

~~A. lat. a. 10.~~*

(10)

k

n

40 A. lat. a. 12

Ausonius

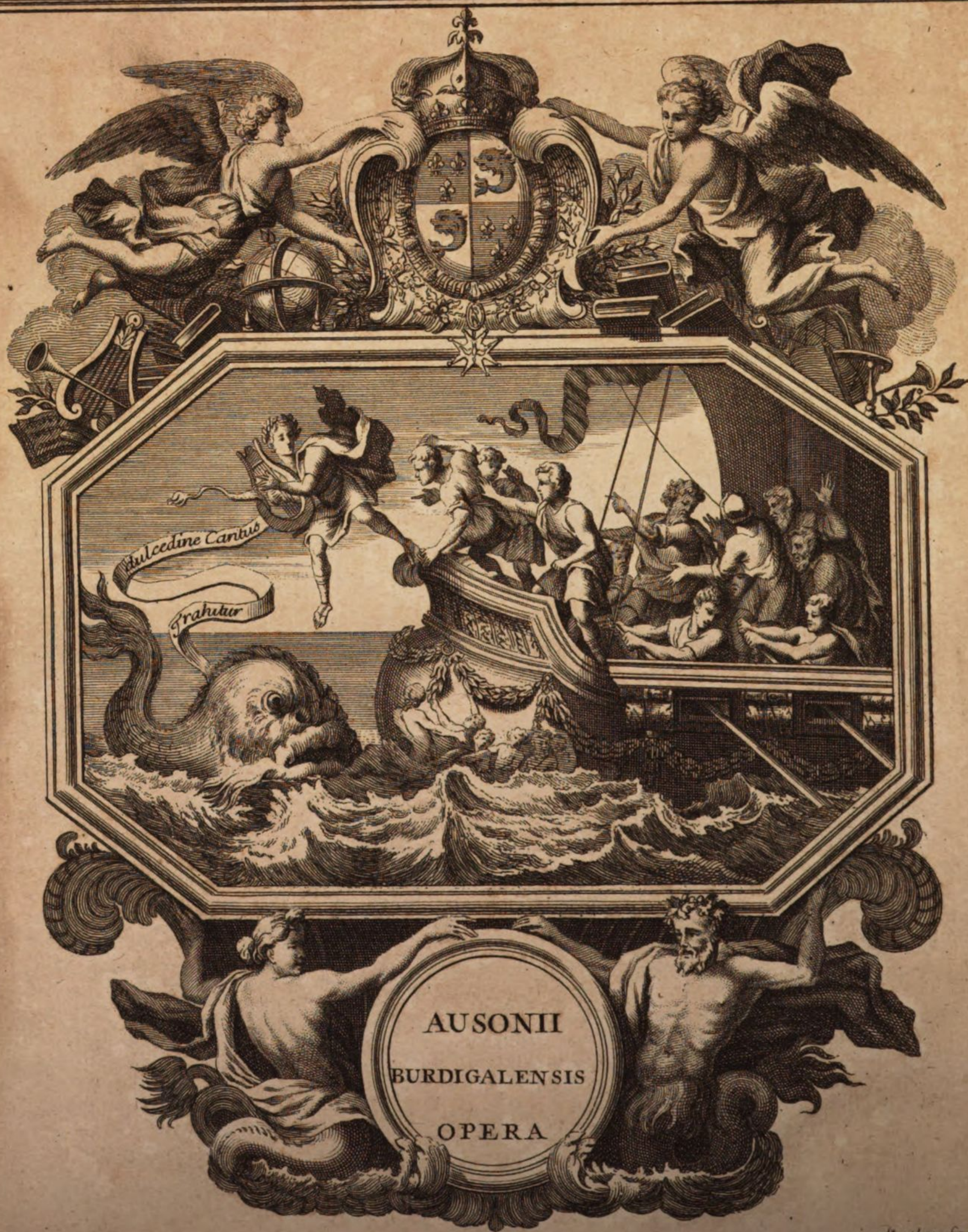
W. lat. a. 12

W. lat. a. 12

Monasterii Wessfontani

comparavit
J. Simpertus.

Sept. 2.

D. M A G N I
A U S O N I I
B U R D I G A L E N S I S
O P E R A.

I N T E R P R E T A T I O N E E T N O T I S

I L L U S T R A V I T

J U L I A N U S F L O R I D U S , C A N . C A R N O T .

J U S S U

C H R I S T I A N I S S I M I R E G I S

I N U S U M

S E R E N I S S I M I D E L P H I N I .

*Recensuit, supplevit, emendavit, Dissertationem de Vita & Scriptis Ausonii
suasque Animadversiones adjunxit JOANNES-BAPTISTA SOUCHAY,
Regiæ Inscript. & Human. Litter. Academiæ Socius.*

P A R I S I I S ,

T y p i s J A C O B I G U E R I N , a d R i p a m A u g u s t i n i a n o r u m .

M . D C C . X X X .

C U M A P P R O B A T I O N E E T P R I V I L E G I O R E G I S .

AMMANI
AUSONI
BURDIGALENSIS
OPERA
INTERPRETATIONE ET NOTIS

ILLUSTRAVIT
JULIANUS FLORIDUS, CAN. CANTON.

CHRISTIANI REGIS
SERENISSIMI

Notae, Supplementum, Diffinitiones de Nili & Siphacis
Jussu & auctoritate Johannis Baptistae SORCET,
Regis Historiae & Literarum Librarii, & Librarii Regii.

PARISIIS
Typis Jacobo Guerin, ad Nigrum Angustianorum
MDCCLXX
CUM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO REGIO

PRÆFATIO EDITORIS.

ECCE tandem Aufonius Burdigalensis Poëta, interpretatione ac notis jussu REGIS CHRISTIANISSIMI olim illustratus, publicam adspicit lucem. Quo autem fato Opus multis ab hinc annis inchoatum tamdiu intermissum fuerit paucis expediam.

Ubi primum agi cœptum est de SERENISSIMI DELPHINI nuptiis, cujus in usum prodierunt veteres plerique Scriptores commentariis, juxta rationem à Montauserio Duce inventam explanati, Conticuerunt litteræ illæ aulicæ, summusque vir Petrus Daniel Huetius, qui eas in se partes receperat, ut operis procurator esset, destitit, ut ipse testatur:

Huet. Comment. de rebus ad eum pertin. p. 289.

Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.

Itaque, cum in ea tempora incidisset Julianus Floridus, cui post navatam Apuleio operam Aufonii quoque interpretandi cura demandata fuerat, prælo

subductum est opus ad centesimam & sexagesimam usque paginam excusum. Ac Librarii quos Regis munificentia prius adjuverat, jam sumtus impensasque veriti, incepto destiterunt. Donec elapso fere triennio à Juliani Floridi morte, qui die Septembris decimâ-tertiâ anni 1725. Parisiis obiit, ejusdem labor Typographo occurreret aut minùs meticulofo, aut lucro minùs inhianti. Igitur quum venisset in manus Jacobi Guerin, viri artis Typographicæ promovendæ studiosi, is rogare me cœpit, ut, si quid aliis intento mihi superesset temporis, illud impenderem in curanda editione quam parabat.

Etsi animo prospiciebam quanti me labores manerent; audieram enim & Floridi tum interpretationem tum commentarios non satis limata esse, & eorum intercidisse nonnulla quæ supplenda essent: eam tamen provinciam ultro suscepi. Quod ut facerem, impulerunt me præsertim rationes duæ. Primo quia non sine magno doloris sensu videbam litteras Latinas jacere propemodum extinctas, ac futurum sperabam, ut eas excitaret nova editio Poëtæ qui Gallias olim ingenio suo illustraverat. Deinde ut, quantum in me esset, revocarem turbam ab eorum libellorum gustu, quos identidem nobis obtrudunt Græculi esurientes, & in quibus, præter lemma quo tanquam hamo decipitur, festivum nihil, omnia ineptiarum plena.

Quamobrem quæ jam excusa dixi, cum denuò Typis mandarentur, sedulus incubui in emendando

Ausonii textu, collatis inter se editis quos undique conquisitos parare potui, aut mecum amantissime communicavit vir clarissimus Cl. Sallier Regiæ Bibliothecæ Custos; defuerunt enim codices manuscripti, nisi quod in eadem Bibliotheca reperi Ludum Septem Sapientum, Periochas in Homerum, Versus Paschales, Catalogum Urbium, aliaque septem Opuscula.

Nº. 4740.

Nº. 4902.

Plurimus vero labor exhaustus in supplendis quæ interciderant è Floridi Commentariis, atque iis etiam, prælo sudante, corrigendis. Et quum animadverterem pleraque non satis ab illo explicata fuisse, quæ tenebricosa essent, & explicatus haberent difficiles, sed neque ab ullo tractata quæ ad historiam ævi potissimum Ausoniani pertinent, statui illius operi adjungere quæ ego aut observaveram, aut ille ab aliis observata omiserat.

Quod ut accuratius exsequerer, verbosam Francisci Sylvii Ambianatis in quædam Edyllia Expositionem, Mariangeli Accursii Diatribas in totum Poëtam, Josephi Scaligeri Ausonianarum Lectionum libros duos, prolixos Eliæ Vineti Commentarios, & quidquid Turnebus, Barthiusque in Adversariis, Lipsius in Electis, Gronovius in Observationibus, Canterus, Junius, Tollius, alique annotarunt, qua potui diligentia pervolvi; & ex iis, quæ bona videbantur, laudatis auctoribus, in meas Animadversiones transtuli. Quæ mala, & erroris ansam præbere poterant, coargui. Sed præsertim exscripsi è perexiguo Martini Desposii Burdigalensis

Codicem il-
lum reperi ad
calcem unius
editiè Bibliot.
Reg.

codice manuscripto in quem forte fortuna incidi,
quæ magis ad rem pertinebant. Perlegi temporum
illorum quibus Poëta vixit historiam, cuius ope lux
illi interdum accessit, sive reperto anno quo ple-
raque Carmina scripta fuerunt, sive cognitis ut plu-
rimum iis quorum nomini inscribuntur. Denique si
qua fuerunt quæ Ausonius ex aliis, alique, ac nos-
trates maxime, ex illo expresserint, ea aut indica-
vi, aut retuli, ac relata inter se comparavi.

Nec tamen fallit me futurum aliquem qui labo-
rem hunc nostrum quantulumcunque caperata fron-
te condemnet, objiciatque aut mea non esse quæcun-
que sine auctoris nomine protuli, aut neget me
omnia quæ ad illustrandum Ausonium pertineant
attigisse. At vero sciat me, si ab aliis cuncta mu-
tuatus essem, Afranii exemplo usurum fuisse, qui,
ut malevolorum quorundam maledictis responde-
ret, aiebat in Compitalibus:

*Fateor sumpsi non à Menandro modo,
Sed ut quisque habuit, quod conveniret mihi,
Quod me non posse melius facere credidi.*

Alterum quod spectat, etsi verum non diffiteor,
merito objectum nego. Quippe si bonus est, quæ
omisi, non oblita mihi, sed præterita existimet;
norit quoque me non omnibus erutis usum, atque
hæc verissime ab Ausonio dicta cogitet: **ALIUS
ALIO PLURA INVENIRE POTEST, NEMO
OMNIA.**

Præfat.
Grph.

Cæterum operam Ausonio commodatam, tem-
pusque in eo illustrando consumptum mihi gratula-

rer, si quod Augusti Proavi causa susceptum fuerat, cederet aliquando in usum SERENISSIMI DELPHINI ejus Pronepotis. Certe ubi primum doceri cœperit ac discere, Patris & Avi exemplo excitatus Litteras amabit, iisque, matura quum adoleverit ætas, favebit. Et vero quum existat ille certissimum pacis duraturæ pignus, quo melius pacto negotiorum intervalla dispungeret, interea dum Gallia tota Principibus otii sui auctoribus fausta omnia precabitur, laudesque Sapientissimi Administri eorum laudibus admiscebit.

Non abs re futurum duxi, si hîc appareret series Auctorum in usum SERENISSIMI DELPHINI editorum ordine Chronologico disposita.

CATALOGUS

AUCTORUM VARIORUM

Interpretatione & Notis illustratorum, jussu
CHRISTIANISSIMI REGIS, *in usum*
SERENISSIMI DELPHINI.

P Anegyrici Veteres: Interp. ac Notis illustravit Jacob. de la Beaune, Soc. Jes. Paris. 1671.

Florus: Inter. & Not. illustr. Anna Tanaquilli Fabri filia. Paris. 1674.

Sallustius: Interp. ac Notis illustravit Dan. Crispinus, Helvetius. Paris. 1674.

Cornelius Nepos: Interp. & Notis illustr. Nic. Courtin. Paris. 1675.

Phædrus: Interpr. ac Notis illustravit Petrus Danetius. Paris. 1675.

Terentius: Interpr. ac Notis illustr. Nic. le Camus. Paris. 1675.

Velleius Paterculus: Interp. & Notis illustr. Robertus Riguez, Soc. Jes. Paris. 1675.

Claudianus: Interpr. ac Notis illustr. Guill. Pyrrho. Paris. 1677.

Justinus : Interp. ac Not. ill. Pet. Jos. Cantel, Soc. Jes. *Paris.* 1677.

Jul. Cæsaris Commentaria : Interp. ac Notis illust. Petrus Goduinus, Professor Parisiensis. *Paris.* 1678.

Quintus Curtius : Interpr. ac Notis ill. Mich. le Tellier, Soc. Jes. *Paris.* 1678.

Manilius : Interp. ac Notis illust. Mich. Fayus; accesserunt Petri Danielis Huetii Animadversiones in Manilium, & Scaligeri Notas. *Paris.* 1679.

M. Accii Plauti Comœdiæ : Interpr. ac Notis illust. Petrus Danetius Constantiensis Presbyter. *Paris.* 1679. 2. vol.

Titus Livius : Interpr. ac Notis illustr. Joan. Doujatius. *Paris.* 1679. 6. vol.

Valerius Maximus : Int. ac Not. ill. Pet. Jos. Cantel, Soc. Jes. *Paris.* 1679.

Bohetius : Interpr. ac Not. illust. Petr. Callyus, Profes. Cadom. *Paris.* 1680.

Dictys Cretenfis & Dares Phrygius : Interp. ac Not. ill. Anna Tanaquilli Fabri filia. *Paris.* 1680.

Lucretius : Interp. ac Notis illustravit Michaël Fayus. *Paris.* 1680.

Martialis : Interpr. ac Notis illustravit Vincentius Coleffus, Juris utr. Professor. *Paris.* 1680.

Aulus Gellius : Interpr. ac Notis illust. Jacob. Proust, Soc. Jes. *Paris.* 1681.

Aurelius Victor : Int. ac Not. ill. Anna Tanaquilli Fabri filia. *Paris.* 1681.

Sextus Pompeius Festus, & M. Verrius Flaccus : Interpr. ac Notis illustravit Andræas Dacierius. *Paris.* 1681.

M. T. Ciceronis Libri qui ad artem Oratoriam pertinent : Interp. ac Notis illustr. Jac. Proust, Soc. Jes. *Paris.* 1682. 2. vol.

Tacitus : Interpr. ac Notis ill. Julianus Pichon. *Paris.* 1682. 4. vol.

Virgilius : Interpr. ac Notis ill. Car. Ruzus, Soc. Jes. *Paris.* 1682.

Eutropius : Interp. ac Notis ill. Anna Tanaquilli Fabri filia. *Paris.* 1683.

M. Tullii Ciceronis Orationes : Int. ac Notis illust. Carolus de Merouville, Soc. Jes. *Paris.* 1684. 3. vol.

Juvenalis & Persius : Int. ac Not. ill. Ludovicus Prææus. *Paris.* 1684.

Suetonius : Interpr. ac Not. illustravit Augustinus Babelonius. *Paris.* 1684.

Catullus, Tibullus, Propertius : Int. ac Notis illust. Philippus Sylvius, Academicus. *Paris.* 1685. 2. vol.

M. Tullii Ciceronis Epistolæ ad Familiares : Interp. & Notis ill. Philippus Quartier, Soc. Jes. *Paris.* 1685.

C. Plinii Secundi Hist. Naturalis Lib. XXXVII. Interpr. ac Notis illust. Joan. Harduinus, Soc. Jes. *Paris.* 1685. 5. vol.

Statius : Interpret. ac Notis illust. Claud. Beroaldus. *Paris.* 1685. 2. vol.

Prudentius : Interpret. ac Notis illust. Steph. Chamillard, Soc. Jesu. *Paris.* 1687.

Apuleius : Interpret. & Notis illust. Jul. Floridus, Canon. Carnotensis. *Paris.* 1688. 2. vol.

M. Tullii Ciceronis Opera Philosophica : Interpret. ac Notis illust. Franc. l'Honoré, è Soc. Jesu. *Paris.* 1689.

P. Ovidii Nasonis Opera : Interpr. ac Notis illust. Dan. Crisp. Helvetius. *Lugd.* 1689.

Horatius : Interpr. ac Notis illust. Lud. Prææus. *Paris.* 1691. 2. vol.

C. Plinii Secundi, Hist. Naturalis Lib. XXXVII. Interpret. ac Notis illust. Joan. Harduinus, Soc. Jesu. *Paris.* 1723. in fol. 3. vol.

D. Magni Ausonii Opera : cum Int. ac Notis Jul. Floridi, & ex recensione, & emendat. Joan. Bapt. Souchay, qui Dissertat. de Vita & Script. Ausonii & Animadversiones adjunxit. *Paris.* 1730.

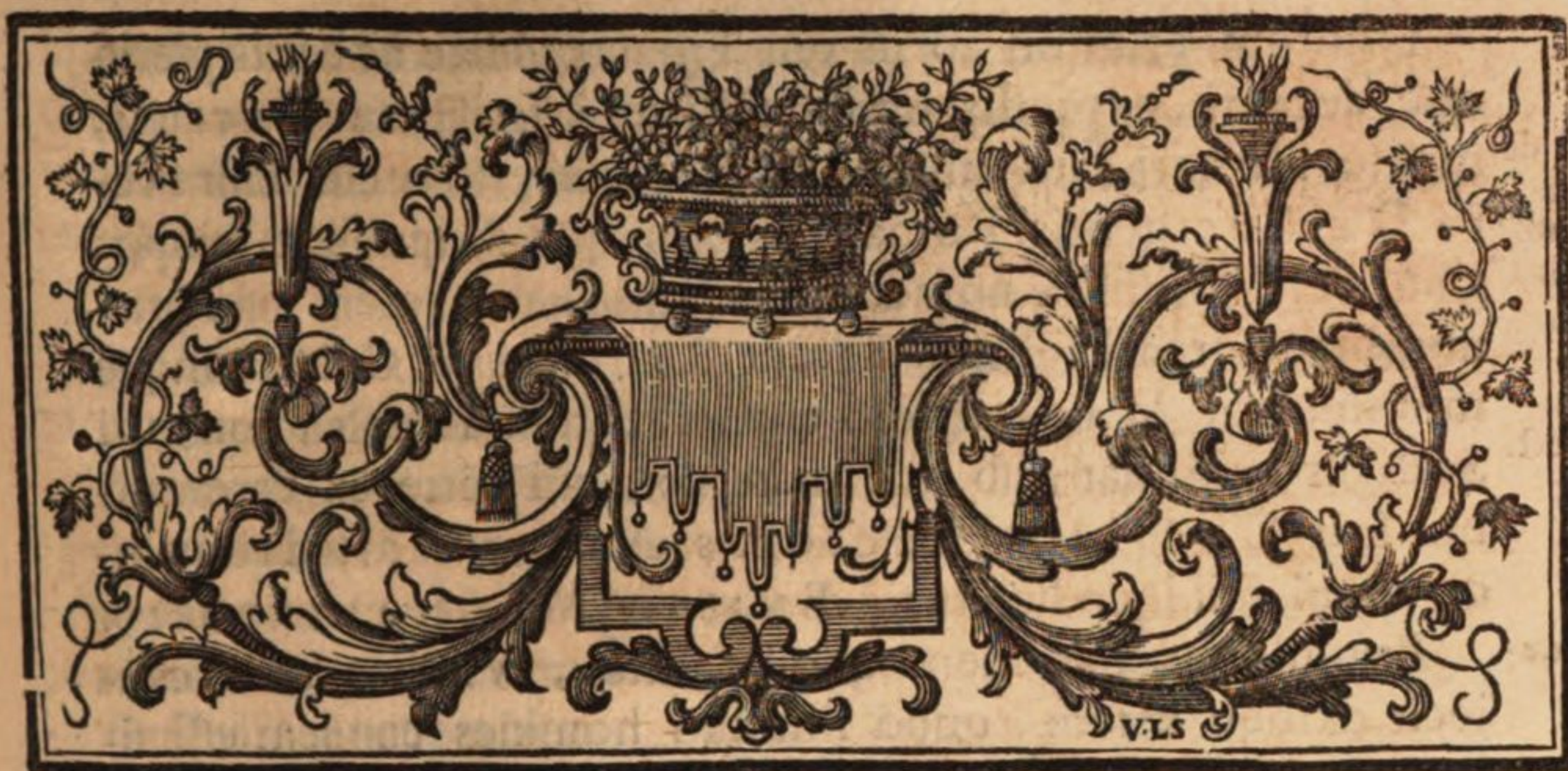
S U M M A

EORUM QUÆ HAC EDITIONE CONTINENTUR.

I.	D <i>Issertatio Editoris de Vita & Scriptis Ausonii.</i>	pag. xj.
II.	<i>Diversorum Epistola ad Ausonium:</i>	
	<i>Theodosii Imperatoris una.</i>	xxxix.
	<i>Symmachi selecta septem.</i>	xl.
	<i>Pontii Paulini due.</i>	xlvi.
III.	<i>Testimonia & Iudicia Diversorum de Ausonio.</i>	lvij.
IV.	<i>Ausonii Burdigalensis Opera:</i>	
	<i>Epigrammata.</i>	I.
	<i>Ephemeris.</i>	87.
	<i>Parentalia.</i>	101.
	<i>Commemoratio Professorum Burdigalensium.</i>	133.
	<i>Epitaphia Heroum qui Bello Trojano interfuerunt, & aliorum.</i>	169.
	<i>De Cesaribus.</i>	193.
	<i>Ordo Nobilium Urbium.</i>	209.
	<i>Ludus septem Sapientum & eorum Sententia.</i>	227.
	<i>Edyllia in quibus hæc continentur:</i>	
	<i>Versus Paschales.</i>	253.
	<i>Epicedium in Patrem.</i>	256.
	<i>Villula.</i>	261.
	<i>Protrepticon ad Nepotem.</i>	265.
	<i>Genethliacon.</i>	273.
	<i>Cupido cruci affixus.</i>	276.
	<i>Bissula.</i>	285.
	<i>Precatio Consulis designati.</i>	290.
	<i>Precatio Calendis Januariis.</i>	294.
	<i>Mosella.</i>	295.
	<i>Griphus Ternarii Numeri.</i>	337.
	<i>Technopagnion.</i>	350.
	<i>Cento Nuptialis.</i>	377.
	<i>Rosa.</i>	384.
	<i>Vita humana.</i>	387.

<i>Vir bonus.</i>	391.
<i>Nai kai O'u Πυθαγορικόν.</i>	393.
<i>Ætates Animalium.</i>	395.
<i>Herculis Labores.</i>	398.
<i>Musarum inventa.</i>	400.
<i>Eclogarium, sub quo continentur hæc :</i>	
<i>De ratione libra.</i>	401.
<i>De ratione puerperii maturi.</i>	404.
<i>Signa caelestia.</i>	408.
<i>Ratio dierum anni vertentis : de diebus, mensibus,</i>	
<i>anni temporibus.</i>	411.
<i>De Feriis Romanis.</i>	426.
<i>De Agonibus, & alia.</i>	430.
<i>Epistola : Ad Patrem.</i>	433.
<i>Filium.</i>	436.
<i>Hesperium.</i>	438.
<i>Theonem. 4.</i>	439.
<i>Axiū Paulū Rhetorem. 7.</i>	458.
<i>Tetradium.</i>	474.
<i>Probum.</i>	477.
<i>Symmachum.</i>	485.
<i>Ursulum Grammaticum.</i>	488.
<i>Pontium Paulinum. 7.</i>	491.
<i>Gratiarum Actio pro Consulatu.</i>	523.
<i>Perioche in Iliadem & Odyssæam.</i>	555.
<i>Prefatiuncula tres ad Theodosium, Syagrium, & Pacatum.</i>	591.
<i>V. Editoris Animadversiones.</i>	599.
<i>VI. Index absolutissimus omnium Vocum Latinarum.</i>	
<i>Index Vocum usus rarioris, tum veterum, tum novarum.</i>	
<i>Index absolutissimus omnium vocum Græcarum.</i>	

EDITORIS DISSERTATIO

DE

VITA ET SCRIPTIS AUSONII.

ETSI Ausonius Poëta, præter nomen *Ausonii*,
 nullum aliud sibi ipse vindicat; nec alio quoque
 tum Symmacho in Epistolis, tum cuilibet anti-
 quo scriptori appellatur: eum tamen apud recen-
 tiores plura sortitum fuisse video. Equidem in illo
 exemplari Lugdunensi de quo postea, unicum apparere auctor
 Vinetus, tria vero in Joannis Tiliæ codice, eoque minus ve-
 tusto, D. MAGNUS AUSONIUS: quibus in Jodoci Badii
 editis PÆONII nomen accedere. Sed & in vetustissimis hoc
 legitur cum, *Ausonii* nomine conjunctum atque etiam in Tor-
 næsianorum privilegio, nam in titulo non habetur, cum iis-
 dem tribus quæ Ascensiani exhibent.

I.
NOMEN.

Quorum primum ab iis qui Tiliانو codice ac editis plerisque decepti, expressis omnibus litteris scriptitant DECIMUM, inepte proferri jam diu nec semel observatum est. Enimvero DECIVS gentis Romanæ, primisque Reipublicæ temporibus celebratissimæ nomen fuit. DECIMUM autem inter prænomina usurpari solitum docent Romanorum, Græcorumque monimenta. MAGNI vero cognomentum accepit, non, uti Scaliger existimat, ab avo materno, qui certe ex Parentalibus fuit CÆCILIVS ARGICIIVS ARBORIVS; sed ab avunculo cui filii loco habitus, ÆMILIO MAGNO ARBORIO. Pæonii appellationem quod spectat, Vinetus recte coniecit exinde natam, quod illiterati homines eundem esse filium Poëtam ac Medicum patrem rati, ut magis hunc deceret vocatum fuisse, ita illum à PÆONE Medico apud Homerum peritissimo PÆONIUM vocaverunt.

Robert. de
nom. Sigo-
nius Emend.
Vinet. Bælius.

Auson. lect.
cap. ult.

In sua Præ-
fat.

II.
PATRIA.

In Burd. v. 8.
Mosel. v. 449.

ITAQUE Decimo Magno Ausonio *natale solum* fuit Burdigala. Quo autem anno, quibusve Consulibus nusquam legitur, ac ne conjectura quidem assequi licet. Unum est quod in me receptum velim, eum ineunte sæculo quarto natum. Etenim ex *Gratiarum actione* constat, anno sui Consulatus, nempe 379. jam senem fuisse, tamque *matura ætate*, ut Gratianus Imperator timere videretur, ne in eo ante deficeret vita, quam quæ deberet præstitisset. Idem ex eo colligas, quod, in epistola ad patrem de suscepto filio, diversis continuo verbis ingerit se Parenti, cujus natales ad annum fere Parent. I. v. 9. 286. retulimus, *supparis ævi* esse.

III.
PARENTES.

Grat. act.
Edyll. 2.
V. 3. 4.
V. 1.
V. 13.
Parent I.
v. 9. & 10.
Edyll. 2.
v. 56. 61. 62.
Parent. I.
v. 9. 17. 18.

PARENTEM habuit JULIUM AUSONIUM *non poenitenda* quidem *familia* ortum, sed virtutibus magis quam stemmatibus conspicuum, suisque laudibus quam alienis clariorem. Is patria Cossione Vafatum, domo Burdigala, arte in qua primas occupavit Medicus, bonorum de se iudicium præstare studuit, Sophorum doctrinam vita, potius quam sermone excoluit, ac nonaginta annos *cunctis officiis integer*, nullo fortunæ telo petitus, Sapientumque alter omnium ore pronuntiatus, exegit. Si fides habenda Scaligero, artis medicæ

causa in Palatium arcessitus fuerat à Valentiniano I. De quo tamen apud Poëtam ipsum nihil omnino legitur. Certe Illyrico Præfectus fuit, sed honoris causa duntaxat, soloque titulo :

Præfectus magni nuncupor Illyrici,
 qualem Præfecturam Libanio oblatam docet Eunapius, atque exercituum ducis titulum Sophistæ Proæresio delatum. Julius autem duxerat *Æmiliam Æoniam*, Aquis Tarbellicis natam Patre Cæcilio Argicio Arborio, Æduo, nobilissimi inter Sequanos generis viro. Qui temporibus tyrannicis, cum Victorinus militaris industriæ vir, Gallieno Mediolani interfecto, summa rerum potiretur, & in Tetricos, Victorino quoque interempto Imperium recidisset, proscriptus, omnibusque fortune everfus, ad Civitatem Tarbellorum Aquas in Aquitaniam se receperat. Ibi ex honesta, sed minus opulenta muliere, quam uxorem habuit, *Æmilia Corinthia Maura*, suscepit liberos *Æmilium Magnum Arborium*, de quo posthac agetur; *Æmiliam Hilariam*, quæ virginum ritu Deo se ipsa devovit; *Æmiliam Dryadiam*, quam *invida mors tædis jugalibus rapuit*; *Æmiliam* tandem *Æoniam*, quam dixi Julio Ausonio nupsisse.

Quatuor quoque ex eo matrimonio suscepti liberi; *Æmilia Melania*, D. Magnus Ausonius, Avitianus, & Julia Dryadia. In his decessit infans *Melania*. Acerba morte *Avitianus* occubuit, dum ultra parentis expectationem in arte medica proficeret. Itaque superstites fuere *Dryadia*, quæ *Pomponii Maximi* Rhetoris matrimonium diu non tenuit, sed eo viduata cœlibem vitam exegit; *Decimusque Ausonius*, ad quem nostra redit oratio.

Ubi primum in lucem editus est, Cæcilius Argicius Arborius, vir mathematicis disciplinis maxime instructus, verum Astrologiæ divinanti plus nimio deditus, prescripto illius *thematæ* quod retexit mater sedula, solito majora de puero concepit. Quod cum altius infixum sederet curiosi senis animo, nepotulum, qua fieri poterat diligentia, educandum curavit; ne quid obstaret futuræ ejus magnitudini. Quare ab incunabulis non tam in gremio, quam in blandis austerisque Avia suæ

Edyll. 2.

v. 52.

Cap. 4.

Parent. 2.

v. 1.

Parent. 4.

v. 3.

v. 9. & seqq.

Parent. 3.

Parent. 6.

v. 8.

Parent. 25.

v. 5. & 6.

Parent. 29.

Parent. 13.

Parent. 12.

IV. EDUCATIO

Parent. 4.

v. 17.

v. 19. & seqq.

V. 28.

Parent. 5.

v. 9. & 10.

Parent. 6. sermonibus educatur, & Hilariæ materteræ, ac Juliæ Cata-
 v. 10. phroniæ Amitæ monitis imbuitur. Mox Latinis litteris, Græ-
 Parent. 26. cis quoque, quibus fatetur in his studiorum primordiis minus
 Profess. 8. se delectatum, informatus à Corinthio, Spercheo, Macrino,
 v. 12. & seqq. v. 9. & 10. Lucio, Minervio, aliisque tum Grammaticis, tum Rhetori-
 Profess. 10. bus Burdigalensibus, in disciplinam traditur avunculo Arborio.
 v. 16. Docebat is Tolosæ Rhetoricam tanto auditorum concursu &
 Profess. 3. applausu, ut, cum illius fama ad Constantinum usque perve-
 v. 1. nisset, uni è Cæsaribus instituendo præficeretur.

Parent. 3. Explorata felici ad optima quæque pueri indole, natum
 v. 13. sibi nepotem gratulari coepit Arborius, & futura animo prof-
 v. 11. & 12. piciens dixit sæpissime suis olim extitutum decori & orna-
 v. 12. & seqq. mento. Equidem eum nactus qui præceptoris industriam ac
 sedulitatem, parentis vero sollicitudinem ac pietatem sibi præ-
 taret, in bonis disciplinis & utraque lingua sic profecit, ut
 eos tandem ediderit culturæ atque ingenii fructus, quos ma-
 joribus nostris in pretio habitos iniquius paulo negleximus.

V. MÜNERA. POSTQUAM avunculi disciplinæ summotus est, & excessit
 In Tolosa. Tolosa quam in Claris urbibus vocat *altricem* sui, in foren-
 Præfat. ad palæstra aliquandiu se exercuit, nec tamen politioribus litte-
 Syagr. v. 15. ris vale dixit. Verum ad alia, ut fere fit, naturali propensio-
 & seqq. ne abductus, fortasse etiam excitatus Arborii exemplo, qui
 docendi munere ad honores iter sibi fecerat, eandem provin-
 ciam suscepit Burdigalæ. Igitur orsus à Grammatica, inter
 Profess. 24. æquales adeo inclaruit, ut mox Rhetor eligeretur, vicario
 v. 6. ipsi succedente Acilio Glabrione. Interea *Attusiam Luca-*
 Parent. 10. *nam Sabinam* duxit, *Attusio Lucano Talisio* patre natam, anti-
 Parent. 9. qui ac Senatorii inter Burdigalenses generis: qui quidem Ta-
 v. 1. 2. lisius eum sibi generum optaverat, sed fata intercesserant ne
 v. 21. 22. voti compos fieret.

Videtur autem Ausonius, cum docere coepit, jam natus
 fuisse annos triginta, totidemque posuisse in eo munere ope-
 v. 23. & 24. roso. Quorum primum ex Epistola Syagrio inscripta constat:

Exactisque dehinc per trina decennia fastis,

Afferui doctor municipalem operam.

Alterum colligitur ex infinitis prope locis , ubi se dictitat anno sui Consulatus maxime senem fuisse.

In Grat.
act. & passim.

Crescente vero in dies illius fama, tandem à Valentiniano seniore in palatium accitus est, qui Gratianum erudiret. Nam de fratre Valentiniano, etsi recentiorum plerique Scaligeri vestigia relegentes, ejus quoque pueritiam Ausonio creditam fuisse tradunt, nihil omnino in ejusdem scriptis occurrit. Immo tempora intercedunt ne res ita se habuerit. Distant enim utriusque natales toto tredecim annorum intervallo: siquidem, ex Idatio & Chronico Alexandrino, Gratianus ineunte anno 359. in lucem editus est; Valentinianus vero anno 371. exeunte. Itaque hic disciplinæ maturus vix fuerit ante annum 377. quo ille manum ferulæ jam diu subduxerat, atque Ausonium suffecerat Probo Africæ, Illyrici & Italiæ Præfecto.

Ad Syagr.
v. 25. & seqq.
in protreptico
&c.
Mart. Hanc-
kii de rer.
Rom. Script.
J. Alb. Fabr.
Bibl. lat. lib.
3. cap. 10.
Belet. Bur-
dig. Academ.
Fabric. Bibl.
lat. lib. 3. cap.
10.

Gratianum autem non iis modo artibus, quibus ætas puerilis informari solet, sed omnibus quoque disciplinis ita erudit, ita ad omne virtutum genus instruxit, ut, si optimo Imperatori contigisset vita diuturnior, maximos principes, vel ipso Ammiano fatente, æquaturus fuisset. Atque hæc fuit via qua se Poëta noster insinuavit in parentis & nati gratiam. Quorum quidem signa non semel, sed maxime dum adversus Suevos militarent, comitatus est. Qua in expeditione, cum in prædam bellicam ipsi obtigisset puella venusta nomine Bissula, permulta lusit carmina, quæ delicatissima fuisse vel iis quæ supersunt indicatur.

Grat. act.

Anno 368.

QUAM vero in demandata sibi provincia sedulus, quam Imperatori acceptus fuerit, probant diversa, nomine Comitibus ab eodem congesta munerum genera. Probat quoque tum Quæstura, quam & apud Gratianum exercuit; tum etiam Consulatus, non delatus quidem, at certe promissus, ut ex iis patet quæ in Grat. actione habentur: *Sive te pondere conceptæ sponsionis exoneras; sive fidei commissum patris exsolvis.* Ad Præfecturam enim quod attinet, suo loco adversus Scaligerum tuemur, illius non fuisse beneficium. Sed in fatis discipuli fuit, ut ea impleret quæ ab Argicio de Ausonii futura magnitudine diximus prævisa. Igitur postquam immatura mors Valentinia-

VI.
DIGNITATES.

Grat. act.

Ibid.

num patrem intercepisset, ille in remunerando præceptore omnium gratissimus, uti fuerat, licet imperator in audiendo obsequentissimus, eum *Probo* suffecit Præfecto Africæ, Illyrici, atque Italiæ; nec multo post *Antonio* Galliarum Præfecto.

In vita Mall.
Theodori.

Hæc quidem fere apud omnes recepta; sed inter eruditos non convenit, an duplicem præfecturam ita gesserit Ausonius, ut iterum fuerit Præfectus Prætorio. Iterum fuisse vult Rubenius, negat Ægidius Lacarry è Societate Jesu. Quibus argumentis ipse viderit. Sic igitur in historia Præfectorum: *Ausonius Valentiniano mortuo, Præfectus Prætorio factus, deinde Consulatu cumulatus, præterea scribit ante deberi Præfecturam quam Consulatum. Igitur Præfectus fuit Prætorio ante annum 379. quo Consul ex Fastis fuit. Recte quidem hætenus. Atque etiam duplicem tunc illam Præfecturam fuisse ostendit versus Epicedii:*

Præfectus Gallis & Libyæ & Latio.

Verum esto duplicem fuisse. Quid tum efficitur? Gallias, Libyam, Latiumque simul complexam? Id probandum incumbere quod minime probatur. Etsi enim concessero agentem pro Consulatu gratias Poëtam tenuisse conjunctim cum suo nato *Hesperio* Præfecturam; *Hesperium*que hoc eodem anno Illyrici, Italiæ, & Galliæ Prætorio Præfectum fuisse, non sequitur unam eandemque nostri Poëtæ Præfecturam extitisse quæ Gallias, Libyam, ac Latium simul complecteretur: præsertim si constet aliunde *Hesperium* quidem ineunte anno Italiæ, exeunte vero Galliæ Præfectum fuisse. Hoc autem probat Rubenius iis argumentis, quibus eo in genere validiora ne excogitari quidem possint. Scilicet, quinto post Valentiniani obitum mense, *Probo* Africæ, Illyrici, atque Italiæ Præfecto Ausonium successorem dedit Gratianus, ut patet ex lege 3. *de Hæreticis*. At qui eodem omnino tempore constat Antonium inscribi Præfectum Prætorio Galliarum, declaratque lex 34. *de cursu publico*, anno insequente, nempe 377. in eadem præfectura mansisse parentem & natum; dum Antonius, ut lex *de officio rectoris Provinciæ* testatur, Galliarum Præfecturam retineret: donec anno 379. Clypeis mutatis, Antonius Italiæ, ut docet lex 12. *de poënis*; *Hesperius* vero & Ausonius Galliæ Præfecti fuerunt, ut patet ex lege *de cursu publico*. Illud ergo efficitur primo Italiæ, deinde Galliæ

Galliæ Prætorio Præfectum fuisse Aufonium, seu duplicem gessisse Præfecturam eo sensu quo negavit Lacarry. Præterea si Galliam simul cum Italia rexisset Aufonius, quis arbitretur ab eo in Gratiarum actione omittendum fuisse titulum, quo reliquis Præfectis longe antecelleret?

Quamquam autem illius administrationi, ut Symmachi verba usurpem, *fructus optabiles omnium amor sponderet*, mox eum cepit *publici muneris fastidium*: sive quod viro litterarum amantissimo per negotia non liceret iis se tradere; sive quod annis, ac docendi labore fractus, talia vix sustineret. Quæcunque tandem fastidii causa extiterit, auctor est Symmachus eum ut missus fieret impensè rogavisse. Missio quidem negata est, sed adjunctus Hesperius qui in curarum partem cum patre suo veniret. Igitur uterque conjunctim tenebat Galliarum Præfecturam, Trevirisque agebat Aufonius, cum exeunte anno 378. Gratiani litteras accepit, quibus certior fieret se in sequentem annum Consulem esse designatum, declaratum ac priorem renunciatum, missa quoque palmata in qua Divus Constantius intextus erat.

Lib. 4. epist.
42. edit. Amstel. in 12°.

Ibid.

Grat. act.

Itaque ineunte anno 379. ipsisque, juxta ritum veterem, Calendis Januariis Consulatum iniit. Neque enim audiendus Scaliger, cæterique interpretes ab eo in errorem abrepti, dum volunt Aufonium anno 382. Consulem fuisse. Certe ex Fastis aliter se res habet, ut cuius promptum est cognoscere:

Anno 378.	{	Imp. Flav. Valens VI.	}	
	{	Imp. Flav. Valentinianus Junior.	}	
Anno 379.	{	D. Aufonius.	}	uterque
	{	Hermogenianus Olybrius.	}	Occidentis.
Anno 380.	{	Imp. Flav. Theodosius.	}	Orientis.
	{	Imp. Flav. Gratianus.	}	Occidentis.
Anno 381.	{	Postumius Syagrius I.	}	Orientis.
	{	Fl. Annus Eucherius, al. Evagrius.	}	Occidentis.
Anno 382.	{	Fl. Antonius.	}	uterque
	{	Postumius Syagrius II.	}	Occidentis.

Ex illa Consulorum Serie causam erroris deprehendere licet. Nimirum interpretes decepti à Scaligero qui in Codice Theodosiano pro Antonio vult legi Aufonium, hujus Consulatum ad

Supra, dum
ageremus de
duplici Præ-
fect.

Jul. Florid.

Grat. act.

Ibid.

Ibid.

In vit. Mall.
Theod.

Ita legitur in
Cod. Theod.
non Africana,
ut perperam
legit Scaliger.

Amm. Mar-
cel. Orosius.

annum 382. retulerunt, quo anno constat Antonium, alium
quidem ab Aufonio, ut modo probavimus, Consulem fuisse.

Treviris quoque Gratiano pro Consulatu gratias egit, non
quidem ut *Florido* placet, in *ipsis dignitatis primordiis*; quoniam,
cum Sirmii tunc temporis ageret Imperator, per *locorum inter-*
valla interesse non poterat; verum in *condendi honoris solemnitate*,
nempe exeunte anno 379. ut constat ex legibus Sirmii Fe-
bruario mense, Mediolani Julio, aliisque à Gratiano alibi da-
tis: quo anno Treverim devenit nulla mora interposita, &
quidem celerrime, at non ea celeritate, quæ, ut audaciùs pau-
lò in Gratiarum actione effertur, famam auras præcedere so-
litam tardiore faceret.

Elapso demum Consulatus anno, diu Galliarum Præfectu-
ram non retinuit Aufonius; siquidem exstat *lex unica Cod. Jus-*
tin. Mallio Theodoro Galliarum Præfecto scripta, & anni 280.
Calendis Juliis data. Itaque verisimile est eum in Palatio man-
sisse, donec Maximi tyranni fraude Gratianus è vivis tollere-
tur. Nec enim, uti & Rubenio, mihi persuadet Scaligeri auc-
toritas, aut eum secuti Burdigalensis Academici, qui novam
Aufonii editionem pollicetur, duplici Præfectura atque ordi-
nario Consulatu defunctum Poëtam in Orientem abiisse, & il-
lic Asiæ Proconsulem, ac Dioeceseos Asiæ Vicarium egisse.

Nam, ut observat Rubenius, *lex 69. Cod. Theodos. de decu-*
rionibus, Valentiniano ac Valente Consulibus, id est anno 365.

ad *Auxonium* Dioeceseos Asiæ Vicarium data, eum spectat,
qui, postquam anno 368. duobusque annis insequentibus Orien-
tis Prætorio Præfectus fuisset, ultimum diem obiit anno 371.

lex autem *tertia Cod. Theodos. de fide Catholica*, Syagrio & Eu-
cherio Consulibus anno 381. Auxonio Asiæ Proconsuli scrip-
ta, ad hujus filium pertinet, neque Aufonium spectare potest.

Igitur, ut superius dixi, palatio non excessit, quandiu Gra-
tianus viveret. Qui cum subita Maximi & exercituum defectio-
ne perterritus in Italiam transire meditaretur, Tyranni dolis cir-
cumventus Lugduni anno 383. interfectus est. Atque eo cæso
locum haud mutavisse Aufonium tradit Scaliger. Quibus mo-
mentis adductus, mihi latere fateor. Quis verò existimet Poë-
tam nostrum ibi mansisse, ubi Imperatoris alumni interfectorem

oculis intueri, ac folio sedentem suspicere cogeretur? Quamobrem suspicor eum aut latuisse, aut alium tandem in locum secessisse, donec anno 388. Theodosius superatis Alpibus, atque Aquileiam improvisus adveniens, Maximum clausit, cepit, ac nudatum Imperatoriis insignibus morte mulctavit. Unde Poëta nonam inter claras urbes celebravit Aquileiam, ac spectatis Theodosii triumpho & *Rutupini latronis* supplicio felicem prædicavit.

Socr. lib. 5.
cap. 14.
Zozim. Pacat.
Clar. Urb.
VII.

Certè nulla suppetunt argumenta quibus probetur, eum in Palatio, aut etiam in urbe Treveri commoratum fuisse temporibus tyrannicis post annum 383. quo Hesperio suo Romam profecto scripsit epistolam verè paterni affectus plenam.

Epist. 3.

An vero, postquam Gratiani ultor Tyrannum inferias ei misisset, in Palatio aut in urbe Ausonius habitaverit, incertum quam quod maximè; duo sunt tamen quæ mihi extra dubium posita videantur.

Unum, Theodosio & cognitum & in pretio Poëtam habitum, quippe quem optimus Imperator litteris impensè roga-
verit, ut sibi mitteret varia quæ scripserat. Nec desunt qui eum ab eodem Imperatore velint Patricia dignitate auctum. Quos inter Rubenius id primùm tradidit, epistola nixus ab Avantio Theodosii nomine vulgata. In qua quidem Epistola Ausonius *parens* appellatur. Unde Rubenius infert eum Patricium fuisse. Siquidem, ubi Imperatores à Constantino rerum summa potiti *parentis* titulum alicui tribuunt in *Rescriptis*, id certum esse Patriciæ dignitatis indicium: Patricios enim ab Imperatoribus *patres* vocari solitos constare tum ex Claudiano in Eutropium, tum ex Sozomeno lib. 8. cap. 7. ac Philostorgio lib. 11. cap. 4. Ea quidem verosimillima, sed nihil juvant in asserenda Ausonio Patricii dignitate, cum dubitetur an Theodosius verè scripserit epistolam quâ de agitur, nec aliud suppetat huiusce honoris in Ausonium collati argumentum.

Id patet ex versibus Theodosio inscriptis, qui ad calcem editionis nostræ leguntur.

Hæc inter testimonia fuit excusa.

Alterum dixi certissimum esse; eum scilicet otii causa in patriam nidumque senectæ se contulisse ante annum 392. Quo

1. *Rutupini*, id est Britanni: non quod dem affectare cepit. Consule Pacat. Zozim. lib. 4. &c.
revera Britannus esset Maximus, at quoniam in Britannia ageret, cum tyranni-

Epist. 24.

anno, dum Paulino in Hispania degenti scriberet, narrat prædii in quo versabatur delicias & commoda. Prædium autem illud quod ipse appellat *Noverum* ita describit, ut vicus apud Santones existimetur esse qui hodie dicitur *les Noulliers*. In eo aut aliis quæ prope Burdigalam tenuit, reliquam ætatem cum amicis molliter ac placide traduxit, atque annos plusquam octoginta natus ultimum diem obiit.

VII.

LIBERI.

Parent. 9.

Parent. 10.

Hist. præ-
fect. Gall.Lib. 1. epist.
19.Hist. Imp.
not. 8. in Grat.

Cod. Theod.

Uxorem unicam habuit *Attusiam Lucanam Sabinam*, quam ita dilexit, ut, ea licet¹ maturo funere sibi erepta, quantum superfuit vitæ cœlebs exegerit. Eamque orbitatem *post novem Olympiadas* dixerit, *non contrectabile fulmen*. Liberos ex ea, præter *Aufonium* cognominem, atque in ipsa infantia demortuum, sustulit *Hesperium Aquilium* quem diximus cum ipso gessisse Galliarum Præfecturam, & filiam cujus meminit in *Protreptico*, quæque nupsit *Euromio* primum, ac deinde *Thalassio*. Equidem *Vinetus*, *Scaliger*, atque *Ægidius Lacarry* contendunt *Euromium* vocatum & *Thalassium*. Sed illi è duobus *Aufonii* generis unum efficiunt. Certe ejusdem generum *Thalassium* fuisse constat ex his *Symmachi*: *Quæro igitur incertus animi quæ mihi nunc potissimum super viro honorabili Thalassio genero tuo verba sumenda sint*. *Euromium* itidem *Aufonii* generum fuisse ex *Parent. 14.* perspicuum est. Rursus *Euromium* ac *Thalassium* diversos extitisse his fere argumentis probat vir Cl. *Tillemont. 1º*. In *Euromii* epitaphio, præter morem Poëtæ, qui singulis nominibus eos semper appellat quibus parentat, *Thalassii* nomen filetur; quod tamen præ cæteris declarandum fuit: siquidem tum apud *Symmachum*, tum in legibus non aliud profertur. 2º. Ex eodem epitaphio patet *Euromium* *oræ Illyricæ* duntaxat præsidem extitisse; *Thalassium* autem *pro Consule* *Africam* obtinuisse evincitur legibus quatuor anni 378. Treveris à *Gratiano* latis, & ad *Thalassium* *Africæ* Proconsulem datis: atque etiam his *Epicedii* in *Julium*:

Hujus ego & natum & generum pro Consule vidi.

Jam vero huic sententiæ adversatur, quod unam *Aufonio*

1. Errat *Vinetus* dum ait eam anno ætatis duodetricesimo occubuisse, quando quidem ex *Parent. 9.* quater septenos Decembres nondum impleverat.

puellam reliquit moriens uxor. Sed illa nubere potuit Euro-
mio primum, deinde Thalassio, cum Euromius primævo flo-
re juventæ raptus occidisset.

ATQUE non uxorem tantum dilexit Aufonius; sed ea
fuit erga parentes aut alios sanguine conjunctos pietate, ut
nullum unquam ejus officium desideraretur. Affectum qui-
dem in *Julium* patrem testatur potissimum epistola *de suscepto*
filio: qua in epistola significat se *illius annos nescire*, quos hære-
di avido numerandos relinquit, sibi *grata esse supparis* cum
eo *ævi tempora*. Et si pietati summa tribuenda laus est, quis non
debeat moveri, cum eundem tam piè lugeri videat in *Villula*?
Quod carmen legere me non posse fateor, quin Poëtam non
modo diligam, verum etiam amem.

VIII.
ANIMI
DOTES.

Edyll. 3.

Affectum in propinquos testantur carmina quibus comme-
morat singulos, Æmilium Arborium præsertim avunculum,
quem tertium à parentibus eam ob rem celebrat, quod educa-
tus atque institutus ab eo majora ipsi quam cæteris deberet,
ac debere se profiteretur. Quid plura? Quos sibi amicos para-
vit, at paravit longe plurimos, coluit sanctissimè. In his Pro-
bum consulem virum, Drepanium Pacatum cujus exstat ora-
tio Theodosio dicta, Proculum, Syagrium observantia retinuit.
Theonem Medulensem lepidissimum congerronem, Ursulum
Grammaticum, Tetradium & Axium Paulum utrumque Poë-
tam tum gratia, tum facultatibus adjuvit. Paulinum, ob ve-
terem cum illius patre necessitudinem aluit, instituit, ad sum-
mos honores perduxit. Symmacho etsi religione dissidenti non
defuit; unde ille afferebat neminem esse omnium mortalium
quem in officio amicitiae cum Aufonio conferret.

Paulin. epist.
in proleg.
Ibid.

ANIMI vero dotibus accessere dotes ingenii; nec vereor
affirmare illum, si in ea tempora incidisset, quibus nihil pro-
batum est præter ea quæ naturali pulchritudine exsurgerent,
vel maximis viris parem futurum fuisse. Quod autem extitit
sux ætatis vitium, quærit interdum ab acutis, vibrantibusque
sententiis laudem, & Schemati quod Rhetores *paronomasian* vo-
cant plus nimio indulget. Cujusmodi hæc sunt *Salo, Solo, Cæ-*

IX.
INGENII
DOTES.

lo. Item *sive legas, sive tegas, & potitur, patitur, &c.* Unde nonnulli è Poëtarum choro eum prope excludunt, severius quidem quam par esset iudicium exercentes: cum idem Schema Græcis ac Latinis optimæ notæ scriptoribus fuerit quoque in deliciis, quemadmodum allatis compluribus exemplis confirmat Vossius in Instit. orat. Præterea quam multa sunt ejusdem carmina quæ non modo non iis vitiis laborant, at simplicem etiam priscæ quæ venustatis stylum ita redolent, ut, si in veteribus libris sine auctoris nomine apparerent, non nisi veteri cuidam atque ultra Virgilii ætatem adscribenda fuissent? In his Edyllia quædam, ut *Epicedion* in patrem, *Villula*, &c. atque inter epistolas potissimum duæ. In quibus Edylliis epistolisve sic affectus quos debuit expressit, ut natura ipsa loqui videatur. Ubi plus nativæ simplicitatis, plus doloris ac sensus quam in his Edylliis quod ludit, ubi primum in patriam redux villulam suam salutavit:

Edyll. 3. v.
1. & seqq.

*Salve herediolum majorum regna meorum,
Quod proavus, quod avus, quod pater excoluit.
Quod mihi jam senior, properata morte, relinquit,
Heheu nolueram tam cito posse frui.
Iusta quidem series patri succedere: verum
Esse simul dominos gratior ordo piis.
Nunc labor & curæ mea sunt. Sola ante voluptas
Partibus in nostris. Cætera patris erant, &c.*

Quid naturæ magis accommodum quam ea Epistolæ patris ad filium alio profectum?

Epist. 2. v.
4. & seqq.

*Jam super egelidæ stagnantia terga Mosellæ
Protulerat te nate rates: mœstique parentis
Oscula & amplexus discreverat invidus amnis.
Solutus ego, & quamvis cœtu celebratus amico,
Solutus eram: profugæque dabam pia vota carinæ.
Solutus adhuc te, nate, videns: celerisque remulci
Culpabam properos adverso flumine cursus.*

& infra:

Verf. 13.

*Desertus vacuis solisque exerceor Aris.
Nunc ego pubentes salicum diverbero frondes:
Gramineos nunc frango toros: viridesque per ulvas*

Lubrica substratis vestigia libro lapillis.

Quid jucundius aut suavius quam ea ad Paulinum, quem ut ad se alliciat narratis villæ suæ commodis, ita prosequitur:

Totque mea in Novero sibi proxima prædia pago,

Dispositis totum vicibus variata per annum;

Egelidæ ut repeant hyemes, rabidosque per æstus

Adspirent tenues frigus subtile Aquilones.

Te sine sed nullus grata vice provenit annus.

Ver pluvium sine flore fugit. Canis æstifer ardet.

Nulla autumnales variat Pomona sapor.

Effusaque hyemem contristat Aquarius unda.

Agnoscisne tuam, Ponti dulcissime, culpam, &c.

Denique quid magis tenerum ac blandum quam ea ejusdem Epistolæ:

Et quando iste meas impellet nuntius aures?

Ecce tuus Paulinus adest. Jam ninguida linquit

Oppida Iberorum, Tarbellica jam tenet arva.

Hebromagi jam tecta subit: jam prædia fratris

Vicina ingreditur; jam labitur amne secundo;

Jamque in conspectu est; jam prora obvertitur amni,

Ingressusque sui celebrata per ostia portus

Totum occurrentis populi prævertitur agmen:

Et sua præteriens, jam jam tua limina pulsat.

Aut magis tenerum ac vehemens quam ea postremæ ad eundem epistolæ; quam cum scriberet, admodum senex fuit:

Imprecor ex merito quid non tibi Iberia tellus?

Te populent Pœni: te perfidus Annibal urat:

Te belli sedem repetat Sertorius exsul, &c.

Omitto Rosas, Cupidinem cruciatum, cæteraque id genus poëmatia quæ è veteribus optimum sua fateri non pueret. Nec mirum plurima ei tam feliciter cecisse, qui exemplaria Græcorum nocturnâ manu ac diurnâ versaverat, è quorum epigrammatis pleraque, transtulit, imitationem professus; nonnulla verò prius tractata, ut judicii fuit acerrimi summique miro artificio absolvit, quale est Edyllium de ambiguitate eligendæ vitæ quod ex Posidippi seu Cratetis epigrammate effinxit.

Epist. 24. v.
95. & seqq.

Verf. 122,
& seqq.

Verf. 53. &
& seqq.

Mariang.
Accurs. in
Diatrib.

Epist. Gri-
pho præfixa.

Equidem in aliis eum aliquando argutulum esse, nec sibi usque constare fateor. Sed plura sunt quæ cum luserit in castris itineribusve, non ita severos iudices postulant: qualis *Griphus de ternario*, quem in expeditione, inter prandendum coeptum, ante cœnæ tempus absolvit, ex quo tamen ut pote variâ ac multiplici eruditione referto plus ceperis fructus quam ex aliorum quorundam numerosissimis paginis.

Scalig. in
Poëtic.

Verum, etiamsi nullo in pretio haberentur quæ dixi, tricisque viliora censerentur *Griphus* ille, *Technopægnion*, & quædam ludicra, (ut epistolæ *de Strenis* ad Ursulum, *de Ostreis* ad Theonem) quæ non tam lusit ut ingenium ostentaret, quam ut animi recreandi causâ cum amicis jocaretur: carmen de *Mosella* adeò excultum est, adeò numeris omnibus absolutum, ut eo solo magni Poëtæ nomen sibi comparare potuerit.

Vide Præ-
fat. edit. Af-
cens. ann.

Neque aliter de Ausonio senserunt olim Hieronymus Aleander vir de re litteraria optimè meritis, quem, ineunte sæculo decimo sexto non pigeat in publico auditorio Ausonium explicare; alique non infimæ notæ viri, qui postea eandem in Parisiensi universitate provinciam susceperunt.

X.
RELIGIO.

Dissert. de
Poët. Histor.
Litt. p. 2.
Pandectarum
Brandeb. tom.
1. p. 360.
Syntrag. de
Poët. Anecd.
Bibl. Ambros.
tom. 1.

HACTENUS de Ausonii vita. Modo superest inquirendum an Christianus extiterit. Quod ego omitterem profecto, nisi viderem serio negari, eamque opinionem doctissimos habere auctores: Olaus Borrichium, Guilielmum Caveum, Christophorum Hendreichium, Philippum Brietium, quin & virum insignis doctrinæ Ludovicum Antonium Muratorium, qui quidem viri à Vossio fortasse decepti, Ausonium Ethnicum fuisse uno ore pronuntiant. His verò potissimum argumentis sententiam suam defendunt.

1°. In quibusdam ejus Epigrammatis, ac præsertim in Centone petulantior fuit ac lascivior.

2°. Nonnulla in ejusdem scriptis occurrunt quæ redoleant profanas religiones.

3°. Ipsi fuerunt cum Symmacho, nomini Christiano homine infensissimo, omnes amicitiae necessitudines.

Vossius
Brietius.

4°. Denique, eum tanquam à fide Christiana alienum subinde

binde increpavit Paulinus : ipse ob piam solitudinem ab eo dementia notatus instar Bellerophontis .

Hæc autem adeò infirma atque imbecilla sunt , ut nullo negotio dilui queant . Et sanè , quamvis concessero nonnulla Ausonii esse quæ flammis expiari debeant ; Centonesque Virgilianos , quibus castissimos versus libidinosæ affixit materiæ , plus dæmonem , quam hominem sapere , adolescentium pudicitia insidiantem : an tum efficietur eorum auctorem non fuisse Christianum ? Quod si efficeretur , Poëtarum quam pauci eandem notam effugerent ! Enimverò sua plerisque Juvenilia fuerunt , ut videantur eo persuasi , quod illorum quispiam dixit :

Nam castum esse decet pium Poëtam.

Ipsos versiculos nihil necesse est.

Ad Centonem quod attinet , Poëtam ipsum piguit Virgiliani carminis dignitatem tam ioculari dehonestasse materia . Sed rogabat qui jubere poterat Imperator Valentinianus , qui & nuptias quondam ejusmodi ludo descripserat , nec tamen religionis nomine suspectus venit . Ausonium certè in hoc non defendo , immo non excuso . Sed quàm multi lasciviora fortasse scripserunt , quamvis Christiani , & injussi !

Idem esto judicium de quibusdam sententiis quæ minus deceant Christianum . Præter quam quod enim Ausonii ævo profanorum ritu sapissime loquebantur : non solent Poëtæ eandem in verbis religionem adhibere , quam Theologi . Et in Nostribus , quos honoris causa appellatos nolim , occurrunt iis quæ Ausonio objiciuntur , longe graviora .

Nec magis Ethnicum arguit tum illius cum Symmacho consensio , quæ in rebus humanis duntaxat esse potuit ; tum etiam objurgatio qua Paulinum ab instituto revocare conatus est . Nam acerbior nos etiamnum utimur , & ea quidem injusta , si quis cognatione aut amicitia nobis conjunctus idem ingreditur vitæ iter , quod Ausonius familiarem suum ingressum nolebat . Sed neque tam acerba fuit illius objurgatio , ut Paulinum , quemadmodum volunt , cum Bellerophonte conferret . Immo precatur , ut qui Paulino tam longa silentia suavit , Alpina pereretur juga , ceu Bellerophon dicitur loca avia olim perlustrasse .

Jam verò si Paulinus objurgasset Ausonium tanquam à fide

Jul. Scal. in
Poët.
Briet. Syn-
tag. de Poët.

Epist. 25.

Christiana alienum, Vossio ejusque affeclis victus cederem. Sed non modo non eum increpavit hoc titulo; verum etiam Christi cultorem fuisse testatur his conceptis verbis:

Paulini epist.
2. vers. 18. 19.
inter proleg.

Inque tuo tantus nobis consensus amore est,

Quantus & in Christo connexa mente colendo.

Quo quidem testimonio, etiamsi nulla suppeterent in Aufonii scriptis, abundè probatur hunc extitisse Christianum. Plurima autem suppetunt; in his *Versus Paschales*, quæ nonnulli perperam illi abjudicant, cum ex Præfatione Epicedii constet ejusdem auctoris esse ac ipsum *Epicedion*, quod nemo inficiatur Aufonii esse: *Sequitur hanc summi Dei venerationem Epicedion patris mei.* Omitto *Precationem matutinam* quæ Paulino, sed sine auctoritate tribuitur, quippe quæ inter Aufonii carmina occurrat in perverusto codice Lugdunensi. Sileo *Griphum* in quo Deum ter unum agnoscit. Epistolam denique in qua Ecclesiæ viciniam inter villæ suæ delicias & commoda recenset, prætereo; atque alia id genus sexcenta. Quæ si deficerent, non idcirco sequeretur eum profanas religiones exercuisse.

Et sane, quis arbitretur eum à feminis, quæ virginum ritu Deo se devoverant, altum & institutum, Deorum cultum hausisse? Præterea si Gratianus Imperator Christianus extitit, Christianum & Aufonium dici necesse est. Siquidem ex ea Epistola quæ in Gratianum actione habetur, Gratianus Deum coluit quem ipsum Aufonius colere docuerat: *Cum de Consulibus in annum creandis solus mecum volutarem, UT ME NOSTI, UT FACERE DEBUI, UT VELLE TE SCIVI, CONSILIUM MEUM AD DEUM RETULI.*

An. 1558.
in 8°.

In Schol.
ad 2. lib. Prudent.
C. Symmach.

Atque his ita perculsi fuere nonnulli, quos inter Trithemius ut non modo Christianum extitisse velint Aufonium, sed etiam Burdigalæ Episcopum fuisse: unde in editorum apud Tornæsium limine exhibetur illius imago, circa quam leguntur hæc verba: D. AUFONIUS EPISCOPUS BURDEGAL. Verum ea tam incerta sunt, quam falsa quæ Victor Griselinus affert eum aliquando à Christiana fide descivisse. Quod ut confirmet, D. Augustinum testem appellat, qui tamen in allegato *de Civitate Dei* opere, ubi *Claudianum* quidem gentilissimum dicit, fileet omnino de *Aufonio*.

DISSERTATIO. xxvij

Quæ cum alia confutatione non indigeant, veniendum ad alteram partem quæ de scriptis Ausonii erit.

PRIMO quidem extat *Epigrammatum* liber, quibus præmitti solitas Præfatiunculas tres, ad Theodosium unam, ad Syagrium alteram, ac tertiam ad Latinum Pacatum Depranium, Julianus Floridus Scriverianam editionem secutus, ad calcem operum Ausonii rejecit. Epigrammata verò pleraque, ut meminimus me monere, à Græcis transtulit. Undè miror à Francisco Vavassore dictum quod Martialem renovare videatur ac referre. Certe Ausonii Epigrammata pene omnia non tam frigida vel inculta sunt, quam in Poëtica Scaliger voluit. Nonnulla ejusmodi esse fateor, atque in Animadversionibus probavi. Sed multa quoque delicatissima, & quæ Catullum spirent, inter ea reperiri, pauci erunt qui negent. Variis autem temporibus ea scripsit, quæ uno aut altero excepto nequaquam assignari possunt; cujusmodi tertium & quartum, quæ ad annum 368. pertinere in Animadversionibus nostris diximus. Sunt quoque Epigrammata quatuor quibus meminit Fastorum à se digestorum ab urbe condita ad annum 382. aut 383. in gratiam Hesperii filii. Quod opus, sive carmen id esset, seu soluta oratio, ad nos non pervenit.

XI.
SCRIPTA.

De Epigr.
cap. 15.

Ephemeris, seu totius diei negotium, vario carminis genere. Quod quidem Diarium Poëtæ nostro abjudicant quicumque eum negant Christianum fuisse; nec enim aliter suam defendere sententiam possent. At verò jam observavimus nulla eos auctoritate niti, ac libellum quo de agitur, apparere in perve-
tusto codice Lugdunensi.

Ephemeridem excipiunt *Parentalia*, sive Carmina quibus Propinquorum laudes celebravit. Quæ ab eo scripta fuisse statim ab unius cujusque obitu verisimile est.

Sequitur *Professorum Commemoratio* qui vel peregrini Burdigalæ, vel qui Burdigalenses peregrè docuerunt; eamque, uti Ephemeridem ac Parentalia, vario carminum genere exsequitur.

Quibus subnectit *Heroum Epitaphia* qui bello Troïco interfuerunt; quæ cum apud Philologum quendam reperisset, La-

tino sermone convertit, additis quoque aliquot aliorum Epitaphiis; inter quæ celebratissimum Didonis, totiesque linguis vernaculis expressum.

De duodecim Cæsaribus quorum Vitas Suetonius descripsit, monosticha, eaque triplicia in Hesperii filii gratiam condidit; quibus eorundem Cæsarum ordinem, imperii tempus, & mortem complectitur. Primus eorum Julius qui anno urbis 705. imperium suscepit, postremus autem Domitianus qui anno urbis 847. interfectus est.

De iisdem aliisque Cæsaribus Tetrasticha consignaverat, quorum ultima temporum injuria interciderunt. Horum itidem primus quoque Julius; postremusque Heliogabalus qui anno urbis 974. in latrina vitam finire coactus est. Hæc autem de Cæsaribus Tetrasticha, non usque concinna sunt, sed juvandæ memoriæ aptissima; continentque præter Cæsarum nomina & seriem, illorum adumbratam effigiem.

Claras quoque *Urbes* ordine suo celebravit, præter Aquileiam cui nonum idcirco locum assignavit, quod Maximus eam legerit, cui *exaëto lustro piacula solveret*; undè illud de Aquileia carmen cæteris ab Ausonio insertum, aut singula de urbibus post Maximi fata, scripta fuisse constat.

Septem Sapientum sententias Iambis expressit post Consulatum suum, & huic Latino Drepanio Pacato dedicavit, cujus extat Panegyricus Theodosio Augusto Romæ tum dictus, quum ille Maximo Aquileiæ interfecto Romam triumphans rediisset. Easdem quoque sententias septenis versibus, iisque Elegiacis explicavit.

Superfunt Edyllia, Eclogarium, & Gratiarum actio de quibus quoque seorsim agemus. Inter Edyllia statim occurrunt *versus Paschales* de quibus jam egimus, & quos in animadversionibus suspicamur ad annum 367. referendos, cum recens in aulam accitus esset Poëta.

Deinde *Epicedion* in patrem *Julium*, ac *Villula*: in quibus Josepho Scaligero videtur omnium quicumque idem tentaturi sunt conatus posse deterrere. De industria enim veterem illam simplicitatem affectat, & quantum potest, ad ejus characterem stilum suum convertit.

Sequuntur *Protrepticon* post Consulatum quoque scriptum ad nepotem ex nata filium Ausonium *de studio puerili*; quo significat Musas, quamquam severas, habere liberales animi remissiones; & eo quasi allicio admoto nititur adimere metum, quo angi solent tenelli puerulorum animi. Quod ubi se putat exsolvisse, docet qua patris ac suo exemplo ad honores obtinendos via insistere debeat: qui libri ad informandum studium legendi. Mox quædam interserit de suis studiis, variisque honoribus quos gessit, ac præcipue Consulatum quem nulla non arrepta occasione recantat.

Genethliacôn eidem nepoti inscribitur, annum decimum & octavum ingresso.

Cupido cruci affixus Gregorio dedicatur, quem eodem pacto filium vocat, quo Paulinum ac Symmachum amoris & benevolentiae causa, ut pote minus ætate provectos. Eundem ego suspicor esse de quo Sulp. Severus Histor. lib. 2. tanquam Gallicarum 383. Præfecto, & Symmachus lib. 7. Epist. 87. &c. Elegantissimum profectò est Poëmatium illud, quod sæpe sæpius cum diversorum commentariis prodiit; habetque etiamnum plura explicatu difficilia, sed ea maximè quæ Semelen spectant.

Poëmatia quæ in alumnam suam luserat, ejusdem nomen ferunt. Periisse eorum maximam partem rectè suspicatur Tollius ex duplici præfatione qua muniuntur paucula quæ supersunt. Accedit quod in iisdem nihil inverecundi; nonnulla tamen in hoc libello foeda, seu liberiora paulò fuisse colligit Bælius ex his: *admoneo ante bibas*: perperam quidem. Etenim in Præfatione Griphi Symmachum pariter hortatur, ut ipsum hilarior & dilutior legat; etsi hoc Edyllum nihil omnino habet inverecundi.

Precatio Consulis designati ad anni 378. diem ultimum pertinet, quo, fascibus sumtis, Janum votis ardentibus vocat. Quod non mirabitur qui noverit Consulatum olim adeo expetitum fuisse, ut Claud. in Consulatu Probi & Olybr. felicem dixerit *uterum qui nomina parturiret annis*, & Libanius in Juliani Panegyrico iis ignoscat *qui expetunt hunc locum*, & ante alia *postulant à Diis ut sella Consulari gestentur*.

Precatio Calendis Januariis annum spectat 379. quo Treveris consulatum auspicatus est.

Mosellæ, quo Edyllio maximam laudem sibi vindicavit, annum 368. assignavimus, quo fufis prope Solicinum Alemanis, dimissoque in hiberna exercitu, Valentinianus & Gratianus Treverim se receperunt, ibique more Triumphantum recepti. Est autem poëma de laudibus Mosellæ, ex aquæ limpiditudine, ex navigandi facilitate, ex piscibus, ex villis & atriis quibus ripæ exornantur, ex pratis & aliis quæ flumini minùs rectè quam Poëtæ ingenio retuleris.

Griphum de Ternario lusit dum Imperatorum signa comitaretur, fortasse in expeditione de qua mox egimus. Ludicri Poëmatis genus, in quo ex jocis captat seria, seseque prodit quam maximè eruditum.

Technopægnion, aliud ludicri poëmatis genus, quod vocat ipse inertis otii sui inutile opusculum. Versiculi sunt quorum alii monosyllabis cœpti, monosyllabis desinunt; alii monosyllaba tantum habent in fine posita. Monosyllaba de litteris Græcis ac latinis inter Aufoniana reperit Mariang. Accursius, extantque in Insulensi exemplari.

Centonem nuptialem nemo est qui nesciat è Virgilii versibus confectum. Cujus Edyllii pars ultima tam lasciva tamque improba est, ut Poëtam religionis nomine suspectum fecerit. Quo anno concinnatum sit, incertum; certè fuit ante Valentiniani senioris fata, qui nuptiis ejusmodi ludo descriptis jusserrat Aufonium idem exsequi.

Rosas, & quæ sequuntur Edyllia *vir bonus*, *Nai nai &*, *Ætates animalium*, *Musarum inventa*, & *Herculis Labores*, diu credita Virgilii esse, Aufonio tandem, quem referunt auctorem potius quam Virgilium asseruere, Hieronymus Aleander, & Mariangelus Accursius.

Eclogarium varia continet, de ratione libræ, de ratione puerperii maturi, de Signis cœlestibus, de nominibus septem dierum, de mensibus, &c. Quæ quidem vulgò creduntur excerpta ex justis Aufonii operibus: quamquam carmen de signis cœlestibus, è cujus præfatione versum ab Hieron. in commentariis in Ezechielem citari deprehendit vir Cl. Jacobus Cujacius, Aufonii esse

sunt qui negent. Illud tamen in editis Tollii apparet : undè admiror eum expunxisse *Tetrasticha de mensibus* quæ Vinetus inter Edyllia non semel recensuit, & Julianum Floridum extrà contextus seriem excudi curavisse. Equidem in Scaligeri ac Pithœi Catalectis leguntur sine auctoris nomine. Sed Grævius aliique viri summi, dum incertum putant an sint Ausonii, ea judicant ipso non indigna. Censet vero Bucherius cap. 15. de doct. temp. ea Poëtam nostrum luisse in duodecim mensium Icones quas exhibet Calendarium vetus cuidam Valentino dicatum sub Imperatore Constantio Illyrici Duci. Itaque in animadversionibus nostris illa iterum damus, explicatis quoque Iconibus, (quæ habentur tum in Lambec. Bibl. Append. lib. 4. p. 276. & seqq. tum in Græv. Thes. tom. 8. atque etiam in antiq. explan. suppl. tom. 1.) quia vix sine illis versiculi possunt intelligi.

Non multa antè *Epistolam de suscepto filio* carmina scripsit Ausonius. Filius enim de quo hîc agitur matri superstes non fuit, quæ ex Parental. 9. nondum impleverat *septenos Decembres*, ubi juvenis juveni marito erepta est. Fortasse tunc annum vigesimum quintum agebat. Alioqui insulsa forent quæ toties inculcat se *parentis ævo supparem esse*.

Ex Epistolæ 2. titulo, ubi agitur de temporibus tyrannicis colligunt Vinetus & Floridus eam Treveri scriptam. Quibus temporibus occupata tyrannide Maximus Gratianum interfici iussit. Qua occasione, quo anno scriptum silent. Suspicio ad annum 384. referendam, quo Hesperius Treveri Romam à Valentiniano 2. missus fuit, qui crimina Symmacho tum Romæ agenti objecta cognosceret. Certè Symmachus l. 10. ep. 43. sibi gratulatur, quod Hesperium habet administrationis suæ testem.

Epistolam ad Theonem quæ *quarta* habetur, scripsit nondum exactis disciplinæ imperatoriæ temporibus, ut patet ex versibus 93. & 94.

*Nec fas est mihi regio magistro
Plebeiam numeros docere pulpam.*

Iambos ad Probum misit Consuli jam renuntiato. Unde colligitur scriptos fuisse anno 371. quo Probus Consulatum iniit; & versu 21.

Nam Consul æternum cluet ,
confirmatur.

Epistolam ad Ursulum Grammaticum quæ decima octava occurrit , ante Valentiniani obitum scriptam docet versus ejusdem epistolæ tertius , ubi *quæstorem* se Poëta dicit : siquidem Valentiniano simul & Gratiano quæstorem fuisse constat tum ex Protreptico , tum ex Gratiarum actione.

Epistola 19. Qua Pontio Paulino respondet , ante annum 389. scriptam necesse est , quo exeunte Paulinus in Hispaniam secessit , ut se paulatim à terrenarum rerum contemptu ad coelestium amorem erigeret. Etenim ex Paulini carmine 10. v. 19. perspicuum est jam tum Musis Poëticisque fabulis omnino eum valedixisse.

Idem esto judicium de epistolis 20. 21. & 22. Neque enim Paulinus Hebromagum è dominio suo oppidum incoluit , nisi quum vitam communem ageret.

Reliquæ ad Paulinum scriptæ ab anno 390. quo Paulinum dixi in Hispaniam religionis ergò secessisse , ad annum 393. quo tres Aufonii epistolæ Paulino una redditæ , ut ex ejusdem Paulini carmine 10. colligitur.

Epistolæ autem juxtà Tollianam , nostramque editionem apparent omnino viginti quinque , vario carminis genere , ac subinde nonnullis præmissa epistola soluto sermone scripta.

De Gratiarum actione pro Consulatu anno 379. exeunte habita , mentio jam injecta est.

Periochas denique in Homeri Iliadem & Odyssæam , fortasse dum Rhetoricam doceret , scripsit. In iis ea quæ fusiùs in libris suis Homerus differit , summatim exponit , atque Homeri instar , leviter perstrictis quæ belli Trojani originem spectant , auspicatur ab anno istius belli nono , nec ultra pugnam Ulyxis cum Ithacensibus progreditur.

Omitto prudens *versus Rophalicos* quorum initium :

Spes Deus æternæ stationis conciliator.

Jamdudum enim receptum est eos non magis adscribendos Aufonio , quam Catonis disticha , quæ sub ejus nomine prodierunt aliquando. Disticha enim illa ab Ethnico scripta legenti

genti patet ; Aufonium verò Christianum fuisse abundè probavimus.

AUFONIUM autem quis prior ediderit , non is sum qui affirmare audeam ; Venetiis quidem Aldi operâ primùm prodisse auctor Gesnerus. Verum , etiamsi non obstarent Beughemio memoratæ editiones duæ , *Mediolanensis* anni 1490. & *Veneta* anni 1496. aliunde constat *Aufonii Peonii Poëtæ discretissimi Epigrammata* cum aliorum Poëmatiis fol. Venetiis anno 1472. fuisse impressa , sine Typographi nomine , annoque sic in fine designato : *à nativitate Christi ducentesimæ nonagesimæ quintæ Olympiadis anno II. VII. Idus Decembris*. Itaque neutra editio primaria est , neque Mediolanensis Ulderichi Scinzenzeler typis vulgata , curante Julio Æmylio Ferrario Novariensi , qui tamen *competitorum certaminibus vexatum , curisque ingentibus obrutum negat se impressoribus assidere aut præesse potuisse* , neque Veneta per Joannem Tacuinum de Tridino , qui jam anno 1494. eadem Epigrammata typis mandaverat , excusa , & Georgii Merulæ Præfatione aucta.

Non alia vetustior exstat in Bibliotheca Regia , quam Parmensis anno 1499. vulgata , edente Thadæo Ugoletto , cui , uti & Mathæo Bosso , Angeloque Politiano Aufonium deberi tradidit Laurentius Pignorius. Verum ex ipsa Ugoleti Præfatione res aliter se habet. Narrat enim se versus antea confusos in pristinam formam restituisse , verba præpostera mutavisse , nonnulla jam pridem exoleta renovasse , versus interdum , atque integra quæ nusquam exstare credebantur epigrammata suppluisse : in corrigendis autem *Ludo Septem Sapientum* , ac *Nobilium Urbium Catalogo* usum & adjutum fuisse *Tristani Chalci* codice : denique *Periochen Homericam* ex Berneriano exemplari , & *Mosellam* , ut pote qui unico exscriptus , depravatum (certe ultimo versu qui nunc habetur mancum) in lucem dare. Multa præter epigrammata publici juris fecit Tetraſtica de Imperatoribus ; Ludum Septem Sapientum ; Ordinem nobilium Urbium ; Mosellam ; carmen de nominibus stellarum ; quartamque ad Paulinum epistolam.

Nec inutilem operam Aufonio navavit Hieronymus Avans
§ E

XII.
EDITIONES.
In Typogr.
Incunabulis
Maittaire An-
nal. Typogr.
tom. I.

Epist. 16.

tius, qui, cum reperisset nonnulla ejusdem carmina situ occupata, ac locis plerisque corrupta, ne omnino interciderent, emendata, cum reliquis Aufonii scriptis, per Joannem Tacuinum, de quo superius dictum est, Venetiis, anno 1507. excudi curavit. Hæc ferè sunt quæ non aliàs edita in lucem protulit: Theodosii ad Aufonium Epistola; Aufonii disticha quibus Theodosio respondetur; priores quatuor ad Paulinum Epistolæ; atque ad Symmachum una, cujus initium: *Intelligo quam mellea res sit oratio.*

Editio Ascensioniana anni 1517. in 4°. nil habet maxime notandum, nisi quod ultimum *Mosellæ* versum, qui nunc in vulgatis apparet, exhibeat, omniaque Aufonii opera in quinque tomos tributa repræsentet. In quorum primo Epigrammata. In secundo Edyllia. In tertio Epistolæ. In quarto Gratiarum actio; Ludus Septem Sapientum; Catalogus urbium; Labores Herculis; Cæsarum duodecim descriptiones. In quinto Periochæ.

Plurimas, de quibus in Bibliotheca sua Fabricius, prudens omitto, eas præsertim relaturus quas omisit, si quid habent quo à cæteris meritò separentur. Quas inter editio Tornæsianna anni 1558. tertia parte auctior ea separatim exhibet quæ Stephanus Charpinus Lugdunensis Ecclesiæ Presbyter è perantiqui Insulæ Barbaræ Coenobii Bibliotheca eruit, ejusdemque Ecclesiæ Comes Guilielmus de la Barge, in lucem edidit. Quod utrumque versibus eorum nomini dedicatis indicatur. Charpini quidem, canente G. Paradino:

*Omnibus excultus numeris emergit in auras
Aufonius partu posteriore nitens.
Alterutram ipse sui queritur dum vivere partem,
Dimidium vates sensit abesse sui.*

& infra:
*Non tulit hanc vati maculam Charpinus inuri,
Dividuum ut monstrum semi ferumque foret.
Nam vigil æterni de faucibus eruit ævi
Aufonii, extinctum pene cadaver, opus, &c.*

Bargei vero, canente San-Marcello Comite:
*Hactenus Aufonii melior pars clausa tenebris,
Eruta nunc primum cernere cuique datur.*

*Conquisita diu tanti monumenta Poëtæ
Præbuit optantum Musa rerenda manu.
Sed decus hoc meruit comprimis Bargeus heros ;
Quo sine Castalidum deperiisset opus , &c.*

Præter Ephemeriden ; Parentalia ; Commemorationem Professorum Burdigalensium ; Heroum Epitaphia ; nonnullaque Epigrammata , accessere huic editioni Epistolæ ad patrem de filio ; ad Hesperium ; patris ad filium ; ad Theonem secunda, tertia & quarta ; ad Paulum de Ostreis. Totum denique Eclogarium , dempto carmine de signis cœlestibus.

Reliquum est ut eos commemorem qui totum Ausonium , vel ejusdem operum partem suis Commentariis illustraverunt. Commen-
tat.

Agmen ducet Mariangelus Accursius , Aquilanus , qui *Diatribas* in Ausonium , Ovidium , ac Solinum , eruditæ profecto atque elegantes Romæ vulgavit. Plagii ille postulatus , quasi lucubrationes Fabricio Varano Episcopo Camerino surreptas sibi vindicasset , id criminis hoc jurejurando dilutum voluit , variè quidem à variis excepto : *Quod dii hominesque , fas , fidesque audiat , Sacramenti religione , ac si quid jurejurando sanctius , affirmo , idque rite pariter ac sine dolo malo dici , cæterisque accipi volo , me nec ullius unquam scripta perlegisse ac ne conspexisse quidem , unde vel tantillum lucubrationes nostræ redimiri , juvari que datum fuerit. Quin immo laborasse quoad ejus fieri licuerit , ut si quippiam alterius ; post observationem quoque meam , editum occurrerit , è nostris protinus aboleverimus. Quod si pejerem , tum Pontifex perjurio , malus autem genius Diatribis contingat , usque adeò ut si qua bona aut saltem mediocria in ipsis fuerint , imperitorum turbæ pessima , bonis leviuscula tricisque viliora censeantur , famæ si qua manent munera vento evolent , proque vulgi levitate ferantur. Ad calcem diatrib.*

Anno 1524.
fol.

Longo post intervallo Josephus Scaliger Vineto misit suos Ausonianarum lectionum libellos duos : in quibus Solomo Pantherus maximum illum virum animadvertit pleraque , quod lectionem spectat , intacta neque concinnata reliquisse ; unde testatur se in quibusdam locis non *violentam* quidem , at *mollem* adhibuisse medicinam.

Anno 1573.

Epist. ad
Joan. Pos-
thium.

At verò Elias Vinetus , in vico qui etiamnum pagus Vine-

torum appellatur, apud Santones natus, dum humaniores literas, Mathesinque doceret Burdigalæ, editis Codicibus jam ante Tornæſianam editionem inter se collatis, novam adornaverat, quæ anno 1551. Lutetiæ prodiit, curante amico suo Jacobo Gupylo Pictone. Nec multo post, ubi codicem illum à Charpino repertum accepit, rogatus emendatiorem Aufonium dare, Pictavos, ut amicis aliqua ex parte faceret satis, misit ad Marneſium quæ in Libellum de Claris Urbibus scripserat: donec instituta Burdigalæ typographia statuit Aufonium Commentariis suis illustratum edere. Cœpit itaque excudi Burdigalensis Poëta anno 1575. (quo etiam anno Lugduni apud Ant. Gryphium, ejusdem opera à Josepho Scaligero recognita cum Aufonianis lectionibus prodierunt) eodemque anno absolutus præter Vineti Commentaria quæ Simon Millangius, quia ipsum defecit charta, nec ob latrociniorum frequentiam statim nancisceretur, non nisi quatuor post annis prælo subdere potuit. Eadem post Vineti fata Burdigalæ cum Josephi Scaligeri lectionibus, & excerptis ex Turnebi adversariis, scriptisque Adriani Junii, Guil. Canteri, ac Justi Lipsii Philologicis recusa tum anno 1590. ut monet Fabricius; tum etiam anno 1604. quod ipsum videtur fugisse.

Epist. ad Nicol. Micaëlium.

Cæterum, Judice Scaligero, bonus Vinetus non solum sibi, sed & eruditioribus, etiam in iis quæ plana sunt, diffidit. Et quamvis in Commentario secundo multa de lectionibus Aufonianis in suas diatribas transcripserit, nihil tamen quo doctioribus Aufonius familiarior fieret, expromsit. Severum quidem ac paulo iniquius judicium. Etsi enim verbosus est Vinetus ut qui maxime, atque habet longe plurima quæ nihil ad rem faciant, in eo tamen laudandus venit, quod multum operæ ac laboris in emendando Poëta nostro consumpserit.

Ibidem.

Prope factum est ut silerem Franciscum Sylvium Ambianatem, qui, licet Scaligero *nugator* merito appelletur, nihilque nisi *triviali moneta percussisse* dicatur, laude sua non est fraudandus. Etenim prior aggressus est Aufonii quædam explicare, puta *Griphum* qui anno 1516. in 4. ex ædibus Ascensianis prodiit *Enodationis* titulo, quem respexisse debuit Joannes Vaccæus, cum sub *Griphi* persona diceret:

Asper eram , nodos mihi Sylvius abstulit omnes ;

Sic ego sum Scirpus qui modo Griphus eram.

Precationem matutinam ad omnipotentem Deum anno 1517. versusque Paschales anno 1518. ibidem & eadem forma editos.

Præter Sylvium , Gyraldus , ut monet ipse , Griphum puer interpretatus est. Expofuit quoque Claudius Minos, Divionensis , in Marchiano Professor. Cujus Commentarios non ita spernendos excudit Parisiis Joannes Richerius anno 1583. in 8. cum Appendice apologetica , & quotidianis prælectionibus ex docentis ore exceptis in Edyllia duo , nimirum *de studio puerili* , ac *de ambiguitate vitæ eligendæ*. De Poët. Hist. Dial. 10.

Naudæus in syntagmate de studio liberali auctor est Hugolinum quendam Martellium , qui quidem Bælio teste Glandænsis Episcopus fuit , operæ pretium duxisse mentem Epigrammatis 141. integro volumine declarare , sed satius illi futurum fuisse *micare digitis* , aut *cucurbitas pingere* , cum huic tam spissum infuderit atramentum , ut vix eluere possit quidquid aquarum est in Hippocrene.

Non Mosellam tantum , uti vult Fabricius , sed & plurima cum selectis veterum ac recentiorum , petito ex optimis quibusque Commentario , illustravit anno 1615. epigrammatum elector Muscipontinus. Qui an sit Paulus Duizius , ut Fabricio placet , indagare non potui , cum in exemplari , quod unum habere licuit , quamvis eo anno quem ille memorat , non eadem tamen forma edito , nusquam Electoris nomen appareret.

Prodiit quoque Mosella separatim cum erudito Marquardi Freheri Commentario Heidelbergæ typis Gothardi Voëgelini anno 1619. in fol.

Pleraque tandem eorum quæ à singulis notata dixi , partim integra , partim selecta collegit Jacobus Tollius , annoque 1671. in 8. Amst. Ausonio suis animadversionibus aucto adrexit : plura tamen , quemadmodum ipse in præfatione sua testatur , collecturus , *si affuisset bibliotheca tam locuples* , ut in hos usus sufficeret. Verum etsi moneat se librorum cum scriptorum , tum editorum copia defraudatum fuisse , nullam sane habet in eo excusationem , quod , cum integras Mariangeli Accursii animad-

versiones in titulo polliceretur, selectas duntaxat ediderit. Sed neque ea omnia protulit quæ in Aufonianis Scaligeri lectionibus habentur, quamvis omnia promiserit.

Quæ res duæ, fides minime liberata, & complura quæ Poëtæ lucem attulissent, propter librorum penuriam, omiſſa, efficere mihi videntur, ne Tolliana editio sit omnibus numeris absoluta.

Itaque non miror curiosam, sed hætenus expectatam, ut docet Olaus Borrichius dissert. de Poëtis, spondisse Joannem Blasium Jurisconsultum Amstelodamensem; ac etiamnum spondere¹ unum è Burdigalensis Academia Sociis, eamque ita curiosam, ut quo anno, qua occasione unumquodque carmen scriptum fuerit, & quis demum ille sit cujus nomini inscribitur, edoceat. Quæ publicam lucem donec adspiciat, futurum confidimus, ut Floridi curis fruantur viri Musarum amantes, ac nostro quantulocunque labore utantur.

Atque hæc sunt quæ dicenda habui de iis qui Aufonium aut illustraverunt, aut illustratum ire se promiserunt. Nondum enim, quod alterum est interpretandi genus, elegantissimo Poëtæ contigit, ut vernaculo sermone converteretur, præter Edyllia duo, scilicet Rosas & Cupidinem cruciatum, Centonem, atque è Cæsaribus ac Sapientum Ludo nonnulla. Quæ Gallicis versibus, quorum specimen exhibemus in notis, vertit Marollius, & Martialis, seu ut lepidule dictum est, adversus Martialem epigrammatis subtexuit.

Parif. anno
1671. in 8°.

1. M. Belet. Il fixe le temps auquel ils ont été composés (les ouvrages d'Aufone) il rappelle les occasions qui les ont fait naître; les personnes qui y ont

donné lieu. Et tout cela est rempli de traits de critique, & de personnalités littéraires fort intéressantes. *Bibliothèque Française, Mai & Juin 1726. p. 52.*

DIVERSORUM EPISTOLÆ

A D

AUSONIUM.

THEODOSIUS AUGUSTUS AUSONIO
Parenti Salutem.

AMOR meus qui in te est, & admiratio ingenii, atque eruditionis tue, quæ multo maxima sunt, fecit, Parens jucundissime, ut morem principibus aliis solitum sequestrarem; familiaremque sermonem autographum ad te transmitterem: postulans pro jure non quidem regio, sed illius privatae inter nos caritatis, ne fraudari me scriptorum tuorum lectione patiaris: quæ olim mihi cognita, & jam per tempus oblita, rursus desidero, non solum ut quæ sunt nota recolam; sed ut ea quæ fama celebri adjecta memorantur, accipiam. Quæ tu de promptuario scriniorum tuorum, qui me amas, libens impertiare, secutus exempla auctorum optimorum, quibus par esse mervisti: qui Octaviano Augusto rerum potienti, certatim opera sua tradebant, nullo fine in ejus honorem multa condentes. Qui illos, haud sciam an aqualiter ac ego te, admiratus sit; certe non amplius diligebat. VALE PARENS.

Hanc epistolam Theodosio abjudicant Mariangelus Accursius, & Caspar Barthius.

*Selectæ Symmachi ad Ausonium Epistola.**Ex editione Lugd. Batav. ann. 1653.*

SYMMACHUS AUSONIO. Epist. I.

PETIS à me litteras longiores. Est hoc in nos veri amoris indicium. Sed ego qui sum paupertini mei ingenii conscius, Laconice malo studere brevitati, quam multijugis paginis infantiae maciem publicare. Nec enirum si eloquii nostri vena tenuata est; quam dudum neque ullius poematis tui, neque pedestrium voluminum lectione juvisisti. Unde igitur sermonis mei longam poscis usuram, qui nihil litterati fœnoris credidisti? Volitat tuns Mosella per manus sinusque multorum, divinis à te versibus consecratus: sed tantum nostra ora prælabitur. Cur me istius libelli, quaeso, exsortem esse voluisti? Aut amulos tibi videbar, qui dijudicare non possem; aut certè malignus qui laudare nescirem. Itaque vel ingenio meo plurimum, vel moribus, derogasti. Ego tamen contra interdictum tuum mox ad illius operis arcana perveni: velim reticere quid sentiam: velim de te justo silentio vindicari: sed admiratio scriptorum, sensum frangit injuria. Novi enim istum fluvium, cum ÆTERNORUM PRINCIPUM jampridem signa comitarer, parem multis, imparem maximis. Nunc improvise clarorum versuum dignitate Ægyptio Melone majorem, frigidiorum Scythico Tanai, clarioremque hoc nostro populari Fucino reddidisti. Nequaquam tibi crederem, de Mosella ortu ac meatu magna narranti; nisi certo scirem, quod nec in poemate mentiaris. Unde illa amnicorum piscium examina reperisti? Quam nominibus varia, tam coloribus; ut magnitudine distantia, sic sapore; quæ pigmentis istius carminis supra naturæ dona fucasti. Atqui in tuis mensis saepe versatus, cum pleraque alia, quæ tunc in Prætorio erant, esui objecta mirarer; nunquam hoc genus piscium deprehendi. Quando hi pisces in libro tibi nati sunt, qui in ferculis non fuerunt? Focari me putas, atque agere nugas? ¹ Ita me Diis probabilem præstem! ut ego tuum carmen libris Maronis adjungo. Sed jam desinam mei oblitus doloris,

NOTÆ.

1. Ita me Diis probabilem præstem.] Quidam editi habent: Ita me Diis Dominis probabilem præsent. Quam lectionem genuinam esse censeo, probatque vox ÆTERNORUM quam superius usurpavit Symmachus, de Principibus suis mentione injecta. inharere

AD AUSONIUM.

xlj

inherere laudibus tuis, ne hoc quoque ad gloriam tuam accedat, quod te miramur offensi. Spargas licet volumina, & me semper excipias: fruemur tamen tuo opere, sed aliorum benignitate. VALE.

SYMMACHUS AUSONIO. Epist. II.

SÆPE unanimittis tuæ sermone convenior, ut de acceptis litteris, quas ad me cura propensiore misisti, vel scribam; quibus ego, ut quæquæ reddita sunt, ætutum pari religione respondi: quia neque rescriptorum ratio, neque amoris vicissitudo sinebat diutius desiderare. Nunc quoque agere me atque habere gratias protestor, quod prospera nunciorum clam me esse non pateris. Hæc & alia prioribus quoque litteris tecum fueram collocutus. Sed si te tabellarii sermonis mei compotem reddiderunt, congesta non onerant. Malo quippe aures tuas ¹ iterando obtundere, quam fraudare reticendo. ² Fratris mei Hesperii honore exulto, taciturnitate convulneror. Nam si me sui amantem usu rerum probavit, scriptis famam decuit prævenire, quæ diu incerta fluxam fidem gaudiis exhibebat. Ipse igitur nuntius communis boni esse debuerat, ut epistola assertio nihil relinqueret opinionis ambiguo. Sed dicis, eum pudore perstrictum, successuum suorum vitasse jactantiam. Quisquam ne, cum de se apud ipsum loquitur erubescit? Quid quod eam rem mihi supersedit ingerere, quam justè ad utrumque noverat pertinere? Verum ego, ut religiose ista conqueror, ita libenter omitto: quia nec amoris in vos meo convenit silere, quod doleam; nec amicitia incussi doloris transire mensuram. VALE.

NOTÆ.

1. Iterando obtundere, quam fraudare reticendo, &c.] Argute omnia Symmachus dicit, quem admirari è nostratibus debent qui tam belle imitantur. Admirantur autem, inquit Erasmus in Ciceronia-

no p. 65. quibus studio est moleste potius, quam bene dicere.

2. Fratris mei Hesperii.] Ut Ausonium Patrem appellare solet, sic Hesperium ejus filium appellare fratrem debuit.

SYMMACHUS AUSONIO. Epist. III.

EGO etsi continuis litteris honorem tuum celebrare possem; non satis mihi viderer, proquam res postulat, fungi debitum meum: tantum abest ut operam assiduitatis exprobrem. Sed ut hoc mea verecundia competit; ita tue humanitatis est, studium nostrum pari gratia sustinere. Animadverte quo tendat summa verborum. Jamdudum nihil tribuis quod legamus. Totum me, inquires, emancipavit sibi cura Prætorii.

§ F

Verum est : ¹ potiris merito summa judicia. Sed maximas ingenii tui vires fortuna magna non onerat. Proinde his etiam rebus intende, quæ ita occupatis nihil molestia afferunt, ut ipsas molestias plerumque solentur. V A L E.

N O T Æ.

1. Potiris summa judicia.] Rectius mea Theod. lib. de Episc. Judic. ad Ablavium sententia Juretus qui legit summa judicii, Præfectum Prætorio scribens, qui judicio- atque ad dignitatem Præfecti Prætorio, rum, ait, summam tenetis. qua claruit Ausonius, refert. Hinc in cod.

SYMMACHUS AUSONIO. Epist. IV.

BE N E ac sapienter majores nostri, ut sunt alia ætatis illius, ades Honori atque Virtuti gemella facie junctim locarunt : commenti, quod in te videmus, ibi esse præmia honoris, ubi sunt merita virtutis. Sed enim propter eas Camœnarum religio sacro fonti advertitur : quia iter ad capeffendos magistratus sæpe litteris promovetur. Hac parentum instituta Consulatus tui argumenta sunt : cui morum gravitas, & ¹ disciplinarum vetustas, curulis sella insignie pepererunt. Multi posthac adnitentur artes bonas, & laudes germanas, & meras litteras. Sin ignoramus Magnum illum, cujus supra votum fortuna fluxit, Stagiritæ suo nihilum commodasse, nisi Quinto Ennio ex Ætolicis manubiis captiva chlamys tantum muneri data Fulvium decolorat. Enim vero neque Panætio Africanorum secundus, neque Opillo Rutilius, vel Cyneæ Pyrrhus, aut Metrodoro suo Mithridates Ponticus liberalium disciplinarum pretia solverunt. At nunc eruditissimus Imperator, & opum largus & honorum quasi pro usura tibi præmia detulerit, ita super sortem fœnoris reddit. In hac tanta letitia mea, quibus verbis diluam, quod ² adesse non possum ? Nimis vereor, ne male interpretatus excusationem meam, quantum tibi gratulor parum credas. Optavi ad oculos tuos raptim venire : sed fessus virium, quas diu morbus exhaustit, itiones longas, & mansiones asperas, tum accessiones frigorum, & decensiones dierum, quæque alia sunt noxæ opportuna vitavi. Si sum tibi spectatus ex animo, queso ut æquus sis mihi, atque has allegationes boni consulas. Fors fuit, an obtineamus apud te veterem gratiam : nunc quod satis est, eluctemur offensam.

N O T Æ.

1. Disciplinarum vetustas.] Legendum puto venustas, ut morum gravitati opponatur venustas disciplinarum. Omnia enim effert per Antithesim, ut jam notavi.

2. Adesse non possum.] Treveri, in qua urbe Ausonium sæpe diximus consulatum inivisse.

SYMMACHUS AUSONIO. Epist. v.

POST longum silentium tuum non minus desiderabam, quam sperabam, literas longiores. Namque his vicibus humana variantur, ut defectui succedat ubertas. Ea me opinio frustra habuit: siquidem brevis in manus meas pagina recens à te profecta pervenit. Erat quidem illa Atticis salibus aspersa & thymo odora: sed parcior quam magis fastidium detergeret, quam famem frangeret. Quid? si ego¹ cœnas dapfiles, &² Saliare convivium, tum³ viscerales, atque epulum postulassem: tu mihi mensas secundas, & scitamenta exigua lancis apponeres? Fac veniat in mentem, quid Græca super hoc dicat oratio. Parvis nutrimentis, inquit, quamquam à morte defendimur, nihil tamen ad robustam valetudinem promovemur. Putas-ne me de occupationibus tuis esse taciturnum? Quæstor es, memini: consilii regalis particeps, scio: adde huc alia mille rerum. Nunquam evenit, ut ingenium tuum labor deterat, benignitatem cura flectat, facundiam usus exhauriat. Si diurna negotia nunquam distingues quiete: certe antelucano somno nullus indulseris, ut detur aliquod tempus officiis. An tibi parum exempli videtur in Comico, cum ait!

⁴ Quam vellem etiam noctu amicis operam mos esset dari!

Sed cur ego sermonis pauper diutius obgannio? Imitanda est mihi epistola recens, ut cetera morum tuorum: forte occupatus recusas literas longiores. Id ita esse recte conjecto. Video enim, quam nolis multa legere, cui vix est otium pauca dictare. VALE.

NOTÆ.

1. Cœnas dapfiles.] Legunt alii dapales. Lautas, opiparas. Dapes Regum esse: epulas privatorum auctor Servius ad v. 710. Æneidos 1.

2. Saliare convivium.] Vetus pro-
verbio Saliare dictæ lautissimæ cœnæ, à
Saliis Martis Dei Romæ sacerdotibus.

3. Viscerales.] Dictæ, quum solemnibus
sacro, aut Magnatis funere, multorum
animalium caro plebi distribuitur. Popu-
lo visceratio data à Marco Flavio in funere ma-
tris. Livius Hist. 3.

4. Quam vellem, &c.] Ex Terentii Adel-
phis, initio actus. 4.

SYMMACHUS AUSONIO. Epist. vi.

ET SI plerumque vera est apud parentes prædicatio filiorum, nescio quo tamen pacto detrimentum meriti sui patitur, dum personarum spectare gratiam judicatur. Quæro igitur incertus animi, quæ mihi nunc potissimum super viro honorabili¹ THALASSIO genero tuo

NOTÆ.

1. De Thalassio vide quæ annotavimus ad Parentalia, & ad Epicedion.

§ F ij

verba sumenda sint. Si parce morum ejus decora attingam, liventi similis aestimabor: si juste prosequar, ero proximus blandienti. Imitabor igitur Sallustiani testimonii castigationem. ¹ Habes virum dignum te, & per te familia Consulari; quem fortuna honori patris majorem beneficiis suis reperit, emendatio animi & sanctitas honoribus equiparavit. VALE.

NOTÆ.

1. Habes, &c.] Scipio Æmilianus de Sallust. En habes virum dignum te, atque Jugurtha in litteris ad Micipsam, apud avo suo Masinissa.

SYMMACHUS AUSONIO. Epist. VII.

MERUM gaudium eruditionis tue scripta tribuerunt, quæ Capua locatus accepi. Erat quippe in his oblita Tulliano melle festivitas, & sermonis mei non tam vera, quam blanda laudatio. Quid igitur magis mirer, sententiæ incertus addubito, ornamenta oris, an pectoris tui. Quippe ita facundia antistas ceteris, ut sit formido rescribere: ita benigne nostra comprobas, ut libeat non tacere. Si plura de te predicem, videbor mutuum scabere, & magis imitator tui alloqui quam probator. Simul quod ipse nihil ostentandi gratia facis, verendum est, genuina in te bona, tanquam affectata laudare. Unum hoc tamen à nobis indubitata veritate cognosce, neminem esse mortalium, quem præ te diligam: sic vadatum me honorabili amore tenuisti. Sed in eo mihi verecundus plus nimio videris, quod libelli tui arguis proditorem. Nam facilius est ¹ ardentes favillas ore comprimere, quam luculenti operis servare secretum. Cum semel à te carmen profectum est, jus omne posuisti. Oratio publicata, res libera est. An vereris æmuli venena lectoris, ne libellus tuus admorsu duri dentis uratur? Tibi uni nihil ad hoc locorum gratia prestitit, aut dampsit invidia. ² Ingratis scavo cuique proboque laudabilis es. Proinde cassas dehinc secluide formidines, & indulge stilo, ut sæpe prodaris. Certe aliquod didascalicum, seu protrepticum nostro quoque nomini carmen adjudica. Fac periculum silentii mei, quod etsi tibi exhibere opto, tamen spondere non audeo. Novi ego, quæ sit prurigo emittendi operis, quod tu probaris. Nam quodam pacto societatem laudis affectat, qui aliena bene dicta primus enuntiat. Ea propter in comædiis summam quidem gloriam scriptores tulerunt:

NOTÆ.

1. Ardentes favillas ore comprimere.] Petronius Arbiter in Satyrice:

Nam citius flammæ mortales ore tenebunt,

Quam secreta tegant.

2. Ingratis, &c.] Æque laudandus improbis ac probis. Antiqua enim Glossaria monuit Juretus, Scavos interpretari finistros, malos, & crudeles.

Roscio tamen, atque Ambivio, ceterisque auctoribus fama non defuit. Ergo tali negotio expende otium tuum, & novis voluminibus jejunia nostra sustenta. Quod si jactantia fugax garrulum indicem pertimescis, presta etiam silentium mihi, ut tuto similem esse nostra, quæ scripseris. VALE.

*Pontii Meropii Paulini ad Ausonium Epistola
ex edit. Paris. 1685.*

Diximus ad Ausonium Paulino, cum ageret in Hispania, tres simul Ausonii Epistolas redditas fuisse. Primæ, tertiæ quæ intercudit, & quartæ respondet Paulinus hoc Carmine anno 393. scripto, quod inter ejusdem Poëmata decimum habetur.

AUSONIO PAULINUS. Epist. I.

QUARTA redit duris hæc jam messoribus æstas,
Et toties cano bruma gelu rignit;
Ex quo nulla tuo mihi littera venit ab ore,
Nulla tua vidi scripta notata manu.
Ante salutifero felix cum charta libello
Dona negata diu, multiplicata daret.
Trina etenim vario florebat epistola textu,
Sed numerosa triplex pagina carmen erat.
Dulcia multimodis quedam subamara querelis
Anxia censura miscuerat pietas.
Sed mihi mite patris plusquam censoris acerbum
Sedit, & è blandis aspera penso animo.
Ista suo referenda loco tamen, & graviore
Vindictis heroi sunt agitata sono.

NOTÆ.

1. Hoc initium versibus Elegiacis scriptum, veluti quædam est præfatio, quam sequuntur Iambici trimetri & dimetri, quibus Ausonio Paulinus rationem reddit, cur Musis valedixerit, bonaque abdicarit. Iambicos sequuntur Hexametri quibus aspera Ausonii dicta confutat, & respondet vigesimæ quintæ ejusdem epistolæ, ac tertiæ quæ intercudit, nec non

vigesimæ quartæ, in qua Therasiam Paulini uxorem, Tanaquilem vocabat. Hæc autem Paulini Epistola, quam vulgati codices trifariam antea dividebant, una debet numerari, complectiturque Elegiacum, Iambicum, & Heroicum carmen. Quod satis in sua præfatione declarat ipse Paulinus.

*Interea levior paucis præcurrit iambus,
Discreto referens mutua verba pede.
Nunc elegi salvere jubent, dictaque salute,
Ut fecere aliis orsa gradumque, silent.*

15

*Quid abdicatas in meam curam, pater,
Redire Musas præcipis?*

20

*Negant camœnis, nec patent Apollini
Dicata Christo pectora.*

*Fuit ista quondam non ope, sed studio pari
Tecum mihi concordia,*

*Ciere surdum Delphica Phœbum specu,
Vocare Musas numina;*

25

*Fandique munus munere indultum Dei,
Petere è nemoribus aut jugis.*

*Nunc alia mentem vis agit, major Deus;
Aliosque mores postulat,*

30

*Sibi reposcens ab homine munus suum,
Vivamus ut vitæ Patri.*

*Vacare vanis otio aut negotio,
Et fabulosis litteris*

*Vetat, suis ut pareamus legibus,
Lucemque cernamus suam:*

35

*Quam vis Sophorum callida, arsque Rhetorum, &
Figmenta vaturn nubilant,*

*Qui corda falsis atque vanis imbuunt,
Tantumque linguas instruunt:*

40

*Nihil adferentes ut salutem conferant,
Quod veritatem detegat.*

*Quid enim tenere vel bonum aut verum queant,
Qui non tenent summæ caput,*

*Veri bonique fomitem & fontem Deum!
Quem nemo nisi in Christo videt.*

45

*Hic veritatis lumen est, vitæ via,
Vis, mens, manus, virtus Patris,*

*Sol æquitatis, fons bonorum, flos Dei.
Natus Deo, mundi sator,*

50

*Mortalitatis vita nostræ, & mors necis.
Magister hic¹ virtutum,*

NOTÆ.

1. *Virtutum.*] Ita vetus codex; quod nus lib. 7. tradat ab virtute virtutum dur-
& metri ratio postulat: quamvis Priscia- taxat effici. Vinetus.

Deusque nobis, atque pro nobis homo
Nos induendo se exuit,
Æterna jungens homines inter & Deum, 55
In utrumque se commercia.
Hic ergo nostris ut suum præcordiis
Vibraverit cælo jubar,
Abstergit agrum corporis pigri situm,
Habitumque mentis innovat, 60
Exhaurit omne quod juvabat antea
Casta voluptatis vice;
Totusque nostra jure Domini vendicat
Et corda, & ora, & tempora.
Se cogitari, intelligi, credi, legi, 65
Se vult timeri & diligere.
Æstus inanes quos movet vitæ labor
Præsentis ævi tramite,
Abolet futura cum Deo vitæ fides.
Quæ, quas videmur spernere, 70
Non ut profanas abjicit, aut viles opes;
Sed ut magis caras, monet
Cælis reponi creditas Christo Deo,
Qui plura promisit datis;
Contemta præsens vel mage deposita sibi 75
Multo ut rependat fœnore.
Sine fraude custos aucta creditoribus
Bonus æra reddet debitor;
Multaque speretam largior pecuniam
Restituet usura Deus. 80
Huic vacantem, vel studentem, & deditum,
In hoc reponentem omnia,
Ne quaso segnem, neve perversum putes,
Nec crimineris impium.
Pietas abesse Christiano quæ potest! 85
Namque argumentum mutuum est
Pietatis, esse Christianum: & impii,
Non esse Christo subditum.
Hanc cum tenere discimus, possum tibi
Non exhibere, id est patri, 90
Cui cuncta sancta jura, cara nomina
Debere me voluit Deus?
Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,
Linguae, togæ, famæ decus,

xlviij DIVERS. EPISTOLÆ

Provectus, altus, institutus debeo,

95

Patrone, praeceptor, pater.

Sed cur remotus tamdiu degam, arguis,

Pioque motu irasceris.

Conducit istud, aut necesse est, aut placet:

¹ Veniale, quidquid horum erit.

100

Ignosce amanti, si geram quod expedit:

Gratare, si vivam ut libet.

Defore me patriis tota trieteride terris,

Atque alium legisse vagis erroribus orbem,

105

Culta prius vestra oblitum consortia vita

Increpitas sanctis mota pietate querelis.

Amplector patrio venerandos pectore motus,

Et mihi gratandas salvis affectibus iras.

Sed redditum inde meum genitor te poscere mallet

110

Unde dari possit. Revocandum me tibi credam,

Cum steriles fundas non ad divina precatus,

Castalidis supplex averso numine Musis!

Non his numinibus tibi me patriæque reduces.

Quod datur, in nihilum (sine numine nomina Musas

115

Surda vocas, & nulla rogas) levis auferet aura.

Irrita ventosa rapiunt hæc vota procella,

Quæ non missa Deo vacuis in nubibus herent,

Nec penetrant Superi stellantem Regis in aulam.

Si tibi cura mei redditus, illum aspice, & ora,

120

Qui tonitru summi quatit ignea culmina celi,

Qui trifido igne micat, nec inania murmura miscet,

Quique satis calo soles largitur, & imbres,

Qui super omne quod est, vel in omnia totus ubique

Omnibus infusus rebus regit omnia Christus:

125

Qui mentes tenet atque movet, qui tempora nostra

Et loca disponit: quod si contraria votis

Constituatur nostris, prece deflektendus in illa est

Quæ volumus. Quid me accusas? Si displicet actus

Quem gero agente Deo, prius est (si fas) ² reus auctor

NOTÆ.

1. *Veniale.*] Vox ea quanto sit Paulino antiquior, ignoratur. *Veniale* quidquid horum erit. *Venia* dignum est, ac mihi debes ignoscere, quod tam diu in Hispania, procul à te & patria, degam, quæcunque

harum trium causa sit mihi, ut id faciam, sive quia id expedit, sive quia necesse est, sive quia mihi sic libet. *Vinetus.*

2. *Reus auctor.*] Ut Deus accusetur, qui me, quæ facio, facere compellit. *Vinetus.*
Cui

Cui placet aut formare meos, aut vertere sensus. 130

Nam mea si reputes quæ pristina, quæ tibi nota,

Sponte fatebor cum modo me non esse sub illo

Tempore qui fuerim, quo non perversus habebam,

Et perversus eram, falsi caligine cernens,

Stulta Dei sapiens, & mortis pabula vivens. 135

Quo magis ignosci mihi fas, quia promptius ex hoc

Agnosci datur, à summo Genitore novari,

Quod non more meo geritur: non arbitror, istis

Confessus dicar mutata in prava notandum

Errorem mentis, quoniam sim sponte professus, 140

Me non mente mea vitam mutasse priorem.

Mens nova me fateor cepit, mens non mea quondam,

Sed mea nunc auctore Deo, qui si quid in actu

Ingeniove meo sua dignum ad munia vidit,

Gratia prima tibi, tibi gloria debita cedit, 145

Cujus praeceptis partum est, quod Christus amaret.

Quare gratandum magis est tibi quam queritandum,

Quod tuus ille, tuis studiis & moribus ortus,

Paulinus, cui te non inficiare parentem

Nec modo, cum credis perversum, sic mea verti 150

Consilia, ut sim promeritus Christi fore, dum sum

Ausonii: feret ille tua sua premia laudi,

Deque tua primum tibi deferet arbore fructum.

Unde precor meliora putes, nec maxima perdas

Premia, detestando tuis bona fontibus orta. 155

Non etenim mihi mens vaga, sed neque participantum

Vita fugax hominum, Lycia qua scribis in antris

Pegaseum vixisse equitem, licet avia multi

Numine agente colant, clari velut ante Sophorum

Pro studiis Musisque suis: ut nunc quoque castis 160

Qui Christum sumfere animis agitare frequentant,

Non inopes animi, neque de feritate legentes

Desertis habitare locis, sed in ardua versæ

Sidera, spectantesque Deum, verique profunda

Perspicere intenti, de vanis libera curis 165

Otia amant, strepitusque fori, rerumque tumultus,

Cunctaque divinis inimica negocia donis,

Et Christi imperiis, & amore salutis, abhorrent.

Speque fideque Deum sponsa mercede sequuntur,

Quam referet certus non desperantibus auctor, 170

Si modo non vincant vacuis praesentia rebus:

I DIVERS. EPISTOLÆ

*Quæque videt spernat, quæ non videt ut mereatur,
Secreta ignitus penetrans caelestia sensus.*

*Namque caduca patent nostris, æterna negantur
Visibus, & nunc spe sequimur quod mente videmus,
Spernentes varias rerum spectacula formas,
Et male corporeos bona sollicitantia visus.*

175

*Attamen hæc sedisse illis sententia visa est,
Tota quibus jam lux patuit, verique bonique,
Venturi æternum seclī, & præsentis inane.*

180

*At mihi non eadem cui gloria, ¹ cur eadem sit
Fama? ² Fides voti par est, sed amœna colenti,
Nunc etiam & blanda posito locupletis in acta
Littoris, unde hæc jam tam festinata locorum,
Invidia est? Utinam justus me carpere livor
Incipiat, Christi sub nomine probra placebunt.
Non patitur tenerum mens Numine firma pudorem,
Et laus hic contempta redit mihi iudice Christo.*

185

*Ne me igitur, Venerande Parens, his ut male versum
Increpites studiis, neque me vel conjuge carpas,*

190

*Vel mentis vitio: non anxia Bellerophontis
Mens est, nec Tanaquil mihi, sed Lucretia conjux.
Nec mihi nunc patrii est (ut vis) oblivio cæli,
Qui summum suspecto Patrem, quem qui colit unum,*

195

*Hic vere memor est cæli. Crede ergo, Pater, nos
Nec cæli immemores, nec vivere mentis egentes,
Humanisque agitare locis: studia ipsa piorum
Testantur mores hominum: nec enim impia summum*

*Gens poterit novisse Deum: sint multa locorum,
Multa hominum studiis inculta, expertia legum,
Quæ regio agresti ritu caret? Aut quid honestis
Improbis aliena nocet? Quid tu mihi vastos*

200

*Vasconia saltus, & ninguida Pirenei
Objicis hospitia, in primo quasi limine fixus
Hispanæ regionis agam, nec sit locus usquam*

205

NOTÆ.

1. *Cur eadem sit fama.*] Non sum Paulus ille Ægyptius, nec Antonius, nec Hilarion, nec Macharius, nec quisquam ex sanctis illis Monachis, & tamen vos in iis me ponitis. Unde isti de me dissipati rumores? *Vinetus.*

2. *Fides voti par est.*] Hoc fortasse vult

Paulinus: quæ de illo ex falso rumore crederentur, ea voto ejus convenire; qui solitariam illam vitam in primis probaret, & optaret: quamvis adhuc amœna Hispaniæ loca incoheret, non vastas aliquas solitudines, ut in quibus Paulum illum mortuum ferunt, & ab Antonio sepultum. *Idem.*

Rure vel urbe mihi, ¹ summum qua dives in orbem

Usque patet mersos spectans Hispania Soles?

Sed fuerit fortuna, jugis habitasse latronum:

Non lare barbarico rigui, mutatus in ipsos,

Inter quos habui socia feritate colonos.

210

Non recipit mens pura malum, neque levibus hærent

Inspersa fibris macula: sic Vascone saltu

Quisquis agit purus sceleris vitam inter iniquos,

Nulla ab inhumano morum contagia ducit

Hospite. Sed mihi cur sit ab illo nomine crimen,

215

Qui diversa colo, ut colui, loca juncta superbis

Urbibus, & latis hominum celeberrima cultis?

Ac si Vasconicis mihi vita fuisset in oris:

Cur non more meo potius formata, ferinos

Poneret, in nostros migrans gens barbara, ritus?

220

Num quod in aversis habitacula ponis Hiberis

Urbibus, & deserta tuo legis oppida versu,

Montanamque mihi Calagurrim, & Bilbilim acutis

Pendentem scopulis, collemque jacentis Ilerda

Exprobras, velut his habitem laris exsul & urbis

225

Extra hominum tecta atque vias: an credis Hiberæ

Has telluris opes, Hispani nescius orbis,

Quo gravis ille poli sub pondere constitit Atlas,

Ultima nunc ejus mons portio metaque terræ

Discludit bimarem celso qui vertice Calpen?

230

Bilbilis huic tantum, Calagurris, Ilerda notatur,

Cæsarea est Augusta cui, cui Barcino amæna,

Et capite insigni despectans Tarraco pontum.

Quid numerem egregias terras & mœnibus urbes,

Qua geminum felix Hispania tendit in æquor,

235

Qua Betis Oceanum, Tyrrhenumque auget Hiberus,

Lataque distantis pelagi divortia complet

Orbe suo finem ponens in limite mundi?

An tibi, mi Domine illustris, si scribere sit mens,

Qua regione habites, placeat reticere nitentem

240

Burdigalam, & piceos malis describere Boios?

Cumque Marojalici tua prodigis otia thermis,

Inter & umbrosos donas tibi vivere lucos,

NOTE.

1. *Summum.*] Extremum, occiduum, mare, se mergere, cum occidit, fabulati
qua parte Solem in Oceanum, magnum sunt Veteres. *Vinetus.*

Læta locis, & mira colens habitacula tectis :
Nigrantesne casas & texta mapalia culmo, 245
Dignaque ¹ pellitis habitas deserta Bigerris ?
Quique superba tuæ contemnis mœnia Romæ
Consul, arenosos num dedignare Vasatas ?
Vel quia Pictonicis tibi fertile rus viret arvis,
² Rauranum Ausonias huc devexisse curules 250
Conquerar ; & trabeam veteri sordescere panno ?
Quæ tamen augusta Latiaris in urbe Quirini
Cæsareas inter parili titulo palmatas
Fulget in attrito longum venerabilis auro,
Florentem retinens meriti vivacis honorem. 255
Aut cum Lucani retineris culmine fundi
Æmula Romuleis habitans fastigia tectis,
Materiam præbente loco, qui proxima signat,
In Condatino diceris degere vico ?
Multa jocos pateant ; liceat quoque ludere fictis. 260
Sed lingua mulcente gravem interlidere dentem,
Ludere blanditiis urentibus, & male dulces
Fermentare jocos Satyræ mordacis aceto,
Sæpe Poëtarum, nunquam decet esse parentum.
Namque fides pietasque petunt, ut quod mala nectens 265
Insinuat castis fama auribus, hoc bona voti
Mens patris affigi, fixumque hærescere cordi
Non sinat, ut vulgus scævo rumore malignum.
Ante habitos mores, non semper flectere vitam
Crimen habet : namque est laudi bene vertere. Cum me 270
Immutatum audis, studium officiumque require.
Si pravo rectum, si relligiosa profanis,
Luxurie parcum, turpi mutatur honestum ;
Segnis, iners, obscurus ago : miserere sodalis
In mala perversi : blandum licet ira parentem 175
Excitet, ut lapsum rectis instauret amicum
Moribus, & monitu reparet meliora severo.
At si forte itidem, quod legi, & quod sequor, audis,
Cor da pio vovisse Deo, venerabile Christi

NOTÆ.

1. Pellitis Bigerris.] Bigorræ incolas pel-
 litos vocat, quia cum ninguidæ Pyreni ad-
 jaceant, frigidiorum ventum arcent villo-
 sis vestibus, quas teste Savarone ad Sido-
 rium marlotas appellant quasi *padamas*.

2. Rauranum.] Legitur in Antonini iti-
 nerario locus Rauranum dictus, inter Me-
 diolanum Santonum, & Biturigum Cubo-
 rum Argantomagum.

Imperium docili pro credulitate sequentem,
Persuasumque Dei monitis, aeterna parari
Præmia mortali, damnis præsentibus emta,

280

Non reor id sano sic displicuisse Parenti,
Mentis ut errorem credat, sic vivere Christo,
Ut Christus sanxit. Juvat hoc, nec pœnitet hujus
Erroris. Stultus diversa sequentibus esse

285

Nil moror, aeterno mea dum sententia Regi
Sit sapiens. Breve, quidquid homo est, ut corporis agri,
Temporis occidui, & sine Christo pulvis & umbra:
Quod probat aut damnat, tanti est, quanti arbiter ipse.
Ipse obit, atque illi suus est¹ comitabilis error,
Cumque suo moriens sententia² judice transit.

290

At nisi, dum præsens tempus datur, anxia nobis
Cura sit ad Domini præceptum vivere Christi,
Sera erit exutis homini querimonia membris,
Dum levia humana metuit convitia lingua,

295

Non timuisse graves divini judicis iras;
Quem Patris aeterni solio dextraque sedentem
Omnibus impositum Regem, & labentibus annis
Venturum, ut cunctas æquato examine gentes
Judicet, & variis referat sua præmia gestis,
Credo equidem, & metuens studio properante laboro,
Si qua datur, ne morte prius quam crimine solvar.

300

Hujus in adventum trepidis mihi credula fibris
Corda tremunt, gestitque anima, id jam cauta futuri,
Præmetuens ne vincta agris pro corpore curis,

305

Ponderibusque gravis rerum, si forte recuso
² Increpitet tuba vasta polo, non possit in auras
Regis ad occursum levibus se tollere pennis,
Inter honora volans Sanctorum millia cælo,
Qui per inane leves, neque mundi compede vinctos
Ardua in astra pedes facili molimine tollent;
Et teneris vecti per sidera nubibus ibunt,
Cælestem ut medio venerentur in agmine Regem,
Claraque adorato conjungant agmina Christo.

310

Hic merus est, labor iste, dies ne me ultimus atris.

315

NOTÆ.

1. Comitabilis error.] Hominem obeun-
tem suus comitatur error. Verbum autem
novum comitabilis à comitor. Vinetus.

2. Increpitet tuba.] Ex Mathæi Evange-
lio.

*Sopitum tenebris sterili deprendat in actu,
 Tempora sub vacuis ducentem perditâ curis.
 Nam quid agam? Lentis si dum conniveo votis,
 Christus ab ætheria mihi proditus arce coruscet.* 320
*Et subitis Domini cælo venientis aperto
 Præstrictus radiis, obscura & tristia noctis
 Subfugia illato confusus lumine quæram?
 Quod mihi ne pareret vel diffidentia veri,
 Vel præsentis amor vitæ, rerumque voluptas,* 325
*Curarumve labor, placuit prævertere casus
 Proposito, & curas finire superstitæ vitæ;
 Commissisque Deo ventura in secula rebus,
 Exspectare trucem securo pectore mortem.
 Si placet hoc, gratare tui spe divite amici:* 330
Si contra est, Christo tantum me linque probari.

NOTÆ.

i. *Commissis.*] Legebat Vinetus *communi*. lecta: siquidem ea lectio nullum efficit
 ni. Unde non miror hæc ab eo non intel- sensum.

Ea, quâ secundæ Ausonii Epistolæ respondet Paulinus, inter ejusdem
 Poëmata occurrit undecima.

AUSONIO PAULINUS. Epist. II.

CONTINUATA mea durare silentia linguae,
*Te nunquam tacito memoras; placitamque latebris
 Desidiam exprobras; neglectæque insuper addis
 Crimen amicitiae; formidatamque jugalem* 5
*Objicis, & durum jacies in mea viscera versum.
 Parce, precor, lacerare tuum, nec amara paternis
 Admiscere velis, ceu melli absinthia, verbis.
 Cura mihi semper fuit, & manet, officiis te
 Omnibus excolere, affectu observare fideli.* 10
*Non unquam tenui saltem tua gratia nevo
 Commaculata mihi est; ipso te ledere vultu,
 Semper & incauta timui violare figura.
 Cumque tua accessi venerans, mea cautius ora*

NOTÆ.

i. Scripta hæc Epistola exeunte anno 393. Siquidem Paulinus anni sequentis
 le illius vitam à novissimo Editore cons-
 verno tempore Nolam se recepit. Confu- criptam.

AD AUSONIUM. lv

Composui, & lato formavi lumine frontem;
Ne qua vel à tacito contractam pectore nubem
Duceret in sanctum suspicio falsa parentem. 15

Hoc mea te domus exemplo coluitque colitque,
Inque tuo tantus nobis consensus amore est,
¹ Quantus & in Christo connexa mente colendo.

Quis tua, queso, tuis obduxit pectora livor? 20

Quo rumore pias facilis tibi fama per aures
Irrupit, pepulitque animum, contraque vetustam
Experta pietate fidem nova vulnera movit,
Lederet ut natis placidum malesuada parentem?

Sed mihi non ficta mens conscia simplicitatis, 25

Nec patris inculti pietas rea, respuit omne
Immeritum, & falso perstringi crimine non fert;
Immunis verò, gravius violatus iniquo
Vulnere, tam tenera offensa, quam libera culpa.

Discussisse jugum quereris me, quo tibi doctis 30

Functus eram studiis. Hoc nec gestasse quidem me
Affero: namque pares subeunt juga: nemo valentes
Copulat infirmis: neque sunt concordia frena,
Si sit compulsis mensura jugalibur impar.

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro, 35

Si confers² fulicas cygnis, & aëdona³ parra;
Castaneis corylos; aquas viburna cupressis,
Me compone tibi: vix Tullius & Maro tecum
Sustineant aequale jugum: si jungar amore,

Hoc tantum tibi me jactare audebo jugalem; 40

Quo modicum sociis magno contendit habenis
Dulcis amicitia aeterno mihi fœdere tecum,
Et paribus semper redamandi legibus aqua.

Hoc nostra cervice jugum non scæva resolvit 45

Fabula, non terris absentia longa diremit.
Nec perimet, toto licet abstrahar orbe, vel ævo.

Nunquam animo divisus agam; prius ipsa recedet

NOTÆ.

1. Editi quinque cum MS. Codice Lugd.

— In Christum connexa mente colendum.

2. Fulicas.] Aves nigras columbis haud majores, ita dictas à fuligineo colore. Vide Charlet. de avibus.

3. Parra.] Hujusce avis meminit Plinius Hist. lib. 11. ubi docet illi apicem esse in capite: unde Galeritam olim dictam, quæ postea Gallico vocabulo etiam legioni nomen dederat Alaudæ. Hodie, Aloëta, illustri prisci nominis Gallici vestigio. Vinctus.

IV] DIV. EPIST. AD AUSONIUM.

Corpore vita meo, quam vester pectore vultus.

¹ *Ego te per omne quod datum mortalibus
Et destinatum seculum est,*

50

*Claudente donec continebor corpore,
Discernar orbe quolibet,
Nec orbe longe, nec remotum lumine,
Tenebo fibris insitum,*

*Videbo corde, mente complectar pia
Ubique presentem mihi.*

55

*Et cum solutus corporali carcere,
Terraque provolavero,
Quo me locarit axe communis Pater,
Illic quoque te animo geram.*

60

*Neque finis idem, qui meo me corpore,
Et amore laxabit tui.*

*Mens quippe, lapsis qua superstes arcibus
De stirpe durat cœliti,*

*Sensus necesse est simul & affectus suos
Teneat æque ut vitam suam,*

65

*Et ut mori, sic oblivisci non capit,
Perenne vivax & memor.*

NOTÆ.

1. *Ego te per omne.*] Priora sua Iambica resumit Paulinus.

2. *Non capit.*] Id est non potest. Similiter nono carmine dixit:

Sed Domini carmen tellus aliena mereri

Non capit, &c.

TESTIMONIA

TESTIMONIA ET JUDICIA DIVERSORUM DE AUSONIO.

Incertus Auctor.

- M**ORIGERÆ uxoris virtus cui contigit omnis :
 Fama pudicitiae, lanificæque manus.
Epitaph. Emil.
- Conjugii que fides, & natos cura regendi,
 Et gravitas comis, lætaque serietas.
 Pulcher honore oris, tranquillo pectore comis,
Epit. Attusii.
 Facundo civis major ab ingenio.
- Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans,
 Ipse tuo vivens segregus arbitrio.
 Nullo felle tibi mens livida, tum sale multo
Epit. Tiberii.
 Lingua dicax, blandis & sine lite jocos.
- Mensa nitens, quam non censoria regula culpet.
 Nec nolit Frugi Piso vocare suam.
Epit. Lucioli.
- Comis convivis; nunquam inclamare clientes;
 Ad famulos nunquam tristia verba loqui.
- Grammaticæ ad Scaurum, atque probum, promptissime Rhetor,
Epit. Staphylit.
 Historiam callens Livii & Herodoti.
- Omnis doctrinæ ratio tibi cognita, quantum
 Condit sexcentis Varro voluminibus.
- Aurea mens, vox suada tibi, tum sermo quietus,
 Nec cunctator erat, nec properator erat.
- Pulchra senecta, nitens habitus, procul ira dolusque.
 Et placidæ finis congrua meta tibi.

*Epit. Aulii.**Ex Parent.
Coronide.*

Commode, læte, benigne, abstemie, tam bone dandis,
Semper consiliis, quam taciturne datis.
Ergo qui nostræ legis otia tristia chartæ,
Eloquium ne tu quære, sed officium,
Quod claris doctisque viris pia cura parentat,
Dum decus egregiæ commeminit patriæ.

Vide quæ annotata sunt ad præfatunculas pag. 505. not. 8.

Symmachus, lib. 1. Epist. 2. ad Aufonium.

NEC mirum si eloquii nostri vena tenuata est; quam dudum neque ullius poematis tui, neque pedestrium voluminum lectione juvisti volitat tuus Mosella per manus sinusque multorum, divinis à te versibus consecratus Velim de te iusto silentio vindicari, sed admiratio scriptorum sensum frangit injuriæ Ita me Diis probabilem præstem, ut ego tuum carmen libris Maronis adjungo.

Idem, lib. 1. Epist. 6. ad Aufonium.

JAMDUDUM nihil tribuis quod legamus. Totum me, inquires; emancipavit sibi cura Prætorii. Verum est. Potiris merito summa judicia. Sed maximas ingenii tui vires fortuna magna non onerat.

Idem, lib. 1. Epist. 12. ad Aufonium.

SI te amor habet naturalis historiæ, quam Plinius elaboravit: en tibi libellos quorum præsentanea copia fuit: in quibus, ut arbitror, opulentæ eruditioni tuæ negligens veritatis librarius displicebit.

Idem, lib. 1. Epist. 19. ad Aufonium.

MERUM gaudium mihi eruditionis tuæ scripta tribuerunt, quæ Capuæ locatus accepi. Erat quippe in his oblita melle Tulliano festivitas Quid igitur magis mirer, sententiæ incertus addubito, ornamenta oris an pectoris tui. Quippe ita facundia antistas cæteris, ut sit formido rescribere indulge stilo, ut sæpe prodaris.

Idem, lib. 1. Epist. 25. ad Aufonium.

FALSO creditur judicii nesciam esse fortunam. Illa vero & præteritorum memor, & præsentium diligens, & prudens futuri tibi re-

pendit quidquid cæteris præstitit. Non ergo vana, neque erratica est :
à qua scimus alios domum coepisse, te præmium.

Paulinus, Carm. 10.

— Vix Tullius & Maro tecum
Sustineant æquale jugum.

Sidonius Apollinaris, lib. 4. Epist. 14. ad Polemium.

NAM tuorum pueritiæ comparatus, non solum Cornelios orato-
res, sed Ausonios quoque Poëtas vincere potes.

Joannes Ludovicus Vives, de Trad. Discipl. lib. 3.

LONGE est his posterior Ausonius Gallus, ubique argutus &
excitans, nec Lectorem finit dormire.

Lilius Gyraldus, de Poët. Dial. 10.

IN Gripho quidem eruditio multa, varietas, & curiositas; judiciū
verò & nitoris, ut mihi quidem nunc videtur, parum. Sunt ejus
quædam quæ è Græcò in Latinum transtulit, in quibus argutiæ, sa-
lis, & leporis satis, quæ legisse aliquod est operæ pretium.

Idem, Dialog. 21.

POEIMATION composuit lepidissimus Poëta Ausonius ad Nepo-
tulum ejusdem nominis Ausonii ex filia, quod *Προτρεπτικὸν* ins-
cripsit, elegans sanè & doctrinæ multijugæ.

Petrus Crinitus, de Poët. Lat.

IN *Mosella* maximam laudem, ut est auctor Symmachus, jure opti-
mo sibi vindicavit. Si quidem incredibili elegantia utitur in eo des-
cribendo. Fastorum præterea libros absolvit, opus magni laboris, ac
multarum vigiliarum.

Erasmus, in Ciceroniano.

INGENIUM ac doctrinam tribuo (*Ausonio*.) Stilus aulæ delicias
licentiamque resipit, quemadmodum & vita : Ciceronianus adeo
§ H ij

non est, ut studio habuisse videatur aliter dicere, quam dixit Cicerō. Proinde qui Ciceroniani nomen illi velit adscribere, pro honore contumeliam irrogarit homini: non aliter ac si quis Germanum appellaret, qui studeret haberi Gallus, etiam si Germanus esset.

Jul. Caesar Scaliger, lib. 6. Poëtices, cap. 5.

AUSONIUS ingenium magnum, acutum: stilus duriusculus. Multa scripsit non solum varia, sed etiam varie. Quare quid facere potuerit, non quid fecerit, potius judicandum. Utinam Epigrammata ne scripsisset. Nam & inculta sunt pene omnia, & omnia dura: quædam etiam inepta, aut frigida, aut frivola, ut è Græcis satis habuit quæ exprimeret. Nonnulla verò adeo foeda atque detestanda, ut neque scriptore, neque auditore digna, non in spongiam incumbere merita sint, sed solis flammis expiari posse videantur. Sanè sibi multum placuisse constat ex incuria scriptorum futurorum sæculorum securum, cum sibi videretur sui esse princeps. Eum verò piguisse castigationis videmus in ipsis *Iambis*; quos cum puriores inchoasset, fluere lutulentos permisit.

Et mox.

Inter cætera verò Poëmata sunt, quæ ipse partim *Εἰδύλλια*, ut *Griphum de numero ternario*, partim vocat *Εκλογὰς*: sic enim inscribitur ea, quæ vitæ nostræ miseras describit; valde sanè bona, & quovis magno Poëta digna. Sed longè illustrior illa in qua *Cupido cruciatur*. Est enim docta, candida, neque carens numeris. Mosellam verò adeo excoluit, ut ea solâ magni Poëtæ nomen sibi comparare potuerit. Est enim in ea multa ars tum dispositionis, tum elocutionis. Multa lumina figurarum, multum ingenii deprehendas.

Joannes Brodæus, lib. 1. Miscellan. cap. 6.

AUSONIUS non tam inelegans, meo iudicio, Poëta, quam volunt hi, qui eum ferreum contumeliose nominant.

Joannes-Baptista Pius, Annot. poster. cap. 43.

QUIS apud Græcos dicendi jocandique artifices, quis apud Latinos supercilio gravitatis excellentes argutior, dulcior, mollior Ausonio?

Caspar Barthius, lib. 3. Adversar. cap. 7.

CUI Poëtae (*Ausonius*) infra hoc testimonium dabo, quicquid apud eum legitur, pro vere Latino habendum esse. Nihil enim quicquam sine antiquitatis exemplo posuit, ut fuit eruditior, quam pro eo ævo, & scriptorum eorum amator, qui nobis adempti sunt, nec sperantur unquam è tenebris emerfuri oblivionis.

Idem, cap. 18.

ILLUD Carmen divinum Poëtae ingenium indicat vel solum, ea ætate tam suaviter, tam piè, tam ex re ipsa, tam denique doctè scriptum, ut longè abesse omnes illius ævi Vates à tam absolutæ divinitatis numeris existimem; sint licet & illi quæ nævos temporis redo- leant, quos sanè nemo per omnia evasit.

Idem, lib. 40. cap. 9.

TAM eruditus est scriptor Ausonius, ut vix possit alterum, tertium-ve versum absolvere, quin egregiam aliquam rem gestam alludat.

Josephus Scaliger, in Notis ad Catalecta.

AUSONIUS nostras, Poëta post tempora Domitiani omnium eru- ditissimus, & in cujus lectione nemo operam suam luserit.

Idem, Epist. ad Nicol. Micaelium.

SCIS quam non vulgaris eruditio sit in Poëmatis Ausonii. In quibus Græphus ternarii melioribus ævi nostri Grammaticis crucem fi- xit: quanquam conatus omnium elusit recondita, & velo ænigmatum summoti doctrina.

Isaacus Casaubonus, in Notis ad Ael. Spartianum.

SED etiam apud castigatissimum Poëtam Ausonium.

Elias Vinetus, in Præfatione.

NULLAM Ausonius disciplinam ignoravit. Omnes Latinos Græ- cosque scriptores, quorum major pars intercidit, ad unguem

novit. Hinc in ejus scriptis multa se ostendit & varia eruditio, ut cui-
vis legenti non statim queant intelligi.

G. Paradinus, in edit. Tornæs. ann. 1558.

O MNIBUS excultus numeris emergit in auras
Aufonius.

Idem.

N E virides lauros, & vinctas fasce secures;
Quodque tulit Musis Roma curule decus;
Ne Latii trabeas, summi gestamen honoris
Ætatis caries obruat una semel:
Denique neu memores capiant oblivia fastos
Consulis Aufonii, consulit ipse sibi;
Ingenii dum sculpta sacri monimenta per ævum;
Et dignum æterna luce relinquit opus.

*Andreas Schottus, Observ. human. lib. 2.
cap. 33.*

E LEGANS & acutum Aufonii Poëmation *Gryphus* est; in quo
propter reconditam doctrinam, & occultos quosdam respectus, in-
genium Poëta declaravit suum.

Baronius, ad annum D. 394.

N EGARI non potest Aufonium tum de Diis, tum de amato-
riis rebus quam plurima cecinisse; ob eamque causam visum
esse nonnullis potius Gentilem quam Christianum hominem.

Bellarminus, de Script. Ecclesiast. ad annum 390.

A U S O N I U S Poëta magister fuit Gratiani Imperatoris, à quo
& Consul creatus est anno D. 379. Scripsit multa profana.
Scripsit etiam epistolas aliquas carmine ad S. Paulinum Nolanum; &
exstat sub ejus nomine apud Paulinum *Precatio matutina ad Deum*:
& inter opera Aufonii egregium carmen *de Resurrectione Dominica*.
Ex quo Christianus fuisse intelligitur, quamvis de Diis Gentium non-
nulla scripserit more Poëtarum.

Gabriel de la Lurbe, dans sa Chronique Bourdeloise.

AUSONE fils de Bordeaux, Consul Romain, la gloire & l'honneur de sa Ville, & des Poëtes de son temps, comme les œuvres qui restent en rendent bon témoignage.

*Thomas Dempsterus, in elencho Scriptorum
ad Rosini antiquitat. auctario præmisso.*

D. Ausonius Burdigalensis, Poëta eruditissimus, licet durioris stili.

G. J. Vossius, de Poët. Lat.

AUSONIUS Burdigalensis vixit Valentiniano, Gratiano & Theodosio Imperatoribus, ac à Gratiano discipulo ad Consulatum etiam evectus fuit, post quem & varia jam senem scripsisse ipse indicat. Poëta fuit Gentilis, quemadmodum ex Paulino liquet, ut, quæ Christum celebrant, perperam illi sint tributa.

Augustus Buchnerus, in aucto Basil. Fabri thesauro.

SCRIPSIT eleganter, ingeniose, & acute, stilo vero duriusculo multa & varia, partim probanda, partim vero improbanda.

*Petrus Possinus, in Lexico suo Pachymeriano
in voce Φυλακή.*

Φυλακήν hoc loco verti *trihorium*, quam vocem memini me legere apud auctorem satis antiquum nec indiligentem latinitatis Ausonium, in *Mosella*.

Curr. Rittershusius, in Epist. ad Solom. Pantherum.

MULTA in illo viro (Ausonio) vere Magno, tecum una miror, multa suspicio ac veneror. Ut pauca de multis: illud in primis apud me monstri instar habet, hominem Christianum, &, ut apparet, non nomine tantum; sed & pectore & moribus, adeo sæpe lasciva atque improba scribere potuisse, ut nisi nomen Ausonii esset adf.

criptum, Bilbilitanum Poëtam te legere putes: ubi illud! *Nullus sermo putris ex ore vestro egreditor.* Ubi illud! *De omni verbo otioso rationem esse reddendam.* Quid adversus gravissima hæc interdicta virium habet illa excusatio, quæ est in Centone nuptiali!

Lasciva est nobis pagina, vita proba.

Hoc unum. Miror & illud, potuisse virum Christianum, cum infestissimo hujus nominis hoste Symmacho (talem enim illum fuisse constat ex ipsius Relatione ad Augg. & Prudentii, atque Ambrosii ad eam responsione) amicitiam colere, nec eam vulgarem, sed intimam; adeò ut alter alterum patrem indigaret. Mirum hoc, inquam mihi. Nam quæ cæteris de rebus consensio esse potest, ubi in fundamento ipso, quod est vera Religio, aliqui dissentiant! In amicitia autem rerum divinarum atque humanarum consensio summa requiritur. Porro suspicio in hoc viro acumen, leporem, ac rotunditatem, in primis Epigrammatum, quibus

Expleri mentem nequeo, ardesco que legendo.

Veneror & eruditionem multiplicem de Veterum fontibus haustam. Quid enim apud illos, sive Græcos, sive Latinos memorabile, quæ verborum, quæ rerum, quod non Ausonius delibavit. Ut de sententiis nunc dicam nihil: verba quam scitè ab optimis Scriptoribus, Lucillio, Plauto, Terentio, Lucretio, Varrone, Cicerone, Virgilio, Horatio, Martiale, & plurimis aliis mutuatur!

Solomo Pantherus, in Epist. ad Joan. Posthium.

AUSONIUM Burdegalensem, Poëtam imprimis bonum, cum mihi superiore autumno bona fors obtulisset, primum suspicere & mirari, exinde propius inspicere, & diligentius contemplari perrexì.

Guilielmus Cave, in Hist. Litteraria p. 220.

D. Magnus Ausonius vir Græcè Latineque peritissimus, in poësi summus, cui non deerat ingenium lepidum, acutum, eruditio varia ex Veterum fontibus hausta. Haud bene conveniunt eruditi Christianis, an Gentilibus sit annumerandus, &c.

Thevet, dans ses Hommes Illustres.

AUSONE Poëte fort renommé, non point principalement pour la grandeur, noblesse, & renommée de ses parens, mais à cause de ses gestes & écrits prisés par gens de rare sçavoir. Valentinien le choisit pour Précepteur de Gratien, & ne pouvoit reconnoître plus
pertinent

Pertinent Précepteur qui avoit élevé de grands personnages, Ponce Paulin aussi Bourdelois Au reste il étoit fort bon Chrétien, & versé aux Lettres sacrées, autant qu'homme de son temps, ce que ses œuvres démontrent assés ouvertement Quant au stile . . . on le taxe seulement d'un peu de licence : en quoi il seroit moins excusable, si aujourd'hui la plupart de nos Poëtes ne faisoient brouter leurs chèvres dans les parcs lascifs de Venus. L'envie d'imiter les Poëtes Grecs l'aura pû mener là. S'il falloit pour cela le rejeter, que garderions-nous ! *Nihil est ab omni parte beatum.*

Theophilus Raynaudus, Hyploth. contra ictum
Calumniæ. Sect. 2. p. 56.

VERUM est Ausonium licentius, quam Christianum probum deceret, scripsisse nonnulla quibus aures castæ offenduntur. In dehortationibus item S. Paulini à statu contemptionis rerum caducarum, exhibuit se hominem à verâ pietate alienum, & sæculi affectibus mersum, ut Baronius quoque notavit ad annum Christi 379. non tamen idololatra, vel fidei desertor unquam fuit.

Philippus Brietius, in Syntagmate de Poëtis.

DECIUS Ausonius Burdigalensis vixit sub Valentiniano, Gratiano, & Theodosio Imperatoribus; factus etiam Gratiani Præceptor, quem vendibilem Rhetorem effecerat, & à quo vicissim creatus est Consul. Obiit circa annum 394. Ex Paulino certum est eum Ethnicum fuisse; quare opera Christiana huic adjudicari solita sine dubio alterius sunt. Quæ Catoni vulgo disticha tribuuntur, vere Ausonii sunt, ut observavit Canterus, nec improbat Vossius : quibus jam communiter subscribitur. Centones ejus Virgiliani non tantum impurissimi sunt, sed & impudentissimi, quibus castissimos versus libidinosæ affixit materiæ, opere, quod plus dæmonem, quam hominem saperet adolescentium pudicitiae insidiantem.

Mart. Hanckius, de Roman. rerum Scriptoribus.
p. 2. cap. 33.

DE Mosella flumine, quod per Lotharingiam, Metensem Episcopatum, Lutzenburgensem Ducatum, & Trevirenssem Archiepiscopatum Rheno illabitur, Idyllium scripsit (Ausonius.) In eo res varias circa Mosellam notabiles commemorat.

*Le P. René Rapin, dans ses Reflexions
sur la Poétique en particulier.*

IL regne dans tous les Panegyriques de Claudien un air de jeunesse qui n'a rien de solide. Je ne parle point d'*Aufone* & de *Prudence*, parce qu'ils ont écrit de cette maniere-là; & encore plus foiblement.

*Le P. François Vavasseur, Remarques contre
le P. Rapin.*

S'IL y a du défaut dans *Aufone* & dans *Prudence*, c'est un défaut du temps qui ne demandoit pas davantage, & non pas un défaut des personnes, qui même se sont beaucoup élevées au-dessus de leur siècle.

Bayle, dans son Dictionnaire.

AU S O N E, en Latin *Decius*, ou plutôt *Decimus Magnus Aufonius*, l'un des plus excellens Poëtes du IV. Siècle, étoit de Bordeaux, & fils d'un célèbre Medecin. Il fut élevé avec des soins tout particuliers: toute la famille s'y intéressa; soit à cause que son esprit promettoit beaucoup; soit à cause que son horoscope faisoit croire qu'il parviendrait à de grands honneurs. Il fit des progrès admirables dans les belles Lettres

Il y a une extreme inégalité entre ses ouvrages, soit que ses Muses fussent un peu trop journalieres; soit que l'on ait inferé dans ses Poësies quelques pieces qu'il n'avoit fait qu'ébaucher; soit que des raisons particulieres l'ayent obligé à laisser courir des Vers qu'il n'avoit pas eu le temps de polir. Generalement parlant, il y a des duretez dans ses manieres, & dans son stile; mais c'étoit plutôt le défaut du siècle que celui de son esprit. Les fins connoisseurs devinent sans peine, que s'il avoit vécu au temps d'Auguste, ses Vers eussent égalé les plus achevés de ce temps-là: tant il paroît de delicateffe & de genie dans plusieurs de ses écrits.

Adrien Baillet, dans ses Jugemens des Scavans.

LES Critiques semblent s'être copiés les uns les autres, pour mieux convenir ensemble de deux choses touchant le jugement qu'ils ont cru devoir faire des Poësies d'Aufone. La premiere est, que c'étoit un bel esprit, un genie aisé, subtil, & un Poëte également agreable & scavant. La seconde est, que son stile est un peu trop dur, quoiqu'il semble avoir quelquefois assés d'elegance.

M. le Nain de Tillemont, Histoire des Empereurs,
tom. 5. p. 186.

D'AUTRES ont remarqué les differens jugemens qu'on a fait de ses ouvrages (d'Ausone) pour le stile, & pour la maniere dont ils sont écrits. Nous nous contenterons de dire que ceux qui peuvent être de quelque utilité pour l'histoire, sont les Epitaphes des Professeurs de Bordeaux, les Eloges des principales Villes de l'Empire, & son remerciement à Gratien sur son Consulat. Il avoit fait des Vers sur tous les Empereurs, & des Fastes Consulaires jusqu'en l'an 382. ou 383. Mais ce dernier ouvrage est entierement perdu; & nous n'avons l'autre que jusqu'à Heliogabale. Sa Moselle, c'est-à-dire le Poëme qu'il a fait sur cette Riviere, a été louée par Symmaque; & elle a encore été fort estimée depuis par les personnes les plus habiles dans les Lettres, comme le chef-d'œuvre de son Auteur. Quelques-uns lui attribuent les Distiques qui portent le nom de Caton; mais ils le font sans preuve. L'Empereur Theodose lui écrivit de sa main pour lui demander ses écrits, témoignant estimer beaucoup son érudition & son genie.

Joan. Alb. Fabricius, Biblioth. Lat. lib. 3. cap. 10.

DECIMUS Magnus Ausonius, Burdegalensis, Grammaticus & Rhetor Doctissimus, Poëta vero suavis atque ingeniosus, Christi etiam Sacris addictus, etsi ejus rei rara, certa tamen, in scriptis suis reliquit vestigia. Ab Imperatore Gratiano, quem non minus ac Valentinianum ejus fratrem in litteris instituerat, promotus ad Quæsturam, Præfecturam Prætorii, & anno Christi 379. ad Consulatam, obiit imperante Honorio post annum C. 392.

EMENDANDA.

IN TEXTU.

P Ag. 149. vers. 10. surgeret *lege* suggeret. p. 256. v. 2. nosces *lege* nosces. p. 469. v. 3. μετέχων *lege* μετέχων. p. 470. v. 1. duplicat *lege* duplicant. p. 471. v. 34. ὁ *lege* ὁ. p. 539. l. 4. ut ipse *lege* tu ipse.

IN INTERPRETATIONE.

P Ag. 66. lin. 1. deterget *lege* detergit. p. 83. l. 5. Consuli *lege* Consulis. p. 90. l. 10. sine quod *lege* sine quo. p. 130. l. ult. illius quæ *lege* illius qui. p. 157. l. 4. exponderes *lege* expenderes. p. 173. l. 4. quem *lege* quam. p. 256. l. 4. aera *lege* vera. p. 257. l. 7. additus *lege* addictus. p. 267. l. 2. semper *dele* *dele* *dele*. p. 344. l. 5. medios *lege* modios. p. 352. l. 2. tamen invenitur *lege* tamen unitur. p. 468. l. 4. insultus *lege* insulsius. p. 500. l. penult. mori *lege* mora. p. 508. l. 4. quæstus *lege* questus. p. 579. l. 8. ut narrat *lege* ut narret.

IN NOTIS.

P Ag. 25. not. 1. Seraphin *lege* Serapin. & not. 4. relatum *lege* relato. p. 41. n. 1. περισκέπτω *lege* περισκεπτω. p. 42. n. 4. ἡ πτε δὲ μονᾶς *lege* ἡ πτε δὲ μονᾶ. p. 49. n. 5. victuri ne, *lege* victuri, ni. p. 63. n. 3. τῶν κεεν *lege* τῶν κεεν. p. 91. n. 7. dicti *lege* dicit. p. 177. n. 1. facta *lege* fata. p. 182. n. 3. Auguri *lege* Augur. p. 186. n. 1. demortuo *lege* de mortuo. p. 206. n. 2. Autuchtunas *lege* Autochtonas. p. 233. n. 1. firmum *lege* firmat. p. 246. n. 8. preces *lege* pecces. p. 279. n. 2. candida *lege* candidæ. p. 286. n. 2. nodi *lege* nodis. p. 323. n. 9. ferrii *lege* ferri. p. 324. n. 4. Colophanii *lege* Colophonii. p. 360. n. 5. πῆ *lege* πῆ. p. 365. n. 4. fluminâ *lege* fluminea. p. 408. n. 5. editione *lege* editioni. p. 430. lin. penult. ducere *lege* inducere. p. 461. n. 6. *lege* Scalliger mavult *pilis* quam *palis*. p. 488. n. 2. statijs *lege* statis. p. 510. lin. 6. leni *lege* levi. p. 519. n. 2. καὶ *lege* καὶ. p. 546. n. 3. vinaria *lege* vivaria.

IN ANIMADVERSIONIBUS.

P Ag. 612. col. 1. lin. 1. quærelis *lege* querelis. p. 614. c. 1. sub. finem agere *lege* egere. p. 620. c. 1. l. 37. Arborii *lege* Arbori. p. 621. c. 2. l. 26. Poëtæ. *lege* Poëta. & l. 32. regna *lege* regno. p. 629. c. 2. l. 10. de Poëta *lege* de quo Poëta. p. 633. c. 1. l. 13. Andrianopolim *lege* Adrianopolim. p. 636. c. 1. l. 29. contentus *lege* contentos. p. 646. c. 1. l. 5. fæce *lege* face. p. 654. c. 1. l. 15. conjunc- *lege* conjunctioni. p. 660. c. 1. sub finem interciderant *lege* interciderunt. p. 661. c. 2. l. 18. Alii alteram *dele* alii. p. 663. c. 1. l. 38. tum antiquo *lege* tam antiquo. p. 678. c. 2. l. 17. Americani *lege* Armorici. p. 681. c. 1. l. penult. Eum *lege* Eam. p. 683. c. 2. sub finem. intextus *lege* intextas. p. 684. c. 2. l. penult. floes *lege* Soles.

IN DISSERTATIONE.

P Ag. 13. sub fin. prescripto *lege* perscripto. p. 24. sub finem. in quibusdam ejus epigrammatis. *dele* ejus. p. 26. l. 8. quæ *lege* quos. & l. 33. Grifelinus *lege* Giselinus. p. 29. l. 1. *dele* sequuntur. p. 33. sub fin. interpretandi *lege* illustrandi. ibid. *lege* Edyllia quædam, scilicet Rosas, Cupidinem cruciatum, & Centonem.

Si quaerunt alia, ut in Animadv. p. 667. εν γαῖᾳ pro ἐκ γαῖᾳ, ac l. 42. Βασιλεῦσιν pro Βασιλεύσιν, benignus Lector emendabit.

1

D. MAGNI
AUSONII
BURDIGALENSIS
OPERA.

EPIGRAMMATA.

¹ De Augusto. Epigramma 1.

I **P**HOEBE potens numeris, ² præsces Tritonia bellis,
Tu quoque ³ ab aërio præpes Victoria lapsu,
⁴ Come serenatam duplici diademate ⁵ frontem;
Serta ferens, quæ dona togæ, quæ præmia pugnae.
⁶ Bellandi fandique potens Augustus, honorem

5

INTERPRETATIO.

Apollo qui præsces carminibus, Pallas quæ præsces bellis, & tu Victoria velox volatu aethereo, orna frontem exhilaratam duabus coronis; gerens sertâ quæ sint munera togæ, & merces certa-

NOTÆ.

1. De Augusto.] Gratianum intellige.
2. Præsces Tritonia bellis.] Nec bellis tantum, verum etiam & artibus, & litteris. Tritonia dicta est à Tritone amne Libyæ, & palude Tritonide, in quam influit ille amnis, ubi educata fuisse perhibetur. Auctores Herodotus, Mela, & alii multi. Pausanias à Tritone, non Libyco illo amne, sed torrente prope Alalcomenas in Bœotia, Tritoniam dictam existimat. Alii alia afferunt, quæ vide fufius apud Lil. Gyrald. synt. 11.

3. Ab aërio præpes Victoria lapsu.] Quæ de cælo advolas & delaberis, utpote Dei donum. Rectè præpetem dicit Victoriam. Alæ enim huic vulgo tribuuntur. Audi

Apuleium; statuas ejus, (quam Palmarum Deam vocat) graphicè depingentem l. 2. Metamorph. Atria longè pulcherrima, columnis quadrisariam per singulos angulos stantibus, attollebant statuas Palmarum Deæ. Facies quaquà pinnis explicitis, sine gressu pilæ volubilis, instabile vestigium plantis roscidis decitantes, nec, ut maneat, inhaerent; & jam volare creduntur. Silius Italicus lib. 5.

— Et niveis Victoria concolor alis.

4. Come serenatam.] Sic in Idyllio Mosellæ:

— Et alternas comunt Prætoria ripas.

5. Frontem.] Imperatoris intellige.

6. Bellandi fandique potens Augustus.]

A

Bis meret : ut geminet titulos, qui prœlia Musis
 Temperat, & ¹ Geticum moderatur Apolline Martem.
 Arma inter ² Chunosque truces, furtoque nocentes
³ Sauromatas, quantum cessat de tempore belli,
 Indulget ⁴ Clariis tantum inter castra Camœnis.
 Vix posuit volucres stridentia tela sagittas :
⁵ Musarum ad calamos fertur manus, otia nescit :
 Et commutata meditatur arundine carmen :
 Sed carmen non molle modis ; bella horrida ⁶ Martis

INTERPRETATIO.

minis. Augustus clarus prœliis & eloquio, dignus est duplici laude : ut insigniatur duobus titulis, quippe qui miscet Camœnis certamina, & temperat Phœbo Martem Geticum. Quantum temporis ipsi vacat a bello inter arma & Hunnos feroces, ac Sarmatas noxios rapinis, tantumdem impendit Musis Clariis in ipsis castris. Statim atque deposuit sagittas celeres quæ sunt arma stridentia, manus ejus petit arundines Musarum, ignorat quietem ; & mutato calamo molitur versus : at versus non infractos numeris ; recinit horrida prœlia Martis Thessali,

NOTÆ.

Gratianus Ausonii nostri discipulus, de quo Aurel. Victor. in Epitome : Hic apud Argentarium oppidum Galliæ triginta Alamanorum millia in bello extinxit. Et infra : Fuit autem Gratianus litteris haud mediocriter institutus : carmen facere, ornatè loqui, explicare controversias Rhetorum more, &c.

1. *Geticum moderatur Apolline Martem.*] Id est Martis studia, studiis Apollinis. Geticus solenne Martis epitheton, sicut & Threicius & Odrysius. Virg. l. 3. Æneid. Gradivumque patrem, Geticis qui præstet arvis.

Ferocissimi erant bellicosissimique Getæ & Thraces. Hinc Mars apud eos ortus credebatur, nomenque Getici & Thracii Odrysiæ inde sumpsit.

2. *Chunosque truces.*] Scythicos populos, qui vulgo Hunni sive Huni, quibus ut facilius resisteret Gratianus, Theodosium adscivit in partem imperii. Sext. Aurel. Victor loco suprâ cit. Hic [Gratianus] cum animadverteret Thraciam Daciamque tanquam genitales terras possidentibus Gotthis, Taifalis, atque omni pernicie atrocioribus Hunis, & Alanis, extremum periculum instare nomini Romano ; accito ab Hispania Theodosio, cunctis faventibus, agenti annum à tricesimo tertium, imperium committit. Chuni etiam dicuntur à Paulino l. 6. de vita S. Martini.

— Cum subito pavescit metu graviore Auxiliatores pateretur Gallia Chunos. Cunos etiam absque h & Conos habent quædam Ausonii exemplaria.

3. *Sauromatas.*] Qui & Sarmatæ dicuntur. Incolæ erant fluvii Tanais. His assignatam fuisse colendam partem illam agri, quæ Rhœni inter & Mosellæ confluentem est, docet noster in Idyllio Mosellæ :

— Rigasque perenni fonte Tabernas, Arvaque Sauromatum nuper metata colonis.

4. *Clariis &c. Camœnis.*] Quasi dicas Apollineis. Clarius Apollo dictus est, ut plerique volunt, à Claro urbe, & monte propè Colophonem Ionix, ubi fuit Apollinis Clarii specus, & in eo lacuna, cujus potu mira reddebantur oracula. Claros etiam fuit navale Colophonis. Quædam exemplaria hîc non Clariis habent, sed Latiis, hoc est, Latinis seu Romanis.

5. *Et commutata meditatur arundine carmen.*] Positis arundinibus sagittarum, sumit arundines seu calamos quibus scribitur. Ex arundinibus enim tum sagittæ, tum calami ad scribendum fiebant.

6. *Martis Odrysi.*] Thracia Odrysia etiam dicta est. Undè Odrysius, Thracius. Epitheton est Martis, ut jam dixi.

EPIGRAMMATA.

3

Odrysii, ¹ Thressæque viraginis arma retractat.
Exulta ² Æacide, celebraris ³ vate superbo
Rursum: ⁴ Romanusque tibi contingit Homerus.

15

INTERPRETATIO.

arma Amazonis Threiciæ. O Achilles gaude, iterum decantaris à Poëta magnifico: natus es Homerum Romanum.

NOTÆ.

1. Thressæque viraginis.] Penthesileæ Amazonum Regina, quæ pugnavit pro Trojanis adversus Græcos. Apud Virgilium etiam Amazones Threiciæ dicuntur, l. Æneid. 11.

Quales Threiciæ cum flumina Thermodontis

Pulsant, & pictis bellantur Amazones armis.

ad quem locum Servius: Tanais fluvius est, qui separat Asiam ab Europa, circa quem antea Amazones habitaverunt, unde se postea ad Thermodonta fluviū transtulerunt, &c. Sed observandū præter Thraciam quæ in Europa est, alteram fuisse

in Asia circa Pontum, cujus meminit Xenophon Pædiæ Cyri l. 6. In Asiatica illa Thracia Thermodon amnis fuit, & Themiscyra Amazonum sedes, non autem in Europæa. De Amazonibus & earum origine ac regina Penthesilea vide Justinum l. 2. c. 4. an extiterint consule Pet. dissert. de Amaz.

2. Æacide.] Achilles Æaci nepos.

3. Vate superbo.] Nimirum Imperatore Romano.

4. Romanusque tibi contingit Homerus.] Imperator, qui Latino carmine tua nunc facta celebrat, quæ quondam Homerus Græco.

1 De fera à Cesare interfecta. II.

2 **C** Edere quæ ² lato nescit fera faucia ferro,
Armatique ³ urget tela cruenta viri;
⁴ Quam grandes parvo patitur sub vulnere mortes,
⁵ Et solam leti vim probat esse manum!

INTERPRETATIO.

Bestia quæ renuit cedere, licet sit caesa ferro lato, & instat spiculis sanguinolentis viri armati; quam immane letum subit ex minuta plaga, & sic demonstrat mortem desumere tantum vim suam à manu qua illata est! Omnes admirantur novum leti modum, & repenti-

NOTÆ.

1. De fera à Cesare interfecta.] A Cesare Gratiano, quem jaculandi peritissimum fuisse Sext. Aurel. Victor, & Paulus Diaconus iisdem plane verbis testantur: Nihil aliud diu nocturne agere (inquiunt) quam spiculis meditari; summaque voluptatis divineque artis credere, destinata ferire.

2. Lato &c. ferro.] Venabulo, cujus ferrum latum est.

3. Urget.] Mordendo, ut solent feræ ex vulnere in rabiem actæ.

4. Quam grandes, &c. mortes.] Durior locutio. Codex Joannis Tili habebat quam grandis. Quod si retineas, legendum erit mortem pro mortes, ut sit sensus: quam ingens bellua quam parvo ex vulnere moritur, &c.

5. Et solam leti vim probat esse manum.]

A ij

Mirantur casusque novos, subitasque ruinas :
 Quæritur, & ¹ fallit lumina plaga recens.
 Nec contenta ictos letaliter ire per artus,
² Conjungit mortes una sagitta duas.
 Plurima communi ³ pereunt si fulminis ictu :
 Hæc quoque de cælo vulnera missa putes.

I N T E R P R E T A T I O.

num lapsum belluæ. Vulnus recens perquiritur, & fugit oculos. Et telum, licet unicum, non satis habens transadigere mortifere membra percussa, consociat duas neces. Quandoquidem permulta intereunt eodem percussu fulminis, jure existimes etiam has plagas missas esse è cælo.

N O T Æ.

Simile est quod habet infra epig. 6.

Non vires ferri, sed ferientis agunt.

1. Fallit lumina plaga, &c.] Adeo parva est, ut videri non possit.

2. Conjungit mortes, &c.] Nempe fera illa grvida erat, & matrem foetumque eadem sagitta transfoderat.

3. Pereunt si fulminis ictu.] Si hic sonat siquidem, ut apud Horat. lib. 3. carm. ode 22.

Si figit adamantinos

Summis verticibus dira necessitas

Clavos, &c.

Danubius Augg. alloquitur. III.

Illyricis regnator aquis, ² tibi, Nile, secundus
 Danubius lætum profero fonte caput.
 Salvere ³ Augustos jubeo, natumque, patremque,
⁴ Armiferis alui quos ego Pannoniis.

I N T E R P R E T A T I O.

Ego Danubius secundus a te, ô Nile, qui impero undis Illyricis, exero caput hilare ex mea scaturigine. Saluto Imperatores patrem & filium, quos ego educavi apud Pannonias bellicosas.

N O T Æ.

1. Illyricis regnator aquis.] Ubi non Danubius, sed Ister dicitur. De ipso Plin. lib. 4. c. 12. Ortus hic in Germania jugis montis Abnobæ, ex adverso Raurici Gallia oppidi (Augustam Rauracorum indigitare videtur) multis ultra Alpes millibus, ac per innumeras lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum aëlu, & unde primum Illyricum alluit, Ister appellatus, sexaginta annis receptis medio ferme numero eorum navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus evolvitur. Dicitur autem Illyricis regnator aquis, quia fluviorum Illyrici longe maximus est, & plerorumque ex ipsis aquas tanquam vectigal excipit.

2. Tibi, Nile, secundus.] Gell. Noct. Attic. l. 10. cap. 7. Omnium fluminum, quæ in

maria, quæ Imperium Romanum est, fluunt, quam Greci τὴν εἰς τὴν θάλασσαν appellant, maximum esse Nilum consentitur: proxima magnitudine esse Istrum scripsit Sallustius. Idem habet Mela. l. 2.

3. Augustos, natumque, patremque.] Gratianum & ejus patrem Valentinianum, qui eum in partem imperii asciverat, sicut & Valentem fratrem, de quo mox. Huc facit locus Ammiani l. 27. Valentinianus Cæsar (Valentinianum intellige) morem institutum antiquitus supergressus, non Cæsares, sed Augustos germanum nuncupavit, & filium, benevole satis. Neque enim quisquam antehac ascivit sibi pari potestate collegam, præter Principem Marcum.

4. Armiferis alui quos ego Pannoniis.]

EPIGRAMMATA.

5

Nuncius Euxino jam nunc volo currere ponto :
 Ut sciat hoc ¹ Superum cura secunda Valens ;
 Cæde , fuga , flammis ² stratos periisse Suevos ;
 Nec Rhenum Gallis limitis esse loco.
 Quod si lege maris refluus mihi curreret amnis ;
³ Huc possem victos ⁴ inde referre ⁵ Gothos.

5

10

INTERPRETATIO.

Volo jamjam devolvi in Pontum Euxinum , ad ferendum nuntium : ut Valens , qui est alter amor calitum , resciat hoc : Suevos nempe deletos internecione , fuga , & igne , interiisse : & jam Rhenum non esse Gallis vice termini. Quod si per leges maris liceret meo flumini remeare ad fontem ; possem illinc renuntiare huc Gothos esse fractos.

NOTÆ.

Valentiniano & fratri Valenti pater fuit Gratianus , vir strenuus quidem , sed humili loco natus. Patria Cibalæ Pannoniæ oppidum. Quin & alii multi in Pannonia nati & educati fuere Cæsares ; cum in ea diutissime Imperatores propter continuas irruptiones Barbarorum detinerentur. Unde & epigram. sequenti , dicit idem Danubius :

Imperiis gravidas quæ seco Pannonias.

Duplex apud Geographos vulgo distinguitur Pannonia ; superior nempe , eas regiones juxta Ortelium continens , quæ hodie Austria , Carinthia , & Carniola ; & inferior , quæ Hungariæ partem. Huic accenseri possunt Valeria , & Savia , aliæ , (secundum quosdam ,) Pannoniæ. Armiferis Pannoniis dicit , quia fines erant Romanæ ditionis , quæ Istro ab illa parte finiebatur ; ideoque & sedes belli adversus Barbaros , Romano Imperio ab illis partibus imminentes.

1. *Superum cura secunda Valens.*] Qui tum degebat in Thracia , Orientem regendum ex pacto cum fratre sortitus. Dicitur *Superum cura secunda* , ut intelligatur Valentinianus esse prima eorum cura , ut-

pote major natu , & præcipuæ imperii partem præpositus.

2. *Stratos periisse Suevos.*] Stratos à Valentiniano. Beatus Rhenanus l. 1. rerum Germanicarum ait intelligendos hoc loco non Suevos ipsos Germaniæ populos , quorum meminerunt Cæsar lib. 4. comment. Plin. Mela , Strabo , & alii , sed eos qui aliis , ut Ammiano , Alemanni dicuntur ; collectitiam gentem , qui se appellarent Suevos : quod eorum ex Suevis major esset fortasse pars.

3. *Huc.*] Ad meum fontem , ubi Suevos devicit Valentinianus.

4. *Inde.*] E Ponto & Thracia.

5. *Victos Gothos.*] A Valente , qui , quamvis aliquot eos primum expeditionibus fregisset , cum iis tamen lacrymabili bello commisso (inquit Aurel. Victor in epitom.) sagittis saucius , in casam deportatur vilissimam , ubi supervenientibus Gothis , ignique supposito , incendio concrematus est. *Góthoi* prima syllaba positione longa apud Græcos Poëtas dicuntur , qui hic *Gothi* prima brevi , ut & *Geta* qui fuere eadem gens.

Idem eosdem alloquitur. IV.

- 4 **D** Anubius ¹ penitis caput occultatus in oris,
² Totus sub vestra jam ditione fluo :
 Quà gelidum fontem ³ mediis effundo Suevis,
⁴ Imperiis gravidas quà seco Pannonias,
 Et quà ⁵ dives aquis ⁶ Scythico ⁷ solvo ostia ponto :
 Omnia sub vestrum flumina mitto jugum.
 Augusto dabitur sed proxima palma Valenti,
⁸ Inveniet fontes hic quoque, Nile, tuos.

5

INTERPRETATIO.

Ego Danubius, qui habeo fontem absconditum in regionibus intimis, nunc delabor totus sub vestro imperio: quà emitto frigidam scaturiginem in mediis Suevis, quà divido Pannonias fecundas Imperatorum: & quà abundans aquis laxo ostia in mare Scythicum: subjicio omnes fluvios vestro imperio. Verùm secunda gloria obtinget Imperatori Valenti. Ipse reperiet etiam tua capita, ô Nile.

NOTÆ.

1. Penitis.] Reconditis & latentibus Romanorum respectu, quamdiu sub eorum ditione non fuerunt.

2. Totus sub vestra jam ditione fluo.] Ex quo Valentinianus Suevos caput meum accolentes debellavit. Vide epig. superius.

3. Mediis effundo Suevis.] Ex monte Abnoba [Plin. loco supra relato] qui quidem mons in Suevia est.

4. Imperiis gravidas.] Scaliger reponerat Emporiis gravidas; perperam. Imperiis gravidas optime interpretatur Elias Vinctus, quæ multos pepererunt Imperatores, ut Decium, Jovianum, Valentinianum, Valentem, Gratianum. Sic Virg. l. 4. Æneid.

Sed fore qui gravidam imperiis, belloque frementem

Italiam regeret.

Ad quem locum procul dubio respexit Ausonius. Sic Claudianus Hispaniam dixit Principibus fecundam, eo quod Trajanum, Hadrianum, Theodosium, atque ejus filios, Imperatores tulisset.

5. Dives aquis.] Receptis in meum alveum permultis fluviis. Plin. jam laudatus sexaginta dicit fluvios in Danubium fluere.

6. Scythico Ponto.] Ponto Euxino, cujus septentrionales oras Scythæ accoluerunt;

nunc Tartari dicuntur, gens barbara, & inhumana. Unde & ipse Pontus dictus est primum ἀζευος, id est inhospitalis, postea vero εὐζευος & εὐζευος, ἡγεὶς δὲ φημίαν.

7. Solvo ostia.] Quæ sex à Plinio memorantur l. 4. c. 12. In pontum, inquit, vastis sex fluminibus evolvitur Ister. Primum ostium Peuces: mox ipsa Peuce insula; à qua proximus alveus appellatus, XIX. M. pass. magna palude sorbetur. Ex eodem alveo & super Istropolim, lacus gignitur LXIII. M. passuum ambitu: Halmyrin vocant. Secundum ostium Naracustoma appellatur. Tertium Calostoma, juxta insulam Sarmaticam. Quartum Pseudostoma, & insula Conopon diabasis: postea Boreostoma, & Spireostoma. Singula autem ora tanta sunt, ut prodatur in quadraginta mill. passuum longitudinis vinci mare, dulcemque intelligi haustum. Solinus Polyhist. c. 19. septimum addit ostium pigrum, ac palustri specie, non habens quod amni comparetur. Fortasse is intelligendus est Halmyris lacus Plinii è primo alveo genitus, ut habetur loco mox citato.

8. Inveniet fontes hic quoque, Nile, tuos.] Devictis gentibus quæ eos accolunt; quemadmodum Valentinianus Danubii fontes invenit devictis Suevis. Nilus porro in orientali parte imperii fuit, quæ, ut jam dixi, Valenti obtigerat.

¹ *Sub Valentiniani Junioris signo marmoreo. v.*

5 **N**unc te marmoreum pro sumptu fecimus: at cum
² Augustus frater remeaverit, aureus esto.

INTERPRETATIO.

Nunc fecimus te ex marmore, ut licuit per sumptum: verum ubi Imperator frater tuus redierit, fies ex auro.

NOTÆ.

1. *Sub Valentiniani Junioris signo marmoreo.*] Hæc est epigraphe quam præfert Parisinus codex. Alii habent *Imitatio Maroniana*. Et revera imitatio est horum Virgilii versuum ad Priapum. Ecl. 7.

Nunc te marmoreum pro tempore fecimus:
at tu,

Si futura gregem suppleverit, aureus esto.

2. *Augustus frater.*] Si legitima sit epigraphe, intelligendus est Gratianus. Uxorem enim habuit Valentinianus senior Se-

veram, ex qua Gratianum suscepit, antequam factus esset Imperator. Huic deinde alteram conjugem super induxit Justinam, ex qua Valentinianum juniorem & tres filias suscepit; Justam, Gratam, & Gallam quæ nupsit Theodosio magno. Quod si, repudiata Parisini codicis epigraphe, non junioris, sed senioris Valentiniani signo suppositos fuisse hos versus malis, *Augustus frater* intelligendus erit Valens.

¹ *Pictura subditi, ubi Leo una à Gratiano sagitta occisus est. vi.*

6 **Q**uod Leo tam tenui patitur sub arundine letum,
² Non vires ferri, sed ferientis agunt.

INTERPRETATIO.

Quod leo obit mortem percussus sagitta tam exigua, hoc non fit virtute ferri, sed virtute percutientis.

NOTÆ.

1. *Pictura subditi.*] Supple *versus*.

Epig. II:

2. *Non vires ferri.*] Simile est illud

Et solam leti vim probat esse manum.

¹ *De matre Augusti. vii.*

7 **A**n te omnes alias felix tamen hoc ego dicar:
² Sive deum peperit femina, sive virum.

INTERPRETATIO.

Ego predicabor beata præ ceteris omnibus mulieribus, sed præcipue ob hunc meum filium, sive ego mulier enixa sum deum, sive hominem.

NOTÆ.

1. *De matre Augusti.*] Severa matre Gratiani, quem Augustum, non Cæsarem pater Valentinianus dixerat, ut jam obser-

vavi ex Ammiano.

2. *Sive deum peperit.*] Assentatio Christiano poeta indigna.

Exhortatio ad modestiam. VIII.

8

F Ama est fictilibus cenasse ¹ Agathoclea regem,
 Atque abacum ² Samio sæpè onerasse luto.
 Fercula gemmatis quùm poneret ³ horrida vasis;
 Et misceret opes, pauperiemque simul:
 Quærenti causam, respondit: Rex ego qui sum
 Sicaniaë, ⁴ figulo sum genitore satus.
 Fortunam reverenter habe, quicunque repente
 Dives ab exili progrediere loco.

I N T E R P R E T A T I O.

Ferunt regem Agathoclem epulatum esse in vasis testaceis, & sæpè imposuisse abaco lutum Samium. Cum apponeret cibos agrestes in lancibus gemmis distinctis, atque una contemperaret divitias & paupertatem; cuidam sciscitanti cur id faceret, respondit: Ego qui sum rex Siciliae, procreatus sum patre figulo. Fer modeste fortunam quisquis es, qui subito evades opulentus ex tenui genere.

N O T Æ.

1. *Agathoclea regem.*] De quo vide Justinum lib. 22. & 23.

2. *Samio sæpè onerasse luto.*] Vasis fictilibus ex luto Samio factis; quod quidem lutum ad fictilia mensarum commendatissimum fuit. Plin. l. 35. cap. 12. Major quoque pars hominum terrenis utitur vasis. Samia etiamnum in esculentis laudantur. Samos insula est maris Interni, Cariæ adjacens.

3. *Horrida.*] Agrestia, male condita; cùm contra fictilibus lautiora, & delicatiora poneret, sicque opes & pauperiem

optime misceret simul. Fercula horrida dicuntur hic, ut horrida juvenus gigantes apud Horatium l. 3. ode 5. & horridi Germania factus pro barbaris atque incultis l. 4. ode 5.

4. *Figulo sum genitore satus.*] Justinus l. 22. Agathocles Siciliae tyrannus, qui magnitudini prioris Dionysii successit, ad regni majestatem ex humili, & sordido genere pervenit. Quippe in Sicilia patre figulo natus, non honestiorem pueritiam, quam principia originis habuit, &c.

De suis Poëmatis. IX.

9

E St jocus in nostris, sunt seria multa libellis:
² Stoïcus ³ has partes, ⁴ has ⁵ Epicurus agit.

I N T E R P R E T A T I O.

Lusus est in meis libris, sunt etiam multa seria: hic Stoïcus sustinet personam suam, illic Epicurus.

N O T Æ.

1. *Est jocus in nostris, &c.*] Hunc versum reposuit, ex MS. suo, Mariang. Accursius, loco illius qui in vulgatis circumferebatur:

Nostra simul certant variis Epigrammata nugis.

qui quidem videtur esse à manu sup-
 plentis lacunam, quæ hic fortè hiabat in
 MSS. Genuinum esse Ausonii, quem Ac-
 cursius protulit, minimè dubitabit, qui

eum cum pentametro suo conferet.

Stoïcus has partes, has Epicurus agit.

2. *Stoïcus.*] Gravis & serius Philosophus. Stoïci ἀπὸ τῆς σοῦς, id est, à porticu dicti, in qua Zeno eorum princeps philosophabatur.

3. *Has partes.*] Seria.

4. *Has.*] Jocos.

5. *Epicurus.*] Epicureus, voluptarius, & frontis magis exporrectæ Philosophus.
 Salva

EPIGRAMMATA.

9

Salva mihi ¹ veterum maneat dum regula morum;
Ludat ² permissis sobria Musa jocis.

INTERPRETATIO.

Dummodò norma morum antiquorum à me servetur inviolata, Musa mea modesta jocetur facetiis licitis.

NOTÆ.

1. *Veterum &c. morum.*] Id est, proborum & integrorum. Sic apud Vell. Patercul. Apronius vir antiquissimi moris, & prisca gravitatis dicitur. Contrà, quò recentiores, eò deteriores mores habentur, juxtà illud Horat. l. 3. Od. 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit

*Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosorem.*

2. *Permissis.*] Alii legunt *permistis*; quod si malis, repone in interpretatione *admixtis*, *interferitis*, aut aliquid simile. Tamen quod sequitur, *sobria Musa*, videtur nostræ lectioni magis congruum.

1 In Eumpinam adulteram. X.

10

² **T**oxica zelotypo dedit uxor mœcha marito:
Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit ³ argenti letalia pondera vivi:
Cogeret ut celerem vis geminata necem.
Dividat hæc si quis, faciunt discreta venenum.
⁴ Antidotum sumet, qui sociata bibet.

5

INTERPRETATIO.

Conjux adultera propinavit venenum viro zelotypo; & existimavit non satis propinatum esse ad eum interimendum. Admiscuit hydrargyrum mortiferum magno pondere; ut virtus duplicata violenter acceleraret mortem. Si quis ea separet, separata faciunt toxicum: at qui sumet ea commixta, bibet antidotum. Igitur, dum venenatæ illæ potiones pugnant invicem, vis salu-

NOTÆ.

1. *In Eumpinam adulteram.*] Scaliger scribendum putat *In Eunapiam adulteram*. Libri alii Vineto lecti inscribebant: *De uxore quæ voluit virum veneno necare*. Tullius suspicatur scriptum fuisse, *In veneficam adulteram*.

2. *Toxica.*] Plin. l. 16. c. 10. Et esse (taxos arbores) in Arcadia, tam præsentis veneni, ut qui obdormiant sub ea, cibumve capiant, moriantur. Sunt qui & taxica hinc appellata dicant venena, quæ nunc toxica dicimus, quibus sagittæ tinguntur. Sed τóξικον potius dictum videtur, à τόξον arcus, qui, unâ cum sagittis ipso infectis, vibrabatur. Ovid. l. 4. de Ponto Eleg. 7.

Aspicias & mitti sub adunco toxica ferro,

Et telum causas mortis habere duas.

3. *Argenti letalia pondera vivi.*] Hoc videtur discrimen statuere Plinius inter argentum vivum & hydrargyrum; quod illud inveniat in argenteis fodinis, hoc verò fiat & exprimatur ex minio. Porro utrumque venenum esse affirmat. Vide eum l. 33. capp. 6. & 8.

4. *Antidotum sumet, qui sociata bibet.*] Alii lib. habent *sumit*, & *bibit*. Nempe alterum nimio calore mortem affert, alterum nimio frigore: sed, ubi permixta sunt, contrariæ illæ qualitates sese invicem retundunt. *Αντίδοτον* quasi *contradatum*, quod detur contra venenum.

B

Ergo, ¹ inter sese dum noxia pocula certant,
 Cessit letalis noxa salutiferæ.
 Protinus & vacuos alvi petiêre recessus,
 Lubrica dejectis quâ via nota cibis.
 Quàm pia cura Deûm! ² prodest crudelior uxor.
 Et, quùm fata volunt, bina venena juvant.

INTERPRETATIO.

*aris vicit mortiferam. Et statim concesserunt in inanes sinus ventris, quâ iter lubricum patet
 escis excretis. Quàm benigna est providentia deorum! ideo uxor juvat, quia est immittior; &
 duo toxica profunt, quando visum est fatis.*

NOTÆ.

1. Inter sese dum noxia pocula certant.]
 Plin. lib. 27. cap. 2. de Aconito: Ea est
 natura ut hominem occidat, nisi invenerit
 quod in homine perimat. Cum eo solo collucta-
 tur, velut pari intus invento. Sola hæc pugna
 est, cum venenum in visceribus reperit: mirum-
 que, exitialia ambo cum sint, duo venena in

homine commoriuntur, ut homo supersit.

2. Prodest crudelior uxor.] Crudelior,
 quia duo venena propinavit, & ideo pro-
 fuit: quæ quidem nocuisset, si fuisset mi-
 nus crudelis, & unum tantum propina-
 set.

Echo ad pictorem. XI.

Vane, quid affectas faciem mihi ponere, pictor,
¹ Ignotamque oculis sollicitare deam?
² Aëris & linguæ sum filia, ³ mater inanis
 Indicii, vocem quæ sine mente gero.
 Extremos pereunte modos à fine reducens,
 Ludificata sequor verba aliena meis.
 Auribus in vestris habito penetrabilis Echo:
 Et, si vis similem pingere, pingere sonum.

INTERPRETATIO.

*Pictor mendax, quare aggredieris mihi fingere vultum, & moliri aliquid circa deam incogni-
 tam oculis? Filia sum aëris & linguæ, mater vane monstrationis, quæ habeo vocem absque ani-
 mo. Retraclans postremos sonos à fine eorum jam deficiente, excipio voces aliorum effingens eas
 meis vocibus. Ego Echo permeans in omnes partes sedem habeo in vestris auribus: & si
 cupis effingere mihi similem, pingere sonum.*

NOTÆ.

1. Ignotamque oculis.] Et notam solum-
 modò auribus.

2. Aëris & linguæ sum filia.] Senec. l. 2.
 Natural. quæstion. Quid enim est vox, ni-
 si intentio aëris, ut audiatur linguæ formata
 percussu?

3. Mater inanis indicii.] Dum enim so-
 num à læva reflectit, qui à dextra pro-
 fectus erat; inducit in errorem, & per-
 suadet causam soni ad lævam esse, quæ à
 dextra est.

In simulachrum Occasionis & Pœnitentiæ. XII.

12

¹ Cujus opus? ² Phidiæ: ³ qui signum Pallados, ejus
 Quique Jovem fecit, tertia palma ego sum.
⁴ Sum dea quæ rara, & paucis OCCASIO nota.
 Quid rotulæ insistis? Stare loco nequeo.
 Quid talaria habes? Volucris sum. ⁵ Mercurius quæ
 Fortunare solet, ⁶ tardo ego, quum volui.

INTERPRETATIO.

Cujus opus est hæc statua? Ego sum tertium specimen artis Phidiæ illius, qui sculpsit statuam Minervæ, & illius, qui sculpsit statuam Jovis. Sum Occasio, dea rara, & cognita paucis. Quare stas in globo? Quia non possum consistere in loco. Quare geris alas in talis? Quia sum velox. Ego remoror, quando mihi libitum est, ea quibus Mercurius benignus aspirat.

NOTÆ.

1. *Cujus opus.*] Hospes quispiam Occasionis simulachrum alloquitur, cui vicissim respondet Occasio. In hoc epigrammate Ausonius Græcum Posidippi epigramma imitatus est, quod in Anthologia extat. lib. 4. in quo *Καὶ πότν*, id est, Occasionem describit, cui tamen comitem non dat Pœnitentiam, ut facit Ausonius.

2. *Phidiæ.*] Lysippi tamen erat Posidippi *Καὶ πότν*, non Phidiæ. Majoris ergo auctoritatis causa Phidiam noster significem, quam Lysippum dicere maluit; ad Martialis versus respiciens, qui Herculis signum Lysippi manu factum ob operis elegantiam Phidiæ credidisse se testatur, nec ab ea opinione divulsus, nisi lectâ basis inscriptione. En ejus epigramma 45. l. 9.

Alcides modò Vindicem rogabam

Esset cujus opus, laborque felix.

Risit (nam solet hoc) levique nutu

Græcè numquid, ait, Poëta, nescis?

Inscripta est basis, indicatque nomen.

Αὐτὸς γὰρ λέγο, Phidiæ putavi.

Ubi observa Martialem Phidiæ primam syllabam producere, rectè. *Φεῖδίας* enim Græcis est, prima per *ei* dyphthongum longam, quam tamen syllabam Ausonius hic breviat licenter, coactus metri necessitate; quam licentiam in aliis non paucis à Græco fonte deductis sibi sumpsit; exempli causa in Grypho ternarii numeri;

Per trinas species trigonorum linea currit. ubi trigonorum secundam habet brevem, quæ tamen longa est, cum sit Græcum *τρίγωνος* per *ω μέγα*.

3. *Qui signum Pallados, ejus, quique Jovem fecit.*] Pallados quidem Athenis, Jovis verò Olympii in Elide. Plin. l. 34. c. 8. Phidias præter Jovem Olympium, quem nemo emulatur, fecit & ex ebore æquæ Minervam Athenis, quæ est in Parthenone adstans. Ex ære verò, præter Amazonem supra dictam, Minervam tam eximie pulchritudinis, ut à formâ cognomen acceperit, &c. quæ vide ibidem. Sed nulla Occasionis ab ipso factæ mentio. Lysippum verò Occasionem fecisse ex ære, refert Callistratus, & publicasse Sicyone, quæ urbs Peloponnesi ejus patria fuit. Meminit & hujus Lysippe *Καὶ πότν* Tzetzes in Chiliad.

4. *Sum dea.*] Latinis Occasio dea, Græcis *Καὶ πότν* deus est. Quin & Phædrus l. 5. fab. 9. Occasionem, seu Tempus virili habitu describit. Ejus versus sunt:

Cursu volucris pendens in novacula

Calvus, comosa fronte, nudo corpore,

Quem si occuparis, teneas; elapsum semel

Non ipse possit Jupiter reprehendere,

Occasionem rerum significat brevem.

5. *Mercurius quæ fortunare solet.*] Vide Prologum Amphitryonis Plauti.

6. *Tardo ego.*] L. Gyrardus, nescio quâ ratione ductus, reponendum censet hic trado.

Bij

Crine tegis faciem. Cognosci nolo. Sed heus tu

¹ Occipiti calvo es. Ne tenear fugiens.

Quæ tibi juncta comes? Dicat tibi. ² Dic, rogo, quæ sis.

³ Sum Dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.

10

Sum Dea, quæ ⁴ facti, non factique exigo poenas,

Nempè ut poeniteat. Sic ⁵ M E T A N O E A vocor.

⁶ Tu modò dic, quid agat tecum? ⁷ Si quandò volavi,

Hæc manet. Hanc retinent, quos ego præteri.

⁸ Tu quoque, dum rogitas, dum percontando moraris,

15

Elapsam dices me tibi de manibus.

I N T E R P R E T A T I O.

Velas vultum tuum capillis. Nolo agnosci. Verum heus tu non habes capillos in occipitio. Scilicet ne retinear, dum fugio. Quenam est illa quæ te comitatur? Ipsa tibi dicat. Dic mihi quæso, quæ sis. Ego sum Dea, quam ne ipse quidem Cicero potuit nominare. Sum Dea, quæ summo supplicium admissorum. Et prætermisorum, cum scilicet facio ut poeniteat. Ea de causa appellor Poenitentia. Tu verò jam dic mihi, quid huic negotii sit tecum? Si aliquandò avolavi, hæc restat. Ii, quos præterlapsa sum, eam servant. Tu etiam, dum me interrogas, & dum tempus teris sciscitando, dices me aufugisse tibi è manibus.

N O T Æ.

1. *Occipiti calvo es.*] Occipiti, pro Occipite. Sic Pers. Sat. 1. versu 62.

—— *Quos vivere jus est*
Occipiti cæco.

2. *Dic rogo quæ sis?*] Jam ab Occasione conversus ad Poenitentiam hospes, alloquitur eam.

3. *Sum Dea cui nomen nec Cicero ipse dedit.*] Apud Ciceronem poenitet quidem & poenitens leguntur: nusquam poenitudo, aut poenitentia. Extat tamen poenitentiae vox apud ævi sequentis scriptores, Livium, Suetonium, Plinium utrumque, & alios. Quin & apud Phædrum ipsum Augusti libertum, in fragmento fabellæ obscenæ legitur, sensu quidem obsceno, sed per allusionem ad poenitentiae in vulgari significato vocabulum; quod, ipsum tunc temporis

in usu fuisse, satis demonstrat.

4. *Facti non factique.*] Facti, quod non fuit faciendum: non facti, quod facere oportuit.

5. *Metanœa vocor.*] Græcum est μετανοία, quod usurpavit Ausonius, cum Latinum Poenitentia hexametri aut pentametri versus compositionem ingredi non posset.

6. *Tu modò dic, &c.*] Hæc ad Occasionis statuum.

7. *Si quandò volavi, hæc manet.*] Elapsa nempè occasione, sola remanet negligentiae poenitentia.

8. *Tu quoque, &c.*] Hospitem curiosius rogantem, quasi otiosum perstringit. Simul docet, quantâ celeritate soleat aufugere.

Ad Gallam puellam jam senescentem. XIII.

13

¹ Dicebam tibi : Galla , senescimus. Effugit ætas.
² Utere vere tuo ; ³ casta puella , anus est.
 Sprevisisti. ⁴ Obrepfit non intellecta senectus.
 Nec revocare potes , qui periire dies.
 Nunc piget : ⁵ & quereris , quòd non aut ista voluntas
 Tunc fuit : aut non est nunc ea formatibi.
 Da tamen amplexus : oblitaque gaudia junge.
 Da , fruar ; & , si non quod volo , ⁶ quod volui.

5

INTERPRETATIO.

Dicebam tibi : ò Galla , firmus senes. Ætas elabitur. Utere tua juventa ; puella pudica , est vetula. Contempsisti mea dicta. Senecta sensim accessit , te non animadvertente. Et jam nequis reducere dies , qui perditum sunt. Nunc pœnitet te : & doles , quod vel tunc non fuerit tibi hæc libido quæ nunc est : vel nunc non sit tibi illa pulchritudo , quæ tunc erat. Nihilominus complectere me : & revoca mihi complexu tuo voluptates jam deletas ex animo meo. Concede mihi , ut potiar te ; & da mihi , si non quod cupio nunc , saltem quod olim concupiui.

NOTÆ.

1. *Dicebam tibi , &c.*] In eundem sensum extant epigrammata Græca duo Rufini ad Prodicen , quæ sunt 110. & 114. lib. 7. *Anthologia*.

2. *Utere vere tuo.*] Lectio est quorundam codicum Vineto laudatorum , quam , utpotè honestiorem , præposui vulgatæ , *revere tuo*. Porro ut ver , anni quasi juvenus est , ita puellæ juvenus decenti Metaphora ver ejus dicitur.

3. *Castu puella , anus est.*] Perindè est ac si esset anus ; nihil differt ab anu ; cum Veneri non det operam ; quæ res puellas à vetulis distinguit.

4. *Obrepfit non intellecta senectus.*] Desumptum hoc ex Juvenal. sat. IX. vers. 126. & seq.

— *Festinat enim decurrere velox*

Flosculus , angustæ miseraque brevissima vite

Portio : dum bibimus , dum ferta , unguenta , puellas

Poscimus , obrepit non intellecta senectus.

5. *Et quereris quod non , aut ista voluntas , &c.*] Similiter Horatius ode 10. l. 4. ad Ligurinum :

Dices heu (quoties te in speculo videris alterum)

Quæ mens est hodie , cur eadem non puero fuit ?

Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ ?

6. *Quod volui.*] Dum pulchra eras & florenti ætatu.

De lepore capto à cane marino. XIV.

14

¹ Trinacrii quondam currentem in littoris ora
 Ante canes leporem ³ cæruleus rapuit.

INTERPRETATIO.

Canis marinus cepit olim leporem currentem ante canes in plaga littoris Siculi.

NOTÆ.

1. *De lepore capto à cane marino.*] Duo extant in l. 1. *Anthologia* epigrammata Græca Germanici Cæsaris in hunc leporem , ex quibus suum Ausonius desumpsit ; quæ , brevitatis causa , hic refertur superfedebat.

2. *Trinacrii , &c.*] Locum fingit Ausonius ubi gestum sit quod refert , littus nempe Siculum. In Germanici epigrammatis nulla loci mentio.

3. *Cæruleus.*] Subintelligitur canis. Sic etiam in primo Græco epigrammate super.

Bij

At lepus : In me omnis terræ , pelagique rapina est ,
Forfitan & cæli ; ¹ si canis astra tenet.

I N T E R P R E T A T I O .

Lepus verò captus sic ait : Undique præda ego sum , telluris , & maris , fortasse etiam cæli ; si *Canis* est inter sidera.

N O T Æ .

pressa voce Κύων , legitur tantum *E'ινάλιος* marinus. Porro pro marino ponitur hic *caruleus* , perpetuum marinorum omnium epitheton. Ovid. l. 2. *Metam.*

Caruleos habet unda *Deos* , &c.

1. Si canis astra tenet.] Nempè inter sidera memorantur *Canis* major qui & *Sirius* , *Leporem* aliud *fidus* , sequens ; & *Canis* minor qui etiam *Canicula* dicitur , & *Procyon* ; quod majoris *Canis* ortum

uno die præcedat. *Aratus* Φαίνομ.

Ἀντέλλει δ' ὕδρης κεφαλῇ , χαροπὸς τε
λαγῶς ,

Καὶ προκύων , πρότεροί τε πόδες κυνὸς
αἰθομένοιο.

Oritur autem *Hydræ* caput , *glaucusque*
lepus :

Et *Procyon* , & priores pedes *canis* ar-
dentis.

¹ De Pergamo scriptore fugitivo , qui captus fuerat. xv.

T Am segnis scriptor , quàm lentus ² Pergame cursor ,
Fugisti : ³ & primo captus es in stadio.
Ergo ⁴ notas scripto tolerasti , Pergame , vultu :
Et quas neglexit dextera , frons patitur.

I N T E R P R E T A T I O .

Pergame , qui es tam iners scriba , quàm tardus cursor , aufugisti : & reprehensus es in primo stadio. Igitur o *Pergame* tulisti in facie tuâ exaratâ characteres : & frons tua tolerat eos , quos manus tua negligenter scribebat.

N O T Æ .

1. De Pergamo scriptore fugitivo.] Hic erat amanuensis , seu servus à manu , qui dictata ab hero scriberet , aut etiam exscriberet jam scripta. Tales habuere antiqui servos , quorum operâ in libris edendis utebantur , cum non suppeteret typographicæ artis facultas.

2. Pergame.] Nomen à patriâ , ut videtur , servo inditum ; quemadmodum *Geta* , *Syrus* , &c. Est autem Pergamus urbs Myfiæ ad Caicum amnem.

3. Primo captus es in stadio.] Dum adhuc primum stadium decurreres. Erat autem stadium centum & viginti-quinque

passuum spatium.

4. Notas scripto tolerasti , Pergame , vultu.] Litteras illas , quæ fugitivorum & nequam servorum frontibus candenti ferro inuri , dein atramento perlini solebant , ut eminerent , crimenque testabantur , ob quod inustæ erant. *Petronius* : Implevit *Eumolpus* frontem utriusque (*Encolpi* & *Gytonis*) ingentibus litteris , & notum fugitivorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Tales servi *Apuleio* nostro frontes litterati dicuntur lib. *Metam.* 9. Græcis σιγματῖαι. Vide plura apud *Lips.* *Elect.* lib. 2. cap. 15.

In eundem Pergamum. XVI.

16

Pergame, non rectè punitus. Fronte subisti
 Supplicium, ² lentæ quod meruere manus.
 At tu, qui dominus, peccantia membra coërce.
 Injustum falsos excruciare reos.
 Aut inscribe istam, quæ non vult scribere, dextram:
 Aut profugos ferri pondere nocte pedes.

5

INTERPRETATIO.

Pergame, non benè punitus es. Nam dedisti pœnas fronte, quas manus tuæ segnes commerita sunt. Tu vero, qui es herus ejus, castiga partes corporis, quæ deliquerunt. Iniquum est torquere falsò accusatos. Vel inure litteras illi manui, quæ renuit scribere; vel constringe pedes fugitivos gravi ferro.

NOTÆ.

1. *Pergame, non rectè punitus.*] Optimè denti.

monuit Scaliger, hos versus à superiori-
 bus esse separandos, ut duo sint de eodem
 Pergamo epigrammata; ut patet atten-

2. *Lentæ quod meruere manus.*] Dum scri-
 bere recusant: sed nec manus tantùm me-
 ruere, verùm & pedes qui fugerant,

De Myrone & Laïde. XVII.

17

Canus rogabat Laïdis noctem Myron:
 Tulit repulsam protinus.
 Causamque sensit: & caput fuligine
 Fucavit atra candidum.
 Idemque vultu, crine non idem Myron,
 Orabat oratum prius.
 Sed illa, formam cum capillo comparans,
 Similemque, non ipsum rata,
 Fortasse & ipsum; sed volens ludo frui,
 Sic est adorta callidum:
 Inepte, quid me, quod recusavi, rogas?
 Patri negavi jam tuo.

5

10

INTERPRETATIO.

Myron canus petebat concubitum. Laïdis: passus est statim repulsam. Et animadvertit causam ejus; ac tinxit nigrâ fuligine caput canum. Et jam facie quidem idem Myron qui prius, sed diversus comâ, petebat quod ante petierat. At illa, conferens vultum cum comâ, & existimans eum similem quidem esse, sed non eundem; forsitan etiam existimans eundem esse, sed cupiens se oblectare ludendo eum, sic affata est astutum illum: Stolide, quare à me petis quod denegavi? jam denegavi tuo patri.

NOTÆ.

1. *Causamque sensit.*] Nimirum quod pa-
 rum ad Veneris munus aptus visus fuisset
 eâ ætate, & cano capite.

2. *Patri negavi jam tuo.*] Jocus est Ha-
 driani Imperatoris, quem respexisse, &
 alio detorsisse videtur Ausonius. De Ha-

driano sic Ælius Spartianus in ejus vitâ:
*Joca ejus plurima extant; nam fuit etiam dica-
 culus. Undè illud quoque innotuit, quod cum
 cuidam canescenti quiddam negasset, eidem ite-
 rum petenti, sed in seculo capite, respondit: Jam
 hoc patri tuo negavi.*

De se, & uxore. XVIII.

18

L Aïdas, & Glyceras, ¹ lascivæ nomina famæ,
² Conjux in nostro carmine quum legeret:
 Ludere me dixit, falsoque in amore jocari.
 Tanta illi nostra est de probitate fides.

INTERPRETATIO.

*Uxor mea cum legeret in meis versibus Laïdas, & Glyceras, quæ sunt nomina fame pã-
 rum pudicæ; dixit me ridere, & ludere in ficto amore. Adeo certa est de mea integritate.*

NOTÆ.

¹. *Lascivæ nomina famæ.*] Nomina fœ-
 minarum impudicitie famâ laborantium.
 Notior est famosa illa Corinthi meretrix
 Laïs, quàm ut plura de eâ scribere velim.
 Vide Erasm. Chiliad. 1. centur. 4. ad il-

lud adagium: *Non est cuiuslibet Corinthum
 appellere.*

². *Conjux.*] Attusia Lucana Sabina, de
 quâ in Parentalibus carmine nono,

Ad uxorem suam. XIX.

19

U Xor, vivamus, quod viximus: & teneamus
¹ Nomina, quæ primo sumpsimus in thalamo:
 Nec ferat ulla dies, ut commutemur in ævo;
 Quin tibi sim juvenis, tuque puella mihi.
² Nestore sim quamvis provectior, æmulaque annis
 Vincas ³ Cumanam tu quoque Deiphoben;

INTERPRETATIO.

*Conjux mea, vivamus, ut jam viximus: & servemus nomina, quæ cepimus initio nostri
 connubii; ac nulla dies faciat ut immutemur ætate; quin ego sim tibi juvenis, & tu mihi puel-
 la. Tametsi ego sim senior Nestore, & tu superes Deiphoben Cumanam, contendens vetustate*

NOTÆ.

¹. *Nomina, quæ primo sumpsimus in tha-
 lamo.*] Sponsi & sponsæ intelligit Vinetus.
 Ego potius intelligam *ἐπαίρη* illa nomi-
 na, quibus amantes, & novi sponsi sibi
 invicem blandiuntur, *mi animule, deliciae,
 corculum, mea voluptas, &c.*

². *Nestore sim quamvis provectior.*] Id est,
 etiam quando ero senior Nestore, & tu
 superabis Cumanam Deiphoben. Neque
 enim tunc, cum epigramma hoc scriberet,
 aut ipse senex, aut ejus conjux vetula erat;
 cum ea viginti tantum & octo annos vixe-
 rit; quod ipse deflet in nono carmine pa-
 rentalium:

Non ego opes cassas, & inania gaudia

plango.

Sed, juvenis juveni quod mihi rapta viro;
 Et infra:

*Quæ, modo septenos quater impletura De-
 cembres,*

Liquisti natos, pignora nostra, duos.

Nestore sim quamvis, &c.] Nestore Py-
 liorum rege, quem tres hominum ætates
 exegisse ait Homerus l. 3. Odyss. hinc in
 proverbium cessit *Nestorea senectus.*

³. *Cumanam Deiphoben.*] Glauci filiam
 Sibyllam Cumanam, quæ sic de se apud
 Ovid. l. Metam. 14.

*Lux æterna mihi, carituraque sine da-
 batur.*

Nos

Nos ignoremus, quid sit matura senectus.

¹ Scire ævi incertum, non numerare decet.

INTERPRETATIO.

eam ea; nos nesciamus, quid sit senectus provecta. Par est nosse aetatem esse incertam, non autem eam computare.

NOTÆ.

*Si mea virginitas Phæbo patuisset amanti.
Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpe-
re donis*

*Me cupit, elige, ait, virgo Cumæa, quid
optes:*

Optatis potière tuis. Ego pulveris hausti

*Ostendens cumulum, quot haberet corpora
pulvis,*

*Tot mihi natales contingere vana roga-
vi, &c.*

Et paulo post:

— Jam mihi sæcula septem

*Acta vides: superest, numeros ut pulveris
equem,*

*Ter centum messes, ter centum musta vi-
dere.*

Vide plura ibid. & lib. 6. Æneid. Virg.

¹ Scire ævi incertum.] Alii ævi meritum

legunt; quod Vinetus exponit, scire quid
atas ferat. Elige lector.

¹ In Meroën anum ebriosam. XX.

20

Qui primus MEROË nomen tibi condidit, ille

² Thesidæ nomen condidit Hippolyto.

Nam divinare est, ³ nomen componere, quod sit

Fortunæ, morum, vel necis indicium.

⁴ Protefilæ, ⁵ tibi nomen sic fata dederunt:

Victima quod Trojæ prima futurus eras.

5

INTERPRETATIO.

*Ille imposuit nomen Hippolyto filio Thesei, qui primus imposuit tibi nomen Meroë. Nam fin-
gere nomen, quod designet fortunam, indolem, aut mortis genus, planè vaticinari est. Sic fata
imposuerunt tibi nomen, ô Protefilæ, quoniam futurus eras prima hostia Trojæ. Quando appellant*

NOTÆ.

¹ In Meroën anum ebriosam.] Sic etiam
Apul. l. 1. Metam. cauponam anum Me-
roën appellat, ab eodem (ut videtur) ety-
mo, à quo hinc suam Ausonius; nempe a
mero.

² Thesidæ nomen condidit Hippolyto.] Hip-
polytus Thesei Athenarum Regis filius,
Phædræ novercæ amore primum, dein-
dè odiis exagitatus, cum in exilium pro-
ficisceretur, ab equis suis monstro mari-
no exterritis raptatus per rupes ac dila-
niatus interiit; quod mortis genus indi-
care nomen ejus videbatur. Est enim ἵπ-
πος Græcis equus, & λύεσθαι solvi, unde
ἵππολυτος ab equis dissolutus & dilaniatus.

³ Nomen componere.] Barthius repone-
bat nomen cui ponere, id est, alicui.

⁴ Protefilæ.] Jolaus Iphicli fuit filius,

Protefilaus deindè dictus, qui, contempto
oraculo, quo monebatur fore ut, si ad
Trojam proficisceretur, omnium primus
mortem oppeteret; nihilo secius illuc se
contulit cum reliquis ducibus Græcis.
Cumque primus è navi desiliisset in ter-
ram, atque Hectori occurrisset, Græco-
rum primus ab eo fuit interfectus. Mira
narrat Plinius l. 16. c. 44. de arboribus
quæ in ejus sepulchro sunt, ex adverso
Iliensium urbis, juxta Hellespontum sito;
Quæ, ut ait, omnibus ephebiis ejus, cum in
tantum accrevère, ut Ilium aspiciant, inares-
cunt, rursusque adolefcunt. Quidam non ab
Hectore, sed ab Æneâ, alii ab Achate
Æneæ amico interfectum Protefilaum di-
cunt.

⁵ Tibi nomen sic fata dederunt, &c.]

C

¹ Idmona quod vatem, ² medicum quod Iapida dicunt:

Discendas artes nomina praeveniunt.

Et tu sic, ³ Meroë: non quod sis atra colore,

Ut quæ Niliaca nascitur in Meroë:

Infusum sed quod vinum non diluis undis,

Potare immixtum sueta, merumque merum.

10

INTERPRETATIO.

vatem Idmonem, & medicum Iapidem; nomina illa anteverunt artes, quas illi sunt ample-
xuri. Tu quoque sic vocata es Meroë: non quia sis nigra colore, quemadmodum fœmina, quæ
nascitur in Meroë insulâ Nili: sed quoniam non temperas aquâ merum poculis infusum; cum
solita sis bibere vinum non temperatum, & merum.

NOTÆ.

Πρωτεύλαος quoniam πρῶτος τῆ λαῶ pri-
mus è populo Græco erat ante Trojam
periturus.

1. Idmona quod vatem.] Insignis fuit
augur & vates inter Argonautas Idmon,
de quo multa Apollonius in Argonauticis,
& post eum Valer. Flaccus. Nomen porro
ejus Ἰδμων deductum videtur ab ἰδῶ scio,
& exponi potest, sciens, peritus.

2. Medicum quod Iapida dicunt.] Ab ἰᾶς-
σαι mederi, Iapis nomen aptum medico.
De hoc Iapide Virg l. 12 Æneid.

Jamque aderat Phæbo ante alios dilectus
Iapis

Jasides, &c.

Ille ut depositi proferret fata parentis,

Scire potestates herbarum, usumque me-
dendi

Maluit, &c.

3. Meroë, non quod sis atra colore, ut quæ
Niliaca nascitur in Meroë.] Meroë insula
est Æthiopix, quam Nilus efficit; &

urbs in ea, ejusdem nominis. Porro Æ-
thiopes nigri sunt & tincti colore noctis,
ut ait Petronius. Lucan. l. 10.

Vana fides veterum, Nilo, quo crescat in
arva,

Æthiopum prodesse nives. Non Arctos in
illis

Montibus, aut Boreas. Testis tibi sole pe-
rusti

Ipse color populi, calidique vaporibus
Austri.

Sed & in Meroë præstantissimum fuisse
vinum, testis est idem Lucanus, eodem
lib.

Manibusque ministrat

Niliacas crystallus aquas, gemmaque ca-
paces

Excepere merum: sed non Mareotidos uvæ
Nobile, sed paucis senium cui contulit an-
nis

Indomitum Meroë cogens spumare Ealer-
num.

¹ *Nemesis*, ² *è Græco*. XXI.

21

³ **M**E lapidem quondam Persæ advexere, tropæum
Ut fierem bello, nunc ego sum NEMESIS.
At sicut Græcis victoribus adsto tropæum:
Punio sic Persas vaniloquos Nemesis.

INTERPRETATIO.

Perse apportaverunt me olim adhuc lapidem, ut ex me facerent trophæum suo bello: nunc vero ego sum Nemesis. Sed, quemadmodum sto in trophæum Græcis victoribus: sic, cum sim Nemesis, pœnas sumo de Persis jactantioribus.

NOTÆ.

1. *Nemesis*.] Quam Oceani & Noctis filiam fecit Hesiod. in Theogonia. De hac Ammianus Marcell. l. 14. *Hæc & hujusmodi quedam innumerabilia ultrix facinorum impiorum, bonorumque premiatrix aliquoties operatur Adrastia; atque utinam semper; quam vocabulo duplici etiam Nemesein appellamus, Jus quoddam sublime numinis efficacis, humanarum mentium opinione, lunari circulo superpositum; vel, ut definiunt alii, substantialis tutela generali potentia partilibus præsidens fatiis: quam Theologi veteres fingentes Justitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia despectare terrena. Et paulò post: Nunc erectas mentium cervices opprimit & enervat, nunc bonos ab imo suscitans ad benè vivendum extollit. Pinnae autem idèo illi fabulosa vetustas aptavit, ut adesse velocitate volucris cunctis existimeretur. Et prætereundum gubernaculum dedit, eique subdidit rotam, ut universitatem regere per elementa discurrens omnia non ignoretur. Dicta est Nemesis teste Aristotele *παρὰ τῆς ἐκείνης διανεμήσεως* à distributione quæ unicuique fit. Adrastia verò, ut vult Pausan. *παρὰ τῆς διδρασκεῖν* à fugiendo, quòd nemo nocens meritam pœnam effugiat: quanquam alii aliud asserunt. Dicta præ-*

tereà est Rhamnusia, à Rhamnunte pago Atticæ, ubi ipsius erat statua solido lapide, decem cubitorum magnitudine, Phidias, vel (ut alii volunt) Agoracriti opus; in quam statuam est hoc epigramma Ausonii.

2. *E Græco*.] Leonidæ; quod refertur Antholog. l. 4. ubi & nonnulla alia extant, in Nemesein, Græcorum Poëtarum epigrammata.

3. *Me lapidem quondam, &c.*] Rem narrat Pausan. in Atticis. Interpretis ejus verba subjungam. *A Marathone, inquit, stadiis XL. littorali viâ ad Oropum euntibus, Rhamnus occurrit. Domicilia incolarum ad mare posita sunt. Paulò intra continentem, Nemesios fanum est, quæ Dea super ceteros Deos, adversus superbos inexorabilis est: ut Barbaris quoque, qui in Marathonem venerant, hujus Deæ ira multum obstitisse videatur. Nam Athenarum opes adversus se contemnentes, jam tum Parium marmor acceperant, quod ad trophæum erigendum debebant. Id marmor Phidias excidit in Deæ hujus statuam, &c.* Subdit Pausanias hanc statuam alas non habuisse; sed postea apud Smyrnegos alata ejus simulacra facta fuisse.

De varietate fortunæ, è Græco. XXII.

22

Thesauro invento, qui limina mortis inibat;
 Liquit ovans laqueum, quo periturus erat.
 At qui, quod terræ abdiderat, non repperit aurum,
 Quem laqueum invenit, nexuit: & periit.

INTERPRETATIO.

Ille qui ingrediebatur januam lethi, cum reperisset thesaurum, gaudio gestiens reliquit restem, quâ erat moriturus. Ille verò, qui non invenit aurum, quod defoderat humi, alligavit sibi restem, quam reperit: & se necavit.

NOTÆ.

1. *Thesauro invento, &c.*] Hoc & sequens epigramma è duobus Græcis desumpta sunt, quæ exstant l. 1. Antholog. quorum prius Platoni, aut Antipatro tribuitur vulgo, & sic habet:

Χρυσὸν ἀνὴρ, ὁ μὲν εὗρεν, ὃ δ' ᾤλεσεν
 ὃν ὁ μὲν εὐρῶν,
 ἦψεν, ὃ δ' ἐχ' εὐρῶν, λυγρὸν ἔδησε
 βρόχον.

Aurum vir, hic quidem invenit, ille verò amisit: quorum hic quidem, qui invenit, abiecit laqueum lethalem; ille verò, qui non invenit, ligavit.

Posterius Statyllii Flacci nomen præ se fert in Anthologia; quod tamen Laërtius Platoni tribuit in vita ejus. Tale autem est:

Χρυσὸν ἀνὴρ εὐρῶν ἔλιπε βρόχον, αὐτὰρ ὁ χρυσόν,
 ὃν λιπεν, ἐχ' εὐρῶν, ἦψεν, ὃν εὖρε βρόχον.

Vir auro invento reliquit laqueum: sed ille auro, Quod reliquerat, non invento, nexuit, quem invenit, laqueum.

Idem aliter. XXIII.

23

Qui laqueum collo neſtebat, repperit aurum:
 Thesaurique loco deposuit laqueum.
 At qui condiderat, postquàm non repperit aurum,
 Aptavit collo, quem reperit laqueum.

INTERPRETATIO.

Qui alligabat restem faucibus suis, invenit aurum: & condidit restem in locum thesauri. Verùm qui defoderat aurum, ubi illud non invenit, alligavit jugulo restem, quam invenit.

De Thrasybulo Lacedæmonio. XXIV.

24

EXcipis adverso quòd pectore vulnera septem;
 2 Arma superveberis quòd, Thrasybule, tua;
 Non dolor hic patris: 3 Pitanae sed gloria major.
 Rarum, tam pulchro funere posse frui.
 Quem postquam mœsto focii posuere feretro,
 Talia magnanimus edidit orsa pater:
 Flete alios. Natus lacrymis non indiget ullis,
 Et meus, 4 & talis, 5 & Lacedæmonius.

INTERPRETATIO.

O Thrasybule, quòd accipis septem plagas pectore opposito: & quòd reportaris super tuis armis; non inde dolet pater tuus: sed gloria Pitanae augetur. Rarum est, posse potiri morte tam decorâ. Ubi sodales tui posuerunt te in sandapila lugubri, tuus pater fortissimus cepit proferre hæc verba: Lugete alios. Meus filius non opus habet ullis fletibus, cum sit & meus, & talis, & Spartanus.

NOTÆ.

1. De Thrasybulo Lacedæmonio.] Desumptum est hoc ex Græco, quod extat apud Plutarch. in Apophthegm. Laconicis & Antholog. sub nomine Dioscuridis.

Τῇ Πιτάνῃ Θρασύβουλος ἐπ' ἀσπίδος ἤλυθεν ἅπας,

Ἐπὶ τὰ πρὸς Ἀργείων τραύματα δὲ ζάμενος,

Δεικνὺς πρόδια πάντα τὸν αἱματόεντα δ' ὁ πρὸς βυς

Παῖδ' ἐπὶ πυρκαϊῆς Τύννιχος εἶπε τιθεῖς.

Δειλοὶ κλαίειδωσαν. Ἐγὼ δέ σε, τέκνον, ἄδακρυς

Θάψω, τὸν, καί ἐμὸν, καὶ Λακεδαιμόνιον.

Pitanae Thrasybulus in clypeo venit exanimus,

Septem ab Argivis plagas cum accepisset, Ostendens adversas omnes. Quem cruentum senex

Filium in rogam, Tynnichus dixit, ponens:

Ignavi fleantur. Ego vero te, fili, sine lacrymis

Sepeliam, talem, & meum, & Lacedæmonium.

2. Arma superveberis quod, Thrasybule,

tua.] Referebatur nempe in clypeo. Sic apud Virgil.

At Lausum socii exanimem super arma ferebant.

Vide sequens epigramma.

3. Pitanae.] Pitana hæc Laconiae urbs est Plutarcho, Plinio, Solino, & Polyæno; quam Pindarus juxta Eurotam fluvium locat. Est & Pitane Troadis oppidum Ptolem. Vitruvio & Straboni; Æolidis Stephano.

4. Et talis.] Plagis septem, iisque omnibus adversis, confectus.

5. Et Lacedæmonius.] Apud Lacedæmonios enim, mortuos in acie liberos ne matres quidem lugebant, si modò fortiter occubissent: quin immò eorum morte superbiebant, & ovantes domum referebant eorum cadavera, si plures adverso corpore excepisse eos plagas comperissent, quàm averso. Contrà si plures averso, quàm adverso iis inflictae cernebant, pudore ductæ in lacrymas erumpabant, eorumque cadavera aut relinquebant communi sepulchro humanda, aut ea clam tantum surrepta in sepulchra domestica deportabant, ut refert Ælian. l. 12. Histor. Variæ c. 21.

Credo, quòd ¹ illi nec pater certus fuit :

² Et mater est verè lupa.

INTERPRETATIO.

Ideò, ut abitor, quia natus est incerto patre, & habet matrem planè lupam.

NOTÆ.

compingo; cujus meminere Martialis l. 12. epig. *Et surgunt mediâ pegmata celsa via.* Seneca Epist. ad Lucilium, Josephus l. 7. de bello Judaico, ubi luculenta ejus extat descriptio jam à nobis allata ad Apuleii *Metamorph.* l. 4. & alii permulti. At hîc de tali machina intelligendum Ausonium minimè reor. Sunt alia pegmata ex ære aut marmore armamenta, teste Festo, quæ ut plurimum in atriis, quandoque in porticibus aulisque affigebantur, majorum aliorumque fortium virorum gesta certius, quàm pictura, ostendentia. De his procul dubio sermo est in hoc epigrammate. Potuerunt enim esse etiam & lignea; & quamvis ænea fuerint, ceris

diversorum colorum liquefactis pingi; quod, ut jam observavimus, encaustices genus fuit.

1. *Illi nec pater certus fuit.*] Quemadmodum neque Romulo, neque Remo; quibus mater Vestalis, Martem patrem fuisse dixit, *sen ita rata*, inquit Livius, *sen quia Deus auctor culpæ honestior erat.*

2. *Et mater est verè lupa.*] Id est meretrix. Martial.

Abcondunt spurcas hæc monumenta lupo. Alludit ad lupam, quæ Romulum & Remum lactasse fertur; quæque revera fuit Laurentia Faustuli pastoris uxor, vulgato corpore, ut inquit Livius, lupa inter pastores vocata.

¹ Antisthenes Cynicus Philosophus. XXVII.

27

Inventor primus Cynices ego. Quæ ratio istæc?

² Alcides multò dicitur esse prior.

Alcida quondam fueram doctore secundus,

Nunc ego sum ³ Cynices primus, & ⁴ ille deus.

INTERPRETATIO.

Ego sum primus repertor sectæ Cynicæ. Quæ istud probas? Hercules fertur fuisse longè prior. Olim fueram secundus, dum Hercules me doceret: at nunc ego sum primus sectæ Cynicæ; ille verò est Deus.

NOTÆ.

1. *Antisthenes Cynicus.*] Hic Atheniensis fuit, Socratis auditor, à quo tolerantiam addidit, & Cynicam sectam primus instituit, ut refert Diogenes Laërtius in ejus vita.

2. *Alcides multò dicitur esse prior.*] Idem Antisthenes, ut refert Laërtius, quod labor bonum esset, magni Herculis ac Cyri exemplo persuadebat: & Diogenes ejus

discipulus, apud Lucianum in *vitæ auctoritate*, imitari se Herculem profitetur, palliolum suum ejus leoninæ pelli comparans, pugnamque suam adversus voluptates, ejus certaminibus adversus monstrum.

3. *Cynices.*] Legit quidam *Cynicus.*

4. *Ille deus.*] Exutâ in monte Oëta mortalitate. Vid. Ovid. 9. *Metam.*

28

Discipulus melior nulli, meliorve magister,

Εἰς ἀρετὴν συνέβη, καὶ Κυνικὴν σοφίην.

Dicere me novit verum, qui novit utrumque,

² Καὶ Θεὸν Ἀλκείδην, ³ καὶ κύνα Διογένην.

INTERPRETATIO.

Nemini melior discipulus, aut melior magister contigit ad virtutem & sapientiam Cynicam, quam mihi. Ille scit me dicere verum, qui cognoscit ambos, & Alcidem deum, & Diogenem canem.

NOTÆ.

1. Discipulus nulli, &c.] Subditi hi versus imagini Antisthenis Cynici, quibus inducitur ipse Antisthenes loquens. Huc facit quod ait Cicero in Rhetoricis: *Artium magistros afferre laudem sive vituperationem discipulis; rursus discipulos magistris.*

2. Καὶ θεὸν Ἀλκείδην.] Magistrum An-

tisthenis & Cynicorum, ut ipsi gloriabantur. Vide epigramm. superius, & notas nostras.

3. Καὶ κύνα Διογένην.] Ejus, ut jam dixi, discipulum. Ab impudentia & mordacitate suâ dicta est secta Κυνική, id est, canina, & ipse Diogenes κύων canis.

Libero Patri. XXIX.

29

Aἰγύπτῳ μὲν Ὀσίρις ἐγὼ, ² Μυσῶν δὲ Φανάκης,

INTERPRETATIO.

Ægypti quidem Osiris ego sum, Mysorum verò Phanaces,

NOTÆ.

1. Αἰγύπτῳ μὲν Ὀσίρις ἐγὼ.] Unius & ejusdem Dei apud varias gentes cognomina continet hoc epigramma. Legitur hic in quodam exemplari Αἰγυπτίοισιν Ὀσίρις, pro quo Mariang. Accurs. legebat Αἰγυπτίων μὲν Ὀσίρις. Bacchum porro & Osirim eundem esse, probant Plutarch. & Diogenes, necnon & Tibullus l. 1. Eleg. 7.

Te canit atque suum pubes miratur Osirim

Barbara, Memphitem plangere docta bovem.

Et infra:

Hic docuit teneram palis adjungere vitem,

Hic viridem durâ cadere falce comam.

Illi jucundos primum matura saporis

Expressa incultis uva dedit pedibus.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,

Movet & ad certos nescia membra modos.

Bacchus & Argolicæ magno confecta labore

Pectora tristitiæ dissolvenda dedit, &c.

Nec obstat, quod ab aliis Osiris Sol existimatur. Sol enim ipse Bacchus est, & Luna Ceres. Virg. l. 1. Georg.

— Vos ô clarissima mundi

Lumina, labentem celo quæ ducitis annum,

Liber, & alma Ceres, &c.

Vide Macrob. l. 1. pag. 248. & sequentibus ubi fusè id probatur.

2. Μυσῶν δὲ Φανάκης.] In vulgatis Μυσῶν, id est, Mysarum. At cum in Latinis versibus, qui mox sequuntur, legendum sit Mysi Phanacen nominant, omnino legendum hic est Μυσῶν, ut legunt etiam Gyrardus, & Scaliger. Mysi porro sunt Mysiæ populi; quæ regio est in Asia minore,

Βαίηχος

Βάκχος ἐνὶ ζῶσιν, ¹ ἐνὶ φθιμένοις Αἰδωνεύς,
² Πυρογενής, ³ Δικέρως, ⁴ τιτανολέτης, ⁵ Διόνυσσος.

INTERPRETATIO.

Bacchus inter vivos, inter mortuos Aidoneus, Ignigena, Bicornis, Titanicida, Dionysus.

NOTÆ.

ad Hellespontum, & sinum Adramytticum sita contra Lesbum insulam, divisa in majorem & minorem Mysiam. Myfi à Thracibus separantur tantum Hellesponto. Porro Orpheus Thracius, à Macrobio laudatus lib. 1. Saturnal. de Sole loquens, quem eundem ait esse ac Bacchum:

Ὁ δὲ νῦν καλέσσι Φάνητά τε, καὶ Διόνυσον, &c.

ubi Macrobius: Phæneta Orpheus dixit Solem ἀπὸ τοῦ φωτός καὶ φανερὸν à lumine, atque illuminatione, quia cunctis visitur cuncta conspiciens. Unde suspicabatur Mariang. Accursius hic legendum Φανάτης pro Φανάκης. Sed in latinis versibus legitur Myfi Phanaen nominant. Ac nihil quidem vetat scribi Φανάκης pro Φανάτης τ Doricè transeunte in κ, ut in ποικί pro ποτί.

1. Εἰνὶ φθιμένοις Αἰδωνεύς.] Vox Αἰδωνεύς formata videtur ab Αἰδῆς, quod nomen est Plutonis. De Plutone certè intelligunt Philochorus Atthidis l. 2. & Eusebius in Chronic. Fabula Proserpine quam rapuit Aidoneus, id est Orcus rex Molossorum, cujus canis ingentis magnitudinis Cerberus nomine Pirithoum devoravit, qui ad raptum uxoris cum Theseo venerat, &c. Meminit & Plutonis Aidonei Plutarch. in Theseo. Bacchum ergò hic Auson. eundem facit ac Plutonem. Diodorus etiam affirmat Seraphin dici, tum Osirin, tum Dionysium, tum Ammonem, tum Jovem, & denique Plutonem.

2. Πυρογενής.] Et Πυρογενής, Ovidio Ignigena, Anacreonti αἰθιόπαις apud Hesychium, & πυρίσπερ apud Orpheum in hymno. Natum quippe fabulantur Bacchum Semele fulmine percussâ, & crematâ. Aliqui sic dictum putant à vini naturâ igneâ.

3. Δικέρως.] Bicornis. Dictus etiam est βυκέρως, & θυροκέρως, & θυρόμορφος, & πυροκίφαλος, & πυρῶπις, & θυρομέπις ab Orpheo. Cornua Baccho tribuebantur, vel, ut ait Diodorus l. 5. quia pri-

mus boves jugo junxerit, vel, ut idem ait l. 4. quod Ammonis filius fuerit, qui arietino capite erat cum cornibus, vel quia per cornua denotatur protervitas & contumacia, quæ ex vinolentia oriri solet. Cornua, inquit Festus, Liberi Patris simulacro adjiciuntur, quem inventorem vini dicunt; eò quod homines nimio vino truces fiunt. Apud Athenæum, & Interpretem Nican-dri legitur, Dionysio cornua attributa, & ipsum Taurum, & Tauriformem dictum; quod veteres cornu bovis pro poculo uterentur: unde etiam & κεράτη dici quibusdam videtur, quasi κεράτη à κέρως cornu.

4. Τιτανολέτης.] Titanum seu Gigantum perditor. γιγαντολέτης in carmine in Bacchum lib. 1. Antholog. relatum cap. 38. quod est in Deos, quod etiam epitheton Jovis est, sicut & γιγαντολέτωρ. Quin & Minerva apud Lucian. γιγαντολέτης dicitur. Acron ad illud Horat. Monet Sithoniis non levis Evius, ait Bacchum in Gigantum bello, mutatum in leonem, Gigantem interfecisse, & tunc Jovem dixisse. εὐ υἱέ id est bene ò fili, undè postea dictus Euhyius, & Euius. Alii à Gigantibus fuisse discerptum Bacchum & postea vitæ redditum, fabulati sunt: quos inter Orpheus in Hymno. Quod etiam Arnobius gentibus objicit: Et tamen, inquit, isti qui hominem nos colere morte functum ignominiosâ ridetis, nonne & Liberum vos Patrem membratim à Titanibus dissipatum sanorum consecrationi aptatis? unde hic non τιτανολέτης sed τιτανόλυτης legit Gyraldus; quod exponit à Titanibus discerptum. Sed τιτανόλυτης scriptum oportet, ut hic sensus eliceretur.

5. Διόνυσος.] Απὸ Διός καὶ Νύσας à Jove cujus filius est, & Nysâ urbe Arabiæ, vel (ut alii volunt) Indiæ; in qua Bacchum femore exemptum Jovis, nutritum fuisse à Nymphis perhibent. Alii alias afferunt hujus nominis origines, quas vide apud Lil. Gyraldum & Natalem Comittem.

¹ *Myobarbum Liberi Patris signo marmoreo in villa nostra
omnium Deorum argumenta habentis. XXX.*

30

² **O** Gygia me Bacchum vocat.

³ Osirin Ægyptus putat.

⁴ Mysi Phanacen nominant.

⁵ Dionyson Indi existimant.

INTERPRETATIO.

Bæotia appellat me Bacchum. Ægyptus me habet pro Osiri. Mysi vocant Phanacen. Indi putant me esse Dionysium.

NOTÆ.

1. *Myobarbum.*] Hanc epigraphen Græcis versibus qui mox præcesserunt, præponendam existimat Scaliger; his verò Latinis præponendum pro lemmate Item: cui accedo libens. *Mixobarbarum* legendum putabat Lil. Gyraldus, eò quòd Græca, Latina, & Barbara Bacchi nomina simul his Græcis & Latinis versibus continerentur. At Turnebus advers. l. 3. c. 19. *Myobarbum* retinet, & dictum putat à *mure* & *barbo* vase, quo in Cereris Theophoriis utebantur. Scaliger ipsum refellit, & *Myobarbum* existimat nomen esse canthari potorii, quem in manu Bacchus habuerit, oblongum & angustissimum ab infima parte, quâ basi suæ committebatur, ubi desinebat in turbinem subtilissimum, qui basem ipsam inibat: à qua similitudine & muris, & barbæ, quæ in conum desinit, nomen, Ibridâ voce, ex Latino & Græco sermone institutum fuerit adeptus ille cantharus, & vocatus *Myobarbum*: in quo quidem cantharo hæc Bacchi nomina insculpta fuerint, eò quòd Liber Pater nudus, & aliarum rerum inermis fingeretur, ut nihil haberet, in quo tituli illi poni possent, præter cantharum potorium. Non spernendam tamen crediderim Gyraldi lectionem *Mixobarbarum*. Et sanè cum reliquis hujus epigraphes vocibus magis convenire videtur. Erit enim recta series verborum, *Mixobarbarum* (epigramma vel carmen) subscriptum signo marmoreo Liberi Patris habentis argumenta (id est insignia) omnium Deorum (quod quidem signum est) in nostrâ villâ. Atque hæc quidem epigraphæ satis ostendit alia adhuc habuisse Bacchum gestamina, quàm cantharum; cum omnium deo-

rum argumenta habuisse eum declaret. Villa autem illa est Lucaniacus, de quo mox.

2. *Ogygia.*] *Bæotia*; sic dicta ab Ogyge Thebarum rege, qui Straboni, & Pausaniæ Ω γ γ ι ε ς dicitur. Semele porro Bacchi mater Thebana erat, Cadmi & Harmonies filia.

3. *Osirin Ægyptus putat.*] Vide quæ supra diximus ad Græcos versus, Α ι γ υ π τ ι ο ι μ ε ν Ο σ ι ρ ι ε ς ε ι π ω. Et adde hunc Herodoti locum in Euterpe: θε ο ι ς γ α ρ δ η ε ι ς τ ο υ ς α υ τ ο υ ς α π α ν τ ε ς ο μ ο ι ω ς Α ι γ υ π τ ι ο ι σ ε β ο υ ν τ α ι, π λ η ν Ι σ ι ο σ τ ε, κ α ι Ο σ ι ρ ι ε ς τ ω ν δ η Δ ι ο ν υ σ σ ο ν ε ι ν α ι λ ε γ α σ ι ν, hoc est: Non enim eosdem Deos similiter colunt universi Ægyptii, præter Isidem, & Osirin, quem Bacchum esse aiunt.

4. *Mysi Phanacem nominant.*] Quidam legebant *Myse*, alii, *Myste*: at cum varii hic enumerentur populi, apud quos variis nominibus Bacchus insignitur, nec *Myste* sint populus aliquis particularis, cum nationes omnes sua habeant sacra & suos mystas, omninò legendum *Mysi*; de quibus, & de voce *Phanacem* vide quæ dixi ad epig. Græcum superius.

5. *Dionyson Indi existimant.*] A Nysâ urbe Arabiæ, ut quidam volunt, aut Indiæ, ut volunt alii, & ut hic sentire videtur Ausonius, Bacchum dictum esse *Dionysium*, jam diximus. Huc facit locus Pomp. Melæ de India: Urbium, inquit, quas incolunt, Indi, (sunt autem plurimæ) Nysa est clarissima, & maxima: montium Menos Jovi sacer: famam hinc præcipuam habent, quod in illa genitum, in hujus specu Liberum arbitrantur esse nutritum. Unde Græcis auctoribus, ut femori Jovis insutum dicerent, aut materia ingessit, aut error.

EPIGRAMMATA.

27

Romana sacra ¹ Liberum.

² Arabica gens Adoneum.

³ Lucaniacus ⁴ Pantheum.

INTERPRETATIO.

Nominor Liber in sacris Romanis. Natio Arabum vocat me Adonidem, Lucaniacus vocat me Pantheum.

NOTÆ.

1. Liberum.] Liber (inquit Seneca) non ob licentiam lingue dictus est inventor vini; sed quia liberat servitio curarum animum, asserit, vegetatque, & audaciorum in omnes conatus facit. Alii alias afferunt nominis hujus rationes, quas fusiùs vide apud Lil. Gyrard. Syntag. 8.

2. Arabica gens Adoneum.] Sic etiam Adonis apud Plautum dicitur, Adoneus, Menachmis:

Die mihi, numquid vidisti unquam tabulam pictam in pariete,

Ubi aquila Catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum?

Apud Sabæos Arabiæ gentem natum Adonidem ex Myrrhâ jam in arborem versâ, refert Ovid. lib. Metam. 10. Porro eundem esse Adonidem, ac Solem, pluribus probat Macrob. Saturnal. lib. 1. pag. 258. quem quidem Solem Bacchum esse, fusiùs ostendit paulò suprâ. Rhodiginus etiam, ex Plutarchi Sympotiacis, tradit idem numen esse Bacchum, & Adonidem.

3. Lucaniacus.] Villa erat Aufonii, ad Pauliacum vicum in ripa Burdegalensi sita, ut observat Scaliger; duabus circiter leucis Vasconicis distans Burdegala. Lucanum

fundum Paulinus appellat.

4. Pantheum.] Πάνθεον, eò quòd omnium, vel saltem multorum Deorum argumenta haberet, ut patet ex lem-mate hujus epigrammatis. Panthea enim dixerunt signa illa & imagunculas, multorum Deorum symbola habentes, quas aut in hortis, aut in Larario habebant, aut etiam gestabant secum. De Pantheis illis vide Jacobi Sponii Miscellanea erudite antiquitatis sect. 1. art. 5. Gisberti Cuperi Harpocratem, & eruditi viri D. Baudelot de Dairval dissertationem Gallicam de utilitate peregrinationum sectione de Diis Laribus; ubi hujusmodi Bacchi Panthei icunculam ex ejus Museo videbis pag. 219. Puer est nudus, ut Cupido & Bacchus finguntur, caput hederâ redimitus, quod Bacchi argumentum est; loron Isis in capite gestans, sinistrâ manu cornu-copix tenens, quod Cereris aut Fortunæ symbolum; dextrâ verò digitum indicem ori admovens, quod est Sigalionis seu Harpocratis argumentum. Erat & Pantheon Romæ templum omnium Deorum, hodie la Rotonda: sed nihil ad hunc locum.

In Corydonem marmoreum. XXXI.

31

Αἴ, χίμαρος, περα, ποιμήν, ῥαβδῶχος, ἐλαίη,
Εἰς λίθος. ¹ Εἰς πάντων λίθος ἐγὼ Κορύδων.

INTERPRETATIO.

Capra, caper, pera, pastor, virgifer, oliva, unus lapis sunt. Propter ea omnia ego Corydon sum exilis.

NOTÆ.

1. Εἰς πάντων λίθος ἐγὼ Κορύδων.] Id est, quia hæc omnia, capra, caper, quos ego Corydon pascō, pera in qua panem gesto, pedum meum, oliva arbor, atque ego ipse Corydon, ex uno eodemque

lapide sumus exsculpti; inde fit ut ego pastor sim tenuis & exiguus, qui alias grandior fuisset, si solus ex illo lapide fuisset effectus. Ludit Aufon. in Paronomasia vocum λίθος lapis, & λίθος exilis,

Dij

In Simulachrum Sapphūs. XXXII.

32

¹ **L** Esbia ² Pieriis Sappho soror addita Musis ,
³ Ἐμὶ ἐνάτῃ , Λυρικῶν ⁴ Αὐνίδων δεκάτῃ.

INTERPRETATIO.

Ego Sappho Lesbica adjuncta soror Camœnis Pieriis , sum nona Poëtarum Lyricorum , decima verò Aonidum.

NOTÆ.

1. *Lesbia.*] E Lesbo insula Ægei maris, Troadi & Mysiæ adjacente.

2. *Pieriis Musis.*] à Pieridibus Pieri filiabus, quas cantu vicerunt Mysæ, & in picas mutarunt, dictas Musas Pierias innuit Ovid. Alii à Piero, vel Pieriâ monte, & regione Thessaliæ, vel (ut alii volunt) Macedoniæ, ubi Musas natas existimant. Phæd. in præfatione lib. 3. Fabb.

Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
 In quo Tonanti sancta Mnemosyne Jovi
 Facunda novies Artium peperit chorum,

3. *Ἐμὶ ἐνάτῃ Λυρικῶν.*] Octo Lyrici sunt, Pindarus, Simonides, Stesichorus, Ibycus, Alcman, Bacchilides, Anacreon, & Alcæus: quibus Sappho nona additur, & jure quidem; quippè quæ & multa scripsit, quæ Suidas recenset, & intercederunt; & carmen illud invenit, quod ejus nomine Sapphicum dictum est. Scholiastes Lycophronis Lyricis decimam addit Corinnam poetriam.

4. *Αὐνίδων δεκάτῃ.*] Extat hoc Platonis epigramma de Sappho Anthologiæ lib. I. c. 67. quod est in Poëtas.

Εννέα τὰς Μῦσαι φασὶν πνὺς αἰς ὀλιγώρας.

Ἡνὶ δὲ καὶ Σαπφῶ Λεσβόθεν ἡ δεκάτῃ,

Hoc est:

Novem Musas dicunt quidam quàm negligenter,

Ecce verò & Sappho è Lesbo decima.

Et aliud incerti authoris in novem Lyricos, cujus hi sunt duo postremi versus de Sappho:

Ἀνδρῶν δ' ἔκ ἐνάτῃ Σαπφῶ πέλεν,
 ἀλλ' ἐρατεινᾷς

Ἐν μῦσαις δεκάτῃ μῦσα καὶ ἀργαφεται.

Id est:

Virorum verò non nona Sappho fuit, sed amandis

In Musis decima Musa scribitur.

Deæ Veneris. XXXIII.

33

¹ **O** Rta salo, ² suscepta solo, ³ patre edita Cælo,
⁴ Æneadum genetrix, ⁵ hîc habito alma Venus.

INTERPRETATIO.

Ego alma Venus, nata è mari, recepta in terrâ, genita patre Cælo, mater Æneadum, hic habito.

NOTÆ.

1. *Orta salo.*] E spuma maris.

2. *Suscepta solo.*] Cypro insula, in quam primùm appulisse Venerem è mari emergentem ferunt.

3. *Patre edita Cælo.*] Fabulantur Saturnum Cæli sui patris virilia falce amputasse, quæ cùm in mare decidissent, & spumam inter cadendum excitassent, ex illa spuma Venerem esse ortam. Observa paronomasiam, quâ ludit Auson. in vocibus

bus Salo, Solo, & Cælo.

4. *Æneadum genetrix.*] Romanorum, qui generis sui auctores Æneam, & Venerem Æneæ matrem jactabant. Sic etiam de Venere Lucret. initio sui carminis:

Æneadum genetrix, Divûmque hominumque voluptas, &c.

5. *Hîc habito.*] Subscripti erant hi versus Veneris simulachro, aut alicui ejus delubro inscripti.

Ad libellum suum de Proculo. XXXIV.

34 **S**I tineas, cariemque pati te, charta, necesse est;
Incipe ¹versiculis ante perire meis.

Malo, inquis, tineis. Sapis, ærumnose libelle,

Perfungi mavis qui levioze malo.

Ast ego damnosæ nolo otia perdere Musæ,

Jacturam somni quæ parit, atque olei.

²Utilius dormire fuit, quàm perdere somnum,

Atque oleum. ³Bene ais: causa sed ista mihi est;

⁴Irascor Proculo, cujus facundia tanta est,

Quantus honor. Scripsit plurima, quæ cohibet.

Hunc studeo ulcisci; & prompta est hæc ultio vati:

⁵Qui sua non edit carmina, nostra legat.

Hujus in arbitrio est, seu te ⁶juvenescere cedro,

Seu jubeat duris vermibus esse cibum.

INTERPRETATIO.

O charta, si oportet te experiri vermes, & putredinem, incipe prius corrumpi meis carminibus. Verum, ais, malo corrumpi vermibus. Miser libelle sapis: siquidem mavis subire minus malum. Verum ego nolo inutiliter insumere tempus Musæ damnosæ, quæ mihi creat damnum soporis, & olei. Conducibilius erat dormire, quàm perdere soporem & oleum. Rectè dicis. Verum hæc est mihi causa perdendi: succenseo Proculo, cujus eloquentia tanta est, quanta ejus dignitas. Ipse composuit permulta, quæ suppressit. Cupio sumere vindictam de eo; atque hæc vindicta facilis est mihi poëtæ: ipse qui non profert in lucem suos versus, legat nostros. Penes ipsum est, sive velit te vigentem servari cedro, sive te præbere escam savi tineis.

NOTE.

1. *Versiculis ante perire meis.*] Errat Vinetus, cum *versiculis* hic in dandi casu positum existimat. Quod sequitur *malo*, inquis, *tineis* satis ostendit esse in casu auferendi. Lego duabus vocibus *ante perire*, ut ante sit adverbium, non autem unica vox *anteperire*; quod quibusdam placere video.

2. *Utilius dormire, &c.*] Verba sunt chartæ seu libelli.

3. *Bene ais.*] Sic Scaliger ex MS. pro *verum*, quod in aliis.

4. *Irascor Proculo.*] Ad eundem Proculum est epigramma 3. de Fastis. Eundem suspicatur Vinetus esse, qui in Codice Theodosiano, aliquot rescriptis Valentiniani, Theodosii, & Arcadii, Præfectus Prætorio vocatur. Certè quod hic sequitur, *Cujus facundia tanta est, quantus honor*, satis ostendit esse eum in alto ali-

quo dignitatis gradu constitutum.

5. *Qui sua non edit carmina, nostra legat.*] En ultionem: modestè Ausonius de suis carminibus sentiens, eorum lectionem supplicii loco futuram Proculo innuit, utpote malorum.

6. *Juvenescere cedro.*] Hoc est, seu te ob versus tibi inaratos dignam judicaverit, quæ serueris quasi juvenis inviolata à tineis & carie, ope olei cedrini. Plin. l. 16. c. 39. *At cedrus in Cretâ, Africâ, Syriâ laudatissima. Cedri oleo peruncta, materies nec tineam, nec cariem sentit.* Vitruvius l. 2. c. 9. *Item cedrus, & juniperus easdem habent virtutes & utilitates: sed quemadmodum ex cupressu & pinu resina: sic ex cedro oleum, quod cedreum dicitur, nascitur, quo reliquæ res cum sunt unctæ (uti etiam libri) à tineis & à carie non leduntur.*

Huic ego, quod nobis superest ¹ ignobilis otii,
Deputo: ² sive legat, quæ dabo, sive tegat.

INTERPRETATIO.

Ego destino ei quidquid mihi restat otii obscuri: seu legat ea quæ ipsi dabo, seu illa abscondat.

NOTÆ.

1. Ignobilis otii.] Expressum est ex illo administrationem Reipublicæ & Magistratum. Virgili in fine lib. 4 Georg. studiis florentem ignobilis otii. Otium porro quod Musis consecratur à Poëtis, ignobile dicitur, comparatione factâ ad munia bellica, & 2. Sive legat, &c. sive tegat.] Paronomasia vocum legat & tegat; quam figuram ad satietatem affectat Ausonius.

De nomine cuiusdam Lucii, sculpto in marmore. XXXV.

35

Lucius una quidem, ³ geminis sed dissita punctis
Littera; ² prænomen sic L. . . nota sola facit.

³ post M. incisum est; ⁴ puto sic M., non tota videtur.

Dissiluit saxi fragmine læsus apex.

Nec quisquam, ⁵ Marius, seu Martius, anne Metellus

Hic jaceat, certis noverit indiciis.

Truncatis convulsa jacent elementa figuris.

⁶ Omnia confusis interiøre notis.

⁷ Miremur periisse homines? monumenta fatiscunt,

⁸ Mors etiam saxi, nominibusque venit.

INTERPRETATIO.

Lucius una littera quidem, sed à cæteris remota duobus punctis; unicus caracter efficit prænomen hoc modo L. . . deinde M est insculptum; sic arbitror M., tota littera non videtur. Summitas ejus excussa est violata fragmento lapidis. Neque ullus potest dignoscere indubitatis signis, an Marius, vel Marcius, an verò Metellus hic situs sit. Litteræ jacent distracte mutilatis figuris, nomina periire perturbatis characteribus. Et nos mirabimur homines mortuos fuisse? monumenta pereunt, mors contingit quoque lapidibus, & nominibus.

NOTÆ.

1. Geminis sed dissita punctis.] dissita nempe à sequenti littera M., duobus punctis, hoc modo L. . M. Nec placet quod vult Tollerius, L in hoc versu interruptum scribi hoc modo L.

2. Prænomen.] Nempè Lucius.

3. Post M incisum est.] Periculum ex hoc M ante primam syllabam incisum, vitari potuit legendo: M. post incisum est.

4. Puto sic.] Sic scribatur M apice resecto.

5. Marius, seu Martius, anne Metellus, &c.] Quæ tria nomina à littera M., quæ sola supererat, pariter incipiunt.

6. Omnia confusis, &c.] Grævius reponit nomina; quod amplector libens, & in interpretatione sequutus sum. Pro eo facit quod sequitur: Mors etiam saxi nominibusque venit.

7. Miremur periisse homines? &c.] In hanc sententiam sunt hæc Rutilii Numatiani Itiner. l. 1.

Non indignemur mortalia corpora solvi.
Cernimus exemplis oppida posse mori.

8. Mors etiam saxi, &c.] Juvenal. Satira 10. vers. 146.

Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata
illa celsis sepulchris.

¹ De Sabinâ uxore. XXXVI.

36

Sive probas ² Tyrio textam subtegmine vestem :

Seu placet inscripti commoditas tituli :

Ipsius hoc dominæ concinnat utrunque venustas ;

Has geminas artes una Sabina colit.

INTERPRETATIO.

Seu laudes vestem textam subtegmine purpureo : sive elegantia lemmatis in ea pictitibi placeat : elegantia domina ejus componi hac duo ; Sabina una exercet has duas artes.

NOTÆ.

1. De Sabinâ uxore.] Attusiâ Sabinâ, de quâ est carmen nonum Parentalium.

2. Tyrio.] Purpureo, à Tyro urbe Phœnicæ, conchylio & purpurâ insigni.

De eadem Sabinâ. XXXVII.

37

Laudet ¹ Achæmenias Orientis gloria ² telas :

³ Molle aurum pallis Græcia texe tuis ;

Non minus ⁴ Ausoniam celebret dum fama Sabinam,

Parcentem magnis sumptibus, ⁵ arte parem.

INTERPRETATIO.

Superbia Orientis jaclet tapetia Persica : Græcia intexet tuis pallis aurum ductile & modo fama non minus jaclet Sabinam Romanam, parem arte ; sed parcentem ingentibus impensis.

NOTÆ.

1. Achæmenias.] Persicas. Achæmenide Herodoto l. 1. sunt gens Persidis, ex quâ Persarum reges oriundi & dicti Achæmenes. A *χαιμενια* Stephano pars est Persidis regionis.

2. Telas.] Aulæa, tapetia, qualia Plautus *Babylonica*, & belluata nominat. Quidquid enim textitur, tela dici potest.

3. Molle aurum pallis Græcia, &c.] Virg. l. 1. *Æneid*.

— Pallam signis, auroque rigentem,

Et circumtextum croceo velamen acantho,

Ornatus Argivæ Helene.

4. Ausoniam, &c. Sabinam.] Non quòd re verâ Sabina Ausonii uxor ex urbe Roma, aut ex Italia, quæ Ausonia est, oriunda esset : erat enim Burdigalensis ; sed quoniam Romanâ civitate insignita.

5. Arte parem.] Achæmeniis, & Græcis textricibus.

De eadem Sabinâ. XXXVIII.

38

Licia qui texunt & carmina ; carmina Musis,

Licia contribuunt, ² casta Minerva, tibi.

INTERPRETATIO.

Qui texunt stamina & componunt versus ; dedicant versus Musis, stamina verò tibi, ô pudica Pallas.

NOTÆ.

1. Licia qui texunt, &c.] Loquens inducitur ipsa Sabina. Licia porro hic pro telis quæ ex liciis, id est filis, texuntur.

2. Casta Minerva.] Quæ lanificio non minus præes, quàm armis.

Ast ego rem sociam non dissociabo Sabina:
Versibus inscripsi quæ mea texta meis.

INTERPRETATIO.

*Verum ego Sabina non separabo res inter se congruentes: quippe quæ scripsi mea carmina in
meis textis.*

Qualem velit amicam. XXXIX.

39

Hanc volo, quæ non volt; illam quæ volt, ego nolo.
Vincere volt animos, non satiare Venus.

² Oblatas sperno illecebras, detrecto negatas.

³ Nec satiare animum; nec cruciare volo.

⁴ Nec bis cincta Diana placet, ⁵ nec nuda Cythere.

⁶ Illa voluptatis nil habet, ⁷ hæc nimium.

Callida sed ⁸ mediæ Veneris mihi venditet artem

Femina, cui jungar; quod volo, nolo vocet.

INTERPRETATIO.

*Ego volo illam quæ non vult; nolo illam quæ vult. Venus vult domare animos, non autem eos
satiare. Fastidio delicias mihi oblatas; non sector eas quæ mihi denegantur. Nec volo explere
cupiditatem, nec torquere animum. Neque Diana cincta duplici zonâ mihi placet, neque Ve-
nus nuda. Illa nullas habet delicias, hæc plures quam par sit. Verum solers mulier, cui me appli-
cabo, venditet mihi artem voluptatis mediæ; appellet nolo, quod est volo.*

NOTÆ.

1. Hanc volo quæ non volt, &c.] Sci-
licet:

Crescunt difficili gaudia jurgio;

Accenditque magis, quæ refugit Venus.

ut ait Claudianus in Fescenninis.

2. Oblatas sperno illecebras.] Petronius,

Nolo, quod cupio, statim tenere;

Nec victoria mi placet parata.

3. Nec satiare animum, nec &c.] Mar-
tialis epig. 57. l. 1. ad Flaccum, qualem
puellam velit:

*Nec volo quod cruciat; nec volo quod
satiat.*

4. Nec bis cincta Diana.] Id est nimium
pudica, quasi cincta duplici zonâ. No-
tissimus veterum mos, apud quos mari-
tus novam nuptam facturum uxorem, zo-

nam ejus virginalem solvebat. Phyllis De-
mophoonti apud Ovid.

Cui mea virginitas avibus libata sinistris;

Castaque fallaci zonâ recincta manu.

Itaque per bis cinctam Dianam, intellige
pertinacis pudicitiae virginem; qualis erat
Diana.

5. Nec nuda Cythere.] Puella quæ faci-
liorem se præbeat; qualis Venus, Cythe-
re dicta, & Cytheræa, & Cytheris à Cy-
therâ urbe Cypri insulæ; vel, ut alii vo-
lunt, à Cytherâ insulâ prope Maleæ pro-
montorium; ipsi sacrâ; hodie Cerigo.

6. Illa.] Diana.

7. Hæc.] Venus.

8. Mediæ Veneris.] Nec facilioris; nec
difficilioris.

De Chresto & Acindyno fratribus. XL.

40

X ¹ Πῆστος, Ακίνδυνος, εἰσὶν ἀδελφοὶ ² οἰκτρὰ δὲ τέκνα,
Moribus ambo malis, nomina falsa gerunt.

² Οὐδ' ἔτος χρεστὸς, ἔδ' ἔτος ἀκίνδυνός ἐστιν.

Una potest ambos littera corrigere.

Αἶκεν Χρῆστος ἔλη, καὶ Ακίνδυνος ἀλφ' ἀπολέσση :

³ Κίνδυνος hic fiet : frater Α'χρεστος erit.

INTERPRETATIO.

Chrestos, & Acindynos sunt fratres : miseri autem filii, cum ambo sint moribus improbis, habent falsa nomina. Neque ille Chrestos est, id est, frugi; neque hic Acindynos, id est, sine periculo. Una Littera potest emendare utrumque. Si nempe Chrestos assumat alpha, & Acindynos illud amittat. Hic enim evadet Cindynos, id est, periculum : frater autem ejus jam erit Achrestos, id est nullius frugis.

NOTÆ.

1. Οἰκτρὰ δὲ τέκνα.] Id est κακὰ τέκνα, mali filii.

2. Οὐδ' ἔτος ἀκίνδυνός ἐστιν.] ἀκίνδυνος sine periculo; cui periculum nullum subest; cui fidere tuto possis.

3. Κίνδυνος hic fiet, &c.] Inter Philippi Macedonis Apophthegmata refertur hic jocus, Ausoniano haud multum absimilis : Duo erant fratres in ejus satellitio, quorum alteri Α'μφότερος quod Græcis sonat ambo, alteri Ε'κότερος quod illis sonat uterque.

Philippus itaque animadvertens Ε'κότερον esse cordatum, ac gerendis rebus accommodum; contra Α'μφότερον ineptum ac degenerem, invertit illis nomina, dicens : Ε'κότερον esse Α'μφότερον, Α'μφότερον autem esse Οὐδέτερον, id est Neutrum; significans alterum fratrum, videlicet Hecateron, duorum in se virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoterus dicebatur, mutavit nomen in contrarium, ut Οὐδέτερος diceretur, quasi nullius pretii.

De iisdem. XLI.

41

Germani fratres sunt, Chrestos, Acindynos alter.
¹ Falsum nomen utrique : sed ut verum sit utrique,
Alpha suum Chresto det Acindynos : ipse sine alpha,
Permaneant ; ² verum nomen uterque geret.

INTERPRETATIO.

Sunt duo fratres germani, unus Chrestos, alter Acindynos. Ambo habent falsum nomen : sed ut ambo habeant verum, Acindynos donet suum alpha Chresto, ipse vero remaneat absque alpha; ambo habebunt verum nomen.

NOTÆ.

1. Falsum nomen utrique, &c.] Deberet hic versus esse pentameter. Supposititium existimat Scaliger, & à correctoribus concinnatum, atque huc insertum ad splendendam lacunam, quæ in MSS. extiterit. Quin immò & totum hoc primum

distichum ei non videtur fuisse Ausonii, sed posterius tantum Alpha suum Chresto, &c.

2. Verum nomen uterque geret.] Hic Cindynos, ille vero Achrestos; ut in superiori epigrammate.

E

De Pallade, & Venere armata. XLII.

42

A Rmatam vidit Venerem Lacedæmone Pallas.
Nunc certemus, ait, ² iudice vel Paride.
Cui Venus: Armatam tu me, temeraria, temnis,
³ Quæ, quo te vici tempore, nuda fui?

INTERPRETATIO.

Pallas vidit apud Spartam Venerem armatam, & dixit ei: Contendamus nunc etiam arbitro Paride. Cui Venus respondit: O temeraria, tu me spernis armatam, quæ eram nuda eo tempore, quo superavi te?

NOTÆ.

1. Armatam vidit Venerem Lacedæmone, &c.] Lactant. l. 1. Institut. c. 20. refert Lacedæmonios ædem & simulacrum posuisse Veneri armatæ, post fusos fugatosque ab armatis Spartanis mulieribus Mefenios, qui, obsidentibus urbem suam Lacedæmoniis, ad diripiendam Lacedæmonem, deceptis obsessoris suis, furtim cucurrerant. Extant porro de Venere armata aliquot Græca epigrammata l. 4. Anthologiæ; ex quibus, his duobus Ausonianis simile est illud:

Παλλάς τὴν Κυθήρειαν ἑνοπλον εἶπεν
ἰδεῖν.

Κύπρι θέλεις ὥτως ἐς κρίσιν ἐρχόμεθα;

ἢ δ' ἀπὸ λὸν γλάσσεια, τί μοι σάκος
ἀντίον ἄρειν;

Εἰ γυμνὴ νικῶ, πῶς ὅταν ὅπλα
λάβω;

Hoc est:

Pallas Cytheream armatam cum vidisset,
dixit:

Cypri visne sic in iudicium veniamus?

Illa verò molle ridens, quid mihi scutum
contra te capere opus est?

Si nuda vinco, quomodo quando arma
cepero?

2. Iudice vel Paride.] Qui formæ palmam
tibi olim addixit, spretis me & Junone.

3. Quæ, quo te vici tempore, nuda fui.]
Judicaturus quippè inter Deas de pulchritudine Paris, nudas videre voluit, quod æquiores ferret sententiam. Vide Luciani κρίσιν θεῶν, & Isocrat. ἐλένης ἑγκώμιον.

Idem aliter. XLIII.

43

A Rmatam Pallas Venerem Lacedæmone visens,
Visne, ut iudicium sic ineamus? ait.
Cui Venus arridens: Quid me galeata laceassis?
Vincere si possum nuda, quid arma gerens?

INTERPRETATIO.

Pallas cùm videret Sparte Venerem armatam, Visne, inquit, ut subeamus iudicium hoc armatu? Cui Venus respondit arridens: Quare provocas me casside armata? si possum te superare nuda, quid potero armata?

Ad Philomusum grammaticum. XLIV.

44

¹ Emptis quod libris tibi bibliotheca referta est;
Doctum, & grammaticum te, Philomuse, putas?
Hoc genere & chordas, & plectra, & barbita conde.
² Omnia mercatus, cras citharoædus eris.

INTERPRETATIO.

O Philomuse existimas te esse doctum, & grammaticum, quia habes bibliothecam plenam librorum emptorum? Eadem ratione reconde apud te fides, & plectra & lyras. Cum emeris hæc omnia, cras eris lyricen.

NOTÆ.

1. Emptis quod libris, &c.] Extat Luciani oratio hujus argumenti *περὸς ἀπαιδευτοῦ*, καὶ πολλὰ βιβλία ἀνέχμενον adversus indoctum libros multos eumentem.

2. Omnia mercatus.] Quidam cod. habet *hodie mercatus*; quod contra leges me-

tri peccat. Alii melius paulò mercator hodie, ultima syllaba vocis mercator licenter producta: sed scriptam lectionem, veteribus exemplaribus fultam, nihil necesse est sollicitare.

In statuam Rufi Rhetoris semiviri & elinguis. XLV.

45

¹ Rhetoris hæc Rufi statua est: nil verius; ² ipsa est.
Ipsa adeò linguam non habet, & cerebrum.
Et riget, & sarda est, & non videt. ³ Omnia Rufi.
Unum dissimile est: ⁴ mollior ille fuit.

INTERPRETATIO.

Signum hoc est Rufi Rhetoris: nihil est verius; ipsum est. Etenim ipsum caret linguâ & cerebro: & stupet, & est surdum, & non cernit. Hæc omnia sunt Rufi. In uno tantum discrepant: quod ille fuit mollior hac statuâ.

NOTÆ.

1. Rhetoris hæc Rufi statua est.] Varia sunt in Antholog. lib. 2. & 4. epigrammata in Rhetores ineptos & insulsos, his Ausonianis adeo similia, ut vel hæc ex illis, vel ex his illa expressa videantur.

2. Ipsa est. Ipsa adeò.] Codices duo Vossii habebant *Ipse est*, & *ipse adeo*.

3. Omnia Rufi.] Codices Vossiani hic habent *hæc sibi constant*.

4. Mollior ille fuit.] Quàm ejus statua saxeæ. Sed mollem dicit Rhetorem ad ejus mores spectans; erat quippè semivir, ut habetur in lemmate hujus epigrammatis, & propudiosæ atque effœminatæ libidinis.

In tabulam ubi erat picta imago Rufi Rhetoris. XLVI.

- 46 **E** Linguem quis te dicentis imagine pinxit?
Dic mihi, Rufe: taces. Nil tibi tam simile est.

INTERPRETATIO.

Quis depinxit te specie orantis, cum sis mutus? dic mihi, ô Rufe: files. Nihil est tam simile tibi.

NOTÆ.

1. *E* Linguem quis te, &c.] Simile est illud Anthologiæ l. 4. εἰς εἰκόνα ῥήτορος ἰφύσε.

Τίς σε τὸν ἔλαλέοντα τυπῶ ῥητῆρα ἔγραψε;

Σιγᾷς; ἢ λαλῆεις; ἢ δὲν ὁμοίότερον.

Quis te non loquentem forma dicentis pinxit?

Taces? non loqueris? nihil similis;

De eadem tabula. XLVII.

- 47 **H**Æc Rufi tabula est: nil verius. Ipse ubi Rufus?
In cathedra. Quid agit? ¹ Hoc, quod & in tabula.

INTERPRETATIO.

Hæc tabella est Rufi: nihil verius est. Ubi est ipse Rufus? Est in cathedra. Quid ibi agit? Hoc ipsum, quod agit in tabella.

NOTÆ.

1. *Hoc, quod & in tabula.*] Nempè tacet in cathedra, sicut & in tabula.

De eodem Rufo. XLVIII.

- 48 **R**EMINISCO Rufus dixit in versu suo.
COR ergò versus, ² immò Rufus non habet.

INTERPRETATIO.

Rufus in suo carmine dixit Reminisco: carmen igitur, aut potius Rufus non habet Cor.

NOTÆ.

1. *Reminisco Rufus dixit in versu suo.*] Cum *Reminiscor* dicere debuisset.

2. *Immò Rufus non habet.*] Cor hîc pru-

dentiam significat: hinc cordatus, prudens & sapiens. Ait ergò Rufum esse futilem & vecordem.

Idem. XLIX.

- 49 **Q**UI REMINISCO putat se dicere posse Latinè;
Hic, ubi C o scriptum est, legeret C O R; si cor haberet.

INTERPRETATIO.

Qui existimat se posse dicere Latinè Reminisco; ille legeret cor, ubi scriptum est co, si esset Cordatus.

De eodem Rufo. I.

50

Rufus vocatus Rhetor olim ad nuptias,
 Celebri (fit ut) convivio,
 Grammaticæ ut artis se peritum ostenderet,
 Hæc vota dixit nuptiis:
 Et masculini, & foeminini gignite,
 Generisque neutri filios.

INTERPRETATIO.

Rufus Rhetor invitatus aliquando ad nuptias, frequenti convivio, ut mos est; quo probaret se esse doctum in arte Grammatica, nuncupavit hæc vota pro illo connubio: Generate liberos generis masculini, & foeminini, ac neutrius.

NOTÆ.

1. Generisque neutri filios.] Vinetus Hermaphroditos intelligit, seu Androgynos: sed iutriusque generis potius, quam neutrius videntur esse. Magis placet quod vult Accursius: In eo derideri Rhetoris imperiti vecordiam, quod, dum ostentator ipse artis bonum ominari nascituris putat, mortem imprudentiâ verborum statim natis imprecatus fuerat. Ratio hujus expositionis plana est ex epigrammate Palladæ, quod est Anthol. l. 1. cap. 37. In mortem & mortuos. Illud autem sic habet:

Παλλαδά, ἐπὶ δυοῖ βρέφεσιν ἄμα τεχ-
 θείσι, καὶ εὐθὺς ἀποθανέσι.

Γραμματικῆ θυγάτηρ ἔτεκεν φιλότη-
 πμιγίσσῃ,

Παιδίον ἀρσενικόν, θηλυκόν, ἔδέτε-
 ρον.

Hoc est,

Palladæ, in duos infantes simul natos & infantes mortuos:

Grammatici filia peperit amore commixta
 Puerum masculum, foemineum, & neu-
 trum.

Imago Rufi Rhetoris. LI.

51

Ore pulchro, & ore muto, scire vis quæ sim? Volo.
 Imago Rufi ¹ rhetoris Pictavici.
 Diceret sed ipse, vellem, rhetor hoc mi. Non potest.
 Cur? ² Ipse rhetor est imago imaginis.

INTERPRETATIO.

Cum sim formoso vultu, & ore muto, visne nosse quamnam sim? Cupio. Sum effigies Rufi Rhetoris Pictavici. At cuperem ut ipse Rhetor mihi diceret hoc. Ipse nequit. Quare? quia ipse Rhetor est effigies suæ effigiei.

NOTÆ.

1. Rhetoris Pictavici.] Pictones dicti etiam sunt Pictavi. Hinc Pictavicus Rhetor, qui apud Pictones docebat.

2. Ipse Rhetor est imago imaginis.] Est magis mutus, quam ipsa ejus imago, quæ plus habet Rhetoris, & dicentis, quam ipse habeat. Extant lib. 2. Antholog. duo epigrammata in hanc sententiam. Alterum incerti authoris:

Εἰκὼν ἢ Σέξτης μιλετᾷ, Σέξτης δὲ
 σιωπᾷ.

Ῥήτωρ ῥῆν εἰκὼν, ὁ δὲ ῥήτωρ εἰκότος εἰ-
 κὼν.

Imago Sexti meditatur, Sextus vero tacet.

Imago est Rhetor, Rhetor vero imaginis imago.

Alterum est Ammiani, & sic habet:

Ῥήτωρ ἄδ' εἰκὼν. ὁ δὲ ῥήτωρ ῥήτω-
 ρος εἰκὼν.

Καὶ πῶς; ἔλαλέει. ἔδ' ἐν ὁμοιότε-
 ρον.

Rhetoris hæc est imago. Rhetor vero Rhe-
 toris imago.

Et quomodo? non loquitur. Nihil se-
 milius.

De eadem Ruffi statua. LII.

52

Rhetoris hæc Ruffi statua est. ¹ Si faxeæ, Ruffi.
Cur id ais? semper faxeus ipse fuit.

INTERPRETATIO.

Hoc signum est Ruffi Rhetoris. Si est lapideum, est signum Ruffi. Quare hoc dicis? quia ipse semper fuit lapideus.

NOTÆ.

1. Si faxeæ, Ruffi.] Vinetus legit; si faxeæ, Ruffi; quod exponit: si hæc statua est faxeæ, Ruffus ipse est, non statua. Quoniam ipse semper fuit lapis, caudex, stipes, asinus, plumbeus. Sed in MSS. & in antiquâ editione Ugoletti legitur: si faxeæ, Ruffi. Quæ lectio suo etiam sale non caret. Legitur l. 4. Anthol. cap. 31. quod est *In imagines Rhetorum*, facetum Palladæ distichum in

Gessium quendam, huic epigrammati satis conveniens:

Καφὸν, ἄναυδον ὁρῶν τὸν Γέσσιον, αἱ
λίθος ἐστὶ,

Δήλιε μαντεύεσθαι, τίς τίνος ἐστὶ λίθος.
Surdum mutum videns Gessium, si lapis est,

Delie Apollo, divina uter utrius est lapis,
hoc est, statua.

De Diogene Cynico Philosopho. LIII.

53

¹ Pera, ² polenta, ³ tribon, baculus, scyphus, arcta supellex
Ista fuit Cynici: sed putat hanc nimiam.
Namque ⁴ cavis manibus cernens potare ⁵ bubulcum,
Cur, scyphe, te (dixit) gesto supervacuum?

INTERPRETATIO.

Sacculus, polenta, pallium, scipio, crater, hæc fuit angusta supellex Philosophi Cynici: verum existimat adhuc eam esse nimis amplam. Cum enim videret bubulcum bibentem in cavis manuum volis: O crater, inquit, quare porto te superfluum?

NOTÆ.

1. Pera.] In peram Philosophicam ludit Crates flexis ad hoc Homericis versibus, quibus ille Cretam insulam nobilitat; quorum initium:

Πήρῃ τις πόλις ἐστὶ μέσση ἐν ὀϊνοπι τύ-

φῶ

Καλὴ καὶ πίσιρα, &c.

reliqua vide apud Laërtium in ejus vitâ

2. Polenta.] Farina hordeacea, & ex

eâ cibus.

3. Tribon.] Græcum est τριβὼν παλ-
lium.

4. Cavis manibus cernens potare, &c.] Rem narrat Laërtius in Cynici Diogenis vitâ, & Seneca epist. 91.

5. Bubulcum.] παιδίον habet Laërtius, hoc est, puerum; quod etiam habet Seneca.

De Cræso & eodem Diogene. LIV.

34

Effigiem, rex Cræse, tuam ditissime regum,
 Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
 Constitit utque procul, solito majore cachinno
 Concussus, dixit: Quid tibi divitiæ
 Nunc profunt, regum rex ô ditissime, quum sis
 Sicut ego solus, me quoque pauperior?
 Nam quæcunque habui, mecum fero: quum nihil ipse
 Ex tantis tecum, Cræse, feras opibus.

INTERPRETATIO.

O rex Cræse regum opulentissime, Diogenes Cynicus vidit tuum simulacrum apud inferos. Atque ubi à longè restitit, commotus risu majore quàm solebat, ait: O rex locupletissime regum, cui jam usui tibi sunt tue opes, cum sis solus quemadmodum ego, & pauperior etiam me? porto enim mecum omnia, quæ possedi: cum tu, ô Cræse, nihil portes tecum ex tantis divitiis.

NOTÆ.

1. Effigiem rex Cræse tuam, &c.] Expres-
 sum videtur hoc epigramma, paucis ex-
 ceptis, ex illo incerti auctoris, quod ha-
 betur lib. primo Anthol. cap. 12. εἰς αὐ-
 τάρκειαν.

Ἐλθὼν εἰς αἰδὴν, ὅτε δὴ σοφὸν ἦνυσσε
 γῆρας

Διογένης ὁ Κύν, Κροῖσον ἰδὼν
 ἐχέλα.

Καὶ σφάσας ὁ γέρον τὸ τριβάνιον ἐγ-
 γυς ἐκείνου

Τὲ πολὺν ἐκ ποταμῶ χυρσὸν ἀφυσά-
 μιν,

Εἶπεν, ἐμοὶ καὶ ὕν πλείων τόπος. Ὅσα
 γὰρ εἶχον

Πάντα φέρω σὺν ἐμοὶ, Κροῖσε, σὺ δ'
 οὐδὲν ἔχεις.

Hoc est:

Profectus ad Inferos, quum sapientem
 exegisset senectutem

Diogenes canis, Cræsum intuitus ri-
 debat.

Et strato senex pallio prope illum,
 Qui multum ex fluvio aurum hauserat,

Dixit: Mihi & nunc plus loci. Quæ-
 cumque enim habebam.

Omnia fero mecum, Cræse: tu vero
 nihil habes.

Notior prædices Lydorum rex Cræsus,
 quàm ut necesse sit plura de ipso afferre.
 In altero ex Vossii codicibus epigramma
 hoc duobus tantum constat distichis, nem-
 pè primo illo Effigiem rex Cræse tuam, &c.
 & hoc altero:

Nil, inquit, tibi Cræse tuum superat:
 mihi cuncta.

Nudus eram: sic sum: nil habui, hoc
 habeo.

Editio Pulmanni addit & hoc distichon:
 Rex ait: Haud egui, cum tu mendice ca-
 reres

Omnibus, & careo si modo, non
 egeo.

Laïs dicans Veneri speculum suum. LV.

55

L Aïs anus ² Veneri speculum dico : dignum habeat se
 Æterna æternum forma ministerium.
 At mihi nullus in hoc usus ; quia cernere talem ,
 Qualis sum , nolo : qualis eram , nequeo.

INTERPRETATIO.

Ego Laïs jam *vetula* confecto meum speculum Veneri : pulchritudo æterna habeat instrumentum æternum se dignum. Mihi verò jam ipsum nulli usui est ; quoniam nolo aspicere me talem , qualis nunc sum : non possum vero me talem aspicere , qualis eram olim.

NOTÆ.

1. Laïs.] Nobilis illa Corinthi meretrix , de quâ proverbium : *Non est cuiusvis Corinthum appellere* Ad quod vide Erasinum.

2. Veneri speculum dico.] Quatuor exstant de hoc Laïdis anūs speculo epigrammata l. 6. Antholog. ex quibus primum , Platoni tributum , huic Ausoniano perquam simile ; est huiusmodi :

Ἡ σοβαρόν γελάσασα καὶ Ἐλάδος , ἢ
 τὸν ἐράντων
 Ἐσμὸν ἐνὶ προθύροις Λαïs ἔχουσα
 νέων ,

τῇ Παφίῃ τὸ καὶ τοπλον. Ἐπὶ τοῖς μὲν
 ὁρᾷται
 Οὐκ ἐθέλω. ὅτι δ' ἦν παρ' αὐτῇ , ἢ δὲ
 ναμαί.

Hoc est :

Ego Laïs quæ insolenter dirisi Graciam ,
 quæ amatorum
 Juvenum multitudinem pro foribus habebam ,
 Veneri speculum dico ; quando talis videri qualis sum
 Nolo : qualis vero eram prius , non possum.

De Castore, Polluce, & Helena. LVI.

56

I Stos , ¹ tergemino nasci quos cernis ab ovo ,
² Patribus ambiguis , ³ & matribus affere natos.
⁴ Hos genuit Nemesis : ⁵ sed Leda puerpera fovit.
 Tyndareus pater his , & Jupiter. ⁶ Hic putat ; ⁷ hic scit.

INTERPRETATIO.

Affirma hos , quos vides oriri à triplici ovo , esse ortos patribus & matribus dubiis. Nemesis procreavit eos : verum Leda puerpera eos fovit sinu. Tyndarus est eis pater , item & Jupiter. Ille existimat se esse patrem ; hic certò novit se esse.

NOTÆ.

1. Tergemino.] Triplex ovum dicit in Gripho ternarij numeri. Dicitur autem *tergeminum* , vel *triplex* ovum illud ; quòd ex eo tres prodierint , Castor , Pollux , & Helena. Quanquam sunt , qui dicant duo fuisse ova , ex quorum altero Castor & Helena , ex altero Pollux & Clytæmnestra nati sunt.

2. Patribus ambiguis.] Jovis enim erant filii , qui Tyndarei putabantur.

3. Et matribus.] Item ambiguis. Non constabat enim ex Ledâ ne , an ex Nemefi.

4. Hos genuit Nemesis.] Hæc enim , ut narrant Hyginus , & Pausanias in Atticis , ab Jove compressa , qui oloris formam in-

duerat , ovum peperit.

5. Sed Leda puerpera fovit.] Ovum enim à Nemefi procreatum Mercurius jussu Jovis Spartam detulit , & projecit in Ledæ , Thyestæ filiæ , gremium ; quòd ovum cum illa fovisset , Castor , Pollux , & Helena ex eo prodierunt. Multi tamen affirmant Ledam solam ovum illud & peperisse , & fovisse. Undè Lactant. l. 1. divin. Institut , eandem fuisse Nemefin & Ledam existimat. Vide plura apud Cælium Rhodig. l. 11. cap. 19. & Lil. Gyraldum syntagm. 5.

6. Hic putat.] Tyndareus.

7. Hic scit.] Jupiter.

De imagine Veneris sculpta à Praxitele. LVII.

57

Vera Venus Gnidiam quum vidit Cyprida, dixit:
Vidisti nudam me, puto, Praxitele.

Non vidi, nec fas: sed ferro opus omne polimus.

² Ferrum ³ Gradivi Martis in arbitrio.

Qualem igitur ⁴ domino scierant placuisse Cytheren,
Talem fecerunt ferrea cæla deam,

INTERPRETATIO.

Vera Venus quando aspexit Venerem Gnidiam, dixit: O Praxitele conspexisti me nudam, ut existimo. Nequaquam conspexi, neque licitum est: verum expolimus omnia nostra opera ferro. Ferrum est in potestate Martis Gradivi. Itaque cætes ferrei talem formaverunt Deam Venerem, qualem noverant placuisse suo domino.

NOTÆ.

1. *Vera Venus Gnidiam.*] Multa sunt in illud Gnidium simulacrum Veneris Græca epigrammata l. 4. Anthol. cap. 12. inter quæ duo sunt præsertim, ex quibus hoc Ausonianum expressum videtur. Alterum est incerti auctoris distichum, quod sic habet:

Α Κύπρις τὴν Κύπριν ἐνὶ Κνίδῳ εἶπεν
ἰδῆσαι,

Φῆυ, Φῆυ· πῶ γομνὴν εἶδ' με Πρα-
ξιτέλης;

Cypris Cyprin in Cnido cum vidisset,
dixit:

Vah, Vah! ubi nudam vidit me Praxi-
teles?

Alterum est Hexastichum sub nomine
Platonis:

Η Παφίη Κυθήρεια δι' οἰσμάτος ἐς Κνί-
δον ἦλθε,

Βυλομένη κατὰ δὲν εἰκόνα τὴν ἰδίην.

Πάντῃ δ' αἰθρήσασα φερασκέπτῳ ἐνὶ
χώρῳ,

Φθέγγατο, πῶ γομνὴν εἶδ' με Πρα-
ξιτέλης;

Πραξιτέλης ὡς εἶδεν ἂν μὴ θέμις, ἀλλ'
ὁ σίδηρος.

Ἐξίς, Ἀρης οἶαν ἤθελε τὴν Παφίην.

Paphia Cytherea per fluctus in Cnidum
venit,

Volens videre imaginem propriam.

*Undique vero circumspiciens in excelsa re-
gione,*

*Dixit: Ubi nudam vidit me Praxi-
teles?*

*Praxiteles non vidit, quæ nefas est. Sed
ferrum*

*Sculpsit Paphiam, qualem Mars eam
voluit.*

Est autem Gnidus urbs in Doride regione, Veneri sacra, & signo ejus marmoreo Praxitelis opere nobilitata, cujus meminerunt inter cæteros Plin. l. 36. Arnob. l. 6. Lucianus in Dialogo, qui inscribitur Ερωτες Val. Max. l. 8. c. 11.

2. *Ferrum Gradivi Martis in arbitrio.*] Supple est. Martis porro in arbitrio ferrum esse dicitur; quod bellorum sit Deus, in quibus ferreis armis pugnatur. Hinc & apud Chymicos ferrum Mars dicitur.

3. *Gradivi Martis.*] Festus: Gradivus Mars appellatus est à gradiendo in bello ultro citroque: sive à vibratione haste, quod Græci dicunt κραδαίνειν: vel, ut alii dicunt, quia gramine sit ortus: quod interpretantur, quia corona graminea in re militari maxime est honorationis.

4. *Domino.*] Marti, cujus nota sunt cum Venere adulteria.

In buculam aream Myronis. LVIII.

58

BUcula sum, cælo² genitoris facta Myronis
 Ærea: ³ nec factam me puto, sed genitam.
 Sic me taurus init: sic proxima bucula mugit:
 Sic vitulus sitiens ubera nostra petit.
 Miraris quod fallo gregem? gregis ipse magister
 Inter pascentes me numerare solet.

INTERPRETATIO.

Sum juvenca aenea formata calce Myronis mei patris: neque existimo me effictam esse, sed genitam. Ita taurus salit in me: ita juvenca proxima mugit: ita vitulus sitiens venit ad mea ubera. An miraris, quod armento impono? ipse bubulcus armenti consuevit me recensere inter pascentes.

NOTÆ.

1. *Bucula sum, &c.*] In hanc Myronis buculam diversorum extant Græca epigrammata ad triginta sex l. 4. Anthol. cap. 7. quorum nonnulla hîc imitatus est Ausonius.

2. *Genitoris Myronis.*] Quasi eam non arte fecerit, sed vivam genuerit. De hoc Myrone Petronius arbiter: Myron qui penè hominum animas, ferarumque ære comprehendit, non invenit heredem. Phædrus l. 5. fab. 1.

Ut quidam artifices nostro faciunt seculo.

Qui pretium operibus majus inveniunt,
 novo

Si marmori adcripserunt Praxitelem suo,
 Myronem argento, &c.

3. *Nec factam me puto, sed genitam.*] Desumptum videtur ex hoc pentametro Græco, epigram. 15. de eadem buculâ, lib. 4. cap. 7.

Αὐτὸς Μύρωνος χεὶρ ἢ πλάσεν, αἴμα
 ἔτεκεν

Manus autem Myronis non formavit, sed genuit.

De eadem bucula. LIX.

59

UBera quid pulsas frigentia matris ahenæ,
 O vitule, & succum lactis ab ære petis?
 Hunc quoque præstarem, si me pro parte parasset
 Exteriore Myron, interiore Deus.

INTERPRETATIO.

O vitule, quare premis ubera frigida matris aeneæ, & cupis exprimere ex ære liquorem lactis? præberem etiam hunc, si Deus me conformasset quod ad partes internas, sicut Myron me conformavit quod ad externas.

NOTÆ.

1. *Ubera quid pulsas, &c.*] Huc facit Antipatri Sidonii epig. ex eod. Anthol. capite.

Μόγη, τί μοι λαγύνουσι πρᾶσιρ' ἄρα;
 ἢ πλεὶς δὲ μυνᾶς;

Α' τέχνα μαζοῖς ἐκ ἐνέθης γάλα.

Vitule, quid ad meas mammas accedis?
 quid verò mugis?

Ars mammas non subdidit lac.

Ad Dædalum de eadem bucula. LX.

- 60 **D**ædale, cum vanâ consumis in arte laborem?
 Me potius ² clausæ subjice Pasiphaæ.
 Illecebras veræ si vis dare, Dædale, vaccæ;
 Viva tibi species vacca Myronis erit.

INTERPRETATIO.

Dædale, quare insumis operam in vano artificio? suppone me potius in locum Pasiphaës incluse. Dædale, si vis tribuere vaccæ artificiali illeclamenta veræ bovis, vacca Myronis erit tibi imago viva.

NOTÆ.

1. *Dædale, &c.*] Notus est ex fabulis infandus Pasiphaës amor; quo ut frueretur, vaccæ lignæ à Dædalo fabricatæ, & veræ vaccæ corio indutæ, includi voluit. Hinc natus Mino-taurus. Vide Hygin. Palæphatum, Philostratum in Iconibus,

& alios.

2. *Clausæ subjice Pasiphaæ.*] Ipsa Pasiphaë subjecta fuit tauro. Itaque intellige, ad sensum interpretationis nostræ, subjice, vel suppone in locum Pasiphaës, machinâ lignæ inclusæ.

Eadem de se. LXI.

- 61 **E**rrasti, attendens hæc ilia nostra, juvence.
 Non manus artificis lac dedit uberibus.

INTERPRETATIO.

Hallucinatus es, ô vitule, considerans hæc mea ilia. Manus fabri non suppeditavit lac meis uberibus.

NOTÆ.

1. *Errasti, &c.*] Maximè accedit hoc ad epigramma Antipatri Sidonii, quod su-

præ retuli ad epig. 59. *Ubera quid pulsas, &c.*

Eadem. LXII.

- 62 **P**asce greges procul hinc, ne, quæso bubulce, Myronis
 Æs, veluti spirans, cum bubus exagites.

INTERPRETATIO.

Bubulce pasce tua armenta longè hinc, ne compellas (precor,) unà cum tuis bobus, vaccam æream Myronis quasi vivam.

NOTÆ.

1. *Pasce greges procul hinc.*] Conversum est hoc è Græco Anacreontis relato eodem lib. Anthol. 4. cap. 7. ep. 3.

Βυκόλε, πὲν ἀγέλαν πόρρω νέμε, μὴ τὸ Μύρων.

Βοῖδιον αἷς ἐμπνοῶ βυσὶ συνεξέλαισσε.
Bubulce, armentum procul pasce: ne Myronis

Buculam, ut vivam, unà cum bubus exagites.

63 ¹ **M**E vitulus cernens, immugiet. Irruet in me
Taurus amans. Pastor cum grege mittet agens.

INTERPRETATIO.

Vitulus videns me, mugiet ad me. Taurus amore percitus faciet impetum in me. Bubulcus me compellet agens cum suo armento.

NOTÆ.

1. *Me vitulus cernens, &c.*] Simile est
Demetrii Bithyni in Anth. l. 4. c. 7. ep. 18.

Ἦν μ' ἐσίδῃ μοσχός, μυκήσεται. ἢν
δέ γε παῦρος,
βήσεται. ἢν δὲ νομεύς, εἰς ἀγέλην ἐ-

λάσει.

*Si me viderit vitulus, mugiet; si verò
taurus,
Inscendet; si autem pastor, in armen-
tum abiget.*

De eadem Myronis bucula. LXIV.

64 **Æ** Rea mugitum poterat dare vacca Myronis:
Sed timet artificis deterere ingenium.
¹ Fingere nam similem vivæ, quàm vivere, plus est;
² Nec sunt facta Dei mira, ³ sed artificis.

INTERPRETATIO.

Bos anea Myronis poterat edere mugitum: sed veretur detrahare de solertiâ fabri. Majus enim est formare similem vivæ, quàm viventem; & opera Dei non sunt mirabilia, sed opera fabri.

NOTÆ.

1. *Fingere nam similem vivæ, quàm vivere, plus est.*] Non constabit sensus, nisi aliquid suppleas, & exponas quasi legatur: *fingere nam similem vivæ plus est, quàm vivere eam quam tu formaveris.* Sensus hunc, non verba omnia, in interpretatione posui.

2. *Nec sunt facta Dei mira.*] Quia vul-

garia sunt, & iis assuevimus.

3. *Sed artificis.*] Quippè rariora. Sic nemo miratur columbas volantes. Sed columba illa lignea volatilis, quàm solerti arte fecisse Archytam Tarentinum ex Favorino refert Gellius l. 10. Noct. Attic. c. 12. cui non mira videretur?

Eadem bucula de se. LXV.

65 **Æ** Rea bos steteram; mactata est vacca Minervæ:
Sed Dea proflata transtulit huc animam.
Et modo sum duplex: pars ærea, pars animata.
¹ Hæc manus artificis dicitur, ² illa Deæ.

INTERPRETATIO.

Ego constiteram vacca anea; vacca fuit immolata Minervæ: verum Dea transportavit in me spiritum quem exhalaverat; & nunc sum gemina: pars nempe anea, & pars spirans. Illa appellatur solertia manûs fabri, hæc verò Dea.

NOTÆ.

1. *Hæc manus artificis dicitur.*] Pars scilicet ærea.

2. *Illæ.*] Pars animata; contra commu-

nem usum. Vulgo enim pronomen hic ad partem divisionis propiorem refertur, ille ad remotiorem.

Ad taurum eadem bucula. LXVI.

66 **Q**uid me taure paras, specie deceptus, inire?
Non sum ego ¹ Minoæ machina Pasiphaæ.

INTERPRETATIO.

Juvence, quare moliris me inscendere, deceptus formâ? Ego nequaquam sum machina Pasiphaæ Minoæ.

NOTÆ.

1. Minoæ.] Uxoris Minois Cretæ regis. Vide suprâ epig. 60.

De eadem Myronis bucula. LXVII.

67 **N**Ec dum caduco sole, jam sub vespere,
Ageret juvenecas quum domum pastor suas,
Suam relinquens, ¹ me minabat, ut suam.

INTERPRETATIO.

Cum bubulcus compelleret vaccas suas domum vespere jam appropinquante, sole nondum occidente, omittens unam ex suis, agebat me, quasi suam.

NOTÆ.

1. Me minabat.] Hoc est, agebat. Minare Latini dixerunt pro eo, quod nos Franci mener dicimus, ut jam observavi ad Apuleium; cujus hæc loca proferre operæ pretium esse duxi, l. 3. Metamorph. seu de Asino: Nos duos asinos, & equum meum, productos è stabulo, quantum potest gravibus sarcinis onerant, & domo jam vacua minantes, baculis exigunt. lib. 7. Adveniunt illi vinarios utres ferentes, & gregatim pecua comminantes.

1. 8. Rursum itaque me refertum sarcinis planis gladiis minantes, perveniunt ad quandam mobilem civitatem. Extant & exempla in vulgata Sacrarum Scripturarum versione Exodi, l. 3. Cumque minasset gregem ad interiora deserti. Isaia c. 10. Leo & ovis simul morabuntur, & puer parvulus minabit eos. Vide præterea Cujacium ad tit. 17. l. 1. recept. sent. Julii Pauli. Ibi assentit Ant. Loisele qui censuerat legendum minabat pro monebat.

De eadem bucula. LXVIII.

68 **U**Nam juvenecam pastor fortè amiserat;
Numerumque jussus reddere,
Me defuisse conquerebatur; sequi
Quæ noluissem cæteras.

INTERPRETATIO.

Forte bubulcus perdiderat unam vaccam; cumque imperaretur ei, ut exhiberet numerum solitum, querebatur me abesse; quæ noluissem sequi reliquas.

Quæ sexum mutarint. LXIX.

69

² V Allebanæ (nova res & vix credenda poëtis :
Sed quæ de vera promitur historia)

Femineam in speciem ³ convertit masculus ales ;

⁴ Pavaque de pavo constitit ante oculos.

Cuncti admirantur monstrum : sed mollior agna

Astitit in tenerum de grege versa marem.

Quid stolidi ad speciem notæ novitatis ⁵ hebetis ?

An vos Nasonis carmina non legitis ?

⁶ Cænida convertit proles Saturnia ⁷ Confus :

⁸ Ambiguoque fuit corpore Tiresias.

INTERPRETATIO.

Avis mas mutatus est in sexum fœmineum Vallebanæ (res insolens, & quæ egrè fidem inveniat apud Poëtas : quæ tamen eruitur ex verâ historiâ) & pava conspecta est facta ex pavone. Omnes stupent ad hoc prodigium : at agna tenera ex grege stetit ante oculos mutata in juvenem agnum. O stulti, quare obstupescitis ad aspectum novitatis iam cognita? an non legitis versus Nasonis? Neptunus filius Saturni mutavit Cænida; & Tiresias habuit corpus dubium. Fons

NOTÆ.

1. *Quæ sexum mutarint.*] Aliud lemma subjicit Vinetus, *In eum qui muliebria partiebatur.*

2. *Vallebanæ, (nova res,) &c.*] Inducitur effœminatus aliquis puer hæc dicens, quò suam excuset molliem.

Vallebanæ.] Ignoratur hic locus. Mentio habetur *Vallis Ibanæ*, vel *Kallaibane* cujusdam Hispaniæ vallis, in gestis Ludovici Pii Francorum Regis. Memoratur etiam à Tscudo in Alpibus *Vallis bona*. Ex alterutrâ harum coalescere potuit hæc *Vallebanæ*.

3. *Convertit.*] *Conversus fuit*, neutrâ significatione.

4. *Pavaque de pavo.*] Dicitur & *pavo pavonis*, & *pavus pavi*; ex quo Ausonius *pava* fecit, ut significaret pavonem fœminam.

5. *Hebetis.*] *Obstupescitis*: usitatus est *hebescit*.

6. *Cænida convertit proles Saturnia Confus.*] *Cænis*, Elati Lapitæ filia, à Neptuno compressa, in pudicitæ amissæ præ-

mium ab ipso impetravit, ut in virum fortissimum mutaretur, qui à nullo vulnerari posset. Quo facto, quæ Cænis prius dicebatur, postea Cæneus appellatus est. Rem narrat Ovid. *Metam.* l. 12. Melius itaque hic legas *Cænida* ex altero Vossiano codice, quam *Cænea*; ut est in veteribus edit.

7. *Confus.*] Qui & Neptunus equestris à Romanis vocatus est. Hinc *Consualia* ludi in ejus honorem, qui postea *Circenses*, & *Ludi magni*, & *Romani* dicti sunt. Consum alii consilii deum scribunt, à quo Romulus consilium de rapiendis Sabinis acceperit. Et sanctus Aug. l. 4. de *Civit. Dei*, Consum à consilio dando denominatum ait. Sed hic Confus proculdubio Neptunus est.

8. *Ambiguoque fuit corpore Tiresias.*] Hic, percussis baculo duobus serpentibus *de viro factus* (mirabile) fœmina, septem egerat autumnos, ut ait Ovid. l. 3. *Metam.* Octavo, rursus iisdem percussis, in formam priorem redierat.

Vidit ¹ semivirum fons Salmacis Hermaphroditum :

² Vidit nubentem Plinius Androgynum.

Nec satis antiquum, quod ³ Campana in Benevento

⁴ Unus epheborum virgo repente fuit.

Nolo tamen veteris documenta arcessere famæ.

Ecce ego ⁵ sum factus femina de puero.

INTERPRETATIO.

Salmacis conspexit Hermaphroditum semimarem : Plinius conspexit Androgynum nubentem. Neque valde pridem est, cum in Campaniæ urbe Benevento puella extitit subito unus ex pueris. Non est tamen animus petere testimonia ex historiâ antiquitatis. En ego ex puero evasi femina.

NOTÆ.

1. *Semivirum Hermaphroditum.*] Ex viro & femina conflatum, Hermaphrodito scilicet Veneris & Mercurii filio, & Salmacis nymphâ; cujus fons in Cariâ, ad quem fuisse Veneris & Mercurii fanum ait Vitr. l. 2. ubi vulgatam fabulam refutans, affirmat fontis hujus aquam non impudico morbi vitio, sed humanitatis dulcedine mollis animis barbarorum, eam famam esse adeptam; cum scilicet de colonis Græcis unus ad eum fontem, propter bonitatem aquæ, quæstus causa tabernam omnibus copiis instruxisset, eamque exercendo barbaros Caras & Lelegas, qui in montes sese receperant, allectasset, atque è duro feroque more in Græcorum consuetudinem, & suavitatem reduxisset. Atque Hermaphroditi quidem fictioni locum videntur dedisse duo illa fana Veneris & Mercurii, prope Salmacidis fontem posita. Salmacis & Hermaphroditi amores & metamorphosin vide apud Ovid. lib. 4.

2. *Vidit nubentem Plinius Androgynum.*] Ne hic Androgynum intelligas, qui utriusque sexus habuerit insignia, & simul mas & femina fuerit (quæ vulgata est hujus vocis significatio) sed eum qui ex femina mas repente fuerit factus. Locum Plinii, ad quem respexit Ausonius habes. l. 7. cap. 4. *Ex feminis mutari in mares, non est fabulosum. Invenimus in Animalibus P. Licinio Crasso, C. Cass. Longino Cass. Cassini puerum factum ex virgine sub parentibus, jussuque Aruspicum deporta-*

tum in insulam desertam. Licinius Mutianus prodidit, visum à se Argis Arescontem cui nomen Arescuse fuisset; nupsisse etiam, mox barbam & virilitatem provenisse, uxoremque duxisse: ejusdem sortis & Smyrne puerum à se visum. Ipse in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die, L. Cossicium civem Tisdritanum: quem Plinii locum A. Gellius mutatis aliquibus verbis refert l. 8. noct. Attic.

3. *Campana in Benevento.*] Subintellige urbe. Beneventum in Campania est.

4. *Unus epheborum virgo repente fuit.*] Anceps oratio. Incertum enim, an sic accipienda sit: unus epheborum repente fuit virgo; an verò sic: virgo repente fuit unus epheborum. Sed magis placet posterior acceptio. Plurima enim exempla passim leguntur puellarum in mares subito conversarum; cum nullum extet, nisi fabulosum, puerorum mutatorum in feminas. Quanquam, ut aperiam quod sentio, non minus ad òvales mihi videtur veræ feminae in marem conversio, quàm maris in feminam. Quod ad exempla spectat, quæ afferuntur; in quibusdam dolus subesse potuit, in aliis species tantum mutationis fuit, non vera mutatio; cum scilicet qui revera mas erat, sed femina videbatur, virilibus quæ aliquo conformationis vitio intra alvum retenta eoque delituerant, subito erumpentibus, se marem prodidit.

5. *Sum factus femina de puero.*] Non sexus mutatione, sed mollitie.

Ad Pythagoram de Marco. LXX.

70

* * * * *

Subscriptum picturae Crispae mulieris impudicae. LXXI.

71

* * * * *

De Achilla, qui dissecuit calvariam. LXXII.

72

A¹ Bjecta ² in triviis inhumati glabra jacebat
³ Testa hominis, nudum jam cute calvitium.
 Fleverunt alii: fletu non motus ⁴ Achilles,
 Insuper & filicis verberare dissecuit.
 Eminus ergo icto rediit lapis ultor ab osse;
 Auctorisque sui frontem oculosque petit.
 Sic utinam certos manus impia dirigat ictus,
 Auctorem ut feriant tela retorta suum.

INTERPRETATIO.

Cranium depile hominis insepulti, calvaria jam spoliata pelle jacebat in compitis. Ceteri lacerunt: at Achilles minimè affectus illo luctu, discidit prætereà ipsam ictu lapidis. Igitur lapis vindex resiliit eminus à cranio percussio; & ferit frontem & oculos sui impulsoris. O utinam sacrilega dextra ita semper libret ictus directos, ut tela remissa percutiant suum vibratorem.

NOTÆ.

1. De Achilla, qui dissecuit calvariam.] Vinetus alium titulum ex veteri libro affert, de eo qui testam hominis immisericorditer dissipare voluit. Extat porro similis argumenti epigramma Græcum incerti auctoris lib. 1. Anthol. quod incipit:

Κρανίον ἐν τριόδδισι καὶ χρομένε τις
 ἐπαθρῶν, &c.

2. In triviis.] In quæ sordes & purgamenta abjiciebantur. Petron. *Quæ striges comederunt nervos tuos? aut quod purgamentum nocte calcasti in trivio, aut cadaver?* Eustathius Casaubono laudatus ad l. 6. c. 16. Athenæi καθαρμοῶν ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδδους ἐγένοντο. Purgamentorum projectio-

nes in trivis fiebant.

3. Testa hominis.] Os capitis, cranium vulgò dictum, quod cùm cute carni- busque nudatum est, testam ex argillâ satis refert. Hinc nostrum vernaculum tête.

4. Achilles.] Impii illius percussoris nomen in epigrammate Græco tacetur. Ausonius Achillam nominat, tacitâ (ut videtur) illius Achillæ detestatione, qui Pompeii caput percusserat.

5. Auctorem ut feriant, &c.] Ex quibusdam exemplaribus versum hunc sic refert Vinetus;

In proprium ut redeant tela retorta caput.

De Alcone medico, & Diodoro haruspice. LXXIII.

73

L Anguenti Marco dixit ² Diodorus haruspex,
 Ad vitam non plus ³ sex superesse dies.
 Sed medicus ³ divis fatisque potentior Alcon,
⁴ Falsum convicit illico haruspiciū.
 Tractavitque manum ⁵ victuri, ni tetigisset.
⁶ Illico nam Marco sex periēre dies.

INTERPRETATIO.

Diodorus Haruspex dixit Marco egrotanti, non plures dies quàm sex restare ipsi ad vivendum. Verum Alcon medicus valentior diis & fati, protinus demonstravit ejus prædictionem esse falsam; & tetigit manum ægri, qui victurus erat, nisi eam tractavisset. Extemplò enim Marcus jacturam fecit illorum sex dierum.

NOTÆ.

1. De Alcone medico.] Mariang. Accurs. mavult, de Alconte, ut sit Α'λκων Α'λκόν-70, quod nomen medici extat etiam apud Martialem; Alconti, Dasioque Symmachoque. Est porrò inter epigrammata Græca l. Anthol. 2. haud absimilis argumenti Lucillii cujusdam, quod vide.

2. Diodorus haruspex.] Donatus ad illud Phormionis, Haruspex vetuit ante brumam aliquid negotii incipere: Haruspex, inquit, ab haruga derivatur, quæ est hostia, sic dicta ab hara, in quâ concluditur & asservatur. Haruspex igitur ab harugis inspiciendis.

3. Divis fatisque potentior.] Fatis qui-

dem, quæ sex adhuc vitæ dies Marco destinabant; *divis* verò, qui eundem numerum ipsi denuntiabant per suum Haruspiciem.

4. Falsum convicit illicò haruspiciū.] Ellipsis τὸ esse; quam duriores existimans Tollius subjicit, sed absque auctoritate MSS. falsi convicit illicò haruspiciū.

5. Victuri, ne tetigisset, illicò nam Marco, &c.] Hic est sensus: Marcus, qui sex adhuc dies ex responso haruspiciis victurus erat, pestifero medici contactu necatus, illicò efflavit animam.

6. Illicò nam Marco.] Hæc refer ad falsum convicit illicò haruspiciū.

De signo Jovis & Alcone medico. LXXIV.

74

Alcon ² hesterno signum Jovis attigit. Ille,
³ Quamvis marmoreus, vim patitur medici.

INTERPRETATIO.

Alcon tractavit heri statnam Jovis. Ille, licet sit marmoreus, experitur virtutem medici,

NOTÆ.

1. De signo Jovis & Alcone medico.] Expressum videtur ex hoc ejusdem Lucillii disticho, eodem l. Anthol. nisi quòd, quem Marcum vocat Lucillius, Alconem noster appellat. Est autem tale:

Τὸ λίθινον Διὸς ἐχθρὸς ὁ κλινικὸς ἡ-
 ψατο Μάρκῳ.

Καὶ λίθῳ ὦν, καὶ ζεὺς, σήμερον
 ἐκφέρεται.

Hoc est:

Lapidem Jovem heri Clinicus tetigit
 Marcus.

Et quamvis sit lapis, & Jupiter, ho-

die effertur.

2. Hesterno.] Supple die.

3. Quamvis marmoreus, vim patitur medici.] Hujus sententiæ videtur jocus distichi Virgilio tributi, quod refertur in epigrammatum veterum collectione à Pithæo adornata, p. 36. de calice, qui à medico tractatus, casu aliquo fractus est:

Arretine calix mensis decorate paternis,
 Ante manus medici,

(sic enim legendum in notis suis monet Pithæus) — quàm benè sanus eras!

G

Ecce hodie jussus transferri ex æde vetustâ,
 1 Effertur: quamvis sit Deus, atque lapis.

INTERPRETATIO.

Hodie enim cum mandatum sit eum transportari ex veteri templo, effertur: tametsi sit Deus,
 & marmoreus quidem.

NOTÆ.

1. Effertur.] Lusus est in hac voce. Effertur enim dicuntur mortui, cum eorum cadavera è domo ad sepulturam deportantur; & efferuntur statuæ, cum loco moventur. Lamprid. in Elagabalo: Lapidēs, qui divi dicuntur, ex proprio templo Dianæ Laodiceæ, ex adyto suo, in quo eos Orestes posuerat, efferre voluit. Ludit

in eadem voce efferri Plautus Amphit. act. 1. sc. 1.

Merc. Faciam ego hodie te superbum nunc hinc abis. Sol. Quonam modo?

Merc. Efferere, non abibis: si ego fustem sumpsero.

Lecticâ enim tam mortui efferebantur, quàm vivi divites gestabantur.

In Eunomum medicum. LXXV.

75

L Anguentem Cajum¹ moriturum dixerat olim Eunomus. Evasis fati ope, non medici.

Paulo post² ipsum videt, aut vidisse putavit Pallentem, & multâ mortis in effigie.

³ Quis tu? ⁴ Cajus, ait. Vivisne? Hic abnuvit. At quid Nunc agis hîc? ⁵ Jussu Ditis, ait, venio.

Ut, quia notitiam rerumque hominumque tenerem,

⁶ Accirem medicos. ⁷ Eunomus obriguit.

Tum Cajus: Metuas nihil, Eunome. ⁸ Dixi ego & omnes, Nullum, qui saperet, dicere te medicum.

10

INTERPRETATIO.

Eunomus quondam dixerat Cajum, qui tum egrotabat, obitum esse. Convuluit auxilio fati, non autem medici. Brevi post tempore aspexit, aut credidit se aspexisse eum pallidum, & perquàm similem mortuo. Quis tu es? rogat. Ego sum Cajus, inquit. An vivis? Ille negat. Sed quid hîc nunc facis? Venio, inquit, mandato Plutonis: ut, quoniam habeo cognitionem rerum, & hominum, accersam medicos. Ad hæc verba Eunomus obstupuit. Tunc Cajus dixit ei: Eunome nihil time. Ego & cuncti affirmavimus neminem sane mentis, te appellare medicum.

NOTÆ.

1. Moriturum dixerat olim.] Sic Vinetus ex veteri libro, cum prius ineptè legere-
 tur dixerat egrum.

2. Ipsum videt, aut vidisse putavit.] Eunomus Cajum, scilicet in somnis.

3. Quis tu?] Hoc rogat Eunomus.

4. Cajus, ait.] Cajus hoc respondet.

5. Jussu Ditis.] Scaliger missu.

6. Accirem medicos.] Ad inferos scilicet, quod iis opus haberet Pluto.

7. Eunomus obriguit.] Metu ne sibi descendendum foret illuc unde negant redire quenkum.

8. Dico ego & omnes.] Magis placet, quod in Pulmanni MSS. legitur, dixi ego & omnes. Melius enim quadrat cum eo, quod sequitur, nullum qui saperet, &c. si enim dico retineas, legendum videtur nullum qui sapiat. Porro, dixi, &c. intellige, Plutoni; cum mihi mandata sua traderet de accersendis medicis, teque fortè unâ cum cæteris nominaret; ego, & omnes quotquot aderamus tibi noti, diximus nullum, qui saperet, te appellare medicum: adeò ignarus es medicæ artis.

In hominem vocis absonæ. LXXVI.

- 76 **L** Atratus catulorum, hinnitus fingis equorum,
 Caprigenumque pecus, lanigerosque greges
 Balatu adsimilas: asinos quoque rudere dicas,
 Quum vis ¹ Arcadicum fingere, Marce, pecus.
 Gallorum cantus, ² & ovantes gutture corvos,
³ Et quidquid vocum bellua & ales habet.
 Omnia quum simules ita verè, ut ficta negentur;
 Non potes humanæ vocis habere sonum.

INTERPRETATIO.

Imitatus latratus canum, hinnitus equorum, & refers balando capras & oves: affirmes etiam asinos rudere, quando vis, ô Marce, imitari pecus illud Arcadicum. Imitatus cantus gallorum, & corvos latantes gutture, & voces omnes, quas habent bestie, & aves. Cum tam nativè imiteris hæc omnia, ut affirmetur ea non esse simulata; non vales assequi sonum vocis humane.

NOTÆ.

1. Arcadicum pecus.] Persio Arcadia pecuaria. Asinos intellige.

2. Et ovantes gutture corvos.] Desumptum hemistichium ex hoc Virgilii versu 423. lib. 1. Georgic.

Et late pecudes, & ovantes gutture

corvi.

3. Et quidquid vocum bellua & ales habet.] Felicem hanc restitutionem Tollii conjecturæ debemus. Legebatur antea inconcinnius longè:

Et quidquid vocum bellua talis habet.

Ad Crispam. LXXVII.

- 77 **D** Eformem quidam te dicunt, Crispa: at ego istud
 Nescio. Mî pulchra es; iudice me satis est.
 Quin etiam cupio, junctus quia zelus amoris est,
¹ Ut videare aliis foeda, decora mihi.

INTERPRETATIO.

Nonnulli affirmant te esse turpem, ô Crispa: verum ego hoc ignoro. Mihi formosa es: sufficit quod pulchra sis meâ sententiâ. Quinimodò &, quia zelotypia comitatur amorem, opto ut cæteris videaris deformis, mihi verò pulchra.

NOTÆ.

1. Ut videare aliis foeda, decora mihi.] Tibullus l. 4. ad amicam.

Atque utinam possis uni mihi bella videri,
 Displiceas aliis: sic ego tutus ero.

Qualem velit habere amicam. LXXVIII.

- 78 **S** It mihi talis amica, velim:
 Jurgia quæ temerè incipiat:

INTERPRETATIO.

Optem habere hujusmodi amicam: quæ suscitet rixas nullâ de causa: neque curet loqui tanquam

Nec studeat quasi casta loqui :
 Pulchra, procax, petulante manu :
 Verbera quæ ferat, & regerat;
 Cæsaque ad oscula confugiat.
 Nam nisi moribus his fuerit:
 Casta, modesta, pudenter agens;
 (Dicere abominor) uxor erit.

I N T E R P R E T A T I O.

pudica : quæ sit formosa, lasciva, manu procaci : quæ patiatur ictus, & reddat ; & verberata recurrat ad basia. Etenim nisi sit ita morata : sed pudica, modesta, verecundè se gerens ; (horresco effari) erit conjux, non amica.

Ad Cupidinem, ex Græco. LXXIX.

79 **H** Oc quod amare vocant, misce, aut dissolve Cupido.
 Aut neutrum flammis ure, vel ure duos.

I N T E R P R E T A T I O.

Cupido contempera id quod appellant amare, aut dirime illud. Vel neutrum incende tuis ignibus, vel incende ambos.

N O T Æ.

1. *Ad Cupidinem ex Græco.*] Ex hoc Lucillii, ut videtur epigrammate quod extat l. i. Anthologiæ :

Ἡ τὸ φιλεῖν περίγραφον ἔρως ὅλον ;
 ἢ τὸ φιλεῖσθαι

Πρόφες, ἢ ἡ λύσις τῶν πόθων, ἢ κεράσις.

Aut amare illud expunge (ô Amor) totum, aut amari

Adjunge, ut vel solvas desiderium, vel misceas.

Ad Dionem de amore suo. LXXX.

80 **A** Ut restingue ignem, quo torreo, ² alma Dione :
 Aut transire jube : vel ³ face ⁴ utrimque parem.

I N T E R P R E T A T I O.

Alma Venus, vel extingue flammam quâ uror : vel præcipe ut à me abeat : vel redde illam equalem ab utraque parte.

N O T Æ.

1. *Aut restingue ignem, &c.*] In hanc ferè sententiam est illud Ruffini in Anthologia :

Ἡ δὲ δυνὶν ἐκ ἰσχυρῶς ἴσῃν φλόγα, πυρ-
 φόρε, καύσῃ,
 Τῶ ἐνὶ καομένην ἢ σάξ, ἢ μετέ-
 θες.

*Si duobus non potuisti equalem flammam,
 ô ignifer Amor, incendere,
 Uni incensam vel serva, vel transfer.*

2. *Alma Dione.*] Venus quæ sæpius Dionea, sed & non rarò Dione dicitur matris nomine. Quidam enim Jovis & Dio-

nes filiam fuisse Venerem scripserunt, cum alii ex spuma maris & Cæli genitalibus ortam dicant ; ut exposuimus ad illud Ausonii epigr.

Orta solo, suscepta solo, patre edita Cælo,

Æneadum genetrix hic habito alma Venus.

3. *Face utrimque parem.*] Sic legendum face, non fac, si velis constare metri rationem.

4. *Utrimque parem.*] Ignem scilicet parem ex parte amicæ, & ex parte mei.

Ex Græco, ἡ ἀρχὴ τὸ ἥμισυ πάντος. LXXXI.

81

² **I**ncipe : dimidium facti est, coepisse. Superfit
Dimidium : rursus hoc incipe ; & efficies.

INTERPRETATIO.

Inchoa : inchoasse est media pars facti. Restat media pars : inchoa hanc iterum ; & perages.

NOTÆ.

1. Ἀρχὴ τὸ ἥμισυ πάντος.] Principium est dimidium totius operis. Videtur desumpta hæc sententia ex hoc in Luciani somnio, seu vita : Ἀρχὴ δὲ τοῦ ἡμίσου πάντος. quod Hesiodi esse, ex ipsius Luciani Hermotimo colligi posse videtur.

2. Incipe : dimidium facti, &c.] Noster in Technopægnio :

Incipe : quidquid agas, pro toto est prima operis pars.

Horat. in epist.

Dimidium facti, qui caput, habet : sapere aude, &c.

Vide Erasmus Chiliad. 1. centur. 2. ad adagium, Principium dimidium totius.

Ex Græco Ἀ' χάρις ἂ βραδύτως ἀχάρις χάρις. LXXXII.

82

² **G**ratia quæ tarda est, ingrata est. Gratia namque
Cum fieri properat, gratia grata magis.

INTERPRETATIO.

Beneficium quod est lentum, parum placet. Beneficium enim cum citò exhibetur, est beneficium magis jucundum.

NOTÆ.

1. Ἀ' χάρις, &c.] Id est gratia quæ lento pede venit, ingrata gratia est. Existimat Erasmus initium esse carminis Heroici ex epigrammate quopiam, quod interciderit. Mariang. Accursius tollendum esse hoc lemma existimat, & subjungit epigramma Luciani ex Anthologia, Erasmo etiam laudatum; ex quo Ausonium suum hoc transtulisse putat :

Ὡκείῃα χάριτες γλυκερώτερά. ἢν δὲ
βραδύνη

Πᾶσα χάρις, κενεή, μηδὲ λείπειτο
χάρις.

Id est :

Celeres Gratia dulciores. Omnis autem gratia si

Tarda sit, inanis est, neque dicenda est gratia.

2. Gratia quæ tarda est, &c.] Vide Erasm. in proverb. bis dat, qui citò dat ; & Senecam de beneficiis l. 11. cap. 1. & cap. 5. Huc facit Martialis epig. 30. l. 6.

Sex sestertia si statim dedisses,

Cum dixti mihi : sume, tolle, dono ;

Deberem tibi, Pate, pro ducentis.

At nunc cum dederis diu moratus,

Post septem, puto, vel novem Kalendas,

Vis dicam tibi veriora veris ?

Sex sestertia, Pate, perdidisti.

Ejusdem sententiæ est Ausonii epigramma sequens :

Si benè quid facias, &c.

G iiij

Idem. LXXXIII.

83

SI benè quid facias, facias citò. Nam citò factum
Gratum erit. Ingratum gratia tarda facit.

INTERPRETATIO.

Si aliquod beneficium præstas, præsta ocyus. Quod enim exhibitum erit properè, erit jucundum. At beneficium lentius injucundum fiet.

In saltatorem ineptum. LXXXIV.

84

DEceptæ felix casus se miscuit arti.
¹ Histrio, saltavit qui Capanea, ruit.
² Idem qui Nioben saltavit saxeus, ut tum
Spectator veram crediderit Nioben.
³ In Canace, visus multò felicior ipsa:
⁴ Quod non hic gladio viscera dissecuit.

INTERPRETATIO.

Casus fortunatus concurrit cum arte aberrante. Mimæ, qui saltando exhibuit Capaneum, concidit. Idem ille qui saltavit Nioben, ita fuit lapideus, ut spectatores tunc existimaverint eum esse veram Nioben. At in Canace saltanda, apparuit longè fortunatior ipsa: quoniam ipse non discidit sibi præcordia ense, quemadmodum illa.

NOTÆ.

1. Histrio, saltavit qui Capanea, ruit.] Qui Capaneum in scena saltando referebat, præter intentionem & quia gravior erat & parùm solers, cecidit; sicque Capaneum melius, quàm in animo habuerat, imitatus est. Fuit autem Capaneus unus ex iis Argivis, qui unà cum Polynice ad bellum Thebanum iverunt: qui cum scalis admotis Thebanos muros superare niteretur, à Thebanis dejectus fuit e scalis, & lapidibus tantà vi obrutus; ut indè fabulati sint eum, quod esset contemptor deorum, à Jove fulmine percussus. Vid. Stat. in Thebaide, & Vegetium l. 4. rei militaris.

2. Idem qui Nioben saltavit saxeus, &c.] Idem dum Nioben fabulam repræsentat,

tam tardè saltavit, ut saxum potius videretur quàm saltator; sicque optimè referret Nioben, conspectâ liberorum suorum nece, in saxum rigescentem. Vide Ovid. Metamorph. l. 6. fab. 2.

3. In Canace.] Fuit hæc Æoli filia, quæ, cum ex incesto Macarei fratris concubitu filium peperisset, misso à patre gladio jussa est se interficere. Vid. Ovid. epist. 11.

4. Quod non hic gladio viscera dissecuit.] Quod tamen bonum factum, si fecisset: theatrum enim inepto saltatore liberasset. Totum hoc epigramma persimile est Græco Lucillii l. 2. Anthol. quod incipit:

Πάντα καὶ ἰσορίην ὀρχόμενος, &c.

De eodem. LXXXV.

85

Daphnen & Nioben saltavit ² simius idem ;
³ Ligneus ut Daphne, saxeus ut Niobe.

INTERPRETATIO.

Idem Mimus exhibuit saltando Daphnen & Nioben ; ligneus quemadmodum Daphne, & lapideus tanquam Niobe.

NOTÆ.

1. Daphnen & Nioben, &c.] Simile est
 Palladæ epig. Anthol. l. 2.

Δάφνην καὶ Νιόβην ὡρχήσατο Μίμωσις
 ὁ σιμός,
 ὡς ξύλινον Δάφνην, ὡς λίθινον
 Νιόβην.

Id est :

Daphnen, & Nioben saltavit Memphis
 ille simus ;

Ut ligneus Daphnen, ut saxeus Nioben.

2. Simius idem.] Idem ille Mimus, quem
 simum fuisse, Græcum epigramma innuit.
 Sed & à Simo simius dictus ; quippe qui
 simis sit naribus.

3. Ligneus ut Daphne.] Quæ ex puella
 in laurum arborem conversa legitur Me-
 tamorph. l. 1. fab. 14.

Dodralis potio. LXXXVI.

86 **D**odra ex dodrante est ; sic collige : ² jus, aqua, vinum,
 Sal, oleum, panis, mel, piper, ³ herba, novem.

INTERPRETATIO.

Dodra dicta est à dodrante ; infer hoc sic : jus, aqua, vinum, sal, oleum, panis, mel,
 piper, olus ex quibus fit, sunt novem.

NOTÆ.

1. Dodra ex dodrante est.] Dodrans apud
 Ictos tres quartas totius assis partes con-
 tinet, hoc est, novem uncias ; duodecim
 enim asses efficiunt. Hinc potionem do-
 dralem, seu dodram dictam ait noster ;
 quod novem rerum speciebus hîc enume-
 ratis constaret, quemadmodum dodrans

ex novem uncias. De hac porrò potione
 nihil habemus, nisi hîc. Itaque quis fue-
 rit usus ejus, & vis, parum notum est.

2. Jus.] An ex carnibus, an ex aliis
 rebus ?

3. Herba.] Quod genus herbæ vel ole-
 ris, non liquet.

De eadem. LXXXVII.

87 **D**odra vocor. Quæ causa ? Novem species gero. Quæ sunt ?
 Jus, aqua, mel, vinum, panis, piper, herba, oleum, sal.

INTERPRETATIO.

Appellor dodra. Quamobrem ? Quia contineo in me novem genera rerum. Quanam sunt ?
 Jus, aqua, mel, vinum, panis, piper, olus, oleum & sal.

De eadem dodra potione. LXXXVIII.

88

Δὀδρα ποτός καὶ ἀριθμός, ἔχω μέλι, οἶνον, ἔλαιον,
 ἄρτον, ἄλας, βοτάνην, ζῶμόν, ὕδωρ, πέπερι.

INTERPRETATIO.

Ego dodra potio & numerus, habeo mel, vinum, oleum, panem, sal, herbam, jus, aquam,
 piper.

De Jurisconsulto, qui uxorem habebat adulteram. LXXXIX.

89

Jurisconsulto, ¹ cui vivit adultera conjux,
² Papia lex placuit: ³ Julia displicuit.
 Quæritis undè hæc sit distantia? semivir ipse
⁴ Scatiniam metuens, ⁵ non metuit Titiam.

INTERPRETATIO.

Lex Papia probata est Jurisconsulto, qui habet uxorem adulteram: Julia verò lex ei non est probata. Rogatis quæ causa sit hujus discriminis? ipse cum sit pathicus & reformidet legem Scatiniam, non times legem Titiam.

NOTÆ.

1. *Cui vivit adultera conjux.*] Grævius reponit *nubit*; frustra. Retine antiquam lectionem *vivit*. Melius quadrat cum epigrammatis lemmate, ubi non legitur *qui uxorem ducebat*; sed, *qui uxorem habebat adulteram*.

2. *Papia lex placuit.*] Pap. Poppæam intelligit, ab Aug. quidem latam, sed coll. qui tunc erant M. Pappius Mutilus, Q. Poppæus Secundus, nominibus insignitam. Hæc, multorum liberorum patribus plurimum favebat, præcœlibibus & orbis. Non mirum ergo si ICto nostro placuerit, cui, licet male mari, adulteriis uxor liberos quærebat.

3. *Julia displicuit.*] Qua maritus quæstum ex conjugis suæ adulteriis faciens, tanquam adulter punitur: l. 8. ff. ad legem Jul. de adulteriis coercendis.

4. *Scatiniam metuens.*] A C. Scatinio Aricino Trib. plebis, ut vult Manut. latam; vel à P. Scatinio quodam, ut refert Pomp. Lætus. Hac animadversum in pathicos, ut memorat Beroaldus ad Sueton. Domitian. Hujus meminit Juven. satirâ 2. v. 44. ubi secundam vocis *Scantinia* producit, quam hic Aufon. corripit: at Val. Max. l. 6. cap. 1. refert C. Scantinium Capitolinum Trib. plebis, quod Cl. Marcelli Ædilis curulis filium corrumpere voluisset, à Marcello coram populo citatum, cæteris tribunis intercedere recusantibus, pœnas dedisse. Idem habet Plut. in vitâ Marcelli: quod si verum sit, lex Scantinia non à latore suo, sed à reo cujus causa primum lata fuerit, nomen sortita videtur; sicut Senatus-Consultum Macedonianum à fœneratore Macedone, in cujus & cæterorum fœneratorum odium factum fuit.

5. *Non metuit Titiam.*] Vinetus hic lo-

cum citat ex Taciti l. 11. Annal. vulgatarum quarundam editionum lectionem secutus: *Consurgunt patres, legemque Titiam flagitant, quâ cavetur antiquitus, ne quis ob causam orandam pecuniam donumve accipiat.* Ex quo commodum sanè sensum huic Aufon. loco eruit; tam imperitum scilicet fuisse ICtum illum ut nemo sanæ mentis eum oblatâ pecuniâ fuerit ad causam orandam invitaturus; ficque non habuisse ipsum undè legem Titiam timeret, in eos latam, qui causæ orandæ gratiâ pecuniam acciperent. At Lipsius, ad illum locum Taciti, probat ex optimis editt. & MSS. cod. non *Titiam* ibi, sed *Cinciam* legendum esse; quam constat à M. Cincio Trib. plebis latam anno U. C. DXLIX. & ab Augusto renovatam. De hac Livius l. 34. *Quid legem Cinciam excitavit de donis & muneribus, nisi quia vectigalis jam & stipendiaria plebs esse senatui cœperat?* aliud ergò quærendum. Titias quidem leges duas reperio; alteram Agrariam, de quâ Cicero pro Mur. & l. 2. de Orat. à Sext. Titio Trib. plebis latam, quâ cautum fuit, ut vectigal agris publicè assignatis impositum Quæstor colligeret: alteram de lusu, cujus mentio in Digestis lege 3. tit. de Aleat. quâ, sicut & Publiciâ, & Corneliâ, prohibebatur ne quis sponsonem faceret in ludis, nisi in iis ubi pro virtute certamen est; scilicet ubi certatur hastâ, vel pilo jaciendo, vel currendo, saliando, luctando, pugnando. At illæ leges quid ad locum Aufonii? Titia tamen muneralis nullum, nisi in corrupto Taciti loco, vestigium. Quid si, ut Papiæ Poppææ & aliis multis, ita Cincia duplex nomen fuerit Titia Cincia; undè variæ apud Tacit. lectioni ansa, & lux huic Aufonii loco?

Ad

Ad Zoilum, qui uxorem mæcham duxerat. xc.

90

* * * * *

Ad Venerem¹ Δύσεως. xci.

91

² **H**anc amo, quæ me odit: contra, hanc, quoniam me amat, odi.
Compone inter nos, si potes, alma Venus.

³ Perfacile id faciam: ⁴ mores mutabo, & amores.

Oderit hæc, amet hæc. ⁵ Rursus idem patiar.

Vis ambas ut ames? Si diligat utraque, vellem.

Hoc tibi tu præsta, ⁶ Marce; ut ameris, ama.

5

INTERPRETATIO.

Amo hanc quæ me aversatur: è contrario, aversor illam, quia me amat. Alma Venus, fac ut conveniat inter nos, si id valeas efficere. Facillimè efficiam hoc: immutabo ingenia, & amores earum, ita ut hæc te aversetur, illa te amet. Iterum experiar eosdem affectus. Visne amare utramque? Velim, si modo ambæ me ament. Marce, effice hoc ipse tibi: ama, ut ameris.

NOTÆ.

1. Δύσεως.] Difficilis & morosus in amore.

2. Hanc amo, quæ me odit, &c.] Sic Ovid. Amor. l. 2. eleg. 19.

Quod sequitur, fugio; quod fugit, usque sequor.

3. Perfacile id faciam.] Hæc Venus.

4. Mores mutabo & amores.] Frivola paronomasia; quales multæ apud hunc auctorem.

5. Rursus idem patiar.] Hæc dyseros.

6. Marce; ut ameris, ama.] Hemistichium hoc desumptum ex epig. 11. lib. 6. Martialis in Marcum:

Quod non sit Pylades hoc tempore, &c.

Cujus ultimum distichum sic habet:

Ut præstem Pyladen, aliquis mihi præstet Oresten.

Hoc non fit verbis; Marce, ut ameris, ama.

Item. XCII.

92

Suasisti, Venus ecce, duas dyseros ut amarem.
¹ Odit utraque: aliud da modo consilium.
 Vince datis ambas. Cupio: verum arcta domi res.
 Pellice promissis. Nulla fides inopi.
 Attestare deos. Nec fas mihi fallere divos.
 Pervigila ante fores. ² Nocte capi metuo.
 Scribe elegos. Nequeo, Musarum & Apollinis expers.
 Frange fores. ³ Poenas iudicii metuo.
 Stulte ab amore mori pateris, non vis ob amorem.
 Malo miser dici, quam miser atque reus.
 Suasi quod potui: tu alios modò consule. Dic quos?
⁴ Quod sibi suaserunt, ⁵ Phædra & ⁶ Elissa, dabunt.

INTERPRETATIO.

*En, o Venus, consilium dedisti, ut ego morosus amator amarem duas. At ambæ me aver-
 santur: jam præbe mihi aliud consilium. Supera utramque donis. Pervelim: sed angustæ opes
 mihi sunt domi. Devinci eas pollicitationibus. Non creditur pauperi. Jura per deos. At non licet
 mihi decipere deos. Excuba ante januam earum. Vereor ne comprehendar noctu. Compose ele-
 gias. Non possum, quippe qui non novi Musas, neque Apollinem. Perrumpe januam. Timeo ne
 puniar à Iudice. Insane sustines perire ex amore; & renuis perire propter tuum amorem.
 Malo vocari ærumnosus, quam ærumnosus simul & nocens. Dedi tibi consilium quod potui: jam
 tu percontare alios. Cedo quos? Phædra & Dido dabunt tibi consilium, quod sibi sumpserunt.*

NOTÆ.

1. Odit utraque.] Observa vocem *utra-*
que mediâ productâ, quam tamen supe-
 riori epigrammate corripuit: *si diligit*
utraque vellem, & quæ reverâ brevis est.
 Sed non hoc solum loco productam repe-
 ries apud hunc auctorem; sed etiam vers.

22. epistolæ ad patrem:

*Et placuisse reor geminis ætatibus, ut se
 Non festinato tempore utraq̃ue daret.*

Secutus scilicet Ausonius suorum tempo-
 rum morem, ibi produxit syllabam, ubi
 prosodia erat. Exempla ejusdem vocisme-
 diâ productâ usurpatæ ex Prudentio citat
 hæc Scaliger. Ex elogio Eulaliæ virginis
 in hoc versu dactilico:

Frivola utraque, & utraque nihil.

Ex Cathemerino hymno 10.

— Tua sunt tua, Rector, utraque.

Ex Apotheosi:

*Spargebat Dominus, sunt unum fulmen
 utraque.*

2. Nocte capi metuo.] A vigilibus urbem
 circumeuntibus.

3. Poenas iudicii metuo.] In effractores

constitutas, scilicet fustium percussione,
 & in opus temporarium dationem, si
 diurni sint effractores; si verò nocturni,
 fustium percussione & damnationem ad
 metalla, ut patet ex l. 2. ff. de effractori-
 bus, & expilatoribus.

4. Quod sibi suaserunt, &c.] Loco ho-
 rum duorum versuum, qui ex Lugdu-
 nensi codice sunt repositi, in vulgatis
 legebatur:

*Phædra, & Elissa tibi dent laqueum,
 aut gladium.*

*Præcipitem pelago, vel Leucados elige
 rupem.*

*Quod sibi suaserunt, &c.] Laqueum,
 aut gladium.*

5. Phædra.] Laqueum. Hæc enim cum
 se ab Hippolyto privigno, cui incestos
 suos ignes falsa fuerat, spretam cerneret,
 laqueo vitam finisse narratur, scriptis
 prius ad Theseum maritum litteris, qui-
 bus Hippolytum stupri, quod ille fuerat
 tantopere abominatus, accusabat.

6. Elissa.] Gladium cui, post Æneæ

¹Quod Canace, ²Phyllisque, ³& fastidita Phaoni.
⁴Hoc das consilium? ⁵Tale datur miseris.

INTERPRETATIO.

Quodque etiam Canace & Phyllis, & puella contempta à Phaone sumpserunt. Hoccine mihi consilium præbes? Tale præbetur ærumnosis.

NOTÆ.

discessum, incubuisse dicitur apud Virg. l. 4. Æneid.

1. *Quod Canace.*] Ensem à patre sibi missum post deprehensos incestos ejus & fratris amores. Vid. supra epig. 84.

2. *Phyllisque.*] Laqueum, ut Phædra. Phyllis Lycurgi Thracum regis & Crustumenæ filia Demophoontem Thesei & Phædræ filium, è Trojano bello redeuntem, cum hospitio lectoque excepisset; ipseque, auditâ Mnesthei Athenarum tyranni morte, Athenas negotiorum suorum causâ se contulisset, diutiusque ibi moraretur, quàm Phyllidi discedens promiserat; hæc, zelotypiâ & amoris impatientiâ, laqueo se suspendit, atque in amygdalum arborem foliorum expertem mutata, reducis Demophoontis amplexu folia edidisse narratur. Vid. ejus epist. ad

Demophoontem inter Ovidii epistolas secundam.

3. *Et fastidita Phaoni.*] Quod Sapho, à Phaone contempta, elegit; scilicet præcipitium. Hæc enim ex Leucadis insulæ rupe in mare se dejecisse amoris impatientiâ narratur. Vide ultimam epistol. Ovidii. Hic ergo ultima amantium spem omnem abjicientium perfugia proponit dyseroti Venus, quæ apud Apul. l. 4. Metamorph. puella, è sinu sponsi à prædonibus rapta, his verbis complectitur: *Hem nunc certè, nunc maxime funditus perii; nunc spei salutiferæ renuntiavi. Laqueus, aut gladius, aut certè præcipitium proculdubio capeßendum est.*

4. *Hoc das consilium.*] Verba sunt dyserotis.

5. *Tale datur miseris.*] Hæc Venus.

1 *Pulchrum dei responsum.* XCIII.

93

² **D**octus Hylas ³ cæstu, Phegeus ⁴ catus arte palæstræ,
⁵ Clarus Olympiacis & Lycus in stadiis,
 An possent omnes venturo vincere agone,
⁶ Hammonem Libyæ consuluere deum.
 Sed deus, ⁷ ut sapiens: ⁸ Dabitur victoria vobis
 Indubitata quidem, si caveatis, ait,
 Ne quis Hylam cæstu, ne quis certamine luctæ
 Phegea, ne cursu te, Lyce, prætereat.

I N T E R P R E T A T I O.

Hylas peritus contendere cæstu, Phegeus solers in arte luctæ, & Lycus inclytus in stadiis Olympiacis, sciscitati sunt Jovem Hammonem numen Lybiæ, utrum possent superare cunctos in proximo certamine. At Deus, utpote prudens, dixit eis: Certa quidem palma vos manet, si modo detis operam, ut nemo superet Hylam pugilatu, nemo vincat Phegea in agone palæstræ, ac nemo anteeat te cursu, ô Lyce.

N O T Æ.

1. *Pulchrum dei responsum.*] Immo nugatorium & scurrile, ut legenti patet.

2. *Doctus Hylas cæstu, &c.*] Per simile extat Lucillii, l. 2. Anthologiæ; nisi quod loco Phegai, & Lyci, Onesimum habet & Meneclem; & loco Hammonis, Olympum.

3. *Doctus cæstu.*] Πύκλῃς pugil, & certamen quod cæstibus fit, pugilatus vocatur. Erant cæstus massæ ex corio bubulo, plumbo infuso & ferro conflata, quibus pugnaturi manus obarmabant, loris circum brachia revinctis. Vide certamen Entelli & Daretis apud Virg. l. 5. Æneid.

4. *Catus arte palæstræ.*] Luctator peritus, palæstrita παλαστής.

5. *Clarus in stadiis Olympiacis.*] Σταδίου, qui scilicet cursu contendebat in stadiis,

aut circis. His tribus certaminum generibus si δισκοβολίαν discijactationem, & ἄλμα saltationem adjicias, habebis Græcorum πένταθλον Latinorum quinquertium; quinque scilicet agones Olympicos.

6. *Hammonem Libyæ.*] Celeberrimum fuit Hammonis Jovis in Libya oraculum, quod etiam consuluisse memoratur Alexander Magnus. Non Hammonem habet prædictum Lucillii epigramma, sed Olympum vatem.

7. *Ut sapiens.*] Immo ut nugator maximus.

8. *Dabitur victoria vobis, &c. si caveatis, ne quis Hylam, &c.*] Id est, dabitur vobis victoria, si victores evaseritis.

De Hermiones zonâ. XCIV.

Unica turgentes ¹ redimibat zona papillas
² Hermiones : zonæ textum elegion erat.
 Qui legis hunc titulum , Paphie tibi mandat , ames me ;
 Exemploque tuo neminem amare vetes.

INTERPRETATIO.

Purpureum strophium circumdabat tumentes mammillas Hermiones : strophio intextum erat hoc carmen. O tu , qui legis hanc inscriptionem , Venus tibi imperat , ut me ames ; nec prohibeas quenquam ad tuum exemplum me amare.

NOTÆ.

1. Redimibat zona papillas.] Redimibat pro redimebat : huiusmodi porro zonam seu fasciam pectoralem , papillarum tumori coercendo aptam , strophium dixere.

2. Hermiones.] Cujus Hermiones ? filia-ne Menelai , & Helenæ , cujus epistola extat ad Orestem inter Ovidianas ? an verò Hermiones sive Harmoniæ Martis & Veneris filia , quæ Cadmo nupsit ? Certè , quæ Hermione Menelai scribit Oresti apud Ovidium , parum consentiunt cum hoc elegi illius versu :

Exemploque tuo neminem amare vetes.

Crediderim potius de Harmonia , seu Hermione , Martis & Veneris filia hoc epigramma esse intelligendum : at de zonâ illâ & elegeo nihil reperio. Meminerunt tamen monilis & pepli à Vulcano fabricati , & ipsi Harmoniæ à Cadmo , vel (ut aliis placet) à Pallade dati , aliorumque munerum ipsi Harmoniæ à Diis in ejus nuptiis datorum inter quæ potuerit esse hæc zona elegeo sub decorata , & à Venere Matre donata. Huic conjecturæ favere videntur hæc verba :

—— Paphie tibi mandat , ames me.

De Hyla , quem Najades rapuerunt. XCV.

Spice quàm blandæ necis ambitione fruatur ,
¹ Letifera experiens gaudia , pulcher Hylas !
 Oscula & infestos inter moriturus amores ,
² Ancipites patitur Najadas Eumenidas.

INTERPRETATIO.

Vide quàm jucunde mortis gloriâ potiatur formosus Hylas , degustans mortiferas voluptates : periturus inter basia & blanditias exitiales , experitur incertum Najadas-ne , an Furias.

NOTÆ.

1. Letifera experiens gaudia.] Dum scilicet à Najadibus , sui amantibus , infra aquas rapitur ; unde ipsi mors. Is porro Hylas est Theodamantis & Menodices filius , egregiâ formâ juvenis , Herculis Colchos petentis comes , qui cum aquatum ivisset ad fontem quendam in Mœsia , à Nymphis illius fontis raptus traditur. Rem narrant Apollon. Argonaut. 1. Servius , Theocrit. & alii. Vide

Erasm. in proverb. Hylam inclamas.

2. Ancipites patitur Najadas Eumenidas.] Id est , incertum est Najades-ne Nymphæ illæ dicendæ sint , quæ eum rapuerunt ; an Eumenides. Najades quidem erant , si earum naturam respicias ; in aquis enim degebant : at Eumenides Hylæ fuerunt ; cum enim demerserunt Orco. Eumenides Furæ sunt , infernæ Deæ.

¹ *Ad Nymphas Narcissum persequentes. XCVI.*

96

² **F**uritis procaces Najades
Amore sævo & irrito.
³ Ephebus iste flos erit.

INTERPRETATIO.

Lascivæ Najades insanitis amore crudeli, & inani. Hic puer fiet flos.

NOTÆ.

1. *Ad Nymphas Narcissum persequentes*]
Lemma hoc reposuit Tollius loco illius,
ad Nymphas quæ Hylam merferunt; quod erat
in vetustis codd. errore Librariorum,
quodque huic epigrammati minimè con-
veniebat. Neque enim Hylam in florem
conversum fuisse usquam legitur, sed
Narcissum, de quo sequentia epigram.

2. *Furitis procaces Najades, &c.*] Quæ

Najades? Echo quidem Nympha amore
Narcissi inflammata legitur: at de Naja-
dibus nihil. Nymphas ego intelligo fontis
illius, in quo dum se conspicit, sui ipsius
amore corripitur, ac penè demergitur,
dum suo simulachro potiendi causâ sese
inclinat incautiùs.

3. *Ephebus iste flos erit.*] Qui nomen ejus
etiamnum servat. Vide Metam. l. 3. fab. 7.

De Narcisso, qui sui ipsius amore captus erat. XCVII.

97

Si cuperes alium, posses Narcisse potiri.
Nunc tibi ¹ amoris adest copia: fructus abest.

INTERPRETATIO.

*Narcisse, si amares alium, posses eo frui. Jam facultas tibi datur tui amoris: at non potes
eo frui.*

NOTÆ.

1. *Amoris adest copia: fructus abest.*] Ipse
Narcissus apud Ovid. loco mox citato:

*Quod cupio mecum est: inopem me copia
fecit.*

De eodem. XCVIII.

98

Quid non ex hujus formâ pateretur amator,
Ipse suam qui sic deperit effigiem?

INTERPRETATIO.

*Quidnam amator non perferret ex pulchritudine hujus pueri, qui ita perditè amat ipse suam
imaginem?*

In Echo dolentem propter mortem Narcissi. XCIX.

99

Commoritur, Narcisse, tibi resonabilis Echo,
Vocis ad extremos exanimata modos.
Et pereuntis adhuc gemitum² ressecuta querelis,
Ultima nunc etiam verba loquentis amat.

INTERPRETATIO.

Narcisse, Echo resonans moritur tecum, extincta ad ultimos sonos tuæ vocis; atque excipiens etiam suis questibus ejulatum morientis, amat etiamnum postremas voces loquentis.

NOTÆ.

1. In Echo dolentem, &c.] Vid. Ovid. Erifichtonis filia, Neptuni munere, in piscatorem conversa:
I. 3. Metam. Illa Dei munus benè cedere sensit: &
2. Resecuta.] Vox parum trita, quâ à se
etiam utitur hic auctor ultimâ epistolâ ad Se queri gaudens, his est ressecuta rogantem:
Paulinum, ubi de Echo loquens: Quisquis, &c.
Solatur nostras Echo ressecuta querelas.
Sed & Ovid. l. 8. Metam. fab. ult. ubi de

De Hermaphrodito. c.

100

Mercurio genitore satus, genitrice Cythere,
² Nominis ut mixti, sic corporis³ Hermaphroditus,
Concretus sexu, sed non perfectus, utroque:
Ambiguæ Veneris, neutro potiundus amor.

INTERPRETATIO.

Hermaphroditus genitus patre Mercurio, matre Venere, quemadmodum nominis, ita & corporis compositi, conflatus ex utroque sexu, at non absolutus ex omni parte; Veneris dubia, neutro amoris fruendus.

NOTÆ.

1. De Hermaphrodito.] Vide epig. 69. vers. 11.

2. Nominis ut mixti.] Coaluit enim ejus nomen ex nominibus utriusque parentis Ερμῆς scilicet & Ἀφροδίτης, Mercurii, & Veneris.

3. Hermaphroditus.] Ex Græcorum poetarum catalectis carmen hoc affert Tullius in Hermaphroditum balneo viris mulieribusque communi præpositum:

Ἀνδράσιν Ερμῆς εἰμί. γυναιξὶ δὲ Κῦ-
πρις ὁρῶμαι.
Ἀμφότερων δὲ φέρω σύμβολά μοι
τύχων.

Τῷ τεκεν ἐκ ἀλόγως με τὸν Ερμαφρό-
διτον ἕθεν το

Ἀνδρογύνοισ λελτοῖς παῖδα τὸν
ἀμφίβολον.

Id est:

Viris Mercurius sum; mulieribus verò
Venus videor.

Amborum autem meorum parentum
signa gero.

Itaque non immerito me Hermaphrodi-
tum præposuerunt

Balneis virorum & mulierum commu-
nibus, cum sim puer sexus du-
bii.

De conjunctione Salmacis cum Hermaphrodito. CI.

101

S Almacis optato concreta est nympha marito.
 Felix virgo, sibi si scit inesse virum.
 Et tu formosæ juvenis permixte puellæ,
 Bis felix, ² unum si licet esse duos.

INTERPRETATIO.

Nympha Salmacis coaluit cum conjugē cupito. Fortunata puella, si novit se habere in se virum. Tu verò, ô juvenis, qui coaluisti cum pulchrâ virgine, bis fortunatus es, si unus possis esse duo.

NOTÆ.

1. Salmacis optato, &c.] Vide Ovid. l. 1. 3. Metam.
 4. Metam. fab. 6. O utinam à nostro secedere corpore posses!
 2. Unum si licet esse duos.] Sic Narcissus

Ad Apollinem, de Daphne puellâ fugiente. CII.

102

P One arcum Pæan, celeresque reconde sagittas:
 Non te Virgo fugit, sed tua tela timet.

INTERPRETATIO.

Apollo depone arcum, & repone tela velocia: puella hæc non te refugit, verum metuit tuas sagittas.

NOTÆ.

1. Pone arcum Pæan.] Pæan unum est ex Apollinis nominibus. De Daphne vide Ovid. l. 1. Metam.

Ad corticem, quo Daphne tegebatur. CIII.

103

I Nvide cur properas cortex operire puellam?
² Laurea debetur Phœbo, ³ si virgo negatur.

INTERPRETATIO.

Cortex invide quare festinas obtegere virginem hanc? laurus danda est Apollini, si puella ipsi non datur.

NOTÆ.

1. Invide cortex.] Qui Daphnen amanti Phœbo subtrahis.

2. Laurea debetur Phœbo, si virgo negatur.] Phœbus apud Ovid.

— At quoniam conjux mea non potes esse,

Arbor eris certè, dixit, mea: semper habebunt

Te coma, te citharæ, te nostræ (laure) pharetræ.

3. Si virgo negatur.] Sic Grævius rectè, pro si virgo necatur.

In

EPIGRAMMATA.

65

In duas sorores diversorum morum. CIV.

104 **D**elia, vos miramur: & est mirabile, quod tam
 Dissimiles estis, tuque sororque tua.
 Hæc habitu casto, quum non sit, casta videtur;
 Tu præter cultum, nil meretricis habes.
 Quum casti mores tibi sint, huic cultus honestus:
 Te tamen & cultus damnat, & actus eam.

5

INTERPRETATIO.

O Delia, admiramur vos: & sane mirum est, quod tu & tua soror adeò discrepatis inter vos. Hæc ornata ut pudicam decet, videtur pudica, quamvis non sit; in te verò nihil est meretricium, nisi ornatus. Cum vita tibi sit pudica, illi verò castus ornatus; ornatus tamen te arguit, & mores illam.

Ad Gallam. CV.

105 **V**ado, sed sine me; quia te sine: nec, nisi tecum,
 Totus ero; ¹ pars quum sim altera, Galla, tui.
 Vado tamen, sed dimidius. Vado minor ipso
 Dimidio: nec me jam locus unus habet.
 Nam tecum ferè totus ero, quocumque recedam.
 Pars veniet mecum quantulacumque mei.
 Separor unus ego: sed partem sumo minorem
 Ipse mei; tecum pars mea major abit.
 Si redeam, tibi totus ero: pars nulla vacabit;
 Quæ mox non redeat in tua jura. Vale.

5

10

INTERPRETATIO.

Ego eo, verum absque me ipso; quia eo absque te: neque ero totus, nisi fuero tecum; quandoquidem sum dimidia pars tui. Ego eo nihilominus, sed dimidius tantum. Quin etiam eo minor ipso dimidio: & nunc non unus tantum locus me tenet. Ero enim penè totus tecum, in quemcumque locum abiero. Quam minima pars mei me comitabitur. Ego unus divisor: verum ipse capio minorem partem mei. Maxima pars mei abscedit tecum. Si revertar, ero totus tuus; nulla pars mei erit vacua, quæ non revertatur in tuam potestatem. Vale.

NOTÆ.

1. Pars cum sim altera tui.] Sic passim amantes, & amici. Sic Horat. od. 3. l. 1.
 Navis, quæ tibi creditum

Debes Virgilium finibus Atticis;
 Reddas incolumem precor:
 Et serves animæ dimidium mee.

¹ In Venerem Anadyomenen. CVI.

106 **E**mersam pelagi nuper genitalibus undis
 Cyprin Apellei cerne laboris opus:

INTERPRETATIO.

Aspice Venerem recens editam è fecundis fluctibus maris, opus elaboratum ab Apelle: quomodo

NOTÆ.

1. In Venerem Anadyomenen.] Hoc est exeuntem, è mari scilicet.

2. Emersam pelagi; &c.] Vide supra epig. 33. Orta salo, &c. Desumptum est

Ut complexa manu madidos salis æquore crines
 Humidulis ¹ spumas stringit utrâque comis.
² Jam tibi nos, Cypri, Juno inquit, & innuba Pallas;
 Cedimus, & formæ præmia deferimus.

5

I N T E R P R E T A T I O.

apprehensis utrâque manu capillis aqua maris udis, deterget spumas ex crinibus madentibus. Nunc nos tibi cedimus, ô Venus, aiunt Juno & Pallas innupta, atque concedimus tibi palmam pulchritudinis.

N O T Æ.

hoc in Venerem Anadyomenen epigramma ex Græco Antipatri Sidonii, quod legitur l. 4. Anthologiæ, & incipit:

Τὰν ἀναδυομένην ἀπὸ μαλέρου,
 &c.

1. *Spumas.*] Ex spuma enim maris natam Venerem fabulati sunt. Unde & Græcis Ἀφροδίτη dicta est ab ἀφρ & spuma.

2. *Jam tibi nos Cypri, &c.*] Confer epig. 42. & 43. supra.

In puerum formosum. CVII.

107

DUm dubitat natura, ¹ marem, faceretne puellam:
 Factus es, ô pulcher penè puella puer.

I N T E R P R E T A T I O.

Cum natura ambigeret, an formaret masculum, an feminam: ô formose puer ferè puella formatus es.

N O T Æ.

1. *Marem, faceret-ne puellam.*] Tollius reponit *faceret-ne puellam*: sed reclamatur hic locus Horatii sat. 8. l. 1.

Cum faber incertus scamnum, faceret-ne Priapum.

Quam lectionem in tribus optimis codicibus Vatic. Faër. Tornes. & Jannoët. reperiri testatur Lambinus. Agnoscenda igitur hîc est ellipsis unius, *ne*, vel *an*; ut sit sensus: *Dum natura dubitat maremne, puellamne faceret.*

In scabiosum Polygitonem. CVIII.

108

* * * * *

¹ *De quodam Silvio Bono, qui erat Brito. CIX.*

109

Silvius ille Bonus, qui carmina nostra laceffit,
 Nostra magis meruit disticha Brito Bonus.

I N T E R P R E T A T I O.

Ille Silvius Bonus, qui insectatur meos versus, magis promeritus est mea disticha; quoniam est Britannus, & Bonus.

N O T Æ.

1. *De quodam Silvio Bono qui erat Brito.*] Huic Silvio nomen erat Bonus, & præterea erat Brito. Ludit ergo in his omnibus distichis Ausonius in voce Bonus,

quam à statu nominis proprii ad conditionem nominis adjectivi retrahit; atque repugnare, ut aliquis simul Brito sit & bonus.

Item. CX.

- 110 **S**ilvius hic Bonus est. Quis Silvius? iste Britannus.
Aut Brito hic non est Silvius, aut malus est.

INTERPRETATIO.

Hic Silvius est Bonus. Quis Silvius? hic Britannus. Hic Silvius non est Britannus, vel est improbus.

Item. CXI.

- 111 **S**ilvius iste Bonus fertur, ferturque Britannus:
¹ Quis credat civem degenerasse bonum?

INTERPRETATIO.

Hic Silvius dicitur esse Bonus, & dicitur quoque esse Brito: quis existimet bonum popularem discessisse à moribus patriis.

NOTÆ.

1. *Quis credat civem degenerasse bonum?*] degenerem civem decet, ingenium morisque servasset.
Id est, factum esse bonum ex malo, qui debebat esse; si patriæ, ut bonum & non

Item. CXII.

- 112 **N**emo bonus Brito est. ¹ Si simplex Silvius esse
Incipiat, ² simplex desinet esse Bonus.

INTERPRETATIO.

Nullus Britannus est bonus. Si Silvius ceperit esse simplex, cessabit ille simplex esse Bonus.

NOTÆ.

1. *Si simplex Silvius esse incipiat.*] Id est, quod *πρόδοξον* videtur. Geminus porro lusus est; in voce nempè *Bonus* nomine proprio, & nomine adjectivo, ut jam monui; & in voce *simplex*, quæ modo opponitur multiplici & concreto, modo vafro, versuto, & maligno. Malo hîc cum Mariangelo Accursio *desinet*, quàm *desinat*.
2. *Simplex desinet esse bonus.*] Jam eveniet ut qui simplex est, non sit bonus;

Item. CXIII.

- 113 **S**ilvius hic Bonus est. Sed Brito est Silvius idem.
¹ Simplicior res est, credite, Brito malus.

INTERPRETATIO.

Iste Silvius est Bonus. At idem Silvius est Britannus. Credite mihi, Britannus improbus est aliquid simplicius.

NOTÆ.

1. *Simplicior res est, credite, Brito malus.*] multò concretam aut compositam esse Britonem malum, quàm Britonem bonum: cum, si Britonem solùm dicas, illi- cò malum intelligere sit.

Item. CXIV.

- 114 **S**ilvi, Brito, Bonus : quamvis homo non bonus esse
Ferris ; nec se quit jungere Brito Bono.

INTERPRETATIO.

*O Silvi, tu es Britannus, & vocaris Bonus : quanquam diceris non esse bonus vir ; neque Bri-
tannus potest conjungi cum Bono.*

In Furippum. CXV.

- 115 **P**ars te Furippum vocitat, pars verò Furippum ;
Altera producens, altera corripiens.
Elige utrum malis : aut tende, aut corripe nomen.
Conveniet quodvis, fur, furiose, tibi.

INTERPRETATIO.

*Quidam te appellant Fūrippum, quidam autem Fūrrippum ; illi protrahentes primam sylla-
bam tui nominis, hi breviantes. Selige quod magis tibi lubet : vel produc, vel brevia tuum
nomen. Utrumlibet tibi congruet, fur, aut furiosus.*

NOTÆ.

*I. Conveniet quodvis, fur, furiose, tibi.] Fur quidem, si primam nominis tui pro-
ducas ; erit enim tunc Furippus insignis fur,
ut notat Vinetus. Hæc namque nomina
ἵππῳ, & βῶς, equus & bos, in compo-*

*sitione significationem vocis intendunt : vid.
epig. lxx. Si verò contrahas, à furendo
deductum videbitur Furippus, & sonabit
valde furiosum.*

Epicuri opinio. CXVI.

- 116 **Q**uod est beatum, morte & æternum carens,
Nec sibi parit negotium, nec alteri.

INTERPRETATIO.

*Quod est felix, & perpetuò immune ab interitu, neque sibi molestiam exhibet, neque al-
teri.*

NOTÆ.

*I. Quod est beatum, &c. nec sibi negotium,
&c.] Hanc sententiam Epicuri sic expri-
mit Diogenes Laërtius : τὸ μακάριον, καὶ
ἀφθαρτον, ὅτε αὐτὸ πᾶσι γινώσκουσιν, ὅτε
ἀδύνατον παύσασθαι. Meminit hujus Cicero l. 1.
de natura Deorum : Quæ enim (inquit)
nobis natura informationem Deorum ipsorum de-
dit, eadem insculpsit in mentibus, ut eos æternos
& beatos haberemus. Quod si ita est, verè expo-*

*sita illa sententia est ab Epicuro ; quod æternum
beatumque sit, id nec habere ipsum negotiū
quidquam, nec exhibere alteri. Itaque neque
irā, neque gratiā teneri ; quod, quæ talia es-
sent, imbecilla esse omnia, &c. Contra hanc
Epicureorum sententiam disputant Lac-
tantius in libro de Irā Dei, & Maximus
Tyrius sermone decimo nono, quos vi-
de.*

De homine pigro. CXVII.

117

Sanus piger febriente multò est nequior.
Potat duplum, dapesque duplices devorat.

INTERPRETATIO.

Deses homo benè valens longe deterior est febricitante. Bibit enim bis tantum, & deglutit bis tantum ciborum.

NOTÆ.

1. *Sanus piger, &c.*] Expressit hæc Ausonius ex illis Menandri apud Stobæum capite *πρὶ ἀρχίας.*

Ἀρχίης δὲ ὑγιαίνων τὸ πρὸς τὸν πολὺ

ἔστι ἀθλιώτερος, διπλὰ δὲ γὰρ μά-

τῶ

ἔστι

Id est:

Piger verò benè valens, febricitante multò est miserior: duplum videlicet frustra Comedit.

Affertur eadem ex Menandro sententia, non iisdem omninò verbis, à Theophylacto Simocato ep. 61: Ἀρχίης γὰρ ὢν ἀθλιώτερος ἐστὶ πρὸς τὸν πολὺ διπλάσια. Si piger sis, miserior es febricitante; cum frustra comedas dupla.

In Didūs imaginem. CXVIII.

118

Illa ego sum Dido vultu quem conspicias, hospes,
Assimilata modis pulchraque mirificis.
Talis eram: ² sed non, Maro quam mihi finxit, erat mens;
Vita nec incestis læta cupidinibus.
³ Namque nec Æneas vidit me Troïus unquam,
Nec Libyam advenit classibus Iliacis.
Sed furias fugiens atque arma ⁴ procacis Iarbæ,
Servavi, fateor, morte pudicitiam

INTERPRETATIO.

Ego sum Dido hac facie quam intueris, ô viator, formosa & representata mirum in modum. Eram huiusmodi: verum non is mihi erat animus, quem Virgilius mihi commentus est; neque mea vita gaudebat amoribus impudicis. Etenim neque Æneas Trojanus me unquam aspexit, neque appulit in Libyam navibus Trojanis. Verum ego vitare volens furorem & arma Iarbæ protervi, (non inficior,) custodivi castitatem meâ nece, perfosso pectore: quod pudicus gladius

NOTÆ.

1. *In Didūs imaginem.*] Extat incerti auctoris epigramma l. 4. Anthologiæ, Ausoniano huic perfimile:

Ἀρχίης τῶν Διδῶν ἐκαυδῆς, &c.

2. *Sed non, Maro quam mihi finxit, erat mens.*] De hac Virgilio fictione sic Macrobius Saturn. l. 5. c. 17. *Benè in rem suam vertit quidquid ubicunque invenit imitandum: adeò ut de Argonauticorum quarto, quorum scriptor est Apollonius, librum Æneidos suæ quartum totum penè formaverit, ad Didonem vel Ænean amatoriam continentiam Medea circa Jasonem transferendo: quod ita elegantius auctore dixerit, ut fabula lascivientis Didonis, quam*

falsam novit universitas, per tot tamen secula speciem veritatis obtineat, &c. tantum valuit pulchritudo narrandi, ut omnes Phœniissæ castitatis conscii, nec ignari manum sibi injecisse reginam, ne pateretur damnum pudoris, conniveant tamen fabulæ, & intra conscientiam veri fidem prementes, malint pro vero celebrari, quod pectoribus humanis dulcedo fingentis infudit.

3. *Namque nec Æneas, &c.*] Quod in odium Carthaginiensium commentus est Virgil.

4. *Procacis Iarbæ.*] Gætulorum regis, importuni Didūs amatoris; cujus ut odio-

Pectore transfixo: castus quod perculit ensis,
 Non furor, aut læso crudus amore dolor.
 Sic cecidisse juvat. Vixi sine vulnere famæ.
¹ Ulta virum, positis mœnibus, oppetii.
 Invida cur in me stimulaſti Musa Maronem,
 Fingeret ut nostræ damna pudicitiae?
 Vos magis historicis, lectores, credite de me,
 Quam qui furta deûm concubitusque canunt
 Falsidici vates; temerant qui carmine verum;
 Humanisque deos assimilant vitiis.

10

15

I N T E R P R E T A T I O.

feriit, non autem vesania, aut dolor crudelis ex amore violato conceptus. Gaudeo interiisse hoc modo. Vixi absque lesione mea famæ. Mortua sum, postquam ulta fui mortem mariti mei, & condidi muros. O Musa invida, quare instigasti Virgilium adversus me, ut comminisceretur me jacluram fecisse meae castitatis? Vos, lectores, habete potius fidem historicis de me, quam mendacibus poetis, qui celebrant furta & coitus Deorum: qui violant verum suis versibus; & fingunt Deos similes peccatis hominum.

N O T Æ.

fos complexus vitaret, gladio sibi pectus confodit ipso die nuptiarum, quas cum eo contrahere à populo suo, pacem hoc fœdere redimere cupiente, coacta fuerat. Ovid. Fast. 3.

1. Ulta virum, positis mœnibus occubui.]

Alludit ad hæc Didûs morientis verba Æneid. 4.

Urbem præclaram statui, mea mœnia vidi.

Ulta virum, pœnas inimico à fratre recepi.

De tribus incestis. CXIX.

119

* * * * *

In Castorem. CXX.

120

* * * * *

De amissa puella. CXXI.

121

¹ Tres fuerant Charites: sed dum mea Lesbia vixit, Quattuor. Ut periit, tres numerantur item.

I N T E R P R E T A T I O.

Tres fuerant Gratiae: verum fuerunt quattuor, donec mea Lesbia fuit in vivis. Postquam mortua est, tres recensentur ut prius.

N O T Æ.

1. Tres fuerant Charites.] Aglaia, Euphrosyne, Thalia; Jovis & Eurynomes filiae, apud Hesiodum.

1. *In Faustulum staturæ brevis Anicii Proбини. CXXII.*

- 122 **F**auſtulus inſidens formicæ, ut magno elephanto,
Decidit, & terræ terga ſupina dedit.
Moxque idem ad mortem eſt multatus calcibus ejus,
Perditus ut poſſet vix retinere animam.
Vix tamen eſt fatuſ: Quid rides, improbe Livor?
Quod cecidi? cecidit non aliter Phaëton.

INTERPRETATIO.

Fauſtulus cum equitaret in formicâ, tanquam in elephante ingenti, delapſus eſt, & proſtratus humi in dorſum. Et ſtatim percuffus eſt ille idem ejus pedibus ad necem uſque, adeò ut peſſime multatus agere poſſet retinere ſpiritum. Ægre tamen hæc dixit: quare rides, ô mala invidia? quoniam corruï? Phaëton corruit eodem modo.

NOTÆ.

1. In Fauſtulum ſtaturæ brevis Anicii Proбини.] Intellige nanum Anicii Proбини. Eſt porro in hoc epigrammate inſulſa hyperbole, quæ deſumpta & expreſſa videtur ex Græco Lucillii εἰς λεπίδης l. 2°. Anthol. Ἰ' πωδῶν μύρμηκι Μενίτραι, &c.

In Eunum liguritorem. CXXIII.

- 123 * * * * *

In eundem Eunum. CXXIV.

- 124 * * * * *

In eundem Eunum. CXXV.

- 125 * * * * *

In eundem Eunum. CXXVI.

- 126 * * * * *

In eundem Eunum. CXXVII.

- 127 * * * * *

Ad eundem pædagogum Liguritorem. CXXVIII.

128

* * * * *

In Medæ imaginem. CXXIX.

129

M Edæam vellet quum pingere ² Timomachi mens,
³ Volventem ⁴ in natos ⁵ crudum animo facinus;
 Immanem exhaustit rerum in diversa laborem,
 Fingeret affectum matris ut ambiguum.
 Ira subest lachrymis, miseratio non caret ira.
 Alterutrum videas, ut sit in alterutro.
⁶ Cunctantem satis est. ⁷ Nam digna est sanguine mater
 Natorum; ⁸ tua non dextera, Timomache.

INTERPRETATIO.

Cum ingenium Timomachi cuperet pingere Medæam, mente agitantem dirum scelus adversus suos filios; insumpsit laborem immensum ad res contrarias pingendas, ut scilicet exprimeret ancipitem affectum matris. Furor apparet sub lacrymis ejus, misericordia cum irâ conjuncta est. Aspicias quomodo alterum inest alteri. Satis est pinxisse eam contabundam. Hanc enim matrem decet fundere cruorem filiorum suorum; tuam verò manum non decet, ô Timomache.

NOTÆ.

1. In Medæ imaginem.] Lib. 4. Anthol. cap. εἰς ἡρώδης, extant duo Græca epigrammata in eandem imaginem; alterum Antiphili Bizantii, alterum incerti auctoris: quæ vide.

2. Timomachi mens.] In altero Græcorum epigrammatum Τιμομάχου χερσὶν Timomachi manus, in altero τέχνη Τιμομάχου ars Timomachi. De hac porro Medæ statuâ Timomachi manu elaboratâ sic Plin. l. 35. nat. historiæ c. 11. Timomachus Bizantius Cesaris Dictatoris ætate, Ajacem ei pinxit & Medæam, ab eo in Veneris genitricis æde positâ, octoginta talentis venundatâ. Et infra eod. cap. Illud verò perquam rarum, ac memoriâ dignum, etiam suprema opera artificum imperfectasque tabulas; sicut Irim Aristidis, Tyndaridas Nicomachi, Medæam Timomachi, & quam diximus Venerem Apellis, in majori admiratione esse, quàm perfectâ. Quippe in iis lineamenta reliqua, ipseque cogitationes artificum spectantur: atque in lenocinio commendationis dolor est; manus, cum id agerent, extincte desiderantur.

3. Volventem.] Ex zelotypia.

4. In natos.] Quos ex Jasone suscepit. Mermerum & Phereten nominat Pausanias in Corinthiacis.

5. Crudum facinus.] Cædem eorum, quam perpetravit.

6. Cunctantem satis est.] Subintellige pinxisse, aut aliquid simile.

7. Nam digna est sanguine natorum.] Sic rectè Mariang. Accursius & ad mentem Antiphili Byzantii epigram. suprâ laudato:

αἷμα δὲ τέκνων
 ἔπρεπε Μυδείῃ, κ' ἔχερ' Τιμομάχου.

cum prius legeretur indigna est sanguine, &c. Digna autem sanguine natorum dicitur mater illa; non quia mater, sed quoniam Medea, impotens femina, crudelis, venefica, omni scelere coinquinata, & quod caput rei est, zelotypa.

8. Tua non dextera, Timomache.] Quæ polluta videretur, si matrem exhibuisset natorum sanguine fœdatam.

In

In eandem. CXXX.

130

¹ Q Uis te pictorum simulavit, pessima ² Colchis,
 In natos crudum volvere mente nefas?
 Usque adeone fitis puerorum haurire cruorem,
 Ut ne picta quidem parcere cæde velis?
 Numnam te pellex stimulat? numne alter Iason,
 Altera vel ³ Glauce sunt tibi causa necis?
⁴ Quin ne picta quidem sis barbara. Namque tui vim
⁵ Cera tenax zeli concipit immodicam.
 Laudo Timomachum, ⁶ matrem quod pinxit in ense
 Cunctantem, prolis sanguine ne maculet.

INTERPRETATIO.

Quisnam ex pictoribus, ô scelestissima Colchis, pinxit te agitantem animo facinus crudele adversus tuos filios? an tantopere cupis fundere sanguinem istorum puerorum, ut vel picta tantum nolis abstinere ab homicidio? An tori succuba instigat? an alter Jason, aut altera Creüsa impellunt te ad istam cædem? Quin etiam sis barbara, etiamsi tantum picta sis. Cera enim retinens figurarum exprimit immoderatam violentiam tuæ zelotypiæ. Laudo Timomachum, quoniam representavit matrem cum gladio dubitantem, ne inquinet eam cruore filiorum.

NOTÆ.

1. Quis te pictorum, &c.] Epigrammatis huius sensus expressus est è Græco Philippi cujusdam l. 4. Antholog. quod incipit:
 Τίς σε, Κολχίς ἄθεσμε, σωέγραφεν,
 &c.

Sunt & eodem in libro Anthol. septem alia in hanc Medæ picturam diversorum Græca epigrammata; quæ vide.

2. Colchis.] Medea Ætæ Colchorum regis filia.

3. Glauce.] Quæ & Creüsa, Creontis Corinthiorum regis filia, quam Jason duxit, repudiata Medea: cujus contumeliæ ipsa impatiens, filios ex Jafone susceptos interfecit, novam nuptam venenatæ pallæ munere unâ cum Creontis regiâ concremavit.

4. Quin ne picta quidem sis barbara.] Lege quin &, id est, quin etiam, & sis non sis; ut sit sensus in interpretatione expressus.

5. Cera.] Quidam creta. At Græcum ep. cum habeat ἐν κηροῖς, cera hic est legendum. Nec minus enim ceris variorum co-

lorum resolutis & inductis pingebant, quàm cretis tritis & dilutis. Plin. l. 22. c. 14. Variosque in colores pigmentis trahitur (cera) ad reddendas similitudines, &c. Eiusmodi picturæ encausticæ dictæ sunt. Idem Plin. l. 35. c. 11. Ceris pingere ac picturam inurere quis primus excogitaverit, non constat. Quidam Aristidis inventum putant, postea consummatum à Praxitele. Sed aliquanto vetustiores encausticæ picturæ extiterê, ut Polygnoti, & Nicanoris, & Arcesilai Pariorum. Lysippus quoque Æginæ picturæ suæ inscripsit ἐνέκαυσεν (id est, inussit) quod profecto non fecisset, nisi encausticâ inventâ. Vide epigram. 26. notata ad hæc verba: Ceris inurens januarum limina, &c.

6. Matrem quod pinxit in ense cunctantem,] Id est cum ense, vel tenentem ensẽ; ense armatam, & cunctantem, feriretne conatos. Sic apud Virg.

Horridus in jaculis & pelle Lybistidis
 urse,

sic Florus l. 1.

Juventus in equis & armis.

In quendam qui levius sibi inguina faciebat. CXXXI.

131

* * * * *

K

In cæcum, & claudum. CXXXII

132

Insidens cæco graditur pede claudus utroque.
 Quo caret alteruter, sumit ab alterutro.
 Cæcus namque pedes claudum gressumque ministrat:
 At claudus cæco lumina pro pedibus.

INTERPRETATIO.

Claudus ambobus pedibus incedit gestatus à cæco. Alter ab altero mutuatur id, quod non habet. Etenim cæcus præbet claudum pedes & incesum: claudus verò præbet cæco oculos pro pedibus.

NOTÆ.

I. *Insidens cæco, &c.*] Quatuor extant in hoc argumentum epigrammata Græca Anthol. l. i. c. 4. ex quibus hoc Leonidæ afferre non pigebit, quod his Ausonianis satis respondet:

Τυφλὸς ἀλητεύων χεῖλόν ποδὶς ἤρ-
 ζαζεν,
 Ὅμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερχανίζόμε-
 νος.
 Ἀμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἐνὸς φύσιν ἤρ-

μοθῆσιν,

Τέλλειπες ἀλλήλοισ ἀντιπαροχόμε-
 νοι.

Id est:

*Cæcus errans claudum pedibus portabat,
 Oculis alienis remuneratus.*

*Ambo autem semiperfecti ad unius natu-
 ram coaptati sunt,*

*Quod deerat sibi invicem retribuën-
 tes.*

Idem. CXXXIII.

133

Ambulat insidens cæco, pede captus utroque:
 Atque alterna subit munia debilitas.
 Nam cæcus claudum pede commodat: ille vicissim
 Mutua dat cæco lumina pro pedibus.

INTERPRETATIO.

Orbatus ambobus pedibus incedit, incumbens cæco: & infirmi illi præstant sibi mutua officia. Cæcus enim juvat claudum pedibus: ille vice versâ commodat suos oculos cæco pro pedibus.

De divite & paupere. CXXXIV.

134

Non est dives opum dives, nec pauper inopsque
 Infelix: alio nec magis alter eget.
 Dives eget gemmis, Cereali munere pauper.
 Sed quum egeant ambo, pauper egens minus est.

INTERPRETATIO.

Abundans divitiis non est locuples: neque egenus & pauper est miser: neque alter plurimum indiget, quàm alter. Opulentus indiget pretiosis lapillis, inops indiget donis Cereris. At cum uterque indigeat, inops minus indigens est.

NOTÆ.

I. *Pauper egens minus est.*] Panis enim, cujus egens est pauper, vilior multò est gemmis, quibus eget dives, & longè fa-

cilius parari potest. In hanc sententiam Apul. in Apologia: *Is plurimum habebit, qui minimum desiderabit.*

De Penelope. CXXXV.

135

Intemerata procis, & tot servata per annos
Oscula, vix ipsi cognita Telemacho.

Hinc mea virginitas² facibus tibi luxit adultis:

³ Arsit & invidiâ principe verus amor.

Sæpe ego mentitis tremui nova femina somnis;

Lapsaque non merito sunt mihi verba sono.

Et tamen ignotos sensi experrecta dolores,

Strataque tentavi sicca pavente manu.

Nam tibi anhelanti, supremaque bella moventi

Paruit indulgens & sine voce dolor;

Dente nihil violare fero, nihil unguibus ausæ;

Fœdera nam tacitâ pace peregit amor.

Denique non aviam tremulo clamore vocavi:

Nec prior obsequio serva cucurrit anus.

Ipsa verecundo tetigi pallorē puellas,

Impositum teneri falsa pudoris opus.

INTERPRÉTATIO.

Oscula illibata amatoribus, & custodita per tot annos, vixque nota ipsi Telemacho. Deinde mea virginitas pro te illustrata est tædis incensis: & amor sincerus inflammatus est in fideli principe. Sæpe ego rudis mulier trepidavi in falsis somniis; & voces mihi elapsæ sunt non digno murmure: & tamen, ubi sum experrecta, dolores antea ignotos sensi, manuque timidâ siccum tentavi thalamum. Dolor enim mutus, & obsequiosus paruit tibi anhelanti, & bella moventi ultima; cum non ausa essem ledere quidquam savo dente, aut unguibus: amor enim conciliavit inter nos pacem tacito fœdere. Postremo non accivi aviam vociferatione trepidâ: neque vetula ancilla promptior ad obediendum accurrit. Ego ipsa movi virgines pallorē meo pudibundo, prodens vultu opus teneri pudoris amissi, ad quod adacta sum.

NOTÆ.

1. De Penelope.] Fragmentum hoc esse justî poëmatî rectè monet Scaliger. Porro titulo huic de Penelope locum dedisse videntur duo priores versus, in quibus de Proci & Telemacho mentio injicitur. Sed si extarent primi hujus fragmenti versus, fortè titulum alium nobis suppeditarent. Nam, ut aperiâ quod suspicor, oscula Penelopes commemorata hic tantum mihi videntur similitudinis alicujus gratiâ cum castis osculis mulieris illius, quæ hic maritum alloquitur, quæcumque tandem illa sit. Conjecturam meam fulciunt quæ sequuntur ab hoc disticho aliena: Hinc mea virginitas, &c.

2. Facibus tibi luxit adultis.] Facibus scilicet jugalibus, cum ipsa virgo flammeo velata in domum ejus duceretur. Vulgò hic legitur *lucit*, minus aptè. G. Canterus reposuit *luxit*, quod antiquitus sæpè sic scriptum *lucit*; undè suspicatur *lucit* per corruptionem tractum esse.

3. Arsit & invidiâ principe verus amor.] Quid sibi velit *invidiâ principe*, & quis sit hujus versiculi sensus, ut verum fatear, non satis capio. Fortassè legendum *in fidâ principe*. Sic certè apertus sensus efficietur, quem in interpretatione exhibui. & hinc colligere erit principem fœminam hic loqui. De conjecturâ hac judica lector.

In Grammaticum. CXXXVI.

136

Felix Grammaticus non est : sed nec fuit unquam ;
 Nec quisquam est felix nomine Grammaticus.
 At si quis felix præter fatum extitit unquam ;
 Is demum excessit Grammaticos canonas.

INTERPRETATIO.

Felix non est Grammaticus : at neque unquam fuit ; neque ullus nunc est Grammaticus qui vocetur felix. Verum si ullus unquam fuit felix contra fatorum decretum , ille tandem prætergressus est regulas Grammaticæ.

NOTÆ.

1. In Grammaticum.] Cui nomen *Felix*, in quâ voce totum epigrammatis acumen vertitur.

De infauſto matrimonio Grammatici. CXXXVII.

137

Arma virumque docens, atque arma virumque peritus,
 Non duxi uxorem, sed magis arma, domum.
 Namque dies totos, totasque ex ordine noctes
 Litibus oppugnat meque, meumque larem ;
 Atque ut perpetuis dotata à Marte duellis,
 Arma in me tollit, nec datur ulla quies.
 Jamque repugnanti dedam me, ut denique victum
 Jurget ob hoc solum, jurgia quòd fugiam.

INTERPRETATIO.

Ego qui doceo arma virumque, & qui scio imprimis arma virumque, non deduxi conjugem in domum meam, sed potius arma. Ipsa enim vexat jurgiis & me & meam domum per solidos dies & solidas noctes uno tenore ; & veluti à Marte in dotem acceperit assidua certamina, erigit arma adversus me, & nulla cessatio mihi conceditur. Et mox permittam me ipsi contra luctanti ; ut tandem cum victus fuero, propter id tantum mecum rixetur, quod vitem rixas.

NOTÆ.

1. Arma virumque docens.] Virgilii *Æneida*, cujus initium, *Arma virumque cano*.

De Auxilio Grammatico. CXXXVIII.

138

Emendata potest quænam vox esse magistri,
 Nomen qui proprium cum vitio loquitur?

INTERPRETATIO.

Quenam oratio potest esse castigata præceptoris, qui peccat cum effert suum ipsius nomen ?

NOTÆ.

1. De auxilio Grammatico.] Ut à voce, *similia* ; sic ab *auxilium*, *Auxilius*, nomen illius Grammatici.
desiderium factum est nomen proprium *Desiderius*, à *præsidium* nomen *Præsidius*, & alia

Auxilium te nempè vocas. Inscite magister,
 1 Da rectum casum; jam 2 Solicifmus eris.

INTERPRETATIO.

scilicet appellas te *Auxilium*. Præceptor ignare, cedo nominativum casum tui nominis; statim eris solæcismus.

NOTÆ.

1. *Da rectum casum.*] Erit *Auxilius*; quod per: solum scribere: sic *synaliphe* pro *synalæphe*: cimiterium pro cæmiterium. Quin & *Aulidus*, pro *Aulædus*, apud Martianum Capellam, & *tragidi* pro *tragædi* in glossis reperitur. Σολικισμός igitur pro σολοικισμός, sublato o diphthongi oi & retento solum i.
2. *Solicifmus eris.*] Usitatissimum fuisse Ausonii ætate observat Salmasius, quæ per æ à Græcâ diphthongo oi scriberentur,

De fratribus Thebanis. CXXXIX.

139

1 **N** Ec Stygiis lucis ineunt sua fœdera 2 fratres
 Oedipodionidæ, de misero ah miseri!
 Namque etiam 3 ex uno surgentes aggere flammæ
 In diversa sui diffiliunt cineris.
 Infandos juvenes! quos nec discordia cassos
 Luce, nec in semet linquit atrox animus.
 4 Atque utinam & Thebas quissent partirier ipsas,
 Regnorum & metas, ut cinerum nebulas!

INTERPRETATIO.

Fratres filii Oedipi, (proh quàm infelices nati ex infelici patre!) ne in silvis quidem infernis redeunt in concordiam. Flammæ enim quoque prodeuntes ex eadem pyrâ, diffugiunt in partes diversas à suo cinere. O juvenes scelestos! quos neque odium, neque mens in se ipsam sœva descivit etiam vitâ privatos. Atque utinam potuissent dividere ipsas Thebas, & fines suorum regnorum, quemadmodum dividunt fumum sui busti!

NOTÆ.

1. *Nec Stygiis lucis.*] Id est, ne post mortem quidem.
2. *Fratres Oedipodionidæ.*] Eteocles & Polylices filii Oedipodis.
3. *Ex uno surgentes aggere flammæ in diversa, &c.*] Statius de hoc fraterni rogi diffidio l. 12. Thebaidos, vers. 429. & seqq. Ecce iterum fratris primos ut contigit artus
 Ignis edax, tremuere rogi, & novus advena bustis
 Pellitur, exundant diviso vertice flammæ;
 Alternosque apices abruptâ luce coruscant:
 Pallidus Eumenidum veluti commiserit ignes
- Orcus, uterque minax globus, & conatur uterque*
Longius, ipsæ etiam commoto pondere, paulum
Secessere trabes, &c.
 Vid. Pausan. in Bœoticis, Euripid. in Phœnissis, Ovid. l. 5. Trist. eleg. 6.
4. *Atque utinam & Thebas quissent partirier ipsas.*] Quod cum non possent; sic inter se pacti erant, ut alternis annis imperarent. Atque inde discordia & bellum inter eos ortum; cum Eteocles cui, utpote natu majori, primus imperii annus cesserat, regnandi dulcedine illectus, petenti ex fœdere fratri regnum vicissim tradere noluiſſet. Est in hos fratres Bianoris epigramma l. 3. Anthol. cap. 14. quod vide.

De ingratis, ex Menandro. CXL.

140. **N** Il homine terra pejus ingrato creat.
 Vicinus, hospes, notus, ignotus, cliens,
 Et si qua genera civium sunt id genus,
 Si quid petenti promptus opis impertias;
¹ Ut misereare, gratia actutum perit.

INTERPRETATIO.

Tellus nihil producit deterius homine ingrato. Sive sit vicinus, sive hospes, sive cognitus, sive incognitus, sive cliens, & si qui alii populares sunt hujus generis, si tu præsto præbeas aliquod subsidium ipsi roganti, ut ut te ejus misereat, illico intercidit tibi omnis gratia.

NOTÆ.

1. *Ut misereare.*] Vel, ita ut ejus miserearis, vel potius (quod in interpretatione expressi) *ut ut ejus miserearis*, hoc est, quo modo ejus misertus, ipsi subvenias.

¹ De Demosthene. CXLI.

141. **D** Iscere si cupis, à doctis quam multa licebit.
 Quæ nosti, meditando velis inolescere menti.
² Quæ didicisti, haud dum dicendo absumere tendas.

INTERPRETATIO.

Si vis discere, poteris discere plurima à peritis. Cura ut ea, quæ scis, alius insigantur animo recogitando. Neque adhuc velis consumere quæ didicisti, ea eloquendo præproperè.

NOTÆ.

1. *De Demosthene.*] Quæ sit hujus epigraphes ratio, & quomodo hæc ad Demosthenem pertineant, non satis video. Nisi fortè versus hos, *Quæ nosti meditando velis inolescere menti. Quæ didicisti, haud dum dicendo absumere tendas*, referre velis ad diutinam illam Demosthenis meditationem, & exercitationem, quâ priusquam in forum prodiret, nativam correxit balbutiem, & summam dicendi facilitatem sibi comparavit.

2. *Quæ didicisti haud dum, discendo adsumere tendas.*] Hæc est Pulmanni & Grævii correctio. Prius legebatur *Quæ didicisti, haud dum dicendo absumere tendas*; cujus sensum quia non perceperunt statim, correxerunt quod intelligebant minus. Ego retinendam hanc lectionem censeo, quam sic expono; *ne statim velis, ea, quæ didicisti, priusquam animo alte infederint, dicendo futiliter efferre in vulgus.*

De uxore deformi. CXLII.

De fortunæ varietate. CXLIII.

143

Fortuna nunquam sistit in eodem statu.
Semper movetur; variat, & mutat vices.
Et summa in imum vertit, ac versa erigit.

INTERPRETATIO.

Nunquam Fortuna manet in eodem situ. Perpetuò agitur; mutat & invertit suas vicissitudines, & dejicit suprema in infimum, atque extollit dejecta.

In Stellam. CXLIV.

144

Stella prius superis fulgebas Lucifer: at nunc
Extinctus, cassis lumine Vesper eris.

INTERPRETATIO.

O Stella lucebas antehac apud vivos tanquam Lucifer: jam verò cum sis mortuus, eris Vesper apud privatos vitâ,

NOTÆ.

1. Stella prius superis, &c.] Exprimit Græcum hoc Platonis lib. 3. Anthol. & apud Diogenem Laert. in ejus vitâ, & Apuleium, in Apologia:

Α' ἔρ, πρὶν μὲν ἐλαμπεῖς ἐνὶ ζωοῖσιν
ἐώσ,

Νῦν δὲ θανὼν λάμπεῖς ἔσπερ' ἐν
φθιμένοισι.

Id est:

Stella, prius quidem lucebas inter vivos
Lucifer.

Nunc verò mortuus lucas Vesper inter
mortuos.

Α' ἔρ nomen fuit pueri à Platone amati, quemadmodum Stella hîc, & sæpè apud Martialem, pueri nomen est. Alludit autem ad stellam Veneris, φωσφόρον Græcis dictam; quæ, ut ait Plin. l. 2. solem præveniens, & ante matutinum exoriens, Lucifer nomen accepit, ut sol alter diem maturans. Contra, ab occasu refulgens, nuncupatur Vesper, ut prorogans lucem, vicemque lunæ reddens.

Ex Menandro. CXLV.

145

Re fruire, ut natus mortalis: dilige sed rem,
Tanquam immortalis. ² Sors est in utroque verenda.

INTERPRETATIO.

Utere tuis opibus, tanquam genitus mortalis: at cura tuas opes, quasi sis immortalis. Utrumque enim fortuna timenda est.

NOTÆ.

1. Re fruire, ut natus mortalis.] Non ex- tant Græca Menandri, è quibus hæc conversa esse innuit titulus. At illa lib. 1. Anthol. sub Luciani nomine leguntur huc facientia:

Ὡς τεθνηζόμενος, τῶν σῶν ἀγαθῶν
ἀπόλαυε,

Ὡς δὲ βιωσόμενος, φείδεο σῶν κτεά-
των.

Ἔστι δ' ἀνὴρ σοφὸς ἔτ', ὃς ἄμφω
πᾶντα νοήσας,

Φειδῶι καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμό-
σασκεν.

Id est:

Tanquam moriturus, tuis bonis fruire:

Ut verò victurus, parce tuis opibus.

Est enim vir sapiens hic, qui ambobus
consideratis,

Parsimonie & sumptuum modum adhibuit:
similia habet Isocrates ad Demonicum.

2. Sors est in utroque verenda.] Si nempè rei parcius es, in mediis opibus indige- bis, genium tuum semper miserè defrau- dans: si negligentior sis, quàm par est, & genio nimis indulseris; brevi decides in pudendam egestatem,

Ad Notarium velocissimè excipientem. CXLVI.

146

² Puer notarum ³ præpetum
Sollers minister, advola.

⁴ Bipatens pugillar expedi,

Cui multa fandi copia,

⁵ Punctis peracta singulis,

Ut una vox absolvitur.

Evolvo libros uberes,

Instarque densæ grandinis

Torrente lingua perstrepo.

Tibi nec aures ambigunt,

⁶ Nec occupatur pagina.

INTERPRETATIO.

Heus puer perite minister notarum celerum, accurre. Para codicillum utrimque patulum, in quo larga oratio, exarata singulis punctis singulas voces exprimentibus, perscribitur tanquam unicum verbum. Perlego libros copiosos, & pronuntio linguâ præcipiti ad exemplum spissæ grandinis. Et tamen neque aures tuæ dubitant, neque pagina tua impletur.

NOTÆ.

1. *Ad Notarium, &c.*] Alium titulum profert Vinetus ex vetusto libro Tili: *In Notarium in scribendo velocissimum.* Notarius autem est, qui loquentis verba compendii causâ notis excipit, ταχυγράφος ob scribendi celeritatem, & σημειογράφος, quod signis (id est notis) scriberet, in Glossis dictus. Suidæ ὑπογράφους exceptor. Duplex fuit apud veteres scribendi ratio, fusa scilicet & compendiaria. Illa, Græcis καλλιγραφία dicta, verba singula suis omnibus litteris exprimebat, quâ hodie utimur: hæc ταχυγραφία (Notaria Latinis) notis, seu signis singulis singulas syllabas, & sæpè singula vocabula excipiebat. Desiit hæc esse in usu. Extant tamen aliquot veterum notarum collectiones, Valerii Probi Grammatici, Petri Diaconi ad Conradum primum Imperatorem; est & Magnonis notarum juris collectio ad Carolum Regem. Notarum inventionem Euseb. in Chronico Tironi Ciceronis liberto tribuit. Post eum Isidorus Persannium quendam & Philargium, quem Samium fuisse ait Diaconus ad Conradum Imperatorem, & Aquilam Mecœnatis libertum notarum inventores nominat. l. 1. orig.

c. 21. Lipsius in epist. ad Leonardum Lessium S. I. Theologum, quæ est 27. Centuriæ primæ ad Belgas, Græcis inventarum notarum gloriam dat, ac nominatim Xenophonti philosopho & historico, de quo Diog. Laert. in ejus vita καὶ πρῶτος ὑποσημειώσας τὰ λεγόμενα, εἰς ἀνθρώπους ἤγαγεν. Primus notis excipiens dicta (Socratis) in lucem hominesque protulit. Isidorus dicto loco & Pet. Diacon. l. ad Conrad. addunt Senecam (Lipsius patrem intelligit) contracto omnium digestoque, & aucto numero, opus effecisse in quinque millia notarum.

2. *Puer notarum præpetum.*] Carmen est Iambicum dimetrum.

3. *Præpetum.*] Velocium, quibus velociter scribitur.

4. *Bipatens pugillar.*] Pugillares & pugillaria numero multitudinis vulgò leguntur: at pugillar in singulari rarò invenias. De pugillaribus vide Agell. lib. 17. c. 9.

5. *Punctis.*] Notulis instar punctorum minutis.

6. *Nec occupatur.*] Sic Tollius ex Vossiano MS. & quibusdam vet. editt. plano satis & aperto sensu: nec suo tamen sen-

Et

Et mota parce dextera
 Volat¹ per æquor cereum.
 Quum maximè nunc proloquor
 Circumloquentis ambitu,
 Tu senfa nostri pectoris
²Ut dicta jam ceris tenes.
 Sentire tam velox mihi
 Vellem dedisset mens mea,
 Quam præpetis dextræ fuga
 Tu me loquentem prævenis.
 Quis, quæso, quis me prodidit?
 Quis ista jam dixit tibi,
 Quæ cogitabam dicere?
 Quæ furta corde in intimo
 Exercet ales dextera?
 Quis ordo rerum tam novus,
³Veniat in aures ut tuas,
 Quod lingua nondum absolverit?
 Doctrina non hæc præstitit:
 Nec ulla tam velox manus

15

20

25

30

INTERPRETATIO.

Et manus tua leviter agitata currit per planitiem ceream. Nunc cum imprimis loquor circuitu circumloquentis, tu jam habes notatas in tuis pugillaribus cogitationes mei animi; perinde ac si jam prolata essent. Cuperem ut meus animus mihi concessisset cogitare æquè celeriter, ac tu me dicentem antevertis cursu manus volucris. Quis, oro, quis revelavit tibi mentem meam? quis jam tibi aperuit ea, quæ meditabar loqui? qualia furta tua præpes manus perpetrat in imo meo pectore? quanam est hæc tam nova rerum dispositio, ut id perveniat ad tuas aures, quod mea lingua necdum peregit? Non scientia tibi tribuit ista: neque est ulla alia dextera adeò vo-

NOTÆ.

su caret, quod est in quibusdam aliis nec aucupatur; id est, non divinas scribendo, neque arripis quod tibi primum in mentem venit, quod faciunt ii, qui cum celerius dictantis verba elapsa sunt, aucupantur extremos eorum sonos, & consona quædam iis, sæpè valdè absurda, scribunt.

1. Per æquor cereum.] Per planitiem pugillarium cerâ illitam. Titinnius apud Charisium:

Velim ego esse arare campum cereum.

2. Ut dicta] Sic Tollius: in vulgatis *vix dicta*; quod non sperno. Huc pertinent ista Manilii Astronom. l. 4. ubi de eo qui

sub Virginis signo natus sit:

Hic scriptor erit felix, cui littera verbum est,

Quique notis linguam superet, cursumque loquentis.

Excipiet longas nova per compendia voces.

3. Veniat in aures ut tuas, quod lingua nondum absolverit.] Martial. l. 14. epig. 208.

Notarius

Currant verba licet, manus est velocior illis:

Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

L

1 Celeripedis compendii.
 Natura munus hoc tibi,
 Deusque donum tradidit :
 Quæ loquerer ut scires prius :
 Idemque velles, quod volo.

35

INTERPRETATIO.

lucris ad currendum compendii causa. Natura, & Deus, dederunt tibi hanc dotem, & hoc munus : ut nosset quæ dicerem, antè quàm ea dixissem : & idem intenderes, quod ego intendo.

NOTÆ.

1. Celeripedis compendii.] Celeripes qui nit autem eo ipso die ille celeripes, quem Salpedes habet celeres apud Ciceronem epistolarum ad Atticum libro nono : Veras.

AUSONII

BURDIGALENSIS

EPIGRAMMATA IV.

QUIBUS

FASTORUM A SE DIGESTORUM

MEMINIT.

¹ Ausonius Hesperio filio salutem. I.

I47

I Gnota ² æternæ ne sint tibi tempora Romæ,
Regibus, & Patrum ducta sub imperiis,
³ Digessi Fastos, & ⁴ nomina ⁵ perpetis ævi
Sparsa jacent Latiam si qua per historiam.

INTERPRETATIO.

Ne anni Romæ immortalis, transacti sub Regibus, & sub authoritate Senatorum sint tibi incogniti, disposui ordine Fastos, & nomina temporum continuâ serie ductorum; quæcunque

NOTÆ.

1. *Ausonius Hesperio, &c.*] In quibusdam codicibus legitur hæc epigraphæ: *De suo fastorum libro ad Gregorium. In aliis Conclusio. Ausonius Hesperio filio salutem.* Unde patet versus hos in fine Fastorum, quorum hic meminit, scriptos fuisse. Hesperius porro hic Ausonii fuit ex Sabinâ conjuge filius, ut patebit ex dicendis ad carmen 9. parentaliū.

2. *Æternæ, &c. Romæ.*] Epitheton urbis dominæ frequens apud Ovidium, Julium, Frontinum, Marcellinum, & alios. Æterni quoque dicti Rom. Imperatores. Symmach. ep. 4. ad Auson. *Quum æternorum Principum jam pridem signa comitarer.*

3. *Digessi Fastos.*] Periêre Ausoniani illi Fasti, sive metris, sive prosâ oratione scripti; nec de iis quidquam ad nos pervenit, præter hæc quatuor epigrammata.

4. *Nomina perpetis ævi.*] Id est, nomina Consulū cæterorumque Magistratuum, atque etiam Imperatorum; qui per ævum illud rem Romanam administrarunt.

5. *Perpetis ævi.*] Id est, perpetui, continui: quidam *præpetis* legunt, hoc est *velocis*; quod quamvis ævo, seu tempori, satis conveniat, minus tamen quadrat huic loco, quam *perpetis*.

L ij

Sit tuus hic fructus, vigilas accipe noctes.

Obsequitur studio nostra lucerna tuo.

Tu quoque¹ venturos per longum confere Janos,

Ut mea congeffit pagina præteritos.

² Exemplum jam patris habes : ³ ut protinus & te

Aggreget Ausoniis purpura consulibus.

5

10

INTERPRETATIO.

sunt dispersa per historiam Romanam. Fruere his, cape lucubrationes factas à nobis vigilando per noctes. Lampas mea obsecundat tuo studio. Tu etiam collige annos futuros in multum ævum, quemadmodum mea charta colligit ante actos. Nunc habes exemplum patris : ut purpura te etiam mox consociet Consulibus Romanis.

NOTÆ.

1. *Venturos per longum confere Janos.*] Id est, diu vive, & multos annos vitæ numerare. Jani pro annis synecdoche partis pro toto.

2. *Exemplum jam patris habes, &c.*] Codex Tillii à Vineto citatus distichum hoc sic legit :

Exemplo confide meo. Sic protinus & te

Explicit Ausoniis purpura consulibus.

3. *Ut protinus & te aggreget Ausoniis, &c.*] Id est, ut tu quoque dein post me Consul fias. Votum est patris, quod in filio adimpletum non fuit. Proconsulem factum esse probat Ausonii nostri Epicedium in Julium patrem : sed obtigisse ei consulatum, nihil est unde conjici possit.

Supputatio ab Urbe condita in consulatum nostrum. II.

148

¹ Annis undecies centum conjunge quaternos,
² Undecies unumque super, ³ trieterida neſte.
 Hæc erit æternæ ſeries ab origine Romæ.

INTERPRETATIO.

Adde quatuor annos mille & centum annis, & præterea undecies unum, junde tres annos. Hic erit numerus à primordiis Romæ immortalis.

NOTÆ.

1. *Annis undecies centum, &c.*] Si numeros hosce omnes in unum colligas, efficiuntur mille centum & octodecim anni ab Urbe condita ad Aufonii conſulatum; ut patet ex hoc ſchemate: qui
 numerus etiam ex ſequenti epigram. colligitur. At plures
 ab U. C. ad Aufonium Conſulem anni in Faſtis Conſularibus
 Sigonii, Haloandri, Onuphrii, 1100
 aliſque vulgatis numerantur. Hi enim 4
 Decium Aufonium Magnum cum Herinogeniano Olybrio Conſulem exhibent anno U. C. 1132. milleſimo centeſimo triceſimo ſecundo, Chriſti 379°. Sed cum de conditæ Romæ tempore inter auctores 11
 3

non ſatis conſtet, aliique maturius, alii tardius conditam exiſtiment; non mirum ſi Aufonii rationes cum noſtris Faſtis non congruant. Eratoſthenes, Pomponius Atticus, M. Tullius, Cornel. Nepos, quos Chronographi noſtri ſequuntur, Romæ incunabula ſtatuunt circa Olympiadem ſextam, aut ſeptimam. Alii, quos ſequutus videtur Aufonius, tardius paulò conditam Urbem memorant; ut Fabius Piſtor Olymp. 8. Lucius Cincius Olymp. 12.

2. *Undecies unumque.*] Et undecies unum, hoc eſt undecim.

3. *Trieterida.*] Spatium trium annorum. Græcum eſt *τρεῖς*.

De eodem ad Proculum. III.

149

Urbis ab æternæ deductam rege ¹ Quirino
 Annorum ſeriem quum, ² Procule, accipies;
 Mille annos, centumque, & bis fluxiſſe novenos
 Conſulis Aufonii nomen aduſque leges.
 Fors erit, ut, luſtrum quum ſe cumulaverit iſtis,
 Conſectam Proculus ³ ſignet Olympiadem.

INTERPRETATIO.

Procule, quando diſces ordinem annorum tractum à Romulo rege immortalis civitatis; leges mille, & centum, & octodecim annos elapſos fuiſſe uſque ad annum inſignitum nomine Aufonii Conſulis. Fortaſſe eveniet, ut poſtquam ſpatium unius Olympiadis ſuperadditum fuerit hiſ, Proculus denominet extremum annum illius.

NOTÆ.

1. *Quirino.*] Romulo.
2. *Procule.*] Is eſt de quo epig. 34. ad libellum ſuum.
3. *Signet.*] Suo nomine; cum erit Con-

ſul: quem tamen conſulatum ei auguratur Aufonius, aſſecutus non eſt Proculus iſte; neque inter conſules legitur ejus nomen.

In fine ejusdem libri additi. IV.

150

H Actenus adscripsi Fastos. Si fors volet, ultra
Adjiciam: si non, qui legis, adjicies.
Scire cupis, qui sim? ² titulum qui quartus ab imo est,
Quære; leges nomen Consulis Aufonii.

I N T E R P R E T A T I O.

Adnotavi hucusque Fastos. Si fatum sinat, addam adhuc: sin autem minus, tu qui legis, addes. Visne nosse quis ego sim? investiga titulum qui quartus est ab ultimo; leges nomen Consulis Aufonii.

N O T Æ.

1. *Haftenus.*] Ad annum (ut videtur) ab U. C. juxta Aufonii calcul. MCXXIII. Quatuor enim post se Consules in suis Fastis scriptos innuit hoc epigram. se verò anno U. C. MCXIX. epigram. superiori.

2. *Titulum, qui quartus ab imo est.*] Id est ascendendo ab extremo Consulatum titulo, sursum versus. Si quatuor Consules præter ipsum extremum numeres, quartus erit Aufonius horum Fastorum scriptor. Hinc patet quamobrem epigram.

superiori scripserit:

Fors erit, ut, lustrum cum se cumulaverit istis,

Consecram Proculus signet Olympiadem.

Ab Aufonio scilicet Consule jam quartus agebatur annus, & Consules ad eum usque annum, ejus Fastis comprehensi: supererat igitur, ut amico Proculo consulatum in quintum annum, qui proximè sequuturus erat, auguraretur.

AUSONII

BURDIGALENSIS

EPHEMERIS,

ID EST,

Totius diei negotium.

151

M Ane jam clarum referat fenestras.
Jam strepit nidis ² vigilax hirundo.
Tu velut ³ primam, mediamque noctem,
⁴ Parmeno, dormis.

⁵ Dormiunt glires hyemem perennem:
Sed cibo parcunt; tibi causa somni,

⁶ Multa quod potas, nimiaque tendis
Mole faginam.

Indè nec flexas sonus intrat aures:
Et ⁷ locum mentis sopor altus urget,

5

10

INTERPRETATIO.

Jam diluculum lucidum aperit fenestras. Jam hirundo vigil garrit in nidis. Tu verò, ô Parmeno, stertis quasi in prima aut media parte noctis. Glires dormiunt per totam hyemem: aut abstinere cibo. Tu sic dormis, quoniam plurimum bibis, & distendis arvinam in nimiam crassitiem. Hinc est, quod strepitus non penetrat aures tuas sinuosas: & profundus somnus premit.

NOTÆ.

1. *Ephemeris.*] Græcum est ἐφημερίς significatque diarium, quod omnium unoquoque die gestorum ratio constat. Hac Ephemeride Ausonius diversi generis versibus complexus fuerat totius diei negotia: sed ejus pars magna intercidit.

2. *Vigilax*] Columella l. 7. cap. 12. de canibus: Maximè autem debent in custodia vigilantes conspici, &c.

3. *Primam mediamque noctem.*] Quo tempore altissimus est somnus.

4. *Parmeno.*] Appositè confictum no-

men pigro famulo, quasi à Græco παραμηνειν, permanere, cessare.

5. *Dormiunt glires hyemem perennem.*] Martialis l. 13.º. epigrammatum cui Xenia nomen est, epig. 59. de glire:

Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo

Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Vide Plin. l. 8. cap. 57.

6. *Multa quod potas.*] Multum, nimium.

7. *Locum mentis.*] Caput, cerebrum.

Nec coruscantis oculos laceffunt
Fulgura lucis.

¹Annuam quondam ²juveni quietem,
Noctis & lucis vicibus manentem,
Fabulæ fingunt, ³cui Luna somnos
Continuarit.

Surge, nugator lacerande virgis:
Surge; ⁴ne longus tibi somnus, undè
Non times, detur: rape membra molli,
Parmeno, lecto.

Fors & hæc somnum tibi cantilena
Sapphico suadet modulata versu.
⁵Lesbiæ depelle modum quietis
⁶Acer Iambe.

INTERPRETATIO.

sedem animi tui, & splendor diei micantis non sollicitat tua lumina. Fabule attribuunt olim somnum unius anni, durantem per vices diei & noctis, cuidam adolescenti, cui Luna produxerit soporem. Consurge heus nugo, digne qui lanieris flagris: consurge; ne diutinus sopor tibi accersatur, undè non metuis. Heus Parmeno, aufer ocyus tuos artus è molli cubili. Forsan & hæc cantio expressa carmine Sapphico invitatur te ad soporem. Iambe mordax discute longitudinem somni Lesbio carmine conciliati.

NOTÆ.

1. *Annuam quietem.*] Nec annuam modo, sed (si Mythicis credamus) perpetuam; aut saltem, ut quidam volunt, triginta annorum.

2. *Juveni.*] Endymioni pastori, Athlii filio.

3. *Cui Luna somnos continuerit.*] Ejus videlicet amore capta, & quò facilius liberiùsque eo potiretur. Alii Endymionem ipsum aiunt, cum ei Luna à Jove impetrasset, ut quidquid optaret, id ferret, optasse ut perpetuum dormiret somnum αἰθνήατος καὶ ἀγρίως μέγαν immortalis manens & senii expers. De eo Cicero Tusculan. Quæst. l. 1. Endymion verò, si fabulam audire volumus, nescio quando in Latmio obdormivit, qui est mons Cariæ: nondum, opinor, est experrectus. Hinc adagium, Ενδύμῳνος ὕπνον καθεύδειν, Endymionis somnum dormire, in eos, qui somno atque otio nimis indulgent. Locum Endymionis fabulæ dedisse ait Plin. l. 2. c. 9. quòd ipse omnium primus Lunæ cursum & phases

varias contemplatus fuerit, ideoque creditus fuerit ejus amasius.

4. *Ne longus tibi somnus, undè non times, detur.*] Somnus nempe mortis, sævioribus verborum ictibus inductus. Desumpsit hæc Ausonius ex hac strophe Horatii lib. 3. od. 11. ad Mercurium, ubi de Hypermnestra maritum monente, cum cæteræ sorores suos conjuges interficerent:

*Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge; ne longustibi somnus, undè
Non times, detur: socerum & scelestas
Falle sorores.*

5. *Lesbiæ, &c. quietis.*] Somni quem inducit huic nebuloni suavitas versuum Sapphicorum, quibus eum compello; cujusmodi versus Sappho Lesbia puella invenit.

6. *Acer Iambe.*] Iræ & rabiei minister. Horat. in arte Poëtica:

*Archilochum proprio rabies armavit
Iambo.*

¹ Item

Item Parecbasis.

152

Puer eja surge: & calceos,
 2 Et lintheam da sindonem.

Da, quidquid est, amictui
 Quod jam parasti, ut prodeam.

Da rore fontano abluam

Manus, & os, & lumina.

Pateatque, fac, 3 sacrarium

Nullo paratu extrinsecus.

Pia verba, vota innoxia,

Rei divinæ copia est.

Nec tus cremandum postulo,

4 Nec liba crusti mellei:

5 Foculumque vivi cespitis

6 Vanis relinquo altaribus.

Deus precandus est mihi,

Ac filius summi Dei,

Majestas uniusmodi,

Sociata sacro 7 Spiritu.

Et ecce jam vota ordior:

Et cogitatio, numinis

INTERPRETATIO.

Heus puer surge: cedo meos calceos, & tunicam lintheam. Cedo id omne, quod jam preparasti ad me vestiendum, ut egrediar domo. Cedo aquam fontanam, quâ lavem manus, & os, & oculos. Et aperi mihi sacellum, absque ullo apparatu foris quasito. Voces pia & vota innocua abunde sunt ad rem divinam faciendam. Non peto tus adolendum, neque liba quibus sit crustum mellitum? & permitto aris inanium Deorum focum structum è cespite virenti. Deus est mihi orandus, & Natus supremi Dei, cui aqualis est cum eo majestas iuncta Sancto Spiritui. Atque en nunc initium

NOTE.

1. Item parecbasis.] Digressio, à Sapphico nempè carmine ad dimetrum Iambicum.

2. Et lintheam da sindonem.] Tunicam anteriorem lintheam, chemise.

3. Sacrarium.] Locus erat in ædibus, Numinis cultui dicatus, nec apud Christianos tantum, sed & apud Paganos; quibus Lararium vulgò dicebatur, à Laribus domesticis Diis in eo inclusis.

4. Nec liba, &c.] Cujusmodi rebus Deos suos propitiare Pagani solent.

5. Foculumque vivi cespitis.] Horat. l. 1. od. 19.

Hic dixum mihi cespitem, hic

Verbenas pueri ponite, thuraque,

Bini cum patera meri.

Maclatâ veniet lenior hostiâ.

6. Vanis altaribus.] Altaribus Paganorum, quibus vana Numina coluntur.

7. Spiritu.] Dativus quartæ declinationis, pro spiritui: de quo Priscianus in fine l. 7. Exempla non pauca protulimus in nostris ad Apuleium notis. Satis sint hîc duo hæc; alterum Lucillii apud Nonium:

Quod sumptum atque epulas victu præparatis honesto.

alterum Catulli, in nupt. Pelei, & Thet.

Et sese mortali ostendere cætu

Celicole nondum spretâ pietate solebant.

M

Præsentiam sentit pavens.

¹ Pavetne quidquam spes, fides?

INTERPRETATIO.

facio orandi: & mens mea jam sentit præsentiam Dei, sibi timens. At spes & fides meruuntne aliquid?

NOTÆ.

¹ Pavetne quidquam spes, fides?] Sic restituit hunc versiculum Tollius. Monet tamen recentiori eum manu scriptum fuisse in optimo codice; unde sibi meritò sup-

positionis suspectum. Habuit Vinetus in suo ad marginem; pavet neme quam spes fides; nullo sensu.

Oratio.

153

O Mnipotens, solo mentis mihi cognite cultu;
Ignorate malis, & nulli ignote piorum:

Principio, extremoque carens: antiquior ævo,

Quod fuit, aut veniet, cujus formamque modumque

Nec mens complecti poterit, nec lingua profari:

Cernere quem solus, coramque audire jubentem

Fas habet, & patriam propter considere dextram,

Ipse opifex rerum, ² rebus causa ipse creandis,

Ipse Dei Verbum, Verbum Deus, anticipator

Mundi, quem facturus erat: generatus in illo

Tempore, quo tempus nondum fuit: editus antè

Quam jubar, ³ & rutilus cælum illustraret Eous:

⁴ Quo sine nil actum, per quem facta omnia: ⁵ cujus

INTERPRETATIO.

O tu qui cuncta vales, quem novi tantum adoratione animi, quem improbi nesciunt, & quem nemo proborum ignorat: qui neque initium habes, neque finem: vetustior tempore, quod præterit, vel quod futurum est: cujus imaginem & magnitudinem neque animus valebit comprehendere, neque lingua exprimere: quem videre, & cujus jussa manifesto audire, & sedere ad dextram paternam ei soli licet, qui formator est rerum omnium, & causa cur create sint, qui ipse Verbum est Dei, & Verbum Deus, prior orbe, quem erat conditurus: illo tempore genitus, quo tempus nondum extabat: productus priusquam sol, & lucidus Eous illuminaret cælum: sine quod nihil factum est: per quem cuncta sunt creata: cujus thronus est in calo: cui sedenti tel-

NOTÆ.

¹ Omnipotens, &c.] Perelegantis hujus precatationis auctorem Paulinum, in particulâ quâdam MS. exemplaris Hieronymi Aleandri inscriptum, vidisse se testatur Mariang. Accursius: vulgò tamen Ausonio attribuitur. Et certè nisi tota Ephemeris Ausonii negetur esse, non video cur hæc ejus pars, cum cæteris tam benè congruens, ipsi abjudicetur. Scripta porro lectio est Lugdunensis exemplaris. Alia sic habent teste Vineto, *Precatio matutina ad omnipotentem Deum:*

Omnipotens, quem mente colo, pater unicere rerum, &c.

² Rebus causa ipse creandis, &c.] Vide Nicænum symbolum.

³ Et rutilus Eous.] Lucifer. Cinna in Smyrna:

Te matutinus flentem conspexit Eous.

Et flentem paulo vidit post Hesperus idem.

⁴ Quo sine nil actum.] Desumpta hæc ex initio Evangelii D. Joannis.

⁵ Cujus in calo solium, cui subdita terra sedenti.] Esaias cap. 66. *Cælum sedes mea*

In cælo solium : cui subdita terra sedenti ,
 Et mare, ¹ & obscuræ chaos ² insuperabile noctis : 15
 Irrequies, cuncta ipse movens, vegetator inertum :
 Non genito genitore Deus, qui ³ fraude superbi
 Offensus populi, ⁴ gentes in regna vocavit,
⁵ Stirpis adoptivæ meliore propage colendus :
 Cernere quem licuit ⁶ proavis : ⁷ quo Numine viso, 20
 Et Patrem vidisse datum : contagia nostra
 Qui tulit, & diri passus ludibria leti,
 Esse iter æternæ docuit remeabile vitæ :
 Nec solam remeare animam, sed corpore toto
 Cælestes intrare plagas, & inane sepulchri 25
 Arcanum vacuis adopertum linquere terris.
 Nate Patris summi, nostroque salutifer ævo,
 Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes,
 Nil ex invidia retinens, plenusque datorum ;
 Pande viam precibus, patriasque hæc perfer ad aures. 30
 Da Pater invictam contra omnia crimina mentem,

INTERPRETATIO.

lus est supposita, sicut & mare, & immensa abyssus atra caliginis : semper agens, ipse agitans omnia, vigorem dans rebus segnibus ; Deus genitus à Patre non genito, qui iratus ob dolum populi arrogantis, accivit nationes in suum regnum, adorandus à præstantiore sobole filiorum à se adoptatorum : quem videre datum est nostris proavis : quo Deo viso, permissum est etiam aspicere ejus Patrem : qui sustinuit peccata nostra, & perpeffus ignominiam mortis crudelis, demonstravit viam patere ad redeundum in vitam æternam : ac non solam animam reverti, verum eam ingredi in regiones cælestes unâ cum toto suo corpore, & relinquere telluri, quam deserit, vatum capulum tumuli contectum.

O fili supremi Parentis, qui salutem attulisti nostro seculo, cui Pater dedit universas dotes paternas, nihil reservans ex invidiâ, & adhuc abundans iis quæ tibi dedit : patefac iter meis precibus, atque hæc defer ad aures tui Parentis.

O Pater tribue mihi animum infractum adversus cuncta scelera. & depelle à me noxium virus

NOTÆ.

est, dicit Dominus ; terra autem scabellum pedum meorum.

1. Et obscuræ chaos insuperabile noctis.] Inferna terræ loca intellige, erebum paganorum.

2. Insuperabile.] A luce ; quo solis lumen pervadere nequit.

3. Fraude superbi populi.] Judæorum, qui Dei populus præcipuo jure erant ; quo quidem jure perfidiâ suâ exciderunt, & gentes in eorum locum sunt vocatæ. Vide Paulum epist. ad Romanos, & Act. Apost. cap. 11.

4. Gentes.] Cæteras nationes, quæ ex Judæorum genere non erant.

5. Stirpis adoptivæ.] Vide Paul. epist. ad Rom. c. 11. ubi de oleastro fractis oleæ ramis insito.

6. Proavis.] Inter quos sub humanâ carne conversatus est.

7. Quo Numine viso, & Patrem vidisse datum.] Evang. Joan. cap. 14. Dicit ei Philippus : Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Jesus : tanto tempore vobiscum sum, & non cognovistis me ? Philippe, qui videt me, videt & Patrem.

Vipereumque nefas nocituri averte veneni.
 Sit satis, antiquam serpens quod perdidit Evam,
 Deceptumque adjunxit Adam: nos fera nepotum
 Semina, veridicis ætas prædicta Prophetis,
 Vitemus laqueos, quos letifer implicat anguis,
 Pande viam, quæ me post vincula corporis ægri
 In sublime ferat: puri qua¹ lactea cæli
 Semita² ventosæ superat vaga lumina Lunæ.
 Qua³ procures abiere pii, quaque⁴ integer olim
 Raptus quadrijugo penetrat super æthera curru
 Helias,⁵ & solido cum corpore prævius Enoch.
 Da Pater æterni⁶ speratam luminis auram:

35

40

I N T E R P R E T A T I O.

Sceleris serpentini. Sufficiat quod anguis pessumdedit priscam Evam, eique addidit Adam circum-
ventum: nos tarda proles ejus nepotum, progenies prænunciata à vatibus veracibus, effugiamus pe-
dicas, quas serpens mortifer neclit. Aperi iter, quod post compedes miseri hujus corporis deducat
me sursum, quâ parte via lactea celi transcendit erraticum sidus Luna ventosæ; quâ pii Patriar-
chæ evaserunt, & quâ totus Helias meavit quondam supra ætherem, sublatus curru quadrijugo, &
Enoch qui cum præcessit cum integro corpore.

Tribue mihi, ô Pater, auram expectatam lucis æternæ: si non juro per numina lapidea, &

N O T Æ.

1. Lactea cæli semita.] Proclo, ὁ κύκλος
 τῆς γαλακτοῦ. Vid. Ovid. l. 2. Metam.

2. Ventosæ superat vaga lumina Lunæ.]
 Sic Scaligerana editio, quam malè solli-
 citat Tollius, reponendo nubila pro lumi-
 na. Quid enim sibi volunt nubila luna?
 Ejus porro lumina rectè vaga hîc appellan-
 tur, cum ex planetis nullus sit, cujus er-
 ror oculis nostris sit magis obvijs. Ven-
 tosa autem dicitur luna, quod rubore suo
 ventos prænuntiet. Aratus:

Καὶ οἱ ἐπὶ χροτῇ τεκμαίρεο μηνὸς ἐ-
 κείνου.

Πάντη γὰρ καθαρῇ τε καὶ εὐδία τεκ-
 μνῶνται.

Πάντα δ' ἐρευθορένη δοκεῖν ἀνέμοιο
 κελεύθεσ,

Ἀλλοθὶ δ' ἄλλο μελανομένη, δοκεῖν
 ὑετοῖο.

Id est:

Atque ex ejus (Lunæ) colore signa ca-
 pisse mensis cujusque.

Omnino enim pura cum sit, serenitatem
 observato.

Omnino verò rubens, conjicito venti mea-

tus;

Aliàs aliter nigricans; conjicito plu-
 viam.

Quod Virgil. sic expressit Georg. 1.

Luna revertentes cùm primùm colligit
 ignes:

Si nigrum obscuro comprehenderit aëra
 cornu,

Maximus agricolis pelagoque parabitur
 imber:

At si virginem suffuderit ore rubo-
 rem,

Ventus erit; vento semper rubet aurea
 Phæbe, &c.

3. Procures abiere pii.] Sancti Patriarchæ.

4. Integer olim raptus, &c. Helias.] Re-
 gum lib. 4. cap. 2.

5. Et solido cum corpore prævijs Enoch.]
 Non ille Caini filius, sed Enoch alter de
 stirpe Seth, filius Jared, & pater Mathu-
 salem; de quo Genes. cap. 5. vers. 24.
 Ambulavitque cum Deo, & non apparuit;
 quia tulit eum Deus.

6. Speratam.] Sic Grævijs reposuit pro
 spiratam, quod vulgo legitur.

¹ Si lapides non juro Deos, unumque ² verendi
 Suscipiens altare sacri, libamina vitæ 45
 Intemerata fero: si te Dominique, Deique
 Unigenæ cognosco Patrem, ³ missumque duobus,
⁴ Qui super æquoreas volitabat Spiritus undas.
 Da genitor veniam, ⁵ cruciataque pectora purga:
 Si te ⁶ non pecudum fibris, non sanguine fuso 50
 Quæro: nec arcanis ⁷ Numen conjecto sub extis:
⁸ Si scelere abstineo, errori obnoxius, & si
 Opto magis, quàm fido, bonus purusque probari.
 Confessam dignare animam: si membra caduca
 Execror, & tacitum si pœnitet: altaque sensus 55
 Formido excruciat, tormenta que fera ⁹ gehennæ

INTERPRETATIO.

*venerans tantum unam aram, in quâ exhibetur sacrificium tremendum, offero ibi sacrificium vi-
 ta integra: si agnosco te parentem Domini & Dei nostri unigeniti, & Spiritum emissum ab ambo-
 bus, qui ferebatur supra aquas maris Ignosce delictis meis, ô Pater, & munda cor meum:
 si te non investigo in fibris pecorum, neque in eorum cruore effuso: neque suspicer Deum la-
 tere sub occultis visceribus: si contineo me à crimine, licet sim expositus errori: si ve adeo cupio
 potius, quam confido haberi probus, & intemeratus. Recipe in tuam clientelam animam tibi
 devotam: si detestor hos artus mortales, ac si pœnitet me interius: & si gravis metus torquet meos*

NOTÆ.

1. Si lapides non juro Deos.] Si non juro
 per Deos lapideos, quales colebant Pa-
 gani. Jusjurandum porro actus cum sit re-
 ligiosus, non debet à quoquam fieri nisi
 per eum Deum, quem colit, & summi
 Deorum hic honor est proprius; ut ait
 Apul. in de Deo Socratis. Respexisse vide-
 tur Auson. ad Jovem lapidem, per quem ju-
 rabant antiqui. Favorinus apud Gell. l. 1.
 c. 21. Jovem lapidem, quod sanctissimum jus-
 jurandum est habitum, paratus sum ego jurare;
 &c. Apuleius noster dicto loco: Quid igitur
 censet? jurabo per Jovem lapidem, Roma-
 no vetustissimo ritu? ubi vide notas nostras.
 Et Erasmus Chiliad. 2. cent. 6. adagiò
 Jovem lapidem jurare.

2. Verendi altare sacri] Aram in quâ of-
 fertur verendum sacrificium corporis &
 sanguinis Christi.

3. Missumque duobus.] Sic Grævius pro-
 missumque duobus. Notum ex Theologiâ
 Spiritum Sanctum, à Patre & Filio proce-
 dentem, ab utroque mitti.

4. Qui super æquoreas.] Vide Genes. cap.
 1. vers. 2.

5. Cruciata.] Pravis affectibus.

6. Non pecudum fibris.] Paganorum ha-
 ruspicinam carpit.

7. Numen.] Numinum præfagia. Vide
 Apul. de Deo Socratis.

8. Si scelere abstineo.] Hiatus est in pen-
 themimeri, quem alii aliter suppleant: nihil
 ego interseruerim. Non videtur hic hia-
 tus ab Ausonianâ licentiâ valdè alienus;
 cum breves syllabas ab eo productas, &
 longas correptas jam observaverimus, &
 exempla non pauca similis hiatus ex ipso
 Virgilio proferre facile sit. Hæc plurimum
 instar sunt. Eclog. 3.

Et succus pecori, & lac subducitur agnis.
 Item:

Stant & Juniperi, & castanea hirsuta.
 & Georg. 1.

Ante tibi Eos Atlantides abscondantur.

9. Gehenna.] Sæpius occurrit in sacris
 libris hæc vox: erat porto Ghe-Hinnom val-
 lis ad radices montis Moria haud procul
 Hierusalem; in quâ, relicto veri Dei cul-
 tu, filios suos Baalim immolabant & in-
 cendebant. Unde & locus, in quo torquen-

Anticipat, ¹ patiturque suos mens saucia manes.
 Da, Pater, hæc nostro fieri rata vota precatu.
 Nil metuam, cupiamque nihil: satis hoc rear esse;
 Quod satis est. Nil turpe velim: nec causa pudoris
 Sim mihi. Non faciam cuiquam, quæ tempore eodem
 Nolim facta mihi. Nec vero crimine lædar,
 Nec maculer dubio: paullum distare videtur
 Suspectus verèque reus. Male posse facultas
 Nulla sit: at benè posse adsit tranquilla potestas.
 Sim tenui victu, atque habitu. Sim carus amicis.
² Et semper genitor, sine vulnere nominis hujus.
 Non animo doleam, non corpore: cuncta quietis
 Fungantur membra officiis: nec saucius ullis
 Partibus amissum quicquam desideret usus.
 Pace fruor. Securus agam. ³ Miracula terræ
 Nulla putem. ⁴ Suprema mihi cum venerit hora,
 Nec timeat mortem benè conscia vita, nec optet.
 Purus ab occultis quum, te indulgente, videbor,

60

65

70

I N T E R P R E T A T I O.

sensus, & prævertit tardas pœnas inferni, atque animus meus læsus experitur suos cruciatus. Concede Pater, meis precibus, ut hæc vota firma fiant, ut nihil timeam, & nihil optem: existimem id mihi sufficere, quod revera sufficit. Nihil fœdum cupiam: neque ego quidquam admittam, cujus postmodum me pudeat. Nemini faciam, quæ tum temporis nolim mihi ipsi fieri. Neque iniquiner vero scelere, neque aspergar ambiguo: videtur parum interesse inter suspectum criminis, & verè fontem. Nullam habeam potestatem malè agendi: sed habeam securam facultatem benèfaciendi. Contentus sim cibus, & vestibus modicis. Diligar ab amicis meis. Et sim semper pater, neque hoc nomen in me ledatur. Non sim ager mente, neque corpore: omnia mea membra tranquille faciant sua officia: neque eorum usus ullâ parte læsus quidquam amittat, aut ullâ re deficiat. Potiar quiete. Vivam tranquille. Nihil existimem admiratione dignum in terrâ. Quando ultima hora mihi advenerit, vita mea, innocentie suæ certa, neque metuat, neque cupiat mortem. Spernam universa, quando videbor mundatus à secretis peccatis, te id mihi concedente:

N O T Æ.

di sunt post mortem fontes, Gehenna passim ab ipso Christo Domino in Evangelio nominatur.

1. Patiturque suos mens saucia manes.] Id est ante tempus torquetur dolore & sensu scelerum suorum, ac cogitatione suppliciorum æternorum: quæ quidem cogitatio veluti umbra infesta omnibus locis adest, & pœnas à me reposcit, quales pati olim possem in Orco. Legit Turnebus l. adversar. 22. c. 1. mens conscia, quod mihi magis probatur, quàm saucia: in confessio est apud omnes, scelerum conscientia fontes maximè torqueri.

2. Et semper genitor sine vulnere nominis hujus.] Nomen genitoris vulnus patitur, cum moriuntur liberi, & orbatur pater. Igitur hîc proli suæ incolumitatem precatur Ausonius.

3. Miracula terræ nulla putem.] Nihil in terreno hoc domicilio credam admiratione dignum: sed, contemptis terrenis, semper anhelem ad cælestia.

4. Suprema mihi cum venerit hora.] Cum mortis tempus venerit. Desumptum ex hoc Tibulli l. 1. eleg. 1.

Te spectem, suprema mihi cum venerit hora,
 Te teneam moriens deficiente manu.

Omnia despiciam : fuerit quum sola voluptas
Judicium sperare tuum ; quod dum sua differt
Tempora , cunctaturque dies , procul exige sævum
Insidiatorem blandis erroribus anguem.

75

Hæc pia , sed mœsto trepidantia vota reatu ,
¹ Christe , apud æternum placabilis affere Patrem ,
Salvator , Deus , ac Dominus , mens , gloria , Verbum ,
Filius , ² ex vero verus , de lumine lumen ,
Æterno cum Patre manens , in sæcula regnans.

80

³ Consona quem celebrant modulati carmina David :
Et responsuris ferit aëra vocibus , Amen.

85

INTERPRETATIO.

quando unicum meum gaudium erit sperare tuum judicium ; quod donec prorogat suam horam , & dies ejus moratur , arce longè dirum serpentem insidias mihi struentem vitis dulcibus. O Christe propitiator , corrobora coram Patre æterno hæc vota , pia quidem , sed trementia ob culpas quibus comristor ; tu qui es sospitator noster , Deus , & Dominus , animus , gloria tui Patris , Verbum , Filius , verus Deus ex vero Deo , lux ex luce procedens , habitans cum Patre æterno , regnans in æternum. Quem cantica concordantia Davidis dulce canentis prædicant : & vox Amen expressa clamoribus respondentium pulsat aërem.

NOTÆ.

1. *Christe.*] Per quem reconciliationem accepimus , & habemus accessum ad patrem ; ut ait Paulus.

2. *Ex vero verus , de lumine lumen.*] Sic Mariangelus Accursius & Tollius ex altero Vossiano codice. Vinetus habet : *Et vero verum de lumine lumen* : quod etsi sensu non careat , melius tamen convenit Tollii lectio cum hoc symboli Nicæni *Lumen de lumine , Deum verum de Deo vero* , & cum his Paschalibus versibus nostri Ausonii :

Concedis terris totum similemque , paremque

Ex vero verum , divaque ab origine vivum.

3. *Consona quem celebrant modulati carmi-*

na David , &c.] Sic reposuit Vinetus ex antiquo codice. Cantabantur nimirum , sicut etiamnum fit in cœtibus Christianorum , Davidis Psalmi , in quibus tot passim occurrunt de Christo vaticinia ; atque in fine Psalmorum plebs respondebat *Amen*. Huc faciunt illa Paulini in Nicetam :

*Præcinet cunctis , tuba cœu resultans ,
Lingua Nicetæ modulata Christum :
Psallet alternis citharista toto
Æquore David.*

Audient Amen tremefacta cete , &c.
non omninò tamen improbandum censuerim veterem lectionem :

Consona quem celebrat modulato carmine plebes.

Egressio.

154

Satis precum datum Deo.

Quamvis satis nunquam ¹ rei

INTERPRETATIO.

Jam satis precationum exhibitum est Deo à me. Quanquam nunquam satisfiat Deo precibus

NOTÆ.

1. *Rei.*] A recto reus. Sic correxit Gronovius , quod in vulgatis legebatur *reis*.

Fiat precatu Numini.

¹ Habitum forensem da puer.

Dicendum amicis est Ave,

Valeque; quod sit mutuum.

² Quod quum per horas quattuor

Inclinet ad meridiem;

Monendus est jam ³ Sosias.

INTERPRETATIO.

peccatoris. Heus puer, cedo vestem forensem. Salutandi mihi sunt amici mei; quod reciproce fieri solet. Quoniam autem sol, emensis quatuor horis, jam vergit ad meridiem; nunc Sosias est mihi commonefaciendus.

NOTÆ.

1. *Habitum forensem.*] Togam, quâ induti causas in foro agebant. Nec in foro modò, sed & totâ passim in urbe togæ usus erat. De togâ vide Lazarum Bayfium de *te vestiariâ*, cap. 9.

2. *Quod cum per horas quattuor inclinet ad meridiem.*] Si qua sit hic lacuna (quod suspicatur Vinetus) inter superiorem versum, *Valeque quod sit mutuum*; & hunc, quod cum per horas quattuor, intelligendam esse existimo. Satis enim cohærent hi duo versus: *Quod cum per horas quattuor inclinet ad meridiem*, supple *sol*, vel *dies*: nempè è sex ho-

ris, quas veteres quâcunque anni tempestate numerabant ab ortu solis (unde diei sumebant initium,) usque ad meridiem, totidem à meridiem ad occasum ejus numerantes; quæque proinde æstate longiores, hyeme breviores: ex aliis, inquam, sex horis antemeridianis jam quattuor erant elapsæ, & sol per quintam horam ad meridiem properabat; quod infra ait his verbis:

*Quartam jam totus in horam
Sol calet, ad quintam fleclitur um-
bra notam.*

3. *Sosias.*] Coquus de quo infra.

Locus invitationis.

155

TEmpus vocandis namque amicis appetit;

¹ Ne nos, vel illi, demoremur prandium:

Propere per ædes curre vicinas puer.

Scis ipse, qui sint: jamque dum loquor, redi.

Quinque advocavi. ² Sex enim convivium

INTERPRETATIO.

Etenim hora instat invitandorum amicorum; ne aut nos, aut ipsi retardemus prandium: puer curre citò per propinquas domos. Tu nosti, quinam illi sint: & mox revertere, dum loquor. Invitavi

NOTÆ.

1. *Ne nos.*] Amicum aliquem alloquitur, qui & ipse cum aliis, quos puer monitum iverat, pransurus erat. Eundem amicum etiam alloquitur infra cum ait: *relictis nos sumus cum Sosia.*

2. *Sex enim.*] Quinque scilicet invitati, & amicus ille de quo supra.

Sex enim convivium cum regeustum: si super, convivium est.] Convivium hic strepitum & clamorem significat, & est dictum

quasi convivium. Vetus proverbium est *septem convivium, novem convivium*; de quo Erasmus Chiliad. 1. centuria 3. Hujus meminit Julius Capitolinus in vitâ L. Veri Imperatoris: *Et notissimum quidem, inquit, ejus fertur tale convivium, in quo primum duodecim accubuisse dicitur; cum sit notissimum dictum de numero convivarum: Septem convivium, novem verò convivium.* Varro tamen apud Gellium l. 13. c. 11. mi-

Cum

¹ Cum rege justum: si super, convicium est.
Abiit; relictus nos sumus cum Sofia.

I N T E R P R E T A T I O.

quinque. Nam sex una cum convivatore efficiunt legitimum convivium: si plures sint, tumultus est. Excessit ille; nos remansimus cum Sofia.

N O T Æ.

nus angustos fines præscribit conviviarum numero. Dicit enim conviviarum numerum incipere oportere à Gratiarum numero, & progredi ad Musarum; id est proficisci à tribus, & consistere in novem; ut cum paucissimi convivæ sunt, non pauciores sint, quàm tres: cum plurimi, non plures quàm novem.

1. Cum Rege.] συμποσιάρχῃ & βασιλείᾳ atque etiam ἐργῆν Græci dixerunt: Latini vulgo Magistrum convivii. Plautus in Stichostategum, Varro Modimperatorem, quod modum imperaret bibendi; Horatius bibendi arbitrum. Is sorte lectus, talorum scilicet jactu, convivio præerat, & leges

dabat bibendi. Horatius l. 1. od.

Nec regna vini sortiere talis.

& l. 2. od. 7.

Quem Venus (is erat faustissimus talorum jactus) arbitrum

Dicit bibendi?

solebant & tenuioris fortunæ clientes, potentiores patronos; & parasiti, eos qui se pascere, Reges appellare. Juven. sat. 5.

Fructus amicitie magnæ cibus: imputat hunc Rex,

Et quamvis rarum, tamen imputat.

Plautus Menæchmis:

Parasitus, qui suo regi tantum convivii mali.

Locus ordinandi coqui.

156

Sofia prandendum est. ¹ Quartam jam totus in horam Sol calet: ² ad quintam flectitur umbra notam.

An vegeto madeant condita obsonia gustu,
(Fallere namque solent) experiundo proba.

Concute ferventes palmis volventibus ollas,

Tinge celer digitos jure calente tuos:

Vibranti lambat quos humida lingua recurso.

* * * * *

I N T E R P R E T A T I O.

Sofia prandendum est. Jam sol fervet totus incumbens in horam quartam: umbra vergit ad quintam lineam. Explora gustando, num cibi jurulenti sint conditi subtili sapore (solent enim fallere.) Agita manibus versantibus ollas bullientes, intinge citò digitos tuos in jus fervens: quos tua lingua madida lingat celeri reflexu.

N O T Æ.

1. Quartam jam totus in horam sol calet; ad quintam, &c.] Id est, (si inæquales illas veterum horas ad nostras utcunque revocare velimus) elapsa jam est hora decima matutina, & dies ad undecimam vergit.

2. Ad quintam flectitur umbra notam.] Umbra styli in solario jam tendit ad lineam horæ quintæ, quæ horæ nostræ circiter undecimæ antemeridianæ respondebat.

N

Desunt multa.

157

* * * * *
¹ Q Uadrupedum, & volucrum, vel cum terrena marinis
 Monstra admiscuntur: donec purgantibus Euris
 Diffusæ liquidum tenuentur in aëra nubes.
² Nunc fora, nunc lites, lati modo pompa theatri
 Visitur: & turmas equitum, cædesque latronum
 Perpetior: ³ lacerat nostros fera bellua vultus;
⁴ Aut in sanguinea gladio grassamur harena.
 Per mare navifragum gradior pedes: & freta cursu
 Transilio, & subitis volito super aëra pennis.
 Infandas etiam veneres, incestaque noctis
 Dedecora, & ⁵ tragicos patimur per somnia cœtus.

INTERPRETATIO.

* * * quadrupedum, atque avium, aut quando belluæ terrestres conjunguntur marinis; quousque nubila expulsa ventis ea converrentibus rarecant in aërem clarum. Modò video fora, modò controversias, modò magnificentiam ampli theatri: & patior catervas equitum, & strages prædonum: bestia crudelis laniat meam faciem, vel discurro eum ense per harenam cruentam. Incedo pedibus per mare naufragum: & trajicio pelagus currendo, & volo super aërem alis mihi repente enatis. Perpetior quoque in somniis veneres illicitas, & obscæna probra noctis, & funestos

NOTÆ.

1. *Quadrupedum & volucrum, &c.*] Desunt quamplurima huic ephemeridi, temporum injuriâ & incuriâ librariorum amissa; si modo quod verissimum est, totius diei negotium Aufonius in eâ complexus fuerit: desunt quippè prandium, negotia reliquæ diei, cæna, & decubitus ad somnum capiendum. Qui enim sequuntur versus descriptionem habent somniorum, quæ inter dormiendum phantasiæ obversantur.

Quadrupedum & volucrum.] Ut constet his verbis sensus aliquis, intellege in prioribus versibus, qui desunt, institutam fuisse ab Aufonio comparisonem imaginum & formarum variarum (quæ ipsius menti inter dormiendum obversari & mox evanescere solitæ erant) cum formis quadrupedum & volucrum, atque etiam monstrorum quasi ex marinis & terrestribus belluis conflatorum; quæ nonnunquam in nubibus conspiciuntur, ac mox vento nubes dissipante, aut saltem earum situm mutante, evanescunt.

2. *Nunc fora, nunc lites.*] Aliud genus somniorum; cum videtur sibi causas age-

re, aut audire in foro. Huc faciunt Lactetii versus lib. 4.

Et quo quisque ferè studio devinctus adheret;

Aut quibus in rebus multum sumus amemur;

Atque in quâ ratione fuit contenta magis mens;

In somnis eadem, plerumque videmur obire:

Causidici causas agere, & componere leges;

Induperatores pugnare, ac prælia obire;

Nauta contractum cum ventis cernere bellum.

3. *Lacerat nostros fera bellua vultus.*] Mihi videor à bestiâ aliquâ discerpi & laniari, ut amphitheatro damnati ad bestias.

4. *Aut in sanguinea, &c.*] Aut tanquam gladiator, mihi videor discurrere, & decertare in harenâ Amphitheatri, occisorum sanguine cruentatâ.

5. *Tragicos, &c. cœtus.*] Incestos & nefarios congressus; quales Oedipi cum Jo-

Perfugium tamen est, quotiens portenta soporum
 Solvit rupta pudore quies, & imagine foedâ
 Libera mens vigilat: totum benè conscia lectum
 Pertractat secura manus: probrosa recedit 15
 Culpa tori, & profugi ¹ minuiscunt crimina somni.
 Cerno, triumphantes inter, me plaudere: rursus
 Inter captivos trahor exarmatus ² Alanos.
 Templâ Deûm, sanctasque fores, palatiaque aurea
 Specto, & ³ Sarrano videor discumbere in ostro: 20
 Et mox fumosis conviva accumbo popinis.
⁴ Divinum perhibent vatem, ⁵ sub frontibus ulmi
 Vana ignavorum simulachra locasse soporum,
⁶ Et geminas numero portas: quæ fornice eburno
 Semper fallaces glomerat super aëra formas: 25
 Altera quæ veros emittit cornea visus.

I N T E R P R E T A T I O.

congressus. Habeo tamen aliquod presidium, quoties somnus abruptus pudore dissipavit monstra illa somniorum, atque animus meus vigilat solutus phantasmate: nempe manus mea innocentie suæ certa tuò contrectat totum cubile: turpe crimen lecti evanescit, & minuuntur scelera somni recedentis. Postea videor mihi plaudere inter triumphantes: deinde rapior inermis unâ cum Alanis captivis. Aspicio delubra Deorum & sacras valvas, atque aureas Regias, & videor mihi recumbere in purpurâ Tyriâ: & paulo post discumbo compotator in cauponis fumosis. Narrant divinum poetam posuisse inanes formas somniorum inertium sub foliis ulmi unius, & assignasse eis duas numero januas: quarum altera quæ concamerata est ebore, volvit super æthera simulacra semper mendacia: altera quæ ex cornu conflata est, effundit species veras. Quod sè

N O T Æ.

castâ matre, Myrrhæ cum patre Cynira, &c. ex quibus sæpè tragœdiarum argumenta sumuntur.

1. Minuiscunt.] Sic Scaliger veterem lectionem emendavit *minus cum*, cujus nullus erat sensus.

2. Alanos.] Alani; ἀλάνοι Ptolemæo qui eos, sicut & Plinius, Sarmatiæ Europææ populos facit. Cum his & Gothis Sarmatisque frequentia erant, Ausonii ætate, Imperatoribus Romanis prælia.

3. Sarrano.] Tyrio. Sarra, (Hebræis *Tfour*,) civitas est Phœnicæ, postea Tyrus dicta, purpurâ nobilis.

4. Divinum vatem.] Virgilium.

5. Sub frontibus ulmi vana ignavorum, &c.] Lib. 6. Æneid.

In medio ramos annosæque brachia pandit

Ulmus opaca, ingens: quam sedem somnia vulgò

Vana tenere ferunt, foliisque sub omnibus hærent.

6. Et geminas numero portas, &c.] Eodem libro sexto sub finem:

Sunt geminae somni portæ: quarum altera fertur

Cornea: qua veris facilis datur exitus umbris:

Alterâ candenti perfecta nitens elephanto;

Sed falsa ad cælum mittunt insomnia Manes.

atque hæc desumpsit ex lib. 19. Odyssæe vers. 562.

Δοιὰ γὰρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσι τὸ νεῖρα.

Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσιν ἐλίουχαι, αἱ δὲ

Quod si de dubiis conceditur optio nobis;

¹ Deesse fidem lætis melius, quàm vana timeri:

Ecce ego jam malim falli. Nam, dum modo semper

Tristia vanescant, potius caruisse fruendis,

30

Quàm trepidare malis. Satis est benè, si metus absit.

² Sunt & qui fletus, & gaudia ³ controversa

Conjectent; varioque trahant eventa relatu.

Ite per obliquos cæli, mala somnia, mundos;

Irrequieta vagi qua difflant nubila nimbi:

35

Lunares habitate polos; quid nostra subitis

Limina, & angusti tenebrosa cubilia tecti?

Me finite ignavas placidum traducere noctes,

Dum redeat roseo mihi Lucifer aureus ortu.

Quod si me nullis vexatum nocte figuris,

40

Mollis tranquillo permulserit aëre somnus;

⁴ Hunc lucum, nostro viridis qui frondet in agro

Ulmeus, excubiis habitandum dedico vestris.

INTERPRETATIO.

permittitur mihi electio, in rebus ambiguis; satius est læta somnia mentiri, quàm metui inania. Ego igitur nunc magis opto decipi lætis. Modò enim funesta discant, magis cupiam frustrari bonis, quàm metuere mala. Sat benè mihi est, si caream timore. Non desunt qui exponant in contrariam partem lacrymas, & gaudia; & conjectent exitus referendo ea in diversum. Funesta somnia abite per obliquos orbes cæli, quæ veni huc illuc errantes dispellunt nubes instabiles: incolite calum lune; quare ingredimini nostras januas & obscuros recessus exigui tori? permittite me quietum transigere noctes otiosas, donec rutilus Lucifer mihi revertatur exortu puniceo. Quod si placidus sopor demulserit me aurâ quietâ nullis simulacris turbatum per noctem; consecro nemus illud ulmeum, quod viret foliis in nostro fundo, incolendum vestris vigiliis.

NOTÆ.

δ' ἐλὶφάνη, &c.

vide Virgilii interpretes, & Macrobius in somnium Scipionis.

1. *Deesse fidem lætis melius, quàm vana timeri.* Id est, malo habere læta somnia, tametsi ea me semper deceptura sint, nec unquam eventura sint bona quæ mihi promittunt; quàm habere tristia & funesta, quamvis vana futura & effectû caritura.

2. *Sunt & qui fletus & gaudia controversa, &c.* Id est sunt qui ex tristibus somniis prosperos eventus, & contra ex lætis infestos conjectent.

3. *Controversa.* Mallet *controversum* adverbium, id est, in contrariam par-

tem; quod & Vineto placet. Cæterum secunda syllaba vocis *controversa*, quam hic, & Idyllio cui titulus *Νῦν καὶ ἐπὶ Πυθαγορικόν*, producit Ausonius; corripitur à Sidonio Apollinari in Phalæcio carmine epist. 11. lib. 8. in voce *controversiarum*:

Nunc flammant Satire, & tyrannicarum

Declamatio controversiarum.

4. *Hunc lucum, &c.* Unam tantum ulmum somniorum habitationi tribuit Virgilius: at Ausonius totum eis ulmeum lucum pollicetur habitandum; modò ipsum non turbent inter dormiendum, sed sinant quietas noctes ducere.

AUSONII

BURDIGALENSIS

PARENTALIA.

PRÆFATIO.

158 **S**Cio versiculis meis evenire, ut fastidiosè legantur: quippe sic me-
ritum est eorum. Sed quosdam solet commendare materia; & ali-
quotiens fortassè Lectorem solum lemma sollicitat tituli, ut festivitate
persuassus & ineptiam ferre contentus sit. * Hoc opusculum nec materia 2
amœnum est, nec appellatione jucundum. Habet mœstam religionem,
quâ carorum meorum obitus tristi affectione commemoro. Titulus li-
belli est, ¹ PARENTALIA. * Antiquæ appellationis hic dies, & jam 3
indè ² ab Numa cognatorum ³ inferiis institutus: nec quicquam sanctius
habet reverentia superstitum, quàm ut amissos venerabiliter recordetur.

INTERPRETATIO.

*Compertum habeo accidere meis versibus, ut legantur cum tædio: nempe ita merentur. At
materia solet pretium addere nonnullis; & forte aliquandò sola inscriptio argumenti invitât lecto-
rem, ut inductus venustate non dedignetur etiam tolerare nugas. Hoc verò opusculum neque ju-
cundum est materiâ suâ, neque gratum titulo suo. Continet tristem pietatem, quâ refero mæsto
affectu mortes meorum dilectorum. Inscriptio libri est PARENTALIA. Vetus est nomen diei desti-
nati sacris funebribus consanguineorum ab ipsius Numæ tempore: & pietas vivorum nihil habet
religiosius, quàm ut honorificam mentionem faciat mortuorum.*

NOTÆ.

1. *Parentalia.*] Justa sunt & convivia, quæ in funere parentum & amicorum celebrantur. Hic versus intellige, quibus parentum, & cognatorum fato functorum pio officio memoriam recolit.

2. *Ab Numa.*] Qui ut ait Macrobius Saturn. l. 1. pag. 218. statuit ut Februario mense justa Diis Manibus solverentur:

quem morem Ovid. ab Ænea usque repetit Fastorum lib. 2.

Hunc morem Æneas pietatis idoneus auctor

Attulit in terras, juste Latine, tuas.

Ille patris genio solemnia dona ferebat &

Hinc populi ritus edidicere novos, &c.

3. *Inferiis.*] Festus. Inferia, sacrificia quæ diis Manibus inferebant.

Item Præfatio versibus adnotata.

159

N Omina carorum jam condita funere justo,
¹ Fleta prius lacrymis, nunc memorabo modis,
² Nuda, sine ornatu, fandique carentia cultu.
³ Sufficit inferiis exequialis honos.
⁴ Nænia funereis satis officiosa querelis,
⁵ Annua ne tacitus munera prætereas:
 Quæ Numa cognatis solemnia dedicat umbris;
⁶ Ut gradus aut mortis postulat, aut generis.
 Hoc satis & ⁷ tumulis, satis & telluris egenis;
⁸ Voce ciere animas funeris instar habet.
 Gaudent compositi cineres sua nomina dici:
 Frontibus hoc scriptis & monumenta jubent.
 Ille etiam, mœsti cui defuit urna sepulchri,
 Nomine ter dicto penè sepultus erit.

INTERPRETATIO.

Nunc celebrabo versibus nomina meorum familiarium jam sepulcorum exequiis legitimis, quos antehac deflevi lacrymis; sed memorabo ea simpliciter, absque eloquentiâ, & sine ornamentis orationis. Honor exequiarum sufficit sacris funeribus. Lugubre carmen satis exhibet officii in questibus exequialibus, ne prætermittas silentio justa quotannis persolvenda: quæ Numa consecrat anniversaria Manibus consanguineorum; prout ordo vel mortis, vel cognationis id poscit. Id sufficit & sepultis, & carentibus sepulchro: vocare clamore Manes pro exequiis est. Cineres sepulti letantur sua nomina pronuntiari: sepulchra ipsa id præcipiunt suis scriptis frontibus. Is quoque qui caret urna tristis tumuli, fere erit tumulatus, si nomen ejus ter pronuncietur. Tu ve-

NOTÆ.

1. Fleta prius lacrymis.] Cum scilicet humo conderentur.

2. Nuda.] Refer ad nomina carorum memorabo.

3. Sufficit inferiis exequialis honos.] Ovid. 2. Fast.

Parva petunt Manes: pietas pro divite grata est

Munere, non avidos Styx habet ima Deos, &c.

4. Nænia.] Festus: Nænia est carmen quod in funere, laudandi gratia, cantatur ad tibiam, &c. Nonius Marcellus: Nænia ineptum & inconditum carmen quod adducta pretio mulier, quæ Præfica diceretur, iis, quibus propinqui non essent, mortuis exhiberet, &c.

5. Annua ne tacitus munera.] Hunc morem annua sacra mortuis faciendi habet Virg. l. 5. Æneid. ubi Æneas iusta solutus Anchisæ patri:

Jamque dies, ni fallor, adest; quem semper acerbum,

Semper honoratum, (sic Dî voluistis,) habebo:

Hunc ego, Gætulis agerem si Syrtibus exul,

Argolico-ve mari deprensus, & urbe Mycenæ,

Annua vota tamen, solemnesque ordine pompas

Exsequerer, strueremque suis altaria donis.

6. Ut gradus aut mortis, &c.] Ita ut, qui priores decesserunt, aut cognatione sunt propinquiore, priores etiam commemorantur.

7. Tumulis.] Tumuli hîc, pro tumulatis, metonymiâ continentis pro contento.

8. Voce ciere animas funeris instar habet.] Infrâ:

At tu quicumque es Lector, qui fata meorum
 Dignaris mœstis commemorare Elegis,
 Inconcussa tuæ percurras tempora vitæ:
¹ Et præter justum funera nulla fleas.

I N T E R P R E T A T I O.

rò quisquis es, ô lector, qui non gravaris recensere funera meorum cognatorum in his elegis lugubribus, peragas spatia tuæ vitæ imperturbata: & nullas mortes lugeas nisi maturas.

N O T Æ.

Ille etiam, mæsti cui defuit urna sepulchri,

Nomine ter dicto penè sepultus erit.

Sic Ulysses apud Homerum, socios à Ciconibus interfectos cum humare non possit, ter unumquemque eorum vocat, Odyss. l. 9. vers. 62. Æneas apud Virg. l. 6. sic Deiphobum affatur apud Inferos:

— Mihi fama supremâ

Nocte tulit, fessum vasta te cade Pelasgum

Procubuisse super confusa stragis acervum.

Tunc egomet tumulum Rhæteo in littore inanem

Constitui, & magna Manes ter voce vocavi.

Tumulum inanem Græci νεκροτάφιον dicunt:

atque ejusmodi tumulum unâ, cum trinâ conclamatione satis esse existimabant, ut quis sepultus videretur, neque cogeretur centum annos circum Cocyti littora errare; licet ejus cadaver nudum fortasse jaceret in ignota arena.

1. Et præter justum.] Vel plus quam par aquumque est; vel, ut Vinetus explicat, præter senile funus. Sed mihi valdè placet conjectura Barthii qui reponit præter nostrum hoc est nostrorum, ut sit sensus: tu, qui pio cum doloris sensu legis in his Elegis fata meorum, percurras utinam vitam imperturbatam, neque necesse habeas ulla alia funera flere, quam hac meorum parentum, quæ nunc legis: quod mirè convenit cum hoc Martialis epitaphio Glauciae l. 6. epig. 28. Qui flet talia, nil fleas viator.

Julius Aufonius, Pater. 1.

160

Primus in his pater Aufonius; quem ponere primum,

¹ Etsi cunctetur filius, ordo jubet.

Cura Dei, placidæ functus quod honore senectæ,

² Undecies binas vixit Olympiadas.

Omnia quæ voluit, qui prospera vidit: & idem

Optavit quicquid, contigit, ut voluit.

I N T E R P R E T A T I O.

Inter hos primus est meus genitor Aufonius; quem series rerum præcipit memorare primum: quamvis ego filius ejus reluctantè id faciam. Providentiâ Dei factum est, ut decurreret senectutem tranquillam, & honestam: vixit bis undecim Olympiadas. Ipse vidit fausta omnia, quæ

N O T Æ.

1. Etsi cunctetur.] Præ dolore ac mœrore.

2. Undecies binas Olympiadas.] Viginti duas Olympiadas, id est, octoginta octo annos. Olympiades quinto quoque anno redibant. Itaque spatium unius Olym-

piadis quatuor erat annorum solidorum: dimidiam addit Olympiadem in Epicedio noster. Vixisse enim eum ait nonaginta annos.

3. Et idem.] Tollio assentior reponenti eidem.

Non quia fatorum nimia indulgentia : sed quod

Tam moderata illi vota fuere viro.

Quem sua contendit septem Sapientibus ætas ;

Quorum doctrinam moribus excoluit :

Viveret ut potius , quàm diceret arte sophorum ,

Quamquam & facundo non rudis ingenio.

Præditus & vitas hominum ratione medendi

Porrigere , & fatis amplificare moras.

Inde & perfunctæ manet hæc reverentia vitæ ;

Ætas nostra illi quod dedit hunc titulum :

Ut nullum Ausonius , quem sectaretur , habebat ;

Sic nullum , qui se nunc imitetur , habet.

INTERPRETATIO.

optavit , & quodcumque ipse cupivit illud evenit quod optavit. Non quòd fata essent ei benigniora ; sed quoniam desideria huius viri fuerunt valde modesta. Hic ab hominibus sui ævi comparatus fuit septem Sapientibus : quorum exornavit præcepta vitæ suæ : dando operam ut viveret magis , quàm loqueretur juxta præcepta sapientum : quamvis erat ingenio disertus , nec imperitus. Doctus etiam extendere vitas hominum arte medica , & dilationem asserere mori. Hinc factum est , ut hic honos remanserit ejus vitæ jam peractæ ; quod nostrum ævum tribuit ei hanc laudem : Quemadmodum Ausonius neminem habebat , quem sequeretur ; ita nunc neminem habet , qui ipsum assequatur.

NOTÆ.

I. Præditus, &c. porrigere.] Observa novam vocis præditus cum infinitivo constructionem , Præditus porrigere , pro eo quod diceret Præditus arte porrigendi : Nisi Gronovium sequi malis , loco præditus , legentem providus. Hunc porro Ausonium , aut alium cognominem , de re medica scripsisse tradit Marcellus Empiricus.

Æmia Æonia , Mater. II.

Proxima tu genitrix Æonia , sanguine mixto

Tarbellæ matris , patris & Æduici.

Morigeræ uxoris virtus cui contigit omnis ;

Fama pudicitiae , lanificæque manus ,

INTERPRETATIO.

O Æonia mater mea , quæ orta es ex permixto sanguine matris Tarbellæ , & patris Æduici tu proxime sequeris patrem meum. Tu quæ sortita es cunctas virtutes conjugis obsequemini ; existimationem castitatis , & manus deditas lanificio ; fidelitatem conjugalem , & sollicitudinem

NOTÆ.

I. Tarbellæ matris.] Tarbelli , Galliæ Aquitanicæ populi (Quatuor signani etiam dicti) in illo tractu videntur fuisse , qui hodie Bigerros , Bearnenses , Aquenses , & Bajonenses complectitur.

2. Æduici.] Ex Æduorum regione. Ædui porro , quorum frequens apud Cæsarem mentio , in ea regione erant , quæ hodie Burgundia. Horum caput Augustodunum , hodie Autun.

Conjugiæque

Conjugiiq[ue] fides, & natos cura regendi,
 Et gravitas comis, ¹ lætaque serietas.
 Æternum placidos Manes complexa mariti,
 Viva thorum quondam, functa fove tumulum.

I N T E R P R E T A T I O.

instituenti filios; & lenem severitatem, & gravitatem hilarem. Amplectens in perpetuum umbram quietam tui conjugis, calefac nunc ejus sepulchrum, tu quæ olim dum viveres, fovisti ejus lectum.

N O T Æ.

1. Lætaque serietas.] A serius, serietas vox Narbone: Risus, serietas, dicacitates: & ep. 9. l. 1. Post nuptias Patricii Recimeris tandem peritur apud Sidonium Apollinarem in reditum est in publicam serietatem.

¹ Æmilius Magnus Arborius, avunculus. III.

162

C Ulta mihi est pietas, patre primum & matre vocatis:

² Dicere sed rea fit, tertius Arborius.

Quem primum memorare nefas mihi, patre secundo:

Rursum ³ non primum ponere, penè nefas.

⁴ Temperies adhibenda * * * *

Ante alios: quanquam ⁵ patre secundus erit.

Tu frater genitricis, & ⁶ unanimis genitoris:

Et mihi qui fueris, quod pater, & genitrix:

Qui me lactantem, puerum, juvenemque, virumque

⁷ Artibus ornasti, quas didicisse juvat.

10

I N T E R P R E T A T I O.

Functus sum pietatis officio, cum à principio appellavi patrem & matrem meam. Verùm eadem pietas tenetur appellare Arborium tertio loco. Quem scelus mihi esset celebrare primum, ponendo patrem secundo loco: & tamen ferè scelus est non constituere primum. Utendum est aliquo temperamento, * * * * ipse ponendus est ante ceteros: licet futurus sit secundus à patre. Tu frater eras meæ matris, & concors cum patre meo: & fuisti mihi instar patris, & matris: quippè qui excoluisti me infantem lactentem, deindè puerum, post

N O T Æ.

1. Æmilius, &c.] Hic filius fuit Cæcilii Argicii Arborii, de quo est sequens carmen IV. frater Æmiliæ Æoniæ matris Aufonii; de qua carmen superius.

2. Dicere sed rea fit, &c.] Hunc sensum affert Scaliger: si dico, tertius est Arborius, est rea pietas: non est ex pietatis officio: sed mihi non probatur. Expone sed mea pietas rea fit, id est, obligatur dicere, tertius est Arborius. Hæc enim est significatio vocis reus apud Ictos, apud quos legitur sæpissimè reus debendi, & titulus est, in instit. Justin. de duobus reis stipulandi & promittendi. Consule interpretationem.

3. Non primum ponere penè nefas.] Quia me dilexit filii loco.

4. Temperies adhibenda.] Sic possis explere lacunam:

Temperies adhibenda, mihi nempe ille canendus

Ante alios, &c.

5. Patre secundus erit.] Ellipsis est præpositionis à. Eadem Ellipsi dixit Horat. alium sapiente, bonoque.

6. Unanimis genitoris.] Reponit Gronovius genitori.

7. Artibus ornasti, quas didicisse juvat.] Bonis artibus.

Te sibi ¹ Palladiæ antetulit ² toga docta Tolosæ:
 Te Narbonensis Gallia præposuit,
 Ornasti cujus Latio sermone tribunal,
 Et fora ³ Hiberorum, ⁴ quæque Novempopulis.
⁵ Hinc, tenus Europam fama crescente, perito
 Constantinopolis rhetore te viguit.
 Tu per mille modos, per mille oracula fandi
 Doctus, facundus, tum celer, atque memor.

15

INTERPRETATIO.

adolefcentem & virum, per artes quas utile est edoctum fuisse. Docti patroni Tolosæ Palladiæ te sibi ante posuerunt: Gallia Narbonensis te suis prætulit, cujus forum condecorasti eloquio Romano, & tribunalia Hispanorum, & ea quæ sunt in Novempopulanâ. Indè cum nomen tuum ad extremam usque Europam proferretur, Constantinopolis floruit te docto Rhetore. Tu fuisti peritus, & disertus per mille vias & per mille enuntiationes dicendi, & præterea promptus in discendo, &

NOTÆ.

1. *Palladiæ Tolosæ.*] Vel in quâ florent artes, quibus Minerva Dea præest; vel etiam, quæ sub peculiari hujus Dæ tutelâ est; ut innuere videntur hi versus Sardonii Apollinaris à Vineto laudati de Sto. Saturnino quem Tolosani, in mediâ suâ urbe Christum prædicantem, interfecerunt:

*Quem negatorem Jovis, ac Minervæ,
 Et crucis Christi bona consuetem,
 Junxit ad tauri latus injugati
 Plebs furibunda.*

cum enim Jovis & Minervæ mentionem facit, satis indicat hæc Tolosanum numina præcipuo cultu fuisse adorata. in carmina quoque XVII. Professorum, de Exuperio:

Palladiæ toga te primum venerata Tolosæ.

Quin & Martialis epig. 101. l. 9. Palladiam Tolosam appellat:

*Marcus, Palladiæ non inficianda Tolosæ
 Gloria, &c.*

Porro quo tempore Rhetoricam docebat Tolosæ hic Arborius, videtur habuisse secum Ausonium nostrum sororis suæ filium tum puerum, quem unicè diligebat. Ipse enim Ausonius carmine de claris urbibus, Tolosam celebrans, eam dicit suam altricem.

2. *Toga docta.*] Advocati Oratores causarum apud Tolosam; quos tu Rhetor La-

tinam eloquentiam docuisti. Metonymia est, toga pro togatis.

3. *Hiberorum.*] Qui te auditum veniebant, eloquentiam è tuo fonte hausturi.

4. *Quæque Novempopulis.*] Et fora quæ erant apud Novempopulos. Hi novem populi Aquitaniam tertiam constituunt, Novempopulanam Sexto Rufo & Novempopuloniâ in veteri provinciarum nomenclatore dictam; & variè recensentur: à Massono, Vibisci, Vasates, Meduli, Boii, Auscii, Convenæ, Conforani, Bigerriones, & Tarbelli: in veteri provinciarum nomenclatore non novem; sed undecim ejus populi, quorum metropolis Augusta Ausciorum: Ausch, Auschi, (nempe Auscii,) Aquenses, Lactorates, Convenæ, Conforani, Boii, Beerenses, Atureses, Bigerrones, Elloronenses, Ellosates. Nicolaus Samson novem hos populos recenset: Auscios (quorum pars Sontiates) Elusates, Vasates, Datios (aliàs Cocofates,) Tarbellos, Benearnos, Biggerros, Convenas, & Conforanos. Novempopulana Cœnali Gascoigne.

5. *Hinc tenus Europam.*] Quousque Europa extenditur. Observa præpositionem tenus cum accusativo, quæ ablativum singularem, & genitivum pluralem vulgò regit: similiter & Valerius Flaccus in Argonauticis tenus posuit cum accusativo:

Et Tanaim tenus immenso descendit ab Euro.

Tu, postquam primis placui tibi traditus annis,

Dixisti, nato me, fatis esse tibi.

20

Me tibi, me patribus clarum decus esse professus,

¹ Dictasti fatis verba notanda meis.

² Ergo vale, ³ Elyfiam fortitus avuncule sedem.

⁴ Hæc tibi de Musis carmina libo tuis.

I N T E R P R E T A T I O.

memoriâ valens. Postquam ego datus in tuam disciplinam statim à puero, probatus sum tibi dixisti te satis habere filiorum in me uno. Cum palàm diceres me futurum magno honori tibi, & parentibus meis; pronunciaſti voces quæ scribendæ erant à meis fatis. Vale igitur, ô avuncule, qui nunc degis in campis Elysiis. Ego tibi offero hos versus, quos tuæ Camæna me docuerunt facere.

N O T Æ.

1. *Dictasti fatis verba notanda meis.*] Id est, ea de me dixisti, quæ cum evenerint postea, videntur à te sic dicta, ut à fatis meis exciperentur, ac notarentur. Similis formula extrat apud Statium l. 11. Thebaidos, ubi Oedipus super natorum corpora prostratus ait:

Heu dolor, heu justo magis exaudita parentis

Vota, maleque preces! Quisnam fuit ille deorum,

Qui stetit orantem juxta, præreptaque verba

Dictavit fatis.

Existimabant fata Jovi adſistere cum tabulis, quibus ex ore ejus exceptum notabant, quidquid cuique homini eventurum erat. Latinus Pacatus in Panegyrico: *Utrum te tamen ipse admones? an, ut illi majestatis tuæ participi Deo feruntur adſistere fata cum tabulis, sic tibi aliqua vis divina subſervit; quæ, quod dixeris, scribat, & suggerat?* idem Apuleius l. 11. attribuit Osiridi, qui & Jupiter est summus Deorum: *Nam sibi visus est (Ausonius Marcellus) quiete proximâ, dum magno Deo coronas exaptat, & de ejus ore, quo singulorum fata dictat, audisse; mitti sibi Madaurensem, &c. Alludere Ausonium censet Scaliger ad veterum superstitionem, qui, quo die nomina pue-*

ris imponebant, fata scribenda advocabant, hoc est, ut puero bona omina captarentur, & ex nomine, & ex iis omnibus, quæ ab Horoscopo ad eum usque diem contigerant. Tertullianus Scaligero laudatus: Omnes idolatriâ obſetrice nascuntur: dum adhuc ipsi uteri infulis apud idola confectis redimitti genimina sua demoniorum candidata profitentur: dum in partu, Lucine & Diane ejulantur: dum per totam hebdomadam Junoni mensa proponitur: dum ultimâ die fata scribunda advocantur; quo die ultimo quodcunque omen arripere poterant in bonam partem ad imponendum puero nomen, id arripiebant, atque id vocabant fata.

2. *Ergo vale.*] Solemne in exequiis vale dicere mortuo. Virg. l. 11. Æneid.

—— *Salve æternum mihi maximè Palla,*

Æternumque vale.

3. *Elyfiam sedem.*] Sedem piorum, cœlum. Ex mente Paganorum loquitur Ausonius, quamvis Christianus: sed hoc more poëtico.

4. *Hæc tibi de Musis carmina libo tuis.*] Id est, confecto tibi hæc carmina, quæ si scribere possum, acceptum tibi referre debeo. Tu enim in poëtica, quemadmodum & in cæteris artibus, me erudisti; & si qua mihi est poëtica facultas, hanc tu mihi fecisti.

Cacilius Argicius Arborius, 1 avus. IV.

O Fficiofa pium ne defere, pagina, munus.
 Maternum ² post hos commemoremus avum
 Arborium, Æduico ductum de stemmate nomen,
 Complexum multas nobilitate domus :
 Quà Lugdunensis provincia, quaque potentes
 Ædues, ³ Alpino quaque Vienna jugo.
 Invida sed nimium, generique opibusque superbis,
 Ærumna incubuit. Namque avus & genitor
 Proscripti, regnum quum ⁴ Victorinus haberet
 Victor; & ⁵ in Tetricos ⁶ recidit imperium.
 Tum profugum in terris, per quas erumpit ⁷ Aturrus,
⁸ Tarbellique furor perstrepat Oceani,

INTERPRETATIO.

O pagina pia, ne omittas officium tuæ pietatis. Celebremus post hos avum meum maternum Arborium; quod nomen tractum est ex prosapia Æduâ, & cujus claritas comprehendit plurimas familias in provinciâ Lugdunensi, apud Æduos opulentos, & in provinciâ Viennensi expansa per cacumina Alpium. Verùm calamitas nimis maligna exagitavit nostram prosapiam, & magnificas ejus opes. Avus enim meus & pater ejus proscripti sunt, dum Victorinus Victor imperium obtineret; & cum imperium translatus est ad Tetricos. Tunc cum exularet in illis regionibus per quas Aturrus influit in mare, & ubi tempestates Oceani Tarbellici murmurant;

NOTÆ.

1. *Avus.*] Maternus, pater nempè illius Æmilii Magni Arborii, de quo superiori carmine, & Æmiliæ Æoniæ matris Ausonii, de quâ 2°. carmine.

2. *Post hos.*] Patrem, matrem, avunculum; de quibus tria superiora carmina sunt.

3. *Alpino quaque Vienna jugo.*] Id est, provincia Viennensis, quæ per Alpes extenditur. Alpium enim jugis à mari interno ad Rhætos usque continentur ex partes provinciæ Viennensis, quæ quarta & quinta Viennenses sunt appellatæ. De eadem Viennâ Ausonius l. de claris urbibus, carmine de Arelate ait :

— *Alpinis opulenta Vienna colonis.*

4. *Victorinus.*] Is sub Gallieno rem Romanam malè administrante, post interfectos Posthumum & Lollianum, Galliarum, invasit imperium, vir strenuissimus, (inquit Eutropius,) sed qui, cum nimia libi-

dinis esset, & matrimonia aliena corrumpere, Colonix Agrippinæ, imperii sui anno secundo interfectus est. Huic successit Tetricus Senator Romanus, qui (ut ait Eutropius) Aquitaniam honore Præsidis administrans, absens à militibus Imperator electus est; & apud Burdigalam purpuram sumpsit. Hujus quoque filius, Tetricus Minor cognominatus, Cæsar appellatus fuit. Vide Trebellium Pollionem in Triginta tyrannis.

5. *In Tetricos.*] Patrem & filium, de quibus supra. Ii victi ab Aureliano, & in triumphum ducti, magnis postea honoribus cumulati sunt; ut refert Pollio.

6. *Recidit.*] Ἀρχαϊσµὸν primam syllabam producit; ut Lucretius in reducere & aliis multis.

7. *Aturrus.*] Fluvius in Tarbellis, l'Adour.

8. *Tarbelli.*] Tarbelli populi Aquitanix ad Oceanum; quorum caput Aquæ Augustæ, Tarbellicæ etiam dictæ, Dacqs.

Grassantis dudum fortunæ tela paventem

¹ Pauperis Æmilie ² conditio implicuit.

Mox tenuis multo quæsitæ pecunia nisu,

Solamen fesso, non & opes tribuit.

Tu ³ cæli numeros, ⁴ & conscia sidera fati

Callebas, ⁵ studium dissimulanter agens.

Non ignota tibi nostræ quoque ⁶ formula vitæ,

Signatis quam tu condideras tabulis;

Prodita non unquam: sed matris cura retextit,

Sedula quam timidi cura tegebat avi.

Tu novies denos vitam quum duxeris annos,

Expertus ⁷ fortis tela cavenda Deæ,

Amissum flesti post trina decennia natum.

Saucius, ⁸ atque uno lumine cassus eras.

I N T E R P R E T A T I O.

cumque reformidaret iclus fortunæ jam diu in ipsum savientis, obstrinxit se nuptiis Æmilie inopis sceminæ. Paulo post exigua pecunia, quam magno conatu paraverat, attulit ei defatigato solatium, non tamen divitias. Tu, ô ave, noveras motus cæli, atque astra quibus nota est sors hominum, celans illud studium. Tenor etiam meæ vitæ non fuit tibi incognitus, quem tu commiseras tabellis obsignatis; qui nunquam fuit manifestatus: verum solertia meæ matris aperuit eum, quem diligens sollicitudo avi meticulose occultabat. Tu postquam vixisti nonaginta annos, & perpeffus es iclus metuendos Fortunæ, plorasti filium tuum tibi ereptum post triginta annos. Vulnera-

N O T Æ.

1. *Pauperis Æmilie.*] Æmilie Corinthie Mauræ, aviæ Ausonii; de quâ proximum carmen V. Hujus filia fuit Æmilia Æonia Ausonii mater.

2. *Conditio.*] Nuptiæ, propriè. Hinc formula repudii: *conditione tuâ non utor.*

3. *Cæli numeros.*] Harmoniam illam cælestem ex variis astrorum motibus, aspectibusque, & Syzygiis conflata.

4. *Et conscia sidera fati.*] Expressum ex hoc Virgilii Æneid. 4.

Testatur moritura Deos, & conscia fati Sidera.

5. *Studium dissimulanter agens.*] Quippè quod tunc, quemadmodum & ante, malè audiret in publico, atque etiamnum malè audiat. Ejecti sæpè Roma Mathematici; de quo genere hominum Tacitus lib. histor. 1. c. 4. *Genus hominum potentibus infidum, sperantibus fallax; quod in civitate nostrâ & detabatur semper, & retinebitur.*

6. *Formula vitæ.*] Thema nativitatis, *γένεσις*, Suetonio genitura: undè futuros vitæ casus prædicere se jactant Genethlia-

ci illi.

7. *Fortis Deæ.*] Fortunæ. Fors Fortuna Dea ædem habuit trans Tiberim. Dies ei festus erat VIII. Kal. Quintiles. De hac Ovid. Fast. 6.

Quàm citò venerunt Fortunæ Fortis honores,

Post septem lucas Junius æclius erit.

Ite, Deam lati Fortem celebrate, Quirites,

In Tiberis ripa munera Regis habet: ædem nempe ipsi à Servio Tullo extructam.

8. *Atque uno lumine.*] Lipsius explosâ Scaligeri conjecturâ *ocle tuo* ex voce corruptâ *ocleruo* quæ in vet. editt. erat, ac *lævo* restituit & *lævum lumen* intelligit filium quo fuerat orbatus, & qui ei tanquam alter oculorum charus erat: quod Barthius respuit, quia filius dextrum potius lumen, quàm lævum dicendus esset, superstitè tantum filia. Retineo atque *unoi liberi*, & amici quoque, *oculi* sæpè appellantur. Quintilianus, l. 6°. *Mihi filius*

Dicebas sed te solatia longa fovere;
 Quod mea præcipuus fata maneret honos.
 Et modo ¹ conciliis animarum mixte piorum
 Fata tui certè nota ² nepotis habes.
 Sentis quod quæstor, quod te præfectus, & idem
 Consul, honorifico munere commemoro.

30

INTERPRETATIO.

tus eras, & orbatu altero oculo. Verum aiebas te refici longinquo solamine; quoniam primaria dignitas destinaretur meis fati. Et nunc, cum permistus es cœtibus animarum sanctorum, profecto perspectam habes sortem tui nepotis. Animadvertis nunc te officio honorifico celebrari à me, qui fui Quæstor, Præfectus, atque idem Consul.

NOTÆ.

minor quintum egressus annum, ut in malis agetem, prior alterum è duobus eruit lumen. Apuleius de Critiâ & Carino:

Hoc mihi vos eritis, quod duo sunt oculi.

1. Conciliis animarum, &c.] Cœtibus nempe Beatorum, in Elysiis campis.

2. Nepotis.] Mea fata, qui sum nepos tuus.

Æmilia Corinthia Maura, avia. v.

164

¹ Æmiliam nunc fare aviam, pia cura nepotis;
 Conjux prædicto quæ fuit Arborio.
 Nomen huic jocularè datum: cute fusca quod, olim
 Æquales inter ² Maura vocata fuit.
 Sed non atra animo; qui clarior esset olore,
 Et non calcata qui nive candidior.
 Hæc non deliciis ignoscere prompta pudendis,
³ Ad perpendiculum seque suosque habuit.
 Hæc me præreptum cunis, & ab ubere matris,
 Blanda sub austeris imbuit imperiis.
 Tranquillos aviæ cineres præstare quieti
 Æternum Manes, si pia verba loquor.

5

10

INTERPRETATIO.

Officiosa sollicitudo nepotis, memora jam aviam Æmiliam; quæ fuit uxor supra memorati Arborii. Impositum est ei nomen jocosum: quia erat subnigra cute, appellata quondam fuit Maura inter coevas. Verum non fuit nigra mente; quippe quæ erat nitidior cygno, & purior nive quam nemo pedibus trivit. Ea non proclivis ad parcendum turpibus voluptatibus, formavit se & suos ad amussim. Ea me rapuit ab ipsis incunabulis, & à mamma matris, atque instituit comiter sub moderamine tamen severo. O placidi Manes reddite cineres meæ aviæ quietos in perpetuum, si quæ dico verba, pia sunt.

NOTÆ.

1. Æmiliam.] Pauperem illam Aquensem civem, de quâ carmine superiori.

2. Maura.] Quasi è Mauritaniâ esset, ubi nigri homines.

3. Ad perpendiculum.] Ad normam & amussim rectæ rationis, & severæ virtutis. Metaphora est à fabris.

P A R E N T A L I A. III

Æmilia Hilaria, matertera, ¹ virgo devota. VI.

165

TUque gradu generis ² matertera; sed vice matris,
 Affectu nati commemoranda pio,
 Æmilia in cunis ³ Hilarî cognomen adepta,
 Quod læta, & pueri comis ad effigiem,
 Reddebas verum non dissimulanter ephebum,
 More virûm medicis artibus experiens.
 Feminei sexus odium tibi semper: & inde
 Crevit devotæ virginitatis amor;
 Quæ tibi septennos novies est culta per annos.
 Quique ævi finis, ipse pudicitiae.
 Hæc, quia uti mater monitis & amore fovebas,
 Supremis reddo filius exequiis.

5

10

I N T E R P R E T A T I O.

Tu quoque quæ es mea matertera ordine cognationis; sed quæ mihi es loco matris, mihi celebranda es pio amore filii, tu ô Æmilia quæ consecuta es nomen Hilarii in ipsis cunis; quia eras hilaris, & blanda instar pueri, exhibebas nativâ specie verum puerum, perita etiam medicarum artium ad exemplum virorum. Perpetuo aversata es sexum muliebre: atque eâ de causâ invaluit apud te studium sanctæ castimonie; quam servasti per sexaginta tres annos. Et idem fuit tibi finis virginitatis, qui fuit vitæ. Ego quasi sim filius tuus, exhibeo hæc carmina tuis novissimis inferiis; quoniam complectebaris me charitate, & præceptis instituebas quasi mater.

N O T Æ.

<p>1. <i>Virgo devota.</i>] Deo dicata & consecrata, quæ virginitatem voverat, ἀσκή-
ῖα Græcis.</p> <p>2. <i>Matertera.</i>] Soror matris Æmilie Æoniæ. Matertera Festo dicitur, quasi</p>	<i>mater altera.</i> 3. <i>Hilari.</i>] Quia marem potius, quàm feminam ore renidenti referebat, non <i>Hilaria</i>, sed <i>Hilarius</i> appellata fuerat.

Cl. Contentus, & Julius Calippio, patruï. VII.

166

ET patruos ¹ Elegæa meos reminiscere cantu:
 Contentum, ² tellus quem Rutupina tegit;
 Magna cui & variæ quæsitæ pecunia sortis,
 Hæredis nullo nomine tuta perit.

I N T E R P R E T A T I O.

O Elegia fac quoque mentionem meorum patruorum in tuo carmine: Contenti scilicet, quem terra Britannica habet sepultum; à quo magna divitiæ & diversis negotiationibus partæ, inter-

N O T Æ.

1. <i>Elegæa.</i>] Græcum est ἐλεγεία & ἐλεγεῖον, & diphtongus ei tam in ε quam in ι à Latinis verti solet. Sic Cytherea, & Thalæa, pro Cythereia & Thaleia. 2. <i>Tellus quem Rutupina, &c.</i>] Rutupinæ πέτρας Ptolomæo appellatur urbs Can-	<p>tiorum in Albione, seu Britannia insulâ; & Rutupina littora, Britannica apud Lucanum lib. 6°. Pharf.</p> <p><i>Aut vaga cum Tethis, Rutupinæ littora fervent,</i>
 <i>Unda Caledonios fallit turbata Britannos.</i></p> |
|---|--|

Raptus enim lætis, & adhuc florentibus annis,
 Trans mare, & ignaris fratribus oppetiit.
 Julius in longam produxit fata senectam,
 Affectus damnis innumerabilibus;
 Qui comis, blandusque, & mensa commodus uncta;
 Hæredes solo nomine nos habuit.
 Ambo pii, vultu similes, joca seria mixti,
 Ævi fortunam non habuere parem.
 Discreti quamquam tumulis, & honore jacetis:
 Commune hoc verbi munus habete, Vale.

5

10

INTERPRETATIO.

ciderunt nullius heredis nomine deffense. Obiit enim mortem trans mare, & fratribus insciis, sublatus in ætate adhuc viridi, ac vegetâ. At Julius vitam protraxit ad multam usque senectutem, perpeffus dispendia innumera. Qui cum fuerit urbanus, benignus & facilis, mensa utens lautâ, reliquit nos hæredes nomine tenus. Ambo fuere pii, similes facie, admiscetes seria joci; sed non habuerunt similem vitæ sortem. O Patruî tametsi conditi estis in sepulcris diffitis, & diversis exequiis, nihilominus accipite muneris loco hanc vocem utrique communem futuram, Vale.

NOTÆ.

1. Trans mare.] In terrâ Rutupinâ scilicet; id est, insulâ Britannîâ; ubi negotiabatur, & morbo correptus obiit.

2. Hæredes solo nomine.] Quia qui sic vivunt, haud multum hæredem adjuvant, inquit Comicus.

3. Vale.] Quo verbo & abeuntes, & mortuos etiam prosequi solebant. Virg. Æneid. II.

Salve æternum mihi maxime
 Palla,
 Æternumque vale.

Attusius Lucanus Talisius, socer. VIII.

167

Qui procures, veteremque volet celebrare Senatum,
 Claraque ab exortu stemmata Burdigalæ;
 Teque, tuumque genus memoret, Lucane Talisi;
 Moribus ornasti qui veteres proavos.
 Pulcher honore oris, tranquillo pectore, comis,
 Facundo civis major ab ingenio:
 Venatu, & ruris cultu, victusque nitore,
 Omne ævum peragens; publica despiciens:

5

INTERPRETATIO.

Quisquis volet predicare optimates, & antiquum Senatum, & nobiles prosapias Burdegale ab ejus origine; is predicare debet te, & stirpem tuam, ô Lucane Talisi; qui decori fuisti priscis tuis proavis vitæ tue ratione. Formosus fuisti decore vultus, quietâ mente, affabilis, civis ingenio & eloquentiâ præstans: transigens totam ætatem venatione, & agriculturâ, ac munditiæ dictus; aspernans publica munera: ævens dignosci inter principes civitatis, renuens

Nosci

Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans,
 Ipse tuo vivens ¹ segregus arbitrio. 10
 Optabas tu me generum florente juventa:
 Optare hoc tantum, ² non & habere datum.
 Vota probant Superi, meritisque faventia sanctis
 Implent fata, ³ viri quod voluere boni.
 Et nunc perpetui sentis sub honore sepulcri, 15
 Quam ⁴ reverens natæ, quamque tui maneam.
 Cœlebs namque gener nunc hæc pia munera solvo:
 Nam & cœlebs nunquam desinet esse gener.

I N T E R P R E T A T I O.

esse primus, ipse vivens ad tuum libitum sejunctus à turba. Tu cupiebas me tibi generum, dum in flore essem ætatis: licuit tibi solum hoc cupere, non etiam consequi. Dii optatis annuunt, & fata, benevola piis meritis, perficiunt quod viri probi optaverunt. Et nunc etiam sub munere æterni tumuli percipis, quam observans filie tuæ, & tui ipsius pergam esse. Etenim ego gener tuus nunc viduus exhibeo tibi hunc pium honorem: gener enim tuus etsi cœlebs, nunquam cessabit esse gener tuus.

N O T Æ.

1. Segregus.] Segrex Sidonio Apollinari, est secretus & remotus ab aliis. Mavult hic Grævius segregis legere, ex Latine lingue analogia; ut sit tuo segregis arbitrio, hoc est, arbitrio tui ipsius segregis.

2. Non & habere datum.] Quippe morte raptus es, antequam id videres.

3. Viri quod voluere boni.] Tu, & pater meus; connubium scilicet meum cum tuâ filiâ.

4. Reverens natæ.] Cui mortuæ aliam substituere uxorem nolo, servans sepultæ meos amores.

Attusia Lucana Sabina, uxor. IX.

168

H Actenus ut caros, ita justo funere fletos
 Functa piis cecinit nœnia nostra modis.
 Nunc dolor, atque cruces, ¹ nec contrectabile fulmen,
 Conjugis ereptæ mors memoranda mihi.
 Nobilis à proavis, & ² origine clara Senatus;
 Moribus usque bonis clara Sabina magis. 5

I N T E R P R E T A T I O.

Huc usque lugubre meum carmen, defunctum piis numeris, celebravit majores quemadmodum dilectos, ita etiam debitis exequiis ploratos. Jam dolor adest, & cruciatus, & fulmen non tangendum, scilicet canendum est mihi lethum uxoris sublata. Sabina fuisti clara à majoribus, & illustris ortu Senatorio; sed illustrior vitâ semper probâ. Te flevi juvenis or-

N O T Æ.

1. Nec contrectabile.] Quod tangere non possum, quin illo adurar: *μη μου φερί- xas ista,*

2. Origine clara Senatus.] Filia scilicet Attusii Lucani Talisii Patricii Burdegalensis, de quo superiori carmine.

Te juvenis primis luxi¹ deceptus in annis,
 Perque² novem cœlebs te fleo Olympiadas.
 Nec licet obductum senio sopire dolorem:
 Semper crudescit nam mihi pœna recens. 10
 Admittunt alii solatia temporis³ ægri:
 Hæc graviora facit vulnera longa dies.
 Torqueo deceptos ego vita cœlibe canos;
 Quoque magis solus, hoc mage mœstus ago.
 Vulnus alit, quod muta domus filet, & torus alget; 15
 Quod mala non cuiquam, non bona⁴ participo.
 Mœreo, si conjux alii bona: mœreo contra,
 Si mala; ad exemplum tu mihi semper ades.
 Tu mihi crux ab utraque venis: sive est mala, quod tu
 Dissimilis fueris: seu bona, quod similis. 20
 Non ego⁵ opes cassas, & inania gaudia plango:
 Sed juvenis juveni quod mihi rapta viro.
 Læta, pudica, gravis, genus inclyta, & inclyta forma,
 Et dolor, atque decus conjugis Aufonii.

I N T E R P R E T A T I O.

batus te in primis annis conjugii, & te lugeo viduus per novem Olympiadas. Nec mihi datur sedare dolorem retusum senectute: nam mihi semper renovatur cruciatus recens. Alii laborantes animo solamen capiunt à tempore: at temporis spatium reddit hanc meam plagam acerbior. Ego senectam meam orbatam excrucio viduus vivendo; & quò vivo solitarius magis, eò etiam vivo tristior. Hoc fovet meum malum, quod muta domus conticescit, & lectus friget; & quod cum nemine communico mala, neque bona. Lugeo, si uxor est alii bona: contra verò lugeo, si est mala; tu mihi usque obversaris unde exemplum sumam. Tu me crucias in utriusque cogitatione: seu sit mala, quod tu dissimilis illi fueris: seu bona, quod ei fueris similis. Ego non queror divitias inanes, & vanas voluptates tecum amissas: sed quod ipsa juvenis erepta mihi fuisti juveni marito. Hilaris, casta, gravis, clara natalibus, & pulchritudine insignis, dolor simul, et honor mariti Aufonii. Quæ mox completura quater septem annos, re-

N O T Æ.

1. Deceptus.] Orbatus. Virg. 4. Æneid. Postquam primus amor deceptam morte fefellit.

2. Novem Olympiadas.] Olympia quinto quoque anno recurrente celebrabantur: itaque Olympias, seu spatium ab Olympiis ad proxima Olympia, quatuor annorum solidorum erat; & novem Olympiades triginta sex annos conficiebant.

3. Ægri] Mente & animo, solamen accipiunt lapsu temporis; juxta illud Senecæ in Agamemnone:

Quod ratio nequirit, saepe sanavit mora.

& illud Diphili:

Λύπης δὲ πόνος γίγνεται ἰατρὸς χρόνου.

Omnis mœroris medicus est tempus.

4. Participo.] Ut faciebam tecum, dum viveres; & curas omnes, mœrores, gaudia, in sinum tuum effundebam.

5. Opes cassas & inania gaudia.] Quorum jactura levis est & reparabilis.

6. Et dolor atque decus.] Expressum ex hoc Virgil. 10. Æneid. de Pallante occiso:

O dolor atque decus magnum reditura parenti.

Quæ modo septenos quater impletura ¹ Decembres,

25

Liquisti ² natos, pignora nostra, duos.

Illa favore Dei, sicut tua vota fuerunt,

Florent, optatis accumulata bonis.

Et precor ut vigeant: tandemque, superstite utroque,

³ Nunciet hoc cineri nostra favilla tuo.

30

I N T E R P R E T A T I O.

Equisti mihi duos liberos, pignora nostri conjugii. Illi, quemadmodum optabas, vigent benignitate numinis, desideratis bonis cumulati. Et oro Deum ut floreant; ac denique, ambobus viventibus, cinis meus id referat tuo cineri.

N O T Æ.

1. Decembres.] Annos; Synecdoche.

Ausonius, ad quem est Protrepicon:

2. Natos duos.] Alterum Hesperium; alterum vel Gregorium illum, ad quem mittit Cupidinem cruci affixum; vel, si hunc affectu non natura filium (ut suspicatur Vinetus) dicere velimus, filia intelligenda est, ex qua nepotem habuit

nam Ausonius filius, de quo est carmen proximum, non videtur matri fuisse superstes.

3. Nunciet hoc.] Nempe vivere utrumque, & valere.

Ausonius parvulus, filius. X.

169

N On ego te infletum memori fraudabo querela,

Primus nate meo nomine dicte puer:

Murmura quem primis meditantem absolvere verbis,

Indolis ut plenæ planximus exequiis.

Tu gremio in proavi funus commune locatus,

¹ Invidiam tumuli ne paterere tui.

5

I N T E R P R E T A T I O.

Ego non te frustrabor questu memori non defletum, ô fili, puer qui primus appellatus es meo nomine: quem funere luximus, veluti ætatis perfectæ, licet tunc conareris tantum primis voculis sonos perfectos edere. Tu positus es in gremio proavi communibus exequiis, ne laborares invidiâ, si sepulchrum tibi seorsum haberes.

N O T Æ.

1. Invidiam tumuli ne, &c.] Id est, tu se factum diceret, si monumentum ticonditus es in sepulchro proavi tui, ne bi tantulo puero extructum esset seorsum.

Pastor, nepos ex filio. XI.

170

TU quoque² maturos, puer immature, dolores
 Irrumpis moesti luctus acerbis avi.
 Pastor chare nepos,³ spes cuius certa fuit res,
 Hesperii patris tertia progenies.
 Nomine, quod casus dederat: quia fistula primum
 Pastorale melos concinuit genito.
 Sero intellectum vitæ brevis argumentum:
 Spiritus afflatis quod fugit è calamis
 Occidis emissæ percussus pondere testæ;
 Abjecit tecto quam manus⁴ artificis.
 Non fuit artificis manus hæc: manus illa cruenti
 Certa fuit fati,⁵ suppositura⁶ reum.
 Heu quæ vota mihi! quæ rumpis gaudia, Pastor!
 Illa⁷ meum petiit tegula missa caput.
⁸ Dignior ô! nostræ gemeres qui fata senectæ;
 Et quererere meas moestus ad exequias.

INTERPRETATIO.

Tu etiam puer acerbo funere elate, inseris te luctibus meis ex maturis funeribus conceptis, tu qui avo doleam causa es gravis planctus. Pastor nepos dilecte, qui certissimam de te spem faciebas, tertia proles parentis Hesperii. Appellatus es nomine, quod fors imposuerat: quoniam tibia cecinit tibi recens nato pastoralem cantilenam. Tardius cognitum est illud fuisse signum vitæ angustæ: quia flatus effugit ex calamis inflatis. Moreris ictus pondere tegulæ elapsæ; quam manus fabri emisit è tecto. Non fuit hæc manus fabri: illa fuit manus inevitabilis fati crudelis, quæ voluit substituere suo loco reum tuæ mortis fabrum. Heu qualia vota, quantas voluptates mihi abrumpis, ô Pastor! Illa tegula coniecta ruit in meum caput. Ô! tu dignior eras, qui plorares sortem meæ senectutis; & tristis plangeres in meo funere.

NOTÆ.

1. Tu quoque.] Quemadmodum mox fecit Ausonius filius.

2. Maturos dolores.] Conceptos ex moribus maturis eorum, qui supra celebrati sunt.

3. Spes cuius certa fuit res.] Id est, de quo tam certam spem conceperam, ut rem ipsam tenere me jam arbitrarer. Opponitur spes rei in Protreptico infra:

— Vel re, vel spe, mihi porge fruentum.

& in professoribus Burdigalæ, carmine 119. de Herculano sororis filio:

Spem magis, quàm rem, fruendam præbuiſti avunculo.

Cicero in Verrem l. 3. Cum in provincia tam locuplete ac referta, non modo rem, sed ne spem quidem ullam reliquam cuiquam feceris.

4. Artificis.] Testoris.

5. Suppositura.] Loco fati.

6. Reum.] Testorem, cui tam crudelem pueri mortem fatum malebat tribui, quàm sibi.

7. Meum petiit.] Dum tuum peteret.

8. Dignior, &c.] Ætate tuâ, quam par erat meæ esse superstitem.

Julia Dryadia, soror. XII.

171

SI qua fuit virtus, cuperet quam femina prudens
 Esse suam, ¹ soror hac Dryadia enituit.
 Quin etiam multas habuit, quas sexus habere
 Fortior optaret, nobilitasque virum.
 Docta satis ² vitamque colo, famamque tueri;
 Docta bonos mores ipsa, suosque docens.
 Et verum vitâ cui carius, unaque cura,
 Nosse Deum, & ³ fratrem diligere ante alios.
⁴ Coniuge adhuc juvenis caruit: sed ⁵ seria vitam
 Moribus austeras æquiparavit anus.
 Produxit celerem per sena decennia vitam:
 Inque domo, ac tecto, quo pater, oppetiit.

I N T E R P R E T A T I O.

Si virtus aliqua extitit, quam mulier sapiens vellet suam esse, soror mea Dryadia hac claruit. Quin etiam possedit plurimas, quas validior sexus & virorum excellentia cuperet possidere. Sat perita nendo sustentare vitam, & famam suam; instituta ipsa bonis moribus, & suos instituens. Et cui unica cura, & vitâ pretiosius erat cognoscere verum Deum; & amare fratrem præ ceteris. Orbata est viro adhuc juvenis: at gravis moribus æquavit vivendi ratione anus severas. Extendit fugacem vitam per sexaginta annos; & obiit in iisdem adibus, & sub eodem tecto quo pater ejus obierat.

N O T Æ.

1. Soror hac Dryadia enituit.] Ex emendatione Gronovii est lectio hæc, quam puram putam Aufonii existimo: sensus planus est.

2. Vitamque colo famamque.] Virgil. *Æneid.* 8.

— Ceu femina, primum
 Cui tolerare colo vitam, tenuique Minerva,
 Impositum cinerem, & sopitos fuscitat ignes,
 Noctem addens operi; famulasque ad lumina longo
 Exercet penso, castum ut servare cubile

Conjugis, & possit parvos educere natos.

3. Fratrem.] Me Aufonium.

4. Coniuge.] Pomponio Maximo, de quo est carmen 15. infra, ut suspicari est ex his illius carminis versibus:

*Conjux namque mea tu consociate sorori;
 Ævi fruge tui destituis viduam.*

qui versus mirè cum hoc loco consentiunt.

5. Seria vitam.] Negat se hæc capere Grævius; quod ego non capio, cum plana sint & aperta: *Seria vitam* locutione Græca est, *seria* quod ad vitam, id est, gravis moribus: quâ in re, quanquam adhuc juvenis, æquabat vel severissimas anus.

Avitianus, frater. XIII.

172

A Vitianum, Musa, germanum meum
 Dona querela funebri:
 Minor iste natus me, sed ingenio prior
 Artes paternas imbibit.
 Verum juventæ flore læto perfrui,
 Ævique supra puberis
 Exire metas, vetuit infesta ¹ Atropos.
² Heu quem dolorem faucibus!
 Heu quanta vitæ decora, quem cultum spei
 Germane pubes deseris!
 Germane carnis lege, & ortu sanguinis;
 Amore penè filius.

INTERPRETATIO.

O Camæna, impertire Avitianum fratrem meum lugubri Nenia: iste minor me ætate, sed major ingenio, didicit artes patrias. At Parca inimica prohibuit eum frui læto flore juventutis, & superare terminos pubertatis. Heu quantum luctum relinquis afflictis! heu quantos vitæ honores, quantum apparatus spei frater pubes derelinquis! frater nascendi conditione, & sanguinis origine; propè filius charitate.

NOTÆ.

1. Atropos.] Ex Parcis tribus una, filium vitæ abrumpens, juxta hunc versum:

Clotho colum retinet, Lachesis net, & Atropos occat.

2. Heu quem dolorem, &c.] Hos tres versus ex emendatione Gronovii sic reposui loco horum:

Heu quanta vitæ decora
 Quem cultum spei, quem dolorem faucibus!

Germane pubes deseris!

Sic, levi transpositione, & sensus & metri lex sibi constat. Frustra hinc se torquent Vinetus, & Scaliger.

Val. Latinus Euronius, gener. XIV.

173

O Generis clari decus, ô mihi funus acerbum,
¹ Euroni, è juvenum lecte cohorte gener;
 Occidis in primæ raptus mihi flore juventæ,
 Lactentis nati vix benè note pater.
 Tu procerum de stirpe satus, prægressus & ipsos,
 Undè genus claræ nobilitatis erat.
 Ore decens, bonus ingenio, facundus, & omni
 Dexteritate vicens, præcipuusque fide.

INTERPRETATIO.

O ornamentum illustris prosapiæ, ô mihi duro letho erepte Euroni, quem generum elegeram è turba juvenum; moveris ereptus mihi in flore incipientis juventutis, parens filii adhuc lactentis, nondum ei cognitus. Tu ortus è sobole optimatum, superasti eos ipsos, à quibus ortum illustrem ducebas. Decorus facie, ingenio pollens, eloquens, & præditus omnimoda solertia,

NOTÆ.

1. Euroni.] Euromi legendum, vocabulum Græcum ab εὖ bene & ῥώμῃ robur. Euromius ergo robustum sonat.

Hoc ¹ Præfecturæ sedes, hoc Illyris ora
 Præsides te experta est, ² fiscus & ipse cliens.
 Nil ævi brevitatem tamen tibi laudis ademptum:
³ Indole maturus, funere acerbus obis.

10

I N T E R P R E T A T I O.

ac præstans fide. Id sensit provincia cui præfuiſti, ad litus Illyricum te Præfecto, & fiscus ipse à te defensus. Nihil tamen laudis tibi ablatum est brevitatem vitæ: moreris immaturus leſio, maturus ingenio.

N O T Æ.

1. *Præfecturæ sedes.*] Quæ fuerit illa præfectura, non potest ex his, quæ de illo Euronio extant, deprehendi. Fortasse eandem hic intelligit, quam mox subjungit, oram Illyrici: ut idem duobus modis ex-

preſſerit.

2. *Fiscus & ipse cliens.*] Nempè fuerit ille fisci advocatus.

3. *Indole maturus.*] Senex moribus, juvenis ætate.

Pomponius Maximus, ad finis. xv.

174

E T te germanum, non sanguine, sed vice fratris,
 Maxime, devinctum nœnia nostra canet.

Conjux namque meæ tu consociate forori,

¹ Ævi fruge tui destituis viduam.

Non domus hoc tantum sensit tua: sensit acerbum

5

Saucia proh! casum curia Burdigalæ;

Te primore vicens, te deficiente relabens,

² Inque Valentinum te moriente cadens.

Heu! quare ³ nato, cur fruge & flore ⁴ nepotum

Ereptus nobis, Maxime, non frueris?

10

⁵ Sed frueris: ⁶ divina habitat si portio Manes;

Quæque futura olim gaudia, nosse datur.

I N T E R P R E T A T I O.

Te quoque carmen meum celebrabit, ô Maxime, non ortu mihi fratrem, sed loco fratris conjunctum. Nam tu conjunctus meæ sorori maritus, deseris ipsam viduam in flore tuæ ætatis. Non solum tua domus hoc sensit: curia Burdigalæ vulnerata, proh! duram sortem experta est, florens te principe, te moriente retrolabens, & recidens in Valentinum te obeunte. Heu! Maxime, quare sublatus à nobis non frueris filio, & nepotibus flore juventutis vigentibus? an frueris illis: si mens divina particula auræ habitat inferos; & si ei conceditur cognoscere

N O T Æ.

1. *Ævi frugis tui destituis.*] Id est, moriendo in flore ætatis privas uxorem tuam fructu vitæ tuæ.

2. *Inque Valentinum.*] In manus, & sub auctoritatem Valentini.

3. *Nato.*] Arborio, marito Veriæ Licinæ, de qua proximo carmine: non autem Herculano, ut vult Vinetus. Hic quippe

mortuus quoque erat, nec posset de eo dixisse Ausonius, quare nato non frueris? qui jam non esset.

4. *Nepotum.*] Filiorum Megentiræ, Pomponii filiarum; duorum scilicet superstitum ex quatuor, de quibus carmine 23.

5. *Sed frueris.*] Correctio.

6. *Divina portio.*] Anima rationalis,

Longior hic etiam lætorum fructus habetur ;

¹ Anticipasse diu , quæ modo ² participas.

INTERPRETATIO.

Voluptates sibi aliquando venturas. Hæc quoque diuturnior fruitio prosperorum existimatur jam pridem anteveruisse ea quibus nunc fruëris.

NOTÆ.

quam ex ipsa Deorum natura profluxisse existimarunt, & divinæ particulam auræ appellarunt.

1. *Anticipasse diu, &c.*] Id est, quod prævideris jam dudum honores aliquos, qui-

bus tui nepotes nunc eminent.

2. *Participas.*] Cum ipsis ; cum eorum sensus ad te usque, licet mortuum, penetret.

Veria Liceria, uxor Arborii sororis filii. XVI.

175

TU quoque vel ¹ nuruis mihi nomine, ² vel vice natæ Veria, supremi carmen honoris habe.

Cujus si probitas, si forma & fama, fidesque

Morigeræ uxoris, lanificæque manus,

Nunc laudanda forent ; procul & de Manibus imis

Accersenda esset ³ vox proavi Eusebii :

Qui quoniam, functo jam pridem conditus ævo,

Transcripsit partes in mea verba suas ;

Accipe funereas neptis defleta querelas,

Conjux ⁴ Arborii commemoranda mei.

Cui parva ingentis luctus solatia linquens

Destituis natum, quo magis excrucias.

At tibi dilecti ne desit cura mariti,

⁵ Juncta colis thalamo nunc monumenta tuo.

INTERPRETATIO.

Tu etiam, quæ mihi fuisti instar nuruis, aut loco filia, ô Veria, accipe carmen ultimi officii. Cujus si nunc celebranda esset probitas, pulchritudo, & fama, ac fidelitas uxoris obsequentis, & manus deditæ lanificio ; excitanda esset longè & ab imis inferis vox Eusebii proavi tui : qui quia, jam dadum perfunctus vitâ & tumultus, vices suas transmisit meis vocibus ; accipe funebres lamentationes, ô neptis plorata ; uxor celebranda mei Arborii, cui relinquens exiguum solamen magni mæroris filium deseris ; quo gravius eum torques. Verum ne deficiat te cura chari conjugis, nunc habitas sepulcrum proximum tuo thalamo. Hic ubi fuerunt tibi prima

NOTÆ.

1. *Nuruis nomine.*] Quia maritum tuum Arborium filii instar diligo : quanquam sit tantum meæ sororis filius.

2. *Vel vice natæ.*] Quia te ipsam, ut filiam, amo.

3. *Vox proavi Eusebii.*] Sic lego cum Vineto. Eusebius ille orator aliquis fuerit, aut poëta præstans, proavus Lice-

riæ.

4. *Arborii.*] Filii Juliæ Dryadiæ (sororis Ausonii, de qua carmine 12.) & Pompeii Maximi, de quo carm. 15.

5. *Juncta colis thalamo, &c.*] Nempe maritus, desiderio ipsius, sepulchrum ipsi prope cubile suum extruxerat ; ut ei quam posset, proximus esset.

Hic

Hic ubi primus hymen, sedes ibi mœsta sepulcri:

15

¹ Nupta magis dici, quam tumultata potes.

I N T E R P R E T A T I O.

connubia, illic est nunc tristis locus tumuli: sicque potes potius appellari nupta, quam sepulta.

N O T Æ.

¹. Nupta magis, &c.] Quia penè conjuncta es marito.

Pomponius Maximus Herculanius, sororis filius. XVII.

176

N Ec ¹ Herculani genitum germana mea,

Modulamine nœnia tristi

Tacitum sine honore relinquit:

Super indole cujus adulti,

Magnæ bona copia laudis.

Verum memorare magis, quam

Functum laudare decebit.

Decus hoc matrisque, meumque,

In tempore puberis ævi

Vis perculit invida fati.

² Eheu! quem, Maxime, fructum?

Facunde, & musice, & acer,

Mente bonus, ingenio ingens,

Volucer pede, corpore pulcher,

Lingua catus, ore canorus,

I N T E R P R E T A T I O.

Neque carmen nostrum mœstis modulis indictum linquat sine laude Herculani, prognatum sorore meâ: super cujus juvenis ingenio copia ampla erat laudis ingentis. Sed melius conveniet mihi referre simpliciter dotes tuas, quam te predicare mortuum. Vis invida mortis percussit hunc juvenem qui erat honor matris suæ, & meus in ætate pubertatis. Eheu! ô Maxime, qualem fructum ex te percepimus? eloquens, & musicæ sciens, & promptus manu, bone mentis, magni ingenii, celer cursu, formosus corpore, subtilis linguâ, canorus ore, accipe

N O T Æ.

¹. Herculani.] Filium Pomponii Maximi, de quo est carmen xv. & Juliæ Dryadæ Ausonii sororis, de quâ carm. xii.

². Eheu! quem, Maxime, fructum? &c.] Hæc vulgata lectio est, cujus sensum expressi in interpretatione. Placet nihilominus valdè Gronovii correctio, legentis:

Eheu! quàm, Maxime, frustra
Facunde, & musice, & acer!

hoc est, quam frustra prædite tot dotibus! quàm parum tibi profuit facundum esse! &c. Usitatum lugentibus dolere inutilem fuisse mortuis pietatem, facundiam, cæterasque dotes; quarum ope fati vim effugere non potuerint. Virgil. Æneid. 3.

— Nec te tua plurima, Panthæ,
Labentem pietas, nec Apollinis insula
texit.

Q

Cape ¹ munus triste parentum,
 Lacrimabilis orsa querelæ;
 Quæ funereum modulatus
 Tibi moestus avunculus offert.

INTERPRETATIO.

moestum donum parentum, compositionem flebilis naniæ, quam funebre canens avunculus tibi offert, moerens.

NOTÆ.

1. Munus triste parentum.] Officium funebre, Parentalia.

Fl. Sanctus, maritus Pudentillæ, quæ soror Sabinae meæ.

XVIII.

177

Q U i joca lætitiâque colis, qui tristia damnas,
 Nec metuis quenquam, nec metuendus ¹ agis;
 Qui nullum insidiis captas, nec lite laceffis,
 Sed justam & clemens vitam agis, & sapiens;
 Tranquillos Manes, ² supremaque mitia sancti
 Ore pio, & verbis advenerare bonis:
 Militiam nullo qui turbine sedulus egit;
 Præsede lætatus quo ³ Rutupinus ager.
 Octoginta annos cujus tranquilla senectus
 Nullo mutavit deteriore die.
 Ergo precare favens; ut qualia tempora vitæ,
 Talia & ad Manes otia Sanctus agat.

INTERPRETATIO.

Quisquis lusu & gaudio vacas, qui odisti mœsta, neque ullum times, neque divi timendus; quisquis neminit endis dolos, neque ullum provocas lite, sed mansuetus, & sapiens vitam degis innoxiam; venerare ore pio, & vocibus faustis quietam umbram, & lene funus Sancti, qui diligenter militavit absque ullo adverso casu; quo præfecto Britannica regio gavisâ est. Cuius placida senectus, octoginta suos annos non commutavit ullo pejori die. Igitur opta benignas, ut Sanctus tali fruatur quiete apud Inferos, qualis usus est, dum viveret.

NOTÆ.

1. Agis.] Vitam scilicet.

2. Supremaque mitia.] $\tau\omicron$ Suprema sub-
 tantivè positum pro morte.

3. Rutupinus ager.] Britannia. carm. vii.
 suprâ; Tellus quem Rutupina tegit. Ubi vide
 quæ notavi.

Namia Pudentilla, adfinis. XIX.

178

TUque ¹ Pudentillam verbis adfare supremis,
 Quæ famæ curam, quæ probitatis habes.
 Nobilis hæc, frugi, proba, læta, pudica, decora,
 Conjugium Sancti jugiter hæc habuit.
 Inviolata tuens castæ præconia vitæ,
 Rexit opes proprias, otia agente viro.
 Non ideo exprobrans, aut fronte obducta, marito;
 Quod gereret totam femina sola domum.
 Heu! nimium juvenis, sed læta superstitite nato,
 Atque viro, patiens fata suprema obiit.
 Unanimis nostræ & quondam Germana Sabinæ,
 Et mihi ² inoffenso nomine dicta soror.
 Nunc etiam Manes placidos pia cura retractat;
 Atque Pudentillam ³ fantis honore colit.

I N T E R P R E T A T I O.

Et tu, ô quæcunque mulier curam geris famæ, & probitatis, alloquere verbis novissimis Pudentillam. Hæc ortu inclita, frugi, bona, hilaris, casta, pulchra, mansit semper in connubio Sancti; conservans illibatam laudem morum pudicorum, administravit sua bona, dum maritus otia retur: non tamen propterea obijciens viro, aut caperans frontem; quod ipsa mulier totam domum sola gubernaret. Heu! nimis juvenis, sed tamen læta quod relinqueret filium, & maritum superstitites, mortem patienter oppetiit: concors olim & soror Sabina mea uxori & à me appellata constanti nomine soror. Nunc quoque pia cura mea resumit ejus Manes quietos, & funerea commemoratione veneratur Pudentillam.

N O T Æ.

1. Pudentillam.] Uxorem Sancti, de si.
 quo carmine superiori, & sororem Sabinæ, Aufonii uxoris.

2. Inoffenso nomine.] Quo nomine semper digna fuit, & cujus nominis charitatem nullo unquam facto dicto-ve læ-

3. Fantis honore.] Ita Scaliger ex libro vetere. Suspiciabatur Vinetus, fratris amore colit; quod mallem. Mire enim consonat cum superiore pentametro:

Et mihi inoffenso nomine dicta soror.

¹ *Lucanus Talisius * curam. filii. XX.*

179

NEc jam tu metris, spes unica, ephebe Talisi
 Consobrine, meis immemoratus eris.

I N T E R P R E T A T I O.

Neque tu, ô juvenis Talisi mi cognate, sola spes, jam indictus eris meis versibus. Sublatus es

N O T Æ.

1. Lucanus Talisius * Curam filii.] Scaliger suspicatur legendum Lucanus Talisius levir Att. filius, hoc est, Attusii filius. Tollius vult legi Lucanus Talisius Att. Lucani filius. Erat in veteri libro: Lucanus Talisius cura filii; unde fortasse legendum: Lucanus Talisius

curâ filius; id est, non naturâ, sed amore, studio, & curâ filius, quem Aufonius filii diligebat loco: unde & eum spem unicam appellat 1° versu.

2. Nec jam tu metris, &c.] Sic legendum omnino ex Tollii conjecturâ, non autem

Q ij

Ereptus primis ævi florentis in annis:
 Jam tamen & conjux, jam ¹ properate pater.
 Festinasse putes fatum; ne funus acerbum
 Duceret hoc genitor, tam cito factus avus.

INTERPRETATIO.

è vita in primis annis vigentis juventa: jam tamen maritus, & propere factus pater. Credas fatum properasse; ut ne pater tuus existimaret hanc mortem immaturam esse, cum tam propere evasisset avus.

NOTÆ.

nec tantum matris; ut sit sensus, quem in interpretatione expressi. Facilis fuit corruptio ex jam tu in tantum, & metris in matris; quod sensum non efficit planum.

tiptosi vocativi pro nominativo, poëtis satis familiari. 2. Æneid.

Quibus Hector ab oris
 Expectate venis?

1. Properate pater.] Pro properatus, an- pro expectatus.

Attusia Lucana Talisia. Erminiscius Regulus, adfinis. XXI.

180

Notitia exilis nobis, Attusia, tecum,
¹ Cumque tuo plane conjuge nulla fuit:
 Verum tu nostræ soror es germana Sabinae;
 Adfinis quoque tu, Regule, nomen habes.
 Sortitos igitur tam cara vocabula nobis,
 Stringamus mœsti carminis obsequio.
² Quamvis Santonica procul in tellure jacentes;
 Pervenit ad Manes exequialis honos.

INTERPRETATIO.

Parva mihi fuit notitia tecum, ô Attusia, & nulla prorsus cum tuo marito: sed tu es germana soror meæ uxoris Sabinae; tu etiam ô Regule appellaris meus affinis. Ergo prosequamur tantisper officio funebris nania conjuges natos nomina tam dilecta nobis. Funebris honor pertinet ad vestros usque Manes, quanquam sepultos longè in terrâ Santonicâ.

NOTÆ.

1. Cumque tuo conjuge,] Erminiscio Regulo.

2. Quamvis, &c. pervenit ad Manes exequialis honos.] Hinc mos peregrè mortuis,

aut demersis in mari, tumulos in littore inanes extruendi, & ipsorum Manes ter voce vocandi; quo fieri credebant, ut quiescerent, perinde ac si sepulti essent à suis.

Severus Censor Julianus, ¹ consocer. XXII.

181

Definite ô veteres, ² Calpurnia nomina, Frugi
 Ut proprium hoc vestræ gentis habere decus.

INTERPRETATIO.

O prisci Calpurnii cognomento Frugi, cessate existimare hunc honorem peculiarem esse vestre

NOTÆ.

1. Consocer.] Consoceri dicti, quorum alterius filiam filius alterius duxit uxorem.

2. Calpurnia nomina, Frugi.] Pisonum cognomentum fuit, Frugi; quod, inditum primo L. Calpurnio Pisoni (qui cum Mu-

Nec solus semper ¹ Censor Cato, nec sibi solus

² Justus Aristides his placeant titulis.

Nam sapiens quicumque fuit, verumque fidemque

Qui coluit, comitem se tibi Censor agat.

Tu gravis, & comis, cum justitiaque remissus,

Austeris doctus jungere temperiem.

Tu non adscito tibi me, nec sanguine juncto,

Optasti ³ nostras consociare domos.

Nempe aliqua in nobis morum simulachra tuorum

Effigies nostri præbuit ingenii:

Aut jam Fortunæ sic se vertigo rotabat,

Ut pondus fati tam bona vota darent.

Si quid apud Manes sentis, foveat hoc tibi mentem;

⁴ Quod fieri optaras, id voluisse Deum.

I N T E R P R E T A T I O.

familia. Neque Cato Censor solus, neque Aristides justus solus se jactent semper his nominibus. Nam quisquis fuit sapiens, & cultor veri ac probitatis, gerat se tibi socium, o Censor. Tu gravis simul, & suavis, clemens, & justus, gnarus consociare moderationem severitati. Cum non essem tibi devinctus, neque conjunctus genere, voluisti conjungere nostras familias. Scilicet imago mea indolis exhibuit tibi aliquam speciem morum tuorum in me: vel Fortuna rota sic jam se vertebat, ut tam bona vota adderent fati momentum. Si quis tibi sensus superest apud Inferos, hoc delectat tuum animum; quod Deus annuerit tuis votis.

N O T Æ.

cio Scævola an. U. C. sexcentesimo vigesimo primo Consul fuit) ob eximiam ejus virtutem atque integritatem, in totam Calpurniorum familiam transiit postea.

1. Censor Cato.] An. U. C. quingentesimo septuagesimo nono. De hoc vide Livium lib. 39. Vult hic Aufonius consocium suum Severum Julianum etiam Frugi, prætereaque Censorii, ac Justii cognomen dignum videri.

2. Justus Aristides.] Aristides cognomento Δίκαιος, Atheniensis fuit, nobilitate & justitiâ insignis; pulsus in exilium à Themistocle, à quo dissentiebat, ac postea re-

vocatus metu Xerxis Persarum Regis cum ingenti exercitu venientis, post multos gestos magistratus, in tantâ paupertate obiit, ut vix haberet unde efferretur.

3. Nostras consociare domos.] Per liberorum nostrorum connubium.

4. Quod fieri optaras, id voluisse Deum.] Hinc apparet matrimonium illud filii Aufonii cum filiâ Censoris, aut filii Censoris cum filiâ Aufonii (neque enim satis patet, utro modo consoceri fuerint) mortuo demum Censore, factum esse; quod, eo vivo, fuerat destinatum.

*Paulinus & Dryadia, filii Paulini, & Megentiræ
sororis filia. XXIII.*

182

Qui nomen vultumque patris, Pauline, gerebas,
Amisisti ¹specimen qui genitoris eras:
Propter quem ²luctus miseræ decedere matris
Coeperat; offerret quum tua forma patrem;
Redderet & mores, & moribus adderet illud, 5
Paulinus caruit quo pater, eloquium:
Eriperis lætis, & pubescentibus annis;
³Crudaque adhuc matris pectora sollicitas.
Flemus enim raptam ⁴thalami de sede sororem,
Heu! non maturo funere, Dryadium. 10
Flemus: ego in primis, qui matris avunculus & vos
Natorum tanquam, diligo, progeniem.
Illa ⁵manus inter genitricis, & oscula patris
Occidit, ⁶Hispanâ tum regione procul.
Quam tener, & primo, nove flos, decerperis ævo, 15
Nondum purpureas cinctus, ephebe, genas!
⁷Quattuor ediderat nunc facta puerpera partus:
Funera sed tumulis jam geminata dedit.

INTERPRETATIO.

Pauline qui habebas nomen & faciem patris, qui eras imago patris mortui: cuius gratiâ maior infelicis matris coeperat abire, cum tuus vultus exhiberet genitorem tuum, & representaret mores ejus, & adjiceret ad illius mores facundiam istam, quæ desiderata est in Paulino patre: raperis in ætate lætâ, & adhuc pubescente; & irritas matris animum recenti vulnere adhuc morientem. Nam ploramus, heu! Dryadium sororem tuam ereptam è toro, morte acerbâ. Ploramus: ego præcipue, qui sum avunculus matris vestræ, & amo vos tanquam sobolem filiorum meorum. Illa mortua est in ulnis matris, & inter patris oscula, procul hinc in terrâ Hispanâ ubi tum degebant. Quam tener & primâ juventutem carperis, ô flos recens, ô adolescens nondum velatus barbâ malas rubicundas! Jam enixa protulerat mater quattuor natos: sed jam condidis

NOTÆ.

1. Specimen.] Imago & species. Ab antiquo specio; unde aspicio, & alia.

2. Luctus.] De morte mariti patris tui.

3. Crudaque adhuc.] Nondum ad cicatricem perductis vulneribus, quæ ex sororis tuæ Dryadiæ & patris tui Paulini morte pectori ejus erant impressa. Metaphora est à fructibus.

4. Thalami de sede.] Quæ ipsi, jam maturæ viro, parabatur.

5. Manus inter, &c.] Quod solatium aliquod morientibus afferebat.

6. Hispanâ tum regione.] Tarracone, ubi pater ejus Corrector erat; ut carmine sequenti habetur.

7. Quattuor ediderat.] Mater tua.

Sit satis hoc, ¹ Pauline pater. ² Divisio ³ facta est:

Debetur matri cætera progenies.

20

I N T E R P R E T A T I O.

sepulchris duos mortuos. Sufficiat hoc, ô pater Pauline. Partitio peracta est: quod superest natorum, debet servari matri.

N O T Æ.

1. *Pauline pater.*] Apostrophe ad mortuum.

2. *Divisio.*] Liberatorum.

3. *Facta est.*] Te inter & uxorem.

Duos ex quatuor tecum habes apud Inferos: relinquere jam debes reliquos duos qui supersunt, matri eorum, quæ tibi superstes vivit.

Paulinus, sororis gener. XXIV.

183

Q U I lætum ingenium, mores qui diligit æquos,
Quique fidem sancta cum pietate colit;

Paulini Manes mecum veneratus, amicis

Inroret lacrymis, annua liba ferens.

Æquævus, Pauline, mihi; natamque sororis

Indeptus thalamo: sic mihi penè gener.

¹ Stirpis Aquitanæ mater tibi. Nam genitori

² Cossio Vafatum, municipale genus.

³ Scrinia Præfecti meritis, ⁴ rationibus inde

Præpositus Libycis, præmia opima capis.

5

10

I N T E R P R E T A T I O.

Qui amat hilarem indolem, & equabilem vitæ rationem, & qui colit fidem cum sanctâ pietate; is veneretur mecum cineres Paulini, & irriget eos amicis fletibus, afferens ad ejus tumulum quotannis liba. Æqualis mihi eras Pauline, & sortitus connubio filiam meæ sororis: sic fore mihi gener fuisti. Matrem habuisti originis Aquensis. Pater autem ortus erat Cossione, municipio Vafatum. Meritus es Præfecturam Scriniarum, postea præfectus rationibus Libyæ, percipis

N O T Æ.

1. *Stirpis Aquitanæ.*] Propriè dictæ, id est, ex Aquis Augustis Tarbellorum oppido, (vulgo d'Acqs,) ut intelligit Vinctus; à quibus Aquis incolæ Aquitani propriè dicti nomen fecerunt toti Aquitanix majori, cujus ipsi exigua pars sunt.

2. *Cossio Vafatum.*] Vafates, Aquitanix majoris illius, quæ minorem, (de quâ supra,) & alias provincias multas com-

plectitur, populi sunt: Bazadois, quorum caput Cossio, Bazas.

3. *Scrinia Præfecti.*] Hypallage; id est, Præfecturam Scriniarum. Hujusmodi Præfecti Magistri, & Comites sacri scrinii, & Antigrapharii, & Scriniarii dicebantur.

4. *Rationibus inde præpositus Libycis.*] Rationalis, dicebatur ejusmodi præfectus, & Procurator Caesaris, & Procurator fisci.

Nam ¹Correcturæ tibi ²Tarraco Hibera tribunal
Præbuit, adfectans ³esse clienta tibi.

Tu socrum pro matre colens, ⁴adfinis ⁵haberi

Non poteras; nati cum fruerêre loco.

Inter concordēs vixisti fidus amicos,

Duodeviginti functus Olympiadas.

15

I N T E R P R E T A T I O.

lauta præmia. Nam Tarraco urbs Hispana dedit tibi tribunal Correcturæ, cupiens tibi parere. Tu venerans socrum loco matris, non poteras existimari affinis; cum habereris vice filii. Vixisti fideliter inter amicos unanimes, peracto curriculo octodecim Olympiadum.

N O T Æ.

1. *Correcturæ.*] Papinianus lege Legatus 20. ff. De officio Præsidis: Legatus Caesaris, id est præses, vel corrector provincie, abdicando se non amittit imperium. Ejusmodi Correctorum cognitio in provinciis eadem erat, quæ Præfecti urbi, vel Prætorio, Consulibus etiam, & Prætoribus Romæ; ut patet ex lege Ex omnibus causis 10. ff. dicto titulo de officio Præsidis. Correctoris nomen & munus adhuc in Hispania ma-

net in usu, appellaturque Corregidor.

2. *Tarraco Hibera.*] Urbs ad Iberum amnem, Tarragona hodie. Nomen dedit maximæ Hispaniæ parti, quæ dicta est Tarraconensis.

3. *Esse clienta tibi.*] Regi à te, & corrigi.

4. *Adfinis.*] Affinis tantum illius.

5. *Haberi non poteras.*] Cum in te filii pietas, non affinis modò obsequium animadverteretur.

Æmilia Dryadia, matertera. XXV.

184

TE quoque Drydiam materteram,
Flebilibus modulis,

Germana genitus, prope filius,

Ore pio veneror.

Quam thalamo, tædisque jugalibus

Invida mors rapuit:

Mutavitque torum feretri vice

Exequialis honor.

¹Discebas in me, matertera,

Mater uti fieres.

Unde modo hoc mœstum tibi defero

Filius officium.

5

10

I N T E R P R E T A T I O.

Colo te etiam ore pio, numeris lugubribus, ô Dryadia Matertera mea, ego prognatus sorore tuâ, penè filius. Te quam letum invidens eripuit toro, & facibus nuptialibus: & funebris pompa commutavit thalamum tuum sarcophago. Discebas in me, ô matertera, quomodo fieres mater. Ideoque ego tuus penè filius, hoc tibi exhibeo triste obsequium.

N O T Æ.

1. *Discebas in me, &c.*] Id est, animi & charitatis maternæ periculum in me faciebas, experiebaris me amando, quo

pacto amares filios tuos; si quando nupta esses & mater.

Julia

Julia Cataphronia, amita. XXVI.

185

Quin & funereis amitam impartire querelis,
Musa, Cataphroniam.

Innuba¹ devotæ quæ virginitatis amorem,
Parcaque anus coluit.

Et mihi quod potuit, quamvis de paupere summa,
Mater uti, attribuit.

Ergo² commemorata, Ave; moestumque vocata
Pro genetrice, Vale.

INTERPRETATIO.

Quin etiam, ô Musa, tribue amita Cataphronia funebres questus. Quæ innupta, & parca anus coluit amorem sanctæ virginitatis. Et, quasi mater esset, mihi dedit quod potuit, etsi de tenui summa. Igitur salve, celebrata meis versibus; & vale, lugubriter appellata tanquam mater.

NOTÆ.

1. Devota.] Deo promissæ, & consecrata.

2. Commemorata, Ave.] Non sit elisio, licenter.

Julia Veneria, amita. XXVII.

186

ET amita Veneria properiter obiit:

Cui brevia mela modifica recino;

Cinis uti placidula supera vigeat,

² Loca tacita celeripes adeat Erebi.

INTERPRETATIO.

Amita quoque Veneria cito mortua est: cui canto brevia carmina modulata: ut cinis ejus quietus sit supernè, & ipsa pernix descendat ad sedes Avernî silentes.

NOTÆ.

1. Et Amita Veneria properiter, &c.] Celeritatem mortis illius exprimit versibus, totis ex brevibus syllabis conflatis, Pyrrhichicis.

2. Loca tacita, &c.] Sic Scaliger verbum hunc reponit, pro: Celeripes & adeat loca tacita Erebi: in quo breves omnes syl-

labæ non essent, ut in cæteris. Cinis superâ femineo genere, ut apud Catullum & alios. Ista autem ex veterum opinione; qui non posse quiescere cineres & umbram putabant, nisi, (justis omnibus perfectis,) cinis humo, & Manes Inferis conderentur prorsus.

Julia Idalia, consobrina. XXVIII.

187

P Arva etiam fuit Idalia;
¹ Nomine prædita quæ Paphiæ,
 Et speciem meruit Veneris;
 Quæ genita est mihi penè soror:
 Filia nam fuit hæc amitæ,
 Quam celebrat sub honore pio
 Nænia, carmine funereo.

INTERPRETATIO.

Fuit quoque parva Idalia, quæ insignita nomine Paphiæ Veneris, habuit quoque formam ejus. Quæ nata est mihi ferè germana. Fuit enim hæc filia amitæ meæ, quam carmen meum memorat cantu funebri sub pio officio.

NOTÆ.

1. Nomine prædita quæ Paphiæ.] Veneris scilicet, quæ Cytherea ab insulâ Cypri; & Idalia ab Idalio oppido, & nemore ejusdem insulæ, aut Ida monte. Cythero; Paphia ab urbe Papho insulæ te.

Æmilia Melania, soror. XXIX.

188

Æ Milia hos, vix nota mihi soror, accipe questus,
 Debent quos cineri ¹ mœsta Elegæa tuo.
 Conjunxit nostras æquæva infantia cunas:
² Uno quamvis tu Consule major eras.
 Invida sed nimium ³ Lachesis ⁴ properata peregit
 Tempora; & ad Manes funera acerba dedit.
 Præmissa ergo vale: Manesque verere parentum;
⁵ Qui majore ævo, ⁶ quique minore venit.

INTERPRETATIO.

Æmilia, germana mea vix mihi cognita, accipe hæc lamenta, quæ tristes mei elegi debent tuo cineri. Æqualis infantia junxit nostrâ incunabula: quanquam tu grandior me eras uno anno. Verum Lachesis invida nimis acceleravit tempus mortis tuæ; & misit te ad inferos morte immaturâ. Igitur vale tu quæ ante me missa es: & venerare umbras parentum nostrorum; tum illius qui grandior natu ad te pergit, tum illius quæ junior.

NOTÆ.

1. Mœsta Elegæa.] ἐλεγεῖα in plurali.

2. Uno consule.] Uno anno; Metonymiâ adjuncti.

3. Lachesis.] Una ex Parcis, cujus nomen à λαγχάνω, sortior.

4. Properata peregit.] Quippe adhuc infans obierat; idcirco vix nota Aufonio

fratri.

5. Qui majore ævo.] Julium Aufonium patrem intellige, qui undecies binas vixit Olympiadas. carm. v. supra.

6. Quique minore.] Intelligenda Æmilia Æonia mater: carmine secundo supra.

Pomponia Urbica, consocrus, uxor Juliani Censoris. xxx.

189

U T generis clari, veterum sic femina morum
 Urbica, ¹ Censoris nobilitata toro;
 Ingenitis pollens virtutibus, auctaque & illis
 Quas docuit conjux, quas pater, & genetrix:
 Quas habuit ² Tanaquil, quas ³ Pythagorea Theano,
⁴ Quæque sine exemplo est in nece functa viri.
 Et tibi si fatum ⁵ sic permutare dedisset,
 Viveret hoc nostro tempore Censor adhuc.
 Sed neque tu viduo longum cruciata sub ævo,
 Protinus optato fine secuta virum.
 Annua nunc mœstis ferimus tibi iusta querelis,
⁶ Cum genero & natis confocer Ausonius.

I N T E R P R E T A T I O.

Urbica mulier ut stirpis inclytæ, sic morum antiquorum, illustrata connubio Censoris præstans virtutibus innatis, & locupletata illis quas maritus, & quas pater, ac mater te docuerunt: quas Tanaquil habuit, quas Theano Pythagorea, & ea que in morte mariti mortua est absque exemplo. Tibi quoque si fatum concessisset ita permutare, Censor adhuc viveret hac nostrâ etate. At neque tu diu cruciata es vitam ducens cœlibem, quia statim secuta es maritum cupitâ morte. Jam ego Ausonius tuus confocer unâ cum genero & filiis, persolvimus tibi anniversarias inferias mœstis questibus.

N O T Æ.

1. *Censoris.*] Severi Censoris Juliani, de quo carmine 22.

2. *Tanaquil.*] Uxor Tarquinii Prisci Romæ regis, auguriorum totiusque Hetruscæ doctrinæ peritissima.

3. *Pythagorea Theano.*] Pythagoræ vel uxor, vel discipula; quæ, teste Diogene Laërtio, multa scripsit, ex quibus nihil superest præter epistolas paucas.

4. *Quæque sine exemplo, &c.*] Alcestin intelligit, quæ suâ morte mariti Admeti vitam redemisse fertur: videndus Æschylus in tragoedia Alceſtide. Errat Vinetus, dum Arriam hîc putat designari Pæti uxorem.

5. *Sic permutare dedisset.*] Ut dederat Alceſtidi.

6. *Cum genero.*] An Ausonii, an Urbicæ consocrus ejus, non satis liquet.

A U S O N I I T A B U L A G E N E A L O G I C A,

ad horum Parentalium carminum intelligen-
tiam, ex Eliæ Vineti Commentariis.

Ausonii Poëtae

Avus maternus . . .	Cæcilius Argicius Arborius	carm. 4. Parental. & 16. de Professor.
Avia materna . . .	Æmilia Corinthia Maura	carm. 5. Parental.
Pater	Julius Ausonius Medicus	carm. 1. Parental. & 30. Edyll.
Mater.	Æmilia Æonia	carm. 2. Parental.
Patruī	{ Claudius Contentus } & Julius Calippio	carm. 7. Parental.
Amitæ	{ Julia Cataphronia } { Julia Veneria }	carm. 26. Parental. carm. 27. Parental.
Avunculus.	Æmilius Magnus Arborius	carm. 3. Parent. & 16. de Prof.
Matertera.	{ Æmilia Hilaria } { Æmilia Dryadia }	carm. 6. Parental. carm. 25. Parental.
Frater	Avitianus	carm. 13. Parental.
Sorores	{ Julia Dryadia } { Æmilia Melania, fratri vix cognita }	carm. 12. Parental. carm. 29. Parental.
Consobrinus	Lucanus Talifius	carm. 20. Parental.
Consobrina	Julia Idalia	carm. 28. Parental.
Socer.	Attusius Lucanus Talifius	carm. 8. Parental.
Uxor	Attusia Lucana Sabina	carm. 9. Parental.
Uxoris sorores	{ Namia Pudentilla } { Attusia Lucana Talifia }	carm. 19. Parental. carm. 21. Parental.
Uxoris frater	Attusius Lucanus Talifius filius	carm. 20. Parental.
Affines.	{ Pomponius Maximus } { Erminiscius Regulus } { Fl. Sanctus }	carm. 15. Parental. carm. 21. Parental. carm. 18. Parental.
Consocer	Severus Censor Julianus	carm. 22. Parental.
Consocrus.	Pomponia Urbica	carm. 30. Parental.
Sororis gener.	Paulinus	carm. 24. Parental.
Sororis nepotes	Paulinus & Dryadia	carm. 23. Parental.
Filii.	{ Ausonius } { Hesperius }	carm. 10. Parental. carm. 11. Parental.
Nepotes	{ Ex Hesperio filio, Pastor & duo alii } { Ex filia, Ausonius } { Ex sorore { Arborius } P. M. Herculanus }	carm. 11. Parental. in Protreptico & Genethliaco. carm. 16. Parental. carm. 17. Parent. & 11. Prof.
Neptes.	{ Ex sorore, Megentira } { & uxor Nepotis, Veria Liceria }	carm. 23. Parental. carm. 16. Parental.
Gener	Val. Latinus Euromius	carm. 14. Parental.

COMMEMORATIO PROFESSORUM BURDIGALENSIUM.

PRÆFATIO.

190 **V**os etiam, quos nulla mihi cognatio junxit,
Sed fama, & caræ relligio patriæ,
Et studium in libris, & sedula¹ cura docendi,
Commemorabo, viros morte obitâ celebres.
Fors erit, ut nostros manes sic² adserat olim,
Exemplo cupiet qui pius esse meo. 5

INTERPRETATIO.

Vos quoque celebrabo, viros inclytos fato functos, quos nulla consanguinitas mecum conjunxit, sed fama & charitas dilectæ patriæ, & studium in libris positum, & assidua opera in docendo. Forsan eveniet, ut aliquandò ab oblivione vindicet Manes meos aliquis, qui volet pius esse ad instar mei.

NOTÆ.

1. *Cura docendi.*] Fuerat enim & ipse *ves, & collegas suos affectu.*
Ausonius Rhetoricæ Professor. Ideoque
hanc Professorum commemorationem *2. Adserat.] Ab oblivione, idque piâ hu-*
subjungit Parentalibus, motus pio in ci- *hujusmodi commemoratione.*

¹ *Tiberius Victor Minervius, Orator. I.*

191 **P**rimus Burdigalæ columen dicere, Minervi,
Alter Rhetoricæ Quintiliane togæ.
Illustres quondam quo præceptore fuerunt
Constantinopolis, Roma, dehinc patria,

INTERPRETATIO.

Primus celebraberis à me, ô Minervi, columen Burdigalæ, qui es alter Quintilianus togæ oratorie. Quo magistro claruerunt olim Constantinopolis, Roma, & deinde patria, quæ quidem

NOTÆ.

1. *Tiberius Victor Minervius.] De hoc Romæ florentissimè docet. Is pater videtur*
Eusebius in Chronico ad annum à Christo *fuisse Alethii Minervii, de quo est car-*
nato 349. *Minervius Burdigalensis Rhetor* *men sextum infra.*

Non equidem certans cum maiestate ¹ duarum :
 Solo sed ² potior nomine , quod patria.
 Adferat usque licet ³ Fabium ⁴ Calagurris alumnum :
 Non sit Burdigalæ dum cathedra inferior.
 Mille foro dedit ⁵ hæc ⁶ juvenes ; bis mille Senatus
 Adjecit numero , pupureisque togis ;
 Me quoque : sed quoniam ⁷ multa est prætexta , filebo ;
 Teque canam de te , non ab honore meo.
 Sive Panegyricos placeat contendere libros ,
⁸ In Panathenæicis tu numerandus eris :
 Seu libeat ⁹ fictas ludorum evolvere lites ,
 Ancipitem palmam ¹⁰ Quintilianus habet.
 Dicendi torrens tibi copia : ¹¹ quæ tamen aurum ,
 Non etiam ¹² luteam volveret illuviem.

I N T E R P R E T A T I O .

non contendit cum dignitate illarum duarum : sed ei charior fuit solo nomine , quia patria erat. Esto Calagurris vindicet sibi semper alumnum Quintilianum : dummodo Cathedra Burdigala ei non cedat. Hæc suppeditavit foro mille juvenes ; addidit duo millia ordini Senatorum , & togis purpuratis me etiam : verum quia plurimi sunt prætextatæ togæ insignes , tacebo ; & te laudabo à te ipso , non à magistratu meo. Seu libeat conferre orationes Panegyricas à te scriptas cum aliorum orationibus tu censendus eris in Panathenæicis : seu velis explicare confictas scholarum controversias , Quintilianus ambiget de victoriâ. Erat tibi vehemens facundia : quæ nihilominus volveret aurum , non autem

N O T Æ.

1. *Duarum.*] Constantinopoleos , & Romæ.

2. *Potior.*] Tibi charior.

3. *Fabium.*] Marcum Fabium Quintilianum , institutionum Rhetoricarum auctorem. De hoc Euseb. ad annum Christi 71. Marcus Fabius Quintilianus Romam à Galba perducitur. Et ad annum 90. Quintilianus ex Hispania Calagurritanus , primus Romæ publicam scholam , & salarium è fisco accepit.

4. *Calagurris.*] Urbs est Vasconum in Hispania , ad Iberum amnem. Hodie Calahorra , in finibus Navarrae & Castiliæ veteris.

5. *Hæc.*] Burdigalæ cathedra , docente Minervio. Alius liber Tollo laudatus habet hic ; quod melius mihi videtur , utpote ad Minervii laudem peculiariter pertinens.

6. *Juvenes.*] Causarum patronos.

7. *Multa est prætexta.*] Gronovius mavult nota , quàm multa ; ex quo tamen commodum sensum elicui in interpretatione.

Possent nihilominus hoc adhuc modo exponi : sed hic prætermittam mihi fuisse multam prætextam , id est , me gessisse plures magistratus ; ita ut rō quoniam hic nihil aliud sonet , quam quod.

8. *In Panathenæicis , &c.*] Id est , Panegyrici tui eodem numero censendi erunt , ac Panathenæicus Isocratis Panegyricus , in quo omnes ingenii vires & omnem oratoriarum artis ornatum adhibuit Atticus ille pater eloquentiæ ; cuius è ludo , tanquam ex equo Trojano , eloquentiæ principes extiterunt innumeri , ut ait Tullius l. 2. de Oratore.

9. *Fictas lites.*] Declamationes quibus in ludis juvenes exercentur.

10. *Quintilianus.*] Tantâ cum laude in foro versatus ; qui tamen , tecum compositus , non certus erit de victoriâ.

11. *Quæ tamen aurum.*] Pergit in allegoria torrentis aquæ , arenam volventis.

12. *Luteam.*] Horat. lib. 1. satir. 4. de Lucilio satirarum scriptore :

- ¹ Et Demosthenicum, quod ter primum ille vocavit,
In te sic viguit, cedat ut ipse tibi. 20
An-ne & ² divini bona naturalia doni
Adjiciam? memori quam fueris animo?
Audita ut, vel lecta semel, ceu fixa teneres;
³ Auribus & libris esset ut una fides?
⁴ Vidimus & quondam tabulæ certamine longo, 25
Omnes qui fuerant, enumerasse ⁵ bolos;
Alternis vicibus quos præcipitante rotatu
Fundunt ⁶ excisi per cava buxa gradus:
Narrantem fido per singula puncta recurfu,
⁷ Quæ data, per longas quæ revocata moras. 30

INTERPRETATIO.

simul sordes cænosas. Et illa virtus Demosthenis, quam ipse ter appellavit præcipuam totius artis, sic emicuit in te, ut ipse tibi cedat. Addam-ne etiam dotes naturales tibi concessas divino munere? quam valueris memoria? quomodo scires ea quæ semel aut audiveras, aut legeras, tanquam ea altius infixisses animo; adeo ut tam tuto credi posset tuis auribus, quam libris? Vidimus etiam aliquando post diuturnum lulum in abaco, te recensuisse omnes jactus, qui fuerant emissi; quos gradus insculpti fritillo buxeo cavo emittunt alternatim præcipiti versatione: cum referres fideli repetitione singulorum punctorum, quanam missa erant, & quanam retracta per longum spatium temporis. Animus erat tibi nullâ acrimoniâ invidens; præterea lingua plu-

NOTÆ.

Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.

¹. Et Demosthenicum quod ter primum, &c.] Actionem seu pronuntiationem intelligit. Interrogatus enim Demosthenes, quid primum esset in toto dicendi opere? actionem respondit: quid secundum? actionem: quid tertium? actionem, ut refert Cicero lib. 3. de Oratore, & Quintilianus instit. oratoriarum lib. 11. cap. 3.

². Divini, &c. doni.] Memorix divinitatem quoque tribuit Fab. Quintil. l. 11. c. 2. Nesciretur tamen quanta vis esset ejus, (memoria) quanta divinitas illa, nisi in hoc lumen orandi vim extulisset. Hanc tamen idem non ita à natura pendere ait, quin arte quoque atque exercitatione plurimum confirmetur, atque augeatur.

³. Auribus, & libris, &c.] Id est, commissâ tuis auribus, tam distinctè, & firmiter auditu infigebantur tuæ memoriæ, quam scribendo infigi possent chartis; adeo ut tibi postea recitanti tam credendum esset, quam libro in quo essent exarata.

⁴. Vidimus, &c.] Simile est quod Quintilianus, loco citato suprâ, de Scævola quodam memorat; qui victus in lusu duodecim scruporum, dum rus tendit, repetito totius certaminis ordine, quo dato errasset recordatus, rediit ad eum quocum luserat; isque ita factum esse confessus est.

⁵. Bolos.] Tesserarum jactus, βόλος à βάλλω, jacio.

⁶. Excisi per cava buxa gradus.] Nempè pyrgus ille, seu fritillus buxeus, per quem mittebantur tali, intus excavatus erat, & exsculptus gradatim; ut agitati concussique tali, in graduum offendentes supercilia, volutarentur, incertiorque jactus esset. Unde & Sidon. Apollinaris: Tesseræ frequens eboratis resultatura pyrgorum gradibus.

⁷. Quæ data, &c.] Hinc datorum lusus apud nos dicitur, jeu de dex. Dabant scilicet quos volebant valere bolos seu jactus; quos verò nolebant valere, revocabant; ils rompoient les dex.

Nulla felle tibi mens livida; tum sale multo
Lingua dicax, blandis & sine lite jocis.

Mensa nitens, quam non censoria regula culpet;

Nec nolit ¹ Frugi Piso vocare suam.

Nonnunquam pollens natalibus, & dape festa:

35

Non tamen angustas ut tenuaret opes.

Quamquam ² hæredis egens, bis sex quinquennia functus,

Fletus es à nobis, ³ ut pater, & juvenis.

Et nunc, sive aliquid post fata extrema superfit,

Vivis adhuc; ævi quod periit, ⁴ meminens:

40

Sive nihil superest, nec habent ⁵ longa otia sensus,

Tu tibi vixisti: nos tua fama juvat.

INTERPRETATIO.

rima urbanitate jocosa, suavis cavillis & absque rixa. Mensa tibi erat elegans, quam edictum Censoris non possit damnare; & quam Piso Frugi non recuset appellare suam. Aliquando laetior natali tuo die, & festivis epulis: non ita tamen ut minueret tenues tuas facultates. Quamvis careres herede, & sexaginta annos vixeres, d fletus es à nobis tanquam parens, & juvenis. Et nunc, sive restat aliquid post supremam diem, vis adhuc, reminiscens vitæ hinc antea: sive nihil restat, neque superest sensus ullus in longâ illa requie, tu vixisti tibi: nos verò gaudeamus de tuâ famâ.

NOTÆ.

1. *Frugi Piso.*] Vide notas nostras ad carmen 22. Parentalium supra, quod incipit:

Desinite, o veteres, Calpurnia nomina, Frugi.

2. *Hæredis.*] *Sui*, seu filii qui tibi ab intestato hæres esset. Neque enim sic intelligendum, quasi, qui testamento esset ab eo scriptus, nolisset adire ejus hæreditatem.

3. *Ut pater & juvenis.*] Hæc opponit orbitati ejus & senectuti, de quibus versu superiore.

4. *Meminens,*] Participium à *memini*, sequioris Latinæ linguæ ætatis. Legitur apud Priscianum l. 11. & hoc utitur non semel Sidon. Apollinaris.

5. *Longa otia.*] Quæ post mortem contingunt.

1. Latinus Alcimius Alethius, Rhetor. II.

N Ec me nepotes impii silentii
Reum ciebunt, Alcime:

INTERPRETATIO.

Neque posterì me accusabunt inofficiosa taciturnitatis, o Alcime: & dicent quidem me parum

NOTÆ.

1. *Latinus Alcimius, &c.*] Hujus, & Delphidii, de quo infra carmine v. meminit Hieronymus Eusebii interpres in Chronicis, ad annum Christi 360. *Alcimius*, inquit, & *Delphidius* Rhetores in Aquitania florentissimè docent. *Alcimum* Scaliger ex Si-

donio observat ex Sonnicis fuisse, qui Nitiobrigibus vicini erant. Nitiobriges porrò ii erant, quos nunc Aginnenles, (d'Aginois,) dicimus. *Alcimius* nomen ab ἀλκη, fortem sonat; *Alethius* ab ἀληθής, veracem.

1. Minusque

- ¹ Minusque dignum, non & oblitum ferent
 Tuæ ministrum memoriæ;
 Opponit unum quem viris prioribus
 Ætas recentis temporis. 5
 Palmæ forensis, & Camœnarum decus,
 Exemplar unum in litteris;
 Quas aut Athenis docta coluit Græcia,
 Aut Roma per Latium colit. 10
² Mores-ne fabor, & tenorem regulæ,
 Adusque vitæ terminum?
 Quod laude clarus, quod paratus litteris,
 Omnem refugisti ambitum?
 Te nemo gravior; vel fuit comis magis,
 Aut liberalis indigis: 15
 Danda salute, si forum res posceret;
 Studio docendi, si scholam.
 Vivent per omnem posterorum memoriam,
 Quos tu ³ sacræ famæ dabas. 20
 Et ⁴ Julianum tu magis famæ dabis,
⁵ Quam sceptræ, quæ tenuit brevi.
⁶ Sallustio plus conferent libri tui,
 Quam ⁷ consulatus addidit.

INTERPRETATIO.

idoneum esse præconem tuæ laudis; sed non dicent me esse tui immemorem: tui (inquam,) quem præsens ævum contendit solum cum priscis viris. Ornamentum togæ, & Musarum, unicum specimen in litteris, quas vel docta Græcia excoluit Athenis, vel quas Roma excolit per Latium. An eloquar mores tuos, & normam vivendi constantem, quam tenuisti usque ad finem vitæ? dicamne te inclytum famæ, & in litteris semper paratum, ab omni ambitione abhorruisse? Nemo fuit gravior te, aut suavior, aut largior in egenos; defendendo vitam, si vocarentur in iudicium; erudiendo studiosè, si institutione egerent. Illi quos tu consecrabas famæ, vivent per omnem memoriam posterorum. Et tu magis commendabis famæ Julianum, quàm imperium quo potitus est per breve tempus. Scripta tua plus tribuent gloriæ Sallustio, quam ei con-

NOTÆ.

1. Minusque dignum.] Sic restituit Vinetus ex *minusque*, quod erat prius.
 2. Mores-ne fabor.] Sic restituit Scaliger.
 3. Sacræ famæ.] Lege cum Grævio: Quos tu sacros famæ dabas, hoc est, consecrabas famæ.
 4. Julianum.] Apostatam illum, cujus historiam scripserat hic Alcimus; quæ quidem intercidit, contra quam rebatur Aufonius, qui æternos fore libros ejus augurabatur. Aliorum Alcimorum sunt, quæ scripta extant; ut rectè observat Vinetus.
 5. Quam sceptræ, quæ tenuit brevi.] Impe-

rium Romanum, quod hic Julianus Augustus rexit (post patruelem suum Constantinum) menses ad summum novem; occisus à Persis anno Christi 366. ætatis ipsius 32. ut ex Eusebio & Eutropio patet.
 6. Sallustio.] Secundo Sallustio, cujus meminit Ammianus Marcellinus lib. 22. & 23. Is Præfectus Galliarum fuit, & collega Juliani in Consulatu; proindeque partem in ejus historia, ab Alcimo hoc scripta, habuit non mediocrem.

7. Consulatus.] Cum Juliano quartum Consule gestus,

Morum tuorum, decoris, & facundiæ
Formam dedisti filiis.

25

Ignosce, nostri læsus obsequio styli :
Amoris hoc crimen tui est;

Quod digna nequiens promere, officium colo,
Injuriosè sedulus.

30

Quiesce placidus, & ¹ caduci corporis
Damnum repende gloria.

I N T E R P R E T A T I O.

*fulatus suus tribuit. Præbuit liberis tuis exemplar morum tuorum, laudis, & eloqui. Condo-
na mihi quòd te offenderim meo stylo rudi, dum te celebrare cupio. Culpa hac refundenda est in
amorem quo te prosequor; quòd cum non possim proferre te digna, fungor tamen meo officio in
te officiosus etiam cum injuria. Requiesce tranquille, & compensa famam tui jacturam infirmi cor-
poris.*

N O T Æ.

¹. Caduci corporis damnum repende gloria.] lone) de gloria; hanc esse quæ brevitatem
Consonum est quod ait Tullius, (pro Mi- vite posteritatis memoria consolatur, &c.

Luciolus, Rhetor. III.

193

R Hetora Luciolum ¹ condiscipulum, atque magistrum,
² Collegamque dehinc, nœnia mœsta refer;
Facundum, doctumque virum, seu lege metrorum
Condita, seu prosis solveret ³ orsa modis :
⁴ Eripuit patri Lachesis quem funere acerbo,
Linquentem natos ⁵ sexui utroque duos :

5

I N T E R P R E T A T I O.

*Carmen triste, memora Luciolum Rhetorem, condiscipulum meum, ac deinde magistrum,
posteaque collegam; virum eloquentem & eruditum, sive proferret opera scripta carminibus stric-
tis, sive solutâ oratione: quem Parca abstulit patri morte immaturâ, relinquentem duos libe-*

N O T Æ.

¹. Condiscipulum.] Sic rectè Vinetus, ex
cum discipulo, quod legebatur.

². Collegamque.] In professione, cum
scilicet Rhetor factus est Ausonius.

³. Orsa.] Nihil immutandum; Orsa
sunt opera cœpta, ab ordior. Statius lib.
¹. sylvarum:

— Seu plana solutis
Cum struis orsa modis: seu cum tibi
dulcis in artem

Frangitur, & nostras curat facundia leges.
Frustra ergo Grævius ora pro orsa reponit;
quod cum condita cohærere non potest:
quid enim sunt condita ora?

⁴. Eripuit patri.] Fortasse melius patrie.

⁵. Sexui utroque.] Utroque pro utriusque
positum vult Vinetus. Malim cum Pul-
manno sexu in utroque duos, id est, ma-
rem & feminam; vel duos mares, &
duas feminas.

Nequaquam meritis cujus responderit hæres,
 Obscuros quamvis nunc tua fama juvet.
 Mitis amice, bonus frater, fidissime conjux,
 Nate pius: ¹ genitor, pœnitet ut fueris.
 Comis convivis, numquam inclamare clientes,
 Ad famulos nunquam tristia verba loqui.
 Ut placidos mores, tranquillos sic cole Manes;
 Et cape ab Ausonio munus, amice, Vale.

10

INTERPRETATIO.

ros in utroque sexu: cujus virtutibus hæredes nullatenus responderunt, quamquam nunc tua gloria honori sit ipsis vitam agentibus ignobilem. Suavis amice, bone frater, marite fidelissime, pie fili; pater, cujusmodi te fuisse nollem. Blandus erga convivas, numquam solitus increpare clientes, nec unquam molesta verba dicere servis. Ut pacatè vixisti, sic etiam placidè mortuus degas; atque accipias, ô amice, ab Ausonio hoc munus, vale.

NOTÆ.

1. Genitor, pœnitet, ut fueris.] Nempè infelix pater fuerat, qui degeneres, & se indignos liberos procrearat.

¹ Attius Patera pater, Rhetor. IV.

194

Æ Tate quamquam viceris ² dictos prius,
 Patera fandi nobilis:
 Tamen, quod ævo floruisti proximo,
 Juvenisque te vidi senem,
 Honore mœstæ non carebis nœniæ,
 Doctor potentum Rhetorum.
³ Tu Bajocassis ⁴ stirpe Druidarum satus,
 Si fama non fallit fidem,

5

INTERPRETATIO.

Quamvis præcesseris ævo memoratos supra, ô Patera clare eloquio: nihilominus, quia vixisti proximo seculo, & ego juvenis te vidi grandævum, non destituêris honore lugubris carminis, ô Magister summorum Oratorum. Tu ortus prosapia Druidarum apud Bajocasses, si fama non men-

NOTÆ.

1. Attius Patera pater.] Hieronymus Eusebii interpretis in Chronicis, ad annum Christi 339. Pather Rhetor Romæ gloriosissime docet. Hic Pather idem est, qui Ausonio Patera. Patherius quoque in epistola ad Hedibiam: Majores tui Patherius atque Delphidius. Vocis Patera etymon subjicit Ausonius infra.

2. Dictos prius.] Tiberium Minervium, Alcimum Alethium, & Luciolum.

3. Tu Bajocassis, stirpe Druidarum.] Videtur scriptum fuisse Bajocassistirpe; ut ultimum s. vocis Bajocassis adsumptum fuerit

postea ex primo s. vocis stirpe. Bajocassum porrò, vel Bajocassium, vel Bajocassæ, & Bajocasses urbs est secundæ Lugdunensis (quæ hodie Normannia) cujus nomen Bateux. A Bajocassibus populis, qui iidem videntur esse, qui Bellocassi apud Cæsarem, & Bellocasses apud Plinium, nomen sumpsit; amisso suo, quod quale fuerit, ignoramus. Sic Lutetia à Parisiis populis appellata est Paris, amisso veteri nomine. Bajocasses inter Aremoricæ gentes reponit infra carm. x. de Phæbitio, hujus patre, loquens.

4. Stirpe Druidarum.] Druidæ, ut norunt

Sij

¹ Beleni sacratum ducis è templo genus:

Et inde vobis nomina:

10

Tibi Pateræ: sic ministros nuncupant

² Apollinaris mystici.

³ Fratri, patrique nomen à Phœbo datum:

⁴ Natoque de Delphis tuo.

Doctrina nulli tanta in illo tempore,

15

⁵ Cursusque tot fandi & rotæ.

Memor, disertus, lucida facundia,

⁶ Canore, cultu præditus;

INTERPRETATIO.

titur nobis, trahis genus sacrum ex delubro Beleni: atque hinc cognominati es: tu Patera: sic mystici appellant ministros Apollinis. Cognomen impositum est fratri, & patri tuo à Phœbo: & filio tuo à Delphis. Nemini tanta fuit eruditio, & tanta volubilitas, & tot circuitus loquendi in illo ævo. Memoria valens, facundus, instructus claro eloquio, voce sonora, & or-

NOTÆ.

omnes qui Cæsaris commentarios legerunt, sapientes Gallorum erant, & sacrorum præfides, iudicesque controversiarum, & juventutis institutores. De his videndus est Cæsar comment. l. 6. Plinius nat. hist. lib. 16. sub finem, ubi de visco agit.

1. *Beleni.*] *Belenus* à βέλως, quod sagittam significat; inclinatum nomen Apollinis apud Gallos, qui etiam *Belenium* appellabant herbam, quâ inungebant sagittas. Hoc quoque nomine apud Aquileiam colebatur Apollo, ut patet ex Herodiano in Maximinis, qui eum Βελὴν vocat, & Julio Capitolino, cujus hæc sunt verba in Maximinis: Cum igitur frustra obsideret Aquileiam Maximinus, legatos in eandem urbem misit, quibus populus penè consenserat, nisi Menophilus cum collega restitisset, dicens etiam Deum Belenum per Aruspices spondisse Maximinum esse vincendum. Unde etiam postea Maximini milites iactasse dicuntur Apollinem contra se pugnasse; nec illam Maximi aut Senatus, sed Deorum fuisse victoriam. Quod quidem id circo ab his fictum esse dicunt, quod erubescerant armatos se penè ab inermibus victos. De Beleno plura vide apud Vossium de Idolatria lib. 11. cap. 16. Ab eodem etymo dictus est Apollo ἐκατηβελέτης & ἐκατηβάλης, quod sagittas, id est, radios, longè jacularetur.

2. *Apollinaris.*] Id est, *Apollinares*, secundum veterem scribendi rationem; ut *omnis, tris*, &c. pro *omnes, tres*, &c. apud Sallustium, Tacitum, &c.

3. *Fratri patrique.*] Qui *Phabicii*, vel *Phebadii* dicti sunt; ut videbimus infra ad carm. 10.

4. *Natoque de Delphis tuo.*] Is fuit Attius Tyro Delphidius, de quo carmen sequens est.

5. *Cursusque tot fandi, & rotæ*] Sic emendavit Scaliger. *Rotæ* sunt hic circuitus orationis, seu, ut Græca voce appellant Rhetores, *Periodi*.

6. *Canore, cultu præditus.*] *Canore* vocat. à recto *canorus*. Sic sæpius vocandi casum cum recto simul ponit Ausonius; ut videre est passim, & maximè in carmine 17. Parentalium, quod est de Pomp. Maximo Herculano. Hæc autem lectio ex emendatione est Scaligeri. Legebatur prius: *Carere cultum præditus*; quod fortasse erat pro *carere cultu præditus*, sublato *m*. Unde sensus elici potest, quod *nativa quadam simplicitate placere nosset, absque artificio*. Sic carm. 1. Parentalium vocem *præditus* jungit cum infinitivo:

Præditus & vitas hominum ratione mēdendū

Porrigere, & fatis amplificare moras.

Salibus modestus, felle nullo perlitus,
 Vini, cibique abstemius, 20
 Lætus, pudicus, pulcher; in senio quoque, ut
¹ Aquilæ senectus, aut equi.

INTERPRETATIO.

natus; moderatus joci, nullo felle madens, temperans in cibo, in potu sobrius, hilaris, castus, formosus; etiam in senectute, qualis est senectus aquila, vel equi.

NOTÆ.

1. *Ut aquila senectus, aut equi.*] αἰτῆς γῆρας, senectus, quæ præstantior est quorundam juvenute. Equos verò in senectute canescentes canities deformes non facit.

¹ *Attius Tiro Delphidius, Rhetor. v.*

195 **F** Acunde, docte, lingua & ingenio celer,
 Joci amœne, Delphidi,
 Subtextus esto flebili threno patris,
 Laudi ut subibas æmulus.
 Tu penè ab ipsis orsus incunabulis
² Dei poëta nobilis,
³ Sertum coronæ præferens Olympiæ,
 Puer celebraſti Jovem.

INTERPRETATIO.

Delphidi diserte, erudite, velox eloquio & ingenio, jucunde salibus, esto subjunctus tristi lessu patris tui, quemadmodum subjunctus ei eras virtutis ejus imitator. Tu clarus Dei vates exorsus ferè ab ipsis cunis, gestans sertum coronæ Capitolinæ, adhuc puer cecinisti Jovem. Deinde

NOTÆ.

1. *Attius Tiro Delphidius.*] Filius is est Attii Pateræ; de quo, carmine superiori. Delphidius à *Delphis* appellatus est, ut habetur eodem carmine.

Dei poëta.] *Beleni*, seu *Apollinis*; de quo carmine superiori.

3. *Sertum coronæ Olympiæ, &c.*] Laudat Delphidium Ausonium, quòd adhuc puer, recitatis in Jovis laudem versibus, coronam meruerit in Capitolinis agonibus. *Sertum coronæ Olympiæ* appellat coronam è quernis frondibus lemnisco sertam, id est, vinctam, quæ victori dabatur in illis agonibus. *Capitolina quercus* Juvenali; *Tarpeia quercus* Martiali dicuntur. Agones illi Capitolini, ad exemplum Olympicorum, (unde sertum coronæ Olympiæ hîc, pro Ca-

pitoline dicitur) instituti sunt à Domitiano Imperatore XII. Consule cum Sergio Cornelio Dolabella. In iis artifices omnis generis certabant, Citharædi, Poëtæ Scenici; ut fusè probat Scaliger, qui in iis recitasse Statium Thebaidem suam observat, sed non placuisse, & contra eum alios fuisse coronatos. Ab his agonibus Poëtarum laureatorum morem manasse idem putat. Illi quippe antiquitus ab ipsis Cæsaribus Germanis coronabantur, magnoque in pretio habiti semper apud Italos, & Germanos, qui hunc honorem virtute ingenii consequuti essent. Fuit & Albanus agon ab eodem Domitiano institutus, alius à Capitolino, & minus nobilis.

Mox inde cursim more torrentis freti,

¹ Epos ligasti metricum :

Ut nullus æquâ lege liber carminum

Orationem texeret.

Celebrata variè cujus eloquentia

Domi forisque claruit:

Seu tu ² cohortis Præsulem Prætoriae ;

³ Provinciarum aut iudices

Coleres, ⁴ tuendis additus clientibus,

⁵ Famæ, & salutis faucibus.

10

15

INTERPRETATIO.

constrinxisti pœma metrorum modis raptim, instar freti æstuantis: adeo ut nemo solutus simili lege metrorum sic contexeret orationem. Cujus facundia diversimodè prædicata inclyta fuit domi, & foris: sive tu adjungeres te ad Præfectum Prætorio; sive ad Iudices Provinciales, additus defendendis clientibus periclitantibus de fama aut de capite. Fortunatus, si vacares tantum lit-

NOTÆ.

1. Epos.] Græcis verbum & versus; καὶ ἔπος verò pœma heroicum: Epos, inquit Diomedes, est carmen hexametron, divinarum rerum, & heroicarum, humanarumque comprehensio.

2. Cohortis Præsulem Prætoriae.] Præfectum Prætorio, quæ dignitas ab initio militaris tantum & equestris fuit. Is enim Præfectus Prætorio dicebatur, qui seu Prætorianis, seu Præsidariis militibus præerat; qui Prætorio, sive tabernaculo Cæsaris, sacri Principis corporis custodes aderant. Primus Senatoriam iis dignitatem addidit Alexander Severus, teste Lampridio in ejus vita. Ex quo tempore in tantum aucta est dignitas illa, ut jam non armorum tantum, sed & legum, jurisdictionisque omnis summa penes Præfectum Prætorio tanquam imperii vicarium, fuerit. Vice enim sacra Principis judicabat, Præsides provinciarum suæ censuræ subditos habebat, pro arbitrio promovebat, & removebat, ab eorumque sententiis ipse appellabatur: cum ab eo appellaretur nullus, sed tantum supplicandi Principis licentia superesset; ut patet ex lege unica Cod. de sententiis Præfectorum Prætorio. Fuit autem initio unus tantum Præfectus Prætorio. Duos postea constituit Commodus, motus conspiratione Perennis Præfecti Prætorio, ut habet Herodianus lib. 1.

Constantinus deinde quatuor creavit, videlicet Præfectum Prætorio Orientis, Præfectum Prætorio Illyrici, Præfectum Prætorio Italiae, & Præfectum Prætorio Galliarum. Addidit Justinianus, sed amissis jam Galliis, Præfectum Prætorio Africae.

3. Provinciarum aut iudices.] Quales erant Præsides provinciarum, legati Proconsulum, Procuratores Cæsaris, Præfectus Augustalis, Juridicus Alexandriae, &c.

4. Tuendis additus clientibus.] Sic omnino legi postulat metri lex & sensus; non autem, additus clientibus. Porro, quam acer caufidicus fuerit hic Delphidius, agnoscere potest ex hoc Ammiani loco initio libri 18. ubi de severitate Juliani in judiciis: Numerium, inquit, Narbonensis paulo ante rectorem accusatum ut furem inusitato censorio rigore pro tribunali palam admissis volentibus audiebat. Qui cum insita ratione defenderet obiecta, nec posset in quoquam confutari, Delphidius orator acerrimus, vehementer eum impugnans, documentorum inopia percitus exclamavit: Ecquis, florentissime Cæsar, nocens esse poterit usquam, si negare suffecerit? circa quem Julianus prudenter motus ex tempore: Ecquis, ait, innocens esse poterit, si accusare sufficiet?

5. Famæ & salutis faucibus.] Grævius le-

Felix, quietis si maneres litteris,
Opus Camœnarum colens: 20
¹ Nec odia magnis concitata litibus
Armaret ultor impetus:
Nec inquieto ² temporis tyrannici
Palatio te attollereres.
³ Dum spem remotam semper accerfis tibi, 25
Fastidiosus obviæ,
⁴ Tuumque mavis esse, quam fati, bonum;
Desiderasti plurima;
Vagus per omnes dignitatum formulas,
Meritusque plura, quam gerens. 30
Unde infecuto ⁵ criminum motu gravi,
⁶ Donatus ærumnis patris:
Mox inde Rhetor, nec docendi pertinax,
Curam fefellisti ⁷ patrum;
Minus malorum munere expertus Dei, 35
Medio quod ævi raptus es:

INTERPRETATIO.

teris tranquillis, incumbens operi Musarum: neque ardor vindictæ armaret in te odia excitata à te magnis accusationibus, neque te eveheres in aula turbata tempore quo multi tyrannidem affectarunt. Dum quæris tibi semper spem longinquam, contemnens oblatam, & mavis tibi ipsi acceptum referre bonum tuum, quam fato, concupiisti multa; discurrens per genera omnia Magistratum, & plura consequutus, quam rectè administrans. Unde gravi tempestate accusationum secuta, condonatus lacrymis patris: tum postea Rhetor nequaquam assiduus in docendo, decepisti curam parentum; minus malorum sensisti Dei beneficio, quod sublatus es è vivis mediâ

NOTÆ.

git Fame, aut salutis sauciis. Fame saucius dicitur, ut dubius animi, aliaque ejusmodi non pauca apud Apuleium aliosque, sequioris præsertim ævi, scriptores.

1. Nec odia.] Numerii præsertim Rectoris Galliæ Narbonensis, contra quem causam provinciæ suscepit.

2. Temporis tyrannici.] Quo, contentibus inter se de Imperio Constantini Magni filiis, Magnentius, Vetrano, Decentius, Nepotianus, Sylvanus, aliique tyranni exorti sunt.

3. Dum spem remotam, &c.] Desultoriam illam cupiditatem benè exprimit Lucretius lib. 3.

Sed, dum abest, quod avemus; id exsuperare videtur

Cetera; post, aliud, cum contigit illud, avemus.

4. Tuumque mavis esse quam fati bonum.] Id est, mavis industriæ tuæ & virtuti felicitatem tuam debere, quam fato; & propterea fastidis bona tibi à fortuna oblata, quibus felix esse posses; ut majora secteris, quæ tuis solum meritis affectus videaris.

5. Criminum motu gravi.] Accusationum quæ adversus te intendebantur. Quæ autem & quantæ essent illæ ignoratur.

6. Donatus ærumnis patris.] Id est, lacrymis & precibus patris Pateræ, optimi & doctissimi senis, quem tua calamitas mœrore conficiebat, remissum est supplicium quo eras afficiendus.

7. Patrum.] Qui tibi spes suas, liberos nempe, in disciplinam tradiderant; quos tam negligenter instituebas.

¹ Errore quod non ² deviantis filiae,
³ Poënaque læsus ⁴ conjugis.

INTERPRETATIO.

etate; quoniam non fuisti sanciatu errore filiae tuae aberrantis, & supplicio tuæ uxoris.

NOTÆ.

1. *Errore.*] Priscilliani hæresi, qua infecta fuit filia ejus Procula, & uxor Euchrotia, quæ cum Prisciliano aliisque, capitis damnata est, & truncata Treveris; ut ex Sulpitio Severo, Hieronymo, & veteri scheda à Scaligero laudata patet. Verba quidem schedæ à Scaligero citantur ejusmodi: Priscillianus in Synodo Burdigalensi damnandum se intelligens, ad Imperatorem Maximum provocavit, auditusque Treveris, ab Evodio Præfeto Pretorio Maximi, gladio addictus est cum Euchrotia Delphidii Rhetoris conjuge, & Latroniano, aliisque erroris consortibus. De Priscillianistis agens Sulpitius Severus in fine libri posterioris hæc habet inter cætera: A Burdegala per Delphinum (is erat Episcopus) repulsi, (Priscillianus & socii) tamen in agro Euchrotiæ (hæc uxor vidua erat Delphidii) aliquantisper morati, infecere nonnullos suis erroribus. Inde

iter captum ingressi, turpi sane pudibundoque comitatu, cum uxoribus atque alienis etiam feminis, in quibus erat Euchrotia, ac filia ejus Procula; de qua fuit in sermone hominum, Priscillianus stupro gravidam, partum sibi gramini-bus abegisse, &c. & multò post: Ita eo insistente (Fisci patrono) Priscillianus capitis damnatus est, unâque cum eo Felissimus, & Armenius, qui nuper à Catholicis Clerici Priscillianum secuti desciverant. Latronianus quoque, & Euchrotia gladio perempti, &c.

2. *Deviantis filiæ.*] Proculæ, ut patet ex allatis supra. Deviantis & devia pro aberrantis, sequioris ævi est, & parum latinum hoc sensu. Alio legas apud Horatium, pro semoto, & non omnibus obvio:

Quis devium scortum eliciet domo
 Lyden, &c.

3. *Pœnaque.*] Capitali supplicio;
 4. *Conjugis.*] Euchrotiæ.

¹ Alethio Minervio, filio, Rhetori. VI.

² O Flos juvenum,
 Spes læta patris,

³ Nec certa tuæ
 Data res patriæ,

INTERPRETATIO.

O Rhetor Alethi, decus juvenum, jucunda spes patris tui, & bonum tuæ patriæ datum; sed

NOTÆ.

1. *Alethio Minervio filio.*] Latini Alcimi Alethii Rhetoris, de quo est carmen 2.

2. *O flos juvenum, &c.*] Hos versiculos in membranis veteribus malè dispositos, in concinniores ordinem reduxit Scaliger. Sed extremam manum admovit Tollerius, ex cujus sententia excudi eos curavi. Sic autem in vulgatis editionibus leguntur:

O flos juvenum,
 Spes læta patris:
 Nec certa tuæ
 Data res patriæ
 Non mansuris
 Ornate bonis:
 Ostentatus,
 Raptusque simul,
 Solstitialis
 Velut herba solet,

Rhetor Alethi.
 Tu Burdigalæ
 Læta patriæ
 Clara cohortis
 Vexilla regens
 Pubere in ævo:
 * * * * *
 Postque Patere,
 Major utraque:
 Tu primævis

Rhetor

Rhetor Alethi.	5	Inclytus auxit.	
Tu primævis		Tu Burdigalæ	
Doctor in annis,		Lætus patriæ,	20
Et præceptor		⁴ Clara cohortis	
Tempore, quo te		Vexilla regens,	
Discere adultum	10	⁵ Post Nazarium,	
Non turpe foret.		Postque Pateram;	
¹ Prætextate		Major utroque,	25
Jam ² genitori		Non sine morfu	
Conlatus eras,		Gravis invidiæ,	
Ille superbæ	15	Cuncta habuisti	
³ Mœnia Romæ		Commoda fati.	
Fama & meritis		Non mansuris	30

I N T E R P R E T A T I O.

non stabile. Tu fuisti doctor in primâ juventâ, & magister illâ atate, quâ non dedeceret te juvenem discipulum esse. Adhuc prætextam gerens, jam comparatus eras patri tuo. Ille illustris claritate nominis & meritis, ornavit muros magnæ Romæ. Tu in patriâ tuâ Burdigalâ letus antesignanus turbæ magistrorum, post Nazarium, & post Pateram; clarior ambobus, possedisti omnia bona fortune, non sine morfu acerbæ invidiæ. Cumulatus bonis non duraturis, Fortunæ

N O T Æ.

Doctor in annis,	Frugæ carentem,
Et præceptor,	Et connubium
Tempore, quo te	Nobile sociari,
Discere adultum	Sine pace patris:
Non turpe foret,	Et divitias
Cuncta habuisti	Utriusque, sine
Commoda fati.	Herede suo
Prætextate	Deservisti.
Jam genitori	Omnia præcor
Conlatus eras.	Fortuna tibi
Ille superbæ	Dedit, & rapuit.
Mœnia Romæ	Quam fatiloquo
Fama, & meritis	Dicte profatu
Non sine morfu	Versus Horati:
Gravis invidiæ	NIHIL EST AB
Inclytus auxit	OMNI
Floris adulti	P A R T E B E A-
Vota tuorum.	T U M.
Et Rhetoricam	

sensu ut videre est, longè minus expedito.

3. Nec certa.] Id est, non mansura, non propria.

1. Prætextate.] Id est, cum adhuc gestares prætextam togam, quam excipiebat virilis. Vocativum casum pro recto promiscuè satis usurpat in his carminibus Ausonius.

2. Genitori.] Latino Alcimo Alethio, de quo carm. 2°.

3. Mœnia Romæ.] Intra quæ docuit.

4. Clara cohortis vexilla.] Principatum scholæ. Cohors hîc Doctorum & Magistrorum intelligenda est.

5. Post Nazarium.] Hiatus hic erat in membranâ, & sequens versiculus sic legabatur: Postque Petera. Scaliger sic hiatum supplebat, & emendabat sequentem versiculum: Post fata Patris, postque Pateræ. Sed, cum docuisse Romæ Patrem, filium verò Burdigalæ superiores versus demonstrent; & Pateræ non Alcimæ Alethii, sed Nazarium quendam in munere docendi conjungat Ausonius infra carm. 14 his versibus

*Gloria Athenæi cognita sede loci;
Nazario, & claro quondam delata Pa-
tera,*

magis probo conjecturam Tollii, qui sic lacunam supplet: Post Nazarium, & pro Petera, quod in membranâ veteribus legitur, Pateram reponit; non, ut Scaliger, Pateræ. De hoc porro Patera vide carmen 4. supra.

Ornate bonis;
 Omnia præcox
 Fortuna tibi
 Dedit, & rapuit.
¹ Solstitialis 35
 Velut herba solet,
² Ostentatus
 Raptusque simul,
 Pubere in ævo
 Deseruisti 40
 Vota tuorum,
 Et Rhetoricam
³ Floris adulti

Fruge carentem;
 Et connubium 45
 Nobile soceri,
⁴ Sine pace patris;
 Et divitias
⁵ Utriusque domus
⁶ Sine herede tuo. 50
 Quam fatiloquo
 Dicte profatu
 Versus Horati!
⁷ Nihil est ab omni
 Parte beatum.

INTERPRETATIO.

prematura cuncta tibi dedit, & abstulit: monstratus, & ereptus simul, ut herba solstitii solet, in ætate adultâ destituit vota tuorum, & Rhetoricam fraudatam fructu puberis tuæ ætatis, & adfinitatem illustrem tui soceri sine veniâ patris; & opes utriusque domus absque herede tuo. O carmen Horatii, quàm fatidicâ vaticinatione es pronuntiatur! Nihil est fortunatum ex omni parte.

NOTÆ.

1. *Solstitialis.*] Plinius meminit solstitialis herbæ cujusdam, quam condurdum appellat Nat. hist. lib. 26. cap. 5. *Condurdum*, inquit, *herba solstitialis*, flore rubeo, suspensa in collo comprimere dicitur strumas. Sed de brevitate herbæ hujus nihil habet. Plautus in *Pseudolo*, solstitialis herbæ brevis ævi meminit.

*Quasi solstitialis herba paulisper fui;
 Repente exortus sum, repentinò occidi.*

Ubi interpretes herbam solstialem intelligunt eam, quæ tempore solstitii, nocte præsertim frigidiusculâ & rorulentâ, subnascitur; & postea calore solis diurni, qui tunc maximè sævit, moritur, aut certè languescit. Proverbialiter dicitur de re fugaci, & non diuturnâ.

2. *Ostentatus raptusque simul.*] Virg. l. 6. *Æneid.* de Marcello:

Ostendent terris hunc tantum fata,

3. *Floris adulti fruge carentem.*] Metaphora à plantis quæ post florem, frugem suam, id est, semen proferunt, in quo verus est earum fructus.

4. *Sine pace patris.*] An deseruisti sine pace patris? an contractum sine pace patris? id est, sine veniâ? magis placet posterius.

5. *Utriusque domus.*] Soceri, & patris.

6. *Sine herede tuo.*] Sine filio à te pro-
 gnato, is enim suus heres est in jure. Ob-
 serva primam syllabam vocis *herede* cor-
 reptam, contra morem, ab Ausonio.

7. *Nihil est ab omni.*] Desumptum ex Ode
 16. lib. 2. carm. Horatii. Sed ut Ana-
 pæsticus versus constet, prima syllaba vo-
 cis *omni* corripitur ob duas liquidas *m.*
 & *n.* ut in *Clytemnestra*: sic Lucretius
 lib. 3.

*Quum semel ex omnibus membris abla-
 ta recessit.*

Leontinus, Grammaticus, cognomento Lascivus. VII.

197 **Q**ui colis lætos, hilarosque mores,
Qui dies festos, joca, vota, ludum,
Annuum functi memora Leonti
Nomine threnum.

1 Iste LASCIVUS patiens vocari,
Nomen indignum probitate vitæ
Abnuat nunquam: quia gratum ad aures
Esset amicas.

Litteris tantum titulum assecutus,
Quantus exili satis est cathedræ;
Posset insertus numero ut videri
Grammaticorum.

Tu meæ semper socius juventæ,
Pluribus quamvis cumulatus annis,
Nunc quoque in nostris recales medullis,
Blande Leonti:

Et juvat tristi celebrare cura
Flebilem cantum memoris querelæ:
2 Munus ingratum, tibi debitumque
Carmine nostro.

INTERPRETATIO.

Quisquis delectaris jucundis, & facietis moribus, quisquis amas dies festos, cavillos, vota, ludum, refer anniversariam lamentationem nomine Leontii mortui. Hic sinens se appellari Lascivum, numquam respuit nomen malè conveniens probis suis moribus: quoniam illud placebat auribus amicorum. Adeptus in litteris tantum nomen, quantum sufficit tenui cathedræ: ut posset videri inscriptus ordini Grammaticorum. Tu semper comes meæ juventutis, quanquam grandior esses natu, nunc etiam reviviscis in meo pectore, ô suavis Leonti: & animus est mihi canere mesto officio lugubre carmen lamentationis memoris tui: quod munus est mihi acerbum, & tibi debitum à meis versibus.

NOTÆ.

1. Iste Lascivus patiens vocari.] Non moleste ferens quod cognomentum ipsi Lascivo esset inditum; quia hilariter vitam transigebat in ludis & jocis, quanquam probus esset. Non enim lascivus semper libidinofum sonat, sed petulantem & jocabundum. Sic lascivire otio milites, sic lascivi pueri,

aliaque multa.

2. Munus ingratum.] Querelam funebrem, quæ semper amico acerba est. Interpungendum post ingratum, ut vox tibi ad sequentem referatur, non ad præcedentem.

198

¹ Romulum ² post hos prius, an ³ Corinthi,
⁴ Anne ⁵ Sperchei, pariterque ⁶ nati
 Atticas Musas memorem ⁶ Menesthei
 Grammaticorum?

Sedulū cunctis studium docendū;

Fructus exilis, tenuisque sermo:

Sed, quia nostro docuere in ævo,
 Commemorandi.

Tertius horum mihi non magister;

Cæteri primis docuere in annis,

Ne forem vocum rudis, aut loquendi;
 Sed sine cultu.

Obstitit nostræ quia, credo, mentis

Tardior sensus: neque disciplinis

Appulit Græcis puerilis ævi

Noxius error.

⁷ Vos levis cæspes tegat, & sepulchri

Tecta defendant cineres opertos:

At meæ vocis titulus supremum

Reddat honorem.

I N T E R P R E T A T I O.

An post hos dicam prius Romulum, an Græcas Camænas Corinthi, an Sperchei, simulque filii ejus Menesthei Grammaticorum? Assidua fuit illis omnibus cura docendi; emolumentum exiguum, & parva fama: verum, quoniam meâ etate docuerunt, celebrandi mihi sunt. Tertius eorum non fuit mihi præceptor; reliqui docuerunt me in primâ juventâ, ne essem ignarus verborum, aut fandi; sed absque ornatu: quia, ut puto, lentior vis ingenii mei obfuit; neque damnoſa aberratio ætatis meæ puerilis me admovit ad scientias Græcas. Terra levis vos operiat, & lectum tumuli protegat cineres vestros conditos: inscriptio autem mei carminis exhibeat vobis extremum honorem.

N O T Æ.

1. Romulum,] Nomen est Grammatici.
 Desumptum hoc versus principium ex Ode
 12. lib. 1. carm. Horatii.

2. Post hos.] Professores superioribus
 carminibus memoratos.

3. Corinthi.] Grammatici à Corintho
 urbe denominati. Unde crediderim Corinthiū appellatum; ita ut Corinthi pro Corinthiū sit positum per apocopen.

4. Sperchei.] A Sperchio Phiotidis fluvio, qui in sinum Maliacum influit, dictus hic Grammaticus.

5. Nati.] Spercheo.

6. Menesthei.] Mnestheus Mnestheus l. 5.
 Æneid.

Mox Italus Mnestheus.

& alibi non uno in loco. Libro 10. eadem
 epenthesi Menestheus ponitur ut hic:

—— Lyrnessius Acmon.

Nec Clytio genitore minor, nec fratre
 Menestheo.

7. Vos levis cæspes tegat.] Precatio mortuis solita fieri; ut sit terra levis, ut humus cineri non sit onerosa, &c.

Jucundo, Grammatico Burdigalensi, ¹fratri Leontii. IX.

199 **E** T te, quem cathedram temere usurpasse loquuntur,
Nomen Grammatici nec meruisse putant;
Voce ciebo tamen, simplex, bone, amice, fodalis;
Jucunde, ² hoc ipso care magis studio,
Quod quamvis impar nomen tam nobile amasti,
Et ³ meritos inter ⁴ commemorande viros.

INTERPRETATIO.

Te quoque appellabo carmine tamen, quem ferunt inconsulte occupasse cathedram, neque existimant dignum fuisse nomine Grammatici, ô Jucunde, simplex, probe, amice, contubernalis, & mihi charior propter hoc ipsum studium; quia dilexisti nomen tam clarum, (quanquam ipsi non sufficeret,) celebrandus es inter viros qui eo digni fuerunt.

NOTÆ.

1. *Fratri Leontii.*] Lascivi, de quo est auso excidisti.
carmen 7. 3. *Meritos.*] Eos qui doctrinâ suâ & ingenio nomen illud & laudes nostras promeriti sunt.
2. *Hoc ipso care magis, &c.*] Id est, ipse tuus conatus, atque ipsa ambitio te mihi reddit cariorem, & ideo te laudo: 4. *Commemorande.*] Pro Commemorandus, quod, etsi Grammatici nomen non bene sustinueris doctrinâ, tam nobili tamen ut jam supra observavi carm. 6. ad vocem *prætextate*.

Grammaticis Latinis Burdigalensibus Philologis, Macrino, Phæbicio, Concordio, Sucuroni, Ammonio, Anastasio Grammatico Pictaviorum. X.

200 **N** Unc, ut quemque mihi
Flebilis officii
Religiosus honor
Surgeret, expediam.
Qui, quamvis humili
Stirpe, loco, ac merito, 5
Introtulêre tamen
Grammaticæ studium
Ingeniis hominum
Burdigalæ rudibus. 10
² Permaneat series;
Sit Macrinus in his,

INTERPRETATIO.

Jam canam unumquemque, prout cultus religiosus lugubris officii suppeditabit meæ memoriæ: qui quanquam essent obscuro genere, tenui loco, & exiguo merito, injecerunt tamen studium Grammaticæ imperitiis mentibus Burdigalensium. Hic ordo inter eos servetur: Inter il-

NOTÆ.

1. *Nunc ut quemque.*] Carmen hoc in duo sectum in membranis veteribus, & turbato versiculorum ordine, tenebris scatens, in unum compegit & ordinavit, lucique restituit Scaliger; cujus emendationem sequutus sum in textu ordinando, & in interpretatione.
2. *Permaneat series.*] Hoc vult: quia eorum nullum est meritum, neque alius alio præstantior est, se secuturum seriem & successiones eorum, atque ætates.

¹ Sobrius & puerorum
Utilis ingeniis.

Huic mea principio

² Credita puerities.

Nec reticebo ³ senem

Nomine Phœbicum;

Qui ⁴ Beleni ⁵ ædituus,

Nil opis inde tulit.

Sed tamen, ⁶ ut placitum,

Stirpe satus Druidum,

⁷ Gentis Aremoricae,

Burdigalæ cathedram

⁸ Nati opera obtinuit.

Et tu, Concordi,

Qui profugus patria;

Mutasti sterilem

Urbe alia cathedram.

Et libertina

⁹ Sucuro progenies;

Qui rudibus pueris

Prima elementa dabas.

Pange & Anastasio

Flebile, Musa, melum;

¹⁰ Et memora tenuem

Nænia Grammaticum:

Burdigalæ hunc genitum,

Transtulit ambitio,

¹¹ Pictonicaeque dedit;

INTERPRETATIO.

los ponatur Macrinus, sobrius, & idoneus regendis ingeniis puerilibus. Mea pueritia ei commissa est initio. Nec silebo senem Phœbicum nomine, qui præfatus templo Apollinis, nullum ex eo auxilium accepit. Nihilominus tamen, ortus (ut volunt) prosapia Druidarum ex populo Aremorico, consecutus est cathedram Burdigalæ beneficio filii. Et tu, ô Concordi, qui exul à patria, commutavisti cathedram tenuem cathedrâ aliâ civitatis. Et tu Sucuro generis libertini, qui docebas ignaros pueros primas litteras. Cane etiam ô Musa lugubre melos Anastasio: & tu, ô carmen, refer exilem Grammaticum: hunc, natum Burdigalæ, ambitio aliò abduxit, & donavit Picla-

NOTÆ.

1. Sobrius, & puerorum, &c.] Ita lego unico versu, juxta codicem Lugdunensem; in aliis verò codicibus legitur:

Sobrius in pueris,

& puerorum;

quam lectionem repudiandam esse ipsa ratio convincit.

2. Credita puerities.] Duas priores syllabas vocis *puerities*, quæ breves sunt, conjunge in unam longam diphthongum, ut metri ratio constet.

3. Senem nomine Phœbicum.] Patrem Attii Pateræ Rhetoris, de quo est carm.

4. & avum Delphidii, de quo carm. 5.

4. Beleni.] Phœbi Apollinis, de quo vide carm. 4. supra; à quo Deo Phœbicus est appellatus, vel, (ut placet Grævio,) Phœbadius.

5. Ædituus.] Qui ædem, id est, templum tuetur, & ei præest.

6. Ut placitum, stirpe satus Druidum.] Addit ut placitum, quia non omnibus credibile videbatur. De eadem re in elogio Pateræ carmine 4. dixit: *Si fama non fallit fidem*; ad quod carmen vide quæ de Druidis dixi.

7. Gentis Aremoricae.] Bajocassium, ut patet ex carmine 4. Neque putes Aremoricas gentes eas solum fuisse, quæ hodie minorem Britanniam, (ut appellamus,) componunt. Cæsar enim Comm. l. 7. civitates Galliarum Oceanum attingentes (qualis est Bajocassium) Gallorum consuetudine Aremoricas esse appellatas scribit.

8. Nati opera.] Attii Pateræ, cujus jam Rhetoricam Burdigalæ docentis opera & studio accitus jam senex, Grammaticam ibidem docuit.

9. Sucuro.] Nomen peregrinum & servile, huic Grammatico conveniens; quem libertinæ conditionis fuisse ait.

10. Et memora tenuem.] Hic incipiebat alterum illud carmen, quod, ut partem prioris, ei redonavit Scaliger. Habebat autem hunc titulum: *Ammonio Anastasio Grammatico Piclaviorum*. Hos duos porro versus: *Et memora tenuem, Nænia, Grammaticum* malè expungit Scaliger; cum extent in veteribus membranis à Vineto laudatis.

11. Pictonicaeque dedit.] Supple urbi; Poi-

Pauper ubi, & tenuem	Famam habuit tenuem:	
Victum habitumque colens,	Sed tamen hunc noster	50
Gloriolam exilem	Commemoravit honos.	
Et patriæ, & cathedræ	Relligiosum etenim	
Perdidit in senio:	Commemorare meæ	
Doctrina exiguus,	Grammaticum patriæ;	
¹ Moribus implacidis,	Ne pariter tumulus	55
Proinde, ut erat meritum,	² Nomen & ossa tegat.	

INTERPRETATIO.

vix urbi; ubi tenuis, utens victu & vestitu paupere, amisit in senectute exiguam gloriolam patriæ, & cathedræ: tenuis eruditione, inquietis moribus, ideoque in exigua existimatione fuit, ut dignus erat: nihilo tamen minus meum carmen hunc celebravit. Officii enim mei puto celebrare Grammaticum popularem meum, ne sepulchrum abscondat simul nomen ejus & cineres.

NOTÆ.

tiers. Urbs Pictonum, seu Pictavorum est caput, qui noti Cæsari, Straboni, & aliis veterum multis.
¹ Moribus implacidis.] Fortasse implacitus, ut modò: *Doctrina exiguus.*
² Nomen & ossa tegat.] Id est, famam ejus & nomen unà cum corpore obruat, & tradat oblivioni.

Herculano, Sororis filio, Grammatico Burdigalensi. XI.

201 ¹ Herculane, qui profectus gremio de nostro & schola,
² Spem magis quàm rem fruendam præbuiſti avunculo,
 Particeps scolæ, & cathedræ penè successor meæ;
 Lubricæ nisi te juventæ ³ præcipitem flexus daret,
⁴ Pythagorei non tenentem tramitis rectam viam: 5

INTERPRETATIO.

Herculane, qui egressus de meo sinu & de meo ludo, dedisti avunculo tuo potius spem quàm rem fruendam, ludi mei particeps, & ferè successor meæ cathedræ; nisi propensio juventutis periculosa te in præceps raperet, non servantem directum iter via Pythagorea: Sis quietus, &

NOTÆ.

¹ Herculane.] Hic est Pomponius Maximus Herculanus, de quo carmine 17. Parentalium.
² Spem magis quàm rem fruendam.] Sic carm. 11. Parent. lusit in his voc. *spes, & res: Pastor chare nepos, spes cujus certa fuit res.*
Spes est in adolescentia, *res* in virili ætate: unde in numismatibus antiquis *Spes* juvenula pingitur; & Cicero ait, in tenerâ ætate *spem* non rem laudari solere.
³ Præcipitem.] In desidiâ & luxum.
⁴ Pythagorei, &c.] Id est, non insistentem virtutis viam. Pythagoras quippè Samius Philosophus, ut rudes animos ad virtutem alliceret, & absterret à vitijs, humanæ vitæ speciem littera Y adumbrabat; cujus basis, quæ ad discrimen bicornesese extendit, acta infantia nostræ, quæ neque bona neque mala sunt, significaret: deinde ubi ad bivium pervenissemus, hoc est, ad verum discrimen boni ac mali, dicebat nos liberè in utramvis partem vellemus progredi posse: siquidem in dexteram quæ virtutis est, tendere vellemus, summâ ope primum enitendum esse, sed ad amœna loca nos perventuros: sin ad sinistram quæ vitiorum est, declinarem, facilem quidem aditum esse, sed durissimum instare exitum. Vide carmen de hac litterâ Virgilio attributum, quod incipit:

Esto placidus, & quietis Manibus ¹ sedem fove,
Jam mihi cognata dudum inter memoratus nomina.

INTERPRETATIO.

tranquillâ umbrâ incole sepulcrum, tu qui jam pridem à me celebratus es inter nomina parentum meorum.

NOTÆ.

Littera Pythagoræ discrimine secta bicorni

Humane vite speciem præferre videtur, &c.

1. Sedem fove.] Sepulchrum. Lib. 6. Æneid.

Sedibus hunc refer ante suis, & conde sepulchro.

¹ *Thalasso, Grammatico Latino, Burdigalensi. XII.*

202

Officium, nomenque tuum, ² primæve Thalassæ,
Parvulus audiui: vix etiam memini,
Quâ formâ, aut merito fueris, quâ stirpe parentum.
Ætas nil de te posterior celebrat.
Grammaticum juvenem te tantum fama ferebat,
Tum quoque tam tenuis, quam modo nulla manet.
Sed quicunque tamen, nostro quia doctor in ævo
Vixisti, hoc nostrum munus habeto, Vale.

INTERPRETATIO.

O Thalassæ, ego adhuc parvulus audiui nomen, & munus tuum: at ægrè nunc recordor quo ore aut quibus virtutibus, aut quo genere fueris. Ævum posterius nihil memorat de te. Fama solum te dicebat esse juvenem Grammaticum; atque ea quidem tam parva tunc erat, quàm nunc nulla superest. Attamen quisquis es, quoniam vixisti magister meâ etate, cape hoc meum munus. Vale.

NOTÆ.

1. Thalasso.] Forte melius Thalassio, & ævo, seu juventute tua. Infra: in primo versu Thalassi, pro Thalassæ. Est Grammaticum juvenem tantum te fama enim à θαλασσα Thalassius. ferebat.

2. Primæve.] Id est, qui docuisti in primo

Citario, Siculo Syracusano, Grammatico Burdigalensi, Græco. XIII.

203

ET Citari dilecte, mihi memorabere, dignus
Grammaticos inter qui celebrare bonos.
Esset Aristarchi tibi gloria, Zenodotique
Grajorum; antiquus si sequeretur honos.

INTERPRETATIO.

Tu quoque, Citari chare, celebraberis à me, dignus qui prædiceris inter præstantes Grammaticos. Laus esset tibi par laudi Aristarchi, & Zenodoti Græcorum; si nunc idem honos haberetur Carminibus,

Carminibus, quæ prima tuis sunt condita in annis,
 Concedit ¹ Cei Musa ² Simonidei.
³ Urbe satus Sicula, ⁴ nostram peregrinus adisti:
 Excultam studiis quam propè reddideras.
 Conjugium nactus cito nobilis, & locupletis,
 Invidia fati non genitor moreris.
 At nos defunctum memori celebramus honore,
 Fovimus ut vivum munere amicitiae.

INTERPRETATIO.

retur litteris, qui olim habebatur. Musa Simonidis Cei cedit versibus, quos scripsisti in primis annis vitæ tuæ. Natus in urbe Sicilia, venisti extraneus in nostram, quam penè effeceras eruditam studiis. Adeptus brevi connubium feminae clare, & divitis, invidente fortunâ mortem obis absque liberis. At ego mortuum prosequor grato carmine, quemadmodum prosequutus sum amicitiae officiis viventem.

NOTÆ.

1. Cei.] Ex Ceo insula, unâ ex Cycladibus; unde oriundus erat Simonides Poëta.
 2. Simonidei.] Pro Simonidis, à recto Simonideus; vel Ionico genitivo Σιμωνίδεω.
 3. Urbe satus Sicula.] Syracusis, ut ex lemmate patet.
 4. Nostram.] Burdigalam.

Censorio Attico ¹ Agricio, Rhetori. XIV.

204

E Loquii merito primis æquande, fuisti
 Agrici hic ² positus posteriore loco:
 Ævo qui quoniam genitus functusque recenti,
 Dilatus nobis, non & omissus eras.
 Quocunque in numero, tristi memorabere threno:
 Unus honos tumuli serus, & ante datus.
 Tam generis tibi celsus apex, quam gloria fandi.
 Gloria ³ Athenæi cognita sede loci;
 Nazario, & claro quondam delata Pateræ,
 Egregie ⁴ multos excoluit juvenes.

INTERPRETATIO.

Agrici, qui eloquentiæ laude equiparandus eras principibus, collocatus fuisti in posteriore ordine; qui quia proximo tempore natus & mortuus es, remissus à me eras in posteriorem locum, non autem prætermissus. Quoquo tandem ordine, celebraberis mœstâ lamentatione: eadem est laus sepulcri, sive tardiùs exhibeatur, sive citiùs. Tam sublime tibi est fastigium natalium, quam sublimis est laus eloquii. Laus illa nota est vel ex patriâ tuâ Auicâ; laus tri-

NOTÆ.

1. Agricio.] Agræcius legitur apud Sidorium lib. 5. epist. 10. & sic legi vult Vinetus, qui ab ἀγροικ deducit, quod significat agrestem.
 2. Positus posteriore loco.] Secundum se-
 3. Athenæi loci.] Athenarum, ubi eloquentes à natura erant.
 4. Multos excoluit juvenes.] Deesse hic aliquid Vinetus suspicatur; fortasse qui ut sit: multos qui excoluit juvenes, & referatur ad Pateram; quæ conjectura non displicet.

Conjuge nunc, natisque superstitibus, generoque;
Majorum Manes, & monumenta foves.

I N T E R P R E T A T I O.

*buta olim Nazario & illustri Patere, qui optimè instituit multos juvenes. Nunc colis Manes;
& sepulcra majorum, relictis uxore, liberis, & genero.*

Nepotiano Grammatico, eidem Rhetori. XV.

205

F Acete, comis, animo ¹ juvenali senex,
Cui ² felle nullo, melle multo mens madens,
Ævum per omne nil amarum miscuit:
Nostri medela, Nepotiane, pectoris;
Tam seriorum quam jocorum particeps,
Taciturne, ³ Amyclas qui silendo viceris.
Te fabulantem non Ulyxes linqueret,
Liquit canentes qui ⁴ melodas virgines.
Probe, & pudice, parce, frugi, abstemie,
Facunde, nulli Rhetorum cedens stylo,
Et disputator ⁵ ad Cleanthen Stoicon:
⁶ Scaurum, Probumque corde callens intimo:

I N T E R P R E T A T I O.

Urbane, suavis, senex mente juvenili, cui animus nullo felle imbutus, sed multo melle, nihil habuit admixtum amari per totam vitam: ô Nepotiane, remedium mei animi, quo cum seria pariter & jocos communicabam; adeo taciturne, ut superare potueris Amyclas tacendo. Ulysses, qui fugit puellas suavissime cantantes, non posset à te discedere, dum loqueris. O bone, caste, parce, frugalis, sobrie, eloquens, nemini oratorum inferior genere scribendi, & disputator comparandus Cleanthi Stoico: tenens in intimâ mente præcepta Scauri, & Probi: &

N O T Æ.

1. *Juvenali.*] *Juvinili.* Eodem sensu legitur apud Plinium lib. 33. c. 2. *Quum C. Sulpitius Galba juvenalem famam apud Principem popinarum pœnis aucuparetur.*

2. *Felle nullo, melle multo.*] Metonymia, pro amaritie nullâ, & multâ dulcedine.

3. *Amyclas.*] *Tacitas illas, seu taciturnas,* quæ periêre silentio. Oppidum fuit in Italiâ, teste Servio ad illud Virg. *Æneid.* 10. *Et tacitis regnavit Amyclis,* inter Terracina & Cajetam constitutum à Laconibus, qui comites Castoris, & Pollucis fuerunt; & ab Amyclis, provinciæ Laconicæ civitate, est ei nomen inditum: quæ civitas cum frequenter falsò nuntiantibus hostes adesse, inani terrore quasiata esset, latâ lege cautum est, ne quis un-

quam nuntiaret hostis adventum. Postea cum verè hostis veniret, nullo nuntiante, ex improvise capta est. Undè *tacite Amycla.*

4. *Melodas virgines.*] Sirenes.

5. *Ad Cleanthen.*] τὸ ad comparisonem hic significat. Sic *carm.* 20. infra:

Grammaticæ ad Scaurum, atque Probum.

sic Terent. *Nihil ad nostram hanc.* Porro Stoici dialectices in primis studiosi fuerunt, & disputandi peritissimi. Cleanthes hic discipulus fuit Zenonis Stoicorum Principis, Magister Chrysippi, qui Sorten, (acervalem argumentationem,) fertur invenisse.

6. *Scaurum, Probumque.*] Grammaticos nobiles.

Et ¹ Epirote ² Cineas memor magis,
Sodalis, & convictor, hospes jugiter;
Parum quod hospes; mentis agitator meæ.
Consilia nullus mente tam pura dedit,
Vel altiore conditu texit data.
Honore gesti Præsidatus inclytus,
Decies novenas functus annorum vices,
Duos relinquens liberos, mortem oppetis;
Dolore multo, tam tuorum, quam meo.

15

20

INTERPRETATIO.

memoriâ superans Cineam Epiroten. Mi contubernalis, & convictor, & perpetuo hospes: sed leve est quod hospes meus fueris, fuisti etiam rector mei animi. Nemo tam candido pectore dedit consilia, aut profundiori secreto occultavit quæ dederat. Clarus quod Præses fuisti provinciæ, postquam per nonaginta annos vixisti, obis diem supremum, duobus relictis nativis; cum maximo luctu, & tuorum cognatorum, & meo.

NOTÆ.

1. Epirote.] Eliso e secundæ syllabæ ad correptionem: est enim ἠπειρώτης Epiro oriundus. Quod si esset ab ei, i Latinum longum esset. Est ergo ab ἠπειρώτης.
2. Cineas memor magis.] Hic Cineas, Pyrrhi Epirotarum Regis legatus, eâ voluit memoriâ, testibus Plinio, & Solino, ut postero die quam ingressus Romam fuerat, & equestrem ordinem, & Senatum propriis nominibus salutaverit.

Æmilius Magnus Arborius, Rhetor Tolosæ. XVI.

206

I Nter cognatos ¹ jam fletus, avuncule, Manes:
Inter Rhetoricos nunc memorandus eris.
² Illud opus pietas, ³ istud reverenda virorum
Nomina, pro patriæ religione habeant.
⁴ Bis meritum duplici celebremus honore parentem
Arborem; Arborio patre, & avo Argicio.
Stemma tibi ⁵ patris Æduici; ⁶ Tarbellica Mauræ
Matris origo fuit: ambo genus procerum.

5

INTERPRETATIO.

O avuncule, quem jam luxi inter mortuos consanguineos meos: jam mihi celebrandus eris inter Rhetores. Prius carmen datum est pietati, hoc detur venerandis nominibus virorum illustrium, pro charitate patriæ. Memoremus gemino carmine consanguineum Arborem, meritum id duplici nomine; cui pater fuit Arborius, & avus Argicius. Genus paternum ducis ab Æduis: mater Mauræ oriunda fuit ex Tarbellis; uterque orti ab optimatibus. Sortitus es juvenis

NOTÆ.

1. Jam fletus.] Carmine 3. Parentali.
2. Illud opus.] Laudationem inter parentes.
3. Istud.] Laudationem inter Professores.
4. Bis meritum.] Quod & avunculus, & professor Burdigalæ.
5. Patris Æduici.] Carmine Parent. 4°. Arborem Æduico ductum de stemmate nomen.
6. Tarbellica Mauræ matris origo fuit.]

V ij

Nobilis & dotata uxor, domus, & schola, cultæ
Principum amicitiae contigerunt juveni.

10

Dum ¹ Constantini fratres opulenta Tolosa
Exilii specie sepositos cohibet.

² Byzantî inde arcem, Thressæque ³ Propontidis urbem
Constantinopolim fama tui pepulit.

Illic dives opum, ⁴ doctoque ibi Cæsare honorus
Occumbis ⁵ patribus, Magne, superstitibus.

15

In patriam sed te sedem, ac monumenta tuorum
⁶ Principis Augusti restituit pietas.

Hinc renovat causam lacrymis, & flebile munus,
Annuus ingrata religione dies.

20

INTERPRETATIO.

conjugem claram, & locupletem domum, & cathedram, & amicitia junctus es cum principibus viris; cum dives Tolosa teneret fratres Constantini relegatos in eam genere quodam exilii. Deinde fama tua pervenit ad arcem Byzantii, & Constantinopolim civitatem Propontidis Threicie. Illic, ô Magne, abundans divitiis, & clarus ob edoctum Cæsarem, moreris; vivis adhuc parentibus tuis. Verum amor Augusti Principis erga te reddidit te patriæ tuæ, & tumultus tuorum consanguineorum: ideo dies anniversarius redintegrat mihi acerbâ religione causam lacrymarum, & officium lugubre.

NOTÆ.

Hæc fuit Æmilîa Corinthia Maura avia materna Ausonii, de quâ est carmen 5. Parentalium. De hac carm. 4. quod est de avo Cæcilio Argicio Arborio, Arborii hujus patre, sic habet:

Tum profugum in terris, per quas erumpit
Alurrus,

Tarbellique furor perstrepat Oceani,
Grassantis dudum fortune tela paventem

Pauperis ÆMILIAE conditio implicuit.

1. Constantini fratres.] Anaballianum, Constantium, & Constantem; de quorum tamen relegatione in urbem Tolosam nihil alibi legitur, quod sciam.

2. Byzantî.] Byzantii, quæ deinde Constantinopolis.

3. Propontidis.] Maris hodie de Marmara. Dicta est Propontis quod sita sit πόντος,

πόντος, id est, ante Pontum Euxinum. In Propontidis & Bosphori littore, quod Thraciam spectat, sita est Constantinopolis.

4. Doctoque ibi Cæsare.] Quis fuerit ille, non ita liquet. Multi enim fuerunt, Constantini Augusti ætate, Cæsares; quatuor scilicet ejus filii Crispus, Constantinus, Constantius, Constans; & Licinius sororis, ac Dalmatius fratris ejus Anaballiani filius. Hunc postremum magis crediderim hic designari: quippe cujus patri Anaballiano Tolosæ agenti pridem notus fuerat Arborius, ut ex superioribus patet.

5. Patribus superstitibus.] Utroque parente; Cæcilio Argicio Arborio, & Æmilîa Corinthiâ Maurâ.

6. Principis Augusti.] Constantinum intelligit Vinetus.

Exuperius, Rhetor Tolosæ. XVII.

207

EXuperi memorande mihi, facunde sine arte,
Incessu gravis, & verbis ingentibus, ore
Pulcher, & ad summam, motuque habituque venusto.
Copia cui fandi longè pulcherrima; quam si
Auditu tenuis acciperes, deflata placeret:
Discussam scires solidi nihil edere sensus.
² Palladiæ primum toga te venerata Tolosæ,
Mox pepulit levitate pari. ³ Narbo inde recepit.
Illic ⁴ Dalmatio genitos, ⁵ fatalia regum
Nomina, tum pueros grandi mercede docendi
Formasti Rhetor, metam propè puberis ævi.
Cæsareum qui mox indepti nomen, honorem
Præsidis, Hispanumque tibi tribuere tribunal.
Decedens, placidos mores, tranquillaque vitæ
Tempora prædives finisti ⁶ sede Cadurca.
Sed patriæ te jura vocant, & origo parentum,
Burdigalæ ut rursus nomen de Rhetore reddas.

5

10

15

INTERPRETATIO.

Exuperi celebrande à me, eloquens fuisti absque artificio, gravis gressu, & grandibus utens vocabulis, formosus vultu, & uno verbo, motu, atque habitu corporis eleganti: cui fuit ubertas dicendi longè præstantissima; quam si exciperes tantum auribus, cum impetu exhalata tibi probaretur: at si eam exponderes, agnosceres eam nullum explicare solidum sensum. Primum quidem Palladia Tolosa detulit tibi honorem togæ, mox te ejecit eadem inconstantia. Deinde Narbo te excepit. Ibi tu Rhetor instituisti, magno docendi premio, filios Dalmatii, (fatalia nomina Principum,) tunc pueros prope fines ætatis puberis. Qui paulò post consequuti nomen Cæsaris, dederunt tibi munus Præsidis, & tribunal in Hispania. Moriens valde locuples, terminasti quietos mores, & placidam vitam in urbe Cadurcorum. Sed jus patriæ tuæ, & stirps parentum tuorum te revocant, ut recensearis inter Rhetores Burdigalenses.

NOTÆ.

1. *Exuperius Rhetor Tolosæ.*] Fuit & ejusdem nominis Tolosæ Episcopus.

2. *Palladiæ Tolosæ.*] Cur Tolosa Palladia sit dicta, exposui ad carmen tertium Parentalium.

3. *Narbo.*] Galliæ Narbonensis caput. Hanc urbem infra celebrat inter claras urbes Ausonius; ubi plura de eâ.

4. *Dalmatio genitos.*] Anaballiani nepotes, Dalmatii filios; qui à patruo Constantino Imperii hæres unâ cum filiis jussus esse, factione Constantii patruelis & tumultu militari anno imperii tertio interemptus fuit; anno post Christum natum 341.

5. *Fatalia regum nomina.*] Hæc dicit ad funestum patris & ipsorum exitum respiciens.

6. *Sede Cadurca.*] Apud Cadurcos gentem Aquitanicæ primæ, hodie Querci; quorum metropolis apud Ptolomæum *Δαήωνα* hodie Cahors.

Marcello Marcelli filio, Grammatico Narbonensi. XVIII.

208

N Ec te ¹ Marcello genitum, Marcelle, filebo;
² Aspera quem genitrix urbe, domo, pepulit:
 Sed fortuna potens citò reddidit omnia, & auxit.
 Amissam primum ³ Narbo dedit patriam.
 Nobilis hic hospes Clarentius indole motus,
 Egregiam natam conjugio attribuit.
 Mox schola, & auditor multus prætextaque pubes,
 Grammatici nomen, divitiasque dedit.
 Sed nunquam jugem cursum fortuna secundat,
 Præsertim pravi nacta virum ingenii.
⁴ Verum oneranda mihi non sunt: memoranda recepi
 Fata. Sat est dictum, cuncta perisse simul:
 Non tamen & ⁵ nomen, quo te non fraudo, receptum
 Inter Grammaticos prætenuis meriti.

I N T E R P R E T A T I O.

Neque tacebo te filium Marcelli, ô Marcelle: quem mater dura ejecit urbe, & domo: Verum fortuna domina rerum brevi restituit tibi omnia, & amplificavit. Ac primum quidem Narbo reddidit tibi patriam quâ excideras. In eâ urbe inclytus hospes tuus Clarentius impulsus ingenio tuo, dedit tibi in matrimonium præclaram filiam suam. Exinde cathedra, & frequentia discipulorum, & juventus prætextata, quæ te audiebat, tribuit tibi nomen Grammatici, & opes. At fortuna nunquam præstat totum cursum vitæ felicem, præcipuè si incidat in hominem improbe nature. Sed non sunt mihi premenda vituperatione fata hominum: institui tantum hæc commemorare. Sufficit, si dixerim omnia pariter pessum abiisse: non periit tamen etiam nomen tuum, quod nolim interceptisse tibi, quodque annumeratum est Grammatici laudis perexiguæ.

N O T Æ.

1. *Marcello genitum.*] Suspiciatur Vine-
 tus Marcellum hunc filium fuisse Marcelli
 viri illustris ex magno officio Theodosii
 senioris, cujus extat liber de *Empiricis* ad
 filios; quia in illius libri præfatione Au-
 sonii medici meminit, ut sui civis: Au-
 sonii porrò nostri pater medicus fuit.

2. *Aspera quem genitrix.*] Mater novercali

in filium animo.

3. *Narbo dedit patriam.*] Te civem suum
 faciendo.

4. *Verum oneranda, &c.*] Corrigit quod
 inceperat de pravo Marcelli ingenio dice-
 re, & redit in institutum commemoran-
 di, non autem culpandi Professores.

5. *Nomen.*] Grammatici.

Sedatus, Rhetor Tolosanus. XIX.

209

Relligio est, tacitum si te, Sedate, relinquam:
 Quamvis docendi munus ² indepte es ³ foris.
 Communis patria est tecum mihi: sorte potentis
 Fati Tolosam nactus es sedem scholæ.
 Illic conjugium, natiq̃ue, opulensq̃ue senectus, 5
 Et fama, magno qualis est par Rhetori.
 Quamvis externa tamen à regione ⁴ reducit
 Te patria, & civem morte obitâ repetit:
 Quumque ⁵ vagantem operam ⁶ divisæ impenderis urbi;
⁷ Arbitrium de te sumit ⁸ origo suum. 10
 Est tua nunc soboles, ⁹ moremque secuta parentis,
 Narbonem, ac Romam nobilitat studiis.
 * * * * * ¹⁰ sed
 Fama, velit nolit, Burdigalam referet.

INTERPRETATIO.

Religioni duco te præterire indictum, ô Sedate: etsi sortitus es docendi provinciam extra patriam. Eadem est patria mihi & tibi: decreto fortis Fortune Tolosa tibi contigit ubi doceres. Ibi habuisti connubium, liberos, & divitem senectam, & nomen dignum Rhetore egregio. Patria tua revocat te, quanquam ab extraneâ sede, & repetit te civem suum mortuum: cumque exueris in remotâ civitate desultorium docendi munus, locus tui ortus repetit te pro jure suo. Sunt tibi nunc filii, qui imitati exemplum patris, illustrant Narbonem, & Romam suâ doctrinâ. * * * at fama sive velit, sive nolit, asseret te Burdigala,

NOTÆ.

1. *Religio est tacitum, &c.*] Quia, ut earm. sequenti ait, hætenus ipsi observata fuit lex commemorandi cives, sive domi, seu docuere foris.

2. *Indepte es.*] Sic Scaliger legit, ex more solenni Ausonii casum vocativum usurpandi pro recto.

3. *Foris.*] Tolosæ.

4. *Reducit te patria, & civem, &c.*] Scaliger & Vinetus intelligunt corpus ejus mortui à Burdigalensibus repetitum, & Tolosâ relatum Burdigalam; ubi etiam in eo loco, qui hodie *Podium Paulini* dicitur, faxeam ejus imaginem aiunt locatam fuisse barbatam, librum manu tenentem, cum hac inscript. D. M. SEDATUS. Tollius non de corpore ejus hæc dicta interpretatur, sed de famâ & nomine, quo Burdigala patria ejus superbit; quanquam in eâ non docuerit, sed Tolosæ.

5. *Vagantem.*] Extra patriam.

6. *Divisa urbi.*] Tolosæ.

7. *Arbitrium de te, &c.*] Hoc est, juxta mentem Tollii, gloriam progeniti tam docti civis jure suo sibi vindicat; quem sensum verum ac genuinum esse puto, & interpretationi Scaligeri antefero.

8. *Origo.*] Patria Burdigala, ubi originem habuisti.

9. *Moremque secuta parentis.*] Morem scilicet studia sua & doctrinam in alias urbes, quam in quibus nati sunt, transferendi: cum enim geniti essent Tolosæ, Narbone & Romæ docebant.

10. *Sed fama velit nolit.*] Postremo hoc disticho, in quo hiatus est magnus, id videtur voluisse Ausonius, Tolosam cujus cathedram obtinuit Sedatus, sibi vindicare eum, non solum ut adscititium, sed ut civem: at, velit nolit, semper famam eum asserturam origini suæ, hoc est, Burdigalæ.

Staphylius Rhetor, civis Auscius. xx.

210

H Astenus observata mihi lex commemorandi
 Cives, sive domi, seu docuere foris.
 Externum sed fas conjungere civibus unum
 Te, Staphyli, genitum stirpe ¹ Novempopulis.
 Tu mihi quod ² genitor, quod ³ avunculus; unus utrumque: ⁵
 Alter ut Ausonius, alter ut Arborius.
 Grammaticæ ⁴ ad Scaurum, atque Probum, promptissime Rhetor,
 Historiam callens ⁵ Livii & Herodoti.
 Omnis doctrinæ ratio tibi cognita; quantam
 Condit sexcentis ⁶ Varro voluminibus. 10
 Aurea mens, vox suada tibi, tum sermo quietus,
 Nec cunctator eras, nec properante sono.
 Pulchra senecta, nitens habitus, procul ira, dolusque;
 Et ⁷ placidæ vitæ congrua meta fuit.

INTERPRETATIO.

Huc usque servavi institutum celebrandi cives meos, sive docuissent in patria, sive peregrini. Verum liceat sociare te solum civibus meis, ô Staphyli, qui ortus es è familia Novempopulana. Tu mihi fuisti loco patris, & avunculi; tu solus utriusque vicem mihi præstitisti: fuisti mihi quasi alter Ausonius, quasi alter Arborius. Grammaticus eras comparandus Scauro, & Probo; Rhetor paratissimus, sciens historiam Livii & Herodoti. Omne genus eruditionis tibi notum fuit; quantum Varro complectitur innumerabilibus libris. Animus tibi erat aureus, vox persuadens, tum oratio placida, nec tardior eras loquendo, nec præceps nimis. Ad senectutem usque dixisti, optimâ valetudine, iræ, dolique expers; vitamque placidam placida mors excepit,

NOTÆ.

1. *Novempopulis.*] Vide quæ de Novempopulis scripsi ad carm. 3. Parentalium.

2. *Genitor.*] Julius Ausonius.

3. *Avunculus.*] Æmilius Magnus Arborius.

4. *Ad Scaurum atque Probum.*] Præstantissimos Grammaticos. Ad hîc comparationis est, ut supra carm. 15.

Et disputator ad Cleanthen Stoicon.

5. *Livii & Herodoti.*] Græcam, & Latinam; veterem & novam.

6. *Varro.*] Marcus ille Terentius Varro doctissimus Romanorum, Tullii ipsius judicio; cujus *de re rusticâ* & *de linguâ La-*

tinâ libri aliquot extant.

7. *Et placidæ vitæ.*] Sic Grævius reponit pro & *placidæ finis*, quod in Pulmannianâ & aliis editt. legitur. Rectè quidem; meta enim finis nullius est sensus, cum optimus emergat, si rescribitur:

Et placidæ vitæ congrua meta fuit.

Nec aliter scribere potuit Ausonius. Ovid.

Conveniens vitæ mors fuit ista tuæ.

Val. Max. l. 7. c. 1. de Metello Romanorum felicissimo: *Hunc vitæ æclum ejus consentaneus finis excepit.* Antiquus Poëta verissimè: βίη δίκαιη γίγνεται καλὸν τέλος.

Crispus & Urbicus, Grammatici Latini & Græci. XXI.

211

TU quoque in ævum, Crispe, futurum
¹ Mœsti venies commemoratus
² Munere threni.

Qui primævos, ³ fandique rudes,
 Elementorum prima docebas
 Signa novorum.

⁴ Creditus olim fervere mero,
 Ut Virgilii Flaccique locis
 Æmula ferres.

Et tibi ⁵ Latiis posthabite orsis
 Urbice, Grajis celebris, carmen
 Sic ⁶ ἐλελίσω.

INTERPRETATIO.

Tu quoque, o Crispe, munus habebis lugubris cantilenæ, hoc meo carmine futurum in ævum victurus. Qui tenellos pueros, & rudes loquendi prima docebas litterarum elementa, quæ nondum attigerant. Creditus es indulgisse quandoque vino, potusque scripsisse carmina, quibus loca obtineres Virgilii, Horatiique locis proxima. Et tibi, o Urbice, Græcis clare litteris, quas Latinis anteposuisti, unâ te lugebo mœstis versibus. Tu enim tuo conjunctus Crispo, eâdem

NOTÆ.

1. Mœsti venies, &c.] Non eo ordine, quem à Scaligero propositum cum Vineto sequimur, legebantur in editione Tornæsiannâ hæc Crispi & Urbici elogia. In eâ enim editione metra sunt anapæstica dimetra.

Tu quoque in ævum, Crispe, futurum. & trimetra anapæstica.

Mœsti venies commemoratus munere threni.

2. Munere threni.] Threnus Græce θρήνος, carmen lugubre, unde θρηνώδεις, threnorum cantores in funeribus olim adhibiti. Eorum autem inventor audiit Linus; at videntur propius vero accedere, qui aiunt eum Herculi iratum quod minus ad discendum aptus foret, à furente & ingrato discipulo interfectum, defletum fuisse à reliquis discipulis eo carmine quod ab ejus nomine & notâ ejulationis Αἰλίνου appellarint.

3. Fandique rudes.] Ab antiquâ voce fari, quæ propria vatuum est, qui & inde Fati appellati.

4. Creditus olim fervere mero, ut Virgilii, &c.] Ea male videtur intellexisse Vinetus, dum refert Bitiæ temulentiam à Vir-

gilio celebratam in fine libri Æneid. 1. atque ebrietatem Horatio laudatam in Epist. 4. Vult enim Ausonius Crispum aliquandò indulgisse vino, sicque ad poësin accedentem condidisse versus Virgilio & Horatio non indignos. Nec aliter Æschylus qui Plutarcho lib. 7. Sympos. memoratur potus suas scripsisse tragoedias. Propert. lib. 4. El. 6.

Bacche soles Phæbo fertilis esse tuo.

Horat. lib. 1. Ep. 19.

Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt

Quæ scribuntur aquæ potoribus.

5. Latiis posthabite orsis Urbice, &c.] Id est, qui Musas vel litteras Latinas post habuisti. Grajis celebris, Græcis litteris, quod Græcus duntaxat Grammaticus esset.

6. Ελελίσω.] Facetè Ausonius, Crispum alloquens qui Græcas litteras Latinis anteposuerat, verbum usurpat Græcum ἐλελίζειν, quod apud Tragicos non rarò reperire est. Ελελίζειν ab acclamatione bellicâ ἐλελεῖν, quæ & in funeribus locum obtinuit.

Nam tu Crispo conjuncte tuo

¹ Prosa solebas, & versu loqui
Impete eodem.

² Priscos ut & Heroes olim
Carminē Homeri commemoratos
Fando referres:

Dulcem in paucis ut ³ Plistheniden,
Et torrentis ceu ⁴ Dulichii
Ninguida dicta,

Et mellitæ nectare vocis
⁵ Dulcia fatu verba canentem
Nestora regem.

Ambo loqui faciles, ambo omnia carmina docti,
Callentes ⁶ mython plasmata, & historiam.

INTERPRETATIO.

celeritate solebas & solutam orationem & numeris astrictam sic adhibere, ut exprimeres Heroas tres priscos Homeri versibus celebratos, Plistheniden in brevitate suâ dulcem, & Dulichium cujus dicta nivosa torrentis in morem ruebant, regemque Nestorem verba fundentem mellito nectare dulciora. Ambo ad dicendum faciles & expediti, ambo periti omnium formarum carmina con-

NOTÆ.

1. *Prosa solebas & versu loqui.*] Nonnulli, ut Scaligero observatum est, putarunt dicendum *prosa*. Sed eos falli rectè admonet; utrumque enim probum & Latinum, antiquius verò *prosa*.

2. *Priscos ut & Heroes, &c.*] Egregium fanè Urbici encomium, qui, si fides Ausonio, Heroas tres apud Homerum eloquentiæ laude excellentes referebat. Fuit enim illius oratio arguta & brevis, ut Menelai; *torrens* ut Ulyssis; suavis & ex utroque mista, ut Nestoris.

3. *Plistheniden.*] Menelaum Plisthenis, Hesiodo, Apollodoro, &c. Homero autem Iliad. B. & Odyss. Δ. Euripidi, Sophocli, & aliis benè multis, Atrei filium. Sunt qui mediam tenentes viam, Menelaum quidem ex Plisthene natum, Atrei verò à quo educatus fuerat, filium habitum esse asseverent. Vide Homeri Scholia. in Iliad. B. Dictyn Cret. lib. 1. &c.

4. *Dulichii ninguida dicta.*] Ulyssis sic dicti à Dulichio maris Ionii insulâ, unâ ex iis quibus ille imperabat, contra ostium Acheloi sitâ, non procul ab Ithacâ. *Ninguida dicta* nivibus hybernis similia quæ ubertim ac spissè decidunt. Expres-

sum illud ex Iliad. Y. ubi iisdem coloribus depingitur Ulyssis eloquentia:

Αἶψ', ὅτε δὴ ῥ' ὅπα ἴε μεγάλην ἐκ
σηθεὸς ἱεῖ,
Καὶ ἔπεια νιφάδεσσιν εἰκοσια χεῖμερῖ-
σιν,
Οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆϊ γ' ἐρίσειε Βρο-
τὸς ἄλλος.

5. *Dulcia fatu verba canentem Nestora regem.*] *Fatu*, vox quæ non alibi, quod sciam, aut rarò occurrit. *Nestora regem* Homero Odyssæos B. Nelei ex Chloride filium, cui, juxta eundem poëtam parebant novem, in Bœotiâ urbes quarum caput Pylus, inde Enneapolis vocata. Ille ad Trojam cum reliquis Græciæ principibus se contulit, eorumque rebus plurimùm profuit, tum summâ prudentiâ quam annorum diuturnitate collegerat, tum eloquentiâ singulari: fluebat enim ex ejus ore dulcior melle sermo, ut canit Homerus Iliad. α.

Ταῖσι δὲ Νέστωρ

Ἡδυπέης ἀνόρκεε, λιγύς Πυλίων ἀ-
γορητής.

Τὲ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων
ρεῖν αἰδῆ.

6. *Mython plasmata.*] *Mûtos*, fabula;

Liberi & ambo genus: ¹ sed quos meruisse deceret
Nancisci, ut cluerent patribus ingenuis.

INTERPRETATIO.

vere, apprimè tenentes fabularum figmenta & historiam. Ambo liberis quidem parentibus nati, at quibus par erat genus suum nancisci, ut revera haberentur orti patribus ingenuis.

NOTÆ.

πλάσμα figmentum, à verbo πλαττειν, fingere.

1. Sed quos meruisse deceret, &c.] Ita Scaliger cujus emendatio mihi videtur verissima. Sensus est Crispo & Urbico patres quidem liberos fuisse, at non potuisse probare se ingenuos, fortasse quòd expositi fuissent. Nullo sensu in editione Tornæfianâ legitur:

Quos meruisse doceret

Nasci, ut cluerent paribus ingenuis.

Nec melius apud Vinetum legas nasci pro nancisci. Cluerent à Græco κλύειν, quod est audire vel dici. Plauto familiare pro perhiberi: in Trin. 2. Act. 2. sc. 4.

Ubi mortuus sis, ita sis ut nomen cluet, Item Lucretius. lib. 2. vers. 208.

Res

Utilis invenietur, & opportuna cluebit.

Victorio Subdoctore, sive Profcholo. XXII.

212

Victori studiose, memor, celer, ² ignoratis
Assidue in libris, nec nisi operta legens;

Exesas tineis, opicasque evolvere chartas,

Major quam promptis cura tibi in studiis.

³ Quod jus Pontificum, quæ fœdera, stemma quod olim
Ante Numam fuerat ⁴ Sacrificis Curibus:

INTERPRETATIO.

O Victori qui studiosus es, memoriâ valens, promptus in discendo, assiduus in libris maximæ hominum parti incognitis; nec legis nisi res abditas & occultas: major tibi cura est evolvere libros tineis exesos, situque deformes, quàm paratis incumbere studiis. Quod jus Pontificum, quæ fœdera, quod olim ante Numæ tempora stemma fuerat Curibus sacra faciemibus:

NOTÆ.

1. Victorio, subdoctore, sive Profcholo.] Pro Victorino qui perperam antea legebatur, Vinetius & Scaliger reponunt Victorio; quare & in epigrammate legendum Victori: cum antea, repugnante metro, legeretur Victorine. Profcholos autem Ausonio dicitur qui à præfecto Scholæ secundus esset, ejusque vicem gereret.

2. Ignoratis assidue in libris.] O rem ridiculam & jocosam! usque adeo-ne scire illius nihil fuisset, si eadem scivisset alter?

3. Quod jus Pontificum.] Commentarii Pontificum perobscuri erant, ut pote qui à Numa inchoati essent; unde Horat. lib. 2. Ep. 1. fautorem veterum inducit dicti-

tantem eos Albano Musas in monte locutas. Et Quintilian. Instit. lib. 8. cap. 2. Obscuritas fit etiam verbis ab usu remotis: ut si commentarios quis Pontificum, & vetustissima fœdera, & exoletos scrutatus auctores, id ipsum petat ex his, ut quæ inde contraxerit non intelligantur. De jure Pontificio septem erant Numæ libri. vide Liv. Hist. lib. 40. cap. 29.

4. Sacrificis Curibus.] Cures perantiqua Sabinorum Italicæ gentis civitas, Numæ patria; unde forsitan incolæ vocat Sacrificos Ausonius, quos Virgilius Parvos appellat. Cures hodie Turre, Leandro, aliis Vescovio.

¹ Quod Castor cunctis de regibus ambiguus, quod
 Conjugis è libris ediderat Rhodope:
² Quod jus Pontificum, veterum quæ scita Quiritum,
 Quæ consulta Patrum; ³ quid Draco, quidve Solon 10
 Sanxerit; & ⁴ Locris dederit quæ jura Zaleucus.
⁵ Sub Jove quæ Minos, ⁶ quid Themis ante Jovem;
 Nota tibi potius quam Tullius, & Maro nostri,
 Et quidquid Latia conditur historia.
 Fors istos etiam tibi lectio longa dedisset: 15
 Supremum Lachesis ni celeraisset iter.
 Exili nostræ fucatus honore cathedræ,
 Libato tenuis nomine Grammatici:

I N T E R P R E T A T I O.

quod Castor scripserat de cunctis regibus ambiguus, quod è conjugis sui libris Rhodope ediderat. Quod jus Pontificum, quæ vetera plebiscita, quæ Senatusconsulta, quid Draco vel Solon sanxerit, & quas leges Zaleucus dederit Locris. Quæ Minos sub Jove constituerit, & quid Themis antequam regnaret Jupiter. Hæc omnia magis tibi cognita quam aut Tullius noster, aut noster Virgilius, & quidquid Latine produnt historiae. Fortasse etiam diuturna lectio tibi præbuisset istos evolvendos, nisi Lachesis iter ultimum festinasset. Ornatus exiguo, honore cathedræ nostræ, postquam libasti titulum exilis Grammatici. Posthac mortuus Romæ in oris re-

N O T Æ.

1. Quod Castor, &c.] Illius meminit Stephanus in voce βοιωτία. Quod dicitur ab Aufonio eum scripsisse libros de Regibus ambiguus, id referendum videtur ad ejus libros χρονικῶν ἀγνοημάτων, quorum Suidas mentionem facit. In quibus scripserat de iis quæ falso jactabantur sub hoc aut illo Rege facta, & contra temporum rationem errata arguebat.

2. Quod jus Pontificum.] Insulsa repetitio, quam omnes habent editiones, nec MSS. ope emendare licuit.

3. Quid Draco, quidve Solon sanxerit.] Draco vetustissimus fuit Atheniensium legislator, cujus leges, eo quod maximè severæ essent, Demades solebat dicere non atramento, at sanguine scriptas, & Solon ipse unus è septem Græciæ sapientibus, abrogandas curavit, præter eas quæ de cæde erant constitutæ. De Solone dicemus in Sapient.

4. Locris dederit quæ jura Zaleucus.] Gente Locrensis, stirpe clarus, doctrinâ commendabilis, Pythagoræ discipulus multa subtiliter invenit, ac sapienter promulgavit. Vino ægris interdixit injussu medici,

pœnâ capitis inditâ. Plura si cupis, consule Diodorum lib. 12. p. 85. edit. Welch. t. 2.

5. Sub Jove quæ Minos.] Cretensium rex nono quoque anno in quoddam præaltum & vetustâ religione consecratum specus secedere solebat; & in eo moratus, tamquam à Jove, (quo se ortum ferebat) traditas sibi leges prærogabat. Hæc Val. Max. ex Platonis Minoe, leg. 1. Homerum interpretatus. Canit enim divinus poëta Odyss. T. Minoem novennalem summi Jovis auditorem fuisse:

— Κνωσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα τε Μίνως

Ἐννέωρ Βασιλεὺς Διὸς μεγάλῃ δαεσίς.

6. Quid Themis ante Jovem.] Θέμις Græcè fas, æquum significat; unde Themis dea credita est quæ hominibus id præciperet quod fas esset, ut ait Festus. Fuit autem Cœli ac Terræ filia, Saturno natu major, ut fabulatur Hesiodus. Quamobrem Aufonius, ante Jovem Saturni filium, Themidem dicit jura hominibus dedisse.

Longinquis posthac Romæ defunctus in oris :
 Ad quas de Siculo Littore transieras. 20
 Sed modo nobilium memoratus in agmine, gaude :
 Pervenit ad Manes si pia cura tuos.

INTERPRETATIO.

motis, ad quas te contuleras è littoribus Siculis. Sed modò inter inclytos recensitus letare, si pium officium pervenit ad tuos usque Manes.

Dynamio Burdigalensi, qui in Hispania docuit, & obiit.

XXIII.

213 **S**ed neque te mœsta, Dynami, fraudabo querela,
 Municipem patriæ caufidicumque meæ.
 Crimine adulterii quem saucia fama fugavit;
 Parvula quem latebris fovit Ilerda suis.
 Quem locupletavit conjux Hispana latentem;
 Namque ibi mutato nomine Rhetor eras. 5
 Rhetor Flavinii cognomine dissimulatus,
 Ne posset profugum prodere culpa suum.
 Reddiderat quamvis patriæ te fera voluptas,
¹ Mox residem rursum traxit ² Ilerda domus. 10
 Qualiscumque tuæ fuerit fuga, famaue vitæ;
 Jungeris antiqua tu mihi amicitia.
 Officiumque meum, ³ sensus si Manibus ullus,
 Accipe jam verus morte obita Dynami.

INTERPRETATIO.

Sed neque frustrabor te mœstis quæstibus, ô Dynami, qui patriæ meæ municeps es & patronus. Quem fama crimine adulterii imminuta, coegit fugam capessere; quem exigua urbs Ilerda excepit intra moenia ubi latuisti. Quem Hispana conjux abditum locupletem fecit; namque ibi eras Rhetor mutato nomine, Rhetor, inquam, mentito cognomine Flavinii, ne crimen admissum reterer profugum suum. Esi voluptas fera te patriæ restituerat, mox tranquillum te traxit denuò domus Ilerda. Qualiscumque tua fuga, & tua fama fuerit, tu mihi conjunctus es priscâ amicitia. Et, si Manibus inest sensus aliquis, accipe officium hoc meum, ô Dynami, qui, jam fato

NOTÆ.

1. *Mox residem rursum traxit Ilerda domus.*] Tollius capere se negat hujusce versus sensum, qui mihi planus videtur. Dynamis adulterii reus, relictâ Burdigalâ, in urbem Hispaniæ Ilerdam se receperat; cumque ibi diu latuisset, rediit tandem Burdigalam, unde mox repetiit Ilerdam quæ suæ esset domus, ibi scilicet uxore ductâ.
 2. *Ilerda.*] Oppidum citerioris Hispaniæ, non procul à Sicori fluvio, hodie Lerida. Lucan. lib. 4.

— *Super hunc fundata vetusta Surgit Ilerda manu, placidis prælabitur undis.*

3. *Sensus si Manibus ullus.*] Familiaris Ausonio sententia. Non absimile est quod legitur apud Tullium orat. pro Archia poeta: *Hæc vero, (memoria sempiterna,) sive à meo sensu post mortem ab futura est, sive, ut sapientissimi homines putaverunt, ad aliquam animi mei partem pertinebit: nunc quidem certè cogitatione quadam speque delector.*

Diversis quamvis jaceas defunctus in oris,
Commemorat mœstis te pia cura elegis.

INTERPRETATIO.

functus, verus es Dynamis. Quamvis jaceas mortuus in alienâ terrâ, te pia cura mœstis versibus celebrat.

Acilio Glabrioni, Grammatico, Jun. Burdigalensi. XXIV.

214

Doctrinæ vitæque pari brevitæ caducum,
Glabrio, te mœstis commemorabo elegis.
Stemmæ nobilium deductum nomen avorum,
Glabrio Aquilini ² Dardana progenies.
Tu quondam puero ³ compar mihi discipulo: mox
Me dehinc factò Rhetore, Grammaticus.
Inque foro tutela reis, & cultor in agris,
Digne, diu partis qui fruerere bonis.
Commode, læte, benigne, ⁴ abstemie, ⁵ tam bone dandis
Semper consiliis, quam taciturne datis.
Tam decus omne tuis, quam mox dolor, omnia acerbo
Funere præreptus, Glabrio, destituis:

INTERPRETATIO.

Glabrio, mœstis versibus celebrabo te, cujus doctrina & vita brevi ævo pariter circumscripta fuerunt. Nomen tuum deducitur ab avis nobilibus, ô Glabrio, qui Aquilinum Trojanum agnoscis generis tui auctorem. Tu, cum puer essem, meus fuisti condiscipulus, mox Grammaticus, ubi ego Rhetor evasi. Tu reis in foro præsidium, & colonus rure, dignus qui fruerere diu opibus acquisitis; commodus, hilaris, mansuetus, abstiniens à vino, tam bonus semper in dandis consiliis, quam, ubi dederas, taciturnus. Tam omne tuorum ornamentum, quam mox fuisti desiderium,

NOTÆ.

1. *Acilio Glabrioni, &c.*] Monet Scaliger se in prisco codice legisse: *Acilio Glabrioni, &c.* At legendum *Acilio*, idque patere ex veteribus monumentis, in gente enim *Aciliâ* Glabriones fuisse. Et quidem *Anicii Acilii Glabrionis* meminit vetus saxum:

. . . D. D. N. N. ÆTERNIS
PRINCIPIBUS HONORI...
ANICIUS. ACILIUS. GLABRIO.
FAUSTUS U. C. PRÆF. UR. . . .
FATALI CASU. SUBVERSAM. IN
FORMAM. PRISCI. USUS.
Hæc ex Tollii omis. commiss.

2. *Dardana progenies.*] Id est *Trojana*. Cæterum undecumque *Burdigalam* venisset *Glabrionum* gens, memoriæ prodi-

tum est *Glabrionem* illum quem in suo consulatu quinto Collegam habuit *Commodus* tyrannus, genus ad *Æneam* Trojanum, *Veneris* & *Anchisæ* filium retulisse. *Herod.* lib. 2.

3. *Compar mihi discipulo.*] Nullus dubito quin legendum sit *Discipulus*. Etenim in vetusto codice fuit *Discipulos*, & facile immutatum est in *o*.

4. *Abstemie.*] Vox facta ab *abstinentiâ* temeti, id est vini: vinum enim priscâ linguâ *temetum* appellabatur. *Quintil.* lib. 1. cap. 7.

5. *Tam bone dandis semper consiliis, &c.*] Laus summa, amice consiliari, ut verbis utar *Horatii*, & data consilia silentio premere.

Uxore & natis, genitore & matre relictis,
 Eheu ¹ quam multis perditis nominibus!
 Flete diu nobis, nunquam satis, accipe acerbum, 15
 Glabrio in æternum commemorate, vale.

INTERPRETATIO.

morte crudeli raptus, ô Glabrio cuncta deseris. Relictis uxore & natis, relictis parentibus, eheu quam multis nominibus periisti! ô Glabrio quem diu luximus, nec unquam satis lugebimus, in æternum celebrate, acerbum vale accipias velim.

NOTÆ.

1. Quam multis perditis nominibus.] Mari- esset superstitibus uxore, liberis, & utro-
 ti scilicet, patris, & filii; cum mortuus que parente.

¹ Coronis. XXV.

215 **Q**Uos legis à prima deductos ² menide libri,
 Doctores patriæ scito fuisse meæ.
 Grammatici in studio, vel Rhetoris, aut in utroque,
 Quos memorasse mihi, morte obita, satis est.
³ Viventum inlecebra est laudatio. Nomina tantum 5
 Voce ciere, suis sufficiet tumulis.
 Ergo qui nostræ legis otia tristia chartæ,
 Eloquium tu ne quære, sed officium,
 Quo clavis doctisque viris pia cura parentat:
 Dum decora egregiæ commeminit patriæ. 10

INTERPRETATIO.

Scito eos quos legis ab initio libelli ductos extitisse patriæ meæ Doctores, aut in Grammatica, aut in Rhetorica, aut in utriusque studio; quorum, ut pote mortuorum mihi sufficit recoluisse memoriam. Laudes sunt vivorum illecebræ. Satis erit illorum sepulcris, eos tantum nomine appellare. Quicumque igitur legis tristia hæc carmina otii sætum, noli in iis querere facundiam, sed illud officium, quo nostra pietas justa persolvit præclaris doctisque viris, dum nos celebramus viros qui extitere ornamentum egregiæ patriæ.

NOTÆ.

1. Coronis.] Scribit Aristophanis Scholiastes coronidem esse lineam brevem, sed ab inferiori parte flexam, figurâ scilicet unci, aut litteræ V. Hæc nota in librorum calce apponebatur: unde & pro librorum fine usurpatur. Martial. lib. 10. epig. 1.

Si nimius videar, seraque coronide longus,

Esse liber: legito pauca, libellus ero.
 Hinc natum proverbium ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, μέχρι τῆς κορωνίδος, ab initio ad coronidem.

2. Menide.] Menis Turnebi iudicio ad- vers. lib. 22. cap. 10. est lunula, diminuti-

vum à μῆνι luna, cuiusmodi menidem, seu lunulam videntur antiqui initio operis apposuisse ut coronidem in fine, Vinetus deducit à primo versu Iliados;

Μῆνιν ἄειδε θεά, &c.

undè pro initio cuiusvis libri sumpta sit Menis, sed non vidit à μῆνι ira fieri in genitivo μῆνι & non μῆνιδ &.

3. Viventum inlecebra est laudatio.] In Præfatione Epicedii in patrem, infra: Neque verò, nunc patrem meum laudo, quòd ille non eget: & ego functum oblectatione viventium onerare non debeo, id est laude.

216

Valete manes inclytorum Rhetorum:
 — Valete doctores probi:
 Historia si quos, vel poëticus stylus,
 Forumve fecit nobiles:
 Medicæ vel artis, dogma¹ vel Platicum
 Dedit perenni gloriæ:
 Et si qua cunctis cura viventum placet,
 Juvatque honor superstitum:
 Accipite mœstum carminis cultum mei,
 Textum querela flebili.
 Sedem sepulchris servet immotus cinis.
 Memoria vivat nominum:
 Dum remeat illud, ² judicis dono Dei,
 Commune ³ cum Dis sæculum.

INTERPRETATIO.

Valete umbra illustrium Rhetorum: valete boni Magistri: si qui sunt quos historia, aut genus scribendi poëticum, aut advocatio forensis commendavit, aut præcepta Medicina, aut scita Platonorum cumulavit laude perpetuâ: ac si aliqua cura viventium probatur omnibus: & si placet honor eorum qui supersunt: accipite tristem ornatum mei carminis contextum planctu lugubri. Cineres quieti teneant locum suum in monumentis. Recordatio nominum vivat: donec munere Dei judicis illa ætas revertatur, quæ futura est nobis communis cum Divis.

NOTÆ.

1. *Vel Platicum.*] Philosophicum, synecdoche partis.

2. *Judicis dono Dei.*] Christi, vivos mortuosque judicaturi aliquando.

3. *Cum Dis.*] Sanctis, Divis. Vitam il-

lam immortalem intelligit, quam Ethnici suis Heroibus falsò tribuebant, Christiani, post hanc mortalem, hæreditatis jura meritò expectant.

EPITAPHIA

EPITAPHIA HEROUM QUI BELLO TROICO INTERFUERUNT.

Ausonius Lectori suo S.

217 **A**D rem pertinere existimavi, ut vel vanum opusculum ¹ materiae congruentis abolverem, & libello, qui commemorationem habet eorum, qui vel peregrini Burdigalæ, vel qui Burdigalenses peregre docuerunt, Epitaphia subnecterem, ² scilicet titulos sepulchrales HEROUM qui bello Troïco interfuerunt. Quæ antiqua quum apud ³ Philologum quendam reperissem, Latino sermone converti, non ut interservirent ⁴ ordini persequendi, sed ut ⁵ cohærerent libere, nec aberrarent.

INTERPRETATIO.

Credidi ad rem facere, ut perficerem saltem inane opusculum cujus materia convenit cum superioribus, & volumini, quod continet commemorationem illorum, qui aut cum extranei essent, docuerunt Burdigalæ, aut, cum essent Burdigalenses, docuerunt foris, subjungerem inscriptiones sepulchrales Heroum qui fuerunt in expeditione Trojanâ. Quæ vetera cum invenissem apud quendam Philologum, verti in orationem Latinam, non eo animo ut iis uterer ad seriem operis continuandam, sed ut converterentur liberè cum superioribus, neque vagarentur loco minus apto.

NOTÆ.

1. *Materia congruentis.*] Epitaphiorum scilicet, quæ cum superiori commemoratione Professorum & Parentalibus satis conveniunt.

2. *Scilicet titulos sepulchrales.*] Hæc redolent Glossema vocis *Epitaphia*, ab alio subiectum. Itaque expungenda è textu censeo, nec expressi in interpretatione.

3. *Philologum quendam reperissem.*] Græcis scilicet metris conscripta, eadem for-

tasse quæ post C. Plant. & H. Steph. edit G. Canterus, qui ea firmiter Aristotelis cujusdam libri fragmentum esse asserit. *Philologus*, litterarum humaniorum amator est, quales Grammatici illi Burdigalenses in titulo carm. 10. de Profess.

4. *Ordini persequendi.*] Quasi ista Epitaphia pars essent priorum.

5. *Cohærerent.*] Propter congruentem materiam.

Agamemnoni. I.

218

R Ex regum ² Atrides, ³ fraternæ conjugis ultor,
 Oppetii manibus ⁴ conjugis ipse meæ.
 Quid prodest Helenes raptum punisse dolentem,
 Vindicem ⁵ adulterii quum ⁶ Clytemnestra necet?

INTERPRETATIO.

Ego Agamemnon Rex Regum, vindex uxoris mei fratris, perii ipse manibus meæ uxoris.
 Quid me juvat iratum ultum esse raptum Helenæ, cum Clytemnestra interficiat me ultorem adul-
 terii?

NOTÆ.

1. Rex Regum.] Sic de eodem Cicero ad Dolabellam Epist. lib. 9. Agamemnoni Regum Regi fuit honestum habere aliquem in consiliis capiendis Nestorem. Scilicet cum imperaret cæteris Regibus, & Principibus, quos conjurata Græcia ad Trojam miserat; Menelao, Nestori, Achilli, Ulyssi, Diomedi, cæterisque, non immerito dictus est Rex Regum. Ἀναξ ἀνδρῶν apud Homerum dicitur, id est, Rex virorum.

2. Atrides.] Plisthenes Pelopis & Hippodamiæ filius, cum juvenis moreretur, filios Agamemnonem & Menelaum Atreo fratri commendavit, qui eos filiorum habuit loco: unde Atridae dicti sunt, quasi filii Atrei essent: quanquam Plisthenidae potius appellandi erant, ut appellatur à nostro Menelaus in 21. Professorum.

3. Fraternæ conjugis.] Helenæ.

4. Conjugis ipse meæ.] Clytemnestræ, & adulteri ejus Ægisthi. Extant porro hæc duo de Agamemnone Græca Epitaphia inter ea quæ Canterus edidit.

ἘΠΙ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ
 κείμενος ἐν Μυκῆναις.

Λεύσσεις Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι, ὃς
 ξένη, πύβμον.

Ὅς θάν' ὑπ' Αἰγίσθου, καὶ ὀνλομένης
 ἀλόχου.

Id est:

Agamemnoni jacenti Mycenis.
 Vides Atride Agamemnonis, o hospes,
 tumulum;
 Qui fuit occisus ab Ægisto, & pernicio-
 siora uxore.

ΕΥΤΕΡΟΝ.

Μνηματίδι' Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονος,
 ὃν ῥακαπέκτε
 Δῖα Κλυταμνήστῃ Τύνδαρος ἐχ-
 οσίως.

Id est:

Monumentum alterum hoc est Atride Aga-
 memnonis, quem interfecit
 Diva Clytemnestra Tyndari filia non
 juste.

5. Adulterii.] A Paride commissi.

6. Clytemnestra.] Et ipsa adultera. Ob-
 serva in hac voce, metri causâ, diphthon-
 gum αι quæ est in Græco, Κλυταμνήστῃ,
 & verti per æ Latinum debuisset, in sim-
 plex e conversam, quod quidem corripit-
 tur ante duas liquidas mn, ut à Virgilio
 secunda syllaba in voce Polymnestor, & in
 Polymneia, & prima in voce Tecmessa apud
 Horatium, & prima vocis omni in carmi-
 ne 6°. Professorum supra.

EPITAPHIA HEROUM. 171

Menelao. II.

219

¹ **F**elix ô Menelae, ² Deum cui debita sedes,
Decretumque piis Manibus Elysi-
³ Tyndareo dilecte gener, dilecte Tonanti:
Conjugii vindex, ultor adulterii:
Æterno pollens ævo, æternaque juventa,
Nec leti passus tempora, nec senii.

5

INTERPRETATIO.

Beatus es, ô Menelae, cui domicilium Deorum debetur, & cujus pie umbræ Elysi-
um destinatum est. Gener chare Tyndaro, chare Jovi; assertor connubii, vindex adulterii: vigens vitâ
perpetuâ, & perpetuâ juventute, non expertus es tempus moriis, neque senectutis.

NOTÆ.

1. Felix ô Menelae.] Desumptum ex hoc
Græco disticho.

Ὀλβιος ὦ Μενέλαε σὺ γὰρ ἀθάνατος,
καὶ ἀγήρως,
Ἐν μακάρων νήσοις χαμβρὲ Διὸς
μεγάλῃ.

Id est:

Beatus es, ô Menelae, tu & immortalis,
& senii expers

In Beatorum insulis, gener Jovis magni.

2. Deum cui debita sedes.] Lib. 4. Odyss-

seæ Menelao Proteus vaticinatur eum,
quia erat Helenæ maritus & Jovis gener,
non moriturum Argis, sed Deos ipsum in
Elysi-um missuros. Isocrates, in Helenæ
laudatione, immortalitatis beneficium ab
ipsâ marito concessum ait.

3. Tyndareo.] Vide supra epigramma 56.

¹ Ajaci. III.

220

² **A**Jacis tumulo pariter tegor obruta Virtus,
Inlachrymans bustis funeris ipsa mei:
Incomptas, lacerata comas, quod pravus ³ Atrides
⁴ Cedere me structis compulit insidiis.

INTERPRETATIO.

Ego Fortitudo simul operior tumulata sepulchro Ajacis, plorans ipsa super cineribus meis: dis-
tissa sparsos crines, quoniam improbus Agamemnon coëgit me cedere compactis dolis. Jam pro-

NOTÆ.

1. Ajaci.] Telamonis filio.

2. Ajacis tumulo, &c.] Duo sunt in hunc
sensum Græca epigrammata lib. 3. Antho-
logiæ. Prius Asclepiadæ adscriptum, al-
terum Antipatri, quæ vide.

3. Atrides.] De hac voce vide Epitaph.
1. supra.

4. Cedere me structis, &c.] Agamemnon

virtutem dolis, & insidiis compulit cede-
re, cum arma Achillis virtuti Ajacis de-
bita, dolis & facundiæ Ulyssis adjudicavit
unâ cum cæteris Græcorum Principibus
in lite super iis inter ambos ortâ, ubi
fortis viri tulit arma disertus, ut ait Ovi-
dius lib. 13. Metamorphoseon, quem vide
ibidem,

Y ij

Jam dabo ¹ purpureum claro de sanguine florem,
 Testantem ² gemitu crimina judicii.

INTERPRETATIO.

ducam ex nobili cruore florem purpureum, significantem querulis litteris iniquitatem judicii in me lati.

NOTÆ.

1. *Purpureum florem.*] Hyacinthum. Vide Ovid. dicto loco.

2. *Gemitu.*] His litteris expresso, ex ai, ai, quæ Hyacintho inscriptæ, querelam Phœbi super mortuo puero, deinde nomen ipsum Ajacis designarunt. sic Ovid.

Purpureum viridi genuit de cespite florem,

Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus. Littera communis mediis pueroque, viroque,

Inscripta est foliis: hæc nominis, illa querela.

Achilli. IV.

221

N On una ¹ Æaciden tellus habet, ossa teguntur
² Littore Sigæo, ³ crinem Larissæ cremavit.

⁴ Pars tumuli * * * *

Orbe sed in toto * * * Homer * * *

INTERPRETATIO.

Non unica terra possidet Achillem, ossa ejus condita sunt in littore Sigæo, coma ejus combusta est apud Larissam. * * * *

NOTÆ.

1. *Æaciden.*] Achillem Æaci nepotem.

2. *Littore Sigæo.*] Quod sic dictum volunt à σιγαῖν quod est filere, quia Hercules fraudatus præmio à Laomedonte, ibi se occultavit, indeque silentio reversus, Trojam repente adortus cepit.

3. *Crinem Larissæ cremavit.*] Non Larissæ, quæ Thessaliæ civitas est, sed in littore prope Trojam crematam legimus apud Homerum lib. 23. Iliad. Achillis comam unâ cum Patrocli cadavere, cujus in manibus eam deposuerat, cum desperasset de reditu in patriam, videretque se non posse eam Sperchio amni sacrare, cui pater eam

voverat. Vide locum Homeri vers. 1401

4. *Pars tumuli.*] Deletum ex hoc posterius distichon, neque ex Græcis epigrammatis restitui potest: ex his autem: *Pars tumuli * * Orbe sed in toto * Homer.* * conjicere possumus hanc fuisse hujus sententiam: *Partem tumuli Achillis esse in Asiâ, in Sigæo scilicet littore, partem in Europâ, apud Larissam, at gloriam & nomen ipsius per totum orbem Homeri carmine sparsam esse.* Præter duo autem Epitaphia Græca Achillis à Vineto relata, extat & aliud in Anthologia. lib. 3. cap. 14.

ΤύβμϞ Α' ϡϡϡϡϡ, &c. quæ vide ibi.

¹ Ulixi. v.

222

C Onditus hoc tumulo ² Laërta natus Ulixes.
Perlege ³ Odyſſean, omnia noſſe volens.

INTERPRETATIO.

Ulyſſes filius Laërta tegitur hoc ſepulcro. Si vis ſcire cuncta quæ geſſit, evolve Odyſſeam.

NOTÆ.

1. *Ulixi.*] Afferuntur à Vineto Epitaphia duo *Ἐπὶ Οὐλύσσειος καμμένης ἐν Τυρρηνίᾳ*, id eſt, *Ulyſſi jacenti in Thyrrheniâ*, quæ Tuſcia eſt ſeu Hetruria, in qua exulaſſe Ulyſſem pulſum patriâ à procorum, quos occiderat neceſſariis, ſcribit Plutarchus in Græ-

cis quæſtionibus.

2. *Laerta natus.*] Unde Laertiades paſſim appellatur.

3. *Odyſſean.*] Homeri carmen, quo Ulyſſis geſta poſt bellum Trojanum referuntur libris viginti quatuor.

Diomedi. VI.

223

C Onditur hic, ¹ genitore bono melior Diomedes;
Crimen ob ² uxoris pulſus ³ dotalibus Argis,
⁴ Argyripam, clarosque viris qui condidit ⁵ Arpos:
Clarior urbe nova, patriæ quam ſede vetuſta.

INTERPRETATIO.

Hic ſepultus eſt Diomedes fortior patre forti; qui Argis quos, in dotem acceperat reliſſis, propter ſcelus conjugis, adificavit Argyripam, & Arpos inſignes civibus: illuſtrior novâ ſuâ civitate, quem veteri domicilio ſuæ patriæ.

NOTÆ.

1. *Genitore bono.*] Tydeo: bono autem hic ponitur pro forti, ſtrenuo, *καλὸς ἐξ ἀγαθῶν*, ut ipſe ait Horat. libro primo Ode 15.

— *Ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre.*

2. *Uxoris.*] *Ægialeæ*, in quam Venus ob vulnus à marito ejus Diomede acceptum irata, tantum immiſit furorem, ut ait Lytophron, ut cum obviis quibuſque juvenibus turpiſſimè viveret, maximè verò cum Cometâ Stheneli filio: (alii Cyllabæum ſeu Cylloborum vocant,) cui proficiſcens ad bellum Trojanum Diomedes domum & uxorem commiſerat. Cum autem probra ſuæ domus Diomedes Trojâ rediens comperiſſet, in Italiam ſeceſſit reliſtâ patriâ.

3. *Dotalibus Argis.*] Sic legit Tollius pro *Agris*, quod habent vulgo lib. Imperavit certe Argis illis Diomedes, quorum civitas Argos Hippium, & Hippobolum & Jaſium dicta eſt. Sed Argi illi dotales fuiſſe videntur matris ipſius Deipylæ, Adraſti Argivorum regis filia, quam Pater Tydeus

uxorem duxerat, profugus ex *Ætoliâ*, ubi patruſes Lycopœum, & Alcatheum, & cum illis patruum Melanem, patri Oeneo inſidiantes, interfecerat; non autem *Ægialeæ* uxoris. Ut ut eſt, ſive *Argis* legas, ſive *Agris*, agri illi non alii fuerunt quam Argivi.

4. *Argyripam, &c.*] *Dauniæ*, ſeu *Apulix* urbem, ad mare Ionium, *Lampæ* prius dictam. Quam cum Diomedes muris cinxiſſet, ac muniviſſet, *Argos Hippium*, nomine civitatis Peloponneſiacæ in quâ regnaverat, appellavit. Quod vocabulum poſtea vetuſtate corruptum, in *Argyripam* mutatum eſt. Virg. l. 11. *Æneid.* de hoc Diomede:

*Ille urbem Argyripam patriæ cognomine
gentis*

Victor Gargani condebat Japygis agris.

5. *Arpos.*] In quod vocabulum *Argyripa* degeneravit. *Argyripa*, & *Arpi* idem. Inſulas etiam maris Ionii tenuit Diomedes, ab eo *Diomedæas* appellatas, in quarum unâ ſepultus fuit, ut ex veteri ejus Epitaphio Græco patet.

Antilocho. VII.

224

Consiliis, belloque bonus, ¹ quæ copula rara est,
 Carus & ² Atridis, carus & ³ Æacidis :
 Præmia virtutis simul & pietatis adeptus,
⁴ Servato Antilochus Nestore patre, obiit.
⁵ Non hic ordo fuit : sed justius ⁶ ille superstes,
 Troja capi sine quo ⁷ perfida non poterat.

INTERPRETATIO.

Ego Antilochus aptus consilio & militia, quæ duo rarè conjunguntur, dilectus Atridis, & dilectus Æacidis : mortuus sum, cum affecutus essem præmia fortitudinis simul & pietatis, conservando patrem Nestorem. Id contigit præter ordinem naturæ : verum æquius fuit ut ille superesset, sine quo perfida Troja non poterat expugnari.

NOTÆ.

1. Quæ copula.] Prudentiæ, & fortitudinis.

2. Atridis.] Agamemnoni & Menelao.

3. Æacidis.] Achilli, Ajaci, Teucro, & Patroclo, qui omnes Æaci nepotes erant.

4. Servato Nestore patre obiit.] Idem testatur Pindarus carmine 6. Pythiorum; & Epitaphium Græcum Antilochi.

Μνήμ' ἀρετῆς υἱὸς τῷ Νέστορι. Ἀν-
 πλόχοιο,

Ὅς θάνειν ἐν Τροίῃ ῥυσσάμεν. πύ-
 τει.

Id est:

Monumentum virtutis filii Nestoris Anti-
 lochi

Qui obiit in Troja cum liberasset pa-
 trem.

Memnonis porro manu interfectus est An-
 tilochus, ut habetur Odyss. lib. 4.

5. Non hic ordo fuit.] Naturæ, ut filius ante patrem moreretur.

6. Ille superstes.] Nestor pater, sine cu-
 jus consiliis capi Troja non potuisset.

7. Perfida.] Ob negatam Diis à Laome-
 donte promissam mercedem, & Herculi
 Hesione, & ob receptum ac deffensum
 cum Helenâ raptorem ejus Paridem.

Nestori. VIII.

225

Hoc tegor in tumulto ¹ quarti jam prodigus ævi
 Nestor, consilio clarus, & eloquio.

INTERPRETATIO.

Ego Nestor conditius sum hoc sepulchro, jam quartæ ætatis, ideoque vitæ prodigus, inclutus

NOTÆ.

1. Quarti jam prodigus ævi.] Qui, per-
 actis jam tribus hominum ætatibus, quar-
 tam nolui peragere, sed ejus prodigus
 sum, & eam libenter abjeci, vitæ satur.
 Tres vixisse hominum ætates Nestorem
 canit Homerus Iliad. 1. sed, quot anno-
 rum una quæque fuerit, controvertitur
 inter commentatores. Tres opiniones va-
 rias affert Eustathius ad versum 249. lib.
 1. Iliados. At alia est Ovidii qui Metam.

lib. 12. fab. 4. sic inducit Nestorem lo-
 quentem :

—— Vixi

Annos bis centum, nunc tertia vivitur
 ætas.

Ubi ætates singulas centum annorum fa-
 cit, longioris quidem spatii quam quo
 ab Eustathio afferuntur, sed quæ melius
 conveniant cum his quæ infra habet Au-
 sonius : Tam longum ut nobis.

EPITAPHIA HEROUM. 175

Objecit sese cujus pro morte peremptus

¹ Filius : & nati vulnere vivo pater.

Eheu ! cur fatis disponere sic placet ævum ,

Tam longum , ut nobis ; tam breve , ut Antilocho.

INTERPRETATIO.

prudentiâ , & facundiâ. Pro cujus fato filius exposuit sese , & interfectus est : & filii plaga servatus sum ego genitor. Heu ! quare visum est fatis ita distribuere vitam , tam diuturnam , ut mihi : tam curtam , ut Antilocho ?

NOTÆ.

1. Filius.] Antilochus : vide Epitaph. superius.

Pyrrho. IX.

226

¹ Orbe tegor medio , major ² virtute paterna ,

³ Quod puer , & ⁴ regis Pyrrhus ⁵ opima tuli.

⁶ Impius ante aras quem fraude peremit Orestes.

Quid mirum , ⁷ cæsa jam genitrice furens ?

INTERPRETATIO.

Ego Pyrrhus sepultus sum in medio orbe , præstans patri meo virtute , quoniam ego adhuc puer retuli spolia opima de Rege. Ego , inquam , quem impius Orestes dolo interfecit coram altaribus. Neque mirum videri debet , cum fureret ob matrem jam à se interfecclam.

NOTÆ.

1. Orbe tegor medio.] Delphis situm Pyrrhum innuit hoc Epitaphio Ausonius , ubi eum Apollini sacrificantem ante ipsas aras interfecerat Orestes , ob ereptam sibi ab eo sponsam Hermionem Menelai & Helenæ filiam , ut habetur lib. 3. Æneidos. Orbe medio dixit , quia Delphos orbis esse medium , ac veluti umbilicum , veteres credidere. Antiquus poëta apud Varro- nem lib. 6. de lingua Latinâ , & Cice- ronem lib. 2. de divinatione :

O Sancte Apollo , qui umbilicum certum terrarum obsides ,

Unde superstitiosa primum sæva evasit vox fera.

Cujus rei fundamentum afferunt fabulam quandam : Emissas scilicet à Jove Aquilas duas , (alii cygnos , alii corvos dixerunt) unam ab ortu , alteram ab occasu , Delphos concurrisse. Unde illatum est me- dium illum orbis locum esse.

2. Virtute paterna.] Achillis , cujus fi- lius fuit ex Deidamiâ Lycomedis Scyri in- sulæ regis filiâ , quam , inter puellas deli- tescentem ne ad bellum Trojanum iret , com- pressit. Non desunt tamen qui ex Iphi- geniâ Agamemnonis filiâ genitum dicant ,

minus apte ad temporum belli Trojani ra- tionem.

3 Quod puer.] Unde etiam Neoptole- mus est dictus , quod valde juvenis , ac puer ad bellum esset ductus. Occiso nempe Achille patre , & fatis aliquem ex gente Æaci ad Trojam capiendam poscentibus Græci Pyrrhum adhuc puerum evocarunt.

4. Regis.] Priami quem occidit ante aras , ut habetur lib. 2. Æneid.

5. Opima.] Spolia , quæ dux auspiciis suis bellum gerens hostium duci detraxe- rat.

6. Impius ante aras , &c.] Virg. lib. 3. Æneid. de Pyrrho :

Ast illum erepta magno inflammatus amo- re

Conjugis , & scelerum furiis agitatus Orestes ,

Excipit incautum , patriasque obtruncat ad aras.

7. Cæsa jam genitrice.] Clytemnestrâ , quam , ad ulciscendum patrem Agamem- nonem , interfecit. Vide supra Epitaph. 1. Agamemnonis. Atque ob cædem ma- tris agitatam furiis poëtæ in theatra sua induxerunt.

Euryalo. x.

227

N Ec me non dignum titulo ² Pleuronia credit :
Cui communis erat cum Diomede domus,
Euryalo, & Sthenelo. Nam ³ tertius hoc ego regnum
Possedi : de quo nunc satis est tumulus.

INTERPRETATIO.

Me quoque Pleuronia non putat indignum epitaphio, cui Euryalo dicto eadem familia fuit; ac Diomedi, & Sthenelo. Ego enim tertius tenui hoc regnum: de quo sepulchrum jam mihi sufficit.

NOTÆ.

1. *Euryalo.*] Mecistei filio, qui frater erat Adraſti, ex cujus Adraſti filiâ Deipylâ & Tydeo ortus Diomedes Argivorum regnum tenuit.

2. *Pleuronia.*] Sic appellatur à Strabone lib. 10. pars Ætolix, ab urbe Pleurone in eâ ſitâ. At aliam urbem Pleuronem Tzetzes memorat in Peloponneſo ſitam, quæ videtur appellata à Pleurone quodam Peloponneſi Rege, Ledæ proavo, cujus meminit Pauſanias, nobile ejus monumentum memorans, in Laconicis. Pleuronia igitur hîc non alia eſt, quam

Argiva regio, Diomedis, Stheneli, & Euryali Regnum. Lycophron quoque Caſſandra verſu 143. Helenam appellat *Pleuroniam*, quam Homerus *Ἀργείαν*, Argivam appellarat. *Pleuronem* Ætolix *Meleagriam* apud Statium dictam reperio:

Fletaque cognatis avibus Meleagria Pleuron.

Eſt & apud Ovidium l. Metam. 14. Fab. 4. *Pleuronius Agmon*, unus è Diomedis ſociis, qui in aves mutati ſunt.

3. *Tertius.*] Priores duo fuerunt Diomedes & Sthenelus.

Guneo. XI.

228

G Unea pontus habet, ² tumulus ſine corpore nomen.
Fama homines inter; cœlum animus repetit.
Cuncta elementa duci tanto commune ſepulchrum.
Quæ? cœlum, & tellus, & mare, & ora virum.

INTERPRETATIO.

Mare tenet Guneum, ſepulchrum habet nomen ejus, abſque cadavere. Gloria ejus volat inter homines; mens ejus reverſa eſt in cœlum. Omnia elementa ſunt tumulus communis tam egregii imperatoris. Quenam ſunt illa? cœlum nempe, & terra, & pelagus & ora hominum.

NOTÆ.

1. *Gunea Pontus habet.*] Ex hoc Græco Anthologiæ.

ΕΠΙ ΓΟΥΝΕΩΣ.

Σῆμα τὸ μὲν Γυνῆος ὀρεῖς· ψυχὴ δὲ θανόντος

Ἄερ' ἐς ὑγρὸν ἔβη, αἶμα δὲ πόντος ἔχει.

De Guneo

Monumentum hoc quidem Gunei vides, anima autem mortui

Ærem in liquidum abiit; corpus vero pontus habet.

Hic Guneus Teſte Homero lib. 2. Iliad. ad Trojam ex Cypho Theſſaliæ civitate cum viginti duabus navibus venerat. Lycophron verſu 897. Caſſandra ſcribit, eum in Africam delatum fuiſſe poſt captum Ilium. De ſepulchri ejus loco nihil compertum habeo, quod afferam.

2. *Tumulus.*] *Κενότοιφον* tumulus inanis. *Proteſilao.*

EPITAPHIA HEROUM. 177

Protesilao. XII.

229

¹F Atale adscriptum nomen mihi Protesilao.
 Nam primus Danaûm bello obii Phrygio,
 Audaci ingressus Sigeia littora saltu,
 Captus pellacis ² Laërtiadæ insidiis.
 Qui, ne Trojanæ ³ premeret pede littora terræ,
 Ipse ⁴ super proprium desiliit clypeum.
 Quid queror? hoc letum jam tum mea fata canebant,
 Tale mihi nomen quum pater imposuit.

INTERPRETATIO.

Nomen fatale mihi impositum est Protesilao. Ego enim primus Græcorum mortuus sum in bello Trojano, cum insilissem confidenter in littus Sigeum, deceptus dolis Ulyssis fallacis. Qui, ne calcaret pedibus littus telluris Trojanæ, insiliit ipse in parvam suam. At quare conqueror? fata mea mihi jam tunc prædicebant mortem hanc, cum genitor meus tribuit mihi nomen ejusmodi.

NOTÆ.

1. Fatale adscriptum, &c.] Supra epigrammate 20.

Protesilae, tibi nomen sic facta dederunt,

Victima quod Trojæ prima futurus eras.

ubi vide notas nostras.

2. Laertiadæ.] Quatuor syllabis legendum, ut metri ratio constet, duabus primis vocalibus coalescentibus in unam diphthongum. Laertiades est Ulysses Laertæ fi-

lius.

3. Premeret pede, &c.] Sicque, ne mortem oraculo pronunciatam ei qui primus littora Trojana tetigisset, sibi arcesceret.

4. Super proprium clypeum.] Quem prius in terram abjecerat. Quo quidem in clypeo catus Laertiades tamdiu constitit, donec multos è Græcis in littus jam descendisse, & terram contigisse pedibus videret.

Deiphobo. XIII.

230

¹Roditus ad poenam, ² sceleratæ fraude Lacenæ,
³ Et deformato corpore Deiphobus,

INTERPRETATIO.

Ego Deiphobus traditus supplicio, dolo scelestæ Lacedæmoniae, & corpore fœde laniato, non ha-

NOTÆ.

1. Deiphobo.] Priami filio, qui, mortuo Paride, Helenam duxerat.

2. Sceleratæ fraude Lacenæ.] Helenæ Lacedæmoniae, quæ, qua nocte captum fuit Ilium, Menelao fores thalami aperuisse, & dormientem Deiphobum tradidisse interficiendum dicitur apud Hyginum, & Virgilium lib. 6. Æneid. unde desumpta hæc sunt ab Ausonio.

3. Et deformato corpore.] Virg. loco su-

pra dicto.

Aique hic Priamiden laniatum corpore toto

Deiphobum vidit; lacerum crudeliter ora,

Ora, manusque ambas, populataque tempora, raptis

Auribus, & truncas inhonesto vulnere nares.

Z

Non habeo tumulum ¹ nisi quem mihi voce vocantis
Et pius Æneas, & Maro composuit.

INTERPRETATIO.

beo sepulchrum, præter illud quod pius Æneas, & Virgilius mihi extruxit voce conclamantis me.

NOTÆ.

1. Nisi quem mihi voce vocantis, &c.]
Apud Virgilum Æneas Deiphobo:
Tunc egomet tumulum Rhæteo in littore
inanem,

Constitui & magna manes ter voce vo-
cavi,
Nomen, & arma locum servant, &c.

Hectori. XIV.

231

Hectoris hic tumulus: ¹ cum quo sua Troja sepulta est.
² Conduntur pariter, qui periere simul.

INTERPRETATIO.

Hoc sepulchrum est Hectoris: cum quo Troja ipsius tumulata est. Simul jacent qui una in-
terierunt.

NOTÆ.

1. Cum quo sua Troja sepulta est.] Egregia
Hectoris laus, quod eo stante steterit pa-
tria, cadente corruerit. Sic poëta alter
(Pentadius) in tumulo Hectoris:
Occubuit telo violenti victus Achillei.
Occubere simul spesque, salusque

Phrygum.

2. Conduntur pariter.] Id est Trojani om-
nes, cum sepultus est Hector, una cum eo
sepulti sunt, quoniam ipso mortuo stare
diutius non potuerunt.

Astyanaëti. XV.

232

² **F**los Asiæ, ³ tantaque unus de gente superstes,
Parvulus, Argivis sed jam ⁴ de patre timendus,
Hic jaceo Astyanax: ⁵ Scæis dejectus ab altis.

INTERPRETATIO.

Ego Astyanax flos Asiæ, & solus relictus ex tam amplâ familiâ, parvus admodum, sed jam
formidabilis Græcis propter patrem meum, hic situs sum, præceptus missus è summâ Scæâ portâ.

NOTÆ.

1. Astyanaëti.] Hectoris & Androma-
chæ filio.

2. Flos Asiæ.] Pulcherrimus, & nobilif-
simus Asiæ puer.

3. Tantaque unus de gente.] De familia
Priami, cui utriusque sexus liberi quin-
quaginta quatuor, & ex iis nepotes mul-
ti fuerunt, in quos omnes vario pœna-
rum genere, servitio, exilio, morte,
Græci sævierunt.

4. De patre.] Hectore, qui mala multa

Græcis intulerat dum viveret, metumque
eis fecerat, ne si superesset ex liberis ejus
aliquis, patris mortem atrocem ulciscere-
tur aliquando virtute à paterna non dege-
nere.

5. Scæis ab altis.] Scæam portam, & Scæas
portas habet Virgilius. Σκῆα's πύλας Ho-
merus. Hæc Trojæ porta fuit, ex qua de-
jectus Astyanax. Hyginus è muro dejec-
tum tradit.

EPITAPHIA HEROUM. 179

Prô dolor ! Iliaci Neptunia moenia muri
Viderunt ¹ aliquid crudelius Hectore tracto.

5

INTERPRETATIO.

Proh dolor ! muri Trojani à Neptuno exstructi viderunt aliquid magis durum quam Hectorem raptatum.

NOTÆ.

1. *Aliquid crudelius Hectore tracto.*] Melius spectaculum erat, quam Hector, scilicet Astyanactem infontem puerum è summis moenibus dejectum ; quod crudeliter raptatus bigis, aterque cruento Pulvere, perque pedes trajectus lora tumentes,

Sarpedoni. XVI.

233 **S** Arpedon ¹ Lycius, ² genitus Jove, ³ numine patris
Sperabam cœlum ; sed tegor hoc tumulto,
⁴ Sanguineis fletus lachrymis : prô ferrea fata !
⁵ Et patitur luctum ⁶ qui prohibere potest ?

INTERPRETATIO.

Ego Sarpedon Lycius, filius Jovis, sperabam me consequuturum cœlum ob divinitatem patris mei ; at operior hoc sepulchro ploratus fletibus sanguineis. O fati duritiam ! Etiam ille luget, qui potest id impedire ?

NOTÆ.

1. *Lycius.*] Lyciæ rex.
2. *Genitus Jove.*] Et Laodamiâ Bellerophontis filiâ, ut habetur Iliad. 6°. qui Trojanis contra Græcos auxilium tulit, & à Patroclo fuit occisus. Hunc eundem esse ac Sarpedonem Jovis & Europæ filium qui Cretâ pulsus à fratre Minoe, in Lycia regnavit, auctor est Apollodorus lib. 3. Bibliothecæ. Fuit & alius Sarpedon Neptuni filius, Thraciæ rex, ab Hercule interfectus, ut habet scholiastes Argonauticorum Apollonii.
3. *Numine patris.*] A quo impetraverat

ut tres hominum ætates viveret, ut ait idem Apollodorus.

4. *Sanguineis fletus lacrymis.*] A Jove patre, qui, ut habetur Iliad. lib. 16. cum videret non posse se servare filium carissimum Sarpedonem, fatis id vetantibus, Αἱματώεσσας ψιᾶδας κατέχευεν ἐγχεῖ. Sanguineas guttas effundebat humi.

5. *Et patitur.*] Hæc cum indignatione legenda. Grævius pro & legit en.

6. *Qui prohibere potest.*] Nempe pater Jupiter, qui ut summus deorum deberet posse me morti eripere.

Nasti & Amphimacho. XVII.

234 **N** Astes, Amphimachusque, Nomionis inclyta proles,
² Ductores quondam, pulvis & umbra fumus.

INTERPRETATIO.

Nos Nastes, & Amphimachus, clara propago Nomionis, olim imperatores, nunc sumus tantum cinis & umbra.

NOTÆ.

1. *Nastes Amphimachusque.*] Ad verbum ex illo Homeri Iliad. 2.

Νάστης Ἀμφίμαχος τε Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα.

2. *Ductores quondam.*] Cariæ militum,

quos pro Trojanis ad bellum duxerant. Horum Amphimachum ab Achille occisum scribit Homerus. Alium quoque Amphimachum Græcum hominem memorat ab Hectore interfectum lib. 13. Iliad.

Z ij

Troilo. XVIII.

235

H Ectore prostrato, nec dis, nec viribus æquis
¹ Congressus sævo Troilus Æacidæ,
 Raptatus bigis, ² fratris ³ conjungor honori.
 Cujus ob exemplum nec mihi poena gravis.

INTERPRETATIO.

Ego Troilus, pugnans cum crudeli Achille neque diis faventibus, neque pari robore, post interfectum Hectorem, tractus curru bijugo, in partem venio honoris fratris. Cujus exemplo supplicium hoc mihi fit levius.

NOTÆ.

1. Congressus sævo Troilus Æacida.] De hoc Virgilius lib. 1. Æneid. picturam rerum Trojanarum in Junonis templo apud Carthaginem enarrans, sic habet:

Parte alia fugiens amissis Troilus armis,

Infelix puer, atque impar congressus Achilli,

Fertur equis, curruque hæret resupinus

inani,

Lora tenens tamen. Huic cervixque comæque trahuntur

Per terram: & versa pulvis inscribitur hasta.

2. Fratris.] Hectoris, cujus frater erat Troilus, Priami & Hecubæ filius.

3. Conjungor honori.] Raptatus bigis ut Hector.

Polydoro. XIX.

236

C Ede procul, ² myrtumque istam fuge nescius hospes,
³ Telorum seges est ⁴ sanguine adulta meo.
 Confixus jaculis, & ab ipsa cæde sepultus,
⁵ Condor in hoc tumulto bis Polydorus ego.

INTERPRETATIO.

Discede longe, ô Hospes, & fuge hanc myrtum, ignorans quid ea sit, ea est seges jaculorum quæ crevit ex meo cruore. Ego Polydorus confossus telis, & ipsâ meâ cæde tumulatus, bis te-

NOTÆ.

1. Cede procul, &c.] effectum hoc Epitaphium ex iis quæ de Polydoro habet Virgilius initio lib. 3. Æneid.

2. Myrtumque istam.] Virg. dicto loco: Forte fuit juxta tumulus, quo cornea summo

Virgulta, & densis hastilibus horrida Myrtus, &c.

3. Telorum seges.] Virgilius. Nam Polydorus ego. Hic confixum ferrea textis

Telorum seges, & jaculis increvit acutis.

4. Sanguine adulta meo.] Virg.

—Haud cruor hic de stipite manat.

5. Condor in hoc tumulto bis.] Semel cum à Polymnestore jaculis est obrutus; & iterum, cum ab Æneâ est aggestâ terrâ tumulatus. Virg. dicto loco:

Ergo instauramus Polydoro funus, & ingens

Aggeritur tumulto tellus, &c.

EPITAPHIA HEROUM. 181

Scit pius Æneas, & tu, ¹ rex impie: quod me
² Thracia pœna premit, ³ Troia cura tegit.

5

INTERPRETATIO.

gor hoc in sepulchro. Novit hoc pius Æneas, & tu quoque rex scelerate: quoniam supplicium à Thracibus de me sumptum, me obruit: at pietas Trojanorum me tumulat.

NOTÆ.

1. *Rex impie.*] Apostrophe ad Polymnestorem Thraciæ regem, cui Polydorum filium Priamus auri cum pondere magno furtim mandarant alendum cum jam diffideret armis Dardaniæ. Ille ut opes fractæ Teucrum & fortuna recessit, fas om-
- ne abrumpit, Polydorum obtruncat, & auro vi potitur, ut narrat Virgilius.
2. *Thracia pœna premit.*] Jaculis figendo.
3. *Troia cura tegit.*] Funus instaurando, ludit in Isocolo.

Euphemo. xx.

237

¹ Euphemum Ciconum ductorem Troia tellus
² Condidit hastati Martis ad effigiem.
 Nec satis est titulum saxo incidisse sepulchri;
 Insuper & frontem mole onerant statuæ.
 Ocyus ista ruunt, quæ sic cumulata locantur:
³ Major ubi est cultus, magna ruina subest.

5

INTERPRETATIO.

Terra Trojana humavit ante simulacrum Martis hastati Euphemum ducem Ciconum. Neque contemni sunt inscripsisse lapidi tumuli epitaphium; præterea imponunt fronti signum ingens. Hac quæ sic invicem aggeruntur, citius cadunt: ubi major honor est, magnus casus subsequitur.

NOTÆ.

1. *Euphemum Ciconum ductorem.*] Hujus meminit Homerus inter eos qui Trojanis auxilio venerant lib. 2. Iliad.
2. *Condidit hastati, &c.*] De hoc Euphemi sepulchro apud Ausonium solum mentio est.
3. *Major ubi est cultus, &c.*] Frigidiora hæc paulo. Id vult auctor sepulchrum Euphemi ideo citius à Græcis captâ Trojâ fuisse eversum, quia altius erat & statuâ ejus insigne: unde irati victoris vim brevi sensit. Sensus collatione Epitaphii sequentis magis patebit.

Hippothoo, & Pyleo in horto sepultis. XXI.

238

¹ Hippothoum, Pyleumque tenet gremio infima tellus;
 Caulibus, & malvis terga superna virent.

INTERPRETATIO.

Ima terra complectitur sinu Hippothoum, & Pyleum; dorsum superius virescit caulibus, &c.

NOTÆ.

1. *Hippothoum Pyleumque.*] Hos fratres facit Homerus Pelasgorum & Larissæorum ductores in Trojanis partibus lib. 2. Iliad. & lib. 17. Hippothoum ab Ajace Telamonio occisum memorat. Sed de eo-
- rum sepulchro nihil nisi hic. Pylæum porro ex Homero legendum esset, sed more suo diphtongum elidit, metri causâ, poeta noster.

Z iij

¹ Nec vexat cineres horti cultura quietos:
Dum parcente manu molle holus excolitur.

INTERPRETATIO.

malvis. Neque cultus horti sollicitat ossa quiescentia: dum olus molle colitur leni manu.

NOTÆ.

1. Nec vexat cineres horti cultura quietos.] Hoc vult poëta, Hippothoi & Pylei cineres, in horto conditos absque tumuli & Epitaphii honore, tutos fuisse & inviolatos; cum Euphemi cineres (de quo Epitaphio superiore,) superbo tumulo conditi, dispersi ac dissipati à Græcis fuerint.

Ennomo, & Chromio. XXII.

239

¹ Ennomus hîc, Chromiusque jacent; ² queis Mysia regnum,
³ Queis pater Alcinus, Oceanusque atavus.
Nobilitas quid tanta juvat? quo clarius istis
Est genus, hoc mortis conditio gravior.

INTERPRETATIO.

Hîc sibi sunt Ennomus & Chromius; qui regnaverunt in Mysia, qui habuerunt patrem Alcinum, & atavum Neptunum. Quid prodest tanta claritas natalium? quò illustrior est illis pro-sapia, eo molestior est illis conditio mortis.

NOTÆ.

1. Ennomus hîc Chromiusque.] Ε'ννομος & Χρόμιος Homero lib. 2. Iliad. sub finem. Sed Χρόμιον quoque dici, auctor est Eusthatius. Hinc est Chromius.

2. Queis Mysia.] Fuerunt in Europâ duæ Mysiæ seu Mœsiæ in Illyrico Orientis; superior, & inferior; in Asiâ duæ Mysiæ, major & minor. Mysia hîc Asiæ intelligenda est.

3. Queis pater Alcinus.] Adde ex Homero Ennomum fuisse augurem. Sic enim ille loco dicto:

Μυσῶν δ' Ἰ Χρόμιος ἦρχε, καὶ Ε'ννομος
οἰωνιστῆς.

Α'λλ' ἔκ οἰωνοῖσιν ἐρύσατο κῆρα μέ-
λαιναν,

Α'λλ' ἐδάμην ὑπὸ χερσὶ πεδῶκος Αἰα-
κίδαο, &c.

Mysis autem Chromis præerat, & En-
nomus Auguri,

Sed non augurii depulit mortem ni-
gram,

Verum domitus est manibus velocis Αἰα-
cida, &c.

Priamo. XXIII.

240

¹ Hîc Priami non est tumulus, nec condor in ista
Sede: caput Danaï diripuerunt meum.
Ast ego ¹ quum lacerum sine nomine funus haberem,
Confugi ² ad cineres Heclores genitor.

INTERPRETATIO.

Hîc non est sepulchrum Priami, neque tumulatus sum in hoc loco: Græci discerpserunt meum caput. Ego vero cum laniatum esset meum cadaver, neque haberem titulum sepulchri, recepi

NOTÆ.

1. Quum lacerum sine nomine funus, &c.] De hoc Virg. lib. 2. Æneid.

— Facet ingens litore truncus,
Avulsumque humeris caput, & sine no-
mine corpus.

2. Ad cineres Heclores.] In sepulchro, quod ipsi exstruxerat Priamus, conditos, ubi non corpore quidem, sed animo totum fuisse se innuit.

EPITAPHIA HEROUM. 183

¹ Illic & natos, Trojamque, Asiamque sepultam
Inveni, & nostrum quicquid ubique jacet.

5

INTERPRETATIO.

me ad ossa Hectoris cum pater sum illius. Ibi reperi & filios, & Trojam, & Asiam tumulata, & quidquid ex meis rebus ubique sparsum est.

NOTÆ.

1. Illic & natos, &c.] Vide supra epitaphium Hectoris, quod est xiv.

Item Priamo. xxiv.

241

Qui tumulum Priami quærit, legat Hectoris ante.
¹ Ille meus, nato quem prius ipse dedi.
Hectoris, & patris simul est commune sepulchrum,
Amborum quoniam juncta ruina fuit.

INTERPRETATIO.

Quisquis querit sepulchrum Priami, legat prius epitaphium Hectoris. Illud sepulchrum meum est quod ego prius extruxi filio. Tumulus communis est simul Hectoris, & patris ipsius. Quia casus utriusque conjunctus fuit.

NOTÆ.

1. Ille meus, nato, &c.] Quasi dicat jam rem sepelivi, & dolor jam tum cum ipso tum mortuus sum, cum mortuum Hectoris me contumulavit.

Hecubæ. xxv.

242

Quæ regina fui, quæ claro ¹ nata Dymante,
Quæ Priami conjunx, Hectora quæ genui;
Hic Hecuba injectis perii superobruta saxis.
² Sed rabie linguæ me tamen ulta prius.
³ Fidite ne regnis, & prole & stirpe parentum:
Quicumque ⁴ hoc nostrum σῆμα κυνὸς legitis.

5

INTERPRETATIO.

Ego Hecuba, quæ fui regina, quæ fui filia inclyti Dymantis, quæ fui uxor Priami, quæ peperit Hectorem; hic interfecta sum oppressa lapidibus in me missis. Sed tamen ulta sum me maledictis lingue rabida. Quicumque hoc meum sepulchrum caninum legitis, ne confidite regnis, & liberis, & prosapia majorum.

NOTÆ.

1. Nata Dymante.] Juxta Homerum lib. Iliad. 16. At Euripides in Hecubâ, patrem ei fuisse Cisseum ait. Apollodorus lib. 3. Bibliothecæ, Sangarium.

2. Sed rabie linguæ.] Hinc fabulati sunt eam in canem conversam, quia oblatrare maledictis non desinebat.

3. Fidite ne regnis.] Expressa ista ex his Senecæ, initio Troadis:

*Quicumque regno fidit, & magna potens
Dominatur aula, nec leves metuit Deos,*

*Animumque rebus credulum latius dedit;
Me videat, &c.*

4. Hoc nostrum σῆμα κυνὸς.] Sepulchrum canis. Hujus sepulchri Hecubæ meminit Strabo lib. 13. Geographiæ, & in Chersoneso illud collocat; & Mela lib. 2. de eadem Chersoneso Thraciæ loquens, Est Cynos fema, inquit, tumulus Hecubæ; sive ex figurâ canis, in quam conversa traditur, sive ex fortunâ, in quam deciderat, humili nomine accepto.

Polyxena XXVI.

243

T Roas ² Achilleo conjuncta Polyxena busto,
 Malueram nullo cæspite functa tegi.
 Non bene ³ discordes tumulos miscetis, Achivi.
 Hoc ⁴ violare magis, quam sepelire fuit.

INTERPRETATIO.

Ego Polyxena Trojana, juncta sepulchro Achillis, maluissem nullâ terrâ operiri mortua. Male conjungitis sepulchra inimica invicem, ô Græci; hoc fuit potius violare manes meos, quam me tumulare.

NOTÆ.

1. Troas.] Trojana, filia Priami & Hecubæ, quam Græci capto Illo ad Achillis tumulum immolaverunt.

2. Achilleo conjuncta, &c.] De hac apud Virgil. 3. Æn. Andromacha:

O felix una ante alias Priamæia Virgo,

Hostilem ad tumulum Trojæ sub mœnibus altis

Jussa mori, &c.

3. Discordes tumulos.] Achillis & meum; me tumulando in ejus sepulchro.

4. Violare magis.] Signatè de sepulchris; & mortuorum cineribus violare dicitur.

ALIQUOT ALIORUM EPITAPHIA.

Niobe, in Sipylo monte juxta fontem sepulta. XXVII.

244

T Hebarum regina fui, ² Sipyleia cautes
 Quæ modo sum; ³ læsi ⁴ numina Latoidum.

INTERPRETATIO.

Ego fui Regina Thebarum, quæ nunc sum rupes Sipyleia; offendi Deos Latonæ genitos. Cum

NOTÆ.

1. Niobe.] Hæc Tantali filia fuit Phrygiæ Regis, & uxor Amphionis Regis Thebarum, quam, propter superbiam ex natorum numero conceptam, iis interfectis ab Apolline & Dianâ spretam Latonam matrem ulciscantibus, in marmoream rupem conversam fuisse fabulati sunt. Vide Ovid. lib. 6. Metamorph. fab. 2. Apollodorum Biblioth. lib. 3. Aulum Gell. ultimo Noctium Atticarum, & Ælian. lib. Histor. 12. Varia quoque epigrammata leguntur in Anthologiâ in casum, for-

nam, & imaginem Niobes.

2. Sipyleia cautes.] Sipylus urbs fuit Phrygiæ, & mons in quo marmoream formam ex stupore induit Niobe, quæ propterea genitrix Sipyleia Statio dicitur.

3. Læsi.] Superbiâ. Cum enim Thebani omnes Latonæ sacrificarent, sola est inventa Niobe cum septem filiis maribus totidemque puellis, quæ numen Deæ aspernaretur.

4. Numina Latoidum.] Apollinem, & Dianam Jovis & Latonæ filios.

1 Bis

EPITAPHIA HEROUM. 185

¹ Bis septem natis genitrix læta atque superba,
 Tot duxi mater funera, quot genui,
 Nec satis hoc divis: duro circumdata saxo,
² Amisi humani corporis effigiem.
 Sed dolor, obstructis quamquam ³ vitalibus, hæret:
⁴ Perpetuasque rigat fonte pio lachrymas.
 Prô facinus! ⁵ tantæne animis cœlestibus iræ?
 Durat adhuc luctus, matris imago perit.

5

10

INTERPRETATIO.

essem mater ovans & superba quatuordecim liberis, totidem sepelivi corpora, quot genitrix peperit. Neque satis fuit hoc Diis. Circumvoluta durâ caute, perdidit figuram corporis humani. Verum quamquam occlusi sint mihi vitales meatus, dolor in me remanet; & effundit pio lactice fletus æternos. Proh nefas! an tam sævæ iræ insunt mentibus calicolarum? figura matris abolita est, & tamen fletus ejus adhuc durat.

NOTÆ.

1. Bis septem, &c.] Septem maribus & feminis totidem, ut habent Hygin. fab. 2. & Apollod. lib. 3. quibus concinit Ovid. lib. 6. Met. Plures numerant Hesiod. Sappho, Bacchyl. Pindarus: pauciores Hom. & Herodotus.

2. Amisi, &c.] Per saxum in quo mutata est, intellige dolorem quo confecta dirigerit, juxta illud Tullii 3. Tusc. Niobe fingitur lapidea propter æternum, credo, in luctu silentium. Et D. Hieronymi in Epitaph. Nepotiani: Unde & Nioben, quia multum

fleverit, in lapidem, & diversas in bestias commutatas finxit Antiquitas. Possis etiam per saxum intelligere lapideam statuam, quam, ut refert Palæphatus, liberis orba sibi erexit in monumentum.

3. Vitalibus.] Meatibus ciborum, spiritibus, & sanguinis.

4. Perpetuasque rigat.] Hyginus de eadem Niobe: At genitrix liberis orba, flendo lapidea facta esse dicitur in monte Sipylus: ejusque hodie lacrymæ manare dicuntur.

5. Tantæne animis, &c.] Ex 2. Æneid.

Eidem. XXVIII.

245

¹ Vivebam: sum facta filex; quæ deinde polita
 Praxitelis manibus, ² vivo iterum Niobe.
 Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu.
 Hunc ego, quum læsi numina, non habui.

INTERPRETATIO.

Ego Niobe vivebam, facta sum lapis. Quæ postea exposita manibus Praxitelis, rursus vivo. Manus fabri mihi restituit cuncta, verum absque sensu. Ego hoc carui, cum offendi Deos.

NOTÆ.

1. Vivebam, &c.] Expressum ex hoc incerti auctoris lib. 4. Anthologiæ.

Εκ ζωῆς με θεοὶ τεύξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο

Ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάζετο.

Id est:

Ex viva me Diī fecerunt lapidem, ex

lapide vero

Vivam Praxiteles denuo fecit.

2. Vivo iterum.] Id est tam affabre sum facta, ut vivere videar. Sic Virg. Æneid.

6.

Excudent alii spirantia mollius æra,
 Credo equidem, vivos ducent de marmo-
 re vultus.

A a

Eidem. XXIX.

246

¹ Habet sepulchrum non id intus mortuum.

Habet nec ipse mortuus bustum super.

Sibi ² sed est ipse hic sepulchrum, & mortuus.

INTERPRETATIO.

Hoc monumentum non habet interius cadaver. Neque ipsum cadaver habet monumentum desuper. Sed ipsum hoc sibi est monumentum, & cadaver.

NOTÆ.

1. Habet sepulchrum, &c.] Lib. 3. Anthologiæ perquam simile epigramma extat Agathiæ scholastico tributum à scholiaste Sophoclis ad Electram.

Ο τύμβος ἔστι ἐνδὸν καὶ ἔχει νεκρὸν.

Ο νεκρὸς ἔστι ἐκτὸς καὶ ἔχει τύμβον.

Αλλ' αὐτὸς αὐτῷ νεκρὸς ἐστὶ καὶ τύφος.

Id est:

Tumulus hic intus non habet mortuum:

Mortuus hic foris non habet tumulum:

Sed ipse suus mortuus est, & tumulus.

Quod si Agathiæ illius scholastici est quem Paulo Silentario, & Triboniano æqualem facit Suidas; expressum fuerit ex Ausoniano hoc; cum, illi Justiniano Im-

peratore vixerint; Ausonius vero, qui Gratiano Cæsare consul erat jam senex, eos annis plus centum præcesserit. Ut expressum Ausonianum ex hoc Græco crederem, faceret, quod mortuum pro muliebri cadavere habeat, more Græcorum, qui τὸν νεκρὸν, pro cuiusvis sexus cadavere dicunt. Sed usitatum quoque Latinis hoc sensu mortuum probant veterum Jurisconsultorum fragmenta in Pandectis passim & præcipue toto titulo Demortuo inferendo & sepulchro adificando.

2. Sed est ipse hic sepulchrum & mortuus.] Nempe Niobe, suo ipsius lapide involuta, sibi ipsi sepulchrum est.

Didoni. XXX.

247

¹ Infelix Dido, nulli benè nupta marito:² Hoc pereunte ³ fugis, ⁴ hoc fugiente peris.

INTERPRETATIO.

Dido infortunata, neutri marito bene conjugata: hoc moriente aufugis, hoc aufugiente moreris.

NOTÆ.

1. Hoc pereunte.] Sichæo, in Phœniciâ.

2. Fugis.] In Africam, opibus in naves impositis, cum Pygmalionem fratricidam

timeres. Vid. lib. 1. Æneid.

3. Hoc fugiente.] Æneâ, quem ipsi conubio jungit Virgilius, ex cuius sententiâ hîc Ausonius loquitur.

EPITAPHIA HEROUM. 187

*Diogeni Cynico, in cuius sepulchro, pro titulo, Canis
signum est. XXXI.*

248 ¹ **D**ic, canis, hic cuius tumulus? ² Canis. At canis hic quis?
Diogenes. Obiit? ³ Non obiit, sed abiit.
Diogenes, cui ⁴ pera penus, ⁵ cui dolia sedes,
Ad Manes abiit? ⁶ Cerberus ire vetat.
Quonam igitur? Clari flagrat qua ⁷ stella Leonis,
Additus est ⁸ iustæ nunc canis Erigonæ.

INTERPRETATIO.

*Dic, ô Canis, cuius est hoc sepulchrum? Canis. Sed quis est hic Canis? Diogenes. Mortuus-
ne est? Non mortuus est, sed excessit. An Diogenes ille, cui sacculus erat pro cellâ promp-
tuariâ, & dolium pro domo, excessit ad inferos? Cerberus eum prohibet illuc ire. Quonam
ergo abiit? Nunc adiectus est canis iustæ Erigonæ, quâ parte cœli sidus micantis leonis ardet.*

NOTÆ.

1. *Dic canis.*] Interrogat hospes quis-
piam canem marmoreum impositum Dio-
genis Cynici tumulo, juxta Corinthi por-
tam quæ in Isthmum ferebat erecto, ut
refert in ejus vitâ Laërtius. Simile est
Græcum lib. 3. Anthologiæ:

Εἰπὲ κύνον, &c.

2. *Canis.*] Hoc canis ille marmoreus
hospiti respondere intelligendus est. To-
tum enim hoc epigramma colloquium
est inter hospitem interrogantem, & ca-
nem respondentem. De Diogene cane &
ejus Cynismo vide Laërtium in ejus vitâ.

3. *Non obiit, sed abiit.*] Id est non mor-
tuus est, ut cæteri, necessitate fati coac-
tus; sed sponte vitam deseruit. Hunc
Athenæus lib. 8. Dipnosoph. scribit obiisse
se alvo nimis solutâ. Laërtius in ejus vitâ
varias affert de ejus morte opiniones.
Probabiliorem tamen, & necessariorum
ejus testimonio confirmatam ait, ipsum
spiritum continendo animam exhalasse.
Quod suspicati sunt eum fecisse desiderio
migrandi ex vitâ. Atque hoc mire con-
venit huic Ausonii loco.

4. *Pera penus.*] Per metonymiam penus
hic sumitur pro cellâ penum, id est ciba-
ria, continente. Sic etiam de ipso Laër-
tius: Πήραντι ἐχομένω τοῦ ἐν αὐτῷ πὶ στίλβῃ
ἤν. Peramque tulit in quâ cibos ferebat.

5. *Cui dolia sedes.*] Laërtius: Εἰσείλας

δὲ πνιὸν ἰκίδιον αὐτῷ προνοήσασθαι, καὶ βε-
δνολος, τὸν ἐν τῷ μητρῷ πῖθον ἔσχευ ὁ-
κίαν. Quum ad quendam scripsisset (Diogenes)
ut sibi pararet cellulam, & ille tardius id exe-
queretur, dolium quod in Metroo (Phrygiæ
Deæ sacrum illud erat Athenis) erat, pro
domo habuit.

6. *Cerberus ire vetat.*] Ne alter sit præ-
ter eum canis apud inferos.

7. *Stella Leonis.*] Quintum Zodiaci si-
num.

8. *Iustæ nunc canis Erigonæ*] Canicula,
sidus prope Virginem, sextum signum
Zodiaci, Erigone dicta, ab aliis As-
træa: unde iustæ meritò addidit Auso-
nius, cum iustitia ipsa crederetur Astræa
illa. Erigone porro Icarii filia fuit, qui
& ipse Arctophylax sidus est. Sed totam
Erigones, Icarii patris, & canis Meræ fa-
bulam ex Hygino non pigebit adscribere.
Cum Liber pater (inquit Hyginus) ad homi-
nes esset profectus, ad Icarium & Erigonam
in hospitium devenit. Iis utrem plenum vini mu-
neri dedit, iussitque ut in reliquas terras propa-
garent. Icarius plaustro onerato cum Erigone fi-
lia, & cane Mera in terram Atticam ad pas-
tores devenit, & genus suavitatis ostendit.
Pastores cum immoderatus biberent, ebrii fac-
ti, conciderunt; qui arbitantes Icarium sibi
malum medicamentum dedisse, fustibus eum in-
terfecerunt. Icarium autem occisum canis ulu-

NOTÆ.

lans Mera Erigone monstravit ubi pater insepultus jaceret. Quo cum venisset, super corpus parentis in arbore suspendio se necavit, ob quod factum Liber pater iratus, Atheniensium filias simili pœna afflixit. De ea re ab Apolline responsum petierunt: quibus responsum est, quod Icarii, & Erigones mortem neglexissent. Quo responso, de pastoribus supplicium sumpserunt, & Erigone diem festum oscillationis, pestilentiae causa, instituerunt, & ut per vindemiam de frugibus Icario, & Erigone primum delibarent, qui Deorum voluntate in astrorum numerum sunt relati. Erigone signum Virginis, quam nos iustitiam appellamus: Icarius Arcturus in sideribus est dictus: canis autem Mera, Canicula. Hæc Hyginus fab. 130. Simi-

lia habet poëticôn Astronomicôn libro 2. ubi de Arctophylace. Vult hîc Ausonius cum Græco epigrammate superius relato, Diogenem post mortem in cœlum migrasse, & esse canis cœlestis fidus. Certe Cercidas Megalopolita, sive Creten- sis, referente Laërtio in vita Diogenis, in eundem sensum dixerat in Meliam- bis,

— ἦν γὰρ ἀλκιδέας
Διογένης Ζανὸς γυνῶ, ἐργάνιος τε
κύων.

Id est:

— Erat enim vere
Diogenes Jovis filius, & cœlestis ca-
nis.

Sedecenni matronæ. XXXII.

249

OMnia quæ longo vitæ cupiuntur in ævo,
¹ Ante quater plenum consumpsit Anicia lustrum.
² Infans lactavit. Pubes & virgo adolevit.
Nupsit, concepit, peperit, jam mater obivit.
Quis mortem accuset? ³ Quis non accuset in ista?
Ætatis meritis anus est, ætate puella.

INTERPRETATIO.

Anicia ante impleta quatuor lustra consummavit cuncta, quæ optantur in diuturno vitæ spa-
tio. Lac suxit infans, facta est pubes, & puella adulta, nupsit, concepit, enixa est, mortua
est jam genitrix. Quis incuset mortem? Quis eam non incuset in hac? Vetula est merito ætatis,
puella ætate.

NOTÆ.

1. Infans lactavit.] Id est lac suxit, quod
lactere sæpius dicitur, cum lactare de ma-
tre dicatur potius quam de infante. Apud
Nonium tamen Livius Tereo: Ego puerum
ancilla subdam lactantem meæ ne fame perbitet.
Et Serenus Sammonicus de præcordiis fa-
nandis:

Quin etiam catulum lactantem adponere
membris

Convenit.

2. Ante quater plenum lustrum.] Ante vi-

gesimum annum ætatis.

3. Quis non accuset in ista? Ætatis meri-
tis.] Scaliger reponerat: in isto Ætatis
meritis, &c. Nihil mutandum. Ætatis meritis
procul dubio scripsit hic noster, qui epi-
gram. 19. dixit:

Scire Ævi meritum, non numerare decet.
Apud Q. Curtium libro nono capite 6.
Alexander moriens: Verum ego, qui non
annos meos, sed victorias numero, si man-
ra fortune computo, diu vixi.

EPITAPHIA HEROUM. 189

Glaucia immatura morte praevento. XXXIII.

250

Læta bis octono tibi jam sub Consule pubes
Cingebat teneras, Glaucia, adulte genas.
Et jam desieras puer, an ne puella, videri:
Quum properata dies abstulit omne decus.
Sed neque functorum socius miscere vulgo:
Nec metues Stygios flebilis umbra lacus.
Verum aut ¹ Persephonæ Cynireius ibis Adonis:
Aut ² Jovis Elysi tu catamitus eris.

5

INTERPRETATIO.

Florens lanugo tibi jam vestiebat molles malas sub seno deno consule à tuo ortu, ô Glaucia juvenis. Et jam cessaras apparere ambiguus puer an puella: quando festinata dies lethi eripuit tibi omnem pulchritudinem. At neque permisceberis plebecula mortuorum ut eorum comes: neque tristis umbra formidabis stagna Avernii. Sed eris vel Adonis Cynireius Proserpina: vel tu eris Ganymedes Jovis Inferni.

NOTÆ.

1. *Persephonæ Cynireius ibis Adonis.*] Proserpina te in locum Adonidis amasium sibi adsciscet. Adonis Cinyræ, ex filiâ Myrrhâ filius, à Venere dum viveret amatus, dilectus fuit Proserpinæ apud

inferos, teste Orpheo in Hymnis, & Ausonio in Cupidine cruci affixo.

2. *Jovis Elysi.*] Jovis inferi (id est Plutonis) catamitus eris, ut Superi Ganymedes.

Callicrateæ. XXXIV.

251

Viginti atque novem genitrici Callicrateæ
Nullius sexus mors mihi visa fuit.
Sed centum & quinque explevi bene messibus annos,
Intremulam baculo non subeunte manum.

INTERPRETATIO.

Ego Callicratea mater viginti & novem liberorum nullius eorum neque maris, neque femina aspexi lethum. At peregi omnino centum, & quinque annos, totidem messibus peractis, neque tamen fulsi scipione dextram trementem.

NOTÆ.

1. *Viginti atque novem, &c.*] Expres-
sum hoc videtur ex Græco epigrammate
incerti auctoris lib. 3. Anthologiæ:

Εἴκοσι Καλλικράτεια, καὶ ἐν ἑατέκ-
τα τέκοντα,

Οὐδένος, ὅδε μὲν ἰδὲ γαρόφυθον θά-
λατον.

Ἀλλ' ἰκαλὸν καὶ πάντα διηνύσσετο ἰ-
ναυλὸς.

Σχήπῳ τρομερὰν ἔκ ἐπιθεῖστο χί-
ρα.

Id est:

Viginti Callicratea, & novem filios eni-

Nullius maris, nullius femina vidi

Sed centum & quinque peregi annos,
Scipioni tremula non apposita manu.

A a iij

¹ *Equo admirabili, jussu Augusti.* xxxv.

252

² Phosphore, ³ clamosi spacioſa per æquora Circi
⁴ Septenas solitus victor obire vias:

⁵ Improperanter agens primos ⁶ à carcere curſus,
 Fortis prægreſſis ut potereris equis.

Promptum & veloces erat anticipare quadrigas: 5

Victores etiam vincere, laus potior.

Hunc titulum vani ſolatia ſume ſepulchri,

Et gradere ⁷ Elyſios præpes ad alipedes.

⁸ Pegasus hic dexter currat tibi. ⁹ Lævus Arion

Funalis. ¹⁰ Quartum det tibi Caſtor equum. 10

INTERPRETATIO.

O Phosphore, tu qui conſueveras perſicere victor ſeptem circuitus per vaſtam planitiem Circi: non feſtinanter peragens primos curſus ubi exieras à carcere, ut validus aſſequereris equos præcedentes. Facile tibi erat etiam prævertere citos currus quadrijugos: gloria quoque major erat ſuperare victores ipſos. Accipe hoc epitaphium ſolamen tumuli inanis, & perge celer ad veloces equos Elyſii. Illic Pegasus currat tibi à dextrâ. A ſiniſtrâ Arion ſit funalis. Caſtor ſuppediet tibi quartum equum ad quadrigam complendam.

NOTÆ.

1. *Equo admirabili, jussu Augusti.*] Plinius Natur. Hiſt. lib. 8. cap. 42. Fecit & Divus Auguſtus equo tumulum, de quo Germanici Cæſaris carmen eſt. De hoc exiſtimo eſſe hoc epigramma.

2. *Phosphore.*] Φωσφόρος Lucifer.

3. *Clamosi.*] Ob clamorem populi mirantis, plaudentis, & animos addentis certantibus.

4. *Septenas, &c.*] Certamina Curulia ſepteno metarum circuitu peragi ſolita, vel hinc diſcas.

5. *Improperanter.*] Lentè primum curſum incipiens.

6. *A carcere.*] *A carceribus.* Carceres erant unde curſuri mittebantur equi: metæ ad quas currebant, & quibus ſuperatis ad carceres per alteram Circi partem recurrebant.

7. *Ad Elyſios alipedes.*] Ad equos illos celebres, quorum Manibus Elyſium, veluti Heroum umbris, tribuit.

8. *Pegasus hinc dexter, &c.*] Salmaſius ad Solinum, pag. 899. vult jugales equos, id eſt, qui ad ipſum curſus temonem in quadrigis conjugati erant, minoris dignationis fuiſſe quam funarios, ſeu funales,

hoc eſt, eos qui à latere jugalium hinc atque hinc funibus ad currum religati erant, & hunc locum ſic legit:

Pegasus hinc dexter currant ibi lævus Arion,

Funi ſed quartum det tibi Caſtor equum.

Vinetus aliud cenſet, & Gronovius ſpretâ Salmaſii ſententiâ, illius opinioni accedit. Et jugalibus primum, atque inter eos ſiniſtro præcipuum tribuit honoris gradum. Atque his aſſentior, & ex vet. codd. cum Vineto lego:

Pegasus hinc dexter currat tibi, lævus Arion

Funalis. Quartum det tibi Caſtor equum.

Anſonius hic Phosphorum ponit in jugo ad lævam qui locus ideo præcipuus erat, quod aurigæ à carceribus proſecti, metas ad lævam haberent, quas operæ prætium erat ſic evitare, ut tamen quàm proximè raderentur; ſic enim compendium viæ fiebat. Hoc autem ab ejus maximè equi ſolertiâ pendeat, qui ad jugum ab eâ parte erat, quæ reſpiciebat metas, cum ejus maximè eſſet temonem gyrando fle-

EPITAPHIA HEROU M. 191

NOTÆ.

ætere. Phosphoro igitur, ut dixi, primum locum assignat in lævâ parte jugi, dextrum in eodem jugo locat Pegalum alatum equum, funales autem statuit sinistrum Ariona, dextrum Cyllarum Castoris equum.

9. *Lævus Arion.*] Hic Αρείων, equus est ex Neptuno in equum transformato, & Erynni genitus. Lapræo regi Haliarti Bœoticæ urbis Neptunus eum dedit; ille autem Herculi, qui deinde Adraſto regi Argivorum. De hoc Homerus Iliad. 23. vers. 347.

Οὐκ ἔσθ' ὅς κ' εἰς ἄλγος μετὰ λείονος ἔ-
δ' ἐπ' αὐτῷ,

Οὐδ' εἰ καὶ μετὰ πιδεν Αρείονα δῖον
ἐλαύνει

Αδρήστου ἱππῶν ὅς κ' ἐκ θεόφιν γέ-
ν' ἦεν.

Id est:

Non erit qui te assequatur transiliens,
neque prætereat,

Non si à tergo Arionem divinum impel-
leret

Adraſti velocem equum, qui ex deo ge-
nitus erat.

Hujus meminit Apollodorus lib. 3. Bi-
blioth. & Statius Thebaidos lib. 4. & 6.

10. *Quartum det tibi Castor equum.*] Cyl-
larum, de quo Virg. lib. 3. Georg.

Talis Amyclæi domitus Pollucis habenis
Cyllarus.

Ubi Servius observat Pollucem pro Casto-
re, fratrem pro fratre positum licentiâ poë-
ticâ. Hos equos memorat Ausonius in ex-
tremâ gratiarum actione: Quæ enim memo-
ria unquam transcursum tantæ celeritatis, vel
in audacibus Græcorum fabulis, commenta est?
Pegasus volucer actus à Lyciâ, non ultra Cili-
ciam permeavit. Cyllarus atque Arion inter
Argos Nemeamque senuerunt.

In tumulto hominis felicitis. XXXVI.

253

S Parge mero cineres, ¹ bene olentis & unguine nardi,
Hospes, & adde rosis balsama puniceis.

Perpetuum mihi ver agit illachrymabilis urna.

Et commutavi sæcula, non obii.

Nulla mihi veteris perierunt gaudia vitæ:

² Seu meminisse putes omnia, sive nihil.

5

INTERPRETATIO.

Consperge ossa mea vino, & unguento nardi suave fragrantis, ô advena, & junge Bal-
sama rosis rubicundis. Urna mea nequaquam luctuosa degit ver æternum. Et permutavi vitam,
non autem sum mortuus. Nullas amisi voluptates pristina vitæ: sive existimes me recordari
omnium, sive nihil.

NOTÆ.

1. *Bene olentis & unguine nardi.*] Unguen-
tum est unguentum. Usus est hac voce Vale-
rius Flaccus Argonaut. lib. 6.

— *Pingui fluit unguine nardus.*
Et pleraque in entum verbalia, in en quo-
que defierunt. Fundamentum, fundamen,
momentum, momen, tormentum, tormen,
&c. Malo ergo retinere hanc lectionem

quæ est veteris codicis, quàm cum Vinc-
to legere: & adoro perlus nardo.

2. *Seu meminisse putes, &c.*] Id est sive
remaneat post mortem sensus aliquis, &
memoria præteritorum gaudiorum, hoc
ipso felix ero: sive nullus sit in functis
sensus, non ero infelix.

Sepulchrum Cari vacuum. XXXVII.

254

ME sibi, & uxori, & natis commune sepulchrum
Constituit seras Carus ad exequias.

Jamque diu monumenta vacant, sitque ² ista querela

Longior: & veniat ordine quisque suo,

Nascendi qui lege datus: placidumque per ævum

Condatur, natu qui prior, ille prior

INTERPRETATIO.

Carus exstruxit me commune monumentum sibi, & conjugi, & liberis suis ad tarda funera. Et jam dudum tumulus hic inanis est, & utinam hæc mea querimonia sit diuturnior: atque illi veniant ad me singuli suo ordine, qui præscriptus est conditione nascendi: & qui præcedit ætate, ille prior apud me sepeliatur per tranquilla sæcula.

NOTÆ.

1. Me sibi, &c.] Expressum ex hoc Græco incerti auctoris l. 3. Anthologiæ.

Αὐτῷ, καὶ τεκέεσσι, γυναικί τε, τοῖς
βον ἐδείμην

Ἀνδροτίων· ἔγω δ' ἔδενός εἰμι πέ-
φος.

Οὕτω καὶ μέλαιμι πολὺν χρόνον. εἰ-
δ' ἄρα καὶ δεῖ,

Δεξαίμεν ἐν ἐμοὶ τὰς προτέρας
προτέρας.

Id est:

Sibi, & liberis, & uxori tumulum
struxit

Androtion. Nondum autem ullius sum
sepulchrum.

Sic quoque maneam multo tempore. Si
autem forte etiam oportet,

Excipiam in me priores, priores.

Ubi Androtion nominatur, qui hic Carus:
In utroque epitaphio tumulus loquitur.

2. Ista querela.] Sepulchri: queri posse
videbatur sepulchrum, quod tamdiu va-
uum remaneret; at ex officio pietatis
optat ut diu querendi locus sibi detur,
nec, nisi post longæ vitæ spatia, ad se
veniant ii quibus est extructum.

Ex sepulchro Latine viæ. XXXVIII.

255

Non nomen, non quo genitus, non unde, quid egi.
Mutus in æternum sum, cinis, ossa, nihil.

² Non sum, nec fueram: genitus tamen è nihilo sum.

Mitte, nec exprobres singula, talis eris.

INTERPRETATIO.

Ne quæras meum nomen, nec quis mihi fuerit pater, nec quæ patria, neque quid gesserim. Ego sum mutus in æternum, pulvis, ossa, nihil. Non sum, neque quidquam fueram: sum ta-
men procreatus è nihilo. Missum me fac, neque obiciās mihi singula, talis enim eris aliquan-
do, qualis nunc sum.

NOTÆ.

1. Ex sepulchro Latine viæ.] Ad quam,
ut ad cæteras publicas vias, crebra se-
pulcha. Hinc illa in epitaphiis usitata:
Mane viator, Asta viator, & similia Juve-
nalis satyra 2.

— experiar quid concedatur in illos
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque
Latina.

2. Non sum, &c.] Confictum hoc pu-

tat Scaliger ex vulgatis monumentorum
inscriptionibus, in quibus talia sæpe pro-
ponebantur. Et tale quoddam affert Lac-
torate à se lectum: D. I. M. NON.
FUI. FUI. MEMINI. NON. SUM.
NON. CURO. DONNIA. ITALIA.
ANNORUM. XX. HIC. QUIESCO.
C. MUNATIUS. C. DONNIA.
CALISTE. LIBERTE. PISSIME.

AUSONII

AUSONII

DE

XII. CÆSARIBUS,

PER

SUETONIUM TRANQUILLUM

SCRIPTIS.

Ausonius : Hesperio filio , S. D.

256

CÆSAREOS proceres, in quorum regna, ² secundis
Consulibus, dudum Romana potentia cessit,
Accipe bis senos, sua quemque monosticha signant,
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina, res gestas, vitamque obitumque peregit.

INTERPRETATIO.

Accipe duodecim Cæsares, in quorum Imperium potentia Romana iam pridem transit, consulibus tenentibus secundas partes. Singuli versus notant singulos, quorum Suetonius quondam perscripsit nomina, facta, vitamque & mortem pleno ordine.

NOTÆ.

1. *Hesperio filio.*] Hujus meminit in carmine undecimo Parentalium, quod est de Pastore nepote ex ipso Hesperio.

2. *Secundis Consulibus.*] Sub Cæsaribus

quippe Imperatoribus Consules, qui primas olim in Republicâ partes tenebant, ad secundas reiecti, lapsu temporis nomen sine re obtinuerunt.

Monosticha de ordine XII. Imperatorum.

257

Primus regalem patefecit JULIUS aulam
Cæsar, & ¹ AUGUSTO nomen transcripsit, ² & arcem.

INTERPRETATIO.

Julius Cæsar primus aperuit aulam regiam, & transmisit Augusto nomen, & Imperium. Post

NOTÆ.

1. *Augusto nomen transcripsit, &c.*] Testamentamento, quo eum heredem scripsit, sororis Juliae filium.

2. *Et arcem.*] Metaphorice Imperium intellige, seu summam rerum.

Bb

Privignus post hunc regnat ¹ NERO CLAUDIUS, à quo
CAIUS, ² cognomen Caligæ cui castra dederunt.

CLAUDIUS hinc potitur regno. Postquem NERO sævus
Ultimus Æneadûm. Post hunc tres, nec tribus annis;

GALBA senex, ³ frustra socio confusus inerti:

Mollis OTHO, infami per luxum degener ævo:

Nec regno dignus, ⁴ nec morte VITELLIUS ut vir.

His decimus, fatoque accitus VESPASIANUS.

Et TITUS imperii felix brevitare. Secutus

⁵ Frater, quem CALVUM dixit sua Roma NERONEM.

INTERPRETATIO.

hunc Nero Claudius ejus privignus imperat. Post quem Cæsar, cui milites imposuerunt cognomen Caligula. Deinde Claudius possidet imperium. Post quem crudelis Nero extremus Æneadûm. Post hunc tres imperarunt minus tribus annis, senex Galba incassum fretus ignavo socio: Otho effæminatus, degenerans vitâ probrosâ per luxum: Vitellius nec dignus Imperio, nec virilî nece. Decimus his, & fato vocatus fuit Vespasianus. Et Titus fortunatus quod brevi regnaverit. Excepit eum frater, quem Roma ipsius urbs appellavit Calvum Neronem.

NOTÆ.

1. Nero Claudius.] Tiberius Nero è Claudiorum familiâ, Liviæ Drusillæ & Tiberii Neronis filius: quam Liviâ Augustus à marito prægnantem abduxit, teste Suetonio in ejus vitâ & Tacito.

2. Cognomen Caligæ.] Cæsar Caligula, à Caligis calceamentis militaribus, cujusmodi ipse inter milites educatus utebatur. Sueton. in ejus vitâ: Caligula cognomen castrensi joco traxit: quia manipulario habitu inter milites educabatur. Similia Ta-

citus habet.

3. Frustra socio confusus inerti.] Pisoni; quem in castra perductum pro concione adoptaverat.

4. Nec morte Vitellius ut vir.] Vide quæ dicemus infra ad ejus tetrastichon.

5. Frater quem Calvum, &c.] Domitianus de quo Juvenalis satira 4.

Quum jam semianimum laceraret Flavius orbem

Ultimus: & Calvo serviret Roma Neroni

Tempus imperii XII. Cæsarum.

258 JULIUS, ut perhibent, divus ¹ trieteride regnat.
AUGUSTUS ² post lustra decem sex prorogat annos.

Et ³ ter septenis geminos NERO CLAUDIUS addit.

⁴ Tertia finit hyems grassantia tempora CAII.

INTERPRETATIO.

Julius Cæsar imperat, ut ferunt, triennio. Augustus producit sex annos supra decem lustra: Et Claudius Nero adjicit duos post ter septem. Tertius annus finem imponit crudeli regno Caii.

NOTÆ.

1. Trieteride regnat.] Ab *ἑξ* annus, est *τριετης* trium annorum spatium seu triennium.

2. Post lustra decem.] Lustrum quinque annorum spatium complectitur. Decem

igitur lustra quinquaginta anni sunt.

3. Ter septenis geminos addit.] Id est, regnat annos viginti-tres.

4. Tertia hyems.] Tertius annus. Synecdoche, ut & infra *tertia æstas*,

CLAUDIUS ¹ hebdomadem duplicem trahit : & NERO dirus
Tantumdem : ² summæ Consul sed defuit unus.

GALBA senex, OTHO lascive, & famose VITELLI,

Tertia vos Latio regnantes nesciit æstas,

Interitus dignos vita properante probrosa.

Implet fatalem decadem sibi VESPASIANUS.

10

³ Ter dominante TITO cingit nova laurea Janum :

⁴ Quindecies, sævus potitur dum FRATER habenis.

INTERPRETATIO.

Claudius regnat per annos bis septem : & Crudelis Nero per totidem : nisi quod defuit unus annus summæ. O vetule Galba, impudice Otho, & infamis Vitelli, tertius annus non vidit vos imperantes in Latio, quia veltra vita turpis acceleravit vobis meritam mortem. Vespasianus peragit decennium sibi destinatum à fatiis. Imperante Tito nova laurus ter coronat Janum, & quindecies, dum ejus frater crudelis imperat.

NOTÆ.

1. *Hebdomadem duplicem.*] Quatuordecim annos. Ab ἐπτά septem, est ἐβδομή septimus, & ἐβδομὴς septimana, & septenarius numerus.

2. *Summæ Consul sed defuit unus.*] Id est tredecim tantum annos regnavit. Consul unus pro uno anno, per metonymiam.

3. *Ter dominante Tito cingit, &c.*] Ex more prisco annos imperii Titi describit. Solebat quippe, cum novus Consul Kalend. Januarii novum annum aperiret, nova laurea Jani statux imponi, vetere demptâ ; unde Sidon. Apollinaris carmine II.

— Tuque, ô, cui laurea, Jane,
Annua debetur, religa torpore soluto
Quavis fronde comas, subita nec luce
pavescas

Principis.

Innuit hic Aufonius tertium annum imperii inchoasse saltem Titum, quem certum est non absolvisse. De eo sic Suetonius. Excessit in eadem, quâ pater villâ, Idibus Septembris, post biennium ac menses duos, diesque viginti, quam successerat patri, altero & quadragesimo ætatis anno. Ex quo loco patet non esse omnino verum quod hic ait Aufonius, nec potuisse ipso imperante ter cingi novâ laureâ Janum, cum in imperii ejus tempus geminæ tantum Kalendæ Januariæ inciderint, ut pater Suetonii locum perpendenti.

4. *Quindecies, &c. dum frater.*] Domitianus, qui, ut refert Sueton. Occisus est XIV. Kal. Octob. anno ætatis quadragesimo quinto, imperii decimo quinto.

De mortibus eorum.

259

JULIUS interiit CÆSAR ¹ grassante Senatu.

Addidit AUGUSTUM divis matura senectus.

Sera senex ² Capreis exul NERO fata peregit.

INTERPRETATIO.

Julius Caesar interfectus est senatu impetum faciente in eum. Senium provecum adjunxit Augustum Diis. Tiberius Nero senex obiit tardam mortem Capreis, ubi velut exul erat.

NOTÆ.

1. *Grassante Senatu.*] Senatoribus certè non paucis, in quibus Brutus & Cassius principes erant.

2. *Capreis.*] Ubi, veluti spontaneo exilio relegatus, agebat Tiberius. Capræ insula Neapoli vicina.

Bb ij

Exegit poenas ¹ de CÆSARE ² Chærea mollis.

³ CLAUDIUS ambiguo conclusit fata veneno.

⁴ Matricida NERO ⁵ proprii vim pertulit ensis.

GALBA senex periit, sævo prostratus OTHONE.

Mox ⁶ Otho famosus, clara sed morte potitus.

⁷ Prodigia succedunt perimendi sceptræ VITELLI.

Laudatum imperium, ⁸ mors lenis VESPASIANO.

At TITUS, orbis amor, rapitur florentibus annis.

⁹ Sera trucem perimunt, sed iusta piacula, ¹⁰ FRATREM.

INTERPRETATIO.

Effeminatus Chærea sumpsit supplicium de Caio Cesare. Claudius vitam finit dubio veneno. Nero matricida sensit vim sui ipsius gladii. Senex Galba obiit interfectus ab Othone crudeli. Deinde Otho infamis, exitum tamen habuit illustrem. Secutum est imperium prodigum Vitelli violentâ morte tollendi. Vespasianus laudabiliter regnavit, & miti fato concessit. Verum Titus orbis delicia, moritur in flore ætatis. Tardum sed iustum supplicium tollit ejus fratrem orbi intolerandum.

NOTÆ.

1. De Cesare.] Caio Cesare Caligulâ.

2. Chærea mollis.] Suetonius in Caligulæ vitâ: Cum placuisset Palatinis ludis spectaculo egressum meridie aggredi, primas sibi partes Cassius Chærea Tribunus cohortis prætorie depoposcit: quem Caius seniore jam ut mollem & effeminatum denotare omni probro consuevit, & modo signum petenti, Priapum, aut Venerem dare, &c.

3. Claudius ambiguo, &c.] De hoc ita Sueton. in ejus vitâ: Et veneno quidem occisum convenit: ubi autem, & per quem dato, discrepat. Quidam tradunt epulanti in arce cum Sacerdotibus, per Halotum spadonem prægustatorem; alii domestico convivio per ipsam Agrippinam, quæ boletum medicatum avidissimo talium ciborum obtulerat.

4. Matricida Nero.] Quidam Matriqueida, male. Matricida Ausonianum purum putum est, qui secundam hujus vocis syllabam, poscente id metro, producere non dubitavit, ut & secundam vocis Parricida infra in Severo.

Ut parricide regna adimat Didio.

5. Proprii vim pertulit ensis.] Quidam proprio se perculit ense. De eo Sueton. Jamque equites appropinquabant, quibus præceptum

erat ut vivum eum attraherent. Quod ut sensit . . . ferrum jugulo adegit juvante Epaphrodito à libellis.

6. Otho famosus, clara sed morte potitus.] De hoc Sueton. Post hac sedata siti gelidæ aquæ potione, arripuit duos pugiones, & explorata utriusque acie, cum alterum pulvino subdidisset, foribus adoperitis artissimo somno quievit, & circa lucem demum expergesfactus uno se trajecit ictu infra levam papillam: irrumperentibusque ad primum gemitum, modo celans, modo detegens plagam, exanimatus est, &c. Et infra: Tanto Othonis animo nequaquam corpus aut habitus competiit, &c. Et post: Per quæ factum putem, ut mors ejus minime congruens vitæ, majori miraculo fuerit. De eodem Othone noster: Fine tamen laudandus erit, &c.

7. Prodigia, &c.] Prodigalitatis, & gulæ notatus est vitii Vitellius. Vide Sueton.

8. Mors lenis Vespasiano.] Non enim ferro ut plerique Cæsares, sed alvo usque ad defectionem solutâ extinctus est.

9. Sera.] Quippe quæ non nisi decimo quinto imperii ejus anno contigerunt.

10. Fratrem.] Domitianum.

EJUSDEM AUSONII TETRASTICHA,

à Julio Cæsare usque ad tempora sua.

260

Nunc & prædictos, & regni sorte sequentes
Expediam, series quos tenet imperii.
¹ Incipiam ab Divo, percurramque ordine cunctos;
Novi Romanæ quos memor historiæ.

INTERPRETATIO.

Jam persequar & superius memoratos, & eos qui post ipsos regnarunt, qui ordine numerantur Imperatores. Incipiam à Divo Julio, & percurram ex ordine omnes, quos novi recordans historiam Romanam.

NOTÆ.

1. Incipiam ab Divo.] *Julio Cæsare*, per Antonomasiâ; cæteri enim Cæsares Divi quoque dicti sunt, sed post illum.

Julius Cæsar. I.

261

Imperium, binis fuerat sollemne quod olim
¹ Consulibus, Cæsar Julius obtinuit.
Sed breve jus regni, ² sola trieteride gestum,
Perculit armatæ ³ factio sæva togæ.

INTERPRETATIO.

Julius Cæsar occupavit solus Imperium, quod quondam solebat dividi inter duos Consules. At crudelis conspiratio senatûs armati destruxit breve ipsius imperium, administratum per tres duntaxat annos.

NOTÆ.

1. Consulibus; Cæsar, &c.] Non tamen Magistratum hunc è Rep. sustulit, sed reliquit simulacrum quoddam Consulatus, & magni nominis umbram; cum ipse totam ad se imperii vim transfulisset.

2. Sola trieteride, &c.] Vide supra carmen de tempore imperii duodecim Cæsarium.

3. Factio sæva togæ.] Vide supra carmen de mortibus Cæsarium.

Octavius Augustus. II.

262

Ultor, successorque dehinc Octavius, idem
Cæsar: at ¹ Augusti nomine nobilior.

INTERPRETATIO.

Deinde Octavius fuit vindex ejus mortis, & ipsius successor, idem Cæsar quoque ap-

NOTÆ.

1. Augusti nomine nobilior.] Quàm Octavii, aut Cæsaris.

Longæva, & nunquam dubiis violata potestas,
In terris positum credidit esse deum.

I N T E R P R E T A T I O.

pellatus: sed notior adhuc cognomine Augusti. Potestas ejus diuturna, & nunquam lesa periculis, persuasit eum esse Deum degentem in terrâ.

Tiberius Nero. III.

263 **P** Rænomen Tiberi nactus Nero, prima juventæ
Tempora laudato gessit in imperio.
Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro,
Quæ prodit vitiis, credit operta locis.

I N T E R P R E T A T I O.

Nero cui fuit prænomen Tiberius, laudabiliter imperavit primo juventutis tempore. Deinde conclusus in specu solitariâ Caprearum, incassum putat regi posse locorum secreto flagitia quæ ibi profert.

Caius Caligula. IV.

264 **P** Ost hunc ¹ castrensis caligæ cognomine Cæsar
Successit sævo sævior ingenio:
Cædibus, incestisque dehinc maculosus, & omni
Crimine pollutum qui superavit ² avum.

I N T E R P R E T A T I O.

Huic successit Cæsar cognominatus à caligâ militari, crudelior crudeli illius indole: qui fuit contaminatus cædibus, & mox incestis stupris, & dicit flagitiis avum omni scelere inquinatum.

N O T Æ.

1. Castrensis caligæ, &c.] Vide locum ligulæ patris patruum, eundemque patrem per adoptionem ipsius, jussu Augusti factam.

2. Avum.] Tiberium, Germanici Ca-

Claudius Cæsar. V.

265 **C** laudius ² irrisæ privato in tempore vitæ,
In regno specimen prodidit ³ ingenii.

I N T E R P R E T A T I O.

Claudius qui derisus fuerat dum privatus viveret, exhibuit specimen indolis suæ in impe-

N O T Æ.

1. Claudius irrisæ, &c.] Duobus modis legitur, nempe Claudius irrisus private in tempore vitæ, quam lectionem in interpretatione sequutus sum; & Claudius irrisæ privato in tempore vitæ: quod sic verti potest: Claudius cujus vita contempta, & derisa fuit, dum privatus esset, &c. Quod eodem recidit.

2. Irrisæ, &c.] De hoc Suetonius:

Mater Antonia portentum eum hominis dictabat, nec absolutum à natura, sed tantum inchoatum: ac si quem socordia argueret, stultiorem aiebat filio suo Claudio. Avia Augusta pro despectissimo semper habuit, &c.

3. Ingenii.] Varii quidem, sed quod cum paucis malis multum haberet boni admixtum.

¹ Libertina tamen, ² nuptarum & crimina passus;
Non faciendo nocens, sed patiendo fuit.

INTERPRETATIO.

rio. Tolerans tamen scelera libertorum, & conjugum, noxius fuit non agendo, sed tolerando.

NOTÆ.

1. *Libertina.*] Narcissi præsertim, & principem se, sed ministrum egit. Compendio cujusque horum, vel etiam studio, ac libidine
2. *Nuptarum.*] Messalinæ, & Agrippinæ. De hoc similiter Suetonius: His (libertis,) ut dixi, uxoribusque addictus, non honores, exercitus, immunitates, supplicia largitus est, & quidem insciens plerumque, & ignarus, &c.

Nero. VI.

266

¹ Æneadum generis, qui ² sextus & ultimus heres,
³ Polluit, & ⁴ clausit ⁵ Julia sacra Nero.

Nomina quot pietas, tot habet quoque crimina vitæ.

Disce ex ⁶ Tranquillo, quæ ⁷ meminisse piget.

INTERPRETATIO.

Nero qui fuit sextus & postremus heres stirpis Æneadum, inquinavit, & finit sacra Juliae gentis. Quot nomina pietas Juliorum habuit, totidem ipse habet vitæ flagitia. Ea tu pete ex Suetonio Tranquillo; ego enim horresco memorare.

NOTÆ.

1. *Æneadum.*] Gentis Juliae, quæ ab Iulo Æneæ filio ortum ducere credita est. cum hereditate transibant. Hinc proverbialiter hereditatem sine sacris pro lucro sine onere dicebant. Hinc etiam præclarum illud inventum coemptionalium senum ad sacra extinguenda.
2. *Sextus.*] Imperator.
3. *Polluit.*] Fœdâ vitâ.
4. *Clausit.*] Morte violentâ.
5. *Julia sacra.*] Successionem Juliorum Cæsarum. Metonymiâ adjuncti. Sacra sua quæque gens habebat, quorum faciendorum onus & impensa ad heredes una
6. *Tranquillo.*] Suetonio in vitâ Neronis.
7. *Quæ meminisse.*] Tollius me meminisse bene.

Servius Galba. VII.

267

¹ Spem frustrate senex, ² privatus sceptrum mereri

Visus es; imperio proditus inferior:

Fama tibi melior juveni: sed justior ordo est.

Complacuisse dehinc, displicuisse prius.

INTERPRETATIO.

O senex qui sefellisti spem Romanorum, dum privatus esses, existimatus es dignus Imperio: sed imperando ostendisti te imparem ei esse. Fama fuisti meliore juvenis: at æquior ordo fuisset displicuisse primum, ac deinde placuisse.

NOTÆ.

1. *Spem.*] Omnium de te conceptam. militari laude apud Germanias floruit: pro-
2. *Privatus sceptrum mereri visus:* at imperio, &c.] Hæc ex Tacito deprompta videri possunt. Sic ille lib. 1. Histor. cap. 49. de Galba loquens: Dum vigeat ætas, consul Africam moderate, jam senior citeriorem Hispaniam pari iustitia cominuit; major privato visus, dum privatus fuit, & omnium consensu capax Imperii, nisi imperasset.

Marcus Otho. VIII.

268

¹ **Æ** Mula polluto gesturus sceptrā Neroni,
 Obruitur celeri raptus Otho exitio.
² Fine tamen laudandus erit : quī morte decora
³ Hoc solum fecit nobile, quod perit.

I N T E R P R E T A T I O.

Otho, qui imperaturus erat ad exemplum spurci Neronis, opprimitur sublatus citā nece. Laudabilis tamen est exitus : qui pulchrè moriens hoc tantum fecit laude dignum, quod mortuus est.

N O T Æ.

1. *Æmula, &c. sceptrā Neroni.*] Cui per Libertinam Aulicam insinuatus, facile summum inter amicos locum tenuerat, congruentiā morum ; ut ait Suetonius. Creditus est etiam, inquit Tacitus, de celebranda Neronis memoria agitavisse, spe vulgum alliciendi. Et fuere qui imagines Neronis proponerent ; atque etiam Othoni quibusdam diebus populus & miles, tanquam nobilitatem, ac decus astruerent, NERONI OTHONI acclamavit. Ipse in suspensio tenuit, vendandi metu, vel agnoscendi pudore.

2. *Fine tamen laudandus.*] Supra in car-

mine de mortibus Cæsarum :

Mox Otho famosus, clara sed morte potitus. Ad quem locum vide quæ notavi.

3. *Hoc solum fecit nobile quod perit.*] De eo Tacitus : Duobus facinoribus altero flagitiosissimo, (occupatione scilicet Imperii,) altero egregio (morte sibi ipsi fortiter illatā,) tantundem apud posteros meruit bonæ famæ, quantum malæ. Similiter de Sardanapalo Justinus : Victus in Regiam se recipit, & se, & divitias suas in incendium mittit ; hoc solo imitatus virum.

Aulus Vitellius. IX.

269

¹ **V** itæ ut fors, ² mors fœda tibi, nec digne Vitelli ;
 Qui fieres Cæsar : sic sibi fatā placent.
 Umbra tamen brevis imperii : quia præmia regni
 Sæpe indignus adit, non nisi dignus habet.

I N T E R P R E T A T I O.

Quemadmodum vita tibi fuit turpis, ita & mors, ô Vitelli, neque dignus eras qui fieres Cæsar. Sic fortuna ludos facere amat. Habuisti tamen solum brevem umbram Imperii : quia sæpe indignus aliquis accedit ad Imperii honorem, at illum diu tenere non nisi dignus potest.

N O T Æ.

1. *Vitæ ut fors.*] Particulam ut, quæ in vulgatis deest, supplevit Gronovius, quem libenter sequor.

2. *Mors fœda.*] Religatis enim post terga manibus, ut ait Sueton. injecto cervicibus laqueo, veste discissa, seminudus in forum tractus est, inter magna rerum, verborumque ludibria per totum viæ sacre spatium, reducto coma capite, ceu noxii solent, atque etiam men-

to mucrone gladii subiecto, ut visendam præberet faciem, neve submitteret : quibusdam stercore, & cæno incessantibus, aliis incendiarium & patinarium vociferantibus, parte vulgi etiam corporis vitia exprobrante, &c. Tandem apud Gemonias minutissimis iclibus excarnificatus, atque confectus est, & inde unca tractus in Tiberim.

Divus

Divus Vespasianus. x.

270

¹ Q Uærendi attentus, ² moderato commodus usu,
 Auget nec reprimat Vespasianus opes.
 Olim qui dubiam privato in tempore famam,
³ Rarum aliis, princeps transtulit in melius.

INTERPRETATIO.

Vespasianus intentus parandis opibus, at liberalis in usu earum moderato, accumulât divitias, nec tamen eas retinet. Qui (quod rarò contigit aliis) factus Imperator mutavit in melius famam, quæ prius suspecta erat, dum privatus esset.

NOTÆ.

1. Quærendi attentus.] Sueton. in ejus vitâ: Sola est, in qua merito culpetur, pecunia cupiditas, &c.

2. Moderato commodus usu.] Idem Sueton. Quidam natura cupidissimum tradunt, &c. Sunt contra qui opinentur ad manubias, & rapinas necessitate compulsam, summa ærarii, fisciue inopia, &c. Quod & verisimilius videtur, quando & male partis optime usus est. In omne hominum genus liberalissimus, &c.

3. Rarum aliis.] Sic reponit Gronovius pro Vulgato, Par aliis; bene meâ quidem sententiâ. Rarò quippe evenit, ut qui dubiâ famâ privati fuerunt, principes facti famam in melius transferant cum po-

testas summa mores malos citò prodat, qui in privato latuerant; quin & cum, qui innocenter prius vixerat, nonnumquam corrumpat voluptatum illecebris & impunitate peccandi. Porro quod hîc de Vespasiano dicit Aufonius, de filio ejus Tito dici meritò posset. Sic enim de illo Sueton. Tius, cognomine paterno, amor & deliciae generis humani, (tantum illi ad promerendam omnium voluntatem vel ingenii, vel artis, vel fortune superfuit: & quod difficilimum est, in imperio: quando privatus, atque etiam sub patre Principe ne odio quidem, nedum vituperatione publica caruit,) &c.

Titus Vespasianus. xi.

271

¹ F Elix imperio, ² felix brevitate regendi,
 Expers civilis sanguinis, orbis amor.
³ Unum dixisti moriens te crimen habere:
 Sed nulli de te, non tibi credidimus.

INTERPRETATIO.

O Tite fortunatus fuisti quod imperaveris, fortunatus quod non diu imperaveris, intaminatus cruore civium, delicia generis humani; dixisti moriendo te unius tantum criminis tibi esse conscium. At nemini credidimus dicenti hoc de te, ac ne tibi quidem.

NOTÆ.

1. Felix brevitate regendi.] Quia corrupisset fortasse mores tuos Imperii diuturnitas, & eo majus reliquisti civibus tui desiderium, quod citò eos deseruisti.

2. Unum dixisti moriens te crimen habere.] De hoc Suetonius: Deinde ad primam statim mansionem febrim nactus, cum inde lectica transferretur, suspexisse dicitur dimotis plagulis celum, multumque conquestus: Eripi sibi vi-

tam immerenti: neque enim exstare ullum suum factum pœnitendum, excepto dumtaxat uno: id quale fuerit, neque ipse tunc prodidit, neque cuiquam facile succurrit. Quidam opinantur, consuetudinem recordatum, quam cum fratris uxore habuerit. Sed nullam habuisse persanctæ Domitia jurabat, haud negatura, si qua omnino fuisset, immo etiam gloriatura: quod illi promptissimum erat in omnibus probris.

Domitianus. XII.

- 272 **H** Actenus edideras dominos gens, Flavia, justos.
 Cur ¹ duo quæ dederant, ² tertius eripuit?
 Vix tanti est habuisse illos: quia dona bonorum
 Sunt brevia; æternum, quæ nocuere, dolent.

INTERPRETATIO.

O stirps Flavia, hucusque produxeras justos Imperatores. Quare tertius abstulit bona, quæ duo priores dederant? Mallemus penè illos non habuisse: quoniam proborum munera facile elabuntur; quæ autem noxia fuerunt, perpetuum doloris sensum relinquunt.

NOTÆ.

1. Duo quæ dederant.] Vespasianus, & Titus.
 2. Tertius.] Domitianus.

Nerva. XIII.

- 273 **P**roximus extincto moderatur sceptrum tyranno
 Nerva senex, princeps nomine, ¹ mente parens.
 Nulla viro soboles. Imitatur ² adoptio prolem,
 Quam legisse juvet, ³ quam genuisse velit.

INTERPRETATIO.

Primus post interfectum Tyrannum Imperium regit senex Nerva, nomine imperator, animo pater. Nulli ipsi erant liberi. Adciscit sibi adoptione filium, quem gaudet elegisse, & quem vellet procreasse.

NOTÆ.

1. Mente parens.] Hunc Dion Cassius testatur ad sustentandam civium vitam decies & quinquagies centena millia nummum erogavisse, & quosdam senatorii ordinis delegisse, qui agros emerent, eosque egenis dividerent. Plin. in Paneg. Nervam appellat Imperatorem, & parentem generis humani.

2. Adoptio.] Marci Ulpii Trajani, quem, etsi Hispanum genere, & peregrinum, adoptavit, existimans, ut ait idem Dion, virtutem hominis, non genus aut patriam spectari oportere.

3. Quam legisse juvet.] Vide Panegyricum Plinii Secundi Trajano dictum.

Trajanus. XIV.

- 274 **A**ggreditur regimen ¹ viridi Trajanus in ævo,
² Belli laude prior, cetera patris habens.

INTERPRETATIO.

Trajanus suscipit habenas Imperii in flore ætatis, præstantior patre gloriâ militari, & si-

NOTÆ.

1. Viridi in ævo.] Anno ætatis quadragésimo secundo, teste Dione.

2. Belli laude prior.] Nervâ adoptivo patre.

Hic quoque prole carens, ¹ sociat sibi sorte legendi,
Quem fateare bonum, diffiteare parem.

INTERPRETATIO.

milis in reliquis. Hic etiam destitutus liberis, adjungit sibi adoptione principem, quem fatearis bonum esse, at neget ei esse parem.

NOTÆ.

¹. Sociat sibi sorte legendi.] Non ipse Hadrianum vivens adoptavit, teste Dione Cassio, sed Cæsarem eum & Imperatorem, cum Trajanus sine liberis à vita excessisset, Tatianus municeps ejus, & Cæsaris procurator factione Plotinæ Trajani uxoris, quæ illius amore flagrabat, declaravit. Quæ ficta adoptio ut procederet, mortem Trajani idem Dio narrat aliquot

dies occultam fuisse & litteris à Trajano super ea re ad senatum datis, non ipsum Trajanum qui mortuus jam erat, sed Plotinam subscripsisse, quod in nullo alio antea fecerat. De eodem Hadriano Spartianus: Nec desunt, inquit, qui factione Plotinæ, mortuo jam Trajano, Hadrianum in adoptionem adscitum esse prodiderint, supposito qui pro Trajano fessâ voce loqueretur.

Ælius Hadrianus. xv.

275

Ælius hinc subiit mediis præsignis in actis:
¹ Principia & finem fama notat gravior.
Orbus & hic: ² sociatque virum documenta daturum;
Adsciti quantum præmineant genitis.

INTERPRETATIO.

Inde successit Ælius inclutus mediis suis rebus gestis: initia, & finis laborant famâ sinisteriore. Hic quoque caret liberis, & adsciscit sibi virum ostensurum, quantum filii adoptati præstent procreatis.

NOTÆ.

¹. Principia & finem fama notat gravior.] Quippe invisum illum omnibus, ut testatur Dion Cassius, cædes fecerant, initio ejus imperii, & sub ejus mortem jussu ipsius patrata, velut injuste, & impie occisorum: quanquam naturâ minimè sæ-

vus esset.

². Sociatque virum.] Antoninum Pium, de quo extat ipsius Hadriani apud Senatorum primores honorificentissima prædicatio apud Dionem in extremâ ejus vitâ.

Antoninus Pius. xvi.

276

Antoninus abhinc regimen capit: ille vocatu
Consultisque ¹ PIUS, nomen habens meriti.

INTERPRETATIO.

Deinde Antoninus gubernaculum Imperii sumit: ille dictus est nomine, & consiliis Pius;

NOTÆ.

¹. Pius, nomen habens meriti.] Jul. Capitolinus in Antonini hujus vitâ: Pius cognominatus est à senatu; vel quod socerum fessâ jam ætate manu, præsen- te senatu, levaverit, vel quod eos quos Hadrianus per malam valetudinem occidi jusserat, reservavit, vel quod Ha-

driano contra omniam studia, post mortem infinitos atque immensos honores decrevit, vel quod cum se Hadrianus interimere vellet, ingenti custodia, & diligentia fecit, ne id posset admittere, vel quod vere natura clementissimus, & nihil temporibus suis asperum fecit.

Filius huic fato nullus : sed ¹ lege suorum
² A patria sumpsit , qui regeret patriam.

INTERPRETATIO.

vocabulo moribus suis digno. Nullum ei filium fortuna indulgit : verum ex praescripto eorum in quorum familiam transferat , cepit è medio patriæ sinu successorem , qui patriam gubernaret.

NOTÆ.

1. *Lege suorum.*] Legem intellige sub quâ adoptatus est. De quâ Julius Capitolinus : *Adoptionis lex hujusmodi data est : ut quemadmodum Antoninus ab Hadriano adoptabatur , ita sibi ille adoptaret M. Antoninum fratris uxoris suæ filium , & L. Verum Ælii Veri , qui ab Hadriano adoptatus fuerat , filium , qui postea Verus Antoninus est dictus.*

2. *A patria sumpsit , &c.*] Sic Galba apud Tacitum , Pisonem adoptans : *Augustus in*

domo successorem quaesivit , ego in republica : Plin. in Panegyrico : An Senatus Populique R. exercitus , provincias , socios transmissurus uni , successorem è sinu uxoris accipias ? summaque potestatis heredem tantum intra domum tuam quæras ? Non per totam civitatem circumferas oculos ? Et hunc tibi proximum , hunc conjunctissimum existimes , quem optimum , quem Diis simillimum inveneris ? Imperaturus omnibus eligi debet ex omnibus.

Marcus Antoninus. XVII.

Post Marco tutela datur ; ¹ qui scita Platonis
 Flexit ad imperium , ² patre Pio ³ melior.
 Successore suo moriens , sed principe pravo ,
 Hoc solo patriæ , ⁴ quod genuit , nocuit.

INTERPRETATIO.

Inde regimen Imperii committitur Marco ; qui transtulit placita Platonis ad artem regnandi , melior ipso Pio patre suo. Cum obiit relicto herede suo , sed malo principe , hac tantum relasit patriam , quod filium genuit.

NOTÆ.

1. *Qui scita Platonis flexit ad imperium.*] Dicebat scilicet Plato beatas fore Respublicas , si eas vel studiosi sapientiæ regerent , vel earum rectores studere sapientiæ contigisset. Id Marcus re comprobavit. Philosophiæ enim , maxime Stoicæ , per totam vitam deditus , Imperium sanctè juxtà , ac feliciter gessit , & nomen Philosophi est adeptus.

2. *Patre Pio.*] Antonino Pio , à quo , Hadriani jussu , fuerat adoptatus.

3. *Melior.*] Jul. Capit. de eo : *Cum in amore omnium imperasset , atque ab aliis modo frater , modo pater , modo filius , ut cujusque ætas sinebat , & diceretur , & amaretur ; octa-*

vo decimo anno imperii sui , sexagesimo & primo , vitæ diem ultimum clausit. Tantusque illius amor eo die regis funeris claruit , ut nemo illum plangendum censuerit , certis omnibus quod à Diis commodatus , ad Deos redisset.

4. *Quod genuit , nocuit.*] Idem Julius Capitolinus in ejus vita : *Hic sane vir tantus , & talis , ac Diis vitâ & morte conjunctus , filium Commodum dereliquit : qui , si felix fuisset , filium non reliquisset. Crediderunt tamen plerique Commodum alterius quam Antonini Imperatoris filium , ex adulterio Faustinae Augustæ , ut mox innuet ipse Aufonius in Commodò.*

Commodus. XVIII.

278

Commodus insequitur, ¹ pugnīs maculosus harenæ;
² Threcidico princeps bella movens gladio.
³ Eliso tandem persolvens gutture pœnas,
 Criminibus ⁴ fassus matris adulterium.

INTERPRETATIO.

Sequitur Commodus, contaminatus certaminibus harenæ, Imperator pugnans ense gladiatorio. Luit tandem supplicium faucibus constrictus, cum flagitiis suis probasset se ex adulterio matris genitum.

NOTÆ.

1. Pugnīs maculosus harenæ.] De eo Ælius Lampridius: Amazonius autem vocatus est ex amore concubinae suae Martiae, quam pictam in Amazone diligebat: propter quam & ipse Amazonico habitu in harenam Romanam procedere voluit. Gladiatorum etiam certamen subit, & nomina gladiatorum recepit eo gaudio, quasi acciperet triumphalia. Ludum semper ingressus est: & quoties ingrederetur, publicis monumentis indi iussit. Pugnasse autem dicitur septingenties tricies quinquies.

2. Threcidico.] Vel ut legunt alii Threicio, hoc est, gladiatorio. Notum qui in harena Thraces, qui Mirmillones. Emphasis est indignativa in his vocibus Threcidico, & Princeps simul collatis.

3. Eliso tandem, &c.) De Commodi

morte sic Lamprid. His incitatus, licet nimis sero, Q. Ælius Latus praefectus, & Martia concubina ejus, inierunt conjurationem ad occidendum eum. Primum ei venenum dederunt, quod cum minus operaretur, per athletam, cum quo exerceri solebat, eum strangulaverunt.

4. Fassus matris adulterium.) Jul. Capitolinus in vitâ M. Antonini Philosophi: Multi autem ferunt Commodum omnino ex adulterio natum: siquidem Faustinae satis constat apud Cajetam conditiones sibi & nauticas, & gladiatoriae legisse, &c. Quod quidem, ut superius dicit idem, verisimile ex eo habetur, quod tam sancti Principis filius his moribus fuit, quibus nullus lanista, nullus scenicus, nullus harenarius, nullus postremo ex omnium dedecorum ac scelerum colluvione concretus.

Helvius Pertinax. XIX.

279

Helvi, iudicio ¹ & consulto lecte senatus,
 Princeps decretis prodite, non studiis.
 Quod doluit ² malefida cohors; errore probato,
 Curia quod castris cesserat imperio.

INTERPRETATIO.

O Helvi, electus es iudicio & decreto senatus, & renuntiatus Imperator senatus-consultis, non favore militum. Quod quidem infida cohors graviter tulit: atque ejus peccatum inultum mansit, quoniam senatus imperio cesserat militibus.

NOTÆ.

1. Et consulto lecte senatus.] Jul. Capitolinus in ejus vitâ: Statim ergo omnis magistratus cum consule ad curiam venerunt, ingressumque Pertinacem nocte Imperatorem appellaverunt, &c. Et infra: Suscipere se etiam Imperium à senatu dixit, quod jam sponte inierat.

2. Male fida cohors.] Trecenti illi milites, qui adversus Pertinacem incitati à Læto Præf. Prætorio & iis quos Pertinacis sanctimonia offenderat, de castris armati ad Imperatorias ædes cuneo facto venerunt, & Pertinacem interfecerunt, ut narrat idem Capitolinus.

Didius Julianus. xx.

280

Dii bene, quod¹ spoliis Didius non gaudet opimis;
Et² cito perjuro præmia adempta seni.
Tuque Severe pater, titulum ne horresce novantis.
Non rapit imperium vis tua, sed recipit.

INTERPRETATIO.

Dii bene providerunt, quod Didius non fruitur spoliis opimis: & quod brevi erepta est per-
fido seni merces sui criminis. Et tu ô Pater Severe, ne reformides nomen molientis res novas.
Vis quam ei infers non invadit Imperium, sed recipit ab invasore.

NOTÆ.

1. Spoliis non gaudet opimis.] Imperio
Pertinaci detracto. Erat interea in odio po-
puli Didius Julianus (inquit Spartianus in
ejus vita,) ob hoc quod creditum fuerat emen-
tationem temporum Commodi Pertinacis aucto-
ritate reparandam : habebaturque ita, quasi

Juliani consilio esset Pertinax interemptus. Id
tamen refellit idem Spartianus.

2. Cito perjuro, &c.] Ut enim habet
idem Spartianus, vixit annis quinquaginta
sex, mensibus quatuor. Imperavit
tantum mensibus duobus, diebus quinque.

Severus Pertinax. xxi.

281

Impiger, ¹ egelido ² movet arma Severus ab Histro,
Ut ³ parricidæ regna adimat Didio.
⁴ Punica origo illi : sed qui virtute probaret
⁵ Non obstare locum, quum valet ingenium.

INTERPRETATIO.

Severus citò accurrit armatus à frigido Danubio, ut Imperium auferat Didio parricidæ.
Ortus erat Carthagine : at ostendebat virtute suâ, patriam non nocere, cum vis bonæ indolis
prævalet.

NOTÆ.

1. Egelido.] Vox hæc sæpius tepidum
sonat, ut apud Catullum, Jam vere gelidos
refert tepores. Sic etiam edurus non valde du-
rus. At ejusmodi vocabulis sæpe utuntur
ad augendam simplicis significationem ;
ut edurus sit valde durus, quemadmodum ag-
noscit Servius ad hunc Georgic. versum,
Eduramque pyrum, & spinos iam pru-
na ferentes.

Sic etiam apud Ovidium Lib. 3. de arte
amandi :

Sed neque te facilem juveni promitte ro-
ganti,

Nec tamen edurè quod petit ille, nega.
Hoc posteriori modo hic accipiendum
Egelidus, de Histro amne, qui sæpe, con-
cretus gelu, tergo ferratos sustinet orbes.
Quemadmodum etiam Servius exponit ad
hunc versum lib. 8. Æneid.

Ut procul egelido secretum littore vidit.
Hoc est, inquit Servius, valde frigido.

2. Movet arma Severus ab Histro.] Ab Il-
lyrico cui præerat. Spartianus in Didio
Juliano : Ergo Pescennius Niger in Syria, Sep-
timius Severus in Illyrico, cum exercitibus
quibus præsidebant, à Juliano descivere,
&c. Illyricum occidentale à septentrione,
orientale per medium alluebat Hister seu
Danubius.

3. Parricidæ.] Secundam hujus vocis,
metri necessitate, producit : quod supra
in Matricida observavimus. Parricidam ap-
pellat Didium, opinionem eorum secutus,
qui existimabant ejus consilio interfectum
fuisse Pertinacem. Qui, cum Pater patriæ
esset appellatus, non potuerat sine Parri-
cidio occidi.

4. Punica origo.] Spartianus : Interfecto
Didio Juliano ; Severus Africa oriundus, impe-
rium obtinuit : cui civitas Leptis, &c.

5. Non obstare locum.] Juxta illud Juve-
nalis.

NOTÆ.

Magnos saepe viros, & magna exempla
daturus
Vervecum in patria crassoque sub aëre
nasci.

Apuleius in Apologiâ: Non ubi prognatus,
sed uti moratus quisque sit, spectandum: nec
qua regione, sed qua ratione vitam vivere
inierit, considerandum est.

Bassianus Antoninus Caracalla. XXII.

282

Diffimilis virtute ¹ patri, & multo magis ² illi,
Cujus adoptivo nomine te perhibes.
³ Fratris morte nocens, ⁴ punitus fine cruento,
In risu populi ⁵ tu Caracalla magis.

INTERPRETATIO.

Degenerasti à virtute patris, & longè plus ab illius virtute, cujus nomine assumpto te jaclas.
Pollutus nece fraternâ, punitus morte violentâ, tu melius appellatus es joco populi Caracalla,
quam appellaberis Antoninus.

NOTÆ.

1. Patri.] Severo Pertinaci.

2. Illi cujus adoptivo, &c.] Antonino Pio, cujus nomen filiis Bassiano & Getæ à Patre hac de causa inditum Spartianus narrat in Antonino Getâ. Septimius, inquit, Severus quodam tempore, cum consulisset ac petiisset, ut sibi indicaretur, quo esset successore moriturus: in somnis vidit Antoninum sibi successurum. Quare statim ad milites processit, & Bassianum filium majorem natu M. Aurelium Antoninum appellavit, quod cum fecisset, paternâ cogitatione, vel, ut quidam dicunt, à Julia uxore commotus, quæ gnara erat somni, quod minori filio hoc facto ipse interclusisset aditum imperandi, etiam Getam minorem filium Antoninum vocari jussit, &c. Sed nihil valuit patris, matrisve cautio: nam solus ille successit, qui primus Antonini nomen accepit. Facit ad hunc locum, quod idem Spartianus in Severo ait: Legisse me apud Ælium Maurum Phlegontis Tralliani libertum memini, Septimium Severum immoderatissime cum moreretur letatum, quod duos Antoninos pari imperio reip. relinqueret, exemplo Pii,

qui Verum & Marcum Antoninos per adoptionem filios reipublicæ reliquit, &c. Sed illum multum spes fefellit. Nam unum, parricidium; alterum, sui mores reipublicæ inviderunt: sanctumque illud nomen in nullo diu bene mansit.

3. Fratris morte nocens.] Getæ Antonini, quem, ut ait Spartianus, statim post patris mortem, insimulatum insidiarum contra se cogitarum, parricidiali etiam figmento interemit: & matrem ejus Juliam, novercam suam, uxorem duxit.

4. Punitus fine cruento.] Infidiis Macrini Præfecti Prætorio occisus, medio itinere inter Carras & Edessam, cum levandæ vesicæ gratiâ ex equo descendisset, ut testatur Spartianus in ejus vitâ.

5. Tu Caracalla magis.] Quàm Antoninus. De hoc ejus nomine Spartianus in ejus vitâ: Ipse Caracalli nomen accepit, à vestimento, quod populo dederat, demisso ad talos usque: quod ante non fuerat: unde hodieque Antoniana dicuntur Caracallæ hujusmodi, in usu maxime Romana plebis frequentata.

Opilius Macrinus. XXIII.

283

P Rincipis hinc custos, sumptum pro Cæsare ferrum
² Vertit in auctorem cæde Macrinus iners.

³ Mox, ⁴ cum prole ⁵ ruit. Gravibus pulsare querelis
 Cesset perfidiam. Quæ patitur, meruit.

I N T E R P R E T A T I O.

Deinde Macrinus custos Imperatoris, ignavus convertit cæde in ipsum Cæsarem, gladium quem pro ipso ceperat. Paulo post cadit cum filio. Desinat gravibus querimoniis incusare perfidiam; dignus est iis malis quibus afficitur.

N O T Æ.

1. Principis hinc custos.] Præfectus scilicet Prætorio Antonini Caracallæ Macrinus erat.

2. Vertit in auctorem.] Ipsum Caracallam, cuius iussu, auctoritate, ac sacramento arma gerebat; quem tamen ut habet Julius Capitolinus in Macrino, interemit tanta fisione, ut ab eo non videretur occisus. Nam stratore ejus redempto, & spe ingenti proposita, id egit, ut quasi militaribus insidiis, quod vel ob

parricidium vel incestum displiceret, interemptum diceretur.

3. Mox.] Anno & amplius post Caracallæ cædem. Tamdiu enim imperavit, teste Capitolino, Macrinus.

4. Cum prole.] Diadumeno filio, quem Antoninum appellarat, & Cæsarem dixerat.

5. Ruit.] A militibus, in Antoninum Heliogabalum inclinantibus, desertus & occisus in vico Bithyniæ.

¹ Antoninus Heliogabalus. XXIV.

284

T Une etiam Augustæ sedis penetralia fœdas.
² Antoninorum ³ nomina falsa gerens?

* * * * *

Reliqua desiderantur.

I N T E R P R E T A T I O.

An tu quoque inquinās domus Augustæ penetralia, assumptis falso nominibus Antoninorum? * *

N O T Æ.

1. Antoninus Heliogabalus.] Occiso Macrino, ejusque filio Diadumeno, in Varium Heliogabalum imperium collatum est idcirco, quod Bassiani filius diceretur. Fuit autem, inquit Lampridius, Heliogabali vel Jovis vel Solis (solem fuisse Heliogabalum, vel Alagabalum, dictum apud Assyrios, ex inscriptionibus variis constat) Sacerdos, atque Antonini sibi nomen adscriberat, vel in argumentum generis, vel quod id nomen usque adeo charum esse cognoverat gentibus, ut etiam parricida Bassianus causa nominis amaretur. Et hic quidem prius dictus est Varius, post Heliogabalus à Sacerdotio Dei Heliogabali, cui templum Romæ in eo loco constituit, in quo prius ades Horci fuit, quem è Syria secum adduxit, &c. Antonino autem Caracallo stupro cognita (mater ejus) ita ut hinc

vel Varius, vel Heliogabalus vulgo conceptus putaretur. Et aiunt quidam Varii etiam nomen idcirco eidem inditum à condiscipulis, quod vario semine, de meretrice ut pote, conceptus videretur. A Varia aviâ ejus dictum fuisse Varium magis crediderim. Hujus tam spurca vita fuit, ut meritò incipiat Ausonius per Apostrophem indignationis plenam, Tunc etiam, &c.

2. Antoninorum nomina, &c.] Hic ultimus Antoninorum fuit, quorum, ut Lampridii verbis utar, sanctissimum nomen polluit.

3. Nomina falsa gerens.] Quia neque genere, neque adoptione, neque moribus erat Antoninus. Duo posteriores versus hujus Tetrastichi, cum insequentium Principum Tetrastichis carminibus desiderantur.

A U S O N I I

B U R D I G A L E N S I S

O R D O N O B I L I U M

U R B I U M.

Roma. I.

285 **P** R I M A urbes inter, ¹ Divûm domus, aurea Roma.

I N T E R P R E T A T I O.

Prima inter omnes urbes est Roma splendida, domicilium Deorum.

N O T Æ.

1. Divûm domus.] Ob varias Deorum Ædes totâ urbe, sed maxime ob Capito-
lium, totum Diis refertum.

Constantinopolis & Carthago. II.

286 **C** O nstantinopoli ¹ assurgit Carthago priori,
Non toto cessura gradu : quia tertia dici
Fastidit, non ausa locum sperare secundum,
Qui fuit ambarum. Vetus hanc opulencia præfert,
Hanc ² fortuna recens. ³ Fuit hæc, ⁴ subit ista ; novisque
Excellens meritis, veterem ⁵ præstringit honorem: 5

I N T E R P R E T A T I O.

Carthago cedit Constantinopoli se priori, non omnino tamen loco decessura : quoniam res-
puit appellari tertia, quanquam non audeat sperare secundum gradum, qui fuit utriusque.
Opes antiquæ anteponunt Carthaginem, nova fortuna Constantinopolim. Illa fuit, hæc incipit esse ;
& præstans meritis recentibus, obscurat illius antiquum decus : & cogit Didonem cedere Conf-

N O T Æ.

1. Assurgit.] Honorem defert. Metaphora
ducta ab hominum more, apud quos, qui
inferioris ordinis sunt, præstantioribus
transeuntibus honoris causâ assurgunt.

2. Fortuna recens.] Quod, sedes Impe-
rii Orientis facta, terrarum dominatio-
nem cum Roma divisisset.

3. Fuit hæc.] Carthago Romæ quon-
dam æmula.

4. Subit ista.] Constantinopolis, Con-
stantini magni urbs, Bizantium ante dicta.

5. Præstringit.] Id est delibat, & decerpit.
Quidam legunt præstinguit, quod esset obs-
curat, & extinguit.

D d

Et ¹ Constantino concedere cogit ² Elissam.
 Accusat Carthago Deos jam plena pudoris,
 Nunc quoque si cedat, ³ Romam vix passa priorem.
 Componat vestros fortuna antiqua tumores.
 Ite pares, tandem memores, quod numine divum
 Angustas mutastis opes & nomina : tu quum
⁴ Byzantina Lygos, tu Punica ⁵ Byrsa fuisti.

10

INTERPRETATIO.

Constantino. Carthago queritur de Diis suffusa rubore, si nunc etiam cedat Constantinopoli, cum vix tulerit olim Romam esse se priorem. Pristina vestra fortuna sedet altercationes ortas ex vestra superbia. Incedite pari gradu, recordantes demum, vos olim mutavisse tenues opes & nomina voluntate Deorum: quandoquidem tu Constantinopolis fuisti Lygos Byzantina, tu Carthago fuisti Byrsa Tyria.

NOTÆ.

1. Constantino.] Conditori Constanti-
 nopolis.

2. Elissam.] Didonem fundatricem Car-
 thaginis.

3. Romam vix passa priorem.] Carthago,
 inquit Mela, nunc Pop. Romani colonia, olim
 imperii ejus pertinax emula.

4. Byzantina Lygos.] Plin. l. 4. Nat.
 Hist. cap. 11. Promontorium Chrysoceras, in
 quo oppidum Byzantium libera conditionis,
 antea Lygos dictum.

5. Byrsa fuisti.] Virgil. lib. 1. Æneid.
*Devenere locos ubi nunc ingentia cernes
 Mœnia, surgentemque novæ Carthaginis
 arcem.*

*Mercatique solum, facti de nomine Byr-
 sam,
 Taurino quantum possent circumdare ter-
 go.*

Ubi Servius: *βύρσα* Græce; Latine corri-
 gia dicitur. Donatus Punicâ quoque lin-
 guâ *Bursals* corium esse affirmat.

Antiochia & Alexandria. III.

287

Tertia ¹ Phœbeæ lauri domus ² Antiochia,
 Vellet ³ Alexandri si quarta colonia poni.

INTERPRETATIO.

Antiochia sedes Laurus Apollineæ esset tertia, si colonia Alexandri vellet numerari quarta.

NOTÆ.

1. Phœbeæ lauri domus.] Abundabat sci-
 licet lauro tota Antiochena regio; sed
 celebris in primis Daphne fuit, oppidum
 ab Antiochiâ quinque passuum millibus
 distans, amœnum & ambitiosum Antiochia
 suburbanum, ut appellat Ammianus. Cu-
 jus, ut voluptarii loci, meminere scrip-
 tores permulti. In his Julius Capitolinus
 in M. Antonino Philosopho: Et Verus qui-
 dem, inquit, posteaquam in Syriam venit, in
 deliciis apud Antiochiam & Daphnen vixit, ar-
 misque se gladiatoris, & venatibus exercuit,
 &c. Vulcatius in Avidio Cassio: Nec fe-
 fellit de se judicium habitum. Nam statim &
 ad signa edici jussit, & programma in parieti-
 bus fixit, ut si quis cinctus inveniretur apud
 Daphnen, discinctus rediret. Lucus ibi fuit

ex lauro & cupressu, amœnissimus fon-
 tanis aquis irriguus, ambitus decem mil-
 lia passuum, & in ejus medio fanum
 Apollinis & Dianæ cum asylo, ut testa-
 tur Strabo libro decimo sexto Geogra-
 phiæ.

2. Antiochia.] *Ἀντιόχεια* per æ diph-
 thongum. Unde Antiochia, & Antiochæa.
 Hæc caput erat Syriæ, à Seleuco Nica-
 tore condita, & Antiochi ejus patris no-
 mine Antiochia appellata, ut Seleucia ab
 ipso, Apamea ab ejus uxore Apamâ, & Lao-
 dicea à matris ejus nomine, conditæ om-
 nes ab ipso Seleuco urbes.

3. Alexandri colonia.] Alexandria Æ-
 gypti clarissima urbs, ab Alexandro Mag-
 no condita.

Ambatū¹ locus unus: & has furor ambitionis
² In certamen agit vitiorum. ³ Turbida vulgo
 Utraque, & amentis populi male sana tumultu.
⁴ Hæc Nilo munita quod est, penitusque repostis
 Insinuata locis, fecunda, & tuta superbit.
⁵ Illa quod infidis opponitur æmula Persis.
 Et vos ite pares: ⁶ Macetūque attollite nomen.
 Magnus Alexander te condidit: ⁷ illa ⁸ Seleucum
 Nuncupat. ⁹ Ingenium cuius fuit anchora signum,

INTERPRETATIO.

Idem gradus est utriusque: atque eas furor ambitionis impellit ut contendat vitiis. Ambæ ut plurimum turbulente, & furentes seditione plebis insana. Hæc superba est quia est defensa Nilo, & sita in recessu interiore, abundans frumento, & secunda. Illa quia obijcitur adversaria perfidis Persis. Vos quoque incedite pari gradu: & evehite nomen Macedonum. Alexander Magnus te exstruxit: illa nominat suum conditorem Seleucum. Cujus congenitum signum fuit an-

NOTÆ.

1. Locus unus.] Tertius de quo contendunt, ut Constantinopoleos, & Carthagini fuit secundus.

2. In certamen agit vitiorum.] Interponendum post vocem vitiorum, ut fiat sensus apertus.

3. Turbida vulgo utraque, & amentis populi, &c.] De Antiochenorum contumaciâ, & pravis moribus videndus Herodianus lib. 2. & Julianus in Misopogone, quem librum in eos scripsit. Sic de eo Ammianus lib. 22. Quo circa in eos (Antiochenos) deinceps sapiens, ut obrectatores, & contumaces, volumen composuit inuestivum, quod Antiochense, vel Misopogonem appellavit, probra civitatis infensa mente dinumerans. Extant apud Scriptores Antiochenarum seditionum exempla non pauca; atque, inter ceteras, illius quâ in Theodosium Magnum incensus ille populus, ipsius & Eliæ Flavillæ statuas evertit ac traxit per vicos: apud Theodoretum lib. 5. cap. 19. Sozomenum lib. 7. cap. 23. & Joannem Chrysostomum in Homiliâ ad populum Antioch. De Alexandria vero Hadrianus Imp. in Saturnino Vopisci: Et utinam melius morata esset civitas, digna profecto, quæ pro sui profunditate, totius Ægypti teneat principatum. De Ægyptiis Trebellius in Æmiliano: Et hoc familiare est populo Ægyptiorum, ut velut furiosi ac dementes, de levibus quibusque ad summa reip. pericula perducantur. Sepe illi

ob neglectas salutationes, locum in balneis non concessum, carnem & olera sequestrata, calceamenta servilia, & cetera talia, ad summum reip. periculum seditionibus, ita ut armarentur contra eos exercitus, pervenerunt.

4. Hæc Nilo, &c.] Alexandria ad unum ex Nili ostiis sita.

5. Illa.] Antiochia ubi præsidia vulgo Romani habebant adversus Persarum incursiones.

6. Macetūque.] Id est Macedonum. Macetia Macedonia est. A. Gellius lib. 9. cap. 3. Philippus Amyntæ, terræ Macetie Rex, cuius virtute industriaque Macetæ locupletissimum imperio auclit: gentium nationumque multarum potiri ceperant. Hesychius: Μακετῖα ἢ Μακεδονία.

7. Illa.] Antiochia.

8. Seleucum.] Nicatorum.

9. Ingenium cuius fuit anchora signum.] Mirè illustrat hunc locum & totum hoc epigramma id quod habet Justinus lib. 15. Seleuci & virtus clara, & origo admirabilis fuit. Siquidem mater ejus Laodice, cum nupta esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse, gravidamque factam, munus concubitus annulum à Deo accepisse, in cuius gemma anchora sculpta esset; jussamque id donum filio, quem peperisset dare. Admirabilem fecit hunc visum & annulus, qui postera die ejusdem sculptura in lecto inventus est, & figura an-

(Qualis ¹ inusta solet) generis nota certa, per omnem
Nam sobolis seriem ² nativa cucurrit imago.

INTERPRETATIO.

chora, nota certa stirpis Seleucidarum, qualis esse solet quæ ferro inuritur. Ingenuum enim illud signum propagatum est per totum ordinem posterorum.

NOTÆ.

chora, quæ in femore Seleuci nata cum ipso parvulo fuit. Quamobrem Laodice annulum Seleuco, eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam, edocto de origine sua, dedit. Ubi post mortem Alexandri occupato regno Orientis, urbem condidit; ibique geminæ originis memoriam consecravit. Nam & urbem ex Antiochi patris nomine Antiochiam vocavit, & campos vicinos urbi Apollini dedicavit. Originis ejus argumentum etiam posteris mansit. Siquidem

fili, nepotesque ejus anchoram in femore veluti notam generis naturalem habuere.

1. Inusta.] Pecudibus.

2. Nativa cucurrit imago.] Quod dixit supra Ingenuum signum, anchoræ scilicet. M. Paulus Venetus lib. 1. cap. 14. tradit famam fuisse, Georgianorum reges cum signo Aquilæ supra humerum antiquitus nasci.

Treveri. IV.

Armipotens dudum celebrari Gallia gestit:
¹ Trevericæque urbis solium, ² quæ proxima Rheno,
Pacis ut in mediæ gremio secura quiescit:
Imperii vires quod alit, quod vestit & armat.
Lata per extantum procurrunt mœnia collem.
Largus tranquillo prælabitur amne Mosella,
Longinqua ³ omnigenæ vectans commercia terræ.

INTERPRETATIO.

Gallia potens bello jam diu aet memorari: & thronus urbis trevericæ, quæ quanquam sita prope Rhenum, requiescit tuta velut in sinu mediæ pacis: quoniam nutrit, induit, & armis instruit copias Imperii Romani. Muri ejus ampli extenduntur per longum elitum. Latus Mosella fluit ante illam placido fluente, vehens omnis generis merces remotarum regionum.

NOTÆ.

1. Trevericæque urbis solium.] Ptolomæus & Mela Augustam vocant Trevirorum urbem à nostratibus hodie Treves & Germanis Trier appellatam. Gallix Belgicæ urbs est, Imperatorum non paucorum sedes, ob Germaniæ viciniam, ab iis electa. Unde Ausonius solium Trevericæ urbis dicit. Ad Mosellam sita est. In Vespasiani nummo Col. Aug. Pat. Treviror. vocatur. Vide plura de Treviris infra in Mosella.

2. Quæ proxima Rheno, Pacis ut in mediæ, &c.] Heinsius & Tollius reponunt ex veteri libro: Pacis ut in diæ, &c. Nihil mutandum. Sensus hujus loci planus est. Scilicet; Augustam Trevirorum, quanquam

prope Rhenum & Germanos sita esset, unde bella & incursiones Barbarorum creberrimæ in populi Rom. provincias fiebant, tamen æque securam & quietam esse, ac si in mediæ pacis gremio, hoc est in medio Imperii Romani esset, multis undique protecta provinciis & arcibus Romanis: propterea quod alebat, & armabat copias, quas ibi Romani Imperatores adversus Germanorum incursiones paratas semper habebant.

3. Omnigenæ terræ.] Gallix præsertim & Germaniæ. Vix enim ab Oceano naves adverso Rheno, ob cursus ejus rapiditatem, in Mosellam deduci possint.

Mediolanum. v.

289

ET¹ Mediolani mira omnia, copia rerum,
 Innumeræ cultæque domus, facunda virorum
 Ingenia² & mores læti. Tum duplici muro
 Amplificata³ loci species, populique voluptas
 Circus, & inclusi⁴ moles cuneata theatri:
 Templâ, Palatinæque arces, opulensque Moneta,
 Et⁷ regio Herculei celebris sub honore lavacri,
 Cunctaque marmoreis ornata⁸ peristyla signis,
 Mœniaque in valli formam⁹ circumdata labro.
 Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
 Excellunt: ¹⁰ nec juncta premit vicinia Romæ.

INTERPRETATIO.

Apud Mediolanum quoque omnia sunt admirabilia. Abundantia rerum omnium, domus innumerabiles, & elegantes, ingenia hominum nata ad eloquentiam, & mores hilares. Præterea aucta amplitudo urbis gemino muro, & circus, & ingens theatrum cinctum undique, & distributum in cuneos, oblectamentum populi: delubra, & arces Palatinæ, & dives Moneta, & locus clarus sub nomine balnei Herculei, & omnia peristylia decorata statuis marmoreis, & muri cincti fossâ in modum valli. Quæ omnia tanquam inter se certantia ingenti specie operum eminent: neque propinquitas Romæ vicine ea deprimit.

NOTÆ.

1. Mediolani.] Civitas est Insubrium, hodie Milan, à Gallis Transalpinis olim condita. Qui, ut ait Livius lib. 5. cap. 34. Per Taurinos, saltusque Julæ Alpæ transcendunt: fusiisque acie Thuscis haud procul Ticino flumine, cum, in quo confederant, agrum Insubrium appellari audissent, cognomine Insubribus pago Heduarum: ibi omen sequentes loci condidere urbem: Mediolanum appellarunt. Hujus meminit Strabo lib. 5. meminit & alterius Mediolani in Santonibus libro quarto.

2. Et mores læti.] Sic ex Vossiano codice legit Tollius. Alii habent: antiqui mores. Quod non displicet. Antiqui mores sunt probi & frugi, quales antiquorum.

3. Loci species.] Totum id quod conspicitur, tota amplitudo urbis.

4. Circus.] Ad venationes, & aurigationes.

5. Moles cuneata.] Distributa in cuneos. Cunei in Theatro sunt spatia sedilium inter scalas exituum, quos vomitoria dictos apud Vitruvium reperio, comprehensa.

Quæ quoniam latiora circa summum, coarctantur orchestram versus, cunei dicuntur à figurâ suâ. Hinc excuneare, pro ejicere è theatri sedilibus.

6. Opulensque Moneta.] Templum Monetæ Dæ, & locus ubi Moneta cudebatur. Opulens dixit pro opulentus, ut & in Epihedio patris.

Non opulens, nec egens: parcus sine sordibus egi.

7. Regio Herculei.] Balnea Herculeæ regio Mediolani. Sub tutelâ Herculis fuisse Mediolanum, ex variis inscriptionibus Mediolanensibus observat Scaliger.

8. Peristyla.] Quæ & peristylia. Περυστύλια loca sunt columnis circumdata à στήλη columnæ.

9. Circumdata labro.] Labrum, præter vulgatam labri significationem, cupam significat. At hic nihil aliud est, quam fossa prætenta muro.

10. Nec juncta premit, &c.] Comparatione scilicet operum, magnificentiaque, quæ aliam de plebe urbem obscuraret.

290

¹ **N** Ec Capuam pelago, cultuque, penuque potentem,
 Delictis, opibus, famaue priore filebo;
 Fortuna variante vices, quæ freta secundis,
 Nescivit servare modum. Nunc subdita Romæ,
 Æmula tunc. Fidei memor, an ne infida, Senatum
 Sperneret, an coleret dubitans, ² sperare curules
 Campanis ausa auspiciis, unoque suorum
 Consule: ut imperium divisi attolleret orbis.
 Quinetiam rerum dominam, Latiiue parentem,
 Appetiit bello: ³ ducibus non freta togatis.
 Hannibalis jurata armis; deceptaque ⁴ in hostis
 Servitium demens specie transivit herili.
 Mox ut in occasum vitiis communibus acti
⁵ Corruerunt Pœni luxu, Campania fastu,
 (Heu nunquam stabilem sortita superbia sedem!)

10

15

INTERPRETATIO.

Neque tacebo Capuam quondam valentem navali gloriâ, elegantia, abundantia cibarium, voluptatibus, divitiis & priscâ laude; quæ fato mutante vices, cum fideret prosperis rebus, non potuit servare moderationem. Nunc subiecta Romæ, tunc rivalis ejus. Cum ambigeret servaretne, fidem, an violaret contemneretne senatum, an veneraretur, ausa est sperare sellas curules auspiciis Campanis, & uno ex suis civibus facto Consule: ita ut erigeret apud se Imperium orbis in duas partes scissi. Quin & aggressa est bello urbem dominatricem orbis, & matrem Latii: nixa Imperatoribus non Italis. Adacta sacramento in partes Annibalis; & delusa migravit stulta in servitutem hostis colore dominandi. Dein postquam in ruinam præcipientes viderunt impulsæ pariter vitiis suis Carthaginienses luxu, Campani superbiâ (heu quam fastus num-

NOTÆ.

1. Nec Capuam.] De hujus nomine sic Livius lib. 4. cap. 37. Peregrina res, sed memoria digna traditur eo anno facta. Vulturnum Hetruscorum urbem, quæ nunc Capua est, ab Samnitibus captam. Capuamque ab duce eorum Capye, vel (quod propius vero est) à Campestri agro appellatam.

2. Sperare curules, &c. Unoque suorum Consule.] De hac re Livius lib. 23. cap. 6. Postremo viciis sententiâ plurium, ut iidem legati qui ad consulem Romanum ierant, ad Annibalem mitterentur. Quo priusquam iretur, certumque defectionis consilium esset, Romam legatos missos à Campanis, in quibusdam annalibus invenio, postulantes, ut alter Consul Campanus fieret, si rem Romanam adjuvari vellet. Indignatione orta summoventi à curia iussos esse, missumque lictorem, qui ex urbe educeret eos,

atque eo die manere extra fines Romanos juberet.

3. Ducibus non freta togatis.] Quales erant Itali, sed externis, Pœnis scilicet, & Annibale.

4. In hostis servitium demens, &c.] Hinc Magius cum duceretur in castra Annibalis vinctus, ad circumfusam undique multitudinem vociferabatur apud Livium lib. 23. cap. 10. Habetis eam libertatem Campani, quam petistis, foro medio, luce clara, videntibus vobis, nulli Campanorum secundus, vinctus ad mortem rapior. Quid violentius Capua capta fieret? Ite obviam Annibali, exornate urbem, diemque adventus ejus consecrate, ut hunc triumphum de cive vestro spectetis.

5. Corruerunt Pœni luxu, Campania fastu.] Sic omnino legendum cum Lipsio.

Illa potens, opibusque valens, Roma altera quondam,
 1 Comere quæ paribus potuit fastigia conis,
 Octavum rejecta locum vix penè tuetur.

INTERPRETATIO.

quam habuit firmum situm.) Illa urbs potentiâ & divitiis pollens, quæ olim erat altera Roma, quæ potuit ornare caput pari apice, rejecta in octavum locum, fere illum agrè retinet.

NOTÆ.

1. Comere quæ paribus, &c.] Metaphora à galeis petita, è quarum conis jubæ & magnificæ, pro ducum, qui iis utebantur, dignitate solebant pendere, magis minusve pulcræ

Aquileia. VII.

291

1 Non erat iste locus: 2 merito tamen aucta recentî,
 Nona inter claras 3 Aquileia cieberis urbes,
 4 Itala ad Illyricos objecta colonia montes,
 Mœnibus & portu celeberrima: sed magis illud
 Eminent, extremo quod te sub tempore legit,
 Solveret 5 exacto cui fera piacula lustrò
 6 Maximus, armigeri quondam sub nomine lixæ.

INTERPRETATIO.

Non hic erat tuus locus: nihilominus ô Aquileia illustrata novo merito, vocaberis nona inter urbes inclytas, tu quæ colonia es Latina opposita montibus Illyrici, valdè decantata ob tuos muros & obtuum portum: sed hac re magis excellis, quod Maximus, qui olim fuerat lixa armiger, elegit te in fine vitæ suæ, ubi absoluto quinquennio lueret tardum supplicium suæ tyrannid.

NOTÆ.

1. Non erat iste locus.] Ut nona celebreris.

2. Merito tamen aucta recentî.] Quod in eâ obsessus, captus, atque occisus fuit à Theodosio, Tyrannus Clemens Maximus, Gratiani Imperatoris Ausonii nostri discipuli interfectus.

3. Aquileia.] Urbs, Plinio, in Venetiâ decimâ regione Italiæ, à mari Adriatico duodecim millia passuum distans. Strabo ponit eam extra Venetiam. Clara fuit Ausonii ætate. Annis autem circiter sexaginta post, ab Attila Hunnorum rege immani illo Dei flagello, capta ac deleta est.

4. Itala.] Latina, non autem Romana. Livius lib. 39. cap. 55. Illud agitabant, uti colonia Aquileiam deduceretur. Nec satis constabat, utrum Latinam, an civium Romanorum deduci placeret. Postremo Latinam potius

coloniam deducendam Patres censuerunt. Triumviri (huic deducendæ) creati sunt P. Scipio Nasica, Caius Flaminius, L. Manlius Acidinus. Deducta fuit ad annum ab urbe conditâ quingentesimum & septuagesimum tertium.

5. Exacto cui fera piacula lustrò.] Piacula scilicet occupatæ tyrannidis, & interfecti Gratiani optimi Principis. Hæc autem piacula fera appellat, quia punitum eum statim oportuisset, non autem per quinquennium sceleris sui mercede frui, Imperio scilicet Occidentis, quod occiso Gratiano, & fugato Valentiniano invaserat.

6. Maximus armigeri quondam sub nomine lixæ.] De Maximo in eandem sententiam loquitur Latinus Pacatus Depranius in Panegyrico ad Theodosium: An sustinere te coram, & solum oculorum tuorum farre congestum ille quondam domus tuæ negligentissimus

Felix quæ tanti spectatrix læta triumphî,
Punisti ¹ Ausonio ² Rutupinum marte latronem.

INTERPRETATIO.

nidis. *Fortunata, quæ læta spectatrix tanti triumphî, ulta es prædonem Britannicum Italo bellatore.*

NOTÆ.

vernula mensularumque servilium statarius lixa potuisset? Ambo ex affectione animi. Cæterum Maximus ille vir erat, ut historici ferunt, strenuus, & probus, atque Augusto dignus, nisi contra sacramenti fidem per tyrannidem emerisset.

1. *Ausonio marte.*] Armis Theodosii Romani Imperatoris,

2. *Rutupinum latronem.*] Maximum. De voce *Rutupinum*, vide quæ dixi ad hunc versum carminis 7. Parentalium.

Contentum, tellus quem Rutupina tegit.

Sext. Aurelius Victor in Epitome in vita Gratian. Dum exercitum negligeret (Gratianus) & paucos ex Alanis, quos ingenti auro ad se transtulerat, anteferebat veteri, ac Romano militi, adeoque Barbarorum comitatu, & propè amicitia capitur, ut nonnumquam eodem habitu iter faceret, odia contra se militum excitavit. Hoc tempore cum Maximus apud Britanniam tyrannidem arripuisset, & in Galliam transmississet, ab infensis Gratiano legionibus exceptus Gratianum fugavit, nec mora, extinxit.

Arelas. VIII.

P Ande, ¹ duplex Arelate, tuos blanda hospita portus,
² Gallula Roma Arelas: ³ quam Narbo Martius, ⁴ & quam
Accolit ⁵ Alpinis opulenta Vienna colonis.
Præcipitis ⁶ Rhodani sic intercisa fluentis,

INTERPRETATIO.

O Arelas, gemina urbs, aperi tuos portus comis hospita, Arelas quæ es parva Roma Gallica: quæ habes ab unâ parte Narbonem Martium, ab alterâ Viennam potentem habitatam ab Alpinis populis. Sic interfecta undis Rhodani celerrimè fluentis, ut facias mediam pla-

NOTÆ.

1. *Duplex Arelate.*] Olim quidem duplex, dum duas haberet partes, unam in Orientali Rhodani ripâ Italianam spectante (quæ hodie sola superest;) alteram in alterâ ripâ, in insulâ quam Rhodani ostia efficiunt. Atque hæc sive à Barbaris Gothis destructa, sive ipso temporis lapsu consumpta est: utramque jungebat pons de quo infra.

2. *Gallula Roma Arelas.*] In quâ revera propter Emporii celebritatem, & opportunitatem, Flavius Constantinus, tyrannus ille, qui Honorii & Arcadii tempore Imperator in Britannia fuit renuntiatus, sedem imperii sui postea fixit, sanxitque Constantinam urbem vocari; prætereaque, ut in eâ septem provinciarum conventus agerentur, scilicet Viennensis, utriusque

Narbonensis, utriusque Aquitaniæ, Novempopulaniæ, & Alpium Maritimarum: ut ex Constantini illius constitutione patet, quam Scaliger à Fr. Roaldo acceptam edidit in notis ad Ausonium, atque Imperium illud inde Septimania est appellatum.

3. *Quam Narbo Martius.*] Meridiem versus.

4. *Et quam accolit Vienna.*] A Septentrione.

5. *Alpinis opulenta Vienna colonis.*] Hæc Ailobrogum erat Metropolis Alpinorum populorum, juris quondam Italici. De eâ carm. 4. Parentalium:

— Quaque potentes

Ædues, Alpino quaque Vienna jugo.

6. *Rhodani sic intercisa fluentis.*] Tunc qui-

Ut

Ut mediam facias ¹ navali ponte plateam.
 Per quem Romani commercia fuscipis orbis,
 Nec cohibes : populosque alios, & mœnia ditas :
 Gallia quis fruitur, gremioque Aquitania ² lato.

INTERPRETATIO.

team ponte è navibus facta. Per quem excipis commercium Romani imperii, & transmittis :
 & locupletas alios populos, & alias urbes : quas Gallia, & Aquitania amplo sinu complec-
 titur.

NOTÆ.

dem, ut supra dixi, unde duplex Arelate dicitur supra.

1. Navali ponte.] Hujus pontis meminit Athalaricus Rex in quâdam epistolâ ad Senatum urbis Romæ, cujus hæc verba

refert Scaliger : Arelate est civitas supra undas Rhodani constituta, quæ in orientis prospectum tabulatum pontem per nuncupati fluminis dorsa transmittit.

2. Lato.] alii lato, id est fertili.

Emerita. IX.

293

¹ Clara mihi post has memorabere ² nomen Iberum
 Emerita, ³ æquoreus quam præterlabitur amnis,
 Submittit cui tota suos Hispania fasces.
⁴ Corduba non, non arce potens tibi ⁵ Tarraco certat,

INTERPRETATIO.

O Emerita inclita civitas Hispana celebraberis à me post illas, tu quam fluvius præterfluit in mare usque currens, tu cui universa Hispania defert imperium. Corduba non contendis tecum,

NOTÆ.

1. Clara.] Sic ex veteris lectionis vestigiis, quæ habebat cara, reponit Tollius, quem in interpretatione sequutus sum. Vulgatæ editiones habent jure mihi, &c.

2. Nomen Iberum Emerita.] Civitas fuit in Lusitaniâ, hodie oppidulum Merida dictum, Appellata est Augusta Emerita teste Dione lib. 53. & Isidoro lib. 15. Etymol. propterea quod cum Augustus Cæsar Cantabris, Asturibus, Lusitanisque subactis, veteranos & Emeritos milites in Hispaniâ dimisisset, hanc illi urbem in Lusitaniâ condiderunt, & ab Augusto Augustam, ab Emeritis Emeritam appellarunt. Nomen Iberum est hic nihil aliud quam gens, aut civitas Hispana ; ut infra in Narbone Telesagos, paganica nomina, Volcas sic alio in loco : Ionia populos, & nomen Acheum ; sic passim apud Livium : Nomen Latinum pro gente Latinâ. Iberi, à fluvio

Ibero, dicti sunt Hispani.

3. Æquoreus amnis.] Anas, ad quem sita est Emerita, nunc Guadiana dictus. Appellat hunc æquoreum, quia in mare usque fluit nomine servato. De Emeritâ, & Anâ fluvio, ad quem sita est, Prudentius in Eulaliâ Virgine Martyre :

Nunc locus Emerita est tumulto

Clara colonia Vætoniæ : (nomen hoc erat regionis illius)

Quam memorabilis amnis Ana

Præterit, & viridante rapax

Gurgite mœnia pulchra lavat.

4. Corduba.] Bæticæ Hispaniæ urbs ; Corduba nunc Hispanis, Lucani & utriusque Senecæ patria.

5. Tarraco.] Urbs celeberrima ad mare Mediterraneum, quæ Hispaniæ Tarracensis nomen fecit. Hodie Tarragona, in Catalauniâ.

Quæque sinu pelagi jactat se¹ Bracara dives.

5

I N T E R P R E T A T I O.

neque Tarraco pollens arce suâ, nec Bracara opulenta, quæ superbit propinquo Oceano.

N O T Æ.

1. *Bracara dives.*] Tunc quidem; sed à Gothis Barbaris postea deleta, ostendit tantum fodientibus magnitudinis suæ pristinæ monumenta aliquot, propè urbem *Bragam* hodie dictam, in magnæ illius *Bracaræ* suburbio exstructam in Portugal-lâ. *Augustæ* quoque titulo, sicut & *Emerita* insignita fuit. Cum autem dicit *Ausonius*

eam sinu pelagi se jactare, non sic intelligendum est, quasi ipsa ad mare fuerit, à quo milliaribus non paucis distabat; sed quia ager ejus ad mare usque pertinebat, in cujus littore portum habuerunt. Gentem illam *Appianus* in *Hispanicis* *Βεργίπρις* appellat, qui *Ptolemæo* sunt *Βεργίπρις*.

Athenæ. x.

294

Nunc &¹ terrigenis patribus memoremus Athenas,
² *Pallados* & *Consi* quondam certaminis arcem.

Paciferæ primum cui contigit arbor olivæ.

Attica facundæ cujus mera gloria linguæ.

I N T E R P R E T A T I O.

Jam celebremus Athenas, quarum conditores indigenæ fuerunt, olim arcem contentionis *Minervæ*, & *Neptuni*. In quâ civitate nata est primum arbor oleæ pacificæ. Cui laus elegan-

N O T Æ.

1. *Terrigenis patribus.*] *Mallet* *Turnebus*, *Nunc è terrigenis*. Sed mutare nil opus est. Videtur poëta spectare vetus illud commentum, quo terram *Atticam* hominem primò genuisse fabulati sunt, neque ex adventitiâ passimque collectâ populi colluvie, sed *terrigenas Athenienses* esse, eosque *Autuchtunas* appellari. Vide *Platonem* in *Menexeno*, *Lucianum* in *Philopseude*, *Apulei* in *Metam.* In cujus originis argumentum, patrio more, *Cicadas* in seriem aureas capite gestabant *Athenienses*: quod tangit *Thucyd.* operis initio, *Virgiliusque* in *Ciri*. *Cicadæ* autem quo pacto è terrâ oriantur, præter *Aristot.* indicat *Plato* in *Symposio*. *In terram*, inquit, *spargentes semina, cicadarum instar, concipiebant atque generabant.*

2. *Pallados & Consi*, &c.] *Consus* apud *Romanos* appellatus est *Neptunus*, qui & *Equester* vocatus est, teste *Livio*. A quo dicta *Consualia*, ludi *Circenses*, qui, & *Magni*, & *Romani*. *Consum* autem à consilio dictum innuunt *D. Augustinus*, *D. Cyprianus*, & *Arnobius*, quod ab eo *Romulus* consilium de rapiendis *Sabinis*

accepisset. De hoc Deo *Servius* ad lib. 8. *Æneid.* *Consus* Deus consiliorum, qui idè templum subtecto in *Circo* habet, ut ostendatur teclum debere esse consilium, &c. Idè autem dicato *Consi* simulachro rapuerunt *Sabinas*, ut tegetetur initum de rapto consilium; unde etiam in ejus honorem *Circenses* celebrantur. *Dionysius Halicarnassensis* lib. 2. *Consum*, seu *Neptunum* illum *Arcanorum* Deum distinguere videtur à *Neptuno* *Jovis* fratre terræ quassatore. Vide plura apud *Gyraldum* de *Diis gentium* syntagmate 5. De *Neptuni* autem, & *Palladis*, super nominandis *Athenis*, certamine fabula sic habet. *Conditis Athenis* cum *Neptunus* & *Minerva*, seu *Pallas*, de illarum nomine contenderent, placuit *Diis*, (ait *Servius* ad lib. 1. *Georg.*) ut ejus nomine civitas appellaretur, qui munus melius obtulisset. Tunc *Neptunus*, percussò littore, equum animal bellis aptum produxit: *Minerva* jacta hasta olivam creavit: quæ res est melior comprobata, ut pacis insigne. Itaque *Pallas* quæ *Αθήνη* dicitur, *Athenas* de suo appellavit nomine.

- ¹ Unde per Ioniæ populos & nomen Achæum,
² Versa Graia manus, ³ centum se effudit in urbes.

INTERPRETATIO.

his sermonis Attici tota debetur. Ex quâ turba Græcorum effusa per gentes Ionicas, & populos Achæa, dispersit se in centum civitates.

NOTÆ.

1. Unde per Ioniæ populos & nomen Achæum.] Iones & Achæi, ab Ione & Achæo dicti sunt, quorum pater Xuthus, mater vero una è filiabus Erechthei Athenarum regis. De Ionum & Achæorum coloniis videndi Herodotus, Pausanias in Achæicis, & Strabo lib. 8. sub finem.

2. Versa Graia manus.] Posterior syllaba vocis versa producitur ob sequentem mutam cum liquidâ initio vocis Graia.

3. Centum se effudit in urbes.] Ex his coloniis sunt Ephesus, Miletus, Colophon, Priene, Clazomenæ, &c. in Asia minore.

Catina & Syracusæ. XI.

295

Q Uis ¹ Catinam fileat? quis ² quadruplices Syracusas?
³ Hanc ⁴ ambustorum fratrum pietate celebrem,

INTERPRETATIO.

Quis taceat Catinam? quis taceat Syracusas in quatuor partes divisam urbem? Catinam cla-

NOTÆ.

1. Catinam.] Siciliæ urbem ad mare sitam, non procul ab Ætnæ montis radicibus. Hodie Catanea, Græcis Κατάνη apud Strabonem.

2. Quadruplices Syracusas.] Cicero accusationis in Verrem l. 4. qui est de Signis: Urbem Syracusas maximam esse Græcarum urbium, pulcherrimamque omnium sæpe audistis, &c. Ea tanta est urbs, ut ex quatuor urbibus maximis constare dicatur. Quarum una est ea, quam dixi, insula, quæ duobus portibus cincta, in utriusque portus ostium aditumque projecta est, &c. Altera autem est urbs Syracusis, cui nomen Acradina est, in qua forum maximum, pulcherrimæ porticus, &c. Tertia est urbs, quæ, quod in ea parte Fortune fanum antiquum fuit, Tyche nominata est, &c. Quarta autem est urbs, quæ, quia postrema edificata est, Neapolis nominatur, &c. Πεντάπολις, hoc est, quinque urbium fuisse Syracusas ante Pompeium solus, quod sciam, Strabo affirmat lib. Geogr. 6.

3. Hanc.] Catinam.

4. Ambustorum fratrum.] Amphinomi, & Anapiæ, de quorum facto Strabo lib. 6.

sic scribit: Υπὲρκειται δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἢ Αἰτνῆς, καὶ τῶν περὶ τὰς κρατίστας παρθῶν πλείστον κοινωνεῖ, καὶ γὰρ οἱ ῥύακες εἰς τὴν Κατάνην ἐγγυτάτω καταφέρονται, καὶ τὰ περὶ τὰς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθροῦλῃται τὸν Ἀμφινόμον, καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ ἴσ' ὅτι γένεας ἐπὶ πῶν ὁμῶν ἀγόμενοι διέσωσαν ἐπιφερομένους τὴν κακῆν. Hoc est: Maxime Catanea superimminet mons Ætna, & urbs illa partem eorum potissimum capit, quæ Crateres Ætnæ efficiunt. Nam & ignis qui ex Ætna vomitur fluxu suo proxime in Cataneum agrum devolvitur: & facinus priorum filiorum Amphinomi, & Anapiæ, qui ingruente isto malo parentes suos humeris sublato eripuerunt, isti loca assignatur. De hoc facto certamen Syracusas inter & Catinam esse testatur Solinus. Polyhist. cap. 11. Inter Catinam, inquit, & Syracusas certamen est de illustrium fratrum memoria, quorum nomina sibi diverse partes adoptant. Si Catinenses audiamus, Anapias fuit, & Amphinomus: si quod maluit Syracusæ; Æmamthiam putabimus, & Critonem. Catinensis tamen regio causam dedit facto, in quam se cum incendia Ætnæ protulissent, juvenes duo sublato parentes evexerunt inter flam-

¹ Illam complexam miracula ² fontis & ³ amnis.

⁴ Quà maris Ionii subter vada falsa meantes

Confociant dulces placita sibi sede liquores,

⁵ Incorruptarum miscentes oscula aquarum.

INTERPRETATIO.

ram pietate fratrum semiustulorum, Syracusas verò urbem quæ continet admiranda fontis & fluvii. In quâ illi transeuntes sub undis falsis Ionii Pelagi conjungunt suaves suas aquas in loco sibi dilecto, permiscentes oscula aquarum suarum adhuc sincerarum.

NOTÆ.

mas illesi ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulchri locus nominaretur campus piorum. Horum meminerunt præter Claudianum epigrammate 35. Severum in Ætna, Val. Max. lib. 5. cap. 4. Pausaniam in Phocicis, & Martialem, D. Augustinus lib. 3. de Civit. Dei c. 31. Photius ex Procopio, Apuleius de mundo.

1. *Illam.*] Syracusas.

2. *Fontis.*] Arethusæ, qui fons in Ortygiâ Syracusarum insulâ manat.

3. *Amnis.*] Alphei, Pelleponnesi fluminis, cujus aquas sub Ionio mari in fontem usque Arethusam fluere marinis permixtas fabulati sunt, argumentum rei

afferentes pateram quandam apud Olympiam in Alpheum prolapsam, ad fontem Arethusam fuisse delatam. Tum fontem illum turbidum fieri, quando Olympiæ boves sacrificantur, ut refert Strabo. Quem commentum illud commemorantem, & refellentem, vide lib. 6. De Alphei & Arethusæ amoribus, & Nymphæ hujus in fontem conversione vide Ovid. Metam. lib. 5.

4. *Quà maris.*] Legitur vulgò quàm, sine sensu. Error ex geminatâ prima litterâ vocis *maris* ortus est.

5. *Incorruptarum.*] Salsuginis marinæ expertium.

Tolosa. XII.

296

N On unquam ¹ altricem nostri reticebo Tolosam,
Coctilibus muris quam circuit ² ambitus ingens,
Perque latus pulchro prælabitur amne Garumna:
Innumeris cultam populis, confinia propter

INTERPRETATIO.

Numquam prætermittam Tolosam meam nutricem, quam magnus circuitus mœnium ambit ex lateribus coctis extructorum, & juxta quam Garumna præfluit claro fluente: habitatam

NOTÆ.

1. *Altricem nostri.*] Dum apud Æmilium Magnum Arborium avunculum educaretur, ut ex carmine 3. Parentalium intelligere licet; ubi hæc inter cætera:

*Qui me lactantem, puerum, juvenemque,
virumque*

*Artibus ornasti, quas didicisse juvat.
Te sibi Palladiæ antetulit toga docta To-
losæ, &c.*

2. *Ambitus ingens.*] Et nunc ingens, at tunc ingentior, ut pote quam urbem Ausonius in Epistolâ ad Paulinum quatuorplex appellat, sive quòd ex quinque distinctis regionibus & quasi urbibus constaret, quâ ratione Syracusas supra dixit quadruplices; sive quòd, ut ait infra, quadruplices ex se urbes effudisset Tolosa, quæ cum ipsâ quinque efficerent.

Ninguida ¹ Pyrenes, & pinea ² Cæbennarum, 5
Inter Aquitanas gentes & nomen Iberum.

Quæ modo ³ quadruplices ex se quum effuderit urbes,
Non ulla exhaustæ sentit dispendia plebis:

Quos genuit cunctos gremio complexa colonos.

INTERPRETATIO.

ab innumerabili populo, ob viciniam Pyrenæi montis nive operti, & Cæbennarum pinu constitutarum, positam inter populos Aquitanie, & gentes Hispanas. Quæ cum nuper emisit ex se ipsa quatuor urbes, nullum tamen percipit damnum exhausti populi sui: cum contineat adhuc sinu incolas omnes quos procreavit.

NOTÆ.

1. *Pyrenes.*] Noti montis, Hispaniarum & Galliæ limitis, cujus nomen ab igne qui πῦρ est Græcis deductum tradit Diodorus Siculus lib. 6. propterea quod, igne à pastoribus forte injecto, tota ea regio montana, ubi plurimæ sylvæ sunt, continuis aliquot annis deflagrasset. Alii quidam fabulati sunt sic dictum montem à Pyrene quâdam Bebrycis, regionis illius Regis, filiâ.

2. *Cæbennarum.*] Hodie *les Cévennes* mons est, Cæsari *Gebenna*, si nihil librarii peccaverunt, dictus, Arvernus ab Helviis dividens. *Cemmenus* etiam, Κέμμενοι, Ptolomæo, & Straboni.

3. *Quadruplices, &c.*] Quænam sint il-

læ quatuor Tolosatium coloniæ, ignotum omnibus putat Vinerus. Suspicio ego nihil aliud innuere hic Ausonium nisi ad veterem Tolosam, abundante civium multitudine, adjectas fuisse lapsu temporis regiones quatuor, quæ, urbes veluti distinctæ totidem, sua quoque distincta habuerint nomina, quemadmodum Syracusis usu venisse ex Tullio suprâ ostendimus. Atque hæ quidem sive regiones, sive urbes quatuor cum vetere unam tantum efficiebant, sed quintuplicem, ut appellat eam in Epistolâ ad Paulinum, & quæ, nulla exhaustæ sentiens dispendia plebis, quos genuerat cunctos gremio colonos complectebatur.

Narbo. XIII.

297

N Ec tu ¹ Martie Narbo filebere: nomine cujus
Fusa per immensum quondam ² Provincia regnum,

INTERPRETATIO.

Neque tu taceberis, ô Narbo Martie: cujus nomine appellata Provincia extensa olim per

NOTÆ.

1. *Martie Narbo.*] Vinerus à decima legione cujus milites Narbonem condiderunt, *Martium* appellatum fuisse putat, & eam legionem, nullo tamen auctore, *Martiam* quoque dici potuisse ait. Ego *Martium Narbonem* dictum certè existimo ab altero Consulibus sub quibus Colonia Narbo deducta primum est. Is fuit Q. Martius Rex. Sic enim Velleius Paterculus lib. 1. *Narbo autem Martius in Gallia M. Porcio, Q. Martio Coss. ab hinc annos circiter CLIII. deducta colonia est.* Et Eutropius lib. 4. *Marco Porcio Catone, & Q. Martio Rege*

Consulibus (DCXXX. anno & tertio ab urbe condita) Narbona in Gallia Colonia deducta est. Deduxit Lucius Licinius Crassus Orator adhuc adolescens, ut testatur Cicero l. de Claris Oratoribus. Deducta iterum Colonia Narbonem est Julio Cæsare dictatore. Deduxit Tiberii Cæsaris Pater, teste Suetonio in Tiberio. Ex qua deductione Narbo non tantum *Martius*, appellatus est, sed etiam *Colonia Julia Paterna*, ut puto, à *Julio Cæsare Patre Patriæ*, cujus iussu fuerat deducta.

2. *Provincia.*] Gallia Narbonensis.

E e iij

¹ Obtinuit multos dominandi jure colonos.
 Insinuant qua se ² Sequanis ³ Allobroges oris :
 Excluduntque Italos Alpina cacumina fines :
 Qua Pyrenaicis nivibus dirimuntur Iberi :
 Qua rapitur præceps Rhodanus ⁴ genitore Lemanno ,
 Interiusque premunt Aquitanica rura ⁵ Cebennæ ,
⁶ Usque in Teñtosagos primævo nomine Volcas ,
 Totum Narbo fuit. ⁷ Tu Gallia prima togati
 Nominis attollis Latio Proconsule fasces.
 Quis memoret ⁸ portusque tuos , montesque , lacusque ?
 Quis populos vario discrimine vestis , & oris ?
 Quodque tibi quondam ⁹ Pario de marmore templum

INTERPRETATIO.

regnum ingens , habuit sub ditione suâ multos incolas. Quâ parte Allobroges junguntur regioni Sequanica : & quâ juga Alpium separant regionem Italiam à Gallicâ : & quâ Hispani ab eâdem Galliâ dividuntur Pyreneis montibus nivosis : quâ celer Rhodanus ortus è Lemano lacu , decurrit , & quâ Cebenna mons imminet interiori arvis Aquitanicis , in Teñtosagos usque veteri appellatione Volcas dictos , id omne fuit Gallia Narbonensis. Tu prima Gallica provincia populi Romani fasces erigis sub Proconsule Romano. Quis dicat portus tuos , & montes , & lacus ? Quis dicat gentes tuas diversas inter se vestitu & linguâ ? & delubrum quod habebas olim

NOTÆ.

1. *Obtinuit multos colonos.*] Hi erant , ut mox fines eorum describit Ausonius , qui hodie , Sabaudi , Delphinates , Provinciales , & Linguadochi , seu Occitani , appellantur.

2. *Sequanis.*] Primam , quam hic corripit , syllabam , Lucanus , Martialis , aliique producant.

3. *Allobroges.*] Delphinatûs , & Sabaudia partem hi obtinebant.

4. *Genitore Lemanno.*] Supra Lemanium lacum ex Alpibus ortus Rhodanus , per medium ipsum decurrit Lugdunum. Non igitur oritur genitore Lemano. Aquarum tamen suarum ab ipso partem sumit maximam. Unde ipso genitore fluere dici potest.

5. *Cebenna.*] De his montibus superiori carmine.

6. *Usque in Teñtosagos primævo nomine Volcas.*] Hanc lectionem secutus sum in interpretatione. Alii *Paganaque nomina* , unde alii *Paganica nomina*. Quod probat Tullius , & interpretatur *Paganae gentes* , id est per Pagos divisas. Amplectere quod magis arriserit. *Volca* porro appellati sunt qui re-

gionem illam habitabant quam hodie *Languedoc* apellamus. Fueruntque in duplici differentiâ , *Volca Teñtosages* , seu , ut noster habet , *Teñtosagi* : & *Volca Arecomici* , ut habet Cæsar , vel *Aricomii* *Ἀριόμιοι* ut Ptolemæus. *Teñtosages* , de quibus hinc Ausonius , partes tenebant Gallia Narbonensis ad occidentem maximè spectantes. Et eorum urbes ex Ptolemæo erant Iliberis , Ruscino , Tolosa Colonia , Cessero , Carcaso , Bætiræ , Narbo Colonia. *Volca Arecomici* post hos erant usque ad Rhodanum fluvium. Et eorum urbes mediterraneæ Vindomagus , Nemausus Colonia.

7. *Tu Gallia Prima togati Nominis , &c.*] unde *Provincia* per Antoniniam dicta est. Quod nomen illa ejus pars retinuit , quam hodie *Provence* dicimus. Fuit Proconsularis ut hinc patet.

8. *Portusque tuos.*] Galliam Narbonensem hinc alloquitur , non Narbonem solum. Præcipui hodie portus in eâ sunt Massiliensis , Tullonienensis , & Antipolitanus.

9. *Pario de marmore templum.*] Cui numini sacrum non liquet. Ut Jovi creda-

Tantæ molis erat, quantam non sperneret olim
¹ Tarquinius, ² Catulusque iterum, ³ postremus & ille,
 Aurea qui statuit Capitolî culmina Cæsar?
 Te maris Eoi merces, & Iberica ditant
 Æquora: te classes Libyci Siculique profundi:
 Et quicquid vario per flumina, per freta cursu
 Advehitur, toto tibi navigat orbe ⁴ κατὰ πλῆθος.

INTERPRETATIO.

ex marmore Pario tanta magnitudinis, quantam non respuisset quondam Tarquinius, & rursùm Catulus, ac postremò ille è Cæsaribus, qui fecit fastigiùm Capitolii aureum? Merces maris orientalis, & mare Hispanicum te locupletant: naves quæ secant mare Libyæ & Sicilia, te locupletant: & quodcunque adportatur diversa navigatione per fluvios, & per maria: classes per totum orbem discurrunt tui gratiâ.

NOTÆ.

mus fuisse, inducere videtur comparatio ejus cum templo Capitolini Jovis, quam facit infrâ noster.

1. *Tarquinius.*] Vel Priscus, qui Capitolium inchoavit, vel Superbus qui absolvit.

2. *Catulusque iterum.*] Q. Lutatius Catulus, qui incensum per civilia Syllæ & Marii bella, instaurari cœptum à Syllâ, absolutum tandem dedicavit, Q. Metello, & Q. Hortensio Coss.

3. *Postremus & ille, &c. Cæsar.*] Domi-

tianus Imperator, qui incensum à Vitellio, & iterum sub Tito, cum Vespasianus restituere orsus esset, casu combustum refecit magnificentius elegantiusque quàm antea fuisset. Cujus impensam duodecim millia talentorum excessisse refert Plutarchus.

4. *κατὰ πλῆθος.*] Græcis est teste Budæo in Pandect. *adnavigatio*, portus ad quem applicamus, & *incursus navium*. Hic nihil aliud sociare potest quàm quod in interpretatione exposui.

Burdigala. XIV.

298

Impia jam dudum condemno silentia, quod te,
 O patria, insignem Baccho, fluviiisque, virisque,
 Moribus, ingeniisque hominum, procerumque senatu,
 Non inter primas memorem: ² quasi conscius urbis
 Exiguæ immeritas dubitem contingere laudes.
 Non pudor hinc nobis. Nec enim mihi barbara Rheni

INTERPRETATIO.

Jam diù incuso impium silentium, quod non celebrem te inter principes urbes, ô Patria; qua inclita es vineis, amnibus, virisque, & indole ac moribus incolarum tuorum, & senatus optimatum: perinde ac si sentirem apud me te esse parvam urbem, & metuerem tractare laudes tibi indebitas. Non est hic cur me pudeat. Nam fera ripa Rheni non est mihi patria, ne-

NOTÆ.

1. *O Patria.*] Burdegala, vel Burdigala, urbs in eâ Garumnæ ripâ posita, quæ ad Pyrenæum spectat, Biturigum Vibicorum caput, quos Cuborum Biturigum, (hodie Berry,) coloniam esse, ex Strabone conjicere licet lib. 4. ubi solam Biturigum illorum, quos Ioscos vocat, gentem ait in Aquitanis peregrinam degere,

neque de Aquitanarum esse corpore. Aquitaniam porro Garumnâ, & Pyrenæis montibus definit.

2. *Quasi conscius urbis exigue.*] Exiguam tamen fuisse Aufonii ætate præ illâ quæ nunc est, ex ipsius antiquis mœnibus cognosci ait Vinetus.

Ora, nec ¹ Arctoo domus est glacialis in Hæmo:
 Burdigala est natale solum: clementia cœli
 Mitis ubi, & riguæ larga indulgentia terræ;
 Ver longum, brumæque breves, ² juga frondea subsunt. 10
³ Fervent æquoreos imitata fluenta meatus.
⁴ Quadrua murorum species, sic turribus altis
 Ardua, ut aërias intrent fastigia nubes.
⁵ Distinctas interne vias mirere, domorum
⁶ Dispositum, ⁷ & latas nomen servare plateas. 15
 Tum respondentes directæ in compita portas,
 Per mediumque urbis ⁸ fontani fluminis alveum.

I N T E R P R E T A T I O.

que gelida habitatio mihi est in monte Hæmo Septentrionali. Mea terra natalis est Burdigala: ubi lenis est aëris temperies, & copiosa fertilitas soli irrigui; ver diuturnum, & hyemes curte, colles vestiti arboribus sese attollunt. Flumen æstuat instar cursuum & recursuum maris. Forma mœnium ad quadratam vergit, quæ assurgit turribus, adeò excelsis, ut earum culmina ingrediantur nubes aërias. Admireris vicos interius divisos, ordinem ædium, & platearum latitudinem earum nomini respondentem: deinde mireris portas rectæ objectas compitis, & alveum

N O T Æ.

1. Arctoo in Hæmo.] Hæmus mons est Thraciæ, quem Arctoum vocat, id est Septentrionalem, ab Arcto, id est urſa, Boreali fidere, ad quod vergit Thracia.

2. Juga frondea subsunt.] Id est, supereminent, & supra sunt. Hanc enim vim habet aliquando particula, sub, ut pro super usurpetur. Sic Virg. Eclogâ cui Gallus nomen est:

Quantum vere novo viridis se subjicit al-
 nus:

Id est: sursumjacit & superiacit.

3. Fervent æquoreos, &c.] Quippe Burdigala sita est ad Garumnæ æstuarium, & refluxente Oceano refluit Garumnæ aqua supra Burdigalam passuum millibus plus quinquaginta.

4. Quadrua murorum species.] Non plane quadrata, ut observavit Vinetus ex reliquiis veterum murorum; sed ita ut latera Septentrionale, & Meridionale longiora essent duobus reliquis.

5. Internè.] Scaligero assentior qui internè adverbium hîc esse vult licenter ab Ausonio correptum, sic Epist. 5.

Implicitum quam te nostris internè medullis, &c.

Hoc aliquando à veteribus factitatum docet Gifanius in indice Lucretiano. Si quid hîc mutandum censerem, accederem li-

bens ad Grævii sententiam, qui pro internè legendum suspicatur mirere, & interpungit post vocem vias, ut sit:

Distinctas mirere vias, mirere domorum

6. Dispositum, &c.] Ubi repetitio vocis mirere venustate non caret. Sed nihil necesse mutare, id, quod apud hunc poëtam non uno in loco reperio licenter positum.

7. Et latas nomen servare plateas.] Id est tam latas esse vias Burdigalæ, ut platearum nomen jure mereantur: πλατεία enim Græcis est lata, supple ὁδὸς via.

8. Fontani fluminis alveum.] Hunc alveum designari hîc putat Vinetus, quo aqua ex variis, qui in Occidentali Burdigalensis agri parte sunt, fontibus influit urbem duobus locis, inter Episcopi ædes Castellumque cognomento Fari, ubi Peuga nominatur, & post adversam earumdem Episcopi ædium partem, Diviciæ nomine. Navalis autem, quod tûm in eo alveo fuisse intrâ Burdigalam innuit Ausonius, vestigium nullum super esset ait, sed alterius, quo, ampliata urbe, Burdigalenses usi sunt, in Peugâ, extrâ ipsam Ausonii Burdigalam. Nunc autem, inquit idem Vinetus, nullum navigii genus Burdigalam ingreditur: sed omnibus portus & navale tutissimum amplissimumque est totus Garumna.

Quem

Quem pater Oceanus refluxo quum impleverit æstu,
 1 Adlabi totum spectabis classibus æquor.

Quid memorem Pario contectum marmore fontem 20

2 Euripi fervere freto? quanta umbra profundì!

Quantus in amne tumor! 3 quanto ruit agmine præceps
 Margine contenti bisseña per ostia cursus,

Innumeros populi non unquam exhaustus ad usus!

Hunc cuperes, 4 Rex Mede, tuis contingere castris, 25

5 Flumina consumpto quum defecere meatu:

Hujus fontis aquas peregrinas ferre per urbes,

Unum per cunctas solitus portare 6 Choaspem.

Salve, fons 7 ignote ortu, sacer, alme, perennis,

Vitree, glauce, profunde, sonore, illimis, opace. 30

8 Salve urbis genius, medico potabilis haustu,

INTERPRETATIO.

fluvii à fontibus scatentis, ductum per mediam urbem. Quem cum pater Oceanus compleverit æstu redeunte, videbis naves affluere toto mari.

Quid dicam fontem coopertum marmore Pario astuare instar Euripi? Quanta opacitas ejus ex profunditate! Quantus tumor in fluente! Quanta copia aquarum effluxus ejus fontis margine cohibiti præcipitat per duodecim exitus, numquam exinanitus ad usus innumerabiles populi! O Rex Mede, optares illum dari tuo exercitui, quando fluvii destituerunt eum exhausto fluente: optares portare tecum aquas hujus fontis per urbes exteras, tu qui consueveras ferre tantum aquas fluvii Choaspis per omnes urbes.

Salve ô fons originis incognita, sacrate, alme, perpetuò fluens, pellucide, cœrulee, alie, resonans, luti expers, umbrose. Salve Genius urbis, qui biberis medicinæ causâ, Divona vocatus

NOTÆ.

1. Adlabi totum.] E Virgilio desumptum
 lib. Æneid. 10.

— Donec versas ad littora puppes
 Respiciunt, totumque allabi classibus
 æquor.

2. Euripi fervere freto.] Notus Euripus, fretum Eubœam insulam à Bœotiâ dividens, angustum, ideòque variè æstuans pro variis motibus aquarum & ventorum in Myrto mari, & Pelasgico sinu. Hinc aquæ, fontium fluviorumve per fossas, fistulas, tubos angustè ductæ, Euripi dicuntur. Cic. lib. 2. de legibus: Ductus vero aquarum, quos isti Nilos, & Euripos vocant.

3. Quanto ruit agmine.] Sic etiam Virg. immensum agmen aquarum dixit pro magnâ copiâ.

4. Rex Mede.] Xerxes.

5. Flumina consumpto, &c.] Juven. Sat. 10.

— Credimus altos

Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
 Prandente.

Rem narrat Herodotus in Polymniâ, & fluvium illum, qui exaruit, Xerxe ad eum stativa habente, Chidorum nominat, per Mygdoniam fluentem.

6. Choaspem.] Choaspes Asiæ fluvius est per Susa transiens, cujus aqua tam dulcis erat, ut ex eâ portari sibi in potum Persarum reges, quocumque proficiscerentur, juberent, ut post Herodotum lib. 1. qui inscribitur Clio, affirmant Plin. Solinus, & alii.

7. Ignote ortu.] Quod subterraneo opere à capite usque in urbem ejus aqua duceretur, ut ex canalibus illius effossis vestigiis conjicit Vinetus, sicque videret nemo unde aqua illa conciperetur.

8. Salve urbis Genius.] Ethnico more numen fontis præses alloquitur. Sic Apollonium fontem salutat Claudian. epigram. 3.

¹ DIVONA Celtarum lingua, fons addite Divis.
Non ² Aponus potu, vitrea non luce ³ Nemausus
Purior; ⁴ æquoreo non plenior amne Timavus.

Hic labor extremus celebres collegerit urbes.
Utque caput numeri Roma inclyta, sic capite isto
Burdigala ⁵ ancipiti confirmet vertice sedem.
Hæc patria est: patrias sed Roma supervenit omnes.
Diligo Burdigalam: Romam colo, ⁶ civis in hac sum,
Consul in ambabus. Cunæ hic, ibi sella curulis.

35

40

INTERPRETATIO.

Lingua Gallicâ, fons consecrate inter Deos. Aponus non est te salubrior potu; Nemausus splendore suo vitreo non est te limpidior. Timavus cum suo fluvio in mare currente non est te abundantior aquis.

Hic finis sit prædicationis clararum urbium. Et quemadmodum Illustris Roma fuit initium hujus carminis, ita etiam Burdigala in hac parte collocet firmiter sedem suam dubio fastigio. Hæc est mea patria; verum Roma superat omnes patrias. Amo Burdigalam: veneror Romam. Consul sum in hac, civis in utraq; incunabula mihi sunt Burdigala, Romæ vero sella curulis.

NOTÆ.

1. *Divona Celtarum lingua, fons addite Divis.*] Non Priscâ illâ Celtarum seu Gallo- rum lingua, quâ ante Julii Cæsaris tem- pora utebantur, sed eâ quam posthac à Ro- manis edomiti, cum jugo sensim accepe- runt, quæque diu Romanæ nomen apud nostrates obtinuit; quæ, Ausonii ætate purior multò, in hanc nostram vernacu- lam tandem degeneravit. A Divis ergo Divonam appellatum fontem illum vult. Quod si cum Scaligero malis legere Duiona interpungendum erit post verba hæc Cel- tarum lingua; ut quæ sequuntur fons addite Divis, ad superiora non referantur.

2. *Aponus.*] Fons aquæ calidæ in agro Patavino, potu saluberrimus. De quo lon- gum extat apud Claudianum epigramma 3. in quo hæc habet cum hoc Ausonii loco mirè congruentia:

*Salve Paonia largitor nobilis unde:
Dardanii salve gloria magna soli.
Publica morborum requies, commune
medentum
Auxilium, præsens Numen, inempta
salus. &c.*

3. *Nemausus.*] Fons fuerit ad urbem cognominem Nemausum in Galliâ Nar- bonensi, hodie Nîmes. Fortasse qui nunc fons quidem appellatur, sed teste Vine- to lacus est potius quam fons: fortasse aliquis alius, ut idem suspicatur, qui è proximis collibus in urbem tunc ducere-

tur, sed qui labentibus annis terrâ obru- tus evanuerit è conspectu.

4. *Æquoreo, &c. amne Timavus.*] De hoc Virg. Æneid. 2. ad quem locum res- pexit Ausonius:

*Et fontem superare Timavi,
Unde per ora novem vasto cum murmure
montis
It mare proruptum, & pelago premit
arva sonanti.*

hic tamen hodie vix extare dicitur. Hu- jus & Aponi simul meminit Lucan. lib. 7. *Euganeo, si vera fides memorantibus,
Augur*

*Colle sedens, Aponus terris ubi sumi fer exit,
Atque Antenorei dispergitur unda Timavi.*

5. *Ancipiti vertice.*] Sic intelligendum, quasi, cum primam in numero Romam constituerit, Burdigalam in infimo, ca- put & hæc sortita loci videatur; ut pri- mus locus, ac novissimus capita utrin- que habeantur.

6. *Civis in hac sum, Consul in ambabus.*] Missis quæ Scaliger & Vinetus de muni- cipalibus Magistratibus hîc commemo- rant, Grævii restitutionem amplector am- babus ulnis, & lego: *Consul in hac sum, civis in ambabus.* Civis Burdigalæ natus est Ausonius, Consul Romæ esse non potuit, quin simul civis esset Romanus. Plana omnia sic legenti, quæ aliter malè cohæ- rerent.

LUDUS

SEPTEM

SAPIENTUM.

Ausonius Consul¹ Latino Drepanio Pacato² Proconsuli.

299 ³IGNOSCENDA isthæc, an cognoscenda rearis
 Attento, Drepani, perlege iudicio.
 Æquanimus fiam te iudice: sive legenda,
 Sive tegenda putes carmina, quæ dedimus.
 Nam primum est meruisse tuum, Pacate, favorem: 5
 Proxima defensi cura pudoris erit.
 Possum ego censuram lectoris ferre severi:
 Et possum modica laude placere mihi.
 Novit equus plausæ sonitum cervicis amare:
 Novit & intrepidus verbera lenta pati. 10

INTERPRETATIO.

O Drepani, evolve hac animo attento, ut videas utrum existimes ea egere veniâ, an digna esse quæ legantur. Feram equo animo tuum iudicium: sive censeas versus quos tibi exhibui dignos esse qui legantur, sive qui recondantur. Hoc enim opto præcipuè, ô Pacate, ut dignus sim tuo favore: deinde consulam pudori meo. Ego possum pati ultro notam quam tu lector rigidus ipsis inures: & possum gratulari mihi si me vel tantillum laudes. Equus scit gaudere sono palpati colli: scit etiam fortiter tolerare flagra lenta. Quemadmodum Aristarchus criticus,

NOTÆ.

1. Latino Drepanio.] Is est Pacatus, cuius extat panegyricus Theodosio Augusto Romæ dictus, post interfectum Aquileiæ Maximum tyrannum.

2. Proconsuli.] Sic etiam in Technopægnio habet: *Ausonius Pacato Proconsuli.* Ubinam autem, & quando Proconsul fuerit Pacatus, alibi non legitur. Certè æ-

qualis fuit Ausonii, & Gallus etiam patriâ.

3. Ignoscenda, an cognoscenda.] Paronomasia: ut in hoc Terentii *Heautontim.*

Et cognoscendi, & ignoscendi dabitur peccati locus.

Et hîc infra: sive legenda, sive tegenda putes carmina.

Mæonio qualem cultum quæsit Homero
 Cenfor¹ Aristarchus, norma² Zenodoti.
³Pone⁴ obelos igitur spuriorum stigmata vatum.
⁵Palmas, non culpas esse putabo meas:
 Et correctæ magis, quam condemnata vocabo,
 Apponet⁶ docti quæ mihi lima viri.
 Interea arbitrii subiturus pondera tanti,
 Optabo, ut placeam: ⁷sin minus, ut taceam.

15

INTERPRETATIO.

¶ *regula Zenodoti exornavit Homerum Mæonium, sic me exornato. Confige ergo mea carmina lineolis quæ sunt notæ quæ inuruntur carminibus malorum poetarum. Existimabo illas esse meas palmas, non autem signa meorum erratorum: ¶ appellabo emendata potius, quam damnata illa ex meis quibus censura tua, o vir docte, notam appinget. Interim ego cum sim subiturus iudicium tanti momenti, cupiam tibi probari: sin autem minus, silere.*

NOTÆ.

1. *Aristarchus.*] Grammaticus Samothrax, cujus iudicium tanti fuit apud veteres ponderis, ut, nisi quem probasset, Homeri versum esse non crederent. Docuit Alexandriæ inter cæteros filium Ptolemæi Philometoris.

2. *Zenodoti.*] Ephesii poetæ, & Grammatici, qui, teste Suidâ, Philetæ discipulus, Ptolemæi primi ætate floruit, primusque Homeri scripta recognovit; præfuit Bibliothecis Alexandriæ, & Ptolemæi primi filios docuit.

3. *Pone.*] In meis versibus.

4. *Obelos.*] ὀβελός Veru Græcis, & virgula quædam jacens instar veru, significans expungendam esse dictionem cui adposita est. Quo sensu hic accipitur, ut declarat quod sequitur: *spuriorum stigmata*

vatum. Στίγματα signa, & notæ, ut malis servis, qui inde *stigmatizati*, sic etiam malorum poetarum versibus imprimi atque inuri solitæ.

5. *Palmas, non culpas.*] Palmarium scilicet ducam à te emendari.

6. *Docti lima viri.*] Tu, o Drepani, reprehende, qui vir doctus es. Lima pro censurâ, metaphora à fabris qui opera sua, superflua demendo, limâ perpoliunt.

7. *Sin minus ut taceam.*] Paronomasiam affectavit in his vocibus *placeam, taceam*. Unde vulgatam hanc lectionem nolim mutare. Quanquam ex veteri libro reponat Tollius *lateam*: quidquid enim afferat ad confirmandam lectionem suam certè *taceam* idem hic sonat, ac illud quod oggerit *lateam*, ut patebit attendenti.

Prologus.

300

Septem Sapientes, nomen quibus istud dedit
 Superior¹ ætas, nec secuta sustulit,

INTERPRETATIO.

Septem Sapientes, quibus prisca tempora tribuerunt hoc nomen, & posteriora non ademerunt;

NOTÆ.

1. *In orchestram.*] In theatrum, synecdoche: *orchestra* pars theatri apud Græcos, in quâ saltabant mimi. In eâ apud Ro-

manos locus erat præcipuis Senatorum, & legatis exterarum gentium ut ex Vitruvio patet.

Hodie in orchestram ¹ palliati prodeunt.
 Quid erubescis tu togate ² Romule,
 Scenam quod introibunt tam clari viri?
³ Nobis pudendum hoc, non & Atticis quoque:
 Quibus theatrum curiæ præbet vicem.
 Nostris negotiis sua loca sortito data:
⁴ Campus comitiis, ut ⁵ Conscriptis curia:
⁶ Forum, atque ⁷ Rostra separatis civium.
 Una est Athenis, atque in omni Græcia,
 Ad consulendum publici ⁸ sedes loci:
 Quam in ⁹ urbe nostra ¹⁰ fero luxus condidit.
¹¹ Ædilis olim ¹² scenam tabulatam dabat

I N T E R P R E T A T I O.

hodie prodeunt in scenam amici palliis. Quare pudet te, ô Romane togate, quod viri tam incliti ingredientur pulpitu? Hoc turpe est nobis, sed non similiter Atticis: quibus theatrum pro curiâ est. Nostris rebus sua quibusque loca destinata sunt: Campus Martius destinatus est comitiis habendis, quemadmodum curia Senatoribus, forum & rostra privatis civium negotiis. Unicus est locus Athenis, & per universam Græciam, destinatus publicis deliberationibus, Theatrum: quod luxus tarde extruxit in nostrâ urbe. Quondam Ædilis exhibebat theatrum è tabu-

N O T Æ.

1. Palliati.] Habitu Philosophico, & Græco, cum toga esset Romanorum. Hinc Palliate fabulæ Græcæ, & Togate Latinæ ut videre est ex satira 1. Juvenalis.

2. Romule.] Romane quivis. Sic Catullus de Cæsare:

Cinade Romule, hæc tu videbis & feres?

3. Nobis pudendum hoc, &c.] Nobis Romanis, apud quos infames erant qui in scenam prodibant, non item apud Græcos. Facit huc apprimè locus Cornelii Nepotis Præfatione in vitas excellentium Imperatorum: *Magnis in laudibus in tota fuit Græcia, victorem Olympiæ citari. In scenam verò prodire, & populo esse spectaculo, nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini. Quæ omnia apud nos partim infamia, partim humilia, atque ab honestate remota ponuntur.* Perperam ergò sollicitata est à Scaligero loci hujus lectio, qui reponebat:

Nobis pudendum est hoc, & Atticis quoque.

4. Campus.] Martius ubi comitia creandis Magistratibus celebrabantur.

5. Conscriptis.] Patribus.

6. Forum.] Dirimendis privatorum controversiis.

7. Rostra.] Orationibus habendis, &

rogationibus ad plebem ferendis. Quod Magistratibus tantum sive Senatoriis, sive Plebeiis licebat, ut patet ex Cic. orat. pro lege Maniliâ.

8. Sedes loci.] Theatrum scilicet.

9. In urbe nostra.] Romæ.

10. Sero.] Scilicet anno demum ab urbe conditâ quingentesimo nonagesimo nono inchoatum fuit primum in urbe theatrum à M. Val. Messala, & C. Cassio Longino Censoribus, & mox auctore Pub. Scip. Nasica prioris anni Consule, tanquam fracturum animos & mores labefacturum, destructum est, & omnis ejus apparatus hastæ subjectus vœniit, teste Val. Maximo lib. 2. cap. 4. & Floro in epitome lib. 48. Titi Livii.

11. Ædilis.] Cujus erat ludos populo dare. Plautus Pænulo

Ludis pompam dare velle Ædilibus.

12. Scenam tabulatam.] Ex tabulis ligneis compactam. Servius ad lib. 3. Georgic. vers. 24. *Apud majores theatri gradus tantum fuerunt. Nam scena de lignis tantum ad tempus fiebat. Unde hodieque permansit consuetudo ut componantur pegmata à ludorum theatralium editoribus.*

¹ Subito excitatam nulla mole saxea.

15

² Muræna sic, & Gallius: nota eloquar.

Postquam potentes, nec verentes sumptuum,

Nomen perenne crediderunt, si semel

Constructa moles saxeo fundamine

In omne tempus conderet ludis locum:

20

³ Cuneata crevit hæc theatri immanitas.

⁴ Pompeius hanc, & Balbus, & Cæsar dedit

Octavianus, concertantes sumptibus.

Sed ego quid istæc? Non hac causa huc prodii,

25

Ut expedirem quis theatra, quis forum,

Quis condidisset privas partes mœnium:

Sed ut ⁶ verendos, Diisque laudatos viros

⁷ Prægrederer, ac referrem quid vellent sibi.

INTERPRETATIO.

lis ligneis structum ex tempore absque ullâ mole lapideâ. Sic fecerunt Muræna, & Gallius. Dicam nota vobis. Postea quam homines opulenti, nec timentes impensas, existimaverunt aternam sibi famam fore, si grande ædificium semel à se extructum fundamento lapideo præberet perpetuam sedem spectaculis; excrevit hæc vasta moles theatri distincta in cuneos. Hujusmodi extruxerunt Pompeius, & Balbus, & Octavianus Cæsar, certantes invicem impensis. At quare ego hæc narro? Non eam ob rem huc veni, ut explicarem quis ædificasset Theatra, quis forum, quis singulas partes murorum: sed ut præcederem viros venerandos & probatos Diis, & exponere

NOTÆ.

1. *Subito excitatam.*] Tumultuariam, non perpetuam. Idque ex Scito Scipionis Nasicæ. Hinc Tertull. in apologiâ: Ubi sunt leges quæ theatra stuprandis moribus orientia statim destruebant?

2. *Muræna sic & Gallius.*] Id est scenam tabulatam dederunt. Ludorum Murænae in Præturâ meminerunt Cicero oratione pro Muræna & Plin. lib. 33. Lucius Muræna, & Caius princeps in Circo pægma duxit, in quo fuerit argenti pondo CXXIV. Ædilitatis, & ludorum Q. Gallii meminit Asconius Pedianus commentariis in Cic. orat. in Antonium & in Catilin.

3. *Cuneata.*] Hinc excuneare, theatro ejicere. Vide Vitru. & Bulengerum de theatro.

4. *Pompeius hanc.*] Tacit. lib. 14. Quippe erant qui Cn. Pompeium incusatum à senioribus ferrent, quod mansuram theatri sedem posuisset. Nam antea subitariis gradibus, & scena in tempus structa edi solitos, &c. Post Pompeium Corn. Balbus, & deinde Au-

gustus Cæsar, theatra Romæ extruxerunt magnifica, testibus Dione libb. 39. & 54. Plutarcho, Val. Maximo, & aliis.

5. *Privas partes.*] Ita Scaliger ex vet. membran. Vulgatæ editiones primas habent. Quod si retineas cum Vineto primas partes mœnium, intellige murorum fundamenta, vel etiam prima mœnia urbis. Quod satis appositum ad hunc locum, ubi de primis theatrorum & aliorum operum publicorum conditoribus agitur: quod si mavis legere privas, intellige singulas: quod etiam sensu commodo non caret; cum urbis, adjunctis subinde variis regionibus, paulatim amplificatæ, mœnia à variis hominibus prolata, varios habeant partium diversarum conditores.

6. *Verendos, Diisque laudatos viros.*] Septem Sapientes Græcis celebratos, de quibus mox.

7. *Prægrederer ac referrem*] Sic restituit Tollius, sensu plano ac perspicuo. Cujus ideo conjecturam amplector libens.

¹ Pronunciare suas solent sententias

² Quas quisque providentium anteverterit.

Scitis profecto quæ sint : sed si memoria

Rebus vetustis ³ cludit : veniet ⁴ Ludius

Edisserator harum, quas teneo minus.

I N T E R P R E T A T I O.

rem quid dicturi essent. Solent pronunciare suas sententias, quas unusquisque prospiciens primus occupaverit. Novistis certè quanam illæ sint : verum si memoria claudicat in rebus tam antiquis ; prodibit histrio expositurus illas, quarum non tam benè memini.

N O T Æ.

1. Pronunciare suas, &c.] D. Augustinus lib. 8. de civit. Dei cap. 2. Thales Milesius unus illorum septem, qui appellati sunt Sapientes. Sed illi sex vitæ genere distinguebantur, & quibusdam præceptis ad bene vivendum accommodatis. Iste autem Thales, &c.

2. Quas quisque providentium.] Id est, quas unusquisque ipsorum, qui providebant, sive quas quisque eorum prospiciens, occupaverit proferre, seu primus protulerit.

3. Cludit.] Sive (ut aliqui, & quod idem est) claudit hinc vetustè positum pro claudicat ut observant Scaliger & Vine-

tus.

4. Ludius.] Histrio. A Lydis dictos Ludios, cum ex Timæo Siculo, aliisque discimus, tum ex Tertulliano lib. de spectaculis cap. 5. Ludorum, inquit, origo sic traditur. Lydos ex Asia transvenas in Hetruria confedissee, ut Timæus refert, duce Tyrrheno, qui fratri suo cesserat regni contentione. Igitur in Hetruria inter ceteros ritus superstitionum suarum spectacula quoque religionis nomine instituant. Inde Romani arcessitos artifices mutuantur, tempus, enuntiationem, ut Ludii à Lydis vocarentur. Apud Hesychium Λυδίῃν, Χορεύειν, ἀπὸ τῶν Λυδῶν.

Ludius.

301

Delphis Solonem ¹ scripse fama est Atticum, ² Γινῶθι σεαυτὸν, quod Latinum est, Nosce te.

³ Multi hoc Laconis esse Chilonis putant.

Spartane Chilon sit tuum, nec ne ambigunt,

Quod introfertur, ⁴ ὅρα τέλος μακρῆ βίᾳ,

I N T E R P R E T A T I O.

Ferunt Solonem Atheniensem scripsisse Delphis, Γινῶθι σεαυτὸν, quod Latine significat, cognosce teipsum. Multi existimant id esse dictum Chilonis Spartani. O Chilon Lacedæmonie dubitantes an tuum sit, vel non, quod per vulgatum est inter nos ; ὅρα τέλος μακρῆ βίᾳ, quo dicto præci-

N O T Æ.

1. Scripse.] Syncope pro scripsisse. Sic infra dixi pro dixisse.

2. Γινῶθι σεαυτὸν.] Sententiam hanc non Soloni Laërtius sed Thaleti tribuit, eandemque Phæmonox tribuisse Antisthenem in successionibus, & sibi ipsi Chilonem usurpassè idem Laërtius auctor est in Thaletis vitâ. Soloni autem aliam huius loco tribuit, nempe μηδὲν ἄγαν nihil nimis. Quod & ipsum Chiloni à quibusdam

adscriptum fuisse idem monet in Thalete.

3. Multi hoc Laconis, &c.] In his Plinius lib. 7. hist. natur.

4. ὅρα τέλος, &c.] Aliam ei gnomen seu sententiam tribuit Laërtius. Eam scilicet, quam infra noster tribuit Thaleti Milesio, quamque idè Doricâ dialecto exprimit Laërtius, ut ab ore Laconis profectam, ἐγὼ πᾶσι δ' ἄρα.

Finem intueri longæ vitæ quo jubes.

¹ Multi hoc Solonem dixit Cræso existimant.

Et Pittacum dixisse fama est Lesbium,

² Γίγνωσκε καιρόν. Tempus ut noris, jubet.

Sed καιρός iste, tempestivum tempus est.

10

Bias Prieneus dixit, οἱ πλείστοι κακοί :

Quod est Latinum, Plures homines sunt mali :

³ Sed imperitos scito, quos dixit malos.

Μελέτη τὸ πᾶν, Periandri est Corinthii :

Esse ⁴ meditationem totum qui putat.

15

⁵ Ἀριστον μέτρον esse dixit ⁶ Lindius

Cleobulus; hoc est, Optimus cunctis modus.

⁷ Thales, ἐγγύα πάρεσσι ἀτὴ protulit.

Spondere qui nos, noxa quod ⁸ præfest, vetat.

INTERPRETATIO.

pis ut respiciamus exitum longe vitæ. Multi arbitrantur Solonem hoc dixisse Cræso. Ferunt quoque Pittacum Lesbium dixisse, Γίγνωσκε καιρόν. Quo dicto præcipit ut cognoscas tempus; sed tempus illud significat occasionem opportunam. Bias Prieneus dixit οἱ πλείστοι κακοί : quod Latine vertitur Plerique homines mali sunt. At noveris illos quos appellavit malos, esse ignaros. Hæc sententia μελέτη τὸ πᾶν est Periandri Corinthii : qui censet præmeditationem totum esse. Cleobulus Lindius dixit Ἀριστον μέτρον esse, id est, Optimam esse moderationem in omnibus. Thales pronuntiavit ἐγγύα, πάρεσσι δ' ἀτὴ. Qui hoc dicto prohibet, ne pro aliis sponsores simus, quia

NOTÆ.

1. Multi hoc Solonem, &c.] Inter hos Aristoteles lib. 1. Ethicorum ad Nicomachum. Herodotus lib. 1. ait Cræsum in pyrâ positum, recordatum fuisse ejus quod à Solone sibi dictum fuerat, μηδέν αἰεὶ κατὰ ζῶντων ὀλβιον, Ex viventibus beatum esse neminem. Quod Ovidius planius de Cadmo 3. Metamorph.

— Scilicet ultima semper

Expectanda dies homini est, dicique beatus.

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Vide infra carmen Solonis, ubi fusè narratur Cræsi historia.

2. Γίγνωσκε καιρόν.] Apud Laërtium Καιρόν γινώσκει quod idem est.

3. Sed imperitos scito quos dixit malos.] Non hanc interpretationem, ex Laërtii verbis elicias. Sic enim ille in Biante : Ἐλέγεται τὸν βίον οὕτω μετρεῖν ὥς καὶ πολὺν, καὶ ὀλίγον χρόνον βιωσόμενος, καὶ φιλεῖν ὥς μισήσαντας, τὸς γὰρ πλείους εἶναι κακούς. Dicebat vitæ tempus ita metien-

dum, quasi & diu & parum victuri simus : ita amandum, quasi odio simus habituri : malos enim esse plurimos.

4. Meditationem.] Vertere etiam possis μελέτῃ, exercitationem, & industriam.

5. Ἀριστον μέτρον.] Hujus sententiæ non meminit Laërtius in vitâ Cleobuli. Nisi sensum ejus elicere ex hac velimus, quam memorat ab eo prolata; εὐτυχῶν μὴ ἰδεῖν ὑπερήφανος : ἀπρήστους μὴ λαπεινῆ. Dum secunda fortuna arridet, superbire noli : adversa perstrepente nolī frangi : quâ sententiâ suadet in prosperis adversisque moderationem.

6. Lindius.] Laërtio etiam Λίνδιος, qui tamen refert Durim Cleobulo patriam Cariam assignare.

7. Thales ἐγγύα, &c.] Hanc sententiam (ut jam dixi) Chiloni Laconi tribuit Laërtius, & scribit ἐγγύα πάρεσσι δ' ἀτὴ, ubi πάρεσσι pro πάρεσι, & ἀτὴ Dorice pro ἀτῇ.

8. Præfest.] Præst' est id est præsto est Vinetus legit, Scaliger præ est ut præ sit à

Hoc

Hoc nos monere, ¹ fœneratis non placet.

20

Dixi ; recedam : legifer venit Solon.

INTERPRETATIO.

damnum præsto est. Non placet fœnore obstrictis, quod id monitum demus. Dixi ; abibo : Solon legislator prodit.

NOTÆ.

præsto & firmam conjecturam suam ex Festo in voce Præs. Præs (inquit Festus, seu Paulus Diac.) est is qui populo se obligat, interrogatusque à Magistratu si præs sit, ille respondet præs, hoc est (inquit Scaliger) præsto. Vossius in Etymolog. ad vocem Præs legit in hoc loco unâ voce Præs est, & interpretatur præsens est, veteribus usitatum ait præs esse pro præsentem esse.

1. Fœneratis.] Gronovius fœnerantibus

contrametri legem. Nihil necesse est mutare. Non placet fœneratis id est obstrictis fœnore, quod moneat Ludius spectatores ne spondeant pro aliis ; quia si credant Ludio, futurum est, ut fœneratore fœnus & sortem repetente, nec amicorum quoquam ad impetrandam eis diculam spondere pro ipsis volente, bona eorum distraherentur, aut ipsi conjiciantur in vincula.

Solon.

302

¹ DE more Græco prodeò in scenam Solon,
Septem Sapientum ² fama cui palmam dedit.

Sed fama non est judicii severitas.

Neque me esse ³ primum horum nec imum existimo :

Æqualitas quod ⁴ ordinem nescit pati.

Recte olim ineptum Delphicus ⁵ jussit Deus

Quærentem, quisnam primus Sapientum foret,

Ut ⁶ in orbe tereti nomina eorum incideret ;

INTERPRETATIO.

Ego Solon progredior in theatrum juxta consuetudinem Græcorum, ego, inquam, cui fama detulit principem locum inter sapientes. Verùm fama non proficiscitur ex accurato judicio. Ego censeo me neque esse primum eorum, neque postremum : quia æqualitas non potest ferre ordinem. Benè quondam Apollo apud Delphos, cum quidam stolidus interrogaret quis sapientum esset primus, imperavit ei ut insculperet illorum nomen in globo rotundo, ut nemo eorum esset

NOTÆ.

1. De more Græco.] Vide supra Prologum, & quæ ad hunc versum adnotavimus :

Nobis pudendum hoc, non & Atticis quoque

2. Fama cui palmam dedit.] In hoc certè sapientior cæteris fuit, quod (ut testatur Callimachus in Iambis, referente in Thaleris vitâ Laërtio) tripodem oraculo Delphico huic destinatum, qui sapientiâ cæteros anteiret, & ad se à cæteris sapientibus per gyrum delatum, non ad alium mortalem remiserit, sed Delphos

ad Apollinem, cum Deum sapientiâ præstantissimum esse affirmaret.

3. Primum horum nec imum.] Vulgò legitur : Primum vestrum aut imum. Sed Tollii lectionem sequutus sum, ut pote quæ sola videatur esse genuina ; nec enim Sapientes, verùm spectatores alloquitur Solon.

4. Ordinem.] Prioris & posterioris.

5. Jussit Deus.] Sic Scaliger pro *luse* quod erat in vulgatis.

6. In orbe tereti.] In quo videlicet nihil est primum, nihil postremum.

G g

Ne primus esset, ne vel imus quispiam.

Eorum è medio prodeò gyro Solon :

10

Ut ¹ quod dixisse Cræso regi existimor ,

Id omnis hominum secta sibi dictum putet.

Græce coactum : ὅρα τέλος μακρῆ βίῃ :

Quod longius sit , si Latine edisseras :

² S P E C T A R E vitæ jubeo cunctos terminum.

15

Proinde miseros, aut beatos dicere

Evita : quod sunt semper ancipiti statu.

Id adeo sic est. Si queam, paucis loquar.

Rex , an Tyrannus , Lydiæ Cræsus fuit

³ His in beatis , dives insanum in modum ,

20

⁴ Lateribus aureis templa qui ⁵ divis dabat.

Is me evocavit. Venio dicto obediens ,

Meliore ut uti rege possint Lydii.

Rogat, beatum prodam , si quem noverim.

INTERPRETATIO.

primus vel postremus. Ego Solon progredior è medio eorum circulo : ut omne genus hominum existimet sibi dictum fuisse id , quod credor dixisse Regi Cræso. Græcè expressum brevius est , nempe ὅρα τέλος μακρῆ βίῃ : quod erit proluxius , si exponas Latine : scilicet præcipio omnibus ut respiciant finem vitæ. Ideoque cave ne appellas homines infelices aut felices : quia semper sunt in statu dubio. Hoc porrò sic habet. Breviter expediam , si possim.

Cræsus fuit Rex , sive Tyrannus Lydiæ , unus ex illis quos vulgus fortunatos putat , adeò opulentus ut ex opibus insaniret , qui Diis fana instruebat lateribus aureis. Ille accersivit me ad se. Accedo parens jussis ejus , eo animo ut Lydii habeant regem meis consiliis redditum meliorem. Petit à me ut si cognoscam aliquem felicem , eum nominem. Nomino ei Tela-

NOTÆ.

1. Quod dixisse Cræso regi existimor.] Vide notata à nobis suprâ ad hunc versum Lydii :

Multi hoc Solonem dixisse Cræso existimant.

2. Spectare vitæ , &c. terminum.] Priusquam de felicitate cujusquam pronuntient.

3. His in beatis.] Cujusmodi fortunatos vulgò putant , scilicet divites.

4. Lateribus aureis.] Vel intellige parva templa , seu templorum effigies ex laterculis aureis expressas : vel , dabat interpretare donabat , ut sit sensus à nobis in interpretatione expressus. Qui , quàm benè cum re congruat , collige ex his Herodoti lib. 1. Ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσιῆς ἐγένετο , καὶ χάμεν χρυσὸν ἀπλεῖον , ἡμιπλήθια ἐξ αὐτῆς ἐξήλαυνε , ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα , παύων ἐξ ἀπάλαισα , ἐπὶ δὲ τὰ βραχυτέρα ,

τεκπαύαισα ὅψι δὲ , παλαιαῖα ἀελθόν δὲ ἐπτακτὶ δέκα , καὶ ἑκατὸν καὶ τετάρων , ἀπὸ θύης χρυσὸν πένταρα , τρία ἡμιπλήθια ἑκάστω ἐλκοντα τὰ δὲ ἄλλα , ἡμιπλήθια , λευκῶ χρυσῷ σταθμὸν διπλάνα , &c. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς , &c. Cum sacrificio finem imposuisset , magnam auri vim liquefecit , & ex ea dimidiatos lateres conflavit , longiores quidem sex palmorum , breviores autem trium , crassitudine palmari , numero centum decem , & septem : quorum quatuor erant auri excelsi , singuli pondo duorum & dimidii talenti : ceteri vero auri albi pondo binum talentorum &c. Hæc Cræsus ubi perfecit Delphos misit , &c.

5. Divis.] Apollini Delphico , ut ex suprâ allato Herodoti loco patet , & Luciano in Charonte sive Contemplantibus.

¹ Telana dico civem non ignobilem.

25

Pro patria pugnans iste ² vitam objecerat.

Despexit. Alium quærit. Inveni ³ Aglaum ,

⁴ Fines qui agelli proprii nunquam exceſſerat.

At ille ridens : Quo dein me ponis loco ,

Beatus orbe toto qui ſolus vocor ?

30

Spectandum dico terminum vitæ prius :

Tum judicandum , ſi manet felicitas.

Dictum moleſte Cræſus accepit. At ego

Relinquo regem. Bellum ille in Perſas parat.

Profectus , victus , vinctus , regi deditus.

35

* * * *

⁵ At ille captus , funeris ipſe inſtar ſui.

* * * *

⁶ Quin flamma totum ſe per ambitum dabat ,

Volvens in altum fumidos æſtu globos.

40

I N T E R P R E T A T I O.

nem civem non obſcurum. Hic pugnans pro patriâ profuderat animam. Aſpernatus eſt Cræſus quod dicebam. Rogat proferam alium. Occurrit animo Aglaus : qui nunquam egreſſus erat limites parvi ſui fundi. Ille verò ridens rogat , quo deinde ordine collocas me qui ſolus per univerſum orbem appellor felix ? Reſpondeo videndum prius eſſe finem vitæ ipſius : deinde iudicium de hac re ferendum , ſi beatus eſſe perſtiterit. Cræſus egrè tulit hoc meum reſponſum. Ego verò diſcedo à rege. Hic molitur bellum adverſus Perſas. init. Victus eſt. Ligatus traditus Regi * *

* * * * * Quin flamma jam circumbat ipſum undique , glome-

N O T Æ.

1. *Telana dico.*] Τέλλων Tellum Herodotus , Plutarchus & Laërtius , non Telana appellant , & poſt illum non Aglaum , ſed Cleobin , & Bitonem felices à Solone dictos memorant , quibus primas Lucianus in felicitate à Solone tributas ait in Charonte , ſecundas Tello Athenienſi.

2. *Vitam objecerat.*] Placet admodum Grævii conjectura *abiecerat* reponentis , id eſt *projecerat* , *profuderat* ut in interpretatione expoſui. Sic 6. Æneid.

— *Lucemque perofi*

Projecere animas.

3. *Aglaum*] Hunc Plinius , Val. Maximus , & Solinus beatum , non à Solone , ſed ab oraculo Apollinis iudicatum aiunt , idque non Cræſo , ſed Gyge ſciſcitantē.

4. *Fines agelli , &c.*] Val. Maximus lib. 7. cap. 1. quod eſt de felicitate : *Cum Gyges , regno Lydiæ armis & divitiis abundantiffimo inflatus , Apollinem Pythium ſciſcitantē*

tum veniſſet , an aliquis mortalium ſe eſſet felicior : Deus ex abdito ſacrarii ſpecu voce miſſa , Aglaum Sophidium ei pratulit. Is erat Arcadum pauperrimus : ſed etate jam ſenior , terminos agelli ſui nunquam exceſſerat , parvuli ruris fructibus contentus. Claudianus epigram. 6. quod eſt de Sene Veronenſi :

Felix qui propriis ævum tranſegit in arvis ;

Ipsa domus puerum quem videt , ipſa ſenem.

Qui baculo nitens , &c. quæ vide.

5. *At ille captus , &c.*] Scaliger ſenſum aliquem ex hoc verſu elicere conabatur ex ſcripturæ veteris libri veſtigiiſ , quæ ſic habent : *at ille captans funeris inſtar ſui* , hanc lectionem ſubodorans *at illico aptant funeis , inſtant arſui*. Quod in medio relinquo , nec habeo unde lacunam impleam.

6. *Qua flamma.*] Altera lectio à Vineto memorata *quin flamma* ſatis cum Scaligeri conjecturâ convenit.

At pene fero Cræsus ingenti sono,
 O vere vates, inquit: ô Solon, Solon.
 Clamore magno ter Solonem nuncupat.
 Qua voce Cyrus motus, extingui jubet
 Gyrum per omnem, & destrui ardentem pyram: 45
 Et ¹ commodum profusus imber nubibus
 Repressit ignem. Cræsus ad regem illico
² Deductus lectam per ministrorum manum,
 Interrogatus, quem Solonem diceret,
 Et quam ciendi causam haberet nominis, 50
 Seriem per omnem cuncta regi edisserit.
 Miseratur ille: ³ vimque fortunæ videns,
 Laudat Solonem: ⁴ Cræsum in amicis habet.
 Vincitumque pedicis aureis secum jubet
 Reliquum quod esset vitæ, totum degere. 55
 Ego ⁵ duorum regum testimonio
 Laudatus, & probatus ambobus fui.
 Quodque uni dictum est, quisque sibi dictum putet;
 Ego jam peregi, qua de causa huc prodii.
 Venit ecce Chilon. Vos valete, & plaudite. 60

I N T E R P R E T A T I O.

rans sursum vapore fumantes globos. Cræsus verò ferè tardius alia voce ait: ô Solon, ô Solon, verè fatidicus eras. Ter nominat Solonem altè vociferando. Quo nomine Cyrus permotus, jubet regum flagrantem extingui per totum circuitum, & destrui: & opportunè pluvia exundans nimbis extinxit ignem. Cræsus ductus extemplo ad Regem à delecta cohorte ministrorum, atque interrogatus ab eo, quem Solonem appellaret, & quamobrem invocaret nomen ejus, exponit regi omnia ordine. Ille miserescit ejus: & cernens potestatem fati, laudat Solonem; & reponit Cræsum inter amicos. Ac imperat ut ligatus compedibus aureis transigat secum quidquid vitæ superest. Ego celebratus fui testimonio duorum Regum, & approbatus ab utroque. Et unusquisque existimet sibi dictum, quod à me dictum est uni.

Jam ego absolvi id, propter quod huc progressus sum. En Chilon prodit, vos valete, & plaudite.

N O T Æ.

1. *Commodum.*] Adverbium frequens apud Apuleium.

2. *Deductus lectam, &c.*] Hæc est Scalligeri lectio, quam secutus sum. Pulmannus; Per administrum ducitur lectam manum. Vinetus: Ministrorum per lectam ducitur manum. Tollius Ministrorum perducitur lecta manu.

3. *Vimque fortunæ.*] Nemesis hîc Tollius Jovis in ultionibus ministram intelligit per

vim fortunæ, ex Julii Capitolini, & Martiani Capellæ auctoritate, & nostri in Protreptico, hoc versu:

Absistat Nemesis, ferat & Fortuna jocantem.

4. *Cræsum in amicis.*] Ad versus integritatem deest & vel que; ut sit Cræsum & in amicis habet, ut vult Pulmannus; vel Cræsumque in amicis habet.

5. *Duorum Regum.*] Cræsi & Cyri.

Chilon.

303

¹ **L** Umbi sedendo, oculique spectando dolent,
Manendo Solonem quoad sese recipiat.

² Hui, quam pauca quam diu loquuntur Attici!

Unam trecentis versibus sententiam

Tandem peregit; ³ meque respectans abít.

Spartanus ego sum Chilo, qui nunc prodeo.

⁴ Brevitate nota, qua Lacones utimur,

Commendo nostrum γνῶθι σεαυτὸν, **N O S C E T E,**

⁵ Quod in columna jam tenetur Delphica.

⁶ Labor molestus iste, ⁷ fructi est optimi;

⁸ Quid ferre possis, quidve non, dignoscere:

I N T E R P R E T A T I O.

Lumbi dolent mihi sedendo, & oculi aspiciendo, dum expecto donec Solon abeat è scenâ. Pape! Quanto tempore Athenienses quàm pauca dicunt! Tandem absolvit unam sententiam trecentis versibus, & abcessit me identidem respiciens. Ego qui nunc huc venio, sum Chilo Laconius. Laudo apud vos, breviloquentiâ illâ notâ, quâ nos Spartani utimur, meam sententiam γνῶθι σεαυτὸν, cognosce te ipsum: quod nunc habetur in columnâ apud Delphos. Hic labor molestus affert optimum fructum: scire quid possis sustinere, aut quid non possis: exami-

N O T A E.

1. Lumbi sedendo, &c.] Expressum ex hoc Plauti in Menæchmis act. 5. sc. 3.

Lumbi sedendo, oculi spectando dolent, Manendo medicum dum se ex opere recipiat.

Ubi ad prioris versus integritatem, quem admodum & hic, non malè reponas oculique spectando, vel, ut quidam legunt, aspiciendo.

2. Hui, &c.] Hui dissyllabum volebat Vinetus legebatque: Hui quam pauca diu loquuntur, Attici! Scaliger legit Hui quam pauca quamdiu loquuntur Attici, atque ut confet metri ratio vult. illud hui quod admirantis est, non habere locum in versu sed esse παρεπιγερῶν ut φεῦ apud Tragicos Græcos.

3. Meque respectans.] Quasi invitatus è scenâ discederet, atque aliquid adhuc haberet dicendum. Mirè hic Lacon Atheniensium loquacitatem perstringit.

4. Brevitate nota, &c.] Atque inter cæteros Laconas Chilonem eximie breviloquentiæ fuisse observat Laërtius in ejus vitâ. Βραχυλόγος τε πιν, inquit, ὅθεν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Μιλήσιος τὸν πρὸς τὸν Χειλωνίον καλεῖ. Erat in loquendo brevis:

atque ob eam rem Aristagoras Milesius hunc loquendi morem Chilonium appellat.

5. Quod in columna, &c.] Plin. lib. 7. naturalis hist. cap. 32. Rursus mortales oraculorum societatem dedere Chiloni Lacedæmonio, tria præcepta ejus Delphis consecrando aureis litteris, quæ sunt: hæc nosse se quemque: & nihil nimium cupere: comitemque æris alieni, atque litis esse miseriam. Cicero lib. 5. de finibus cap. 16. Intrandum est igitur in rerum naturam, & penitus quid ea postulet pervidendum. Aliter enim nosmetipsos nosse non possumus. Quod præceptum, quia majus erat quam ut ab homine videretur, idcirco assignatum est Deo. Jubeat igitur nos Pythius Apollo noscere nosmetipsos. Cognitio autem hæc est una, ut vim nostri corporis, animique norimus, sequamurque eam vitam quæ rebus ipsis perfruat.

6. Labor molestus ille.] Se noscendi scilicet. Plaut. Pseudolo act. 4. sc. 2.

Nam in foro vix decimus quisque est qui ipse se noverit.

7. Fructi.] Vetus genitivus pro fructus id est utilitatis.

8. Quid ferre possis.] Horatius in arte poetica.

Noctu, diuque quæ geras, quæ gesseris,
 Adusque puncti tenuis instar quærere,
 Officia cuncta, pudor, honor, constantia;
 In hoc: & illa ¹ spreta nobis gloria.
 Dixi. Valete memores. ² Plausum non moror.

INTERPRETATIO.

nocte & die tanquam usque ad parvum punctum, quæ agas, quæ egeris. Omnia officia vitæ in hoc sita sunt: verecundia, honestas, constantia, & illa ipsa gloria quam contemno. Dixi. Valete nostri præcepti memores: non curo vestrum plausum.

NOTÆ.

— *Versate diu quid ferre recusent,*

Quid valeant humeri.

1. *Spreta nobis.*] In speciem saltem, ut mos erat hujusmodi Philosophorum fastum sæpe non sine majori fastu calcantium. Certè, quàm non gloriæ fastidiens

esset hic noster Chilon, ostendit quod de eo narrat Plinius loco suprâ laudato: *Funus ejus totam Græciam fuisse prosecutam, cum, filio Olympiæ victore, gaudio expirasset.*

2. *Plausum non moror.*] Philosophi hoc est, humanas laudes parvi facere præ se ferentis.

Cleobulus.

Cleobulus ego sum, ¹ parvæ civis insulæ,
 Magnæ sed auctor, ² qua cluo, sententiæ:

³ *Ἀριστον μέτρον* quem dixisse existimant.

Interpretare ⁴ tu, qui orchestræ proximus,

INTERPRETATIO.

Ego sum Cleobulus, civis exiguae insule, sed inventor egregii dicti, quo clarus sum. Ego is sum, quem putant dixisse, Ἀριστον μέτρον. Explica tu, qui vicinus orchestra, sedes in qua-

NOTÆ.

1. *Parvæ civis insule.*] Rhodi in qua Lindus est urbs, Cleobuli patria.

2. *Qua cluo.*] A Græco κλύω juxta sententiam Vossii, & Latinum cluo, & clueo: quod propriè est audio; per metalepsin autem dicor, celebror. Sic apud Lucretium l. 1.

Detulit ex Helicone perenni fronde coronam

Pergentes Italas, omnium quæ clara clueret.

eodem sensu hic accipe.

3. *Ἀριστον μέτρον.*] Vide quæ ad hanc sententiam observavi suprâ in Ludio.

4. *Tu qui orchestræ proximus, &c.*] In orchestrâ, ut jam monui, apud Græcos locus erat chori, & saltantium. Unde etiam nomen traxit: ὀρχηστῶν enim saltare est. Sed apud Romanos orchestra def-

tinata fuit Senatoribus, ex quo seorsim à plebe reliquâ spectare cœperunt: quod contigisse memorat Livius anno U. C. D V I I I. in ludis Attilii Serrani & L. Seribonii Ædilium, ex decreto Sexti Ælii Pæti, & C. Cornelii Cethegi Censorum. Quanquam idem Livius lib. 1. in ludis à Tarquinio Prisco institutis loca divisa patribus, equitibusque fuisse dicit. In quatuordecim autem proximis orchestræ gradibus postea equites à plebe segregati spectarunt. Unde non sine causâ putat Vinetus Ausonianum Cleobulum alicui ex equitibus illud suum Ἀριστον μέτρον facetè occinuisse; quod ex eo ordine essent publicani, genus avarum, & in exigendis vectigalibus, suprâ modum immane.

Gradibus propinquis in quatuordecim sedes:

Ἀριστον μέτρον, ¹ an sit OPTIMUS MODUS.

Dic. Annuisti. Gratiam habeo. Persequar

Per ordinem. Poëta dixit ² isthoc loco

³ Afer videtur vester: UT NE QUID NIMIS.

⁴ Et noster quidam, μὲν δὲ ἄγαν. Huc pertinet

Uterque sensus, Italus, seu Dorius.

Fandi, tacendi, somni vigiliæ est modus,

Beneficiorum, gratiarum, injuriæ,

Studii, laborum, vita in omni quicquid est,

Istum requirit optimæ ⁵ pausæ modum.

Dixi. Recedam, ut sit modus. Venit Thales.

I N T E R P R E T A T I O.

tuordecim proximis gradibus: cedo utrum ἄριστον μέτρον significet moderationem esse optimam. Annuisti. Benè meritis de me es. Pergam ordine. Vester poëta Afer videtur pronuntiasse ex hoc loco, nihil immodicum esse debere. Et quidam è nostris μὲν δὲ ἄγαν dixisse. Sententia utriusque dicti, Latini, & Græci, huc spectat. Est aliqua mensura loquendi, silendi, dormiendi, vigiliandi, benefaciendi, agendarum gratiarum, inferendæ injuriæ, studendi, laborandi, Quidquid est in totâ vitâ, poscit hanc mensuram termini congruentissimi.

Dixi. Recipiam me, ut mediocritas sit in meis dictis. Thales prodit.

N O T Æ.

1. An sit optimus modus.] Convenienter huic loco Plautus in Pœnulo act. 1. sc. 2.

Modus omnibus in rebus, soror, optimum est habitu

Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus ex se.

2. Isthoc loco] Id est in theatro.

3. Afer.] Terentius initio Andriæ.

— Nam id arbitror

Apprime in vita esse utile, ut ne quid nimis.

4. Et noster quidam, &c.] Plin. lib. 7. cap. 32. supra memorato, Chiloni tribuit μὲν δὲ ἄγαν inscriptum Delphis aureis litteris. Huc facit Varronis locus apud Nonium:

Quid aliud est, quod Delphica canat columna litteris

Suis, ἄγαν μὲν δὲ, quam nos facere id ad mortalem modum

Mediocrum, ut quondam patres nostri loquebantur.

Reperitur illud μὲν δὲ ἄγαν apud Euripidem, Theognidem, veteresque alios poëtas; & Soloni, Chiloni, ac Stratonem Tegeatæ attributum scribit Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum.

5. Pausa.] Ἀπαύω, cesso vel cessare facio, est pausa, cessatio: quâ voce usi sunt Ennius, Lucilius, Accius, Lucretius, Plautus in Trinummio act. 1. sc. 2. & alii quidam.

Thales.

305

¹ M Ilesius Thales sum: ² AQUAM qui principem
Rebus creandis dixi, ³ ut vates Pindarus.

* * * * *

⁴ Dedere piscatores extractum mari.

Namque hi jubente ⁵ Delio ⁶ me legerant:

Quod ille munus hoc sapienti miserat.

Ego recusans non recepi: at reddidi

Ferendum ad alios, quos priores crederem.

Dein per omnes septem Sapientes viros

Missum, ac remissum, rursus ad me referunt.

⁷ Ego receptum consecravi Apollini.

Nam si sapientem deligi Phœbus jubet;

Non hominem quemquam, sed Deum credi decet.

Is igitur ego sum. Causa sed in scenam fuit.

INTERPRETATIO.

Ego sum Thales Milesius, qui affirmavi aquam esse principium rerum producendarum, quemadmodum Pindarus poeta. Ego is sum, cui olim piscatores dederant tripodem aureum eductum è mari. Hi enim elegerant me jussu Apollinis: quoniam ille jusserat ferri hoc donum sapienti. Ego renuens non accepi illud: sed reddidi ipsis, ut deferrent ad alios, quos existimabam superiores esse sapientiâ. Deinde cum missum, & remissum esset per universos septem sapientes, referunt iterum ad me. Ego, cum ad me rediisset, dicam Phœbo. Et enim si Apollo præcipit eligendum esse sapientem, cui tripus detur; æquum est credere non ullum mortalem, sed Deum esse illum sapientem. Ergo ego ille sum. Verum eadem causa me impulit ut prodirem

NOTÆ.

1. Milesius.] E Mileto Ionie urbe.

2. Aquam, &c.] Diogenes Laërt. in ejus vitâ ἀρχὴν δὲ τῶν πάντων ὕδωρ ὑπεστήκειτο, Principium rerum omnium aquam constituebat. Idem de eo testantur Cicero lib. 1. de Nat. Deorum cap. 10. & lib. 2. Acad. cap. 37. Servius ad vers. 364. lib. 4. Georgicôn Virgilii. D. Augustinus l. 8. civit. Dei cap. 2. Theodoretus, Clemens Alexandrinus & alii.

3. Ut vates Pindarus.] Qui Olympiorum Oden primam sic incipit ἄριστος πᾶσι ὕδωρ: optimum, id est præstantissimum, omnium elementorum est aqua. Lacunam porro quæ inter hunc versum & sequentem est, supplet Scaliger hoc versu:

Cuique olim jussu Apollinis tripodem aureum.

cujus versus sensum cum sequentibus con-

nexu expressi in interpretatione, exceptis duabus vocibus: jussu Apollinis propter eas quæ sequuntur jubente Delio, quarum idem sensus est.

4. Dedere piscatores.] Tripodis illius (vel Phialæ vel poculi) historiam omnem vide fuse narratam apud Diogenem Laërtium in vitâ Thaletis. Refert & Val. Max. lib. 4. cap. 1.

5. Delio.] Apolline à Delo insulâ, in quâ editus in lucem à Latonâ ferebatur.

6. Me legerant.] Ut pote quem sapientem existimabant.

7. Ego receptum, &c.] Sic quidam. Alii nonnulli non à Thalete, sed à Solone, cum ad eum gyro illo pervenisset, Delphos missum fuisse dixerunt ad Apollinem, quem ille Deum primum esse sapientiâ assererat, teste Laërtio in Thalete.

Mihi

Mihi prodeundi, ¹ quæ duobus ante me,

Affertor ut sententiæ fierem meæ.

Ea displicebit; non tamen prudentibus,

Quos docuit usus, & peritos reddidit.

Nos ἐγγυὰ παρῆσι δ' ἄτην, dicimus:

Latinum est, SPONDE: NOXIA EST PRÆSTO tibi. 20

Per mille possum currere exempla, ut probem

² Prædes Vadesque ³ pœnitudinis reos.

Sed nolo quenquam nominatim dicere.

Sibi quisque vestrūm dicat, & secum putet,

Spondere ⁴ quantis damno fuerit, & malo. 25

Gratum ⁵ hoc officium ⁶ maneat ⁷ ambobus tamen.

⁸ Pars plaudite ergo: ⁹ pars offensi ¹⁰ explaudite.

I N T E R P R E T A T I O.

in theatrum; quæ impulit duos qui ante me prodierunt. Ut scilicet confirmarem sententiam à me prolata. Illa offendet aliquos, non tamen prudentes, quos experientia instruxit, & effecit doctos. Nos dicimus, ἐγγυὰ παρῆσι δ' ἄτην: Latine redditum significat, promitte pro alio: adest tibi damnum paratum. Possum discurrere per mille exempla, ut probem sponsores, & fideiussores obnoxios esse pœnitentiæ. At neminem volo appellare nomine suo. Unusquisque vestrūm nominet eos sibi ipsi, & recogitet apud se, quot hominibus iacturam & incommodum attulerit fide jubere pro alio. Nihilominus per me licet officium hoc placere pergat utrique parti.

Igitur pars vestrūm comprobet plausu quæ dixi, pars verò, scilicet quos ista ledunt, improbet.

N O T Æ.

1. Quæ duobus.] Malè numeravit: nam tres ante illum prodierant Solon, Chilon, & Cleobulus. Suspiciari hinc licet personam ejus non suo hîc ordine collocatam, ante Cleobulum esse reponendam.

2. Prædes, Vadesque.] Propriè Vades in re capitali erant, qui promittebant suo se periculo aliquem judicio stituros. Prædes in re nummariâ qui promittebant aliquem aliquid daturum, facturum, aut se pro ipso daturos vel facturos. Auson. in Technopœgnio hoc observat discrimen:

Quis subit in pœnam capitali judicio?
Vas.

Quid si lis fuerit nummariâ: quis dabitur?
Præs.

3. Pœnitudinis reos.] Quos certo pœnituerit, pœnitentiæ convictos. De voce pœnitentiæ, & pœnitudo vide observata ad epig. 12.

4. Quantis.] Quot, & quàm multis.

5. Hoc officium.] Non officium Thaletis monentis, ut intellexisse videntur Vinetus & Tollius; quod pugnat cum sequentibus, pars plaudite, &c. sed officium spondendi & vadandi, quod quia non videntur, locum hunc non intellexerunt.

6. Maneat.] Per Epitropen seu concessionem dictum hoc intellige, neque accedas Tollio locum hunc sollicitanti.

7. Ambobus.] Spondenti, & ei pro quo spondetur.

8. Pars plaudite.] Locupletes, & idonei ad spondendum plaudite mihi monenti quæ in rem vestram sunt.

9. Pars offensi.] Fœnerati, ut suprâ dixit Ludius, & qui ære alieno, ac litibus implicati estis, mihi propterea offensi, quod meâ hâc sententiâ alios à spondendo pro vobis deterrere videor.

10. Explaudite.] Sibilis, irritu, & convictis, si vultis, excipite me. Parvi facio.

H h

Bias.

306

Bias ¹ Prieneus dixi, ² οἱ πλείστοι κακοί.
 Latine dictum suspicor, ³ PLURES MALI.
 Dixisse nollem. ⁴ VERITAS ODIUM PARIT.
⁵ Malos sed imperitos dixi, & barbaros,
 Qui jus, & æquum, & ⁶ sacros mores negligunt.
 Nam populus iste, quo theatrum cingitur,
 Totus bonorum est. Hostium tellus habet,
 Dixisse quos me creditis, plures malos.
 Sed nemo quisquam tam malus iudex fuit,
 Qui non bonorum partibus se copulet.
 Sive ille vere bonus est, seu dici studet,
 Jam ⁷ fugit illud nomen invisum mali.
 Abeo. Valet, & plaudite, plures boni.

INTERPRETATIO.

Ego sum Bias Prieneus, qui dixi οἱ πλείστοι κακοί. Opinor Latine explicatum esse; plerique sunt mali. Vellem hoc non pronuntiavisse. Nam veritas creat odium. At vocavi malos, ignaros homines, & feros, qui spernunt iustitiam, & æquitatem, & vitam religiosam. Hæc enim multitudo, quæ ambit theatrum, tota constat ex bonis. Terra hostica tenet illos plerisque malos, de quibus putatis me esse locutum. At nullus sit tam pravus iudex, qui non adjungat se ad partes bonorum, sive is revera bonus est, sive cupit appellari. Jam hoc odiosum nomen mali faceffivit hinc procul.

Discedo. Valet, & plausum date, vos qui plerique boni estis.

NOTÆ.

1. Prieneus.] Ex Priene Ioniæ civitate, quam Cadmen quoque dictam Strabo auctor est. Legendum putat Scaliger Bias Prieneus sum, dixi, &c. quia Prieneustrisyllabum esse non tetrasyllabum solet. Sed nihil mutandum, tantum absque Synalœphâ legendum dixi οἱ, &c. cui rei favet asper spiritus articuli οἱ.

2. Οἱ πλείστοι κακοί.] Vide quæ observavi ad hæc Ludii verba: Sed imperitos, &c. Horat. lib. 1. Sat. 4. dixit: plures culpari dignos.

3. Plures.] Id est major pars hominum.

4. Veritas odium, &c.] Hoc ex principio Andriæ Terentii, cujus & senten-

tias & nomen poëta noster in ore Sapientum suorum ponit sæpissimè: licet illi Terentium quadringentis annis, aut amplius præcesserint; ut vel pueris notissimum est qui nondum ære lavantur. At fingit Ausonius ætate suâ redivivos, & in scænâ sua quemque effata pronuntiantes.

5. Malos sed imperitos dixi.] Vide quæ observavimus suprâ in Ludio ad hæc verba: Sed imperitos scito quos dixi malos.

6. Sacros mores.] Religiosos cultus & ritum sacrorum.

7. Fugit illud nomen invisum mali.] A nemine agnoscitur, nemo se malum fatetur.

Pittacus.

307

¹ **M**itylena oriundus Pittacus sum Lesbius.

Γινώσκε καίρῳ, qui dixi sententiam.

Sed ille καίρῳ, tempus ut noris monet:

Et esse καίρῳ, ² tempestivum quod vocant.

Romana sic est vox, ³ VENITO IN TEMPORE.

Vester quoque ille comicus Terentius,

⁴ Rerum omnium primum esse tempus autumat,

Ad Antiphilam quo venerat servus Dromo

Nulla impeditam, temporis servans vicem.

Reputate cuncti, quotiens offensam incidat,

Spēctata cui non fuerit opportunitas.

Tempus me abire, ne molestus. Plaudite.

I N T E R P R E T A T I O.

Ego sum Pittacus Lesbius ortus ex urbe Mitylenā, qui pronuntiavi hanc sententiam, nosce occasionem; verum hac occasio monet te, ut cognoscas tempus opportunum: & occasionem esse id quod appellant opportunitatem. Sic Latini loquuntur. Veni in tempore. Ille etiam vester poeta Comicus Terentius, ait opportunitatem esse præcipuam in rebus omnibus, cum Dromo servus opportunè venisset ad Antiphilam nullo negotio districtam, observans occasionem. Recogitate omnes, quàm sæpè ille incurrat in offensionem, qui non exploraverit occasionem.

At tempus jam est me recipiendi, ne sim importunus vobis. Plaudite.

N O T Æ.

1. Mitylena.] Quæ Lesbi insulæ urbs est hodie Metelin.

2. Tempestivum quod vocant.] Occasionem scilicet, quam sic à tempore distinguit Cicero lib. 1. de Inventione cap. 27. Occasio autem est pars temporis habens in se alicujus rei idoneam faciendi, aut non faciendi opportunitatem; quare cum tempore hoc differt. Nam genere quidem utrumque idem esse intelligitur: verum in tempore spatium quodammodo declaratur, quod in annis, aut in anno, aut in aliqua anni parte spectatur: in occasione ad spatium temporis faciendi quædam opportunitas intelligitur adjuncta. Quare cum genere idem sit, sit aliud, quod parte quadam & specie, ut diximus, differat. Græcis Χρῶς est tempus seu spatium temporis, Καίρῳ autem occasio seu tempestivum, & opportunum tempus.

Venito in tempore.] Tollius ex hoc vetustissimi codicis venit in tempore, facit hoc: venito in tempore, vel venite in tempore. Utrumque rectè.

4. Rerum omnium primum esse tempus au-

tumat.] In Heautontimor. act. 2. sc. 3. ubi non Dromo, sed Syrus ad Bacchidem se venisse, non ad Antiphilam, dicit:

In tempore ad eam veni, quod rerum omnium est

Primum, &c.

Sed huc facit quod Syrus idem eadem scenā de Antiphilā dicit:

Jam primum omnium

Ubi ventum ad adis est, Dromo pultat fores: Anus quædam prodit. Hæc ubi aperuit ostium,

Continuo hic se conjecit intro: ego consequor:

Anus foribus obdit pēsulum, ad lanam redit.

Hinc sciri potuit, aut nusquam alibi, Clinia,

Quo studio vitam suam te absente exegerit;

Ubi de improvviso est interventum mulieri, &c.

Quem locum habebat Aufonius in animo, dum hæc scriberet.

H h ij

Periander.

308

¹ E Phyra creatus huc Periander prodeo,
² ΜΕΛΕΤΗ ΤΟ ΠΑΝ qui dixi: & qui dictum probo,

³ MEDITATIONEM id esse totum quod geras.

Is quippe solus ⁴ rei gerendæ est efficax,

Meditatur omne qui prius negotium.

Adversa rerum, vel secunda prædicat

Meditanda cunctis comicus ⁵ Terentius.

Locare sedes, bellum gerere, aut ponere:

Magnas, modicasque res etiam, parvas quoque

Agere volentem, semper meditari decet.

Nam segniores omnes in cœptis novis,

Meditatio si rei gerendæ defuit.

Nihil est, quod ampliorem curam postulet,

Quam cogitare, quid gerendum sit. ⁶ Dehinc

Incogitantes fors, non consilium regit.

Sed ego me ad partes jam recipio. Plaudite,

Meditati, ut vestram rem curetis publicam.

INTERPRETATIO.

Ego Periander, ortus Corintho huc progredior, qui dixi ΜΕΛΕΤΗ ΤΟ ΠΑΝ: quique confirmo meum dictum, præmeditationem totum esse id quod facias. Nam ille tantum est idoneus ad rem gerendam, qui revolvit animo prius rem totam. Comicus poeta Terentius pronuntiat esse omnibus cogitanda, quæ improspira, & quæ prospera in rebus accidere possunt. Opus est ut ille semper meditetur, qui vult constituere habitationem suam, facere bellum, vel deponere: gerere res magnas, mediocres quoque, & exiguas. Cuncti enim ignaviores sunt in novis inceptis, si non consideraverunt id quod erant facturi. Nihil est quod flagitet majorem sollicitudinem, quam meditari, quid sit faciendum. Postea enim casus, non autem prudentia, gubernat imprudentes.

Verum ego nunc redeo quo me partes meæ vocant. Vos plaudite, cogitantes ut benè administretis vestram rempublicam.

NOTÆ.

1. Ephyra.] Corinthus Græciæ lumen, in Isthmo posita urbs, teste Stephano: Ephyra etiam, Epope, Pagos & Heliopolis est appellata. Corinthium fuisse Periandrum sapientem Aristoteles affirmat, teste Laërtio in Periandri vitâ.

2. ΜΕΛΕΤΗ, &c.] Hujus etiam dicti Periandrum auctorem facit idem Laërtius. In carmine Græco lib. 1. Anthologiæ epigrammatum Græcorum, quod infra referam, non hæc sententia Periandro assignatur, sed Χόλῃ κατέπειν, iram cohibere.

3. Meditationem, &c.] Id est rerum gerendarum summam, in consilio rectè capiendâ consistere.

4. Rei gerendæ est efficax.] Id est rectè perficit id quod gerendum suscepit.

5. Terentius.] In principio actûs secundi Phormionis.

Demipho.

Quamobrem omnes, cum secunda res sunt maxime, tum maxime

Meditari secum oportet, quo pacto adversam ærumnam ferant.

Pericla, damna, &c.

6. Dehinc incogitantes, &c.] Cicero in Oratore sect. 23. Sed ingredientibus considerandum fuit, quid ageremus. Nunc quidem iam quocumque feremur danda nimirum vela sunt.

EORUNDEM
SEPTEM SAPIENTUM
SENTENTIÆ,

SEPTENIS VERSIBUS

AB EODEM AUSONIO

EXPLICATÆ.

Bias Prieneus.

309

QUÆNAM summa boni? Mens quæ sibi conscia recti.
Pernicies homini quæ maxima? ² Solus homo alter.
Quis dives? ³ Qui nil cupiat. ⁴ Quis pauper? Avarus.
Quæ dos matronæ pulcherima? ⁵ Vita pudica.
Quæ casta est? ⁶ de qua mentiri fama veretur.
Quod prudentis opus? Quum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere.

INTERPRETATIO.

Quodnam est supremum bonum? Animus sibi benè conscius. Quodnam est summum malum homini? Alius homo tantum. Quis est locuples? ille qui nihil concupiscat. Quis est inops? Avarus. Quenam est præclarissima dos matris familias? Mores casti. Quenam est pudica mulier? Illa cui fama non audet crimen affingere. Quodnam est factum hominis sapientis? Nolle alium ledere, cum sit facultas ipsi. Quid proprium est stulti? Non posse alium ledere, & tamen velle.

NOTÆ.

1. Quenam summa boni?] Non congruunt hæ, quæ singulis Sapientibus ab Ausonio tribuuntur, sententiæ, cum iis quæ ipsi apud Laërtium assignantur.

2. Solus homo alter.] Congruit cum hoc Plauti, *Afinariâ* act. 2. scen. 4. *Lupus est homo homini, non homo*. Huc facit Cicero lib. 2. de Officiis: *Ut magnas utilitates adipiscimur conspiratione hominum, atque consensu; sic nulla tam detestabilis pestis est, quæ non homini ab homine nascatur.*

3. Qui nil cupiat.] Nam, ut ait Pub. Syrus:

Instructa inopia est in divitiis cupiditas.

4. Quis pauper? Avarus.] Siquidem juxta eundem:

Inopia pauca desunt, avaritiæ omnia.

&

Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet.

5. Vita pudica.] Quippe, ut ait Comicus, *satis dotata est quæ morata est probe.*

6. De qua mentiri fama veretur.] Quæ etiam à suspitione est libera, ut suam esse oportere dicebat Cæsar, interrogatus cur ab illâ divertisset quam non comperisset adulteram,

- 310 **L** Oqui ignorabit, qui tacere nesciet.
 2 Bono probari malo, quam multis malis.
 3 Demens superbis invidet felicibus.
 4 Demens dolorem ridet infeliciū.
 5 Pareto legi, 6 quisque legem sanxeris.
 7 Plures amicos re secunda compara.
 Paucos amicos rebus adversis proba.

I N T E R P R E T A T I O.

Ille nesciet loqui, qui nesciet filere. Malo placere uni probo homini, quam pluribus improbis. Stultus ille est qui invidet superbis fortunatis. Stultus est, qui illudit malis infortunatorum. Quisquis es, qui tuleris legem, obtempera legi. Si fortuna afflaverit, concilia tibi multos amicos; si reflaverit, explora paucos.

N O T Æ.

1. Loqui ignorabit.] Eiusdem est artis, scilicet prudentiæ, rectè tacere, & rectè loqui, inquit ad hunc locum Erasmus, qui hæc Ausonii heptasticha exposuit.
 2. Bono probari, &c.] Non refert quàm multi laudent, sed quales. Nam ab improbis laudari, vituperari est. Erasmus.
 3. Demens superbis, &c.] Stultum est invidere superbis & malis, cum opibus cæterisque, quæ homines vulgò bona putant, abundant: in mediis enim illis sunt ii miseri, & falsa semper atque apparens dumtaxat est eorum felicitas.
 4. Demens dolorem ridet, &c.] Quippe cum ei similis dolor impendeat. Hic enim
 est loci huius sensus, non quem Erasmus affert.
 5. Pareto, &c.] Erasmus: quod aliis præscripseris, ipse servato: rectè.
 6. Quisque.] Pro quisquis seu quicumque, quo sensu etiam in D. Cypriano, Prudentio, Sidonio Apollinari & aliis ejus ævi scriptoribus occurrit. Sic etiam infra in heptasticho Cleobuli: *Parcit quisque malis, id est quicumque parcit malis, perdere vult bonos.*
 7. Plures amicos, &c.] Prospera fortuna conciliat multos amicos, at reflante fortunâ pauci manent, sed sinceri. Erasmus.

Cleobulus Lindius.

- 311 **Q** Uanto plus liceat, tam libeat minus.
 2 Fortunæ invidiæ est immeritus miser.
 3 Felix criminibus nullus erit diu.
 4 Ignoscas aliis multa: nihil tibi.

I N T E R P R E T A T I O.

Quò plus possis, hoc velis minus. Qui miser est nullo suo merito, adducit fortunam in odium. Nemo diu fruatur felicitate partâ sceleribus. Condone alii multa, tibi verò nihil. Quisquis ig-

N O T Æ.

1. Quanto plus, &c.] Quo potentior es, hoc magis cave ne quid preces, & quo plus tibi permittunt homines ob principatum, hoc ipse minus permittas tibi. Erasmus hic.
 2. Fortunæ, &c.] Cum bonis malè est, fortunæ imputatur, cum ea sæpe magnatū sit culpa. Idem.
 3. Felix, &c.] Felicitas malo parta non est diuturna. Idem.
 4. Ignoscas, &c.] In alios lenis esto, in te ipsum severus. Idem.

¹ Parcit quisque malis, perdere vult bonos.

² Majorum meritis gloria non datur:

Turpis sæpè datur fama minoribus.

I N T E R P R E T A T I O.

noscit improbis, ille vult probos corrumpere. Laus non pervenit ad posteros ex rectè factis majorum, sed infamia sæpè ex illis ad eos pervenit.

N O T Æ.

1. *Parcit quisque, &c.*] Quisque hîc pro quisquis, ut jam observavi suprâ. Amplector lectionem Gronovii: *Parcit quisque malis, perdere vult bonos.* Invitat scilicet ad peccandum qui peccata relinquit impunita, sicque perdit, id est, ut exposui in interpretatione, *corrumpit bonos.* Quod consonat cum hoc Terentii:

Nostrapte culpa facimus, ut malis expediat esse,

& cum his Publii Syri:

Invitat culpam, qui peccatum præterit.

Quum vitia prosunt, peccat qui rectè facit.

Felix improbitas optimorum calamitas.

Et magis adhuc cum hoc ejusdem, ex quo expressum Aufonianum illud videtur:

Bonis nocet quisquis pepercerit malis.

Nec intercedo tamen quominus hoc nocet, & illud perdere vult bonos, non exemplo tan-

tum, sed etiam *re* interpreteris. Boni enim in tutelâ sunt legum, quas si malis violare impunè permittitur, nulla jam bonis securitas, nullum præsidium. Neque Vinctus locum hunc probè legit, neque Erasmus.

2. *Majorum meritis.*] Laus parentum, inquit Erasmus, non tribuitur posteris; at probra parentum sæpè objiciuntur liberis. Similiter Mariangelus Accursius. Quem sensum, ut non negaverim optimum & verissimum, non tamen genuinum esse hujus loci dixerim. Non tantum ex probris parentum dedecus parari liberis interpreter, sed etiam ex rectè factis illorum augeri horum infamiam, collatione scilicet paternæ virtutis cum degenerum filiorum vitiis, horum turpitudinem in majus extollente.

Periander Corinthius.

312

¹ Nunquam discrepat utile à decoro.

² Plus est sollicitus magis beatus.

³ Mortem optare malum, timere pejus.

⁴ Faxis, ut libeat, quod est necesse.

⁵ Multis terribilis, ⁶ caveto multos.

I N T E R P R E T A T I O.

Utilitas numquam differt ab honestate: qui plus habet opum, plus habet curarum. Malum est expetere mortem, pejus est eam formidare. Da operam ut libenter facias, quod necesse est

N O T Æ.

1. *Nunquam discrepat.*] Nihil utile quod non honestum. Erasmus.

2. *Plus est sollicitus.*] Quo quisque ditior, hoc magis sollicitus vivit. Idem.

3. *Mortem optare malum.*] Miser est qui tædio vitæ mortem optat, sed inferior qui amore vitæ semper timet mortem. Idem.

4. *Faxis ut libeat.*] Quod necesse est facere, fac ut libenter facias. Idem.

5. *Multis terribilis.*] Quem multi timeant, is multos timeat necesse est. Idem.

6. *Caveto multos.*] Verisimile est enim illos, ut te excutiant à suis cervicibus, aliquam tui de medio tollendi viam inituros.

7 Si fortuna juyat, caveto tolli.
Si fortuna tonat, caveto mergi.

INTERPRETATIO.

te facere. Cum formidabilis eris multis, time multos. Si fortuna tibi favet, ne nimium extollaris. Si fortuna tibi minatur, ne nimium deprimaris.

NOTÆ.

7. Si fortuna juyat.] Ne extollaris fortunæ prosperitate: in rebus adversis ne frangaris animo. *Erasmus*. Horat. ode 3. lib. 2. carm.

*Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem: non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Letitia.*

Solon Atheniensis.

313

¹ Dico tunc beatam vitam, quum peracta fata sint.
² Par pari jugator conjux. Quicquid impar, diffidet.
³ Non erunt honores unquam fortuiti muneris.
⁴ Clam coarguas propinquum, ⁵ propalam laudaveris.
⁶ Pulchrius multo parari, quam creari nobilem.
⁷ Certa si decreta fors est, quid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, quid timere convenit?

INTERPRETATIO.

Aio tunc vitam dici posse felicem, cum fato quis functus est. Par uxor jungatur pari marito. Quodcunque est impar male congruit. Veri honores numquam casu dabuntur. Corripe occultè consanguineum, lauda autem publicè. Longè præstantius est fieri meritis nobilem, quam gigni. Si certum fatum nobis statutum est, quid proderit præcavere? Si verò omnia sunt incerta, quid opus est metnere?

NOTÆ.

1. Dico tunc.] Pulmanni codex: tunc beatam dico vitam cum peracta fata sint. Nemo beatus nisi qui feliciter obierit diem. *Erasmus*. Vide superius notata in Solone, & in Ludio.

2. Par pari, &c.] Firmissima est amicitia, quæ inter pares coit. *Erasmus*. Tristum est illud: Nube pari.

3. Non erunt, &c.] Honos verus virtutis est præmium, non munus fortunæ. *Erasmus*.

4. Clam coarguas.] Amicum laudato pa-

lam, sed errantem occultè corripe. Idem *Erasmus*.

5. Propalam.] Pulmanniani codicis est propalam. Alii minus benè quem palam.

6. Pulchrius multo, &c.] Clarior est nobilitas quam ipse tuis virtutibus tibi pararis, quam quæ ex majorum imaginibus contingit. Idem.

7. Certa si decreta, &c.] Si fatum vitari non potest, quid prodest præscisse? sin incertum, stultum est timere quod eveniturum sit nescias. Idem.

Chilo Lacedæmonius.

314

¹ Nolo minor me timeat, despiciatque major.
² Vive memor mortis, uti sis memor & salutis,
 Tristia cuncta exsuperans aut animo, aut amico.
³ Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.
 Quæ benefacta accipias, perpetuo memento.
⁴ Grata senectus homini, ⁵ quæ parilis juventæ.
 Illa juvena est gravior, ⁶ quæ similis senectæ.

I N T E R P R E T A T I O.

Nolo ut inferior me metuat, & superior me contemnat. Sic cogita mortem vivendo, ut memineras etiam vite tuæ servandæ, domans mærorem omnem vel animi magnitudine, vel amici consuetudine. Si quod benefactum conferas, non debes ejus recordari. Quæ beneficia acceperis, recordare semper illorum. Senectus illa jucunda est homini, quæ similis est juventuti, illa juvenus molestior est, quæ similis est senectuti.

N O T A E.

1. Nolo minor, &c.] Sic est moderanda vitæ ratio, ut nec inferioribus sis formidini, quod est tyrannicum, nec superioribus contemptui, quod est abjectæ fortunæ. Erasmus.

2. Vive memor, &c.] Sic fuge turpia, quasi hodie moriturus; sic cura honesta studia, quasi semper victurus, inquit Erasmus; qui etiam versum hunc aliter legit, immemor ejus quod ipse monet, carmen hoc choriambicum esse ex choriambis tribus, & amphibrachis. Quæ mensura non reperitur in his quæ substituit. Itaque vel legendum ut in Vulgatis:

Vive memor mortis uti, sis memor & salutis.

vel ut in Pulmanni codice:

Vive memor mortis: item vive memor salutis.

quod ut idem significat, ita minus acutum videtur. Sensus meo judicio hic est: Sic fruendum vite bonis ut ea cogitemus aliquando morte tollenda; sic de morte cogitandum;

ut illa cogitatio animum nostrum non affligat humi, neque impediatur quominus vitâ utamur, fruamur; proindeque si mæror aliquis gravior inciderit, eum discutiamus aut animi vigore, aut allocutione & consuetudine suavis alicujus amici. Hos enim duos versus interpunctione sublata conjunctim lego:

Vive memor mortis, uti sis memor & salutis

Tristia cuncta exsuperans aut animo, aut amico.

3. Tu bene si quid facias, &c.] Con simile est illud Tullii ex Demosthene De coronâ expressum: Beneficia meminisse debet is, in quem collata sunt, non commemorare qui contulit. Et illud Publîi Syri:

Beneficium se dedisse qui dicit, petit.

4. Grata homini, &c.] Florida senectus simillima est adolescentiæ; morosa juvenus simillima est senectuti. Erasmus.

5. Quæ parilis juvenæ.] Quæ læta est & hilaris ut juvenus.

6. Quæ parilis senectæ.] Quæ morosa est & tetra ut senectus solet.

Thales Milesius.

315

- ¹ Turpe quid ausurus, te sine teste time.
² Vita perit, mortis gloria non moritur.
³ Quod facturus eris, dicere sustuleris.
⁴ Crux est, si metuas, vincere quod nequeas.
⁵ Quum vere objurgas, sic inimice juvas:
 Quum falso laudas, tunc & amice noces.
⁶ Nil nimium. Satis est: ne sit & hoc nimium.

INTERPRETATIO.

Cum paras facere aliquid factum, te ipsum reverere, si nullus alius adest testis. Vita occidit, at gloria parva egregia morte non perit. Abstine dicere, quod paras facere. Ingens cruciatus est, si timeas id, quod non possis superare. Quando me juste corripis, eâ ratione mihi benefacis, etiam si sis mihi inimicus. Quando me laudas immerito, eâ ratione mihi malefacis, etsi sis mihi amicus. Nihil nimis cupias. Satis præceptorum est hætenus; ne & in hoc modus excedatur.

NOTÆ.

1. Turpe quid ausurus, &c.] Heptastichum hoc carmen, non Thaletis Milesii, sed Anacharsidis Scythæ nomen præse fert in MSS. Mariangeli Accursii, & Pulmanni codicibus. Certè & hic ex Sapientibus illis unus habitus est, ut ex Laërtio discimus. Sic autem hunc versum exponit Erasmus: Quod apud alium pudet te facere, ne solus quidem facere ausis, veluti te ipso teste.

2. Vita perit, &c.] Etiam post mortem vivit gloria benefactorum. Idem Erasmus.

3. Quod facturus, &c.] Sile, si quid

est in animo facere, ne quis impediat. Item.

4. Crux est, &c.] Auget sibi molestiam qui timet, quod vitari non potest. Idem.

5. Quum vere objurgas, &c.] Præstat verè carpi ab inimico, quam falsò laudari ab amico.

6. Nil nimium, &c.] Interpunge post nimium, hoc modo:

Nil nimium. Satis est: ne sit & hoc nimium.

ut fiat sensus quem expressi in interpretatione.

De iisdem septem Sapientibus, è Græco.

316

- ¹ Septenis patriam Sapientum, nomina, voces,
 Versibus expediam: sua quemque monosticha dicent:

INTERPRETATIO.

Explicabo septem versibus patriam, nomina, & dicta septem Sapientum. Singula versus exponam.

NOTÆ.

1. Septenis patriam, &c.] Desumptum hoc è Græco epigram. quod refertur lib.

1. Anthologiæ cap. 86. quod est in Philosophos hoc titulo: Αποφθίγματα τῶν ἑπτὰ σοφῶν, quod referre non pigebit.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑ
 ΣΟΦΩΝ.

Ἐπὶ σοφῶν ἑρέω καὶ ἔπος πόλιν, ἥ
 νομῶ, φωνήν.

Chilo, cui patria est Lacedæmon, Noscere seipsum.

I N T E R P R E T A T I O.

dient singulos. Cleobulus Lindius dicit, modum in omni re esse optimum. Chilon Spartā oriun-

N O T Æ.

Μέλλον μὲν Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος εἶ-
πε ἄριστον.

Χείλων δ' ἐν κοιλῇ Λακεδαιμόνι,
Γνωθί σεαυτόν.

Ὅς δὲ Κόρινθον ἔναψε, Χόλῃ κρα-
τεῖν, Περιανδρῷ.

Πιπτακός, οὐδὲν ἄγαν, ὅς ἐστι γένος
ἐκ Μιτυλήνης.

Τέρμα δ' ὁρᾷ βιώτῳ, Σόλων ἱερᾷς
ἐν Ἀθήναις.

Τὸς πλέονας κακίας δὲ, Βίας ἀπέφηνε
Πριηνεύς.

Εγγυὴν φεύγειν δὲ, Θαλῆς Μιλήσιος
ἡύδα.

Hoc est ad verbum:

SENTENTIÆ SEPTEM SAPIENTUM.

Septem Sapiantum dico ad verbum civi-
tatem, nomen, dictum.

Modum quidem Cleobulus Lindius dixit
optimum:

Chilon verò ex cava Lacedamone, nosce
teipsum:

Qui verò Corinthum habitabat, iram
moderari, Periander.

Pittacus, nihil nimis, qui erat genere ex
Mitylene:

Finem vero intueri vitæ Solon sanctis in
Athenis:

Plures malos verò Bias dixit Prieneus:
Sponsorium fugere verò Thales Milesius
dixit.

Quo epigrammate inductus, versum Cleo-
buli qui in vulgatis quartus est, primum
reponi, curavi quod jam Accursius monue-
rat. Hyginus, seu quis alius sub ejus no-
mine, in fabulis fab. 221. aliud Heptasti-
chon Sapiantum affert, nempe:

Optimus est, Cleobulus ait, modus, in-
cola Lindi.

Ex Ephyra Periandre doces, cuncta ut
meditanda.

Tempus nosce, inquit Mitylenis Pittacus
ortus.

Plures esse malos, Bias autumat ille
Prieneus.

Milesiusque Thales sponsori damna mi-
natur.

Nosce, inquit, te te, Chilon Lacedæmo-
ne cretus.

Cecropiusque Solon, ne quid nimis indu-
perabit.

ubi Periandro non quæ in hoc carmine,
& in Græco undè expressum est, senten-
tia tribuitur, Χόλῃ κρατεῖν, iram moderari:
sed quæ superioribus carminibus, Μελέτη
τὸ πᾶν, meditationem totum esse, ut & apud
Sidonium Apollinarem in Panegyrico An-
themii & Epithalamio Polemii & Aran-
colæ. De iisdem Sapiantibus extant hæc
etiam quæ in antiquis libris post Sid. Apol-
lin. carmina reperit Vinetus, cujus cujus
veterum poetarum sint:

Te, Solo, præcipue laudavit Græcia, vos-
que

Pittace, Chilo, Thales, Cleobule, Bia,
Periander.

Pittacus ex Lesbo satius, & Lacedæmo-
ne Chilo.

Mileto natus Thales, & Lindo Cleobu-
lus.

Prieneque Bias tulit, ast Ephyre Pe-
riandrum.

Atticus Aclalicum Solo septimus est Sa-
pientum.

Hic jubet attente meditari ultima vi-
tæ.

Ille nihil rerum fieri probat immedita-
tum.

Esse malos plures tandemprehenderat
alter.

Alter habere modum perhibet moderami-
na rerum.

Quintus opes vitæ communes præcipit
esse.

Sextus, ut ipsum se curet cognoscere quis-
que.

Primus temporibus dat res, & tempora
rebus.

Periander, Trepidam moderare, Corinthius, iram.

Ex Mitylenæis, Nimium nil, Pittacus oris.

Mensuram optimum, ait Cleobulus Lindius, in re.

Expectare Solon finem docet, ortus Athenis.

Plures esse Bias pravos, quem clara Priene.

Mileti, fugisse¹ Thales vadimonia, alumnus.

INTERPRETATIO.

Periander Corinthius dixit, reprime iram turbidam. Pittacus, cui Mitylene patria est, nequid nimium. Solon Atheniensis monet nos, ut expectemus finem. Bias, quem Priene inclita civitas tulit, dixit plerosque hominum esse malos. Thales nutritus apud Miletum pronuntiat, optimum factu esse, si vires spondere pro aliis.

NOTÆ.

¹ *Thales vadimonia.*] Vadimonium à vade dictum, ut mercimonium à merce. E Thaletis dicto Turnebus observat, quamvadimonii nomine propriè censetur

obligatio sistendi se iudicio, tamen omnem sponsonem & promissionem eo interdum vocabulo contineri.

AUSONII

BURDIGALENSIS

EDYLLIA.

² *Versus Paschales Procodicti.* EDYLLIUM I.

317 ³ S ANCTA salutiferi redeunt solennia CHRISTI:
 Et ⁴ devota pii celebrant jejunia Mystæ.
 At nos æternum cohibentes pectore cultum,
 Intemeratorum vim continuamus honorum.
 Annua cura sacris, jugis reverentia nobis.
 Magne pater rerum, cui terra, & pontus & aër,
 Tartaraque, & picti servit plaga lactea cœli:
 Noxia quem scelerum plebes tremit, almaque rursus
 Concelebrat votis animarum turba piarum:

INTERPRETATIO.

Sacra annua Christi servatoris recurrunt: & Sacerdotes pii exercent religiosa jejunia. Nos vero concipientes animo perpetuam in Deum venerationem, continuè illi exhibemus sinceros honores. Cura horum sacrorum tantum semel in anno nobis redit, sed nostra in Deum veneratio perpetua est. Summe parens mundi, cui tellus, & mare, & aether, & orcus, & candens regio cœli stellati subdita est: quem turba criminum rea pavet, & vice versa sanctus cœ-

NOTÆ.

1. *Ausonii Burdigalensis Edyllia.*] Sive Edyllia sive Idyllia scribas, utrumque tertè ab *εἰδύλλιον* species. Diminutivum est *εἰδύλλιον* ut ab *εἶπε*, *εἰπύλλιον* Epyllium, quæ vox legitur infra in litteris ad Symmachum. *Εἶδη* porro, & *εἰδύλλια* dicuntur poematîa, quæ novum semper argumentum tractant. Aded ut (inquit Vossius) qui opuscula sua hoc pacto inscribit, is nihil dicat de materiâ totius, sed ad singulos partes remittat. Sic Pindari Poëmatia olim *εἶδη* inscribebantur. Sic opuscula sua *εἰδύλλια* inscripsit Theocritus: & hæc Ausonius.

2. *Versus Paschales, &c.*] Quid sibi velit *Procodicti*, Ausonianorum interpre-

tum nemo quod sciam intellexit. Corrupta procul dubio vox est. Sed, quid in ejus locum substituendum sit, non video. Scaliger putat legendum *Proclo dicti* quasi eos Proclo alicui amico suo dixerit, seu miserit Ausonius. Utere hâc conjecturâ, donec melius quid suppetat.

3. *Sancta, &c.*] Festum scilicet Dominicæ resurrectionis. Undè, in Parisiensi vetere editione, & quibusdam aliis, carminis hujus titulus erat: *Versus in Dominicam resurrectionem.*

4. *Devota jejunia.*] Quadragesimæ jejunium, quod jam ab Ecclesiæ primordiis Paschæ prævium fuisse cum ex aliis veterum locis, tum ex hoc evinci potest.

Tu brevis hunc ævi cursum, celeremque caducæ
Finem animæ donas, æternæ munere vitæ.

¹ Tu mites legum monitus, sacrosque Prophetas
Humano impertis generi: servasque nepotes,
Deceptum miseratus Adam: quem capta ² venenis
Implicuit socium blandis erroribus Eva.

Tu Verbum, pater alme, tuum, natumque Deumque
Concedis terris totum, similemque, paremque,
Ex vero verum, vivaque ab origine vivum.

Ille tuis doctus monitis hoc addidit unum:

Ut ³ super æquoreas nabat qui spiritus undas,
Pigra immortalī vegetaret membra ⁴ lavacro.

Trina fides ⁵ auctore uno, spes certa salutis
Hunc numerum ⁶ junctis virtutibus amplectenti.

⁷ Tale & terrenis specimen spectatur in oris

⁸ Augustus genitor, ⁹ geminū sator Augustorum.

INTERPRETATIO.

tus piorum animorum prosequitur votis: tu donas vitā immortalī spatium hoc brevis vitæ, & ci-
tum exitum infirmi spiritūs. Tu largiris hominum generi suavia præcepta legum tuarum, &
monita sanctorum Prophetarum: & salvos facis Adami posteros, misertus ipsius delusi: quem
Eva decepta venenatis verbis, irretivit suum participem, dolis sibi blandientibus. Tu sancte Pa-
rens indulges orbi terrarum Verbum tuum, & filium, & Deum, totum tibi similem, & equa-
lem, verum Deum ex vero Deo, & viventem ab origine viventi. Ille instructus tuis præcep-
tis adjecit hoc unum: ut spiritus qui ferebatur super aquas maris, reficeret torpentes artus ho-
minum in lavacro saluifero. Fides trium personarum in Deo, ab unā origine, est certa
spes salutis ei, qui hunc numerum credendo apprehendit, conjungens cum fide virtutes. In
terrā simile exemplum cernitur Augustus pater procreator duorum Augustorum. Qui complectens

NOTÆ.

1. Tu mites legum monitus.] Juxtā illud
Christi Domini: *jugum meum suave est &
onus meum leve.*

2. Venenis.] Serpentis suasionibus.

3. Super æquoreas.] Genes. 1. Et spiritus
Dei ferebatur super aquas; quem locum de
flatu & vento quidam: noster, cum aliis
non paucis, de Sancto Spiritu interpreta-
tur.

4. Lavacro.] Baptismum intellige.

5. Auctore uno.] Patre à quo genitus
filius est, & ab utroque Spiritus proce-
dit.

6. Junctis virtutibus.] Addendo bona
opera, sine quibus mortua fides, ut vo-
cant, & inutilis ad salutem est.

7. Tale & terrenis specimen, &c.] Tale e-

tiam specimen Anatolici illi, seu Asiæ Mi-
noris populi, sub Constantino Pogona-
to cernere volebant, qui apud Chryso-
polin dicebant, ut refert Cedrenus, ὅτι οἱ
τρεῖς ἀδελφοὶ πνεύματι, τὸς τρεῖς ἐψάωμεν,
quoniam in Trinitatem credimus, tres corone-
mus. Εὐαγγελιστὴν δὲ Κωνσταντῖνον. Pergit
idem; μόνον γὰρ αὐτὸς ἦν ἐστεμμένον· οἱ
δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Τιβέριον καὶ Ἡρακλεῖον
ἐδεμίαν εἶχον ἀξίαν. Perturbatus autem est
Constantinus. Is enim solus coronatus erat. Fra-
tres vero ejus Tiberius & Heraclius nullum ho-
noris gradum obtinebant.

8. Augustus genitor.] Valentinianus Im-
perator.

9. Geminū Augustorum.] Valentis fra-
tris, & Gratiani filii sui.

Qui fratrem, natumque pio complexus utrunque
Numine, ¹ partitur regnum, neque dividit unum,
Omnia solus habens, atque omnia dilargitus.

Hos igitur nobis trina pietate vigentes,
Rectores terræ placidos, ² cœlique ministros,

30

Christe apud æternum ³ placabilis affere patrem.

INTERPRETATIO.

affectu paterno fratrem, simul & filium, partitur cum iis, neque tamen scindit Imperium unum, tenens solus omnia, quanquam largitus sit omnia. Ergo, ô Christe, propitius impetra à patre æterno, ut nobis servet illos mites moderatores terræ, & ministros cœli, trigemino inter se affectu corroboratos.

NOTÆ.

1. *Partitur, neque dividit.*] Indivisam scilicet in totum Romanum Imperium tres illi simul Augusti potestatem obtinebant. In quâ indivisâ trium potestate specimen quærit sanctissimæ Triados Ausonius, Principibus suis adulans.

2. *Cœlique ministros.*] In terris Ministros Dei. Omnis enim potestas à Deo est, juxta Apostolum, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.

3. *Placabilis.*] Propitius, & placans. Sic apud Horatium *dissociabilis* pro *dissociante* Ode 3. lib. 1.

*Nequicquam Deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras.*

Et penetrabile frigus, pro penetrante passim apud poetas, & *resonabilis Echo,* pro resonante.

AUSONIUS Lectori suo S. D.

318¹ **P**ost Deum semper patrem colui: ² secundamque reverentiam genitori meo debui. Sequitur ergo hanc summi Dei venerationem ³ Epicedion patris mei. Titulus à Græcis auctoribus, defunctorum honori dicatus, non ambitiosus, ⁴ sed religiosus: quem commendo Lectori meo, five is filius est, seu pater, five utrumque. Neque ut laudet exigo, sed ut amet, postulo. Neque vero nunc patrem meum

INTERPRETATIO.

Semper veneratus sum patrem meum secundum Deum: atque existimaui secundos honores à me deberi meo parenti. Eamobrem subjunxi huic carmini scripto in honorem supremi numinis Epicedion mei patris. Hæc inscriptio carminis consecrata à scriptoribus Græcis laudi mortuorum, non superba est, sed pia: quam commendo lectori meo, siue ille est filius, siue pater, siue utrumque. Nec posco ut eam laudet, sed peto ut eam diligat. Non autem laudo meum patrem, quo-

NOTÆ.

1. *Post Deum.*] In Græcis sententiis *Θεοὶ μὲν πρῶτοι τῆς φρονέουσιν οἱ γονεῖς.* Diis Maximi sunt parentes, eorum judicio qui sapiunt.

2. *Secundamque reverentiam, &c.*] Platonis, Ciceronis, & aliorum judicio non secundam, sed tertiam, post Deum enim Patriam locant, & tertium assignant locum parentibus.

3. *Epicedion.*] A Græcâ voce τὸ κήδus cura, exequiæ, funus, est ἐπικῆδιον, carmen quod in funere aut certè in mortui honorem canitur. *Nenia.*

4. *Sed religiosus.*] Religionis enim pars semper fuit cura mortuorum. Vide titulos digest. & cod. *De Religiosis & sumptibus funerum.*

laudo, quod ille non eget: & ego functum oblectatione viventium
¹onerare non debeo. Neque dico nisi quod agnoscunt, qui parti æta-
tis ejus interfuerunt. Falsum me autem, morte ejus obita, dicere, &
verum tacere, ejusdem piaculi existimo. Imagini ipsius hi versus sub-
scripti sunt: neque minus in opusculorum seriem relati. Alia omnia
mea displicent mihi: hos relegisse amo. Vale.

I N T E R P R E T A T I O.

niam ipse non opus habet laude: atque ego non debeo gravare hominem mortuum delectatione
viventium. Neque quidquam profero, nisi quod illi norunt esse verum, qui testes fuerunt par-
tis ejus vite. Puto autem, cum ille obierit diem supremum, æque nefas mihi esse falsa loqui,
ac æra premere silentio. Hæc carmina subscripta sunt à me ejus effigiei: & simul inserta meis
opusculis. Cetera cuncta mea carmina fastidio mihi sunt: delector his versibus revolvendis.
Vale.

N O T Æ.

1. *Onerare.*] Id est, ei molestus esse laudatione, quam viventes amant, mortui as-
pernantur.

Epicedion in patrem suum Julium Ausonium. II.

319

²N Omen ego Ausonius, ³ non ultimus arte medendi:
Et mea si nosces tempora, primus eram.

⁴ Vicinas urbes colui patriaque domoque,
Vasates patria, sed ⁵lare Burdigalam.

⁶ Curia me duplex, & uterque Senatus habebat

⁷ Muneris exsortem, nomine participem.

I N T E R P R E T A T I O.

Ego appellor Ausonius, non postremus in medicinæ arte: & si cognosceres meam ætatem, di-
ceres me Principem in eâ fuisse. Fui in duabus propinquis civitatibus origine & habitatione:
origine quidem apud Vasates, habitatione verò apud Burdegalam. Gemina Curia & ambo
Senatus me tenebant expertem officii, & nomine tantum ipso gaudentem. Vixi nec dives,

N O T Æ.

1. *Epicedion.*] Lucilliano stylo, patris sui,
itemque prædoli elogium scripsit. In quo
mihi videtur omnium, quicunque idem
tentaturi sunt, conatus posse detertere.
De industriâ enim veterem illam simpli-
citatem affectat, & quantum potest, ad
ejus characterem stylum suum componit.
Hæc Scaliger.

2. *Nomen ego Ausonius.*] Id est, quoad
nomen sum Ausonius. Sic enim ex veteribus
libris scriptum volunt nomen, non autem,
ut in quibusdam, nomine.

3. *Non ultimus arte medendi.*] Vide car-
men primum Parentalium.

4. *Vicinas urbes.*] Vasates & Burdiga-
lam, unius tantum diei itinere distantes
inter se.

5. *Lare Burdigalam.*] Quam Vasatum
urbi patriæ suæ, ut pote clariorem & ce-
lebriorem prætulit, in quâ habitaret.

6. *Curia me duplex, &c.*] Burdigalensis,
& Romana. Cum enim Præfectus Illyri-
co fuerit, ut habetur infra, verisimile est
eum in civitatem Romanam, atque etiam
in senatum prius adlectum fuisse, quam
ad præfecturam illam eveheretur.

7. *Muneris exsortem, &c.*] Honorarium,
ut vocant, & solo nomine senatorem.

¹ Non

¹ Non opulens, nec egens; parcus sine sordibus egi.

Victum, habitum, mores ² semper eadem habui.

³ Sermone impromptus Latio: verum ⁴ Attica lingua

Suffecit culti vocibus eloquii.

10

Obtuli opem cunctis poscentibus artis inemptae:

Officiumque meum cum pietate fuit.

Judicium de me studui praestare bonorum:

Ipse mihi nunquam, iudice me, placui.

Officia in multos diverso debita cultu,

Personis, meritis, tempore distribui.

15

Litibus abstinui: non auxi, non minui rem.

Indice me nullus, sed neque teste perit.

Invidi nunquam. Cupere atque ambire refugi.

Jurare, aut falsum dicere, par habui.

20

Factio me sibi non, non conjuratio junxit.

Sincero colui foedere amicitias.

⁵ Felicem scivi, ⁶ non qui, quod vellet, haberet:

Sed qui per fatum non data non cuperet.

INTERPRETATIO.

nec pauper: parcus, neque tamen avarus. Semper usus sum eodem victu, eodem vestitu, & iisdem moribus. Imparatus ad loquendum Latine: sed lingua Graeca suppeditavit mihi verba ad eloquentiam expolitam. Exhibui auxilium gratuitum meae artis omnibus illud flagitantibus: & officium meum fuit conjunctum cum pietate. Enisus sum respondere opinioni quam viri prohi de me conceperant: Ego vero numquam mihi ipsi probatus sum, meo iudicio. Divisi juxta personas, merita, & tempora, officia quae debebam multis cum honore diverso. Fugi lites: non amplificavi, neque detrivi bona mea. Nemo morti additus est mea delatione, aut etiam meo testimonio. Numquam invidi alienis bonis. Carui cupiditate atque ambitione. Perinde existimavi mentiri, & pejerare. Nulli factioni aut conspirationi me immiscui. Observavi amicitias purae fide: censui illum esse beatum, non qui possideret quodcumque optaret: sed qui non optaret ea

NOTAE.

1. Non opulens.] Sic & in claris urbibus, carmine de Mediolano, opulensque Moneta, pro opulenta.

2. Semper eadem habui.] In vulgatis eodem, plano sensu: ex vet. libb. restituit Scaliger eadem, quod adverbialiter sumendum monet, ut apud Graecos τὸ αὐτὸν, id est ὁμοίως ποίησ. Eadem supple. ratione.

3. Sermone impromptus Latio.] Livius lib. 7. ab urbe condita: Quia infacundior sit, & lingua impromptus.

4. Attica lingua.] Quam ut pote medi-

cus magis coluerat.

5. Felicem scivi.] Id est censui, decrevi, statui. A scisco est; ut plebs scivit, passim apud Livium, & Plebiscita, decreta plebis.

6. Non qui quod vellet haberet, sed qui, &c.] Horatius libro quarto carminum. Ode 9.

Non possidentem multa, vocaveris

Recte beatum: rectius occupat

Nomen beati, qui Deorum

Muneribus sapienter uti,

Duramque callet pauperiem pati, &c.

Non ¹ occurfator, non garrulus, obvia cernens, 25
Valvis & velo condita non adii.

Famam, quæ posset vitam lacerare bonorum,

Non finxi: & veram si scierim, tacui.

Ira procul: spes vana procul: procul anxia cura;

Inque bonis hominum gaudia falsa procul. 30

Vitati coetus, ejuratique tumultus,

Et semper fictæ Principum amicitiae.

² Deliquisse nihil nunquam laudem esse putavi,

Atque ³ bonos mores legibus antetuli.

Irasci promptus, properavi condere motum: 35

Atque mihi poenas pro levitate dedi.

Conjugium per lustra novem, sine crimine, concors,

Unum habui: ⁴ gnatos quattuor edidimus.

⁵ Prima obiit lactens. At ⁶ qui fuit ultimus ævi,

Pubertate rudi ⁷ non rudis interiit. 40

INTERPRETATIO.

quæ sibi fortuna non concessisset. Non obtuli me importunè obvium aliis, non fui loquax, aspexi quæ occurrebant, sed non accessi ad ea quæ occultabantur foribus, & sipario. Non commentus sum rumores, qui possent discerpere vitam proborum hominum: & si quos novi veros, pressi eos silentio. Amovi longè à me iram: longè spem inanem: longè sollicitudinem inquietam: longè etiam falsam letitiam in bonis humanis. Fugi conventus hominum, odio habui turbas, & amicitias Principum semper simulatas. Numquam existimavi laudi ducendum esse mihi, quod non peccavissem, & prætuli legibus probos mores. Cum faciliè abriperer iram, curavi premere illam permotionem: & sumpsi de me ipso supplicium quod tam levè de causa irasceret. Vixi in unico Matrimonio per quadraginta quinque annos, absque exprobratione, & unanimiter: procreavimus quattuor liberos. Prima mortua est adhuc sub nutrice. Sed ille qui fuit minimus natus, obiit in prima pubertate non imperitus. Maximus

NOTÆ.

1. *Occursator.*] Is est, qui aliis opportunè importunè sese offert obvium, salutandi, sciscitandi, & de rebus audiendi gratiâ.

2. *Deliquisse nihil, &c.*] Similiter in alio argumento Horat. in Arte Poët.

— *Vitavi denique culpam,*

Non laudem merui.

3. *Bonos mores legibus antetuli.*] Id est, inductus sum ad probè vivendum ex amore potius virtutis, & voluptate quæ ex probitate morum percipitur, quàm ex metu poenarum, quas leges irrogant peccantibus, juxta illud tritum:

Oderunt peccare boni virtutis amore, &c.

4. *Gnatos quattuor edidimus.*] Sic ex veteri

libro Vinetus & Scaliger. Nati illi quattuor fuerunt Æmilia Melania, quæ in cunis decessit; D. Ausonius poëta noster; Julia Dryadia, quæ nupsit Pomponio Maximo, & juvenis virum amisit, de quâ carmen 12. Parentalium; & Avitianus, quem ævi supra puberis exire metas vertuit infesta Atropos, ut habet carm. 13. Parental.

5. *Prima.*] Æmilia Melania, de quâ est carmen 29. Parental.

6. *Qui fuit ultimus.*] Avitianus.

7. *Non rudis.*] De hoc in carm. 13. Parental.

*Minor iste natus me, sed ingenio prior
Artes paternas imbibit.*

¹ Maximus ad summum culmen pervenit honorum,

² Præfectus Gallis, & Libyæ, & Latio,

INTERPRETATIO.

natu ereclus est ad supremum fastigium dignitatum, Præfectus Prætorio Galliarum, & Afri-

NOTÆ.

1. Maximus.] Ipse Ausonius Poëta.
2. Præfectus Gallis, &c.] Noster in Protreptico ad Nepotem :

Ut præfecturam duplicem, sellamque curulem, &c.

Duplicis tantum præfecturæ meminit, quia scilicet Libya seu Africa sub Præfecto Præt. Italiæ erat, & per Vicarium regebatur. Eam tamen multo post, profligatis Vandalis, Justinianus Augustus propriam jussit habere præfecturam, ut patet ex lege *Quas gratias* 1. Cod. de officio præfecti Prætorio Africa, & de omni ejusdem dioceseos statu. Sed juvat Scaligeri ad hunc locum observationes hinc attexere. Post tempora, inquit, aut jam à temporibus Constantini, certissimum est quatuor præfectos Prætorii fuisse. Causa est quia jam tum Imperium non divisum quidem fuit, ut temporibus Caroli Magni, sed societatem admisit. Itaque Orientale Imperium fuit, & Occidentale. Ita vides ab illis temporibus numquam ferè Imperatores Romanos sine socio adscito fuisse; quare in Oriente præfectos Prætorio habuerunt, & in Occidente. Secundo post Imperatorem gradu fuit Præfectus Prætorio. Quare habebat eadem officia, quæ & Impp. Hoc ex notitiâ Imperii, item ex constitutionibus, præsertim ex Codice Theodosiano patet. In Oriente sedes Imperii fuit Constantinopolis: in Occidente Roma. Ita Constantinopoli ubi erat Imperator, ibi & Præfectus Prætorio; & Romæ, ubi etiam socius Imperii, ibi & Vicarius Imperatoris, hoc est Præfectus Prætorio. Quia tamen neque Romæ unus sufficiebat, alter in Occidente Prætor, alter in Oriente creatus est. Primus igitur in Oriente, Constantinopoli, secundus in Illyrico; in Occidente primus Romæ, alter in Galliis, in urbe Treveris. Ita invenimus in Oriente Præfectum Prætorio Orientis, hoc est Constantinopolis, qui sub se ha-

bebat Asiam, Syriam, Pontum, &c. Præfectum Prætorio Illyrici, qui sub se habebat Græciam, Mysiam, Daciam, & alia. In Occidente Præfectum Prætorio Italiæ, hoc est Romæ, qui sub se habebat Italiam, Histriam, Dalmatiam, Africam. Præfectum Prætorio Galliarum, qui sub se habebat Gallias, Britanniam & Hispanias, antequam Hispaniæ regerentur à Proconsule, quod accidisse temporibus Gratiani auctor est Severus Sulpitius. Ausonius poëta fuit Præfectus Prætorio Italiæ: at fuit Præfectus Prætorio Italiæ alius à Præfecto urbis. Ausonius nunquam fuit Præfectus urbis, sed primum Præfectus Prætorio Italiæ. Quem Magistratum nescio quâ calamitate diutius gerere non potuit, sed, ut inquit ipse, quasi fortunam pœnitere videretur, quod diuturnum illum honorem ei conservare non potuisset, præfecturam Galliarum obtinuit. Itaque ait:

Præfectus Gallis, & Libyæ, & Latio.
Nam & Galliarum, & Italiæ Præfectus fuit. At Libyæ Præfectus idem cum Italiæ Præfecto. Quin etiam alibi profitetur se secundam Præfecturam habuisse, cum ait:

Præfecturarum titulo tenuere secundo.

Secundum titulum præfecturæ vocat Gallias. Ea enim erat Occidentis secunda præfectura, ut Italiæ, prima. Quare ALCIATUS immane quantum hallucinatus est in eo versu interpretando in annotationibus in Cornel. Tacitum. Justiniani temporibus duo tantum primum fuerunt Præfecti Prætorio, illi videlicet, qui ante eum à Constantini temporibus erant, hoc est, Præfectus Prætorio Illyrici, & Præfectus Prætorio Orientis. Nam Occidentem Barbari occupaverant. Sed receptâ Africâ, ipse novum addidit Præfectum Prætorio, cum antea esset sub Præfecto Prætorio Italiæ, & ibi præficeretur Vicarius ab ipso Præfecto Prætorio. Nam ita Africa erat sub Præfecto

Tranquillus, clemens, oculis, voce, ore ferēnus,

¹ In genitore suo mente animoque pater.

Hujus ego & ² natum, & ³ generum pro Consule vidi. 45

⁴ Consul ut ipse foret, spes mihi certa fuit.

Matronale decus possedit ⁵ filia: cujus

Egregia & nuptæ laus erat, & viduæ;

Quæ ⁶ nati, ⁷ generique & ⁸ progeneri, ⁹ simul omnium.

Multiplici illustres vidit honore domos. 50

Ipsē nec affectans, nec detrectator honorum,

¹⁰ Præfectus magni nuncupor Illyrici.

Hæc me fortunæ larga indulgentia suasit,

Numine adorato, ¹¹ vitæ abitum petere.

Ne fortunatæ spatium ¹² inviolabile vitæ, 55

Fatali admorsu stringeret ulla dies.

INTERPRETATIO.

de, ac Italia; placidus, mitis, blandus aspectu, loquelâ, & vultu, animo & pectore paterno erga suum patrem. Ego vidi ejus filium, & generum in Proconsulari dignitate. Et habui spem haud dubiam, fore ut ipse consul evaderet. Filia gavisa est honore matris familias: quæ floruit insigni laude pudicitie, & per matrimonium, & dum esset vidua; quæ vidit domos filii, & generi, ac progeneri, omnium simul claras multis dignitatibus. Ego ipse nec querens, nec fugiens honores, appello præfectus magni Illyrici. Hæc ampla fortune benignitas induxit me, ut Deo adorato, precarer ab ipso migrationem à vita, ne aliqua dies fatali morsu carperet spatium meæ

NOTÆ.

Prætorio Italiæ, ut Britannia, & Hybernia sub Præfecto Prætorio Galliarum. Formula Præfecti Prætorio extat apud Casiodorum lib. 6. *Haftenus Scaliger.*

1. *In genitore suo.*] Pro in genitorem suum. Sic Ovid. lib. 5. Tristium Eleg. 2.

Sape suo victor lenis in hoste fuit.

2. *Natum.*] Hesperium.

3. *Generum.*] Val. Latinum Euronium, de quo est carmen. 14. Parentalium.

4. *Consul ut ipse foret, spes mihi.*] Nec enim filium Ausonium Consulem vidit pater, qui obiit ante ejus consulatum quem Olibrio Hermogeniano collegâ gessit, anno Christi 382.

5. *Filia.*] Julia Dryadia Pomponii Maximi, ut suspicatur Vinetus, uxor, de quâ est carmen 12. Parental. quod vide; facit enim ad totum hunc locum.

6. *Nati.*] Arborii, qui Veriam Licetiam uxorem duxerat, de quâ est carmen XVI. Parent. Nam alter Pomponius Maximus Herculaneus de quo est carm. XVII. juvenis obierat.

7. *Generique.*] Paulini, de quo carm. XXIV. Parent. qui Megentiram ejus filiam duxerat.

8. *Progeneri.*] Mariti Dryadiæ, quæ Paulini & Megentiræ fuit filia, & quater enixa obiit, ut patet ex carm. Parent. XXIII.

9. *Simul omnium.*] Omnium dissyllabum legendum est. Sic apud Lucretium lib. 5. *Imbecillorum esse æquum miserier omnium.*

10. *Præfectus, &c. nuncupor*] Solo nomine, & honoris tantum causâ; non autem quod revera Præfecturâ illâ fungetur, cujus titulum ei vel filius Ausonius, vel sua ipsius peritia ab Imperatore impetraverat. Sic supra.

Curia me duplex, & uterque Senatus habebat

Muneris exsortem, nomine participem.

11. *Vitæ abitum.*] Mortem.

12. *Inviolabile.*] Haftenus inviolatum, non autem, quod violari non posset.

1 Obtinui: auditæque preces: spem, vota, timorem,

Sopitus placido fine, relinquo aliis.

Inter moerentes, sed non ego moestus, amicos.

Dispositis jacui funeris arbitriis.

Nonaginta annos baculo sine, corpore toto

Exegi, cunctis integer officiis.

Hæc quicunque leges, non aspernabere fari:

Talis vita tibi qualia vota mihi.

INTERPRETATIO.

vita felicitis, nullo antea lesum infortunio. Impetravi: & preces meæ exaudita sunt: ego; sopitus tranquillâ morte, relinquo ceteris spem, desideria, & metum. Ego in medio amicorum meorum lugentium, sed non ipse lugens, obii, ordinatis prius quæ in funere meo fieri volebam. Transégi nonaginta annos absque scipione, cum totum meum corpus plenè exerceret omnia sua munia. Quisquis leges hæc, non dedignaberis dicere: Talis vita tibi fuit, ô Ausoni, qualem ego cuperem mihi esse.

NOTÆ.

1. Obtinui.] A Deo, ut morerer.

2 Quum² de palatio, post multos annos honoratissimus, quippe jam Consul, redisset ad patriam, villulam quam pater reliquerat introgressus, his versibus lusit, 3 Luciliano stilo.

NOTÆ.

1. Quum de Palatio, &c.] Hæc veluti præfatiuncula est sequentis poematii, alius quam Ausonii, ut videtur manu adjecta, præfixo hoc titulo: Incipit de prædiolo præfatio in prosa.

2. De Palatio.] Ex aula Romani Principis.

3. Luciliano stilo.] In MSS. Luciano. Reposuit Luciliano Scaliger, ut & initio Satyrici Petronii: Sed ne me putes improbasse schedium Lucilianæ improbitatis, vel, ut alii,

humilitatis. At quid hîc per Lucilianum stilum intelligendum? An inelaboratum opus & extemporanea scriptio, ut Boscchius exponit ad locum Petronii supra laudatum, & qualis fuit teste Horatio Lucilii stilus, qui in horâ sæpè ducentos versus dictabat stans pede in uno, & fluebat lutulentus? An potius simplex quidem & neglectum, sed venustatis anti-quæ opusculum?

Ausonii Villula. III.

320

S Alve¹ hærediolum, majorum regna meorum,

Quod proavus, quod avus, quod pater excoluit.

INTERPRETATIO.

Salve prædiolum, possessio meorum majorum, quod proavus meus, quod avus, quod pater

NOTÆ.

1. Hærediolum.] Columella, in præfatione lib. 1. de Re Rusticâ: Ex quâ Q. Cincinnatus obsessi Consulis & exercitus liberator ab aratro vocatus ad Dictaturam vene-

rit, ac rursus fascibus depositis, quos festinantiùs victor reddiderat, quam sumpserat Imperator, ad eosdem juvencos, & quatuor iugerum avitum hærediolum redierit.

Quod mihi jam senior, properata morte, relinquit;
 Heheu nolueram tam cito posse frui.
 Justa quidem series patri succedere: verum
 Esse simul dominos, gratior ordo piis.
 Nunc labor, & curæ mea sunt. Sola ante voluptas
 Partibus in nostris: ¹ cætera patris erant.
 Parvum herediolum, fateor. Sed nulla fuit res
 Parva unquam æquanimis: adde etiam, unanimis. 10
 Ex animo rem stare æquum puto, non animum ex re.
² Cuncta cupit Cræsus, ³ Diogenes nihilum;
⁴ Spargit Aristippus mediis in Syrtibus aurum;
 Aurea non satis est Lydia tota ⁵ Midæ.
 Cui nullus finis cupiendi est, nullus habendi. 15
 Ille opibus modus est, quem statuas animo.
 Verum ager iste meus quantus sit, nosce: etiam me
 Noveris, & noris te quoque, si potis es:
 Quamquam difficile est se noscere. ⁶ Γνωθὶ σεαυτὸν,
 Quam propere legimus, tam cito negligimus. 20

INTERPRETATIO.

aravit. Quod ipse quamquam jam senex reliquit mihi, nimis cito obitu. Heu noluissem posse te frui tam propere. Æquus quidem ordo est succedere patri: at ordo est jucundior piis filiis possidere unâ cum parentibus. Nunc labor, & sollicitudo colendi in me incumbit. Prius sola voluptas fruendi ad me spectabat; reliqua pertinebant ad patrem meum. Exiguum est pradium hoc, fateor, sed nihil unquam fuit exiguum, iis qui moderato animo sunt: adde quoque, & qui concordēs vivunt. Existimo par esse ut opes pendeant ex animo possidentis, non autem, ut animus ex opibus pendeat. Cræsus concupiscit omnia, Diogenes nihil; Aristippus projicit aurum in mediis Syrtibus; Lydia tota aurea non sufficit Midæ. Qui nullum modum sibi præfinit optandi, ille nullum quoque habet possidendi. Hic terminus est congerendarum opum, quem tute animo tuo præfinieris. Sed disce quis sit modus hujus mei ruris: sic etiam me noveris, & noveris etiam te ipsum, si potes: etsi difficile est nosse seipsum. Quam citò legimus hanc sententiam NOSCE TE IPSUM, tam citò eam negligimus. Aro ducenta jugera agri. Colo-

NOTÆ.

1. Cætera patris erant.] Nempè labor & cura colendi.

2. Cuncta cupit Cræsus.] Quamquam regum ditissimus.

3. Diogenes nihilum.] Quia, quamquam pauperrimus, æquo animo ferebat rerum omnium inopiam.

4. Spargit Aristippus, &c.] Cyrenæus Philosophus, de quo Horat. lib. 2. sat. 3.

— Quid simile isti

Græcus Aristippus? qui servos projicere

aurum

In media jussit Libya, quia tardius irent Propter onus segnes.

quem locum imitatus est hic Ausonius, pro mediâ Lybiâ, medias Syrtes ponens, quæ sunt duo Africæ sinus arenosi.

5. Midæ.] Cujus ineptum votum, & asininas aures lege apud Ovidium Metamorph. lib. 11.

6. Γνωθὶ σεαυτὸν.] Solonis sententiam. Vide suprâ, Sapientes.

Agri bis centum colo ¹ jugera. Vineæ centum
 Jugeribus colitur, ² prataque dimidium :
³ Silva supra duplum quam prata, & vinea, & arvum.
 Cultor agri nobis nec superest, nec abest.
 Fons propter, puteusque brevis, tum purus ⁴ & amnis. 25
 Naviger hic refluus me vehit, ac revehit.
 Conduntur fructus geminum mihi semper in annum.
 Cui non longa penus, huic quoque prompta fames.
⁵ Hæc mihi non procul urbe sita est, nec prorsus ad urbem :
 Ne patiar ⁶ turbas, utque ⁷ bonis potiar. 30
⁸ Et quoties mutare locum fastidia cogunt,
 Transeo : & alternis rure, vel urbe fruor.

INTERPRETATIO.

Vineam centum jugerum, & dimidium modum pratorum : Est mihi plusquam bis tantum sylva, quantum est pratorum & vineæ, & agri. Neque abundant mihi coloni, neque desunt. Prope fundum meum est fons & puteus parum altus, præterea fluvius limpidus. Hic naves ferens, & refluens portat me, & reportat. Habeo semper fructus collectos in duos annos. Qui non habet penum congestam in longum tempus, hic etiam citò esurit. Hæc mea villa neque longè ab urbe posita est, neque omnino prope urbem : ne molestæ mihi sint turbæ comineantium, & ut fruor ejus commodis, & quoties tedium me impellit ad mutandum sedem, illuc migro : & alternatim fruor rure, aut urbe.

NOTÆ.

1. *Jugera.*] Jugerum modus aræ fuit centum & viginti pedes in latitudinem patens, ducentos & quadraginta in longitudinem, juxta rei rusticæ scriptores.

2. *Prataque dimidium.*] Quinquaginta. Sed si legas *dimidio*, magis ad Grammaticæ leges.

3. *Silva supra duplum, &c.*] Id est plusquam septingentorum jugerum, si rectè rationem putes.

4. *Et amnis naviger.*] Hic videtur fuisse Garumna. Nam cum Vafates patris & avi Ausonii patria fuerint, à quibus hoc ei heredium obvenit; verisimile est in Vafatenfi agro fuisse ad Garumnam, quo

fluvio facilè rure Burdegalam & Burdegala rus vehebatur.

5. *Hæc.*] Villa.

6. *Turbas.*] Frequentius comineantium in eam amicorum.

7. *Bonis.*] Villæ fructibus, & commodis.

8. *Et quoties mutare locum, &c.*] Hæc ex Eunuchio Terentii expressa, ubi senex Simo :

Ex meo propinquo rure, hoc capio commodi :

Neque agri, neque urbis odium me unquam percipit.

Ubi satias cepit fieri, commuto locum.

AUSONIUS Hesperio filio.

321 **L**ibellum, quem ¹ ad nepotulum meum, sororis tuæ filium, ² instar protreptici luseram, ³ venturus ipse præmisi legendum. Hoc enim malui, quam ipse recitare: esset ut tibi censura liberior, quæ duabus causis impediri solet: quod aures nostras audita velocius, quam lecta prætereunt; & quod sinceritas judicandi præsentia recitantis oneratur. Nunc tibi utrumque integrum est. Quia & legenti tibi libera mora est: & judicaturus non obstat nostri verecundia. Sed heus tu, fili dulcissime, habeo quod admoneam. Si qua tibi in his versiculis videbuntur (nam vereor, ut multa sint) fucatus concinnata, quam verius; & plus coloris quam succi habere: ipse sciens ⁴ fluere permisi, venustula ut essent magis, quam forticula; instar virginum,

INTERPRETATIO.

Ego cum venturus sim ad te brevi, præmisi tibi libellum, quem ludens scripseram ad nepotulum meum, quantum tuæ sororis, instar adhortationis, ut eum legas. Nam malui hoc facere, quam ipse tibi illum legere: ut liberius posses de eo ferre iudicium: quod solet impediri duabus de causis: scilicet quia quæ audimus recitari citius elabuntur è nostris auribus, quam quæ ipsi legimus; & quia sinceritas censuræ gratatur præsentia ejus qui recitat sua scripta. Nunc neutrum horum tibi obstat. Quoniam habes quantum volueris spatii ad legendum; & pudor meæ præsentia non impedit te in iudicio ferendo. Verum, ô gnate jucundissime, est aliquid cujus te moneam. Si quedam in his carminibus videbuntur tibi magis ad speciem exornata, quam ad verum; & plus habere externi nitoris, quam interioris succi: (non enim timeo ne multa sint hujusmodi:) ego sivi illa elabi de industria, ut plus haberent venustatis quam roboris; ad exem-

NOTÆ.

1. Ad nepotulum.] Ausonium nepotem ex filiâ, cujus nomen nusquam extat.

2. Instar protreptici.] Est protrepticon, ἀποπρεπτικὸν exhortatoria oratio, à ἀποπρέπω exhortor, suadeo, incito.

3. Venturus ipse præmisi.] Scaliger ad hunc locum fusè probat fuisse morem hunc veterum eruditorum, cum ex longinquis regionibus amicos inviserent, ut præmitterent nuncium cum versibus, aut oratione, aut libro nomine ἀποπρεπτικόν, ut & vicissim ipsi simile munusculum reciperent. Hujusmodi præmissam scriptionem metatoriam paginam appellat Sidonius epist. ad Lupum Aginnensem: Huic quodam tempore metatoriam paginam, quasi cum Musa prævia misi. Quod translatus à metatione castrorum, quæ per prævios metatores fiebat. Unde & hospitium quod adveniēti hospiti parabatur, apud Græcos ἀσπυσιον dictum, apud Romanos metatorium dicebatur. Eam autem quam advenientes ab hospitibus vicissim recipie-

bant sive epistolam, sive scriptionem aliam quamvis, adventoriam fuisse appellatam patet ex hoc loco Martialis ad Priscum, præfat. libri 12. epigr. Nequid tamen & adveniēti tibi ab urbe, & exigenti negarem (cui non refero gratiam si tantum ea præsto quæ possim,) imperavi mihi, quod indulgere consueveram, & studui paucissimis diebus ut familiarissimas mihi aures tuas exciperem adventoria sua, &c. Adventores scilicet dicti sunt hospites peregrè advenientes. Apul. lib. 1. Milesiarum sive de Asino: Cauponem quoque vicinum, atque ob id æmulum, deformavit in ranam; & nunc senex ille dolium innatans vini sui, adventores pristinos in fece submissus officiosis ronchis rancus appellat.

4. Fluere permisi.] Signanter fluere de iis quæ negligentius scripta, scribenti veluti effluunt. Horat. sat. 4. lib. de Lucilio:

Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.

— ¹ quas

— ¹ *quas matres student*

Demissis humeris esse, victo pectore, ut graciles fient.
 nosti cetera. Superest igitur, ut dicas: Quid moraris iudicationem
 meam de eo, quod ipse pronuncias esse mendosum? Dicam scilicet
 me huiusmodi versibus foris erubescere, sed intra nos minus verecun-
 dari: namque ego hæc annis illius magis quam meis scripsi, aut for-
 tasse & meis. ² Δις παῖδες οἱ γέροντες. Ad summam, valeat auctoritas tua.
 Mihi cum infante ratio est. Vale, fili dulcissime.

INTERPRETATIO.

plum puellarum, quas matres earum curant habere humeros depressos, & pectus constrictum, ut teniores sint. Scis reliqua. Restat ergo ut reponas mihi, quorsum petis iudicium meum de eo carmine, quod tu ipse prædicas esse aspersum mendis? Dicam, nempe, pudere me horum metrorum apud extraneos, sed inter nos non ita erubescere illis. Ego enim hæc composui potius ad rationem ætatis illius, quam meæ: vel fortasse etiam ad meæ. Senes enim bis pueri sunt. Postremo, valeat tua ista censoria gravitas. Ratio mihi putanda est cum infante. Vale iucundissime nate.

NOTÆ.

1. *Quas matres student.*] Desumpta hæc
 ex Eunuchio Terentii act. 2. sc. 3.

nec sapit.

2. Δις παῖδες, &c.] Plaut. Merc. act.
 2. sc. 2.

aiunt solere cum rursus repuerascere.
 vide proverbii huius explicationem apud
 Erasmus.

Senex cum extemplo est, jam nec semit,

Ad nepotem Ausonium protrepticon de studio puerili. IV.

322

Sunt etiam Musis sua ludrica. Mista camœnis
 Otia sunt, mellite nepos; nec semper acerbi
 Exercet pueros vox imperiosa magistri.
¹ Sed requie, studii que vices rata tempora servant.
 Et satis est puero memori legisse libenter.
 Et cessare licet. ² Graio schola nomine dicta est,
 Iusta laboriferis tribuantur ut otia Musis.
 Quo magis alternum certus succedere ludum,

INTERPRETATIO.

Camæna quoque habent suos lusus. Musæ habent admixtam quietem, ô dulcis nepos; neque vox imperiosa præceptoris perpetuo exagitat pueros. Verum successio quietis & studii observat tempora stata. Et sufficit puero, qui memoriâ valet, libenti animo legisse. Et licet ei etiam otari. Schola vocata est Græco vocabulo, ut iusta requies concedatur Camænis laboriosis. Quo libentius studeas velim, cum scias lulum alternatim excipere studium, indulgemus relaxationes

NOTÆ.

1. *Sed requie, &c.*] Requie pro requiei
 ut die, pro diei. Virg. Georg. 1.

*Libra die somnique pares ubi fecerit ho-
 ras.*

2. *Graio schola nomine.*] Σχολή, id est,
 otium; & apud Latinos ludus, unde ludi ma-
 gister.

Disce libens, longum delenitura laborem
 Intervalla damus. Studium puerile ¹ fatiscit,
 Læta nisi austeris varientur ² festa ³ profestis.
 Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas
 Detestere nepos. Nunquam horrida forma magistri.
 Ille licet tristis senio, nec voce serenus,
 Aspera contractæ minitetur jurgia frontis;
 Nunquam immanis erit, placitâ assuetudine vultus
 Qui semel imbuerit. Rugas nutricis amabit,
 Qui refugit matrem. Pappos, aviasque trementes
 Anteferunt patribus feri nova cura nepotes.
⁴ Sic neque ⁵ Peliden terrebat Achillea ⁶ Chiron
⁷ Theſſalico permixtus equo: nec ⁸ pinifer Atlas
⁹ Amphitryoniadem puerum: ¹⁰ sed blandus uterque

10

15

20

I N T E R P R E T A T I O.

mitigaturas laborem diuturnum. Pueri defatigantur studendo, nisi hilares festi dies intermiscantur acerbis profestis diebus. Disce libenter, neque aversare regimen magistri morosi, ô mi nepos. Præceptoris facies numquam est horrenda. Ille quamvis sit morosus ob senectutem, & voce truci minetur sevas objurgationes fronte corrugatâ; qui semel assuefecerit te placidè vultui suo, nunquam videbitur tibi truculentus. Puer qui aversatur matrem suam, amabit caperatam frontem vetulæ nutricis. Nepotes tardè nati anteponunt parentibus avos, & avias senio trementes, quibus nova curæ materia sunt. Ita neque Chiron Theſſalus Centaurus territabat Achillem Pelei filium: neque Atlas pinifer filium Amphitryonis: sed uterque mitis demulcebat teneros alum-

N O T Æ.

1. *Fatiscit.*] Resolvitur, frangitur, vaneſcit, durare atque ad fructum perduci non potest.

2. *Festa.*] Otii & vacationis dies.

3. *Profestis.*] Quibus opus fit.

4. *Sic neque Peliden.*] Legit Scaliger eodem plane sensu:

Sic neque Peliden Chiron terrebat Achillem.

5. *Peliden.*] Pelei & Thetidis filium.

6. *Chiron.*] Centaurus, Saturni in equum præ metu Opis conjugis mutati, & Phylliræ, seu, ut vult Lactantius, Pelopæ filius, Achillis Pædagogus, Æsculapii item fuit, quem medicinam docuit. Vide Ovid. lib. 2. Metam. fab. 11.

7. *Theſſalico permixtus equo.*] Theſſalus ſcilicet erat Chiron, quemadmodum & alumnus Achilles, quem leonum medullis pavisse puerum fertur. Et permixtus equo dicitur, quod parte supernâ homo, infernâ equus eſſet.

8. *Pinifer Atlas.*] Mauritanix primum

rex, dein mons, viſâ Gorgone, factus, ut habet Ovid. l. 4. Metam. Pinifer dicitur, quod multâ pinu onustum haberet verticem. Sultentare dictus eſt cœlum humeris, quod dum viveret aſtrorum curſus & nomina apprimè ſciret, iisque contemplandis ſæpè vacaret. Hunc Aſtrologiæ peritiſſimum fuiſſe, & Herculem Aſtrologiam docuiſſe, auctor eſt Diodorus Siculus lib. 4. Hinc locus fabulæ factus, quâ ſublatus ex Atlantis humeris cœlum Hercules ſuis tuliffe fertur. Non deſunt tamen qui Herculem non ab Atlante, ſed à Chirone Aſtrologiam edoctum aſſerunt.

9. *Amphitryoniadem puerum.*] Herculem Jovis & Alcumenæ Amphitryonis uxoris filium, cui tamen Amphitryoniadæ nomen impoſitum eſt, ut Dioſcuris & Helenæ, Tyndaridarum: licet Caſtori ſolum & Clytemneſtræ Tyndarus, Polluci & Helenæ Jupiter pater eſſet.

10. *Sed blandus uterque.*] Statius, in Glauciam Melioris:

Mitibus alloquiis teneros mulcebat alumnos.
 Tu quoque ne metuas : quamvis schola verberare multo
 Increpet, & truculenta senex gerat ora magister. 25
¹ Degeneres animos timor arguit : at tibi consta
 Intrepidus; nec te clamor, ² plagæque sonantes,
 Nec ³ matutinis agitet formido sub horis:
 Quod ⁴ sceptrum vibrat ferulæ, ⁵ quod multa supellex
 Virgea, ⁶ quod fallax scuticam prætexit aluta : 30
 Quod fervent trepido subsellia vestra tumultu.
 Pompa loci, & vani fugiatur scena timoris.
 Hæc olim genitorque tuus, ⁷ genitrixque secuti

INTERPRETATIO.

nos blandis sermonibus. Tu quoque ne timeas : etiam si schola personet crebris flagris, & vetus præceptor habeat vultum sævum. Metus prodit ignava pectora. At tu idem mane semper nihil metuens. Neque clamor, & verbera stridentia te exagitent, neque metus circa tempus matutinum : quod magister quatit ferulam, sceptrum suum, quod schola probe instructa sit virgis, quod scutica callidè operiatur corio molliori : quod sella vestra personent tremulo strepitu ; ne metuas illam pompam scholæ, & apparatus inanem inventum ad incutiendum terrorem. Pa-

NOTÆ.

— Tenero sic blandus Achilli
 Semifer Aemonium vincebat Pelea Chi-
 ron.

Quidam MS. codex hîc habet :

Sed balbus uterque.

Notus senum mos, ut pueros demulceant,
 sæpè cum illis de industriâ balbutientium.

1. Degeneres animos.] Ex lib. 4. Æneid.

2. Plagæque sonantes.] In alieno tergo.

3. Matutinis sub horis.] Quo tempore
 eundum in scholam.

4. Sceptrum vibrat ferule.] Sic Martialis
 lib. 10. epigram. 62.

Feruleque tristes sceptrâ pedagogorum

Cessent, & Idus dormiant in Octobres.

Ferula porro frutex est, è quo virgæ Ludimagistrorum fiebant ; cum ex Betulâ arbore fierent virgæ Magistratum, teste Plinio lib. 16. cap. 18.

5. Quod multa supellex Virgea.] Virg.
 lib. 1. Georg. vers. 165.

Virgea præterea Celei, vilisque supellex.

Arbutæ crates, & mystica vannus Iacchi.

6. Quod fallax scuticam, &c.] Vinetus ad hunc locum : Scutica, quam à Græco σκού-
 70, quod corium significat, appellatam volunt Grammatici, quale flagellum fuerit, parum comperi, nisi forte cujuscumodi

meminimus in Hispania vidisse. Fustis est sesquipedali longitudine, pollice aliquanto crassior, præsertim qua parte perforatus lora admittit. Alteri parti, quæ exilior est, additur orbiculus digitum unum crassus, & diametro palmum unum fere longâ, quo quia puerorum palmas cædunt, *Palmatoriam* id genus appellarunt (hæ sunt palmulæ quas hodie *ferules* vocant.) Lora terna esse solent, quibus ad nates utuntur, ex corio paulo crassiore facta, eaque digito auriculari non exiliora, nisi si qui paulo humaniores molli alutâ (ut ait Ausonius ad nepotulum) tenellis parcant. Sed neque *alutam* satis compertum habemus quam propriè antiqui dixerint. Ex quâ tamen non dubitamus, quin nostra *Luda* facta sit. *Ludam* autem appellamus, id est, alutam, melliores pelles & albas, ut ex quibus chirothecæ vulgò fiunt. Hæc *Vinetus*.

7. Genitrixque.] Quam à Patre Ausonio ingenuas Musarum artes edoctam fuisse, vel hinc colligas. Sic supra colum sapere audivimus non paucas, & omni politioris eruditionis genere excultam à Patre doctissimo miramur hac ætate digno conjunctam viro Annam Tanaquilli Fabri filiam.

Securam placido mihi permulsero senectam.
 Tu senium, quodcunque super labentibus annis
 Fata dabunt, qui ¹ nomen avi geris indole prima,
 Prime nepos, vel re vel spe mihi ² porge fruendum.
 Nunc ego te puerum, mox in juvenilibus annis,
 Jamque virum cernam, si fors ita jusserit; aut si
³ Invidia est, sperabo tamen, nec vota fatifcent,
 Ut patris, utque mei non immemor, ardua semper
 Præmia Musarum cupias: facundus & olim
 Hac gradiare via, qua nos præcessimus: & cui
⁴ Proconsul genitor, ⁵ Præfectus avunculus instant.
 Perlege quodcunque est memorabile. ⁶ Privamonebo.
⁷ Conditor Iliados, ⁸ & amabilis orsa Menandri
 Evolvenda tibi. Tu flexu & acumine vocis

35

40

45

I N T E R P R E T A T I O.

tor & mater tua, amplexi quondam ista, oblectaverunt meam tranquillam senectutem. Tu qui jam à puero appellaris nomine avi tui, prime meorum nepotum, fac ut vel re ipsa, vel propter spem de te conceptam, fruar lætus senili hoc ævo, quodcunque adhuc fata indulgebunt mihi, annis fluentibus. Nunc video te puerum, jamjam videbo juvenem, & mox virum, si fortuna sic voluerit; vel si hoc mihi invidetur, sperabo nihilominus, neque vota mea inania erunt, fore ut tu non oblitus patris & mei ipsius, concupiscas præmia Musarum semper difficilia acquisitu: & ut aliquandò disertus hac viâ incedas, quâ nos præivimus, & cui insistent pater tuus Proconsul, & avunculus Præfectus. Evolve quidquid est memoriâ dignum. Indicabo singula. Legendus tibi est auctor Iliadis, & opera jucundi Menandri. Tu pronuntia inflexione & acumine vocis doctis ac-

N O T Æ.

1. Nomen avi.] Ausonius scilicet appellabatur hic nepotulus.

2. Porge.] Syncopa pro porrige.

3. Invidia est.] Melius legas Invidiæ est.

4. Proconsul genitor.] Pater scilicet ejus, Ausonii gener, quem Thalassium vocat hic Scaliger, & Proconsulem Africæ fuisse ait Valente VI. & Valentiniano II. Augg. Coss. Ipse Ausonius generum celebrat Euronium carm. XIV. Parentalium: quem præfecturam obtinuisse, & præfidem fuisse Illyrici ait, sed cum de eodem dicat:

Occidis in prima raptus mihi flore juventa

Læsentis nati vix bene note pater.

vix credam hunc esse, de quo hic loquitur, Ausonii Nepotis patrem.

5. Præfectus avunculus.] Hesperius, Ausonii filius, qui fuit Præfectus prætorio Galliarum, ipso Ausonio patre ejus, & Olybrio Coss.

6. Privamonebo.] Privus singularis est, & proprius. Sic apud Phædrum ex recensione Tanaquilli Fabri.

Sua cuique cum sit animi cogitatio,

Colorque privus:

Hinc privatus derivatum est.

7. Conditor Iliados.] Homerus.

8. Et amabilis orsa Menandri.] De hoc Poëta comico Quintilianus Inst. Orat. l. 10. Hunc (Euripidem) & admiratus maxime est, (ut sæpe testatur) & secutus, quam in opere diverso, Menander: qui vel unus, meo quidem iudicio, diligenter lectus, ad cuncta que præcipimus effingenda sufficiat: ita omnem vitæ imaginem expressit: tanta in eo inveniendo copia, & eloquendi facultas: ita est omnibus rebus, personis, affectibus accommodatus, &c. Ego tamen plus adhuc quiddam collaturum declamatoribus puto, quoniam his necesse est secundum conditionem controversiarum plures subire personas, patrum, filiorum, maritorum, militum, rusticorum, divitum, pau-

¹ Innumeros numeros doctis accentibus effer.
² Affectusque impone legens. Distinctio sensum
 Auget, & ³ ignavis dant intervalla vigorem.
 Ecquando ista meæ contingent dona senectæ?
 Quando ⁴ oblita mihi tot carmina, totque per ævum
 Connexa historiæ, ⁵ foccos ⁶ aulæaque Regum,
 Et ⁷ melicos, lyricosque modos præfando, novabis;

50

INTERPRETATIO.

¹entibus versus ejus parum adstrictos numeris. Et inter legendum exprime permotiones animi. Dis-
²inctio corroborat sententiam orationis, & spatia, observata inter legendum, addunt vim sen-
 tentiis parum vegetis. Quandonam mea senectus fruetur his gaudiis? Quandonam mihi revocabis
 in mentem tot versus è memoria mihi elapsos, tot historias inter se connexas per ætates varias, Co-
 mædias, & Tragædias, & versus Melicos ac Lyricos, prælegendo eos mihi, ac facies juvenescere sen-

NOTÆ.

perum, irascentium, deprecantium, mitium,
 asperorum. In quibus omnibus mire custoditur
 ab hoc poëta decorum. Atque ille quidem om-
 nibus ejusdem operis auctoribus abstulit nomen,
 & fulgore quodam suæ claritatis tenebras ob-
 duxit. Hæc de Menandro Quintil. ex qui-
 bus facile videre est, cur amabilis dicatur,
 & quanto nostro damno opera ejus pe-
 rierint.

1. Innumeros numeros.] Hic discrepant
 interpretes. Quidam innumeros innumera-
 biles, & infinitos numeros, ac versus ac-
 cipiunt. Turnebus cap. 12. lib. 10. adver-
 sariorum distinguit innumeros, numeros: &
 numeros versus intelligit, innumeros verò
 orationem solutam & prosam, ex Plauti
 epitaphio quod extat apud Gellium lib. 1.
 noct. Attic.

Postquam est morte captus, Plautus comæ-
 dia luget,

Scena est deserta, dein risus, ludus, jo-
 cusque,

Et numeri, innumeri, simul omnes conla-
 crumarunt.

Josephus Scaliger, contra Turnebum,
 nihil distinguendum censet: & numeros in-
 numeros intelligit tam hoc loco, quam in
 Plauti epitaphio, versus Comicorum, qui
 numeri sunt, sed innumeri, hoc est, non
 numeri, & solutæ orationi similiores,
 quam vinctæ Barthius suspicatur tò in-
 numeros his duabus vocibus legendum in
 numeros, ut dicat Aufonius: effer nume-
 ros doctis accentibus, & acumine vocis
 in numeros, hoc est, velut ad musicæ

imperium, & modos à Lyristâ commen-
 dados. Potest tamen, (inquit idem Bar-
 thius) & acumen in eo quæsitum esse, ut
 numeri sint simul, & sint simul innume-
 ri, pronuntiatione tam artificiosa, qua-
 lem requirit solida ad eorum temporum
 normam eruditio. Hoc est nec planè ca-
 nas, nec prorsus loquere, sed intermedio
 quodam sono numeros poëticos serves in-
 pronuntiando. Huic sententiæ favere vi-
 detur quod sequitur: doctis accentibus effer.
 Scaligeri nihilominus mentem in inter-
 pretatione sum sequutus.

2. Affectusque impone legens.] Vide quæ
 Quintil. lib. 11. cap. 3. quod est de pro-
 nuntiatione.

3. Ignavis.] Vel iis qui ignavè, hoc
 est, tardè & languidè legunt, ut expressi
 in interpretatione: vel subintellige rebus
 aut enuntiationibus: ut sit sensus; morâ illâ
 emphaticâ, quæ inter pronuntiandum ob-
 servatur, enuntiationibus, quæ aliàs lan-
 guidæ viderentur, robur quodammodo
 addi.

4. Oblita mihi tot carmina.] Ex Virg.
 Ecloga 9.

5. Soccus.] Metonym. Soccus, calcea-
 mentum histrionum comædiam agentium,
 pro ipsâ comædiâ.

6. Aulæaque Regum.] Meton. adjuncti:
 Aulæa & siparia in Theatris notum quid.
 Et Regum personæ vix alibi quàm in
 Tragædiis.

7. Melicos, Lyricosque modos.] Idem mo-
 di melici, à μέλος, cantus, qui Lyrici à

Obductosque seni facies ¹puerascere sensus? 55
 Te praeunte, nepos, modulata poemata Flacci,
 Altisonumque iterum fas est didicisse Maronem.
 Tu quoque, qui Latium lecto sermone Terenti
 Comis, & astricto percurris pulpita focco,
²Ad nova vix memorem diverbia coge senectam. 60
³Jam facinus, Catilina, tuum, ⁴Lepidique tumultum,
 Ab Lepido & Catulo jam res & tempora Romae
 Orsus, ⁵bis senos seriem connecto per annos.
 Jam lego civili mistum mavorte duellum,
 Movit quod socio ⁶Sertorius exul Ibero. 65
 Nec rudis hoc avus admoneo, sed mille docendo
 Ingenia expertus. Multos lactantibus annis
 Ipse alui: gremioque fovens, & murmura solvens,
 Eripui tenerum blandis nutricibus ævum.
 Mox pueros molli monitu, & formidine leni 70

INTERPRETATIO.

sus mihi seni jam obstrictos? Libet mihi rursus discere carmina numerosa Horatii, & Virgilium grande sonantem, te praelegente, ô Nepos. Tu etiam, ô Terenti, qui exornas Latinam linguam tuâ oratione purâ, & exhibes in theatro Comœdias numeris vinclis, revoca meam senectutem vix recordantem ad tua diverbia, quæ mihi iterum nova videntur. Jamjam aggressus legere scelus tuum, ô Catilina, & bellum civile Lepidi, dein post Lepidum & Catulum, historiam, & annales Romæ, continuo eorum ordinem per duodecim annos. Dein evolvo bellum permixtum civilibus armis, quod Sertorius extorris excitavit assumpto in societatem Hispano. Atque ego tuus avus non imperitus rerum hæc tibi monita do, sed jam expertus mille ingenia docendo. Ego ipse educavi multos etiam tum lactentes: & fovens eos sinu, & sedans eorum vagitus, subtraxi tenellam eorum ætatem dulcibus nutriculis. Deinde cum pueri facti

NOTÆ.

λ' α. Sic Pindarus apud Plutarch. dicitur μελικός, id est, vel harmonice loquens à prædicto μέλι, vel etiam jucundissimus, & melleus; à μέλι, quod mel significat.

1. *Puerascere sensus.*] Hic interrogatio-
 nis notam omninò appinge, non autem
 post versum sequentem, ut contendit Sca-
 liger. Planus est sic, & apertus sensus.

2. *Ad nova vix memorem diverbia, &c.*]
 Ad comœdias tuas, quæ mihi oblivioso
 seni jam pridem non lectæ, novæ vide-
 bantur. *Membra Comœdiarum tria sunt, in-*
quit Diomedes Grammaticus lib. 3. Di-
verbium, Canticum, Chorus. Diverbia sunt
partes Comœdiarum, in quibus diversorum per-
sonæ versantur. Personæ autem diverbiorum,
aut duæ, aut tres: raro autem quatuor esse de-
bent. Ultra augere numerum non licet. In Can-

ticis autem una tantum debet esse persona: aut
si duæ fuerint, &c. Latine vero Comœdiæ cho-
rum non habent: sed duobus tantum membris
constant, diverbio, & cantico.

3. *Jam facinus Catilina tuum.*] Belli Ca-
 tilinarii historiam ex Sallustio.

4. *Lepidique tumultum.*] Hinc exorsum
 historiam Sallustium, ex hoc loco colligit
 Scaliger. De hoc civili bello Livius lib.
 90. Lucius Annæus lib. 3.

5. *Bissenos, &c.*] Quo auctore? non ap-
 paret.

6. *Sertorius.*] Cujus bellum, hostile fue-
 rit an civile, dubitat Lucius Annæus,
 quippe quod Lusitani, Celtiberique, Ser-
 torio duce, Romano cive, contra Romanos
 gesserunt.

Pellexi, ut mites peterent per acerba profectus,
Carpturi ¹ dulcem fructum radicis amaræ.

Idem ² vesticipes ³ motu jam puberis ævi,
Ad mores, artesque bonas, fandique vigorem

Produxi: quanquam imperium cervice negarent
Ferre, ⁴ nec incertis præberent ora lupatis.

Ardua temperies, dura experientia, rarus

Eventus, longo rerum spectatus ab usu,

Ut regat indocilem mitis censura juventam.

Quæ tolerata mihi, donec jam ærumna juvaret,

Leniretque usu ⁵ bona consuetudo laborem.

Donec ⁶ ad Augustæ pia munera disciplinæ

Accirer, varioque accingerer auctus honore:

⁷ Aurea quum parere ⁸ mihi palatia jussum.

Abstinet ⁹ Nemesis: ferat & fortuna jocantem.

75

80

85

INTERPRETATIO.

essent, induxi eos blandis monitionibus, & leni timore, ut quærent dulcem progressum per molestos labores, percepturi olim fructum suavem amaræ radicis. Ego idem, cum illi jam vestirentur lanugine, & agerentur impetu ætatis jam puberis, promovi eos ad bonos mores, & artes liberales, & eloquentiam, licet detrectarent ferre collo jugum, neque darent ora franis quæ ingerebam. Difficile temperamentum est experientia molesta, raro bonus exitus, & cognitus tantum diuturno usu rerum, ut lenis correctio moderetur juventutem indocilem. Quæ omnia perpeffus sum, donec ipse labor mihi jam fieret dulcis, & bona consuetudo mihi leniret molestiam ipso usu. Quoadusque accerferer ad pium munus institutionis Cæsaris, & ad illud me pararem cohonestatus variis honoribus: quum scilicet imperatum est ut aurea palatia mihi obediarent. Abstineat à me Nemesis, & fortuna sinat me jocari. Præfui imperio, cum Augustus,

NOTÆ.

1. Dulcem fructum radicis amaræ.] Iso-
cratis sententia est: ἡς πικρίας τὴν ῥίζαν
πικράν, γλυκεῖς δὲ τὰς καρπύς. Quod ex
M. Porcio Catone Diomedes Grammaticus
lib. 1. sic effert: Litterarum radices amaræ
esse, fructus jucundiores.

2. Vesticipes.] Festus: Vesticeps puer est,
qui jam vestitus est pubertate. E contra investis,
qui necdum pubertate vestitus est. Vide notas
nostras ad hunc locum lib. 5. Asini Apuleiani:
Prome agetum, quæ sola mihi servis
amanter, nomen ejus, quæ puerum ingenuum &
investem sollicitavit, &c.

3. Motu jam puberis ævi.] Infra in Genethliaco:

At modo cum motu vigeas jam puberis
ævi.

4. Nec incertis, &c.] Metaphora ab equis.

Lupata Servius ad lib. 3. Georg. interpretatur fræna asperrima.

5. Bona consuetudo laborem.] Seneca de
tranquill. animi cap. 10. Nullo melius nomine
de nobis natura meruit, quam quod cum sciret,
quibus ærumnis nasceremur, calamitatum
mollimentum consuetudinem invenit, cito in familiaritatem gravissima adducens.

6. Ad Augustæ pia munera disciplinæ.] Ad
institutionem Gratiani Cæsaris, cujus fuit præceptor.

7. Aurea Palatia.] Metonymice, pro
Gratiano Augusto Palatia aurea habitante.

8. Mihi.] Præceptor.

9. Nemesis.] Hæc dea, ira, indignatio,
& animadversio divina est, superbos & vaniloquos puniens, de quâ supra ad epigrammata.

Præfedi imperio, dum ¹ prætextatus in ostro,
 Et sceptro, & folio, ² sibi præfert jura Magistri,
 Majoresque putat nostros Augustus honores.
 Quos mox sublimi maturus protulit auctu:
 Quæstor ut ³ Augustis, patri, natoque crearer:
 Ut ⁴ præfecturam duplicem, sellamque curulem,
 Ut trabeam, pictamque togam, mea præmia, Consul
 Induerer: fastisque meis prælatus haberer.
 His ego quæsiui meritum quam grande nepoti
 Consul avus: lumenque tuæ præluceo vitæ.
 Quamvis & patrio jam dudum nomine clarus,
⁵ Posses ornatus, posses oneratus haberi:
 Accessit tamen ex nobis honor inclytus. Hunc tu

90

95

I N T E R P R E T A T I O.

adhuc prætextatus, in purpurâ suâ, & sceptro, & throno, præponit sibi imperium præceptoris, & existimat majores esse suis nostros honores, quos deinde adultus promovit grandi incremento: adeo ut fierem Quæstor Augustorum patris & filii: & ut adipiscerer geminam præfecturam, & sellam curulem, utque factus Consul vestire trabeâ, & togâ pictâ, quæ erant mea merces, ac nomen meum præfigeretur fastis anni mei. Ego avus tuus & Consul paravi meo nepoti ingens meritum his rebus: & præfero facem tuæ vitæ. Et si tu nomine tui patris jampridem illustris posses existimari decoratus, & gravatus; clarum tamen decus tibi est additum ex me. Tu

N O T Æ.

1. *Prætextatus.*] Gratianus, qui annos nondum octo natus, imperator factus est, & Augustus.

2. *Sibi præfert jura Magistri.*] Hoc est, obedit Magistro seu præceptori Ausonio.

3. *Augustis patri natoque.*] Valentiniano, & Gratiano, qui in Occidente imperabant, dum Valens Valentiniani frater, ab eo in partem imperii accitus, Orientem obtineret. Valentinianus porro, ut scribit Ammianus lib. 27. morem institutum antiquis supergressus, non Cæsares, sed Augustos Germanum filiumque nuncupaverat. Benevolè satis, (inquit idem.) Nec enim quisquam antehac adscivit sibi pari potestate collegam, præter principem Marcum, qui verum adoptivum fratrem absque diminutione aliquâ Majestatis Augustæ, socium fecit. Quæsturæ hujus suæ meminit Ausonius in actione gratiarum, & in Epist. ad Ursulum.

4. *Præfecturam duplicem.*] Prætorii scilicet Italiæ, quam præfecturam non diu

tenuit, sed veluti libavit tantum, & Prætorii Galliæ, sub quo erat quoque Britannia, quam præfecturam plenè rexit. Utriusque meminit supra in Epicedio patris:

Præfectus Gallis, & Lybie, & Latio.

Ubi vide quæ annotavimus. Meminit & in Mosellâ:

*Aut Italum populos, Aquilonigenasque
 Britannos*

Præfecturarum titulo tenuere secundo.

5. *Posses ornatus, posses oneratus, &c.*] Post habitis quæ Barthius in hunc locum affert, lego hîc *oneratus*. Paronomasia est in his vocibus *ornatus* & *oneratus*, cujusmodi figurâ delectatus est non mediocriter Ausonius, ut mox:

Accessit tamen ex nobis honor inclytus,

Hunc tu

Effice ne sit onus.

Oneratus haberi potest Nepos, cui respondendum est virtutibus, & honoribus avi Consulis, cavendumque ne ab eo degeneret.

Effice,

Effice, ne sit onus : per te ut connixus in altum
Conscendas; ¹ speresque tuos, te Consule, fasces. 100

I N T E R P R E T A T I O.

fac ne illud sit tibi onus : adeò ut per te ipsum contendens sursum eveharis : & speres te propriis fascibus ornatum iri, quum Consul eris.

N O T Æ.

1. *Speresque tuos, &c.*] Non solum avitis tu ipse ad consulatum tuâ virtute fueris fascibus, sed etiam tuis inclarescas, cum evectus.

Genethliacon ad eundem Ausonium nepotem. V.

323

C Armina prima tibi quum jam puerilibus annis
Traderet assidui permulcens cura magistri,
Imbueretque novas aureis, sensusque sequaces,
Ut respondendas docili quoque murmure voces
Emendata rudi proferret lingua palato, 5
Addidimus nil triste senes : ne cura monendi
Læderet, aut dulcis gustus vitaret amaris.
At modo, quum motu vigeas jam puberis ævi,
Fortiaque à teneris possis discernere ; & ipse
Admonitor morumque tibi, fandique videri : 10
² Accipe non præcepta quidem, sed vota precantis
Quin gratantis avi ³ festum ad sollemne nepotis.
Adnuito, ut reducem fatorum à fine senectam
Sospes agam : festumque diem, dubitataque cernam
Sidera, deposito prope conclamatus in ævo. 15
Hoc, mellite nepos, duplicato fœnore partum

I N T E R P R E T A T I O.

Cum cura præceptoris assidui blandiens doceret te versus primos jam tum in puerili ætate, & tuis impleat tuas aures teneras, & sensus faciliè amplectentes præcepta, adeò ut lingua tua castigata in ore tuo adhuc rudi pronuntiaret etiam susurro docili verba quæ erant respondenda, ego senex nihil adjeci severum : ne hæc cura te admonendi te offenderet, aut corrumpere suaves saporis amaris. At nunc cum jam ferveas impetu ætatis juvenilis, & valeas distinguere generosa à blandis : atque ipse tibi videri præceptor vivendi, & loquendi : accipe à me non monita quidem, sed vota avi optantis, atque etiam gratulantis in die festo sollemni Nepotis sui. Testare nutu te libenter accipere, ut ego incolumis degam senectutem quasi remeantem mihi à vite termino : & ego qui ferè jam sum conclamatus in hac ætate decrepitâ, aspiciam diem tibi festum, & astra quæ vix sperabam me visurum. Hoc mihi comparatum est geminato

N O T Æ.

1. *Genethliacon, &c.*] Carminis hujus titulus fuit in codice vetusto :

Ausonius Avus Ausonio Nepoti.

2. *Accipe, &c.*] Hos versus duos ex

emendatione Scaligeri excudendos curavimus.

3. *Festum ad sollemne.*] Natalem scilicet ejus diem. Est enim hoc carmen natalitium.

Natali accedente tuo : munusque salutis
 Plenius hoc nostræ, quod jam tibi puberis ævi
 Crescit honos, juvenemque senex jam cerno nepotem.

¹ Sexta tibi hæc primo remeat trieteris ab anno,
 Septembres notis referens natalibus Idus.

Idus alma dies, ² geniis quoque culta deorum.

³ Sextiles Hecate Latonia vindicat Idus;
 Mercurius Majas superiorum adjunctus honori.

Octobres olim genitus Maro dedicat Idus.

Idus sæpe colas bissenis mensibus omnes,

Ausonii quicumque mei celebraveris Idus.

Vale, nepos dulcissime.

INTERPRETATIO.

fructu, tuo die natali adventante, ô dulcissime Nepos : & hoc est multo uberius beneficium meæ incolumitatis, quod juvenilis ætatis decus augetur tibi in dies, & quod ego senex jam video meum nepotem juvenem. Sextum hoc triennium à primo tuo anno tibi recurrit, reducens Idus Septembres claras tuis natalibus. Idus sunt dies inclyta, celebrata etiam natalibus Deorum. Diana Latonæ filia sibi sumit Idus Augustas; Mercurius in deorum numerum ascitus Majas Idus sibi vindicat. Virgilius consecrat Idus Octobres quondam natus eo die. O tu quisquis celebraveris Idus natalem mei Ausonii, sæpe celebres omnes Idus mensibus duodenis. Vale, jucundissime Nepos.

NOTÆ.

1. *Sexta trieteris, &c.*] Sextum triennium tibi redit, id est quindecim jam annos supergressus spatium illud ingrederis, quod à decimo quinto ad decimum octavum annum est.

2. *Geniis quoque culta deorum.*] Ovid. lib. 1. Fast.

Idibus Alba Jovi grandior agna cadit.

Geniis interpretatus sum natalibus, quibus præerant Genii.

3. *Sextiles Hecate, &c.*] Expressus totus hic locus est ex Martialis epigrammate 68. lib. 12. in Natalem Maronis, quod est hujusmodi :

Maje Mercurium creastis Idus.

Augustis redit Idibus Diana.

Octobres Maro consecravit Idus.

Idus sæpe colas & has, & illas,

Qui magni celebras Maronis Idus.

AUSONIUS : Gregorio filio S.

324² **E**N unquam vidisti³ nebulam pictam in pariete? Vidisti utique,
& meministi. Treveris quippe⁴ in triclinio Æoli⁵ fucata est
pictura hæc: Cupidinem cruci affigunt mulieres amatrices, non hæ
de nostro sæculo quæ sponte peccant: sed illæ Heroicæ, quæ sibi
ignoscunt, & plectunt deum: quarum partem⁶ in lugentibus campis
Maro noster enumerat. Hanc ego imaginem specie & argumento mi-
ratus sum. Deinde mirandi stuporem transtuli ad ineptiam poëtandi.
Mihi præter lemma, nihil placet. Sed commendo tibi errorem meum.

INTERPRETATIO.

Aspexistine aliquando nubem adumbratam in pariete? Aspexisti sanè, & recordaris. Nam Treveris in triclinio Æoli hæc imago picta est: Cupidinem tollunt in crucem feminae amatrices, non hæ quidem nostræ ætatis, quæ ultro peccant: sed illæ Heroicæ, quæ dant sibi veniam, & puniunt Deum Cupidinem: quarum partem Virgilius noster recenset in campis lugentibus. Ego admiratus sum hanc picturam propter spectaculum quod exhibet, & propter illius argumentum. Postea, ex admiratione & stupore reversus, sat ineptus fui, ut eam carmine describerem. Nihil in eo mihi placet præter argumentum. Attamen commendo tibi hunc meum erro-

NOTÆ.

1. Gregorio filio.] Quis fuerit ille Gregorius, non liquet. Filium crediderim amoris non cognationis nomine appellatum ab Ausonio. Nam, ut ex parentatibus patet, filios habuit tantum duos, Ausonium, qui puer obiit, & Hesperium, ex quo Pastorem habuit nepotem; at Gregorii hujus nusquam, nisi hic, mentionem facit. Sic etiam Symmachum, & Pontium Paulinum, in Epistolis filios vocat.

2. En unquam vidisti.] Modus percontandi, Terentio valdè familiaris. Phorm. act. 2. scena 2.

Cedo dum, en unquam injuriarum audisti mihi scriptam dicam?

Eodem actu scenæ 3. initio:

En unquam cuiquam contumeliosius Audistis factam injuriam, quam hæc est mihi?

Et alibi passim.

3. Nebulam pictam in pariete.] Noster in epistolâ ad Symmachum: Hoc me velut ævius bractæa fucus, aut picta nebula, non longius, quam dum videtur, oblectat. Unde videre est, non hic mutandum τὸ nebulam in tabulam (quod quibusdam placuit;) eum hic Aëris campos, & marcentes nebuloso lumine flores, aliaque hujusmodi sit descripturus.

4. In triclinio Æoli.] Veteres quidam codices habent Zoili non Æoli: quæ lectio placeret magis. Frequens satis Zoili nomen in veteribus monumentis, at non sic Æoli. Quod ventorum regis proprium, alii temerè tributum haud reperias. Nisi forte triclinium Æoli intelligamus, triclinium aliquod palatii Treverici, quod Æoli dictum sit à picturâ aliquâ, aut sculpturâ Æoli ventorum regis, quæ in eo fuerit. Sic enim solent palatiorum diætæ à picturis, aut aliis adjunctis denominari.

5. Fucata est.] Id est picta. Fucare illius ævi scriptoribus pro pingere sæpe usurpatum. Paulin. VII. Natali.

Nunc volo picturas fucatis agmine longo Porticibus videas.

6. In lugentibus campis.] Virgil. l. 6. Æn. Nec procul hinc partem fusi monstramus in omnem

Lugentes campi. Sic illos nomine dicunt.

Hic quos durus amor crudeli tæbe peredit,

Secreti celant calles, & myrtea circum Sylva tegit. Curæ non ipsa in morte relinquunt.

His Phædrum, Procrinque locis, mæstamque Eriphylum, &c.

M m ij

¹ Nævos nostros & cicatrices amamus : nec soli nostro vitio peccasse contenti, affectamus ut amentur. Verum quid ego ² huic eclogæ studiose patrocinator ? Certus sum, quodcunque meum scieris, amabis. ³ Quod magis specto, quam ut laudes. Vale.

INTERPRETATIO.

rem. Delectamur etiam nostris nævis, & nostris cicatricibus. Neque contenti quod soli nostrâ culpâ erraverimus, cupimus ut cæteri quoque iis delectentur. Sed quare ego tam cupide defendo hoc Idyllium ? Certè scio te amaturum quidquid meum esse scies. Quod magis intendo animo, quam ut laudes. Vale.

NOTÆ.

1. Nævos nostros & cicatrices.] Metaph. pro vitiis & erroribus animi.

2. Huic eclogæ.] Quæ poëmata Theocriti εἰδυῖα & βυκολικὰ vulgo inscribuntur, ac Virgilii Bucolica, hæc antiqui Grammatici Eclogas vocant, ut Servius in

3. 7. & 9. Bucolic. Virg.

3. Quod magis specto.] Ita Barthius, pro spero, cui assentior libens. Non enim speramus ea quæ certò scimus. Et lectionem quidem Barthii expressi in interpretatione.

Cupido cruci affixus. VI.

325

¹ A Eris in campis, memorat quos Musa Maronis,
² Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,
³ Orgia ducebant Heroïdes, & sua quæque,
Ut quondam occiderant, leti argumenta gerebant,
⁴ Errantes sylva in magna, & sub luce maligna,
Inter arundineasque comas, gravidumque papaver,

INTERPRETATIO.

In campis Ætheriis, quos carmen Virgilii celebrat, ubi sylva myrtea tegit insanos amantes, Heroica mulieres celebrabant orgia, & singula ferebant signa suæ mortis, quemadmodum olim occubuerant, vagantes in lato nemore, & sub ambiguo lumine, inter capita arundinum, &

NOTÆ.

1. Aëris in campis.] Id est, inanibus, ubi umbræ tantum & aëriæ rerum formæ volitant.

2. Myrteus, &c.] Virg. lib. 6. Æneid. loco jam supra laudato :

— Et myrtea circum

Sylva tegit.

Quod ideo finxerunt, quia myrtus arbor sacra Veneri est.

3. Orgia.] Servius ad hunc versum quarti Æneidos.

— Ubi audito stimulant trieterica

Baccho

Orgia, &c.

Sane sciendum, inquit, ὄργια apud Græcos

dici sacra omnia, sicut apud Latinos, ceremoniæ dicuntur, sed abusivè sacra Liberi orgia vocant, vel ἀπὸ τῆς ὀργῆς, id est à furore, vel ἀπὸ τῶ ὄργων, à montibus in quibus præsertim fiebant. Addit alia duo etyma Vossius, nempe ab εἰργῶ arceo : quia non initiati ab iis arcerentur & ἀπέργω facio, & sacrifico cujus præteritum ἐργα : ut ita dicantur, quasi θεῶν ἐργα. Certè hæc Heroïdum Orgia, amoris infauti Orgia erant, non Bacchi.

4. Errantes sylva in magna & sub luce maligna.] Desumptum è duobus ejusdem libri 6. Æneid. locis.

Et tacitos ¹ sine labe lacus, sine murmure rivos:

Quorum per ripas nebuloso lumine marcent

Fleti olim regum & puerorum nomina flores,

² Mirator Narcissus, & ³ Oebalides Hyacinthus,

Et ⁴ Crocus auricomans, ⁵ & murice pictus Adonis,

⁶ Et tragico scriptus gemitu Salaminus Æas.

Omnia quæ lacrymis & amoribus anxia mœstis

Exercent memores obita jam morte doloris:

Rursus in amissum revocant Heroïdas ævum.

⁷ Fulmineos Semele decepta puerpera partus

Deflet, & ambustas lacerans per inania cunas

INTERPRETATIO.

papaver grave, & stagna silentia absque lapsu, & fluxus absque susurro: juxta quorum ripas, flores quondam deplorati, inscripti nominibus regum & puerorum, squallent sub luce caliginosa, nempe Narcissus admirator sui ipsius, & Hyacinthus Oebali filius, & Crocus capillis aureis, & Adonis tinctus ostro, & Ajax Salaminus inscriptus voce luctuosi gemitus. Quæ cuncta sollicita fletibus & tristibus amoribus, exagitant vitâ jam defunctos recordantes adhuc doloris pristini: eadem revocant iterum Heroïdas in præteritam ætatem. Semele puerpera delusa plorat partum suum fulmine maturatum; & divellens per aërem cunas flagrant, excutit fatuam flam-

NOTÆ.

1. *Sine labe.*] *Labes à labendo.* Hic pro lapsu, seu fluente accipe.

2. *Mirator Narcissus.*] Mirator suæ ipsius formæ, cujus in fonte conspectæ amore obiit, in florem deinde cognominem versus. Metam. 3.

3. *Oebalides Hyacinthus*] Oebali regis Laconix filius, Apollini dilectus, atque ab eo, per imprudentiam, disci jactu interfectus, in floremque mutatus ejusdem nominis. Ovid. Metam. lib. 10.

4. *Et Crocus auricomans.*] Ovid. Metam. lib. 4. in fine quintæ fabulæ:

Et Crocon in parvos versum cum smilace flores

Prætereo.

5. *Et murice pictus Adonis.*] Ovid. Metam. 10. de hoc flore:

— Nec plena longior hora

Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,

Qualem, quæ lento celant sub cortice granum,

Punica ferre solent, &c.

6. *Et tragico scriptus gemitu Salaminus Æas.*] Qui Latinis Ajax, Græcis est Aias, unde hic Æas. Tragicum autem gemitum intellige *aj*, *aj*, voces in Tragædiis fre-

quentes, quas voces inscriptas Hyacintho flori, gemitus Apollinis indices in Hyacinthi fabulâ Ovid. ait:

Non satis hoc Phæbo est. Is enim fuit auctor honoris,

Ipsæ suos gemitus foliis inscripsit, & ài ài

Flos habet inscriptum: funestaque littera ducta est.

Easdem, priores litteras referre nominis Ajacis, cujus cruor in consimilem florem sit versus, idem ait Ovid lib. 13. Metam. fab. 3. quæ de Ajace est:

Nec valere manus infixum educere telum:

Expulit ipse cruor, rubefactaque sanguine tellus

Purpureum viridi genuit de cespite florem,

Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus. Littera communis, mediis, pueroque,

viroque

Inscripta est foliis, hæc nominis, illa que-rele.

Salaminus dicitur à Salamine insulâ Interni Maris, ejus patriâ.

7. *Fulmineos Semele.*] Vide Ovid. Metam. lib. 3. fab. 6.

Ventilat ¹ ignavum simulati fulminis ignem.
 Irrita dona querens, sexu gavisa virili,
 Mœret in antiquam ² Cænis revocata figuram.
 Vulnera ficit adhuc ³ Procris: Cephalique cruentam
 Diligit & percussa manum. Fert fumida testa
 Lumina Sestiaca ⁴ præceps de turre puella.
⁵ Et de nimbofo saltum Leucate minatur

20

I N T E R P R E T A T I O.

mam fulminis ficti. Cænis quæ gavisa quondam fuit sexu masculino, jam reducta ad pristinam formam, luget, conquerens donum sibi à Neptuno concessum vanum esse. Procris ficit adhuc vulnus suum: & quamvis vulnerata amat manum sanguinolentam Cephalæ. Puella ruens è turre Sestiaca, gestat fumosum lumen in lampade fictili. Et mascula Sappho, interitura amore Les-

N O T Æ.

1. *Ignavum simulati fulminis ignem.*] Ista quippe Heroidum Orgia, & mortis argumenta varia specie tantum tenuis adumbrata erant.

2. *Cænis revocata figuram.*] Sive Cænis legas, quod nomen ejus fuit, sive Cæneus, quod ipsi in virum mutata inditum est, utrumque benè erit. Expressa hæc sunt ex his Virg. lib. 6. Æneid.

His Phædræ Procrinque locis, mæstamque Eriphylem,

Crudelis gnati monstrantem vulnera cernit,

Evadnenque, & Pasiphaën: his Laodameia

It comes, & juvenis quondam, nunc fœmina Cæneus

Rursus & in veterem fato revoluta figuram.

De Cæneo vide Ovid. lib. Metam. 12. fab. 5.

3. *Procris.*] quæ, cum præ zelotypiâ post dumum lateret, maritum Cephalum observans, ab eo, feram esse rato, percussa jaculo est & interfecta. Vide Ovid. in fine lib. 7. Metam.

4. *Præceps de turre puella.*] Hero, cui patria Sestos ad Hellespontum in Europâ sita contra Abydum Asiæ oppidum, ex quo adnans singulis noctibus amatorem Leandrum, suspensâ è turri, ne erraret, lampade, excipere solita, cum submersum ipsum undis tempestate furentibus conspexisset, præceps è turre defiliit. Additur hic ei lampas sua amorum testis

& conscia. Vide elegantissimum de Leandri & Heræ amoribus Musæi Poætæ Græci carmen.

5. *Et de nimbofo saltum Leucate minatur.*] Virg. lib. 3. Æneid.

Mox & Leucate nimbofo cacumina montis.

ad quem locum Pomponius Sabinus: *Leucates mons mare intrat, dictus à petra coloris albi, in qua est Apollinis fanum. Hinc jaciebant se amantes, qui volebant oblivisci amoris. Ipsa Sappho epistolâ ad Phaonem apud Ovid.*

Hic ego cum lassos posuissem flebilis artus,

Constitit ante oculos Naias una meos. Constitit, & dixit: Quoniam non ignibus equis

Ureris, Ambracia est terra petenda tibi.

Phæbus ab excelso, quantum patet aspiciat equor;

Actæum populi, Leucadiumque vocant. Hinc se Deucalion, Pyrrha succensus amore,

Misit, & illeso corpore pressit aquas. Nec mora, versus amor fugit lentissima merse

Pectora. Deucalion igne levatus erat. Hanc legem locus ille tenet. Pete protinus altam

Leucada, nec saxo defiluisse time, &c. Hinc locus ille ἄλμαλόν ἐπαίντων saltus amantium dictus est. Plura huc congesta ex Ptolemæo Hephæstionis filio vide apud

¹ Mascula ² Lesbiacis Sappho peritura sagittis. ³ Harmoniæ ⁴ cultus Eriphyle ⁵ mœsta ⁶ recusat,

INTERPRETATIO.

Uii juvenis, videtur jam jam defutura è Leucate nubes tangente. Tristis Eriphyle, infor-

NOTÆ.

Scaligerum in castigationibus Ausonianis ad hunc locum. Porro *Leucate* hic sextus casus est à recto *Leucas*. Ampelius in lib. memoriali cap. 8. à Tollo laudatus: *Leucade mons, undè se Sappho dejecit propter virum, &c.*

1. *Mascula.*] Sive virili animo, quod ausa sit è rupe defilire, è quâ tantum solebant viri sese impatientiâ amoris jaculari; sive *masculæ libidinis* ut de Ariminensi Foliâ ait Horatius; quod fœminarum arserit amoribus. Undè ipsa in epistolâ ad Phaonem suprà laudata:

Lesbides, infamem quæ me fecistis amate, &c.

& Horat. ode 13. lib. 2. carm.

— *Æoliis fidibus querentem Sappho puellis de popularibus.*

2. *Lesbiacis sagittis.*] Amore Phaonis Lesbii juvenis, qui unguentum à Venere accepisse dicitur, quo cum se perunxisset totum, formosissimus evasit, & cum alias mulieres quamplurimas, tum Sappho ipsam ad sui amorem pellexit; quod Plinius lib. naturalis historiæ 22. cap. 8. radici erynges candida tribuit, quam centum capita vocari ait. *Portentosum est, inquit, quod de ea (alba erynge) traditur. Radicem ejus alterutrius sexus similitudinem referre, raram inventum: sed si viris contigerit mas, amabiles fieri. Ob hoc & Phaonem Lesbium dilectum à Sappho.*

3. *Harmoniæ.*] Martis & Veneris ex adulterio filiæ, quæ Cadmo nupsit.

4. *Cultus.*] Monile infaustum, quod Vulcanus vindictæ cupidus, adulterinæ uxoris filiæ donum nuptiale fecerat eo fato, ut funestum esset gestanti cuilibet. Atque ut ait Statius Thebaidos 2.

Prima fides operi Cadmum comitata jacentem

Harmonie versis in sibila dira querelis, Illyricos longo sulcavit pectore campos.

Improba mox Semele vix dona nocentia collo

Induit, & fallax intravit limina Juno.

Teque etiam infelix perhibent Jocastra Deorum

Possedisse nefas. Vultus hac laude colebas Heu quibus, heu! placitura toris! post longior ordo.

Tum donis Argia nitet, &c.

donata scilicet illo monili à Polynice conjugè, qui postea, cum Amphiarao vate ad bellum Thebanum egeret, neque convenire eum delitescerem posset; uxoris ejus Eriphyles fidem eodem monili oblato per Adrastum socerum illius fratrem tentavit, & corrupit, atque proditum ab eâ Amphiaraium abduxit in infaustam militiam, in quâ periturum se vates sciebat. Nec tamen impunè hoc Eriphylæ uxori abire passus, filio Alcmaoni mandat proficiscens, ut cum primum perlatus ad eum esset paternæ mortis nuntius, supplicium de matre sumeret. Quod ille fecit. Undè noster de eâ hic:

Infelix nato, nec fortunata marito, & Virgil. loco supra laudato

— *mestamque Eriphylen*

Crudelis nati monstrantem vulnera cernit.

5. *Mæsta.*] Sic Virg.

— *mæstamque Eriphylen*

Homerus lib. 11. Odyss.

— *συγερύειτ' Εριφύλην.*

6. *Recusat.*] Sed tardius. Dum enim viveret optaverat cupidius. Statius loco supra laudato:

Viderat hoc conjux perituri vatis, & aras

Ante omnes, epulasque truce secreta coquebat

Invidiam, sævis detur si quando potiri Cultibus. Heu nihil auguriis adjuncta propinquis,

Quos optat gemitus! quantas cupit impia clades, &c.

de hac Propert. lib. 3. eleg. 13.

Tu quoque ut auratos gereres Eriphyla lacertos

Dilapsis nusquam est Amphiaraiis equis.

Infelix nato, nec fortunata marito.

Tota quoque ¹aëriæ ²Minoïa fabula Cretæ,

³Picturarum instar tenui sub imagine vibrat.

⁴Pasiphaë nivei sequitur vestigia tauri.

⁵Licia fert glomerata manu ⁶deserta Ariadne.

Respicit ⁷abjectas ⁸desperans Phædra tabellas.

⁹Hæc ¹⁰laqueum gerit: ¹¹hæc ¹²vanæ simulachra coronæ:

¹³Dædaliæ ¹⁴pudet hanc ¹⁵latebras ¹⁶subiisse juvencæ.

Præreptas queritur per inania gaudia noctes

¹⁷Laodameïa ¹⁸duas, vivi functique mariti.

INTERPRETATIO.

Infelix filio, nec felix viro, respicit ornatum Harmoniæ. Tota etiam fabula Cretæ inanis ad Minoem spectans coruscat sub levi simulacro ad exemplum picturarum. Pasiphaë sequitur passus albi juvenci. Ariadne derelicta gerit manu filum convolutum. Phædra ad desperationem redacta, aspiciit pugillaria humi projecta. Hæc fert laqueum: illa fert inanem imaginem coronæ: hanc pudet intravisse latibulum vaccæ à Dædalo fabricatæ. Laodamia conqueritur nimis citò elapsas inter cassas voluptates noctes duas, alteram cum vivente conjuge, alteram cum eodem mor-

NOTÆ.

1. *Aëriæ.*] Vel inanis & umbratica tantum, ut expressi in interpretatione: & cujuscumodi erant, quæ in illis lugentibus campis gerebantur: vel, si refers ad veram Cretam, intellige *altæ*, & *sublimis*. Sic *aërius mons*, & *aëriæ turres* sæpe apud Poëtas.

2. *Minoïa.*] Ad Minoem Cretæ regem pertinens, ut quæ de Pasiphaë uxore ejus & filiabus Phædræ & Ariadne esset.

3. *Picturarum instar.*] Barthius reponit *Picturatum instar* & interpretatur; imaginem variis coloribus expressam. Vulgatam sequutus sum lectionem in interpretatione. Elige Lector utram malueris.

4. *Pasiphaë nivei.*] Ex Virgil. ecloga 7.

5. *Licia.*] Filum, quo cæca Thesei vestigia in Labyrintho rexerat.

6. *Deserta.*] A Theseo, qui illam cum sorore Phædræ rapuerat abiens. Et hujus amore captus, illam dereliquerat in Diâ insulâ dormientem. Quam postea Liber pater, illac iter habens, repertam amavit, & duxit uxorem.

7. *Abjectas tabellas.*] In quibus litteras scripserat ad privignum Hippolytum incesti amoris indices.

8. *Desperans.*] Se posse amore potiri.

9. *Hæc.*] Phædra.

10. *Laqueum gerit.*] Quo vitam finierat.

11. *Hæc.*] Ariadne.

12. *Vanæ simulachra coronæ.*] Quam Bacchus ei dederat, quæque postea inter sidera collocata est. De hac Virgilius lib. Georg. 1.

Gnosfiæque ardentis decedat stella coronæ.

13. *Dædaliæ.*] Quam Dædalus peritissimus artifex è ligno compegerat, & tergo bovis contexerat.

14. *Pudet hanc.*] Pasiphaën.

15. *Latebras.*] Cavum ventris & femorum vaccæ, in quâ delituit.

16. *Subiisse.*] Ut hac specie deceptum Taurum in sui amorem pelliceret.

17. *Laodameïa.*] Acasti Thessaliæ regis filia, Protefilai uxor: qui cum prius Iolaus appellaretur, Protefilaus post mortem à Græcis est appellatus, quod primus omnium è navi in littus Trojanum defiliens, ab Hectore fuisset interfectus, ut jam observavi ad epigrammata.

18. *Duas noctes.*] Alteram quam extremam cum marito adhuc vivente & ad bellum jam jam profecturo transfegerat: alteram quâ cum eodem mortuo & ab inferis à Mercurio reducto collocuta erat. Diem unum eam à Diis impetrasse ad congressum defuncti mariti Lucianus auctor est in dialogis. Tres tantum horas Hyginus fab. 103. Quo iterum ad inferos abducto,

Parte

Parte truces alia strictis mucronibus omnes
 Et ¹ Thisbe & ² Canace, & Sidonis horret Elissa.
³ Conjugis hæc, ⁴ hæc patris & ⁵ hæc gerit ⁶ hospitis ensem.
 Errat & ipsa olim, qualis ⁷ per Latmia saxa 40
 Endymioneos solita ⁸ affectare sopores
 Cum face, & astringero diademate Luna bicornis.
 Centum alia veterum recolentes vulnera amorum,
 Dulcibus & mœstis refovent tormenta querelis.
 Quas inter medias furvæ caliginis umbram 45
 Dispulit inconsultus Amor stridentibus alis.
 Agnovere omnes puerum; memorique recurso
 Communem sensere reum, quanquam humida circum
 Nubila, & auratis fulgentia cingula bullis,
 Et pharetram, & rutilæ fuscarent lampados ignem: 50
 Agnoscunt tamen: & ⁹ vanum vibrare vigorem:

INTERPRETATIO.

tuo. In aliâ parte Thisbe, & Canace, & Dido Sidonia apparent horrida omnes & truculen-
 te cum nudatis ensibus. Hæc gestat gladium mariti, hæc patris, & hæc hospitis. Ipsa quoque
 Diana bicornis vagatur cum tædâ, & diademate stellato, qualis solita erat quondam aucupari
 somnos Endymionis per cautes Latmi montis. Centum alia, renovantes plagas veterum suo-
 rum amorum, refovent cruciatus suos querimoniis jucundis simul & tristibus. Per quarum
 medium Cupido imprudens discussit pennis strepenti-
 bus obscuritatem nigræ nebula. Omnes agno-
 verunt puerum: & celeri recordatione animadvertenterunt eum esse communem sibi omnibus
 reum, quamvis humida caligo circumfusa obscuraret & cingulum ejus splendens bullis deauratis,
 & pharetram & flammam facis ejus micantis: nihilominus agnoscunt eum: & incipiunt ruere

NOTÆ.

simulacrum æreum fecit simile conjugi, &
 in thalamis posuit, sub simulatione sacro-
 rum, & illud colere cœpit, ut refert idem
 Hyginus fabulâ sequenti. Quod amplex-
 tentem illam famulus per rimam cons-
 picatus, & ratus adulterum esse, cum nunti-
 asset Acasto ejus patri, in thalamum is
 irrupit, visamque Protefilai effigiem, ne
 filia diutius eâ torqueretur, jussit pyrâ
 factâ comburi, quod se Laodamia, dolo-
 rem non sustinens, immisit, atque usta est.

1. Thisbe.] Cujus vide fabulam lib. 4. Metamorph.

2. Canace.] Æoli filia, quæ cum ex in-
 cesto fratris Macarei concubitu mater fac-
 ta peperisset, misso gladio à patre, cui
 latens sub olivæ frondibus & vitis infans,
 dum specie sacrorum auferretur, vagi-
 tu suo sese prodiderat, sese interficere
 coacta est. Vide ejus ad Macareum epis-
 tolam apud Ovidium.

3. Conjugis hæc.] Pyrami Thisbe.

4. Hæc patris.] Canace Æoli.

5. Et hæc.] Dido.

6. Hospitis.] Æneæ, cujus gladio mune-
 ri sibi dato, sese interfecit. lib. 4. Æneid.

Ensemque recludit
 Dardanum, non hoc questum munus in
 usus, &c.

7. Per Latmia saxa.] Latmus mons est
 Cariæ, Endymionis à Lunâ in eo adamati
 fabulâ nobilis, cujus fabulæ ait origi-
 nem hanc fuisse Plinius lib. 2. cap. 9.
 quod lunæ defectus, & phasæ varias En-
 dymion in illo monte primus observa-
 verit.

8. Affectare sopores.] Id est conciliare ei
 somnum, & observare quandonam dor-
 miret; ut scilicet dormientem osculare-
 tur.

9. Vanum.] Inanem, & ut inter umbras
 umbraticum.

Occipiunt : hostemque unum loca non sua nactum,
 Quum pigros ageret densa sub nocte volatus,
 Facta nube premunt. Trepidantem & cassa parantem
 Suffugia, in coetum mediæ traxere catervæ.
 Eligitur mœsto myrtus notissima luco,
 Invidiosa Deum pœnis. ¹ Cruciaverat illic
 Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonin.
 Hujus in excelso suspensum stipite Amorem,
 Devinctum post terga manus, substrictaque plantis
 Vincula mœrentem, nullo moderamine pœnæ
² Affigunt. Reus est sine crimine, iudice nullo
 Accusatus Amor. Se ³ quisque absolvere gestit,
 Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.
 Cunctæ exprobrantes tolerati insignia leti
 Expediunt : hæc arma putant, hæc ultio dulcis,

55

60

65

INTERPRETATIO.

in eum umbratico impetu : & agglomeratæ instar nubes, urgent hostem illum unicum, qui inciderat in locum sibi iniquum, cum moliretur tardos volatus per caliginem opacam. Cum trepidaret & frustra conaretur effugere, traxerunt eum in mediam ipsarum turbam. Eligunt myrtum notissimam in tristi nemore, odiosam suppliciiis Deorum. Proserpina contempta ibi excrucieverat quondam Adonin recordantem Veneris. In summo hujus trunco sublatum Cupidinem affigunt immodico supplicio ligatis manibus post tergum, & lugentem quod pedes sibi constringerentur vinculis. Cupido statuitur reus sine scelere, absque iudice. Unaquæque earum conatur se absolvere, ut sua peccata transferat in alium. Omnes exprobrantes ei suos casus, promunt in eum monimenta necis quam perpeße sunt : hæc habent pro armis, hæc eis videtur jucunda ultio, ut

NOTÆ.

1. Cruciaverat olim, &c. Proserpina Adonin.] Ausonius fabellam ab Apollodoro relatam lib. 3. Biblioth. respicere videtur, quæ est huiusmodi. Adonin Venus adhuc infantem, & non ita pridem è Myrrha matris fisso cortice eductum, formæ ejus capta, clam Diis in arcâ occultatum ante Proserpinam constituit. Quem simul ac illa conspexit, simili amore correpta, negavit se reddituram. Lis oritur. Itur ad Jovem, qui rem sic componit. Tres in partes annum partitur, & imperat ut unam Adonis apud ipsum Adonidem, alteram cum Proserpinâ, tertiam cum Venere permaneret. Sed enim Adonis pronior in Venerem, suum quoque anni trientem illi tribuit. Nec longo post tempore Dianæ, (quæ Proserpina est,) iracundiâ ab apro in venatione est in-

terfectus Adonis. Nec tamen Veneris etiam post mortem oblitus, Proserpinam in ipso ejus regno ausus est contemnere. Atque illud est quod Proserpina nunc cruce myrtæâ vindicat. Ipse quoque Theocritus huc aspexit Idyllio 15. quod inscribitur *Adonis*.

2. Affigunt.] Sic Barthius, & Scriverius pro afficiunt.

3. Quisque.] Fæminino genere, cum de Heroidibus sermo sit. Nec mirum. Quis enim eodem genere apud Plautum sæpè reperire est : ut apud Terentium in Eunuchio quisquam : hunc oculis suis nostrarum numquam quisquam vidit, Phædria, inquit Pythias act. 4. sc. 4. Et sanè antiquitus videtur, hic & hæc quis & hoc quid dictum, deinde fæmininum quæ adscitum à relativo qui quæ quod.

Ut quo quæque perit, studeat ¹ punire dolore.

Hæc laqueum tenet, hæc speciem mucronis inanem

Ingerit: illa cavos amnes, rupemque fragosam,

Insanisque metum pelagi, & sine fluctibus æquor.

Nonnullæ flammæ quatiunt, trepidoque minantur

Stridentes nullo igne faces. Rescindit adultum

Myrrha uterum ² lacrymis lugentibus: inque paventem

³ Gemmea fletiferi jaculatur succina trunci.

Quædam ignoscentum specie ludibria tantum

Sola volunt: stilius ut tenuis sub acumine puncti

Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruorem;

Aut pubi admoveant petulantia lumina lychni.

Ipsa etiam simili genitrix obnoxia culpæ

Alma Venus tantos penetrat secunda tumultus.

Nec circumvento properans suffragia nato

Terrorem ingeminat, stimulisque accendit amaris

⁴ Ancipites Furias: natiq; in crimina confert

INTERPRETATIO.

unaqueque conetur eum pleclere eodem cruciatu, quo ipsa obiit. Hæc tenet funem, hæc intentat vanam imaginem ensis: illa fluxuos profundos, & scopulum asperum, & timorem pelagi fuentis, & mare sine aquis. Quædam vibrant ignes, & intentant trepidanti tædas trepitantes quanquam sine flammâ. Mirrha aperit ventrem tumidum crassis lacrymis, & mittit in Cupidinem timentem succina micantia stipitis sui lacrymas fundentis. Nonnullæ, quasi ei veniam darent, ludos tantum facere volunt: puta ut parvus mucro exiguo punctu extrahat ab eo tenerum sanguinem, ex quo rosa genita est. Vel ut admoveant inguini proterviam flammam lampadis. Ipsa quoque ejus mater alma Venus, conscia similis erroris, penetrat audacter tantos tumultus. Non tamen parans deprecari pro filio capto, quin immo auget terrorem, & irritat in eum acerbis instigationibus illas quasi Furias: & ipsa conficit probum suum in culpam

NOTÆ.

1. Punire dolore.] Sic rectè Barthius, non dolorem, ut est in vulgatis. Ratio ex sensu patet.

2. Lacrymis ingentibus.] Barthius flammis lugentibus: perperam. Mariangelus Accursius ex MSS. Codd. ubi est lacrymis videntibus contra metri rationem, reponerat lacrymis lucentibus hoc est, splendentibus. Scriberius ex ejusdem scripturæ vestigiis lacrymis urgentibus, hoc est, præ abundantia erumpere gestientibus. Fortasse turgentibus legendum fuerit. Salmasius lacrymis ingentibus. Duo quippe Myrrhæ genera esse, unum αδροβαλον, alterum μικροβαλον, illud glebis ingentibus, hoc minoribus. Cujus meminit Dioscorides. Myrrham autem hanc, quæ lacrymas suas in lapidem

congelatas, quæ succina gemmea hinc vocat Ausonius, in Cupidinem erat jaculatura, grandioribus guttis, hoc est, αδροβαλον præoptavisse sudare; ut nempe gravius læderent Cupidinem, quam si parvas & μικροβαλον jaculata esset. Hanc postremam lectionem in interpretatione sum sequutus, tu elige lector.

3. Gemmea.] Tollius non malè suspicabatur gummea. Succus enim ille Myrrhæ gummi est.

4. Ancipites Furias.] Illas scilicet Heroïdas, quæ cum ita in Cupidinem sævirent, Furia videri poterant. Ancipites hic ne veritas dubitantes, ut Vinetus; sed dubias, quas scilicet tu dubites sæminas ne voces, an Furias. Quæ hinc Tollius affert adversus

Dedecus ipsa suum: quod ¹ vincula cæca mariti
 Deprenso Mavorte tulit: quod pube pudenda 85
² Hellepontiaci ridetur forma Priapi.
³ Quod crudelis Eryx; ⁴ quod semivir Hermaphroditus.
 Nec satis in verbis. Roseo Venus aurea ferto
 Moerentem pulsat puerum, & graviora paventem.
 Olli purpureum ⁵ mulcato corpore rorem 90
⁶ Sutilis expressit crebro rosa verberere: quæ, jam
 Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.
 Inde truces cecidere minæ: vindictaque major
 Crimine visa suo, Venerem factura ⁷ nocentem.
 Ipsæ intercedunt Heroïdes, & sua quæque 95
 Funera crudeli malunt adscribere fato.

INTERPRETATIO.

filii: quod perpeffa sit subtiles catenas conjugis sui, quibus deprehendit Martem cum eâ: quod figura Priapi Hellepontiaci derideatur ab omnibus ob turpe inguen. Quod Eryx fuerit crudelis: quod Hermaphroditus fit semimas. Neque contenta est objurgatione. Venus pulchra verberat ferto è rosis puerum lugentem, & timentem acerbiora. Rosa illa in fertum confuta elicit ipsi ex corpore ictis multis verberibus liquorem purpureum: quæ quidem rosa, cum jam ante infecta eo sanguine eliet, duxit inde ardentem colorem, facta magis ignea. Hinc sævæ minæ conciderunt: & ultio visa est gravior ipso scelere, & reddi iura ipsam Venerem fontem. Ipsæ Heroïdes obstant quominus ulterius sæviat, & singula malunt assignare suas mortes sævo fato. Tunc mater pia

NOTÆ.

Vinetum ut *Furias* hic probet veras Eumenidas intelligendas esse, non autem ad Heroïdas referendam illam vocem, planè adversus eum pugnant. Versus est epigrammatis 95. quod est de Hyla qui cum a Naiadibus amantibus raperetur, sub aquis merfus est:

Ancipites patitur Naiadas Eumenidas.

Intelligendum enim est Naiadas, quæ, cum ipsi mortem afferant, Furiaæ videri possunt.

1. *Vincula.*] Rete illud quo à Vulcano Venus cum Marte implicita ludibrio fuit Diis omnibus. Fabula extat lib. 4. Metam.

2. *Hellepontiaci.*] Ex urbe Troadis Lampfaco ad Hellepontum sirâ oriundus Priapus, Veneris & Mercurii, ut vult Hyginus, ut alii ejusdem Veneris, & Liberi patris filius: deus hortorum. habitus est, furum aviumque maxima formido.

3. *Quod crudelis Eryx.*] Butæ & Veneris filius. Crudelis dicitur, quod viribus præpollens, Hospites ad cæstum certa-

men provocatos soleret occidere; donec ab Hercule ex Hispaniâ redeunte superatus & occisus est, sepultusque in eo monte Siciliae, qui ab eo Eryx appellatus est; unde Venus Erycina quoque dicta.

4. *Quod semivir Hermaphroditus.*] Ejusdem Veneris, & Mercurii filius, ut nomen ejus sonat; Ερμης ημει δ' Αφροδιτης υιος. Ejus & Salmacidis Nymphæ in unum corpus coalescentium fabulam vide Metam. lib. 4.

5. *Mulcato.*] Percussio, verberato. Glossæ Isidori mulcat, percutit. Apul. lib. 8. Asini: Arrepto denique flagro, quod semiviris illis proprium gestamen est, contortis taniis lanosis velleris proluxe fimbriatum, & multijugis talis ovium tessellatum, indidem sese multumondis commulcat ictibus.

6. *Sutilis.*] In fertum implexa. Sic Charontis cymba sutilis dicitur lib. 6. Æneid. id est compacta ex asseribus.

7. *Nocentem.*] Quod ultra modum sævisset.

Tum grates pia mater agit, cessisse dolentes,
Et condonatas pueros dimittere culpas.
Talia nocturnis olim simulacra figuris
Exercent trepidam casso terrore quietem. 100
Quæ postquam multa perpeffus nocte Cupido
Effugit, pulsa tandem caligine somni
Evolat ad superos; portaque evadit eburna.

INTERPRETATIO.

gratias agit ipsis, quod quanquam mœrentes, cedant, & remittant puero culpas ejus quibus dant veniam. Talia spectra aliquando formis suis agitant per noctem vanâ formidine somnum inquietum. Quæ, postquam Cupido, perpeffus per magnam noctis partem evasit, fugatâ demum obscuritate somni evolat ad celicolas, & effugit per portam eburneam.

NOTÆ.

1. Porta que evadit eburna.] Illâ scilicet, datur exitus umbris, cornea sit. Vide finem quâ falsa ad cælum mittunt infomnia Manes. libri 6. Æneid. unde id desumpsit Ausonius. Cum altera somni porta, qua veris facilis nius.

AUSONIUS Paulo suo S. P. D.

326 Pervincis tandem: & operta musarum mearum, quæ initiorum velabat obscuritas, quanquam non prophanus, irrumpis, Paule carissime. Quamvis enim te non ejus vulgi existimem, quod Horatius arcet ingressu: tamen sua cuique sacra: nec idem Cereri quod Libero, etiam sub iisdem cultoribus. Poëmata, quæ in alumnam meam

INTERPRETATIO.

Obtines tandem quod voluisti, Paule carissime; & penetras, quanquam non quidem prophanus, secreta mearum camœnarum, quæ umbræ mysteriorum occultabant. Quanquam enim non putem te esse ex illo vulgo, quod Horatius prohibet aditu: nihilominus unus quisque habet sua sacra: neque idem est Cereri sacrum quod Baccho, licet apud eosdem adoratores. Coëgisti

NOTÆ.

1. Paulo suo.] Idem videtur Paulus, ad quem hoc & proximum mittit Idyllium, epistolæque octavam & sex sequentes: Axius nempe Paulus, qui in eadem octavâ epistolâ, Orator, & Poëta, ludique Magister, & Rhetoricæ Professor, in Ep. undecimæ Hendecasyllabis patriâ Bigeritanus indigitatur.

2. Initiorum.] Initia Latinis fuere mysteria. Varro lib. 4. de lingua Lat. Per initiorum dies non initiati templum Cereris imprudentes ingressi. Sic autem dicta videntur mysteria, quod essent initium vitæ melioris. Græcis eadem mente, sed contrario vocabulo τελεται, id est perfectiones dicebantur. Ratio appellationis quod in iis summam beatitatem constituerent, quæ τέλος est, seu

finis & perfectio vitæ humanæ. Vel statuendum, ut simpliciter facere dicebant, pro sacra facere, sic initia dixisse pro sacrorum initiis, & τελεται pro sacrorum consummatione.

3. Ejus vulgi quod Horatius arcet.] Ode 1. lib. 3.

Odi profanum vulgus & arceo.

4. Nec idem Cereri quod Libero.] Cereri quippe mactabatur porca, quod soleret illud animal grunno sata fodere & destruere Cererem: Baccho autem hircus, quod vitem rodendo vinum destruat.

5. Etiam sub iisdem cultoribus.] Rusticis scilicet agricolis, & vinitoribus, quibus hæc maxime colebantur numina.

6. In alumnam.] Bissulam ut infra patebit.

luseram, rudia, & inchoata ad domesticæ solatium cantilenæ, quum sine metu arcana securitate fruerentur, proferre ad lucem, caligantia coëgisti. ¹ Verecundiæ meæ scilicet spoliū concupisti: aut quantum tibi in me juris esset, ab invito indicari. Ne tu Alexandri Macedonis pervicaciam supergressus: qui ² fatalis jugi ³ lora quum solvere non posset, abscidit: & ⁴ Pythiæ specum, quo die nefas erat patere, penetravit. Utere igitur ut tuis, pari jure, sed fiducia dispari: quippe tua possunt populum non timere; meis etiam intra me erubesco.

Ut voluisti, Paule, cunctos Bissulæ versus habes:

Lusimus quos in ⁵ Suevæ gratiam virgunculæ,

Otium magis foventes, quam studentes gloriæ.

Tu molestus flagitator lege molesta carmina.

INTERPRETATIO.

prodire in lucem tenebricosos versiculos, quos ludens scripseram de alumnâ meâ, imperfectos quidem illos, & inchoatos tantum ut me consolarentur domi cantando, quum absque timore fruerentur securitate sui secreti. Optasti nempe habere has exuvias superati mei pudoris, vel me demonstrare, licet repugnantem, quantam haberes in me potestatem. Certè tu superasti obstinationem Alexandri Macedonis: qui cum nequiret solvere funes fatalis currus, amputavit illos: & irrupit speluncam Pythiæ, die quo non licebat eam aperiri. Utere ergo his sicut tuis, eodem jure, sed non eadem confidentiâ: quia scilicet tua carmina possunt non metuerè vulgus; me verò pudet meorum etiam apud me.

Paule, habes ut optasti omnes versus de Bissulâ: quos ludens scripsi in gratiam puellæ Suevæ, magis ut occuparem otium meum, quam quod captarem inde laudem aliquam. Tu, qui fuisti

NOTÆ.

1. *Verecundiæ meæ spoliū.*] Metaph. à bello, ubi victoriæ argumentum detracta ab hoste spolia. Spoliū verecundiæ hîc sunt versus de Bissulâ, quos verecundia premere jubebat, Paulus autem superatâ amici verecundiâ extrahit, in lucem.

2. *Fatalis jugi.*] Currus seu vehiculi Gordii Midæ patris apud Gordium urbem, in quo curru notabile erat ut ait Curtius lib. 3. Vinculum adstrictum compluribus nodis in semetipsos implicatis, & celantibus nexu. Incolis affirmantibus editam esse oraculo sortem: Asiæ potiturum, qui inexplicabile vinculum solvisset. Et paulo post: Ille (nempe Alexander) nequicquam diu luctatus cum latentibus nodis, Nihil, inquit, interest quomodo solvantur: gladioque ruptis omnibus loris, oraculi sortem vel elusit, vel implevit.

3. *Lora.*] Quæ, si credimus Plutarcho, ex Corni arboris libro, seu tenuiori cortice facta erant.

4. *Et Pythiæ specum quo die nefas erat, &c.*] Res ex Plutarcho sic habet. Alexander expeditionem contra Persas suscepturus, ut Apollinem consulere, Delphos venit. Quo tempore cum in nefastos dies incidisset, oraculi silentio datos, ideòque negantem, legemque tuentem Phœbadem exorare non posset: invitam trahens ipse in templum ascendit, ea autem veluti Alexandri studio & pertinaciâ victa ἀνίκητος εἰς αὐτὸν, inquit, id est, invictus es ô fili. Quod cum Alexander audivisset, assecutum se, quod ab eâ cuperet vaticinium; neque alio sibi opus esse affirmavit. In templo porro specus erat ex quâ Pithia varēs oracula reddebat.

5. *Suevæ.*] Suevos, qui varias in Germaniâ sedes habuerunt variis temporibus, easdem tunc cum hæc scriberet Aufonius occupasse quas nunc Sueviam Suanbe ex eorum nomine appellamus, vel hinc patet, quod Suevam hanc virgunculam ad Da-

- ¹ Tibi, quod intristi, exedendum est; sic vetus verbum jubet;
² Compedes, quas ipse fecit, ipse ut gestet faber.

INTERPRETATIO.

petitor importunus, lege versus importunos. Tibi prorsus concedendum est, quod tu intrivisti; sic vetus adagium præcipit; ut faber ipse gerat compedes, quas ipse fabricavit.

NOTÆ.

nubii caput ortam infrà dicit hoc versiculo.

Conscia nascentis Bissula Danubii.

1. Tibi quod intristi, &c.] Proverbium

ex Phormionis Terentianæ fabulæ act. 2. sc. 2.

2. Compedes, &c.] Vid. Adag. 86. Centuriæ primæ apud Erasinum.

Ad Lectorem hujus libelli.

327

C Arminis incompti tenuem lecture libellum,
 Pone ¹ supercilium.

Seria contractis expende poëmata ² rugis.

Nos ³ Thymelen sequimur.

Bissula in hoc schedio cantabitur, ⁴ aut Erasinus.

Admoneo, ante bibas.

Jejunis nil scribo. Meum post pocula si quis

Legerit, hic sapiet.

Sed magis hic sapiet, si dormiet: & putet ista

Somnia missa sibi.

5

10

INTERPRETATIO.

Tu qui lecturus es exiguum libellum carminis impoliti, depone gravitatem. Examina caperata fronte carmina seria. Nos sectamur Thymelen. Bissula, vel Erasinus celebrabitur in hac charta. Moneo te, ut prius potes, quam legas. Nihil scribo sobrius. Si quis legerit meum hoc opus post calices exhaustos, hic sanus erit. Sed hic erit sanior, si dormiet: & censeat hæc esse tantum somnia sibi missa.

NOTÆ.

1. Supercilium.] Per Metonymiam pro superbâ quâdam & morosâ gravitate ponitur *supercilium*.

2. Rugis.] Frontis tuæ.

3. Thymelen.] Res ludicras & saltationes, aliaque hujusmodi oblectamenta, idque per Metonymiam. *Thymele* saltatrix fuit & mima celebris, uxor Latini mimi, de qua Juvenalis satyra 1.

Et à trepido Thymele summissa Latino.

Nomen porro hæc sortita videtur à *θυμέλη*, quod erat pulpitem theatri, ubi saltatio-

nes peragebantur. Unde Thymelici dicti Tibicines, Citharædi, & simimiles ἐν θυμέλῃ, hoc est pulpito artem suam exercentes.

4. Aut Erasinus.] Scaliger suspicatur fuisse *Erasinum* hunc γλοπποῖον aliquem, parasitum ridiculum, aut mimum temporibus Aufonii, quales apud Sidonium *Caramalus*, & *Phabaton*, qualis & fuit *Paris*, Domitiani temporibus. Aufonius itaque nihil hic nisi ridere pollicetur, nihil, quod alienum sit ab arte Erasini.

Ausonii Bissula. Ubi nata sit, & quomodo in manus domini venerit. VII.

328

Bissula trans gelidum stirpe & lare profata Rhenum,
¹ Conscia nascentis Bissula Danubii,
² Capta manu, sed missa manu, dominatur in ejus
 Deliciis, cujus bellica præda fuit.
 Matre carens, nutricis egens, ³ nescivit herai
 Imperium. * * * *
 Fortunæ ac patriæ quæ nulla opprobria sensit,
 Illico inexperto libera servitio.
 Sic ⁴ Latiis mutata bonis, Germana maneret
 Ut facies, oculos cærulea, flava comas.
 Ambiguam modo lingua facit, modo forma puellam,
⁵ Hæc Rheno genitam prædicat, ⁶ hæc Latio.

INTERPRETATIO.

*Bissula orta è familiâ, & domo sitâ ultra frigidum Rhenum, Bissula quæ vidit Istrum scaturientem, capta manu, sed manumissa, primas tenet in deliciis illius, cujus præda facta est bello. Carens matre; carens nutrice, non experta est imperium domina. * * * * Quæ nullatenus sensit ignominiam sortis & patriæ suæ, liberata statim à servitute, quam nondum passa erat. Sic commutata commodis educationis Latine, ut vultus ei remaneret, Germanus cum habeat oculos cæruleos, & capillos flavos. Nunc loquela, nunc facies reddit virginis originem dubiam, hæc declarat eam ortam esse è Rheno, illa vero suadet eam ortam esse è Latio.*

NOTÆ.

1. *Conscia nascentis, &c.*] Nata in Sueviâ ubi Danubii fontes sunt: suprâ in Præfat. ad Paulum, Suevam illam dicit:

Lusinus quos in Sueviæ gratiam Virguncule

2. *Capta manu.*] Unde mancipia dicebantur servi manu capti in bello.

3. *Nescivit herai imperium, &c.*] Lacunam sic suppleri posse Scaliger putat, ut legatur:

Matre carens, nutricis egens, nescivit herile

Imperium, domina libera facta manu.

4. *Latiis bonis.*] Commodis linguæ, morum, & educationis Latine.

5. *Hæc Rheno genitam.*] Forma, quæ Germana est.

6. *Hæc Latio.*] Lingua Latina, quâ loquitur.

De eadem Bissula.

329

Deliciis, blanditiæ, ludus, amor, voluptas,
 Barbara, sed quæ Latias vincis alumna pupas,
 Bissula nomen teneræ rusticulum puellæ,
 Horridulum non solitis, sed domino venustum.

INTERPRETATIO.

O Alumna mea, delicia meæ, lusus, amor, voluptas mea, barbara quidem, sed quæ superas Latinas virgunculas, Bissula nomen subrusticum teneræ virginis, asperius paulo iis qui non assueverunt, sed jucundum domino.

Ad

Ad pictorem de Bissula imagine.

330

Bissula nec ceris, nec fuco imitabilis ullo,
Naturale decus ¹ fictæ non commodat arti.
² Sandyx, & ³ cerussa, alias simulate puellas;
Temperiem hanc vultus nescit manus. ⁴ Ergo age pictor,
Puniceas confunde rosas & lilia misce.
Quique erit ex illis color æris, ipse sit oris.

INTERPRETATIO.

Bissula, quæ non potest exprimi ceris, neque ullâ picturâ, non accommodat nativam suam pulchritudinem arti fictæ. O sandyx, & cerussa, exprimate alias virgines: manus pictoris ignorat hanc temperaturam faciei. Age igitur pictor, permisce rosas purpureas, & adijunge lilia, & qui color inde exurget per ærem, ipse sit color vultus Bissulæ.

NOTÆ.

1. Fictæ non commodat arti.] Picturæ quæ rerum formas effingit.

2. Sandyx.] Factitius color rubeus. De hoc Plin. lib. 35. cap. 6. Sandaracha quomodo fieret diximus, sit & adulterina ex cerussa in fornace cocta. Colos esse debet flammæus. Pretium in libras asses quini. Hæc si torreatur, æqua parte rubrica admista sandycem facit. Quanquam animadverto Virgilium existimasse herbam id esse, illo versu.

Sponte sua Sandyx pascentes vestiet agnos.

Pretium in libras dimidium ejus quod Sandarache.

3. Cerussa.] Pigmentum candidum ex plumbo, sat notum.

4. Ergo age pictor, puniceas confunde rosas.] Hæc ex Anacreontis carmine de suâ amicâ, quod incipit Αχι ζαγαφαίαν εἶπε. Ubi inter cætera:

Γαίφε ῥίνα καὶ παρειάς

Ῥόδι τῶν χαλακπιρίζας.

Id est, nasum genasque pinget, lacti rosas remiscens. Pro lacte noster lilia.

Ad eundem.

331

Pingere si nostram pictor meditaris alumnam,
Æmula ¹ Cecropias ars ² imitetur apes.

INTERPRETATIO.

Pictor si cogitas pingere meam alumnam, ars tua imitatrix æmuletur apes Atticas.

NOTÆ.

1. Cecropias.] Atticas, à Cecrope Athenarum rege. Porro in terrâ Atticâ ac præcipuè in monte Hymetto, præstantissima mella, quæ inde Hymettia, apud Horatium & alios.

2. Imitetur apes.] Varios colores ex variis floribus sumendo, ut ceram & mel ex variis floribus & herbis apes. Desiderari multa alia in Bissulam ab Ausonio

scripta carmina, meritò suspicatur Tolleius: certè loquacitatem ejus ab Ausonio celebratam fuisse, (cujus tamen nullum in his quæ extant vestigium) patet ex his Fulgentii lib. 1. Mythol. Hæc enim alludente & Plautini Saurea dominatus obdormit, & Bissulæ Ausoniane loquacitas deperit, Sallustianeque Sempronie, quamvis præsens sit, cantilena raucescit.

*Precatio ¹ Ausonii Consulis designati, pridie Kalendas
Januarii fascibus sumptis. VIII.*

332

² J Ane veni: ³ novus anne, veni: renovate veni Sol,
Consulis Ausonii Latiam visure curulem.
Ecquid ⁴ ab Augusta nunc majestate secundum
Quod mireris, habes? Roma illa, domusque Quirini,
Et toga purpurei rutilans prætexta ⁵ senati,
⁶ Hoc capite æternis signat sua tempora Fastis.
Anne, bonis coepte auspiciis, da vere salubri
Apricas ventorum animas, ⁷ da roscida Cancro

I N T E R P R E T A T I O.

*Veni, ô Jane: huc ades, ô nove anne: accede Sol renovate, qui aspecturus es Romanam
curulem sellam Consulis Ausonii. Habesne nunc aliquid quod admireris secundum post majestatem
Imperatoriam? Illa Roma, sedesque Romuli, & coruscans toga prætexta Senatus purpurati,
ab hoc principio notat suos annos perpetuis fastis. Anne, inchoate faustis auguriis, præbe nobis
per salubre Ver flatus tepidos ventorum, præbe humida solstitia cum Sol in Cancro sidere erit,*

N O T Æ.

1. *Consulis designati.*] Moris erat, crea-
ri Magistratus multo ante quam Magistra-
tum suum inirent: inibant porrò consula-
tum Kalendis Januarii. Sed ex iis quæ subji-
ciuntur: *Pridie Kal. Januarii fascibus sumptis*,
conjici potest abeuntem magistratu Con-
sulem fasces extremo illo die sui consu-
latus mittere solitum ad successorem, pos-
tero die, nempe ipsis Kalendis, consula-
tum initurum.

2. *Jane veni.*] Kalendæ Januariæ, imo
& totus Januarius peculiariter Jano dica-
tus erat; unde & Januarius dictus est: hinc
anni petebatur initium. Ovid. 1. Fastorum.

*Jane bifrons anni tacite labentis origo,
Solut de superis qui tua terga vides.*

Terga sua videre dicebatur, quod Kalen-
dæ illæ Januariæ, & abeuntem annum &
ineuntem respicerent, inter utrumque
quodammodo mediæ.

3. *Novus anne veni.*] Nominandi ca-
sum pro vocandi casu observa, quod poë-
tæ huic satis familiare, ut jam annotavi-
mus in epigrammatis. Novus porro hic
annus, qui Ausonii curulem visurus erat,
fuit annus ab urbe condita MCXXXII. à
Christo nato trecentessimus & octogesimus
secundus, quo Consul fuit, Collegâ Her-
mogeniano Olybrio, ut ex Fastis Roma-
nis patet.

4. *Ab Augusta majestate secundum.*] Con-
sulare dignitatem, quæ ab Imperatoriâ
proxima erat, sed illis Ausonianis tem-
poribus longo admodum intervallo proxima;
quibus scilicet non populus, sed Cæ-
sares ipsi, Consules creabant quos vole-
bant, & non in annum sæpe, sed in pau-
cos nonnumquam menses, imò & dies;
destituebantque cum erat libitum.

5. *Senati.*] Pro *Senatûs* vetus genitivus.

6. *Hoc capite.*] Mensis, scilicet Januarii
Kalendis, quibus qui inibant consulatum
nomen toti anno faciebant, quamvis alii
paucis interdum post mensibus in eorum
locum sufficerentur.

7. *Da roscida Cancro solstitia.*] Alludit ad
hæc lib. 1. Georg.

*Humida solstitia, atque hyemes orate se-
renas*

Agricolæ.

Tollius paucis mutatis absque copulâ hic
legebat.

— *Da roscida Cancro*

*Solstitia: egelidum Boream septembribus
horis, &c.*

Attenuata modis cesset mediocribus æstas.

Propterea quod cætera absque copulâ ef-
feruntur. Solstitium hic, quod roscidum
seu rorulentum & humidum orat, æstivum
intellige, quod fit sole Cancro sidus in-

Solstitia, & gelidum Boream Septembribus horis.
 Mordeat Autumnas frigus subtile pruinas; 10
 Et tenuata modis cesset mediocribus Æstas.
 Sementem Notus humificet: ¹ sit Bruma nivalis,
 Dum ² pater antiqui renovatur Martius anni.
 Spireset odorato florum nova gratia Maio.
 Julius & segetes coquat, & mare temperet Euris. 15
³ Sirius ardentem non augeat igne ⁴ Leonem.
 Discolor arboreos variet ⁵ Pomona sapes.
 Mitiget Autumnus, quod maturaverit Æstas,
 Et genialis Hyems parta sibi dote fruatur.
 Pacem mundus agat: nec turbida sidera regnent. 20
 Nulla ⁶ tuos, Gradive, offendat stella penates,

I N T E R P R E T A T I O.

per mensem Septembrem Aquilonem frigidum. Tenue frigus carpat pruinas autumnales: atque Æstas sensim attenuata desinat. Auster madefaciat sementem. Hyems sit nivosa, cum redit Martius mensis principium anni apud veteres. Nova pulchritudo florum exhalet per Maium suaveolentem. Julius maturas faciat segetes, & regat mare Euris spirantibus. Ne Canis suo ardore incendat magis Leonem flagrantem. Pomona multicolor variet saporem fructuum arboreorum. Autumnus reddat dulce id quod Æstas coxerit, & Hyems voluptati dicata fruatur commodis sibi acquisitis per cæteras tempestates anni. Orbis tranquille degat: neque astra turbulenta prepolleant. Nullum sidus tibi inimicum incurrat in tuas sedes, ô Mars pater. Non Luna: non

N O T Æ.

grediente. Si legas cum Tollo gelidum, interpretare Boream tepidum, non valde frigidum, ut hyemis solet tempore.

1. Sit Bruma nivalis.] Bruma seu media Bruma dies est solstitii hiberni, omnium anni dierum brevissima, unde & Brumam dictam Varro & Festus volunt, quasi breviam pro brevissimam. Erat hic dies Romanis, ut etiam nobis, hyemis initium, Græcis vero medium; ii enim puncta illa quatuor, à quibus tempestates anni ordimur, duo scilicet solstitia, & duo æquinoctia, non initia earum tempestatum, sed media faciebant.

2. Pater antiqui Martius anni.] Cum scilicet decem tantum mensium erat Romanis annus initio urbis conditæ. Ab hoc veteri anni principio nomina habuerunt ordinis sui Quintilis, Sextilis, September, & reliqui ad Januarium usque menses. Agnito errore gravissimo, Januarius & Februarius in anni decumestris revolutione,

additi sunt, ita tamen ut December ultimus esset anni mensis, & initium ejus quod prius Kalendis Martiis erat, ad Kalendas Januarias retroferretur.

3. Sirius.] Canis sidus, à quo dies Caniculares.

4. Leonem.] In quo sidere sol est per Caniculares dies mense Augusto.

5. Pomona.] Fructuum Dea.

6. Tuos Gradive penates.] An Romam, quæ penates Martis dici potest, cum ei præcipuæ curæ fuerit ab ejus natis Romulo & fratre condita? an potius sidus seu constellationem Zodiaci, quam Mars eo anno occupaturus erat, cujusmodi sidera Planetarum domus appellant Astrologi? Magis placet hoc posterius, ut sensus sit voti hujus Ausoniani, ne ullus planeta Marti adversus concurrat cum eo in eadem Zodiaci domo, atque eo concursu malum aliquod immittat in Romanum Imperium, quod sub tutelâ Martis esse crediderunt.

Quæ non æqua tibi ; non Cynthia ; ¹ non celer Arcas

² Finitimus terris : non tu Saturne supremo

Ultime circuitu. Procul ³ à Pyroente remotus

Tranquillum properabis iter. Vos cominus ite

Stella salutigeri Jovis, & ⁴ Cythereie Vesper.

Nonnunquam ⁵ hospitibus facilis Cyllenius adfit.

⁶ Jane, veni : novus anne, veni : renovate veni Sol.

Hostibus edomitis, qua ⁷ Francia mixta Suevis

Certat ad obsequium, Latiis ut militet armis :

Qua vaga ⁸ Sauromates sibi junxerat agmina Chuni,

INTERPRETATIO.

velox Mercurius propinquus telluri : non tu, ô Saturne, qui remotissimus planetarum extremum gyrum circumagis. Longè destitutus à Marte decurres iter pacatum. Vos ite conjuncti, ô fidus Jovis salubris, & tu Lucifer Venerie. Aliquando Mercurius adfit fidus cum conjunctis astris conspirans. Veni, ô Jane : huc ades, ô nove anne : accede Sol renovate. Jam Augustus Cæsar devictis hostibus, quâ parte Franci Suevis permisti certatim ruunt in obsequium, ut militent sub armis Romanis : quâ parte Sarmata adjunxerat sibi turmas vagantes Hunnorum,

NOTÆ.

1. *Non celer Arcas.*] Sic omnino legendum. Arcas est Mercurius, sic dictus quod in Cylleno monte Arcadiæ Maïa eum pepererit, unde etiam Cyllenius vocitatur. Sic apud Apuleium lib. Asini. 6. Venus eum appellat Arcadem : *Frater Arcas, scis nempe sororem tuam Venerem sine Mercurii præsentia nihil unquam fecisse.* Dicitur celer quia cum solem gyro interiore proximus ambiat, circuitum suum circa ipsum omnium planetarum celerrimè conficit.

2. *Finitimus terris.*] Si in perigæo constitutus sit, Venus verò in apogæo, terræ post Lunam proximus est : sed si Venus in perigæo quoque sit, propior multo erit terræ, quam ipse Mercurius, ut ex planetarum theoriâ patet.

3. *A Pyroente.*] Marte, sic dicto à colore igneo quem habet. Inter Martem porro & Saturnum omnium planetarum supremum intercedit sphaera Jovis.

4. *Cythereie Vesper.*] Stella veneris, quæ Vespere cum videtur, *Vesper*, cum mane *Lucifer* appellatur. *Cythereia* Venus à *Cytheris* insulâ contra Cretam, ejus dicatâ numini.

5. *Hospitibus facilis Cyllenius.*] Petitum hoc ex Chaldæorum astrologorum doctrinâ, qui Mercurium cum concurrentibus Pla-

netis consentire semper volunt, & bonum esse si cum bonis sit junctus, sin cum malis, malum. *Hospites* hic intellige concurrentes cum ipso in eâdem domo planetas.

6. *Jane veni.*] *Intercalaris* hujusmodi versus identidem recurrens appellatur, teste Servio in 8. Eclog. Virgilii.

7. *Francia mixta Suevis.*] Franci, ut notum omnibus, Germaniæ populi erant, quorum jam tum celebre nomen fuit, cum Ausonius hæc scriberet. Nec ita multo post Gallias invaserunt superato Rheno. Suevi quoque ejusdem Germaniæ natio ad Istri fontes sita, ut suprâ observatum in Bissulâ. Mercenarios ex utràque illâ gente milites in castris Romanis tunc militasse, cum ex hoc loco patet, tum ex multis aliis scriptoribus. De Francis fusi in Mosellâ.

8. *Sauromates.*] *Σαυροματης* Sauromata & Sarmata à quâ gente Sarmatia dicta olim, quæ nunc Polonia & Lithuania, Moscoviæque pars. Scythica gens erat : legit porro sic hunc versum Tollius :

Qua vaga Sauromata sibi junxerat agmina Chuni

Quod proprium fuerit Sarmatarum vagari. Sed non minus vagi Chuni seu Hunni. Chuni enim sunt illi qui postea detracto

Quaque Getes sociis Histrum adfultabat Alanis.

(Hoc mihi præpetibus victoria nuntiat alis.)

¹ Jam venit Augustus, nostros ut comat honores,

Officio exornans, ² quos participare cupisset.

35

Jane, veni: novus anne, veni: renovate veni Sol.

Aurea venturo Sol porrige gaudia Jano:

Fascibus Ausonii succedet Cæsar in annum,

Quintam Romulei prætextam habiturus honoris.

³ Ecce ubi se cumulat mea purpura (mitibus audi

40

Auribus hoc ⁴ Nemesis) post me dignatur oriri

Augustus Consul. Plus quam conferre videtur

Me sibi: qui jussit nostros præcedere fasces.

Jane, veni: novus anne, veni: renovate veni Sol.

⁵ Coge secuturos ⁶ bis sena per ostia menses.

45

⁷ Tu tropicum soli da cedere; rursus & illum

Terga dare, ut duplex tropicus varietur ab astro,

INTERPRETATIO.

Quæ Getae adjunctis sibi Alanis, incursionibus infestabant Danubium, advenit (hoc Victoria mihi nuntiat celeri volatu) ut exornet meum honorem, cumulat illum suo officio, cujus optavisset esse consors. Huc ades, ô Jane: accede, nove anne: veni sol renovate. O sol extende usque ad proximum Januarium latitiam quam ex radiis tuis aureis percipimus: Cæsar excipit consulatum Ausonii, gesturus quintum trabeam Romani Magistratus in anni spatium. Est cumulus honoris qui ad me redit ex purpurâ consulari, (ô Nemesis audi hoc, auribus clementibus) Augustus non dedignatur fieri Consul post me. Is videtur me sibi plusquam equiparare, qui voluit ut meus Consulatus anteiret suum. Huc ades, ô Jane: accede, nove anne: veni sol renovate. Urge menses sequuturos per duodecim ostia. Tu da ut tropicus superetur à sole, & ut hic rursus revertatur, ut geminus tropicus mutetur ab eo sidere, & variatio acceleretur quater per tria

NOTÆ.

C, Huni dicti sunt, Romani Imperii claudibus variis postea noti, sicut & Getae, qui Gothi postea, & Gothones, & Alani de quibus mox, & Vandali populi omnes à Septentrione in mitiores terras effusi instar diluvii.

1. Jam venit Augustus.] Gratianus Imperator è Thraciâ Treveros in Galliam, ubi erat Ausonius, ut videre est in fine Gratianum actionis.

2. Quos participare cupisset.] Hæc jactantius, quam verius. Cur enim Consul esse cum Ausonio non potuisset si voluisset Gratianus, qui jam ante quater Consul fuerat, & anno insequente quintum fuit?

3. Ecce ubi se cumulat, &c. post me dignatur oriri, &c.] Non est cur inde tanto-

perè superbiat, & Nemefin deprecetur; siquidem jam quater Consul Gratianus ante fuerat.

4. Nemesis.] In Protreptico:

Absistat Nemesis, ferat & fortuna jocantem

Ubi vide notas nostras, & in epigr. 21.

5. Coge.] Urge, fac properent.

6. Bis sena per ostia.] Per duodecim Zodiaci signa, per quæ, tanquam per totidem ostia, soli transeundum est in annuo circuitu.

7. Tu tropicum soli da cedere, &c.] Hoc est, fac ut sol citò superet tropicum, Æstivum scilicet seu Cancræ, ac deinde redeat ad Hybernium, seu Capricorni, ut sic commutet geminum tropicum.

O o iij

¹ Et quater à ternis properet mutatio signis.

Æstivos impelle dies, brumamque morantem

Noctibus adceleret promissus Cæsaris annus.

Illum ego si cernam, tum terque quaterque beatus,

Tunc ero bis Consul, ² tunc tangam vertice cœlum.

50

INTERPRETATIO.

quæque signa. Urge dies æstatis, & annus Consulatus Cæsaris nobis promissus properare faciat Hyemem tardam noctibus. Si ego videam illum annum, tunc ero ter & quater felix, tunc ero bis Consul, tunc contingam sidera capite.

NOTÆ.

1. Et quater à ternis, &c.] Quatuor anni tempestates intellige hoc versu designatas, Hyemem, Ver, Æstatem, & Autumnum; quarum singulæ ternis signis constant, Hyems Capricorno, Aquario, & Piscibus; Ver Ariete, Tauro, & Ge-

minis; Æstas Cancro, Leone, & Virgine; Autumnus denique Librâ, Scorpione & Sagittario.

2. Tunc tangam vertice cœlum.] Ex Horat. Ode 1. lib. 1.

Sublimi feriam sidera vertice.

Item Precatio Kalendis Januariis. IX.

333

A Nne, bonis cœpte auspiciis, felicia cernis
Consulis Aufonii primordia: prome coruscum
Sol æterne caput: solitoque inlustrior, almo
Lumine purpureum jubar exere lucis eoæ.

Anne, pater rerum, quas Jani mense bifrontis

Volvis in hibernum glaciali fine Decembrem,

Anne, veni, & festum ¹ veteris novus aspice Jani.

Solemnes pervade vias, bissemaque mundo

Curricula æquatis varians per tempora signis,

Præcipitem æterna perfer vertigine cursum;

Sic pronò raptate polo, contraria Phœbus

Ut momenta ferat servata parte dierum,

10

INTERPRETATIO.

O anne, inchoate faustis auguriis, vides fortunata initia Consulatus Aufonii. O sol æterne exere rutilum vultum: & micantior quam pro more, effer radios sideris tui exorientis rutilantes luce benignâ. O anne, rerum parens, quas volutas à mense Jani bicipitis usque ad Decembrem Hyemalem glaciali exitu, ô anne, accede, & renovatus, vide festum antiqui Jani. Permea solitum iter, & varians orbi duodecim stadia signis aequaliter divisus in tempora, absolvo citum cursum perpetuo rotatus; sic tractus per cœlum proclive, ut sol servatis suis partibus afferat contrarias vi-

NOTÆ.

1. Veteris Jani.] Janus quippe antiquissimus Italiæ rex fuit, qui Saturnum à Jove filio è Creta fugatum, navique in Latium appulsum, hospitio suscepit, agri-

que colendi rationem ab eo est edoctus; ut ait Servius, qui enim bifrontem fictum fuisse dicit, quia prudentissimus erat, præterita sciens, & futura prospiciens.

Et novus hyberno reparet sua lumina pulsu.
 1 Menstrua ter decies redeunt dum cornua Lunæ,
 Exortus, obitusque manu volvente rotabis,
 Legitimum Phœbi cohibens per signa meatum.

15

INTERPRETATIO.

res dierum, & renovatus resarciat suum lumen pulsâ Hyeme. Dum cornua Luna menstrua repa-
 rantur tredecim vicibus, circumages manu volvente ortus & occasus, coërcens per signa cursum
 legitimum solis.

NOTÆ.

1. Menstrua terdecies redeunt dum cornua
 luna.] Periphrasis mensium, qui lunæ cir-
 cuitu peraguntur. Sed hic menses perio-
 dicos intellige, qui conficiuntur dum lu-
 na à puncto alicujus signi primo, puta Arie-
 tis, progressa, ad idem punctum primum
 Arietis revertitur, atque ejusmodi perio-
 dicus mensis viginti septem circiter die-
 rum spatio absolvitur, sicque in anno sola-
 ri qui 365. dierum est, tredecim ejusmodi
 menses continentur, & quatuordecim in-

super dies. At mensis synodicus, quem
 mensem lunarem vulgò intelligimus, fit
 dum luna à sole digressa, absoluto gyro, ad
 eundem solem redit. Atque is viginti no-
 vem dierum est cum dimidio. Et hujusmo-
 di menses synodici in solari anno sunt tan-
 tum duodecim cum undecim diebus, qui
 dies Epactæ incrementum quotannis cons-
 tituunt. Sed ista fusius vide in Kalendarii
 doctrinâ.

Ausonii 1 Mosella. x.

334

2 T Ranfieram celerem 3 nebuloso lumine 4 Navam,

INTERPRETATIO.

Trajeceram Navam rapidum sub luce nubilâ,

NOTÆ.

1. Mosella.] Fluvius hic Galliæ ex Mon-
 te Vogeso ortus haud procul ab Araris
 fontibus per Mediomatrices, Theodonis
 villam, Augustam Treverorum, & Con-
 fluentiam in Rhenum influit. Hunc, quia
 Augustam Treverorum alluit, Imperato-
 rum & ipsam sedem Valentiniano, & Gra-
 tiano dilectam, laudandum hoc Idyllio
 suscipit Ausonius, à limpiditudine aquæ, à
 facilitate navigandi, à piscibus quibus sca-
 tet, à ripis vite confitis, à villis & atriis
 ripam utramque decorantibus, ab aliis
 in ipsum decurrentibus fluminibus, &c.

2. Transferam.] Veniens ab expeditione
 Gratiani in Germanos & Suevos ad
 Lupodunum profligatos sedibusque suis
 exactos, cujus sub finem poematis hujus
 meminit. In quâ expeditione Bissulam ce-
 pisse videtur Suevam virgunculam, quam
 celebravit versibus.

3. Nebuloso lumine.] Sic legit Scaliger,
 non ut in quibusdam, flumine. Scaligero
 assentiuntur Barthius & Freherus. Nebu-
 losum lumen est dies nubilosus, cælum obs-
 curum & nubilum. Sic noster in Cupidine
 cruci affixo:

Quorum per ripas nebuloso lumine mar-
 cens

Fleti olim regum & puerorum nomina
 flores.

4. Navam.] Flavium hunc die Nah Ger-
 mani vocant. Hic ortus in Sylvâ Eberswald
 dictâ, in Rhenum influit infra Moguntia-
 cum ad Bingium oppidum, ubi pons erat
 Navæ impositus. Tacit. libro xx. Anna-
 lium: Tutor Treveris comitantibus vitato Mo-
 guntiaco Bingium concessit, fidens loco, quia
 pontem Navæ fluminis abruperat. Atque hoc
 ponte transisse Ausonium Navam facile
 Frehero assentior. Ratio mox parebit.

Addita miratus¹ veteri nova mœnia vico :

INTERPRETATIO.

admiratus novos muros circumdatos veteri oppido :

NOTÆ.

1. *Veteri nova mœnia vico : Æquavit Latias, &c.*] Veterem hunc vicum Argentoratum esse putat Scaliger, & pugnam, in quâ æquavit Latias quondam Gallia Cannas, intelligit pugnam illam Argentoratensem in quâ Julianus Cæsar Francos, Salios, & Quados vicerat, & de quâ Sextus Aurelius in Juliano Cæsare : Ille in campis Argentoratensibus apud Gallias cum paucis militibus infinitas hostium copias deletit. Stabant acervi, montium similes : fluebat cruor fluminum modo, captus rex nobilis Chonodomarius, fusi omnes optimates : redditus limes Romanae possessionis, &c. Sed populi illi Germani erant, non Galli. Proindeque male diceretur Gallia tunc æquasse Cannas Latias ; cum nullum in eâ pugnam damnum sensisset, quod totum in Germanos erat conversum. Deinde vox quondam haud ita conveniret tam recenti facto. Excesserant enim ab eâ pugna ad hunc Ausonii transitum, qui vivente adhuc Valentiniano contigit, anni vix septemdecim, aut octodecim ad summum. Denique si Argentorato profectus Treverorum Augustam petiisset Ausonius, nequaquam ei fuisset Navæ trajicienda. Hoc enim iter, & has stationes Argentorato Treveros præscribit Itinerarium Antonini, & Tabula Peutingeriana, quod Navam fluvium non attingit : Argentorato, Tabernis, Ponte Saravi, Decempagos, Duodecimum, Diuodurum, Treveros. Præterea vici nomen parum convenit Argentorato civitati jam tum claræ, & insigni. Marquardus Freherus homo Germanus, & Mosellæ Navæque vicinus, locorumque toto hoc poemate celebratorum peritissimus, in suis ad hoc carmen notis, veterem vicum, cui nova mœnia addita miratus est Ausonius, intelligit Bingen ipsum, Bingen Germanis, ad Navam situm, de quo, & de ejus ponte jam supra : cujus quidem oppidi mœnia haud ita pridem à Juliano Cæsare instaurata erant. Quod totum ex Ammiano Marcellino probat. Verba Ammiani lib. 18. hæc sunt :

Ipse (Julianus Cæsar) anni tempore opportuno, ad expeditionem undique milite convocato profectus, id inter potissima mature duxit implendum, ut ante præliorum fervorem civitates multo ante excisas introiret, receptasque communiret : horrea quin etiam extrueret pro incensis, ubi condi posset annona à Britannis sueta transferri. Et utrumque perfectum est spe omnium citius : nam & horrea veloci opere surrexerunt, alimentorumque in iisdem satias condita : & civitates occupatae sunt septem, Castra Herculis, Quadriburgum, Tricesima, Nivesio, Bonna, Antennacum, & Bingen. Ubi leto quodam ventu etiam Florentius præfectus apparuit subito partem militum ducens, & commeatum perferens copiam sufficientem usibus longis. Post hac impetrata restabat necessitatem adigente articulo receptarum urbium mœnia reparari, nullo etiam tum inturbante : idque claris indicibus apparet, ea tempestate utilitati publicæ metu Barbaros obedisse, non rectoris amore. Romanis reges, ex pacto superioris anni, edificiis habilia multa suis misere carpentis : & auxiliarii milites semper munia spernentes hujusmodi ad obsequendi sedulitatem Juliani blanditiis deflecti, quinquagenarias, longioresque materias vexere cervicibus ingravati, & fabricandi ministeriis opem maximam contulerunt. Habuit ergo Ausonius quæ miraretur (inquit idem Freherus,) Bingen usque urbes receptas, ipsum mœnibus de novo munitum, illisque tam brevi temporis spatio excitatis, patientibus non modo Germanis, sed materiem suppeditantibus, & auxiliariis ad opera tam promptis. Clades vero illa Galliæ, quam Ausonius hyperbolicè æquiparat Cannensi, juxta eundem Freherum, non alia est ab illâ quam post Vitellii cædem Imperio Vespasiani nondum benè constituto, rerum novarum auctoribus Classico, Sabino, & Tutore, palam deficiens pleraque Gallia Celtica, & Belgica, conjunctis sibi Germanis, eorumque duce Civili, Romanis legionibus aliquot cæsis, aut ad se traductis, occupatisque præfidiis, cum in summo discrimine res

Æquavit

Æquavit ¹ Latias ubi quondam Gallia Cannas:
 Infletæque jacent inopes super arva ² catervæ.
 Unde ³ iter ingrediens nemorosa per avia solum,
⁴ Et nulla humani spectans vestigia cultus,
⁵ Prætereo ⁶ arentem sitientibus undique terris

5

I N T E R P R E T A T I O.

ubi Gallia olim passa est cladem æqualem cladi Romanorum apud Cannas: & ubi cohortes destituta supremis officiis & indeflectæ stratae sunt super campos. Unde intrans viam solitariam per invias Sylvas, & nulla aspiciens signa humanæ habitationis, transeo Dummissum siccam

N O T Æ.

Romana posita esset, superveniente Sextilio Felice, eo ipso loco, quo Navam Aufonius transivit, nempe apud Bingium Gallia passa est, & dissipata mox rebellionem, in ordinem est coacta. De hac clade Tacit. lib. 4. histor. Tutor Treverorum copias recenti Vangionum, Caracatum, Tribocorum lectu auctas, veterano pedite atque equite firmavit, corruptis spe, aut metu subactis legionariis. Qui primo cohortem premissam à Sextilio Felice interficiunt. Mox ubi duces, exercitusque Romani propinquabant, honesto transfugio crediere secutis Tribocis, Vangionibusque & Caracatibus. Tutor, Treveris comitantibus, vitato Moguntiaco, Bingium concessit, fidens loco, quia pontem Navæ fluminis abruperat: sed incursum cohortium, quas Sextilius ducebat, & reperto vado, proditus fususque. Ea Clade perculsi Treveri, & plebes omittis armis per agros palatur. Quidam principum, ut primi posuisse bellum viderentur, in civitates quæ societatem Romanam non exueant, perfugerunt. Legiones à Novesio Bonnaque in Treveros traductæ, se ipse in verba Vespasiani adigunt, &c. Quo ex loco non tantum cladis illius magnitudo & locus, sed illud etiam colligi potest, quare hujus potissimum mentionem fecerit Aufonius, qui Treveris degebat, ubi ejus cladis memoriam nondum abolitam fuisse credibile est. Præsertim cum non longè inde mox & Treverorum dux summusque belli hujus instigator Tullius Valentinus, oppressus captusque finem rebellionis fecerit, ut patet ex sequentibus Taciti verbis eodem loco: At Civilis & Classicus (inquit) ubi pulsum Tutorem, casos Treveros, cuncta hostibus prospera accipere; trepidi ac properantes, dum dispersas suorum copias conducunt,

crebris interim nuntiis Valentinum monuere, ne summa rei periculum faceret. Eo rapidius Cerialis missis in Mediomatricos, qui breviori itinere legiones in hostem verterent, contracto quod erat militum Mogontiaci, quantumque secum transvexerat, tertiis castris Rigodulum venit: quem locum magna Treverorum manu Valentinus obsederat, montibus, aut Mosella amne septum, & addiderat fossas, obicesque saxorum. Et mox: Ut ventum ad manus, deturbati ruina modo præcipitantur. Et pars equitum equioribus jugis circumvecta, nobilissimos Belgarum, in quibus Valentinum ducem cepit. Cerialis postero die Coloniam Treverorum ingressus est, avido milite eruendæ civitatis. Frehero assentior lubens.

1. Latias Cannas.] Cladem Romanis ab Annibale illatam ad Cannas Apuliæ vicum: de quâ, ut pote notissimâ, nihil addo.

2. Catervæ.] Ossa catervarum adhuc insepulta.

3. Iter ingrediens nemorosa per avia.] Viâ militari cujus in eâ regione superesse adhuc vestigia testis est Freherus, quæque in Peutingerianâ tabulâ lineâ ducta notata ac mansionibus his distincta cernitur: Moguntiaco, Bingium, XIII. Dumno, XVI. Belginum, VIII. Noviomago, X Aug. Trevirorum, VIII. Ubi conferendo Aufonios versus omnia ferè vestigia relegimus.

4. Et nulla humani vestigia cultus.] Nisi qua Romani, & ab his immissi coloni Sarmatæ (de quibus mox dicetur) paulatim excoluerant.

5. Prætereo, &c.] Ad lavam scilicet Dummissum reliquerat & Tabernas ad dextram.

6. Arentem Dummissum.] Quippè in quo

P P

Dumnissum, ¹ riguasque perenni fonte Tabernas;
² Arvaque Sauromatum nuper metata colonis:
³ Et tandem primis Belgarum conspicio oris
⁴ Nivomagum, divi ⁵ castra inclyta Constantini.

10

INTERPRETATIO.

*ærrâ undique aridâ, & Tabernas irrigatas fonte jugiter fluente, & agros haud ita pridem divi-
 sos Colonis Sarmatarum: ac demum in primis finibus Belgarum aspicio Nivomagum, ubi sunt*

NOTÆ.

non fons, non puteus, sed tantum cister-
 na in rupe excisâ, ut observat Freherus,
 qui Dumnissum Aufonii putat esse hodie
Denßen infra Kirchbergum. Dumnium au-
 tem seu Dumno tabulæ Peutingerianæ esse
 castellum in montis jugo munitum haud
 longè à Regiâ viâ, cui castello nomen
 hodie *Dhaune*, & *Belginum* ejusdem tabu-
 læ, oppidum & castrum *Baldenaw*.

1. *Riguasque perenni fonte Tabernas.*] Has
 Tabernas Freherus putat esse *Bern Cassel*,
 quod nomen ex *Tabern Cassel*, hoc est Ta-
 bernarum Castello, ablatâ primâ syllabâ,
 factum, hocque Castellum Tabernarum
 aquis perennibus non destitui idem auctor
 est, & à Dumnio ad id castellum, vel
 ad proximum Belginum justum iter ad in-
 terjungendum, & mansionem quæren-
 dam.

2. *Arvaque Sauromatum, &c.*] Quibus,
 ut & Alemannis, & Hunnis, seu Chunis
 victis ignoverant Valentinianus, & Gra-
 tianus, eosque in loca Galliarum tradu-
 xerant, ut sub signis Romanis militarent.
 Unde noster in Panegyrico ad Gratianum:
*Voca Germanicum deditioe gentilium: Ale-
 mannicum traductione captorum: vincendo, &
 ignoscendo Sarmaticum.* Coloni illi Sauro-
 matum Hunni erant è Sarmatiâ effusi,
 quos *Chunos* & *Cunos*, & *Conos* quoque dic-
 tos reperio. Sauromatas & Chunos Au-
 sonius conjungit in precatione Consulari:

*Qua vaga Sauromates sibi junxerat ag-
 mina Chuni,*

*Quaque Getes sociis Istrum assultabat Ala-
 nis.*

& epigrammate 1.

*Arma inter, Chunosque truces, furtoque
 nocentes*

Sauromatas.

Et certè aspèram illam montibus, & hor-
 ridam silvis regionem, ac Sarmatis Hun-

nisque colonis planè dignam, quam hîc
 se trajecisse Aufonius ait. Ab Hunnis *Hu-
 nestruck* hodie nominari, id est, *Hunnorum
 presidium*, ait Freherus, qui hoc etymon
 mavult, quam, quod vulgo joculari no-
 mine ferunt *Aundsruck*, id est *dorsum canis*
 ab asperitate. Ab iisdem Hunnis multa
 ibidem castellorum & locorum nomina
 inclinata agnoscit idem Freherus; *Hunstein*,
 arx Hunnorum, *Cassellhun* Hunnorum cas-
 tellum, *Huntheim* Hunnorum pagus, *Hu-
 nenborn* Hunnorum fons.

3. *Et tandem primis Belgarum, &c.*] Tre-
 veri quippe ad primam Belgicam perti-
 nent: Ammian. Marcell. lib. 15. *Post has
 Belgica prima Mediomatricos præterdit, &
 Treviros domicilium Principum clarum.* Et
 Trevirorum erat Nivomagum, seu No-
 viomagum illud, de quo mox.

4. *Nivomagum*] In Itinerario Antoni-
 ni, & in tabulâ Peutingerianâ, *Novioma-
 gum* pagus est ad Mosellam, infra Au-
 gustam Trevirorum, haud multum ab eâ
 distans. *Numago* in historiâ Tyrſi ducis,
 & *Palmatii* Consuliscum sociis apud Tre-
 verim per Rictionarium cæſorum, cujus
 partem ex tabellâ in D. Paulini æde ius-
 penſâ exhibet Freherus ad hunc locum.
Neonmagen superiori ætate, sua vero *Ny-
 magen* dictum esse idem auctor est. Aliud
 est *Noviomagum* in Geldriâ ad Vahalem,
Nimegue.

5. *Castra Constantini.*] Scilicet, ut ob-
 servat Freherus, Constantinus, quando
 Gallias regens, cum Francis, & Aleman-
 nis belligerabat, prolaturus (ut Panegy-
 ristes ejus Lat. Pacat. Drepanius assenta-
 bundus ait) Imperium à Tusco *Albulâ* ad
 Germanicum *Albim*, castra & stativa sua
 hoc loco habuit. Quo tempore alia etiam
 opera memorabilia in illis partibus stru-
 xit.

Purior hic campis aër: Phoebusque sereno
Lumine purpureum referat jam sudus Olympum.

² Nec jam, confertis per mutua vincula ramis,
Quæritur exclusum viridi caligine cœlum:
Sed liquidum jubar, & rutilam visentibus æthram
Libera perspicui non invidet aura diei.

In speciem quum me patriæ, ³ cultumque nitentis
Burdigalæ, blando pepulerunt omnia visu,
Culmina villarum pendentibus edita ripis,
Et virides Baccho colles, & amoena fluenta
Subterlabentis tacito rumore Mosellæ,

Salve amnis laudate agris, laudate colonis,
⁴ Dignata imperio debent cui moenia ⁵ Belgæ:

Amnis odorifero juga vites confite Baccho,
Confite gramineas amnis viridissime ripas:
Naviger, ut pelagus; devexas pronus in undas,
Ut fluvius; vitreoque lacus imitate profundo;

INTERPRETATIO.

celebria castra Divi Constantini. Illic aër est purior in campis: & sol jam ibi serenus aperit cælum rutilans luce clarâ. Neque jam amplius inquitur cælum obductum umbrâ virenti, ramis arborum implexis mutuo inter se nexu: sed aperta aura clari diei non denegat insipientibus serenum lumen Solis, & aetherem micantem. Tam jucundâ specie omnia, mihi visa sunt referre patriam meam, & amoenitatem cultæ Burdigalæ, fastigia villarum altè sita in ripis editis, & colles virentes vinetis, & grata flumina Mosella infra decurrentis tenui cum murmure.

Salve flumen quod agri vicini, & accolæ laudant ut sibi semper beneficium, cui Belgæ debent urbem decoratam sede Imperatoriâ: ô flumen cujus summæ ripæ plantatæ sunt vitibus producentibus vinum suave olens, flumen virentissimum cujus ripæ consitæ sunt herbâ: tu velis naves, quemadmodum mare: tu laberis declivibus aquis, ut flumen: & æmularis lacus altitudine

NOTÆ.

1. *Purior hic, &c.*] Ex sexto Æneidos. Purior Nivomagi ad Mosellam aër, quam per totum iter Bingio Nivomagum fuerat.

2. *Nec jam, &c. Queritur.*] Ut quæsitum fuerat ab Aufonio per totum sylvestre iter, de quo supra.

3. *Cultumque nitentis Burdigale.*] Barthius non temerè suspicatur Aufonium scripsisse *vultum*, non *cultum*. *Vultus* loci *μεταφορικῶς* est ejus prima species.

4. *Dignata imperio debent cui moenia Belge.*] Moenia scilicet Trevericæ urbis, in quâ Constantinus, Constantius, Julianus, Valentinianus, Gratianus multum habitaverunt, palatium habuerunt, inde bella in

Germanos moverunt, rescripta Senatui;
& Præsidibus provinciarum dederunt non
secus ac ex ipsâ Româ. Unde apud Am-
mian. Marcellinum loco jam laudato di-
citur *Domicilium principum clarum*. Et infra
eandem urbem noster Ausonius Imperii se-
dem appellat. Supra in claris urbibus: *Tre-
vericeque urbis solium*. Unde & *Augusta Tre-
virorum* fuit dicta.

5. *Belgæ.*] Primæ enim Belgicæ Metro-
polis fuit Augusta Trevirorum.

6. *Vitreoque lacus imitate profundo.*] Apuleius noster lib. 1. Milesiarum seu de Asino : Haud ita longè radices platani lenis fluvius in speciem placide paludis ignavus ibat, argento, vel vitro amulus in colorem. Scilicet

Et rivos ¹ trepido potis æquiparare meatu,
 Et liquido gelidos fontes præcellere potu, 30
² Omnia solus habes, quæ fons, quæ rivus, & amnis,
 Et lacus, & ³ bivio refluus manamine pontus.
 Tu placidis prolapsus aquis, nec murmura venti
 Ulla, nec occulti pateris luctamina saxi.
⁴ Non superante vado rapidos reparare meatus 35
 Cogaris, extantes medio non æquore terras
 Interceptus habes: justî ne demat honorem
 Nominis, exclusum si dividat insula flumen.
 Tu duplices fortite vias, & quum amne secundo
 Defluis, ut celeres feriant vada concita remi: 40
 Et quum per ripas nusquam cessante ⁵ remulco.

I N T E R P R E T A T I O.

aquarum limpida; & potes equare rivos tremulo fluxu, & superare frigidos fontes claro potu; tu ô amnis habes unus cuncta quæ fons, quæ rivus, & fluvius, & lacus, & mare duplici fluxu remeans, habent. Tu fluens undis leniter labentibus, non experiris ullos tumultus ventorum, neque resistantiam ullius rupis latentis. Non cogaris resarcire celeres tuos cursus aliâ parte, propterea quod vada superent undas tuas, non habes terras eminentes in mediâ tuâ superficie, quibus divideris: ne insula partiendo fluentum tuum interceptum, adimat tibi decus magni fluvii quod meritò habes. Tu habes geminum iter, & quando devehis juxta fluentum tuum, ita ut remi pernicies pulsant aquas tuas incitatas: & quando nautæ per ripas trahunt collo funes ma-

N O T Æ.

Mosella leniter fluens calculos in imo fundo suos per limpidas aquas conspici finit: quod in fluviiis torrentium instar celeriter decurrentibus, & arenâ, quam volvunt, semper turbidis non contingit.

1. *Trepido potis æquiparare meatu.*] In arctioribus scilicet locis, ubi arctatæ undæ currendo tremunt & strepunt. Potis hic Gronovius rectè pro *potes*, quod est in vulgatis. *Potis* in vocandi casu ut *Naviger*, imitate, consite.

2. *Omnia solus habes.*] Symmachus Aufonio. epist. 14. lib. 1. *Volitat tuus Mosella per manus sinusque multorum divinis à te versibus consecratus, &c.* Novi ego istum fluvium, cum æternorum principum jam pridem signa comitarer, parem multis, imparem maximis. Hunc tu mihi improviso, clarorum versuum dignitate Ægyptio Nilo majorem, Sarmatico Histrio frigidior, clarioremque hoc nostro Fucino reddidisti. Nequaquam tibi crederem de Moselleo ortu & meatu magna narranti, ni certo scirem quod nec in poemate mentiaris.

3. *Bivio manamine.*] Sic rectè Gronovius pro *munimine*, à manando *Manamen*, ut à simulando *simulamen* hoc ipso in carmine:

— Gaudet simulamine Nautica pûbes. Bivium manamen maris est ejus æstuantis fluxus ac refluxus. Ne tamen putes hujusmodi æstum tribuere voluisse Mosellæ Aufonium; sed id tantum eum velle, naves in Mosella agi ob lenitatem ejus cursus, tum secundo, tum adverso fluvio, ut in mari æstu accedente ad terram feruntur, decedente referuntur in altum. Hoc est quod supra dixit, *Naviger ut pelagus*, & infra, *Tu duplices fortite vias*, &c.

4. *Non superante vado, &c.*] Sollicitant hanc lectionem Barthius, & Gronovius: frustra. Sensus est apertissimus quem expressi in interpretatione.

5. *Remulco.*] *Remulco* trahere Græci ῥυμακῆν dicunt, quasi ῥύμασιν ἔλκειν, hoc est, loris, funibusque trahere; ῥύμα enim funis est tractorius, à ῥύω traho. Trahitur re-

¹ Intendunt collo malorum vincula nautæ.
 Ipse tuos quotiens miraris in amne ² recursus,
³ Legitimosque putas ⁴ prope segnius ire meatus?
 Tu neque limigenis ripam prætexeris ulvis,
 Nec piger immundo perfundis littora cœno:
 Sicca sed in prima aspergis vestigia lymphæ.
⁵ I nunc, & ⁶ Phrygiis sola lævia confere crustis,
 Tendens marmoreum laqueata per atria campum.
 Ast ego despectis, quæ census opesque dederunt,
 Naturæ mirabor opus, ⁷ non, cura nepotum,
 Lætaque jacturis ubi luxuriatur egestas.
 Hic solidæ sternunt humentia littora harenæ,
 Nec retinent memores vestigia pressa figuras.
 Spectaris vitreo per lævia terga profundo,
 Secreti nihil amnis habens, utque almus aperto
 Panditur intuitu liquidis obtutibus ær,
 Nec placidi prohibent oculos per inania venti:
 Sic demersa procul durante per intima visu

45

50

55

INTERPRETATIO.

*lis alligatos jugi remulco. Tu ipse quam sæpe admiraris tuos regressus in tuo fluente, & credis
 fermè naturales tuos cursus lentiores esse factos? Tu neque habes ripam obsitam herbis è limo na-
 tis, neque tardus fundis per ripas turpe lutum, sed sicco gradu ad te itur, donec madefa-
 cias pedes extremâ tuâ aquâ.*

*Ijam, & sterne solum politum crustis Phrygiis, expandens planitiem marmoream per atria la-
 quearibus exornata. Ego vero contemptis iis, quæ redditus annuus, & divitiæ præbuerunt, ad-
 mirabor opus naturæ, ubi non studium luxuriosorum, & inopia damnis gaudens lascivit. Hic sabu-
 lum firmum substernit humidæ ripas, neque gressus impressi servant formas sui indices. O amnis
 aspiceris pellucidâ altitudine aquarum per fundum equabilem labentium, nihil habens occulti.
 Et quemadmodum almus ær aperitur facie expansâ claris aspectibus, neque lenes flatus impediunt*

NOTÆ.

mulco navis, quæ, velis remisque desti-
 tuta, ad aliam navem vel scapham funi-
 bus alligata, ipsius remigio, velisve tra-
 hitur: item quæ oram fluvii legens, ab
 homine, equove aut mulâ trahitur fune,
 ut hîc.

1. *Intendunt collo malorum vincula.*] Hu-
 jusmodi vincula, quibus toto pectore in-
 cumbentes, navem trahunt, ab eodem
 Græco verbo ἑλκω *Helcia* dicta invenio,
 & homines illos *Helciarios*.

2. *Rekursus.*] Navigiorum remulco trac-
 torum adverso flumine, quæ non lentius
 penè vehat, quàm si secundo amne def-

cenderent. Freherus hîc mæandros Mo-
 sellæ intelligit non rectè.

3. *Legitimos.*] Naturales mare versus.

4. *Prope segnius.*] Quam recursus illos
 adverso amne.

5. *I nunc, &c.*] Epitrope apud Poëtas
 satis frequens.

6. *Phrygiis crustis.*] Pavimentis & tes-
 sellis è marmore Phrygio. *Synadicum mar-*
mor apud Plinium marmor ad urbem Phry-
 giæ effossum, cui *Synada* nomen est.

7. *Non cura nepotum.*] Perditorum luxu
 hominum. Hac enim significatione acci-
 pienda vox *Nepotis* est hoc loco.

Cernimus, arcanique patet penetrale fluenti:
Quum vada lene meant, liquidarum & lapsus aquarum
Prodit cærulea dispersas luce figuras:

60

¹ Quod sulcata levi crispatur harena meatu:
Inclinata tremunt viridi quod gramina fundo.

² Utque sub ingenuis agitatae fontibus herbæ
Vibrantes patiuntur aquas: lucetque, latetque
Calculus: & viridem distinguit ³ glarea muscum.

65

⁴ Nota Caledoniis talis pictura Britannis,
Quum virides algas, & rubra corallia nudat
Æstus, & albentes ⁵ concharum germina baccas,
⁶ Delicias hominum locupletum, quæque sub undis
Assimulant nostros imitata monilia cultus.

70

Haud aliter placidæ subter vada læta Mosellæ,
Detegit admixtos non concolor herba lapillos.

Intentos tamen usque oculos errore fatigant
Interludentes examina lubrica pisces.

75

⁷ Sed neque tot species, obliquatosque natatus,

INTERPRETATIO.

oculos quominus ferantur per spatia ætheris: ita videmus in Mosellâ ea quæ immersa sunt longè à nobis, cum obtutus noster vigeat etiam per penitissimas ejus partes, & interiora secreti fluminis nobis referantur: quando aquæ ejus placidè fluunt, & fluxus undarum liquentium ostendit figuras respersas lumine cæruleo: ut sabulum veluti ductum in sulcos corrégatur exiguo lapsu: ut herbæ pronæ nutant in fundo virenti. Et ut gramina jactata sub nativis latibibus pulsantur impetu aquarum: & lapilli apparent, & occultantur: & glarea discriminat muscum virentem. Hujusmodi pictura cognita est Britannis Caledoniis, quando refluxus maris ostendit virides herbæ & corallia rubicunda, & margaritas candentes ortas è conchis, delicias hominum divitum, & quæ monilia expressa sub aquis imitantur nostros ornatus. Non secus sub amœnis aquis lenis Mosellæ, herba discolor ostendat calculos permixtos sibi. Attamen lubricæ catervæ piscium ludentium inter aquas lassant meatibus suis oculos diu in se defixos. At non licet mihi explicare tot formas piscium, & natatus obliquos, & greges eorum, qui subeunt

NOTÆ.

1. Quod sulcata, &c.] Hic vox quod, manifestè pro voce ut bis ponitur.

2. Utque sub ingenuis, &c.] Scitè ingenui fontes, non adsciti aliunde opere aut machinis, sed ibidem nati.

3. Glarea.] Minuti sunt lapides, & calculi arenâ permixti.

4. Nota Caledoniis.] Caledonios in Britannia ponunt Plinius & Ptolomæus infra silvam Caledoniam, quâ parte nunc Scotia est. Nota hic rectè Barthius reposuit pro Tota.

5. Concharum germina baccas.] Marga-

ritas intelligit, quas apud Britanniam reperiri notum ex Plinio, & Mela.

6. Delicias hominum locupletum.] Ita scribe cum Tollo. Mendosè antea locupletibus. Barthius legit. Locupletibus aqua sub undis.

7. Sed neque tot species, &c.] Quas ambitiosè magis quam verè fluvio huic tribuit & describit, teste Symmacho lib. 1. Epist. 14. ad Ausonium, jam à me laudata: Unde, inquit, illa amnicorum piscium examina reperisti? Quam nominibus varia, tam coloribus, ut magnitudine distantia, sic sapore quæ in pigmentis istius carminis ultra naturæ

Quæque per adversum succedunt agmina flumen,
Nominaque, & cunctos numerosæ stirpis alumnos,
Edere fas. Haud ille finit, ¹ cui cura secundæ
Sortis, & æquorei cessit tutela tridentis. 80

Tu mihi flumineis habitatrix ² Nais in oris,
Squamigeri gregis ede choros, liquidoque sub alveo
Differe cæruleo fluitantes amne catervas.

Squameus herbofas ³ Capito interlucet harenas, 85
Viscere præ tenero fartim congestus ⁴ aristis,
Nec duraturus ⁵ post bina trihoria mensis.
Purpureisque ⁶ Salar stellatus tergora guttis,
⁷ Et nullo spinæ nociturus acumine Redo.
Effugiensque oculos celeri levis ⁸ Umbra natatu. 90

INTERPRETATIO.

per adversum amnem, & nomina, & omnes alumnos prosapie multiplicis; non permittit ille
cui cura secunda sortis, & custodia marini tridentis obtigit.

Tu, ô Nais, quæ incolis regiones fluviales, memora mihi cætus squamosi pecoris, & elo-
quere cohortes natantes sub alveo liquenti in flumine cæruleo.

Capito squamosus nitet inter sabulum gramine consitum, cujus caro tenera septa est multis
spinis, & qui non manebit utilis esui post sex horas. Et Salar respersus cutem rubris maculis
instar stellarum, & Redo non lesurus ullo acumine spinæ, & levis Umbra fallens oculos natatu.

NOTÆ.

dona fucaſti. Atqui in tuis mensis ſæpe verſa-
tus, cum pleraque alia, quæ tunc in pretio erant,
eſui objecta mirarer, nunquam genus iſtud piſ-
cium deprehendi. Quando iſti piſces tibi nati
ſunt in libro, qui in ferculis non fuerunt? Jo-
cari me putas, atque agere nugas. Ita me Dii
Dominis probabilem præſtent, ut ego hoc tuum
carmen libris Maronis adjungo.

1. Cui cura ſecunda ſortis, &c.] Neptu-
nus cui ſecunda ſors, id eſt, mare obti-
git, cum Jovi cælum prima ſors, Plutoni
tertia inferorum obveniffet.

2. Nais.] Nympha aliqua ex earum
numero quæ Moſellam incolunt.

3. Capito.] A capitis præ cætero corpo-
re craſſitie dictus hic piſcis, Gallis Cha-
bot. Mugilis genus eſt Salviano.

4. Aristis.] Spinis, ariſtarum barbis
ſimilibus, nos dicimus areſtes.

5. Post bina trihoria.] Quia facilè cor-
rumpitur & putreſcit. Idem noſter de
Corvo piſce Epist. 4.

Nec duraturi poſt bina trihoria Corvi.

6. Salar.] Genus exiguum Farionum ſi-
ve Truttarum purpureis maculis, ejuſdem
cum illis ſaporis & nominis, quos etiam ac-

colæ putant adultos in Fariones ſeu Trut-
tas evadere. Quod & noſter mox innuit
de farione loquens:

Qui necdum Salmo, nec jam Salar, am-
biguusque

Amborum, medio Fario intercepte ſub ævo.

7. Et nullo spinæ nociturus arundine Redo.]
Idem Ovidius de Gobio marino in Ha-
lieutico:

Lubricus, & ſpina nocuus non Gobius ulla.

Quis autem ſit Redo ignorant interpre-
tes. Robertus Cenalis ex hac Aufonii
descriptione contendebat eſſe piſciculum,
quam Locham dicimus, Loche, ſpinis præ-
ne nullis, & quæ innoxie cum toto ejus
corpore manduntur.

8. Umbra.] Appellatur à Græcis οὐράρα,
οὐράδης, οὐράδης, & οὐρίδης auctore Ga-
leno; apud Ennium, Columellam, & Ovi-
dium Umbra. Quod nomen Varrone & Iſi-
doro teſte huic piſci à colore nigro & li-
venti eſt inditum; vel, quod innuit noſter,
ex eo quod celerrimè natans oculos effu-
giat, & umbra verius quam piſcis appa-
reat intuentibus. Gallis Maigre dici auctor
eſt Freherus.

Tuque per obliqui fauces vexate ¹ Saravi,
² Qua bis terna fremunt ³ scopulosis ostia pilis,
 Quum defluxisti ⁴ famæ majoris in amnem,
 Liberior laxos exerces ⁵ Barbe natatus.
 Tu melior ⁶ pejore ævo; ⁷ tibi contigit omni
 Spirantum ex numero non inlaudata senectus.
 Nec te puniceo rutilantem viscere Salmo
 Transferim, latæ cujus vaga verbera caudæ
 Gurgite de medio summas referuntur in undas,
 Occultus placido cum proditur æquore pulsus.
 Tu loricato squamosus pectore, frontem
 Lubricus, & ⁸ dubiæ facturus fercula cœnæ,
 Tempora longarum ⁹ fers incorrupte morarum,

95

100

I N T E R P R E T A T I O.

veloci. Et tu, ô Barbe, jactate per angustias Saravi obliquè fluentis, quâ parte sex ejus ora fremunt ad pilas rupeas, quando delapsus es in fluvium celebrioris nominis, jam liberior factus longè latèque natus. Tu suavior es in ætate deteriore; tu ex totâ animantium multitudine sortitus es senectam commendabilem. Neque te omisisse velim, ô Salmo, qui micæ rubrâ carne, cujus vagi pulsus latæ caudæ perveniunt à medio fluente ad supremam aquam, quando impetus tuus licet absconditus deprehenditur in æquabili superficie amnis. Tu geris pectus septum squamis cœnæ loricâ, habes caput lubricum, & cum suppeditaturus sis dapes in cœnâ ambigû,

N O T Æ.

1. *Saravi.*] Fluvii in Mosellam influentis. Germanis *Die Sahr*, de quo plura infra ad versum 367. hujus carminis:

Naviger undisona dudum me mole Saravus

Tota veste vocat.

2. *Qua bis terna, &c.*] In ponte Saravo imposito senis pilis, antiquo & memorando opere, haud longè Augustâ Trevi-
 rum, paulo ante quam in Mosellam influat, ad vicum scilicet Cuntzeum hodie, ab illo ponte, *Contzerbrück* dictum. Intuitus videtur hic Ausonius locum hunc Horatii lib. 2. sat. 2.

Unde datum sentis Lupus hic, Tiberinus, an alto

Captus hiet, pontesne inter jactatus, an amnis

Ostia sub Tusci?

3. *Scopulosis.*] Hyperbolicè, amplis & firmis instar scopulorum. Divinare hic mihi videtur Vinetus, non comperta loqui.

4. *Famæ majoris in amnem.*] E Lucano Pharf. lib. 1. vers. 400.

5. *Barbe.*] *Barbus*, nostris *Barbeau*, piscis notissimus.

6. *Pejore ævo.*] In Senectute. Nam teste Nonio: *Ætatem malam* veteres senectutem dixerunt: contra adolescentiam bonam ætatem.

7. *Tibi contigit omni spirantum è numero non illaudata senectus.*] Immo & piscibus aliis non paucis, Cyprino, Mullo, teste Horatio sat. 2. l. 2.

— *Laudas insane trilibrem Mullum in singula quem minuas pulmenta necesse est.*

Et aliis non paucis.

8. *Dubiæ fercula cœnæ.*] Ex Terentii Phormione act. 2. sc. 2. Ph: *Cena dubia apponetur.* Ge: *Quid istuc verbi est?* Ph: *Ubi tu dubites quid sumas potissimum.*

9. *Fers incorrupte.*] Id est, incorruptus. Vocativus pro recto casu, locutio familiaris Ausonio, ut jam observavimus.

Præsignis

Præsignis maculis capitis : cui prodiga nutat
 Alvus, opimatoque fluens abdomine venter.
 Quæque per Illyricum, per stagna¹ binominis Istri,
 Spumarum indicibus caperis² Mustella natantum,
³ In nostrum subvecta fretum, ne lata Mosellæ
 Flumina tam celebri defraudarentur alumno.
 Quis te naturæ pinxit color? atra superne
⁴ Puncta notant tergum, quæ lutea circuit Iris.
 Lubrica cæruleus perducit tergora fucus.
 Corporis ad medium fartim pinguescis : at illinc
 Usque sub extremam squallet cutis arida caudam.
 Nec te, delicias mensarum⁵ Perca filebo,
 Amnigenos inter pisces⁶ dignande marinis,
 Solus puniceis facilis contendere Mullis:
 Nam neque gustus iners; solidoque in corpore partes
 Segmentis coeunt, sed dissociantur aristis.
 Hic etiam⁷ Latio risus prænomine, ⁸ cultor

105

110

115

120

INTERPRETATIO.

servaris incorruptus per longum tempus, notabilis es maculis capitis: tu cui laxus venter fluctuat, & alvus diffusa abdomine saginata. Et tu Mustella quæ per Illyricum, & per aquas Danubii binominis comprehenderis indicio spumarum supra te fluctuantium, delata es in nostrum mare, ne amplum fluentum Mosellæ privaretur tam inchoito alumno. Quis naturæ fucus te sic pinxit? Puncta nigra sursum signant dorsum tuum, quæ Iris crocea ambit. Cæruleum pigmentum perlinet tuam cutem lubricam. Valdè saginatus usque ad medium corpus: verum inde usque ad caudæ extremum cutis tua sicca & aspera est. Neque tacebo te, ô Perca, piscis qui facis delicias mensarum, tu qui ex piscibus fluviatilibus comparandus es cum marinis, tu solus facile potes certare cum Mullis rubris: etenim sapor est tibi non ignavus, & partes carnis in tuo corpore solido junguntur inter se sectionibus, sed separantur spinis. Hic quoque Lucius ridicu-

NOTÆ.

1. Binominis Istri.] Qui scilicet & Ister, & Danubius appellatus est.
2. Mustella.] Hanc Aufonii Mustellam Scaliger multis probat esse Lampetram nostram, Lamproye: quam cum Exormistone Cassiodori, male confundere ipsum contendit Salmastius.
3. In nostrum subvecta fretum.] In Mosellam ex Oceano.
4. Puncta notant tergum, quæ lutea circuit Iris.] Sic lege, & interpunge cum Tollio, Quæ refertur ad puncta illa atra. Lutea illa Iris puncta ambiens ductus est croceus, flexuosus, Lampetram noscentibus sat notus.
5. Perca.] Vulgò Perche, piscis satis

- notus.
6. Dignande marinis.] Equiparande marinis piscibus, qui tamen vulgò fluviatilibus præferuntur.
7. Latio risus prænomine.] Lucius piscis. Frequentissimus quippè apud Latinos prænomen Lucii. Quare autem risus, forte quòd dum nomen ejus piscis pronunciaretur, sic sæpè acciperetur ab audientibus quasi prænomen esset viri, expectareturque ab iis aliquid aliud, puta Titius Cornélius, aut aliud nomen; qui deinde intellecto errore suo, riderent.
8. Cultor stagnorum.] In quibus alios minores vorat hic miræ ingluvici piscis.

Stagnorum, ¹ querulis vis infestissima ranis
 Lucius, obscuras ulva coenoque lacunas
 Obsidet. ² Hic nullos mensarum lectus ad usus,
 Fervet fumosis olido nidore popinis.
 Quis non & virides volgi solatia ³ Tincas 125
 Norit, & ⁴ Alburnos prædam puerilibus hamis,
⁵ Stridentesque focis ⁶ opsonia plebis Alaufas?
 Teque inter species geminas, neutrumque, & utrumque,
 Qui necdum Salmo, nec jam Salar, ambiguusque
 Amborum medio ⁷ Fario intercepte sub ævo? 130
 Tu quoque flumineas inter memorande cohortes
⁸ Gobio, non major, ⁹ geminis sine pollice palmis,
 Præpinguis, teres, ovipara congestior alvo:
 Propexique jubar imitatus Gobio Barbi.
 Nunc pecus æquoreum celebrabere ¹⁰ magne Silure: 135

I N T E R P R E T A T I O.

lus ob prænomen Latinum, incola stagnorum, hostis perniciosissimus ranarum querularum, insidias ponit in lacunis nigris ob herbas & lutum. Non exquisitus in iis locis ad usum mensarum lautiorum, coquitur tantum in cauponis fumantibus nidore fætido. Quis ignoret Tincas vi-
 rentes quæ solantur famem plebis, & Alburnos quos pueri hamis capiunt, & Alaufas stri-
 dentes super prunis, quæ sunt dapes vulgi? Et te, ô Fario, qui positus inter duas piscium
 species neuter horum, & uterque simul es, qui nondum es Salmo, neque amplius es Salar,
 & es dubius, cum captus es in mediâ inter utrumque ætate? Tu etiam mihi celebrandus es
 inter catervas fluviaticas, ô Gobio, non longior duplici palmâ absque pollice, opime, rotunde,
 confertior ob ventrem ovorum plenum, & qui refers jubar Barbi propexi. Jam memoraberis

N O T Æ.

1. Querulis ranis.] Appositè. Virgilius, Georg. 1.

Et veterem in limo ranæ cecinere que-
 relam.

2. Hic nullos, &c.] Aliter igitur Auso-
 nio & ætatis ejus, quam hujus ævi homini-
 bus palatum sapiebat. Neque enim cibus
 adeò despectus nunc est Lucius piscis, vul-
 gò Brochet, ut à locupletum mensis ad po-
 pinas amandetur.

3. Tincas.] Tenches, piscis notissimus.

4. Alburnos.] Able & Ablette nostris.

5. Stridentesque focis.] Scilicet tunc quo-
 que ut nunc Alaufa piscis, Alaufe, assatus
 in craticulâ edebatur.

6. Opsonia plebis.] Alaufam tamen nunc
 mensæ lautiores non fastidiunt.

7. Fario.] Truite saumonée, Germanis
 Forhe, teste Frehero: Trutta, & Trotta dic-
 tus piscis. In Glossis antiquis Τράχινος.

Varium dictum vult Isidorus à maculis
 quibus cutis ejus variatur. Atque hinc
 fortasse Fario factum est. Mirum quod hic
 Ausonius innuit, eundem esse piscem,
 sed in diversis ætatibus, Salarem, Fario-
 nem & Salmonem.

8. Gobio.] Græcis Κάβριος, nostris Gon-
 jon, notus pisciculus.

9. Geminis sine pollice palmis.] Id est octo
 digitis.

10. Magne Silure.] De hoc Plin. lib. 9.
 cap. 15. Silurus grassatur ubicumque est, om-
 ne animal appetens, equos natantes sepe de-
 mergens, præcipue in Mæno Germaniæ amne
 prope Lisboum. Et in Danubio Mario ex-
 trahitur porcule marino simillimus, & in Bo-
 risthene memoratur præcipua magnitudine, nul-
 lis ossibus spinisve intersitis, carne prædulci.
 Freherus hic ab Ausonio Sturionem nota-
 ri putat fluviatilium piscium maximum,

Quem velut ¹ Actæo perductum tergora olivo
 Amnicolam Delphina reor. Sic per freta magnum
 Laberis, & longi vix corporis agmina solvis,
 Aut brevibus defensa vadis, aut fluminis ulvis.
 Aut quum tranquillos moliris in amne meatus, 140
 Te virides ripæ, te cærule turba natantum,
 Te liquidæ mirantur aquæ. Diffunditur alveo
 Æstus, & extremi procurunt margine fluctus.
 Talis Atlantiaco quondam Balæna profundo,
 Quum vento motuve suo telluris ad oras 145
 Pellitur, exclusum fundit mare; magnaue surgunt
 Æquora; ² vicinique timent decrescere montes.
 Hic tamen, hic nostræ mitis Balæna Mosellæ,
³ Exitio procul est, magnoque honor additus amni.
 Jam liquidas spectasse vias, & lubrica pisces 150
 Agmina, multiplicesque satis numerasse catervas.
 Inducant aliam spectacula vitea pompam:
 Sollicitentque vagos baccheia munera visus:
⁴ Qua sublimis apex longo super ardua tractu

INTERPRETATIO.

à me, ô grandis Silure, marina bellua; tu quem existimo esse Delphinum fluviatilem perlitum
 oleo Attico per totam cutem, ita longè laberis per mare, & vix agitas longum tuum corpus, cum
 obsistunt ei vada non satis profunda, aut herbae fluvii. Verùm quando placide natus in fluvio,
 te ripæ virentes, te glaucum agmen piscium, te unda liquentes admirantur. Æstus hinc inde
 excurrit è medio alveo fluvii, & fluctus feruntur usque ad extremam ripam. Talis aliquando
 Balæna in Oceano Atlantico, cum impellitur ad littora aut vento aut proprio impetu, dispellit
 hinc inde undas, & magnum equor attollitur, & montes propinqui verentur ne subsidant.
 Hic tamen piscis, qui est Balæna mansueta nostræ Mosellæ, multum abest à perniciæ infe-
 rendâ, & est decor adjunctus ingenti huic flumini.

Jam sufficit considerasse meatus liquentes, & lubricas catervas piscium, ac varia eorum
 agmina. Amœnitas vinetorum exhibeat aliud spectaculum: & dona Bacchi trahant ad se aciem
 errabundam: quâ parte mons excelsus porrectus longo tractu supra prærupta, & rupes &

NOTÆ.

quod genus (inquit) in Rheno non inso-
 lens, aliquando etiam illabentes ei fluvios
 Mosellam, Mœnum, Nicrum] penetrat.
 In Danubio Hufones dici Germ. Hausen idem
 ait, qui eundem putat ac Cassiodori Anco-
 raginem lib. 12. epist. 4.

1. Actæo.] Attico. Frequens in Attico
 solo arbor Palladis olea.

2. Vicinique timent decrescere montes.] Ap-
 propinquante mole undarum, quam agit
 ante se piscis ille: quâ quidem in immen-
 sum crescente, decrescere vicini montes

videntur, & in eo esse ut ab illâ æquen-
 tur aut superentur. Hæc hyperbolicè.

3. Exitio procul est.] Quasi feritatem, &
 voracitatem suam Sturio in Mosellâ exue-
 rit. Poëticum istud est ad laudem amnis.

4. Qua sublimis apex, &c.] De vitibus
 illis Mosellanis Fortunatus de Navigatio-
 ne suâ Mosellanâ:

Undique perspicimus minitantes vertice
 montes,

Nubila quo penetrans surgit acuta si-
 lex,

Et rupes, & aprica jugi, flexusque, sinusque, 155
 Vitibus assurgunt, ¹ naturalique theatro.
² Gauranum sic alma jugum vindemia vestit,
³ Et Rhodopen, proprioque nitent Pangæa Lyæo.
 Sic viret Ismarius super æquora Thracia collis.
 Sic mea flaventem pingunt vineta Garumnæ. 160
 Summis quippè jugis tendentis in ultima clivi,
 Conferitur viridi fluvialis margo Lyæo.
⁴ Læta operum plebes, festinantesque coloni
 Vertice nunc summo properant, nunc ⁵ de jure dorso,
 Certantes stolidis clamoribus: inde viator. 165

I N T E R P R E T A T I O.

colles aprici, anfractusque, & recessus confiti vitibus attolluntur in formam theatri nativi. Sic alma vineta operiunt montem Gauranum, & Rhodopen; ac Pangæa virent proprio Baccho. Sic clivus Ismari montis viret supra mare Thracium. Sic vineæ meæ colorant flavum Garumnæ. Nam ripa fluminis vineis virentibus connectitur cum supremo cacumine collis assurgentis usque ad extremum. Plebs hilaris inter opus faciendum, & coloni properantes modò currunt in supremo jure, modò in colle declivi, contendentes inter se vociferationibus stultis. Hinc viator

N O T Æ.

Qua celsos scopulos prærupta cacumina
 tendunt,

Hispidus & tumidis crescit ad astra
 lapis.

Nec vacat hic rigidis sine fructibus esse
 lapillis

Denique parturiunt: saxaque, vina
 fluunt.

Palmite vestitos hic respicis undique col-
 les,

Et vaga pampineas ventilat aura
 comas.

Cautibus insertæ densantur in ordine vi-
 tes,

Atque supercilium regula picta pe-
 tit.

Culta nitent inter horrentia saxa co-
 lonis,

In pallore petra vitis amœna rubet.

Aspera mellitos pariunt ubi saxa race-
 mos,

Et cote in sterili fertilis uva placet.

Quo vineta jugo calvo sub monte co-
 mantur,

Et tegit umbrosus sicca metallâ viror.

Inde coloratas decerpit vinitor uvas:

Rupibus appensis pendet & ipse le-
 gens, &c.

1. Naturalique theatro.] Naturaliter as-
 surgunt sensim, ut gradus in theatro arti-
 ficiosè attolluntur ad spectandi commodi-
 tatem.

2. Gauranum, &c.] Gaurus mons est
 Campaniæ in Italiâ, vitibus nobilis, cu-
 jus vinum Athenæus celebrat lib. 1. Infra
 noster:

—— Sulphurei cum per juga confita
 Gauri, &c.

3. Et Rhodopen, &c. Pangæa, &c. Isma-
 rius collis.] Montes sunt Thraciæ. Virg.
 Eclog. 8. de amore:

—— Duris in cautibus ille
 Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Ga-
 ramantes

Nec nostri generis puerum, nec sanguis
 nis edunt.

Et Georg. lib. 4. de Euridice:

—— Flerunt Rhodopææ arces,
 Altaque Pangæa, & Rhesi mavoria tel-
 lus.

Sed de horum vitibus nulla præ cæteris
 mentio.

4. Læta operum.] Sic apud Virg. Lætala-
 borum.

5. De jure.] Vox huic auctori peculiari-
 ris.

Riparum subjecta terens, hinc ¹ navita labens,
² Probra canunt seris cultoribus: adstrepit ollis
 Et rupes, & silva tremens, & concavus amnis.
 Nec solos hominum delectat scena locorum.
 Hic ego & agrestes Satyros, & glauca tuentes
 Naïdas, extremis credam concurrere ripis,
 Capripedes agitat cum læta protervia Panas,
 Insultantque vadis, trepidasque sub amne sorores
 Terrent, indocili pulsantes verberare fluctum.
³ Sæpe etiam mediis furata è collibus uvas
 Inter Oreïadas Panope fluvialis amicas,
 Fugit lascivos paganica numina Faunos.
 Dicitur, & medio quum Sol stetit igneus orbe,
 Ad commune fretum, Satyros, vitreasque sorores,

170

175

INTERPRETATIO.

calcans inferiores ripas, illinc nauta navigans ingerunt convitia vinitoribus tardioribus: & cautes,
 & nemus tremulum, & cavus fluvius illis respondent.

Neque facies horum locorum oblectat solos homines, ego facile existimem Satyros rusticos,
 & Naïdas caeruleis oculis hic in extremis marginibus convenire, quando hilaris petulantia
 concitat Panas capripedes, & illi insiliunt in aquas, & territant sorores pavidas sub flumine,
 feriendo undam rudi pulsatione. Sæpe quoque Panope fluminea nymphea cum subripisset race-
 mos è mediis collibus inter montanas nymphas amicas suas fugit petulantes Faunos deos agref-
 tes. Ferunt etiam quando Sol flagrans constitit in medio circuitu, Satyros, & sorores lim-

NOTÆ.

1. Navita labens.] Navigans secundo
 amne.

2. Probra canunt seris cultoribus.] Horat.
 hunc morem tangit lib. 1. sat. 7.

Expressa arbusto regerit convitia du-
 rus

Vindemiator, & invictus cui sæpe via-
 tor

Cessisset, magna compellans voce cucul-
 lum.

Ex quibus verbis Mariangelus Accurs.
 credebat legendum hic:

Probra ferunt duris cultoribus,
 Non autem Seris, sed pro hoc posteriore
 facit locus Plinii, ex quo etiam patet cur
 cuculi seu cuculli appellentur à viatoribus vi-
 nitores. Locus hic est ex lib. 18 cap. 26.
 In hoc temporis intervallo quindecim diebus
 primis Agricole rapienda sunt ea, quibus pe-
 ragendis ante æquinoctium non suffecerit, dum
 sciat inde natam exprobrationem fædam pu-
 santium vites, per imitationem cantus alitis

temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus
 enim habetur opprobriumque meritum, falcem
 ab illâ volucre in vite deprehendi, ut ob id pe-
 tulantie sales etiam cum primo vere ludantur,
 auspicio tamen detestabiles videntur. Adeo mi-
 nima quæque in agro naturalibus trahuntur
 argumentis.

3. Sæpe etiam mediis, &c.] Expressit hæc
 ex his Statii in Surrentino Pollii:

Sæpe per Autumnum, jam pubescente
 Lyæo,

Conscendit scopulos, noctisque occulta sub
 umbra,

Palmite maturo rorantia lumina terfit
 Nereis, & dulces rapuit de collibus
 uvas.

Sæpe & vicino sparsa est vindemia flu-
 minis,

Et Satyri cecidere vadis: nudamque per
 undas

Dorida Montani cupierunt prendere Pa-
 nes.

Qq iij

Confortes celebrare choros: quum præbuit horas 180
 Secretas hominum cœtu flagrantior æstus.
 Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas,
 Et Satyros mersare vadis, rudibusque natandi
 Per medias exire manus; dum lubrica falsi
 Membra petunt, liquidosque foveant pro corpore fluctus. 185
 Sed non hæc spectata ulli, nec cognita visu,
 Fas mihi sit pro parte loqui: secreta tegatur,
 Et commissa suis lateat reverentia rivis.
 Illa fruenda palam species, quum glaucus opaco
 Respondet colli fluvius: frondere videntur 190
 Fluminei latices, & palmite consitus amnis.
 Quis color ille vadis, feras quum protulit umbras
 Hesperus, & viridi perfundit monte Mosellam?
 Tota natant crispis juga motibus, & tremit absens
 Pampinus, & vitreis vindemia turgēt in undis: 195
 Adnumerat virides derisus navita vites,
 Navita caudiceo fluitans super æquora lembo,
 Per medium, qua sese amni confundit imago
 Collis, & umbrarum confinia conferit amnis.
 Hæc quoque quam dulces celebrant spectacula pompas, 200
 Remipedes medio certant quum flumine lembi,
 Et varios ineunt flexus, viridesque per oras

INTERPRETATIO.

pidas agitare simul choreas ad ripam communis aque, quum ardentior calor exhibuit eis tempora semota à turbâ hominum. Tunc Nymphas lascivire saltantes per suas aquas, & immergere Satyros undis, & elabi ipsis, natandi imperitis, per medias manus; dum ii decepti captant earum artus effluentes, & foveant complexu undas liquentes loco corporis. Verum liceat mihi partim memorare ista à nemine visa, neque cognita oculis: cætera arcana operiantur, & concredita suis aquis, delitescant sub reverentiâ iis debitâ. Licet frui publicè hoc spectaculo, quando amnis cæruleus representat clivum umbrosum. Aquæ amnis videntur frondescere, & flumen videtur plantatum vite. Qualis est ille color aquarum quando vesp̄r produxit umbras serotinas, & inficit Mosellam colore collis virentis. Tota cacumina videntur nare propter agitationes undulatas fluminis, & pampinus licet inde remotus, videtur trepidare in fluvio, & racemi intumescere videntur in aquis pellucetibus: nauta delusus numerat in fluvio virentes vitium plantas, nauta (inquam) qui discurret super aquam lintre è stipite cavato, per medium ubi effigies clivi immiscet se fluvio, & ubi fluvius exhibet extremas partes umbrarum consitas vitibus. Quam gratas pompas etiam hæc spectacula exhibent, quando naviculæ remis incedentes, seu pedibus pugnant in medio fluvio, & obeunt diversos gyros, & per ripas virentes radunt

NOTÆ.

1. Respondet colli fluvius: frondere videntur, &c.] Statius in Tiburtino Manlii:
 ——— Nemora alta citatis

Incubere vadis: fallax responsat imago
 Frondibus, & longas eadem fugit umbra
 per undas.

Stringunt attonsis pubentia germina pratis!
 Puppibus, & proris alacreis gestire magistros,
 Impubemque manum super amnica terga vagantem 205
¹ Dum spectat, transire diem, sua seria, ludo
 Posthabet: excludit veteres nova gratia curas.
 Tales ² Cumano despectat in æquore ludos
 Liber, ³ sulphurei quum per juga consita Gauri,
 Perque ⁴ vaporiferi graditur vineta Vesevi: 210
⁵ Quum Venus ⁶ Actiacis Augusti ⁷ læta triumphis,
⁸ Ludere lascivos fera prælia jussit Amores;
 Qualia ⁹ Niliacæ classes, ¹⁰ Latiaque triremes
 Subter ¹¹ Apollinæ gesserunt Leucados arces:
 Aut Pompeiani ¹² Mylasena pericula belli 215

INTERPRETATIO.

herbas repullulascentes in pratis jam tonsis! Dum viator aspicit hilares gubernatores gestire in puppibus, & in proris, & turbam adolescentulorum discurrentem super dorsum fluvii, non curat quod dies effluat, postponit sua negotia huic ludicro: hæc nova oblectatio ejicit ex ejus animo priores sollicitudines. Bacchus aspicit similes ludos in mari Cumæo, quum incedit per cacumina Gauri sulphurei consita vitibus, & per vineas Vesevi exhalantis fumos: quando Venus hilaris ob victoriam ab Augusto relata ad Actium, jussit Cupidines petulantes ludendo imitari seva certamina, qualia naves Ægyptiæ, & triremes Latine commiserunt sub arcibus Leucados Apollini dicatæ: vel qualia tyrocinia certaminis Pompeiani apud Mylas Cumana navicula

NOTÆ.

1. Dum spectat, transire diem, &c.] Locutus corruptus & idè intricatior. Scaliger mutat diem in dein, nescio an rectè. Gronovius reponit qui spectat, ad sensum appositè, sed sine auctoritate libb. MSS. Certè, quæcumque vera fuerit loci hujus scriptura, sensus is esse debuit quem in interpretatione expressi. Sic lego & interpungo:

Dum spectat, transire diem, sua seria,
 ludo

Posthabet.

Dum spectat (viator aliquis) posthabet huic ludo sua seria negotia, & quod interim transeat dies. Expressum est ex Virg. Eclog. 7.

Posthabui tamen illorum mea seria ludo.

2. Cumano.] Quod est ante Cumas Campaniæ urbem.

3. Sulphurei Gauri.] Ob Vesevi, flammæ sulphureas vomentis, viciniam. De Gauro monte jam supra.

4. Vaporiferi Vesevi.] Vesevus, & Vesuvius, mons est Italiæ ignivomus, cele-

bratior, quam ut plura de eo sint hic differenda.

5. Quum Venus, &c.] Poëtica fictio ad rem accommodatissima.

6. Actiacis.] Relatis ab Augusto in pugnam navale ad Actium de Antonio, & Cleopatrá.

7. Læta.] Propterea quod Augustus, Juliæ Gentis per adoptionem Julii Cæsaris insertus, ad Venerem Juliæ Gentis per Æneam matrem præcipuo jure pertinebat.

8. Ludere.] Per ludum repræsentare.

9. Niliacæ.] Cleopatrá naves.

10. Latiaque.] Augusti.

11. Apollinæ Leucados.] Promontorii, in quo templum habet Nautis formidatus Apollo.

12. Mylasena pericula.] Gronovius Mylæ legit. A Mylis apud quas superatus est ab Octavio, Sextus Pompeius, cum Mylasena à Mylasis quæ hinc longe sunt, videatur derivandum. Accursius Messana cui non accedo, licet haud procul Messanâ ges-

Euboicæ referunt per Averna sonantia cymbæ,
 Innocuos ratiū pulsus, pugnasque jocantes
 Naumachia, Siculo quales spectante Peloro
 Cæruleus viridi reparat sub imagine pontus.
 Non aliam speciem petulantibus addit ephebis
 Pubertasque amnis, & picti rostra phaselli.
 Hos¹ Hyperionio quum Sol perfuderit æstu,
 Reddit nautales vitreo sub gurgite formas,
² Et redigit pandas inversi corporis umbras.
 Utque agiles motus dextra, lævaque frequentant,
 Et commutatis alternant pondera remis,
 Unda refert alios simulacra humentia nautas.
 Ipsa suo gaudet simulamine nautica pubes.
 Fallaces fluvio mirata redire figuras.
 Sic ubi compositos ostentatura capillos,
 Candentem late speculi explorantis honorem
 Quum primum caræ nutrix admovit alumnae,
 Læta ignorato fruitur virguncula ludo,

220

225

230

INTERPRETATIO.

exibent in Averno lacu resonante, scilicet conflictus navium innoxios, & ficta certamina Naumachia, qualia mare cæruleum repræsentat sub viridi specie ante Pelorum Sicilia Promontorium. Talem prorsus speciem protervis illis adolescentibus tribuit eorum juvenus, fluviusque, & naviculæ prorsus picturatis. Quando Sol hos afflavit lumine suo superno, pingit imagines nautarum sub aquâ limpida, & contrahit curvatas umbras corporis inversi. Et prout crebro exercent motus celeres ad dextram, & ad sinistram, & mutando palmulas suscipiunt onera vicissim, aqua exhibet humidas imagines aliorum nautarum. Ipsa juvenus nautica gaudet sua imagine, admirans fictas suas formas subinde apparere in flumine. Sic quando nutrix monstrare, volens alumnae dilectæ crines ipsius cincinnatos ac bene dispositos, adhibuit ei primum speculum latè micans ad observandam ipsius formam, læta pupula gaudet spectaculo sibi hæc-

NOTÆ.

tum fuerit prælium illud. Ratio quâ inducor hæc est, quod Mylarum præcipua apud historiæ Romanæ scriptores mentio in prælii hujus narratione fit. Sive autem Mylea legas sive Mylasena pericula belli Pompeiani, intellige exercitationes illas copiarum, quibus in portu Julio prælusit Pompeianæ pugnae Augustus. De quibus sic Sueton. in ejus vitâ cap. 16. Donec navibus ex integro fabricatis, ac XX. Servorum millibus manumissis, & ad remum datis, portum Julium apud Batas, immisso in Lucrinum & Avernum lacum mari, effecit. In quo cum hieme tota copias exercuisset, Pompeium inter Mylas, & Naulochem superavit.

1. Hyperionio.] Superius gradiente. Hyperion dictus est sol testibus Eustathio, & Suida, quod sit ὑπὲρ ἡμῶν ὄντων, supra nos gradiens.

2. Et redigit, &c.] Accurs. reddit, malè. Neque enim Elegantiæ Aufonianæ fuerit vocem illam consequenter bis usurpare, non sine aurium fastidio:

Reddit nautales, &c. Et reddit pandas, &c.

His verbis Redigit pandas, &c. exprimit contractionem illam quâ, Sole altius supra caput nostrum elato, projectæ ad humum umbræ in longitudine, non autem in altitudine minuuntur.

Germanæque

Germanæque putat formam spectare puellæ :
 Oscula fulgenti dat non referenda ¹ metallo : 235

Aut fixas ² prætentat acus ; aut frontis ad oram
 Vibratis cœptat digitis extendere crines :

Talis ad umbrarum ludibria nautica pubes
 Ambiguis fruitur veri falsique figuris.

Jam vero accessus facileis qua ripa ministrat , 240
 Scrutatur toto populatrix turba profundo :

Heu male defensus penetrali flumine piscis !

Hic medio procul amne ³ trahens humentia lina ,

Nodosis decepta plagis examina verrit ;

Ast hic tranquillo qua labitur agmine flumen , 245

⁴ Ducit corticeis fluitantia retia signis.

Ille autem scopulis subjectas pronus in undas ,

Inclinat lentæ convexa cacumina virgæ ,

Indutos escis jaciens letalibus hamos.

Quos ignara doli postquam vaga turba natantum 250

Rictibus invasit , patulæque per intima fauces

Sera occultati senserunt vulnera ferri :

Dum trepidant , subit indicium : crispoque tremori

Vibrantis setæ nutans consentit harundo.

I N T E R P R E T A T I O.

nus ignoto , & credit se videre effigiem virguncule alicujus sororis suæ : dat nitenti metallo basia ab eâ effigie non reddenda : aut tentat manibus acus quas videt in simulacri sui crinibus fixas ; aut immixtis digitis ad extremam frontem , conatur extendere capillos ejus. Similiter juvenes illi nautæ cernendo fallacia simulacra , gaudent dubiis formis veri & falsi.

Tum autem quâ parte ripa præbet faciles aditus ad fluvium , multitudo piscatorum direptrix querit per totam aquam pisces heu non bene protectos amne intimo ! Hic trahens retia humida longe per medium flumen , conuerit agmina piscium delusa retibus nodosis ; hic autem extendit sagenas natantes supernè ope tesserarum ex subere. Ille vero inclinatus è rupibus in aquas suppositas , demittit cacumen incurvum virgæ flexilis , immittens fluvio hamos opertos cibus mortiferis. Quos postquam errabunda cohors piscium ignorans fraudem , apprehendit ore hiantem , ac guttura aperta usque ad intima senserunt sed tardius vulnera à latente ferro impressa , dum trepidant , signum sursum fertur : & virga mota respondet crebra trepidationi lineæ agitata. Et

N O T Æ.

1. Metallo.] Tunc quippè expolito argento , aut ferro specula erant , non , ut nunc , vitro stanneâ bracteâ obducto.

2. Prætentat acus , &c.] Quidam libri habent, teste Vineto, prætendit acus, & mox : Vibratos captat digitis &c. non minus benè, meâ quidem sententiâ.

3. Trahens humentia lina , &c.] Sagenam

seu verriculum contrahit , & pisces captos verrit ad ripam.

4. Ducit corticeis , &c.] Verriculum expandit alterâ parte plumbo aut lapidibus depressum ad imum amnem , alterâ sursum elatum tessellis suberiis. Suber sæpè ἀπλὸς cortex dicitur.

Nec mora : & excussam stridenti verbere prædam 255
 Dexterâ in obliquum raptat puer. Excipit ictum
 Spiritus, ut fractis quondam per inane flagellis
 Aura crepat, motoque adsibilat aëre ventus.
 Exsultant ¹udæ super arida saxa rapinæ,
 Luciferique pavent letalia tela diei. 260
 Quique sub amne suo mansit vigor, aëre nostro
 Segnis anhelatis vitam consumit in auris.
 Jam piger invalido vibratur corpore plausus ;
 Torpida supremos patitur jam cauda tremores,
 Nec coëunt rictus : haustas sed hiatibus auras 265
 Reddit mortiferos expirans branchia flatus.
 Sic ubi fabriles exercet spiritus ignes,
 Accipit alterno cohibetque foramine ventos
² Lanea ³ fagineis alludens parma cavernis.
 Vidi egomet quosdam leti sub fine trementes, 270
 Collegisse animas : mox in sublime citatos,
⁴ Cernua subjectum ⁵ præceps dare corpora in amnem
 Desperatarum potientes rursus aquarum.
 Quos impos damni puer inconsultus ab alto
 Impetit, & stolido captat prensare natatu. 275

I N T E R P R E T A T I O.

statim puer manu rapit in obliquum prædam excussam cum stridore per aërem. Sibilus venti sequitur ictum, quemadmodum aliquando fractis flagrorum verberibus per auras aër stridet, & agitato aëre flatus sibilum edit. Humide prædæ exiliunt in rupibus siccis, & exhorrescunt mortiferos radios lucis ipsis affulgentis. Et robur quod in eis fuit dum degerent in suo fluvio, debilitatum in nostro aëre, expirat in auris, quas anhelando accipiunt redduntque. Jam debile ipsorum piscium corpus segniter quatit humum; jam cauda torpescens experitur ultimas palpitaciones: neque junguntur inter se labia: sed branchia exhalans letales halitus, rejicit aërem quem hians duxerat. Haud aliter quando flatus excitat ignem in fornacibus fabrorum, tabella lanâ obducta, lufitans in cavo folle è fago compacto, haurit, & coërcet flatus alternatim aperiendo, & obturando foramen. Ego ipse vidi quosdam pisces in mortis confinio palpitantes recollegisse animas, & statim concitos in altum præcipitasse prona corpora in fluvium subjectum, iterum fruentes aquis quas non amplius sperabant. In quos puer impatiens jaculura è summâ ripâ irruit insanus, & stultè tentat nando eos reprehendere. Similiter Glaucus Anthedo-

N O T Æ.

1. *Udæ rapinæ.*] Pisces capti, ex flumine madentes.

2. *Lanea parma.*] Epistomium folliis, quod ligneum lanâ aut villosâ aliquâ pelle obductum, ut foramini mollis ac pressius simul sese applicet.

3. *Fagineis alludens cavernis.*] Intra fol-

lis ventrem tympanis hinc inde è fago aut alio ligno factis conclusum modò elata, modò depressa, dum auras folliis accipit, & reddit.

4. *Cernua.*] Cernuus est inclinatus, quasi quod terram cernat, teste Nonio.

5. *Præceps.*] Adverbialiter sumptum,

Sic ¹ Anthedonius Bœotia per freta Glaucus
Gramina gustatu postquam exitialia Circes
Expertus, ² carptas moribundis piscibus herbas
Sumpfit, Carpathium subiit ³ novus accola pontum.
Ille hamis & ⁴ rete potens, scrutator operi
Nereos, æquoream ⁵ solitus converrere Tethyn, 280
⁶ Inter captivas fluitavit prædo catervas.
Talia despectant longo per cæcula tractu
Pendientes saxi instanti culmine villæ.
⁷ Quas medius dirimit sinuosis flexibus errans 285
Amnis: & alternas comunt prætoria ripas.

INTERPRETATIO.

nus per mare Bœoticum postquam, gustatis herbis letalibus Circes, comedit herbas quas viderat carpi à piscibus moribundis, novus habitator ingressus est mare Carpathium. Ille peritus piscandi hamis & retibus, rimator maris intimi, qui solebat depredari Tethyn marinam, natavit ipse prædator inter greges piscium, quos olim ceperat. Huiusmodi spectacula desuper aspiciunt villa longo ordine per aërias plagas sita in rupibus, quarum fastigia imminent fluvio. Quas separat fluvius in medio earum currens curvis anfractibus: & castella exornant ripas hinc inde.

NOTÆ.

1. Anthedonius, &c. Glaucus.] Glaucus piscator, ex Anthedone Bœotiæ urbe, cum Circen sui amantem sperneret, Scyllamque amaret, spretæ Circes beneficiis, (quibus jam Scyllæ lavantis inguina lantantibus succincta monstris fuerant) petitus ipse, gustatis ad vim veneni retundendam herbis quibusdam, quarum contactu observaverat aliquandò captos à se pisces vitam recepisse & resiliisse in mare, & ipse in mare desiliit, & marinus Deus est factus. Narrant Pausan. in Bœoticis & Athenæus lib. 7. At eum Ovid. narrat libro 13. Metamorph. sub finem & initio lib. 14. jam antequam Scyllam vidisset, & adisset Circen, mutatum fuisse, cum mirans piscium sortem herbas gustasset, virtutem earum experturus.

2. Carptas.] *Tactas* aut saltem *captas* legendum putat Accurs. quòd carpi à piscibus præcipuè moribundis herbas verisimile non sit, & quòd Ovidius habeat: Gramine contacto (non autem decerpito) caput mea præda moveri. Quod in medium relinquo.

3. Novus accola.] Ovid habet hic: *Alti novus incola ponti.* Melius, incolebat enim mare Deus factus, quod prius piscator accoluerat.
4. Rete potens.] Ablativ. pro *reti*, quod usitatus est.
5. Solitus converrere.] Sagenâ seu verri- culo pisces ad littus trahere.
6. Inter captivas, &c. catervas.] Cœpit natare inter pisces, quos prius ceperat, & qui gramine contacto mari redditi fuerant.
7. Quas medius dirimit, &c. & alternas comunt prætoria ripas.] Expressum ex hoc Statii in Tiburtino Manlii: — Nec te mitissimus amnis Dividit, alternas servant prætoria ripas. Prætoria sunt magna, & sumptuosa ædificia, quæ ita vicina in Mosellæ ripis, ut alia ab aliis, aut saltem inde surgens fumus conspici possit, gliscentibus inter Francos, & Romanos bellis, in arces, speculas, munimenta evalisse refert Freherus.

¹ Quis modo ² Sestiacum pelagus ³ Nepheleïdos Helles
 Equor, ⁴ Abydeni freta ⁵ quis miretur ephebi?
 Quis ⁶ Chalcedonio constratum ab littore pontum,
⁷ Regis opus magni, mediis euripus ubi undis 290
 Europæque Asiæque ⁸ vetat concurrere terras?
 Non hic dira freti rabies, non sæva furentum
 Proelia ⁹ Caurorum. Licet hîc commercia linguæ
 Jungere, & alterno sermonem texere pulsu.
 Blanda salutiferas permiscant littora voces, 295
 Et voces, & pene manus: resonantia utrinque
 Verba refert, mediis concurrens fluctibus Echo.
 Qui potis, innumeros cultusque habitusque retexens.
 Pandere ¹⁰ tectonicas per singula prædia formas?

INTERPRETATIO.

Quis jam admiretur pelagus Sesti, mare Helles filia Nephelès, fretum juvenis Abydeni? Quis admiretur mare stratum ponte à littore Chalcedonis, quod fuit opus Regis Magni, ubi fretum interpositis suis aquis separat terras Europæ & Asiæ? Hic non timetur sævus furor ponti, non crudelia certamina ventorum sævientium. Hic datur colloqui, & alternis vocibus contexere orationem. Ripæ blandæ committunt hinc inde verba salutantium invicem, verba inquam & ferè dexteræ: Echo ab utrâque ripâ concurrens in medio flumine, reddit voces hinc inde sonantes. Quis potest recensendo innumerabiles ornatus & schemata, exponere figuras ædificiorum in

NOTÆ.

1. *Quis modo Sestiacum pelagus, &c.]* Ex eodem Statio in Tiburtino Manlii. Sic enim ille:

Sestiacos nunc fama sinus, pelagusque natatum

Jaçlet, & audaci junctos Delphinas ephebo.

*Hic æterna quies: nullis hic jura procel-
lis:*

*Nusquam fervor aquis: datur hic trans-
mittere visus,*

Et voces, & pene manus.

2. *Sestiacum pelagus.]* Hellesponti fretum, Sestum & Abydum interluens.

3. *Nepheleïdos Helles.]* In quod Helle Athamantis, & Nephelès filia, cum fratre Phryxo navigans cum decidisset, nomen ei suum imposuit, dictus enim est ab eâ Hellespontus.

4. *Abydeni ephebi.]* Leandri, cujus amores, & nocturnæ ad Hero per Hellespontum natationes notissimæ.

5. *Quis miretur.]* Nempè ob angustias, & facilitatem trajiciendi; cum ab alterâ Mosellæ ripâ ad alteram, non tantum tra-

jectus facilis sit, & conspiciantur ultra citroque castella, & ignes; sed voces etiam audiantur, & manus sese ferè tangent. Quod ad laudem hujus fluvii ab Ausonio allatum, nescio an de ejus ut angustioris vituperationem facere potius non videatur.

6. *Chalcedonio constratum, &c.]* Bosphorum Thracium quem Xerxes ponte junxit ab Asiatico littore, ubi Chalcedon est Bithyniæ oppidum, ad Europæum littus, in quo Byzantium.

7. *Regis opus magni.]* Xerxis Persarum Regis. Magnus Epitheton perpetuum Regum Persidis; μέγας ὁ βασιλεὺς Græcis.

8. *Vetat concurrere terras.]* Quas olim concurrisse crediderunt, & mari postea interfuso separatas, ut videre est ex Plinio lib. 2. cap. 90.

9. *Caurorum.]* Synecdoche, pro quibusvis ventis. Cauri propriè sunt venti occasum inter & septentrionem flantes.

10. *Tectonicas, &c. formas.]* Hoc est figuras ædificiorum quæ ad Mosellæ ripas sunt, quas varii Architecti effinxerunt.

Non hoc spernat opus ¹ Gortynius aliger, ² ædis
 Conditor Euboicæ, casus quem fingere in auro
 Conantem Icaros, ³ patrii pepulere dolores.
 Non ⁴ Philo Cecropius: ⁵ non qui laudatus ab hoste,
 Clara Syracosii traxit certamina belli.
 Forfan & insignes hominumque operumque labores 305
 Hic habuit decimo ⁶ celebrata volumine Marci
 Hebdomas. Hic clari viguere ⁷ Menecratis artes,
⁸ Atque Ephesi spectata manus: ⁹ vel in arce Minervæ

INTERPRETATIO.

*singulis villis? Non putet hoc opus indignum se Dædalus Creten-
 sis quem dolores paterni perculere, cum tentaret exprimere in auro lapsum Icarum. Non Philo Athe-
 niensis, non ille qui laudatus etiam ab hoste suo, traxit in longum incluta certamina belli
 Syracusani. Forsitan & Hebdomas miraculorum orbis descripta in libro decimo Marci Varro-
 nis hic constituit inclutos labores hominum, & operum. Hic artes celebris Menecratis in usu fuere,
 & manus illa cujus industria probata est Ephesi: aut Ictinus spectatus in arce Palladis con-*

NOTÆ.

1. Gortynius aliger.] Dædalus Creten-
 sis ab urbe Cretæ Gortyne dictus Gortynius,
 cujus fabulam omnem vide apud Ovid.
 Metamorph. lib. 8.

2. Ædis conditor Euboicæ.] Templi Apol-
 linis apud Cumas Campaniæ, Euboico-
 rum coloniam.

3. Patrii pepulere dolores.] De hoc Virg.
 lib. 6. Æneidos.

— Tu quoque magnam
 Partem opere intanto (sineret dolor) Ica-
 re, haberes.

Bis conatus erat casus effingere in auro,
 Bis patriæ cecidere manus.

4. Philo Cecropius.] Philon Atheniensis
 architectus, de quo Plin. lib. 7. cap. 37.
 Laudatus est Philon Athenis armamentario mil-
 le navium. Hujus meminit Vitruvius lib.
 7. & Cicero lib. 1. de Oratore.

5. Non qui laudatus ab hoste, &c.] Ar-
 chimedes, à M. Marcello Syracusas op-
 pugnante. De hoc, Plin. loco supra citato:
 Grande & Archimedi Geometricæ ac Machi-
 nalis scientiæ testimonium M. Marcelli contigit,
 interdicto, cum Syracusæ caperentur, ne vio-
 laretur unus, nisi fefellisset imperium militaris
 imprudentia.

6. Celebrata volumine Marci Hebdomas.]
 Tuetur Scaliger scriptam in multis libris
 lectionem Margi, vel Margei, & de Mar-
 geo aliquo intelligit, cujus opera inter-

ciderint, & qui decimo operum suorum
 libro scripserit de septem mundi miracu-
 lis: hanc enim hic intelligit Hebdomada.
 Reinesius lib. 2. variar. lect. cap. 2. &
 Salmasius tuentur hic contra Scaligerum
 legendum esse Marci & de M. Varrone
 ejusque hebdomadam libris, locum hunc
 intelligendum. Inter tantos viros judicare
 non ausim. Margei certè nusquam alibi
 mentio. Itaque Marci interim retineamus.

7. Menecratis.] Hunc putat Scaliger
 hic intelligendum Menecratem Ephesi-
 num, cujus Varro meminit libris de Re
 Rusticâ, quique multa, & præclara vo-
 lumina de historiâ animalium, itemque
 de aliis, reliquerat.

8. Atque Ephesi spectata manus.] De co-
 dem Menecrate Ephesino hæc intelligit
 Freherus. Salmasius, cui libens assentior,
 intelligendum ait de Chersiphron (qui
 apud Plinium & Vitruvium Ctesiphon
 appellatur,) de quo quidem Plin. lib. 7.
 cap. 37. Laudatus est & Ctesiphon Gnosius.
 (Straboni Chersiphron) æde Ephesina Dia-
 na admirabiliter fabricata. Vitruv. in proë-
 mio libri septimi: primumque ædes Ephesi
 Diana Ionico genere à Ctesiphonte Gnosio, &
 filio ejus Metagene est constituta, quampostea
 Demetrius ipsius Diana servus, & Peonius
 Ephesius dicuntur perfecisse.

9. Vel in arce Minerva Ictinus.] Vitruv. lib.

Ictinus; ¹ magico cui Noctua perlita fuco
 Allicit omne genus volucres, perimitque tuendo. 310
² Conditor hic forsan fuerit Ptolemaïdos aulæ
 Dinochares: ³ quadro cui in fastigia cono
 Surgit, ⁴ & ipsa suas consumit Pyramis umbras.

I N T E R P R E T A T I O.

dendâ, à quo noctua fabricata, & delibuta unguento magico attrahit ad se aves omnis generis, & enecat suo aspectu. Forsitan hic fuerit Dinochares exstructor palatii Ptolomei, à quo exstructa Pyramis quadrato cono assurgit in apicem, & ipsa absument suas umbras. Qui

N O T Æ.

De ede Minervæ Dorica, quæ est Athenis in arce, Ictinus, & Carpion, (edidit volumen.) Et paulo post de eodem: Eleusiniæ Cereris & Proserpinæ cellam immensi magnitudinis Ictinus Dorico more, sine exterioribus columnis ad laxamentum usus sacrificiorum pertexit, &c.

1. Magico cui Noctua perlita fuco, &c.] De hac magicâ noctuâ Ictini nihil alibi legitur. Videtur Automaton fuisse simile Columbæ Archytæ Tarentini.

2. Conditor hic, &c. Ptolemaïdos aulæ Dinochares] Salmasius, ad hunc locum, acutè distinguit Dinocharem à Dinocrate, quod habent editi libri plerique. Sed verba ejus quoniam totum hunc locum illustrant mirificè, non pigebit hic describere. Dinochares, inquit, is est scilicet, quem Alexandriam metatum esse auctores scribunt. Hic aliis dicitur Dinocrates, sed Plinius tribus locis Dinocharem nominavit, ut quidem apud illum scribunt veteres libri. Atqui hic idem est Dinochares sive Dinocrates, qui templum Dianæ Ephesiæ ultimò architectatus est, quod concremarat Herostratus. Versus autem subsequentes explicat Plinius lib. 34. cap. 14. his verbis de Magnete: Eodem lapide Dinochares Architectus Alexandriæ Arsinoës templum concamerare inchoaverat, ut in eo simulacrum ejus è ferro pendere in aëre videretur. Intercessit mors & ipsius, & Ptolemæi, qui id sorori suæ jusserat fieri. Editi legunt Dinocrates, sed in scriptis habetur Timochares, fortasse pro Dinochares. Cæterum pro perfecto accipit Ausonius, quod inchoatum duntaxat fuit. Mirari verò non satis possum, quid fieri potuerit, ut idem Dinochares, qui Alexandriæ metationi præfuit, tem-

plum illud Arsinoës inchoaverit, magnete concamerandum. Ptolemæus enim ille Philadelphus fuit, qui obiit Olympiade centesimâ & duodecimâ. Sic ab Alexandriæ conditu ad id tempus quo ædificari coëptum est Arsinoës templum jussu Philadelphi, anni sunt circiter octoginta-octo. Atqui idem Dinocrates aliquot annis antequam Alexandriam metaretur, templi Dianæ Ephesiæ ædificationi præfuerat. Non potest igitur idem esse Architectus, qui Alexandriam metatus est, & templum Arsinoës sub exitum vitæ Philadelphi regis inchoavit. Vicinitas fortasse nominum in causâ fuit, ut confunderentur. Architectus Alexandriæ vocabatur Dinocrates, ut Strabo, Valerius, Vitruvius, alii appellant. Ille alter Dinochares fuit, qui Ptolemæi Philadelphi temporibus vixit: ex hac nominum similitudine Plinius, vel ille, unde sumpsit, & hi qui eum sequuti sunt, alterum pro altero posuerunt, & Dinocharem etiam vocarunt, qui Alexandriam metatus est, cum Dinocrates diceretur. Hactenus Salmasius.

3. Quadro cui in fastigia cono surgit, &c.] vel lege cui antiquo more, quo quis quujus, vel quojus: quuji vel quoji faciebat: vel ipsum cui dissyllabum, & primâ longâ, ut apud Paulinum, & Prudentium ævi illius poëtas reperitur. Quadrum conum intellige Pyramidem quadratam; conus tamen propriè apud Geometras est Pyramis rotunda, quales metæ in circo.

4. Et ipsa suas consumit Pyramis umbras.] Quod faciliè intelligetur quo pacto fiat, si ponamus Pyramidem illam quadratam quatuor assurgere triangulis æquilateris,

¹ Jussus ² ob incesti qui quondam foedus amoris
Arsinoën ³ Pharii ⁴ suspendit in aëre templi.

315

INTERPRETATIO.

olim jussu Ptolomæi Philadelphi propter incestum ejus cum sorore Arsinoë conjugium, suspendit simulacrum ipsius Arsinoës in aëre in templo Ægyptio. Nam in fornice tecti stat Zephy-

NOTÆ.

aut quorum latus ad basim sit uno quoque reliquorum majus aliquantò; sic enim fiet ut cum Sol quadragesimum-quintum circiter gradum altitudinis supra finitorem attigerit aut excesserit, apicis umbra non projiciatur extra baseos ipsius quadrum; sicque sub structurâ Pyramidis lateat, donec ad eundem quadragesimum quintum gradum vespere descendendo pervenerit. Et tunc, quemadmodum mane, antequam ad illum pervenisset, apicis umbra extra basim Pyramidis plus minùve exspatiabitur, prout demissior altiorve Sol ad prædictam altitudinem minus magisve accedet. Neque enim existimandum est Pyramides illas Ægyptias sine umbrâ esse, cum Sol decedens crescentes duplicet umbras. Sin autem acutiores volumus fuisse Pyramidas, tunc tantum consumpsisse umbras suas existimandæ sunt, cum Sol eo usque altitudinis pervenisset, ut ejus radius per Pyramidis apicem transiens oppositum latus radere incepisset. Quod in Ægypto, ubi Sol in meridie ad verticem ipsum, aut prope ascendit, sæpe & per multam diei partem potuit evenire. Et hæc est mens Cassiodori variarum lib. 7. form. 15. ubi: *Pyramides in Ægypto (inquit) quarum in suo statu se umbra consumens ultra constructionis spatia nulla parte conspicitur. Et Ammiani qui lib. 22. Sic ait: Quæ figura (Pyramidis) apud Geometras ideo sic appellatur, quod ad ignis speciem res πύρς ut nos dicimus, extenuatur in conum. Quarum magnitudo quoniam in celsitudinem nimiam scandens gracilescit paulatim, umbras quoque mechanica ratione consumit. Lepidè verò Solinus cum ait Polyhistoris cap. 35. Pyramides turres sunt in Ægypto, fastigiata ultra celsitudinem omnem, quæ fieri manu possit. Itaque mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras. Quasi moles aliqua terræ inhærens intelligi possit in tantam altitudinem exsurgere, ut ob id ipsum umbram non habeat. Quinimodò*

quo altior erit, eo habebit majorem.

1. *Jussus.*] A Ptolomæo Philadelpho Ægypti Rege.

2. *Ob incesti foedus amoris.*] Matrimonium Philadelphi cum sorore Arsinoë, cujusmodi matrimonia non inusitata in Ægypto. Illa etiam Beronice cujus comam Conon Mathematicus, & Callimachus poeta inter sidera collocarunt, nupserat fratri Ptolomæo Philadelphi filio. Quin & apud Persas, & Assyrios fas erat sorores uxores ducere.

3. *Pharii.*] Alexandrini quidem, ut ex locis supra relatis patet. Sed à Pharo Ægypti turre, quidquid Ægyptium erat, Pharium sæpè appellatum est.

4. *Suspendit in aëre, &c.*] Quasi factum tangit Ausonius quod solummodo inchoatum, & morte tum ipsius Architecti, tum Ptolomæi, qui jussit, fuisse derelictum narrat Plin. lib. 34. cap. 14. quem locum vide supra ad hæc verba:

Conditor hic &c. Ptolemaïdos aula Dinochares.

Hoc etiam suspensum fuisse artificio solis signum in templo Serapidis Alexandriæ refert Rufinus lib. 11. Historiæ Ecclesiasticæ. Sic suspensam Treveris in arcu vestibuli templi cujusdam ferream effigiem Mercurii volantis refert Annalium Trevericorum auctor, cujus locum exscripsit Freherus. Sic pendere etiamnum apud Meccam Mahometis loculum affixis sursum ac deorsum diversæ magnitudinis ac virtutis magnetibus, vulgò fertur. Idem habet de ferreo Cupidine in Dianæ templo sine ullo ligamine pendente magnetis ope, Cassiodorus lib. 1. Var. ep. 45. Idem de Victoriâ ferreâ inter columnas 4. Magnesiæ ad Sipylum L. Ampelius in libello Memor. c. 8. Idem de ferreâ Martis effigie à magnetico Veneris simulacro raptâ, Claudianus in poematio de Magnere. Quod quàm vere affirmant ipsi viderint. Ego certè non facile adducar ut credam.

- ¹ Spirat enim tecti testudine Corus Achates,
 Afflictamque trahit ferrato crine puellam.
² Hos ergo aut horum similes est credere dignum
 Belgarum in terris scenas posuisse domorum,
 Molitos cellas fluvii decoramina villas.
 Hæc est nativi sublimis in aggere saxi.
 Hæc procurrentis fundata crepidine ripæ.
 Hæc refugit, captumque sinu sibi vindicat amnem.
 Illa tenens collem, qui plurimus imminet amni,
 Usurpat faciles per culta, per aspera, visus:
 Utque suis fruitur dives speculatio terris.
 Quin etiam riguis ³ humili pede condita pratis
⁴ Compensat celsi bona naturalia montis,

320

325

I N T E R P R E T A T I O.

rus ex magnete factus, & attrahit mulierem affixam capillis ferreis. Credibile igitur est hos artifices, aut similes horum disposuisse prospectus domuum in terris Belgarum, cum conderent villas sublimes quæ sunt ornamenta hujus amnis. Hæc est altè posita in summo rupis nativa. Hæc condita est in summo margine ripæ prominentis. Hæc sita est in recessu & trahit ad se fluvium receptum sinuoso anfractu. Illa occupans collem qui longè latèque impendit fluvio, habet faciles aspectus per loca culta, & per inculta: ac divite prospectu fruitur subjectis terris tanquam suis. Quin & alia edificata in pratis irriguis humili areâ, pensat dotes nativas montis, &

N O T Æ.

I. *Spirat enim, &c.*] Variæ sunt in hunc locum conjecturæ & lectiones. Vinetus legit:

*Spirat enim tecti testudine Corus Achates,
 Afflatamque trahit, &c.*

Quam lectionem è MSS. Pulmanni probat. Eandem tuetur Scaliger & sic exponit: Vereor, inquit, ne Corum pro Zephyro dixerit propter vicinitatem. Nam Corus inter Zephyrum & Septentrionem spirat. Arsinoë vero, quia in templo Veneris Zephyritidos sepulta fuit, propterea Zephyritis dicta. Unde & Chloris vocatur à Callimacho, nam Chloris amasia Zephyri. Suspicio igitur Dinocratem cum templum ex magnete lapide concamerasset, ventum Zephyrum in tholo ex eodem lapide fecisse, à quo ferreum Arsinoës simulacrum raperetur. Ut ita fingatur rapta à Zephyro Arsinoë, quomodo à Borea Orithya: Achates autem videtur quidam fuisse, quem in deliciis habuerit Arsinoë. Et ut Arsinoë Venus & Chloris cognominata: ita Achates Corus vel Zephyrus. Quod verum sit de vento Coro, fidem fecerit unum verbum spirat quo utitur Ausonius; item cum dicit Afflatam; ait enim:

Afflatamque rapit ferrato Crine puellam:

Ita enim reponendum ex prisca scriptura. Hactenus Scaliger. Eadem de Coro Vinetus, sed per Achatem non dilectum aliquem Arsinoë, sed ipsum lapidem magnetem intelligit: quasi Ausonius lapidem pro lapide, speciem pro specie posuerit. Et exponit Corum seu Zephyrum, qui magnes est, hoc est ex magnete. Quod secutus sum in interpretatione, quanquam non omni ex parte arrideat. Gronovius nescio quo nixus fundamento, certè absque librorum auctoritate reponit pro Corus, Achates: vera Magnetis, & deinde pro afflatam quod vet. membranæ habent, legit afflictam quod in suis recentioribus reperisse se Vinetus refert. Gronovii conjectura parùm placet. Nihil itaque hâc mutatum volui ex vetere scripturâ.

2. *Hos ergo.*] Architectos quos supra commemoravit.

3. *Humili pede.*] Planus pes (inquit Turnebus) est area. Humilis pes est locus cujus area humilis est.

4. *Compensat.*] Structuræ suæ altitudine.

Sublimique

Sublimique minans irrumpit in æthera tecto;
Ostentans altam, ¹ Pharos ut ² Memphitica, turrim.

330

Huic proprium est clausos ³ consepito gurgite pisces
Apricas ⁴ scopulorum inter captare novales.

Hæc summis innixa jugis labentia subter
Flumina despectu ⁵ jam caligante tuetur.

Atria quid memorem viridantibus assita pratis?

335

Innumerisque super ⁶ nitentia tecta columnis?

⁷ Quid quæ fluminea substructa crepidine fumant

Balnea, ferventi cum Mulciber haustus ⁸ operto

⁹ Volvit anhelatas tectoria per cava flammæ,

Inclusum glomerans æstu exspirante vaporem?

340

INTERPRETATIO.

surgit in ærem minans celso fastigio, ostendens eminens turrim arduam quemadmodum facit Pharos Ægypti insula. Illa hoc habet peculiare, ut comprehendat pisces obstructo alveo fluminis conclusos inter novales apricas rupium. Hæc posita in supremo culmine montis despicit fluvium subter fluentem obtutu jam obscurato. Quid dicam atria sita prope prata virentia? Et tecta eorum impendentia columnis innumerabilibus? Quid memorem thermas quæ edificate in margine fluvii fumant, quando Vulcanus exceptus flagrante tecto meatu glomerat flammæ haustus per tectoria intus cavata, volvens fervore transpirante calorem inclusum? Ego vidi nonnullos defa-

NOTÆ.

1. *Pharos.*] Ea est Insula in littore maris Ægyptiaci, in quâ turris altissima ejusdem nominis, à Ptolomæo Philadelpho, operâ Sostrati Gnidii Architecti, octingentis talentis exstructa; in qua noctu accensæ faces navigantium cursum regerant. Hinc cæteræ turres in similem usum exstructæ, Phari appellatæ sunt.

2. *Memphitica.*] Ab urbe Memphi Ægypti maximâ. *Memphiticus* per Synecdochen dicitur Ægyptius.

3. *Consepito gurgite.*] Obstructis angustiarum aditibus inter scopulos, vel vada prominentia. Talem capturam Salmonum eximiam esse apud Nivomagum, ad ostia Drahonæ fluvii, & aliis in multis Mossellæ locis, testatur Freherus.

4. *Scopulorum inter novales.*] Id est inter scopulos, seu rupes, quarum terga novales habent, hoc est arva nuper culta, & in iis sata virentia.

5. *Jam caligante.*] Propter nimiam altitudinem.

6. *Nitentia.*] Id est fulta. Lektionem hanc malo, quam *nutantia*, quod mihi pa-

rùm appositum videtur.

7. *Quid? quæ fluminea, &c.*] Sic Tollius ex Ugoletti editione in quâ *fulminea* legitur mendosè, pro *fluminea*. In aliis legitur *sulphurea*. Apud Statium in Tiburtino Manlii, unde hæc Ausoniana expressa sunt, *graminea*:

An quæ graminea suscepta crepidine fumant

Balnea, & impositum ripis argentibus ignem?

Quaque vaporiferis junctus fornacibus amnis

Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.

8. *Operto.*] Substantivè, id est, *meatu tecto*.

9. *Volvit anhelatas tectoria per cava, &c.*] Intelligitur hinc non de calidis fontibus loqui Ausonium, sed de balneis seu thermis arte factis, earumque appendicibus Laconico & Sudationibus, quas sic veteres ædificabant, ut per tectoria earum intra parietes tubi essent cavi undique, per quos ex hypocausto erraret flamma, & omnia latera percalfaceret.

Vidi ego defessos multo sudore lavacri

¹ Fastidisse lacus, & frigora piscinarum,

² Ut vivis fruerentur aquis; mox amne refotos

³ Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.

⁴ Quod si Cumanis huc afforet hospes ab oris,

345

Crederet Euboïcas simulacra exilia Bajas

His donasse locis: tantus cultusque nitorque

Allicit, & ⁵ nullum parit oblectatio luxum.

Sed mihi qui tandem finis tua glauca fluenta

Dicere? Dignandumque mari memorare Mosellam?

350

Innumeri quod te diversa per ostia late

Incurrunt amnes? Quanquam differre meatus

Possent: sed celerant in te consumere nomen.

Namque & ⁶ Pronææ Nemefæque adjuta meatu

Sura tuas properat non degener ire sub undas,

355

Sura interceptis tibi gratificata fluentis:

Nobilius pexmixta tuo sub nomine, quam si

INTERPRETATIO.

rigatos multum sudando aspernari lacus balnei, & aquas frigidas piscinarum, ut fruerentur vivis aquis fluvii, & statim refectos fluvio pulsasse plaudenti natatione frigidum amnem. Quod si advena à regione Cumanâ hîc adesset, existimaret Baias Euboïcas transfuisse in hæc loca parvam sui imaginem: tantus ornatus, & tanta mundities attrahit homines, ac voluptas quæ ibi percipitur nullum gignit luxum.

Sed quid denique memorando finem faciam predicandi tuas aquas ceruleas? & celebrandi Mosellam mari conferendum? Quod fluvii immemorabiles labuntur in te latè per varia ora? Quamvis possent trahere longius suos cursus, sed properant perdere nomen suum in te. Nam Sura auctus fluxu Pronææ, & Nemefæ, festinat non degener influere in tuas aquas, Sura inquam qui tibi largitur flumina quæ prius in se recepit, magis inclutus quod tibi immixtus fluat sub tuo nomine,

NOTÆ.

1. Fastidisse lacus & frigora piscinarum.] Lavacra frigida seu baptisteria etiam arte facta: exeuntes enim thermis recreabant se lacubus, & piscinis nive injectâ gelidis, solidandæ cuti. Sidon. Apollinarius Tetraſticho super Piscinam:

*Intrate argentes post balnea torrida fluctus,
Ut solidet calidam frigore lymphæ cutem.*

2. Ut vivis fruerentur aquis.] Aquis fluvii Mosellæ perenniter fluentibus, in quas ex propinquis thermis exiliebant.

3. Plaudenti gelidum, &c.] Statius in Tiburtino Manlii:

— Vitreasque natatu

Plaudit aquas.

4. Quod si Cumanis, &c.] Stat. in balneo

Etrusci:

Nec si Baianis veniat novus hospes ab oris,

Talia despiciat.

Baiæ prope Cumas Campaniæ urbem, ab Euboïcis colonis conditam, sitæ fuerunt, balneis, natatu, & omni deliciarum genere celebratæ. Horat.

Nullus in orbe sinus Baiis præluet amænis.

5. Nullum parit oblectatio luxum.] Qualem pariebat apud Baias.

6. Pronææ, Nemefæque adjuta meatu Sura.] Pronæa, teste Frehero, hodie, *die Pruim*, & Nemefæ, *die Nymfs*. Uterque amnis miscetur Suræ (qui hodie *Saur* dicitur) apud vicum *Eerel*, non longè à cœnobio *Echter-nach*.

Ignoranda patri confunderet ostia ponto.

Te rapidus ¹ Gelbis, te marmore clarus ² Erubrus
Festinant famulis quam primum adlambere lymphis.

360

Nobilibus Gelbis celebratus piscibus: ³ ille

Præcipiti torquens cerealia saxa rotatu,

⁴ Stridentesque trahens per lævia marmora ferras,

Audit perpetuos ripa ex utraque tumultus.

Prætereo exilem ⁵ Lesuram, tenuemque ⁶ Draconum,

365

Nec fastiditos ⁷ Salmonæ usurpo fluores.

Naviger undifona dudum me mole ⁸ Saravus

⁹ Tota veste vocat: longum qui distulit amnem,

INTERPRETATIO.

quàm si influeret in Oceanum patrem per ostia propria, sed à nemine celebranda. Gelbis præcepit, & Erubrus inclutus marmore, properant te ocyus adlambere aquis famulantibus. Gelbis quidem inclutus egregiis piscibus: ille autem agitans celeri gyro molas frumentarias, & ducens alternatim ferras stridentes per marmora polita, audit ab utràque ripâ continuos strepitus. Prætermitto tenuem Lesuram, & parvum Draconum, neque loquor de contemptis fluentis Salmonæ. Jam diu est cum Saravus naves ferens magno agmine aquarum strepentium invitat me toto amictu: qui pro-

NOTÆ.

1. Gelbis.] Vel, ut legit Scaliger, Celbis hodie Kyl, teste Frehero, prope oppidum Eringium, Erang, Mosellæ infunditur.

2. Erubrus.] Die Rouder eidem Frehero & Scaligero, Mosellæ influit apud vicum cognominem. Rubera appellatur in Diplomate Dagoberti.

3. Ille præcipiti torquens cerealia saxa, &c.] Erubrus quem à Molis aquariis commendat etiam Fortunatus:

Ducitur irriguis (inquit) sinuosa canalibus unda,

Ex qua fert populis hic mola rapta cibum.

4. Stridentesque trahens, &c.] Id est: Ad cuius ripas trahuntur stridentes ferræ per lævia marmora, quibus ea loca abundant. Supra:

— Te Marmore Clarus Erubrus.

5. Lesuram.] Die Leser, ad cognominem vicum Mosellæ influens.

6. Draconum.] Die Draon, vel Dron. Aquas suas Mosellæ confundit paulo secundum Nivomagum.

7. Salmonæ.] Die Salm. Hunc Mosella excipit duobus milliaribus Germanicis infra vicum Klustat, teste Scaligero.

8. Saravus.] Qui est Sarra. Germanis

die Sahr, omnium qui in Mosellam influunt longè maximus. Quem ideò præter alios extollit Ausonius, quòd navigiorum patiens, & aliorum amnium, quos in se recipit, hospitio clarus, sub Augustæ Trevirorum mœniâ, (quod caput omnium esse dicit) in mosellam influit. Clara fuisse ad eum Castra Sarra hodie Scarburg, & Pons Saravi seu Sarra hodie Sarprug.

9. Tota veste vocat] Expressum est ex his Virgilio lib. Æneid. 8. in descriptione clypei à Venere ad Æneam delati, ubi de Cleopatrá ex prælio Actiaco in Ægyptum cum Antonio fugiente:

Illam inter cædes pallentem morte futura

Fecerat ignipotens undis, & Japyge ferrii:

Contra autem magno mærentem corpore Nilum,

Pendentemque sinus, & tota veste vocantem

Ceruleum in gremium, latebrosa que flumina victos.

Alludit Poëta ad veterem picturam fluviorum, qui carbasino amictu per amplo ex humeris pendente, induti fingeantur.

Fessa ¹ sub Augustis ut volveret ostia muris.
 Nec minor hoc, tacitum qui per sola pingua labens 370
 Stringit frugiferas felix ² Alifontia ripas,
³ Mille alii, prout quemque suus magis impetus urget,
 Esse tui cupiunt. Tantus properantibus undis
 Ambitus, aut moles. Quod si tibi, dia Mosella,
⁴ Smyrna suum vatem, ⁵ vel Mantua clara dedisset: 375
 Cederet Iliacis ⁶ Simois memoratus in oris,
 Nec præferre suos auderet ⁷ Tiberis honores.
 Da veniam mihi, Roma potens. ⁸ Pulsa, oro, faceffat
 Invidia: ⁹ & Latiae Nemesis non cognita linguae,
¹⁰ Imperii sedem, ¹¹ Romæque tuere parentes. 380

I N T E R P R E T A T I O.

tulit longè suum fluentum, ut devolveret ostium suum lassatum in Mosellam propè mœnia Augustæ Treverorum. Neque minor est hoc fluvio felix Alifontia, qui fluens absque murmure per arva opima, radit ripas fœraces frugum. Mille alii fluvii avent tibi immisceri, prout quisque fertur celerius. Tantum inest cupiditatis, aut ponderis aquis ad te festinantibus. Quod si Smyrna vel inclyta Mantua tibi prabuisset suum poëtam, ô Divine Mosella, Simois celebratus in regione Trojanâ tibi cederet, & Tiberis non auderet antepone suam gloriam tuâ. Ignosce mihi ô Roma Domina. Invidia fugata procul abeat, precor: & tu ô Nemesis ignota Latine linguae, prote-

N O T Æ.

1. Sub Augustis, &c. muris.] Ad oppidum Contzbruk, paulo supra Augustam Trevirorum.

2. Alifontia.] Freherus ait eum esse fluvium qui hodie Elz dicitur, non autem fluvium Alb ut vult Scaliger, neque Lucemburgicum Alsitx. Hic Elz ad vicum cognominem miscetur Mosellæ.

3. Mille alii.] Id est, multi. Hujusmodi sunt quos Scaliger enumerat: Ru, Mosa (alius à magno Mosa fluvio) Sella seu Sallia, Jarum, Sierum, Biferum, Lutenbachum, & quem addit Freherus, Orna.

4. Smyrna suum vatem.] Homerum quem præter alios multos populos Smyrnæ præcipuè suum civem esse contendebant. Cic. pro Archia Poëta: Homerum Colophanii civem esse dicunt suum, Chii suum vendicant, Salaminii repetunt. Smyrnæi vero suum esse confirmant: itaque etiam delubrum ejus in oppido dedicaverunt: permulti alii præterea pugnant inter se, atque contendunt.

5. Vel Mantua.] Virgilium.

6. Simois memoratus.] Ab Homero sæpius in Iliade.

7. Tiberis.] Quem cecinit Virgilius.

8. Pulsa, oro, faceffat Invidia, &c.] Præfiscine dictum vult, quod Mosellam Tiberi comparaverit: sic noster in Protreptrico: Absistat Nemesis, ferat & fortuna jocantem.

Ubi vide notas nostras.

9. Et Latiae Nemesis non cognita linguae.] De hac Plinius lib. 28. Alii Græcam Nemesis invocantes. Cujus ob id Romæ simulacrum in Capitolio est quamvis Latinum nomen non sit. Græcum revera est Nemesis. Vide ad notas epig. 21. Nemesis è Græco.

10. Imperii sedem.] Augustam Treverorum, de qua suprâ: Dignata Imperio mœnia: quippè Gratianus Imp. Treveris ut plurimum agebat. Ibi quoque Consulatum iniit Ausonius, & pro alterâ Româ eam urbem habuit.

11. Romæque tuere parentes.] Cæsares Valentinianum, & Gratianum, pro quibus, & pro urbe eorum Augustâ, pio voto hic Adrastæ supplicat. Legunt quidam, Romæ tenere parentes; quod si retineas, sic erit intelligendus hic locus: Da veniam Roma potens, quod Mosellam Tiberi comparem, & tu faceffe Invidia & Nemesis:

Salve magne parens frugumque virumque Mosella.

Te clari procures, te bello exercita pubes,

Æmula te Latiae decorat facundia linguae.

Quinetiam mores, & lætum fronte severa

Ingenium, natura tuis concessit alumniis.

385

¹ Nec sola antiquos ostentat Roma Catones:

Aut unus tantum iusti spectator & æqui

Pollet Aristides, veteresque illustrat Athenas.

Verum ego quid laxis nimium spatiatus habenis

Victus amore tui ² præconia detero? Conde

390

Musa chelyn, pulsas extremo carmine nervis.

Tempus erit, quum me ³ studiis ignobilis otii

Mulcentem curas, senique aprica foventem,

⁴ Materiae commendet honos: quum facta ⁵ viritum

Belgarum, ⁶ patriosque canam decora inclita mores.

395

⁷ Mollia subtili nebunt mihi carmina filo

Pierides, tenuique aptas subtegmine telas

INTERPRETATIO.

ge domicilium Imperii, & patres Romæ. Salve ô Mosella magne pater frugum, & virorum. Ornant te incliti Senatores, & juvenus assueta militia, & eloquentia linguae propriae, conferenda cum eloquentiâ Latinâ. Quin & natura dedit tuis accolis mores severos, & indolem gaudentem vultu serio & gravi. Neque Sola Roma jactat priscos Catones; neque unicus solum Aristides audit observator iusti, & æqui, & decorat tantum antiquas Athenas. Sed quare ego vagans, habenis nimis laxatis, abreptus tui amore imminuo laudes debitas illis viris, eas nimis coarctando? Reconde testudinem, ô Musa, percussis fidibus sine tui carminis. Erit aliquando illa dies quâ ego leniens sollicitudines meas studiis poëseos, & oblectans vacuos dies senectutis meæ, commendationem petam à materiâ meâ: quando celebrabo singillatim res gestas Belgarum, & paterna eorum instituta, quæ ipsis magno sunt ornamento. Musæ nebunt mihi versus filo pertenui, & percurrent subtegmine subtili telas concinnas: purpura etiam concedetur

NOTÆ.

parentes enim Romæ Cæsares, qui patres patriæ Romam faciunt, juxta vetus dictum ubi Princeps ibi Roma, posuerunt Imperii sedem ad Mosellam apud Augustam Trevirorum.

1. Nec sola antiquos, &c. Aut unus tantum, &c.] Sic Parent. 22.

Nec solus semper censor Cato, nec sibi solus

Iustus Aristides, his placeant titulis.

2. Præconia detero.] Culpa Ingenii, ut ait Horat.

3. Studiis ignobilis otii.] Expressum ex his Virg. in fine Georgicon.

Illo Virgilium me tempore dulcis alebat

Parthenope studiis florentem ignobilis otii. Ignobile otium est illud quod, extra hominum & negotiorum lucem, litteris inoperto Musarum insumitur.

4. Materiae commendet honos.] Sic Præfat. Parentalium: Sed quosdam solet commendare materia, &c.

5. Viritum Belgarum.] In aliis quibusdam legi, Virorum Belgarum, testatur Freherus.

6. Patrios mores.] Cæterorum Gallorum.

7. Mollia subtili, &c.] Allegoria elegantissima à re textoriâ petita.

Percurrent : ¹ dabitur nostris quoque purpura fufis.
 Quis mihi tum non dictus erit? Memorabo ² quietos
 Agricolas : legumque catos, fandique potentes, 400
 Præfidium sublime reis; quos curia summos
 Municipum vidit procures, ³ propriumque senatum :
 Quos ⁴ prætextati celebris facundia ludi
 Contulit ad veteris præconia Quintiliani.
 Quique fuas rexere urbes, purumque tribunal 405
 Sanguine, & ⁵ innocuas illustravere secures ;
⁶ Aut Italum populos, ⁷ aquilonigenasque Britannos
 Præfecturarum titulo tenuere secundo.
⁸ Quique caput rerum Romam, populumque, patresque

I N T E R P R E T A T I O.

nostris fufis. Quis tunc non celebrabitur à me? Prædicabo agricolas pacatos, & viros peritos legum, & pollentes eloquio, magnum tutamen reis; quos municipalis senatus eorum vidit supremos patres, & senatores fuos, quos clara eloquentia schola juvenilis promovit usque ad laudes prisce Quintiliani, & qui gubernaverunt fuas civitates, & tribunal mundum à cruore & decoraverunt secures innocuas: vel rexerunt populos Italiæ, aut Britannos septentrionales, cum obtinerent secundam præfecturam Prætorii. Et ille qui gubernavit Romam primariam ci-

N O T Æ.

1. *Nostris dabitur quoque purpura fufis.*] Id est: accedent quoque ad nostram poësin ornamenta grandiora, & digna Heroibus. Vel inter eos quos celebrabo Gallos, erunt etiam purpurati non pauci, Consularibus aliisque functi honoribus.

2. *Quietos Agricolas: legumque catos, &c.*] Totâ hac quam longa est circumlocutione non nisi trium virorum laudes complecti voluisse Ausonium affirmat Tollius, Julii Ausonii patris, qui minimè ambiciosus, & cupidus quietis, senectam ruri transegit; Arborii avunculi, quem designet per has voces *legumque catos, fandique potentes*. Et denique sui ipsius quem unum habeat præ oculis, cum ait: *quique fuas rexere urbes*, & quæ sequuntur. At certè cur non & alios in mente habuerit, quos ipsi Gallia sat multos suppeditabat, non video.

3. *Propriumque senatum.*] Decuriones in suis municipiis.

4. *Prætextati celebris facundia ludi, &c.*] Professio Rhetoricæ, quam docebant prætextatos adolescentes.

5. *Innocuas secures.*] Non quales descri-

bit Juvenalis.

Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te

Delectant hebetes lasso lictore secures.

6. *Aut Italum populos.*] Præfectos Prætorio Italiæ, sub quibus erat etiam Africa.

7. *Aquilonigenasque Britannos.*] Præfectos Prætorio Galliæ, sub quibus erat quoque Britannia. Et hæc secunda Præfectura erat. Prima enim erat Præfectura Italiæ. De ipso Ausonio procul dubio intelligendus est hic locus, is enim utramque obtinuerat, licet Italiæ præfecturam non diu tenuerit. Sic de se in protreptico:

Ut præfecturam duplicem sellamque curulem, &c.

Titulo secundo hîc Gronovius exponit *felici*, non falsis judiciis eligentium, cui non accedo.

8. *Quique caput rerum, &c.*] Seipsum hîc haud obscure designat. Quâ in re mirum quam superbè modestiæ excedat fines, qui proprias se laudes prædicaturum jactet.

¹ Tantum non primo rexit sub nomine; ² quamvis
 Præfuerit primis, festinat solvere tandem
³ Errorem fortuna, tuum, libataque supplens
 Præmia jam, veri fastigia reddet honoris
 Nobilibus repetenda nepotibus. At modo ⁴ coeptum
 Detexatur opus: dilata & laude virorum,
 Dicamus læto per rura virentia tractu
 Felicem fluvium, ⁵ Rhenique sacremus in undis.
 Cæruleos nunc Rhene sinus, ⁶ hyaloque virentem
 Pande peplum, spatiumque ⁷ novi metare fluenti,

INTERPRETATIO.

vitatem orbis, & plebem, & senatum sub titulo tantummodo non principe: quanquam ipse
 prepositus fuerit principibus, properat luere tuum peccatum, o fortuna, & nunc delibans & in-
 choans, illorum Belgarum laudes, celebrabit brevi summos honores quos illi gesserunt, &
 ad quos incliti eorum posteri aspirare debent. At nunc absolvamus opus inchoatum: & rejecto
 in aliud tempus præconio virorum Mosellam accolentium, celebremus annem fortunatum
 amæno cursu per arva viridia, & consecremus eum in aquis Rheni.

O Rhene aperi nunc sinus cæruleos, & amictum vitreo virore nitentem. Et sume locum novo

NOTÆ.

1. *Tantum non primo rexit sub nomine.*]
 Sub nomine scilicet Consulis, quod se-
 cundum est: cum Augusti principis sit pri-
 mum. Noster in Cæsaribus.

*Cæsareos proceres, in quorum regna se-
 cundis*

*Consulibus dudum Romana potentia ces-
 sit.*

2. *Quamvis præfuerit primis.*] Sic repo-
 nit Gronovius, & exponit quamvis Im-
 peratoris præceptor, & quodammodo Im-
 perator fuerit, quamvis ferulam ejus scep-
 tra olim verita sint. In vulgatis legitur
par fuerit primis quod intelligendum est in
 Consulatu quem gessit ut Principes ipsi
 gerebant, & nomen anni fastis dedit, ut
 ipsi in Consulatibus suis dabant.

3. *Errorem, Fortuna, tuum.*] Sic lego &
 expono ad mentem Gronovii: errorem,
 quo fortuna lyram Aufonii ad alia argu-
 menta trahebat, neglectis Gallorum suo-
 rum laudibus: ut sit sensus quem in in-
 terpretatione expressi. Ratio patet ex se-
 quentibus: *Dilata & laude virorum, &c.*
 Non accedo itaque Frehero, legenti: Er-
 rorem, fortuna, suum, & exponenti; erro-
 rem quo fortuna hætenus putavit, indi-
 genis tantum, & nobilibus summos in Rep.

honores deberi; at nunc virtutem in qui-
 busvis suo pretio æstimare discens, Pro-
 vinciales quoque & novos homines meri-
 tis præmiis afficit, qui exemplo nepoti-
 bus suis ad gloriam, & nobilitatem præ-
 luceant, ut ii ad eosdem honorum gra-
 dus studeant pervenire.

4. *Cœptum detexatur opus.*] Laudationis
 Mosellæ.

5. *Rhenique sacremus in undis.*] Deduca-
 mus ad Rhenum usque, quo ad confluen-
 tias receptus, Coblents, particeps fit di-
 vinitatis illius, & ejus alveo ceu templo
 consecratur. Rheno enim ut cæteris mag-
 nis fluviis, Danubio, Nilo, Euphrati,
 numen quoddam tributum est, maxime
 apud Germanos. Tacit. lib. 5. historiar.
 Rhenum, & Germaniæ Deos in aspectu, quo-
 rum numine capefferent pugnam, conjugum,
 parentum, Patriæ memores.

6. *Hyaloque.*] Vitro: ὑάλ & vitrum. Virg.
 lib. 4. Georg.

*Eam circum Milesia velleræ Nymphæ
 Carpebant, hyali saturo fucata colore.*

Ubi Servius exponit Vitreo, viridi, &
 Nymphis apto.

7. *Novi fluenti.*] Mosellæ, cujus aquas
 jam jam excepturus es.

Fraternis cumulandus aquis. Nec præmia in undis
Sola, sed ¹ Augustæ veniens quod moenibus urbis
Spectavit junctos ² Natique Patrisque triumphos,
³ Hostibus exactis ⁴ Nicrum super, ⁵ & Lupodunum,
⁶ Et fontem Latiis ignotum annalibus Histri.
Hæc profligati venit modo ⁷ laurea belli:

420

425

I N T E R P R E T A T I O.

fluvio excipiendo, cum modo augendus sis undis fraternis. Neque sola accessio tibi erit ab aquis Mosellæ, sed etiam quod hic fluvius labens à muris urbis Augustæ vidit conjunctos triumphos Filii & Parentis, fugatis hostibus ultra Nicrum, & Lupodunum, & caput Danubii incognitum annalibus Latinis. Hæc Epistola laureata de bello perducto ad finem, nuper ad te delata

N O T Æ.

1. *Augustæ.*] Trevirorum.
2. *Natique patrisque.*] Gratiani, & patris ejus Valentiniani.
3. *Hostibus exactis.*] Germanis, non tantum iis, qui cis Rhenum Gallias invaserant, sed & trans Rhenum habitantibus Francis, & Suevis. Sic enim de illâ victoriâ noster in precatatione Consulari:
Hostibus edomitis, qua Francia mista Suevis
Certat ad obsequium, Latiis ut militet armis, &c.
4. *Nicrum super.*] Necker Germaniæ amnem in Rhenum influentem.
5. *Et Lupodunum.*] B. Rhenanus *Lupodunum*, & *Lupondum* existimat esse *Lupff*, arcem olim munitissimam, sed jussu Sigismundi Cæsaris, & Concilii Constantiensis everfam anno Christi 1416. Sed Freherus contra eum & Ortelium tuetur *Lupodunum* seu *Lobodunam* esse eam urbem quæ hodie dicitur *Ladenburg*.
6. *Et fontem latiis ignotum annalibus Histri.*] Priscis quidem annalibus. Quanquam enim Tacitus Danubium scribat præcipiti, & excelso Montis Abnobæ jugo oriri, & ita etiam compertum Plinius, Dionysius, Ptolemæus, & Strabo, & alii dicant; tamen ad eum fontem armis Romani non penetraverant. Trajanus Danubium quidem pacaverat, sed non ad fontem usque. Unde in ejus numismatis quibusdam, Danubius quem ponte junxerat videtur cum peplo seu carbaso supra caput, quod fontes ejus essent Romanis adhuc Victoriis incogniti. Quod & desi-

gnat ejusdem fluvii, in Columnâ illius Principis, effigies cum capite specu abdito. Arma illuc primi intulerunt Valentinianus & Gratianus Augusti, unde Ausonius epigram. 3. Danubium inducit sic eos alloquentem:

Illyricis regnator aquis, tibi Nile secundus

Danubius letum profero fonte caput. Salvere Augustos jubeo natumque, patremque, &c.

Et epigram. 4.

Danubius penitis caput occultatus in oris, Totus sub vestra jam ditione fluo.
Deiictis scilicet Suevis: de quâ victoriâ hic & epigram. superius citato:

Ut sciat hoc superum cura secunda Valens,

Cæde, fuga, flammis stratos periisse Suevos, &c.

Unde cum prædicto epigram. 4. dixerit Danubius:

Totus sub vestra jam ditione fluo, Qua gelidum fontem mediis effundo Suevis, &c.

Subjungit Valenti adulans, qui orientem tenebat & Ægyptum:

Augusto dabitur sed proxima palma Valenti.

Inveniet fontes hic quoque, Nile, tuos.

7. *Laurea.*] Cum litteris victoriam nuntiantibus, quæ ideo laureate dicebantur, quod lauru cinctæ mitterentur, ut vel primo aspectu, quid portarent boni, appareret.

Mox

Mox alias aliasque feret. Vos pergite juncti,
 Et mare purpureum gemino propellite tractu.
 Neu vereare ¹ minor, pulcherrime Rhene, videri,
 Invidiæ nil hospes habet. Potiere ² perenni
 Nomine. Tu ³ fratrem, famæ securus, adopta. 430
 Dives aquis, dives Nymphis, largitor utrique
 Alveus extendet ⁴ geminis divortia ripis,
 Communesque vias diversa per ostia fundet.
⁵ Accedent vires, ⁶ quas Francia, quasque Chamaves,
 Germanique tremant: ⁷ tunc verus habebere limes. 435
 Accedet ⁸ tanto ⁹ geminum tibi nomen ab amni.

INTERPRETATIO.

est à Mosellâ: deinceps deferet ad te alias atque alias. Vos conjuncti pergite ire, & pulsate mare ceruleum duplici fluente. Neque timeas, ô Rhene formosissime, ne inde videaris imminutus. Hospes hic nihil habet invidiæ. Frueris perpetuo nomine tuo. Tu adscisce hunc tibi fratrem, certus non imminutum iri tuam famam. Alveus abundans aquis, abundans Nymphis, præbens se vobis ambobus, proferet vestram separationem duplici margine, & effundet per diversa ora vestros communes duclus. Adjungentur tibi, ô Rhene, Mosellæ conjunctione vires, quas Francia, & Chamavi, & Germani reformident: tunc habebis verus terminus Imperii

NOTÆ.

1. Minor.] Cum non solus alveum tuum occupabis.

2. Perenni nomine.] Nomen ad Oceanum usque servabis. Unde subjungit, famæ securus.

3. Fratrem.] Mosellam tibi ferè æqualem.

4. Geminis divortia ripis.] In Batavis, ubi in Rhenum & Vahalem scinditur. De hoc videndus Tacitus lib. 2. Annal.

5. Accedent vires.] A captis & subjugatis populis, ex quibus jam ad Romanam admissis militiam, exercitus Romani supplebuntur, & augebuntur.

6. Quas Francia, quasque Chamaves, Germanique, &c.] Chamaves Tacito Chamavi, Χάμαβοι Evagrio & Zozimo, gens ad Rheni ostia ex Tacito ad Visurgim fuisse prope Chaucos videntur, Sed Germaniæ populi toties sedes mutaverunt, ut ex eodem Tacito apparet, ut de iis vix certi quidquam possit statui. Franci ad Suevos usque pertinebant. Ab his Franconia nomen hodiernum sortita est regio Sueviæ contermina & Saxonie. Germanos intellige hic, interiores Germaniæ illius magnæ alumnos Saxones, Thuringos, &c. quos

tunc temporis infestabat Gratianus.

7. Tunc verus habebere limes.] Cum non audebunt Franci alique Germaniæ populi te transire, ô Rhene, ut in Galliam eant, quam tu à Germaniâ determinas.

8. Tanto ab amni.] Mosella.

9. Geminum nomen.] Quia diceris Rhenus & bicornis, ut mox subjungit. Hoc enim epitheton Rheni perpetuum. Virg. lib. 8. Æneid.

Extremique hominum Morini, Rhenusque bicornis.

Non tamen proprium. Alii enim multi fluvii dicuntur bicornes; sed cur à Mosellâ potius quam à Mœno, Nicro, aliisque in eum influentibus dicetur bicornis? An quia major cæteris Mosella? An quia Romanâ sub ditione fluens Romanisque notior, & charior quam cæteri qui Barbari erant amnes? An verò bicornem Rhenum non à Mosellæ confluentis, sed ab ejusdem à Rheno divortio de quo supra:

Alveus extendet geminis divortia ripis, Communesque vias diversa per ostia fundet?

Magis placet hoc postremum.

T t

¹ Quumque unus de fonte fluas, dicere bicornis.

Hæc ego, ² V I V I S C A ducens ab origine gentem,

Belgarum hospitii nunc per nova fœdera notus,

Aufonius, nomen Latium, patriaque, domoque

Gallorum extremos inter, celsamque Pyrenen,

Temperat ingenuos qua læta Aquitania mores,

Audax exigua fide concino. Fas mihi sacrum

Perstrinxisse amnem tenui libamine Musæ.

Nec laudem affecto. Veniam peto. Sunt tibi multi

Alme amnis, sacros qui sollicitare fluores

Aonidum, totamque solent haurire Aganippen.

Ast ego quanta mei dederit se vena liquoris,

Burdigalam quum me in patriam, nidumque senectæ

³ Augustus pater, & natus, mea maxima cura,

⁴ Fascibus Aufoniis decoratum & honore curuli

Mittent, emeritæ ⁵ post tempora disciplinæ,

Latius ⁶ Arctoi præconia persequar amnis.

Addam urbes, tacito quas subterlaberis alveo:

Mœniaque antiquis te prospectantia muris:

Addam, præfidiis dubiarum condita rerum,

Sed modo securis ⁷ non castra, ⁸ sed horrea Belgis.

INTERPRETATIO.

Romani. Imponetur tibi duplex nomen ob conjunctionem tanti fluvii, & quamvis labaris unicuique à tuâ scaturigine, tamen appellaberis bicornis.

Ego Aufonius dictus nomine Latino, genus trahens à gente Vibiscâ, nunc cognitus per novas affinitates & conjunctus hospitio Belgis, habens patriam & larem inter ultimos Gallos, & altum Pyrenæum, ubi Aquitania amœna regit mores suorum honestis legibus, cano hæc audacter exili chordâ. Liceat mihi delibasse laudes sacri fluvii exiguo poemate. Nec quero laudem hinc aliquam, rogo tantum veniam. Habes circa te plurimos, ô amnis fecunde, qui solent allicere sacros liquores Musarum, & potare totam Hippocrenem. Sed quando Augustus parens, & filius ejus quem curo maximè, dimittent me in patriam meam, & nidum meæ senectutis Burdigalam, ornatum fascibus Latinis, & sellâ curuli, post exactum tempus docendi, ego fusius tractabo laudes fluvii hujus septentrionalis, quanta erit in me facultas poetica. Adjungam urbes quas alluis leni fluente, ô Mosella, & oppida quæ te aspiciunt antiquis suis mœnibus. Adjiciam ea quæ recondita sunt apud te ad subsidium in bellis, sed quæ modò non sunt castra, sed horrea Bel-

NOTÆ.

1. Quumque unus.] Sic Toll. ex Pulman. libris. Alii quumque uno.

2. Vivisca ab origine.] A Biturigibus Viviscis seu Vibiscis, quorum caput Burdegala. Alii sunt Bituriges Cubi, quorum metropolis Avaricum, Bourges.

3. Augustus pater, & natus.] Valentinianus, & filius ejus Gratianus, discipulus Aufonii.

4. Fascibus Aufoniis, &c.] Consulatu Romano.

5. Post tempora.] Pulmanni liber habuit munera.

6. Arctoi amnis.] Mosellæ, qui, Italiæ & Aquitanie Aufonii patriæ respectu, valdè septentrionalis est.

7. Non castra.] Ad deffensionem.

8. Sed horrea.] Ad annonæ subministra-

Addam felices ripa ex utraque colonos,
 Teque inter medios ¹ hominumque boumque labores,
² Stringentem ripas, & pingua culta secantem, 460
 Non tibi se ³ Liger anteferet, non ⁴ Axona præceps;
⁵ Matrona non, Gallos, Belgasque intersita fines;
 Santonico refluus non ipse ⁶ Carantonus æstu.
 Concedes gelido ⁷ Durani de monte volutus
 Amnis: & auriferum postponet Gallia ⁸ Tarnem. 465
 Infanumque ruens ⁹ per saxa rotantia late
 In mare purpureum, ¹⁰ dominæ tamen ante Mosellæ
 Numine adorato, ¹¹ Tarbellicus ibit Aturrus.

INTERPRETATIO.

gis nihil timentibus. Adjiciam fortunatos agricolas qui arant tuas ambas ripas, & te radentem tuas ripas inter media opera hominum, & boum, & scindentem sata opima. Non Liger anteponebat se tibi, non citus Axona, non Matrona positus in confinio Celtarum, & Belgarum; non ipse Carantonus remeans cum æstu Oceani Santonici. Tu cedes ei ô Durani flumen descendens e monte frigido: Gallia postponet ei Tarnem aurum volventem. Et Aturrus fluvius Tarbellorum precipitanter labens per rupes quibus latè reflectitur, curret in cæruleum Oceanum, postquam tamen adoraverit numen Mosellæ fluvii dominantis.

NOTÆ.

tionem. Horum horreorum, & annonæ Romanis ducibus magna semper cura fuit. Vopisc. in Probo: Urbes Romanas, & castra in solo Barbarico posuit, atque ibi milites collocavit. Agros, & horrea, & domos, & annonam trans Rhenanam omnibus fecit. Et postea: Frumento Barbarico plena sunt horrea. Hinc est quod in Itinerariis veteribus occurrunt sæpè loca in orbe Romano, quibus nomen: ad horrea.

1. *Hominumque boumque labores.*] Ex lib. 1. Georg. Virg. vers. 1118.

2. *Stringentem ripas, &c.*] Sumptus ex lib. 8. Æneid. hic versus totus.

3. *Liger.*] Loire, magnus & notissimus in Galliâ fluvius.

4. *Axona.*] Aisne. In extremis Rhemorum finibus ponit eum Cæsar.

5. *Matrona.*] Marne Belgarum, & Celtarum, qui Galli propriè sunt, apud Cæsarem terminus unâ cum Sequanâ.

6. *Carantonus.*] La Charente. Profundus fluvius, in Lemovicibus scaturiens, per Inculismenses, & Santones in Oceanum Santonicum influens, & ab ejus æstu longè satis sursum refluens.

7. *Durani.*] Duranius la Dordonne, in-

gens & amœnus fluvius ex Arvernix montibus ortus, in Garumnâ influit ad oppidum Burgum, Bourg.

8. *Tarnem.*] Le Tarn, ex Gebennis, seu Cebennis ortus, in eundem Garumnâ labitur. Auriferi porro multi feruntur fluvii Hermus, Pactolus, Tagus, &c. Atque ipsi Rhodanus, & Rhenus aurum inter arenas volvunt.

9. *Per saxa rotantia.*] Pyrenæi montis.

10. *Domini Mosellæ.*] Trevirorum Augustam, quæ Dominorum Cæsarum sedes est, alluentis; ideòque dominationem in cæteros Galliæ amnes sibi non immeritò vindicantis. Sic Tiberis dominus apud Martialem, ad Rhenum.

Trajanum populis suis, & urbi Te Tiberis dominus rogat remittas.

11. *Tarbellicus Aturrus.*] L'Adour. Oritur e Pyrenæis montibus, & per aquas Augustas, & Bajonam, Tarbellorum arva secans, exit in Oceanum. Apud Ptolemæum Ἀτὺρ, apud Lucanum Atyrus, vel ut apud Vibium Sequestrum, Atyr dicitur, lib. Pharf. 1.

— Tunc rura Nemetis
 Qui tenet, & ripas Atyri, &c.

T t ij

¹ Corniger externas ² celebrande Mosella per oras,
 Nec solis celebrande locis, ubi fonte supremo
 Exseris auratum ³ taurinae frontis honorem:
 Quaque trahis placidos sinuosa per arva meatus:
 Vel qua ⁴ Germanis sub portubus ostia solvis:
 Si quis honos tenui volet aspirare camenae,
 Perdere si quis in his dignabitur otia musis,
 Ibis in ora hominum, lætoque fovebere cantu.
 Te fontes, vivique lacus, te cæcula noscent
 Flumina: te veteres pagorum gloria luci;
 Te ⁵ Druna, te ⁶ sparsis incerta Druentia ripis,

470

475

INTERPRETATIO.

O Mosella cornute, predicande per regiones exteras, neque predicande solum in iis locis, in quibus effers è scaturigine extremâ auratum decus capitis taurini: & quâ parte ducis tranquilla fluentia per agros anfractuosa: aut quâ aperis ostium tuum infra portus Germanos. Si qua laus continget aliquando huic exili Musæ, si quis dignabitur terere tempus in his versibus legendis, volitabis per ora virorum, & celebraberis læto carmine. Fontes, & lacus perennes, & glauci fluvii, & antiqua nemora, quæ sunt decus pagorum, te cognoscent: Druna, & Druen-

NOTÆ.

1. Corniger.] Sic fluviiis omnibus taurinam frontem, & bina cornua tribuunt; idque propter varios rivos, qui, in eos influentes, cornuum figuram cum ipsis quodammodo efficiunt.

2. Celebrande Mosella.] Sive supra legas Domini Mosellæ, sive Domina, & hinc celebrande, sive celebranda, perinde erit. Fluviorum enim masculina quidem sunt nomina, sed interdum terminationi, seu (ut loquitur Despauterius) fini bene significatio cedit.

3. Taurinae frontis honorem.] Cur cornuti fingantur fluvii dixi supra. Cur nonnulli taurino capite, Phurnutus ait idè fieri, quod violentiam, & mugitum quendam eorum cursus habeat. Non omnes passim taurino vultu, sed multi etiam humano repræsentabantur cum cornibus, ut testatur Ælianus historiæ variæ lib. 2. cap. 33, ii. fortasse, quorum cursus non ita rapidus, humanam videretur potius mansuetudinem imitari, quam taurinam violentiam.

4. Germanis sub portubus, &c.] Sub Castellis Ehrenbrechtstein & Coblents.

5. Druna.] Hic fluvius, ut ait Scaliger, ex Alpibus descendens, tribus à Valentia

oppido leucis Rhodanum ingreditur, vulgò, la Droume.

6. Sparsis incerta Druentia ripis.] Livius lib. 31. ubi de Annibale: Ad Druentiam flumen pervenit. Is & ipse Alpinus amnis, longe omnium Gallie fluminum difficillimus transitus est. Nam cum aquæ vim vehat ingentem, non tamen navium patiens est; quia nullis coercitus ripis, pluribus simul, neque iisdem alveis fluens, nova semper vada, novosque gurgites faciens (& ob eadem pediti quoque incerta via est) ad hæc saxa glareosa volvens, nihil stabilis nec tuti ingredienti præbet. Quod sic expressit Silius Italicus lib. 3.

Turbidus hic truncis, saxisque Druentia letum.

Ducloris vastavit iter. Namque Alpibus ortus

Avulsas ornos, & adesti fragmina montis
 Cum sonitu volvens fertur latrantibus undis,

Ac vada translato mutat fallacia cursu:
 Non pediti fidus, patulis non puppibus æquus,

Et tunc imbre recens fuso, correpta sub armis

Corpora multa virum spumanti vertice torquens,

¹ Alpinique colent fluvii, ² duplicemque per urbem
Qui meat, & ³ Dextræ Rhodanus dat nomina ripæ.
Te stagnis ego cæruleis, magnumque sonoris
Amnibus, ⁴ æquoreæ te commendabo Garumnæ.

INTERPRETATIO.

tia dispersa ripis incertis, & amnes Alpini te venerabuntur, & Rhodanus qui fluit per urbem duplicem, & tribuit nomen Dextræ ripæ. Ego predicabo te apud stagna cærulea, & fluvios alie sonantes, denique apud Garumnæ in mare fluentem.

NOTÆ.

Immerfit fundo laceris deformia membris.

Gallicæ Provinciæ fluvius est Ptolemæo Ἀρῆντις, vulgo *la Durance*: Rhodano paulo infra Avenionem miscetur.

1. *Alpinique fluvii.*] Cæteri ex Alpibus orti, ut *Addua*, *Athesis*, *Ligurinus*, &c.

2. *Duplicemque per urbem qui meat.*] Rhodanus qui per medium Arelate transibat olim, eamque urbem, quæ hic designatur, in duas partes dividebat ponte iunctas. De Arelate in claris urbibus noster:

Pande duplex Arelate tuos blanda hospita portus, &c.

A Gothis deinde excisâ parte illâ quæ Occidentem spectabat, sola Orientalis pars quæ Italiam respicit, superfuit. Hæc Regni, Arelatensis ab eâ urbe dicti, caput fuit.

3. *Dextræ dat nomina ripæ.*] Locus est, inquit Scaliger, ubi Rhodanus duo ostia

facit. Idcirco, & incolæ locum, & oppidum ad illud bifidum situm vocant *furcam*. Ab eo ostio Rhodani Massiliam usque totus ille tractus dictus fuit *Dextra Ripa*, quod probat inscriptione Narbonensi; & inde infert per majusculum D. scribendum esse *Dextra Ripa*.

4. *Æquoreæ Garumnæ.*] Hunc fluvium quasi cæterorum quos commemoravit præcipuum, ad extremum servat Burdegalæ patriæ suæ, quæ ad eum sita est, gratificari cupiens. *Æquorei amnes* sunt qui in Oceanum influunt, non in alios fluvios, & æstus ejus reciprocationes in ostiis suis experiuntur, ut hic Garumna, de quo Claudianus in Ruffinum lib. 2.

— Retro perniciosior unda Garumnæ
Oceani pleno quoties impellitur æstu.

Videndus Mela de situ, orbis lib. 3. cap. 2. & Sidonius Apollin. lib. 8. epist. 12. Idem amnes *Cærulei* dicuntur.

AUSONIUS Symmacho S.

335 **L** Atebat inter nugas meas libellus ignobilis: utinamque latuisset;
¹ neque indicio suo, tanquam forex, periret. Hunc ego quum,
² velut gallinaceus Euclyonis, situ chartei pulveris eruissem, excussum

INTERPRETATIO.

Hic libellus delitescibat ignotus inter meas nugas: & utinam semper delituisset, neque intiret suo ipsius indicio, velut mus. Cum ego, tanquam gallus gallinaceus Euclyonis, extrax-

NOTÆ.

1. *Neque indicio suo, &c.*] Apud Terentium Eunuchus act. 5. sc. 7. Parmeno servus:

Egom et meo indicio miser, quasi forex, hodie perii.

Adagium est petitum à foricibus, seu mu-

ribus, qui strepitu, aut stridore vocis vel arrosionis sese produnt, unde etiam noctu & per tenebras ab iis qui attendunt, nonnunquam transfiguntur.

2. *Velut gallinaceus Euclyonis.*] Apud Plautum Aulularia, act. 3. sc. 4. Euclyo:

T t ii j

relegi : atque ut avidus fœnerator , improbum nummum malui occupare , quam condere. Dein cogitans mecum , non illud Catullianum ,

Cui dono lepidum novum libellum :

sed ¹ ἀμυρότερον , & verius :

Cui dono illepidum, rudem libellum :

non diu quæsi. Tu enim occurristi : quem ego , si mihi potestas sit ex omnibus deligendi unum , semper elegerim. Misi itaque ad te frivola ² gerris Siculis vaniora : ut quum agis nihil , hæc legas : & ne nihil agas , defendas. Igitur iste nugator libellus , jam diu secreta quidem , sed vulgi lectione laceratus , perveniet tandem in manus tuas. Quem tu aut ³ ut Æsculapius , redintegrabis ad vitam : aut , ⁴ ut Plato , juvante Vulcano , liberabis infamia , si pervenire non debet ad famam. Fuit autem ineptiolæ hujus ista materia. In expeditione , quod tempus , ut scis , licentiæ militaris est , super mensam meam facta est

INTERPRETATIO.

vissem hunc è pulvere , quo chartæ meæ erant oblitæ , excussi eum , & legi iterum : & tanquam fœnerator avarus , malui collocare fœnori malum hunc nummum , quam eum recondere in arcâ. Deinde reputans apud me , non illum versum Catulli , Cui do libellum facetum , & recentem : sed hunc inelegantiorum simul & veriorum , Cui do libellum inficetum , & inelegantem : non diu apud me quæsi. Nam venisti statim mihi in mentem , tu , quem solum semper elegerim , si mihi facultas detur eligendi ex omnibus. Itaque misi ad te hæc futilia inaniora nugis Siculis : ut ea legas , cum nihil agis : & possis negare te nihil agere. Hic ergo libellus nugarum plenus , jam dudum detritus lectione secreta quidem , sed tamen hominum de plebe eruditorum , perveniet tandem in tuas manus. Quem quidem tu vel revocabis ad vitam , velut Æsculapius : vel , quem admodum Plato , auxilio Vulcani , eximes à malâ famâ , si non est dignus qui bonam consequatur. Hoc autem fuit argumentum hujus inepti poematii. In expeditione quâdam , quo tempore , ut nosti , multa fiunt per licentiam militarem , facta est invitatio in mensâ meâ , non cujusmodi

NOTÆ.

Condigne etiam meus me intus gallus
gallinaceus ,

Qui erat anni peculiaris , perdidit penissimum.

Ubi erat hæc defossa (olla auri plena)
occæpit ibi scalpurre unguis

Circumcirca , &c.

1. Αμυρότερον.] Quidam hîc legunt ἀμυρότερον , quod esset non insanius ; non segnius , ἀμυρότερος insanus , ignavus.

2. Gerris Siculis vaniora] Adagium hoc explicans Erasinus Chiliad. 2. centur. 4. Gerras , inquit , Græci crates vimineas appellant. Ea vox postea vulgò pro nugamentis rebusque frivolis usurpata est , auctore Festo Pompeio , hæc occasione : Athenienses (inquit Festus) cum Syracusas ob-

siderent , & crebro Gerras poscerent , irridentes Siculi Gerras clamitabant , unde factum est ut Gerra pro nugis , & contemptu dicantur. Hinc Congerrones familiares , qui inter se nugas etiam levissimas communicant. Vide plura apud Erasimum eo loco.

3. Ut Æsculapius.] Hippolytum ab equis discerptum , qui postea Virbius dictus est. Ob quod factum , fulmine ictum à Jove Æsculapium ferunt , metuentes ne hominibus immortalitas ejus ope conciliaretur.

4. Ut Plato.] Qui , teste Laërtio in ejus vitâ , cum tragicum certamen esset initurus , ante Dionysiacum theatrum audito Socrate , igni poemata exussit , Vulcanum invocans.

invitatio, ¹ non illa de Rubrii convivio, ut Græco more biberetur; sed illa ² de Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem, & novam lunam, & Murenæ auguratum, ternos ter cyathos attonitus petit vates. Hunc locum de ternario numero illico nostra illa poetica scabies coepit exscalpere: cujus morbi quoniam facile contagium est, utinam ad te quoque prurigo commigret: & ³ fucō tuæ emendationis adjecto, impingas spongiam, quæ imperfectum opus equi male spumantis absolvat. Ac ⁴ ne me nescias gloriosum, coeptos inter prandendum versiculos ante cœnæ tempus absolvi: hoc est dum bibo, & paulo ante quam biberem. Sit ergo ⁵ examen pro materia & tempore. Sed tu quoque hoc ipsum paulo hilarior & dilutior lege; namque injurium est de poëta male sobrio lectorem abstemium judicare. Neque me fallit fore aliquem, qui hunc jocum nostrum acutis naribus, & caperata fronte condemnet: negetque me omnia, quæ ad ternarium & novenarium numeros pertinent, attigisse. Quem ego verum dicere fatebor;

I N T E R P R E T A T I O.

facta erat in convivio Rubrii, ut potaretur ritu Græco; sed cujusmodi est in Odâ Horatii, in quâ poëta correptus furore Bacchico poscit ter tres calices, in gratiam mediæ noctis, novæ lune, & auguratus Murenæ. Statim nostra illa prurigo poetandi incepit effricare hunc locum de numero ternario: cujus morbi, quia is facile communicatur, opto ut pruritus transeat etiam ad te: & ut adhibito pigmento tuæ correctionis, illi des spongiam, quæ perficiat tabellam imperfectam equi spumas agentis non benè expressas. Atque ut non ignores me esse laudis cupidum, peregi ante horam canendi carmina hæc inchoata in prandio; id est, inter potandum, & paulo prius quam potarem. Examen ergo tuum sit conforme materiæ in his tractatæ & tempori in iis faciendis insumpto. At tu etiam lege hoc ipsum carmen letior paulo, & vino madentior. Iniquum enim est lectorem vini expertem judicium ferre de poëta temulento. Neque ignoro futurum aliquem, qui damnet hoc meum ludicrum naso adunco, & fronte contractâ: & dicat me non tractasse universa, quæ spectant ad numerum ternarium, & novenarium. Quem ego concedam loqui

N O T Æ.

1. Non illa de Rubrii convivio, &c.] Ex eâ Verrinâ quæ est de Præturâ urbanâ: Tum Rubrius istius comites invitat eos; omnes Verres certiores facit, quid opus esset. Mature veniunt: discumbitur. Fit sermo inter eos, & invitatio, ut Græco more biberetur, &c.

2. De Flacci Ecloga.] Lib. carm. 3. ode 19. ubi hæc habet:

Da lunæ propere novæ,
Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ. Tribus aut novem
Miscetur cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. Tres prohibet supra,
Rixarum metuens, tangere Gratia
Nudis juncta Sororibus.

3. Fucō tuæ emendationis.] Vetus codex habuit condemnationis, quod probat satis Mariang. Accurs. Pictor enim ille, ad cuius historiam alludit, spongiam equi naribus, non emendandi consilio, sed corrumpendi desperatum spumæ opus, impigerat; casu tamen evenit, ut spongia temerè impacta, spumam illam optimè expresserit. Pictoris illius historiam referunt Val. Max. lib. 8. cap. 11. Plinius lib. 35. & Plutarchus, de Fortuna.

4. Ne me nescias gloriosum.] Capto hîc gloriam ex celeritate confecti inter prandium & cœnam operis.

5. Examen pro materia & tempore.] Hoc est, non severius, quam deceat esse jocosum, & extemporanei operis examen.

juste, negabo. Quippe si bonus est, quæ omisi, non oblita mihi, sed præterita existimet. Dehinc qualiscunque est, cogitet secum, quam multa de his non reperisset, si ipse quæsisset. Sciat etiam me nec omnibus erutis usum, & quibusdam oblatis abusum. Quam multa enim de ternario sciens neglexi! ¹ Tempora, & ² personas, ³ genera, & ⁴ gradus, ⁵ novem naturalia metra cum trimetris, ⁶ totam grammaticam, & ⁷ musicam, ⁸ librosque medicinæ, ⁹ ter maximum Hermen, ¹⁰ & amatorem primum philosophiæ, ¹¹ Varronisque numeros, & quicquid prophanum vulgus ¹² non ignorat. Postremo, quod facile est, quum ipse multa invenerit, comparet se atque me, occupatum cum otioso, pransum cum abstemio, jocum & ludum meum, diligentiam & calumniam suam. Alius enim alio plura invenire potest: nemo omnia. Quod si

I N T E R P R E T A T I O.

verè; sed inficiabor loqui justè. Nam si benignus est, arbitretur ea quæ præteriti non fugisse me, sed à me de industriâ esse omissa. Deinde qualis qualis est, reputet apud se, quam multa ex his ipse non invenisset, si ea quæsisset. Noverit quoque me neque usum esse cunctis quæ excogitavi, & intemperanter usum esse nonnullis quæ ultro occurrerant. Nam quam multa sunt, quæ prudens omisi de ternario numero! tempora, & personas, genera, & gradus comparisonis, novem naturales versuum formas, cum trimetris versibus, totam Grammaticam, & Musicam, & Medicinæ volumina, Hermen ter maximum, & primum studiosum sapientiæ, & libros Varronis de numeris, & quicquid de ternario notum est plebi indoctæ. Denique, quod facillè fieri potest, cum ipse repererit multa, conferat se & me, me scilicet districtum negotiis cum seipso vacuo, me appotum in prandio secum vini experte, lusus & nugas meas, cum iis quæ invenerit deditâ operâ, & animo me criminandi. Nam alius excogitare potest plura alio; at

N O T Æ.

1. Tempora.] Præsens, præteritum, futurum.

2. Personas.] Primam, secundam, tertiam.

3. Genera.] Masculinum, fœmininum, neutrum.

4. Gradus.] Comparisonis, scilicet positivum, comparativum, & superlativum.

5. Novem naturalia metra.] Versuum aut pedum species præcipuas quas tamen alii plures faciunt, alii pauciores. Vid. veteres Grammat. Terentian. Victorin. Diomed. Serv.

6. Totam Grammaticam.] Quæ versatur circa nomina, verba, & particulas indeclinabiles.

7. Musicam.] Quæ tria genera spectat: diatonicum, chromaticum, & enharmonicum.

8. Librosque Medicinæ.] Qui continent

φύσιολογικὴν, παθολογικὴν, & θεραπευτικὴν.

9. Ter maximum Hermen.] Τελομείριστον Ἑρμῆν, quem sic appellatum Suidas auctumat, quod de Trinitate locutus sit, in eâ unam esse deitatem asserens. Alii quod maximus sapiens, & rex, & Sacerdos esset.

10. Et amatorem primum Philosophiæ.] Pythagoram, qui se non σοφὸν sapientem, sed φιλόσοφον sapientiæ amatorem primus dici voluit.

11. Varronisque numeros.] Horum meminerunt Macrobius & A. Gellius. Interciderunt temporum injuriâ.

12. Non ignorat.] Tollenda fortasse negatio. Ea enim quæ mox enumerata sunt vulgò parùm nota. Abest certè τὸ non in MSS. quibusdam, & editione Ugoletti. At nihil muta; commodus sensus est quem expressi.

alicui

alicui & obscurus videbor: apud eum me sic tuebere. Primum¹ ejusmodi epyllia nisi vel obscura sint, nihil futura; deinde numerorum naturam² non esse scirpum, ut sine nodo sint. Postremo si etiam tibi obscurus fuero, cui nihil neque non lectum est, neque non intellectum; tum vero ego beatus, quod affectavi, assequar, me ut requiras, me desideres, de me cogites. Vale.

INTERPRETATIO.

nemo potest excogitare omnia. Quod si videbor etiam alicui obscurus: sic me defendes apud eum. Dices primum talia poemata nullius pretii fore, nisi etiam obscura sint; deinde naturam numerorum non esse iuncum, ut illi careant nodo. Denique si fuero obscurus etiam tibi, qui nihil non legisti, & nihil non capis: tunc vero ego felix consequar quod cupivi, ut me flagites, me cupias, de me cogites. Vale.

NOTÆ.

1. Ejusmodi epyllia.] Εὔλλιον diminutivum ab ἔπος carmen. Sic restituit Scalliger ex membranis, pro edyllia, quod in vulgatis erat.

2. Non esse scirpum.] Arundinem enodem.

Notum adagium, nodum in scirpo querere.

3. Me requiras, me desideres.] Scilicet ut eorum quæ non intellexeris sensum à me discas.

Griphus Ternarii numeri. XI.

336

T Er bibe, vel totiens ternos; sic mystica lex est,
Vel tria potanti, vel ter tria multiplicanti,

INTERPRETATIO.

Pota ter, vel toties tres cyathos; hujusmodi lex est imposita bibenti, ut hauriat tria po-

NOTÆ.

1. Griphus.] Γεῖφ & Γεῖπ Griphus seu Gripus, propriè Rete piscatorium est, δίκτυον; ut exponit Suidas. Est etiam, ut ait ille, δύσκολός καὶ συμπεπλεγμένος λόγος: ὁ ἔχων πάθος ἐν ἐαυτῷ μὴ φαιρόμενον. Difficilis & implicatus sermo habens in se sensum non apparentem. Hoc posteriori significatu, qui metaphoricus est, hic accipitur. Hujusmodi enigmata seu sermones obscuros Latini, teste Gellio lib. 12. cap. 6. scirpos olim appellarunt. Super mensā ut plurimum inter potandum proponi solita erant ejusmodi ænigmata, pœnā in eum qui non solveret propositā

grandioris poculi exsiccandi.

2. Ter bibe vel, &c.] Horat. ode 19. lib. 3. jam citatā:

— Tribus, aut novem

Miscetur cyathis pocula commodis.

Mystica lex de quā loquitur, Græcula lex est, ἢ τεῖλα πῆνε ἢ μὴ τεῖλα ποε, vel tria bibe, vel non quatuor; scilicet, si tria pocula superes, ad novem usque pergendum. Ad hanc legem respicit Petron. cum ait: Excusare caput moram: quod amica se non dimisisset, tribus nisi potionibus è lege siccat.

¹ Imparibus novies ternis contexere ² coebum.

Juris idem tribus est, quod ter tribus, ³ omnia in istis.

⁴ Forma hominis coepti, ⁵ plenique exactio partus,

⁶ Quique novem novies fati tenet ultima finis.

Tres ⁷ Ope progeniti fratres, ⁸ tres ordine partæ

Vesta, Ceres, & Juno, ⁹ secus muliebre, sorores.

¹⁰ Inde trifulca Jovis sunt fulmina. Cerberus inde;

INTERPRETATIO.

cula, vel multiplicet tria ter, ut conficiat cubum ex impari ternario numero multiplicato novies. Tria tantumdem possunt quantum ter tria. Cuncta in istis comprehenduntur. Figura hominis inchoati, & expulsio fœtus maturi, & spatium novies novem annorum quod terminat vitam humanam. Tres sunt fratres generati ex Rheâ, tres eorum sorores muliebris sexus consequenter genitæ sunt, scilicet Vesta, Ceres, & Juno. Ex eodem numero sunt trifida ful-

NOTÆ.

1. *Imparibus novies ternis, &c.*] Revera ex novem in tria ductis fit secundus cubicus numerus 27. cum primus sit 8. est quippe apud Arithmeticos numerus quadratus qui ex aliquo numero in seipsum ducto oritur, ut 4. ex 2. per 2. multiplicatis. 9. ex 3. in 3. ductis, &c. Cubicus autem numerus est qui ex numero quadrato, & radice ejus invicem multiplicatis exsurgit, ut 8. ex 4. in 2. & 27. ex 9. in 3. ductis. Miror autem unde Scaligero videri potuerit Ausonius existimasse numerum 9. esse cubum. Neque enim quidquam in toto hoc poematio occurrit quo hoc invictè probare possit.

2. *Coebum.*] Antiquè pro *Cubum*, sic *marus* pro *murus* unde *pomærium*. Sic à *pænâ* factum est *punio*, sic *Mysia* *Mæsia* est appellata. Sic à *Pænis*, *Punicus*, &c. Est autem cubus corpus solidum sex quadratis superficiebus æqualibus comprehensum, cujus appellatio ad numerum quoque hujusmodi translata est, qui, ut jam dixi, duplici multiplicatione alicujus aliùs producitur.

3. *Omnia in istis, &c.*] Reponit Scaliger: *omnis in istis forma hominis capit.* Sed nihil necesse est lectionem hanc sollicitare, planus est sensus quem exposui in interpretatione.

4. *Forma hominis coepti.*] Quia quam septimo die juxta Hippocratem in lib. *περ' αἰώνος*, forma hominis in fœtu jam appareat; tamen plenior fœtus con-

formatio, juxta eundem lib. de naturâ fœtus, masculi quidem trigesimo die, hoc est terdeno fit, fœminini vero quadragesimo secundo, hoc est ter quarto-decimo.

5. *Plenique exactio partus.*] Nono scilicet, hoc est, ter terno mense exacto.

6. *Quique novem, &c.*] Ex Platonica ætatis graduum definitione annum octogesimum primum, qui ex ter tribus, sive novem per novem ductis oritur, vitæ humanæ terminum ponit. Sed verius Isidorus: *Sexta ætas est senectus, quæ nullo annorum tempore finitur.* Vide plura apud Censor. de die natali cap. 14. quod est de annis climactericis.

7. *Ope.*] Et Saturno. Jupiter scilicet, Neptunus, & Pluto, cum sororibus quas mox enumerat. Idem scribit Diodorus Bibliothecæ lib. 5. ubi Cretica explicat.

8. *Tres ordine partæ, &c.*] Ovidius in fastis.

Ex Ope Junonem memorant, Cereremque creatam

Semine Saturni, tertia Vesta fuit.

9. *Secus muliebre.*] Sexus muliebris. Sic virile secus apud Sallustium.

10. *Inde trifulca Jovi, &c.*] Servius ad hunc Virg. versum eclog. 8.

— Numero Deus impare gaudet, aut quemcunque superiorum (inquit) juxta Pythagoreos, qui ternarium numerum perfectum summo Deo assignant, à quo initium, & medium, & finis est; aut revera Hecaten di-

Inde tridens : ¹ triplexque Helenes cum fratribus ovum. 10

² Ter nova Nestoreos implevit purpura fusos.

³ Et totiens terno cornix vivacior ævo.

Quam novies terni glomerantem sæcula tractus

Vincunt ⁴ æripedes ter terno Nestore Cervi,

Tres quorum ætates superat ⁵ Phœbeius oscen, 15

Quem novies senior ⁶ Gangeticus anteit ales,

Ales ⁷ Cinnamēo radiatus tempora nido.

INTERPRETATIO.

mina Jovis, ex eodem Cerberus triceps, ex eodem tridens, furca Neptuni : & tergeminum ovum Helena & fratrum ejus. Nova lana purpurea implevit ter fusos vitæ Nestoris, & Cornix superat vivendo toties tria sæcula. Quam cervi æripedes superarent tribus terni Nestoris ætatibus, etiam si viveret per circuli novies trium sæculorum, quorum Cervorum tres ætates avis Phæbi prætergreditur, quam avem vetus avis Indica novies superat; avis, inquam, illa quæ reparat ætatem suam in nido & cinnamēo struclō. Hecate triformis est, tres sunt vultus

NOTÆ.

cit; cuius triplex potestas esse perhibetur. Unde est: tria virginis ora Dianæ. Quamvis omnium prope Deorum potestas triplici signo ostendatur: ut Jovis trifidum fulmen, Neptuni tridens, Plutonis canis triceps. Apollo idem Sol, idem Liber. Vel quod omnia ternario numero continentur: ut Parca, Furia; Hercules etiam trinoctio conceptus; Musæ ternæ.

1. Triplexque Helenes cum fratribus ovum.] Epig. 56. quod de iisdem est.

Istos, tergemino nasci quos cernis ab ovo. Sunt tamen qui dicant duo ova fuisse, ex quorum uno Castor & Helena, ex altero Pollux & Clytæmnestra nati sint.

2. Ter nova Nestoreos, &c.] Hic tres hominum ætates vixisse perhibetur. Sed in iis finiendis variant interpretes. Alii tres ætates intelligant tria sæcula, alii ter nonaginta annos, alii tantum ter triginta, ætatem intelligentes hominis adulti, non extincti. Ex his quæ sequuntur, tria sæcula intellexisse Ausonium manifestum est.

3. Et toties terno, &c.] Hæc & quæ sequuntur ex fabulosa Hesiōdi ætatum supputatione sunt, de quâ Plinius nat. hist. lib. 7. cap. 48. Hesiodus, qui primus aliqua de hoc prodidit, fabulose (ut reor) multa de hominum ævo referens, cornici novem nostras attribuit ætates, quadruplum ejus cervi, id triplicatum corvis. Et reliqua fabulosius in Phœnice ac Nymphis. Ex hac sup-

putatione Nestor vixerit annos CCC. circiter, seu sæcula III. Cornix vivat sæcula IX. Cervus XXXVI. Corvus sæcula CVIII. Phœnix, juxta nostrum auctorem, sæcula IXCLXXII. quæ omnia quam fabulosa sint nemo non videt. Eadem repetita infra ex Hesiodo videbis in Edyllio de ætatibus animalium.

4. Æripedes Cervi.] Χαλκρόποδες ἑλαφοὶ hoc est ἰχυρόποδες juxta Hesychium, quibus validi & celeres sunt pedes. Non autem quibus revera æne. Sunt qui æripedes pro æripedes legant & interpretentur æreis seu ventosis pedibus, hoc est, celerrimis: quod coincidit cum eo quod habet noster in de ætatibus animalium alipedem.

5. Phæbeius oscen.] Corvus quem ex albo fecit Apollo nigrum. Vide Ovid. lib. 2. Metam.

6. Gangeticus ales.] Phœnix circa Gangem Indiæ fluvium versans. Ultra Indiam ipsam in locis inaccessis habitare eum fingit Claudian. epig. 1. de Phœnice.

7. Cinnamēo radiatus tempora nido.] Phrasis sensu carens, nisi sic intelligas: ales radiatus tempora auri fulgore circa colla micante, (ut ait Plinius) in nido suo Cinnamēo. Neque enim radiatus nido dici potest. Mendum subesse putat Scaliger, & pro nido reponit nimbo, quod interpretatur: Sparsione quadam rubri fulgoris, quo collum Phœnicis, & caput velut aspersum est.

² Tergemina est Hecate, tria virginis ora Dianæ:
Tres Charites. ³ Tria Fata. ⁴ Triplex vox. ⁵ Trina elementa.
Tres in Trinacria ⁶ Siredones; ⁷ omnia terna: 20

I N T E R P R E T A T I O.

Virginis Diane. Tres Gratia sunt. Tres Parcae. Vox triplex. Tria Elementa. Tres Sirenes in Sicilia, quæ habent omnia triplicia, sunt enim tres aves, tres semideæ, tres semivirgines: iust-

N O T Æ.

Cuperus lib. 2. Observ. cap. 16. eodem modo reponit, sed nimbum intelligit lucem illam divinam, quâ Deorum capita solent cingi, quamque cum reliquis honoribus adulatores Imperatoribus suis tribuerunt. Tollius suspicabatur legendum esse Cyaneo, hoc est, cæruleo nimbo, indutus Eustathii Antiocheni verbis in Hexæmero, ubi de Phænice loquens ait auro, & purpurâ ipsius alas distinctas esse, caput autem ejus circulo seu coronâ Cyanæâ nativâ cingi. Ego, si conjecturam quoque nostram afferre licet, existimaverim mendum, si quod sit, esse in voce radiatus pro quâ legerim libens redivivus, vel reparatus vel reparans sua tempora, &c. Hoc est in nido è cinnamidis aggestis composito & radiis solaribus incenso, ad novam vitam renascens. Alcimus Avitus:

*Hic quæ donari mentitur fama Sabæis
Cinnama nascuntur, vivax quæ colligit
ales,*

*Natali cum fine perit, nidoque perusto,
Succedens sibi quæ sita de morte resurgit.*

Claudian. de Phœnice:

*Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens pretiosa fronde Sa-
bæum,*

*Componit bustumque sibi, partumque fu-
turum.*

Hunc postremum sensum exposui in interpretatione.

². Tergemina est Hecate, &c.] lib. 4. Æneid.

*Tergeminamque Hecaten, tria Virginis
ora Diane.*

Vide de hoc Cælium Rhodiginum, & Servium ad superiorem versum Æneidos.

³. Tria Fata, &c.] Sic etiam Parcas appellat Apuleius lib. de mundo, in fine.

Sed tria Fata sunt, inquit; numerus cum ratione temporis faciens, si potestatem earum ad ejusdem similitudinem temporis referas. Nam, quod in fuso perfectum est, præteriti temporis habet speciem: & quod torquetur in digitis, momenti præsentis indicat spatia: & quod nondum ex colo tractum est, subactumque cura digitorum, id futuri & consequentis sæculi posteriora videtur ostendere. Nomina Parcarum fuerunt Atropos, Lachesis, & Clotho.

⁴. Triplex vox.] Acuta, gravis, & media.

⁵. Trina elementa.] Ex eorum Philosophorum placitis, qui ignem negabant esse quartum Elementum, & tria tantum admittebant, Terram, Aquam, & Aërem. Nostrâ ætate Cartesius tria tantum admisit elementa, sed alia à vulgatis.

⁶. Siredones.] Sic Scaliger ex veteri codice. Vinetus Sirenes, Vossius Sirenides, & intelligit scopulos, sive petras quas inhabitaverunt Sirenes auctore Servio. Assentior Scaligero veteris libri lectionem retinenti. Quid prohibet, Σειρηδες dici pro Σειρηνας sive illud simpliciter formetur, ut à κλέω κληδών, ab αἶνθος αἰθηδών &c. Sive, ut vult Scaliger, dicantur Σειρηδες quasi σειραδνες.

⁷. Omnia terna.] Nequaquam in sententiam vado Scaligeri legentis hic: omnia trina, & intelligentis triplex ominandi genus ex sternutatione, supercilii palpitatione, seu salivatione, & aurium tinnitu. Docta quidem sunt quæ hic affert, sed nequaquam apposita huic loco. Manifestum est enim nihil aliud velle hic Ausonium, quam in Sirenibus omnia trina observari, quod sint tres volucres, tres semideæ, tres semipuellæ, &c. Quorsum hic omnia importune interfereret?

- ¹ Tres volucres, ² tres semideæ, ³ tres semipuellæ:
⁴ Ter tribus ad palmam iussæ certare Camœnis,
⁵ Ore, manu, flatu: buxo, fide, voce canentes.
⁶ Tres Sophiæ partes: ⁷ tria Punica bella. Trimestres
Annorum cælique vices: noctisque per umbram 25
⁸ Tergemini vigiles. ⁹ Ter clara instantis Eoi

INTERPRETATIO.

se sunt contendere pro victoriâ cum ter tribus Musis, cantantes ore, manu, spiritu: tibiâ buxæ, chordâ, & voce. Tres sunt partes Philosophiæ. Tria bella Carthaginensia. Tempestates anni, & mutationes cœli sunt singulæ trium mensium: & tres vigiles excubant in singu-

NOTÆ.

1. *Tres volucres.*] His Hyginus partem inferiorem gallinaceam, & alas tribuit.

2. *Tres semideæ.*] Acheloi scilicet fluvii, & Calliopes Nymphæ filiæ his nominibus, Parthenope, Ligea, & Leucosia.

3. *Tres semipuelle.*] Scilicet mulieres formosæ superne, turpiter atrum in piscem desinentes, quæ erat earum vulgatio forma in picturis.

4. *Ter tribus, &c.*] Pausanias in Bœoticis, & Stephanus de Urbibus in verbo *ἄλγεα* memorant Sirenas à Junone impulsas, inter oppidum Cretæ *Ἀλγεα* & mare, in loco, cui *Μαριον* postea nomen fuit, cum Musis de cantu contendisse, Musasque, cum vicissent, evellisse victis Sirenibus alas, & ex eis sibi coronas fecisse, & ab illâ pennarum amissione, quam Sirenes passæ sunt, oppido factum nomen *Ἀλγεα*. Ipsæ vero Sirenes doloris impatientiâ in mare sese præcipites dederunt, & ex illo maris factæ sunt incolæ.

5. *Ore, manu, &c.*] Singula sic compone: ore, voce; manu, fide; flatu, buxo; hoc est, tibiâ buxæ.

6. *Tres Sophiæ partes.*] Naturalis, moralis, & rationalis seu logica, ex Laërtio in præfatione, Seneca in principio lib. 14. Epistolarum, Plutarcho Probl. Sympol. lib.

9. Apuleio in de Dogmate Platonis, &c.

7. *Tria Punica bella.*] Primum, secundum tertium, apud Livium & alios rerum Roman. scriptores.

8. *Tergemini vigiles.*] Per singulas noctis vigiliis; ut unusquisque excubet per horam. Tres enim erant in unaquaque vigiliâ horæ.

9. *Ter clara instantis Eoi.*] Parrhasius,

& post eum Silvius Ambianus, & Vincetus de Gallo Gallinaceo intelligunt, ex Luciano fabulam narrante in *somnio seu Gallo*: ad quam fabulam respexisse hîc Ausonium nequaquam dubito. Quidquid in contrarium afferat Scaliger, (qui depresso pro deprenso legit, & de diluculi significatione à buccinatore factâ interpretatur) aut Mariang. Accurs. qui Corvum mavult quam Gallum, eo quod, ut ipse ait, Corvus ter salutet Auroram, (quod probat loco Sidonii ad Domitium,) nec legerit à quoquam traditum Gallos ter matutino cantu Solem adventantem salutare. Non legerat scilicet illud Theocriti Idyll. 24.

Ὀρνίθες τριῶν ἄρσι τὸν ἑξατον ὄρον ἄειδον.

Galli tertium jam ultimum diluculum canebant.

Sed operæ pretium est fabulam ex Luciano referre: Adolescentulus quidam fuit *Ἀλεξίπυον*, id est *Gallus* nomine, Marti adamatus, quem is, cum Venerem adiret, quoniam Solem potissimum metuebat, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, excubias agere ad ostium jubebat, ut ejus indicio certior fieret quando emergeret Sol. Cum autem aliquando somno oppressus egregius ille excubitor stationem deseruisset, Sol secure dormientes deprehendit Martem & Venerem, ac Vulcano indicavit, qui reti ferreo circumdatos, cæteris Diis exhibuit deridendos. Quâ ex contumeliâ dolens Mars, somniculosum suum satellitem in avem cognominem mutavit iisdem armis, ut in capite pro galeâ cristam obtineret. Quâ de causâ Galli, quo se Marti purgent, cum

Signa canit serus deprenso Marte satelles.

¹ Et qui conceptus triplicatæ vespere noctis;

Jussa ² quater ternis adfixit ³ opima tropæis.

⁴ Et Lyrici vates numero sunt ⁵ Mnemosynarum.

⁶ Tres solas quondam tenuit quas dextera Phœbi:

⁷ Sed Citheron totiens ternas ex ære sacrauit

⁸ Religionem patrum, qui sex sprevisse timebant.

30

I N T E R P R E T A T I O.

lis vigiliis noctis; excubitor cujus tarditate deprehensus est Mars in adulterio, ter manifestè significat cantu advenire diluculum. Et ille qui conceptus est per umbras noctis triplicate, appendit quater tribus trophæis spolia opima quæ jussus erat petere. Et poetæ Lyrici sunt totidem, quot Musæ, quas Phœbi manus olim habuit tantum tres, sed Citheron dedicavit toties tres æneas, ob Religionem patrum, qui verebantur sex ex illis rejicere. Ludi Tarentini exhibentur per ter

N O T Æ.

jam nihil opus est, simul atque solem exorientem senserunt, multò ante vociferantur, atque illius exortum prænuntiant. Hæc legere est apud Lucianum. Quæ quàm apposita sint ad hunc Ausonii locum, nemo erit, qui non videat.

1. Et qui conceptus, &c.] Intelligit Herculem. Vide Plauti Amphitruonem.

2. Quater ternis.] Labores Herculis duodecim intellige.

3. Opima.] Supple spolia. Quæ, quid sint, notum ex rerum Roman. scriptoribus, ea nempe quæ dux Populi Rom. hostium duci manu suâ detrahit.

4. Et Lyrici vates, &c.] Vide notas nostras ad epigramma 32.

5. Mnemosynarum.] Ita vulgò legitur: Heinſius verò reponit Mnemonidarum. Mnemosyne quæ memoria est, mater fuit Musarum. Phædrus:

Ego quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo tonanti sancta Mnemosyne Jovi
Fecunda novies artium peperit chorum,
&c.

6. Tres solas quondam tenuit quas dextera Phœbi.] Hunc conjici potest simulacra Apollinis ita fieri solita, ut dextrâ manu Musarum imagunculas sustinerent, ut in multis signis victoriolarum simulacra manu dextrâ sustineri videmus.

7. Sed Citheron toties ternas, &c.] Græcè tamen Κίθαριν non Κίθερον scribitur mons ille Bœotix. Sed ὀρθογέφυρας illius parum studiosus Ausonius, similiter Cly-

temnestra scripsit pro Clytemnestra à Græco Κλυταίμνησσε in Heroibus:

Vindicem adulterii cum Clytemnestra necet.

Ter primum Musas Aloïdæ constituerunt. Pierus Macedon longo post tempore ternas constituit. Quod Ausonius hîc innuit in Cithærone factum. Pausanias in Bœoticis, ubi rem disertè explicat, ait id contigisse Thespiis: huic sententiarum diversitati occasionem dederit locorum vicinitas.

8. Religionem patrum qui sex sprevisse timebant.] Sic omnino legendum. Hæc ex Varrone sumpsit Ausonius. Ex illius certè libris qui perierunt hæc repetiit D. Augustinus lib. 2. de Doctrinâ Christianâ, locum hunc optimè explanantia: Non audiendi sunt, inquit, errores gentilium superstitionum, qui novem Musas Jovis, & Memoria filias esse finxerunt. Refellit Varro, quo nescio utrum apud eos quisquam talium rerum doctior, vel curiosior esse possit. Dicit enim civitatem nescio quam (nec enim recolo nomen) (repetendum ex Pausania) locasse apud tres artifices terna simulacra Musarum, quæ in templo Apollinis dono poneret: ut quisque artificum pulchriora formasset, ab illo potissimum emeret. Itaque contigisse, ut opera sua illi artifices æque pulchra explicarent: & placuisse civitati omnes novem: atque omnes emptas esse, ut in Apollinis templo dedicarentur. Quibus postea dicit Hesiodum Poëtam imposuisse vocabula. Non ergo Jupiter novem Musas genuit, sed fabri

- ¹ Trina Terentino celebrata trinoctia ludo:
 Qualia bis genito Thebis ² Trieterica Baccho. 35
 Tres primas ³ Thracum pugnas tribus ordine fellis,
⁴ Juniadae patrio inferias misere sepulcro.
⁵ Illa etiam thalamos per trina ænigmata quærens,
 Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes omnia solus,
 Terruit ⁶ Aoniam volucris, leo, virgo, triformis 40

INTERPRETATIO.

tres noctes: quemadmodum triennalia sacra exhibentur apud Thebas Libero bis nato. Filii Junii, inferiis ad patris sepulchrum mittendis exhibuerunt, tria prima praelia Gladiatorum Thracum, tribus certaminibus consequenter repetitis. Illa quoque Sphinx, quæ nuptias proponebat ei, qui solveret ænigma triplex, nempe quis esset bipes, & quadrupes, & tripes, hæc omnia unus, territavit Bæotiam, cum esset triformis, avis scilicet, leo, puella; avis alis, bel-

NOTÆ.

tres ter ternas fecerunt. Tres autem propterea civitas illa locaverat, non quia in somnis ea viderat, aut tot se cujusquam illorum oculis demonstraverant, sed quia facile erat animadvertere omnem sonum, qui materies cantilenarum est, triformem esse natura. Aut enim editur voce, sicut est eorum, qui faucibus sine instrumento canunt: aut flatu, sicut tubarum, & tibia-rum: aut pulsu, sicut citharis, & tympanis, & quibusdam aliis, quæ percutiendo sonora sunt. Hactenus D. Augustinus. Ex novem igitur æque elegantibus Musarum simulacris religioni duxerunt tres tantum dedicare, rejectis & spretis aliis sex. Atque hinc est quod novem consecrarunt. Hujus Varro-nis loci meminit etiam Servius ad illud Virg. Ecl. 4. Nymphæ noster amor Libethri-des: ubi: sane sciendum, inquit, quod Varro tres tantum Musas esse commemorat: unam quæ ex aqua nascitur motu: alteram, quam aeris ictu efficit sonus: tertiam, quæ in aërea tantum voce consistit.

1. Trina Terentino, &c.] Ludos sæcula-res intelligit, qui per tres noctes celebra-ri primum coepti sunt in Ditis & Proserpi-næ honorem à Valeso, seu Valesio quo-dam Sabino; (unde Valeriæ familiæ no-men) Deorum monitu apud Tarentum seu Terentum, (locum prope campum Mar-tium situm,) liberorum suorum valetudi-nis restituendæ causâ; celebratis, ad de-fossam illic à Romanis bello adversus Al-banos aram, sacris Diti & Proserpinæ, ut fufius narrat ex Zozimo & aliis Politianus Miscellan. cap. 58. quem vide & Rosin,

Antiquit. Rom. lib. 5. cap. 21.

2. Trieterica.] Sacra triennalia in Liberi patris honorem tertio quoque anno fieri solita etiam noctu, unde Nyctelia ἀπὸ τῆς νυκτὸς dicta sunt, & ipse liber Νυκτέλιος.

3. Thracum.] Gladiatorum. Sic lege non Pheacum. Superflua sunt & extra rem, quæ de Phæacibus hic Scaliger. Thraces pro Gladiatoribus passim usurpari, quod gla-diatorum ferax Thracia esset, quis nes-cit?

4. Juniadae patrio, &c.] Filii Junii Bru-ti, non primi illius cum Publicola Con-sulis, sed alterius Bruti ad annum ab urbe condita 490. de quibus sic Valer. Max. lib. 2. ubi de institutis antiquis: Gladiatorum munus primum Romæ datum est in foro Boario, Appio Claudio, Q. Fulvio Coss. Dederunt Mar-cus, & Decimus filii Bruti funebri memoria pa-tris cineres honorando.

5. Illa etiam thalamos, &c. quærens.] Non sibi, sed Jocastæ, quæ interpreti ænig-matis illius, Bæotiam à Sphinge libera-turo, seipsam cum sceptro Thebarum uxorem promiserat. Ænigma porro illud de homine expositum ab Oedipode, qui dein-de Jocastam matrem insciens uxorem du-xit. Cætera Jocastæ domus infortunia notiora sunt, quàm ut hic à me referan-tur.

6. Aoniam.] Ea proprie pars Montana fuit Bæotiæ, à quâ tamen tota Bæotia Aonia dicta est, ut & Musæ Aonides, à fonte Aone ejusdem regionis Musis con-secrato, teste Stephano.

Sphinx, volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

¹ Trina in Tarpejo fulgent consortia templo.

Humana efficiunt habitacula ² tergenus artes,

Parietibus quæ saxa locat, quæ culmine tigna,

Et quæ supremo comit tectoria cultu. 45

Hinc Bromii ³ quadrantæ, & hinc ⁴ Sicana medimna.

Hoc tribus, hoc geminis tribus explicat usus agendi.

In Physicis tria prima, ⁵ Deus, mundus, data forma.

Tergenus omnigenum, genitor, genitrix, generatum.

Per trinas species ⁶ trigonorum regula currit, 50

⁷ Æquilatus, vel ⁸ crure pari, vel ⁹ in omnibus impar.

¹⁰ Tres coit in partes numerus perfectus: ¹¹ ut idem

INTERPRETATIO.

ma pedibus, virgo vultu. Cætus trium numinum micat in templo Capitolino. Artes triplicis generis elaborant domos hominum, ea scilicet quæ struit parietes è lapidibus, ea quæ ponit tegilla in fastigio, & ea quæ inducit parietibus ultimum ornatum tectorii. Ab eodem numero oritur quadrantæ vini, & ab eodem oriuntur medimni Siculi. Illud in usu hominum continet tres medios, hi verò continent bis tres. In rebus naturalibus tria principia occurrunt, Deus, mundus, & forma ipsi impressa. In omni generatione tria sunt, genitor, genitrix, & genitum. Regula triangularum pergit per tres eorum species: est enim triangulum vel æquilaterum, vel æquicrurium, vel inæquale in omnibus lateribus. Numerus perfectus coalescit in tres

NOTÆ.

1. *Trina in Tarpejo, &c.*] Tria numina cellas habebant in Capitolio, Jupiter, Juno, & Minerva, in quorum tutelâ urbs erat.

2. *Tergenus artes.*] Cæmentaria, quæ lapides cædit & aptat in parietibus; Materiaria, seu lignaria, quæ materiam seu lignum tabulatis, & tectis deasciat; & Tectoria seu Trulliflatoria, quæ parietes tectorio seu albario opere inducit.

3. *Quadrantal.*] Volusius Mæcianus Ictus: *Quadrantal*, quod nunc plerique Amphoram vocant, habet urnas duas, modios tres, semodios sex, congios octo.

4. *Sicana medimna.*] Numero multitudinis. Dicitur enim *medimnus*, & *medimnum*. Mensura est sex modiorum capax. Sicani tamen medimnum quinque tantum cepisse modios probat Budæus lib. 5. de Asse, cum Atticus & Romanus sex caperent.

5. *Deus, mundus, data forma.*] Mundum hîc materiam mundi intellige. Principia enim illa, ut patet ex Plutarcho lib. 1. de placitis Philosophorum, erant Θεός, ὕλη, ἰδέα, Deus, materia, forma.

6. *Trigonorum.*] Secundam Hujus vocis corripit licenter, quæ naturâ longa est, à Græco τρίγωνον. Manil. Astron. lib. 2.

Et quæcumque tamen dicuntur signa trigona.

7. *Æquilatus, &c.*] ἰσόπλευρον æquilaterum triangulum, cujus latera omnia æqualia sunt.

8. *Crure pari.*] ἰσοσκελές cujus duo paria inter se latera.

9. *In omnibus impar.*] Σημεληνόν ex tribus imparibus lateribus constans.

10. *Tres coit in partes, &c.*] Numerum perfectum, (ut optimè observat Tollius, contra Scaligeri sententiam) hîc non alium intelligit Ausonius quàm ternarium. Nec solus id existimavit Auson. Sic enim Mart. Capella: Trias vero princeps imparium numerus, perfectusque censendus. Nam prior initium, medium, finemque sortitur: & centrum medietatis ad initium, finemque interstiorum æqualitate componit. Eadem habet Plutarchus in Problem. Convival. Tres partes in quas coit sunt tres unitates ex quibus constat.

11. *Ut idem congrege ter trino, &c.*] Hæc Congrege

¹ Congrege ter trino ² per ter tria dissolvatur.
³ Tres primus, par, impar habet, mediumque: ⁴ sed ipse
 Ut tres, sic quinque & septem quoque dividit unus. 55
 Et ⁵ numero in toto ⁶ positus sub acumine centri,
⁷ Distinguit solidos cæbo pergente trientes,
⁸ Æquipares dirimens partes ex impare terno,
 Et paribus triplex medium: ⁹ quum quattuor ¹⁰ & sex

INTERPRETATIO.

partes: ita ut idem multiplicatus ter, dividatur in ter tria. Numerus ternarius primus habet par, impar, & medium: at ipsa unitas quæ est in medio, dividit etiam quinarium, & septenarium, & collocata in toto numero ter trium in puncto centri, dividit solidos quaternarios cubo crescente, dividens duas partes æquales ex ternario impare numero, & posita in medio trium numerorum parium, cum distinguitur eadem unitas quasi umbilicus, in quaternario,

NOTÆ.

omnia quæ sequuntur de ternario, quæ Vineto Cimmeriæ tenebræ visa sunt, non triangulo punctorum Scaligeri, sed hoc quadrati novenarii schemate, mirum quam facile ponantur ob oculos.

a	b	c	Sit d, ☉, e, ternarius
•	•	•	cui duo alii ternarii a,
			b, c, : f, g, h, sic addan-
d	☉	e	tur hinc indè, ut qua-
			dratam aream designent.
•	•	•	Esto ☉ quadrati cen-
f	g	h	trum, primò positi ter-
			narii media unitas. His
			positis ad singula veniamus.

1. Ut idem congrege ter trino.] Ternarius d, ☉, e, cum ternariis a, b, c, & f, g, h.

2. Per ter tria dissolvatur.] Vel in eisdem ternarios, vel in ternarios a, d, f: b, ☉, g: c, e, h. Aut etiam in diagonium ternarium a, ☉, h, & angulares ternarios b, c, e: & d, f, g: aut rursus in alterum diagonium c, ☉, f, & angulares b, a, d, & g, h, e.

3. Tres primus, par, impar habet, mediumque.] Par binarium d, e: impar ipsum ternarium d, ☉, e: medium unitatem ☉.

4. Sed ipse ut tres, sic quinque, & septem quoque dividit unus.] Ipse unus ipsa unitas ☉ dividit media est, & æquales hinc inde partes relinquit in numeris sequentibus tres: puta ternarium primò positum d, ☉, e: Sic quinque quinarium b, d, g, e, ☉, vel a, f, g, c, ☉, vel a, d, h, e, ☉, vel alium

quem similem. Et septem quoque puta septenarium a, d, b, ☉, g, h, e, vel a, d, f, ☉, c, e, h: aut similem alium.

5. Numero in toto.] In toto novenario quem mox in proprium cubum appellat, cæbo pergente, cum sit tantum quadrata superficies numeri cubici 27.

6. Positus sub acumine centri.] Unus scilicet, seu unitas ☉ in puncto centri totius quadrati posita.

7. Distinguit solidos, &c. trientes.] Intellectus loci hujus duplex esse potest. Primo per trientes intelligere possumus quaternarios geminos, puta a, d, f, g: & b, c, e, h: inter quos media est unitas centri ☉, & eos quodammodo dividit. Quaternarius porro dicitur triens respectu assis duodecim unciarum, ad cujus normam cætera pleraque solebant dividere, ut hæreditates in libris ICtorum, aliaque multa. Posset & secundo modo sic intelligi, ut trientes essent ternarii ipsi, quorum unusquisque tertia pars est novenarii, de quo hinc agitur puta ternarii a, ☉, h: c, ☉, f: d, ☉, e: b, ☉, g, quos omnes unitas ☉, in centro quadrati posita medios dividit.

8. Æquipares dirimens partes ex impare terno.] Puta duas unitates d, & e, ex impare terno d, ☉, e.

9. Cum quattuor.] Puta a, f, h, c, vel b, d, g, e.

10. Et sex.] Puta a, b, c, f, g, h: vel a, b, d, g, h, e.

- ¹ Bisque quaternorum ² secernitur omphalos idem. 60
 Jus triplex, ³ tabulae quod ter sanxere quaternae,
 Sacrum, privatum, ⁴ & populi commune quod usquam est.
⁵ Interdictorum trinum genus: unde repulsus
 Vi fuero, aut Utrobi fuerit, quorumve bonorum.
⁶ Triplex libertas, ⁷ capitisque minutio triplex. 65
⁸ Trinum dicendi genus est, sublime, modestum,
 Et tenui filo. ⁹ Triplex quoque forma medendi,

I N T E R P R E T A T I O.

¶ *senario, & octonario. Jus quod tabulae ter quatuor constituerunt, triplex est, sacrum scilicet, privatum, & quod commune est semper toti populo. Triplex genus est interdictorum, scilicet interdictum, unde vi expulsus fuero, interdictum utrobi fuerit, & interdictum quorum bonorum. Libertas est triplicis generis, & minutio capitis triplex est. Triplex est character orationis, sublimis, medius, & humilis. Triplex etiam est genus medicinae, illud cui ratio, aut*

N O T A E.

1. *Bisque quaternorum.*] Octo a, b, c, d, f, g, h, e.

2. *Secernitur omphalos idem.*] Eadem unitas ⊙, in centro eorum omnium distincta videtur quasi ὀμφαλος, umbilicus, in medio corpore hominis.

3. *Tabulae ter quaternae.*] Duodecim illae tabulae, ex quibus jus omne Civile Romanorum fluxit, à Decemviris perscriptae. De quibus vide Livium lib. 3.

4. *Et populi commune.*] Publicum, quod ad statum Rei Romanae spectat, sub quo sacrum etiam complectitur Ulpianus, de Juris divisione. Vide Instit. Justiniani Tit. 1.

5. *Interdictorum trinum genus.*] Interdicta, judicia sunt de possessione, quasi interim dicta seu pronuntiata, dum de proprietate penitus cognoscatur. Quoniam autem de possessione agi tripliciter potest: nempe de possessione quam amiseris recuperandam; de possessione quam habeas retinendam; & de possessione quam nondum apprehenderis adipiscendam: inde est quod triplex interdictorum genus à Prætoris prodictum est, quibus, à primis uniuscujusque, in Prætoris edicto, verbis, nomina indita sunt. Et recuperandam quidem possessionis interdictum, unde vi. Retinendam, uti possidetis, & utrobi. Adipiscendam, quorum bonorum fuit appellatum.

6. *Triplex libertas.*] Intellige non quam habent ex sese ingenui, sed quam per ma-

numissionem libertini consequuntur. De qua Imperator Instit. Tit. 5. De libertinis §. 3. Libertinorum autem status tripertitus antea fuerat. Nam qui manumittebantur, modo majorem & justam libertatem consequiebantur, & fiebant cives Romani: modo minorem, & Latini ex lege Junia Norbana fiebant: modo inferiorem, & fiebant ex lege Ælia Sentia deditionis. Sed Justinianus unam tantum voluit esse libertatem, majorem scilicet, & justam, quæ cum civitate esset conjuncta, ut videre est eodem in loco.

7. *Capitisque minutio triplex.*] Maxima, quæ aliquis simul & civitatem, & libertatem amittit, ut in iis qui servi poenæ efficiebantur; minor sive media, cum civitas quidem amittitur, libertas verò retinetur; quod accidit ei cui aqua, & igni interdictum fuerit, vel qui in insulam est deportatus. Et minima, cum retentâ civitate & libertate, status tantum mutatur. Puta cum filius familias, qui sub potestate patris erat, juris sui per emancipationem efficitur; aut contra pater familias per adrogationem in patris adoptivi potestatem transit.

8. *Trinum dicendi genus est.*] Triplex character apud Rhetoras, sublimis, medius, seu mediocris, & humilis seu simplex, quem tenui filo appellat Aufonius.

9. *Triplex quoque forma medendi.*] Dogmatica, Methodica, & Empirica seu experimentalis. Serenus Sammonicus;

Quoi logos, aut methodos, cuique experientia nomen.

Et medicina triplex, servare, cavere, mederi.

¹ Tres oratorum cultus, ² regnata Colosso 70

Quem Rhodos, ³ Actææ quem dilexistis Athenæ,

Et quem de scenis tetrica ad subsellia traxit

Prosa Asiæ, in causis ⁴ numeros imitata chororum.

⁵ Orpheos hinc tripodes, quia sunt tria, terra, aqua, flamma.

⁶ Triplex sideribus ⁷ positus, ⁸ distantia, ⁹ forma. 75

INTERPRETATIO.

illud cui *methodus*, aut illud cui *experientia* dedit nomen. Triplex quoque est munus *medicine*, *conservare* valetudinem, *prospicere* morbis impendentibus, *curare* præsentis. Tres sunt ornatu Oratorum, ille quem Rhodus Soli sacra dilexit: ille quem amavistis ô Athenæ Attice: & ille quem oratio Asiatica à theatro deduxit ad severa tribunalia, imitans in causis orandis pedes chororum in Tragœdiis. Inde est tripus Orphei, quoniam tria sunt rerum principia, terra, aqua, ignis. Tria observantur in astris, situs scilicet eorum, distantia,

NOTÆ.

Quod logos, aut Methodus, simplexque
Empirica pangit,

Hoc liber iste tenet, diverso è dogmate
sumptum.

λόγος ratio: μέθοδος via brevis: ἐμπειρία
experientia.

1. Tres oratorum cultus.] Tria sunt genera Oratorum apud Ciceronem in Bruto, & Quintilianum lib. 12. Instit. Oratoriarum: Attici, pressi, & integri: Asiani, inflati, & redundantes: Rhodii, medii, & velut ex aliis misti.

2. Regnata Colosso.] Soli, qui tutela fuit Rhodiorum, ut ex eorum nummis apparet, alterâ parte Rosam, Ρόδον, à quo Rhodii denominati, alterâ Solem exhibentibus, cui Colossus, ingentem illam, & quasi unum ex orbis miraculis celebratam statuat, ex ære in foro suo posuerant. Unde hic Colossus pro Sole accipiendus est, ut monet Scaliger.

3. Actææ.] Vel Attice, ut verti, vel littorales seu ad maris littus positæ: ἄκτῃ, litus, ἀκτῆ, acta.

4. Numeros chororum.] Rhythmus quendam, id est legem pedestris orationis intelligit Scaliger, quales sunt numeri Chororum; ut Pindarici, qui propterea Horatio dicuntur numeri lege soluti.

5. Orpheos hinc tripodes.] Sic Vinetus ex MS. Lugd. vestigiis, qui Orpheos ab Orpheus in patrio casu, ut à Tereus, Tereos, in vitâ humanâ, infra: Tereos incesti. Tripodes

autem, id est, τριπόδης pro tripus τριπύς in singulari positum putat, ut apud Hesiodum in Operibus, & Diebus τριπόδης ἐπιτριπόδης, ὀκτριπόδης inveniuntur, pro τριπύς, ἐπιτριπύς, ὀκτριπύς. Quid sit tripus ille Orphei, satis patet ex sequentibus, tria scilicet rerum principia, quæ mox exprimit. Sed quare ea sub tripodis nomine, aut formâ exprimat, non ita liquet. Liqueret magis fortasse, si Orphei opera omnia, atque in his præcipuè, ea quæ de rerum principiis scripsit, ad nos pervenissent; reperiremus in iis forsan, tribus his principiis, terrâ, igne, & aquâ, seu ut habet Suidas, nocte vel Chao, tanquam tripode totam sustineri rerum naturam, aut aliquid simile quod ad hunc locum faceret. Sed quoniam opera illa interciderunt, conjecturis locus relinquendus.

6. Triplex sideribus, &c.] Amplexus sum Tollii sententiam, omittis Scaligeri explicationibus; omninò interpungendum est post forma: & intelligendus locus, ut exposui in interpretatione.

7. Positus.] In Zodiaco, vel extra Zodiacum, in Boreali, vel in Australi cæli parte, &c.

8. Distantia.] Vel siderum inter se comparatorum; vel distantia à primo puncto Arietis, hoc est longitudo eorum in cælo; vel distantia à Zodiaco, hoc est eorum latitudo.

9. Forma.] Μόρφωσις, forma signi seu
X x ij

¹ Et modus, & genitrix modulorum musica triplex;

² Mixta libris, ³ secreta astris, ⁴ vulgata Theatris.

Martia Roma triplex; equitatu, plebe, senatu.

⁵ Hoc numero Tribus, ⁶ & sacro de monte Tribuni.

⁷ Tres equitum turmae: ⁸ tria nomina nobiliorum.

80

INTERPRETATIO.

& constellatio. Tres sunt modi, & Musica ipsa parens modorum triplex est, ea quæ libris inserta est, ea quæ semota à nobis in sideribus observatur, & vulgaris illa quæ adhibetur in scenis. Roma Martia constat è triplici ordine, Equitum, Plebis, & Senatûs. Eodem numero fuere Tribus Romanæ, & Tribuni creati in monte sacro. Tres fuerunt turmae equitum:

NOTÆ.

constellationis quam stella cum aliis quibusdam stellis constituit, ut Delphini, Aræ, Coronæ, Canis, Ursæ, Arietis, &c.

1. *Et modus.*] In Musicâ triplex. Intelligence primarios modos, Dorium, Phrygium, Lydium, à quibus alios profluxisse volunt.

2. *Mixta libris.*] Rhythmica. Consideratio scilicet pedum & numerorum in oratione sive strictâ, sive solutâ.

3. *Secreta astris.*] Harmonica orbium cælestium motio, mundana Musica Bætio.

4. *Vulgata Theatris.*] Quæ fiebat voce, fidibus, flatu, ut supra jam vidimus, ubi de certamine Musarum, & Sirenum.

5. *Hoc numero Tribus.*] Pompon. lib. 1. ff. tit. de origine Juris, & omnium Magistratuum, &c. §. 20. *Iisdem temporibus cum plebs à patribus secessisset, anno fere septimo decimo post Reges exactos, Tribunos sibi in monte sacro creavit, qui essent plebei Magistratus: dicti Tribuni, quod olim in tres partes populus divisus erat, & ex singulis singuli creabantur: vel quia Tribuum suffragio creabantur.* Eadem habet Dionys. Halicarn. lib. 2. ubi Romulum ait in tres partes divisâ universâ multitudinem, singulis præclarum aliquem virum ducem præposuisse: deinde unamquamque rursus in decem partitum, totidem fortissimos viros eis præfecisse. Has triginta Curias, illas ter Tribus vocasse. Hæ Tribus appellatæ sunt Rhamnensis, Tatiensis, & Lucerum. Rhamnensis, à Romulo ipso; Tatiensis à Tito Tatius, Sabinorum Rege; Luceres vel à Lucumone, vel à Luco Asyli in quem multi, fugâ delati, civitatē donati fuerant. Eadem nomi-

na Centuriæ equitum ex iis Tribubus delectæ retinuerunt. Amplificatus deinde variis temporibus Tribuum numerus, ut ex Hist. Rom. scriptoribus videre est. Sed nihil hæc ad hunc locum.

6. *Et sacro de monte Tribuni.*] Contra hanc Ausonii, & Pomponii loco supra laudato, opinionem, non tres in monte sacro Tribunos, sed duos creatos esse (C. Licinium, & L. Albinum) qui tres Collegas sibi creaverint, auctor est Livius lib. 2. cap. 33.

7. *Tres equitum turmae.*] Rhamnensium, Titiensium, vel Tatiensium, & Lucerum de quibus supra. Sed juvat Servii verba afferre ad hunc Æneidos versum lib. 5.

Tres equitum numero turmae, ternique vagantur

Ductores.

Rem Romanæ militiæ (inquit) suo inserit carmini: nam constat primo tres fuisse partes populi Rom. unam Tatiensium à Tito Tatius duce Sabinorum, jam amico post fœdera, alteram Rhamnensium à Romulo, tertiam Lucerum, quorum secundum Livium, & nomen, & causa in occulto sunt. Varro tamen dicit Romulum dimicantem contra Titum Tatium, à Lucumonibus, hoc est Thuscis, auxilia postulasse; unde quidam venit cum exercitu, cui recepto jam Tatius, pars urbis est data: unde in urbe Thuscus dictus est vicus. Horat.

— Ac Thusci turba impia vici:
Ergo à Lucumone Luceres dicti sunt. Ergo in tres partes divisus erat populus, adeo ut quis etiam uni præerat parti, Tribunus dicebatur: unde etiam sumptus dati à populo, Tributa nominantur.

8. *Tria nomina nobiliorum.*] Prænomen,

- ¹ Nomina sunt chordis tria: ² sunt tria nomina Mensi.
³ Geryones triplex; ⁴ triplex compago Chimæaræ.
 Scylla triplex, ⁵ commissa tribus, cane, virgine, pisce.
⁶ Gorgones, ⁷ Harpyæque, & ⁸ Erinnyes agmine terno.
⁹ Et tres fatidicæ, nomen commune, Sibyllæ: 85
 Quorum ¹⁰ tergemini fatalia carmina libri:
 Quos ¹¹ ter quinquorum servat cultura virorum.
¹² Ter bibe. ¹³ Tres numerus super omnia, ter Deus unus.
 Hic quoque ne ¹⁴ ludus ¹⁵ numero transcurrat inertis,

INTERPRETATIO.

tria nomina nobiliorum. Chordæ designantur tribus nominibus. Mensis habet tria nomina. Geryon est tergeminus. Chimæra compingitur ex tribus naturis. Scylla tergemina est, compacta e tribus, scilicet e cane, e puellâ, & e pisce. Gorgones, & Harpyiæ, & Furie triplici sunt ceterâ. Et tres sunt vaticinatrices, Sibyllæ appellatæ communi nomine: quarum libri continentes versus fatales, sunt numero tres: quos Religio quindecim virorum observat. Pota ter. Numerus ternarius est supra cuncta, tres personæ sunt unus Deus. Hoc etiam ludicrum poemâ

NOTÆ.

nomen, agnomen; quibus aliquando addebatur cognomen; ut *Publius, Cornelius, Scipio, Africanus.*

1. *Nomina sunt chordis tria.*] In Tetra-chordis veterum musicorum ὀκτώη gravis, μέση media, ὑψίστη acuta: sed de his videndi veteres musici, & ad eos Meibomius.

2. *Sunt tria nomina Mensi.*] Scilicet dies omnes mensium à Kalendis, Nonis, & Idibus denominantur.

3. *Geryones triplex.*] Sic Græcis, Γηρυόνης, non Γηρυών dicitur Rex ille Hispaniæ cum tribus corporibus & senis brachiis, quem Hercules vicit, & ejus abduxit boves.

4. *Triplex compago Chimæaræ.*] Ex Leone scilicet, Caprâ, & Dracone.

5. *Commissa tribus.*] Compacta ex tribus. Virg.

Delphinum caudas utero commissa luporum.

Scyllæ fabulam vide apud Ovid. Metam. lib. 14.

6. *Gorgones.*] Tres, Medusa, Euryale, Stheno.

7. *Harpyiæ.*] Ocypete, Aëlle, Celeno.

8. *Erinnyes.*] Furie tres, Megæra, Alecto, Tisiphone.

9. *Et tres fatidicæ nomen, commune, Sibyllæ.*]

Decem ex Varrone, Eusebio, & aliis recensent Lactantius, & Suidas. Capella eas ad duas redigit; at Solinus vetustissimos Græcorum sequutus, tres omninò fuisse ait; quem sequitur noster: idè autem *nomen commune* ait, quia, ut refert ex Varrone Lactantius, omnes femine vates, Sibyllæ sunt à veteribus nuncupatæ.

10. *Tergemini fatalia carmina libri.*] Sybyllini libri, quibus Imperii Romani facta contineri credebant, tres fuerunt, teste Gellio. Unum tantum ponit Plinius, alii novem.

11. *Ter quinquorum, &c.*] Quindecim viri libris Sybyllinis inspiciendis, quos adiebant quasi oraculum, quum Dei immortales publicè consulendi erant, ut ait A. Gellius lib. 1.

12. *Ter bibe.*] Ibi desinit unde sumpsit exordium.

13. *Tres Deus unus.*] Hæc ex Athanasii symbolo, & Catholicæ Ecclesiæ doctrinâ. Tres omninò ponendum; non autem Ter.

14. *Ludus.*] Griphus hic de ternario numero.

15. *Número transcurrat inertis.*] Numero versuum absolvatur, qui nullam in se ternarii vim habeat.

¹ Ter decies ternos habeat, deciesque novenos.

90

INTERPRETATIO.

ne absolvatur aliquo numero versuum nullius virtutis, habeat versus ter decies tres, aut decies novem.

NOTÆ.

1. *Ter decies ternos, deciesque novenos.*] vel decies novem, quod in idem recidit. Nonaginta scilicet versus, quot revera Mallem ergò hîc cum Tollo deciesve, quàm deciesque. habet hoc poemation. Quos quidem duplici modo numerat, ut sint decies tertres,

¹ *Technopagnion.* XII.

AUSONIUS ² Pacato Proconsuli.

337 **S** Cio mihi apud alios pro laboris modulo, laudem non posse procedere. Quam tamen si tu indulseris, ut ait Afranius in Thaidē:
Majorem laudem, quam laborem invenero.

Quæ lecturus es, ⁴ Monosyllaba sunt, quasi quædam puncta sermonum: in quibus nullus facundiæ locus est, sensuum nulla conceptio, ⁵ propositio, redditio, conclusio, ⁶ aliaque sophistica, quæ in uno versu esse non possunt: sed cohærent ita, ut circuli catenarum separati. Et simul ludicrum opusculum texui, ordiri majuscula solitus: ⁷ sed in tenui labor, at non tenuis gloria, si probantur. Tu facies,

INTERPRETATIO.

Novi me non inventurum apud alios gloriam parem meo labori. Quam tamen si benignè concesseris, reperero plus gloriæ quam laboris, quemadmodum dicit Afranius in Thaidē. Ea, quæ mox leges, sunt Monosyllaba, veluti quedam puncta orationum: in quibus nullus est locus eloquentiæ, nulla est comprehensio sensuum, nulla propositio, nulla redditio, nulla illatio, neque alia ad Sophistas pertinentia: quæ omnia nequeunt reperiri in uno tantum versu; verum sic connexa inter se sunt, ut annuli catenarum divisi ab invicem. Atque unâ composui opusculum ludicrum, ego assuetus inchoare paulò majora: verum labor meus collocatur in parvâ re, at laus quam inde referam non erit parvâ, si hæc placeant. Tu efficies ut sint

NOTÆ.

1. *Technopagnion.*] Vocis hujus Etymon vide infra, in fine hujus Epistolæ.

2. *Pacato.*] Hic est Latinus Drepanius Pacatus, de quo jam in præfatione Ludi septem Sapientum.

3. *Majorem laudem.*] Hic est versus senarius ex Afranii comœdiâ togatâ, cui nomen Thais.

4. *Monosyllaba.*] Verba unius syllabæ.

5. *Propositio, redditio.*] Græci Rhetores *πρότασις*, & *ἀνταπόδοσις* dicunt. Locum habent in partibus orationis omnibus quæ

duplices sunt, ut in similitudine, dissimilitudine, diversis, comparatis, &c. quæ in dissolutis hujusmodi versibus locum habere vix possunt.

6. *Aliaque sophistica.*] Rhetorica, seu declamatoria. Declamatores enim Græcis *σοφισταὶ* dicti; talis Libanius & alii.

7. *Sed in tenui labor, &c.*] Virgilianum est lib. 4. Georg.

In tenui labor; at tenuis non gloria, si quem

Nomina læva sinunt, &c.

ut sint aliquid. Nam sine te Monosyllaba erunt, vel si quid minus. In quibus ego, ⁷ quod ad usum pertinet, lusi: quod ad molestiam, laboravi. Libello ⁸ Technopægnii nomen dedi: ne aut ludum laboranti, aut artem crederes defuisse ludenti. Vale.

INTERPRETATIO.

alicujus pretii. Absque te enim erunt tantum Monosyllaba, aut si aliquid potest esse tenuius. In quibus componendis, quod spectat ad utilitatem eorum, ego nugatus sum: quantum autem ad difficultatem, laboravi. Libellus hic inscriptus à me est Technopægnion: ne existimares me laborando non luisse, vel ludendo non adhibuisse artem aliquam meo ludo. Vale.

NOTÆ.

1. *Quod ad usum pertinet.*] Quasi dicat, si quæras cui bono, cui usui sunt hæ nugæ? respondebo nulli, & me in iis scribendis nullius utilitatem spectavisse, sed tantum lusum, & oblectationem meam. Si verò quæras quàm molestum mihi fuerit hæc scribere, respondebo, me in iis

scribendis plurimum laboris exhaustisse.

2. *Technopægnii nomen.*] Quod est à Græcis vocibus, τέχνη, ars, & πᾶν, lusus puerilis. Hinc Lilius Gryaldus lib. 1. de poëtis: Est Technopægnion (apud Ausonium Gallum) ludicrum quidem poema, verum multa arte compositum.

AUSONIUS Paulino suo.

338 **M** I si ad te Technopægnion, inertis otii mei inutile opusculum. Versiculi sunt ¹ monosyllabis cœpti, & monosyllabis terminati. Nec hic modo stetit ² scrupæa difficultas, sed accessit ad miseriam cogitandi, ut idem monosyllabum, quod esset finis extremi versus, principium fieret insequentis. Dic ergo &, ³ ô mora, ô pœna!

INTERPRETATIO.

Misi ad te Technopægnion, inutile opusculum mei ignavi otii. Metra sunt inchoata à vocibus monosyllabis, & desinentia in voces monosyllabas. Neque aspera illa difficultas constitit intra hos terminos, verum additum est ad molestiam inveniendi monosyllaba, ut idem monosyllabum vocabulum, in quod ultimum metrum desineret, evaderet initium sequentis.

NOTÆ.

1. *Monosyllabis cœpti, & terminati.*] Hinc apparet non totum Technopægnii opus ad Paulinum misisse Ausonium, sed hoc tantum poemation quod sequitur.

2. *Scrupæa difficultas.*] Festus: Scrupi dicuntur aspera saxa, & difficilia atreclatu. Hinc malui vertere aspera, quàm enigmatica, ut Vinetus. Quid enim hæc Enigmatica sit, non video. Plurimum certè esse asperitatis nemo non videt. Vinetus apud Gellium perperam legit scrupos, cum scirpos debuisset legere; hoc eum in errorem induxit. Locus Gellii est lib. 12. cap. 6.

Quæ Græci dicunt enigmata, hoc genus quidam è nostris veteribus scirpos appellaverunt, &c.

3. *O mora, ô pœna.*] Non hæc pœnam pro labore, ut Vinetus, intelligo, sed pro eo, quod apud Latinos semper significat, supplicio scilicet; & moram pro tempore, & labore in nugas inutiliter collocato: ut sensus sit, ô labor seu opera male insumpta, sed quæ suum ipsa supplicium, culpæ suæ pœnam secum ferat, temporis malè collocati laborem inanem.

¹ rem vanam quippe curavi : exigua est , & fastiditur : inconnexa , & implicatur : quum sit aliquid , vel nihili deprehenditur. Laboravi tamen , ut haberet aut historicon quippiam , ² aut dialecticon. Nam poëticam , vel sophisticam levitatem necessitas observationis exclusit. Ad summam , ³ non est quod mireris : sed paucis litteris additis , est cujus miserearis : neque æmulari velis. Et si huc quoque descenderis , majorem molestiam capias , ingenii & facundiæ detrimento , quam oblectationem , imitationis affectu. Vale.

INTERPRETATIO.

Dicigitur etiam, ô mora, ô supplicium ! Scilicet curam impendi rei inani : parva est, & tamen habet tedium; dissoluta est, & tamen invenitur : licet sit alicujus operæ, tamen invenitur etiam nullius pretii. Dedi nihilominus operam ut contineret aliquid vel historicum, vel dialecticum. Nam angustie legis mihi observandæ prohibuerunt ne insererem nugas aliquas poëticas, aut sophisticas. Denique nihil hîc est quod mireris : verùm insertis pauculis litteris, est cujus miserearis, & quod non cupias imitari. Ac si in hujusmodi etiam opus incubueris, plus percipias molestiæ, ex eo quod nullus in eo locus sit ingenio ac eloquentiæ tuæ, quam voluptatis ex cupiditate emulandi. Vale.

NOTÆ.

1. *Rem vanam quippe curavi.*] Hæc est aliquam habeat. Suspiciatur Vinetus *didac-*
lectio MS. codicis unius, quam ut ap- *ticon*, hoc est, quod doceat; bene.
tissimam sequutus sum. 3. *Non est quod mireris, sed &c. cuius mi-*

2. *Aut dialeſicon.*] Quod diſſertationem ſerearis.] Paronomafia.

Versus monosyllabis coëpti, & finiti, ita ut à fine versus ad principium recurrant.

339 **R** Es hominum fragiles alit, & regit, & perimit fors.
Fors dubia, æternumque labans: quam blanda foveat spes.
Spes nullo finita ævo: cui terminus est mors.
Mors avida, inferna mergit caligine quam nox.
Nox obitura vicem: remeaverit aurea quum lux.
Lux dono concessa Deum, cui præviis est sol.
Sol, cui nec furto Veneris latet armipotens Mars.

INTERPRETATIO.

Fortuna nutrit, & gubernat, & destruit res fragiles hominum. Fortuna, inquam, incerta, & perpetuo vacillans: quam spes blandiens sustentat. Spes nullo tempore circumscripta, cui mors finis est. Mors rapax, quam nox premit tenebris Tartareis. Nox, inquam, cessura loco, quando dies aureus redierit. Dies datus nobis munere Deorum, quem Sol praeceedit. Sol cui Mars bellipotens, ne in adulterio quidem Veneris, potest esse absconditus. Mars genitus sine

NOTÆ.

1. *Nox obitura vicem.*] Observant Accursi. & Vinet. legi in MS. cod. *Nox sortita vices.*
2. *Furto Veneris.*] Lege ex MS. *furto in Veneris, & intellige adulterium, in quo Mars cum Venere deprehensus, & irretitus à Vulcano est: de hoc, in Gripho, ad hæc verba, servus deprehensio Marte satelles.*

2. Furto Veneris.] Lege ex MS. furto in

♂ Mars

¹ Mars nullo de patre fatus:	² quem Thressa colit	gens.
Gens infrena virum:	quibus in scelus omne ruit	fas.
Fas hominem mactare sacris:	ferus iste loci	mos. 10
Mos ferus audacis populi:	quem nulla tenet	lex.
Lex naturali quam condidit imperio		jus.
Jus genitum pietate hominum,	jus certa Dei	mens.
Mens, quæ cælesti sensu rigat emeritum		cor.
Cor vegetum ³ mundi instar habens,	animæ vigor ac	vis. 15
Vis tamen hîc nulla est:	⁴ verum est jocus ⁵ & nihili	res.

INTERPRETATIO.

patre, quem natio Thracum veneratur. Natio hominum indomita, quibus jus est ferri in omne genus criminum. Jus est immolare hominem in sacris. Hic est mos crudelis illius regionis. Mos crudelis gentis ferocis, quam nulla lex coërcet. Lex, inquam, quam justitia tulit dominatione suâ naturali. Justitia orta ex pietate hominum; justitia quæ procul dubio est mens Dei. Mens quæ imbuit cogitatione cælesti cor dignum illâ. Cor illud vividum quod habet figuram mundi, quod est animæ virtus, & robur. Nullum tamen robur est in his versibus: sed tantum lusus, & res nullius pretii.

NOTÆ.

1. Mars nullo de patre fatus.] Junonis sine patre filius. Vide Ovid. l. 5. fastorum.

2. Quem Thressa colit gens.] Et cui homines immolat, teste Pomp. Mela lib. 2. de situ orbis, & Ausonio infra.

3. Mundi instar habens.] Figuram mundi.

di. Ferè rotundum cor est, ut mundus.

4. Verum est jocus.] MS. quidam tantum non malè.

5. Et nihili res.] Poëmation eadem voce res absolvit, à quâ inchoaverat.

Præfatio Monosyllaborum tantum in fine positorum.

34° **U**T in vetere verbo est, ¹ Sequitur vara vibiam: similium nugarum subtexo nequitiam. Et hi versiculi Monosyllabis terminantur.

INTERPRETATIO.

Quemadmodum fertur veteri adagio, Vara sequitur vibiam: ego subnecto nugas carminum similes superioribus. Hi quoque versus finiuntur vocibus monosyllabis, initio tamen

NOTÆ.

1. Sequitur vara vibiam.] Pro hoc editiones vulgatæ habebant: sequitur ver hyemem, perperam corruptum inscitia librariorum, qui nec varam, nec vibiam intelligebant. Quomodo etiam legit Erasmus. Restitutum est ex veteri MS. in quo legitur sequitur vara bibiam, &c. Quod proverbium ex veteribus Glossis MSS. in quibus hæc leguntur: Varam vibia. Perticae sunt inter se colligatae, quæ asserem susti-

nent. Unde proverbium: Vibia varam sequitur. Scaliger sic exponit: Vara, inquit, significat perticam ab summo furcillatam, ut colligimus ex illis Glossis: (& ex Vitruv. lib. 10. cap. 19.) Vibia autem perticam transversam, quæ furcillæ illi imposita, & colligata est. Quare si vara cadat, & vibiam simul cum illâ cadere necesse est. Unde rectè dictum: varam vibia sequitur, &c. Sed undè dicta sit vibia, inquit idem,

nantur, exordio tamen libero, ¹ quanquam fine legitimo. Sed laboravi, ut quantum ejus posset apud aures indulgentissimas, absurda concinerent, insulsa resiperent, hiulca congruerent: denique haberent & amara dulcedinem, & inamoena venerem, & aspera lævitatem. Quæ quidem omnia quoniam insuavis materia devenustat, lectio benigna conciliet. Tu quoque mihi tua crede securior, quippe meliora: ut, quod ² per adagionem coepimus, proverbio finiamus, & ³ Mutuum muli scabant.

Æmula diis, naturæ imitatrix, omniparens

ars,

INTERPRETATIO.

libero, quamvis termino legi adstricto. Sed studui, ut, quantum impetrari posset apud aures benignissimas, hæc naturâ suâ absona consonarent, insipida saperent, abrupta connecterentur: denique ut & amara haberent suavitatem, & ingrata leporem, & impolita expolitio-nem. Quæ cuncta, quia materia injucunda deturpat, oportet ut lectio indulgens reddat grata. Tu etiam committe mihi confidentius tua carmina, utpote meliora meis: ut finiamus adagio quod inchoavimus à proverbio, & muli sese invicem fricent.

O ars imitans deos, æmulatrix naturæ, omnia producens, ut lusus hic meus placeat Pacato,

NOTÆ.

& utrum *bibia* ut in Aufonio, an *vibia*, ut in Glossis, scribendum sit, nescio. Mihi sufficit & proverbium, & ejus interpretationem ex veteri Grammatico indicasse. Proverbium quadrat in eos, qui cum uni vitio indulserint, deploratâ omni verecundiâ, & profligato pudore, ad alia præcipientes feruntur, quasi omni jactâ bonorum aleâ, &c. Deinde aliam explicationem affert: Sed præstiterit, inquit, duo nomina propria interpretari *vibiam*, & *varam*. Nam *vibii*, & *vari* nomina gentilitia Romæ. *Vara vibiam*: hoc est τὸ ὁμοίον τῷ ὁμοίῳ ἔμμετον. Hæc Scaliger. Liceat post tanti viri expositiones, nostram asserere. Pro *bibiam* quod in Aufoniano MS. supra laudato legitur, legi posse facili mutatione b. in v. putem tam *biviam* quam *vibiam*, quod habent Glossæ Scaligero laudatæ: & *biviam valgam* interpretor, hoc est auctore Festo, quæ crura habeat extrorsus obtorta & incurva, ut *bivium* referant, & quæ incedendo bina quodammodo itinera pedibus ambobus calcet, sicque jure dicatur *bivia*. Vari autem, teste eodem Festo, Valgis contrarii sunt qui crura habent in-

trorsus incurva. Unde facilis & apertus proverbii sensus, sequitur *vara biviam*, seu *valgam*, vitium unum aliud post se vitium trahit, nugas aliæ nugæ sequuntur. Qui sensus est Aufoniani hujus loci.

1. *Quanquam fine legitimo.*] Et legi adstricto, ut semper in monosyllabam vocem definat.

2. *Per adagionem.*] Proverbium sequitur *vara*, &c. de quo supra.

3. *Mutuum muli scabant.*] Proverbium tunc locum habens, cum improbi, atque illaudati se vicissim mirantur, ac prædicant; ut cum indoctum indoctus, deformem deformis, improbum improbus vicissim laudat, quales illi fratres apud Horatium:

Frater erat Romæ Consulti Rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mutius
ille, &c.

Petitur à Mulorum (quod & cætera jumenta factitant) consuetudine, ut sese invicem dentibus scabant. Similia huic: Senes mutuum fricant, & tradunt operas mutuas, & manus manum lavat, vel fricat, &c.

¹ Pacato ut studeat ² ludus meus, esto operi
Arcta, inamœna licet, nec congrua carminibus
Judice sub tanto fandi tamen accipiet
Quippe & ridiculis data gloria, ni prohibet

dux.
lex,
jus.
fors.

I N T E R P R E T A T I O.

sis dux meo operi. Hæc lex quanquam stricta, insuavis, neque conveniens versibus, tamen obtinebit veniam loquendi apud tantum judicem. Laus enim sua conceditur etiam ludicris rebus, nisi fortuna vetat.

N O T Æ.

1. Pacato.] Latino Drepanio Pacato, cui opusculum hoc dicat, ut in præfatione seu Epistolâ nuncupatoriâ observavimus supra.

2. Ludus meus.] Lectio hæc est veteris codicis. Vulgati libri multi habuerunt *lavor hic meus*, quod ferri etiam potest.

De membris.

341 ¹ Indicat in pueris septennia prima novus
² Pubentes annos robustior anticipat
Invicta & ventis, & solibus, est hominum
³ Edurum ⁴ nervi ⁵ cum viscere consociant
Palpitat irrequies, vegetum, teres, acre, calens
Unde vigent sensus, dominatrix quos vegetat
Atque in verba refert modulata lege loquax
Quam validum est, hominis quota portio, ⁶ cæruleum
Quam tenue, & mollem quantam fert corpoream
Pondere sub quanto nostrum moderatur iter

dens.
vox.
frons.
os.
cor. 5
mens,
os.
fel!
crus!
pes! 10

I N T E R P R E T A T I O.

Dens renovatus ostendit in pueris ætatem septem annorum. vox vegetior prævenit annos pubertatis. Frons hominum est patiens ventorum, & solis. Nervi connectunt os durum cum carne. Cor vividum, rotundum, acre, calidum, movetur sine quiete. A quo sensus vigorem accipiunt, quos animus dominator vivificat, & os garrulum transfert in voces numeris circumscriptas. Fel cæruleum, quam parva pars hominis, quante virtutis est! Quam exile est crus, & quantam corporis massam sustinet! Sub quanto onere pes regit nostrum incessum.

N O T Æ.

1. Indicat in pueris, &c.] De hoc confirmiter Hippocrates lib. de septimestri partu, & Gell. lib. 3. affirmant, anno pueri septimo, primos ejus dentes cadere, & alios renasci.

2. Pubentes annos.] Decimum quartum completum: quod pubertatis tempus Imperator statuit naturam securus ducem, sublato turpi more adolescentium corpora nuda inspiciendi, ad dignoscendam eorum pubertatem, ut refert ipse Instit. Quibus

modis tutela finitur. Vox porro ut Plinius refert lib. 11. c. 51. roborari incipit anno decimo tertio.

3. Edurum.] Id est, valde durum.

4. Nervi.] Tendines intellige, quibus insertiones musculorum in ossa fiunt.

5. Cum viscere.] Cum carne musculorum, quæ viscus, & pulpa dicitur.

6. Cæruleum fel.] In parvâ vesiculâ jecori adherente contentum.

Inconnexa.

342	S	Æpe in conjugii ¹ fit noxia, si nimia est	dos.
		Sexus uterque potens, sed prævalet imperio	mas.
		² Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit	rex.
		Vexat amicitias, & foedera dissociat	lis.
		Incipe, quidquid agas: ³ pro toto est prima operis	pars. §
		Insinuat coelo, diisque inserit emeritos	laus.
		Et disciplinis conferta est, & vitiis	urbs.
		Urbibus in tutis munitior urbibus est	arx.
		Auro magnus honos, auri pretium tamen est	æs.
		Longa dies operosa viro, sed temperies	⁴ nox, 10
		Qua caret Æthiopum plaga, pervigil, irrequies	gens.
		⁵ Semper ubi æterna vertigine clara nitet	lux.

INTERPRETATIO.

Sape peccatur in matrimoniis, si dos est amplior. Sexus uterque validus est, sed masculus præpollet imperio. Ille rex erit qui benè aget, non autem qui imperat cæteris. Lis torquet amicitias, & disjungit societates. Quodcunque facere vis, incipe maturè: nam principium operis est loco totius. Laudatio inserit calo, & miscet superis eos qui illam meruere. Civitas æpleta est bonis artibus, & malis. In urbibus munitis, arx munitior est ipsis urbibus. Magnus habetur honos auro, aurum tamen æstimatur ære. Dies longa laboriosa est homini, verum nox illam temperat. Quâ nocte regio Æthiopum destituitur, quæ natio semper vigilat sine quiete, ubi lux clara fulget semper perpetuâ circumversione.

NOTÆ.

1. Fit noxia, si nimia est dos.] Juvenalis: Intolerabilius nihil est quam fœmina divæ.

Vide Plautum Aulul. act. 3. scen. 5. & Martial. lib. 8. epigram. 12.

2. Qui rectè faciet, &c.] Desumptum ex Epistola 1. Horatii.

3. Pro toto est prima operis pars.] Huc facit illud Horatianum:

Dimidium facti qui cœpit habet.

4. Nox qua caret Æthiopum, &c.] Hallucinatur Ausonius, qui Æthiopibus dies

absque nocte tribuit. Habent illi, ut pote sub zonâ torridâ positi, noctes ferè semper diebus æquas.

5. Semper ubi æterna vertigine, &c.] Hoc de illis verum, qui sub mundi polis habitant (si quos habent regiones illæ incolæ, quæ sunt æternis damnatæ pruinis), quibus sol non æternâ quidem, sed continuâ semestri vertigine fulget, sex postea menses sub terrâ latens. At non hoc Æthiopibus convenit, ut ex orbis descriptione, & doctrinâ sphericâ demonstratur.

De deis.

343	Sunt & cælicolum Monosyllaba. ¹ Prima deûm	Fas,
	Quæ Themis est Grajis. Post hanc ² Rhea, quæ Latîis	Ops.
	Tum Jovis & ³ Consi germanus, Tartareus	Dis.
	Et soror & conjunx fratris, ⁴ regina deûm,	Vis.
	Et qui ⁵ quadrijugo curru pater invehitur	Sol. §
	Quique truces belli motus ciet armipotens	Mars:
	Quem nunquam pietas, nunquam bona sollicitat	Pax.
	Nec cultor nemorum reticebere, ⁶ Mænalide	Pan,
	⁷ Nec Genius domuum, Larunda progenitus	Lar.
	Fluminibusque Italîs præpollens ⁸ sulphureus	Nar. 10
	⁹ Quæque piat divûm perjurîa, nocticolor	Styx.

INTERPRETATIO.

Sunt etiam nomina deorum monosyllaba. Primum numinum monosyllabum est Fas, quod appellatur Themis à Græcis. Post illud est Rhea, quæ dicitur Latinis Ops. Deinde Infernus Dis frater Jovis, & Neptuni. Et Vis regina deorum, soror Jovis, & uxor fratris sui. Et Sol pater, qui vehitur curru tracto à quatuor equis. Et Mars bellator, qui excitat feros tumultus belli: quem nunquam Pietas, nunquam bona Pax afficit. neque omittis à me, & Pan Menali præses habitator sylvarum, neque tu ô Lar fate Larundâ, adium Deus. Neque Nar olens sulphur, superans fluvios Italiæ. Et Styx tenebricosa, quæ expiat perjurîa Deorum.

NOTÆ.

1. Prima deûm Fas.] Observa Fas fœmineum, cum Deam Themidem significat. Primam Deûm appellat; antiquissima quippe fuit, cœli filia, Jovis soror, & oracula Delphis, & in Parnasso habuit ante Apollinem. De hac plura vide apud Liliū Gyraldum Syntagm. 15.

2. Rhea.] Et Cybele, Latinis Ops, & magna mater, & mater Pessinuntia. Cætera ejus nomina vide apud Liliū Gyraldum Syntag. 4.

3. Consi.] Vide epigram. 69.

4. Regina Deûm Vis.] Vis seu Violentia Stygis filia est in Theogoniâ Hesiodi; at hîc Vis Deûm Regina, est Juno Jovis & soror & conjux, quam Vim Deorum appellat, ad illud Virgilii respiciens lib. Æneid. 7. Celestem Vis magna jubet, ubi Junonem intelligendam sentiunt veteres interpretes, ut & in hoc:

— Vel quæ portenderit ira
Magna Deûm.

5. Quadrijugo curru.] Quatuor Solis equi ab Ovid. memorantur l. 2. Metam. Pyrois,

Eois, & Æthon, quartusque Phlegon.

6. Mænalide Pan.] Mænalus mons est Arcadiæ Pani sacer.

7. Nec Genius domuum.] Apuleius noster in de Deo Socratis: Est & secundo significatus species Demonum animus humanus, emeritis stipendiis vita, corpori suo abjurans. Hunc vetere Latina lingua reperio lemurem dictitatum. Ex hisce ergo lemurebus, qui posterorum suorum curam sortitus, placato & quieto numine domum possidet, Lar dicitur familiaris. Eadem habet Mart. Capella. Lares tamen ex Mercurio & Larâ seu Larundâ Nymphâ genitos crediderunt. Vid. Ovid libro secundo, Fast. & Lactant. libro secundo, Divin. Institut.

8. Sulphureus Nar.] Virg. Sulphurea Nar albus aqua. Umbriæ fluvius est hodie Negra, teste Leandro. Hic pro fluminis Deo ponitur.

9. Quæque piat divûm perjurîa nocticolor Styx.] Id sortita honoris, ut ejus Diis timeant jurare & fallere numen, propter Victoriâ Stygis filia, quæ Diis ac-

¹ Velivolique maris ² constrator Leuconotos
Et nunquam in dubiis ³ hominem bona destituens

Libs.
Spes.

I N T E R P R E T A T I O.

Et Leuconotus Africanus, qui sternit aquor velivolum. Et bona Spes nunquam deserens hominem in rebus angustis.

N O T Æ.

titerat in bello Gigantum; ob quod Jupiter statuit, ut qui Deorum fefellisset ejus numen, anno uno & diebus novem ab ambrosiâ, & nectare prohiberetur. *Noctlicolor* dicitur ab obscuritate inferorum.

1. *Velivolique maris.*] Mare *Velivolum* dicitur, quod in eo naves velis volent, ceu aves pennis in aëre.

2. *Constrator Leuconotos Libs.*] Leuconotus, quem Libem appellat, ventus est Notum inter & Favonium flans ab occiduis Libyæ partibus, Italiæ respectu. Albus dicitur Horatio, lib. 1. Od. 7.

*Albus ut obscuro deterget nubila cælo
Sæpe notus, neque parturit imbres*

Perpetuos, &c.

Ex quo intelligere licet quid velit Ausonius, cum eum maris constratorem appellat, scilicet innuit eum placidè flando, & nubes pellendo, mare tranquillum & planum reddere, ac aptum navigationi. Sic apud Virgil. lib. 5. *Æneid.*

—— *Placidi straverunt equora venti.*

Hoc est plana fecerunt, quæ prius intumuerant. De vento autem Libe hîc tanquam de Deo loquitur.

3. *Hominem bona destituens Spes.*] Omnino accedo ad mentem Tollii, qui legit *hominem, non hominum*, sicque expressi in interpretatione, & excudendum curavi: de Spe quoque ut de Deâ hîc loquitur.

De cibus.

344 **N** Ec nostros reticebo cibos, quos priscus habet
Irritamentum quibus additur æquoreum
Olim communis pecori cibus, atque homini
Ante equidem campis quam spicea suppeteret
¹ Mox ador, atque adoris ² de polline pultificum
³ Instruxit mensas quo quondam Romulidûm
Hinc cibus, hinc potus, ⁴ cum dilueretur aqua

mos,
sal.
glans,
flux.
far,
plebs.
puls.

I N T E R P R E T A T I O.

Neque tacebo nostra alimenta, quæ antiquus usus habet, quibus sal marinum adjungitur ad excitandam famem. Quondam glans erat esca communis pecori, & homini, certè priusquam fruges arstis contentæ, ipsi præstò essent in arvis. Dein ador adfuit, & far pultificiende aptum ex tenui farinâ adoris, ex quo plebecula Quiritium olim adornavit mensas. Ex eo sibi parabant cibum, & potum, diluendo pultem aquâ. Inter fruges est gith æquans sa-

N O T Æ.

1. *Mox ador.*] Genus est farris & frumenti apud Festum, Nonium, & Servium.

2. *De polline.*] Pollen tenuissima farina est, quæ volitat dum succernitur.

3. *Instruxit mensas, &c.*] Plin. lib. 18. Natur. Histor. Pulte autem non pane vixisse longo tempore Romanos manifestum: quoniam inde & pulmentaria hodieque vocantur.

4. *Cum dilueretur.*] Ad potum scilicet,

Est inter fruges ¹ morfu piper æquiparans
² Et Pelusiaco de semine plana, teres
 Et duplici defensa putamine ³ quinquegenus
 Quodque cibo & ⁴ potu placitum, labor acer apum,
 Naturæ liquor iste novæ: ⁵ cui summa natat

gith.
 lens.
 nux. 10
 mel.
 fæx.

INTERPRETATIO.

pore piper cum manditur. Est & lens plana, & rotunda, orta semine Pelusiaco. Et nux quintuplicis generis protecta gemino involucro. Et mel jucundum esu, & potu, productum assiduo labore Apum. Liquor hic est naturæ singularis: cui fæx in summo natat.

NOTÆ.

1. Morfu piper æquiparans gith.] Plin. lib. 19. cap. 8. Gith pistrinis, anisum, & anethum culinis, & medicis nascuntur. Idem lib. 20. c. 17. Gith ex Græcis alii Melanthion alii Melanspermon vocant. Optimum quam excitatissimi odoris, & quam nigerrimum. Medetur serpentium plagis & scorpionum. Ruellius de stirpibus lib. 3. c. 51. Gith Officinæ Nigellam Romanam appellant, rura nostra poëvrette quasi piperaceam dicunt, quod odoratam piperis modo referat acrimoniam, aut quia piperis vice in multis utantur.

2. Et Pelusiaco, & c. lens.] Pelusium oppidum, & unum ex Nili ostiis septem, ubi lens optima nascebatur. Virg. Georg. lib. 1.

Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis.

3. Quinquegenus Nux.] Quinque illa nucis genera sunt apud Dioscoridem, & Plinium, Juglans, Avellana, Amygdala, Castanea, & Pinea nux.

4. Potu placitum.] In Hydromelis, & Mulso.

5. Cui summa natat fæx.] Macrob. Saturn. lib. 7. Mel quod optimum est reliquo ponderosius est. In vase igitur mellis pars que in imo est utique præstat pondere, & ideo supernante pretiosior est. Contra in vase vini pars inferior admixtione facis non modo turbulenta, sed & sapore deterior est, & c. Et paulo supra: Facis materia ut spissa atque terrena cæteris laticibus pondere præstat, melle vincitur, ideo in illis gravitate demergens ad fundum decidit; in melle vero, ut lenior, de loco victa sursum pellitur.

De historiis.

345 S Olamen tibi, Phœbe, novum dedit ¹ Oebalius
 Flore alio reus est Narcissi morte sacer
 Cædis Adoneæ mala gloria fulmineus

flos.
² fons.
 Sus.

INTERPRETATIO.

O Apollo, flos Hyacinthus præbuit tibi novum solatium. Fons accusatur ob alium florem, detestabilis ob letum Narcissi. Aper fulmineis dentibus pessimè gloriatur ob interfectum Adoni-

NOTÆ.

1. Oebalius flos.] Hyacinthus Oebali Laconia Regis filius, Apollini amatus, ab eodem, disci jactu, per imprudentiam interfectus, in florem deinde mutatus est,

Vid. Ovid. Metamorph. lib. 10. fab. 6.
 2. Fons.] In quo, ceu in speculo, sese viderat, ac sui correptus amore tabuerat Narcissus.

¹ Perjurum Lapitham Junonia ludificat
² Ludit & Æaciden Parnassia Delphicolæ
³ Threïcium Lybicum freta Cimmeriumque secat
 Non sine ⁴ Hamadryadis fato cadit arborea
⁵ Quo generata Venus, Saturnia defecuit
⁶ Sicca ⁷ inter rupes Scythicas stetit alitibus
 Unde Prometheo de corpore sanguineus
 Aspergit cautes, ⁸ & dira aconita creat

² nubs.
 fors. 5
 bos.
 trabs.
 falx.
 crux,
 ros. 10
 cos.

INTERPRETATIO.

dem. Nubes pro Junone supposita deludit Lapitham perfidum. Oraculum etiam Parnassium Dei Delphos incolentis ludificat Pyrrhum. Bos tranat freta Thracium, Ægyptium, & Cimmerium. Truncus arboris non ruit absque morte Hamadryadis in eo viventis. Falx Saturni abscidit illud, unde progenita Venus est. Crux arida erecta est inter cautes Scythiae avibus exposita, ex qua liquor cruentus stillans è corpore Promethei, irrigat rupem & rupes producit tetra

NOTÆ.

1. Perjurum Lapitham.] Ixionem quem hic perjurum, Horat. in arte poëtica perfidum appellat: quod nomen duplici perfidia est meritis, ut ex Acrone in Horatium, & interprete Pindari, Πυθ. Eid. β. cognoscitur. Alterâ, quia Socerum Deioneum, cujus filiam Diam uxorem duxerat, munera sponsarum patribus tunc dari solita flagitantem, fossâ materiæ ignem facile corripientis plenâ delusum, sub epularum specie, combussit. Alterâ, quod à Jove expiatus, deletâ tanti sceleris maculâ, & ab eo Deorum contubernio adscitus, tanti beneficii immemor, Junonem ejus uxorem stuprare voluerit. Pro quâ, suppositâ ei nube, Centauros genuit, qui inde appellantur Nubigenæ. Hinc, rotæ in inferis affixus semper volubili, pœnas perfidiæ luerre fingitur.

2. Nubs.] Licenter pro nubes: nam nubs non dicimus, inquit Servius ad hunc lib. 10. Æneid. versum:

Tum Dea Nube cava, &c.

3. Ludit & Æaciden, &c. fors.] Pyrrhum ab Achille, qui Æaci nepos erat, originem trahentem delusit Delphicum Oraculum, hoc amphibolico versu decantatissimo:

Αἶο te, Æακίδα, Romanos vincere posse.

Quo inductus Romanis bellum intulit, à quibus victus oraculum deinum, sed serius, intellexit.

4. Threïcium, Lybicum, &c. secat bos.]

Intellige bovem in quam mutata Io, æstro percita, ex Europâ in Asiam per Bosphorum Thracium, vel ut alii scribunt, per Cimmerium trajecit, atque inde tranato mari quod Asiam inter, & Libyen, hoc est, Africam, intercedit, pervenit in Ægyptum, ubi culta sub Isis nomine est. Editi quidam habent:

Et furcata æstro tranat mare Cimmerium
 bos.

5. Hamadryadis.] Nymphæ fuerunt dictæ Hamadryades, quod, ἁμα πρὶ δρυὶ, simul cum quercu, in quâ habitabant, & viverent, & morerentur. Vide Erisichtonis fabulam lib. 8. Metam.

6. Quo generata Venus.] Nempe cœli pendenda, è quibus à Saturno falce abscissis, ac in mare delapsis, orta Venus est. Vide supra epigr. 33.

7. Sicca.] Vinetus legit sava. Sicca loca Scaliger interpretatur frigida. Certè sava non respuo; facit enim ad locum hunc.

8. Inter rupes Scythicas stetit alitibus crux.] In Caucaso monte Scythiæ fabulati sunt affixum Prometheus, & renascens semper ejus jecur aquilam depasci.

9. Et dira aconita creat cos.] Aspersa scilicet illo sanguine. Ovid. ex spumâ Cerberi ex inferis ab Hercule educti, natum aconitum fabulatur, non ex Promethei sanguine. Cos hic est Cantes. In cautibus porro nasci, & inde habere nomen proditum est Plin. lib. 27. cap. 3. Nasitur

¹ Ibycus

- ¹ Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans grus.
² Æacidæ ad tumulum mactata est glos.
³ Andromachæ
⁴ Carcere in Argivo Philopœmena mors.
⁵ lenta adiit
Tertia opima dedit spoliatus Lars. 15
⁶ Aremoricus
⁷ Sera venenato potu abstulit Hannibalem nex.
⁸ Res Asiæ quantas leto dedit immeritas 9 fraus!
¹⁰ Ultrix flagravat de rupibus Euboicis fax.

INTERPRETATIO.

aconita. Postquam Ibycus interfectus est, grus aliè volans ultrix fuit mortis ejus. Glos Andromache immolata est ad sepulchrum Achillis. Mors lenta aggressa est Philopœmenem in carcere Græco. Lars Gallicus spoliatus suppeditavit Jovi tertia spolia opima. Mors tarda sustulit Annibalem potione venenatâ. Quam potens regnum Asiæ dolus destruxit! Tada vindex arsit ex sco-

NOTÆ.

in nudis cantibus, quas aconas nominant. Et idè aconitum aliqui dixere, nullo juxtâ, ne pulvere quidem nutriente.

1. Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans grus.] Ibycus ex novem Lyricis Græcis Poëtis unus, à latronibus, ut refert Suidas, in solitudine deprehensus, cum jam in eo esset, ut ab iis interficeretur, Grues forte illac transeuntes mortis suæ testes & vindices fore comminatus est. Paulo post autem, cum in urbe mediâ versarentur ii latrones, super volantibus forte gruibus per jocum insusurrare sibi in aurem cæperunt, αἱ ἰβύκx ἐκδινοὶ πίπτειν adsunt ultrices Ibyci. Quod cum auditum à circumstantibus, & ad Magistratum delatum esset, comprehensi latrones ac rem in tormentis confessi, pœnas dederunt. Extat de hoc epigramma Antipatri in Anthologiâ, in quo, clangore gruuum supervolantium judicium factum, & latrones captos memoratur. Unde Vindices Ibyci grænes potiori jure dici videntur, quàm si insusurrantes suo ipsorum indicio latrones periisse dicantur.

2. Æacida.] Achillis Æaci nepotis.

3. Andromachæ glos.] Polyxena soror Hectoris mariti Andromachæ.

4. Carcere in Argivo] In quem à Messeniis captus nobilis ille Achæorum Imperator conjectus fuerat. Vide Plutarch. in ejus vita.

5. Lenta adiit mors.] Veneno lento confita.

6. Aremoricus Lars.] Viridomarus Insulbrium Gallorum Rex, quem Plutarchus Britomartem vocat. Aremoricus dicitur hîc pro Gallus, synecdoche partis. Est enim Galliæ pars Aremorica. Dicitur lar sive lars, quod occisus & spoliatus à Marcello, tertia opima spolia Jovi dedit, ut lar sive lars, sive lartes Tolumnius ab A. Corn. Cosso interfectus secunda opima spolia dederat, cum prima Romulus ipse de Acrone Cæninensium rege Jovi Feretrio tulisset. Notum est opima spolia esse quæ Imperator Imperatori detrahit. De hoc Marcello Virg. lib. 6. inducit Anchisen Ænæ apud inferos sic vaticinantem:

Tertiaque arma patri suspendet capta Quirino.

7. Sera venenato, &c.] Sera hîc, non lenta, ut supra de Philopœmene, sed quæ, licet violenta, tardè tamen Annibali contigit anno ætatis septuagesimo. Tam grandis enim natu erat, teste Cornelio Nepote, cum venenum sumpsit, ne in Romanorum sese flagitantium manus vivus incideret.

8. Res Asiæ.] Regnum Priami.

9. Fraus.] Sinonis fictæ lacrymæ, & equi lignei dolus.

10. Ultrix, &c. fax.] Quâ è Caphareo Eubœæ promontorio sublatâ, Nauplius redeuntium Græcorum Naves in scopulos allexit ac fregit, Palamedem filium suum, quem insontem infando indicio neci demiserant, hoc astu ulciscens.

Stat Jovis ad cyathum, ¹ generat quem Dardanius Tros.
 Præpetibus pennis super aëra vectus ² homo Cres. 20
 Intulit incestam tibi vim, Philomela, ³ ferus Thrax.
⁴ Barbarus est Lydus, ⁵ bellax Geta, ⁶ femineus Phryx.
⁷ Fallaces Ligures: ⁸ nullo situs in pretio Car.
⁹ Vellera depectit nemoralia ¹⁰ vestifluus Ser.

INTERPRETATIO.

pulis Euboeæ insulæ. Filius Trois Dardani ministrat Jovi potum. Homo Cretensis latus est super aërem alis celeribus. Thrax barbarus adhibuit tibi vim incestam ô Philomela. Lydi sunt barbari, Geta bellicosi, Phryges molles, Ligures dolosi, Cares nihili habentur. Seres affluentes

NOTÆ.

1. *Generat quem Dardanius Tros.*] Gany-
 medes Trois filius in cælum raptus, & po-
 cillator effectus Jovis. Stat, propriè de po-
 cillatore, qui stat ad cyathum.

2. *Homo Cres.*] Dædalus Cretensis.

3. *Ferus Thrax.*] Tereus Prognēs Phi-
 lomelæ sororis maritus. Fabulam vide lib.
 6. Metamorph. Ovid.

4. *Barbarus est Lydus.*] Plaut. in Bacchi-
 dibus act. 1. sc. 2.

Lyd. *An deus est ullus Suavis-suavia-
 tio?*

Pistocl. *An non putasti esse? nimium
 quam, ô Lyde, es barbarus!*

*Quem ego sapere nimio censui plus quam
 Thalem,*

I stultior es barbaro Potitio

*Qui tantus natu Deorum nescis nomi-
 na.*

Ad quem locum respexit procul dubio Au-
 sonius. Neque enim adeo barbari Lydiæ
 populi, qui primi monetam percusse-
 runt, & instituerunt.

5. *Bellax Geta.*] Vetus liber pellax Ge-
 ta, non male. Pellax est qui blanditiis pel-
 licit & decipit, ut Servus Geta in Phor-
 mione Terentii. Suspiciatur Tollius bellax
 Geta, optimè; mox enim opponit femineus
 Phryx. Geta bellicosi, Horatio rigidi Ge-
 ta, Priscianus in Periegesi:

*Hic sunt Germanique truces, & Sarma-
 ta bellax,*

Atque Geta.

Populorum variorum mores refert, ut vi-
 dere est.

6. *Femineus Phryx.*] Sic de Ænea & so-
 ciis ejus Phrygibus Iarbas lib. 4. Æneid.

*Et nunc ille Paris cum semiviro comita-
 tu, &c.*

7. *Fallaces Ligures.*] Virg. l. 11. Æneid.
 de Auno Ligure:

*Haud Ligurum extremus, dum fallere
 fata sinebant.*

8. *Nullo situs in pretio Car.*] Hinc pro-
 verbium, *In Care periculum*, hoc est facpe-
 riculum in re vili, ut si malè successerit,
 dispendii non multum capias: quod inde
 tractum autumat Erasmus, quod Cares
 mercede pro aliis quibuscvis populis mi-
 litantes, ab iis primi in acie collocari
 solerent; ut, primos hostium impetus,
 mercede conductorum ac vilium homi-
 num periculo, excipientes, civibus suis
 parcerent.

9. *Vellera depectit nemoralia.*] Pruden-
 tius in Hamartig. vers. 286.

*Genuina leves ut robora solvant,
 Vellere non ovium, sed Eoo ex orbe pe-
 titis*

*Ramorum spoliis fluitantes sumere amic-
 tus.*

Gaudent.

10. *Vestifluus Ser.*] Orientales populi Se-
 res id cum toto Oriente commune ha-
 bebant, ut vestitu affluerent. Lucanus:

*Quidquid ad Eoos tractus, mundique le-
 pore,*

Labitur, emollit gentes clementia cæli.

Illic & laxas vestes, & fluxa virorum

Velamenta vides. . . .

loco versus hujus habent editiones quæ-
 dam:

*Res Asia quantas letho dedit immeritas
 fraus!*

Nota ¹ in portentis ² Thebana tricornibus
Nota & parvorum cunis, ³ muliebre pecus,

Sphinx. 25
Strix.

INTERPRETATIO.

vestitu carminant lanuginem sylvarum. Sphinx Thebana cognita est inter monstra tergemina.
Strix, monstrum femineum, cognita est in cunis puerorum.

NOTÆ.

1. In portentis tricornibus.] Qualia sunt
Geryon, Chimæra, Harpiæ, &c.

2. Thebana Sphinx.] De Sphinge supra
ad 38. versum Griphi.

3. Muliebre pecus Strix.] Sic malim,
quam quod in quibusdam muliebre secus.
Alii & muliebre scelus legunt, quod esset
scelesta fœmina, & ut metonymicè lo-
quar, scelus mulieris; quod etiam ferri
potest. Est enim Strix & avis quædam seu
monstrum volaticum fœmineum, ubera
noctu infantium labris in cunis dormien-
tium immulgere creditum, & eos ene-
care, quod significat muliebre pecus; & mu-
lier saga visu tactuve pueros fascinans,
quod muliebre scelus. Sic strigem descri-
bit Statius lib. 1. Thebaïdos:

— Monstrum infandis Acheronte sub i-
mo est
Conceptum Eumenidum thalamis, cui
Virginis ora,
Pectoraque; æternum stridens à vertice
surgit,
Et ferrugineam frontem discriminat an-
guis.
Hæc tam dira lues nocturno squallida
passu
Illabi thalamis, animasque à stirpe re-
centes
Abripere altricum gremiis, morsuque
cruento
Devesci, & multum patrio pinguescere
luctu.

De vere primo.

346 **A** Nnus ab exortu cum ¹ floriparum referat ver;
Cuncta vigent: nemo omne viret: nitet auricomum rus:
Et ² fusura umbras radicitus exigitur stirps.
Non denso ad terram lapsu glomerata fluit nix.
Florum spirat odor, ³ Libani ceu montis honor thus. 5

INTERPRETATIO.

Quando annus ab initio aperit Ver quod flores producit, omnia vegeta sunt: omnis sylva
virescit: rura aureis floribus comata micant: & truncus ab radicibus evellitur, qui aliàs
expansurus erat umbras. Nix aggesta ad terram casu non spisso, liquitur. Flores odorem
exhalant, tanquam thus quod est decus montis Libani.

NOTÆ.

1. Floriparum.] A flore & pario vox Au-
soniona, ut supra vestifluus, & aliæ non
paucæ.

2. Fusura umbras.] Nisi eradicata esset.

3. Libani.] Montis in Syriâ thuris fe-
racissimi. Post hunc versum editiones su-
pra memoratæ hunc habent:

Jam pelago volitat mercator vestifluus Ser.

Z z ij

Per interrogationem & responsionem.

- 347¹ **Q**uis subit in poenam capitali iudicio? vas.
 Quid si lis fuerit nummaria, quis dabitur? præs.
² Quis Mirmilloni contenditur? ³ æquimanus Thrax.
 Inter virtutes ⁴ quod nomen Mercurio? fur.
 Thuribula, & pateræ, quæ tertia vasa deûm? lanx. 5
 Cincta mari quænam tellus creat Hippocratem? ⁵ Cos.
 Grex magis, an regnum ⁶ Minoïda sollicitat? ⁷ grex.
 Quid ⁸ præter nubem Phæacibus impositum? ⁹ mons.

INTERPRETATIO.

In causâ criminali quis patitur poenam loco rei? *Vas.* Quid si causa pecuniaria fuerit, quis dabitur pro cautione? *Præs.* Quis componitur cum Mirmillone in ludis gladiatoriiis? *Thrax ambidexter.* Cum enumerantur virtutes Deorum, quod nomen datur Mercurio? *Fur.* *Thuribula*, & crateres sunt vasa Deorum; præter illa quænam sunt tertia Deorum vasa? *Lances.* Quænam terra mari circumdata tulit Hippocratem? *Cos.* Utrum magis capit uxorem Minoïis pecus, an regni decus? *Pecus.* Quid impositum fuit Phæacibus præter nubem quâ

NOTÆ.

1. *Quis subit, &c.*] Discrimen ponit inter vadem & prædem. *Vas* seu *vadis*, teste Festo, est sponsor in re capitali datus. *Præs* vero, juxta eundem, qui populo se obligat, (pro publicano puta, aut redemptore publici alicujus operis, aut conductore publici agri) interrogatusque à magistratu si præsit, ille respondet, præsit.

2. *Quis Mirmilloni, &c. Thrax.*] Mirmillonicum genus armaturæ Gallicum erat, ipsique Mirmillones Galli appellabantur (teste Festo in voce *Retiario*) & in eorum galeis piscis effigies inerat. Cum hoc gladiatorum genere aliud genus committebatur. Thraces dicti, ut vult idem Festus à similitudine palmularum (fortasse parmularum) Thraciarum. *Thrax* alio etiam nomine *Retiarius* à reti quod tenebat complicatum. Et qui cum eo committitur, *Mirmillo*, etiam *Secutor*, eo quod *Retiarius* jacto frustra reti fugientem, stricto gladio persequeretur. Sed de his vide *Lips.* in *Amphith.*

3. *Æquimanus Thrax.*] *Isid.* lib. 10. cap. 1. *Æquimanus* appellatur, qui utraque manu gladio incunctanter utitur. Ambidextros ejusmodi appellant. Posset tamen hic intelligi *æquâ manu* hoc est *aquis viribus commissus.*

4. *Quod nomen Mercurio? fur.*] Quod ipsi etiam laudi vertit Horatius lib. 1. od. 10.

*Te canam magni Jovis, & Deorum
Nuntium, curvæque lyre parentem:
Callidum quidquid placuit jocosum
Condere furto, &c.*

5. *Cos.*] Insula *Ægæi* maris.

6. *Minoïda.*] Non Minoïis filiam, sed uxorem *Pasiphaën*.

7. *Grex.*] Non totus grex, sed formosus ex armento *Taurus*. Vide *Virg. Ecl.* 6.

8. *Præter nubem.*] Quâ testæ *Phæacum* naves, absque gubernatore, per mare incredibili celeritate ferebantur, gnaræ ipsæ quæ essent hominum consilia, omnium urbes & agri ubi essent, ut fabulatur *Homer. Odyss.* lib. 8.

9. *Mons.*] Respicit ad *Metamorphosin* navis illius *Phæacum*, quæ revento in patriam *Ulyssæ*, cum in *Phæaciam* rediret, haud procul *Phalacro* promontorio in scopulum mutata est. Intellige ergo per montem qui impositus *Phæacibus* est præter nubem, vel *Phalacrum* promontorium scopulo illi è nave facto, & deprehensus in eo *Phæacibus* imminens, vel navis ipsius in scopulum versæ antennas & malum, quæ montis duritiem jam induerint.

Dic, cessante cibo, somno quis opimior est?
Tergora dic clypeis accommoda quæ faciat?
Sponte ablativi casus quis rectus erit?
Quadrupes oscinibus quis jungitur auspiciis?
⁴ Quid fluitat pelago, quod non natat in fluvio?
⁵ Bissenas partes quis continet æquipares?
Tertia defuerit si portio, quid reliquum?

¹ glis.
² glus. 10
spons.
³ mus.
pix.
as.
⁶ bes. 15

INTERPRETATIO.

tegebantur? Mons. Dic quod animal, cibo deficiente, pinguius fit dormiendo? Glis. Dic quid reddat coria apta scutis? Gluten. Quis erit nominativus casus ablativi spons? Sponte. Quodnam animal quadrupes in auspiciis conjungitur cum avibus? Sorex. Quid innatat mari, quod non innatat flumini? Pix. Quis habet duodecim partes aequales? As. Si tertia ejus pars defecerit, quid supererit? Bes.

NOTÆ.

1. Glis.] Notum glires per Hyemem somno indulgere.

2. Glus.] Apud Carisium veterem Grammaticum: Fæminini generis hæc, arx . . . Glus glutinis. Alii hoc gluten dixerunt, &c.

3. Mus.] Plin. lib. 8. cap. 57. Quo in genere (somniaferorum) multi & hos incolas domuum posuere mures, haud spernendum in ostentis etiam publicis animal, &c. Cum candidi provenire, letum faciunt ostentum: nam Soricum occentu dirimi auspicia, annales refertos habemus, &c.

4. Quid fluitat pelago, &c.] Id fit quoniam aqua maris aqua fluminum gravior

est, teste Plin. lib. 2. cap. 103. & quotidianâ experientiâ navium carinas fluminibus altius immergi videmus quàm mari. Pix autem, mediæ cujusdam gravitatis, eâ fluminâ quidem aquâ gravior, marinâ verò levior est.

5. Bissenas partes.] Quatum singulæ in asse uncia dicuntur.

6. Bes.] Vide Hæreditatis juxta assis partes divisionem apud Ictos. Bes seu beffis sunt binæ assis supple partes, si scilicet totum assem in tres dividas. Bes itaque uncia- rum est octo.

De litteris monosyllabis Græcis ac Latinis.

348 **D**ux elementorum studiis viget in Latiiis
Et suprema notis ascribitur Argolicis
¹ Hta quod Æolidum, quodque ² valet, hoc Latiale
Præsto, quod E Latium semper breve, Dorica vox
Hoc tereti argutoque sono negat Attica gens

A.
Ω.
E.
E.
² 8. 5

INTERPRETATIO.

A est princeps litterarum in studiis Latinis. Et Ω recensetur ultimus inter characteres Græcos. Ego E Latinum idem valeo, quod Hta & quod ² Græcorum valet, quoniam E Latinum semper breve, est vox ² Græca. Natio Atheniensis nititur ad negandum hoc sono rotundo, & acuto ².

NOTÆ.

1. Hta quod Æolidum.] Mart. Capella E vocalis duarum Græcarum vim possidet. Nam cum corripitur, ² Græcum est, ut ab hoc hoste: cum producitur, Hta est, ut ab hac die: idem dic de O quod mox sequitur; valet

enim Ω, cum est longum, & ὀμλῶν, cum est breve.

2. 8.] Sonat enim Græcè non, quæ vox est negantis.

Ω quod & O Græcum compensat Romula vox
 Littera sum Iotæ similis, ¹ vox plena jubens,
² Cecropiis ignota notis, ³ ferale sonans
⁴ Pythagoræ bivium ramis pateo ambiguus
⁵ Vocibus in Grajis nunquam ultima conspicior
 Zeta jacens, si surgat, erit nota, quæ legitur
⁶ Mæandrum, flexusque vagos imitata vagor
⁷ Dividuum Betæ monosyllabon Italicum
 Non formam, at vocem Deltæ gero Romuleum
⁸ Hostilis quæ forma jugi est, hanc efficiet
 Ausonium si P scibas, ⁹ ero Cecropium
 Et Rho quod Græcum mutabitur in Latium
 Malus ut antennam fert vertice, sic ego sum

O.
 I.
 V.
 Y.
 M. 10
 N.
 Z.
 B.
 D.
 Π. 15
 P.
 P.
 T.

I N T E R P R E T A T I O.

Romana littera O valet id quod Ω, & O Græcum. Ego vocabulum integrum Imperans I, sum littera similis Iotæ. U sonitum habens funestum sum littera incognita inter litteras Atticas. Ego Y via bifurca Pythagoræ, expandor in duos ramos ancipites: Ego M nunquam videor postrema littera in dictionibus Græcis. Zeta littera strata in latus, si erigatur, erit littera quæ legitur N. Ego Z erro imitando Mæandrum, & sinuosos anfractus. B Latinum unius syllabæ, est dimidium Betæ Græci. Ego D Romanum non habeo figuram sed sonum Delta Græci. Π exprimet figuram jugi hostici. Si me pingas P Latinum, ero idem quod Atticum P, & quod est Pω Græcum, vertetur in P Latinum. Ego T similis sum malo ferenti antennam in summo. Hæc aspiratio

N O T Æ.

1. Vox plena jubens.] Imperativus verbi Eo, apud Latinos.

2. Cecropiis ignota notis, &c.] Non quod ejus sonum non haberet lingua Græca (erat enim vel u spissum quod per & Græcum exprimebatur, vel u lenius quod Græcum Y exprimebat:) sed quod spissum illud vocalis u sonum nulla Græca vocalis haberet, sed opus esset ad eum exprimendum diphthongo &.

3. Ferale sonans] Quod ulularum, & noctuarum feralium avium cantum imitetur.

4. Pythagoræ bivium, &c.] Y littera discrimine secta bicorni Pythagoræ dicitur, non quod Pythagoræ inventum fuerit, fuit enim Palamedis; sed quod ejus bifurcâ figurâ Pythagoras uteretur in Moralibus suis dogmatis, ad geminam virtutis & voluptatis viam demonstrandam.

5. Vocibus in Grajis, &c.] Quintilianus lib. 12. cap. 10. Quid quod pleraque nos illa quasi mugiente littera claudimus M, quæ nullum Græcum verbum cadit?

6. Mæandrum.] Asiæ fluvium ob sinuosos suos anfractus decantatissimum. Pro vagor reponebat Turnebus vocor. Nihil necesse mutare quidquam: vagor est ducor in chartâ, lineâ instar Mæandri errante.

7. Dividuum Betæ.] Nempè Be. Consonæ enim, ut pronuncientur, adjunctâ vocali aliquâ opus habent. Hæc in omnibus fermè Latinis consonis est e modò postpositum, ut in be, ce, de, &c. modò prepositum ut in ef, el, em, &c. at in Hebræicis Græcisque Elementis consonæ, & alias quoque vocales, & syllabas quoque duas sæpè assumunt ut pronuntientur, Beth, Ghimel, Daleth, Beta, Gamma, Delta, &c.

8. Hostilis quæ forma jugi, &c.] Festus: Jugum, sub quo victi transibant, hoc modo fiebat: fixis duabus hastis, super eas ligabatur tertia: sub iis victos discinctos transire cogeant. Hinc hostile dicitur.

9. Ero Cecropium Pω.] Figurâ, non sono.

Spiritus hic, flatu tenuissima vivificans
 Hæc ¹ tribus in Latio tantum addita nominibus
² Prævaluit postquam ³ Gammae vice functa prius
 Atque aliam pro se ⁴ titulo replicata dedit
⁵ Ansis cinctâ duabus erit quum Iota, leges
 In Latio numerus denarius, Argolicum
⁶ Hæc Gruis effigies ⁷ Palamedica porrigitur
 Cappa fuit quondam Bœotia, nunc Latium
 Furca tricornigera specie, penè ultima sum

H.
 K. 20
 C.
 Q.
 Θ.
 X.
 Φ. 25
 K.
 Ψ.

I N T E R P R E T A T I O.

*H vim addit spiritu exilissimis litteris. Hæc littera K adjecta apud Latinos in vocibus tribus so-
 lam, postquam C quæ antea locum tenebat Gamma prævaluit, & obliquata suppeditavit pro se
 aliam nomine tenus litteram nempe Q. Quando littera Iota erit circumdata duabus ansis, le-
 ges Θ. X Græca littera nota est denarii numeri apud Latinos. Hæc littera Φ à Palamede in-
 venta, extenditur in formam Gruis. Ego fui olim cappa Bæotorum, nunc sum K Latinum. Ego
 Ψ furca, præferens tria cornua sum fere postrema litterarum.*

N O T Æ.

1. Tribus in Latio tantum, &c.] Teren-
 tianus Maurus :

*K similiter otiosa ceteris sermonibus,
 Tunc in usu est, quum Kalendas anno-
 tamus, aut Kaput.*

*Sæpè Kefones notabant hæc vetusti litte-
 ra.*

Martian. Capella lib. 3. K vero nunc nota pu-
 tatur esse, non littera. Nam ejus effectus C in-
 tegrare non dubium est, absque his Kapita,
 Kalenda, Kalumniæ.

2. Prævaluit.] Ut poneretur potius
 quam K.

3. Gamma vice functa prius C.] Hinc in
 vet. Inscript. sæpe invenias lece pro lege ;
 Macestratus pro Magistratus, &c.

4. Titulo replicata dedit Q.] Quintilianus
 lib. 1. cap. 4. Et Q. cujus similis effectus spe-
 ciesque, nisi quod paulum à nostris obliquatur,
 Kappa apud Græcos, nunc tantum in numero

manet.

5. Ansis cinctâ duabus erit quum Iota.] In-
 tellige & supina : constat enim hæc littera
 Θ circulo, & lineolâ supinâ, quæ medium
 eum secans, in duas eum ansas veluti se-
 parat, quarum una superior, altera in-
 ferior.

6. Hæc Gruis effigies.] Unius scilicet
 gruis, quam pede in uno excubantem sat
 bene refert littera Φ. Scaliger pro gruis
 reponebat crucis, cujus figuram etiam quo-
 dammodo refert.

7. Palamedica.] Plin. lib. 7. scribit Pa-
 lamedem has quatuor litteras Θ, Ξ, Φ, X.
 Trojano bello invenisse. Philostratus in
 Heroicis has tres tantum ab eo inventas
 memorat Υ, Φ, X. quarum Υ quidem à
 figurâ agminis Gruum volantium, Φ ve-
 rò à similitudine Gruis excubantis inve-
 nerit.

Grammaticomastix.

349² **E** Logodædalia strides modo qui nimium trux,
³ Frivola condemnas? nequaquam. Cum pretio est ⁴ merx.
 Ennius ut memorat, replet te ⁵ lætificum gau,
⁶ Livida mens hominum concretum felle coquat pus.
 Dic, ⁷ quid significant catalecta Maronis? ⁸ in his al 5
 Celtarum posuit, sequitur non lucidius tau.
⁹ Imperium, litem, Venerem, cur una notet res?
 Estne peregrini vox nominis, an Latii ¹⁰ fil?

INTERPRETATIO.

O tu qui è Grammaticatione obscurâ nunc strides nimis barbarus, an vituperas levia? minimè. Quando illa merx conjuncta est cum lucro, Gau exhilarans, ut ait Ennius, te implet. Animus hominum invidus concoquat pus commixtum felle. Dic mihi quid Catalecta Virgilii significant? In illis scripsit Al Gallorum. Dein legitur in iis Tau, quod non est clarius. Dic quare unica vox Res significet Imperium, litem, & coitum: an sil sit nomen extraneum, an Latinum & min,

NOTÆ.

1. Grammaticomastix.] Ut Ο'μηρομάστιξ appellatus est Zoilus ille, qui Homerum carpebat, & veluti flagellabat, sic Γραμματικομάστιξ dicitur, qui Grammaticos vexat ac veluti cædit; ut facit poëta noster hoc poëmatio, in quo Grammaticum variis interrogationibus è Grammaticæ penu petitis, fatigat.

2. Elogodædalia.] Α λόγος oratio, & δαιδαλός peritus, ingeniosus, industrius, varius, fit λογοδαιδαλία peritia orationis variandæ & industriè contexendæ. Verti Grammaticatione obscurâ magis ad mentem auctoris quam ad vim verbi attendens.

3. Frivola.] Ea quæ frivola videntur in Grammaticâ, quæstiunculas plus difficultatis quam utilitatis habentes.

4. Merx.] Frivola illa.

5. Lætificum Gau.] Gau pro Gaudium per Apocopen ab Ennio scriptum, ut quod postea sequitur Cel pro Celum, Do pro domum, ex hoc poëmate patet. Quod sanè Græcorum exemplo fecerat, ac inter cæteros Homeri, qui sæpè δῶ pro δῶμος quod domum significat, & κῆ pro κελθῆ hordeum ponit.

6. Livida mens hominum, &c.] Hoc est ringantur licet invidi, & ut Virg. rumpantur ilia Codro,

7. Quid significant Catalecta Maronis?] Scaliger non κατέληκται à κατέληξω desino, ut Baptista Pius autumat, sed κατέλεκται, à verbo κατελέγεσθαι deligere dicta putat, quod ea carmina ex Virgilianis sint collecta.

8. In his al.] In Catalectis Virgilii reperta fuisse hæc vocabula Al, Tau, Min, Aufonius ait, quæ quidem Scaliger posita vult pro Allium, Taurus, Minium, quas voces, ut & alias Latinas Celtæ, Galli, Germani, Britanni, & alii Barbari sic truncare, decurtareque adhuc sint soliti.

9. Imperium, litem, venerem cur una notet Res.] Imperium quidem ut in hoc 3. Æneid. Postquam Res Asia, Priamique evertere gentem

Immeritam visum Superis.

Litem ut in hoc Horatii sat. 6. lib. 1.

—— Dubius sum quid faciam, inquit

Tene relinquam, an rem?

Unde & reus nomen habet. Venerem: ut in hoc Terentii Eunuch. 2ct. 1. sc. 2.

Ego cum illo, quocum tum uno rem habebam hospite

Abii huc.

10. Sil.] Plin. lib. 33. cap. 12. In argenti, & auri metallis nascuntur etiamnum

¹ Et

¹ Et quod germano mistum male letiferum
Lintribus in geminis constratus ponto sit, an
² Bucolico sepes dixit Maro, ³ cur Cicero
Vox solita, & cunctis notissima, si memores,
Cur condemnetur, ratio ⁴ magis ut faciat
An Lybiæ ferale malum, sit Romula vox
Si bonus est insons, contrarius, & reus est
Dives opum cur nomen habet Jove de Stygio
Unde ⁶ Rudinus ait, Divum domus ⁷ altisonum

min?
pons? 10
seps?
lac.
lact?
seps?
sons? 15
Dis?
cæl?

INTERPRETATIO.

quod est mortiferum, cum perperam sumitur promiscue pro cognomine medicamento. An ponto, an pons dicendus sit, qui in duabus naviculis stratus est? Virgilius dixit in carmine Bucolico sepes, quare Cicero dixit seps? Lac est vocabulum usitatum & notissimum omnibus, si pronunciatur, quare damnetur, adeo ut ratio postulet ut potius dicatur lact? An seps funestum malum Africæ sit dictio Latina? Si insons ille est qui est innocens, sons nonne est ei oppositus, & nocens? Quare

NOTÆ.

pigmenta, Sil, & Caruleum. Sil propriè limus est. Et initio cap. 13. Sile pingere instituere primi Polygnotus, & Mycon, Attico duntaxat. Hoc secuta ætas ad lumina usa est. Ad umbras autem Scyrico, & Lydio. Lydium Sardibus emebatur, &c. Hinc dubitatio Aufonii an sil vox Latina, an Græca, an barbara, puta, Lydia.

1. Et quod germano mistum male letiferum min.] Min pro minio positum rectè coniecit Scaliger, sed sensum hujus loci non aperuit, neque Aufonianorum interpretum quisquam, quod sciam. Petendus est loci hujus intellectus ex hoc Plinii loco, lib. 33. cap. 7. Milton vocant Græci minium, quidam Cinnabari. Unde natus error Indico cinnabaris nomine. Sic enim appellant illi saniem Draconis elisi Elephantorum morientium pondere, permixto utriusque animalis sanguine, ut diximus. Neque alius est color qui in picturis propriè sanguinem reddat. Illa cinnabaris antidotis medicamentisque utilissima est. At hercule medici, quia cinnabarin vocant, pro ea utuntur hoc minio, quod venenum esse paulo mox docebimus. Scilicet cum cinnabaris, & minium, & Draconis sanguinem significet, Medici vocum similitudine decepti, in antidotis conficiendis minium, quod cinnabari etiam dicitur, aliquando promiscue usurpant pro medicamento cognomine, cinnabari scilicet Indiæ, seu sanguine Draconis; sicque venenum pro remedio dant. Ad hunc Plinii locum respe-

xisse Aufonium, & hanc esse veram ejus mentem nemo puto inficiabitur.

2. Bucolico.] Ecl. 1.

Hinc tibi, quæ semper vicino ab limite sepes

Hyblæis apibus florem depasta salicli, &c.

3. Cur Cicero seps.] Incertum ubi, non extat certè in iis quæ habemus Ciceronis operibus.

4. Magis ut faciat lact.] Martian. Capella lib. 3. Quidam cum lac dicunt, adjiciunt, T, propterea quod facit lactis, sed Virgilius:

Lac mihi non æstate novum, non frigore defit.

Quippe cum nulla apud nos nomina in duas mutas exeant, ideo veteres lacte in nominativo dixerunt.

5. Seps.] Serpentis genus à σήπω putrefacio est σήψ. Græca igitur non Romula vox est. Lucan. lib. 9.

Offaque dissolvens cum corpore tabificus seps.

Lybiæ ferale malum dixit, quia Lybia seu Africa omni serpentum genere abundat.

6. Rudinus.] Ennius, quem, ut ait Silius Italicus lib. 12.

Rudie gennere vetuste.

Nunc Rudie solo memorabile nomen alumnus.

Calabriæ urbs est apud Pompon. Melam.

7. Altisonum cæl.] Cælum altisonum propter tonitru. Virg.

Et ¹ cuius de more, quod adstruit, endo suam
 Aut de fronde loquens, cur dicit ² populea
 Sed quo progredior? quæ finis, ³ quis modus &
 Indulge, ⁴ Pacate, bonus, doctus, facilis
 Totum opus hoc sparsum, ⁵ crinis velut Antiphilæ.

do?
 frus.
 calx? 20
 vir.
 Pax.

I N T E R P R E T A T I O.

Dis locuples divitiis appellatur pro inferno Jove? Quare poeta Rudius dicit cel alte sonans, sedes Deorum? Et ad cuius exemplum est id quod usurpat in suam Do? aut quare loquens de fronde ait frus populea?

At quousque procedo? Quis terminus, quis modus, & quod extremum harum nugarum? Condone mihi, ô Pacate, qui homo es benignus, eruditus, comis. Universum hoc poemation dissolutum est, ut coma Antiphile. Pax.

N O T Æ.

— Quem super ingens

Porta tonat celi.

1. Cuius de more.] Veterum: apud quos Endo erat in; unde Endoplorato, pro Implorato, & Endo procinctu pro, in procinctu apud Festum; unde Endogredi seu Indugredi pro ingredi, & similia multa apud Lucretium. Suam do pro suam domum per Apocopen, de qua jam supra ad vocem gau.

2. Populea frus.] Frundes & frondibus Carissus ait veteres per u dixisse, à singulari frus: ejus verba sunt: Frus hujus frundis, quod sic ab Ennio est declinatum annalium libro septimo. Rurescant frundes, non frondes. Unde hic frus legendum, aut certè fruns, non autem frons.

3. Quis modus, & calx.] In corpore humano extrema pars est Calx. Unde per translationem Calx operis, pro fine ejus, &

opus perducere ad calcem, pro absolvere.

4. Pacate.] Initio hujus Technopœgnii.

Pacato ut studeat ludus meus, esto operi dux.

5. Crinis velut Antiphile.] Amicæ Clitiphonis apud Terent. Heautontim. act. sc. 3.

Capillus passus, prolixus, circum caput

Reiectus negligenter. Pax!

Est autem πῦξ Græcum adverbium desinendi, teste Hesychio, & Prisciano, quasi dicas tantum, vel finis. Idem Terent. eadem fab. act. 4. sc. 2.

Unus est dies, dum argentum eripio, pax, nihil amplius.

Pluribus in locis apud Plautum eodem sensu reperias.

AUSONIUS Paulo S.

350 **P** Erlege hoc etiam, si operæ est, frivolum & nullius pretii opusculum: ¹ quod nec labor excudit, nec cura limavit: sine ingenii acumine, & moræ maturitate. ² CENTONEM vocant, ³ qui primi hac concinnatione luserunt. ⁴ Solæ memoriæ negotium sparsa colligere, & integrare lacerata: quod ridere magis, quam laudare possis. Pro quo, si ⁴ per

INTERPRETATIO.

Lege quoque hoc totum inane, & nihili opusculum, si operæ pretium est: quod quidem neque labor fabricavit, neque studium expolivit: quod caret acumine ingenii & non est temporis spatium perductum ad maturitatem. Ii qui primi concinnaverunt Lusus huiusmodi, appellant eos Centones. Res est ad solam memoriæ pertinent, legere dispersa, & redigere lacera in unum corpus: quod quidem risum tibi potius exprimere, quam laudem mereri possit. Pro quo opus-

NOTÆ.

1. Centomen vocant.] Cento Græcis Κέντρον, unde derivatur abjecto ρ, ut ab ἀρθρον fit artus. Eustathius, in Homerum monet à κέντρον, stimulus, aculeus venire κέντρον, & ἐγκέντρεζεν, hoc est, inferere ἐμψύτειν, ἐμβάλλειν, ac quemadmodum ἐγκέντρεζεν de stirpibus dicitur, nec aliud est, quam plantæ cuiuspiam aliâ plantâ ramulum inferere: sic etiam κέντρονα cum propriè sumitur, ita vocari quia πλεγκέντρονται, hoc est consuntur diversicolores panni: ut in vestibus & stragulis pauperiorum. At cum transfertur ad poematis genus, sic appellari, quia ad similitudinem centonis ex diversis versibus hinc atque inde accersitis consuatur. Addit hinc dici Ομηρόκεντρον, quod interpretatur Ομηρικὸν κέντρον. Lucill. Sarcinatorum esse summum, suere centonem optime. Plaut. Epid. act. 3. sc. 4.

Proin tu alium queras, cui centones sarcias.

At apud Grammaticos ait Isidorus lib. 1. origg. cap. 38. Centones vocari solent, qui de carminibus Homeri, vel Virgilii ad propria opera, more centonario, ex multis hinc inde compositis in unum sarciantur corpus, ad facultatem cuiusque materiæ.

2. Qui primi hac concinnatione luserunt.] Quinam fuerint primi illi, non dicit. Meminit quorundam Tertullianus lib. de Præscriptionibus cap. 39. Vis hodie, inquit, fabulam, in totum aliam, componi, ma-

teria secundum versus, versibus secundum materias concinnatis? Denique Ovid. Geta Medeam tragediam ex Virgilio plenissime expressit. Meus quidam propinquus ex eodem poeta, inter cetera stili sui otia, pinacem Cebetis explicuit, &c. Extant Eudociæ, & Probæ Falconiæ centones Virgiliani de veteri & novotestamento, post Ausonii tempora scripti, & elegantissimi recentioris scriptoris Lælii Capilupi variis de rebus. Tentavit quoque Heinsius id genus poematis, sed non ita feliciter meo quidem iudicio.

3. Sole memoriæ.] Ἀρχαῖκός pro solius, sic in Eunuchio Terent. Pythias, mihi sole ridiculo fuit, pro soli.

4. Per Sigillaria.] Macrobius Saturn. lib. 1. cap. 10. in fine: Abunde jam probasse nos aestimo Saturnalia uno tantum die, id est, quarto decimo Kalend. solita celebrari: sed post in triduum propagata primum ex adiectis à Cæsare huic mensi diebus, deinde ex edicto Augusti, quo trium dierum ferias saturnalibus addidit. A sexto decimo igitur coepta in quartum decimum desinunt: quo solo fieri ante consueverant. Sed Sigillariorum adiecta celebritas in septem dies discursum publicum & letitiam religionis extendit. Statim ergo post Saturnalia, mense Decembri Sigillaria celebrabantur per Aediles tum curules tum plebeios, ut videre est ex his Ausonii versibus infra in Eclogario, ubi de Feriis Romanis:

Aedilesque etiam plebei, Aedilesque curules

A aa ij

Sigillaria in auctione veniret, ¹ neque Afranius Nauci daret, ² nec Cicum suum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis digni- ³ tatem tam joculari dehonestasse materia. Sed quid facerem? Jus- sum erat: quodque est P O T E N T I S S I M U M I M P E R A N D I

I N T E R P R E T A T I O.

culo, si venderetur licitatione in nundinis, nec Afranius daret Naucum, neque Plautus offerret suum Cicum. Panitet enim dedecorasse tam ridiculo argumento majestatem Virgilianorum versuum. Verum quid agerem? Imperatum erat mihi, & , qui validissimus modus jubendi est, orabat qui

N O T Æ.

*Sacra, Sigillorum nomine dicta, con-
lunt.*

Ea sigilla, à quorum nomine sigillaria dicta sunt, erant oscilla seu capita fictilia, quæ pro capitibus suis in Diris Sacellum Saturni aræ cohærens, ferebant, tradito, ut refert idem Macrobius, à Pelasgis advenis, veteribus Latii cultoribus more, qui oraculi hujusce verbis inducti: *καὶ κεφαλὰς Ἀδὴ, καὶ τὰ παλὰ πέμπτε φῶτα.* cum diu humanis capitibus Ditem, & virorum victimis Saturnum coluissent, ab Hercule cum Geryonis bubus per Italiam reverte- te, edocti non capita humana, sed oscilla ad humanam effigiem arte simulata, neque virum, sed lumina oraculi verbis peti, cum *φῶτα*, & virum, & lumina significaret, faustis sacrificiis infausta mutarunt. Hinc mos ut Saturnalibus cerei missitarentur, & sigilla arte fictili fingerentur, ac venalia pararentur, non sine multis aliis mercibus, quas muneri sibi mitterent Saturnalibus; erantque sigillaria nundinæ quædam mercium omne genus, ut apud nos quibusdam in locis Xenia. Gell. lib. 5. cap. 4. Apud Sigillaria forte in libraria ego & Julius Paulus, poeta, vir memoria nostra doctissimus, confederamus, &c. Et lib. 2. cap. 3. Ostendisse mihi librum Æneidos secundum mirandæ vetustatis, emptum in Sigillariis XX. aureis. Non semper idem ejusmodi nundinarum locus fuit, ut ex hoc loco veteris Juvenalis Scholiastis cognoscitur: ad versum 152. sat. 6.

Mense quidem brumæ, quo jam mercator Iason, &c.

Romæ, inquit, in porticu Trajanarum Thermanarum tempore Saturnaliorum sigillaria sunt. Tunc mercatores casas de linteis faciunt, qui-

bus picturæ obstant. Ideo autem dicit mercator Iason; quoniam antea in porticu Agrippinarum Sigillaria proponebantur, in qua porticu historia Argonautarum depicta est, & casæ cum fierent, picturæ obstant. Hæc vetus Scholiastes, in quibus, si non veram Juvenalis mentem assecutus est, sigillariorum certe morem & formam nobis expressit.

1. Neque Afranius Nauci daret.] Hac voce Nauci usus in Attellanis suis erat sæpius Afranius, ut Plautus voce Cicum. Hinc est quod utrumque nominat hic quasi quibus peculiaria fuerint hæc vocabula, quibus tamen & alii usi. De voce nauci Festus: Naucum ait Ateius Philologus poni pro nugis: Cincius, quod in oleæ nucis, quod intus sit: Ælius Stilo omnium rerum putamen: Glossematorum autem scriptores fabæ grani, quod hæreat in fabulo: quidam ex Græco *ναὺ καὶ ἔλκιν* levem hominem significari: quidam nucis juglandis, quam Verrius juglandam vocat, medium velut dissepimentum. Pro re nihili accipitur.

2. Nec Cicum suum Plautus.] In Rudente act. 2. sc. 7.

Elnas tu, an exungare, Cicum non interduim.

Festus:

*Cicum membrana tenuis malorum Pun-
corum.*

Idem habet Varro, qui & locum Plauti sed paulo aliter citat. Glossæ Philoxeni *Cicum ποῶς ὑμῖν*. Punici mali pellicula. Hesychius *Κικκὸς διαχωρῆσις*, Ciccus separatio seu discrimen. Est igitur Ciccus seu Ciccus, seu Cicum interior membrana, quâ grana discriminantur in malis Punicis. Et per translationem *γρὺ*, ut habent eadem Philoxeni Glossæ, res nihili.

GENUS, rogabat, qui jubere poterat, ¹ S. Imperator Valentinianus, vir meo judicio eruditus: qui nuptias quondam ejusmodi ludo descripserat, aptis equidem versibus & compositione festiva. Experiri deinde volens, quantum nostra contentione præcelleret, simile nos de eodem concinnare præcepit. Quam scrupulosum hoc mihi ⁴ fuerit, intellige. Neque anteferri volebam, neque posthaberi: quum aliorum quoque judicio detegenda esset adulatio inepta, si cederem: insolentia, si ut æmulus emerem. Suscepi igitur similis recusanti: feliciterque & obnoxius gratiam tenui, nec victor offendi. Hoc, die uno & addita lucubratione properatum, modo ² inter liturarios meos quum reperissem, tanta mihi candoris tui, & amoris fiducia est, ut severitati tuæ nec ridenda subtraherem. Accipe igitur ³ opusculum de ⁵ inconnexis continuum, de diversis unum, de seriis ludicrum, de alieno nostrum: ne in Sacris & fabulis, ⁴ aut Thyonianum mireris,

INTERPRETATIO.

poterat præcipere, sacratissimus nempe Imperator Valentinianus, vir doctus meâ sententiâ; qui olim descripserat nuptias lusu simili, carminibus quidem appositis, & faceta connexionem versuum. Postea cum vellet experiri certando mecum, quantum me superaret, jussit me contexere simile opus de eadem materiâ. Cognosce quàm anceps hoc mihi fuerit. Neque cupiebam præferri, neque postponi ei: quoniam futurum erat, ut etiam judicio aliorum deprehenderetur inficeta mea adulatio, si concederem ei; arrogantia verò, si excellerem tanquam ejus rivalis. Suscepi ergo mandatum opus tanquam illud recusans: & bono meo fato factum est, ut quanquam cogerer obsequi, gratia tamen mihi apponeretur; & quanquam superior evaderem, non offenderem tamen animum Imperatoris. Cum non ita pridem invenissem inter schedas meas hoc opusculum, quod absolutum à me est uno die & adjecto labore unius noctis ad lucernam, adeò confido in sinceritate tuâ, & studio erga me, ut ne subducerem quidem hæc tuæ gravitati deridenda. Accipe ergo opusculum connexum ex sententiis dissolutis, unum ex variis, joculari ex gravibus, nostrum ex alieno: ne admireris in sacris historiis, & fabulis aut Thyo-

NOTÆ.

1. S. Imperator, &c.] Sic antiqua Ugoletti editio. τὸ S. accipit Tollius, quem sequutus sum, pro nota τὸ Sacratissimi, quod cognomentum Imperatorum.

2. Inter liturarios meos.] Liturarii, (quæ vox etiam occurrit in titulo epistolæ secundæ infra) sunt primæ scriptionum schedæ, lituris multis ut plurimum plenæ.

3. Opusculum de inconnexis, &c.] Descriptio elegans Centonis per Antitheta.

4. Aut Thyonianum.] Turnebus advers. lib. 12. cap. 8. Apud Catullum scribitur:

— Hic merus est Thyonianus,
Quo versu significat merata Bacchi pocula per transnominatorem: rediit enim Bacchus, matrique fulminatæ superstes, Thyonianus vocatus est: vel potius illum dilaceratum (à Gigantibus scilicet ut habet Phurnutus) reducem sospitemque vitæ redditum (à matre

Rheâ) hoc nomine sacra canebant artana: & laudat hunc Ausonii locum. Non tamen novum in alterâ vitâ nomen accepisse Bacchum Phurnutus, qui rem narrat, meminit. Alii aliud Thyoniani, seu Thyonei etymon afferunt à Thyone scilicet, nutrice Bacchi, ut quidam volunt, ut alii, matre. Ferunt enim Bacchum, Jove concedente, matrem Semelon ab inferis eduxisse, & immortalitate donatam, Thyonen à sacris quæ illi attribuit, denominasse: θύω enim est sacra facio. Alii ab ipso θύω ob Sacra & Orgia ejus, unde & Thyades, Bacchæ. Acron vult Thyoneum Bacchi filium fuisse. Fortasse Thyoneus dictus est Bacchus pro Theanius hoc est θεοίνιος Deus vini; sic enim est appellatus Bacchus, teste Hesychio, & θεοίνια apud Athenienses Bacchi sacra dicebantur.

¹ aut Virbium; illum de Dionysio, hunc de Hippolyto reformatum. Et si pateris, ut doceam docendus ipse, ² C E N T O quid sit absolvam. Variis de locis, sensibusque diversis, quædam carminis structura solidatur: in unum versum ut coëant aut cæsi duo, aut unus & sequens cum medio. ³ Nam duos junctim locare, ineptum est: & tres una serie, mære nugæ. Diffunditur autem per cæsuras omnes quas recipit versus Heroicus, convenire ut possit, aut ⁴ penthemimeris ⁵ cum reliquo anapæsto: ⁶ aut trochaice cum posteriore segmento: ⁷ aut septem semipedes ⁸ cum anapæstico chorico: ⁹ aut post dactylum atque semipedem, ¹⁰ quicquid restat hexametro. Simile ut dicas ¹¹ ludi-

I N T E R P R E T A T I O.

neum, aut Virbium; illum mutatum ex Baccho, hunc ex Hippolyto. Ac si permittis ut ego, qui à te docendus essem, te ipsum doceam, expediam quid sit Cento. Constructio quædam poematis compingitur ex variis locis & sententiis poetæ alicujus. ita ut aut duo dimidiati versus jungantur in unum; aut unus, & sequens cæsus, cum dimidiato. Nam stolidum est ponere duos consequenter: & ineptie mære locare tres eodem ordine. Scinduntur autem per omnes sectiones, quas versus Heroicus admittit, ut vel quinque semipedes possint congruere cum anapæstico versu qui superest: vel cæsura trochaica cum sectione sequenti: vel septem semipedes cum anapæstico chorico: vel post dactylum & dimidium pedem, quicquid superest versui hexametro. Aded ut dicas

N O T Æ.

1. Aut Virbium.] Hippolytus ab equis discerptus, cum ab Æsculapio revocatus ad vitam esset, Virbius, quasi bis vir, est appellatus Dianæ jussu, cui conjunctum numen coli cœpit. Vide Ovid. lib. 15. Metam. Virg. lib. 7. Æneid. versu 761. & Pers. sat. 6. vers. 55.

2. Cento quid sit.] Vide supra notam 1. hujus præfationis.

3. Nam duos junctim locare, ineptum est.] Quod tamen Aufonius hoc ipso in Centone fecit non semel, ut videri facile potest.

4. Penthemimeris.] Vel penthemimeres πενθημιμερής à πέντε quinque, ἡμισυ dimidium, & μέρος pars, quasi dicas quinque dimidias partes, hoc est, dimidios pedes, quinque semipedes, ut in tertio hujus Centonis versu, ambo florentes.

5. Cum reliquo anapæsto.] Ut in eodem versu, Genus insuperabile bello. Cujusmodi anapæsticum trimetrum hypercatalectum appellat Diomedes, sic metiendum:

Genus in-superabile bel-lo.

6. Aut trochaice.] Ut in hoc ejusdem centonis Occupat os faciemque, ubi post duos primos pedes Occupat os, faci, superest

trochæus, emque, quam cæsura trochaicam appellat. Et posterius segmentum, quod sequitur, pedem pede fervidus urget.

7. Aut septem semipedes.] Εφθημιμερής vel εφθημιμερής dicitur tres pedes cum dimidio continens, ut in hoc ejusdem Centonis:

Auspiciis mani-festa fi-des.

8. Cum anapæstico chorico.] Puta in eodem versu:

Quo ius-tior al-ter.

Cujusmodi Anapæsticum choricum (hoc est in choris usitatum) monometrum hypercatalectum vocat Servius.

9. Aut post dactylum, atque semipedem.] Ut in hoc ejusdem Centonis:

Tu que pri-or.

10. Quidquid restat Hexametro.] Puta: Nam-te ma-joribus ire per-altum.

11. Ludicro quod Græci ὀσσηματίων. Officla &c.] Scaliger legit ὀσσηματίων, & oscilla. Et intelligit larvas illas, quas solebant in conviviiis ob oculos convivarum ponere, ut eos ad hilarius vitâ fruendum cogitatione futuræ mortis hortarentur. Sed in ejus sententiam nequaquam eo. Ennodius Ticinensis in epigram. de Stomatia, seu, ut

cro quod Græci ὀσμάτιων vocavere. Officula ea sunt : ad summam 7
 1 quatuordecim figuras geometricas habent. 2 Sunt enim æquilatera :

INTERPRETATIO.

hoc esse simile lufui, quem Græci appellarunt lufum ὀσμάτιων. Ea sunt officula. Habent omnino quatuordecim formas Geometricas. Nam illa sunt æquilatera : aut triangularia : ex lineis

NOTÆ.

melius scribas, *Ostomatio Eburneo* : ut edit. *Scriverius* :

*Sollicitata levi marcescunt corda viro-
rum*

*Tormento. Fas est ludere virginibus.
Frangunt, Marmaricis Elephas quod mi-
sit ab arvis,*

*Per micas sparsum mox solidatur opus.
De Pœno teneræ discunt cum fraude jo-
cari.*

* Nam ridere necis munere, fœmineum
est.

*Angusta norunt res mille includere capsula:
Omne ebur hoc, mulier, pectoris arca
tui est.*

Atilius Fortunatianus de metris, capite de Hendecasyllabo Phalæcio : Nam si locus ille Archimædius quatuordecim eboreas lamellas (observa totidem hic poni ab Ausonio figuras) quarum anguli varii sunt, in quadrata forma inclusas habet, componentibus nobis aliter, atque aliter, modo galeam, modo sicam, alias columnam, alias navem figurat, & innumerabiles efficit species: solebatque nobis pueris hic locus ad confirmandam memoriam plurimum prodesse; quanto maiorem potest nobis afferre voluptatem, quantoque pleniorum utilitatem carmina inter manus habentibus metrorum varia tractatio, cum subinde apud poetas ea, quæ fallunt imperitos, metra inserta numeris, & intermixta carminibus deprehendamus? Ex his duobus locis, ludicrum illud officulorum seu lamellarum eburnearum graphicè depingentibus, facile evincitur, legendum hic ὀσμάτιων hoc est officulorum, & officula, id est, officula; non autem oscilla. Erant scilicet officula seu lamellæ eburneæ multæ (ad quatuordecim fuisse ex hoc, & Fortunatiani loco cognoscitur) in triangulorum variorum formas sectæ, ex quibus variè inter se commissis pueri varias exprimebant figuras inter ludendum. Simile quiddam nostrates pueri faciunt, cum complicatâ in

multa triangula chartâ, mensam, gallinam, anatem, naviculam, & alia multa modò complicando, modò explicando imitantur.

1. *Quatuordecim figuras, &c. sunt enim æquilatera, &c.*] Quanquam non quatuordecim diversas figuras mox enumeret, ut tamen nihil in hoc numero mutatum velim, facit locus Fortunatiani supra allatus. Et certè triangularium formarum septem omnino variæ species fingi possunt: æquilaterorum quidem tantum unica, eaque oxygonia; crure pari, quæ Græci ἰσοσκελῆ vocant, tres, oxygonia seu acutis omnibus angulis, orthogonia, rectum unum angulum habens, & amblygonia quæ habet unum obtusum. Similiter, & scalenorum, seu lateribus omnibus inæqualibus triangulorum tres quoque pro angulorum ratione species esse possunt, oxygonia, orthogonia, & amblygonia. Quod si binæ uniuscujusque speciei lamellæ in eo loculo Archimædico, seu quadratâ capsulâ fuisse intelligantur, fiet numerus quatuordecim, quem Ausonius & Fortunatianus habent. Mitto, quòd septem prædictarum unaquæque species variari multis modis potest, prout magis vel minus acuti, aut obtusi earum anguli fient, & quòd aliæ quoque quàm triangulares formæ fuisse intelligi possunt. Quidni enim per hæc verba Ausonii extentis lineis: aut tritis angulis, vel obliquis intelligamus parallelogrammum, rectangulum, & obliquangulum?

2. *Sunt enim æquilatera, &c.*] Nullo ordine hæc ab Ausonio ennumerantur. Ut aliquis in iis ordo statuatur, observandum triangula dividi vel ratione laterum seu linearum quibus comprehenduntur, (de rectilineis & planis triangulis loquimur, non de curvilineis, neque de sphaericis) vel ratione angulorum, quos lineæ istæ seu latera concur-

¹ vel triquetra : extentis lineis : aut rectis angulis , vel obliquis : isoscele : vel isopleura , orthogonia quoque , vel scalena. ² Harum vertibularum variis coagmentis simulantur species mille formarum : Elephantus bellua , aut Aper bestia , Anser volans , & ³ Mirmillo in armis , ⁴ subsidens Venator , & latrans Canis : quin & ⁵ Turturis , & Cantharus , & alia hujusmodi innumerabilium figurarum , quæ alius alio scientius variegant. Sed peritorum concinnatio miraculum est ; imperitorum junctura ridiculum. Quo prædicto , scies , quod ego ⁶ posteriorem imitatus sum. Hoc ergo Centonis opusculum , ut ille ludus tractatur , 8 pari modo , sensus diversi ut congruant : adoptiva quæ sunt , ut cognata videantur : aliena ne interluceant : accersita ne vim redarguant : densa ne supra modum protuberent : hiulca ne pateant. Quæ si omnia ita tibi

I N T E R P R E T A T I O .

rectis : vel angulis rectis , vel obliquis : equicrura vel æquilatera , reclangula etiam , aut lateribus inæqualibus. Diversâ connexionem horum officulorum effinguntur figuræ innumerae : puta Elephas bellua , aut Aper fera , Anser volans , Gladiator armatus , Venator demittens se ad insidias , & Canis latrans : quin etiam & Turtur , & Poculum , & alia ejusmodi formarum innumerabilium , quæ alii aliis peritius variant. At coagmentatio , quam faciunt periti , est aliquid admirandum ; connexio quam faciunt imperiti , est aliquid ineptum. Quod cum te monuero , agnosces me imitatum esse hanc posteriorem connexionem. Igitur hoc opusculum Centonis tractatur , quemadmodum lusus ille , ita ut similiter diversæ sententiæ inter se conveniant : ut quæ sunt adoptiva , videantur cognata : quæ aliena sunt , non dignoscantur inter cætera : quæ ascita sunt , non clament se huc violenter tracta : quæ stipata sunt , non excrecant immodicè : quæ diducta sunt , non hient. Quæ omnia si tibi videbuntur hinc facta juxta dictas regulas , dices me conte-

N O T Æ .

su suo faciunt. Ratione quidem laterum , vel tria latera æqualia sunt , & æquilaterum triangulum dicitur , Græcè ἰσόπλευρον ; vel duo tantum æqualia sunt , & crure pari , Græcè ἰσοσκελές ; vel denique tribus lateribus inæqualibus , σκαλῆνον . Ratione angulorum ; vel triangulum habet tres angulos acutos , & ὀξυγώνιον , vel unum rectum , & ὀρθογώνιον , vel denique unum obtusum , & ἀμβλυγώνιον appellatur. Atque hæc triangulorum species , laterum & angulorum ratione , permisceri inter se , & septem tantum memoratas superiori notâ species possunt constituere , ut patebit attendenti.

1. *Vel triquetra.*] Triquetrum in genere triangulum est cujusvis speciei. Hinc tamen ad æquilaterum videtur ab Ausonio restringi.

2. *Harum vertibularum.*] Sive vertibularum legas , sive verticularum , perinde est : utrumque à *verto*. Verticulæ apud Festum , Lucillium explicantem , articuli sunt

seu *vertebræ* ; apud Isidorum *vertibulæ* idem significant , partes scilicet illas ossium , quæ ita sibi junguntur , ut facile flecti & verti ossa possint. Hinc certè nihil aliud intelligere potest Ausonius , quàm figuras illas osseas seu eburneas , de quibus locutus est supra.

3. *Subsidens venator.*] Expectans feram in insidiis. Hoc enim est *subsidere*.

4. *Mirmillo in armis.*] De hac voce ad Technopægnii vers. 102. diximus.

5. *Turturis.*] In recto , ut *vulturis* in versu Ennii apud Priscianum lib. 6.

Vulturis in Silvæ miserum mandebat Hermonem.

Respexisse videtur ad Plauti locum in *Bacchid.* Ubi ego capiam pro machera turturem , ubique imponat in manu alius mihi pro castro cantharum. Hinc mavult Accursius *turturis* ex MS. codice , quam *turris* , quod ab eo est depravatum in vulgatis à sciolo aliquo , qui rectum *turturis* non agnoscebat.

6. *Posteriorem.*] Scilicet imperitorum , videbuntur ,

videbuntur, ut præceptum, dices me composuisse Centonem. Et quia sub ¹ Imperatore meo tum merui, ² procedere mihi inter frequentes stipendium jubebis: sin aliter, ære dirutum facies: ut cumulo carminis in fiscum suum redacto, redeant versus, ³ unde venerunt. Vale.

INTERPRETATIO.

scripsisse Centonem. Et quia tunc militavi sub meo Imperatore, jubebis continuari mihi stipendium inter eos qui sunt sub vexillis: secus, privabis me stipendio: ut congerie hac versuum redacta in fiscum, versus illuc revertantur, unde venerunt. Vale.

NOTÆ.

1. Sub imperatore meo.] Valentiniano, cujus jussu id opusculum suscepit, ut monuit præfationis hujus initio.

2. Procedere mihi, &c.] Hæc est militari re petita allegoria. Contraria sunt, procedere militi stipendium, & militem esse ære dirutum. Sic vernaculâ nostrâ linguâ dicimus, ses gages courent, & il est cassé aux gages. Festus: Ære dirutum militem dicebant, quod æs dirueretur in fiscum, non in militis sacculum.

Livius lib. 5. Placere autem omnibus iis, voluntariam extra ordinem professis militiam, ære procedere, & equiti certus numerus aris est assignatus. Et lib. 5. Tribuni plebis ad populum ferrent, ut qui minores septem & decem annis sacramento dixissent, iis perinde stipendia procederent, ac si septem & viginti annorum, aut majores milites facti essent.

3. Unde venerunt.] Ad Virgilii loca, unde desumpti sunt.

Cento nuptialis. XIII.

- 351 A. 5. ¹ Accipite hæc animis: lætasque advertite mentes,
A. 11. **A** Ambo animis, ambo insignes præstantibus armis:
B. 7. Ambo florentes, * genus insuperabile bello. A. 4.
A. 6. ² Tuque prior, * nam te majoribus ire per altum A. 3.
A. 3. Auspiciis manifesta fides, * quo justior alter A. 1.
A. 1. Nec pietate fuit, nec bello major & armis.
A. 4. Tuque ³ puerque tuus, * magnæ spes altera Romæ, A. 12.
A. 8. Flos veterum, virtusque virum, * ⁴ mea maxima cura, A. 1.

INTERPRETATIO.

Percipite hæc mentibus, ô Imperatores: & attendite animis faventibus. Ambo clari forti pectore, & armis egregiis: ambo vigentes, stirps invicta bello. Et tu præcipue, ô Valentiniane, nam clarè cognoscitur te evehi in celum auspiciis grandioribus. Tu inquam quo non alius extitit justior, neque sublimior pietate, neque bello & præliis. Tu, & filius tuus, qui est secunda spes magnæ Romæ, habens in se selectas dotes & virtutes virorum priscorum, quem

NOTÆ.

1. Accipite hæc.] Præfatiuncula est ad Augustos fratres Valentinianum & Valentem consarcinata, & ipsa ex Virgilio, ut reliqua. Porro, ut quibus est Virgilii locis desumpta hujus centonis frusta sunt scias, adjectæ sunt ad utrumque marginem notæ libros indicantes, in quibus A. Æneidem,

B. Bucolica, G. Georgica significat.

2. Tuque prior, nam te majoribus, &c.] Valentinianum alloquitur, cui præcipua Imperii sors obtigerat, scilicet Occidens.

3. Puerque tuus.] Gratianus.

4. Mea maxima cura.] Quippè Ausonius Gratiani erat præceptor.

A. 12. ¹ Nomine avum referens, animo, manibusque parentem.

A. 6. ² Non iniussa cano. * Sua cuique exorsa laborem, A. 10.

A. 10. Fortunamque ferent. * Mihi iussa capeffere fas est. A. 1.

INTERPRETATIO.

ego curo præ cæteris omnibus, qui representat avum suum nomine, patrem verò virtute, & facili. Non scribo hoc carmen sine mandato. Unusquisque laborem, & fortunam nanciscetur, quam sua incepta ei afferent. Mihi necesse est facere imperata.

NOTÆ.

1. Nomine avum referens.] Avus Gratiani, pater Augustorum Valentiniani & Valentis, fuit Gratianus vir strenuus, sed humili loco in Pannoniâ ortus, ut jam observatum ad epig. 3.
2. Non iniussa cano.] In superiori Præfatione: Rogabat, qui jubere poterat, S. Imperator Valentinianus, &c.

Cæna nuptialis.

352 A. 5. **E**Xpectata dies aderat: * ¹ dignisque Hymenæis A. 11.

A. 6. **M**atres atque viri, * juvenesque ante ora parentum, G. 4.

A. 1. Conveniunt: stratoque super discumbitur ostro.

Dant famuli manibus lymphas, * onerantque canistris A. 8.

² Dona laboratæ Cereris, * pinguisque ferinæ A. 1.

A. 8. Viscera tosta ferunt. * Series longissima rerum: A. 1.

A. 8. Alituum, pecudumque genus, * capræque sequaces G. 1.

G. 3. Non absunt illis, * nec oves, hædique petulci, G. 4.

G. 3. Et genus æquoreum, damæ, * cervique fugaces. G. 3.

A. 11. Ante oculos, interque manus sunt * mitia poma. B. 1.

A. 8. Postquam exempta fames, & amor compressus edendi:

A. 1. Crateras magnos statuunt, * Bacchumque ministrant. A. 8.

A. 2. Sacra canunt. * Plaudunt choreas: & carmina dicunt. A. 6.

INTERPRETATIO.

Dies optata venerat: & matrone ac viri, atque adolescentes coram patribus conflunt ad nuptias benè comparatas: & accumbunt super stragulis purpureis. Servi infundunt aquam manibus abluendis, & imponunt corbibus munera Cereris preparata, & ministrant mensis carnes assatas venationis optimæ. Longissimus ordo ciborum explicatur; omne genus avium & pecudum, neque desunt eis capræ sequaces, neque oves & hædi petulantes, & pisces marini, & damæ, & cervi timidi. Dulcia poma versantur ante oculos, & in manibus convivarum. Postquam fames sublata est, & cupiditas cibi repressa: apponunt ingentes pateras, & suppeditant vinum. Cantant sacra Cantica. Saltant in choreis; & recitant versus. Quia

NOTÆ.

1. Dignisque hymenæis.] Nuptiis in quibus par pari iungebatur. dicitur Ceres, quia priusquam frumentum cibo humano aptum sit, molendum

2. Dona laboratæ Cereris.] Periphrastice, est, incernendum, pinsendum, & coquendum in panem.

- A. 6. ¹ Nec non Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.
A. 9. At parte ex alia, * ² biforem dat tibia cantum. A. 10.
A. 4. Omnibus una quies operum; * cunctique relictis A. 8.
Confurgunt mensis, * per limina læta frequentes A. 1.
A. 9. Discurrunt, variantque vices, * populusque patresque, A. 9.
A. 11. Matronæ, pueri, * vocemque per ampla volutant A. 1.
Atria: dependent lychni laquearibus aureis. A. 1.

INTERPRETATIO.

¶ Sacerdos Thracius cum veste longâ, exprimit modulis septem intervalla sonorum. Verum ex aliâ parte, tibia edit sonum per foramen duplex. Universi simul quiescunt ab opere; & omnes surgunt mensis relictis; ambulant magno in numero per amœnum vestibulum, & variè commutant loca plebs, & senatores, matresfamilias & pueri, & glomerant vocem per ingentia atria: lucernæ suspensæ sunt ex auratis lacunaribus.

NOTÆ.

1. Nec non Threicius, &c.] Hæc de Orpheo Virg. in 6. Æneid. Hic pro quovis citharædo, qui chordas pulset in nuptiis.
2. Biforem.] Ne intelligas per duo tantum foramina modulatum, sed geminum & per duarum simul tibiæ, dextræ scilicet, & sinistræ foramina erumpentem, licet ab uno eodemque ore simul profectum.

Descriptio egredientis sponsæ.

- 353 A. 4. **T** Andem progreditur * Veneris justissima cura, A. 10.
A. 7. Jam matura viro, jam plenis nubilis annis:
A. 1. Virginis os, habitumque gerens, * ¹ cui plurimus ignem A. 12.
Subjecit rubor, & calefacta per ora cucurrit:
A. 7. Intentos volvens oculos, * ² uritque videndo. G. 3.
A. 7. Illam omnis tectis, agrisque effusa juvenus,
Turbaque miratur matrum, * vestigia primi A. 5.
Alba pedis, * dederatque comam diffundere ventis. A. 1.
A. 3. Fert picturatas auri subtegmine vestes,
A. 1. Ornatus Argivæ Helenæ: * qualisque videri A. 2.

INTERPRETATIO.

Procedit tandem sponsa, quam Venus meritò amat, jam tempestiva viro, jam matura nuptiis ætate: preferens vultum, & cultum virginis, cui magnus ardor suffudit ruborem, & pervasit vultum calentem: versans attenta lumina, & incendit aspectu suo. Omnes juvenes confluentes ex domibus, & agris, ac turba matronarum admirantur illam, & candorem pedis quem profert incedendo, & permiserat capillos auris spargendos. Gestat vestimenta picta filis aureis, cujusmodi erant ornamenta Helenæ Argolicæ: & qualis, ac quanta, Venus

NOTÆ.

1. Cui plurimus ignem subjecit rubor.] Hypallage, pro ignis subjecit ruborem.
2. Uritque videndo.] Passivè hîc, ut & apud Virgilium. Videndo, id est, cum videtur.
B bb ij

- A. 2. Cælicolis, & quanta solet * Venus aurea contra: A. 10.
 A. 6. Talis erat species. * Talem se læta ferebat A. 1.
 A. 2. Ad foceros; * folioque alte subnixa refedit. A. 1.

I N T E R P R E T A T I O.

decora consuevit prodire in conspectum deorum: talis erat ejus aspectus: talis progrediebatur hilari ad futuros foceros: & consedit fulsa sublimi sella.

Descriptio egredientis sponsi.

- 354 A. 9. **A**T parte ex alia * foribus sese intulit altis A. 11.
 A. 9. Ora puer prima signans intonsa juvena,
 Pictus acu chlamydem auratam, * quam plurima circum A. 5.
 Purpura Mæandro duplici ¹ Melibœa cucurrit,
 A. 10. Et tunicam molli mater quam neverat auro:
 A. 1. Os, humerosque deo similis, * lumenque juventæ. A. 1.
 A. 8. Qualis ubi Oceani perfusus ² Lucifer unda
 Extulit os sacrum cælo; * sic ora ferebat, A. 3.
 Sic oculos, * cursuque amens ad limina tendit. A. 2.
 A. 2. Illum turbat amor, figitque in Virgine vultus.
 A. 1. Oscula libavit, * dextramque amplexus inhæsit. A. 8.

I N T E R P R E T A T I O.

Ex alia verò parte juvenis habens genas pubescentes primo flore juventutis, ingressus est sublime ostium, amictus chlamyde auratâ, opere Phrygio distinctâ, circa quam purpura Melibœensis gemino flexu ducta est, & indutus tunicâ, quam ei mater neverat ex auro flexili: similis Deo vultu, & humeris, & flos ipse juventutis. Qualis est Lucifer cum ablatus aquâ Oceani sustulit in cælum vultum suum sacrum. Sic sponsus ostendebat vultum & oculos, & impos animi currit ad januam. Amor agitat illum, & defigit oculos in puellâ. Carpsit suavia, & adhesit complectens eam dextrâ.

N O T Æ.

1. Melibœa.] Melibœensis, ex Melibœâ ris, quam Oceano tingi ex more poëtarum dicit, qui mane emergere mari astra, & in illud condi vespere putarunt.
 2. Lucifer.] Phosphorus; stella Vene-

Oblatio munerum.

- 355 A. 5. **I**Ncedunt pueri, pariterque ante ora parentum
 Dona ferunt, * pallam signis, auroque rigentem, A. 1.
 A. 11. Munera portantes, aurique eborisque ¹ talenta,

I N T E R P R E T A T I O.

Juvenes progrediuntur, & simul in conspectu parentum portant munera, pallam asperam figuris in eâ pictis, & auro quo erat intexta, ferentes dona, pondera auri, & eboris

N O T Æ.

1. Talenta.] Verti pondera. Est enim talentum, non numerus sed, pondus pecu-

E D Y L L I A.

381

- ¹ Et sellam, * & pictum croceo velamen ² acantho. A. 1.
 A. 1. Ingens argentum mensis, * colloque ³ monile A. 1.
 Baccatum, & duplicem gemmis auroque coronam.
 A. 5. ⁴ Olli serva datur, * geminique sub ubere nati. A. 5.
 A. 10. Quattuor huic juvenes, * totidem inuptæque puellæ : A. 2.
 A. 5. Omnibus in morem tonsa coma. * Pectore summo A. 5.
 Flexilis obtorti per collum circulus auri.

I N T E R P R E T A T I O.

Et sellam, & velum pictum acantho croceo. Multum vasorum argenteorum ad ornandas mensas, & torquem e margaritis, quem collo gestaret, & coronam duplicem ex gemmis, & auro. Donatur ei sponsæ ancilla, & duo ejus filii adhuc lactentes. Sponso autem quattuor juvenes servi, & totidem ancillæ innuptæ: capillus est tonsus iis omnibus more solito. In summitate autem pectoris torquis flexilis ex auro intorto ambit iis collum.

N O T Æ.

niæ. Atticum quidem sexaginta minarum Articularum erat. Sed de his vide Budæum de Asse.

1. *Et Sellam.*] Curulem vel gestatilem; cujusmodi Hexaphoris, vel Octophoris matronæ utebantur.

2. *Acantho.*] Foliis acanthi opere Phrygio expressis. Cujusmodi foliis ornantur

columnarum Corinthiarum capitula.

3. *Monile baccatum.*] E baccis margaritarum.

4. *Olli serva datur, &c.*] Olli ad sponsam retuli in interpretatione, huic verò ad sponsum, respiciens ad munerum genus utrique conveniens.

Epithalamium utrique.

- 356 A. 12. **T** Um studio effusæ matres * ad limina ducunt. A. 10.
 G. 4. **A** t chorus æqualis, * pueri inuptæque puellæ, A. 2.
 G. 2. Versibus incomptis ludunt: * & carmina dicunt. A. 6.
 B. 8. O digno conjuncta viro, * gratissima conjunx, A. 10.
 A. 1. Sis felix, * ¹ primos Lucinæ experta labores, G. 4.
 G. 4. Et mater. Cape ² Mæonii carchesia Bacchi.

I N T E R P R E T A T I O.

Tunc matres officiosæ deducunt sponsam ad cubiculum sponsi. At cætus ejusdem ætatis, juvenes & virgines innuptæ, jocantur carminibus inconditis: & canunt versus. O jucundissima uxor, copulata merito conjugii, sis fortunata, cum passa fueris primos dolores Lucinæ, & facta eris mater. Sume pocula Bacchi Mæonii. Projice nunc, o sponse. Circumda has aras

N O T Æ.

1. *Primos Lucinæ, &c.*] Metonymicè primum partum exprimunt, quem sponsæ optant felicem. Notum, Lucinam, seu Junonem Lucinam, seu Ilithiam Deam esse puerperiorum præfidem.

2. *Mæonii carchesia Bacchi.*] Carchesia sunt tabulata illa, quæ in summis navium

malis sunt: les hûnes. Ab iis pocula quædam figuræ consimilis Carchesia dicta, ut hoc loco. Bacchus porrò Mæonius dictus est, à Mæoniâ minoris Asiæ regione, in quâ nullas præter vitem arbores nasci ferunt.

- B. 8. ¹ Sparge marite nuces. * ² Cinge hæc altaria vitta, B. 8.
 A. 8. Flos veterum, virtusque virum : * tibi ducitur uxor, B. 8.
 A. 1. Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
 Exigat : & pulchra faciat te prole parentem.
 A. 9. Fortunati ambo, * si quid pia numina possunt. A. 4.
 A. 3. Vivite felices. * dixerunt : currite, fufis, B. 4.
 Concordes stabili fatorum ³ numine Parcae.

I N T E R P R E T A T I O.

taniâ. O tu cui insunt selectæ dotes, & virtutes priscorum virorum; uxor ad te deducitur, ut transigat tecum ob ista tua merita, omnes annos vitæ suæ: & faciat te patrem formosâ sobole. Ambo eritis felices, si dii propitii aliquid valent efficere. Vivite fortunati. Parcae unanimes in constanti decreto fatorum, dixerunt fufis suis: Currite diu.

N O T Æ.

1. *Sparge marite nuces.*] Ex Ecloga 8. Virgilio, ad quem locum Servius: Idem Varro, spargendarum nucum hanc dicit esse rationem, ut Jovis omine matrimonium celebretur, ut nuptia matrona sit sicut Juno. Nam nuces in tutela sunt Jovis, unde & juglandes vocantur, quasi Jovis glandes. Nam illud vulgare est, ideo sparge nuces, ut à rapientibus pueris fiat strepitus, ne puellæ vox virginitatem deponentis possit audiri, &c. Mos hic fluxisse à Græcis videtur. Apud Athenienses enim, novus maritus nuces juglandes, amygdalas, aliaque id genus spargebat

largitionis gratiâ. Atque hæc κατηχίσματα vocabant, quasi dicas, effusiones.

2. *Cinge hæc altaria vitta.*] Morem aliquem in nuptiis usitatum tangit. Cingebatur fortasse ara, ut uni addicta viro mater familias, pudicitiam adversus alienos munitam undique habere debere ostenderetur.

3. *Numine.*] Numen & nutus à nuo (unde annuo, & abnuo) non modo Deum, sed nutum & voluntatem significat. Verbi decreto.

Ingressus in cubiculum.

- 357 G. 4. **P**ostquam est in thalami pendentia pumice tecta
 Perventum, * licito tandem sermone fruuntur. A. 8.
 A. 8. Congressi jungunt dextras : stratisque reponunt. A. 4.
 A. 1. At Cytherea novas artes, * & ¹ pronuba Juno A. 4.
 A. 11. Sollicitat : suadetque ignota laceßere bella.
 A. 1. Ille ubi complexu * molli fovet : atque repente A. 8.

I N T E R P R E T A T I O.

Postquam venerunt sub tectum thalami suspensum & constructum ex lapide, fruuntur demum concessâ confabulatione. Convenientes conjungunt manus : & reclinant se in torum. Venus autem, & Juno conjugalis tentant novas artes : & invitant eos ad committendum certamen ipsis adhuc incognitum. Ille postquam, amplexus sponsam, tenero sinu fovit eam;

N O T Æ.

1. *Pronuba Juno.*] Παιγνυμπος Græcis. Zygia Juno apud Apuleium. Medea apud Senecam :

Dii conjugales, tuque Genialis tori
 Lucina custos.

EDYLLIA.

383

- Accepit solitam flammam, lectumque jugalem :
 A. 6. O Virgo nova mi facies, * gratissima conjunx : A. 4.
 A. 6. Venisti tandem, * mea sola, & sera, voluptas. A. 10.
 A. 2. O dulcis conjunx, non hæc sine numine divum A. 8.
 A. 12. Proveniunt, * placitone etiam pugnabis amori? A. 4.
 A. 4. Talia dicentem jam dudum averſa tuetur :
 A. 12. Cunctaturque metu: telumque instare tremiscit :
 A. 1. Spemque metumque inter: * funditque has ore loquelas : A. 5.
 A. 10. Per te, per, qui te talem genuere, parentes,
 B. 2. O formose puer, * noctem non amplius unam A. 1.
 A. 9. Hanc tu, oro, solare inopem, * & miserere precantis. A. 10.
 A. 12. Succidimus. Non lingua valet, non corpore notæ
 Sufficiunt vires; nec vox aut verba sequuntur.
 A. 9. Ille autem: Causas nequicquam nectis inanes.
 A. 12. Præcipitatque moras omnes, * solvitque pudorem. A. 4.

INTERPRETATIO.

Et subito hausit consuetum ignem, & tetigit genialem torum: ô puella, inquit, vultus mihi novus, uxor jucundissima: tandem venisti, unicum meum gaudium, & tardius meis votis. O suavis uxor, hæc non contingunt sine voluntate deorum. Resistesne etiam amori tibi placenti? Hæc dicentem illa jam dudum aspicit averſa facie: & hæſitat præ timore: ac trepidat quia telum imminet; anceps inter spem & metum: & hæc verba ore profert: O pulcher juvenis, rogo te per te ipsum, & per parentes qui te procrearunt tam formosum, consolare me miseram, per hanc tantum noctem solam, & miserere mei te precantis. Collabor. Lingua mea non potest amplius loqui, robur solitum non suppetit meis membris; neque vox aut verba præsto mihi sunt. Ille verò: Frustra, inquit, vanas excusationes affers alias ex aliis. Et abruptis omnes moras, & resolvit ejus pudicitiam.

Parecbasis.

358

* * * * *

Imminutio.

359

* * * * *

360

Contentus esto, Paule mi,

* * * *

Rosa. XIV.

361

V Er erat : & blando mordentia frigora sensu
 Spirabat croceo mane reventa dies.
 Strictior Eoos præcesserat aura jugales,
 Æstiferum suadens anticipare diem.
 Errabam riguis ² per quadrua compita in hortis,
 Maturo cupiens me vegetare die.
 Vidi concretas per gramina flexa ³ pruinas
 Pendere, aut olerum stare cacuminibus :
 Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
 Et cælestis aquæ pondere tunc gravidas.
 Vidi + Pæstano gaudere rosaria cultu,
 Exoriente novo roscida Lucifero.
 Rara pruinosis canebat ⁵ gemma frutetis,
 Ad primi radios interitura ⁶ die.
 Ambigeres, raperetne rosis Aurora ruborem,
 An daret : & flores tingeret orta dies.

INTERPRETATIO.

Erat verna tempestas : & dies reducta luteo mane exhalabat frigus perstringens jucundo sensu. Ventulus tenuis anteibat equos Auroræ, invitans ad præveniendum diem allaturum calorem. Ambulabam in hortis irriguis per ambulationes quadratas, animo me recreandi matutino tempore. Vidi rorem collectum pendere per herbas incurvas, vel stare in summis oleribus : & guttas rotundas, & tunc turgentes gravitate aquæ æthereæ, ludere in caulibus expansis. Vidi rosaria lata cultu Pæstano, rorulenta novo Phosphoro oriente. Gutta dispersæ albicabant in fruticibus pruinâ oper-
 tis, peritura ad radios diei exorientis. Dubitares an Aurora traheret rubedinem à rosis, an

NOTÆ.

1. Ver erat.] Hoc Edyllion, & quæ Vir bonus, Næi xxi s, Ætates animalium, Herculis ærumnæ, & Musarum inventa inscribuntur, inter Virgilii opera reperta & edita fuerant, ac propter suam elegantiam, ejus esse diu credita sunt. Verum ea inter scripta Ausonii, quem magis quam Virgilium redolent, quum reperissent Hieronymus Aleander, & Mariangelus Accursius, auctori illa suo asseruerunt.

2. Per quadrua compita.] Translatè quadrua compita appellat concurrentes, inter areas horti, semitas seu ambulationes quatuor : cum propriè de magnis viis concurrentibus extructisque in earum concursu aris & sacellis undique patentibus dicatur : ut ex Philargyrio aliisque ob-

servat Vossius.

3. Pruinas.] Pruina propriè est ros concretus gelu. Hic pro rore, non congelato quidem, sed instar pruinæ albicante ponitur.

4. Pæstano.] Pæstum oppidum fuit Calabriae, ut vult Servius, aut, ut alii, Lucaniae, rosarum cultu celebre, quas bis in anno ubertim ferebat. Unde apud Virg. lib. 4. Georg.

— Biferique rosaria Pæsti.

5. Gemma.] Gutta, Metaphoricè.

6. Die.] Pro Diei Sic lib. 1. Georg. Virg.

Libra die, somnique pares ubi fecerit horas.

Frustra igitur Barthius hinc reponit Dei, & Solem interpretatur.

¹ Ros

¹ Ros unus, color unus, & unum mane duorum.

² Sideris, & floris, nam domina una Venus.

Forſan & unus odor: ³ ſed celfior ille per auras

Diffluit: exſpirat ⁴ proximus iſte magis.

20

Communis Paphie dea ſideris, & dea floris,

Præcipit unius muricis eſſe habitum.

Momentum intererat: quo ſe naſcentia florum

Germina comparibus dividerent ſpatiis.

Hæc viret anguſto foliorum teſta ⁵ galero:

25

Hanc tenui folio purpura rubra notat.

Hæc aperit primi faſtigia celfa ⁶ obeliſci,

Mucronem abſolvens purpurei capitis.

Vertice collectos illa exſinuabat amictus,

Jam meditans foliis ſe numerare ſuis:

30

INTERPRETATIO.

verò eis impertiretur: & lux exoriens inſiceret ſuo colore illos flores. Ros erat idem, color idem, & eadem matutina gratia amborum. Scilicet eadem Venus domina eſt aſtri, & floris. Fortaſſe & idem eſt odor utriuſque: verum ille ſublimior diffunditur per aërem: hic verò proximus magis exhalat. Venus numen commune aſtri, & floris, vult utrumque induere eandem purpuram. Paululum intercedebat temporis: per quod flores naſcentes ſeſe explicarent in ſpatia ſimilia. Hæc roſa viridis eſt operta ſtricto tegmine foliorum: oſtrum rubens pingit hanc exiguò folio. Hæc proſert alium faſtigiũ conũ ſui naſcentis, perficiens acumen ſui rubri verticis. Illa explicabat amictus contractos in capite ſuo, jam parans exponere folia ſua numeranda, &

NOTÆ.

1. Ros unus.] Apul. noſter in fine lib. 3. Metamorph. Hortulum quendam proſpexi ſatis amœnum, in quo præter cæteras gratas herbulas, roſe virgines matutino rore fluebant. Et lib. 4. Jam enim loco proximus, non illas roſas teneras, & amœnas, madidas divini ro-
ris, & nectaris, quas rubi felices, & beate ſpina generant, &c. In Pervigilio Veneris, ſive Catullus, ſive quis alius autor:

— Iſa roris lucidi,

Noctis aura quem relinquit, ſpargit humentes aquas:

Lacrymæ micant trementes de caduco pondere:

Gutta præceps orbe parvo ſuſtinet caſus ſuos.

In ſuorem florulentæ prodiderunt purpure:

Humor ille, quem ſerenis aſtra rorant noctibus,

Mane virgines papillas ſolvit humenti poplo:

Iſa juſſit, mane ut ude virgines nubant roſæ.

Fuſæ aprugno de cruore, deque Amoris oſculo,

Deque gemmis, deque flammis, deque ſolis purpuris, &c.

2. Sideris & floris, &c.] Luciferi, quæ ſtella Veneris eſt, & Roſæ qui flos Veneriſacer, ex quo ejus ſpinis punctæ cruore ruber factus eſt qui prius albus erat.

3. Sed celfior ille.] Odor ſideris.

4. Proximus iſte.] Odor roſarum.

5. Galero.] Involucro. Metaph. Galerũ propriè capitis tegumentum eſt.

6. Obeliſci.] Floris ſui, priuſquam aperiat in obeliſci, ſeu coni & pyramidulæ rotundæ formam acuminati.

Nec mora: ¹ ridentis calathi patefecit honorem,

² Prodens inclusi semina densa croci.

Hæc modo, quæ toto rutilaverat igne comarum,

Pallida collapsis deferitur foliis.

Mirabar celerem fugitiva ætate rapinam,

Et dum nascuntur, consenuisse rosas.

Ecce & defluxit rutili coma punica floris,

Dum loquor: & tellus tecta rubore micat.

Tot species, tantosque ortus, variosque novatus

Una dies aperit: conficit una dies.

Conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum est,

Ostentata oculis illico dona rapis.

Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum,

Quas pubescentibus juncta senecta premit.

³ Quam modo nascentem rutilus conspexit Eous,

Hanc rediens sero vespere vidit anum.

Sed bene, quod paucis licet interitura diebus,

Succedens ævum prorogat ipsa suum.

Collige virgo rosas, dum flos novus, & nova pubes,

Et memor esto ævum sic properare tuum.

INTERPRETATIO.

statim aperuit decus sui jucundi calycis patefaciens spissa sua semina lutei coloris, quæ inclusa gerebat prius. Mox illa, quæ fulserat toto rubore foliorum, pallescens nudatur cadentibus foliis. Admirabar fugiens ævum tam citò auferre eis suum honorem, & rosas exoriendo consenuisse. Ecce etiam, dum hæc dico, coma purpurea floris micantis collapsa est: & humus operta foliis rubicundis rutilat. Una dies incipit tot varias formas, tot exortus, & tot diversas mutationes, & eadem absolvit. O natura, querimur, quod decor florum brevis est, vix ostendisti nostris oculis tua munera, cum statim ea nobis eripis. Ævum rosarum tam longum est, quam unus dies est longus, quippe quas senium contiguum juventæ opprimat in ipsâ adolescentiâ. Quam rosam micans Lucifer mox vidit exorientem, eandem serus Vesper revertens aspexit vetulam. Sed bene habet; quod rosa quanquam peritura intra paucos dies, aliarum rosarum successione producit suam ætatem. Puella carpe rosas, donec earum flos est recens, & juvenus nova, ac memineris tuam ætatem sic currere.

NOTÆ.

1. *Ridentis calathi.*] Metaphoricè calathum dicit florem Rosæ apertum, à similitudine ejus cum calathio vase vimineo sat noto. Simili metaphorâ flores ejusmodi appellantur calyces.

2. *Prodens inclusi, &c.*] Hypallage proterocum seminum, seu semina crocea.

3. *Quam modo nascentem, &c. Hanc rediens sero, &c.*] Hæc negligentius paulo, & ad opinionem vulgi magis quam ad as-

tronomicam ἀναβιβασιν. Neque enim quæ lucifer mane fuit, idem eodem die vespere esse potest, sed multis tantum post diebus; cum scilicet astrum Veneris ab Occidentali solis parte ad Orientalem sive progrediendo, sive retrogrediendo transierit, quod diei unius spatium, ut fieri possit, conspici certè ob solaris orbis, & radiorum viciniam non potest.

Ex Græco, Pythagoricum de ambiguitate eligendæ vitæ. xv.

362

QUOD vitæ sectabor iter? si plena tumultu
Sunt fora: si curis domus anxia: si peregrinos

INTERPRETATIO.

Quam viam vitæ sequar? Si forum refertum est tumultu: si domus est inquieta sollicitudi-

NOTÆ.

1. Ex Græco.] Ex hoc, ut videtur, epigrammate Posidippi, vel Cratetis Cynici, quod extat lib. 1. Anthologiæ cap. 13. & apud Stobæum Serm. 96.

Ποίην τίς βιώσει τάμοι τείβον; ἐν
ἀγρῇ μὲν

Νείκεα, καὶ χαλεπὰ πρῆξιες ἐν δὲ
δύμοις

Φροντίδες ἐν δ' ἀγροῖς καμμάτων ἀ-
λῆς ἐν δὲ θαλάσῃ

Τάρβος ἐπὶ ξείνης δ' ἢ μὲν ἔχεις
πῖ, δέος.

Ἦν δ' ἀπορῆς, ἀνιηρόν. ἔχεις γά-
μον; ἢ κ' ἀμέλειμ' ὦ

Ἔσεται ἢ γαμέεις; ζῆς ἔτ' ἐρη-
μότερον.

Τέκνα, πόνοι· πῆρως, ἄπας βίος·
αἱ νεότητες

Ἀφρονες αἱ πολιαὶ δ' ἐμπαλιν ἀν-
δρανεές.

Ἦν ἄρα τῶν δυοῖν ἐνὸς ἀρεσίς· ἢ τὸ
γενέσθαι

Μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα πε-
τόμενον.

Id est:

*Quam quis vitæ secet semitam? in foro
quidem*

*Lites & molestæ actiones. In adibus
vero*

*Cura. In agris, laborum satis. In mari
autem*

*Terror: in peregrinatione autem, si
quidem habeas aliquid, timor.*

*Si egeas, grave est. Habes uxorem? non
sine sollicitudine*

*Eris. Non ducis? vivis ad huc desola-
tius.*

*Liberi, labores. Trunca est, orba liberis
vita. Juventa*

*Insipientes: canities è contrario imbe-
cilles.*

*Erat itaque duorum unius electio, aut na-
tum fuisse*

Nunquam, aut decessisse statim nascentem.

Post quod quidem epigramma, aliud Metrodori in contrariam sententiam lepidissimum; quod hîc subjicere è re fuerit. Est hujusmodi:

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ ΠΙΘΑΝΑ.

Μητροδώρ.

Παντοῖην βιώσει τάμοις τείβον· ἐν
ἀγρῇ μὲν

Κήδεα, καὶ πινυτὰ πρῆξιες ἐν δὲ
δύμοις

Ἀμπαυμ' ἐν δ' ἀγροῖς φύσι' ὦ χά-
ρις ἐν δὲ θαλάσῃ

Κέρδος ἐπὶ ξείνης, ὧ μὲν ἔχεις πῖ,
κλέος.

Ἦν δ' ἀπορῆς μόν' ὦ οἶδας· ἔχεις γά-
μόν; οἷκ' ὦ ἄριστος

Ἔσεται ἢ γαμέεις; ζῆς ἔτ' ἐλα-
φρότερον.

Τέκνα, πότος· ἀφροντεῖς ἄπας βίος·
αἱ νεότητες

Γάμαλέα· πολιαὶ δ' ἐμπαλιν εὐ-
σεβέες.

Ὅκ' ἄρα τῶν δυοῶν ἐνὸς ἀρεσίς· ἢ
τὸ γενέσθαι

Μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν. πάντα γὰρ
ἐσθλαί βίος.

Id est:

*Omnimodam vitæ insistas semitam. In foro
quidem*

*Gloria, & prudentes actiones. In adibus
autem*

*Requies. In agris naturæ oblectatio. In
mari vero*

*Lucrum. In peregrinatione, siquidem
aliquid habes, gloria:*

*Sin indigeas, solus nosti. Habes nuptias?
Domus optima*

C cc ij

Cura domus sequitur : mercantem si nova semper
 Damna manent : cessare vetat si turpis egestas :
 Si vexat labor agricolam , mare naufragus horror
 1 Infamat , poenæque graves in cœlibe vita,
 Et gravior cautis custodia vana maritis.
 Sanguineum si Martis opus : si turpia lucra
 Fœnoris , & velox inopes usura trucidat ?
 Omne ævum curæ : cunctis sua displicet ætas.
 Sensus abest parvis lactentibus : & puerorum
 Dura rudimenta , & juvenum temeraria pubes.
 Afflictat fortuna viros per bella , per æquor ,
 Irasque , insidiasque , 2 catenatosque labores
 Mutandos semper gravioribus. Ipsa senectus
 Expectata diu , votisque optata malignis ,
 Objicit innumeris corpus lacerabile morbis.
 Spernimus in commune omnes præsentia ; quosdam
 Constat nolle deos fieri. 3 Juturna reclamat ,
 Quo vitam dedit æternam ? cur mortis adempta est

5

10

15

20

INTERPRETATIO.

nibus : si sollicitudo domus comitatur eos qui peregrinantur : si nova semper dispendia expectanda mercatori : si pauperies inhonesta prohibet otiari : si labor fatigat aratorem , horror naufragiorum reddit æquor infame : & cruciatus molesti sunt in cœlibatu , & inanis custodia uxorum magis molesta est viris suspiciosi : si ars bellica est cruenta : si quæstus ex usurâ inhonestus est , & fœnus properans jugulat pauperes ? Omnis ætas suam habet sollicitudinem : omnibus sua ætas displicet. Infantes lactentes carent sensu , & initia institutionis puerorum molesta sunt , & adolescentia juvenum temeritatis plena est. Fortuna vexat viros bellis , navigatione , simultatibus , insidiis & laboribus sibi mutuo nexu hærentibus , & commutandis perpetuò in molestiores. Senectus ipsa , dudum expectata , & exoptata votis improbis , exponit corpus laniandum morbis innumerabilibus. Cuncti in universum aspernamur præsentia. Certum est nonnullos nolle evadere deos. Juturna exclamat : quorsum mihi tribuit vitam perpetuam ? quare ablata mihi

NOTÆ.

- Erit. Non ducis uxorem ? Vivis ad huc liberius.
 Liberi amor sunt. Sine cura est orba vita.
 Juventus
 Robusta , senectus rursus pia.
 Non igitur duorum alterum eligendum est , aut nasci.
 Nunquam , aut mori. Omnia enim in vita bona sunt.
 1. Infamat.] Propriè. Horat. Infames scopulos , naufragiis scilicet. Sic infamis cædis terra apud Ovid. Et infames frigoribus Alpes apud Livium.
 2. Catenatosque labores.] Martial. epig. 72. lib. 1.
 Expectant curæque , catenatique labores. Id est : connexi , & sese invicem trahentes catenæ instar.
 3. Juturna reclamat , &c.] Lib. 12. Æneid. ubi Juturna Turni soror immortalitate à Jove donata , ob ereptam virginitatem , videns futurum ut frater Turnus ab Ænea cædatur , mortem optat iisdem , quæ hîc referuntur verbis.

Conditio ? Sic ¹ Caucaſea ſub rupe Prometheus
 Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat
 Incuſare Jovem, data ſit quod vita perennis.
 Reſpice & ² ad cultus animi. Sic nempe pudicum
 Perdidit Hippolytum ³ non felix cura pudoris. 25
 At contra illecebris maculoſam ducere vitam
 Quem juvat, ⁴ aſpiciat pœnas, & crimina regum,
⁵ Tereos inceſti, ⁶ vel mollis Sardanapali.
 Perfidiam vitare monent ⁷ tria Punica bella :
 Sed prohibet ſervare fidem ⁸ deleta Saguntos. 30
 Vive & amicitias ſemper cole. ⁹ Crimen ob iſtud
 Pythagoreorum periit ſchola docta ſophorum.
 Hoc metuens igitur, nullas cole. Crimen ob iſtud
¹⁰ Timon Palladiis olim lapidatus Athenis.

INTERPRETATIO.

est fors mortalis ? Similiter Prometheus in caute Caucaſi montis aſſatur Jovem, Saturno ſatum, neque deſinit accuſare eum, compellando ipſum nomine, quod vita perpetua conceſſa ſibi ſit ab eo. Conſidera etiam animi dotes : ſcilicet infelix ſtudio pudicitiae ita ſuſtulit è vivis Hippolytum. Contra verò ille qui amat degere vitam contaminatam voluptatibus, attendat flagitia, & ſupplicia regum, Terei inceſti, vel Sardanapali effœminati. Tria bella Punica ſuadent fugere perfidiam : at Saguntus eversa deterret à ſervandâ fide. Vive & cole ſemper amicitias. Erudita ſchola Philoſophorum Pythagoreorum periit ob id crimen. Itaque hoc timens nullas amicitias exerce. Timon obrutus eſt quondam ob id crimen apud Athenas Minervæ ſacras,

NOTÆ.

1. *Caucaſea ſub rupe Prometheus, &c.*] Vide Prometheus Æſchyli. Et verſ. 77. Technopœgnii, ſupra.

2. *Ad cultus animi.*] Virtutes, quibus animus ornatur.

3. *Non felix cura pudoris.*] Quâ factum ut novercæ Phedræ, cujus inceſtum amorem reſpuerat, furor in ſe converteret, & calumniis ejus exulatum abiens, ab equis monſtro è mari egreſſo territis, raptaretur ac diſcerperetur.

4. *Aſpiciat.*] Sic ex optimo MS. codice Tolleus pro *aſpice* & *ad*, quod eſt in vulgatis.

5. *Tereos inceſti.*] Philomelæ violatoris, quæ Prognès conjugis ejus ſoror erat. Vide & crimen, & pœnam l. 6. Met. Ovid.

6. *Vel mollis Sardanapali.*] Is ultimus Aſſyriorum rex, à quo, propter ejus molli-
 tiem indignatus Aſſyrius defecit, & victum mortem coëgit ſibi conſciſcere, imperiumque tranſtulit ad Medos. Vid. Juſtin. lib. 1. cap. 3. Herodot. & Diodorum.

7. *Tria Punica bella.*] Quorum ultimo deleta à Romanis Carthago, civium ſuorum perfidiam luit.

8. *Deleta Saguntos.*] Saguntus in Hiſpaniâ ab Annibale deleta, ob eximiam in Populum Romanum fidem. Vide Livium initio ſecundi belli Punici.

9. *Crimen ob iſtud Pythagoreorum, &c.*] Diogenes Laërtius invitâ Pythagoræ ſcribit incenſam fuiſſe à quibuſdam, quos admittere in ſcholam ſuam noluerat Pythagoras, Milonis apud Crotonem domum, in quâ tunc ipſe Pythagoras cum diſcipulis & amicis ſuis circiter quadraginta verſabatur; eumque cum omnibus ferè qui unâ erant, dum effugere incendium volunt, à Crotoniatis, qui libertati ſuæ à tot amicorum inter ſe conſpiratione metuebant, fuiſſe interfectum.

10. *Timon.*] *Μισανθρωπος* ille, ſeu hominum exoſor. Hujus meminit in Alcibiade Plutarchus, & fuſius adhuc in Antonio. Lapidationis tamen hujus non meminit.

Diffidet ambiguis semper mens obvia votis. 35
 Nec voluisse homini satis est. Optata recusat.
 Esse in honore placet. Mox poenitet. Et dominari
 Ut possit, servire volet. Idem auctus honore,
 Invidiæ objicitur. ¹ Pernox est cura disertis :
 Sed rudis ornatu vitæ caret. Esto patronus, 40
 Et defende reos : sed gratia rara clientis.
 Esto cliens : gravis imperii persona patroni.
 Exercent hunc vota Patrum. Mox aspera curis
 Sollicitudo subit. Contemnitur orba senectus,
 Et ² captatoris præda est hæredis egenus. 45
 Vitam parcus agas : avidi lacerabere fama.
 At largitorem gravius censura notabit.
 Cuncta sibi adversis contraria casibus. Ergo
 Optima Graiorum sententia. Quippe homini aiunt
³ Non nasci esse bonum, natum aut cito morte potiri. 50

INTERPRETATIO.

Animus sibi perpetuò contrarius incertis cupiditatibus discordat secum. Neque sufficit homini optavisse. Respuit quod optaverat. Juvat eum magistratus gerere. Statim poenitet eum. Atque ut possit imperare, etiam animum appellet ad serviendum. Idem, cum pervenit ad magistratum aliquem, telus patet invidiæ. Qui student eloquentiæ, solliciti sunt noctes atque dies : at ignarus vitam ducit ingloriam. Patronus esto & defende accusatos : verum clientes raro grati sunt in patronum. Sis cliens : persona patroni tibi videbitur intoleranda ob dominatum quem in te exercebit. Hic præficitur rebus agendis suffragiis Senatorum. Repente cura molestâ anxietate penetrat ejus animum. Senex liberis carens spernitur, & qui non habet heredem fit præda captatoris hæreditatum. Si vivas parcè ; laborabis avaritiæ infamiâ. Sed si fias largus, aspergeris notâ graviore. Omnia inter se pugnant casibus contrariis. Itaque placitum Graecorum est sapientissimum. Dicunt scilicet optimum esse homini non nasci, aut properè mori cum natus est.

NOTÆ.

¹ Pernox.] Per noctem durans. Sic apud Apuleium nostrum *perdia* & *pernox*. In vetere Onomastico, *Perdus* *πᾶννυξ* - *ptos* Pernox : *πᾶννυξ* & *pernox*.
² Captatoris.] De hujusmodi captato-ribus senum orborum, inhiantibus alienæ

hæreditati, vide Petronii Satyricon, ubi de Crotone ; & Horatii. Sat. 4. lib. 2. quæ incipit : Hoc quoque Tiresia.
³ Non nasci esse bonum.] Vide adagium, Optimum non nasci, apud Erasinum.

De viro bono, Πυθαγορεὺς ἀρεῶν, XVI.

363

Vir bonus, & sapiens, ² qualem vix repperit unum
 Millibus è multis hominum consultus Apollo,
 Judex ipse sui, totum se explorat ad unguem.
 Quid procures, vanique ferat quid opinio vulgi
³ Securus, ⁴ mundi instar habens, ⁵ teres, atque rotundus: ⁵
 Externæ ne quid labis per lævia fidat.
 Ille, dies quam longus erit, sub sidere Cancrī,
 Quantaque nox ⁷ tropico se porrigit in Capricorno,
 Cogitat, & ⁸ justo trutinæ se examine pendit,

INTERPRETATIO.

*Vir probus, & sapiens, cujusmodi, Apollo interrogatus, agrè invenit unum inter multa mil-
 lia hominum, suus ipse judex examinat se totum accuratissimè. Nequaquam curans quid putent
 magnates, & quid inane vulgus existimet; similis mundo, teres & rotundus: ut nihil extra-
 neæ sordis adhaereat in politâ superficie. Ille, quantumvis dies erit longus, dum Sol est in
 signo Cancrī, & quantum longa nox sese extendit, cum Sol est in Tropico Capricorni, me-*

NOTÆ.

1. *Ἀρεῶν.*] Et ἀρεῶν, quidquid publicè recitatur doctrinæ ergò.

2. *Qualem vix repperit unum, &c. consul-
 tus Apollo.*] Respicere videtur ad editum
 Chærephonti de Socrate oraculum rela-
 tum à Laërt.

*Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτα-
 τος.*

*Mortalium omnium Socrates sapientissi-
 mus.*

3. *Securus.*] Sic Horat. Quid Tiridaten
 terreat, unice securus, &c. Od. 26. lib. 1.

4. *Mundi instar habens.*] Rotundus & to-
 tus in se collectus ut mundus.

5. *Teres atque rotundus, &c.*] Expressa
 hæc ex Horat lib. 2. Sat. 7.

*Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui
 imperiosus:*

*Quem neque pauperies, neque mors, ne-
 que vincula terrent.*

*Responsare cupidinibus, contemnere ho-
 nores*

*Fortis: & in seipso totus teres, atque ro-
 tundus,*

*Externi ne quid valeat per læve mo-
 rari:*

*In quem manca ruit semper fortuna,
 &c.*

Simonides tamen, apud Platonem in Pro-
 tagora, quadratum vult bonum virum ef-
 se; qualem Mercurium, qui ipsa Ratio est,
 veteres effingebant.

6. *Sub sidere Cancrī.*] In primo gradu
 Cancrī, ad quem Sol cum pervenit, diem
 efficit in hoc Boreali hemisphærio totius
 anni longissimum.

7. *Tropico se porrigit, &c.*] Α τροπῇ re-
 versio fit tropicus adjectivum, quod tamen
 sæpius absolutè ponitur, subintelligendo
 circulum; ut tropicus *Æstivus*, tropicus *Hiber-
 nus*, tropicus *Cancrī*, aut *Capricorni* scilicet
 circulus. Hi duo nempe termini sunt, ad
 quos cum sol pervenit, reverti incipit
 Boream aut Austrum versus. Brevissima
 porrò totius anni dies, quæ bruma dici-
 tur, cum contingat sole in Capricorni
 principio constituto, longissimam tunc ef-
 se noctem necesse est.

8. *Justo trutinæ examine.*] Vetus Scho-
 liaſtes Persii ad hunc ejus vers. Sat. 1.

— *Examine improbum in illa
 Castiges trutina.*

Examen, inquit, est lingua, vel linum, quod
 mediam hastam ad pondera adequanda tenet.
Castigare autem est digito libram percutere,
 ut temperetur, & præ agitatione post æquum

Nequid hiet, nequid protuberet, ¹ angulus æquis 10
 Partibus ut coëat, ² nil ut deliret amussis,
 Sit solidum quodcunque subest: ³ nec inania subtus
 Indicet admotus digitis pellentibus ictus.
⁴ Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
 Omnia quam longi reputaverit acta diei. 15
⁵ Quæ prætergressus? Quid gestum in tempore? Quid non?
 Cur isti facto decus abfuit; aut ratio illi?
 Quid mihi præteritum; Cur hæc sententia sedit,
 Quam melius mutare fuit? miseratus egentem,

I N T E R P R E T A T I O.

ditatur & sese ponderat æquo examine libra, ut nihil sit hiulcum, nihil nimis tumeat, ne angulus committatur æqualibus lineis, ut regula nequaquam aberret, ut quodcunque interius est, sit solidum: neque ictus impactus digitis prementibus ostendat subesse aliquid vacuum. Non ante claudit oculos in suavem soporem, quam recogitaverit cuncta quæ fecit per solidum diem. Quâ in re peccavi, inquit? Quid à me factum est opportunè? Quid non factum? quare istud gestum est turpiter; aut illud stultè? Quid à me prætermisum est? Quare consilium hoc fixum animo meo fuit, quod tamen satius erat mutare? Quare, cum misererer inopis,

N O T Æ.

conquiescat. Trutina vero est foramen, intra quod est lingula, de qua examinatio est. Trutinam tamen pro statera manifestè accipit Vitruvius lib. 10. cap. 8. Id autem, inquit, ex trutinis, quæ statera dicuntur, licet considerare. Hic porro continua Metaphora est.

1. Angulus æquis partibus ut coëat.] Vinctus hæc exponit de angulo recto. Ego malim intelligere de angulo, cujus crura sive lineæ angulum ipsum comprehendentes, sint inter se æquales.

2. Nihil ut deliret amussis.] Delirare est à lirâ, hoc est sulco recto deflectere. Amussus regula, aut etiam perpendiculum, quo opera examinare fabri solent.

3. Nec inania subtus indicet admotus digitis, &c.] Ut fieri solet, cum doliorum plenitudo exploratur.

4. Non prius in dulcem, &c.] Hæc ex Aureis carminibus Pythagoreorum expressa sunt, quæ sic habent:

Μήδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι
 προσδέξασθαι,

Πεὶν τ' ἡμετέραν ἔργων τοῖς ἑκατόν
 ἐπελθεῖν.

Πῇ παρέβλω πῶδ' ἔρεξα; τί μοι δέον
 ἔκ' ἐτελείσθαι;

Ἀρξάμεν δ' ἀπὸ πρῶτου, ἐπέξειδι
 καὶ μετέπειτα
 Δειλὰ μὲν ἐκπερήξας, ἐπιπλήσσομαι.
 Χρησά δὲ, τέρας.

Id est:

Neque somnum teneris in oculis accipe
 Prius, quam diurnorum factorum ter
 unumquodque commemoraveris.

Qua sum transgressus? Quid feci? quid
 mihi, quod oportuit non factum est?
 Orsus autem à primo recole. Et postea
 Mala quidem si feceris, dole: bona vero,
 gaude.

Juxta morem hunc Horatius lib. 1. Sat. 4.

— Neque enim, cum lectulus, aut
 me

Porticus excepit, desum mihi: Rectius
 hoc est;

Hoc faciens vivam melius: sic dulcis ami-
 cis

Occurrat. Hoc quidam non belle. Num-
 quid ego illi

Imprudens olim faciam simile? Hæc ego
 mecum

Compressis agito labris, &c.

5. Quæ prætergressus.] Magis accedet ad
 Græcum archetypum πῇ, si legas qua,
 quam quæ.

1 Cur

¹ Cur aliquem fracta persensi mente dolorem? 20
 Quid volui, quod nolle bonum foret? Utile honesto
 Cur malus antetuli? Num dicto, aut denique vultu
 Perstrictus quisquam? Cur me natura magis, quam
 Disciplina trahit? Sic dicta, & facta per omnia
 Ingrediens, ² ortoque à vespere cuncta revolvens, 25
 Offensus pravis, dat palmam & præmia rectis.

INTERPRETATIO.

sensi aliquem dolorem molli nimis animo? Quid cupivi quod bonum esset non cupere? Quare ego pravis anteposui utile honesto? An aliquis à me lesus est verbo, aut etiam significatione aliqua vultus? Quare magis rapior propensione nature, quam præceptis Philosophia? Sic procedens per cuncta dicta, & facta sua, & revocans in mentem omnia ab ortu Luciferi, detestans mala, laudat tantum ea quæ bene gessit.

NOTÆ.

1. Cur aliquem fracta persensi mente dolorem.] Quamvis enim Philosophi, ut pote viri boni, esset opitulari egenis; Philosophicum tamen non erat, viso alterius malo, mœrorem, miserationem, aliamve animi permotionem sentire: præsertim apud austerioris sectæ Philosophos, quales Pythagoræi & Stoici. Hallucinatur hîc Vinetus cum exponit:

Ægre opem tuli, non libenter ut debui.

2. Ortoque à vespere.] Vesper, & Lucifer idem astrum Veneris sub vario nomine, prout solem sequitur vel præcedit, ut jam observatum ad Rosas. Hîc nomen Vesperis præposterè usurpat Ausonius pro Lucifero, nomen Vespertinum sideris pro Matutino.

¹ Ναὶ καὶ Οὐ ² Πυθαγορείων. XVII.

364

E St, & Non, cuncti monosyllaba nota frequentant.
 His demptis, nihil est, hominum quod sermo volutet.
 Omnia in his, & ab his sunt omnia, sive negoti,
 Sive otî quicquam est, seu turbæ, sive quietis.
³ Alterutro pariter nonnunquam, sæpe ⁴ seorsis

INTERPRETATIO.

Omnes usurpant in sermone pervulgatas voces unius syllabæ Est & Non His sublati nihil est quod oratio humana verset. Cuncta continentur in iis, & cuncta constant ex iis, sive aliquid est negoti, sive aliquid otii, sive tumultus, sive quietis. Aliquando utuntur simul

NOTÆ.

1. Ναὶ καὶ Οὐ.] Latinè veritas etiam, & non. Cic. 4. Academ. 104. Ut sequens probabilitatem ubicumque hæc aut occurrat, aut deficiat, aut etiam, aut non respondere possit.

2. Πυθαγορείων.] Quare Pythagoricum potius, quam Stoicum, Academicum, aut alicujus alius sectæ? Innuit fortasse has tantum duas voces Pythagoricis

per quinquennale illud silentium prouunciare licuisse.

3. Alterutro pariter nonnunquam.] Hoc est, aliquando simul dicunt Est, vel simul dicunt Non; cum scilicet idem sentiunt.

4. Seorsis.] Ab adverbio seorsim adjectivum seorsus, a, um, quo utitur Terentianus Maurus pluribus locis.

D dd

Obstunt studiis: ut mores, ingeniumque
Vel faciles, vel difficiles contentio nacta est.
Si consentitur, mora nulla intervenit, Est, Est.

Sin controversum, dissensio subjiciet, Non.

Hinc fora dissultant clamoribus: hinc furiosi

10

¹ Jurgia sunt Circi: cuneati hinc ² læta Theatri

Seditio: & tales agitat quoque Curia lites.

³ Conjugia, & nati cum patribus, ista quietis

⁴ Verba ferunt studiis, salva pietate loquentes.

Hinc etiam placitis schola consona disciplinis

15

⁵ Dogmaticas agitat placido certamine lites.

Hinc omnis certat dialectica turba Sophorum.

⁶ Est lux: estne dies ergo? Non convenit istuc.

Nam facibus multis, aut fulguribus quotiens lux

Est nocturna homini, non est lux ista diei.

20

Est & Non igitur, quotiens lucem esse fatendum est,

Sed non esse diem: mille hinc certamina surgunt.

Hinc pauci, multi quoque ⁷ talia commeditantes.

INTERPRETATIO.

altero horum, sæpè rapti in contraria studia contendunt ambobus: prout disputatio incidit inter homines indolis, & morum faciliū, vel difficilium. Si sentiunt idem, statim interponitur, Est, Est. Si verò dissentiant, contentio reponet, Non. His vocibus fit ut fora resonent dissonisvociferationibus. Ab his vocibus procedunt rixæ Circi insani. Ab his hilaris tumultus Theatri in cuneos divisi. Et similes etiam controversiæ jaçantur in Senatu. Conjuges inter se, & filii cum parentibus, admiscunt illas voces affectibus tranquillis, nihil dicentes contra officium pietatis. Iis quoque vocibus schola concordans in eadem asserendâ doctrinâ ventilat leni contentione controversias super placitis ortas. His vocibus tota multitudo dialecticorum sophistarum disputat. Exempli causa, lux est: an igitur est dies? Hoc non coheret. Nam quoties lucet homini per noctem propter multas faces, vel fulgura, lumen illud non est lumen diei. Ergo utendum est vocibus, Est, & Non, quotiescunque concedendum est lucere, sed non diem esse. Mille inde contentiones oriuntur. Hinc nonnulli, multi etiam cogitantes similia, compresso

NOTÆ.

1. Jurgia sunt Circi.] In quo aurigæ de-curso stadio insani sæpe vociferationibus contendunt de victoriâ, cum pariter ferè, ut fit aliquandò, metas attigerunt.

2. Læta Theatri seditio.] Cum (ut habetur in prologo Hecyræ) tumultuantur, clamant, pugnant de loco.

3. Conjugia.] Conjuges. Sic servitia pro servis, ministeria pro ministris, aliaque ejusmodi passim reperias.

4. Verba ferunt.] In colloquiis familiaribus; in quibus sæpè in diversas scinduntur sententias, salvo tamen affectu mutuo & charitate, ac pietate.

5. Dogmaticas lites.] De dogmatis, hoc

est, placitis ortas. Quæ enim Græci δόγματα, placita seu decreta Latini dixerunt.

6. Est lux, &c.] Affert pro exemplo dialecticarum altercationum tritum sophisma:

Si lux est, dies est.

Atqui noctu accensis lampadibus lux est:

Ergo noctu dies est.

7. Talia commeditantes, &c.] Expressa hæc videntur ex illis Persii Sat. 3.

Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,

Atque exporrecto trutinantur verba labello,

Ægroti veteris meditantur somnia.

Murmure concluso rabiosa silentia rodunt.
Qualis vita hominum, duo quam monosyllaba versant! 25

INTERPRETATIO.

interius murmure arrodunt rabide labra, tacendo. O qualis est vita hominum, quam due voces monosyllaba agitant!

De etatibus animalium, ¹ Hesiodion. XVIII.

365

TEr binos deciesque novem super exit in annos
Justa senescentum quos implet vita virorum.

² Hos novies superat vivendo garrula Cornix:

³ Et quater egreditur cornicis sæcula Cervus.

⁴ Alipedem cervum ⁵ ter vincit Corvus: & ⁶ illum

Multiplicat novies Phoenix, ⁷ reparabilis ales.

INTERPRETATIO.

Plena ætas hominum ad senectutem pervenientium extenditur ad sex, & insuper nonaginta annos quos complet. Cornix loquax vincit eos novies vivacitate: & Cervus excedit quater ætatem cornicis. Corvus ter superat cervum pernicem; & Phoenix ex seipso renascens multiplicat ejus

NOTÆ.

1. Hesiodion.] Ησιόδειον petitum ex Hesiodo poema; cujus versus hi extant apud Plutarchum lib. de Oraculorum defectu:

Εννέα θει ζώει γενεάς λακέρυζα Κο-
ράνη

Ανδρῶν ἡβώντων.

Vel, ut Demetrius apud eundem Plutarchum legi quoque meminit, & legisse Ausonius noster videtur:

— γηράντων. Ελάφῳ δὲ τε τε-
τρακτάρωνος,

Τρεῖς δ' ἐλάφῳ δὲ Κόραξ γηρόσκε-
ται· αὐτὴρ ὁ Φοῖνιξ

Εννέα τῆς Κόρακος· δεκά δ' ὁ μῆνις
τῆς Φοίνικος

Νύμφῳ εὐπλόκαμοι, κέραι Διὸς
ἀγρόχοιο.

Novem quidem vivit sæcula garrula Cor-
nix

Virorum pubescens, (vel senescen-
tium) Cervus vero quatuor corni-
cum est

Tres vero Cervos Corvus senescit. At Phœ-
nix

Novem Corvos. Decem vero vos Phœni-
cas

Nymphæ bene comata filia Jovis à capra

nutriti.

Vana porro & futilia esse quæ Hesiodus his versibus, & ex eo Ausonius de ætati-
bus quorundam animalium affirmat, &
res ipsa clamat, & Plinius ipse testatur
loco lib. 7. Natur. Historiæ à me jam lau-
dato, ad hunc versum Griphi:

Et toties trino cornix vivacior ævo.

2. Hos novies superat, &c.] Cornix sic
vivat novies nonaginta sex annos, hoc est,
864.

3. Et quater, &c.] Sic Cervus vivat
3456 annos.

4. Alipedem.] Quasi qui alatis sit pedi-
bus. Alipedem dixit in Gripho numeri ter-
narii, ubi vide notas.

5. Ter vincit Corvus.] Sicque vivit 10368
annos.

6. Illum multiplicat novies Phoenix] Sic-
que vivit 93312 annos. Mille tamen tan-
tum, post Claudianum, ei tribuit noster in-
fra, Epist. 20.

7. Reparabilis ales.] Claudian. de Phœ-
nice:

Hic neque concepto factu, nec semine sur-
git:

Sed pater est, prolesque sui: nulloque
creante,

Ddd ij

Quam vos perpetuo ¹ decies prævertitis ævo
² Nymphæ Hamadryades : quarum longissima vita est.

Hi cohibent fines vivacia fata animantum.

Cætera secreti novit Deus arbiter ævi

10

Tempora : quæ ³ Stilbon volvat, ⁴ quæ sæcula Phænon,

Quos Pyrois habeat, ⁵ quos Juppiter igne benigno

Circuitus : quali properet Venus alma recurso :

Qui Phœben, ⁶ quanti maneant Titana labores.

INTERPRETATIO.

ætatem novies. Quam quidem avem vos, ô Nymphæ Hamadryades quarum ætas est longissima, superatis decies totâ ejus ætate.

Hi sunt termini intra quos vitæ animalibus fato concessæ clauduntur. Deus dispensator ætatum temporum cognoscit ceteras ætates : puta, per quæ sæcula Mercurii stella circumagatur, per quæ Saturnus, quos Mars gyros habeat, & quos Jupiter cum suo astro benefico : cuiusmodi circuitu alma Venus currat & quanti labores sint tolerandi Lunæ, & Soli. Quoad usque

NOTÆ.

*Emeritos artus secunda morte reformat,
 Et petit alternam totidem per funera vitam.*

1. Decies prævertitis ævo Nymphæ Hamadryades.] Sic Nymphæ illæ viverent 933120 annos, ex egregiâ illâ Hesiodi supputatione, quam tamen Cleombrotus apud Plutarchum, loco supra laudato de oraculorum defectu, sic explicat, ut γενεάῃ hominis, cuiusmodi novem Cornici Hesiodus tribuit, unum tantum annum esse putet, sicque Cornicis vita fiat annorum 9, Cerui 36, Corvi 168, Phœnicis 972, & Nympharum 9720 annorum.

2. Nymphæ Hamadryades.] More Græcorum poetarum extremam diphthongum vocis Nymphæ non elidit, sed contrahit ante vocalem sequentem.

3. Stilbon.] Ἀστὶλβω luceo, corusco, est ἀστὶλβων, quo nomine appellari Mercurii stellam testes sunt Aristoteles lib. de mundo, Cicero lib. 2. de Natura Deorum, Plutarchus, lib. 2. de placitis Philosophorum. Apud eosdem Phaëton φαίδων est Sol, Phænon, φαίνων est Saturni astrum, utrumque à φαίω Luceo, & Pyrois, πυρόεις, Mars à πῦρ, ignis.

4. Quæ sæcula Phænon.] Sic optimè Vinctus restituit, pro Phaëton quod legebatur in quibusdam. Cum infra de Titane seu

Sole loquatur, qui Phaëton est, verisimilius multo est hîc de Phænone seu Saturno loqui eum, (de quo nulla alia in toto hoc poemate mentio,) quàm bis Solem commemorare.

5. Quos Juppiter igne benigno.] Quo Saturni inclementiam retundere etiam creditus est. Horat. lib. carm. 2. Ode. 17. ad Mæcenatem.

— Te Jovis, impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque fati
 Tardavit alas, &c.

6. Quanti maneant Titana labores.] An Eclipses? ut apud Virg.

Defectus solis varios, lunæque labores, an labores circumversionis assiduæ? in posterius hoc magis propendeo. Circuitus porro horum omnium Planetarum his vulgò temporibus definiuntur: Lunæ quidem viginti septem diebus, & horis circiter octo; Solis 365 diebus & horis quinque aut plus paulo, quod anni spatium est; quo quidem ferè spatio Venus, & Mercurius Zodiacum unâ cum Sole percurrunt: Mars vero duobus ferè annis; Jupiter annis circiter duodecim; Saturnus ferè triginta. Observa autem tempora illa, quæ soli Deo cognita esse ait, non intelligenda esse spatia circuitus uniuscujus-

Donec¹ consumpto, Magnus qui dicitur, anno,
Rursus in antiquum veniant vaga sidera cursum:
Qualia dispositi steterant ab origine mundi.

15

I N T E R P R E T A T I O.

peracto illo anno, qui appellatur Magnus, stellæ errantes redeant iterum in pristinum suum cursum: quales fuerant ab initio constituti orbis.

N O T Æ.

que Planetæ: ea enim Astronomis cognita & supra relata à nobis: sed spatia, & numerum circuituum, qui obeundi singulis planetis sunt, quoad ad idem omnes punctum simul redierint, à quo profecti semel sunt. Quod non nisi longissimo annorum circuitu fieri potest. Atque periodus illa, seu circuitus annorum, *Annus Magnus* dicitur.

1. *Consumpto, Magnus qui dicitur, anno.* De hoc Cicero lib. 2. de Natura Deorum supra laudato: *Quarum* (vagrantium

stellarum) ex disparibus motionibus magnum Annum Mathematici nominaverunt, qui tum efficiatur, quum Solis & Lunæ, & quinque errantium ad eandem inter se comparationem, confectis omnium spatiis, est facta conversio. Quæ, quam longa sit, magna questio est. Esse vero certam, & definitam necesse est. Magnum illum annum quidam putaverunt esse annorum solarium 1461, quidam 5000, alii 10000, alii 100000, alii etiam plurium. Vide Censorin. de die natali, Solin. in Polyhistore, Firmic. Macrob.

Monosticha de ærumnis Herculis. XIX.

366

¹ P Rima Cleonæi tolerata ² ærumna ³ leonis.
⁴ Proxima ⁵ Lerneam ferro & face contudit hydram.
 Mox ⁶ Erymantheum vis tertia perculit aprum.
⁷ Æripedis quarto ⁸ tulit aurea cornua cervi.
⁹ Stympthalidas pepulit volucres discrimine quinto.
 Threiciam sexto spoliavit Amazona baltheo.

INTERPRETATIO.

Primus labor exantlatus ab Hercule, est labor leonis Nemeæ. Secundus domuit hydram Lerneam ferro, & flammâ. Deinde tertius labor interfecit aprum Erymantheum. Quarto labore reportavit cornua aurata cervi æripedis. Quinto prælio fugavit aves Stympthalidas. Sexto detra-

NOTÆ.

1. *Prima Cleonæi, &c.*] Præter hæc Monosticha, extant in Virgilianis Catalectis & hæc alia, Virgilio etiam, ut reor, perperam attributa:

Compressit Nemeæ primùm virtute leonem.

Extincta est anguis quæ pullulat hydra secundo.

Tertius evictus sus est Erymanthius ingens.

Cornibus auratis cervum necat ordine quarto.

Dejicit horrifono quinto Stympthalidas arcu.

Abstulit Hippolyta sexto sua vincula vincita.

Septimus Augiæ stabulum labor egerit undis.

Octavo domuit magno luctamine taurum.

Tum Diomedisequos, nono, cum Rege peremit.

Geryonem, decimo, triplici cum corpore vicit.

Undecimo, abstractus vidit nova Cerberus astra.

Postremo, Hesperidum victor tulit aurea mala.

Vide Senecæ Herculem Octavum act. 1. sc. 1.

2. *Prima ærumna.*] Primus labor Herculi imperatus ab Eurystheo Mycænarum Rege, Junonis instinctu.

3. *Cleonæi leonis.*] Leonis in Nemeâ

sylvâ interfecti, juxta Achaïæ oppidum Cleonas, situm in viâ quæ ab Argis Corinthum ducit.

4. *Lerneam hydram.*] Lerne lacus monstrum multiceps, quod, cum ferro non posset abscissis capitibus repullulantibus, igne demum vicit. Unde Seneca:

Quid sæva Lerne monstra, numerosum malum,

Non igne demum vicit, ac docuit mori?

5. *Erymantheum.*] Illum scilicet, ut ait Seneca,

Solitum densis hispidum Erymanthi jugis

Arcadica petere nemora Menalium suem:

6. *Æripedis.*] De hac voce jam supra in ætatibus animalium, & in Gripho ternarii numeri.

7. *Tulit aurea cornua cervi.*] Cum eum cursu, aut potius jaculo, affecutus esset in Mænalo Arcadiæ monte. Cervam dixit Virg. Æneid. 6.

Fixerit æripedem cervam licet.

8. *Stympthalidas pepulit volucres.*] Aves in Stymphalo Arcadiæ lacu immorantes, tantæ magnitudinis, ut Solis radios obumbrarent volantes: quæ aves Arcadiam vastabant.

9. *Threiciam Amazona.*] Hippolyten Amazonum, juxta Thraciam, & Scythas habitantium, Reginam, quam Theseo uxorem dedit, ex quâ suscepit Hippolytum.

Septima in ¹ Augeis ² stabulis impensa laboris.
 Octava expulso numeratur ³ adorea ⁴ tauro.
⁵ In Diomedeis victoria nona quadrigis.
⁶ Geryone extincto decimam dat ⁷ Iberia palmam.
 Undecimo ⁸ mala Hesperidum ⁹ desticta triumpho.
¹⁰ Cerberus extremi suprema est meta laboris.

10

INTERPRETATIO.

exit peltam Amazoni Thraciæ. Septimus labor collocatus ab eo est in stabulis Augea purgandis. Octava victoria ejus numeratur, quam retulit fugato tauro. Nona ejus Victoria fuit in equis Diomedis. Hispania tribuit ei decimam victoriam, interfecto Geryone. Undecimo triumpho carpsit mala aurea Hesperidum. Cerberus eductus ex inferis est ultimus terminus novissimi ejus laboris.

NOTÆ.

1. *Augeis.*] Augeæ Elidis Regis.
2. *Stabulis.*] Ter milleboum capacibus, & triginta annorum fimo repletis, quæ Hercules mercede pactâ, purgavit, immisso Alpheo fluvio.
3. *Adorea.*] Ab Ador, quod farris genus. Festus: Adoream laudem sive gloriam dicebant, quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.
4. *Tauro.*] Atticam regionem devastante. De hoc Seneca:
Taurumque, centum non levem populis metum.
5. *In Diomedeis quadrigis.*] Equis quatuor Diomedis Thraciæ regis, quos ille advenarum carnibus pascebat. Ipsum autem Hercules interfecit, & equis illis epu-

landum apposuit.

6. *Geryone.*] Tricorpore illo rege Balearidum insularum, vel, ut Solinus ait, Erythrææ insulæ, quam Pœni linguâ suâ Gadir, id est, *sepem*, appellarunt, in capite Boeticæ sitæ; cujus Geryonis interfecti boves abduxit Hercules.

7. *Iberia.*] Hispania, ab Ibero amne.

8. *Mala Hesperidum.*] Aurea mala filiarum Hesperii fratris Atlantis, quæ mala pervigil draco custodiebat.

9. *Desticta.*] Decerpta ab Hercule sunt, interfecto dracone pervigili eorum custode.

10. *Cerberus.*] Triceps inferorum canis ab Hercule extractus in auras.

Musarum inventa, & munera. XX.

367

CLIO gesta canens, transactis tempora reddit.
MELPOMENE tragico proclamat moesta boatu.
 Comica lascivo gaudet sermone **THALIA**.
 Dulciloquos calamos **EUTERPE** flatibus urget.
TERPSICHORE affectus citharis movet, imperat, auget. 5
 Plectra gerens **ERATO**, saltat pede, carmine, vultu.
 Carmina **CALLIOPE** libris heroïca mandat.
URANIE cæli motus scrutatur & astra.
 Signat cuncta manu, loquitur **POLYHYMNIA** gestu.
 Mentis Apollineæ vis has movet undique Musas. 10
 In medio residens complectitur omnia Phoebus.

INTERPRETATIO.

Clio celebrans res gestas, restituit rebus præteritis suam ætatem. Melpomene tristis exclamat ululatu tragico. Thalia comica delectatur oratione molli. Euterpe inflat spiritu fistulas suave sonantes. Terpsichore citharis motus animi ciet, moderatur, & incitat. Erato tenens plectrum, componit ad numeros pedes, versus, & os. Calliope committit chartis poemata Heroïca. Urania investigat motus cæli, & sidera. Polyhymnia exprimit omnia manu, & loquitur gestu. Vigor Phæbeæ mentis agitat undique has Musas. Apollo autem sedens in medio, continet in se cuncta munia carum.

NOTÆ.

1. *Clio gesta canens.*] Referuntur & hi versus in Catalectis Virgilii. Alios ejusdem argumenti refert Tollius ex scripto papyraceo, Juvenalis satyras continente, margini adscriptos à quodam Petro Joannis de Gonda anno 1478. ineptos quidem illos, & contra prosodiæ leges peccante extremo. Musas porrò finxerunt Jovis esse & Mnemosynes, id est, Memorix filias, quarum nomina sic interpretantur. *Clio* ἀπὸ τῆς κλέους, à gloria, quam affert

iis quorum gesta canit. Melpomene à μέλ-
 πωμα modular, Thalia à θάλλειν virere, ger-
 minare, florere. Euterpe, & Terpsichore à
 τίρω oblecto. Erato ἀπὸ τῆς Ἐρωτος ab
 Amore. Calliope, à κάλος pulcher, & ὄψ,
 vox, quòd pulchram habeat vocem. Ura-
 nie Cælestis, ab ἔργον Cælum. Polyhim-
 nia à πολὺς & ὕμνον, à multitudine cau-
 tus, vel Polymnia, Πολύμνεια, à magni-
 tudine memorix: Μυσία enim memoria
 est.

A U S O N I I

ECLOGARIUM.

² De ratione Libræ.

368

MIRARIS quicunque manere ³ ingentia mundi
Corpora, sublimi cœli circumdata gyro,
Et tantæ nullam moli intercedere labem :
Accipe quod mirere magis. Tenuissima tantis
Principia, & nostros non admittentia visus,
⁴ Parvarum serie constant connexa atomorum :
Sed ⁵ solidum in parvis, nullique secabile segmen.

INTERPRETATIO.

Quisquis es qui admiraris magna corpora orbis perflare cincta alto vortice cœli, & nihil labascere in tantâ massâ : audi aliquid magis admirandum. Tanta corpora habent primordia minutissima, & fugientia nostros obtutus, quæ conflata sunt ex congerie tenuium atomorum. Sed soliditas inest tenuibus illis, & parva illa segmenta materiæ secari iterum à nemine possunt.

NOTÆ.

1. *Eclogarium*] Collectio quædam opusculorum sequentium, de ratione Libræ, de ratione Puerperii maturi, &c. Quæ in Vineti editione, absque *Eclogarii* titulo, seorsim edita sub totidem Idylliorum numeris sunt. Ex titulo porro *Eclogarii* apparet *ἐκλογὴν* esse, id est, excerpta quædam ex justo opere Ausoniano.

2. *De ratione libræ.*] Ad hujus poematii intelligentiam, observandum libræ nomen variè usurpari : pro instrumento quo res ponderantur, trutina puta aut statera, une balance : pro certo pondere, une livre. Quod quia assis pondus erat, libra quoque pro asse sumitur. Cujus partes duodecim, unciarum nomine veniunt, de quibus infra. Pro instrumento quo, plumbi aut gravis alicujus alius corporis ope, exploramus an aræ, parietesve, aut arrectaria recta sint, an propendeant in partem aliquam, locorum quoque situm, & fastigium ad aquæ ductus, un niveau. Denique in rebus aliis omnibus metapho-

ricè pro certâ lege, modo, mensurâ, regulâ, temperamentoque recto, & æquo libræ nomen usurpatur.

3. *Ingentia mundi corpora.*] Terram cum circumpositis elementis tantum intelligit hic Vinetus, de quibus Ovidius Met. 1. *Densor his Tellus. Elementaque grandia traxit.*

Sed ipsos quoque Astrorum orbes, qui per æthera feruntur, intelligere nil vetat. Ii enim ex atomis etiam conflati juxta Epicureos.

4. *Parvarum serie atomorum.*] Hæc ex Epicuri post Leucippum & Democritum doctrinâ, quam libris sex Latinis versibus exposuit Lucretius. *Atomos* illas *insecabilia corpora* rectè vertas : est enim *ἄτομος* qui secari nequit, à *τέμνω* scindo, seco.

5. *Solidum in parvis.*] Quia nullum habent in se corpuscula illa vacuum : unde fit ut dividi non possint, quanquam, variæ designari in iis possint partes,

E ee

Unde vigor viresque manent, ¹ æternaque rerum
 Mobilitas: nulloque unquam superabilis ævo.
 Divinis humana licet componere. Sic est
 As solidus, quoniam ² bis sex de partibus æquis
 Constat: & in minimis paribus tamen ³ una manet vis.
 Nam si quid numero minuatur, summa vacillat,
 Convulsæque ruunt labefacto corpore partes.
 Ut medium si quis vellat de fornice saxum,
 Incumbunt cui cuncta, simul devexa sequentur
 Cætera, communemque trahent à vertice lapsum.
 Non aliter libra est, si defuit uncia, totus
 Non erit as: ⁴ nomenque deunx jam cassus habebit.
 Nec dextans retinet nomen, sextante remoto.
 Et dodrans, ⁵ quadrante carens, ⁶ auctore carebit.

I N T E R P R E T A T I O.

Atque hinc fit ut robur & firmitas maneat in rebus, & perpetua agilitas, quæ vinci nullo temporis spatio possit. Fas est conferre humana divinis. Sic as est solidus, quia conflatus est ex duodecim partibus equalibus: & tamen eadem virtus inest in parvis illis equalibus partibus. Si enim dematur aliquid de numero, totum labascit, & partes divulsæ cadunt toto labefactato. Quemadmodum si aliquis revellat de testudine lapidem medium, in quem omnes alii recumbunt, reliqui lapides inclinati unâ sequentur, & simul ducent ruinam à culmine. Haud secus libra se habet. Si uncia defecit, non erit as solidus: & quod supererit, tunc inaniter appellabitur deunx. Neque dextans servat nomen suum, cum duæ uncie ablatae sunt. Et dodrans privatus

N O T Æ.

1. *Æternaque rerum mobilitas, &c.*] Æternas quippe atomos ingenerabiles ipsas & incorruptibiles per inane volitare, existimarunt Epicurei; at ex iis generari omnia, prout illæ motu suo in varias moleculas congregarentur; corrumpi verò, prout eodem motu à se invicem divellerentur.

2. *Bis sex de partibus.*] Duodecim unciis, ex quibus as, seu libra conflatur. Alterum enim promiscuè pro altero hîc usurpat.

3. *Una manet vis.*] Constituendi totius assis, qui definit esse as, si desit vel minima uncia.

4. *Nomenque deunx jam cassus habebit, &c.*] His quæ sequuntur nihil aliud significare vult, nisi sublati aliquot assis partibus, seu unciis, reliquas nomen quod eis vulgò tribuitur ad ostendendum quota assis pars sint, puta deunx, dodrans, beasis, &c. non nisi improprie posse re-

tinere; cum as ipse, cujus respectu tantum ea habent nomina, non remaneat amplius. Deunx significat assem deficientem unciâ, hoc est undecim uncias; dextans, eundem assem deficientem sextante seu duabus unciis, hoc est uncias decem; dodrans assem deficientem quadrante, hoc est novem uncias, seu tres assis quadrantes: bes, binas assis tertias, hoc est uncias octo: septunx, septem uncias: semis dimidiam assis partem, seu uncias sex: quincunx, uncias quinque: triens uncias quatuor, quæ assis est tertia pars: quadrans tres uncias, quæ quarta pars assis: sextans denique sextam partem assis significat, hoc est duas uncias.

5. *Quadrante carens.*] Sic emendat Gronovius. Vulgò legitur *quadrante satus*, quod sensum habet aliquem, sed qui nihil ad hunc locum facit.

6. *Auctore carebit.*] Quadrante scilicet,

Divulsusque triens prohibet persistere bessem.

Jam quincunx tibi nullus erit, ¹ si prima revellas.

Et semis, cui semis erit ² pereuntibus assis

Partibus: & ³ cujus libræ pars septima, septunx?

25

Libra igitur, totum si nulla in parte vacillet.

Ponderis, & numeri, morumque, operumque, ⁴ & aquarum

Libra: nec est modulus, quem non hoc nomine signes.

⁵ Telluris, medio quæ pendet in aëre, libra est,

Et Solis, Lunæque vias ⁶ sua libra coërcet.

30

⁷ Libra die, somnique pares determinat horas.

⁸ Libra Caledonios ⁹ sine littore continet æstus.

Tu quoque certa mane morum mihi libra meorum.

INTERPRETATIO.

quadrante, privabitur auctore sui nominis. Et triens abstractus vetat bessem permanere. Jam verò nullum habebis quincuncem, si auferas partes priores. Et à quo semis vocabitur semis, sublatis reliquis partibus assis: & septunx solus cujusnam libræ erit partes septem? Libra ergò erit, si totus as non labefactetur in parte ullâ. Libra spectat ad pondus, numerum, mores, opera, & aquas: neque ulla est mensura, quam non possis appellare hoc nomine. Terra quæ sustinetur in medio aëre, habet suam libræ. Libra quoque propria regit vias Solis & Lunæ. Libra facit æquales horas diei, & noctis. Libra coërcet intumesceniam Oceani Caledonii absque ope littoris. Tu etiam, ô libra, sis mihi semper determinata regula meorum morum.

NOTÆ.

qui dodranti additus, constituit assem, cujus tantum respectu dodrans dicitur, ut jam monui.

1. Si prima revellas.] Hoc est priores uncias septem, quæ cum quincunce assem efficiunt.

2. Pereuntibus assis partibus.] Sex reliquis unciis.

3. Cujus libræ pars septima septunx.] Pars septima durius paulò hic ponitur, pro septem partes. Septunx quippè septem continet uncias. Mutare tentat Gronovius, sed frustra. Durum quidem, at in hoc poeta ferendum; cujus exemplum in Martiali reperias, lib. 8. epig. 15.

Dat populus, dat gratus eques, dat thura senatus,

Et litant Latie tertia dona Tribus.

Ubi tertia dona, terna seu tria intelligenda sunt. Est enim quædam recapitulatio donorum populi, Equitum, & Senatus.

4. Et aquarum libræ.] Instrumentum ad fastigium seu inclinationem locorum deprehendendam, ad aquæductus construendos. Vide Vitruvium lib. 8. cap. 6. Ubi tria hujusmodi instrumenta commemorat,

Dioptram, Libram aquariam, & Chorobaten.

5. Telluris, medio, &c.] Respexit ad hos Ovidii versus lib. 1. Metamorph.

Nec circumfuso pendeat in aëre tellus,
Ponderibus librata suis.

6. Sua libræ.] Sua determinata semita. Zodiacus scilicet circulus.

7. Libræ Die, &c.] Virgilianum est in Georgicis:

Libræ Die somnique pares ubi fecerit horas.

Die antiquum pro Diei. Hic legitur in plerisque Diei contractum pro Di. Libram autem hic intellige signum Zodiaci, in cujus primo puncto cum sol fuerit, Æquinoctium est Autumnale; cum vernum sit in primo puncto Arietis.

8. Libræ Caledonios.] Libramentum aquæ.

9. Libræ Caledonios sine littore, &c.] A Caledoniâ Sylvâ Britannicæ insulæ, Caledonios æstus dixit Oceani Britannici. Respexit procul dubio ad hunc Plinii locum lib. 2. cap. 67. Octogenis cubitis supra Britanniam intumescere æstus Pythias Massiliensis auctor est. Interiora autem maria terris clau-

duntur ut portu. E littore quidem mare spectantibus tumere in altum videtur, sed littoribus opus esse ad continendum Oce-

num satis docent tot variis temporibus submersæ regiones, & summa cura subinde reficiendæ in Hollandiâ littorum moles.

De ratione puerperii maturi.

369

OMnia, quæ vario rerum metimur in actu,
 Astrorum dominatus agit: terrenaque tantum
 Membra homini. E superis ² fortuna, & spiritus auris,
 Septeno moderanda choro: sed præsidet ollis
 Sortitus regimen nitidæ Sol aureus ethræ.
³ Nec sola in nobis moderatur tempora vitæ,
 Dum breve solliciti spatium producimus ævi:
⁴ Creditur occultosque fatus, & tempora vitæ
 Materno ducenda utero, formare videndo,
 Et nondum exortæ leges componere vitæ.
 Namque ubi conceptus ⁵ genitali infederit arvo,
⁶ Haud dubium Solem cuicunque insistere signo.

INTERPRETATIO.

Imperium siderum regit cuncta, quæ observamus in diversis rebus agendis. Et homo habet solum artus corporis à terra. Fortuna, & anima veniunt ipsi ab æthere summo, dirigenda à cætu septem planetarum. Verum Sol cui obigit moderamen clari ætheris præst illis. Neque regit tantum in nobis horas vitæ nostræ, donec degimus curta tempora vitæ anxia: sed existimatur etiam fingere aspectu suo secretas generationes, & spatium vitæ quod degendum est in ventre matris, & efficere fata vitæ nondum editæ in lucem. Etenim cum fœtus adhaerit arvo genitali,

NOTÆ.

1. Omnia quæ, &c.] Censorinus lib. de Die Natali, unde hæc de ratione partus desumpsisse Ausonius videtur: Ante omnia igitur, inquit, dicunt actum vitamque nostram stellis tam vagis quam stantibus esse subiectam. Earumque vario multiplicique cursu genus humanum gubernari.

2. Fortuna.] Quidquid in vitâ boni aut mali contingit.

3. Nec sola in nobis, &c.] Sic optimè Tollius reposuit, ex eo quod erat in veteri libro, Nec Sol in nobis, &c. Propter Synalœpham Sola in. Quod non videntes librarii exscripserunt nec Sol in nobis, &c. absurdo sensu, & ineptâ repetitione vocis Sol. Sensus ex hac lectione planus est, qualem in interpretatione exposui.

4. Creditur occultosque fatus, &c.] Sic

Achinapolus Chaldæus teste Vitruvio lib. 9. cap. 7. Non è nascentia, sed ex conceptione genethliologie rationes explicatas reliquit.

5. Genitali infederit arvo.] Sic omnino legendum, non alvo. Respexit ad illud Virgilii Georg.

— Nimio ne luxu obustior usus

Sit genitali arvo.

Arvum genitale Metaphoricè pro ipsâ vulvâ, in quâ feruntur animalia, seu in arvo fruges. Hoc non intelligentes librarii, pro arvo reposuerunt alvo.

6. Haud dubium, &c. cuicunque.] In aliquo signo Zodiaci, quodcunque tandem illud sit. Expressit illud Censorini: Quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo signo sit, necesse est.

- ¹ Qui quum vicini stationem ceperit aſtri,
² Contiguos nullum transfundit lumen in ortus.

INTERPRETATIO.

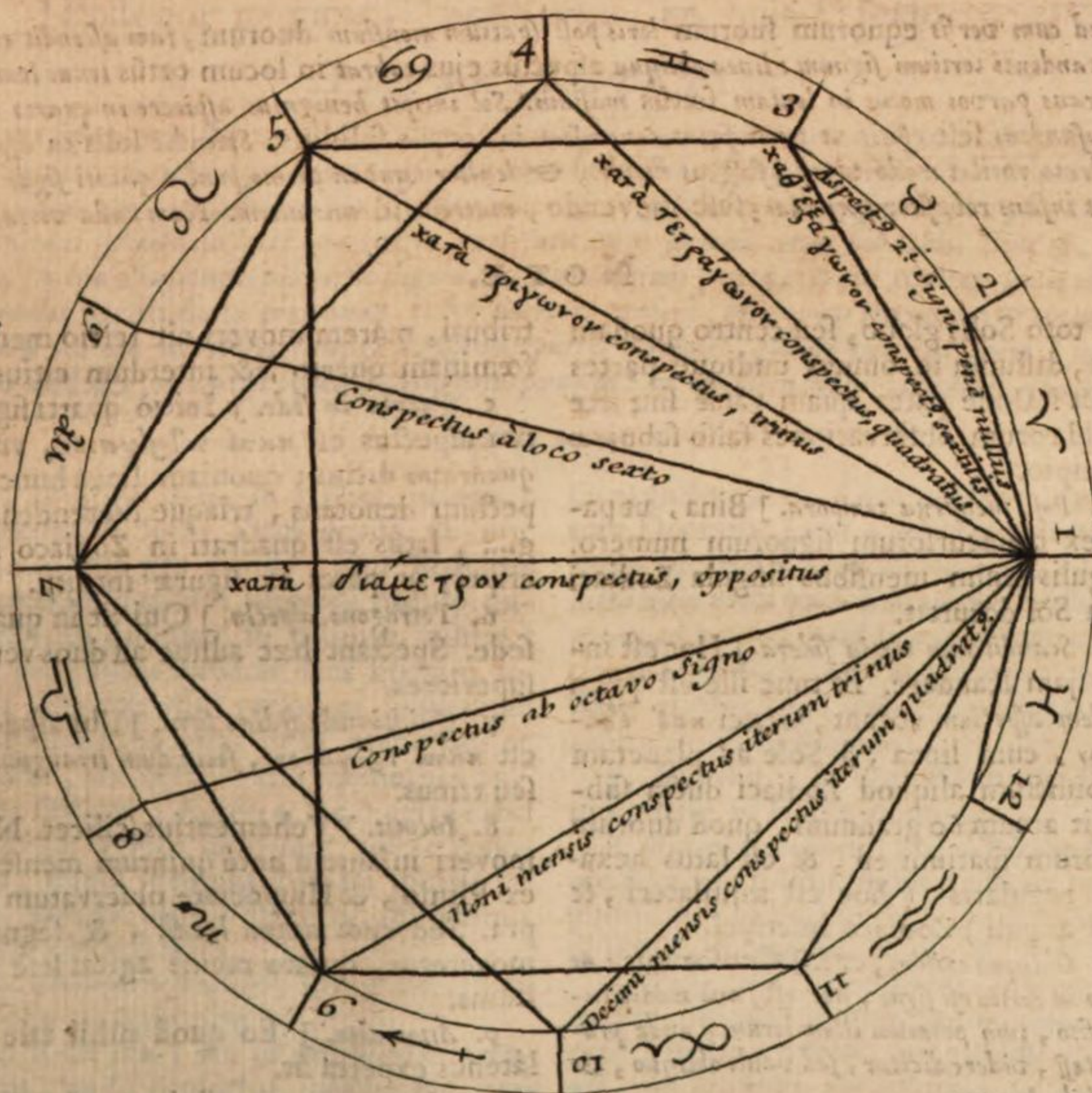
certum eſt ſolem eſſe in aliquo ſigno Zodiaci. Qui cum pervenerit ad proximum ſignum, nullam lucem immittit in locum conceptionis ſibi proximum.

NOTÆ.

1. Qui quum vicini ſtationem, &c.] Cenſorinus : Sol ergo cum in proximum ſignum transcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo videt conſpectu, aut etiam nec conſpicit. Ut hoc, & quæ ſequuntur, de variis So-

lis procedente tempore in locum ubi conceptionis momento erat conſpectibus intelligantur, operæ pretium erit oculos in ſubjectam figuram conjicere.

FIGURA ASPECTUUM SOLIS IN ZODIACO.

Locus Solis
 tempore conceptionis

2. Contiguos nullum transfundit, &c.] Idemum verum eſſe poſſit, ſi Sol ab eâ tantum ſui parte, quam nobis obvertit, radios luminis emittat. Sic enim luce tan-

tum obliquâ, & admodum tenui ac penè nullâ, locum illum in quo erat ortus ſeu conceptionis tempore, poſt unum tantum elapſum menſem illuſtraret : at quis neſ-

- Ast ubi converſis ¹ poſt menſtrua tempora habenis, 15
² Scandit purpureo jam tertia ſidera curru:
³ Obliqua exilem demittit linea lucem,
⁴ Aspirans tenues per inertia pondera motus.
⁵ Quarta in ſede viget primi indulgentia Solis.
 Suadet & infuſus teneros coaleſcere fetus. 20
 Fulgor ⁶ tetragono aſpectu vitale coruſcat,
 Clarum, & lene micans: ⁷ quinti qui cardine ſigni
⁸ Incutit ⁹ attonitam vegetato infante parentem.
¹⁰ Nam ſexto viſ nulla loco: quia nulla tuendi

INTERPRETATIO.

Sed cum verſis equorum ſuorum loris poſt ſpatium menſium duorum, jam aſcendit curru ſuo candenti tertium ſignum: linea obliqua aſpectus ejus vibrat in locum ortus tenue lumen, inſpirans parvos motus in lentam foetus maſſam. Sol incipit benignius aſpicere in quarto loco. Et infundens ſeſe efficit ut tener foetus concreſcat in corpus ſolidius. Splendor ſolis in aſpectu quadrato rutilat modo vitali, fulgens nitide, & leniter: qui in primo puncto quinti ſigni efficit ut infans robuſtior percutiat, ſeſe movendo, matrem id mirantem. Nam nulla virtus eſt

NOTÆ.

cit è toto Solis globo, ſeu centro quodam lucis, diffundi in omnes undique partes radios? Unde patet quam vanæ ſint iſtæ Chaldaeorum obſervationes falſo ſubnixæ principio.

1. *Post menſtrua tempora.*] Bina, ut patet ex tranſcurſorum ſignorum numero. Singulis enim menſibus ſingula Zodiaci ſigna Sol decurrit.

2. *Scandit jam tertia ſidera.*] Hoc eſt incipit jam ſcandere. Et tunc ille eſt quem ſextilem aſpectum vocant, Græci καὶ ἑξάγωνον, cum linea, à Sole ad planetam aut punctum aliquod Zodiaci ducta ſubtendit arcum 60 graduum, quod duorum ſignorum ſpatium eſt, & eſt latus hexagoni regularis, (hoc eſt æquilateri, & æqui anguli) Zodiaco inſcripti.

3. *Obliqua exilem, &c.*] Cenſorinus: At quum in tertio eſt ſigno, hoc eſt, uno medio interpoſito, tum primum illum locum, unde profectus eſt, videre dicitur, ſed valde obliquo, & invalido lumine.

4. *Aspirans tenues, &c. motus.*] Plinius lib. 7. cap. 6. ſcribit moveri incipere in matris utero matrem quadrageſimo à conceptu die, foeminam verò tantum nonageſimo. Hippocrates ſeu auctor quilibet eſt libri de Natura Foetus, Hippocrati at-

tributi, marem moveri ait tertio menſe, foeminam quarto, & interdum citius.

5. *Quarta in ſede.*] Initio quarti ſigni, ubi aſpectus eſt κατὰ τετράγωνον, vulgo quadratus dictus; quoniam linea hunc aſpectum denotans, triaque ſubtendens ſigna, latus eſt quadrati in Zodiaco inſcripti, ut patet ex figuræ intuitu.

6. *Tetragono aſpectu.*] Qui ſit in quartâ ſede. Spectant hæc adhuc ad duos verſus ſuperiores.

7. *Quinti qui cardine ſigni.*] Ubi aſpectus eſt κατὰ τρίγωνον, ſecundum triangulum, ſeu trinus.

8. *Incutit.*] Vehementius ſcilicet. Nam moveri infantem ante quintum menſem, ex Plinio, & Hippocrate obſervatum ſupra. Sed cum antea lentè, & ſegnitor moveretur, quinto menſe agitat ſeſe validius.

9. *Attonitam.*] Eo quod nihil tale illatenus experta ſit.

10. *Nam ſexto viſ nulla loco, quia, &c.*] Idem habet Cenſorinus: Quæ dua viſiones τετράγωνοι καὶ τρίγωνοι perquam efficaces in incrementum partes multum adminiculant. Ceterum à loco ſexto conſpectus omni caret efficiencia. Ejus enim linea nullius Polygoniæ efficit latus.

Æquati lateris signatur regula Phœbo.

25

Ast ubi ¹ signiferæ media in regione cohortis

² Septimus accepit limes ³ rutilantia flammis

⁴ Recto castra situ : turgentis fœdera partus

Jam plena sub luce videt. Nec fulgura parci

Luminis intendens , toto fovet igne coronæ.

30

Hinc illud , quod ⁵ legitimos ⁶ Lucina labores

⁷ Prævenit ; & gravidos sentit subrepere nixus

Ante expectatum festina puerpera votum.

Quod nisi , septeno quum lumina ludit ab astro ,

Impulerit tardi claustra obluctantia partus ,

35

⁸ Posterior nequeat , ⁹ possit prior : an quia ¹⁰ sexto

INTERPRETATIO.

in sexto signo : quia Sol non aspiciat tunc locum ortus per ullam lineam quæ efficiat in Zodiaco figuram aliquam æquilateram. Verum cum in medio astriferi circuli septima sedes exceptit castra solis igne coruscantia posuit directo : tunc aspiciat sub pleno lumine fœtum jam grandiolem. Et vibrans splendorem lucis non exigua , calefacit eum flammis totius sui orbis. Hinc est , quod tunc Lucina aliquandò prævenit statum temporis laborum puerperii , & mulier sentit oboriri sibi nixus partitudo propinqua , facta puerpera properè , priusquam speraverat & optaverat. Quod si Sol non pulsaverit claustra obsistentia partus morantis , quando vibravit lucem à septimo signo Zodiaci , non possit postea , quod prius potuerat : an quoniam inanis conspectus octavi signi

NOTÆ.

1. *Signifera media in regione cohortis.*] Quocunque sensu intelligenda sit vox Cohortis , sive pro caterva , (ut Zodiacus sit caterva quædam astrorum ordine dispositorum , ut sunt in cohorte milites) sive pro conspecto quodam (ut Zodiaco inclusa intelligantur variorum animalium nominibus appellata signa , tanquam in cohorte , seu certè varia domestica animalia Gallinæ , Anseres , &c.) certè nihil aliud his verbis designare voluit Ausonius , quam medium Zodiaci locum.

2. *Septimus limes.*] Initium , seu primus gradus septimi signi.

3. *Rutilantia flammis , &c.*] Periphrasis Solis metaphorica.

4. *Recto situ.*] Ita ut Sol loco conceptionis , unde profectus intelligitur , oppositus sit è diametro.

5. *Legitimos.*] Novimestres.

6. *Lucina.*] Dea partus in lucem edens , funde & nomen habet , Juno est , & Diana quoque , sic enim sæpè numina sua confundebant. Sic Sol & Luna sub Liberi , & Cereris nominibus invocantur à Virgil.

Georgicon initio. Cicero lib. 2. de Natura Deorum : Luna à lucendo nominata sit , eadem est enim Lucina & paulo post : Diana dicta quia noctu quasi diem efficeret. Adhibetur autem ad partus , quod ii maturescunt aut septem nonnumquam , aut , ut plerumque , novem Lunæ cursibus : qui quia mensa spatia consiciunt , menses nominantur.

7. *Prævenit.*] In quibusdam qui septimo mense in lucem erumpunt.

8. *Posterior nequeat.*] Sol in octavo signo constitutus. Editos quippè octavo mense partus non esse vivaces vulgò creditum : dissentit Plinius lib. 7. cap. 8.

9. *Possit prior.*] Constitutus in septimo , quo mense editi vitales. Sunt ita tamen , inquit Plinius , si pridie aut postridie plenilunii , aut interlunio sint concepti.

10. *Sexto Æmulus.*] Quinque solidorum signorum spatio à puncto conceptionis distans ab unâ parte , ut sextus aspectus ab alterâ. Censorinus : At si intra hoc spatium , (septem mensium) maturescere uterus non potuerit , octavo mense non editur : ab octavo enim signo , ut à sexto inefficax visus. V. fig.

Æmulus octavi conspectus inutilis astri
 Nescit compariles laterum formare figuras?
 Sed nono incumbens signo, cunctantia matrum
 Vota levat, ¹ trigono vires sociante sequenti.
² At si difficilis partus trahit ³ Ilthyia,
⁴ Tetragono absolvet dubiarum vincla morarum.

40

INTERPRETATIO.

imitans conspectum sexti, non potest efficere in Zodiaco figuram laterum equalium? Verum ingrediens nonum signum, subleuat matres partu quem jam diu optabant, trino conspectu, qui talem solis positum consequitur, conjungente virtutem suam. Verum si Lucina difficilis differt adhuc partum, solvet vincula moræ ancipitis in aspectu quadrato.

NOTÆ.

1. Trigono vires sociante sequenti.] Trino aspectu qui fit in nono signo, quemadmodum in quinto. Observa penultimam vocis trigono, & infra vocis tetragono correptam licenter contra rationem Græcæ scripturæ τρίγωνον, & τετράγωνον, ubi penultima per ω scribitur vocalem naturā suā semper longam.

2. At si difficilis, &c.] supple lacunam auctore Scaligero, interfertā voce nixus, vel partus, ut sit versus:

At si difficilis partus trahit Ilthyia, &c.

3. Ilthyia] Lucina ab ἐλπίεσθαι, evolvere, ut quidam volunt. Malim ego ab eodem etymo deducere, à quo aliud est ejusdem nomen apud Pindarum, ἐλεύθεω scilicet, παρὰ τὸ εἰς πλῆθος ἐλεύθειν, quod ad parturientes accedat.

4. Tetragono absolvet, &c.] Censorinus: Sol enim à nono Zodio, particulam conceptionis rursus conspiciat κατὰ τετράγωνον, & à decimo κατὰ τετράγωνον. Qui conspectus, ut supra jam dictum est, perquam efficaces sunt.

Signa Cælestia.

370

¹ AD Boreæ partes ² Arcti junguntur, & ³ Anguis.

INTERPRETATIO.

Aquilonem versus Ursæ ambæ posita sunt prope se invicem, & Serpens. Post illas Bootes, &

NOTÆ.

1. Ad Boreæ partes, &c.] Hos versus de signis cælestibus Prisciano tribuunt Franciscus Daniel, & Mariangelus Accursius, moti auctoritate MSS. codicum, in quibus eos Prisciani nomine inscriptos invenerunt. Scaliger auctori alicui Prisciano antiquiori assignat, hoc argumento, quod eos repererit in veteri schedâ Jacobi Cujacii Senatoris Gratianopolitani absque auctoris nomine, cum aliis versibus de septem Planetis, & duodecim Signis conjunctos, præfixâ præfatione versibus quoque scriptâ, cujus præfationis versum ultimum:

Ver, Æstas, Autumnus, Hyems, redit
 annus in annum.

D. Hieronymus, auctor Prisciano antiquior, citat in commentariis in Ezechie-

lem. Quidquid de auctore sit, hos certè versus Ausonianos non esse plerique consentiunt. Nequid tamen deesse huic editione queri possit lector, eos etiam damus, quo in vulgatis loco referuntur.

2. Arcti junguntur.] Ambæ ursæ Major & Minor, Helice, & Cynosura. A similitudine currus, Major ursæ, ἄμαξα à Græcis, id est plaustrum & Arctophylax, seu ursæ custos βοώτης, bubulcus est appellatus, quasi qui plaustrum boves agat. De horum, & cæterorum, quæ sequuntur, signorum figurâ, fabulisque de iis proditiis, vide Arati Phænomena, & Hygini fabularum libros secundum, & tertium.

3. Anguis.] Draco Hesperidum custos, ursam utramque spiris suis involuens.

Post

Post has ¹ Arctophylax, pariterque ² Corona, ³ Genuque
Prolapsus, ⁴ Lyra, ⁵ Avis, ⁶ Cepheus, & Cassiopea,
⁷ Auriga, & Perseus, ⁸ Deltoton, & Andromedæ astrum.
Pegasus, & ⁹ Delphinus, ¹⁰ Telum, ¹¹ Aquila, ¹² Anguitenensque. ⁵
Signifer inde subest; ¹³ bis sex & sidera complent.
Hic ¹⁴ Aries, ¹⁵ Taurus, ¹⁶ Gemini, ¹⁷ Cancer, ¹⁸ Leo, ¹⁹ Virgo,

INTERPRETATIO.

simul corona, & nixus genibus, Lyra, Cygnus, Cepheus, & Cassiopea, Auriga, & Perseus,
Triangulum, & Sidus Andromedæ, Equus Pegasus, & Delphin, Sagitta, Aquila, & An-
guemtenens. Postea Zodiacus circulus sequitur, quem duodecim signa replent. Ibi sunt Aries,
Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, & Aqua-

NOTÆ.

1. *Arctophylax.*] Arcas Calystus filius,
ursæ custos, ab aliis Bootes dictus, ut jam
monui.

2. *Corona.*] Ariadnes, à Baccho in cæ-
lum translata.

3. *Genuque prolapsus.*] Εὐρυάστis, nixus
genibus Ciceroni, ingeniculatus Vitruvio,
mixta genu species Ovidio, & Manilio.
Hunc Eratosthenes Herculem esse dicit, su-
pra Draconem collocatum; Hegesianax,
Thesea saxum extollere nitentem; nonnulli
Ixiona brachiis vinctis: alii Promethea in
Caucaso vinctum: alii denique Cetea Ly-
caonis filium.

4. *Lyra.*] Orphei, quibusdam vultur
cadens.

5. *Avis.*] Hygin. Hunc Græci Cygnum ap-
pellant: quem complures propter ignotam histo-
riam illis, communi genere avium Ornini no-
minaverunt. Cygnus ille est, teste eodem,
sub quo Jupiter delitescens vim Nemesis
intulit, vel, ut alii volunt, Leda.

6. *Cepheus & Cassiopea.*] Cepheus Æ-
thiopum rex, Andromedæ pater. Cassio-
pea ejus uxor, quorum & Persei notissi-
ma fabula.

7. *Auriga.*] *Heniochus.* Græcis hic Erich-
tonius creditur, quadrigarum apud homi-
nes inventor.

8. *Deltoton.*] Triangulum, Deltæ Græ-
corum litteræ figurâ.

9. *Delphinus.*] Arionis vector, ut qui-
busdam videtur: unus ex Tyrrhenis nau-
tis, quos Liber pater in Delphinas muta-
vit, ut videtur aliis: Delphin quidam,
Neptuni cum Amphitrite nuptiarum mi-
nister, ut narrat Eratosthenes.

10. *Telum.*] Una è sagittis Herculis,
quâ aquilam, Promethei jecur rodentem
interfecit; vel, ut vult Eratosthenes, sa-
gitta Apollinis, quâ interfecit Cyclopas.

11. *Aquila.*] Quæ Ganymedem rapuit.

12. *Anguitenensque.*] *Ophiuchus* Græcis;
quibusdam Carnubutas Getarum Rex al-
tero è Triptolemi draconibus interfecto;
aliis Hercules ad flumen Sangarim an-
guem interficiens; aliis Phorbas Draco-
nem in Rhodiorum insulâ interficiens;
aliis denique Æsculapius cum angue ad
baculum adrepente. Atque hæc signa
novemdecim Borealia recenset tantum
Hyginus. Sunt alia quædam, ut Aselli,
Coma Berenices; sed illa ad alicujus è
prædictis regionem pertinent, v. g. Aselli
ad Cancrum, Coma Berenices ad Leonem.

13. *Bis sex & sidera complent.*] Lege: *Bissex*
quem sidera complent.

14. *Aries.*] Phryxi & Helles per Helle-
pontum vector; ut aliis videtur, Ammo-
nis simulachrum.

15. *Taurus.*] Vector Europæ Agenoris
filix, sub cujus formâ latebat Jupiter. Un-
de Taurum hunc *Agenorem* appellat carm.
sequenti.

16. *Gemini.*] Castor & Pollux.

17. *Cancer.*] Qui è Lernæ palude emer-
gens, Herculis contra Hydram jamjam
pugnaturi pedem mordicus arripuit.

18. *Leo.*] Nemæus, prima Herculis
victoria.

19. *Virgo.*] Astræa; aliis Fortuna; aliis
Ceres spicam tenens; aliis Erigone Icar-
(qui & Arctophylax esse à quibusdam exis-
timatur) filia.

¹ Libra, ² Scorpius, ³ Arcitenens, ⁴ Capricornus, ⁵ & Urnam
 Qui tenet, & ⁶ Pisces. Post hos in partibus Austri
⁷ Orion, ⁸ Procyon, ⁹ Lepus, ¹⁰ ardens Sirius, ¹¹ Argo, ¹⁰
¹² Hydrus, ¹³ Chiron, ¹⁴ Thuribulum quoque, ¹⁵ Piscis & ingens.
 Hunc sequitur ¹⁶ Pistris, simul ¹⁷ Eridanique fluentia.
 Sed ¹⁸ vaga præterea dicuntur lumina septem,
 Luna & Mercurius, Venus, ac Sol, Mars quoque fulgens.
 Hic Jovis & fidus super omnia fidera lucens. ¹⁵
 Celsior his Saturnus, tardior omnibus astris.

INTERPRETATIO.

rius, & Pisces. Post illos in regione Australi sunt Orion, Canis minor, Lepus, Canis major flammans, Navis Argo, Hydra, Centaurus Chiron, Thuribulum seu Ara, & Magnus Piscis. Cetus sequitur eum, & una fluvius Eridanus. Verum septem alie præterea stelle appellantur errantes, scilicet Luna, & Mercurius, Venus, & Sol, Mars etiam coruscans. Ibi quoque stella Jovis fulgens supra omnia astra. Saturnus sublimior est illis, lentior ceteris planetis.

NOTÆ.

1. *Libra.*] Pars prior Scorpii Chelæ dicta Hygino, Arato, & aliis quibusdam Astræ Virginis, quæ Justitia est, gestamen.
2. *Scorpius.*] Orionis interfectior.
3. *Arcitenens.*] Sagittarius, quem Centaurum Chironem quidam esse putaverunt. Quanquam alius est in Australibus signis centaurus.
4. *Capricornus.*] Ægipan.
5. *Et urnam qui tenet.*] Aquarius. Gany-medes à multis creditus; Deucalion Hege-fianacti; Cecrops Eubulo.
6. *Pisces.*] In quos Venus & filius Cupido, Typhona gigantum metuentes, cum sese vertissent, in Euphratem se conjecerant.
7. *Orion.*] Tentator Dianæ.
8. *Procyon.*] Canis minor ante majorem exoriens. Unde ei nomen *Procyon*.
9. *Lepus.*] Canem fugiens. Vide de eo Hyginum lib. 2.
10. *Ardens Sirius.*] Stella in capite canis majoris, à quâ per Synecdochen canis ipse appellatur *Sirius*. Libro tamen 2. Ar-

gonauticôn Apollonii pro ipso Procyone sumitur.

11. *Argo.*] Navis Jasonis, quam in cælum translata fabulati sunt.

12. *Hydrus.*] Seu Hydra, non Lernæa illa quidem, sed alia, cujus fabulam vide apud Hyginum lib. 2.

13. *Chiron.*] Centaurus, Saturni & Phil-lyræ filius, Æsculapii & Achillis nutri-cius.

14. *Thuribulum.*] Seu ara à Cyclopibus fabricata, in quâ primum (ut ait Hygi-nus) Dii existimantur sacra, & conjura-tionem fecisse adversus Titanas.

15. *Piscis.*] Qui *Notius* appellatur, hoc est *Australis*, alius à Piscibus, Zodiaci si-dere.

16. *Pistris.*] Cetus (ut Hyginus ait) à Neptuno missus, ut Andromedam inter-ficeret.

17. *Eridanique fluentia.*] Fluvius Erida-nus, quem alii Nilum vocant, teste Hy-gino; quidam etiam Oceanum.

18. *Vaga lumina septem.*] Planetæ.

Ratio dierum anni vertentis.

371

¹ **N** Onaginta dies & quattuor, ac medium Sol
 Conficit, ² à tropico in tropicum dum permeat astrum,
³ Oclipedem in Cancrum ⁴ Phryxæo ab Ariete pergens.
⁵ Hoc spatium æstivi ⁶ pulsusque, & meta diei.
⁷ Semidiemque, duosque dies; deciesque novenos, 5
 A Cancro ⁸ in Chelas, æquatæ tempora noctis

INTERPRETATIO.

Sol peragit nonaginta & quattuor dies cum dimidio, dum transit ab æquinoctiali puncto usque ad sidus Tropicum, tendens ab Ariete Phryxi ad Cancrum oclipedem. Intervallum illud est transitus, & terminus tempestatis æstivæ. Sol fulvus conficit secundo cursu decies novem & duos dies ac diem dimidium à sidere Cancri usque ad Chelas, quod tempus est æquationis

NOTÆ.

1. Nonaginta dies & quattuor ac medium.] Similiter Ptolemæus lib. 3. magnæ Syn-taxeos.

2. A tropico in tropicum.] Ab Æquinoctio Verno ad Solstitium Æstivum. Tropici propriè circuli dicuntur tantum duo, in quibus Sol constitutus, retro redire incipit à Boreali Zodiaci parte ad Australem, aut vice versâ ab Australi ad Borealem; Tropicus scilicet Cancri, & Tropicus Capricorni, ut ex doctrinâ Sphæricâ notum. In quibus Solis τροπή, hoc est, ut Cicero interpretatur lib. 2. de Natura Deorum, reversiones fiunt. At hic Ausonius Tropica etiam appellat puncta æquinoctiorum: non aliam puto ob causam, quam quod in æquinoctio quidem verno Sol ab Australi Hemisphærio transeat ad Boreale, in Autumnali verò à Boreali migret in Australe.

3. Oclipedem in Cancrum.] Plin. lib. 9. c. 31. Cancris vita longa, pedes octoni, omnes in obliquum flexi. Hinc oclipedem appellat Ausonius Cancrum cæleste sidus.

4. Phryxæo ab Ariete.] Vide carm. sup. notas ad vocem Aries.

5. Hoc spatium Æstivi.] Tollius monet legendum: Hoc spatium Æstivæ, &c. Quam lectionem sequutus sum in interpretatione.

6. Pulsusque.] Infra noster in Trochaico cui titulus A solstitio in æquinoctium ratio: Sol profectus à teporo veris æquinoctio,

Post semidiem, postque totos nonaginta & quattuor,

Fervidis flagrans habenis pulsum æstivum conficit.

ubi Grævius pulsum mutat in cursum. Quod si genuinum est, & hic quoque cursus propulsus erit legendum. At nihil mutandum. Pulsus hic meta est, vel transitus. Ut etiam supra in Precatione Calendis Januariis, quod est Edyllium ix.

Contraria Phæbus

Ut momenta ferat servata parte dierum, Et novus hiberno reparet sua lumina pulsu.

7. Semidiemque, &c.] Nonaginta duos dies cum dimidio. Hæc spatia eadem ponit tempestatum anni Ptolemæus, ut jam monui.

8. In Chelas.] Libram Hyginus lib. 2. de Scorpione loquens: Hic, inquit, propter magnitudinem membrorum in duo signa dividitur, quorum unius effigiem nostri libram dixerunt. Idem lib. 3. Scorpium prior pars, quæ Chela dicitur, ita premitur ab æquinoctiali circulo, ut eum sustinere videatur, &c. Aratus in Phænomenis:

Παρθένῳ αἰ δ' ἐπὶ διχῆλαι, καὶ σκορπίῳ εὐνὸς, &c.

Virgo, atque prope eam Chela, & Scorpium ipse.

Chela sunt Scorpium brachia bifurca. Cui constellationi alii figuram, ut supra dictum, tribuere libræ bilancis.

Atque ¹ dii, cursu peragit Sol aureus altero,
Autumni Æstatisque simul confinia miscens.

Unde autumnales transcurrens ordine menses,
Ad tropicum pergit signum gelidi Capricorni,

Octo dies decies octonis insuper addens,

² Quadrantemque dii: ³ quinto qui protinus anno

⁴ Mense Numæ extremo nomen capit ⁵ embolimæi.

Inde ad ⁶ Agenorei festinans cornua tauri,

INTERPRETATIO.

noctis ac diei, confundens tum inter se terminos Autumni & Æstatis. Deinde peragrans ex ordine menses Autumni, tendit ad sidus Tropicum Capricorni frigidi, diebus decies octo superadjiciens octo dies & quartam diei partem, quæ quarta pars deinde quinto quoque anno diem efficit, qui insertus posteriori mensi Numæ appellatur intercalaris. Deinde Sol aureus properans ad cor-

NOTÆ.

1. Dii.] Contractione pro diei.

2. Quadrantemque diei.] Non omnino. Desunt quippe sex horis minuta aliquot. Quæ annis quater centum tres proximè dies conficiunt. Unde inductum in reformatione Calendarii sub Gregorio XIII. Pontifice Maximo, ut cum juxta legem Julii Cæsaris de intercalando uno die quarto quoque anno, ut mox videbimus, sæcularis quisque annus, hoc est, centenus, bissextilis esse debeat: trium illorum dierum (qui quadringentorum annorum spatio deficere comperiuntur) pensandorum causâ, ex quatuor sæcularibus annis quartus tantum sit bissextilis, dierum scilicet 366. tribus prioribus 365. tantum dierum remanentibus. Atque ut mensium ratio ad eandem Solis in Zodiaco positionem rediret, quæ emendationis Julianæ tempore erat, expuncti sunt ex Gregorianæ correctionis anno decem dies, ad quorum summam à Julianâ correctione ad Gregorianam excreverant minuta illa quæ deesse quadranti singulis annis diximus. Quam expunctionem cum Protestantes admittere noluisent, orta est illa computandi temporis varietas inter eos, & nos, quam veterem, & novum stylum appellant.

3. Quinto qui protinus anno, &c.] Quarto potius, inquit Vinetus, sed fallitur. Quinto scripsit Ausonius, & sic intelligendus est, ut comprehendas in illo numero & bissextilem annum proximè elapsum, & bissextilem proximè sequentem.

Et sic dicitur quinto anno recurrere bissextilis, ut quinto quoque anno fieri ludii Olympici dicebantur, cum tamen ab initio proximorum ludorum ad initium sequentium quatuor tantum essent solidi anni, & Olympias una quatuor tantum annos complecteretur.

4. Mense Numæ extremo.] Cum annum tantum decem mensium Romulus, vir rei bellicæ quam astronomicæ studiosior, constituisset, quorum primus Martius, postremus erat December; Numa Pompilius, annum ad Solis cursum, & siderum rationem exigens, duos adjecit menses, Januarium qui primus anni cœpit esse, & Februarium. Hoc posteriori mense qui 28. tantum dierum erat, Julius Cæsar præcepit intercalari unum diem singulis quartis annis, ante vigesimum-quartum mensis diem, qui sextus erat ante Kalendas Martias, ut quadrantis illius, qui singulis annis abundabat, ratio constaret; eumque diem sextum etiam Kalendas appellari, ut eo anno bis diceretur sexto Kalendas Martias; unde ei nomē *Bissextilis*.

5. Embolimæi.] Εμβολιμῆος, & Εμβολιμαῖος intercalaris seu interstitius. Hoc nomine appellat diem illum anno bissextili insertum. At Εμβολιμαῖον & Εμβολισμικὸν appellaverunt Græci tertium quemque annum, qui lunarium mensium terdecim erat, cum duo priores duodecim tantum essent.

6. Agenorei.] Vide notas carm. superiori, ad hanc vocem *Taurus*.

Scandit ¹ Lanigeri tropicum Sol aureus astrum,
Nonaginta dies decreto fine coërcens.
Hic tibi circus erit semper ² vertentibus annis,
Tercentum, ac senis decies ³ & quinque diebus.

INTERPRETATIO.

nua Tauri Agenorei, ascendit sidus Tropicum Arietis lanati, certo definiens nonaginta dies. Hic tibi erit circulus, annis perpetuo gyranibus, constans trecentis sexaginta & quinque diebus.

NOTÆ.

1. *Lanigeri tropicum astrum.*] Vide initio hujus carminis notas, ad hæc verba à tropico in tropicum.

2. *Vertentibus annis.*] Censorinus de die natali: *Annus vertens est natura, dum*

Sol percurrrens duodecim signa, eodem unde profectus est redit.

3. *Et quinque diebus.*] Et quarta ferme diei parte, ut jam observatum.

De nominibus septem dierum.

372

N Omina, quæ septem vertentibus apta diebus
Annus habet, ¹ totidem errantes fecere planetæ.
Quos indefessa volvens vertigine mundus,
Signorum obliqua jubet in statione vagari.
² Primum, supremumque diem radiatus habet Sol.
Proxima fraternæ succedit Luna coronæ.
Tertius assequitur Titania lumina Mavors.
Mercurius quarti sibi vindicat astra diei.
Inlustrant quintam Jovis aurea sidera Zonam.
Sexta ³ salutigerum sequitur Venus alma parentem.

INTERPRETATIO.

Nomina, quæ annus habet convenientia septem diebus recurrentibus in orbem, imposita sunt à totidem planetis vagantibus. Quos mundus agitans perpetuâ rotatione, cogit errare per obliquum tractum signorum Zodiaci. Sol rutilans tenet primum & summum diem. Luna sequitur proximè orbem fratris sui. Mars sequitur tertius iubar Solare. Mercurius sibi asserit sidus quarti diei. Iubar aureum Jovis illuminat quintam tractum hebdomada. Alma

NOTÆ.

1. *Totidem errantes fecere planeta.*] Hebdomadem dierum in se recurrentium certum est ex illâ hebdomade initium sumpsisse quâ deus orbem condidit, & quievit. Ad cujus exemplum jussi sunt Judæi sex dies operari, septimo quiescere. Genes. 1. & 2. & Exod. 21. Septimum illum diem Sabbatum appellarunt, reliquos à Sabbato numerando, primam diem Sabbati, secundam Sabbati, tertiam Sabbati, quartam, quintam, sextam seu Pa-

rasceven. At quis primum, & quando planetarum nomina septimanæ diebus imposuerit, dicere in promptu non est.

2. *Primum supremumque, &c.*] Diem nobis dictum Dominicum, qui incipit hebdomadem, & recurrens eam terminat, aliam inchoando. Hunc esse loci hujus sensum videre est ex ultimo hujus poematii versu.

3. *Salutigerum parentem.*] Jovem patrem Veneris, orbis totius sospitatorem.

¹ Cuncta supergrediens Saturni septima lux est.
Octavum instaurat revolubilis orbita Solem.

INTERPRETATIO.

Venus sexta succedit salutari astro sui patris. Astrum Saturni superans omnia alia septimum est. Orbis dierum in se rediens, reducit octavo loco Solis vices.

NOTÆ.

¹ *Cuncta supergrediens, &c.*] Cujus perat altitudine, & eos ambit suo circumælum cæteros omnes planetas longè supercuitu.

*Hic versus sine auctore est. Quid quoque die demi
de corpore oporteat.*

373

U Ngues Mercurio, barbam Jove, Cypride crines.

INTERPRETATIO.

Seca ungues die Mercurio, tonde barbam die Jovis, & capillos die Veneris.

Hoc sic refellendum.

374

M Ercurius ¹ furto probat ungues semper acutos,
Articulisque aciem non finit imminui.

Barba Jovi, crines Veneri decor: ergo necesse est,

Ut nolint demi, quo sibi uterque placet.

² Mavors imberbes, ³ & calvos Luna adamasti.

Non prohibent comi tum caput atque genas.

Sol & Saturnus nihil obstant unguibus. Ergo

Non placitum Divis tolle monostichium.

INTERPRETATIO.

Mercurius amat ungues perpetuò acuminatos ad rapinas, neque permittit ut acumen deteratur digitis. Barba honori est Jovi, capilli Veneri: oportet igitur ut nolint illud auferri, quod ambo in se amant. O Mars amavisti glabros, & tu o Luna amavisti calvos. Hæc numina non verentur diebus suis caput, & malas purgari. Sol, & Saturnus nequaquam repugnant unguibus secandis. Igitur aufer versum illum Diis ingratum.

NOTÆ.

¹ *Furto.*] Sic editio Janssonii anno 1629. quod magis placet, quam quod in aliis multis legitur, *furti*. Nisi furtis reponere maluerimus.

² *Mavors imberbes.*] Amavit Aleætryona puerum, quem postea ob excubias somniculosè actas, in Gallum mutavit, ut ex Luciano retulimus ad hæc verba Gri-

phi vers. 26. ubi vide notas.

— *Ter clara instantis Eos*

Signa canit serus deprenso Marte satelles.

³ *Et Calvos Luna adamasti.*] Amavisse fertur Endymionem Luna, atque cum in Latino Cariæ monte dormientem osculari solita. Sed an calvus fuerit Endymion, juxta scio cum iis qui nesciunt.

De mensibus, & quattuor anni temporibus.

375

Æ Ternos menses, & tempora quattuor anni,
Quattuor ista tibi subiecta monosticha dicent.

Martius, Aprilis, Maius sunt tempora Veris.
Julius, Augustus, nec non & Junius, Æstas.
Septembri, Octobri¹ Autumnus, totoque Novembri.
Brumales, Janus, Februarius, atque December,

5

INTERPRETATIO.

Hi quattuor sequentes versus memorabunt tibi menses perpetuò redeuntes, & quattuor tempestates anni. Menses Martius, Aprilis, & Maius constituunt tempestatem vernam. Julius, Augustus, simulque Junius sunt æstiva tempestas. Autumnus est per Septembrem, Octobrem, ac Novembrem solidum. Januarius, Februarius, & December sunt menses hyemales.

NOTÆ.

1. Autumnus.] In MS. codice papyraceo Joannis Tillii erat, Autumnat non malè. Dixerunt enim hyemare, vernare, autumnare.

De mensibus monosticha.

376

Primus Romanas ordiris Jane Calendas.
¹ Februa vicino mense Numa instituit.

² Martius antiqui primordia protulit anni.

³ Foetiferum Aprilem vindicat alma Venus.

INTERPRETATIO.

O Januari, tu primus incipis Kalendas Romanas. Numa instituit mense proximè sequenti Februa sacra. Martius olim fecit initium anni. Venus mater capis sibi Aprilem fecundum. Ma-

NOTÆ.

1. Februa Numa instituit.] Qui & Januarius instituerat. Romuli enim annus à Martio mense incipiens, decem tantum erat mensium, & Decembri finiebatur. Februa porro à quibus Februarius dictus est teste Ovid. lib. 2. fastorum:

— Romani dixere piamina patres,
Nunc quoque dant verbo plurima signa fidem.

Pontifices à rege petunt & flamine lanas,

Quæ veterum lingua Februa nomen erat.

Quæque capit licet domibus purgamina certis,

Torrida cum mica farra vocantur idem.

Nomen idem ramo, qui cæsus ab arbore pura,

Castæ sacerdotum tempora fronde tegit.

Ipsæ ego Flaminiam poscentem Februa vidi;

Februa poscenti pinea virga data est.

Denique quocunque est, quo corpora nostra plantur,

Hoc apud intonsos nomen habebat avos.

2. Martius antiqui, &c.] Regnante scilicet Romulo, qui mensem hunc in Martis patris honorem, primum anni fecerat: sed additis postea à Numa duobus ad annum mensibus, Januarius primus fuit.

3. Foetiferum Aprilem vindicat Venus.] Ovid. Fast. 4.

¹ Majorum dictus patrum de nomine Maius.

² Junius ætatis proximus est titulo.

Nomine Cæsareo ³ Quinctilem Julius auget.

⁴ Augustus ⁵ nomen Cæsareum sequitur.

Autumnum, ⁶ Pomona, tuum ⁷ September opimat.

⁸ Triticeo October fenore ditat agros.

⁹ Sidera præcipitas pelago intempeste November.

Tu ¹⁰ genialem Hyemem, feste December, agis.

INTERPRETATIO.

ius appellatus est de nomine parentum Majorum. Junius sequitur eum cum nomine sumpto ab ætate juniorum. Julius Cæsar addit Quintili suum nomen. Post illum succedit mensis Augustus, & ipse dictus de nomine Cæsaris Augusti. O Pomona, September ditat tuum Autumnum. October locupletat arva satione frumenti. O November parum utilis agendo, mergis Astra Oceano. Tu, ô December otiose, ducis Hyemem quâ genio indulgetur.

NOTÆ.

Nec Veneri tempus, quam Ver erat aptius ullum

Vere nitent terre, Vere remissus ager.

Nunc herba rupta tellure cacumina tollunt,

Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.

Et formosa Venus formoso tempore digna est,

Utque solet Marti continuata suo est, &c.

Idem à Græco Veneris nomine Ἀφροδίτη dictum Aprilem innuit:

Sed Veneris mensem Græco sermone notatum

Auguror: à spumis est dea dicta maris. quanquam alii ab aperiendo derivant. Idem eodem libro:

Nam quia Ver aperit tunc omnia, densaque cedit

Frigoris asperitas, factaque terra patet: Aprilem memorant ab aperto tempore dictum:

Quem Venus injecta vindicat alma manu.

1. *Majorum dictus, &c.*] Triplex habet etymon Ovidius lib. 5. Fastorum, à *Majestate*, à *Majoribus*, & à *Maiâ* matre Mercurii.

2. *Junius ætatis, &c.*] Huic quoque triplicem assignat originem Ovid. lib. 6. Fast. à *Junone*, à *Juventute*, & à *Junctio- ne* Sabinorum cum Romanis.

3. *Quinctilem.*] Quod nomen ordinis

ejus in anno erat. Est quippè quintus mensis à Martio, qui anni tunc erat initium.

4. *Augustus.*] Qui eadem ratione prius dicebatur Sextilis.

5. *Nomen Cæsareum.*] Octavii Augusti Cæsaris.

6. *Pomona.*] Pomorum dea, cui ut & Baccho sacer Autumnum erat.

7. *September.*] Hic, & reliqui tres, priscum ab ordine nomen retinent.

8. *Triticeo fenore.*] Tritici semente; quod triticum arvis tum creditur, grandicum fenore in messe reddendum.

9. *Sidera præcipitas pelago, &c.*] Infra in Distichis de iisdem mensibus:

Quique Salo mergens sollemnia signa November

Præcipitat, cælo mox reditura suo,

& in Dodecasticho signorum:

Scorpion hybernus præceps jubet ire November.

unde apparet sidera hic non alia intelligi debere, quam Scorpionis stellas, & Solem ipsum, dum in eo signo est, in quo jam breves admodum fieri dies incipiunt.

10. *Genialem hyemem.*] Virgilius lib. 1. Georg.

Invitat genialis Hyems,

hoc est, *convivalis & voluptuosa*, inquit Servius. Decembri mense Saturnalia Romæ celebrabantur, quibus convivium agitantur, & indulgebatur genio.

Disticha

Disticha de iisdem mensibus.

377

¹ **J** Ane nove, primo qui das tua nomina mensi,
² Jane bifrons, spectans ³ tempora bina simul.
 Post superum cultus, ⁴ vicino Februa mense
 Dat Numa cognatis Manibus inferias.
⁵ Martius & generis Romani præsul & anni,
 Prima dabas Latius tempora Consulibus.
 Æneadum genitrix vicino nomen Aprili
 Dat Venus: est Marti namque Aphrodita comes.
 Maïa dea, an major, Maï, te fecerit ætas,
 Ambigo: sed mensi est auctor uterque bonus.
 Junius hunc sequitur duplici celebrandus honore,
 Seu nomen Juno, sive Juventa dedit.
 Inde ⁶ Dionæo præfulgens Julius astro,
 Æstatis mediæ tempora certa tenet.

I N T E R P R E T A T I O.

O Jane recens, qui imponis nomen tuum primo mensi, Jane duplici facie, vides simul duo tempora. Post honorem Deorum, Numa instituit mense proximo festum Februorum, ad mittendas inferias umbris consanguineorum. Tu mensis Martius caput generis, & anni Romani, exhibebas consulibus Romanis tempus ineundi Consulatus. Venus mater Æneadum imponit nomen proximo mensi Aprili; quippè Venus est juncta Marti. Incertus sum utrum Dea Maïa dederit tibi nomen, ô Maï, an vero grandior ætas. At ut res est, uterque auctor est idoneus ad nomen mensi dandum. Excipit hunc Junius memorandus gemino titulo, sive Juno imposuit ei nomen, sive Juventus. Post hunc Julius micans sidere Venereo, obtinet certò spatium

N O T Æ.

1. Jane nove primo.] Posterior syllaba nove producitur ob mutam cum liquida sequentem in voce primo.

2. Jane bifrons.] Ovid. lib. 1. Fastorum: Jane biceps anni tacite labentis origo, Solus de superis qui tua terga vides.

3. Tempora bina.] Annum abeuntem, & annum novum.

4. Vicino Februa mense dat Numa cognatis Manibus, &c.] Vide notas ad vocem Februa poematio superiori; & ad versum Ovidii illic laudatos adde hos ex eodem loco:

Mensis ab his dictus: seclâ quod pelle
 Luperci

Omne solum lustrant: idque piâmen
 habent.

Aut, quia placatis sunt tempora pulchra
 sepulcris,

Tunc cum ferales præteriere dies.

Ferales dies illi erant, quos Februario mense mittendis inferiis, & placandis Manibus Numa dicaverat. Idem Ovid. initio lib. 1. Fast.

At Numa nec Janum, nec avitas præterit umbras.

5. Martius, &c.] De hoc disticho, & duobus sequentibus vide notata ad superius carmen.

6. Dionæo præfulgens Julius astro.] Stella crinita, quæ in funere Cæsaris Romæ, die medio, apparuisse dicitur mense Quintili, qui inde Cæsari consecratus, & Julius appellatus est. Dionæum astrum dicitur à Διώνη Dione, quod Veneris nomen est, ad quam Julia gens per Julum & Æneam originem suam referebat. Virg. eclg. 9.
 Ecce Dionai processit Cæsaris astrum.

G gg

¹ Augustus sequitur, cognatum à Cæsare nomen:

15

Ordine sic anni proximus, ut generis.

Nectuntur post hos, numerumque ex ordine signant:

September, Bacchi munere præla rigans:

Et qui sementis per tempora, fenore lætus,

October, cupidi spem fovet agricolæ:

20

Quique salo mergens sollemnia signa November

Præcipitat, coelo mox reditura suo.

Concludens numerum, ² genialia festa December

Finit, ut ³ à bruma mox novus annus eat.

INTERPRETATIO.

æstatis mediæ. Augustus mensis sequitur, nomen habens ab Augusto cognato Julii Cæsaris: proximus Julio mensi serie temporis, quemadmodum stirpis. Post illos junguntur, & indicant nomine suo quoti sint ordine anni menses: September madefaciens torcularia vini liquore: & October, qui gaudens emolumento, per tempus sationis, nutrit spem avidi coloni: & November qui tingens mari sidera consuevia, præcipitat ea, brevi reversura in suum celum. December claudens seriem mensium, finem imponit festis voluptariis, ut statim post solstitium novus annus procedat.

NOTÆ.

1. *Augustus sequitur.*] De hoc & sequentibus vide notas carminis superioris.

2. *Genialia festa.*] Opalia, Sigillaria, & Saturnalia.

3. *Ab bruma.*] brevissimâ anni die, quam hic Aufonius extremam Decembris fuisse innuit, alii aliter locant.

Præter Monosticha & Disticha de mensibus supra relata, sunt & alia Monosticha & Tetrastica, quæ quanquam in Lugdunensi codice inter cætera Aufonii opera non reperirentur, nec ejus esse viderentur, tamen reperta à se in alio vetusto codice unâ cum superioribus illis, ob argumenti similitudinem iisdem inseruit in editione suâ Vinetus, quæ quidem ut Aufonio tribuere non ausim, ita nec iis penitus velim fraudatum Lectorem. Itaque hic extra Aufoniani contextus seriem, & aliis characteribus excudanda curavi. Sunt autem Monosticha hæc:

Dira patet Jani Romanis Janua bellis.

Vota Deo Diti Februa mensis habet.

Incipe Mars anni felicia fata reduci.

Tunc Aries Veneri Lutea ferta legit.

Dulcia, Maia, tuis lucent examina Notis.

Arce poli Geminos Junius ecce locat.

Julius ardenti divertit lumina Solis.

Aëre. Flammigero cuncta Leone calent.

Poma legit Virgo maturi mitia Solis.

Fundit & October vina salerna lacis.

Aret tota soli species vi dura Nepai.

Inde December amat te, genialis Hyems.

Tetrastica verò, quæ mensium simulacris ad explicationem subjecta fuisse videntur, sunt hujusmodi.

JANUARIUS.

Hic Jani mensis sacer est. En aspice, ut aris

Thura micent: sumant ut pia thura Lares.

Annorum, sacrique caput, natalis honorum.

Purpureos fastis qui numerat proceres.

FEBRUARIUS.

At quem ceruleus nodo constringit amictus,

Quique paludicolam prendere gaudet avem,

Dadala quem jactu pluvio circumvenit Iris,

Romuleo ritu Februa mensis habet.

MARTIUS.

Cinctum pelle lupæ promptum est cognoscere mensem.

Mars olli nomen, Mars dedit exuvias.

NOTÆ.

Tempus Ver, hœdus petulans, & garrula hirundo
Indicat, & sinus lactis, & herba virens.

APRILIS.

Contestam myrto Venerem Veneratur Aprilis.

Lumen juris habet, quo nitet alma Ceres.

Cereus è dextra flammæ diffundit odoras.

Balsama nec desunt, quæ redolet Paphie.

MAIUS.

Cunctas Veris opes, & picta rosaria gemmis

Laniger in calathis, aspice, Maius habet,

Mensis Atlantigenæ dictus cognomine Maia:

Quem merito multum diligit Uranie.

JUNIUS.

Nudus membra, dehinc solares respicit horas

Junius, ac Phœbum flectere monstrat iter.

Idem maturas Cereris designat aristas.
Floralesque fugas lilia fusa docent.

JULIUS.

Ecce coloratos ostentat Julius arcus.

Crines cui rutilos spicæ certa ligant.

Morus sanguineos præbet gravidata racemos:

Quæ medio Cancræ sidere læta vires.

AUGUSTUS.

Fontanos latices, & lucida pocula vi-

tro,

Cerne ut demerso torridus ore bibat
Æterno regni signatus nomine mensis:
Latona genitam quo perhibent Hecaten.

SEPTEMBER.

Surgentes acinos varios, & præsecat uvæ

September, sub quo mitia poma jacent,

Captivam filo gaudens religasse laceratam:

Quæ suspensa manu nobile ludit opus.

OCTOBER.

Dat premsum leporem, cumque ipso palmitæ factus.

October. Pinguis dat tibi ruris aves.
Jam Bromios spumare lacus, & musta sonare

Apparet. Vino vas calet ecce novo.

NOVEMBER.

Carbaseo surgens post hunc indutus amictu

Mensis, ab antiquis sacra deamque colit.

A quo vix avidus sistro compescitur aufer.

Devotusque satis ubera fert humeris.

DECEMBER.

Annua sulcata coniecta & semina terra
Pascit Hyems. Pluvio de Jove cuncta madent.

Aurea nunc revocet Saturni festa Decem-ber.

Nunc tibi cum domino ludere, verna, licet.

Quoteni dies sint mensium singulorum.

378

Implent tricenas per singula menstrua luces
Junius, Aprilisque, & cum Septembre, November.

Unum ter denis cumulatus adde diebus

Per septem menses, Jani Martisque Calendis,

Et quas Maius agit, quas Julius, Augustusque,

INTERPRETATIO.

Julius, & Aprilis, & November, cum Septembre, habent triginta dies solidos per spatium, quique sui mensis. Adjice amplius unum diem triginta diebus per septem menses. Scilicet mensibus Januario, Martio, Maio, Julio, Augustoque, & Octobri, ac Decembri, qui collocatus

G gg ij

Et quas October, positusque in fine December.

¹ Unus erit tantum duodetriginta dierum,

Quem Numa præposito voluit succedere Jano.

Sic tercentenis decies accedere senos.

Quadrantemque, & quinque dies sibi computat annus.

10

I N T E R P R E T A T I O.

est in fine anni. Unus solum mensis erit dierum octo, & viginti, ille scilicet quem Numa voluit ire post Januarium sibi præeuntem. Ita annus numerat dies in se sexaginta, & quinque cum quadrante, ultra trecentos.

N O T Æ.

1. *Unus erit, &c.]* Februarius dierum octo & viginti, quarto tamen quoque an-

no dierum est viginti novem.

De tribus mensstruis mensium

379

B Is senas anno ¹ reparat Lucina Calendas:

Et totidem ² medias dat currere Jupiter Idus.

³ Nonarumque diem faciunt infra octo secundi.

Hæc sunt Romano tantum tria nomina mensi.

Cætera ⁴ per numeros sunt cognomenta dierum.

5

I N T E R P R E T A T I O.

Juno renovat per annum Kalendas duodecim: & Jupiter efficit, ut totidem Idus fluant in medio mensium. Et duo numeri pares infra octonarium dant diem Nonarum. Romanus mensis habet solum hæc tria nomina. Nomina reliquorum dierum exprimuntur numeris.

N O T Æ.

1. *Reparat Lucina Calendas.]* Juno Calendarum Dea præses Ovid. Fast. 1.

Vindicat Ausonias Junonis cura Kalendas.

Idibus alba Jovi grandior agna cadit.

Nonarum tutela deo caret.

2. *Medias.]* Non accuratè medias, quatuor enim quidem mensibus Idus sunt die decimo quinto, at reliquis decimo tertio, ut infra fusius explicabitur.

3. *Nonarumque diem faciunt infra octo secundi.]* Nihil hic videre se prorsus fateatur Vinetus. Non tamen adeo profundæ sunt tenebræ. Postquam medias dixit in mensibus esse Idus, quo die Nonæ sint exponit, dicendo numeros duos infra octo (qui Iduum numerus est) positos, eique

similes & pares, nempe senarium, & quaternarium facere Nonas. Ex quippe mensibus Martio, Maio, Julio, & Octobri contingunt sexto post Calendas die, cæteris mensibus quarto, juxta illud tritum:

Sex Maius Nonas, October, Julius, & Mars;

Quattuor at reliqui: dabit Idus quilibet octo.

Et illud nostri infra:

At Nonas modo quarta aperit, modo sexta refert lux.

4. *Per numeros.]* A sequentibus Calendis, Nonis, aut Idibus denominatos: puta quarto Nonas; septimo Idus, decimo Calendas, &c.

Quo mense quotæ Nonæ, vel Idus sint.

380

AT Nonas modo ¹ quarta aperit, modo sexta refert lux.
Sexta refert Maii, Octobris, Martisque recurſu,
Et qui ſolſtitio ſua tempora Julius infert.
Cætera pars ² menſum quartis eſt prædita Nonis.
Omnes verò Idus ³ octava luce recurrunt.

5

INTERPRETATIO.

Verum nunc quartus dies profert Nonas, nunc sextus dies reducit illas. Sextus dies reducit nonas, cum redeunt Maius, October, & Martius, ac Julius, qui ſubjungit ſuum tempus ſolſtitio. Reliqui menſes habent nonas quarto die. Omnes autem Idus redeunt octavo die.

NOTÆ.

1. *Quarta, modo ſexta.*] Poſt Calendas ſcilicet, quæ eſt menſis quinta, aut ſeptima.
2. *Menſum.*] Duabus tantum ſyllabis. Vel lege *menſum*, ut in hoc Ovid. 5. Faſtorum.

Nec tu dux menſum, Jane biſformis, eras.
3. *Octava luce.*] Octavo die poſt Nonas, qui dies in quatuor prædictis menſibus decimus quintus eſt, in reliquis decimus tertius, ut jam monuimus.

1. Quotæ Calendæ ſunt menſum ſingulorum.

381

POſt Idus, quas quiſque ſuas habet ordine menſis,
Diverſæ numero redeunt variante Calendæ:
² Dum rurſumque iterumque * vocantur,
Ut tandem oblatis procedant temporis ortus.
³ Ter ſenis, unoque die genialia feſta
Porrigit, ut Janum arceſſat nova bruma morantem.

5

INTERPRETATIO.

Poſt Idus, quas ſinguli menſes habent proprias ex ordine, varii dies à Calendis nominati recurrunt diverſo numero: dum illi appellantur iterum atque iterum à nomine menſis proximi, ut demum dies cupitus proximarum Calendarum adveniat. Nova bruma extendit feſta Saturnaliorum per dies novemdecim, ut adducat Calendas Januarias morantes. Poſt eundem

NOTÆ.

1. *Quotæ Calendæ ſint, &c.*] Hoc eſt quot dies denominentur à Calendis ſequentibus in uno quoque menſe.

2. *Dum rurſumque, &c.*] Mutillum hunc verſum ſic ſupplet Gronovius:

Dum rurſumque, iterumque ſequenti à menſe vocantur.

Quod in interpretatione ſequutus ſum.

3. *Ter ſenis unoque die.*] Hoc eſt December, in quo bruma eſt, numerat novemdecim dies, ante Calendas Januarii, per quos dies celebrantur genialia feſta,

Opalium, Sigillariorum & Saturnaliorum, ut jam obſervatum ſupra. Ut porro & hæc, & quæ ſequuntur de Calendis facilius intelligantur, notandum 1°. Uniuscuſque menſis dies qui Idus ſequuntur, denominari à Calendis menſis ſequentis, puta XIX. aut XVIII. aut XVII. Calendas Januarias, hoc eſt ante Calendas, &c. Notandum 2°. Ex ſupradictis menſes Martium, Maium, Julium & Octobrem Idus ſuas habere die decimo quinto, ſicque à decimo ſexto duntaxat die incipere à Ca-

G gg .iij

Hoc numero ¹ mensisque Numæ redit, Autumnique Principium referens Bacchi September alumnus.

² Julius, & Maius, positusque in fine December, Octoberque die revocatur tardius uno.

10

³ Inde die redeunt minus uno, quattuor ultra, Quos numero adjiciam, Sextilis, Junius, atque Aprilis, post quos pænultima meta November.

⁴ Ter quinis, unoque die ⁵ Junonie Mavors, Ut redeas, referasque exordia prima, cieris.

15

Hoc numero, ad plenum vertens reparabitur annus.

INTERPRETATIO.

numerum dierum à Calendis appellatorum, mensis Numæ revertitur, & September nutritor Bacchi reducens initium Autumni. Julius, & Maius & December locatus in fine anni, atque October reducuntur tardius uno die. Postea quatuor numero menses, quos subjungam, recurrunt minus uno die, nempe Julius, Junius, & Aprilis, & post eos November penultimus anni terminus. O Mars, Junonis fili, vocaris per sexdecim dies, ut revertaris, & reducas tuum initium. Hoc numero Nonarum, Iduum & Calendarum annus recurrens plenè renovabitur.

NOTÆ.

lendis mensis sequentis dies denominare, reliquos verò menses à decimo quarto incipere numerare Calendas mensis proximi, quia Idus habent die decimo tertio. Notandum 3°. mensium quosdam esse dierum triginta, quosdam triginta & unius, Februarium vero viginti octo tantum, aut ad summum, in Bissextilibus annis, viginti novem. Et pro numero illo dierum uniuscujusque mensis, variare numerum dierum qui in eo à Calendis proximis nominantur. His observatis, ad singula veniamus. Decimo quarto Decembris die, qui postridie Idus est, dicitur XIX. Cal. Januarii, quia cum December habeat dies 31. supersunt à 13°. qui Iduum dies est ad finem ejus dies octodecim, quibus si diem ipsum Calendarum proximarum adjicias (ut fit in ejusd. Calend. Nonarum, & Iduum numerationibus,) fiet XIX. Cal. Jan. Eadem est ratio Calendarum Februarii & Septembris, quoniam menses Januarius, & Augustus qui eas præcedunt, dierum etiam sunt 31. & habent Idus die etiam decimo tertio.

1. *Mensisque Numæ.*] Februarius. Vide notas supra.

2. *Julius & Maius, &c. die revocatur tardius uno.*] Hoc est in mensibus præcedentibus hos menses, remotissimus ab horum Calendaris dies, Idus illorum sequens, nume-

ratur tantum XVIII. Cal. Maii, Julii, Octobris, & Decembris. Ratio est quod menses eos præcedentes Aprilis, Junius, September & November, dierum sint tantum 30.

3. *Inde die redeunt minus uno.*] Ita ut numeretur tantum XVII. Cal. April. Jun. August. & Novembris. Ratio est quia menses præcedentes scilicet Martius, Majus, Julius, & October dies quidem habent 31. sed decimo sexto tantum die incipiunt dies suos à Calendis proximis denominare, cum Idus habeant die 15. ut jam præmonui.

4. *Ter quinis unoque die, &c.*] Id est dies Februarii decimus quartus, qui postridie Idus est, numeratur tantum XVI. Cal. Martii. Ratio est quod Februarius est dierum tantum 28. Nec refert quod quarto quoque anno sit dierum 29. Tunc enim non ideo die 14. numeratur XVII. Cal. Mart. sed bis dicitur VI. Cal. Mart. diebus scilicet 24. & 25. Atque hinc bissextilis nomen deductum, quod bis eo anno dicatur sexto Cal. Martias.

5. *Junonie Mavors.*] Martem scilicet existimarunt ex veteribus non pauci Junonis solius filium esse, quæ cum per vireta vagaretur, ex contactu & olfactu florum quorundam eum conceperit.

¹ *In quo mense quod signum sit ad cursum Solis.*

382

² **P** Rincipium Jani sancit tropicus Capricornus.
 Mense Numæ in medio solidi stat sidus Aquari.
 Procedunt duplices in Martia tempora Pisces.
 Respicias Apriles, Aries Phryxæ, Calendas.
 Maius ³ Agenorei miratur cornua Tauri.
 Junius æquatos cœlo videt ire ⁴ Laconas.
 Solstitio ardentis Cancrī fert Julius astrum.
 Augustum mensem Leo fervidus igne perurit.
 Sidere Virgo tuo Bacchum September opimat.
 Æquat & October sementis tempore Libram.
⁵ Scorpion hibernus præceps jubet ire November.
 Terminat Arcitenens medio sua signa Decembri.

5

10

INTERPRETATIO.

Capricornus in quo reversio fit Solis, constituit initium Januarii. Signum Aquarii plenum est in medio mense Numæ. Gemini Pisces progrediuntur in tempus mensis Martii. O Aries vector Phryxi, spectas ad Calendas Apriles. Maius suspicit cornua Tauri Agenorei. Junius videt gradientes simul per cælum gemellos Spartanos. Julius adducit sidus Cancrī flagrantis per solstitium. Leo ardens torret mensem Augustum suo ardore. O Virgo, September tumefacit Bacchum sub tuo astro. Et October adducit tempore sationis Libram æquantem dies noctibus. November hyemalis præcipitem agit Scorpionem. Sagittarius definit suum sidus medio Decembri.

NOTÆ.

1. *In quo mense, &c.*] Hoc dodecastichon ait Vinetus invenisse se sine titulo inter carmina & alia scripta Fortunati Episcopi Pictaviensis, & in libro Bedæ de temporum ratione.

2. *Principium Jani, &c.*] Si bruma sit postremus dies Decembris, rectè primum Capricorni gradum assignaverit Januariis Calendis. Sed hæc non ita strictè accipienda sunt, quasi primis ipsis mensium diebus in signa illa Sol intret, sed Solem tunc in illis esse signis, quæ nominantur,

in quæ revera aliquot ante diebus mensis prioris sit ingressus.

3. *Agenorei.*] Qui rapuit Europam filiam Agenoris, & in Cretam avexit.

4. *Laconas.*] Geminos, Castorem & Pollucem Lacedemoniæ Ledæ filios.

5. *Scorpion hybernus præceps jubet ire November.*] Supra in Monostichis de mensibus:

Sidera præcipitas pelago, intempeste November;

ubi vide notata.

¹ *Q. Ciceronis versus eo pertinent, ut quod signum quo tempore illustre sit, noverimus. Quod superius quoque nostris versibus expeditur.*

383

F Lumina verna cient ² obscuro lumine Pisces.
Curriculumque Aries æquat noctisque ³ diique.
Cornua quem ⁴ condunt florum prænuncia Tauri.
Aridaque æstatis Gemini primordia pandunt.
Longaque jam minuit præclarus lumina Cancer. 5
Languificusque Leo proflat ferus ore calores.
Post, ⁵ modicum quatiens Virgo fugat orta vaporem.
Autumni referat portas, æquatque diurna
Tempora nocturnis dispenso fidere Libra.
⁶ Et fetos ramos dinudat ⁷ flamma Nepai. 10

I N T E R P R E T A T I O.

Pisces stellis suis obscuris excitant pluvias veris. Et Aries æquat cursum noctis, & diei. Quem abscondunt cornua Tauri promittentia flores. Et Gemini aperiunt sicca initia æstatis. Et Cancer præfulgidus incipit abbreviare longos dies. Et Leo morbos ferens exhalat ferociter æstus ore suo. Postea Virgo exorta paulum abigit calorem, cum ventilans. Libra aperit Autumni valvas, & exæquat spatium diei spatio noctis, astro suo æqualiter posito. Sidus Scorpii spoliat foliis arbores

N O T Æ.

1. *Q. Ciceronis versus, &c.*] Ex Lugdunensi libro excusi sunt hi versus Quinti Ciceronis titulum præ se ferentes, cujus quidem nulla usquam extant alia carmina. Et mirum unde hæc in Aufonii schedas pervenerint, si tamen pervenerunt, ac non alius quis excerptor interuit, quod in medium relinquo.

2. *Obscuro lumine Pisces.*] Quorum stellæ parvæ & tertiæ tantum magnitudinis, quæ in iis maximæ.

3. *Diique.*] Vel *dieque* ut apud Virg. Georg.

Libra die somnique pares ubi fecerit horas

Id est diei.

4. *Condunt.*] Sic Scaliger. Nam conditur Aries, inquit, veniente Tauro.

5. *Modicum quatiens, &c.*] Vinetus suspicabatur reponendum modium vel spicum, quod utrumque Virgini, quam Cererem esse frugum Deam nonnulli crediderunt, optimè conveniat. Spicum enim pro spica dictum probat versu Ciceronis ex Arato

lib. 2. de Naturâ Deorum, & stella est in eo fidere quæ dicitur spica Virginis. Modium autem quis nescit mensuram esse tritici, salis, &c. Ego nihil mutato opus esse existimo, & sensum eruo non absurdum, quem in interpretatione expressi.

6. *Et fetos ramos.*] Mavult Tolloius effatos, hoc est fructu suo jam spoliatos. Quod amplexus sum in interpretatione.

7. *Flamma Nepai.*] Sidus Scorpii. Paulus Festo conjunctus: Nepa Afrorum lingua sidus, quod Cancer appellatur, vel, ut quidam volunt, Scorpius. Plautus: Dabo me ad parietem, imitabor Nepam, & melius Nonius Marcellus: Nepam quidam Cancrum putant ob illud Plauti: Retroversum cedam, imitabor Nepam. Et illud aliud: aut cum Nepa esset. Dubium in utroque. Nam vere Nepa Scorpius dicitur. M. Tull. de finibus bonorum, & malorum l. 5. Serpere anguiculos, natate antitulas, volare merulas, cornibus uti videamus boves, Nepas aculeis, suam denique cuique naturam esse ad vivendum ducem.

Pigra

Pigra Sagittipotens jaculatur frigora terris.
 Bruma gelu glacians jubare spirat Capricorni.
 Quam sequitur nebulas rorans liquor altus Aquarî :
¹ Tenta supra , circaque vigent ubi flumina mundi.
² At dextra , lævaque ciet rota fulgida Solis 15
 Mobile curriculum , & Lunæ simulacra feruntur.
³ Squamma sub æterno conspectu torta ⁴ Draconis
 Eminent. Hunc inter fulgentem ⁵ sidera septem
⁶ Magna quatit stellans : quam servans serus ⁷ in alta
 Conditur Oceani ripa ⁸ cum luce Bootes. 20

INTERPRETATIO.

que deposuerunt fructum suum. Sagittarius vibrat in terras frigus iners. Bruma constringens glacie , stat sub signo Capricorni. Quam excelsus humor Aquarii excipit stillans nubes : ubi scaturiunt orbis fluentia extensa supra , & circa. Verum dextrorsum & sinistrorsum currus micans solis peragit cursum suum mobilem , & diversæ facies Lunæ illac errant. Squamma incurvata perpetuum apparet sub aspectu Draconis. Hunc micantem inter septem astra valde concutit major ursa stellis distincta : quam custodiens Bootes mergitur tardè in summâ ripâ Oceani , penè servans lumen suum.

NOTÆ.

1. Tenta supra , &c.] Si sanus hic locus , quod vix puto , innuere vult fluvios , & humorem omnem mundi originem ducere ab Aquario cœlesti.

2. At dextra , lævaque , &c.] Borealem versus & Australem mundi partem. Zodiacus enim circulus ab æquatore in duas æquales partes sectus , signa sex habet ad Septentrionalem plagam vergentia , & sex ad Australem. Porro dextra poëtis occasum spectantibus est ad boream ; sinistra vero ad austrum. Quo sensu dixit Lucanus :

Ignotum vobis Arabes venistis in orbem ,

Umbras mirati nemorum non ire sinistras.

3. Squamma sub æterno , &c.] Hæc in-

tricata , & obscura admodum sunt , fortasse etiam non omninò sana. Ex his sensum elicui qualem potui in interpretatione.

4. Draconis.] Qui ursam utramque discriminat corpore suo , & spiris quodammodo involvit. Vide Hyginum.

5. Sidera septem.] Septentriones.

6. Magna.] Supplendum ursa procul dubio. Hæc ἀμαζα , id est plaustrum etiam dicta est , & ἀρctοφυλαξ , seu custos ursæ , etiam Bootes seu bubulcus , plaustrum boves agens.

7. In alta.] Verti summâ , hoc est extimâ , non autem profundâ. Parum enim mergitur Bootes , ac brevi post emergit.

8. Cum luce.] Intelligo , ita ut etiam conditi lux adhuc aliqua appareat.

A Solstitio in æquinoctium ratio.

384

SOL profectus à teporo veris æquinoctio ,
 Post semidiem postque totos nonaginta & quattuor ,

INTERPRETATIO.

Sol procedens à tepido æquinoctio veris , quatiens lora ardentia peragit cursum æstatis post
 H h h

Fervidis flagrans habenis ¹ pulsum æstivum conficit.
Inde Autumnus noctis horas librans æquo lumine,
Octo & octoginta ² goeris, & super trihorio.

* * * * *

³ Inde floridum reflexis ver reviviscit ⁴ oreis

Additis ⁵ ad hos priores goeros geminis orbibus.

INTERPRETATIO.

*solidos dies nonaginta quatuor, & diem dimidium. Postea Autumnus mensurans æqualiter spatium noctis, & diei peragit cursum suum octoginta & octo circuitibus & tribus horis insuper. * * * * * Postea ver florens redit ad nos franis reflexis, adjectis duobus circuitibus ad circuitus superiores.*

NOTÆ.

1. *Pulsum æstivum.*] Gronovius reponebat *cursum*: sed jam supra hoc eodem sensu usurpavit *pulsum*, ut observavimus.

2. *Goeris.*] *Gyris.* Sic in *Gripho cæbus* pro *cubus*. Sic *mærus* pro *murus*. Sic apud Lucretium *feramænera militiæ* pro *munera*. Fuit hæc veterum quorundam librariorum scribendi ratio.

3. *Inde floridum, &c.*] Præcedere de-

buit versus de hyeme sed hic intercidit

4. *Oreis.*] Festus: *Oreæ, frani*, quod *oræ* inferuntur, &c. Cælius pro se ad populum, Equusque mihi sub feminibus occisus erat: *Oreæ* detraho inspectante Lucio Stertinio.

5. *Ad hos priores goeros.*] Ad gyros quos, in versu qui desideratur, hyemi tribuebat numero (ut ratione initâ patet) nonaginta cum aliquot horis.

¹ De Feriis Romanis.

385

Nunc & ² Apollineos Tiberina per ostia ludos,
Et ³ Megalesiacæ matris ⁴ operta loquar.

⁵ Vulcanique dies Autumni exordia primi,

⁶ Quinquatrusque Deæ Pallados expediam:

INTERPRETATIO.

Jam dicam & ludos Apollinares qui fiunt in ostiis Tiberis, & secreta magnæ Matris Deorum. Et explicabo dies festos Vulcano, qui sunt initium Autumni incipientis, & Quin-

NOTÆ.

1. *De feriis.*] Hoc est *Festis*.

2. *Apollineos.*] Ludos Apollinares, ex carmine Marci Vatis, perplexo scripturæ genere concepto, victoriæ de hostibus reportandæ ergo institutos. De his vide Livium lib. 25. & Rosin. Antiq. Rom. lib. 5. cap. 17. ad III. Non. Quintiles statuta est ludorum illorum dies, quæ prius incerta erat.

3. *Megalesiacæ matris operta.*] Ludos Megalenses, Græcis *μεγαλησίαις*, in Cybeles magnæ Deorum matris honorem institutos, cum ea ab urbe Pessinunte Romam est advecta. Hi per dies sex magnâ pompâ

celebrabantur in Palatio, à pridie scilicet Nonas Apriles ad V. Idus ejusdem mensis.

4. *Operta.*] Eaque turpissima. De quibus vide D. Augustinum lib. 2. de Civitate Dei cap. 5.

5. *Vulcanique dies, &c.*] *Vulcanalia* in Vulcani honorem celebrari solita mense Augusto, teste Columella lib. 2. de Re Rustica, X. scilicet Cal. Septemb. Eo die populus animalia pro se in ignem mittebat, teste Varr. lib. 5. de lingua Latina.

6. *Quinquatrusque.*] Et *Quinquatria* Palladis festum à quinque dierum, per quos

Et medias ¹ Idus, Maïi, Augustique recurfu,
 Quas sibi Mercurius, ² quasque Diana dicat.
³ Matronæ quæ sacra colant pro laude virorum,
 Mavortis primi cum rediere dies.
⁴ Festa Caprotinis memorabo celebria nonis,
 Quum stola matronis dempta teget famulas.
 Quattuor illa etiam discretis partibus anni
 Solstitia, & luces nocte, dieque pares.

5

10

INTERPRETATIO.

quatuor Dæ Minervæ: & Idus medias redeuntēs Maïo & Augusto redeuntibus, quas Mercurius, & quas Diana sibi consecrant. Quenam festa matronæ celebrent in honorem conjugum suorum, quum primi dies mensis Martii recurrerunt. Dicam festa solemnia Nonis Caprotinis, quando stola ablata matronis operiet ancillas. Dicam quoque illa quattuor notabilia tempora quæ discriminant anni partes, solstitia nempe, & æquinoctia. Neque possum tacere Regifugium,

NOTÆ.

celebrabatur, numero sic dictum. Celebrari incipiebant Quinquatrus XIV. Cal. Aprilis qui 19. Martii dies est, & ex dicebantur Majores, nam aliæ erant Quinquatrus Minusculæ Idibus Junii, tibicinum Festum. Varro lib. 5. de lingua Latina: *Quinquatrus Minusculæ dicte Junie Eidus, ab similitudine Majorum, quod tibicines tum feriati, per urbem vagantur, & conveniunt ad ædem Minervæ. Similia habet Festus.*

1. *Idus Maïi quas sibi Mercurius, &c.] Idus Maïi festus erat dies mercatorum, quod eo die Mercurii ædes dedicata esset. Eo die è Mercurii fonte ad portam Capenam mercatores aspergebant se laureo termitè immerfo, ut sibi perjuria Mercurius remitteret, ut uberiores quæstum fortunaret. Vid. Ovid. lib. 5. Fastorum. Eodem etiam die Argeorum scirpea simulacra & oscilla de ponte Sublicio per Virgines Vestales in Tiberim præcipitabantur quotannis.*

2. *Quasque Diana dicat.] Augusti Idus Dianæ sacræ. Mart. lib. 12. epig. 68.*

Majæ Mercurium creastis Idus.

Augustis redit Idibus Diana.

Eo die mulieres voti damnatæ, ab urbe in nemus Aricinum, ubi Diana religiosissimè colebatur, ardentes faces ferebant. Ut & Venatores, qui canes quoque suos

morbo aut scabie affectos, infulis velatos Dæ sistebant, omneque instrumentum venatorum ante eam collocabant, ut ex Propertio, Ovidio, & Gratio poëtis, probat Rosinus.

3. *Matronæ quæ sacra colant, &c.] Matronalia Cal. Martiis celebrari solita. De quibus vide Ovid. lib. 3. Fast.*

4. *Festa Caprotinis, &c.] Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 11. Nonis Julis diem festum esse ancillarum tam vulgo notum est, ut nec origo, nec causa celebritatis ignota sit. Junoni enim Caprotinæ die illo liberæ pariter, ancillæque sacrificant sub arbore caprifico, in memoriam benigne virtutis, quæ in ancillarum animis pro conservatione publicæ dignitatis apparuit, &c. Narrat deinde quo pacto post sedatum Gallicum tumultum, Fidenatibus superbè poscentibus à Senatu Romano, ut si Romæ reliquias salvas vellent, matres familias omnes & Virgines sibi dederent, ancillæ, duce quâdam Tutelâ, seu Philoti nomine, ad hostes pro matribus familias transierint, iisque, festi cujusdam obtentu, vino sepultis, signum Romanis ex caprifico castris proximâ dederint, ad quod illi repentinâ incursione interfectis Fidenatibus, ancillas manumiserunt, & dotem assignarunt ipsis de publico, Nonasque Caprotinas in facti memoriam consecrarunt.*

H h h ij

- Nec ¹ Regifugium pulsus ex urbe tyrannis,
 Lætum Romanis fas reticere diem.
 * Visne ² Opis ante sacrum, vel Saturnalia dicam, 15
³ Festaque servorum, quum famulantur heri?
⁴ Et nunquam certis redeuntia festa diebus,
 Compita per vicos quum sua quisque colit?
 Aut ⁵ duplicem cultum, quem Neptunalia dicunt,
 Et quem de Conso consiliisque vocant? 20
⁶ Festa hæc, navigiis aut quæ celebrata quadrigis,
⁷ Jungunt Romanos finitimosque duces?

I N T E R P R E T A T I O.

diem jucundum Romanis, quo scilicet tyranni ejecti sunt ab urbe Româ. Visne prius memorem festum Opis, an Saturnalia quæ sunt festa servorum, quibus scilicet heri iis ministrant? Et Festa recurrentia diebus nunquam certis, quando unusquisque frequentat compita in vicis suis? Vel Festum gemino insignitum nomine, quod appellant Neptunalia, & quod nominant Consualia à Conso, & Consiliis? Hæc scilicet festa quæ celebrata certaminibus navalibus, aut curilibus, junxerunt foedere duces Romanos, & vicinos eorum? Addam festa & sacra Deorum

N O T Æ.

1. Regifugium.] Festus: Regifugium sacrum dicebant, quo die Rex Tarquinius fugerit à Roma. Celebrabatur die Februarii 24. qui erat VI. Cal. Mart. De hoc Ovid. lib. 2. Fast.

Nunc mihi dicenda est Regis fuga. Traxit ab illa

Sextus ab extremo nomina mense dies, &c.

2. Opis ante sacrum.] Opalia in Opis Dæ Saturni uxoris honorem XIV. Cal. Jan. unâ cum Saturnalibus primum celebrabantur. Deinde adjectis à Julio Cæsare Decembri mense duobus diebus, Saturnalia XVI. Calend. Jan. fieri cœpta, triduumque durare, cujus tridui ultimus dies opalibus dicatus. Sed additus postea Sigillarium dies, & ad septem omninò dierum numerum Saturnalia protracta sunt, teste Macrobio.

3. Festaque servorum.] Ipsa scilicet Saturnalia, per quæ epulantibus servis heri ministrabant, ut ancillis Dominæ, Nonis Caprotinis.

4. Et nunquam certis, &c. Compita, &c.] Hujusmodi Conceptivas ferias appellaverunt. Macrobi. l. 1. Saturn. c. 16. Conceptivæ sunt, quæ quotannis à Magistratibus, vel Sacerdotibus concipiuntur in dies certos, vel etiam

incertos: ut sunt Latine, Paganalia, Sementina, Compitalia. Formulam, quâ Compitalia à Prætore concipi solebant, vide apud A. Gellium Noct. Attic. lib. 10. cap. 24. in honorem fiebant Larium, & Maniæ eorum matris in compitis, hoc est, ut ait Varro, ubi viæ competunt, id est, concurrunt. De his vide Macrobi. lib. 1. Saturn. cap. 7. & Dionysium Halicarn. lib. 4.

5. Duplicem cultum, quem Neptunalia, &c.] Neptunus idem & Consus. Neptunalia tamen mense Julio, X. scilicet Cal. Sextiles in honorem Neptuni. Consualia autem in honorem Consii, quem deum putabant Consilii, & quem Neptunum Equestrem fuisse ait Livius lib. 1. à Romulo instituta, & in iis Sabinæ raptæ: fiebant in Circo mense Augusto XII. Cal. Septemb.

6. Festa hæc navigiis, &c.] Consualia nempe, quæ, ut dixi, in Circo celebrabantur, idque naumachiis & aurigationibus.

7. Jungunt Romanos finitimosque.] Respicit ad Consualia à Romulo celebrata, in quibus raptæ Virgines quæ Romam ex finitimis civitatibus venerant, causa fuere belli primum, deinde pacis & foederis arcitissimi.

Adjiciam cultus, peregrinaque sacra deorum,

¹ Natalem Herculeum, ² vel ratis Isiacæ;

³ Nec non lascivi Floralia læta theatri, 25

⁴ Quæ spectare volunt, qui voluisse negant.

Nunc etiam veteres celebrantur ⁵ Equiria ludi.

⁶ Prima hæc Romanus nomina Circus habet.

Et ⁷ Dionysiacos Latio cognomine ludos

Roma colit, Liber quæ sibi vota dicat. 30

INTERPRETATIO.

Romam peregrè invec̃ta, Diem Natalem Herculis, vel Festum Cymbæ Isidis: & Floralia læta quæ celebrantur lascivè in theatro, quæ illi ipsi cuperent vidisse, qui negant se cupere. Fiunt quoque nunc ludi antiqui dicti Equiria. Hoc nomen est ludorum qui primi editi sunt in circo Romano. Roma quoque celebrat sub nomine Latino Liberalium ludos Dionysiacos, quos Bacchus

NOTÆ.

1. Natalem Herculeum.] Herculi Græco Heroi magnus Romæ honos habitus, erecta ara maxima, ædes multæ, sacerdotes instituti. Ad ejus aram per numen ipsius confirmata pacta & promissa. Decimæ ei bonorum à multis votæ, & persolutæ. Quonam autem die Natalis ejus celebraretur non invenio.

2. Vel ratis Isiacæ.] Calendarium Vetus VII. Id. Januar. habet: *Isidis æφιξίς id est accessus. Plut.* Respicit procul dubio ad Isidis pompam quam fusè describit Apuleius lib. Metamorph. 11. & cujus tempus, & causam sibi sic narrantem ipsam Isidem inducit: *Diem, qui dies ex sedatis hybernistempstatibus, & lenitis maris procellosis fluctibus navigabili jam pelago, rudem dedicantes carinam, primitias commèatus libant mei Sacerdotes. De Iside Hyginus: Velificia primum invenit Isis. Nam dum quærit Harpocratem filium suum, rate velificavit.*

3. Nec non lascivi Floralia, &c.] Hi Ludi in fine Aprilis & Maii initio fiebant in Floræ Deæ florum honorem, ut cuncta bene deflorescerent, non sine obscænis Meretricum nudarum saltationibus. Vide Ovid. lib. 5. Fast. Eorum turpitudinem ludorum exagitarunt D. Augustinus, Arnobius, & Lactantius Firmianus. Insignis in Catonis honorem extat de his ludis locus apud Val. Maximum lib. 2. cap. ultimo: *Eodem, (M. scilicet Portio Catone.) Ludos Florales, quos Messius Ædilis faciebat, spectante, populus, ut Mimæ nudarentur, postu-*

lare erubuit: quod cum ex Favonio amicissimo sibi unâ sedente cognovisset, discessit è theatro, ne præsentia sua spectaculi consuetudinem impediret: quem abeuntem ingenti plausu populus prosecutus, priscum morem jocorum in scenam revocavit; confessus plus se majestatis uni tribuere, quam universo sibi vindicare. Instituti sunt hi ludi anno U. C. DXVI. teste Plin. DXXC. à L. Posthumio Albino, & M. Papilio Lænatæ Coss. teste Ovid. A Flora meretrice institutos auctor est Scholiastes Juvenalis ad vers. 249. Sat. 6.

4. Quæ spectare volunt, &c.] Malignè hoc in fictos Catones dictum.

5. Equiria.] Festus: Equiria ludi, quos Romulus Marti instituit per equorum cursum, qui in campo Martio exercebantur. Bina fuerunt Equiria in Campo Martio, aut, si Tiberis inundasset, in monte Caelio, loco, cui propterea nomen erat Campo Martiali, teste Festo: altera mense Februario III. Cal. Mart. altera pridie Idus Martii; & præterea die 18. Aprilis, qui est XIV. Cal. Maii, Equiria in Circo Maximo, cum Vulpium combustione.

6. Prima hæc Romanus nomina Circus habet.] Hoc est hæc prima spectacula fuerunt, quæ in circo exhiberentur.

7. Dionysiacos, &c.] Liberalia in Liberi patris honorem, die Martii 17. qui est XVI. Cal. April. Horum ritus & causas vide apud Ovid. lib. Fast. 3. Sed cave ne Liberalia cum Bacchanalibus confundas.

Ædiles plebei etiam, ædilesque curules

¹ Sacra, Sigillorum nomine dicta, colunt.

Et gladiatores funebria prælia notum

Decertasse foro: nunc sibi harena suos

Vendicat: extremo qui jam sub fine Decembris,

35

² Falcigerum placant sanguine Cœligenam.

INTERPRETATIO.

sibi votos consecrat. Ædiles quoque plebei, & Ædiles Curules celebrant sacra appellata nomine Sigillorum. Notum quoque est omnibus gladiatores edidisse in foro certamina in funeribus: jam vero mancipati sunt Arenæ Amphitheatræ: atque ii circa finem extremum mensis Decembris cruore suo litant filio Cali falce armato.

NOTÆ.

1. *Sacra Sigillorum nomine.*] Sigillaria quæ postridie Opalium celebrabatur mense Decembri. De his jam supra egimus.

2. *Falcigerum placant, &c.*] Respicere videtur ad antiquum morem Saturno hu-

manas hostias mactandi. Pro quo cereos accensos postea substituerunt, ut monui cum de Sigillariorum festo agerem. Nam exhibitos Saturnalibus gladiatorios ludos non memini me legere.

¹ De lustralibus agonibus.

386

² Quattuor antiquos celebravit Achæia ludos.

Cœlicolûm duo sunt, & duo festa hominum.

³ Sacra Jovis, ⁴ Phœbique, ⁵ Palæmonis, ⁶ Archemorique:

⁷ Serta quibus ⁸ pinus, ⁹ malus, ¹⁰ oliva, ¹¹ apium.

INTERPRETATIO.

Quattuor ludi celebrabantur olim in Achæiâ. Duo fiebant in honorem deorum & duo in honorem hominum. Sacra nempe erant Jovis, & Apollinis, Palæmonis, & Archemori: atque in his coronæ erant ex pinu, lauro, oleastro, & apio.

NOTÆ.

1. *De lustralibus agonibus.*] Hoc est de ludis Quinquennialibus qui quinto quoque anno redirent. Πενταετηρεοῖς dictis apud Græcos. Isthmia tamen, & Nemea triennialia fuisse ex Pindaro & ejus veteribus commentatoribus apparet.

2. *Quattuor antiquos.*] Desumpta hæc ex Antholog. lib. 1. epigrammate 1. quod vide.

3. *Sacra Jovis.*] Olympia Pisæ in Elide prope Alphæum fluvium.

4. *Phæbi.*] Pythia in Pythone urbe Delphorum ad Parnassum.

5. *Palæmonis.*] Isthmia in Isthmo prope Corinthum. Vide infra notas in carmen proximum.

6. *Archemori.*] Nemea in Nemea Peloponnesi regione inter Argos, & Corinthum.

7. *Serta.*] Coronæ quæ victori præmia sunt.

8. *Pinus.*] In Isthmiis certaminibus.

9. *Malus.*] In Pythiis lauro coronabatur victor, sed & mala quædam ex templo Apollinis Sacerdotes victoriæ præmium proposuisse ex Luciani dialogo de Gymnasiis cognoscimus. Ad quæ respexit auctor Græci epigrammatis supra citati, & respexisse hujus auctorem, illius interpretem, minimè dubito. Quanquam paulò minus proprie *malus* posuerit pro *malum*, vel *mala*. Nam ut *mali* nomine significatione latiori intelligendam *laurum* existimem, non possum in animum mihi ducere.

10. *Oliva.*] In Olympiis coronâ oleagineâ victor coronabatur.

11. *Apium.*] Corona ex Apio, in Nemeis.

De locis agonum.

387

Prima Jovi magno celebrantur Olympia Pisæ.

¹ Parnassus ² Clario sacrauit Pythia Phœbo.

Isthmia ³ Portuno ⁴ bimaris dicat acta Corinthi.

⁵ Archemori Nemeæa colunt funebria Thebæ.

INTERPRETATIO.

Prima certamina Olympica fiunt Pisæ, in honorem Magni Jovis. Parnassus consecrauit Pythia Apollini Clario. Littus Corinthi duo maria spectantis consecrat Isthmia Palemoni. Thebæ celebrant ludos funebres Archemori sub nomine Nemeæorum.

NOTÆ.

1. Parnassus.] Vide supra not. ad vocem Phœbi.

2. Clario.] A monte Asiæ cui nomen Claros, ubi Phœbi oraculum fuit, dictus est Clarius Appollo.

3. Portuno.] Melicertæ, quem cum mater Ino, Athamantis conjugis furorem fugiens unâ secum in mare præcipitem dedisset, ambo in marina numina mutati sunt, atque ipsa quidem Leucothea Græcis, mater Maïuta Latinis dicta; Melicerta verò Græcis Palemon, Latinis Portunus, Isthmiæque certamina Portunalia.

4. Bimaris dicat acta Corinthi.] Sic Tulliana editio; optimè quoad sensum. Fiebant enim Isthmia ad maris littus quod Græcis ἀκτὴ unde acta, quæ vox legitur etiam apud Virg. lib. 5. Æneid. At cujus codicis auctoritate sic reposuerit non liquet. Erat enim in membranis Lugdun. mendosè, dicata Corinthos, unde probabiliter satis restituebat Vinetus dicat alta Corinthos, vel dicat Acto Corinthos, (sic Co-

rinthi arcem appellabant.) Bimaris hinc Corinthus, dicitur ut apud Horat. Od. 7. lib. 1. quia inter duos sinus, Cirrhæum, & Saronicum, in medio Isthmo posita, è duobus portibus Cenchreis, & Lecheo in Ionium, & Ægæum maria naves mittit.

5. Archemori, &c.] Hic etiam Opheltes dictus infans, Lycurgi Nemeæ regis filius ab Hypsipile nutrice, dum Achivis, qui ad Thebarum obsidionem proficiscebantur, sitientibus Langiam fontem ostenderet, in herba depositus, serpentis morsu interiit. At Achæi principes, Manium ejus placandorum causâ, ludos ei funebres instituerunt, Nemeæque appellarunt. Et fons ille, ac fluuius ab eo manans dictus est Archemorus, ut ex Apollodoro, Hygino, & Statio dicere est. Sunt tamen qui Nemea in honorem Herculis instituta dicant, ob interfectum ab eo Nemeæ sylvæ Leonem. Quin & infra noster, eorum auctorem facit ipsum Herculem.

De auctoribus agonum.

388

Primus Olympiæ sacrauit festa coronæ

¹ Juppiter Argivi ² stadia ad longissima Circi.

INTERPRETATIO.

Jupiter primus instituit ad longissimum stadium circi Argivi certamina Olympiæ palme.

NOTÆ.

1. Juppiter.] De Olympiorum auctore mira varietas. Alii Jovem faciunt eorum auctorem, alii Herculem, alii alios. Instauravit certè eos Iphitus, à cujus tempore numerari Olympiades cœperunt.

2. Stadia ad longissima.] Aliis Græciæ

stadiis longiora. Circus enim ille seu stadium Elæum, ab Hercule metatum, sexcentos ejus habuit pedes. At cum ii cæterorum hominum pedibus essent longiores, stadium etiam illud cæteris stadiis quibus sexcenti quoque hominum pe-

Proximus ¹ Alcides Nemeæ sacravit honorem.

Hæc quoque temporibus ² quinquennia sacra notandis.

³ Isthmia Neptuno data sunt : & ⁴ Pythia Phœbo,

⁵ Ancipiti cultu divorum hominumque sepultis.

INTERPRETATIO.

Post eum Hercules consecravit ludos Nemeæos. Ea quoque certamina quinquennalia dicata fuerunt designandis temporibus. Ludi Isthmici tribuiti fuerunt Neptuno auctori, Pythici vero Apollini, atque ii omnes ludi instituti sunt in duplicem honorem, deorum scilicet, & hominum mortuorum.

NOTÆ.

des erant, longius fuit. Unde comparatione illius cum aliis, Herculis magnitudinem coniecisse Pythagoram ex Plutarcho refert A. Gellius Noct. Artic. l. i. c. i.

1. *Alcides Nemeæ, &c.*] Juxta quorundam opinionem, qui, ut jam monui, instituta ab Hercule in Jovis honorem post interfectum Nemeæ Leonem, Nemea volunt; cum alii dicant in honorem Archemori infantis ea fuisse primum instituta. Videndus Statius lib. Theb. 5. & 6. & veteres Pindari Scholiastæ.

2. *Quinquennia sacra.*] Olympiaca certamina quinquennalia fuisse, hoc est, 5°. quoque anno redire solita & ab iis numeratas fuisse Olympiadas, notum omnibus. Pythia novennialia primum, dein-

de quinquennalia fuere. Plinius quoque lib. 4. quinquennalia facit Isthmia. At Nemea facit tantum triennialia Statius in fine lib. 4. Thebaid.

Cum tristem Hypsipilen ducibus sudatus Achivis

Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Ophelten,

3. *Isthmia Neptuno, &c.*] Isthmiorum auctorem alii Sisyphum, alii Theseum Neptuni filium, alii alios faciunt.

4. *Pythia Phæbo.*] Qui, ut habet Ovid. lib. i. Metam.

Instituit sacros celebri certamine ludos, Pythia perdomita serpentis nomine dictos.

5. *Ancipiti cultu, &c.*] Vide versus mox sequentes.

Quod iidem, qui sacri agones sunt, & funebres ludi habeantur.

¹ Tantalidæ Pelopi mœstum dicat Elis honorem.

Archemori ² Nemeæa colunt quinquennia Thebæ.

Isthmia defuncto celebrata Palæmone, notum.

Pythia placando Delphi statuere ³ Draconi.

INTERPRETATIO.

Elis consecrat funebres ludos Pelopi filio Tantal. Thebæ celebrant ludos Nemeæos quinquennales in honorem Archemori. Notum est Isthmicos ludos esse factos ob mortem Palæmonis. Delphi instituerunt certamina Pythica, ad placandum Draconem.

NOTÆ.

1. *Tantalidæ Pelopi.*] Is Herculis mater-
nus atavus erat, atque in ejus honorem
institutum ab Hercule Olympicum cer-
tamen tradunt Hyginus, Solinus, & alii.

2. *Nemeæa colunt quinquennia.*] Trit-
ridem tamen tantum Nemeæis assignat

Statius loco supra laudato.

3. *Draconi.*] Innuit instituta Pythia,
quasi ludos in Draconis funere, placan-
dorum ejus Manium causâ. Quod alibi
non memini me legere.

D. M A G N I
A U S O N I I
B U R D I G A L E N S I S
O P E R A.

I N T E R P R E T A T I O N E E T N O T I S

I L L U S T R A V I T

J U L I A N U S F L O R I D U S , C A N . C A R N O T .

J U S S U

C H R I S T I A N I S S I M I R E G I S

I N U S U M

S E R E N I S S I M I D E L P H I N I

*Recensuit, supplevit, emendavit, Dissertationem de Vita & Scriptis Ausonii
suaque Animadversiones adiunxit JOANNES-BAPTISTA SOUCHAY
Regiæ Inscript. & Human. Litter. Academiæ Socius.*

T O M U S S E C U N D U S .

P A R I S I I S ,
T y p i s J A C O B I G U E R I N , a d R i p a m A u g u s t i n i a n o r u m .

M . D C C . X X X .

C U M A P P R O B A T I O N E E T P R I V I L E G I O R E G I S .

OPERA
BURDIGALENSIS
AUSTONII
D. MAGNI

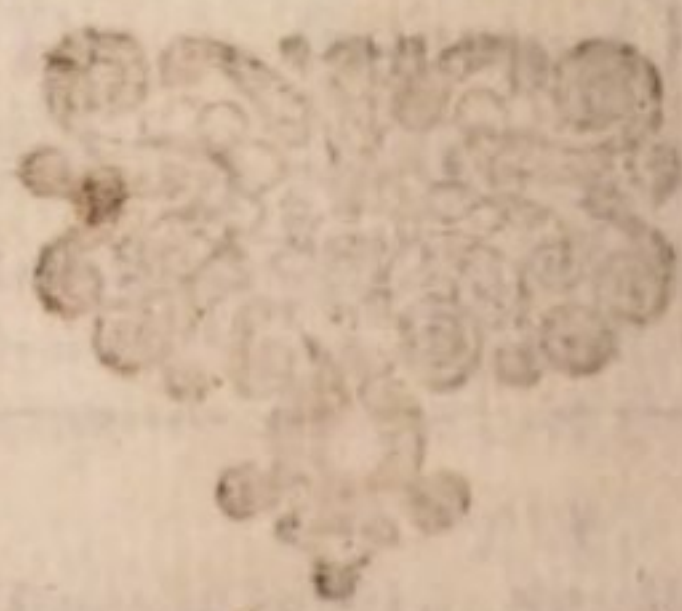
INTERPRETATIONE ET NOTIS

WILLIAMUS FLORIDUS, CAN. CARNOT.

CHRISTIAN MISSIONS

SECRET

Regie Insigni. G. Hermann. Lith. Akademie Berlin.

CUM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO REGIS.

AUSONII

BURDIGALENSIS

EPISTOLARUM

LIBER.

AUSONIUS *ad patrem, de suscepto filio.* EPIST. I.

390

CREDIDERAM nil posse meis affectibus addi,
Quo, venerande pater, diligere magis.

¹ Accessit (grates superis ² medioque nepoti,

³ Bina dedit nostris qui juga nominibus.

Ipse nepos te fecit avum. Mihi filius idem.

Et tibi ego. Hoc nato nos sumus ambo patres.

Nec jam sola mihi pietas mea suadet amorem:

Nomine te gemini jam genitoris amo.)

Accessit titulus, tua quo reverentia crescat:

Quo doceam natum, quid sit amare patrem.

Quippe tibi æquatus videor, quod parvulus isto

Nomine honoratum me quoque nobilitat;

INTERPRETATIO.

Existimaveram nihil posse adjici meo in te amor, ô Parens colende, quo te magis amarem. Adjectus est (diis gratia, & nepoti medio, qui duplicia fecit nostra nomina. Ipse cum nepos tuus sit, reddidit te avum. Idem est mihi filius, atque ego sum tibi quoque filius. Eo genito uterque nostrum pater est. Neque nunc unica pietas inspirat mihi amorem in te: diligo te nunc titulo duplicis patris.) adjectus est, inquam, titulus, qui augeat meam in te venerationem: ut ostendam filio quid sit parentem diligere. Etenim videor tibi equiparatus, quoniam hic infantulus me etiam decorat & insignit hoc nomine patris. Et quoniam eodem

NOTÆ.

1. Accessit (Grates superis, &c.)] Sic legit interpositâ parenthesi ad alterum usque accessit, Gronovius, sensu planissimo, quem exposui in interpretatione.

2. Medioque nepoti.] Non quod medius inter patrem & avum sit nepos; extrema enim sunt nepos, & avus, sed medium hic intellige eum qui causa sit, cur acces-

serit novus ille titulus de quo loquitur; quo sua in patrem reverentia crescat.

3. Bina dedit nostris qui juga nominibus.] Qui bijuga, hoc est duplicia, seu gemina fecit nostra nomina. Eo quippe nato, tu pater & avus, ego filius & pater; ipse filius, & nepos facti sumus.

Atque ætas quia nostra eadem. Nam ¹ supparis ævi
 Sum tibi ego, ² & possum fratris habere vicem.
 Nec tantum nostris spatium interponitur annis,
 Quanta solent alios tempora dividere. 15
 Vidi ego natales fratrum distare tot annis,
 Quot nostros. ³ Ævum nomina non onerant.
 Pulchra juventa tibi senium sic jungit, ut ævum,
 Quod prius est, maneat: quod modo, ut incipiat. 20
 Et placuisse reor geminis ætatibus, ut se
 Non festinato tempore ⁴ utraque daret.
 Leniter ⁵ hæc flueret, ⁶ hæc non properata veniret,
 Maturam ⁷ frugem ⁸ flore manente ferens.
 Annos me nescire tuos, pater optime, testor: 25
 Totque putare meos, quot reor esse tuos.
 Nesciat ⁹ hos ¹⁰ natus, numeret ¹¹ properantior ¹² hæres,
 Testamenta magis, quam pia vota fovens:

I N T E R P R E T A T I O.

penè natu sumus. Sum enim ætatis tuam proximè sequentis, & possum haberi frater tuus. Neque tantum intervallum intercedit inter nostros annos, quanta spatia temporis solent intercedere inter alios patres & natos. Ego vidi dies natales quorundam fratrum totidem annis distantes, quot nostri distant. Nomina patris & filii non gravant ætatem. Decora juvenus sic conjungitur in te cum senectute, ut prior ætas remaneat in te, licet posterior inchoetur. Ac puto sic visum esse utrique illi ætati, ut ambæ sese exhiberent in te, ævo non properato. Adeo ut illa lentè laberetur, hæc accederet non accelerata, proferens fructum maturum flore adhuc remanente. Profiteor me ignorare numerum tuorum annorum: & numerare totidem tuos, quot puto esse meos. Filius eos ignoret, hæres nimis festinans numeret illos, inhians magis testamentis, quam pia vota concipiens: & monstrans malo exemplo filiis

N O T Æ.

1. Supparis ævi.] Proximè sequentis, & penè paris; quale potest esse patris, & filii juvene admodum patre suscepti.

2. Et possum fratris habere vicem.] Planus locus, in quo nodum velut in scirpo quærit Scaliger, qui abare pro habere nobis conatur obtrudere, & interpretatur ἀδελφίζειν, hoc est fratres se mutuo appellare. Huic commento non possum accedere.

3. Ævum nomina non onerant.] Puta, nomen patris non efficit ut quis magno sit natu.

4. Utraque.] Penultimâ quæ brevis est, contra quantitatis leges productâ, Sic epigr. xcii.

Suasisti, Venus ecce, duas Dyseros ut

amarem.

Odit utraque: aliud da modo consilium.

Ad quem locum vide notas nostras.

5. Hæc.] Juventus.

6. Hæc.] Senectus.

7. Frugem.] Prudentiam, cæterasque virtutes seniles.

8. Flore manente.] Juventutis vigore & impetu.

9. Hos.] Annos patris.

10. Natus.] Verè pius.

11. Properantior.] Quam filium esse deceat.

12. Hæres.] Non suus, sed longinquior, testamento institutus, aut deficientibus suis, à lege vocatus.

Exemploque docens pravo ¹ juvenescere natos,
Ut nolint patres se quoque habere senes.

30

Verum ego primævo genitus genitore, fatebor
Supparis hæc ævi tempora grata mihi.

² Debeo quod natus, suadet pia cura nepotis,
Addendum patri, quo veneremur avum.

Tu quoque, mi genitor, geminata vocabula gaude,
Nati primævi nomine factus avus.

35

Exiguum quod avus. Faveant pia numina divûm,
Deque nepote suo fiat avus proavus.

Largius & poterunt producere fata senectam:

³ Sed rata vota reor, quæ moderata magis.

40

INTERPRETATIO.

sic adolescere, ut indignantur se etiam senes factos habere adhuc patres. At ego qui natus sum patre in primâ juventâ constituto, profitebor mihi esse jucundum, quod etate sumus penè pari. Pium studium tui nepotis monet me id reverentiæ adjicere mihi suo patri, quod tibi debeo tanquam tuus filius, ut sic colamus te avum. Tu etiam, pater mi, letare nomina tua duplicata esse, cum factus sis avus operâ filii juvenis. Parum est quod pater meus factus sit avus. Superi nobis propitii sint, & avus fiat proavus ex suo nepote. Fata etiam poterunt longius extendere ejus senectutem: verùm existimo ea vota potius exaudiri, quæ moderatiora sunt.

NOTÆ.

1. *Juvenescere natos.*] Gronovius suspicatur *juvenes sibi natos*. Nihil opus mutatione. Sensus est satis apertus. Vide interpretationem.

2. *Debeo quod natus, suadet, &c.*] Sic

interpungit, & interpretatur Gronovius; ut ego interpretatus sum.

3. *Rata vota.*] Probari à Diis, & effectum suum consequi ea vota quæ moderatiora sunt.

¹ Pater ² ad filium ; quum ³ temporibus tyrannicis ⁴ ipse Treveris remansisset , & filius à patre profectus esset. Hoc inchoatum ⁵ neque impletum sic ⁶ de liturariis scriptum. II.

391

DEbeo & hanc nostris, fili dulcissime, curis Historiam : ⁷ quamquam titulo non digna sereno Anxia mœstarum fuerit querimonia rerum. Jam super egelidæ ⁸ stagnantia terga Mosellæ Protulerat te, nate, rates : mœstique parentis Oscula & amplexus discreverat invidus amnis. Solus ego ; & quamvis ⁹ coetu celebratus amico, Solus eram : profugæque dabam pia vota carinæ, Solus adhuc te, nate, videns : celerisque ¹⁰ remulci Culpabam ¹¹ properos adverso flumine cursus.

5

10

I N T E R P R E T A T I O .

Jucundissime nate, poscunt à me meæ sollicitudines, ut scribam tibi hanc earum historiam : quamvis sollicita querela tristium rerum non mereatur placidum nomen historię. Jam navis te provexerat, ô fili, super lenē fluentum frigidi Mosellæ : & fluvius invidus separaverat oscula, & complexus tristis genitoris tui. Ego solus eram ; & quanquam comitatus essem turbā amicorum, solus tamen eram ; & prosequabar tuam fugitivam ratem piis votis, solus adhuc aspiciens te, ô fili : & incusabam cursum velocis navigii nimis festinantem adverso amne. Qualis

N O T Æ.

1. Pater ad filium, &c.] Hic titulus à manu est illius, qui Ausoniana poemata in ordinem digessit, quem ipsi Ausonio supparem fuisse vel hic titulus indicat.

2. Ad filium.] Hesperium, ut puto. Puer enim mortuus erat filius alter Ausonius.

3. Temporibus tyrannicis.] Non alia possum hinc intelligere tempora tyrannica, quam ea quibus Maximus, occupatā apud Britannos tyrannide, Gratianum vicit in Gallia, captumque interfecit.

4. Ipse.] Pater Ausonius.

5. Neque impletum.] Nondum perfectum.

6. De liturariis.] Sic lege non literariis. Liturarii, ut jam observavimus ad Præfationem Centonis ad hæc verba : Hoc die uno, & additā lucubratione properatum, modo inter liturarios cum reperissem, sunt char-

tæ in quibus prima scriptionis nostræ concepta perscribimus. Quæ, quoniam crebris lituris eorum, quæ displicuerunt, plenæ sunt, liturarii non male à nostro appellantur.

7. Quanquam.] Correctio.

8. Stagnantia.] Tam placidè labentia, ut stagnare videantur.

9. Coetu amico.] Coetu putā amicorum qui filium abeuntem unā cum patre prosequuti erant.

10. Remulci.] Remulus propriè est actuatoria navis, quæ aliam tempestate aut bellicis tormentis quassatam, ac spoliatam armamentis, alligato fune, remigum operā trahit. At hinc nihil aliud intellige per remulcum, quam ipsam, quā vehebatur Ausonii filius, navem remis actam.

11. Properos adverso flumine cursus.] Quod fiebat fluenti Mosellani placiditate.

Quis fuit ille dies? ¹ Non annus longior ille est,
 Attica quem docti collegit cura Metonis.
 Desertus, vacuis solisque exerceor ² Aris.
 Nunc ego pubentes salicum deverbero frondes:
 Gramineos nunc frango toros: viridesque per ulvas 15
 Lubrica substratis vestigia libro lapillis.
 Sic lux prima abiit: sic altera meta diei.
 Sic geminas alterna rotat vertigo tenebras,
 Sic alias: totusque mihi sic annus abibit,
 Restituant donec ³ tua me tibi fata parentem. 20
⁴ Hac ego conditione licet, vel morte paciscar:
 Dum decores suprema patris, tu nate, superstes.

INTERPRETATIO.

mihi fuit ille dies? Ille annus, quem studium eruditi Metonis Atheniensis supputavit, non est longior. Ego derelictus, exerceo me in crepidinibus Mosellæ vacuis, & desertis. Modò ego percutio folia lanuginosa salicum: modo rumpo toros herbarum: & per ulvas virentes figo gressus lapsantes lapidibus subiectis. Hoc modo prima pars diei: hoc modo altera ejus pars elapsa est. Hoc modo alternus circuitus astrorum circumagit duas noctes, hoc modo circumagit alias: & solidus annus hoc modo mihi elabetur, donec tua fortuna me patrem tuum tibi reddat. Paciscar quanquam eâ lege, aut etiam morte meâ, ut tu, fili, mihi supervivens honestes funera tui parentis.

NOTÆ.

1. *Non annus longior ille est, &c.*] Annus Metonicus, annos vulgares continens novemdecim. Meton enim Atheniensis Astrologus, primus deprehendit lunam ad idem Zodiaci punctum, ex quo cum sole profecta erat, cum eodem sole reverti post annos præcisè novemdecim, quem numerum aureum appellavit. Manetque etiam nunc in Calendariis nostris.

2. *Aris.*] Sic legit Scaliger, & intelligit Crepidines prominentes earum molium quibus flumina coërcentur. Quod adductis Virgilii, & Tertulliani locis pro-

bat. Hunc sequutus sum in interpretatione, eo libentius, quod quæ sequuntur, *salicum deverbero frondes, &c.* in margine fluvii omnia geri videntur.

3. *Tua me tibi fata parentem.*] Hæc sic mutat Gronovius: *mea te mihi vota parenti*, quo fundamento, ipse viderit. Ego scriptam lectionem expressi in interpretatione.

4. *Hac ego conditione, &c.*] Accedo Tollo legenti *hac ego conditione, &c.* & eam conditionem, accipio, dies alios ex aliis & annos miserè ducendi procul à filio. Vide interpretationem.

A U S O N I U S ¹ *Hesperio*. III.

392

Qualis ² Picenæ populator turdus olivæ,
 Clunes opimat ³ cereas:
 Vel qui lucentes rapuit de vitibus uvas,
 Pendetque nexus retibus,
 Quæ vespertinis fluitant nebuloſa ſub horis,
 Vel mane tenta roſcido:
 Tales ⁴ hybernis ad te de ſepibus, ipſos
 Capi volentes, miſimus,
 Bis denos. Tot enim ⁵ crepero ſub lucis Eoæ
 Præceps volatus intulit.
 Tum quas vicinæ ſuggeſſit præda lacunæ,
⁶ Anates maritas junximus,
⁷ Remipedes, lato populantes cærulea roſtro,
 Et crure rubras puniceo.
 Iricolor vario pinxit quas pluma colore,
 Collum Columbīs æmulas.

I N T E R P R E T A T I O.

Qualis eſt turdus, qui pinguefacit ſuas clunes adipe candentes, paſtando olivas Picas: aut qui abripuit è vineis racemos ſplendentes ob maturitatem, & pendet implexus plagis, quæ expaſſæ jaſtantur inſtar nebulae ſub veſperum, vel ſub mane rorulentum: tales hos duodecim ex ſepibus hyemalibus miſimus tibi, ſponte ſua captos. Nam totidem in retia noſtra im- pegerunt volatu celeri ſub ambigua lucem aurora. Inſuper adjecimus anates aquaticas, pe- dibus ceu remis utentes, depradantes mare roſtro ſuo lato, & rubicundas crure puniceo, quas venatio proximi ſtagni nobis ſuppeditavit. Quas pluma referens arcum pluviæ diſtinxit diſverſis coloribus, collo imitantes columbas. Non ſubtractum eſt hoc munus dapibus meæ men-

N O T Æ.

1. *Hesperio.*] Hic videtur idem Hesperius, Aufonii filius, ad quem miſſum eſſe ſuperius carmen exiſtimare me dixi.

2. *Picene oliva.*] Primæ notæ olivæ erant in Piceno (Anconitanam Marcham hodie dicunt) crescentes. Martial. lib. 13.

Hæc, quæ Picens venit ſubducta tra-
 petis,
 Inchoat, atque eadem finit oliva dapes.
 Harum, & Sidecinarum honorificè memi-
 nit Plin. lib. 15. Nat. Hiſt.

3. *Cereas.*] Cereæ colorem referentes ob adipem.

4. *Hybernis de ſepibus.*] Ex ſepibus, in quibus per hyemen, ut pote frondibus

nudatis, facilius tenduntur retia, aut viſcum.

5. *Crepero ſub lucis Eoæ.*] *Creperum* Var-
 roni, Feſto, Nonio, &c. dubium eſt, ſeu incertum. Unde dictum eſt *crepuſcu- lum* tempus illud, quod, dies ſit, an nox, meritò dubites.

6. *Anates maritas.*] Bene Vinetus Mari-
 nas ſuſpicatur. Mox enim: Lato populantes
cærulea roſtro. Expoſui in interpretatione
aquaticas. Si tamen *maritas* retinere velis:
 expone, *turdus maritavimus Anates*, hoc
 eſt *adjunximus.* Sic ulmos & populos altas vi-
 tibus *maritare*, dicunt pro *adjungere.*

7. *Remipedes.*] Pedibus vice remorum,
 ad agenda huc illuc corpora utentes,

¹ Defrudata meæ non sunt ² hoc fercula mensæ.
 Vefcente te, fruimur magis.
 Vale bene, ut valeam.

INTERPRETATIO.

se. Magis eo potimur te comedente, quam si ipsi comederemus. Bene vale, ut bene valeam.

NOTÆ.

1. *Defrudata.*] Defraudata. Sic Terent. *2. Hoc.*] Sic Scaliger pro *hæc*; *hoc* intellige munere.
Phorm. Quod ille suum defrudans genium com-
parsit miser.

AUSONIUS *Theoni suo* S. IV.

393

¹ A U S O N I U S , ² cujus ferulam nunc sceptrum verentur,
³ Paganum Medulis jubeo salvere Theonem.

Quid geris, extremis positus telluris in oris,
 Cultor harenarum vates? ⁴ cui littus arandum,
 Oceani finem juxta, Solemque cadentem:
 Vilis arundineis cohibet quem ⁵ pergula tectis:

INTERPRETATIO.

Ego Ausonius, cujus ferula iam est formidabilis sceptris, salutem dico Theoni degenti in pago Medulorum.

Quid agis positus in ultimis finibus terræ, ô poëta incola arenarum? Cui arandum est littus, prope terminos Oceani, & occidentem Solem: quem vilis pergula complectitur sub tecto

NOTÆ.

1. *Ausonius, &c.*] De hac Epistola sic Scaliger: *Epistola hæc digna est, quæ non solum propter eruditionem, sed etiam propter urbanitatem legatur: Theonem enim ad Domnotinum, qui erat pagus in Medulis, in colonicâ villâ morantem, mirum qua libertate exagitet, & stuporem Medulum Vibisco sale perfricet.*

2. *Cujus ferulam, &c.*] Hinc patet scriptam hanc ab Ausonio epistolam, cum in Valentiniani Augusti aulâ & comitatu degens, filium ejus Gratianum doceret litteras. Facetè autem ferulam confert cum sceptris. Quidni? cum *ferula* tristes *sceptrum* sint *Pedagogorum* teste Martiali?

3. *Paganum Medulis.*] Ut apud Plautum: *Hospes Zacyntho, & vinum Lesbo*, hoc est, ex Zacyntho, ex Lesbo. *Paganus* opponitur *militanti*, qualis tunc erat Ausonius in castris cum Imperatore degens.

Unde infra ait: *Enucleabit protinus, quod militantes scribimus*, & apud Jurisconsultos *Paganicum* testamentum opponitur *Castris*. *Meduli* porrò populi erant incolentes id quod infra *Burdigalam*, inter *Oceanum* & *Garumnâ*, interjacet in felicissimi agri & arenis ac pinetis pleni. *Hodie Medoc.*

4. *Cui littus arandum.*] *Hiarbas* apud Virgil. l. 4. *Æneid.* de *Didone* loquens:
 — Cui littus arandum,

Cuique loci leges dedimus

Notum proverbium *Arare littus*, pro frustra, & *incassum* sudare, de quo vide *Erasmum*.

5. *Pergula.*] Hic est casula, seu tuguriolum pauperis, arundinibus tectum, à similitudine *pergulae* seu *vitis jugatae*, *treille*.

Et ¹ tingit piceo ² lacrymosa ³ colonica fumo.

Quid rerum, musæque gerunt, & cantor Apollo?

Musæ non Helicone satæ nec fonte caballi:

Sed quæ fecundo de pectore ⁴ Clementini,

10

Inspirant vacuos aliena mente poëtas.

⁵ Jure quidem: nam quis malit sua carmina dici,

Qui te ⁶ securo possit proscindere risu?

⁷ Hæc quoque ⁸ ne nostrum possint urgere pudorem,

Tu recita: & vere poterunt tua dicta videri.

15

Quam tamen exerces Medulorum in littore vitam?

Mercatus-ne agitas, levioe nomismate captans,

Infanis quod mox pretiis gravis auctio vendat?

Albentes sevi globulos, ⁹ & pingua ceræ

Pondera, ¹⁰ Naryciamque picem, ¹¹ scissamque papyrum, 20

INTERPRETATIO.

ex arundinibus, & villula lacrymosa inficit nigro fumo. Quid rerum Camæne, & Apollo vates agunt? Camæne non genita in monte Helicone, neque ad Hippocrenen: sed qua prodeuntes ex fertili genio Clementini, inspirant alieno ingenio vates inanes proprio. Merito quidem: quis enim malit versus, quos recitas, appellari suos, quam tuos, qui possit te securè deridere, tam male eos recitantem, ut tui plane videantur? Tu etiam recita hæc, quæ ad te mittimus, ne mihi possint esse pudori: & poterunt verè existimari esse tua verba. Dic tamen quam vitam degis in littore Medulorum? Exercesne mercaturam, conans emere minori pecuniâ, quod postea auctione gravi distrahas magno pretio? Scilicet candentes orbes sebi, & massas ceræ pingues, & picem Naryciam, & papyrum scissam in tenuia fo-

NOTÆ.

1. Tingit.] Inficit nigro colore.

2. Lacrymosa.] Lacrymas acri fumo ciens.

3. Colonica.] Villula, coloni habitatio.

4. Clementini.] Putat Scaliger hoc nomen fuisse Theonis. Vinetus Clementinum intelligit bonum aliquem poëtam, cujus versus Theon usurpaverit, & male recitando suos fecerit, ut Fidentinus ille apud Martialem. Vineto accedo libens.

5. Jure quidem.] Supplendum, Clementini Musæ tuæ habentur cum ejus versus male recitando fœdasti.

6. Securo risu.] Non timens ne existimari possit sua ipsius deridere carmina, cum ea à te pronuntiata deriserit. Adeò vultum mutarunt, & ut ita dicam, ejurarunt ortum, ut ea nemo alii quam tibi sit adscripturus. Jocus hic liberior certè & præter jus amicitiae, ut & multa eorum quæ sequuntur.

7. Hæc quoque.] Carmina è castris mi-

nus accuratè scripta.

8. Ne nostrum possint urgere pudorem.] Mihi celebri poëtæ & magistro Cæsarium Aufonio pudori esse tanquam me indigna.

9. Pingua ceræ pondera.] Cerâ & apibus abundat tota illa regio Medulorum.

10. Naryciamque picem.] Desumptum ex hoc Virgilii Georgicôn lib. 2.

Naryciaque picis lucos.

Narix, seu Naryce, seu Narycium, apud Stephanum de urbibus, urbs est Locrorum. Hinc picis Epitheton Narycia, eo quod magna ibi reperiatur picis copia.

11. Scissamque papyrum.] Scissam acu in pertenuēs, sed quam latissimas philuras, ut habet Plin. lib. 13. cap. 11. & aquâ Nili, vel glutino in chartas extensam, & conglutinatam. De papyro plura vide apud Plinium dicto loco. Certè peregrina hæc merx erat in Medulis. Neque enim nasci illic Papyrum usquam legitur.

Fumantesque

Fumantesque olidum paganica lumina ¹ tædas?

² An majora gerens, tota regione vagantes

Persequeris fures? Qui te, postrema timentes,

In partem, prædamque vocent. ³ Tu mitis, & osor

Sanguinis humani condonas crimina nummis,

Errorumque vocas, ⁴ pretiumque imponis abactis

Bobus, & in partem scelerum de judice transis?

An cum fratre vagos dumeta per avia cervos

Circundas maculis, & ⁵ multa indagine pinnæ?

Aut spumantis apri cursum clamoribus urges,

⁶ Subsidisque fero? Moneo tamen, usque recuses

INTERPRETATIO.

lia, & tædas, emittentes fumum gravè olentem, quæ sunt faces rusticæ? An verò exercens munus honestius, sectaris prædones grassantes per totam provinciam? Qui metuentes ultimum supplicium, participem te faciant suæ prædæ. Tu autem clemens, & abhorrens à cruore humano, remittis scelera, pecuniæ causâ, & crimen appellas errorem, & statuis certum pretium tibi solvendum in singulas boves amotas, atque ex judice fis particeps criminum? An cum fratre tuo cingis retibus, & longâ lineâ è pennis, cervos errantes per senticeta devia? Vel vociferationibus instas cursui apri spumantis, & expectas bestiam illam in insidiis? Mō-

NOTÆ.

1. Tædas.] Genus est arboris tæda refinam ferens, ideoque faciliè ardens, & aptum facibus. Hæc tædas faces videtur intelligere ex pinu aliisve arboribus resiniferis quibus Medulorum regio abundat, quas paganica lumina appellat, quod iis maximè in pagis uterentur.

2. An majora gerens, &c.] Latrunculatorem in Medulis fuisse Theonem hunc videtur innuere.

3. Tu mitis, &c.] Ironicè hæc.

4. Pretiumque imponis abactis bobus.] Hoc est summam pecuniæ præstituis abigeis, pecorum furibus, tibi persolvendam ut abigeatus sui veniam ferant, neque pœnas dent statutas legibus. De quibus pœnis sic Ulpianus lege 1. ff. de Abigeis: De Abigeis puniendis ita Divus Adrianus consilio Beticæ rescripsit: Abigei cum durissimè puniuntur, ad gladium damnari solent: puniuntur autem durissimè non ubique, sed ubi frequentius est id genus malefactorum: alioquin & in opus, & nonnunquam temporarium dantur.

5. Multa indagine pinnæ.] Formidinem intelligit quam sic describit Nemesianus:

Linea quin etiam magnos circumdare sal-

Quæ possit, volucresque metu concludere prædas,

Digerat innexas non una ex alite plumas.

Namque urfos, magnosque sues, cervosque fugaces

Terrificant, linique vetant transcendere septum.

Virg. lib. 12. Æneid.

Inclusum veluti si quando in flumine natus

Cervum, aut puniceæ septum formidine pinna

Venator cursu canis, & latratibus instat.

Seneca Hippolyti initio:

Picta rubenti linea pinna

Vano claudat terrore feras

Apulcius noster in Apologia: Ego ista propterea commemoravi, non quod pinnarum formidines, & fuliginis maculam, te præsertim judice timerem. Ad quem locum vide, si vacat, notas nostras.

6. Subsidisque fero.] Servius ad hunc versum lib. 11. Æneid.

— Devicta Asia subsedit adulter.

Legitur, inquit, & Devictam Asiam: quod si

Stringere ¹ fulmineo venabula cominus hosti.
 Exemplum de fratre time, qui veste reducta
 Ostentat foedas prope turpia membra lacunas,
 Perfossasque nates vicino podice nudat. 35
 Inde ostentator volitat: mirentur ut ipsum
² Gedippa, Ursinusque suus, prolesque Jovini,
 Taurinusque, ipsum priscis heroibus æquans.
 Qualis in ³ Olenio victor Calydonius apro,
⁴ Aut Erymantheo pubes fuit Attica monstro. 40
 Sed tu parce feris venatibus, & fuge nota
 Crimina sylvarum: ne sis ⁵ Cinyreia proles,
 Accedasque iterum ⁶ Veneri ⁷ plorandus Adonis.
⁸ Sic certe crinem flavus, niveusque lacertos,
 Cæsariem rutilam per candida colla refundis: 45
 Pectore sic tenero, ⁹ plana sic juncus alvo,
 Per teretes feminum gyros, furasque nitentes

INTERPRETATIO.

neo te nihilominus, ut semper refugias intentare è proximo pila in hostem armatum fulmineis dentibus. Metue edoctus exemplo fratris, qui revocato sursum amictu monstrat turpes fossas juxta membra pudenda, & revelat clunes perforatas prope anum. Hinc discurret ostentans suas illas plagas: ut Gedippa, & amicus suus Ursinus, & filius Jovini, & Taurinus equiparans ipsum heroibus antiquis, admirentur eum. Qualis fuit Meleager Calydonius, cum superavit aprum Olenium, aut juvenis Atticus, cum vicit portentum Erymantheum. At tu abstine à venationibus animalium ferocium, & evita bestias quas notum est cades edere in sylvis: ne evadas filius Cinyræ, & fias novus Adonis rursus desendus Veneri. Profecto tu sic flavam habes comam, & brachia candida, ac dispergis aureos capillos per niveam cervicem: sic habes pectus tenerum, sic plano ventre tenuis es instar junci, & infernè de-

NOTÆ.

est, ita intelligimus, ut subsedit, sit dolo possedit. Lucanus: subsidere regnum Chalcidos Euboiæ. Unde & subseffores dicuntur, qui in insidiis tauros interimunt: & hostium dolo subseffos vocamus. Hoc sensu hîc subsidere est insidiari.

1. Fulmineo hosti.] Apro cujus dentes majores appellantur dentes fulminei, & fulmina.

2. Gedippa, &c.] Hæc sunt Medulicorum hominum nomina.

3. Olenio.] Qui regionem circa Olenum vastabat Calydonius aper à Meleagro interfectus, narratur apud Ovid. 8. lib. Metam. quem vide.

4. Aut Erymantheo.] Aliud Monstrum Erymantheum non legimus, quam Aprum in Erymanthi sylva ab Hercule interfectum. At Hercules Alcmenæ filius, Thebanus erat, Bæotius, non Atticus. Quo-

modo ergò pubes Attica hîc dicitur? Nisi fortè Atticæ accensitam aliquando Bæotiam conterminam regionem dicamus.

5. Cinyreia proles.] Adonis Cinyræ ex incesto Myrrhæ filia concubitu filius.

6. Veneri.] Alicui tuæ amasiæ.

7. Plorandus.] Si fortè ab apro aliquo fueris interfectus, ut interfectus olim fuit Adonis. Vide lib. 10. Metamorph. in fine.

8. Sic certè, &c.] Hæc omnia ironicè dicta intellige.

9. Plana sic juncus alvo.] Terent. in Eunucho: Si qua habitior paulo . . . deducunt cibum . . . reddunt curaturam junceam. At Theon hic, tantum abest ut esset juncus, ut contra pinguis admodum, & obesus esset, ut patet ex hoc versu Epistolæ proximæ ad eundem:

Corporis ut tanti non moveatur onus.

Descendis, ¹ talos à vertice pulcher ad imos.

Qualis floricomâ quondam ² populator in Ætna,

Virgineas inter choreas ³ Deoïda raptam

Sustulit emerſus ſtygiis fornacibus Orcus.

An quia venatus ob tanta pericula vitas,

Piſcandi traheris ſtudio? nam tota ſupellex

⁴ Domnotoni tales ſolita eſt oſtendere gazas:

⁵ Nodofas veſtes ⁶ animantum Nerinorum,

⁷ Et jacula, & fundas, & ⁸ nomina villica lini,

⁹ Colaſque, & ¹⁰ indutos terrenis vermibus hamos.

INTERPRETATIO.

ſinis in circuitus femorum rotundos, & ſuras pulchras, formoſus à capite ad infimum calcem Qualis Pluto olim erumpens è caminis infernis, vaſtans Ætnam floribus comantem, abſtulit filiam Cereris raptam inter choros puellarum. An duceris amore piſcandi, quoniam fugis venationes propter tanta discrimina? In omni enim instrumento domûs tuæ apud Domnotonum ejusmodi opes conſpicere ſolemus: indumenta nodofa animalium marinorum, & jacula, & fundas, & lina ruſticanis nominibus inſignita, & cola, & hamos lumbricis terreſtribus in-do-

NOTÆ.

1. Talos à vertice, &c.] Ex Epist. 2. lib.

2. Horatii.

2. Populator in Ætna.] Mavult Tollius, in Enna, quod, ut ait, ad Pergum, seu ut habet Ovidius, Pergusam, Ennæ Siciliæ urbi vicinum lacum, rapta sit Proserpina. Mariangelus Accursius in medium relinquit Ætna legas, an Enna. Si Claudiano credimus, raptum illum narranti, legemus Ætna.

3. Deoïda.] Proserpinam. Patronymicum est Deois, Δηοῖς à Deo Δηῶ quæ Ceres est, Proserpinæ mater: καρπὸς Δηῶς apud Aristoph. in Pluto, fruges, Cereris fructus.

4. Domnotoni.] Villa hæc erat Theonis in Medulis. Suspiciatur Vinetus esse parvum vicum Donissam nomine paulum supra Blaviam in ipsâ ferè Garumnæ ripâ.

5. Nodofas vestes.] Retia intellige. Suspiciatur Gronovius pestes, non vestes legendum; acutè sane, & valdè probabiliter: sunt enim retia piscium pernicies. Sequutus tamen sum veterem lectionem in interpretatione.

6. Animantum Nerinorum.] Piscium Nerei animalium. A Nereo est Nerinus. Sic, Nerine Galathea apud Virg. Ecloga 7.

7. Et jacula & fundas.] Rete jaculum, Plauto Afinariæ Act. 1. Sc. 1. idem ac funda. Servius ad illud Virg. Georg. lib. 1.

Atque alius latum funda jam verberat

amnem

Funda genus est retis dictum à fundendo: id est retinaculum (lege: rete jaculum) quod dicitur βόλον. Ego illud existimaverim esse rete piscatorium, quod nostri Epervier appellant.

8. Et nomina villica lini.] Vinetus anxie quærit cujusmodi rete his verbis designetur, & putat verriculum intelligendum. Ego alia omnia retia intelligo, quorum nomina rusticana versus ingredi non possunt, & quæ Ausonius generali hac appellatione expressa esse vult.

9. Colaſque.] Cola hîc Passeratius non vimineos qualos, sed retis genus, quod à formâ quadratâ à nostratibus dici unquarré, ait, rete nimirum extremis duobus in decussem sese secantibus semi circulis alligatum, atque ex perticâ pendulum, quod, cum escâ in medio, in flumen demittitur, ac sursum deinde sublatum elapsâ per maculas aquâ pisces, si qui ad escam venerint, educit; inde Manilius:

Et colare vagos inductis retibus amnes. Sed præter ejusmodi rete, per cola, vimineas nassas, quæ Anguillis, & Cancris aliisque capiendis, ad inum flumen depressæ relinquuntur, intelligi quid vetet non video.

10. Indutos.] Sic Tollius. In vulgatis in-

His opibus ¹ confise tumes? domus omnis abundat

Littoreis dives spoliis, referuntur ab unda

² Corroco, ³ letalis Trygon, ⁴ mollesque Plateffæ, 60

⁵ Urentes Thynni, & ⁶ male tecti spina Elegati.

⁷ Nec duraturi post bina trihoria Corvi.

An te carminibus juvat incestare canoras

Mnemosynes natas, ⁸ aut tris, aut octo sorores?

Et quoniam huc ventum, si vis cognoscere, quid sit 65

INTERPRETATIO.

Intos. Superbis fidens iis divitiis? Tota tua domus locuples, referta est praeda littorali. Ab aquâ reportantur Corroco, Trygon mortifer & Plateffæ molles, Thynni manum ledentes, & Elegati male defensi spinâ suâ, & Corvi corrumpendi intra sex horas. An delectaris polluere tuis versibus canoras filias Memoria, quæ sunt vel tres germanæ, vel octo? Et quia huc in-

NOTÆ.

Intos quod ferri etiam potest. In Mosellâ tamen:

Indutos escis iaciens mortalibus hamos.

1. *Confise.*] Pro *confusus*.

2. *Corroco.*] Vocem esse Vibiscam putat Scaliger. Legitur & *Carroco*, & *Carrhoco*. Suspiciatur Vinetus eum esse piscem quem Burdigalenses *Creac de Buch*, hoc est *Creacum*, seu *Carroconem Boiensem* vocitant, & alio nomine *Martram*, scriptores Græci *πύλω*, Latini *Squatinam* Rondeletio descriptum lib. 12. cap. 21.

3. *Lethalis Trygon.*] *Τρυγών* est avis *tur-*
tur, & piscis vetustioribus Latinis *Pastinaca* dictus, planus, Rajæ non multum dissimilis, *Pastenaga* Burdigalensibus, & *Medulensibus* ac *Bojensibus*, teste Vineto. Habet caudam longam in qua media est aculeus, quem Plin. lib. 9. appellat *Radium*; qui eodem teste non solum homines, sed etiam arbores infixus radici necat; arma, ut telum, perforat, vi ferri cedente veneni malo. Hinc Ausonius *lethalem* hic appellat.

4. *Mollesque Plateffæ.*] Plani pisces molli carne è passerum genere, ἀπό τῆς πλατῆς à latitudine sic dicti. Nomen apud Burdigalenses retinent parum immutatum. *Platissas* enim appellant. Nos *des Plies*

5. *Urentes Thynni.*] Non grandes illos. Thunnos intelligit hic Vinetus vulgò notos, *des Thons*, sed pisces quosdam apud Medulos & Burdigalenses appellatos *Toul*, oblongos & teretes, coloris majori ex parte cineracii, cute asperâ, unde putat ab

Ausonio dici *urentes*, quod tractantium manum perstringant, ac lædant.

6. *Male tecti spina Elegati.*] Refutat hic Scaliger Turnebum censentem legendum esse *Elacati*, & intelligentem pisces illos qui Græcis ἑλακατίνες dicuntur ex thunnorum, & cetaceorum genere. Vinetus intelligit pisces Burdigalensibus dictos *Gatos*, & *Gatas*, magnâ copiâ sub veris finem capi solitos, viles, spinosissimos, squammis tectos, ut sunt *Alosæ*, sed tenuioribus rarioribusque, unde *male tecti* dicuntur hic Ausonio.

7. *Nec duraturi, &c. Corvi.*] Idem dixit de Capitone pisce in Mosella vers. 87. *Corvus* piscis marinus à nigricante dorso sic dictus, Græcis *κόραξ*, Rondeletio describitur lib. 10. cap. 7. vilis piscis est, quemadmodum & alii hic ab Ausonio, in Theonem jocante, descripti.

8. *Aut tris, aut octo sorores.*] In *Gripho* tres primùm Musas fuisse dicit, ac postea novem:

*Et Lyrici vates (inquit) numero sunt
Mnemonidarum,*

*Tris solas quondam tenuit quas dextera
Phæbi:*

*Sed Citheron toties ternas ex ære sacravit,
Religione patrum, qui sex sprevisse timebant.*

Unde autem hic octo? Quia sorores dicit, intelligit, puto, sorores alicujus, scilicet alius Musæ, quæ nona sit, & cum illis octo prædictum numerum constituat.

Inter doctrinam, deridendasque camœnas:

Accipe congestas mysteria frivola nugas,

Quas tamen explicitis nequeas¹ deprendere chartis,

² Scillite decies non si purgeris aceto,

³ Anticipesque tuo Samii Lucumonis acumem:

⁴ Aut adsit interpret tuus,

70

INTERPRETATIO.

vidimus, si cupis scire quid intersit inter veram eruditionem, & ridiculum poetandi genus: accipe nugas coacervatas, arcana futilia, quæ nihilominus non possis agnoscere licet, evolutis chartis, non si decies te purges aceto è scillâ, & tuo acumine superes acumen Samii Lucu-

NOTÆ.

1. *Deprendere.*] Sic malo cum Tollo, quam ut Scaliger, & Heinsius ex vetusto codice reponunt *dependere*. Intelligit nugas illas ænigmaticas non posse à Theone deprehendi, hoc est dignosci, quamvis evolutæ, & explicitæ sint chartæ, in quibus continentur.

2. *Scillite, &c.*] Scaliger ex veteri membranâ legit:

Scillite decies si cor purgeris aceto

Anticipesque tuum, &c.

Et exponit: Non poteris horum *Ænigmatum* nodos solvere, etiamsi cor purges *scillite* aceto, quod antidoti vice sæpe anticipare soles: neque etiam si te eo præmunieris, quod est tibi *acumen* ad versus faciendos, qui es *Lucumo*, & *insanis*. Nam (inquit idem) ut ex Festo novimus *Lucumones* sunt insani. Et temporibus Aufonii tritum erat in ore vulgi illud vocabulum in homines insanos & intractabiles. Sidonius *Temperat Lucumonem nostrum Tanaquil sua*. *Samius* autem est *acutus*. Unde *Samiare* est *acuere*, & *Samiator* qui acuit cote. Nonius, *Samium, acutum*; & *Samiare, acuere*. Glossarii: *Samiator ἀκοϋντής*. Quare hic *Samius Lucumo* est furiosus acutus. Notandum verò genus loquendi, *tuum acumen Samii Lucumonis*. Nam & ita à multis veteribus usurpatum meminimus, ut à Jurisconsulto: *Cum mens mea fuerit facientis testamentum*, &c. Est ergo & argutissimè, & venustissimè dictum ab Aufonio: *tuum Samii Lucumonis acumen*. Cujus rei ignorantia quot, quantas nugas viri boni, & docti super *Lucumone Samio* effutiverunt: dum quærunt, quis sit iste *Samius Lucumo*, & putant referendum ad historiam quandam, non autem esse

epitheta in Theonem ipsum. Hæc Scaliger. Cujus pace dixerim existimare me potius respexisse Aufonium ad aliquem Samium alium à Theone. Refert Vinctus ex opere incerti auctoris de paratu facilibus, quod extat inter Galeni scripta, fuisse Pythagoram quondam Samium (quem suspicatur medicum illum fuisse, cujus meminit Laërtius in extrema vita Pythagoræ Philosophi, alium à Philosopho illo) qui aceti scillitici usu vitam ad annum 117. produxerit. Ad hunc respexisse Aufonium facillè inducor ut credam, & legendum *anticipesque tuo*, non *tuum*, & per *Lucumonem* intelligendum magnum aliquem in secretioribus disciplinis virum, quales Hetrusci *Lucumones*, ob divinationis scientiam non minus, quam ob regiam potestatem, sic dictos. Est porro acetum *scillites*, seu *scillium* (utroque enim modo apud Plinium legitur) acetum scillâ, herbâ quâdam, quasi cæpâ agrestis, medicatum *σκιλήπικον ὀξύ* Dioscoridi. Ex eâdem herbâ vinum potabatur *σκιλήπικον οἶνον* dictum. Plin. lib. 24. loquens de Platani pilulis: *Tusæ autem cum aceto acris, magisque scillite*. Lib. 32. *Urtica Marina trita ex aceto scillite*. Lib. 23. *Acetum scillinum inveteratum magis probatur*.

3. *Anticipesque tuo.*] Erat in Lugdunensi MS. *Anticipesque vivum*, propè quod acutissimo calamo scriptum *tuum* pro *vivum*, unde Douza, & Gronovius *tuo*. Loco autem horum in papyraceo codice, erat *Anticyramque bibas*, quod multæ editiones retinuerunt.

4. *Aut adsit interpret tuus.*] Clementinus ille fortasse, de quo supra.

K k k iij

Ænigmatum qui cognitor
 Fuit meorum : ¹ quum tibi
² Cadmi nigellas filias,
³ Melonis albam filiam,
⁴ Notasque furvæ sepiaë,
⁵ Cnidiosque nodos prodidit.
 Nunc adsit : & certe modo
⁶ Præsul creatus litteris ,
 Enucleabit protinus ,
 Quod ⁷ militantes scribimus.
⁸ Notos fingo tibi poëta versus :
 Quos scis Hendecasyllabos vocari :
 Sed nescis modulis tribus moveri.
 Istos composuit ⁹ Phalæcus olim ,

75

80

85

I N T E R P R E T A T I O .

monis : vel interpres tuus tibi præsto sit , qui cognovit mea ænigmata , quando aperuit tibi quid essent nigra nata Cadmi , candida nata Nili , & nota sepia atra , ac nodi arundinum Cnidiarum . Jam hic præsto tibi sit : & profecto ipse nuper constitutus antistes litterarum , explicabit statim , quod scribo tibi in castris . Facio versus tibi cognitos , ô poëta : quos nosti appellari Hendecasyllabos : at ignoras eos procedere triplici modo . Hos quos facio ,

N O T Æ .

1. *Quum tibi Cadmi nigellas filias , &c.]* Scripserat scilicet ad Theonem Ausonius , epistolam in quâ litteras , papyrum atramentum , & calamos ænigmaticè descripserat verbis illis : *Cadmi nigellas filias , &c.* Atque hæc ut puto Epistola erat quæ mox sequetur septimanumero , post quam hanc mutato loco ponendam existimo . Ratio patebit ex prosâ à quâ illa epistola incipit .

2. *Cadmi nigellas filias.]* Litteras à Cadmo inventas , aut potius inventas in Græciam .

3. *Melonis albam filiam.]* Papyrus , quæ nascitur , teste Plin. lib. 13. cap. 11. in palustribus Ægypti , aut quiescentibus Nili aquis , ubi evagatæ stagnant . Nilus enim priscis Melo dictus est , teste Festo ac Servio , à nigredine ut putat Vossius , hoc est , à turbidis aquis : unde etiam Scichor Ægyptiis dicebatur , quod nomen extat Jeremiæ cap. 11. vers. 18. à Scachar Hebraico nigrescere , hinc Græci Ægyptium nomen Nili vertentes , Melonem cum dixerunt à μέλας niger .

4. *Notasque furvæ sepiaë.]* Ductus litterarum atramento ex sepia pisce formatos . Pers. Sat. 3.

Nigra quod infusâ vanescat sepia lymphâ.

5. *Cnidiosque nodos.]* Arundines Cnidias . Pers. eadem Satyra :

Inque manus chartæ , nodosaque venit arundo.

His arundinibus seu calamis ad scribendum utebantur . Probatissimæque erant Gnidiaë propè Gnidum Cariæ urbem nascentes . Plin. lib. 16. cap. 36. *Charisque serviunt calami , Ægyptii maxime , cognatione quadam papyri . Probatiores tamen Gnidii , & qui in Asia circa Anaiticum lacum nascuntur .*

6. *Præsul creatus litteris.]* Hæc εἰρωνεία .

7. *Militantes.]* In comitatu Imperatoris in castris , ubi tunc erat Ausonius .

8. *Notos fingo tibi.]* Hæ sunt congestæ , mysteria frivola , nugæ , quas propositurum se Theoni , & ab ipso non intellectum iri sine interprete , supra dixit .

9. *Phalæcus.]* Vel Phaleucus , à quo Phalæcii , vel Phaleucii dicti sunt versus illi .

Qui ¹ Penthemimerin habent priorem:

² Et post semipedem duos iambos.

³ Sunt quos Hexametri creant revulsi:

Ut Penthemimeris prior locetur:

⁴ Tum quod bucolice tome relinquit.

⁵ Sunt & quos generat puella Sappho:

90

INTERPRETATIO.

Phalæcus quondam struxit, qui habent primum penthemimerin: & semipedem post duos iambos. Sunt alii qui fiunt ex divisis Hexametris: adeo ut primum ponatur penthemimeris: deinde id quod post cæsura bucolicam superest. Sunt etiam illi quos Sappho puella componit: quos

NOTÆ.

1. *Penthemimerin.*] Vinetus, ad Epistolam Centoni nuptiali præpositam, monet *Penthemimeren* hinc à *πενθημιμερης* legendum esse, idque auctoritate veteris MS. Lugdunensis, non *Penthemimerin*. Quod tamen non respuit Scaliger, qui *Penthemimerida* appellat portionem illam carminis ex quinque semipedibus, seu ex duobus pedibus & cæsura longâ constantem, à qua incipit Phalæcius versus:

Notos, fingo ti, bi

Sed nef, cis modu, lis

2. *Et post semipedem duos iambos.*] Immo, post duos iambos semipedem:

Poe, ta ver, sus

Tribus, move, ri

Hoc ab Aufonio, obscuritatem affectante, de industriâ inversum cum Tollo facile credo.

3. *Sunt quos Hexametri, &c.*] Secunda species hendecasyllaborum ex truncatis hexametris, ut:

At regina gravi saucia curâ

Ex hoc hexemetro:

At regina gravi jamdudum saucia curâ,

Et illud:

Insipiens dives temnit egenos

Ex illo:

Insipiens dives miseros contemnit egenos.

Ex huiusmodi versibus constat metrum secundum lib. 1. Boëthii de Consolatione Philosophiæ. Habent in primo pede spondæum, in secundo dactylum; aut in primo dactylum, spondæum in secundo, tum semipedem seu syllabam longam; ac deinde tertio loco dactylum, quarto spondæum.

4. *Tum quod bucolice tome relinquit.*] Hanc *tomen* seu sectionem *tetrapodiam* quoque dici observat ad Centonis præfationem Mariangelus Accursius, quod quatuor priores Hexametri pedes contineat, ut:

Sape tener nostris ab ovilibus

Post quos sequuntur tantum pedes duo extremi:

Imbuet agnus

qui, versus huius hendecasyllabi Boëthiani finem constituunt.

5. *Sunt & quos generat puella Sappho.*] Tertia hendecasyllaborum species Sapphica à poëtria Sappho nomen sortita, quam constituunt trochæus, spondæus, dactylus & duo trochæi ut in 1. versu Sapphico Horatii:

Jam sa, tis ter, ris nivis, atque, dira.

sed pedes ejus obscuritatis fortasse captandæ causâ, aliter hinc numerat, & nominat Aufonius. Nempe Hippium secundum (qui tamen Terentiano Mauro Epitritus secundus est) ex trochæo, & spondæo constantem ut in eodem:

Jam satis ter, -

Choriambum ex choreo seu trochæo & iambo ut:

- ris nivis at, -

& antibacchium ex tribus syllabis unâ brevi, & duabus longis ut:

- que dira.

perinde enim est, teste Terentiano Mauro, Bacchium facias ex unâ brevi & duabus longis, Antibacchium verò ex duabus longis & unâ brevi, aut vice versa Bacchium ex duabus longis quas brevis sequatur, & Antibacchium ex brevi quam sequantur duæ longæ.

Quos primus regit Hippius secundus ;
 Ut claudat Choriambon Antibacchus.
 Sed jam ¹ non potis es, Theon, doceri :
 Nec fas est mihi regio magistro
² Plebeiam numeros docere pulpam.
 Verum protinus ede, quod requiro.
 Nil quæro, nisi quod libris tenetur :
 Et quod non ³ opicæ tegunt papyri.
 Quas si solveris, ô poëta, nugas,
⁴ Totam trado tibi simul Vacunam ,

95

100

I N T E R P R E T A T I O .

pes Hippius secundus, primus moderatur, sic ut antibacchus excipiat Choriambum. At nunc ô Theon non potes erudiri : neque licet mihi preceptori Casareo docere ignobilem & carnulentum hominem numeros verluum. At dic statim quod quæro à te. Nihil interrogo te, nisi quod continetur libris : & quod non opicæ chartæ celant. Quas nugas si explicaveris, ô poëta, permitto tibi

N O T Æ.

1. Non potis es, Theon, doceri.] Veteres editiones habent : non potes, ô stolo, doceri. Et Turnebus ex hoc uno Ausonii loco inferebat Stolonem non solum esse fruticem è crassioris arboris radicibus surgentem, quæ genuina est ejus significatio apud rei rusticæ auctores, sed etiam pro stolido & stulto accipi posse. Suspiciatur tamen Tollius, nec sine fundamento, meâ quidem sententiâ, id ex hac scriptura fuisse corruptum : sed jam non potis est theon doceri, quod sic edendum curavi non potis es Theo doceri, propter ætatem nempe provectiorem. In hanc sententiam Apuleius noster in Apologia : Disce igitur versus Platonis Philosophi in puerum Asteram : si tamen tantus natu potes litteras discere.

2. Plebeiam pulpam.] Te, ô Theon, ignobilem, & pulpis, hoc est, carnibus torosum, & obesum.

3. Opicæ papyri.] Vinetus vertit sordide, immunde, obscenæ ; & revêra ô πικρὸν est sordidus. Sed quid hæc ad solutionis difficultatem ? Festus in verbo Oscum : ait : Oscum duas diversas, & contrarias significationes habet. Nam Cloatius putat eo vocabulo significari sacrum, quo etiam leges sacratæ Oscæ dicuntur. Et in omnibus ferè antiquis commentariis scribitur opicum pro osco, ut in Titinii fabula quinta : qui opice, & völsce fabulantur, nam Latine nesciunt. A quo etiam verba impudentia, & elata appellantur obscenæ,

quia frequentissimus fuit usus Oscis libidinum spurcarum, &c. A priori significatione malim ego hic opycas papiros intelligere, chartas obscuras, quales erant veteres illæ quibus sacratæ leges continebantur conscriptæ opico seu osco sermone, Evandro & matri ejus familiari, at aureæ Latinæ linguæ ætati pænè incognito.

4. Totam trado tibi simul vacunam.] Hanc lectionem retinet & sic explicat Turnebus : Vacuna antiquorum obsoletum & ridiculum nomen, non videtur tantum fuisse vacantium, & otiosorum Dea, sed etiam eorum, qui vel carmine, vel calumniâ, contumeliâ denique, & maledicto vacui reddebantur. Eam facio conjecturam ex eo quod Ausonius scribit :

Totam trado tibi simul vacunam

Nec jam post metues ubique dictum.

Id est : Vacuum te jubeo esse, liberum, & immunem ab omni dicto, & contumeliâ. Hæc Turnebus : quibus ut assentiar faciunt versus qui sequuntur. Non dissimulabo tamen aliter in Codice Lugdunensi legi, referente Scaligero, cujus verba non pigebit referre. In eodem inquit, (Lugdunensi scilicet codice) plane legebatur :

Tostam trado tibi simul, & agnam.

Addendum erat, quæ, ut constet versui suis modulus, simulque & agnam, sed quid sit nescio. Nam vulgaris lectio valde mihi suspecta est. Sed dubium est, utrum illo libro Tostam, an Tortam scriptum esset, quia characteres

Nec

Nec jam post metues ubique dictum :
Hic est ille Theon poëta falsus,
¹ Bonorum mala carminum taberna.

INTERPRETATIO.

plenam à meis insectationibus vacationem, neque deinceps timebis id quod ubique dicitur :
Hic est Theon ille fictus vates, mala officina bonorum versuum.

NOTÆ.

Longobardici nullam differentiam inter R, & S, faciunt. Malim Tortam, hoc est Tortam panis. Videtur esse pastoralis provocatio, seu sponsio. Nam pastores victori tortam panis, & agnam proponunt. Si solveris has nugas, inquit, per me quidem præmium habeas licet. Sed, quod intactum reliquimus: Tostam trado tibi, simulque & agnam. Est figura Grammatices ἐν δια δύοιν, ut: Pateris libamus, & auro, hoc est aureis pateris, sic hic Tosta & agna, est Tosta agnina. Nam qui Griphum, aut enigma solverat in convivio, pro præmio carnes auferbat. Auctor Pollux. Ausonium vero proponere Griphum Theoni quis ignorat? Ipsemet hoc testatur. Lege & videbis. Sed melius erit si Tostam simpliciter interpretemur car-

nem, aut carnum tostarum portionem, quæ dabatur Griphi enodatori. Agnam autem, quia poëtarum erat præmium Agna. Unde ἀγῶδι dicebantur, qui agnæ præmio caneant. Hæc Scaliger; quæ, ut verum fatear, longius paulo quæsitæ mihi videntur. Lectoris esto iudicium.

1. Bonorum mala carminum taberna.] Sic Codex Lugdunensis sensu satis plano, scilicet: Apud quem seu in taberna libraria, male venditantur bona aliorum carmina. In aliis pro taberna est Laverna, quod si retineas, interpretare bonorum versuum malus fur, & adeo fur & trisfur, ut æquet furacitate ipsam Lavernam furum Deam. Malim tamen retinere taberna.

Eidem Theoni. v.

394

AUSONIUS Salve caro mihi dico THEONI,
Versibus ¹ experiens quod volo, quodve queror.

² Tertia fissipedes renovavit Luna ³ juvencas,
Ut fugitas nostram dulcis amice domum.

INTERPRETATIO.

Ego Ausonius salvere jubeo Theonem mihi dilectum, explicans carminibus quod cupio, aut quod doleo.

Jam Luna ter adjunxit de novo currui suo boves suas, quibus ungulae fissæ sunt, ex qua

NOTÆ.

1. Experiens.] Sic Codex Lugdunensis. Priores editiones expectans.

2. Tertia fissipedes, &c.] Periphrasis. Jam tres sunt menses, cum ad me non venisti. Fissipedes autem dixit juvencas, quibus ungulae sunt in duo fissæ ac divisæ: quod genus animalium bisulca appellat Plinius.

Juvencas.] Tauros nocti dat Fulgentius lib. 1. Mytholog. his versibus:

Astrigeroque nitens diademate Luna bicornis

Bullatumbijugis conscenderat ætheratauris.
Prudentius lib. 1. contra Symmachum dat ei boves:

Et regnare simul Cæloque Ereboque potentem

Nunc bigas frenare boves.

Ovid. lib. 5. Fast. dat ei equos:

Et vos Lunares exilivisti equi.

L II

Nonaginta dies sine te charissime traxi:

Huc adde ¹ æstivos. Hoc mihi pæne duplum est.

² Vis novies denos dicam, ³ deciesque novenos.

Isse dies? Anni portio quarta abiit.

⁴ Sexaginta horas super & duo millia centum

Te sine consumpsi: quo sine & hora gravis.

⁵ Millia bis nongenta jubet demensio legum.

Adnumerata ⁶ reos per tot obire dies.

Jam potui Romam pedes ire, pedesque reverti,

Ex quo te dirimunt millia pauca mihi.

⁷ Scirpea Domnotoni tanti est habitatio vati?

⁸ Pauliacus tanti non mihi villa foret.

An quia per tabulam ⁹ medico pugnante notatam,

Debita summa mihi est; ne repetamus, abes?

INTERPRETATIO.

fugis meam domum, ô amice júcunde. Duxi nonaginta dies absque te ô dilectissime: adice huc æstivos. Id mihi ferè bis tantum est. Visne ut dicam novies decem, & decies novem dies præterisse? Quarta pars anni effluxit. Transégi bis mille centum & insuper sexaginta horas absque te: absque quo vel hora una mihi molesta est. Modus legibus constitutus postulat, ut vocati in jus conficiant mille & octingenta passuum millia bene numerata per tot dies, quot à me abes. Jam potui pedibus ire Romam, & pedibus redire, à tempore quo pauca millia passuum te separant à me. An arundinea casa Domnotoni tam chara est tibi poëta? Villa Pauliaci non mihi tam chara esset. An quoniam debetur mihi à te pecuniæ summa, ex syngraphâ scriptâ digito repugnante, abes à me, ne illam à te reposcam? Ne tanti mihi conf-

NOTÆ.

1. *Æstivos.*] Proindeque longiores.

2. *Vis.*] Sic lege, non *bis*: ratio patet attendenti.

3. *Deciesque.*] Malim *deciesve*. Disjuncta enim hæc, non conjungenda cum superioribus.

4. *Sexaginta, &c.*] Hic numerus horarum diebus 90. continetur, ut patebit 90. ducenti in 24.

5. *Millia bis nongenta, &c.*] Numerando scilicet millia viginti in singulos dies, quod itineris spatium leges definiunt diurnum reo ad se judicio sistendum. Caius leg. 1. ff. si quis cautionibus in judicio sistendi causâ factis non obtemperaverit: *Vicena millia passuum in singulos dies dinumerari Prætor jubet præter eum diem, quo cautum promittitur, & in quem sistere in judicium oportet: nam sane talis itineris dinumeratio neutri litigatorum onerosa est.*

6. *Reos.*] Procul habitantes à loco, in quem eos oportet se judicio sistere.

7. *Scirpea Domnotoni.*] Initio Epistolæ superioris de eodem vate, & eadem habitatione:

Vilis arundineis cohibet quem pergula tectis.

8. *Pauliacus.*] Villa tunc magnifica, ut ex hoc loco apparet, nunc vicus nobilis teste Vineto apud Medulos in ipsâ Garumnæ ripâ, novem à Burdigala leucis, nomen etiamnum retinens: *Pauliac.*

9. *Medico pugnante.*] Sic Lugdunens. Sic Turnebus qui medicum intelligit è digitis unum. Tollius reponit *digito pugnante*, in eundem sensum. Gronovius: *radio pungente*, id est stilo, vel graphio ceram fodiente, quod non displicet. Elige lector.

Bis septem rutilos ¹ regale nomisma Philippos,

Nec tanti fuerint, perdere malo, Theon:

20

Implicitum quam te nostris ² interne medullis

Defore tam longi temporis in spatio.

Ergo aut prædictos jam nunc ³ rescribe ⁴ Darios:

Et redime, ut mora sit libera desidiæ:

Aut alios à me totidem dabo: dummodo cari

25

Conspicer ora viri, pauperis usque licet.

Puppe citus propera, sinuosaque lintea veli

Pande. Medullini te feret aura ⁵ noti

Expositum ⁶ subter paradas, lectoque jacentem:

Corporis ut tanti non moveatur onus.

30

INTERPRETATIO.

tent, ego malo amittere quatuordecim Philippeos, aureos regiam monetam, o Theon: quam te à me abesse per spatium tam longi temporis, te, inquam, qui altè infixus es meo pectori. Igitur vel jam nunc renumera supra memoratos Daricos, & exsolve te, ut possis liberè piger esse: vel donabo tibi totidem alios à me sumendos: modo videam vultum hominis mihi dilecti, quamvis semper egeat. Festina celeriter ad me nave, & explica sinus carbasi. Flatus venti à Medulis spirantis devehet te extensum sub paradis, & stratum in toro: ita ut moles

NOTÆ.

1. Regale nomisma Philippos.] Horat. lib.

2. Epist. 1. quæ est ad Augustum:

— Incultis qui versibus, & male
natis

Rettulit acceptos regale numisma Philippos.

Philippei sunt nummi, in quibus imago Philippi Macedonum Regis expressa est. Sed & pro aliis nummis ponuntur sæpe. Sic Valerianus apud Trebellium Pollionem in Claudio appellat nummos suos Philippeos: *Philippeos*, inquit, *nostri vultus annuos centum*: qui mox *aurei Valeriani* appellantur. Et quos hic *Philippos* noster, mox *Darios*, hoc est *Daricos* appellat.

2. *Interne medullis*.] Adverbium secundæ contra naturam suam correptum. Idem similiter usurpavit Ausonius in carmine de Burdigalâ:

Distinctas internè vias mirere, &c.

Ubi vide notas.

3. *Rescribe*.] Redde, renumera. Terent. Phorm. Act. 5. Sc. 7. Demipho:

Sed transi sodes ad joram, atque illud mihi

Argentum jube rursus rescribi, Phormio.

Phorm. Quodne ego perscripsi porro illis quibus debui?

In numerationibus ejusmodi pecuniarum, vocabulis scribendi, & rescribendi idè utebantur, quod ex numerationes apud Argentarios fieri solerent, & in eorum tabulis seu Calendariis scribi.

4. *Darios*.] *Δαρείος* pro *Δαρεῖος*, *Daricos stateres*, Darii Persarum regis monetam. Sic supra *Philippos* pro *Philippeos*.

5. *Noti*.] Notus hic non strictè pro austro, sed latius & synedochicè pro quovis vento.

6. *Subter paradas*.] Scaliger *paradas* ait genus esse navigii Vibisci voluptarii undique tecti, quo æstu ultrò citroque reciprocante per Garumnâ molliter ferebantur, & sententiam suam Sidonii Apollinaris loco adstruere nititur. Vinetus non navigium ipsum hîc *paradarum* nomine intelligit, sed tegmen tantum ejus, peripetasma scilicet, circulis, aut flexis in semicirculum virgis impositum in cameræ formam. Cui ut assentiar potius quam Scaligero, facit locus ipse Sidonii ab eo adductus. Hic autem est epistola ad Trigrettium, quâ hortatur eum, ut à portu

Unus Domnotoni te littore perferet æstus
¹ Condatem ad portum: si modo deproperes.
 Inque vicem venti, quotiens ² tua flamina cessant,
 Remipedem jubeas protinus ire ratem.
³ Invenies præsto subjuncta ⁴ petorita mulis.
⁵ Villa Lucani-mox potieris-aco.
 Rescisso disces componere nomine versum.
 Lucili vatis sic imitator eris.

35

I N T E R P R E T A T I O.

tanti corporis non agitur. Unus æstus te devehit à littore Domnotoni usque ad portum Con-
 datem: si modo festines. Et loco venti, quoties tui flatus non spirant, statim præcipias navem
 remis ceu pedibus procedere. Statim ibi offendes currus alligatos mulis. Et mox pervenies in
 villam meam Lucani-acum. Disce conflare versum dividendo vocem unam in duas. Hoc pacto
 imitaberis poetam Lucilium.

N O T Æ.

Alingonis solvat, & Burdigalam perve-
 hatur. Hic te, inquit, edificatus culcitrato-
 rus: hic tabula calculis strata bicoloribus: hic
 tessera frequens eboratis resultatura pyrgorum
 gradibus expectat: hic, ne tibi pendulum tin-
 gat volubilis sentina vestigium, pandi carina-
 rum ventres abiegnarum trabium textu pul-
 pitabuntur. Hic superflexa crate paradarum se-
 reni brumalis infida vitabis. His ultimis ver-
 bis graphicè describitur ejusmodi forni-
 catum navicularum tegmen.

1. Condatem ad portum.] Hic ad Dordo-
 niam seu Duranium erat, paulo supra
 Lilæ à Lemovicibus, & Petrocoriis fluen-
 tis, & ipsius Dordonie confluentes, ac
 Liburniam ibi conditam postea urbem.
 Nunc paludes tantum sunt & pascua Con-
 datis nomen retinentia, teste Vineto.

2. Tua flamina.] vel tibi faventia, & se-
 cunda, vel potius à te crepitante emissa. Hic
 enim joculari videtur cum crasso Theonis
 abdomine, flatuum non segni officina.

3. Invenies præsto.] Apud Condatum vel
 Condatem.

4. Petorita.] Genus vehiculi Gallici,
 quatuor rotas habentis.

5. Villa Lucani-mox potieris-aco.] Pro
 Villa Lucaniaco, ubi scilicet tunc degebat
 Ausonius. Hic Tmesis est ad versus conf-
 structionem, vocem Lucaniaco in duas se-
 cans, quod exemplo Lucilii poetæ facere se-
 ait, & Scaliger affert similem Tmesin vo-
 cis Depetigo quæ Lichenem faciei morbum
 significat, in hoc ejusdem Lucilii versu:

*Illuvies, scabies oculos huic, deque-pe-
 tigo.*

Conscendere.

frequentes sunt apud Lucretium ejusmo-
 di Tmeses. Lucaniaci villæ suæ meminit
 & in epigrammate de Myobarbo liberi
 patris:

Lucaniacus Pantheum.

Ubi penultimam produxit, quæ hic cor-
 ripitur.

Eidem Theoni. VI.

395

AUSONIUS Consul vatem resaluto THEONEM.

Aurea mala, Theon, sed plumbea carmina mittis.

Unius massæ quis putet has species?

Unum nomen utrisque: sed est discrimen utrisque:

¹ Poma ut Mala voces, ² carmina vero mala.

Vale beatissimum nomen à divinis Theon.

⁴ Metoche sed ista sæpe currentem indicat.

INTERPRETATIO.

*Ego Ausonius Consul salutem reddo poetæ Theoni.**O Theon mittis ad me mala aurea, sed versus plumbeos. Quis credat has res esse ex eadem massâ? Hæc ambo habent idem nomen: verum est hæc ambobus differentia: quod appelles poma mala, carmina autem mala. Vale ô Theon qui habes nomen à diis felicibus. At istud participium θεῶν sæpe significat eum qui currit.*

NOTÆ.

¹. Poma ut mala voces.] Mala primâ longâ.². Carmina vero mala.] Mala primâ brevi.³. Nomen à Divinis Theon.] Est enim Θεός Deus.⁴. Metoche sed ista, &c.] Sic JoannesAuratus restituit. Et sic omninò legendum, non *methodus*, ut vult Scaliger. Nimis longè petita sunt quæ ad sententiam suam probandam affert. Metoche μετοχή participium, sonat. Et revera Theon θεῶν currens participium est præsentis temporis verbi θεῶν curro.**AUSONIUS Theoni, quum ei triginta Ostrea, grandia quidem, sed tam pauca misisset. VII.**

396

EXpectaveram, ut rescriberes ad ea, ¹ quæ dudum joculariter luseram de cessatione tua valde impia, & mea efflagitatione, cujus rei ² munus reciprocum quoniam in me colendo fastidisti, inventa inter tineas epistola veteri, quam de Ostreis & Musculis affectata obscuritate

INTERPRETATIO.

Expectaveram, ut responderes per epistolam ad illa, quæ per jocum & lusum scripseram de morâ tuâ admodum inofficiosa, & de studio quo te petebam, quâ in re quia sprevisi me observare officio mutuo, cum reperissem inter tineas veterem epistolam, quam composueram de ostreis & musculis captatâ de industriâ obscuritate, reperi jam senex quæ miseram parum ac-

NOTÆ.

¹. Quæ dudum joculariter luseram, &c.] Supra Epist. 5. ubi tres menses quibus à se Theon abest aliis atque aliis modis nu-

gando circumloquitur.

². Munus reciprocum.] Rescriptionem ad Epistolam.

condideram, quæ adolescens ¹ temere fuderam jam senior retractavi. Sed in eundem modum instaurata est satyrice, & ridicula concinnatio: saltem ut nunc respondeas ² notissimæ cantilenæ, qui ³ illam novitiam silentio condemnasti.

Ostrea Bajanis certantia, quæ Medulorum
⁴ Dulcibus in stagnis refluï maris æstus opimat.
 Accepi dilecte Theon, numerabile munus.
 Verum quot fuerint, subjecta monosticha signant,
⁵ Quot ter luctatus cum pollice computat index.
⁶ Geryones quot erant, decies si multiplicentur.
 Ter quot erant Phrygii numerata decennia belli,
⁷ Aut ter ut Æolidi mensis tenet ignicomus Sol.

INTERPRETATIO.

curatè, dum essem juvenis. Verùm repetita est à me eadem formâ mordax illa, & jocularis compositio, ut nunc saltem rescribas ad cantionem tibi jam notissimam, tu qui damnasti silentio illam tibi tunc novam.

Accepi à te, ô chare Theon, ostrea quæ in dulcibus stagnis Medulorum pinguescunt aquâ Oceani refluentis, non inferiora Bajanis, donum facile num ratu. At singuli versus infra positi ostendunt quot ea fuerint. Quot digitus index numerat ter impingens pollicis. Quot erant Geryones, si multiplicentur decies. Quot erant decem anni belli Trojani ter multiplicati, aut ter tot, quot Sol radians attingit menses filie Æoli. Quot Luna vagans habet noctes à pri-

NOTÆ.

1. *Temere fuderam.*] Fortasse effuderam.
 2. *Notissime cantilene.*] Ut pote quæ jam secundum ei occinebatur. Gronovius conjiciebat *vetuste*. Sed nihil mutare necesse est.

3. *Illam novitiam.*] De cessatione ejus, & Ausonii efflagitatione, quam tunc solum audire cœperat.

4. *Dulcibus in stagnis.*] Quæ naturâ suâ dulcia sunt, sed influente æstu amarescunt.

5. *Quot ter luctatus cum pollice, &c.*] Intelligit gestum, quo denarium numerum digitis signabant, unguem indicis sinistræ manûs in medium artum pollicis figentes, teste Beda in lib. De temporum ratione. De ratione numerandi per digitos plura vide apud Liliûm Gyrældum Dial. 1. & præcipuè apud Erasmum in notis ad Hieronymum, ubi multa ex Donato in Terentii Adelph. Plinio lib. 34. cap. 7. Macrobio lib. 1. Saturnal. Juvenal. Sat. 10. Apuleio in Apologia, & Bedâ, colligit.

6. *Geryones quot erant.*] Tres scilicet,

seu unus triplex Geryon. Tres autem decies sumpti, triginta efficiunt, ostreorum illorum numerum.

7. *Aut ter ut Æolidi mensis tenet, &c.*] Non omnino sanus videtur hic locus. Scaliger putat id velle Ausonium tot ostrea sibi missa, quot menses tenebit Sol, si ter tot mensibus constet annus, quot olim in Æolide constabat: decem quippe mensium, nec amplius annum apud Æolas fuisse tempore Homeri, ut testantur veteres Græci. At parum mihi accuratè videretur Ausonius posuisse *Æolidi* pro *apud Æolidem*, & longius petiit hoc. Placet magis quod in mentem venit Vineto, ab Ausonio in Latinis poetis versatissimo, & deditâ operâ poetastro Theoni ex iisdem poetis difficiles nugæ oggerente, hic allusum esse ad versus hos Epistolæ Canaces Æoli filie ad Macareum fratrem, apud Ovid. ubi illa de suâ prægnatione decumestri:

Jam novies erat orta soror pulcherrima Phæbi,

¹ Cornibus à primis ² quot habet vaga Cynthia noctes. 10
 Singula percurrit Titan quot signa diebus.
 Quotque annis sublimis agit sua sæcula ³ Phænon.
⁴ Quot numero annorum Vestalis virgo ministrat.
⁵ Dardaniusque nepos regno ⁶ quot protulit annos.
⁷ Priamidæ quot erant, si bis deni retrahantur. 15
⁸ Bisque viros numeres, qui fata Amphrysia servant.
 Quot genuit foetus Albana sub ilicibus sus.
 Et quot sunt asses, ⁹ ubi nonaginta trientes.
 Vel quot habet junctos ¹⁰ Vasatica rheda caballos.
 Quod si figuras fabulis adumbratas, 20

INTERPRETATIO.

mis suis cornibus ad novilunium proximum. Quot dies Sol insumit percurrendis singulis signis. Et quot annis excelsus Saturnus conficit suos circuitus. Per quot annos Virgo Vestalis ministrat. Quot annis nepos Dardani produxit suum regnum. Quot erant nati Priami, si demas viginti. Et quot viri custodiunt fata Sibyllina, si eos bis numeres. Quot natos procreavit sus inventa sub ilicibus, ubi Alba postea condita est. Et quot sunt asses, quando sunt nonaginta trientes. Vel quot equi rheda Vasatica adjunguntur. Si verò animus tuus pinguis,

NOTÆ.

Denaque Luciferos Luna premebat
 equos.

Nescia quæ faceret subitos nova causa
 dolores,

Et rudis ad partus, & nova miles
 eram, &c.

Vineti sententiam sequutus sum in interpretatione.

1. Cornibus à primis.] Hoc est à novilunio.

2. Quot habet.] Supple ad extrema cornua, sive ad alia nova, proximum scilicet novilunium.

3. Phænon.] Sic Saturni stella à Græcis appellatur, hæc autem annis circiter triginta dicitur cursum suum conficere.

4. Quot numero annorum Vestalis Virgo ministrat.] Ex Dionys. Halicarn. l. 2. Vestales decem primis annis discebant, totidem ministrabant, decem reliquis docebant, ac post illos triginta annos, nubendi, si vellet, fiebat eis potestas.

5. Dardaniusque nepos.] Ascanius.

6. Quot protulit annos.] Triginta, quot enixa erat porcellos inventa sub ilicibus sus, lib. 8. Æneid.

7. Priamide quot erant, &c.] De Priamo Virg. Æneid. 2.

Quinquaginta illi thalami, spes tanta

nepotum.

Ad quem versum respicit hic Ausonius. Si enim ex quinquaginta demas bis denos, seu viginti, triginta supererunt. Priamo filios filiasve Hyginus tribuit quatuor supra quinquaginta. Cum autem Virgil. eodem loco ait: Vidi Hecubam centumque nurus, numerum certum, & majorem pro incerto, & minori ponit.

8. Bisque viros, &c. qui fata Amphrysia servant.] Quindecim viros libris Sibyllinis inspiciendis. Ab Amphryso Thessaliæ fluvio, prope quem Admeti boves, spoliatus divinitate ab irato Jove Apollo, pavit, dictus ipse est Amphrysius, & Sibylla ejus Sacerdos 6. Æneid. dicitur Amphrysiades, epitheto ut observat Servius longè petito. Hinc libri Sybillini hic Amphrysia fata.

9. Ubi nonaginta trientes.] Triens quatuor complectens uncias, tertia pars est assis. Unde facile colligitur trientes nonaginta constituere triginta asses.

10. Vasatica rheda.] Rheda est Gallicum vehiculum; at quare Vasaticis rhedis triginta caballi jungebantur potius quam aliis? An propter itinerum difficultatem, an quod rheda illæ grandiores erant? An quod equi pusilli, & parum valentes? Nihil super ea re certi habeo.

Numerumque doctis involutum ambagibus
 Ignorat ¹ alto mens obesa viscere :
 Numerare saltim more vulgi ut noveris ,
 In se retortas explicabo summulas.

25

² Ter denas , puto , quinquiesque senas.
 Vel bis quinque , dehinc decem , decemque.
 Vel senas quater , & bis adde ternas.
 Septenis quater addito unum & unum.

30

Duc binas decies , semelque denas.
 Aut ter quattuor adde bis novenis.
 Octonis quater , hinc duæ recedant.
 Binas ter decies , semel quaternas.
 Et sex adde novem vel octo septem.
 Aut septem geminis bis octo junge.
 Aut ne sim tibi pluribus molestus ,
 Triginta numero fuere cunctæ.

35

Junctus limicolis ³ Musculus Ostreis
 Primo composuit fercula prandio ,
 Gratus deliciis nobilium cibus ,
 Et sumpti modicus pauperibus focis.
 Non hic navifrago quæritur æquore ,
 Ut crescat pretium grande periculis :

40

I N T E R P R E T A T I O .

involutus densa carne , non agnoscit formas rerum representatas fabulis & numerum implicatum doctis enigmatis : certè ut scias numerare more plebis , exponam summulas revolutas in sese. Puto ea Ostrea fuisse ter decem , aut quinquies sex , aut bis quinque ac deinde decem & decem , aut quater sex & adjice bis tria. Quater septem , adjice unum & alterum. Multiplica decies duo , & adde semel decem. Vel adjice ter quattuor bis novem. Multiplica quater octo , deme inde duo. Terdecies duo , & semel quattuor. Et adde sex novenis , atque octo septenis. Vel adde bis octo bis septenis. Vel , ne tibi importunus sim pluribus verbis , omnia illa ostrea fuerunt numero triginta. Musculi , additi ostreis limum incoletibus , adornarunt primas dapes prandii , qui pisciculi sunt esca jucunda in epulis optimatum , & parvæ impense ad culinæ pauperiorum. Hic piscis non inquiritur in mari naufragiis infami , ut pretium ejus in-

N O T Æ .

1. *Alto mens obesa viscere.*] Supra Epist.
 §. de eodem Theone :

Corporis ut tanti non moveatur onus.

Et Epist. 4. *ἐρπονικὸς :*

— *Plana sic junceus alvo.*

2. *Ter denas , &c.*] Hactenus de Ostreis neutro genere locutus , jam fœmineo utitur ; dicuntur quippe & *Ostrea* , & *Ostrea*. Nisi malis *ter denas* , & quæ sequuntur ad summulas quod præcedit , referre , quod

tamen parum mihi probatur. Nam infra omnem hanc supputationem sic concludit :

Triginta numero fuere cunctæ ;

quod ad Ostreas omnino referendum est.

3. *Musculus.*] Plinio Musculus tam fluviatilis piscis est , quam marinus , ex eorum genere , qui testâ continentur : nos appellamus *Moules* vernaculâ nostrâ lingua , quasi *Mouscles*.

Sed

Sed primore vado, post refugum mare,
 Algofo legitur littore ¹ concolor.

Nam testæ duplicis conditur in specu,
 Quæ ferventis aquæ fota vaporibus,
 Carnem lacteoli visceris indicat.

² Sed damnosa nimis panditur area.

Fac ³ campum replicas, Musa, papyrium:

⁴ Nec jam fissipedis per calami vias

Grassetur Cnidie sulcus arundinis,

Pingens aridulæ subdita paginae,

⁵ Cadmi filioli atricoloribus.

⁶ Aut cunctis pariter versibus oblinat

Fulvam ⁷ laticolor spongia sepiam.

Parcamus ⁸ vitio Domnotinæ domus:

Ne sit charta mihi carior Ostreis.

INTERPRETATIO.

gens augeatur ob pericula quæ occurrant in ejus piscatu: verum colligitur in primis aquis, cum mare recessit, in littore algæ pleno, ei similis colore. Etenim abditur in cavo gemine conchæ, quæ calefacta calore aquæ ferventis, ostendit candidam carnem pisciculi intus latentis.

At aperitur Theoni campus mihi nimium iniquus. O musa, cura ut restringas aream chartaceam: neque jam ductus calami Cnidii feratur per vestigia arundinis fissæ in pedes duos, inficiens subiectam paginam siccam, filiabus Cadmi coloris nigri. Vel spongia lactet coloris inducat atramentum sepiæ nigre omnibus simul versibus.

Desinamus exagitare peccatum domus Domnotinæ: ne si plura scribam, papyrus insumam in majus pretium, quam fuerit Ostreorum.

NOTÆ.

1. Concolor.] Algæ scilicet ad littus ejectæ.

2. Sed damnosa, &c.] Periphrasticus exprimit epistolam suam, jam longiorem, esse finiendam.

3. Campum.] Scaliger corrigebat scapum, hoc est compositam in volumen chartam. Ei nequaquam assentior. Campum papyrus scripsit Ausonius, intelligens papyri aream in qua scribitur.

4. Nec jam fissipedis, &c.] Hoc videtur esse Ænigma, quod Theoni ab alio explicatum fuisse dicit Epist. 4.

Aut adsit Interpres tuus

Ænigmatum qui cognitor

Fuit meorum, quum tibi

Cadmi nigellas filias, &c.

Unde Epistolam illam quæ quarta numeratur, post hanc libens reponerem ordinis causâ. Sed quid est illud? Nec jam fissipedis per calami vias grassetur Cnidie sulcus arundinis, &c. An aliud est sulcus Cni-

diæ arundinis, aliud calami fissipedis viæ? Verti, ut potui in interpretatione. At si meo calculo res geratur, reponam libens succus pro sulcus, id est succus qui est in arundine, atramentum scilicet, grassetur, hoc est, fluat per rimam, & ductus calami fissi, pingens, &c.

5. Cadmi filioli.] Litteris à Cadmo in Græciam investis, ut jam exposui in notis ad Epist. 4.

6. Aut cunctis, &c.] Id est vel spongia alba, intincta atramento sepiæ, oblinat eo chartam hanc, & versus in eâ scriptos deleat, ut indignos qui in lucem excant.

7. Laticolor spongia.] Arte dealbata, quod factitatum fuisse auctores sunt Plin. & Dioscorides.

8. Vitio Domnotinæ domus.] Sordibus Theonis, qui Ostrea tam pauca misit; nam si pergam eas exagitare, tantum insumam chartæ, ut ejus pretio Ostreorum pretium facile superetur.

A U S O N I U S ¹ Axio Paulo Rhetori S. VIII.

397

T Andem eluctati retinacula blanda morarum,
Burdigalæ molles liquimus illecebras.

² Santonicamque urbem, vicino accessimus agro.

Quod tibi si gratum est, optime Paule, proba.

Cornipedes raptant imposita ³ petorita mulæ:

Vel ⁴ cisis trijugi, si placet, infilias:

Vel celerem ⁵ mannum, vel ⁶ ruptum terga veredum.

Conscendas, propere dummodo jam venias.

Instantis ⁷ revocant quia nos sollempnia Paschæ:

Libera nec nobis est mora desidiæ.

I N T E R P R E T A T I O.

Excussis demum vinculis dulcibus morarum, deseruimus illectamenta segnia Burdigalæ. Et accessimus ad civitatem Santonum, cum degamus in villâ ei propinquâ. Quod si tibi placet, experire ô Paule optime. Mule ungulis corneis trahant velociter currus adjunctos: aut si vis conscende cisium tribus equis iunctum, aut scande equuleum velocem, aut veredum cui dorsum est fractum labore, modo jamjam accedas celeriter ad me. Quia festa imminetis Paschæ

N O T Æ.

1. Axio Paulo.] Is videtur idem Paulus esse ad quem mittit scriptos à se de Bissulâ versus, & Centonem nuptialem, quin & sex proximè sequentes epistolas, ex quibus colligere est eum fuisse patriâ Bigerritanum, Oratorem, Poëtam, Rhetorices professorem, ludimagistrum.

2. Santonicamque urbem.] Intelligere videtur Mediolanum, Santonum Metropolin. *Saintes*.

3. Petorita.] Vox Gallica (teste A. Gellio lib. 15. Noct. Attic. cap. 30. ex Varrone lib. 14. rerum divinarum) vehiculi genus significans, quatuor rotarum si Festo credimus. Sic enim ille in voce Petoritum: Petoritum & Gallicum vehiculum esse, & nomen ejus dictum existimant à numero quatuor rotarum. Alii Osce, quod ii quoque petora quatuor vocent. Alii Græce sed ἀολιξῶς dictum.

4. Cisis.] Nonius Marcellus: Cisium vehiculi biroti genus M. Tull. Philipp. 2. Delituit in quadam caupona, atque ibi se occultans perpotavit ad vesperam. Inde cisis celeriter ad Urbem advectus, domum venit. Hæc Nonius. Idem Tullius pro sexto Roscio Amer. Decem horis nocturnis sex & quinquaginta millia

passuum cisis pervolavit. Hinc videre est id genus vehiculi ad celeritatem comparatum fuisse.

5. Mannum.] Equi genus Horat. lib. 3. Od. 27.

Rumpat & serpens iter institutum
Si per obliquum similis sagitta
Terruit mannos.

Hos à mansuetudine dictos, quod manibus tractari, & familiariter sequi assueverint, quidam putant. Mannus Isidoro est equus brevior.

6. Ruptum terga veredum.] Veredus est cursui publico destinatus equus lege 15. Cod. De Cursu publico, & Augariis, & parangariis Imperatores Arcadius, & Honorius A. A. Dextro P. P. Si quis vel pro una mutatione veredum superducendum esse crediderit (passer une poste) in quadruplum superduclorum animalium pretium fisci juribus inferat. Isidor. Orig. lib. 12. cap. 2. Veredos antiqui dixerunt, quod veherent rhedas, id est ducerent, vel quod vias publicas currant, per quas & rhedas ire solitum erat. Ruptum terga, intellige labore & pondere sefforum.

7. Revocant.] Rure in urbem.

Perfer in excursu vel terjuga millia epodon,
 Vel ¹ falsas lites, quas schola vestra ferit.
 Nobiscum invenies nullas, quia liquimus istic
 Nugarum veteres cum sale reliquias.

INTERPRETATIO.

nos revocant: neque nobis licet desiderare hic diutius. Affer ad nos tecum in hac excursione aut tria millia odarum, aut fictas causas, quas vestra schola producit. Nullas ejusmodi reperies apud nos. Quoniam reliquimus apud te antiquas reliquias nugarum nostrarum cum acumine nostro.

NOTÆ.

¹. *Falsas lites.*] Declamationes fictarum Paulus discipulos suos exercebat: causarum, & dicendi simulachra, quibus

AUSONIUS Paulo. IX.

398

O Strea nobilium cœnis, sumptuque ¹ nepotum
 Cognita, diversoque maris defensa profundo,
 Aut refugis nudata vadis, aut scrupea subter
 Antra, & ² muriceis scopulorum mersa lacunis,
 Quæ viridis muscus, quæ ³ dedecor alga recondit,
 Quæ testis concreta suis, ceu saxa cohærent,
 Quæ mutata loco, pingui mox condita limo,
 Nutrit secretus conclusæ uliginis humor,
 Enumerare jubes, vetus ô mihi Paule sodalis,
 Assuefacte meis joculari carmine nugis.

10

INTERPRETATIO.

O Paule mi antique sodalis, qui assuevisti ineptiis quas scribo versu jocosu, præcipis ut referam Ostrea nota epulis optimatum, & impensis luxuriosorum, & quæ protecta sunt variis pelagi gurgitibus, vel aperta undis refluentibus, vel abscondita sub cavernis calculosis, & in scrobibus asperis cantium, quæ teguntur musco viridi, quæ algâ turpi, quæ adherent inter se coalescendo conchis suis tanquam rupes, quæ translata in alium locum, statimque condita cœno pingui, aluntur occulto succo humoris inclusi in eorum testis. Incipiam; etsi ejusmodi argu-

NOTÆ.

¹. *Nepotum.*] Luxuriosè viventium hominum, & rei familiaris incuriosorum, quorum præcipua de ciborum delectu, & apparatu cura: inter quos non ultimum locum Ostrea obtinebant, præcipuè grandiora, quæ ab hujusmodi nepotis nomenclatore *νεπίδαρυα* appellata fuisse auctor est Plin. lib. 32. quâ voce intelligi volebat Ostrea tantæ amplitudinis, ut ter mordenda essent. Palmam mensarum tribui Ostreis eodem capite ait idem Plinius.

². *Muriceis.*] Murex, testibus Nonio & Servio, ad hunc locum lib. 5. Æneid. Et acuto in murice remi obnixi crepuere. Est etiam saxum & saxi acumen, & asperitas, quo sensu muriceis hic intellige asperis, non autem purpureis, à murice, purpurâ.

³. *Dedecor.*] Parum frequens nomen. Sic Virg. dixit indecores à recto singulari indecor. lib. 7. Æneid.

Non erimus regno indecores.

M m m ij

Aggrediar; quamvis curam non ista senilem
 Sollicitent, frugique viro dignanda putentur.
 Nam mihi ¹ non Saliare epulum, non cœna ² dapalis,
 Qualem ³ Penelopæ nebulonum mensa procorum,
 Alcinoique habuit nitidæ cutis uncta juvenus. 15
 Enumerabo tamen, famam testesque secutus,
 Pro studiis hominum semper diversa probantum.
 Sed mihi præ cunctis ⁴ mitissima, quæ Medulorum
 Educat Oceanus, quæ ⁵ Burdigalensia nomen
 Usque ad Cæsareas tulit admiratio mensas, 20
 Non laudata minus ⁶ nostri quam gloria vini.
 Hæc inter cunctas palmam meruere priorem,

INTERPRETATIO.

mentum non poscat operam senis, neque existimetur dignum homine temperante. Neque enim habeo apud me epulas Pontificales, neque convivium lauta, qualia mensa ganeonum amatorum Penelopes, & juvenes Alcinoi pingues bene curatâ cute habuerunt. Referam tamen illa, sequutus ea quæ de iis vulgo dicuntur, & quæ docuerunt me qui illa gustarunt, & testes sunt eorum bonitatis, juxta propensiones hominum qui semper laudant contraria. At jucundissima omnium mihi videntur ea Ostrea, quæ Oceanus Medulicus alit, quæ appellata Burdigalensia, delata sunt usque ad mensas Cæsarum propter mirum eorum saporem, & quæ non minus prædicantur, quam præstantia nostri vini. Hæc Ostrea primum locum merito tenent inter

NOTÆ.

1. Non Saliare epulum.] Lautum, qualia agitant Salii Martis Sacerdotes. Horat. lib. 1. Ode penultima.

— Nunc Saliaribus

Ornare pulvinar Deorum

Tempus erat dapibus, Sodales.

2. Dapalis.] Dapsilis, lauta.

3. Penelopes nebulonum, &c.] Ex his Horat. lib. 1. Epist. 2.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,

Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique

In cute curanda plus æquo operata juvenus.

4. Mitissima quæ Medulorum educat Oceanus.] Rectè vidit Gronovius mitissima hîc legendum, non ut habent exemplaria omnia ditissima Epist. 7. supra:

Ostrea Baranis certantia, quæ Medulorum
 Dulcibus in stagnis, &c.

Et Tollius optimè conjecit Medulis pro Edulis legendum in hoc Plinii loco lib. 32. cap. 6. ubi de Ostreis loquentem inducit

Mutianum, & Cyzicenis palmam dantem, comparatione cæterorum. Sunt ergo, inquit Plin. Mutiani verba quæ subjiciam: Cyzicena majora Lucrinis, dulciora Britannicis, suaviora Edulis (lege Medulis, quod bene convenit cum hoc Ausonii, mitissima quæ Medulorum, &c.) acriora Lepticis, pleniora Lucensibus, sicciora Coryphamenis, teneriora Istricis, candidiora Circeiensibus. Sed his neque dulciora, neque teneriora esse ulla compertum est. Medulica illa Ostrea etiam hodie commendari præ cæteris testes sunt Scaliger, & Vinetus, atque hic apud Burdigalenses ea præsertim ait in pretio esse, quæ Solacensis dicuntur, à Solaco ultimorum Medulorum vico ad Garumnæ ostia.

5. Burdigalensia nomen.] Quoad nomen. Græca locutio.

6. Nostri quam gloria vini.] Carmine de Burdigala, inter præclaras urbes, eam Insignem Baccho dicit. Vinum illud Burdigalense crassius, & maris patiens in Aremoricam, & Britanniam, Bataviamque vehitur navibus.

Om nibus ex longo cedentibus: ista & opimi
 Visceris, & nivei, dulcique tenerrima succo,
 Miscent æquoreum tenui sale tincta saporem. 25
 Proxima sint quævis, ¹ sed longe proxima multo
 Ex intervallo: quæ Massiliensia: ² portum
 Quæ Narbo ad Veneris nutrit; ³ cultuque carentis
⁴ Hellepontiaci quæ protegit æquor Abydi:
 Vel quæ ⁵ Bajanis pendent fluitantia ⁶ pilis: 30
⁷ Santonico quæ tecta salo, ⁸ quæ nota Genonis:

INTERPRETATIO.

cætera, reliquis longè cedentibus eis. Hæc carnis pinguis & candida, & suavis succi, ac tenerrima, aspersa salsugine tenui habent admixtum marinum saporem. Ea sequantur quacunque alta, sed sequantur tantum è longinquo admodum spatium: ut ea quæ appellantur Massiliensia: ea quæ Narbo alit prope portum Veneris; & quæ mare Abydi inculi ad Hellepontium siti occultat: aut quæ fluitant pendentia ex molibus Bajanis: quæ occultantur mari Santonico: quæ

NOTÆ.

1. Sed longe proxima multo ex intervallo.] Suadet Tollius legendum: Sed longo proxima multum ex intervallo, ut ad illud Virgilianum magis accedat Æneid. 5.

Proximus huic, longo sed proximus intervallo.

2. Portum quæ Narbo ad Veneris, &c.] Sic omnino legendum. Α' ὀδοῦτος in Narbonensi Pyrenæi tractu memorant Strabo, & Ptolemæus. Plinius Pyrenææ Veneris in latere promontorii meminit lib. 3. cap. 2. de situ orbis cap. 5. quod est de Galliâ Narbonensi: Tum, inquit, inter Pyrenæi promontoria Portus Veneris insignis fano, & Cervaria locus, finis Galliæ. Portum illum Veneris Olivarius interpretatur, Cap de Creus. Et Cervariam Coliouvre. Massiliensium portus, & Narbonensium Ostreorum non alibi mentio.

3. Cultuque carentis.] Sic malo, quam Carentia. Quid enim quæso sint Ostrea cultu carentia? Abydena quidem Ostrea aspera vocantur in versibus Ennii ab Apuleio nostro laudatis in Apologia:

Mures sunt Æni, ast aspra ostrea plurima Abydi.

Sed asperitas illa testarum Ostreis illis non est peculiaris, neque cultu lævigatur aliquo quibusvis in oris. Refer ergo cultuque carentis ad Abydi, & intellige inculti, civibus parum abundantis, aut barbari, & morum agrestium.

4. Hellepontiaci Abydi.] In Priapeis ad Priapum:

Nam te præcipue in suis urbibus hæc colit ora

Hellepontia, cæteris ostreosior oris.

Ex illâ orâ Cyzicenâ erant Ostrea, Mutiano præ cæteris laudata, Plin. loco supra laud. de Abydo, Virgil. lib. 1. Georg.

Pomus, & ostriferi fauces tentantur Abydi.

Vide notas nostras ad Apuleianæ Apologiæ locum supra laudatum.

5. Bajanis.] Supra Epist. 7. Ostrea Bajanis certantia. Horat. lib. 2. Sat. 4.

Murice Bajano melior Lucrina Peloris.

Ostrea Cæcis, Miseno oriuntur echini, &c.

Baiæ urbs maritima Campaniæ notior quam ut plura de ea addenda sint.

6. Pilis.] Scaliger mallet pillis, hoc ductus Virgilii versu:

Qualis in Euboico Bajarum littore quondam

Saxea pila cadit.

7. Santonico quæ tecta salo.] Maxima esse illa Ostrea, & retibus converri testatur Vinetus.

8. Quæ nota Genonis.] Illyrici populis Straboni, Horatio, & aliis. Illyrici Ostreorum Plinius meminit lib. 32. cap. 6. jam laudato: Variant, inquit, coloribus. Rufa in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne, & testa, Circejis.

¹ Aut Eborum mistus pelago quæ protegit amnis,
 Ut multo jaceant algarum abducta recessu:
 Aspera quæ testis, ² & dulcia farris opimæ.
 Sunt & Aremorici qui laudent Ostrea ponti:
 Et quæ Pictonici legit accola littoris: & quæ
 Mira ³ Caledonius nonnumquam detegit æstus.
 Accedunt, quæ fama recens Byzantia subter
 Littora, & ⁴ insana generata ⁵ Propontidis acta,
⁶ Promoti celebrata ducis de nomine, laudat.
 Hæc tibi non vates, non historicus, neque toto
 Orbe vagus conviva loquor, sed tradita multis:
 Ut solitum, quotiens ⁷ dextræ invitatio mensæ
 Sollicitat lenem comi sermone Lyæum.
 Hæc non per vulgum mihi cognita, perque popinas,

35

40

45

I N T E R P R E T A T I O.

cognita sunt Genonis: vel quæ fluvius Eborum confusus cum mari celat, ita ut jaceant operta in intimo recessu algarum: quæ habent conchas asperas, & suavia sunt pingui carne. Quidam etiam prædicant Ostrea maris Aremorici, & quæ accola littoris Pictonici colligit: & quæ refluxus Britannici maris aliquando revelat admirabilia. Huc adde illa Ostrea, quæ fama nuper sparsa prædicat procreata sub littoribus Byzantinis, & in littore æstuante Propontidis, jactata sub nomine Promoti ducis. Ego hæc tibi narro, non ut vates, neque ut historicus, neque ut epulo discurrens per totum orbem terrarum, sed quæ accepi à plurimis: quemadmodum solet fieri, quoties invitatio mensæ honeste instigat mitem Bacchum blando colloquio. Non hæc didici

N O T Æ.

1. *Aut Eborum mistus, &c.*] Vinetus in veteri exemplari fuisse Ebores, non Eborum, testatur. Unde Ebores se malle legere ait quam Eborum, & intelligit Eboram Hispaniæ urbem ad Bætis ostium. Scaliger Eborum annem mistum pelago, intelligit ostia Sequanæ; & Ebores, seu Ebures, hic esse Eburonices, qui interjacent inter Sequanam & Abricantum Avranches, continentque Lexovios ipsos, & ab iis totum illum Aulerorum tractum dictum fuisse Eburovicum, vel Ebruicanum. Ostreis, quæ inde Lutetiam advehuntur, secundam à Burdigalensibus palmam idem tribuit.

2. *Et dulcia farris opimæ.*] Toll. Sed dulcia farris opimo, reponendum censet, & antithesin esse inter Aspera testis, & dulcia opimo farris, seu carnis, quod & Vinetus pro farris reponendum putabat. Certè farris si hic retineatur, perinde intelligendum est, ac si scriptum esset carnis, pro interiore scilicet ostrei substantiâ in testis latente.

At farris à recto far neutrum est & male congruit cum opimæ, unde carnis libenter reponerem. Monet tamen Vinetus reperiri in veteri Glossario Farris in recto, quod potuerit esse fœmineum.

3. *Caledonius.*] Britannicus à Caledoniâ sylvâ: vide supra notas in versum 68. Mossellæ. In loco Mutiani à Plinio laudato, & supra relato, Ostreorum Britannicorum fit mentio, ut dulcium.

4. *Insanâ actâ.*] Α'κτὴ littus. Insana acta est quam insani feriunt fluctus, ut verbis Virgilio utar, Eclogâ nonâ.

5. *Propontidis.*] Maris Hellepontum inter, & Bosporum Thracium.

6. *Promoti celebrata ducis de nomine.*] Et ab eo Promotiana dicta. Sed de his nihil alibi.

7. *Dextræ.*] Vinetus: Dextra mensa an hic sit alia, quam amicorum, nescio. Ego verti honeste, quem puto hujus esse sensum, ut & cena recte.

Aut ¹ parasitorum collegia ² Plautinorum:
 Sed, festos quia sæpe dies partim ipse meorum
 Excolui, inque vicem conviva vocatus adivi,
 Natalis si forte fuit sollemnis amico,
 Conjugioque dapes, aut ³ sacra repotia patrum;
 Audivi: meminique bonos laudare frequentes.

50

INTERPRETATIO.

à plebe, & in cauponis, vel in cætibz parasitorum, quales Plautus inducit: verum, quoniam sæpe diebus festis excepi convivio aliquos ex meis propinquis, & vicissim invitatus ab iis ad epulas ivi ad eos, si forte incidit natalis dies celebratus ab amico, & epule nuptiales, vel sacre epule parentum, audivi illic quæ modò dixi: & recordor multos viros probos ista laudare solitos.

NOTÆ.

1. Parasitorum Collegia.] Ut Ambubajarum Collegia, apud Horatium.

2. Plautinorum.] Quales Plautus inducit, escarum omnis generis, & cupedia- rum intelligentissimos helluones.

3. Sacra repotia.] Festus à reficienda potatione, repotia vult dicta esse secundum à nuptiis diem, quum postridie nuptias apud novum maritum cœnaretur. Horat. lib. 2. Sat. 2.

— Licebit

Ille repotia, natales, aliosve dierum Festos albatu celebrat.

Ad quem locum Acron repotia exponit secundum à nuptiis diem, vel septimum quo soleret nova nupta redire ad parentes suos. Turnebus ex eodem Acrone putat repotia quoque dicta esse convivium quæ celebrabantur liberis natis, quos parentes tollere decrevissent.

AUSONIUS Paulo. x.

399

SI qua fides falsis unquam est adhibenda poëtis,
 Nec ¹ plasma semper allinunt,
 Paule, Camœnarum celeberrime Castaliarum
² Alumne quondam, ³ nunc pater,
 Aut avus, aut proavis antiquior, ⁴ ut fuit olim
⁵ Tartessiorum regulus:

5

INTERPRETATIO.

Si unquam credendum est poëtis mendacibus, neque semper illi adhibent figmenta, ô Paule, clarissime musarum Castalidum olim alumne, nunc pater, vel avus, vel vetustior proavis,

NOTÆ.

1. Plasma.] Figmentum à πλάττω.

2. Alumne quondam.] Cum erudiebaris.

3. Nunc pater.] Cum alios doces.

4. Ut fuit olim.] Non Musarum, sed nepotum, & pronepotum suorum proavus aut proavo antiquior Tartessiorum ille regulus.

5. Tartessiorum regulus.] Arganthonius Tartessiorum populi Hispaniæ in Gaditano littore rex, quem Herodotus in Clio

ait quadragenarium regni habenas cepisse, & per annos octoginta tenuisse, sicque vixisse annos viginti supra centum. Anacreon, testibus Plinio & Luciano in Macrobiis, centum ei, & quinquaginta vitæ annos tribuit. Silius Italicus trecentos, his versibus lib. 3.

Arganthoniacos armat Carteia nepotes.
 Rex proavis fuit humani ditissimus ævi,
 Ter denos decies emensus belliger annos.

Intemerata tibi maneant promissa memento.

Phœbus jubet verum loqui.

¹ Et si Pierias patitur lirare Sorores,

² Nunquam ipse torquet *ἀνλακα*.

10

Te quoque ne pigeat consponsi fœderis: & jam

³ Citus veni remo, aut rota.

Æquoris undosi qua multiplicata recurfu,

Garumna pontum provocat.

Aut iteratarum qua ⁴ glarea trita viarum,

15

Fert ⁵ militarem ad Blaviam.

Nos etenim primis sanctum post Pascha diebus

Avemus ⁶ agrum visere.

Nam populi cœtus, & compita sordida rixis

Fastidientes, cernimus

20

Angustas fervere vias, & ⁷ congrege vulgo

⁸ Nomen plateas perdere.

INTERPRETATIO.

sicut rex Tartessiorum quondam fuit: da operam ut tua promissa maneant inviolata. Apollo imperat ut verum dicatur. Ac si permittit ut sorores Pierie delirent, ipse nunquam curvat sulcum. Ne te etiam pœniteat pacti mecum initi: & jam properè accurre navi, aut curru. Quâ parte Garumna auctus refluxu maris undosi, contendit de latitudine cum pelago. Vel quâ calculus tritus via sapius calcata, ducit ad Blaviam militum præsidio firmatam, nam ego cupio ire rus proximis diebus post sanctum festum Paschatis. Exosus enim turbas populi, & compita sœda jurgiis, video arctos vicos fervere tumultu, & plateas amittere nomen suum ob plebem in eis collectam.

NOTÆ.

1. *Et si Pierias patitur lirare.*] Lirare hic est delirare, hoc est à lirâ, seu recto sulco, aut potius porcâ, seu terrâ inter duos sulcos elatâ in alteram partem deflectere, & non rectâ viâ ire. Metaphoricè dicitur de iis qui à veritate aberrant.

2. *Nunquam ipse torquet ἀνλακα.*] Manet in eâdem metaphorâ: ἀνλαξ sulcus est, nunquam torquet ἀνλακα; sulcum nunquam ducit obliquum, nunquam mentitur, nunquam fallit, quanquam aliquandò sinat Musas mentiri, & fallere.

3. *Citus veni remo aut rota.*] Scaliger in Ausonianis lectionibus ad hanc Epistol. Cum esset, inquit, in Santonis, in Novero-pago, ubi villam habebat, invitat Axiū Paulum Bigerritanum ad agrum suum. Itaque necesse ei Blaviâ iter facere. Recedente enim æstu Oceani, trium horarum secundo Garumnâ evectio est Blaviâ navigio expedito.

4. *Glarea.*] Terra calculosa est. Glaream eo tempore pro aggere seu militari via acceptam ait Scaliger, & probare nititur ex loco Augustini de Civit. Dei, qui tamen aliter accipi potest. Nec firmiori nititur fundamento quod subjungit: glaream dici ejusmodi aggerem, per antiphrasim.

5. *Militarem ad Blaviam.*] Blavia hodie Blaye, militaris dicitur, quod in ea tunc, ut & hodie, præsidium esset militum sub præfecto, ut ex notitia imperii patet.

6. *Agrum visere.*] In Novero-pago Santonum, si Scaligero credimus.

7. *Congrege vulgo.*] Congregato. Apul. noster lib. 7. Metam. Congregem posuit pro eo qui sit ejusdem gregis: Equinis armentis namque me congregem pastor egregius mandati Dominici serus auscultator, aliquando permisit.

8. *Nomen plateas perdere.*] Platea *πλατεία* via lata, à *πλάτος* latus. Sed platea
Turbida

Turbida congestis referitur vocibus Echo,

Tene, feri, duc, da, cave:

¹ Sus lutulenta fugit, rabidus canis impete sævo;

25

Et ² impares plaustro boves.

Nec prodest penetrabile domus & operta subire:

³ Per tecta clamores meant.

Hæc, & quæ possunt placidos offendere mores,

Cogunt relinqui moenia:

30

Dulcia secreti repetantur ut otia ruris

⁴ Nugis amœna seriis.

Tempora disponas ubi tu tua: jusque tuum sit,

Ut nil agas, vel quod voles.

Ad quæ si properas, tota cum merce tuarum

40

Veni Camœnarum citus.

Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos;

⁵ Socci & cothurni musicam,

Carpentis impone tuis: nam tota supellex

Vatum piorum chartea est.

45

⁶ Nobiscum invenies * catenoplia, si libet uti,

Non Pœna, sed Græca fide.

INTERPRETATIO.

Echo tumultuosa repercutitur his verbis confusis, retine, pulsa, age, cedo, cave tibi: porcus cœnosus fugit, & canis rabiosus diro impetu, & boves malè aptati plaustro. Neque prodest quidquam ingredi interiora, & recondita domus: clamores enim pervadunt domos. Ista, & ea quæ possunt ledere vitam quietam, efficiunt ut muri urbium deferantur, ad repetendam jucundam quietem agrî semoti, gratam nugis nostris, quæ seriæ sunt. Ubi tu ordines quid quoque tempore sis acturus: & ubi sit tibi liberum, aut nihil facere, aut facere quod libitum fuerit tibi. Ad quam quietem si festinas, veni properè cum omnibus mercibus tuarum Musarum. Pone in tuis rhedis versus Dactylicos, Elegias, versus Asclepiadicos, Epodos, Musicam Comœdiæ & Tragœdiæ. Tota enim supellex piorum poëtarum est papyracea. Reperies apud nos illa omnia, si vis iis uti coram, non fide Punicâ, sed Græcâ.

NOTÆ.

teæ quanquam latæ abundante hominum ultrò citròque commeantium multitudine, angustæ festinantibus videntur, sicque nomen suum quodammodo amittunt.

1. *Sus lutulenta fugit, &c.*] Ex hoc Horatii lib. 2. Epist. 2.

Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.

2. *Impares plaustro boves.*] Vel malè aptati, vel trahendo plaustro vix satis validi, proindeque sæpius resistentes ac impediētes viam.

3. *Per tecta.*] Mariangelus Accursius reponerat per septa, ex hoc Lucretii:

Inter septa meant voces, & clausa domorum

Transvolitant.

4. *Nugis amœna seriis.*] Nugas serias appellat poësin, cæterasque litteratorum in otio occupationes.

5. *Socci & cothurni musicam.*] Poësin & numeros, Comœdiæ & Tragœdiæ convenientes.

6. *Nobiscum invenies catenoplia, &c.*] Tenebricosus locus & ut puto corruptus. Ca-

N n n

tenoplion quidem apud Suidam est species quædam rhythmici, & carminis, ad quod saltabant veteres arma quatientes, unde nomen: ὀπλα enim arma sunt. Sed quid hoc ad Paulum & Ausonium homines togæ magis quam armorum studiosos? Et quo pacto convenit cum sequentibus? Scaliger legit κατενώπια. Jubeat, inquit, ipsum Paulum asferre secum totam poetarum, & Rhetorum suppellectilem, non quod ipse habeat, sed quia, ut colligimus, Paulus malâ fide utebatur libris Ausonii, neque reddebat. Propterea lego:

Nobiscum invenies, κατενώπια si libet
uti

Non Pæna sed Græca fide.

Apud nos quidem invenies, inquit: sed ea lege, ut κατενώπιον utare. Quid est κατενώπιον? Hoc est ut non Pænâ, sed Græcâ fide utaris:

Græca fide dicitur solvi, quod præsentî pecuniâ solvitur, &c. Sanè possem illud κατενώπια de poemate quodam interpretari. Sed nolo contra animi mei sententiam nugari. Quod autem Græca fides in proverbium cesserit, ubi de præsentî pecuniâ agitur, patet simili proverbio δὲς καὶ λαβέ. Hæc acutè satis excogitata, sequutus sum in interpretatione. Quamquam ut verum fatear, non satisfaciunt, ac ne ipsi quidem Scaligero. Subjungit enim: Mirum tamen Ausonium hac in epistola præcipere Paulo, ut secum asferat libros, quamquam ipse habeat: in ea vero Epistola que incipit Æquoream, jubet nullos asferre, quia apud se inveniet. Mariangelus Accursius in suo exemplari multò aliter legit: Nobiscum invenies nullas, quia liquimus, ego; & pro ego reponit litteris Græcis εἰ hoc est eo, vado. Sed ista nihil ad rem.

AUSONIUS Paulo S. XI.

400 **V**ersus meos utili, & conscio sibi pudore celatos, carmine tuo & sermone præmissis, dum putas elici, repressisti. Nam qui ipse facundus, ¹ & musicus, editionis alienæ prolestat audaciam; consilio, quo suadet, exterret. Tegat, oportet, auditor doctrinam suam, qui volet ad dicendum sollicitare trepidantem; ² nec emerita adversum tirunculos arma concutiat veterana calliditas. Sensit hoc Venus, de ² pulchritudinis palma ³ diu ambiguo ampliata judicio. Pudenter enim,

INTERPRETATIO.

Dum existimas, præmittendo poemata, & orationem tuam, attrahi à te mea carmina abscondita ex verecundiâ utili ipsis, & gnarâ eorum inconcinnitatis, retrussisti ea. Ille enim qui, cum sit ipse disertus, & poetica peritus, hortatur alios ut audeant sua edere, dissuadet iisdem monitis, quibus adhortatur. Oportet ut auditor, qui cupiet impellere timentem ad orandum, celet suam doctrinam: Neque veteranus miles astutus debet movere arma sua militiâ perfuncta contra rudes tirones. Hoc animadvertit Venus, cum premium formæ diu ei esset dilatum ancipiti

NOTÆ.

1. Et Musicus.] Non cantor, sed Musarum alumnus, & poeta. Eloquentiam, scilicet & poësin ait in Paulo fuisse conjunctas.

2. Nec emerita, &c.] Allegoria à re militari.

3. Diu ambiguo ampliata judicio.] Ampliari dicitur lis, aut reus, quando causa non liquet satis, & differtur judicium

in tempus aliud, pronuntiantibus judicibus amplius deliberandum. Valer. Maxim. l. 8. Scipio Æmilianus Cottam apud populum accusavit: cujus causâ gravissimis testimoniis erat confossa, septies ampliata, & ad ultimum octavo judicio absoluta est. Ampliare se populus significabat tabellis in urnam conjectis, quibus inscriptæ erant litteræ N. L. quarum vis erat Non liquet.

ut apud patrem, velata certaverat; neque deterrebat ¹ æmulas ornatus æqualis. At postquam in ² Pastoris examen deducta est lis deorum, ³ qualis emerferat mari, aut cum Marte convenerat, & confternavit arbitrum, & contendentium certamen ⁴ oppressit. Ergo nisi ⁵ DELIRUS tuus ⁶ in re tenui non tenuiter laboratus, opuscula mea, quæ promi studueras, retardasset: jamdudum ego, ut palmes audacior, in hybernas adhuc auras improbum germen egissem, periculum judicii gravis inconsulta festinatione subiturus. ⁷ Denique dissonum, quem Colonomon existimo proprie à philologis appellatum, ad te mittere, ut jubebas recenti versuum tuorum lectione non ausus, ⁸ ea quæ tibi jam cursim fuerant recitata, transmittito. Etenim ⁹ hoc poposcisti, atque ¹⁰ id ego malui: tu ut tua culpa ¹¹ ad eundem lapidem

INTERPRETATIO.

sententiâ. Nam contenderat amicta verecundè, ut pote coram patre: neque cultus ejus qui idem erat ac Dearum cum ea contendentium, eas absterrebat à contendendo. Verumpostquam contentio Dearum delata est ad arbitrium pastoris, ipsa cum prodiisset qualis exierat pelago, vel qualis congressa erat cum Marte, & obstupescit judicem, & oppressit contentionem æmularum. Igitur si Delirus tuus, non leviter elaboratus licet in levi argumento, non remotus esset mea opuscula, quæ cupiveras edi: jam pridem ego, tanquam surculus confidentior, produxissem germen temerarium in aëra adhuc hyemantem, subiturus discrimen censurae adversæ properatione meâ imprudenti. Postremò deterritus recenti lectione tuorum carminum, ne ad te mitterem, ut mandabas, dissonum meum quem autumo propriè nominatum à litterarum studio sis Colonomum, mitto ad te ea carmina, quæ jam fuerant tibi lecta properè. Namque petiisti illud, & ego hoc malui: tu scilicet petiisti ut bis impingeres pedem ad eundem lapidem,

NOTÆ.

1. *Æmulas.*] Junonem & Minervam.
2. *Pastoris.*] Paridis.
3. *Qualis emerferat mari.*] Nuda scilicet.
4. *Oppressit.*] Repentè terminavit vi naturæ pulchritudinis, quæ in eâ nudâ emicabat.
5. *Delirus tuus.*] Nomen est Comœdiæ, aut alicujus alius poëmatis Pauli, in quo ille delirantem aliquem senem induxerit loquentem aut facientem quidpiam; unde nomen.
6. *In re tenui, &c.*] Virg. Georg. l. 4. *In tenui labor: at tenuis non gloria, &c.*
7. *Denique Dissonum, &c.*] Omissis quæ Scaliger hîc de *Dissono*, seu *διαφωνῶν* & *πόλιν νόμον* in Musicâ, ac voce adcrevi activè sumptâ oggerit fufius, amplector libens Gronovii sententiam, existimantis *Dissonum* seu *Colonomon* (ut Philologi Græcarum inscriptionum studiosi appellant) fuisse titulum Ausoniani alicujus poëmatis, quod vereatur Ausonius ad Paulum mittere, quasi hoc cum Pauli *Deliro* com-

paratum nimis fordeat; cum tamen alios versus jam ei à se recitados mittat. Et locum hunc totum, cum eodem Gronovio sic lege: *Denique Dissonum, quem Colonomon existimo propriè à Philologis appellatum, ad te mittere, ut jubebas, recenti versuum tuorum lectione non ausus, ea quæ tibi jam cursim fuerant recitata, transmittito.* Vide interpretationem. Tò adcrevi tamen, cujus loco Gronovius audaculè quidem, sed ad sensum, ut videtur, necessariò substituit: *ad te mittere, nolui è textu rejicere, neque aliis occasionem invidere aliquid fortasse melius ex hac voce conjiciendi.*

8. *Ea quæ tibi, &c.*] Alia aliqua carmina, quorum non exprimit argumentum.

9. *Hoc poposcisti.*] Ut ad te *Dissonum* meum mitterem.

10. *Id ego malui.*] Mittere tantum ea carmina quæ jam tibi recitaveram.

11. *Ad eundem lapidem.*] Ad me malum poetam.

¹ bis offenderes : ego autem ² quaecumque fortuna esset, ³ semel erubescerem. ⁴ Vide, mi Paule, quam ineptum laceffieris : in verbis, rudem : in eloquendo, hiulcum : à propositis discrepantem : in versibus, concinnationis expertem : in cavillando, natura invenustum, nec arte conditum : diluti salis, & fellis ignavi : ⁵ nec de mimo planipedem, ⁶ nec de comœdis histrionem : ac nisi hæc à nobis missa ipse lecturus esses, etiam ⁷ de pronuntiatione rideres. Nunc commodiore fato sunt : quod licet apud nos genuina, apud te erunt adoptiva.

Vinum quum bijugo parabo plauistro
Primo tempore Santonos vehendum,
⁸ Ovum tu quoque passeris marini :

I N T E R P R E T A T I O.

idque tuâ culpâ : ego vero malui semel tantum suffundi pudore, quaecumque tandem fors maneret mea scripta. Considera, mi Paule, quam ego, quem sollicitasti, sim ineptus, quam imperitus in dictionibus ; quam hians in eloquutione : quam alienus à proposito : quam inconcinnus in metris ; quam in cavillis sim infictus à naturâ, & rudis ab arte : quam insultus, quamque insipidus : nec in mimo dignus qui planis pedibus agam, neque qui histrio sim in comœdiis. Atque etiam irrideres me ob pronuntiationem meam, nisi tu ipse lecturus esses hæc quæ ad te mitto. Jam fortunam nanciscuntur meliorem : quod quanquam à me genita sunt, à te, dum leges, videbuntur adoptata. Quum emam vinum devehendum quam primum Santonos vehiculo bijugo,

N O T Æ.

1. Bis offenderes.] Semel cum recitari tibi à me illa carmina voluisti, iterum nunc cum expetis mitti ad te *Dissonum* meum.

2. Quaecumque fortuna esset.] Sive placeant tibi mei versus, sive displicerent.

3. Semel erubescerem.] In uno tantum opere, versibus scilicet illis, quos, jam tibi aliàs recitados, nunc ad te mitto.

4. Vide mi Paule.] Vinetus testatur in nonnullis Codicibus hoc esse alterius epistolæ initium.

5. Nec de mimo planipedem.] Mimum hîc intellige poëma ipsum quod Mimi agebant, planipedem verò actorem mimum. Planipedem enim, & Mimum idem esse scribit Diomedes lib. 3. quartamque numerat togatarum fabularum speciem, Planipedisque appellationem ex eo esse ait, quod actores planis pedibus, id est nudis, prosœnium introirent, non ut tragici actores, cum cothurnis : neque ut comici, cum soccis.

6. Nec de comœdiis histrionem.] Sic lege non Comœdis, actores Comœdiarum Histriones, Mimorum Planipedes.

7. De pronuntiatione videres.] Si ego ipse tibi recitarem ; adeò malè pronuntio.

8. Ovum tu quoque passeris marini.] Passeres marini pisces sunt plani, cujusmodi quadratuli, soleæ, & alii id genus. Sed ii nihil ad hunc locum. Passer marinus hîc ex Festo intelligendus est, quem vocat vulgus *Struthio-Camelum*, ingens illa avis penè bestiarum generis, altitudinem equitis insidentis equo excedens, celeritatem vincens, ad hoc demum datis pennis ut currentem adjuvent, quæ de cætero non est volucris, nec à terrâ tollitur, ut ait Plinius l. 10. c. 1. quem *Struthio-Camelum* quod avis esset, passerem vocarunt imitatione Græcorum qui *στρουθίου* vocant : quod peregrinus & ultramarinus : *marinum*, hoc est *διαπόντιον*, ut rectè Scaliger observ. Plaut. *Persa* act. 2. sc. 2. *Vola curriculo*. *Pæg.* *Isthuc passer marinus in Circo solet*. Hujusmodi avis ovum ex lacunari ornamenti causâ, ut solet, suspensum, & solum misero Paulo de omni supellectile à creditoribus relictum, inquit Scaliger, jubet hîc eum.

Quod nunc promus ait procul relictum
In fundo patriæ Bigerritanæ.

5

INTERPRETATIO.

eu etiam cura advehi ovum passeris marini, quod atriensis tuus dicit, nunc esse relictum procul hinc in villâ tuâ Bigerritanâ, unde es oriundus.

NOTÆ.

Aufonius, amici paupertati falsè nimis insultans, ad cibum coquere, (nam quoque idem hîc intelligit ac coque) sed quid hoc ad vinum, quod ait se devecturum Santonos. Ego (pace viri tanti dixerim) aliud hîc intelligo. Et quoque non interpretor coque, sed etiam vulgato intellectu. Et ovum passeris marini intelligo poculum capax, ex ejusmodi ovo, quo poculo uti solitus sit Paulus, & quod eum invitat ut advehi curet in Santonos tunc, cum ipse

vinum illuc devehendum curabit, ut scilicet ibi possint cupa potare magistra. Ex ejusmodi ovis vasa fieri solita testis luculentus Plinius dicto loco. *Premia ex iis, inquit, ova propter amplitudinem quibusdam habita pro vasis, conosque bellicos & galeas ornantes penna.*

1. In fundo patriæ Bigerritanæ.] Intellige Crebennum fundum Pauli apud Bigerros, Bigorre, in Aquitania ad saltum Pyrenæum inter Benearnenses & Convenas.

Αὐσόνι & Παύλῳ. XII.

401

Eλλαδικῆς μέλεχον μέσης, Latiaeque camœnæ,
Ἀξίῳ Ἀυσόνιος, sermone alludo bilingui.

Musæ quid facimus? τὴν κενάεισιν ἐπ' ἐλπίσιν αὐτῶς

Ludimus ἀφραδίῃσιν ἐν ἡμέλῃ γηράσκοντες:

Σαντονικοῖς campoισιν ὅπῃ κρύος ἀσπείλον ἐσίν,

Erramus gelido - τρομεροῖ, rigidique poëtæ

Πιερίδων τερενοπαλοκάμων θεράποντες inertes.

Πάντα δ' ἔχει παγετός τε pedum, καὶ κρυμός ὀδόντων,

Θαλαωρὴ quia nulla πέλει χιονοδεὶ χώρῃ,

5

INTERPRETATIO.

Ego Aufonius particeps Musæ Græcæ, & Musæ Latinae scribo Axio Paulo, ludens oratione bilingui. Quid facimus o Camæne? Quid vana in spe frustra ludimus, stultè senescentes in dies? Nos poëtæ gelu trementes, & rigentes, servi inertes Pieridum teneros capillos habentium, vagamur in campis Santonicis, ubi frigus est ingens. Gelu autem pedum, & frigus dentes tremefaciens occupat omnia, quia nullus tepor inest nivose regioni, & meditantur frigidos versus,

NOTÆ.

1. Ελλαδικῆς, &c.] In hac epistola Aufonius cum eodem Axio Paulo Rhetore Bigerritano, ad quem est epistola superior, eleganter nugatur, Latina Græcis admiscens, & voces ex utrâque linguâ sæpè componens, ut hanc gelidoτρομεροῖ, Latinae etiam voci Græcam addens terminationem ut in his vinoιο bonοιο & cam-

ποισιν, aut Græcæ Latinam, ut in hac, φροντιibus. Post diligentem tamen Scaligeri, Vineti, & aliorum curam superfuere lacunæ in eâ nonnullæ, quas explere absque MSS. codicum ope non opis est nostræ. Græca Latinis exposuimus in interpretatione, quam consule ad singula.

N n n iij

Et duplicat frigus ¹ ψυχρά carmina μητιόωντες.

² Αρχόμενος δ' ἄρα μῆνιν ἐώϊα . . .

Primitias Παύλῳ nostro πέμψω μελιθεῖς.

Μνημοσύνης ³ κρηδευνοκόμης ⁴ πολὺ inclyta τέκνα

Εἰνεία verbosæ, κρηνοσέφανοί τε puellæ.

Εὐθ' ἄγε μοι ⁵ τολυπευέτ' ἔπη, κερῶδεα μολπὴν,

⁶ Φρόντιβυς ⁷ ὑμετέραις πτέρινον præferte libellum

⁸ Ὑμᾶϊα . . . ἵχον . . .

Παύλῳ ἐφαρμόζετε μεμιγμένον . . . ὠδήν.

Οὐ γὰρ μοι θέμις ἐστὶν in hac regione μέγοντα.

Ἀξιον ab nostris ἐπιδευσᾶ ἐσσε καμήναις.

Κεῖνος ἐμοὶ πάντων μέτοχος, qui seria nostra,

Qui joca παντοδαπῇ novit tractare παλαιστῇ.

Καὶ νῦν sepositus ⁹ μοναχῶ ἐνὶ rure Κρεβέννῳ,

Ἀσαφύλῳ ἐνὶ χώρῳ, habet θυμαλγέα λέσχην.

INTERPRETATIO.

augent frigus. Ille autem qui incipit: Iram matutino: *. Mittam Paulo nostro primitias dulces. Proles valde illustris Mnemosynes, vittata capillos, novem loquaces liliisque coronata Virgines huc, agite, mihi collectos versus, cantum puellarum, volucrum libellum anteferte meditationibus vestris * versus * x Paulo accommodetis mixtum *. carmen. Non enim mihi fas est manenti in hac regione finire, ut Axius Paulus expers sit nostrarum Camænarum. Ille mihi omnium particeps, qui scit tractare omnimodâ exercitatione seria nostra, & jocos. Et nunc sepositus in Crebenno solitario agro, in regione vitibus carente, habet confabulationem morosam,

NOTÆ.

1. Ψυχρά carmina μητιόωντες.] Mali poëtæ, quos faceret fingit frigidis, & infulsis suis carminibus regionis frigus duplicare.

2. Αρχόμενος δ' ἄρα μῆνιν ἐώϊα.] Innuit ex illis malis poëtis Santonicis aliquem Paulo notum, qui carmen aliquod scripserit hoc initio μῆνιν ἐώϊα ad imitationem ut videtur initii Iliadis: μῆνιν ἄειδε θεὰ.

3. Κρηδευνοκόμης.] Κρηδευνον noster in Periocha lib. 5. Odyss. infra Calanticam vertit, velum scilicet, seu tegumen quoddam capitis. Significat etiam vittam, coronam, infulam, & vasis operculum. Κρηδευνοκόμης verti vittata comas, posses & vertere operta, vel velata crines.

4. Πολὺ inclyta.] Pulmannus suspicatur πολυκήδεα. Nihil mutandum. Πολυ-inclyta vox est Græco-Latina ut gelido-τρομεροί.

5. Τολυπευέτ' ἔπη.] Sic Scaliger ex Aldinâ editione.

6. Φρόντιβυς.] Pro Φρόντισιν, terminatione Latina.

7. Ὑμετέραις.] Sic lege non ἡμετέραις quod in multis est. Ratio patebit ex interpretatione. Invocat hîc Musas, & orat ut postpositis suis seriis meditationibus sibi adsint, ludicram hanc epistolam conscribenti, quam πτέρινον libellum alatum seu volatilem, eo quod ei ad Paulum volandum jamjam sit, appellat.

8. Ὑμᾶϊα ἵχον.] Nullum inde sensum elicere potui ob lacunam duplicem.

9. Μοναχῶ ἐνὶ rure Κρεβέννῳ.] Villa Pauli in patriâ ejus Bigerritanâ. Vide finem superioris epistolæ. Et infra epist.

14.

Sic qui venalis tam longa etate Creben-

nus

Non habet emptorem, &c.

Οὔτε φίλοις ἐτάροις, nec mensæ accommodus ulli.

25

Ἦ ὅτι ἀδελφίνοις αἰεὶ συνεμὲν φάτο μέσσις.

Jam satis, ὦ φίλε Παῦλε, πόνων ἀπεπειρήθημεν.

Ἐντε forῶ causaῖς τε, καὶ ingratῶσι καθέδραις.

Ῥητορικοῖς ludοις, καὶ ἔπλετο οὐδὲν ὄνειαρ.

Ἀλλ' ἤδη κείνος μὲν ἅπας juvenalis ἰδρῶς

30

Ἐκκέχυται μελέων, τρομερὴ λάβε βλέμμα senectus.

Καὶ minus in sumptum δαπανᾷς levis arca ministrat.

Οὐ γὰρ ἔχει ἀπάλαμνος ἀνὴρ.

Κλεινὸς ὁδ' ὁ γέρον.

Æquanimus si qua fueris, ἐς πάντα μάλ' ² εὐδεῖν

35

Malueris, λήθῃ δὲ πόγος ἔσεται ἡδὲ πενίης.

Κεῖνο δὲ παγκάλλιστον, ut omnibus undique mensis

Σὺν φιάλῃ ἢ σὺν δάπτει συνοπάονι μυσέων

Θυμῷ ἀκηχεμένῃ solatia blanda requiras.

Hic erit & fructus Δημήτερος ἀγλαοκάρπης.

40

Ἐνθα σοὶ εἶδαρ ἔοι, πολυχανδέα pocula, θένῃ.

Κιρνᾶν, αἶκε θελοῖς, νεκταρ vinoιο bonoιο.

Ambo igitur nostræ παραλέξομεν otia vitæ,

³ Dum res, & ætas, & ⁴ sororum

Νήματα πορφύρεα πλέκονται.

45

INTERPRETATIO.

neque charis sodalibus, neque ulli adhibitus convivio: quia dixit se semper versari velle cum Musis animum non demulcentibus. Jam satis laborum experti sumus, ὦ care Paule, in foroque & causis, & cathedris ingratis, Rhetoricis ludis: & nulla in iis fuit nobis utilitas. Sed jam ille quidem omnis juvenilis sudor effusus est ex membris. Tremula senectus occupavit aciem oculorum, & loculi inanes minus jam suppeditant impensas in sumptum. Neque enim habet opes vir indutria carens * * neque senex decumbens lecto * * Si aliquo pacto habueris equam mentem, omninò males dormire, oblivio erit tibi laboris, & paupertatis. Illud verò longè optimum, ut in omnibus undique conviviiis cum lagena, aut cum poculo Musarum comite, quæras dulcia solamina animi tristitiâ affecti. Ibi etiam erit fructus Cereris frugibus inclytæ. Ibi dapes tibi sint, cum posueris calices capaces, si miscere velis nectar vini boni. Ergo nos ambo sic transibimus otia vitæ nostræ quandiu res familiaris, & ætas nostra, & fila purpurea trium Sororum texuntur.

NOTÆ.

1. Ὅτι ἀδελφίνοις * * μὲν φάτο μέσσις.] Scaliger lacunam hanc sic supplet felicissimè:

Ὅτι ἀδελφίνοις αἰεὶ συνεμὲν φάτο μέσσις.

Vide interpretationem. Μέσσις ἀδελφίνοισι, Musæ tetricæ & morosæ sunt Rhetoricæ stu-

dia, quibus Paulus incumbibat.

2. Εὐδεῖν.] Dormire, pro quiescere.

3. Dum res & ætas.] Ex his Horat. Od.

3. lib. 2.

Dum res & ætas & Sororum

Fila trium patiuntur atra

4. Sororum.] Parcarum.

402

Ρωμαίων ὑπατος ἁρεταλόγῳ ἠδὲ ποιητῇ
Αὐσόνιος Παύλῳ, σπεῦδε φίλους ἰδεῖν.

INTERPRETATIO.

Ausonius Romanorum Consul, Paulo aretalogo, aut Poëta. Festina visere amicos.

NOTÆ.

1. Ἀρεταλόγῳ.] Hæc Græcâ voce Latini appellarunt hominem jactabundum, & merita ac virtutes suas suæve artis prædicantem. Acro Horatii interpres ad Satiram ejus primam sub finem: Crispinus,

Philosophi cujusdam loquacissimi nomen, qui dictus est Aretalogus. Hinc pro Rhetore seu Declamatore hîc Aretalogum appellat Ausonius Paulum. Salutat enim eum ambiguo titulo Rhetoris aut Poëtæ.

Ad eundem Paulum. XIV.

403

Æ Quoream liqui te propter, amice, Garumniam:
Te propter ² campos incolo Santonicos.

Congressus igitur nostros pete: si tibi cura,

Quæ mihi, conspectu jam potiere meo.

Sed tamen appropera, quantum pote corpore, & ævo: 5

Ut salvum videam, sat cito te video.

³ Si post infaustas vigor integratus habenas,

Et rediit membris jam sua ⁴ mobilitas:

Si riguan lætis recolis ⁵ Pimpleida Musis,

Jam vates, & non ⁶ flagrifer Automedon: 10

INTERPRETATIO.

O amice, Garumniam influentem in mare deserui tuâ causâ: habito agros Santonicos tuâ causâ. Veni ergo ad colloquia nostra: si eadem sollicitudo te tenet quæ me, jam jam frui meo aspectu. At festina solum quantum licet tibi per vires corporis, & per ætatem: satis cito videam te, si modo video te incolumem. Si reparate sunt vires tuæ post infortunatam tuam aurigationem, ac si artus tui receperunt pristinam facultatem se movendi: si iterum frequentas Pimpleidem fontem fluentem Camænis hilaribus, nunc poëta, ac non auriga flagrum tenens: excute

NOTÆ.

1. Æquoream.] Æquoreos amnes illos dici, qui non in alios amnes, sed in ipsum mare nomine servato influant, monuisse me memini in notis ad Mosellam. Hujusmodi est de quo hîc sermo, Garumna.

2. Campos incolo Santonicos.] Degens in villâ Noveri pagi.

3. Si post infaustas, &c.] Hîc nihil vidit Vinetus. Exciderat nempe Paulus rhedâ, aut petorrito, quod Aurigæ loco regere voluerat, & everso illo, excussus sede, atque humi graviter afflictus, æger decubuerat. Hinc infaustas habenas ap-

pellat Auson. quas malo suo fato amicus tractaverat. Hinc illa ad eum monita, ut sit jam vates, & non flagrifer Automedon, & ne celeres mulas ipse Metiscus agat.

4. Mobilitas.] Quæ corpori casu illo laboranti deerat.

5. Pimpleida.] Supple regionem, illam scilicet, in quâ mons Pimpla, & fons & civitas cognominis, in Macedonia. Ab hoc monte, & fonte, cujus aquâ excitari poëticum spiritum putabant, dictæ sunt Musæ Pimpleides.

6. Flagrifer Automedon.] Ἀνδρομαστῆς

Pelle

Pelle soporiferi senium, nubemque veterni:
 Atque alacri mediam carpe vigore viam.
 Sed ¹ ciseum aut pigrum cautus conscende veredum.
 Non tibi sit rhedæ, non amor acris equi.
 Cantheriis moneo male nota petorita vites. 15
 Nec celeres mulas ² ipse Methyscus agas.
 Sic tibi sint musæ faciles, meditatio prompta,
 Et memor: & liquidi mel fluat eloquii.
 Sic, qui ³ venalis tam longa ætate ⁴ Crebennus
⁵ Non habet emptorem, ⁶ sit tibi pro pretio. 20
 Attamen ut citius venias, leviusque vehare;
 Historiam, mimos, carmina, linque domi.
 Grande onus in musis: tot sæcula condita chartis,
 Quæ sua vix tolerant tempora, nostra gravant.
 Nobiscum invenies ἐπέων πολυμορφέα πληθύν,
 Γραμματικῶν τε πλοκάς, καὶ ἡ λογοδαιδάλιν, 25

INTERPRETATIO.

senium, & caliginem somnolenti torporis, & ingredi medium iter prompto vigore. At scande prudenter ciseum, vel equum tardum. Ne teneat te cupido rhedæ, neque equi velocis. Suadeo ut fugias petorita non benè cognita Cantheriis. Neque tu factus alter Methyscus auriga agites mulas pernices. Ita Camæna tibi sint benigna, excogitatio velox & altè infixamēsi remanens: & suavis facundie fluida manet. Ita Crebennus villa tua, quæ tam dudum insci ipta venalis non reperit qui se emat, remaneat tibi loco pretii. Nihilominus ut venias celerius, & deveharis huc levius, relinque domi tuæ historiam, mimos, versus. Musæ multum ponderant. Tot secula relata in papyros, quæ vix tolerabilia sunt suis ætatibus, pręgravant nostram. Reperies apud nos multiformem copiam versuum, Grammaticorumque implicationes, & verborum varietatem, Dac-

NOTÆ.

Automedon pro quo vis aurigâ. Hic porro Achillis auriga, & Pyrrhi armiger fuit; de quo Virg. Æneid. 2.

Una ingens Periphas, & equorum agitator Achillis

Armiger Automedon.

1. Ciseum, aut &c. veredum.] Supra ad eundem Paulum, Epist. 8.

Vel cismo trijugi, &c. Vel ruptum terga veredum.

Ubi vide notata.

2. Ipse Methyscus.] Qui sede excussus es, ut Methyscus à Juturna apud Virg. lib. 12. Æneid.

— Juturna virago

Aurigam Turni media inter lora Methyscum

Excutit, & longe lapsum temone relinquit, &c.

A μέθυσκος ebriosus Methysci nomen deducit Fulgentius. Proinde scribendum perthy, ut edi curavimus.

3. Venalis.] Ad dissolvendum Pauli æs alienum.

4. Crebennus.] Villa Pauli in patriâ ejus Bigerritanâ.

5. Non habet emptorem.] Propterea quod situs est in regione frigida, vinearum sterili, &c. Vide supra epistolam 12. bilin-guem.

6. Sit tibi pro pretio.] Remaneat semper tuus, & te pascat invitis creditoribus tuis, qui in pretium ejus, si vendi posset, statim involarent.

7. Λογοδαιδάλιν.] In Grammatico-Mastige supra:

E Logodædalia strides modo qui nimium

Δάκτυλον ἡρώον, καὶ ¹ αἰδοπόλον χορίαμβον,
 Σὺν Θαλίῃς τε χορῶ ² σύρματα ³ Τερψιχόρης.

⁴ Σωταδικὸν τε κίναιδον, ἰωνικὸν ἀμφοτέρωθεν,
 Ρύθμῳ πινδαρικῶν ἔννομον εὐεπτήν.

30

Εἰλιπόδην σκαίζοντά, καὶ εἰ σκαίζοντα τρίμετρον.

Ὅκτω Θουκυδίδε, ἔννεα Ἡροδότῃ.

Ῥήτορικῶν θαυμαστῶν, σοφῶν ἐρικυδέα φύλα,

Πάντα μάλ' ὅσσ' ἐθέλοις, καὶ πλεον, αἶκε θελόις.

Hoc tibi de nostris ἀσπαστικὸν offero libris.

35

Vale. Valere si voles me, jam veni.

INTERPRETATIO.

tylum heroicum, & Choriambum Lyricum, & cum choro Thalia Syrmata Terpsichores. Et Cinædum Sotadicum, Ionicum ab utraque parte, justam facundiam numerorum Pindaricorum. Loripedem Scazonem, & trimetrum non claudicantem. Octo libros Thucydidis, novem Herodoti. Admiranda oratorum, & præclara sapientum genera, omnia quaecunque maxime velis, & plus si velis. Offero tibi hoc saluatorium carmen de libris meis. Vale. Si vis ut valeam, veni quam primum.

NOTÆ.

1. Αἰδοπόλον.] Sic Vinetus ex λοιδοπόλον quod in quibusdam libris reperit. Hesychius αἰδοπόλος: ὡς τὰς ᾠδὰς σρεφόμενος, circa cantilenas & odas versans. Lyricum porro esse & odis aptum pedem Choriambum, nemo nescit, qui Horatium legerit.

2. Σύρματα.] Vestes sunt Tragicæ longæ, humum verrentes.

3. Τερψιχόρης.] Hæc tamen choreis, & citharæ præesse vulgo putatur, cum Tragœdia tribuatur Melpomenæ.

4. Σωταδικὸν τε κίναιδον.] Versum Sotadicum, à Sotade Cretensi poëta, qui

ejusmodi metro Cinædica, hoc est, obsæna scripserat. Hunc appellat ἰώνικον ἀμφοτέρωθεν Ionicum ab utraque parte, hoc est à majore, & à minore, quia Ionico pede Sotades frequenter usus, teste Terentiano Mauro de pedibus. Est autem Ionicus pes, juxta eundem, constans ex quatuor syllabis, quarum duæ longæ, & duæ breves: cum longæ præcedunt, ut in hac voce *Lavinia*, appellatur Ionicus à majore ἀπὸ μείζονος: cum vero præcedunt duæ breves, ut in hac voce *Diomedes*, appellatur Ionicus à minore, ἀπὸ ἐλάσσονος.

AUSONIUS Tetradio Salutem. xv.

O Qui venustos uberi facundia
 Sales opimas, ¹ Tetradi:

Cavesque, ne sit tristis & dulci carens

Amara concinnatio:

INTERPRETATIO.

O Tetradi, qui nutris abundanti eloquio tua urbana acumina: & prospicis, ne tua compo-

NOTÆ.

1. Tetradi.] De hoc Tetradio nihil ali-
 bi. Patet ex hac Epistolâ Discipulum eum
 fuisse Ausonii, Satirasque scripsisse mor-

daces simul, & venustas; quâ in parte, quem imitabatur Lucilium, mordacem quidem, sed parum venustum, superaverit.

Qui felle carmen atque melle temperans,
 Torpere musas non finis;
 Pariterque fucas, quæque gustu ignava sunt,
 Et quæ sapore tristia:

¹ Rudes Camœnas qui Sueffæ prævenis:

Ævoque cedis, non stilo:

Cur me propinquum Santonorum mœnibus

Declinas, ² ut Lucas boves

Olim resumpto præferoces prælio

Fugit juvenus Romula?

³ Non ut tigris te, non leonis impetu,

Amore sed caro expeto.

Videre alumni gestio vultus mei,

Et indole optata frui.

Invitus olim devoravi absentiae

Necessitatem pristinae.

Quondam ⁴ docendi munere adstrictum gravi

⁵ Iculisma quum te absconderet.

INTERPRETATIO.

stilo sit severa & acerba, expers suavitatis: qui condiens versus amaro & dulci, non permittis languere Camœnas; & similiter exornas & quæ sunt saporis inertis, & quæ austeri gustus: qui superas impolitur carmen Sueffani vatis: & ei inferior es ætate, non sermone. Quare vitas me vicinum murorum Santonicorum, ut quondam Romana juvenis vitavit Elephantos redintegratâ pugna furentes? Non te quero ut tigris, neque cum impetu leonis: sed affectu amico. Cupio cernere faciem mei alumni, & frui ejus ingenio à me expetito. Antehac ægrè pertuli absentiam tuam priorem necessariam, olim cum Engulisma abditum te teneret

NOTÆ.

1. *Rudes Camœnas qui Sueffæ prævenis.* Qui superas stilum impolitur Lucillii Satirographi vatis è Sueffâ Auruncorum Colonia oriundi, quem Juvenalis Satira 1. *Auruncea Alumnus* ideo appellat. Sueffæ Coloniae Auruncorum meminerunt Paterculus & Frontinus lib. de Limitibus agrorum.

2. *Ut Lucas boves.* In Verginii in Ennium Commentario apud Varronem lib. 6. De lingua Latina ad hunc Ennii locum: *Atque prius pariet Locusta Lucam bovem*, sic legitur, ab *Lucaneis Lucas*: ab eo quod nostri cum maximam quadrupedem, quam ipsi haberent, vocarent bovem: & in Lucanis, Pyrrhi bello, primum vidissent apud hostes Elephantos, id est quadrupedes cornutas (nam, quos dentes multi dicunt, sunt cornua) Lucam bovem appel-

lasse. Hæc Varro, qui & aliam rationem hujus vocis ex Ælii Commentario affert, & refellit, & aliam quoque suam profert, sed suo more malam, refutatâ levi aut nullo fundamento Verginii allatâ etymologiam. Solinus, Verginium illum sequutus, à Lucania quoque, & bello Pyrrhi *Lucas boves* deducit. Is adstipulatur hinc Ausonius.

3. *Non ut tigris te, &c.* Expressum ex hoc Horatii lib. 1. Od. 23. ad Chloën:

*Atqui non ego te, tigris ut aspera,
 Gætulusve leo, frangere persequor.*

4. *Docendi munere adstrictum gravi.* Si sic legas, refer ad Tetradium, qui tum Engulismæ Grammaticam docebat. Si vero Scaligero Auscultes reponenti *adstrictus*, refer ad ipsum Ausonium, qui tum Gratiani Cæsaris institutioni incumberebat.

5. *Iculisma.* Sive *Iculisna*, ut quædam

Et invidēbam ¹ devio, ac solo loco,

² Opes Camœnarum tegi.

At nunc frequentes, atque claros, ³ nec procul, 25

Quum floreas inter viros:

Tibique nostras ventus auras deferat,

Auresque sermo verberet:

Cur me supino pectoris fastu tumens

Spernis poëtam consulem? 30

Tuique amantem, teque mirantem, ac tua

Desiderantem carmina,

Oblitus alto negligis fastigio?

⁴ Plectendus exemplo tuo:

Ni stabilis ævo pectoris nostri fides: 35

Quanquam recusantes amet.

Vale: valere si voles me, pervola

Cum scrinio, & musis tuis.

INTERPRETATIO.

addictum molesto officio docendi. Ac indignabar quod Musarum divitiæ reconderebantur in illo loco devio, & solitario. Jam verò cum floreas in loco celebri, & inter illustres viros, ac non longè: & ventus devehat ad te nostrum odorem, ac vox nostra pulset tuas aures: quare turgens ineptâ superbiâ animi, temnis me vatem Consulem? Et immemor negligis profundo tadio me amantem tui, admirantem te & tuos versus cupientem? Dignus qui punireris à me juxta exemplum quod mihi das; nisi fides mei cordis constans per omne tempus diligeret amicos meos, etiamsi nolentes. Vale: si volueris ut rectè valeam, accurre huc cum tua arculâ, & tuis carminibus.

NOTÆ.

habent exemplaria, sive *Ecolisma*, sive etiam præter metri leges *Inculisma* legas, certe ea innuitur urbs quam nos *Engulismam* dicimus, vernaculè *Engoulesme*. Sita est urbs in colle flumini Carantono imminente, agro inter Santones, Pictones, Lemovices, & Petrocorios jacente.

1. *Devio ac solo loco.*] Mirum quo pacto hæc in Inculismam cadant, cum ea civitas celebretur ab Antonino, & vetustissimus Episcopatus sit; & in fertilissimo solo sita.

2. *Opes Camœnarum.*] Tantam eruditio- nem, quæ in te erat, in quem divitias omnes suas Musæ certatim contulerant, latere tecum in illâ urbeculâ.

3. *Nec procul.*] Hinc conjicit Scaliger Tetradium tunc fuisse Mediolani Santonum, unde Noverus pagus Aufonii villa non longe distabat.

4. *Plectendus exemplo tuo.*] Dignus qui à me negligaris, quemadmodum me negligis.

AUSONIUS ¹ Probo Præfectori Prætorio S. XVI.

405 **O** Blata ² per antiquarios mora, scio promissi mei gratiam expecta- **I**
 tione consumptam, Probe, vir optime. In secundis tamen ha-
 beo non fefellisse. ³ Apologos Titiani, & ⁴ Nepotis Chronica, quasi
 alios apologos (⁵ nam & ipsa instar sunt fabularum) ⁶ ad nobilitatem
 tuam misi, gaudens atque etiam glorians fore aliquid, ⁷ quod ad insti-
 tutionem tuorum, sedulitatis meæ studio, conferatur. Libello tamen **2**

INTERPRETATIO.

*Cum librarii tardaverint in scribendo, non dubito quin præstatio mei promissi minus accep-
 ta tibi futura sit, quia nimis diu expectata à te est, Probe optime vir. Secundo tamen
 loco pono non frustra te. Misi ad te nobilissime vir fabulas Titiani, & historias Nepotis, ve-
 lut alias fabulas, (illæ enim similes sunt etiam fabulis) lætus ac superbiens quoque futurum esse
 aliquid, quod mea in te sedulitas & studium conducat ad educationem tuorum liberorum. Præ-*

NOTÆ.

1. Probo Præfectori Prætorio.] Hic Sextus
 Petronius Probus in lapidibus vetustis
 appellatur. Ausonio in versibus mox se-
 quentibus laudatur, & Claudiano in Pa-
 negyri de Probini & Olybrii natorum
 ejus Consulatu. De eo malignius paulò
 Ammianus Marcellinus l. 27. *Per hæc tem-
 pora Vulcatio Rufino absoluto vita, ad regen-
 dam Præfecturam prætorianam ab urbe Pro-
 bus accitus, claritudine generis, & potentia,
 & opum amplitudine cognitus orbi Romano,
 per quem universum penè patrimonia sparsa
 possedit, justè, an secus, non judicium est nostri.
 Hunc quasi gemina quædam, ut poëta fingunt,
 fortuna præpetibus pennis vehens, nunc benefi-
 cum ostendebat, & amicos altius erigentem:
 aliquoties insidiatorem dirum, & per cruentas
 noxium similitates, &c. Et lib. 30. eum,
 dum Valentiniano adulatur, multa ge-
 nere suo indigna fecisse arguit.*

2. Per antiquarios.] Antiquarii, hîc sunt
 servi à manu, rerum domini exscriptores,
 ut apud Sidonium Apollinarem lib. 9.
 epist. ultimâ: *Raptim, inquit, coactimque
 translator festinus exscripsi, tempore hiberno:
 nihil retardatus quin æclutium iussa comple-
 rem; licet antiquarium moraretur inficcabilis
 gelu pagina, & calamo durior gutta. Hoc in-
 ter librarios & antiquarios discrimen po-
 nit Isidorus, quod librarii sint, qui & no-
 va & vetera scribunt; antiquarii autem
 qui tantummodovetera. Sicque alterum*

genus sit, alterum species.

3. Apologos Titiani.] De hoc Titiano &
 ejus apologis infra ad hunc Iambicum ver-
 sum:

Fandi Titianus artifex.

4. Nepotis Chronica.] Cornelii Nepotis
 scriptoris illius notissimi, cujus interci-
 derunt chronica hæc non nostro solum; &
 Gellio memorata, sed & laudata Catullo
 his versibus carm. 1.

Jam tum cum ausus es unus Italorum

Omne ævum tribus explicare chartis

Doctis, Juppiter! & laboriosis.

Et alia multa injuriâ temporum.

5. Nam & ipsa instar sunt fabularum.] Sci-
 licet iis Chronicis Nepos non historias
 modo sed veterem quoque Mythologiam
 erat complexus.

6. Ad nobilitatem tuam.] Observa mo-
 rem jam tum usitatum de viris dignitate
 præcellentibus tertiâ personâ loquendi e-
 tiam miscendo cum iis sermonem; & hîc
 nobilitatem tuam positum pro te qui nobilis es,
 ut apud nos tuam Majestatem, tuam celsitu-
 dinem, tuam serenitatem & similia, quorum
 exempla aureo illo Latinitatis sæculo non
 temerè reperias, quippè cum sequutis
 temporibus tantummodo, & gliscente adu-
 latione, invecita sint.

7. Ad institutionem tuorum.] Illi erant Pro-
 binus & Olybrius; de quorum Consula-
 tu, vide Claudiani Pauegyrin.

apologorum antetuli ¹ paucos epodos, studio in te observantiæ meæ impudentissimos, paucos quidem, ut ego loquax judico: verum tu, quum legeris, etiam nimium multos putabis. Adjuro benevolentiam tuam, verecundiæ meæ testem, eos mihi ² subita persuasione fluxisse. Nam quis hoc diu cogitaret? Quod sane ipsi per se probabunt. Fors ³ fuat, ut si mihi vita suppetet, aliquid rerum tuarum, quamvis incultus, expoliam: quod tu & si lectum non probes, scriptum boni consulas. Quumque ego imitatus sim ⁴ vesaniam Chærii, tu ignoscas magnanimitate Alexandri. Hi igitur, ⁵ ut Plautus ait, interim erunt antelogium ⁶ fabularum, garruli, & deceptores. Qui compositi ad honorificentiae obsequium, ad aurium convicium concurrerunt. Vale, & me dilige.

INTERPRETATIO.

posui nihilominus libello Fabularum paucos versiculos, impudentissimos ex affectu mei in te obsequii: paucos quidem, ut ego, qui garrulus sum, arbitror: at tu cum legeris eos, existimabis multo plures esse quam deceret. Obtestor benignitatem tuam, testem mei pudoris, eos mihi manavisse repentino animi impetu. Quis enim diu meditaretur hujusmodi versus? Quod certe ipsi per se satis testabuntur. Fortasse eveniet aliquando, ut si vita mihi sufficiet, ego, quanquam rudis, exornem aliquas ex rebus à te gestis: quod meum opus tu licet non approbes cum legeris, tamen non graviter feres esse à me compositum. Et quum ego imitatus sim stultitiam Chærii, tu mihi des veniam ex magnanimitate dignâ Alexandro. Hi ergo versus erunt interea fabularum antelogium, ut Plautus loquitur, loquaces & fallaces. Qui cum sint à me facti ad honorem tuum officio nostro promovendum, convolaverunt ad tuas aures obtundendas. Vale, & ama me.

NOTÆ.

1. *Paucos epodos.*] Hos ἐπῶδες liquet intelligendos esse Iambicos dimetros qui mox sequuntur. Itaque accedo Diomedii, Mario Victorino, aliisque veteribus Grammaticis, qui quintum carminum Horatii librum Epodon, idè inscriptum dicunt, quod singulis longioribus versibus singuli breviores accinantur, qui ἐπῶδες appellatur, ut in his:

*Ibis Liburnis inter alta navium
Amice propugnacula.*

Prior versus est προῶδικός, id est præcinnens: posterior ἐπῶδικός, succinnens. Cujusmodi versus cum sint similes illi qui mox sequuntur: *Perge ô Libelle Sirmium*, &c. Ausonius eos Epodos ideo appellavit; quanquam hic pares omnes sint, neque succinant longioribus ut apud Horatium.

2. *Subita persuasione.*] Cum repente consilium cepissem eos scribendi: Verti in interpre-

tatione repentino animi impetu, ad rem magis attendens quam ad verba.

3. *Vesaniam Chærii.*] Qui ausus erat malos versus in Alexandri honorem scribere. De hoc Horat. lib. 1. Epist. 1.

*Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Chærilus, incultis qui versibus, & male
natis*

*Rettulit acceptos regale numisma Philip-
pos.*

4. *Ut Plautus ait, interim erunt antelogium.*] Plaut. in prologo Menæchmorum: *Huic argumento antelogium quidem hoc fuat.*

Vox est, Plautinâ licentiâ, partim Latina partim Græca *Antelogium*, & idem sonat quod *prologus*.

5. *Fabularum.*] Titiani, quas ad Probum mittit.

Ad librum, ut eat ad Probum.

406

PErge ô libelle ¹ Sirmium,
Et dic hero meo, ac tuo,
Ave atque salve plurimum.
Quis iste sit nobis herus,
Nescis libelle? An, quum scias,
Libenter audis, quod juvat?
Possum absolute dicere:
Sed dulcius circumloquar,
Diuque fando perfruar.
Hunc dico, qui lingua potens,
² Minorem Atridam præterit,
Orando pauca, & musica.
Qui ³ grandines Ulixei,
⁴ Mellifluentem Nestora,

INTERPRETATIO.

Contende Sirmium, ô libelle mi, & dic meo domino, & tuo, Ave & salve multum. An ignoras, ô libelle, quis ille sit dominus noster? An verò quanquam noveris, cupis dici tibi id quod te delectat? Possem effari simpliciter: verum suavius erit, si efferam circumloquutione, & diu loquendo, fruar ipso magis. Illum dico, qui præditus eloquio, superat Atridam juniorem, loquendo breviter, & sonore. Qui superat facundiam Ulyssis ruentem grandinis instar, ora-

NOTÆ.

1. *Sirmium.*] Pannoniæ urbs est multorum Imperatorum sedes, ex quâ innumera extant in Codice Justinianæo, Diocletiani & Maximiniani rescripta data.

2. *Minorem Atridam.*] Menelaum, de quo Antenor apud Homerum Iliad. 1. l. 3.

Ἡτοιμὲν Μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀγρεύει,

Παῦρος μὲν, ἀλλὰ μέγα λιγύως, ἵπει
ἔ' πολύμυθος,

Οὐδ' ἀφ' ἀμαρτεπῆς

Certe quidem Menelaüs succincte concionabatur

Pauca quidem, sed valde acutè, quoniam noverat multiloquus

Neque in sermone verbis peccans, &c. De his tribus sic noster in Gratiarum actione ad Gratianum: Certent huic sententiæ veteres illi & Homerici Oratores, subtilis deducta oratione Menelaus, & instar profundæ grandinis ductor Ithacesius & melleo delibutus eloquio jam tertie Nestor ætatis, &c.

3. *Grandines Ulixei.*] Idem paulo post de Ulyssæ:

Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὅπα τε μεγάλα ἐκ στήθεος ἱεί,

Καὶ ἔπειτα νιφάδεσσιν εἰσικότα χεῖμα
εἶησιν

Sed quando & vocem magnam ex pectore emittebat,

Et verba imbribus nivalibus hibernis similia, &c.

4. *Mellifluentem Nestora.*] Homer. Iliad. lib. 1.

— Τοῖσι δ' Ἄνεσσι

Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λυγρὸς Πυλίων ἀγρηγῆς,

Τῶ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων
ρεῖν ἀυδή.

— Illis vero Nestor

Suaviloquus exsurrexit, argutus Pyliorum concionator:

Cujus etiam à linguâ melle dulcior fluebat vox.

¹ Concinnatorem & Tullium. 15
 Qui solus, ² exceptis tribus
 Heris, herorum primus est,
³ Prætorioque maximus.
 Dico hunc ⁴ senati præfulem,
⁵ Præfectum eundem, & Consulem, 20
 (⁶ Nam Consul æternum cluet)
 Collegam ⁷ Augusti Consulis,
 Columnen curulis Romulæ,
⁸ Primum in secundis fascibus.
 Nam primus è cunctis erit 25
 Consul, secundus principi.
 Generi hic superstes aureo,
 Satorque prolis aureæ,
 Convicit ⁹ Ascræum senem,
¹⁰ Quoi sæculum omne ferreum: 30

INTERPRETATIO.

tionem mellitam Nestoris, & expolitam Ciceronis. Qui unus, demptis tribus Dominis, primus
 est Dominorum, & supremus Præfectus Prætorio. Hunc loquor principem Senatûs, eundem
 Præfectum Prætorio, & Consulem (appellatur enim perpetuò Consul) Collegam Imperato-
 ris in Consulatu, fulcrum Romanæ curulis sellæ, primum Consulem, licet habeat tantum se-
 cundos fasces, qui enim secundus est à principe, erit primus Consul ex omnibus. Hic superveniens
 præstantissimæ prosapiæ, & genitor progeniei præstantissimæ, coarguit veterem poetam Ascræum,

NOTÆ.

1. Concinnatorem & Tullium.] Expolito-
 rem orationis. Sic Seneca lib. 7. de bene-
 ficiis: Eloquentiæ vero ejus, quæ res fortissi-
 mas doceat, non concinnata, nec in verba sol-
 licita.

2. Exceptis tribus Heris.] Valentiniano,
 Valente, & Gratiano Augustis.

3. Prætorioque maximus.] Præfectus præ-
 torio Valentiniani.

4. Senati.] Pro Senatûs. Quod in mul-
 tis aliis nominibus quartæ declinationis
 obtinet.

5. Præfectum eundem.] Urbis scilicet.

6. Nam Consul æternum cluet.] Præfec-
 tus Prætorio, Senatûs & totius rei fo-
 rensis caput, à cujus sententiis provocare
 non licebat, ut patet ex lege unica ff. De
 Officio Præfecti Prætorio.

7. Augusti Consulis.] Gratiani, cujus Col-
 lega in secundo ipsius Consulatu legitur,
 Sextus Petronius Probus in Fastis consula-

ribus.

8. Primum in secundis fascibus.] Qui
 quanquam secundus tantum Consul esset,
 poterat tamen primus Consul dici, cum
 priorem agnosceret solum principem col-
 legam suum, cui cæteri etiam primi Con-
 sules fasces suos submittebant. Hic sen-
 sus est hujus loci, non quem oggerit Vi-
 netus.

9. Ascræum senem.] Hesiodum.

10. Quoi sæculum omne ferreum.] Sub ini-
 tium libri Operum & Dierum ubi ait:

Μηκέτ' ἔπειτ' ὠφελον ἐγὼ πῖμπτοι-
 σι μετέειναι

Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόθεο θανεῖν, ἢ
 ἐπειτα γένεσθαι.

Νῦν γάρ δὴ γένεσι σιδήρεον, &c.

O utinam ego quinto non interesssem

Hominum generi: sed. aut mortuus essem
 prius, aut postea natus.

Nunc enim genus est ferreum, &c.

Qui

Qui vincit ævi injuriam,

¹ Stirpis novator Annæ:

Paribusque comit infulis

² Aniciorum stemmata.

Probum loquor. Scis optime,

Quem nemo fando dixerit,

³ Qui non prius laudaverit.

Perge ô libelle, & utere

Felicitate ⁴ intermina.

Quin & require, si finet,

INTERPRETATIO.

qui ait omnem ætatem esse ferream; qui superavit injuriam temporis, instaurator Annæ prosapia: & qui ornat similibus apicibus stemmata Aniciorum. Probum dico. Optime nosti eum, cuius nomen nemo pronuntiaverit loquendo, quin ante laudaverit eum. I ad eum ô libelle, & sis perpetuo bea-

NOTÆ.

1. *Stirpis novator Annæ.*] Qui Anniam familiam in antiquam lucem restituit.

2. *Aniciorum.*] Ex Livio & Fastis Capitolinis novimus Lucium Anicium Gallum Lucii filium, Marci nepotem, qui de Illyriis & eorum rege Gentio triumphavit Proprætor anno Urbis 585°. & Lucium Anicium Gallum, Lucii filium, Lucii nepotem, qui Consul fuit Collega Cornelio Cethego anno Urbis 593. Duas inscriptiones Vineto memoratas, non pigebit huc transcribere ex quibus Probi hujus honores cognoscere erit. Prior est hæc:

SEXTO. PETRONIO.
PROBO. ANICIANÆ.
DOMUS. CULMINI.
PROCONSULI. AFRICÆ.
PRÆFECTO. PRÆTORIO. QUATER. ITALIÆ.
ILLYRICI. AFRICÆ.
GALLIARUM. CONSULI. ORDINARIO.
CONSULUM. (hi erant Probinus & Olybrius de quibus jam supra) PATRI. ANICIUS.
HERMOGENIANUS. OLYBRIUS. V. C. CONSUL.
ORDINARIUS. ET. ANICIA. JULIANA. C. F. EJUS.
DEVOTISSIMI. FILII. DEDICAVERTUNT.

Posterior hæc.

ANICIÆ. FALTONIÆ.

PROBÆ. FIDEI. NOBILITATIS. ANTIQUÆ. ORNAMENTO. ANICIANÆ. FAMILIÆ. SERVANDÆ. AC. DOCENDÆ. CASTITATIS. EXEMPLUM. CONSULUM. PROLI. CONSULUM. MATRI. ANICIUS. HERMOGENIANUS. OLYBRIUS. V. C. CONSUL. ORDINARIUS. ET. ANICIA. JULIANA. C. F. EJUS. DEVOTISSIMI. FILII. DEDICAVERTUNT.

3. *Qui non prius laudaverit.*] Nomen quippè ejus dum pronuntiatur, Probus appellatur. Similiter Cicero de Pisone Frugi in orat. pro Fonteio: *Quem* (Pisonem) cum in concionem Gracchus vocari iuberet: & Viator quereretur, quem Pisonem? quod erant plures; cogis me, inquit, dicere inimicum meum Frugi. Is igitur vir, quem ne inimicus quidem satis in appellando significare poterat, nisi ante laudasset: qui uno cognomine declarabatur, non modo quis esset, sed etiam qualis, &c.

4. *Intermina.*] Termino carente. Sequioris Latinitatis vox interminus, Sidorio & aliis Aufonio æqualibus usitata, pro interminatus. Cic. lib. 1. de Nat. Deorum: *Immensam, & interminatam regionum magnitudinem.*

Tenore fari obnoxio:
 Age vera proles Romuli,
 Effare causam nominis.
 Utrumne mores hoc tui
 Nomen dedere: an nomen hoc
 Secuta morum regula?
 An ille venturi sciens
 Mundi supremus arbiter,
 Qualem creavit moribus,
 Jussit vocari nomine?
 Nomen datum præconiis,
 Vitæque testimonio.
 Libelle felix: quem sinu
 Vir tantus¹ involvet suo,
 Nec occupari tempora
 Grato queretur otio.
 Quem mille cum vocis modis,
 Leni aut susurro impertiet:
 Cuique vigiles luminum
 Vacare dignabunt² coræ.
 Quem mente, & aure consciis,
 Quibusdam omissis, pelleget.
 Quæcunque fortuna est tibi,
 Perge, ô libelle, & utere
 Felicitate intermina.
 Dic me valere, & vivere.
 Dic vivere ex voto pio,
 Sanctis precantem vocibus,
 Ut³ quem curulis proxima

45

50

55

60

65

INTERPRETATIO.

tus. Quin etiam quare ab eo, si permittat loqui modo ipsi submisso: Age vera progenies Romuli eloquere cur sic voceris. An mores tui imposuere tibi istud nomen: an verò ratio morum tuorum subsequuta est nomen istud? An ille summus orbis dominus gnarus futuri, voluit, ut talis appellareris nomine, qualem te effecit moribus? Nomen hoc tributum est laudibus, & testimonio morum. Beate libelle: quem tantus vir recondet in sinum suum, neque conqueretur tempus aliquod suum in summi jucundæ quieti, te legendo, cui impendet mille vocis modulos, vel murmur tenue: & cui vigiles pupillæ oculorum dignabuntur sese applicare. Quem præteritis nonnullis evolvit totum, animo & aure consciis. Quodcunque tibi fatum est, I libelle, & esto perpetuò beatus. Refer ei me valere & vivere. Refer me vivere, & pia vota pro eo facere, Deum castis precibus orando, ut

NOTÆ.

1. Involvet.] Sic rectè Tollius pro evolvet. Quid enim est sinu evolvere?

2. Coræ.] Κόραι pupillæ τὸ ἐν μέσῳ μὲν

λαν, quod in medio oculo nigrum est, ut definit Julius Pollux.

3. Quem.] Probum.

¹ Collegio nati dedit :
Hunc rursus ² Augustus prior
Suis perennet fascibus.

Subnecte & illud leniter :

Apologos, en, misit tibi

³ Ab usque Rheni limite

Aufonius, nomen Italum,

Præceptor ⁴ Augusti tui,

⁵ Æsopiam trimetriadem :

Quam vertit exili stilo,

Pedestre concinnans opus,

⁶ Fandi Titianus artifex.

Ut ⁷ hic avi ac patris decus

Mixto refulgens sanguine,

⁸ Probianoque, ac ⁹ Anicio;

(Ut quondam in Albæ mœnibus

¹⁰ Supremus Ænea satus,

INTERPRETATIO.

quem superior consulatus fecit collegam filio Augusti : illum Augustus prior ipse Consul afficiat iterum honore immortalis sui Consulatus. Subjunge etiam hoc placide : ecce Aufonius, nomine insignitus Romano, Magister tui Imperatoris, misit ad te à termino usque Rheni, fabulas, Iambos trimetros Æsopicos : quos Titianus orator vertit tenui orationis genere, componens opus metricum. Ut hic filius tuus, honor avi & patris, splendens mixto genere Probiano, & Anicio, (quemadmodum olim intra muros Albæ extremus filius Ænea miscuit Sil-

NOTÆ.

1. Collegio nati.] Gratiani fecit collegam in Consulatu.

2. Augustus prior.] Valentinianus.

3. Ab usque Rheni limite.] E Galliâ Belgicâ ubi tum erat Aufonius in comitatu Valentiniani unâ cum Gratiano quem docebat.

4. Augusti tui.] Alius liber, Augusti sui ; æque bene.

5. Æsopiam trimetriadem.] Apologos Æsopicos Iambicis trimetris ab aliquo Græco poëta scriptos, & à Titiano pedestri Latino sermone versos.

6. Fandi Titianus artifex.] Hic idem videtur esse de quo in Gratiarum actione pro Consulatu : Quomodo & Titianus Magister : sed gloriosus ille municipalem scholam apud Visonationem, Lugdunumque, variando, non etate quidem, sed vilitate consenuit. Maximini Cæsaris in arte oratoria magister, quem Capitolinus simiam sui temporis, Sidonius

Apollinaris Epist. 2. ubi eum Julium Titianum nominat, Oratorum Simiam fuisse ait. Ejus opera memorant quædam Capitolinus & Apollinaris, quibus addi possunt & apologi de Græco translatis, quorum hic Aufonius meminit. Eam à Maximini ad Consulatum evectum fuisse, sed non ordinarium ex loco Gratiarum actionis supra laudato colligi potest.

7. Hic.] Olybrius hic videtur designari Probi hujus, & Aniciæ filius in supra relatis inscriptionibus.

8. Probiano.] Ex parte patris Probi.

9. Anicio.] Ex parte Aniciæ matris. Utrumque hunc sanguinem sic celebrat D. Hieronymus ad Demetriadem de servandâ Virginitate : Scilicet nunc mihi Proborum & Olybriorum clara repetenda sunt nomina : & illustris Anicii sanguinis genus, in quo aut nullus, aut rarus est, qui non meruerit consulatum.

10. Supremus Ænea satus.] Silvius Posthu-

Silvios Iulis miscuit :)

¹ Sic iste , qui natus tuus ,

² Flos flosculorum Romuli

Nutricis inter ³ lemmata ,

⁴ Lallique somniferos modos ,

Suescat peritis fabulis

Simul joculari & discere.

Et adde votum , quod pio

Concepimus rei Deo :

Ut ⁵ genitor Augustus dedit

Collegio nati Probum :

Sic Gratianus hunc novum

Stirpi futuræ copulet.

Rata sunt futura quæ loquor.

Sic merita , sic fatum jubet.

Sed jam ut loquatur ⁶ Julius ,

Eandi modum invita accipe

Volucripes dimetria :

Aveque dicto , dic , Vale.

INTERPRETATIO.

vios Iulis) ita ille qui filius est tuus , flos florum à Romulo pullulantium , inter fabellas nutricis , & modulos soporiferos cantuncula , assuescat ludere apologis doctis , & simul discere. Adjice etiam votum quod nuncupavi Deo sancto me obstringens : Quemadmodum Augustus pater fecit Probum Collegam filii sui : ita Gratianus conjungat venturo filio hunc juvenem Probum. Quæ dico perficientur. Ita merita Probi , ita fata ejus volunt. At jam ut Julius loquatur , finem facite loquendi , licet invitæ , Iambi dimetri celeripedes. Et salve dicto , dicite , Vale.

NOTÆ.

mus , Æneæ ex Lavinia filius , Iuli fratris in Albæ regno hæres.

1. Sic iste qui natus tuus.] Tollius reponerat , hic iste qui natus tibi , ut sensus esset magis cohærens.

2. Flos flosculorum Romuli.] Flos juvenum Romanorum.

3. Lemmata.] Α λαμβάνω sumo , sunt λήματα mathematicorum , & dialecticorum propositiones notæ , ac jam demonstratæ , ad alias demonstrandas assumptæ. Cicero lib. 2. de divinatione vertit sumptiones. Hic nihil aliud sunt , quàm nutricularum fabulæ quibus infantes suos oblectant.

4. Lallique somniferos modos.] Lallum putat Deum fuisse Turnebus næniarum illarum præsidem , quas nutrices pueris occipiunt. Scaliger Lallum interpretatur ipsum καὶ βαρυκαλισμὸν nutricum , hoc est , næ-

niam , quâ pueris inducunt somnos , hoc subinde repetendo Lalla , Lalla. Hinc Lallare apud Persium , cantilenam istam occipere : Et iratus , mamma Lallare recusas. Sic enim interpungendum , & interpretandum renuis πὲρ lallare , hoc est naniam avie tue , neque placari vis ejus cantu. Quod ex hoc D. Hieronymi loco colligere est : Forsitan & laxis uberum pellibus mater , aratæ rugis fronte , antiquum referens mamma lallare congeminet. Malè ergò Scaliger Lallare pueros dici ait , cum hæc cantunculâ somno declinant oculos. Nutricum est Lallare non puerorum.

5. Genitor Augustus.] Valentinianus.

6. Julius.] Prænomen , seu nomen videtur esse Titiani illius , cujus apologos ad Probum mittit.

AUSONIUS¹ Symmacho. XVII.

407 **M** Odo intelligo, quam mellea res sit oratio: quam² delenifica,¹ & quam suada facundia. Persuasisti mihi quod epistolæ meæ apud Capuam tibi redditæ³ concinnatio inhumana non esset. Sed hoc non diutius, quam dum epistolam tuam legi: quæ me blanditiis inhiantem tuis, velut succo nectaris delibuta, ducit. Ubi enim² chartulam pono, & me ipsum interrogo, tum absinthium meum resipit: & circumlita melle tuo pocula deprehendo. Si vero, id quod sæpe facio, ad epistolam tuam redii, rursus inlicior: & rursus ille suavissimus, ille floridissimus tui sermonis adflatus, deposita lectione vanescit, & testimonii pondus prohibet inesse dulcedini. Hoc me velut⁴ aërius bractæe fucus, aut picta nebula, non longius, quam dum videtur oblectat: ⁵ Chamæleontis bestiolæ vice, quæ⁶ de subjectis sumit colorem. Aliud sentio ex epistola tua, aliud ex conscientia mea: ³

INTERPRETATIO.

Jam cognosco, quàm sermo sit res dulcis: quàm eloquentia sit demulcens, & suadens. Persuasisti mihi compositionem epistolæ meæ, quam accepisti Capuæ, non esse inficetam. Verùm id non durat longius, quam quandiu legi tuam epistolam: quæ, quasi perlita liquore ambrosiæ, lactat me intentum tuis blandimentis. Nam quando depono chartulam epistolæ tuæ, & memet percontor, tunc sentio meum absinthium, & agnosco craterem in quo illud bibo, esse delibutum circa tuo melle. At si resumpsi tuam epistolam, quod facio sæpe, rursus allicior, & iterum illa jucundissima, illa nitidissima adspiratio tuæ orationis dissipatur, statim atque desit legere, & impedit ne suavitas illa habeat apud me fidem testimonii. Id tanquam inanis bractæe fulgor, vel nubes adumbrata, non me delectat diutius, quàm donec à me cernitur: instar Chamæleontis bestie, quæ mutuatur colorem à rebus sibi suppositis. Aliam de me opinionem induo ex lectione epistolæ tuæ, aliam ex intimo sensu meæ tenuitatis: & tu non vereris me condeco-

NOTÆ.

1. Symmacho.] Idem ille est Symmachus, ad quem Griphum mittit, vir Consularis, auctor Epistolarum variarum, quæ extant sub ejus nomine, in quibus ad nostrum Ausonium aliquot.

2. Delenifica.] Plaut. Milite glorioso act. 2. Sc. 2. de muliere:

Domi habet animum falsiloquom, falsificum, falsijurium,

Domi dolos, domi delenifica facta, domi fallacias.

Delenimenta, & *delenifica dicta* adud Ictos, incantationes & venena quibus mens de suo statu depicitur. Hic in bonam potius partem accipiendum.

3. Concinnatio inhumana non esset.] Sic lege; non, ut Vinetus, humana. Simili-

ter prorsus Ennodius Ticinensis Epist. ad Constantium: *Ipse oris mei labentem confirmet infantiam, ut ratiocinationis nostræ concinnatio non inhumana videatur.*

4. Aërius bractæe fucus.] Bractæa seu bractea, tenuis est auri, argenteve lamina. Aërius bractæe fucus, hic tenuem & inanem auri colorem sonat. At in meliorem partem, in Gratiarum actione ad Gratianum, accipiendum illud: *O mentis aureæ dictum bractæatum.*

5. Chamæleontis bestiole.] Hujus considerationem vide apud Plin. lib. 8. cap. 33. & lib. 28. cap. 8.

6. De subjectis sumit colorem.] Præter rubrum, candidumque, teste Plinio.

& tu me audes facundissimorum hominum laude dignari? Tu, inquam, mihi ista; qui te ¹ ultra commendationem hominum protulisti. Quisquam ne ita nitet, ut comparatus tibi non sordeat? Quis ita ² ad Æsopi venustatem, quis ³ ad sophisticas Isocratis conclusiones, quis ad enthymemata Demosthenis, aut opulentiam Tullianam, aut proprietatem nostri Maronis accedat? Quis ita affectat singula, ut tu imples omnia? Quid enim aliud es, quam ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio? Hæc, Domine mi, fili Symmache, non vereor, ⁴ ne in te blandius dicta videantur esse, quàm verius. Et expertus es fidem meam, mentis, atque dictorum; ⁵ dum in comitatu degimus ambo, ævo dispari. Ubi tu veteris militiæ præmia tiro meruisti: ego tirocinium jam veteranus exercui. In comitatu tibi verus fui, nedum ⁶ me peregre existimes composita fabulari. In comitatu, inquam, ⁶ qui

I N T E R P R E T A T I O.

rare preconio debito viris eloquentissimis? Tu, inquam, qui te extulisti supra laudem humanam, dicis mihi ista? An aliquis ita splendet, ut non vilescat tibi collatus? Quis tam prope assequitur leporem Æsopi, quis oratorias clausulas Isocratis, quis ratiocinationes Demosthenis, vel Ciceronis ubertatem, vel proprietatem Virgilii nostri? Quis sic aggreditur singula, ut tu exqueris universa? Nam quid aliud es, quam absoluta quædam aggregatio omnium bonarum artium? Non timeo ne hæc, quæ de te dico, Domine mi, fili Symmache, videantur habere plus adulationis, quam veritatis. Et spectata est tibi sinceritas animi mei, & verborum meorum: cum essemus uterque in aulâ Imperatoris, etate inequali. Ubi tu, quanquam tiro, promeritus es præmia veteris militiæ: ego verò, quanquam veteranus, tirocinium feci. Fui erga te verax in aulâ, tantum abest ut putare debeas me peregrè degentem tibi narrare commenta.

N O T Æ.

1. *Ultra commendationem hominum.*] Sic malo, quam, quod obtrudit Juretus; emendationem.

2. *Ad Æsopi venustatem.*] Fabulatoremne Æsopum intelligat, an alium, incertum.

3. *Ad sophisticas Isocratis conclusiones.*] Clausulas seu periodos declamatorias, quarum Isocrates auctor, teste Cicerone lib. 3. De oratore: *Veteres*, inquit, *illi verborum, & sententiarum modo interpunctas clausulas in orationibus esse voluerunt; idque princeps Isocrates instituisse fertur.* Et paulo post: *Hec igitur duo, vocis dico moderationem, & verborum conclusionem, quoad orationis severitas pati possit, à poëtica ad eloquentiam traducenda duxerunt.* Notum Rhetores olim appellatos fuisse *sophistas*. Hinc *sophisticas conclusiones* intellige, *Periodos Rhetoricas*. Rectè porro opponit hic noster *sophisticas Isocratis conclusiones*, *Demosthenis enthymematis*. Suavis enim Isocrates, & delec-

tare magis quærens quam percellere animos: Demosthenes verò ardens est, vehemens & torrentis instar cuncta proruens; quod enthymematum, hoc est, ratiocinationum contractarum & vehementum vi melius, quàm demenso periodorum ambitu perficitur.

4. *Dum in comitatu degimus ambo.*] Comitatum hic, ut & passim apud scriptores, Aufonii æquales & suppare, intellige καὶ ἐξοχή Comitatum Principis, seu ut nostri dicunt *Aulam*.

5. *Me peregre.*] Peregrinum à recto pereger qui extat in titulis ex corpore Ulpiani excerptis titulo 17. de Caducis in fine §. 1. Aut si ex parte scriptus, vel legatarius ante apertas tabulas decesserit, vel pereger factus sit. Ubi Gothofredus: Id est peregrinus.

6. *Qui frontes hominum aperit, mentes tegit.*] Expressum haud dubiè, (ut observavit Mariang. Accursius) ex hoc Ciceronis loco pro Plancio: Etenim si populo gra-

frontes hominum aperit, mentes tegit: ibi me & parentem, & amicum, & si quid utroque carius est, cariorem fuisse sensisti. Sed abeamus ab his: ne isthæc commemoratio ¹ ad illam Sosia formidinem videatur accedere. Illud quoque quod penè præterii, qua affectione addidisti, ut ad te didascalicum aliquod opusculum, aut sermonem protrepticum mitterem? Ego te docebo, docendus adhuc, si essem id ætatis ut discerem? Aut ego te vegetum, atque alacrem commonebo? Eadem opera & Musas hortabor, ut canant: & maria, ut effluant: & auras, ut vigeant: & ignes, ut caleant, admonebo: aut, si quid invitis quoque nobis natura sit, superfluous instigator agitabo. Sat est unius erroris, quod aliquid meorum, me poenitente, vulgatum est; quod bona fortuna, in manus amicorum incidit. Nam si contra id evenisset, nec tu mihi persuaderes, placere me posse. Hæc ad litteras tuas responsa sint: cætera, ² quæ noscere habes, compendifaciam. Sic quoque jam longa est epistola. Julianum familiarem domus nostræ, si quid tamen de nobis percunctandum arbitraris, allego: simul ad-

INTERPRETATIO.

In aulâ, inquam, quæ revelat vultus hominum, abscondit animos: ibi expertus es me fuisse tibi patrem, & amicum, & his cariorem, si aliquid est carius his ambobus: verum missa hæc faciamus: ne ejusmodi mentio mei in te affectus, videatur affinis esse illi metui Sosia. Id etiam, quod fermè omisi, quo animo adjecisti, ut mitterem ad te aliquod opusculum didascalicum, aut orationem adhortativam? Egone te docebo, qui essem ipse adhuc docendus, si eâ etate essem, ut discerem? Aut ego adhortabor te valentem, & promptum? Eadem operâ etiam commovebo Musas ut cantent: & mare ut effluat: & ventos ut flent vegetè: & ignes ut caleant adhortabor: vel si aliquid efficitur à solâ naturâ etiam nobis invitis, ego super-vacaneus adhortator illud urgebo. Sufficit peccatum semel fuisse, quod aliquid ex meis operibus emissum est, me nolente id factum: quod bono meo fato, venit in manus meorum amicorum. Si enim hoc contigisset aliter, ne tu quidem mihi induceres in animum, mea posse probari. Hæc responsa sint à me ad tuam epistolam. In pauca contraham reliqua quæ cupis scire. Hæc enim epistola etiam hoc modo jam prolixa est. Mitto à te Julianum unum è domesticis nostris, si tamen existimas aliquid tibi esse sciscitandum ab eo de me: simul hortor te, ut

NOTÆ.

ta est tabella, quæ frontes hominum aperit, mentes tegit, datque libertatem, ut quod velint faciant, promittant autem quod rogentur, cur tu in judicio exprimis, quod non sit in campo? Miror hic acumen Grævii reponentis mentes reteggit, & sic Aufonii mentem exponentis: In Comitatu, inquit, me cognovisti: qui solet & frontem, & animum hominum aperire; liberius enim hic vivimus. Quasi verò in aulâ liberius & apertiore animo vivatur, ac non potius id omnes dent operam; ut vultu aperto, mente quam maximè tectâ, & imperviâ sint. Argumentatur à majo-

ribus Aufonius, & ex eo quod in comitatu, ubi dissimulatio regnat, verus semper erga Symmachum fuerit, infert multo magis ei sinceram videri debere fidem suam mentis atque dictorum, nunc cum peregrè degit procul ab aulâ.

1. Ad illam Sosia formidinem.] Ne scilicet exprobratio sit immemoris beneficii, ut ait Sosia act. 1. Sc. 1. Andriæ Terentii.

2. Quæ noscere habes.] Observat Vinetus in veteri libro fuisse scriptum abes, quod potest esse aves, id est cupis, quod in interpretatione posui.

moneo : ut quum causam adventus ejus agnoveris, juves studium, quod ex parte fovisti. Vale.

I N T E R P R E T A T I O.

quando sciveris quâ de causâ venerit, adjuves studium, quod partim fovisti. Vale.

*Ad Ursulum Grammaticum Trevirorum, cui strenas
Calendis Januariis ab Imperatore non datas,
reddi fecit. XVIII.*

408

Primus jucundi³ fuit hic tibi fructus honoris,
Augustæ faustum munus habere manus.
Proximus ex longo gradus est, ⁴ Quæstoris amici
Curam pro strenis excubuisse tuis.

Ergo, ⁵ interceptos ⁶ regale nomisma Philippos

Accipe ⁷ tot numero, quot duo Geryones.

Quot terni bijuges : demptoque triente Camœnæ;

⁸ Quotque super terram sidera Zodiaci:

I N T E R P R E T A T I O.

Hic tibi sit primus fructus suavis & honorifici muneris, quod illud felix munus habeas à manu Cæsareâ. Gradus jucunditatis magno intervallo proximus illi, est, quod Quæstoris tibi amici sollicitudo vigilaverit pro tuis strenis. Accipe igitur nummos regios Philippeos, qui intercepti fuerant, totidem numero, quot duo Geryones viros efficerent : quot tres bigæ equos habent : & quot sunt Musæ sublatis tribus : & quot signa Zodiaci extant supra terram : quot

N O T Æ.

1. *Ad Ursulum, &c.*] Hunc edidit titulum ex vetusto codice Vinetus.

2. *Cui strenas Cal. Jan. &c.*] Hunc morem fuisse Imperatoribus, ut strenas amicis darent, colligere est, vel ex loco Symmachi, in Epist. ad Theodosium & Arcadium Augg. Calendas, (inquit Symmachus) anni auspices, quibus mensium recursus aperitur, impertiendis strenis dicavit antiquitas, DD. Theodosi, & Arcadi, inclyti victores, semper Augusti. Hujus instituti usum munificentie festinatione prævertitis : seram putantes liberalitatem, quæ statim temporibus ammonetur.

3. *Fuit hic.*] Rectè monet Tollius hinc legendum fuit pro fuit, ab antiquo suo.

4. *Quæstoris amici.*] Ausonii scilicet ipsius, qui Valentiniani, & Gratiani quæstor fuit, ut ex hoc loco patet, & illo protreptici versu :

Quæstor ut Augustis patri natoque crearer.

Quæstoris porrò cum esset, preces privatorum ad Principem deferre, non mirum

quod præteriti in largiendis strenis Ursuli amici sui Imperatorem commonuerit.

5. *Interceptos.*] Oblivione, vel etiam ab aliquo alio occupatos, cum Ursulo destinarentur.

6. *Regale nomisma Philippos.*] Horat. lib. 2. Epist. 1.

Chærilus, incultis qui versibus, & male natis

Rettulit acceptos regale numisma Philippos.

Philippi hinc synecdochicè pro quibusvis nummis. Propriè nummi erant Philippi Macedonum Regis imagine signati.

7. *Tot numero quot duo Geryones.*] Sex numero nummos, quod variis ambagibus & ænigmatis exprimit, ut Epist. 7. numerum ostreorum quæ Theon mittebat. De Geryone tricorpore jam ad Griphum numeri ternarii.

8. *Quotque super terram sidera Zodiaci.*] Quæ cum duodecim omnino sint, sex semper necesse est esse supra finitorem circum & sex infra.

¹ Quot

- ¹ Quot commissa viris Romana, Albanaque fata :
² Quotque doces horis, quotque domi resides. 10
³ Ostia quot pro parte aperit stridentia Circus :
 Excepto, medium quod patet ad stadium.
 Quot pedibus gradiuntur apes, & versus Homeri :
 Quotque horis pelagus profluit, aut refluit.
 Protulit in scenam quot dramata fabellarum, 15
⁴ Arcadiæ medio qui jacet in gremio.
⁵ Vel quot juncturas geometrica forma favorum
 Conferit extremis omnibus, & mediis.
⁶ Quot telios primus numeris, solusque probatur ;
 Quot ⁷ par, atque ⁸ impar partibus ⁹ æquiparat, 20

INTERPRETATIO.

viris concredita fuit fortuna Romæ & Albæ : & per quot horas tu doces, & per quot quiescis domi tuæ. Quot stridentes portæ panduntur in dimidiâ parte Circi, præter eam quæ panditur ad dimidium stadium. Quot pedibus apes & carmen Homeri incedunt, & intra quot horas Oceanus fluit & refluit. Quot Comœdias poeta ille, qui sepultus est in medio gremio Arcadiæ, exhibuit in theatro. Aut quot commissuras figura geometrica favorum conjungit in omnibus extremis, & mediis. Quot unitatibus solus primus è numeris perfectus

NOTÆ.

1. Quot commissa viris Romana, &c.] Tribus Horatiis, & tribus Curiatiis.

2. Quotque doces horis, &c.] Cum diem quovis anni tempore in duodecim semper horas dividerent, & noctem in totidem. Ex hoc loco patet Ursulum per dimidium diem horas scilicet sex docuisse in ludo suo, & per reliquum, dimidium diem cessasse à docendo.

3. Ostia quot pro parte, &c. Excepto medium, &c.] Ostia in Circo duodecim fuerunt, quæ omnia eodem tempore aperiebantur sigillorum quorundam seu Hermarum automatâ machinatione: Bissena quippe ostia, inquit Cassiodorus, ad XII. signa posuerunt. Hæc ab Hermulis funibus demissis subita aequalitate panduntur, &c. Quomodo ergo sex ab una parte dempto medio esse potuerunt? scilicet si ab ostio uno, ad oppositum ei ostium lineam ducas, quæ Circum in duas secet partes æquales, &, quæ ab hac, vel ab illâ parte ostia sunt, sic numeres, ut ostia ambo, ad quæ linea illa pertingit, numero eorum includas, septem inuenies, ex quibus si demas medium, vel aliud quodvis, supererunt sex.

4. Arcadiæ medio qui jacet in gremio.] Te-

rentius, cujus extant Comœdiæ sex, quique in Stymphalo Arcadiæ oppido, dolore ac tædio amillarum fabularum, vitâ functus ac sepultus traditur.

5. Vel quot juncturas Geometrica forma favorum.] Synalæpha est in duabus primis syllabis vocis Geometrica. Sexangulam porro esse figuram cellarum in apum favis notissimum.

6. Quot telios primus, &c.] Τέλειος ἁριθμός perfectus numerus, ut definit Euclides, est ille, qui omnibus suis partibus aliquotis æqualis est. Qui perfecti numeri sint quomodo inveniatur, disce ex ultima propositione lib. 9. Element. ejusdem. Horum porro primus (de quo hîc Ausonius) est senarius aliquotis suis partibus 1. 2. 3. simul sumptis æqualis. Telios à τελειος mediâ brevi hîc ponitur licentiâ Ausonio satis familiari. Sic primam vocis Phidie corripit Epig. 12. cum Græcè scribatur per ει, φειδίας.

7. Par.] Primus scilicet binarius.

8. Impar.] Etiam primus, nempe ternarius.

9. Æquiparat.] Multiplicatione mutuâ, ut patet ex versu sequenti.

Bis ternos, & ter binos qui conferit unus :

¹ Qui solus totidem ² congeminatus habet,
Quot faciunt ³ juncti subterque supraque locati,
Qui numerant ⁴ Hyadas, ⁵ Pleiadasque simul.

* * * * *

Ursule ⁶ collega nobilis Harmonio,
Harmonio, quem ⁷ Claranus, quem ⁸ Scaurus, & ⁹ Asper,
Quem sibi conferret ¹⁰ Varro, ¹¹ priorque Crates,

25

INTERPRETATIO.

constare debet : quot unitates primus par, & primus impar numeri producant, qui numerus solus connectit bis tres, & ter duos : qui unus numerus duplicatus continet totidem unitates, quot numeri positi infra & supra eum additi simul efficiunt, qui quidem numeri numerant Hyadas una, & Pleiadas. * * * * * Ursule inclyte Harmonio collega tuo, Harmonio (inquam) quem Claranus, quem Scaurus, & Asper, quem Varro, & Crates ipso antiquior secum compararet, & ille qui collegit corpus

NOTÆ.

1. Qui solus] Senarius.

2. Congeminatus.] Sicque duodecim efficiens.

3. Juncti subterque supraque locati.] Quinarius, & septenarius, qui juncti etiam efficiunt duodecim.

4. Hyadas.] Pluvias stellas, quæ quinque ab Hesiodo enumerantur, teste Theone in Arati Phænomena :

Φαισυλη, ἡ δὲ Κορωνίς, εὐστέφανός τε Κλέεια,

Φαιώθ' ἰμερόεσσα, καὶ Εὐδώρα πᾶν ὄπασσεν.

Phasule, & Coronis, & bene coronata Cleia,

Et Phæo amabilis, & Eudora longam habens vestem.

Has Hyadas Latinè verterunt veteres scriptores, *Suculas*, nomen earum à voce ὕς *sus* deducentes, cum ab ὕω *pluo* esset deducendum, & *pluvias* interpretandum.

5. Pleiadasque.] Hæ stellæ septem ab Arato in Phænomenis enumerantur :

Ἀλκυόνη, Μερόπη τε, Κελαίνα τ' Ἡλέκτρη τε,

καὶ Στερόπη, καὶ Ταυγέτη, καὶ πότνια Μαιά.

Alcyone, & Merope, & Celano, & Electra,

Et Steropes, & Taijete, & veneranda Maja.

6. Collega.] In munere docendi.

7. Claranus.] Grammaticus de quo Martialis lib. 10. epigr. 21.

Scribere te, quæ vix intelligat ipse Mordessus,

Et vix Claranus, quid, rogo, Sexte, juvat?

8. Scaurus.] Duos Scauros Grammaticos patrem & filium cognoscimus ex Julio Capitolino in Vero, quorum pater Hadriani Cæsaris præceptor fuit, filius verò præceptor Antonini Veri. Citantur eorum Grammatica, & Commentaria in Horatium, Virgilium, & Terentium ab A. Gellio, Diomede & aliis Grammaticis veteribus.

9. Asper.] Hic etiam Commentaria in Virgilium scripserat. Hujus meminerunt Macrobius, Priscianus, Carisius.

10. Varro.] Notissimus ille scriptor, Romanorum Ciceronis judicio doctissimus.

11. Priorque Crates.] Cujus ipse Varro meminit in opere de Analogia. Hic, ut discimus ex Suetonio in de Grammaticis, Malotes fuit, Aristarchi æqualis, studiumque Grammatices in urbem Romam primus intulit.

¹ Quique sacri lacerum collegit corpus Homeri,

² Quique notas spuris versibus apposuit:

³ Cecropiæ commune decus, Latæque Camœnæ,

⁴ Solus qui Chium miscet, & Ammineum.

30

INTERPRETATIO.

discerptum Homeri divini poëta, & ille qui adjecit notas suppositivis versibus: utpote honorem communis Musæ Atticæ & Latinae, qui solus commiscet vinum Chium, & vinum Ammineum.

NOTÆ.

1. *Quique sacri lacerum, &c.*] Intelligit Zenodotum, qui, ut discimus ex Suida, Ephesius fuit, poëta, & Grammaticus, Philetæ discipulus, floruitque Ptolemæi primi tempore. Homeri scripta primus recognovit, præfuit Bibliothecis quæ in urbe Alexandria erant, & Ptolemæi filios erudit.

2. *Quique notas spuris versibus, &c.*] Aristarchus hic designatur, censor ille veteribus adeo decantatus, Samothrax genere, qui, quos non probaret in Homero versus, obelo notabat. Cujus judicium tanti fecerunt veteres, ut notatos ab eo versus, Homericos esse non crederent. Docuit hic Alexandria, inter alios, Ptolemæi sexti seu Philometoris filium.

3. *Cecropiæ commune decus.*] In quarto casu non in recto commune decus & referendum ad Harmonium quem commune decus Cecropiæ Latæque Camœnæ sibi

conferrent Claranus, Scaurus, Asper, & cæteri.

4. *Solus qui Chium miscet, &c.*] Hæc, ut & superior versus, non de Ursulo, ut perperam putant Accursius, Turnebus & Tollius, sed de Harmonio ejus collega intelligenda sunt. Nam si de Ursulo, ad quem est Epistola, hæc dicerentur, scriptum oportuisset secundâ personâ *miscet*, non tertiâ *miscet*, ut patebit modice attendenti. Eleganter porro, imitatus illud Horatii lib. 1. Sat. 10.

— *At sermo linguâ concinnus utraque*

*Suavior: ut Chio nota si commista Faler-
ni est.*

Harmonium Græcæ Latinæque linguæ professorem Chium, Græcum vinum, & Ammineum Italum miscere dicit Ausonius, & simul carpit eum tanquam bibaculum.

AUSONIUS ¹ Pontio Paulino filio. XIX.

409

² C Ondiderat jam Solis equos ³ Tartessia Calpe:

INTERPRETATIO.

Jam Calpe Hispana abdiderat equos Solis;

NOTÆ.

1. *Pontio Paulino.*] Pontius hic Paulinus, ad quem hæc & sex sequentes sunt Epistolæ, is ipse est Paulinus Aquitanus, cujus Epistolæ, & carmina aliquot extant, cujusque meminerunt honorificentissime DD. August. Ambrosius, Hieronymus, Severus Sulpitius. Is ipse est Paulinus qui venditis, & in pauperes erogatis facultatibus suis, Nolam Campaniæ secessit, cum sanctissimâ Coniuge Thersia, atque ejus urbis factus est Episcopus.

2. *Condiderat jam Solis equos, &c.*] Περὶ βολῆς ad illius Senecæ in apocolocyntiosi imitationem:

Jam Phæbus brevior rota contraxerat orbem, &c.

Cui post longam descriptionem subjungit: *Puto magis intelligi si dixero: mensis erat October.* Sic enim infra Ausonius: *Nescis puto quid velim tot versibus dicere. Medius fidi-
us neque ipse bene intelligo: tamen suspicor.*
Jam prima nox erat, &c.

3. *Tartessia Calpe.*] Mons Hispaniæ ad

Q q q ij

¹ Stridebatque freto Titan insignis Ibero:
 Jam succedentes ² quatiebat Luna juvencas:
 Vinceret ut tenebras radiis, velut æmula fratris.
 Jam volucres, hominumque genus superabile curis,
 Mulcebant placidi tranquilla oblivia somni.
 Transierant Idus, medius suprema December
 Tempora venturo properabat jungere Jano.
 Et ³ nonas decimas ab se nox longa Calendas
 Jugiter acciri celebranda ad festa jubebat.

10

Nescis, puto, quid velim tot versibus dicere. Medius fidius neque bene ipse intelligo: tamen suspicor. Jam prima nox erat ante diem nonum decimum Calendarum Januariarum, quum redditæ sunt mihi

11

I N T E R P R E T A T I O.

Phæbus clarè stridebat in Oceano Ibero: jam Luna agitabat suas boves succedentes Soli: ut superaret obscuritatem noctis radiis suis, quasi rivalis fratris sui. Jam aves & genus hominum quod premitur sollicitudinibus, deliniebantur placidis oblivionibus quieti saporis. Idus erant elapsæ, medius December festinabat conjungere Jano advenienti sua extrema tempora. Et nox longa accersebat continuo diem decimum nonum ante Calendas Januarias ad celebranda festa Saturnaliorum.

Ignoras, ut arbitror, quid velim exprimere tot versibus. Certè neque ego ipse sat scio: suspicor nihilominus. Jam incipiebat nox quæ præcedit diem decimum nonum ante Calendas Januarias,

N O T Æ.

fretrum Gaditanum, cui in Africæ littore opponitur Abila mons alter, atque hæ duæ Herculis columnæ existimantur. De his Festus Avienus:

— Scopuli stant ardui utrimque
 Unus in Europam: Lybiam procul aspicit
 alter, &c.

— Sic calum vertice fulcit
 Maura Abila, & dorso consurgit Iberica
 Calpe.

Tartessia hîc dicitur à Tartesso regionis illius urbe.

1. Stridebatque, &c.] Ex opinione veterum præcipuè poëtarum, qui tingi Oceano Solem cadentem, & stridere ignitas ejus rotas putabant. Juvenal. Sat. XIV.

— Veniet classis quocunque voca-
 rit

Spes lucri, nec Carpathium, Getulaque
 tantum

Æquora transiliet: sed longe Calpe re-
 lista

Audiet Herculeo stridentem gurgite so-
 lem.

Ad quem locum vetus Scholiastes: Gaditano Oceano Sol mergens stridet, ut si ferrum candens in aqua tinguas. Statius in Gene-
 thliaco Lucani:

Felix heu nimis, & beata tellus,
 Quæ pronos Hyperionis meatus
 Summis Oceani vides in undis,
 Stridoremque rota cadentis audis.

2. Quatiebat Luna juvencas.] Supra Epist. 5. ad Theonem:

Tertia fissipedes renovavit Luna juven-
 cas,

Ad quem versum vide notata.

3. Nonas decimas Calendas.] Non tamen die 19. Cal. Jan. sed. 16. celebrari incipiebant ex Cæsarum edictis Saturnalia; quæ festa hîc innuit Aufonius. Nonas decimas igitur Calendas hîc non ut diem ipsum saturnaliorum, sed saturnalibus proximum acciri ab longâ illâ nocte intelligendum est.

litteræ tuæ oppido quam litteratæ. His longe jucundissimum poëma ¹² subdideras, ¹ quod de tribus Suetonii libris, quos ille de regibus dedit, in epitomen coëgisti, tanta elegantia, solus ut mihi videre assecutus, quod contra rerum naturam est, ² brevitās ut obscura non esset. In his versibus ego ista cognovi. 13

Europamque Asiamque duo vel maxima terræ
Membra. ³ Quibus Libyam dubie Sallustius addit,
Europæ adjunctam: possit quum tertia dici: 15
Regnatas multis, quos fama obliterat: & quos
Barbara Romanæ non tradunt nomina linguæ,
⁴ Illibanum, Numidamque Avelim, ⁵ Parthumque Vononem,
⁶ Et Caranum, Pellæa dedit qui nomina regum.
Quique Magos docuit mysteria vana ⁷ Necepsus: 20
Et qui regnavit ⁸ sine nomine mox Sesoostri.

INTERPRETATIO.

cum allata est ad me epistola tua perquam erudita. Subjunxeras illi carmen longè suavissimum; quod de tribus libris Suetonii, quos ille edidit de regibus, coarctasti in compendium, tantâ venustate, ut tu unus mihi videaris perfecisse id, quod pugnat naturæ rerum, ut brevitās non esset obscura. Ego hæc didici in istis carminibus: Europam & Asiam duas terræ partes amplissimas, quibus Sallustius dubitanter adjungit Africam, additam Europæ: cum possit appellari tertia pars orbis: quæ partes orbis multos habuerunt Reges, quorum fama evanuit, & quos nomina eorum barbara non sinunt memorari linguâ Latinâ, ut Illibanum, & Avelim Numidiæ regem & Vononem Parthorum, & Caranum qui progeniuit reges Macedonicos. Et Necepsum, qui docuit Magos inania mysteria: & Sesostrim, cujus regnum statim post ipsum sine gloriâ fuit.

NOTÆ.

1. Quod de tribus Suetonii libris quos ille de regibus.] Neque Suetonii libri de Regibus hodie extant, neque Epitome illorum à Paulino versibus scripta.

2. Brevitas ut obscura non esset.] Contra hanc Horatii sententiam in arte poetica:

—— Brevis esse laboro,
Obscurus fio.

3. Quibus Libyam dubie Sallustius addit.] In de bello Jugurthino: In divisione orbis terræ plerique in parte tertia Africam (hæc est Libya) posuere. Pauci tantummodo Asiam & Europam esse, sed Africam in Europa.

4. Illibanum.] Regem aliquem barbarum ex Africâ, de quo nihil alibi reperio, quemadmodum neque de Aveli Numida.

5. Parthumque Vononem.] De hoc vide initium libri 2. Annalium Taciti.

6. Et Caranum.] Ex Heraclidis unum, quem primum Macedoniæ Regem fuisse tradunt Justinus lib. 7. & Livius lib. 45. Macedoni Deucalionis filio successisse in regno Solinus auctor est in Polyhistore. Ex hujus posteris fuere Philippus & Alexander, Pellâ Macedoniæ urbe oriundi. Hoc significare vult Ausonius cum ait:

Pellæa dedit qui nomina regum.

7. Necepsus.] Ægypti rex, Astrologiæ peritissimus, & Magiæ; de quo Jul. Firmicus lib. 8. Necepsus Imperator justissimus Ægypti, & Astrologus valdè bonus, per ipsos Decanos omnia vitia valetudinesque collegit.

8. Sine nomine mox Sesoostri.] Statim post mortem successorem habuit nullius famæ ac nominis, cum ipse orbem terrarum peragrasset victoriis. De hoc Sesoostri vide Herodot. lib. 2.

Hæc tu quam perite, & concinne, quam modulate, & dulciter, 22
 ita juxta naturam Romanorum accentuum enuntiasti, ut tamen veris,
 ac primigeniis vocibus sua fastigia non perirent. Jam quid de eloquen- 23
 tia dicam? Liquido adjurare possum, nullum tibi ad poëticam facun-
 diam Romanæ juventutis æquari. Certe ita mihi videris. Si erro,
² pater sum, fer me: & noli exigere judicium, obstante pietate. Ve-
 rum quum pie diligam: sincere ac severe judico. Affice me, oro,
 tali munere frequenter: quo & oblector, & honoror. Accessit tibi
 in artem poëticam ² mellea adulatio: Quid enim aliud agunt,

³ Audax Icario qui fecit nomina ponto,

⁴ Et qui ⁵ Chalcidicas moderate enavit ad arces, 24
 nisi ut & vegetam, & sublimem alacritatem tuam, temeritatem voces: 25
 me vero, & consultum, & quem filius debeat imitari, salutaris pru- 26
 dentia præditum dicas? Quod equidem contra est. Nam tu summa sic
 appetis, ut non decidas: senectus mea satis habet, si consistat. Hæc 27
 ad te breviter, & illico, vespere illius secuto mane dictavi. Ita enim
 tabellarius tuus, ut epistolam referret, instabat. Nam si mihi otium
 fuerit, oblectabile negotium erit ad te prolixius delirare, te ut eliciam,
 mihi ut satisfaciam, Vale.

INTERPRETATIO.

Tu expressisti ista quam doctè & accuratè, quam numerosè, & suaviter, sic secundum ra-
 tionem accentuum Romanorum, ut nihilominus nomina illa primitiva non amitterent suos
 apices. Jam verò quid dicam de tuâ facundiâ? Possum jurare haud dubitanter, neminem
 ex juvenibus Romanis tibi parem esse in eloquentiâ poëticâ. Saltem mihi videris talis. Si hallu-
 cinor, sum pater, tolera me: & noli exposcere à me judicium, cui amor paternus obsistat. At
 licet amem te affectu paterno, nihilominus judico de te sincerè, ac severè. Mitte, quæso,
 sæpe ad me simile munus: quod me & delectat, & decorat. Præter artem poëticam habes sua-
 vissimas blanditias. Nam quid aliud faciunt hi versūs:

Temerarius qui dedit nomen mari Icario,

Et qui pervenit volatu modesto ad arces Chalcidicas,

Nisi ut appelles audaciam, tuos vividos, & excelsos impetus: dicas autem me & esse pruden-
 tem, & imitandum filio, instructum consilio salutifero? Quod certè se habet contrario modo. Tu
 enim sic tendis ad suprema, ut non delabaris: at in hac proveclâ ætate contentus sum, si ma-
 neam in eodem loco. Hæc breviter, & statim matutinis horis, quæ exceperunt illam vespeream,
 dictavi ad te mittenda. Nam tabellarius tuus sic urgebat me, ut reportaret ad te litteras meas.
 Si enim mihi vacaverit, erit mihi occupatio jucunda ineptire fufius ad te scribendo, ut pro-
 vocem te ad respondendum, & ut mihi satisfaciam. Vale.

NOTÆ.

1. Pater sum.] Non naturâ, sed ætate, institutione, & amore.

2. Mellea adulatio.] Sic lege ex vert: li-
 bris. Adulatio ea erat, quod sese teme-
 rario Icaro, Ausonium verò prudenti Dæ-
 dalo conferret versibus mox allatis.

3. Audax.] Icarus.

4. Et qui Chalcidicas.] Dædalus: vide

Ovid. Metam. lib. 8. fab. 5.

5. Chalcidicas ad arces.] Cumas urbem
 Italiæ à Chalcidensibus Eubœæ insulæ co-
 lonis conditam. Desumptum ex hoc Virg.
 lib. 6. Æneid.

Chalcidicâque levis tandem superastitit
 arce.

AUSONIUS *Paulino* S. P. D. XX.

410

¹ **P**aulino Ausonius. Metrum sic suavit, ut esses
 Tu prior, & nomen prægrederere meum.
 Quamquam & ² fastorum titulo prior, & tua Romæ
 Præcessit nostrum sella curulis ebur.
 Et quæ jamdudum tibi palma poëtica pollet,
³ Lemnisco ornata est, quo mea palma caret.
 Longævæ tantum superamus honore senectæ.
 Quid refert? ⁴ Cornix non ideo ante cycnum.
 Nec quia mille annos vivit ⁵ Gangeticus ales,
 Vincit ⁶ centum oculos, ⁷ regie pave, tuos.
 Cedimus ingenio, quantum præcedimus ævo.
 Assurgit musæ nostra Camœna tuæ.

5

10

INTERPRETATIO.

Paulino Ausonius salutem dicit. Lex carminis ita perpulit me, ut te ponerem priorem, & ut tu præcederes meum nomen. Quamvis revera tu prior es titulo fastorum, & tua sella curulis Romæ antecessit meam sellam eburneam, & palma poëseos, quâ jam dudum ornatus es, decorata est tænia, quam mea palma non habet. Anteeo te solum honore senectutis longæ. Quid hoc interest? Non propterea Cornix præcedit olorem. Neque ales Indicus, quoniam vivit mille annos, propterea superat pulchritudine tuos centum oculos, ô pavo, regalis volucris. Tantum cedo tibi ingenio, quantum præeo ætate. Mea Musa assurgit tuæ Camœnæ honoris causâ.

NOTÆ.

1. *Paulino Ausonius. Metrum sic suavit, &c.*] Metri ratione coactum se ait, ut Paulini, ad quem scribit, nomen suo præponeret, contra Latinorum Græcorumque scribendi morem, apud quos sic sunt initia Epistolarum: *Ausonius Paulino. Cælius Plinius Trajano Imperatori* Ἀυσονίου Παυλίνῳ Κελίου Πλινίου Τραϊανῷ Ἰμπερατορί. Inde tamen occasionem arripit satis levem meo quidem iudicio Paulinum extollendi. In quo tota vertitur epistola.

2. *Fastorum titulo prior.*] Non tamen in Consulum Fastis comparet Paulini nomen. Unde recte Vinetus infert, non ordinarium illum fuisse Consulem, neque Consulatum à Calendis Januar. auspicatum, sed ordinario alicui Consuli ob mortem aliamve causam fuisse suffectum. In fastis enim ordinariorum Consulum nomina habentur, non etiam suffectorum. Fuerat ergo Paulinus Consul ante Ausonium,

sed suffectus: cum Ausonius Consul ordinarius fuerit.

3. *Lemnisco ornata est.*] Cicero pro Roscio Lemniscatam ejusmodi palmam dixit. Palmæ quippe, ut & Coronæ victoribus dari solitæ, in nobilioribus victoriis Lemnisco ornabantur. Est autem λεμνισκὸς Syracusana vox angustam tæniam significans, *un ruban*, ex lanâ plerumque, quin & ex tenui arborum libro.

4. *Cornix.*] Licet vivacior.

5. *Gangeticus ales.*] Phœnix. Vide supra Edyll. de ætatibus Animalium, & ad illud notas.

6. *Centum oculos.*] Quos in cauda habet pavo ex Argo reformatus. Vide Metam. lib. 1. fab. 19.

7. *Regie pave.*] Vel ob formæ præstantiam, vel quia Junonis Deorum Regina avis est.

Vive, vale: & totidem venturos¹ congere Janos,
Quot tuus, aut noster conseruere patres.

INTERPRETATIO.

Vive, vale: & connecte inter se totidem annos vitæ futuros, quot patres, meus vel tuus, conseruauerunt.

NOTÆ.

1. *Congere Janos.* Reponunt conserere Grævius & Tollius, ob vocem conseruere sequentis versûs. Horum lectionem sum sequutus. Janos verti annos. Jani quippe,

metonymiâ adjuncti, sunt Calendæ Januariæ anni initium. Calendæ autem illæ per synecdochen pro annis ponuntur.

AUSONIUS Paulino suo S. D. XXI.

411 **Q**Uanto me affecit beneficio, non delata quidem,¹ sed suscepta querimonia mea. Pauline fili! Veritus displicuisse oleum quod miseras, munus iterasti. Addito etiam² Barcinonensis muria condimento, cumulatius præstitisti. Scis autem me id nomen MURIAE,² quod in usu vulgi est, nec solere, nec posse dicere: quum scientissimi veterum & Græca vocabula fastidientes, Latinum in GARI appellatione non habeant. Sed ego quocunque nomine loquar,³ liquor iste SOCIORUM vocatur. Vale.

INTERPRETATIO.

Quantum ad me commodum pervenit, ô fili Pauline, non quidem quod tibi dictum sit, sed quod tu opinatus fueris me queri de te! Cum timeres ne oleum, quod miseras ad me minus probatum mihi esset, instaurasti donum. Effecisti quoque auctius, adjuncto condimento Muria Barcinonensis. Nosti vero me neque solere, neque posse uti hoc nomine muria quo vulgus utitur: quum tamen doctissimi ex antiquis, & aspernantes voces Græcas non habeant nomen Latinum, quo exprimant Garum. At quacunque voce ego utar, liquamen hoc appellatur Sociorum. Vale.

NOTÆ.

1. *Sed suscepta.* Scaliger mutat in *suspecta*, frustra. Retineri optime vulgata lectio potest. *Querimonia suscepta*, hic est, quam quis putat alium de se facere, et si causa nulla subsit. Sic scandalum Theologi dividunt in datum, & acceptum.

2. *Barcinonensis muria condimento.* Muria factæ Barcinone, quæ Hispaniæ Tarracoenensis urbs est ad mare internum sita. Fiebat autem è piscibus muria genus duplex; unum vilius è Thunnorum intestinis sale maceratis, quod muria nomen retinuit; alterum pretiosius è Scombris, quod Græco vocabulo Garum appellarunt. Latinam ei vocem non respondere queritur hic Ausonius, sed liquamen, & liquor sociorum dicebatur. Discrimen duplicis il-

lius muria dispicere est vel ex hoc Martialis epigr. lib. 13. in quo sic de se Muria loquitur:

*Antipolitani, fateor, sum filia thunni;
Essem si scombri, non tibi missa forem.*

3. *Liquor iste sociorum vocatur.* Plin. lib. 31. in fine cap. 7. & initio 8. Aliud etiamnum liquoris exquisiti genus, quod garon vocare, intestinis piscium, ceterisque quæ abjicienda essent, sale maceratis, ut sit illa putrescentium sanies. Hoc olim conficiebatur ex pisce, quem Græci garon vocabant, &c. Nunc è scombro pisce laudatissimum in Carthaginiensis spartaria cetariis: sociorum id appellatur, singulis millibus nummum permutantibus congios pene binos. Nec liquor ullus pene præter unguenta majore in pretio esse cepit, nobilitatis etiam

Jam

Jam patinas implebo meas, ut parcior ille
Majorum mensis ¹ applaria succus inundet.

Quid autem tam amabile, tamque hospitale, quam quod tu, ut me
participes, delicias tuas in ipsa primitiarum novitate defraudas? O
melle dulcior, ô gratiæ venustate festivior, ô ab omnibus patrio strin-
gendo complexu! Sed ² hæc atque alia hujusmodi documenta libera-
lis animi alicui fortasse, & aliquando, quamvis rarius: illud de epif-
tolarum tuarum eruditione, de poëmatis jucunditate, de inventione,
& continuatione, juro omnia, nulli unquam imitabile futurum, etsi
fateatur imitandum. De quo opusculo, ut jubes, faciam. Exquisitius
universa limabo: & quamvis per te ³ manus summa contigerit, cæ-
lum superfluæ expolitionis adhibebo: magis ut tibi paream, quam ut
perfectis aliquid adjiciam. Interea tamen, ne sine corollario poëtico
tabellarius tuus rediret, paucis iambicis præludendum putavi: dum
illud quod à me heroïco metro desideras, inchoatur. Isti tamen, ⁴ ita
te & Hesperium salvos habeam, quod spatio lucubratiunculæ unius
effusi, ⁵ quanquam hoc ipsi de se ⁶ probabunt, tamen nihil diligentiae
ulterioris habuerunt. Vale.

INTERPRETATIO.

Jam implebo illo meas lances, ita ut liquor ille, qui minori copiâ adhibebatur in convi-
viis majorum nostrorum, impleat cochlearia meorum convivarum. Porro quid est tam ama-
bile, tamque hospitale, quam quod tu frustraris tuas delicias in ipsa novitate primitiarum, ut
mihi impertiaris? O amice suavior melle, ô lepidior ipsâ Gratiæ elegantia, ô paterno amplexu
premente ab omnibus! Verum hæc, & alia similia exempla indolis benignæ imitabilia fortassis
erunt alicui, & aliquo tempore, quanquam rarius. At juro per omnia, eruditionem tuarum
epistolarum, suavitatem tui carminis, inventionem & compositionem illius, nemini unquam
fore imitabilem, quamvis confiteatur sibi esse contendendum, ut eam imitetur. Circa quod
poëmatis exequar quod præcipis. Perpoliam accuratius omnia: & licet tu ipse extremam ei
operi manum admoveris, ego ei admovebo cælum supervacaneæ levigationis: potius, ut tibi ob-
sequar, quam ut aliquid addam rebus jam à te absolutis. Interim tamen, ne nuntius tuus rever-
teretur sine auctario aliquo poëtico, existimavi mihi esse præludendum aliquot Iambis: dum il-
lud quod petis à me carmine Heroïco, incipitur. Hi tamen iambi, ita tu & Hesperius mihi in-
columnes sitis, ut properanter lucubratum sunt spatio unius vigiliæ, quamvis hoc ipsi per se satis of-
tendent, non diutius certe fuerunt elaborati. Vale.

NOTÆ.

gentibus. Scombros quidem & Mauritania,
Beticaque, & Carteia ex Oceano intrantes ca-
piunt, ad nihil aliud utiles. Laudantur & Cla-
zomenæ garo, &c. Et aliis multis in locis
gari sociorum meminit Plinius. Sic ap-
pellatum putat Georgius Merula, quod
ex Hispania, ubi Carthago illa Spartaria,
& à sociis populi Romani garum, initio
Romam mitteretur.

1. Applaria.] Sic Scaliger reponit pro
apalaria. In Glossis Isidori applare, cochlea-
re.

2. Hæc atque alia hujusmodi documenta,
&c.] Munera scilicet mittere.

3. Manus summa contigerit, cælum super-
fluæ, &c.] Allegoria à Sculptoribus.

4. Ita te & Hesperium salvos habeam.]
Formula jurantis per carissimorum, amici
& filii, caput salutem.

5. Quanquam hoc.] Se esse celeriter
scriptos.

6. Probabunt.] Quoniam rudes & im-
politi videbuntur, & præ se ferent festi-
nationem sui auctoris.

413

Iambe ¹ Parthis, & Cydonum spiculis,
 Iambe pinnis alitum velocior,
² Padi ruentis impetu torrentior,
 Magna sonoræ grandinis vi densior,
 Flammis corusci fulminis vibratior,
 Jam nunc per auras ³ Persei talaribus,
 Petafoque ⁴ ditis Arcados vectus, vola.
 Si vera fama est Hippocrene, quam pedis
 Pulsu citatam ⁵ cornipes fudit fremens:
 Tu fonte in ipso procreatus Pegasi,
⁶ Primus novorum metra junxisti pedum:

INTERPRETATIO.

O Iambe celerior sagittis Parthis, & Cydoniis, Iambe celerior alis volucrum, magis præceps quam violentus cursus Eridani præcipitantis in mare, crebrior agmine ingenti grandinis crepitantis, qui mitteris impetuosus igne fulguris coruscantis, jam nunc vola per aërem delatus talaribus Persei, & Galero Mercurii. Si verum est quod dicitur de Hippocrene, quam equus fremens effudit excitam ictu pedis: tu productus in ipso fonte Pegaseo, primus connexuisti mensu-

NOTÆ.

1. Parthis, & Cydonum spiculis, &c. velocior.] Celebrati Sagittarii Cretenses, inter quos præcipuè Cydones. Notus & Parthorum mos sagittas inter fugiendum retro mittendi. Unde Horat. lib. 2. od. XIII.

Miles sagittas, & celerem fugam
 Parthi: catenas Parthus, & Italum
 Robur (timet.)

Sagittas Cydonias cum arcu Parthico conjunxit Virg. Eclog. X.

Libet Partho torquere Cydonia cornu

Spicula, tanquam hæc sit nostri medicina furoris.

2. Padi ruentis impetu.] De Padi nivibus liquatis, & irrupentibus in eum aliis fluviiis aucti torrentibus aquis, vide Plin. lib. 3. cap. 16.

3. Persei talaribus] De eo Ovid. lib. Metam. 4. fab. XII.

Pennis ligat ille resumptis
 Parte ab utraque pedes, teloque accingitur unco,

Et liquidum motis talaribus aëra findit.

4. Ditis Arcados.] Ditis nomen quam speciatim Pluto divitiarum numini, & Plutoni inferorum deo tributum, tamen cum à Jovis, Doricè Jovis, &

Jovis derivetur, unde Jovis & Diespiter, Jovis nomen, Deum in genere significare nil vetat; & Dis Arcas hic non alius est, quam Mercurius deus, in Cylleno Arcadiæ monte natus ex Jove & Maia. Nisi quis dicere velit eum Ditem hic appellari quod virgâ suâ.

Animas ille evocet Orco,
 Pallentesque alias sub tristia Tartara mittat,

Det somnos, adimatque, & lumina morte resignet.

ut ait Virg. l. 4. Æneid. Petasus Mercurio alis duabus instructus cum talaribus, & caduceo etiam alato tributus à Poëtis & Sculptoribus.

5. Cornipes.] Pegasus.

6. Primus novorum, &c.] Tangit fabulam à Terentiano Mauro relatam his versibus:

Hexametros tradit genitos duo prima vetustas.

Herois ille est. Hunc vocant Iambicum, &c.

Additur hæc gemino non absona fabula metro,

Seu vera res est. Spectet auctorem fides.

Quum puer infestis premeret Pythona sa-

Illicque Musis concinentibus novem,
 Cædem in draconis concitasti Delium.
 Fer hanc salutem præpes & volucripes
 Paulini ad usque mœnia. ¹ Hebromagum loquor. 15
 Et protinus, jam si resumptis viribus
 Alacri reſecti corporis motu viget,
 Salvere jussum mox reposece mutuum.
 Nihil moreris: jamque dum loquor, redi,
 Imitatus illum ² stirpis auctorem tuæ: 20
 Triplici furentem qui Chimæram incendio
³ Supervolavit, tutus igne proximo.
 Dic & Valere: dic, Avere te jubet
 Amicus, & vicinus, & fautor tuus,
 Honoris auctor: altor ingenii tui. 25
 Dic & magister, dic parens, dic omnia

INTERPRETATIO.

ras pedum nondum observatorum: atque ibi dum novem Camæna canerent, instigasti Apollinem ad interficiendum Draconem. Defer hanc salutationem, velox & celeripes, usque ad urbem in quâ degit Paulinus. Hebromagum volo dicere. Et statim, si is jam recepit vires suas, & valet agili mobilitate corporis recreati, cum eum salutaveris, illicò flagita ab eo reciprocam salutem. Ne tantillum quidem cesses: & dum hæc dico jam jam revertere, imitans velocitate illum auctorem tuæ originis, qui superavit volatu Chimæram flammis vomentem ore tergemino, tutus quanquam in ignis viciniâ. Dic ei: Valere atque salvere te jubet amicus, & vicinus, & fautor tuus, promotor tuæ dignitatis, educator tui ingenii. Adde etiam Magister, adde parens.

NOTÆ.

gittis
 Apollo, Delphici feruntur incole
 Hortantes acuisse animum bellantis, ut
 illos
 Metus habebat, aut propinqua ado-
 rea
 Tondebat geminas pavida exclamatio vo-
 ces,
 Ἰὴ Παιάν· Ἰὴ Παιάν· Ἰὴ Παιάν·
 Spondeis illum primo natum cernis sex
 Ex parte voces concitas læti dabant
 Ἰὴ Παιάν· Ἰὴ Παιάν· Ἰὴ Παιάν·
 Et hinc pedum tot ortus est Iambicus.
 Ex quâ colligere est primum versum He-
 xametrum, sed spondaicum fuisse Græ-
 cum illum supra relatum, sed eundem
 etiam Iambicum eo quod pars Delphico-
 rum celerius pronutiantes primam sylla-
 bam vocis Παιάν corripere, ut revera
 sæpe apud Græcos α ante vocalem corripit-
 tur. Sunt tamen qui primum hunc Iam-

bum fuisse dicunt à muliere pannos la-
 vante in Archilochum dictum:

Ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς τῆς σκαφῆς ἀνατρε-
 ψεις

Abi homo: scapham subvertis.

1. Hebromagum loquor.] Hanc Paulini villam Hebromagum Vinetus suspicatur vicum esse infra Blaviam in eadem ripâ Embræ dictum, sive ut alii primam syllabam truncantes appellant Brau: at Scaliger existimat oppidum esse ad confluentes Duranii & Garumnæ ab uno è Paulini posteris Pontio Leontio amplificatum horreis publicis & turribus in modum castrorum, & appellatum Burgum, quo nomine tunc castra opportuna bello & munita vocabant ἀπόρτος turris.

2. Stirpis auctorem tuæ.] Pegasus de quo supra.

3. Supervolavit.] Bellerophonte insidente.

Blanda atque sancta caritatis nomina.
 Aveque dicto, dic Vale, & actutum redi.
 Quod si rogabit, quid super scriptis novis
 Maturus ævi, nec rudis dijudicem:
 Nescire dices, sed paratum jam fore
 Heroïcorum versuum plenum essedum.
 Cui subjugabo de molarum ambagibus,
 Qui machinali saxa volvunt pondere,
 Tripedes caballos terga ruptos verberare:
 His ut vehantur tres sodales nuntii.
 Fors & rogabit, quos sodales dixeris
 Simul venire: ¹ dic, trinodem dactylum
 Vidi paratum crucianti canterio:
² Spondæus illi lentipes ibat comes,
 Paribus moratur qui locis cursum meum:
 Mihique similis, semper adversus tamen,
³ Nec par, nec impar, qui Trochæus dicitur.
 Hæc fare cursim, nec moratus pervola,
 Aliquid reportans interim munusculi
 De largitate musici promptarii.

30

35

40

45

INTERPRETATIO.

addē omnes blandas & castas appellationes paterni amoris. Et cum dixeris salve, dic vale, & revertere illicò. Porro si quæret, quid ego propectæ ætatis, & non imperitus sentiam de suis novis scriptis; respondebis te ignorare, sed jamjam præsto futurum plenum plastrum carminum heroïcorum. Cui jungam claudicantes equos laceratos terga verberibus, sumptos ex orbitis molarum, qui rotant lapides ponderis machinarii: ut iis tres nuntii sodales devehantur ad eum. Forsan etiam quæret, quos sodales dixeris unà ad eum pergere: responde ei, vidi Dactylum trinodem paratum ad veniendum in caballo succutiente: comitabatur eum spondæus tardigradus, qui retardat cursum meum positus in totidem sedibus, quot ego: & ille mei similis semper tamen contrarius, neque par, neque impar, qui appellatur Trochæus. Dicito ei ista prope, & absque mori recurre ad me, referens interim aliquid munusculi de liberalitate penus ejus poetica.

NOTÆ.

1. Dic trinodem dactylum.] Dactylum pedem syllabis tribus constantem, quem, quia quadrupedantis equi cursum optimè imitatur, advehi dicit crucianti Canterio, versum hunc Plauti intuens in Captivis de piscatoribus:

Qui advehuntur quadrupedanti crucianti Canterio.

2. Spondæus illi, &c.] Designare vide-

tur Hendecasyllabos Phalæcios, ex Spondæo, Dactylo, & tribus Trochæis constantes.

3. Nec par nec impar.] Quia Trochæus pari quidem numero syllabarum constat, sed quæ inæqualis sint quantitatis, ex longa nempe & brevi. Sed hoc de se etiam dicere eodem jure potest Iambus.

AUSONIUS Paulino suo. XXII.

414 **M**ultas, & frequentes mihi gratiæ tuæ causas, & occasio subinde 1
 nata concinnat, & naturæ tuæ facilitas benigna conciliat, Pau-
 line fili. Nam quia nihil, poscente me, abnuis, magis acuis proca-
 ciam quam retundis: ut nunc quoque in causa Philonis procuratoris
 quondam mei experire: qui ¹ apud Hebromagum conditis mercibus,
 quas per agros diversos coëmit, concessio ² ab hominibus tuis usus
 hospitio, immature periclitatur expelli. Quod nisi indulseris, rogante 2
 me, ut & mora habitandi ad commodum suum utatur, & ³ nauso,
 aliave quavis navi ⁴ usque ad oppidum præbita, ⁵ frugis aliquantulum
 nostræ advehi possit, Lucaniacus ut inopia liberetur mature: tota illa
 familia ⁶ hominis litterati ⁷ non ad Tullii frumentariam, ⁸ sed ad Cur-
 culionem Plauti pertinebit. Hoc quo facilius impetrarem, aut quo 3
 majorem vereris molestiam, si negares; concinnatam iambis signa-
 tamque ad te epistolam misi, ne subornatum diceres tabellarium, si
 ad te sine signi fide veniret. Signavi autem; ⁹ non ut Plautus ait:

INTERPRETATIO.

O Fili Pauline, res ut sese identidem dant, & comis indulgentia tuæ indolis aptat mihi, & paratu plurimas, & crebras occasiones tuæ benignitatis. Etenim quia nihil denegas, cum peto; instigas potius, quàm reprimis meam in petendo audaciam: ut nunc etiam agnosces in negotio Philonis, mei olim procuratoris: qui cum reposuerit apud Hebromagum merces, quas comparavit per varios agros, utens eo hospitio quod tui domestici ei commodarunt, nunc in periculo est, ne ante tempus inde ejiciatur. Quod si concesseris ei meo rogatu, ut & possit illic remanere quandiu ipsi opus erit, & commodato ei Nauso, aut qualibet aliâ navi ad urbem usque, aliquantum frugum nostrarum adportari possit, ut Lucaniacus tempore liberetur à penuriâ: familia hæc omnis hominis litterati redigetur non ad frumentariam orationem Ciceronis, sed ad Curculionem Plauti. Ut hoc à te facilius obtinerem, vel ut timeres majorem importunitatem, si renueres: misi ad te hanc epistolam compositam ex Iambis, & obsignatam, ne diceres nuntium esse subdititium, si veniret ad te absque testimonio sigilli. Obsignavi porrò non, ut dicit Plautus, ce-

NOTÆ.

1. Apud Hebromagum.] Villam Paulini de qua superiori epistolâ.

2. Ab hominibus tuis.] Domesticis tuis.

3. Nauso.] Genus navigii Gallicum esse existimat Gyraldus Lil. de Navigiis.

4. Usque ad oppidum.] Portum Condatem intelligit Scaliger, prope quem erat Lucaniacus villa Ausonii, ad Duranii ripam. Lucanus fundus à Paulino dicitur in tertia epistolarum ad Ausonium.

5. Frugis aliquantulum nostræ.] Frumenti, quod Philo pro me emit. Frustra locum hunc sollicitat Vinetus.

6. Hominis litterati.] Ausonii, qui ut

vir litteratus abundantiam, & famem allegoricè exprimit per Ciceronis frumentariam, & Plauti Curculionem.

7. Non ad Tullii frumentariam.] Oratio hæc est tertia, seu liber tertius accusationis in Verrem, quæ incipit: Omnes qui alterum judices, nullis impulsu inimicitis, &c. dicta frumentaria, quod in ea de frumento Siciliensi agatur.

8. Sed ad Curculionem Plauti.] Fabula Plauti est, & in ea nomen parafiti famelici à Curculione animalculo frumentum exedente sumptum.

9. Ut Plautus ait.] In Pseud. act. 1. sc. 1.

¹ Per ceram, & linum, literasque interpretes, 4
 sed per poëticum characterem magis notavimus, tanquam signum im- 5
 pressum judicares.

415 Philon, meis qui villicatus prædiis,
 Ut ipse vult ² epitropos;
 (Nam gloriosum Græculus nomen putat,
 Quod sermo fucat Doricus)
 Suis querelis asserit nostras preces:
 Quas ipse lentus prosequor.
 Videbis ipsum, qualis astet comminus,
³ Imago fortunæ suæ,
 Canus, comosus, hispidus, trux, ⁴ attubus,
⁵ Terentianus Phormio. 10
⁶ Horrens capillis ut marinus asperis
 Echinus, aut versus mei.

INTERPRETATIO.

*per ceram & lino, & characteribus explicantibus, sed melius signavi per notam poëticam, quam dig-
 nosceres veluti impressum characterem.*

Philon, qui villicus fuit in meis fundis, aut, ut ipse vult, Epitropus (ipse enim cum Græcus sit, existimat honorificum esse nomen, quod lingua Græca adornat) adsciscit meas preces suis querimoniis: quas ego haud ita promptus prosequor hac epistolâ. Videbis eum, qualis stet propè te, vera effigies suæ sortis, canus, crinitus, hirsutus, ferox, balbus, talis prorsus qualis est Phormio apud Terentium. Horridus crinibus hispidis tanquam echinus marinus, aut tanquam

NOTÆ.

1. *Per ceram & linum.*] Sic omninò legendum, non, ut Tollius reponit *lignum*. Non ignoramus ligneas fuisse tabellas cera oblitas in quibus scriberent; sed hîc, ut & in adducto Plauti loco, non de scrip- tione agitur, sed de obfignatione, quæ per linum & ceram, ac impressum sigillum fiebat. Apud eundem Plautum Bacchid. actu 4. scenâ 4. Chrysalus ad Pistocle- rum:

*Nunc tu abi intro, Pistoclere, ad Bac-
 chidem, atque effer citò.*

*Pist. Quid? Chr. Stilum, ceram, &
 tabellas, & linum.*

Et deinde:

Cape stilum properè & tabellas tu has tibi.

Mn. Quid postea?

Chr. Quod jubebo scribito istic.

Tum scriptâ epistolâ.

*Cedo tu ceram, ac linum actutum. Age
 oblige, obfigna citò.*

2. *Epitropos.*] Græcum est ἐπίτροπος
 procurator.

3. *Imago fortune suæ.*] Ita ut ex ejus as-
 pectu dijudices statim quâ fortunâ dignus sit, & quam reverâ expertus sit. Eam au-
 tem quæ fuerit, infra explicat.

4. *Attubus.*] Sic restituit Scaliger, pro
 mendofo *artubus*, & laudat Glossarium ve-
 tus, in quo: *Attubus*: μοχλάλ, μόγ, ἄτυπος. Ab hoc postremo *Atypus* est apud
 Gell. lib. 4. cap. 2. *Balbus* autem, & *Aty-*
pus vitiosi magis, quam morbofi sunt. Et apud
 Ulpianum L. idem *Ofilius* 10. §. *quesitum ff.*
de Ædilitio edicto: *Quesitum est an balbus,*
& blasus, & atypus, isque qui tardius loqui-
tur, & Varus, & Vatius sanus sit? & opinor
eos sanos esse.

5. *Terentianus Phormio.*] Cicero pro Cæ-
 cina de Sexto Clodio Phormione teste:
Nec minus niger, nec minus confidens, quam
ille Terentianus est Phormio.

6. *Horrens capillis, &c.*] Horatii est Epi-
 dôn Ode 5. in Canidiam:

*Horret capillis, ut marinus, asperis,
 Echinus, aut currens aper.*

Hic sæpe falsus ¹ messibus vegrandibus,
 Nomen perosus villici,
 Semente sera, sive multum præcoqua, 15
 Et ² siderali inscitia,
 Cælum laceffens, seque culpæ subtrahens,
 Reos peregit cœlites.
 Non cultor instans, non arator ³ gnaruris,
⁴ Promusque, quam condus magis. 20
 Terram infidelem, nec feracem criminans,
 Negotiari maluit.
⁵ Mercatur * quoquo foro venalium.
⁶ Mutuatur ad Græcam fidem.
 Sapiensque supra Græciæ septem viros, 25
⁷ Octavus accessit sophos.

INTERPRETATIO.

mea carmina. Hic cum sæpè deceptus fuisset segetibus malè adultis, exosus nomen coloni, cum tardius fereret, aut valde citius, & ignoraret observationem astrorum, incessens querelis cælum, & sese excusans, accusavit sui infortunii Deos. Cum non esset colonus urgens arva, neque peritus agricola, & sumptuosus magis quam parvus, accusans solum quasi infidum, & infertile, maluit fieri mercator. Negociatur in quibusvis nundinis rerum venalium, mutuum sumit Græcâ fide, & sapientior septem viris Græciæ sapientiâ claris, additus est eis octavus sapiens. Et nunc

NOTÆ.

1. Messibus vegrandibus.] Non grandibus, malè grandibus. Ovid. Fast. lib. 3. Ubi de Vejove:

Nunc vocor ad nomen. Vegrandia farra
 Coloni,

Quæ male creverunt, vescaque parva
 vocant

Vis ea si verbi est: cur non ego Vejovis
 ædem,

Ædem non magni suspicer esse Jovis?
 Festus: Vegrande significari alii aiunt male grande, ut vecors, Vesanus, mali cordis, maleque sanus. Alii parvum, sive minutum, ut cum dicimus vegrande frumentum, &c. Nonius etiam valde grande significare ait.

2. Siderali inscitia.] Necessaria quippe est agricolæ siderum & tempestatum in arando serendoque observatio. Pleni sunt harum observationum tum Hesiodi Virgiliique, tum aliorum de re rustica libri.

3. Gnaruris.] Idem quod gnarus. Plaut. Mostell. Act. 1. sc. 2.

Simul gnarures vos volo esse hanc rem
 mecum.

Et in prologo Pœnuli:

Æque ut mecum suis ignarures.

4. Promusque quam condus magis.] Qui plus insumeret, & prodigeret, quam quæreret & conderet servaretque.

5. Mercatur * quoquo foro.] Vinetus supplet: Mercatur in quoquo foro, &c. Optimè.

6. Mutuatur ad Græcam fidem.] Græca & Punica fides in proverbiiis pro malâ fide. Mutuari ergò ad Græcam fidem, est mutuum sumere, nec reddere. In voce mutuatur duæ mediæ syllabæ per synalœpham coaluisse in unam intelligendæ sunt, ut constet metri ratio. In codice Veneto pervetusto est mutatur pro mutuatur, unde Tollius mutator suspicabatur, ut esset mutator ad Græcam fidem, qui in mercium permutationibus falleret. Quod in medium relinquo.

7. Octavus accessit sophos.] Octavus sapiens. Ironia est. De Græciæ sapientibus vide supra, carmen de ludo sapientum, & ad illud notas.

¹ Et nunc paravit triticum casco sale,

Novusque pollet ² emporus.

Adit inquilinos, rura, vicos, oppida,

Soli & sali commercio,

30

³ Acatis, phaselis, lintribus, flatis, rate.

⁴ Tarnim & Garumnam permeat.

Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus,

Se ditat, & me pauperat.

Is nunc ad usque vectus Hebromagum tuam,

35

Sedem locavit mercibus.

* * * * *

⁵ Ut inde naufo devehat

INTERPRETATIO.

emittit frumentum veteri sale, & novus mercator cluet. Frequenter villicos, agros, pagos, urbes mercaturâ terrestri, & mariimâ; navigat per totum Tarnim, & Garumnam acatis, phaselis, lintribus, flatis, rate. Et permutans quæstus damnis, & damna dolis, locupletat se, & me depauperat. Ille nunc devectus usque ad villam tuam Hebromagum, delegit ibi locum ad condendas suas merces * * * * * ut inde deferat naufo

NOTÆ.

1. Et nunc paravit, &c.] Lectionem servavimus codicis alterius Vossiani, quæ huc optimè facit. Comparasse enim triticum Philonem illum manifestum est ex prosa superiore, casco sale dixit, veteri voce utens cascus, quæ veterem significat. Unde proverb. Cascus Cascam ducit, hoc est vetulus vetulam. Apage Scaligeri intritum, non sapit hoc loco. Casco seu veteri sale, hic positum putat Tollius ad elevandam per jocum salis bonitatem. Attamen, in Regum nostrorum edictis ad rem salinam spectantibus vetantur horreorum salinorum præfecti saleem venalem exponere prius, quam per triennium in horreis depositum resederit. Quod etiamnum observatur, nisi peculiari concessione fuerit remissum, nec tamen fieret si salis bonitas vetustate minueretur.

2. Emporus.] Εμπορος mercator, præcipuè mari & nave aliena negotians, testibus Eustathio, & Hesychio.

3. Acatis, phaselis, lintribus, flatis, rate.] Genera sunt navigiorum acatus ἀκάτης, & acatium ἀγκάτιον, prædatorii navigii species Straboni lib. XI. Apud Thucydidem, & Lucianum ἀγκάτης mentio est. Sed acatii forma ex hoc Plinii loco cog-

nosci potest lib. 9. cap. 30. Navigeram similitudinem & aliam in Propontide visam si- bi prodidit Mutianus: Concham esse acatii modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata, &c. Phaselum, ex Catulli carmine de Phaselo, constat navigium fuisse velis, & remis aptum. Sic enim ille:

Phaselus ille, quem videtis hospites,
Aut fuisse navium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequisset præterire, sive palmulis
Opus foret volare, sive linteo.

Myoparones, & Phaselos eisdem fuisse existimat Baysius. Lintres fluviatiles naves erant remis agi solitæ. Cæsar lib. 7. Comment. Conquirat etiam lintres: has magno sonitu remorum incitatas in eandem partem mittit. De Stilata Festus: Stilata genus navigii latum magis, quam altum, à latitudine sic appellatum, sed ea consuetudine, qua stlocum pro locum & stlitem pro lite dicebant. Rates quæ fuerint vulgò notum.

4. Tarnim, & Garumnam.] Narbonensis Gallix fluvius est Tarnis in Garumnam infra Montalbanum influens. Le Tarn.

5. Ut inde naufo.] Sic lacunam hanc paucis supplet Scaliger ex prosa superiore. Sedem locavit mercibus,

* * *

* * * * *
 Nostros in usus, ut refert,
 Hunc ergo paucis ne graveris hospitem.

* * * * *
 Adjutus ut mox navis auxilio tuæ,
¹ Ad usque portus oppidi,
 Jam jam ² Perusina, & Saguntina fame,
 Lucaniacum liberet.

Hoc si impetratum munus abs te accepero,
 Prior colere, quam Ceres.
³ Triptolemon olim, ⁴ sive Epimenidem vocant,
 Aut Bulianum Buzygen,
 Tuo locabo postferendos nomini.
 Nam munus hoc fiet tuum.

INTERPRETATIO.

* * * * * in meos usus, ut ait. Ne ergo molestum tibi sit eum habere apud te
 hospitio in aliquot dies. * * * * * Ut statim adjutus presidio tuæ navis us-
 que ad portum urbis, eximat Lucaniacum fame quæ jamjam similis futura esset Perusina,
 & Saguntina fami. Si obtinero hoc à te exoratum beneficium, potiori te cultu venerabor, quam
 Cererem. Et ducam Triptolemum illum veterem, & illum quem appellant vel Epimenidem, vel
 Buzygem Buliâ oriundum, postponendos esse tuo nomini. Etenim illud frumentarium beneficium
 quo illi celebrantur, tuum evadet.

NOTÆ.

- Ut inde Nauſo, sive navi devehat
 Nostros in usus, ut refert.
 De nauſo supra.
1. Ad usque portus oppidi.] Portum Con-
 datem intelligit Scaliger, haud procul Lu-
 caniaco Ausonii villâ distantem.
2. Perusina, & Saguntina fame.] Qua-
 lem pertulit Perusium Tusciæ urbs, obsi-
 dente eam, & in ea clausum Lucium An-
 tonium Marci fratrem, Augusto; & Sa-
 guntus obsidente Annibale. Hinc Perusi-
 na, & Saguntina fames in proverbium ces-
 sere.
3. Triptolemon.] Quem curru Draconi-
 bus juncto fruges, Cereris inventum, per
 orbem terrarum sparsisse fabulantur.

4. Sive Epimenidem vocant, aut Bulianum,
 Buzygen.] Ita Isaacus Vossius hæc legit.
 Heilychius de Buzyge illo: Βυζύγης ἦρας
 Ἀττικὸς ὁ πρῶτος βούς ὑπὸ ἄροτρον ζεύξας:
 ἐπικαλεῖτο δὲ Ἐπιμενίδης. Buzyges heros
 Atticus, qui primus boves junxit aratro: cogno-
 minabatur autem Epimenides. Plin. lib. 7.
 cap. 56. Bovem, & aratrum (invenit)
 Buzyges Atheniensis, ut alii, Triptolemus. Bu-
 lianus dicitur à Buliâ, ut vult Vossius, Ci-
 vitate Atticæ; at Phocidi eam Ptolemæus,
 Pausanias, & Stephanus attribuunt, non
 Atticæ. Est Atticæ Pagus Βουτεία Suidæ
 Βετία, unde fortasse melius legas hinc Bu-
 tianum, quam Bulianum.

A U S O N I U S *Paulino.* XXIII.

416

Proxima, quæ nostræ fuerat querimonia chartæ,
 Credideram, quod te, Pauline, inflectere posset,
 Eliceretque ¹ tuam blanda objurgatio vocem.
 Sed tu juratis ² velut alta silentia sacris
 Devotus teneas, perstas in lege tacendi.
 Non licet: an ne pudet, si quis tibi jure paterno
 Vivat amicus adhuc, maneatque obnoxius heres?
 Ignavos agitet talis timor. At tibi nullus
 Sit metus: & morem missæ, acceptæque salutis
 Audacter retine. Vel si tibi ³ proditor instat,
 Aut quæstoris gravior censura timetur,
 Occurre ingenio, quo sæpe occulta teguntur.
⁴ Threïcii quondam quam sæva ⁵ licentia regis
⁶ Fecerat elinguem, per licia texta querelas
 Edidit, & tacitis mandavit crimina telis.
⁷ Et pudibunda suos malo commisit amores
 Virgo, nec erubuit tacituro conscia pomo.

I N T E R P R E T A T I O.

Existimaveram, ô Pauline, fore, ut recens querela meæ epistolæ posset te flectere, & lenis mea increpatio eliceret tuum responsum. Verum tu permanes in silendi proposito, quasi addictus serves profundum silentium erga sacra quibus illud juraveris te servaturum. An non tibi permittitur? An vero te pudet quod supersit adhuc aliquis amicus tibi à patre tuo, & tu remaneas ei obligatus jure hereditario? Metus ejusmodi sollicitet segnes. At tu nihil timeas: & confidenter serva consuetudines mittendi, & accipiendi salutem. Aut si proditor tibi imminet, aut si metuis severiorem notam quæstoris, i obviâ solertiâ mentis, quæ sæpe operit arcana. Illa mulier quam crudelis libido Thracii Tyranni olim privarat linguâ, expressit querimonias suas ope florum contextorum, & commisit telis taciturnis accusationem scelerum Regis. Et alia puella verecunda credidit suos amores malo, neque puduit eam habere conscium pomum.

N O T Æ.

1. Tuam, &c. vocem.] In margine libri Pulman. scriptum fuisse testatur Tollius, tuas, &c. musas.

2. Velut alta silentia, &c.] Quasi initiatus sis sacris aliquibus mysticis, quæ horrendo aliquo sacramento juraveris te numquam revelaturum.

3. Proditor.] Qui referat ad uxorem Paulini, quam timere præsertim videtur Auson. sic enim de eâ infra:

— Tanaquil tua nesciat istud.

Eandem in animo habere hîc videtur cum dicit:

Aut quæstoris gravior censura timetur,

Ejus scilicet consilio maximè inductus Paulinus Nolam secesserat, severiori Christianæ legis observationi vacaturus, & nuntium quodammodo amicis, & negotiis sæcularibus remisit, ut videre est ex Epist. 36. D. Ambrosii.

4. Threïcii quondam, &c.] Varias occultè scribendi artes amico suo per jocum subjicit, & firmat exemplis.

5. Threïcii regis.] Terei.

6. Quam, &c. fecerat elinguem.] Philomela. Vide Ovid. Metam lib. 6. fab.

7. 8.

7. Et pudibunda suos malo, &c.] Cydip-

Depressis scrobibus ¹ vitium regale ² minister
 Credidit, idque diu textit fidissima tellus:
 Inspirata dehinc vento cantavit arundo.
 Lacte incide notas: arefcens charta tenebit
 Semper inaspiduas: ³ prodentur scripta favillis.
 Vel ⁴ Lacedæmoniam scytalen imitare, libelli
 Segmina Pergamei tereti circumdata ligno
 Perpetuo inscribens versu: qui deinde solutus
 Non respondentes sparso dabit ordine formas,
 Donec consimilis ligni replicetur in orbem.
 Innumeras possum celandi ostendere formas,
 Et clandestinas veterum referare loquelas,
 Si prodi Pauline times, nostræque vereris
 Crimen amicitiae, ⁵ Tanaquil tua nesciat istud.

20

25

30

INTERPRETATIO.

quod erat celaturum arcana ipsius. Famulus Regis mandavit defossis scrobibus illius deformitatem, & terra fidelissima id celavit diu: deinde canna afflata vento illud cecinit. Inscribe litteras lacte: charta, cum fuerit sicca, retinebit eas, nec unquam poterunt aspici: at quæ inscriptæ fuerint, apparebunt cineribus aspersis. Aut imitare Scytalen Laconicam, circumvolvens baculo rotundo segmenta membranacei libri, & in iis scribens lineas per totam baculi longitudinem; quæ postea solutæ exhibebunt ordine turbato litteras sibi invicem non congruentes, quousque revolvantur in circuitum baculi similes. Facile mihi est monstrare tibi infinitos modos tegendi scripta, & explicare occultas rationes loquendi antiquorum, si metuis prodi ô Pauline, & times ne amicitia nostra tibi crimini vertatur, tua uxor hoc ignoret. Tu sperne ceteros:

NOTÆ.

pe apud Delum insulam decepta ab Acontio, incisum malo fidei maritalis pactum, & additum per Dianam, templi præsidem Deam, iuramentum legens, ut colligere est ex mutuis eorum Epistolis apud Ovid.

1. *Vitium regale.*] Aures Midæ Asininas. Vide Ovid. lib. 11. Metam. fab. 4.

2. *Minister.*] Tonsor ejus.

3. *Prodentur scripta favillis.*] Insperfi scilicet chartæ cineres, iis tantum locis adherentes in quibus viscosa lactis pinguedo quædam supererit, inconspicuas prius litteras oculis prodent. τὸ inaspiduas Gronovii est emendatum felicissime, pro vulgato in auspiciis, pro quo Scaliger in aspiduis.

4. *Lacedæmoniam scytalen.*] Cicero ad Atticum: *Habes σκυπέλλω Λακωνικῇ. Σκυπέλλω* est furculus teres, seu cylindrus, cui tæniam membranaceam Augustam ita circumdebant, ut, eâ per varias redeunte spiras, totus furculus involvere-

tur. Tum quod significare volebant membranæ, sic circumvolutæ, variis secundum cylindri longitudinem lineis inscribebant, evolutâ deinde tæniâ, sparsæ tantum huc illuc litteræ absque sensû aut verborum constructione apparebant. Nec eadem voces quæ inscriptæ fuerant construi iterum poterant, nisi is ad quem mittebantur, consimili plane ac ejusdem craftiei cylindro, quem penes se habebat, tæniam circumvolvisset. Quo facto verba eodem quo scripta erant ordine, redeuntibus in locum suum litteris, apparebant. Vide Plutarch. in Lysandro, A. Gell. lib. 17. Noct. Attic. & Meursium in Laonicis.

5. *Tanaquil tua.*] Sic Therasiam sanctissimam Paulini conjugem appellat, innuens ejus monitis parere & consilio regi virum, quemadmodum Lucumo seu Tarquinius Priscus à sua Tanaquile regebatur. Revera ut Tanaquil Lucumonem

Tu contemne alios, nec dedignare parentem
Adfari verbis. Ego sum tuus altor, & ille
Præceptor primus, primus largitor honorum,
Primus in Aonidum qui te collegia duxi.

35

I N T E R P R E T A T I O.

neque indignum te putes alloqui me parentem tuum. Ego sum tuus educator, & ille tuus primus Magister, primus imperitor honorum, qui primus deduxi te in cœtus Musarum.

N O T Æ.

impulit ad Romam relictis Tarquiniis potendam, ita non parum contulisse ad secessum Paulini Therasiam testis est D. Ambrosius loco supra laudato. Ab ea Tanaquile temporibus illis Tanaquiles solebant appellare uxores quæ maritis imperarent. Sidonius Apollin. lib. 5. epist. 7. de suo

Tetrarcha: Temperat Lucumonem nostrum Tanaquil sua. Therasiam suam molestè tulit Paulinus ab Ausonio Tanaquilem esse dictam, ut videre est ex ejus Epistolis ad Ausonium 1. & 2. quas ad libri ejus calcem excudi curavi, cum quibusdam Symmachi ad eundem Ausonium Epistolis.

A U S O N I U S Paulino S. XXIV.

417

Discutimus, Pauline, jugum, quod certa fovebat
Temperies: leve quod positu, & ² tolerabile junctis,
Trahebatur paribus concordia mitis habenis:
Quod per tam longam seriem volventibus annis
Fabula non unquam, numquam querimonia movit,
Nulla querela loco pepulit, non ira, nec error,
³ Nec quæ compositis malesuadae credula causis,

I N T E R P R E T A T I O.

O Pauline, excutimus jugum, quod levabat temperies quædam: quod placida concordia moderabatur loris equalibus: cum esset lene quando imponebatur, & facile toleratu, cum ei juncti eramus: quod jugum nunquam rumor, nunquam querela sollicitavit per annos currentes tam longo spatio, quod nullus quaestus movit loco suo, non ira, neque error, neque suspicio,

N O T Æ.

1. *Discutimus, &c.*] Hanc è tribus Epistolis quas uno die ad Paulinum scripserit Ausonius, primam facit Scaliger, ad centesimum tertium usque versum ejus:

Agnoscisne tuam, Ponti dulcissime, culpam?

Quem versum alterius Epistolæ principium facit vetus codex Lugdunensis, cum hoc titulo: *Ausonius Paulino*. Et Scaliger tertiam illarum putat esse, secundam verò quæ supra exposita fuit: *Proxima quæ nostræ fuerat, &c.* Sed nihil necesse est hanc in duas dispescere in illo versu: *Agnoscisne, &c.* cum eodem videatur impetu pars illa posterior effusa, ac prior. Potest ex tribus illis tertia intercuisse, nec extare

nunc inter cæteras Ausonii. Queritur in his de Paulini secessu, & quod Epistolis & amicitia suæ pro more pristino non respondeat.

2. *Tolerabile junctis.*] Pergit in Allegoria jugi, currus & habenarum.

3. *Nec quæ compositis, &c.*] Grævius sollicitabat hunc versum & legebat:

Nec quæ compositis malesuada, & credula vanis.

Ex Pulmanni lectione: *Male suadet credula canis*. Tollius nihil mutandum censet, quem secutus sum, & *malesuadam* substantivè sumptum verti *malam suasionem*. Ut enim *suada* ipsa *suasio* est, quid vetat *male suadam* intelligi *malam suasionem*?

Concinnat verisimilis ¹ suspicio culpas.
 Tam placidum, tam mite jugum: quod ² utrique parentes
 Ad senium nostrum traxere ab origine vitæ: 10
³ Impositumque piis heredibus, usque manere
 Optarunt dum longa dies dissolveret ævum.
 Et mansit, dum læta fides, nec cura laborat
 Officii servare vices: sed sponte feruntur
 Incustoditum sibi continuantia cursum. 15
 Hoc tam mite jugum docili cervice subirent
⁴ Martis equi, ⁵ stabuloque feri Diomedis abacti:
⁶ Et qui mutatis ignoti Solis habenis
 Fulmineum Phaëtonta Pado mersere jugales.
⁷ Discutimus Pauline tamen: nec culpa duorum 20
 Ista, ⁸ sed unius tantum tua. Namque ego semper

INTERPRETATIO.

que credens fictis rationibus male suasionis, machinatur accusationes verisimiles. Tam lene, tam suave jugum, quod nostri ambo patres pertulerunt à vitæ suæ principio ad senectutem usque: & injunctum nobis religiosis eorum heredibus, voluerunt semper subsistere, quousque longæva ætas finiret nostram vitam. Et quod jugum substitit, quandiu fides inter nos erat vigens, neque opus nobis erat sollicitudine, ut præstaremus officia mutua: sed illa ultrò procedebant sese ultrò excipientia absque observatione. Hoc jugum tam lene collo obsequenti exciperent equi Martis, & illi, qui abducti fuerunt ex equili Diomedis: & equi illi qui cum sentirent mutata sua lora regi à Sole sibi incognito, in Eridanum Phaëtonem percussum fulmine egerunt precipitem. Excutimus tamen illud jugum, ô Pauline: neque hac culpa est duorum, sed tua unius

NOTÆ.

1. *Suspicio.*] Secundâ productâ. Sic in Epist. Paulini ad Ausonium:

Duceret in sanctum suspicio falsa parentem.

Sic apud Martial. lib. 11. epigr. 46.

Oblinitur minima si qua est suspicio rima.

Quæ apud nonnullos brevis est, & in verbo *suspicio* apud omnes. Nihil ergo necesse est hic reponere *suspectio*, ut est in quibusdam editionibus.

2. *Utrique parentes.*] Scribe juxta Grævium: *utrique parentes, tui nempe, & mei.*

3. *Impositum.*] Supremâ voluntate, quasi testamento.

4. *Martis equi.*] Quamvis valde feroces. Servio ad hunc versum 3. Georg.

*Martis equi bijuges & magni currus Achil-
lis*

Δεῖμος atque *Φόβος*, Metus & Terror, contra mentem Eusthathii ad hunc versum Iliad. O

ὦς φότος, καὶ ῥ' ἰππας κέλετο Δεῖμον

τε Φόβον τε

Ζευγνύμεναι:

Ubi *Δεῖμον*, & *Φόβον* filiorum aut satellitum Martis nomina esse ait, quibus imperet equos currui jungere, non autem ipsorum equorum. Quintus Calaber lib. 8. *παρὰ λειπ.* Quatuor Marti equos tribuit Borea & Erinny genitos, quorum nomina: *Αἰθων*, *Φλόγιος*, *Κόμβος*, *Φόβος*.

5. *Stabuloque feri Diomedis abacti.*] Equi Diomedis Thraciæ regis humanis carnibus à tyranno illo pasti, quibus demum ipse ab Hercule objectus est vorandus.

6. *Et qui mutatis, &c.*] *Pyrois, Eous & Æthon:*

Solis equi, quartusque Phlegon.

Ovid. 2. Metam.

7. *Discutimus.*] Sic ex Pulmanni cod. non discutitur.

8. *Sed unius tantum tua.*] Ita Propert. lib. 3. Eleg. 24.

Tu bene conveniens non finis esse jugum.

Contenta cervice feram. Conforte laborum
 Destituor. Nec tam promptum gestata duobus
 Unum deficiente pari perferre sodalem.
 Non animus, viresque labant: sed iniqua ferendo 25
 Conditio est oneri, quum pondus utrumque relicto
 Ingruit; acceduntque alienæ pondera libræ.
 Sic pars ægra hominis trahit ad contagia sanum
 Corpus; & exigui quamvis discrimine membri,
 Tota per innumeros artus compago vacillat. 30
¹ Obruar usque tamen, veteris ne desit amici
 Me durante fides: memorique ut fixa sub ævo
 Restituant profugum solatia casta sodalem.
 Impie, ² Pirithoo disjungere Thesea posses,
 Euryalumque suo socium secernere Niso. 35
 Te suadente fugam, Pylades liquisset Orestem;
 Nec custodisset Siculo ³ vadimonia Damon.
 Quantum oblectamen populi, quæ vota bonorum
 Sperato fraudata bono? Gratantia cuncti
 Verba loquebantur. Jam nomina nostra parabant 40

I N T E R P R E T A T I O.

solummodo. Ego enim portabo illud perpetuò intento collo. Deferor à socio laborum meorum. Neque ita facile est unum socium deficiente altero socio gestare ea quæ duo prius ferebant. Non vacillat animus meus, neque vires meæ: sed injusta lex est ponderi gestando, quando utrumque onus incumbit uni derelicto; & quando pondus alienæ lancis superadditur ei. Ita membrum hominis morbo aliquo tentatum corripit contagio corpus alioqui sanum: & in periculo unius partis quanquam parvæ, tota compages corporis labascit per membra innumerabilia. Opprimar tamen usque, licet, ut non deficiat fides antiqui mei Sodalis, me vivo: & ut solamina sancta consignata annalibus reddant mihi socium qui aufugit. O Impie posses separare Theseum à Pirithoo, & disjungere comitem Euryalum à suo Niso? Pylades deseruisset Orestem, si hortatus esses eum ad fugiendum; & Damon Siculo deseruisset vadimonium. Quanta oblectatio populi, quæ vota proborum hominum defraudata sunt bono sperato? Jam omnes dicebant nobis verba gra-

N O T Æ.

1. *Obruar usque, &c.* Septem hos versus sequentes spurios esse putat Vinetus, quippe quos solus Paulini liber habuit. Vineto faciliè assentior, neque tamen eos è contextu ejicio; lectorum esto arbitrium.

2. *Pirithoo disjungere Thesea, &c.* Quatuor celebratissima amicorum paria, Paulini exemplo & suasionem divelli à se invicem potuisse ait. De Pirithoo & Theseo, vide Virgilium, Hyginum, Plutarch. de Niso & Euryalo, Virg. lib. Æneid. 5. & 9. de Pylade, & Oreste, Hyginum,

& Ovidium. De Damone & Pythia Pythagoricis, Ciceronem lib. 3. de Officiis Val. Max. libro 4. ubi de amicitia, &c.

3. *Vadimonia.* Quibus vadem pro se reliquerat, apud Dionysium Tyrannum, amicum Pythiam mortem pro se oppetiturum, nisi ipse dictâ die rediisset. Quod cum summa fide præstitisset, miratus eorum fidem & amicitiam Tyrannus, ignovit damnato, eosque rogavit ut se tertium ad amicitiam adscriberent, ut testatur Cicerone lib. 3. de Officiis.

Inferere antiquis ævi melioris amicis.
 Cedebat Pylades: Phrygii quoque gloria Nisi
 Jam minor, & promissa obiens vadimonia Damon.
 Nos documenta magis felicia: ¹ qualia magnus
 Scipio, longævique dedit sapientia Læli. 45
 Nos studiis animisque iisdem, miracula cunctis:
 Hoc majora, ² pares fuimus quod dispare in ævo.
³ Ocyus ⁴ illa jugi fatalis solvere lora
⁵ Pellæum potuisse ducem reor, abdita opertis
 Principiis, & utroque caput celantia nodo. 50
⁶ Grande aliquod verbum nimirum diximus, ut se
 Inferret nimis vindex ⁷ Rhamnusia votis;
⁸ Arfadicæ ut quondam regis non læta triumphis
 Grandia verba premens ⁹ ultrix dea Medica belli

INTERPRETATIO.

tulantia. Jam meditabantur referre nomina nostra inter antiquos melioris ætatis amicos. Pylades vincebatur à nobis: laus etiam Nisi Trojani jam minor erat nostrâ, & cedebat nobis Damon sistens se vadimonio promisso. Nos eramus exempla feliciora: qualia magnus Scipio & senex ille sapiens Lælius præbuerunt. Nos cum essemus iisdem studiis, & iisdem animis, fuimus admirationi omnibus; & eo majori, quidem, quod licet ætate inæquali eramus tamen æquales. Existimo Imperatorem Pelleum potuisse citius dissolvere lora illa jugi fatalis, quæ occulta essent, quia tecta erant eorum initia, & abscondebant principium ab utrâque parte nodi. Scilicet protulimus aliquod magnum verbum, ut Dea ultrix, Rhamnunti culta ingereret se optatis nostris nimis; quemadmodum olim illa Dea vindex belli à Medis illati, egrè ferens triumphos regis Persarum repri-

NOTÆ.

1. Qualia magnus Scipio, &c.] Pub. Cornel. Scipio, & Caius Lælius. Sed de his Ciceronem vide de Amicitia.

2. Pares fuimus quod dispare in ævo.] Quod magis mirum, cum ad amicitiam parum non faciat æqualitas ævi. Senior porro erat Aufonius, & Paulini, ut ipse ait Epist. superiore, altor, & præceptor primus, primus largitor honorum, primus qui in Aonidum collegia eum duxerat.

3. Ocyus.] Quam lora nostri jugi; hoc est, nostram amicitiam.

4. Illa jugi fatalis lora.] Nodum Gordium; quem qui solvisset, Orbis ei imperium oraculis promittebatur. Vide Arrianum, & Curtium.

5. Pelleum ducem.] Alexandrum Magnum, Pellâ Macedoniæ urbe oriundum.

6. Grande aliquod verbum, &c.] Respexisse videtur ad illud Æneid. lib. 10.

Dixerat. Ille aliquid magnum, vimque affore verbo

Crediderat.

Ubi Servius: Proverbialiter dictum est, ac si diceret, non mirum sic occisum esse, qui sibi plurimum arrogabat. Notare scilicet verba nimis superba Nemesis credebatur, & punire illa malo aliquo eventu. Hinc amicitie suæ, & Paulini dissolutionem ei Deus tribuit, quæ sic ulta fuerit jactantiora verba, quibus eam amicitiam, dum vigeret, extulerant.

7. Rhamnusia.] Nemesis, à Rhamnunte Atticæ Pago, ubi colebatur.

8. Arfadicæ regis.] Darii.

9. Ultrix Dea Medica, &c.] Vel ultrix Medica, hoc est, Medorum & belli ab iis illati, ut interpretatus sum. Vel Dea Medica, hoc est, facta ex marmore quod Medici, seu Persæ in Atticam advexerant, ad tropæum de Atheniensibus, quos sperabant à se subactum iri, erigendum. Vide ad plenum hujus loci intellectum, notas nostras ad epigram. 21.

Sistere Cecropidum in terris monumenta paranti 55
 Obstitit: & Graio jam jam fingenda tropæo,
 Ultro etiam ¹ victis Nemesis stetit Attica Persis.
 Quæ tibi ² Romulidas procures vexare libido est?
³ In Medos, Arabasque tuos per nubila, & atrum 60
 Perge chaos. ⁴ Romana ⁵ procul tibi nomina sunt.
 Illic quære alios oppugnatura sodales:
 Livor ubi iste tuus, ferrugineumque venenum
 Opportuna tuis ⁶ inimicat pectora fucis.
 Paulinum, Ausoniumque, viros, quos sacra Quirini 65
 Purpura, & auratus trabæ velavit amictus,
 Non decet insidiis peregrinæ cedere divæ.
 Quid queror, ⁷ Eoque infector crimina monstri?
⁸ Occidui me ripa Tagi, me ⁹ Punica lædit
 Barcino, me bimaris juga ninguida Pyrenæi.

INTERPRETATIO.

mens superbas ejus voces, opposuit sese ei, cum meditaretur constituere monumenta sui in regione Atheniensium, & cum jamjam collocanda esset in trophæum de Græcis, constitit etiam ultro Nemesis Attica Dea Persis devictis. Quæ tibi libido est, o Nemesis, exagitare optimates Romanos? Tende per nubes, & nigrum Chaos adversus tuos Medos, & Arabes. Longè remota sunt à te Romana nomina. Quære ibi alios socios, quos oppugnes, ubi tua ista invidia, & virus rubiginosum infensa reddit inter se corda accommoda tuis fraudibus. Dedecet Paulinum, & Ausonium viros quos sacra purpura Romuli, & aureum indumentum trabæ textit, vinci fraudibus Deæ extere. Quare conqueror, & accuso terribilem illam Deam Orientalem? Ripa Tagi Hesperii, Barcino Carthaginensis, & cacumina nivosa Pyrenæi montis ad duo maria

NOTÆ.

1. *Victis Persis.*] A Miltiade prælio ad Marathonem.

2. *Romulidas procures.*] Se intelligit & Paulinum, Consulares ambos.

3. *In Medos Arabasque tuos.*] Quia bello Persarum tantum nota Græcis, & post illorum cladem ab his fabricata ex mare, quod illi advexerant.

4. *Romana procul tibi nomina.*] Paulini, & Ausonii.

5. *Procul tibi.*] Quippe quæ ne Latinum quidem ipsa nomen habes. Noster Mosellâ vers. 379.

Et Latine Nemesis non cognita lingua. Plin. lib. 28. Alii Græcam Nemesein invocantes. Cujus ob id Romæ simulacrum in Capitolio est, quamvis Latinum nomen non sit. Hinc infra peregrina dicitur.

Non decet insidiis peregrinæ cedere divæ.

6. *Inimicat pectora.*] Horat. lib. 4. Ode ult.

*Non ira quæ procudit enses,
 Et miseras inimicat urbes.*

7. *Eoi monstri.*] Eiusdem Nemeseos ultricis, & monstrosæ ac terribilis Deæ, in Græcia & Oriente primum cultæ.

8. *Occidui me ripa Tagi, &c.*] De Hispaniâ sibi querendum esse ait, quæ sibi tum Paulinum detinebat. Occiduius dicitur Tagus Hispaniæ fluvius, in Occidentalem Oceanum influens.

9. *Punica Barcino.*] Urbs Hispaniæ Tarracoenensis ad Mediterraneum mare, à Poenis Hispaniam obtinentibus condita, ut hic locus Ausonii, & ipsum Barcinonis nomen indicat. Barcino quippe, seu Barchino, à Barcinâ, seu Barchinâ Annibalis familiâ, à cujus aliquo condita fuerit; fortasse ab ipso Annibalis patre Amilcare, qui, testibus Plutarcho, & Appiano, cognominatus est Barcas.

¹ Quæque

¹ Quæque suo longe dirimit provincia tractu
 Trans montes, Solemque alium, trans flumina & urbes,
 Et quod terrarum, coelique extenditur inter,
² Emeritensis Anæ, latæque fluenta Garumnæ.
 Quod si intervallis spatium tolerabile limes
 Poneret exiguus: (quamvis longa omnia credant,
 Qui simul esse volunt:) faceret tamen ipsa propinquos
 Cura locos, ³ mediis jungens distantia verbis,
⁴ Mœnibus è patriis formam quoque vestis & oris.
⁵ Santonus ut sibi, Burdigalam, mox jungit Aginnum
 Illa sibi, & populos Aquitanica rura colentes:
⁶ Utque duplex Arelas, ⁷ Alpinae tecta Viennæ,
 Narbonemque ⁸ pari spatio sibi conferit: & mox

INTERPRETATIO.

pertinentis, causa sunt mei doloris. * Et provincia quæ nos separat procul suo spatio ultra montes,
 & alium solem ultra fluvios, & oppida, & quidquid terræ ac cæli panditur inter aquas Anæ
 Emeritensis, & latæ Garumnæ. Quod si brevis terminus constitueret intervallum tolerabile nos-
 træ distantie (licet ii qui cupiunt unâ esse, existiment spatia cuncta nimis longa:) ipsa tamen
 cura nostra redderet vicina loca in quibus essemus, connectens ope verborum ea quæ remo-
 ta inter se essent, atque etiam ostendens invicem è muris nostris patriis formam vestis, &
 vultus nostri. Quemadmodum Mediolanum Santonum connectit sibi Burdigalam, & hæc deinde
 sibi Aginnum, & populos arantes arva Aquitanica, & ut Arelas urbs gemina jungit sibi equali
 intervallo domus Viennæ Alpinae, & Narbonem: ac deinde tu ô Narbo Martie jungis tibi Tolosam

NOTÆ.

1. Quæque Provincia.] Hispania.
 2. Emeritensis Anæ.] Sic Heinſius. Anas
 Hispaniæ fluvius, Guadiana, ad quem urbs
 est antiquitus clarissima Augusta Emerita,
 nunc Merida, de qua carmen 9. de Claris
 urbibus.
 3. Mediis jungens distantia verbis.] Post
 hæc verba, interpositâ tantum virgulâ, sub-
 jungo versum:
 Mœnibus è patriis forſan quoque vestis
 & oris,
 Et neglectis aliorum emendationibus, pro
 forſan repono formam, ut sit ſenſus, quem
 in interpretatione expoſui.
 4. Mœnibus, &c.] Verſum hunc loco
 motum, ſedi ſuæ reſtitui nempe inter ver-
 ſus: Cura locos, &c. Et Santonus ut ſibi,
 &c. ſicque conſtat ſenſus, in interpreta-
 tione expoſitus, qui aliàs nullus eſſet.
 Prius erat inter verſus: Barcino me bima-
 riſ, &c. Et Quæque ſuo longe, &c.

5. Santonus ut, &c.] Exemplis declarat
 quod ſupra dixit:

Quod ſi intervallis ſpatium tolerabile li-
 mes

Poneret exiguus, &c.

Santonus hîc eſt Mediolanum, Santonum
 metropolis, Saintes. Hanc à Burdegala
 abeſſe leucis 22. ait Vinetus, Burdega-
 lam vero Aginno, leucis 18.

6. Utque duplex Arelas.] Vide carmen 8.
 de Claris urbibus quod incipit:

Pande duplex Arelate tuos blanda hospita
 portus.

7. Alpina tecta Viennæ, Narbonemque pari,
 &c.] In eodem carm. 8. Clar. urb.
 Gallula Roma Arelas: quam Narbo Mar-
 tius, & quam

Accolit Alpinis opulenta Viennæ colonis.
 De his urbibus vide carmina in claris ur-
 bibus.

8. Pari ſpatio.] Non omnino. Teſtatur

¹ Quincuplicem socias tibi Martie Narbo Tolosam.

Hoc mihi si spatium vicinis moenibus esset,

Tunc ego te ut nostris aptum complecterer ulnis:

² Adflaretque tuas aures nostræ aura loquelæ.

Nunc tibi ³ trans Alpes, & marmoream Pyrenen

⁴ Cæsareæ Augustæ domus est. ⁵ Tyrrenica propter Tarraco, & ostrifero superaddita Barcino ponto.

⁶ Terjuga Burdigalæ, trino me flumina coetu

Secernunt turbis popularibus: otiaque inter

Vitiferi exercent colles, lætumque colonis

Uber agri, tum prata virentia, tum nemus umbris

Mobilibus, celebrique frequens ecclesia vico:

INTERPRETATIO.

quincuplicem. Si illud mihi esset intervallum muris nostrarum urbium haud multum distantibus, tum ego te amplecterer quasi junctum meis brachiis: & flatus mee vocis perveniret ad tuas aures. Nunc habitas ultra Alpes, & Pyrenæum marmore abundantem, apud Cæsare-Augustam. Propè te sunt Tarraco Tyrrenica, & Barcino adjuncta mari ostreoso. Montes & fluvii ternò numero me separant à strepitu populi Burdigalæ: & otiantem exercent clivi consiti vitibus, & solum fertile agri mei gratum agricolis, præterea viridia prata, præterea sylva suis umbris nu-

NOTÆ.

Vinetus abesse Arelatem à Narbone tridui ferè itinere, sed à Viennâ aliquantò plus: Narbonem vero à Tolosâ fere quadridui.

1. Quincuplicem Tolosam.] Carm. 12. Clar. Urb. de Tolosâ:

Quæ modo quadruplices ex se quàm effuderit urbes,

Non ulla exhausta sentit dispendia plebis.

Ubi vide notas nostras.

2. Adflaretque tuas aures.] Confer cum hoc versu versum supra loco motum:

Mœnibus è patriis formam quoque vestis & oris.

3. Trans alpes & marmoream Pyrenen.] Alpes generatim dici Augustos inter montes transitus, & in Pyrenæo Alpes fuisse discimus, ex hoc Procopii loco: Ἀλπεῖς Ἀλπεῖς τὰς ἐν ὄρει τῷ Πυρηνίῳ ὄντας Ἀλπεῖς δὲ καλεῖν τὴν ἐν στεροχωρίᾳ διόδον οἱ ταῦτη ἀνθρώποι νενομίκασι. Hinc Gellius de Catone loquens: Cum de Hispanis Alpibus scriberet, qui circa Iberum colunt, verba hæc posuit, &c.

4. Cæsareæ Augustæ.] Quæ Arragoniæ reg-

ni caput est, hodie Sarragoza. Appellabatur Salduba, prius quam à Cæsare Augusto, Cæsarea Augusta, aut etiam, Cæsare-Augusta, nominaretur.

5. Tyrrenica propter Tarraco.] Tarragona, clara urbs, quæ Tarraconensi Hispaniæ nomen fecit. Tyrrenicam hîc appellatam putat Vinetus, non quod à Tyrrenis condita fuerit, quæ Scipionum opus fuit teste Plinio & Solino, sed quod ad mare internum sit Tyrrenum appellatum.

6. Terjuga Burdigalæ, &c.] Sic rectè vidit Vinetus legendum, non, Mejuga, &c. Neque enim in jugis Burdigalæ erat, qui apud Noverum pagum in Santonis versabatur, ut infra videre est. Terjuga, hoc est, triplicia illa flumina, quibus à Burdigalæ turbis popularibus secernebatur, erant Garumna, Duranius, & Carantonius, trans quem intelligendum est situm fuisse Noverum pagum in Santonis. De hoc enim pago locutum minimè dubito Ausonium fuisse epist. 11. cum dixit:

*Vinum quàm bijugo parabo plaustro
Primo tempore Santonos vehendum,
&c.*

Totque mea ¹ in Novero sibi proxima prædia pago, 95
 Dispositis totum vicibus variata per annum:
 Egelidæ ut tepeant hyemes, rabidosque per æstus
 Adspirent tenues frigus subtile aquilones.
 Te sine sed nullus grata vice provenit annus.
 Ver pluvium sine flore fugit. Canis æstifer ardet. 100
 Nulla autumnales variat Pomona saporos.
 Effusaque hiemem ² contristat Aquarius unda.
³ Agnoscisne tuam, ⁴ Ponti dulcissime, culpam?
 Nam mihi certa fides, nec commutabilis unquam
 Paulini illius veteris reverentia durat: 105
 Quæque meo, atque tuo fuerat concordia patri.
⁵ Si tendi facilis cuiquam fuit arcus Ulixei,
 Aut præter dominum ⁶ vibrabilis ornus Achillei,
 Nos quoque tam longo Rhamnusia fœdere solvet.
 Sed cur tam mœsto sero tristia carmina versu? 110
 Et non in meliora animus se vota propinquat?
 Sit procul iste metus. Certa est fiducia nobis:

INTERPRETATIO.

tantibus, & cætus numerosus in pago frequenti incolis: & tot meæ villæ sibi vicinæ in Novero pago, quas muto statis vicibus per totum annum: ut tepidæ mihi hyemes sint, & exigui Aquilones afflent mihi tenue frigus per calores rabidos æstatis. At sine te nullus mihi annus exoritur jucundâ vicissitudine. Ver pluvium elabitur absque floribus. Canicula flagrat æstuans. Pomona nequaquam mihi suppeditat fructus diversi saporis per Autumnum: & Aquarius tristem facit hyemem effusis imbribus: Faterisne tuam hanc esse culpam ô jucundissime Ponti? Nam mihi constans fides manet, & veneratio nunquam mutabilis prisci illius Paulini: & unanimitas quæ intercesserat inter patrem meum, & tuum. Si facile fuit ulli homini intendere arcum Ulyssis, aut si hasta Achillis potuit mitti ab aliquo præter ipsum ejus dominum, Nemesis etiam dissociabit nos à tam diuturna amicitia. At quare compono mœstum pœma tam lugubri carmine? Et quare mens mea non accedit ad faustiora vota? Hic timor longè pellatur.

NOTÆ.

1. In Novero.] In quibusdam codd. Novero, in Lugdun. Membranis Nabaro. Vide notam superiorem. Suspiciatur Vinetus pagum hunc esse qui hodie: les Nouliers, Novalarii, & Ecclesia sancti Petri de Novalariis in Latinis diplomatibus propius Augeriacum, quam Santonos.

2. Contristat Aquarius unda.] Expressum ex Virgil. Urna hæc pro undâ reponit Gronovius, acutè.

3. Agnoscisne.] Hoc alterius Epistolæ initium in Lugdunensi MS. ut observavit Scalliger: sed de hoc supra.

4. Ponti dulcissime.] Rectè blandiens

prænomine eum compellat. Horat.

Quinte, putâ, aut Publi. Gaudet prænomine molles

Auriculæ.

5. Si tendi facilis, &c.] Lib. 21. Odyss. nemo Ulyssis arcum, præter ipsum Ulysses, potest tendere.

6. Vibrabilis ornus Achillei.] Metonym. materiæ ornus pro hasta ex orno, vel etiam οὐρανὸς ἄρκος, ex quavis arbore. Hanc autem vibrare solus Achilles poterat, ut patet ex libb. Iliad. 16. & 19. Hinc dissolvi, non posse suam & Paulini amicitiam infert Ausonius.

Si genitor natusque Dei pia verba volentum
 Accipiat, nostro reddi te posse precatu :
 Ne ¹ sparsam raptamque domum, lacerataque centum 115
 Per dominos, veteris Paulini regna fleamus :
 Teque vagum toto quam longa Hispania tractu,
 Immemorem veterum, peregrinis fidere amicis.
 Accurre ô nostrum decus, ô mea maxima cura,
² Votis, ominibusque bonis, precibusque vocatus, 120
 Adpropera : dum tu juvenis, dum nostra senectus
 Servat inexhaustum tibi gratificata vigorem.
³ Et quando iste meas impellet nuntius aures?
 Ecce tuus Paulinus adest. Jam ninguida linquit
 Oppida Iberorum, ⁴ Tarbellica jam tenet arva. 125
 Hebromagi jam tecta subit; ⁵ jam prædia fratris
 Vicina ingreditur; jam labitur amne secundo;
 Jamque in conspectu est; ⁶ jam prora obvertitur amni;
 Ingressusque ⁷ sui celebrata per ostia portus
⁸ Totum occurfantis populi prævertitur agmen : 130

INTERPRETATIO.

Mihi est certa confidentia, si Deus Pater, & filius Dei audit pias voces exoptantium, te posse restitui nostris precibus: ut non lugeamus dispersam, & direptam domum veteris Paulini, & ejus possessiones dissipatas per centum dominos: & te vagantem per totum spatium Hispania quantumcunque longa est, oblitum veterum amicorum, fidere extraneis. Accurre ô noster honos, ô sollicitudo mea maxima, accitus votis & omnibus faustis ac precibus festina huc: donec tu es juvenis, dum senecta mea in tui gratiam retinet vires integras. Quandonam hic nuntius pulsabit meas aures? En adest tuus Paulinus. Jam deserit nivosas urbes Hispanorum, jam est in agris Tarbellicis. Jam ingreditur tecta Hebromagi; jam intrat fundos fratris sui proximos Hebromago; jam descendit secundo fluvio; & jam cerni potest; jam prora ejus navis vertitur ad fluvium, & ingressus per jactata famâ ostia sui portus, præterit totam turbam populi obvii: &

NOTÆ.

1. Sparsam raptamque domum, &c.] A cognatis, aut etiam libertis, servisque Paulini absentis, ut fere fit.

2. Votis ominibusque.] Horat. libri 4. Ode 5.

Votis, ominibusque, & precibus vocat.

3. Et quando iste, &c.] Pro hoc versu vetus Pulmanni liber illum habet non minus elegantem:

En erit ut nostras hic nuntius excitet aures?

4. Tarbellica arva.] Quæ prima occurrunt ex Hispania Vasconia Aquitaniam ingredientibus.

5. Jam prædia fratris.] De fratre illo Paulini ejusque prædiis nihil notum.

6. Jam prora obvertitur amni.] Jam appellit, & ripam tenet. Virg. lib. 6. Æneid. Obvertunt pelago proras. Tum dente tenaci

Anchora fundabat naves: stant littore puppes.

7. Sui celebrata per ostia portus.] Portum Condatem videtur innuere, de quo jam supra.

8. Totum occurfantis, &c.] Pro hoc versu Pulmanni liber illum substituit:

Prævertit cunctos, ut te amplectatur amicos.

Et ¹ sua præteriens, jamjam tua limina pulsat.

² Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

INTERPRETATIO.

præteriens suam januam, jamjam pulsat tuam. Credendum ne hoc mihi? An vero qui amant effiugunt sibi ipsis somnia?

NOTÆ.

1. *Sua præteriens.*] Præ studio ut te videat. in fine. Similiter Horat. lib. 3. Od. 4. *Auditis? an me ludit amabilis*
 2. *Credimus, &c.*] Virgilii est Ecl. 8. *Infania, &c.*

AUSONIUS Paulino suo S. xxv.

418

Q Uarta tibi hæc notos ¹ detexit epistola questus,
 Pauline: & blando residem sermone laceffit.

Officium sed nulla pium mihi pagina reddit,

² Fausta salutigeris adscribens orsa libellis.

Unde istam meruit non felix charta repulsam,

Spernit tam longo cessatio quam tua fastu?

³ Hostis ab hoste tamen per barbara verba salutem

Accipit: & salve mediis intervenit armis.

⁴ Respondent & saxa homini. Percussus ab antris

Sermo redit. Redit & nemorum ⁵ vocalis imago:

Littorei clamant scopuli, dant murmura rivi,

⁶ Hyblæis apibus sepes depasta susurrat.

INTERPRETATIO.

Hæc quarta epistola explicat tibi querelas nostras jam tibi cognitæ Pauline: & provocat te pigrum comi oratione. At nulla pagina tua mihi exhibet vicissim pium hoc officium, scribens in capite libellorum salutem præferentium initia felicia. Qua ratione infortunata epistola, quam mora tua contemnit tam diuturnâ superbiâ, promerita est istam repulsam? At tamen hostis accipit salutem ab hoste barbaris vocibus: & vox salve intercedit in medio armorum. Cautes etiam respondent homini. Oratio impingens in antra revertitur ab iis. Et simulacrum vocis remittitur è sylvis: rupes, quæ sunt in littore maris, reboant: rivuli edunt susurros: sepes, quam Hyblææ apes depas-

NOTÆ.

1. *Detexit.*] Sic vetus liber. Alii direxit minus bene. *Detexit* hic præsens est à *detexere*. Metaphorâ à textoribus ductâ.

2. *Fausta orsa.*] Puta S. P. hoc est salutem plurimam, vel, ut apud Græcos, *Χαίρειν καὶ εὐπαγέλειν*, hoc est, ut vertit Horat.

Salvere, & bene rem gerere.

3. *Hostis ab hoste tamen.*] Apud Ovid.

Phædra Hippolyto:

Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.

4. *Respondent & saxa homini.*] Cic. pro Archia poëta: *Saxa, & solitudines voci respondent.*

5. *Vocalis imago.*] Echo.

6. *Hyblæis apibus, &c.*] Sic restituit ex Membranis Lugdunensibus Scaliger, pro eo quod correctores reposuerunt:

T t t iij

Est & arundineis modulatio musica ripis :
 Cumque suis loquitur tremulum coma pinea ventis.
 Incubuit foliis quotiens levis Euris acutis,
¹ Dindyma Gargarico respondent cantica luco.
 Nil mutum natura dedit. Non aëris ales,
 Quadrupedesve silent, habet & sua sibila serpens,
 Et pecus æquoreum tenui vice vocis ² anhelat.
³ Cymbala dant flictu sonitum, dant pulpita saltu
 Icta pedum. Tentis reboant cava tympana tergis.
 Isiacos agitant ⁴ Mareotica sistra tumultus.
 Nec ⁵ Dodonæi cessat tinnitus aheni,
 In numerum quotiens radiis ferientibus ictæ

15

20

INTERPRETATIO.

cuntur, iis murmurat. Auditur etiam musicus sonus in ripis fluviorum canis abundantibus :
 & frondes pinuum edunt tremulum murmur cum ventis ipsas afflantibus. Quoties tenuis
 ventus afflavit acutas frondes, cantus Dindymi montis respondent stridori sylvæ Gargarica.
 Nihil natura fecit mutum. Non volucris aëria, neque bestiarum quadrupedes tacent, anguis quo-
 que habet sua sibila, & greges marini anhelitum edunt quasi quandam exiguum vocem.
 Cymbala percussa sonant, & pulpita pulsata saltu pedum. Tympana concava coriis intentis
 tecta remugiunt. Sistra Ægyptiaca excitant sonitus in sacris Isidis. Neque tinnitus aeris Dodonæi
 cessat quoties lebetes percussi virgis pulsantibus modulate resonant dociles ad ictus incussos in

NOTÆ.

Somniferumque canit sepes depasta su-
 surrum.

Expressum est ex his Virg. Ecloga 1.

Hinc tibi quæ semper vicino ab limite
 sepes

Hybleis apibus florem depasta saliculi,
 Sæpe leni somnum suadebit inire su-
 surro.

1. Dindyma Gargarico.] Dindymus Gar-
 garus, & Ida, montes sunt Phrygiæ, tubis
 & tympanis Matris Deum personari soliti.
 Huc facit locus hic Claudiani lib. 1. de
 raptu Proserpinæ :

Hic sedes augusta Deæ, templique co-
 lendi

Religiosa silex, densis quam pinus obum-
 brat

Frondibus. Et nullâ lucos agitante pro-
 cellâ

Stridula coniferis modulantur carmina ra-
 mis,

Terribiles intus thyasi, vesanaque misto
 Concentu delubra gemunt. Ululatibus Ide
 Bacchatur, timidas inclinant Gargara

sylvas.

2. Anhelat.] Motitando branchias.

3. Cymbala dant flictu sonitum.] Expres-
 sum ex hoc Virg. Æneid. 9.

— Tum scuta, caveque

Dant sonitum flictu galeæ.

4. Mareotica Sistra.] Ægyptiaca. A Ma-
 reotide urbe, & lacu, ac regiunculâ Æ-
 gypti, per Synedochen. Sistri descriptio-
 nem vide in nostris ad Apuleianum Asi-
 num notis lib. 2. p. 64.

5. Dodonæi, &c.] Tradit Zenodotus in
 Dodonâ (quæ urbs fuit Epiri, prope quam
 nemus Jovi sacrum, ubi oraculum vetustis-
 simum) duas fuisse sublimes columnas, in
 altera positam pelvim æream, in altera
 pensile pueri simulacrum, flagellum æ-
 reum manu tollentis: quoties autem ven-
 tus vehementius flaret, fieri ut scutica im-
 pulsa crebrius lebetem feriret, isque per-
 cussus tinnitum redderet ad multum etiam
 temporis resonantem. Suidas rem aliter
 narrat ex Dæmone. Ait oraculum Jovis,
 quod olim erat in Dodonâ, lebetibus

Respondent dociles modulato verberare pelves.

25

Tu velut ¹ Oebaliis habites taciturnus Amyclis;

Aut tua ² Sigalion Ægyptius oscula signet,

Obnixum Pauline taces. Agnosco pudorem:

Quod vitium fovet ipsa suum cessatio jugis.

Dumque pudet tacuisse diu, placet officiorum

30

Non fervare vices: & amant longa otia culpam.

Quis prohibet Salve atque Vale brevitate parata

Scribere? felicesque notas mandare libellis?

Non ego longinquos ut texat pagina versus

Postulo: multiplicique oneres sermone tabellas.

35

³ Una fuit tantum, qua respondere Lacones,

Littera: & ⁴ irato regi placuere negantes.

Est etenim comis brevitatis. Sic fama renatum

INTERPRETATIO.

numerum. Tu verò, Pauline perinde ac si incola sis taciturnus Amyclarum à Laconibus conditarum, vel tanquam Ægyptius Harpocrates premat digito tuam os, servas obstinatum silentium. Agnosco tuam verecundiam: quod vitium suum ipsa perpetua desidia alit. Et quia pudet diu siluisse, juvat non prestare mutua officia: & diuturna cessatio delectatur suo ipsius peccato. Quis impedit quominus scribas mihi facili brevitate, Salve, & Vale? Et committas chartæ litteras faustè precantes? Ego non peto ut pagina à te missa expandat carmina longa, neque ut mandes tabellis orationem multam. Unica solum littera fuit quæ Spartani responderunt, & denegantes placuerunt tamen regi quanquam irato. Nam brevitatis est urbana. Sic

NOTÆ.

æreis undique cinctum fuisse, ita ut invicem sese contingerent. Itaque necesse erat fieri, ut uno quopiam pulsato, vicissim & omnes resonarent, sonitu per contactum ab aliis ad alios succedente. Durabatque in longum tempus tinnitus ille, videlicet in orbem redeunte sono. Hinc tractum adagium, *Dodonæum*, æs in hominem importuna, atque improbæ loquacitatis.

1. *Oebaliis habites taciturnus Amyclis.*] Ab Amyclis Oebaliis, seu Laconicis, dictæ sunt aliæ Amyclæ, à Laconibus colonis, duce Phalanto in magnam Græciam appulsis, conditæ, urbs est inter Cajetam & Terracinam sita, de qua intelligendus hic locus. Cur tacitæ dictæ sint Amyclæ, rationem hanc Servius, & Pomponius Sabinus reddunt ad hunc Virg. locum Æneid. 10. *Tacitis regnavit Amyclis*, quod cum in ea urbe frequenter falsò nuntiaretur hostium adventus, & inani terrore civitas

quassaretur, latâ lege cautum est ne quis unquam hostis nuntiaret adventum. Postea, cum verè hostis veniret, nullo nuntiante, ex improvviso capta est: unde *Tacitæ Amyclæ* dictæ sunt, quod periere silentio.

2. *Sigalion Ægyptius.*] Harpocratem intelligit, Deum illum Isidis & Osiridis comitem perpetuum, qui, ut ait Ovidius:

Premittit vocem, digitoque silentia suadet.

Non *Sigalion* hîc, sed *Sigaleon* legit Lilius Gyrardus Syntagm. 1. & exponit *παρὰ τὸ σιγᾶν καὶ λῆσιν*, à silendo & populo, quod scilicet populis silentium indicat. Inter Lares cultus est, quod silentio arcana domûs tegenda maxime sint.

3. *Una fuit tantum, &c.*] Littera O quâ teste Eustathio in lib. V. Iliad. sonum illum exprimebant quem postea adjecto *ὀ* expresserunt &, quod negantis est, & significat non.

4. *Irato regi.*] Philippo Macedoni.

Pythagoram docuisse refert. Quum multa loquaces
 Ambiguis sererent verbis, contra omnia solum 40
 Est, respondebat, vel Non. O certa loquendi
 Regula! nam brevius nihil est, nec plenius istis:
 Quæ firmata probant, aut infirmata relidunt.
 Nemo silens placuit: multi brevitatem loquendi.
 Verum ego quo stulte dudum spatiosa locutus 45
 Provehor? Ut diversa sibi vicinaque culpa est,
 Multa loquens & cuncta silens; non ambo placemus:
 Nec possum reticere, jugum quod libera nunquam
 Fert pietas, nec amat blandis postponere verum.
 Vertisti Pauline tuos dulcissime mores? 50
¹ Vasconis hoc saltus, & ninguida Pirenæi
 Hospitia, & nostri facit hoc obliuio cœli?
 Imprecer ex merito quid non tibi Iberica tellus?
 Te populent ² Pœni: te perfidus Annibal urat:
 Te ³ belli sedem repetat Sertorius exul. 55
⁴ Ergo meum, patriæque decus, ⁵ columenque Senati,
⁶ Bilbilis, aut hærens scopulis ⁷ Calagorris habebit?

I N T E R P R E T A T I O.

fama memorat Pythagoram, reversum ad vitam, docuisse. Quum garruli plurima dicerent verbis incertis, adversus illa omnia reponebat tantum Est vel Non. O certam normam loquendi! Nihil enim est brevius, neque copiosius illis vocibus: quæ approbant ea quæ confirmata sunt, vel refellunt quæ refutata. Nemo placuit tacendo: plurimi placuere loquendo breviter. At quo ego abripior jam diu stolide dicens vasta? quam discrepantia, & quam propinqua tamen invicem vitia sunt nimis multa dicere, & tacere omnia! Displicemus uterque: neque silere possum liberam charitatem nunquam premi servili jugo, neque solere posthabere veritatem blanditiis. Jucundissime Pauline ergo mutasti tuos mores? Saltusne Vasconie, & nivosa habitacula Pyrenæi montis, & obliuio nostri aëris hoc efficiunt? Quid mali tibi non optem jure, ô terra Hispanica? Carthaginenses te vastent: perfidus Annibal te concremet: Sertorius Romæ exul iterum ponat in te sedem belli. Bilbilis igitur tenebit te honorem meum, & patria, ac

N O T Æ.

1. *Vasconis hoc saltus, &c.*] Regio Vasconum cis & trans Pyrenæum & in ipso Pyrenæo, *Basques, Biscains, & Navarrais.*

2. *Pœni.*] Qui quondam populati sunt.

3. *Belli sedem repetat Sertorius.*] Quam olim tenuit. Vide Plutarch. Appian. & alios Rerum Rom. Scriptores.

4. *Ergo meum decus.*] Paulinum. Indignantis hæc sunt.

5. *Columenque Senati.*] Pro Senatûs. Sic ad Probum supra:

Dico hunc Senati præfulem.

6. *Bilbilis.*] Patria poëtæ Martialis, in Cæsar Augustano conventu hodie, *Calatayud*, ad Salonem fluvium.

7. *Calagorris.*] Et Calagurris, montana urbs Vasconum Hispanorum, patria Quintiliani ad Iberum amnem hodie *Calahorra*, in finibus Navarræ, & Legionis.

¹ Aut

¹ Aut quæ dejectis juga per scruposa ruinis
 Arida torrentem Sicorim despectat Hilerda?
 Hic trabeam Pauline tuam, Latiamque curulem 60
 Constituis, patriosque istic sepelibus honores?
 Quis tamen ista tibi tam longa silentia suasit:
 Impius ² ut nullos hic vocem vertat in usus:
 Gaudia non illum vegetent: non dulcia vatum
 Carmina, ³ non blandæ modulatio flexa querelæ, 65
 Non fera, non illum pecudes, non mulceat ales,
 Non quæ pastorum nemoralibus abdita lucis
 Solatur nostras Echo resecuta ⁴ loquelas.
 Tristis, egens, deserta colat: tacitusque pererret
⁵ Alpini convexa jugi: ⁶ ceu dicitur olim 70
 Mentis inops, cœtus hominum, & vestigia vitans,

INTERPRETATIO.

ornamentum senatûs? Vel Calaguris affixa rupibus? Vel Ilerda quæ sparsis ruderibus per colles lapidosos, sicca ipsa deorsum videt Sicorim rapidè fluentem? Pauline isticne, collocas tuam togam consularem, & sellam curulem Romanam, & contumulabis istic honores à patre tuo acceptos? At quis auctor tibi fuit istius silentii tam diuturni? Opto ut ille impius ad nullos usus adhibeat vocem: non gaudia recreent illum; non jucundi poetarum versus, non numerus inflexus querimoniæ comis, non fera, non pecora, non aves illum delectent, non Echo, quæ abscondita in sylvis pastorum, consolatur nostros questus, respondens iis. Habitet solitudines mœstus, & inops: & vagetur silens per curva Alpium cacumina, quemadmodum Bellerophontes fertur quondam alienatus mente, fugiens congregationes, & passus hominum, percurrissè

NOTÆ.

1. Aut quæ dejectis, &c. torrentem Sicorim despectat Hilerda.] Hodie Lerida, in eodem Cæsaraugustano conventu ad Orientem, Athanagia primum dicta. De ejus situ sic Lucanus initio lib. 4. Pharsaliæ:

Colle tumet modico, lenique excrevit in altum

Pingue solum tumulo. Super hunc fundata vetustâ

Surgit Hilerda manu. Placidis prælabitur undis

Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes.

2. Ut nullos.] Ut, hîc pro utinam, quemadmodum apud Terent. in Adelphis:

Defessus sum ambulando. Ut, Syre, te cum tua

Monstratione magnus perdat Juppiter.

3. Non blandæ modulatio flexa querelæ.] Elegia hîc intelligi videtur.

4. Loquelas.] Melius querelas, quod in pluribus editionibus. Magis enim congruit cum verbo solatur, quod præcedit.

5. Alpini convexa jugi.] Scaliger reponit, *Alpinis convexa jugis*, ex veteri libro. Sed nihil necesse est mutare; planus est sensus. Porro Alpinum jugum vel de Alpibus Italicis, vel etiam de Pyrenæo intelligere potes. Noster Epistolâ superiore:

Nunc tibi trans Alpes, & marmoream Pyrenen

Cæsareæ Augustæ domus est.

Ubi vide notata.

6. Ceu dicitur olim mentis inops, &c. Bellerophontes.] De quo Cicero lib. 3. Tusc. Quæst. ex Homero iv. Iliad.

Qui miser in campis mœrens errabat Oleis,

Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans,

Avia perlustrasse vagus loca ¹ Bellerophontes.

Hæc precor, hanc vocem ² Bœotia numina Musæ

Accipite: & Latiis vatem revocate Camœnis.

INTERPRETATIO.

vagando solitudines devias. Imprecor hæc illi.

O Musæ deæ Bœotice audite libentes hanc meam imprecationem, & revocate poëtam vestram ad Latinas Musas.

NOTÆ.

¹ *Bellerophontes.*] Hipponous dictus, priusquam Belleron Corinthiorum primatem virum interfecisset, & ex eo Bellerophontes, seu Bellerophon, hoc est, Belleri interfector appellaretur. Sed de hoc & de de bellatâ ab eo Chimæra plura vide apud My-

thologos.

² *Bœotica numina Musæ.*] Quæ colitis Heliconem montem, & alia Bœotia loca, à quibus Heliconides, Thespiades, Pierides, Aonides dictæ.

AUSONII

BURDIGALENSIS

AD

GRATIANUM

IMPERATOREM

DISCIPULUM,

GRATIARUM ACTIO

PRO CONSULATU.

419 **A**GO tibi gratias, Imperator Auguste; si possem, etiam ² re- I
ferrem. ³ Sed nec tua fortuna desiderat remunerandi vicem:
nec nostra suggerit restituendi facultatem. Privatorum ista copia est,
inter se esse munificos. Tua beneficia ut maiestate præcellunt, ita
mutuum non reposcunt. Quod solum igitur nostræ opis est, gratias 2
ago: verum ita, ut apud Deum ⁴ fieri amat, sentiendo copiosius,

INTERPRETATIO.

Profiteor gratias quas tibi debeo, Imperator Auguste, redderem quoque, si penes me esset. Verum neque tu es ejus conditionis ut reposcas à me mutuam remunerationem; neque ego, ut possim eam tibi reddere. Hæc facultas pertinet ad privatos, ut sint invicem liberales. Tua munera ut dignitate superant munera cæterorum, sic non desiderant reciprocam vicem. Ergo, quod unum possum, ago grates tibi: sed quemadmodum solet fieri erga Deum, cogi-

NOTÆ.

1. Pro Consulatu.] Quem gessit cum Col-
lega Probrino Hermogeniano Olybrio ann.
Christi 381. ab Urbe condita 1132. ut
cognoscitur ex Fastis Consularibus.

2. Referrem.] Hoc est, rependerem ali-
quid, quo beneficium à te acceptum re-
munerarem.

3. Sed nec tua fortuna, &c.] In hunc sen-
sum, ante Ausonium, Mamertinus in Gra-

tiarum actione ad Julianum: Absit, Auguste,
& istud sancta divinitas omen avertat, ut tu à
quoquam mortalium expectes vicem beneficii:
verum tamen, quod solum vel accipere potest
ista fortuna, vel à nobis opibus tuis tribui, im-
mortalitatem munerum tuorum colam officiis sem-
piternis.

4. Ut fieri amat.] Ut solet. Græcum est
ὡς φιλεῖ.

Vuu ij

quam loquendo. Atque non ¹ in sacrario modo imperialis oraculi, qui
oc us horrore tranquillo & pavore venerabili raro eundem animum
præstat & vultum : sed usquequaque gratias ago , tum tacens , tum
loquens , tum in coetu hominum , tum ipse mecum , & cum voce pa-
tuit , & cum meditatione secessi , omniloco , actu , habitu , & tempore.
Nec mirum , si ego terminum non statuo ² tam grâte profitendi , quum
tu finem facere nescias honorandi. Quis enim locus est , aut dies , qui ³
non me hujus , aut similis gratulationis admoneat ? ³ Admoneat autem ?
O inertiam significationis ignavæ ! Quis , inquam , locus est , qui non
beneficiis tuis ⁴ agitet , inflammet ? Nullus , inquam , Imperator Au-
guste , quin admirandam speciem tuæ venerationis incutiat : non pa-
latium , ⁵ quod tu quum terribile acceperis , amabile præstitisti : non
forum , & ⁶ basilica olim negotiis plena , ⁷ nunc votis , votisque pro
tua salute susceptis : (⁸ nam de sua , cui non te imperante securitas ?)
non curia honorificis modo læta decretis , olim sollicitis mœsta que-

I N T E R P R E T A T I O .

*quando amplius quam dicendo. Neque solum coram tribunali ex quo tu Imperator jus dicis , in
quo loco raro habent homines eandem mentem & frontem propter serenum horrorem , &
metum venerationis plenum quem illis incutit : verum semper & ubique ago tibi gratias ,
tum silens , tum loquens , tum in frequentia hominum , tum solus apud me , & quando
aperio mentem meam sermone , & quando segregavi me ad cogitandum , omni loco , omni
actione , statu , & tempore. Neque mirandum est si ego non facio finem agendi tibi tantas
grates , quando quidem tu non desinis me ornare. Nam quis est locus , aut quis dies qui
non me admoneat harum , aut hujusmodi gratiarum tibi agendarum ? Sed quid dico , admo-
neat ? O quam enervis est , & imbecilla significatio hujus vocis ! Quis , inquam , est locus
qui non me exagitet , & incendat recordatione beneficiorum tuorum ? Nullus , inquam , est
Imperator Auguste , qui non objiciat meæ menti imaginem tuæ Majestatis : non palatium ;
quod cum acceperis formidabile , reddidisti amabile : non forum , & Basilica quondam referta
litibus , nunc plena votis , & votis quidem nuncupatis pro tua incolumitate : (quis enim non
securus est de sua sub tuo imperio ?) non curia nunc ex hilarata senatusconsultis honorificis ,*

N O T Æ .

1. *In sacrario imperialis oraculi.*] In Con-
sistorio principis , ubi jus dicebat , & de
rep. deliberabat. Allegoria est. Sacrarium
enim propriè locus erat in templo , in
quo sacra reponerantur : sicut donarium ,
ubi ponebantur oblata , ut ait Servius.

2. *Tam grate profitendi.*] Grate pro grata,
hic benè reponit Tolleus.

3. *Admoneat autem.*] Correctio.

4. *Agitet , inflammet.*] Interferit & Ma-
riang. Accurs. *Agitet , & inflammet.* Aci-
dalius hic beneficiis tuis mutat in pene faci-
lus , stimulis , malè.

5. *Quod tu quum terribile acceperis.*] Car-
pere videtur Valentiniani severitatem , ut

filiis ejus Gratiani lenitatem extollat. Va-
lentinianum severiorem fuisse tradunt Au-
relius Victor. D. Hieronymus , & alii.

6. *Basilica.*] Basilicarum ad negotia, mer-
catus , & judicia exstructarum constructio-
nem & usus vide apud Vitruvium lib. 5.
cap. 1.

7. *Nunc votis , votisque.*] Pro his Grono-
vius nunc notis , votisque , & intelligit litte-
ras , tabulas , inscriptiones quibus vota sig-
nabant. Probabiliter admodum. Elige lec-
tor.

8. *Nam de sua , &c.*] In hunc sensum
Plin. in Panegyrico ad Trajanum sub
fine in precationem ad Jovem : Non se

rimoniis : non publicum , in quo occurfus gaudentium plurimorum ne-
minem patitur solum gratulari : ¹ non domus commune secretum.
Lectus ipse ad quietem datus , beneficiorum tuorum reputatione tran- 4
quillior. Somnus abolitor omnium , imagines tuas offert. Ipsa autem
sedes honoris , Sella curulis , gloriosa pompis imperialis officii , in cu-
jus me fastigio (ex qua mediocritate) posuisti , quotiens à me cogi-
tatur , vincor magnitudine , redigor ad silentium , non ingratus bene- 5
ficiis , sed oppressus. Ades enim locis omnibus. Nec jam miramur li-
centiam ² poëtarum , qui omnia Deo plena dixerunt. Spem superas ,
cupienda prævenis , vota præcurris : quæque animi nostri celeritas
³ Divinum instar affectat , beneficiis præeuntibus anteceditur. Præstare
tibi est , quam nobis optare , velocius. Ago igitur gratias , Optime 6
Imperator. Ac si quis nunc sermonem meum iisdem verbis tam sæpe
repetitum , inopiæ loquentis assignat , experiatur hoc idem persequi :

INTERPRETATIO.

quondam tristis anxiis querelis. Non publica via in quibus nemini licet soli gaudere , cum
obvii sint in iis permulti gaudentes. Non communis secessus adium. Cubile ipsum concessum ad
quiescendum , quietius est ob recogitationem tuorum benefactorum. Somnus qui delet ex animo
omnia , exhibet tuas effigies. Ipsa verò sella curulis , sedes dignitatis , superba insignibus mu-
neris imperialis , in cuius eminenti gradu me collocasti (ex quam mediocri loco ?) quoties
obversatur meo animo , superor magnitudine hujus honoris , & cogor tacere , non quod in-
gratus sim erga tua benefacta , sed quod iis opprimar. Nam mihi præsens es ubique. Neque
amplius admiramur licentiam poëtarum , qui dixerunt cuncta plena esse Deo. Prætergrederis
spem ; anteoccupas optanda , prævenis vota : & ea velocitas nostræ mentis quæ vindicat sibi
similitudinem cum Deo , præoccupatur tuis benefactis anteeuntibus. Promptius tibi est efficere ,
quam nobis cupere. Ergo grates tibi ago Imperator optime. Et si aliquis tribuit penuriæ dicen-
tis , quod tam sæpe repetam iisdem vocibus hanc meam orationem , tentet perficere hoc idem :

NOTÆ.

distingimus votis. Non enim pacem , non con-
cordiam , non securitatem , non opes oramus ,
non honores : simplex cunctaque ista complexum
unum omnium votum est , salus principis.

1. Non domus commune secretum , &c.]
Enumeratio hæc ad imitationem videtur
composita Tullianæ illius orat. 4. in Cati-
linam : Ego sum ille Consul P. C. cui non fo-
rum , in quo omnis æquitas continetur , non Cam-
pus Martius , Consularibus auspiciis consecratus ,
non curia , summum auxilium omnium gen-
tium , non domus , commune perfugium , non
lectus , ad quietem datus , non denique hæc se-
des honoris , sella curulis , unquam vacua mor-
tis periculo atque insidiis fuit.

2. Poëtarum qui omnia Deo plena dixerunt.]
Ut Virgilius Ecloga. 3.

Ab Jove principium Musæ : Jovis omnia
plena , &c.

Et fusiori enumeratione Aratus initio
Phænomenon :

Μετὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν
ἀρχαί·

Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀρχαί , μετὰ δὲ
θάλασσα ,

καὶ λιμένες.

Plena vero Jovis omnia qui-
dem compita :

Omnes vero hominum cætus : plenum vero
mare ,

Et portus.

3. Divinum instar.] Hanc librorum quo-
rundam lectionem prætuli vulgatæ , Di-
vinum instar , quæ , licet in eundem sensum
recidat , minus tamē decet Christianum
oratorem , apud principem Christianum
dicentem.

sed nihil poterit proferre facundius. Aguntur enim gratiæ non propter 7
 majestatis ambitum, nec sine argumentis, Imperatori Fortissimo: ¹testis
 est ²uno pacatus anno & ³Danubii limes, & Rheni. Liberalissimo:
 ostentat hoc dives exercitus. Indulgentissimo: docet ⁴securitas erroris
 humani. Consultissimo: probat hoc tali principe Oriens ordinatus.
 Piissimo: hujus vero laudis locupletissimum testimonium est ⁵pater
 divinis honoribus consecratus: instar filii ⁶ad imperium frater ascitus:
 à contumelia belli ⁷patruus vindicatus: ad Præfecturæ collegium ⁸filius
 cum patre conjunctus: ad Consulatum ⁹præceptor evectus. ¹⁰Possẽ 8
 ire per omnes appellationes tuas: quas olim virtus dedit: quas pro-
 xime fortuna concessit: quas adhuc indulgentia divina meditatur.
¹¹Vocarem ¹²Germanicum, deditiõne gentilium: Alemanicum,

INTERPRETATIO.

at nihil poterit promere disertius. Nam grates aguntur non ad aucupandam gratiam Princi-
 pis, neque sine fundamentis, Fortissimo Imperatori: testantur hoc fines Imperii ad Istrum, &
 Rhenum pacati à te spatio unius anni. Imperatori Largissimo: exercitus locupletatus à te id
 prædicat. Mitissimo: id patet ex eo quod nulli homini fraudi est erravisse. Prudentissimo: id
 ostendit ordo redditus Orienti à te tali Imperatore. Maxime Pio: hujus vero tue laudis am-
 plissima probatio est, quod patrem sacravisti honoribus cælestibus: quod fratrem socium Imperii
 assumpsisti tanquam filium: quod ultus es patruum ab ignominia belli infaulti: quod nos
 Ausonios filium & patrem collegas invicem fecisti in Præfectura: quod promovisti me tuum
 magistrum ad Consulatum. Possẽ persequi tuos omnes titulos, quos tua virtus jam dudum tibi
 præbuit. Quos nuper fortuna tibi largita est: & quos divina benignitas parat adhuc tibi con-
 cedere. Appellarem te Germanicum ob deditiõnem gentium illarum: Alemannicum, eo quod

NOTÆ.

1. Testis est, &c.] Subjectio.
2. Uno pacatus anno, &c.] Devictis Ger-
 manis, Alemannis & Sarmatis.
3. Danubii limes & Rheni.] His duobus
 fluviis finiebatur Germaniam versùs Ro-
 manum imperium.
4. Securitas erroris humani.] Quod sci-
 licet Gratiano imperante consilio malo
 patrata scelera punirentur, venia autem
 facilis esset & obvia iis qui errore huma-
 no peccavissent.
5. Pater divinis honoribus, &c.] Valen-
 tinianus à Gratiano in Divos relatus more
 recepto, nec dum à Cæsaribus exuto,
 quanquam Christianis.
6. Ad Imperium frater ascitus.] Valenti-
 nianus junior, quem adhuc quadriennem
 ad Imperium à Gratiano adscitum Aure-
 lius Victor refert.
7. Patruus vindicatus.] Valens, quem
 à Gothis occisum atque in casà combustum,
 non ipse quidem Gratianus, sed

Theodosius Magnus in Imperii societatem
 à Gratiano assumptus, & Orienti præpo-
 situs, ultus est, Gothis è Thracia puls.

8. Filius cum patre.] Ipse Ausonius cum
 patre Julio Ausonio. De eâ præfecturâ
 paulo infra: Et tui tantum præfectura benefi-
 cii: quæ & ipsa non vult vice simplici gratula-
 ri, liberalius divisa quam juncta: quum tenea-
 mus duo integrum, neuter desideret separa-
 tum.

9. Præceptor evectus.] Ipse Ausonius Gra-
 tiani præceptor. Pro electus, quod hîc le-
 gebatur, Acidalius reponit evectus, op-
 timè.

10. Possẽ.] Sic idem pro possũ.

11. Vocarem.] Sic rectè Acidalius idem
 pro voca: supra enim, possẽ ire, &c. &
 infra conneclerem, &c.

12. Germanicum, &c. Alemanicum.] A
 Germanis & Alemannis ejusdem Germa-
 niæ populis. Utrumque nomen Teutoni-
 cã linguã idem pœne sonat. est enim GER

GRATIARUM ACTIO. 527

¹ traductione captorum: ² vincendo & ignoscendo, Sarmaticum. Con-
necterem omnia merita virtutis, & cognomina felicitatis: sed alia est
ista materia, & suo parata secreto: quum placuerit signanter, & bre-
viter omnia, quæ novimus, indicare, nec persequi: ut qui terrarum
orbem unius tabulæ ambitu circumscribunt, aliquando detrimento
magnitudinis, nullo dispendio veritatis. Nunc autem, ³ quod diei hu-
jus proprium, de Consulatu gratias agam. Sed procurrunt & aliæ
dignitates, atque in vocem gratulationis erumpunt, ac se prius de-
bere profitentur. Tot gradus ⁴ nomine Comitum propter tua incrementa
congestis ex tuo merito, te ac patre principibus, Quæstura commu-

INTERPRETATIO.

*captos bello Alemannos in alias terras transfulisti: Sarmaticum, eo quod Sarmatas de-
bellasti, & eis pepercisti. Conjungerem omnes laudes virtutis tuæ, & titulos quos tua feli-
citas tibi quæsit: verum illud argumentum diversum est, & reservatum separato loco in quo
tractetur: quando libitum mihi fuerit non enumerare quidem, sed designare breviter cuncta
quæ in te novi: velut illi qui complectuntur orbem terrarum spatium unius tabulæ, aliquo damno
magnitudinis ejus, sed nullâ jacturâ veritatis. Nunc verò grates tibi agam ob Consulatum
meum, quod proprium est hujus diei. At alii etiam honores in me collocati prodeunt, &
prorumpunt in gratiarum actionem, & predicant se grates debere tibi ante meum Consu-
latum. Tot honorum gradus sub titulo Comitum coacervati in me à patre tuo ob tuos pro-
gressus in litteris: ex tua dignatione Quæstura in me collocata in commune à te & parente*

NOTÆ.

seu GAR MANN valde vir, hoc est ad-
modum strenuus & fortis, ALLE MANN
vero totus vir, seu prorsus fortis. De Gra-
tiano Sextus Aurel. Victor in Epitome:
Hic apud Argentarium oppidum Gallia triginta
Alamannorum milia in bello extinxit. Cui
consonat Ammianus Marcellinus lib. ul-
timo, & alii

1. Traductione captorum.] Juvenum sci-
licet, quos abduxit tyronibus Romanis
admiscendos. Sic enim Ammian. lib. ult.
Quem Lentienses (Alemanni ut ex superio-
ribus patet) intentum jugulis suis omni per-
severandi studio contemplantes, post deditionem,
quam impetrare supplici prece, oblata (ut
præceptum est) juventute valida nostris tyroci-
niis permiscenda, ad genitales terras innoxii
ire permissi sunt.

2. Vincendo & ignoscendo Sarmaticum.]
Sarmatas, quos Hunnos seu Chunos fuisse
ait Freherus ad nonum versum Mosel-
læ:

*Arvaque Sarmatarum nuper metata co-
lonis,*

Devictos cis Rhenum Gratianus trastule-

rat, & regionem illam dederat habitan-
dam, quæ hodie Hunsruch, sita inter Rhe-
num, Mosellam & Navam, ut idem Frehe-
rus ibidem fusè probat.

3. Quod diei hujus proprium, de Consulatu
gratias agam.] Morem hunc etiam discas
ex Plin. in Panegyrico: In consuetudinem
vertit (inquit) ut Consules publica gratiarum
actione perlata, suo quoque nomine, quantum
debeant Principi profiteantur. Et ex Mamer-
tino in Juliani Panegyri. Huc accedit (ait
ille) quod ipsa hæc urbs, atque hoc augustissi-
mum consilii publici templum officium hujus
orationis efflagitant, &c. Hi cives & hi popu-
lares tui silere me non sinunt, nec patiuntur ut
quisquam alius auspiciatissimo die apud te ac de
te loquendi munus usurpet, quam is, qui am-
plissimo sit præditus magistratu.

4. Nominis Comitum.] Puta Comitum scrinii,
Comitum sacrarum largitionum, Comitum rerum
privatarum, Comitum palatii, &c. Qui va-
rii erant honorum & munerum gradus in
domo Cæsarum, ut ex notitia Imperii,
Codice Justiniano, Ammiano, Cassio-
doro & aliis cognoscitur.

nis : & tui tantum ¹ Præfectura beneficii , quæ & ipsa non vult vico
 simplici gratulari , liberalius divisa quam juncta : ² quum teneamus duo
 integrum , neuter desideret separatim . Sed illa , ut paulo ante pro- 12
 misi , habebunt sui muneris peculiare secretum . Consulatus hic meus
 orat , atque obsecrat , ut obnoxiam tibi uni finas fieri ejus dignitatem ,
 quem omnibus prætulisti . ³ Quot quidem & ipse sibi invenit gradus ?
⁴ Cum clarissimo viro collega meo honore conjunctus , ⁵ nuncupatione 13
 prælatus , Consul ego , Imperator Auguste , munere tuo ⁶ non passus
⁷ septa , neque campum ⁸ non suffragia , ⁹ non puncta ¹⁰ non loculos :
¹¹ qui non prensaverim manus , nec consalutantium confusus occursum ,

I N T E R P R E T A T I O .

tuo , dum ambo imperatis : & Præfectura ex tua tantum liberalitate profecta : quæ ipsa quo-
 que non contenta est semel tantum agere gratias , cum beneficentius eam divideris in me &
 patrem meum , quam si in me solum eam totam contulisses : cum ambo possideamus totum
 tuum beneficium , ac neuter cupiat illud esse divisum . Verum ista , sicut promisi paulo supra ,
 habebunt locum sibi peculiariter destinatum , quo exhibeant tibi suas grates . Hic meus Con-
 sulatus rogat te , & obtestatur , ut permittas tibi soli deberi honorem illius hominis quem
 anteposuisti cunctis . Ac quidem quot ipse Consulatus meus gradus etiam sibi reperit ? Ego
 conjunctus fui dignitate cum illustrissimo viro meo Collega , antepositus nominatione , ego factus
 Consul , Imperator Auguste , non expertus cancellos , neque Campum Martium , non suffra-
 gia , non puncta , non largitionem pecuniæ : qui non prehenderim manus , neque perturbatus

N O T Æ .

1. Præfectura.] Prætorii Galliarum.
2. Quum teneamus duo integrum.] Cum ego & pater præfecturam hanc indivisam tenuerimus , & administraverimus.
3. Quot quidem , &c.] Sic optimè restituit Tolleus pro , quod quidem . Gradus illos dignationis suæ in Consulatu mox enumerat.
4. Cum clarissimo viro collega meo.] Anicio Probrino Hermogeniano Olybrio.
5. Nuncupatione prælatus.] Quia prior renuntiatus erat , ut infra videbitur.
6. Non passus septa , &c.] Removet à se ea quæ in electionibus fiebant , cum populus Consules creabat.
7. Septa.] Quæ & Ovile , locus erat in Campo Martio cancellis conclusus , in quem Centuria suffragium latura ingrediebatur per pontes seu angustas vias : in pontis aditu stabant Diribitores , qui tabellas , quibus candidatorum nomina inscripta erant , singulis ingredientibus ministrabant . Ingredientibus ovile Rogatores cistam proponerant , in quam conjicerent eam quam vellent tabulam . Post

quam autem totius Centuriæ tabellæ collectæ erant , tum educendis suffragiis adhibebantur custodes . Eorum munus erat describere suffragia , id est , tot puncta in tabella notare , quot tabellæ similes reperirentur : ut inito tandem numero , ea Centuriæ sententia renuntiaretur , quæ plures habere similes tabellas ex numero punctorum perspiceretur . Sed de his omnibus plura vide apud Gruchium de Comitibus , & Rosinum antiquit. Rom. lib. 6. cap. 14.

8. Non suffragia.] Voce olim , deinde , post leges tabellarias , tabellis concepta.

9. Non puncta.] Quibus in tabula sub nominibus Candidatorum numerus suffragiorum ipsos designantium notabatur.

10. Non loculos.] Pecuniæ largitionem qualem faciebant qui populum corrumpebant , & emebant suffragia.

11. Qui non prensaverim manus.] Ut , qui ambiebant , solebant obviorum quorumque manus prehendere , ceu notorum & amicorum , & eos rogare.

aut sua amicis nomina non reddiderim, ¹ aut aliena imposuerim: qui
² Tribus non circumivi, Centurias non adulavi, ³ jure vocatis classibus
 non intremui, ⁴ nihil cum sequestre deposui, ⁵ cum diribitore nil pepigi.
 Romanus populus, Martius campus, Equester ordo, rostra, ovilia,
 senatus, curia, unus mihi omnia Gratianus. Jure meo, Auguste Ma- 14
 xime, affirmare possum incolumi omnium gratia, qui ad hunc honorem
⁶ diversa unquam virtute venerunt, venturique sunt, (suus enim cui-
 que animus, suum meritum, sibi que mens conscia est) jure, inquam,
 meo affirmare possum, me mihi videri à cæteris esse secretum. ⁷ Sunt 15
 quos votorum cruciat inanitas: non optavi. Quos exercet ambitus: non
 petivi. Qui assiduitate exprimunt: non coëgi. ⁸ Qui offeruntur occa-
 sione: ⁹ non affui. Quos juvat opulentia: ¹⁰ obstat temporum disciplina.

INTERPRETATIO.

*occurfu aliorum una mecum salutantium populum, aut non compellaverim amicos nomini-
 bus propriis, aut vocaverim alienis: qui non ambivi Tribus, non blanditus sum Centuriis,
 non expavi, cum classes ritè vocarentur, nihil deposui apud sequestrem, nullum pactum feci
 cum distributore tabellarum. Solus Gratianus mihi fuit populus Romanus, Campus Martius,
 equester ordo, rostra, septa, senatus, curia, omnia. Possum asseverare pro meo jure, Au-
 guste Maxime, pace omnium qui unquam pervenerunt, & perventuri sunt ad hanc dignitatem
 diverso merito, (singuli etenim habent suum animum, suam virtutem, & pectus sibi conscium)
 possum, inquam, asseverare merito me videri mihi esse distinctum à reliquis. Sunt quidam
 qui anguntur votis inanibus, at ego non concupiui Consulatum. Sunt quos ambitio agitat:
 non rogavi. Sunt qui extorquent honores assidue petendo: ego non extorfi. Sunt quos occasio
 offert honoribus: ego non adfui cum dares. Sunt quos opes lux adjuvant in honoribus con-
 sequendis: at disciplina horum temporum id prohibet. Ego non emi hunc honorem, neque*

NOTÆ.

1. *Aut aliena*] Quod ut vitarent Can-
 didati, Nomenclatorem habebant ad la-
 tus, qui singulorum nomina suggereret.

2. *Tribus non circumivi, Centurias, &c.*]
 De Tribubus, Centuriis & Classibus in
 quas Centuriæ distributæ erant, præro-
 gativâ tum Tribu, tum Centuriâ, & jure
 vocatis classibus, Centuriisve vide plura
 apud eisdem Gruchium de Comitibus, &
 Rosinum loco supra citato.

3. *Jure vocatis classibus.*] Jure vocatæ
 Centuriæ aut classes dicebantur, quæ post
 prærogativam centuriam (eam nimirum
 cui sorte ductâ evenerat ut prima suffra-
 gium rogaretur) vocabantur ad suffra-
 gium, donec Centuriarum numerus major
 in electionem consensisset.

4. *Nihil cum sequestre deposui.*] Nullam
 pecuniam corrumpendi alicujus causâ de-
 posui apud sequestrem, hoc est, medium
 aliquem, qui tum demum daret ei cui
 erat promissa, cum ejus operâ essem Con-

sul creatus.

5. *Cum diribitore nihil pepigi.*] Puta ut
 potentioris alicujus competitoris tabellas
 supprimeret inter diribendum.

6. *Diversa unquam virtute.*] Gronovius,
via vel itinere pro virtute reponebat, malè.

7. *Sunt quos, &c. non optavi.*] Enume-
 ratio elegans cum subjectione.

8. *Qui offeruntur occasione.*] Qui forte
 tum temporis occurrunt principi, aut in
 comitatu sunt, quum comitia ordinat,
 quemadmodum fuerat collega ejus Oly-
 brius. Sic enim de eo infra. *Sed tamen ad
 hoc dictum erexerant animos, qui libenter cla-
 rissimum virum collegam meum, quem presen-
 tem habebat occasio, prælatus credidissent.*

9. *Non affui.*] Erat quippè tunc in Gal-
 liâ, Gratianus verò Sirmii in Pannoniâ,
 ut videbitur infra.

10. *Obstat temporum disciplina.*] Hæc ad
 Gratiani laudem, sub cujus Imperio non
 opibus, sed virtute honores parentur.

Non emi : nec possum continentiam jactare ; non habui. ¹Unum præstare tentavi, & hoc ipsum quasi meum vendicare non possum : in tua enim positum est opinione, si merui. Fecisti autem & facies alios quoque Consules, Piissime Gratiane, sed non, & causa pari. Viros gloriæ militaris : habent enim tecum, ut semper laboris, ² ita dignitatis plerumque consortium. Virtutis quam honoris antiquiore collegio. Viros nobilitatis antiquæ : dantur enim multa nominibus ; ³ & est Roma pro merito, viros fide inclytos, & officiis probatos : quorum me etsi non secerno numero, tamen, quod ad honoris viam pertinet, ratione dispertio. ⁴ Quartum hunc gradum ⁵ novi beneficii tui, Auguste, constituis ⁶ auferre tibi ipsi, quo alter ornetur : ⁷ bona animi tui ad alie-

16

17

I N T E R P R E T A T I O.

possum prædicare meam eâ in re continentiam ; etenim non habui unde emerem. Conatus sum efficere unum, neque possum mihi id asserere velut meum : nam pendet ex tuâ existimatione, an meruerim. Porro, Pie admodum Gratiane, fecisti jam, & facies adhuc alios etiam Consules, at non similem quoque ob rationem. Facies Consules viros militiâ claros : quippè illi participant, ut semper labores tuos, ita sepe & honores, cum prius collega sint tibi in virtute, quam in Magistratu. Facies Consules viros prisca nobilitatis : plurima enim conceduntur magnis illis nominibus, & vicem meriti in iis obtinet, quod sint ex veteribus familiis Romanis. Facies viros claros fidelitate suâ, & spectatos suis officiis : ex quorum numero quanquam me non eximo, nihilominus, quod spectat ad modum perveniendi ad Consulatum, segrego me ab eorum ratione. Hunc facis quartum gradum beneficii nuper à te in me collati, Auguste, demere tibi ipsi, quo exornes alterum : referre ad excellentiam alterius dotes, tui ingenii, & reflectere

N O T Æ.

1. *Unum præstare tentavi.*] Ut mererer.

2. *Ita dignitatis plerumque consortium.*] Dum eos facis tuos in Consulatu collegas.

3. *Et est Roma pro merito.*] Non satisfacit Gronovio, vocabulum Romæ hîc positum ; quasi, inquit, nulla esset nobilitas civis Romani, nisi præcisè Romæ nati ; ut vellet hîc *prosapia*, genus, fortuna, aut aliquid simile. Sed fastidiosior paulo est. Roma hîc pro nobilitate ponitur antiquâ illâ, & à veteribus Romæ familiis, opponiturque novitati familiarum provinciarum Romana Civitate non ita pridem donatarum.

4. *Quartum hunc gradum.*] Supra de Consulatu suo : Quot quidem & ipse sibi invenit gradus ? Graduum illorum primus fuit quod nuncupatione fuerit prælatus ; alter quod Gratiani munere, non passus septa, &c. tertius quod non pari cum cæteris causâ Consul factus fuerit ; quartus hic est, quod

in conferendo sibi illo Consulatu detrahat de animi ac naturæ suæ bonis Gratianus, ut ornet suum præceptorem, ejus scilicet præceptis & educationi tribuendo præclaras dotes, quas Deo & patri debebat, non præceptoris.

5. *Novi beneficii.*] Consulatus, qui ad quæsturam & præfecturam, quibus ornatus antea fuerat Ausonius, nuper accesserat.

6. *Auferre tibi ipsi.*] Vett. editiones *offerre*, unde Grævius *auferre*, pro vulgato *deferre* ; benè.

7. *Bona animi tui ad alienam referre præstantiam.*] Nihil hîc muto. Non est quod reclamet Gronovius : Quæ fronte suam dicat Ausonius præstantiam ? Non enim ex suâ, sed ex Gratiani personâ loquitur, quem docebat de præceptore suo honorificè sentire, & prædicare se doctrinam, pietatem, cæteraque bona mentis, si qua habebat, ab ipso hausisse.

GRATIARUM ACTIO. 531

nam referre præstantiam, ¹ eruditionemque naturæ, quam Deo & patri & tibi debes, ad alterius gratiam gratius retorquere, quam verius. Tua hæc verba sunt à te mihi scripta: SOLVERE TE, QUOD DEBEBAS: ET ADHUC DEBERE, QUOD SOLVERIS. O mentis aureæ ² dictum bracteatum! O de pectore candidissimo lactei sermonis alimoniam! Quisquamne tam parcus est in ostentatione beneficii? Quisquam pondus gratiæ suæ vim meriti profitetur alieni? Quisquam denique quod indulget, quasi ab obnoxio deferatur, pretium mavult vocare quam donum? Certent huic sententiæ veteres illi & ³ Homerici oratores, subtilis deducta oratione Menelaus, & instar profundæ grandinis ductor ⁴ Ithacesius, & melleo delibutus eloquio jam tertiæ Nestor ætatis: sed neque ille concinnius eloquetur, ⁵ qui se Laconica brevitate collegit: ⁶ neque ille contortius, qui cum sensibus verba glomeravit: ⁷ nec iste dulcius, cujus lenis oratio mulcendo potius quam extorquendo persuasit. Solvere te dicis, quod debebas: & debitum esse, quum solveris. Auguste juvenis, cœli tibi & humani generis rector hoc tribuat, ut prælatus antiquis, ⁸ quos

INTERPRETATIO.

magis grato animo, quam vero sermone ad operam alterius, peritiam naturalem quam debes Deo, & patri, & tibi. Ecce tua verba, quæ ad me scripsisti: TE SOLVERE mihi QUOD DEBEBAS; ET DEBERE ADHUC QUOD SOLVERIS. O vocem auream ingenii præstantissimi. O cibum orationis lacteæ manantem è candidissimo pectore! An aliquis est tam modicus in jactando beneficio? An aliquis palam predicat id, quod à benevolentia tantum sua profectum est, deberi merito alieno? Postremò an aliquis mavult appellare mercedem, quam donum, id quod dat benignè, perinde ac si teneatur illud dare? Contendant cum elegantia hujus sententiæ præci illi Oratores quos Homerus celebrat, Menelaus acutus tenui oratione, & dux Ithacensis eloquio vehementi instar grandinis altæ, & Nestor jam tertiæ ætatis unctus mellitâ facundia: at nec ille qui coërcuit se Spartano brevilloquio dicet magis appositè, neque ille qui contorsit voces cum sententiis loquetur majori ambitu; neque hic cujus sermo dulcis persuasit magis blandiendo, quam rapiendo, eloquetur suavius. Aiste solvere quod debebas & debitum adhuc esse quando solveris. O adolescens Auguste, moderator celi & generis humani

NOTÆ.

1. Eruditionemque naturæ.] Id est quam naturali ingenii tui lumine potius quam operâ, & præceptis meis paravisti.

2. Dictum bracteatum.] Metaphora à signis, quæ bracteis, hoc est lamellis, seu foliis aureis deaurabantur.

3. Homerici oratores, subtilis deducta oratione Menelaus, &c.] In Iambico carmine Epistolæ 16.

Hunc dico, qui linguâ potens,
Minorem Atridam præterit
Orando pauca & musica.
Qui grandines Ulyssei,

Mellifluentem Nestora, &c.

Ubi vide notas.

4. Ithacesius.] Græcum est Ἰθακήσιος, Ithacensis.

5. Qui se Laconia brevitate collegit.] Menelaus Spartanus;

6. Neque ille contortius.] Ulysses.

7. Nec iste dulcius.] Nestor.

8. Quos etiam elegantia, &c.] Bene monuit Acidalius tò etiam hîc suo in loco non esse, sed reponendum post vincas, ut legatur: Quos elegantia sententiæ istius antecessisti, vincas etiam propria singulorum.

X x x ij

etiam elegantia sententiæ istius antecessisti, vincas propria singulorum: in Menelao regiam dignationem, in Ulixæ prudentiam, in Nestore senectutem. Subjiciet aliquis, Ista quidem adeptus es: sed effare, 21
quo merito? Quid me oneras sciscitator? **RATIONEM FELICITATIS NEMO REDDIT.** Deus, & qui Deo proximus, tacito munera dispertit arbitrio: & beneficiorum suorum indignatus per homines stare judicium, mavult de subditis dedisse miraculum. Quo, inquis, me- 22
rito? Ego nullum scio, nisi quod tu, Piissime Imperator, debere te dicis: & hoc debere, latissime pertinet: sive hoc ¹ eruditionis tuæ fœnus existimas: sive sine fœnore gloriam liberalitatis affectas: sive te pondere conceptæ sponsonis exoneras: ² seu fideicommissum patris exsolvis: seu magnanimitate cœlesti, ³ ostentatione suppressa, Dei munus imitaris. Debere te dicis. Cui? Quando? Quo nomine? Lege 23
syngrapham, nomina creditorem. ⁴ Accepti, & expensi tabulæ conferantur: ⁵ videbis alio summæ istius transire rationem. ⁶ Tibi cœpit Deus debere pro nobis. Quid autem mihi debes, Gratissime Impera- 24
tor? Patitur enim humanitas tua, ut præter regias virtutes, ⁷ pri-

I N T E R P R E T A T I O.

hoc tibi det, ut antepositus priscis illis quos superasti elegantia istius sententiæ, superes etiam quæ propria fuerunt uniuscujusque eorum: Majestatem regiam in Menelao; prudentiam in Ulyssæ; senectutem in Nestore. At dicit quispiam, Affecutus quidem es ista: verum dic mihi quonam tuo merito? Quare mihi molestus es percontator? Nemo reddit rationem suæ felicitatis. Deus, & ille qui proximus est Deo, distribuit dona sua secreto judicio, & non ferens benefacta sua aestimari arbitrio hominum, mavult cedere ipsis admirationem, iis quæ subjicit eorum oculis. Quonam, inquis, tuo merito? Ego nullum novi, nisi quod tu ais te debere, ô Imperator piissime. Atque istud debere spectat ad plurima: seu putas hoc esse emolumentum tuæ institutionis, seu aucuparis laudem largitatis absque emolumento, seu exsolvis te obligatione promissionis mihi factæ: sive præstas fideicommissum patris tui: sive magnanimitate divinâ imitaris Deum in benefaciendo absque jactatione. Ais te debere. Cuinam debes? Quo tempore? Quo titulo? Recita instrumentum debiti, nomina creditorem: tabulæ accepti & expensi comparentur inter se: agnosces rationem istius summæ transferri in aliam partem. Deus incipit tibi debere pro nobis. Quid verò debes mihi ô princeps gratissime? Nam benignitas tua præter Imperatorias tuas dotes susti-

N O T Æ.

1. *Eruditionis tuæ fœnus.*] Hoc est, mercedem mihi debitam, quod te erudiverim.

2. *Seu fideicommissum patris exsolvis.*] Hoc est, sive tuæ fidei commiserit pater tuus moriens, ut me ad hunc honorem eveheres; & tu supremam patris voluntatem nunc exequaris.

3. *Ostentatione suppressa.*] Supprimit ostentationem, qui cum benefacit, debitum se exsolvere prædicat, non beneficium conferre.

4. *Accepti & expensi tabulæ.*] Rationum libri in quibus scriptum est, quid accep-

tum, & quid expensum.

5. *Videbis alio summæ istius transire rationem.*] Id est, non te mihi debitorem, sed me tibi ex illis rationibus remanere.

6. *Tibi cœpit Deus debere pro nobis.*] Hoc est, tot tantaque tibi debeo, ut ea persolvere tibi pro me jam solus Deus possit.

7. *Privata appellatione.*] Gratissimi, hæc enim privatis melius convenit, quorum, ut supra dixit, ista copia est esse inter se munificos, quam principibus, qui beneficia conferre cæteris solent, non ab illis accipere, quæ gratum animum à se reposcant.

GRATIARUM ACTIO. 533

vata appellatione lauderis. Quid tu mihi debes? Et contra, quid non ego tibi debeo? Anne quod docui? hoc ego possum verius retorquere, dignum me habitum, qui docerem: tot facundia, doctrinaque præstantes, inclinata in me dignatione præteritos: ut esset quem tu ¹ matura jam ætate subcinctum per omnes honorum gradus festinata bonitate proveheres: timere ut videreris, ne in me vita deficeret, dum tibi adhuc aliquid, quod deberes præstare, superesset. Negat Cicero 25 Consularis ultra se habere, quod cupiat. Ego autem jam Consul, & senex, adhuc aviditatem meam jam fatebor. Te videre sæpius in hoc magistratu, Gratiane, desidero: ² ut & sex Valerii Corvini, ³ & septem Caii Marii, & ⁴ cognominis tui Augusti tredecim Consulatus unus æquipares. Tibi plures potest ætas & fortuna tua præstare: verum 26 ego in numero parcius, quia tu in munere liberalior: ipsum enim te sæpius hoc honore defraudas, ut & aliis largiaris. Scis enim, Imperator Doctissime, (rursum enim utar laude privata) scis, inquam, 27 ⁵ septem ac decem Domitiani Consulatus quos ille invidia alteros pro-

INTERPRETATIO.

net adhuc prædicari laudatione privatâ. Quid tu debes mihi? Contra verò quid ego tibi non debeo? An debes mihi aliquid quia erudi te? Ego possum hoc verius reflectere in me ipsum, quod existimatus fuerim idoneus qui te instituerem: quod tot viri excellentes eloquentiâ, & scientiâ prætermissi fuerint honore hoc in me collato, ut esset aliquis, quem, avo jam propecto paratum ad mortem, tu extolleret per universos gradus magistratuum benignitate acceleratâ: aded ut videreris metuere, ne vita me deficeret, quamdiu tibi restaret adhuc aliquid mihi tribuendum. Cicero, functus Consulatu, ait se nihil habere amplius quod exoptet. Ego vero cum Consul sum, & propeclâ ætate, confitebor adhuc meam cupiditatem. Aveo cernere te sæpius in hoc Magistratu, ô Gratiane; ita ut tu unus æques sex Consulatus Valerii Corvini, septem Caii Marii, & tredecim Augusti tibi similis cognomine. Ætas, & fortuna tua potest præbere tibi plures Consulatus, at ego parcius sum in numero Consulatum quos tibi opto, quoniam tu largior es in hoc munere concedendo, nam sapius privas te hac dignitate, ut eam impertiaris etiam aliis. Nosti enim, Princeps eruditissime, (nam iterum adhibebo in te laudem privatam) nosti, inquam, septemdecim Consulatus Domitiani, quos ille conjunxit continuos præ invidiâ, ne

NOTÆ.

1. *Matura jam ætate subcinctum.*] Jam senem, & in procinctu ad moriendum. Hanc esse hujus loci sententiam colligo ex his quæ sequuntur; *timere ut videreris, &c.*

2. *Ut & sex Valerii Corvini.*] Seu, ut habent vetusta marmora Corvi, Consulis primum facti anno ætatis 23. ab U. C. 406. post quam eum cum Gallo pugnantem Corvus unguibus & rostro in hostem insiliens juvisset. De hoc Plin. lib. 7. cap. 48. *M. Valerius Corvinus centum annos implevit: cujus inter primum & sextum Consulatum*

46. anni fuere. Meminit & Cic. lib. de Senectute.

3. *Et septem Caii Marii.*] Hunc testatur idem Cicero lib. 3. de Natura Deorum, septuagenarium obiisse, quum septimum Consul primus omnium fuisset.

4. *Cognominis tui.*] Qui Augustus cognominatus est, quemadmodum & tu. Vide Sueton. in vita ejus

5. *Septem ac decem Domitiani Consulatus.*] De hoc Sueton. *Consulatus septem & decem cepit: quot ante eum nemo. Ex quibus septem medios continuavit. Omnes autem pæne titulo*

vehendi, ¹ continuando conseruit, ita in ejus aviditate derisos, ut hæc eum pagina ² Fastorum suorum, immo ³ fastidiorum, fecerit insolentem, ⁴ nec potuerit præstare felicem. Quod si principi honoris istius temperata, & ⁵ quæ vocatur aurea, debet esse mediocritas; quid privati status hominibus? Quid æquanimis? Quid jam senibus erga se oportet esse moderaminis? Ego quidem, quod ad honores meos pertinet, & vota saturavi: tu tamen, Imperator Optime, tu Piissime, tu quem non fatigat liberalitas, nisi quando cessavit: tu, inquam, Indulgentissime Gratiane, ut ad benefaciendum ⁶ subito es nec opinus ingenio, adhuc aliquid, quod hoc nomine mihi præstetur, ⁷ invenis. Sic intellexere omnes. Sic nobis ordinem ipse fecisti. Sic amicus Deo es, ut à te jam impetratum sit, quod optatur: à quo, & quod nondum optamus, adipiscimur. At rursus aliquis adjiciat, aut sermone libere, aut cogitatione liberius: nonne olim, & apud veteres multi ejusmodi doctores fuerunt? An tu solus præceptor Augusti? immo ego cum multis conjunctus officio; sed cum paucissimis secretus exemplo. Nolo

INTERPRETATIO.

promoveret alios ad hunc honorem, sic fuisse deridiculo habitos in illius cupiditate, ut illa pagina Fastorum, immo fastidiorum ejus reddiderit eum arrogantem, at non potuerit reddere beatum. Quod si Imperator debet observare modum temperatum & auream, ut vocant, mediocritatem in munere illo capeffendo; quam moderationem debent observare homines conditionis private? Quam qui sunt æquo animo? Quam qui ætate jam grandi? Ego quidem, quod spectat ad munera quæ gessi, explevi etiam vota mea: tu tamen optime Princeps, tu piissime, tu cui molestia numquam est liberalitas, nisi quum est otiosa: tu inquam, Gratiane benignissime, ut habes ingenium promptum ad benefaciendum de improvviso, reperis adhuc aliquid quod mihi tribuatur eo titulo. Ita omnes agnoverunt. Eo tu ipse ordine nos renuntiasti Consules. Ita charus es Deo, ut quod expetitur jam impetratum sit à te; à quo etiam consequimur id quod nondum expetimus. At subjunget iterum quispiam vel voce libere, vel etiam liberius mente: An non quondam etiam apud antiquos extiterunt plurimi tales præceptores? An tu unus fuisti Magister Imperatoris? Immo fui æquatus multis munere docendi Principes; verum segregatus cum perpau-

NOTÆ.

tenus gessit. Nec quemquam ultra Calendas Maii, plures ad Idus usque Januarias. Ex quo loco videre est illum Consulatus affectasse, ut nomen suum annis præfigeret (quod ordinariis tantum Consulibus concessum, qui Cal. Januarii magistratum inibant) non ut gereret eos, siquidem, vix susceptos, in alios rejiciebat.

1. Continuando conseruit, &c.] Plin. in Panegy. Non te ad exemplar ejus voco, qui continuis consulatibus fecerat longum quemdam & sine discrimine annum, &c.

2. Fastorum suorum, immo fastidiorum.] Paronomasia.

3. Fastidiorum.] Vel contemptus cloro-

rum virorum, quos merito honore defraudabat sese perpetuo Consulem reficiendo: vel etiam tædii quod afferebat legentibus fastos, idem Consul annorum omnium titulis præfixus.

4. Nec potuerit præstare felicem.] Cum pro honore, quem inde sperabat, derisionem tantum tulerit.

5. Quæ vocatur aurea, &c. mediocritas.] Horatio lib. 2. Od. 10.

6. Subito es nec opinus ingenio.] Grævius mallet subito es nec opinio ingenio.

7. Invenis.] Sic Tolleus, pro invenies, rectè.

GRATIARUM ACTIO. 535

* Constantini temporum taxare collegas : ² Cæsares docebantur. Superiora contingam. ³ Dives Seneca, ⁴ nec tamen Consul, arguetur rectius, quam prædicabitur, non erudiisse indolem Neronis, ⁵ sed armasse sævitiam. Quintilianus ⁶ Consularia ⁷ per Clementem ornamenta fortitus : honestamenta nominis potius videtur, quam insignia potestatis habuisse. ⁸ Quomodo & Titianus magister. Sed gloriosus ille

INTERPRETATIO.

eis exemplo præmii. Nolo carpere collegas temporum Constantini : erudiebantur tunc Cæsares tantum. Loquar de superioribus. Seneca locuples, neque tamen Consul accusabitur melius, quam iactabitur non instituisse ingenium Neronis, sed armasse ejus credulitatem. Quintilianus consequutus insignia Consulatus ope Clementis, videtur habuisse potius ornamenta fama quam notas potentie. Quemadmodum & Titianus præceptor Maximini. At ille superbior paulò mutando lu-

NOTÆ.

1. *Constantini temporum taxare collegas.*] Innuere videtur Lactantium Firminium Crispi Cæsaris, Constantini ex Minervina concubina filii, præceptorem, qui, ut ait Hieronymus ad Chronicon Eusebii, vir omnium suo tempore eloquentissimus, sed adeo in hac vita pauper fuit, ut plerumque etiam necessariis indigeret, nedum deliciis; & Exuperium Rhetorem Dalmatii liberorum præceptorem, de quo est carmen 17. professorum.

2. *Cæsares docebantur.*] Filii Imperatorum, & Imperio destinati quidem, sed non Imperatores ipsi, neque Augusti, qualis erat Gratianus, quique proinde præceptores suos, tam bene remunerare non poterant.

3. *Dives Seneca.*] Ut qui, referente Suillio apud Tacitum, intra quadriennium amicitie Neronis discipuli sui, ter millies sestertium paravisset, quod Budæus lib. 5. de asse ait valere septuagies quinquiescentena millia aureorum.

4. *Nec tamen Consul.*] Ordinarius, & ejus nomen in Fastis præfigeretur anno sui Consulatus. Nam Consulcm fuisse Senecam, saltem suffectum ordinario, probat Senatus-consultum Trebellianum factum sub Nerone, Annæo Seneca, & Trebellio Maximo Coss. octavo Cal. Septemb. ut patet ex Ulpiano leg. 1. ff. ad SC. Trebellianum §. 1. & Instit. De Fideicommissariis hereditatibus & ad SC. Trebellianum. §. 4.

5. *Sed armasse sævitiam.*] Litteris & eloquentiâ : Cujus quo major est vis, (inquit Cicero lib. 3. de Oratore) hoc est magis

probitate jungenda, summaque prudentia : quarum virtutum expertibus si dicendi copiam tradiderimus, non eos quidem oratores effecerimus, sed furentibus quedam arma tradiderimus.

6. *Consularia ornamenta fortitus.*] Suffectus Consul in tempus aliquod breve tantum.

7. *Per Clementem.*] Sub Domitiano, sub quo floruit Quintilianus, duo fuere Clementes auctoritate apud principem valentes, Marcus Arricinus Clemens, & T. Flavius Clemens ejus patruelis, quos tandem Consulares interemit. Per utrum illorum Consularia ornamenta sortitus sit Quintilianus, non liquet.

8. *Quomodo & Titianus Magister.*] Illud & suggestit Tolleus. Hunc Titianum rectè observat Vinetus non eum esse Fabium Titianum, qui post Ausonium cum Aurelio Symmacho Consul fuit, de quo proinde ut Consule jam loqui non posset, neque dicere eum vilitate consensuisse, ut mox subjungit. Sed eum esse Julium Titianum Maximini junioris præceptorem Capitolino Titianum dictum, de quo jam dixi ad hunc versum Iamb. Epist. 16. *Fandi Titianus artifex*, ubi vide notas. Pro *quomodo Titianus Magister* suspicabatur Acidalius *Commodo Titianus Magister*, quod libens amplecterer, nisi Maximino juniori præceptorem Tatianum, Commodum verò alios dicendi Magistros, atque inter hos Frontonem, Capitolinus assignaret. Nisi dicamus Ausonium in discipuli nomine errasse, & Commodum posuisse pro Maximino.

¹ municipalem scholam apud Vifontionem Lugdunumque variando, non ætate quidem, sed vilitate consenuit. Unica mihi amplectenda est 32
² Frontonis imitatio: ³ quem tamen Augusti magistrum sic Consulatus ornavit, ut Præfectura non cingeret. Sed Consulatus ille cujufmodi! Ordinario suffectus, ⁴ bimestri spatio interpositus, in sexta anni parte consumptus: quærendum ut reliquerit tantus orator, ⁵ quibus Consulibus gesserit Consulatum. Ecce aliud quod aliquis opponat: 33
in tanti ergo te oratoris fastigium gloriosus attollis? Cui talia requirenti respondebo breviter. Non ego me contendo Frontoni, sed Antonino præfero Gratianum. Celebrant quidem solemnes istos dies omnes 34
ubique urbes, quæ sub legibus agunt, & ⁶ Roma de more, &

INTERPRETATIO.

dum suum municipalem, apud Vifontionem & Lugdunum, exolevit, non senio quidem, sed abiectione. Solum Fromonem agnoscere possum æmulum, qui nihilominus præceptor Imperatoris ita decoratus est Consulatu, ut non ornaretur præfectu a. At qualis fuit ille Consulatus? Subditi fuit in locum Consulis ordinarii, insertus numero Consulum per duos tantum menses, implevit munus suum sextâ parte anni: adeo ut tantus orator reliquerit inquirendum sub quorum Consulatu Consul fuerit. En aliud quod objiciat quispiam: Tu igitur evehis te superbus ad culmen tanti oratoris? Cui ista roganti respondebo paucis. Ego non comparo me Frontoni, verum antepono Gratianum Antonino. Cunctæ quidem ubique urbes, quæ vivunt sub legibus, celebrant dies illos solemnes, & Roma more suo, & Constantinopolis ad imitationem Romæ, & Antiochia propter

NOTÆ.

1. *Municipalem scholam.*] Quam in municipalibus urbibus Vifontione & Lugduno habebat. Notum quid sit *municipium*.

2. *Frontonis.*] Is est Cornelius Fronto Marci Antonini, atque etiam Veri artis Oratoris Magister, quem eo usque amavit Marcus, ut statuat ei in senatu petierit, ut in Marci vita refert Jul. Capitolinus.

3. *Quem tamen Augusti Magistrum.*] Conjiciebat Scaliger scriptum fuisse *Augg.* hoc est *Augustorum Magistrum*, quia Marci, & Veri fuit Magister, librarios verò omisso uno g, *Aug.* tantum, scripsisse, unde factum fuerit *Augusti*. De hoc Frontone vetus inscriptio à Scaligero relata:

M. AUFIDIO FRONTONI PRONEPOTI M. CORNELI FRONTONIS ORATORIS, CONSULIS, MAGISTRI IMPERATORUM LUCI ET ANTONINI. NEPOTIS AUFIDI VICTORINI PRÆFECTI URBIS, BIS CONSULIS. FRONTO CONSUL FILIO DULCISSIMO.

4. *Bimestri spatio interpositus.*] Quod spatium sæpius fuit Consulatum illorum, ab Imperatoribus per illas ordinationes delatorum, quæ *nundina* dictæ sunt, ut plerumque senas in anno ejusmodi ordinationes facerent, aliquando tamen pauciores, pro suo libitu. De his Nundinis consularibus videndi Casaubonus & Salmasius ad Historiæ Augustæ scriptores.

5. *Quibus Consulibus, &c.*] Acute dictum. Observatum est supra solos ordinarios Consules qui Cal. Januar. inirent Magistratum, nomina sua anno dedisse in Fastis.

6. *Roma de more.*] Ut potè in quâ urbe, stante Rep. Consulatus semper iniretur, qui postea sub Imperatoribus à Consulibus, quos ii designaverant, in iis urbibus iniri coëptus est, in quibus eos Consules versari Cal. Jan. contigisset. Diem autem illum celebratum non in eâ solum urbe in qua Consulatus iniretur, sed & in aliis clarioribus Imperii Rom. ex hoc loco intelligere est.

¹ Constantinopolis

GRATIARUM ACTIO. 537

¹ Constantinopolis de imitatione, ² Antiochia pro luxu, & ³ Carthago discincta, ⁴ & domus fluminis Alexandria: ⁵ sed Treviri principis beneficio: & mox cum ipso auctore beneficii. Loca inter se distant, vota consentiunt. Unus in ore omnium Gratianus, potestate Imperator, virtute Victor, ⁶ Augustus sanctitate, ⁷ Pontifex religione, indulgentia ⁸ Pater, ⁹ ætate Filius, ¹⁰ pietate utrumque. Non possum fidei causa

35

36

INTERPRETATIO.

luxum, & Carthago vestium adfluens, & Alexandria domus fluminis: at Augusta Trevirorum celebrat diem quo inivi Consulatum munere Imperatoris, ac statim cum ipso muneris largitore. Loca remota sunt à se invicem; at desideria omnium conveniunt inter se. Unus Gratianus versatur in ore cunctorum, Imperator potentiâ, victor fortitudine, Augustus sanctitate, Pontifex religione, parens benignitate, filius juventute, utrumque charitate. Non possum ostentare

NOTÆ.

1. Constantinopolis de imitatione.] Quippe quæ Romæ æmula esset, & nova Roma diceretur.

2. Antiochia pro luxu.] Præpone copulam &, librariorum negligentiam omissam. Notæ Antiochiæ Metropolis deliciæ & luxus.

3. Carthago discincta.] Virg. Æneid. 8. Hic Nomadum genus, & discinctos Mulciber Afros,

Ubi Servius: Vel habitum eorum ostendit, qui usque in talos fluctabat, quod Plautus in Pænulo ridet dicens: Quæ est illa avis, cum Afrum vidisset vestem demissam trahentem? Aut discinctos dixit inhabiles militiæ. Omnes enim qui militant cincli sunt. Aut certè inefficaces, ut contra strenuos dicimus.

4. Et domus fluminis Alexandria.] Variant hic libri; alii enim domus; alii domum, unde posset fieri donum, alii fluminis, alii fulminis. Vinetus utrumque tolerari posse putat: fluminis quidem, quia Alexandria ad unum è Nili ostiis sita est, quod per Antoniniam flumen dici potest, cum è maximis sit orbis terrarum fluminibus: fulminis verò, quod uni è Ptolemæis Alexandriæ & Ægypti Regibus cognomen fuit Κεραυνός, id est, fulmen. Sed hoc posterius, ut longius petatum merito aspernatur Tollius.

5. Sed Treviri principis beneficio.] Innuit apud Trevirorum urbem, non, ante se Consullem, celebratum fuisse diem illum Consulatu ineundo solemnem Calendarum Januar. Treviris vero Consulatum iniisse Ausonium, cum ex hoc loco patet,

tum infra in fine hujus Gratiarum actionis, ubi acceleratum Gratiani, ad se Consullem visendum, iter describit.

6. Augustus sanctitate.] Græcis σεβαστός, Augustus, sancte venerandus. Ovid. Fast. 1.

Sancta vocant Augusta patres, Augusta vocantur,

Templa, Sacerdotum rite dicata manu.

Hujus & Augurium dependet origine verbi,

Et quodcumque sua Jupiter auget ope.

7. Pontifex religione.] Nomen hoc honoris, Imperatoribus à Paganis tributum, sequuti Imperatores, quanquam Christiani, à suis titulis non removebant. De Gratiano inscriptio vetus à Vineto relata: FLAVIUS GRATIANUS. PIUS. FELIX. MAXIMUS. VICTOR. AC TRIUMPHATOR. SEMPER AUGUSTUS. PONTIFEX MAXIMUS. GERMANICUS MAXIMUS. ALEXANDRICUS MAXIMUS. FRANGICUS MAXIMUS. GOTHICUS MAXIMUS. TRIBUNITIÆ POTESTATIS TERTIUM.

8. Pater.] Populorum.

9. Ætate filius.] Necdum vicesimum annum Gratianus attigerat.

10. Pietate utrumque.] Et pater & filius. Jul. Capitolinus de Marco Antonino Philosopho: Cum igitur in amore omnium imperasset, atque ab aliis, modo frater, modo pater, modo filius, ut cujusque ætas sinebat, & diceretur, & amaretur, &c.

Yyy

ostendere imagines majorum meorum, ut ait ¹ apud Sallustium Marius: nec deductum ab Heroibus genus, ² ad deorum stemma replicare: nec ignotas opes, ³ & patrimonia sparsa sub regnis: sed ea quæ nota sunt, dicere potius quam prædicare, patriam non obscuram, familiam non poenitendam, domum innocentem, innocentiam non coactam, angustas opes, veruntamen ⁴ libris & liberis dilatatas: frugalitatem sine sordibus, ingenium liberale, animum non illiberalem, victum, vestitum, supellectilem, munda, non splendida: veteribus ut illis Consulibus (excepta, quæ tum erat bellicarum collatione virtutum) si quis me conferre dignetur, seponat opulentiam, non derogaturus industriam. Verum quoniam, gratiis agendis jam dudum succumbo materiæ: tu orationi meæ, Gratiane succede. Tu Gratiane, qui ⁵ hoc nomen sic per fortunam adeptus es, ut nemo verius ambitione quæsierit: (neque enim justius Metellus cognomento Pius, patre revocato, qui esset impius exsulante; aut verius Sylla Felix, ⁶ qui felicior ante, quam vocaretur; quam tu, Gratianus: cui

37
38

I N T E R P R E T A T I O.

effigies meorum Majorum ad fidem adstruendam meis dictis, ut dicit Marius apud Sallustium, neque referre ad prosapiam Deorum genus meum derivatum ab Heroibus: neque jactare divitias tantas ut eas non noverim, & fundos dispersos per varias provincias: sed eloqui potius, quam jactare ea quæ cognita sunt omnibus, scilicet me habere patriam non ignobilem, prosapiam cujus me non pigeat, domum innocentem, probitatem liberam, rem familiarem arctam, at tamen amplificatam libris, & natis: parcimoniam absque sordibus, indolem honestam, animum ingenuum, victum, vestitum, supellectilem, pura ista omnia, non tamen magnifica: adeo ut si aliquis velit componere me cum priscis illis Consulibus (demptâ comparatione virtutum militarium quæ tunc erant in iis) removeat à me divitias eorum, non detracturus mihi parem ipsis diligentiam in obeundo Consulatu. Sed quia in agendis gratiis jam diu vincor magnitudine rerum; tu subveni meo sermoni, ô Gratiane. Tu Gratiane qui ita forte sortitus es istud nomen, ut nemo æquius illud ambiverit: (nam Metellus non justius cognominatus est Pius, ob reductum ab exilio parentem suum, qui impius esset, si eum pateretur exulare: neque Sylla verius vocatus fuit Felix, qui erat felicior prius quam appellaretur; quam tu vocaris Gratianus: qui

N O T Æ.

1. *Apud Sallustium.*] In de bello Jugurthino, ubi non ostendere sed ostentare legitur, in oratione Marii ad plebem Romanam.

2. *Ad Deorum stemma.*] Ut gens Julia quæ ad Venerem originem suam referebat.

3. *Et patrimonia sparsa sub regnis.*] Similiter Ammianus de Probo lib. 27. Ab urbe Probus accitus, claritudine generis, & potentia, & opum amplitudine cognitus orbi Romano, per quem universum penè patrimonia sparsa possedit.

4. *Libris & liberis.*] Paronomasia. Significat tum patris, tum suâ, & filiorum

suorum eruditione, virtute, & honoribus illustratam fuisse suam familiam.

5. *Hoc nomen.*] Gratiani, quod noster à Gratiâ & gratè agendo deducit.

6. *Qui felicior antè, &c.*] De eo Plinius lib. 7. cap. 44. Unus hominum ad hoc ævi, felicitatis sibi cognomen asseruit L. Sylla, civili nempe sanguine, ac patrie oppugnatione adoptatus. Et quibus felicitatis inductus argumentis? Quod proscribere tot millia civium, ac trucidare potuisset. O prava interpretatio, & futuro tempore infelix! Non melioris sortis tum fuere pereuntes, quorum miseremur hodie, cum Syllam nemo non oderit?

GRATIARUM ACTIO. 539

¹ & hoc nomen est, ² & illa Metelli Syllæque cognomina.) Tu, inquam, 39
 Gratiane, qui hoc non singulis factis sed perpetua grate agendi be-
 nignitate meruisti; cui, nisi ³ ab avo deductum esset, ab omnibus
 adderetur: ut ipse tibi, inquam, pro me gratiam refer: tu tuæque
 virtutes: bonitas, qua in omnes prolixus es, perpetuus in me: pie-
 tas, qua Orbem tuum temperas, ⁴ quamque in ulciscendo patruo pro-
 bas, tuendo in fratre cumulas, ornando in præceptore multiplicas. Agat 40
 gratias clementia, quam humano generi impertis: liberalitas, qua di-
 tas omnes: fortitudo, qua vincis: & mens ista aurea, quam ⁵ de com-
 muni Deo plus quam ullus hausisti. Agant & pro me gratias voces
 omnium Galliarum: ⁶ quarum Præfecto hanc honorificentiam detulisti.
 Ultra progredior; & hoc quia debere te dicis, agat, quæ optime
 agere potest, vox ista, quam docui. Jam dudum autem quam grati 41
 animi, tam sermonis exigui, ut supra dictum est, succumbo materiæ,
 neque adhuc illa perstrinxi, quæ ne infantissimus quidem, nisi idem
 impiissimus, eminentia per famam, & omnium gaudiis testata suppri-
 meret; quæ supra vires dicendi meas posita, cunctos attingere, aut
 ingrati crimine arguendus, aut temerarii professione culpandus: ta-

INTERPRETATIO.

habes & nomen istud, & illa cognomenta Metelli, & Syllæ.) Tu, inquam, Gratiane, qui
 promeruisti non factis aliquibus singularibus, sed jugi liberalitate in grate agendo, ut hoc cog-
 nomen tibi adjiceretur ab universis, si non traxisses illud ab avo tuo: Tu ipse, inquam, red-
 de tibi grates pro me: tu & tuæ præstantissimæ dotes: bonitas illa quæ effusus es in omnes, &
 quam expromis assidue erga me. Pietas qua moderaris imperium tuum toto orbe patens,
 & quam ostendis in ulciscendo patruo tuo, aggeras in fovendo fratre, congeminas in decoran-
 do Magistro. Agat tibi pro me grates mansuetudo ista quam exhibes in genus humanum: mi-
 nificentia, quæ locupletas cunctos: Virtus quæ vincis: & animus iste præstantissimus quem du-
 xisti uberius quam quivis alius ex divinâ aurâ diffusâ in omnes. Agant etiam grates pro me vo-
 ces universarum Galliarum: quarum Præfecto tribuisti hunc honorem. Pergo ulterius: & quo-
 niam ais te id mihi debere, agat tibi grates pro me tuum istud eloquium quod excolui.
 Quod optimè agere potest. Ego autem, qui quam grato sum animo, tam tenui sum oratione,
 jam diu opprimor magnitudine argumenti, ut superius dixi: necdum attigi illa, quæ ne omnium
 quidem minime facundus (nisi simul esset impiissimus) premeret silentio, cum extent per famam
 & comprobata sint letitiâ omnium; quæ dubito tractare ut pote elata supra meam orandi facul-
 tatem, vel accusandus crimine ingrati animi, si ea filco, vel damnandus temeritatis, si ea attin-

NOTÆ.

1. Et hoc nomen est.] Gratianus.
2. Et illa Metelli Syllæque.] Pius, & Fe-
 lix: vide inscriptionem supra allatam.
3. Ab avo.] Gratiano Fumario.
4. Quamque in ulciscendo patruo, &c.] Su-
 pra: Piiſſimo: hujus vero laudis locupletissimum
 testimonium est pater divinis honoribus conse-
 cratus: instar filii ad imperium frater ascitus,

à contumelia belli patruus vindicatus: ad Præ-
 fecturæ collegium filius cum patre conjunctus: ad
 Consulatum præceptor electus. Ubi vide no-
 tas.

5. De communi Deo.] De Deo à quo om-
 nes mentem hauriunt, quæ est divinæ par-
 ticula auri.

6. Quarum Præfecto.] Ipsi Aufonio.

Y y y ij

men alterum quum subeundum sit, audaciam quam malevolentiam malo reprehendi. Tu Auguste venerabilis, districtus maximo bello, assultantibus tot millibus barbarorum, quibus Danubii ora prætextur, comitia Consulatus mei armatus exerces. ¹ Tributa ista, quod in urbe Sirmio geruntur, ² an, quod in procinctu, Centuriata dicentur? An (³ ut quondam) Pontificalia vocabuntur, sine arbitrio multitudinis sacerdotum tractata collegio? Sic potius, sic vocentur, quæ tu Pontifex Maximus Deo participatus habuisti. Non est ingenii mei, Piissime me Imperator, talia comminisci. Verba sunt litterarum tuarum: quibus apud me auctoritatem summi numinis, & vim tuæ voluntatis amplificas. Sic enim loqueris: QUUM DE CONSULIBUS IN ANNUM CREANDIS SOLUS MECUM VOLUTAREM, UT ME NOSTI, UT FACERE DEBUI, UT VELLE TE SCIVI CONSILIUM MEUM AD DEUM RETULI. EJUS AUCTORITATI OBSECUTUS, TE CONSULEM DESIGNAVI, ET DECLARAVI, ET PRIOREM NUNCUPAVI. Cujus orationis ordo lucidior?

INTERPRETATIO.

gere audeo: nihilominus cum incurrendum mihi sit in alterutrum horum, malo argui in me temeritatem, quam malignitatem. Tu Venerande Imperator, occupatus bello gravissimo, cum tot barbarorum millia, quibus ripa Istri cingitur, irruerent in te, agis comitia mei Consulatus armatus. An Comitia hæc appellabuntur tributa, quoniam habentur in urbe Sirmio? An Centuriata quoniam fiunt in procinctu? An dicentur pontificalia, ut quæ olim fiebant à collegio Pontificum absque suffragiis plebis? Ita potius, ita appellentur hæc quæ tu Pontifex Maximus exercuisti communicans cum Deo. Non est acuminis mei excogitare talia, Piissime Princeps, hæc sunt ipse voces epistolæ tuæ: quibus mihi exaggeras auctoritatem supremi numinis, & efficaciam tui consilii. Nam ita loqueris: QUUM SOLUS MEDITARER APUD ME DE ELIGENDIS CONSULIBUS IN ANNUM, PETII A DEO CONSILIUM, UT SCIS ME solere, UT DEBEBAM FACERE, UT NOVERAM TE CUPERE. OBEDIENS EJUS VOLUNTATI DESIGNAVI TE CONSULEM, ET RENUNTIAVI, ET APPELLAVI PRIOREM. Cujusnam ora-

NOTÆ.

1. Tributa ista quod in urbe, &c.] Non quod in urbe haberentur semper tributa Comitia; tam enim extra quam intra pomerium habita fuisse constat: sed quia in tributis comitiis ex regionibus & locis urbis suffragia ferebantur. Sirmium porro Pannoniæ oppidum, ubi tunc Gratianus degebat, cum Ausonium fecit Consulem, pro Roma, haberi poterat, ex quo Roma coepit esse ubi esset Imperator.

2. An quod in procinctu.] Hoc est in armis, cum parati & procincti tunc, cum Gratiano, essent milites adversus Sarmatas & alios barbaros bellaturi. Centuriata porro comitia, teste Gellio lib. 15.

intra pomerium fieri nefas erat, quia exercitum extra urbem imperari oporteret, intra urbem imperari jus non esset: propterea Centuriata in Campo Martio habebantur, exercitusque imperari præsidii causâ solebat, quoniam populus in suffragiis ferendis erat occupatus.

3. Ut quondam.] Ante legem quam Cn. Domitius Ænobarbus Tribunus plebis, infensus Pontificibus, quod alium quam se in patris sui demortui locum cooptassent, tulit, anno ab U. C. 651. ut Sacerdotes, quos antea collegæ sufficiebant, populus crearet, ut referunt Paterculus, & Suetonius.

GRATIARUM ACTIO. 541

Quæ doctrina tam diligens propriis comitiorum verbis loqui, nec vocabulis moris antiqui nomina peregrina miscere? Valet modo classes populi, & ¹urbanarum Tribuum prærogativæ, & Centuriæ jure vocatæ. Quæ comitia pleniora unquam fuerunt, quam quibus præstitit Deus consilium, Imperator obsequium? Et nunc ego, Piissime Imperator, ne fastigium ² auditorii sacri dictorum tuorum timidus interpretes offendam, divinitatis tuæ ³ prope cum piaculo verba transcurro. QUUM DE CONSULIBUS, inquis, IN ANNUM CREANDIS. ⁴ Erudita vox, & cura solemnitas! SOLUS MECUM VOLUTAREM. O profunditas secreti! Habes ergo consiliatorem, & non metuis proditorem. ⁵ UT ME NOSTI. Quid familiarius? UT FACERE DEBUI. Quid constantius? UT VELLE TE SCIVI. Quid dici blandius potest? CONSILIUM MEUM AD DEUM RETULI. Et quemadmodum SOLUS, cui præsto est tam grande consilium? An plenius cum Senatu, cum Equestri ordine, cum plebe Romana, cum exercitu tuo, & provinciis omnibus deliberasses?

INTERPRETATIO.

tionis clarior series est? Quenam eruditio adeo accurata in adhibendis propriis verbis comitiorum, neque admiscendis barbaris vocibus cum verbis prisca usus? Jam valet Classes populi, & prærogativæ Tribuum urbanarum, & Centuriæ jure vocatæ. Quenam unquam comitia perfectiora fuerunt, quam ea in quibus Deus præbuit consilium, & Imperator obedivit ei? Ac jam ego, Princeps piissime, ne peccem adversus celsitatem hujus sacri auditorii, explicando meticolose tua verba, percurro voces tuæ Majestatis pænè cum sacrilegio. QUUM DE CREANDIS CONSULIBUS IN ANNUM, inquis. Oratio docta, & sollicitudo solemnitas Imperatori? SOLUS MEDITARER APUD ME. O profunditas arcani intemè abdit! Habes igitur consiliarium, & non times proditorem. UT SCIS ME solere, quid familiarius dici potest? UT DEBEBAM FACERE, quid perseverantius? UT NOVERAM TE CUPERE, quid blandius? PETII A DEO CONSILIUM, & quomodo SOLUS es cum tibi adsit tam amplum Consilium? An plenius deliberavisses cum Senatu, cum ordine Equestri, cum plebe Romana, cum tuo exercitu, & universis Provinciis? PETII CONSILIUM

NOTÆ.

1. Urbanarum Tribuum prærogativæ, & Centuriæ jure vocatæ.] Hunc locum, explicant, cum ea quæ supra notavi ad has voces: Centurias non adulavi, jure vocatis classibus non intremui; tum hæc Alconii Pediani: Prærogativæ sunt Tribus, inquit, quæ primæ suffragium ferunt ante jure-vocatas. Mos enim fuerat, quo facilius in comitiis concordia populi firmaretur, bina omnino de iisdem Candidatis comitia fieri. Quorum Tribus primæ (sorte scilicet lectæ, ut ex supra observatis patet) Prærogativæ dicebantur: quod primæ rogarentur, quos vellent Consules fieri. Secundæ jure vocatæ: quod in his, sequente populo, ut sæpe contingit, Prærogativarum volun-

tatem, jure omnia complerentur.

2. Auditorii sacri.] Audientiæ Imperialis.

3. Prope cum piaculo.] Quasi non liceat mortali sacra illa Divini oris verba sine sacrilegio repetere, & iis diutius inhaerere.

4. Erudita vox & cura solemnitas.] Sic Tullius ex libro Vossiano. Cui consonat Acidalii observatio. Cura Imperatori solemnitas est Consulium creandorum, quæ quot annis redit.

5. Ut me nosti. Quid familiarius? Ut facere debui. Quid, &c.] Sic singula singulis interjicienda potius, quam disjuncta post simul ponenda censuit Acidalius rectè. Subjectio est elegantissima.

Y y y iij

CONSILIUM MEUM AD DEUM RETULI. Non ut, credo, 48
 novum sumeres, sed ut sanctius fieret, quod volebas. EJUS AUCTO-
 RITATI OBSECUTUS: scilicet ut in consecrando patre, in ulcif-
 cendo patruo, in cooptando fratre fecisti. TE CONSULEM DE- 49
 SIGNAVI, ET DECLARAVI, ET PRIOREM NUNCUPAVI.
 Quis hæc verba te docuit? Ego tam propria & tam Latina nescivi.
 DESIGNAVI, ET DECLARAVI, ET NUNCUPAVI.
 Non fit hoc temere. Habet moras suas dispartitis gradibus tam matura 50
 cunctatio. Has ego litteras tuas si in omnibus pilis atque porticibus,
 unde de plano legi possint, instar edicti pendere mandavero: nonne
 tot statuis honorabor, quot fuerint paginae libellorum? 2 Sed ad 51
 blandiora festino. Ab hac enim litterarum ad me datarum parte di-
 gressus, eo quoque descendisti, ut quæreret, 3 qualis ad me trabea
 mitteretur. Omne largitionum tuarum ministerium sollicitudine fati-
 gasti. Non ergo supra Consulatum mihi est adhibita per te cura tam
 diligens, pro me cura tam felix? In Illyrico arma quatiuntur. Tu mea 52
 causa per Gallias civilium decorum indumenta dispensas. Loricatus de
 toga mea tractas. In procinctu, & cum maxime dimicaturus, 4 palmatae

INTERPRETATIO.

A DEO, non, arbitror, ut caperes novum, verum ut quod decreveras fieret sanctius. OBE-
 DIENS EJUS VOLUNTATI, nempe ut fecisti in referendo parente tuo in Divo-
 rum numerum, in ulciscendo patruo, in assumendo fratre in collegam Imperii. DESIGNA-
 VI TE CONSULEM, ET RENUNTIAVI, ET APPELLAVI PRIOREM.
 Quis te docuit hæc verba? Ego certe nescivi tam propria, & tam Latina. DESIGNAVI,
 ET RENUNTIAVI, ET APPELLAVI. Non hoc fit absque consilio. Cunctatio tam
 prudens habet moras suas gradatim dispositas. Si ego jussero has tuas litteras appendi tanquam
 edictum aliquod ad omnes columnas, & in omnibus Porticibus, unde possint legi ex plano:
 an non decorabor totidem statuis, quot appensa fuerint folia ejusmodi epistolarum? Verum
 propero ad blandiora. Nam relicta illa parte epistolæ ad me scriptæ, ad id etiam descendisti, ut
 inquireret qualis trabea ad me mitteretur. Vexavisti curâ omnes Ministros tuarum largitionum.
 An non igitur, præter Consulatum quem mihi contulisti hanc induisti pro me sollicitudinem
 tam diligentem ex tuâ parte, tam faustam mihi? Bella moventur in Illyrico. Tu propter me dis-
 tribuis per Gallias amictus honorum civilium. Tu loricâ indutus agis de togâ meâ. In procinctu

NOTÆ.

1. Unde de plano legi possint.] Id est, non
 altius suspensæ, quam quo visus commodè per-
 venire possit. Vetus est formula: Unde de pla-
 no rectè legi possit, his litteris V. D. P. R.
 L. P. in vetustis marmoribus quibusdam
 expressa.

2. Sed ad blandiora.] Sollicitudinem
 nempe & curam Gratiani in eligendâ tra-
 beâ ad Ausonium mittendâ. Quod, quam
 blandum ei acciderit, cum nemo non vi-
 det, tum ipse pluribus infra ostendit. Mi-
 nor ergo quare Acidalius hic pleniora pro

blandiora malit.

3. Qualis ad me trabea mitteretur.] Tra-
 beam hanc, & palmatam togam unam ean-
 demque facit Ausonius. Ea fuit Regum,
 ac deinde Consulum, & Triumphan-
 tium.

4. Palmata vestis meâ.] Tò vestis à manu
 Glossatoris esse putat Acidalius, & pal-
 mata simpliciter scribendum. Palmata à
 palmis in ea pictis dicta est, sed & effi-
 gies hominum aliquando in ea pictas fuisse,
 ex iis quæ sequuntur colligere est.

GRATIARUM ACTIO. 543

vestis meae ornamenta disponis : feliciter, & bono omine. Namque iste habitus, ut in pace Consulis est, sic in victoria, triumphantis. Parum est, si qualis ad me trabea mittatur, interrogas : te coram promi jubes. Nec satis habes, ut ¹ largitionum ministri ex more ² fungantur : eligis ipse de multis : & quum elegeris, munera tua verborum honore prosequeris. PALMATAM, inquis, TIBI MISI, ³ IN QUA DIVUS CONSTANTIUS PARENS NOSTER INTXTUS EST. Me beatum ! Cujus insignibus talis cura praestetur. Haec plane, haec est picta, ut dicitur vestis, non magis auro suo, quam tuis verbis. Sed multo plura sunt in ejus ornatu, quae per te instructus intelligo. Geminum quippe in uno habitu radiat nomen Augusti. Constantius in argumento vestis intexitur : Gratianus in muneris honore sentitur. Accessit tam impenso beneficio tuo pondus quorundam sciscitatione cumulatum. Interrogatus, quem priorem decerneres Consulem, NEC DUBITANDUM esse dixisti tu : & , qui tecum boni sunt, dubitare non poterant. Sed tamen ad hoc dictum erexerant animos, qui libenter clarissimum virum Collegam meum, quem praesentem habebat occasio, praelatum credidissent. Fatigantes tamen, quod intellexerant, requirebant. Hic tu, sicut mihi renuntiatum est, noto illo pudore tuo paulisper haesisti : non rationis ambi-

INTERPRETATIO.

Et jamjam pugnaturus ordinas decora mea togae palmata faustè & praesagio felici. Amiclus enim ille quemadmodum Consulis est in pace, ita etiam est triumphantis in victoria. Tanquam parum sit, si queras qualis toga mittatur ad me : imperas depromi eam ante oculos tuos. Neque contentus es quod ministri largitionum tuarum exequantur jussa tua more solito : tu ipse seligis unam ex multis : & postquam selegisti eam, adjungis muneribus tuis verba honorifica. MISI, inquis, AD TE TOGAM PALMATAM IN QUA PICTA EST ACU EFFIGIES DIVI CONSTANTII PATRIS NOSTRI. O me felicem ! In cujus ornamentis eligendis ejusmodi diligentia adhibeatur. Haec prorsus, haec vestis picta est, ut dicunt, non magis auro ipsi intexto, quam tuis verbis. At longe plura sunt in illius exornatione, quae agnosco, amiclus eam per te. Etenim nomina duorum Augustorum micant in una veste. Constantius intexitur in pictura togae : Gratianus sentitur in honore muneris. Addita est tam ingenti tuo muneris dignitas aucta percontatione quorundam. Tu rogatus utrum ex Consulibus designares priorem, respondisti NON esse AMBIGENDUM : & probi viri qui sunt tecum non poterant ambigere. At nihilominus illi qui propendebant ad existimandum praeclarum virum Collegam meum, quem occasio coram offerbat, mihi antepositum esse, sustulerant animos ad hanc vocem. Molesti interim rogabant adhuc id quod satis intellexerant. Tunc tu, ut ad me relatum est, tantisper haesitasti ista tua solita verecundia ; non incertus consilii, sed damnans facie erubescendo dubitatio-

NOTAE.

1. *Largitionum ministri.*] Qui sub dispositione Comitum sacrae largitionum erant. Non assentior Acidalio reponenti largitionem.

2. *Fungantur.*] Supple illo officio quarrendae trabeae.

3. *In qua Divus Constantius parens noster.*] Constantius Constantini Magni filius, qui moriens praegnantem reliquit Faustinae conjugem, ex qua edita posthuma ejus nomine appellata Constantia cum adolevisset, matrimonii jure copulata est Gra-

guus, sed eorum dubitationem vultu & rubore condemnans, qui
studium suum interpretationis errore palpabant. Deinde illico subdi-
disti: QUID DE DUOBUS CONSULIBUS DESIGNATIS
QUÆRITIS, QUIS ORDO SIT NUNCUPATIONIS? ANNE
ALIUS QUAM QUEM PRÆFECTURA CONSTITUIT? O 57
felicem verecundiam tuam, cui ista popularis ratio tam prudenter oc-
currit! 2 Scisti aliud Gratiane quod diceres: sed propter quorundam
verecundiam dicere nolui. Scrupulosus hic mihi locus est: & propter
eam, quam nunquam appetivi, gloriam, recusandus. Cum prior re-
nunciatus sim, satis est tuum tenere iudicium: interpretes valete me-
ritorum. Neque autem ego, Sacratissime Imperator, in tenui beneficio 58
gradum nuncupationis amplector. Num est hæc gloria ignota Ciceroni?
3 *Pratorem me, inquit, populus Romanus primum fecit, Consulem priorem.*
Ex ipsa ejus sententia intelligitur commendabilius ei videri, uni quam
pluribus esse præpositum. Nulla enim est quidem contumelia secundi:
sed ex duobus gloria magna prælati. Alexandri Macedonis hoc fertur, 59
quum legisset 4 illos Homericos versus, quibus Hectore provocante, è

INTERPRETATIO.

nem illorum, qui blandiebantur affectui suo falsâ explicatione tui dicti. Post subiecisti statim:
QUARE INTERROGATIS me QUOD spectat AD DUOS CONSULES à
me NOMINATOS, QUIS ORDO SIT NOMINATIONIS eorum? NUM
ALIUS esse debet QUAM is QUEM PRÆFECTURA PONIT? O fortunatum
pudorem tuum, qui tam consulte reperit illam rationem popularem! Habuisti in mente aliud
quod responderes, ô Gratiane, at nolui id respondere ut parceres, pudori nonnullorum. Lo-
cus hic injicit mihi religionem, & detrectandus mihi est ob illum honorem quem nunquam con-
cupivi. Quandoquidem nuncupatus fui prior, sufficit mihi stare tuo iudicio: facessite vos, qui ex-
penditis merita. Ego vero, Imperator Augustissime, non accipio tanquam leve munus, quod prior
nominatus sum. An hic honor incognitus est Ciceroni? Populus Romanus, inquit, creavit me
primum Prætorem, priorem Consulem. Agnoscitur ex illâ ejus sententiâ arbitrari eum honori-
ficentius esse prælatum fuisse uni quam multis. Nam nullum quidem dedecus redundat in secundum;
verum ingens est decus illius ex duobus qui antepositus est alteri. Hoc narratur de Alexandro
Macedone: cum legisset illa carmina Homeri in quibus, cum Hector vocaret ad certamen è

NOTÆ.

tiano, ut ait Ammianus Marcellinus lib.
21. Hinc eum hic Gratianus appellat pa-
rentem.

1. *Qui studium suum.*] Sic vetus liber.
Alii *tuum*, pro *suum*, quod Acidal. am-
plectitur, nescio cur; planus enim sensus
est quem expressi in interpretatione.

2. *Scisti aliud quod diceres.*] Nempe me
tuum fuisse præceptorem, atque eo no-
mine tibi cariorem quam esset collega
meus. Bene monet Acid. quod, non quam
hic esse legendum.

3. *Pratorem me inquit, &c.*] In proce-
mio orationis pro lege Manilia: Propter
dilationem comitiorum ter Prætor primus centu-
riis cunctis renuntiatus sum. Orat. in L. Pi-
sonem: Me cum Quæstorem in primis, Ædi-
lem priorem, Prætorem primum cunctis suffra-
giis pop. Romanus faciebat. Et paulo post:
Me cuncta Italia, me omnes ordines, me uni-
versa civitas, non prius tabellâ, quam voce
priorem Consulem declaravit. Ad quæ loca
respexit Aufonius.

4. *Illos Homericos versus.*] Iliad. 7.

novem

GRATIARUM ACTIO. 545

novem ducibus, qui omnes pugnare cupiebant, unum deligi placeret fortis eventu, trepida ubi conceptione votorum Jovem Optimum Maximum totus precatur exercitus, ut Ajacem, vel Tydei filium, aut ipsum regem ditium Mycenarum fortiri patiatur Agamemnonem: Occiderem, inquit, illum qui me tertium nominasset. O magnanimitatem fortissimi viri! Nominari inter novem tertius recusabat; ubi certe pluribus antecelleret, quam subesset. Quanta hic verecundia gravaretur posterior de duobus? Est enim in hoc numero arduæ plena dignationis electio. Quum universis mortalibus duo, qui fiant Consules, præferuntur, qui alteri præponitur, non uni, sed omnibus antefertur. Expectare nunc aures præsentium scio, & eminere in omnium vultu intelligo, quid desiderio concipiatur animorum. Existimant enim quum ea, quæ ad grates agendas pertinebant, summatim tenuiore filo, ut dicitur, deducta libaverim, aliqua me etiam de majestatis tuæ laudibus debere perstringere. Quamquam me istam dixerim seposuisse materiam, & in tempus aliud reservare, nihilominus tamen, ut nunc aliqua contingam, nutu & prope murmure cohortantur. Itaque faciam; quando cogunt volentem; sed majoribus separatis, tenuiora memorabo, nulla spe ad plenum exequendi: sed universi ut intelligant, ¹ eorum, quæ intus prædicanda sunt, à me poscendam esse no-

60

61

62

INTERPRETATIO.

Græcis aliquem, & visum esset eligi exitu sortis unum ex novem ducloribus, qui cuncti avebant decertare, ubi universus exercitus nuncupatis trepidè votis orat Jovem Optimum Maximum, ut sinat sortem cadere in Ajacem, aut filium Tydei, vel ipsum Agamemnonem regem Mycenarum locupletium: Interficerem illum, ait, qui nominavisset me tertium. O magnanimitatem viri fortissimi! Respuebat nominari tertius inter novem; quo in loco profecto prælatus esset pluribus, quam postpositus. Quanto ille pudore oneraretur, si nominatus esset secundus ex duobus? Nam in hoc numero electio habet honorem cum magnâ adipiscendi difficultate conjunctum. Quando duo ex hominibus cunctis anteponuntur cæteris ut creentur Consules, ille qui præfertur alteri, non præfertur uni tantum, sed omnibus. Novi nunc aures adstantiam expectare, & agnosco apparere in ore cunctorum, quid comprehendatur cupidine mentium. Rentur namque cum attigerim, ea quæ spectabant ad agendas gratias, enuntiata compendiose oratione, ut aiunt, exili, me debere quoque delibare quædam de laudibus tuæ Majestatis. Etsi monuerim jam mese crevisse hoc argumentum, & reservare in aliud tempus, attamen adhortantur me nutu, ac pænè obmurmuratione, ut nunc perstringam aliqua de illis. Faciam igitur; quando quidem ad id me adigunt jam sponte propendentem. Verùm seposuis majoribus, referam tantum minora, non quod sperem me posse vel ea plenè prædicare: sed ut omnes norint petendam esse à me cognitionem eorum quæ laudanda veniunt in tua vitâ interiore, ab aliis verò petendam esse

NOTÆ.

Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν, ἢ Τυ-
δεΐδην,

ἢ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρῦσις Μυ-
κηνῆς.

Juppiter pater da vel Ajaci sortem obve-
nire, vel Tydei filio,

Vel ipsi Regi ditissimarum Mycenarum.

I. Eorum quæ intus, &c.] Domestico-
rum, quæ nemo potest melius nosse quam
ego præceptor tuus, qui tecum penè ab
incunabulis vixi. Unde infra: Possim vide-
ri familiaris notitiæ secretus interpres domesti-
ca isthæc non tam prædicare quam prodere.

Z z z

titiam, ab aliis dignitatem. Nec excellentia, sed quotidiana tractabo. Nullum tu unquam diem ab adolescentia tua, nisi adorato Dei numine, & reus voti, & illico absolutus egisti; lautis manibus, mente pura, ¹immaculabili conscientia, & quod in paucis est, cogitatione sincera. Cujus autem unquam egressus auspiciator fuit, aut incessus ⁶³modestior, aut habitudo cohibitor, aut familiaris habitus condecen- ⁶⁴tior, aut militaris accinctior? In exercendo corpore quis cursum tam perniciousiter incitavit? Quis palæstram tam lubricus expedit? Quis saltum in tam sublime collegit? ²Nemo adductius jacula contorsit, nemo spicula crebrius jecit, ³aut certius destinata percussit. Mirabamur ⁶⁵⁴poëtam qui infrænos dixerat Numidas: ⁵& alterum, qui ita collegerat, ut diceret in equitando verbera & præcepta esse fugæ & præcepta sistendi. Obscurum hoc nobis legentibus erat. Intelleximus te

I N T E R P R E T A T I O.

eorum exornationem. Neque commemorabo ea quæ eminent inter cætera, sed quæ singulis diebus facis. Tu nullum unquam transegisti diem ab adolescentiâ tuâ quin veneratus sis Dei Majestatem, & nuncupaveris votum aliquod, quod statim persolvebas: manibus ablutis, animo mundo, conscientiâ purâ, & quod in paucis reperitur, candido pectore. Cujus vero unquam exitus in publicum fuit melioris ominis, vel gressus modestior, vel habitus corporis concinnior, vel vestitus domesticus magis decens, vel bellicus expeditior? in corporis exercitationibus quis acceleravit cursum tam velociter? Quis explicavit se tam agiler in luctando? Quis extulit saltum tam altè? Nemo melius vibravit jacula adducto lacerto, nemo misit sagittas spissius, neque certius attingit scopum. Mirabamur poëtam qui appellaverat Numidas infrænos: & alterum poëtam qui sic ratiocinatus erat, ut diceret eos inter equitandum iclibus incitare equos suos ad cursum, & coercere currentes. Hoc erat nobis obscurum, dum legeremus. At intelleximus hoc, cum te vidi-

N O T Æ.

1. Immaculabili.] Vox inferioris latinitatis.

2. Nemo adductius.] Sic Acidalius conjicit pro abductius, benè. Virg. Æneid. 5. Post acer Mnestheus adducto constitit arcu Alta petens.

Ubi Servius Hypallagen esse ait; nam, inquit, adducitur telum, arcus intenditur.

3. Aut certius destinata percussit.] Eadem Cedrenus de Gratiano, eadem Ammianus, sed vitio ei vertens. Sic enim lib. 31. de eo: Præclaræ indolis adolescens, facundus, & moderatus, & bellicosus, & clemens, ad emulationem leclorum progrediens principum, dum etiam tum lanugo genis inasperet speciosa, ni vergens in ludibriosos actus natura, laxantibus proximis, semet ad vana studia Cesaris Commodi convertisset. Ut enim ille quia perimere jaculis plurimas feras spectante consueverat populo, & centum leones in Amphitheatrali circulo simul emissos, telorum

vario genere, nullo geminato vulnere contruncavit, ultra hominem exultavit: ita hic quoque intra septa, quæ appellant vinaria, sagittarum pulsibus crebris dentatas conficiens bestias, incidentia multa parvi ducebat & seria, eo tempore, quo etiam si imperium Marcus regeret Antoninus, egre sine Collegis similibus & magna sobrietate consiliorum, lenire luctuosos Reipub. poterat casus.

4. Poëtam, qui infrænos dixerat Numidas.] Virgilium 4. Æneid.

Et Numide infræni cingunt, & in hospita syrtis.

5. Et alterum, qui ita collegerat, &c.] Silium Italicum lib. 1. Punicorum:

Hic passim exultant Numide gens inscia freni:

Queis inter geminas per ludum mobilis aures

Quadrupedem flectit non cedens virga lupi paris.

GRATIARUM ACTIO. 547

videntes, quum idem arcum intenderes, & habenas remitteres: aut equum segnius euntem verberare concitares, vel eodem verberare intemperantiam coërceres. Qui te visi sunt hoc docuisse, non faciunt: im-
mo qui visi sunt docuisse, nunc discunt. In cibis autem, cujus sacer- 66
dotis abstinentior cerimonia? In vino, cujus senis mensa frugalior?
Operto conclavis tui non sanctior ara Vestalis, non Pontificis cubi- 67
le castius, nec pulvinar Flaminis tam pudicum. In officiis amico-
rum non dico paria reddis: antevenis & quotiens in obsequendo
præcedimus, erubescis pudore tam obnoxio, quam in nobis esse
deberet ab Imperatore præventis. In illa vero sede, ut ex more lo-
quimur, ² Consistorii, ut ego sentio, ³ sacrarii tui, nullus unquam su-
periorum ⁴ aut dicenda pensius cogitavit, aut consultius cogitata dis-
posuit, aut disposita maturius expedivit. Et aliqua de oratoriis virtu- 68
tibus tuis dicerem, ⁵ nisi vereretur mihi gratificari. Non enim ⁶ Sul-
picius acrior in concionibus, nec ⁷ majoris Gracchi commendabilior
modestia fuit, nec ⁸ patris tui gravior auctoritas. Qui tenor vocis,
quum incitata pronuncias! Quæ inflexio, quum remissa! Quæ tem-

INTERPRETATIO.

mus, quando tu idem adducebas arcum, & laxabas lora, aut instigabas flagro equum lentius gradientem, aut eodem flagro reprimebas cursum ejus immoderatum. Illi qui credebantur te id docuisse, non faciunt ipsi; quin illi qui credebantur docuisse, nunc à te discunt. In cibis vero sumendis, cujus sacerdotis major est in ceremoniis abstinentia? Quod ad vinum spectat, cujus senis mensa est parior? Ara Vestæ non est sanctior; lectus Pontificis non est pudicior, neque torus Flaminis est tam castus, quam secretum thalami tui. In officiis erga amicos, non dico refers paria: nam etiam prævenis nos: & quotiescumque prævenimus te in obsequio, erubescis verecundiâ tam demissâ, quam deberet esse apud nos, cum tu Imperator nos prævertis. In illo autem tribunali tui consistorii, quemadmodum vulgo dicimus, sacrarii vero ut ego arbitror, nemo priorum principum vel magis sollicitè meditatus est quæ loqueretur, vel prudentius digessit meditata, vel exsecutus est celerius digesta. Memorarem quoque nonnulla de tuis dotibus in dicendo, nisi metuerem ne viderer mihi gratulari. Nam Sulpicius non fuit vehementior in orationibus ad populum, neque modestia Gracchi Senioris fuit laudabilior, neque auctoritas patris tui plus habuit in dicendo ponderis. Quæ firmitas vocis tuæ est quando pronuntias quæ vehementiam habent? Qui flexus quando pronuntias lenia! Quam mirabilis temperies, quando effers utraque! Quis ex

NOTÆ.

1. Præcedimus.] Acidalius prævenimus, melius.

2. Consistorii.] Sanctioris Consilii Imperatoris, ubi cum comitibus Consistorianis de Imperii administratione agebat.

3. Sacrarii tui.] Ut de numine quodam, ita de Imperatore loquitur, more tunc recepto.

4. Aut dicenda, &c.] Gradatio concinna.

5. Nisi vereretur mihi gratificari.] Prædicando unâ cum tuâ eloquentiâ, meam in te docendo operam.

6. Sulpicius.] Eximius ille orator Pub. Sulpicius, de quo Cicero lib. 3. de Oratore.

7. Majoris Gracchi.] Tiberii.

8. Patris tui.] Valentiniani, de quo Aurel. Victor: Fuit vultu decens, solers ingenio, animo gravis, sermone cultissimus. Quanquam enim ad loquendum parcus, severus, vehementer, &c. Ammianus lib. 30. Boni, pravique suaser, & desuaser admodum prudens, &c. Memoria sermoneque incitato quidem, sed raro, facundia proximo vicens.

peratio, quum utraque dispensas! Quis oratorum læta jucundius, facunda cultius, pugnancia densius, densata glomeratius, aut dixit, aut, ¹ quod est liberum, cogitavit? Vellem, si rerum natura patere-
 retur, Xenophon Attice, in ævum nostrum venires, tu qui ² ad Cyri
 virtutes exsequendas votum potius, quam historiam commodasti: quum
 diceres, non qualis esset, sed qualis esse deberet. Si nunc in tem-
 pora ista procederes, in nostro Gratiano cerneres, quod in Cyro tuo
 non videras, sed optabas. Atque ista omnia quæ quasi punctis qui-
 busdam acuminata signavi, si facundia pro voluntate suppeteret, ³ &
 quamquam non copiosus, exequerer, ubertatem stilo rerum magnitu-
 dine suggerente. Sed nec hujus diei, nec hujus ista materiæ. Qui
 dicturi estis laudes Principis nostri, ⁴ habetis velut ⁵ seminarium unde
 orationum vestrarum, jugera compleatis. Ego ista perstrinxi, atque ut
 sciunt omnes, possum videri familiaris notitiæ secretus interpres, do-
 mestica istæc non tam prædicare, quam prodere. Atque ut ista dixi
 de cognitis mihi, atque intra aulam familiaribus: possem & foris ce-
 lebrata memorare; nisi omnia omnes, & separatim sibi quisque no-
 visset. Possem pari brevitate dicere qua superiora: EMENDATIS-

INTERPRETATIO.

oratoribus elocutus est, vel, quod plus habet facilitatis, concepit animo grata suavius, diser-
 ta elegantius, repugnantia crebrius, conglobata præcipitantius? Cuperem ut si per rerum
 naturam liceret, redires in hanc nostram ætatem o Xenophon Attice, tu qui adhibuisti potius
 votum, quam historiam ad narrandas egregias dotes Cyri: cum referres non qualis ille prin-
 ceptus esset, sed qualis deberet esse. Si prodires nunc in hoc ævum, videres in nostro Gratia-
 no, quod non videras in tuo Cyro, sed in eo cupiebas. Et tractarem illa omnia, quæ notavi
 designata velut quibusdam apicibus, si adesset mihi eloquentia par studio, atque etiam si
 non abundem eloquio, quoniam amplitudo argumenti subministraret stilo meo copiam. Ve-
 rum illa non sunt hujus diei, neque hujus propositi. Vos qui predicaturi estis laudes nostri
 Imperatoris, ecce vobis quasi seminarium, ex quo conferatis arva vestrarum orationum. Ego
 leviter delibavi hæc; & ut omnes norunt, possum videri non tam laudare ista interiora quam
 patefacere, ut pote expositor secretus eorum quæ cognovi in domo Augustæ. Et quemadmo-
 dum dixi hæc de iis quæ ego, & familiares qui versantur in aulâ cognovimus; possem quoque
 referre ea quæ prædicantur extra aulam; nisi omnes scirent omnia, & singuli seorsim quæ ad se
 spectant. Possem dicere eodem compendio quo dixi superiora. HOMINIS EST PERFEC-

NOTÆ.

1. Quod est liberum.] Acidalius suspica-
 tur liberius, rectè. Sic supra: Aut sermone li-
 bere, aut cogitatione liberius.

2. Ad Cyri virtutes exsequendas.] In Pæ-
 diâ Cyri, ubi Cyri educationem, & mo-
 res non ad historiæ fidem, sed ad effigiem
 justî Imperii describit, ut Ciceronis ver-
 bis utar.

3. Et quamquam non copiosus.] Illud &
 quod exciderat ex occasione postremæ

syllabæ vocis præcedentis suppeteret, cujus
 videbatur esse quædam repetitio, resti-
 tuendum esse rectè vidit Acidalius. Illud,
 & quamquam non copiosus, correctio est ejus
 quod præcessit, si facundia pro voluntate sup-
 peteret.

4. Habetis.] In his quæ supra quasi punc-
 tis acuminata signavi.

5. Seminarium unde, &c.] Allegoria à
 re rusticâ.

GRATIARUM ACTIO. 549

SIMI VIRI EST POENITENDA NON FACERE. ¹ At tu nunquam poenitenda fecisti, & semper veniam poenitentibus obtulisti. PULCHRUM EST INDULGERE TIMENTIBUS: sed tu perpetuæ bonitatis edictis occurristi omnibus, ne timerent. MAGNIFICUM EST LARGIRI HONORES. Tu honoratos & liberalitate ditasti. LAUDABILE EST IMPERATOREM FACILES ² INTERPELLANTIBUS PRÆBERE ADITUS, NEC DE OCCUPATIONE CAUSARI. Tu confirmas adire cunctantes: etiam querimoniis explicatis, ne quid adhuc fileatur interrogas. Celebre fuit Titi Cæsaris dictum, ³ PERDIDISSE SE DIEM, QUO NIHIL BONI FECERAT. Sed celebre fuit, quia Vespasiani Successor dixerat: cujus nimia parsimonia, & austeritas vix ferenda miram fecerat filii lenitatem. Tu Valentiniano genitus, cujus alta bonitas, præsens comitas, temperata severitas fuit, parto & condito optimæ reipublicæ statu, intelligis posse te esse lenissimum sine dispendio disciplinæ. Neque verò unum aliquod bonum uno die præstas: ⁴ sed indulgentias seculares per singula horarum momenta multiplicas. Vel illud unum cuiusmodi est, ⁵ de condonatis residuis tributorum? Quod tu quam cumulata bonitate

72

73

INTERPRETATIO.

TISSIMI NON PATRARE EA QUORUM ipsum postmodum PIGEAT. Sed tu nihil unquam patraſti, cujus te poenitere deberet, & semper paratus fuisti ignoscere iis quos male factorum poeniteret. EST aliquid EGREGIUM BENIGNUM ESSE ERGA EOS QUI FORMIDANT. At tu edictis à jugi tua benignitate profectis providisti cunctis, ne quid formidarent. MAGNIFICUM est IMPERTIRI DIGNITATES, tu locupletasti etiam beneficentiâ tuâ eos quos auxeras dignitatibus. LAUDE DIGNUM EST SI IMPERATOR DET FACILEM ACCESSUM CONVENIENTIBUS se, NEQUE EXCUSET se OB NEGOTIA. Tu addis fiduciam iis qui dubitant te convenire, atque etiam postquam exposuerunt suas querelas, sciscitantis adhuc ne aliquid taceatur ab iis. Celebratum est illud dictum Tui Imperatoris: SE PERDIDISSE DIEM QUO NULLUM BENEFICIUM CONTULERAT cuiquam. Verum celebratum illud fuit, quoniam prolatum erat à successore Vespasiani, cujus avaritia, & acerbitas vix toleranda reddiderat mansuetudinem filii ejus admirabilem. Tu procreatus patre Valentiniano, cujus benignitas profunda fuit, urbanitas obvia, severitas moderata, nunc cum Respub. optimo statu composita ac firmata est, cognoscis te posse esse mitissimum absque detrimento disciplinæ. Sed neque confers tantum unum aliquod beneficium uno die: verum congeminas per singula puncta horarum largitiones duraturas per seculum. Vel istud unum tuum beneficium quo remisisti reliquias vectigalium, quale est? Quod tu quam plenâ benignitate fecisti?

NOTÆ.

1. At tu nunquam, &c.] Hac & sequentibus subjectionibus Gratianum extollit, in majus semper augendo quæ facit.

2. Interpellantibus.] Adeuntibus se occupatum.

3. Perdidisse se diem.] Vide Sueton. in Tito.

4. Sed indulgentias seculares.] Non annales, aut quinquennales condonationes, quales alii quidam principes, sed perpetuas; ut illam de residuis, quam mox subjungit.

5. De condonatis residuis tributorum.] Partibus iis quæ solutæ non fuerant.

Z z z iij

fecisti ! Quis unquam Imperatorum hoc provinciis suis aut uberiore indulgentia dedit , aut certiore securitate prospexit , aut prudentia consultiore munivit ? ¹ Fecerat & Trajanus olim , sed ² partibus retentis , non habebat tantam oblectationem concessi debiti portio , quanta suberat amaritudo servati. ³ Et Antoninus indulserat : sed imperii non beneficii ⁴ successor invidit , qui ex documentis tabulisque populi condonata repetivit. ⁵ Tu argumenta omnia flagitandi , publicitus ardere iussisti. Videre in suis quæque foris omnes civitates conflagrationem salubris incendii. ⁶ Ardebant stirpes fraudum veterum : ardebant ⁷ seminaria futurarum. Jam se cum pulvere favilla miscuerat , jam nubibus ⁸ fumus involverat : & adhuc obnoxii in paginis concrematis ductus apicum , &

I N T E R P R E T A T I O .

Quis Cesarum unquam aut prestitit hoc suis Provinciis largiori condonatione , aut providit eis tutiori cautione aut stabilivit suum istud beneficium consilio prudentiori ? Trajanus etiam fecerat quondam aliquid simile : sed cum reservasset quasdam partes , non tantum voluptatis percipiebatur ex parte debiti remissi , quantum relinquebatur amaroris ex eo quod erat retentum. Antoninus etiam condonaverat ejusmodi reliquias : verum successor imperii ejus non autem benignitatis , invidit hoc Provinciis , qui remissa repoposcit juxta instrumenta , & tabulas publicas. Tu imperasti , ut omnia instrumenta ex quibus peti ista possent cremarentur publice. Civitates cuncte viderunt in suo quæque foro illa cremari salutari incendio. Cremabantur radices priscarum fraudum : cremabantur seminaria futurarum. Jam cinis mistus erat pulveri , jam fumus confuderat se cum nubibus , & debitores aspiciebant adhuc cum hesitatione , & metu si-

N O T Æ .

1. Fecerat & Trajanus olim.] Numisma Trajani RELIQUA VETERA H-S NOVIES MILL. ABOLITA.

2. Sed partibus retentis.] An reliqua futura partes dici possunt veterum , ut Scalliger intelligit ? Malim totum hunc de Trajano locum de vicesimâ hæreditatum intelligere , quam Augustus inferri fisco ab iis jusserat , qui defunctos , quorum hæredes instituti essent , propinquo cognationis gradu non attingerent , quamque imminuerat Trajanus , non legem ipsam abrogando , sed molliendo , & extrudendo cognationis gradus , qui eâ lege non tenerentur , ac certam hæreditatis summam definiendo , infra quam vicesima non deberetur.

3. Et Antoninus indulserat.] M. Antoninus Philosophus. Capitolinus in ejus vita : Leges etiam addidit de vicesima hæreditatum.

4. Successor.] Commodus Antoninus , turpis , improbus , crudelis , libidinosus , gladiator. Sed de iis , quæ pater indulserat , repetitis , nihil scriptores.

5. Tu argumenta omnia flagitandi publicitus ardere iussisti.] Hoc ante Gratianum Hadrianus. Spartianus in ejus vitâ : Ad Colligendam autem gratiam nihil prætermittens , infinitam pecuniam , quæ fisco debebatur , privatis debitoribus in Urbe , atque Italia ; in Provinciis vero etiam ex reliquiis ingentes summas remisit : syngraphis in foro Divi Trajani , quo magis securitas omnibus roboraretur , incensis.

6. Ardebant stirpes fraudum veterum , &c.] Imp. Constantinus Aug. ad Provinciales lege 6. C. De jure fisci : Justas etiam , & quæ locum habent , fisci actiones præcipimus , concremari , ob hoc solum , quod suis temporibus prolatae non sunt : ut iam calumniæ privatorum eo saltem arceantur exemplo , quo justas fisci lites filere præcipimus.

7. Seminaria futurarum.] Instrumenta illa , ex quibus , si superfuissent , intentari actiones fisci nomine in privatos potuissent , & lites moveri innumerabiles.

8. Fumus involverat.] Huc referit se , quod præcessit , Jam se cum pulvere , &c. ut ad utrumque pertineat ; & planus erit sensus.

GRATIARUM ACTIO. 551

sestertiorum notas ¹ cum titubantia & trepidatione cernebant : ² quod meminerant lectum, legi posse etiam tunc verentes. Quid te, Imperator Auguste, indulgentius? Quid potest esse consultius? Quæ bona præstas, efficis ne caduca sint : quæ mala adimis, prospicis ne possint esse re-
cidiva. Hæc Provincialibus indulgentiæ bona. Quid illa ³ nostro ordini? 75
Quid illa militibus? ⁴ Antoninorum comitas fuit; & jam inde Germani-
corum, cohorti amicorum, & legionibus familiaris humanitas. Sed ego
nolo benevolentiam tuam ⁵ aliorum collatione percellere. Abundant in te
ea bonitatis & virtutis exempla, quæ sequi cupiat ventura posteritas;
& si rerum natura pateretur, adscribi sibi voluisset antiquitas. Necesse
est tamen aliquid comparari, ut possit intelligi, bona nostra quo præ-
sent. Ægrotantes amicos Trajanus visere solebat : ⁶ hætenus in eo co-
mitas prædicanda est. Tu & visere solitus, & mederi, præbes ministros,
instruis cibos, fomenta dispensas, sumptum adjicis medelarum, conso-
laris affectos, revalescentibus gratularis. ⁷ In quot vias de una ejus hu-
manitate progredieris! Legionibus universis, ut in communi Marte eve-
76
77

INTERPRETATIO.

guras litterarum, & characteres Sestertiorum in foliis combustis : timentes etiam tum ne id posset legi in iis, quod recordabantur lectum antea fuisse. Quid benignius, quid prudentius esse potest te, o Imperator Auguste? Perficis ut beneficia quæ confers non intercidant; & cavet ne mala quæ auferis possint redire. Ea sunt bona quæ indulxisti Provincialibus. Quid dicam de iis quæ contulisti nostro ordini? Quid de iis quæ contulisti militibus? Eadem fuit ista tua, ac Antoninorum comitas, & consueta humanitas priscorum Germanicorum erga ceteram amicorum, & legiones. At ego nolo imminuere tuam benignitatem comparatione aliorum. Cernuntur in te ubertim illa exempla bonitatis, & virtutis, quæ futura posteritas optet imitari; & quæ vetustas optasset sibi attribui, si rerum natura sineret. Oportet nihilominus aliquid conferri tecum, ut cognosci possit, quæ in re bona nostra antecellant cæteris. Trajanus solebat invisere amicos suos morbo decumbentes. Intra hos fines consistit laus humanitatis ejus. Tu vero soles & invisere, & mederi, das ministros, præbes alimenta, distribuis fomenta, addis sumptus medicamentorum, solaris graviter ægrotantes, gratularis convalescentibus. Quot modis superas illius humanitatem unâ re conclusam? Si aliquid infausti contigerat legionibus totis, ut accidit in bello quod obnoxium est vicissitudinibus, vidi te ire per tabernacula, rogare num be-

NOTÆ.

1. Cum titubantia, & trepidatione.] Ita Scaliger ex cum juvenia de ratione, (quod sensu planè caret) felicissimè reposuit.

2. Quod meminerant lectum legi posse etiam tunc verentes.] Sic optimè Tollius post Acidaliū. Cujus etiam solertiâ quæ sequuntur lucem acceperunt.

3. Nostro ordini.] Senatui.

4. Antoninorum comitas fuit.] Tua scilicet in nostrum ordinem & milites comitas, fuit plane comitas Antoninorum. Nota Antoninorum Pii & Philosophi humanitas & obvia comitas : nota & Germanici, cum ex aliis, tum ex Tacito.

5. Aliorum collatione percellere.] Ita melius Tollius, quam quod erat præcellere. Sensus est planus expressus in interpretatione. Percellere, hîc est, minuere & leviorē facere. In comparatione porrò exemplum posterius prioris magnitudinem non æquat, nisi dicatur superasse.

6. Hætenus, &c.] Id est, non ultra hoc progrediebatur Trajani comitas, quam ut amicos viseret ægrotantes.

7. In quot vias, &c.] Id est : Quot in diversa munia tendit tua humanitas ultra Trajani humanitatem. Metaphora est à viarum concursu.

nit, si quid adversi acciderat, ¹ vidi te circumire tentoria, ² Satin salvæ, quærere: tractare vulnera fauciorum: & ut salutiferæ apponerentur medelæ, atque ut non cessaretur, instare. Vidi quosdam fastidientes cibum, te commendante, sumpsisse. Audivi confirmantia ad salutem verba profari: occurrere desideriis singulorum: hujus sarcinas mulis aulicis vehere: his specialia jumenta præbere: illis ministeria perditorum instaurare lixarum: aliorum egestatem tolerare sumptu: horum nuditatem velare vestitu. Omnia agere indefesse, & benigne, pietate maxima, ostentatione nulla: omnia præbere ægris, nihil exprobrare sanatis. Inde cunctis salute nostra carior factus, meruisti, ut haberes amicos obnoxios, promptos, devotos, fideles, in ævum omne mansuros: ³ quales caritas, non fortuna, conciliat. Concludam deinceps orationem meam, Piissime Auguste, sermonis magis fine, quam gratiæ. Namque illa perpetua est: & spatio non transmeabili, ⁴ terminum calcis ignorat. ⁵ Flexu tamen parvo, ⁶ nec à te procul, convertar ad Deum. Æterne omnium genitor, ⁷ ipse non genite; opifex, & causa mundi, principio antiquior, fine diuturnior, qui templa tibi, & aras penetralibus initiatorum mentibus condidisti, tu Gratiano humanarum rerum domino, ejusmodi semina nostri

78

79

80

I N T E R P R E T A T I O.

ne se haberent, contingere plagas vulneratorum, & urgere, ut remedia salutaria adhiberentur, & ut non desisteretur ab iis curandis. Vidi nonnullos qui respuebant cibum, sumpsisse te hortante. Audivi te eis dicere verba quibus eos erigebas in spem convalescentiæ: obviam ire optatis uniuscujusque: jubere portari hujus sarcinas à mulis tuæ aulæ: his dare jumenta singillatim: illis resarcire damnum ministrorum & calonum quos amiserant; sublevare aliorum inopiam tuis impensis: operire amictu horum nuditatem. Facere ea omnia indefatigatè, & comiter, summâ charitate, nullâ jactatione: prestare omnia egrotantibus, nihil exprobrare sanatis. Hinc evasisti carior nobis omnibus quam nostra vita, & dignus qui haberes amicos tibi obstrictos, promptos, addictos, fidos, perstituros in amicitia perpetuò: cujusmodi amicos amor parat, non fortuna. Finiam modò meam orationem, Piissime Imperator, termino sermonis potius quam gratiæ. Hec enim sempiterna est; & cum duratura sit tempore nunquam transituro, nescit finis extremitatem. Deflectam tamen ad Deum leni digressionem, neque longè à te. Æterne parens rerum omnium, ipse nunquam genitus; fabricator, & causa orbis, vetustior omni principio, diuturnior termino omni, qui extruxisti tibi delubra, & altaria in intimis animis eorum qui instructi sunt tuis mysteriis: tu indidisti Gratiano dominatori humani generis talia semina amoris. erga me, ut ne-

N O T Æ.

1. Vidi te circumire tentoria.] Plin. in Paneg. de Trajano: Non tibi moris tua inire tentoria, nisi commilitonum ante lustrasses, nec requiem corpori, nisi post omnes dare.

2. Satin' salvæ.] Supple eos essent. Usitata quærendi de salute ac statu formula. Liv. lib. 1. de Lucretia: Quærentique viro, Satin' salvæ? Minime, inquit. Quid enim salvi est mulieri amissa pudicitia? Et passim apud scriptores Latinos.

3. Quales caritas non fortuna conciliat.]

Acidalius: Prorsus quales caritas, non fortuna conciliat.

4. Terminum calcis.] Metaphora. Calx, & Calcaneum, talus, humani corporis extremitas est.

5. Flexu tamen parvo.] Imitatur Plin. in Panegyrico.

6. Nec à te procul.] Quippe qui Deo es proximus.

7. Nostri amoris.] Mei.

amoris

GRATIARUM ACTIO. 553

amoris inolesti, ut nihil in digressu segnior factus, meminisset & ¹ relictis illustraret absentem, præsentibus anteferebat. Dein quia interesse primordiis dignitatis ² per locorum intervalla non poterat; ad sollemnitatem ³ condendi honoris occurreret, beneficiis ne deesset officium. Quæ enim 81 memoria unquam transcursum tantæ celeritatis, ⁴ vel in audacibus Græcorum fabulis, commenta est? ⁵ Pegasus volucer actus à Lycia, non ultra Ciliciam permeavit. ⁶ Cyllarus atque ⁷ Arion inter Argos Nemeamque senuerunt. Ipsi Castorum equi, ⁸ quod longissimum iter est, non nisi 82 mutato vectore transcurrunt. Tu Gratiane, tot Romani imperii limites, tot flumina & lacus, tot veterum intersepta regnorum, ⁹ abusque Thra-

INTERPRETATIO.

quaquam lentior factus in discessu à me recordaretur adhuc mei quem reliquerat: decoraret me absentem, præponeret præsentibus. Deinde, quoniam per distantiam locorum non licebat ei adesse principiis huius mei honoris: accurreret ad sollemnitatem ineundi mei Magistratus, ut hoc præsentis suæ officio beneficium suum condecoraret. Nam quæ historia etiam in audacibus commentis Græcorum finxit unquam transitum tantæ velocitatis? Pegasus alatus profectus à Lyciâ, non penetravit trans Ciliciam. Cyllarus & Arion consenuerunt inter Argos & Nemeam. Ipsi equi Dioscurorum non percurrunt viam quæ est longissima, nisi mutato sessore. Tu Gratiane emetiris tot fines Romanæ ditionis, tot amnes & lacus, tot terminos regnorum antiquorum, ab ipsâ us-

NOTÆ.

1. Relicti.] Mei quem reliqueras.
2. Per locorum intervalla.] Erat nempe Gratianus Sirmii in Pannoniâ, Ausonius in Galliâ apud Augustam Trevirorum.
3. Condendi honoris.] Primordia dignitatis fuerant ipsa Principis designatio, trabes missio. Solemnitas condendi honoris non videtur alia fuisse, quam ipsius Consulatus Cal. Jan. apprehensio.
4. Vel in audacibus Græcorum fabulis.] Juvenal.

— Creditur altum

Velificatus Athos, & quidquid Græcia mendax

Audet in historia.

5. Pegasus volucer actus à Lycia, &c.] A Bellerophonte, sed prius à Perseo actus fuerat ab ultimâ Africâ in Æthiopiam, & inde in Græciam, unde postea in Lyciam Asiæ minoris provinciam.

6. Cyllarus.] Virg. lib. 3. Georg.

Qualis Amyclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, &c.

Ubi Servius Pollucem pro Castore, cuius equus ille fuerit, positum observat, vel certè Pollucem pro Castore positum, quia ambo licenter & Polluces, & Castores vocantur.

7. Arion.] Non Musicus ille Delphinî sessor, sed equus Αῖρεων Neptuno in equum mutato, & Cerere Erinny genitus, à Neptuno donatus Lepræo Halyatti, Bæotiæ urbis Regi; à Lepræo, Herculi; atque ab Hercule, Regi Argivorum Adrasto, qui eo vectus Nemea in Archemori honorem celebravit. Statius videndus lib. 4. & 6. Thebaid. Homer. Iliad. 23. De hoc Propertius:

*Qualis & Adraستي fuerit vocalis Arion
Tristis ad Archemori funera victor equus.*

8. Quod longissimum iter est, &c.] Quodnam longissimum iter illud sit, quod mutato vectore transcurrunt Castorum equi, non video aliud, nisi iter illud quod fratres illi, vices mortalitatis, & immortalitatis commutantes à cælo ad orcum, & ab orco ad cælum conficiunt, de quo Virg. Æneid. 6.

*Si fratrem Pollux alternâ morte redemit,
Itque reditque viam toties.*

Ita ut equos mutant in occursum.

9. Ab usque Thracia.] Ubi interfectus à Gothis, & crematus in casâ Valens fuerat, cui suppetias latum ibat Gratianus, sed serius.

A a a a

cia, per totum, quamlongum est, latus Illyrici, Venetiam, Liguriamque, & ¹ Galliam veterem, ² insuperabilia Rhætiae, ³ Rheni aquosa, ⁴ Sequanorum invia, ⁵ porrecta Germaniae, celeriore transcurso, quam est properatio nostri sermonis, evolvis, nulla requie otii, ne somni quidem, aut cibi munere liberali, ut Gallias tuas inopinatus illustres: ut Consulem tuum, quamvis desideratus, anticipes: ut illam ipsam, quæ auras præcedere solet, famam, facias tardiolem. Hoc senectuti meæ, hoc honori à te datum. Supremus ille Imperii, & consiliorum tuorum 83 Deus conscius, & arbiter, & auctor, indulget, ⁶ ut sellam curulem (⁷ cuius sedem frequenter ornabis) ut prætextam meam purpuræ tuæ luce fucutam, ut trabeam non magis auro suo, quam munere tuo splendendam, quæ ab Illyrico sermonis dignitas honestavit, apud Gallias illustriora præstares: Quæstorem ut tuum, Præfectum ut tuo Prætorio, Consulem tuum, & quod adhuc cunctis meis nominibus anteponis, Præceptorem tuum, ⁸ quem pia voce declaraveras, iusta ratione prætuleras, liberali largitate ditaveras, augustæ dignationis officiis consecreres.

A P U D G R A T I A N U M A U G U S T U M .

I N T E R P R E T A T I O .

que Thraciâ per totum latus Illyrici, quantumcunque longum est, Venetiam & Liguriam & priscam Galliam, montes Rhætiae insuperabiles, aquas Rheni, avios saltus Sequanorum, campos patentem Germaniam, transitu velociore quam est festinatio meæ orationis, nullo sumpto tempore ad otium, ac ne capto quidem somno, aut cibo satis largo, ut improvisus affulgeas tuis Galliis: ut prævenias Consulem tuum quanquam ab eo exoptatus: ut reddas lentiores illam ipsam famam quæ solet anteire ventos. Hoc indulxisti meæ senectæ, & meæ dignitati. Deus summus ille testis, & moderator, & auctor Imperii, & consiliorum tuorum concessit mihi ut mea sella curulis, (cujus sæpe decorabis sedem) ut mea prætexta, picta splendore tuæ purpuræ, ut mea trabea non magis fulgens auro quo est intexta, quam quod à te mihi data est, quæ omnia ornasti verbis ab Illyrico per epistolam, magis decorarentur à te in Galliis: ut consecreres honore præsentiae tuæ Augustæ me Quæstorem tuum, Præfectum me Prætorio, Consulem tuum, & (quod adhuc præfers omnibus meis titulis) præceptorem tuum, quem pia voce renuntiaveras Consulem, quem iusta de causa priorem declaraveras, quem locupletaveras largâ munificentia.

N O T Æ .

1. Galliam veterem.] Cisalpinam.
2. Insuperabilia Rhætiae.] Alpium altitudines, in quibus mediis montibus est Rhætia, hodie les Grisons.
3. Rheni.] Cujus origo in Rhæticiis Alpibus.
4. Sequanorum invia.] Sylvas saltusque, quibus scatet ea regio.
5. Porrecta Germaniæ.] Ne hîc Germaniam illam magnam intelligas, quam Rhemus à Galliâ dirimit, sed eam Galliæ partem, quæ cis Rhenum posita Alsatiam & reliquas secundo Rheno ad Mosellam

pœne usque fitas regiones complectitur, & Germania superior dicebatur, quâ à Sequanis iter erat Treviros versus, ubi tunc Prætorium Galliarum, & ubi degebat tunc temporis Ausonius.

6. Ut sellam curulem, &c.] Recapitulatio brevis beneficiorum Gratiani supra laudatorum.

7. Cujus sedem frequenter ornabis.] Sæpe Consul refectus. Hoc fuit Ausonii votum, quod mors Gratiani, à Maximo Tyranno paulo post interfecti, fecit irritum.

8. Quem pia voce, &c.] Isocolon elegans.

AUSONII

BURDIGALENSIS

PERIOCHÆ

IN

HOMERI ILIADEM

ET

ODYSSEAM.

IN ILIADEM.

420 **S**I Homerum scriptorem Troïci belli eatenus, qua Iliadem suam 1
incipit, quaque finit, percenseamus: orsum ab iracundia Achillis
ad sepulturam Hectoris, quattuor & viginti libros contexuisse mon-
strabimus. Hæc ejus species apparet summam cutem primi operis in-
tuenti. Verum hoc scripturæ ipsius tempus Trojano bello non totum,
sed pæne ultimum fuit. Nam si ratio putanda est oppugnationis de- 2
cennis, nonus fere annus, idemque prope finem sui, ea negotia

INTERPRETATIO.

Si percurramus Homerum, qui cecinit bellum Trojanum, ab eo loco unde orditur suam Iliadem, ad eum usque quo eam absolvit; ostendemus eum incipientem ab irâ Achillis, usque ad funus Hectoris composuisse viginti quatuor libros. Talis videtur illius effigies aspicienti primâ fronte extimam superficiem poëmatis. At hoc tempus, ad quod ipsa compositio refertur, non fuit totum tempus belli Trojani, sed ferè extremum. Etenim si subducenda est ratio obsidiæ decennalis, annus circiter nonus atque is propè extremus complectetur eas res quæ erunt dignæ re-

NOTÆ.

1. *Perioche.*] Sic voce Græcâ appellat brevitaria seu argumenta librorum Iliadis, & Odysseæ Homericæ summatim à se scripta. Est autem περιόχη complexio, seu comprehensio, & brevis expositio: à περιέχω

complector. Hujusmodi brevita argumenta Homeri libris, Aristophanis Comœdiis, aliisque veterum Græcorum scriptis à Grammaticis præfixa, ὑποθέσεις ab illis inscribuntur, non, ut à nostro, περιόχαι.

Aaaa ij

continebit, quæ ¹ ab injuria Agamemnonis, ac Briseidis usurpatione, ² usque ad funus Hectoris digna memoratu erunt: ³ illa, temporum series, quæ ab ejusdem belli causis, atque origine, pertinent ad urbis excidium. Atqui ex eo eveniet, ut ignaris judicandi, & ⁴ poë- 3 ticæ œconomiae expertibus, multa nobilia ab exordio belli usque ad Achillis jurgium omissa videantur. Nec minus multa ab Hectoris funere ad usque deletum Ilium. Quorum quidem maxima expectatio erat, propter tam longi certaminis consummationem: sed ut divinum poëtam nihil, quod illustre fuerit, omisisse appareat: atque omnia, quæ finiri oportuit, contigisse: breviter, & in epitomæ speciem, belli Troici causam originis, apparatusque, quæ annis superioribus acciderunt, retexuimus. Horum omnium prima origo est Paridis judicium 4 inter Deas: ⁵ deinde classis contextio: qua idem Paris in Europam

I N T E R P R E T A T I O.

Latu ab injuriâ Agamemnonis in Achillem, & raptu Briseidis usque ad funus Hectoris: ordo autem temporis ea continet quæ extenduntur à causis, & principio ejusdem belli, usque ad eversionem urbis. At inde fiet ut ii qui imperitè judicant, & ignorant distributionem poëticam, putent plurima scitu digna quæ evenerunt ab initio belli usque ad rixam Achillis, fuisse prætermissa. Neque pauciora etiam omissa esse à funere Hectoris usque ad excidium Troja: quorum quidem summa erat expectatio, ob finem belli tam diuturni. Verum ut perspicuum sit divinum illum vatem nihil prætermisisse, quod fuerit insigne: & tractasse cuncta quæ opus fuerit absolvi; recensuimus paucis & instar compendii causam exorti belli Trojani, & apparatus ejus, quæ contigerunt annis præcedentibus. Primus fons eorum omnium est judicium Paridis redditum inter Deas: tum fabricatio classis, quâ idem Paris trajecit in Europam. Deinde raptus

N O T Æ.

1. *Ab injuria Agamemnonis.*] Non ab Agamemnone acceptâ, sed ab eo illatâ Achilli; unde Iliadem orditur Homerus.

2. *Usque ad funus Hectoris.*] Ubi definit Ilias.

3. *Illâ temporum series, quæ ab ejusdem belli causis, atque origine pertinet ad urbis excidium.*] Horum sensus nullus apparet. Præfigit Gronovius particulam *non*, ut sensum aliquem eliciat, legitque *non illâ temporum series, &c.* Sed neque sic sententia mihi videtur constare aperta. Ut planius & apertius aliquid elicerem, pro *pertinet* legi *pertinent* reposito, qui facile à librariis omitti potuit, titulo indice *τὸν*. Suppletâque aut subintellectâ voce *continet*, aut aliquid simile, ut sit sensus quem in interpretatione expressi.

4. *Poëtica œconomiae expertibus.*] Œconomiam, verti distributionem. Vox tamen illa, à rebus domesticis ad poëma translata, non distributionem tantum seu parti-

tionem, sed etiam judicium, ordinem, quæque elocutionis sunt, complectitur, teste Quintiliano. Verum à potiori parte distributionem verti, cum non suppetat vox Latina quæ totam illius vim exprimat. Hanc in Homero Œconomiam laudat Horatius lib. de Arte Poëticâ his versibus:

Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.

Semper ad eventum festinat, & in medias res,

Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

Desperat tractata nescere posse, relinquit.

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

5. *Denique classis, &c.*] Scribe deinde *classis, &c.* Sequitur enim; Tum raptio Helenæ, &c.

navigavit. Tum raptio Helenæ : quæ opinione veterum bipertita est : quod plerique Helenam juxta Homericum plasma ad Trojam deportatam fuisse existimaverunt : ¹ nonnulli autem opinati sunt, quum Alexander cursu deerrasset, delatusque ad Ægyptum fuisset, cognita ² hospitalis fœderis injuria, ³ per Ægyptum regem servantissimum justum virum, Helenam cum iis, quæ una cum eadem fuerant abrepta, Paridi sublatam, expugnatoque demum Ilio Menelao restitutam.

I N T E R P R E T A T I O.

Helenæ, de quo duplex est antiquorum sententia : quia maxima pars crediderunt Helenam fuisse delatam Ilium, secundum fictionem Homeri : quidam verò existimaverunt, cum Paris aberrasset à viâ suâ, & deveclus fuisset ad Ægyptum, Regem Ægypti virum tenacissimum equitatis, cum audivisset violatum à Paride fœdus hospitii, eripuisse Paridi Helenam cum iis rebus quas rapuerat simul cum eâ, & tandem post captam Trojam, reddidisse eam Menelao.

N O T Æ.

1. Nonnulli autem.] Atque in his Herodotus in Euterpe.

Paris.

2. Hospitalis fœderis injuria.] Raptu uxoris Menelai, cujus domo exceptus fuerat

3. Per Ægyptum regem.] Proteum nominat Herodotus.

Periocha libri i. Iliados.

421

¹ Iram diva refer nati Peleos Achillei

Pestiferam : quæ mille dedit discrimina Achivis.

I

2

Chryses Apollinis sacerdos, ob redimendam filiam quum Agamemnoni supplicasset, contumeliose repulsus, deum precatur ultorem. Insecuta subinde gravi pestilentia, quum Græcorum exercitus interiret ; cogit Achilles concilium ; & ab eodem invitus ² Calchas morbi causam compellitur indicare. Qua cognita, Agamemnon concitatur in Achillem : qui percitus iracundia, etiam ³ cædem regis audebat, nisi eum in ultimum furorem progredi Minerva vetuisset. A quo Briseis concu-

3

4

I N T E R P R E T A T I O.

Memora ô Dea, iram exitiabilem Achillis filii Pelei : quæ intulit Græcis mille pericula.

Chryses Sacerdos Phæbi, cum supplex orasset Agamemnonem, ad redimendam ab eo filiam suam, rejectus cum probro, invocat Deum illum vindicem adversus eum. Deinde secuta pestilentia, quum exercitus Græcorum moreretur ; Achilles congregat cætum Græcorum, & ipse idem cogit Calchantem, quanquam nolentem, aperire causam illius morbi. Quæ cum patefacta esset, Agamemnon commovetur adversus Achillem : qui stimulatus irâ, ausus esset quoque interficere Regem, nisi Pallas prohibuisset illum procedere ad extremam rabiem. Et concubina ejus Briseis

N O T Æ.

1. Iram diva refer.] Versus sunt è principio Iliadis Μηνιν ἀειδὲ Πηλῆ, &c. Latine ab Ausonio redditi.

2. Calchas.] Vates.

3. Cædem regis audebat, nisi, &c.] Pro-

ausus esset. Sic Tacitus lib. i. Annal. cap. 35. de Germanico ; Ferrum à latere diripuit, elatumque deferebat in pectus, ni proximi prehensam dexteram vi attinuissent.

bina in locum Chryseidis, quæ patri reddebatur, abducta est. Inde Thetis mater ad coelum, lachrymas & contumeliam filii miserata, proficiscitur. Quæ fiducia defensi quondam ¹ cum Ægeone Jovis, ultum iri affectans injuriam obtestatur summum deorum, ut Trojanos ² in rebus belli superiores esse patiatur. Quibus Juno compertis, iracunde adversum conjugem commovetur. Sed gliscens jurgium, per deridiculum, ministrante Vulcano, simul consilii specie intercedente, lenitur.

INTERPRETATIO.

erepta est ei ab Agamemnone in locum Chryseidis, quæ restituebatur patri ipsius. Eâ de causa mater ejus Thetis misera fletum, & injuriæ filii sui, it in celum. Quæ eo freta, quod defendisset olim Jovem cum Briareo, cupiens vindicari contumeliam filii, obsecrat supremum Deorum, ut sinat Trojanos bello vincere. Quæ cum Juno cognovisset, concitatur irâ contra maritum. Verum rixa crescens jocosè mitigatur Vulcano ministrante, & obsistente sub specie consilii dandi.

NOTÆ.

1. Cum Ægeone Jovis.] Apud Homerum, hoc libro Achilles ad Matrem:

Πολλὰκι γὰρ σέο πατρός ἐνι μεγάροισιν ἄκυσσα

Εὐχομένης, ὅτ' ἔφηθα κελαυνοφείῃ Κρονίωνι

Οἷη ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα λοιπὴν ἀμύσσει,

Ὅππότε μιν ξυωδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι.

Ἦρ' ἔτ' ἡδὲ Ποσειδάων, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη·

Ἀλλὰ σὺ τὸν γ' ἐλθέσθαι θεὰ ὑπελύσσω δεισμῶν,

Ὡχ' ἐκατέγχερον καλέσας ἐς μακρὸν Ὀλύμπον,

Ὅν Βριάρεων καλέσσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ θε πάντες

Αἰγαίῳ· ὁ γὰρ αὐτὲ βίη εἰ πατρὸς ἀμείνων

Ὅς ῥα παρὰ Κρονίωνι κατέζετο κύδεται γαίῳ.

Τὸν καὶ ὑπὸ δεισάν μάλιστα θεοὶ, εἰδ' ἔτ' ἔδυσαν.

Sæpe enim te patris in ædibus audiivi
Gloriantem, quum dicebas tempestatum
auctori Saturnio

Solam te inter immortales duram avertisse
perniciem,

Quo tempore eum colligare Cælates voluerunt
ceteri,

Junoque, & Neptunus, & Pallas Minerva:

Sed tu illum adveniens liberaisti vinculis,

Mox Centimanum vocans ad altum Olympum

Quem Briareum vocant Dii, homines vero omnes

Ægeona. Ille enim tunc viribus suo patre præstantior erat

Qui apud Saturnium sedit eo honore letus:

Quem timuerunt immortales Dii, neque ligaverunt.

2. In rebus belli.] Tò in rebus suspectum habet Gronovius, fastidiosè nimis.

Periocha II. Iliados.

422

¹ *Cælestes, hominumque genus superabile curis,**Tranquilla obscuri carpebant munera somni.**At non pervigilem nox irrequieta Tonantem**Leniit, immodicos volventem corde paratus,**Cadibus ut Grajum læsum ulciscatur Achillem.*

Jupiter Agamemnonem somno monet prælii faciendi tempus adesse: ne cunctetur dimicare. Tum ille in concilium proceribus advocatis, mandatum Jovis, & speciem nocturnæ quietis explanat. Mox in concione, multitudine congregata, pertentat militum voluntatem: utque deposito bello ad sua quique redeant, cohortatur. Jamque omnibus navigationem ² adornantibus, foeda discessio ab Ulixæ cohibetur: à quo etiam Therfites ³ deformis, & loquax ⁴ in Heroum contumelias verborum licentia promptus, cum acerba objurgatione pulsatur. Ipse Minervæ monitu cunctos à profectioe deterret. Sumpto deinde cibo armatur exercitus. Neque secius à Trojanis instructa acies, Iride ita monente, producit. Sequitur enumeratio copiarum viritim: ut per catalogi seriem milites, naves, duces, patriæ, referantur.

I N T E R P R E T A T I O.

Cælicolæ, & genus humanum obnoxium sollicitudinibus capiebant placida munera soporis nocturni. Verum nox insomnis non demulsi Jovem vigilantem versantem animo apparatus immanes, ut mortibus Græcorum ulciscatur Achillem offensum.

Juppiter monet Agamemnonem per somnum esse jam tempus pugne conferendæ: ne dubitet pugnare. Tunc ille convocatis ducibus exponit jussum Jovis & somnium sibi visum per noctem dormiendo. Deinde accito in concionem exercitu periclitatur animum militum: & exhortatur eos ut singuli revertantur ad res suas bello dimisso. Et cum jam universi pararent se ad navigandum, turpis abitus impeditur ab Ulyssæ: qui etiam percutit cum increpatione gravi Therfiten turpem, & dicacem, proclivem linguæ petulantiam ad congerenda probra in duces. Ipse jussu Palladis avertit omnes à discessione. Deinde exercitus armatur post captum cibum. Similiter Trojanæ educunt exercitum ordinatum, monitu Iridis. Subjicitur recensio exercitus per singulos viros: ita ut milites, naves, duces, patriæ memorentur ordine catalogi.

N O T Æ.

1. *Cælestes, &c.*] Versus sunt initii libri hujus: Ἀλλοὶ μὲν πᾶ θεοὶ τε, &c.

2. *Adornantibus.*] Ita rectè Mariang. Accurs. pro *adhortantibus*, *adornare navigationem*, est instruere, & præparare se ad

navigandum. Sic *adornare fugam*, apud Terent. in Eunuchis.

3. *Deformis & loquax.*] Τὸ loquax inducit Tollius, malè, meâ sententiâ, sic vertit ἀπελοποιῆς Homeri.

Periocha III. Iliados.

423

¹ Argivos sua quemque acies in bella sequuntur.
 Dispositi in turmas equitum, cuneosque pedestres,
 Turbida clangentes confundunt agmina Troës.

I

Instructum prælio exercitum, priusquam feriret acies, Priamus 4
 spectat è muris: & monstratu Helenæ de viris insignibus edocetur.
 Dehinc Menelaus ad singulare certamen ab Alexandro provocatur. 5
 Qui frustra Agamemnone dehortante congreditur, facta inter utro-
 que populos sponsione, & foedere per sacra firmato, sub ea conditio-
 ne, ut victorem Helena cum dote sequeretur. Sed superatus Paris, 6
 regressusque ad urbem, ² jurgio uxoris excipitur. Ab Agamemnone
³ foederis pacta repetuntur.

INTERPRETATIO.

Turmae Duces Græcos singula suum sequuntur ad prælium. Trojani ordinati in turmas eque-
 tres, & agmina pedestria canentes tubâ permiscunt catervas turbatas.

Priamus aspicit è mœnibus exercitum paratum ad pugnam, antequam ventum esset ad manus:
 & discit nomina ducum, Helenâ docente. Deinde Menelaus provocatur à Paride ad prælium sin-
 gulare. Qui Menelaus dissuadente incassum Agamemnone conferit pugnam, pacto prius inito
 inter ambos populos, & confirmato foedere per sacrificia, eâ lege, ut qui victor evasisset, ab-
 duceret Helenam cum dote suâ. Verum Alexander victus, & reversus Trojam, excipitur ab uxore
 cum objurgatione. Agamemnon reposcit quæ promissa fuerant foedere.

NOTÆ.

1. Argivos.] Non desumpta hæc ab ini-
 tio libri, ut superiora. Argivos, hîc intelli-
 ge, duces Argivorum.

2. Jurgio uxoris.] Ac deinde complexu.
 3. Foederis pacta.] Helena cum rebus
 suis victori Menelao ex foedere debita,

Periocha IV. Iliados.

424

Juppiter interea ¹ cum diis genitalibus una

I

INTERPRETATIO.

Interim Jupiter simul cum Diis rerum procreatoribus

NOTÆ.

1. Cum Diis genitalibus.] Genitales Deos
 intelligit Turnebus dici, ut parentes, &
 auctores & procreatores rerum omnium
 eo quod ἀειγενέες, Homerus sæpe ap-
 pellet: Grammatici modò æternos, seu ab
 æterno genitos, modò, perpetuo generantes
 exponant. Turnebum sequutus sum in
 interpretatione. At non minus verisimi-
 lis est Barthii conjectura reponentis,

Genialibus, & de iis Diis exponentis,
 qui cum Jove accumbant semper, & ejus-
 dem mensæ velut genio censeantur. Quos
 Ennius enumerat numero duodecim, sex
 ab utroque sexu hoc disticho:

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana,
 Venus, Mars,
 Mercurius, Jovi, Neptunus, Vulcanus,
 Apollo.

Concilium

Concilium cogit Superum, ¹ de rebus Achivis.

Jovi placet delere Trojam : ad quod pertinacia Junonis urgetur. 3
Quumque id fieri Minerva properaret, ² discidium foederis comminif-
citur : & Pandarum sagittandi peritum astu suadentis aggreditur, ut
clam vulnerato Menelao, belli causa crudescat. Quo facto, à Græ-
cis prælium instauratur : congressisque exercitibus mutua clade de-
cernitur.

I N T E R P R E T A T I O.

convocat cœtum Deorum super rebus Græcorum.

*Jupiter statuit excindere Trojam : ad quod impellitur obstinatione Junonis. Et cum Pallas
cuperet hoc cito fieri, excogitat rationem abrumpendi fœdus : & sollicitat arte persuasionis Pan-
darum gnarum mittendi sagittas, ut sauciato clanculum Menelao, causa belli ingravescat. Quod
cum factum esset, pugna repetitur à Græcis : & cum acies conseruissent manus, pugnatur strage
reciproca.*

N O T Æ.

Qui Consentes à veteribus dicebantur, vivæ, & ipse Augustus Apollinē exhibens.
quod in consilio Jovis adhiberi putaren-
tur, ut scribit D. Augustinus lib. 4. de Ci-
vitate Dei. Ab horum Genialium Deo-
rum numero ducta, *Διόγενος*, cœna
Augusti, apud Suetonium, in quâ deo-
rum dearumque habitu discumbebant con-

1. *De rebus Achivis.*] Idem Barthius, *de rebus Achivum.* Benè.

2. *Discidium.*] A discindendo. Sic op-
timè Barthius, & post eum Gronovius &
Grævius pro *diffidium*, quod erat in vul-
gatis.

Periocha v. Iliados.

425

*Hic & ¹ Tydidem monitum ² Tritonia Pallas
Audaci virtute replet. Vomit aurea flammæ
Cassis, & undantem clipeus defulgurat ignem.
Ipse ³ autumnali clarum micat emulus astro.*

I.

Diomedes auxilio Minervæ strenue præliatur. Venus quoque ⁴ fi- 5
lio subvenire conata, vulnere affecta digreditur. Mars etiam fit fau-

I N T E R P R E T A T I O.

*In hoc libro Minerva Tritonia monet Diomedem, & inspirat ei fortitudinem audacem. Ga-
lea ejus aurata emittit flammæ, & scutum coruscat igne erumpente. Ipse fulget clarè similis
stellæ autumnali.*

Diomedes pugnat fortiter presidio Palladis. Venus etiam volens opitulari filio suo discedit sau-

N O T Æ.

1. *Tydidem monitum, &c.*] Hæc ex ini-
tio hujus libri apud Homerum.

2. *Tritonia Pallas.*] A Tritone palude
Bœotiæ, ut ait Pausanias, ut alii, Libyæ;
prope quam paludem primùm visa est, &

educta.

3. *Autumnali emulus astro.*] Canem inter-
pretatur Eustathius, sidus ferventissimum.

4. *Filio.*] Ænææ adversus Diomedem
pugnanti.

B bbb

cius, exceditque bello. Sequitur Tlepolemi, Sarpedonisque congressio; & Tlepolemus Herculis filius certamine victus, occiditur.

INTERPRETATIO.

cia. Mars quoque vulneratur & exit è prælio. Sequitur certamen Tlepolemi, & Sarpedonis; ac Tlepolemus filius Herculis superatus in pugna, interficitur.

Periocha vi. Iliados.

426

*Solæ decertant acies sine numine Divûm,
Cessante auxilio; ¹ sua cuique exorsa laborem,
Fortunamque ferunt, proprii discrimine fati.*

Trojanis fortuna ² inclinatioe pugnantis, vates Helenus suadet, ut Minerva placetur. Igitur Hecuba ab Hectore monita, ut ³ peplum in arcem inferat, peragit vota cum matribus. Alexander objurgatus à ⁴ fratre, pergit in prælium. Glaucus Lycius, Ætolusque Diomedes congressi ut dimicarent, quum jam certamen oriretur, paterna inter se hospitia recordati, facta armorum permutatione, discedunt.

INTERPRETATIO.

Soli exercitus pugnant absque præsentia Deorum, opitulatione eorum desinente; conatus sui unicuique afferunt laborem & sortem periculo propriæ vitæ.

Cum Troes pugnarent fortunâ magis propensâ in adversarios, Helenus vates auctor est eis; ut propitiâ sibi reddant Palladem. Hecuba ergo monita ab Hectore ut ferat velum sacrum in arcem, perficit vota cum Matronis. Paris increpitus à fratre it ad pugnam. Glaucus Lycius, & Diomedes congressi ad pugnandum, cum jam inciperent prælium, revocato in mentem invicem hospitali fœdere patrum suorum, abeunt commutatis inter se armis.

NOTÆ.

1. <i>Sua cuique exorsa, &c.</i>] Ex Virgilio initio lib. 10. Æneid.	ta, ut ait Servius ad illud Virg. Æneid. 1: Interea ad templum non æquæ Palladis ibant
2. <i>Inclinatioe.</i>] Ab ipsis in Græcos.	Crinibus Iliades passis, peplumque ferebant.
3. <i>Peplum.</i>] Vestis erat prætenuis, picta, ad sacrorum ritus pertinens, teste Donato, & Minervæ peculiariter consecrata.	4. <i>A fratre.</i>] Hectore.

Periocha vii. Iliados.

427

¹ Hæc ubi dicta dedit, portis sese extulit Hæctor.

Minervæ, Apollinisque consensu, fortissimus Græcorum ab Hectore

INTERPRETATIO.

Hæctor cum hæc dixisset exivit è portis.

Consensione Palladis & Phæbi, Hæctor vocat ad certamen fortissimum Græcorum. Cum na-

NOTÆ.

1. *Hæc ubi dicta dedit.*] Primus est libri hujus versus Ω's εἰπὼν, &c.

re provocatur. ¹ Novem ducibus ad dimicandum paratis, pugnaturum deligi placet fortis eventum. Ab Ajace Telamonio prælium singulare 3 conferitur. ² In quo Hector lapide ictus, in suorum se recipit multitudinem. Perseverante certamine ³ caduceator Idæus intervenit. Tum invicem ⁴ missis muneribus pugna sedatur. ⁵ Hector Ajacem gladio, Ajax Hectorem balteo muneratur: intercessu noctis exercitus quique in sua discedunt. Die altero, interfectorum humatio procuratur. Græcorum etiam ⁶ navalia, fossa ac vallo circumdata, muniuntur. 4

I N T E R P R E T A T I O.

Quem duces prompti essent ad pugnandum, convenit ut ille qui certaturus esset eligeretur exitu sortis. Singulare certamen committitur ab Ajace Telamonis filio. In quo Hector percussus lapide, recedit in turbam suorum. Durante adhuc pugna Præco Idæus supervenit. Tunc certamen dirimitur datis muneribus ab utraque parte. Hector donat Ajacem ense, Ajax Hectorem balteo: nocte superveniente exercitus abeunt in sua quique castra. Postridie caesi sepeliuntur. Navalia quoque Græcorum defenduntur cincla vallo, & fossa.

N O T Æ.

1. *Novem ducibus.*] Hi sunt apud Homerum, Agamemnon, Diomedes, Ajaces ambo, Idomeneus, Meriones, Eurypylus, Thoas, & Ulysses.

2. *In quo Hector lapide ictus in suorum se recipit multitudinem.*] Hæc non ex hoc 7°. libro, sed ex 14°. sunt, neque ex hac pugna recepit se Hector ad suos, sed noctis interventu & Caduceatorum Talthybii, & Idæi, certamen dirimitur, & ambo datis invicem, non missis muneribus quæ mox describuntur, discedunt. Hæc ergo aut ab Aufonio memoriâ lapsa scripta sunt, aut omnino ab eo non scripta, à semidocto aliquo inserta sunt. Hoc posterius facile crediderim, quum non cohæreant cum iis quæ sequuntur: *Perseveran-*

te certamine. Per me ergo non stabit quin deleantur hinc.

3. *Caduceator Idæus.*] Nomen est præconis alterius, qui pugnares affatur apud Homerum. Alter est Talthybius. Hic à Græcis, ille à Trojanis.

4. *Missis muneribus.*] *Datis* reponendum esse monuit Accursius, & revera dant sibi invicem apud Homerum munera, non mittunt per alios.

5. *Hector Ajacem gladio, Ajax Hectorem balteo muneratur.*] Fatalibus utrimque muneribus. Balteo enim tractus ab Achille circa muros Hector fuit; gladio Ajax incubuit, post negata sibi arma Achillis.

6. *Navalia.*] Statio seu portus in quo naves Græcorum erant.

Periocha viii. Iliados.

428

¹ *Aurora in croceis fulgebat lutea bigis.* I

Acto deorum concilio, Jupiter ² pro parte pronuntiat, sua quisque 2

I N T E R P R E T A T I O.

Aurora flava micabat in curru bijugi croceo.

Jupiter habito concilio Deorum pro imperio sententiam hanc fert, ut unusquisque exercitus

N O T Æ.

1. *Aurora in croceis.*] Virg. lib. 7. *Æneid.* vers. 26. *Aurora in roseis*, &c. *Croceis* hic posuit Aufonius ut melius primum libri

hujus Homericum versum exprimeret, ubi est *κροκόπειω*. & *Ἥως*, crocea veste Aurora.

2. *Pro parte.*] Verti pro imperio, neque

B b b b ij

exercitus fortè decernat. Nullus deorum odio in alteros vel favore procedat. In Idam montem ipse digressus. Unde Græci immisso terrore conterriti, turpi fuga ad munimenta compulsi, fossa & aggeribus sese tuentur. Junonem, ac Minervam Græcis auxiliari volentes, monitis Jovis Iris exterret: diremptoque ob noctem certamine, victores Trojani in ipso prælii loco excubias obsidionis instituunt: multisque ignibus factis per totam noctem de belli ratione consultant.

I N T E R P R E T A T I O.

pugnet suâ fortunâ: neque ullus Deorum progrediatur odio aut studio erga alterutros. Ipse discessit in montem Idam. Ex quo loco pavore injecto Græci terrefacti, coacti sadè refugere intra munimenta sua, protegunt se fossâ, & vallo. Iris, jussu Jovis, metu prohibet Junonem & Palladem cupientes opitulari Græcis: & prælio abrupto interventu noctis, Troes victores agunt vigiliis obsidii in ipso loco pugna: & crebris excitatis ignibus deliberant totâ nocte de ratione belli.

N O T Æ.

enim alia hîc potest esse Jovis pars, quâ tate suâ cæteris Diis imperat apud Homerum hæc quæ sequuntur pro supremâ auctoritatem.

Periocha ix. Iliados.

429

¹ *Interea vigilum excubiis cohibentur Achivi.*

Græcis & præterita dimicatione perculsis, & instante conterritis, procures ab Agamemnone convocantur. Quibus rex fugæ consilia, & apparatus ordinandæ per noctem navigationis indicit, Diomede, & Nestore dehortantibus. Suadente autem Nestore, Ajax & Ulixes legantur ad Achillem, dona ingentia pollicentes, si desistat irasci, & se auxiliatorem fessis rebus accommodet. Sed Achille in iracundia pertinaciter permanente, legati Achivorum, re non impetrata, irriti revertuntur.

I N T E R P R E T A T I O.

Interim Græci coercentur excubiis Trojanorum vigilum.

Cum Græci afflicti essent superiore prælio, & terrefacti novo imminente, duces vocantur ab Agamemnone in concilium. Et rex dat eis consilium fugiendi, & jubet preparari omnia ad instruendam navigationem noctu, cum Diomedes & Nestor id dissuaderent. Nestoris autem suasu Ajax & Ulysses mittuntur ad Achillem promittentes magna munera, si desinat stomachari, ac se præbeat opitulatorem rebus Græcorum malè affectis. Verùm cum Achilles obstinatè perduraret in irâ suâ, Græcorum oratores redeunt inanes, re quam petebant non impetratâ.

N O T Æ.

1. *Interea vigilum, &c.]* Exprimit hæc primi versus hujus libri:

Ὡς οἱ μὲν Τρῶες Φυλαγῆς ἔχον.

Periocha x. Iliados.

430

¹ *Cetera per naves somno sopita manebat*
Turba ducum, solum cura anxia vexat Atriden.

Ulixes & Diomedes speculatum nocte progressi, Dolonem conspi-
 cantur, qui & ipse promissis Hectoris incitatus, Græcorum consilia
 exploratum prodierat: & fateri universa compulsus eodem loco inter-
 ficiunt. A quo de adventu Rhœsi Thracum regis edocti, ² ipsum, &
 cum eo duodecim obtruncant: equosque ejus præmium simul & tes-
 timonium grassationis abducunt, insignes candore & celeritate, ut &
 nivibus, & ventis antecederent.

I N T E R P R E T A T I O.

Reliqua turba procerum erat in navibus pressa sopore, sollicitudo inquietas agitabat solum Agamemnonem.

Ulysses, & Diomedes egressi noctu ad explorandum, aspiciunt Dolonem, qui ipse quoque in-
 ductus pollicitationibus Hectoris, progressus erat ad observanda consilia Græcorum: & cum coe-
 gissent eum confiteri omnia, occidunt eum eodem in loco. A quo cum comperissent advenire in
 Trojanorum castra Rhæsum Regem Thraciæ, interficiunt ipsum Rhæsum, & duodecim ho-
 mines cum eo: & abducunt in mercedem simul, & testimonium suæ expeditionis, equos illius
 notabiles albedine, & velocitate suâ, ita ut superarent candore nives, & velocitate ventos.

N O T Æ.

1. *Cetera per naves.*] His duobus versi-
 bus quatuor primos libri hujus exprimit.

2. *Ipsam & cum eo, &c.*] Sic excudi cu-
 ravi juxta Ugoletti editionem, loco hujus

vulgati, ipsum etiam cum duodecim obtrun-
 cant: equosque, &c. pro quo Accursius re-
 ponebat, ipsum cum duodecim obtruncant,
 equos etiam ejus, &c.

Periocha xi. Iliados.

431

¹ *Tithoni croceum linquens Aurora cubile*
Spargebat terras, referens opera, atque labores.

Ab omnibus Græcis egregie quidem, sed improspere dimicatur.
 Quorum proceribus vulneratis, incognitæ multitudini pugna commit-

I N T E R P R E T A T I O.

Aurora deferens lectum croceum Tithoni, aspergebat terras luce, reducens secum opera & la-
 bores hominibus.

Pugnatur ab universis Græcis fortiter quidem, sed infelicitè. Quorum ducibus sauciatis præ-

N O T Æ.

1. *Tithoni croceum, &c.*] Hi versus ex va-
 riis Virgilii Georgic. & Æneid. locis de-
 sumpti, duos libri hujus primos expri-

munt. Tithonus Auroræ Maritus fuit. Cro-
 ceum appellat ejus cubile, ab Auroræ colore
 croceo.

titur. Qua afflictione fortunæ Achilles paulisper inflexus, Patroclum mittit præsentia cogniturum. Qui quum adversi status nuntius reverteretur, Eurypylum contemplatur ægrum ex vulnere; fomentisque medicæ artis admotis, redintegrat sanitati. 4

I N T E R P R E T A T I O.

lium permittitur turba ignobili militum. Quâ calamitate fortunæ Achilles tantillum flexus, mittit Patroclum qui observet quo in loco res essent. Qui cum rediret referens eas esse in malo statu, aspicit Eurypylum laborantem ex plagâ, & adhibitis medicamentis, restituit eum bonæ valetudini.

Periocha XII. Iliados.

432

¹ *Aëtorides fovet Eurypylum dum vulnere fessum.* 1

² Res dubiæ apud Græcos, vel potius afflictæ, ultimæ fortunæ statu aguntur, præstantibus procerum vulneratis, cetero exercitu fugato aut formidine perculso. Trojani navalium munimenta rescindunt: vallumque transgressi ³ auguriis juvantur ex eventu ambiguis. Itaque & pars muri ab Sarpedone convellitur: & ab Hectore ictu lapidis porta discutitur, & in ipsis navalibus pugna conseritur. 2 3

I N T E R P R E T A T I O.

Dum Aëtoris nepos curat Eurypylum ægrum ex plagâ.

Res Græcorum ancipites, seu potius percussa versantur in extremo discrimine, cum excellentissimi ex ducibus sauci essent, reliquus verò exercitus aëlus in fugam esset, aut attonitus metu. Troes perumpunt propugnacula navalium: &, cum superassent vallum, Augurium accipiunt ancipitis exitus. Igitur & pars muri Græcorum diruitur à Sarpedone, & porta frangitur ab Hectore ictu saxi, & prælium committitur intra ipsa navalia.

N O T Æ.

1. *Aëtorides.*] Patroclus Menæti filius, Aëtoris nepos.

2. *Res dubiæ.*] Sic restituit Mariang. Accurs. pro eo quod erat absque sensu, *Paris dubiæ.* Et mox *statu* pro *status*, idem ex MS. codice.

3. *Auguriis juvantur, &c.*] Auguria illa

dedit Aquila altè volans cruentatum Draconem gestans unguibus adhuc palpitantem, qui conversus retrò percussit ipsam tenentem ad pectus juxta collum. Cujus plagæ dolore Aquila eum dimisit in medium agmen, & clangens avolavit, ut narrat Homerus.

Periocha XIII. Iliados.

433

¹ *Juppiter admovit Troës, atque Hectora classi.* 1

I N T E R P R E T A T I O.

Jupiter deduxit Trojanos & Hectorem ad Naves Græcorum.

N O T Æ.

1. *Juppiter, &c.*] Sic incipit etiam liber hic apud Homerum. Lege termina-

tione Latinâ *Troës*, ut quantitatis ratio constet versui.

Neptunus miseratione commotus, Argivorum tuendis navibus auxiliator accedit : & ¹ usurpata vatis effigie, ² Ajaces duos in prælium cohortatur : nec minus ceteram multitudinem præsentia majestatis instigat. Idomeneus egregio certamine eminet. Trojani jam referentes gradum, firmati rursus per Hectorem, contrahuntur, & ingenti clamore utrinque certatur.

I N T E R P R E T A T I O.

Neptunus percitus misericordiâ advenit opitulator ad defendendam classem Græcorum : & cap-
tâ formâ vatis, excitat ad pugnam utrumque Ajacem : neque secius stimulat reliquam turbam
præsentis suâ majestate. Idomeneus excellit præstanti pugna. Troes jam referentes pedem, ite-
rum confirmati ab Hectore congregantur, & pugnantur ab utràque parte magno cum clamore.

N O T Æ.

1. Usurpata vatis effigie.] Calchantis.

2. Ajaces duos.] Telamonium, & filium Oilei.

Periocha xiv. Iliados.

434

¹ Concussit, quamvis potantem, Nestora clamor,
Artonirasque aures pepulit gravitate tumultus.

Juno ² vinculum Veneris, cui Cesto nomen est, mutuata, ad Jovem pergit in secessum montis Idæ : ³ exoratoque Somno, ut eum committeret in soporem : dehinc vigilias ejus uxoriis labefactat illecebris. ⁴ Cujus ignoratione Neptunus abutitur : fortunamque Græcorum promptius auxiliando restituit, ⁵ Ajace Locro ultra cæteros præliante.

I N T E R P R E T A T I O.

Vociferatio percussit Nestorem licet bibentem, & pulsavit ejus aures stupentes magnitudine strepitus.

Juno petito à Venere cingulo ejus, quod appellatur Cestum, it ad Jovem in montem Idam quò secesserat : & cum impetrasset à Somno ut consopiret eum, postea delinit eum vigilantem blanditiis uxoriis. Interim Neptunus abutitur illius ignoratione : & restituit fortunam Græcorum operam ferendo eis ocyus, Ajace Locrensi pugnante præ cæteris.

N O T Æ.

1. Concussit, &c.] His duobus versibus primum exponit libri hujus.

2. Vinculum Veneris, cui Cesto nomen est.] Cui cingulo inerant illecebræ omnes, amor, desiderium, colloquium, & blandiloquentia, mentem decipiens etiam prudentium, ut ait hic Homerus.

3. Exoratoque Somno.] Deo, fratre Mortis, apud Homerum.

4. Cujus ignoratione.] Dum scilicet uxori, & somno operam dans, res Trojanorum & Græcorum negligit.

5. Ajace Locro.] Oilei Locrorum regis filio.

Periocha xv. Iliados.

435

*Jam vallum fossamque super Trojana juvenus
Institerat, capta minitans incendia classi.*

1

¹ Jupiter somno expergitus, videt statum certaminis innovatum, 3
pellique Trojanos, Græcis opem ferente Neptuno. Itaque ² aspere 4
Junone increpata, & minaciter per Iridem conterrito ³ fratre, jubet
⁴ auxiliatorem desistere. Ipse Apollinem recreando allegat Hectori:
monetque pro Phrygibus belli instaurare fortunam. Tum & Ajax Te- 5
lamonius strenue præliatur: & ab eodem plurimis hostium interfectis,
conflagratio classis arcetur.

I N T E R P R E T A T I O.

*Jam juvenes Trojani constiterant supra vallum, & fossam, comminantes se combusturos naves
Græcorum captivas.*

*Jupiter excitatus è sopore aspicit statum prælii mutatum, & Troas jam repelli, Neptuno
auxiliante Græcis. Igitur objurgatâ acerbè Junone, & terrefacto fratre suo minis per Iridem,
præcipit opitulanti illi ut desinat opem ferre Græcis. Ipse mittit Phæbum ad reficiendum
Hectorem, & hortatur eum ut restituat fortunam prælii pro Trojanis. Tunc Ajax etiam Tela-
monis filius pugnat fortiter: & ipse, occisis multis hostibus prohibet, incendium navium.*

N O T Æ.

1. *Jupiter somno expergitus.*] Sic vertit.
Zeûs è *επεγείρεται*, unde incipit libri hujus Græ-
ca Hypothesis. *Expergitus*, vox Apuleio
nostro familiaris, ab antiquo *expergo* est,
idemque sonat ac *experrectus*, & *exper-
gefactus*.

2. *Asperè Junone increpatâ.*] Quæ Græ-
cis favens, dolo ipsum deliniverat ac sopi-
verat.

3. *Fratre.*] Neptuno.

4. *Auxiliatorem.*] Neptunum videlicet
ipsum.

Periocha xvi. Iliados.

436

*Dum face, dum ferro ¹ celsam oppugnare carinam
Troës, & Argolici pergunt defendere reges.*

1

Achilles Græcorum statum jam sub extrema sorte miseratur. Armis 3
suis Patroclum permittit armari. Qui cum ² Myrmidonum produxisset 4

I N T E R P R E T A T I O.

*Dum Trojani pergunt aggredi flammâ & ferro navem altam, & Reges Argivi pergunt
eam propugnare.*

*Achilles miseretur statûs Græcorum jam redactorum ad ultimam sortem. Sinit Patroclum in-
ducere sua arma. Qui cum eduxisset aciem Myrmidonum, & decepisset formâ Achillis Troas per-*

N O T Æ.

1. *Celsam oppugnare carinam.*] Navem in
quâ fuerat advectus Protefilaus, quam op-
pugnabat Hector, propugnabat Ajax &

alii, ut cognoscitur ex fine libri superio-
ris.

2. *Myrmidonum.*] Militum Achillis.

exercitum,

exercitum, consternatosque Trojanos¹ Achillis specie fefellisset, ruentes supra vallum² & invicem officientes, cæco pavore usque ad campi aperta compellit. Deinde congressus Sarpedonem perimit: multisque hostium cæsis, ipse ab Hectore interficitur, prius ab Euphorbo vulneratus.

I N T E R P R E T A T I O.

cursos, eos cadentes super vallum, & sese mutuò impediētes agit metu præcipiti usque ad patientia planitie. Postea commisso certamine interficit Sarpedonem: & cum occidisset plurimos ex hostibus, occiditur ipse ab Hectore, cum ante sauciatus esset ab Euphorbo.

N O T Æ.

1. *Achillis specie.*] Cujus armis indutus, ex efficientes, vel effugientes quod in vulgatis. Gronovius reponit *effugientes*, hoc est, pro eo ab ignavis Trojanis habebatur. 2. *Et invicem officientes.*] Sic Accurs. premendo sese conterentes. Elige Lector.

Periocha xvii. Iliados.

437

¹ *Astoridem casum nec te Menelae fefellit.*

Circa interemptum Patroclum pugna contrahitur. Cum in diversa exercitus contenderent: Græci ut corpus defenderent; Trojani, ut ad ludibrium² cadaver eriperent: à Menelao Euphorbus occiditur: & ad ostentationem gloriosi facinoris Achillis exuviis Hector armatur. Antilochus ad Achillem, nuntius cladis acceptæ, Menelao instante, festinat. Qui & ipse postea cum Merione intra navalium munimenta se recipit: quum tota moles belli Ajacibus ingruisset.

I N T E R P R E T A T I O.

Neque latuit te, ô Menelae, Patroclum esse interfectum. Cogitur prælium circa Patroclum occisum. Cum exercitus ambo niterentur in contraria: Græci ut protegerent ejus cadaver; Troes ut auferrent corpus ad illudendum ei: Euphorbus interficitur à Menelao: atque Hector armatur spoliis Achillis ad jactationem facti illius gloriosi. Urgente Menelao Antilochus currit ad Achillem, nuntiatum ei cladem quam Græci perpeffi fuerant. Ipse verò Menelaus postea cum Merione abit intra propugnacula navalium cum totum onus pugne incubuisset in Ajaces.

N O T Æ.

1. *Astoridem casum.*] Hoc versu duos libri hujus primos complectitur. 2. *Cadaver abriperent.*] Sic Tollius: liber Accursii, *arriperent.*

Periocha xviii. Iliados.

438

Dum furit in medio belli vis ignea Martis.

I N T E R P R E T A T I O.

Dum ardor flammeus Martis furit medio in certamine.

Cccc

Achilles in miserabilem modum Patrocli deflet interitum : quem vi do-
loris ¹ affectum consolantibus verbis ² mater alloquitur : nec inultum
amicum fore pollicens , perlaturam sese Vulcani arma promittit. Inte-
rea & Iris ab Junone dimittitur ; cujus instantia Achilles extra vallum,
quanquam inermis , egreditur : conterritisque Trojanis super alios aliis
præcipitantibus , late fuga , & latius formido porrigitur. Eodemque
tempore & ³ Vulcanus exoratus à Thetide , tota nocte , quam longa
est , coelestia in gratiam Nymphæ arma molitur.

I N T E R P R E T A T I O .

*Achilles luet mortem Patrocli miserandum in morem : quem perculsum magnitudine doloris ma-
ter sua affatur verbis consolatoriis : & promittens ei amicum ejus non cariturum vindictâ ,
pollicetur ei sese allaturam arma Vulcani manu fabricata. Interim Juno mittit Iridem , quâ ur-
gente Achilles prodit extra vallum , licet absque armis : & Trojanis ejus aspectu terrefactis , aliis
ruentibus super alios , fuga extenditur late , & pavor adhuc latius. Atque eodem tempore
Vulcanus etiam victus precibus Thetidis , fabricat per totam , quanta quanta est , noctem arma
divina in gratiam Dea.*

N O T Æ .

1. *Affectum.*] Quid si afflictum legas.

2. *Mater.*] Thetis.

3. *Vulcanus exoratus à Thetide.*] Sic Ac-
curs. & Ugoletti editio , pro exhortatus ,
rectè.

Periocha xix. Iliados.

439 ¹ *Oceanum interea surgens Aurora reliquit.*

Achilles armis coelestibus ope Vulcani , & munere matris , instrui-
tur. Dein Græcorum primoribus in concilium vocatis ² iracundiam suam
abolitione deponit : & ³ promissis ⁴ ab rege muneribus coram con-
cione ditatur. Tum militibus cibum capere jussis , ipse abstinet. Infesto
deinde atque intento exercitu , pergit in prælium.

I N T E R P R E T A T I O .

Interim Aurora exoriens deseruit Oceanum.

*Achilles armatur armis divinis operâ Vulcani , & dono Matris suæ. Deinde convocatis in
cætum proceribus Græcorum , abjicit & delet omnino suam iram : & præsentem cætu locupletatur do-
nis , quæ rex pollicitus ei fuerat. Dein cum imperasset militibus ut sumerent cibum , ipse non su-
mit. Post it ad pugnam exercitu minas spirante , & intento in hostem.*

N O T Æ .

1. *Oceanum interea.*] Versus apud Virg.
frequens , quo primum hujus libri Ho-
merici interpretatur.

2. *Iracundiam sub abolitione deponit.*] Sic
Ugoletti editio , pro , sua abolitione pro

quo Gronovius suam , &c.

3. *Promissis.*] Lib. 9. vide supra ejus
Periocham.

4. *Ab rege.*] Agamemnone.

Periocha xx. Iliados.

440

*Jamque adeo celsis armati è navibus ibant,
 1 Millia, quot magnis unquam venere Mycenis.*

E

At integris amborum copiis inter utroque exercitus pugna confertur. Dein permissu Jovis, in partes deorum studia dividuntur. Quum pro Græcis Juno & Minerva decertarent, 2 neque secius eos Neptunus & Mercurius & Vulcanus asserrerent: Trojanos Apollo cum Venere, & 3 Diana cum matre; Mars etiam, & cum eis 4 Scamander, adjuvarent: tum Æneam, diis, & viribus iniquis cum Achille congressum, quanquam studens Græcis, nube circumdatum Neptunus eripuit.

3

4

I N T E R P R E T A T I O.

Ac jam progrediebantur armati è navibus altis, quot unquam hominum millia venerunt ex amplâ Mycenarum urbe.

Verum prælium committitur inter ambos exercitus copiis atrimque recentibus. Deinde favor Superum scinditur in partes, Jove sinente. Quum Juno, & Pallas pugnarent pro Græcis, nec minus Neptunus, & Mercurius, & Vulcanus defenderent eos: Apollo verò cum Venere, & Diana cum matre suâ: Mars quoque, & Scamander cum eis, opem ferrent Trojanis: tum Neptunus licet favens Græcis, Æneam cinctum nube sustulit pugnantem cum Achille nec Diis nec viribus equis.

N O T Æ.

1. Millia quot, &c.] Virg. lib. 2. Æ- gendum ait: Cum non secius Græcos Neptunus, &c.
 2. Neque secius eos, &c.] Barthius le- dri.
 3. Diana cum matre.] Latona.
 4. Scamander.] Deus fluvii Scaman-

Periocha xxi. Iliados.

441

Intulerat fluvio trepidas fuga fœda catervas.

E

Trojanis usque ad Scamandri fluminis alveum fuga & terrore compulsi, quum jam longius abeundi spatium non pateret, 1 in ipso

2

I N T E R P R E T A T I O.

Turpis fuga compulerat ad flumen cohortes trementes.

*Cum Trojanis actis fugâ & formidine ad ripas usque fluvii Scamandri jam non apertum esset spatium loci qua fugerent ulterius, in ipso studio * * * quando fluvius effunditur extra al-*

N O T Æ.

1. In ipso amne * *] Lacuna hîc, seu quod in medium relinquo, neque mendum inest. Suspiciatur Tollius: Quam- lius quidquam habeo.
 quam flumen exundabat, ab Achille, &c.

amne * * quum flumen exundat, ibi ab Achille ¹ duodecim Trojanorum juvenum vinciuntur; qui Patrocli inferiis immolarentur. Ipse 3
Vulcanus ardoribus suis vim torrentis exurit. Tum in campum Achille
progresso, passim studia deorum pro sua singulari parte depugnant.
Trojanorum exercitus, instante victore, in moenia urbis impingitur.

I N T E R P R E T A T I O.

veum, ibi duodecim juvenes Trojani ligantur ab Achille; ut mactarentur ad inferias Patrocli. Ipse Vulcanus consumit fervore suo aquam torrentis illius. Mox cum Achilles prodisset in planitiem, favor Deorum militat hic illic pro parte quam sibi cepit tutandam. Exercitus Trojæ compellitur in muros urbis, victore persequente eum.

N O T Æ.

1. Duodecim Trojanorum juvenum vinciuntur.] Optimè Accursius sic reposuit, pro: duodecim millia: & vincuntur. Consonat cum Homero, totidem captos, & ad Patrocli sepulcrum mactatos juvenes referenti. Ad hoc exemplum Virgil. Æneam inducit non duodecim, sed octo juvenes rapientem, Pallantis umbris immolandos.

Periocha xxii. Iliados.

442

Pulsa metu Phrygios lustrabant agmina muros.

I

Hector singulari certamine cum Achille congreditur, Priamo atque 2
Hecuba, ne pugnaret, orantibus: Minerva è contrario specie Deiphobi, ut dimicet adhortante. ¹ Hector interfectus, & religatus ad cur- 3
rum, ter circum moenia Trojana raptatur: deinde lacerum corpus de-

I N T E R P R E T A T I O.

Cohortes fugata timore obibant moenia Trojana.

Hector conferit pugnam singularem cum Achille, licet Priamus & Hecubæ obtestarentur eum ne decertaret: cum contra Pallas sub formâ Deiphobi hortaretur eum ad pugnandum. Hector occisus & vinctus ad currum, trahitur ter circa muros Trojæ: postea cadaver ejus lani-

N O T Æ.

1. Hector interfectus, &c. ter circum moenia Trojana raptatur.] Consonant hæc cum illis Virgilii lib. Æneid. 1.

Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros.

& Æneid. lib. 2.

In somnis ecce ante oculos maestissimus Hector

Visus adesse mihi, largosque effundere fletus

Raptatus bigis, ut quondam, aterque cruento

Pulvere, perque pedes trajectus loratumentes.

& cum aliis multis qui Hectoris circum Trojanos muros raptati meminerunt. Sed

neque hæc, neque illa cum Homero conveniunt. Is enim Hectorem quidem scribit, hoc in libro, ter circum muros Trojanos actum fuisse, sed adhuc viventem, & fugientem ab Achille, cui impar congressus erat; victum verò & interfectum ab Achille recta ad naves per pedes tractum fuisse. Libro verò ultimo dicit Hectorem ter quidem tractum ab Achille, sed circa Patrocli tumulum, non circa Trojæ moenia. Unde ergo illa varietas? An aliter habuerunt vera Homeri exemplaria? An illi ex aliis quam ex Homero id sumpserunt? An, quæ ad Patrocli tumulum gesta sunt, ad Trojæ moenia, parum accuratj, transtulerunt?

fertur ad naves, ultione Patrocli, & victoris iracundia, ad ulteriora supplicia reservandum.

I N T E R P R E T A T I O.

tum portatur ad classē, servandum ad alias adhuc pœnas ob vindictam Patrocli, & iram victoris.

N O T Æ.

1. Ultione Patrocli.] In Ugoletti editione : ultioni Patrocli, quod si malis, legendum etiam erit paulò post : iracundia pro iracundiâ.

Periocha xxiii. Iliados.

443 Troja vacat lachrymis, ludis Argiva juvenus. I

Funebres ludi in honorem Patrocli frequentantur. Quibus Diomedes equis superat, lucta & cursu Ulixes, alioque alii certationis genere antestant. 2

I N T E R P R E T A T I O.

Troja tota est in fletu, juvenus Græca vacat ludis.
Celebrantur ludi funebres in honorem Patrocli. In quibus Diomedes victor evadit cursu equorum, Ulysses pugilatu, & cursu, & alii vincunt alio genere certaminis.

N O T Æ.

1. Ludis.] In funere Patrocli exhibendis.

Periocha xxiv. Iliados.

444 Quisque suas repetunt misso certamine naves. I

Juppiter Thetidem mittit ad filium, cum mandatis ejusmodi, ut in defunctum sævire desistat, fatigue hominum in exanimi hoste vereatur, ad sepulturam corpore restituto. Ejusdem jussu & Iris cohortatur 2 3

I N T E R P R E T A T I O.

Finitis ludis singuli redeunt in suas naves.
Jupiter allegat Thetidem ad filium ipsius cum talibus jussis, ut desinat crudelis esse in mortuum Hectorem, & revereatur sortem humanam in hoste exanimato, reddendo cadaver ejus ad sepeliendum. Mandato ejusdem Jovis Iris quoque monet Priamum, ut redimat auro natum

N O T Æ.

1. Fatigue hominum in exanimi hoste vereatur.] Sic MSS. & vetus editio, testibus Accursio & Vineto, qui frustra se torquent, ut aliud inveniant, & modo reponunt : Fatigue hominum memor exanimi hostem vereatur, modo : Fatigue hominum vices in exanimi, &c. modo fati mutant in fata. Antiquum & probum,

& Ansonio dignum est vereri & revereri cum genitivo. Afranius in Emancipatis : Optandum uxorem que vereatur viri : Varro in Sardis venalibus : non te tui saltem pudet, si nihil mei reverebare ? Vide plura exempla apud Nonium Marcellum cap. 9. de numeris & casibus, §. 3.

Priamum : ut auro filium rependat exanimum. Qui Mercurio duce inter nocturnas hostium profectus excubias, Achilli supplex advolvitur. redemptumque filium ¹ justitio publico & dolet, & sepelit.

INTERPRETATIO.

suum extinctum. Atque hic iens per stationes vigilantium nocte hostium, ducente Mercurio, procumbit supplex ad pedes Achillis, & redemptum ab eo natum luget indicto publico justitio, & mandat eum tumulo:

NOTÆ.

1. *Justitio.*] Justitium est iurisdicendi intermissio in luctu publico indici solita.

IN ODYSSEAM.

Periocha libri 1. Odyssæ.

445

¹ DIC mihi Musa virum, capta post tempora Trojæ
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

Minerva ² in Itacham, Jove ita volente, descendit: ³ Mentisque
Taphiorum ducis sumit effigiem, suafura Telemacho, ut ad Nestorem Menelaumque festinet: qui recens domum regressi, certi aliquid
de Ulixè novissent. Tunc Phemius citharista, adhibitus convivio pro-
corum, inchoat flebilem cantilenam navigationis improspere: quæ
profectos ab Ilio Græcos diversis sparsit exiliis. Quem Penelope ⁴ de-

INTERPRETATIO.

Musa memora mihi virum, qui post tempus excidii Trojani aspexit mores & civitates multorum hominum.

Pallas delabitur jussu Jovis in Ithacham, & induit formam Mentis ductoris Taphiorum, hortatura Telemachum, ut properet ire ad Nestorem & Menelaum: qui nuper reversi domum scirent aliquid certi de Ulixè. Tunc Phemius citharædus adductus ad epulas amatorum Penelopes, incipit lucuosum carmen de infelici navigatione, quæ dispersit in varia exilia Græcos digressos à Trojâ.

NOTÆ.

1. *Dic mihi Musa virum.*] Horatii sunt hi versus in Arte Poeticâ, quibus initium Odyssæ exprimitur.

2. *In Itacham.*] Insulam, Ulyssis patriam.

3. *Mentisque, &c.*] Sic lege non Mentoris, est enim hic *ταφίων ἡγήτωρ Μέντης*. Taphiorum dux Mentis apud Homerum. Mentor verò Ulyssis socius quem in Ithacâ solvens, universæ domui præfecit.

4. *Degressa Chalcidico.*] Chalcidicum, Fes-

to, genus est edifici, ab urbe Chalcidica dictum. Vitruvius lib. 5. cap. 1. in Basilicis, Si locus erit amplior in longitudine, Chalcidica in extremis constituentur. Uti sunt in Julia Aquiliana. Hic Chalcidicum est quod apud Homerum *ὑπερώϊον* locus in superiori parte ædium, ubi Gynæconitis fuerit, mulierum habitatio seu thalamus, in superiore tabulato ideò positus, ut mulieres alienorum virorum conspectui & alloquiis minus paterent.

gressa Chalcidico, ⁵ argumento tam miserabilis offensa materiæ, ut alia concinat, adhortatur.

I N T E R P R E T A T I O.

At Penelope egressa thalamo suo, molestè audiens carmen argumenti tam miserandi, hortatur eum ut canat alia.

N O T Æ.

1. *Argumento tam miserabilis offensa materiæ.*] Quippe quod Penelopæ malum daret omen de viro ex tot annis peregrinante.

Periocha II. Odyssæ.

446

¹ Oceano extulerat roseos Aurora jugales.

Telemachus Ithacesios procures cogit ad curiam: atque ibidem ² de contumelia domus, & bonorum profligatione conquestus, consilia profectionis exponit, Antinoo resistente: qui eum, priusquam mater nuberet, abire prohibebat. Qua altercatione diu protracta, concilium dissolutum est. Telemachus ad littus procis ignorantibus pergit: ³ adstantem sibi adorans Minervam, peregrinationi accommoda parat, hortante maxime dea: quæ populum, ipsumque Telemachum ³ Mentoris simulatione fallebat. Instructo ergo remigio, & ⁴ nave deducta, Telemachus & Minerva de portu vespere instante solverunt.

I N T E R P R E T A T I O.

Aurora egerat supra mare equos suos punicantes.

Telemachus convocat in senatum optimates Ithacenses, & ibi questus de probro domus suæ & consumptione opum suarum declarat sibi animum esse proficiscendi, intercedente Antinoo: qui volebat ut ipse proficisceretur antequam mater ejus nuberet. Atque hac contentione multum producta cœtus discessit. Telemachus it ad littus clam amatoribus matris suæ: precatus Palladem sibi adstantem, preparat apta ad peregre eundum, Minerva præcipue hortatu, quæ sub specie Mentoris latebat populo, & ipsi Telemacho. Adornato igitur remigio, & nave tracta in mare, Telemachus & Pallas discedunt è portu imminente vespere.

N O T Æ.

1. *Oceano extulerat.*] Sic reddit versum hunc libri hujus primum:

H Mos δ' ηεργερεά φάρη ποδοδείκλυ-
λα & ηῶς.

Quando vero mane-genita apparuit roseos habens digitos Aurora.

aliter eundem reddidit Periocha 8.

2. *De contumelia domus.*] Quod matrem Penelopen, absente patre Ulixæ, am-

birent Proci, & bona epulis consume-
rent.

3. *Mentoris simulatione.*] Hic revera Mentoris præpositi domus Ulixæ formam sumit apud Homerum, cum libro superiore sumpisset formam Mentis Taphiorum ducis.

4. *Nave deducta.*] E navali in mare.

Periocha III. Odyssæ.

447

1 Jam Sol Oceano radiatos prompserat ortus.

I

Telemachus Nestorem de patre percontatus, nihil novi accipit ab
ignorante: verum idem senex sequenti die, cum Pisistrato filio ut ad
Menelaum pergat, hortatur. Nec mora facta consilio. Nocte quippe
ea, quæ consecuta est, ² apud Pheras oppidum hospitio Dioclis di-
versati, altera Lacedæmonem pervehuntur.

INTERPRETATIO.

Jam Sol exierat ex mari vibrans radios.

Telemachus cum interrogasset Nestorem de patre suo, nihil discit novi ab eo, quippe qui nihil
sciebat: sed idem senex postero die unâ cum Pisistrato filio suo suadet ei ut eat ad Menelaum. Ne-
que distulit exequi consilium illud. Cum enim nocte sequenti divertissent in domum Dioclis
apud urbem Pheras, deferuntur alterâ nocte Spartam.

NOTÆ.

1. *Jam Sol Oceano.*] Sic reddit primum
libri versum, quod & in sequentibus
Periochis facit.

2. *Apud Pheras.*] Messeniæ oppidum:
Sunt aliæ Pheræ Thessalicæ, aliæ item in
Pelagiâ, aliæ in Achaiâ propriè dictâ.

Periocha IV. Odyssæ.

448

Jamque adeo ventum validæ ad Lacedæmonis arces.

I

Telemachum, ¹ & qui cum eo venerant, Menelaus comiter hos-
pitio accipit. Saneque sub vespera quædam de Ulixæ cognoscunt. Die
vero altera, totum navigationis ordinem Menelaus explanat: quod-
que ² in Ogygia insula, promissis & illecebris Nymphæ Calypsonis,
Ulixes remoretur, exponit. Quæ quidem Proteus eidem narraverat de
Græcorum ducibus requirenti. Proci autem postquam de abitu Te-
lemachi compererunt, instructa deductaque navi, ³ viginti, qui sese

INTERPRETATIO.

Et jam pervenerant ad arces Sparte munitæ.

Menelaus humanè accipit in domum suam Telemachum, & eos qui venerant unâ cum eo.
Et certe audiunt ex eo nonnulla de Ulixæ sub vesperum. Sequenti vero die Menelaus exponit eis
totam seriem navigationis suæ: & narrat Ulixem retineri in insulâ Ogygiâ pollicitationibus, &
blanditiis Nymphæ Calypsus. Quæ quidem Proteus ipsi narraverat, cum interrogaret eum de
ducloribus Græcorum. Proci vero postquam cognoverunt discessum Telemachi, armatâ, & ma-

NOTÆ.

1. *Et qui cum eo venerant.*] Inter quos
erat Pisistratus Nestoris filius.

promontorium Lacinium.

2. *In Ogygia insula.*] Eadem & Ca-
lypsus Plinio, insula Ionii maris, aut

3. *Viginti qui sese legerant.*] Immò electi
ab Antinoo apud Homerum.

legerant,

legerant, navigavere, redeunti insidias molientes. ¹ Circa Asteriam ergo insulam, quæ Ithacam Samumque interjacet, delitescentes, occasionem fraudis expectant.

I N T E R P R E T A T I O.

ri immixta nave viginti electi à se ipsis navigaverunt, machinantes insidias ei revertenti. Itaque latentes circa insulam Asteriam, quæ sita est inter Ithacam & Samum, opperiantur occasionem doli.

N O T Æ.

1. Circa Asteriam insulam.] Asteridem Homero.

Periocha v. Odyssæ.

449

Liquerat in tepido Tithonum Aurora cubili.

I

Mercurius in Ogygiam insulam devolat, ut Jovis monitis Calypso conterrita, Ulixem patiat discedere. Qui contextu ratis temere pro-
peratæ, navigationem solus aggreditur. Duodevigesima die, tempe-
state commota, ex iracundia infestante Neptuno, trabium compago
dissolvitur. Quo casu proditur ultimæ spei: & irritis conatibus nando
¹ ab Ino dea misericorde servatur. Quæ ² calanticam capiti suo dem-
ptam natanti accommodat. Cujus ille sustentatu ad usque ³ Phæacum
littus evadit.

I N T E R P R E T A T I O.

Aurora reliquerat Tithonum in lecto calente.

Mercurius descendit in insulam Ogygiam, ut Calypso terrefacta iussis Jovis sinat Ulixem abi-
re. Qui rate compacta temerè & festinanter, accingit se solus ad navigandum. Die decimâ octa-
vâ, excitatâ tempestate, Neptuno reddente mare infestum ex irâ, coagmentatio trabium è qui-
bus ratis constabat, diffringitur. Quo eventu redigitur Ulyxes ad extremam spem: & natan-
do vanis nisibus, conservatur ab Ino deâ misericorde. Quæ aptat ei nanti velum detractum de
suo capite, quo sustentatus ille pervenit ad oram Phæacum.

N O T Æ.

1. Ab Ino dea.] Quæ Græcis Leucothea, lib. 14. Iliad. κεφαλῆς καὶ λυμμά παρείμε-
Latinis mater Matuta, ac mergo similis, von μέχρη τῶν ὤμων ἀκτὴ. Capitis tegmen ad
assedit Ulixi in rate, apud Homerum. humeros usque demissum.

2. Calanticam.] Χρῆδεμονον, apud Ho- 3. Phæacum,] Populorum Corcyræ ia-
merum, quod interpretatur Eustathius ad sulæ quibus imperabat rex Alcinous.

Periocha vi. Odyssæ.

450

Carpebat somnos dudum ærumnosus Ulixes.

I

Ulixes postquam ad Phæacum littus enaverat, fatigationem diluit 2

I N T E R P R E T A T I O.

Ulixes jam pridem miser capiebat somnum.

Ulixes cum evasisset natando ad oram Phæacum, dissipavit lassitudinem sopore. At quum Nau-

D d d d

somno. Sed quum virgo Nausicaa regis Alcinoi, ludum ¹ in actâ cum æqualibus exerceret, somno excitatus, ut erat nudus, erupit, foliorum oppositu pudenda velatus: ² & quum supplex ad genua regiae virginis advolveretur, Minervæ instinctu movit misericordiam salutarem: ³ impositusque carpento, & veste donatus, usque ad templum Minervæ, quod ante urbem est, ita suadente virginis pudore, provehitur: ibique familiare sibi numen solita veneratione precatur.

I N T E R P R E T A T I O.

sicaa filia Alcinoi Regis luderet in littore cum virginibus coætaneis, expergesfactus prodiit nudus, sicut erat, tegens verenda objectu frondium: & quum procumberet supplex ad pedes puellæ regiae, excitavit ipsi miserationem sibi salubrem, inspirante eam Pallade: & impositus currui, accepto vestimento, adducitur ad fanum usque Palladis, quod est ante oppidum, verecundiâ puellæ illius monente ne ulterius cum ipsâ veheretur: atque illic orat consuetâ reverentiâ deam sibi amicam.

N O T Æ.

1. In actâ.] Littore, ἀκτὴ. Hac voce etiam usus Virg. lib. 5. Æneid.

*At procul in sola secreta Troades actâ
Amisum Anchisen flebant.*

2. Et quum supplex ad genua regiae virginis, &c.] Non advolvitur genibus Nausicaæ apud Homerum, sed postquam deliberavit an ad eam accederet nudus ut erat, advolvereturque ejus genibus, sa-

tius ei videtur eminus precari virginem, ut sibi vestem aliquam det, quam propius accedendo, pudorem ejus onerare.

3. Impositusque carpento.] Erefellit & hîc Ausonium memoria. Neque enim Carpento Nausicaæ impositus; sed cum ejus ancillis pedibus pone sequi jussus, ad Minervæ templum pervenit.

Periocha vii. Odyssææ.

451

Orabat superos dudum Laërtia proles.

Minerva ¹ in puellæ speciem mutata, Ulixem primum in oppidum, ² mox in domum regiam ducit. Quumque Arete uxor Alcinoi, & unde vestem haberet, & cujas esset, & qua sorte delatus, sermone ipsius comperisset; bonum animum habere jussus, suadente vespera, concedit quieti.

I N T E R P R E T A T I O.

Jam diu filius Laërtis precabatur Deos.

Pallas conversa in formam Virginis cujusdam, deducit Ulixem primum in urbem, deinde in palatium Regis. Et quum Arete conjux Alcinoi, cognovisset ex ejus verbis & à quo haberet vestimentum, & quâ ex regione esset, & quo casu illuc esset appulsus, monitus ne desponderet animum, dat se somno.

N O T Æ.

1. In puellæ speciem mutata.] Παρθενική juvencula urnam gestanti, apud Hom. *ἡρώδης ἡρώδης ἡρώδης ἡρώδης. Virgini similis*

Periocha viii. Odyssæ.

452

Jam cœlum rutilat roseis Aurora quadrigis.

I

Alcinous navigationis ærumnam summam ab Ulixè cognoscit. Exinde jussis primoribus in curiam convenire, adventum hospitis, & infortunia diutinæ jactationis explanat. Accitoque ad convivium Ulixè, citharam jubet pulsare Demodocum: qui quum ¹ de Dureo equo & de Troïco cantaret excidio, lachrymas Ulixi, memoria fortunæ superioris, elicuit. Quas quum occultare sedulo conaretur, aut vultu dissimulans, aut veste detergens, oculos in se omnium, & maxime regis advertit. Tum Alcinoüs, causa fletuum cognita, ² ut cuncta ex ordine tolerata differeret, benigne omnia pollicitus adhortatur.

2

3

4

INTERPRETATIO.

Jam Aurora illustrat Olympum curru suo quadrijugo puniceo.

Alcinous breviter audit ex Ulixè molestiam navigationis ejus. Postea convocatis proceribus in aulam, exponit eis adventum hospitis & casus infelices quos perpeßus erat per longam agitationem. Et advocato Ulixè ad epulas, jubet Demodocum sonare citharâ: qui cum caneret multa de equo ligneo, & de ruina Ilii, expressit Ulixi fletum recordatione sortis prioris. Quem cum studiose niteretur abscondere, vel dissimulans ore, vel abstergens veste, convertit in se aspectum cunctorum, & præcipue regis. Tunc Alcinoüs, auditâ causâ lacrymarum ejus, promittens ei cuncta liberaliter, hortatur eum ut narrat ordine omnia à se exantlata.

NOTÆ.

1. De Dureo equo.] Equo ligneo quo Troja capta est. Α δὲ ξύλον lignum, est δῶρεα & δῶρεα ligneus.

2. Ut cuncta ex ordine, &c.] MS. Cod. Mariang. Accurs. ut ordine tolerata differeret, benigne pollicitus adhortatur.

Periocha ix. Odyssæ.

453

Tum vice sermonis fatur Laërtius heros.

I

Quattuor istinc libri de Ulixis errore contexti sunt. Namque ab Alcinoö rogatus, seriem multiplicis erroris exponit, ut ab Ilio profectus, primum ² ad Ciconas delatus sit, atque illic expugnata Ismaro civitate,

2

INTERPRETATIO.

Tunc Heros filius Laërtis loquitur vice suâ.

Quattuor libri deinceps sequentes compositi sunt de cursu Ulixis. Oratus enim ab Alcinoö, memorat ordine varios suos errores, quomodo digressus à Trojâ, devehctus sit primum ad Ciconas, &

NOTÆ.

1. Tum vice sermonis, &c.] Sic vertit Homericum hunc versum:

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολὺ-
μητις Ὀδυσσεύς.

Hunc excipiens alloquutus est versutus

Ulysses.

Itaque vice sermonis est excipiendo alium nempe Alcinoüm, & loquendo post eum.

2. Ad Ciconas.] Ii populi sunt Thra-

ciæ.

multis amissis fugatus abscesserit, utque inde Maleam Laconiae promontorium ¹ circumegerit, ac dein ad ² Lotophagos venerit, mox ad ³ Cyclopum insulam, quæ Lotophagis adjacet, cum una nave processerit: eaque sedulo occultata, ipse cum duodecim sociis, in antrum Polyphemi penetraverit: qui cruentis dapibus expletus, quas cæde sociorum ejus instruxerat, vino etiam, quod Ulixes ingesserat, temulentus, quum in somnum procubisset, ab Ulixæ cæcatus, pœnas immanitatis exsolvit.

INTERPRETATIO.

ibi vi captâ urbe Ismaro, perditis multis suorum expulsus abierit, & quomodo postea navigaverit circum Maleam promontorium Laconica terra, ac dein accesserit ad Lotophagos, deinde progressus fuerit cum unâ nave ad Insulam Cyclopum, quæ sita est prope Lotophagos: & absconditâ diligenter nave; ipse intraverit cum duodecim comitibus in speluncam Polyphemi: qui satiatus epulis sanguinolentis quas apparaverat interfectis illius comitibus, ebrius quoque vino quod Ulixes crebrius infuderat ei, quum jacuisset sopitus, excæcatus ab Ulixæ, luit supplicium suæ crudelitatis.

NOTÆ.

1. Circumegerit.] Vinetus reponit circumierit. Potest tamen ferri circumegerit supplendo classem. Lege meo periculo circumlegerit.

2. Lotophagos.] Africae populos ad Syrtes.
3. Cyclopum insulam.] Scopulos Cyclopum, prope Siciliam, quæ tamen à Syrtibus non parum distat.

Periocha x. Odyssææ.

454

Æoliam ventorum agimur patriamque domumque.

1

Hinc refert Æoliam se fuisse pervectum, donisque donatum ab Æolo rege ventorum, qui omnibus comiter præbitis, quo securior navigaret, ventos etiam dederit utre conclusos: utque, cum jam Ithacæ propinquaret, refusus sit in soporem; sociique ejus opes aliquas ¹ in scorto inesse existimantes, dormiente ipso, vincula dissolverint: adversisque flatibus ² ab ipsa patria jam sint relati. Inde ut Antiphatem,

3

INTERPRETATIO.

Deferimur in Æoliam insulam patriam & habitationem ventorum.

Narrat deinde Ulixes se delatum fuisse in Æoliam insulam, & ornatum muneribus ab Æolo rege ventorum, qui cum ei dedisset benignè omnia necessaria, dedit quoque ventos inclusos in folle scorteo, ut tutius navigaret. Et quomodo jacuerit sopitus quum jam appropinquaret Ithacæ; ac comites sui putantes esse aliquas divitias in corio illo, solverint ligamina illius dum ipse dormiret: & rejecti fuerint ventis contrariis procul à patriâ suâ quæ jam erat in conspectu. Postea

NOTÆ.

1. In scorto.] Hæc lectio codicis non multæ apud Mariang Accursium fidei, mihi præferenda procul dubio videtur cæteris quas oggerunt lora, lura, soro. Scortum est corium.

2. Ab visâ jam patria.] Sic Barthius pro:

ab ipsa jam patria. Ovid. Metam. lib. 14. post Homerum:

—— Flatuque secundo
Lucibus isse novem, & terram aspexisse
petitam.

¹ Læstrygonasque delatus sit. Ibi amissis, una minus, cæteris navibus, Circeum littus accesserit: ibique veneficio potentis deæ ² Eurylochus, & præmissi cum eo ³ socii ⁴ in ferarum ora conversi sint. Ipse etiam similia passurus, ⁵ Mercurio procurante vitaverit; cæterosque socios ad speciem pristinam redigi, ⁶ virtutis admiratione, compulerit.

I N T E R P R E T A T I O.

narrat quomodo veclus fuerit ad Antiphatem & Læstrygonas. Et perditis illic reliquis omnibus navibus, exceptâ unâ, venerit ad oram Circes: atque illic Eurylochus, & comites præmissi cum eo mutati sint in formas belluarum potione venenatâ nymphæ illius pollentis arte veneficâ. Et quomodo ipse etiam cum jam eadem perpeffurus esset, evitaverit ea ope Mercurii; & coëgerit eam mirabili suâ virtute ad restituendos comites suos priori formæ.

N O T Æ.

1. Læstrygonasque.] Populos Campaniæ in Italia, Formias urbem incolentes.

2. Eurylochus.] Hunc excipit Homerus, aitque restitisse eum ad januam, & retulisse ad Ulixem quod sociis suis accidisset.

3. Socii.] Viginti & unus sorte lecti.

4. In ferarum ora.] Porcorum apud Homerum.

5. Mercurio procurante] A quo Moly acceperat antidotum adversus Circeâ venena.

6. Virtutis admiratione.] Stricto ferro Circen invadens.

Periocha xi. Odyssæ.

455

At postquam ventum ad naves & littora ponti.

I

Digressus à Circe Avernum pervenit: qui locus descensus ad Manes existimatur. Ibi sacris rite perfectis, scrobem complet sanguine victimarum: & circumvolantibus animabus, nullam finit haustum cruoris attingere, nisi, ut Circe monuerat, prius ¹ Tiresias vates inde libasset. Ibi & Heroïdas plurimas videt. Quarum enumerationem multa veterum fabularum venustate contexit.

I N T E R P R E T A T I O.

Sed cum venissemus (ait Ulixes) ad naves & ad littus maris.

Ulixes discedens à Circe venit ad Avernum: qui locus creditur esse descensus ad umbras inferorum. Illic peractis solemniter sacrificiis, implet fossam cruore hostiarum: & cum umbra volarent circum, nullam earum permittit degustare sanguinem, antequam vates Tiresias ex eo degustasset, quemadmodum Circe præscripserat. Illic etiam cernit multas Heroïcas mulieres; quarum enumerationem Homerus admiscet multo lepore antiquorum figmentorum.

N O T Æ.

1. Tiresias vates.] Anima vatis Tiresiæ.

Periocha xii. Odyssæ.

456

Famque adeo Oceani liquidos pede liquerat amnes.

II

I N T E R P R E T A T I O.

Et jam discesserat ex fluentis Oceani.

D ddd iij

Compertis à Tiresia vate, quæ oportuit scire, regreditur ad Cir- 2
cen: ab eaque, ut evitet mala cætera, edocetur: ut Sirenas prætereat,
letalem navigantium cantilenam: ut Scyllam prætervehatur, & Cha-
rybdim, freti Siculi famosa portenta. Quibus malis non sine gravi per- 3
pessione superatis, ¹ Trinacriam pervehitur, ubi incustodita Solis ar-
menta, frustra prohibente ipso, cæteri socii, penuria cogente, dila-
niant: dirisque prodigiis admissa boum cæde, terrentur: ac mox inde
navigantes, fulmine ad unum omnes intereunt, excepto Ulixē; qui
fragmento laceræ navis inhærens, & adminiculo ejus adjutus, ² ad
Ogygiam insulam solus enavit.

INTERPRETATIO.

Ulixes cum cognovisset ex Tiresia vate, quæ ipsi noscenda erant, redit ad Cir-
cen: & mone-
tur ab eâ ut effugiat reliqua mala: ut prætervehatur Sirenas, canentes cantilenam exitialem
navigantibus: ut transeat Scyllam & Charybdim monstra famosa freti Siculi. Atque exantlatis
his periculis non sine magno labore, defertur ad insulam Siciliam, ubi reliqui ejus comites
coacti inopiâ cibi, lacerant boves Solis illic errantes absque pastore, cum ille conaretur impedire
iplos, sed incassum: & post interfectos boves exterrentur immanibus portentis: & statim cum
illinc abirent, interficiuntur fulmine universi ad unum, præter Ulixem: qui adherens frusto
navis, & sustentatus illius auxilio, evasit solus nando ad insulam Ogygiam.

NOTÆ.

1. Trinacriam.] Siciliam à tribus suis
promontoriis dictam à Græcis Τρινακρία.
Homerus Θερνακίῳ Thrinaciam nominat,
neque tamen aliam putes à Trinacriâ in-
dicari, cui omnia Virgilius tribuit quæ

hic Homerus Thrinaciæ.

2. Ad Ogygiam.] Ubi à Calypso nym-
phâ septem annos detentus est, ut supra
dictum.

Periocha XIII. Odyssææ.

457

¹ Conticuere omnes, intentique ora tenebant.

I

Enarratis omnibus, quæ in multiplici errore pertulerat, à princi- 2
pibus Phæaciæ viris donis plurimis honoratur; à quibus remigio, &
necessariis omnibus navis instruitur: dormiensque in Ithacam quie-
tissima navigatione devehitur. Atque illic in portu patrio cum muneri-

INTERPRETATIO.

Omnes tacuerunt, & tenebant vultus in eum defixos.

Cum exposuisset cuncta, quæ perpessus erat in variis suis cursibus, decoratur multis muneribus
à proceribus Phæacum: à quibus navis armatur remigibus & cunctis necessariis ad navigan-
dum: ac Ulixes defertur navigatione tranquillissimâ in Ithacam dormiens. Atque ibi demit-

NOTÆ.

1. Conticuere omnes.] Hoc versu primo
1. 2. Æneidos reddit hunc Homericum:
ὅς ἔφαθ' οἷδ' ἄγε πάλιν ἀκὴν ἐγέ-

νοῦσ' ὁππῇ
Sic dixit. Hi autem omnes taciti facti
sunt silentio.

bus universis quiescens, & omnium ignarus exponitur; Phæacibus eo dormiente remeantibus.

I N T E R P R E T A T I O.

titur in portum patriæ suæ cum omnibus donis, sopitus, & nescius omnium quæ gesta erant; Phæacibus revertentibus dum dormiret.

Periocha xiv. Odyssææ.

458

Egreditur portu, tenuis quo semita ducit.

¹ Somno expergitus Ulixes, portum & littus patriæ non sine animi consternatione cognoscit: admiraturque, ut advectus, ut expositus, ut relictus sit, ut cuncta nesciret. Requirit universa donorum, quæ postquam incolumia videt, quam potest tutissime occultat; consiliisque à Minerva confirmatus, ² ad servum suum Eumæum subulcum simulatus accedit, naufragi, & mendicantis imitatu. Interrogatus deinde quis esset, ait se esse Cressium: in Ægyptum ³ navigantem Troja fuisse delatum. Eumæum etiam cum affectione moestissima perurgens, ⁴ & cogente denique vespere, & imbre continuo, sagulo amicitur. Atque ibidem multa secum volvens, tandem concedit quieti.

I N T E R P R E T A T I O.

Exit è portu quo angustum iter deducit.

Ulixes excitatus somno agnoscit non sine stupore mentis portum & littus patriæ suæ: & miratur, quo pacto delatus huc, & demissus in terram & desertus ibi sit, ita ut omnia illa ignoraret. Querit munera omnia quæ ipsi à Phæacibus data erant, quæ cum aspexisset salva esse, abscondit ea quam maxime tuto potest; & firmatus consiliis à Pallade, venit fictus ad servum suum Eumæum subulcum specie hominis naufragium passi, & mendicantis. Rogatus postea quisnam esset, dicit se esse Cretensem: abeuntem navi à Troja devectum fuisse in Ægyptum. Instans quoque Eumæo affectu tristissimo, & vespere ac imbre jugi cogente, vestitur sagulo, atque ibidem versans multa animo, tandem obdormiscit.

N O T Æ.

1. Somno expergitus Ulixes.] Hæc & sequentia usque ad illa verba, ad servum suum Eumæum subulcum, ad superiorem Rhapsodiam pertinent, non ad hanc, in cujus Periocham nescio an ab Autonio, certe, à quocunque tandem valde oscitanter sunt rejecta. Neque in iis quidem ordo satis lucidus. Repone sic: Somno experrectus admiratur, ut advectus, ut expositus, ut relictus sit, ut cuncta nesciret. Requirit universa donorum, quæ postquam incolumia videt, quam potest tutissime occultat: consiliisque à Minerva confirmatus, portum & littus patriæ non sine animi consternatione cognoscit. Sic inquam ista ordina, & conjun-

ge cum periocha superiore, ad eam enim spectant, eo quippe ordine gesta illa omnia libro 13. referuntur.

2. Ad servum suum.] Hic incipit Rhapsodia 14. hincque adeo sumendum initium periochæ hujus.

3. Navigantem Trojam, &c.] Trojâ Reponit Tollius minus incommode. Nec tamen Trojâ sed è Cretâ ipsâ, neque delatum se quasi vi tempestatis, sed sponte, & destinato proposito petiisse Ægyptum subulco suo narrat Ulixes.

4. Et cogente denique vespere, & imbre continuo.] Neque ista satis conveniunt cum Græcis Homeris.

Periocha xv. Odyssæ.

459

¹ *It Lacedæmonias arces Tritonia Pallas.*

I

Telemachus à Minerva per somnium commonetur, domum ut rediret. ² Matureque digressus cubili, à Menelao veniam reversionis exorat. Qua comiter impetrata, regreditur ad navem in portu Pylio manentem. Pisistratoque ad urbem, ³ atque ad patrem remisso, ipse propere solvit è littore, comite navigationis assumpto Theoclymeno vate Argivo, uno ex iis quos ⁴ Melampus Amythaonis erudit. Vitatisque insidiatoribus procis, advehitur in patriam. Et sociis quidem portum petere jussis, ipse diverso itinere ad agrum Eumæumque proficiscitur.

I N T E R P R E T A T I O.

Minerva Tritonia tendit ad civitatem Spartanam.

Telemachus monetur inter dormiendum à Pallade ut revertatur domum. Et discedens matutinè è lecto, rogat Menelaum facultatem regrediendi. Quâ sibi benignè concessâ, redit ad navem quæ remanserat in navali urbis Pyli. Et remisso Pisistrato ad urbem Pylum & ad patrem Nestorem, ipse festinanter è portu proficiscitur, capto secum socio navigationis Theoclymeno vate Argivo, uno ex iis quos Melampus filius Amythaonis edocuit. Et declinatis procis qui eum exspectabant in insidiis, appellit ad patriam. Et cum præcepisset comitibus ut irent ad portum, ipse tendit aliâ viâ ad agrum & ad Eumæum.

N O T Æ.

1. *It Lacedæmonias, &c.*] Accurs. suspicatur ad pro it legendum. Tollius at suspensio sensu & verbum exspectante. Sed nihil necesse est mutare.

2. *Matureque.*] Sic Accurs. pro *maturoque*.

3. *Atque ad patrem remisso.*] Sic optimè Tollius, pro, *atque ad patriam emisso*. Urbs enim & patria, idem. Tum *emisso* melius

feræ conveniat aut cani, quam amico dimisso.

4. *Melampus Amythaonis.*] Vates & medicus inclutus. Hujus meminit Virgilius Georg. 3.

Quæsitæque nocent artes : cessere magistri

Phillyrides Chiron, Amythaoniusque Melampus.

Periocha xvi. Odyssæ.

460

¹ *Commune Eumæus mapale & divus Ulixes.*

I

Telemachus Eumæum nuntium reditus mittit ad matrem. Ipse, ²

I N T E R P R E T A T I O.

Eumæus & Ulixes divinus erant in eodem stabulo.

Telemachus mittit Eumæum ad matrem qui referat se reversum esse. Ipse permissu Palladis

N O T Æ.

1. *Commune Eumæus mapale & divus Ulixes.*] Pendet sensus. Subintelligendum

subierant aut aliquid simile.

¹ *Minerva*

¹ Minerva ita volente, patrem cognoscit: & cum eo deinceps agenda disponit. Penelope autem cognito reditu filii, in conventum procorum, 3
qua verecundia sinebat, egreditur: increpatisque insidiatoribus filii,
non minus irata, quam mœsta discedit.

I N T E R P R E T A T I O.

agnoscit patrem suum: & ordinat cum eo quæ facienda postea erant. Penelope verò auditâ reversione sui gnati, prodit in cœtum procorum, quantum pudor permittebat. Et objurgatis iis qui struxerant insidias filio suo, digreditur non minus irata, quam dolens.

N O T Æ.

¹. *Minerva ita volente patrem cognoscit.*] rat senis pannosi, ne agnosceretur, ut ha-
Quem non cognovisset aliàs. Abstulerat betur Rhapsodiâ 13.
enim ei formam suam, & alienam indue-

Periocha xvii. Odyssæ.

461

¹ Jam cœlum roseis rutilat Tritonia bigis.

1

Telemachus anxie matri ordinem peregrinationis enarrat. Ulixes ad 2
oppidum, Eumæo opitulante, perducitur. Domum in qua proci epu-
labantur, ingressus, emendicat cibos, miserabiliter ambiendo. Inde ab
Antinoo injuriose afficitur. Cui Penelope diras ob inhumanum facinus 3
imprecatur. A qua missus Eumæus est, ut hospes, sic enim se ferebat,
² ad eam provocaretur. Qui tum quidem invitatus, gratiam facit: sed
venturum sese ad vesperam pollicetur.

I N T E R P R E T A T I O.

Jam Aurora collustrat Olympum curru suo bijugo punicante.
Telemachus commemorat matri suæ sollicitæ seriem sui itineris. Ulixes ducitur ad urbem operâ Eumæi. Ingressus domum in qua proci convivabantur, petit escas mendicando miserum in modum. Deinde contumeliosè tractatur ab Antinoo. Cui Penelope optat mala multa propter factum illud crudele. Atque ea mittit Eumæum qui invitaret ad ipsam hospitem. Talem enim Ulixes se fingeat. Qui tunc quidem vocatus, honestè recusat: sed promittit se venturum sub vespere.

N O T Æ.

¹. *Jam Cœlum roseis rutilat Tritonia bigis.*]
Versus Homericus Rhapsodiæ hujus pri-
mus est, jam bis supra usurpatus:

Ημεῖς δ' ἡγεμένης Φαῖης πόδ' ὀδύχτυ-
λας ἦν.

*Quando vero mane genita apparuit roseos
digitos habens Aurora.*

Ubi cum de Aurora sermo sit, non de
Pallade; legendum omnino est *Tithonia*

supple *uxor*, quæ Aurora est: non *Trito-
nia* quod perpetuum Epitheton est Pal-
ladis.

². *Ad eam provocaretur.*] Barthius: *Ad
mensam provocaretur.* Gronovius melius:
Ad eam vocaretur. Non enim ad convi-
vium, sed ad colloquium à Penelope in-
vitabatur.

E e e e

Periocha XVIII. Odyssæ.

462

Irus adest ¹ populi per mendicabula notus.

I

Mendicante intra proprios lares Ulixæ, alius quoque pari egestate
 Irus accessit, popularis Ithacesius, ²stipes in triviis solitus rogare. Jur-
 gium ergo inopiæ communis æmulatione conferitur, quod ex verbis
 processit ad manus, hortantibus procis, quo magis rixa crudesceret,
 propositoque præmio ³caprini ventris omento. Victor igitur Ulixes, ⁴
 seminecem Irum extra januam projicit, ⁴ridicula adhortatione compel-
 lans. Penelope etiam munera sibi à procis, pro opibus cujusque con-
 ferri, singulorum studia experiens, deposcit: quæ mature, utpote
 à cupientibus, offeruntur.

I N T E R P R E T A T I O.

Irus venit cognitus mendicationibus suis per plebem.

Cum Ulixes mendicaretur in propria domo, alius etiam mendicus æquè inops Irus nomine venit, è plebe Ithacensi, qui consueverat petere stipes in compitis. Exoritur itaque rixa ex invidia quam par egestas inter utrumque excitabat, quæ rixa progressa est à verbis ad verbera, procis instigantibus eos, ut jurgium magis exasperaretur, & proposito adipe ventris capræ in præmii pugna. Igitur Ulixes victor expellit extra ostium Irum semimortuum, alloquens eum exhortatione ridiculâ. Penelope quoque petit sibi afferri dona ab amatoribus suis juxta divitias singulorum, tentans affectum uniuscujusque, quæ quidem citò exhibentur, cum videlicet illi valdè studiosi essent ipsius.

N O T Æ.

1. Populi.] Tollius tam bene populo legi posse putat. Utrumque ferri potest: Populo notus per mendicabula, & notus per mendicabula populi, hoc est, quæ exercebat in populo. Πρωχὸς πανδήμιος mendicus popularis, Homero.

2. Stipes.] Minuta æra.

3. Caprini ventris omento.] Omentum

est membrana pinguis in ventre, ventriculo & intestinis superposita, ἐπίπλοον, & ἐπίπλοον Græcis. Homerus habet hic γαστέρες αἰχῶν, ventres caprarum.

4. Ridicula adhortatione.] Ut ad ostium in posterum cum scipione sedens, canes & sues abigeret.

Periocha XIX. Odyssæ.

463

At parte interiore domus secretus Ulixes.

I

Ulixes & Telemachus arma omnia de medio amoliuntur, procis
 perniciem comparantes: nequid aut munimenti, aut teli relinqueretur,
 qui vel cavere vim, vel inferre possent. Ad Penelopen inde accitu

I N T E R P R E T A T I O.

Verum Ulixes semotus in reconditiore parte adium.

Ulixes & Telemachus machinantes exitum procis, auferunt omnia arma de medio: ut nulum superesset eis tegmen, vel telum, quo possent vel propulsare iclus vel infligere. Post it ad

ipſius pergit: ibique, ut Eumæo dixerat, Cretenſem ſe eſſe mentitur, Ulixemque apud ſe hoſpitiſ diverſatum comminiſcitur. Mox cum Euryclia ejus nutrix, hoſpitalis officii cauſa, pedes ejus elueret, tactu manus animadvertit cicatricem, quam habebat ex vulnere ¹ in Parnafſo quondam ſuis dente percuffus. Quo argumento, alumnum ſuum eſſe agnoſcit. Sed ab eodem, nequid ultra vel quærat, vel garriat, coërcetur.

I N T E R P R E T A T I O.

Penelopen accerſitus ab eâ: atque ibi fabulatur ſe eſſe Cretenſem, quemadmodum dixerat Eumæo, & mentitur Ulixem divertiffe hoſpitiſ in ſuam domum. Paulo poſt cum Euryclia nutrix ejus, officio fungens in hoſpites uſitato, lavaret pedes illius, agnoſcit, contrectando eos manu, cicatricem, quam habebat ex plaga, cum iclus fuiſſet olim dente apri in Parnafſo. Quo indicio agnoſcit eum eſſe ſuum alumnum. Verum prohibetur ab ipſo ne aliquid amplius inquiret, aut deblateret.

N O T Æ.

1. In Parnafſo.] Παρνησσὸν habet Homerus Autolyçi patriam materni avi Ulixis, unde urbis hîc nomen eſſe non montis illius celebratiſſimi Accuſſus non immerito obſervat. In monte autem & ſyl-

vâ Parnefo vicinâ venantem cum Autolyçi filiis Ulixes ab apro percuffum memorat hîc Homerus. Vinetus tamen de Parnafſo monte locum hunc intelligit, & Parnafum uno S ſcriptum fuiſſe obſervat.

Periocha xx. Odyſſeæ.

464

Jamque procos genua amplectens orabat Ulixes.

Epulantibus procis Cteſippus in Ulixem crus bubulum jact: ſed deſtinatione non potitur. Theoclymenus autem apud Ithacenſes ¹ divinationis expertus, imminens procis vaticinatur exitium. Quorum multa cavillatione deriſus, menſa, & domo tanquam furioſus excluditur.

I N T E R P R E T A T I O.

Et jam Ulixes precabatur procos amplectens eorum genua.

Cum proci convivarentur, Cteſippus mittit in Ulixem crus bovis: at non percutit eum ut habuerat in animo. Theoclymenus verò vates cognitus apud Ithacenſes, prædicit procis inſtantiem perniciem. A quibus irriſus multis cavillis, ejicitur e menſa, & ex adibus veluti inſanus.

N O T Æ.

1. Divinationis expertus.] In Veteri Cod. divinationis ex parte, unde Vinetus, divinationis experta. Sed obſtare videtur, quod Argivus ille vates Theoclymenus cum Telemacho nuper in Ithacam venerat; quomodo ergo, apud Ithacenſes divinationis experta, potuit eſſe novus hoſpes? Tollius ideo retinet, divinationis expertus, & interpretatur, divinationis ſuæ tunc primum periculum faciens apud Ithacenſes, ſed & divinationis expertus, eodem ſenſu accipi poteſt

quo divinationis experta, hoc eſt cognitus propter divinationem, quam etſi nondum in Ithacâ exercuiſſet, potuerat tamen ab Ithaceniſibus aliquibus rogatus Argis in ſua patriâ futura prædixiſſe, ſicque nomen clari vatis in eâ inſulâ jam ante adventum ſuum obtinere, hæcque adeò cauſa eſſe potuit Telemacho eum ſecum abducendi. Itaque ſive experta, ſive expertus legas, ſtabit interpretatio noſtra: Vates cognitus apud Ithaceniſes.

E e e e ij

Periocha XXI. Odyssæ.

465

Hic¹ mentem dedit Icaria Tritonia Pallas.

1

Ulixes² Eumæo & Philætio, fidei eorum industriæque confusus, 2
 quis sit revelat. Et postquam facta cognitio est, cædem procorum
 tempore instrui placet. Quos Ulixes astu aggreditur, ut ipsum quo- 3
 que intendendo arcum, vires seniles explorare patiantur, quem uni
 quondam Ulixi facilem, si quis intenderet, habiturus esset præmium,
 jus Penelopes nuptiarum. Sed prohibentibus procis, ne id ridiculus 4
 & mendicus auderet, quod frustra juvenus tam lecta tentasset, dat
 Telemachus Ulixi, cæteris abnuentibus, experiendi potestatem. Et
 hinc nascitur admiratio prima virtutis, dedecore suo cæteris erubef-
 centibus, quorum ignaviam senex, & mendicus arguerit.

I N T E R P R E T A T I O.

In hoc libro Minerva Tritonia immisit in animum Penelope, &c.

Ulixes aperit Eumæo, & Philætio quis sit, fidens eorum fidelitati, & solertia. Et postperactam
 agnitionem statuunt tempestivè parare interfectionem procorum. Quos Ulixes adoritur dolo, ut
 sinant etiam ipsum experiri vires suas seniles tendendo arcum, quem olim ab Ulixæ solo facile
 intendi solitum, si aliquis intenderet accepturus esset in præmium jus connubii cum Penelope.
 At cum proci vetarent ne ipse ridiculus & egenus auderet experiri id quod juvenes tam ex-
 quisiti experti essent incassum, Telemachus concedit Ulixi veniam id tentandi, licet reliqui nega-
 rent. Atque inde oritur prima admiratio fortitudinis ipsius, cum reliqui pudore suffunderen-
 tur ex sua dedecore, quod ille & senex & mendicus ostendisset eorum segnitiam.

N O T Æ.

1. *Mentem dedit.*] Ut arcum procis po- 2. *Eumæo & Philætio.*] Quorum hic bu-
 neret, albumque ferrum, ut ait Homerus. bulcus, ille subulcus erat.

Periocha XXII. Odyssæ.

466

Squallentes humeris habitus rejecit Ulixes.

1

Ulixes loco ulteriore capto intendit arcum, omnibusque foribus 2
 occlusis, ne qua pateret effugium, plerosque vino saucios, aut novi-
 tate rei stupidos, aut quidlibet aliud meditantes conficit. Quum pri-
 mum omnium confixisset Antinoum, qui audacia & petulantia cæteros
 superaverat: Eumæus, & Telemachus, & Philætius sumptis & ipsi

I N T E R P R E T A T I O.

Ulixes deposuit ex humeris suis amictus sordidos.

Ulixes occupato loco remotiore tendit arcum, & clausis cunctis januis, ne exitus apertus esset
 aliquâ parte, interficit plurimos temulentos, vel attonitos insolentiâ rei, vel cogitantes quidvis
 aliud. Quum perfodisset primum omnium Antinoum, qui prætergressus erat reliquos arrogantia,
 & proterviâ: Eumæus, & Telemachus, & Philætius captis quoque armis, miram stragem

armis, egregia in consternatos cæde grassantur. Jamque omnibus interemptis, duobus tantummodo parcitur: Phemio citharædo, qui ministerii causa adhibitus, nihil omnino in Ulixis domo quod contumeliosum esset, ediderat: & Medonti præconi, cujus modestiæ etiam Telemachus suffragabatur. ¹ Et qui cum Telemacho erant, ² Melanthium famulorum Ulixis unum, qui procorum proterviam semper armaverat, cruciabiliter occidunt. Puellas inde duodecim, quæ cum procis flagitiose consueverant, suspendio perimunt. Ulixes cæde ad plenum perpetrata, ignem adolet: incensoque sulfure domum piaculo purgat.

I N T E R P R E T A T I O.

edunt procorum percussorum metu. Et jam interfectis omnibus ignoscitur duntaxat duobus, scilicet Phemio fidicini, qui adductus ad fungendum arte suâ, nihil prorsus fecerat in ædibus Ulixis quod esset injuriosum ei: & Medonti præconi, cujus moderationem Telemachus quoque laudabat. Qui verò erant cum Telemacho interficiunt diris suppliciis Melanthium unum è servis Ulixis, qui semper armaverat insolentiam procorum. Deinde interficiunt suspendio duodecim ancillas, quæ turpiter rem habebant cum procis. Ulixes peractâ omnino cæde, accendit ignem: & lustrat expiatione ades accenso sulphure.

N O T Æ.

1. Et qui cum Telemacho erant.] Hæc non superioribus jungenda, sed connectenda esse cum sequentibus, rectè admonuit Mariang. Accursius. Nam revera Eumæus & Philæti, qui cum Telemacho erant, jussu Ulyssis Melanthium in cruciatibus interficiunt apud Homerum.

2. Melanthium famulorum unum.] Caprarium.

Periocha xxiii. Odysseæ.

467

¹ Chalcidicum gressu nutrix superabat anili.

Euryclia nutrix gestæ rei nuntia, Penelopen de somno excitat. Quæ advenientem ad se maritum non temere ipsum esse persuadet. ² Quadam cubiculi lege, & genialis lectuli positu sibi tantum & Ulixi cognito, an ipse sit maritus, explorat. In cœtum deinde conveniunt, totamque noctem mutuo sermone consumunt. Et hinc quidem elegans replicatio laborum, quos Ulixes pertulit, mira concinnatione colligitur.

I N T E R P R E T A T I O.

Nutrix conscendebat cœnaculum passu anili.

Euryclia nutrix nuntians quod factum erat, expergescit Penelopen. Quæ non leviter inducit in animum conjugem suum ad se venientem esse ipsum. Periclitatur num ipse sit suus conjux, ex quadam dispositione thalami, & situ tori maritalis noto sibi duntaxat & Ulixi. Postea congregiuntur in Venerem, & transigunt totam noctem colloquio reciproco. Et inde quidem venusta repetitio laborum quos Ulixes toleravit contrahitur mirabili brevitate.

N O T Æ.

2. Chalcidicum.] Ὑπερῶον Homero. De dedolato & elaborato ab ipso Ulyxe, ut uxor suæ se tentanti hic exponit apud Homerum.

2. Genialis lectuli positu] In trunco oleæ

E e e e iij

Periocha xxiv. Odyssæ

468

Tartaream vocat in sedem Cyllenius umbras.

Procorum animas recenti & communi cæde congestas, catervatim
 Mercurius ad inferna compellit. Tunc circa Agamemnonem Manes
 heroïci congregantur. Miratique lectorum juvenum ¹ congregem den-
 sitatem, uno agmine commeantem, causas interitionis accipiunt. Tum
 apud inferos quoque virtus Ulixis, & Penelopes pudicitia prædi-
 cantur, ab Agamemnone præ cæteris, ² cui dispar fuerat in utroque
 fortuna. Ulixes ad Laërtem patrem in agrum profectus, & inopinato
 reditu, & rerum gestarum relatu, affecit senem: afficitur ab eo cogni-
 tis, quas exantlasset ærumnis. Subinde & patres procorum, neces ju-
 venum properant ultum ire: consilioque, & vi ³ communicatis, ante
 expectatum, agro superveniunt. Sed eos jam comitator Ulixes fundit,
 fugatque. Verum gliscentibus odiis, & majore seditione aut tumultu
 spectato, ex sententia Jovis in Ithacam Minerva descendit: & conci-
 liata utrinque pace, studia, & motus partium, rerum gestarum ⁴ abo-
 litione componit.

I N T E R P R E T A T I O.

Mercurius devocat in habitationem Erebi animas procorum.

Mercurius agit ad inferos turmatim animas procorum accumulatas strage recenti, & com-
 muni iis omnibus. Tunc umbra Hercum conveniunt circum Agamemnonem. Et cum admirata
 essent collectam turbam juvenum exquisitorum euntium unâ catervâ, cognoscunt ex eis causas
 mortis eorum. Tunc fortitudo Ulixis, & castimonia Penelopes celebrantur etiam in inferis,
 præcipue ab Agamemnone, qui habuerat sortem dissimilem in his duabus rebus. Ulixes cum
 ivisset rus ad patrem suum Laërtem, permovit senem, & reversione suâ inexpectatâ, &
 narratione eorum quæ fecerat. Permoveatur etiam ab eo auditis miseriis quas pertulerat. Paulò
 post etiam parentes procorum festinant vindicare mortem illorum juvenum: communicatisque
 inter se consiliis ac viribus, prius opinione adveniunt in agrum, ubi erat Ulixes. Verum Ulixes
 jam melius stipatus, dissipat eos & vertit in fugam. Sed quum odia crescerent, & jam prævide-
 retur major seditio vel etiam bellum intestinum, Pallas delabitur in Ithacam Jovis monitu: &
 factâ pace inter utramque partem, sedat studia, & agitationes factionum oblivione eorum quæ
 facta erant.

N O T Æ.

1. Congregem densitatem, uno agmine com-
 meantum.] Sic bene Vinetus & Tollius.
 Congregem expone congregatam: composito
 hoc utitur etiam alibi Ausonius, & sæ-
 pius Apuleius noster.

2. Cui dispar fuerat in utroque fortuna.]
 In virtute scilicet suâ, & pudiciâ ux-
 oris. Quippe cum uxorem nactus esset Uli-
 xes castissimam Penelopen, Agamemnon

adulteram Clytæmnestram: vicisset &
 interfecisset uxoris procos Ulixes adve-
 niens; Agamemnon verò Trojâ reversus
 ab Ægistho conjugis suæ adultero fuisset
 interfectus.

3. Communicatis.] Sic restituit Accur-
 sius pro communicationis.

4. Abolitione.] Α'μνησία, oblivionis lege.
 Sic Grævius pro absolute.

A U S O N I I

B U R D I G A L E N S I S

PRÆFATIUNCULÆ

T R E S.

¹ *Theodosio Augusto* A U S O N I U S.

469

A G R I C O L A M si flava Ceres dare semina terræ,
² Gradivus jubeat si capere arma ducem,
Solvere de portu classem Neptunus inermem:
³ Fidere tam fas est, quam dubitare nefas:
Insanum quamvis hiemet mare, crudaque tellus
Seminibus, bello nec satis apta manus.
Nil dubites ⁴ auctore bono. Mortalia quærunt
Consilium. ⁵ Certus jussa capeffe Dei.

I N T E R P R E T A T I O.

Si Ceres flava præcipiat Agricole ut mandet semina terræ, si Mars præcipiat Imperatori ut induat arma, si Neptunus jubeat classem licet non armatam proficisci è portu: tam licet confidere eorum jussis, quam non licet ambigere de felici successu: quamquam pelagus furens agitur tempestate, & terra nondum sit matura seminibus accipiendis, neque manus satis apta ad bellum. Nihil cuncteris suscipere auctore idoneo jubente. Quæ homines suadent indigent deliberatione.

N O T Æ.

1. *Theodosio Augusto.*] Magno illi Theodosio, quem Gratianus, interfecto à Gothis Valente, in societatem imperii adseivit, & fecit Augustum. A quo rogatus Ausonius per Epistolam, ut opera sua ad se mitteret, misit cum hac Epistolâ, quæ præfationis locum obtinere debere meritò videtur. Rejecta tamen ad calcem à me est cum aliis duabus infra positis juxta editionem Scriverianam, quam, quia in indice conficiendo sequutus eram, hic etiam sequi me numerorum indicis jam confecti ratio coëgit.

2. *Gradivus.*] De hoc infra ad epigram.

I.

3. *Fidere tam fas est, &c.*] Propterea quod, cum iis rebus quas supra memoravit, agriculturæ, bello, & navigationi præsent ea numina, possunt felicem in iis eventum etiam præter spem ei procurare, quem ad eas capeffendas, licet imparatum, jussu suo impulerint.

4. *Auctore bono.*] Cum nempe suadet is, qui, ut inceptum rectè perficias, præstare potest.

5. *Certus jussa capeffe Dei, &c.*] Sic illi, quanquam Christiani, de Imperatoribus suis, inolitâ pridem & paganis familiari adulatione. Paulo infra: *Non tutum renuisse Deo.*

Scribere me Augustus jubet : & mea carmina poscit,
 Penè rogans : ¹ blando vis latet imperio.

Non habeo ingenium : Cæsar sed jussit : habebo.

Cur me posse negem , posse quod ille putat ?

Invalidas vires ipse excitat : & juvat idem ,

Qui jubet. Obsequium sufficit esse meum.

Non tutum renuisse Deo. Laudata pudoris

Sæpe mora est : quotiens contra parem dubites.

Quinetiam non jussa parant erumpere dudum

Carmina. Quis nolit Cæsaris esse liber ?

² Ne ferat indignum vatem , centumque lituras ,

Mutandas semper deteriore nota ?

Tu modo te jussisse , ³ pater Romane , memento :

⁴ Inque meis culpis da tibi tu veniam.

INTERPRETATIO.

Suscipe fidenter quæ Deus imperat. Augustus imperat ut scribam , & petit meos versus fere orans : magna vis subest jussui blando. Non est mihi ingenium : at Cæsar imperavit : erit ergo mihi. Quare inficier me posse id quod is credit me posse ? Ipse excitat vires meas languidas : & idem qui imperat adjuvat etiam. Satis est mihi si paream ei. Periculosum est resistere Numini. Sæpe laudabilis est cunctatio orta ex verecundiâ , quandocunque cuncteris erga alium tibi parem. Sed etiam versus mei jam diu gestiunt prodire in publicum , quanquam non jubeantur. Quis verò liber recuset prodire sub tutelâ Cæsaris , ut cum emissus fuerit non patiatur amplius me poetam indignum hoc nomine , & centum lituras immutandas semper à me pejore correctione ? Tu modo memineris , ô Imperator Auguste , te jussisse meum librum edi. Et ignosce tu ipse tibi in meis erratis.

NOTÆ.

1. *Blando vis latet imperio.*] Similiter in Epistolâ Centoni præviâ : Potentissimum imperandi genus est , quum is rogat , qui jubere potest.

2. *Ne ferat indignum vatem , centumque lituras.*] Sic Martialis lib. 1. epigr. 4. ad librum suum :

*Sed tu ne toties Domini patiare lituras ,
 Neve notet lusus tristis arundo tuos ,
 Ætherias , lascive , cupis volitare per au-
 ras :*

*I , fuge : sed poteras tutior esse do-
 mi.*

Vide in hanc sententiam plura apud Quintil. lib. 10. de Emendatione.

3. *Pater Romane.*] Ex eâ adulatione , quâ Augustos suos , *Patres patriæ* appellabant.

4. *Inque meis culpis datibi tu veniâ.*] Quoniam culparum , si quas , opera mea publici juris faciendo , admiserim , tu ipse causa es , qui ut facerem præcepisti.

¹ AUSONIUS Syagrio suo S.

470

AUsonius genitor nobis. Ego nomine eodem
 Qui sim, qua secta, stirpe, lare, & patria,
 Adscripsi, ut noſſes, ² bone vir, quicunque fuiſſem;
 Et notum memori me coleres animo.
³ Vafates patria eſt patri: ⁴ gens Ædua matri
⁵ De patre: Tarbellis ⁶ ſed genitrix ab Aquis.
 Ipſe ego Burdigalæ genitus: diſiſa ⁷ per urbes
 Quattuor antiquas ſtirpis origo meæ.
 Hinc late fuſa eſt cognatio, nomina multis
 Ex noſtra, ut placitum, ducta domo veniant
 Derivata aliis. Nobis ab ſtemmate primo
 Et non cognati, ſed genitiva placent.

INTERPRETATIO.

Auſonius mihi pater eſt. Ego appellor eodem nomine. Scripſi hic quis ſim, quâ profeſſione, quo genere, quâ domo, & ex quâ regione, ut cognosceres, ô bone vir, qualis fuiſſem, & cum me noſſeſ, honorares me grata mente. Vafates ſunt patria mei parentis: familia meæ matris ex parte patris ejus eſt Ædua: at mater ipſius fuit ex Aquis Tarbellicis. Ego ipſe natus ſum Burdigale. Primordia meæ familiæ ſunt diſtributa per quattuor civitates vetuſtas. Hinc noſtra cognatio procul extenſa, eſt nomina perveniant ad plurimos tracta è noſtra familia ut libnerit, deſlexa ad alios. Mihi placent nomina ducta à prima ſtirpe, ac non petita à cognato aliquo,

NOTÆ.

1. *Auſonius Syagrio ſuo.*] Hanc Epigramphen præferebant tria tantum extrema poematis hujus diſticha: *Hic ego Auſonius.* Poëma vero hoc ſic erat inſcriptum in Lugdunenſi codice: *Auſonius lectori ſalutem.* Non Auſonii putat eſſe Vinetus, ſed ſemidocti cujuſpiam verſificatoris, qui tamen Auſonii ſtudioſus, Epicedium ejus in patrem Julium imitari conatus ſit, & carmen ex variis ejus carminibus compoſuerit. Mariang. Accuſius inſcripſit hoc carmen: *Epicedion in Auſonium poëtam incerto auctore.* At Scaliger Auſonii putat eſſe, ad ea ſaltem uſque verba: *Morigeræ uxoris, &c.* Et cum Hexaſticho: *Hic ego Auſonius,* ſub eodem titulo conjungendum; *Auſonius Syagrio ſuo S.* Et rêvera Auſonium ex ſuis ipſius poematis illud contexuiſſe quid verat? Ex Scaligeri igitur ſententiâ ſic inſcribatur & continuetur. Quis verò fuerit ille Syagrius non planè liquet. Videtur iſ eſſe, qui in ſactis Conſul legitur

cum Eucherio, biennio poſt Auſonium: ubi tamen quidam legunt *Evagrius* pro *Syagrius*. Ex amicis Auſonii fuiſſe ex hoc poemate conſtat.

2. *Bone vir.*] Ω⁵ γα⁹ Græcorum. Sic Horat. *Quo bone circa, &c.*

3. *Vafates.*] Βα⁹ας. Sic in Epicedio patris: *Vafates patria.*

4. *Gens Ædua matri de patre, Tarbellis, &c.*] In Parentalibus carm. 2. de matre Æmiliâ Æoniâ:

— Sanguine mixto
 Tarbelle matris, patris & Æduici.
 Ædui Autun; Tarbelli les Baſques, quorum caput Tarbellicæ aquæ Aqs, vel d'Acqs.

5. *De patre.*] Cæcilio Argicio Arborio, de quo eſt carmen 4. parentalium.

6. *Sed genitrix.*] Æmilia Corinthia Mauræ. De qua carm. 5. parentalium.

7. *Per urbes quattuor antiquas.*] Vafates, Æduos, Aquas Tarbellicas & Burdigalam.

Sed redeo ad seriem : ¹ genitor studuit Medicinæ,
 Disciplinarum ² quæ dedit una Deum.
 Nos ad Grammaticen studium convertimus : & mox
 Rhetorices etiam quod satis attigimus.
 Nec fora non celebrata mihi : sed cura docendi
 Cultior : & nomen Grammatici merui :
 Non tam grande quidem, quo gloria nostra subiret
³ Æmilium aut Scaurum, Berytiumque Probum;
 Sed quo ⁴ nostrates, Aquitanica nomina, multos
 Collatus, non & subditus, adspicerem.
 Exactisque dehinc per trina decennia fastis
 Afferui doctor municipalem operam.
 Aurea & Augusti palatia jussus adire
⁵ Augustam sobolem Grammaticus docui :
 Mox etiam Rhetor. Nec enim fiducia nobis.
 Vana, aut non solidi gloria judicii.
 Cedo tamen fuerint fama potiore magistri,
 Dum nulli fuerit discipulus melior.

15

20

25

30

I N T E R P R E T A T I O.

sed à parentibus. Verum resumo filum meæ originis : pater meus operam dedit medicinæ, quæ sola ex artibus produxit aliquem Deum. Ego incubui Grammaticæ : & dehinc didici de Oratoriâ arte quantum mihi sufficiebat. Frequentavi quoque judicia : verum magis exercui artem docendi : & comparavi mihi nomen Grammatici non adeo illustre quidem, ut laus mea accederet ad Æmilium, vel Scaurum, aut Probum Berytium : sed ut intuerer multos ex meâ patriâ Aquitanos comparatus illis, at non inferior. Ac deinde elapsis fastis annorum per ter decem annos, vindicavi mihi munus docendi in urbe municipali. Et, accersitus in palatia aurata Imperatoris, erudivi prolem ejus Augustam ut Grammaticus, deinde ut Rhetor quoque. Nam non est mihi inanis confidentia, neque laus mea nititur judicio non firmo. Nihilominus extiterint præceptores magis celebrati, per me licet, dummodo nemo habuerit meliorem discipulum. Hercules discipulus Aslan-

N O T Æ.

1. Genitor studuit Medicinæ.] Carm. 1. Parent. quod est de patre Julio Aufonio :

Præditus & vitas hominum ratione mendendi

Porrigere, & satis amplificare moras.

2. Quæ dedit una Deum.] Æsculapium.

3. Æmilium aut Scaurum Berytiumque Probum.] Æmilii magni Arborii Rhetoris Tolistani meminit carmine 15. Professorum. Scaurus & Probus nobiles fuere Grammatici. Carm. 15. Profess. de Nepotiano : Scaurum Probumque corde callens in-

timo.

Et carm. 20. de Staphylis :

Grammaticæ ad Scaurum, atque Probum.

Probum hunc Berytium fuisse hinc videre est. Berytus Phœnices urbs est in orâ Libani monti subjectâ, Theodosii, & Justiniani temporibus, legum studiis celeberrima.

4. Nostrates, Aquitanica nomina.] Appositio. Id est Aquitanos. Sic in claris urbibus :

Tectosagos paganica nomina Volcas.

5. Augustam sobolem.] Imperatorem Gratianum Valentiniani filium.

Alcides Atlantis, & Æacides Chironis,
¹ Pæne Jove iste satus, ² filius ille Jovis,
³ Theſſaliam, ⁴ Thebaſque ſuos habuere penates:
 At meus hic toto regnat in orbe ſuo.
⁵ Cujus ego Comes, & Quæſtor, ⁶ & culmen honorum, 35
⁷ Præfectus Gallis, & Libyæ, & Latio:
⁸ Et prior indeptus faſces, Latiamque curulem,
 Conſul, collega poſteriore, fui.
⁹ Hic ego Auſonius: ſed tu ne temne, quod ultro
 Patronum noſtris te paro carminibus, 40

INTERPRETATIO.

tis, & Achilles diſcipulus Chironis, hic fere genitus Jove, ille natus Jovis, poſſederunt pro la-
 ribus ſuis Theſſaliam, & Thebas. Verum hic meus diſcipulus imperat per totum orbem terrarum
 ſibi ſubditum. A quo ego factus ſum Comes, & Quæſtor, & quod ſaſtigium eſt honorum,
 Præfectus Prætorio Galliarum, & Africa, & Italia: & prior adeptus faſces, ac ſellam curu-
 lem Romanam, fui Conſul prælatus meo Collegæ. Ego Auſonius talis ſum: at tu ne aſperneris,
 quod ego ſponte velim te adſciſcere proteſtorem meis verſibus. Quemadmodum habitas in meo

NOTÆ.

1. Pæne Jove iſte ſatus.] Æacides, Achil-
 les Pelei filius, qui erat Æaci, Æacus
 vero Jovis.

2. Filius ille Jovis.] Alcides, Hercules Jo-
 vis & Alcumenæ filius.

3. Theſſaliam.] Achilles.

4. Thebas.] Hercules.

5. Cujus ego Comes & Quæſtor.] In Gra-
 tiarum actione, ad Gratianum pro Con-
 ſulatu: Sed procurrunt & aliæ dignitates, at-
 que in vocem gratulationis erumpunt, ac ſe-
 prius debere profitentur. Tot gradus nomine Co-
 mitis propter tua incrementa congeſti: ex tuo
 merito, te ac patre principibus, quaſtura com-
 munit: & tui tantum præfectura beneficii: quæ
 & ipſa non vult vice ſimplici gratulari, &c.
 Ubi vide notas.

6. Et culmen honorum Præfectus, &c.] Se-
 cundus quippe ab Imperatore, in rebus
 ad militiam & ſtatum rei Romanæ perti-
 nentibus Magiſtri equitum loco erat, cum
 ipſe princeps eſſet loco Dictatoris. Nec à
 Præfecto Præt. appellari poterat. Vide de
 ejus officio titulum 11. lib. 1. digeſtorum
 & tit. 26. lib. 1. Codicis; & quæ obſer-
 vavimus ad illa verba epistolæ 16. ad Pro-
 bum: Dico hunc Senati præſulem, Præfectum
 eundem, & Conſulem (nam Conſul æternum
 cluet.)

7. Præfectus Gallis, &c.] Verſus hic eſt

42. Epicedii in patrem.

8. Et prior indeptus faſces, &c. Conſul Col-
 lega poſteriore fui.] In Gratiarum actione:
 Cum clariffimo viro collega meo honore conjunc-
 tus, nuncupatione prælatus. Et poſt: Neque
 autem ego, ſacratiffime Imperator, in tenui be-
 neficio gradum nuncupationis amplector. Num
 eſt hæc gloria ignota Ciceroni? Prætozem me in-
 quit pop. Romanus primum fecit, Conſulem
 priorem, &c. Poſt hos verſus ſequuntur in
 Codice Lugdunenſi diſticha quatuorde-
 cim ex variis Auſonianorum carminum,
 maximè parentalium, locis deſumpta; quo-
 rum primum incipit:

Morigera uxoris virtus cui contigit omnis.
 In quibus non jam Auſonius ipſe de ſe,
 ſed aliquis alius de Auſonio in tertiâ per-
 ſonâ loquitur. Ea Tollius omnino non edi-
 dit. Ego inter teſtimonia de Auſonio ſub
 titulo, incerti auctoris, excudi curavi.

9. Hic ego Auſonius.] Hæc quæ ſequun-
 tur diſticha tria ut jam monui in Lugdu-
 nenſi codice ſeparatim ſcripta erant ſub eo
 titulo quem ſupra poſuimus:

Auſonius Suagrio, vel Syagrio.

Nota hic hiatum: Ego Auſonius, poſterio-
 re vocis Ego ſyllabâ non eliſâ more Græ-
 cis poëtis uſitato. Fuere tamen qui inſer-
 tâ voce ſum corrigere vellent: Hic ego ſum
 Auſonius.

¹ Pectoris ut nostri sedem colis, alme Syagri,
 Communemque habitas alter ego Ausonium:
 Sic etiam nostro præfatus habebere libro,
 Differat ut nihilo, sit tuus, anne meus.

I N T E R P R E T A T I O.

corde, ô chare Syagri, & incolis eundem Ausonium ac ego, cum sis alter ego: ita etiam nominaberis in fronte mei libri, ut nihil intersit an sit tuus, an vero meus.

N O T Æ.

1. Pectoris ut nostri, &c.] Tollius hîc: genda censeam, quod an Ausonii sit dubito. Ut ut alii aliter sentiant, extrema duo disticha vere Ausoniana, à superiore carmine sejuncta.

A U S O N I U S ¹ Latino Pacato Drepanio, filio.

471

CUi dono lepidum novum libellum?
² Veronensis ait poëta quondam:
 Inventoque dedit statim ³ Nepoti.
 At nos illepidum, rudem libellum,
⁴ Burras, quisquilias, ineptiasque,
 Credemus gremio cui fovendum?
 Inveni trepidæ filete nugæ,
 Nec doctum minus, & magis benignum,
⁵ Quam quem Gallia præbuit Catullo.
 Hoc nullus mihi carior meorum.

I N T E R P R E T A T I O.

Quoi do novum hunc libellum facetum? Dixit olim poëta Veronensis: & donavit eum illicò Nepoti, animo suo occurrenti. Verum cuinam ego committam libellum hunc inficetum & impolitum plenum gerrarum, quisquiliarum, & ineptiarum, ut eum foveat in sinu? Nugæ meæ quæ sollicitæ eratis, tacete. Repperi virum non minus eruditum, & magis benevolum, quam eum quem Gallia suppeditavit Catullo. Nemo meorum est mihi charior illo. Quem Camæna pluris aesti-

N O T Æ.

1. Latino, &c.] Is est Proconsul Panegyristes Theodosii, ad quem Ausonius mittit ludum Sapientum.

2. Veronensis poëta.] C. V. Catullusepig. 1.

3. Nepoti.] Cornelio Nepoti, qui vitas excellentium Imperatorum scripsit.

4. Burras.] Vox soli Ausonio, & solo hoc loco, usurpata. A burrus vel burra, veste viliori, & pilis hirsutâ, deducit Calpurnius. Ex Aquitanico idiomate petitam ab Ausonio existimat Scaliger, qui etiam hodie quisquilias ab Aquitanis dici burras ait. Facile crediderim scriptum fuisse ab Ausonio Gerras Latinam vocem, quam ex-

scriptores Aquitani aliqui, qui burras ex idiomate suo nossent, gerras ignorarent, in burras converterint. De Gerris Festus: Gerra Crates vimineæ. Athenienses cum Syracusas obsiderent, & crebro gerras poscerent, irridentes Siculi gerras clamitabant. Unde factum est, ut gerra pro nugis, & contemptu dicantur. De quisquiliis idem Festus: Quisquilie dici putantur, quidquid ex arboribus surculorum, foliorumve cadit.

5. Quam quem Gallia.] Cisalpinam & Togatam intellige. Erat quippè ex eâ Galliâ Cornelius Nepos Padi accola, & eo nomine, Veronensi Catullo charior.

Quem pluris faciunt novem Sorores
 Quam cunctos alios, Marone dempto.
¹ PACATUM haud dubie, Poëta, dicis.
² Ipse est. Intrepide volate versus:
 Et ³ nidum in gremio fovete tuto.
 Hic vos diligere, hic volet tueri.
 Ignoscenda teget, probata tradet.
 Post hunc judicium timete nullum.

15

INTERPRETATIO.

mant quam ceteros omnes, si Virgilium excipias. O Poëta, procul dubio vis dicere Pacatum. Is ipse est. Currite ad eum audacter mea carmina, & fovete nidum vestrum in sinu ejus vobis tuto. Hic volet vos amare, & defendere. Occultabit ea quæ in vobis veniâ indigent, emittet in publicum ea tantum quæ approbaverit. Post censuram hujus viri, ne vereamini ullam aliam censuram.

NOTÆ.

1. Pacatum haud dubie, &c.] Hæc intel-	respondet.
lige à Carminibus Ausonio dicta.	3. Nidum.] Metaphora ab avibus.
2. Ipse est.] Hæc Ausonius carminibus	

Symmachi & Paulini ad Ausonium Epistolas, quas hîc quædam editiones continenter positas habent, excudendas inter testimonia curavi in libri hujus prolegomenis.

FINIS.

PRÆFATIO

177

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

Quamvis plures sint, qui
Quamvis plures sint, qui
PACATUM habet, sed
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui
Iste est, qui

EDITORIS

ANIMADVERSIONES.

IN EPIGRAMMATA.

CARMEN PRIMUM.

Bellandi fandique potens Augustus.] Plerisque ambiguum videtur, Theodosium ne an Gratianum Augusti nomine Poëta intelligat. Gratianum intelligi nullus dubito. Quamvis enim bellandi potens Theodosius fuerit, eundem litteris mediocriter institutum tradunt Ammianus Marcellinus, & Aurelius Victor: hunc vero & in ipsa adolescentia reportasse insignem de Alemannis apud Argentarium (hodie Colmar) victoriam, & versus condendi, prosam eloquendi, controversias Rhetorum more dirimendi facundum fuisse. Fandi potentem extitisse, auctor quoque Ausonius in Gratiarum Actione, ubi virtutes ejus oratorias laudat, eumque appellat doctissimum. Si cui videbitur ille Imperatori discipulo ac bene merenti assentari, fidem facient duæ quæ supersunt Epistolæ; quarum una in Grat. Act. Cum de Consulibus in annum creandis, &c. Altera inter Ambrosianas occurrit, nec minus habet ingenii, quam pietatis.

Ambrosio Sacerdoti omnipotentis Dei Gratianus Augustus.

Cupio valde ut quem recordor absentem, & cum quo mente sum, cum eo etiam corpore sim presenti. Festina igitur ad me, Religiose Dei Sacerdos, ut doceas doctrinam vere credentem; non quod contentioni studeam, aut velim Deum magis verbis quam mente complecti; sed ut magis aperto pectori revelatio divinitus insidat. Docebit enim me ille, quem non nego, quem fateor Deum esse ac Dominum meum, non ei

objiciens quam in me video creaturam, qui Christo nihil me posse addere confiteor; velle tamen, ut etiam Patri me commendem, Filium predicando. Non ego in Deo verebor invidiam: non me talem laudatorem putabo, qui divinitatem verbis augeam, &c.

Tu quoque ab aerio præpes Victoria lapsu.] Mirum in modum se Tolleus excruciat, ut probet præpetem hîc significare propitiam: quasi vero debellatis hostibus propitiam adesse oporteret, cujus ope debellati sunt. Præpes enim quod cum Turnebo dixerim esse à Græco πρῶπις, id est facile ac primum ad labendum, volucrum quoque significat. Sic Dædali pennas Maro præpetes dicit; & apud A. Gellium lib. 6. cap. 6. Cn. Matius septimo Iliad. Victoriam vocat præpetem, hoc versu:

Dum det vincenti præpes Victoria palmam.

Constat alioqui Deam ipsam olim fingi pingique alatam veteribus solitam, recte profecto, ut ait Pacatus, quod hominum cum fortuna euntium non cursus est sed volatus. In senatu Victoriæ alatæ imaginem Romæ asservatam patet ex Lamprid. Alex. Sev. cap. 14. Palmam dextra gerit Victoriæ symbolum, unde palmaris Dea Apuleio. Læva coronam tenet victoris capiti imponendam: Ovid. Trist. 11.

Ponat & in nitida laurea ferta coma.

In nummo Titi alis caret, æternitatem ejus victoriarum denotans. Cæterum nummen hoc irridet Prudentius contra Sym. 11. 35.

Vincendi queris dominam? Sua dextera cuique est,

Et Deus omnipotens: non pexo crine virago,

G g g g

*Nec nudo suspensa pede, strophioque re-
vincta,*

*Nec tumidas fluitante sinu vestita papil-
las.*

CARMEN II.

Hic quoque de Gratiano agi mini-
me dubium est, cui voluptas sum-
ma esset ferire belluas diu noctuque : un-
de ab Ammiano cum Imperatore Com-
modo confertur ; quamquam in illo nihil
erat hujus immanitatis & sævitæ.

Cedere quæ lato.] Scoppa reposuit *cedere*
pro *credere*, quod antea perperam lege-
batur.

Conjungit mortes una sagitta duas.] Mi-
randum sanè Poëtam sic in adulationem
demitti, ut rem tenuissimam adeo verbis
extollat, subjiciatque videri missa de cælo
vulnera.

CARMEN III.

D*Anubius latum profero fonte caput.*] Poë-
tam scripsisse *lato* Barthius autumat,
cui lubens accedo ; cum enim populi à Va-
lentiniano devicti Danubii fontes incole-
rent, ille, de quo per assentationem Poë-
ta loquitur, lætitiæ sensus debuit inesse
iisdem fontibus. Docet præterea Strabo
lib. 7. superiores fluminis partes, *Danu-
bium*, inferiores, *Istrum* appellatas fuisse.

Stratos periisse Suevos.] Tilianus codex
habet *fractos*. Hinc patet quo anno scrip-
tum sit id carmen & quod sequitur. Con-
stat enim Suevos ad internecionem usque
deletos fuisse à Valentiniano, qui Gratia-
num sibi comitem adjunxerat ; deletos,
inquam, anno S. R. 368. propè *Solicinium*,
hodie, ut vulgò creditur, *Sultium* in Duca-
tu Wittembergenfi, non procul à Da-
nubii fontibus. Certè Zozimus libro 4.
Hist. disertè ait ex Barbarorum infinita
multitudine paucos domum incolumes
rediisse.

CARMEN IV.

P*Enitis caput occultatus in oris*] Legunt
alii *penitus* : quod minus poëticum.
Sic Plautus in *Asinaria* dixit ; *exscreare ex
penitis faucibus.*

CARMEN VI.

N*On vires ferri, sed ferientis agunt.*]
Huc pertinet aliquatenus, quod
Castriotam respondisse memoriæ prodit-
um est, cum acinacem Mahum. 2. mis-
sum indignarentur sui : *Ferrum*, inquit, *non
brachium misi.*

CARMEN VIII.

F*Ama est fœlilibus cenasse Agathoclea re-
gem.*] Plutarchus in *Apophteg.* rem
narrat ; & in libello de sui laude sic ha-
bet : *Ἀγαθοκλῆς χρυσῶ ποτήρια καὶ τε-
ρευτὰ τοῖς νεοῖς παρέπινεν, ἐκέλευσε καὶ
κεραμεῖα πομίσεναι :* καὶ, *βιοῦτον ἐστιν,*
*ἔφη, τὸ ἐνδελεχὲς καὶ φιλόπονον καὶ ἀν-
δρεῖον ἡμεῖς πάλα βούτα, οὐδὲ ἐκεῖνος
ποιοῦμεν.*

Agathoclis exemplo, qui, si parentem
non habuit figulum, creditus est tamen
propter inopiam & obscuros natales ha-
buisset, omnes ad modestiam hortatur
Poëta elegantissimo illo epigrammate.

Rex ego qui sum Sicania.] Fallitur Vine-
tus, dum putat primam syllabam vocis,
Sicania, corripì non potuisse. Nam, si
Maro corripuit in hoc versu l. 7. *Æneid.*

*Auruncæque manus, Rutulî, veteresque
Sicani,*

Produxere Ovidius in *Ibin* :

*Plurima quæ flammis Sicanis Ætna
vomit,*

Et Silius Italicus lib. 12.

*Sicana nunc tellus, nunc litorea Ibera
cruorem.*

Sicilia autem olim dicta *Sicania*, à Si-
cano, quo duce Sicoris fluvii accolæ,
relictis suis sedibus, Latioque pulsi, Insu-
lam Italiæ vicinam occuparunt. Servius
in *Æneidos*. 7.

Figulo sum genitore satus.] Plutarchus in
de sui laude apud figulum educatum scribit,
non ex figulo natum.

Fortunam reverenter habe.] Fer modeste
fortunam, ne, si reflaverit, cogat muta-
re sententiam. Neque enim, ut ait in Phœ-
nissis poëta sapientissimus, opes morta-
libus dedere Superi, nisi ut curent : &
creditas iisdem, quum volunt, aufe-
runt :

IN EPIGRAMMATA. 601

Οὐλοῖται Χρήματ' ἰδία κέκτηνται Βρο-
τοι,

Τὰ δ' Θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελούμεθα
Οὐλοῖται δὲ χρήματα ; αὐτὰ ἀφαιρῶνται
πάλιν.

Οὐδ' ὀλβος ἔβριμος, ἀλλ' ἐφήμε-
ρος.

quod rectè dictum aiebat Demetrius Pha-
lereus, rectius tamen Poëtam dicturum
fuisse, si pro una die momentum tem-
poris dixisset· εἰ μὴ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ πύ-
μην εἴπει χρόνα. Vide Plutarchum de con-
solatione ad Apollonium.

CARMEN IX.

L Udat permissis sobria musa jocis.] Inter-
pres noster habet τὰ permissis. Scaliger
& alii legunt permixtis. Quam lectionem
ut pote genuinam retinendam esse patet
ex versu superiore.

*Salva mihi veterum maneat dum regula mo-
rum.*] Certè nullus ex illa sensus; perinde
est ac si diceret Ausonius: dummodo jo-
cis permissis ludat mea camœna, nil vetat
quominus ea sobria jocis ludat permissis.
Qui circulus an temere Ausonio tribuen-
dus sit, viderit lector. Hæc vero permixtis
sensem efficit pulcherrimum. Modò, in-
quit poëta, intra recti normam musa mea
se contineat, nil vetat eam, ut quæ so-
bria fuerit, ludere jocis permixtis, seu jo-
cos feriis permiscere. Uti revera fecit sæ-
pissime, nam interdum fuit male sobria.

CARMEN XI.

I Gnotamque oculis sollicitare Deam.] Fin-
xerunt Poëtæ Narcissi amore captam,
cum ab eo sperneretur, doloris impatien-
tia contabuisse, & corpore in saxum con-
verso, nil præter vocem retinuisse. Unde
incassum pictor oculis illam exhibere ten-
tat, quæ auribus quidem audiri possit,
oculis vero cerni nequeat.

Extremos pereunte modos à fine reducens.]
Idcirco vocatur in Anthol. lib. 4. cap. 10.
ῥήματος ὀυρή, verbi cauda.

Penetrabilis Echo.] Voci percussæ hoc
nomen à Græcis inditum fuisse scribit
Plinius, quoniam non est liberrimus va-
gandi campus, sed objecta reflectitur.
Eadem Horatio dicitur imago;

Quem Deum, cujus recinet jocosa
Nomen imago.

Sic quoque Virgilio appellatur, qui eam
vel tribus his verbis eximie describit:

— Vocique offensa resultat imago.

Et, si vis similem pingere, pingesonum.] Illa
profecto in mente habuit Franc. Vavas-
sor, cum ita loquentem induceret DEL-
PHINUM quem paucorum dierum in-
fantem pictor nobilis pinxerat:

*Vane, quid affectas me tam cito pingere,
pictor.*

*Cum faciem toties mutet & ora puer.
Forma patris generosa mihi est; matris-
que venustas.*

*Has formas, me vis pingere, pinges
duas.*

CARMEN XII.

P Hidia.] Hujus statuæ plâsten putat Au-
sonium Politianus cap. 52. Miscel.
Erasmus atque alii ex illa Lysippi quam
Posidippus describit Antholog. libri 4.

Τὴς πόθεν ὁ πλάστης; Σικυωνίῳ, &c.

*Volucris sum. Mercurius quæ fortunare solet
tardo ego, &c.]* Optimè Gyraldus trado.
Et sane quæ Mercurius fortunare solet,
ut lucrum, quocumque modo fiat seu
mercatura, seu furto (deus enim est mer-
catorum & furum) tradit Occasio. Si lege-
ris tardo, hic erit sensus: donec ipsa me
offeram frustra lacrum expectes. Cæte-
rum Occasio eodem, quo Fortuna, or-
natu fingeatur. Et Fortuna aliquando
dicta est Occasio, eo quod felices sint
qui captare norunt temporum opportu-
nitatem, & eo feliciores, quod si semel
oblata prætermittetur, vix redibit ex-
pectata.

*Dum percontando moraris, elapsam dices me
tibi de manibus.]* Fortasse ad illud Hora-
tii respexit, lib. 1. Ode 2.

*Dum loquimur, fugerit invida æ-
tas.*

CARMEN XV.

E Rgo notas scripto tolerasti, Pergame, vultu.]
Veræ litteræ erant notæ illæ quæ fu-
gitivorum servorum fronti inurebantur;
causamque notæ continebant, puta CA-
VE à FUGITIVO. Servus inexpia-

G ggg ij

bili nota per summam oris contumeliam iniustus.
Val. Max. 6. 8. Fugitivos autem illos vel per *Fugitivarios* (sic appellabant eos qui servos in domum herilem reduci curabant) conquistos, vel per amicos notabant. Quandoque, ad tempus in custodiam publicam trudebant. Illis interdum pedes amputabant : vel eos quoque interficiebant.

C A R M E N XVI.

P *Eccantia membra coerce.*] Parte qua peccaverant improbi solebant puniri. Falsariis manus, ut patet ex Sueton. in Claud. & in Galba, Fugitivis, ut dixi, pedes amputabantur : *Si fugitivi servi deprehendantur transeuntes ; aut pede amputato debilitentur, aut metallo dentur.* Lib. 3. cap. de fugitivis servis. Ad eam consuetudinem respexisse Ausonium nullus dubito ; ideoque ait Pergamum non rectè punitum, quod fronte pœnam subierit, quam pedes aut manus meruerant : *pedes*, dum fugit : *manus*, dum segniter scriberet.

Necte pedes.] Ne iterum aufugiat. Sic vinciri catenis servos recens emptos probat ex Plauti Captivis Vinetus :

— *Istos captivos duos*
Heri quos emi de præda de quaestoribus,
His indito catenas singularias.

C A R M E N XVII.

C *Aput fuligine fucavit atra candidum.*] Discimus ex Plinio lib. 15. cap. 22. quo pacto veteres fucarent capillos : scilicet utebantur prodeuntibus primum nuculis ; idque compertum infectis tractatu manibus.

Patri negavi jam tuo.] Hoc diæterium ex Imperatore Hadriano apud Ælium Spartianum mutuatum esse Poëtam, & in Laidem ac Myronem detorsisse, post Scaligerum cuncti ferme Interpretes asseverant. At vero fallitur Vinetus, & eum qui insequuti sunt, dum ajunt hoc voluisse Joan. Bapt. Pium. Ille enim nihil affirmat, immo suspicari videtur à Laidis dicto falsum hoc diæterium usurpasse Hadrianum. Cur illud ab Ausonio detortum fictumve quis existimet, non video. Certè veram narrari fabulam haud repug-

nat, si Myronem illum intelligas Bucula maxime nobilitatum, totiesque à Poëtis & inter cæteros Ausonio decantatum. Cum enim, teste Plinio, floruerit Olympiade 87. illius tempora congruunt cum Laidis primæ temporibus (nam duplex fuit, ut dicemus infra) quam constat ex Aristophanis Scholiaste ad Plutum, septennem è Sicilia Corinthum, Archonte Chabria, hoc est anno secundo Olymp. 91. advectam fuisse à Nicia.

C A R M E N XVIII.

L *Aidas & Glyceras.*] Duplicem fuisse Laidem constat ex Athen. lib. 13. ubi de Alcibiade loquens, ait itinerum comites eum semper habuisse Theodoten à qua sepultus fuit, & Damasandram junioris Laidis matrem : *Δαμασάνδραν & Λαίδος τῆς νεωτέρας μητέρα.* Quæ verba antiquiorem alteram supponere jam pridem observatum. *Glyceram* Athenæus ibidem, Hyperide auctore, Thalassidis filiam, in Harpali Macedonis regia, quæ Tharsis fuit, vixisse tradit, ausamque propè Harpali statuam in Roso (Syriæ Antiochenæ oppido) & suam ex ære ponere. De eadem Strabo libro 9. narrat Thespiis eam dedicasse Cupidinem Praxitelis, quo signo ab ipso donata fuerat. Verum Athenæus lib. 17. & Pausanias lib. 1. pro Glycera Phrynen nominant. *Ludere me dixit falsoque in amore joculari.*] Ovidius Metamorph.

Nomine mentito veros exponit amores.
Tanta illi nostra est de probitate fides.] Mirum quam clausula hæc, uti nonnullorum Ausonii epigrammatum Catullum spiret, longeque absit ab argutiis Martialis.

C A R M E N XIX.

E *T teneamus nomina quæ primo sumpsimus in thalamo.*] Intellige non Sponsi & Sponsæ nomina, ut Vinetus, sed omnia blanda caritatis nomina, ut ipse loquitur Ausonius epistola 21. quæ est ad Paulinum, in Iambis vers. 26. & 27.

Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben.] Dicere potuisset Cumæam. Sic Propertius maluit lib. 2. Eleg. 2. vers. 68.

IN EPIGRAMMATA. 603

*Et si Cumae secula vatis aget.
Nos ignoremus quid sit matura senectus.]*
Sic vivamus amore mutuo conjuncti; ut
vel in summa senectute juvenis tibi vi-
dear, tu mihi puella. Illud est profecto
quod vocat ignorare quid sit senectus.
In hanc sententiam Tibullus lib. 1. Eleg.
7.

— Nos, Delia, amoris
Exemplum canastemus uterque coma.
Et Martialis lib. 4. epigr. 13.
Candida perpetuo reside concordia lec-
to,
Tamque pari semper sit Venus aqua
jugo.
Diligat illa senem quondam, sed & ipsa
marito
Tunc quoque cum fuerit, non videat-
ur anus.

CARMEN XX.

Nam divinare est nomen componere quod
sit

Fortuna, morum, vel necis indicium.]
Super nomine sapissime luserunt veteres,
tum ut ex eo indolem, ingeniumve argue-
rent, tum ut ex eo praenuntiatos eventus
fuisse significarent. Sic poeta noster Pro-
bum Praefectum Praetorio Probum esse an-
te vocatum, quam probus esset, dixit in
Iambico ad eum scripto. Sic & Parenta-
lium, de Pastore ex filio nepote quem testa
è manu artificis elapsa percussit:

*Nomine quod casus dederat: quia fistula
primum
Pastorale melos continuit genito.
Sero intellectum vitae brevis argumen-
tum:
Spiritus afflatis quod fugit è cala-
mis.*

Huc refer quod lib. 3. de Vandal. perse-
cut. Victor Uticensis: *Victoria auxilix sui
nominis;* quodque apud Fulgentium Rabi-
rius de Methenia:

*Abstemium merulenta fugit Methenia
nomen.*

Vetus illud est, nec inolevit, ut nomen
propriae vel adversae fortunae praesagium e-
xistimetur. Rectene an secus differit Bro-
daeus in Miscellaneis.

Medicum quod Iapida dicunt.] Ita plera-
que exemplaria. Iapiga Tilianus codex.

Parrhasius epist. 43. emendat vel Iasona
ex Pindaro; vel ex Joanne Grammatico
Homeri interprete in verbo *Apis*, *Apida*:
Sicque legendum putat:

*Idmona quod vatem, medicumque quod
Apida dicunt.*

Gulielmus denique Canterus Nov. Lect.
lib. 3. cap. 15. legit *Iasida*. Sic enim, in-
quit, Iaso quoque & Panacea cum As-
clepiadis conjunguntur. Quemadmodum
igitur vatem scientia, ita Medicum arte
sanandi praestare oportet. Sic illum *Idmo-
na*, hunc *Iasidem* dicunt. Fuit etiam Id-
mon vates inter Argonautas, ut & Iapis
in Virgilio medicus. Quam ego lectio-
nem caeteris antepono. Est enim *Idmona*
ab *είδω*, scio, & *Iasida* ab *ιασείν*, curare.
Et sic utriusque nomina discendas artes
praeveniunt, nimirum vatis & medici.

Potare immixtum sueta merumque merum.]
Magis arridet ea Quinctiani Stoe lectio:
Potare immixtum sueta merum Meroe.

CARMEN XXI.

ME lapidem quondam, &c.] Persae Athe-
narum opes adversus se aspernati,
marmor quod acceperant, ad trophaeum
erigendum vehebant. Id autem, iis apud
Marathonem caesis, Phidias excidit in
dextra statuam tenentis in altera manu ra-
mum fraxineum, in altera phialam in
qua Aethiopes efficti. Expressum illud E-
pigramma è Græco Leonidæ Antholog.
lib. 4.

Καὶ μελίθρον Πέρσων δούρ' ἤγαγον, &c.

CARMEN XXIV.

Flete alios, natus lacrymis non indiget ul-
lis.] Ex hoc spectare licet utriusque
magnitudinem animi: *nati* scilicet qui
pro patria fortiter dimicans mortem op-
petiit; & *parentis* qui nati mortem tam
constanti animo tulit. Præter Ausonium
hoc Epigramma verterunt Philadelphus &
Erasmus in Apophtegmat. Laconicis.

CARMEN XXV.

MAter Lacena, &c. Cum hoc aut in hac
redi.] Hæc vota sunt. Factum alte-
rius Lacenæ habes in Anthol. lib. 3. cap.

G ggg iij

5. quod Ericii est. Illa quum profugum è bello suscepisset inermem, amisso præferti clipeo, Demetrium filium, hasta transverberavit, indignum vita judicans qui pro patria renuisset mori. Et illa transfodiens dixit: Morere, ne sis patriæ dedecus, nec enim, si timidos lac nostrum aluit, illa peccavit.

Καὶ τῇ αὖτε, μὲν οὐκ ἔχων Σπάρτα ψόρον
οὐ γὰρ ἐκείνα
Ἡρώλακεν εἰ δειλοῦς τοῦ μὲν ἔτρε-
ψε γάλα.

C A R M E N XXVI.

Antiqua captans stemmata.] Stemma Græce *στέμμα*, propriè lana ramo circumvoluta, denotat quoque originis feriem, quam per imagines vittis sive stemmatibus connexas exhibitam fuisse patet ex his Plinii 35. 2. *Expressi cera vultus disponebantur armariis, ut essent imagines quæ comitarentur gentilitia funera . . . Stemmata vero lineis discurrebant ad imagines pictas.* Et Senec. de Benef. 3. 28. *Nomina familie multis stemmatum illigata flexuris.*

Primos parentes nuncupans.] Vossianus alter habet *privos*, optime; privum enim quod est à *πρίω* divido, & pro singulari accipitur, teste Festo, notat quoque eximium aliquid & electile, ut observat. Torrentius ad illud Horatii 2. Sat. 5. 10.

Sive aliud privum dabitur tibi.
Hos ille Serum veste contexti jubet.] Scilicet Martem & Romulum ut pote majores ascitos. Quod usurpatum olim principibus testatur illa quam Aufonio Consuli declarato Gratianus misit togam in qua Constantius esset intextus.

Serum.] Seres illos inter Indum & Hydaspem amnes ponit Orosius lib. 3. cap. 23. Sericum autem qua ratione apud Seres conficeretur, an ex lanugine quadam arborum foliis adnascente, ut Plinio aliisque bene multis; an vero Bombycum opere, ut cunctis fere recentioribus placet, adhuc sub iudice lis est. Latuit certè plerosque veteres, ideoque nihil, nisi quod ipsi conjectura assequerentur, ea de re attulerunt. Aliud Bombycinum, aliud Sericum esse contendit Lipsius in notis ad

2. Annal. Taciti: Scaliger negat exercit. 158. ad Cardanum, suamque gravioribus iis momentis sententiam fulcit. Igitur ex navigationum Commentariis liquet Sericum sine cultu ex arboribus detrahi, & quod hodie à Seribus in alia loca demittitur plane idem esse ac nostrum. Dalechampi quoque ad Plinii lib. 11. cap. 23. scribit se vidisse folia aliquot ex Perside & Arabia devecta, mori frondibus similia, at longiora paulo & angustiora, Serico vellere circumvoluta quod Bombyx intus latens neverat: ut Sericum Orientale, ac Bombycinum nostrum hoc tantum differant, quod in Oriente Bombyces illud sponte sua producant; apud nos vero non sine cura & industria.

Ceris inurens januarum limina.] Tollo non videtur versus hic cum præcedentibus cohærere, unde putat duos pluresve versiculos excidisse. Cohæret tamen optime. Scilicet dives ille, quem poeta suggillat, opibus ut ferè fit inflatus, novum se hominem qui celaret, ascitis inter majores suos Marte & Romulo, non illos modo serica veste contexti, aut argento celari, sed & pingi jusserat in atriorum pegmate, januarumque liminibus, pro Minerva, ut puto, cujus picturam exhibere solitæ erant privatarum ædium januæ.

Ceris inurens.] Est qui credat (quid enim absurdum est quod ab aliquo interprete creditum non sit) cereos coram illis imaginibus quas pro statuis habet, accensos fuisse. *Ceris inurens* idem est ac ceris pingens. Ceras autem discolores habebant Pictores, quas tabulis inductas insternebant postea admoto igne, lævigabantque & exæquabant: ex quo hujusmodi opera *encaustica* dicta. De ista *cerographia* consule Plinium, & maxime Procopium serm. 1. de ædific. Justiniani. *Atriorum pegmata*, intellige vel laquearia, vel potius ipsos atriorum parietes.

Credo quod illi nec pater certus fuit.] Avari quidem sales, at quos dives ille promeruit, verèque ad illos pertinere dixerim qui & nostra ætate, humiles nati, dici nobiles student.

CARMEN XXX.

M*Yobarbum.*] Ita ferè legitur. Turne-
bus vult esse à Græcis vocibus *Mūs*,
mus, & *Βαρβός*, vas quoddam in Cerea-
libus adhiberi solitum. Scaligero vox est
è Græco & Latino sermone insititia, no-
menque canthari potorii in conum desin-
entis, unde dictus est *Myobarbum* à simi-
litudine muris & barbæ. Verum in toto
epigrammate nihil de vase neque de can-
tharo, ut recte observat vir clarissimus
Huetius, *Huetiana* p. 319. Ille igitur simu-
lacrum ipsum intelligit, ab Ausonio *Myo-
barbum* quasi *barbam inconum desinentem* ap-
pellatum, eo quod Bacchum imberbem
pingi solitum, sic barbatum exhiberet,
ut Hierapoli simulacra Apollinis Apolli-
nem exhibuisse auctor Macrobius. Sed
ea quoque interpretatione admittenda, nul-
lus elici potest sensus, ut patet attenden-
ti. Etenim *Myobarbum Liberi patris signo
marmoreo*, erit *signum Liberi patris signo mar-
moreo*. Et cum in ea voce explicanda frus-
tra defudarint summi viri, eo ipso sua-
detur aliter legendum. Lege igitur cum
Gyrardo, *Mixo-barbarum*. Sic omnia bel-
le cohærent: *Mixo-barbarum* (nam in eo
carmine Græcis & Latinis miscentur bar-
bara Bacchi nomina) carmen subscrip-
tum *signo marmoreo Liberi patris omnium Deo-
rum argumenta habentis* (quod signum est)
in nostra villa. Potuit *mixo-barbum*, bre-
vitatibus causa scribi, unde non mirum in
myobarbum mutatum fuisse.

Dionysos Indi existimant.] Non inde se-
quitur Bacchum apud Indos eo nomine
revera nuncupatum fuisse: at poetam Græ-
corum more locutum annotat Cl. *Anti-
quitatis explanator*. Supplem. Tom.
I.

Lucaniacus Pantheum.] Et sane, cum in
diversis locis deus ille, ut & cæteri, di-
versa nomina sortitus sit, *Lucaniacus* po-
tuit eum appellare *Pantheum*, quo nomi-
ne imagunculas multorum Deorum in-
signia seu argumenta tenentes donabant.
Præterea vetus est inscriptio, ut me do-
cuit Martin. Desposius, apud Jul. Bu-
lengerum lib. 1. de licita & vetita Ma-
gia, cap. 29. Signum Liberi patris Pan-
thei cum suis parergis, & Cupidines duo

cum suis Lychnulis & lucerna Larum.

CARMEN XXXI.

Λ*ιτὸς ἐγὼ Κορύδων.*] Vinetus obser-
vat codices aliquos pro *λιτὸς* habe-
re *αὐτὸς*. Quam lectionem etsi non reji-
cit, rejiciendam esse censeo: illa enim
admissa nullus remanet sensus: cum *αὐτὸς*
nihil aliud hic significet quam *Ποιμήν*, qui
in priore versu expressus est. Et in illud re-
cideret epigramma: *Capræ, caper, Pastor,
etc. Unus lapis sunt, propter quæ omnia ego ipse
sum Corydon.* Quod quam insulsum sit ne-
mo non videt. Verum si legeris *λιτὸς*, *mi-
nutus*, tum optimus exsurgit sensus: nem-
pe capra, Pastore, oliva ex uno lapide ex-
culptis factum est, ut ego Corydon exilis
essem. Paronomasia in voce *λιτὸς*.

CARMEN XXXII.

Α*οῦδ' ὄν δ' ἐν γότῃ.*] Huc respexit Po-
litianus in illo epigrammate:
*Mnemosyne audito Senensis carmine Cic-
che,
Quando, inquit, decima est nata puella
mihi?*

CARMEN XXXIII.

Ο*ρτα Salo, suscepta solo, patre edita Cæ-
lo.*] In his vocibus *Salo, Solo, Cælo*,
Paronomasia est seu annominatio quam
Rhetores vocant per immutationem: quod
schema in deliciis fuit Ausonio. Simile
est hoc & iisdem vocibus Epist. 22. *Salis
& Soli commercio*. Et sequenti epigr.

Sive legat, quæ dabo, sive tegat.

Verum & familiare fuit optimæ notæ scrip-
toribus, tum Græcis, tum Latinis: un-
de severum nimis iudicium exercere mihi
videntur, qui hoc idem Ausonio (quo
autem in genere, & qua potissimum æta-
te) sic objiciunt, ut eum è Poëtarum cho-
ro prope excludant.

Orta salo.] E cruore Saturni, & spuma
maris, unde Aphrodite appellata *ἀπὸ τῆς
ἀφροῦ*. Et Horatio lib. 3. Ode 26. *Mari-
na*. In hanc sententiam quoque Tibullus
lib. 1. Eleg. 2.

*Nam fuerit quicumque loquax, is san-
guine natam*

*Is Venerem è rapido sentiet effemari.
Æneadum genitrix.]* In nummis Juliæ
Augustæ Septimii Severi uxoris legitur,
teste Occone: VENOS. GEN. Ve-
nus genitrix.

CARMEN XXXIV.

S *I tineas cariemque pati, &c.]* Horatius
de libro suo Epist. 20. 12.

— Tineas pasces taciturnus inertes.
Theodori Bezæ exstat perlepidum carmen
de Tinea, cujus interemptæ exuvias Mu-
sis consecrat.

Iraſcor Proculo.] Tatiani filio, variis,
iisque amplissimis muneribus perfuncto
ab anno R. S. 382. quo Orientis Comes
creatus fuit, ad annum 392. quo Rufi-
ni insidiis circumventus, ut apud Zozi-
mum lib. 4. legere est, Licitoris gladio
cervicem præbuit. Eâ quidem ætate non
fuit alter Proculus cui libellum Poëta
dedicare potuerit. Quem autem libel-
lum? Nullus dubito quin Fastos à se di-
gestos intelligat, de quibus ad eundem,
ut puto, Proculum Epigramm. 3. de
Fastis:

*Urbis ab æternæ deductam rege Quiri-
no*

*Annorum seriem quum, Procule, ac-
cipies.*

Hinc patet illud ipsum quo Fastos suos
pollicetur, carmine prius de quo agitur
conditum fuisse. Cum autem Epigram-
mate laudato Consulatum Proculo au-
guretur Ausonius, suspicari licet Epi-
gramma scriptum fuisse circa annum 382.
quo, ut jam dixi, Proculus Orientis
Comes renunciatus fuit; carmen vero
post biennium ad summum. Proculus e-
nim, anno 384. magistratu depulsus est,
ut patet ex Libanio. Fortasse etiam post-
quam in Principis gratiam rediit, & a-
lia obivit munera.

CARMEN XXXV.

M *Ors etiam saxis nominibusque venit.]*
Cicero pro Marcello: *Nihil est opere
aut manufactum, quod aliquando non confi-
ciat & consumat vetustas.* Non abludit quod
in appendice Virgilii habetur de Athe-
nis, & aliis urbibus p. 196.

*Hec sunt quas merito quondam est mira-
ta vetustas.*

*Magnarum rerum magna sepulcra vi-
des.*

Et quod Torquato Tasso, canto 15.

Muoiono le citta, muoiono i regni, &c.

CARMEN XXXVI.

S *Ive probas Tyrio textam subtegmine ves-
tem.]* Subtegmen (five, ut alii, sub-
temen, quasi contractum è subteximen)
propriè est quod subit stamini; fila nempe
inter stamen immissa. Quod totum artifi-
cium eleganter describit Ovid. Metam. 6.
55. De veste agit Poëta noster figuris va-
riata (qualia olim apud Phrygios maxi-
me Peristromata, & qualem trabeam ipsi
Consuli declarato misit Gratianus, in
quâ Constantius intextus erat, ut patet
ex Gratiarum Actione) tituli que quo-
rum figuræ essent, juxta veterum con-
suetudinem, exponebant.

Commoditas tituli.] Pro titulo commodò,
id est, conveniente, ut infra in illo eodem
Epigrammate *Domina venustas pro Domina
venusta.* Sic & apud Phædrum lib. 1. Fab.
3. de Graculo:

*Nec hanc repulsam tua sentiret calami-
tas:*

id est, nec tu calamitosus sentires. Et eo-
dem lib. Fab. 13. *Corvi deceptus stupor,*
id est Corvus stupidus. Item apud Ca-
tullum: *Talis iste meus stupor.*

CARMEN XXXVII.

L *Audet Achemenias Orientis gloria telas.]*
Achemenias, id est Persicas, seu Par-
thicas, quæ prodibant è tetrino judæo-
rum, acu perficiebantur, & fabulosas dun-
taxat animalium figuras continebant: cu-
jusmodi sunt Gryphus, Hippalestryones,
similiaque monstra. Quæ omnia fusè pro-
bat Is. Vossius ad Catullianum Epithal.
Thetidis & Pelei.

Molle aurum pallis Grecia texe tuis.] Ves-
tes illæ auro intextæ vocabantur Atta-
licæ, quia Rex Attalus artem invenit
vestibus aurum intexendi. Plin. 8. 48.

Celebret dum fama Sabinam.] Ob texen-
di artem jure laudatam observat Despo-
sius: *foeminis enim, inquit ex D. Chry-
sostomo*

Isotomo Homil. 34. 1. Cor. *φάσματις οφείαν* Deus tradidit. At quam potior mihi videtur laus illa.

Parcentem magnis sumptibus, arte parem esse Orientis & Græciæ textricibus: suosque versis textis suis inscribere, ut Minervam duplici titulo æmuletur!

CARMEN XXXVIII.

L*icia qui texunt & carmina.*] Verbum texendi venustissime transferri ad Musarum dona, & ingenii quoscunque fœtus diserte probat, allatis ex Livio, Paterculo, Tullio, &c. locis, Broukuf. ad ultimum Panegyri. Messal.

Inceptis de te subtexam carmina chartis.

CARMEN XXXIX.

V*incere vult animos, non satiare Venus.*] Ambigit Desposui an vincere genuina sit lectio. Mallet pascere; verum editi & scripti repugnant codices. Vincere exponit sibi subicere: rectè. Satiare interpretatur voluptate afficere. Hoc male. Satiare enim est satietatem seu fastidium parere. Mortalibus suarum rerum satietas est, alienarumque aviditas. Plin. 12. 17. ibi satietas & aviditas opponuntur. Requirit præterea sensus epigrammatis ut satiare eo modo intelligatur quo intelligendum dixi.

Femina cui jungar, quod volo, nolo vocet.] Rectè Interpres noster: *vocet nolo* quod est volo. Hæc è Martialis lib. 5. epig. 83. ad Dindymum videntur expressa:

Insequeris, fugio, fugis, insequor: hæc mihi mens est.

Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.

CARMEN XLI.

Expunge cum Scaligero duos priores versus, quia coactus alter, & uterque redundans. Ultimum sufficit lemma epigrammatis quod bene unico illo disticho absolvitur:

Alpha suum Chresto det Acyndinos; ipse sine alpha

Permaneant. Verum nomen uterque geret.

Sic erit. Achrestos & Cyndinos, & uterque

vero nomine appellabitur. Qui enim Chrestos antea, id est frugi, jam intelligitur nullius frugi: & qui prius Acyndinos, id est sine periculo, intelligitur cui periculum, seu à quo cavendum fiet.

CARMEN XLII.

A*rmatam vidit Venerem.*] Hoc versibus Gallicis expressum juvat ex libro inscripto Menagiana afferre:

*Pallas ayant vu l'autre jour
A Sparte la mere d'Amour,
Harnois au dos & casque en tête:
C'a, lui dit-elle brusquement,
Vien, combattons presentement.
De mon côté me voici prête.*

*Le ton sans doute est un peu fier,
Lui dit Venus sans être émue:*

Dans l'état où je suis, peux-tu me défier,

Moi qui t'ai sçu vaincre étant nue?

CARMEN XLIII.

A*rmatam Pallas Venerem, &c.*] Per simile est illud Anton. Sebast. Minurni:

Armatam Venerem aspiceret cum Cassia Pallas,

Vis Cypri, judicium sic subeamus, ait.

Quæ tenerum ridens: Clypeos attollere contra

Audes? si vici nuda, quid arma ferens?

CARMEN XLV.

R*hetoris hæc Rufi statua est, nil verius, ipsa est.*] Legendum ipsa, non ipse vult Scoppa lib. 1. conlect. cap. 13. & Tollius probat ad hunc Ausonii locum; siquidem Poëta non vult ipsam statuam esse Rufum; sed ea Rufum fideliter expressum. Male autem in Tornæsanis legitur & interpungitur: *nil verius ipsa.*

Suspiciatur Vinetus Rhetorem illum, ac Sextum de quo extant in Anthologiæ lib. 2. epigrammata duo, eosdem esse cum Sexto Rufo, qui rerum gestarum populi Romani Epitomen scripsit, & Valentiano dedicavit. Mera suspicio, & quæ nullam veri speciem præ se ferat.

H h h h

CARMEN LI.

I *Pse Rhetor est imago imaginis.*] Sic Ron-
sardus Gallicè:

*L'image de Thomas medite quelque chose,
Et Thomas au Parquet se tait à bouche
close.*

*L'image est Advocat, à voir son parlant
trait;*

*Et Thomas n'est sinon portrait de son
portrait.*

CARMEN LIII.

S *Ed putat hanc nimiam.*] Optime nimiam
quæ vox refertur ad supellex. Frustra
igitur hanc lectionem Tollius profert,
hec nimia.

CARMEN LV.

L *Ais anus Veneri speculum dico, &c.*] Ele-
gantissimum carmen, in quo nedum
ab archetypo decidat Ausonius, huic vi-
detur antecellere. Hoc ipsum habes Gal-
licis versibus in *Antibaill.*

*Contrainte par les ans qui rient mon
visage:*

*Je t'offre ce miroir, ô mere des Amours.
Il sied bien à Venus de se mirer toujours,
Mais une glace, hélas! n'est plus à mon
usage.*

*Y voir ce que je fus, y voir ce que je suis;
L'un je ne le veux pas, l'autre je ne le
puis.*

Atque ad calcem Heroidum Ovidii, quas
& Gallicis versibus expressit idem Riche-
rius qui elegantissimas Fabulas nuper edi-
dit:

*Je t'offre mon miroir, Venus: aux Im-
mortelles*

*Il est toujours utile; elles sont toujours
belles.*

*Pour moi, comme je suis j'ai honte de m'y
voir.*

*M'y voir comme je fus n'est pas en mon
pouvoir.*

CARMEN LVII.

V *Era Venus Gnidiam cum vidit Cyprida.*]
Venerem hanc veluti spirantem in

Pario marmore, vesano cujusdam juve-
nis amore, & Nicomedis grandi Gnidio-
rum ære alieno permutare eam conati
æstimatione præcipue insignem, ut vide-
rent multi, navigaverunt Gnidum. Pra-
xitelis qui Plinio lib. 34. cap. 8. floruisse
dicitur Olympiad. 104. operum pulcher-
rimum fuit, ad Phrynes quam perditæ a-
mabat exemplar ficta, si Athenæo fides,
lib. 13. Eam, cum Theodosius moriens
Arcadium inter & Honorium divisisset im-
perium, Byzantii etiamnum spectatam
fuisse auctor Cedrenus. Unde patet Au-
sonio spectatam fuisse.

In illud Veneris simulacrum complura
sunt in Antholog. Epig.

Vidisti nudam me, puto, Praxitele.] Nu-
da erat Venus Gnidia, omni circumjectæ
vestis involucro destituta, nisi quod ma-
nuum altera quasi minus attendens puden-
da tegeret. Alteram idem fecerat velata
specie; & utramque simul cum venderet,
eodemque pretio deferret, Coi quorum
optio erat, nudam rejecerunt, severum id
ac pudicum rati: Gnidii autem rejectam
emerunt immensa differentia famæ. Plin.
lib. 36. cap. 5.

Non vidi, nec fas.] Nec enim Dii vi-
dentur; aut eorum quempiam, si cui mor-
talium videre contigit, non impune abiit.
Testis Tiresias, qui visâ Pallade cæcus
effectus est.

Ferrum Gradii Martis in arbitrio.] Quid
inde? An sequitur cæla quod ferrea sint
Venerem facere debuisse, qualem scie-
bant (si scirent tamen) Marti placuisse?
In his falsitas quædam quæ non parum
venustatis detrahit Epigrammati. Eadem
in Græco non occurrit, cujus ea est clau-
sula:

— ἀλλ' ὁ σίδηρος
Ἐξείσ' Ἀρης οἶαν ἤτελε τὴν Παφίην.

CARMEN LVIII.

B *Ucula sum celo genitoris facta Myronis.*]
Buculam hanc Ciceronis ævo spec-
tatam etiamnum Athenis, discimus ex
Verrina 4. Eandem in foro Pacis Romæ vi-
dit Procopius, ut ipse testatur *de bello*
Gothico lib. 4. cap. 21. Myron autem E-
leutheris natus, Ageladis discipulus, flo-
ruit Olympiad. 87. cum Polycleto, Sco-

pa, &c. Plinius, lib. 34. cap. 8.

Gregis ipse magister, inter pascentes me numerare solet.] Eadem ferè sententiâ clauduntur Epigrammata 67. & 68. Cæterum etfi Myronis Buculam veræ simillimam fuisse testantur Poëtæ; non alia re tamen æque nobilitatam puto ac eorum certamine. Etenim, si Tullio fides in claris Orator. *Nondum Myronis satis ad veritatem adducta.*

CARMEN LXIII.

M*E vitulus cernens, &c.*] Simile ait interpret noster quod habet Demetrius Bithynus in Anthol. lib. 4. cap. 7. at quanto mihi videtur antecellere Demetrianum? Simplicius quidem est ac longe venustius, nec tanto verborum gyro includitur.

CARMEN LXVI.

Q*uid me taure paras, specie deceptus, inire?*] Val. Max. lib. 8. narrat errorem equi visâ equæ picturâ hinnitum edere coacti; & canum latratus aspectu canis picti incitatos, taurumque ad amorem & concubitum æneæ item vaccæ, nimix similitudinis irritamento, Syracusis compulsus.

CARMEN LXVIII.

N*umerumque jussus reddere.*] A pascuis revertens:

Bisque die numerant ambo pecus.

Virgil. Eclog. 3. ad quod Servius: *Et dum redit ad pascua, & dum revertitur.*

CARMEN LXIX.

A*Gna. in tenerum de grege versa marem.*] Id primum Neronis principatu quadrupedibus accidisse, si tamen accidit, existimat Plinius lib. 11. cap. 49. *Ostentabat certe, inquit, Hermaphroditas subjunctas Carpentis suo equas, in Treverico Gallia agro repertas, ceu plane visenda res esset Principem terrarum insidere portantis.*

Unus ephoborum virgo repente fuit.] Interpreti nostro assentior cui magis arridet ista acceptio: *Virgo repente fuit unus epho-*

borum. Cæterum quod ille censet fieri non posse ut vera femina in marem convertatur, probat apprime Stephanus Rodericus in libro *de natura muliebri* inscripto & Hanovix edito 1654. in 4. Ibi refellit quæ Hippocrates affert exempla Phætulæ Pythei uxoris, & Namisæ Gorgippi; contenditque Hippocratem non docuisse mutationem sexûs, sed habitus tantummodo. Idem dixeris de Heraide Samiadis cujusdam uxore, & de quadam Epidauria in viros mutatis, de quibus fuisse Diodorus apud Photium cod. 244.

CARMEN LXXIII.

T*Raflavitque manum.*] Ut ex arteriæ pulsu deprehenderet morbi habitum, sed vel ipso medici contactu æger necatus est. In Græco simili sensu & clausula: *ἐκτείνας μόνον ἡ ψαλγ.* Plura ejusdem argumenti in Antholog. Non enim hodie primum & sale perfricantur medici, & coluntur.

CARMEN LXXIV.

I*lle quamvis marmoreus vim patitur medici.*] Næ ridiculum est quod annotante Desposio vult Peleus in act. Forens. lib. 2. cap. 65. *vim* illam ad halitum referri, quia medici spurca & sordida contrectant, unde Æsculapium *Θείον σκαλφάρον* vocat Aristophanes.

Effertur quamvis sit Deus atque lapis.] Vitiolum illud Epigramma, quippe cujus acumen ex falso oritur. Ludit nempe Poëta in voce *effertur*, Lucillium male imitatus qui pariter luserat in voce *ἐκφέρεται*. Dixi acumen in falso positum esse; falsum enim est, signum Jovis marmoreum eo sensu *elatum* fuisse quo mortuorum cadavera è domo ad sepulturam deportantur. Falsum quoque, idem eo sensu *elatum* fuisse quo signa transferuntur è loco in locum, *elatum*, inquam, quod Alcon medicus illud manu tractaverat.

CARMEN LXXVI.

O*Mnia quum similes ita vere, ut ficta negentur.*] Talis apud Phædrum lib. 5. Fab. 5. Scurra ille qui porcelli vocem sic

H h h h ij

610 EDITORIS ANIMAD.

imitabatur sua, verum ut pallio subesse contenderent. Sunt qui laudes captent ex his mimicis artibus, quæ quidem ingenuos non decent. Illis, inquit Plato de Republ. lib. 3. interdictum est hæcenus insanire, aut insanientes imitari.

CARMEN LXXVII.

A Tego istud, &c.] Negat Toliū πῶς at in scripto comparere; certè si absit, versus erit mollior.

Mi pulchra es.] Scite vulgo dicitur nulum reperiri deformem amasium, propterea quod amanti vel non pulchra pulcherrima videantur; quod eleganter Theocritus extulit in Ecloga 6.

— ἡ γὰρ ἔρωπι
Πολλὰ κίς ὃ Πολύφαμος πὲ μὴ καλὰ,
καλὰ πέφανται.

CARMEN LXXVIII.

C Asta, modesta, pudenter agens;
Dicere abominor, uxor erit.] Huc sane respexit Poëtarum quos fert nostra ætas facile Princeps in Epig. 8. quod habetur tom. 2. edit. Amstel. 1626.

*Car ne trouver
Qu'une matrone honnête, prude, & sage;
En vérité, ce n'est maîtresse avoir,
C'est prendre femme & vivre en son ménage.*

Monendus hic Lector in textu pro pudenter quod irrepsit legendum pudenter.

CARMEN LXXX.

A Ut restingue ignem, &c.] In eam sententiam Tibullus, lib. 4. Eleg. 4.
Nec sis nunc injusta Venus, vel servias
æque

*Vinctus uterque tibi, vel mea vincla
leva.*

Nel face utrinque parem.] Non aliter Martialis lib. 6. Epig. 21.

Plaga juvat: sed tu jam dea cæde duos.

CARMEN LXXXIII.

I Ingratum gratia tarda facit.] Efficit bene factum injucundum. Non aliter Seneca lib. 2. de Benef. Ingratum est beneficium

quod diu inter manus dantis hæsit.

CARMEN LXXXIV.

D Eceptæ felix casus se miscuit arti.] Nihil apud Interpretes super his, deceptæ arti: unde optavit Delposius ut ea attigissent; verum ipse ad amissim interpretatur, scilicet à saltatore imperito deceptæ artis injuriam fors ulta est, dum ruit imprudens, cum saltaret Capanea, & sic ducem illum è muris hostilibus dejectum optime imitatus est, uti & Nioben in saxum conversam, dum tarde saltaret.

In Canace, visus multo felicior ipsa.] Delposio legenti infelicior accedo, & interpungo:

*In Canace visus multo infelicior, ipsa
Quod non hic gladio viscera dissecuit.*
Et quidem si vulgatam lectionem retinebis, jam sales nulli, nullum acumen. Ineptus ille quem in saltandis Canapeo & Niobe fors adjuverat, visus infelicior in saltanda Canace, quia dum sibi viscera ipsa gladio non dissecuit, male Canacem expressit, quæ illud ipsum parentis jussu fecerat; nec inepto saltatore theatrum liberavit.

Monuit interpres noster totum illud epigramma persimile esse Græco Lucilii; videbis Anthol. lib. 2. cap. 38. epig. 1.

CARMEN LXXXV.

S Imius idem.] Saltator ille, in quem duo hæc sunt Ausonii epigrammata, Palladæ, in eodem Anthol. libro quo supra, vocatur Memphis. Utrum Palladas Ausonius, an Palladas Ausonium in illo epigrammate expresserit incertum, quippe quos eadem ætate vixisse colligit Vinetus ex epigrammate in Themistium philosophum. Simius, qui perinde ac simius alios imitatur.

CARMEN LXXXIX.

P Apia lex placuit: Julia displicuit.] Huc multa eaque paulo obscuriora congestit Interpres noster. Cujus loci neque à Vineto, neque à Tollio satis intellecti facilem & perspicuam interpretationem

IN EPIGRAMMATA. 611

petere potuit ex P. Pithœi lib. 2. cap. 2. Igitur ait Poëta, Jurisconsulto cuidam uxorem adulteram habenti, placuisse *Papiam* legem, quæ contra cælibes lata esset, displicuisse *Juliam*, qua quidem lege ut adulter puniebatur maritus quæstum ex conjugis suæ adulteriis faciens.

Scatiniam metuens, non metuit Titiam.] Hujus diversitatis rationem, nempe quod placuit lex *Papia*, displicuit *Julia*, ex aliarum quoque legum nominibus rationem facetissime Poëta reddit. Dicit enim Jurisconsultum ipsum semivirum & parum pudicum, *Scatiniam* legem, seu potius *Scantiniam* (sic enim apud Suetonium alioque) metuisse quæ contra impudicos lata est, ideoque demum uxorem duxisse secundum legem *Papiam*, ut vitium hoc tegeret: quæ lex *Papia* ob eam rem ipsi placuit. At *Titiam* non metuisse in eos latam qui causæ orandæ gratia, pecuniam acciperent, cum ei nemo munera offerret, & idcirco eum oporteret aliunde rem facere, nempe ex uxoris adulteriis & lenocinio suo, contra legem *Juliam* qua illud vetabatur, quæque idcirco ei displicuit.

CARMEN XCI.

Inducit hîc Poëta ut in carmine sequenti, Dyseron seu morosum cum Venere differentem.

CARMEN XCII.

Vince datis ambas.] *Datis*, muneribus. Quod ex Plauto abunde demonstrasse Passeratium observat ad illud Propertii lib. 3. Eleg. 13. Broukus.

— *Heu nullis capta Lycinna datis.*] *Attestare Deos.*] Doctissimus vir, N. Heinſius, contendit hîc legendum *antestare*; quæ vox juris antiqua est, & quam præter Plautum usurpavit quoque Horatius lib. 1. Sat. 9. Glossis veteribus *Antestari* est in testimonium advocare. Vid. notas Drakenbor. ad v. Silii Italici 441. lib. 9.

Phædra & Elissa dabunt.] Scribitur passim *Elisa*. Gemino sibilo opus esse contendunt viri docti. Docet Etymologici M. textor eam vocari Tyriorum lingua

Elleſſar seu *Elissam*: unde patet scripturam hanc esse retinendam.

CARMEN XCIII.

DŒlus Hylas caſtu.] Apollonius initio Argonaut. 2. caſtus appellat *ἱπάρκτες*; erant enim ex bubulo corio. Id certaminis genus pulchre apud Virgilium *Æneid.* 5. describitur,

Catus arte palæstræ.] Illud ex Horatii ode ad Mercurium lib. 1.

*Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus & decore
More palæstræ.*

Si Caveatis, ait, ne quis, &c.] Ridicula responsio, quæ in Græco Lucillii, Anthol. lib. 2. vatis Olympi est; hîc vero Hammonis ipsius. Quod sine consilio factum à Poëta vix mihi persuaſerim. Certe irridere voluit gentium deos, detortis in ipsum Hammonem telis quæ Lucillius in vates miserat.

CARMEN XCIV.

Zone textum elegeion erat.] Distichon. Vocem hanc ita sumi à Pausania alijs quæ Græcis notat Henricus Stephanus sub finem Anthologiæ suæ. *Despos.*

CARMEN XCVII.

Si cuperes alium, posses Narcisse potiri.] Narcissus Cephissi amnis ex Liriope filius, Nympharum amorem aspernatus, conspecta in fontis speculo imagine sua, sui amore captus fertur; cumque nulla potiundi amoris spes esset, nimio desiderio extinctus, & in florem sui nominis mutatus.

Id carmen sic interpretatus est quem jam laudavi vir Cl. Richerius.

*Si tu brûlois de cette ardeur extrême
Pour un autre que pour toi même,
Narcisse, tu pourrois contenter ton desir.
Tu possèdes l'objet, sans jouir du plaisir.*

CARMEN XCIX.

Resonabilis Echo.] Ovidius quoque eam vocat resonabilem, *Metamor.* lib. 3. v. 358.

H h h h ü j

Et gemitum refecuta quarelis.] Idem elegantissime expressit in Amarylidis desiderio Buchananus :

Sola meos planctus Echo miserata, gementi

Adgemit, & quoties suspiria pectore duco,

Hec quoque vicino toties suspirat ab antro.

Ultima nunc etiam verba loquentis amat.]

Ingeniose fingit Poëta Echonem ideo verba ultima referre, quod extremos Narcissi quem deperibat gemitus referre amavit. Rem aliter Ovidius narrat. Vult enim Junonem, postquam sensit se longis Nymphæ sermonibus teneri, dum fugerent Jovis sui amasæ, hoc fecisse, ut posset novissima duntaxat verba de multis reddere.

CARMEN C.

NOta Hermaphroditi & Salmacidis fabula, quam Strabo lib. 14. alique in eam fere sententiam sic exponunt, ut referant ad inertiam quæ vires frangit.

CARMEN CII.

PONE arcum Pæan, celeresque reconde sagittas.] Pæan, ita dictus Apollo ἀπὸ τοῦ πᾶν à ferire : qua voce ferunt Latonam usam cum Apollinem hortaretur impetum in Pythona serpentem facere, ipsumque sagittis incessere. Plura si velis adi Gyrald. Historiæ Deorum Syntag. 7. Cæterum Ausonius ad illum Juvenalis Sat. 6. versum respexisse videtur :

Parce precor Pæan, & in dea pone sagittas.

Non te virgo fugit, sed tua tela timet.]

Super eodem argumento luserunt pluri mi ; at mea quidem sententia nemo felicius quam vir omni disciplinarum genere excultissimus Fontenellus, eo carmine quod incipit in hunc modum :

Je suis, crioit jadis Apollon à Daphné, &c.

Quodque lubens exscriberem, nisi scirem hoc in omnium ore versari.

CARMEN CIII.

INvide cur properas cortex operire puellam.] Distichon illud minus intellectu facile quam videtur prima fronte : nullusque in eo sensus, si totum à Poëta prolatum supponitur. Idem planus, si in priore versu intelligatur Poëta loqui, in altero cortex respondere.

CARMEN CIV.

TE tamen & cultus damnat.] Adhibenda enim est quædam reverentia adversus homines, & optimi cujusque & reliquorum. Itaque non modo castam esse, sed & videri oportet.

CARMEN CV.

VADO sed sine me, &c.] Vix delicato palato sapiet illud epigramma. Non sic veteres illi ætatis aureæ scriptores, & Horatius maximè, qui postquam Mæcenati dixit lib. 2. Od. 17.

Ah, te mea si partem animæ rapit

Maturior vis, quid moror altera,

Nec carus æque, nec superstes integer?

Nihil ultra adjicit, nec idem variis continuo verbis ingerit.

CARMEN CVI.

IN Venerem Anadyomenen.] Sic modo Venerem illam appellat Plinius lib. 35. modo, Græcam vocem interpretans, exeuntem è mari. Celebratur hæc Venus Appellea, quæ in Coa insula olim conspiciabatur, & posthac, Strabone teste lib. 14. dedicata est Divo Augusto consecrante Patri generis sui Patronam. Præter laudatum ab Interprete nostro Anthologiæ Epigramma lib. 4. quod exprimere studuit Ausonius, alia quatuor ibidem reperire est in hanc Apellis Anadyomenen.

CARMEN CVII.

DUM dubitat natura, marem, &c.] Non cujusque mortalis hoc distichon esse dicebat Joannes Auratus, quo revera nullum elegantius excogitari potest. Habetur

IN EPIGRAMMATA. 613

quoque in Appendice Virgilii, cujus, an Ausonii fuerit, dubitandi locus est. Ut ut sit formam illam qua pueri sint foeminis simillimi, plures Veterum descripserunt. Horat. lib. 2. Ode 5. de Cnidio Gyge formam præter cæteros conspicuo.

*Quem si puellarum infereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.*

Ovidius Metam. 8. de Atalanta:

Talis erat cultu facies, quam dicere vere

Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.

Idem Poëta Metam. 9. de Iphi:

Cultus erat pueri: facies quam sive puella

Sive dares puero, feret formosus uterque.

Claudianus lib. 2. de raptu Proserpinæ:

*At Trivia lenis species, & multus in ore
Frater erat, Phœbique genas & lumina
Phœbi*

Esse putes, solusque dabat discrimina sexus

Ea quidem venustatis plena; sed Ausonianis cedere nemo nisi αἰμωτος negabit. Omitto hexastichon ejusdem sententiæ in Petronianis catalectis Lotichii, &c.

CARMEN CIX.

B Ritoni huic, in quem sex disticha, nomen fuit *Silvius*, cognomen *Bonus*, ex quo argutiæ opportunitatem captat Poëta. Utrum is Brito ex majore vel minore Britannia oriundus fuerit, non promptum est dicere: quamquam, inquit, *Desposui* ad Albionem Poëtam respicere, vero magis simile est; tunc enim Armoricam nondum aut rarò viderant Britanni. Certè Britones Cismarinos Petr. Abælardus lib. 1. Epist. 1. describit tamquam à moribus omnium pariter dissidentes.

CARMEN CXV.

C Onveniet quodvis, fur, furiose tibi.] Virulentum acumen, & à quo abhorreat Lector ingenuus; si enim, ut pul-

chrè Seneca, non est locus esse malignum, quid erit contumeliosum esse?

CARMEN CXVIII.

I Lla ego sum Dido vultu, &c.] Legendum illo contendunt Barthius, & in suis ad Tollium Litteris Grævius.

Uta virum.] Quomodo ulta? Quia nulli avaro, ut ait Servius, major est pœna quam amittere pecuniam propter quam scelus commiserat. At 1. Æneid.

— Portantur avari

Pygmalionis opes pelago, dux femina facti.

Invidia cur in me stimulaſti Musa Maronem?] Ut divinus ille Poëta Marcelli citra magna virtutum merita perpetuavit gloriam; Sic poëtica licentia fidem pervertens historię, Didonem, licet pudicissima fuerit, hospitii quem ex ratione temporum videre non potuit, incesto amore posteris persuasit fuisse correptam. Hæc ex Sarisberienſi in Polycratico lib. 8. Tollius. Nemo autem nescit Didonis & Æneæ fabulam commentum esse in odium Cathaginis quæ Romæ fuerat æmula.

Falsidici vates temerant qui carmine verum.] Sic Euripides, ut ex illius Scholiaste discimus, Medeam confinxit filios suos occidisse. Cæterum in Antologiæ lib. 4. extare perſimile huic Epigramma monuit Interpretes noster. Nec infelicitè idem argumentum tractavit inter recentiores Marullus:

Dido in annulo.

Tu qui me casusque meos in imagine parva

Aspicias, & digito tristia fata refers.

Vera hæc effigies, nec vera est, Hospes, Elise;

Sed non vera necis causa pudendus amor.

Nec mihi Phrix nocuit, nec enim Phryga novimus ullum;

Cura sed antiqui casta tenaxque tori,

Quam, ne conjugio Lybici violare Tyranni

Cogeret, hac cecidi fortiter usa manu.

At vos ô Vates, si sunt hæc præmia laudi,

Quæ feret incesti femina adulterii?

CARMEN CXXI.

T *Res fuerant Charites.*] Rectè observat Mussipontinus Epigrammatum elector, ex hoc Ausonii carmine innumera fluxisse.

CARMEN CXXII

F *Austulus insidens formicæ.*] Maximè vitiosum Epigramma, è Lucillii Græco conversum, continensque hyperbolen non ultra fidem modo, sed & ultra modum.

Cecidit non aliter Phaëton.] Di magni horribile & sacrum mendacium, exclamat elector mox laudatus, licet fabulosam Herodoti, Ctesiaque Indicam formicam accipias. Et sane absurdum est Phaëtonis è cælo lapsum conferri cum Faustuli hujus è formicæ dorso lapsu.

CARMEN CXXX.

L *Audo Timomachum matrem quod pinxit in ense cunctantem.*] Laudandus profectò nobilis pictor qui διχμοσύνην τῆς γερφῆς haud neglexerit, nec ἀλήθειαν plusquam par erat sequutus sit; illud enim Horatii,

Nec pueros coram populo Medea trucidet,
locum habet in Pictura quemadmodum in Poësi. Sic, ut observat Servius, non induxit Maro occidentem se Didonem, sed ostendit occisam. Sic etiam apud Tragicos non videtur quemadmodum fit cædes, sed facta narratur.

CARMEN CXXXII. & CXXXIII.

I *Nsidens cæco graditur pede claudus utroque.*] Huc facit quod Orat. 2. de Pauper. ait Gregor. Nyssenus, eos propter membrorum inopiam ministris agere, quos ob inopiam inveniunt. Sic enim qui aliquo membro caret, id ab eo qui habet, & alio aliquo rursus caret, mutuum sumere, ut utriusque imbecillitas hac veluti compensatione fulciatur.

CARMEN CXXXVI.

F *Elæ Grammaticus non est.*] Ut enim ait Juvenalis:

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Et

— *Culpa docentis*
Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ

Nil salit Arcadico juveni.

CARMEN CXXXVII.

A *Rma virumque docens.*] Monet Vinctus similem esse libro Anthol. 1. Iulium Palladæ (quem ineptissimum litteratorem nec immerito vocat Scaliger) ex principio Iliados.

Non duxi uxorem, sed magis arma domum.] Expressum illud videtur ex Euripidis Andromache, act. 1. ubi hæc Androm.

Ιλίου ἀπεινὰ Πάρις ἔχ' ἄμυν, ἀλλὰ
τιν' ἄτιν

Ἡγάγετ' ἐνναίαν εἰς θαλάμους Ελέαν.

Dotata duellis.] Ovidius de arte amandi 2.

— *Dos est uxoria lites.*

Furget ob hoc solum jurgia quod fugiam.] Alludit fortasse ad Xantippen ea de causa sæpissime infestam Socrati.

CARMEN CXXXIX.

N *Ec Stygiis lucis.*] Non absimile est Bianoris Græcum, lib. 3. Antholog.

De misero.] Oedipode parentis sui Laii interfectore, matris suæ Jocastæ sponso, è qua duos fratres miseros Eteoclen & Polylicen suscepit.

CARMEN CXL.

N *Il homine pejus ingrato.*] Hoc enim genus hominum omnibus est adversum, miseri præsertim quibus nocent, dum aliorum ingenium ex eorum ingenio probatur. Opportuna igitur hic est, ut ait J. Gruterus in notis ad Syrum, Xisti

IN EPIGRAMMATA. 615

Xisti Pythagorei admonitio : ne te impedi-
at à benefaciendo homo ingratus.

CARMEN CXLI.

Discere, &c.] Multis difficultati-
bus intricatum carmen, etsi perbre-
ve : cujus sensum Hugolinus Martellius
(quem Bælius observat Episc. Glandat.
fuisse) integro volumine corrupit, judi-
ce Naudæo in Syntag. de studio libera-
li, dum in eo carmine sex ad expedite
discendum gradus invenire tentavit. Igi-
tur juxta Naudæum, nihil aliud sibi vo-
luit Ausonius, nisi modum edocere quo
docti homines multa loqui possint ex
tempore. Qui quidem modus in eo po-
situs videtur, ut quæ jam optime no-
runt, menti inolescere velint; quæ non-
dum recte didicerint, frequenter dicen-
do adsumere, & altius memoriæ infige-
re conentur. Sicque totum Epigr. legit,
ac interpungit :

*Discere si cupias doctus quam multa, li-
cebit.*

*Quæ nosti, meditando velis inolescere
menti :*

*Quæ didicisti haud-dum, dicendo adsu-
mere tendas.*

CARMEN CXLIH.

Fortuna, &c. *summa in imum vertit.*] In
hanc Sententiam Juvenalis :

Si fortuna volet fies de Rhetore Consul,

Si volet hæc eadem fies de Consule Rhetor.

Et Horatius magnifice l. carm. 30. quod
est ad Fortunam :

Præfens vel imo tollere de gradu

Mortale corpus, vel superbos

Vertere funeribus triumphos.

CARMEN CXLV.

Re frueri ut natus mortalibus, &c.] Ejus-
dem acuminis est quod de Rhodiis
Isocrates : *Comedunt ut cras morituri, adi-
ficant ut semper victuri.*

CARMEN CXLVI.

Ad Notarium.] Notarius est qui verba
non perscribit, sed signat. Notarius

qui per signa scribit. Glossæ. Duplex enim
apud veteres scribendi ratio, *scriptura*, &
Notaria. Rationem scribendi per litteras,
ut faciliorem, primam discebant, alteram
non nisi aliquo post tempore, ut pote
quæ, si Isidoro fides lib. 1. cap. 31. nota-
rum ad quinque millia contineret : *In pue-
rilibus litteris ars prima est Abecedaria, se-
cunda Notaria*, inquit Fulgentius Mythol.
in Orpheo.

Notarum præpetum.] Notarii scilicet, ut
Manilii lib. 4. verbis utar :

*— Linguam superant, cursumque lo-
quentis.*

Bipatens.] Cujusmodi liber cum aperi-
tur. Pugillarium materia è buxo, citro,
lapide atro in tenuissimas laminas dissecto,
ebore etiam, cujus generis protulit clar.
Antiq. explanatæ auctor, in tom. 3.

Cui multa fandi copia.] Pugillari in quo
plurimæ notæ, quarum singulis dictiones
integræ indicantur, seu, ut *una vox*, ab-
solvuntur.

Punctis peracta singulis.] Quæ puncta Au-
sonius, Plutarchus in Catone vocat *Σημεία
ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τῶν τοῦ λόγου γράμ-
ματων ἢ ᾠδῶν* : *Signa in parvis & brevibus fi-
guris, multarum litterarum vim includentia.*

*Quis me prodidit, quis ista jam dixit tibi
quæ cogitabam dicere.*] Elegantissimum il-
lud profecto, uti & carmen integrum,
quod meliori ætate dignissimum esse verè
dixerim, nec ulli in hoc genere mihi vi-
detur cedere, tum sententiis, ac verbis,
tum numero maximè, qui omnium velo-
cissimus oculis quasi subjicit miram No-
tarii celeritatem, de quo Martialis :

Nondum lingua, suum dextra perexit opus.

IN EPIGRAMMATA IV.

Quibus Fastorum à se digesto-
rum meminit.

CARMEN PRIMUM.

Vigilatas accipe noctes.] Fructum noc-
tium quas in iis digerendis insomnes
duxi. Sic Juvenalis. Sat. 7. vers. 27.

*Frangere miser calamos, vigilataque prælia
dele.*

Nostra lucerna.] Fluxit hoc ex illo, *vi-
gilatas noctes*, metaphorâ continuatâ.

CARMEN II.

A^{D Proculum.}] Vide quæ de Proculo diximus ad epigram. 34.

CARMEN IV.

T^{Itulum qui quartus ab imo est quære.}] Lipsius restituit imo, cum antea le-

geretur uno. Et sane Lipsii lectionem retinendam esse suadet votum quo superiori carmine *Proculo* Consulatum auguratur Poëta. Nisi enim ad annum U. C. 1123. exactam Fastorum seriem perduxerit, insulsum erit illius votum, quippe quod impleri non potuisset, nisi post lustrum elapsum, quo demum *Proculus* olympiadem signasset, Consul renunciatus,

IN EPHEMERIDEM.

N^{Imiaque tendis mole saginam.}] Ita editio Tornæsiana anni 1558. Suspiciatur *Tollius* Poëtam scripsisse *cædis*, & respexisse ad illud *Plauti* in *Mostell.* *Esse, effercite vos, saginam cædite.* At vero si *Juvenalis* Sat. 4. vers. 67. dicere potuit:

— *Propera stomachum laxare saginis;*

cur *Ausonio* per oppositionem dicere, non licuit, *nimia tendis mole saginam?*

Cui luna somnos continuavit.] Sunt qui narrent eum (*Endymionem* *Athli* filium) perpetuo somno damnatum à *Jove*, quod *Junonem* amaret in cælum assumptus. *Cic.* 1. *Tuscul.*

Ne longus tibi somnus, unde, non times detur.] Ne te excitatum virgis lacerem, & repetitis verberibus exanimem.

Lesbie depelle modum quietis, acer iambe.] *Felix* ab uno carminis genere ad aliud transitus!

IN PARECBASIN.

N^{Ec tus cremandum postulo, nec liba crusti mellei.}] Alludit Poëta ad ea quæ *Osiri* sive *Baccho* offerebantur; jure enim, *Libo*, & *melle* (ut pote qui ea mortales docuisse creditus) colebatur. *Ovid.* lib. 3. *Fast.*

Melle Pater fruitur, liboque infusa carenti

Jure repertori candida mella damus. Et *Tib.* lib. 1. *Eleg.* 8.

— *Tibi dem turis honores,*
Libaque Mopsopio dulcia melle feram.
Et ecce jam vota ordior,] Incipio preca-

ri, ut apud *Silium Ital.* vers. 1. *ordior arma*, est, incipio bellum describere. Notat *Drakenb.* in hunc *Silii* versum, esse cui minus hoc latinum videatur, *ordior arma*, quasi Poëta dicere debuisset, *ordior ab armis.* Hunc vero delicatulum censorem refellit vir doctissimus exemplo *Gratii*, qui ævo *Augusteo* eandem loquendi formulam usurpavit in *Cyneg.* vers. 23.

Carminibus & arma dabo venandi, & persequar artem,

Armorum, cassesque plagarumque ordiar astum.

Afferret quoque exemplum ex *Ausonio*, sed quod *Silio* nil faveat, ut pote ex posterioris ætatis petito scriptore. Immo ego utrumque & *Gratii* & *Silii* exemplum *Ausonio* favere contendo.

Pavet ne quidquam spes, fides?] Expunge insulsum hunc versiculum, quem ex margine sui codicis *Vinetus* huc transfudit, à nugatore aliquo confectum, & miror à *Tollio* ut & nostro interprete excusum. Certe in editione *Tornæsiana* non comparet. Qui etsi compareret, expungendus tamen ut indignus non tantum *Ausonio*, sed quolibet sano homine: quorsum enim, *amabo*, exclamatio ista:

Pavet ne quidquam spes, fides?

Postquam Poëta dixit:

Et ecce vota jam ordior:

Et cogitatio, numinis

Præsentiam sentit pavens.

Quorsum, inquam, absurda ista exclamatio seu correctio? Itane eum qui numinis præsentiam sentit, pavere non debere,

quantumvis credat & speret? Sublato autem illo versiculo, nil quod optime non cohaereat cum orationis sequentis priore versu. Hic nemo nisi plane ἀποροῦμαι mihi, credo, adversabitur.

ORATIO.

V. 1. **O**mnipotens, solo mentis, &c.] Apud Sylvium Ambianatem, qui luculente, si fides ipsi Sylvio, at quam prolixè carmen illud exposuit, legitur:

Omnipotens quem mente colo, pater unice rerum.

V. 3. *Antiquior ævo.*] Ævum definit Cenforinus de die natali cap. 4. *Tempus unum & maximum immensum sine origine, sine fine; quod eodem modo semper fuit, semper futurum est, nec ad quemquam hominum magis quam ad alterum pertinet.* Juxta Philosophos Ævum differt ab æternitate, ut æternitas duratio sit finis pariter & principii expers: Ævum careat quidem fine, non perinde principio. Hoc sensu Poëta ævum accepit, siquidem priore sensu Deus non est ævo antiquior, cum ævum sic intellectum non aliud sit quam Deus ipse.

V. 4. *Cujus formamque modumque.*] Nemo, nisi Deus ipse, Dei formam & modum novit. Quod pulchrè hoc versu exprimitur:

Pour le bien définir; il faut estre lui-même.

V. 8. *Ipsa opifex rerum, &c.*] Versus ille & sequentes octo qui desiderantur apud Sylvium, occurrunt in editione Tornæsiensi anni 1558. in 8°. quæ plura Ausonii continet non ante vulgata.

V. 19. *Meliore propage colendus.*] Propages & propago dicuntur. *Salvete gemini, mea propages sanguinis.* Pacuv. apud Nonium, *Propages* propriè vitis suppressa, significat metaphorice sobolem seu genus. Vide Festum.

V. 22. *Ludibria leti.*] Rectè *ludibria*: qua voce Poëta revocat irrisiones quæ fervoris mortem vel præcesserunt, vel comitatae sunt, vel etiam insequentæ fuerunt.

V. 25. *Docuit inane sepulchri linquere terris.*] Sepulchra nostra, inquit Sylvius, futura esse vacua, hoc est sine corporibus nostris docemur eo quod in Christi tu-

mulo, postquam se ipse à morte reduxit, inventa sunt duntaxat sudarium & lintamina.

V. 29. *Nil ex invidia retinens.*] Gratianus imperator Poëtæ nostri discipulus, Epistolâ jam laudatâ: *Non ego in Deo verebor invidiam*, alludens fortasse ad illud præceptoris sui.

V. 39. *Lactea cæli semita.*] Totum illud juxta Veterum sententiam profertur, qui, teste Macrobio lib. 1. in Somn. Scipionis, credebant per duo Tropica signa, Capricornum & Cancrum quæ lacteus circulus interfecat, quæque Physici Solis portas appellant, animas de cælo in terras meare, & de terris in cælum remeare: unde hominum una, altera Deorum vocabatur; hominum Cancer, quia per hunc in inferiora descensum esse: Capricornus Deorum, quia per illum animas in propriæ immortalitatis sedem, & in Deorum numerum reverti putabant.

V. 40. *Qua procures abiere pii.*] Scipioni de animis Beatorum ostenso lacteo dictum est: **HINC PROPECTI, HUC REVERTUNTUR.** Macrob. loco laudato.

V. 44. *Si lapides non juro deos.*] Antiquorum Idola significare videtur ad contemptum, ut Turnebus existimat. Fortasse etiam respexit ad Jovem lapidem, per quem jurabant Veteres, ideo lapidem dictum, quod juraturi silicem manu tenebant, dicebantque, ut docet Sextus Pompeius, **SI SCIENS FALLO, ME DIESPITER SALVA URBE ARCEQUE BONIS EJICIAT, UT EGO HUNC LAPIDEM.**

V. 54. *Confessam dignare animam.*] Id est trinum te & unum esse confitentem animam dignare, supple, æternis sperata luminis aura, quam superius, vers. 43. rogavit Patrem.

V. 54. *Si membra caduca execror.*] Plurima eodem sensu apud D. Paulum: *Cupio dissolvi*, &c.

V. 57. *Patiturque suos mens faucibus Manes.*] Conscientiæ stimulos & animi morsus poëtice Manes appellat, alludens fortasse ad illas umbras, quæ, juxta Lucianum in Necrom. corporibus nostris semper adsunt; ubi primum vita functi sumus, nos accusant, redarguunt quid-

quid in vita peccatum est. Anchises lib. Æn. 6. vers. 743.

Quisque suos patimur manes.

Ubi videsis quæ brevissime simul & doctissime Ruæus annotavit.

V. 59 *Satis hoc reare esse quod satis est.*] Votum sapiente dignum; animus enim noster, ut pulchre Tullius Paradox. 6. oportet se judicet divitem, non hominum sermo, neque possessiones nostræ, nihil sibi deesse putet, nihil curet amplius. Omnia nimirum habet qui nihil concupiscit: eo quidem certius qui cuncta possidet, quia dominium rerum collabi solet; bonæ mentis usurpatio nullum tristioris fortunæ recipit incursum. Ita Cornelia Gracchorum mater apud Val. Max. lib. 4. cap. 4.

V. 63 *Paullum distare videtur suspectus vereque reus.*] Etenim negligere quid de se quisque sentiat, non solum arrogantis est, sed etiam dissoluti. Cic. Offic. lib. 1.

V. 66 *Sim tenui victu atque habitu.*] Utrumque ad valetudinem, non ad voluptatem referenda esse tradit ibidem Cicero.

V. 67 *Sim semper genitor sine vulnere nominis hujus.*] Mihi superstites sint nati! Votum parentibus familiare, quos ideo *superstitiosos* dictos fuisse auctor est Cicero lib. de Nat. Deorum 2. Proximis his diebus Regina nostra Maria marito Ludovico filium, Gallis verò omnibus, immò & orbi universo lætitiā incredibilem peperit. Quapropter Gallia tota supplicationibus religiosis Deo immortalī grates persolvit, Regi & Reginae gratulatur, Deumque efflagitat, ut Regi, cum Nestoris annos impleverit, Regis filius quem Delphinum appellamus, superstes sit. Hæc fere, præter mutata nomina, Sylvius, qui suos in illud Aufonii commentarios scribebat, dum Claudia marito Francisco Delphinum pareret.

V. 71 *Miracula terre nulla putem.*] Longe aberrat Sylvius, dum sic interpretatur: *Quæ in terra fiunt miranda, ea non putem miracula, cujusmodi permulta sunt apud Plinium & Val. Max. lib. 1. tit. de Mirac.* Poëtæ mentem rectè affecutus est Interpretes noster, dum ea *terre miracula* intellexit de rerum terrenarum contemptu.

V. 73 *Nec timeat mortem . . nec optet.*] Desumptum illud ex Martialis lib. 10. Epigr. 47.

Summum nec metuas diem, nec optes.

Quod unus è nostratibus sic expressit:

*Las d'esperer & de me plaindre
Des Grands, de la Cour & du Sort,
C'est ici que j'attends la mort
Sans la desirer, ni la craindre.*

V. 78 *Blandis erroribus.*] Peccatis, inquit Syvius, quibus damnamur & perimus. Errare enim dictum putat Verrius ἀπὸ τῆς ἐπιπλῆν, à pereundo. Blandis, id est in quæ delabimur, eorum dulcedine illecti tanquam pisces hamis, quos piscator induit escis.

EGRESSIO.

V. 2 *Quamvis satis nunquam rei fiat precatu numinis.*] Tollius & noster sic legunt ex Gronovio, cujus ea est restitutio seu potius corruptio. Etenim in omnibus editis, in Tornæianis præsertim, habetur *reis*, quod placuit Gronovio mutare in *rei*, tum absque auctoritate, tum absque necessitate. Quin & minus intricatus est sensus si priscam retineas lectionem. *Satis*, inquit Poëta, Deum precatus sum; quod cum paulo durius videretur, sic emendat sequentibus versiculis: *Etsi nunquam satis fit à reis precatu numinis.* Puderet me talibus immorari diutius.

V. 7 *Quod quum per horas quattuor.*] Hic, ne quid interciderit, timent Vinctus & Tollius. Verum hæc continuâ serie leguntur in Tornæianis, & sic intelligi posse probat interpretes noster.

LOCUS INVITATIONIS.

V. 2 *Ne nos, vel illi, demoremur prandium.*] In Tornæianis sine interpunctione legitur:

Ne nos vel illis demoremur prandium.

Meliori quidem sensu, id est, ne ipsi horam prandii producamus, dum eos serò monebimus instare; nam ex his quæ infra puero dicit Poëta, *scis ipse qui sint*, patet jam vocatos fuisse.

LOCUS ORDINANDI COQUI.

V. 5 **C**oncute ferventes palmis volventibus ollas, &c.] Rem coquinariam graphice depingit.

Desunt multa.

V. 4 *Lati modo pompa theatri.*] *Lege lati*, inquit Grævius, eo enim se conferebant, ut ludis & spectaculis se oblectarent. Verum nil opus sollicitare vulgatam lectionem: cum enim eo se conferrent multi, *latum* oportuit theatrum esse, ut revera fuit.

V. 10 *Infandas etiam veneres* : . . . *patimur per somnia.*] Huc facit quod penè tritum est: non magis ob stupri visionem damnabimur, quam ob martyrii coronabimur.

V. 31 *Satis est bene, si metus absit.*] Etenim ut in Syri ac Senecæ sententiis habetur:

Metus cum venit, rarum habet somnus locum.

V. 42 *Hunc lucum . . . excubiis habitandum dedico vestris.*] Respexisse videtur ad illud Catulli quo Lampſaceno deo lucum dedicat:

Hunc lucum tibi dedico, consecroque, &c.

IN PARENTALIA.

PRÆFATIO.

Lectorem solum lemma sollicitat tituli, ut festivitate persuasus & ineptiam ferre contentus sit.] Quis hæc legens non putet nostra describi tempora? Scilicet esurientes Græculi nobis libellos obtrudunt, in quibus præter lemma, quo tamquam hamo escis induto pisces decipiunt, festivum nihil, omnia ineptiarum plena.

Antiquæ appellationis hic dies.] Dies hic mensis Februarii decimus-nonus, sive undecimus ante Calendas Martii: unde canit Ovid. lib. Fastorum 2.

Non tamen hoc ultra, quamquam de mense supersunt

Luciferi quot habent carmina nostra pedes.

PRÆFATIO ALTERA.

V. 9 **H**oc satis & tumulis, satis & telluris egenis.] Nænam officiosam quot annis cantari, tam tumulis, sepultis, quam telluris egenis, seu non sepultis satis est. Immo voce ciere animas, necdum humo contactis corporibus, funeris instar habet.

PARENTAL. I.

V. 1 **P**rimus in his pater.] Julius Aufonius, patria Cossione Vasatum,

domo Burdigala, arte Medicus: quæ omnia patent ex Epicedio in eundem Julium.

V. 4. *Undecies binas vixit Olympiadas.*] In Epicedio dimidiam addit Olympiadem. Cum igitur Julius vixerit nonaginta annos, videritque ut ex Epicedio liquet, Aufonium Poëtam Galliæ Præfectum, (quod munus obire non potuit ante decimam septimam Septembris diem anni 376. qua die Antonius Æliæ Flaccillæ, Theodosii Magni uxoris pater vulgò creditus, illud ipsum obibat) ac eundem præterea non viderit Consulem anno 379. renuntiatum, ut probat illud Epicedii:

Consul ut ipse foret, spes mihi certa fuit.

Ex his colligo Julium Aufonium è vita excessisse circa annum 378. natum circa annum 286.

V. 5. *Qui prospera vidit.*] Natum vidit Gallis, & Libiæ, & Latio Præfectum. Vidit hujus & natum Hesperium, & generum Thalassium Africæ Proconsules, ipse Præfectus Illyrici.

V. 11. *Viveret ut potius quam diceret arte Sophorum.*] Etenim, ut probe Seneca, si pars virtutis disciplina constat, pars quoque constat exercitatione. Unde apud Clement. Strom. 2. Zeno Stoicus malle se dictitabat unum videre Indum qui sponte in rogi se conjiceret, quam singulos de patientia differentes audire. Nec

sapit certè, qui sermone duntaxat sapit, at ille vere sapiens dicendus qui pauca virtute differit, fidemque sermonibus vita sua conciliat. Ita fere Greg. Theol. quem allegat Lipsius ad Manud. ad Stoic. Phil. lib. 3. cap. 24.

V. 17. & 18. *Et nullum Ausonius, &c.*] Detorta hæc ab ingenio ad mores, ex Vell. Patere. lib. 1. cap. 5. ubi de Homero ait: *Quod neque ante illum, quem ille imitaretur, neque post illum, qui eum imitari posset, inventus est, perperamque in Censura auctorum occurrunt, inter testimonia de Ausonio Poëta.*

PARENTAL. II.

V. 1. **P**roxima tu genitrix Æonia.] Æmilia Æonia, Aquis Tarbellicis nata, patre Cæcilio Arborio Æduo, matre Æmilia Corinthia Maura, per jocum sic dicta, quod cute fusca esset. Vid. Parent. 5.

PARENTAT. III.

V. 2. **D**icere sed rea fit, tertius Arborius.] Gronovius Vinetum irridet ea se negantem intelligere, ideoque suscipit explicanda. Rectè quidem exponit *rea fit*, obligatur, tenetur pietas, ut loquuntur Jurisconsulti. Similiter Paulinus Epist. 2. ad Auson. vers. 26.

Nec patris inculci pietas rea.

Reliquum autem, *Dicere tertius Arborius* fateor me non magis capere quam Tullium. Legendum igitur: *Dicere, & rea fit*, supple *pietas, tertius Arborius*. Vel uti Lugdunenses ediderunt, sed mutatâ interpunctione:

Diceris, serie tertius, Arborius.

Id est, *Arborius* pro *Arborii*, quod familiare Ausonio est, diceris ordine tertius. Utram vis Lectionem eligas, nihil erit intellectu difficile.

Arborius.] Æmilius Magnus Poëtæ nostri avunculus, Tolosæ & Narbonis Rhetor, causarumque actor disertissimus apud Hispaniæ tribunalia. Deinde sub Constantino Magno accitus in arces Byzantii, unum è Cæsaribus edocuit, ibique maturè occubuit. Vide Professorum commemorat. carmen 16.

V. 5. *Temperies adhibenda.*] Hujus lo-

ci lacunam sic olim explevi:

Temperies adhibenda mihi: memorabo priorem.

Rectius vero Tullius:

Temperies adhibenda igitur: memorabere primus.

V. 7. *Unanimis genitoris.*] Reponendum omninò *genitori*, uno cum genitore animo.

V. 10. *Hinc, tenus Europam fama crescente, &c.*] Rectè Interpres noster, *fama crescente ad extremam usque Europam*. Unde miror ea Grævium non assequi, nisi legatur, *hactenus Europam*, subaudiendo ex superiore versu ornasti: quasi Constantino-polis quâ in urbe Rhetor vixit Arborius, ad Europam non pertineret.

V. 22. *Dictasti fatis verba notanda meis.*] Illud ut explicaret Scaliger multa huc congeffit erudita sane & verosimillima, quæ noster exscripsit. Quid, si legendum *Fastis*, ut habetur in Lugdunensibus?

V. 23. *Ergo vale.*] Solemne in exequiis *salve & vale* dicere mortuis, non quod aut *valere* aut *salvi* esse possint, inquit Servius ad Æneidos undecimum, *sed quod ab his recedimus, eos nusquam visuri*. Soliti veteres plerumque hæc verba subjungere: *Nos te ordine, quo natura permiserit, cuncti sequemur*. Sed ea non hujus loci.

PARENTAL. IV.

V. 2. **M**aternum post hos commemoremus.] Cæcilius Argicium Arborium, Æduum, virum domi nobilissimum, qui, Galliis incubante Tetrico, proscriptus patria & omnibus bonis, secessit in oppidum Novempopulaniæ Aquas Tarbellicas, ibique Æmiliam tenuis fortunæ uxorem Poëtæ nostri matrem duxit. Illum perperam Scaliger confudit cum Æmilio Magno Arborio, dum in vita Ausonii dixit: *Tanto viro nascitur D. Magnus Ausonius nomine avi materni*. Avus enim Cæcilius Argicium Arborius fuit.

V. 9. *Regnum quum Victorinus haberet victor.*] Militaris industriæ vir, à Posthumio seniore in partem imperii vocatus, Galieno Mediolani interfecto, ipse remansit in imperio.

V. 10. *Et in Tetricos recidit imperium.*]

Victorino à quodam Actuário cujus uxorem stupraverat, è factione Agrippinæ, percusso anni sui imperii secundo, filioque Victorino adhuc puerulo pariter interempto, imperium recidit in patrem ac filium; patrem C. Pesuvium dictum, pop. Rom. Senatorem, quem ad capeſſendum imperium inſtigavit Victorina mortuis conjuge & nato. Treb. Poll. de triginta Tyr. cap. 23. & 24. Metri cauſa ſunt qui legant, *imperium recidit.*

V. 31 *Sentis quod Quæſtor . . . & idem Conſul, &c.*] Hinc liquet Parentalia, pleaque ſaltem, non niſi poſt annum 379. quo, ut jam diximus, Conſulatum iniiit Auſonius, ſcripta fuiſſe, atque, ut ego arbitror, poſt quam interfecto Gratiano in agrum Santonicum ſe recepiffet.

PARENTAL. V.

V. 9 **H**æc me præreptum cunis.] Æmilia Corinthia uxor Arborii de quo ſupra, quæ Poëtam noſtrum Toſofæ aſuit, donec circa annum 325. in Rhetoricis Magiſtro uſus eſt eodem Arborio. Conſule Imperatorum hiftoriam à viro Cl. Tillemont conſcriptam, in Grat. p. 185.

V. 11 *Tranquillos avia cineres præſtate quieti Manes.*] Alludit ad veterem formulam qua mortuis precabantur, *ut bene*, vel *placide quieſcerent*, aut *molliter jacerent*. Sic Tibullus lib. 2. Eleg. ult.

Sic bene ſub tenera parva quieſcat humo. Tacitus in vita Agricolæ: *Si quis piorum manibus locus, ſi, ut ſapientibus placet non cum corpore extinguuntur magne anime*, **PLACIDE QUIESCAS.** Inſcriptio Præneſtina: **OSSA TIBI BENE QUIESCANT.** Plura apud Kirchmann. de Funer. Roman. lib. 3. cap. 2.

PARENTAL. VI.

V. 1 **T**uque gradu generis matertera.] Æmiliæ Æoniæ, & Æmilii magni Arborii ſoror.

V. 8. *Crevit devota virginitatis amor.*] Scilicet ipſa deo ſe devoverat, cum aliud eſſet devotarum virginum genus, earum nempe quas parentes devovebant.

PARENTAL. VII.

V. 1 **E**t patruos Elegeâ meos, &c.] Cl. Contentum & Julium Calippionem Julii Auſonii fratres, quorum ille ingentem pecuniam in Britannia partam, morte præventus diripiendam externis reliquit, hic patrimonio exhausto nepotes nomine tenus hæredes habuit.

V. 3 *Varia quaſita pecunia ſortis.*] An immani ſcœnore, ut Scaligero placet in vita Auſonii? an varia negociatione, quod magis probaverim?

V. 4 *Hæredis nullo nomine tuta perit.*] Interpretæ noſter explicat, *nullo hæredis nomine deſenſam*: quod fateor me non intelligere, niſi velit *Hæredibus neglectam*. Et quidem neglectam oportuit, ſiquidem ignavis fratribus obiit, ut infra Auſonius. Hinc colligo Deſpoſium male divinaſſe, dum legeret:

Hæredi, nullo nomine tuta, perit.

Id eſt nullo debitorum nomine deſenſa.

V. 14 *Commune hoc verbi munus.*] Vale, quam vocem in exequiis familiarem fuiſſe jam monui, & in his Parentalibus Poëtæ ſæpe ſæpius uſurpat.

PARENTAL. VIII.

V. 10 **I**pſe tuo vivens ſegregus arbitrio.] Rectè Grævius reponit *ſegregis*, ita *ſegregem vitam* dixit Seneca de Benef. 4. 18. Prudentius Hamart. verſ. 66. *ſegrege regna*, & verſ. 803. *ſegrege forma*. Et pluries Sidonius. *ſegregis* eſt à *ſegrex*, vel *ſegregis*: unde patet falli Interpretem noſtrum, cum allata Grævii emendatione ait, *ut ſit arbitrio tui ipſius ſegregis*. Rectus enim caſus eſt *ſegregis*.

V. 18 *Nam & cœlebs nunquam deſinet eſſe gener.*] Hic quoque fallitur, dum hunc verſiculum ſic exponit: *gener enim tuus eſt cœlebs, nunquam ceſſabit eſſe gener tuus*. Immo ſenſus eſt: *gener tuus, qui etiamnum cœlebs eſt nunquam deſinet eſſe cœlebs, ſeu, nunquam alterum tentabit hymenæum*. Et ſane uxorem ſuam tam impente dilexit Auſonius, ut poſt ejus mortem amplius 45. annos cœlebs vixerit.

PARENTAL. IX.

V. 3 **N** *Ec contrectabile fulmen.*] Eodem ferè sensu Quintilianus in libri sexti Proœmio : *Ut prorsus possint hinc esse tanti fulminis metus.*

V. 9. *Nec licet obduclum senio sopire dolorem.*] Quintilianus ibidem uxorem deflens : *insanabilem attulit marito dolorem , &c.*

V. 26 *Liquisti natos pignora nostra duos.*] Mares ambos, an marem & fœminam, inquit Vinetus? Marem aio alterum, Hesperium scilicet in cuius gratiam Fastos se scripsisse dicit Ausonius, (nam parvulus Ausonius matri certe superstes non fuit, quippe qui, cum obiit, prima absolvere verba non valeret.) Fœminam alteram cuius meminit in Protrepico, quæque Euromio primùm, deinde Thalassio nupsit, ut dicemus in Parental. 14.

PARENTAL. X.

V. 4 **I** *Ndolis ut plenæ planximus.*] Quasi jam adolevisses.

V. 5 *Tu gremio in proavi funus commune locatus.*] Hellenismus. Respexit ad ritum veterem quo neque infantibus pueris inferias ferebant, neque cætera faciebant pro mortuis fieri solita, neque sepulchra exstruebant : eo quod, inquit Plutarchus Consolat. ad uxorem, nondum his terra communicata est, neque eorum quidquam quæ terra nascuntur : *ὅτι γὰρ μέτεσι γῆς οὐδὲν, ὅτε τῶν περὶ γῆν αὐτοῖς.*

PARENTAL. XI.

V. 3 **S** *Pes cuius certa fuit res.*] Res enim est finis spei. Seneca apud Tacitum : *Decimus quartus annus est ex quo spei tuæ sum admotus.* Ausonius ipse Profess. II.

Spem magis quam rem fruendam præbuiſti avuncule.

Eodem sensu Quintil. in libri 6. Proœmio, de nato sibi acerbo funere erepto : *Non flosculos, sicut prior, sed . . . certos atque deformatos fructus ostenderat.*

PARENTAL. XIV.

V. 2 **E** *Uromi, è juvenum lecte cohorte gener.*] Euromius ille duxerat uxorem Ausonii natam, cui miratur Vinetus ipsum non parentasse; sed ita factum arbitror quia patri superstes fuit. Idem Vinetus, Scaliger & Ægidius Lacarry è S. J. in Hist. Galliarum sub Præfectis Prætorio, Euromium contendunt vocatum fuisse & Thalassium, atque ita è duobus unum efficiunt, duobus inquam Ausonii generis. Certè Ausonii generum fuisse Thalassium liquet ex his Symmachi lib. 1. ep. 19. *Quæro igitur incertus animi, quæ mihi nunc potissimum super viro honorabili Thalassio genero tuo verba sumenda sint.* Euromium itidem Ausonii generum fuisse probat carmen de quo agimus. Rursus Euromium ac Thalassium diversos extitisse his fere argumentis probat sæpe laudandus Imperatorum Historiæ scriptor, not. 28. in Gratianum. 1°. In Euromii Epitaphio, præter morem Ausonii, qui semper cunctis appellat nominibus eos quibus parentat, Thalassii nomen siletur, quod tamen præ cæteris declarandum fuit, siquidem tum apud Symmachum, tum in legibus non aliud profertur. 2°. Ex eodem Eptiaphio patet Euromium *oræ Illyricæ* tantummodo præsidem fuisse: Thalassium autem *pro Consule* Africam obtinuisse constat, tum ex codice Theodos. in quo extant quatuor leges anni 378. latæ Treviris à Gratiano, & ad Thalassium Africæ Proconsulem datæ; tum etiam ex his Epicedii in Julium:

Hujus ego & natum, & generum pro Consule vidi.

Jam vero huic sententiæ illud adversatur; quod unam Ausonio puellam reliquit moriens uxor. Sed illa nubere potuit Euromio primùm, deinde Thalassio, cum Euromius primævo flore juventæ raptus occidisset.

V. 10 *Fiscus & ipse clients.*] Fiscos Spartea esse utensilia ad majoris summæ pecunias capiendas: unde quia major summa publicæ quam privatæ pecuniæ, pro censu privato *loculos & arcam*; pro publico thesauro *ærario fiscum* dictum fuisse, docet Asconius in Ciceron.

PARENTAL.

PARENTAL. XV.

V. 1 **E**T te germanum non sanguine, sed vice fratris.] Pomponium Maximum Julix Dryadix Ausonii sororis maritum quo, adhuc juvenis viduata in cœlibatu permansit per sena decennia, ut ex carmine 12. patet.

V. 9 Heu quare nato . . . non frueris.] Arborio Verix Licerix marito de qua carmine proximo, Cur fruge & flore nepotum. Natorum ex Megentira ejusdem Pomponii Maximi filia, quorum duo annis pubescentibus occubuerunt, Paulinus & Dryadia; reliqui duo longioris vitæ, sed ignoti.

V. 11 Divina habitat si portio Manes.] Anima divinæ particula auræ Manium sedem si habitat.

PARENTAL. XVI.

V. 16 **N**upta magis dici quam tumultata potes.] Maritus ipsi tumultum propè thalamum extruxerat suum, unde magis nupta quam tumultata dicitur Poëtæ. Arguta hæc & hyberna frigidiora nive.

PARENTAL. XVII.

V. 1 **N**ec Herculæ.] Pomponii Maximi de quo supra & Julix Dryadix filium, puberem acerba morte raptum.

PARENTAL. XVIII.

V. 4 **S**ed justam & clemens vitam agis, & sapiens.] Ita restituit Canterus lib. 3. lect. cap. 10. cum antea nullo sensu legeretur, etiam apud Vinetum: Sed justa & clemens vita, magis sapiens.

V. 11 & 12 Qualia tempora vitæ, talia & ad Manes, &c.] Rectè emendat Desposius tempore: qualia otia dum viveret, placidus semper, talia apud Manes agat, efflagito.

PARENTAL. XIX.

V. 1 **T**uque Pudentillam.] Attusix Lucanæ Sabinæ Ausonii uxoris so-

rorem, & Flavii Sancti, de quo superiori Carmine, conjugem; Namiam quoque dictam, quod nomen vernaculum mulieris honestamentum esse, ut domnas Hispanis & Italis Desposius ait.

V. 8 Gereret domum.] Eidem Desposio rectè observatum inusitatam esse hanc loquendi formulam, etsi vir moriens imperfectam domum relinquere Homero & Catullo dicatur. Tollius in ommissis suspicatur legendum regeret, cui accedo.

V. 14 Fantis honore colit.] Mallet Interpres noster fratris amore colit, quia, inquit, mire illud consonat cum superiore pentametro. Malo ego, Scaligerum sequutus, fantis honore, quia illud pentametrum mire consonat cum hexametro suo:

Nunc etiam Manes placidos pia cura re- tractat.

Quod quam belle cohæreat cum his, fantis honore colit, id est funerea commemoratione, quis non videt? Nam affari Manes, inquit ipse Ausonius, funeris instar habet.

PARENTAL. XXI.

V. 1 **N**otitia exilis nobis, Attusia, tecum.] Attusia Lucana Talisia, Attusix Lucanæ Sabinæ Ausonii uxoris soror, & Namix Pudentillæ. Nupsit Ermiscio Regulo, qui & in eo Carmine cum ipsa celebratur.

PARENTAL. XXII.

Tit. **S**everus Censor Julianus consocer.] Utro modo consoceri fuerint Julianus hic & Ausonius, ignorare se fatetur Interpres noster; an quod Ausonii filius uxorem duxerit Juliani filiam? An quod Ausonii filia Juliani filio nupsit? Nullus tamen dubitandi locus: etenim geminam duntaxat sobolem Ausonio reliquit Sabina, scilicet puellam quam Euromio primum ac deinde Thalassio nupsisse diximus ad Parental. 14. & Hesperium Aquilium, quo Juliani filiam uxorem ducente, consoceri fuerunt idem Julianus & Ausonius Poëta, nec videntur aliter esse potuisse.

PARENTAL. XXIII.

V. 2 **L** Uclis misera decedere matris ceperat, offerret quum tua forma patrem.] Arbitror legendum matri: quod magis Latinum. Pulchrè autem eundem affectum exprimit Virgilius lib. Æneid. 4. v. 327. ubi sic loquentem inducit Dido- nem:

*Saltem si qua mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam soboles, si quis mihi parvulus aula*

Luderet Æneas, qui te tantum ore referret;

Non equidem omnino capta aut deserta viderer.

V. 13 *Inter oscula patris occidit.*] Solemne erat Antiquis morientes propinquos osculari, eorumque corpora, donec animam exhalarent, amplecti; tum quia, ut peregrè abeuntes, sic morientes osculo dimittendos censuerunt, mortem enim abitionem dixere; tum quia exeuntem animam in se transferri voluerunt, & posse arbitrati sunt,

V. 15 *Primo nove flos decerperis ævo.*] Solent Poëtæ cum languenti aut decerpto flore mortem immaturam conferre. Sic Virgilius Æneid. 9. v. 435. de Euryalo:

*Purpureus veluti cum flos succisus aratro
Languescit moriens; lassove papavera collo*

Demisere caput, pluvia cum forte gravantur.

Et lib. 11. v. 68. Sic & Statius lib. 3. Sylv.

3. v. 127.

*Qualia pallentes declinant lilia culmos,
Pubentesque rose primos moriuntur ad Austros,*

Aut ubi Verna novis expirat purpura prætis.

Item lib. 5. sylv. 1. v. 148. sylv. 5. v. 16.

PARENTAL. XXIV.

V. 4 **A** Nnuæ liba ferens.] Libum inter cibos ferales. Adi Kirchin, de Funer. Rom. lib. 4. cap. 8.

V. 8 *Cossio Vasatum.*] Eo quoque nomine appellatur à Ptolemæo, postea de pagi nomine, ut pleræque Galliarum urbes, *Vasates* dicta. Urbs in arenoso loco posita, de qua sic Sidonius Epist. ad Trigetium: *Tantumne te Vasatum civitas, non cespiti imposita, sed pulveri, tantum Syrticus ager ac vagum solum, & volatiles ventis alitercantibus arena te possident, ut, &c.*

PARENTAL. XXV.

V. 1 **T** E quoque Dryadum materteram.] Æmiliam Dryadum Æmiliæ Æoniæ Ausonii matris sororem.

PARENTAL. XXVI.

V. 2 **C** Ataphroniam.] Juliam Cataphroniam Julii Ausonii sororem, ideoque Poëtæ amitam, non materteram, ut ait Scaliger in vita Ausonii, quod & Bælius observavit, in voce *Ausonius*.

IN PROFESSORUM

Commemorationem.

IN TITULUM.

G Rævius existimat alium Titulum huic libello præfixum ab Ausonio; & quoniam Parentalia continet ut prior, Parentalium secundum, veluti Heroum Epitaphia tertium librum fuisse. Quod, inquit, ipsa Epitaphiorum Præfatio os-

tendit. Quæ quidem Grævii sententia mihi non videtur à vero discrepare.

PROFESSOR I.

V. 14 **I** N Panathenæis in numerandis eris.] Orat. Isocratis, de qua Interpretes, *Panathenæus* dicta, seu quod in Panathenæis, Erictonii & Thesei, qui

Athenienses sparsim habitantes in urbem coegerint, gratia institutis recitata fuit: seu potius quod Atheniensium laudes ab ovo, ut aiunt, orditur. Referta autem illa est oratio multiplici doctrina, iisque commentis quæ simul oblectare, & juvare queant. Eiusdem argumenti & nominis orationem scripsit Aristides, non infelici Isocratis æmulatione. Igitur in *Panathenais* numerandus, est eodem pretio habendus quo *Isocrates* & *Aristides*, qui *Panathenais* orationes scripserunt.

V. 25 *Tabule certamine longo.* Ludus hic *Desposio* videtur idem cum eo de quo *Quintilianus* lib. 11. de memoria agens, nobisque *Tric-trac* appellato. Omnes bollos qui fuerant interpretatur, *tous les coups de dés*. Per singula puncta intelligit calculos varie pro tesserarum jactu collocatos: ut *Minervius* ille teneret qua in sede quolibet jactu calculi positi essent.

PROFESSOR II.

V. 2 *R* *Eum cieunt, Alcime.* Hujus abundantiam laudat *Sidonius* lib. 5. Epist. 10.

PROFESSOR III.

V. 4 *S* *Eu profis solveret orsa modis.* Frustra *Grævius* hanc lectionem sollicitat, negans capere se quid sit *solvere orsa condita profis modis*. Tò *solvere orsa* opponitur τὸ ligare, seu lege metrorum condere.

V. 10 *Nate pius.* Ita sæpe *Ausonius* non sine veterum exemplo. Ut *Plautum* aliosque omittam, *Virg. Æneid.* 1. v. 668.

Nate mee vires, mea magna potentia solus.

Et *Adfis letitia Bacchus dator*, eodem, lib. v. 738.

PROFESSOR IV.

V. 2 *P* *Atera fandi nobilis.* Hic è stirpe *Druidarum* satus, dictus est *Patera*, à vase lato & patente, (quo, velut ex *Cic. 6. Ver.* & alibi passim liquet, ad res divinas antiquitus utebantur;) quemadmodum illius pater & frater *Phœbicii*

dicti à *Phœbo* *Apolline*, cui ministrabant, & ejusdem filio cognomen fuit *Delphidius* à *Delphis* urbe *Apollini* sacra. Scilicet iis nominibus Auctor antiq. explan. Supplem. tom. 2. p. 12. observat eos indicari qui quadam generis successione alius post alium ministraturi, & sacerdotio functuri essent.

V. 5 *Tu Bajocassis stirpe Druidarum satus.* Legendum profecto *Bajocass*, cum *Petro Pithæo*, qui hunc præsertim versum feliciter restituit, antea omnino depravatum. Legebatur enim *Tuba cocass* stirpe satus. *Bajocass*es autem eos contendit qui apud *Cæsarem* *Velocass*es, & *Velio*cass^{es}; eorumque appellationem *Ausonii* sæculo convenire, quippe quæ in aliis ejusdem ætatis scriptoribus occurrat.

V. 9 *Beleni, &c.* Notum ex variis scriptoribus, puta *Cæsare*, *Lucano*, *Lactantio*, *Minutio Felice*, *Tacito* quoque & *Luciano* Gallorum veterum deos fuisse *Tentatem*, sive *Mercurium*, *Hesum* seu *Martem*, *Taranim* sive *Jovem*, *Ogmium* seu *Herculem*; *Serapim* sive *Plutonium* quem Galli suum parentem prædicabant; *Apollinem* denique: at quo nomine ab ipsis cultus, scilicet *Beleni*, lateret etiamnum, nisi ex *Charpini* libro illud *Ausonii* editum fuisset.

V. 16 *Cursusque tot fandi & rota.* *Rotam* hic noster interpretatur *Periodum*, cui non possum accedere. Per *cursus* & *rotas* Poëta intelligit orationis impetum quæ velut rota concitata volvitur; forte per geminam hanc vocem, geminam facultatem oratoriam & Poëticam. Poëtæ quidem quadrigariis comparari solent, unde, *currus*, *equi*, *campus*, iis sæpe tribuitur.

PROFESSOR V.

Rosa versuque *Gallias* illustrasse *Delphidium* auctor est *Hieronymus* Epist. ad *Hedibiam*: *Majores tui Paterius atque Delphidius*, quorum alter, antequam ego nascerer, *Rhetoricam* *Romæ* docuit, alter me jam adolescentulo omnes *Gallias*, *prosa* versuque, suo illustravit ingenio.

V. 37 *Medio quod ævi raptus es.* Quo anno haud liquet. Sane ante annum 388. quo ejus uxor *Euchrotia* *Treveris* gladio

perempta est, cum Prisciliano & aliis
ejus errore infectis. Quod quia supplicium
Delphidius non vidit, felix ab Ausonio
prædicatur.

PROFESSOR VII.

V. 5. **I**ste Lascivus patiens vocari.] Hora-
tianum illud, & ex Ode 2. de-
sumptum:

— Patiens vocari
Cæsaris ultor.

PROFESSOR XIII.

V. 6. **C**Ei Musa Simonidei.] Plures fue-
re Simonides. Is de quo agitur
in cienda commiseratione excelluit, un-
de Catullus:

Paulum quidlibet allocutionis
Mæstius lacrymis Simonideis.

Et Horat. lib. 2. Ode 1.

Sed ne relictis Musa procax jocis
Cæcæ retrahes munera nania.

Hinc collige in quo carminum genere se
exercuerit Citarius.

PROFESSOR XIV.

V. 9. **N**Axario.] In Eusebii Chronicis,
ad annum Christi 328. insigni
habito, cujus extat oratio de Constantini
Magni laudibus.

PROFESSOR XVI.

V. 16. **I**N patriam sed te sedem & monu-
& 17. **I**menta tuorum, &c.] Omnibus
fere innatum ut se in suorum tumultu con-
ditos velint. Et infelices habiti quibus pa-
trio sepulchro carendum esset. Ii Græcis
dicti Ἀπότρεφται.

PROFESSOR XVII.

V. 1. **E**Xuperi memorande mihi.] Perpe-
ram Baronius ad annum Christi
405. Exuperium Rhetorem tradit Epif-
copum fuisse Tolosanum; immo Rhetor
Tolosa pulsus, Narbonem secessit: nec
patitur temporum ratio. Exuperius enim
de quo hic sermo est, Dalmatii filios ante
docuit quam Cæsares crearentur, quod

incidit sub annum 336. Exuperius vero
Episcopus Tolosanus claruit circa annum
405. nimirum septuaginta post Rhetorem
annis.

V. 16. **Sede Cadurcâ.**] Hinc scriptor qui
Cadurcensium Episcoporum historiam
contexuit, inferretentat Exuperium Rhe-
torem fuisse Cadurcensem Episcopum,
quasi his vocibus, *sede Cadurcâ*, illud ip-
sum innuisset Ausonius. Nihil autem
vult Poëta, nisi Rhetorem Exuperium,
laboribus atque honoribus defunctum,
petiisse Cadurcam sedem quietis ac otii
studio. Accedit quod idem Poëta *predi-
vitem* ait eundem obiisse: quæ laus non
caderet in illius maximè ævi præfules.
Cadurcum olim Divona, nimis depravate
in Tabula Peutingeri *Bibona*.

PROFESSOR XIX.

V. 7. **Q**Uamvis externa tamen à regione
reducit.] Rectè interpretes intel-
ligunt Sedati corpus Tolosa relatum Bur-
digalam, quod soli Tollo non probatur.
Certè passim legitur civium & propinquo-
rum reliquias, à civibus & propinquis ar-
denti studio repetitas fuisse. Quod de Eu-
ripide apud Macedonas mortuo ab Athe-
niensibus factum memoriæ proditum est;
Ausoniusque ipse de Æmilio Magno Arbo-
rio dixit Imperatorem curavisse hujus reli-
quias Constantinopoli Burdigalam trans-
ferendas. Plura apud Kirchman. de Fu-
ner. Rom. lib. 3. cap. 25.

PROFESSOR XXI.

V. 10. **E**T tibi, Urbice.] Diversus ille ab
Urbico qui sub Diocletiano ad
annum Christi 388. claruit, & ex Sena-
tore Arvernorum Episcopus evasit.

PROFESSOR XXII.

V. 1. **V**ictori studiose, &c.] Ille ipse est
cujus meminit Sidonius: quod
& suspicatus est Scaliger. Unde miror
eum postea negavisse, quod, inquit,
Victorius de quo Poëta noster, Gram-
maticus tantum fuit, Victorius autem,
de quo Sidonius, Rhetor. At Rhetorem
fuisse & eum de quo hic sermo, patet

IN PROFESS. COMMÉM. 627

ex vers. 18. *Exili nostræ fucatus honore cathedra*; quid enim aliud *fucatus* significat, nisi *ornatus*? Eodem sensu in Gratiarum actione occurrit: *Deus indulget ut prætectam meam purpure tue luce fucatam præstares*. Quod si Victorius ornatus fuit honore cathedræ quam obtinuit Ausonius, ergo Rhetor, licet antea Grammatici ti-

tulum duntaxat libavisset; ut in interpretatione exposui.

Ad Professores nihil ultra adjiciam, nisi quod lectorem monitum volo, si quid incuria aut incitia à carmine vigesimo ad 27. peccatum deprehenderit, illud in me refundendum, quippe qui deperditis *Floridi* interp. & notis, ea suppleverim.

IN HEROUM EPITAPHIA.

CARMEN PRIMUM.

V. 4 **Q**UUM *Clytemnestra necet*.] Legendum *Clytemnestra*, abjecto *n*, ipsa metri ratio suadet. Sic Livius Andronicus *Ægistho*:

*In sedes collocat se regias,
Clytemnestra juxtim, tertias nata occupant.*

Sic Propertius lib. 3. Eleg. 11. vers. 55. dixit *Polymestoris*.

Te scelus accepto Thracis Polymestoris auro.] Idem lib. 4. Eleg. 7. 63. Scripsit *Hypermetre*. Ubi Broukufius notat ita & scriptum *Helenio Acroni* ad Horatii lib. 3. Ode 2. & Servio ad lib. 7. *Æneid* vers. 631.

CARMEN IV.

HUJUSCE carminis lacunam sic meminisse me explere, etsi liberius paulo, pro more Ausonii qui metricis legibus non usque obsequitur, at satis, quantum conjicio, in ejusdem sententiam:

Pars tumuli Europæ: Asia pars altera cessit:

Orbe sed in toto versu clarescit Homeri.

CARMEN VII.

V. 1 **C**ONSILIIS belloque bonus.] Ita ferè Philostratus *Heroic.* cap. 3. *Antilochum* ait in bellicis rebus strenuum fuisse, & prudentem in eorum usu quæ exploratores attulissent.

V. 3. *Servato Patre obii.*] Dum proparente dimicaret, Memnonis manu interfectus est, non ut vulgo canunt, inquit Philostratus ibidem, *Æthiopis*, at *Trojani*, omnium Heroum Trojanorum natu minimi.

V. ult. *Troja capi sine quo non poterat.*] Quippe cujus prudentia & eloquentia res Græcorum non mediocriter adjuverit.

CARMEN VIII.

V. 5 **E**HEU cur fatis, &c.] In eandem sententiam de Nestore Propertius lib. 2. Eleg. 13.

Non ille Antilochi vidisset corpus humari;

Diceret aut, ô mors, cur mihi serâ venis!

Et Juvenalis Sat. 10.

Oro parumper

Attendas quantum de legibus ipse queratur

Fatorum, & nimio de flamine, &c.

CARMEN XII.

V. 3 **A**UDACI saltu.] Tollius in omis. commis. rectè annotavit eum ad peregrinam, hostilem imprimis, terram appellentibus ritum fuisse, ut saltu se è navi demitterent. Idque probari tum ex Ovid. 1. *Fastor.* vers. 507. tum ex Justino de Alexandro Macedone, & Suetonio de Julio Cæsare, cap. 59.

CARMEN XVI.

V. ult. **E**T patitur luctum qui prohibere potest?] Languere hæc dicit Grævius : unde putat Aufonium scripsisse en. An vero languent magis quam ista Virgilio *Æneid.* initio :

— Et quisquam numen Junonis adoret

Præterea ?

CARMEN XVII.

Pulvis & umbra sumus.] Expressum illud ex Horatio *Ode* 7. lib. 4.

— Nos ubi decidimus

Quo pater *Æneas*, quo *Tullus*, dives & *Ancus*

Pulvis & umbra sumus.

CARMEN XXVIII.

Eandem omnino sententiam sic expressit uno disticho *Vavassor*, epigr. lib. 3.

Me superi è viva lapidem fecere : vicissim

Praxiteles vivam reddidit è lapide.

& aliter :

Me saxum è viva potuerunt reddere Divi,

E saxo vivam reddere Praxiteles.

CARMEN XXX.

Infelix *Dido*, &c.] Gallice non semel versum est id carminis. Sic quidem à *Carpentario* :

Pauvre Didon ou t'a reduite

De tes maris le triste sort ?

L'un en mourant cause ta fuite ;

L'autre en fuyant cause ta mort.

Sic verò à *Leibnitio* qui non ita pridem *Germaniæ* decus & ornamentum extitit. Rem geminis versibus absolvit :

Quel mari qu'ait Didon, son malheur la poursuit ;

Elle fuit quand l'un meurt, & meurt quand l'autre fuit.

Nec diversa admodum ratione alter è nostratibus :

Didon, tes deux maris te comblent de

douleurs,
Le premier meurt, tu fuis ; le second fuit,
tu meurs.

Idem quoque expressit *Hispanus Poëta* tribus his ultimis versibus carminis quod incipit : *La Tirana Codicia*, &c.

O en ambas bodas poco venturosa !
Muriendo el uno, perseguida huyes,
Huyendo el otro, desdenada mueres.

CARMEN XXXI.

V. 1 **D**ic, canis, hic cujus tumulus? canis.] Solebant Veteres tumulos variis exornare emblematis, quæ quidem emblemata mortuorum vitam & mores denotarent. Autor *Plutarchus Philagri* sepulchro corvum lapideum, *Isocratis* vero arietem appositum fuisse.

CARMEN XXXV.

Jussu *Augusti*.] *Valentiniani* 1.

V. 2 *Septenas solitus victor obire vias.*] Septem gyris circi agon peragebatur, & qui septimo præibat, victor erat, quamvis prioribus cessisset.

V. 3 *Improperanter agens primos à carcere cursus.*] Artis erat lentius principio currere, ne equorum vires ante septimum spatium exhaurirentur. Hinc laudatur ab *Aufonio Phosphorus Valentiniani* equus. Sic apud *Sidonium* *carm.* 17. *Consentii* collega cedere coactus, quod velocibus imperans quadrigis exhaustos sibi senserat jugales. *Sirmondus ad Sidonium.*

V. 10 *Funalis.*] *Rutgerius Var. Lect.* lib. 10. cap. 10. pro *Funali* legit : *Funis* ear, eodem sensu quo post *Vinetum* ac *Gronovium* interpretis noster. Vult enim *Rutgerius Aufonium* usurpasse *pro funis* pro equo *funali*, eodem pacto quo apud *Poëtas* habentæ pro equis usurpantur, notatque hoc genus Græcis dictum *σείρις*.

CARMEN XXXVI.

V. 1 **B**eneolentis & unguine nardi.] Veteribus mos fuit odores in rogam conjicere ; *Nardum* quidem conjici solitum patet ex illo *Propertii* lib. 4. *Eleg.* 7. vers. 32.

IN HEROUM EPITAPHIA. 629

Cur nardo flammæ non oluere meæ?
Id vero genus ex eodem Poëta similiter
lib. 2. Eleg. 14. qua hæc deprecatur:

Desit odoriferis ordo mihi lancibus, ad-
sint

Plebei parvæ funeris exsequia.

V. 2. *Et adde rosis balsama puniceis.*] So-
lemne etiam fuit tumulos floribus spar-
gere, sed Rosis præsertim, ut constat
ex Anacreontis Ode *εις ποδῶν*; & non-
nullis inscriptionibus. Cæterum alii ves-
tes, alii eorum aliquid quæ olim in deli-
ciis habuerant, eodem secum rogo cre-
mari mandabant. Auctor est Lucianus in

Nigrino. Kirchman. lib. 4. allegat gemi-
nam inscriptionem in qua mandatur tu-
mulum quot annis Rosa ornandum.

C A R M E N XXXVII.

V. 1. *M*E sibi & uxori.] Apud Anti-
quos duplex sepulcrorum ge-
nus fuisse docet sæpe laudatus Kirchman.
unum quod quis sibi duntaxat vel conjugi
suæ, alterum quod familiæ posterisque
extruxerat. Hujusmodi fuit sepulcrum de
Poëta noster.

IN CÆSARES XII.

Hujusce operis maxima pars interci-
dit quod in usum nati sui Hesperii
scripserat, & ex quo facile intelligas quam
sedulus ipsum instituisset. Sed neque pa-
rentis curam & vota fefellit Hesperius
quem sua virtus ad amplissima quæque
evehit. Constat quidem ex codice Theo-
dosi. Africæ Proconsulem anno C. 376.
& sequente, Italiæ verò & Galliarum
mox Præfectum fuisse.

C A R M E N II.

V. ult. *C*assium Neronem.] Sic Roma
suum appellavit Domitia-
num, quod calvus cum esset, Nero al-
ter fuit, Neronem sævitia vincens, aut
saltem exæquans.

C A R M E N III.

V. ult. *S*ævus potitur dum frater habenis.]
Domitianus, qui Flavium Cle-
mentem patruelem suum interfecit; dis-
cipulum Pantomimi puberem non aliam
ob causam occidit quam quod magistrum
suum referret; Metium Pomposianum
quod imperatoriam genesin habere fere-
batur, è vivis sustulit; Christianos passim
crudeliter insectatus est. Ipse vulneribus
septem confossus 13. Cal. Octob. æta-
tis 45. imperii 15.

C A R M E N IV.

V. 2. *A*ddidit Augustum Divis matura se-
nectus.] Obiit anno ætatis sep-
tuagesimo & sexto, diebus quinque & tri-
ginta minus. Eum postea dicavit cælo
Tiberius, ut majestatis numen induce-
ret, inquit Plin. Paneg. cap. 11. Cæte-
rum consecratio illa quæ longo tempore
uni duntaxat Romulo decreta fuerat, vul-
garis gliscente adulatione evasit. Unde
prima morbi accessione Vespasianus di-
xisse fertur: *Ut puto, Deus fio.*

V. 4. *Chærea mollis.*] Vel hinc discas
quam accurate confectum illud opus fue-
rit. Neque enim temere Cassium Chæ-
ream dixit mollem, quem hoc nomine
Caligula solebat omnibus probris affi-
cere.

V. 6. *Matricida Nero.*] Matrem Agrip-
pinam cum veneno tentasset, & frus-
tra solutilem navem cujus vel naufragio,
vel cameræ ruina periret, commentus es-
set, tandem immixtis percussoribus inter-
fici jussit; quæ dum vulneribus confode-
retur, indentidem clamabat: *Feri ven-
trem qui monstrum tam ferum tulit.* Vide
Sueton. ac Tacit.

V. 7. *Galba senex periit.*] Jugulatus ad
lacum Curtii, ac relictus ita uti erat,
donec gregarius miles à frumentatione
rediens abjecto onere, caput ei ampu-

tavit, & inserto per os pollice ad Otho-
nem detulit. *Periit* autem tertio & sep-
tuagesimo ætatis anno. Sueton.

V. 9 *Prodiga sceptræ Virelli.*] Epulas tri-
fariam semper, interdum quadrifariam
dispertiebat: in jentacula & prandia, &
cœnas, comissationesque; facile omnibus
sufficiens vomitandi consuetudine. Indi-
cebat autem alii aliud eadem die &c. Sueton.
Perimendi, alludit Poëta ad augurium
ei Viennæ factum, quod non aliud porten-
di creditum est quam venturum eum in
Gallicani alicujus hominis potestatem,
siquidem ab Antonio primo oppressus est;
cui Tolosæ nato cognomen in pueritia
Becco fuerat, seu Gallinacei rostrum.

V. 10 *Laudatum imperium, &c.*] Male
partis optime usus est, in omne hominum
genus liberalissimus. Explevit censum Se-
natorium: Consulares inopes quingenis
sestertiis annuis sustentavit: plurimas per
totum orbem civitates terræ motu aut in-
cendio afflictas restituit in melius. Inge-
nia & artes vel maxime fovit. *Mors lenis.*
Alvo repente usque ad defectionem so-
luta, Imperatorem dixit stantem mori
oportere. Dumque confurgit, ac nititur,
inter manus subleventium extinctus est,
anno ætatis sexagesimo nono, superque
mensum ac diem septimum. Sueton.

V. 11 *Titus orbis amor.*] Ut ejus frater
cognomine materno à Domitilla, Domi-
tianus, sic Titus cognomine paterno dic-
tus Vespasianus. Ita Suetonius: Titus
cognomine paterno, *amor ac deliciae generis
humani.*

IN TETRASTICHA.

HÆc de Cæsaribus non usque con-
cinna juvenæ memoriæ sunt aptis-
sima; continentque præter Cæsarum no-
mina & seriem, eorum adumbratam effi-
giem.

TETRASTICH. I.

V. 1 **I**mperium, &c. *Julius obtinuit.*] Om-
nia, inquit Cicero de Officiis lib.
1. n°. 26. jura divina atque humana per-
vertit, propter eum, quem sibi ipse opi-
nionis errore finxerat, principatum,

TETRASTICH. II.

V. 2 **A**ugusti nomine nobilior.] Octavius
Cæsaris, ac deinde Augusti cog-
nomen assumpsit: alterum testamento ma-
joris avunculi: alterum Munatii Planci
sententia: cum, quibusdam censentibus
Romulum appellari oportere, quasi &
ipsum conditorem urbis, prævaluisset
ut Augustus potius vocaretur, non tan-
tum novo sed etiam ampliore cognomi-
ne: quod loca quoque religiosa *Augus-
ta* dicantur ab auctu, vel ab avium gestu,
gustuve, ut ait Suetonius. Noti versus
Ovidii:

*Sancta vocant Augusta patres, Augusta
vocantur*

Templa Sacerdotum rite dicata manu.

V. 3 *Nunquam dubiis violata potestas.*]
Nec enim Varianæ & Lollianæ clades
tanti fuerunt ut statum imperii labefac-
tarent.

TETRASTICH. III.

V. 1 **P**rima juvenile tempora.] Tiberii
vitam in varia tempora elegan-
ter dispertit Tacitus: « Morum tempora
» illi diversa: egregium vita famaque,
» quoad privatus vel in imperiis sub Au-
» gusto fuit: occultum ac subdolum fin-
» gendis virtutibus donec Germanicus ac
» Drusus superfuere: idem inter bona ma-
» laque mixtus incolumi matre. Postremo
» in scelera simul ac dedecora prorupit,
» postquam remoto pudore & metu, suo
» tantum ingenio utebatur.

TETRASTICH. IV.

V. 4 **S**uperavit avum] Non Antonium;
ut video quosdam intelligere, sed
Tiberium qui Germanico adoptato, sic
avus Caligulæ dici potuit.

TETRASTICH. V.

V. 4 **N**on faciendo nocens, sed patiando
fuit.] In hanc sententiam Se-
neca:
*Qui non vetat peccare, cum possit, ju-
bet.*

TETR.

TETRASTICH. VI.

V. 3 **N**omina quot pietas, &c.] Pessimus filius matrem Agrippinam, pessimus maritus uxores Octaviam ac Poppæam, pessimus frater fratrem Britannicum, pessimus discipulus præceptorem Senecam interfecit.

TETRASTICH. VII.

Secutus Poëta Taciti sententiam, at Elegantiam non assecutus, ut recte observat Epigrammatum Elector in illud Ausonii.

V. 1 *Privatus sceptrum mereri visus.*] Viros Magistratu probari dixit unus è Sapientibus.

TETRASTICH. VIII.

V. 1 **A**mula sceptrum Neroni.] Immanitate & sævitia Neroni haud cessurus.

V. 3 *Morte decora.*] Juxta Ethnicorum mentem loquitur Poëta: quamquam Aristoteles, Cicero, alique non pauci violentas sibi manus afferre ignaviae deputant.

TETRASTICH. IX.

V. 2 **S**ic sibi fata placent.] Sic ludos facere amat fortuna, ut recte interpretes noster. Legunt non nulli: *Sic tibi fata placent*; id est, adeo tibi indulgent. Quæ lectio optimi sensus est, & Historiæ magis accommodati; auctor enim est Tacitus Principatum Vitellio delatum ab iis qui ipsum non noverant.

TETRASTICH. X.

V. 3 **O**lim qui dubiam, &c.] Expressum illud, seu totum potius distichum ex Tacito: *Ambigua*, inquit, *Vespasiano fama*, solusque omnium ante se principum in melius mutatus est.

TETRASTICH. XI.

Felix imperio.] Quippe cujus studio flagrat Populus Romanus.

TETRASTICH. XII.

V. 3 **V**ix tanti est habuisse illos.] Illustratur hoc distichum Martialis epigrammate:

Flavia gens, quantum tibi tertius abstulit heres.

Pene fuit tanti non habuisse duos.

TETRASTICH. XIII.

V. 2 **M**ente parens.] Plinius in Panegyrico ad Trajanum: *Eodemque animo divus Nerva parens tuus factus est quo erat omnium*

TETRASTICH. XIV.

V. 2 **B**elli laude prior.] Scythas devicit, Dacos, Parthosque excidit; tam multas denique gentes ab eo subactas ait Xiphilinus, ut earum nomina recenseri vix possint.

TETRASTICH. XV.

V. 4 **A**dsciti quantum præmineant gentibus.] Huc facit quod Galba apud Tacitum: « Generari & nasci à principibus fortuitum, nec ultra æstimatur: » adoptandi judicium integrum: & si velis eligere, consensu monstratur. »

TETRASTICH. XVII.

V. 1 **P**ost Marco tutela datur.] Hujus exstant de officio boni principis libri duodecim ad seipsum *ἑαυτῶν*, quos scripsit ut assidue legeret, ac secundum eos vitam moresque componeret.

Scita Platonis.] Qui lib. de Repub. 5. tum denique beatas Respublicas putavit, si aut docti & sapientes homines eas regere cœpissent, aut qui regerent omne suum studium in doctrina & sapientia collocassent. Ita Cic. 1. ad Quintum Fratrem.

TETRASTICH. XVIII.

V. 2 **T**hrecidico, &c.] Hanc lectionem frustra sollicitat Mariangelus, reponitque *Threicio*: eadem voce apud

632 EDITORIS ANIMAD.

Tullium occurrente Philip. 7. n. 6. *Cum ornasset Threidicis comitem & familiarem suum, illum miserum fugientem ejugulavit*, ubi per Threidica intelligendæ parma & sica, sive Harpe quam à Thracibus inventam ostendit Clemens Alex. lib. 1. Stromatum. Parmam quoque Plinius lib. 33. cap. 9. Threidicam dixit. Scilicet Commodus nulla nisi in arena gerebat bella.

TETRASTICH. XIX.

V. 3 **E**rrore probato.] Hæc noster interpretatur minus recte, dum ait, atque peccatum ejus inultum mansit. Illud enim vult Poëta, Helvium Pertinacem à Prætorianis militibus interfectum fuisse, cum à Senatu potius quam à se imperatorem factum animadverterent; jus quippe eligendi à Senatu ad Castra transferat.

TETRASTICH. XX.

V. 1 **S**poliis optimis.] Imperio à militibus empro.

V. 2 **Perjuro.**] quod promiserat militibus donativum, non reddiderat.

TETRASTICH. XXI.

V. 3 **S**ed qui virtute probaret, &c.] Respicit sane Ausonius Phædri fabulam de Vulpe & Corvo, seu potius ejusdem fabulæ.

*Hac re probatur quantum ingenium valet
Virtuti & semper prævalet sapientia.*

Quamquam accedo libens Gudio qui primum versiculum ex Ausoniano disticho formatum huc putat irrepsisse. Certe Severum Poëta comparatum voluit Æsopæ Vulpi. Ut enim illa caseo inhians astutia probavit sibi non obstare celsam arborem quâ Corvus insidebat: sic inhians imperio Severus, virtute atque ingenio docuit, sibi non officere celsitudinem loci.

V. 4 **Non obstare locum.**] De altero Septimio Severo itidem Pœno, hujus fortasse proavo Statius Sylv. 4.

*Te ne in remotis Syrtibus avia
Leptis creavit!*

Et aliquanto post:

*Non sermo Pœnus, non habitus tibi,
Externa non mens: Italus, Italus.*

Illustris quoque ea de re locus apud Apulei. in Apologia: *Apud socordissimos Scythas, Anacharsis sapiens natus est: apud Athenienses catos, Melesides fatuus.*

TETRASTICH. XXII.

V. 4 **I**n risu populi tu Caracalla magis.] *Quam Antoninus*, inquit noster male Ausonii mentem assequutus. Nempe cum occideretur Caracalla (sic dictus à veste quadam Punica) ridente populo, magis fuit Caracalla, id est potiori jure ita appellatus, cum vestis & corpus punicea essent, ac sanguine cruentata.

IN CLARAS URBES.

CARMEN PRIMUM.

Libri editi hoc Carmen quod constat unico versu non distinguunt ab insequente. Distinguenda probat Tollius Epilogo, ubi Poëta sic habet:

*Uique caput numeræ Roma incluta, sic
capite isto*

Burdigala ancipiti confirmet vertice sedem.

Prima urbes inter.] Sic & Horatio lib.

4. Od. 3. dicitur Princeps urbium: & Tityrus apud Virgil. Eclog. 1. de eadem:

Verum hac tantum alias inter caput extulit urbes,

Quantum lenta solent inter viburna cypressi.

Aurea Roma.] Marinus Lupercaliorum Poëta memoriæ prodidit apud Servium ad Eclog. 1. non sic appellatam à Romulo, cum ab ea Romulus nomen acquisiverit. Aurea, eodem sensu quo Rutilius Numat. lib. 1. *Pulcherrimam dixit.*

CARMEN II.

V. 1 **C**onstantinopoli.] Bizantium olim, Thraciæ caput, à Constantino urbs restaurata & ampliata, Romanorum Imperatorum sedes fuit; mox Græcorum, factâ Imperii divisione; postremò Turcarum quibus appellatur *Stramboul*.

V. 1. *Carthago*.] Urbs Africæ totius celeberrima, Romæ aliquando æmula. Tria cum Romanis gravissima bella gessit, capta demum à Scipione Æmiliano, & solo æquata. Eam Adrianus restitutam Andrianopolim appellavit.

V. ult. *Tu punica Byrsa fuisti*.] Punice *Βοτρυα* vel *Bofra*, quod Strabo lib. 17. interpretatur *ἀνρόπολιν*, Cum autem Græci mutavissent *Bofra*, in *Byrsa*, quod ipsis *Corium* significat, illud commenti fuere quod Virgil. *Æneid.* 1. & Servius ad eundem versum:

*Mercatique solam facti de nomine Byrsam,
Taurino quantum possint circumdare ter-*
go.

CARMEN III.

V. 1 **A**ntiochia.] Plures ejusdem nominis. Hic de urbe Syriæ agitur de qua sic Geographus Græcus qui sub Constantio & Constante Imperatoribus claruit: *ἡ πόλις, βασιλίσσα, καὶ ἀγαθὴ ἐν πάσιν*, &c. Vide illius laudes apud Dion. Chrysostomum Orat. 47. Libanium in Basilico, &c.

V. 2 *Alexandri colonia*.] In ora Ægypti, ab ostio Canopico duodecim passuum milibus in Occidentem sita urbs, opus Alexandri Magni, emporium celebre, quo advehuntur Indicæ merces per totam Europam spargendæ. Illius incolæ passim luxus notati ob cæli clementiam, velut apud Quintil. lib. 1. &c. unde canit Ovidius Trist. 1. 2.

Non ut Alexandri claram delatus in urbem,

Delicias videam, Nile jocosæ, tuas.

V. 11 *Ingenuum signum*.] Nil necesse cum Desposio reponere ingenitum. Ita Solinus dixit: *Lacus salubris ingenuo æstu*, & ipse Ausonius, *Ingenui fontes*. Certe *ingenuus ἀπό τῆς ingenium* quod est natura ip-

sa, ut fuscè probat Scaliger in conjectaneis.

CARMEN IV.

V. 2 **T**revericæ urbis solium.] Treveri urbs ad Mosellam sita, omnium Europæ urbium, ut volunt, antiquissima, de qua sic Zozimus Comes: *Ἐστὶ δ' αὕτη πόλις μεγίστη τῶν ὑπὲρ τὰς Ἀλπεὶς ἐστὶ νῦν*.

CARMEN VI.

V. 1 **N**ec Capuam, &c. *silebo*.] Totius olim Campaniæ urbem præstantissimam quam interfuit amnis Vulturnus. Ipsam caput urbium Florus appellat 1. 16. & quondam inter tres maximas Romanæ Carthaginemque numeratam dicit. Capua, si Straboni fides lib. 5. à *Capite*, quod esset duodecim Campaniæ urbium caput.

V. 14 *Campania fastu*.] Cicero luxûs infamia Capuam notans, in oratione de lege Agraria contra Rullum, *Luxuriæ & superbiæ domicilium esse ait*. Livius lib. 23. *Prona semper civitas in luxuriam*. Unde miror Lipsium velle Pœnos luxu, & fastu Campanos periisse, cum hi luxus & superbiæ passim apud scriptores pariter notentur.

CARMEN VII.

V. 2 **N**ona inter claras Aquileia, &c.] Urbs Carnorum quam Natiso non longe à mari attingit, ut ait Mela 2. 3. Aquileia ab *Aquila* dicta, quam, dum urbs conderetur, à dextra advolavisse auctor est Julianus orat. de gestis Constantii. Vossius ad laudatum Pomponii Melæ locum censet *Aquilegiam* antiquum fuisse nomen, à rivorum & fontium copia, quibus hanc urbem abundavisse docet Strabo.

CARMEN VIII.

V. ult. **G**remioque Aquitania lato.] Hic notat Alteserra Poëtam distinguere Aquitaniam à Gallia cujus tamen pars. Eamque distinctionem occurrere a-

pud Romanos quotquot à Constantino scripserunt. Maximus quidem Tyrannus qui plane exploratum habebat Galliarum statum, eandem agnoscit distinctionem Epistola ad Valentin. Jun. quæ inter Syricii Papæ Epistolas habetur: *Italia omnis atque Africa hoc sacramento credunt, hac fide gloriantur Gallia, Aquitania omnis, Hispania, Roma ipsa venerabilis.* Huc quoque spectat quod ex Æthici itinerario descriptum iter est de Aquitania in Gallias, à Burdegala Augustodunum. Sulpitius Severus quem ad Sidonii carmen 17. allegat Sirmondus, ut idem probet: *Sed id nostris, id est Aquitanis, Gallis, ac Britannis indecens visum.* Historiæ lib. 2.

CARMEN IX.

V. 4 **N**on Tarraco certat.] Tarraconem Scipionum opus dicit Mela lib. 2. cap. 6. quod non ita intelligendum quasi condiderint, sed quia auxerunt. Observat enim doctissimus Lloydus de Tarracone jam scripsisse Eratosthenem, antequam in Hispania pedem Scipiones fixissent.

CARMEN XI.

V. 1 **Q**uis Catinam sileat, &c.] Seu potius *Catanam*: ita enim scribit Silius lib. 13.

Tum Catana ardenti nimium vicina Typhæo.

Nec aliter Strabo lib. 6. *Ἡ Κατὴν δὲ ἐστὶ Νάξιον κτίσμα.* Catana parvam sonat, inquit Bochartus. Nempe Catana erat oppidulum, antequam à Naxiis, colonia eo deducta, auctum fuisset.

CARMEN XII.

V. 5 **N**inguida Pyrenes.] Vocis etymon à Phœnicio *purani*, quod *ramosum* & *opacum* sonat, deducit Bochartus. Talem fuisse Pyrenæum, saltem ab His-

paniæ parte docent Strabo lib. 3. & Silius libro itidem Punicorum tertio:

Ac Pyrenæi frondosa cacumina fontis.

Inde Pyrenæi saltus apud Æmiliū Probum, Orosum & passim.

CARMEN XIII.

V. 1 **N**ec tu Martie Narbo, &c.] Quid vetat legi *Martia*? Certè Martialis in epig. 71. lib. 8. *Narbonem* fœminino genere protulit. Sirmondus notis ad Sidonium putat id nominis sortitam urbem vel à Marte, vel à Martia legione, ex qua scilicet eo colonos deduxerit Cæsar.

V. 14 *Pario de marmore templum.*] Fortasse Marti sacrum, ex quo urbs *Martia* dicta sit. *Pario* ex Insula *Paro* Cycladum una, in qua marmor candidum ad Deorum simulacra maxime expetitur.

V. ult. *Κατίωνας.*] Præter Marcellum quem allegat Vinetus, eandem vocem usurpaverat Martialis, lib. 12. epig. 75.

Cum tibi Niliacus portet crystallæ Cataplus.

CARMEN XIV.

Expressit illud Gallicis versibus in Histor. univers. cap. 42. *Belleforest.*

V. 14 *Distinctas interne vias mirere.*] Metri ratio non constat, nisi vox *interne* sit in vocandi casu. Nec raro Veteres ita loquutos fuisse probat Scaliger not. in Append. Virgil. p. 211. Tibullus ad Bacchum: *Huc venias hodiernæ.* Hodiernus, enim dicendum erat. Plantus in Curcul.

Haud male meditare male loquutus.

Albinovan. in Mœcenatis Epicedio:

Impiger Alcide multo defuncte labore

Te memorant curas sic posuisse tuas.

Propertius:

Sic mihi te referas levis, pro levem.

Theocritus quoque *ὀλβιε καὶ ἡνίοιο*; dicere enim debuit *ὀλβιος*.

IN LUDUM SEPTEM SAPIENTUM.

Ludus hic Drepanii nomini inscribitur, qui victoriam de Maximo reportatam Theodosio Romæ agenti gratulatus est anno 389. Ubinam, & quando Proconsul fuerit Drepanius fatetur se nescire Interpretes nostri. Hoc ipsum ex codice Justin. lib. 12. tit. 51. petere potuisset, ubi Drepanius legitur Proconsul Africæ anno 390. unde colligas Ludum Sapientum, atque Technopægnion quod eidem Drepanio Pacato Proconsuli dedicatur, ab Ausonio sene admodum scripta fuisse, qui jam senex esset cum anno 379. Consulatum iniit.

V. 1 *Ignoscenda isthæc, &c.*] Marianus interpretatur, condonanda; Vinetus non cognoscenda: quod mallet. Sic Lucas Fruterius verisimil. lib. 1. cap. 17. notat apud Apuleium in Apologia occurrere invidit pro non vidit.

V. 12 *Censor Aristarchus.*] Male Grammaticus Samothrax Interpreti nostro dictus; quippe qui Alexandrinus fuerit, quamquam è Samothracia oriundus. Ælianus tradit eum tam castigato fuisse iudicio, ut Homeri non putaretur versus, quem ille non probaret. Hinc Aristarchos vocamus alienorum scriptorum censes, qui vel antiquitus ita dicti, ut patet vel ex his Tullii ad Atticum 1. 9. *Ego varia meis orationibus, quarum tu Aristarchus es, soleo pingere.*

Et Horat. ad Pisones:

Arguet ambigue dictum, mutanda notabit.

Fiet Aristarchus.

Floruit Olymp. 156.

V. 13 *Pone obelos, &c.*] Isidoro 1. 20. Obelus est virgula jacens, quæ apponitur in verbis vel sententiis superflue iteratis, siue iis locis, ubi lectio aliqua falsitate notata est, ut quasi sagitta jugulet supervacanea, atque falsa confodiat. Sagitta enim Græcè ὀβελος dicitur. Hoc signum Aristarchus maxime adhibuit in alienis carminibus notandis.

PROLOGUS.

V. 1 **S**epsem Sapientes.] Celebrantur præsertim in Græcia, quos ea

ætate, qua captivus in Babylonia Populus Dei tenebatur, extitisse scribit Augustinus de Civitate Dei lib. 18. cap. 25. Septem verò fuisse non omnes uno ore tradiderunt. Dicæarchus quatuor omnino recenset omnium consensu Sapientes dictos Thalem, Biantem, Pittacum, ac Solonem, quibus præterea sex adjicit. Hermippus qui (Athenæo teste lib. 10. cap. 12.) eorum vitas descripserat, decem & septem fuisse memoriæ prodidit; Hippobotus verò duodecim numerat, in descriptione Philosophorum. Hæc Laërtius in vita Thaletis. Quinque duntaxat agnovit Plutarchus, Chilonem, Thaletem, Solonem, Biantem, Pittacum, qui Cleobulum Lindium, & Periandrum Corinthium indignati Sapientum nomen usurpasse, Delphos convenerunt, ac litteram E quæ numerum quinarium denotat, ibi dedicarunt, Deum testati repudiare se sextum atque septimum.

Fatendum tamen numerum septenarium hætenus ferè obtinuisse, vel ex historia de aureo tripode, qui Thaleti primo ac reliquis postea missus, Apollini tandem consecratus est: vel ex superstitione Pytagorea, quod suspicatur Joan. Lomeierus Dissert. de Septem Græciæ Sapientibus.

Cæterum, ista qui subtilius quærunt, eos in numero Sapientum non habent, ut ait Cicero de Amicitia cap. 2. nec Sapientes fuisse vult Lactantius lib. 6. cap. 6. sed quandam similitudinem speciemque Sapientum gessisse. Revera, si eorum Sapientia cum Christiana conferatur, Sapientes ii non fuerunt, at pro ratione illorum temporum dici potuere.

V. 21 *Cuneata crevit hæc Theatri immunitas.*] Virgilius.

Cuneati hinc lata Theatri Seditio.

LUDUS.

Ludium quendam seu histrionem inducit Poëta referentem uno spiritu cujusque Sapientis effata, quæ deinde totidem quasi Scenis quilibet è pulpito mox pronuntiabit.

SOLON.

V. 1 **P**rodeo in scenam Solon.] Eum in Ludio Poëta dixit Atticum : quod latius accipiendum ; patria enim Salaminus fuit. Salamis vero insula finis Saronici Peloponnesum inter & Atticam. Athenis eum claruisse , dum Romæ Tarquinius Priscus regnaret , auctor Gellius lib. 17. cap. 21.

V. 5 *Æqualitas quod ordinem nescit pati.*] Prioris nimirum aut posterioris, quorum alterutro posito æqualitas tollitur.

V. 11 *Dixisse Cræso existimor.*] Scite verbum illud usurpat Ausonius ; nec enim certum cui ex sapientibus unum-quodque dictum tribuendum sit ; verum ut his pondus auctoritatis accederet , summorum virorum nomina veteres præscripserunt. Utrum à Solone recte dictum sit neminem ante funera beatum judicandum esse , disquirat Aristot. lib. 1. Ethic. ad Nicom. cap. 10.

V. 28 *Fines qui agelli proprii nunquam ex-cesserat.*] Felicem , inquit unus è Poëtis nostratibus , qui agelli sui fines orbis metas esse arbitratur :

Qui croit que tout finit , ou finit son domaine.

Paternis contentus agris sapientia suscipit in disciplinam , & cum iis amat felicitas rusticari. Felicitas enim in quiete animi , non in fascibus latet aut purpura.

V. 3 *Profectus, victus, vinctus, &c.*] Ista eleganter concepta , ut semper , inquit Scaliger , elucescat in eruditissimo Poëta felix veterum Comicorum imitatio.

CHILON.

V. 7 **B**revitate nota, &c.] Laconismus dicitur veluti proverbio breviloquentia : sive , inquit Erasmus , quod Lacedæmonii factis magis quam eloquentiæ laude excelluerunt , sive quod in sententiis proferendis maxime valuerunt. Illi quidem solebant plura perpauca dicere ; cujusmodi sunt illa , *Si*, legati prolixæ orationi responsum ; & *Non*, totam occupans epistolam.

V. 8 *Nosce te ipsum.*] Non illud unum, sed & : *nil nimium cupias. Comes eris alieni*

atque litis est miseria , in Apollinis templo fuisse tradit Plinius lib. 7. cap. 12. Cætera ejus dicta exponit Joannes Stobæus.

CLEOBULUS.

V. 1 **C**leobulus ego sum.] Evagoræ filius, robore & forma corporis eximius. Exstat ejusdem ad Solonem Epistola.

V. 6 *Optimus modus.*] Similiter Horat. lib. 1. Serm. 1. vers. 106.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Quin & regum sapientissimus , Eccles. cap. 7. vers. 17. 18. *Noli esse justus multum, neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multum : & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo.*

THALES.

V. 1 **M**ilesius Thales sum.] Excessit è vita , dum gymnicum certamen spectaret , æstu sitique lapsus , jam senior , Olymp. 58. Primus apud Græcos Physicus dictus est : *Ex septem illis sapientia memoratis viris præcipuus* , inquit Florid. 18. Apuleius. *Fuit enim Geometrica penes Græcos primus repertor, & naturæ rerum certissimus explorator, & astrorum peritissimus contemplator, &c.*

V. 1 *Aquam qui principem rebus creandis, &c.*] Aquam rerum omnium initium esse , & in eam cuncta resolvi dixit , vatem antiquissimum sequutus Orphea , qui ut annotat Lomejerus jam laudatus , ab Oceano omnes Deos , resque omnes initium sumpsisse in hymnis cecinit , ut & Homerus Iliad. 14. vers. 201. Quam opinionem Thales ex Mose videtur hausisse , qui Dei spiritum aquis incubasse scripsit.

BIAS.

V. 1 **B**ias Prieneus.] Teutamidæ filius , & civium suorum princeps , quos diu tutatus est ; capta tandem patria cum singuli sarcinis onusti fugam capefferent , solus nihil tulit , interrogatusque cur ita ageret , respondisse fertur :

omnia bona mea mecum porto : sapientiam intelligebat bonis omnibus pretiosior.

V. 4 *Malos sed imperitos dixi.*] In hanc sententiam unus nostratum elegantissime epistola ad Clementem Marot.

— *Qui dit sots, dit à malice enclins.
Et cherchés bien de Paris jusqu'à Rome,
Onc ne verrés sot qui soit honnête-homme.
Je le soutiens. Justice & verité
N'habitent point en cerveau mal monté.
Du vieux Zenon l'antique Confrérie,
Disoit tout vice être issu d'Asnerie, &c.*

& inferius :

*De tout le bien, sagesse est le principe :
De tout le mal, sottise est le vrai type.*

PITTACUS.

V. 1 *Pittacus sum Lesbios.*] Cræsi tempore claruit, non sapientia modo sed & pietate adversus patriam commendabilis; siquidem ex Lesbo tyrannum Melanchrum depulit; ac deinde cum exortum esset Athenienses inter & Mitylenæos bellum, Phrynonem hostium ducem ad singulare certamen provocatum ac reti implicitum superavit: ex quo certamine creditum est Retiariorum & Mirmillonum factiones originem duxisse.

V. 5 *Venito in tempore.*] Hujus & illud profertur dictum: Providere oportet ne casus veniant: si forte venerint æquo animo tolerare.

PERIANDER.

V. 1 *H* *Uc Periander prodeo.*] Cypseli filius, cui in Corinthiorum regno successit. Rogatus cur in tyrannide perseveraret, cum unus esset e sapientibus, respondisse fertur: *Et sponte & invito cedere periculosum.* Sunt qui cum e numero Sapientum expungant, & quidem haud immerito. Crudeliter enim se gessit, & eo devenit amentia, ut mortuam uxorem domi, ac in lecto retineret.

V. 14 *Cogitare quid gerendum sit.*] Huc facit quod ait Publ. Syrus:

Deliberandum est diu, quod statuendum est semel.

Et:

Deliberare utilia, mora tutissima est.

V. 15 *Incogitantes fors, &c.*] Casum significat fors; unde recte hic opponitur consilio: similiter Vellei. lib. 2. cap. 66. *Vel forte, vel providentia, vel utcumque constitutum.*

IN EORUMDEM SENTENTIAS
Septenis Versibus explicatas.

BIAS PRIENEUS.

V. 1 *M* *Ens que sibi conscia recti.*] Non abludit quod Horatius lib. 1. Epist. 1. v. 6.

— *Hic murus athenicus esto
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.*

V. 7 *Non posse & velle nocere.*] Similiter & in hanc sententiam de se Tullius in Epist. ad App. *Quod si essem ea perfidia qua sunt ii qui in nos hac conferunt, tamen ea stultitia certe non fuisset, ut aut in obscuro odio apertas inimicitias, aut in quo tibi nihil nocerem, ostenderem nocendi voluntatem.*

PITTACUS MYTILENEUS.

V. 1 *L* *Oqui ignorabit, &c.*] Similiter omnino Publ. Syrus.

Tacere nescit idem qui nescit loqui.
Nosse & loquendi & tacendi opportunitatem generosi ac regio more instituti hominis esse asserere non dubitat, Plutarchus de Garrul.

CLEOBULUS LINDIUS.

V. 1 *Q* *Uanto plus liceat, &c.*] Ita fere Seneca dum in Troade ait:

Minimum decet libere, cui multum licet.
Et sane perierunt omnia, ubi quidquid potentia suadet, indulgentia permittit. *Cæsari*, inquit Plin. in Paneg. cum omnia licent, propter hoc minus licet: ut felicitatis est posse quantum velis, sic magnitudinis velle quantum possis, aut potius quantum debeas.

V. 4 Ignoscas aliis, &c.] Idem omnino Pub. Syrus:

Ignoscito sæpe alteri, nunquam tibi.

V. 5 Parcit quisque malis, &c.] Malo nunquam parcendum nisi boni gratia suadet Syrus:

Malo etiam parcas, si una est periturus bonus.

PERIANDER CORINTHIUS.

V. 2 **P**lus est sollicitus, &c.] Idem eleganter expressit Horatius lib. 3. Ode 16. v. 17.

*Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames.*

Et Juvenalis:

— *Misera est magni custodia census.*
Magis beatus.] Hic accipitur pro locuplete, velut in Plauti Pœn. act. 1. scen. 2.

Bonam ego, quam beatam me esse nimis dici mavolo.

V. 3 Timere pejus.] Duplicem Pub. Syri sententiam:

*Mortem timere, crudelius est quam mori,
Mori est felicitis antequam mortem invocet,*
unica sententia Aufonius absolvit.

SOLON ATHENIENSIS.

V. 2 **Q**uidquid impar diffidet.] Non bene convenit.

V. 3 Non erunt honores, &c.] Nunquam fortuna adeo valebit, ut verum honorem, quasi munus suum largiatur cui libuerit.

V. 7 Sive sint incerta cuncta, &c.] Ita & Pub. Syrus, seu potius Seneca:

Stultum est timere quod vitari non potest.

IN EDYLLIA.

Interpres noster Vinetum sequutus, vocem *Edyllum* deducit ἀπό τῆς εἰδός species. Dictum potius ἀπό τῆς εἰδός *silva*, apud Æolas & Iones. Sic & Statius opera sua, quæ varia variis de rebus carmina continebant, *silvas* appellavit. Cæterum Vineto lubens accedam censenti Carmen Paschale, & quæ sequuntur comprehensa sub *Edyllii* nomine, non ante *Edyllia* fuisse inscripta, quam Aufonii Opera quæ veteres libri confundebant, distincta fuissent, uti modò distinguuntur. *Edyllia* certe nusquam Poëta ipse vocavit. Etenim in Præfatione Griphi legendum ex libris membraneis *Epyllia*, non *Edyllia*.

EDYLLIUM PRIMUM.

Hujusce *Edyllii* apud Sylvium Ambianatem, & passim titulus fuit maxime conveniens *De resurrectione Domini*, seu *in resurrectionem Dominicam*. Cur titulum *versus Paschales Procodicti* è vetere li-

bro assumptum Scaliger prætulit, profus ignoro. Nec ille compertum habet quid sit *Procus*. Modo enim (Lect. Aufon. lib. 2. cap. 3.) *Procum* illum accipit Episcopum aut Presbyterum: modo (ibidem cap. 25.) *Proclum*, quia, inquit, usitatum nomen, unde legendum asserit *Proclo dicti*. Fuit quidem usitatum olim id nominis, quod habuere plurimi. At nemini eorum quos novimus Poëta versus Paschales inscribere potuit, cum ipso sint, vel antiquiores vel recentiores. Nonne potius legendum *Probo dicti*? Certe notissimum fuit nomen, Aufonii ætate, quin & ipsi Aufonio. Dum enim Gratianum erudiret, Sextus Petronius Probus Præfecturam gerebat. Et quod præcipuum est, fidem Christianam à majoribus acceptam profitebatur. Unde non mirum ejus nomini, id est viri aulici & christiani versus Paschales inscriptos fuisse, cui & epistolam 16. inscribit Aufonius.

Procodicti.] Joan. Alb. Fabricius Bibl. Lat.

Lat. lib. 3. cap. 10. suspicatur à Proconsule dicti, ut, inquit, Edyllum 8. precatio est Ausonii Consulis. Equidem Proconsules Africæ fuerunt Hesperius Ausonii filius, & Thalassius gener. Fuit quoque Ausiæ Proconsul Auxonius quidam; at ipsum Ausonium haud fuisse contra Scaligerum diserte probat Rubenius in vita Mallii Theodori. Unde arbitror legendum omnino, *Probo dicti*, donec quid melius suppetat.

V. 2 *Devota pii celebrant jejunia Mystæ.*] Sancta aut sancte promissa, propriè enim, devovere est sancte jurare. *Mystæ*, Sacerdotes ita dicti ob arcana divinæ rei secreta, quæ mysteria appellantur. *Mûw* quippe est *abscondo*.

V. 8 *Noxia quem scelerum plebes tremis.*] Hæc de hominibus damnatis Sylvius intelligit: possunt quoque accipi de improbis, qui, si cogitent de Deo scelerum suorum vindice, vix fieri potest quin timore perculsi contremiscant.

V. 21 *Pigra vegetaret membra lavacro.*] Peccati enim, in quo omnes nascuntur, macula animas facit quasi pigriores, ne in cælum ascendant. Quæ autem *Lavacro immortalis*, id est Baptismo sunt ablutæ, inest iis quædam alacritas in cælos evolandis.

V. 24 *Tale & terrenis specimen, &c.*] Scilicet Valentinianus anno Christi 362. Valentem fratrem Constantinopoli Augustum pronuntiavit; Gratianum vero filium Ambiani anno 367. Imperatorem creavit. Unde conjicio Edyllum hoc eo ipso anno scriptum fuisse, cum recens in Aulam accitus esset Poëta.

V. 26 *Pio complexus utrumque nomine.*] Sylvius legit *munere*, id est imperatoria dignitate. Alii *nomine* supple *Imperatorio*. Melius profectò *numine*, id est voluntate, affectu paterno fraternoque, ut sit per assentationem minime laudandam ad divinas res allusio, quemadmodum jam instituta fuerat comparatio.

EDYLL. II.

Miror qui præfationem Epicedii legerit, eum ambigere an versus Paschales Ausonio revera tribuendi sint. Utrumque enim & versus Paschales & Epicedion ejusdem esse, puta Ausonii, vel hæc

verba conficiunt: *Sequitur ergo hanc summi Dei venerationem Epicedion patris mei.* Rursus, cum Poëta noster versus Paschales condiderit, sequitur, quod video multos negare, eundem Christianum extitisse, nisi mavis in aliorum sententiam descendere, qui Christianum quidem fatentur eum fuisse, sed à fide descivisse contendunt. Verum de his plura in dissertatione de vita & scriptis Ausonii quam ejusdem operibus præfixi.

Præfat. lin. 8. *Onerare non debeo.*] Affingere quidpiam falsi in laudando viro qui post fata capi non potest laudatione quæ *viventum inlecebra est*, ut ipse ait in Professorum coronide. Male noster *onerare* interpretatur *molestus esse*, ut patet attendenti. Phædrus, lib. 5. *Multis onerant laudibus.*

Lin. ult. *Alia omnia mea displicent mihi: hos relegisse amo.*] Supple versus. Vetus codex habebat *hoc*, referendum ad vocem *opusculorum*. Ea vero quam affectus & pietatis plena!

V. 1 *Nomen ego Ausonius.*] Julius, circa annum Christi 287. natus, ut ad Parentalium I. annotavimus, ubi videsis argumenta, quibus nostra sententia nititur.

Non ultimus arte medendi.] De re medica quædam scripsit Vindiciano & Marcello laudata, in Epistola præfixa libro de Medica, & ejusdem libri cap. 25. Si fides habenda Scaligero, artis medicæ causa in Palatium arcessitus fuerat à Valentiniano, jam antequam Poëtæ nostro Gratianum commisisset educandum. De quo tamen apud Poëtam ipsum nihil omnino occurrit.

V. 2 *Primus eram.*] Noti ea ætate Medici principes præter Julium Ausonium, Eutropius, Siburius quem Galliarum Prætorio Præfectum fuisse probat ad ann. 379. Hist. Gall. Ægidius Lacarry è Soc. J. & Gallum fuisse indicat Marcelli Epistola ad filios. Ad eundem extant Symmachi lib. 3. epistolæ aliquot, & quinque in Libanii Sophistæ codice regio.

V. 5 *Curia me duplex.*] Romanam & Burdigalensem cuncti interpretes hîc intelligunt. Intelligitur melius pro Romana Vasatensis, ut memor beneficiorum utraque civitas titulum ipsi Senatorium detulerit, *muneris exforti*, quod in palatio degens

M m m m

obire non potuit. Nimium acuta quæ Savaro ad Sidonii epist. 3. lib. 1. affert de *participibus*, seu *Consiliariis*, qui quodammodo *participarent* Prætorio Præfecti dignitatem, è quorum numero vult Julium Aufonium fuisse.

V. 11 *Obtuli opem artis inemptæ.*] Hippocrates, si qui vellent artem addiscere, sine mercede & *syngrapha* id fieri præcepit.

V. 17 *Non auxi, non minuirem.*] Docet vetus Juvenalis interpres ad Sat. 1. moris fuisse apud antiquos, ne quis adderet possessionibus suis, aut de illis minueret.

V. 21 *Factio me sibi non, non conjuratio.*] Factio pauciorum; conjuratio plurium vel Sacramenti religione firmata.

V. 23 *Felicem scivi.*] Hæc mea fuit sententia, hoc dictum, hoc effatum.

V. 44 *In genitore suo.*] Tali erga me genitorem suum animo, quali parentes in filios. Ista per *emphasin* dicta; suos enim liberos magis amant parentes, quam ab ipsis redamantur, juxta Aristotelem qui amorem ait descendere. Sic Horatius lib. 2. Od. 2. vers. 6. de Proculeio:

Notus in fratres animi paterni.

V. 45 *Adi notas ad Parental. 1.*

V. 47 *Matronale decus.*] Festo Matronæ sunt quibus stolæ jus erat; ut Matronæ dicerentur notæ auctoritatis, spectatæ vitæ ac pudicitie fœminæ. Sic apud Livium 10. 23. *Ut nulla nisi spectatæ pudicitie matrona, & quæ uni viro nupta esset* (qualis fuit Julia Dryadia de qua hic agitur) *jus sacrificandi haberet.* Per *matronale decus*, intellige auctoritatem, pudicitiam, virtutem. Eandem loquendi formulam usurpat Livius lib. 26. cap. 49. *Quæ ne in malis quidem oblita decoris matronalis esset.*

V. 47 *Filia.*] Julia Dryadia Aufonii Poëtæ soror, quæ omni virtutum genere fuit ornatissima: Parental. 12. Unde non immerito canit Poëta *matronale decus* eam possedisse.

V. 49 *Nati, &c.*] Arborii, anno 380. Romæ Præfecti, ut patet ex legibus ipsi eodem anno inscriptis, Sulpitii Dial. 3. cap. 14. & ejusdem de vita B. Martini cap. 20. quod hic non pigebit exscribere, ut qualis vir extiterit Arborius innotescat:

» Arborius sancti admodum & fidelis ingenii, cum filia ejus gravissimis quartanæ febribus uteretur, Epistolam Martinini, quæ casu ad eum delata fuerat, pectori puellæ in ipso accessu doloris inseruit, statimque fugata febris est. Quæ res in tantum apud Arborium valuit, ut statim puellam devoverit, & perpetuæ virginitati dicarit; profectusque ad Martinum, puellam ei, præsens ejus virtutum testimonium, quæ per absentem licet curata esset, obtulit: neque ab alio eam quam à Martino, habitu virginitatis imposito, passus est consacrari.

Generi.] Paulini, Megentiræ ejus filie mariti, qui Correcturam Tarraconensem obtinuit. Progeneri mariti Dryadiæ Paulini & Megentiræ filie, quam *thalami de sede raptam funere maturo* deflet Parental. 23. de cujus mariti nomine & honoribus nihil apud Aufonium.

V. 52 *Præfectus magni nuncupor Illyrici.*] Honoris causa duntaxat, soloque titulo Præfectus. Qualem Præfecturam Libanio oblatam docet Eunapius cap. 14. & Exercituum Ducis titulum Sophistæ Proæresio delatum.

V. 54 *Vitæ abitur.*] Pro morte dixit boni omnis causa, juxta Veterum consuetudinem. Sic Horat. in Serm. 1. v. 119.

— *Et exacto contentus tempore, vita Cedat uti convivæ satur.*

V. 55 *Spatium inviolabile.*] Rectè Interpres noster, *hactenus inviolatum.* Violari enim posse experti Cræsus & Polycrates.

V. 60 *Dispositis funeris arbitriis.*] Disposito pro meo arbitrio funere, funerisque impensa & pretio. *Arbitrium* autem *funeris* dicebatur, quoniam alicujus arbitrio funus & sepulchrum interdum permittere morientes solebant.

EDYLL. III.

L *Ucilliano stilo.*] Non stilo, ut quidam volunt, inelaborato, at simplici & priscæ venustatis, quale est hoc Aufonii Carmen, & multa ejusdem Poëmatis quæ non nisi Veteri cuidam, ac etiam ultra Virgilii ætatem adscribenda fuisse vere

affirmat Scaliger, si in veteribus libris sine auctoris nomine reperta fuissent. Fuit qui unum illud à se mallet compositum quam ex Tristibus Elegias quatuor: cujus ego iudicium non modo non aspernor, verum etiam probo.

V. 1 *Salve herediolum.*] Præter Columellam quem noster allegat, suum & Apuleium allegare potuit qui Florid. lib. 2. *Herediolum sterile* dixit. Festo, *Heredium*, prædium est parvulum, sic veteribus appellatum, quod apud eos *Heres* pro Domino poneretur. Prædium illud quod apud Santones habuit, ut meminit in Epistolis ad Axium Paulum ac Tetradium, seu potius in Valatensi agro & juxta Garumnâ, ut ex posterioribus inferre licet, regni nomine vocat, Virgilium imitatus, qui Eclog. 1. v. 70. scripsit:

*Post aliquot mea regna videns mirabor
aristas.*

Tullium quoque, apud quem lib. 1. de Oratore, Scævola: *Id, nisi hic in tuo regno essemus, non tulissem.* Id est in tua villa Tusculana. In eandem ferè sententiam Epist. 24. dixit Ausonius:

*Ne sparsam raptamque domum, lacera-
taque centum*

*Per dominos, veteris Paulini regna
fleamus.*

V. 6 *Esse simul dominos.*] Illi nil sciret læva in parte mamillæ, qui sales & argutias Ovidii anteponeret huic sententiæ, & priori, *senior properata morte*, &c. affectus & pietatis plenissimæ. Ea legere non possum quin summo voluptatis sensu afficiar, Poëtamque non modo diligam, verum etiam amem.

V. 11 *Ex animo rem stare.*] In eandem fere sententiam Horat. 1. Epist. 1. v. 18.

*Nunc in Aristippi furtim præcepta rela-
bor,*

*Et mihi res, non me rebus submittere co-
nor.*

V. 13 *Spargit Aristippus, &c.*] Dicens referente Laertio: *Satius est illa per Aristippum perire, quam per illa Aristippum.*

V. 18 *Ettam me noveris.*] Qui patris contentus agris nihil ultra exoptavi.

In Epistolam Hesperio filio.

Lin. 1 **A**D Nepotulum meum.] Ausonium nepotem ex filia, &

Thalassio. Illius enim genitorem Poëta Proconsulem fuisse dicit infra: quod Thalassio, non Euromio competere annotavimus ad Parental. 14.

L. 2 *Instar protreptici.*] Elegantis & multijugæ doctrinæ Carminis iudice Gyraldo. In quo Carmine Poëta nepotulum admonet, ut paternos mores imitetur, ac se litterariis curis implicet.

L. 3 *Hoc enim malui quam ipse recitare.*] Aliter Plinius 5. Epist. 3. at sapientissime Ausonius: notum enim quantum imponat audientibus recitatio suavis ac perita, & quam sapissime omnes iudicii aculei hujus delinimentis refringantur.

EDYLL. IV.

V. 5 **S**atis est puero legisse libenter.] Studium enim, ut Fabius, inquit lib. 1. voluntate, quæ cogi non potest, constat.

V. 12 *Tetrici præceptoris.*] Morosi, ac sæpe sapius plus nimio morosi, & austero terrentis vultu quos placida & leni gravitate allicere deberet, juxta illud Fabii lib. 2. cap. 4. Præceptor omnino fiat puero familiariter amicus: nec officium in docendo spectet, sed affectum. Tetrici illud ipsum est quod unus è nostratibus Poëtis appellat:

Un pedant, porteur de tristesse.

V. 16 *Assuetudine vultus.*] Qua dura omnia & acerba molliuntur, sic Prop. lib. 2. Eleg.

*Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Post venit assueto mollis ad arva ju-
go.*

V. 18 *Pappos aviasque.*] Pappus Græcè *πάππος* avus.

V. 21 *Thessalico permixtus equo.*] Non quod revera, ut ait Interpres noster, parte superna homo, inferna equus esset: at quoniam è Centaurorum numero, seu genere, qui primi cum equos domuissent, vicinis populis primum conspecti membra partim humana, partim equina habere crediti sunt. Centauros quidem in numero *των ἀνθρώπων* haberi jubet Palæphatus: nec aliter de iisdem Lucretius, dum canit:

*Sed neque Centauri fuerant, neque tem-
pore in ullo*

M m m m ij

*Esse queant duplici natura & corpore
bino*

*Ex alienigenis membris compacta po-
testas.*

V. 30 *Quod fallax scuticam, &c.*] Minos ex Anonymi commentario in Persium docet *Scuticam*, fuisse olim corrigiam quæ in summitate nodos quosdam in fabæ modum haberet; quam *Scuticam* Terentium intellexisse, cum dixit: *Hæc faba cudetur in me.* Hic *Scutica* flagellum est è mollibus pelliculis confectum, seu *aluta* cujus nomen ex alumine quo subigebantur pelles.

V. 41 *Ardua Musarum premia.*] Excel-
sa, honores nempe ac dignitates qua-
rum via patuit aliquando Mercurialibus
viris. Unde Symmachus Aufonio: *Iter ad
capeffendos magistratus sæpe litteris promove-
tur multi post hæc adnitentur artes
bonas, & laudes germanas, & meras litte-
ras.*

V. 43 *Hæc gradiare via qua nos præcessi-
mus.*] Nullus est liberis parentum virtute
stimulus acrior.

V. 44 *Proconsul genitor præfectus avuncu-
lus.*] Sic quoque apud Maronem lib. 12.
Æneas ad *Ascanium*:

*Tu facito: mox cum matura adoleverit
etas.*

*Sis memor, atque animo repetentem exem-
pla tuorum*

*Et pater Æneas, & avunculus excitet
Hector.*

V. 45 *Priva monebo.*] Evolvendum sci-
licet quemque in suo genere optimum
scriptorem. Stultissimum quippe est, quod
tamen interdum obtinere video, ad imi-
tandum non optima quæque proponere.

V. 46 *Conditor Iliados.*] Ingenii cœles-
tis vates, primus doctrinarum & anti-
quitatis parens. Unde Fabius lib. 10. op-
time institutum ait, ut ab Homero at-
que Virgilio lectio inciperet.

V. 48 *Innumeros numeros.*] Intellige so-
lutos comœdiæ versus; aliter versus ille
cum priore non cohæreret. Igitur post-
quam dixit *evolvenda Menandri orsa*, ne-
potulum monet quo eadem pacto debeat
legere.

V. 53 *Connexa historia.*] Periphrasis.
Historia facta factis connectit. *Auleaque
Regum.* Tragœdias in quibus edendis ad

ornatum magnificum aulæa solebant adhi-
beri.

V. 57 *Alifonum, &c.*] Grandiloquo
scribendi caractere usum.

V. 75 *Quamquam imperium cervice nega-
rent ferre.*] Metaphora ducta ab equis,
quam non semel noster usurpavit Epist.
ad Paulinum.

V. 85 *Abstinet Nemesis.*] Cum ea non
dicam ex arrogantia, ne me superbiæ ul-
trix puniat Nemesis. Similiter in preca-
tione jam Consul designatus:

*Ecce ubi se cumulat mea purpura, mihi-
bus audi*

Auribus hoc Nemesis.

V. 90 *Quæstor ut Augustis, &c.*] Ex Sym-
machi lib. 1. epig. 17. ipsi Aufonio tum
quæstori inscripta, discere est quæ forent
Quæstoris partes. *Quæstor es, memini: concilii
regalis particeps, scio: precum arbiter, legum
conditor, recognosco: adde hæc aliamille rerum.*
Igitur condebat leges, *Preces* que rima-
batur, ut, si postularet æquitas, illis sub-
scriberet. Unde idem Symmachus lib. 5.
epist. 52. ad Felicem: *Rogo te cogites, quid
de angusto aditu, cujus loqueris oracula de-
ceat impetrari. Fraternal tecum sollicitudine lo-
quor, Rescriptorum omnium fama te respicit.*

V. 91 *Ut præfecturam duplicem.*] Italiæ sci-
licet atque Africæ quam gessit anno 377.
& Galliarum quam exeunte anno 378.
jam gerebat. Perperam hinc, post Scali-
gerum aliosque, versus ex Mosella 407.
& 408. allegat Interpretes noster; quasi in
eo versu de præfectura sua ageret Poë-
ta, qui non nisi post mortuum, anno 375.
Valentinianum Præfectus fuit: ut pater
ex Gratiarum actione: *Te ac patre Princi-
pibus questum communis, & tui tantum Præ-
fectura beneficii:* constat autem ex versu
eiusdem Mosellæ 450. carmen de Mosella
scriptum fuisse vivente etiamnum eodem
Valentiniano, uti jam Bælius annotavit.
Præterea Mosellæ versibus laudatis de
Belgis scribit Aufonius, & narrato flu-
minis tractu dicturum alias se pollicetur
de clarissimis viris è Belgio oriundis,
qui

*Aut Italum populos, Aquilonigenasque
Britannos*

Præfecturarum titulo tenuere secundo.

Hoc est, interpretante Sirmondo in notis
ad Sidonium, qui Vicarias Italiæ & Bri-

canniarum Præfecturas gesserunt. Nimirum Vicariatus erat secundus titulus, & Vicarii *Speculabiles* tantum dicebantur. Præfecti vero Prætorio *Illustres*; atque hic titulus fuit primus.

V. 91 & 92. *Sellamque curulem, ut trabeam, pictamque togam, &c.*] Bonarottus, annotante jam laudato Antiquit. explan. auctore Suppl. tom. 3. putat vestem Consularem describi in his apud Vopiscum in vita Aureliani cap. 13. « Cape togam » prætextam, tunicam palmatam, togam » pictam, subarmalem profundum, sellam eburneam. « *Quæ omnia*, inquit, Ant. expl. auctor, an simul gestaret Consul, incertum. Scimus anno 379. quo Consul Ausonius renuntiatus est, ipsum uti Consulem togam pictam gestasse. Cui togæ ex hoc versu & trabeam addere potuisset.

V. 93 *Prælatum haberet.*] Hermogen. Olybrio collegæ meo. Prior enim sum indeptus fasces.

V. 94 *Quæsti meritum quam grande nepoti Consul avus.*] Nulla non arrepta occasione Consulatum suum recantat. In Epigram. de Fastis non semel; in *Burdigala*, in Epistolis ad Paulinum, ad Tetradium, & in Parentalibus. Quod factum in protreptico plurimum abest quin culpam. Præmiorum spe nepotulum conatur ad honesta studia accendere.

V. 97 *Posses ornatus, posses oneratus.*] Eandem figuram usurpat Ovidius in *Heroid.*

Non honor est sed onus, &c.

V. 98 *Accessit tamen ex nobis honor inclutus.*] A me scilicet avo tuo, & a patre tuo ex quibus nobilitatis fructum capis.

V. 99 *Per te ut connixus.*] Quid enim tibi prodesset nobilitas à tuis cœpta maioribus, in te si defineret, & si nominibus generosus, nobis dignum te non exhiberes.

EDYLL. V.

GEnethliacon, Carmen de natali, quale & Statii Silv. 2. 7. Notum Veteribus celebrari solitum diem natalem, non hominum tantum, sed & urbium.

V. 15 *Deposito prope conclamatus in ævo.*] Alludunt sæpe Veteres ad consuetudinem

clamores tollendi, ubi quispiam è vita excessisset, ne forte pro mortuis sepelirentur in quibus aliquid vitæ latentis superesset. Unde Kirchman. lib. 1. de Funer. Rom. cap. 13. ortum ait, ut conclamati dicerentur, in quibus nulla reviviscendi spes affulgeret.

In Epistolam Gregorio filio.

DE Gregorio cujus nomini hoc Poëmation inscribitur, præter nostrum qui fatetur nescire se quis ille sit, silent omnino Interpretes. Eundem ego suspicor de quo Sulpit. Sever. Historiarum lib. 2. tamquam Galliarum anno 383. Præfecto, & Symmachus lib. 7. Epist. 87. & lib. 3. Epist. 17. quem eodem pacto filium vocat Ausonius, quo Paulinum & Symmachum, amoris & benevolentiae causa, utpote minus ætate provectos.

L. 3 *Cupidinem cruci affigunt mulieres.*] Narrat Balzacijs simile quod Neapoli exstare in marmore depictum. Scilicet Myrtæ quoque cruci Cupido affigitur, Heroidesque Deum ut plectant, rosas quarum habent paratam segetem, tamquam lapidibus obruunt.

L. 4 *Non hæc de nostro sæculo quæ sponte peccant, &c.*] Peccaverant & sponte sua Heroides illæ; sed joculari Ausonium rectè annotat Anonymus, hoc discrimen statuentem Heroidas inter & ævi sui mulieres: quasi hæc ultro peccarent; nec delicti quidquam præter se insimularent; cum Veteres illæ amatrices peccata sua Cupidini aut fato tribuerent, sicque ut ait Poëta v. 64. transferrent proprias aliena in crimina culpas.

L. 7 *Poëtandi.*] A Deponente poëtor: quod Veteres Latinos usurpasse probat libro octavo Priscianus. Sic Ennius dixit: *Nunquam poëtor nisi podager.*

L. 9 *Nec soli nostro vitio peccasse contenti.*] Alterutrum ex his, vel nostro vitio, vel peccasse, resecat Barthius quasi redundans, & infinitum. Absit autem ut omnia sic ad vivum resercentur quæ redundare videbuntur: vis præterea latet in vocibus *vitio nostro*. Non soli contenti nostræ culpe, alieno exemplo nullatenus in errorem inducti, peccasse.

L. 10 *Affectamus ut amentur.*] Nævi

noſtri quos licet perſpectos non modo amamus, verum etiam amari volumus. Hunc locum mirè illuſtrat Seneca lib. 1. Controv. 10. ubi de Ovidio agens hæc habet: *In quibus (carminibus) non ignoravit vitia ſua, ſed amavit.* Maniſteſtum poteſt eſſe, quod rogatus aliquando ab amicis ſuis, ut tolleretur tres verſus, invicem petiit ut ipſe tres exciperet, in quos nihil illisliceret. Æqua lex viſa eſt. Scripſerunt illi quos tolli vellent ſecreto, hic quos tutos eſſe vellet. In utriſque codicillis iidem verſus erant: ex quibus primum fuiſſe narrabat Albinovanus Pedo, qui inter arbitros fuit:

Semibovemque virum, ſemivirumque bovem.

Secundum:

Egelidum Borean, egelidumque Notum.

L. 10 *Huic Eclogæ, &c.*] Ecloga, ἐκλογή, propriè *delectus*. Eſt enim ἐκλεγεῖν *eligere, ſecernere*. Igitur Ecloga eſt delectus paucorum è pluribus opusculis.

L. ult. *Quod magis ſpecto, &c.*] Ita legendum, non *ſpero*: quidquid contra aſſerat Anonymus, quamquam enim Ludos amicorum, etiamſi non laudentur, amari fateor, repugnat ea *ſperari* de quibus *certi ſumus*.

EDYLL. VI.

HOc verſibus Gallicis Poëmation expreſſit, immo corrupit Marollus, qui & *Rofas & Cemonem*, & quædam ex *Fastis & Sapientibus* Auſonii eadem ratione expreſſa, ad Martialis, ſeu potius, ut feſtivè Menagius aiebat, in Martialem epigrammatum calcem ſubjecit. Hoc itidem Poëmation aſtricto ſermone eoque Gallico non infeliciter imitatus eſt alter è noſtratibus; Fuſeleriusne an Vergerius, incertum. Imitatio illa inſcribitur, *L'Amour foïetté*.

V. 1 *Æris in campis memorat quos Muſa Maronis.*] In Elyſio quod Auſonius poſt Maronem vocat *Æris campos*, vel quia inanibus umbris habitatum, vel quia in pratis æriis, cælum inter ac terram mediis ſitum, juxta Stoicos.

V. 2 *Myrteus, &c.*] Servius ad Eclog. 7. Virgili, Venerem è mari egreſſam in Myrto notavit, ne conſpiceretur nuda,

latuiſſe. Unde ipſi placuit Myrtus, & ex Myrteto apud Inferos uberrimo coronas ibi capere amantium immature defunctorum manes dicuntur.

V. 2 *Amentes ubi lucus opacat amantes.*] Paronomafia, quæ occurrit in Plauto ac Terentio, quorum ſtudioſus oppidoque imitator Auſonius: in Plauto quidem, Mercatoris Prologo:

Amens amansque ut ut animum offirmem,

In Terentio quoque:

Inceptio eſt amentium, haut amantium.

V. 3 *Orgia ducebant, &c.*] Virgilianum loquendi genus. Quæ Floridus huc aſſert de Orgiis è Servio nihil omnino ad rem. *Orgia*, pompam interpretor qua ſua quæque *Lethi gerebat argumenta*, veluti in honorem Deorum Inferorum.

V. 5 *Errantes ſylva in magna.*] Virgilius Æneid. 6. verſ. 451. de Phœniſſa ſeu Didone: *Errabat Sylva in magna.*

V. 7 *Sine labe lacus.*] Poeta, ut ſignificet hæc eſſe ſomnia, per jocum dixit eſſe illic *lacus ſine labe*, hoc eſt qui nulla telluris cavitare contineantur, quod perinde eſt ac montes ſine declivitate. Sic & in ſequentibus luſit. Hæc Anonymus qui *labem* ex Ciceron. lib. de Divinat. 3. 35. & 45. exponit humi cavitatem.

V. 8 *Quorum per ripas, &c.*] Sic ea imitatur, quicumque tandem ille ſit, carminis auctor inſcripti, *L'Amour foïetté*, de quo jam verba fecimus:

On voit parmi les fleurs qui parent ce ſéjour,

Hyacinthe & Narciffe, & tant d'autres encore,

Qui mortels autrefois, de l'empire d'Amour,

Ont paſſé ſous les loix de Flore.

V. 10 *Mirator Narciffus.*] Vult Anonymus Narciffum hic dici *miratorem*, uti Hispaniæ diceretur, *el mirador*, Gallice (ſi tamen barbara vox non eſſet) *Narciffe le mireur*. Sed ea nimis acuta. *Mirator*, intellige ſui ipſius admiratorem.

V. 11 *Et murice pictus Adonis.*] Anemone, de nomine ejus, è cujus ſanguine nata fingitur. Vide Ovidium Metam. 10. in fine. *Anonymus*.

V. 13 *Omnia quæ lacrymis, &c.*] Hic nulla vox, præter vocem *doloris* in dolo-

res, neque ipsa interpunctio mutanda. Sensus est *Lethi argumenta*, & flores in quos conversi fuerant infelices Heroes, & omnia qua lacrymis & amoribus anxia exercent memores etiam obita morte dolores, in amissæ vitæ memoriam Heroidas revocasse. Ita fere Anonymus, & quidem rectè.

V. 17 *Deflet & ambustas lacerans per inania cunas*] Si quis locus Interpretibus crucem fixit, is profectò est, è quo ut se expedirent, alii alia commenti sunt, nisi quod noster *salebras* aut non vidit, aut pedibus calcavit. Igitur Vinetus legebat *latera per inania*, quod quidem suspectum habuit. Putavit Scaliger pro *latera* reponendum *lacerans*: quam lectionem in textu admissam sequutus Interpres noster. Barthius rejecta voce *lacerans*, legit *laterum per inania*, quæ de lateribus ipsis suo pondere spoliatis accipit. Salmasius cui lacerare potius locum quam redintegrare ii videntur quibus arridet *lacerans*, sic restitui posse existimat:

Deflet, & ambustas late per inania cunas

Ventilat ignavo simulati fulminis igne.

Salmasio accedit Boxhornius, nisi quod pro *late* reponit *iterum*, nempe in pictura. Tollius cum Barthio legit *laterum per inania*, mutatque *ambustas cunas* in *ambustis cunis*:

Deflet, & ambustis laterum per inania cunis,

Ventilat ignavum simulati fulminis ignem.

Anonymus cui suffragatur Clericus, Select Biblioth. tom. 24. aliam omnino affert lectionem, quæ & in textu hujus Poëmatii Hagæ-Comitum anno 1712. cum Pervigilio Veneris editi occurrit:

Deflet, & ambusti lateris per inania currens, &c.

Hæ ferè sunt lectiones quas diarii Trivult. Mart. 1714. recenset unus è Soc. Jes. & refellere nititur, ut suam astruat; quæ quidem cum sensum efficiat planissimum retinenda mihi videretur, nisi in unico versu tres voces mutarentur, ut patet:

Deflet, & ambustos lacerans per inania crines,

Ventilat, &c.

Dixi, nisi tres in unico versu mutaren-

tur voces. Si enim talia Critici audent, qualia sæpissime peregrini, jam actum est de priscis scriptoribus, in quos nil quidquam licet, quandiu intelligi posse non desperaveris. Locum autem in quo hæremus sine ulla mutatione intelligi posse contendo. Sensus quidem est: Semelen deceptam deflere partus fulmine maturatos, & ventilare per laterum inania ambustas cunas, nempe thalamum suum qui pro cunis Baccho fuerat, ventilareque ignavum simulati fulminis ignem: ut sit Ellipsis Latinæ vocis habentes. Ignavum simulati fulminis ignem dixit Poëta; id est falsum fulmen, & veluti umbram fulminis, quia in inferis verum nihil. Hæc ego scripseram, ubi non longe absimilem interpretationem allatam vidi in libro cui titulus: *Recueil de Pieces fugitives par M. l'Abbé Archambaud.* tom. 2. p. 70. & seq.

V. 19 *Sexu gavisa virili.*] Post stuprum à Neptuno illatum.

V. 23 *Sestiaca praecepta de turpe puella.*] Noti Heronis & Leandri amores de quibus venustum ac delicatum extat Musæi Poëmatum. Eorundem Veteres meminere, utroque, nomine quod ad nostra usque tempora mansit, appellato. Solus, ut jam ab Anonymo observatum est, Joannes Harduinus è Soc. Jes. omnium quotquot ætate nostra fuerunt cæteroqui doctissimus, & qui nuper senio confectus obiit, solus, inquam, in nummis populorum & gentium fabellam hanc confictam voluit è mala interpretatione nummi Abydenorum in quo pro HPOMH ANΔPOΣ , quibus significabatur Hellepontus una nocte unius viri viribus trajici posse, legerunt nescio qui, HPO AHANΔPOΣ . Verum ista proponere refellere est.

V. 27 *Infelix nato.*] A quo interfecta fuit ob proditum Amphiarum.

Nec fortunata marito] Amphiarao quem apud Thebas tellus absorpsit.

V. 40 *Errat & ipsa olim, qualis, &c.*] Male hæc Tollius & noster interpungunt. Ante vocem *olim* debet esse distinctio, ut referatur ad *Lunam*, non ad *Elissam*. Sic in editione hujus Poëmatii Hagæ-Comitum vulgata. Idem quoque monuit Broukuf. ad Propert. lib. 3. Eleg. 9. vers. 10.

V. 41 *Affectare sopores.*] Non audiendus

Barthius qui verbum *affectare* hîc obscœno sensu usurpatum voluit ; quod nihil aliud significat præter, *captare tempus somni Endymionis*.

V. 42 *Cum fece & astringero diademate luna, &c.*] Ingeniosissime Poëta Lunam donavit distincto sideribus diademate ; ea enim Horatio *carm. sæcul. Siderum est regina bicornis*. Cæterum Poëta recedit à Mythologia dum inter Heroidas Lunam recenset, nisi forte, ut putat Anonymus respexerit illud Heracliti de Incredib. cap. 88. ubi hæc habentur : *Aiunt illius dormientis amore captam Lunam ; delapsam cælo cum eo concubuisse. Potuit vero Endymion pastor esse mulierem nondum expertus ; mulier vero . . . interrogata quenam esset, dixit, Luna.*

V. 53 *Quum pigros ageret densa sub nocte volatus.*] An memoria lapsus hæc protulit Poëta, qui superius dixit :

— *Furvæ caliginis umbram,
Dispulit inconsultus amor stridentibus al-
lis ?*

V. 64 *Transferat in proprias, &c.*] Sic apud Lucianum Dialog. *Æaci, Menelai, Protefilai & Paridis*, flagitium suum refert Paris ad Amorem à quo se invitum ait eo compulsus fuisse.

V. 67 *Studeat punire dolore.*] Pœnam esse Cupidinis, dolorem similem dolori quo unaquæque periit.

V. 68 *Hæc laqueum tenet, &c.*] Totum hunc locum sic expressit is quem dixi Poëmatation illud sibi ad imitandum proposuisse :

*L'une vient t'effrayer avec le fer san-
glant,
Qui finit de ses jours le déplorable reste ?
L'autre avec le débris encore éince-
lant,
D'un bucher, de sa mort théâtre trop
funeste.
De ses pleurs endurcis par le pouvoir des
Dieux
Myrrha fait contre toy de redoutables
armes, &c.*

V. 77 *De quo Rosa nata, &c.*] Narrat Anacreon Odario illo in Rosæ laudem elegantissimo, tunc è beato Telluris sinu, cum Venus è maris spuma, Pallasque è Jovis cerebro prodierunt, rosam editam, atque, ut ederetur, à Superis nectare

irrigatam fuisse :

*Φερε δὴ φρὴν λέγων, &c.
Quand du cerveau de Jupiter
Pallas sortit ceinte de fer,
Et quand Venus sortit de l'onde ;
Alors par l'ordre des destins,
Sortit de la Terre féconde
La Rose l'honneur des Jardins.
De Nectar les Dieux l'arroserent, &c.*

Regnier.

Finxere alii Rosas ruborem contraxisse, ex vulnere quod sibi Venus inflixit, dum, Adonide occiso, nudis pedibus Silvam ingressa est. Mahummedis cultores Rosas ex ipsius sudore natas volunt, referente in Epistol. Busbequio.

V. 91 *Expressit rosa verbere, &c.*] De rosis apud Inferos Plutarchus consolatur ad Apollon. ex Pindaro : *φοινικοπόδιαι τὶ λειμῶνες εἰσι ἀθάνατον ἀντὶ τῶν (εὐσεβείων.)* Prata puniceis rosis ornata eorum (Piorum) sunt suburbium. In eandem sententiam Tib. lib. 1. Eleg. 3. vers. 62.

Floret odoratis terra benigna rosis.

& Propertius lib. 4. Eleg. 7. vers. 60.

Mulcet ubi Elysias aura beata rosas.

Hæc ex Broukufii Comment. ad Poëtam utrumque :

V. 95 *Et sua quæque funera crudeli malunt adscribere fato.*] Elegantissime hæc apud imitatore :

*Arrêtez, Deesse irritée,
S'écrie avec transport la troupe épou-
vantée,
Lorsque nous respirions le jour,
Le sort fit nos malheurs, ce ne fut pas
l'Amour.*

V. 101 *Quæ postquam multa perpeffus nocte Cupido, &c.*] Quasi Cupido hæc ipse somniasset. Commenta commentis tegit Ausonius, ne, ut ipse ait de mendaciis, perpluant. Anonymus.

In Epistolam Paulo suo.

L. 5 **P**oëmatia quæ in alumnæ meæ luseram, &c.] Bissulam formosam puellam, quæ ipsi anno 368. fufis non procul à Danubii fontibus, Suevis, in prædam bellicam obtigit, mox pulchritudinis causa manumissam. Cur Tolloius accedat Demistero apud Fulgentium lib. 1. legenti Bissulæ Ausoniane loquacitas, pro eo quod

quod editi habent, *Sulpicillæ procacitas*, compertum non habeo. Certè petulantiam Sulpitiæ, de qua exstat Satira, tangit Ausonius Præfat. Cent. Nupt. *Prurire opusculum Sulpitiæ*. Quam ejusdem petulantiam indicant pariter versiculi apud Juvenalis Scholiasten. *Ne me Cadurci*, &c. Consule notas ad Fulgent. Munkeri. Perisse eorum quæ Poeta in Bissulam luserat maximam partem recte suspicatur Tullius ex duplici præfatione qua muniuntur paucula quæ supersunt. Accedit quod in iisdem nihil inverecundi, nonnulla tamen in hoc libello fœda seu liberiora paulo fuisse colligitur ex his: *Admoneo ante bibas*.

V. 5 *Tibi quod intristi exedendum est.*] Ex Terentiani Phormionis Act. 2. scen. 2. vers. 4. ubi sic Phormio Getam alloquens:

Tute hoc intristi, tibi omne est exedendum.

Παρσιμύαν aptam esse parasito, quæ de cibo est, Donatus ait. Hoc autem inter rusticos de Aliato moretario dici solere. Qui cibus propriè *intrita* dicitur.

V. 6 *Compedes*, &c.] In eos competit qui sibi ipsi sunt malorum auctores.

In Versus ad Lectorem.

V. 1 *Carminis incompti tenuem lecture libellum.*] Expressum illud è Lus. in Priapum:

Carminis incompti lusus lecture procaces.

In Bissulam. EDYLL. VII.

V. 9 *Germana maneret ut facies*, &c.] Notum ex Tacito de moribus Germanorum, iisdem cæruleos oculos & rutilas comas fuisse.

In eandem Bissulam.

V. 2 *Incis alumna pupas.*] Vocem hanc, sicut & *alumnus* inter blanda nomina fuisse patet ex his Suetonii Calig. 13. *Densissimo & lætissimo obviorum agmine incessit super fausta nomina, sidus & pullum, & puppam, & alumnus appellantium.* Patet quoque ex Horatii lib. 2. Sat. 3.

— *Pupam & pupillam appellet.*

In eandem ad Pictorem.

V. 1 *Ec fuco imitabilis ullo.*] Vivam enim veræ pulchritudinis, quam, ut inquit Tusc. quæst. lib. 4. Tullius, color sanguinis ex rubore gratiam creat, vix assequitur artifex: quamquam idem lib. 1. de Nat. Deorum asserit in Veneræ Coa corpus illud non esse, sed simile corpori: nec illum fuscum & candore mixtum ruborem sanguinem esse, sed quandam sanguinis similitudinem. Quem locum, si ridere amas, vide, quo pacto verterit Marollius alter, immo alter à Marollio: *Durons-nous de vos Dieux ce que nous disons de la Venus de Coa? Ce n'est pas un corps, mais comme un corps. Ce que vous voyez couler mêlé de rouge & de blanc, n'est pas du sang, mais comme du sang.*

V. 4. *Temperiem hanc*, &c.] Illud ipsum est quod Lucianus habet in imaginibus: *Corpus non nimium album esse oportet, sed plane temperanter rubescat: ἀλλὰ ἐν αἵματι ἀπλῶς*, &c.

V. 5 *Puniceas confunde rosas, & lilia misce.*] Præter Anacreontem hic allegari solitum, vide quæ Ovid. habet non his absone, tum Amor. lib. 2. Eleg. 5. tum lib. 3. Eleg. 3. Tibullus lib. 3. Eleg. 4. Aristænet. lib. 2. Epist. 21. *Illi mixta candore ac tenui rubore genæ nativum rosarum splendorem referunt*, &c.

V. 6. *Quique erit ex illis color æëris*, &c.] Scite hoc prolatum; res enim objectæ æërem ambientem colore suo quasi vestiunt, qui ex se nullo præditus sit.

EDYLL. VIII.

V. 5 *Et toga*, &c. *Senati hoc capite*, &c.] & 6 *Non ea ita stricte accipienda*, quasi ab initio Consules honorem inierint ipsis Calendis Januariis. Etenim per sexcentos annos res aliter se habuit, variante Consulibus creandis die, ut patet ex Livii Hist. 3. 6. 36. & 5. 11. 32. Cur demum Consulium electio ad Calendas Januarias translata sit tradit Appianus.

V. 28 *Jane veni, novus anne veni.*] Novus porrò hic annus qui Ausonii currem visurus erat, non fuit, ut post Vinetum noster asseverat, annus à Christo

N n n n

nato 382. at, quemadmodum patet ex Idat. Socrat. lib. 5. cap. 2. & Fastis Consul. annus 379. Consulem autem ordinarium fuisse liquet ex eo quod ejus nomen in Fastis scriptum sit, quod ferè contigit iis solis qui ineunte anno Consulatum obibant: seu potius, quod notatus sit Ausonius ad numerum annorum consignandum.

V. 51 *Illum ego si cernam, &c.*] Votis tam ardentibus Janum à Poëta vocari, non mirabitur qui noverit Consulatum adeo expetitum fuisse, ut Claudianus in Consul. Prob. & Olybr. vers. 204. felicem dixerit *uterum qui nomina parturiret annis*; & Libanius Paneg. Juliani ignoscit *iis qui expetunt hunc locum, & ante alia bona postulant à Diis, ut hac sellâ gestentur.*

E D Y L L. IX.

MOs fuit & priscis Consulibus, quodie Consulatum inibant, in Capitolium à Senatu populoque deduci, atque ibi, ut patet ex Ovid. Pont. lib. 4. Eleg. 4. 29. sacra Diis immolare, & à Capitolio deductis in curiam, Superis ac Cæsari grates agere. Ovid. ibid.

Curia te excipiet, patresque ex more vocati,

Intendent aures ad tua verba suas.

Egeris & meritas superis cum Cæsare grates, &c.

Hic abs re futurum arbitrarer, si mone-rem hoc Edyllium uti & *Gratiarum actionem* ad annum 379. esse referenda: cum precatio Consulis designati ad annum 378. exeuntem pertineat.

E D Y L L. X.

Maximam laudem, iudice Symmacho, jure optimo sibi vindicavit Ausonius eo carmine, quod adeò excultum vel invitum fatetur Jul. Scalig. lib. 6. Poët. cap. 5. ut eo solo magni Poëtæ nomen sibi comparare potuerit. Hoc ipsum in Præfatione libri tertii de Concord. Cathol. Cusanus Cardinalis admirandum dicit, & Gronovius festivissimum, Consularique ingenio dignum poema. In eo autem laudatur Mosella ex aquæ limpiditudine, ex navigandi facilitate, ex piscibus, ex vil-

lis & atriis quibus utrinque ripa decoratur, ex pratis, aliisque rebus quam plurimis, quæ flumini minus recte quam Poëtæ ingenio retuleris. Qua hoc Edyllion ætate scripserit Poëta, vide in notis ad vers. 426.

V. 4. *Infletæque jacent inopes, &c.*] Per *inopes* intellige *insepultas*. Ops enim terra est, quam Tullius lib. 2. de Nat. Deor. tradit idcirco Latinis Opem nominatam, quod opes omnes è terra. Eodem sensu Maro lib. Æneid. 6. vers. 325. dixit:

Hac quam cernis, inops inhumataque turba est.

V. 6 *Nulla humani vestigia cultus.*] Ideo propter ingenium loci asperum, quidquid inter Navam, Rhenum, & Mosellam interjacet, Germani appellant *Dorsum Canis* sermone vernaculo *Hondruck*. Quod tamen Frehero displicet eorum locorum maxime gnaro.

V. 8 *Tabernas.*] Id nominis Romani indidere locis ubi adversus Barbaros munimenta. Non desunt qui existiment hic agi de *Tribus Tabernis*, hodie *Saverne*.

V. 12 *Purior hic campos, &c.*] Poëtam, inquit Freherus, subito translatum dixeris in Elysios campos de quibus ita Virgil. sexto Æneid. lib. vers. 640. quæ noster imitatus videtur:

Purior hic campos Æther, & lumine vestit

Purpureo, &c.

Male apud Tollium legitur ex Frehero illud allegante, *campis aer*.

V. 18 *Cultumque nitentis Burdigale.*] Hanc lectionem perperam sollicitat Barthius, cui nihil ferè in quocumque textu probari video. Ille igitur *cultum* mutat in *vultum*, sicque vult Ausonium scripsisse, translatione à facie hominis quam in alio recognoscere ex intervallo videmur. Quasi verò *cultus* de solo pariter ac de homine non diceretur.

V. 22 *Subterlabentis tacito rumore Moselle.*] *Carpitur*, inquit Barthius, *hæc rumoris usurpatio*; quam ideo fortasse tueri nititur, quod carpitur. Mirum autem hunc nihil aliud afferre præter illud: *Non sine veterum imitatione scripsit, quorum cum scripta ad nos non venerint, cur quod non capimus carpamus?* Certè Poëta non sine Veterum imitatione scripsit *rumore*. Illud enim habet

eodem sensu Virgil. *Æneid.* 8. v. 90.

Ergo iter inceptum celerant rumore secundo.

Quæ postrema minus intellexit Ruæus, dum *rumorem secundum* interpretatus est *sparsum inter milites de successu itineris bene ominantes*. Nihil enim toto illo loco simile quippiam occurrit, sive priora, sive posteriora attendas. Illa quidem; etenim *Tybris ea fluvium, quam longa est, nocte tum mentem lenit*: quod *rumorem secundum* portendit. Hæc vero: nam *labitur uncta vadis abies*; quod itidem secundum fuisse *rumorem* indicat. Igitur Maroni *secundo rumore*, est *secundo fluminis lapsu*, ut Ausonio, *tacito rumore* est *lapsu fluminis tacito*.

V. 34 *Luſtamina ſaxi.*] Hæc de Mosellæ alveo infra Treverim, in qua urbe scripsit Poëta, intelligit Freherus, ut componat cum iis quæ Greg. Turonensis habet lib. 4. de Mirac. S. Martini cap. 29. ubi inducitur mercator quidam admirans quo pacto inter Mosellæ saxa noctu incolumis evaſiſſet.

V. 35 *Non ſuperante vado, &c.*] Barthius & Gronovius pro *superante* legunt *sperante*, hicque pro *reparare*, legit *superare*. Vulgata autem cum sensum planum habeat, non sollicitanda. *Non cogeris*, necesse non habes, *superante vado*, alveo arenis aggesto quæ cursum retardarent, *reparare meatus rapidos*, eundem cursum reparare, transfusa in alterum alveum aquarum parte. Hoc, inquam, necesse non habes, cum alveus nunquam arenis obducatur, ut sit vadofus.

V. 47 *Sicca ſed in prima, &c.*] Quandoquidem immundo non perfundit cœno littora, ut superius dictum est.

V. 52 *Luxuriatur egeſtas.*] *luxus* cui comes egeſtas.

V. 55 *Speſtularis vitreo, &c.*] Hæc, & quæ ſequuntur de limpiditudine aquæ, elegantissima.

V. 64 *Fremunt gramina.*] Tremula aquæ agitatione inclinata; patiuntur enim, ut infra dicit Poëta, *vibrantes aquas*.

V. 68 *Nota Caledoniis, &c.*] Caledonia Britannæ insulæ pars, hodie *Scotia*. Vocem deducit Camdenus à Britannico *Kaled*, quod *durum* ſonat. Asperi enim incolæ, solumque montibus horridum.

V. 70 *Æſtus.*] Maris Scotici quod

Ptolom. dicitur *Oceanus Deucaledonius*.

V. 75 *Oculos errore fatigant.*] Observat Barthius ad Claudianum Poëtis omnem velociorem cursum esse errorem.

V. 65 *Capito.*] Mosellæ accolis vocitatus *Vilain* ob victus spurcitiam. Aliis *Capito* est, qui Gallicè dicitur *Chabot*; aliis *Meunier*, piscis idcirco dictus quod circa moletrinas degat.

V. 94 *Laxos exerceſ, Barbe, natatus.*] Despoſius vult esse piscem quem appellamus *Barbehaut*. Non enim, inquit, vilem piscem laudat Poëta. Idem non capit quid hoc ſignificet: *Tu melior pejore ævo*. Facile tamen intellectu. Senectutem Veteres dixere *malam ætatem*, ut patet ex Nonio: quis autem nescit pisces eo laudatiores, quo ſeniores? Quod & Poëta ſubjicit:

— *Tibi contigit omni*

Spirantum ex numero non inlaudata ſenectus.

V. 102 *Dubie ſaſturus ſercula cœnæ.*] *Dubiam* ex Terentiano Phormione exponunt, in qua dubites quid potiſſimum ſumas. Cæteris vero piscibus ita antecellit Salmo, ut vix *dubiam cœnam* efficiat. Malim igitur cum Muſſipontino Epigrammatum Electore intelligi medium inter pisces & carnes laporem. Quemadmodum enim Plutarchus de Poëſi: *Ut ex carnibus optima quæ ſaporem carniū minime referunt, ſic & pisces laudatiſſimi, qui reddunt guſtum carniū.*

V. 106 *Binominis Iſtri.*] Danubii circa fontes, Iſtri circa oſtia. Vide quæ annotaviſmus ad 2. Epigrammatis tertii.

V. 108 *In noſtrum ſubveſta fretum.*] Docet Freherus (quod piſcatorum indicio cognovit) Muſtellam, quæ & Muræna quoque dicta eſt, & Dorioni *ποτιμία μύεγισσα*, ab Oceano fluviiſ adrepere, nescio quo tenaci oris glutine, quo tactis quibuſque rebus firmiſſimè adhæreſcit, Salmoni ſe applicantem, ut ab eo vel invito amnibus invehatur. Monet idem totum hunc Auſonii locum de Muſtella, collatis variis auctorum locis illuſtrari & Hippolyto Salviano Hiſtor. 3. & Rondelet. de Piſcibus lib. 14. cap. 13. quos conſulet plura qui voluerit.

V. 111 *Quæ lutea circuit Iris.*] Luteus color ſimilis ei qui apparet in Iride ex

N nnn ij

duorum mistione generatus. Qua parte arcuatus circuit Mustellam, eadem cæruleus fucus lubrica tergora perducit, totaque pingendo percurrit. *Mustipont.*

V. 119 *Solidoque in corpore partes Segmentis, &c.*] Quod solidorum est piscium, non vero mollium in quibus firmum nihil, & ex quibus non segmenta, sed minimas etiam particulas atomosque possis carpere. Segmentum *τόμος*. *Idem.*

V. 120 *Latio risus prænominē.*] Ausonii Epig. 25. extat in quendam *Lucium* in marmore sculptum.

V. 121 *Querulis vis infestissima ranis Lucius.*] Regnat enim in stagnis & vivariis, miræ ingluviei piscis, ranas depascens, mures quoque & feles, ut nonnullis observatum, ne sui quidem generis piscibus parcens. *Lucius* autem dictus à *λύκος* *lupus*, & *aquarum tyrannus*, quod stagna & vivaria depopulatur.

V. 123 *Nullos mensarum lectus ad usus.*] Certè aut *Lucius* non est è piscium genere quo volunt interpretes, aut in deliciis postea habitus qui vilis Ausonii ætate: quod fieri potuisse discimus ex *Plinio* qui lib. 9. cap. 17. tradit *Accipenserem* apud antiquos nobilissimum habitum, nullo in honore sua ætate extitisse: scilicet alia aliis temporibus in epulis laudata: quod usu quotidiano comprobatur.

V. 156 *Vitis affurgunt.*] Nam vites collem quodammodo efficiunt altiozem. Hinc *Statio* montes arboribus nudati decrescunt. *Mustipont.*

V. 167 *Probra canunt seris cultoribus*] Iis qui tardiuscule domum se recipiunt, iter secundum fluminis ripam facientes, non, ut *Vinetus* interpretatur, iis qui plus nimio opus differunt.

V. 169 *Seena locorum.*] Superius dixit: *naturalique theatro. Scena locorum*, locus tectus, & more theatri leniter assurgens. *Scena* enim umbraculum est auctore *Servio* ad 1. *Æneid.* unde *scena* theatralis sic dicta, quod apud Antiquos cum parietem non haberet, de frondibus quæsitum umbracula.

V. 171 *Naidas.*] Fontium & Fluviorum *Nymphas* *ἀπὸ τῆς ναΐδος* fluere.

V. 172 *Capripedes Panas.*] Una cum *Diana* & *Satyris* venantium præsides, *Ovidio* in *Epist. Phædræ*:

Sic faveant Satyri montanaque numina Panes,

Et cadat adversa cuspide fossus Aper.

Dicti quoque *Capripedes* *Propertio*, lib. 3. *Eleg.* 16.

Capripedes calamo Panes hiante canent.

V. 176 *Inter Oreiadas.*] *Nymphas montium* *ἀπὸ τῆς ὄρεος*. *Virgil. Æneid.* 1. *Oreades* dixit.

V. 177 *Paganica numina.*] *Agrestia*, à rusticis sive *Paganis* culta. A *Pago Paganus* & *Paganicus*. Eandem vocem usurpat *Varro* de ling. Lat. 5. 3. *Paganica* *feria agricultura causa suscepta*; & *Martialis* lib. 14. *Epig.* 45. *Paganica pluma.*

V. 184 *Forent pro corpore fluctus.*] Similiter *Ovid* in *Fab. Syringis* de *Pane*:

Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres.

V. 193 *Et viridi perfundit monte Mosellam.*] *Montis umbram* in *Mosellam* projicit, unde *montis imago* facilius in *amne* cernitur. Poëtice quidem ista omnia efferuntur.

V. 196 *Delusus navita, &c.*] Vel à *vinitoribus*, inquit *Mustipont.* quos *cucullos* vocitaverat; vel quia falsa vitium quas pro veris habet, imagine deluditur.

V. 197 *Caudiceo lembo.*] Ex tabulis contexto: docet enim *Seneca* de brev. vit. cap. 13. *tabularum contextum* apud antiquos dictum fuisse *caudicem*, unde & *navis caudicea*, & *Claudius* qui *Romanis* primus *navem* conscendere persuasit, *Caudex*.

V. 199 *Umbrarum confinia conferit amnis.*] *Connectit præterfluens palmitum & arborum umbras*, quæ in *Mosellam* delatæ à se mutuo distant.

V. 216 *Per Averna sonantia.*] *Campaniæ lacum* prope *Baias*, creditum olim *inferorum limen*, sic altum, ut ima ejus pars apprehendi non possit, teste *Vibio Sequestro*.

V. 121 *Pubertasque amnis, &c.*] *Nostrer Barthium* sequutus in interpretatione, *pubertatem* ab *amne* distinguit; unde cum eodem *Barthio* legere debuit: *Pubertasque amnisque, &c.* Nihil autem immutandum censeo. Etenim *pubertas amnis* sunt herbæ & arbores quæ ripas vestiunt, ut rectè annotat *Mustipont.* Eodem sensu *Plinius* l. 23. *Proem.* dixit: *incipientis ævæ pubertas.*

V. 237 *Vibratis captat digitis*, &c.] Mallem *vibratos*. Sensus est, puellam extendere, digitorum ope, ad oram frontis crines ferro ustulatos & undatim collectos.

V. 240 *Jam vero accessus*, &c.] Mariangelus emendat *vere*, quæ tempestas apta piscatoribus. Retinenda vetus lectio. Naumachiâ descriptâ Ausonius novum jam aggreditur spectaculum. Accedit quod nihil eorum quæ cecinit Poëta Hyemi possit competere.

V. 244 *Nodosis decepta plagis*.] Pisces advertunt foramina, nodos non advertunt.

V. 266 *Exspirans branchia*.] Gallicè *Poisye*. Docet Rondeletius lib. 3. cap. 12. branchias veluti pilos esse ordine dispositos, semicirculo osseo infixos, ut pisces aquam ore collectam remittant. Quibus quidem branchiis à cæteris animantibus pisces differre.

V. 279 *Carpathium pontum*.] Carpathus Mediterranei maris insula, Rhodum inter & Cretam; hodie *Scarpanto*.

V. 306 *Marci Hebdomas*.] Codices vitiose scripti habebant *Margi*, ex quo Scaliger commentus est Margeum quendam, quem à Scaligero deceptus, inter eos qui de Pictura aut Statuaria scripserunt, recenset Junius de Pict. vet. lib. 1. cap. 3. Celeberrimi autem Hebdomadam libri à Varrone scripti faciunt, inquit Salmasius, ne Marcus alter hic possit intelligi.

V. 308 *Magico cui noctua perlita fuso*, &c.] Recte in æde Minervæ, in cujus tutela esset, posita noctua. Fortasse autem, ait Mussipont. ut Architæ columba quibusdam librata ponderibus volabat, sic & illa Ictini noctua. Volatu igitur alliciebat aves, tam fabre efficta, ut in hanc veluti vivam aves reliquæ involarent, quas, ubi propius accessissent, imbutis veneno oculis necabat, sic hostes ultura.

V. 313 *Consumit pyramis umbras*.] Quia suprema pyramidis pars umbram suam in terram non jactat, sed in aëre interjecto consumit. Audiendus ea de re Mussipont. qui meo quidem judicio perspicue hunc locum illustravit. Statuit primo tam altam esse pyramidem, ut acuminata videatur, licet hebet fastigio. Deinde supponit aliam pyramidem viginti cubitis altiore, & acuto vertice. Inde colligit

partem illam quæ fastigio prioris respondet, licet nec altissima, nec acuta sit, acutam nihilominus videri posse; quod si adsequitur, quidni & umbram ipsam in terram fusam, gracillimam immo & acuminatam futuram esse assequetur, ideoque pyramide consumptos residuos viginti cubitos: qua ratione constare & ipsius terræ umbram ante consumi, quam Jovis aut Saturni orbes perungere queat.

V. 316 *Corus Achates*, &c.] Mihi neque Gronovii, neque Salmasii quam Tolleius in textu suo inseruit, lectio arridet. Potior videtur Scaligeri sententia qui *Achatem* intelligit Arsinoes amasium quendam, *Corum* seu *Zephyrum* dictum, velut ipsa Arsinoe *Venus* & *Chloris* est cognominata. *Achatis* autem signum, quia ex magnete fuit, puellam crine ferrato trahebat. Non ideo dictum *spirat*, quod, uti volunt interpretes *Zephyrum* artifex fecerat; at quoniam Poëta respexit *Achatis* cognomen, nempe *Zephyri*: seu potius quod *Achatis* signum sic erat affabre factum, ut vivere & *spirare* videretur. Sic Virgil. *Æneid.* lib. 6. vers. 847. dixit *spirantia æra*; & Georg. lib. 3. vers. 34. *spirantia signa*.

V. 317 *Affictamque trahit*.] Legendum omnino *Affictam*, seu *Affixam*, scilicet *Coro* *Achati* è magnete puellam ferream.

V. 335 *Quid quæ fluminea*, &c.] Sic noster, suadente Tolleio qui veterem tamen lectionem *sulphurea* in textu suo retinuit. Hanc ego mallem. Hic enim de balneis ferventibus agitur; & *sulphurea crepido* est, in qua venæ sulphuris, quo accenso fervet aqua balneis idonea.

V. 338 *Mulciber*.] Pro igne. Idem qui *Vulcanus*, à mulcendo sive molliendo ferro *Mulciber* dictus, teste Festo.

V. 352 *Differre meatus*, &c.] Diutius nomen suum retinere, & serius undas *Mosellæ* undis permiscere. Santolius de *Sequana* dixit:

Tardat præcipites ambitiosus aquas.

V. 380 *Imperii sedem*.] Augustam Trevirorum ubi Gratianus agebat, eoque cæso imperii sedem factam, mox sæpe everfam, incensam.

V. 383 *Æmulate Latine*, &c.] Facundia linguæ Provincialis æmula Latine linguæ. Ita Freherus ex B. Rhenano.

Laudato Mosella ex aquæ limpiditudine, piscium copia, vinetis, ædificiis, jam laudat ex accolarum ingenio, moribus, factis, honoribus.

V. 398 *Dabitur nostris quoque purpura fuffis.*] Subobscure indicat votis ambire se Consularem purpuram.

V. 408 *Præfectorum titulo tenere secundo.*] Perperam hæc de duplici Ausonii præfectura intelligit noster. Vide quæ annotavimus ad Protrept. vers. 91. De his autem fufius ad Grat. action.

V. 410 *Tantum non primo rexit sub nomine.*] Miror Gronovium hic intelligere primum propemodum nomen, nempe Consul, & velle Auctorem seipsum describere tanquam Consulem. Neque enim Consul fuit, ut sæpe diximus, nisi anno 379. cum à Valentiniani morte jam elapsi essent anni quatuor. Ausonium verò, Edyllium hoc cum scriberet, *Fascibus Ausonii & honore curuli* nondum fuisse decoratum, & Valentinianum Gratiani parentem vivere constat ex vers. 448. & seqq.

Ast ego, quanta mei dederit se vena liquoris,

Burdigalam quum in me patriam, nidumque senectæ

Augustus pater & natus, mea maxima cura

Fascibus Ausoniis decoratum & honore curuli,

Mittent emeritæ post tempora discipline.

Locum igitur in quo hæremus de Ausonii Consulatu minime intelligendum patet: etsi in eam sententiam descendisse video clarissimos viros, præter Gronovium, Freherum, Tollium, nostrum quoque interpretem aliorum exemplo in errorem abreptum. Quo autem pacto versus illi, *Quique caput rerum Romam, &c.* exponendi, haud ita facile est pronuntiare. Hæc profecto intelligenda de summo aliquo viro, qui Consul, Patriciusve cum fuisset, depulsus est magistratu, cujus tamen posterius ea ætate quâ Mosellam scriberet Ausonius, ad honores evecti fuere, ut fortuna suppleret libata à majoribus præmia. Poetam suspicor in animo habuisse Optatum quem, postquam à Constantino Magno Patricii dignitatem consecutus fuisset, interfici jussit Constantius, uti do-

cet Zozimus lib. 2. Certe post hac extiteret Optati variis honoribus insignes.

V. 419 *Spatiumque novi metare fluenti.*] Id quod facit, cum à Bingio inter continuos montes alveo angustiori lapsus, prope confluentes amplius spatium sibi sumit, quasi novum hospitem accepturus. Hæc Freherus. *Metare* poetice dictum. *Metari* proprie de iis qui Gnomone & Decempeda agros finiebant, unde & *finitores* & *metatores* dicti.

V. 422 *Natique patrique triumphos.*] Nempe fufis, ut jam diximus, anno 368. prope Solicinum Alemannis, dimissoque in hiberna exercitu, uterque (Valentinianus & Gratianus) Treverim repetiit, ibique more Triumphantium receptus, spectante Ausonio, qui expeditionis fuerat comes. Eandem victoriam Poëta respexit, cum epigr. 3. vers. 2. sub Danubii persona dixit:

Salvere Augustos jubeo natumque patremque, &c.

Iter Valentiniani ab Alemannia Treverim, comitante Ausonio, describit Hist. Belg. p. 351. Bucherius.

V. 426 *Venit modo laurea belli.*] Hinc discere est carmen de Mosella circa annum 368. exeuntem absolutum fuisse. *Laurea belli*, non quod victoriam ex iis litteris cognoverit Poëta qui ejusdem testis oculatus fuerat. Referendum autem venit ad Augustam Treverorum urbem; similiter Perius Sat. 6. de Caligula:

— *Missa est à Cesare laurus,*

Insignem ob cladem Germanæ pubis.

De Litteris laureatis, consule eruditam Jo. Guil. Bergeri disputationem.

V. 478 *Te veteres pagorum gloria luci.*] Germaniæ & Galliæ. Utraque in pagos tributa, jam illo ævo, ut docet ex Marcellino Freherus. *Pagorum gloria.* Hæc illustrantur ex Tacit. German. In silvam auguriis Patrum & prisca formidine sacram coeunt.

In Epistolam Symmacho.

Ausonius Symmacho.] L. Aurelio Avianii Symmachi filio, Romano oratori, cujus exstant epistolæ non indoctæ; Pontifici Maximo (ut patet ex ipsius epist. 41. lib. 1.) qui pro ara victoriæ Relatio-

nem scripsit à Prudentio libris duobus & Ambrosio gemina epistola acerrime confutata: quique propter immixta Theodosii laudibus de templo Victoriæ nonnulla, in exilium pulsus, tandem in gratiam receptus est, & anno Chr. 391. auctus ordinario Consulatu, defunctus antea variis muneribus, Prætura maxime anno 365. vel 368. Africae Proconsulatu anno 370. vel 373. Urbisque Præfectura anno 384.

P. 333. L. 1 *Latebat inter nugas.*] Solent Poetæ scripta sua quorum levia sunt argumenta, nugas appellare. Ita Catullus:

— Tu solebas

Meas esse aliquid putare nugas.

L. 3 *Velut Gallinaceus Euclionis.*] Respexit illud Plautinæ Aululariæ, ubi Euclio miserrimus homuncio, tamque avarus quam qui maxime, dum offendit gallum pedibus eo loco scalpentem, quo thesaurum occultaverat, hæc secum ait quæ noster interpretes attulit.

P. 334. L. 1 *Nummum malui occupare.*] Occupare nummum est fœnori pecuniam dare. Malui tibi mittere quam conditum in arca libellum diutius tenere.

L. 2 *Illud Catullianum.*] Hoc fere etiam ad Drepanium usurpavit:

At nos illepidum, rudem libellum

Burras, quisquiliæ, ineptiasque.

Ut ex hoc loco cæterisque prope modum infinitis appareat, quam sedulus Veterum imitator fuerit Ausonius.

L. 11 *Ut Æsculapius, &c.*] Qui discerp-tum equis Hyppolytum Præoniis herbis & amore Dianæ ad superas auras revocavit. Virgil. Æneid. 7.

L. 12 *Juvante Vulcano.*] Hic frustra Sylvius exempla congerit, quibus probet Latinis familiare fuisse, ut Dei nomen ponerent pro eo cui præsidere putaretur. Hæc enim, ut Horatii verbis utar, lip-pis atque tonsoribus nota.

L. 13 *In expeditione.*] Significat se hos numeros in castris, bellicque tempore luisse. Nec mirum, si quidem Gratianus quem erudiendum susceperat, vix nonum egressus annum, sub patre jam militabat: quod patet ex Ammian. lib. 27.

P. 335. L. 1 *Non illa de Rubrii convivio.*] In Vulgatis legebatur nullo sensu ludibrii. Sed locum hunc lautissimum atque ele-

gantissimum optime emendavit Lud. Ru-
iardus Jurisconsultus ex tertia Verrina Tul-
lii de Prætura urbana; quo loco narrat
summum Verris flagitium in machinando
raptu filia Philodami nobilis Lampfaceni:
Hæc cum audisset (mulierem eximia pulchri-
tudine, sed summa integritate pudicitia-
que existimari) *Verres, statim ad Philoda-
mum commigravit, apud quem Rubrium, de-
licias suas, deduci iussit: discumbitur: fit sermo
inter eos, & invitatio ut Græco more biberetur:
poscunt majoribus poculis, &c.* Mirum quan-
ta inde lux Ausonii loco.

L. ead. *Ut Græco more biberetur.*] Morem illum tangit Laertius in vita Anacharf. cum illum inducit mirari se dicentem cur Græci initio convivii parvis poculis uterentur, ubi vero saturati essent, majoribus: *Θαυμάζειν φησὶ, πῶς Ἕλληνες ἀρχο-
μενοι μὲν ἐν μικροῖς πίνουσι, πλησθέντες δὲ
ἐν μεγάλῃς.* Igitur Græco more bibere, est dies noctesque bibere: quod Plautus in Mos. appellat *pergræcari*, nec fieri posset, si à majoribus poculis inciperetur, ut ait Alex. Aphrodif. lib. 1. Probl. 80. Huc accedit quod natura exiguis paulatim as-
fuescens, majora posthac non refugit. Moris ejusdem meminere præter cæteros Athenæus, Philo etiam *περὶ μέθης.*

L. 2 *De Flacci Ecloga.*] Minos existi-
mat eclogam hic appellari *ᾠδῆιον* vel *εἰ-
δύλλιον*, ut sunt, inquit, permulta apud
Horatium, nempe Poëmatii genus de
re levi ac ludicra. Verum eo sensu *Ecloga*
hic debet intelligi, quo Baxterus omnia
Horatii carmina vocat Eclogas, electa sci-
licet de pluribus carmina, quod jam an-
tea monuimus.

L. 4 *Poëtica scabies.*] Neque hic audien-
dus Minos qui Poëtam vult respicere hoc
Tullii: Tuscul. *Adhuc neminem cognovi Poë-
tam, qui sibi non optimus videretur; sic se res
habet: te tua delectant, me mea.* Unde collig-
it Ausonium notare *φιλαυτίαν* Poëta-
rum, quæ vel arte summa latere non po-
test, uti morbus se ipsum ultro prodens.
Non hic agitur de poetarum *φιλαυτία*,
quam unus nostratium sæpe sæpius appel-
lat *l'orgueil poétique*, sed de poetandi prui-
rigine, ut liquet ex iis quæ sequuntur.

L. 6 *Ad te prurigo commigret.*] Ipse se ju-
gulat Minos dum huc affert locum illum
è Symmachi epist. quadam ad Ausonium:

Novi quæ sit prurigo enuntiandi operis quod probaris.

P. 336. L. 6 *Novem naturalia metra.*] Naturalia id est principalia, & quæ Græcis *Prototypa* dici existimat Attilius Fortunatianus, quod cætera ex his oriantur. Novem autem illa recenset metrorum genera: Heroicum, Iambicum, Trochaicum, Anapæsticum, Antispasticum, Choriambicum, Ionicum, Pæonicum, Rythmicum.

L. ead. *Totam Grammaticam.*] Bene totam; etenim plures ternarios una præbisset verbi gratia. Tria verbum significat, agere, pati, neutrum. Tria conjungunt, potestas, figura, ordo, &c.

L. ead. *Muscam.*] A Capella lib. 19. in tres partes dispartitam, sicut & plurima ad musicam spectantia.

L. 7 *Librosque medicinae.*] Perperam & parum latine in quibusdam vulgatis legitur, *medicininos*. In libris de arte medica scriptis non raro ternarius occurrit numerus. Ut omittam artem ipsam in tria partitam à Cornelio Celso, aliisque, triplex spiritus apud Avicennam, vitalis à corde proveniens, animalis à cerebro, naturalis ab hepate. Apud Hippocratem triplex fluxus ventris. Apud Galenum triplex febris, &c.

L. 9 *Varronisque numeros.*] De singulorum, ideoque, de ternarii virtute Varro nem (quo nemo unquam doctior, ne apud Græcos quidem, neque apud Latinos vixit) disseruisse ex illo loco potest conjici. Gellius certè lib. 3. cap. 10. eum memorat scripsisse de septenarii numeri imaginibus.

P. 337. L. 4 *Cui nihil neque lectum.*] Alii *neglectum*. Perperam; lectio prior Ausonii est qui pro more suo lusit in vocibus *lectum* & *intellectum*. Is nempe Symmachus, cui Griphus dedicatus, fuit, *πολυμαθής*; unde miror nonnullis contemni libellum, qui doctus profecto, perdocto inscribitur.

L. ult. *Me desideres.*] Verba Phædriæ ad Thaidem, in primo actu Terentianæ Eunuchi, ut jam ante Minoem bonus Vinctus observaverat.

EDYLL. XI.

Editoris Proœmium.

PLurimi jam olim, nec infimæ notæ Scriptores, diligentem operam præstiterunt in describendo ex sua vi & natura ternario numero, quales exstiterunt Proclus, Ion Chius Poeta & Philosophus, iisque longè antiquior Pythagoras, qui ternarium statuebat omnia humana complecti. Horum igitur vestigiis insistent Poëta noster, impari tamen argumento lusit hoc Edyllum, ex omnibus quidem Philosophiæ humanæ & divinæ partibus concinnatum, at nullo fere ordine quem vix patitur Griphi natura.

Griphi autem (Græcè *Γρίψ*, quæ vox apud Hesichium propriè significat *rete piscatorium*, metaphoricè apud Gellium usurpatur pro *nodoso argumento*) ea lex, ut cum aliqua inventione difficultatem præ se ferat quæ facillè solvi non possit. Cujus quidem legis meminisse eum oportet, qui Griphum Ausonii volet intelligere, ne Scaligerum imitatus, ordinem requirat in iis quæ ordinem excludunt.

Plura de Gripho si velis, consule Athen. lib. 10. cap. 17. Cæterum Ausonii Griphum allegat Divus Ambrosius apud Alucinum Epistola ad Lugdunenses Fratres, annotante Desposio. In eo Edyllio reconditam & velo ænigmatum summotam doctrinam agnoscit Jos. Scaliger Epistola 199. Andrææ Schotto observat. lib. 2. cap. 34. elegans & acutum dicitur Poëmatum. De hoc & apud Minoem habentur versus illi non inliciti:

Ter lege ter doctum lepido sub carmine ludum,

*Lector. Inhumana sed procul invidia,
Ter pure lecto recreaberis ipse libello.*

Ter lege, ter doctus; ter tibi gratus erit.

Jam si me audieris, facito licet ante periculum:

Ter lege, ter lecto, ter quoque doctus eris.

GRIPHUS.

V. 1 **T**er bibe.] Auctor Minos, in appendice Apologetica pro Ausonii Grípho, totum illud argumentum Joanni Vassorio Theologo minime probatum fuisse, vel propter initium carminis ludicrum, quasi de bibendo ad numerum præciperetur. At vero Poëta auspiciatus à ludicris, statim ad penitiora omnium fere disciplinarum penetralia lectorem deducit.

V. eod. *Toties ternos.*] Supple scyphos. Docet Plinius Hist. lib. 28. Demetrium condidisse volumen de quaternario numero, & quare quaternarii cyathi sextarii-ve non esse potandi.

V. eod. *Sic mystica lex est.*] Vel ter bibe, vel novies. Ter, inquit Acron ad Horat. Od. 11. lib. 3. propter Gratias quæ lætitiâ dabant, novies propter Musas. Similiter Varro convivarum numerum debere à Gratiarum incipere numero, & progredi ad Musarum numerum censuit. Nil necesse est cum Minos per mysticam legem, aliud arcanum intelligere, quod quasi sanctum atque religiosum aliquo tegatur involucrio. Longe petita quæ addit, Poëtam alludere ad numeros Pythagoricos, etsi non ignoro ternarium numerum à Pithagoræis crebro usurpatum, adhibitum quoque à veteribus in sacris sæpissime.

V. 3 *Imparibus ternis novies contexere cubum.*] Hunc locum non ita facilem mirè illustrat ex Praio Mathematico Claudius Minos. Vult ergo hic Poëta idem iudicium esse, sive quis tria sumat, sive ter tria, sive novies terna: quia licet inde orientur tres numeri, scilicet tria, novem, & viginti septem, inter se distincti specie, duorum tamen posteriorum radix est ternarius. Rursus si novem ducas in tria, vel sumas novies terna, habebis viginti septem, numerum scilicet cubicum, cujus radix est idem ternarius numerus.

V. 4 *Juris idem tribus est quod ter tribus.*] Ternario & novenario eadem inest potestas. Martianus Capella lib. 7. cum Triadis perfectionem dicit, hanc inter alias rationem assignat, quod perfectos

gignit Senarium ac Noveharium.

V. 8 *Secus muliebre.*] In quibusdam vulgatis habetur *Decus*, & *Sexus* apud Sylvium qui ex Prisciano tradit apud veteres Latinos *Sexus* in neutro reperiri. At vero cum MSS. retinendum *Secus*, quod apud Plantum ac Sallustium, eodem quo hic sensu, legitur. Nec enim, si leges *Sexus*, ratio metri constabit, ut & in epigram. 70.

Corruptum totum qui puerile secus.

V. 9 *Trisulca Jovis sunt fulmina.*] Quæ huc ex Servio post Tollium affert Interpretæ noster, nihil ad rem. Quin & operam male perdere cæteri fere Interpretes mihi videntur, dum inquirunt cur fulmina Jovi potissimum tribuantur, cujus ratio patet cuivis attendenti. Nos potius edocere debuissent cur fulmina illa dicantur *trisulca*, non solum Ausonio, sed & Varroni apud Nonium 6. 2. Ovidio Amor. 2. 5. vers. 52. Senecæ in Hercule Oetæo, &c. Sunt qui contendunt sic appellari à tribus, quæ Hist. lib. 2. cap. 51. Plinius recenset, fulminum generibus. *Ipsorum*, inquit, *plura genera traduntur, Quæ sicca veniunt, non adurunt, sed dissipant. Quæ humida; non urunt, sed infuscant. Tertium est quod clarum vocant, mirificæ maxime nature, quo dolia exhauriuntur, intactis operimentis, nulloque alio vestigio relicto.* Plerique censent vocari *trisulca*, quod Jupiter, Neptunus, Pluto, quamquam diversis regionibus, communem habeant potestatem. His aut illis fortasse accederem, aliudve quippiam proponerem, nisi Barthius ad 3. Stat. Silv. p. 39. moneret *quadrisulca* etiam dicta fuisse. Verum quæcumque de causa appellata sint *trisulca*, sic vocata fuisse constat: quod arbitror satis esse ad hujus ænigmatiis enodationem.

V. 11 *Ter nova Nestoreos implevit purpura fusos.*] Per purpuram ter novam intellige fila Parcarum; rem tamen obscurius, quam Poëtæ solent, exponit, ut qui Gríphum scribat.

V. 15 *Phæbeus oscen.*] Corvus Phœbo avis sacra. *Oscen*, vocalis, quasi ore canens. Corvos autem vocales esse tradit Macrobius lib. Saturnal. 2. ubi narrat Corvum à quodam edoctum Cæsari Augusto dixisse: AYE CÆSAR IMPERATOR.

Oscen in auguriis dicitur avis illa quæ gar-
titu aut voce facit auspiciū.

V. 16 *Gangeticus anteit ales.*] Si fides
Aufonio, plusquam novem sæcula vive-
ret Phœnix, qui juxta Ovid. Metam.
lib. 15. ubi complevit vitæ quinque sæcu-
la, finit ævum in odoribus. At vero, ut
omittam quod Plinius lib. 13. cap. 4. scri-
bit Phœnicem dictum esse ab arbore, non
arborem ab avi; totam de Phœnice fa-
bulam Andræas Schottus his momentis
refellit. 1°. Quod illam qui narrant, mi-
nimè sibi content. 2°. Quod nemo sit qui
prosteatur verum Phœnicem à se visum.
3°. Quod Deus in illis *Jobi*, in quibus
majestatem suam atque potentiam ex na-
turæ operibus commendat, hoc non fuisset
omissurus quod tam admirandum foret.
4°. Denique, quod nec S. Paulus de
Resurrectione mortuorum agens 1. Co-
rinth. cap. 15. rationem tam obviam re-
liquisset intactam, apud Corinthios ma-
xime quibus notissimum erat quidquid
hac de ave jactatur. Ipsum consule Hep-
taem. Diatrib. 13. & Donati Marcelli
Dissertationculam de eadem avi ad lib.
6. Annal. Tacit. cap. 33. Totum igitur
de Phœnice commentum symbolicum est.
Sane apud Horum Phœnix Solis symbo-
lum est.

V. 17 *Radiatus tempora nido.*] Non pla-
cet emendatio Interpretis nostri, pro *ra-
diatus* reponentis *reparatus* vel *redivivus*.
Neque enim puto sic Poëtam loquutum
fuisse; immo contendo sic loqui non po-
tuisse, Griphum scribentem, cujus pri-
ma lex, ut in Proœmio diximus, obscu-
ritas quædam & recondita eruditio. Quid
vero magis tritum quam Phœnicem e ci-
neribus suis reparari? Igitur, quam res-
puit, Scaligeri & Cuperi lectio, pro *nido*
reponentium *nimbo*, sola videtur admitten-
da, nec dubito quin ipse admisisset, sal-
tem eo sensu quo Cuperus exposuit, si
rem attentius paulo expendisset. Scaliger
nimbus intelligit auri fulgorem circa
Phœnicis colla micantem. Cuperus, non
uti vult noster gravissime deceptus, lu-
cem divinam qua deprum capita solent
cingi, at in Phœnice apicem & Cristas nim-
bum interpretatur juxta illud Plinii lib.
11. cap. 37. In capite paucis animalibus, nec
nisi volucribus, apices, diversi quidem gene-

ris: Phœnici plumarum serie, medio eo exeunte
alio; id est, velut Harduinus exponit,
è medio apice inferiore, altero emican-
te apice. Certe *nimbus* Aufonius quo-
que circa Phœnicis tempora seu caput ip-
sum ponit. *Radiatus tempora nimbo*.

V. 18 *Tergemina est Hecate.*] Apollinis
soror, triplici nomine, in cælo Luna, in
terris Diana, in inferis Proserpina ap-
pellata: at præterea Hecate. Ergo nomi-
ne quadruplici, non triplici. Immo *He-
cate* nomen non fuit, sed cognomen, inde
additum quod centum polleret virtutibus,
aut centum placaretur victimis. Hæc di-
serte Ruæus ad lib. Æneid. 4. v. 511.

V. eod. *Tria virginis ora Diana.*] Post
Maronem Poëta noster per *Hecaten* & *Dia-
nam* idem dixit, diverso expressit modo:
Hecaten per tria nomina; *Dianam* per tria
capita. Docet autem Orpheus dextrum
caput Equi, sinistrum Canis, medium
rustici hominis fuisse. Quæ de tribus *Dia-
nis* ex Tullii lib. 3. de Nat. Deor. nar-
rat nugator Sylvius, ad pompam sunt
duntaxat.

V. 19 *Tres Charites.*] Quæ cum anti-
quitus vestitæ essent, inciderunt, ut ait
Lloydus in recentiores tamquam in la-
trones à quibus spoliatae sunt.

V. eod. *Tria Fata.*] Tria Stoicorum
principia de quibus in primo de placitis
Plutarchus, Jovem nimirum, Naturam,
& Fatum videtur Minos intelligere. Etsi
cum Sylvio vult quoque referri posse ad
Fata Trojana quæ dicebantur tribus inef-
se, Palladio scilicet, Rhesi equis, &
Laomedontis sepulchro; quod mihi non
displicet, utpote haud minus recondi-
tum.

V. eod. *Trina elementa.*] Quæ ut re-
ferret ad ternarium ex Lucretii Senten-
tia dixit *trina*:

*Principio maria ac terras, cælumque
tuere,*

*Quorum naturam triplioem, tria corpora
Memi.*

*Tres species tam dissimiles, tria talia
texta*

Una dies dabit exitio, &c.

V. 20 *Tres in Trinacria Siredones.*] Si-
renes, & Celedones, *Κηληδόνες*: qua
voce putat Jacob. Delechamp. Pindarum
intellexisse *Sirenas*. Athenæus tamen lib.

7. easdem cum Sirenibus non facit, sed eodem modo quo illæ canentes. Eustathius Iliad. 11. nescire se fatetur utrum epithetice hoc verbum usurparit, an vero alia quædam *ᾠδικὰ δαιμονία* intellexerit; potuit certè Ausonius ita Sirenes nominare. Hæc Desposius. Servius ad quintum Æneid. tradit Sirenes secundum fabulam tres in parte virgines fuisse, tres volucres, Acheloi fluminis & Calliopes Musæ filias, & primo juxta Pelorum, deinde in Capreis insula habitasse; harum unam voce, alteram tibiis, alteram lyra canere. Secundum veritatem meretrices fuisse, & quoniam transeuntes ad egestatem ducebant, inferre naufragia fictas fuisse. Tres numerari dicit Fulgentius in Mythol. propter triplicem voluptatis illecebram, quæ cantu, aut visu, aut consuetudine homines allicit. Cæterum Raphael Fabrettus de *Aquæ duclibus* p. 107. observat Deas illas quæ plures colebantur, terno ut plurimum numero fuisse. Sic Sirenes, Furias, Harpiyas, Hesperides, Stympthalides, Grantias, immo etiam Sibyllas. At tamen eundem numerum Veteres non usque sequuti sunt, ut jam vidimus ubi de Gratiis.

V. 24 *Tres Sophiæ partes.*] Præter allegatos ab Interprete nostro Scriptores, Philosophiam in tres partes tribuunt Aristot. lib. Phys. 2. Cic. Academ. 1.

V. 25 *Noctisque per umbram tergemini vigiles.*] Locus admodum salebrosus. Certè nemo quem noverim hætenus rem tetigit. Vinetus & Scaliger explicant: cum sint quatuor vigiliæ, in singulis ternos vigiles fuisse, quemque pro sua hora excubasse. At ex Vegetio lib. 3. cap. 8. quatuor virorum vigiliæ extitisse, & singulos vigiles tribus horis excubasse constat. Hoc, lib. 5. Dial. 9. de Militia Romana, vidit Lipsius, qui ut se expediât, aliter legendum suspicatur, mutatque nulla auctoritate nixus *tergemini in tergemina. Umbra*, inquit, *tergemina, non ipsi vigiles, id est, horæ ternæ in vigiliis, quod clarum.* Sed cum ipse fateatur audacius paulo dictum, quamquam eo se negat offendi; ac præterea nusquam occurrat lectio quam proponit, alia demum opus est interpretatione. Puto igitur Ausonium in animo habuisse excubias tres apud Quæstorem

seu ad ejus tutelam fieri solitas, ut patet ex his Polybii lib. 6. *Γίνονται δὲ αἱ ἐπὶ τῶν τρεῖς φυλαγαὶ παρὰ τὸ ἑρμῖον*, &c. Immo arbitror eum respexisse veterum Græcorum morem, quos noctem in tres partes duntaxat secuisse plurima innuunt Homeri ac Theocriti loca; vel Hebræorum quos constat noctem in tres vigiliis partitos fuisse antiquitus, quarum primam vocabant *initium vigiliarum*; alteram *mediam*; tertiam denique *vigiliam matutinam*: donec ipsi quoque, at Romanis duntaxat temporibus, quatuor vigiliis constituerent.

V. 26 *Ter clara instantis Eoi*, &c.] Vix possum non probare Scaligeri sententiam qui legit *Depenso Marte*, hoc est, castris Martis depensis, locumque interpretatur de quarta vigilia, in qua tubicen instantis lucis ter signum tuba canit. Pendet enim, inquit, versus à priori, ubi de vigiliis sermo est. Verum, ut memini Poëtam scribere Griphum, cujus ea est natura, ut neque seriem neque ordinem admittat, quique Ausonio ipso testante, nisi obscurus esset, nihil foret, iis accedo qui locum explicant de Alectryone Martis *Satellite*, id est Comite, qui *Serus cecinit*, scilicet postquam à Sole Mars deprehensus est. Minus ista cohærent cum superioribus: (cohærent tamen per allusionem ad signa castrensia) ideoque magis Gripho competunt.

V. 29 *Iussa quater ternis*, &c.] Labores Herculis duodecim de quibus Anonymus in Anthologia, & alibi Poëta noster.

V. 30 *Mnemosynarum.*] Musarum quas enixa est Mnemosyra, id est *memoria*: quo figmento Poëtæ significant, memoria & gigni & ali eruditionem. Vide Plutarc. *ἡ δὲ μνήμη αἰσθητῆς*.

V. 31 *Tenuit quas dextera Phæbi.*] Hinc noster Interpres Apollinis simulachra ita fieri solita conjicit, ut dextra manu Musarum imagunculas sustinerent. Conjecturæ obstat quod lib. 1. Saturnal. Macrobius tradit, ea nempe simulachra dextra manu *Grantias* gestare, non Musas. An Veteribus Musæ *Gratiarum* nomine aliquando nuncupatæ sunt? An vero Apollinis simulachra Musarum quoque imagunculas sustinebant? Hic hærare me fateor, ac *desiderare Poëtam ipsum interpretem.* Ternarius

Musarum numerus nihil habet quod negotium faceffat. Sectatur Ausonius recondita, ut pote qui Griphum scribat. Consentiant enim veteres Poëtæ de novenario Musarum numero. Vide quæ ad earum *inventæ*, Edyll. 20. annotamus.

V. 34 *Trina Terentino*, &c.] Super his ludis consule Herod. lib. 3.

V. 35 *Bisgenito*, &c.] Fulmine percussa Semele, Bacchus qui maternos menses nondum compleverat, eos in Jovis femore complevit. Fabula est notissima.

V. 36 *Tribus ordine sellis*.] Ita Sylvius, Scaliger, Minos, & alii. Tollius legit *bellis*, quem noster in interpretatione sua sequutus est. Utramvis lectionem retineas, intellige ludos ter instauratos fuisse. Kirchman. lib. de Funer. Roman. 4. tria bella interpretatur de tribus gladiatorum paribus à Juniis datis.

V. 37 *Juniada patrio inferias misere sepulchro*.] Andræas Schottus Observat. lib. 2. cap. 33. legendum putat *Iliada*, ut de Anchise Ilii filio intelligatur, in cujus exsequiis pueri in tres turmas divisi Trojanum agmen luserunt, ut ex Virgilio lib. 5. patet. *Quis enim*, inquit Schottus, quis tandem ille Juniades? Dicere potius debuisset, qui illi Juniada? Vox enim est in recto casu. *Juniada* autem illi filii sunt alterius Junii Bruti, de quibus Valer. Max. lib. 2. & Livius lib. 16. qui si totus exstaret, non esset divinandum quæ sint tres illæ pugnae & sellæ, de quibus versu superiore. *Inferiæ* verò sunt sacra mortuorum quæ *Inferis* solvuntur. Docet Servius morem fuisse in sepulchris virorum fortium captivos necari. Quod postquam crudele nimis visum est, placuisse Gladiatores ante sepulchra dimicare, qui à bustis *Bustuarii* dicti fuerunt. *Inferias* tribus fieri ex Volaterrano docet Sylvius, sacrificando Diti, spargendo flores tumulo, ludos & epulos dando.

V. 40 *Sphinx*.] Ex Typhone & Chimæra nata, teste Hesiodo in Theogonia. Sphingem tradit Lactantius dici *ἀπό τῆς σφίγγος*, *stringere*, eo quod suis ænigmatibus hominum mentes perstringeret.

V. 41 *Trina in Tarpeio*, &c.] Turnebus Advers. lib. 3. cap. 1. per tria consortia rectè intelligit Jovem, Junonem, Minervam. Si quidem Tarquinius Priscus in

Sabinos ultimo bello decertaturus, iis tribus templum voverat, quod tamen morte præventus ne inchoare quidem potuit; inchoavit autem Tarquinius Superbus, absolvit demum Populus Romanus, & per Horatium Pulvillum consecravit. Hoc idem indicat Servius ad lib. 2. Æneid. ubi ait *delubrum* appellari, quod uno tecto plura amplectitur numina, quia uno tecto diluitur, ut & Capitolium in quo esset Jupiter, Juno, Minerva.

In Tarpeio templo.] In Capitolio quod antea vocabatur Tarpeius Mons à Tarpeia ibi Sabinorum scutis oppressa.

V. 62 *Sacrum, privatum, & populi commune*.] Hic species cum genere permiscet Poëta, ut ad ternarium accommodet. Et illud est fortasse quod dixit in epistola se *quibusdam oblatiis abusum*. Jus enim dividitur in Publicum & Privatum; & sub publico jure Sacrum continetur.

V. 65 *Triplex libertas*.] Censuræ, vindictæ, testamentum, ut ait Boëtius ad Topic. Cicer. Duas tantum posuit Corn. Tacitus.

V. eod. *Capitisque minutio triplex*.] Prioris status mutatio, quæ triplex est, maxima, media, & minima. De his fuscus Interpres noster: fuscus pro more suo Sylvius; quem ob eam rem & merito sane Scaliger *nugatorem* appellat.

V. 66 *Trinum dicendi genus*.] Copiosum cui dignitas est & amplitudo. Gracile cui venustas subtilitasque. Medium utriusque particeps. Homerus tribuit copiosum & magnificum Ulixi; Menelao subtile & cohibitum; mistum atque moderatum Nestori.

V. 68 *Quoi logos, aut methodos*, &c.] Lege cum Sylvio logos & methodos. Triplicem sectam intellige; namque *Medicorum scientia*, quæ mortalibus utilissima est, in tres partes scinditur: τὸ δόγμα, τὴν μέθοδον, τὴν ἐμπειρίαν. D. Hieron. ad Paulinum.

V. 69 *Et medicina triplex*.] An ista eadem significant quæ triplex forma medendi, ut Sylvio, Minoi, cæterisque placet? Minime. Posteriora de artis objecto interpretor, quod triplex est. *Servare*, seu incolumem præstare. *Cavere* seu morbis occurrere. *Mederi*, seu morbos depellere.

V. 70 *Tres oratorum cultus*, &c.] Cultus quidem Atticus, qui integer & pres-

sus. Asianus qui inflatus & inanis, in scena primum à Poëtis, deinde in foro ab oratoribus usurpatus. Rhodius denique veluti medius Atticum inter & Asianum, & ex utroque mistus. Neque enim, ut ait Quintilian. lib. 11. cap. 10. *Attice pressus, aut Asiæ abundans, ut aliquid habere videatur gentis, aliquid auctoris. Æschines enim in tulit eo studia Athenarum, quæ, velut sata quedam cælo terraque degenerant, Atticum illum saporem peregrino miscuerunt.*

V. 72 *Tetrica ad subsellia.* Ubi sedere solent Iudices severi. Nam testatur Servius in 7. Æneid. *Tetricum montem esse in Sabinis asperrimum, unde tristes appellari tetricos.*

V. 75 *Triplex sideribus, &c.* Sic interpungunt Sylvius & Minos, ut ad Sidera quoque referatur & *modus*, à quo incipit versus alter:

*Triplex sideribus positus, distantia, forma,
Et modus, &c.*

Et cum hîc sint quatuor, ut ad ternarium reducant, *positum* absurde interpretantur *considerationem*. Triplex, inquiunt, astrorum consideratio: quæ distantia sit, quæ forma, quæ harmonia. At vero cum apud Lucretium, Tullium, aliosque melioris notæ scriptores *positus* idem sit ac *situs*, ista proponere refellere est. Nec magis aridet emendatio quam proponit Minos ex Praio suo, cujus tanti facit in Mathematicis iudicium, ut apud ipsum plus non valeat Euclidis auctoritas, at qui metricas leges parum noverat. Reponit igitur, *Et motus*. Quæ vox etsi belle, ut ait, huic loco cohæreret, rejicienda tamen, quod ea admissa metri ratio nullatenus constet. Nam sequitur: *Et genetrix, &c.*

Tollius quem noster sequutus est, nodum solvere se arbitratur alia distinctione. Legit ille:

*Triplex sideribus positus, distantia, forma.
Deinde conjunctim:*

Et modus, & genetrix modulorum musica triplex.

Acutum sane commentum. Quis autem ista intelligat absolute dicta: *Triplex sideribus*. Illud est, ni fallor, nodum secare, non solvere. Legendum igitur arbitror, ut dixi Sylvium & Minoem legere, seu potius, ut illi, interpungere, & ad siderum positum, *la situation*, referenda *dis-*

tantiam, formam & modum. Et sane à positu liquet pendere siderum *distantiam*. Rursum ab eodem situ pendet *forma*, non quidem in se spectata, sed aliorum siderum respectu. Quis enim dubitat variare phases quæ siderum aliquatenus *forma* sunt, pro *positu*? *Modum* denique seu consensum è positu pendere; auctor est Pythagoras, qui apud Censorin. cap. 13. totum hunc mundum tradit musica ratione factum, septemque stellas vagas motum habere *εὐρύθμους*, & intervalla musicis distantis congrua, ac sonitus reddere, *pro sua quemque altitudine*, ita concordet, ut dulcissimam concinant melodiam, &c. De illa ipsa harmonia Poëta inferius: *secreta astris, &c.* An quæ afferro meliora sint notatis, nodumve nodo & ipse permutaverim, lectoris esto iudicium.

V. 76 *Et genetrix modulorum Musica triplex.* Musica definitur à Cassiodoro bene modulandi, numerorumque scientia, distribuiturque in Harmonicam, Rythmicam, & Crusmaticam. Tres etiam Musicæ partes facit Plutarchus lib. de Music. Diatonon, Chroma, & Harmoniam. Quin & *modulus triplex*: Doricus qui severus gravisque; Lydius qui acutus & luctui accommodatus; Phrygius qui luxuriosus & furoris plenus.

V. 82 *Triplex Compago Chimæra.* Monstrum triforme Chimæra fuit:

Prima leo, postrema Draco, media hispida capra,

ut refert Hesiodus in Theogonia. De Chimæra, atque omnino de rebus Mythologicis, ad fidem historiarum revocatis, adi librum non semel, nec unica lingua versum, neminique satis legendum, cui titulus: *Explication des Fables*, à clarissimo viro Banier, Regiæ Hum. litter. Academiæ socio conscriptum.

V. 84 *Harpiæ.* Sic dictæ *ἀπὸ τῆς ἀρπάζειν*, rapere. Sidonius Apollinaris epist. 7. *Harpias* vocat sanguinarios pecuniæ raptores & exactores: quod etiamnum obtinet.

V. cod. *Erinnyes.* Eumenides sive Furie tres, Alesto, Megæra, Tisiphone, Acherontis & Noctis filiæ, uno partu editæ, quas Poëtæ finxerunt inferos habitare; sed tormenta scelestæ mentis esse antiqui voluerunt.

Superest ut Poëtæ nostri argumentum à morosulorum hominum censura vindicem, quibus, præter seria, cuncta displicent: quasi vero nihil permittendum esset optimis ingeniis, aut arcum semper Apollo tenderet. Sunt & Musis sua ludicra, nec parum ars laudanda, quum ex jocosis captantur seria, uti captavit Ausonius in Gripho præsertim, ex quo Poëmatio, ut recte ait Minos in Appendice Apologetica, plus ceperis fructus, quam ex aliorum quorundam numerosissimis paginis. Cætera quæ ludit, ut Epist. de Strenis ad Ursulum, de ostreis ad Theonem, non tam ludit ad ingenium ostentandum, quam ut cum amicis animi recreandi gratia jocaretur.

E D Y L L. XII.

VOCIS Etymon habes apud Interpretem nostrum, qui & Gyraldi de hoc poëmatio iudicium refert. Vox *Technopægnion* est ab Ausonio ficta, nec alibi, quod sciam, occurrit.

In Epistolam Pacato.

L. 2 **U**T ait *Afraninus in Thaide*.] Unus ex decem comicis qui post Livium Andronicum claruerunt; Terentio junior, ut patet ex eo Afranii versu quem allegat Vossius:

Terentio non similem dices quempiam.

Afranii, Cæcili Terentiique operâ dulces Latini sermonis facetias floruisse tradit lib. 1. Vell. Paterculus. Togatis excelluisse Afranium auctor Quintil. lib. 10. cap. 1. at moribus fuisse perditis; unde idem Quintil. ait: *Utinam non inquinasset argumenta puerorum fædis amoribus, mores suos fassus.* Menandrum præcipue imitatus est, & ab ipso permulta se sumpsisse non diffitetur, ut in *Compitalibus*, ubi obtrectatoribus suis respondens ait:

*Fateor, sumpsi non à Menandro modo,
Sed ut quisque habuit, quod conveniret mihi:*

Quod me non posse melius facere credidi. Interciderant ejusdem scripta, nisi quod à veteribus Grammaticis quædam ex fabulis variis loca proferuntur. Quæ vide inter veterum Poëtarum fragmenta, ubi

miraberis versum ab Ausonio laudatum:
Majorem laudem quam laborem invenero,

desiderari, saltem in edit. Londin.

L. 8 *Ordiri majuscula solitus.*] Hinc licet inferre *Technopægnion* non nisi post Mossellam, aliave majora scriptum fuisse.

L. 10 *Tu facies ut sint aliquid.*] Sic amicis quorum judicia experiri se velle profitentur, insidiari solet Poëtarum genus, ut vel nugas suas ipsis approbent.

In Epistolam Paulino suo.

NIL ambigo Paulinum eundem esse cui plures Ausonius inscribit Epistolas: ibi de Paulino multa differemus.

P. 352. L. 5 *Est cujus miserearis: neque emulari velis.*] Sic & saniores viri eorum misereantur qui ut nomina invertant, se ipsi excruciant, nec eosdem emulari velent. Talia fere scripserunt Græci, *Securim puta, Alas, Ovum, &c.* Quæ miror ad nos usque pervenisse, deperditis Menandri aliorumque fabulis.

In Versus Monosyllabos.

V. 2 **B**Landa fovet spes.] Respexit sane Poëta Eleg. Tibulli 7. lib. 2.
Finirent multi leto mala. Credula vitam

Spes fovet, & melius cras fore semper ait.

Spes alit Agricolas, &c.

In Præfationem Monosyllaborum tantum in fine positorum.

L. 10 **M**UTUUM muli scabant.] Super hoc adagio consule Beroald. Annot. cap. 2. ubi tamen perperam hinc legendum vult, *Scabunt.* Patet enim è contextu pendere vocem illam à conjunctione ut. Ejusdem adagii meminit in Epistolis Symmachus, ubi ait: *Mutuum scabere mulos, cui proverbio ne videar esse confinis, præconium virtutum tuarum presso dente restringo.*

De Membris.

V. 1 **S**eptennia prima novus dens.] Hæc juxta Solonis sententiam, cujus exstat apud Clementem Strom. lib. 6. Elegia, qua ætatum mutationes per septennia fieri docet. Primo quidem septennio dentes novos apparere, altero pubertatem oriri, tertio densam barbæ segetem, &c.

V. 3 *Indicta, &c. hominum frons.*] De miro pellis artificio consule quæ habet vir Cl. Fenelon in libro quem inscripsit *de existentia Dei*. part. 1. Ibi multa Ausonii carmen *de membris* illustrantia.

V. 7 *Modulata lege loquax os.*] Ea modulatio ex duobus maxime proficiscitur; scilicet è lingua quæ plectri fungitur vice, ac tremulis valvulæ motibus.

In Inconnexa.

V. 1 **F**it noxia, &c.] Noster exponit, peccatur. Exponendum puto, nocet: nempe marito cui à divite fœmina jurgii causæ continuo inferuntur: juxta illud Juvenalis Sat. 6. vers. 460.

Intolerabilius nihil est quam fœmina dives.

De Deis.

V. 9 **N**ec genius domuum larunda progenitus Lar.] Lares alii privati qui suam quisque domum servare putabantur, quibus Veteres porcos immolabant, ut patet ex Horat. Ode 33. lib. 3. & lib. 2. Sat. 2. *Præstites* quoque dictos tradit Ovid. 5. vers. 129.

Quod præstent oculis omnia tuta suis.

Lares alii publici qui & *Compitales* appellati, quod compitis præessent. Utrosque suscepit Mercurius ex Larunda Naiadum una Almonis fluvii filia, quam compressit dum jussu Jovis eam in inferos duceret. Ovid. Fast. 2.

Fitque gravis, geminosque parit qui compita servant,

Et vigilant nostra semper in æde Lares.

V. 10 *Sulphureus Nar.*] Umbriæ fluvius cujus aquæ Virgil. Æn. 7. Plinio. lib. 3. cap. 12. *Sulphureæ*. Quin & Servio teste

ideo *Nar* appellatus; Sabini enim lingua sua *Nar* dicunt Sulphur. Fluit autem è montibus Amiterninis, & à Velino lacu per quem transit, ingenti fragore emittitur.

V. ult. *Bona destituens Spes.*] Notum Veteribus *Spem Deam* fuisse quam apud Romanos à Calatino consecratam auctor Cic. lib. 2. de Legibus cap. 11. Illam putabant mortalibus singulis, simul atque nascerentur cum bono genio adesse. Talis conspicitur ejus effigies in aureo Hadriani Imperatoris numismate. Fœmina fuit stans, institæ laciniam sinistra manu non nihil attollens. Dexterâ in cubitum elatâ patenam proferens, in qua repositum vas in floris similitudinem, cum hac inscriptione: *SPES P. R.* Alii alteram *Spei* quam putat Rusticæ effigiem affert Broukuf. ad v. 5. Tibul. lib. 1. Eleg. 1.

De Cibis.

V. 8 **M**orsu piper equiparans gith.] Legunt alii sine aspiratione. Vetus Bibliorum Interpres reddidit *git* Esaiæ 28. quod Græcè *μελάνθιον* dicitur. Hispanorum est *Axenus* si Antonio Nebrissenfi fides Quinquag. cap. 20. quod semen, inquit, in eodem agro cum cumino satum, utrumque uberius provenit. Columella in horto:

— Famosaque tunc Coriandro

Nascantur, graciliq; melanthia nigra cymino.

Ad quam fertilitatem respexit Propheta dicto loco. *Desponsus.*

De Historiis.

V. 3 **F**ulmineus Sus.] Etenim, ut canit Ovidius 10. Metamorph.

Fulmen habent acres in aduncis dentibus Apri.

Ergo post Ovidium Poëta noster *fulmineum* vocat Aprum. Hic & Epist. ad Theonem, propter ictus repentinos, ut vult quoque Rittershusius ad Phædri Fab. 20. lib. 1. non propter dentium candorem inter nigras fetas, ut volunt alii.

V. 7 *Non sine Hamadryadis futo cadit arborea trabs.*] Nymphæ quæ, teste Servio, cum arboribus simul & nascuntur & in-

tereunt. Unde eleganter apud Barclaium in Euphormione principium amici de se : *Potentia cadimus in interitu magnatum, ut quæ Nymphæ cum arboribus moriuntur.* Eas Catullus pro Naiadibus posuit, uti & pro Naiadibus Ovidius ponit Hamadryades. His, ex Hesiodo, Ausonius alibi vitam longissimam tribuit.

V. 13 *Andromachæ glos.*] Juxta Festum & Nonium *Glos*, *Gloris* de mariti sorore atque eadem fratris uxore dicitur.

V. 17 *Res Asiæ quantas leto dedit immeritas fraus.*] Fraudem illam noster exponit de fictis Sinonis lacrymis, & equo ligneo; cur non potius intelligas *fraudem* quâ Paris uxorem hospitis sui rapuit, multo milite repetitam?

V. 20 *Homo Cres.*] Pervulgata Dædali fabula qui ut Minois iram effugeret, sibi pennas aptavisse fertur, quia scilicet primus omnium vela & antennæ navi imposuit. Dicitur vero *Cres*, non quod revera, ut Vineto placet, Cretensis fuerit, at quod è Creta eum fabulantur evolasse. Fuit enim ille Atheniensis Faber & Micionis filius.

V. 22 *Femineus Phryx.*] In eos quoque dictum est & plagis meliores fieri solere, & sero sapere. Quorum alterum in illos usurpat Tullius orat. pro L. Flacco qui servili sunt ingenio, alterum Epist. Famil. in illos quos male factorum sero pœnitet.

V. 23 *Fallaces Ligures.*] Præter locum à nostro Interprete allatum ex Æneid. 11. ubi de Auno Ligure dixit Poëta :

Haud Ligurum extremus, dum fallere fata sinebant,

alterum ex eodem libro, atque etiam ex Georgic. 2. afferre potuit. Unde quidam existimant Ligures à Virgilio male habitos, propter privatam aliquam offensam.

V. 24 *Vestisflus Ser.*] De Seribus fusc differuimus ad epig. 26.

In Monosyllaba per interrog.

V. 3 **Æ** *Quimannus Thrax.*] Æquimannus est ambidexter. Ex Symmacho epist. 101. hoc allegat Scioppius verisimil. lib. 4. cap. 19. *Ut plane Homericæ appellatione ἄμφιδεξις, id est æquimanum te esse pronuntiem.* Illa autem appellatio Homericæ habetur Iliad. φ.

Ἡρώς Ἀστροπαῖος, ἐπὶ ἑδὲ ἑν.

V. 5 *Lanx.*] Lata patina assis carnibus dicata, ut jurulentis Catinus. In sacrificiis quoque locum obtinebat.

V. 6 *Hippocratem? Cos.*] Vixit Hippocrates apud Perdiccam Macedonia regem. Artem medicam in lucem revocavit, in qua sic enituit ut venientem ab Illyricis pestilentiam prædixit, discipulosque circa urbes auxilio miserit; unde huic iidem honores decreti qui Herculi. Dictus Hippocrates (sicut & Apelles) *Cos*, quia natus in insula Co Rhodo proxima, & Caria opposita.

V. 8 *Phæacibus.*] Insulam Ionii maris Epiro adjacentem, quæ & Corcyra dicta, accolentibus otio luxuique olim deditis.

De Litteris Monosyllabis Græcis & Latinis.

V. 1 **S** *Tudiis viget in Latiiis A.*] Hac quoque forma quæ hic excusa est viguit in Græcorum studiis. Immo ex quatuor hujusce elementi formis quæ exhibentur in Palæographia Græca, hanc indefessus & eruditissimus antiquitatis indagator vetustam & in marmoribus, nummisque semper adhibitam fuisse asserit, quod tamen in libris non similiter obtinuisse.

V. 3 *Hæ quod Æolidum, quodque Evalet, hoc latiale E.*] Tollius & Vinetus legunt *latiare*; quod quidem habetur apud Tullium pro Milone, cap. 31. Verum *Latiale* occurrit in Plin. lib. 3. cap. 1. *Populus Latialis*, & in Ovid. Metam. 15. vers. 481. Versus autem ille ut intelligatur, notandum E & H Græcis promiscue olim usurpata; quod patet ex nummis Atheniensium ac Thebanorum; siquidem illi ΑΘΕ pro ΑΘΗ ponebant, hi vero ΘΕΒΗ pro ΘΗΒΗ. Quin & Plato in Cratilo tradit antiquitus non litteram η sed ε in usu fuisse. Notandum præterea veteres Atheniensium litteras easdem atque Latinas fuisse. Quod ut probet Plinius, vetustissimam hanc profert inscriptionem. NAUSIKRATES. TISAMENO. ATHENAIOS. Quæ vulgari scribendi genere sic effertur, Ναυσικράτης Τισάμενος

μενὺ Ἀθηναῖος. Hæc ex Palæogr. jamlau-
data.

V. 5 Tereti argutoque sono negat Attica
gens &.] Perperam hic noster excudi cura-
vit & pro O, etsi auctorem habuit Tur-
nebum cujus consiliis plus nimio obse-
quitur. Docet Athenæus Veteres diph-
tongum etiam per O tantum scripsisse.
Huc accedit quod Ausonius ipse Epist. 25.
unam fuisse litteram dicit qua responde-
runt Lacones, regique irato negantes pla-
cuerunt.

V. 6 Compensat Romula vox O.] Græci
antiquitus sumpserunt O pro Ω, ut patet ex
duobus nummis in quorum altero legi-
tur Κροσίον pro Κρωσίον, & in altero Θη-
βαρον pro Θηβαίον.

V. 10 Nunquam ultima conspicior M.]
Recte in Palæographia annotatum, ut
metri ratio constet legendum, μὴ non em.
Attamen satis esse existimo, si pronun-
tietur μὴ. Cæterum Poëta ideo ait inter
voces Græcas, nunquam ultimam M cons-
pici, quod nulla vox Græca, eâ litterâ
cadit.

V. 11 Erit nota quæ legitur N.] Simili-
ter hic legendum, aut saltem pronuntian-
dum NY.

V. 12 Imitata vagor Z.] Uncialis non
debit esse hæc littera; neque enim de
unciali dici potest eam Mæandrum re-
ferre. Scribe igitur parva littera Z.

V. 19 Non formam at vocem Delta gero Ro-
muleum D.] Respicit Poëta formam quæ
sua ætate in usu fuit. Nam & apud Græ-
cos vetustissimam fuisse Romuleam for-
mam patet nummo Messanenfi quem Pa-
ruta in Sicilia sua expressit, eoque tum
antiquo, ut ante rem Romanam cu-
sus ex typi genere æstimeretur. Ibi legitur
DANKLE pro ΖΑΓΚΛΗ.

V. 19 Spiritus hic flatu, &c. H.] Olim
pro aspiratione usu tantum veniebat. Hic
à Poëta sub eo respectu consideratur.

V. 23 Quum iota leges O.] Vult Palæo-
graphiæ auctor hic metri causa legi The-
ta: nihil autem obstat quominus legatur The-
ta: tunc enim pars syllabæ posterior se-
quentem versum per synalœphen inci-
piet.

Grammaticomastix.

V. 5 I N his al Celtarum posuit, &c.] Ha-
betur illud initio Catelect. Virgi-
lii: quod carmen maxime depravatum,
suoque nitori redditum à Jos. Scalige-
ro, cum huc faciat maxime, exscribere
placuit:

Rhetor meiorum amator iste verborum,
Iste, iste Rhetor, nanque quatenus totus
Thucydides Britannus, Atticæ febris
Tau Gallicum, min ipsum, & al ei il-
list.

Poëta sane hoc epigramma respexit quo
Maro suggillat Rhetorem meiorum seu de-
curtatorum verborum amatorem. Unde
patet quam totum hunc Ausonii locum
turbaverit Floridus divulso versu in quo
min occurrit à quinto & sexto versu, in
quibus al & tau. Lege igitur eo ordine
quem Scaliger proposuit & Tollius inse-
quutus est:

Dic quid significant Catalecta Maronis &
in his, al,

Et quod Celtarum posuit non lucidius
tau,

Et quod Germano mistum male letise-
rum min.

Al, tau & min prioris syllabæ sunt allii,
tauri, & minii. Scilicet cum Rhetor ille de
quo Virgilius, declamaret de morte The-
mistoclis, qui epoto taurino sanguine ex-
tinctus est pro tauro dicebat tau. Quum de
illo differeret, qui, dum patri allium te-
reret, minium à noverca injectum impru-
dens contrivit, pro allio al, pro minio
min dicebat. Hæc Jos. Scaliger feliciter
quidem, at pro more suo parum modeste.

V. 11 Cur Cicero Seps?] Cur vocem il-
lam uti & Sepes, quæ in eodem versu le-
gitur, per diphthongum scripserit Tollius,
ignoro. Seps quoque occurrit apud Pli-
nium l. 20. cap. 11. & Solinum. cap. 30.

V. 14 Ferale malum, &c. Seps.] Sepem
tradidit Mathiolus serpentem esse viperæ
minimæ similem, colore cinereo, ma-
culis ex intervallo varium, cauda brevi;
relatum ab Aëtio inter viperarum genera
& serpentes mortiferos. Feralem dixit,
quod eorum quos læsit corpora putredi-
nem statim concipiant. Carleton de Serpent.
infectis.

V. 16 *Cur nomen habet Jove de Stygio Dis?*] Ænigmatis genus quod Oedipum non requirat. Inferorum Deus & Pluto & Dis appellatur, utroque nomine deducto à divitiis quæ ex inferis, seu ex intimis terræ visceribus eruuntur.

In Epistolam Paulo.

Paulum, cujus nomini inscribitur hæc epistola, eundem esse nil dubito cum Axio Paulo Rhetore ac Poëta Bigerritano, cui plures Ausonius inscripsit epistolas quæ supersunt, atque una serie videntur excusæ.

P. 371. L. 3 *Centonem vocant.*] Apud Catonem & Columellam inter Rusticorum vestes recensetur *Cento*, vestis è variis panniculis confuta. Ad hujus effigiem cento vocatur. Carminis genus multis alieni carminis particulis confutum. Sic recte Tertulliano de Præscript. cap. 39. Ovidius *Geta Medeam tragediam ex Virgilio planissime expressit*. Ex Homeri & Virgilii versibus ut plurimum centones conflati fuerunt. Eorum contexendorum præcepta à Julio Roscio Hortino tradita subjunxit Fabricius diversis centonibus quos edidit Helmstad. 1597. in 4°.

P. 373. L. ult. *Ne, &c. aut Thyonianum mireris, aut Virbium, &c.*] Totum centonem uti & Epistolam centoni præfixam Gallice, pro more suo, reddidit Marollius. Et cum in ludicris versemur, en tibi specimen illius interpretationis: *Afin que vous n'admirez pas, dans les Fables ni dans les choses sacrées un personnage qu'on nomme Thionica, & un autre encore qu'on nomme Virbie; celui-ci réparé de la perte que l'on fit de Dionysé, & cet autre ressuscité du tombeau d'Hippolyte*. Supinos errores quibus ea scattet interpretatio, notare non aggredior; neque ut notarem, locum hunc exscripsi, verum ut remissione quadam animus rediret acrior.

P. 377 L. 3 *Ære dirutum facies.*] Cave cum Budæo, Turnebo, Vineto, nostro quoque Interprete ære dirutum intelligas militia solutum; immo intellige militem, ob nescio quod delictum, sine stipendio militare coactum. Patet illud ex eo Cic. Verrin. 5. 13. loco: *Aleatoris Placentini castra commemorabuntur, in quibus cum frequens*

fuiisset, tamen ære dirutus est. Hæc me monuit Desposius jam annotavisse Janum Langlæum lib. Semest. 13. cap. 2.

EDYLL. XIII.

Descriptio egredientis Sponsæ.

V. 1 **T**Andem progreditur, &c.] Ecce tibi alterum specimen interpretationis Marollii, qui utrum oratione soluta, an astricta numeris melior sit, tuum esto judicium:

La Belle, dont je parle, objet incomparable

*Se faisoit admirer, étant déjà capable
D'un mari genereux, dans la perfection
De l'âge à marier sans nulle émotion, &c.*

V. 10 *Ornatus Argivæ Helene.*] In Centone ipso (cujus multa nescias, an aptius decentiusve apud ipsum Virgilium, unde arcessita sunt, locata videantur) hemistichium est:

Ornatus Argivæ Helene.

Calicolis & quanta solet Venus aurea contra.

Quod in mensuram justî carminis ex MS. Cod. duntaxat uno, ita integrandum est:

*Ornatus Argivæ Helene. Qualisque videri
Calicolis, & quanta solet Venus aurea contra.*

Mariangelus Accursius.

EDYLL. XIV.

ANacreon præiverat Ausonio quem permulti Recentiores imitati (namque cui non dicta Rosa est) Passeratius, Valens Acidalius, Joach. Camerarius, Janus Gulielmus, &c. Rosas cecinerunt. Elegantissimè Poëta noster Rosarum incrementa à primis initiis ad finem usque descripsit.

V. 18 *Floris nam domina una Venus.*] Huic Fabulæ in Epist. Hieronymum alludere notavit Thomas Munckerus: *Hi norunt quod flos Veneris Rosa est, quia sub ejus purpura multi latent aculei*.

Notum & pervulgatum, ex versibus repertis in marmore Harpocratem à Cupidine Rosa donatum fuisse; inde Rosam mensis suspensam, ut sub ea dicta convivæ scirent tacenda.

V. 20 *Exspirat proximus iste magis.*] Το
δε γὰρ θεῶν αἷμα. Anacr. eis poddy.

La Rose est le parfum des Dieux. Regnier.

Καὶ ἐν ποδῶν δὲ θεῶν
Νεότητος ἔχει ὄδμην. Anacr.

Elle conserve en ses vieux ans

Toute l'odeur de son jeune âge. Regn.

V. 32 *Prodens inclusi semina densa croci.*]

De iisdem Rosis Plinius lib. 21. cap. 4.

Germinat omnis primo inclusa granoso cortice,
quo mox intumescendo & in virides alabastris
fastigiato, paulatim rubescens dehiscit, ac sese
pandit in calicis medio sui stantis complexa lu-
teos apices.

V. 44 *Juncta senecta premit.*] Oneris
ac pœnæ verbum esse premo, annotat
Broukufius ad v. 29. Eleg. 4. lib. 2. Ti-
bul.

— Premieret quum ferior atas.

V. 45 *Quam modo nascentem, &c.*] In
eandem sententiam Poëta Florus Epi-
gram.

Venerunt aliquando Rosæ proli Veris a-
mani

Ingenium! Una dies ostendit spicula flo-
rum.

Altera pyramidas nodo majore tumen-
tes:

Tertia jam Calathos, totam lux quarta
peregat

Floris opus. Pereunt hodie, nisi mane le-
gantur.

Et è nostratibus Malherb. de Pererii filia
quam ipsi mors abstulerat:

Mais elle étoit du monde, où les plus belles
choses

Ont le pire destin:

Et Rose elle a vécu ce que vivent les
Roses,

L'espace d'un matin.

V. ult. *Collige Virgo Rosas, &c.*] Ita
fere omnes Poëtæ, Mimnermus præser-
tim, cujus consilia huc spectabant ut ju-
ventæ flores decerperentur. Solent illi vi-
tæ spatium cum Rosarum spatio confer-
re, hincque inferunt lucro apponendam
quamlibet diem, ac genio indulgendum.
Rectius profecto Lyricus Poëta, dum ca-
nit:

Si tel est le destin des hommes
Qu'un instant peut les voir finir,
Vivons pour l'instant où nous sommes,
Et non pour l'instant à venir.

Quæ quidem optimo sensu possunt intel-
ligi.

Monendus Lector hoc quoque Edyllum
versibus Gallicis redditum fuisse à Marol-
lio, iisque, judice Pinone, tam elegan-
tibus ut Rosa Marolliana vincat Aufonia-
nam: sic enim ille quodam Epigrammate
ad ipsum Interpretem:

Mane novo Aufonii Rosa conspicienda se-
reno.

At tua formosa est, vespere, mane,
die.

Cur autem perpetuo formosam dixerit
Marollii Rosam certè non intelligo. Ete-
nim si de eodem flore Poëta Latinus dixit:

Ecce & defluxit rutili coma punica flo-
ris

Dum loquor: & tellus tecta rubore
micat.

Dixit quoque Marollius:

Au moment que j'en parle, on voit que
sa perruque

Tombe en s'élargissant, qu'elle devient
caduque, &c.

EDYLL. XV.

V. 7 *Custodia vana maritis.*] Hinc a-
pud D. Hiero. Theophrastus
dicebat impudicam servari non posse,
pudicam non debere. Mussipont.

V. 11 *Et puerorum dura rudimenta, &c.*] Huc
respexit Lyricus Poëta modo lauda-
tus in Rosis. Sic autem ex hoc Edylio
quædam exprimit ut ne imitari quidem
videatur: quod ex dicendis patebit.

Dans l'enfance toujours des pleurs,
Un Pedant porteur de tristesse
Des livres de toutes couleurs
Des châtimens de toute espece.

V. 15 *Ipsa senectus, &c. obicit innu-
meris corpus lacerabile morbis.*] Quæ Lati-
nus Poëta per genus delibavit, sigilla-
tim ita persequitur Poëta Gallicus, seu
quæ apud Aufonium sparsa sunt, (nam
v. 44. habetur, Contemnitur orba senectus,) ita connectit:

Vieux, on le méprise, on l'évite.
Mauvaise humeur, infirmité,
Toux, gravelle, goutte, pituite,
Assiégent sa caducité.

V. ult. *Non nasci esse bonum, natum aut
cito morte potiri.*] Quam vellem huic clau-

fulæ non adeo similem fuisse Poëtæ Gallici clausulam !

C'étoit bien la peine de naître.

Immo quam vellem similem fuisse, at duntaxat quod ad ultimam partem :

Bonum cito morte potiri.

Hæc quidem illâ vividior, at falsitate quæ subest non parum venustatis carmini detrahitur. Pervulgatum autem illud :

Rien n'est beau que le vrai, le vrai seul est aimable.

EDYLL. XVI.

V. 16 **Q**Uæ prætergressus, &c.] Expressum illud è Laërtio in vita Pythagoræ :

*Πῇ παρέβην ; τί δ' ἔρεξα : τί μοι δεόν
ἐκ ἐτελέειν.*

Idem consilium apud Ciceronem in Senectute : *Quid quoque die dixeris, audieris, egeris, vespere commemorandum.* Hoc facitabat P. Sextius qui, teste Seneca lib. 3. cap. 37. de Ira, consummato die, cum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogabat animum suum, *Quod hodie malum tuum sanasti ? Cui vitio obstitisti ? Quæ parte melior es ?* Idem usurpavit semper in aula, in conjugio, in studio aut negotio Seneca, ut de se ipse refert ibidem.

V. 19 *Miseratus egentem, cur aliquem fracta persensit mente dolorem !*] Hæc juxta Stoicorum placita qui sapientem suum negabant misereri. Per misericordiam intelligebant animi ægritudinem, ob alienarum miseriarum speciem. Ægritudo autem, inquiebant, in sapientem virum non cadit : non quod inhumani essent, aut suppetias ferre nollent ; verum omnia quæ, qui misererentur, dolentes facerent, alacri animo ac libentes facere se profitebantur. Errabant scilicet, dum putabant misericordiam esse animi ægritudinem, quæ potius, ut ait Clemens Strom. 4. *Θείον τί ἐστιν, ὡς οἱ Προφῆται λέγουσι.* Divinum quoddam, sicut Propheta loquuntur.

EDYLL. XVII.

V. ult. **Q**Ualis vita hominum duo quam monosyllaba versant !] Frigidam certè clausulam, & quæ falsi aliquid continet : an idèò contemptui habenda ho-

minum vita, quod duo eam versant monosyllaba ! Hæc quidem monosyllaba prout efferuntur, aut verum quid, aut falsum quid enuntiant, & eo sensu res tum divinas tum humanas complectuntur. De illis utinam inter se homines nunquam contenderent, & veritas quæ una est minime scinderetur. De his vero eosdem contendere veri indagandi causa, & salva amicitia, non modo non à ratione alienum est, verum etiam rationi maxime consentaneum. Rectius Poëta ipse Epist. ult. vers. 43. & seqq.

Est respondebat, vel non. O certa loquendi

Regula ! nam brevius nihil est nec plenius istis :

Quæ firmata probant, aut infirmata relidunt.

EDYLL. XVIII.

V. 1 **T**Er binos, &c.] Aliter Solon, quin & ipse Propheta regius qui septuaginta annis hominum vitæ spatium definit.

V. 6 *Multiplicat novies Phœnix, &c.*] Dissident inter se, qui de Phœnicis ætate scripserunt. Rex Æthiopiæ in sua ad Pontificem Romanum Epistola, annos ei tribuit trecentos. Herodotus, Ælianus, Philostratus, Orus, Æneas Platonius, ex Latinis Ovidius, Tacitus, Victor, annos dant quingentos quadraginta. Plinius ex Manilio sexcentos sexaginta. Martialis & Lactantius millenos. Alii, ut est apud Tacitum 1461. Chæremon Ægyptius, referente Tzerze, sexennium & septies millenos. Poëta noster secum ipse dissidet, quippe qui Epistola 20. mille tantum annos Phœnici tribuat, cum eidem hic 93312. assignet. Cæterum de ave illa fabulosa vide quæ annotavimus ad Griphum ternarii numeri.

EDYLL. XIX.

GRæci Herculem quasi *H'ēas κλειός* dictum volunt. Ejusdem labores apud Virg. Æneid. 8. Juvenum Chorus & Senum canit. Si quis chemia delectatur, adeat Tollium in fortuitis p. 45. Hanc de Hercule fabellam, totamque fabula-

I

II

III

III

V

VI

VII

VIII

IX

rem historiam ad Chemiam pertinere ibi asseritur. *Angues duo*, duo sunt spiritus volatiles, Acidus & Alcalicus quos Hercules fixos reddidit, hoc enim Chemicis est, *interficere & mori*. *Oechalia* est domus salis οἶκος αἶλος: unde Herculi in vetere nummo ara, cui ignis in salini formam impositus. *Hyleus & Pholus* spiritus impuri sunt, ac terrestres & impetuoosi. Talibus piget immorari, quæ vel eo confutantur argumento, quod fabella de Hercule non magis ad Chemiam, quam ad quamlibet aliam artem seu disciplinam referri potuit.

EDYLL. XX.

Etsi de Musarum numero inter scriptores non convenit; usu tamen receptum, atque Homeri auctoritate confirmatum est novem omnino extitisse. *Μῆσαι δ' ἐννέα Πασαι*. Odyss. ω. Hesiodus quoque novem recenset, ac iisdem nominibus appellat quæ etiamnum usurpamus:

*Ἐννέα θυγατέρες μεγάλας Διὸς ἐν γαίῃ,
Κλείω τ', Εὐτέρπη τε, Θάλεια τε,
Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ' Ἐρατώ τε, Πολύμνια
τ', Οὐρανία τε,
Καλλιόπη τ', &c.* Theog. vers. 76.
& seqq.

De earum inventis nihil apud veteres illos Poëtas, nisi quod Hesiodus tradit iis carmina curæ esse, ἥσιν αἰοιδῇ μέμβλεται. v. 60. eas pedibus tripudiare, ἐπιρράσαντες δὲ ποσὶν v. 8. Mores Deorum celebrare, ἥ τε καὶ κεδνὰ Ἀθανάτων κλείουσιν. v. 67. Præsentia, futura, ac præterita concinere, πᾶ τ' εἰόντα, πᾶ τ' ἐσόμενα, πᾶ τ' εἶοντα φωνῇ ὁμμερεῦσαι. v. 38. Calliopen omnium præstantissimam Reges comitari:

— *Πρόφερειν ἑστῆτι ἐπὶν ἀπασάντων,
Ἡ μὲν γὰρ Βασιλεύουσιν ἅμ' αἰδοίοισιν
ὀπηδεῖν.*

Nec illis quidem temporibus suæ cuique partes assignatæ fuerant: unde Latinis nullo ferme delectu habito invocatæ. Hinc & emerfit ea opinionum varietas, ut unum illud extra controversiam positum videam, ingenuis artibus præesse Musas: quæ cuique arti, lis etiamnum sit sub iudice. Si quid tamen ea de re, quæ vide-

tur ex Poëtarum arbitrio pependisse, statutum quis vellet, deberet is, mea quidem sententia, quod Musarum attinet Chorum, Numis Pomponiæ gentis definire, quos ea propter hîc exhibere placuit è Schedis Morellianis, & cum Ausonii Edyllio conferre.

Clio gesta canens transactis tempora reddit.] Nonnullis, quos inter Carolus Patin, Clio est quæ citharam tenet. Eam suspicor esse, cui volumen in manibus convolutum, quæque innititur columna, ut mansura in ævum significantur, quæ Clio Historiæ parens litteris mandaverit.

Melpomene tragico proclamat mæsta boatu.] Scriptor modo allegatus vult eam esse cui pro symbolo Barbiton: quod cum pluribus, quam Cithara, fidibus instructum esset, Polymniæ videtur magis competere. Igitur Melpomenen esse arbitror quæ citharam tenet, ac fingitur Ausonio Tragœdiam invenisse, forte quod in ejusdem Choris Cithara adhiberi solita: etsi Melpomenen Lyricæ poësi præesse lubentius censeo.

Comica lascivo gaudet sermone Thalia.] Duæ in marmoribus nummisque exhibentur larvam in manu habentes, nisi earum altera bifrons est, & clava innititur. Alterutram Thalam esse quæ comœdiam invenerit, apud omnes in confesso est. Utra sit Thalia, in nummis tertio & quarto subjectis, controversatur. Aliis Thalia est quæ clava cernitur innixa; propterea quod, ut aiunt, ex Aristophanis *Βατραχίαις* intelligitur comœdia Herculi dicata. Alii Thalam censent esse quæ personam tenet duntaxat. Quibus accedo; melius enim clava Tragœdiam innuit, quæ Heroum facta imitatur, quorum antesignanus Hercules.

Dulcis loquos calamos Euterpe flatibus urget.] Calami Terpsichore melius videntur Epigrammate Græco tribui, si nominis vim spectes. Mihi Euterpe ea est quæ larvam tenens clava innititur. De eâ vetus Epigramma:

*Εὐτέρπη τραγχοῖο χοροῦ πολυχῆα
φώνην.*

Terpsichore affectus citharis movet, imperat, auget.] Ea erit quæ parat inflare calamos choreis idoneos. Sic à Poëta Græco describitur:

Τερψιχόρη χερσέεσσα πόρεν τεχνήμο-
νας αὐλοῦς.

*Plectra gerens Erato saltat pede, carmine,
vultu.*] Eam opinor esse quæ sexto dena-
rio exhibetur, plectrum tenens, Deo-
rumque Hymnos reperisse fertur. Con-
sentit cum Ausonio Poëta Græcus :

Ὑμνους Ἀθανάτων Ἐρατῇ πολυτέρπιας
εὖρεν.

Carmina Calliope libris heroica mandat.]
Ea videtur esse quæ tenet citharæ ge-
nus columna innixum, ut pateat Heroium
laudes quos celebrat ad seros nepotes
transmittendas. Hesiodus versu jam lau-
dato mihi suffragatur :

Βασιλεῦσιν ἄμ' ἀδούλοισιν ὀ-
πηδεῖ.

Quin & Poëta Græcus :

Καλλιόπη σοφίην ἡρώιδως εὖρεν αἰ-
δῆς.

Uranie cæli motus scrutatur & astra.] Cum

Ausonio conveniunt marmora. Convenit
nummus quem exhibemus. Convenit quo-
que vetus Epigramma :

Οὐρανίη πόλον εὖρεν, καὶ ἑρμῶν χε-
ρὸν ἄστρον.

*Signat cuncta manu, loquitur Polymnia
gestu.*] Vossius in Rhetoricis hæc de Pan-
tomimis exponit, quibus, ut singula ver-
ba gestu exprimere valeant, felici memo-
ria opus sit : à qua Polymniæ, quam ex
Luciano πᾶσι ὀρχήσεως eorum arti præf-
se vult, nomen inditum. Nobis vero, ut
jam diximus, Polymnia est, quæ tenet
barbiton multis fidibus instructum, à can-
tu multiplici nomen sortita, ideoque,
ut opinor, musicæ parens. Nec videtur
dissentire Græcus Poëta :

Τέψιας ὀρχημοῖο Πολύμνια πάντοι-
φῳ εὖρεν.

*Harmoniam numeris saltusque Polymnia
junxit.*

IN ECLOGARIUM.

De ratione Libræ.

V. 7 **S** Ed solidum, &c. nullique secabile, &c.]
Tullio similiter Fin. 1. 6. Atomī
sunt corpora individua propter soliditatem.
De atomis in quibus rerum principia sta-
tuebat Epicurus. Virgil. Eclog. 6.

Namque canebat uti magnum per inane
coacta,

Semina terrarumque, animæque maris-
que fuissent.

V. 23 *Si prima revellas.*] Legit recte
Gronovius *septena*. Etenim τὸ *σι* elegan-
ter reticere solet. Nempe si uncias sep-
tem, quæ cum quincunce assen efficiunt,
revellas, jam nullus erit quincunx. Quo au-
tem pacto noster *prima* interpretari possit
septena, nequaquam intelligere me fa-
teor.

De ratione puerperii maturi.

V. 3 **F** Ortuna & spiritus septeno moderan-
da choro.] Neque Christianum,
neque Philosophum præbuit se Auso-

nium, cum ista scriberet; quæ non est ope-
ræ pretium refellere, si quidem jam olim
validis argumentis confutata.

V. 11 *Genitali infuderit arvo.*] Legit Græ-
vius *infuderit* : quâ auctoritate nescio,
(nam Vinetus alii legunt *infederit*)
certe nullo sensu; nisi forte mendum sit in
Tolliana editione.

V. 36 *Posterior nequeat, possit prior.*] Des-
posius legendum putat *nequit ut possit*. At
vero nihil immutandum; planus est sen-
sus. Poëta nempe eorum sequutus opi-
nionem qui partus octavo mense editos
vivaces non esse censuerunt, ait: si men-
se septimo claustra sol non pulsaverit, pos-
terior, id est sol octavo mense qui septi-
mo posterior, non poterit quod eodem
septimo mense poterat.

In Signa Cælestia.

V. 13 **V** Aga lumina.] Planetæ septem
dicti *vaga lumina*, non quod
motum habeant erroneum, cum eorum
motus æquabilis constansque sit, sed quod
spatiis diversis intervallisque moveantur,

V. ult. *Saturnus tardior omnibus astris.*] Siquidem periodum suam absolvit, non nisi intra viginti novem annos, dies 174. & horas quinque aut circiter: cum Jupiter (quem Poëta seu Grammaticus, quicumque tandem Eclogarii sit auctor, *super omnia sidera* lucere ait, fortasse ob duas tresve fascias quasdam lucidiores, quibus ab occasu in ortum cingitur) periodum suam absolvat intra duodecim annos aut circiter. Mars intra duos ferè annos. Venus intra menses septem. Mercurius intra tres ferme menses. De Sole infra in *ratione dierum anni vertentis*:

— *Hic tibi circus erit vertentibus annis.*

Tercentum ac senis decies & quinque diebus.

Ubi noster observat recte post Tollium huic summæ adjiciendam quartam fere diei partem, quam quarto quoque anno mense Februario intercalamus.

De nominibus septem dierum.

V. I **N** *Omina, &c. totidem errantes fecere planeta.*] Vetusta sane à planetis dierum appellatio quam ab Ægyptiis etsi Græcis antiquitus ignotam, ad cæteras gentes ævo suo jam fluxisse auctor est Dion Histor. lib. 37. Hujus autem appellationis duplicem affert rationem, non ita, ut ait, cognitu difficilem, licet contemplatione quadam innitatur. Nam si quis harmoniam eam quæ Diatessaron vocatur, quæ quidem in musica primas obtinere creditur, etiam ad hæc sidera, planetas nempe, transferat, veluti ordo conversionis unius cujusque postulat; diebusque singulis hoc modo præsides Deos in orbem rediens deligat atque assignet; futurum ut cognoscat omnes dies musica quadam ratione cœlesti ordini congruere, ut Saturnum Sol, Solem Luna, hanc Mars, & sic de cæteris, excipiat. Non superstitiosa minus altera est ratio. Nam viginti quatuor diei naturalis horas ita partitur, ut singulis horis suus planeta, eo quem in cœlo obtinent ordine, assignetur, primæ Saturnus, secundæ Jupiter, tertiæ Mars, quartæ Sol, quintæ Venus, Mercurius sextæ, Luna

demum septimæ. Hinc fieri ut vigesimam quartam Mars occupet, solque novum auspicetur diem, ac Venus terminet; sicque Luna det sequentis diei initia, & similiter si reliquos dies percurras, cuilibet diei congruentem Deum fore.

Cur dies planetarum cognomines siderum ordinem ac situm non sequuntur, ut scilicet post Saturni diem non sequatur Jovis dies, at dies Solis, causam pete ex Jos. Scalig. lib. 1. de emendat. temporum p. 8. edit. Roverianæ ann. 1629.

In Monostichium, & Versus quibus hoc refellitur.

N On possum quin huc afferam ex Antiq. explanatæ suppl. tom. 1. p. 41. quæ ex illis Ausonii versibus de elegante gemma Mercurium, Jovem, & Venerem, duodecimque Zodiaci signa exhibente conjecit ingeniosus Scriptor. Autumat eundem morem qui hoc versu exprimitur:

*Ungues Mercurio, barbam Jove, Cypri-
de crines,*

à Sculptore uti & Poëta per jocum exhibitum fuisse, dum uterque finxit Mercurium, Jovem & Venerem à tali consuetudine abhorrere, quasi & illam sequi cogerentur. Mercurius in gemma quâ de agitur, refert virum jam alio proficiscentem, digitumque ostendit, an ut significet, nolle se sibi unguem refecari? Jupiter hastam & fulmen utrinque flammam emittens tenet, quasi in utrumque paratus, aut barbam servare, aut tonsorem ad umbras fulmine adigere. Venus Jovem affatur, & comam ad summum verticem reductam convolvit, à tondendis capillis alienam se indicans. Ut ut sit, certe è gemma illa lux maxima quatuor his versibus, & vicissim:

*Mercurius furto probat unguis semper
acutos,*

Articulisque aciem non sinit imminui.

*Barba Jovi, crines Veneri decor; ergo
necessè est,*

Ut nolint demi quo sibi uterque placet.

*In Versus quibus Monostichium
refellitur.*

V. 5 **M** *Azors imbelles, & calvos Luna adama-
masti.*] Utriusque rationem al-
laturum se pollicetur in fortuitis Tollius,
at fidem obligatam non liberavit. Dicit
quidem idcirco *imberbes* à Marte adama-
ri, quod fervidi, ignei, acres, quodque
pugnantibus obstat barba, unde Alexan-
drum suos iussisse sibi genas radere. De
Luna, nihil quod ad rem pertineat.

In Tetrasticha de Mensibus.

C Ur ea, postquam inter Ausonii E-
dyllia non semel recensuit Vinetus
(et si in editis non apparere existimet an-
tiquitatis explanatae auctor) Tollius ex-
punxerit, nosterque extra Ausoniani con-
textus seriem excudi curaverit, non ha-
beo exploratum: praesertim cum alia in
utriusque editionis contextu videantur
carmina, & minus Ausonio digna, & quae
eidem nemo doctus adjudicet. Tetrasti-

cha vero Ausonii aetatem ac stilum refe-
rant, eaque Ausonium non habere auc-
torem, nullis argumentis evinci queat,
ut in dissertatione huic operi praefixa pro-
batum confidimus. Censet quidem Bu-
cherius cap. 15 de Doctrina temporum ea
Ausonium luisse in vetustas duodecim
mensibus icones, quarum octo duntaxat
exhibet è Calendario quod habuit quatuor
mensibus, Martio nempe, Aprili, Maio,
& Junio truncatum; quod verò integrum,
exaratis quoque ad imam singulorum
Mensium tabellam, sub Ausonii nomine
Tetrastichis, è Lambecii Bibliothec. Ap-
pend. lib. 4. p. 276. & seqq. excudi cu-
ravit Antiq. explan. auctor Supplem. tom.
1. jamque extabat in Grævii Thes. tom. 8.

Calendarium quo de agitur, dedicatur
Valentino cuidam, quem eruditi volunt
eundem esse cum *Proteclorum Tribuno*, ac
Illyrici Duce, sub Imperatore Constantio;
cujus quidem Valentini meminit Amm.
Marcell. lib. 18. In eo Calendario exhi-
bentur singuli Menses formâ virili depicti;
nisi quod Februarius muliebri specie cer-
nitur.

IN JANUARIUM.

J Anuarius mensis depingitur sub forma Consulis toga induti, sinistra tenentis flo-
rem trifolio haud absumilem; tusque in aræ focum injicientis, prope quam stans
Gallus videtur indicare Calendis Januarii sacra mane peracta fuisse. His ego immo-
ror, quia vel Bucherio teste, sine iconibus carmina vix possunt intelligi.

Subjectum iconi hoc TETRASTICHON.

Hic Jani mensis facer est. En aspice, ut aris

¹ Tura micent: sumant ut pia tura Lares.

Annorum, saeclicque caput, ² natalis honorum

Purpureos Fastis qui numerat procures.

NOTÆ.

1. *Tura.*] Ita scriptum reperi, & du-
plici ratione apud Antiquos scriptum oc-
currit. *Thus* cum aspiratione à verbo *ἔειπεν*,
ac *Tus* sine aspiratione, quasi à *tundendo*.
Vide Daufquium.

2. *Natalis honorum.*] Intellige Calendas

Januarias, ita metaphorice dictas, quod
olim fuere veluti Consulatus annuorum-
que Magistratuum initium. Qua demum
aetate mos ille obtinuerit, diximus ad
precationem Consulis.

IN FEBRUARIUM.

I Con exhibet mulierem tunicatam, zona praecinctam. Manibus tenet Anatem. Qua
avi, uti & urna imbrem emittente indicatur mensis imbribus obnoxius. Ad latera
habet hinc Ardeam palustrem avem, inde piscem.

TETR.

TETRASTICHON.

At quem cæruleus nodo constringit amictus,
 Quique paludicolam prendere gaudet avem,
¹ Dædala quem jactu pluvio circumvenit Iris,
 Romuleo ritu ² Februa mensis habet.

NOTÆ.

1. *Dædala.*] A *δαίδαλον* variare. Itidem Poëta dicit *Dædalum* propter varios colores quos adverso Sole reddit.

2. *Februa.*] Sic appellantur quæcumque lustrandi, sive expiandi causa in sacrificiis olim adhibita. *Lambecius.*

IN MARTIUM.

Martium representat vir Lupæ pelle obtectus, & zona præcinctus. Cæterum icon singula exhibet symbola quæ habentur in Tetraſticho: Hædum petulantem; garrulam Hirundinem quam digito vir monstrat; sinum lactis.

TETRASTICHON.

Cinctum pelle ¹ Lupæ promptum est cognoscere mensem.
 Mars olli nomen. Mars dedit exuvias.
 Tempus Ver, Hædus petulans, & ² garrula Hirundo
 Indicat, & ³ sinus lactis, & herba virens.

NOTÆ.

1. *Pelle Lupæ.*] Lupa Marti sacra Remum & Romulum lactavisse ferebatur.

2. *Garrula hirundo.*] Ovidio Fastorum circa finem dicitur prænuncia veris.

3. *Sinus lactis.*] Virgilius quoque Eclo-

ga 8. priorem syllabam in voce *sinus* produxit:

Sinum lactis, & hæc te liba, Priape, quotannis.

IN APRILEM.

Aprilem exprimit vir tunica amictus & præcinctus. Manibus tractat *Crotala* fortasse. Pede premit sex fistulas, easque conjunctas, ac Panos Syringi similes. Tripudiat ante Veneris statuam sub myrtea frue stantis. Myrtei rami ex ara orientes, & superne juncti januarum speciem exhibent. Ante Deam cereus accensus.

TETRASTICHON.

Contectam myrto Venerem veneratur Aprilis.
 Lumen turis habet ¹ quo nitet alma Ceres.
² Cereus à dextra flammæ diffundit odoras.
 Balsama nec defunt, queis redolet Paphie.

NOTÆ.

1. *Quo nitet alma Ceres.*] Alii perperam legunt *Thetis*, aut *Themis*. Mense enim Aprili, ut Vinetus & Lambecius annotarunt, Romani celebrabant Cerealia, frugumque Deæ Cereri ture faciebant. Auctor Ovid. Fastorum lib. 4.

Farra Deæ, micaque licet salientis honorem,

Detis, & in veteres turea grana focos.

2. *Cereus à dextra, &c.*] Exhibetur in tabella cum candelabro.

IN MAIUM.

LAta indutus tunica, corbem gestat pomis refertam; altera manu florem admo-
vet naribus. Pavo ad pedes viri caudam ostentat, quæ sit quasi altera Maii effi-
gies; adeo floribus variis distinguitur, matre naturâ pingente.

TETRASTICHON.

Cunctas Veris opes & picta rosaria gemmis

¹ Laniger ² in Calathis, aspice, Maius habet,

Mensis Atlantigenæ dictus cognomine Maiæ:

³ Quem merito multum diligit Uranie.

NOTÆ.

1. *Laniger.*] Legit Scaliger, *liniger*. Perperam, inquit Lambecius; nam linea vestis Maio non competit, uti totius corporis nuditas non nisi Julio & Augusto conveniunt; patet illud icones intuenti; September enim humero palliolum gestat.

2. *In Calathis.*] Tunc enim omnia jam floruerunt. Quod autem naribus florem admovet vir Maium exhibens, suspicatur Antiq. explan. auctor hoc referendum ad

Florales ludos tertia huiusce mensis celebrari solitos, quanquam fortasse olfactus hic nihil aliud innuit, præter illud quod flores in Calathis quoque innunt.

3. *Quem merito multum diligit Uranie.*] Sic versiculum hunc edidit Scaliger, in Vineti codice mancum & mutilum. Cur autem dicit Poëta Uraniæ plurimum & merito diligi Maium; an quod Maius astris speculandis maxime idoneus?

IN JUNIUM.

JUnius, isque nudus, horologium Solare digito monstrat. Faciem gerit lucentem, qua æstivi calores significantur. A tergo falx instare maturitatem frugum indicans.

TETRASTICHON.

Nudus membra, dehinc ¹ Solares respicit horas

Junius, ac Phœbum flectere monstrat iter.

Idem maturas Cereris designat aristas;

² Floralesque fugas, lilia fusa docent.

NOTÆ.

1. *Solares horas.*] Hic, & merito quidem, Lambecius vult præcipue notari Solare Horologium. De eo consule elegantem simul & eruditam viri Clar. Claudii Sallier, utriusque Academiæ inscript.

& Gallicæ Socii dissertationem.

2. *Floralesque fugas, &c.*] Monet Vinetus Plinium lib. 16. cap. 25. scripsisse intra octavum Idus Julias omnia de-
flescere.

IN JULIUM.

Marsupium ingens dextrâ tenet Julius. Sub marsupio effusa nummorum copia. Duo præterea apparent canistra, operculo in conum desinente, globis imminetibus.

IN ECLOGARIUM. 673

TETRASTICHON.

Ecce coloratos ostentat Julius ¹ artus.
Crines cui rutilos spicea ferta ligant.
Morus sanguineos præbet gravidata racemos;
Quæ medio Cancri sidere læta viret.

NOTÆ.

1. *Artus.*] Vinetus legit *arcus*. sa numerum copia, in toto carmine.
De Marsupio nihil, neque de effu-

IN AUGUSTUM.

Augustum exhibet vir nudus, passis crinibus. Sub mento stat crater aquæ plenus, cui labra jamjam immisurus vir cernitur. Coram extat flabelli species quædam. Humi pepones tres aquatiles. Ad latus alterum vas amplum Græcis duabus litteris insignitum, quibus putat Ant. expl. auctor significari *oxobathon*, quod *amplum* sonat, eoque indicari mutandos jam calices in maximos.

TETRASTICHON.

Fontanos latices, & lucida pocula vitro
Cerne, ut demerso torridus ore bibat
¹Æterno regni signatus nomine mensis:
Latona genitum quo perhibent Hecaten.

NOTÆ.

1. *Æterno regni nomine.*] Imperatoris probat Vinetus ad 1. Fastorum Epigr. ex Augusti, nomine Augustus dictus, cum Symmachi epist. 4. ad Auson. *Quum æternæ antea Sextilis appellaretur. Æterno; Romanorum principum jam pridem signa comitarer.*

IN SEPTEMBREM.

Septembrem vir nudus exprimit gestantem humero palliolum; læva tenet laceratam funiculo ligatam & expedire se conantem. Ad pedes videntur dolia duo uvas exceptura.

TETRASTICHON.

Surgentes acinos ¹ varios, & præsecat uvas
September, sub quo mitia poma jacent,
²Captivam filo gaudens religasse lacertam;
Quæ suspensa manu ³nobile ludit opus.

NOTÆ.

1. *Varios.*] Ita Vinetus. Lambecius vero, Jos. Scalig. & Ægid. Bucherium è S. J. sequutus legit: *Acinos, varias & præsecat uvas.* Elegantius profecto.

2. *Captivam filo, &c.*] Genus spectaculi quo tum delectabantur: Lacertam crure vinctam & in aëre suspensam tenebant, atque ex nisu quo se tentabat expedire, summam capiebant voluptatem.

3. *Nobile.*] Jam pridem suspicatus fueram legendum *mobile*. Quid enim? An ludo illo nobiles soli delectabantur? Conjecturæ favet quod Bucherium video reperisse in suo codice MS. *mobile*. Quam lectionem docet me Lambecius itidem apparere in syntagmate Epigram. & Poëmi. Veterum, Parisiis 1690. edito.

674 EDITORIS ANIMAD.

IN OCTOBREM.

October nudus, pallio retro volitante, dextra Leporem tenet, lavamque in canistrum ingens vimineum immittit. Supra caput fasciculus panno opertus cui avis insidet. Ad pedes lanx fructibus referta.

TETRASTICHON.

Dat pressum Leporem, cumque ipso palmitis foetus
October; ¹ pingues dat tibi ruris aves.

Jam ² Bromios spumare lacus, & musta sonare
Apparet. Vino vas calet ecce novo.

NOTÆ.

1. *Pingues dat tibi ruris aves.*] Cum Lambecio intelligo Perdices maxime, & Attagenae.

2. *Bromios spumare lacus.*] Vasa vinaria quæ mustum prælo expressum recipiunt, ut inde transmittatur in dolia. Bromios au-

tem dicit, quia Baccho, inter alia, Bromii cognomen fuit ἀπὸ τοῦ βρῦμαιν fremere, vel ἀπὸ τῆς βροντῆς, à tonitru; quod scilicet in lucem editus est, matre fulmine percussa.

IN NOVEMBREM.

Novembrem exhibet vir amictus carbasea veste, calvus, ingentem & rotundam tenens tabellam, cui serpens gyris convolutus insidet; altera manu fistrum. Cernitur quoque Anser Sacerdotem intuens.

TETRASTICHON.

¹ Carbaseo surgens post hunc indutus amictu

² Mensis, ab antiquis sacra Deamque colit.

A quo vix avidus ³ sistro compescitur ⁴ Anser.

⁵ Devotusque satis ubera fert humeris.

NOTÆ.

1. *Carbaseo surgens, &c.*] Versiculus hic maxime depravatus apparet in Bucherii MS. codice: ibi legitur:

Carbaseos post hunc artus indutus amictus.

2. *Mensis, ab antiquis, &c.*] Ita legunt Scaliger, Vinetus, Lambecius. Aliter Bucherii codex:

Memphidos antique sacra, deumque colit.

Quod mallem; urbis namque conditor Osiris, & in ea sacra Isiaca, prima Novembris die, ex Calendario, celebrari solita; unde Petronius:

*Memphitides puella
Sacris Deum parate.*

Cum autem Deæ sacerdotes lineos habe-

rent amictus, idcirco *Linigeri* dicti, & ipsa *Linigera* appellata.

3. *Sistro.*] Docet Vinetus ex Apuleio fistrum fuisse æreum crepitaculum, cujus per angustam laminam in modum balthei recurvatam, trajectæ mediæ paucae virgulæ, crispante brachio tergeminos jactus, reddebant argutum sonum.

4. *Compescitur Anser.*] Frugibus, cum erumpunt, infestus, tantæque aviditatis, ut vix crepitante sistro compesci queat. Ideo Isidi sacer, & in victimam destinatus. Notum è rei rusticæ scriptoribus aves sonitu terreri; Sic Virgil. Georg. 1.

Aut sonitu terrebis aves.

5. *Devotusque satis ubera fert humeris.*] Postremus ille versiculus difficilior est

NOTÆ.

quam prima videtur fronte. Salebras vidit eruditus Ant. expl. auctor, non abstulit: neque sui erat instituti auferre. Vinetus exponit de ipso mense quasi serendis frugibus idoneo, saccosque semine refertos humeris gestante, Isidis instar, quam Veteres continuatis per corpus om-

ne uberibus densatam effinxerunt. Huic ego potius accederem, quam Lambecio versiculum exponenti de Anserē, qui, ob pinguem dorsi extuberationem, *ubera ferre humeris* dicatur. Minus enim ita cohæret hic versiculus cum priore.

IN DECEMBREM.

December amictus & vestitus tunica breviorē, zona alte succinctus, facem ardentem tenet. Coram in mensa tesseræ. Cernuntur aves pedibus suspensæ, & poma duo humi jacentia.

TETRASTICHON.

Annua sulcatæ conjecta & ¹ semina terræ
Pascit Hyems. ² Pluvio de Jove cuncta madent.
Aurea nunc revocat Saturni festa December.
Nunc tibi cum domino ludere, verna, licet.

NOTÆ.

1. *Conjecta & semina.*] Grævio Tom. 8. Antiquit. intrusa videtur copula & ; merito quidem. Idem annotat in Catalectis Scalig. & P. Pithœi scriptum fuisse *conjecti*, & in Pithœanæ editionis margine appositum *cum jecit*; utrumque autem carere sententia commoda. Unde conjicit legendum *concredita*, nolens tamen in se recipere Poëtā hac voce usum. Verum etsi illa nusquam in Ausonii scriptis occurrit, Grævii lectionem ausim præstare. *Concredere*

enim non semel apud Tullium legere est, quin etiam apud eundem reperias, pro Roscio Am. *Fortunæ concredita*. Dixit quoque Virg. *Æneid.* 10. vers. 286.

Vel quibus obsessos possit concredere muros.

2. *Pluvio de Jove.*] Docet Lambecius, *Jovē pluvium* eleganter insculptum etiamnum Romæ spectari, ac delineatum extare apud Baronium in actis anni 176. num. 24.

IN EPISTOLAS.

EPISTOLA PRIMA.

V. 5 **I** *Pse Nepos te fecit avum.*] Nepotem illum, Ausonium esse constat ex Parental. 10.

Primus, nate meo nomine dilecte, puer.

Quem planxit murmura quum primis meditaretur verbis absolvere. Cum autem ille matri superstes non fuerit, quæ nondum quater septenos Decembres impleve-

rat (ex Parental. 9. ubi juvenis juveni viro est erepta,) hinc facile colliges non multa ante hanc epistolam ab Ausonio scripta fuisse carmina, tunc temporis annos viginti quinque vix supergresso. Quod si res aliter se haberet, nil magis insulsum foret, quam ea quæ toties inculcat Poëta, se parentis ævo supparem esse, eumque fratris vicem habere posse, nec tantum spatii inter utriusque annos interponi, quanta alios tempora solent dividere.

Q q q q iij

V. 14 *Et possum fratris habere vicem.*] Pro more cruditorum, qui tales videri affectant, locum hunc valde expeditum intricat Scaliger, dum pro *habere* reponit *abare*, quod est ἀδελφίζειν. Antea dixit Aufonius, *supparis ævi sum tibi ego*; sequitur, *et possum fratris habere vicem*: nempe τὸ tibi, refertur ad utrumque hujusce orationis membrum.

V. 18 *Ævum nomina non onerant.*] Nobilissimum ejus rei exemplum Ludovicus XV. cui annos nondum nato viginti contigit ut quater parens efficeretur, Augusta conjuge ter enixa.

V. 32 *Supparis hæc ævi tempora grata mihi.*] Dignos aurea ætate affectus, ac propemodum ferrea hac ætate admirabiles, qua, ut canit Ovidius, *Metam.* 1.

Filius ante diem patrios inquit in annos,

hæresque properantior docet exemplo suo natos iis animis adolescere, veluti Poëta noster ait:

Ut nolint patres se quoque habere senes.

EPIST. II.

Quam pio erga parentem affectu Poëta extiterit, prior Epistola docuit: testatur hæc quam tenero in filium affectu fuerit. Utraque nunquam satis legenda, & quæ prodat Aufonii judicium, dum affectus quos debuit sic expressit, ut natura ipsa loqui videatur. In hac plus virium, in illa plus ingenui candoris. Hæc plus habet teneritudinis anxie (abest enim sua cura Hesperius;) illa plus venerationis.

E carminis titulo, ubi agitur de temporibus tyrannicis colligunt Vinetus & noster, Treveri carmen ab Aufonio scriptum, quibus temporibus occupata tyrannide Maximus Gratianum interfici jussit. Qua occasione, quo anno scriptum, silent. Suspicio ad annum 384. referendum, quo Hesperius Treveri Romam à Valentiniano 2. missus fuit: qui crimina Symmacho tum Romæ agenti objecta cognosceret. Certe Symmachus lib. 10. Epist. 43. sibi gratulatur, *contumeliarum quas pertulit*, testem habere comitem Hesperium, qui semper amicus esset veritati, & famam bonorum coleret.

V. 20 *Restituant donec tua me tibi fata.*] Quæ te gerendis Reipublicæ negotiis idoneum à parente ejusque amplexu nunc divellunt.

EPIST. III.

V. 15 *I Ricolor vario, &c.*] Ab Iridis vario colore vocem *Iricolor* deduxit Poëta. Notat Scaliger ad Catalect. *Iride magis varius* adagii speciem apud Philostratum habere Icon. lib. 1. in Amphiprot. οὐ γὰρ φ' ἐνὸς φέρει χρώματος, ἀλλὰ τρεῖς καὶ κατὰ τὴν ἰεὴν μεταγίγνεται.

EPIST. IV.

V. 2 *Ultor arenarum, &c.*] Non inscite, inquit Alteserra. Scite equidem, at nullus mirandi locus; cum Poëta non procul ab eo tractu prædium habuerit. Medulinum solum valde arenosum, & arboribus consitum picem ac resinam ferentibus, hoc duntaxat felix nomine, quod illi Oceanus Ostrea Baiis certantia effundit. De quibus Medulinis vulgo creditur accipiendum illud Sidonii lib. 8. Epigr. 12.

Medulicæ supellectilis epulones.

V. 15 *Leviore numismate.*] Desposius exponit *non legitimi ponderis*, quod ferri potest; neque enim Theon hic describitur à furto alienus. Vinetum sequutus expono, minore pecunia empta, quæ majore postea divendat.

V. 29 *Subsidisque fero.*] Desposius interpretatur *equo*: quod mihi rectius videtur, quam quæ alii & noster quoque huc attulerunt. Quo enim pacto fieri potest, ut spumantis apri cursum urgeret nisi equo insideret?

V. 50 *Deoida raptam.*] Similiter Ovidius *Metam.* 6. Proserpinam vocavit *Deoida*, hoc versu quem allegat Parrhasius:

Mnemosynen pastor, varias Deoida serpens,

Elusit.

Deoida, ab Elusina Cerere quæ Δηώ Græce dicitur. Unde recta forma Deois, ut à Δητώ, λητώϊς patronomycum derivatur.

V. 72 *Ænigmatum qui conditor.*] Clearchus Solensis Peripateticus apud Athenæum lib. 10. ænigma definit, αἰνιγματάρχης.

παισικόν, ὡς πεπικὸν ἐὺ διὰ ζητήσεως, εὐ-
ρεῖν τῇ διανοίᾳ τὸ ἀβλήθην, πρὸς ἢ ἐπιζη-
μίων χάριν εἰρημενόν. *Quæstionem ludicram,*
jubentem, ut per inquisitionem acie mentis in-
veniatur quod propositum, ac honorarii aut mul-
tæ gratia adductum est. Vossius instit. Orat.
lib. 4. recte definit, *Ænigma* orationem
obscuritate allegoriæ rem notam signifi-
cantem. Est enim ænigma ab αἰνίωσις, *rem*
involucris tegere. In exemplumque
affert hoc Ausonii ad Theonem ænigma,
quod amœnum juxta ac eruditum vocat.
Nec immerito.

V. 75 *Melonis albam filiam.*] Ita in
MS. codice reperit Mariangelus Accur-
sius, cum in vulgatis legeretur *paginam*,
Scholio super indito, à librariis emenda-
tionem ratis mox arrepto. Certe, ut ait
Vossius, *paginam* vocare *paginam*, non est
ænigmatice loquentis. Et elegantior om-
nino futura est antithesis inter *nigellas Cad-*
mi filias, & *albam Melonis filiam*. Alioqui
è voce obsoleta duntaxat, nempe *Melo-*
nis, oriretur difficultas. Aristides in ser-
monibus sacris, quum oraculum Delphi-
cum accepisset: *Εμοὶ μελήσει θεῶτα, καὶ λευ-*
χοῦς κόρυς, acceptis honorificis litte-
ris, ita illud interpretatus est, ut per puel-
las candidas, epistolas significari crede-
ret.

V. 99 *Totam trado tibi simul Vacunam.*]
Non capio quæ huc afferunt interpretes
de Vacuna otiosorum Dea. Qui enim ista
cohærent cum his quæ sequuntur:

Nec jam post metues ubique dictum,

Hic est ille Theon. Poëta falsus, &c.

Solus Turnebus rem tetigisse mihi vide-
tur Advers. lib. 3. cap. 23. quamquam
aliter placet Vineto. Vult igitur *Vacunam*
deam quoque eorum fuisse qui contumelia
& maledicto vacui reddebantur. Quod si
concesseris, tollitur difficultas. Nempe
Theon audiebat carminum furunculus,
nec audiet amplius, si propositas solve-
rit nugas.

EPIST. V

V. 29 *Subter paradas.*] Parada herba no-
tissima. An vero, inquit Despo-
sius, ex ea fieri potuit teges? Sirmondus
ad Sidonium recte annotavit *paradas* esse
integumenta navigiorum, ad coercendum

solem, frigus, & reliquas cœli injurias.

V. 32 *Condatem ad portum.*] Condate,
in Tabula Peutingeriana. Paulinus ad
Ausonium *Condatem* vicum appellat Con-
datinum.

V. 36 *Villa Lucani - mox potieris - aco.*]
Hic tmesis est quam Quintilianus divisio-
nem vocat. Figura est apud Poëtas tum
Græcos, tum Latinos, non infrequens.
Virgilio quoque nota, *Georgic. 3.*

Talis Hyperboreo septem subjecta trioni.
Æneid. 5.

Hac celebrata tenus sancto certamina pa-
tri.

Plura Vossius instit. Orat. lib. 5. Cæte-
rum notat Alteserra male collocatum à
Scaligero *Lucaniacum* in finibus Medulo-
rum, cum Ausonius ipse non procul à
Condate portu constituat, qui certe fuit
in ripa Duranii. Condate medium sig-
nat Dumnotonum inter ac *Lucaniacum*.
Et postquam *Condate* perventum, breve
iter *Lucaniacum* usque.

EPIST. VII.

V. 41 *UT crescat pretium grande perita-*
lis.] Hanc sententiam mire
illustrat Petronius dum canit:

Ingeniosa gula est. Siculo scarus æquore
mersus

Ad mensam vivus perducitur, inque Lu-
crinis

Eruta littoribus vendunt conchylia cœ-
nas,

Ut renovent per damna famem. Jam Pha-
sidos unda

Orbata est avibus.

Plinius quoque, dum exclamat, præfat.
lib. 23. Heu prodigiosa ingenia! Quot
modis auximus pretia rerum!

V. 49 *Fac campum replices musa papyrium.*]
Pro *campum* reponebat Scaliger *scapum*,
quem ex Isidori glossis ait centum to-
morum chartæ scriptæ numerum esse. Ne-
gat se noster assentiri Scaligero. Qua ra-
tione adductus negaverit, fileat. Nec mihi
placet Scaligeri emendatio. *Scapus* enim,
ex Plinio, vicens constabat plagulis. Quo
autem pacto *Scapus* in brevi Epistola?
Accedit quod hic *campus* idem omnino sig-
nificat quod *area* in priorē versu.

V. 51 *Sulcus arundinis.*] Vult noster

legi *succus*; non capiens quid intersit inter fulcum Cnidiae arundinis, & calami fissipedis vias. Calami fissipedis vias sunt ductus calami fissi, seu rima per quam atramentum fluit. Sulcus arundinis est ipsa pagina arundine Cnidia, seu calamo sulcata. Igitur nihil immutandum.

EPIST. VIII.

V. 12 **V**el falsas lites quas schola vestra ferit.] Respexit procul dubio ad initium Satyrici Petroniani: Et ego ideo adolescentulos existimo in scholis stultissimos fieri, quia nihil ex iis quae in usu habemus, aut audiunt, aut vident, sed piratas cum catenis in littore stantes, & tyrannos edicta scribentes, quibus imperent filiis, ut patrum suorum capita praecidant, &c.

EPIST. IX.

V. 5 **Q**ue dedecor alga recondit.] In dedecori alga frustra se exercuit optimus Vinerus. Vossianus codex à prima manu *decor alga*; unde nos *decolor*. Paulo ante *algoso littori concolora ostrea* dixerat. N. Heinſius. *Algoso* legitur littore *concolor*, id est, caeruleus, & ejusdem cum mari coloris. Quod imitatur Sidonius Epist. 9. l. 8. cum dicit: *Algoso prope concolor profundo*.

V. 7 *Quae mutata loco*, &c.] Docet Plinius lib. 32. peregrinatione gaudere, transferrique in ignotas aquas. *Pingui mox condita limo*, è prisca scriptura quae habebat *consta*, Scaliger emendavit *consta*: quam lectionem sequutus est Tollius, & probo magis quam *condita*: etsi utrumque ferri potest.

V. 26 *Sed longe proxima multo ex intervallo*.] Expressum è Virgilio qui & ipse mutuatus fuerat à Tullio in claris Oratoribus, ubi ad verbum est, ut jam annotavit Morhoffius, in Polyhistore.

V. 40 *Promoti de nomine*.] Non illius quem in vita Flav. Mallii Theodori, p. 75. Rubenius ait anno D. 406. Praetorio Praefectum fuisse Arcadio & Anicio Probo Coss. quod indicant variae cod. Theodosiani leges; (neque enim tempora conveniunt) at Promoti illius quem equitatus Theodosius praefecerat, Consulemque anno 389. renuntiavit ob fuscum Odo-

theum Gothunnorum Regem, strenuamque adversus Maximum anno superiore navatam operam. Zozimus auctor est eum in Thracia à Getis Rufini scelere cui colapham impegerat, occisum fuisse. Ibi cum degeret, potuit Ostreis insana Propontidis acta generatis famam conciliare, unde *Promotiana* dicta sint.

EPIST. X.

V. 16 **M**ilitarem ad Blaviam.] Castrum munitissimum in Garumnæ ripa Santones spectante situm, septem à Burdigala leucis. *Blavium* dicitur Turpino de gestis Caroli Magni cap. 11. vulgò *Blaye*. Militarem appellat Ausonius, quod ibi praesidium esset militum Carronsium sub Tractus Americani ducis imperio, Aquitaniae secundae in obsequio continendae gratia. Patet illud ex notitia imperii: *Sub dispositione viri spectabilis ducis Armorici . . . Praefectus militum Carronsium Blavia*. Alteserra.

V. 21 *Congrege* vulgo.] Glossae veteres *ὁμόφυλλος*, tribulis, *congrex*, gentilis. Hinc tollitur dubium Vincti. Desposius.

EPIST. XI.

Denique dissonum, &c.] Non placet emendatio Gronovii quam nolter sequutus est: neque etiam Scaligeri interpunctio; locum igitur sic interpungo, sine ulla mutatione: *Denique Dissonum quem Colonomon propriè à Philologis appellatum (adcrevi) ut jubebas recenti versuum tuorum lectione non ausus, supple mittere, ea quae tibi jam cursim fuerant recitata, transmittito.* πὲ adcrevi metaphora continuata à Palmite cui se superius Poëta comparavit: *ut palmes audacior, in hybernas adhuc auras germen egissem*. Per Delirum intellige carmen cui hunc titulum fecerat Paulus, uti per dissonum Colonomon, Ausonii poema ita inscriptum.

EPIST. XII.

V. 4 **E**ν ἡματι γρηγοροντες.] Ex Theocrito Edyll. 13.

— Οἱ δὲ ποθεῖντες ἐν ἡματι γρηγοροῦσιν.

Tollius,

Tollius, omis. commis.

V. 7 *Θεράποντες, inertes.*] Ex Hesiodo in Theogonia: *Αοιδὸς Μουσῶν θεράπων.*

EPIST. XV.

V. 30 *S* *Pernis Poëta Consulem.*] Hinc licet inferre senem fuisse Ausonium cum hanc epistolam, uti & priores, scriberet, quippe qui jam Consul foret; atque omnino post Gratiani mortem cum se in patriam recepisset, scriptas fuisse.

EPIST. XVI.

F *Ors fuit ut, si mihi vita suppetet, aliquid rerum tuarum, &c.*] Similiter Eclog. 8. vers. 7. & seqq. Virgilius:

— *En erit unquam*
Ille dies, mihi quum liceat tua dicere
facta?
En erit, ut liceat totum mihi ferre per
orbem
Sola Sophocleo tua carmina digna Co-
thurno.

In Iambos.

V. 21 *P* *Refectum eundem & Consulem.*] Probus anno 371. Consul renuntiatus est, unde patet vel eo ipso anno scriptos fuisse Iambos. Quod itidem confirmatur versu posteriore:

Nam Consul æternum cluet.

V. 28 *Generi superstes aureo.*] Vir Cl. qui Imperatorum historiam scripsit, emendat genero, hoc adductus quod Poëta adjiciat *Sator prolis aureæ*, patetque per *generi superstes aureo*, nihil aliud intelligi posse, quam natos maturo funere Probo creptos. Vide not. 35. in Valentin. I. Repugnat certe per *genus aureum* natos intelligi, ad quarum institutionem gaudet Poëta liquid sedulitatis suæ studio conferre possit. At non repugnat hoc idem exponi de Probi majoribus quibus ille solus superfuerit; immo nil aliud Poëta innuit; si quidem mox Probum dicet stirpis novatorem Annæ, è qua Consules plurimi, & Imperator M. Aurelius

V. 33 *Paribusque comit infulis Aniciorum stemmata.*] Nempe Probi uxor Proba genus suum referebat ad Anicios quorum

nobilitas, teste Hieronymo aliisque, per totum orbem fuit cognita, quique Imperatoribus prope modum æquales fuere.

EPIST. XVIII.

V. 3 *Q* *Uastoris amici.*] Hinc collige Epistolam ad Ursulum Grammaticum, ante alias scriptam fuisse, scilicet ante Valentiniani fata: siquidem ei simul & Gratiano Quæstorem fuisse patet tum ex Protreptico, tum ex Gratiarum Actione.

IN EPISTOLAS ad Paulinum.

R *Eliquæ Ausonii Epistolæ, Paulini nomen inscriptum ferunt.* Is fuit Anicius Pontius Paulinus quem generis splendore nulli secundum in Aquitania dixit Ambrosius Epist. 36. ac Burdigalæ natum vult Uranius Presbyter apud Surium, anno quidem 355. ex Chiffletii rationibus & argumentis, etsi ejusdem natales ad annum 354. referat. In Rhetoricis præceptore ulus est Ausonio, qui veteris Paulini amore compulsus, ita puerum educandum suscepit, ut præceptoris industria ac sedulitate, parentis sollicitudine ac pietate docuerit, nec aliter postea, quam filii nomine, compellaverit.

EPIST. XIX.

P. 492 *Q* *Uum reddite sunt mihi litteræ*
L. 12 *tue.*] Interciderunt illæ, unâ & Poëma quod iis Paulinus ex Suetonio subjunxerat de Regibus. Paulini autem Litteræ, & Epistola quâ iis respondet Ausonius, ante annum 389. scriptæ fuerunt, quo exeunte Paulinus in Hispaniam secessit, ut se paulatim à rerum terrenarum contemptu ad cælestium amorem erigeret. Constat enim ex ejusdem Carmine 10. v. 19. jam tum Musis, Poëtis, cisque Fabulis omnino vale dixisse.

P. 494 L. 4 *Nullum tibi ad poëticam facundiam Romanæ juventutis æquari.*] Paulinus in Poëticis adeo profecerat, ut palma lemniscata donatus fuerit: par autem pari refert, laudesque pro laudibus rependit, dum Epist. 2. Ausonio inscripta, ait:

R r r r

*Si vitulum tauro, vel equam committis
onagro.*

*Me compone tibi: vix Tullius & Maro
tecum*

Sustineant equale jugum.

EPIST. XX.

V. 1 **M** *Etrum sic suasisit ut esses tu prior.]*
Ea consuetudo sic tandem invaluit, ut vix metri necessitas eum excusaret qui nomen suum præponeret. Duo profert exempla Desposius, Hadriani 4. qui accepta Friderici Epistola in qua nomen Pontificium postpositum fuisset, sic ira commotus est, ut inflammata recriberet Epistolam; & Heloissæ ita de P. Abælardo querentis: *Miror unice quod præter consuetudinem Epistolarum, immo contra ipsum ordinem naturalem, in ipsa fronte salutationis epistolæ me tibi præponere præsumpsisti.*

V. 3 *Et tua Romæ præcessit nostrum sella curulis ebur.]* Annis quatuor, si Baronio fides, qui eum anno 375. Consulem ordinarium fuisse asserit, repugnante Hieronymo, qui hoc eodem anno creatos Consules negat. Igitur unum illud constat Fastorum titulo priorem extitisse Paulinum; quot annis, latet. Novissimus Paulini operum editor, cum hujus Consulatus in Fastis non habeatur inscriptus, cum putat Valenti anno 378. vita functo, aut cuiuspiam alteri Consulem suffectum, non autem ordinarium; nec moveri quemquam debere, quod Ausonius nomen Paulini Fastorum titulo honoratum dixerit, suffectos siquidem ordinariis Consules Fastis aliquando inscriptos. Cujus consuetudinis exempla superesse, memini me jam idem adversus Vinetum annotavisse. *Ebur* autem dixit, quia curules erant ex ebore. Gell. lib. 3. cap. 18. & lib. 6. cap. 9.

— *Eripietque curule*

Cui volet importunus ebur.

Horat. 1. Epist.

V. 12 *Assurgit Musa, &c.]* Virgilius de Gallo Eclog. 6. v. 66.

Utque viro Phæbi chorus assurrexerit omnis.

EPIST. XXI.

P. 496 L. 3 **A** *ddito etiam Barcinonensis muria condimento.]* Vinetius hinc sus-

picari videtur Barcinone quo religionis causa secessit Paulinus; muriam Ausonio missam fuisse. Verum aliunde constat hanc Ausonii Epistolam ante scriptam, quam Paulinus in Hispaniam secederet; id est ante annum 390.

Muriam autem illam tantopere Antiquis celebratam docet quoque Junius Animadv. lib. 6. cap. 17. saniem fuisse cruentam ex intestinis piscium, præcipue Scombrorum, quos *Macquarellos* recentior ætas appellavit, eliquatam. Pro Scombris M. Apitium hominem ad omne luxus genus mirum, Mullos in sociorum garo adhibuisse auctor Plinius. De muria & garo plura Magius Var. Lect. lib. 2. cap. 9. Quod ait noster garum ideo sociorum dictum fuisse, quoniam à sociis Populi Romani initio mitteretur, fuisse probat Schottus Observat. lib. 3. cap. 7. confutata illorum sententia qui cognomen deducunt à gente *Sofia* *Sofiorum*; & eorum qui à voce *Sotorum* quasi bibonum, vel ab *Astiorum* quasi Helluonum, voce appellatum fingunt.

In Iambos.

V. 15 **P** *Aulini ad usque mania. Hebromagum loquor.]* Inde colligo hanc Epistolam ante annum 390. scriptam fuisse. Nec enim Paulinus illud è dominio suo oppidum incoluit, nisi cum vitam communem ageret. De situ autem Hebromagi dissentiant Interpretes; noster accedit Scaligero qui vult Hebromagum eandem esse cum Burgo civitatem, quod & Samso tueri quoque nititur, quidquid contra in medium afferant Vinetius & Fronto-Ducæus, qui veterem Hebromagum contendunt vicum esse nomine *Embrau* in Garumnæ ripa situm, & quatuor Leucis infra Blaviam à Burgo distantem. Mihi quidem eorum sententia potior videtur, tum quia ex eadem illa regione oriundi, tum quia *Burgi* nomen, quo post annos quinquaginta locus ille donatus fuit, ad nomen *Hebromagi* nullatenus accedit.

V. 24 *Fautor tuus, honoris auctor, &c.]* Similiter Paulinus hæc omnia Ausonio refert accepta, carm. 10.

*Tibi disciplinas, dignitates, literas,
Linguae, togæ, famæ decus,*

*Provectus, altus, institutus debeo,
Patrone, praeceptor, pater.*

EPIST. XXII.

Hanc quoque Epistolam, quam eruditissimam, elegantissimamque merito appellat Scaliger, & lepore Attico refertam vere dixerim, constat ante annum 390. scriptam fuisse, Paulino etiamnum in prædiis suis commorante.

P. 501. L. 6 *Ab hominibus tuis.*] Ad domum tuam pertinentibus. Unde Scaliger deducit Gallicum, *Hommage.*

P. 502. L. 2 *Magis notavimus.*] Legem cum Tollo magis notum, ut: Sic plana omnia: *Signavi autem, non ut Plautus ait per ceram, &c. Sed per Poëticum Characterem, magis notum, id est usitatum inter nos, ut tanquam signum impressum judicares.*

V. 52 *Aut Bulianum Buxigen.*] Ita Isaacus Vossius, cum antea legeretur *Tullianum.* De Buzyge est aliquid in Appendice Vaticana Proverbiorum quæ Schottus edidit: ubi & de sua emendatione per Litteras Vineto communicata mentionem facit, sed quæ ad correctionem vocis *Tullianum* nil juvat. *Desposius.*

EPIST. XXIII.

Reliquæ ad Paulinum epistolæ scriptæ fuerunt ab anno 390. quo jam sæpe diximus Paulinum in Hispaniam religionis ergo secessisse; ad annum 393. quo tres Paulino simul redditæ, ut constat ex ipsius carmine 10.

V. 1 *Proxima quæ nostræ.*] Hinc patet jam antea Ausonium scripsisse Paulino Epistolam quæ interciderit.

V. 10 *Si tibi proditor instat.*] Incertum an Poëta spectet uxorem Paulini Therasiam, an Eugenii turmas, qui nondum, ut vulgò creditur, Hispaniam sub jugum miserat. Rem tamen extra dubium ponere mihi videntur hi duo versus:

Si prodi Pauline times, nostræque veris

Crimen amicitia, Tanaquil tua nesciat istud.

V. 23 *Vel Lacedæmoniam Scytalem, &c.*] Eum adhibebant Lacones in præceptis ad duces & imperatores militiæ inscriben-

dis. Meminit Scytales Laconicæ Basilii, epist. ad Candidianum. Præter eos quos hic allegant Vinetus ac Tollo, consule Junium Animadv. lib. 4. cap. 14.

V. 24 *Segmina Pergamei.*] Perspicue dicit Pergameum libellum, chartam Pergamenam designans, quod candidum lorum, *ἱμαντα λευκόν* vocant Athenæus & Suidas; A. Gellius simpliciter lorum obscuriore sensu. *Junius.*

EPIST. XXIV.

V. 36 **T**E suadente fugam, Pylades liquisset Orestem.] Poëta videtur spectavisse illud Martialis. ep. 24. lib. 7.

Te fingente nefas Pyladen odisset Orestes:

Thesea Pirithoi destitisset amor, &c.

V. 87 *Nunc tibi trans Alpes & marmoream Pyrenen.*] Alpes pro Pyrenæis sæpius acceperunt Veteres. Sic Gellius Hispanos Pyrenæum accolentes ex Catone vocat Alpinos. Ideo Silius Punic. lib. 2. vers. 333. *Geminas Alpes* dixit.

V. 91 *Secernunt turbis popularibus.*] Expressum illud ex Horatii Ode 1.

Me gelidum nemus

*Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo.*

Otium & delicias villæ suæ apud Santones in Novero pago, hodie *les Nouliers*, describit, cujus inter commoda recenset (quod notandum) Ecclesiæ viciniam:

Celebrique frequens Ecclesia vico.

At Villæ delicias & commoda, amico absente, negat sibi aliquo esse in pretio.

V. 124 *Eccet tuus Paulinus adest.*] Ambigo utrum apud Veteres quid occurrat quod tum verbis, tum sententiis affectibusque magis præstet quam extrema hæc Epistola.

EPIST. XXV.

EA quarta est ex iis quas Ausonius Paulino in Hispania agenti scripsit, videturque circa annum 393 scripta. In ea Paulino factum objicit, quo silentium affectat, quamquam homini saxa respondent, Naturaque nil mutum dedit. Tum adjicit ninguidis Pyrenæi locis & Vasconum saltibus immutatos Paulini mores

R rrr ij

dulcissimos. Verum hæc, & quæ quatuor annorum ferè spatio scripsit Ausonius, ut Paulinum à strictioris vitæ instituto revocaret, tum demum reddita sunt, favente Deo, cum Paulinus jam vegetior, amico cui tantum deberet, obfistere potuit.

V. 23 *Nec Dodonæi cessat tinnitus aheni.* Quorum opera tinnitus ille non cessabat, Callimacho in Delum dicuntur *ἑρφέωντες ἀσιγήτοις λέβητι*, famuli non silentis lebetis. Dicunt autem in Dodone ahenum in columna positum eaque edita; in altera vero columna prope stare puerum flagello æneo armatum; ac ingenti moto spiritu flagellum sæpe in lebetem incidere, unde strepitus resultaret non levis. Consule Paræmiarum auctorem.

V. 36 *Una fuit tantum quâ respondere Lacones Littera.* Auctor Plutarchus in Laconicis Apophtegma. Lacedæmonios Philippo Regi quid quod præstare nollent petenti rescripsisse: *ἀπερήτησας, ἔ, quæ petisti, non.* Ubi emendandum τὸ ἔ, & legendum o quod negandi vim habebat: repugnantibus licet Jan. Meller. Palmerio, & Bapt. Egnatio Racemat. cap. 3. Constat enim o addito v Antiquos pronuntiasse, non item scripsisse, ut jam ad monosyllaba monuimus.

Apud Plutarchum ibidem extat aliud brevitatis Laconicæ exemplum, quâ eidem Philippo non unica quidem littera, sed una voce respondent. Cum ille in agrum Laconicum venisset, per litteras quærenti amicūne ipsum vellent, an inimicum venire, responderunt Spartani, *Neutrum, οὐδὲτερον.*

V. 54 *Te populent Pani, &c.* Vere Poëtam hîc se exhibet Ausonius, dum varios quibus æstuat motus describit: modo imprecatur Iberiæ devastationem, in-

cendia: modo indignatur vilibus oppidis Paulinum Senatus columnen, decusque patriæ detineri, atque illic patrios honores sepelire: modo Diris eum devovet qui Paulino tam longa suasit silentia, precaturque, ut tristis, egens, deserta colat; & mentis inops, instar Bellerophontis, hominum cœtus vitet.

V. 72 *Avia perlustrasse vagus loca Bellerophontes.* Perperam ea quasi Paulino perspicue objecta accipiunt multi, quos inter novissimus Editor operum Paulini in ejusdem vita. A talibus dictis longè abest urbanus Poëta, atque in aula diu versatus. Lubens tamen crediderim, dum ea silentii (quicumque tandem ille sit) auctori precatur, voluisse ut Paulinus se descriptum ipse agnosceret.

V. 73 *Hæc precor.* Desumptum ex Æneidos quarto, ubi Dido Æneæ, ejusque posteris dira precatur omnia.

V. 73 *Hanc vocem, Bæotia numina, Musæ accipite.* Mariangelus Accursius, nescio quâ emendandi prurigne, mutat *numina* in *nomina*. Verum ipsa quam affert ratio, obstat huic emendationi, nempe Paulinum, cum Ausonii Epistolis responderet, dixisse:

Non his numinibus tibi me patriæque reduces.

Quis autem sensus eliceretur, si legeres *nomina*, fateor me non habere exploratum. An mos est *precari nomina*? Num *vocem* possunt *nomina* accipere? Præterea, ut superius monui, hæc desumpta ex Æneidos quarto v. 611. & 612. ubi Dido morti proxima, vocatis Hecate, Dirisque ultricibus, sic ait:

Accipite hæc, meritumque malis advertite numen,

Et nostras audite preces.

IN GRATIARUM ACTIONEM pro Consulatu.

MOnui jam sæpe sæpius falli nostrum Interpretem, uti & Vinetum, cæterosque, dum Ausonium volunt cum Probino Hermogeniano Olybrio Consu-

lem fuisse anno Christi 382. aut alio quocumque, præter annum 379. Momenta quibus eorum opinio refellitur, in Dissertatione nostra attulimus.

Galliarum autem Præfecturam una cum Hesperio filio gerebat Poëta noster, ubi Treveris Consulatum auspicatus, & Gratiano pro Consulatu gratias egit, non quidem, ut ait Floridus noster, in ipsis dignitatis primordiis; quoniam, cum Sirmii tunc temporis ageret Imperator, per locorum intervalla interesse non poterat: verum in condendi honoris solemnitate, nempe exeunte anno 379. quo, nulla mora interposita, Treverim devenit.

P. 524. L. 13 *Nunc votis, votisque pro tua salute susceptis.*] Noster videtur accedere Gronovio pro votis reponenti notis, quas accipit tabulas, inscriptiones, quibus vota signari solita. Meo quidem iudicio perperam emendat Gronovius, locumque elegantissimum corrumpit. Quid enim? An uti pro salute vota suscipiuntur, suscipiuntur & notæ? præterea tot votis non venustatis modo, verum etiam expositionis causa iteratur. *Forum & basilica olim negotiis plena, nunc votis* (vota quodammodo negotiis opponuntur) *votis*que (interpretationis causa, ut dixi, vox iteratur) *pro tua salute susceptis.* Sed quid his immoror quæ luce ipsa clariora sunt. Cæterum Aufonius respicit morem vota pro Imperatore faciendi: qui mos adeo sollemnis fuit, ut Dione auctore, ob eundem omissum Tiberius acriter increpaverit Rhodiorum Magistratus. De his fusc Bulengerus Imp. Rom. lib. 1 cap. ult.

P. 526. L. 2 *Uno pacatus anno & Danubii limes & Rheni.*] Devictis, ut dixi ad Epigr. 1. Alemannis, anno superiore, nempe 378.

L. 8 *Ad Præfecturæ Collegium filius cum patre conjunctus.*] Hic toto cælo aberrat cum cæteris Interpres noster, dum hoc *Præfecturæ Collegium* de Aufonio Poëta, Julioque ejus parente intelligit. Infra enim de eadem præfectura dicet Aufonius: *Liberalius divisa quam juncta, cum teneamus ambo integrum, neuter desideret separatim.* Quod si, ut patet, cum gratias ageret pro Consulatu, Præfecturam Aufonius tenebat junctam potius quam divisam, quoniam pacto ista *Julio* competent, quem ex *Epicedio* constat ante mortuum, quam Poëta Consul crearetur. Igitur ea intelligenda de Aufonio Poëta, ejusque nato Hesperio, qui socius patri fuerit adjunctus,

quod, uti recte suspicatur in Mallii Theodori vita Rubenius, viro Musæ amico (adde & annis gravi) non liberet totum se negotiis permittere. An vero duplicem præfecturam ita gesserit, ut iterum fuerit Præfectus Prætorio, inter eruditos non constat. Iterum fuisse probamus in dissertatione operi præfixa.

L. 9 *Ad Consulatum Præceptor evectus.*] Ut vere impletum fuerit quod antea Juvenalis dixerat:

Si Fortuna volet, fies de Rhetore Consul.

P. 136. L. 1 *Municipalem scholam.*] Tenuandi causa *municipalem* dixit, quia, ut ait Sirmondus not. ad Sidonium, in municipiis humiliora & obscuriora sunt omnia.

P. 539 *Mens ista aurea quam de communi Deo plusquam ullus hausisti.*] Miror Tolleum hæc velle magis oratorie quam pie dicta, Ethnicos enim opinatos nostras animas divine aure particulas esse. Pie quidem & christiane coram Imperatore Pio & Christiano prolata hæc fuisse probat vel ea precatio qua mox ad Deum Orator se convertet: *Æterne omnium genitor, ipse non genite, opifex & causa mundi, principio antiquior, sine diuturnior, qui templa tibi & aras penetrabilibus initiatorum mentibus condidisti, &c.* Mirto quæ habentur epist. 24. vers. 112.

— Certa est fiducia nobis,

Si genitor, natusque Dei pia verba volentum

Accipiat.

P. 543. L. 6 *Palmatam tibi misi.*] Togam hanc supra dixit ut in pace Consul, sic in victoria triumphantis fuisse. *Palmatam* autem, juxta Isidorum lib. 19. Orig. dicebatur, quam merebantur ii qui reportabant de hostibus palmas. Vocabatur & *toga picta*, eo quod *Victorias cum palmis intextus haberet.* Eandem vero togam fuisse & *palmatam*, & *pictam*; & *Triumphalem* recte observat in Adversariis Turnebus ex Metello, qui Valerio in veste *Palmata*, Sallustio in *Picta*; Plutarcho in *Θεραπεύειν* convivium celebrasse dicitur.

L. 7 *In qua D. Constantius intextus est.*] Sensum hujusce loci non cepit cl. Antiquit. explan. auctor, cum Supplem. Tom. 4. p. 8. Gallice ita reddidit: *Je vous*

R r r r iij

envoie la Toge ornée de palmes que nôtre pere Constance portoit. Cæterum hinc patet Consularem togam, uti & Triumphalem variis emblematis seu figuris intextam fuisse: qualem scilicet Jovis Olympii ornatum describit Pausanias lib. 5. *Τῶ ἱματίῳ ζωδιὰ τε καὶ τῶν ἀνδρῶν τὰ κείνα ἐστὶν ἐμπεποικημένα*: Tunica & animalcula, & ex floribus Lilia sunt intexta. Sic quoque in Stiliconis Dyptico exteriorem tunicam floribus distinctam videre est, orariumque duobus Consulibus intextum. Sic & in Basilii Dyptico cernitur imā orā viri in bigis currentis effigies. Utrumque habes Antiq. explan. Supplem. Tom. 3.

Mos autem ille antiquitus ab Etruscis ad Romanos fluxit, ut docet Macrobius Saturnal. lib. 11. cap. 6. Tull. Hostilius, Rex Romanorum tertius, debellatis Etruscis, sellam Curulem, lictoresque, & Togam pictam atque pretextam, quæ insignia Magistratum Etruscorum erant, primus, ut Roma haberentur, instituit.

P. 546. L. 4 *Immaculabili conscientia.*] Docet Ambrosius Psal. 61. adeo castum fuisse Gratianum, ut nullius foeminae consuetudine usus sit, nisi Constantiæ Constantii filia quam duxerat. Unde D. Constantium parentem suum appellat in litteris ad Ausonium.

P. 547. L. 2 *Intemperantiam coerceres.*] Malim intemperantem, ut hoc membrum priori, *segnius euntem* respondeat.

P. 548. L. 4 *Xenophon Attice, tu qui ad Cyri virtutes exsequendas votum potius quam Historiam commodasti.*] Extant super hoc argumento dissertationes duæ à clarissimis viris Bannier & Freret Regiæ Inscript. ac Human. Litt. Academiæ Sociis conscriptæ, quæ mox in lucem prodibunt, continentque quidquid in utramque partem afferri queat.

P. 552 *Omnia agere indefesse, &c.*] Ferè cum Ausonio consentit Ammianus ipse, qui lib. 27. Gratianum fatetur, si diutius vixisset, vel maximis principibus parem futurum fuisse. Huic tamen objicit operam in figendis belluis male perditam, quam concussio & labanti Imperio melius præstitisset.

P. 553 *Condendi honoris, &c.*] Aberrat noster, dum ea exponit de ipsius Consulatus Cal. Jan. apprehensione. Supra enim dixit Ausonius Gratianum per locorum intervalla primordiis dignitatis interesse non potuisse. Quin etiam ex legibus, Sirmii Februario mense, Mediolani Julio, aliisque à Gratiano alibi datis, constat non nisi exeunte anno 379. Treverim devenisse, ut me jam monuisse memini. Huc accedit quod τὸ condere nunquam usurpatum est pro *inire*, *auspicari*; immo *condere* passim apud Poëtas est *absolvere*. Sic Maro in Bucol. dixit: *condere floes*, id est *dies exigere*, *absolvere*.

ANIMADVERSIONUM FINIS.

EXTRAIT DES REGISTRES
de l'Académie Royale des Inscriptions
& Belles Lettres.

Du Vendredi 10. Février 1730.

C E jourd'hui, M. l'Abbé Banier a dit à la Compagnie, qu'ayant esté par elle chargé, conjointement avec M. l'Abbé Sallier, d'examiner les Remarques de M. l'Abbé Souchay sur AUSONE, ils les ont trouvées très-curieuses, écrites d'un style pur, net & concis, également éloigné de l'affectation de quelques Commentateurs, & de la negligence des autres. Il a ajouté que ces Remarques éclaircissoient plusieurs endroits obscurs du Poëte, & jettoient une grande lumiere sur les traits d'histoire auxquels il fait allusion.

Delivré à Paris au Louvre, ledit jour Vendredi dix Février mil sept cent trente.

*Signé, GROS DE BOZE, Secretaire
Perpetuel de l'Académie.*

OBSCŒNA
E
TEXTU AUSONIANO
RESECTA.

LECTORI S.

QUæ suis locis defunt, numero duntaxat notato, huc singula sunt rejecta. In iis nequitiae sic Poëta indulfit, ut ea teneræ ac pudicæ juventuti in manus tradere piaculum fuisset. Merito itaque à reliquo corpore avulsa. Ne tamen à maturiore Lectore aliquid in hac Editione desideraretur, separatim edita, notisque alienis illustrata subjecimus.

OBSCÆNA

E

TEXTU AUSONIANO

RESECTA.

Ad Pythagoram de Marco. EPIGRAMMA LXX.

70

PYTHAGORA Euphorbi, reparas qui semina rerum,
Corporibusque novis das reduces animas,
Dic, quid erit Marcus jam fata novissima functus,
Si redeat vitam rursus in aëriam?
Quis Marcus? ² Feles nuper pullaria dictus,
Corruptit totum qui ³ puerile secus,
Perversæ Veneris postico vulnere fossor,
Lucili vatis ⁴ subulo pulliprema.

5

NOTÆ.

1. *Pythagoa Euphorbi.*] Sic ipse apud Ovidium Metam. lib. 15. Pythagoras:

Morte carent animæ, semperque priore relicta

Sede, novis domibus vivunt, habitant-que receptæ.

Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli

Panthoïdes Euphorbus eram, &c.

Euphorbo mortuo animam suam in Her-
motimi corpus transisse aiebat, ab Her-
motimo in Pyrrhum Delium piscatorem,
atque ex illo in Pythagoram, referente
Laërtio in ejus vita. In belluina quoque
corpora migrare animas docebat. Quam
doctrinam eum ab Ægyptiis hausisse nar-
rat Herodot. lib. 2. Plato quidem ad di-
versa corpora animam statim pro vitæ prio-
ris meritis transitum facere docuit (quod
proprie μεταμψύχωσιν dixeris) Pythagoras
vero, redire, sed post tempus, tradidit.

2. *Feles pullaria dictus.*] Puerorum fur,

raptor & corruptor. Feles enim furaces
sunt & rapaces; & Veteres pueros etiam
pullos vocabant. Turnebus. Ejusmodi feles
pullarias Græci παιδοπίπας vocarunt. Glos-
sarium: pullarius ὁ παιδεραστής. Ad id e-
xemplum Plautus pullariam dextram ma-
num vocavit, quam Aristophanes dixisset
σκιμαλίστραν. Scaliger.

3. *Puerile secus.*] Ita lege. Scaliger. Secus
enim pro sexu olim usurpatum.

4. *Subulo, pulliprema.*] Lucilius subuloni
id est pertulori & veluti subula perforanti
velut epitheton adjecit Pullipremo, com-
pressor puerorum & pædico. Subulam ve-
ro partem eam per translationem dixit,
quæ honeste nominari non potest. Turne-
bus.

Sed & pulliprema, non pullipremo legen-
dum. Neque est id quod vult Turnebus:
significat enim potius puerorum plagia-
rium. Nam premere est ἀποκρύπτειν,
furto clepere. Scaliger.

4 OBSCOENA E TEXTU

Non taurus, non mulus erit, non ¹ hippocamelus,
Non caper, aut aries, sed ² scarabæus erit.

10

NOTÆ.

- ¹. *Hippocamelus.*] De animalibus quæ ex equo & camelo fiunt, nil meminit se legere Vinetus; idcirco per *Hippocamelum* intelligit magnum aliquem camelum
è montibus Caspiis.
². *Sed scarabæus erit.*] Scarabæorum more tunc in stercore & oleto volutabitur. *Brodeus miscellan. lib. 1. cap. 6.*

Subscriptum picturæ Crispæ mulieris impudicæ. LXXI

71

PRæter legitimi ¹ genitalia fœdera ² cœtus,
Repperit obscœnas Veneres vitiosa libido.
³ Herculis hæredi quam ⁴ Lemnia suasit egestas,
Quam toga facundi scenis agitavit Afrani.
⁵ Et quam Nolanis ⁶ capitalis luxus inussit.
Crispa tamen cunctas exercet corpore in uno.
Deglubit, fellat, ⁷ molitur per utramque cavernam:
⁸ Ne quid inexpertum frustra moritura relinquat.

NOTÆ.

- ¹. *Genitalia fœdera.*] Quæ generandi causa ineuntur. *Vinetus.*
². *Cœtus.*] Concubitus, ut in Epig. 106. & in extrema Ephemeride. Similiter dixit Lucretius:
*Nil tamen hoc ad nos: qui cœtu conjugioque
Corporis, atque animæ, consistimus uniter apti.*
In extremo lib. 1. & passim. *Idem.*
³. *Herculis hæredi.*] Philoctetæ Pœantis filio, quem Hercules rogum subiturus, arcu & sagittis donavit. *Idem.*
⁴. *Lemnia suasit egestas.*] Alii Veneri ultrici adscribunt: remque ad hunc referunt modum. Cum jam paullo serius responsum Græcis fuisset, Herculis sagittis ad Ilii expugnationem opus esse, accersitus è Lemno Philoctetes, Paridem læsit. Quo vulnere ille mortuus est. Paridis itaque sui mortem ut ulcisceretur Venus, insanum Pathicæ libidinis amorem Philoctetæ injecit. Hanc tamen Fabellam non infestiviter ridet Martialis lib. 2. Epigr. in Sertorium quendam. Cæterum si de Philoctete plura vis, eaque nonnunquam inter se pugnancia, lege Socratis Philocteten, Quinctum Calabrum, Diodorum, Philostrati junioris *Εικόνας* & *Ἡρώων*, & M. Ciceronem de Finibus 2. & 5. & Tull. lib. 2. Servium in Virgilium, Lud. Cælium lib. 6. cap. 1. & postremo Andr. Alciatum, *Παρέργων* lib. 5. cap. 6. *Vinetus.* Scholiastes Thucydidis. lib. 1. *Καὶ Φιλοκτῆτης διὰ τὴν Πάριδος θάνατον θήλειαν νόσον νοσήσας, καὶ μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην, ἀπελθὼν ἐκ τῆς πατρίδος, ἔκπρε πόλιν, ἣν διὰ τὸ πάθος Μολαχίαν ἐκάλει.* *Tollius.*
⁵. *Et quam Nolanis.*] Satis indicat Ausonius in illo *Ænigmatē*, in triclinio Coa, in cubiculo Nola, objici Clodix oris obscœnitatem, & omnem infandam libidinem, qua notati sunt Nolani: ut quum libidinosa & lasciva esset in convivio, & quædam Venus Coa in cubiculo, à nulla obscœnitate abhorreret. *Turnebus.*
⁶. *Capitalis.*] Ludit in hac voce quæ ambigua est. Suetonius adeatur in Tiberio, de pictura Atalantæ ore morigerantis. Nam hisce tribus versibus triplex obscœnitas indicatur, quas sequens versus omnes exprimit. *Tollius.*
⁷. *Molitur.*] Job. *Molat alteri uxor mea.* *Desposius.*
⁸. *Ne quid inexpertum.*] Quarti *Æneidos* versus 415. *Vinetus.*

AUSONIANO RESECTA. 5

Ad Zoilum qui uxorem mœcham duxerat. xc.

90

S Emivir uxorem duxisti, Zoile, mœcham:
O quantus fiet quæstus utrinque domi!
Quum dabit uxori molitor tuus, & tibi adulter,
¹ Quantum deprensi damna pudoris ement!
Sed modo quæ vobis lucrosa libido videtur,
² Jacturam, senio mox subeunte, feret.
Incipient operas conducti vendere mœchi,
Quos modo munificos ³ lena juvena dabit.

NOTÆ.

1. *Quantum deprensi.*] Non intelligo, nisi legamus *quanto*, vel *quanti*; & *emere* accipiamus pro *redimere*. Uxori tuæ persolvat, qui te fruetur, & tibi, qui uxore tua, tantum, quanto qui deprehenduntur mœchi, solent redimere infamiam, vel amissum pudorem. *Deprensi* primo casu plurativo. Sensus vocis, qui apud Horatium:

Deprensi non bella est fama Treboni.

[Apuleius in Apologia: Neque enim ulli ad introeundum metus est, nisi qui pretium marito non attulit. Ita ei lecti sui contumelia vestigialis est. Olim solens suo, nunc conjugis corpore vulgo meret. Cum ipso plerique (nec mentior) cum ipso, inquam, de uxoris noctibus paciscuntur. Hinc jam mimica illa inter virum & uxorem nota collusio. Qui amplam stipem mulieri detulerunt, nemo eos observat, suo arbitratu discedunt. Qui inaniore venere, signo dato pro adulteris deprehenduntur: & quasi ad discendum venerint, non prius abeunt, quam aliquid scripserint. Ita enim legendum, ubi vulgo, Hinc jam inquam illa. Gronovius.

1. *Quantum deprensi, &c.*] Scribendum, *ement*. Pro *quantum*, malim *quanti*. Sensus est, quanto argento mulctabuntur ii, qui à te, vel uxore, in alterutrius concubitu fuerint deprensi? Certe nisi aliquid scripserint, non sic abibunt. Celeberrimus Grævius in suis ad me litteris: Probo *ement*; sed & scribendum censeo: *quanti deprensi damna pudoris ement*. Tollius.

2. *Jacturam senio.*] Contra illa Afranii in divortio apud Nonium:

*Vigilans, ac sollers, sicca, sana, sobria,
Virosa non sum; & si sum, non desunt
mihi,*

*Qui ultro dant: ætas integra est, formæ
satis.* Idem.

3. *Lena juvena dabit.*] Id est, quam diu iste flos vigorque ætatis, qui libidinofam ad se allicit juvenutem, manebit, liberales ac munera offerentes amatores accedent: at ille, ubi perierit, vix victis, ipsi ἀντιπελαργεῖν (si per jocum ita loqui liceat) cogemini. Pro *dabit*, etiam *dabat* non incommode legi posset. Utrumque non malum. Idem.

In scabiosum Polygitonem. CVIII.

108

T Hermarum in folio si quis Polygitona vidit
Ulcera membrorum scabie putrefacta foventem,

NOTÆ.

1. *Therमारum in folio.*] *Solium* sedile est in labro, seu lacu balneorum, non autem ipse lacus, quod vult Vinetus. Argumen-

to sit vel hic Suetonii locus in Augusto: *At quoties, nervorum causa, marinis Albulisque calidis utendum esset, contentus hoc erat.*

6 OBSCOENA E TEXTU

Præposuit cunctis spectacula talia ludis.
 Principio tremulis gannitibus aëra pulsat,
 Verbaque lascivos meretricum imitantia coetus
 Vibrat, & obcoenæ numeros pruriginis implet.
 Brachia deinde rotat¹ velut enthea dæmone Mænas,
 Pectus, crura, latus, ventrem, femora, inguina, suras,
 Tergum, colla, humeros, luteæ² Symplegadis antrum:
 Tam diversa locis vaga carnificina pererrat,
 Donec marcentem calidi fervore lavacri
 Blandus letali solvat dulcedine morbus.
³ Defectos si fama viros, ubi cassa libido
 Femineos coetus, & non sua bella laceffit,
 Irrita vexato consumere gaudia lecto:
 Titillata brevi quum jam sub fine voluptas
 Fervet, & ingesto peragit ludibria morfu.
 Turpia non aliter Polygiton membra resolvit.
 Et quia debentur suprema piacula vitæ,
⁴ Ad Phlegethontes sese jam præparat undas.

NOTÆ.

ut insidens ligneo folio, quod ipse Hispanico verbo Duretam vocabat, manus ac pedes alternis jactaret. Jul. Floridus.

1. Velut Enthea dæmone Mænas.] Mæna-
 des ἀπὸ τῆς μαινέου, quod est furere & in-
 sanire, dictæ sunt, quæ & Bacchæ & Bac-
 chantes; mulieres nempe Bacchi Orgia
 celebrantes, Bacchico furore percitæ;
 quales illæ quæ Pentheum diripuerunt,
 & quæ Orpheum. Enthea est, quæ θεὸν
 deum intus habet, afflata numine. Idem.

2. Symplegadis antrum.] Podicem inter
 ambas nates, veluti cavernam inter am-
 bas Symplegadas, situm. Sic etiam Mar-
 tialis lib. 11. Epigr. 100. in Lesbiam,
 nates Symplegadas vocat:

Sic constringuntur gemina Symplegade
 culi.

Sunt autem Symplegades, seu Cyanæ
 Insulæ, scopuli duo in Euxini ostio, non

procul invicem distantes, ideoque con-
 currere eos finxerunt, quod naviganti-
 bus modo huc, modo illuc ventorum im-
 petu delatis, modo disjungi, modo coi-
 re videantur. Hinc & nomen Symplegadum
 sortitæ sunt ἀπὸ τῆς συμπλήγισσις quod
 collidantur. Idem.

3. Defectos viros.] Castratos, & Eunu-
 chos Græcis dictos: quos Terentiana illa
 Pythias, mulierum amatores esse maxi-
 mos, sed nihil posse audierat. Vinctus.

4. Ad Phlegethontes sese jam præparat un-
 das.] Nimirum tepidi fervore lavacri sese
 præparat ad undas Phlegethontis inferni
 fluvii, ad quem mox descensurus est, qui-
 que Virgilio dicitur rapidus flammis torren-
 tibus amnis; quod sonat ejus nomen φλε-
 γέτων. Est enim Græcis φλεγέθων, combu-
 rere. Jul. Floridus.

De tribus Incestis. CXIX.

119

T Res uno in lecto : stuprum duo perpetiuntur,
Et duo committunt : quattuor esse reor.
Falleris : extremis da singula crimina : & illum
Bis numeres medium , ³ qui facit & patitur.

NOTÆ.

1. *De tribus Incestis.*] Per hoc Epigramma impurissimum , nihil aliud intelligitur , quam id genus hominum , quos flagitiosissimus , & libidiniosissimus princeps Tiberius *Spintrias* vocabat. Nam *Spinteres* sunt catenulæ tribus symp'egmatibus anulorum connexæ. Unde *Spintriarum* vocabulum hircofo , & olido seni excogitatum. *Scaliger.*

2. *Tres uno in lecto.*] Strato lib. 2. *Anthologiae* , cap. *eis ἀσελγείς* , uterunque Poëtarum major natu fuerit.

Ἡ κλίνη πύχοντος ἔχει δύο , καὶ δύο
δράντας.
Οὗς σὺ δοκεῖς πάντως τίσμενος , εἰσὶ
δὲ τρεῖς.
Ἡ δὲ πύξη , πῶς τέτο ; ἢ ἐν μέσῳ
δὲς ἄλθμει ,
Κοινὰ πρὸς ἀμφοτέρους ἔργα σαλε-
ύμενον.

Vinetus.

3. *Qui facit & patitur.*] Nefandæ libidinis historiam narrat Seneca in extremo libro *Nat. Quæst.* primo. *Idem.*

In Castorem. CXX.

120

L Ambere quum vellet mediorum membra virorum
Castor , nec posset vulgus habere domi ,
Repperit , ut nullum fellator perderet inguen :
Uxoris coepit lingere membra suæ.

NOTÆ.

1. *Lambere quum vellet, &c.*] Genus libidinis de quo Horatius in *Epod.* & passim Martialis.

In Eunum Liguritorem. CXXIII.

123

E Une , quid affectas vendentem Phyllida odores ?
Diceris hanc mediam lambere , non molere.
Perspice , ne mercis fallant te nomina : vel , ne
¹ Aere ² Seplasiæ decipiare , cave.

NOTÆ.

1. *Aere.*] Odore , fragrantia. *Vine-*

2. *Seplasia.*] Capuæ , quam inter claras urbes suas celebrat Ausonius , platea fuit *Seplasia* , in qua unguentarii negotia-

bantur , ait Asconius in orationem contra L. Pisonem. Meminit Cicero in *Verrem* , & Val. Max. lib. 9. in cap. de *Luxuria* , ubi de Annibale & exercitu Punico. *Vinetus.*

8 OBSCOENA E TEXTU

Dum ¹ Custon, Costonque putas communis odoris,
² Et Nardum, & Sardas esse sapore pari.

NOTÆ.

1. *Dum Custon.*] Allusit ad mulieris fortasse genitale, quod etiam Græcis dicitur *κυστός*: cum alioqui etiam *cisthos* sit frutex, ex quo, ut ex proximo epig. apparet, *Salgama* fiebant, quæ non exhalant jucundum odorem, cum falsamenta referant: sub eo frutice *hypocisthis* nascitur. *Turnebus*. Philippus Beroaldus in Annot. legendum censuit *Custon*, quum scriptum reperisset, *dum ciston costonque*: verum ut hoc recte restituisse demus, cur ex illo non fecerit *cisthum* potius quam *cysthon*, sive *custon*? Est *κυστός* quidem, sive ut in Acarnensibus Aristophanis aspiratur *κυστός*, vulva & pudendum mulieris, sed *κυστός* fruticis genus est, quemadmodum & *κόςτος*, costo longe cedens odore quamvis unica litterula ab eo differat. Sic

nardum & sardum, salgamum & balsamum ille idem esse putabat, ut jocatur Ausonius, propter vocum similitudinem. De *Cisto & Costo* Dioscorides & Plinius. *Vinetus*.

2. *Et Nardum & Sardas.*] Dicitur *Nardus* femineo genere, & neutro *Nardum*. Frutex est gravi & crassa radice, sed brevi ac nigra fragiliquæ. *Sincerum*, inquit Plinius lib. 12. *Nardum* levitate deprehenditur, & colore rufo, odorisque suavitatis, & gustu maxime siccante os, sapore jucundo. Hinc *Nardinum* vinum, & *Nardinum* unguentum. *Sardas* vero quæ Græcis *Τείχιδες* & *Τειχίδες*, *Sardinas* nostras esse putant. Sunt ingratisissimi saporis pisciculi, nisi recentes edantur. Vide *Rondelet.* de piscibus *Idem*.

In eundem. CXXIV.

124 ¹ **D**iversa infelix & lambit, & olfacit Eunus.
 Dissimilem olfactum naris, & oris habet.

NOTÆ.

1. *Diversa infelix.*] Est quoque diversum in eundem Eunum epigramma, quod cum epigraphe (*in eundem*,) suo numero distinguendum censuit *Vinetus*.

In eundem Eunum. CXXV.

125 ¹ **S**algama non hoc sunt, quod balsama, cedite odores.
 Nec male olere mihi, nec bene olere placet.

NOTÆ.

1. *Salgama.*] Videntur à sale nomen invenisse. Sunt enim ita appellata, quæcunque ex herbis, pomis, radicibus condiebantur muria, sale, aceto; & asservabantur comedenda: cujusmodi sunt portulaca, pira, olivæ, cucumeres. *Columella* lib. 12. *Post hoc præceptum, locum & vasa idonea Salgami preparari jubent.* *Idem* lib. 10.

Tempore non alio, vili quoque Salgama merce,

Capparis, & tristes inule, feruleque minaces

Plantantur.

Inde *Salgamarii*, qui condiunt *Salgama*, dicti apud eundem auctor. eodem lib. 12. extremo. Est in lib. 12. Codicis *Justin.* titulus de *Salgamo* hospitibus non præstando. Quem locum *Andr. Alciatus*, & *Phil. Beroald.* quomodocunque legerint, is sic habet in aliquot vetustis exemplaribus, quæ contuli: *Ne quis comitum, vel tribunorum*

AUSONIANO RESECTA. 9

NOTÆ.

tribunorum, aut prepositorum, aut militum, nomine Salgami, culcitram, lignum, oleum, à suis extorqueat hospitibus: sed nec volentibus hospitibus in pradielis speciebus aliquid auferat, sed provinciales sint nostri hac prohibitione securi, comitibus Tribunis, vel certe prepositis militibusque gravi vexationi subjacentibus. Vinetus.

In eundem Eunum. CXXVI.

126

Λ αἰς, Ἐρως, & Ἰ'τος, Χείρων, & Ἐρως, Ἰ'τος alter,
¹ Nomina si scribis, prima elementa adime:
 Ut facias verbum, quod tu facis, Eune magister.
² Dicere me Latium non decet opprobrium.

NOTÆ.

1. Nomina.] Ita veterum quispiam poetarum ex primis syllabis nominum, Penelope, Dido, Canus, Remus, obscœnum composuerat verbum PEDICARE:

Penelopes primam, Didonis prima sequatur,

Et primum Cani syllaba prima Remi.

Unde didicissent Grammatici quidam diligentes turpium verborum expositores, non esse pedicare scribendum, ἀπὸ τῆς παιδός, id est à puero. Sed est in eodem obscœno poemate epigramma aliud, quod hanc rem confirmet:

Quum loquor, una mihi peccatur Littera.

Nam T

P dico semper: blasphemæ lingua mihi est.

Idem.

2. Dicere me Latium.] At satis Latine, ac sine ullis ambagibus mox dicet. Sed ut in eo noster culpandus, ita contra laudandus Æschines est, qui sibi ne vivendum quidem existimabat, si tam obscœna in concione aperte nominaret. Verba ejus sunt ex orat. in Timarchum: Καὶ βλαῦται ἀμαρτήματα, καὶ βλαύταις ὕβρεις ἐγὼ ἀκήκοα γερνέμεναι, ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου τέττε εἰς τὸ σῶμα τῆς τιμάρχης, ὅτις ἐγὼ μὲν τὴν Δία τὸν Ὀλύμπιον οὐκ αὖτολήσεται πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν ἀλλὰ αὖ, τὸς ἔργα πρᾶττων οὐκ ἠχύνετο, βλαῦτ' ἐγὼ λόγῳ μόνον σαφῶς ἐν ὑμῖν εἰπὼν οὐκ αὖ ἐδέξαμεν ζῆν. Tollius.

In eundem. CXXVII.

127

E Une, quod uxoris gravidæ putria inguina lambis,
¹ Festinas glossas non natis tradere natis.

NOTÆ.

1. Festinas glossas.] Γλῶσσα lingua proprie: & glossa expositio, interpretatioque eorum, qui litteras docent. Hunc postea magistrum vocat Ausonius. Vinetus. In veteri epigram.

Qui caput ad levam deicit, glossemata vobis

Tradidit, os nullum, vel potius pugi-

lis.
 Glossas, hoc est glossematâ tradere: & id notat verbum deicit. Inclinare enim, dejicere, occultare caput in ea libidine propriè dicuntur. Quod ne alios nominem, Cicero aliquot locis significat de Sexto Claudio, prægustatore, ut appellat, libidinum P. Clodii. Palmerius in Spicilegio.

Ad eundem pædagogum liguritorem. CXXVIII.

128

¹ **E** Unus Syrisus inguinum liguritor,
² Opicus magister (sic eum docet Phyllis)
 Muliebre membrum quadriangulum cernit:
 Triquetro coactu Δ litteram ducit.
 De valle femorum altrinsecus pares rugas
 Mediumque, fissi rima qua patet, callem
 & dicit esse: nam trifissilis forma est.
 Cui ipse linguam quum dedit suam, ³ Λ est:
 Veramque in illis esse ⁴ Φ notam sentit.
 Quid imperite, ρ putas ibi scriptum
⁵ Ubi locari I convenit longum?
 Miselle doctor, ⁶ & tibi sit obscæno,
 Tuumque nomen Θ sectilis signet.

NOTÆ.

1. *Eunus Syrisus.*] Eunus is appellabatur qui servile bellum commovit; eumque natione Syrum fuisse prodidit Livius. Quare suum *Eunum* Aufonius quod *Syrum* appellet, id ad Eunum illum Syrum alludere videtur. Est enim *Σύρισκος* diminutum ab eo quod est *Σύρος*, vel vetusto Terentii Interprete auctore. *Vinetius.*

2. *Opicus Magister.*] Obscænus, indoc-tus. Idem vocabulum poëta usurpat *carm.* 23. de Profess. & epist. 5. ad Theonem. Idem. Fuere populi Italiæ Opici, inhonesti & obscæni, ut in vitium abierit. Itaque poëta Eunum Liguritorem Opicum magistrum appellat. *Turnebus.* Scholiales Juvenalis ad vers. 207. Sat. 3. *Οπιζειν* Græci dicunt de iis qui imperite loquuntur. Alii Opicos dicunt eos, qui fædam vocem habent. Et ad vers. 454. Sat. 5. *Οπι-cæ*, imperite, male pronuntiantis. *Tollius.*

3. *Λ est.*] *Scaliger* *Comment.* in *Priap.* legit *labda* est. Dictum, inquit, à *Labda* littera quæ prima est in *λείζειν* vel *λεσ-βιάζειν*, quia Lesbii ea infamia flagra-runt. Hujuscemodi quoque detestandæ libidinis homines *Labdas* vocat *Varro* *Margopoli* *ὡς ἀρχαῖς*. Id veteres Latini vo-cabant, offendere buccam. *Varro* *Marci-*

pore: Deinde mittit virile veretrum in fru-men: offendit buccam *Volumnia*. Hoc est *μολύναι τὸ στόμα*. Illudere ori dixit *Suetonius*. *Scaliger.*

4. *Φ Notam sentit.*] Vult indicatum pu-torem & sentinam turpissimæ illius par-tis: quam quum liguritor ille attigisset, merito illud Φ pronuntiabat, quod sole-mus in odore tetro. Apud *Plautum* *Se-nex*, quum *Pseudolus* ei in os irructasset, *Phu*, in malam crucem. In *Charisio* pessime scriptum de Interiectione: *Fase*, ut cum putoris aliquid perhorrescimus, quæ vox numquid *Ægyptium* pathos ducit? Repone *Fu*, *fu*, cum putoris, &c. *Lipsius.*

5. *Ubi locari I convenit longum.*] *Iota* lon-gum appellat eam partem, qua viri sunt, quæ suo nomine honeste non potest ap-pellari. *Turnebus.* *Vossius* lib. 1. *Artis Gr.* cap. 29. putat per *Iota* longum figuram suspensi denotari. Unde sequitur: & tibi sit obscæno. Nam & ex veterum more, vocat simplicem vocalem o, per eam vero fig-nat laqueum; quia is quando collo cir-cumdatur, litteram o refert. Suspendi igitur Eunum optat. Hæc *Vossius* & ante eum *Lipsius*. *Tollius.*

6. & Tibi sit obscæno.] Est imprecatio: ut tibi obscæno contingat &, hoc est la-

AUSONIANO RESECTA. II

NOTÆ.

queus. Nam & habet formam laquei collo involuti : mandat igitur ei suspendium : Id sequenti versu declaratur :

Tuumque nomen Θ fertilis signet.
Erat enim littera condemnatoria, quæ præcipiebat *θανάτω*. Martialis.

Nosti mortiferum Prætoris, Castrice,

Signum?

Est operæ precium discere Theta novum.

Quin & in castris militem ex cohorte morte dispunctum hæc nota significabat, ut videmus in veteribus inscriptionibus. Scaliger.

In quendam qui levius sibi inguina faciebat. CXXXI.

131

Inguina quod calido ¹ levas tibi dropace, causa est :

Irritant ² vulsas levius membra lupas.

Sed quod & elixo ³ plantaria podice vellis,

⁴ Et teris incusas ⁵ pumice ⁶ Clazomenas :

Causa latet : bimarem nisi quod patientia morbum

Appetit : & tergo femina, pube vir es.

NOTÆ.

1. *Levas dropace.*] *Δρόπαξ* unguentigenus, ex resina seu pice, ad pilos evellendos & levigandam cutem. *Vinetus.* Non inguina sibi tantum molliores hi semiviri levabant, sed & faciem. Nota molities Othonis vulso corpore faciem quotidie rasitantis, & ne barbatus unquam esset, madido pane linentis. Effeminatas quoque hæc delicias Clodii acerbissima nota perstringentem, si lubet, audi Ciceronem : *Tu elegans, tu solus urbanus, quem decet muliebris ornatus, quem incessus psaltria : qui levare vultum, qui mollire vocem potes.* *Tollius.*

2. *Vulsas Lupas.*] *Vulsas*, glabras, & depiles meretrices. *Vinetus.*

3. *Plantaria.*] *Pilos*; imitatus *Perfium* in Sat. 4.

Tu cum maxillis balanatum gausape pectus,

Inguinibus quare detonsus gurgulio extet?

Quinque palestrite licet hæc plantaria vellant,

Elixasque natis labefacient forcipe adunca,

Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro. *Idem.*

4. *Et teris incusas.*] *Asperas.* *Incusus* lapis apud *Virgilium* in *Georgicis*. *Perfius* :

Incusaque pingui.

Auro dona feram. *Scaliger.*

5. *Pumice.*] *Lapidis* genere, quo levantur, polianturque aspera & scabra. *Vinetus.*

6. *Clazomenas.*] *Versus* est obscœnus & perdifficilis, in quo lepos inest quod & *Clazomenæ* urbis nomen significatur, & *Clazomenii* quoque obscœni habebantur. Sed & nates pathici sic appellat, quod frangantur incesta ac nefanda Venere : nam *κλάζεσθαι* est frangi & dividi. *Tarnebus.*

De uxore deformi. CXLII.

142

DEformis uxor cui sit, ¹ ancilla elegans,
Uxorem habere, ² subigere ancillam velit.

NOTÆ.

1. *Elegans.*] Vetus Glossarium: Αἰρετός
Elegans, formosus, speciosus.

2. *Subigere.*] Proprie subicere. Hic ne-
quiora denotat. Ideo hoc verbum ad li-

bidinem ipsam exprobrandam usurparunt
milites triumphalibus in Cæsarem jocis.
Sueton. in Cæsare. cap. 49.

Parecbasis.

358

HActenus castis auribus audiendum mysterium nuptiale, ambitu loquendi, & circumitione, velavi. Verum quoniam ¹ & Fescenninos amat celebritas nuptialis, verborumque petulantiam notus veteri instituto ludus admittit; cætera quoque cubiculi & lectuli operta prodentur; ab eodem auctore collecta: ut bis erubescamus, qui & Virgilium facimus impudentem. Vos, si placet, hinc jam legendi modum ponite: cætera curiosis relinquite.

NOTÆ.

Et Fescenninos.] Vossianus alter particulam & ante Fescenninos inserit.

¹ Imminutio,

359

Postquam congressi * sola sub nocte per umbram, A. 6.
G. 3. Et mentem Venus ipsa dedit, * nova prælia tentant. A. 3.
A. 10. Tollit se arrectum: * conantem plurima frustra, A. 9.
A. 10. Occupat, os, faciemque, * pedem pede fervidus urget, A. 12.
A. 7. Perfidus alta petens: * ² ramum qui veste latebat, A. 6.
B. 10. Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem
A. 12. Nudato capite, * & pedibus per mutua nexis, A. 7.
A. 3. Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,
A. 10. Eripit à femore, & trepidanti fervidus instat.
A. 1. Est in secessu, * tenuis quo semita ducit A. 11.

NOTÆ.

1. *Imminutio.*] Usurpavit imminutionem pro primo congressu, quod tum virginitas imminuatur. Sic Plautus in Cistellaria, imminuere pudicitiam, dixit pro auferre. Turnebus.

2. *Ramum qui veste latebat.*] Nævius

apud Nonium: Puerum mulieri prestare nemo scit, quanto melior sit, cujus vox gallulascit, cujus jam ramus roborascit. Tollius apud quem pro Nævio legitur Novius minus usitatus.

AUSONIANO RESECTA. 13

- A. 8. Ignea rima micans : * exhalat opaca mephitim. A. 7.
 A. 6. Nulli fas casto sceleratum insistere limen.
 A. 7. Hic specus horrendum. * Talis sese halitus atris A. 6.
 A. 6. Faucibus effundens, * nares contingit odore. A. 9.
 A. 11. Huc juvenis nota fertur regione viarum :
 A. 5. Et super incumbens * nodis & cortice crudo A. 9.
 A. 9. Intorquet summis adnexus viribus ¹ hastam.
 A. 11. Hæsit ; virgineumque alte bibit acta cruorem.
 A. 2. Insonuere cavæ, gemitumque dedere cavernæ.
 A. 11. Illa manu moriens telum trahit : ossa sed inter
 G. 3. Altius ad vivum perfedit * vulnere mucro. A. 11.
 A. 4. Ter sese attollens, cubitoque innixa levavit :
 Ter revoluta toro est. * Manet imperterritus ille. A. 10.
 A. 3. Nec mora ne requies : * clavumque affixus & hærens A. 5.
 Nusquam amittebat : oculosque sub astra tenebat.
 A. 6. Itque reditque viam totiens : * uteroque recusso A. 2.
 A. 9. Transadigit costas ; * & pectine pulsat eburno. A. 6.
 A. 5. Jamque fere spatio extremo, fessique, sub ipsam
 Finem adventabant : * tum creber anhelitus artus A. 5.
 Aridaque ora quatit : sudor fluit undique rivis :
 A. 11. Labitur exfanguis : * ² destillat ab inguine virus. G. 3.

NOTÆ.

1. *Hastam.*] Est illud festivissimum pa-
 rodium genus, cum servatis iisdem ver-
 bis sententia longè alio detorquetur. Ve-
 lut illud apud Ausonium in Centone,
 quem totum eo genere confecit :

*Intorquet summis adnexus viribus haf-
 tam.*

Nam cum legisset apud Virgilium id de
 Pandaro dici, qui Turnum oppugnabat,
 ad nugas nuptiales transtulit. *Rutgersius*
Lect. lib. 2. cap. 2.

2. *Destillat.*] Sic in emendationibus Vir-
 gili libris omnibus hæc vox scribitur.
Gravius.

360

Contentus esto, Paule mi,
 Lasciva, Paule, pagina :
 Ridere nil ultra expeto.

Sed cum legeris, adesto mihi adversum eos, qui, ut Juvenalis
 ait,

— *Curios simulant, & Bacchanalia vivunt :*

ne forte mores meos spectent de carmine.

NOTÆ.

1. *Ne forte.*] Omnia nostra exempla-
 ria habent *fortasse* ; sed istud *pro forte* scrip-

fisse potest imperitus & negligens Libra-
 rius. Ego enim sicut, *si forte*, ita &, *ne*

§ b iij

¹ *Lasciva est nobis pagina, vita proba,*

ut Plinius dicit. Meminerint autem, quippe eruditi, probatissimo viro Plinio in poematis lasciviam, in moribus constituisse censuram. ² Prurire opusculum Sulpitiæ, frontem caperare: esse Appuleium in vita philosophum, ³ in Epigrammatis amatorem; in præceptis omnibus exstare severitatem, ⁴ in Epistolis ad Cærelliam subesse petulantiam. Platonis Symposium composita ⁵ in ephebos Edyllia continere. Nam quid ⁶ An-

NOTÆ.

forte, tam frequenter apud bonos auctores invenio, veluti apud Virgilium in 3. Bucolico, *ne forte recuses*, & Ciceronem in 2. ad Quinctum fratrem epistola: *Ne forte me in Græcos tam ambitiosum factum esse mirere*, ut ubicunque, *si fortasse*, & *ne fortasse* in illis reperio, mendum esse suspicer. Vinetus.

1. *Lasciva est nobis, &c.* ut Plinius dicit.] Hic ultimus versiculus apud Martialem quoque legitur. Sed idem versus potuit à duobus usurpari, ut sunt aliquot apud Ovidium & Tibullum. Quare inepte hic quidam pro Plinio Martialem substituerunt: cum notissimum sit ipsum Plinium *Lascivos* versiculos scripsisse. Quod vel ex ipso Plinio patet ad Pontium lib. 7. epistolarum. Scaliger. Meminit non semel Plinius junior, de quo hic sermo, edita à se carmina, quæ post Ausonii tempora intercidere potuerunt. Eorum sane lasciviam excusare nititur duabus præsertim epistolis.

2. *Prurire opusculum Sulpitiæ, frontem caperare.*] Alter scriptus, teste Tollio, habuit: *Prurire opusculum, Sulpitiæ frontem caperare*, nullo quidem sensu. In eo enim membro, ut in cæteris, debet esse oppositio. Præterea Sulpitiæ extat Satira, & apud Juvenalis Interpretem obscæni, ut videtur, operis fragmentum, de quo jam verba fecimus in nostris animadv.

*Ne me Cadurcis destitutam fasciis
Nudam caleno concubantem proferat.*

De eadem Sulpitia meminerunt quoque Martialis, & Sidonius carm. 9.

*Non quod Sulpitiæ jocus Thaliæ
Scripsit blandiloquum suo Caleno.*

3. *In Epigrammatis amatorem.*] Perierunt inter alia, hæc Apuleii Madauren-

sis amatoria, de quibus ipse in priorè Magiæ Apologia.

4. *In epistola ad Cærelliam.*] Hic excidit nomen disertissimi nepotum Romuli. Nam Cærelia ista nihil ad Apuleium pertinet, sed studio philosophiæ familiaris fuit Ciceroni, cujus ipse meminit lib. 12. ad Atticum, & lib. 23. *Mirifice Cærellia studio videlicet Philosophiæ flagrans*, &c. Cujus etiam consuetudinem viro sanctissimo exprobrant obtrectatores ejus Fufius Calenus non magis, quam Dio. Fuit igitur: *Ciceronis in præceptis omnibus*. Sic appellat innocentes jocos: si tamen illæ Ciceronis epistolæ fuerunt, & non lascivientium ingeniorum: quales qui in eum Sallustii, & in Sallustium ejus declamationes subjecerunt. Gronovius. Meminit harum Ciceronis ad Cærelliam epistolarum Quintilianus lib. 6. Instit. cap. 3. *Etiā illud quod Cicero Cærelliæ scripsit reddens rationem*, cur illa C. Cæsaris tempora tam patienter toleraret: Hæc aut animo Catonis ferenda sunt, aut Ciceronis stomacho. Tollius.

5. *In ephebos Edyllia continere.*] Platonis nulla carmina exstant, nisi amoris elegia. Nam cætera omnia (credo quod tam lepidam non erant) igni deussit: Apuleius Apologiæ ferè initio; ubi & puerum quem amavit *Astera* vocat; aliæque epigrammata amatoria Platonis recenset, quæ vide. Sriverius.

6. *Aniani Fescenninos.*] Qui canebantur in nuptiis, ut Festus auctor est. Æqualem sibi fuisse tradit Gellius lib. 20. Noct. Attic. *Anianus poëta in fundo suo, quem in agro Phalisco possidebat, agitare erat solitus vindemiam hilare atque amantiter. Ad eos dies me & quosdam familiares vocat.* Festus.

AUSONIANO RESECTA. 15

mani Fescenninos? Quid antiquissimi Poëtæ? Lævii Erotopægniōn libros loquar? Quid Evenum, quem Menander sapientem vocavit? Quid ipsum Menandrum? Quid comicos omnes? Quibus severa vita est & læta materia. Quid etiam Partheniam dictum causa pudoris? qui octavo Æneidos, quum describeret coitum Veneris atque Vulcani, αἰσχροσεμνίαν decenter immiscuit. Quid in tertio

NOTÆ.

cenninos autem sic dictos vult Festus, vel quia ab urbe Fescennia allati, vel quia fascinum putabantur arcere.

1. Lævii.] Perperam legitur Livius. Lævius est is qui poema Io scripsit: item Erotopægnia. Quæ lascivissima fuisse indicatum titulus, tum etiam Ausonius ipse. Sed molles ex illis adferuntur versiculi isti de corona plectili:

*Andromacha per ludum manu
Lascivula, tenellula
Capiti meo trepidans, lubens
Insolita plexit munera.*

Lævii mentio est apud Porphyryonem Horatii Interpretem Ode 1. l. 3. CARMINA NON PRIUS AUDITA. Romanis utique non prius audita. Quamvis Lævius Lyrica ante Horatium scripserit. Scaliger. Hunc locum emendavit Had. Junius, reposuitque Lævii, pro Livii, quod antea legebatur. Citat è Lævii Erotopægniis hæc Nonius: Nocte ut opertus amictu latibuletur. Et istos Apuleius in Apologia versiculos, ut emendavit Salmasius:

*Antipathes illud querito,
Philtro omnia undique irruunt,
Trochus, pili, ungues, tania,
Radicula, herba, furculi,
Sauri, illices, bicodula, Hin-
nientium dulcedines.*

E quibus patet, quare Lævium poëta nos- ter in sui defensionem adduxerit. Tollius.

2. Quid Evenum.] Huc multa ex Gyraldo congestit Scriverius de duobus Evenis, iisdemque è Paro insula, & Elegiographis. Sed miror Had. Junium pro Eveno reponi velle Euhemerum. Certè ex iis quæ affert non efficitur poëtam fuisse Euhemerum aut Erotica scripsisse. Immo constat Evenum amatoris scribendis animum appulisse, tum ex Artemid. lib. 1. cap. 5. tum ex Arriano in Epic-

tetum, ubi hæc legere est, ἀντὶ Χρυσίωπος, καὶ Ζήνωνος. Αἰεσίδην ἀναγινώσκεις, καὶ Εὐείον, οὐδὲν ἀπολάληκας. Solent quidem Evenus & Euhemerus à librariis confundi, ut jam à Carrione & Nunncio observatum. Nos quoque nonnulla de Eveno, cum de Elegiographis ageremus.

3. Quid etiam Partheniam dictum causa pudoris.] Sic vulgo creditur Virgilium Neapoli appellatum fuisse ἀπὸ τοῦ παρθένου, quod instar Virginis moribus esset castissimis. Verum obstant Bucolica, & quæ de illius nimia in pueros propensione memoriam prodita sunt. Igitur malim accedere Huetio. Censet nimirum idcirco Neapoli Partheniam dictum, quod Virginium pro Virgilio gens Græca acciperet. Huetian. pag. 127.

4. Octavo Æneidos.] En versus quibus Veneris atque Vulcani coitum describit:

*Optatos dedit amplexus, placidumque
petivit
Conjugis infusus gremio per membra
quietem.*

5. Γλίσχροσεμνίαν.] Commutatione litterarum haud imparilium, menda hæc ob- curitas contracta est. Primi quippè Græci elementi τσ A linea, quæ medium interse- cat, si in pedes, exscribentium celeritate, vel scalpentium incuria (ut in vetustis quoque monumentis observare est) de- ciderit, quartum quod triangulæ figuræ fuerit, efficiet, in hunc ferme modum, Δ. Et τὸ σ scribens, paulum si circumdu- cenda contrahes (quæ frequens labecu- la) in σ μικρόν transibit. Meo igitur ipsius periculo, αἰσχροσεμνίαν emendabis, hoc est pudicam turpitudinem. Compositione sa- ne lepida eruditaque, nec ab eo remota penitus, quod Gellius hunc quoque Vul- cani, Venerisque congressum, pudisecre- tum nominavit, σεμνόν enim pudicum di- cimus, αἰχρόν turpe, perstricta scilicet

16 OBSCOENA E TEXTU

Georgicorum de summissis in gregem maritis? Nonne obscœnam si-
gnificationem honesta verborum translatione velavit? Et si quid in
nostro joco, aliquorum hominum severitas vestita condemnat, de
Virgilio arcessitum sciat. Igitur cui hic ludus noster non placet, ne le-
gerit: aut cum legerit, obliviscatur: aut non oblitus, ignoscat. Ete-
nim fabula de nuptiis est: & velit, nolit, aliter hæc sacra non const-
tant.

NOTÆ.

voce (ut ait Plato in Cratylo) quæ fue-
rit αἰχρόπρουν, quasi αἰετὶ δρόν πρῶν, id est,
semper impediens fluxum, quod vitupe-
randum sit agitationis obstaculum. Ma-
riangelus Accursius.

1. *Aliter hæc sacra non constant.* J. Eras-
mus Adagio 88. Centuriæ 4. Chiliad. 2.
*Hoc adagio licebit uti, si quando fatebimur
culpam, sed quæ rei, locoque conveniat.* Vi-
netus.

INDEX

VOCUM OMNIUM LATINARUM quæ in AUSONII Operibus occurrunt.

*Prior numerus, Carmen, vel Prosam: posterior, Carminis
versum, vel Prosæ sectionem indicat.*

A

A *Littera.* 341, 1.
à, *prep.* 12, 5. | 137, 5. | 141, 1. | 168, 5. | 191, 38. | 194, 13. | 198, 1. | 209, 7. | 215, 1. | 252, 3. | 257, 3. | 276, 4. | 312, 1. | 318, 2. | 323, 9. | 331, 47. | 332, 25. | 359, 9. | 363, 25. | 368, 17. | 371, 2. 6. | 377, 15. 24. | 384, 1. | 393, 48. | 394, 25. | 395, 6. | 396, 10. | 400, 4. 5. | 412, 6. | 419, 4. 7. 14. 17. 29. 62. 79. 81. 82. | 421, 4. | 422, 8. 9. | 424, 3. | 426, 5. | 430, 4. | 437, 2. | 440, 1. | 455, 2. | 456, 1. | 457, 2. | 458, 3. | 459, 2. | 461, 3. | 462, 4.
ab. 1, 2. | 8, 8. | 56, 1. | 59, 2. | 72, 5. | 92, 9. | 132, 2. | 148, 3. | 149, 1. | 150, 3. | 153, 74. | 158, 3. | 164, 9. | 167, 2. 6. | 168, 19. | 191, 12. | 193, 14. | 195, 5. | 196, 51. | 232, 3. | 236, 3. | 260, 3. | 281, 1. | 317, 18. | 322, 62. | 323, 20. | 326, 4. | 332, 3. 46. | 334, 274. | 289. 303. 345. 436. 438. | 346, 1. | 358, 2. | 359, 31. | 364, 3. | 365, 17. | 369, 34. | 371, 3. | 393, 59. | 401, 21. | 406, 75. | 407, 5. | 409, 9. | 412, 3. | 414,

1. | 417, 10. | 418, 7. 9. | 419, 18. 36. 39. 51. 62. 63. 67. 82. 83. | 420, 1. 2. 3. | 421, 3. | 422, 8. | 423, 5. 6. | 426, 4. | 427, 2. 3. | 429, 2. | 431, 3. | 432, 3. | 435, 5. | 436, 5. | 438, 3. | 439, 2. | 441, 2. | 445, 3. | 447, 2. | 449, 3. | 452, 2. | 453, 2. 3. | 454, 2. | 456, 2. | 461, 2. | 463, 4. | 468, 3. | 470, 6. 11.
abacti. 417, 17.
abactis. 393, 26.
abacum. 8, 2.
abdiderat. 22, 3.
abdidisti. 407, 5.
abdita. 417, 49. | 418, 67.
abdomine. 334, 105.
abducta. 421, 4.
abductius. 419, 64.
abducunt. 430, 4.
abeamus. 407, 5.
abeo. 306, 13.
aberrarent. 217, 2.
abes. 394, 18.
abest. 97, 2. | 320, 24. | 362, 11.
abeundi. 441, 2.
abfuit. 363, 17.
abhinc. 276, 1.
abibit. 391, 19.
abjecit. 170, 10.
abjecta. 72, 1.
abjectas. 325, 32.
abiere. 153, 40.
abiit. 155, 7. | 248, 4. | 391, 17. | 394, 8.
abire. 307, 12. | 446, 2.
abit. 105, 8.
abit. 242, 8. | 303, 3.
abitu. 448, 3.
abitu. 319, 54.
ablativi. 347, 11.
abluam. 152, 5.
abnuentibus. 465, 4.
abnuis. 414, 1.
abnuit. 75, 5. | 197, 7.
abolitione. 439, 2.
abolitor. 419, 4.
abominor. 78, 9.
abrepta. 420, 4.
abriperent. 437, 2.
abs. 415, 44.
abscesserit. 453, 2.
abscidit. 326, 4.
absconderet. 404, 22.
absens. 334, 194.
absentem. 419, 80.
absentia. 404, 19.
absinthium. 407, 2.
absistat. 322, 85.
absit. 157, 31.
absolvam. 350, 5.
absolvat. 335, 5.
absolvens. 361, 28.
absolvere. 169, 3. | 325, 63.
absolverem. 217, 1.
absolverit. 146, 28.
absolvat. 369, 42.
absolvi. 335, 5.
absolvitur. 146, 5.
absolutè. 406, 7.
absolutione. 468, 5.
absolutus. 419, 63.
abstemie. 205, 9. | 214, 9.

I N D E X

- abstemio. 335, 7.
 abstemium. 335, 6.
 abstemius. 194, 20.
 abstinentior. 419, 66.
 abstineo. 153, 52.
 abstinet. 439, 3.
 abstinui. 319, 17.
 abstulit. 250, 4. | 345, 16.
 absunt. 352, 8.
 absurda. 340, 1.
 abundant. 419, 75.
 abundat. 393, 58.
 abusum, *particip.* 335, 6.
 abutitur. 434, 4.
 Abydeni. 334, 288.
 Abydi. 398, 29.
 Ac. 123, 6. | 143, 3. | 152, 16. | 153, 81. | 171, 12. | 198, 19. | 200, 6. | 206, 17. | 209, 12. | 300, 28. | 305, 9. | 320, 26. | 328, 7. | 335, 5. | 339, 15. | 370, 14. | 371, 1. 18. | 400, 5. | 404, 23. 31. | 406, 2. 82. 84. | 409, 22. 23. | 415, 33. | 419, 6. 10. 11. 27. | 420, 2. | 427, 4. | 428, 3. | 444, 3. | 453, 3. | 456, 3.
 acantho. 355, 4.
 acatis. 415, 31.
 accedas. 393, 43.
 accedat. 405, 3.
 accedente. 323, 17.
 accedere. 378, 9. | 407, 5.
 accedit. 334, 434, 436, 433, 2. | 458, 3.
 accedunt. 398, 38. | 417, 27.
 accendit. 325, 82.
 accentibus. 322, 48.
 accentuum. 409, 22.
 acceperis. 419, 3.
 accepero. 415, 44.
 accepi. 396, 4.
 accepit. 302, 33. | 357, 7. | 369, 27.
 acceptæ. 416, 9. | 437, 3.
 accepti. 419, 23.
 accersenda. 175, 6.
 accersita. 350, 8.
 accersitum. 360, 3.
 accesserit. 454, 3.
 accessimus. 397, 3.
 accessit. 322, 98. | 338, 1. | 390, 3. 9. | 409, 23. | 415, 26. | 419, 55. | 462, 2.
 accessus. 334, 240.
 acciderat. 419, 77.
 acciderunt. 420, 3.
 accingerer. 322, 83.
 accinctior. 419, 64.
 accipe. 147, 5. | 175, 9. | 188, 1. | 213, 14. | 214, 15. | 256, 3. | 323, 11. | 350, 5. | 368, 4. | 393, 67. | 406, 102. | 408, 6.
 acciperes. 207, 5.
 accipias. 314, 5.
 accipiat. 417, 114.
 accipies. 149, 2.
 accipiet. 340, 6.
 accipit. 334, 268. | 418, 8. | 447, 2. | 448, 2.
 accipite. 216, 9. | 351, 1. | 418, 74.
 accipiunt. 468, 2.
 accirem. 75, 8.
 accirer. 322, 83.
 acciri. 409, 10.
 accito. 452, 3.
 accitu. 463, 3.
 accitus. 257, 10.
 accola. 334, 279. | 398, 36.
 accolit. 292, 3.
 accommoda. 347, 10. | 446, 3.
 accommodat. 449, 3.
 accommodet. 429, 4.
 accommodus. 401, 26.
 accumbo. 157, 21.
 accumulata. 168, 28.
 accurre. 417, 119.
 accusat. 286, 8.
 accusatus. 325, 63.
 accuset. 249, 5.
 acer. 151, 24. | 176, 12. | 344, 11.
 acerba. 188, 6. | 322, 71.
 acerbâ. 422, 8.
 acerbi. 322, 2.
 acerbo. 193, 5. | 214, 11.
 acerbum. 173, 1. | 174, 5. | 179, 5. | 214, 15.
 acerbus. 170, 2. | 173, 12.
 aceto. 393, 69.
 Achæmenias. 37, 1.
 Achæum. 294, 5.
 Achæia. 386, 1.
 Achates. 334, 316.
 Achilles. 72, 3.
 Achille. 429, 4. | 440, 4. | 441, 2. 3. | 442, 2.
 Achillei. 417, 108. | 421, 1.
 Achillem. 322, 20. | 421, 4. | 422, 5. | 429, 4. | 437, 3.
 Achilleo. 243, 1.
 Achilles. 431, 3. | 436, 3. | 438, 2. | 439, 2.
 Achilli. 444, 3.
 Achillis. 420, 1. 3. | 421, 3. | 436, 4. | 437, 2. | 438, 3.
 Achivi. 243, 3. | 429, 1.
 Achivis. 421, 2. | 424, 2.
 Achivorum. 429, 4.
 aciem. 374, 2.
 acies. 422, 9. | 423, 1. 4. | 426, 1.
 Acindinos. 41, 1. 3.
 aco, *Lucaniaco.* 394, 37.
 aconita. 345, 11.
 acre. 341, 5.
 acrior. 419, 68.
 acris. 403, 14.
 acta. 359, 18. | 363, 15.
 acta, *litus.* 387, 3.
 actâ. 398, 39. | 450, 2.
 Actææ. 336, 71.
 Actæo. 334, 136.
 acti. 290, 13.
 Actiacis. 334, 211.
 actis. 275, 1.
 acto. 428, 2.
 Actoridem. 437, 1.
 Actorides. 432, 1.
 actu. 369, 1. | 419, 2.
 actum. 153, 13.
 acturum. 413, 28.
 actus. 104, 6. | 419, 81.
 actutum. 140, 5.
 acu. 354, 3.
 acuis. 414, 1.
 acumen. 393, 70.
 acuminata. 419, 70.
 acumine. 322, 47. | 325, 76. | 334, 89. | 336, 56. | 350, 1.
 acus. 334, 236.
 acutis. 335, 6. | 418, 15.
 acutos. 374, 1.

V O C U M.

ad. 1, 12. | 10, 2. | 50, 1. |
 69, 7. | 73, 2. | 78, 6. | 99,
 2. | 106, 19. | 119, 3. | 122,
 3. | 149, 4. | 153, 30. | 154,
 8. | 156, 2. | 163, 4. | 164,
 8. | 168, 18. | 170, 16. |
 177, 12. | 180, 8. | 188,
 6. | 192, 12. | 193, 12. |
 197, 7. | 205, 11. | 207,
 3. | 210, 7. | 212, 20. 22. |
 217, 1. | 230, 1. | 237, 2. |
 240, 4. | 248, 4. | 252, 8. |
 254, 2. | 277, 2. | 291, 3. |
 298, 24. | 300, 12. | 302,
 45. | 303, 13. | 305, 7. 9. |
 307, 8. | 308, 16. | 319,
 41. | 320, 29. | 321, 1. 6. |
 322, 4. 60. 82. | 323, 12. |
 324, 2. | 325, 103. | 326,
 3. | 332, 30. | 334, 113.
 123. 145. 236. 238. 404. |
 335, 3. 5. 6. | 336, 22. 72. |
 337, 2. | 338, 1. 2. | 345,
 13. 18. | 346, 4. | 350, 7. |
 353, 14. | 354, 9. | 356,
 1. | 359, 21. | 360, 2. |
 361, 14. | 362, 24. | 363,
 3. | 370, 1. | 371, 10. 14. |
 381, 16. | 384, 8. | 388, 2. |
 392, 7. | 393, 48. | 394,
 32. | 396, 1. | 398, 20. 28. |
 399, 16. 35. | 400, 1. 4. |
 405, 1. 3. | 407, 2. 3. 5.
 7. | 408, 12. | 409, 10. 23.
 25. 27. | 413, 15. | 414, 2.
 3. | 415, 24. 35. 41. | 417,
 10. 28. | 419, 4. 7. 14. 16.
 17. 29. 36. 43. 47. 48. 51.
 53. 55. 61. 62. 77. 79. 80. |
 420, 2. 3. 4. | 421, 5. |
 442, 7. | 423, 5. 6. | 424,
 3. | 427, 2. | 428, 2. | 429,
 4. | 430, 1. | 434, 3. | 436,
 4. | 437, 2. 3. | 441, 2. |
 432, 3. | 444, 2. | 445, 3. |
 446, 2. 3. | 447, 2. | 448,
 1. | 449, 3. | 450, 2. 3. |
 452, 3. | 453, 2. 3. | 454,
 3. | 455, 1. 2. | 456, 2. 3. |
 458, 3. | 459, 2. 3. 4. |
 460, 2. | 461, 2. 3. | 462,
 3. | 463, 3. | 466, 4. | 467,
 2. | 468, 2. 3. | 470, 13. 15.

adagionem. 340, 2.
 Adam. 153. 34. | 317, 14.
 adamasti. 374, 5.
 adceleret. 332, 49.
 addam. 334, 456, 458.
 adde. 253, 2. | 320, 10. |
 378, 3. | 394, 6. | 396, 27.
 30. 33. | 406, 94.
 addendum. 390, 34.
 addens. 371, 11.
 adderet. 182, 5.
 adderetur. 419, 39.
 addi. 390, 1.
 addidimus. 323, 6.
 addidit. 192, 22. | 259, 2. |
 317, 19.
 addit. 258, 3. | 334, 220. |
 348, 20. | 409, 14.
 addita. 32, 1. | 334, 2. | 350,
 4.
 addite. 298, 32.
 additis. 338, 2. | 384, 8.
 addito. 396, 28. | 411, 1.
 additur. 344, 2.
 additus. 195, 17. | 248, 6. |
 334, 145.
 adeat. 186, 4.
 adempta. 280, 2. | 362, 20.
 ademptum. 173, 11. | 359,
 8.
 adeo. 45, 2. | 130, 3. | 302,
 18. | 440, 1. | 448, 1. |
 456, 1.
 adepta. 165, 3.
 adeptus. 224, 3. | 419, 21.
 38.
 aderat. 352, 1.
 ades. 168, 18. | 419, 4.
 adesse. 422, 6.
 adest. 97, 2. | 417, 124. |
 462, 1.
 adesto. 360, 1.
 adfare. 178, 1.
 adfari. 416, 33.
 adfectans. 183, 12.
 adfinis. 180, 4. | 183, 13.
 adflaret. 417, 86.
 adflatus. 407, 2.
 adhibebo. 412, 5.
 adhibenda. 162, 5. | 399, 1.
 adhibita. 419, 51.
 adhibitus. 445, 4. | 466, 3.
 adhortante. 442, 2.

adhortatione. 462, 4.
 adhortatur. 445, 3. | 452, 4.
 adhuc. 99, 3. | 166, 5. | 171,
 9. | 182, 8. | 189, 8. | 191,
 40. | 244, 10. | 325, 21. |
 391, 9. | 400, 3. | 407, 5. |
 416, 7. | 419, 8. 17. 24.
 25. 29. 41. 71. 74. 83.
 adjacet. 453, 3.
 adjecit. 191, 10.
 adjecto. 335, 5.
 adii. 316, 26.
 adjiciam. 150, 2. | 191, 22. |
 381, 12. | 385, 23. | 412,
 5.
 adjicias. 150, 2.
 adjiciet. 419, 30.
 adjicis. 419, 76.
 adiit. 345, 14.
 adimat. 281, 2.
 adime. 126, 2.
 adimis. 419, 74.
 adipiscimur. 419, 29.
 adire. 419, 71. | 470, 25.
 adisti. 203, 7.
 adit. 269, 4. | 415, 29.
 aditus. 419, 71.
 adivi. 398, 48.
 adjunctam. 409, 15.
 adjunctus. 323, 24.
 adjunxit. 153, 34.
 adjurare. 409, 23.
 adjuro. 405, 2.
 adjuta. 334, 354.
 adjutus. 415, 40. | 456, 3.
 adjuvarent. 440, 4.
 adlabi. 298, 19.
 adlambere. 334, 360.
 adminiculo. 456, 3.
 admirandam. 419, 3.
 admirantur. 69, 5.
 admiratio, 398, 20. | 465, 4.
 admiratione. 454, 3.
 admiratur. 458, 2.
 admiscetur. 157, 2.
 admiffa. 456, 3.
 admittentia. 368, 5.
 admittit. 358, 2.
 admittunt. 168, 11.
 admixtos. 334, 75.
 admoneam. 321, 4.
 admoneat. 419, 3.
 admonebo. 407, 5.
 A ij

I N D E X

- admoneo. 322, 66. | 327, 6. | 407, 7.
 admonitor. 323, 10.
 admorsu. 319, 56.
 admotis. 431, 4.
 admotus. 363, 13.
 admoveant. 325, 78.
 admovit. 334, 232. | 433, 1.
 adnexus. 359, 17.
 adnuito. 323, 13.
 adnumerat. 334, 196.
 adnumerata. 394, 12.
 adolescens. 396, 1.
 adolescentia. 419, 63.
 adolet. 466, 4.
 adolevit. 249, 3.
 Adoneæ. 345, 3.
 Adoneum. 30, 6.
 Adonin. 325, 58.
 Adonis. 250, 7. | 325, 11. | 393, 43.
 adopertum. 153, 26.
 adopta. 334, 430.
 adoptio. 273, 3.
 adoptiva. 350, 8. | 400, 5.
 adoptivæ. 153, 19.
 adoptivo. 282, 2.
 ador. 344, 5.
 adorans. 446, 3.
 adorato. 319, 54. | 334, 463. | 419, 63.
 adorea. 366, 8.
 adoris. 344, 5.
 adornantibus. 422, 8.
 adorta. 17, 10.
 adpropera. 417, 121.
 adsciti. 275, 4.
 adscito. 181, 9.
 adscitus. 419, 7.
 adscribens. 418, 4.
 adscribere. 325, 96.
 adscribi. 419, 75.
 adscribitur. 348, 2.
 adscripti. 150, 1. | 470, 3.
 adscriptum. 229, 1.
 adserat. 190, 5. | 191, 7.
 adfibilat. 334, 258.
 adsimilas. 76, 3.
 adfit. 153, 65. | 332, 27. | 393, 71. 78.
 adspirent. 417, 98.
 adstantem. 446, 3.
 adstet. 415, 7.
 adstrepit. 334, 167.
 adstricto. 322, 59.
 adstruit. 349, 18.
 adfultabat. 332, 32.
 adsumere. 141, 3.
 adtribuit. 185, 6. | 208, 6.
 advectus. 458, 2.
 advehi. 414, 2.
 advehitur. 297, 21. | 459, 4.
 advenerare. 177, 6.
 advenit. 118, 6.
 adventabant. 359, 29.
 adventu. 430, 4.
 adventum. 452, 2.
 adventus. 407, 7.
 adversa. 308, 6.
 adversi. 419, 77. | 431, 4.
 adversis. 310, 7. | 362, 39. | 454, 2.
 adverso. 24, 1. | 391, 10.
 adversum. 334, 78. | 360, 1.
 adversum. 400, 1. | 421, 6.
 adversus. 413, 42.
 advertite. 351, 1.
 advexere. 21, 1.
 adulatio. 350, 4.
 adulavi. 419, 13.
 adulta. 236, 2.
 adulte. 250, 2.
 adulter. 90, 3.
 adultera. 89, 1.
 adulterii. 213, 3. | 218, 4. | 219, 4.
 adulterium. 278, 4.
 adulti. 176, 4. | 196, 34.
 adultis. 135, 3.
 adultum. 196, 23. | 325, 72.
 adumbratas. 396, 20.
 advocatis. 422, 6.
 advocavi. 155, 5.
 advola. 146, 2.
 advolveretur. 450, 3.
 advolvitur. 444, 3.
 Æacidæ. 235, 2.
 Æacide. 1, 16.
 Æaciden. 221, 1. | 345, 5.
 Æacides. 470, 31.
 Æacidis. 224, 2.
 Æas, Ajax. 325, 12.
 æde. 74, 3.
 ædes. 153, 3.
 Ædiles. 385, 31.
 Ædilis. 300, 14.
 ædis. 334, 306.
 ædituus. 200, 19.
 Ædua. 470, 5.
 Ædues. 163, 6.
 Æduici. 161, 2. | 206, 7.
 Æduico. 163, 3.
 Ægeone. 421, 5.
 ægra. 417, 28.
 ægri. 153, 37. | 168, 11.
 ægris. 419, 77.
 ægrotantes. 419, 76.
 ægrum. 431, 4.
 Ægyptium. 420, 4.
 Ægyptius. 418, 27.
 Ægyptum. 420, 4. | 458, 3.
 Ægyptus. 30, 2.
 Ælius. 275, 1.
 Æmilia. 165, 3. | 188, 1.
 Æmilia. 163, 14.
 Æmiliam. 164, 1.
 Æmilium. 470, 20.
 æmula. 19, 5. | 211, 9. | 268, 1. | 287, 8. | 289, 10. | 290, 5. | 331, 2. | 334, 383. | 340, 3. | 409, 4.
 æmulari. 338, 2.
 æmulas. 392, 16. | 400, 2.
 æmulatione. 462, 3.
 æmulus. 195, 4. | 350, 4. | 369, 37. | 425, 4.
 Æneâ. 406, 86.
 Æneadum. 33, 2. | 257, 6. | 266, 1. | 377, 3.
 Ænean. 440, 4.
 Æneas. 118, 5. | 230, 4. | 236, 5.
 Æneidos. 360, 3.
 ænigmata. 336, 38.
 ænigmatum. 393, 72.
 Æoli. 324, 1.
 Æoliam. 454, 1. 2.
 Æolidi. 396, 9.
 Æolidum. 348, 3.
 Æolo. 454, 2.
 Æonia. 161, 1.
 æqua. 195, 11. | 332, 22.
 æquæva. 188, 3.
 æquævus. 183, 5.
 æquales. 164, 4.
 æqualibus. 450, 2.
 æqualis. 356, 2. | 400, 2.
 æqualitas. 302, 5.
 æquande. 204, 1.

V O C U M.

æquanimis. 320, 10. | 419, 28.
 æquanimus. 299, 3. | 401, 36.
 æquans. 393, 38.
 æquari. 409, 23.
 æquat. 382, 10. | 383, 2. 8.
 æquata. 371, 6.
 æquati. 369, 25.
 æquatis. 339, 9.
 æquatos. 382, 6.
 æquatus. 390, 11.
 æquavit. 334, 3.
 æqui. 334, 387.
 æquilatera. 350, 7.
 æquilatus. 336, 51.
 æquimanus. 347, 3.
 æquinoctio. 384, 1.
 æquiparans. 344, 8.
 æquiparare. 334, 29.
 æquiparat. 408, 20.
 æquiparant. 171, 10.
 æquipares. 336, 58. | 347, 14. | 419, 25.
 æquis. 235, 1. | 363, 10. | 368, 11.
 æquo. 384, 4.
 æquor. 146, 12. | 298, 19. | 325, 70. | 334, 288. | 362, 13. | 398, 29.
 æquora. 252, 1. | 297, 19. | 334, 147. 159. 197.
 æquore. 106, 3. | 334, 36. 100. 108. | 396, 41.
 æquoream. 334, 281. | 403, 1.
 æquoreas. 153, 48. | 317, 20.
 æquorei. 334, 81.
 æquoreis. 334, 483.
 æquoreo. 298, 34.
 æquoreos. 298, 11.
 æquoreum. 334, 135. | 344, 2. | 352, 9. | 398, 25. | 418, 19.
 æquoreus. 293, 2.
 æquoris. 399, 13.
 æquos. 183, 1.
 æquum. 306, 5. | 320, 11.
 aer. 317, 6. | 334, 12. 57.
 æra. 108, 4. | 153, 85. | 157, 3. 9. 25.
 ære. 123, 4. | 157, 41. | 334, 258. 261. 315. | 345, 12. |

368, 29.
 ære. 59, 2. | 336, 32. | 350, 8.
 ærea. 58, 2. | 64, 1. | 65, 1. 3.
 æriæ. 325, 28.
 æriam. 70, 4.
 ærias. 298, 13.
 ærio. 1, 2.
 æripedes. 336, 14.
 æripedis. 366, 4.
 æris. 11, 3. | 325, 1. | 330, 6. | 418, 18.
 ærius. 407, 2.
 ærumna. 163, 8. | 322, 80. | 366, 1.
 ærumnam. 452, 2.
 ærumnis. 195, 32. | 468, 3.
 ærumnose. 34, 3.
 ærumnosus. 450, 1.
 æs. 62, 2. | 342, 9.
 Æsculapius. 335, 3.
 Æsopi. 407, 3.
 Æsopiam. 406, 78.
 æstas. 258, 8. | 332, 11. 18. | 375, 4.
 æstatis. 371, 8. | 377, 14. | 383, 4.
 æstifer. 417, 100.
 æstiferum. 361, 4.
 æstivi. 371, 4.
 æstivos. 332, 48. | 394, 6.
 æstivum. 384, 3.
 æstu. 298, 18. | 302, 38. | 334, 122. 340. 463.
 æstus. 334, 70. 143. 181. | 394, 31. | 396, 3. | 398, 37.
 æstūs. 368, 32. | 417, 97.
 ætas. 13, 1. | 153, 35. | 160, 9. 16. | 192, 6. | 202, 4. | 300, 2. | 361, 43. | 362, 10. | 377, 9. | 390, 13. | 401, 45. | 419, 26.
 ætate. 194, 1. | 249, 6. | 361, 35. | 403, 19. | 419, 24. 31. 35.
 ætates. 336, 15.
 ætatibus. 390, 21.
 ætatis. 249, 6. | 318, 3. | 376, 6. | 407, 5. | 419, 19.
 æterna. 55, 2. | 333, 10. | 368, 8.

æternā. 219, 5. | 342, 12.
 æternæ. 147, 1. | 148, 3. | 149, 1. | 153, 23. | 317, 11.
 æternam. 362, 20.
 æterne. 333, 3. | 419, 80.
 æterni. 153, 43.
 æternis. 332, 6.
 æterno. 153, 83. | 219, 5. | 383, 17.
 æternos. 375, 1.
 æternum. 55, 2. | 116, 1. | 153, 80. | 161, 7. | 214, 16. | 255, 2. | 317, 3. 31.
 æternum. 164, 12. | 272, 4. | 339, 2. | 406, 21.
 æthera. 153, 41. | 334, 329.
 Æthiopum. 342, 11.
 æthra. 334, 16.
 æthra. 369, 5.
 Ætnā. 393, 49.
 Ætolus. 426, 5.
 ævi. 19, 8. | 147, 3. | 153, 40. | 163, 10. | 166, 12. | 172, 6. | 173, 11. | 174, 4. | 176, 9. | 179, 3. | 191, 40. | 195, 36. | 198, 15. | 207, 10. | 225, 1. | 317, 10. | 319, 39. | 322, 73. | 323, 8. 18. | 365, 10. | 369, 7. | 390, 13. 32. | 406, 31. | 413, 30. | 417, 41.
 ævo. 19, 3. | 153, 3. 27. | 175, 7. | 182, 15. | 188, 8. | 189, 9. | 194, 3. | 196, 16. | 198, 7. | 202, 7. | 204, 3. | 219, 5. | 249, 1. | 257, 8. | 274, 1. | 323, 15. | 334, 95. 130. | 336, 12. | 339, 3. | 365, 7. | 368, 9. | 403, 5. | 404, 10. 35. | 407, 4. | 410, 11. | 417, 32. 47.
 ævum. 167, 8. | 205, 3. | 211, 1. | 225, 5. | 254, 5. | 322, 52, 69. | 325, 15. | 361, 48. 50. | 362, 10. | 390, 18. 19. | 417, 12. | 419, 69. 78.
 Afer. 304, 9.
 affecit. 411, 1.
 affecta. 425, 5.
 affectamus. 324, 3.
 A iij

I N D E X

- affectans. 319, 51. | 421, 5.
 affectare. 325, 41.
 affectas. 11, 1. | 123, 1. |
 419, 22.
 affectat. 419, 5.
 affectatâ. 396, 1.
 affectavi. 355, 8.
 affectet. 407, 3.
 affectibus. 39, 1.
 affectione. 158, 2. | 407, 5. |
 458, 3.
 affecto. 334, 445.
 affectos. 419, 76.
 affectu. 165, 2. | 338, 2.
 affectum. 129, 4. | 438, 2.
 affectus. 166, 8. | 322, 49.
 affectûs. 367, 5.
 affert. 419, 4.
 affice. 409, 23.
 afficit. 468, 3.
 afficitur. 461, 2. | 468, 3.
 afficiunt. 325, 62.
 affigunt. 324, 1.
 affirmare. 419, 14.
 affixus. 359, 24.
 afflatam. 334, 317.
 afflatis. 170, 8.
 afflictæ. 432, 2.
 afflictat. 362, 13.
 afflictione. 431, 3.
 afforet. 334, 345.
 affui. 419, 15.
 Afrani. 71, 4.
 Afranius. 337, 1. | 350, 2.
 agam. 153, 71. | 323, 14. |
 419, 10.
 Agamemnon. 421, 4.
 Agamemnone. 423, 5. 6. |
 429, 2. | 468, 3.
 Agamemnonem. 419, 59. |
 422, 6. | 468, 2.
 Agamemnoni. 421, 3.
 Agamemnonis. 420, 2.
 Aganippen. 334, 447.
 agant. 419, 40.
 agas. 335, 3. | 342, 5. | 362,
 37. | 399, 34. | 403, 16.
 agat. 12, 13. | 177, 12. |
 181, 6. | 332, 20. | 419,
 40.
 Agathoclea. 8, 1.
 age. 330, 4. | 406, 42.
 agelli. 302, 28.
 agenda. 460, 2.
 agendas. 419, 61.
 agendi. 336, 47. | 419, 39.
 agendis. 419, 37.
 Agenorei. 371, 14. | 382, 5.
 agens. 63, 2. | 78, 8. | 163,
 18. | 252, 3.
 agente. 178, 6.
 ager. 177, 8. | 320, 17.
 agere. 308, 10. | 419, 40.
 77.
 ageret. 67, 2. | 325, 53.
 aggere. 139, 3. | 334, 321.
 aggeribus. 428, 2.
 aggrediar. 398, 11.
 aggreditur. 274, 1. | 424, 3. |
 449, 2. | 465, 3.
 aggreget. 147, 10.
 agiles. 334, 225.
 agimur. 454, 1.
 Aginnum. 417, 79.
 agis. 75, 6. | 177, 2. 4. | 335,
 3. | 376, 13.
 agit. 9, 2. | 47, 2. | 253, 3. |
 287, 4. | 325, 97. | 369,
 2. | 378, 5. | 396, 12.
 agitabo. 407, 5.
 agitant. 418, 22.
 agitas. 393, 17.
 agitat. 334, 172. | 364, 11.
 15.
 agitata. 334, 65.
 agitator. 205, 15.
 agitavit. 71, 4.
 agitet. 322, 28. | 416, 8. |
 419, 3.
 Aglaum. 302, 27.
 agmen. 417, 130.
 agmina. 332, 31. | 334, 78.
 138. 151. | 423, 3. | 442, 1.
 agmine. 212, 21. | 298, 22. |
 334, 245. | 336, 84. | 468, 2.
 agna. 69, 5.
 agnoscere. 393, 65.
 agnoscis. 417, 103.
 agnoscit. 463, 4.
 agnosco. 418, 28.
 agnoscunt. 318, 3. | 325, 51.
 agnovêre. 325, 47.
 agnoveris. 407, 7.
 ago. 168, 14. | 419, 1. 2. 6.
 agone. 93, 3.
 agrestes. 334, 170.
 agri. 326, 21. 24. | 417, 93.
 Agrici. 204, 2.
 agricolæ. 377, 20.
 agricolam. 362, 5. | 469, 1.
 agricolas. 334, 400.
 agris. 214, 7. | 334, 23. 431. |
 353, 6.
 agro. 157, 42. | 397, 3. | 468,
 4.
 agros. 376, 10. | 414, 1.
 agrum. 399, 18. | 459, 4. |
 468, 3.
 agunt. 6, 2. | 409, 23. | 419,
 34.
 aguntur. 419, 7. | 432, 2.
 ah! 139, 2.
 ahenæ. 59, 1.
 aheni. 418, 23.
 Ajace. 427, 3. | 434, 4.
 Ajacem. 419, 59. | 427, 3.
 Ajaces. 433, 2.
 Ajacibus. 437, 3.
 Ajacis. 220, 1.
 Ajax. 427, 3. | 429, 4. | 435,
 5.
 ais. 34, 8. | 52, 2.
 ait. 42, 2. | 43, 2. | 75, 5.
 6. | 93, 6. | 316, 6. | 337,
 1. | 349, 17. | 360, 1. |
 400, 9. | 405, 3. | 414, 3. |
 419, 36. | 458, 3. | 371, 2.
 aiunt. 362, 40.
 al. 349, 5.
 alacrem. 407, 5.
 alacres. 334, 204.
 alacri. 403, 12. | 413, 17.
 alacritatem. 409, 26.
 Alanis. 332, 52.
 Alanos. 157, 18.
 alaufas. 334, 127.
 alba. 353, 8.
 Albæ. 406, 85.
 albam. 393, 75.
 Albana. 396, 17. | 408, 9.
 albentes. 334, 70.
 albentis. 393, 19.
 alburnos. 334, 126.
 Alcida. 27, 3.
 Alcides. 27, 2. | 388, 3. |
 470, 31.
 Alcime. 192, 2.
 Alcinoi. 398, 15. | 450, 2. |
 451, 2.

V O C U M.

- Alcinoos. 453, 2.
 Alcinoüs. 452, 2. 4.
 Alcinus. 239, 2.
 Alcon. 73, 3. | 74, 1.
 Alemanicum. 419, 8.
 ales. 69, 3. | 76, 6. | 146, 25. | 336, 16. 17. | 365, 6. | 410, 9. | 418, 17. 66.
 Alethi. 196, 14. 5.
 Alexander. 287, 10. | 420, 4. | 426, 5.
 Alexandri. 287, 2. | 326, 4. | 405, 3. | 419, 59.
 Alexandria. 419, 34.
 Alexandro. 423, 5.
 alga. 398, 5.
 algarum. 398, 33.
 algas. 334, 69.
 alget, 168, 15.
 algofo. 396, 44.
 alia. 318, 4. | 337, 1. | 350, 7. | 412, 4. | 419, 9. | 445, 3.
 aliā. 200, 30. | 325, 37. | 352, 16. | 354, 1. | 414, 2.
 aliæ. 325, 43. | 419, 10.
 aliam. 334, 153. 220.
 alias. 7, 1. | 330, 3. | 334, 426. | 391, 19.
 alicui. 333, 8.
 aliena. 11, 6. | 325, 64. | 350, 8. | 419, 13.
 alienā. 393, 11.
 alienæ. 400, 1. | 417, 27.
 alienam. 419, 17.
 alieni. 419, 18.
 alieno. 350, 5.
 aliger. 334, 300.
 alii. 72, 3. | 168, 11. 17. | 334, 372. | 443, 2.
 aliis. 77, 4. | 270, 4. | 311, 4. | 319, 58. | 419, 26. 62. | 438, 3. | 470, 11.
 alimoniam. 419, 18.
 alio. 134, 2. | 335, 7. | 345, 2. | 350, 7. | 419, 23. | 443, 2.
 aliorum. 350, 4. | 419, 75. 77.
 alios. 24, 7. | 92, 11. | 162, 6. | 171, 8. | 292, 7. | 305, 7. | 334, 227. | 337, 1. | 390, 16. | 394, 25. | 405, 1. | 416, 32. | 417, 61. | 419, 16. | 438, 3. | 471, 12.
 alipedem. 365, 5.
 alipedes. 252, 8.
 aliqua. 181, 11. | 419, 61. 62. 68.
 aliquando. 412, 4.
 aliquanto. 419, 9.
 aliquantulum. 414, 2.
 aliquas. 454, 2.
 aliquem. 335, 6. | 363, 20.
 aliquid. 191, 39. | 232, 5. | 337, 2. | 338, 2. | 405, 1. 3. | 407, 6. | 412, 5. | 413, 45. | 419, 24. 29. 75. | 445, 3.
 aliquis. 412, 4. | 419, 20. 30. 33.
 aliquod. 407, 5. | 417, 51. | 419, 72.
 aliquorum. 360, 3.
 aliquoties. 158, 1.
 alis. 325, 46. | 332, 33.
 Alifontia. 334, 371.
 alit. 168, 15. | 288, 4. | 339, 1.
 aliter. 108, 18. | 122, 6. | 334, 73. | 350, 8. | 360, 4. | 368, 18.
 alitibus. 345, 9.
 alitum. 413, 2.
 alituum. 352, 7.
 aliud. 92, 2. | 407, 3. | 409, 23. | 419, 33. 57. 62. | 466, 2.
 alium. 97, 1. | 302, 27. | 348, 22. | 417, 71. | 419, 56.
 alius. 335, 7. | 350, 7. | 462, 2.
 allegat. 435, 4.
 allego. 407, 7.
 allicit. 334, 310. 348.
 allinunt. 399, 2.
 Allobroges. 297, 4.
 alloquiis. 322, 23.
 alloquitur. 438, 2.
 alludens. 334, 269.
 alludo. 401, 2.
 alma. 33, 2. | 80, 1. | 91, 2. | 317, 8. | 323, 22. | 325, 80. | 334, 157. | 365, 13. | 372, 10. | 376, 4.
 alme. 298, 29. | 317, 16. | 334, 446. | 470, 41.
 almo. 333, 3.
 almus. 334, 56.
 Alpes. 417, 87.
 alpha. 41, 3.
 Alpina. 297, 5.
 Alpinæ. 417, 81.
 Alpini. 334, 480.
 Alpinis. 292, 3. | 418, 70.
 Alpino. 163, 6.
 alta. 153, 55. | 359, 5. | 416, 4. | 419, 72.
 altā. 383, 19.
 altam. 334, 330.
 altare. 153, 45.
 altaria. 356, 7.
 altaribus. 152, 14.
 altè. 353, 14. | 359, 18.
 alter. 41, 1. | 126, 1. | 130, 5. | 134, 2. | 191, 2. | 210, 6. | 351, 5. | 419, 17. | 470, 42.
 altera. 105, 2. | 115, 2. | 130, 6. | 157, 26. | 290, 16. | 351, 7. | 391, 17.
 alterā. 447, 3. | 448, 2.
 altercatione. 446, 2.
 alteri. 116, 2. | 419, 60.
 alterius. 419, 17.
 alterna. 133, 2. | 391, 18.
 alternant. 334, 225.
 alternas. 334, 286.
 alternis. 191, 27. | 320, 32.
 alterno. 334, 268. 294.
 alternum. 322, 8.
 altero. 371, 7. | 427, 4.
 alteros. 419, 27. | 428, 2.
 alterum. 419, 41. 65.
 alteruter. 132, 2.
 alterutro. 129, 6. | 132, 2. | 364, 5.
 alterutrum. 129, 6.
 altiore. 205, 17.
 altis. 232, 3. | 298, 12. | 354, 1.
 altifonum. 322, 57. | 349, 17.
 altitudo. 419, 46.
 altivolans. 345, 12.
 altiùs. 359, 21.
 alto. 334, 274. | 396, 22. | 404, 33.
 altor. 413, 25. | 416, 33.

I N D E X

altricem. 296, 1.
 altrinsecus. 128, 5.
 altum. 302, 38. | 322, 99. |
 351, 4.
 altus. 151, 10. | 383, 13.
 alveo. 334, 83. 142. 454.
 alveum. 298, 17. | 334, 432. |
 441, 2.
 alvi, *genit.* 10, 9.
 alui, *præter.* 3, 4. | 322, 68.
 alumna. 329, 2.
 alumnae. 334, 232.
 alumnam. 326, 3. | 331, 1.
 alumne. 399, 4.
 alumni. 404, 17.
 alumnis. 334, 385.
 alumno. 334, 109.
 alumnos. 322, 23. | 334, 79.
 alumnum. 191, 7. | 463, 4.
 alumnus. 316, 9. | 381, 8.
 alvo. 334, 133. | 369, 11. |
 393, 46.
 aluta. 322, 30.
 alvus. 334, 105.
 ama. 91, 6.
 amabile. 412, 3. | 419, 3.
 amabilis. 322, 46.
 amabis. 324, 3.
 amabit. 322, 17.
 amamus. 324, 3.
 amans. 63, 2.
 amant. 417, 32. | 418, 31.
 amantem. 404, 31.
 amantes. 325, 2.
 amara. 340, 1. | 404, 4.
 amaræ. 322, 72.
 amare. 79, 1. | 94, 4. | 299,
 9 | 390, 10.
 amarem. 92, 1.
 amaris. 323, 7. | 325, 82.
 amaritudo. 419, 73.
 amarum. 205, 3.
 amasti. 199, 5.
 amat. 91, 1. | 99, 4. | 358,
 2. | 418, 49.
 amat, *pro* solet. 419, 2.
 amator. 98, 1.
 amatorem. 335, 7. | 360, 2.
 amatrices. 324, 1.
 Amazona. 366, 6.
 ambabus. 298, 40.
 ambagibus. 396, 21. | 413,
 33.

ambarum. 286, 4. | 287, 3.
 ambas. 91, 5. | 92, 3.
 ambiendo. 461, 2.
 ambigeres. 361, 15.
 ambigo. 377, 10.
 ambigua. 100, 4.
 ambiguum. 328, 11.
 ambiguis. 56, 2. | 212, 7. |
 334, 339. | 348, 9. | 362,
 36. | 418, 40. | 432, 3.
 ambigunt. 146, 9. | 301, 4.
 ambiguo. 69, 9. | 259, 5. |
 400, 2.
 ambiguum. 129, 4.
 ambiguus. 334, 128. | 419,
 56.
 ambire. 319, 19.
 ambitio. 200, 40.
 ambitione. 95, 1. | 419, 38.
 ambitionis. 287, 3.
 ambitiosus. 318, 2.
 ambitu. 146, 14. | 419, 9.
 ambitum. 192, 14. | 302,
 37. | 419, 7.
 ambitus. 296, 2. | 334, 374 |
 419, 15.
 ambo. 40, 2. | 134, 4. | 166,
 11. | 206, 8. | 211, 25. 27. |
 351, 2. 3. | 356, 11. | 390,
 6. | 401, 44. | 407, 4. |
 418, 47.
 ambobus. 302, 55. | 305,
 25.
 amborum. 241, 4. | 334,
 129. | 440, 3.
 ambos. 40, 4.
 ambulat. 133, 1.
 ambustas. 325, 17.
 ambustorum. 295, 2.
 amen. 153, 85.
 amens. 354, 9.
 amentes. 325, 2.
 amentis. 287, 5.
 amentur. 324, 3.
 ames. 91, 5. | 94, 3.
 ameris. 91, 6.
 amet. 91, 4. | 318, 2. | 404,
 36.
 amica. 78, 1.
 amicas. 197, 8. | 334, 176.
 amice. 193, 9. 14. | 199, 3. |
 315, 6. | 394, 4. | 403, 1.
 amici. 408, 3. | 417, 31.

amicis. 153, 66. | 154, 5. |
 155, 1. | 183, 3. | 302, 5. |
 417, 41. 118. | 419, 13.
 amicitia. 213, 12.
 amicitiae. 203, 12. | 206, 10. |
 319, 32. | 416, 31.
 amicitias. 319, 22. | 342, 4. |
 362, 31.
 amicitur. 458, 4.
 amico. 314, 3. | 391, 7. |
 398, 49.
 amicorum. 407, 6. | 419, 67.
 75.
 amicos. 183, 15. | 310, 6. 7. |
 319, 59. | 419, 76. 78.
 amictui. 152, 3.
 amictus. 417, 65.
 amictus. 361, 28.
 amicum. 407, 4. | 438, 2.
 amicus. 413, 24. | 416, 7. |
 419, 29.
 amiserat. 68, 1.
 amissi. 244, 6.
 amissam. 208, 4.
 amissi. 182, 2.
 amissis. 453, 2. | 454, 3.
 amissos. 158, 3.
 amissum. 153, 70. | 163, 25. |
 325, 15.
 amita. 186, 1.
 amitæ. 187, 5.
 amitam. 185, 1.
 amittebat. 359, 25.
 Ammineum, *vinum.* 408, 31.
 amne. 288, 6. | 296, 3. | 298,
 22. 34. | 334, 39. 43. 84.
 139. 173. 243. 343. 346.
 361. | 417, 127. | 441, 2.
 annem. 334, 93. 272. 323.
 368. 444.
 amnes. 325, 69. | 334, 352. |
 456, 1.
 amni. 334, 149. 198. 324. |
 417, 128.
 amnibus. 334, 483.
 amnica. 334, 205.
 amnicola. 334, 137.
 amnigenos. 334, 116.
 amnis. 293, 2. | 295, 3. | 320,
 25. | 334, 23. 25. 26. 30.
 56. 168. 191. 199. 221.
 286. 446. 453. 465. | 391,
 6. | 378. 32.
 amo.

V O C U M.

- amo. 91, 1. | 318, 4. | 390, 8.
 amœna. 334, 21. | 399, 32.
 amœne. 195, 2.
 amœnum. 158, 2.
 amoliuntur. 463, 2.
 amor. 135, 4. 12. | 165, 8. | 259, 11. | 271, 2. | 329, 1. | 352, 11. | 354, 10. | 403, 14.
 Amor, *Deus*. 325, 46. 63.
 amore. 18, 3. | 92, 9. | 96, 2. | 118, 10. | 165, 11. | 172, 12. | 334, 390. | 404, 16.
 amorem. 92, 9. | 185, 3. | 390, 7.
 Amorem, *Deum*. 325, 59.
 amores. 91, 3. | 95, 3. | 334, 212. | 416, 16.
 amori. 77, 3. | 100, 4. | 357, 11.
 amoribus. 325, 13.
 amoris. 97, 2. | 192, 26. | 334, 314. | 350, 4. | 419, 80.
 amorum. 325, 43.
 Amphimachus. 234, 1.
 Amphitryoniaden. 322, 22.
 Amphryfia. 396, 16.
 ampla. 352, 20.
 amplectenda. 419, 32.
 amplectens. 464, 1.
 amplectenti. 317, 23.
 amplector. 419, 58.
 amplexus. 13, 7. | 354, 11.
 amplexus. 391, 6.
 ampliata. 400, 2.
 amplificare. 160, 14.
 amplificas. 419, 43.
 amplificata. 289, 4.
 ampliorem. 308, 13.
 amplius. 357, 16.
 amussis. 363, 11.
 Amyclas. 205, 6.
 Amyclis. 418, 26.
 Amythaonis. 459, 3.
 an. 69, 8. | 93, 3. | 156, 3. | 191, 21. | 198, 2. | 290, 6. | 299, 1. | 302, 19. | 304, 6. | 347, 7. | 349, 8. 10. | 14. | 369, 36. | 377, 9. | 393, 22. 28. 52. 63. | 394, 17. | 406, 5. 45. 47. | 417, 132. | 419, 30. 42. 47. | 467, 2.
 Anæ. 417, 73.
 anapæstico. 350, 6.
 anapæsto. 350, 6.
 Anastasio. 200, 35.
 anates. 392, 12.
 anchora. 287, 11.
 ancilla. 142, 1.
 ancillam. 142, 2.
 ancipitem. 191, 16.
 ancipites. 95, 4. | 325, 83.
 ancipiti. 298, 37. | 302, 17. | 388, 6.
 Androgynum. 69, 12.
 Andromachæ. 345, 13.
 Andromedæ. 370, 4.
 anguem. 153, 78.
 anguis. 153, 36. | 370, 1.
 anguitenens. 370, 5.
 angulis. 350, 7.
 angulus. 363, 10.
 angustas. 191, 36. | 286, 12. | 399, 21. | 419, 36.
 angusti. 157, 37.
 angusto. 361, 25.
 anhelanti. 135, 9.
 anhelat. 418, 19.
 anhelatas. 334, 339.
 anhelatis. 334, 262.
 anhelitus. 359, 29.
 Anicia. 249, 2.
 Anicio. 406, 84.
 Aniciorum. 406, 34.
 anili. 467, 1.
 animabus. 455, 2.
 animadvertit. 463, 4.
 animæ. 317, 11. | 339, 15.
 animam. 65, 2. | 122, 4. | 153, 24. 54.
 animantum. 365, 9. | 393, 55.
 animarum. 317, 9.
 animas. 70, 2. | 159, 10. | 332, 8. | 334, 271. | 468, 2.
 animata. 65, 3.
 animi. 362, 24. | 412, 4. | 419, 5. 17. 41. | 458, 2.
 animis. 244, 9. | 351, 1. 2. | 417, 46.
 animo. 129, 2. | 153, 68. | 164, 5. | 191, 22. | 205, 1. | 314, 3. | 319, 44. | 320, 11. 16. | 351, 9. | 470, 4.
 animorum. 163, 30. | 419, 61.
 animos. 39, 2. | 322, 26. | 419, 55.
 animum. 39, 4. | 320, 11. | 419, 2. 36. | 451, 2.
 animus. 139, 6. | 228, 2. | 417, 25. 111. | 419, 4.
 annalibus. 334, 424.
 anne, *an*. 35, 5. | 198, 2. | 250, 3. | 290, 5. | 416, 6. | 419, 24. 56.
 anne, *vocat. ab*. annus. 332, 1. 7. 28. 35. 43. | 333, 1. 5. 7.
 anni. 332, 13. | 375, 1. | 376, 3. | 377, 5. 16. | 385, 11. | 394, 8. | 419, 32.
 Annia. 406, 32.
 Anniani. 360, 3.
 Annibal. 418, 54.
 annis. 3, 9. | 19, 5. | 148, 1. | 162, 19. | 166, 5. | 168, 7. | 179, 3. | 182, 7. | 196, 20. | 197, 14. | 198, 10. | 203, 5. | 257, 6. | 259, 11. | 321, 6. | 322, 35. 38. 67. | 323, 1. | 353, 2. | 371, 17. | 390, 15. 17. | 396, 12. | 417, 4. | 420, 3.
 anno. 323, 20. | 365, 15. | 371, 12. | 379, 1. | 419, 7.
 annorum. 149, 2. | 205, 19. | 336, 25. | 396, 13.
 annos. 135, 1. | 149, 3. | 163, 23. | 165, 9. | 177, 9. | 251, 3. | 258, 2. | 319, 61. | 322, 63. | 341, 2. | 356, 9. | 365, 1. | 390, 25. | 396, 14. | 410, 9.
 annua. 159, 6. | 183, 4. | 189, 11. | 317, 5.
 annuam. 151, 13.
 annuisti. 304, 7.
 annum. 320, 27. | 332, 37. | 417, 9. | 419, 43. 46.
 annus. 332, 49. | 346, 1. | 372, 2. | 377, 24. | 378, 10. | 381, 16. | 391, 11. 19. | 417, 99. | 420, 2.
 annuum. 197, 3.

I N D E X

- annuus. 206, 20.
 anser. 350, 7.
 ansis. 348, 23.
 ante. 7, 1. | 14, 2. | 34, 2. |
 69, 4. | 92, 6. | 153, 11. |
 162, 6. | 171, 8. | 204, 6. |
 212, 6. 12. | 226, 3. | 241,
 1. | 249, 2. | 305, 14. | 320,
 7. | 327, 6. | 334, 462. |
 335, 5. | 344, 4. | 352, 2.
 10. | 355, 1. | 369, 3. | 385,
 15. | 409, 11. | 410, 8. |
 419, 12. 38. | 450, 3. | 468,
 4.
 antecederent. 430, 4.
 anteceditur. 419, 5.
 antecelleret. 419, 60.
 antecessisti. 419, 20.
 anteferret. 334, 459. | 419, 80.
 anteferri. 350, 4.
 antefertur. 419, 60.
 anteferunt. 322, 19.
 anteit. 336, 16.
 antelogium. 405, 3.
 antemnam. 348, 18.
 anteponis. 419, 83.
 antestant. 443, 2.
 antetuli. 319, 34. | 363, 22. |
 405, 2.
 antetulit. 162, 11.
 antevenis. 419, 67.
 anteverterit. 300, 30.
 Anthedonius. 334, 276.
 antibacchus, *pes*. 393, 93.
 anticipare. 252, 5. | 361, 4.
 anticipasse. 174, 14.
 anticipat. 153, 57. | 341, 2.
 anticipator. 153, 9.
 anticipes. 393, 70. | 419, 82.
 antidotum. 10, 6.
 Antilocho. 225, 6.
 Antilochus. 224, 4. | 437, 3.
 Antinoo. 446, 2. | 461, 2.
 Antinuum. 466, 2.
 Antiochia. 287, 1. | 419, 34.
 Antiphatem. 454, 3.
 Antiphilæ. 349, 22.
 Antiphilam. 307, 8.
 antiqua. 26, 4. | 217, 2. | 286,
 10.
 antiqua. 213, 12.
 antiqua. 158, 3. | 419, 16.
 antiquam. 153, 33. | 325, 20.
 antiquarios. 405, 1.
 antiquas. 470, 8.
 antiqui. 332, 13. | 376, 3. |
 419, 44.
 antiquior. 153, 3. | 399, 5. |
 419, 80.
 antiquiore. 419, 16.
 antiquis. 334, 455. | 417, 41. |
 419, 20.
 antiquissimi. 360, 3.
 antiquitas. 419, 75.
 antiquos. 334, 386. | 386, 1.
 antiquum. 69, 13. | 365, 16.
 antiquus. 203, 4.
 Antonino. 419, 33.
 Antoninorum. 284, 2. | 419,
 75.
 Antoninus. 276, 1.
 Antonius. 419, 7.
 antra. 398, 4.
 antris. 418, 9.
 antro. 263, 3.
 antrum. 108, 9. | 453, 3.
 anum. 361, 46.
 anus. 13, 2. | 55, 1. | 135, 14. |
 185, 4. | 249, 6.
 anus. 171, 10.
 anxia. 319, 29. | 325, 13. |
 362, 2. | 391, 3. | 430, 2.
 anxia. 461, 2.
 Aoniam. 336, 40.
 Aonidum. 334, 447. | 416, 35.
 Apellæi. 106, 2.
 aper. 350, 7.
 aperit. 361, 27. 40. | 380,
 1. | 407, 4. | 408, 11.
 aperta. 436, 4.
 aperto. 334, 56.
 apes. 331, 2. | 408, 13.
 apex. 35, 4. | 204, 7. | 334,
 154.
 Aphrodita. 377, 8.
 apibus. 418, 12.
 apicum. 419, 74.
 apium. 386, 4.
 Apollinares. 194, 12.
 Apolline. 1, 7.
 Apollinæ. 334, 214. | 367,
 10.
 Apollinem. 435, 4.
 Apollineos. 385, 1.
 Apollini. 305, 10.
 Apollinis. 92, 7. | 421, 3. |
 427, 2.
 Apollo. 363, 2. | 393, 8. |
 440, 4.
 apologorum. 405, 2.
 apologos. 405, 1. | 406, 74.
 Aponus, *font*. 298, 33.
 apparatus. 429, 3.
 apparatus. 420, 3.
 appareat. 420, 3.
 apparet. 420, 1.
 appellatione. 158, 2. | 411,
 2. | 419, 24.
 appellationes. 419, 8.
 appellationis. 158, 3.
 appellatum. 400, 4.
 appetiit. 290, 10.
 appetis. 409, 26.
 appetit. 131, 6. | 155, 1.
 appetivi. 419, 57.
 applaria. 412, 2.
 apponerentur. 419, 77.
 apponet. 299, 16.
 apposuit. 408, 29.
 appropera. 403, 5.
 appulit. 198, 15.
 apri. 593, 30.
 aprica. 334, 155. 393.
 apricas. 332, 8. | 334, 332.
 Aprilem. 376, 4.
 Apriles. 382, 4.
 Aprili. 377, 7.
 Aprilis. 375, 3. | 378, 2. |
 381, 13.
 apro. 393, 29.
 aprum. 366, 3.
 apta. 372, 1. | 469, 6.
 aptas. 334, 397.
 aptavit. 23, 4.
 aptis. 350, 3.
 aptum. 417, 85.
 apud. 54, 2. | 153, 80. | 181,
 15. | 217, 2. | 317, 31. |
 335, 8. | 337, 1. | 340, 1. |
 344, 11. | 400, 2. 5. | 407,
 1. | 414, 1. | 419, 2. 30.
 31. 36. 43. 83. | 432, 2. |
 447, 3. | 463, 3. | 464, 2. |
 468, 3.
 Apuleium. 360, 2.
 aqua. 86, 1. | 87, 2. | 336, 74.
 aqua. 344, 7.
 aqua. 334, 142. | 361, 10. |
 396, 46.

V O C U M.

- aquam. 305, 1.
 Aquari. 382, 2. | 383, 13.
 Aquarius. 417, 102.
 aquarum. 295, 6. | 334, 61.
 273. | 368, 27.
 aquas. 298, 27. | 334, 66.
 Aquila, *fig. caeleste*. 370, 5.
 aquilæ. 194, 22.
 Aquileia. 291, 2.
 Aquilini. 214, 4.
 Aquilones. 417, 98.
 Aquilonigenas. 334, 407.
 aquis. 3, 1. | 4, 5. | 334, 33.
 343. 420.
 Aquis. 470, 6.
 Aquitanæ. 283, 7.
 Aquitanas. 296, 6.
 Aquitania. 292, 8. | 334, 442.
 Aquitanica. 297, 8. | 417, 80. |
 470, 21.
 aquosa. 419, 82.
 ara. 419, 66.
 Arabas. 417, 59.
 Arabica. 30, 6.
 arandum. 393, 4.
 aras. 226, 3. | 419, 80.
 arator. 415, 19.
 arbiter. 365, 10. | 406, 48. |
 419, 83.
 arbitraris. 407, 7.
 arbitrii. 299, 17.
 arbitriis. 319, 60.
 arbitrio. 34, 13. | 57, 4. | 167,
 10. | 419, 21. 42.
 arbitrium. 209, 10.
 arbitrum. 400, 2.
 arbor. 294, 3.
 arborea. 345, 7.
 arboreos. 332, 17.
 Arborii. 175, 10.
 Arborio. 164, 3. | 206, 6.
 Arborium. 163, 3. | 206, 6.
 Arborius. 162, 2. | 210, 6.
 arca. 401, 32.
 Arcadia. 408, 16.
 Arcadicum. 76, 4.
 Arcados. 413, 7.
 arcana. 326, 3.
 arcani. 334, 60.
 arcanis. 153, 51.
 arcanum. 153, 26.
 arce. 293, 4. | 334, 308.
 arcem. 206, 13. | 257, 2. |
 294, 2. | 426, 4.
 arces. 289, 6. | 334, 214. |
 409, 25. | 448, 1. | 459, 1.
 arcessat. 381, 6.
 arcessere. 69, 15.
 arcessis. 195, 25.
 arcet. 326, 2.
 arcetur. 435, 5.
 Archemori. 386, 3. | 387, 4. |
 389, 2.
 Arcitenens, *signum cal.* 370,
 8. | 382, 12.
 arcta. 53, 1. | 92, 3. | 340,
 5.
 Arcti. 370, 1.
 Arctoi. 334, 453.
 Arctoo. 298, 7.
 Arctophilax. 370, 2.
 arcum. 102, 1. | 419, 65. |
 465, 3. | 466, 2.
 arcus. 332, 22. | 417, 107.
 ardebant. 419, 74.
 ardens. 370, 10.
 ardentem. 302, 43. | 332,
 16.
 ardentis. 382, 7.
 ardere. 419, 73.
 ardet. 417, 100.
 ardoribus. 441, 3.
 ardua. 298, 13. | 322, 41. 77. |
 334, 154.
 arduæ. 419, 60.
 area. 396, 48.
 Arelas. 292, 2. | 417, 81.
 Arelate. 292, 1.
 Aremoricæ. 200, 24.
 Aremorici. 398, 35.
 Aremoricus. 345, 15.
 arena. 334, 63. | 385, 34.
 arenâ. 157, 7.
 arenæ. 278, 1. | 334, 53.
 arenarum. 393, 4.
 arenas. 334, 85.
 arentem. 334, 7.
 arefcens. 416, 21.
 Arete. 451, 2.
 argenti. 10, 3.
 argento. 26, 8.
 argentum. 355, 5.
 Argicio. 206, 6.
 Argis. 223, 2.
 Argiva. 443, 1.
 Argivæ. 353, 11.
 Argivis. 232, 2. | 388, 2.
 Argivo. 345, 14. | 459, 3.
 Argivorum. 433, 2.
 Argivos. 423, 1.
 Argo. 370, 10.
 Argolici. 436, 2.
 Argolicis. 348, 2.
 Argolicum. 348, 24.
 Argos. 419, 81.
 arguendus. 419, 41.
 arguerit. 465, 4.
 arguetur. 419, 31.
 arguit. 322, 26.
 argumenta. 325, 4. | 419,
 73.
 argumentis. 419, 7.
 argumento. 324, 2. | 419,
 54. | 445, 3. | 463, 4.
 argumentum. 107, 7.
 arguto. 348, 5.
 Argyripam. 223, 3.
 Ariadne. 325, 31.
 aridâ. 334, 114. 259. | 359,
 3. | 383, 4. | 418, 59.
 aridulæ. 396, 52.
 aries. 70, 10.
 Aries, *signum*. 370, 7. | 382,
 4. | 383, 2.
 Ariete. 371, 3.
 Arion, *equus*. 252, 9. | 419,
 81.
 aris. 391, 13.
 Aristarchi. 203, 3.
 Aristarchus. 299, 12.
 Aristides. 181, 4. | 334, 388.
 Aristippus. 320, 13.
 aristis. 334, 86. 119.
 arma. 1, 8. 15. | 24, 2. | 43,
 4. | 118, 7. | 137, 1. 2. 6. |
 281, 1. | 325, 66. | 400,
 1. | 419, 52. | 438, 2. 3. |
 463, 2. | 469, 2.
 armaret. 195, 22.
 armari. 436, 3.
 armâsse. 419, 31.
 armat. 288, 4.
 armatæ. 261, 4.
 armatam. 42, 1. 3. | 43, 1.
 armati. 2, 2. | 440, 1.
 armatur. 422, 9. | 437, 2.
 armatus. 419, 42.
 armaverat. 466, 4.
 armenta. 456, 3.

I N D E X

- armiferis. 3, 4.
 armigeri. 291, 7.
 armipotens. 288, 1. | 339, 7. | 343, 6.
 armis. 290, 11. | 332, 30. | 350, 7. | 351, 2. 6. | 418, 8. | 436, 3. | 439, 2. | 466, 2.
 armorum. 426, 5.
 Arpos. 223, 3.
 arrectum. 359, 3.
 arridens. 43, 3.
 ars. 331, 2. | 340, 3.
 Arfacidæ. 417, 53.
 Arfinoe. 334, 315.
 arsit. 135, 4.
 arte. 37, 4. | 60, 1. | 93, 1. | 160, 11. | 207, 1. | 319, 1. | 400, 5.
 artem. 39, 7. | 337, 2. | 409, 23.
 artes. 20, 8. | 36, 4. | 172, 4. | 322, 74. | 334, 307. | 336, 43. | 357, 4.
 arti. 84, 1. | 330, 2.
 artibus. 162, 10. | 165, 6.
 articulis. 374, 2.
 artifex. 406, 81.
 artificis. 61, 2. | 64, 2. 4. | 65, 4. | 170, 10. 11. | 245, 3.
 artis. 50, 3. | 216, 5. | 319, 11. | 431, 4.
 artium. 407, 3.
 artus. 2, 7. | 359, 29. | 417, 30.
 arva. 334, 4. 9. 472. | 417, 125.
 arundine. 1, 3.
 arundineas. 325, 6.
 arundineis. 93, 6. | 418, 13.
 arundinis. 396, 51.
 arundo. 334, 254. | 416, 20.
 arvum. 320, 23.
 arx. 342, 8.
 as. 347, 14. | 368, 19.
 Ascræum. 406, 29.
 Asiæ. 232, 1. | 334, 291. | 336, 73.
 Asiam. 240, 5. | 409, 13.
 asinos. 76, 3.
 aspectu. 369, 21.
 Asper, *nom. prop.* 408, 26.
 aspera. 208, 2. | 322, 15. | 334, 325. | 340, 1. | 362, 34. 398, 34.
 aspere. 435, 4.
 aspergis. 334, 47.
 aspergit. 345, 11.
 asperis. 415, 11.
 aspernabere. 319, 63.
 aspice. 95, 1. | 333, 7.
 aspicerem. 470, 22.
 aspiciat. 362, 27.
 aspirans. 369, 18.
 aspirare. 334, 464.
 assecutus. 197, 9. | 409, 12.
 assequar. 335, 8.
 assequitur. 372, 7.
 asserere. 56, 2. | 153, 80. | 317, 31.
 assererent. 440, 4.
 asserit. 415, 5.
 asserter. 305, 15.
 asserui. 470, 24.
 asses. 396, 18.
 assidue. 212, 2.
 assidui. 323, 2.
 assiduitate. 419, 15.
 assignat. 419, 6.
 assimilant. 118, 18.
 assimilata. 118, 2.
 assimulant. 334, 72.
 assis. 368, 24.
 assita. 334, 335.
 assuefacte. 398, 10.
 assuetudine. 322, 16.
 assultantibus. 419, 42.
 assumpto. 459, 3.
 assurgit. 286, 1. | 410, 12.
 assurgunt. 334, 156.
 ast. 34, 5. | 38, 3. | 240, 3. | 334, 50. 245. 448. | 369, 15. 26.
 Asteriam. 448, 3.
 astitit. 69, 6.
 astro. 21, 3.
 astra. 14, 4. | 359, 25. | 367, 8. | 372, 8.
 astri. 369, 13. 37.
 astrictum. 404, 21.
 astrigero. 325, 42.
 astris. 336, 77. | 370, 16.
 astro. 332, 46. | 369, 34. | 377, 13. | 425, 4.
 astrorum. 369, 2.
 astrum. 370, 4. | 371, 2. 15. | 382, 7.
 astu. 424, 3. | 465, 3.
 Astyanax. 232, 3.
 at. 5, 1. | 14, 1. | 16, 3. | 21, 3. | 23, 3. | 55, 3. | 75, 5. | 77, 1. | 132, 4. | 136, 3. | 144, 1. | 159, 15. | 175, 13. | 203, 11. | 248, 1. | 259, 11. | 302, 29. 33. 36. 39. | 305, 6. | 317, 3. | 319, 39. | 322, 26. | 323, 8. | 334, 113. 414. | 337, 2. | 348, 14. | 352, 10. | 354, 1. | 356, 2. | 357, 4. | 362, 38. | 368, 11. | 369, 41. | 380, 1. | 383, 15. | 400, 2. | 404, 25. | 416, 8. | 419, 30. 71. | 422, 3. | 440, 3. | 455, 1. | 463, 1. | 471, 4.
 atavus. 239, 2.
 Athenæ. 336, 71.
 Athenæi. 204, 8.
 Athenas. 294, 1. | 334, 388.
 Athenis. 192, 9. | 300, 11. | 316, 7. | 362, 35.
 Atlantiaco. 334, 144.
 Atlantis. 470, 31.
 Atlas. 322, 21.
 atomorum. 368, 6.
 atque. 8, 2. | 34, 6. 8. | 74, 4. | 92, 10. | 118, 7. | 133, 2. | 137, 1. 5. | 139, 7. | 153, 66. | 162, 18. | 163, 27. | 168, 3. 24. | 178, 10. | 193, 1. | 210, 7. | 244, 3. | 251, 1. | 300, 10. 11. | 317, 28. | 319, 19. | 34, 36. | 320, 3. | 334, 308. | 335, 1. 7. | 341, 7. | 344, 3. 5. | 348, 22. | 350, 6. | 352, 2. | 357, 6. | 360, 3. | 363, 5. | 371, 7. | 374, 6. | 375, 6. | 381, 12. | 390, 13. | 400, 4. | 403, 12. | 404, 5. 25. | 405, 1. | 406, 3. | 407, 4. 5. | 408, 20. | 412, 4. | 413, 27. | 417, 116. | 418, 32. | 419, 2. 10. 12. 43. 50. 70. 77. 81. | 420, 2. | 431, 2. | 433, 1. | 439, 3. | 442,

V O C U M.

2. | 446, 2. | 453, 2. | 457,
2. | 458, 4. | 459, 3.
atqui. 420, 3.
atra. 17, 4. | 20, 9. | 164,
5. | 334, 110.
atria. 334, 49. 335. | 352, 21.
atricoloribus. 396, 53.
Attridam. 406, 11.
Attriden. 430, 2.
Attrides. 218, 1. | 220, 3.
Attridis. 224, 2.
atriorum. 26, 10.
atris. 359, 13.
Atropos. 172, 7.
atrox. 139, 6.
atrum. 417, 59.
attamen. 403, 21.
attendens. 61, 1.
attento. 299, 2.
attentus. 270, 1.
attestare. 92, 5.
Attica. 294, 4. | 319, 9. |
348, 5. | 391, 12. | 393,
40. | 417, 57.
Atticas. 198, 3.
Attice. 41, 69.
Attici. 303, 3.
Atticis. 300, 6.
Atticum. 301, 1.
attigimus. 470, 16.
attigisse. 335, 6.
attigit. 74, 1.
attingere. 419, 41. | 455, 2.
attollens. 359, 22.
attolleret. 195, 24.
attolleret. 290, 8.
attollis. 297, 11. | 419, 33.
attollite. 287, 9.
attonitam. 369, 23.
attonitas. 434, 2.
attonitus. 335, 4.
attonsis. 334, 203.
attubus. 415, 9.
Attusia. 180, 1.
Aturrus. 163, 11. | 334, 463.
avarus. 309, 3.
aucta. 189, 3. | 291, 1.
auctio. 393, 18.
auctione. 350, 2.
auctor. 304, 2. | 377, 10. |
413, 25. | 419, 83.
auctore. 317, 22. | 358, 2. |
368, 21. | 419, 34. |
469, 7.
auctorem. 72, 8. | 283, 2. |
413, 20.
auctoribus. 318, 2.
auctoris. 72, 6.
auctoritas. 321, 6. | 419, 68.
auctoritatem. 419, 43.
auctoritati. 419, 43. 48.
auctu. 322, 89.
auctus. 322, 83. | 362, 29.
audaci. 229, 3. | 425, 2.
audacia. 466, 2.
audaciam. 400, 1. | 419, 41.
audacibus. 419, 81.
audacior. 400, 3.
audacis. 339, 11.
audacter. 416, 10.
audax. 334, 443. | 409, 24.
audebat. 421, 4.
auderet. 334, 377. | 465, 4.
audes. 407, 3.
audi. 332, 39.
audiendum. 358, 1.
audire. 153, 6.
audis. 406, 6.
audit. 334, 364.
audita. 191, 23. | 321, 22.
auditæ. 319, 57.
auditor. 208, 7. | 400, 1.
auditorii. 419, 45.
auditu. 207, 5. | 358, 1.
audivi. 202, 2. | 398, 51. |
419, 77.
ave. 154, 5. | 185, 7. | 406,
3. 104. | 413, 28.
Avelim. 409, 18.
avemus. 399, 18.
avere. 413, 23.
Averna. 334, 216.
Avernum. 455, 2.
aversa. 357, 12.
averte. 153, 32.
avertit. 452, 3.
auferre. 419, 17.
Augæ. 366, 7.
augeat. 332, 16.
auget. 270, 2. | 322, 50. |
367, 5. | 376, 7.
auguratum, *subst.* 335, 4.
auguriis. 432, 3.
Augusta. 332, 3.
Augustæ. 284, 2. | 322, 82. |
334, 421. | 408, 2. | 417,
88. | 419, 83.
Augustam. 470, 26.
Auguste. 419, 1. 3. 13. 14.
17. 20. 42. 74. 79.
Augusti. 206, 18. | 262, 2. |
334, 211. | 385, 5. | 406,
22. 77. | 419, 25. 30. 32.
54. | 470, 25.
Augustis. 322, 90. | 334,
369.
Augusto. 4, 7. | 257, 2.
Augustorum. 317, 25.
Augustos. 3, 3.
Augustum. 259, 2. | 382, 8.
Augustus. 1, 5. | 5, 2. | 258,
2. | 317, 25. | 322, 88. |
332, 34. 41. | 334, 450. |
375, 4. | 376, 8. | 377,
15. | 378, 5. | 406, 71. 96. |
419, 35. | 469, 9.
avi, *genit. ab avus.* 163, 22. |
170, 2. | 322, 36. | 323,
12. | 406, 82.
avia, *plur.* 334, 5. | 393, 28. |
418, 72.
aviæ, *subst.* 164, 11.
aviam, *subst.* 135, 13. | 164, 1.
avias, *subst.* 322, 18.
avida. 339, 4.
avidi. 362, 37.
aviditate. 419, 27.
aviditatem. 419, 25.
avidus. 335, 1.
avis. 370, 3.
Avitianum. 172, 1.
aulæa. 322, 53.
aulam. 257, 1. | 419, 70.
aulicis. 419, 77.
avo. 206, 6. | 419, 32.
avorum. 214, 3.
aura. 334, 17. 258. | 355,
6. | 361, 3. | 394, 28. | 417,
86.
auram. 153, 43.
auras. 334, 265. | 361, 19. |
400, 3. | 404, 27. | 407,
5. | 413, 6. | 419, 82.
auratam. 354, 3.
auratas. 325, 49.
auratum. 334, 471.
auratus. 417, 65.
aure. 406, 61.
aurea. 157, 19. | 210, 12. |

I N D E X

285, 1. | 297, 17. | 320,
14. | 322, 84. | 325, 88. |
332, 36. | 339, 5. | 353,
12. | 366, 4. | 372, 9. |
395, 2. | 419, 28. 40. | 425,
2. | 470, 25.
aureæ. 406, 28. | 419, 18.
aureis. 302, 21. 52. | 352,
21.
aureo. 406, 27.
aures. 146, 9. 27. | 151, 9. |
153, 30. | 197, 7. | 321,
2. | 323, 3. | 340, 1. | 404,
28. | 417, 86. 123. | 419,
61. | 434, 2.
aureus. 5, 2. | 157, 39. | 369,
5. | 371, 7. 15.
auri. 342, 9. | 353, 9. | 355,
3. 10.
auribus. 11, 7. | 191, 24. |
332, 40. | 358, 1.
auricomans. 325, 11.
auricomum. 346, 2.
auriferum. 334, 460.
auriga. 370, 4.
auris. 334, 262. | 369, 3.
aurium. 405, 3.
auro. 334, 301. | 342, 9. |
354, 5. | 355, 2. | 419,
54, 83. | 444, 3.
aurora. 361, 15. | 428, 1. |
431, 1. | 439, 1. | 446, 1. |
449, 1. | 452, 1.
aurum. 22, 3. | 23, 1. 3. | 37,
2. | 191, 17. | 320, 13.
aufa. 286, 3. | 290, 7.
aufæ. 135, 11.
Aufoniam. 37, 3.
Aufonii. 149, 4. | 150, 4. |
168, 24. | 323, 27. | 332,
2. 37. | 333, 2.
Aufoniis. 147, 10. | 334, 451.
Aufonio. 193, 14. | 291, 9.
Aufonium. 348, 16. | 417,
64. | 470, 42.
Aufonius. 160, 1. 17. | 189,
12. | 210, 6. | 319, 1. |
334, 440. | 393, 1. | 394,
1. | 395, 1. | 406, 76. |
410, 1. | 470, 1. 39.
auspiciator. 419, 64.
auspiciis. 290, 7. | 332, 7. |
333, 1. | 347, 12. | 351, 5.

auferas. 171, 10.
auferis. 164, 10. | 181, 8. |
322, 11.
auferitas. 419, 72.
Austri. 370, 9.
aufurus. 315, 1.
aufus. 400, 4.
aut. 13, 5. 6. | 16, 5. 6. | 25,
2. | 70, 10. | 75, 3. | 79,
1. 2. | 80, 1. 2. | 110, 2. 4. |
115, 3. | 118, 10. | 153,
4. | 157, 7. | 159, 8. | 178,
7. | 181, 13. | 192, 9. 10.
16. | 194, 22. | 195, 16. |
198, 11. | 202, 3. | 215,
3. | 250, 7. 8. | 302, 4. 16. |
308, 8. | 314, 3. | 319, 20. |
321, 6. | 322, 39. | 323, 7. |
325, 78. | 326, 4. | 327,
5. | 334, 139. 140. 236.
318. 374. 387. 407. | 335,
3. | 336, 64. 68. | 337, 2. |
338, 2. | 349, 19. | 350,
5. 6. 7. | 357, 19. | 360, 4. |
361, 8. 16. | 362, 41. | 363,
17. 22. | 364, 18. | 385, 19.
21. | 393, 30. 40. 64. 71. |
394, 23. 25. | 369, 9. 30.
34. 35. 54. | 398, 3. 32. 46.
50. | 399, 5. 12. 15. | 400,
2. | 403, 13. | 406, 58. |
407, 2. 3. 5. | 408, 14. |
410, 14. | 411, 2. | 414, 3. |
415, 12. 47. | 416, 11. |
417, 108. | 418, 27. 43.
57. 58. | 419, 3. 13. 30. 38.
41. 59. 64. 65. 67. 68. 73.
82. | 432, 2. | 452, 3. | 463,
2. | 466, 2. | 468, 5. | 470,
20. 28.
autem. 318, 4. | 334, 247. |
350, 6. | 357, 20. | 360,
2. | 400, 4. | 412, 3. | 414,
3. | 419, 3. 4. 10. 16. 24.
25. 41. 58. 64. 66. | 420,
4. | 429, 4. | 448, 3. | 460,
3. | 464, 2.
Automedon. 403, 10.
autumat. 307, 7.
autumnales. 371, 9. | 417,
101.
autumali. 425, 4.
autumni. 371, 8. | 381, 7. |

383, 8. | 385, 3.
autumnus. 376, 9.
autumnus. 332, 10. 18. | 375,
5. | 384, 4.
avum. 163, 2. | 264, 4. | 351,
9. | 390, 5. 34.
avuncule. 162, 23. | 206, 1.
avunculo. 201, 2.
avunculus. 176, 19. | 182, 11. |
210, 5. | 322, 44.
avus. 163, 8. | 179, 6. | 320,
2. | 322, 66. 95. | 390, 36.
37. 38. | 399, 5.
auxi. 319, 17.
auxiliando. 434, 4.
auxiliari. 428, 3.
auxiliator. 433, 2.
auxiliatorem. 429, 4. | 435,
4.
auxilio. 415, 40. | 425, 5. |
426, 2.
Auxilium, *nom. prop.* 138, 3.
auxit. 208, 3. ^{196, 16}
auxiti. 196, 33.
Auxona. 334, 459.

B

B, *littera.* 348, 13.
baccas. 334, 70.
baccatum. 355, 6.
Bacchanalia. 360, 1.
Baccheia. 334, 153.
Bacchi. 356, 6. | 377, 18. |
381, 8.
Baccho. 298, 2. | 334, 21.
25. | 336, 35.
Bacchum. 30, 1. | 352, 12. |
382, 9.
baccis. 359, 6.
baculo. 251, 4. | 319, 61.
baculus. 53, 1.
Bajanis. 396, 2. | 398, 30.
Bajas. 334, 346.
Bajocassis. 194, 7.
balatu. 76, 3.
balbus. 300, 22.
ballæna. 334, 144. 148.
balnea. 334, 338.
balsama. 125, 1. | 253, 2.
balteo. 366, 6. | 427, 3.
barba. 374, 3.
barbam. 373, 1.

V O C U M.

barbara. 130, 7. | 298, 6. |
329, 2. | 409, 17. | 418, 7.
barbarorum. 419, 42.
barbaros. 306, 4.
barbarus. 345, 21.
barbe. 334, 94.
barbi. 334, 134.
barbita. 44, 3.
Barcino. 417, 69. 89.
Barcinonensis. 411, 1.
basilica. 419, 3.
beatam. 313, 1.
beatis. 302, 20.
beatos. 302, 16.
beatum. 116, 1. | 196, 52. |
302, 24. | 419, 53.
beatus. 302, 30. | 312, 2. |
332, 50. | 335, 8. | 395, 6.
Beleni. 194, 9. | 200, 19.
Belgæ. 334, 24.
Belgarum. 334, 10. 319. 395.
439.
Belgas. 334, 462.
Belgis. 334, 457.
bella. 1, 14. | 108, 13. | 135,
9. | 278, 2. | 336, 24. |
357, 5. | 362, 13. 29. |
423, 1.
bellandi. 1, 5.
bellax. 345, 21.
Bellerophontes. 418, 72.
belli. 1, 9. | 274, 2. | 334,
215. 304. | 343, 6. | 396,
8. | 417, 54. | 418, 55. |
419, 7. | 420, 1. 2. 3. | 421,
5. | 424, 3. | 428, 3. | 435,
4. | 437, 3. | 438, 1.
bellica. 328, 4.
bellicarum. 419, 36.
bellis. 1, 1.
bello. 21, 2. | 217, 1. | 224,
1. | 229, 2. | 290, 10. |
334, 281. | 351, 3. 6. | 419,
42. | 420, 1. | 422, 7. | 425,
5. | 469, 6.
bellua. 76, 6. | 157, 6. | 350,
7.
bellum. 302, 34. | 308, 8.
bene. 34, 8. | 83, 1. | 125, 2. |
153, 65. 73. | 157, 14. 31. |
173, 4. | 243, 3. | 247, 1. |
251, 3. | 253, 1. | 280, 1. |
314, 4. | 361, 47. | 392, 19.

409, 11. | 411, 1. | 419, 25.
benefaciendum. 419, 25.
benefacta. 314, 5.
beneficia. 419, 1.
beneficii. 419, 11. 17. 18.
34. 73.
beneficiis. 419, 3. 4. 5. 80.
beneficio. 411, 1. | 419, 34.
55. 58.
beneficiorum. 304, 13. | 419,
4. 21.
Benevento. 69, 13.
benevolentiam. 405, 2. | 419,
75.
benigna. 340, 2. | 414, 1.
benigne. 214, 9. | 419, 77. |
452, 4.
benignitate. 419, 39.
benigno. 365, 12.
benignum. 471, 8.
Berytium. 270, 20.
bes, *beffis*. 347, 15.
bestem. 368, 22.
bestia. 350, 7.
bestiola. 407, 2.
Betæ. 348, 13.
Bias. 301, 11. | 306, 1. | 316,
8.
bibas. 327, 6.
bibe. 336, 1. 88.
biberem. 335, 5.
biberetur. 335, 4.
bibet. 10, 6.
bibit. 359, 18.
bibliotheca. 44, 1.
bibo. 335, 5.
bicornis. 325, 42.
biforem. 352, 16.
bifrons. 377, 2.
bifrontis. 333, 5.
Bigerritanæ. 400, 10.
bigis. 235, 3. | 428, 1. | 461,
1.
bijuges. 408, 7.
bijugo. 400, 6.
Bilbilis. 418, 57.
bilingui. 401, 2.
bimarem. 131, 5.
bimaris. 387, 3. | 417, 69.
bimestri. 419, 32.
bina. 10, 12. | 334, 87. | 377,
2. | 390, 4. | 393, 62.
binas. 160, 4. | 396, 29. 32.

binis. 261, 1.
binominis. 334, 106.
binos. 365, 1. | 408, 21.
bipatens. 146, 3.
bipertita. 420, 4.
bipes. 336, 39.
bis. 1, 6. | 39, 5. | 101, 4. |
119, 4. | 149, 3. | 191, 9. 37. |
206, 5. | 236, 4. | 244, 3. |
250, 1. | 256, 3. | 298, 23. |
320, 21. | 322, 63. | 323,
26. | 332, 44. 51. | 334, 91. |
336, 35. 60. | 358, 2. | 368,
11. | 370, 6. | 379, 1. | 392,
9. | 394, 7. 11. 19. | 396,
15. 16. 26. 27. 30. 34. |
400, 4. | 408, 21.
biffena. 333, 8.
biffenas. 347, 14.
Biffula. 327, 5. | 328, 1. 2. |
329, 3. | 330, 1.
Biffulæ. 326, 6.
bivio. 334, 32.
bivium. 348, 9.
blanda. 164, 10. | 292, 1. |
334, 295. | 339, 2. | 397,
1. | 401, 40. | 413, 27. | 416,
3.
blandæ. 95, 1. | 418, 65.
blande. 197, 16.
blandiora. 419, 51.
blandis. 153, 78. | 191, 32. |
317, 15. | 322, 69. | 418,
49.
blanditiæ. 329, 1.
blanditiis. 407, 1.
blandius. 407, 4. | 419, 46.
blando. 334, 19. | 361, 1. |
418, 2. | 469, 10.
blandus. 108, 11. | 166, 9. |
322, 22.
Blaviam. 399, 16.
boatu. 367, 2.
Bœotia. 48, 73. | 334, 276. |
348, 26.
bolos. 191, 26.
bona. 168, 16. 17. 20. | 176,
5. | 181, 14. | 191, 21. |
322, 81. | 334, 325. | 343,
7. 13. | 419, 17. 74. 75.
bonâ. 407, 6.
bonarum. 407, 3.
bonas. 322, 74.

I N D E X

bone. 199, 3. | 214, 9. | 470, 3.
boni. 167, 14. | 306, 13. | 309, 1. | 405, 3. | 319, 55. 72.
bonis. 168, 6. 28. | 177, 6. | 196, 6. | 214, 8. | 311, 5. | 319, 30. | 320, 30. | 328, 9. | 332, 7. | 333, 1. | 417, 120.
bonitas. 419, 39. 72. 75.
bonitate. 419, 24. 73.
bonitatis. 419, 71.
bono. 114, 2. | 223, 1. | 417, 39. | 419, 52. | 469, 7.
bonorum. 272, 3. | 306, 7. 10. | 319, 13. 27. | 336, 64. | 393, 104. | 417, 38. | 446, 2.
bonos. 161, 6. | 203, 2. | 319, 34. | 398, 51.
bonum. 111, 2. | 195, 27. | 274, 4. | 334, 459. | 362, 41. | 363, 21. | 419, 72. | 451, 2.
bonus. 107, 1. | 109, 2. | 110, 3. | 111, 1. | 112, 1. 2. | 113, 1. | 114, 1. | 153, 53. | 173, 7. | 176, 13. | 193, 9. | 214, 1. | 306, 11. | 335, 6. | 349, 15. 21. | 363, 1. | 377, 10.
Bootes. 383, 20.
Boreæ. 370, 1.
Boream. 332, 9.
bos. 65, 1. | 345, 6.
boves. 399, 26.
bovis. 385, 26.
boum. 456, 3.
Bracara. 293, 5.
brachia. 108, 7.
bractæ. 407, 2.
bracteatum. 419, 18.
branchia. 334, 266.
breve. 225, 6. | 261, 3. | 348, 4. | 369, 7.
breves. 298, 10.
breui. 108, 15. | 192, 20.
breuia. 186, 2. | 272, 4.
breuibus. 334, 139.
brevis. 170, 7. | 269, 3. | 317, 10. | 320, 25. | 361, 41.
brevitas. 402, 12. | 418, 38.

brevitate. 173, 11. | 214, 1. | 257, 11. | 271, 1. | 303, 7. | 418, 32. 44. | 419, 19. 71.
breviter. 419, 9. 33. | 420, 3.
brevius. 418, 42.
Briseidis. 420, 2.
Briseis. 421, 4.
Britannis. 334, 68.
Britannos. 334, 407.
Britannus. 110, 3. | 111, 1.
Brito. 109, 2. | 110, 4. | 112, 1. | 113, 1. | 114, 1. 2.
Bromii. 336, 46.
bruma. 332, 12. | 381, 6. | 383, 12.
brumâ. 377, 24.
brumæ. 298, 10.
brumales. 375, 6.
brumam. 332, 49.
bubulce. 62, 1.
bubulcum. 53, 3.
bubulum. 464, 2.
bubus. 62, 2.
bucolice, *nom. sing.* 393, 90.
bucolico. 349, 11.
bucula. 58, 1. 3.
Bulianum. 415, 47.
bullas. 325, 49.
Burdigala. 298, 8. 37.
Burdigalæ. 167, 2. | 174, 6. | 191, 1. 8. | 196, 12. | 200, 10. 25. 39. | 207, 16. | 217, 1. | 334, 19. | 397, 2. | 417, 9. | 470, 7.
Burdigalam. 209, 14. | 298, 39. | 319, 4. | 334, 449. | 417, 79.
Burdigalenses. 217, 1.
Burdigalensia. 398, 19.
burras. 471, 5.
bustis. 220, 2.
busto. 243, 1.
bustum. 246, 2.
buxa. 191, 28.
buxo. 336, 23.
Buzygen. 415, 47.
Byrsa. 286, 13.
Byzanti. 206, 13.
Byzantia. 398, 38.
Byzantina. 286, 13.

C

C *Littera.* 348, 21.
Caballi. 393, 9.
Caballos. 396, 19. | 413, 35.
cachinno. 54, 3.
cacumina. 297, 5. | 334, 248.
cacuminibus. 361, 8.
cadaver. 437, 2.
cadens. 174, 8.
cadentem. 393, 5.
cadit. 345, 7.
Cadmi. 393, 74. | 396, 53.
caduca. 153, 54. | 419, 74.
caducæ. 317, 10.
caduceator. 427, 3.
caduci. 192, 28.
caduco. 67, 1.
caducum. 214, 1.
Cadurcâ. 207, 15.
Cæbennarum. 295, 5.
cæca. 325, 84.
cæcatus. 453, 3.
cæco. 132, 14. | 133, 1. 4. | 436, 4.
cæcus. 132, 3. | 133, 3.
cæde. 3, 7. | 130, 4. | 236, 3. | 283, 2. | 453, 3. | 456, 3. | 466, 2. 4. | 468, 2.
cædem. 413, 13. | 421, 4. | 465, 2.
cædes. 157, 5.
cædibus. 264, 3. | 422, 5.
cædis. 345, 3.
cæl, *cælum.* 349, 17.
cæla. 57, 6.
cælat. 26, 8.
cælebs. 167, 17. 18. | 168, 8.
cælestes. 153, 25. | 422, 1.
cælesti. 339, 14. | 419, 22.
cælestia. 438, 3.
cælestibus. 244, 9. | 439, 2.
cælestis. 361, 10.
cæli. 14, 4. | 153, 38. | 157, 34. | 163, 17. | 298, 8. | 317, 7. 30. | 336, 25. | 367, 8. | 368, 2. | 417, 72. | 418, 52. | 419, 20.
cælibe. 168, 13. | 362, 6.
cælicolis. 353, 12.
cælicolûm. 343, 1. | 386, 2.
cæligenam. 385, 36.
cælites.

V O C U M.

calites. 415, 18.
 cælo 2, 10. | 33, 1. | 153, 14. |
 342, 6. | 354, 8. | 377, 22. |
 382, 6.
 cælo, *instrum.* 58, 1.
 cælum. 153, 12. | 228, 2. 4. |
 233, 2. | 332, 51. 334, 15. |
 415, 17. | 421, 5. | 452, 1. | 461, 1.
 cælum, *instrum.* 412, 5.
 Cænea. 69, 9.
 Cænis. 325, 20.
 Cærelliam. 360, 2.
 cærulea. 328, 10. | 334, 141. 283. 477. | 392, 13.
 cærulea. 334, 62.
 cæruleis. 334, 482.
 cæruleo. 334, 84.
 cæruleos. 334, 418.
 cæruleum. 341, 8.
 cæruleus. 14. 2. | 334, 112. 219.
 cæsa. 78, 6.
 cæsa. 226, 4.
 Cæsar. 257, 2. | 259, 1. | 261, 2. | 262, 2. | 264, 1. | 269, 2. | 297, 17. | 300, 22. | 332, 37. | 469, 11.
 Cæfare. 206, 15. | 259, 4. | 283, 1. | 377, 15.
 Cæfareæ. 417, 88.
 Cæfareas. 398, 20.
 Cæfareo. 376, 7.
 Cæfargos. 256, 1.
 Cæfares. 419, 31.
 Cæfareum. 207, 11. | 376, 8.
 Cæsariem. 393, 45.
 Cæsaris. 332, 49. | 419, 72. | 469, 18.
 cæsi. 350, 6.
 cæsis. 436, 5.
 cæspes. 198, 17.
 cæspite. 243, 2.
 cæspitis. 152, 13.
 cæstu. 93, 1. 7.
 cæsum. 437, 1.
 cæsuras. 350, 6.
 cætera. 182, 20. | 274, 2. | 320, 8. | 321, 4. | 358, 2. 3. | 365, 10. | 368, 17. | 379, 5. | 380, 4. | 407, 7. | 430, 1. | 456, 2.
 cæteram. 433, 2.

cæteras. 68, 4.
 cæteri. 198, 10. | 456, 3.
 cæteris. 419, 14. | 454, 3. I 465, 4. | 468, 3.
 cætero. 432, 2.
 cæteros. 434, 4. | 454, 3. | 466, 2.
 Caji. 258, 4. | 419, 25.
 Cajum. 75, 1.
 Cajus. 75, 5. | 257, 4.
 Calogorris & Calagurris. 191, 7. | 418, 57.
 calami. 396, 50.
 calamis. 170, 8.
 calamos. 1, 12. | 367, 4.
 calanticam. 449, 3.
 calathi. 361, 31.
 calcata. 164, 6.
 calceos. 152, 1.
 Calchas. 421, 3.
 calcibus. 122, 3.
 Calcis. 419, 79.
 calculus. 334, 67.
 caleant. 407, 5.
 Caledoniis. 334, 68.
 Caledonios. 368, 32.
 Caledonius. 398, 37.
 calefacta. 353, 4.
 Calendæ. 381, 2.
 Calendarum. 409, 11.
 Calendas. 376, 1. | 379, 1. | 382, 4. | 409, 9.
 Calendis. 378, 4.
 calens. 341, 5.
 calente. 156, 6.
 calet. 156, 2.
 calidi. 108, 10.
 calido. 131, 1.
 caligæ. 257, 4. | 264, 1.
 caligante. 334, 334.
 caligantia. 326, 3.
 caligine. 325, 102. | 334, 15. | 339, 4.
 caliginis. 325, 45.
 callebas. 163, 18.
 callem. 128, 6.
 callens. 205, 12. | 210, 9.
 callentes. 211, 26.
 Callicrateæ. 251, 1.
 callida. 39, 7.
 calliditas. 400, 1.
 callidum. 17, 10.
 Calliope. 367, 7.

calores. 383, 6.
 Calpe. 409, 1.
 Calpurnia. 181, 1.
 calvitium. 72, 2.
 calumniæ. 335, 7.
 calvo. 12, 8.
 calvos. 374, 5.
 calvum. 257, 12.
 calx. 349, 20.
 Calydonius. 393, 39.
 Calypso. 449, 2.
 Calypsonis. 448, 2.
 Camaves. 334, 434.
 Camœna. 410, 12.
 Camœnæ. 334, 474. | 401, 1. | 408, 7. 30.
 Camœnarum. 192, 7. | 195, 20. | 399, 3. 36. | 404, 24.
 Camœnas. 393, 66. | 404, 9.
 Camœnis. 1, 10. | 322, 1. | 336, 22. | 418, 74.
 Campanâ. 69, 13.
 Campania. 290, 14.
 Campanis. 29, 7.
 campi. 436, 4.
 campis. 324, 1. | 325, 1. | 334, 12. | 344, 4.
 campos. 403, 2.
 campum. 334, 49. | 396, 49. | 419, 13. | 441, 3.
 campus. 300, 9. | 419, 13.
 Canace. 84, 5. | 92, 13. | 325, 38.
 canam. 191, 12. | 334, 395.
 canant. 407, 5.
 Cancer, *signum.* 370, 7. | 383, 5.
 Cancri. 363, 7. | 382, 7.
 Cancro. 332, 8. | 371, 6.
 Cancrum. 371, 3.
 candentem. 334, 231.
 candida. 393, 45.
 candidior. 164, 6.
 candidissimo. 419, 18.
 candidum. 17, 4.
 candore. 430, 4.
 candoris. 350, 4.
 cane. 336, 83.
 canebant. 229, 7.
 canebat. 361, 13.
 canens. 367, 1.
 canentem. 211, 23.
 canentes. 205, 8. | 336, 23.

I N D E X

- canes. 14, 2.
 canet. 174, 2.
 canis. 14, 4. | 248, 1. 2. 6. | 350, 7. | 399, 25. | 417, 100.
 canistris. 352, 4.
 canit. 336, 27.
 Cannas. 334, 3.
 cano. 351, 10.
 canonas. 136, 4.
 canoras. 393, 63.
 canore. 194, 18.
 canorus. 176, 15.
 canos. 168, 13.
 cantabitur. 327, 5.
 cantaret. 452, 3.
 cantavit. 416, 20.
 Canterio. 413, 39.
 Canteris. 403, 15.
 Cantharus. 350, 7.
 cantica. 418, 16.
 cantilena. 151, 21.
 cantilenæ. 326, 3. | 396, 1.
 cantilenam. 445, 4. | 456, 2.
 cantor. 393, 8.
 cantu. 166, 1. | 334, 476.
 cantum. 197, 18. | 352, 16.
 cantūs. 76, 5.
 canunt. 118, 16. | 334, 167. | 352, 13.
 canus. 415, 9.
 Capanea. 84, 2.
 cape. 176, 16. | 193, 14. | 356, 6.
 caper. 70, 10.
 caperare. 360, 2.
 caperatâ. 335, 6.
 capere. 439, 3. | 469, 2.
 caperis. 334, 107.
 capeffe. 469, 8.
 capeffere. 351, 11.
 capi. 92, 6. | 224, 6. | 392, 8.
 capias. 338, 2.
 capillis. 415, 11.
 capillo. 17, 7.
 capillos. 334, 230.
 capis. 183, 10.
 capit. 276, 1. | 371, 13.
 capitali. 347, 1.
 capitalis. 71, 5.
 capite. 298, 36. | 332, 6. | 359, 7.
 capiti. 449, 3.
 capitis. 334, 104. | 336, 65. | 361, 28.
 Capito, *piscis*. 334, 85.
 Capitoli. 297, 17.
 Cappa. 348, 26.
 capreæ. 352, 7.
 Caprearum, *insul.*
 Capreis. *insul.* 259, 3.
 Capricorni. 371, 10. | 383, 12.
 Capricorno. 363, 8.
 Capricornus. 370, 8. | 382, 1.
 caprigenum. 76, 2.
 caprini. 462, 3.
 capripedes. 334, 172.
 Caprotinis. 385, 9.
 capta. 317, 14. | 328, 3.
 captæ. 435, 2. | 445, 1.
 captans. 26, 4. | 393, 17.
 captare. 334, 332.
 captas. 177, 3.
 captat. 334, 275.
 captatoris. 362, 36.
 captivos. 157, 18.
 captivus. 334, 282.
 capto. 466, 2.
 captorum. 419, 8.
 captum. 334, 323.
 captus. 15, 2. | 133, 1. | 229, 4. | 302, 36.
 Capuam. 290, 1. | 407, 1.
 caput. 3, 2. | 4, 1. | 17, 3. | 170, 15. | 240, 2. | 298, 36. | 333, 3. | 334, 409. | 374, 6. | 417, 50.
 Car. 345, 22.
 cara. 180, 5.
 Caracalla. 282, 4.
 caræ. 190, 2. | 334, 232.
 Carantonus. 334, 463.
 Caranum. 409, 19.
 carcere. 252, 3. | 345, 14.
 carchesia. 356, 6.
 cardine. 369, 22.
 care. 199, 4.
 carebis. 194, 5.
 carebit. 368, 21.
 carens. 116, 1. | 153, 3. | 274, 3. | 328, 5. | 404, 3.
 carentem. 196, 37.
 carentia. 159, 3.
 carentis. 398, 28.
 caret. 129, 5. | 132, 2. | 342, 11. | 362, 31. | 410, 6.
 cari. 394, 25.
 cariem. 34, 1.
 carinæ. 391, 8.
 carinam. 431, 1.
 carior. 396, 57. | 419, 78. | 471, 10.
 cariozem. 407, 4.
 caritas. 419, 78.
 caritatis. 413, 27.
 carius. 171, 7. | 407, 4.
 carmen. 1, 13. 14. | 175, 2. | 211, 11. | 399, 37. | 404, 5.
 carmina. 34, 12. | 38, 1. | 69, 8. | 109, 1. | 153, 84. | 162, 24. | 211, 25. | 299, 4. | 322, 52. | 323, 1. | 326, 9. | 334, 396. | 336, 86. | 352, 13. | 356, 3. | 367, 7. | 393, 12. | 395, 2. 5. | 401, 11. | 403, 22. | 404, 32. | 417, 110. | 418, 65. | 469, 9. 18.
 carmine. 18, 2. | 118, 17. | 187, 7. | 197, 20. | 211, 17. | 334, 391. | 360, 1. | 367, 6. | 398, 10. | 400, 1.
 carminibus. 203, 5. | 340, 5. | 393, 63. | 470, 40.
 carminis. 180, 6. | 216, 9. | 327, 1. | 350, 3. 6. 8.
 carminum. 195, 11. | 393, 104.
 carnem. 396, 47.
 carnificina. 108, 10.
 carnis. 172, 11.
 caro. 394, 1. | 404, 16.
 carorum. 158, 2. | 159, 1.
 caros. 168, 1.
 Carpathium. 334, 279.
 carpe. 403, 12.
 carpebant. 422, 2.
 carpebat. 450, 1.
 carpentis. 399, 39.
 carpento. 450, 3.
 carptas. 334, 278.
 carpturi. 322, 72.
 Carthago. 286, 1. 8. | 419, 34.
 caruisse. 157, 30.
 caruit. 171, 9. | 182, 6.
 carus. 224, 2.

V O C U M.

Carus. 254, 2.
calco, fale. 415, 27.
 calibus. 362, 39.
 calfa. 108, 12. | 325, 54.
 calfas. 168, 21.
 Cassiopea. 370, 3.
 cassis. 144, 2. | 425, 3.
 casto. 325, 100.
 castos. 139, 5.
 castus. 163, 27. | 368, 19.
 casta. 13, 2. | 38, 2. | 78, 3.
 8. | 104, 3. | 309, 5. | 417,
 33.
 caltæ. 178, 5.
 Castaliarum. 399, 3.
 casti. 104, 5.
 castis. 358, 1.
 castius. 419, 66.
 casto. 104, 3. | 359, 12.
 Castor. 120, 2. | 212, 7. |
 252, 10.
 Castorum. 419, 81.
 castos. 118, 9.
 castra. 1, 10. | 257, 4. | 334,
 11. 457. | 369, 28.
 castrensis. 264, 1.
 castris. 279, 4. | 298, 25.
 casu. 449, 3.
 casum. 138, 4. | 174, 6.
 casus. 84, 1. | 170, 5.
 casus. 347, 11.
 casus. 2, 5. | 334, 301.
 catalecta. 349, 5.
 catalogi. 422, 9.
 Catamitus. 250, 8.
 Cataphroniam. 185, 2.
 catenarum. 337, 1.
 catenatos. 362, 14.
 Catenoplia. 399, 41.
 catervæ. 325, 55. | 334, 4.
 catervas. 334, 84. 150. 282. |
 441, 1.
 catervatim. 468, 2.
 cathedra. 191, 8.
 cathedrâ. 47, 2.
 cathedræ. 197, 10. | 200,
 45. | 201, 3. | 212, 17.
 cathedram. 199, 1. | 200,
 25, 30.
 Catilina. 322, 61.
 Catinam. 295, 1.
 Cato. 181, 3.
 Catones. 334, 386.

catos. 334, 400.
 Catullianum. 335, 2.
 Catullo. 471, 9.
 catulo. 322, 62.
 catulorum. 76, 1.
 catulus. 297, 16.
 catus. 93, 1. | 176, 15.
 cava. 191, 28. | 334, 339. |
 418, 21.
 cavæ. 359, 19.
 Caucalea. 362, 21.
 cauda. 334, 264.
 caudæ. 334, 98.
 caudam. 334, 114.
 caudiceo. 334, 197.
 cave. 123, 4. | 399, 24.
 caveatis. 93, 6.
 cavenda. 163, 24.
 cavere. 316, 6. | 336, 69. |
 463, 2.
 cavernæ. 359, 19.
 cavernam. 71, 7.
 cavernis. 334, 269.
 caves. 404, 3.
 caveto. 312, 5. 6. 7.
 cavillando. 400, 5.
 cavillatione. 464, 2.
 cavis. 53, 3.
 caulibus. 238, 2. | 361, 9.
 cavos. 325, 69.
 Caurorum. 334, 293.
 causa. 34, 8. | 37, 1. | 130,
 6. | 131, 1. 5. | 151, 6. |
 153, 8. 60. | 305, 13. | 414,
 1. | 419, 89. | 424, 3.
 causâ. 300, 24. | 302, 57. |
 360, 3. | 419, 16. 36. 52. |
 452. 4. | 463, 4. | 466, 3.
 causam. 8, 5. | 17, 3. | 206,
 19. | 302, 48. | 406, 43. |
 407, 7. | 420, 3. | 421, 3.
 causari. 419, 71.
 causas. 357, 20. | 414, 1. |
 468, 2.
 causidicum. 218, 2.
 causis. 321, 2. | 336, 73. |
 417, 7. | 420, 2.
 cautes. 244, 1. | 345, 11.
 cautis. 362, 7.
 cautus. 403, 13.
 cavus. 17, 1.
 Cebennæ. 297, 8.
 cecidere. 325, 93.

cecidi. 122, 6.
 cecidisse. 118, 11.
 cecidit. 122, 6.
 cecinit. 168, 2.
 Cecropiæ. 408, 30.
 Cecropias. 331, 2.
 Cecropidum. 417, 55.
 Cecropiis. 348, 8.
 Cecropium. 348, 16.
 Cecropius. 334, 303.
 cedat. 191, 20. | 286, 9.
 cede. 236, 1.
 cedebat. 417, 42.
 cedens. 205, 10.
 cedentibus. 398, 23.
 cedere. 2, 1. | 220, 4. | 332,
 45. | 417, 66.
 cederem. 350, 4.
 cedet. 334, 376.
 cedimus. 106, 6. | 410, 11.
 cedis. 404, 10.
 cedite. 125, 1.
 cedo. 470, 29.
 cedro. 34, 13.
 Cei. 203, 6.
 celandi. 416, 28.
 celantia. 417, 50.
 celatos. 400, 1.
 celeberrima. 291, 4.
 celeberrime. 399, 3.
 celebrabere. 334, 180.
 celebramus. 203, 11.
 celebranda. 409, 10.
 celebrande. 334, 469. 470.
 celebrandus. 377, 11.
 celebrant. 153, 84. | 317, 2. |
 334, 200. | 419, 34.
 celebrantur. 385, 27. | 387,
 1.
 celebrare. 167, 1. | 197, 17. |
 334, 180.
 celebrari. 288, 1.
 celebraris. 1, 16.
 celebrasti. 195, 8.
 celebrat. 187, 6. | 202, 4.
 celebrata. 195, 13. | 334,
 306. | 336, 34. | 385, 21. |
 389, 3. | 398, 40. | 417,
 129. | 419, 70. | 470, 17.
 celebratus. 334, 361. | 391,
 7.
 celebraveris. 323, 27.
 celebravit. 385, 1.

I N D E X

- celebre. 419, 72.
 celebrem. 295, 2.
 celebremus. 206, 5.
 celebrere. 203, 2.
 celebres. 190, 4. | 298, 35.
 celebret. 37, 3.
 celebri. 50, 2. | 334, 109. |
 417, 94.
 celebra. 385, 9.
 celebris. 211, 11. | 289, 7. |
 334, 403.
 celebritas. 358, 2.
 celer. 156, 6. | 162, 18. |
 195, 1. | 212, 1. | 332, 22.
 celerant. 334, 353.
 celeraſſet. 212, 16.
 celerem. 10, 4. | 171, 11. |
 317, 10. | 334, 1. | 361.
 35. | 397, 7.
 celeres. 102, 1. | 334, 40. |
 403, 16.
 celeri. 268, 2. | 334, 90.
 celeriore. 419, 82.
 celeripedis. 146, 31.
 celeripes. 186, 4.
 celeris. 391, 9.
 celeritas. 419, 5.
 celeritate. 430, 4.
 celeritatis. 419, 81.
 celsa. 361, 27.
 celsam. 436, 1.
 celtas. 334, 320.
 celsi. 334, 328.
 celsior. 361, 19. | 370, 16.
 celsis. 440, 1.
 celsum. 334, 441.
 celsus. 204, 7.
 Celtarum. 298, 32. | 349, 6.
 cenſor. 181, 3. | 299, 12.
 Cenſor, *nom. prop.* 181, 6. |
 189, 8.
 cenſoria. 191, 33.
 Cenſoris. 189, 2.
 cenſura. 321, 2. | 322, 79. |
 362, 38. | 416, 11.
 cenſuram. 299, 7. | 360, 2.
 cenſus. 334, 50.
 cento. 350, 5.
 centonem. 350, 2. 8.
 centonis. 350, 8.
 centri. 336, 56.
 centum. 148, 1. | 149, 3. |
 251, 3. | 294, 6. | 320,
21. | 325, 43. | 394, 9. |
 410, 10. | 417, 115. | 469,
 19.
 centuriæ. 419, 44.
 centurias. 419, 13.
 centuriata. 419, 42.
 ceperit. 369, 13.
 Cephali. 325, 21.
 Cepheus. 370, 3.
 cera. 130, 8.
 ceræ. 393, 9.
 ceram. 414, 4.
 Cerberus. 248, 4. | 336, 9. |
 366, 12.
 Cereali. 134, 3.
 Cerealia. 334, 362.
 cereas. 392, 2.
 cerebrum. 45, 2.
 Cereri. 326, 2.
 Cereris. 352, 5.
 Ceres. 336, 8. | 415, 45. |
 469, 1.
 cereum. 146, 12.
 cerimonia. 419, 66.
 ceris. 26, 9. | 146, 16. | 330,
 1.
 cernam. 322, 39. | 323, 14. |
 332, 50.
 cerne. 106, 2.
 cernebant. 419, 74.
 cernens. 53, 3. | 319, 25.
 cernere. 55, 3. | 153, 6. 20.
 cerneret. 419, 69.
 cernimus. 334, 60. | 399, 20.
 cernis. 56, 1. | 333, 1.
 cernit. 128, 3.
 cerno. 157, 17. | 323, 19.
 cernua. 334, 272.
 certa. 170, 3. 12. | 196, 3. |
 287, 12. | 313, 6. | 317,
 22. | 319, 46. | 339, 13. |
 368, 33. | 377, 14. | 417,
 1. 104. 112. | 418, 41.
 certamen. 287, 4. | 400, 2. |
 423, 5. | 426, 5.
 certamina. 334, 304. | 364,
 21.
 certamine. 93, 7. | 191, 25. |
 364, 15. | 425, 5. | 427,
 3. | 428, 3. | 433, 3. | 444,
 1.
 certaminis. 294, 2. | 420, 3. |
 435, 3.
- certans. 191, 5.
 certant. 10, 7. | 293, 4. | 334,
 201.
 certantes. 334, 165.
 certantia. 396, 2.
 certare. 336, 22.
 certat. 332, 30. | 364, 16.
 certationis. 443, 2.
 certatur. 433, 3.
 certaverat. 400, 2.
 certè. 163, 31. | 393, 44. 78. |
 409, 23. | 419, 60.
 certemus. 42, 2.
 certent. 419, 19.
 certi. 445, 3.
 certiore. 419, 73.
 certis. 35, 6. | 385, 17. 7.
 certius. 419, 64.
 certos. 72, 7.
 certus. 66, 11. | 322, 8. |
 324, 3. | 469, 8.
 cervi. 336, 14. | 352, 9. |
 366, 4.
 cervice. 322, 75. | 417, 16.
 22.
 cervicis. 299, 9.
 cervos. 393, 28.
 ceruſſa. 330, 3.
 cervum. 365, 5.
 cervus. 365, 4.
 ceſſant. 394, 34.
 ceſſante. 334, 41. | 347, 9. |
 426, 2.
 ceſſare. 322, 6. | 362, 4.
 ceſſaretur. 419, 77.
 ceſſat. 1, 9. | 362, 22. | 418,
 23.
 ceſſatio. 418, 6. 29.
 ceſſatione. 396, 1.
 ceſſavit. 419, 29.
 ceſſerat. 279, 4.
 ceſſet. 283, 4. | 332, 11.
 ceſſiſſe. 325, 97.
 ceſſit. 10, 8. | 256, 2.
 ceſſura. 286, 2.
 ceſto, *cingulo veneris.* 334, 3.
 ceu. 191, 23. | 211, 20. | 346,
 5. | 398, 6. | 418, 70.
 Chærea. 259, 4.
 Chalcedonio. 334, 289.
 Chalcidicas. 409, 25.
 Chalcidico. 445, 3.
 Chalcidicum. 467, 1.

V O C U M.

Chamaeleontis. 407, 2.
 Chaos. 153, 15. | 417, 60.
 Characterem. 414, 5.
 chare. 170, 3.
 Charibdim. 456, 2.
 charissime. 326, 1. | 394, 5.
 Charites. 121, 1. | 336, 19.
 charta. 34, 1. | 396, 77. | 416, 21. | 418, 5.
 chartæ. 215, 7. | 416, 1.
 chartas. 212, 3.
 chartea. 399, 40.
 chartei. 335, 1.
 chartis. 393, 68. | 403, 23.
 chartulam. 407, 2.
 charus. 153, 66.
 Chelas. 371, 6.
 chelyn. 334, 391.
 Chilo. 303, 6. | 316, 3.
 Chilon. 301, 4. | 302, 58.
 Chilonis. 301, 3.
 Chimææ. 335, 82.
 Chimæram. 413, 21.
 Chiron. 322, 20. | 370, 11.
 Chironis. 470, 31.
 Chium. 408, 31.
 chlamydem. 354, 3.
 Choaspem. 298, 28.
 Choërii. 405, 3.
 chordas. 44, 3.
 chordis. 336, 81.
 choreas. 352, 13. | 393, 50.
 Choriambon. 393, 93.
 Choriambum. 399, 37.
 chorico. 350, 6.
 choro. 369, 4.
 chororum. 336, 73.
 choros. 334, 83. 180.
 chorus. 356, 2.
 Chresto. 41, 3.
 Chrestos. 41, 1.
 Christe. 153, 8. | 317, 31.
 Christi. 317, 1.
 Chromius. 239, 1.
 chronica. 405, 1.
 Chryseidis. 421, 4.
 Chryses. 421, 3.
 Chunis. 332, 31.
 Chunos. 1, 8.
 cibi. 194, 20. | 419, 82.
 cibus. 10, 10. | 419, 66.
 cibo. 151, 6. | 344, 11. | 347, 2. | 422, 9.

cibos. 344, 1. | 419, 76. | 461, 2.
 cibum. 34, 14. | 419, 77. | 439, 3.
 cibus. 344, 3. 7. | 396, 39.
 cicatricem. 463, 4.
 cicatrices. 324, 3.
 Cicero. 12, 10. | 349, 11. | 419, 25.
 Ciceroni. 419, 58.
 Ciconas. 453, 2.
 Ciconum. 237, 1.
 cieberis. 291, 2.
 ciebo. 199, 3.
 ciebunt. 192, 2.
 ciendi. 302, 48.
 cient. 383, 1.
 ciere. 159, 10. | 215, 6.
 cieri. 381, 15.
 ciet. 343, 6. | 383, 15.
 Ciliciam. 419, 81.
 Cimmerium. 345, 6.
 cincta. 395, 5. | 347, 6. | 348, 23.
 cinctus. 182, 16.
 Cineas. 205, 13.
 cineres. 159, 11. | 164, 11. | 198, 18. | 238, 3. | 240, 4. | 253, 1.
 cineri. 168, 30. | 188, 2.
 cineris. 139, 4.
 cinerum. 139, 8.
 cinge. 356, 7.
 cingebat. 250, 2.
 cingeret. 419, 32.
 cingit. 258, 11.
 cingitur. 306, 6.
 cingula. 325, 49.
 cinis. 186, 3. | 216, 11. | 255, 2.
 Cinnameo. 336, 17.
 Cinyreia. 393, 42.
 Cinyreius. 250, 7.
 circa. 383, 4. | 437, 2. | 448, 3. | 468, 2.
 Circe. 455, 2.
 Circen. 456, 2.
 Circes. 334, 277.
 Circeum. 454, 3.
 circi. 252, 1. | 364, 10. | 388, 2.
 circuit. 296, 2. | 334, 111.
 circuitu. 332, 24.
 circuitus. 365, 13.

circuli. 337, 1.
 circulus. 355, 10.
 circum. 325, 48. | 354, 3. | 442, 3. | 455, 2.
 circumdas. 393, 29.
 circumdata. 244, 5. | 289, 9. | 368, 2. | 416, 24. | 427, 4.
 circumdatum. 440, 4.
 circumegerit. 453, 3.
 circumire. 419, 77.
 circumitione. 358, 1.
 circumivi. 419, 13.
 circumlita. 407, 2.
 circumloquar. 406, 8.
 circumloquentis. 146, 14.
 circumscribunt. 419, 9.
 circumvento. 325, 81.
 circus. 289, 5. | 371, 17. | 385, 28. | 408, 11.
 cisco. 397, 6.
 ciseum. 403, 13.
 Citari. 203, 1.
 citatam. 413, 9.
 citatos. 334, 271.
 citharam. 452, 3.
 citharis. 367, 5.
 citharista. 445, 4.
 citharædo. 466, 3.
 citharædus. 44, 4.
 Citheron. 336, 32.
 citius. 403, 21.
 citò. 83, 1. | 179, 6. | 203, 9. | 208, 3. | 280, 2. | 320, 4. | 20. | 362, 41. | 403, 6.
 citus. 394, 27. | 399, 12. 36.
 civem. 111, 2. | 209, 8. | 302, 25.
 cives. 210, 2.
 civibus. 210, 3.
 civili. 322, 64.
 civilis. 271, 2.
 civilium. 419, 52.
 civis. 167, 6. | 298, 39. | 304, 1.
 civitate. 453, 2.
 civitates. 419, 74.
 civium. 140, 3. | 300, 10.
 clade. 424, 3.
 cladis. 437, 3.
 clam. 313, 4. | 424, 3.
 clamant. 418, 11.
 clamor. 322, 27. | 434, 1.
 clamore. 135, 13. | 302, 41. | 433, 3.

I N D E X

- clamores. 399, 28.
 clamoribus. 334, 165. | 393, 30.
 clamosi. 252, 1.
 clandestinas. 416, 29.
 clangentes. 423, 3.
 clara. 26, 3. | 167, 2. | 168, 5. 6. | 196, 14. | 316, 8. | 334, 304. 375. | 336, 26. | 342, 12.
 clarâ. 259, 8.
 claræ. 173, 6.
 Claranus. 408, 26.
 claras. 291, 2.
 Clarentius. 208, 5.
 clari. 173, 1. | 189, 1. | 248, 5. | 300, 5. | 334, 307. 382.
 Clariis. 1, 10.
 Clario. 387, 2.
 clarior. 164, 5. | 223, 4.
 claris. 215, 9.
 clarissimo. 419, 13.
 clarissimum. 419, 55.
 clarius. 239, 3.
 claro. 204, 9. | 220, 5. | 242, 1.
 claros. 223, 3. | 404, 25.
 claruit. 195, 14.
 clarum. 151, 1. | 162, 21. | 369, 22. | 425, 4.
 clarus. 93, 2. | 192, 13. | 225, 2. | 322, 96. | 334, 359.
 classen. 469, 3.
 classes. 297, 19. | 334, 213. | 419, 44.
 classi. 433, 1. | 435, 2.
 classibus. 118, 6. | 298, 19. | 419, 13.
 classis. 420, 4. | 435, 5.
 claudat. 393, 93.
 Claudius. 257, 3. 5. | 258, 3. 5. | 259, 5. | 265, 1.
 claudio. 132, 3. | 133, 3.
 claudus. 132, 1. 4.
 clausæ. 60, 2.
 clausit. 266, 2.
 clausos. 334, 331.
 claustra. 369, 35.
 clausus. 263, 3.
 clavum. 359, 24.
 Clazomenas. 131, 4.
 Cleanthen. 205, 11.
 clemens. 177, 4. | 319, 43.
 Clementem. 419, 31.
 clementia. 298, 8. | 419, 40.
 Clementini. 393, 10.
 Cleobulus. 301, 17. | 304, 1. | 316, 6.
 Cleonæi. 366, 1.
 cliens. 140, 2. | 173, 10. | 362, 33.
 clienta. 183, 12.
 clientes. 193, 11.
 clientibus. 195, 17.
 clientis. 362, 32.
 Clio. 367, 1.
 clivi. 334, 161.
 cludit, *claudicat*. 300, 32.
 cluerent. 211, 28.
 cluet. 406, 21.
 clunes. 392, 2.
 cluo. 304, 2.
 clypeis. 347, 10.
 clypeo. 25, 1.
 clypeus. 425, 3.
 Clytemnestra. 218, 4.
 Cnidia. 396, 51.
 Cnidiam. 57, 1.
 Cnidios. 393, 77.
 co. 49, 2.
 coactam. 419, 36.
 coactu. 128, 4.
 coactum. 302, 13.
 coagmentis. 350, 7.
 coalescere. 369, 20.
 coarguas. 313, 4.
 coctilibus. 296, 2.
 coeant. 350, 6.
 coeat. 363, 11.
 coebo, *cubo*. 336, 57.
 coebum, *cubum*. 336, 3.
 coegi. 419, 15.
 coegisti. 326, 3. | 409, 12.
 coemit. 414, 1.
 cœna. 398, 13.
 cœnæ. 334, 102. | 335, 5.
 cœnasse. 8, 1.
 cœnis. 398, 1.
 cœno, *ablat*. 334, 46. 122.
 coeperat. 182, 4.
 coepimus. 340, 2.
 coepisse. 81, 1.
 coepit. 120, 4. | 335, 5. | 336, 5. | 419, 23.
 coeptat. 334, 237.
 coepte. 332, 7. | 333, 1.
 coepti. 338, 1.
 coeptis. 308, 11.
 coeptos. 335, 5.
 coeptum. 334, 414.
 coerce. 16, 3.
 coërens. 371, 16.
 coërceres. 419, 65.
 coërcet. 368, 30.
 coërcetur. 463, 4.
 cœtu. 334, 181. | 391, 7. | 417, 90. | 419, 2.
 cœtum. 325, 55. | 467, 3.
 cœtus. 71, 1. | 108, 5. 13. | 157, 11.
 cœtus. 319, 31. | 399, 19. | 418, 71.
 coeunt. 334, 119. 265.
 coge. 322, 60. | 332, 44.
 cogente. 456, 3. | 458, 4.
 cogeret. 10, 4.
 cogeris. 334, 36.
 cogit. 268, 7. | 421, 3. | 424, 2. | 446, 2.
 cogitabam. 146, 23.
 cogitandi. 338, 1.
 cogitans. 335, 2.
 cogitare. 308, 14.
 cogitaret. 405, 2.
 cogitat. 363, 9.
 cogitata. 419, 67.
 cogitatio. 152, 20.
 cogitatione. 419, 30. 63.
 cogitatur. 419, 4.
 cogitavit. 419, 67. 68.
 cogites. 335, 8.
 cogitet. 335, 6.
 cognata. 201, 7. | 350, 8.
 cognati. 470, 12.
 cognatio. 190, 1. | 470, 9.
 cognatis. 159, 7. | 377, 4.
 cognatorum. 158, 3.
 cognatos. 206, 1.
 cognatum. 377, 15.
 cognita. 135, 2. | 204, 8. | 210, 10. | 334, 186. 379. | 398, 2. 45.
 cognitâ. 420, 4. | 421, 4. | 452, 4.
 cognite. 153, 1.
 cognitio. 465, 2.
 cognitio. 419, 7. | 468, 3.
 cognito. 460, 3. | 467, 2.
 cognitor. 393, 72.
 cogniturum. 431, 3.

V O C U M.

cognomen. 165, 3. | 257, 4.
 cognomenta. 379, 5.
 cognomento. 419, 38.
 cognomina. 419, 9. 38.
 cognomine. 213, 7. | 264, 1. |
 385, 29.
 cognominis. 419, 25.
 cognoscenda. 299, 1.
 cognosci. 12, 7.
 cognoscit. 452, 2. | 458, 2. |
 460, 2.
 cognosco. 153, 47.
 cognoscunt. 448, 2.
 cognovi. 409, 12.
 cogunt. 320, 31. | 399, 30. |
 419, 62.
 coheret. 398, 6.
 coherentia. 337, 1.
 cohererent. 217, 2.
 cohibens. 333, 16.
 cohibent. 365, 9.
 cohibentes. 317, 3.
 cohibentur. 429, 1.
 cohibes. 292, 7.
 cohibet. 34, 10. | 206, 12. |
 334, 268. | 393, 6.
 cohibetur. 422, 8.
 cohibitor. 419, 64.
 cohors. 279, 3.
 cohortantur. 419, 62.
 cohortatur. 422, 7. | 433, 2. |
 444, 3.
 cohorte. 173, 2.
 cohortes. 334, 131.
 cohorti. 419, 75.
 cohortis. 195, 15. | 196, 14. |
 369, 26.
 coit. 336, 52.
 coitum. 360, 3.
 cola. 393, 57.
 colant. 385, 7.
 colas. 323, 26.
 colat. 418, 69.
 Colchis. 130, 1.
 cole. 193, 13. | 362, 31. 34.
 colendo. 396, 1.
 colendus. 153, 19.
 colens. 183, 13. | 195, 20. |
 200, 43.
 colent. 334, 280.
 colentes. 417, 80.
 colere. 415, 45.
 coleres. 195, 17. | 470, 4.

coleret. 290, 6.
 colis. 175, 14. | 177, 1. | 197,
 1. | 407, 41.
 colit. 36, 4. | 183, 2. | 192, 10. |
 339, 8. | 385, 18. 30.
 colitur. 320, 22.
 colla. 108, 9. | 399, 45.
 collapsis. 361, 34.
 collatione. 419, 36.
 collatus. 470, 22.
 collecta. 358, 2. | 407, 3.
 collectos. 361, 28.
 collega. 408, 25.
 collegâ. 419, 13. | 470, 38.
 collegam. 193, 2. | 406, 22. |
 419, 55.
 collegas. 419, 31.
 collegerat. 419, 65.
 collegerit. 298, 35.
 collegia. 398, 46. | 416, 35.
 collegio. 406, 7. 97. | 419, 16.
 42.
 collegisse. 334, 271.
 collegit. 391, 12. | 408, 28. |
 419, 19. 64.
 collegium. 419, 7.
 collem. 288, 5. | 334, 324.
 colles. 334, 21. | 417, 92.
 colli. 334, 190.
 collibus. 334, 175.
 collige. 86, 1. | 361, 49.
 colligere. 350, 2.
 colligitur. 467, 3.
 collis. 334, 159. 199.
 collo. 23, 1. 4. | 334, 42. | 355,
 5.
 colludere. 361, 9.
 collum. 355, 12. | 392, 16.
 colo. 171, 5. | 192, 27. | 298,
 39. | 320, 21.
 coloni. 334, 163.
 colonia. 287, 2. | 291, 3.
 colonica. 393, 7.
 colonis. 292, 2. | 334, 9. 23. |
 417, 92.
 Colonomon. 400, 4.
 colonos. 296, 9. | 297, 3. | 334,
 458.
 color. 330, 6. | 334, 110. 192. |
 361, 17.
 colore. 20, 9. | 392, 15.
 colorem. 407, 2.
 coloris. 321, 4.

Colosso. 336, 70.
 colui. 318, 1. | 319, 3. 22.
 coluit. 181, 6. | 185, 4. | 192,
 9.
 columbis. 392, 16.
 columen. 191, 1. | 406, 23. |
 418, 56.
 columnâ. 303, 9.
 columnis. 334, 336.
 colunt. 385, 32. | 387, 4. |
 389, 2.
 coma. 355, 9. | 361, 37. | 418,
 14.
 comam. 353, 8.
 comant. 334, 286.
 comarum. 361, 33.
 comas. 220, 3. | 325, 6. | 328,
 10.
 comat. 332, 34.
 come. 1, 3.
 comere. 290, 17.
 comes. 12, 9. | 377, 8. | 413,
 40. | 470, 35.
 comi, *verb.* 374, 6.
 comi, *ablat.* 398, 44.
 comica. 367, 3.
 comicos. 360, 3.
 comicus. 307, 6. | 308, 7.
 cominûs. 332, 25. | 393, 32. |
 415, 7.
 cōmis, *nominat.* 161, 6. | 165,
 4. | 166, 9. | 167, 5. | 181,
 7. | 192, 15. | 193, 11. | 205,
 1. | 418, 38.
 cōmis, *verb.* 322, 59.
 comit. 336, 45. | 406, 33.
 cōmitas. 419, 72. 75. 76.
 comitator. 468, 4.
 comitatu. 407, 4.
 comite. 459, 3.
 comitem, 181, 6.
 cōmiter. 448, 2. | 454, 2. |
 459, 2.
 comitia. 419, 42. 44.
 comitiis. 300, 9.
 comitiorum. 419, 44.
 comitis. 419, 11.
 commeantem. 468, 2.
 commeditantes. 364, 22.
 commemorat. 215, 10.
 commemorabo. 190, 4. | 214,
 2.
 commemoranda. 165, 2. |

I N D E X

175, 10.
 commemorande. 195, 6.
 commemorandi. 198, 8. | 210,
 1.
 commemorare. 159, 16. | 200,
 54.
 commemorat. 213, 16.
 commemorata. 185, 7.
 commemorate. 214, 16.
 commemoratio. 407, 5.
 commemorationem. 217, 1.
 commemoratos. 211, 17.
 commemoratus. 211, 2.
 commemoravit. 200, 52.
 commemoemus. 163, 2.
 commemoro. 158, 2. | 163,
 33.
 commendabilior. 419, 68.
 commendabilius. 419, 58.
 commendabo. 334, 483.
 commendante. 419, 77.
 commendare. 158, 1.
 commendet. 334, 394.
 commendo. 303, 8. | 318, 2. |
 324, 2.
 commenta. 419, 81.
 commercia. 288, 7. | 292, 6. |
 334, 293.
 commercio. 415, 30.
 commigret. 335, 5.
 comminisci. 419, 43.
 comminiscitur. 424, 3. | 463,
 3.
 commisit. 416, 16.
 commissa. 334, 187. | 336,
 83. | 408, 9.
 committeret. 434, 3.
 committitur. 431, 3.
 committunt. 119, 2.
 commoda. 196, 26.
 commodasti. 419, 69.
 commodat. 133, 3. | 330, 2.
 commodode. 214, 9.
 commodiore. 400, 5.
 commoditas. 36, 2.
 commodum. 414, 2.
 commodum. 302, 44.
 commodus. 166, 9. | 270, 1. |
 278, 1.
 commonebo. 407, 5.
 commonetur. 459, 2.
 commoritur. 99, 1.
 commotâ. 449, 3.

commotus. 433, 2.
 commovetur. 421, 6.
 commune. 166, 14. | 169, 5. |
 216, 14. | 228, 3. | 241, 3. |
 254, 1. | 334, 176. | 336,
 62. 85. | 362, 18. | 408, 30. |
 419, 3. | 460, 1.
 communem. 325, 48. | 368,
 17. | 470, 42.
 communes. 334, 433.
 communi. 2, 9. | 419, 40. 77. |
 468, 2.
 communibus. 290, 13.
 communicatis. 468, 4.
 communis. 123, 5. | 209, 3. |
 227, 2. | 344, 3. | 361, 21. |
 419, 11. | 462, 3.
 commutabilis. 417, 104.
 commutata. 1, 13.
 commutatis. 334, 226.
 commutavi. 253, 4.
 commutemur. 19, 3.
 Comœdis. 400, 5.
 comosus. 415, 9.
 compago, 336, 82. | 417, 30. |
 440, 3.
 compar. 214, 5.
 compara. 310, 6.
 comparans. 17, 7.
 comparantes. 463, 2.
 comparari. 419, 75.
 comparatus. 407, 3.
 comparet. 335, 7.
 comparibus. 361, 24.
 compariles. 369, 38.
 compedes. 326, 11.
 compellans. 462, 4.
 compellit. 436, 4. | 468, 2.
 compellitur. 421, 3.
 compendii. 146, 31.
 compendio. 407, 7.
 compensat. 334, 328. | 348, 6.
 compererunt. 448, 3.
 comperisset. 451, 2.
 compertis. 421, 6. | 456, 1.
 compita. 298, 16. | 361, 5. |
 385, 18. | 399, 19.
 complacuisse. 267, 4.
 compleatis. 419, 70.
 complecterer. 417, 85.
 completi. 153, 5.
 complectitur. 367, 11.
 complent. 370, 6.

complet. 455, 2.
 complexa. 106, 3. | 161, 7. |
 296, 9.
 complexam. 295, 3.
 complexu. 357, 6. | 412, 3.
 complexum. 163, 4.
 complexus. 317, 26.
 componat. 286, 10.
 compone. 91, 2.
 componere. 20, 3. | 368, 10. |
 369, 10. | 394, 38.
 componit. 468, 5.
 composita. 360, 2. | 407, 4.
 compositi. 159, 11. | 405, 3.
 compositione. 350, 3.
 compositis. 417, 7.
 compositos. 334, 230.
 composuisse. 350, 8.
 composuit. 230, 4. | 393, 85. |
 396, 38.
 compressus. 352, 11.
 compulerit. 454, 3.
 compulit. 220, 4.
 compulsi. 428, 2.
 compulsi. 441, 2.
 compulsum. 430, 3.
 computat. 378, 10. | 396, 6.
 conantem. 334, 302. | 359, 3.
 conaretur. 452, 3.
 conata. 425, 5.
 conatibus. 449, 3.
 concavus. 334, 168.
 concedere. 286, 7.
 concedes. 334, 464.
 concedis. 317, 17.
 concedit. 203, 6. | 458, 4.
 conceditur. 157, 27.
 concelebrat. 317, 9.
 concepimus. 406, 95.
 concepit. 249, 4.
 concepta. 419, 22.
 conceptio. 337, 1.
 conceptione. 419, 59.
 conceptus. 336, 28. | 369, 11.
 concertantes. 300, 23.
 concessa. 339, 6.
 concessi. 419, 73.
 concessit. 334, 385. | 419, 8. |
 451, 2.
 concessio. 414, 1.
 Concharum. 334, 70.
 conciliat. 414, 1. | 419, 78.
 conciliatâ. 468, 5.
 conciliet.

V O C U M.

conciliet. 340, 2.
 conciliis. 163, 30.
 concilio. 428, 2.
 concilium. 421, 3. | 422, 6. |
 424, 2. | 438, 2. | 440, 2.
 concinentibus. 413, 12.
 concinerent. 340, 1.
 concinnans. 406, 80.
 concinnare. 350, 3.
 concinnat. 36, 3. | 414, 1. |
 417, 8. | 445, 3.
 concinnata. 321, 4.
 concinnatam. 414, 3.
 concinnatio. 350, 7. | 396,
 1. | 404, 4. | 407, 1.
 concinnatione. 350, 2.
 concinnationis. 400, 5.
 concinnatorem. 406, 15.
 concinne. 409, 22.
 concinnitate. 467, 3.
 concinnius. 419, 19.
 concino. 334, 443.
 concinuit. 170, 6.
 concione. 422, 7. | 439, 2.
 concionibus. 419, 68.
 concipiatur. 419, 61.
 concipit. 130, 8.
 concita. 334, 40.
 concitares. 419, 65.
 concitasti. 413, 13.
 concitata. 195, 21.
 concitatur. 421, 4.
 conclamatus. 323, 15.
 conclavis. 419, 66.
 concludam. 419, 79.
 concludens. 377, 23.
 conclusæ. 398, 8.
 conclusio. 337, 1.
 conclusiones. 407, 3.
 conclusis. 466, 2.
 conclusit. 259, 5.
 concluso. 364, 23.
 conclusos. 454, 2.
 concolor. 334, 74. | 396, 44.
 concordēs. 183, 15. | 356, 12.
 Concordi, *nom. prop.* 200, 27.
 concordia. 417, 3. 106.
 concors. 319, 37.
 concrematis. 419, 74.
 concreta. 101, 1. | 398, 6.
 concretas. 361, 7.
 concretum. 349, 4.
 concretus. 100, 3.

concubina. 421, 4.
 concubitūs. 118, 16.
 concupisti. 326, 4.
 concurrens. 334, 297.
 concurrere. 334, 291.
 concurrerunt. 405, 3.
 concussit. 434, 1.
 concussus. 54, 4.
 concutiat. 400, 1.
 concute. 156, 5.
 Condatem. 394, 32.
 condatur. 254, 6.
 conde. 44, 3. | 334, 390.
 condecetior. 419, 64.
 condemnans. 419, 56.
 condemnas. 349, 2.
 condemnaſti. 396, 1.
 condemnat. 360, 3.
 condemnata. 299, 15.
 condemnet. 335, 6.
 condemnetur. 349, 13.
 condemno. 298, 1.
 condendi. 419, 80.
 condere. 319, 35. | 335, 1.
 conderet. 300, 20.
 condideram. 396, 1.
 condideras. 163, 20.
 condiderat. 23, 3. | 409, 1.
 condidisset. 300, 26.
 condidisti. 419, 80.
 condidit. 20, 1. 2. | 223, 3. |
 237, 2. | 287, 10. | 300, 23. |
 339, 12.
 condimento. 411, 1.
 condiscipulum. 193, 1.
 condit. 210, 11.
 condita. 159, 1. | 193, 4. |
 203, 5. | 316, 26. | 334,
 327. 456. | 398, 7. | 403,
 23.
 condita. 156, 3.
 conditio. 163, 14. | 239, 4. |
 362, 21. | 417, 26.
 conditione. 391, 21. | 423, 5.
 conditis. 414, 1.
 condito. 419, 72.
 conditor. 322, 46. | 334, 301.
 310.
 conditorem. 26, 5.
 conditu. 205, 17.
 conditum. 400, 5.
 conditur. 212, 14. | 223, 1. |
 383, 20. | 396, 45.

conditus. 175, 7. | 222, 1.
 condonas. 393, 25.
 condonata. 419, 73.
 condonatas. 325, 98.
 condonatis. 419, 73.
 condor. 236, 4. | 240, 1.
 conducti. 90, 7.
 condunt. 383, 3.
 conduntur. 231, 2. | 320, 27.
 condus. 415, 20.
 confectam. 149, 6.
 conferantur. 419, 23.
 conferatur. 405, 1.
 conferent. 192, 21.
 conferre. 332, 41. | 419, 36.
 conferret. 408, 27.
 conferri. 462, 4.
 confert. 325, 83.
 conferta. 342, 7.
 confessam. 153, 54.
 conficit. 361, 40. | 371, 2. |
 384, 3. | 466, 2.
 confidere. 153, 7.
 confinia. 296, 4. | 334, 199. |
 371, 8.
 confirmantia. 419, 77.
 confirmas. 419, 71.
 confirmatus. 458, 3.
 confirmet. 298, 37.
 confise. 393, 58.
 confisus. 257, 7. | 465, 2.
 confixisset. 466, 2.
 confixus. 236, 3.
 conflagratio. 435, 5.
 conflagrationem. 419, 74.
 confugi. 240, 4.
 confugiat. 78, 6.
 confunde. 330, 5.
 confunderet. 334, 358.
 confundit. 334, 198.
 confundunt. 423, 3.
 confusis. 35, 8.
 confusus. 419, 13.
 congeminatus. 408, 22.
 congere. 410, 13.
 congeſſit. 147, 8.
 congestas. 393, 67. | 468, 2.
 congesti. 419, 11.
 congestior. 334, 133.
 congestis. 399, 23.
 congestus. 334, 86.
 congregatur. 423, 5. | 442, 2.
 congregantur. 468, 2.

I N D E X

congregatâ. 422, 7.
 congrege. 336, 53. | 399, 21.
 congregem. 468, 2.
 congressi. 357, 3. | 359, 1. |
 426, 5.
 congressio. 425, 5.
 congressis. 424, 3.
 congressum. 440, 4.
 congressus. 235, 2. | 436, 5.
 congressûs. 403, 3.
 congrua. 210, 15. | 340, 5.
 congruant. 350, 8.
 congruentis. 217, 1.
 congruerent. 340, 1.
 conjectent. 157, 33.
 conjecto. 153, 51.
 conis. 290, 17.
 conjuge. 171, 9. | 180, 2. |
 204, 11.
 conjugem. 421, 6.
 conjugia. 364, 12.
 conjugii. 161, 5. | 219, 4.
 conjugiiis. 342, 1.
 conjugio. 208, 6. | 398, 50.
 conjugis. 168, 4. 24. | 195,
 38. | 212, 8. | 218, 1. 2. |
 325, 39.
 conjugium. 178, 4. | 203, 9. |
 209, 5. | 319, 37.
 conjuncta. 243, 1. | 356, 4. |
 419, 11.
 conjuncte. 211, 13.
 conjunctus. 419, 7. 13. 30.
 conjunge. 148, 1.
 conjungere. 210, 3.
 conjungit. 2, 8.
 conjungor. 235, 3.
 conjunxit. 188, 3.
 conjuratio. 319, 21.
 conjux. 18, 2. | 89, 1. | 164, 2. |
 168, 17. | 174, 3. | 175, 10. |
 179, 4. | 189, 4. | 193, 9. |
 213, 5. | 242, 2. | 313, 2. |
 343, 4. | 356, 4. | 357, 8.
 10.
 connecterem. 419, 9.
 connecto. 322, 63.
 connexa. 322, 53.
 connexis. 334, 14.
 connixus. 322, 9.
 connubium. 196, 38.
 cono. 334, 312.
 conquerebatur. 68, 3.

conquerimur. 361, 41.
 conquestus. 446, 2.
 consalutantium. 419, 13.
 conscendas. 322, 100. | 397, 8.
 conscende. 403, 13.
 conscia. 153, 73. | 157, 14. |
 163, 17. | 309, 1. | 328, 2. |
 416, 17. | 419, 14.
 conscientia. 407, 3. | 419, 63.
 consciis. 406, 61.
 conscio. 400, 1.
 conscius. 298, 4. | 419, 83.
 conscriptis. 300, 9.
 consecrando. 419, 48.
 consecrares. 419, 83.
 consecratus. 419, 7.
 consecravi. 305, 10.
 consecuta. 447, 3.
 consensu. 427, 2.
 consentit. 334, 254.
 consentitur. 364, 8.
 consentiunt. 419, 34.
 consenuisse. 361, 36.
 consenuit. 419, 31.
 conserto. 334, 331.
 confere. 147, 7. | 334, 48.
 confertit. 334, 199. | 408, 18.
 21. | 417, 82.
 confertitur. 334, 162. | 427,
 3. | 432, 3. | 440, 3. | 462, 3.
 confervere. 410, 14.
 confervit. 419, 27.
 Consi, Neptuni. 294, 2. | 343,
 3.
 consilia. 205, 16. | 429, 3. |
 430, 3. | 446, 2.
 consiliatorem. 419, 46.
 consilii. 421, 6.
 consiliis. 214, 10. | 224, 1. |
 385, 20. | 458, 3.
 consilio. 225, 2. | 400, 1. |
 447, 3. | 468, 4.
 consiliorum. 419, 83.
 consilium. 92, 2. 14. | 308,
 15. | 419, 43. 44. 47. 48. |
 469, 8.
 consimilis. 416, 27.
 consistat. 409, 26.
 consistorii. 419, 62.
 consita. 334, 209.
 consite. 334, 25. 26.
 consitus. 334, 191.
 Conso, Neptuno. 385, 20.

consobrine. 179, 2.
 consocer. 189, 12.
 consociant. 295, 5. | 341, 4.
 consociare. 181, 10.
 consociate. 174, 3.
 consolantibus. 438, 2.
 consolaris. 419, 76.
 consona. 153, 84. | 364, 14.
 consorte. 417, 22.
 consortes. 334, 180.
 consortia. 336, 42.
 consortium. 419, 16.
 conspectu. 383, 17. | 403, 4. |
 417, 128.
 conspectus. 369, 37.
 conspexit. 361, 45.
 conspiciantur. 430, 3.
 conspicer. 394, 26.
 conspicior. 348, 10.
 conspicias. 118, 1.
 conspikor. 334, 10.
 consponsi. 399, 11.
 consta. 322, 26.
 constant. 360, 4. | 368, 6.
 constantia. 303, 14.
 Constantini. 206, 11. | 334,
 11. | 419, 31.
 Constantino. 286, 7.
 Constantinopoli. 286, 1.
 Constantinopolim. 206, 14.
 Constantinopolis. 162, 16. |
 191, 4. | 419, 34.
 constantius. 419, 46.
 Constantius. 419, 53. 54.
 constat. 362, 19. | 368, 12.
 consternatione. 458, 2.
 consternatos. 436, 4. | 466, 2.
 consternavit. 400, 2.
 constituisse. 360, 2.
 constitit. 54, 3. | 69, 4.
 constituis. 418, 61. | 419, 17.
 constituit. 254, 2. | 419, 56.
 constrator. 343, 12.
 constratum. 334, 289.
 constratus. 349, 10.
 constructa. 300, 19.
 consuetudo. 322, 81.
 consueverant. 466, 4.
 Consul. 163, 3. | 258, 6. | 298,
 40. | 319, 46. | 322, 92. |
 332, 41. 51. | 395, 1. | 406,
 21. 26. | 419, 13. 25. 31. |
 470, 38.

V O C U M.

consularia. 419, 31.
 consularis. 419, 25.
 consulatu. 419, 10.
 consulatum. 419, 32. 51.
 consulatus. 419, 12. 32.
 consulatûs. 419, 42.
 consulatus. 192, 22. | 419, 25.
 27.
 Consule. 92, 11. | 188, 4. |
 250, 1. | 290, 8. | 319, 45. |
 322, 100.
 Consulem. 404, 30. | 406, 20. |
 419, 43. 49. 55. 58. 82. 83.
 Consulendum. 300, 12.
 Consules. 405, 3. | 419, 16.
 60.
 Consulibus. 147, 10. | 256,
 2. | 261, 2. | 377, 6. | 419,
 32. 36. 43. 46. 56.
 Consulis. 149, 4. | 150, 4. |
 332, 2. | 333, 2. | 406, 22. |
 419, 52.
 consulta. 212, 10.
 consultant. 428, 3.
 consultiore. 419, 73.
 consultis. 276, 2.
 consultissimo. 419, 7.
 consultius. 419, 67. 74.
 consulto. 279, 1.
 consultum. 409, 26.
 consultus. 363, 2.
 consuere. 93, 4.
 consumere. 108, 14. | 334,
 353.
 consumis. 60, 1.
 consumit. 334, 262. 313.
 consummationem. 420, 3.
 consumpsi. 394, 10.
 consumpsit. 249, 2.
 consumptam. 405, 1.
 consumpto. 298, 26. | 365, 15.
 consumptus. 419, 32.
 consumunt. 467, 3.
 consurgunt. 352, 18.
 Confus, Neptunus. 69, 9.
 contagia. 153, 22. | 417, 28.
 contagium. 335, 5.
 contectum. 298, 20.
 contemne. 416, 32.
 contemnitur. 362, 35.
 contemplatur. 431, 4.
 contendendum. 400, 2.
 contendere. 191, 13. | 334,

117.
 contenderent. 437, 2.
 contendit. 160, 9.
 contenditur. 347, 3.
 contendo. 419, 33.
 contenta. 2, 7.
 contentâ. 417, 22.
 contenti. 298, 23. | 324, 3.
 contentio. 364, 7.
 contentione. 350, 3.
 Contentum, *nom. prop.* 166,
 2.
 contentus. 158, 1. | 360, 1.
 conterrita. 449, 1.
 conterritis. 429, 2. | 438, 3.
 conterrito. 435, 4.
 contexere. 336, 3.
 contexi. 26, 7.
 contextit. 455, 2.
 contexti. 453, 2.
 contextio. 420, 4.
 contextu. 449, 2.
 contexuisse. 420, 1.
 Conticuere. 457, 1.
 contigerant. 206, 10.
 contigerit. 412, 5.
 contigisse. 420, 3.
 contigit. 160, 6. | 161, 3. |
 294, 3. | 334, 95.
 contiguos. 369, 14.
 continebit. 420, 2.
 continentiam. 419, 15.
 continere. 360, 2.
 continet. 347, 14. | 368, 32.
 contingam. 419, 31. 62.
 contingent. 322, 51.
 contingere. 298, 5. 25.
 contingit. 1, 17. | 359, 14.
 continuamus. 317, 4.
 continuando. 419, 27.
 continuantia. 417, 15.
 continuarit. 151, 16.
 continuatione. 412, 4.
 continuo. 458, 4.
 continuum. 350, 5.
 contorsit. 419, 64.
 contortius. 419, 19.
 contra. 91, 1. | 153, 31. | 168,
 17. | 353, 12. | 362, 26. |
 407, 6. | 409, 12. 26. | 418,
 40. | 419, 24. | 469, 16.
 contractæ. 322, 15.
 contractis. 327, 3.

contrahitur. 437, 2.
 contrahuntur. 433, 3.
 contraria. 333, 11. | 362, 39.
 contrario. 442, 2.
 contrarius. 349, 15.
 contrectabile. 168, 3.
 contribuunt. 38, 2.
 contristat. 417, 102.
 contriti. 428, 2.
 controversa. 157, 32.
 controversum. 364, 9.
 contudit. 366, 2.
 contuleras. 196, 29.
 contulit. 334, 404.
 contumelia. 419, 58.
 contumeliâ. 419, 7. | 446, 2.
 contumeliam. 421, 5.
 contumelias. 422, 8.
 contumeliosè. 421, 3.
 contumeliosum. 466, 3.
 convellitur. 432, 3.
 convenerat. 400, 2.
 conveniet. 115, 4.
 convenire. 350, 6. | 452, 2.
 convenit. 128, 1. | 313, 7. |
 364, 17.
 conveniunt. 352, 3. | 467, 3.
 conventum. 460, 3.
 convertere. 334, 281.
 conversi. 454, 3.
 conversis. 369, 15.
 convertar. 419, 79.
 converti. 217, 2.
 convertimus. 470, 15.
 convertit. 69, 3. 9.
 convexa. 368, 6. | 418, 70.
 convexæ. 334, 248.
 convicit. 73, 4.
 convicium. 155, 6. | 405, 3.
 convictor. 205, 14.
 convincit. 406, 29.
 conviva. 157, 21. | 398, 42.
 48.
 convivio. 50, 2. | 335, 4. |
 445, 4.
 convivis. 193, 11.
 convivium. 155, 5. | 452, 3.
 convocantur. 429, 2.
 convulsa. 35, 7.
 convulsæ. 368, 14.
 cooptando. 419, 48.
 copia. 97, 2. | 146, 4. | 152,
 10. | 176, 5. | 191, 17. | 207,

I N D E X

4. | 289, 1. | 419, 1.
 copiarum. 422, 9.
 copiiis. 440, 3.
 copiosius. 419, 2.
 copiosus. 419, 70.
 copula. 224, 1.
 copulet. 306, 10. | 406, 99.
 coquat. 332, 15. | 345, 4.
 cor. 48, 2. | 49, 2. | 339, 14.
 15. | 341, 5. | 393, 69.
 coræ, *pupille*. 406, 60.
 coralia. 334, 69.
 coram. 153, 6. | 419, 53. |
 439, 2.
 corde. 146, 24. | 205, 12. |
 422, 4.
 Corduba. 293, 4.
 Corinthi, *nom. Grammatici*.
 198, 1.
 Corinthi, *urbis*. 387, 3.
 Corinthii. 301, 14.
 Corinthius. 316, 4.
 cornea. 157, 26.
 cornibus. 396, 10.
 Cornicis. 365, 4.
 corniger. 334, 469.
 cornipedes. 397, 5.
 cornipes. 413, 9.
 Cornix. 336, 12. | 365, 3. |
 410, 8.
 cornua. 333, 14. | 366, 4. |
 371, 14. | 382, 5. | 383, 3.
 corollario. 412, 6.
 corona. 370, 2.
 coronæ. 195, 7. | 325, 33. |
 369, 30. | 372, 6. | 388, 1.
 coronam. 355, 6.
 corpora. 334, 272. | 368, 2. |
 444, 2.
 corpore. 69, 10. | 71, 6. | 153,
 24. 42. 68. | 176, 14. | 228,
 1. | 230, 2. | 319, 61. | 325,
 90. | 334, 118. 185. 263. |
 345, 10. | 357, 18. | 368,
 14. | 403, 5. | 419, 64.
 corpoream. 341, 9.
 corporibus. 70, 2.
 corporis. 100, 2. | 153, 37. |
 192, 28. | 244, 6. | 334, 113.
 138. 224. | 394, 30. | 413,
 17.
 corpus. 362, 17. | 408, 28. |
 417, 29. | 437, 2. | 442, 3.
- correctæ. 299, 15.
 Correcturæ. 183, 11.
 corrigere. 40, 4.
 corripe. 115, 3.
 corripuens. 115, 2.
 Corroco. 493, 60.
 corruerunt. 290, 14.
 corruptit. 70, 6.
 cortex. 103, 1.
 cortice. 359, 16.
 corticeis. 334, 246.
 Corvi. 393, 62.
 Corvini. 419, 25.
 Corvos. 76, 5.
 Corus. 334, 316.
 coruscantis. 151, 11.
 coruscat. 369, 21.
 corusci. 413, 5.
 coruscum. 332, 2.
 Corvus. 365, 5.
 cos, *lapis*. 345, 11.
 Cos, *insula*. 347, 6.
 Cossio Vasatum, *urbs*. 183, 8.
 costas. 359, 27.
 coston. 123, 5.
 cothurni. 399, 38.
 cras. 44, 4.
 crateras. 352, 12.
 crates. 408, 27.
 creandis. 153, 8. | 305, 2. |
 419, 43. 46.
 creant. 393, 88.
 crearer. 322, 90.
 creari. 313, 5.
 creat. 140, 1. | 345, 11. | 347,
 6.
 creatus. 308, 1. | 393, 79.
 creavit. 406, 49.
 Crebennus. 403, 19.
 creber. 359, 29.
 crebrius. 419, 64.
 crebro. 325, 91.
 credam. 334, 171.
 credant. 417, 75.
 credat. 111, 2.
 crede. 340, 2.
 credemus. 471, 6.
 credenda. 69, 1.
 credere. 334, 318.
 crederem. 305, 7.
 crederes. 337, 2.
 crederet. 334, 346.
 credi. 305, 12.
- credideram. 398, 1. | 416, 2.
 crediderit. 84, 4.
 crediderunt. 300, 18.
 credidimus. 271, 4.
 credidissent. 419, 55.
 credidit. 10, 2. | 262, 4. | 416,
 19.
 credimus. 417, 132.
 credit. 227, 1. | 263, 4.
 credita. 100, 16.
 credite. 113, 2. | 118, 15.
 creditis. 306, 8.
 creditorem. 419, 23.
 creditur. 369, 8.
 creditus. 211, 7.
 credo. 26, 11. | 198, 13. | 419,
 48.
 credula. 417, 7.
 cremandum. 152, 11.
 cremavit. 221, 2.
 crepat. 334, 258.
 erepero. 392, 9.
 crepidine. 334, 322. 337.
 Cres, *Cretensis*. 345, 19.
 crescat. 390, 9. | 396, 42.
 crescente. 162, 15.
 crescit. 323, 19.
 Cressium. 458, 3.
 Cretæ. 325, 28.
 Cretensem. 463, 3.
 crevit. 165, 8. | 300, 21.
 crimen. 192, 26. | 223, 2. |
 271, 3. | 362, 31. 34. | 393,
 44. | 416, 31.
 crimina. 119, 3. | 153, 31. |
 157, 16. | 220, 6. | 265, 3. |
 266, 3. | 325, 64. 83. | 362,
 27. | 393, 25. 42. | 416, 15. |
 417, 67.
 criminans. 415, 21.
 crimine. 153, 62. | 213, 3. |
 264, 4. | 319, 37. | 325, 62.
 94. | 419, 41.
 criminibus. 278, 4. | 311, 3.
 crimum. 195, 31.
 crine. 12, 7. | 17, 5. | 334,
 317.
 crinem. 221, 2.
 crines. 106, 3. | 334, 237. |
 373, 1. | 374, 3.
 crinis. 349, 23.
 Crispa. 71, 6. | 77, 1.
 crispatur. 334, 63.

V O C U M.

Crispe. 211, 1.
crispis. 334, 194.
Crispo. 211, 13.
croceis. 428, 1.
croceo. 355, 4. | 361, 2.
croceum. 431, 1.
croci. 361, 32.
crocus. 325, 11.
Cræse. 54, 1. 8.
Cræso. 301, 7. | 302, 11.
Cræsum. 302, 51.
Cræsus. 302, 19. 33. 39. 45. |
 320, 12.
cruces. 168, 3.
cruci. 324, 1.
cruciabiliter. 466, 4.
crucianti. 413, 39.
cruciare. 39, 4.
cruciat. 419, 15.
cruciata. 153, 49. | 189, 9.
cruciaverat. 325, 57.
cruda. 182, 8. | 469, 5.
crudeli. 325, 96.
crudelior. 10, 11.
crudelis. 325, 87.
crudelius. 232, 5.
crudescat. 424, 3.
crudesceret. 462, 3.
crudescit. 168, 10.
crudo. 359, 16.
crudum. 129, 2. | 130, 2.
crudus. 118, 10.
cruentam. 325, 21.
cruenti. 170, 11.
cruentis. 453, 3.
cruento. 282, 3.
cruorem. 130, 3. | 325, 77. |
 359, 18.
cruoris. 455, 2.
crura. 108, 8.
crure. 336, 51. | 392, 14.
crus. 341, 9. | 464, 2.
crusti. 152, 12.
crustis. 334, 48.
crux. 168, 19. | 315, 4. | 345,
 9.
Ctesippus. 464, 2.
cubiculi. 358, 2. | 467, 2.
cubile. 419, 66. | 431, 1.
cubili. 449, 1. | 459, 2.
cubilia. 157, 37.
cubito. 359, 22.
cucurrit. 135, 14. | 287, 13. |

353, 4. | 354, 4.
cui. 12, 10. | 38, 8. | 42, 3. |
 43, 3. | 89, 1. | 128, 8. | 142,
 1. | 146, 4. | 151, 15. | 153,
 14. 28. | 159, 13. | 161, 3. |
 166, 3. | 171, 7. | 175, 11. |
 186, 2. | 205, 2. | 207, 4. |
 219, 1. | 227, 2. | 248, 3. |
 257, 4. | 291, 6. | 293, 3. |
 294, 3. | 302, 2. | 307, 11. |
 316, 3. | 317, 6. | 320, 15.
 28. | 322, 43. | 334, 24. 80.
 104. 309. 312. | 335, 2. 8. |
 336, 68. | 339, 3. 6. 7. | 344,
 12. | 353, 3. | 359, 8. | 360,
 4. | 368, 16. 24. | 393, 4. |
 406, 59. | 413, 33. | 419, 3.
 23. 33. 38. 39. 47. 57. |
 434, 3. | 461, 3. | 468, 3. |
 471, 1. 6.
Cujas. 451, 2.
cuiunque. 369, 12.
cuiquam. 153, 61. | 168, 16. |
 417, 107.
cuique. 326, 2. | 351, 10. | 419,
 14. | 426, 2.
cujus. 12, 1. | 34, 9. | 153, 4.
 13. | 162, 13. | 170, 3. | 175,
 3. | 176, 4. | 177, 9. | 193,
 7. | 195, 13. | 225, 3. | 235,
 4. | 248, 1. | 282, 2. | 287,
 11. | 294, 4. | 297, 1. | 319,
 47. | 328, 4. | 334, 98. | 335,
 5. | 338, 2. | 349, 18. | 368,
 25. | 393, 1. | 396, 1. | 419,
 4. 19. 44. 53. 64. 66. 72.
 83. | 434, 4. | 438, 3. | 449,
 3. | 466, 3. | 470, 35.
cujusmodi. 419, 32. 73.
cujusque. 462, 4.
culmen. 319, 41. | 470, 35.
culmina. 297, 17. | 334, 20.
culmine. 334, 284. | 336,
 44.
culpa. 157, 16. | 213, 8. | 417,
 20. | 418, 46.
culpā. 400, 4.
culpabam. 391, 10.
culpæ. 325, 79. | 415, 17.
culpam. 417, 103. | 418, 31. |
culpandus. 419, 41.
culpas. 299, 14. | 325, 64. 98. |
 417, 8.

culpet. 191, 33.
culpis. 469, 22.
culta. 162, 1. | 165, 9. | 323,
 22. | 334, 325. 460.
cultæ. 206, 9. | 289, 2.
cultam. 296, 4.
culti. 319, 10.
cultior. 470, 18.
cultius. 419, 68.
cultor. 214, 7. | 320, 24. | 334,
 120. | 343, 8. | 393, 4. | 415,
 19.
cultoribus. 326, 2. | 334, 167.
cultu. 153, 1. | 159, 3. | 167, 7. |
 194, 18. | 198, 12. | 290, 1. |
 319, 15. | 336, 45. | 361, 11. |
 388, 6. | 398, 28.
cultum. 104, 4. | 172, 9. | 216,
 9. | 299, 11. | 317, 3. | 334,
 15. | 385, 19.
cultura. 238, 3. | 336, 87.
cultus. 104, 5. 6. | 237, 6. |
 334, 347.
cultus. 334, 6.
cultus, plur. 325, 26. | 334,
 72. 298. | 336, 70. | 362,
 24. | 377, 3. | 385, 23.
cum, præposit. 17, 7. | 25, 2. | 62,
 2. | 63, 2. | 138, 2. | 149, 5. |
 153, 42. 83. | 155, 6. 7. |
 163, 23. | 180, 2. | 181, 7. |
 183, 2. | 189, 12. | 191, 5. |
 216, 14. | 227, 2. | 231, 1. |
 283, 3. | 319, 12. | 321, 6. |
 325, 42. | 335, 7. | 336, 10. |
 341, 4. | 350, 6. | 354, 14. |
 364, 12. | 378, 2. | 383, 20. |
 393, 28. | 396, 6. | 397, 14. |
 399, 35. | 400, 2. | 404, 38. |
 406, 57. | 418, 14. | 419, 13.
 19. 30. 34. 45. 47. 65. 74. |
 420, 4. | 421, 5. | 422, 8. |
 423, 5. | 424, 1. | 426, 4. |
 430, 4. | 437, 3. | 440, 4. |
 442, 2. | 444, 2. | 447, 2. |
 448, 2. | 450, 2. | 453, 3. |
 454, 3. | 457, 2. | 458, 4. |
 460, 2. | 466, 4.
cum, adverb. 5, 1. | 76, 7. |
 82, 2. | 120, 1. | 128, 8. | 129,
 1. | 134, 4. | 146, 13. | 153,
 72. 75. | 154, 7. | 157, 1. |
 182, 4. | 183, 14. | 322, 84. |

I N D E X

- 325, 53. | 326, 3. 4. | 344, 7. |
 346, 1. | 349, 2. | 360, 3. 4. |
 369, 13. | 385, 18. | 393, 73. |
 404, 24. 26. | 405, 2. 3. |
 409, 11. 23. | 411, 2. | 417,
 26. | 418, 39. | 419, 2. 7. 9.
 11. 20. 41. 43. 46. 52. 53.
 57. 59. 60. 61. 68. 69. 74. |
 420, 4. | 421, 3. | 426, 5. |
 431, 4. | 436, 4. | 437, 2. 3. |
 440, 4. | 441, 2. | 450, 2. 3. |
 451, 2. | 452, 3. | 453, 3. |
 454, 2. | 463, 4. | 466, 2. |
vide prater ea quum.
 Cumanam. 19, 6.
 Cumanis. 334, 345.
 Cumano. 334, 208.
 cumulandus. 334, 420.
 cumulas. 419, 39.
 cumulat. 332, 39.
 cumulata. 237, 5.
 cumulatâ. 419, 73.
 cumulatius. 378, 3. | 411, 1.
 cumulatum. 419, 55.
 cumulatus. 197, 14.
 cumulaverit. 149, 5.
 cumulo. 350, 8.
 cunæ. 298, 40.
 cunas. 188, 3. | 325, 17.
 cuncta. 153, 16. 68. | 196,
 25. | 208, 12. | 228, 3. | 289,
 8. | 302, 49. | 303, 14. | 313,
 7. | 314, 3. | 320, 12. | 346,
 2. | 362, 39. | 363, 25. | 367,
 9. | 368, 16. | 372, 11. | 418,
 47. | 452, 4. | 458, 2.
 cunctæ. 325, 65. | 396, 36.
 cunctantem. 129, 7. | 130, 10.
 cunctantes. 419, 71.
 cunctantia. 369, 39.
 cunctas. 71, 6. | 298, 28. | 398,
 22.
 cunctatio. 419, 49.
 cunctator. 210, 13.
 cunctatur. 153, 77. | 357, 13.
 cunctetur. 160, 2. | 422, 6.
 cuncti. 69, 5. | 307, 10. | 352,
 17. | 417, 39.
 cunctis. 108, 3. | 198, 5. | 212,
 7. | 216, 7. | 301, 17. | 308,
 7. | 319, 11. 62. | 349, 12. |
 362, 10. | 364, 1. | 396, 54. |
 398, 18. | 406, 25. | 417,
 46. | 419, 78. 83.
 cunctor. 419, 41.
 cunctos. 260, 3. | 296, 9. | 302,
 15. | 326, 6. | 334, 80. | 422,
 8. | 471, 12.
 cuneata. 289, 5. | 300, 21.
 cuneati. 364, 10.
 cuneos. 423, 2.
 cunis. 164, 9. | 165, 3. | 345,
 25.
 cupere. 319, 19.
 cuperes. 97, 1. | 298, 25.
 cuperet. 171, 1. | 319, 24.
 cupiam. 153, 59.
 cupias. 322, 42.
 cupiat. 309, 3. | 419, 25. 75.
 cupidi. 377, 20.
 Cupidinem. 324, 1.
 cupidinibus. 118, 4.
 Cupido. 79, 1. | 325, 101.
 cupiebant. 419, 59.
 cupienda. 419, 5.
 cupiendi. 320, 15.
 cupiens. 167, 9. | 361, 6.
 cupientibus. 462, 4.
 cupiet. 190, 6.
 cupio. 77, 3. | 92, 3.
 cupis. 141, 1. | 150, 3.
 cupisset. 332, 34.
 cupit. 320, 12.
 cupiunt. 334, 373.
 cupiuntur. 249, 1.
 cur. 51, 4. | 52, 2. | 53, 4. | 60, 1. |
 103, 1. | 118, 13. | 174, 9. |
 225, 5. | 272, 2. | 349, 7. 11.
 13. 16. 19. | 362, 20. | 363,
 17. 18. 20. 22. 23. | 404,
 11. 29. | 417, 110. | 469, 12.
 cura. 3, 6. | 10, 11. | 160, 3. |
 161, 5. | 163, 21. 22. | 164,
 1. | 171, 7. | 175, 13. | 178,
 13. | 190, 3. | 197, 17. | 212,
 4. 22. | 213, 16. | 215, 9. |
 216, 7. | 236, 6. | 299, 6. |
 317, 5. | 319, 29. | 322, 19. |
 323, 2. 6. | 334, 51. 80. |
 350, 1. | 351, 8. | 353, 1. |
 362, 3. 25. 30. | 390, 33. |
 391, 12. | 403, 3. | 417, 13.
 77. 119. | 419, 46. 51. 53. |
 430, 2. | 470, 17.
 curæ. 320, 7. | 362, 10.
 curam. 178, 2. | 195, 34. |
 308, 13. | 398, 11. | 408, 4.
 curas. 334, 207. 393.
 curavi. 338, 2.
 Curculionem. *Planti.* 414, 2.
 curetis. 308, 17.
 curia. 174, 6. | 279, 4. | 300,
 9. | 319, 5. | 334, 401. | 364,
 11. | 419, 3. 13.
 curiæ. 300, 7.
 curiam. 446, 2. | 452, 2.
 Curibus. 212, 6.
 Curios. 360, 1.
 curiosis. 358, 3.
 curis. 362, 2. 34. | 391, 1. |
 409, 5. | 422, 1.
 currat. 252, 9.
 curre. 155, 3.
 currentem. 14, 1. | 395, 7.
 currere. 3, 5. | 305, 20. | 379,
 2.
 curreret. 3, 9.
 curricula. 333, 9.
 curriculum. 383, 2. 16.
 currit. 336, 50.
 currite. 356, 12.
 curru. 153, 41. | 343, 5. | 369,
 16.
 currum. 442, 3.
 cursim. 195, 9. | 400, 4. | 413,
 44.
 cursor. 15, 1.
 cursu. 93, 8. | 157, 8. | 297, 20. |
 354, 9. | 371, 7. | 420, 4. |
 443, 2.
 cursum. 208, 9. | 317, 10. |
 333, 10. | 365, 16. | 393, 30. |
 413, 41. | 417, 15. | 419, 64.
 cursus. 298, 23.
 cursus. 194, 16. | 252, 3. | 391,
 10.
 curulem. 322, 91. | 418, 60. |
 419, 83. | 470, 37.
 curules. 290, 6. | 385, 31.
 curuli. 334, 451.
 curulis. 298, 40. | 406, 23. 69. |
 410, 4. | 419, 4.
 custodia. 362, 7.
 custodisset. 417, 37.
 custos. 283, 1.
 custon. 123, 5.
 cute. 72, 2. | 164, 3. |
 cutem. 420, 1.
 cutis. 334, 114. | 398, 15.

V O C U M.

cyathos. 335, 4.
 cyathum. 345, 18.
 Cyclopum. 453, 3.
 cynum. 410, 8.
 Cydonum. 413, 1.
 Cyllarus. 419, 81.
 Cyllenius. 332, 27. | 468, 1.
 cymbæ. 334, 216.
 cymbala. 418, 20.
 Cynices. 27, 1. 4.
 Cynici. 53, 2.
 Cynicus. 54, 2.
 Cynthia. 332, 22. | 396, 10.
 Cypri. 106, 5.
 Cyprida. 57, 1.
 Cypride. 373, 1.
 Cyprin. 106, 2.
 Cyri. 419, 69.
 Cyro. 419, 69.
 Cyrus. 302, 42.
 Cythere. 39, 5. | 100, 1.
 Cytherea. 357, 4.
 Cythereie. 332, 26.
 Cytheren. 57, 5.

D

D *Littera.* 348, 14.
 da. 13, 7. 8. | 92, 2. | 138,
 4. | 152, 2. 3. 5. | 153, 31.
 43. 49. 58. | 154, 4. | 332,
 7. 8. 45. | 334, 378. | 399,
 24. | 469, 22.
 dabam. 391, 8.
 dabas. 192, 18. | 200, 34.
 dabat. 300, 14. | 302, 21. 37. |
 377, 6.
 dabis. 192, 19.
 dabit. 90, 3. | 416, 26.
 dabitur. 4, 7. | 93, 5. | 334,
 298. | 347, 2.
 dabō. 34, 16. | 220, 5. | 394,
 25.
 dabunt. 92, 12. | 322, 36.
 dactylicos. 399, 37.
 dactylum. 350, 6. | 413, 38.
 Dædale. 60, 1. 3.
 Dædaliæ. 325, 34.
 Dæmone. 108, 7.
 Dalmatio. 207, 9.
 damæ. 352, 9.
 damna. 90, 4. | 118, 14. | 362,
 4. | 415, 33.

damnas. 177, 1.
 damnat. 104, 6.
 damni. 334, 274.
 damnis. 166, 8. | 415, 33.
 damno. 305, 24.
 damnosa. 396, 48.
 damnosæ. 34, 5.
 damnum. 192, 29.
 Damon. 417, 37. 43.
 damus. 322, 10.
 Danai. 240, 2.
 Danaüm. 229, 2.
 dandâ. 192, 17.
 dandis. 214, 9.
 dant. 322, 50. | 352, 4. | 418,
 11. 20.
 dantur. 419, 16.
 Danubii. 328, 2. | 419, 7. 42.
 Danubius. 3, 2. | 4, 1.
 dapalis. 398, 13.
 dape. 191, 35.
 dapes. 117, 2. | 398, 50.
 Daphne. 85, 2.
 Daphnen. 85, 1.
 dapibus. 453, 3.
 Dardana. 214, 4.
 Dardanius. 345, 18. | 396, 14.
 dare. 60, 3. | 64, 1. | 332, 46. |
 334, 272. | 469, 1.
 darent. 181, 14.
 daret. 201, 4. | 350, 2. | 361,
 16. | 390, 22.
 Darios. 394, 23.
 das. 70, 2. | 92, 14. | 377, 1.
 dat. 133, 4. | 334, 235. 481. |
 352, 16. | 363, 26. | 366, 10. |
 377, 4. 8. | 379, 2. | 465, 4.
 data. 191, 30. | 196, 4. | 205,
 17. | 300, 8. | 319, 24. | 336,
 48. | 340, 7. | 362, 23. | 388,
 5.
 datarum. 419, 51.
 datis. 92, 3. | 214, 10.
 datorum. 153, 29.
 datum. 10, 2. | 153, 21. | 154,
 1. | 164, 3. | 167, 12. | 194,
 13. | 406, 51. | 419, 82.
 datur. 92, 14. | 137, 6. | 174,
 12. | 277, 1. | 311, 6. 7. |
 355, 7.
 daturum. 275, 3.
 datus. 204, 6. | 254, 5. | 419,
 4.

David. 153, 84.
 de. 1, 9. | 2, 10. | 12, 16. | 18,
 4. | 69, 2. 4. 6. 16. | 118,
 15. | 128, 5. | 139, 2. | 153,
 82. | 157, 27. | 162, 24. |
 163, 3. | 173, 5. | 175, 5. |
 182, 9. | 185, 5. | 191, 12. |
 194, 14. | 201, 1. | 202, 4. |
 207, 16. | 209, 10. | 212, 7.
 20. | 220, 5. | 227, 4. | 232,
 1. 2. | 259, 4. | 271, 4. | 297,
 14. | 302, 1. 57. | 309, 5. |
 319, 13. | 321, 5. | 324, 1. |
 325, 23. 24. 77. | 334, 99.
 437. | 335, 4. 5. 6. 7. 8. |
 336, 72. 79. | 339, 8. | 344,
 5. 9. | 345, 10. 17. | 349,
 16. 18. 19. | 350, 3. 5. 6. |
 360, 1. 3. 4. | 368, 11. 15. |
 376, 5. | 390, 38. | 392, 3.
 7. | 393, 10. 27. 33. | 396,
 1. | 398. 40. | 400, 2. 5. |
 403, 35. | 407, 2. 7. | 409,
 12. 23. | 412, 4. 5. 6. | 413,
 33. 46. | 419, 3. 10. 18. 21.
 34. 40. 43. 46. 50. 52. 53.
 56. 60. 61. 68. 70. 71. 73.
 76. | 423, 4. | 424, 2. | 428,
 3. | 430, 4. | 445, 3. | 446, 2.
 3. | 447, 2. | 448, 2. 3. | 452,
 3. | 453, 2. | 463, 2. | 467,
 2. | 469, 3. | 470, 6.
 dea. 12, 3. 10. 11. | 65, 2. |
 361, 21. | 377, 9. | 417,
 54.
 deâ. 446, 3. | 449, 3.
 deæ. 65, 4. | 163, 24. | 385,
 4. | 454, 3.
 deam. 11, 2. | 57, 6.
 dearum. 400, 2.
 deas. 420, 4.
 debeat. 409, 26.
 debebas. 419, 17. 20.
 debent. 188, 2. | 334, 24.
 debentur. 108, 18.
 debeo. 318, 3. | 390, 33. | 391,
 1. | 419, 24.
 debere. 419, 10, 17. 22. 23,
 40. 61.
 deberes. 419, 24.
 deberet. 419, 67. 69.
 debes. 419, 17. 24.
 debet. 335, 3. | 419, 28.

I N D E X

- debetur. 103, 2. | 182, 20.
 debilitas. 133, 2.
 debita. 219, 1. | 319, 15. |
 394, 18.
 debiti. 419, 73.
 debitum. 197, 19.
 debiturum. 419, 20.
 debui. 318, 1. | 419, 43. 46.
 decadem. 258, 10.
 decebit. 176, 7.
 decedens. 207, 14.
 decedere. 182, 3.
 decem. 258, 2. | 396, 26. | 419,
 27.
 December. 375, 6. | 376, 13. |
 377, 23. | 378, 6. | 381, 9. |
 409, 7.
 Decembrem. 333, 6.
 Decembres. 168, 25.
 Decembri. 382, 12.
 Decembris. 385, 35.
 decennia. 163, 26. | 171, 11. |
 396, 8. | 470, 23.
 decennis. 420, 2.
 decens. 173, 7.
 decenter. 360, 3.
 decepta. 290, 11. | 325, 16. |
 334, 244.
 deceptæ. 84, 1.
 deceptores. 405, 3.
 deceptos, *orbatos*. 168, 13.
 deceptum. 153, 34. | 317,
 14.
 deceptus. 66, 1.
 deceptus, *orbatus*. 168, 7.
 deceret. 211, 27.
 decernat. 428, 2.
 decerneres. 419, 55.
 decernitur. 424, 3.
 decerperis. 182, 15.
 decertant. 426, 1.
 decertarent. 440, 4.
 decertasse. 385, 34.
 decet. 19, 8. | 126, 4. | 305,
 12. | 308, 10. | 417, 66.
 decidas. 409, 26.
 decidit. 122, 2.
 decies. 205, 19. | 333, 14. |
 336, 90. | 365, 1. 7. | 371,
 5. 11. 18. | 378, 9. | 393,
 69. | 394, 7. | 396, 7. 29.
 32.
 decimam. 366, 10.
- decimo. 334, 306.
 decimum. 409, 11.
 decimus. 257, 10.
 decipiare. 123, 4.
 declaraveras. 419, 83.
 declaravi. 419, 43. 49.
 declinas. 404, 12.
 declinat. 363, 14.
 decor. 374, 3.
 decora. 77, 4. | 172, 9. | 178,
 3. | 215, 10. | 334, 305.
 decorâ. 268, 3.
 decoramina. 334, 320.
 decorat. 334, 383.
 decoratum. 334, 451.
 decores. 391, 22.
 decoris. 192, 23.
 decoro. 312, 1.
 decorum. 419, 52.
 decrefcere. 334, 147.
 decreta. 313, 6.
 decretis. 279, 2. | 419, 3.
 decreto. 371, 16.
 decretum. 219, 2.
 decus. 70, 6. | 162, 21. | 168,
 24. | 173, 1. | 176, 8. | 181,
 2. | 192, 7. | 214, 11. | 250,
 4. | 319, 45. | 330, 2. | 363,
 17. | 406, 82. | 408, 30. |
 417, 119. | 418, 56.
 dedam. 137, 7.
 dedecor. 398, 5.
 dedecora. 157, 11.
 dedecore. 465, 4.
 dedecus. 325, 84.
 dederant. 334, 50.
 dederat. 170, 5. | 353, 8.
 dedere. 305, 3. | 359, 19. |
 406, 45.
 dederit. 212, 11. | 334, 448. |
 454, 2.
 dederunt. 20, 5. | 157, 4. |
 272, 2.
 dedi. 241, 2. | 319, 16. | 337, 2.
 dedicat. 159, 7. | 323, 25.
 dedico. 157, 43.
 dedignare. 416, 32.
 dedimus. 299, 4.
 dedisse. 419, 21.
 dedisset. 146, 18. | 189, 7. |
 212, 15. | 334, 376.
 dedisti. 192, 24.
 dedit. 10, 1. | 12, 10. | 61, 2. |
 122, 2. | 128, 8. | 160, 16. |
 182, 18. | 188, 6. | 191, 9. |
 196, 47. | 200, 41. | 205, 16. |
 208, 4. 8. | 216, 6. | 300, 1. |
 22. | 302, 3. | 345, 1. 15. |
 348, 22. | 359, 2. | 362, 20. |
 377, 12. | 390, 4. | 406, 70. |
 96. | 409, 12. 19. | 417, 45. |
 418, 17. | 419, 8. 73. | 421,
 2. | 427, 1. | 465, 1. | 470,
 14. | 471, 3.
 deditio. 419, 8.
 deditus. 302, 35.
 deducta. 400, 2. | 419, 61.
 deductâ. 419, 19. | 446, 3. |
 448, 3.
 deductam. 149, 1.
 deductos. 215, 1.
 deductum. 214, 3. | 419, 36.
 39.
 deductus. 302, 46.
 deerrasset. 420, 4.
 deesse. 157, 28.
 deesset. 419, 80.
 defecere. 298, 26.
 defendam. 198, 18.
 defendas. 335, 3.
 defende. 362, 32.
 defenderent. 437, 2.
 defendere. 436, 2.
 defensa. 334, 139. | 344, 10.
 defensi. 299, 6. | 421, 5.
 defensus. 334, 242.
 deferat. 404, 27.
 deferatur. 419, 18.
 defero. 184, 11.
 defertur. 442, 3.
 deferunt. 305, 9.
 defessos. 334, 341.
 deficeret. 419, 24.
 deficiente. 174, 7. | 417, 24.
 deflata. 207, 5.
 deflet. 325, 17. | 438, 2. |
 444, 3.
 defleta. 175, 9.
 defluis. 334, 40.
 defluxisti. 334, 93.
 defluxit. 361, 37.
 defore. 394, 22.
 deformato. 230, 2.
 deformem. 77, 1.
 deformis. 142, 1. | 422, 8.
 defossa. 398, 2.
 defraudarentur.

V O C U M.

defraudarentur. 334, 109.
 defraudas. 412, 3. | 419, 26.
 defraudata. 392, 17.
 defuerit. 347, 15.
 defuisse. 68, 3. | 337, 2.
 defuit. 159, 13. | 258, 6. | 308, 12. | 368, 18.
 defulgurat. 425, 3.
 defuncto. 389, 3.
 defunctorum. 318, 2.
 defunctum. 203, 11. | 444, 2.
 defunctus. 212, 19. | 213, 15.
 degener. 257, 8. | 334, 355.
 degenerasse. 111, 2.
 degeneres. 322, 26.
 degeret. 302, 53.
 degimus. 407, 4.
 deglubit. 71, 7.
 degressa. 445, 3.
 dehinc. 191, 4. | 193, 2. | 214, 6. | 262, 1. | 263, 5. | 264, 3. | 267, 4. | 308, 14. | 335, 6. | 396, 26. | 416, 20. | 423, 5. | 434, 3. | 470, 23.
 dehonestasse. 350, 3.
 dehortante. 423, 5.
 dehortantibus. 429, 3.
 Dei. 64, 4. | 152, 16. | 153, 9. | 46. | 160, 3. | 168, 27. | 195, 6. | 35. | 216, 13. | 318, 2. | 339, 13. | 417, 113. | 419, 22. | 63. | 469, 8.
 dejectis. 10, 10. | 418, 58.
 dejectus. 232, 3.
 dein. 302, 29. | 305, 8. | 334, 296. | 335, 2. | 419, 80. | 439, 2. | 440, 3.
 deinceps. 460, 2.
 deinde. 108, 7. | 245, 1. | 324, 2. | 335, 8. | 350, 3. | 416, 25. | 419, 56. | 79. | 420, 4. | 422, 9. | 436, 5. | 439, 3. | 442, 3. | 453, 3. | 458, 3. | 467, 3.
 Deiphoben. 19, 6.
 Deiphobi. 442, 2.
 Deiphobus. 230, 2.
 dejuge. 334, 164.
 delata. 204, 9. | 411, 1.
 delatum. 458, 3.
 delatus. 420, 4. | 451, 2. | 453, 2. | 454, 3.
 delectat. 334, 169.

delenifica. 407, 1.
 delenitura. 322, 9.
 delere. 424, 3.
 deleta. 362, 30.
 deletum. 420, 3.
 Delia. 104, 1.
 deliberaſſes. 419, 47.
 delibuta. 407, 1.
 delibutus. 419, 19.
 delicias. 334, 71. 115. | 412, 3.
 deliciis. 164, 7. | 290, 2. | 328, 4. | 396, 39.
 delictum. 329, 1.
 deligendi. 335, 2.
 deligi. 305, 11. | 427, 2.
 Delio. 305, 4.
 deliquiſſe. 319, 33.
 delirare. 409, 27.
 deliret. 363, 11.
 Delirus, *poëmatidis nom.* 400, 3.
 delitescences. 448, 3.
 Delium. 413, 13.
 Delphi. 389, 4.
 Delphicâ. 303, 9.
 Delphicolæ. 345, 5.
 Delphicus. 302, 6.
 Delphidi. 195, 2.
 Delphina. 334, 137.
 Delphinus. 370, 5.
 Delphis. 194, 14. | 301, 1.
 Deltæ. 348, 14.
 Deltotum. 370, 4.
 demat. 334, 37.
 demens. 290, 12. | 310, 3. 4.
 demensio. 394, 11.
 demersa. 334, 59.
 demi. 374, 4.
 demissis. 321, 4.
 demittit. 369, 17.
 demittitur. 438, 3.
 Demodocum. 452, 3.
 demoremur 155, 2.
 Demosthenicum. 191, 19.
 Demosthenis. 407, 3.
 dempta. 385, 10.
 demptam. 449, 3.
 demptis. 364, 2.
 dempto. 47, 12. | 408, 7.
 demum. 136, 4. | 420, 4.
 denarius. 348, 24.
 denas. 396, 25. 29.
 denegaturus. 419, 37.

deni 396, 15.
 denique. 135, 13. | 137, 7. | 340, 1. | 363, 22. | 400, 4. | 419, 8. | 458, 4.
 denis. 378, 3.
 denos. 163, 23. | 392, 9. | 394, 7.
 dens. 341, 1.
 densa. 350, 8. | 361, 32.
 densâ. 325, 53.
 densæ. 146, 7.
 densata. 419, 68.
 densior. 413, 4.
 densitatem. 468, 2.
 densius. 419, 68.
 denſo. 346, 4.
 dente. 135, 11. | 463, 4.
 Deo. 154, 1. | 354, 6. | 406, 95. | 419, 5. 17. 21. 29. 40. 42. | 469, 15.
 Deoïda. 393, 50.
 deorum. 323, 22. | 385, 23. | 419, 36. | 421, 5. | 428, 2. | 440, 3. | 441, 3.
 deos. 92, 5. | 118, 18. | 153, 44. | 286, 8. | 362, 19.
 depasta. 418, 12.
 depectit. 345, 23.
 depelle. 151, 23.
 dependent. 352, 21.
 deperit. 98, 2.
 deponit 439, 3.
 deportatam. 420, 4.
 deposcit. 462, 4.
 depositâ. 407, 2.
 deposito. 323, 15. | 422, 7.
 deposui. 419, 13.
 deposuit. 23, 2.
 deprehenditur. 338, 2.
 deprehendo. 407, 2.
 deprendere. 393, 68.
 deprenſi. 90, 4.
 deprenſo. 325, 85. | 336, 27.
 depressis. 416, 18.
 deproperes. 394, 32.
 depugnant. 441, 3.
 deputo. 34, 16.
 deridendas 393, 66.
 deridiculum. 421, 6.
 derisos. 419, 27.
 derisus. 334, 196. | 464, 2.
 derivata. 470, 11.
 derogaturus. 419, 36.
 E

I N D E X

- descenderis. 338, 2.
 descendis. 393, 48.
 descendisti. 419, 51.
 descendit. 445, 3. | 468, 5.
 descensus. 455, 2.
 describeret. 360, 3.
 descripserat. 350, 3.
 defectos. 108, 12.
 defecuit. 345, 8.
 defere. 163, 1.
 deferimus. 106, 6.
 deferis. 172, 10.
 deferitur. 361, 34.
 deserta. 325, 31. | 418, 69.
 desertus. 391, 13.
 deseruisti. 196, 44.
 desiderantem. 404, 32.
 desideras. 412, 6.
 desiderasti. 195, 28.
 desiderat. 419, 1.
 desideratus. 419, 82.
 desideres. 335, 8.
 desideret. 153, 70. | 419, 11.
 desideriiis. 419, 77.
 desiderio. 419, 61.
 desidero. 419, 25.
 desidia. 394, 24. | 397, 10.
 desieras. 250, 3.
 designatio. 419, 56.
 designavi. 419, 43. 49.
 desiliit. 229, 6.
 desinat. 112, 2.
 desinet. 167, 18.
 desinite. 181, 1.
 desistat. 429, 4. | 444, 2.
 desistere. 435, 4.
 desit. 175, 13. | 417, 31.
 despectat. 334, 208. 283. |
 418, 59.
 despectis. 334, 50.
 despectu. 334, 334.
 desperans. 325, 32.
 desperatarum. 334, 273.
 despexit. 302, 27.
 despiciam. 153, 75.
 despiciat. 314, 1.
 despiciens. 167, 8.
 destillat. 359, 31.
 destinata. 419, 64.
 destinatione. 464, 2.
 destituens. 343, 13.
 destituis. 174, 4. | 175, 12. |
 214, 12.
 destituor. 417, 23.
 destrieta. 366, 11.
 destrui. 302, 43.
 det. 41, 3. | 252, 10.
 detegenda. 350, 4.
 detegit. 334, 74. | 398, 37.
 deterere. 64, 2.
 detergens. 452, 3.
 deteriore. 177, 10. | 469, 20.
 determinat. 368, 31.
 detero. 334, 390.
 deterrebat. 400, 2.
 deterret. 422, 8.
 detestere. 322, 13.
 detexatur. 334.
 detexit, à *detexo*. 418, 1.
 detrectator. 319, 51.
 detrecto. 39, 3.
 detrimento. 338, 2. | 419, 9.
 detulisti. 419, 40.
 detur. 151, 19.
 devehat. 415, 37.
 devehitur. 457, 2.
 devenustat. 340, 2.
 devexa. 368, 16.
 devexas. 334, 27.
 deviantis. 195, 37.
 devinctum. 174, 2. | 325, 60.
 devio. 404, 23.
 Deum. 7, 2. | 93, 4. | 171, 8. |
 181, 16. | 262, 4. | 305, 12. |
 317, 16. | 318, 1. | 324, 1. |
 419, 2. 43. 47. 48. 79. |
 421, 3. | 470, 14.
 deum, *pro deorum*. 10, 11. |
 118, 16. | 157, 19. | 219, 1. |
 325, 57. | 339, 6. | 343, 1. |
 4. | 347, 5.
 deunx. 368, 19.
 devolat. 449, 2.
 devorat. 117, 2.
 devoravi. 404, 19.
 devota. 317, 2.
 devota. 165, 8. | 185, 3.
 devotos. 419, 78.
 devotus. 416, 5.
 Deus. 27, 4. | 59, 4. | 74, 4. |
 93, 5. | 146, 33. | 152, 15. |
 153, 9. 17. 81. | 302, 6. |
 336, 48. 88. | 365, 10. |
 419, 21. 44. 83.
 dextans. 368, 20.
 dexter. 252, 9.
 dextera. 15, 4. | 129, 8. | 146,
 12. 25. | 334, 256. | 336,
 31.
 dexteritate. 173, 8.
 dextra. 334, 225. .
 dextrâ. 383, 15.
 dextræ. 146, 19. | 334, 481. |
 398, 43.
 dextram. 16, 5. | 153, 7. | 354,
 11.
 dextras. 357, 3.
 dia. 334, 374.
 diademate. 1, 3. | 325, 42.
 Dialectica. 364, 16.
 Dialecticon. 338, 2.
 Diana. 39, 5. | 385, 6. | 440,
 4.
 Dianæ. 336, 18.
 dic. 12, 9. 13. | 46, 2. | 70, 3. |
 92, 11. | 248, 1. | 304, 7. |
 338, 2. | 347, 9. 10. | 349,
 5. | 406, 2. 66. 67. 104. |
 413, 23. 26. 28. | 445, 1.
 dicam. 321, 5. | 385, 15. | 394,
 7. | 409, 23.
 dicamus. 334, 416.
 dicar. 7, 1.
 dicas. 76, 3. | 321, 5. | 350,
 6. | 409, 26.
 dicat. 12, 9. | 304, 23. | 385,
 6. 30. | 387, 3. | 389, 1.
 dicatus. 318, 2.
 dicax. 191, 32.
 dicebam. 13, 1.
 dicebas. 163, 28.
 dicenda. 419, 67.
 dicendi. 191, 17. | 336, 66.
 dicendo. 141, 3.
 dicendum. 154, 5. | 400, 1.
 dicent. 316, 2. | 375, 2.
 dicentem. 357, 12.
 dicentis. 46, 1.
 dicentur. 419, 42.
 dicere. 191, 1. | 334, 11.
 437.
 dicere. 28, 3. | 49, 1. | 75, 10. |
 78, 9. | 126, 4. | 146, 23. |
 162, 2. | 302, 16. | 305, 22. |
 315, 3. | 318, 4. | 319, 20. |
 334, 350. | 335, 6. | 406,
 7. | 409, 11. | 411, 2. | 419,
 36. 57. 71.
 dicerem. 419, 68.

V O C U M.

diceres. 414, 5. | 419, 57. 69.
diceret. 51, 3. | 160, 11. | 302,
47. | 419, 65.
diceris. 123, 2.
dices. 12, 16. | 350, 8. | 413,
31.
dici. 92, 10. | 153, 22. | 159,
11. | 175, 16. | 286, 2. | 306,
11. | 393, 12. | 409, 15. |
419, 46.
dicimus. 303, 18.
dicis. 419, 20. 22. 23. 40. |
471, 13.
dicit. 128, 7. | 349, 19. | 360,
1.
dicitur. 27, 2. | 65, 4. | 334,
178. | 365, 15. | 413, 43. |
418, 70. | 419, 54. 61.
dico. 55, 1. | 75, 9. | 302, 25.
31. | 313, 1. | 318, 3. | 394,
1. | 406, 10. 19. | 419, 67.
dicta. 146, 16. | 178, 12. | 211,
21. | 322, 6. | 363, 24. | 385,
32. | 393, 15. | 407, 4. | 427,
1.
dictasti. 162, 22.
dictavi. 409, 27.
dicte. 169, 2. | 196, 49.
dicto. 159, 14. | 302, 22. | 363,
22. | 406, 104. | 413, 28.
dictorum. 407, 4. | 419, 45.
dictum. 208, 12. | 302, 12. 33.
56. | 306, 2. | 308, 2. | 363,
3. | 393, 102. | 419, 18. 41.
55. 72.
dicturi. 419, 70.
dictus. 70, 5. | 334, 399. | 376,
5.
dicunt. 20, 7. | 77, 1. | 352,
13. | 356, 3. | 385, 19.
dicuntur. 370, 13.
didascalium. 407, 5.
didicisse. 162, 10. | 322, 57.
didicisti. 141, 3.
Didio. 281, 2.
Didius. 280, 1.
Dido. 118, 1. | 247, 1.
die. 326, 4. | 350, 4. | 361, 6. |
381, 5. 10. | 385, 12. | 413,
38. | 419, 72. | 427, 4. | 447,
2. | 448, 2. | 449, 3.
die, *pro diei*. 361, 14. | 368,
31.

diebus. 361, 47. | 371, 18. |
372, 1. | 378, 3. | 385, 17. |
396, 11. | 399, 17.
diei. 363, 15. | 364, 19. | 371,
4. | 372, 8. | 391, 17. | 419,
10. 70.
diem. 323, 14. | 361, 4. | 364,
21. | 372, 5. | 379, 3. | 385,
14. | 409, 11. | 419, 63. 72.
dierum. 333, 12. | 378, 7. |
379, 5.
dies. 13, 4. | 19, 3. | 73, 2. 6. |
137, 3. | 153, 77. | 158, 3. |
168, 12. | 197, 2. | 206, 20. |
250, 4. | 319, 56. | 323, 22. |
332, 48. | 342, 10. | 352, 1. |
361, 2. 16. 40. 43. | 363,
7. | 364, 17. | 371, 1. 5. 11.
16. | 378, 10. | 381, 11. 14. |
385, 3. 8. | 391, 11. | 394,
5. 8. 12. | 398, 47. | 417, 12. |
419, 3. 34.
differat. 470, 44.
differre. 334, 352.
differt. 153, 76.
difficile. 320, 19.
difficiles. 364, 7.
difficilis. 369, 41.
difficultas. 338, 1.
diffinduntur. 350, 6.
difficere. 274, 4.
diffiant. 157, 35.
diffata. 157, 3.
diffatur. 361, 20.
diffundere. 353, 8.
diffunditur. 334, 142.
digesti. 147, 3.
digitis. 334, 237. | 363, 13.
digitos. 156, 6.
digna. 129, 7. | 192, 27. | 391,
2. | 420, 2.
dignabitur. 334, 475.
dignabunt. 406, 60.
dignanda. 398, 12.
dignande. 334, 116.
dignandum. 334, 350.
dignare. 153, 54.
dignari. 407, 3.
dignaris. 159, 16.
dignata. 334, 24.
dignatione. 419, 24.
dignationem. 419, 20.
dignationis. 419, 60. 83.

dignatur. 332, 4.
digne. 214, 8. | 269, 1.
dignetur. 419, 36.
dignior. 170, 15.
dignis. 352, 1.
dignitas. 419, 83.
dignitatem. 350, 3. | 419, 12.
62.
dignitates. 419, 10.
dignitatis. 419, 16. 80.
dignitatum. 195, 29.
digno. 356, 4.
dignos. 258, 9.
dignoscere. 303, 11.
dignum. 55, 1. | 192, 3. | 227,
1. | 334, 318. | 419, 24.
dignus. 203, 1. | 257, 9. | 269,
4.
digreditur. 425, 5.
digressu. 419, 80.
digressus. 419, 51. | 428, 2.
455, 2. | 459, 2.
Dii. 280, 1.
dii, *pro diei*. 371, 7. 12. | 383,
2.
Diis. 216, 14. | 235, 1. | 300,
27. | 340, 3. | 342, 6. | 424,
1. | 440, 4.
dijudicem. 413, 30.
dilaniant. 456, 3.
dilargitus. 317, 18.
dilata. 334, 415.
dilatas. 419, 36.
dilatus. 204, 4.
dilecte. 203, 1. | 219, 3. | 396,
4.
dilecti. 175, 13.
dilexistis. 336, 71.
diligam. 409, 23.
diligat. 91, 5.
dilige. 145, 1. | 405, 3.
diligens. 419, 44. 51.
diligentia. 412, 6.
diligentiam. 335, 7.
diligere. 171, 8. | 471, 16.
diligere. 390, 2.
diligat. 183, 1. | 325, 22.
diligat. 182, 12. | 298, 39.
dilueretur. 344, 7.
diluis. 20, 11.
diluit. 450, 2.
diluti. 400, 5.
dilutior. 335, 6.

E ij

I N D E X

- dimetria. 406, 103.
 dimicandum. 427, 2.
 dimicare. 422, 6.
 dimicarent. 426, 5.
 dimicatione. 429, 2.
 dimicatur. 431, 3.
 dimicaturus. 419, 52.
 dimicet. 442, 2.
 dimidio. 105, 4.
 dimidium. 81, 1. 2. | 320, 22.
 dimidius. 105, 3.
 dimittere. 325, 98.
 Dindyma. 418, 16.
 Dinochares. 334, 312.
 dinudat. 383, 10.
 Dioclis. 447, 3.
 Diodorus. 73, 1.
 Diogenes. 54, 2. | 248, 2. 3. | 320, 12.
 Diomede. 227, 2. | 429, 3.
 Diomedeis. 366, 9.
 Diomedes. 223, 1. | 425, 5. | 426, 5. | 430, 3. | 443, 2.
 Dionredis. 417, 17.
 Dionæo. 377, 13.
 Dione. 80, 1.
 Dionysiacos. 385, 29.
 Dionysio. 350, 5.
 Dionyson. 30, 4.
 dira. 334, 2. 92. | 345, 1.
 diras. 461, 3.
 directa. 298, 16.
 dirempto. 428, 3.
 diribitore. 419, 13.
 dirigat. 72, 7.
 dirimens. 336, 58.
 dirimit. 334, 285. | 417, 70.
 dirimunt. 394, 14.
 dirimuntur. 297, 6.
 diripuer. 240, 2.
 diris. 456, 3.
 dirus. 258, 5.
 dirutum. 350, 8.
 Dis, *Pluto*. 343, 3. | 349, 16.
 disce. 266, 4. | 322, 9. 12. | 394, 38.
 discebas. 184, 9.
 discederē. 449, 2.
 discedit. 460, 3.
 discedunt. 426, 5. | 427, 3.
 discendas. 20, 8.
 discere. 141, 1. | 196, 23. | 406, 93.
 discerem. 407, 5.
 discessio. 422, 8.
 discincta. 419, 34.
 disciplina. 363, 24. | 419, 15.
 disciplinæ. 322, 82. | 334, 452. | 419, 72.
 disciplinarum. 470, 14.
 disciplinis. 198, 14. | 342, 7. | 364, 14.
 discipulo. 214, 5.
 discipulus. 28, 1. | 470, 3.
 discolor. 332, 17.
 discordes. 243, 3.
 discordiâ. 139, 5.
 discrepantem. 400, 5.
 discrepat. 312, 1.
 discreta. 10, 5.
 discreti. 166, 13.
 discretis. 385, 11.
 discreverat. 391, 6.
 discrimen. 395, 4.
 discrimina. 352, 15. | 421, 2.
 discrimine. 297, 13. | 366, 5. | 417, 29. | 426, 3.
 discumbere. 157, 20.
 discumbitur. 352, 3.
 discunt. 419, 65.
 discurrunt. 352, 19.
 discutimus. 417, 1. 20.
 discutitur. 432, 3.
 disertis. 362, 30.
 disertus. 194, 17.
 disjungere. 417, 34.
 dispar. 468, 3.
 dispare. 417, 47.
 dispari. 386, 5. | 407, 4.
 dispendia. 296, 8.
 dispendio. 419, 9. 72.
 dispensas. 419, 52. 68. 76.
 dispenso. 383, 9.
 dispersas. 334, 62.
 dispertio. 419, 16.
 dispertit. 419, 21.
 dispertitis. 419, 49.
 displicebit. 305, 16.
 displicent. 318, 4.
 displicet. 362, 10.
 displicuisse. 267, 4. | 411, 1.
 displicuit. 89, 2.
 disponas. 399, 33.
 disponere. 225, 5.
 disponis. 419, 52.
 disponit. 460, 2.
 disposita. 419, 67.
 dispositi. 365, 17. | 423, 2.
 dispositis. 319, 60. | 417, 69.
 dispositum, *subst.* 298, 15.
 disposuit. 419, 67.
 dispulit. 325, 46.
 disputator. 205, 11.
 dissecuit. 72, 4. | 84, 6.
 dissensio. 364, 9.
 differe. 334, 84.
 differeret. 452, 4.
 dissidet. 313, 2. | 362, 36.
 dissidium. 424, 3.
 dissiliunt. 139, 4.
 dissiluit. 35, 4.
 dissimile. 45, 4.
 dissimilem. 124, 2.
 dissimiles. 104, 2.
 dissimilis. 168, 20.
 dissimilis. 282, 1.
 dissimulans. 452, 3.
 dissimulanter. 163, 18. | 165, 5.
 dissimulatus. 213, 7.
 dissita. 35, 1.
 dissociabo. 38, 3.
 dissociantur. 334, 119.
 dissociat. 342, 4.
 dissolvatur. 336, 53.
 dissolve. 79, 1.
 dissolveret. 417, 12.
 dissolverint. 454, 2.
 dissolvitur. 449, 3.
 dissolutum. 446, 2.
 dissonum. 400, 4.
 distant. 419, 34.
 distantia. 89, 3. | 336, 75. | 417, 77.
 distare. 153, 63. | 390, 17.
 disticha. 109, 2.
 distinctas. 298, 14.
 distinctio. 322, 49.
 distinguit. 334, 67. | 336, 57.
 distribui. 319, 16.
 districtus. 419, 42.
 distulit. 334, 368.
 ditant. 297, 18.
 diras. 292, 7. | 419, 40.
 ditasti. 419, 71.
 ditat. 376, 10. | 415, 34.
 ditatur. 439, 2.
 ditaveras. 419, 83.
 ditione. 4, 2.

V O C U M.

Ditis. 75, 6. | 413, 7.
 ditissima. 398, 18.
 ditissime. 54, 1. 5.
 ditium. 419, 59.
 diu. 174, 14. | 214, 8. 15. | 254, 3. | 303, 3. 12. | 311, 3. | 335, 2. 3. | 362, 16. | 400, 2. | 405, 2. | 406, 9. | 416, 19. | 418, 30. | 446, 2.
 Diva. 421, 1.
 Divæ. 417, 66.
 diverbero. 391, 14.
 diverbia. 322, 60.
 diversa. 108, 10. | 124, 1. | 129, 3. | 139, 4. | 334, 351. | 433. | 398, 17. | 418, 46. | 437, 2.
 diversâ. 419, 14.
 diversæ. 381, 2.
 diversati. 447, 3.
 diversatum. 463, 3.
 diversi. 350, 8.
 diversis. 213, 15. | 350, 5. 6. | 445, 3.
 diverso. 319, 15. | 398, 2. | 459, 4.
 diversos. 414, 1.
 dives. 4, 5. | 8, 8. | 134, 1. 3. | 206, 15. | 293, 5. | 302, 20. | 309, 3. | 334, 326. 431. | 349, 16. | 393, 59. | 419, 7. 31.
 Divi. 334, 11.
 dividat. 10, 5. | 334, 38.
 dividere. 390, 16.
 dividerent. 361, 24.
 dividit. 317, 27. | 336, 55.
 dividuntur. 440, 3.
 dividuum. 348, 13.
 divina. 174, 11. | 419, 8.
 divinæ. 152, 10.
 divinare. 20, 3.
 divinationis. 464, 2.
 divini. 191, 21.
 divinis. 368, 10. | 419, 7.
 divinitatis. 419, 45.
 divinum. 157, 22. | 420, 3.
 Divis. 73, 3. | 244, 5. | 259, 2. | 298, 32. | 302, 21. | 374, 8. | 395, 6.
 divisa. 419, 11. | 470, 7.
 divisæ. 209, 9.
 divisi. 290, 8.

divisio. 182, 19.
 divitiæ. 54, 4.
 divitias. 106, 41. | 208, 8.
 Divo. 260, 3.
 Divona, *fons*. 298, 32.
 divortia. 334, 432.
 Divorum. 388, 6.
 Divos. 92, 5.
 diurna. 383, 8.
 diutinæ. 452, 2.
 diutius. 407, 1.
 diuturnior. 419, 80.
 divulsus. 368, 22.
 Divûm. 285, 1. | 286, 11. | 343, 11. | 349, 17. | 357, 10. | 390, 37. | 419, 5. | 426, 1.
 Divus. 258, 1. | 419, 53. | 460, 1.
 dixē, *dixisse*. 301, 7. | 304, 8.
 dixerat. 75, 1. | 419, 65, 72. | 463, 3.
 dixerim. 419, 62.
 dixeris. 413, 37.
 dixerit. 406, 36.
 dixerunt. 356, 12. | 419, 5.
 dixi. 301, 21. | 303, 16. | 304, 16. | 305, 2. | 306, 1. 4. | 307, 2. | 308, 2. | 419, 70.
 diximus. 417, 51.
 dixisse. 301, 8. | 302, 11. | 304, 3. | 306, 3. 8.
 dixisti. 162, 20. | 271, 3. | 419, 55.
 dixit. 18, 3. | 48, 1. | 50, 4. | 53, 4. | 54, 4. | 57, 1. | 73, 1. | 146, 22. | 257, 12. | 301, 11. 13. 16. | 349, 11. | 419, 68.
 do, *domum*. 349, 18.
 doceam. 350, 5. | 390, 10.
 docebantur. 419, 31.
 docebas. 211, 5.
 docebo. 407, 5.
 docendi. 190, 3. | 192, 18. | 195, 33. | 198, 5. | 207, 9. | 209, 2. | 404, 21. | 470, 17.
 docendo. 322, 66.
 docendus. 350, 5. | 407, 5.
 docens. 137, 1. | 171, 6. | 390, 29.
 docere. 393, 96.
 docerem. 419, 24.

doceri. 393, 94.
 doces. 408, 10.
 docet. 128, 2. | 316, 7. | 419, 7.
 dociles. 418, 25.
 docili. 323, 4. | 417, 16.
 docta. 162, 11. | 171, 5. 6. | 192, 9. | 362, 33.
 doctas. 317, 19.
 docte. 195, 1.
 docti. 211, 25. | 299, 16. | 391, 12.
 doctis. 141, 1. | 215, 9. | 322, 48. | 396, 21.
 doctissimæ. 419, 27.
 docto. 206, 15.
 doctor. 128, 12. | 194, 6. | 196, 20. | 202, 7. | 470, 24.
 doctore. 27, 3.
 doctores. 215, 2. | 216, 2. | 419, 30.
 doctos. 194, 1.
 doctrina. 146, 29. | 194, 15. | 419, 44.
 doctrinâ. 200, 47. | 419, 24.
 doctrinæ. 210, 10. | 214, 1.
 doctrinam. 160, 10. | 393, 66. | 400, 1.
 doctum. 44, 2. | 193, 3. | 471, 8.
 doctus. 93, 1. | 162, 18. | 181, 8. | 349, 21.
 docuere. 198, 7. 10. | 210, 2.
 docuerunt. 217, 1.
 docui. 419, 24. 40. | 470, 26.
 docuisse. 418, 39. | 419, 65.
 docuit. 153, 23. | 189, 4. | 305, 17. | 409, 20. | 419, 49.
 documenta. 69, 15. | 275, 3. | 412, 4. | 417, 44.
 documentis. 419, 73.
 Dodonæi. 418, 23.
 Dodra, *potio*. 86, 1. | 87, 1.
 dodrans. 368, 21.
 dodrante. 86, 1.
 dogma. 216, 5.
 dogmaticas. 364, 15.
 doleam. 153, 68.
 dolent. 303, 1.
 dolentem. 218, 3.
 dolentes. 325, 97.
 doli. 334, 250.
 dolia. 248, 3.

I N D E X

- Dolonem. 430, 3.
 dolor. 24, 3. | 118, 10. | 135, 10. | 168, 3. 24. | 214, 11. | 232, 4. | 244, 7.
 dolore. 205, 21. | 325, 67.
 dolorem. 168, 9. | 172, 8. | 310, 4. | 363, 20.
 dolores. 135, 7. | 170, 1. | 325, 14. | 334, 302.
 doloris. 438, 2.
 doluit. 279, 3.
 dolus. 210, 14.
 domestica. 419, 70.
 domestica. 326, 3.
 domi. 90, 2. | 92, 3. | 120, 2. | 195, 14. | 210, 2. | 403, 22. | 408, 10.
 domina. 361, 18.
 dominæ. 36, 3. | 334, 467.
 dominam. 290, 9.
 dominandi. 297, 3.
 dominante. 258, 11.
 dominari. 362, 28.
 dominatrix. 341, 6.
 dominatur. 328, 3. | 342, 3.
 dominatus. 369, 2.
 domine. 407, 4.
 domini. 153, 46.
 domino. 57, 5. | 329, 4. | 419, 80.
 dominos. 272, 1. | 320, 6. | 417, 116.
 dominum. 417, 108.
 dominus. 16, 3. | 153, 81.
 Domitiani. 419, 27.
 Domnotinæ. 396, 56.
 Domnotoni. 393, 54. | 394, 15. 31.
 domo. 171, 12. | 208, 2. | 319, 3. | 334, 440. | 464, 2. | 466, 3. | 470, 10.
 domorum. 298, 14. | 334, 319.
 domos. 181, 10. | 319, 50.
 domum. 67, 2. | 137, 2. | 178, 8. | 394, 4. | 419, 36. | 445, 3. | 450, 2. | 454, 1. | 459, 2. | 461, 2. | 466, 4.
 domus. 168, 15. | 174, 5. | 206, 9. | 213, 10. | 227, 2. | 285, 1. | 287, 1. | 298, 7. | 332, 4. | 349, 17. | 362, 2. | 393, 58. | 417, 88. | 419, 34.
 domûs. 362, 3. | 396, 56. | 399, 27. | 407, 7. | 419, 3. | 446, 2. | 463, 1.
 domûs. 163, 4. | 289, 2.
 domuum. 343, 9.
 dona. 1, 4. | 172, 2. | 272, 3. | 322, 51. | 325, 19. | 352, 5. | 355, 2. | 361, 42. | 429, 4.
 donas. 317, 11.
 donasse. 334, 347.
 donatum. 454, 2.
 donatus. 195, 32. | 450, 3.
 donec. 108, 10. | 157, 2. | 322, 80. 82. | 365, 15. | 391, 20. | 416, 27.
 doni. 191, 21.
 donis. 454, 2. | 457, 2.
 dono, *ablat.* 216, 13. | 339, 6.
 dono, *verb.* 335, 2. | 471, 1.
 donorum. 458, 3.
 donum. 146, 33. | 419, 18.
 Dorica. 348, 4.
 Doricus. 415, 4.
 Dorius. 304, 11.
 dormiens. 457, 2.
 dormiente. 454, 2. | 457, 2.
 dormiet. 327, 9.
 dormire. 34, 7.
 dormis. 151, 4.
 dormiunt. 151, 5.
 dorso. 334, 164.
 dos. 309, 4. | 342, 1.
 dotalibus. 223, 2.
 dotata. 135, 5. | 206, 9.
 dote. 332, 19. | 423, 5.
 Draco, *nom. prop.* 212, 10.
 Draconi. 389, 4.
 Draconis. 383, 17.
 draconis. 413, 13.
 Drahonum. 334, 365.
 dramata. 408, 15.
 Drepani. 299, 2.
 Dromo. 317, 8.
 dropace. 131, 1.
 Druentia. 334, 479.
 Druidarum. 194, 7.
 Druidum. 200, 23.
 Druna. 334, 479.
 Dryadia. 171, 2.
 Dryadum. 182, 10. | 184, 1.
 duabus. 321, 2. | 348, 23.
 duæ. 396, 31.
 duarum. 191, 5.
 duas. 2, 8. | 92, 1. | 325, 36.
 dubia. 339, 2.
 dubiæ. 334, 102. | 432, 2.
 dubiam. 270, 3.
 dubiarum. 334, 456. | 369, 42.
 dubiè. 409, 14. | 471, 13.
 dubiis. 157, 27. | 262, 3. | 343, 13.
 dubio. 153, 63.
 dubitandum. 419, 55.
 dubitans. 290, 6.
 dubitare. 419, 55. | 469, 4.
 dubitat. 107, 1.
 dubitata. 323, 14.
 dubitationem. 419, 56.
 dubitem. 298, 5.
 dubites. 469, 7. 16.
 dubium. 369, 12.
 duc. 396, 29. | 399, 24.
 duce. 444, 3.
 ducebant. 325, 3.
 ducem. 417, 49. | 469, 2.
 ducenda. 369, 9.
 ducens. 334, 438.
 ducere. 362, 26.
 duceret. 179, 6.
 duces. 385, 22. | 422, 9.
 duci. 228, 3.
 ducibus. 290, 10. | 419, 59. | 427, 2. | 448, 3.
 ducis. 194, 9. | 398, 40. | 445, 3.
 ducit. 128, 4. | 334, 246. | 359, 10. | 407, 1. | 451, 2. | 458, 1.
 ducitur. 356, 8.
 ducta. 147, 2. | 470, 10.
 ductor. 419, 19.
 ductorem. 237, 1.
 ductores. 234, 2.
 ductum. 163, 3.
 ductûs. 419, 74.
 ducum. 430, 2.
 ducunt. 355, 1.
 dudum. 163, 13. | 201, 7. | 256, 2. | 288, 1. | 298, 1. | 334, 367. | 357, 12. | 396, 1. | 418, 45. | 419, 41. | 450, 1. | 451, 1. | 469, 17.
 duellis. 137, 5.

V O C U M.

duellum. 322, 64.
 dulcedine. 108, 11.
 dulcedinem. 340, 1.
 dulcedini. 407, 2.
 dulcem. 211, 19. | 322, 72. |
 363, 14.
 dulces. 295, 5. | 323, 7. | 334,
 200.
 dulci. 398, 24. | 404, 3.
 dulcia. 211, 23. | 398, 34. |
 399, 31. | 418, 64.
 dulcibus. 325, 44. | 396, 3.
 dulciloquos. 367, 4.
 dulcior. 412, 3.
 dulcis. 325, 66. | 357, 10. |
 394, 4.
 Dulichii. 211, 20.
 dulcissime. 321, 4. 6. | 323,
 28. | 391, 1. | 417, 103. |
 418, 50.
 dulciter. 409, 22.
 dulcius. 406, 8. | 419, 19.
 dum. 9, 3. | 10, 7. | 12, 15. |
 37, 3. | 107, 1. | 121, 1. |
 123, 5. | 153, 76. | 155, 4. |
 157, 39. | 191, 8. | 195, 25. |
 206, 11. | 215, 10. | 216, 13. |
 238, 4. | 258, 12. | 322, 86. |
 332, 13. | 333, 14. | 334,
 129. 184. 253. 296. | 335,
 5. | 361, 36. 38. 49. | 369,
 7. | 371, 2. | 381, 3. | 391,
 22. | 394, 4. | 400, 1. | 401,
 45. | 407, 1. 2. 4. | 412, 6. |
 413, 19. | 417, 12. 13. 121. |
 418, 30. | 419, 24. | 432, 1. |
 436, 1. | 438, 1. | 470, 30.
 dumeta. 393, 28.
 dummodo. 157, 29. | 394, 25. |
 397, 8.
 Dumniſſum. 334, 8.
 duo. 119, 1. 2. | 272, 2. | 350,
 6. | 364, 24. | 386, 2. | 394,
 9. | 408, 6. | 409, 13. | 419,
 11. 60.
 duobus. 153, 47. | 305. 14. |
 417, 23. | 419, 56. 58. 60. |
 466, 3.
 duodecim. 430, 4. | 441, 2. |
 453, 3. | 466, 4.
 duodetriginta. 378, 7.
 duodeviginti. 449, 3.
 duodeviginti. 183, 16.

duorum. 302, 54. | 361, 17. |
 417, 20.
 duos. 179, 2. | 101, 4. | 168,
 26. | 193, 6. | 205, 20. |
 350, 6. | 371, 5. | 393, 87. |
 433, 2.
 duplex. 65, 3. | 292, 1. | 319,
 5. | 332, 46. | 417, 81.
 duplicant. 401, 11.
 duplicato. 323, 16.
 duplice. 289, 3.
 duplicem. 258, 5. | 322, 91. |
 334, 480. | 355, 6. | 385,
 19.
 duplices. 117, 2. | 334, 39. |
 382, 3.
 duplici. 1, 3. | 206, 5. | 344,
 10. | 354, 4. | 377, 11.
 duplicis. 396, 45.
 duplum. 117, 2. | 320, 23. |
 394, 6.
 dura. 322, 77. | 362, 12.
 Durani. 334, 464.
 durante. 334, 59. | 417, 32.
 durat. 244, 10. | 417, 105.
 duraturi. 393, 62.
 duraturus. 334, 87.
 Dureo, *ligneo*, Equo. 452, 3.
 duris. 34, 14.
 duro. 244, 5.
 durum. 341, 4.
 dux. 340, 4. | 348, 1.
 duxeris. 163, 23.
 duxi. 137, 2. | 244, 4. | 416,
 35.
 duxisti. 90, 1.
 Dymante. 242, 1.
 Dynamī. 213, 1. 14.
 dyſeros. 92, 1.

E

E *Littera.* 348, 4.
 è, *prep.* 170, 8. | 173, 2. |
 194, 9. | 212, 8. | 255, 3. |
 302, 10. | 334, 175. | 349, 1. |
 363, 2. | 369, 3. | 406, 25. |
 417, 78. | 419, 59. | 423, 4. |
 442, 2. | 459, 3.
 ea. 13, 6. | 305, 16. | 350, 7. |
 396, 1. | 400, 4. | 419, 36.
 61. 75. | 420, 2.
 eā. 423, 5. | 447, 3. | 453, 3. |

456, 2.
 eadem. 390, 13.
 eādem. 407, 5. | 420, 4.
 eādem, *eadem ratione.* 319,
 8.
 eam. 104, 6. | 419, 57. | 446,
 2. | 461, 3.
 eat. 377, 24.
 eātenus. 420, 1.
 eboris. 355, 3.
 Eborum. 398, 32.
 ebuli. 359, 6.
 ebur. 410, 4.
 eburnā. 325, 103.
 eburno. 157, 24. | 359, 27.
 ecce. 69, 16. | 74, 3. | 92, 1. |
 152, 19. | 157, 29. | 302,
 58. | 332, 39. | 361, 37. |
 417, 124. | 419, 33.
 Ecclesia. 417, 94.
 echinus. 415, 12.
 Echo. 11, 7. | 99, 1. | 334,
 297. | 399, 23. | 418, 68.
 eclogā. 335, 4.
 eclogæ. 324, 3.
 ecquando. 322, 51.
 ecquid. 332, 3.
 ede. 334, 83. | 393, 97.
 edendi. 352, 11.
 edere. 334, 80.
 edicti. 419, 50.
 edictis. 419, 71.
 edideras. 272, 1.
 ediderat. 182, 17. | 212, 8. |
 466, 3.
 edidimus. 319, 38.
 edidit. 24, 6. | 416, 15.
 edisseras. 302, 14.
 edisserit. 302, 49.
 ediffertator. 300, 33.
 edit. 34, 12.
 edita. 33, 1. | 334, 21.
 editionis. 400, 1.
 editus. 153, 11.
 edocetur. 423, 4. | 456, 2.
 edocti. 430, 4.
 edomitis. 332, 29.
 educat. 398, 19.
 effare. 406, 43. | 419, 21.
 effer. 322, 48.
 efferret. 182, 4.
 effertur. 74, 4.
 efficax. 308, 4.

I N D E X.

effice. 322, 99.
 efficies. 81, 2.
 efficiet. 348, 15.
 efficis. 419, 74.
 efficiunt. 336, 43.
 effigie. 75, 4. | 433, 2.
 effigiem. 54, 1. | 98, 2. | 165,
 4. | 237, 2. | 244, 6. | 445,
 3.
 effigies. 181, 12. | 348, 25.
 efflagitatione. 396, 1.
 effluant. 407, 5.
 effuderit. 296, 7.
 effudit. 294, 6.
 effugiens. 334, 90.
 effugit. 13, 1.
 effugit. 325, 102.
 effugium. 466, 2.
 effundens. 359, 14.
 effundo. 4, 3.
 effusa. 353, 6.
 effusā. 417, 102.
 effusæ. 356, 1.
 effusi. 412, 6.
 egeant. 134, 4.
 egelidæ. 391, 4. | 417, 97.
 egelido. 281, 1.
 egenis. 159, 9.
 egens. 134, 4. | 191, 37. | 319,
 7. | 328, 5. | 418, 69.
 egentem. 363, 19.
 egenus. 362, 36.
 egestas. 71, 3. | 334, 52. | 362,
 4.
 egestate. 462, 2.
 egestatem. 419, 77.
 eget. 134, 2. 3. | 318, 3.
 egi. 255, 1. | 319, 7.
 egissem. 400, 3.
 egisti. 419, 63.
 egit. 177, 7.
 ego. 3, 4. | 7, 1. | 8, 5. | 12,
 2. 6. 14. | 21, 2. | 27, 1. 4. |
 34, 5. 15. | 38, 3. | 39, 1. |
 54, 6. | 66, 2. | 69, 16. | 75,
 9. | 77, 1. | 105, 7. | 118, 1. |
 135, 5. | 157, 29. | 168, 13.
 21. | 169, 1. | 182, 11. | 227,
 3. | 236, 4. | 240, 3. | 245,
 4. | 299, 7. | 300, 24. | 302,
 33. 54. 57. | 303, 6. | 304,
 1. | 305, 6. 10. 13. | 308,
 16. | 318, 3. | 319, 1. 45.

59. | 321, 6. | 322, 38. 94. |
 324, 2. 3. | 332, 50. | 334,
 50. 170. 341. 389. 438.
 448. 482. | 335, 1. 2. 6. 8. |
 337, 2. | 348, 18. | 350, 7. |
 390, 6. 14. 17. | 391, 7. 14.
 21. | 400, 3. 4. | 405, 2. 3. |
 407, 4. 5. | 416, 33. | 417,
 21. 85. | 418, 34. 45. | 419,
 2. 13. 22. 24. 25. 26. 29.
 30. 33. 45. 49. 50. 58. 67.
 70. 75. | 470, 1. 7. 35. 39.
 42.
 egomet. 334, 270.
 egreditur. 365, 4. | 438, 3. |
 458, 1. | 460, 3.
 egregia. 319, 48.
 egregiā. 466, 2.
 egregiæ. 215, 10.
 egregiam. 208, 6.
 egregie. 204, 10. | 431, 3.
 egregio. 433, 3.
 egressus. 419, 64.
 cheu! 176, 11. | 214, 14. |
 225, 5. | 320, 4.
 ei. 419, 58. | 452, 2.
 eia. 152, 1.
 eidem. 448, 3.
 eis. 440, 4.
 ejurati. 319, 31.
 ejus. 12, 1. | 122, 3. | 318, 3.
 4. | 326, 2. | 328, 3. | 407,
 7. | 419, 12. 27. 43. 48. 54.
 58. 76. | 420, 1. | 430, 4. |
 434, 3. | 453, 3. | 454, 2. |
 456, 3. | 463, 4.
 ejusdem. 318, 4. | 420, 2. |
 444, 3.
 ejusmodi. 335, 8. | 350, 3. |
 419, 30. 80. | 444, 2.
 elapsam. 12, 16.
 electio. 419, 60.
 elegans. 142, 1. | 467, 3.
 elegantia. 409, 12. | 419, 20.
 elegati. 393, 61.
 elegeion. 94, 2.
 elegerim. 335, 2.
 elegeris. 419, 53.
 Elegiā. 166, 1. | 188, 2.
 elegis. 159, 16. | 213, 16. |
 214, 2.
 elegos. 92, 7. | 399, 37.
 elementa. 35, 7. | 126, 2. |

200, 34. | 228, 3. | 336,
 19.
 elementorum. 211, 5. | 348,
 1.
 elephanto. 122, 1.
 elephantus. 350, 7.
 eliceret. 416, 3.
 elici. 400, 1.
 eliciam. 409, 27.
 eliciat. 325, 77.
 elicuit. 452, 3.
 elige. 115, 3.
 eligi. 419, 59.
 eligis. 419, 53.
 eligitur. 325, 56.
 elinguem. 46, 1. | 416, 14.
 Elis. 389, 1.
 eliso. 278, 3.
 Elissa. 92, 12. | 325, 38.
 Elissam. 286, 7.
 elixo. 131, 3.
 eloquar. 300, 16.
 eloquendo. 400, 5.
 eloquentia. 195, 13.
 eloquentiā. 409, 23.
 eloquetur. 419, 19.
 eloquii. 204, 1. | 319, 10. |
 403, 18.
 eloquio. 225, 2. | 419, 19.
 eloquium. 182, 6. | 215, 8.
 eluctati. 397, 1.
 elueret. 463, 4.
 Elysiā. 162, 23.
 Elysi. 250, 8.
 Elysiōs. 252, 8.
 Elysiū. 219, 2.
 embolimæi. 371, 13.
 emendata. 138, 1. | 323, 5.
 emendationem. 407, 3.
 emendationis. 335, 5.
 emendatissimi. 419, 71.
 emendicat. 461, 2.
 ement. 90, 4.
 emerita. 400, 1.
 Emerita, urbs. 293, 2.
 emeritæ. 334, 452.
 Emeritenfis. 417, 73.
 emeritos. 342, 6.
 emeritum. 339, 14.
 emerfam. 106, 1.
 emerferat. 400, 2.
 emerfus. 393, 51.
 emi. 419, 15.

eminentia.

V O C U M.

eminentia. 419, 41.
 eminere. 419, 61.
 eminerem. 350, 4.
 eminet. 291, 5. | 383, 18. |
 433, 3.
 eminus. 72, 5.
 emissæ. 170, 9.
 emittit. 157, 26.
 emporus. 415, 28.
 emptis. 44, 1.
 emptorem. 403, 20.
 en. 324, 1. | 406, 74.
 enarrat. 461, 2.
 enarratis. 457, 2.
 enaverat. 450, 2.
 enavit. 409, 25. | 456, 3.
 endo. *antiquo pro in.* 349, 18.
 Endymioneos. 325, 41.
 enim. 155, 5. | 166, 5. | 182,
 9. | 298, 6. | 321, 2. | 326, 2. |
 334, 316. | 335, 2. 4. 7. | 350,
 3. 7. | 392, 9. | 400, 2. | 407,
 2. 3. | 409, 23. 27. | 419, 3.
 4. 7. 14. 15. 16. 24. 26. 27.
 38. 43. 51. 58. 60. 61. 68.
 81. | 461, 3. | 470, 27.
 enituit. 171, 2.
 Ennius. 349, 3.
 Ennomus. 239, 1.
 Enoch. 153, 42.
 ense. 130, 9.
 ensem. 325, 39.
 enses. 118, 9.
 ensis. 259, 6.
 enthea. 108, 7.
 enthyemata. 407, 3.
 enucleabit. 393, 80.
 enumerabo. 398, 16.
 enumerare. 398, 9.
 enumerasse. 191, 26.
 enumerat. 324, 1.
 enumeratio. 422, 9.
 enumerationem. 455, 2.
 enuntiaſti. 409, 22.
 eo, *ablat.* 321, 5. | 419, 76. |
 420, 3. | 448, 2. | 454, 3. |
 457, 2. | 460, 2. | 468, 3.
 eò, *adverb.* 419, 51.
 Eox. 333, 4. | 392, 9.
 eodem. 143, 1. | 153, 61. | 211,
 15. | 350, 3. | 358, 2. | 419,
 65. | 421, 3. | 430, 3. | 435,
 5. | 438, 3. | 463, 4. | 470, 1.

Eol. 297, 18. | 336, 26. | 417,
 67.
 Eoos. 361, 3.
 eorum. 158, 1. | 217, 1. | 302,
 8. 10. | 419, 56. 62. | 465,
 2.
 eos. 360, 1. | 405, 2. | 440, 4. |
 468, 4.
 Eois. 153, 12. | 361, 45.
 ephebe. 179, 1. | 182, 16.
 ephebi. 334, 288.
 ephebis. 334, 220.
 epheborum. 69, 14.
 ephebos. 360, 2.
 ephebum. 165, 5.
 ephebus. 96, 3.
 Epheſi. 334, 308.
 Ephyrâ. 308, 1.
 epicedion. 318, 2.
 Epicurus. 9, 2.
 epigrammatis. 360, 2.
 Epimenidem. 415, 46.
 Epirote. 205, 13.
 epistola. 407, 7. | 418, 1.
 epistolâ. 396, 1. | 407, 3.
 epistolæ. 407, 1.
 epistolam. 407, 1. 2. | 409,
 27. | 414, 3.
 epistolarum. 412, 4.
 epistolis. 360, 2.
 epitaphia. 217, 1.
 epitomæ. 420, 3.
 epitomen. 409, 12.
 epitropos. 415, 2.
 epodon. 397, 11.
 epodos. 399, 37. | 405, 2.
 epos. 195, 10.
 epulabantur. 461, 2.
 epulantibus. 464, 2.
 epulum. 398, 13.
 Epyllia. 335, 8. | 360, 2.
 equester. 419, 13.
 equeſtri. 419, 47.
 equi. 194, 22. | 335, 5. | 403,
 14. | 417, 17. | 419, 81.
 equidem. 191, 5. | 344, 4. |
 350, 3. | 409, 26.
 Equiria. 385, 27.
 equis. 252, 4. | 443, 2.
 equitando. 419, 65.
 equitatu. 336, 78.
 equitum. 157, 5. | 336, 80. |
 423, 2.

equo. 322, 21. | 452, 3.
 equorum. 76, 1.
 equos. 409, 1. | 430, 4.
 equum. 252, 10. | 419, 65.
 equus. 299, 9.
 eram. 55, 4. | 118, 3. | 319, 2. |
 391, 8.
 erant. 320, 8. | 396, 7. 8. 15. |
 466, 4.
 eras. 20, 6. | 163, 27. | 182, 2. |
 188, 4. | 204, 4. | 210, 13. |
 213, 6.
 Erasinus. 327, 5.
 erat. 22, 2. | 94, 2. | 118, 3. |
 153, 10. | 173, 6. | 200, 49. |
 227, 2. | 252, 5. | 291, 1. |
 297, 15. | 319, 48. | 326, 4. |
 350, 3. | 353, 13. | 361, 1. |
 409, 11. | 419, 36. 65. | 420,
 3. | 450, 2.
 Erato. 367, 6.
 Erebi. 186, 4.
 ereptæ. 168, 4.
 ereptus. 174, 10. | 179, 3.
 erexerant. 419, 55.
 erga. 419, 28.
 ergo. 10, 7. | 15, 3. | 48, 2. |
 72, 5. | 162, 23. | 177, 11. |
 185, 7. | 188, 7. | 215, 7. |
 305, 26. | 318, 2. | 330, 4. |
 334, 318. | 335, 5. | 338, 2. |
 350, 8. | 362, 39. | 364, 17. |
 374, 3. 7. | 394, 23. | 400,
 3. | 408, 5. | 415, 39. | 418,
 56. | 419, 33. 46. 51. | 446,
 3. | 448, 3. | 462, 3.
 Eridani, *signi celestis.* 370, 12.
 erigit. 143, 3.
 Erigonæ. 248, 6.
 Erinnyes. 336, 84.
 eriperis. 182, 7.
 Eriphyle. 325, 26.
 eripit. 359, 9.
 eripui. 322, 69.
 eripuit. 193, 5. | 272, 2. | 440, 4.
 eris. 44, 4. | 138, 4. | 144, 2. |
 179, 2. | 191, 14. | 206, 2. |
 250, 8. | 255, 4. | 315, 3. |
 394, 29.
 erit. 40, 6. | 60, 4. | 70, 3. 9.
 10. | 78, 9. | 83, 2. | 96, 3. |
 148, 3. | 149, 5. | 159, 14. |
 162, 6. | 190, 5. | 268, 3. |

I N D E X

- 299, 6. | 311, 3. | 322, 16. |
 330, 6. | 334, 32. 399. |
 342, 3. | 347, 11. | 348, 11.
 23. | 363, 7. | 368, 19. 23.
 24. | 371, 17. | 378, 7. | 401,
 41. | 406, 25. | 409, 27.
 ero. 105, 2. 5. 9. | 332, 51. |
 348, 16.
 Erotopægniōn. 360, 3.
 errabam. 361, 5.
 erramus. 401, 6.
 errans. 334, 285.
 errantes. 325, 5 | 372, 2.
 errasti. 61, 1.
 errat. 325, 40.
 erro. 409, 23.
 error. 198, 16. | 417, 6.
 errore. 195, 37. | 279, 3. | 334,
 75. | 419, 56. | 453, 2. | 457,
 2.
 errorem. 324, 2. | 334, 412. |
 393, 26.
 errori. 153, 52.
 erroribus. 153, 78. | 317, 15.
 erroris. 407, 6. | 419, 7. | 453, 2.
 erubescamus, 358, 2.
 erubescantibus. 465, 4.
 erubescere. 321, 5.
 erubescerem. 400, 4.
 erubescis. 300, 4. | 419, 67.
 erubesco. 326, 5.
 Erubrūs, *fluvius*. 334, 359.
 erubuit. 416, 17.
 erudiisse. 419, 31.
 erudita. 419, 46.
 eruditi. 360, 2.
 eruditione. 412, 4.
 eruditionem. 419, 17.
 eruditionis. 419, 22.
 eruditus. 350, 3.
 erudivit. 459, 3.
 eruissem. 335, 1.
 erumpere. 469, 17.
 erumpit. 163, 11.
 erumpunt. 419, 10.
 erunt. 313, 3. | 337, 2. | 400,
 5. | 405, 3. | 420, 2.
 erupit. 450, 2.
 erutis. 335, 6.
 Erymanthēo. 393, 4.
 Erymanthēum. 366, 3.
 Eryx. 325, 87.
 es. 12, 8. | 15, 2. | 77, 2. | 131,
 6. | 180, 3. | 191, 38. | 209,
 2. 4. | 267, 2. | 320, 18. | 337,
 1. | 349, 12. | 407, 3. 4. | 419,
 21. 29. 38. 39.
 escis. 334, 249.
 esse. 2, 4. | 3, 8. | 10, 2. | 27,
 2. | 34, 14. | 101, 4. | 112, 1.
 2. | 114, 1. | 119, 2. | 123,
 6. | 128, 7. 9. | 138, 1. | 153,
 23. 59. | 162, 20. 21. | 167,
 9. 18. | 171, 2. | 183, 12. |
 190, 6. | 262, 4. | 299, 14. |
 301, 3. 15. 16. | 302, 4. |
 307, 4. 7. | 308, 3. | 316, 8. |
 319, 33. | 320, 6. | 321, 4. 5. |
 334, 373. | 335, 8. | 337, 1. |
 360, 2. | 361, 22. | 362, 28.
 41. | 364, 20. 21. | 390, 26. |
 401, 21. | 407, 4. | 417, 76. |
 419, 1. 14. 20. 28. 55. 58.
 62. 65. 67. 69. 72. 74. | 421,
 5. | 458, 3. | 463, 3. | 467,
 2. | 469, 14. 18.
 essedum. 413, 32.
 essem. 407, 5.
 essent. 321, 4.
 esses. 410, 1.
 esset. 164, 5. | 191, 24. | 197,
 8. | 203, 3. | 302, 9. 53. |
 321, 2. | 326, 4. | 338, 1. |
 350, 4. | 400, 4. 5. | 407, 1. |
 409, 12. | 417, 84. | 419, 24.
 38. 39. 69. | 451, 2. | 458,
 3. | 465, 3. | 466, 3.
 est. 8, 1. | 9, 1. | 13, 2. 6. | 14,
 3. | 17, 10. | 18, 4. | 20, 3. |
 26, 12. | 34, 1. 8. 9. 11. 13. |
 35, 3. | 44, 1. | 45, 1. 3. 4. |
 46, 2. | 47, 1. | 49, 2. | 51, 4. |
 52, 1. | 64, 3. | 65, 1. | 77, 2. |
 3. | 81, 1. | 82, 1. | 86, 1. |
 101, 1. | 104, 1. | 107, 2. |
 110, 2. 3. 4. | 112, 1. | 113,
 1. 2. | 116, 1. | 117, 1. | 122,
 3. 5. | 128, 7. 8. | 129, 7. |
 131, 1. | 134, 1. 4. | 136, 1. |
 2. | 145, 2. | 150, 3. | 152, 3. |
 10. 15. | 153, 60. | 154, 5. |
 9. | 155, 6. | 156, 1. | 157,
 12. 31. | 158, 1. 2. | 159, 15. |
 162, 1. | 165, 9. | 168, 19. |
 173, 10. | 175, 6. | 182, 19. |
 187, 4. | 189, 6. | 191, 11. |
 192, 26. | 195, 27. 36. | 196,
 51. | 197, 10. | 199, 6. | 208,
 12. | 209, 1. 3. 6. 11. | 215, 4.
 5. | 224, 1. | 227, 4. | 231, 1. |
 236, 2. | 237, 3. 6. | 239, 4. |
 240, 1. | 241, 3. | 246, 3. |
 248, 6. | 249, 6. | 267, 3. |
 272, 3. | 287, 6. | 298, 7. 8.
 38. | 299, 5. | 300, 11. | 301,
 1. 2. 8. 10. 12. 14. 17. | 302,
 3. 18. 56. | 303, 10. | 304,
 12. 14. | 305, 19. | 306, 7.
 11. | 307, 5. | 308, 4. 13. |
 309, 5. | 311, 2. | 312, 2. 4. |
 314, 4. 7. | 315, 4. 7. | 316,
 3. 6. | 318, 2. | 320, 14. 15.
 16. 19. 29. | 321, 3. 6. | 322,
 5. 6. 40. 45. 57. | 324, 1. | 325,
 62. | 326, 10. | 334, 149. 318.
 321. 331. | 335, 4. 5. 6. 7.
 8. | 336, 1. 4. 18. 62. 66. |
 337, 1. | 338, 2. | 339, 3. 6.
 16. | 340, 1. | 341, 3. 8. | 342,
 1. 5. 7. 8. 9. | 343, 2. | 344,
 8. | 345, 2. 13. 21. | 347, 9. |
 348, 15. | 349, 2. 8. 15. |
 350, 1. 3. 4. 6. 7. 8. | 351,
 11. | 357, 1. | 359, 10. 23. |
 360, 1. 4. | 361, 41. | 362,
 20. 27. 30. 36. | 364, 1. 2.
 4. 7. 8. 17. 19. 20. | 365, 8. |
 366, 12. | 368, 10. 18. 28.
 29. | 372, 11. | 374, 3. |
 376, 6. | 377, 8. 10. | 380,
 4. | 390, 20. | 391, 12. | 393,
 54. 95. 103. | 394, 6. 15. 18. |
 395, 4. | 396, 1. | 397, 4. 10. |
 399, 1. 40. | 400, 2. | 406,
 17. 63. | 407, 4. 6. 7. | 408,
 3. | 409, 12. 26. | 410, 6. |
 411, 2. | 413, 8. | 417, 26.
 58. 88. 112. 128. | 418, 13.
 38. 41. 42. 46. | 419, 1. 2.
 3. 5. 7. 9. 14. 15. 16. 18.
 32. 38. 41. 43. 47. 51. 52.
 53. 54. 56. 57. 58. 60. 63.
 68. 71. 73. 75. 76. 79. 81.
 82. | 420, 2. 4. | 421, 4. | 434,
 3. | 438, 3. | 446, 2. | 447, 3. |
 450, 3. | 461, 3. | 463, 4. |
 465, 2. | 469, 4. 16. | 470,
 5. 9. | 471, 14.
 estis. 104, 2. | 419, 70.

V O C U M.

- esto. 5, 2. | 195, 3. | 201, 6. |
 340, 4. | 360, 1. | 361, 50. |
 362, 31. 33.
 et. 1, 7. 13. | 2, 4. 6. | 4, 5. |
 8, 4. | 10, 9. 12 | 11, 3. 8. |
 12, 3. *Ec. ubique passim.*
 etenim. 360, 4. | 399, 17. |
 400, 4. | 418, 38.
 etiam. 35, 10. | 77, 3. | 99, 4. |
 139, 3. | 157, 10. | 159, 13. |
 171, 3. | 174, 13. | 178, 13. |
 187, 1. | 190, 1. | 191, 18. |
 200, 53. | 202, 2. | 212, 15. |
 252, 6. | 284, 1. | 308, 4. |
 320, 10. 17. | 322, 1. | 325, 79. |
 326, 2. 5. | 334, 120. |
 175. 327. 384. | 335, 6. 8. |
 336, 38. | 350, 1. | 357, 11. |
 360, 3. | 364, 14. | 385, 11. |
 27. 31. | 400, 5. | 405, 1. 2. |
 411, 1. | 417, 57. | 419, 1. |
 20. 61. 74. | 421, 4. | 422, 8. |
 425, 7. | 427, 4. | 440, 4. |
 453, 3. | 454, 2. 3. | 458, 4. |
 462, 4. | 466, 3. | 469, 17. |
 470, 16. 27. 43.
 etfi. 160, 2. | 405, 3. | 412, 4. |
 419, 16.
 Eva. 317, 15.
 evadit. 325, 103. | 449, 3.
 Evam. 153, 33.
 evasit. 75, 2.
 Euboica. 334, 216. 301.
 Euboicas. 334, 346.
 Euboicis. 345, 17.
 Euclionis. 335, 1.
 evectus. 419, 7.
 eveniet. 420, 3.
 evenire. 158, 1.
 evenisset. 407, 6.
 evenit. 419, 77.
 eventu. 419, 59. | 427, 2. | 432, 3.
 eventus. 322, 78.
 Evenum. 360, 3.
 evita. 302, 17.
 evitet. 456, 2.
 eum. 128, 2. | 335, 8. | 419, 27. |
 421, 4. | 434, 3. |
 Eumæo. 461, 2. | 463, 3. | 465, 2. |
 Eumæum. 458, 3. 4. | 459, 4. |
 460, 2.
 Eumæus. 460, 1. | 461, 3. |
 466, 2.
 Eumenidas. 95, 4.
 eundem. 396, 1. | 400, 4. | 406, 20. |
 419, 2.
 Eune. 123, 1. | 126, 3. | 127, 1.
 Eunome. 75, 9.
 Eunomus. 75, 2. 8.
 euntem. 419, 65.
 Eunus. 124, 1. | 128, 1.
 evocavit. 302, 22.
 evolat. 325, 103.
 evolvenda. 322, 47.
 evolvere. 191, 15. | 212, 3.
 evolvet. 406, 54.
 evolvis. 419, 82.
 evolvo. 146, 6.
 Euphemum. 237, 1.
 Euphorbi. 70, 1.
 Euphorbo. 436, 5.
 Euphorbus. 437, 1.
 Euripi. 298, 21.
 Euripus. 334, 290.
 Euris. 157, 2. | 332, 15.
 Euron. 173, 2.
 Europa. 334, 291.
 Europæ. 409, 15.
 Europam. 162, 15. | 409, 13. |
 420, 4.
 Eurus. 418, 15.
 Euryalo. 227, 3.
 Euryalum. 417, 35.
 Euryclia. 463, 4. | 467, 2.
 Eurylochus. 454, 3.
 Eurypylum. 431, 4. | 432, 1.
 Eusebii. 175, 6.
 Euterpe. 367, 4.
 Euxino. 3, 5.
 ex. 54, 8. | 74, 3. | 86, 1. | 98, 1. |
 137, 3. | 139, 3. | 153, 29. |
 266, 4. | 296, 7. | 317, 18. |
 320, 11. | 322, 98. | 330, 6. |
 334, 96. 364. 458. | 335, 2. |
 336, 32. 58. | 352, 16. | 354, 1. |
 377, 17. | 385, 13. |
 394, 14. | 398, 23. 27. | 406, 67. |
 407, 3. 7. | 408, 3. | 418, 53. |
 419, 4. 11. 53. 58. 67. |
 73. | 420, 3. | 431, 4. | 432, 3. |
 449, 3. | 452, 4. | 459, 3. |
 462, 3. | 463, 4. | 468, 5. |
 470, 10.
 exactio. 336, 5.
 exactis. 334, 423. | 470, 23.
 exacto. 291, 6.
 exagites. 62, 2.
 examen. 335, 5. | 400, 2.
 examina. 334, 76. 244.
 examine. 363, 9.
 examino. 444, 2.
 exanguis. 359, 31.
 exanimata. 99, 2.
 exanimum. 444, 3.
 exantlasset. 468, 3.
 exarmatus. 157, 18.
 excedit. 425, 5.
 excellens. 286, 6.
 excellentia. 419, 62.
 excellunt. 289, 11.
 excelso. 325, 59.
 excepta. 419, 36.
 exceptis. 406, 16.
 excepto. 408, 12. | 456, 3.
 excefferat. 302, 28.
 excessit. 136, 4.
 excidio. 452, 3.
 excidium. 420, 2.
 excipis. 24, 1.
 excipit. 334, 256.
 excipitur. 423, 6.
 excisi. 191, 28.
 excitat. 467, 2. | 469, 13.
 excitatam. 300, 15.
 excitatus. 450, 2.
 excludit. 334, 207.
 excluditur. 464, 2.
 excludunt. 297, 5.
 exclusit. 338, 2.
 exclusum. 334, 15. 38. 146.
 excogitantes. 308, 15.
 excolitur. 238, 4.
 excolui. 398, 48.
 excoluit. 160, 10. | 204, 10. |
 320, 2.
 excruciare. 16, 4.
 excrucias. 175, 12.
 excruciat. 153, 56.
 excubias. 428, 3. | 444, 3.
 excubiis. 157, 43. | 429, 1.
 excubuisse. 408, 4.
 excudit. 350, 1.
 excultam. 203, 8.
 excursu. 397, 11.
 excussam. 334, 255.
 excussum. 335, 1.
 execror. 153, 55.
 exedendum. 326, 10.

I N D E X

exegi. 319, 62.
 exegit. 259, 4.
 exempla. 305, 20. | 419, 75.
 exemplar. 192, 8.
 exemplo. 94, 4. | 189, 6. | 190, 6. | 390, 29. | 404, 34. | 419, 30.
 exemplum. 147, 9. | 168, 18. | 235, 4. | 393, 33.
 exempta. 352, 11.
 exequendas. 419, 69.
 exequendi. 419, 62.
 exequerer. 419, 70.
 exequialis. 159, 4. | 180, 8. | 184, 8.
 exequias. 170, 16. | 254, 2.
 exequiis. 165, 12. | 169, 4.
 exercendo. 419, 64.
 exercent. 325, 14. 100. | 362, 34. | 417, 92.
 exerceor. 391, 13.
 exerceret. 450, 2.
 exerces. 334, 94. | 393, 16. | 419, 42.
 exercet. 71, 6. | 146, 25. | 322, 3. | 334, 266. | 419, 15.
 exercita. 334, 382.
 exercitibus. 424, 3.
 exercitu. 419, 47. | 432, 2. | 439, 3.
 exercitum. 423, 4. | 436, 4.
 exercitus. 419, 7. 59. | 421, 3. | 422, 9. | 427, 3. | 428, 2. | 437, 2. | 441, 3.
 exercitus. 440, 3.
 exercui. 407, 4.
 exere. 333, 4.
 exeris. 334, 471.
 exesas. 212, 3.
 exhalat. 359, 11.
 exhaustit. 129, 3.
 exhaustæ. 296, 8.
 exhaustus. 298, 24.
 exhortatus. 438, 3.
 exigat. 356, 10.
 exige. 153, 77.
 exigere. 409, 23.
 exigitur. 346, 3.
 exigo. 12, 11. | 318, 2.
 exigua. 334, 443. | 338, 2.
 exigua. 298, 5.
 exigui. 417, 29. | 419, 41.
 exiguum. 390, 37.

exiguus. 200, 47. | 417, 75.
 exilem. 200, 44. | 334, 365. | 369, 17.
 exili. 8, 8. | 197, 10. | 212, 17. | 406, 79.
 exilia. 334, 346.
 exilii. 206, 12.
 exiliis. 445, 3.
 exilis. 180, 1. | 198, 6.
 exinde. 452, 2.
 exire. 172, 7. | 334, 184.
 existimant. 30, 4. | 301, 7. | 304, 3. | 419, 61.
 existimantes. 454, 2.
 existimas. 419, 22.
 existimatur. 455, 2.
 existimaverunt. 420, 4.
 existimavi. 217, 1.
 existimem. 326, 2.
 existimes. 407, 4.
 existimet. 335, 6.
 existimo. 302, 4. | 318, 4. | 400, 4.
 existimor. 302, 11.
 exitialia. 334, 277.
 exitio. 268, 2. | 334, 149.
 exitium. 464, 2.
 exolvit. 419, 22.
 exolvit. 453, 3.
 exonerat. 419, 22.
 exorat. 459, 2.
 exorato. 434, 3.
 exordia. 381, 15. | 385, 3.
 exordio. 340, 1. | 420, 3.
 exoriente. 361, 12.
 exornans. 332, 34.
 exorsa. 351, 10. | 426, 2.
 exortæ. 369, 10.
 exortem. 319, 6.
 exortu. 167, 2. | 346, 1.
 exortus. 333, 15.
 expectant. 448, 3.
 expectare. 316, 7. | 419, 61.
 expectata. 352, 1. | 362, 16.
 expectatio. 420, 3.
 expectatione. 405, 1.
 expectatum. 369, 33. | 468, 4.
 expectaveram. 396, 1.
 expedi. 146, 3.
 expediam. 200, 4. | 260, 2. | 316, 2. | 385, 4.
 expedirem. 300, 25.

expeditione. 335, 4.
 expedit. 419, 64. 67.
 expediunt. 325, 66.
 expelli. 414, 1.
 expende. 327, 3.
 expensi. 419, 23.
 expergitus. 435, 3. | 458, 2.
 experiatur. 419, 6.
 experiendi. 465, 4.
 experiens. 95, 2. | 165, 6. | 394, 2. | 462, 4.
 experientia. 322, 77. | 336, 68.
 experiere. 414, 1.
 experiri. 350, 3.
 experiundo. 156, 4.
 experrecta. 135, 7.
 expers. 92, 7. | 271, 2.
 experta. 173, 10. | 356, 5.
 expertem. 400, 5.
 expertibus. 420, 3.
 expertus. 163, 24. | 195, 35. | 322, 67. | 334, 278. | 407, 4. | 464, 2.
 expeto. 360, 1. | 404, 16.
 expirans. 334, 266.
 expirante. 334, 340.
 explanat. 422, 6. | 448, 2. | 452, 2.
 explaudite. 305, 26.
 expletus. 453, 3.
 explevi. 251, 3.
 explicabo. 396, 24.
 explicat. 336, 47.
 explicatis. 419, 71.
 explicitis. 393, 68.
 explorantis. 334, 231.
 explorare. 465, 5.
 explorat. 363, 3. | 467, 2.
 exploratum. 430, 3.
 expoliam. 405, 3.
 expolitionis. 412, 5.
 exponit. 446, 2. | 448, 2. | 453, 2.
 exponitur. 457, 2.
 expositum. 394, 29.
 expositus. 458, 2.
 expressit. 325, 91.
 exprimunt. 419, 15.
 exprobrans. 178, 7.
 exprobrantes. 325, 65.
 exprobrare. 419, 77.
 exprobres. 255, 4.

V O C U M.

F

expugnata. 453, 2.
expugnato. 420, 4.
expulso. 366, 8.
exquisitius. 412, 5.
exscalpere. 335, 5.
exsinuabat. 361, 28.
extantes. 334, 36.
extare. 360, 2.
extendere. 334, 237.
extendet. 334, 432.
extenditur. 417, 72.
extentis. 350, 7.
extentum. 288, 5.
exteriore. 59, 4.
externa. 209, 7.
externae. 363, 6.
externas. 334, 469.
externum. 210, 3.
exterret. 400, 1. | 428, 3.
extincto. 273, 1. | 366, 10.
extinctus. 144, 2.
extingui. 302, 42.
extis. 153, 51.
extitit. 136, 3.
extorquendo. 419, 19.
extra. 438, 3. | 462, 4.
extractum. 305, 3.
extrema. 191, 39.
extrema. 436, 3.
extremam. 334, 114.
extremi. 338, 1. | 366, 12.
extremis. 119, 3. | 334, 171. |
393, 3. | 408, 18.
extremo. 153, 3. | 291, 5. |
334, 391. | 359, 28. | 371,
13. | 385, 35.
extremos. 11, 5. | 99, 2. | 334,
441.
extremus. 298, 35.
extrinsecus. 152, 8.
extulerat. 446, 1.
extulit. 354, 8. | 427, 1.
exul. 259, 3. | 322, 65. | 418,
55.
exulante. 419, 38.
exulta. 1, 16.
exundat. 441, 2.
exuperans. 314, 3.
Exuperi. 207, 1.
exurit. 441, 3.
exuviis. 437, 2.

F Abellarum. 408, 15.
faber. 326, 11.
Fabium. 191, 7.
fabor. 192, 11.
fabriles. 334, 267.
fabula. 325, 28. | 360, 4. |
417, 5.
fabulae. 151, 15.
fabulantem. 205, 7.
fabulari. 407, 4.
fabularum. 405, 1. 3. | 455,
2.
fabulis. 350, 5. | 396, 20. |
406, 92. | 419, 81.
fac. 152, 7. | 396, 49.
face. 80, 2. | 325, 42. | 366,
2. | 436, 1.
facere. 419, 2. 43. 46. 71.
facerem. 350, 3.
faceret. 107, 1. | 417, 76.
faces. 325, 72.
facebat. 334, 378.
facetè. 205, 1.
faciam. 91, 3. | 126, 3. | 153,
61. | 407, 7. | 412, 5. | 419,
62.
faciamus. 358, 2.
facias. 83, 1. | 292, 5. | 314,
4. | 419, 82.
faciat. 347, 10. | 349, 13. |
356, 10.
facibus. 135, 3. | 364, 18.
faciem. 11, 1. | 12, 7. | 359,
4.
faciendi. 422, 6.
faciendo. 265, 4.
facies. 322, 55. | 328, 10. |
337, 2. | 350, 8. | 357, 8. |
419, 16.
faciet. 342, 3.
facile. 335, 5. 7.
facilem. 465, 3.
faciles. 211, 25. | 334, 240.
325. | 364, 7. | 403, 17. |
419, 71.
facilis. 332, 27. | 334, 117. |
349, 21. | 417, 107.
facilitas. 414, 1.
facilius. 414, 3.
facimus. 401, 31.

facinoris. 437, 2.
facinus. 129, 2. | 244, 9. |
322, 61. | 461, 3.
facio. 407, 2.
facis. 126, 3.
facit. 35, 2. | 83, 2. | 119, 4. |
168, 12. | 328, 11. | 418,
52. | 461, 3.
faciunt. 10, 5. | 379, 3. | 408,
23. | 419, 65. | 471, 11.
facta. 58, 1. | 64, 4. | 153, 13.
62. | 182, 17. 19. | 245, 1. |
334, 394. | 335, 4. | 363,
24. | 447, 3. | 465, 2.
facta. 325, 54. | 423, 5. | 426,
5.
factam. 58, 2.
facti. 12, 11. | 81, 1.
factio. 261, 4. | 319, 21.
factis. 419, 39. | 428, 3.
facto. 214, 6. | 363, 17. | 424,
3.
factum. 83, 1.
factura. 325, 94.
facturus. 153, 10. | 315, 3. |
334, 102.
factus. 69, 16. | 107, 2. | 179,
6. | 390, 36. | 419, 80.
facultas. 153, 64.
facultatem. 419, 1.
facunda. 289, 2. | 419, 68.
facundæ. 294, 4.
facunde. 176, 12. | 195, 1. |
207, 1.
facundia. 34, 9. | 334, 383.
403. | 407, 1. | 419, 70.
facundiâ. 194, 17. | 404, 1. |
419, 24.
facundiæ. 192, 23. | 337, 1. |
338, 2.
facundiam. 409, 23.
facundissimorum. 407, 3.
facundius. 419, 6.
facundo. 160, 12. | 167, 6.
facundum. 193, 3.
facundus. 162, 18. | 173, 7. |
322, 42. | 400, 1.
fax. 344, 12.
fagineis. 334, 269.
falcigerum. 385, 36.
fallaces. 157, 25. | 334, 229. |
345, 22.
fallant. 123, 3.

I N D E X

- fallax. 322, 30.
 fallebat. 446, 3.
 fallere. 92, 5. | 156, 4.
 falleris. 119, 3.
 falli. 157, 29.
 fallit. 2, 6. | 194, 8. | 335, 6.
 fallo. 58, 5.
 falsa. 40, 2. | 284, 2. | 319, 30.
 falsas. 397, 12.
 falsidici. 118, 17.
 falsi. 334, 184. 239.
 falsis. 399, 1.
 falso. 18, 3.
 falso. 315, 6.
 falsos. 16, 4.
 falsum. 41, 2. | 73, 4. | 318, 4. | 319, 20.
 falsus. 393, 103. | 415, 13.
 falx. 345, 8.
 fama. 8, 1. | 37, 3. | 108, 12. | 161, 4. | 175, 3. | 190, 2. | 191, 42. | 193, 8. | 194, 8. | 202, 5. | 206, 14. | 209, 6. | 214, 3. | 213, 3. | 228, 2. | 267, 3. | 275, 2. | 301, 1. | 302, 2. | 309, 5. | 311, 8. | 398, 38. | 409, 16. | 413, 8. | 418, 38.
 famâ. 162, 15. | 196, 32. | 290, 2. | 362, 37. | 470, 29.
 famæ. 18, 1. | 69, 15. | 118, 11. | 178, 2. | 192, 20. 21. | 195, 18. | 334, 93. 430.
 famam. 171, 5. | 200, 50. | 270, 3. | 319, 27. | 335, 3. | 398, 16. | 419, 41. 82.
 fame. 415, 42.
 fames. 320, 28. | 352, 11.
 familia. 414, 2.
 familiam. 419, 36.
 familiare. 450, 3.
 familiarem. 47, 7.
 familiaribus. 419, 70.
 familiaris. 419, 64. 70. 75.
 familiaris. 419, 46.
 famis. 396, 40.
 famosa. 456, 2.
 famose. 258, 7.
 famosus. 259, 8.
 famulantur. 385, 16.
 famulas. 385, 10.
 famuli. 352, 4.
 famulis. 334, 360.
 famulorum. 466, 4.
 famulos. 193, 12.
 fandi. 1, 5. | 146, 4. | 159, 3. | 162, 17. | 194, 2. 16. | 204, 7. | 207, 4. | 211, 4. | 304, 12. | 322, 74. | 323, 10. | 334, 400. | 340, 6. | 406, 81. 102.
 fando. 211, 18. | 406, 9. 36.
 fantis. 178, 14.
 far. 344, 5.
 fare. 164, 1. | 413, 44.
 fari. 319, 63. | 406, 41.
 Fario, *piscis*. 334, 130.
 farris. 398, 34.
 fartim. 334, 86. 103.
 fas. 57, 3. | 92, 5. | 153, 7. | 210, 3. | 314, 4. | 322, 57. | 334, 80. 187. 443. | 339, 9. 10. | 343, 1. | 351, 11. | 359, 12. | 385, 14. | 393, 95. | 469, 4.
 fasces. 293, 3. | 297, 11. | 322, 100. | 332, 42. | 470, 37.
 fascibus. 332, 37. | 334, 451. | 406, 24. 72.
 falsa. 135, 16.
 falsus. 278, 4.
 fastidia. 320, 31.
 fastidientes. 399, 2. | 411, 2. | 419, 77.
 fastidio. 404, 33.
 fastidiorum. 419, 27.
 fastidiose. 158, 1.
 fastidiosus. 195, 26.
 fastidisse. 334, 342.
 fastidisti. 396, 1.
 fastidit. 286, 3.
 fastidita. 92, 13.
 fastiditos. 334, 366.
 fastiditur. 338, 2.
 fastigia. 290, 17. | 298, 13. | 334, 312. 413. | 361, 27. | 409, 22.
 fastigio. 419, 4.
 fastigium. 419, 33. 45.
 fastis. 322, 93. | 332, 6. | 470, 23.
 fastorum. 410, 3. | 419, 27.
 fastos. 147, 3. 150, 1.
 fastu. 26, 1. | 290, 14. | 404, 29. | 418, 6.
 fata. 10, 12. | 20, 5. | 70, 3. | 159, 15. | 163, 29. 31. | 166, 7. | 167, 14. | 170, 15. | 178, 10. | 191, 39. | 208, 12. | 229, 7. | 233, 3. | 259, 3. 5. | 269, 2. | 313, 1. | 322, 36. | 336, 19. | 365, 9. | 390, 39. | 391, 20. | 396, 16. | 408, 9.
 fatale. 229, 1.
 fatalem. 258, 10.
 fatali. 319, 56.
 fatalia. 207, 8. | 336, 86. | 417, 48.
 fatalis. 326, 4.
 fateare. 274, 4.
 fateatur. 412, 4.
 fatebor. 335, 6. | 390, 31. | 419, 25.
 fatendum. 363, 20.
 fateor. 118, 8. | 320, 9.
 fateri. 430, 3.
 fati. 75, 2. | 163, 17. | 170, 12. | 176, 10. | 195, 27. | 196, 26. | 203, 10. | 209, 4. | 336, 6. | 426, 3. | 444, 2.
 fatidicæ. 336, 85.
 fatigant. 334, 75.
 fatigantes. 419, 55.
 fatigasti. 419, 51.
 fatigat. 419, 29.
 fatigationem. 450, 2.
 fatiloquo. 196, 48.
 fatis. 73, 3. | 160, 14. | 162, 22. | 181, 14. | 225, 5.
 fatiscant. 322, 40.
 fatiscit. 322, 10.
 fatiscunt. 35, 9.
 fato. 257, 10. | 276, 3. | 325, 96. | 345, 7. | 400, 5.
 fatorum. 160, 7. | 323, 13. | 356, 12.
 fatu. 211, 23.
 fatum. 136, 3. | 179, 5. | 189, 7. | 319, 24.
 fatur. 453, 1.
 fatus. 122, 5.
 fauces. 334, 91. 251.
 faucibus. 359, 14.
 faveant. 390, 37.
 favens. 177, 11.
 faventia. 167, 13.

V O C U M.

favilla. 168, 30. | 419, 74.
 favillis. 416, 22.
 Faunos. 334, 177.
 favore. 168, 27. | 428, 2.
 favorem. 299, 5.
 favorum, à *favus*. 408, 17.
 fausta. 418, 4.
 Faustulus. 122, 1.
 faustum. 408, 2.
 fautor. 413, 24.
 fax. 345, 17.
 faxis. 312, 4.
 febriente. 117, 1.
 Februa. 376, 2. | 377, 3.
 Februarius. 375, 6.
 fecerat. 416, 14. | 419, 72. 73.
 fecêre. 372, 2.
 fecerit. 377, 9. | 419, 27.
 fecerunt. 57, 6.
 fecimus. 5, 1.
 fecisti. 419, 16. 29. 48. 71.
 73.
 fecit. 12, 2. | 216, 4. | 268, 4.
 326, 11. | 390, 5. | 409, 24.
 419, 58.
 fefellisse. 405, 1.
 fefellisset. 436, 4.
 fefellisti. 195, 34.
 fefellit. 437, 1.
 fel. 341, 8.
 feles. 70, 5.
 felicem. 319, 23. | 334, 417. |
 419, 27. 57.
 felices. 334, 458. | 356, 12. |
 418, 33.
 felicia. 333, 1. | 417, 44.
 felicibus. 310, 3.
 felicior. 84, 5. | 419, 38.
 felicitas. 302, 32.
 felicitate. 406, 39. 65.
 felicitatis. 419, 9. 21.
 feliciter. 350, 4. | 419, 52.
 felix. 7, 1. | 84, 1. | 101, 2. 4. |
 136, 1. 2. 3. | 195, 19. | 219,
 1. | 257, 11. | 271, 1. | 291,
 8. | 311, 3. | 334, 371. | 356,
 5. | 362, 25. | 406, 53. | 418,
 5. | 419, 38. 51.
 fellat. 71, 7.
 fellator. 120, 3.
 felle. 191, 31. | 194, 19. | 205.
 2. | 349, 4. | 404, 5.
 fellis. 400, 5.

feminum, *femorum*. 393, 47.
 femora. 108, 8.
 femore. 359, 9.
 femorum. 128, 5.
 fenestras. 151, 1.
 fer. 409, 23. | 413, 14.
 fera. 2, 1. | 157, 6. | 334, 212. |
 336, 41. | 418, 66.
 feracem. 415, 21.
 ferale. 348, 8. | 349, 14.
 feram. 417, 22.
 ferarum. 454, 3.
 feras. 54, 8.
 ferat. 19, 3. | 78, 5. | 153, 38. |
 322, 85. | 333, 12. | 363, 4. |
 469, 19.
 fercula. 8, 3. | 334, 102. | 392,
 17. | 396, 38.
 ferè. 105, 5. | 359, 28. | 420,
 2.
 ferebat, 202, 5. | 353, 13. | 354,
 8. | 461, 3.
 ferenda. 419, 72.
 ferendo. 417, 21.
 ferendum. 305, 7.
 ferens. 1, 4. | 183, 4. | 390, 24.
 ferent. 192, 3. | 351, 11.
 ferente. 435, 3.
 feret. 90, 6. | 334, 426. | 394,
 28.
 feretri. 184, 7.
 feretro. 24, 5.
 feri. 399, 24. | 417, 17.
 feriant. 72, 8. | 334, 40.
 ferientibus. 418, 24.
 ferientis. 6, 2.
 ferimus. 189, 11.
 ferinæ. 352, 5.
 feriret. 423, 4.
 feris. 393, 41.
 ferit. 153, 85.
 fero. 54, 7. | 135, 11. | 153,
 46. | 393, 31.
 ferrato. 334, 317.
 ferre. 158, 1. | 298, 27. | 299,
 7. | 303, 11. | 322, 76.
 ferrea. 57, 6. | 233, 3.
 ferres. 211, 9.
 ferreum. 406, 3.
 ferri. 6, 2. | 16, 6. | 334, 252.
 ferris. 114, 2.
 ferro. 2, 1. | 57, 3. | 366, 2. |
 436, 1.

ferrugineum. 417, 62.
 ferrum. 57, 4. | 283, 1.
 fers. 334, 103.
 fert. 325, 22. 31. | 341, 9. |
 348, 18. | 353, 9. | 382, 7. |
 399, 16. | 418, 49.
 fertur. 1, 12. | 111, 1. | 359,
 15. | 416, 59.
 fervet. 290, 11. | 322, 31.
 ferventes. 156, 5.
 ferventi. 334, 338.
 ferventis. 396, 46.
 fervere. 211, 7. | 298, 21. |
 399, 21.
 fervet. 108, 16. | 334, 124.
 fervidis. 384, 3.
 fervidus. 359, 4. 9. | 382, 8.
 ferulæ. 322, 29.
 ferulam. 393, 1.
 ferunt. 352, 6. | 355, 2. | 426,
 3.
 feruntur. 383, 16. | 417, 14.
 fervore. 108, 10.
 ferus. 339, 10. 11. | 345, 20. |
 383, 6.
 fescenninos. 360, 3.
 fessa. 334, 369.
 fessâ. 427, 4.
 fessi. 359, 28.
 fessis. 429, 4.
 fesso. 163, 16.
 fessum. 432, 1.
 festa. 322, 11. | 377, 23. | 381,
 5. | 385, 9. 16. 17. 21. | 386,
 2. | 388, 1. | 409, 10.
 festâ. 191, 3.
 feste. 376, 12.
 festina. 369, 33.
 festinans. 371, 14.
 festinant. 334, 360.
 festinantes. 334, 163.
 festinas. 127, 2.
 festinasse. 179, 5.
 festinat. 334, 411. | 437, 3.
 festinatâ. 419, 24.
 festinatione. 400, 3.
 festinato. 390, 22.
 festinet. 445, 3.
 festino. 419, 51.
 festiva. 350, 3.
 festivior. 412, 3.
 festivitate. 158, 1.
 festos. 197, 2. | 398, 47.

I N D E X

- festum. 323, 12. 14. | 333, 7.
 fiam. 299, 3.
 fiant. 419, 60.
 fiat. 154, 3.
 fibris. 153, 50.
 ficta. 76, 7.
 fictæ. 319, 32. | 330, 2.
 fictas. 191, 15.
 fictilibus. 8, 1.
 fide. 173, 8. | 334, 443. | 336,
 23. | 399, 42. | 414, 3. | 419,
 16.
 fidei. 290, 5. | 419, 36. | 465,
 2.
 fideicommissum. 419, 22.
 fideles. 419, 78.
 fidem. 157, 28. | 181, 5. | 183,
 2. | 194, 8. | 362, 30. | 407,
 4. | 415, 24.
 fidere. 417, 118. | 469, 4.
 fides. 18, 4. | 92, 4. | 152, 22. |
 161, 3. | 175, 3. | 191, 24. |
 317, 22. | 351, 5. | 399, 1. |
 404, 35. | 417, 13. 32. 104.
 fidissima. 416, 19.
 fidissime. 193, 9.
 fidite. 242, 5.
 fido. 153, 53. | 191, 29.
 fiducia. 350, 4. | 417, 112. |
 470, 27.
 fiducia. 326, 5. | 421, 5.
 fidus. 183, 15.
 fierem. 21, 2. | 305, 15.
 fieres. 184, 10. | 269, 2.
 fieret. 338, 1. | 419, 48.
 fieri. 82, 2. | 153, 58. | 181,
 16. | 362, 19. | 419, 2. 12. |
 424, 3.
 fiet. 49, 6. | 90, 2. | 415, 49.
 figenda. 417, 56.
 figit. 354, 10.
 figulo. 8, 6.
 figuram. 325, 20.
 figurarum. 350, 7.
 figuras. 334, 54. 62. 229. | 350,
 7. | 369, 38. | 396, 20.
 fieris. 35, 7. | 157, 40. | 325,
 99. | 334, 239.
 fili. 321, 4. 6. | 391, 1. | 407,
 4. | 411, 1. | 414, 1.
 filia. 11, 3. | 187, 5. | 319, 47.
 filia. 195, 37.
 filiam. 421, 3.
- filias. 393, 74.
 filii. 419, 7. 72. | 421, 5. | 460,
 3.
 filiis. 192, 24.
 filio. 425, 5. | 447, 2.
 filioli. 396, 53.
 filios. 50, 6.
 filium. 25, 1. | 321, 1. | 419,
 59. | 444, 2. 3.
 filius. 84, 12. | 152, 16. | 153,
 82. | 160, 2. | 165, 12. | 172,
 12. | 184, 3. | 225, 4. | 276,
 3. | 318, 2. | 390, 5. | 409,
 26. | 419, 7. 35. | 425, 5. |
 470, 32.
 filo. 334, 396. | 336, 67. | 419,
 61.
 fine. 11, 5. | 108, 15. | 189,
 10. | 268, 3. | 282, 3. | 319,
 58. | 323, 13. | 333, 6. | 334,
 270. | 340, 1. | 371, 16. |
 378, 6. | 381, 9. | 385, 35. |
 419, 79. 80.
 finem. 275, 2. | 301, 6. | 316,
 7. | 317, 11. | 359, 29. | 393,
 5. | 419, 2. | 420, 2.
 fines. 297, 5. | 302, 28. | 334,
 462. | 365, 9.
 fingere. 64, 3. | 76, 4. | 334,
 301.
 fingeret. 118, 14. | 129, 4.
 fingis. 76, 1.
 fingo. 393, 82.
 fingunt. 151, 15. | 417, 132.
 finiamus. 340, 2.
 finiri. 420, 3.
 finis. 165, 10. | 320, 15. | 334,
 349. | 336, 6. | 338, 1. | 349,
 20.
 finisti. 207, 15.
 finit. 258, 4. | 377, 24. | 420, 1.
 finita. 339, 3.
 finitimos. 385, 22.
 finitimus. 332, 23.
 finxi. 319, 28.
 finxit. 118, 3.
 firmata. 418, 43.
 firmati. 433, 3.
 firmato. 423, 5.
 fis. 130, 7.
 fiscum. 350, 8.
 fiscus. 173, 10.
 fissi. 128, 6.
- fissipedes. 394, 3.
 fissipedis. 396, 50.
 fistula. 170, 5.
 fit. 50, 2. | 89, 3. | 154, 6. | 162,
 2. | 342, 1. | 407, 5. | 419,
 49. | 425, 5.
 fixa. 191, 23. | 417, 32.
 Flacci. 211, 8. | 322, 56. | 335,
 4.
 flagellis. 334, 257.
 flagitandi. 419, 72.
 flagitator. 326, 9.
 flagitiosè. 466, 4.
 flagrans. 384, 3.
 flagrantior. 334, 181.
 flagrat. 248, 5.
 flagravit. 345, 17.
 flagrifer. 403, 10.
 flamina. 394, 34.
 flaminis. 419, 66.
 flamma, 302, 37. | 336, 74. |
 383, 10.
 flammæ. 139, 3.
 flammam. 357, 7.
 flammæ, 325, 71. | 334, 339. |
 425, 2.
 flammis. 3, 7. | 79, 2. | 369,
 27. | 413, 5.
 flatibus. 367, 4. | 454, 2.
 flatu. 336, 23. | 348, 19.
 flatus. 334, 266.
 flava. 328, 10. | 469, 1.
 flaventem. 334, 160.
 Flavia, gens. 272, 1.
 Flavini. 213, 7.
 flavus. 393, 44.
 fleamus. 417, 116.
 fleas. 159, 18.
 flebile. 200, 36. | 206, 19.
 flebilem. 197, 18. | 445, 4.
 flebili. 195, 3. | 216, 10.
 flebilibus. 184, 2.
 flebilis. 200, 2. | 250, 6.
 flectitur. 156, 2.
 flemus. 182, 9. 11.
 fleo. 168, 8.
 flesti, flevisisti. 163, 25.
 fleta. 159, 12.
 flete. 24, 7. | 214, 15.
 fleti. 325, 9.
 fletiferi. 325, 74.
 fletos. 168, 1.
 fletu. 72, 3.
- fletus.

V O C U M.

- fletus. 191. 38. | 206, 1. | 233, 3.
 fletus. 157, 32.
 fletuum. 452, 4.
 fleverunt. 72, 3.
 flexa. 361, 7. | 418, 65.
 flexas. 151, 9.
 flexibus. 334, 285.
 flexilis. 355, 10.
 flexit. 277, 2.
 flexu. 322, 47. | 419, 79.
 flexus. 201, 4. | 334, 155. 202. | 348, 12.
 flictu. 418, 20.
 Floralia. 385, 25.
 flore. 172, 5. | 173, 3. | 174, 9. | 345, 2. | 390, 24. | 417, 100.
 floreas. 404, 26.
 florem. 220, 5.
 florent. 168, 28.
 florente. 167, 11.
 florentes. 351, 3.
 florentibus. 166, 5. | 259, 11.
 florentis. 179, 3.
 flores. 325, 9. | 361, 16.
 floricomâ. 393, 49.
 floridissimus. 407, 2.
 floridum. 384, 7.
 floriparum. 346, 1.
 floris. 196, 34. | 361, 18. 21. 37.
 floruiſti. 194, 3.
 florum. 332, 14. | 346, 5. | 361, 23. 41. | 383, 3.
 flos. 96, 3. | 182, 15. | 196, 1. | 232, 1. | 345, 1. | 351, 8. | 356, 8. | 361, 49. | 406, 89.
 flosculorum. 406, 89.
 fluat. 403, 18.
 fluctibus. 325, 70. | 334, 297.
 fluctus. 334, 143. 174. 185.
 fluens. 334, 105.
 fluenta. 298, 11. | 334, 22. 349. | 417, 73.
 fluenti. 334, 59. 419.
 fluentis. 292, 4. | 334, 356.
 fluere. 321, 4.
 flueret. 390, 23.
 fluit. 346, 4. | 359, 30.
 fluitans. 334, 197.
 fluitant. 392, 5.
 fluitantes. 334, 84.
 fluitantia. 334, 246. | 398, 30.
 fluitat. 347, 13. | 112, 128.
 fluitavit. 334, 282.
 flumen. 334, 38. 73. 245. 344. | 441, 2.
 flumina. 4, 6. | 297, 20. | 298, 26. | 334, 109. 334. 478. | 383, 1. 14. | 417, 71. 90. | 419, 82.
 flumine. 334, 201. 242. | 391, 10.
 flumineas. 334, 131.
 fluminei. 334, 191.
 flumineis. 334, 82.
 fluminibus. 343, 10.
 fluminis. 298, 17. | 334, 139. | 419, 34. | 441, 2.
 fluo. 4, 2.
 fluores. 334, 366. 446.
 fluvialis. 334, 162. 176.
 fluvii. 334, 320. 480.
 fluviiis. 298, 2.
 fluvio. 334, 229. | 347, 13. | 441, 1.
 fluvium. 334, 417.
 fluvius. 334, 28. 190.
 fluxisse. 149, 3. | 405, 2.
 focus. 334, 127.
 foculum. 152, 13.
 fœcunda. 287, 7.
 fœcunde. 205, 10.
 fœcundo. 393, 10.
 fœda. 77, 4. | 269, 1. | 422, 8. | 441, 1.
 fœdâ. 157, 13.
 fœdas. 284, 1. | 393, 34.
 fœdera. 71, 1. | 135, 12. | 139, 1. | 212, 5. | 334, 439. | 342, 4. | 369, 28.
 fœdere. 319, 22. | 417, 109. | 423, 5.
 fœderis. 399, 11. | 420, 4. | 423, 6. | 424, 3.
 fœdus. 334, 314.
 fœmina. 7, 2. | 39, 8. | 69, 16. | 131, 6. | 135, 5. | 171, 1. | 178, 8. | 189, 1.
 fœmineam. 69, 3.
 fœminei. 165, 7.
 fœmineos. 108, 13.
 fœmineus. 345, 21.
 fœminini. 50, 5.
 fœneratis. 301, 20.
 fœenerator. 335, 1.
 fœnore. 323, 16. | 376, 10. | 377, 19. | 419, 22.
 fœnoris. 362, 9.
 fœnus. 419, 22.
 fœtiferum. 376, 4.
 fœtos. 383, 10.
 fœtus. 369, 20. | 396, 17.
 foliis. 361, 30. 34. | 418, 15.
 folio. 361, 26.
 foliorum. 361, 25. | 450, 2.
 fomenta. 419, 76.
 fomentis. 431, 4.
 fons. 69, 11. | 198, 29. 32. | 320, 25. | 334, 31. | 345, 2.
 fontani. 298, 17.
 fontano. 152, 5.
 fonte. 3, 2. | 244, 8. | 334, 8. 437. 470. | 393, 9. | 413, 10.
 fontem. 4, 3. | 298, 20. | 334, 424.
 fontes. 4, 8. | 334, 30. 477.
 fontibus. 334, 65.
 fontis. 295, 3. | 298, 27.
 fora. 157, 4. | 162, 14. | 362, 2. | 470, 17.
 foramine. 334, 268.
 fore. 335, 6. | 405, 1. | 413, 31. | 438, 2.
 forem. 198, 11.
 forensem. 154, 4.
 forensis. 192, 7.
 forent. 175, 5.
 fores. 92, 6. 8. | 157, 19.
 foret. 196, 24. | 302, 7. | 319, 46. | 336, 39. | 363, 21. | 394, 16.
 foribus. 354, 1. | 466, 2.
 foris. 195, 14. | 209, 2. | 210, 2. | 321, 5. | 419, 70. 74.
 forma. 13, 6. | 55, 2. | 128, 7. | 175, 3. | 182, 4. | 322, 13. | 325, 86. | 328, 11. | 336, 4. 48. 67. 75. | 348, 15. | 408, 17.
 formâ. 98, 1. | 168, 23. | 202, 3.
 formæ. 106, 6.
 formam. 17, 7. | 153, 4. | 192, 24. | 289, 9. | 334, 234. 299. | 348, 14. | 417, 78.

I N D E X

- Formare.** 369, 9. 38.
Formarum. 350, 7.
Formas. 157, 25. | 334, 223. | 416, 26. 28.
formasti. 207, 10.
formicæ. 122, 1.
formidine. 322, 70. | 432, 2.
formidinem. 407, 5.
formido. 153, 56. | 322, 28. | 438, 3.
formis. 389, 10.
formosæ. 101, 3.
formose. 357, 16.
formula. 163, 19.
formulas. 195, 29.
fornacibus. 393, 51.
fornice, 157, 24. | 368, 15.
foro. 191, 9. | 214, 7. | 385, 34. | 415, 23.
fors. 149, 5. | 150, 1. | 151, 21. | 190, 5. | 212, 15. | 308, 15. | 322, 39. | 339, 1. 2. | 340, 7. | 405, 3. | 413, 37.
forſan. 334, 305. 311. | 361, 19.
forſitan. 14, 4.
forſaſſe. 17, 9. | 158, 1. | 321, 6. | 412, 4.
forte. 68, 1. | 360, 1. | 398, 49.
Fortia. 323, 9.
forticula. 321, 4.
fortior. 171, 4.
fortis. 252, 4.
Fortis, dea Fortune. 163, 24.
fortiſſimi. 419, 60.
fortiſſimo. 419, 7.
fortiſſimus. 427, 2.
fortitudo. 419, 40.
fortuiti. 313, 3.
fortuna. 143, 1. | 196, 46. | 208, 3. 9. | 286, 5. 10. | 312, 6. 7. | 322, 85. | 334, 412. | 362, 13. | 369, 3. | 400, 4. | 406, 63. | 419, 1. 8. 26. 78. | 468, 3.
Fortunâ. 290, 3. | 407, 6. | 426, 4.
fortunæ. 20, 4. | 163, 13. | 181 13. | 302, 50. | 311, 2. | 319, 53. | 328, 7. | 415, 8. | 431, 3. | 432, 2. | 452, 3.
fortunam. 8, 7. | 166, 12. | 351, 11. | 419, 38. | 426, 3. 434, 4. | 435, 4.
fortunare. 12, 6.
fortunata. 325, 27.
fortunatæ. 319, 55.
fortunati. 356, 11.
forum. 192, 17. | 216, 4. | 300, 10. 25. | 419, 3.
folia. 428, 2.
foſſam. 435, 1.
foſſor. 70, 7.
fota. 396, 46.
fove. 161, 8. | 201, 6.
fovebat. 165, 11. | 417, 1.
fovebere. 334, 476.
fovendum. 471, 6.
fovens. 322, 68. | 390, 28.
fovent. 334, 185.
foventem. 108, 2. | 334, 393.
foventes. 326, 8.
fovere. 163, 28.
foves. 204, 13.
fovet. 181, 15. | 339, 2. | 357, 6. | 369, 30. | 377, 20. | 418, 29. | 432, 1.
foвете. 471, 15.
fovimus. 203, 12.
fovisti. 407, 7.
fovit. 56, 3. | 213, 4.
fractâ. 363, 20.
fractis. 334, 257.
fragiles. 339, 1.
fragmento. 456, 3.
fragmine. 35, 4.
fragosam. 325, 69.
Francia. 332, 29. | 334, 434.
frange. 92, 8.
frango. 391, 15.
frater. 5, 2. | 49, 6. | 162, 7. | 193, 9. | 257, 12. | 258, 12. | 419, 7.
fraternæ. 218, 1. | 372, 6.
fraternis. 334, 420.
fratre. 393, 28. 33. | 419, 39. 48. | 426, 5. | 435, 4.
fratrem. 171, 8. | 259, 12. | 317, 26. | 334, 430.
fratres. 41, 1. | 139, 1. | 206, 11. | 336, 7.
fratri. 194, 15.
fratribus. 166, 6. | 336, 10.
fratris. 174, 1. | 235, 3. | 282, 3. | 343, 4. | 390, 14. | 409, 4. | 417, 126.
fratrum. 295, 2. | 390, 17.
fraudabo. 169, 1. | 213, 1.
fraudata. 417, 39.
fraude. 153, 17. | 226, 3. | 230, 1.
fraudibus. 415, 33.
fraudis. 448, 3.
fraudo. 208, 13.
fraudum. 419, 74.
fremens. 413, 9.
fremunt. 334, 92.
frequens. 417, 94.
frequentant. 334, 225. | 364, 1.
frequentantur. 443, 2.
frequenter. 398, 51. | 409, 23. | 419, 83.
frequentès. 350, 8. | 352, 18. | 404, 25. | 414, 1.
freta, maria. 157, 8. | 297, 20. | 334, 137. 182. 276. 288. | 345, 6.
frēta, adject. 290, 3. 10.
freti, maris. 195, 9. | 334, 292. | 456, 2.
freto, mari. 298, 21. | 409, 2.
fretum, mare. 334, 108. 179.
frigentia. 59, 1.
frigora. 334, 342. | 361, 1. | 383, 11.
frigus. 332, 10. | 401, 11. | 417, 98.
frivola. 335, 3. | 349, 2. | 393, 67.
frivolum. 350, 1.
fronde. 349, 19.
frondea. 298, 10.
frondere. 334, 190.
frondes. 391, 14.
frondet. 157, 42.
frondibus. 157, 22.
frons. 15, 4. | 341, 3.
fronte. 16, 1. | 178, 7. | 334, 384. | 335, 6. | 336, 41.
frontem. 1, 3. | 72, 6. | 237, 4. | 334, 101. | 360, 2.
frontes. 407, 4.
frontibus. 159, 12.
frontis. 322, 15. | 334, 236. 471.

V O C U M.

Frōntoni. 419, 33.
 Frontonis. 419, 32.
 fruar. 13, 8. | 153, 71.
 fruatur. 95, 1. | 332, 19.
 fructi, *fructūs*. 303, 10.
 fructum 176, 11. | 322, 72.
 fructus. 97, 2. | 147, 5. | 174,
 13. | 198, 6. | 401, 41. | 408,
 1.
 fructūs. 320, 27.
 fruenda. 334, 189.
 fruendam. 201, 2.
 fruendis. 157, 30.
 fruendum. 322, 37.
 fruere. 145, 1.
 fruereutur. 326, 3. | 334, 343.
 fruere. 183, 14. | 214, 8.
 frueris. 174, 10. 11.
 frugalior. 419, 66.
 frugalitatem. 419, 36.
 fruge. 174, 4. 9. | 196, 37.
 frugem. 390, 24.
 fruges. 344, 8.
 Frugi, *cognom. Pison*. 181, 1. |
 191, 34.
 frugi. 178, 3. | 205, 9. | 398,
 12.
 frugiferas. 334, 371.
 frugis. 414, 2.
 frugum. 334, 381.
 frui. 17, 9. | 24, 4. | 320, 4. |
 404, 18.
 fruimur. 392, 18.
 fruitur. 292, 8. | 334, 233.
 239, 326.
 frumentariam. 414, 2.
 fruns, *pro fronde*. 349, 19.
 fruor. 320, 32.
 frustra. 71, 8. | 257, 7. | 263,
 3. | 359, 3. | 423, 5. | 456,
 3. | 465, 4.
 frustrate. 267, 1.
 frutetis. 361, 13.
 fruuntur. 357, 2.
 frux, *nom. frugis*. 344, 4.
 fuat. 306, 9. | 405, 3.
 fucas. 404, 7.
 fucat. 415, 4.
 fucata. 324, 1.
 fucatam. 419, 83.
 fucatus. 321, 4.
 fucatus. 212, 17.
 fucavit. 17, 4.

fucis. 417, 63.
 fuco. 330, 1. | 334, 309. |
 335, 5.
 fucum. 325, 92.
 fucus. 334, 112. | 407, 2.
 fuderam 396, 1.
 fudit. 369, 34. | 413, 9.
 fueram. 27, 3. | 255, 3.
 fuerant. 121, 1. | 191, 26. |
 400, 4. | 420, 4.
 fuerat. 212, 6. | 261, 1. | 416,
 1. | 417, 106. | 468, 3.
 fuere. 160, 8. | 396, 36.
 fuerint. 394, 20. | 396, 5. |
 419, 50. | 470, 29.
 fueris. 162, 8. | 168, 20. | 191,
 22. | 193, 10. | 202, 3. | 401,
 36.
 fuerit. 78, 7. | 153, 75. | 213,
 11. | 305, 24. | 307, 11. |
 334, 311. 411. | 336, 64. |
 347, 2. | 350, 4. | 391, 3. |
 409, 27. | 420, 3. | 470,
 30.
 fuero. 335, 8. | 336, 64.
 fuerunt. 168, 27. | 191, 3. |
 419, 30. 44.
 fuga. 146, 19. | 213, 11. |
 438, 3. | 441, 1.
 fugā 3, 7. | 428, 2. | 441, 2.
 fugaces. 352, 9.
 fugæ. 419, 65. | 429, 3.
 fugam. 417, 36.
 fugat. 383, 7. | 468, 4.
 fugato. 432, 2.
 fugatus. 453, 2.
 fugavit. 213, 3.
 fuge. 236, 1. | 393, 41.
 fugiam. 137, 8.
 fugiatur. 322, 32.
 fugiens. 12, 8. | 118, 7.
 fugiente. 247, 2.
 fugis. 247, 2.
 fugisse. 316, 9.
 fugisti. 15, 2.
 fugit. 102, 2. | 170, 8. | 399,
 25. | 417, 100.
 fugit. 306, 12. | 334, 177. |
 404, 14.
 fugitas. 394, 4.
 fugitivā. 361, 35.
 fui. 42, 4. | 242, 2. | 244, 1. |
 302, 55. | 407, 4. | 470, 38.

fuimās. 417, 47.
 fuisse. 215, 2. | 407, 4. | 420,
 4. | 454, 2. | 458, 3.
 fuisset. 470, 3.
 fuisset. 420, 4.
 fuisti. 204, 1. | 286, 13.
 fuit. 13, 6. | 26, 11. | 34, 7. |
 45, 4. | 52, 2. | 53, 2. | 69,
 14. 19. | 136, 1. | 153, 4.
 11. | 164, 2. 4. | 170, 3. 11.
 12. | 171, 1. | 180, 2. | 181,
 5. | 187, 1. 5. | 192, 14. |
 206, 8. | 210, 15. | 224, 5. |
 241, 4. | 243, 4. | 251, 2. |
 265, 4. | 286, 4. 5. | 287,
 11. | 297, 10. | 302, 19. |
 305, 13. | 319, 12. 39. 46. |
 320, 9. | 328, 4. | 335, 4. |
 345, 12. | 348, 26. 35. |
 363, 19. | 391, 11. | 393,
 40. 73. | 398, 49. | 399, 5. |
 408, 1. | 417, 107. | 418,
 36. | 419, 64. 68. 72. 75. |
 420, 1.
 fulgebas. 144, 1.
 fulgebat 428, 1.
 fulgens. 370, 14.
 fulgent. 336, 42.
 fulgentem. 383, 18.
 fulgenti. 334, 235.
 fulgentia. 325, 49.
 fulgida. 383, 15.
 fulgor. 369, 21.
 fulgura. 151, 12. | 369, 29.
 fulguribus. 364, 18.
 fuligine. 17, 3.
 fulmen. 168, 3.
 fulmina. 336, 9.
 fulmine. 456, 3.
 fulmineo. 393, 32.
 fulmineos. 325, 16.
 fulmineum. 417, 19.
 fulmineus. 345, 3.
 fulminis. 2, 9. | 325, 18. | 418,
 5.
 fumant. 334, 337.
 fumantes. 393, 11.
 fumida. 325, 22.
 fumidos. 302, 38.
 fumo. 393, 7.
 fumosis. 157, 21. | 334, 124.
 fumus. 419, 74.
 funalis. 252, 10.

I N D E X

functa. 161, 8. | 168, 2. | 289,
 6. | 243, 2. | 348, 21.
 functi. 197, 3. | 325, 36.
 functo. 175, 7.
 functorum. 250, 5.
 functum. 176, 7. | 318, 3.
 functus. 70, 3. | 160, 3. | 183,
 16. | 191, 37. | 204, 3. |
 205, 19.
 fundamine. 300, 19.
 fundas. 393, 56.
 fundata. 334, 322.
 fundet. 334, 433.
 fundit. 334, 146. | 357, 14. |
 468, 4.
 fundo. 334, 64. | 344, 400,
 10.
 fundunt. 191, 28.
 funebres. 443, 2.
 funebri. 172, 2.
 funebria. 385, 33. | 387, 4.
 funera. 159, 18. | 182, 18. |
 188, 6. | 244, 4. | 325,
 96.
 funere. 24, 4. | 159, 1. | 168,
 1. | 173, 12. | 182, 10. | 193,
 5. | 214, 12. | 420, 3.
 funereas. 175, 9.
 funereis. 159, 5. | 185, 1.
 funereo. 187, 7.
 funereum. 176, 18.
 funeris. 159, 10. | 220, 2. | 302,
 36. | 319, 60.
 fungantur. 153, 69. | 419, 53.
 funus. 169, 5. | 173, 1. | 179,
 5. | 240, 3. | 420, 2.
 fur. 115, 4. | 347, 4.
 furata. 334, 175.
 furens. 226, 4.
 furentem. 413, 21.
 furentum. 334, 292.
 fures. 393, 23.
 furias. 118, 7. | 325, 83.
 furiose. 115, 4.
 furiosus. 464, 2.
 Furippum. 115, 1.
 furit. 438, 1.
 furitis. 96, 1.
 furor. 118, 10. | 163, 12. | 287,
 3.
 furorem. 421, 4.
 furta. 118, 16. | 146, 24.
 furto. 1, 8. | 339, 7. | 374, 1.

furvæ. 325, 45. | 393, 76.
 furvam. 396, 55.
 fusa. 297, 2. | 470, 9.
 fusca. 164, 3. | 348, 27.
 fuscarent. 325, 50.
 fusis. 334, 398. | 356, 12.
 fuso. 153, 50.
 fusos. 336, 11.
 fusura. 346, 3.
 futura. 174, 12. | 335, 8. |
 406, 100.
 futuræ. 406, 99.
 futurarum. 419, 74.
 futurum. 211, 1. | 412, 4.
 futururus. 20, 6.

G

G Alatea. 43, 3.
G Galba. 257, 7. | 258, 7. |
 259, 7.
 galero. 361, 25.
 Galla. 105, 2.
 Gallia. 162, 12. | 288, 1. | 292,
 8. | 297, 10. | 334, 3. 465. |
 471, 9.
 Galliam. 419, 82.
 Galliarum. 419, 40.
 Gallias. 419, 52. 82. 83.
 gallinaceus. 335, 1.
 Gallis. 3, 8. | 319, 42. | 470,
 36.
 Gallius. 300, 16.
 gallorum. 76, 5.
 Gallorum. 334, 441.
 Gallos. 334, 462.
 Gallula. 292, 2.
 gammæ, litteræ. 348, 21.
 Gangeticus. 336, 16. | 410, 9.
 gannitibus. 108, 4.
 Gargarico. 418, 16.
 Gari. 411, 2.
 garriat. 463, 4.
 garrula. 365, 3.
 garruli. 405, 3.
 garrulus. 319, 25.
 Garumna. 296, 3. | 399, 14.
 Garumnæ. 334, 483. | 417,
 73.
 Garumnæ. 334, 160. | 403,
 1. | 415, 32.
 gau. 349, 3.
 gaude. 212, 21. | 390, 35.

gaudens. 405, 1.
 gaudent. 159, 11.
 gaudentium. 419, 3.
 gaudere. 361, 11.
 gaudet. 280, 1. | 334, 228. |
 367, 3.
 gaudia. 13, 7. | 95, 2. | 108,
 14. | 157, 32. | 168, 21. |
 170, 13. | 174, 12. | 253,
 5. | 319, 30. | 325, 35. | 332,
 36. | 418, 64. | 419, 41.
 gavisæ. 325, 19.
 Gauranum. 334, 157.
 Gauri. 334, 209.
 gazas. 393, 54.
 Gedippa. 393, 37.
 gehennæ. 153, 56.
 Gelbis. 334, 359. 361.
 gelidi. 371, 10.
 gelido. 334, 464.
 gelidos. 334, 30.
 gelidum. 4, 3. | 328, 1. | 332,
 9. | 334, 344.
 gelu. 383, 12.
 gemeres. 170, 15.
 gemina. 400, 5.
 geminas. 36, 4. | 157, 24. |
 334, 128. | 391, 18.
 geminata. 10, 4. | 182, 18. |
 390, 35.
 geminet. 1, 6.
 gemini. 355, 7. | 390, 8.
 Gemini, *fig. cal.* 370, 7. | 383,
 4.
 geminis. 35, 1. | 334, 132.
 432. | 336, 47. | 349, 10. |
 384, 8. | 390, 21. | 396, 34.
 gemino. 334, 427.
 geminos. 258, 3.
 geminum. 320, 27. | 334, 436. |
 419, 54.
 geminum. 317, 25.
 gemitu. 220, 6. | 325, 12.
 gemitum. 99, 3. | 359, 19.
 gemma. 361, 13.
 gemmatis. 8, 3.
 gemmea. 325, 74.
 gemmis. 134, 3. | 355, 6.
 genas. 182, 16. | 250, 2. | 374,
 6.
 gener. 167, 17. 18. | 173, 2. |
 183, 6. | 219, 3.
 genera. 140, 3. | 335, 7.

V O C U M.

generat. 345, 18. | 393, 91.
 generata. 345, 8. | 398, 39.
 generatum. 336, 49.
 generatus. 153, 10.
 genere. 44, 3. | 443, 2.
 generi. 163, 7. | 317, 13 | 319,
 49. | 406, 27. | 419, 40.
 generis. 50, 6. | 159, 8. | 165,
 1. | 173, 1. | 189, 1. | 204,
 7. | 266, 1. | 287, 12. | 377,
 5. | 16. | 419, 20.
 genero. 189, 12. | 204, 12.
 generum. 167, 11. | 319, 45.
 genialem. 376, 12.
 genialia. 377, 23. | 381, 5.
 genialibus. 424, 1.
 genialis. 332, 19. | 467, 2.
 genita. 187, 4.
 genitali. 369, 11.
 genitalia. 71, 1.
 genitalibus. 106, 1.
 genitam. 58, 2. | 328, 12.
 genite. 419, 80.
 genitiva. 470, 12.
 genitis. 275, 4.
 genito. 170, 6. | 336, 35.
 genitor. 153, 17. 28. 49. 67. |
 163, 28. | 179, 6. | 193, 10. |
 203, 10. | 210, 5. | 240, 4. |
 317, 25. | 322, 33. 44. | 336,
 49. | 390, 35. | 406, 96. |
 417, 113. | 419, 80. | 470,
 1.
 genitore. 8, 6. | 100, 1. | 153,
 17. | 214, 13. | 223, 1. | 297,
 7. | 319, 44. | 390, 31.
 genitori. 183, 7. | 196, 28. |
 318, 1.
 genitoris. 58, 1. | 162, 7. | 182,
 2. | 390, 8.
 genitrice. 100, 1. | 185, 8. |
 226, 4.
 genitrici. 251, 1.
 genitricis. 162, 7. | 182, 13.
 genitrix. 33, 2. | 161, 1. | 162,
 8. | 189, 4. | 208, 2. | 244,
 3. | 322, 33. | 325, 79. | 336,
 49. 76. | 377, 7. | 470, 6.
 genitum. 176, 1. | 200, 39. |
 208, 1. | 210, 4. | 339, 13.
 genitus. 184, 3. | 204, 3. | 207,
 8. | 233, 1. | 255, 1. 3. | 323,
 25. | 390, 31. | 419, 72. |

470, 7.
 Genius. 298, 31. | 343, 9.
 Genonis, *vel* Genaunis. 398,
 31.
 gens. 30, 6. | 272, 1. | 339, 8.
 9. | 342, 11. | 348, 5. | 470,
 5.
 gente. 232, 1.
 gentes. 153, 18. | 296, 6.
 gentilium. 419, 8.
 gentis. 181, 2. | 200, 24.
 genu. 370, 2.
 genua. 450, 3. | 464, 1.
 genuere. 357, 15.
 genui. 242, 2. | 244, 4.
 genuisse. 273, 4.
 genuit. 56, 3. | 277, 4. | 296,
 9. | 396, 17.
 genus. 140, 3. | 167, 3. | 168,
 23. | 173, 6. | 183, 8. | 194,
 9. | 206, 8. | 211, 27. | 239,
 4. | 323, 22. | 334, 310. | 336,
 63. 66. | 350, 3. | 351, 3. |
 352, 7. 9. | 409, 5. | 419,
 36. | 422, 1.
 geometrica. 408, 17.
 geometricas. 350, 7.
 Georgicorum. 360, 3.
 geras. 303, 12. | 308, 3.
 gerat. 322, 25.
 gerebas. 182, 1.
 gerebant. 325, 4.
 gerendæ. 308, 4. 12.
 gerendum. 308, 14.
 gerens. 43, 4. | 195, 30. | 284,
 2. | 353, 3. | 367, 6. | 393,
 22.
 gerere. 308, 8.
 geret. 178, 8.
 gereret. 41, 4.
 geris. 322, 36. | 393, 3.
 gerit. 325, 33. 39.
 germana. 178, 11. | 180, 3.
 Germana. 328, 9.
 germanâ. 176, 1. | 184, 3.
 germane. 172, 10. 11.
 germani. 41, 1.
 germanæ. 334, 234.
 Germaniæ. 419, 82.
 Germanicorum. 419, 75.
 Germanicum. 419, 8.
 Germani. 334, 435.
 Germanis. 334, 473.

germano. 349, 9.
 germanum. 172, 1. | 174, 1.
 germanus. 343, 3.
 germen. 400, 3.
 germina. 334, 70. 203. | 361,
 24.
 gero. 11, 4. | 87, 1. | 348, 14.
 gerris. 335, 3.
 gerunt. 40, 2. | 393, 8.
 geruntur. 419, 42.
 Geryone. 366, 10.
 Geryones. 336, 82. | 396, 7. |
 408, 6.
 gesserint. 334, 214.
 gesseris. 303, 12.
 gesserit. 419, 32.
 gessit. 263, 2.
 gesta. 367, 1.
 gesta. 467, 2.
 gestarum. 468, 3. 5.
 gestas. 256, 5.
 gestata. 417, 23.
 gestet. 326, 11.
 gesti. 205, 18.
 gestio. 404, 17.
 gestire. 334, 204.
 gestit. 288, 1. | 325, 63.
 gesto. 53, 4.
 gestu. 367, 9.
 gestum. 261, 3. | 363, 16.
 gesturus. 268, 1.
 Geta. 345, 21.
 Getes. 332, 32.
 Geticum. 1, 7.
 gignite. 50, 5.
 git, *herba*. 344, 8.
 glabra. 72, 1.
 Glabrio. 214, 2. 4. 12. 16.
 glaciali. 333, 6.
 glacialis. 298, 7.
 glacians. 383, 12.
 gladiatores. 385, 33.
 gladio. 84, 6. | 157, 7. | 278,
 2. | 427, 3.
 glans. 344, 3.
 glarea. 334, 67. | 399, 15.
 glauca. 334, 170. 349.
 glauce. 298, 30.
 Glauce. 130, 6.
 Glaucia. 250, 2.
 glaucus. 334, 189.
 Glaucus. 334, 276. | 426, 5.
 glires. 151, 5.

I N D E X

glis. 347, 9.
 gliscens. 421, 6.
 gliscentibus. 468, 5.
 globos. 302, 38.
 globulos. 393, 19.
 glomerans. 334, 340.
 glomerantem. 336, 13.
 glomerat. 157, 25.
 glomerata. 325, 31. | 346, 4.
 glomeratiùs. 419, 68.
 glomeravit. 419, 19.
 gloria. 24, 3. | 37, 1. | 153, 81. | 203, 3. | 204, 7. 8. | 294, 4. | 303, 15. | 311, 6. | 315, 2. | 334, 478. | 336, 2. | 340, 7. | 345, 3. | 398, 21. | 417, 42. | 419, 58. | 470, 19. 28.
 gloriâ. 192, 29.
 gloriæ. 216, 6. | 326, 8. | 419, 16.
 gloriam. 419, 22. 57.
 glorians. 405, 1.
 gloriolam. 200, 44.
 gloriosa. 419, 4.
 gloriosi. 437, 2.
 gloriosum. 335, 5. | 415, 3.
 gloriosus. 419, 31. 33.
 glos. 345, 13.
 glossas. 127, 2.
 glus. 347, 10.
 Glyceras. 18, 1.
 gnaruris. 415, 19.
 gnatos. 319, 38.
 gobio. 334, 132. 134.
 goeris, gyris. 384, 5.
 goeros, gyros. 384, 8.
 Gorgones. 336, 84.
 Gortynius. 334, 300.
 Gothos. 3, 10.
 Gracchi. 419, 68.
 graciles. 321, 4.
 gradere. 252, 8.
 gradiare. 322, 43.
 gradibus. 304, 5. | 419, 49.
 gradior. 157, 8.
 graditur. 132, 1. | 334, 210.
 Gradive. 332, 21.
 Gradivi. 57, 4.
 gradiuntur. 408, 13.
 Gradivus. 469, 1.
 gradu. 165, 1. | 286, 2.
 gradum. 419, 17. 58. | 433, 3.

gradus. 159, 8. | 408, 3. | 419, 12.
 gradūs. 191, 28. | 335, 7. | 419, 11. 24.
 Græca. 411, 2.
 Grēcâ. 399, 42.
 Græcam. 415, 24.
 Græcè. 302, 13.
 Græci. 350, 6. | 428, 2. | 437, 2.
 Græcia. 37, 2. | 192, 9.
 Græciâ. 300, 11.
 Græciæ. 415, 25.
 Græcis. 21, 3. | 198, 15. | 318, 2. | 424, 3. | 428, 3. | 429, 2. | 431, 3. | 435, 3. | 440, 4.
 Græco. 302, 1. | 335, 4. | 348, 17.
 Græcorum. 419, 81. | 421, 3. | 427, 2. 4. | 430, 3. | 434, 4. | 436, 3. | 439, 2. | 448, 3.
 Græcos. 433, 2. | 445, 3.
 Græculus. 415, 3.
 Græcum. 348, 6.
 Graja. 294, 6.
 Grajis. 211, 11. | 343, 2. | 348, 10.
 Grajo. 322, 6. | 417, 56.
 Grajorum. 203, 4. | 362, 40.
 Grajum. 422, 5.
 gramina. 334, 64. 277. | 361, 7.
 gramineas. 334, 26.
 gramineos. 391, 15.
 Grammaticæ. 50, 3. | 200, 8.
 Grammaticæ. 210, 7.
 Grammaticam. 335, 7.
 Grammaticen. 470, 15.
 Grammatici. 199, 2. | 208, 8. | 212, 18. | 215, 3. | 470, 18.
 Grammaticorum. 197, 12. | 198, 4.
 Grammaticos. 136, 4. | 203, 2. | 208, 14.
 Grammaticum. 44, 2. | 200, 38. 55. | 202, 5.
 Grammaticus. 136, 1. 2. | 214, 6. | 470, 26.
 grande. 322, 94. | 396, 42. | 403, 23. | 417, 51. | 419, 47. | 470, 19.
 grandes. 2, 3.
 grandi. 207, 2.

grandia. 417, 54.
 grandines. 406, 13.
 grandinis. 146, 7. | 413, 4. | 419, 19.
 grassamur. 157, 7.
 grassante. 259, 1.
 grassantia. 258, 4.
 grassantis. 163, 13.
 grassantur. 466, 2.
 grassationis. 430, 4.
 grassetur. 396, 51.
 grata. 82, 2. | 314, 6. | 390, 32. | 419, 2.
 gratâ. 417, 99.
 gratantia. 417, 39.
 gratantis. 323, 12.
 gratè. 419, 39.
 grates. 325, 97. | 390, 3. | 419, 61.
 grati. 419, 41.
 gratia. 82, 1. 2. | 83, 2. | 140, 5. | 332, 14. | 334, 207. | 361, 41. | 362, 32.
 gratiâ. 419, 14. 79.
 gratiæ. 412, 3. | 414, 1. | 419, 7. 18.
 gratiam. 304, 7. | 326, 7. | 350, 4. | 405, 1. | 419, 17. 39. | 438, 3. | 461, 3.
 Gratiane. 419, 16. 25. 29. 37. 38. 39. 57. 82.
 Gratiano. 419, 69. 80.
 Gratianum. 419, 33.
 Gratianus. 406, 98. | 419, 13. 35. 38. 54.
 gratiarum. 304, 13.
 gratias. 419, 1. 2. 6. 10. 40.
 gratificari. 419, 68.
 gratificata. 334, 356. | 417, 122.
 gratiis. 419, 37.
 gratior. 320, 6.
 gratissima. 356, 4. | 357, 8.
 gratissime. 419, 24.
 gratius. 419, 17.
 grato. 406, 56.
 gratulari. 419, 3. 11.
 gratularis. 419, 76.
 gratulationis. 419, 3. 10.
 gratum. 83, 2. | 197, 7. | 305, 25. | 397, 4.
 gratus. 396, 39.
 gravant. 403, 24.

V O C U M.

gravaretur. 419, 60.
 gravem. 259, 12.
 graveris. 415, 39.
 graves. 362, 6.
 gravi. 26, 8. | 195, 31. | 404, 21. | 421, 3. | 456, 3.
 gravibus. 283, 3.
 gravidæ. 127, 1.
 gravidas. 4, 4. | 361, 10.
 gravidos. 369, 32.
 gravidum. 325, 6.
 gravior. 192, 14. | 239, 4. | 275, 2. | 314, 7. | 362, 7. | 416, 11. | 419, 68.
 graviora. 168, 12. | 325, 89.
 gravioribus. 362, 15.
 gravis. 168, 23. | 181, 7. | 207, 2. | 235, 4. | 362, 33. | 393, 18. | 394, 10. | 400, 3.
 gravitas. 161, 6.
 gravitate. 434, 2.
 gravius. 362, 38.
 grege. 63, 2. | 69, 6.
 gregem. 58, 5. | 360, 3.
 greges. 62, 1. | 76, 2.
 gregis. 58, 5. | 334, 83.
 gremio. 169, 5. | 201, 1. | 238, 1. | 288, 3. | 292, 8. | 296, 9. | 322, 68. | 408, 16. | 471, 6. 15.
 gressu. 467, 1.
 gressum. 132, 3.
 grex. 347, 7.
 gruis. 348, 25.
 grus. 345, 12.
 Gunea. 228, 1.
 gurgite. 334, 99. 223. 331.
 gustata. 334, 277.
 gustu. 156, 3. | 404, 7.
 gustus. 334, 118.
 gustus. 323, 7.
 guttas. 361, 9.
 guttis. 334, 98.
 gutture. 76, 5. | 278, 3.
 gyro. 302, 10. | 368, 2.
 gyros. 393, 47.
 gyrum. 302, 43.

H

H *Littera.* 348, 19.
 habe. 8, 7. | 175, 2.
 habeam. 412, 6.

habeant. 206, 4. | 411, 2.
 habeat. 55, 1. | 336, 90. | 365, 12.
 habebat. 160, 17. | 319, 5. | 419, 55. 73. | 463, 4.
 habebere. 334, 435. | 470, 43.
 habebit. 368, 19. | 418, 57.
 habebo. 469, 11.
 habebunt. 419, 12.
 habenas. 322, 12. | 403, 7. | 419, 65.
 habendi. 320, 15.
 habenis. 258, 12. | 334, 389. | 369, 15. | 384, 3. | 417, 3. 18.
 habens. 274, 2. | 276, 2. | 317, 28. | 334, 56. | 339, 15. | 363, 5.
 habent. 191, 41. | 350, 7. | 393, 86. | 419, 16.
 habeo. 230, 3. | 304, 7. | 321, 4. | 405, 1. | 469, 11.
 habere. 76, 8. | 120, 2. | 142, 2. | 167, 12. | 171, 3. | 181, 2. | 271, 3. | 321, 4. | 390, 14. 30. | 408, 2. | 419, 25. | 451, 2.
 haberem. 240, 3.
 haberent. 340, 1.
 haberer. 322, 93.
 haberes. 419, 78.
 haberet. 49, 2. | 163, 9. | 302, 48. | 319, 23. | 338, 2. | 451, 2.
 haberi. 183, 13. | 322, 97.
 habes. 12, 5. | 104, 4. | 147, 9. | 163, 31. | 178, 2. | 180, 4. | 326, 6. | 332, 4. | 334, 31. 37. | 407, 7. | 419, 46. 53.
 habet. 39, 6. | 45, 2. | 48, 2. | 76, 6. | 105, 4. | 124, 2. | 153, 7. | 158, 2. 3. | 159, 10. | 160, 18. | 191, 16. | 217, 1. | 221, 1. | 228, 1. | 246, 1. 2. | 266, 3. | 269, 4. | 302, 51. | 306, 7. | 336, 54. | 344, 1. | 349, 16. | 372, 2. 5. | 381, 1. | 385, 28. | 396, 10. 19. | 401, 25. | 403, 20. | 408, 22. | 409, 26. | 418, 18. | 419, 49.

habete. 166, 14.
 habetis. 419, 70.
 habeto. 202, 8.
 habetur. 174, 13.
 habitacula. 336, 43.
 habitandi. 414, 2.
 habitandum. 157, 43.
 habitare. 157, 36.
 habitas. 470, 42.
 habitat. 174, 11.
 habitatio. 494, 15.
 habitatrix. 334, 82.
 habites. 418, 26.
 habito. 11, 7. | 33, 2.
 habitu. 104, 3. | 153, 66. | 207, 3. | 419, 2. 54.
 habitudo. 419, 64.
 habitum. 154, 4. | 200, 43. | 319, 8. | 353, 3. | 361, 22. | 419, 24.
 habiturus. 332, 38. | 465, 3.
 habitus. 210, 14. | 334, 298. | 419, 52. 64.
 habitus. 466, 1.
 habuere. 166, 12. | 470, 33.
 habuerunt. 412, 6.
 habui. 54, 7. | 245, 4. | 319, 18. 20. 38. | 419, 15.
 habuisse. 272, 3. | 419, 38.
 habuisti. 196, 25. | 419, 42.
 habuit. 164, 8. | 166, 10. | 171, 3. | 178, 4. | 189, 5. | 200, 50. | 334, 306. | 398, 15.
 hac. 171, 2. | 298, 39. | 350, 2. | 401, 20. | 419, 51.
 hactenus. 150, 1. | 168, 1. | 210, 1. | 272, 1.
 hæ. 324, 1.
 hæc. 2, 10. | 10, 5. | 12, 14. | 34, 11. | 39, 6. | 45, 1. | 47, 1. | 50, 4. | 52, 1. | 61, 1. | 65, 4. | 89, 3. | 91, 4. | 104, 3. | 146, 29. | 148, 3. | 151, 21. | 153, 30. 58. 79. | 160, 15. | 162, 24. | 164, 7. 9. | 165, 11. | 167, 17. | 168, 12. | 170, 11. | 178, 3. 4. | 187, 5. | 191, 9. | 286, 5. | 287, 6. | 298, 38. | 300, 21. | 319, 53. 63. | 320, 29. | 321, 6. | 322, 33. 43. | 323, 20. | 324, 1. | 325, 33. 39. 66.

I N D E X

68. | 328, 12. | 334, 186.
 200. 321. 322. 323. 333.
 425. | 335, 3. | 348, 20. 25. |
 351. 1. | 356, 7. | 357, 10. |
 360, 4. | 361, 25. 27. 33. |
 363, 18. | 379, 4. | 385, 21.
 28. | 388, 4. | 390, 23. 32. |
 391, 21. | 392, 17. | 393,
 14. | 398, 22. 41. 45. | 399,
 29. | 400, 5. | 407, 4. 7. |
 409, 22. 27. | 412, 4. | 413,
 44. | 418, 1. 73. | 419, 17.
 27. 49. 54. 58. 75. | 420,
 1. | 427, 1.
 hædi. 352, 8.
 Hæmo. 298, 7.
 hærede. 196, 43.
 hæredes. 166, 10.
 hæredi. 71, 3.
 hæredibus. 417, 11.
 hærediolum. 320, 1. 9.
 hæredis. 166, 4. | 191, 37. |
 362, 36.
 hærens. 359, 24. | 418, 57.
 hæres. 193, 7. | 266, 1. | 390,
 27 | 416, 7.
 hæret. 244, 7.
 hæfisti. 419, 56.
 hæfit. 359, 18.
 halitus. 359, 13.
 Hamadryades, 365, 8.
 Hamadryadis. 345, 7.
 hamis. 334, 126.
 Hammonem. 93, 4.
 hamos. 334, 281. 449. | 393,
 57.
 hanc. 12, 14. | 39, 1. | 53, 2. |
 91, 1. | 123, 2. | 200, 51. |
 286, 4. 5. | 295, 2. | 300,
 22. | 318, 2. | 324, 2. | 325,
 34. | 330, 4. | 343, 2. | 348,
 15. | 357, 17. | 361, 26. 46. |
 391, 1. | 413, 14. | 418, 73.
 Hannibalem. 345, 16.
 Hannibalis. 290, 11.
 harena, *vide arena*.
 Harmoniæ, *nom. prop.* 325,
 26.
 Harmonio. 408, 25. 26.
 Harpyiæ. 336, 84.
 harum. 300, 33. | 350, 7.
 harundo, *vide arundo*.
 haruspex. 73, 1.
 haruspicium. 73, 4.
 has. 9, 2. | 36, 4. | 287, 3. |
 293, 1. | 357, 14. | 367,
 10. | 370, 2. | 395, 3. | 419,
 50.
 hastam. 359, 17.
 hastati. 237, 2.
 haud. 334, 73. 80. | 369, 12. |
 471, 13.
 hauddum. 141, 3.
 haurire. 130, 3. | 334, 447.
 haufisti. 419, 40.
 haustas. 334, 265.
 haustu. 298, 31.
 haustum. 455, 2.
 haustus. 334, 338.
 hebdomadem. 258, 5.
 hebdomas. 334, 307.
 hebetis. 69, 7.
 Hebromagi. 417, 126.
 Hebromagum. 413, 15. | 414,
 1. | 415, 35.
 Hecate. 323, 23. | 336, 18.
 Hector. 427, 1. 3. | 437, 2. |
 442, 2. 3.
 Hectora. 242, 2. | 433, 1.
 Hectore. 232, 5. | 235, 1. |
 419, 59. | 426, 4. | 427, 2. |
 432, 3. | 436, 5.
 Hectorem. 427, 3. | 433, 3.
 Hectoreos. 240, 4.
 Hectori. 435, 4.
 Hectoris. 231, 1. | 241, 1. 3. |
 420, 1. 2. 3. | 430, 3.
 Hecuba. 242, 3. | 426, 4.
 Hecubâ. 442, 2.
 Helena. 423, 5.
 Helenæ. 353, 11. | 420, 4. |
 423, 4.
 Helenam. 420, 4.
 Helenes. 218, 3. | 336, 10.
 Helenus. 426, 4.
 Helias. 153, 42.
 Helicone. 393, 9.
 Helles. 334, 287.
 Hellepontiaci. 325, 86. | 398,
 29.
 Helvi. 279, 1.
 hendecasyllabos. 393, 83.
 herai. 328, 5.
 herba. 86, 2. | 87, 2. | 196,
 10. | 334, 74.
 herbæ. 334, 65.
 herbas. 334, 278.
 herbofas. 334, 85.
 Herculane. 201, 1.
 Herculaneum. 176, 1.
 Herculei. 289, 7.
 Herculeum. 385, 24.
 Herculis. 71, 3. | 425, 5.
 heri. 385, 16.
 herili. 290, 12.
 heris. 406, 17.
 Hermaphroditum. 69, 11.
 Hermaphoditus. 100, 2. | 325,
 87.
 Hermen. 335, 7.
 Hermiones. 94, 2.
 hero. 406, 2.
 Herodoti. 210, 9.
 Heroes. 211, 16.
 Heroibus. 393, 38. | 419, 36.
 Heroica. 367, 7.
 Heroicæ. 324, 1.
 Heroici. 468, 2.
 Heroico. 412, 6.
 Heroicorum. 413, 32.
 Heroicus. 350, 6.
 Heroidas. 325, 15. | 455, 2.
 Heroides. 325, 3. 95.
 herorum. 406, 17.
 Heros. 453, 1.
 Heroum. 42, 8. | 217, 1.
 herus. 406, 4.
 Hesperidum. 366, 11.
 Hesperii. 170, 4.
 Hesperium. 412, 6.
 Helperus. 334, 193.
 hesterno. 74, 1.
 heu. 170, 13. | 172, 9. | 174,
 9. | 178, 9. | 182, 10. | 290,
 15. | 334, 242.
 heus. 12, 7. | 321, 4.
 hexametri. 393, 88.
 hexametro. 350, 6.
 hi 305, 4. | 318, 4. | 340, 1. |
 365, 9. | 405, 3.
 hiatibus. 334, 265.
 hibera. 183, 11.
 hibernas. 400, 3.
 hibernis. 392, 7.
 hiberno. 333, 13.
 hibernum. 333, 6. | 382, 11.
 hiberorum. 162, 14.
 hic. 4, 8. | 24, 3. | 40, 6. | 56,
 4. | 75, 5. | 84, 6. | 110, 2. |
 113,

V O C U M.

113, 1. | 147, 5. | 158, 3. |
 174, 13. | 224, 5. | 231, 1. |
 240, 1. | 246, 3. | 248, 1. |
 274, 3. | 275, 3. | 298, 35. |
 320, 26. | 327, 8. 9. | 334, |
 123. 243. 244. | 336, 89. |
 348, 19. | 360, 4. | 371, 17. |
 393, 103. | 406, 27. | 408, |
 1. | 415, 13. | 419, 12. 57. |
 470, 34. 39. | 471, 16. |
hic, adverb. 33, 2. | 35, 6. |
 49, 2. | 75, 6. | 175, 15. |
 208, 5. | 223, 1. | 232, 3. |
 239, 1. | 242, 3. | 298, 40. |
 334, 12. 53. 120. 148. 170. |
 292. 293. 306. 307. 311. |
 338, 1. | 339, 16. | 355, 8. |
 358, 3. | 359, 13. | 370, 7. |
 15. | 396, 41. | 401, 40. |
 406, 82. | 418, 60. 63. |
 419, 56. | 425, 1. | 465, 1. |
hiet. 363, 10. |
Hilari. 165, 3. |
hilarior. 335, 6. |
hilaros. 197, 1. |
Hilerda. 418, 59. |
hinc. 62, 1. | 135, 3. | 162, 15. |
 206, 19. | 252, 9. | 257, 5. |
 275, 1. | 283, 1. | 298, 6. |
 334, 166. | 336, 46. 74. |
 344, 7. | 364, 10. 14. 16. |
 21. 22. | 369, 31. | 396, 31. |
 454, 2. | 465, 4. | 467, 3. |
 470, 9. |
hinnitūs. 76, 1. |
Hippius. 393, 92. |
hippocamelus. 70, 9. |
Hippocratem. 347, 6. |
Hippocrene. 413, 8. |
Hippolyto. 20, 2. | 350, 5. |
Hippolytum. 362, 25. |
Hippothoum. 238, 1. |
hirundo. 151, 2. |
his. 56, 4. | 78, 7. | 160, 1. |
 181, 4. | 200, 12. | 257, 10. |
 302, 20. | 321, 4. | 322, 94. |
 334, 347. 475. | 349, 5. |
 364, 2. 3. | 370, 16. | 393, |
 58. | 407, 5. | 409, 12. | 413, |
 36. | 419, 77. |
Hispana. 213, 5. |
Hispanā. 182, 14. |
Hispania. 293, 3. | 417, 117. |

Hispanum. 207, 12. |
hispidus. 415, 9. |
historia. 216, 3. |
historiā. 69, 2. | 212, 14. |
historiæ. 260, 4. | 322, 53. |
historiam. 147, 4. | 210, 9. |
 211, 26. | 391, 2. | 403, |
 22. | 419, 69. |
historicis. 118, 15. |
historicon. 338, 2. |
historicus. 398, 41. |
Histri, vide Istri. |
histrio. 84, 2. |
histrionem. 400, 5. |
Histro. 281, 1. |
Histrum. 332, 32. |
hiulca. 340, 1. | 350, 8. |
hiulcum. 400, 5. |
hoc. 3, 6. | 7, 1. | 25, 2. | 36, |
 3. | 44, 3. | 47, 2. | 51, 3. |
 55, 3. | 79, 1. | 81, 2. | 91, 6. |
 92, 14. | 125, 1. | 137, 8. | 146, |
 32. | 153, 59. | 158, 2. | 159, |
 9. 12. | 166, 14. | 167, 12. |
 168, 14. 30. | 173, 9. | 174, |
 5. | 176, 8. | 179, 6. | 181, 2. |
 15. | 182, 19. | 184, 11. |
 189, 8. | 192, 26. | 199, 4. |
 202, 8. | 222, 1. | 225, 1. |
 227, 3. | 229, 7. | 233, 2. |
 236, 4. | 239, 4. | 242, 6. |
 243, 4. | 244, 5. | 247, 2. |
 268, 4. | 277, 4. | 300, 6. |
 301, 3. 7. 17. 20. | 303, 15. |
 305, 5. 25. | 315, 7. | 317, |
 19. | 321, 2. | 322, 66. | 323, |
 16. 18. | 327, 5. | 332, 6. 33. |
 40. | 334, 300. 370. | 335, |
 5. 6. | 336, 47. 79. | 348, |
 3. 5. | 349, 22. | 350, 1. 4. |
 8. | 362, 34. | 368, 28. | 371, |
 4. | 381, 7. 16. | 390, 6. 27. |
 394, 6. | 400, 2. 4. | 403, |
 35. | 405, 2. | 406, 44. 45. |
 407, 1. 2. | 412, 6. | 414, 3. |
 415, 44. 49. | 417, 47. 84. |
 418, 51. 52. | 419, 6. 7. |
 15. 20. 22. 24. 25. 26. 29. |
 38. 39. 40. 49. 55. 59. 60. |
 65. 73. 82. | 420, 1. | 471, |
 10. |
hodie. 74, 3. | 300, 3. |
holus. 238, 4. |

Homeri. 211, 17. | 408, 13. |
 28. |
Homerici. 419, 19. |
Homericos. 419, 59. |
Homericum. 420, 4. |
Homero. 299, 11. |
Homerum. 429, 1. |
Homerus. 1, 17. |
homine. 140, 1. |
hominem. 305, 12. | 339, 10. |
homines. 35, 9. | 228, 2. |
 419, 21. |
homini. 309, 2. | 314, 6. |
 344, 3. | 362, 37. 40. | 364, |
 19. | 369, 3. | 418, 9. |
hominibus. 414, 1. | 419, 28. |
hominis. 72, 2. | 336, 5. | 341. |
 8. | 414, 2. | 417, 28. |
hominum. 75, 7. | 160, 13. |
 200, 9. | 298, 3. | 301, 12. |
 302, 12. | 319, 30. | 334, |
 71. 169. 181. 305. 459. |
 476. | 339, 1. 13. | 341, 3. |
 343, 13. | 349, 4. | 360, 3. |
 363, 2. | 364, 2. 24. | 386, |
 2. | 388, 6. | 398, 17. | 407, |
 3. 4. | 409, 5. | 418, 71. |
 419, 2. | 422, 1. | 444, 2. |
 445, 2. |
homo. 114, 1. | 302, 2. | 345, |
 19. |
honestā. 360, 3. |
honestamenta. 419, 31. |
honestavit. 419, 83. |
honesto. 363, 21. |
honestus. 104, 7. |
honor. 34, 10. | 184, 8. | 200, |
 3. | 216, 8. | 303, 14. | 322, |
 98. | 334, 149. |
honorabor. 419, 50. |
honorandi. 419, 2. |
honoratos. 419, 71. |
honoratum. 390, 12. |
honoratur. 457, 2. |
honore. 160, 3. | 166, 13. |
 167, 5. 15. | 176, 3. | 178, |
 14. | 187, 6. | 191, 12. | 194, |
 5. | 203, 11. | 205, 18. | 206, |
 5. | 212, 17. | 289, 7. | 319, |
 50. | 322, 83. | 334, 451. |
 362, 28. 29. | 377, 11. | 410, |
 7. | 419, 13. 26. 53. 54. |
honorem. 1, 5. | 198, 20. |
 H.

I N D E X

207, 11. | 286, 6. | 334,
37. 231. 471. | 361, 31. |
388, 3. | 389, 1. | 419, 14. |
443, 2.
honores. 313, 3. | 322, 82. |
332, 34. | 334, 377. | 418,
61. | 419, 29. 71.
honor. 235, 3. | 318, 2. | 323,
24. | 419, 82.
honoribus. 419, 7.
honorificentia. 405, 3.
honorificentiam. 419, 40.
honorificis. 419, 3.
honorifico. 163, 33.
honoris. 175, 2. | 332, 38. |
334, 413. | 408, 1. | 413,
25. | 419, 4. 16. 28. 80.
honoror. 409, 23.
honorum. 317, 4. | 319, 41.
51. | 416, 34. | 419, 24. |
470, 35.
honorus. 206, 15.
honos. 159, 4. | 163, 29. |
180, 8. | 200, 52. | 203, 4. |
204, 6. | 323, 19. | 334,
304. 479. | 342, 9. | 346,
5.
hora. 153, 72. | 394, 10.
horam. 156, 1.
horarum. 419, 72.
horas. 154, 7. | 334, 180. |
368, 31. | 384, 4. | 394, 9.
Horati. 196, 50.
Horatius. 326, 2.
horis. 322, 28. | 332, 9. | 392,
5. | 408, 10. 14.
horrea. 334, 457.
horrendum. 359, 8. 13.
horrens. 415, 11.
horresce. 280, 3.
horret. 325, 38.
horrida. 1, 14. | 8, 3. | 322,
13.
horridulum. 329, 4.
horror. 362, 5.
horrore. 419, 2.
hortabor. 407, 5.
hortante. 446, 3.
hortantibus. 462, 3.
hortatur. 447, 2.
horti. 238, 3.
hortis. 361, 5.
horum. 198, 9. | 302, 4. | 334,

318. | 419, 77. | 420, 4.
hos. 26, 7. 8. | 56, 3. | 163, 2. |
188, 1. | 198, 1. | 317, 29. |
318, 4. | 334, 222. 318, |
365, 3. | 370, 9. | 377, 16. |
384, 8.
hospes. 118, 1. | 140, 2. | 205,
14. 15. | 208, 5. | 236, 1. |
253, 2. | 334, 345. 429. |
461, 3.
hospita. 292, 1.
hospitale. 412, 3.
hospitalis. 420, 4. | 463, 4.
hospitem. 415, 39.
hospitia. 418, 52. | 426, 5.
hospitibus. 332, 27.
hospitiis. 334, 439.
hospitio. 414, 1. | 447, 3. |
448, 2. | 463, 3.
hospitis. 325, 39. | 452, 2.
hoste. 334, 304. | 418, 7. |
444, 2.
hostem. 325, 52.
hosti. 393, 32.
hostibus. 332, 29. | 334, 423.
hostilis. 348, 15.
hostis. 290, 11. | 418, 7.
hostium. 306, 7. | 435, 5. |
436, 5. | 444, 3.
huc. 3, 10. | 65, 2. | 300, 24. |
302, 57. | 304, 10. | 308,
1. | 334, 345. | 338, 2. | 359,
15. | 393, 65. | 394, 6.
hui! 303, 3.
huic. 34, 15. | 104, 7. | 164,
3. | 200, 15. | 276, 3. | 320,
28. | 324, 3. | 419, 19.
hujus. 34, 13. | 98, 1. | 153,
67. | 298, 27. | 319, 45. |
325, 59. | 335, 4. | 419, 3.
7. 10. 70. 77.
hujusmodi. 321, 5. | 350, 7. |
412, 4.
humana. 336, 43. | 368, 10.
humanæ. 76, 8.
humanarum. 419, 80.
humani. 244, 6. | 334, 6. |
377, 5. | 393, 25. | 419, 7.
20.
humanis. 118, 18.
humanitas. 419, 24. 75.
humanitate. 419, 76.
humano. 317, 13. | 419, 40.

humatio. 427, 4.
humentia. 334, 53. 227. 243.
humeris. 321, 4. | 466, 1.
humeros. 108, 9. | 354, 6.
humida. 156, 7. | 325, 48.
humidulis. 106, 4.
humificet. 332, 12.
humili. 200, 5. | 334, 327.
humor. 398, 8.
hunc. 34, 11. | 59, 3. | 94, 3. |
157, 42. | 160, 16. | 200,
39. | 245, 4. | 252, 7. | 257,
3. 6. | 264, 2. | 298, 25. | 317,
10. 23. | 322, 98. | 333, 6. |
335, 1. 5. | 350, 5. | 362, 34. |
370, 12. | 377, 11. | 383, 18. |
406, 10. 19. 71. 98. | 415,
39. | 419, 14. 17. | 471, 18.
Hyacinthus. 325, 10.
hyadas. 408, 24.
hyalo. 334, 418.
Hyblæis. 418, 12.
hydram. 366, 2.
hydrus, *fig. calest.* 370, 11.
hyemem. 151, 5. | 376, 13. |
417, 102.
hyemes. 417, 97.
hyemet. 469, 5.
hyems. 258, 4. | 332, 19.
Hylam. 93, 7.
Hylas. 93, 1. | 95, 2.
Hymen. 175, 15.
Hymenæis. 352, 1.
Hyperionio. 334, 222.

I

I, *littera.* 348, 7.
I, *imperat. eo.* 334, 48.
jaceas. 213, 15.
jaceant. 398, 33.
jaceat. 35, 6.
jacebat. 72, 1.
jacens. 348, 11.
jacent. 35, 7. | 147, 4. | 239,
1. | 334, 4.
jacentem. 394, 29.
jacentes. 180, 7.
jaceo. 232, 3.
jacet. 240, 6. | 408, 16.
jacetis. 166, 13.
jaciens. 334, 249.
jacit. 464, 2.

V O C U M.

jactare. 419, 15.
 jactat. 293, 5.
 jactationis. 452, 2.
 jacturam. 34, 6. | 90, 6.
 jacturis. 334, 52.
 jacui. 319, 60.
 jacula. 393, 56. | 419, 64.
 jaculatur. 325, 74. | 383, 11.
 jaculis. 236, 3.
 jam. 3, 5. | 4, 2. | 17, 12. | 67,
 1. | 70, 3. | 72, 2. | 105, 4. |
 106, 5. | 108, 15. | 19. | 137,
 7. | 138, 4. | 146, 16. 22. |
 147, 9. | 151, 1. 2. | 152, 4.
 19. | 154, 9. | 155, 4. | 156,
 1. | 157, 29. | 158, 3. | 159,
 1. | 175, 7. | 179, 4. | 181,
 13. | 182, 18. | 196, 28. | 201,
 7. | 206, 1. | 213, 14. | 220,
 5. | 225, 1. | 226, 4. | 229,
 7. | 232, 2. | 249, 4. | 250, 1,
 3. | 254, 3. | 286, 8. | 298, 1. |
 302, 57. | 303, 9. | 306, 12. |
 308, 16. | 320, 3. | 322, 39.
 61. 62. 64. 73. 80. | 323, 1.
 8. 18. 19. | 325, 14. 91. |
 332, 34. | 334, 13. 14. 120.
 150. 240. 263. 264. 334.
 408. | 335, 3. | 353, 2. | 357,
 12. | 358, 3. | 359, 28. | 361,
 39. | 368, 19. 23. | 369, 16.
 29. | 383, 5. | 385, 35. | 390,
 7. 8. | 391, 4. | 393, 94. 102. |
 394, 13. 23. | 396, 1. 50. |
 397, 8. | 399, 11. | 400, 4. |
 401, 28. | 403, 4. 8. 10. 36. |
 406, 101. | 407, 4. 7. | 409,
 1. 3. 5. 11. 23. | 412, 1. |
 413, 16. 19. 31. 76. | 417,
 40. 43. 124. 125. 126. 127.
 128. | 419, 5. 19. 24. 25.
 28. 29. 41. 74. 75. | 422, 8. |
 426, 5. | 433, 3. | 435, 1. |
 436, 3. | 440, 1. | 441, 2. |
 447, 1. | 448, 1. | 452, 1. |
 454, 2. | 456, 1. | 461, 1. |
 464, 1. | 466, 3. | 468, 4.
 jamjam. 415, 42. | 417, 56.
 131.
 Iambe. 151, 24. | 413, 1. 2.
 Iambicis. 412, 6.
 Iambis. 414, 3.
 Iambos. 393, 87.

jamdudum. 322, 96. | 400, 3. |
 410, 5. | 419, 37.
 Jane. 332, 1. 28. 35. 43. | 376,
 1. | 377, 1. 2. |
 Jani. 333, 5. 7. | 378, 4. | 382,
 1.
 Jano. 332, 36. | 378, 8. | 409,
 8.
 Janos. 147, 7. | 410, 13.
 januam. 462, 4.
 Januariarum. 409, 11.
 januarum. 26, 9.
 Janum. 258, 11. | 381, 6.
 Janus. 375, 6.
 Iapida. 20, 7.
 Iarbæ. 118, 7.
 Jafon. 130, 5.
 ibant. 440, 1.
 ibat. 413, 40.
 Iberi. 297, 6.
 Iberia. 366, 10.
 Iberica. 297, 18. | 418, 53.
 Ibero. 322, 66. | 409, 2.
 Iberorum. 417, 125.
 Iberum. 293, 2. | 296, 6.
 ibi. 128, 10. | 175, 15. | 206,
 15. | 213, 6. | 298, 40. | 407,
 4. | 441, 2. | 450, 3. | 454,
 3. | 455, 2. | 463, 3.
 ibidem. 446, 2. | 458, 4.
 ibis. 250, 7. | 334, 476.
 ibit. 334, 468.
 Ibycus. 345, 12.
 Icarix. 465, 1.
 Icario. 409, 24.
 Icarios. 334, 302.
 icla. 418, 21.
 icla. 418, 24.
 Ictinus. 334, 309.
 iclo. 72, 5.
 iclos. 2, 7.
 iclu. 2, 9. | 432, 3.
 iclum. 334, 256.
 iclus. 72, 7. | 363, 13. | 427,
 3.
 Iculisma. 404, 22.
 id. 52, 2. | 91, 3. | 140, 3. |
 180, 16. | 246, 1. | 302, 12.
 18. | 308, 3. | 400, 4. | 407,
 2. 5. 6. | 411, 2. | 416, 19. |
 424, 3. | 465, 4.
 Idæ. 434, 3.
 Idæus. 427, 3.

Idalia. 187, 1.
 Idam. 428, 2.
 idem. 17, 5. | 84, 3. | 85, 1. |
 91, 4. | 113, 1. | 122, 3. |
 146, 35. | 160, 5. | 163, 32. |
 262, 1. | 322, 73. | 326, 2. |
 336, 4. 52. 60. | 338, 1. |
 362, 29. | 390, 5. | 419, 6.
 41. 65. | 420, 2. 4. | 447, 2. |
 469, 13.
 idco. 178, 7. | 410, 8.
 Idmona. 20, 7.
 Idomeneus. 433, 2.
 Idus. 323, 21. 22. 23. 25. 26.
 27. | 379, 2. | 380, 5. | 381,
 1. | 385, 5. | 409, 7.
 jecit. 419, 64.
 jejunia. 317, 2.
 jejunis. 327, 7.
 igitur. 57, 5. | 180, 5. | 248,
 5. | 299, 13. | 305, 13. | 317,
 29. | 321, 5. | 326, 5. | 335,
 3. | 350, 4. 5. | 360, 4. | 362,
 34. | 364, 20. | 368, 26. | 401,
 44. | 403, 3. | 405, 3. | 419,
 2. 6. | 426, 4. | 462, 4.
 ignara. 334, 250.
 ignaris. 166, 6. | 420, 3.
 ignarus. 457, 2.
 ignava. 404, 7.
 ignavæ. 419, 3.
 ignavas. 157, 38.
 ignavi. 400, 5.
 ignaviam. 465, 4.
 ignavis. 322, 50.
 ignavorum. 157, 25.
 ignavos. 416, 8.
 ignavum. 325, 18.
 igne. 325, 72. | 332, 16. | 361,
 33. | 365, 12. | 369, 30. |
 382, 8. | 413, 22.
 ignea. 325, 92. | 359, 11. | 438,
 1.
 ignem. 80, 1. | 302, 45. | 325,
 18. 50. | 353, 3. | 425, 3. |
 466, 4.
 ignes. 334, 267. | 407, 5.
 igneus. 334, 178.
 ignibus. 428, 3.
 ignicomus. 396, 9.
 ignobilem. 302, 25.
 ignobilis. 34, 15. | 334, 392. |
 335, 1.

I N D E X

ignorabit. 301, 1.
 ignoranda. 334, 358.
 ignorante. 417, 2.
 ignorantibus. 446, 3.
 ignorat. 335, 7. | 396, 22. |
 419, 79.
 ignorate. 153, 2.
 ignoratione. 434, 4.
 ignoratis. 212, 1.
 ignoratus. 334, 233.
 ignoremus. 19, 7.
 ignoscas. 311, 4. | 405, 3.
 ignoscat. 360, 4.
 ignosce. 192, 25.
 ignoscenda. 299, 1. | 471, 17.
 ignoscendo. 419, 8.
 ignoscentum. 325, 75.
 ignoscere. 164, 7.
 ignoscunt. 324, 1.
 ignota. 147, 1. | 163, 19. | 348,
 8. | 357, 5. | 419, 58.
 ignotam. 11, 2.
 ignotas. 419, 36.
 ignote. 153, 2. | 298, 29.
 ignoti. 417, 18.
 ignotos. 135, 7.
 ignotum. 334, 424.
 ignotus. 140, 2.
 iis. 335, 6. | 420, 4. | 459, 3.
 iisdem. 326, 2. | 417, 46. | 419,
 6.
 Ilerda, *urbs*. 213, 4. 10.
 ilia. 61, 1.
 Iliaci. 232, 4.
 Iliacis. 118, 6. | 334, 376.
 Iliadem. 420, 1.
 Iliados. 322, 46.
 ilicibus. 396, 17.
 Ilio. 420, 4. | 445, 3. | 453, 2.
 Ilium. 420, 3.
 illa. 17, 7. | 39, 6. | 65, 4. | 118,
 1. | 168, 27. | 170, 11. 14. |
 182, 13. | 287, 8. 10. | 290,
 16. | 303, 15. | 314, 7. | 325,
 69. | 332, 4. | 334, 189. 324. |
 335, 4. | 359, 10. | 361, 28. |
 385, 11. | 414, 2. | 417, 48.
 80. | 419, 12. 38. 41. 67. 75.
 79. | 420, 2.
 illacrymabilis. 253, 3.
 illæ. 324, 1.
 illam. 39, 1. | 295, 3. | 353, 6. |
 396, 1. | 407, 5. | 419, 82.

illaudata. 334, 96.
 ille. 20, 1. | 26, 7. | 27, 4. | 45,
 4. | 74, 1. | 109, 1. | 133, 3. |
 159, 13. | 191, 19. | 224, 5. |
 241, 2. | 254, 6. | 276, 1. |
 297, 16. | 302, 29. 34. 36.
 50. | 305, 5. | 306, 11. | 307,
 6. | 317, 19. | 318, 3. | 320,
 16. | 322, 14. | 334, 80. 92.
 247. 280. 361. | 336, 38. |
 350, 8. | 357, 6. 20. | 359,
 23. | 361, 19. | 363, 7. | 391,
 11. | 393, 103. | 394, 8. | 406,
 47. | 407, 2. | 409, 12. | 412,
 1. | 416, 33. | 419, 19. 27.
 31. 32. 83. | 422, 6. | 449,
 3. | 469, 12. | 470, 32.
 illecebra. 215, 5.
 illecebras. 39, 3. | 60, 3. | 397,
 2.
 illecebris. 362, 26. | 434, 3. |
 448, 2.
 illepidum. 335, 2. | 471, 4.
 illi. 18, 4. | 26, 11. | 155, 2. |
 160, 8. 16. | 281, 3. | 282,
 1. | 363, 17. | 413, 40. | 419,
 19.
 Illibanum. 409, 18.
 illiberalem. 419, 36.
 illic. 206, 15. | 207, 8. | 209, 5. |
 240, 5. | 325, 57. | 413, 12. |
 417, 61. | 453, 2. | 457, 2.
 illicò. 73, 4. 6. | 302, 45. | 328,
 8. | 335, 5. | 361, 42. | 409,
 27. | 419, 56. 63.
 illimis. 298, 30.
 illinc. 334, 113.
 illis. 128, 9. | 189, 3. | 330, 6. |
 352, 8. | 419, 36. 77.
 illius. 321, 6. | 409, 27. | 417,
 105.
 illo. 153, 10. | 194, 15. | 419,
 56.
 illos. 272, 3. | 419, 59.
 illud. 182, 5. | 206, 3. | 216,
 13. | 291, 4. | 335, 2. | 369,
 31. | 406, 73. | 407, 5. | 412,
 4. 6. | 419, 73.
 illum. 119, 3. | 306, 12. | 332,
 45. 50. | 350, 5. | 354, 10. |
 365, 5. | 413, 14. | 418, 64,
 66. | 419, 59.
 illustraret. 153, 12. | 419, 80.

illustrat. 334, 388.
 illustravere. 334, 406.
 illustre. 420, 3.
 illustres. 191, 3. | 319, 50. |
 419, 82.
 illustrior. 333, 3.
 illustriora. 419, 83.
 illuviem. 191, 18.
 Illyrici. 319, 52. | 419, 82.
 Illyricis. 3, 1.
 Illyrico. 419, 52. 83.
 Illyricos. 291, 3.
 Illyricum. 334, 106.
 Illyris. 173, 9.
 Ilythia. 369, 41.
 imagine. 46, 1. | 157, 13. | 325,
 29. | 334, 219.
 imaginem. 324, 2.
 imagines. 419, 4. 36.
 imagini. 318, 4.
 imaginis. 51, 4.
 imago. 51, 2. 4. | 244, 10. |
 287, 13. | 334, 198. | 415,
 8. | 418, 10.
 imber. 302, 44.
 imberbes. 374, 5.
 imbibit. 172, 4.
 imbre. 458, 4.
 imbueret. 323, 3.
 imbuerit. 322, 17.
 imbuit. 164, 10.
 imis. 175, 5.
 imitabile. 412, 4.
 imitabilis. 330, 1.
 imitandum. 412, 4.
 imitantia. 108, 5.
 imitare. 416, 23.
 imitari. 409, 26.
 imitatis. 419, 22.
 imitata. 298, 11. | 334, 72. |
 336, 73. | 348, 12.
 imitate. 334, 28.
 imitatio. 419, 32.
 imitatione. 419, 34.
 imitationis. 338, 2.
 imitator. 394, 29.
 imitatrix. 340, 3.
 imitatu. 458, 3.
 imitatur. 273, 3.
 imitatus. 334, 134. 356. |
 350, 7. | 405, 3. | 413, 20.
 imitetur. 160, 18. | 331, 2.
 immaculabili. 419, 63.

V O C U M.

immanem. 129, 3.
 immanis. 322, 16.
 immanitas. 300, 21.
 immanitatis. 453, 3.
 immature. 170, 1.
 immaturè. 414, 1.
 immemor. 322, 41.
 immemoratus. 179, 2.
 immemorem. 417, 118.
 immensum. 297, 2.
 immeritas. 298, 5.
 immeritus. 311, 2.
 imminens. 464, 2.
 imminet. 334, 324.
 imminui. 374, 2.
 immiscuit. 360, 3.
 immisso. 428, 2.
 immixtum. 20, 12.
 immò. 48, 2. | 419, 27. 30. 65.
 immodicam. 130, 8.
 immodicos. 422, 4.
 immolarentur. 441, 2.
 immortalì. 317, 21.
 immortalis. 145, 2.
 immotus. 216, 11.
 immugiet. 63, 1.
 immundo. 334, 46.
 imo. 150, 3.
 imos. 393, 48.
 impar. 199, 5. | 313, 2. | 336, 51. 54. | 408, 20. | 413, 43.
 impare. 336, 58.
 impares. 399, 26.
 imparibus. 336, 3.
 impartire. 185, 1.
 impediri. 321, 2.
 impeditam. 307, 9.
 impelle. 332, 48.
 impellet. 417, 123.
 impenderis. 209, 9.
 impensa. 366, 7.
 impenso. 419, 55.
 imperandi. 350, 3.
 imperante. 419, 3.
 imperat. 367, 5.
 imperator. 350, 3. | 419, 1. 3. 6. 13. 22. 24. 27. 29. 35. 43. 44. 45. 58. 74.
 imperatore. 350, 8. | 419, 67.
 imperatorem. 419, 71.
 imperatori. 419, 7.
 imperatorum. 419, 73.
 imperfectum. 335, 5.

imperialis. 419, 2. 4.
 imperii. 257, 11. | 260, 2. | 269, 3. | 288, 4. | 334, 380. | 362, 33. | 419, 73. 82. 83.
 imperiis. 4, 4. | 147, 2. | 164, 10.
 imperio. 263, 2. | 267, 2. | 271, 1. | 279, 4. | 322, 86. | 334, 24. | 339, 12. | 342, 2. | 469, 10.
 imperiola. 322, 3.
 imperite. 128, 10.
 imperitorum. 350, 7.
 imperitos. 301, 13. | 306, 4.
 imperium. 163, 10. | 259, 10. | 261, 1. | 277, 2. | 280, 4. | 299, 8. | 322, 75. | 328, 6. | 349, 7. | 419, 7.
 imperterritus. 359, 23.
 impertias. 140, 4.
 impertiet. 406, 58.
 impertis. 317, 13. | 419, 40.
 impete. 211, 15. | 399, 25.
 impetit. 334, 275.
 impetrarem. 414, 3.
 impetrata. 429, 4.
 impetratâ. 459, 5.
 impetratum. 415, 44. | 419, 29.
 impetu. 404, 15. | 413, 3.
 impetus. 195, 22. | 334, 372.
 impia. 72, 7. | 298, 1. | 396, 1.
 impie. 236, 5. | 417, 34.
 impiger. 281, 1.
 impi. 192, 1.
 impiissimus. 419, 41.
 impingas. 335, 5.
 impingitur. 441, 3.
 impius. 226, 3. | 418, 63. | 419, 38.
 implacidis. 200, 48.
 implebo. 412, 1.
 implent. 167, 14. | 378, 1.
 imples. 407, 3.
 implet. 108, 6. | 258, 10. | 365, 2.
 impletura. 168, 25.
 impleverit. 298, 18.
 implevit. 336, 11.
 implicat. 153, 36.
 implicatur. 338, 2.
 implicitum. 394, 21.
 implicuit. 163, 14. | 317, 15.

impone. 322, 49. | 399, 39.
 imponis. 393, 26.
 impos. 334, 274.
 impositum. 135, 16. | 347, 8. | 417, 11.
 impositus. 450, 3.
 imposta. 397, 5.
 imposuerim. 419, 13.
 imposuit. 229, 8.
 imprecatur. 461, 3.
 imprecer. 418, 53.
 impressum. 414, 5.
 improbe. 122, 5.
 improbum. 335, 1. | 400, 3.
 impromptus. 319, 9.
 improperanter. 252, 3.
 improspere. 445, 3.
 improspere. 431, 3.
 impubem. 334, 295.
 impudentem. 358, 2.
 impudentissimos. 405, 2.
 impulerit. 369, 35.
 imum. 143, 3. | 302, 4.
 imus. 302, 9.
 in. 4, 1. | 9, 1. &c. *ubique passim.*
 inadspicias. 416, 22.
 inamœna. 340, 1. 5.
 inane. 153, 25. | 334, 257.
 inanem. 325, 68.
 inanes. 357, 20.
 inania. 168, 21. | 325, 17. 35. | 334, 58. | 363, 12.
 inanis. 11, 3.
 inanitas. 419, 15.
 incedunt. 355, 1.
 incendia. 435, 2.
 incendii. 419, 74.
 incendio. 413, 21.
 incenso. 466, 4.
 incerta. 313, 7. | 334, 479.
 incessu. 207, 2.
 incessus. 419, 64.
 incesta. 157, 10.
 incestam. 345, 20.
 incestare. 393, 63.
 incesti. 334, 314. | 362, 28.
 incestis. 118, 4. | 264, 3.
 inchoat. 445, 4.
 inchoata. 326, 3.
 inchoatur. 412, 6.
 incidat. 307, 10.
 incide. 416, 21.

I N D E X

- incidisse. 237, 3.
 incidit. 407, 6.
 incipe. 34, 2. | 81, 1. 2. | 342, 5.
 incipiam. 260, 3.
 incipiat. 78, 2. | 112, 2. | 390, 20.
 incipient. 90, 7.
 incipit. 420, 1.
 incisum. 35, 3.
 incitata. 419, 68.
 incitatus. 430, 3.
 incitavit. 419, 64.
 inclamare. 193, 11.
 inclinat. 334, 247.
 inclinata. 334, 64.
 inclinata. 419, 24.
 inclinatio. 426, 4.
 inclinet. 154, 8.
 inclusas. 131, 4.
 inclusi. 289, 5. | 361, 32.
 inclusum. 334, 340.
 inclyta. 168, 23. | 234, 1. | 298, 36. | 334, 11. 395. | 401, 14.
 inclytorum. 216, 1.
 inclytos. 419, 16.
 inclytus. 196, 33. | 205, 18. | 322, 98.
 incognita. 431, 3.
 incolore. 403, 3.
 incolumi. 419, 14.
 incolumia. 458, 3.
 incomptas. 220, 3.
 incompti. 327, 1.
 incomptis. 356, 3.
 inconcussa. 159, 17.
 inconnexa. 338, 2.
 inconnexis. 350, 5.
 inconsulta. 400, 3.
 inconsultus. 325, 46. | 334, 274.
 incorruptarum. 295, 6.
 incorrupte. 334, 103.
 incrementa. 419, 11.
 increpatâ. 435, 4.
 increpatis. 460, 3.
 increpet. 322, 25.
 incubuit. 163, 8. | 418, 15.
 incultus. 405, 3.
 incumbens. 359, 16. | 369, 39.
 incumbunt. 368, 16.
 incunabulis. 195, 5.
 incurrunt. 334, 352.
 incusare. 362, 23.
 incustodita. 456, 3.
 incustoditum. 417, 15.
 incutiat. 419, 3.
 incutit. 369, 23.
 indagine. 393, 29.
 inde. 3, 10. | 151, 9. | 158, 3. | 160, 15. | 165, 7. | 183, 9. | 194, 10. | 195, 9. 33. | 196, 30. | 200, 20. | 206, 13. | 207, 7. | 325, 93. | 334, 165. | 336, 9. 10. | 370, 6. | 371, 14. | 377, 13. | 381, 11. | 384, 4. 7. | 393, 36. | 415, 37. | 419, 75. 78. | 421, 5. | 453, 3. | 454, 3. | 455, 2. | 456, 3. | 461, 2. | 463, 3. | 466, 4.
 indefessa. 372, 3.
 indefesse. 419, 77.
 indepte. 209, 2.
 indepti. 207, 11.
 indeptus. 183, 6. | 470, 37.
 index. 345, 12. | 396, 6.
 Indi. 30, 4.
 indicare. 419, 9. | 421, 3.
 indicari. 326, 4.
 indicat. 341, 1. | 395, 7. | 396, 47.
 indice. 319, 18.
 indicet. 363, 13.
 indicii. 11, 4.
 indicis. 35, 6. | 334, 107.
 indicio. 335, 1.
 indicit. 429, 3.
 indicium. 20, 4. | 334, 253.
 indiget. 24, 7.
 indigis. 192, 16.
 indignatus. 419, 21.
 indignum. 197, 6. | 469, 19.
 indignus. 269, 4.
 indocilem. 322, 79.
 indocili. 334, 174.
 indole. 173, 12. | 176, 4. | 208, 5. | 322, 36. | 404, 18.
 indolem. 419, 31.
 indolis. 169, 4.
 indubitata. 93, 6.
 inducant. 334, 153.
 induerer. 322, 93.
 indulge. 349, 21.
 indulgens. 135, 10.
 indulgente. 153, 74.
 indulgentia. 160, 7. | 298, 9. | 319, 53. | 369, 19. | 419, 8.
 indulgentia. 419, 35. 73.
 indulgentia. 419, 75.
 indulgentias. 419, 72.
 indulgentissimas. 340, 1.
 indulgentissime. 419, 29.
 indulgentissimo. 419, 7.
 indulgentius. 419, 74.
 indulgere. 419, 71.
 indulget. 1, 10. | 419, 18.
 indulserat. 419, 73.
 indulseris. 337, 1. | 414, 2.
 indulserit. 419, 83.
 indumenta. 419, 52.
 industria. 465, 2.
 industriam. 419, 36.
 indutos. 334, 248. | 393, 57.
 ineamus. 43, 2.
 inempta. 319, 11.
 inepta. 350, 4.
 inepte. 17, 11.
 ineptiam. 158, 1. | 324, 2.
 ineptias. 471, 5.
 ineptiolæ. 335, 4.
 ineptum. 302, 6. | 350, 6. | 400, 5.
 inermem. 469, 3.
 inermis. 438, 3.
 iners. 283, 2. | 334, 118.
 inertes. 401, 7.
 inerti. 257, 7. | 336, 89.
 inertia. 369, 18.
 inertiam. 419, 3.
 inertis. 338, 1.
 inertum. 153, 16.
 inesse. 101, 2. | 407, 2. | 454, 2.
 incunt. 139, 1. | 334, 202.
 inexhaustum. 417, 122.
 inexperto. 328, 8.
 inexpertum. 71, 8.
 infamat. 362, 6.
 infami. 257, 8.
 infamia. 335, 3.
 infandas. 157, 10.
 infandos. 139, 5.
 infans. 249, 3.
 infante. 321, 6. | 369, 23.
 infantia. 188, 3.
 infantissimus. 419, 41.
 infautas. 403, 7.
 infeliciam. 310, 4.

V O C U M.

- infelix. 124, 1. | 134, 2. | 247, 1. | 325, 27.
 inferat. 426, 4.
 inferias. 336, 37. | 377, 4.
 inferiis. 158, 3. | 159, 4. | 441, 2.
 inferior. 191, 8. | 267, 2.
 inferna. 468, 2.
 infernâ. 339, 4.
 inferos. 468, 3.
 inferre. 463, 2.
 inferret. 417, 52.
 infert. 380, 3.
 infesta. 172, 7.
 infestante. 449, 3.
 infestissima. 334, 121.
 infesto. 439, 3.
 infestos. 95, 3.
 infida. 290, 5.
 infidelem. 415, 21.
 infidis. 287, 8.
 infima. 238, 1.
 infirmata. 418, 43.
 inflammet. 419, 3.
 inflectere. 416, 2.
 infletæ. 334, 4.
 infletum. 169, 1.
 inflexio. 419, 68.
 inflexus. 431, 3.
 informe. 359, 8.
 infortunia. 452, 2.
 infra. 379, 3.
 infræna. 339, 9.
 infrænos. 419, 65.
 infulis. 406, 33.
 infusum. 20, 11.
 infusus. 369, 20.
 ingeminat. 325, 82.
 ingemit. 325, 69.
 ingenia. 289, 3. | 322, 67.
 ingenii. 181, 12. | 208, 10. | 265, 2. | 338, 2. | 350, 1. | 413, 25. | 419, 43.
 ingeniis. 200, 9. 14. | 298, 3.
 ingenio. 160, 12. | 167, 6. | 172, 3. | 173, 7. | 176, 13. | 195, 1. | 264, 2. | 407, 3. | 410, 11. | 416, 12. | 419, 29.
 ingentis. 189, 3.
 ingenium. 64, 2. | 183, 1. | 281, 4. | 334, 385. | 364, 6. | 419, 36. | 469, 11.
 ingens. 176, 13. | 296, 2. | 355, 5. | 359, 8. | 370, 11.
 ingenti. 302, 39. | 433, 3.
 ingentia. 368, 1. | 429, 4.
 ingentibus. 207, 2.
 ingentis. 175, 11.
 ingenuis. 211, 28. | 334, 65.
 ingenuos. 334, 442.
 ingenuum. 287, 11.
 ingesserat. 453, 3.
 ingestio. 108, 16.
 ingrata. 82, 1. | 206, 20.
 ingrati. 419, 41.
 ingrato. 140, 1.
 ingratum. 83, 2. | 197, 19.
 ingratus. 419, 4.
 ingrediens. 334, 5. | 363, 25.
 ingreditur. 417, 127.
 ingressu. 326, 2.
 ingressus. 229, 3. | 417, 129. | 461, 2.
 ingruisset. 437, 3.
 ingruit. 417, 27.
 inguen. 120, 3.
 inguina. 108, 8. | 127, 1. | 131, 1.
 inguine. 359, 31.
 inguinum. 128, 1.
 inhærens. 456, 3.
 inhæsit. 354, 11.
 inhiantem. 407, 1.
 inhuman. 407, 1.
 inhumanum. 461, 3.
 inhumati. 72, 1.
 inibat. 22, 1.
 injectis. 242, 3.
 inimicat. 417, 63.
 inimice. 315, 5.
 iniqua. 417, 25.
 iniquis. 440, 4.
 inire. 66, 1.
 init. 58, 3.
 initiatorum. 419, 80.
 initiorum. 326, 1.
 injuriâ. 420, 2. 4.
 injuriæ. 304, 13.
 injuriam. 406, 31. | 421, 5.
 injuriosè. 192, 27. | 461, 2.
 injurium. 335, 6.
 injusta. 351, 10.
 injustum. 16, 4.
 inlachrymans. 220, 2.
 inlaudata. 334, 96.
 inlicior. 407, 2.
 illustrant. 372, 9.
 innixa. 334, 333. | 359, 22.
 innocentem. 419, 36.
 innocentiam. 419, 36.
 innocuas. 334, 406.
 innocuos. 334, 215.
 innovatum. 435, 3.
 innoxia. 152, 9.
 innuba. 106, 5. | 185, 3.
 innumerabilibus. 166, 8.
 innumerabilium. 350, 7.
 innumeræ. 289, 2.
 innumeras. 416, 28.
 innumeri. 334, 356.
 innumeris. 296, 4. | 334, 336. | 362, 17.
 innumeros. 298, 24. | 322, 48. | 334, 298. | 417, 30.
 innuptæ. 355, 8. | 356, 2.
 Ino. 449, 3.
 inoffenso. 178, 12.
 inolescere. 141, 2.
 inolesti. 419, 80.
 inopem. 357, 17.
 inopes. 334, 4. | 362, 9.
 inopi. 92, 4.
 inopiâ. 414, 2.
 inopia. 419, 6. | 462, 3.
 inopinato. 468, 3.
 inopinatus. 419, 82.
 inops. 134, 1. | 418, 71.
 inquam. 407, 3. 4. | 419, 3. 14, 27. 29. 39. 81.
 inquieto. 195, 23.
 inquilinos. 415, 29.
 inquis. 34, 3. | 419, 22. 46. 53.
 inquit. 25, 2. | 106, 5. | 302, 40. | 419, 58. 59.
 inrisu. 282, 4.
 inroret. 183, 4.
 insanâ. 398, 39.
 insani. 325, 70.
 insanis. 393, 18.
 insanum. 302, 20. | 334, 466. | 469, 5.
 inscite. 138, 3.
 inscitia. 415, 16.
 inscribe. 16, 5.
 inscribens. 416, 25.
 inscriberet. 302, 8.
 inscripsi. 38, 4.
 inscripti. 36, 2.

I N D E X

infector. 417, 67.
 infecutâ. 421, 3.
 infecuto. 195, 31.
 infederit. 369, 11.
 insequentis. 338, 1.
 insequitur. 278, 1.
 inferere. 417, 41.
 inserit. 342, 6.
 insertis. 322, 76.
 insertus. 197, 11.
 inservirent. 217, 2.
 insidens. 122, 1. | 132, 1. |
 133, 1.
 insidias. 362, 14. | 448, 3.
 insidiatorem. 153, 78.
 insidiatoribus. 459, 4. | 460,
 3.
 insidiis. 177, 3. | 220, 4. | 229,
 4. | 417, 66.
 insignem. 298, 2.
 insignes. 334, 305. | 351, 2. |
 430, 4.
 insignia. 325, 65. | 419, 31.
 insignibus. 419, 53. | 423, 4.
 insignis. 409, 2.
 insilias. 397, 6.
 insinuant. 297, 4.
 insinuat. 342, 6.
 insinuata. 287, 7.
 insistere. 359, 12.
 insistis. 12, 4.
 insolentem. 419, 27.
 insolentia. 350, 4.
 insons. 349, 15.
 insonuere. 359, 19.
 inspirant. 393, 11.
 inspirata. 416, 20.
 instabat. 409, 27.
 instans. 415, 19.
 instant. 322, 44.
 instante. 429, 2. | 437, 3. |
 441, 3. | 446, 3.
 instanti. 334, 284.
 instantiâ. 438, 3.
 instantis. 336, 26. | 397, 9.
 instar. 146, 7. | 159, 10. | 302,
 36. | 303, 13. | 321, 1. 4. |
 325, 29. | 339, 15. | 363, 5. |
 405, 1. | 419, 5. 7. 19. 50.
 instare. 357, 13. | 419, 77.
 instat. 359, 9. | 416, 10.
 instaurare. 419, 77. | 435, 4.
 instaurat. 372, 12.

instaurata. 396, 1.
 instauratur. 424, 3.
 instigat. 433, 2.
 instigator. 407, 5.
 instinctu. 450, 3.
 institerat. 435, 2.
 instituit. 376, 2.
 institutionem. 405, 1.
 instituto. 358, 2.
 institutus. 158, 3.
 instituunt. 428, 3.
 instructa. 422, 9.
 instructâ. 448, 3.
 instructo. 446, 3.
 instructum. 423, 4.
 instructus. 419, 54.
 instrui. 465, 2.
 instruis. 419, 76.
 instruitur. 439, 2. | 457, 2.
 instruxerat. 453, 3.
 instruxit. 344, 6.
 insuavis. 340, 2.
 insula. 334, 38.
 insulâ. 448, 2.
 insulæ. 304, 1.
 insulam. 448, 3. | 449, 2. | 453,
 3. | 456, 3.
 insulsa. 340, 1.
 insultant. 334, 173.
 insultantes. 334, 182.
 insuper. 72, 4. | 237, 4. | 371,
 11.
 insuperabile. 153, 15.
 insuperabilia. 419, 82.
 integer. 153, 40. | 319, 62.
 integrare. 350, 2.
 integratus. 403, 7.
 integris. 440, 3.
 integrum. 321, 3. | 419, 11.
 intellecta. 13, 3.
 intellectum. 170, 7. | 335, 8.
 intellexerant. 419, 55.
 intellexere. 419, 29.
 intelleximus. 419, 65.
 intelligent. 419, 62.
 intellige. 350, 4.
 intelligi. 419, 75.
 intelligis. 419, 72.
 intelligitur. 419, 58.
 intelligo. 407, 1. 2. | 409, 11. |
 419, 54. 61.
 intemerata. 135, 1. | 153, 46. |
 399, 7.

intemeratorum. 317, 4.
 intempeste. 376, 1.
 intendendo. 465, 3.
 intendens. 369, 3.
 intenderes. 419, 65.
 intenderet. 465, 3.
 intendit. 466, 2.
 intendunt. 334, 42.
 intenti. 457, 1.
 intento. 439, 3.
 intentos. 334, 75. | 353, 5.
 inter. 1, 8. 10. | 10, 7. | 58, 6. |
 91, 2. | 95, 3. | 157, 17. 18. |
 164, 4. | 167, 9. | 182, 13. |
 183, 15. | 199, 6. | 201, 7. |
 203, 2. | 206, 1. 2. | 208,
 14. | 228, 2. | 285, 1. | 291,
 2. | 296, 6. | 298, 4. | 319,
 59. | 325, 6. 45. | 334, 85.
 116. 128. 132. 174. 282.
 332. 442. 459. | 335, 1. 5. |
 344, 8. | 345, 9. | 347, 4. |
 350, 4. 8. | 352, 10. | 357,
 14. | 359, 20. | 383, 18. |
 393, 50. 66. | 396, 1. | 398,
 22. | 404, 26. | 406, 90. |
 417, 72. 91. | 419, 1. 34.
 60. 81. | 420, 4. | 423, 5. |
 426, 5. | 440, 3. | 444, 3.
 intercedente. 421, 6.
 intercedere. 368, 3.
 intercedunt. 325, 95.
 intercessu. 427, 3.
 intercepte. 334, 130.
 interceptos. 408, 5.
 interceptus. 334, 37.
 intercisâ. 292, 4.
 interdictorum. 336, 63.
 intereâ. 299, 17. | 412, 6. |
 424, 1. | 429, 1. | 438, 3. |
 439, 1.
 interemptis. 466, 3.
 interemptum. 437, 2.
 intererat. 361, 23.
 interesse. 419, 80.
 intereunt. 456, 3.
 interfectis. 435, 5.
 interfectorum. 427, 4.
 interfectus. 442, 3.
 interficitur. 436, 5.
 interficiunt. 430, 3.
 interfuerunt. 217, 1. | 318, 3.
 interjacet. 448, 3.

interière.

V O C U M.

interiēre. 35, 8.
 interiit. 259, 2. | 319, 40.
 interim. 405, 3. | 413, 45.
 interiore. 59, 4. | 463, 1.
 interiret. 421, 3.
 interitionis. 468, 2.
 interitum. 438, 2.
 interitura. 361, 14. 47.
 interitūs. 258, 9.
 interius. 297, 8.
 interlucant. 350, 8.
 interludentes. 334, 76.
 interminā. 406, 39. 65.
 interne. 298, 14. | 394, 21.
 interpellantibus. 419, 71.
 interponitur. 390, 15.
 interpositus. 419, 32.
 interpres. 393, 71. | 419, 45.
 70.
 interpretare. 304, 4.
 interpretationis. 419, 56.
 interpretes. 414, 4. | 419,
 57.
 interrogas. 419, 71.
 interrogatus. 302, 47. | 419,
 55. | 458, 3.
 interrogos. 419, 53.
 intersepta. 419, 82.
 interstita. 334, 466.
 intervalla. 322, 10. 50. | 419,
 80.
 intervallis. 417, 74.
 intervallo. 398, 27.
 intervenit. 364, 8. | 418, 8. |
 427, 3.
 intexitur. 419, 54.
 intextus. 419, 53.
 intima. 334, 59. 251.
 intimo. 146, 24. | 205, 12.
 intonsa. 354, 2.
 intorquet. 359, 17.
 intra. 321, 5. | 326, 5. | 419,
 70. | 437, 3. | 462, 2.
 intrare. 153, 25.
 intrat. 151, 9.
 intremui. 419, 13.
 intremulam. 251, 4.
 intrent. 298, 13.
 intrepidē. 471, 14.
 intrepidus. 299, 10. | 322,
 27.
 intristi. 326, 10.
 introfertur. 301, 5.

introibunt. 300, 5.
 introtulēre. 200, 7.
 intuiti. 420, 1.
 intueri. 301, 6.
 intuitu. 334, 57.
 intulerat. 441, 1.
 intulit. 345, 20. | 354, 1. | 392,
 10.
 intūs. 246, 1. | 419, 62.
 invalidas. 469, 13.
 invalido. 334, 263.
 invasit. 334, 251.
 invehitur. 343, 5.
 invenerit. 335, 7.
 invenero. 337, 1.
 inveni. 240, 6. | 302, 7. |
 471, 7.
 invenies. 394, 36. | 397, 13. |
 399, 41. | 403, 25.
 inveniet. 4, 8.
 invenire. 335, 7.
 invenis. 419, 29.
 invenit. 22, 4. | 419, 12.
 inventā. 396, 1.
 inventione. 412, 4.
 invento. 22, 1. | 471, 3.
 inventor. 27, 1.
 invenustum. 400, 5.
 inversi. 334, 224.
 invia. 419, 82.
 invicem. 427, 3. | 436, 4.
 invicta. 341, 3.
 invictam. 153, 31.
 invida. 118, 13. | 163, 7. |
 176, 10. | 184, 6. | 188, 5.
 invide. 103, 1.
 invidebam. 404, 23.
 invidet. 310, 3. | 334, 17.
 invīdi. 319, 19.
 invidia. 322, 40. | 334, 379.
 invidiā. 135, 4. | 153, 29. |
 203, 10. | 419, 27.
 invidiæ. 311, 2. | 334, 429. |
 362, 30.
 invidiam. 169, 6.
 invidiosa. 325, 57.
 invidit. 419, 73.
 invidus. 391, 6.
 inviolabile. 319, 55.
 inviolata. 178, 5.
 invisum. 306, 12.
 invita. 406, 102.
 invitatio. 335, 4. | 398, 43.

invitatus. 461, 3.
 invitis. 407, 5.
 invito. 326, 4.
 invitus. 404, 19. | 421, 3.
 inultum. 438, 2.
 inundet. 412, 2.
 involverat. 419, 74.
 involutum. 396, 21.
 inurens. 26, 9.
 inussit. 71, 5.
 inusta. 287, 12.
 inutile. 338, 1.
 inutilis. 369, 37.
 joca. 166, 11. | 177, 1. | 197,
 2. | 401, 23.
 jocantem. 322, 85.
 jocantes. 337, 217.
 jocari. 18, 3. | 406, 93.
 joci. 9, 4. | 191, 32. | 195, 2.
 joco. 360, 3.
 jocorum. 205, 5.
 jocularē. 164, 3.
 joculari. 350, 3. | 398, 10.
 joculariter. 396, 1.
 jocum. 335, 6. 7.
 jocus. 9, 1. | 339, 16.
 Ionix. 294, 5.
 Ionii. 295, 4.
 iota. 348, 23.
 iotæ. 348, 7.
 Jove. 212, 12. | 233, 1. | 349,
 16. | 373, 1. | 445, 3. | 470,
 32.
 Jovem. 12, 2. | 195, 8. | 212,
 12. | 362, 23. | 419, 59. |
 434, 3.
 Jovi. 374, 3. | 387, 1. | 424,
 3.
 Jovini. 393, 37.
 Jovis. 74, 1. | 250, 8. | 332,
 26. | 336, 9. | 343, 3. | 345,
 18. | 370, 15. | 372, 9. | 386,
 3. | 421, 5. | 422, 6. | 428,
 3. | 440, 3. | 449, 2. | 468,
 5. | 470, 32.
 ipsa. 45, 1. 2. | 135, 15. | 171,
 6. | 220, 2. | 325, 40. 79.
 84. | 334, 228. 313. | 359,
 2. | 361, 48. | 362, 15. | 405,
 1. | 417, 76. | 418, 29. | 419,
 4. 11.
 ipsa. 84, 5. | 236, 3. | 412, 3. |
 454, 2.

I N D E X

- ipſæ. 325, 95.
 ipſam. 359, 28. | 419, 82.
 ipſas, 139, 7.
 ipſe. 12, 10. | 41, 3. | 47, 1. |
 51, 3. 4. | 52, 2. | 54, 7. | 58,
 5. | 89, 3. | 98, 2. | 105, 8. |
 128, 8. | 153, 8. 9. | 16, 52. |
 155, 4. | 165, 10. | 167, 10. |
 173, 10. | 191, 20. | 218, 2. |
 229, 6. | 241, 2. | 246, 2. 3. |
 302, 36. | 319, 14. 46, 51. |
 321, 1. 2. 4. 5. | 322, 68. |
 323, 9. | 326, 11. | 330, 6. |
 334, 43. 355, 463. | 335,
 6. 7. | 336, 54. | 350, 5. |
 363, 3. | 390, 5. | 398, 47. |
 399, 10. | 400, 1. 5. | 403,
 16. | 409, 11. | 415, 2. 6. |
 419, 2. 4. 12. 29. 39. 53.
 58. 80. | 422, 8. | 425, 4. |
 428, 2. | 430, 3. | 435, 4. |
 436, 5. | 437, 3. | 439, 3. |
 441, 3. | 453, 3. | 454, 3. |
 459, 3. 4. | 460, 2. | 467, 2. |
 469, 13. | 470, 7. | 471, 14.
 ipſi. 135, 2. | 405, 2. | 412,
 6. | 417, 12. | 419, 17. 81. |
 466, 2.
 ipſis. 195, 5. | 432, 3.
 ipſius. 36, 3. | 318, 4. | 420,
 1. | 451, 2. | 463, 3.
 ipſo. 105, 3. | 199, 4. | 413,
 10. | 419, 34. | 428, 3. | 441,
 2. | 454, 2. | 456, 3.
 ipſos. 173, 5. | 392, 7.
 ipſum. 17, 8. 9. | 75, 3. | 335,
 6. | 360, 3. | 393, 36. 38. |
 407, 2. | 419, 15. 26. 59. |
 430, 4. | 446, 3. | 465, 3. |
 467, 2.
 ipſus. 326, 11.
 ira. 129, 5. | 210, 14. | 319,
 29. | 417, 6.
 irâ. 129, 5.
 iracundè. 421, 6.
 iracundiâ. 420, 1. | 421, 4. |
 429, 4. | 442, 3. | 449, 3.
 iracundiam. 439, 2.
 iræ. 244, 9.
 iram. 316, 4. | 421, 1.
 iras. 362, 14.
 irasçi. 319, 35. | 429, 4.
 irasçor. 34, 9.
 irata. 460, 3.
 irato. 418, 37.
 ire. 2, 7. | 248, 4. | 334, 44. |
 351, 4. | 382, 6. 11. | 394,
 13. 35. | 419, 8.
 iri. 421, 5.
 iricolor. 392, 15.
 Iride. 422, 9.
 Iridem. 435, 4.
 Iris. 334, 111. | 428, 3. | 438,
 3. | 444, 3.
 irrequies. 153, 16. | 341, 5. |
 342, 11.
 irrequieta. 157, 35. | 422,
 3.
 irriſus. 265, 1.
 irrita. 108, 14. | 325, 19.
 irritamentum. 344, 2.
 irritant. 131, 2.
 irriti. 429, 4.
 irritis. 449, 3.
 irritio. 96, 2.
 irruet. 63, 1.
 irrumpis. 170, 2. | 326, 1.
 irrumpit. 334, 329.
 Irum. 462, 4.
 Iruſ. 462, 1. 2.
 is. 136, 4. | 302, 22. | 305,
 13. | 308, 4. | 318, 2. | 415,
 35.
 Iſiacæ. 385, 24.
 Iſiacos. 418, 22.
 Iſinarius. 334, 159.
 Iſmaro. 453, 2.
 Iſocratis. 407, 3.
 iſoſcele. 350, 7.
 iſopleura. 350, 7.
 iſta. 13, 5. | 34, 8. | 53, 2. |
 146, 22. | 237, 5. | 254, 3. |
 286, 5. | 322, 51. | 327, 9. |
 335, 4. | 364, 12. 19. | 375,
 2. | 395, 7. | 398, 11. 23. |
 407, 3. | 409, 12. | 417, 21. |
 418, 62. | 419, 1. 9. 21.
 40. 42. 57. 69. 70.
 iſtâ. 240, 1. | 249, 5.
 iſtam. 16, 5. | 236, 1. | 418,
 5. | 419, 62.
 iſte. 96, 3. | 110, 3. | 111, 1. |
 172, 3. | 197, 5. | 291, 1. |
 301, 10. | 302, 26. | 303,
 10. | 306, 6. | 307, 3. | 320,
 17. | 335, 3. | 339, 10. |
 344, 12. | 361, 20. | 390,
 11. | 406, 4. 88. | 411, 2. |
 417, 62. 112. 123. | 419,
 19. 52. | 470, 32.
 iſthæc. 27, 1. | 299, 1. | 300,
 24. | 407, 5. | 419, 70.
 Iſthmia. 387, 3. | 388, 5. |
 389, 3.
 iſthoc. 304, 8.
 iſti. 363, 17. | 412, 6.
 iſtic. 397, 13. | 418, 61.
 iſtinc. 453, 2.
 iſtis. 149, 5. | 239, 3. | 336,
 4. | 418, 42.
 iſtius. 419, 20. 23. 28.
 iſto. 298, 36.
 iſtos. 56, 1. | 212, 15. | 393,
 85. | 419, 34.
 Iſtri. 334, 106. 424.
 iſtuc. 364, 17.
 iſtud. 77, 1. | 206, 3. | 300, 1. |
 362, 31. 34. | 416, 31.
 iſtum. 304, 15. | 415, 7.
 it. 359, 26. | 459, 1.
 ita. 76, 7. | 168, 1. | 322, 39. |
 350, 8. | 407, 3. | 409, 22.
 23. 27. | 412, 6. | 419, 1. 2.
 16. 27. 65. | 422, 9. | 445,
 3. | 450, 3. | 466, 2.
 Itala. 291, 3.
 Italicum. 348, 13.
 Italis. 343, 10.
 Italos. 297, 5.
 Italum. 406, 76.
 Italûm. 334, 407.
 Italus. 304, 11.
 itaque. 335, 3. | 419, 62. |
 432, 3. | 435, 4.
 ite. 157, 34. | 286, 11. | 287,
 9. | 332, 25.
 item. 121, 2.
 iter. 153, 23. | 212, 16. | 332,
 25. | 334, 4. | 341, 10. |
 362, 1. | 419, 81.
 iteraſti. 411, 1.
 iteratarum. 399, 15.
 iterum. 245, 2. | 297, 16. |
 322, 57. | 381, 3. | 393, 43.
 Ithacæ. 454, 2.
 Ithacam. 445, 3. | 448, 3. |
 457, 2. | 468, 5.
 Ithacenſes. 464, 2.
 Ithaceſios. 446, 2.

V O C U M.

- Ithacesius. 419, 19. | 462, 2.
 itinere. 459, 4.
 jubar. 153, 12. | 333, 4. | 334, 16.
 jubare. 383, 12.
 jubas. 334, 134.
 jube. 80, 2.
 jubeas. 394, 35.
 jubeat. 34, 14. | 469, 2.
 jubebas. 400, 4.
 jubebat. 409, 10.
 jubebis. 350, 8.
 jubens. 348, 7.
 jubent. 159, 12.
 jubente. 305, 4.
 jubentem. 153, 6.
 jubeo. 3, 3. | 302, 15. | 393, 2.
 jubere. 350, 3.
 jubes. 301, 6. | 398, 9. | 412, 5. | 419, 53.
 jubet. 26, 7. | 160, 2. | 301, 9. | 302, 42. 52. | 305, 11. | 326, 10. | 372, 4. | 382, 11. | 394, 11. | 399, 8. | 413, 23. | 435, 4. | 452, 3. | 469, 9. 14.
 jucundè. 199, 1.
 jucundi. 408, 1.
 jucundissimum. 409, 12.
 jucunditate. 412, 4.
 jucundius. 419, 68.
 jucundum. 158, 2.
 judex. 306, 9. | 363, 3.
 judicandi. 321, 2. | 420, 3.
 judicandum. 302, 32.
 judicare. 335, 6.
 judicares. 414, 5.
 judicationem. 321, 5.
 judicatu. 321, 3.
 judice. 42, 2. | 77, 2. | 299, 3. | 319, 14. | 325, 62. | 340, 6. | 393, 27.
 judices. 195, 16.
 judicii. 92, 8. | 220, 6. | 302, 3. | 400, 3. | 470, 28.
 iudicio. 279, 1. | 299, 2. | 347, 1. | 350, 3. 4. | 400, 2.
 iudicis. 216, 13.
 iudicium. 43, 2. | 153, 76. | 319, 13. | 409, 23. | 419, 21. 57. | 420, 4. | 471, 18.
 iudico. 405, 2. | 409, 23.
 juga. 298, 10. | 334, 25. 194. 209. | 390, 4. | 417, 69. 90. | 418, 58.
 jugalem. 357, 7.
 jugales. 361, 3. | 417, 19. | 446, 1.
 jugalibus. 184, 5.
 jugator. 313, 2.
 jugem. 208, 9.
 jugera. 320, 21. | 419, 70.
 jugeribus. 320, 22.
 iugi. 326, 4. | 334, 155. | 348, 15. | 417, 48. | 418, 70.
 iugis. 334, 161. 333.
 iugis. 317, 5. | 418, 29.
 iugiter. 178, 4. | 205, 14. | 409, 10.
 iugo. 163, 6.
 iugum. 4, 6. | 334, 157. | 417, 1. 9. 16. | 418, 48.
 Julia. 89, 2. | 266, 2.
 Julianum. 192, 21. | 407, 7.
 Julis. 406, 87.
 Julius. 166, 7. | 257, 1. | 258, 1. | 259, 1. | 261, 2. | 332, 15. | 375, 4. | 376, 7. | 377, 13. | 378, 5. | 380, 3. | 381, 9. | 382, 7. | 406, 101.
 iumenta. 419, 77.
 iunceus. 393, 46.
 iuncta. 12, 9. | 175, 14. | 241, 4. | 289, 11. | 361, 44.
 iuncti. 334, 426. | 408, 23.
 iunctim. 350, 6.
 iunctis. 317, 23. | 417, 2.
 iuncto. 181, 9.
 iunctos. 334, 422. | 396, 19.
 iunctura. 350, 7.
 iuncturas. 408, 17.
 iunctus. 77, 3. | 396, 37.
 iungar. 39, 8.
 iunge. 13, 7. | 396, 34.
 iungens. 417, 77.
 iungere. 114, 2. | 181, 8. | 334, 294. | 409, 8.
 iungeris. 213, 12.
 iungit. 390, 19. | 417, 79.
 iungitur. 347, 12.
 iungunt. 357, 3. | 385, 22.
 iunguntur. 370, 1.
 Juniadæ. 336, 37.
 Junius. 275, 4. | 376, 6. | 377, 11. | 378, 2. | 381, 12. | 382, 6.
 Juno. 106, 5. | 336, 8. | 357, 4. | 377, 12. | 421, 6. | 434, 3. | 440, 4.
 Junone. 435, 4. | 438, 3.
 Junonem. 428, 3.
 Junonia. 345, 4.
 Junonie. 381, 14.
 Junonis. 424, 3.
 junxerat. 332, 31.
 junximus. 392, 12.
 junxisti. 413, 11.
 junxit. 190, 1. | 319, 21.
 Jupiter. 56, 4. | 365, 12. | 379, 2. | 388, 2. | 422, 6. | 424, 1. | 428, 2. | 433, 1. | 435, 3. | 444, 2.
 jura. 105, 10. | 207, 15. | 212, 11. | 322, 87.
 jurare. 319, 20.
 jurata. 290, 11.
 juratis. 416, 4.
 jure. 156, 6. | 293, 1. | 297, 3. | 326, 5. | 393, 12. | 416, 6. | 419, 14. 44.
 iurget. 137, 8.
 iurgia. 78, 2. | 137, 8. | 322, 15. | 364, 10.
 iurgio. 423, 6.
 iurgium. 420, 3. | 421, 6. | 462, 3.
 iuris. 326, 4. | 336, 4.
 iurifconsulto. 89, 1.
 iuro. 153, 44. | 412, 4.
 ius. 81, 2. | 86, 1. | 212, 5. 9. | 261, 3. | 300, 10. | 306, 5. | 336, 61. | 339, 12. 13. | 340, 6. | 399, 33. | 465, 3.
 iulia. 336, 29. | 351, 11. | 469, 8. 17.
 iustæ. 336, 22.
 iusserit. 322, 39.
 iussis. 439, 3. | 452, 2. | 459, 4.
 iussisse. 469, 21.
 iussisti. 419, 73.
 iussit. 302, 6. | 332, 42. | 334, 212. | 406, 50. | 469, 11.
 iussu. 444, 3.
 iussum. 322, 84. | 350, 3. | 413, 18.
 iustus. 68, 2. | 74, 3. | 334, 314. | 451, 2. | 470, 25.

I N D E X

justa. 189, 11. | 259, 12. |
 291, 6. | 320, 5. | 322, 7. |
 365, 2.
justā. 419, 83.
justæ. 248, 6.
justam. 177, 4.
juste. 335, 6.
justi. 334, 36. 387. | 420, 4.
justior. 267, 3. | 351, 5.
justissima. 353, 1.
justitiā. 181, 7.
justitio. 444, 3.
justius. 224, 5. | 419, 38.
justo. 159, 1. | 168, 1. | 363,
 9.
justos. 272, 1.
justum. 155, 6. | 159, 18.
justus. 181, 4.
Juturna. 362, 19.
juvant. 10, 12.
juvante. 335, 3.
juvantur. 432, 3.
juvaret. 322, 80.
juvas. 315, 5.
juvat. 118, 11. | 162, 10. |
 191, 42. | 197, 17. | 216,
 8. | 239, 3. | 312, 6. | 362,
 27. | 393, 63. | 406, 6. | 419,
 15. | 469, 13.
Juvenali. 205, 1.
Juvenalis. 360, 1.
juvenæ. 325, 34.
juvencam. 68, 1.
juvenças. 67, 2. | 394, 3. | 409,
 3.
juvence. 61, 1.
juvenem. 162, 9. | 202, 5. |
 323, 19.
juvenes. 139, 5. | 191, 9. |
 204, 10. | 352, 2. | 355, 8.
juvenescere. 34, 13. | 390,
 29.
juveni. 151, 13. | 168, 22. |
 206, 10. | 267, 3.
juvenilibus. 322, 38.
juvenis. 19, 4. | 101, 3. | 168,
 7. 22. | 171, 9. | 178, 9. |
 191, 38. | 194, 4. | 359,
 15. | 417, 121. | 419, 20.
uventa. 90, 8. | 314, 7. | 377,
 12. | 390, 19.
uventā. 167, 11. | 219, 5. |
 354, 2.

juventæ. 172, 5. | 173, 3. |
 197, 13. | 201, 4. | 263, 1. |
 314, 6. | 354, 6.
juventam. 322, 79.
juventus. 353, 6. | 398, 15. |
 404, 14. | 435, 1. | 443, 1. |
 465, 4.
juventutis. 409, 23.
juvenum. 173, 2. | 196, 1. |
 362, 12. | 441, 2. | 468, 2.
 4.
juves. 407, 7.
juvet. 193, 8. | 273, 4.
juxta. 393, 5. | 409, 22. | 420,
 4.

L

Littera. 55, 2.
L *labant.* 417, 25.
labe, lapsu. 325, 7.
labefactat. 434, 3.
labefacto. 368, 14.
labem. 368, 3.
labens. 334, 166. 370. | 339,
 2.
labentia. 334, 335.
labentibus. 322, 35.
laberis. 334, 138. 454.
labis. 363, 6.
labitur. 334, 245.
labor. 298, 35. | 303, 10. |
 320, 7. | 337, 2. | 344. 11. |
 350, 1. | 362, 5.
laboranti. 337, 2.
laborat. 417, 13.
laboratæ. 352, 5.
laboratus. 400, 3.
laboravi. 337, 2. | 338, 2. |
 340, 1.
laborem. 60, 1. | 129, 3. | 322,
 9. | 337, 1. | 351, 10. | 426,
 2.
labores. 334, 305. 459. | 356,
 3. | 362, 14. | 365, 14. | 369,
 31. | 431, 2.
laboriferis. 322, 7.
laboris. 106, 2. | 337, 1. | 366,
 7. 12. | 419, 16.
laborum. 304, 14. | 322, 81. |
 417, 22. | 467, 3.
labro. 289, 9.
lac. 61, 2. | 349, 12.

Lacæna. 25, 1.
Lacænæ. 230, 1.
Lacedæmon. 316, 3.
Lacedæmone. 42, 1. | 43, 1.
Lacedæmonem. 447, 3.
Lacedæmoniam. 416, 23.
Lacedæmonias. 459, 1.
Lacedæmonis. 448, 1.
Lacedæmonius. 24, 8.
lacerabere. 362, 37.
lacerabile. 362, 17.
lacerande. 151, 17.
lacerans. 325, 17.
lacræ. 456, 3.
lacerare. 319, 27.
lacerat. 157, 6.
lacerata. 220, 3. | 350, 2. |
 417, 115.
laceratus. 335, 3.
lacertos. 393, 44.
lacerum. 240, 3. | 408, 28. |
 442, 3.
laceffens. 415, 17.
laceffere. 357, 5.
laceffieris. 400, 5.
laceffis. 43, 3. | 177, 3.
laceffit. 108, 13. | 109, 1,
 418, 2.
laceffunt. 151, 11.
Lachesis. 188, 5. | 193, 5.
 212, 16.
Laconas. 382, 6.
Lacones. 303, 7. | 418, 36.
Laconia. 453, 3.
Laconicā. 419, 19.
Laconis. 301, 3.
lacrymabilis. 176, 17.
lacrymas. 244, 8. | 421, 5. |
 452, 3.
lacrymis. 24, 7. | 129, 5. |
 159, 2. | 183, 4. | 206, 19. |
 233, 3. | 325, 13. 73. | 443,
 1.
lacrymosa. 393, 7.
lact. 349, 13.
lactantibus. 322, 67.
lactavit. 249, 3.
lacte. 416, 21.
lactea. 153, 38. | 317, 7.
lactei. 419, 18.
lactens. 319, 39.
lactentem. 162, 9.
lactentibus. 362, 11.

V O C U M.

lactentis. 173, 4.
 lacteoli. 396, 47.
 lacticolor. 396, 55.
 lactis. 59, 2.
 lacunæ. 392, 11.
 lacunas. 334, 122. | 393, 34.
 lacunis. 398, 4.
 lacus. 250, 6. | 334, 32.
 lacūs. 297, 12. | 325, 7. | 334,
 28. 342. 477. | 419, 82.
 lædar. 153, 62.
 lædent. 323, 7.
 lædit. 417, 68.
 Læli. 417, 45.
 Lærtā. 222, 1.
 Lærtē. 468, 3.
 Lærtia. 451, 1.
 Lærtiadæ. 229, 4.
 Lærtius. 453, 1.
 læsi. 244, 2. | 245, 4.
 læso. 118, 10.
 Læstrygonas. 454, 3.
 læsum. 422, 5.
 læsus. 35, 4. | 192, 25. | 195,
 38.
 læta. 118, 4. | 161, 6. | 165,
 4. | 168, 23. | 178, 3. 9. |
 196, 2. | 244, 3. | 250, 1. |
 291, 8. | 322, 11. | 334,
 52. 74. 163. 172. 211.
 233. | 352, 18. | 353, 13. |
 360, 3. | 364, 10. | 385, 25. |
 417, 13. 53. | 419, 3. 68.
 lætas. 351, 1.
 lætatus. 177, 8.
 læte. 214, 9.
 læti. 289, 3.
 lætificum. 349, 3.
 lætis. 157, 28. | 166, 5. | 182,
 7. | 403, 9.
 lætitiam. 177, 1.
 læto. 172, 5. | 334, 416. 476.
 lætorum. 174, 13.
 lætos. 197, 1.
 lætum. 3, 2. | 183, 1. | 334,
 384. | 385, 14. | 417, 92.
 lætus. 194, 21. | 196, 13. |
 377, 19.
 lævā. 334, 225. | 383, 15.
 lævas. 131, 1.
 lævia. 131, 2. | 334, 48. 55.
 363. | 363, 6.
 lævus. 252, 9.

Laidas. 18, 1.
 Laidis. 17, 1.
 Lais. 55, 1.
 lalli. 406, 91.
 lambat. 156, 7.
 lambere. 120, 1. | 123, 2.
 lambis. 127, 1.
 lambit. 124, 1.
 lampados. 325, 50.
 lanea. 334, 269.
 languentem. 75, 1.
 languenti. 73, 1.
 languificus. 383, 6.
 lanificæ. 161, 4. | 175, 4.
 lanigeri. 371, 15.
 lanigeros. 76, 2.
 lanx. 347, 5.
 Laodameia. 325, 36.
 lapidatus. 362, 35.
 lapide. 427, 3.
 lapidem. 21, 1. | 400, 4.
 lapides. 153, 44.
 lapidis. 432, 3.
 lapillis. 391, 16.
 lapillos. 334, 74.
 lapis. 72, 5. | 74, 4.
 lapitham. 345, 4.
 lapsa. 135, 6.
 lapsu. 1, 2. | 346, 4.
 lapsum. 368, 17.
 lapsus. 334, 61.
 laquearibus. 352, 21.
 laqueata. 334, 49.
 laqueos. 153, 36.
 laqueum. 22, 2. 4. | 23, 1. 2.
 4. | 325, 33. 68.
 Lar. 343, 9.
 Lare. 319, 4. | 328, 1. | 470, 2.
 Larem. 137, 4.
 Lares. 462, 2.
 larga. 298, 9. | 319, 53.
 largiaris. 419, 26.
 largiri. 419, 71.
 largitate. 413, 46. | 419, 83.
 largitionum. 419, 51. 53.
 largitor. 334, 431. | 416, 34.
 largitorem. 362, 38.
 largius. 390, 39.
 largus. 288, 6.
 Larissa. 221, 2.
 Lars. 345, 15.
 Larundā. 343, 9.
 lasciva. 360, 1.

lascivā. 360, 1.
 lascivæ. 18, 1.
 lascive. 258, 7.
 lascivi. 385, 25.
 lasciviam. 360, 2.
 lascivo. 367, 3.
 lascivos. 108, 5. | 334, 177.
 212.
 lascivus. 197, 5.
 lata. 288, 5. | 334, 108.
 latæ. 334, 98. | 417, 73.
 latas. 298, 15.
 latē. 334, 231. 351. 466. |
 438, 3. | 447, 9.
 lateat. 334, 188.
 latebat. 335, 1. | 359, 5.
 latebras. 325, 34.
 latebris. 213, 4.
 latentem. 213, 5.
 lateribus. 302, 21.
 lateris. 369, 25.
 laterum. 369, 38.
 latet. 131, 5. | 334, 66. | 339,
 7. | 469, 10.
 lati. 157, 4.
 Latia. 212, 14.
 Latia. 334, 213. 379. 383. |
 401, 1. | 408, 30.
 Latiam. 147, 4. | 332, 2. | 418,
 60. | 470, 38.
 Latiare. 348, 3.
 Latias. 329, 2. | 334, 3.
 latices. 334, 191.
 latii. 290, 9. | 349, 8.
 Latiis. 211, 10. | 328, 9. | 332,
 30. | 334, 424. | 343, 2. |
 348, 1. | 377, 6. | 418, 74.
 Latina. 419, 49.
 Latine. 49, 1. | 302, 14. | 306,
 2.
 Latino. 217, 2.
 Latinum. 301, 2. 12. | 305,
 19. | 411, 2.
 Latio. 162, 13. | 258, 8. | 297,
 11. | 319, 9. 42. | 328, 12. |
 334, 120. | 348, 20. 24. |
 385, 29. | 470, 36.
 latissimē. 419, 22.
 Latium. 126, 4. | 192, 10. |
 322, 58. | 334, 420. | 348,
 4. 17. 26.
 latius. 334, 453. | 438, 3.
 Latmia. 325, 40.

I N D E X

lato. 2, 1. | 292, 8. | 392, 13.
 Latoïdum. 244, 2.
 Latonia. 323, 23.
 latrans. 350, 7.
 latratūs. 76, 1.
 latronem. 291, 9.
 latronum. 157, 5.
 latuisset. 335, 1.
 lātus, *subst.* 108, 8. | 296, 3. |
 419, 82.
 lavacri. 108, 10. | 289, 7. |
 334, 341.
 lavacro. 317, 21.
 laudabile. 419, 71.
 laudanda. 175, 5.
 laudandus. 268, 3.
 laudant. 398, 40.
 laudare. 176, 7. | 350, 2. |
 398, 51.
 laudas. 315, 6.
 laudat. 302, 51.
 laudata. 398, 21. | 469, 15.
 laudate. 334, 23.
 laudatio. 215, 5.
 laudato. 263, 2.
 laudatos. 300, 27.
 laudatum. 259, 10.
 laudatus. 302, 55. | 334, 303.
 laudaveris. 313, 4.
 laudaverit. 406, 37.
 laude. 192, 13. | 274, 2. | 299,
 8. | 334, 415. | 385, 7. | 403,
 7. | 419, 27.
 laudem. 319, 33. | 334, 445. |
 337, 1.
 laudent. 398, 35.
 lauderis. 419, 24.
 laudes, *nomen.* 298, 5. | 419, 7.
 laudes, *verb.* 324, 3.
 laudet. 37, 1. | 318, 2.
 laudi. 195, 4.
 laudibus. 419, 61.
 laudis. 173, 11. | 176, 5. | 419,
 7.
 laudo. 130, 9. | 318, 3.
 laurea. 103, 2. | 258, 11.
 lauri. 287, 1.
 laus. 252, 6. | 319, 48. | 342,
 6.
 lautis. 419, 63.
 laxis. 334, 389.
 laxos. 334, 94.
 lecta. 191, 23. | 321, 2. | 465,

4.
 lectam. 302, 46.
 lecte. 173, 2. | 279, 1.
 lectio. 212, 15. | 340, 2.
 lectione. 335, 3. | 400, 4. |
 407, 2.
 lecto. 108, 14. | 119, 1. | 151,
 20. | 322, 58. | 394, 29.
 lector. 159, 15.
 lectorem. 158, 1. | 335, 6.
 lectores. 118, 15.
 lectori. 318, 2.
 lectoris. 299, 7.
 lectorum. 468, 2.
 lectuli. 358, 2. | 467, 2.
 lectum. 157, 14. | 335, 8. | 357,
 7. | 405, 3. | 419, 74.
 lecture. 327, 1.
 lecturus. 337, 1. | 400, 5.
 lectus. 334, 123. | 419, 4.
 Leda. 56, 3.
 legantur. 158, 1. | 429, 4.
 legas. 335, 3.
 legat. 34, 12. 16. | 241, 1.
 legati. 429, 4.
 legatur. 334, 187.
 lege, *ablat.* 3, 9. | 172, 11. |
 193, 3. | 195, 11. | 254, 5. |
 276, 3. | 341, 7. | 416, 5. |
 467, 2.
 lege, *imperat.* 326, 9. | 335,
 6. | 419, 23.
 legem. 310, 5.
 legenda. 299, 3.
 legendi. 274, 3. | 358, 3.
 legendum. 321, 1.
 legens. 212, 2. | 322, 49.
 legenti. 321, 3.
 legentibus. 419, 65.
 legerant. 305, 4. | 448, 3.
 legeret. 18, 2. | 49, 2.
 legeris. 360, 1. | 405, 2.
 legerit. 327, 8. | 360, 4.
 leges. 149, 4. | 150, 4. | 348,
 23. | 369, 10.
 leges, *verb.* 319, 63.
 legi. 310, 5. | 407, 1. | 419,
 50. 74.
 legibus. 319, 34. | 419, 34.
 legifer. 301, 21.
 legibus. 320, 20.
 legionibus. 419, 75. 77.
 legis. 94, 3. | 150, 2. | 215, 1.

legis, *verb.* 215, 7.
 legisse. 273, 4. | 322, 5.
 legisset. 419, 59.
 legit. 291, 5. | 398, 36.
 legitimi. 71, 1.
 legitimo. 340, 1.
 legitimos. 334, 44. | 369, 31.
 legitimum. 333, 16.
 legitis. 69, 8. | 242, 6.
 legitur. 348, 11. | 396, 44.
 lego. 322, 64.
 legum. 317, 12. | 334, 400. |
 394, 11.
 Lemanno, *lacu.* 297, 7.
 lembi. 334, 201.
 lembo. 334, 195.
 lemma. 158, 1. | 324, 2.
 lemmata. 406, 90.
 Lemnia. 71, 3.
 lemnisco. 410, 6.
 lena. 90, 8.
 lene. 334, 61. | 369, 22.
 lenem. 398, 44.
 leni. 322, 70. | 406, 58.
 leniit. 422, 4.
 leniret. 322, 81.
 lenis. 259, 10. | 419, 19.
 lenissimum. 419, 72.
 lenitatem. 340, 1. | 419, 72.
 leniter. 390, 23. | 406, 73.
 lenitur. 421, 6.
 lens. 344, 9.
 lenta. 299, 10. | 345, 14.
 lentæ. 16, 2. | 334, 248.
 lentipes. 413, 40.
 lentus. 15, 1. | 415, 6.
 leo. 6, 1. | 336, 40. | 370, 7. |
 382, 8. | 383, 6.
 leonem. 332, 16.
 leonis. 248, 5. | 366, 1. | 404,
 15.
 Leonti. 197, 3. 16.
 Lepidi. 322, 61.
 Lepido. 322, 62.
 Lepidum. 335, 2. | 471, 1.
 leporem. 14, 2.
 lepus. 14, 3. | 370, 10.
 Lerneam. 366, 2.
 Lesbia. 32, 1. | 121, 1.
 Lesbiacis. 325, 25.
 Lesbiæ. 151, 23.
 Lesbium. 301, 9.
 Lesbius. 307, 1.

V O C U M.

- Lefuram.** 334, 365.
letalēm. 456, 2.
letali. 108, 11.
letalia. 10, 3. | 334, 260.
letalibus. 334, 250.
letalis. 10, 8. | 393, 60.
letaliter. 2, 7.
leti. 2, 4. | 153, 22. | 219, 6. | 325, 4. 65. | 334, 270.
letifer. 153, 36.
letifera. 95, 2.
letiferum. 349, 9.
letum. 6, 1. | 229, 7.
levat. 369, 40.
levavit. 359, 22.
Leucados. 334, 214.
Leucate. 325, 24.
Leuconotos. 343, 12.
leve. 417, 2.
levi. 334, 63.
leviore. 34, 4. | 393, 17.
levis. 198, 17. | 334, 90. | 401, 33. | 418, 15.
levitate. 207, 7. | 319, 36.
levitatem. 338, 2.
levius. 403, 21.
lex. 89, 2. | 210, 1. | 336, 1. | 339, 11. 12. | 340, 5.
liba. 152, 12. | 183, 4.
libamina. 153, 45.
libamine. 334, 444.
Libani. 346, 5.
libasset. 455, 2.
libata. 334, 368. 412.
libato. 212, 18.
libaverim. 419, 61.
libavit. 354, 11.
libeat. 191, 15. | 311, 1. | 312, 4.
libelle. 34, 3. | 406, 1. 5. 38. 53. 64.
libelli. 158, 2. | 416, 23.
libellis. 9, 1. | 418, 4. 33.
libello. 217, 1. | 337, 2. | 405, 2.
libellorum. 419, 50.
libellum. 321, 1. | 327, 1. | 335, 2. | 401, 17. | 471, 1. 4.
libellus. 335, 1. 3.
libens. 322, 9. 12.
libenter. 322, 5. | 406, 6. | 419, 55.
liber. 195, 11. | 334, 209. | 385, 30. | 469, 18.
libera. 157, 14. | 321, 3. | 328, 8. | 334, 17. | 394, 24. | 397, 10. | 418, 48.
liberabis. 335, 3.
liberale. 419, 36.
liberali. 419, 82. 83.
liberalior. 419, 26.
liberalis. 192, 15. | 412, 4.
liberalissimo. 419, 7.
liberalitas. 419, 29. 40.
liberalitate. 419, 71.
liberalitatis. 419, 22.
liberalius. 419, 11.
liberè. 217, 2. | 419, 30.
liberet, à libero. 314, 43.
liberetur. 414, 2.
liberi. 211, 27.
liberior. 321, 2. | 334, 94.
liberis. 419, 36.
liberius. 419, 30.
libero, abl. adject. 340, 1.
Libero, Baccho. 326, 2.
liberos. 205, 20.
libertas. 336, 65.
libertina. 200, 30. | 265, 3.
liberum. 419, 68.
Liberum. 30, 5.
libet. 191, 7. | 399, 41.
libido. 71, 2. | 90, 5. | 108, 12. | 417, 58.
libo. 162, 24.
libra. 368, 18. 26. 28. 29. 30. 31. 32. 33.
libra, sign. Celeste. 370, 8. | 383, 9.
libræ. 368, 25. | 417, 27.
libram. 382, 10.
librans. 384, 4.
libri. 192, 21. | 215, 1. | 336, 86. | 453, 2.
libris. 44, 1. | 190, 3. | 191, 24. | 212, 2. 8. | 336, 77. | 367, 7. | 393, 98. | 403, 35. | 409, 12. | 419, 36.
libro, verb. 391, 16.
libro, nom. 470, 43.
libros. 146, 6. | 191, 13. | 335, 7. | 360, 3. | 420, 1.
Libs. 343, 12.
Libyæ. 93, 4. | 319, 42. | 349, 14. | 470, 36.
Libyam. 118, 6. | 409, 14.
Libyci. 297, 19.
Libycis. 183, 10.
Libycum. 345, 6.
liceat. 311, 1.
licebit. 141, 1.
licentia. 416, 13.
licentiâ. 422, 8.
licentiæ. 335, 4.
licentiam. 419, 5.
licet, verb. 101, 4. | 168, 9. | 322, 6. | 334, 293. | 368, 10. | 416, 6.
licet, adverb. 322, 14. | 340, 5. | 361, 47. | 391, 21. | 394, 26. | 400, 5.
licia. 38, 1. 2. | 325, 31. | 416, 14.
licito. 357, 2.
licuit. 153, 20.
ligasti. 195, 10.
Liger. 334, 461.
ligneus. 85, 2.
ligni. 416, 27.
ligno. 416, 24.
Ligures. 345, 22.
Liguriam. 419, 82.
liguritor. 218, 1.
lilia. 330, 5.
lima. 299, 16.
limabo. 412, 5.
limavit. 350, 1.
limen. 359, 12.
limes. 334, 435. | 369, 27. | 417, 74. | 419, 7.
limicolis. 396, 37.
limigeris. 334, 45.
limina. 22, 1. | 26, 9. | 157, 37. | 352, 18. | 354, 9. | 356, 1. | 417, 131.
limite. 406, 75.
limites. 419, 82.
limitis. 3, 8.
limo. 398, 7.
lina. 334, 243.
Lindius. 301, 16. | 316, 6.
linea. 369, 17.
lineis. 350, 7.
lini. 393, 56.
lingere. 120, 4.
lingua. 146, 8. 28. | 153, 5. | 156, 7. | 191, 32. | 319, 9. | 323, 5. | 328, 11. | 357, 18.
linguâ. 176, 15. | 195, 1. | 298,

I N D E X

32. | 406, 10.
 linguæ. 11, 3. | 242, 4. | 294, 4. | 334, 293. 379. 383. | 409, 17.
 linguam. 45, 2. | 128, 8.
 linque. 403, 22.
 linquens. 175, 11. | 431, 1.
 linquentem. 193, 6.
 linquere. 153, 26.
 linqueret. 205, 7.
 linquit. 417, 124.
 lintea. 394, 27.
 linteam. 152, 2.
 lintribus. 349, 10. | 415, 31.
 linum. 414, 4.
 liquerat. 449, 1. | 456, 1.
 liqui. 403, 1.
 liquidæ. 334, 142.
 liquidarum. 334, 61.
 liquididi. 403, 18.
 liquididis. 334, 57.
 liquido. 334, 30. 83.
 liquidò. 409, 23.
 liquidos. 334, 185. | 456, 1.
 liquidum. 157, 3. | 334, 16.
 liquidus. 334, 150.
 liquimus. 397, 2. 13.
 liquisset. 417, 36.
 liquisti. 168, 26.
 liquit. 22, 2. | 139, 6. | 205, 8.
 liquor. 344, 12. | 383, 13.
 liquor Sociorum, *muria*. 411, 2.
 liquores. 295, 5.
 liquoris. 334, 448.
 lirare. 399, 9.
 lis. 342, 4. | 347, 2. | 400, 2.
 lite. 177, 3. | 191, 32.
 litem. 349, 7.
 lites. 157, 4. | 191, 15. | 364, 11. 15. | 397, 12.
 litibus. 137, 4. | 195, 21. | 319, 17.
 littera. 35, 2. | 40, 4. | 348, 7. | 418, 37.
 litteræ. 409, 11.
 litteram. 128, 4.
 litterarum. 419, 43. 51.
 litteras. 407, 7. | 414, 4. | 419, 50.
 litteratæ. 409, 11.
 litterati. 414, 2.
 litteris. 192, 8. 13. | 195, 19. | 197, 9. | 338, 2. | 393, 79.

littora. 229, 3. 5. | 334, 46. 53. 295. | 398, 39. | 455, 1.
 littore. 212, 20. | 221, 2. | 334, 289. | 368, 32. | 393, 16. | 394, 31. | 396, 44. | 459, 3.
 littorei. 418, 11.
 littoreis. 393, 59.
 littoris. 14, 1. | 398, 36.
 littus. 393, 4. | 446, 3. | 449, 3. | 450, 2. | 454, 3. | 458, 2.
 liturarias. 350, 4.
 lituras. 469, 19.
 livida. 191, 31. | 349, 4.
 Livii. 210, 9. | 360, 3.
 livor. 122, 5. | 417, 62.
 lixæ. 291, 7.
 lixarum. 419, 77.
 loca. 186, 4. | 300, 8. | 325, 52. | 418, 72. | 419, 34.
 locabo. 415, 48.
 locantur. 237, 5.
 locare. 308, 8. | 350, 6.
 locari. 128, 11.
 locale. 157, 23.
 locat. 336, 44.
 locati. 408, 23.
 locatus. 169, 5.
 locavit. 415, 36.
 locetur. 393, 89.
 loci. 204, 8. | 284, 4. | 300, 12. | 339, 10.
 locis. 108, 10. | 211, 8. | 263, 4. | 287, 7. | 334, 347. 470. | 350, 6. | 413, 41. | 419, 4.
 loco. 3, 8. | 8, 8. | 12, 4. | 23, 2. | 183, 14. | 200, 6. | 204, 2. | 302, 29. | 304, 8. | 369, 24. | 398, 7. | 404, 23. | 417, 6. | 419, 2. | 428, 3. | 430, 3. | 466, 2.
 locorum. 334, 169. | 419, 80.
 locos. 417, 77.
 Locris. 212, 11.
 Locro. 434, 4.
 loculos. 419, 13.
 locum. 151, 10. | 281, 4. | 286, 3. | 290, 18. | 300, 20. | 320, 31. | 335, 5. | 421, 4.
 locupletavit. 213, 5.
 locupletes. 334, 71.
 locupletis. 203, 9.
 locupletissimum. 419, 7.
 locus. 105, 4. | 287, 3. | 291,

1. | 337, 1. | 419, 2. 3. 57. | 455, 2.
 locutus. 418, 45.
 Logodædaliâ. 349, 1.
 logos. 336, 68.
 longa. 163, 28. | 168, 12. | 191, 41. | 212, 15. | 320, 28. | 342, 10. | 361, 43. | 383, 5. | 407, 7. | 409, 9. | 417, 12. 75. | 117. | 418, 31. 62. | 438, 3.
 longâ. 352, 14. | 403, 19.
 longæ. 301, 6.
 longæva. 262, 3.
 longævæ. 410, 7.
 longævi. 417, 45.
 longam. 166, 7. | 417, 4.
 longarum. 334, 103.
 longas. 191, 30.
 longè. 207, 4. | 398, 26. | 409, 12. | 417, 72.
 longi. 334, 138. | 363, 15. | 394, 22. | 420, 3.
 longinqua. 288, 7.
 longinquis. 212, 19.
 longinquos. 418, 34.
 longior. 174, 13. | 254, 4. | 391, 11.
 longissima. 352, 6. | 365, 8. | 388, 2.
 longissimum. 419, 81.
 longius. 302, 14. | 407, 2. | 441, 2.
 longo. 191, 25. | 249, 1. | 322, 78. | 334, 154. 283. | 398, 23. | 408, 3. | 417, 109. | 418, 6.
 longum. 128, 11. | 147, 7. | 189, 9. | 225, 6. | 298, 10. | 322, 9. | 419, 82.
 longus. 151, 18. | 363, 7.
 loquaces. 418, 39.
 loquar. 302, 18. | 360, 3. | 385, 2. | 411, 2.
 loquatur. 406, 101.
 loquax. 341, 7. | 405, 2. | 422, 8.
 loquebantur. 417, 40.
 loquelæ. 417, 86.
 loquelas. 357, 14. | 416, 29. | 418, 68.
 loquendi. 198, 11. | 358, 1. | 418, 41. 44.
 loquendo. 419, 2.
 loquens.

V O C U M.

- loquens. 349, 19. | 418, 47. | 419, 2.
loquentem. 146, 20.
loquentes. 364, 13.
loquentis. 99, 4. | 419, 6.
loquerer. 146, 35.
loqueris. 419, 43.
loqui. 78, 3. | 193, 12. | 211, 14. 25. | 310, 1. | 334, 187. | 399, 8. | 419, 44.
loquimur. 419, 67.
loquitur. 138, 2. | 367, 9. | 418, 14.
loquor. 155, 4. | 164, 12. | 361, 38. | 398, 42. | 406, 35. | 190. | 413, 15. 19.
loquuntur. 199, 1. | 303, 3.
lora. 326, 4. | 417, 48.
loricato. 334, 101.
loricatus. 419, 52.
Lotophagis. 453, 3.
Lotophagos. 453, 3.
lubrica. 10, 10. | 334, 75. | 112. 150. 184. | 391, 16.
lubrica. 201, 4.
lubricus. 334, 102. | 419, 64.
Lucane. 167, 3.
Lucani. 394, 37.
Lucaniacum. 415, 43.
Lucaniacus. 30, 7. | 414, 2.
Lucas boves, *Elephantos*. 404, 12.
luce. 139, 6. | 298, 33. | 325, 5. | 334, 62. | 369, 29. | 380, 5. | 383, 20. | 419, 83.
lucem. 326, 3. | 364, 20. | 369, 17.
lucens. 370, 15.
lucentes. 392, 3.
lucerna. 147, 6.
luces. 378, 1. | 385, 12.
lucet. 334, 66. 85.
luci. 334, 478.
lucida. 194, 17.
lucidior. 419, 44.
lucidus. 349, 6.
Lucifer. 144, 1. | 157, 39. | 354, 7.
Luciferi. 334, 260.
Lucifero. 361, 12.
Lucili. 70, 7. | 394, 29.
Lucina. 369, 31. | 379, 1.
Lucina. 356, 5.
Luciolum. 193, 1.
lucis. 139, 1. | 151, 12. 14. | 333, 4. | 392, 9. | 418, 67.
Lucius. 35, 1.
lucius, *piscis*. 334, 122.
luco. 325, 56. | 418, 16.
lucra. 362, 8. | 415, 33.
lucrosa. 90, 5.
lucta. 443, 2.
lucta. 93, 7.
luctamina. 334, 34.
luctatus. 396, 6.
luctum. 233, 4.
luctus. 170, 2. | 175, 11. | 182, 3. | 244, 10.
lucubratione. 350, 4.
lucubrationculæ, 412, 6.
lucum. 157, 42.
Lucumonis. 393, 70.
lucus. 325, 2.
ludat. 9, 4.
ludenti. 337, 2.
ludere. 18, 3. | 334, 182. 212.
ludi. 334, 403. | 385, 27. | 443, 2.
ludibria. 108, 16. | 153, 22. | 325, 75. | 334, 238.
ludibrium. 437, 2.
ludicra. 322, 1.
ludicro. 350, 6.
ludicrum. 337, 2. | 350, 5.
ludificat. 345, 4.
ludificata. 11, 6.
ludimus. 401, 4.
ludis. 108, 3. | 300, 20. | 443, 1.
ludit. 345, 5.
Ludius. 200, 32.
ludo. 17, 9. | 334, 206. | 336, 34. | 350, 3.
ludorum. 191, 15.
ludos. 334, 208. 233. | 385, 1. | 386, 1. | 389, 29.
ludum. 197, 2. | 322, 8. | 335, 7. | 337, 2. | 450, 2.
ludunt. 356, 3.
ludus. 329, 1. | 336, 89. | 340, 4. | 350, 8. | 358, 2. | 360, 4.
Lugdunensis. 163, 5.
Lugdunum. 419, 31.
lugentibus. 324, 1. | 325, 73.
lumbi. 303, 1.
lumen. 153, 82. | 322, 95. | 354, 6. | 359, 8. | 369, 14.
lumina. 2, 6. | 132, 4. | 133, 4. | 152, 6. | 153, 39. | 325, 23. 78. | 333, 15. | 363, 14. | 369, 34. | 370, 13. | 372, 7. | 383, 5. | 393, 11.
lumine. 144, 2. | 153, 82. | 163, 27. | 325, 8. | 333, 4. | 334, 1. 12. | 383, 1. | 384, 4.
luminis. 153, 43. | 369, 30.
luminum. 406, 59.
Luna. 151, 15. | 325, 42. | 370, 14. | 372, 6. | 374, 5. | 394, 3. | 409, 3.
Lunæ. 153, 39. | 333, 14. | 368, 30. | 383, 16.
Lunam. 335, 4.
Lunares. 157, 36.
lupa. 26, 12.
lupas. 131, 2.
lupatis. 322, 76.
Lupodunum. 334, 423.
luseram. 321, 1. | 326, 3. | 396, 1.
luserunt. 350, 2.
lusi. 337, 2.
lusinus. 326, 7.
lustra. 258, 2. | 319, 37.
lustrabant. 442, 1.
lustro. 291, 6.
lustrum. 149, 5. | 249, 2.
lutea. 334, 11. | 428, 1.
luteæ. 108, 9.
luteam. 191, 18.
luto. 8, 2.
lutulenta. 399, 25.
lux. 339, 5. 6. | 342, 12. | 364, 17. 18. 19. | 372, 11. | 380, 1. | 391, 17.
luxi. 168, 7.
luxit. 135, 3.
luxu. 190, 14. | 419, 34.
luxum. 257, 8. | 334, 348.
luxuriatur. 334, 52.
luxus. 71, 5. | 300, 13.
Lyæo. 334, 159. 162.
Lyæum. 398, 44.
Lyce. 93, 8.
lychni. 325, 78. | 352, 21.
Lyciâ. 419, 81.
Lycius. 233, 1. | 426, 5.
Lycus. 93, 2.
Lydia. 320, 14.

I N D E X

Lydiæ. 302, 19.

Lydii. 302, 23.

Lydus. 345, 21.

Lygos. 286, 13.

lympa. 334, 47.

lympas. 352, 4.

lympis. 334, 369.

lyra. 370, 3.

lyrici. 336, 30.

lyricos. 322, 54.

M

M *littera.* 35, 3.

Macedonis. 326, 4. | 419, 59.

Macetum, *Macedonum.* 287, 9.

machina. 66, 2.

machinali. 413, 34.

Macrinus. 200, 12. | 283, 2.

maetare. 339, 10.

maetata. 65, 1. | 345, 13.

maculer. 153, 63.

maculet. 130, 10.

maculis. 334, 104. | 393, 29.

maculosam. 362, 26.

maculosus. 264, 3. | 278, 1.

madeant. 156, 3.

madens. 205, 2.

madidos. 106, 3.

Mæandro. 354, 4.

Mæandrum. 348, 12.

Mænalide. 343, 8.

Mænas. 108, 7.

Mæonii. 356, 6.

Mæonio. 299, 11.

mage. 168, 14.

magico. 334, 300.

magis. 82, 2. | 109, 2. | 118,

15. | 134, 2. | 137, 2. | 153,

53. | 168, 6. | 14. | 175, 12.

16. | 176, 6. | 192, 14. | 19.

199, 4. | 201, 2. | 205, 13.

243, 4. | 282, 1. | 4. | 291, 4.

299, 15. | 312, 2. | 321, 4.

6. | 322, 8. | 324, 3. | 325,

92. | 326, 8. | 327, 9. | 334,

372. | 347, 7. | 349, 13. |

350, 2. | 361, 20. | 363, 23. |

368, 4. | 390, 2. | 28. | 40. | 392,

18. | 412, 5. | 414, 1. | 5. | 415,

20. | 417, 44. | 419, 54. | 79.

83. | 462, 3. | 471, 8.

magister. 28, 1. | 58, 5. | 126,

3. | 128, 2. | 138, 3. | 198, 9. |

322, 25. | 413, 26. | 419,

31.

magistratu. 419, 25.

magistri. 138, 1. | 322, 3. | 13.

87. | 323, 2. | 470, 29.

magistro. 393, 95.

magistros. 334, 204.

magistrum. 193, 1. | 419, 32.

magna. 166, 3. | 237, 6. | 334,

146. | 383, 19. | 419, 58.

magnâ. 325, 5. | 413, 4.

magnæ. 176, 5. | 304, 2. | 351,

7.

magnanimitate. 405, 3. | 419.

22.

magnanimitatem. 419, 60.

magnanimus. 24, 6.

magnas. 308, 9.

Magne. 206, 16.

magne. 317, 6. | 334, 135.

381.

magni. 319, 52. | 334, 290.

magnificum. 419, 71.

magnis. 37, 4. | 195, 21. | 289,

10. | 440, 2.

magnitudine. 419, 4. | 70.

magnitudinis. 419, 9.

magno. 122, 1. | 209, 6. | 302,

41. | 334, 149. | 387, 1.

magnos. 352, 12.

magnum. 334, 137. | 482.

magnus. 287, 10. | 342, 9. |

365, 15. | 417, 44.

magos. 409, 20.

Mai, *vocat. Majus.* 377, 9.

Maja. 377, 9.

Majas. 323, 24.

majestas. 152, 17.

majestate. 191, 5. | 332, 3. |

419, 1.

majestatis. 419, 7. | 61. | 433,

2.

Maji. 380, 2. | 385, 5.

Majo. 332, 14.

major. 24, 3. | 105, 8. | 167,

6. | 188, 4. | 196, 18. | 212,

4. | 226, 1. | 237, 6. | 314, 1. |

325, 93. | 334, 132. | 351,

6. | 377, 9.

majora. 393, 22. | 417, 47.

maiore. 54, 3. | 188, 8. | 468, 5.

maiorem. 337, 1. | 338, 2. |

414, 3.

maiores. 322, 88.

majoribus. 351, 4. | 419, 62.

majoris. 334, 93. | 419, 68.

majorum. 204, 13. | 311, 6. |

320, 1. | 376, 5. | 412, 2. |

419, 36.

Majus, *mensis.* 375, 3. | 376,

5. | 378, 5. | 381, 9. | 382, 5.

majuscula. 337, 2.

māla. 157, 34. | 168, 16. | 18.

19. | 345, 3. | 393, 104. |

395, 5. | 419, 74. | 456, 2.

māla. 366, 11. | 395, 2. | 5.

male. 125, 2. | 153, 64. | 334,

342. | 335, 5. | 6. | 349, 9. |

393, 61. | 403, 15.

Maleam. 453, 3.

malefida. 279, 3.

malefana. 287, 5.

malesuadæ. 417, 7.

malevolentiam. 419, 47.

mali. 301, 12. | 306, 2. | 12.

malignâ. 325, 5.

malignis. 362, 16.

malim. 157, 29.

mālis. 40, 2. | 153, 2. | 157,

31. | 310, 2. | 456, 3.

mālis, *verb.* 115, 3.

malit. 393, 12.

mālo. 34, 4. | 305, 24.

mālo à mālus, *subst.* 416, 16.

mālo, *verb.* 34, 3. | 92, 10. |

310, 2. | 394, 20. | 419, 41.

malorum. 195, 35. | 334, 442.

malos. 301, 23. | 306, 4. | 8. |

311, 5.

malueram. 243, 2.

malueris. 401, 36.

malui. 321, 2. | 335, 1. | 400,

4.

malvis. 238, 2.

maluit. 415, 22.

malum. 349, 14.

malunt. 325, 96.

malus. 110, 2. | 113, 2. | 306,

9. | 348, 18. | 363, 22. | 386,

4.

mandare. 418, 33.

mandat. 94, 3. | 367, 7.

mandatis. 444, 2.

mandatum. 422, 6.

V O C U M.

- mandavero. 419, 50.
 mandavit. 416, 15.
 mane, *verb.* 368, 33.
 manè, *adverb.* 151, 1. | 361, 2. | 17. | 392, 6. | 409, 27.
 maneam. 167, 16.
 maneant. 365, 14. | 399, 7.
 maneas. 416, 7.
 maneat. 9, 3. | 305, 25. | 390, 20.
 manebat. 430, 1.
 manendo. 303, 2.
 manens. 153, 83.
 manent. 362, 4. | 368, 8.
 manente. 390, 24.
 manentem. 151, 14. | 459, 2.
 manere. 368, 1. | 417, 11.
 maneres. 195, 19.
 maneret. 163, 29. | 328, 9.
 Manes. 54, 2. | 153, 57. | 161, 7. | 164, 12. | 174, 11. | 177, 5. | 12. | 178, 13. | 180, 8. | 181, 15. | 183, 3. | 188, 6. | 7. | 190, 5. | 193, 13. | 204, 13. | 206, 1. | 212, 22. | 216, 1. | 248, 4. | 455, 2. | 468, 2.
 manet. 12, 14. | 160, 15. | 202, 6. | 302, 32. | 359, 23. | 368, 12.
 manibus. 12, 16. | 53, 3. | 218, 2. | 245, 2. | 351, 9. | 352, 4. | 419, 63.
 Manibus. 175, 5. | 201, 6. | 213, 13. | 219, 2. | 377, 4.
 manifesta. 351, 5.
 mannum. 397, 7.
 mansit. 334, 261. | 417, 13.
 mansuris. 196, 7.
 mansuros. 419, 78.
 Mantua. 334, 375.
 manu. 78, 4. | 106, 3. | 135, 8. | 238, 4. | 325, 31. | 328, 3. | 333, 15. | 336, 23. | 359, 20. | 367, 9.
 manum. 2, 4. | 73, 5. | 251, 4. | 302, 46. | 325, 22. | 334, 205.
 manus. 1, 12. | 16, 2. | 61, 2. | 65, 4. | 72, 7. | 146, 30. | 152, 6. | 157, 15. | 170, 10. | 11. | 245, 3. | 294, 6. | 330, 4. | 334, 308. | 352, 10. | 412, 5. | 469, 6.
 manūs. 408, 2. | 463, 4.
 manūs. 161, 4. | 175, 4. | 182, 13. | 325, 60. | 334, 184. | 296. | 335, 3. | 407, 6. | 419, 13. | 462, 3.
 mapale. 460, 1.
 Marce. 76, 4. | 91, 6.
 Marceile. 208, 1.
 Marcello. 208, 1.
 marcent. 325, 8.
 marcentem. 108, 10.
 Marco. 73, 1. 6. | 277, 1.
 Marcus. 70, 3. 5.
 mare. 153, 15. | 157, 8. | 166, 6. | 228, 4. | 332, 15. | 334, 146. | 427. | 467. | 362, 5. | 396, 43. | 469, 5.
 marem. 69, 6. | 107, 1.
 Mareotica. 418, 22.
 Margei. 334, 360.
 margine. 298, 23. | 334, 143.
 margo. 334, 162.
 mari. 305, 3. | 334, 350. | 347, 6. | 400, 2.
 maria. 407, 5.
 Marii. 419, 25.
 marini. 400, 8.
 marinis. 157, 1. | 334, 116.
 marinus. 415, 11.
 maris. 3, 9. | 295, 4. | 297, 18. | 343, 12. | 396, 3. | 398, 2.
 maritas. 392, 12.
 marite. 356, 7.
 mariti. 161, 7. | 175, 13. | 325, 36. 84.
 maritis. 360, 3. | 362, 7.
 marito. 10, 1. | 101, 1. | 178, 7. | 247, 1. | 325, 27.
 maritum. 467, 2.
 maritus. 467, 2.
 Marius. 35, 5. | 419, 36.
 marmora. 334, 363.
 marmore. 297, 14. | 298, 20. | 334, 359.
 marmoream. 417, 87.
 marmoreis. 289, 8.
 marmoreum. 5, 1. | 334, 49.
 marmoreus. 74, 2.
 Maro. 118, 3. | 212, 13. | 230, 4. | 323, 25. | 324, 1. | 349, 11.
 Marone. 471, 12.
 Maronem. 118, 13. | 322, 57.
 Maronis. 325, 1. | 349, 5. | 407, 3.
 Mars. 339, 7. 8. | 343, 6. | 370, 14. | 425, 5. | 440, 4.
 Marte. 137, 5. | 291, 9. | 336, 27. | 400, 2. | 419, 77.
 Martem. 1, 7. | 26, 5.
 Marti. 377, 8.
 Martia. 336, 78. | 382, 3.
 Martie Narbo. 297, 1. | 417, 83.
 Martis. 1, 14. | 57, 4. | 237, 2. | 362, 8. | 378, 4. | 380, 2. | 417, 17. | 438, 1.
 Martius. 35, 5.
 Martius, *mensis*. 332, 13. | 375, 3. | 376, 3. | 377, 5.
 Martius, *campus*. 419, 3.
 Martius Narbo. 292, 2.
 mas. 342, 2.
 mascula. 325, 25.
 masculini. 50, 5.
 masculus. 69, 3.
 massæ. 395, 3.
 Massiliensia. 398, 27.
 mater. 11, 3. | 25, 1. | 26, 12. | 129, 7. | 165, 11. | 183, 7. | 184, 10. | 185, 6. | 244, 4. | 249, 4. | 325, 97. | 354, 5. | 356, 6. | 421, 5. | 438, 2. | 446, 2.
 materia. 158, 1. | 335, 4. | 340, 2. | 360, 3. | 419, 9.
 materiâ. 158, 2. | 335, 5. | 350, 3.
 materiæ. 217, 2. | 334, 394. | 419, 37. 41. 70. | 445, 3.
 materiam. 419, 62.
 materno. 369, 9.
 maternum. 163, 2.
 matertera. 165, 1. | 184, 9.
 materteram. 184, 1.
 matre. 162, 1. | 183, 13. | 214, 13. | 328, 5. | 440, 4.
 matrem. 130, 9. | 322, 18. | 460, 2.
 matres. 321, 4. | 352, 2. | 356, 1.
 matri. 182, 20. | 461, 2. | 470, 5.
 matribus. 56, 2. | 426, 4.

I N D E X

- matricida. 259, 6.
 matris. 59, 1. | 129, 4. | 161, 2. | 163, 21. | 164, 9. | 165, 1. | 176, 8. | 179, 1. | 182, 3. 8. 11. | 206, 8. | 244, 10. | 278, 4. | 385, 2. | 439, 2.
 matrona. 334, 462.
 matronæ. 309, 4. | 352, 20. | 385, 7.
 matronale. 319, 47.
 matronis. 385, 10.
 matrum. 353, 7. | 369, 39.
 matura. 19, 7. | 259, 2. | 353, 2. | 419, 49.
 maturâ. 419, 24.
 maturam. 390, 24.
 maturaverit. 332, 18.
 maturè. 414, 2. | 459, 2. | 462, 4.
 maturitate. 350, 1.
 maturius. 419, 67.
 maturo. 182, 10. | 361, 6.
 maturos. 170, 1.
 maturus. 173, 12. | 322, 89. | 413, 30.
 matutinis. 322, 28.
 mavis. 34, 4. | 195, 27.
 Mavors. 372, 7. | 374, 5. | 381, 14.
 Mavotte. 322, 64. | 325, 85.
 Mavortis. 385, 8.
 Maura. 164, 4.
 Mauræ. 206, 7.
 mavult. 419, 18. 21.
 maxima. 309, 2. | 334, 450. | 351, 8. | 409, 13. | 417, 119. | 420, 3.
 maximâ. 419, 77.
 maxime. 146, 13. | 446, 3. | 452, 3.
 maxime, *vocat.* 419, 14.
 Maxime, *vocat. prop.* 174, 2. 10. | 176, 11.
 maximo. 419, 42.
 maximum. 335, 7.
 Maximum. 419, 59.
 maximus. 319, 41. | 406, 18. | 419, 42.
 Maximus. 291, 7.
 me. 12, 16. | 14, 3. | 17, 11. | 18, 3. | 21, 1. | 28, 3. | 30, 1. | 42, 3. | 43, 3. | 54, 6. | 57, 2. | 58, 2. 3. 6. | 59, 3. | 60, 2. | 63, 1. | 66, 1. | 67, 3. | 68, 3. | 77, 2. | 91, 1. | 94, 3. | 105, 1. 4. | 118, 5. | 13, 15. | 126, 4. | 137, 4. 6. | 7. | 146, 20. 21. | 153, 37. | 157, 17. 38. 40. | 162, 9. 20. 21. | 164, 9. | 167, 11. | 172, 3. | 181, 9. | 184, 9. | 191, 11. | 192, 1. | 214, 6. | 220, 4. | 227, 1. | 236, 5. | 242, 4. | 254, 1. | 302, 4. 22. 29. | 303, 5. | 305, 4. 9. 14. | 306, 8. | 307, 12. | 308, 16. | 314, 1. | 318, 4. | 319, 5. 13. 14. 18. 21. 53. | 320, 17. 26. | 321, 5. | 326, 4. 5. | 332, 40. 42. | 334, 18. 367. 392. 449. | 335, 5. 6. 7. 8. | 350, 8. | 361, 6. | 363, 23. | 390, 12. 25. | 391, 20. | 394, 25. | 396, 1. | 403, 36. | 404, 11. 29. 37. | 405, 3. | 406, 66. | 407, 1. 2. 3. 4. 6. | 409, 23. 26. | 411, 1. 2. | 412, 3. 6. | 414, 1. 2. | 415, 34. | 417, 32. 68. 69. 90. | 419, 3. 4. 14. 16. 21. 24. 33. 36. 39. 40. 43. 46. 51. 53. 58. 59. 61. 62. | 469, 9. 12. | 470, 4.
 mea. 38, 4. | 105, 8. | 121, 1. | 135, 3. | 146, 18. | 147, 8. | 163, 29. | 175, 8. | 200, 15. | 229, 7. | 318, 4. | 319, 2. | 320, 7. | 322, 92. | 332, 39. | 334, 160. 450. | 351, 8. | 357, 9. | 390, 7. | 400, 3. | 409, 26. | 410, 6. | 411, 1. | 417, 95. 119. | 469, 9.
 meâ. 176, 1. | 396, 1. | 407, 3. | 419, 52.
 meâ. 174, 3. | 197, 13. | 198, 19. | 200, 54. | 201, 3. | 205, 15. | 213, 2. | 215, 2. | 218, 2. | 305, 15. | 322, 51. | 326, 4. | 392, 17. | 405, 1. 2. | 407, 1. | 419, 37. 52. 82. | 470, 8.
 meam. 321, 5. | 326, 3. | 335, 4. | 407, 4. | 419, 25. 79. 83.
 meant. 334, 61. | 399, 28.
 meantes. 295, 4.
 mearum. 326, 1.
 meas. 170, 16. | 299, 14. | 335, 1. | 412, 1. | 417, 123. | 419, 41.
 meat. 334, 481.
 meatu. 298, 26. | 334, 29. 63. 354.
 meatum. 333, 16.
 meatus. 298, 11. | 334, 35. 44. 140. 352. 472.
 mecum. 54, 7. | 105, 6. | 183, 3. | 335, 2. | 419, 2. 43. 46.
 Mede. 298, 25.
 Medeam. 129, 1.
 medela. 205, 4.
 medelæ. 419, 77.
 medelarum. 419, 76.
 medendi. 160, 13. | 319, 1. | 336, 67.
 mederi. 336, 69. | 419, 76.
 media. 382, 12.
 mediâ. 369, 26.
 mediæ. 39, 7. | 288, 3. | 325, 55. | 377, 14.
 mediam. 23, 2. | 151, 3. | 292, 5. | 335, 4. | 403, 12.
 medias. 325, 45. | 334, 184. 290. 297. | 379, 2. | 385, 5.
 Médica. 1. *long.* 417, 54.
 medicæ. 216, 5. | 431, 4.
 medici. 74, 2. | 75, 2.
 medicina. 336, 69.
 medicinæ. 335, 7. | 470, 13.
 medicis. 165, 6.
 medico. 298, 32.
 medico *digito.* 394, 17.
 medicos. 75, 8.
 medicum. 20, 7. | 75, 10.
 medicus. 73, 3.
 mediis. 4, 3. | 275, 1. | 320, 13. | 334, 175. | 408, 18. | 417, 77. | 418, 8.
 medimna. 336, 46.
 medio. 195, 36. | 226, 1. | 302, 10. | 334, 36. 99. 130. 178. 201. 243. | 350, 6. | 367, 11. | 368, 29. | 382, 2. | 390, 3. | 408, 16. | 438, 1. | 463, 2.
 mediocribus. 332, 11.
 mediocritas. 419, 28.
 mediocritate. 419, 4.
 Mediolani. 289, 1.
 mediorum. 120, 1.

V O C U M.

medios. 334, 459.
 meditanda. 308, 7.
 meditando. 141, 2.
 meditans. 361, 30.
 meditantem. 169, 3.
 meditantes. 466, 2.
 meditari. 308, 10.
 meditaris. 331, 1.
 meditati. 308, 17.
 meditatio. 308, 12. | 403, 17.
 meditatione. 419, 2.
 meditationem. 301, 15. | 308, 3.
 meditatur. 1, 13. | 308, 5. | 419, 8.
 medium. 128, 6. | 298, 17. | 334, 113. 197. | 336, 54. 59. | 368, 15. | 371, 1. | 408, 12.
 medius. 336, 55. | 409, 7.
 Medius Fidius. 409, 11.
 Medonti. 466, 3.
 Medos. 417, 59.
 Medulis. 393, 2.
 Medullini. 394, 28.
 medullis. 197, 15. | 394, 21.
 Medulorum. 393, 16. | 396, 2. | 398, 18.
 Megalefiacæ. 385, 2.
 mei, *pron. person.* 105, 6. 8. | 322, 41.
 mei, *pron. possess.* 175, 10. | 216, 9. | 220, 2. | 318, 2. | 323, 27. | 338, 1. | 404, 17. | 405, 1. | 414, 1. | 415, 12. | 419, 42. 43.
 meis. 11, 6. | 34, 2. | 38, 4. | 158, 1. | 162, 22. | 179, 2. | 321, 6. | 322, 93. | 326, 5. | 390, 1. | 398, 10. | 415, 1. | 419, 83. | 469, 22.
 mel. 86, 2. | 87, 2. | 344, 11. | 403, 18.
 mela, *carmina.* 186, 2.
 Melampus. 459, 3.
 Melanthium. 466, 4.
 Melibœa. 354, 4.
 melicos. 322, 54.
 melior. 28, 1. | 223, 1. | 267, 3. | 277, 2. | 334, 95. | 470, 30.
 meliora. 340, 2. | 417, 111.
 meliore. 153, 19. | 302, 23.

melioris. 417, 41.
 melius. 157, 28. | 270, 4. | 363, 19.
 melle. 205, 2. | 404, 5. | 407, 2. | 412, 3.
 mellea. 407, 1. | 409, 23.
 mellei. 152, 12.
 melleo. 419, 19.
 mellifluentem. 406, 14.
 mellita. 211, 22.
 mellite. 322, 2. | 323, 16.
 melodas. 205, 8.
 Melonis, *Nili.* 393, 75.
 melos. 170, 6.
 Melpomene. 367, 2.
 melum. 200, 36.
 membra. 16, 3. | 108, 17. | 120, 1. 4. | 131, 2. | 151, 19. | 153, 54. 69. | 317, 21. | 334, 185. | 369, 3. | 393, 34. | 409, 14.
 membri. 417, 29.
 membris. 403, 8.
 membrorum. 108, 2.
 membrum. 128, 3.
 memento. 314, 5. | 399, 7. | 469, 21.
 meminsens. 191, 4.
 ineminerant. 419, 74.
 meminierint. 360, 2.
 memini. 202, 2. | 398, 51.
 meminisse. 253, 6. | 266, 4. | 314, 4.
 meminisset. 419, 80.
 meministi. 324, 1.
 memor. 162, 18. | 194, 17. | 205, 13. | 212, 1. | 260, 4. | 290, 5. | 314, 2. | 349, 12. | 361, 50. | 403, 18.
 memora. 197, 3. | 200, 37.
 memorabere. 203, 1. | 204, 5. | 293, 2.
 memorabile. 322, 45.
 memorabo. 159, 2. | 334, 399. | 385, 9. | 419, 62.
 memoranda. 168, 4. | 208, 11.
 memorande. 207, 1. | 334, 131.
 memorandus. 206, 2.
 memorare. 162, 3. | 176, 6. | 419, 7.
 memorasse. 215, 4.
 memorat. 325, 1. | 349, 3.

memorate, *datat.* 334, 350.
 memoratu. 420, 2.
 memoratus. 201, 7. | 212, 21. | 334, 376.
 memorem, *verb.* 198, 3. | 298, 4. 20. | 334, 335.
 memorem, *accusat.* 322, 60. | 325, 58.
 memoremus. 294, 1.
 memores, *nom.* 286, 11. | 303, 16. | 325, 14. | 334, 54.
 memoret. 167, 3. | 297, 12.
 memori. 169, 1. | 191, 22. | 203, 11. | 322, 5. | 325, 47. | 417, 32. | 470, 4.
 memoria. 216, 12. | 300, 31. | 419, 81.
 memoria. 452, 3.
 memoria. 192, 4. | 350, 2.
 memoriam. 192, 17.
 memoris. 197, 18.
 Memphitica. 334, 330.
 Menander. 360, 3.
 Menandri. 322, 46.
 Menandrum. 360, 3.
 mendicabula. 462, 1.
 mendicante. 462, 2.
 mendicantis. 458, 3.
 mendicus. 465, 4.
 mendosum. 321, 5.
 Menecratis. 334, 307.
 Menelae. 219, 1. | 437, 1.
 Menelao. 419, 20. | 420, 4. | 424, 3. | 437, 2. 3. | 459, 2.
 Menelaum. 445, 3. | 447, 2.
 Menelaus. 419, 19. | 423, 5. | 448, 2.
 Menesthei. 198, 3.
 menide. 215, 1.
 mens. 118, 3. | 129, 1. | 146, 18. | 153, 5. 57. 81. | 157, 14. | 191, 31. | 205, 2. | 210, 12. | 309, 1. | 339, 13. 14. | 341, 6. | 349, 4. | 362, 36. | 396, 2. | 419, 14. 40.
 mensa. 191, 33. | 398, 14. | 419, 66.
 mensa. 166, 9. | 464, 2.
 mensæ. 392, 17. | 398, 43. | 401, 26.
 mensam. 335, 4.
 mensarum. 334, 115. 123.

I N D E X

menfas. 398, 20.
 menſe. 333, 5. | 371, 13. |
 376, 2. | 377, 3. | 382, 2.
 menſem. 382, 8.
 menſes. 332, 44. | 371, 9. |
 375, 1. | 378, 4.
 menſi. 336, 81. | 377, 1. 10. |
 379, 4.
 menſibus. 323, 26.
 menſis, plur. à menſa. 334,
 87. | 352, 18. | 355, 5. | 401,
 37. | 412, 2.
 menſis, nominat. ſing. 381, 1.
 7.
 menſis, antiq. pro menſes.
 396, 9.
 menſtrua. 333, 14. | 369, 15. |
 378, 1.
 menſum. pro menſium. 380,
 4.
 menſuram. 316, 6.
 mente. 11, 4. | 130, 2. | 176,
 13. | 205, 16. | 273, 2. | 319,
 44. | 363, 20. | 393, 11. |
 406, 61. | 419, 63.
 mentem. 153, 31. | 181, 15. |
 359, 2. | 465, 1.
 mentes. 351, 1. | 407, 4.
 menti. 141, 2.
 mentibus. 419, 80.
 mentiri. 309, 5.
 mentis. 151, 10. | 153, 1. |
 198, 13. | 205, 15. | 367,
 10. | 407, 4. | 418, 71. | 419,
 8.
 Mentis. 445, 3.
 mentitis. 135, 5.
 mentitur. 463, 3.
 Mentoris. 446, 3.
 meo. 169, 2. | 190, 6. | 191,
 12. | 205, 21. | 236, 2. | 318,
 1. 2. | 350, 3. 8. | 403, 4. |
 406, 2. | 417, 106. | 419, 13.
 14.
 meorum, 158, 2. | 159, 15. |
 320, 1. | 368, 33. | 393, 73. |
 398, 47. | 407, 6. | 419, 36. |
 471, 10.
 meos. 166, 1. | 350, 4. | 360,
 1. | 390, 26. | 400, 1. | 419,
 29.
 mephitim. 359, 11.
 mera. 294, 4.

meræ. 350, 6.
 mercantem. 362, 3.
 mercatur. 415, 23.
 mercatus, adiect. 44, 4.
 mercatus. 393, 17.
 merce. 399, 35.
 mercede. 207, 9.
 merces. 297, 18.
 mercibus. 414, 1. | 415, 36.
 mercis. 123, 3.
 Mercurio. 100, 1. | 347, 4. |
 373, 1. | 444, 3. | 454, 3.
 Mercurius. 12, 5. | 323, 24. |
 370, 14. | 372, 8. | 374, 1. |
 385, 6. | 440, 4. | 449, 2. |
 468, 2.
 mereri. 267, 1.
 meret. 1, 6.
 meretricis. 104, 4.
 meretricum. 108, 5.
 mergens. 377, 21.
 mergi. 312, 7.
 mergit. 339, 4.
 meridiem. 154, 8.
 Merione. 437, 3.
 merita. 419, 9.
 meriti. 208, 14. | 276, 2. | 419,
 18.
 meritis. 167, 13. | 193, 7. |
 196, 32. | 249, 6. | 286, 6. |
 311, 6. | 319, 16. | 356, 9.
 merito. 135, 6. | 200, 6. | 202,
 3. | 204, 1. | 291, 1. | 418,
 53. | 419, 11. 16. 21. 22.
 meritorum. 419, 57.
 meritos. 199, 6.
 meritum. 19, 8. | 158, 1. | 200,
 49. | 206, 5. | 322, 94. | 419,
 14.
 meritus. 183, 9. | 195, 30.
 mero. 211, 7. | 253, 1.
 Meroë. 20, 1. 9. 10.
 merſa. 398, 4.
 merſare. 334, 183.
 merſere. 417, 19.
 meruere. 16, 2. | 398, 22.
 merui. 350, 8. | 419, 15. |
 470, 18.
 meruiſſe. 199, 2. | 211, 27. |
 299, 5.
 meruiſti. 407, 4. | 419, 39. 78.
 meruit. 109, 2. | 187, 3. | 283,
 4. | 418, 5.

merum. 20, 12.
 merx. 349, 2.
 meſſibus. 251, 3. | 415, 13.
 meta. 210, 15. | 366, 12. |
 371, 4. | 381, 13. | 391, 17.
 metam. 207, 10.
 Metanœa. 12, 12.
 metare. 334, 419.
 metas. 139, 8. | 172, 7.
 metata. 334, 14.
 Metelli. 419, 38.
 Metello. 334, 235.
 Metellus. 35, 5. | 419, 38.
 methodos. 336, 68.
 metimur. 369, 1.
 Metiſcus. 403, 16.
 metoche. 395, 7.
 Metonis. 391, 12.
 metra. 335, 7. | 413, 11.
 metricum. 195, 10.
 metro. 412, 6.
 metrorum. 193, 3.
 metrum. 410, 1.
 metu. 326, 3. | 357, 13. | 442,
 1.
 metuam. 153, 59.
 metuas. 75, 9. | 315, 4. | 322,
 24.
 metuendus. 177, 2.
 metuens. 89, 4. | 362, 34.
 metues. 250, 6. | 393, 102.
 metuis. 177, 2. | 419, 46.
 metuit. 89, 4.
 metum. 325, 70. | 357, 14.
 metuo. 92, 6. 8.
 metus. 157, 31. | 416, 9. | 417,
 112.
 meum. 137, 4. | 170, 14. | 172,
 1. | 176, 8. | 213, 13. | 240,
 2. | 318, 3. | 319, 12. | 321,
 1. | 324, 2. 3. | 327, 7. | 335,
 7. | 407, 2. | 410, 2. | 413,
 41. | 418, 56. | 419, 6. 15.
 43. 47. 48. 55. | 469, 14.
 meus. 24, 8. | 241, 2. | 320,
 17. | 340, 4. | 419, 12. | 470,
 34. 44.
 mi dat. pro mihi. 51, 3. | 77,
 2. | 357, 8.
 mi vocat. à meus. 360, 1. | 390,
 35. | 400, 5. | 407, 4.
 micans. 359, 11. | 369, 22.
 micat. 361, 38. | 425, 4.

V O C U M.

Midæ. 320, 14.

mihi. 3, 9. | 9, 3. | 11, 1. | 19,
4. | 34, 8. | 39, 7. | 46, 2. |
55, 3. | 77, 4. | 78, 1. | 92,
5. | 118, 3. | 125, 2. | 135, 6. |
146, 17. | 152, 15. | 153, 1.
61. 62. 72. | 157, 39. | 162, 1.
3. 8. | 168, 4. 10. 18. 19. 22. |
170, 13. | 173, 1. 3. | 175,
1. | 178, 12. | 183, 5. 6. | 185,
5. | 187, 4. | 188, 1. | 190,
1. | 198, 9. | 200, 1. | 201,
7. | 203, 1. | 207, 1. | 208,
11. | 209, 3. | 210, 1. 5. | 213,
12. | 214, 5. | 215, 4. | 229,
1. 8. | 230, 3. | 235, 4. | 251.
2. | 253, 3. 5. | 293, 2. | 298,
6. | 299, 8. 16. | 305, 14. |
318, 4. | 319, 14. 36. 46.
64. | 320, 3. 27. 29. | 321,
6. | 322, 34. 37. 52. 80. 84. |
324, 2. | 332, 33. | 334, 82.
187. 349. 378. 396. 399.
443. | 335, 2. 6. | 337, 1. |
340, 2. | 350, 4. 8. | 351,
11. | 360, 1. | 363, 18. | 368,
33. | 390, 5. 7. 32. | 391,
19. | 393, 95. | 394, 1. 6. 14.
16. 18. | 396, 57. | 398, 9.
13. 18. 45. | 403, 4. | 405, 2.
3. | 407, 1. 3. 6. | 409, 11. 12.
23. 27. | 413, 42. | 414, 1. |
417, 84. 104. | 418, 3. | 419,
13. 14. 17. 24. 29. 32. 51.
56. 57. 68. 70. | 445, 1. |
470, 17. | 471, 10.

Milesius. 305, 1.

Mileti. 316, 9.

militantes. 393, 81.

militarem. 399, 16.

militaris. 335, 4. | 419, 16. 64.

milites. 422, 9.

militer. 332, 30.

militiæ. 407, 4.

militiam. 177, 7.

militibus. 419, 75. | 439, 3.

militem. 422, 7.

mille. 149, 3. | 162, 17. | 191,
9. | 305, 20. | 322, 66. | 334,
372. | 350, 7. | 364, 21. |
406, 57. | 410, 9. | 421, 2.

millia. 394, 9. 11. 14. | 397,
11. | 440, 2.

millibus. 363, 2. | 419, 42.

mimo. 400, 5.

mimos. 403, 22.

min. 349, 9.

minabat. 67, 3.

minaciter. 435, 4.

minæ. 325, 93.

minans. 334, 329.

minantur. 325, 71.

minatur. 325, 24.

Minerva. 38, 2. | 421, 4. | 424,
3. | 426, 4. | 440, 4. | 442, 2. |
445, 3. | 451, 2. | 459, 2. |
468, 5.

Minervâ. 458, 3. | 460, 2.

Minervæ. 65, 1. | 334, 308. |
422, 8. | 425, 5. | 427, 2. |
450, 3.

Minervam. 428, 3. | 446, 3.

Minervi. 191, 1.

minimis. 368, 12.

minio. 359, 6.

minister. 146, 2. | 416, 18.

ministra. 419, 77.

ministerii. 466, 3.

ministerium. 55, 2. | 419, 51.

ministrant. 352, 12.

ministrante. 421, 6.

ministrat. 132, 3. | 334, 240. |
396, 13. | 401, 33.

ministri. 419, 53.

ministorum. 302, 46.

ministros. 194, 11. | 317, 30. |
419, 76.

ministrum. 192, 4.

minitans. 435, 2.

minitetur. 322, 15.

Minoæ. 66, 2.

Minoia. 325, 28.

Minoida. 347, 7.

minor. 105, 3. | 172, 3. | 314,
1. | 334, 370. | 417, 43.

minore. 188, 8.

minorem. 105, 7. | 406, 11.

minoribus. 311, 7.

Minos. 212, 12.

minuatur. 368, 13.

minui. 319, 17.

minuiscunt. 157, 16.

minuit. 383, 5.

minus. 37, 3. | 134, 4. | 192,
3. | 195, 35. | 299, 18. | 300,
33. | 311, 1. | 318, 4. | 321,

5. | 337, 2. | 381, 11. | 398,
21. | 401, 33. | 420, 3. | 433,
2. | 454, 3. | 460, 3. | 471, 8.

minutis. 336, 65.

mira. 64, 4. | 289, 1. | 398,
37.

mirâ. 467, 3.

mirabamur. 419, 65.

mirabar. 361, 35.

mirabile. 104, 1.

mirabor. 334, 51.

miracula. 153, 71. | 295, 3. |
417, 46.

miraculum. 350, 7. | 419, 21.

miramur. 104, 1. | 419, 5.

miram. 419, 72.

mirandi. 324, 2.

mirantem. 404, 31.

mirantur. 2, 5. | 334, 142.

miraris. 58, 5. | 334, 43. | 368,
1.

mirata. 334, 229.

mirati. 468, 2.

mirator. 325, 10.

miratur. 353, 7. | 382, 5.

miratus. 324, 2. | 334, 2.

miremur. 35, 9.

miretur. 334, 288.

mirentur. 393, 36.

mirere. 298, 14. | 368, 4.

mireris. 332, 4. | 338, 2. | 350,
5.

mirificis. 118, 2.

mirmillo. 350, 7.

mirmilloni. 347, 3.

mirum. 226, 4. | 419, 2.

miscere. 79, 1. | 330, 5.

miscere. 250, 5.

miscens. 371, 8.

miscet. 398, 25.

miscentes. 295, 6.

miscere. 419, 44.

misceret. 8, 4.

miscet. 408, 31.

miscetis. 243, 3.

miscuerat. 419, 74.

miscuit. 10, 3. | 84, 1. | 205,
3. | 406, 87.

miselle. 128, 12.

miser. 92, 10. | 311, 2.

miserabilem. 438, 2.

miserabilis. 445, 3.

miserabiliter. 461, 2.

I N D E X

miseræ. 182, 3.
miseras. 411, 1.
miserat. 305, 5.
miserata. 421, 5.
miseratio. 129, 5.
miseratione. 433, 2.
miseratur. 302, 50. | 436, 3.
miseratus. 317, 14. | 363, 19.
misere. 336, 37.
misereare. 140, 5.
miserearis. 338, 2.
miserere. 357, 17.
miseri. 139, 2.
miseriam. 338, 1.
misericorde. 449, 3.
misericordiam. 450, 3.
miseris. 92, 14.
mifero. 139, 2.
miseros. 302, 16.
missi. 335, 3. | 338, 1. | 405, 1. |
 414, 3. | 419, 53.
missimus. 392, 8.
missit. 406, 74.
missa. 2, 10. | 170, 14. | 327,
 10. | 328, 3. | 400, 5.
missæ. 416, 9.
missis. 427, 3.
missio. 444, 1.
missu. 75, 6.
missum. 153, 47. | 305, 9.
missus. 461, 3.
mita. 322, 1.
mittum. 322, 64. | 349, 9.
mittus. 398, 32.
mite. 417, 9. 16.
mites. 317, 12. | 322, 71.
mitia. 177, 5. | 352, 10.
mitibus. 322, 23. | 332, 39.
mitiget. 332, 18.
mitis. 193, 9. | 298, 9. | 322,
 79. | 334, 148. | 393, 24. |
 417, 3.
mittatur. 419, 53.
mitte. 255, 4.
mittent. 334, 451.
mittere. 400, 4.
mitterem. 407, 5.
mitteretur. 419, 51.
mittet. 63, 2.
mittis. 395, 2.
mittit. 431, 3. | 444, 2. | 460,
 2.
mitto. 4, 6.

Mitylenâ. 307, 1.
Mitylenæis. 316, 5.
mixta. 163, 29. | 332, 29. |
 336, 77.
mixti. 100, 2. | 166, 11.
mixto. 161, 1. | 406, 83.
Mnemosynarum. 336, 30.
Mnemosynes. 393, 64.
mobile. 383, 16.
mobilibus. 417, 94.
mobilitas. 368, 9. | 403, 8.
moderamine. 325, 61.
moderaminis. 419, 28.
moderanda. 369, 4.
moderare. 316, 4.
moderata. 160, 8. | 390, 40.
moderatè. 409, 25.
moderato. 270, 1. | 418, 25.
moderatur. 157, 1. | 273, 1. |
 341, 10. | 369, 6.
modesta. 78, 8.
modestia. 419, 68.
modestix. 466, 3.
modestior. 419, 64.
modestum. 336, 66.
modestus. 194, 19.
modicâ. 299, 8.
modicas. 308, 9.
modicum. 383, 7.
modicus. 396, 40.
modifica. 186, 2.
modis. 1, 14. | 118, 2. | 159,
 2. | 168, 2. | 193, 4. | 332,
 11. | 406, 57.
modius. 334, 285.
modo, ablat. 350, 8.
modò, adverb. 12, 13. | 65,
 3. | 90, 5. 8. | 92, 2. 11. |
 154, 4. | 163, 30. | 168, 25. |
 174, 14. | 184, 11. | 202, 6. |
 212, 21. | 244, 2. | 296, 7. |
 323, 8. | 328, 11. | 334, 287.
 414. 425. 457. | 338, 1. |
 349. 1. | 350, 4. | 361, 33.
 45. | 380, 1. | 390, 20. | 393,
 78. | 394, 32. | 407, 1. | 419,
 2. 3. 44. | 466, 3. | 469, 21.
modos. 11, 5. | 99, 2. | 162,
 17. | 322, 54. | 406, 91.
modulamine. 176, 2.
modulata. 151, 22. | 322, 56.
modulatâ. 341, 7.
modulate. 409, 22.

modulati. 153, 84.
modulatio. 409, 23. | 418, 13.
 65.
modulatus. 176, 18.
modulis. 184, 2. | 393, 84.
modulo. 337, 1.
modulorum. 336, 76.
modulus. 368, 28.
modum. 151, 23. | 153, 4. |
 290, 4. | 302, 20. | 304, 15. |
 350, 8. | 358, 3. | 396, 1. |
 406, 102. | 438, 2.
modus. 301, 17. | 304, 6. 12.
 16. | 320, 16. | 336, 76. |
 349, 20.
mœcha. 10, 1.
mœcham. 90, 1.
mœchi. 90, 7.
mœnia. 196, 31. | 232, 7. |
 288, 5. | 289, 9. | 292, 7. |
 334, 2. 4. 16. 21. 24. 455. |
 399, 30. | 413, 15. | 441, 3. |
 442, 3.
mœnibus. 118, 12. | 291, 4. |
 404, 11. | 406, 85. | 417,
 78. 84.
mœnium. 300, 26.
mœrentem. 325, 61. 89.
mœrentes. 319, 59.
mœreo. 168, 17.
mœret. 325, 20.
mœsta. 175, 15. | 188, 2. | 193,
 2. | 325, 26. | 367, 2. | 419,
 3. | 460, 3.
mœstâ. 213, 1.
mœstæ. 194, 5.
mœstam. 158, 2.
mœstarum. 391, 3.
mœsti. 159, 13. | 170, 2. | 180,
 6. | 211, 2. | 391, 5.
mœstis. 159, 16. | 189, 11. |
 213, 16. | 214, 2. | 325, 13.
 44.
mœstissimâ. 458, 4.
mœsto. 24, 5. | 153, 79. | 305,
 56. | 417, 110.
mœstum. 184, 11. | 185, 7. |
 216, 9. | 389, 1.
mœstus. 168, 14. | 170, 16. |
 176, 19. | 319, 59.
molarum. 413, 33.
molè. 151, 8. | 237, 4. | 300,
 15. | 334, 367.

molem.

V O C U M.

molem. 341, 9.
 molere. 123, 2.
 moles. 289, 5. | 300, 19. | 334,
 374. | 437, 3.
 molesta. 326, 9.
 molestè. 302, 33.
 molestiam. 337, 2. | 338, 2. |
 414, 3.
 molestus. 303, 10. | 307, 12. |
 326, 9. | 396, 35.
 moli. 368, 3.
 molientes. 448, 3.
 moliris. 334, 140.
 molis. 297, 15.
 molitor. 90, 3.
 molitos. 334, 320.
 molitur. 71, 7. | 438, 3.
 molle. 1, 14. | 37, 2. | 238, 4.
 molles. 393, 60.
 molli. 151, 19. | 322, 70. |
 354, 5. | 357, 6.
 mollia. 334, 396.
 mollior. 45, 4. | 69, 5.
 mollis. 157, 41. | 257, 8. | 259,
 4. | 362, 28. | 397, 2.
 momenta. 333, 12. | 419, 72.
 momentum. 361, 23.
 monebo. 322, 45.
 monendi. 323, 6.
 monendus. 154, 9.
 monent. 362, 29.
 monente. 422, 9.
 moneo. 393, 31. | 403, 15.
 monere. 301, 20.
 monet. 307, 3. | 422, 6. | 435,
 4.
 moneta. 289, 6.
 monile. 355, 5.
 monilia. 334, 73.
 monita. 426, 4.
 monitis. 165, 11. | 317, 19. |
 428, 3. | 449, 2.
 monitu. 322, 70. | 422, 8.
 monitum. 425, 1.
 monitus. 317, 12.
 monosticha. 256, 3. | 316, 2. |
 375, 2. | 396, 5.
 monostichium. 374, 8.
 monosyllaba. 337, 1. 2. | 343,
 1. | 364, 1. 24.
 monosyllabis. 338, 1. | 340, 1.
 monosyllabon. 348, 13.
 monosyllabum. 338, 1.

inons. 347, 8.
 monstra. 157, 2.
 monstrabimus. 420, 1.
 monstratu. 423, 4.
 monstri. 417, 67.
 monstro. 393, 40.
 monstrum. 69, 5. | 359, 8.
 monte. 334, 193. 464 | 336,
 79.
 montem. 428, 2.
 montes. 291, 3. | 297, 12. |
 334, 147. | 417, 71.
 montis. 334, 328. | 346, 5. |
 434, 3.
 monuerat. 455, 2.
 monumeta. 35, 9. | 159, 12. |
 175, 14. | 204, 13. | 206,
 17. | 254, 3. | 417, 55.
 mora. 321, 3. | 334, 255. |
 338, 2. | 359, 24. | 361, 31. |
 364, 8. | 394, 24. | 397, 10. |
 447, 3. | 469, 16.
 morâ. 405, 1. | 414, 2.
 moræ. 350, 1.
 morantem. 332, 48. | 381, 6.
 moraris. 12, 15. | 321, 5.
 morarum. 334, 103. | 369,
 42. | 397, 1.
 moras. 160, 14. | 191, 30. | 357,
 21. | 419, 49.
 moratur. 413, 41.
 moratus. 413, 44.
 morbi. 335, 5. | 421, 3.
 morbis. 362, 17.
 morbum. 131, 5.
 morbus. 108, 11.
 mordeat. 332, 10.
 mordentia. 361, 1.
 more. 165, 6. | 195, 9. | 302,
 1. | 335, 4. | 349, 18. | 396,
 23. | 419, 34. 53. 67.
 morem. 209, 11. | 355, 9. |
 416, 9.
 morëris. 203, 10.
 morëris. 413, 19.
 mores. 91, 3. | 104, 5. | 171,
 6. | 182, 5. | 183, 1. | 192,
 11. | 193, 13. | 197, 1. | 207,
 13. | 289, 3. | 306, 5. | 319,
 8. 34. | 322, 74. | 334, 384.
 395. | 360, 1. | 364, 6. | 399,
 29. | 406, 44. | 418, 50. | 445,
 2.

mori. 92, 9.
 moribundis. 334, 278.
 moribus. 40, 2. | 78, 7. | 160,
 10. | 167, 4. | 168, 6. | 171,
 10. | 182, 5. | 200, 48. | 298,
 3. | 360, 2. | 406, 49.
 moriens. 271, 3. | 277, 3. |
 359, 20.
 moriente. 174, 8.
 morigeræ. 161, 3. | 175, 4.
 moris. 419, 44.
 moritur. 315, 2.
 moritura. 71, 8.
 moriturum. 75, 1.
 moriturus. 95, 3.
 moror. 303, 16.
 mors. 35, 10. | 168, 4. | 184,
 6. | 251, 2. | 259, 10. | 269,
 1. | 339, 3. 4. | 345, 14.
 morfu. 108, 17. | 344, 8.
 mortalia. 469, 7.
 mortalibus. 419, 60.
 mortalis. 145, 1.
 morte. 116, 1. | 118, 8. | 190,
 4. | 209, 8. | 213, 14. | 215,
 4. | 225, 3. | 257, 9. | 259,
 8. | 268, 3. | 282, 3. | 318, 4. |
 320, 3. | 325, 14. | 345, 2. |
 362, 41. | 391, 21.
 mortem. 10, 2. | 122, 3. | 153,
 73. | 205, 20. | 249, 5. | 312,
 3.
 mortes. 2, 3. 8.
 mortiferos. 334, 266.
 mortis. 22, 1. | 75, 4. | 159,
 8. | 239, 4. | 314, 2. | 315, 2. |
 362, 20.
 mortuum. 246, 1.
 mortuus. 246, 2. 3.
 morum. 9, 3. | 20, 4. | 181, 11. |
 189, 1. | 192, 23. | 323, 10. |
 368, 27. 33. | 406, 46.
 mos. 339, 10. 11. | 344, 1.
 Mosella. 288, 6. | 334, 108.
 374. 381. 469.
 Mosellæ. 334, 22. 73. 148. |
 391, 4.
 Mosellam. 334, 193. 350.
 mota. 146, 12.
 motibus. 334, 194.
 moto. 334, 258.
 motu. 195, 31. | 207, 3. | 322,
 73. | 323, 8. | 334, 145. |
 L

I N D E X

- 413, 17.
 motum. 319, 35.
 motus, *adject.* 72, 3. | 208, 5. |
 302, 42.
 motus, *subst. plur.* 334, 225. |
 343, 6. | 367, 8. | 369, 18. |
 468, 5.
 moveatur. 394, 30.
 movens. 153, 16. | 278, 2.
 moventi. 135, 9.
 moveri. 393, 84.
 movet. 281, 1. | 367, 5. 10.
 movetur. 143, 2.
 movit. 322, 65. | 417, 5. | 450,
 3.
 mox. 90, 6. | 105, 10. | 122,
 3. | 157, 21. | 163, 15. | 195,
 9. 33. | 207, 7. 11. | 208, 7. |
 213, 10. | 214, 5. 11. | 259,
 8. | 283, 3. | 290, 13. | 322,
 38. 70. 89. | 334, 271. 343.
 426. | 344, 5. | 362, 28. 34. |
 366, 3. | 377, 22. 24. | 393,
 18. | 394, 37. | 398, 7. | 409,
 21. | 413, 18. | 415, 40. | 417,
 79. 82. | 419, 34. | 422, 7. |
 451, 2. | 453, 3. | 456, 3. |
 463, 4. | 470, 15. 27.
 mucro. 359, 21.
 mucronem. 361, 28.
 mucronibus. 325, 37.
 mucronis. 325, 68.
 mugit. 58, 3.
 mugitum. 64, 1.
 mulæ. 397, 5.
 mulas. 403, 16.
 mulcato. 325, 90.
 mulcear. 418, 66.
 mulcebant. 409, 6.
 mulcebat. 322, 23.
 mulcendo. 419, 19.
 mulcentem. 334, 393.
 Mulciber. 334, 338.
 muli. 340, 2.
 muliebre. 128, 3. | 336, 8. |
 345, 25.
 mulieres. 324, 1.
 mulis. 394, 36. | 419, 77.
 nullis. 334, 117.
 multa. 9, 1. | 141, 1. | 146, 4. |
 151, 7. | 191, 11. | 311, 4. |
 321, 4. | 322, 29. | 335, 6.
 7. | 418, 39. 47. | 419, 16. |
 420, 3.
 multâ. 75, 4. | 325, 101. | 393,
 29. | 455, 2. | 464, 2.
 multas. 163, 4. | 171, 3. | 414,
 1.
 multatus. 122, 3.
 multi. 301, 3. 7. | 334, 445. |
 364, 22. | 418, 44. | 419,
 30.
 multiplicanti. 336, 2.
 multiplicas. 419, 39. 72.
 multiplicat. 365, 6.
 multiplicata. 399 13.
 multiplicentur. 396, 7.
 multiplices. 334, 151.
 multiplici. 319, 50. | 418, 35. |
 457, 2.
 multiplicis. 453, 2.
 multis. 214, 14. | 310, 2. | 312,
 5. | 363, 2. | 364, 18. | 398,
 42. | 409, 16. | 419, 30. 53. |
 428, 3. | 436, 5. | 453, 2. |
 470, 9.
 multitudine. 422, 7.
 multitudinem. 427, 3. | 433,
 2.
 multitudini. 431, 3.
 multitudinis. 419, 42.
 multo. 27, 2. | 84, 5. | 117, 1. |
 163, 15. | 191, 31. | 205, 2.
 21. | 282, 1. | 315, 5. | 322,
 24. | 334, 341. | 398, 26. 33. |
 419, 54.
 multorum. 445, 2.
 multos. 204, 10. | 212, 5. |
 297, 3. | 319, 15. | 322, 67. |
 405, 2. | 470, 21.
 multum. 415, 15.
 multus. 208, 7.
 mulus. 70, 9.
 munda. 419, 36.
 mundi. 153, 10. | 339, 15. |
 363, 5. | 365, 17. | 368, 1. |
 383, 14. | 406, 48. | 419,
 80.
 mundo. 333, 8.
 mundos. 157, 34.
 mundus. 332, 20. | 336, 48. |
 372, 3.
 munera. 159, 6. | 167, 17. |
 322, 82. | 334, 153. | 355,
 3. | 419, 21. 53. | 422, 2. |
 462, 4.
 muneratur. 427, 3.
 munere. 134, 3. | 163, 33. |
 195, 35. | 203, 12. | 211, 3. |
 317, 11. | 377, 18. | 404, 21. |
 409, 23. | 419, 13. 26. 82.
 83. | 439, 2.
 muneribus. 427, 3. | 439, 2. |
 457, 2.
 muneris. 313, 3. | 319, 6. |
 419, 12. 54.
 munia. 133, 2.
 municipale. 183, 8.
 municipalem. 419, 31. | 470,
 24.
 municipem. 213, 2.
 municipium. 334, 402.
 munificos. 90, 8. | 419, 1.
 munimenta. 428, 2. | 432, 3. |
 437, 3.
 munimentum. 463, 2.
 munimine. 334, 32.
 munita. 287, 6.
 munitior. 342, 8.
 munivit. 419, 73.
 muniuntur. 427, 4.
 munus. 146, 32. | 163, 1. |
 166, 14. | 176, 16. | 193,
 14. | 197, 19. | 202, 8. | 206,
 19. | 209, 2. | 305, 5. | 323,
 17. | 396, 1. 4. | 408, 2. | 411,
 1. | 415, 44. 49. | 419, 22.
 munusculi. 413, 45.
 Muræna. 300, 16.
 Murænæ. 335, 4.
 muri. 232, 4. | 432, 3.
 muricæ. 411, 1. 2.
 murice. 325, 11.
 muriceis. 398, 4.
 muricis. 361, 22.
 muris. 296, 2. | 334, 369. 455. |
 423, 4.
 murmura. 169, 3. | 322, 68. |
 334, 33. | 418, 11.
 murmure. 323, 4. | 325, 7. |
 364, 23. | 419, 62.
 muro. 289, 3.
 murorum. 298, 12.
 muros. 442, 1.
 mus. 347, 12.
 Musa. 9, 4. | 118, 13. | 172, 1. |
 185, 2. | 200, 36. | 203, 6. |
 325, 1. | 334, 391. | 396,
 42. | 445, 1.

V O C U M.

Musæ. 34, 5. | 334, 444. | 393,
8. 9. | 401, 3. | 403, 17. | 410,
12. | 418, 73.
Musarum. 1, 12. | 92, 7. | 322,
42. | 326, 1.
Musas. 198, 3. | 367, 10. | 404,
6. | 407, 5.
musculis. 396, 1.
musculus. 396, 37.
muscum. 334, 67.
muscus. 398, 5.
musica. 336, 76. | 406, 12. |
418, 13.
musicam. 335, 7. | 399, 38.
musice. 176, 12.
musici. 413, 46.
musicus. 400, 1.
Musis. 1, 6. | 32, 1. | 38, 1. |
162, 24. | 322, 1. 7. | 334,
475. | 403, 9. 23. | 404, 38. |
413, 12.
mustella. 334, 107.
mutabitur. 348, 17.
mutabo. 91, 3.
mutandas. 469, 20.
mutandos. 362, 5.
mutans. 415, 33.
mutare. 320, 31. | 363, 19.
mutasti. 200, 29.
mutastis. 286, 12.
mutat. 143, 2.
mutata. 328, 9. | 398, 7. | 451,
2.
mutatio. 332, 47.
mutatis. 417, 18.
mutato. 213, 6. | 419, 81.
mutavit. 177, 10. | 184, 7.
muto. 51, 1.
mutua. 133, 4. | 334, 14. | 359,
7.
mutuâ. 424, 3.
mutuata. 434, 3.
mutuatur. 415, 24.
mutum. 418, 17.
mutuo. 467, 3.
mutus. 255, 2.
mutuum. 154, 6. | 340, 2. |
413, 18. | 419, 1.
Mycenarum. 419, 59.
Mycinis. 440, 2.
Mylasena. 334, 215.
Myrmidonum. 436, 4.
Myron. 17, 1. 5. | 59, 4.

Myronis. 58, 1. | 60, 4. | 62,
1. | 64, 1.
Myrrha. 325, 73.
myrteus. 325, 2.
myrtum. 236, 1.
myrtus. 325, 56.
Myfi. 30, 3.
Myfia. 239, 1.
myrtæ. 317, 2.
mysteria. 393, 67. | 409, 20.
mysterium. 358, 1.
mystica. 336, 1.
mystici. 194, 12.
mythôn. 211, 26.

N

N Abat. 317, 20.
nacta. 208, 10. | 364, 7.
nactum. 325, 52.
nactus. 203, 9. | 209, 4. | 263,
1.
næ. 326, 4.
nænia. 159, 5. | 168, 2. | 174,
2. | 176, 2. | 187, 7. | 193,
2. | 200, 38.
nænia. 194, 5.
nævos. 324, 3.
Naiadas. 95, 4.
Naiades. 96, 1.
Naidas. 33, 171.
Nais. 334, 82.
nam. 20, 30. | 54, 7. | 64, 3. |
73, 6. | 78, 7. | 83, 1. | 105,
5. | 128, 7. | 129, 7. | 133, 3. |
135, 9. 12. | 157, 29. | 167,
18. | 168, 10. | 181, 5. | 183,
7. | 187, 5. | 211, 13. | 227,
3. | 229, 2. | 287, 13. | 299,
5. | 305, 11. | 306, 6. | 308,
11. | 321, 4. | 334, 118. | 354,
337, 2. | 338, 2. | 350, 6. |
351, 4. | 360, 3. | 361, 18. |
364, 18. | 368, 13. | 369,
24. | 390, 13. | 393, 12. 53. |
396, 45. | 398, 13. | 399, 19.
39. | 400, 1. | 405, 1. 2. | 406,
21. 25. | 407, 6. | 409, 27. |
414, 1. | 415, 3. 49. | 417,
104. | 418, 42. | 419, 3. | 420,
2.
namque. 53, 3. | 82, 1. | 118,
5. | 130, 7. | 132, 3. | 137,

3. | 139, 3. | 155, 1. | 156,
4. | 163, 8. | 167, 17. | 174,
3. | 213, 6. | 305, 4. | 321.
6. | 335, 6. | 369, 11. | 377,
8. | 417, 21. | 419, 52. 79. |
453, 2.
nancisci. 211, 28.
nando. 449, 3.
Nar, *fluvius*. 343, 10.
Narbo. 207, 7. | 208, 4. | 292,
2. | 297, 1. 10. | 398, 28. |
417, 83.
Narbonem. 209, 12. | 417,
82.
Narbonensis. 162, 12.
Narcisse. 97, 1. | 99, 1.
Narcissi. 345, 2.
Narcissus. 325, 10.
nardi. 253, 1.
nardum. 123, 6.
nares. 359, 14.
naribus. 335, 6.
naris. 124, 2.
narrantem. 191, 29.
naraverat. 448, 3.
Naryciam. 393, 10.
nascendi. 254, 5.
nascentem. 361, 45.
nascentia. 361, 23.
nascentis. 328, 2.
nasci. 56, 1. | 362, 41.
nascitur. 20, 10. | 465, 4.
nascuntur. 361, 36.
Nasonis. 69, 8.
Nastes. 234, 1.
nata. 242, 1. | 325, 77. | 414,
1.
natæ. 167, 16. | 175, 1.
natale. 298, 8.
natalem. 385, 24.
natales. 390, 17.
natali. 323, 17.
natalibus. 191, 35. | 323, 21.
natalis. 398, 49.
natam. 183, 5. | 208, 6.
natandi. 334, 183.
natant. 334, 194.
natanti. 449, 3.
natantum. 334, 106. 141.
250.
natas. 393, 64.
natat. 344, 12. | 347, 13.
natatu. 334, 90. 275. 344.
L ij

I N D E X

- natatus. 334, 83. 94.
 nate. 153, 27. | 169, 2. | 193,
 10. | 391, 5. 9. 22.
 nates. 393, 35.
 nati. 165, 2. | 173, 4. | 183,
 14. | 198, 2. | 200, 26. | 209,
 5. | 225, 4. | 319, 49. | 325,
 83. | 334, 422. | 355, 7. | 364,
 12. | 390, 36. | 406, 70. |
 421, 1.
 natis. 127, 2. | 189, 12. | 204,
 12. | 214, 13. | 244, 3. | 254,
 1.
 nativa. 287, 13.
 nativi. 334, 321.
 nato. 162, 20. | 174, 9. | 178,
 9. | 194, 14. | 241, 2. | 322,
 90. | 325, 27. 81. | 390, 6.
 natorum. 129, 8. | 182, 12.
 natos. 56, 2. | 129, 2. | 130,
 2. | 161, 5. | 168, 26. | 193,
 6. | 240, 5. | 390, 29.
 natu. 152, 3. | 254, 6.
 natum. 3, 3. | 163, 26. | 175,
 12. | 317, 16. 26. | 319, 45. |
 362, 41. | 390, 10.
 natura. 107, 1. | 146, 32. |
 334, 385. | 361, 41. | 363,
 23. | 407, 5. | 418, 17. | 419,
 69. 75.
 naturâ. 400, 5.
 naturæ. 334, 51. 110. | 340,
 3. | 344, 12. | 414, 1. | 419,
 17.
 naturale. 330, 2.
 naturali. 334, 156. | 339, 12.
 naturalia. 191, 21. | 334, 228 |
 335, 7.
 naturam. 335, 8. | 409, 12. 22.
 natus. 24, 7. | 145, 1. | 222, 1. |
 334, 450. | 390, 27. 33. |
 406, 88. | 417, 113.
 navali. 292, 5.
 navalia. 427, 4.
 navalibus. 432, 13.
 navalium. 432, 3. | 437, 3.
 Navam, *fluvii*. 334, 1.
 nauci. 350, 2.
 nave. 446, 3. | 453, 3.
 navem. 459, 2.
 naves. 422, 9. | 430, 1. | 442,
 3. | 444, 1. | 455, 1.
 naufragi. 458, 3.
 naufragus. 362, 5.
 navi. 183, 11. | 414, 2. | 448,
 3.
 navibus. 433, 2. | 440, 1. | 454,
 3.
 navifrago. 396, 41.
 navifragum. 157, 8.
 navigantem. 458, 3.
 navigantes. 456, 3.
 navigantium. 456, 2.
 navigaret. 454, 2.
 navigat. 297, 21.
 navigatione. 457, 2.
 navigationem. 422, 8. | 449,
 2.
 navigationis. 429, 3. | 445, 3. |
 448, 2. | 452, 2. | 459, 3.
 navigavere. 448, 3.
 navigavit. 420, 4.
 naviger. 320, 26. | 334, 27.
 367.
 navigiis. 385, 21.
 navis. 415, 40. | 456, 3. | 457,
 2.
 navita. 334, 166. 196. 197.
 naumachia. 334, 218.
 Nauficaa. 450, 2.
 naufo. 414, 2. | 415, 37.
 nauta. 168, 15.
 nautæ. 334, 42.
 nautales. 334, 223.
 nautas. 334, 227.
 nautica. 334, 228. 238.
 Nazario. 204, 9.
 ne. 12, 8. | 19, 3. | 62, 1. | 71,
 8. | 93, 7. 8. | 123, 3. | 130,
 4. 7. 10. | 147, 1. | 151, 18. |
 153, 69. | 155, 2. | 159, 6. |
 163, 1. | 169, 6. | 175, 13. |
 179, 5. | 198, 11. | 200, 56. |
 213, 8. | 215, 8. | 229, 5. |
 242, 5. | 244, 9. | 280, 3. |
 302, 9. | 307, 12. | 315, 7. |
 319, 55. | 320, 30. | 322, 24. |
 99. | 323, 6. | 334, 37. 108. |
 335, 3. 5. | 336, 89. | 337,
 2. | 350, 5. 8. | 360, 1. 4. |
 363, 6. 10. | 393, 14. 42. |
 394, 18. 20. | 396, 35. |
 399, 11. | 404, 3. | 406, 44. |
 407, 4. 5. | 412, 6. | 414,
 3. | 415, 39. | 417, 31. |
 103. 115. | 419, 24. 41. 45. |
 71. 74. 80. 82. | 422, 6. |
 442, 2. | 463, 2. 4. | 466, 2. |
 469, 19. | 470, 39.
 nequid nimis. 304, 9.
 ne, *interrogat.* 43, 2. | 75, 5. |
 130, 3. | 152, 22. | 191, 21. |
 192, 11. | 284, 1. | 301, 4. |
 349, 8. | 357, 11. | 361, 15. |
 364, 17. | 385, 15. | 393,
 17. | 407, 3. | 419, 18.
 nebula. 407, 2.
 nebulam. 424, 1.
 nebulas. 139, 8. | 383, 13.
 nebulonum. 398, 14.
 nebulosa. 392, 5.
 nebuloso. 325, 8. | 334, 1.
 nebunt. 334, 396.
 nec. 2, 7. | 3, 8. | 10, 1. | 12,
 10. | 13, 4. | 26, 11. | 35, 5. |
 39, 4. 5. &c. *ubique passim.*
 necatur. 103, 2.
 necdum. 67, 1.
 nece. 189, 6.
 necem. 10, 4.
 Necepsus. 409, 20.
 neces. 468, 4.
 necessarii. 457, 2.
 necesse. 34, 1. | 312, 4. | 374,
 3. | 419, 75.
 necessitas. 338, 2.
 necessitatem. 404, 30.
 necet. 218, 4.
 necis. 20, 4. | 95, 1. | 130,
 6.
 necnon. 352, 14. | 375, 4. |
 385, 25.
 necopinus. 419, 29.
 necquicquam. 357, 20.
 nectare. 211, 22.
 nectaris. 407, 1.
 necte. 16, 6. | 148, 2.
 nectebat. 23, 1.
 nectis. 357, 20.
 nectuntur. 377, 17.
 nedum. 407, 4.
 nefas. 130, 2. | 153, 32. | 162,
 4. | 326, 4. | 369, 4.
 negabo. 335, 6.
 negant. 385, 26.
 negantes. 418, 37.
 negarent. 322, 75.
 negares. 414, 3.
 negat. 348, 5. | 419, 25. |

V O C U M.

negatas. 39, 3.
negavi. 17, 12.
negem. 469, 12.
negentur. 76, 7.
neget. 335, 6.
neglexi. 335, 7.
neglexit. 15, 4.
negligimus. 320, 20.
negligis. 404, 33.
negligunt. 306, 5.
negoti. 364, 3.
negotia. 420, 2.
negotiarum. 415, 22.
negotiis. 300, 8. | 419, 3.
negotium. 116, 2. | 308, 5. |
350, 2. | 409, 27.
Nemausus. 298, 33.
Nemex. 388, 3.
Nemexa. 387, 4. | 389, 2.
Nemexam. 419, 8.
Nemexa. 334, 354.
Nemesis. 21, 2. 4. | 56, 3. |
322, 85. | 332, 40. | 334,
379. | 417, 57.
neminem. 94, 4. | 419, 3.
nemo. 112, 1. | 192, 14. | 306,
9. | 335, 7. | 406, 36. | 418,
44. | 419, 21. 38. 64.
nemoralia. 245, 23.
nemoralibus. 418, 67.
nemorosa. 334, 5.
nemorum. 343, 8. | 418, 10.
nempe. 12, 12. | 138, 3. |
181, 11. | 362, 24.
nemus. 346, 2. | 417, 73.
Nepai. 383, 10.
Nepheleidos. 334, 287.
nepos. 170, 3. | 322, 2. 13.
37. 56. | 323, 16. 28. | 390,
5. | 396, 14.
nepote. 390, 38.
nepotem. 323, 19.
nepotes. 192, 1. | 317, 13. |
322, 19.
nepoti. 322, 94. | 390, 3.
Nepoti, Cornelio. 471, 3.
Nepotiane. 205, 4.
nepotibus. 334, 414.
nepotis. 163, 31. | 164, 1. |
323, 12. | 390, 33. | 405,
1.
nepotulum. 321, 1.
nepotum. 153, 34. | 174, 9. |

334, 51. | 398, 1.
neptis. 175, 9.
Neptunalia. 385, 19.
Neptunia. 232, 4.
Neptuno. 388, 5. | 435, 3. |
449, 3.
Neptunus. 433, 2. | 434, 4. |
440, 4. | 469, 3.
nequaquam. 193, 7. | 349,
2.
neque. 189, 9. | 198, 14. |
213, 1. | 250, 5. | 302, 4. |
317, 27. | 318, 2. 3. 4. | 319,
18. | 322, 20. | 334, 45.
76. 118. | 335, 1. 6. 8. |
338, 2. | 350, 2. 4. | 398,
41. | 400, 2. | 409, 11. | 419,
13. 19. 38. 41. 58. 72. |
422, 9. | 440, 4.
nequeas. 315, 4. | 393, 68.
nequeat. 369, 36.
nequeo. 12, 4. | 55, 4. | 92,
7.
nequiens. 192, 27.
nequior. 117, 1.
nequitiam. 340, 1.
Nereos. 334, 281.
Nerinetum. 393, 55.
Nero. 257, 3. 5. | 258, 3. 5. |
259, 3. 6. | 263, 1. | 266, 2.
Neronem. 257, 12.
Neroni. 268, 1.
Neronis. 419, 31.
Nerva. 273, 2.
nervi. 341, 4.
nervis. 334, 391.
nescias. 335, 5. | 419, 2.
nesciat. 390, 27. | 416, 31.
nesciet. 310, 1.
nesciit. 258, 8.
nescio. 77, 2.
nescire. 390, 25. | 413, 31.
nesciret. 458, 2.
nescis. 393, 84. | 406, 5. |
409, 11.
nescit. 1, 12. | 2, 1. | 302, 5. |
330, 4. | 369, 38.
nescivi. 419, 49.
nescivit. 290, 4. | 328, 5.
nescius. 236, 1.
Nestor. 225, 2. | 419, 19.
Nestora. 211, 24. | 406, 14. |
434, 1.

Nestore. 19, 5. | 224, 4. | 336,
14. | 419, 20. | 429, 3. 4.
Nestorem. 445, 3. | 447, 2.
Nestoreos. 336, 11.
neu. 334, 428.
neverat. 354, 5.
neuter. 419, 11.
neutri. 50, 6.
neutro. 100, 4.
neutrum. 79, 2. | 334, 128.
nex. 345, 16.
nexus. 359, 7.
nexuit. 22, 4.
nexus. 392, 4.
ni. 73, 5. | 212, 16. | 340, 7. |
404, 35.
Nidum, *fluv.* 334, 423.
nidis. 151, 2.
nido. 336, 17.
nidore. 334, 124.
nidum. 334, 449. | 471, 15.
nigellas. 393, 74.
nihil. 54, 7. | 75, 9. | 135, 11. |
153, 59. | 191, 41. | 196,
51. | 253, 6. | 255, 2. | 308,
13. | 311, 4. | 319, 33. | 324,
2. | 334, 56. | 335, 3. 8. |
364, 2. | 374, 7. | 412, 6. |
413, 19. | 414, 1. | 418, 42. |
419, 6. 13. 72. 77. 80. |
420, 3. | 447, 2. | 466, 3.
nihili. 338, 2. | 339, 16.
nihilo. 255, 3. | 470, 44.
nihilominus. 419, 62.
nihilum. 320, 12.
nil. 39, 6. | 45, 1. | 46, 2. |
47, 1. | 104, 4. | 140, 1. |
153, 13. 29. 59. 60. | 173,
11. | 200, 20. | 202, 4. | 205,
3. | 309, 3. | 315, 7. | 316,
5. | 323, 6. | 327, 7. | 360,
1. | 363, 11. | 390, 1. | 393,
98. | 399, 34. | 418, 17. |
419, 13. | 469, 7.
Nile. 3, 1. | 4, 8.
Niliacâ. 20, 10.
Niliacæ. 334, 213. |
Nilo. 287, 6.
nimbi. 157, 35.
nimbofo. 325, 2.
nimia. 160, 7. | 342, 1. | 419,
72.
nimia. 151, 7.

I N D E X

- miniam. 53, 2.
 nimis. 417, 52.
 nimirum. 417, 51.
 nimis. 396, 48.
 nimium. 39, 6. | 163, 7. | 178, 9. | 188, 5. | 315, 7. | 316, 5. | 334, 389. | 349, 1. | 405, 2.
 ninguida. 211, 21. | 296, 5. | 417, 69. | 124. | 418, 51.
 Niobe. 85, 2. | 245, 2.
 Nioben. 84, 3. 4. | 85, 1.
 nisi. 78, 7. | 105, 1. | 131, 5. | 201, 4. | 212, 2. | 230, 3. | 269, 4. | 318, 3. | 322, 11. | 335, 8. | 369, 34. | 393, 98. | 400, 3. 5. | 409, 26. | 414, 2. | 419, 22. 29. 39. 41. 63. 68. 70. 81. | 421, 41. | 455, 2.
 Nisi, *nom. prop.* 417, 42.
 Niso. 417, 35.
 nifu. 163, 15.
 nitens. 191, 33. | 210, 14.
 nitent. 334, 158.
 nitentes. 393, 47.
 nitentis. 334, 18.
 nitet. 342, 12. | 346, 2. | 407, 3.
 nitida. 369, 5. | 398, 15.
 nitor. 334, 347.
 nitore. 167, 7.
 nivalis. 332, 12.
 nive. 164, 6.
 nivei. 325, 30. | 398, 24.
 niveus. 393, 44.
 nivibus. 297, 6. | 430, 4.
 Nivomagum. 334, 11.
 nix. 346, 4.
 nixus. 369, 32.
 nobile. 196, 39. | 199, 5. | 268, 4.
 nobilem. 313, 5.
 nobiles. 216, 4.
 nobilia. 420, 3.
 nobilibus. 334, 361. 414.
 nobilior. 262, 2.
 nobiliorum. 336, 80.
 nobilis. 26, 2. | 168, 5. | 178, 3. | 194, 2. | 195, 6. | 203, 9. | 206, 9. | 208, 5. | 408, 25.
 nobilitas. 171, 4. | 239, 3.
 nobilitat. 209, 12. | 390, 12.
 nobilitata. 189, 2.
 nobilitate. 163, 4.
 nobilitatem. 405, 1.
 nobilitatis. 173, 6. | 419, 16.
 nobilium. 212, 21. | 214, 3. | 396, 39. | 358, 1.
 nobilius. 334, 357.
 nobis. 34, 15. | 157, 27. | 174, 10. | 180, 1. 5. | 181, 11. | 191, 38. | 204, 4. | 214, 15. | 225, 6. | 298, 6. | 300, 6. | 303, 15. | 317, 5. 29. | 320, 24. | 322, 98. | 360, 1. | 369, 6. | 397, 10. | 400, 5. | 406, 4. | 407, 5. 7. | 417, 112. | 419, 5. 23. 29. 65. 67. | 470, 1. 11. 27.
 nobiscum. 397, 13. | 399, 41. | 403, 25.
 nocens. 265, 4. | 282, 3.
 nocentem. 325, 94.
 nocentes. 1, 8.
 nocere. 309, 6. 7.
 nocet. 315, 6.
 nocituri. 153, 32.
 nociturus. 334, 89.
 nocte. 92, 6. | 157, 40. | 325, 53. 101. | 359, 1. | 385, 12. | 430, 3. | 438, 3. | 447, 3.
 noctem. 17, 1. | 151, 3. | 335, 4. | 357, 16. | 428, 3. | 429, 3. | 467, 3.
 noctes. 137, 3. | 147, 5. | 157, 38. | 325, 35. | 396, 10.
 nocti. 406, 97.
 noctibus. 332, 49.
 nocticolor. 343, 11.
 noctis. 151, 14. | 153, 15. | 157, 10. | 336, 25. 28. | 371, 6. | 383, 2. | 384, 4. | 427, 3.
 noctu. 303, 12.
 noctua. 334, 309.
 nocturna. 364, 19.
 nocturnæ. 422, 6.
 nocturnas. 444, 3.
 nocturnis. 325, 99. | 383, 9.
 nocuere. 272, 4.
 nocuit. 277, 4.
 nodis. 359, 16.
 nodo. 335, 8. | 417, 50.
 nodos. 393, 77.
 nodosus. 393, 55.
 nodosis. 334, 244.
 Nolanis. 71, 5.
 noli. 409, 23.
 nolim. 153, 62.
 nolint. 374, 4. | 390, 30.
 nolit. 191, 34. | 209, 14. | 360, 4. | 469, 18.
 nolle. 309, 6. | 362, 19. | 363, 21.
 nollem. 306, 3.
 nolo. 12, 7. | 34, 5. | 39, 1. 8. | 55, 4. | 69, 15. | 305, 22. | 314, 1. | 419, 31. 75.
 nolueram. 320, 4.
 noluissem. 68, 4.
 noluiſti. 419, 57.
 nomen. 12, 10. | 20, 1. 2. 3. 5. | 41, 2. 4. | 115, 3. | 128, 13. | 138, 2. | 149, 4. | 150, 4. | 163, 3. | 164, 3. | 180, 4. | 182, 1. | 194, 13. | 197, 6. | 199, 2. 5. | 200, 57. | 202, 1. | 207, 11. 16. | 208, 8. 13. | 214, 3. | 228, 1. | 229, 1. 8. | 255, 1. | 257, 2. | 276, 2. | 287, 9. | 293, 2. | 294, 5. | 296, 6. | 298, 15. | 300, 1. 18. | 306, 12. | 322, 36. | 329, 3. | 334, 353. 436. 440. | 336, 68, 85. | 337, 2. | 347, 4. | 349, 16. | 368, 19. 20. | 371, 13. | 376, 8. | 377, 7. 12. 15. | 395, 4. 6. | 398, 19. | 399, 22. | 406, 45. 51. 76. | 410, 2. | 411, 2. | 415, 3. 14. | 419, 38. 54. | 434, 3. | 470, 18.
 nomina. 18, 1. | 19, 2. | 20, 8. | 26, 3. | 40, 2. | 123, 3. | 126, 2. | 147, 3. | 159, 1. 11. | 181, 1. | 194, 10. | 201, 7. | 206, 4. | 207, 9. | 215, 5. | 256, 5. | 266, 3. | 284, 2. | 286, 12. | 297, 9. | 302, 8. | 316, 1. | 325, 9. | 334, 79. 481. | 336, 80. 81. | 372, 1. | 377, 1. | 379, 4. | 385, 28. | 390, 18. | 393, 56. | 409, 17. 19. 24. | 413, 27. | 417, 40. 60. | 419, 13. 23. 44. | 470, 9. 21.
 nominant. 30, 3.

V O C U M.

nominari. 419, 60.
 nominasset. 419, 59.
 nominatim. 305, 22.
 nomine. 136, 2. | 159, 14. |
 166, 4. 10. | 169, 2. | 170,
 5. | 175, 1. | 178, 12. | 187,
 2. | 191, 6. | 197, 4. | 200,
 18. | 212, 18. | 213, 6. | 240,
 3. | 262, 2. | 273, 2. | 282, 2. |
 291, 7. | 297, 1. | 319, 1. 6. |
 322, 6. 96. | 334, 357. 410.
 430. | 351, 9. | 362, 22. |
 368, 28. | 376, 5. 7. | 385,
 32. | 390, 8. 12. 36. | 394,
 28. | 398, 40. | 406, 50. |
 409, 21. | 411, 2. | 419, 11.
 23. 29. | 470, 1.
 nomini. 415, 48.
 nominibus. 35, 10. | 214, 14. |
 348, 20. | 390, 4. | 419, 16.
 83.
 nominis. 100, 2. | 153, 67. |
 297, 11. | 302, 48. | 334,
 38. | 349, 8. | 406, 43. | 419,
 31.
 nominum. 216, 12.
 Nomionis. 234, 1.
 nomisma. 394, 19. | 408, 5.
 nomismate. 393, 17.
 non. 1, 14. | 6, 2. | 13, 5. 6. 8. |
 16, 1. 5. *et alibi passim locis
 pene omnibus.*
 nona. 291, 2. | 366, 9.
 nonaginta. 319, 61. | 371, 1.
 16. | 384, 2. | 394, 5. | 396,
 18.
 Nonarum. 379, 3.
 Nonas. 380, 1.
 nonasdecimas. 409, 9.
 nondum. 146, 28. | 153, 11. |
 182, 16. | 369, 10. | 419,
 29.
 nongenta. 394, 11.
 Nonis. 380, 4. | 385, 9.
 nonne. 360, 3. | 419, 30. 50.
 nonnullæ. 325, 71.
 nonnulli. 420, 4.
 nonnumquam. 191, 35. | 332,
 27. | 364, 5. | 398, 37.
 nono. 369, 39.
 nonum. 409, 11.
 nonus. 420, 2.
 noris. 301, 9. | 307, 3. | 320,

18.
 norit. 334, 126.
 norma. 299, 12.
 nos. 19, 7. | 91, 2. | 106, 5. |
 153, 34. | 155, 2. 7. | 166,
 10. | 191, 42. | 203, 11. |
 301, 19. 20. | 305, 18. | 317,
 3. | 321, 5. | 322, 43. | 327,
 4. | 350, 3. | 390, 6. | 397, 9. |
 399, 17. | 400, 5. | 417, 44.
 46. 109. | 470, 15. | 471,
 4.
 nosce. 320, 17.
 nosce te. 301, 2. | 303, 8.
 noscent. 334, 477.
 noscere. 320, 19. | 407, 7.
 noscere seipsum. 316, 3.
 nosci. 167, 9.
 nosse. 171, 8. | 174, 12. |
 222, 2.
 nosles. 319, 2. | 470, 3.
 nosster. 200, 50. | 304, 10. |
 324, 1. | 360, 4. | 410, 14. |
 419, 53.
 nostri. 141, 2. | 321, 4. | 419,
 43. 46.
 nostra. 18, 4. | 34, 12. | 58, 4. |
 61, 1. | 109, 1. 2. | 147, 6. |
 153, 22. | 157, 36. | 160,
 16. | 168, 2. 26. 30. | 174, 2. |
 335, 5. | 390, 13. | 401, 22. |
 403, 24. | 410, 12. | 417, 40.
 121. | 419, 1. 75. | 470,
 19.
 nostra. 300, 13. | 350, 3. |
 419, 78. | 470, 10.
 nostra. 118, 14. | 163, 19. |
 170, 15. | 178, 11. | 180, 3. |
 198, 13. | 212, 17. | 215, 7. |
 323, 18. | 334, 148. | 401,
 44. | 407, 7. | 414, 2. | 416,
 1. 30. | 417, 86. | 419, 2.
 nostram. 203, 7. | 331, 1. | 394,
 4.
 nostras. 181, 10. | 188, 3. |
 321, 2. | 404, 27. | 415, 5. |
 418, 68.
 nostrates. 470, 21.
 nostri. 146, 15. | 181, 12. |
 192, 25. | 205, 4. | 212, 13. |
 296, 1. | 321, 3. | 398, 21. |
 404, 35. | 407, 3. 41. | 418,
 52. | 419, 5. 70. 80. 82.

nostris. 9, 1. | 197, 15. | 300,
 8. | 320, 8. | 334, 398. | 390,
 4, 15. | 391, 1. | 394, 21. |
 401, 21. | 403, 35. | 417,
 85. | 470, 40.
 nostro. 18, 2. | 153, 27. 58. |
 157, 42. | 189, 8. | 197, 20. |
 198, 7. | 201, 1. | 202, 7. |
 324, 1. 3. | 334, 261. | 360,
 3. | 401, 13. | 417, 114. |
 419, 69. 75. | 470, 43.
 nostros. 157, 6. | 190, 5. | 322,
 88. | 324, 3. | 332, 34. 42. |
 334, 72. | 344, 1. | 368, 5. |
 390, 18. | 403, 3. | 415, 38.
 nostrum. 202, 8. | 240, 6. |
 242, 6. | 303, 8. | 334, 108. |
 335, 6. | 341, 10. | 350, 5. |
 393, 14. | 410, 4. | 417, 10.
 119. | 419, 69.
 nota, *adject.* 10, 10. | 12, 3. |
 69, 1. | 163, 31. | 188, 1. |
 212, 13. | 300, 16. | 345, 24.
 25. | 364, 1. | 393, 41. | 398,
 31. | 403, 15. | 419, 36.
 nota, *subst.* 35, 2. | 287, 12. |
 348, 11.
 notā. 303, 7. | 359, 15.
 notā. 469, 20.
 notabit. 362, 38.
 notæ. 69, 7. | 357, 18.
 notam. 128, 9. | 156, 2.
 notanda. 162, 22.
 notandis. 388, 4.
 notant. 334, 111.
 notarum. 146, 1.
 notas. 15, 3. | 393, 76. | 408,
 29. | 416, 21. | 418, 33. |
 419, 74.
 notat. 275, 2. | 361, 26.
 notatam. 394, 17.
 notavimus. 414, 5.
 note. 173, 4.
 notet. 349, 7.
 Nōti, *venti.* 394, 28.
 notis. 323, 21.
 notis. 35, 8. | 348, 2. 8.
 notissima. 325, 56. | 349, 12.
 notissimæ. 396, 1.
 notitia. 180, 1.
 notitiæ. 419, 70.
 notitiam. 75, 7. | 419, 62.
 nōto. 419, 56.

I N D E X

nōtos. 393, 82. | 418, 1.
 nova. 135, 5. | 258, 11. | 322, 19. 60. | 332, 14. | 334, 2. 207, 439. | 336, 11. | 357, 8. | 359, 2. | 361, 49. | 362, 3. | 381, 6.
 novā. 223, 4.
 novabis. 322, 54.
 novæ. 344, 12.
 novales. 334, 332.
 novam. 335, 4.
 novantis. 280, 3.
 novas. 323, 3. | 357, 4.
 novator. 406, 32.
 novatūs. 361, 39.
 nove. 182, 15. | 377, 1.
 novem. 86, 2. | 87, 1. | 168, 8. | 251, 1. | 319, 37. | 335, 7. | 336, 6. | 365, 1. | 396, 33. | 413, 12. | 419, 59. 60. | 427, 2. | 471, 11.
 November. 376, 11. | 377, 21. | 378, 2. | 381, 13.
 Novembrem. 382, 11.
 Novembri. 375, 5.
 Novempopulis. 162, 14. | 210, 4.
 novenarium. 335, 6.
 novenas. 205, 19.
 novenis. 396, 30.
 novenos. 149, 3. | 336, 90. | 371, 5. | 394, 7.
 noverim. 302, 24.
 noveris. 320, 18. | 396, 23.
 noverit. 35, 6.
 Novero, *pago*. 417, 95.
 nōvi, *genit.* 334, 419. | 419, 17. | 447, 2.
 nōvi, *verb.* 260, 4.
 novies. 163, 23. | 165, 9. | 336, 3. 6. 13. 16. | 365, 3. 6. | 394, 7.
 novimus. 419, 9.
 novis. 70, 2. | 286, 5. | 308, 11. | 413, 29.
 novissent. 445, 3.
 novisset. 419, 70.
 novissima. 70, 3.
 novit. 28, 3. | 299, 9. 10. | 365, 10. | 401, 23.
 novitate. 412, 3. | 466, 2.
 novitatis. 69, 7.
 novitiam. 396, 1.

novo. 361, 12.
 novorum. 211, 6. | 413, 11.
 novos. 2, 5.
 novum. 335, 2. | 345, 1. | 406, 98. | 419, 48. | 471, 1.
 novus. 146, 26. | 332, 1. 28. 35. 43. | 333, 7. 13. | 334, 279. | 341, 1. | 361, 49. | 377, 24. | 415, 28.
 nox. 339, 4. 5. | 342, 11. | 363, 8. | 409, 9. 11. | 422, 3.
 noxa. 10, 8. | 301, 19. | 305, 19.
 noxia. 10, 7. | 317, 8. | 342, 1.
 noxius. 198, 16.
 nube. 325, 54. | 440, 4.
 nubem. 347, 8. | 403, 11.
 nubentem. 69, 12.
 nuberet. 446, 2.
 nubes. 157, 3. | 298, 13.
 nubibus. 302, 44. | 419, 74.
 nubila. 157, 35. | 325, 49. | 417, 59.
 nubilis. 353, 2.
 nubs, *pro* nubes. 345, 4.
 nuces. 356, 7.
 nuda. 39, 5. | 42, 4. | 43, 4. | 159, 3.
 nudam. 57, 1.
 nudat. 334, 69. | 393, 35.
 nudata. 398, 3.
 nudato. 359, 7.
 nuditatem. 419, 77.
 nudum. 72, 2.
 nudus. 450, 2.
 nugæ. 350, 6. | 471, 7.
 nugarum. 340, 1. | 397, 14.
 nugas. 335, 1. | 393, 67. 100.
 nugator. 151, 17. | 335, 3.
 nugis. 398, 10. | 399, 32.
 nulla. 92, 4. | 105, 9. | 153, 65. 72. | 159, 18. | 180, 2. | 190, 1. | 202, 6. | 253, 5. | 273, 3. | 320, 9. | 328, 7. | 332, 21. | 334, 6. | 337, 1. | 339, 11. 16. | 364, 8. | 369, 24. | 401, 9. | 417, 6. 101. | 418, 3. | 419, 58.
 nullā. 300, 15. | 368, 26. | 419, 62. 77. 82.
 nullam. 368, 3. | 455, 2.
 nullas. 362, 34. | 397, 13.
 nulli. 28, 1. | 153, 2. | 194, 15. |

205, 10. | 247, 1. | 271, 4. | 359, 12. | 368, 7. | 412, 4. | 470, 30.
 nullis. 157, 40.
 nullius. 251, 2. | 350, 1.
 nullo. 152, 8. | 166, 4. | 177, 7. 10. | 191, 31. | 194, 19. | 205, 2. | 243, 2. | 307, 9. | 325, 61. 62. 72. | 334, 89. | 339, 3. 8. | 345, 22. | 368, 9. | 419, 9.
 nullos. 334, 123. | 418, 63.
 nullum. 75, 10. | 120, 3. | 160, 17. 18. | 177, 3. | 334, 348. | 369, 14. | 409, 23. | 419, 12. 63. | 471, 18.
 nullus. 55, 3. | 195, 11. | 205, 16. | 276, 3. | 311, 3. | 319, 18. | 320, 15. | 337, 1. | 368, 23. | 416, 8. | 417, 99. | 419, 3. 67. | 428, 2. | 471, 10.
 nūm. 363, 22. | 419, 58.
 Numa. 159, 7. | 376, 2. | 377, 4. | 378, 8.
 Numæ. 158, 3. | 371, 13. | 381, 7. | 382, 2.
 Numam. 212, 6.
 numen. 153, 51. | 450, 3.
 numerabile. 396, 4.
 numerandus. 191, 14.
 numerant. 408, 24.
 numerantur. 121, 2.
 numerare. 19, 8. | 58, 6. | 361, 30. | 396, 23.
 numeralle. 334, 151.
 numerata. 396, 8.
 numeratur. 366, 8.
 numeres. 119, 4. | 396, 16.
 numeret. 390, 27.
 numeri. 298, 36. | 368, 27.
 numeris. 1, 1. | 352, 15. | 408, 19.
 numero. 157, 24. | 191, 10. | 197, 11. | 204, 5. | 334, 96. | 335, 5. | 336, 30. 56. 79. 89. | 368, 13. | 381, 2. 7. 12. 16. | 396, 13. 36. | 408, 6. | 419, 16. 26. 60.
 numerorum. 335, 8.
 numeros. 108, 6. | 163, 17. | 322, 48. | 335, 6. 7. | 336, 73. | 379, 5. | 393, 96.
 numerosa. 334, 79.
 numerum.

V O C U M.

numerum. 68, 2. | 317, 23. |
 377, 17. 23. | 396, 21. | 418,
 24.
 numerus. 336, 52. 88. | 348,
 24.
 Numidam. 409, 18.
 Numidas. 419, 65.
 numina. 244, 2. | 245, 4. | 334,
 177. | 356, 11. | 390, 37. |
 418, 73.
 numine. 153, 20. | 233, 1. |
 286, 11. | 317, 27. | 319,
 54. | 334, 468. | 356, 12. |
 357, 10. | 419, 63. | 426, 1.
 numini. 154, 3.
 numinis. 152, 20. | 419, 43.
 nummaria. 347, 2.
 nummis. 393, 25.
 nummum. 335, 1.
 numnam. 130, 5.
 numne. 130, 5.
 nunc. 3, 5. | 5, 1. | 13, 5. 6. |
 21, 2. | 27, 4. | 42, 2. | 54,
 5. | 75, 6. | 97, 2. | 99, 4. |
 144, 1. | 146, 13. | 157, 4. |
 159, 2. | 160, 18. | 164, 1. |
 167, 15. 17. | 168, 3. | 175,
 5. 14. | 178, 13. | 182, 17. |
 189, 11. | 191, 39. | 193, 8. |
 197, 15. | 200, 1. | 204, 12. |
 206, 2. | 209, 11. | 227, 4. |
 248, 6. | 260, 1. | 286, 9. |
 290, 4. | 294, 1. | 303, 6. |
 318, 3. | 320, 7. | 321, 3. |
 322, 38. | 332, 3. | 334, 48.
 135. 164. 418. 439. | 348,
 26. | 385, 1. 27. 34. | 391,
 14. 15. | 393, 1. 78. | 394,
 23. | 396, 1. | 399, 4. | 400,
 5. 9. | 404, 25. | 413, 6. |
 414, 1. | 415, 27. 35. | 417,
 87. | 419, 3. 6. 10. 45. 61.
 62. 65. 69.
 nuncupans. 26, 6.
 nuncupant. 194, 11.
 nuncupat. 287, 11. | 302, 41.
 nuncupatione. 419, 13.
 nuncupationis. 419, 56. 58.
 nuncupavi. 419, 43. 49.
 nuncupor. 319, 52.
 nunquam. 143, 1. | 154, 2. |
 167, 18. | 193, 11. 12. | 197,
 7. | 208, 9. | 214, 15. | 262,

3. | 290, 15. | 302, 28. | 312,
 1. | 319, 14. 19. 33. | 322,
 13. 16. | 343, 7. 13. | 348,
 10. | 385, 17. | 399, 10. |
 417, 5. | 418, 48. | 419, 57.
 71. | 440, 2.
 nuntia. 467, 2.
 nuntiat. 332, 33.
 nuntiet. 168, 30.
 nuntii. 413, 36.
 nuntium. 460, 2.
 nuntius. 3, 5. | 417, 123. | 431,
 4. | 437, 3.
 nuper. 70, 5. | 106, 1. | 334, 4.
 nupfit. 249, 4.
 nupta. 155, 16. | 247, 1.
 nuptæ. 319, 48.
 nuptarum. 265, 3. |
 nuptiale. 358, 1.
 nuptialis. 358, 2.
 nuptiarum. 465, 3.
 nuptias. 50, 1. | 350, 3.
 nuptiis. 50, 4. | 360, 4.
 nuruis, *nurûs*. 175, 1.
 nusquam. 334, 41. | 359, 25.
 nutans. 334, 254.
 nutantia. 334, 336.
 nutat. 334, 104.
 nutricibus. 322, 69.
 nutricis. 322, 17. | 328, 5. |
 406, 90.
 nutrit. 398, 8. 28.
 nutrix. 334, 232. | 463, 4. |
 467, 1. 2.
 nutu. 419, 62.
 nux. 344, 10.
 Nympha. 101, 1.
 Nymphæ. 365, 8. | 438, 3. |
 448, 2.
 Nymphas. 334, 182.
 Nymphis. 334, 421.

O

A
 O. 54, 5. | 59, 2. | 90, 2. |
 107, 2. | 170, 15. | 173,
 1. | 181, 1. | 196, 1. | 219, 1. |
 298, 2. | 302, 40. | 338, 2. |
 356, 4. | 357, 8. 10. 16. | 393,
 100. | 398, 9. | 404, 1. |
 406, 1. 38. 64. | 412, 3. |
 417, 119. | 418, 41. | 419, 3.
 18. 46. 57. 60.

ob. 92, 9. | 137, 8. | 223, 2. |
 235, 4. | 334, 314. | 362,
 31. 34. | 393, 52. | 421, 3. |
 428, 3. | 461, 3.
 obarmans. 25, 1.
 obducta. 178, 7. | 398, 33.
 obductos. 322, 55.
 obductum. 168, 9.
 obediens. 302, 22.
 obelisci. 361, 27.
 obelos. 299, 13.
 obesa. 396, 22.
 objecerat. 302, 26.
 objecit. 225, 3.
 objecta. 291, 3.
 obiens. 417, 43.
 obii. 224, 4. | 229, 2. | 253,
 4.
 objicit. 362, 17.
 objicitur. 362, 30.
 obiit. 178, 10. | 186, 1. | 248,
 2. | 319, 39.
 obire. 252, 2. | 394, 12.
 obis. 173, 12.
 obitâ. 190, 4. | 209, 8. | 213,
 14. | 215, 4. | 318, 4. | 325,
 14.
 obitum. 256, 5.
 obitura. 339, 5.
 obitus. 333, 15.
 obitûs. 158, 2.
 obivit. 249, 4.
 objurgas. 315, 5.
 objurgatio. 416, 3.
 objurgatione. 422, 8.
 objurgatus. 426, 5.
 oblata. 405, 1.
 oblatas. 39, 3.
 oblati. 381, 4.
 oblati. 335, 6.
 oblectabile. 409, 27.
 oblectamen. 417, 38.
 oblectat. 407, 2.
 oblectatio. 334, 348.
 oblectatione. 318, 3.
 oblectationem. 338, 2. | 419,
 73.
 oblector. 409, 23.
 oblinat. 396, 54.
 obliqua. 369, 17.
 obliquâ. 372, 4.
 obliquatos. 334, 82.
 obliqui. 334, 91.

M

I N D E X

obliquis. 350, 7.
 obliquos. 157, 34.
 obliquum. 334, 256.
 oblita. 13, 7. | 322, 52. | 335, 6.
 oblitterat. 409, 16.
 oblitum. 192, 3.
 oblitus. 360, 4. | 404, 33.
 oblivia. 409, 6.
 oblivio. 418, 52.
 obliviscatur. 360, 4.
 obloquitur. 352, 15.
 obluſtantia. 369, 35.
 obnixum. 418, 28.
 obnoxia. 325, 79.
 obnoxiam. 419, 12.
 obnoxii. 419, 74.
 obnoxio. 406, 41. | 419, 18. 67.
 obnoxios. 419, 78.
 obnoxius. 153, 52. | 350, 4. | 416, 7.
 obrepſit. 13, 3.
 obriguit. 75, 8.
 obruat. 417, 31.
 obruitur. 268, 2.
 obruta. 220, 1. | 242, 3.
 obſcœnæ. 108, 6.
 obſcœnam. 360, 3.
 obſcœnas. 71, 2.
 obſcœno. 128, 12.
 obſcûra. 335, 8. | 409, 12.
 obſcûræ. 153, 15.
 obſcûram. 419, 36.
 obſcûras. 334, 122.
 obſcûris. 422, 2.
 obſcûritas. 326, 1.
 obſcûritate. 396, 1.
 obſcûro. 383, 1.
 obſcûros. 193, 8.
 obſcûrum. 419, 65.
 obſcûrus. 335, 8.
 obſecrat. 419, 12.
 obſecutus. 419, 43. 48.
 obſequendo. 419, 67.
 obſequio. 135, 14. | 180, 6. | 192, 25.
 obſequitur. 147, 6.
 obſequium. 332, 30. | 405, 3. | 419, 44. | 469, 14.
 obſervantiæ. 405, 2.
 obſervata. 210, 1.
 obſervationis. 338, 2.

obſidet. 334, 123.
 obſidionis. 428, 3.
 obſiſtunt. 364, 6.
 obſonia. 156, 3. | 334, 129.
 obſtant. 374, 7.
 obſtante. 409, 23.
 obſtare. 281, 4.
 obſtat. 321, 3. | 419, 15.
 obſtitit. 198, 13. | 417, 56.
 obſtructis. 244, 7.
 obteſtatur. 421, 5.
 obtinui. 317, 57.
 obtinuit. 200, 26. | 261, 2. | 297, 3.
 obtorti. 355, 10.
 obtruncant. 430, 4.
 obtuli. 319, 11.
 obtuliſti. 419, 71.
 obtutibus. 334, 57.
 obvertitur. 417, 128.
 obvia. 319, 25. | 362, 36.
 obviæ. 195, 26.
 occaſio. 414, 1. | 419, 55.
 Occaſio, *dea*. 12, 3.
 occaſione. 419, 15.
 occaſionem. 448, 3.
 occaſum. 290, 13.
 occiderant. 325, 4.
 occiderem. 419, 59.
 occidis. 170, 9. | 173, 3.
 occidit. 182, 14.
 occiditur. 425, 5. | 437, 2.
 occidui. 417, 68.
 occidunt. 466, 4.
 occipiunt. 325, 52.
 occipiti. 12, 8.
 occulta. 416, 12.
 occultare. 452, 3.
 occultat. 458, 3.
 occultatâ. 453, 3.
 occultati. 334, 252.
 occultatus. 4, 1.
 occulti. 334, 34.
 occultis. 153, 74.
 occultos. 369, 8.
 occultus. 334, 100.
 occumbis. 206, 16.
 occupare. 335, 1.
 occupari. 406, 55.
 occupat. 359, 4.
 occupatione. 419, 71.
 occupatum. 335, 7.
 occupatur. 146, 10.

occurre. 416, 12.
 occurrere. 419, 77.
 occurreret. 419, 80.
 occurrifti. 335, 2. | 419, 71.
 occurrit. 419, 57.
 occurfantis. 417, 130.
 occurfator. 319, 25.
 occurfu. 419, 13.
 occurfus. 419, 3.
 Oceani. 163, 12. | 354, 7. | 383, 20. | 393, 5. | 456, 1.
 Oceano. 447, 1.
 Oceanum. 439, 1.
 Oceanus. 239, 2. | 298, 18. | 398, 19.
 octava. 366, 8.
 octavâ. 380, 5.
 octavi. 369, 37.
 Octavianus. 300, 23.
 Octavius. 262, 1.
 octavo. 360, 3.
 octavum. 290, 18. | 372, 12.
 octavus. 415, 26.
 octipodem. 371, 3.
 octo. 371, 11. | 379, 3. | 384, 5. | 393, 64. | 396, 33. 34.
 October. 376, 10. | 377, 20. | 378, 6. | 380, 2. | 381, 10. | 382, 10.
 Octobres. 323, 25.
 Octobri. 375, 5.
 octoginta. 177, 9. | 384, 5.
 octonis. 371, 11. | 396, 31.
 octono. 250, 1.
 oculi. 303, 1.
 oculis. 11, 2. | 319, 43. | 361, 42.
 oculos. 69, 4. | 72, 6. | 151, 11. | 328, 10. | 334, 58. 75. 90. | 352, 10. | 353, 5. | 354, 9. | 359, 25. | 410, 10. | 452, 3.
 Ocyus. 237, 5. | 417, 48.
 oderit. 91, 4.
 odi. 91, 1.
 odia. 195, 21.
 odiis. 468, 5.
 odio. 428, 2.
 odit. 91, 1. | 92, 2.
 odium. 165, 7. | 306, 3.
 odor. 346, 5. | 361, 19.
 odorato. 332, 14.
 odore. 359, 14.

V O C U M.

odores. 123, 1. | 125, 1.
 odorifero. 334, 25.
 odoris. 123, 5.
 Odrysi. 1, 15.
 Odyflean. 222, 2.
 Oebalides. 325, 10.
 Oebaliis. 418, 26.
 Oebalius. 345, 1.
 œconomia. 420, 3.
 Oedipodionida. 139, 2.
 offendat. 332, 21.
 offendere. 399, 29.
 offenderes. 400, 4.
 offendi. 350, 4.
 offensa. 445, 3.
 offensam. 307, 10.
 offensi. 305, 26.
 offensus. 153, 18. | 363, 26.
 offero. 403, 35.
 offerret. 350, 2.
 offert. 176, 19.
 offeruntur. 419, 15. | 462, 4.
 officia. 303, 14. | 319, 15.
 officientes. 436, 4.
 officii. 200, 2. | 417, 14. | 419,
 4. | 463, 4.
 officiis. 153, 69. | 319, 62. |
 419, 16. 67. 83.
 officio. 332, 34. | 419, 30.
 officiorum. 418, 30.
 officiosa. 159, 5. | 163, 1.
 officium. 184, 12. | 192, 29. |
 202, 1. | 213, 13. | 215, 8. |
 305, 25. | 319, 12. | 418,
 3. | 419, 80.
 Ogygia. 30, 1.
 Ogygiâ. 448, 2.
 Ogygiam, 449, 2. | 456, 3.
 olei. 34, 6.
 Olenio. 393, 39.
 olentis. 253, 1.
 olere. 125, 2.
 olerum. 361, 8.
 oleum. 34, 8. | 86, 2. | 87, 2. |
 411, 1.
 olfacit. 124, 1.
 olfactum. 124, 2.
 olido. 334, 124.
 olidum. 393, 11.
 olim. 50, 1. | 75, 1. | 164, 3. |
 174, 12. | 190, 5. | 211, 7.
 16. | 212, 5. | 256, 4. | 261,
 1. | 270, 3. | 297, 15. | 300,

14. | 302, 6. | 322, 33. 42. |
 323, 25. | 325, 9. 40. 58.
 99. | 344, 3. | 362, 35. | 393,
 85. | 399, 5. | 404, 13. 19. |
 415, 46. | 418, 70. | 419, 3.
 8. 30. 73.
 oliva. 386, 4.
 olivæ. 294, 3. | 392, 1.
 olivo. 334, 136.
 ollas. 156, 5.
 olli. 325, 90. | 355, 7.
 ollis, illis. 334, 167. | 369,
 4.
 olore. 164, 5.
 Olympia. 387, 1.
 Olympiacæ. 388, 1.
 Olympiacis. 93, 2.
 Olympiadas. 160, 4. | 168, 8. |
 183, 16.
 Olympiadem. 149, 6.
 Olympiæ. 195, 7.
 Olympum. 334, 13.
 omento. 462, 3.
 omine. 419, 52.
 ominibus. 417, 120.
 omisi. 335, 6.
 omisisse. 420, 3.
 omissa. 420, 3.
 omisissis. 406, 62.
 omisissus. 204, 4.
 omne. 57, 3. | 167, 8. | 205,
 3. | 214, 11. | 250, 4. | 300,
 20. | 308, 5. | 334, 310. |
 339, 9. | 346, 2. | 362, 10. |
 406, 30. | 419, 51. 78.
 omnem. 192, 14. 17. | 287,
 12. | 302, 43. 49.
 omnes. 7, 1. | 75, 9. | 93, 3. |
 153, 28. | 191, 26. | 195,
 29. | 298, 38. | 305, 8. | 308,
 11. | 323, 26. | 325, 7. 47. |
 350, 6. | 356, 9. | 357, 21. |
 360, 3. | 362, 18. | 380, 5. |
 419, 8. 24. 29. 34. 39. 40.
 59. 70. 74. | 456, 3. | 457,
 1.
 omni. 173, 7. | 196, 51. | 264,
 3. | 300, 11. | 304, 14. | 334,
 95. | 407, 3. | 419, 2.
 omnia. 4, 6. | 35, 8. | 44, 4. |
 45, 3. | 76, 7. | 153, 13. 31.
 75. | 160, 5. | 196, 45. | 208,
 3. | 211, 25. | 214, 11. | 222,

2. | 245, 3. | 249, 1. | 253,
 6. | 289, 1. 10. | 317, 28. |
 318, 4. | 325, 13. | 334, 19.
 31. | 335, 6. 7. | 336, 20. 39.
 88. | 340, 2. | 350, 8. | 363,
 15. 24. | 364, 3. | 367, 11. |
 369, 1. | 370, 15. | 407, 3. |
 412, 4. | 413, 26. | 417, 75. |
 418, 40. | 419, 5. 9. 13. 70.
 73. 77. | 420, 3. | 452, 4. |
 463, 2.
 omnibus. 335, 2. 6. | 336, 51. |
 352, 17. | 355, 9. | 360, 2. |
 370, 16. | 398, 23. | 401,
 38. | 408, 18. | 412, 3. | 419,
 4. 12. 39. 47. 50. 60. 71. |
 422, 8. | 431, 3. | 454, 2. |
 457, 2. | 466, 2. 3.
 omnigenæ. 288, 7.
 omnigenum. 336, 49.
 omniparens. 340, 3.
 omnipotens. 153, 1.
 omnis. 14, 3. | 161, 3. | 210,
 10. | 302, 12. | 336, 4. | 353,
 6. | 364, 16. | 393, 58.
 omnium. 307, 7. | 319, 49. |
 419, 4. 14. 35. 40. 41. 61.
 80. | 420, 4. | 452, 3. | 457,
 2. | 466, 2.
 Omphalos. 336, 60.
 oneranda. 208, 11.
 onerant. 237, 4. | 352, 4. |
 390, 18.
 onerare. 318, 3.
 oneras. 419, 21.
 onerasse. 8, 2.
 oneratur. 321, 2.
 oneratus. 322, 97.
 oneres. 418, 35.
 oneri. 417, 26.
 onus. 322, 99. | 394, 30. |
 403, 23.
 opaca. 359, 11.
 opacat. 325, 2.
 opace. 298, 30.
 opaco. 334, 188.
 ope. 75, 2. | 439, 2.
 Ope, Rhea. 336, 7.
 opem. 319, 11. | 435, 3.
 opera. 431, 2.
 operâ. 200, 26. | 407, 5.
 operæ. 350, 1.
 operam. 209, 9. | 470, 24.

M ij

I N D E X

operas. 90, 7.
operi. 340, 4.
operire. 103, 1.
operis. 342, 5. | 420, 1.
operosa. 342, 10.
operta. 212, 2. | 263, 4. | 326,
 1. | 358, 2. | 385, 2. | 399,
 27.
operti. 334, 280.
opertis. 417, 49.
operto. 334, 338. | 419, 66.
opertos. 198, 18.
operum. 289, 10. | 334, 163.
 305. 415. | 352, 17. | 368,
 27.
opes. 8, 4. | 163, 16. | 168,
 21. | 178, 6. | 191, 36. | 270,
 2. | 286, 12. | 334, 50. | 419,
 36. | 454, 2.
opibus. 26, 1. | 54, 8. | 163,
 7. | 290, 2. 16. | 320, 16. |
 393, 58. | 462, 4.
opicae. 393, 99.
opicas. 212, 3.
opicus. 128, 2.
opifex. 153, 8. | 419, 80.
opima. 183, 10. | 226, 2. | 336,
 29. | 345, 15.
opimae. 398, 34.
opimas. 404, 2.
opimat. 376, 9. | 382, 9. | 392,
 2. | 396, 3.
opimato. 334, 105.
opimi. 398, 23.
opimior. 347, 9.
opimis. 280, 1.
opinati. 420, 4.
opinio. 363, 4.
opinione. 419, 15. | 420, 4.
opis. 140, 4. | 200, 20. | 419,
 2.
Opis, Rhea. 385, 15.
opitulante. 461, 2.
oportet. 400, 1. | 419, 28.
oportuit. 420, 3. | 456, 2.
oppetii. 118, 12. | 218, 2.
oppetiit. 166, 6. | 171, 12.
oppetis. 205, 20.
oppida. 415, 29. | 417, 125.
oppidi. 415, 41.
oppidò. 409, 11.
oppidum. 414, 2. | 447, 3. |
 451, 2. | 461, 2.

opponat. 419, 33.
opponit. 192, 5.
opponitur. 287, 8.
opportuna. 417, 63.
opportunitas. 307, 11.
oppositu. 450, 2.
oppressit. 400, 2.
oppressus. 419, 4.
opprobria. 328, 6.
opprobrium. 126, 4.
oppugnare. 436, 1.
oppugnat. 137, 4.
oppugnationis. 420, 2.
oppugnatura. 417, 61.
Ops, Rhea. 343, 2.
opsonia. 334, 129.
optabas. 167, 11. | 419, 69.
optabo. 299, 18.
optamus. 419, 29.
optaras. 181, 16.
optare. 167, 12. | 312, 3. |
 419, 5.
optaret. 171, 4.
optarunt. 417, 12.
optasti. 181, 10.
optata. 362, 16. 27.
optatâ. 404, 18.
optatis. 168, 28.
optato. 101, 1. | 189, 10.
optatur. 419, 29.
optavi. 419, 15.
optavit. 160, 6.
optet. 153, 73.
optima. 362, 40.
optimae. 304, 15.
optime. 390, 25. | 397, 4. |
 405, 1. | 419, 6. 29.
optimè. 406, 35. | 419, 40.
 72.
optimum. 316, 6. | 419, 59.
optimus. 301, 17. | 304, 6.
optio. 157, 27.
opto. 153, 53.
opulens. 209, 5. | 289, 6. |
 319, 7.
opulenta. 206, 11. | 292, 3.
opulentia. 286, 4. | 419,
 15.
opulentiam. 407, 3. | 419,
 36.
opum. 134, 1. | 206, 15. | 349,
 16.
opus. 12, 1. | 57, 3. | 106, 2. |

135, 16. | 195, 20. | 206,
 3. | 309, 6. | 334, 51. 290.
 300. | 335, 5. | 349, 22. |
 362, 8. | 404, 24. | 406, 80.
opuscula. 400, 3.
opusculo. 412, 5.
opusculorum. 318, 4.
opusculum. 158, 2. | 217, 1. |
 337, 2. | 338, 1. | 350, 1. 5.
 8. | 360, 2. | 407, 5.
ora, nom. sing. femin. 173,
 9. | 298, 7. | 419, 42.
orâ, ablat. sing. 14, 1.
ora, plur. 228, 4. | 322, 25.
 76. | 334, 476. | 336, 18.
 352, 2. | 353, 4. | 354, 2. 8.
 355, 1. | 359, 30. | 394, 26.
 454, 3. | 457, 1.
orabat. 17, 6. | 451, 1. | 464,
 1.
oracula. 162, 17.
oraculi. 419, 2.
oram. 334, 236.
orando. 406, 12.
orantibus. 442, 2.
oras. 334, 145. 202. 376.
orat. 419, 12.
oratio. 407, 1. | 419, 19.
oratione. 419, 19.
orationem. 195, 12. | 419,
 79.
orationi. 419, 37.
orationis. 419, 44.
orationum. 419, 70.
orator. 419, 32.
oratores. 419, 19.
oratoriis. 419, 68.
oratoris. 419, 33.
oratorum. 336, 70. | 419, 68.
oratum. 17, 6.
orba. 362, 35.
orbe. 221, 4. | 226, 1. | 297,
 21. | 302, 8. 30. | 334, 178. |
 398, 42. | 470, 34.
orbem. 416, 27. | 419, 9. 39.
orbibus. 384, 8.
orbis. 259, 11. | 271, 2. | 290,
 8. | 292, 6.
orbita. 372, 12.
orbus. 275, 3.
orchestræ. 304, 4.
orchestram. 300, 3.
Orcus, Pluto. 393, 58.

V O C U M.

ordinandæ. 429, 3.
ordinario. 419, 32.
ordinatus. 419, 7.
ordine. 137, 3. | 254, 4. | 260, 3. | 336, 7. 36. | 371, 9. | 377, 16. 17. | 381, 1. | 416, 26. | 419, 47. | 452, 4.
ordinem. 302, 5. | 304, 8. | 419, 29. | 448, 2. | 461, 2.
ordini. 217, 2. | 419, 75.
ordior. 152, 19.
ordiri. 337, 2.
ordiris. 376, 1.
ordo. 146, 26. | 160, 2. | 224, 5. | 267, 3. | 320, 6. | 419, 13. 44. 56.
ore. 51, 1. | 173, 7. | 176, 15. | 177, 6. | 184, 4. | 207, 2. | 319, 43. | 336, 23. | 357, 14. | 383, 6. | 419, 35.
Oreïadas. 334, 176.
oreis. 384, 7.
Orestem. 417, 36.
Orestes. 226, 3.
Orgia. 325, 3.
oriens. 419, 7.
orientis. 37, 1.
origine. 148, 3. | 168, 5. | 317, 18. | 334, 438. | 365, 17. | 417, 10. | 420, 2.
originis. 420, 3.
origo. 206, 8. | 207, 15. | 209, 10. | 281, 3. | 420, 4. | 470, 8.
Orion. 370, 10.
oriretur. 426, 5.
oriri. 332, 40.
oris, *genit. sing.* 124, 2. | 167, 5. | 297, 13. | 330, 6. | 417, 78.
oris, *plur.* 4, 1. | 212, 19. | 213, 15. | 297, 4. | 316, 5. | 317, 24. | 334, 10. 82. 345. | 393, 3.
oriundus. 307, 1.
ornabis. 419, 83.
ornamenta. 419, 52.
ornando. 419, 39.
ornasti. 162, 10. 13. | 167, 4.
ornata. 289, 8. | 410, 6.
ornate. 196, 6.
ornatu. 159, 3. | 362, 31. | 419, 54.

ornatus. 322, 97. | 353, 11. | 400, 2.
ornavit. 419, 32.
ornetur. 419, 17.
ornus. 417, 108.
oro. 334, 378. | 357, 17. | 409, 23.
Orpheos. 336, 74.
orsa. 24, 6. | 176, 17. | 193, 4. | 322, 46. | 418, 4.
orsis. 211, 10.
orsum. 420, 1.
orsus. 195, 5. | 322, 63.
orta. 33, 1. | 361, 16. | 383, 7.
orthogonia. 350, 7.
orto. 363, 25.
ortu. 157, 39. | 172, 11. | 298, 29. | 381, 4.
ortus. 316, 7.
ortus. 361, 39. | 369, 14. | 447, 1.
os. 152, 6. | 341, 4. 7. | 353, 3. | 354, 6. 8. | 359, 4.
oscen. 336, 15.
oscinibus. 347, 12.
oscula. 78, 6. | 95, 3. | 135, 2. | 182, 13. | 295, 6. | 334, 235. | 354, 11. | 391, 6. | 418, 27.
Osrin. 30, 2.
osor. 393, 24.
ossa. 200, 57. | 221, 1. | 255, 2. | 359, 20.
osse. 72, 5.
officla. 350, 7.
ostendere. 393, 54. | 416, 28. | 419, 36.
ostenderet. 50, 3.
ostenta. 157, 33.
ostentans. 334, 330.
ostentat. 334, 386. | 393, 34. | 419, 7.
ostentata. 361, 42.
ostentatione. 419, 18. 22. 77.
ostentationem. 437, 2.
ostentator. 393, 36.
ostentatura. 334, 230.
ostentatus. 196, 7.
ostia. 4, 5. | 298, 23. | 332, 44. | 334, 92. 351. 358. 369. 433. 473. | 385, 1. | 408, 11. | 417, 129.
ostrea. 396, 2. | 398, 1. 35.

ostreis. 396, 1. 37. 57.
ostriifero. 417, 89.
ostro. 157, 20. | 322, 86. | 352, 3.
Otho. 257, 8. | 258, 7. | 259, 8. | 268, 2.
Othone. 259, 7.
oti. 34, 15. | 364, 4.
otia. 1, 12. | 34, 5. | 177, 12. | 178, 6. | 191, 41. | 215, 7. | 322, 2. 7. | 334, 474. | 399, 31. | 401, 44. | 417, 91. | 418, 31.
otii. 334, 392. | 338, 1. | 419, 82.
otio. 406, 56.
otioso. 335, 7.
otium. 326, 8. | 409, 27.
ovans. 22, 2.
ovantes. 76, 5.
oves. 352, 8.
ovilia, *campi Martii.* 419, 13.
ovipara. 334, 133.
ovo. 56, 1.
ovum. 336, 10. | 400, 8.

P

P Acate, *nom. prop.* 299, 5. | 349, 21.
Pacato. 340, 4.
Pacatum. 471, 13.
pacatus. 419, 7.
pace. 135, 12. | 153, 71. | 196, 40. | 419, 52. | 468, 5.
pacem. 332, 20.
paciferæ. 294, 3.
pacis. 288, 3.
paciscar. 391, 21.
pacta. 423, 6.
Padi. 413, 3.
Pado. 417, 19.
Pæan. 102, 1.
Pæstano. 361, 11.
paganica. 297, 9. | 334, 178. | 393, 21. 2
paganum. 393, 2.
pagina. 146, 10. | 147, 8. | 163, 1. | 360, 1. | 418, 3. | 34. | 419, 27.
pagina. 360, 1.
paginæ. 396, 52. | 419, 50.
paginam. 393, 75.
M iij

I N D E X

paginis. 419, 74.
 pago. 417, 95.
 pagorum. 334, 478.
 Palæmone. 389, 3.
 Palæmonis. 386, 3.
 palæstræ. 93, 1.
 palæstram. 419, 64.
 palâm. 313, 4. | 334, 189.
 Palamedica. 348, 25.
 palatia. 157, 19. | 322, 84. |
 470, 25.
 palatinæ. 289, 6.
 palatio. 195, 24.
 palatium. 419, 3.
 palato. 323, 5.
 Palladiæ. 162, 11. | 207, 6.
 Palladiis. 362, 35.
 * Pallados. 12, 1. | 294, 2. | 385,
 4.
 pallam. 355, 2.
 Pallas. 42, 1. | 43, 1. | 106, 5. |
 425, 1. | 459, 1. | 465, 1.
 pallentem. 75, 4.
 palliati. 300, 3.
 pallida. 361, 34.
 pallis. 37, 2.
 pallore. 135, 15.
 palma. 4, 7. | 12, 2. | 400, 2. |
 410, 5. 6.
 palmæ. 192, 7.
 palmam. 191, 16. | 302, 2. |
 336, 22. | 363, 26. | 366,
 10. | 398, 22.
 palmas. 299, 14.
 palmatæ. 419, 52.
 palmatam. 419, 53.
 palmes. 400, 3.
 palmis. 156, 5. | 334, 132.
 palmite. 334, 191.
 palpabant. 419, 56.
 palpitat. 341, 5.
 pampinus. 334, 195.
 Pan. 343, 8.
 Panas. 334, 173.
 Panathenæis. 191, 14.
 Pandarum. 424, 3.
 pandas. 334, 224.
 pande. 153, 30. 37. | 292, 1. |
 394, 28.
 pandere. 334, 299.
 panditur. 334, 57. | 396, 48.
 pandunt. 383, 4.
 Panegyricos. 191, 13.

Pangæa. 334, 158.
 pange. 200, 35.
 panis. 86, 2. | 87, 2.
 Pannonias. 4, 4.
 Pannoniis. 3, 4.
 Panope. 334, 176.
 Pantheum. 30, 7.
 papaver. 325, 6.
 Paphiæ. 187, 2.
 Paphie, *Venus*. 94, 3. | 361, 21.
 Papia. 89, 2.
 papillas. 94, 1.
 pappos. 322, 18.
 papyri. 393, 99.
 papyrium. 396, 49.
 papyrus. 393, 10.
 par. 209, 6. | 313, 2. | 319,
 20. | 334, 411. | 336, 54. |
 408, 20. | 413, 43.
 parabant. 417, 40.
 parabo. 400, 6.
 paradas. 394, 29.
 parant. 469, 17.
 parantem. 325, 54.
 paranti. 417, 55.
 parari. 313, 5.
 paras. 66, 1.
 parasitorum. 398, 46.
 parasset. 59, 3.
 parasti. 152, 4.
 parat. 302, 34. | 446, 3.
 parata. 419, 9.
 paratâ. 418, 32.
 paratis. 427, 2.
 paratu. 152, 8.
 paratum. 413, 31. 39.
 paratus. 192, 13.
 paratûs. 422, 4.
 paravit. 415, 27.
 parca, *adject.* 185, 4.
 Parcæ. 336, 7. | 356, 12.
 parcamus. 396, 56.
 parce, *vocat.* 205, 9.
 parce, *verb.* 393, 41.
 parcè, *adverb.* 146, 12.
 parcente. 238, 4.
 parcentem. 37, 4.
 parcere. 130, 4.
 parci. 369, 29.
 parciior. 412, 1. | 419, 26.
 parcit. 311, 5.
 parcitur. 466, 3.
 parcunt. 151, 6.

parcus. 319, 7. | 362, 37. |
 419, 18.
 paream. 411, 5.
 parem. 37, 4. | 80, 2. | 166,
 12. | 274, 4. | 317, 17.
 parens. 273, 2. | 334, 381. |
 413, 26. | 419, 53.
 Parentalia. 158, 2.
 parentat. 215, 9.
 parentem. 206, 5. | 290, 9. |
 351, 9. | 356, 10. | 369,
 23. | 372, 10. | 391, 20. |
 407, 4. | 416, 32.
 parentes. 26, 6. | 334, 380. |
 357, 15. | 417, 9.
 parentis. 209, 11. | 391, 5.
 parentum. 176, 16. | 188, 7. |
 202, 3. | 207, 15. | 242, 5. |
 352, 2. | 355, 1.
 parère. 322, 84.
 pares. 128, 5. | 286, 11. | 287,
 9. | 368, 31. | 385, 12. | 417,
 47.
 pareto. 310, 5.
 pari. 123, 6. | 207, 7. | 214,
 1. | 313, 2. | 326, 5. | 336,
 51. | 350, 8. | 417, 24. 82. |
 419, 16. 71. | 462, 2.
 paria. 419, 67.
 paribus. 290, 17. | 336, 59. |
 368, 12. | 406, 33. | 413,
 41. | 417, 3.
 Paride. 42, 2. | 334, 419.
 Paridi. 420, 4.
 Paridis. 420, 4.
 pariete. 324, 1.
 parietibus. 336, 44.
 parilis. 314, 6.
 Pario. 297, 14. | 298, 20.
 Paris. 420, 4. | 423, 6.
 parit. 34, 6. | 116, 2. | 306, 3. |
 334, 348.
 pariter. 198, 2. | 200, 56. |
 220, 1. | 231, 2. | 355, 1. |
 364, 5. | 370, 2. | 396, 54. |
 404, 7.
 parma. 334, 269.
 Parmeno. 151, 4. 20.
 Parnassia. 345, 5.
 Parnasso. 463, 4.
 Parnassus. 387, 2.
 paro. 470, 40.
 parricidæ. 281, 2.

V O C U M.

pars. 65, 3. | 105, 2. 6. 8. | 115,
 1. | 221, 3. | 305, 26. | 342,
 5. | 368, 25. | 380, 4. | 417,
 28. | 432, 3.
 parsimonia. 419, 72.
 partâ. 332, 19.
 parte. 59, 3. | 196, 52. | 325,
 37. | 333, 12. | 334, 187. |
 352, 16. | 354, 1. | 368, 26. |
 407, 7. | 408, 11. | 419, 32.
 51. | 428, 2. | 441, 3. | 463,
 1.
 partem. 105, 7. | 324, 1. | 393,
 24. 27.
 partes. 9, 2. | 175, 8. | 300,
 26. | 308, 16. | 334, 118. |
 336, 24. 52. 58. | 347, 14. |
 368, 14. | 370, 1. | 440, 3.
 Partheniam. 360, 3.
 Parthis. 413, 11.
 Parthum. 409, 18.
 parti. 318, 3.
 partibus. 153, 70. | 306, 10. |
 320, 8. | 363, 11. | 368, 11.
 25. | 370, 9. | 385, 11. | 408,
 20. | 419, 73.
 particeps. 201, 3. | 205, 5.
 participare. 332, 34.
 participas. 174, 14.
 participatus. 419, 42.
 participem. 319, 6.
 participes. 412, 3.
 participo. 168, 16.
 partim. 398, 47.
 partirier. 139, 7.
 partis. 214, 8.
 partitur. 317, 27.
 partium. 468, 5.
 parto. 419, 72.
 partum. 323, 16.
 partûs. 336, 5. | 369, 28. 35.
 partûs. 182, 17. | 325, 16.
 parva. 175, 11. | 187, 1. | 320,
 10.
 parvæ. 304, 1.
 parvarum. 368, 6.
 parvas. 308, 9.
 parvis. 362, 11. | 368, 7.
 paruit. 135, 10.
 parûm. 205, 15. | 419, 53.
 parvo. 2, 3. | 390, 29. | 419,
 79.
 parvorum. 345, 25.

parvula. 213, 4.
 parvulus. 202, 2. | 232, 2. |
 390, 11.
 parvum. 320, 9.
 pasce. 62, 1.
 pascentes. 58, 6.
 Pascha. 399, 17.
 Paschæ. 397, 9.
 Pasiphaæ. 60, 2. | 66, 2.
 Pasiphaë. 325, 30.
 passa. 286, 9.
 passeris. 400, 8.
 passum. 441, 3.
 passurus. 454, 3.
 passus. 153, 22. | 219, 6. | 265,
 3. | 419, 13.
 pastor. 63, 2. | 67, 2. | 68, 1.
 Pastor, *nom. prop.* 170, 3.
 13.
 pastorale. 170, 6.
 pastoris. 400, 2.
 pastorum. 418, 67.
 pateant. 350, 8.
 pateat. 152, 7.
 patefecit. 257, 1. | 361, 31.
 pateo. 348, 9.
 pater. 24, 6. | 26, 11. | 56, 4. |
 153, 31. 43. 58. | 160, 1. |
 162, 8. | 171, 12. | 173, 4. |
 179, 4. | 182, 6. 19. | 189,
 4. | 191, 38. | 225, 4. | 229,
 8. | 239, 2. | 280, 3. | 298,
 18. | 317, 6. 16. | 318, 2. |
 319, 44. | 320, 2. | 332, 13. |
 333, 5. | 334, 450. | 343, 5. |
 390, 2. 25. | 399, 4. | 409,
 23. | 419, 7. 35. | 469, 21.
 Patêra, *nom. prop.* 194, 2.
 Patêræ. 194, 11. | 196, 17. |
 204, 9.
 pateræ. 347, 5.
 patêre. 326, 4.
 paterere. 169, 6.
 patêret. 441, 2. | 466, 2.
 pateretur. 98, 1. | 419, 69. 75.
 pateris. 92, 9. | 334, 34. | 350,
 5.
 paterna. 426, 5.
 paternâ. 226, 1.
 paternas. 172, 4.
 paterno. 416, 6.
 patet. 128, 6. | 334, 60. | 408,
 12.

pati. 34, 1. | 299, 10. | 302, 5.
 patiantur. 465, 3.
 patiar. 91, 4. | 320, 30.
 patiatur. 419, 59. | 421, 5. |
 449, 2.
 patiendo. 265, 4.
 patiens. 178, 10. | 197, 5.
 patientia. 131, 5.
 patimur. 157, 11.
 patinas. 412, 1.
 patitur. 2, 3. | 6, 1. | 15, 4. |
 74, 2. | 95, 4. | 119, 4. | 153,
 57. | 233, 4. | 283, 4. | 334,
 264. | 399, 9. | 419, 3. 24.
 patiuntur. 334, 66.
 patre. 33, 1. | 153, 83. | 162,
 1. 3. 6. | 206, 6. | 224, 4. |
 232, 2. | 277, 2. | 339, 8. |
 419, 7. 11. 38. 48. | 447, 2. |
 470, 6.
 patrem. 3, 3. | 153, 21. 47.
 80. | 182, 4. | 317, 31. | 318,
 1. 3. | 390, 10. | 400, 2. | 460,
 2. | 468, 3. | 469, 16.
 patres. 334, 410. | 352, 19. |
 390, 6. 30. | 410, 14. | 468,
 4.
 patri. 17, 12. | 193, 5. | 194,
 13. | 282, 1. | 320, 5. | 322,
 90. | 334, 358. | 336, 37. |
 390, 34. | 417, 106. | 419,
 17. | 421, 4. | 470, 5.
 patria. 191, 4. 6. | 209, 3. 8. |
 298, 2. 38. | 316, 3. | 319,
 3. | 334, 440. | 470, 5.
 patriâ. 200, 28. | 276, 4. | 302,
 26. | 319, 4. | 454, 2. | 470,
 2.
 patriæ. 190, 2. | 196, 4. 13. |
 200, 45. 55. | 206, 4. | 207,
 15. | 213, 2. 9. | 215, 2. 10. |
 223, 4. | 277, 4. | 328, 7. |
 334, 18. | 400, 10. | 418,
 56. | 422, 9. | 458, 2.
 patriam. 153, 7. | 206, 17. |
 208, 4. | 276, 4. | 316, 1. |
 334, 449. | 419, 36. | 454,
 1. | 459, 3. 4.
 patrias. 153, 28. 30. | 298,
 38.
 patribus. 56, 2. | 162, 21. |
 206, 16. | 211, 28. | 294,
 1. | 322, 19. | 364, 12.

I N D E X

patrii. 334, 302.
 patriis. 417, 78.
 patrimonia. 419, 36.
 patrio. 322, 96. | 412, 3. |
 457, 2.
 patrios. 334, 395. | 418, 61.
 patris. 24, 3. | 147, 9. | 153,
 27. | 161, 2. | 170, 4. | 182,
 1. 13. | 195, 3. 32. | 196, 2. |
 206, 7. | 233, 1. | 241, 3. |
 274, 2. | 318, 2. | 320, 8. |
 322, 41. | 325, 39. | 334,
 222. | 391, 22. | 406, 82. |
 419, 22. 68.
 patrocinator. 324, 3.
 Patrocli. 438, 2. | 441, 2. |
 442, 3. | 443, 2.
 Patroclum. 431, 3. | 436, 3. |
 437, 2.
 patroni. 362, 33.
 patronum. 470, 40.
 patronus. 362, 31.
 patrum. 147, 2. | 195, 34. |
 212, 10. | 336, 33. | 362,
 34. | 376, 5. | 398, 50.
 patruo. 419, 39. 48.
 patruos. 166, 1.
 patruus. 419, 7.
 patui. 419, 2.
 patulæ. 334, 251.
 patulis. 361, 9.
 pava. 69, 4.
 pauca. 303, 3. | 394, 14. |
 406, 12.
 pauci. 364, 22.
 paucis. 12, 3. | 211, 19. | 302,
 18. | 338, 2. | 361, 47. | 412,
 6. | 415, 39. | 419, 63.
 paucissimis. 419, 30.
 paucos. 310, 7. | 405, 2.
 pavens. 152, 21.
 pavent. 334, 260.
 pavente. 135, 8.
 paventem. 163, 13. | 325,
 73. 89.
 pavet. 152, 22.
 Paule. 326, 1. 6. | 360, 1. |
 397, 4. | 398, 9. | 399, 3. |
 400, 5.
 Pauliacus. 394, 16.
 Pauline. 182, 1. 19. | 183, 5. |
 411, 1. | 414, 1. | 416, 2.
 30. | 417, 1. 20. | 418, 2.

28. 50. 60.
 Paulini. 183, 3. | 413, 15. |
 417, 105. 116.
 Paulino. 410, 1.
 Paulinum. 417, 64.
 Paulinus. 182, 6. | 417, 124.
 paulisper. 419, 56. | 431, 3.
 paulo. 75, 3. | 335, 5. 6. | 419,
 12.
 paulum. 153, 63.
 pavo, *vocat.* 410, 10.
 pavo, *ablat.* 69, 4.
 pavore. 419, 2. | 436, 4.
 pauper. 134, 1. 3. 4. | 200,
 42. | 309, 3.
 pauperat. 415, 34.
 paupere. 185, 5.
 pauperibus. 396, 40.
 pauperiem. 8, 4.
 pauperior. 54, 6.
 pauperis. 163, 14. | 394, 26.
 pausæ. 304, 15.
 pax. 343, 7.
 pax, *vox pausam seu finem indi-*
centis. 349, 22.
 peccant. 324, 1.
 peccantia. 16, 3.
 peccasse. 324, 3.
 pecori. 344, 3.
 pectine. 359, 27.
 pectora. 153, 49. | 182, 8. |
 417, 63.
 pectore. 24, 1. | 118, 9. | 167,
 5. | 317, 3. | 321, 4. | 334,
 101. | 355, 9. | 393, 10. 46. |
 419, 18.
 pectoris. 146, 15. | 205, 4. |
 404, 29. 35. | 407, 41.
 pectus. 108, 6.
 pecudes. 418, 66.
 pecudum. 153, 50. | 352, 7.
 peculiare. 419, 12.
 pecunia. 163, 15. | 166, 3.
 pecus. 76, 2. 4. | 334, 135. |
 345, 25. | 418, 19.
 pede. 132, 1. | 133, 1. 3. | 176,
 14. | 229, 5. | 334, 327. |
 359, 4. | 367, 6. | 456, 1.
 pedem. 359, 4.
 pedes, *sing.* 157, 8. | 394, 13.
 pedes, *plur.* 16, 6. | 132, 3. |
 463, 4.
 pedestre. 406, 80.

pedestres. 423, 2.
 pedibus. 132, 4. | 133, 4. |
 336, 41. | 359, 7. | 408,
 13.
 pedicis. 302, 52.
 pedis. 353, 8. | 413, 8.
 pedum. 401, 8. | 413, 11. |
 418, 21.
 Pegasi. 413, 10.
 Pegasus. 252, 9. | 370, 5. |
 419, 81.
 pegmata. 26, 10.
 pejore. 334, 95.
 pejus. 140, 1. | 312, 3.
 pelagi. 14, 3. | 106, 1. | 293,
 5. | 325, 70.
 pelago. 290, 1. | 347, 13. |
 376, 11. | 398, 32.
 pelagus. 334, 27. 287. | 408,
 14.
 Peleos. 421, 1.
 Peliden. 322, 20.
 pellacis. 229, 4.
 Pellæa. 409, 19.
 Peilæum. 417, 49.
 pelle. 403, 11.
 pelleget. 406, 62.
 pellentibus. 363, 13.
 pellex. 130, 5.
 pellexi. 322, 71.
 pelli. 435, 3.
 pellice. 92, 4.
 pellitur. 334, 146.
 Pelopi. 389, 1.
 Peloro. 334, 218.
 pelues. 418, 25.
 Pelusiaco. 344, 9.
 penates. 332, 21. | 470, 33.
 pendent. 398, 30.
 pendentes. 334, 284.
 pendentia. 357, 1.
 pedentibus. 334, 20.
 pendere. 361, 8. | 419, 50.
 pendet. 368, 29. | 392, 4.
 penè. 107, 2. | 159, 14. | 162, 4. |
 172, 12. | 183, 6. | 187, 4. |
 195, 5. | 201, 3. | 280, 18. |
 302, 39. | 334, 296. | 348,
 27. | 394, 6. | 407, 5. | 420,
 1. | 469, 10. | 470, 32.
 Penelopæ. 398, 14.
 Penelope. 445, 3. | 460, 3. |
 461, 3. | 462, 4.
 Penelopen.

VOCUM.

Penelopen. 463, 3. | 467, 2.
 Penelopes. 465, 3. | 468, 3.
 penetrabilis. 11, 7.
 penetrabile. 334, 60. | 399, 27.
 penetrabili. 334, 242.
 penetrabilia. 284, 1.
 penetrabilibus. 419, 80.
 penetrat. 153, 41. | 325, 80.
 penetraverit. 453, 3.
 penetravit. 326, 4.
 penitis. 4, 1.
 penitus. 287, 6.
 pennis. 157, 9. | 336, 41. | 345, 19.
 pensat. 363, 9.
 pensus. 419, 67.
 penthemimerin. 393, 86.
 penthemimeris. 350, 6. | 393, 89.
 penu. 290, 1.
 penultima. 381, 13.
 penuria. 456, 3.
 penus. 248, 3. | 320, 28.
 peperit. 7, 2.
 peperit. 249, 4.
 pepigi. 419, 13.
 peplum. 334, 419. | 426, 4.
 pepulere. 334, 302.
 pepulerunt. 334, 19.
 pepulisse. 334, 344.
 pepulit. 206, 14. | 207, 7. | 208, 2. | 366, 5. | 417, 6. | 434, 2.
 per. 2, 7. | 71, 7. | 135, 1. | 146, 12. | 147, 4. 7. | *etc.*
ubique passim.
 pera. 53, 1. | 248, 3.
 peracta. 146, 5. | 313, 1.
 peragens. 167, 8.
 peragit. 108, 16. | 171, 7. | 426, 4.
 perca. 334, 115.
 perenseamus. 420, 1.
 percitus. 421, 4.
 percontando. 12, 15.
 percontatus. 447, 2.
 perculit. 176, 10. | 161, 4. | 366, 3.
 perculeris. 429, 2.
 perculso. 432, 2.
 percunctandum. 307, 7.
 percurram. 260, 3.

percurras. 159, 17.
 percurrent. 334, 398.
 percurris. 322, 59.
 percurrit. 396, 11.
 percussa. 325, 22.
 percussit. 419, 64.
 percussus. 170, 9. | 418, 9. | 463, 4.
 perdere. 34, 5. 7. | 311, 5. | 334, 475. | 394, 20. | 399, 22.
 perderet. 120, 3.
 perdidisse. 419, 72.
 perdidit. 153, 33. | 200, 46. | 362, 25.
 perdite. 214, 14.
 perditorum. 419, 77.
 perditus. 122, 4.
 perducitur. 461, 2.
 perductum. 334, 136.
 perdunt. 334, 112.
 peregi. 302, 57.
 peregit. 135, 12. | 188, 5. | 256, 5. | 259, 3. | 303, 5. | 415, 18.
 peregre. 217, 1.
 peregre. 407, 4.
 peregrina. 385, 23. | 419, 44.
 peregrina. 417, 66.
 peregrinas. 298, 27.
 peregrinationi. 446, 3.
 peregrinationis. 461, 2.
 peregrini. 217, 2. | 349, 8.
 peregrinis. 417, 18.
 peregrinos. 362, 2.
 peregrinus. 303, 7.
 peremit. 226, 3.
 peremptus. 225, 3.
 perenne. 300, 18.
 perennem. 151, 3.
 perennet. 406, 72.
 perenni. 216, 6. | 334, 8. 429.
 perennis. 298, 29. | 362, 23.
 pererrat. 108, 10.
 pererret. 418, 69.
 pereunt, 2, 9.
 pereunte. 11, 5. | 247, 2. | 336, 57.
 pereuntibus. 368, 24.
 pereuntis. 99, 3.
 perfacile. 91, 3.
 perfectio. 407, 3.

perfectis. 412, 5. | 457, 2.
 perfectus. 100, 3. | 336, 52.
 perfer. 153, 30. | 333, 10. | 399, 11.
 perferet. 394, 31.
 perferre. 417, 24.
 perfida. 224, 6.
 perfidiam. 283, 4. | 362, 29.
 perfidus. 359, 5. | 418, 54.
 perfossas. 393, 35.
 perfruar. 406, 9.
 perfrui. 172, 5.
 perfuderit. 334, 222.
 perfugium. 157, 12.
 perfunctæ. 160, 15.
 perfundis. 334, 46.
 perfundit. 334, 193.
 perfungi. 34, 4.
 perfusus. 354, 7.
 Pergame. 15, 1. 3. | 16, 1.
 Pergamei. 416, 24.
 pergat. 447, 2.
 perge. 406, 1. 38. 64. | 417, 60.
 pergens. 371, 3.
 pergit. 371, 10. | 426, 5. | 434, 3. | 439, 1. | 446, 3. | 463, 3.
 pergite. 334, 426.
 pergula. 393, 6.
 pergunt. 436, 2.
 perhibent. 157, 22. | 258, 1.
 perhibes. 282, 2.
 Periander. 308, 1. | 316, 4.
 Periandri. 301, 14.
 periclitatur. 414, 1.
 pericula. 334, 215. | 293, 52.
 periculis. 396, 42.
 periculum. 400, 3.
 periere. 13, 4. | 73, 6. | 231, 2.
 perierunt. 253, 5.
 perii. 242, 3.
 periisse. 3, 7. | 35, 9. | 336, 33.
 periit. 22, 4. | 121, 2. | 191, 40. | 259, 7. | 268, 4. | 345, 12. | 362, 33.
 perimendi. 159, 9.
 perimit. 234, 310. | 339, 1. | 436, 5.
 perimunt. 259, 12. | 466, 4.
 perire. 34, 2.

I N D E X

perirent. 409, 22.
 periret. 335, 1.
 peris. 247, 2.
 perisse. 208, 12.
 peristyla. 289, 8.
 perit, *præterit.* 166, 4. | 244, 10. | 319, 18. | 325, 67.
 perit, *præf.* 140, 5. | 315, 2.
 peritè. 409, 22.
 peritis. 406, 92.
 perito. 162, 15.
 peritorum. 350, 7.
 peritos. 305, 17.
 peritum. 50, 3. | 424, 3.
 peritura. 325, 25.
 periturus. 22, 2.
 peritus. 137, 1.
 perjuria. 343, 11.
 perjuro. 280, 2.
 perjurum. 345, 4.
 perlaturam. 438, 2.
 perlege. 222, 2. | 299, 2. | 322, 45. | 350, 1.
 perlita. 334, 309.
 perlitus. 194, 19.
 perlustrasse. 418, 72.
 permaneat. 41, 4. | 200, 11.
 permanente. 429, 4.
 permeat. 371, 2. | 415, 32.
 permeavit. 419, 81.
 permiscet. 334, 295.
 permisi. 321, 4.
 permissu. 440, 3.
 permittis. 9, 4.
 permittit. 436, 3.
 permixta. 334, 357.
 permixte. 101, 3.
 permixtus. 322, 21.
 permulcens. 323, 2.
 permulcere. 322, 34.
 permulserit. 157, 41.
 permutare. 189, 7.
 permutatione. 426, 5.
 perniciem. 463, 2.
 pernicies. 309, 2.
 perneciter. 419, 64.
 pernox. 362, 30.
 perosus. 415, 14.
 perpendiculum. 164, 8.
 perpeffione. 456, 3.
 perpeffus. 325, 101.
 perpetior. 157, 6.
 perpetis. 147, 3.

perpetiuntur. 119, 1.
 perpetrata. 466, 4.
 perpetua. 419, 39. 72.
 perpetuæ. 419, 71.
 perpetuas. 344, 8.
 perpetui. 167, 15.
 perpetuis. 137, 5.
 perpetuo. 365, 7. | 416, 25.
 perpetuò. 314, 5.
 perpetuos. 334, 364.
 perpetuum. 253, 3.
 perpetuus. 419, 39.
 Persæ. 21, 1.
 Persas. 21, 4. | 302, 34.
 persedit. 359, 21.
 Persei. 413, 6.
 persensit. 363, 20.
 Persephonæ. 250, 7.
 persequar. 304, 7. | 334, 453.
 persequendi. 217, 2.
 persequeris. 393, 23.
 persequi. 419, 9.
 perseverante. 427, 3.
 Perseus. 370, 4.
 Persis. 287, 8. | 417, 57.
 persistere. 368, 22.
 persolvens. 278, 3.
 persona. 362, 33.
 personas. 335, 7.
 personis. 319, 16.
 perspice. 123, 3.
 perspicui. 334, 17.
 peritas. 416, 5.
 perstrepi. 163, 13.
 perstrepo. 146, 8.
 perstrictus. 363, 23.
 perstringere. 419, 61.
 perstringit. 286, 6.
 perstrinxi. 419, 41. 70.
 perstrinxisse. 334, 444.
 persuaderes. 407, 6.
 persuadet. 467, 2.
 persuasione. 405, 2.
 persuasisti. 407, 1.
 pertentat. 422, 7.
 pertinaciâ. 424, 3.
 pertinaciter. 429, 4.
 pertinax. 195, 33.
 pertinebant. 419, 61.
 pertinebit. 414, 2.
 pertinent. 335, 6. | 420, 2.
 pertinere. 217, 1.
 pertinet. 304, 10. | 337, 2.

419, 16. 22. 29.
 pertractat. 157, 15.
 pertulerat. 457, 2.
 pertulit. 118, 9. | 259, 6. | 467, 3.
 pervade. 333, 8.
 pervectum. 454, 2.
 pervehitur. 456, 3.
 pervehuntur. 447, 3.
 perveniet. 335, 3.
 pervenire. 335, 3.
 pervenit, *præf.* 180, 8. | 212, 22. | 455, 2.
 pervenit, *præter.* 319, 41.
 perventum. 357, 2.
 perversæ. 70, 7.
 pervicaciam. 326, 4.
 pervigil. 342, 11.
 pervigila. 92, 6.
 pervigilem. 422, 3.
 pervincis. 326, 1.
 pervola. 404, 37. | 413, 44.
 perurgens. 458, 4.
 perurit. 382, 8.
 Perusinâ. 415, 42.
 pes. 341, 10.
 pessima. 130, 1.
 pestiferam. 421, 2.
 pestilentia. 421, 3.
 petalo. 413, 7.
 petens. 350, 5.
 petenti. 140, 4.
 petere. 319, 54. | 459, 4.
 peterem. 322, 71.
 petière. 10, 9.
 petiit. 170, 14.
 petis. 59, 2.
 petit. 58, 4. | 72, 6. | 335, 4.
 petivi. 419, 15.
 peto. 334, 445.
 petorita. 394, 36. | 397, 51. | 403, 15.
 petulante. 78, 4.
 petulantia. 325, 78.
 petulantia. 466, 2.
 petulantiam. 458, 2. | 360, 2.
 petulantibus. 334, 220.
 petulci. 352, 8.
 petunt. 334, 185.
 Phæacia. 457, 2.
 Phæacibus. 347, 8. | 457, 2.
 Phæacum. 449, 3. | 450, 2.
 Phædra. 92, 12. | 325, 32.

V O C U M.

Phænon. 365, 11. | 396, 12.
 Phaëton. 122, 6.
 Phaëtonta. 417, 19.
 Phalæcus. 393, 85.
 Phanacen. 30, 3.
 Phaoni. 92, 13.
 pharetram. 325, 50.
 Pharii. 334, 315.
 Pharos. 334, 330.
 phaseli. 334, 221.
 phaselis. 415, 31.
 Phegea. 93, 8.
 Phegeus. 93, 1.
 Phemio. 466, 3.
 Phemius. 445, 4.
 Pheras. 447, 3.
 Phidæa. 12, 1.
 Philætio. 465, 2.
 Philæti. 466, 2.
 Philippos, *numos*. 394, 19. |
 408, 5.
 Philo. 334, 303.
 philologis. 400, 4.
 philologum. 217, 2.
 Philomela. 345, 20.
 philomuse. 44, 2.
 Philon. 415, 1.
 Philonis. 414, 1.
 Philopœmena. 345, 14.
 philosophia. 335, 7.
 philosophum. 360, 2.
 Phlegetontes. 108, 19.
 Phœbe. 1, 1. | 345, 1.
 Phœbea. 287, 1.
 Phœbeius. 336, 15.
 Phœben. 365, 14.
 Phœbi. 333, 16. | 336, 31. |
 386, 3.
 Phœbitum. 200, 18.
 Phœbo. 103, 2. | 194, 13. |
 369, 25. | 387, 2. | 388, 5.
 Phœbus. 305, 11. | 333, 11. |
 334, 12. | 367, 11. | 399, 8.
 Phœnix. 365, 6.
 Phormio. 415, 10.
 Phosphore, *nom. equi*. 252, 1.
 Phrygibus. 435, 4.
 Phrygi. 396, 8. | 417, 42.
 Phrygiis. 334, 48.
 Phrygio. 229, 2.
 Phrygios. 442, 1.
 Phryx. 345, 21.
 Phryxæ. 382, 4.

Phryxæo. 371, 4.
 Phyllida. 123, 1.
 Phyllis. 92, 13. | 128, 2.
 Physicis. 336, 48.
 pia. 10, 11. | 152, 9. | 153, 79. |
 164, 1. 12. | 167, 17. | 178,
 13. | 212, 22. | 213, 16. |
 215, 9. | 322, 82. | 325, 97. |
 356, 11. | 390, 28. 33. 37. |
 391, 8. | 417, 113.
 piā. 419, 83.
 piacula. 108, 18. | 259, 12. |
 291, 6.
 piaculi. 318, 4.
 piaculo. 419, 45. | 466, 4.
 piarum. 317, 9.
 piat. 343, 11.
 picem. 393, 10.
 Picenæ. 392, 1.
 piceo. 393, 7.
 picta. 130, 4. 7. | 407, 2. | 419,
 54.
 pictam. 322, 92. | 324, 1.
 Pictavici. 51, 2.
 picti. 317, 7. | 334, 221.
 Pictonicæ. 200, 41.
 Pictonici. 298, 36.
 pictor. 11, 1. | 330, 4. | 331, 1.
 pictorum. 130, 1.
 pictum. 355, 4.
 pictura. 324, 1. | 334, 68.
 picturarum. 325, 29.
 picturatos. 353, 9.
 pictus. 325, 11. | 354, 3.
 piē. 409, 23.
 Pierias. 399, 9.
 Pierides. 334, 397.
 Pieriis. 32, 1.
 pietas. 162, 1. | 206, 3. 18. |
 266, 3. | 343, 7. | 390, 7. |
 418, 49. | 419, 39.
 pietate. 183, 3. | 295, 2. | 317,
 29. | 319, 12. | 339, 13. |
 351, 6. | 364, 13. | 409 |
 23. | 419, 35. 77.
 pietatis. 224, 3.
 pigeat. 399, 11.
 piger. 117, 1. | 334, 46. 263.
 piget. 13, 5. | 266, 4. | 350, 3.
 pignora. 168, 26.
 pigra. 317, 21. | 383, 11.
 pigros. 325, 53.
 pigrum. 403, 13.

pil. 153, 40. | 166, 11. | 317,
 2.
 pilis. 168, 2. | 219, 2. | 320, 6. |
 417, 11.
 piissime. 419, 16. 22. 29. 43.
 45. 79.
 piissimo. 419, 7.
 pilis, à *pila*. 334, 92. | 398,
 30. | 419, 50.
 Pimpleida. 403, 9.
 Pindarus. 305, 2.
 pinea. 296, 5. | 418, 14.
 pingē. 11, 8.
 pingens. 396, 52.
 pingere. 11, 8. | 129, 1. | 331,
 1.
 pinguescis. 334, 113.
 pingui. 398, 7.
 pinguia. 334, 370. 460. | 393,
 9.
 pinguis. 352, 5.
 pingunt. 334, 160.
 pinifer. 322, 21.
 pinna. 393, 29.
 pinnis. 413, 2.
 pinus. 386, 4.
 pinxit. 46, 1. | 130, 9. | 334,
 110. | 392, 15.
 pio. 165, 2. | 177, 6. | 184, 4. |
 187, 6. | 244, 8. | 317, 26. |
 406, 67. 94.
 Pio. 277, 2.
 piorum. 153, 2. | 163, 30. |
 299, 40.
 piper. 86, 2. | 87, 2. | 344, 8.
 Pirithoo. 417, 34.
 Pisæ. 387, 1.
 piscandi. 393, 53.
 piscatores. 305, 3.
 pisce. 336, 83.
 pisces. 334, 76. 116. 150. 242.
 331.
 Pisces, *sign. Celest.* 370, 9. |
 382, 3. | 383, 1.
 piscibus. 334, 278. 361.
 piscinarum. 334, 342.
 Piscis, *celestis*. 370, 11.
 Pisistrato. 447, 2. | 459, 3.
 Piso. 191, 34.
 Pistrix, *sign. Cal* 370, 12.
 Pitana. 24, 3.
 Pittacum. 301, 8.
 Pittacus. 307, 1. | 316, 5.
 Nij

I N D E X

pium. 163, 1. | 418, 3.
 pius. 190, 6. | 193, 10. | 230,
 4. | 236, 5. | 276, 2. | 419,
 38.
 pix. 347, 13.
 placabilis. 153, 80. | 317, 31.
 placando. 389, 4.
 placant. 385, 36.
 placeam. 299, 18.
 placeant. 181, 4.
 placeat. 191, 13.
 placemus. 418, 47.
 placent. 269, 2. | 470, 12.
 placere. 299, 8. | 407, 6.
 placeret. 207, 5. | 419, 59.
 placet. 36, 2. | 39, 5. | 125, 2.
 216, 7. | 225, 5. | 301, 20.
 322, 16. | 324, 2. | 358, 3.
 360, 4. | 362, 28. | 374, 4.
 397, 6. | 418, 30. | 424, 3.
 427, 2. | 465, 2.
 placetur. 426, 4.
 placidæ. 160, 3. | 210, 15. |
 334, 78.
 placidi. 334, 58. | 409, 6.
 placidis. 334, 33.
 placido. 319, 58. | 322, 34. |
 334, 100. | 364, 15.
 placidos. 161, 7. | 178, 13. |
 193, 13. | 207, 13. | 317,
 30. | 334, 472. | 399, 29.
 placidula. 186, 3.
 placidum. 157, 38. | 254, 5. |
 417, 9.
 placidus. 192, 28. | 201, 6.
 placitâ. 295, 5.
 placitis. 364, 14.
 placito. 357, 11.
 placitum. 200, 21. | 344, 11. |
 374, 8. | 470, 10.
 placuere. 418, 37.
 placuerit. 419, 9.
 placui. 162, 19. | 319, 14.
 placuisse. 57, 5. | 390, 21.
 placuit. 89, 2. | 418, 44.
 plaga. 2, 6. | 317, 7. | 342, 11.
 plagæ. 322, 27.
 plagas. 153, 25.
 plagis. 334, 244.
 planâ. 393, 46.
 planè. 180, 2. | 419, 54.
 planetæ. 372, 2.
 plango. 168, 21.

planipedem. 400, 5.
 plano. 419, 50.
 planta. 344, 9.
 plantaria. 131, 3.
 plantis. 325, 60.
 planximus. 169, 4.
 plasma. 399, 2. | 420, 4.
 plasmata. 211, 26.
 plateam. 292, 5.
 plateas. 298, 15. | 399, 22.
 plateas. 393, 60.
 Plato. 335, 3.
 Platonium. 216, 5.
 Platonis. 277, 1. | 360, 2.
 plaudenti. 334, 344.
 plaudere. 157, 17.
 plaudite. 302, 58. | 305, 26. |
 306, 13. | 307, 12. | 308,
 16.
 plaudunt. 352, 13.
 plausæ. 299, 9.
 plaustro. 399, 26. | 400, 6.
 plausum. 303, 16.
 plausus. 334, 263.
 Plauti. 414, 2.
 Plautinorum. 398, 46.
 Plautus. 350, 2. | 405, 3. | 414,
 3.
 plebe. 336, 78. | 419, 47.
 plebeiam. 393, 96.
 plebeii. 385, 31.
 plebes. 317, 8. | 334, 163.
 plebis. 296, 8. | 334, 127.
 plebs. 344, 6.
 plectendus. 404, 34.
 plectra. 44, 3. | 367, 6.
 plectunt. 324, 1.
 Pleiadas. 408, 24.
 plena. 286, 8. | 348, 7. | 362,
 1. | 419, 3. 5. 60.
 plenâ. 369, 29.
 plenæ. 169, 4.
 plenam. 256, 4.
 pleni. 336, 5.
 plenior. 298, 34.
 pleniora. 419, 44.
 plenis. 353, 2.
 plenius. 323, 18. | 418, 42. |
 419, 47.
 plenum. 249, 2. | 381, 16. |
 413, 32. | 419, 62. | 466, 4.
 plenus. 153, 29.
 plerique. 420, 4.

plerosque. 466, 2.
 Pleuronia. 227, 1.
 Plinio. 360, 2.
 Plinius. 69, 12. | 360, 1.
 Plistheniden. 211, 19.
 plorandus. 393, 43.
 pluma. 392, 15.
 plumbea. 395, 2.
 plura. 195, 30. | 335, 7. | 419,
 54.
 plures. 301, 12. | 306, 2. 8.
 13. | 310, 6. | 316, 8. | 419,
 26.
 pluribus. 197, 14. | 396, 35. |
 419, 58. 60.
 plurima. 2, 9. | 34, 10. | 195,
 28. | 354, 3. | 359, 3.
 plurimas. 455, 2.
 plurimis. 435, 5. | 457, 2.
 plurimorum. 419, 3.
 plurimum. 406, 3.
 plurimus. 334, 324. | 353, 3.
 pluris. 471, 11.
 plus. 64, 3. | 73, 2. | 192, 21. |
 311, 1. | 312, 2. | 321, 4. |
 332, 41. | 419, 40.
 pluvium. 417, 100.
 pocula. 10, 7. | 327, 7. | 401,
 42. | 407, 2.
 podice. 131, 3. | 393, 35.
 poëma. 409, 12.
 poëmata. 322, 56. | 327, 3.
 poëmatia. 326, 3.
 poëmatis. 360, 2. | 412, 4.
 pœna. 168, 10. | 235, 4. | 236,
 6. | 338, 2.
 pœnâ. 195, 38.
 Pœna, Punicâ. 399, 42.
 pœnæ. 325, 61. | 362, 6.
 pœnam. 230, 1. | 347, 1.
 pœnas. 12, 11. | 92, 8. | 259,
 4. | 278, 3. | 319, 30. | 362,
 27. | 453, 3.
 Pœni. 290, 14. | 418, 54.
 pœnis. 325, 57.
 pœniteat. 12, 12.
 pœnitenda. 419, 71.
 pœnitendam. 419, 36.
 pœnitente. 407, 6.
 pœnitentibus. 419, 71.
 pœnitet. 153, 55. | 193, 10. |
 362, 28.
 pœnitudinis. 305, 21.

V O C U M.

poëta. 195, 6. | 304, 8. | 393, 82. 100. 103. | 471, 2. 13.
poëtâ. 335, 6.
poëtæ. 360, 3. | 401, 6.
poëtam. 404, 30. | 419, 65. | 420, 3.
poëtandi. 324, 2.
poëtarum. 419, 5.
poëtas. 393, 11.
poëtica. 335, 5. | 410, 5.
poëtica. 420, 3.
poëticam. 338, 2. | 409, 23.
poëtico. 412, 6.
poëticum. 414, 5.
poëticus. 216, 3.
poëtis. 69, 1. | 399, 1.
polenta. 53, 1.
polimus. 57, 3.
polita. 245, 1.
pollens. 189, 3. | 191, 35. | 219, 5.
pollet. 334, 388. | 410, 5. | 415, 28.
pollice. 334, 132. | 396, 6.
pollicens. 438, 2.
pollicentes. 429, 3.
pollicetur. 461, 3.
pollicitus. 452, 4.
polline. 344, 5.
polluit. 266, 2.
polluto. 268, 1.
pollutum. 264, 4.
polo. 333, 11.
polos. 157, 36.
Polydorus. 236, 4.
Polygiton. 108, 17.
Polygitona. 108, 1.
Polyhymnia. 367, 9.
Polyphemi. 453, 3.
Polyxena. 243, 1.
poma. 352, 10. | 395, 5.
pomo. 416, 17.
Pomona. 332, 17. | 376, 9. | 417, 101.
pompa. 157, 4. | 322, 32.
pompam. 334, 152.
pompas. 334, 200.
Pompeiani. 334, 215.
Pompeius. 300, 22.
pompis. 419, 4.
pondera. 10, 3. | 299, 17. | 334, 225. | 369, 18. | 393, 10. | 417, 27.

pondere. 16, 6. | 170, 9. | 341, 10. | 361, 10. | 413, 34. | 419, 22.
ponderis. 368, 27.
pondus. 181, 14. | 407, 2. | 417, 26. | 419, 18. 55.
pone. 102, 1. | 299, 13. | 327, 2.
ponere. 11, 1. | 160, 1. | 162, 4. | 308, 8.
poneret. 8, 3. | 417, 75.
poni. 287, 2.
ponis. 302, 29.
ponite. 358, 3.
pono. 407, 2.
pons. 349, 10.
ponte. 292, 5.
ponti. 398, 35. | 455, 1.
Ponti, vocat. Pontius. 417, 103.
pontifex. 419, 35. 42.
pontificalia. 419, 42.
pontificis. 419, 66.
pontificum. 212, 5. 9.
ponto. 3, 5. | 4, 5. | 334, 358. | 349, 10. | 409, 24. | 417, 89.
pontum. 334, 279. 289. | 399, 14.
pontus. 228, 1. | 317, 6. | 334, 32. 219.
popinas. 398, 45.
popinis. 157, 21. | 334, 124.
poposcisti. 400, 4.
populantes. 392, 13.
popularibus. 417, 91.
popularis. 419, 57. | 462, 2.
populator. 392, 1. | 393, 49.
populatrix. 334, 241.
populea. 349, 19.
populent. 418, 54.
populi. 153, 18. | 282, 4. | 287, 5. | 289, 4. | 298, 24. | 336, 62. | 339, 11. | 399, 19. | 417, 38. 130. | 419, 44. 73. | 462, 1.
populis. 296, 4.
populorum. 334, 409.
populos. 292, 7. | 294, 5. | 297, 13. | 334, 407. | 417, 80. | 423, 5.
populum. 326, 5. | 446, 3.
populus. 306, 6. | 352, 19. | 419, 13. 58.

porge, porrige. 322, 37.
porrecta. 419, 82.
porrige. 332, 36.
porrigere. 160, 14.
porrigit. 363, 8. | 381, 6.
porrigitur. 348, 25. | 438, 3.
porta. 432, 3.
porta. 432, 3.
portâ. 325, 103.
portantes. 355, 3.
portare. 298, 28.
portas. 157, 24. | 298, 16. | 383, 8.
portenta. 157, 12. | 456, 2.
portentis. 345, 24.
porticibus. 419, 50.
portio. 174, 11. | 341, 8. | 347, 15. | 394, 8. | 419, 73.
portis. 427, 1.
portu. 291, 4. | 398, 27. | 446, 3. | 457, 2. | 458, 1. | 459, 2. | 469, 3.
portubus. 334, 473.
portum. 394, 32. | 458, 2. | 459, 4.
Portuno. 387, 3.
portus. 417, 129.
portus. 292, 1. | 297, 12. | 415, 41.
poscendam. 419, 62.
poscente. 414, 1.
poscentibus. 319, 11.
posceret. 192, 15.
poscit. 469, 9.
posita. 419, 41.
positis. 118, 12.
positu. 417, 2. | 467, 2.
positum. 262, 4. | 419, 15.
positus. 204, 2. | 336, 56. | 378, 6. | 381, 9. | 393, 3.
positus, subst. 336, 75.
posse. 24, 4. | 49, 1. | 153, 64. 65. | 309, 7. | 320, 4. | 337, 1. | 390, 1. | 407, 6. | 411, 2. | 417, 114. | 419, 72. 74. | 469, 12.
posledi. 227, 4.
posseidit. 319, 47.
possem. 3, 10. | 419, 1. 70. 71.
possent. 93, 3. | 334, 353. | 463, 2.

I N D E X

- posses. 97, 1. | 322, 97. | 417, 34.
 posset. 120, 2. | 122, 4. | 197, 11. | 213, 8. | 319, 27. | 326, 4. | 340, 1. | 416, 2.
 possint. 302, 23. | 362, 29. | 393, 14. | 419, 50. 74.
 possis. 303, 11. | 323, 9. | 350, 2.
 possit. 309, 6. | 350, 6. | 369, 36. | 393, 13. | 409, 15. | 414, 2. | 419, 75.
 possum. 43, 4. | 299, 7. 8. | 305, 20. | 390, 14. | 406, 7. | 409, 23. | 416, 28. | 418, 48. | 419, 8. 14. 15. 24. 36. 70.
 possunt. 326, 5. | 337, 1. | 356, 11. | 399, 29.
 post. 35, 3. | 75, 3. | 153, 37. | 163, 2. 26. | 191, 39. | 196, 17. | 198, 1. | 257, 3. 5. 6. | 258, 2. | 264, 1. | 277, 1. | 193, 2. | 318, 1. | 325, 60. | 327, 7. | 332, 40. | 334, 87. 452. | 343, 2. | 350, 6. | 369, 15. | 370, 2. 9. | 377, 3. 17. | 381, 1. 13. | 383, 7. | 384, 2. | 393, 62. 87. 102. | 396, 43. | 399, 17. | 403, 7. | 445, 1. | 471, 18.
 postea. 437, 3.
 posterior. 202, 4. | 369, 36. | 419, 60.
 posteriore. 204, 2. | 350, 6. | 470, 38.
 posteriorem. 350, 7.
 posteritas. 419, 75.
 posterorum. 192, 17.
 postferendos. 415, 48.
 posthaberi. 350, 4.
 posthabet. 334, 207.
 posthabite. 211, 10.
 posthac. 212, 19.
 postico. 70, 7.
 postponere. 418, 49.
 postponet. 334, 465.
 postquam. 23, 3. | 24, 5. | 162, 19. | 300, 17. | 325, 101. | 334, 250. 277. | 348, 21. | 352, 11. | 357, 1. | 359, 1. | 400, 2. | 448, 3. | 450, 2. | 455, 1. | 458, 3. | 465, 2.
 postrema. 393, 23.
 postremo. 335, 7. 8.
 postremus. 297, 16.
 postulat, 159, 8.
 postulet. 308, 13.
 postulo. 152, 11. | 318, 2. | 418, 35.
 posuere. 24, 5.
 posuisse. 334, 319.
 posuisti. 419, 4.
 posuit. 1, 11. | 349, 6.
 potabilis. 298, 31.
 potantem. 434, 1.
 potanti. 336, 2.
 potare. 20, 12. | 53, 3.
 potas. 151, 7.
 potat. 117, 2.
 pote. 403, 3. 5.
 potens. 1, 1. 5. | 208, 3. | 290, 16. | 293, 4. | 334, 280. 378. | 342, 2. | 406, 10.
 potentem. 290, 1.
 potentes. 163, 5. | 300, 17. | 334, 400.
 potentia. 256, 2.
 potentior. 73, 3.
 potentis. 209, 3. | 454, 3.
 potentissimum. 350, 3.
 potentum. 194, 6.
 poterant. 419, 55.
 poteras. 183, 14.
 poterat. 64, 1. | 224, 6. | 350, 3. | 419, 80.
 potereris *pro* potireris. 252, 4.
 poterit. 153, 5. | 419, 6.
 poterunt. 390, 39. | 393, 15.
 potes. 13, 4. | 76, 8. | 91, 2. | 175, 16. | 334, 29.
 potest. 40, 4. | 51, 3. | 138, 1. | 233, 4. | 335, 7. | 419, 26. 40. 46. 74. | 458, 3.
 potestas. 153, 65. | 262, 3. | 335, 2.
 potestate. 419, 35.
 potestatem. 465, 4.
 potestatis. 419, 31.
 potiar. 320, 30.
 potientes. 334, 273.
 potiēre. 334, 429. | 403, 4.
 potieris. 394, 37.
 potior. 191, 6. | 252, 6.
 potiore. 470, 29.
 potiri. 97, 1. | 362, 41.
 potis. 320, 18. | 334, 298. | 393, 94.
 potitur. 257, 5. | 258, 12. | 464, 2.
 potitus. 259, 8.
 potiundus. 100, 4.
 potius. 60, 2. | 157, 30. | 160, 11. | 212, 13. | 419, 19. 31. 36. 42. 69. | 432, 2.
 potu. 298, 33. | 334, 30. | 344, 11. | 345, 16.
 potuerit. 419, 27.
 potui. 92, 11. | 394, 13.
 potuisse. 417, 49.
 potuit. 185, 5. | 290, 17.
 potus. 344, 7.
 præ. 334, 86. | 398, 18. | 468, 3.
 præbere. 419, 71. 77.
 præberent. 322, 76.
 præbes. 419, 76.
 præbet. 300, 7.
 præbita. 414, 2.
 præbitis. 454, 2.
 præbuit. 201, 2.
 præbuit. 181, 12. | 183, 12. | 334, 180. | 471, 9.
 præcedere. 332, 42. | 419, 82.
 præcedimus. 410, 11. | 419, 67.
 præcellere. 334, 30. | 419, 75.
 præcelleret. 350, 3.
 præcellunt. 419, 1.
 præcepit. 350, 3.
 præceps. 297, 7. | 298, 22. | 325, 23. | 334, 272. 461. | 382, 11. | 392, 10.
 præcepta. 323, 11. | 419, 65.
 præceptis. 360, 2.
 præceptor. 196, 21. | 406, 77. | 416, 34. | 419, 7. 30.
 præceptore. 191, 3. | 419, 39.
 præceptorem. 419, 83.
 præceptoris. 322, 12.
 præceptum. 350, 7.
 præcesserat. 361, 3.
 præcessimus. 322, 43.
 præcessit. 410, 4.
 præcipit. 361, 22.

V O C U M.

præcipitante. 191, 27.
 præcipitantibus. 438, 3.
 præcipitas. 376, 11.
 præcipitat. 357, 21. | 377, 22.
 præcipitem. 201, 4. | 333, 10.
 præcipiti. 334, 362.
 præcipitis. 292, 4.
 præcipuus. 163, 29. | 178, 8.
 præclarus. 383, 5.
 præconi. 466, 3.
 præconia. 178, 5. | 334, 390. 404. 453.
 præconiis. 406, 51.
 præcoquā. 415, 15.
 præcox. 196, 45.
 præcurris. 419, 5.
 præda. 328, 4. | 362, 36. | 392, 11.
 prædam. 334, 126. 255. | 393, 24.
 prædes. 305, 21.
 prædia. 334, 299. | 417, 95. 126.
 prædicabitur. 419, 31.
 prædicanda. 419, 62. 76.
 prædicantur. 468, 3.
 prædicare. 419, 36. 70.
 prædicat. 308, 6. | 328, 12.
 prædicta. 153, 35.
 prædicto. 164, 2. | 350, 7.
 prædictos. 260, 1. | 394, 23.
 prædiis. 415, 1.
 prædita. 187, 2. | 380, 4.
 præditum. 409, 26.
 præditus. 160, 13. | 194, 18.
 prædives. 207, 14.
 prædo. 334, 282.
 præeunte. 322, 56.
 præeuntibus. 419, 5.
 præfando. 322, 54.
 præfatus. 470, 43.
 præfecti. 183, 9.
 præfecto. 419, 40.
 præfectum. 406, 20. | 419, 83.
 præfectura. 419, 11. 32. 56.
 præfecturæ. 173, 9. | 419, 7.
 præfecturam. 322, 91.
 præfecturarum. 334, 408.
 præfectus. 163, 32. | 319, 42. 52. | 322, 44. | 470, 36.

præferens. 195, 7.
 præfero. 419, 33.
 præferoces. 404, 13.
 præferre. 334, 377.
 præfert. 286, 4. | 322, 87.
 præferte. 401, 17.
 præferuntur. 419, 60.
 præfulgens. 377, 13.
 prægrederer. 300, 28.
 prægrederere. 410, 2.
 prægressis. 252, 4.
 prægressus. 173, 5.
 præla. 377, 18.
 prælabitur. 288, 6. | 296, 3.
 prælapsus. 334, 33.
 prælati. 419, 58.
 prælatum. 419, 55.
 prælatus. 322, 93. | 419, 13. 20.
 prælia. 1, 6. | 334, 212. 293. | 359, 2. | 385, 33.
 præliante. 434, 4.
 præliatur. 425, 5. | 435, 5.
 prælii. 422, 6. | 428, 3.
 prælio. 404, 13. | 423, 4.
 prælium. 424, 3. | 426, 5. | 427, 3. | 433, 2. | 439, 3.
 præluceo. 322, 95.
 præludendum. 412, 6.
 præmia. 1, 4. | 106, 6. | 183, 10. | 224, 3. | 269, 3. | 280, 2. | 322, 42. 92. | 334, 413. 420. | 363, 26. | 407, 4.
 præmineant. 275, 4.
 præmio. 462, 3.
 præmisi. 321, 1.
 præmissa. 188, 7.
 præmissi. 454, 3.
 præmissis. 400, 1.
 præmium. 430, 4. | 465, 3.
 prænomen. 35, 2. | 263, 1.
 prænomine. 334, 120.
 prænuntia. 383, 3.
 præparat. 108, 19.
 præpes. 1, 2. | 252, 8. | 413, 14.
 præpetibus. 332, 33. | 345, 19.
 præpetis. 146, 19.
 præpetum. 146, 1.
 præpinguis. 334, 133.
 præpollens. 343, 10.
 præponitur. 419, 60.

præposito. 378, 8.
 præpositum. 419, 58.
 præpositus. 183, 10.
 præposuit. 108, 3. | 162, 12.
 præreptas. 325, 35.
 præreptum. 164, 9.
 præreptus. 214, 12.
 prærogativæ. 419, 44.
 præ. 347, 2.
 præsed. 322, 86.
 præsens. 419, 72.
 præsentem. 419, 55.
 præsentia. 362, 18. | 431, 3.
 præsentia. 321, 2. | 433, 2.
 præsentiam. 152, 21.
 præsentibus. 419, 80.
 præsentium. 419, 69.
 præsertim. 208, 10.
 præses. 1, 1.
 præsest, *præsens est*. 301, 19.
 præsidatūs. 205, 18.
 præside. 173, 10. | 177, 8.
 præsidet. 369, 4.
 præsidis. 334, 456.
 præsidis. 207, 12.
 præsidium. 334, 401.
 præsignis. 275, 1. | 334, 104.
 præsta. 91, 6.
 præstantes. 419, 24.
 præstantiam. 419, 17.
 præstantibus. 351, 2. | 433, 2.
 præstare. 319, 13. | 419, 5. 15. 24. 26. 27.
 præstarem. 59, 3.
 præstares. 419, 83.
 præstas. 419, 72. 74.
 præstat. 419, 2.
 præstate. 104, 11.
 præstent. 419, 75.
 præstetur. 419, 29. 53.
 præstitisti. 411, 1. | 419, 3.
 præstitit. 146, 29. | 419, 44.
 præsto. 348, 4.
 præstō. 305, 19. | 394, 36. | 419, 47.
 præsul. 377, 5. | 393, 79.
 præsulem. 195, 15. | 406, 19.
 prætenero. 334, 86.
 prætentat. 334, 235.
 prætenuis. 208, 14.
 præter. 71, 1. | 104, 4. | 136, 3. | 159, 18. | 324, 2. | 347, 8. | 417, 108. | 419, 24.

I N D E X

prætereà. 370, 13.
 prætereas. 159, 6.
 prætereat. 93, 8. | 456, 2.
 prætereo. 334, 7. 365.
 prætereunt. 321, 2.
 prætergressus. 363, 16.
 præteriens. 417, 131.
 præterii. 12, 14. | 407, 5.
 præterit. 406, 11.
 præterita. 335, 6.
 præteritâ. 429, 2.
 præteritos. 147, 8. | 419, 24.
 præteritum. 363, 18.
 præterlabitur. 293, 2.
 prætervehatur. 456, 2.
 prætexeris. 334, 45.
 prætexit. 322, 30.
 prætexitur. 419, 42.
 prætexta. 191, 11. | 208, 7. |
 332, 5.
 prætextam. 332, 38. | 419,
 83.
 prætextate. 196, 27.
 prætextati. 334, 403.
 prætextatus. 322, 86.
 prætorem. 419, 58.
 prætoria. 334, 286.
 prætorix. 195, 15.
 prætorio. 406, 18. | 419, 83.
 prætuleras. 419, 83.
 prætulisti. 419, 12.
 prævalet. 342, 2.
 prævaluit. 348, 21.
 prævenis. 146, 20. | 404, 9. |
 419, 5.
 prævenit. 369, 32.
 præveniunt. 20, 8.
 præventis. 419, 67.
 prævertitis. 365, 7.
 prævertitur. 417, 130.
 prævius. 153, 42. | 339, 6.
 prandendum. 156, 1. | 335,
 5.
 prandio. 396, 38.
 prandium. 155, 2.
 pransum. 335, 7.
 præta. 320, 22. 23. | 417, 93.
 prætis. 334, 327. 335.
 prævi. 208, 10.
 prævis. 363, 26.
 prævo. 277, 3.
 prævos. 316, 8.
 prævus. 220, 3.

Praxitele. 57, 2.
 Praxitelis. 245, 2.
 precandus. 152, 15.
 precantem. 406, 68.
 precantis. 323, 11. | 357, 17.
 precare. 177, 11.
 precatu. 153, 58. | 154, 3. |
 417, 114.
 precatur. 419, 59. | 421, 3. |
 450, 3.
 preces. 319, 57. | 415, 5.
 precibus. 153, 30. | 417, 120.
 precor. 168, 29. | 418, 73.
 precum. 154, 1.
 premens. 417, 54.
 premeret. 229, 5.
 premit. 236, 6. | 289, 11. |
 361, 44.
 premunt. 297, 8. | 325, 54.
 prensare. 334, 275.
 prensaverim. 419, 13.
 pressa. 334, 54.
 pretii. 350, 1.
 pretiis. 393, 18.
 pretio. 345, 22. | 349, 2. | 403,
 20.
 pretium. 342, 9. | 393, 26. |
 396, 42. | 419, 18.
 Priami. 240, 1. | 241, 1. | 342,
 2.
 Priamidæ. 396, 15.
 Priamo. 442, 2.
 Priamum. 444, 3.
 Priamus. 423, 4.
 Priapi. 325, 86.
 pridem. 175, 7.
 Priene. 316, 8.
 Prieneus. 301, 11. | 306, 1.
 prima. 20, 6. | 126, 2. | 200,
 34. | 203, 5. | 211, 5. | 263,
 1. | 285, 1. | 297, 10. | 319,
 39. | 322, 36. | 323, 1. | 334,
 47. | 336, 48. | 341, 1. | 342,
 5. | 343, 1. | 366, 1. | 368,
 23. | 377, 6. | 381, 15. | 385,
 28. | 387, 1. | 391, 17. | 409,
 11. | 420, 4. | 465, 4.
 primâ. 215, 1. | 254, 2.
 primæ. 173, 3. | 334, 410.
 primæve. 202, 1.
 primævi. 390, 36.
 primævis. 196, 19.
 primævo. 390, 31.

primævos. 211, 4.
 primam. 151, 3.
 primas. 298, 4. | 300, 26. | 336,
 36.
 prime. 322, 37.
 primi. 350, 2. | 353, 7. | 361,
 14. 27. | 369, 19. | 485, 3.
 8. | 420, 1.
 primigeniis. 409, 22.
 primis. 162, 19. | 168, 7. | 169,
 3. | 179, 3. | 182, 11. | 198,
 10. | 204, 1. | 334, 10. 411. |
 396, 10. | 399, 17.
 primitiarum. 412, 3.
 primitias. 401, 13.
 primo. 15, 2. | 19, 2. | 182,
 15. | 323, 20. | 377, 1. | 396,
 38. | 400, 7. | 470, 11.
 primordia. 333, 2. | 376, 3. |
 383, 4.
 primordiis. 419, 80.
 primore. 396, 43.
 primoribus. 439, 2. | 452, 2.
 primos. 26, 6. | 167, 9. | 252,
 3. | 356, 5.
 primum. 160, 1. | 162, 3. 4. |
 191, 19. | 299, 5. | 302, 4. |
 307, 7. | 335, 7. | 372, 5. |
 406, 24. | 419, 58.
 prinum. 162, 1. | 170, 5. |
 207, 7. | 208, 4. | 294, 3. |
 334, 232. | 335, 8. | 451, 2. |
 453, 2. | 466, 2.
 primus. 20, 1. | 27, 1. 4. | 160,
 1. | 169, 2. | 175, 15. | 191,
 1. | 229, 2. | 257, 1. | 302, 7.
 9. | 319, 2. | 336, 54. | 376,
 1. | 388, 1. | 393, 92. | 406,
 17. 25. | 408, 1. 19. | 413,
 11. | 416, 34. 35.
 princeps. 270, 4. | 273, 2. |
 278, 2. | 279, 2.
 principe. 135, 4. | 277, 3. |
 419, 7.
 principem. 305, 1.
 principi. 406, 26. | 419, 28.
 principia. 275, 2. | 368, 5.
 principibus. 419, 11. | 457, 2.
 principis. 417, 5.
 principio. 108, 4. | 153, 3. |
 200, 15. | 419, 80.
 principis. 206, 18. | 283, 1. |
 419, 34. 70.
 principium.

V O C U M.

- principium. 338, 1. | 381, 8. | 382, 1.
 principum. 206, 10. | 319, 32.
 prior. 27, 2. | 135, 14. | 167, 9. | 172, 3. | 254, 6. | 274, 2. | 351, 4. | 369, 36. | 393, 89. | 406, 71. | 408, 27. | 410, 2. 3. | 415, 45. | 419, 57. | 470, 37.
 priore. 290, 2.
 priorem. 286, 9. | 393, 86. | 398, 22. | 419, 43. 49. 55. 58.
 priores. 305, 7. | 384, 8.
 priori. 286, 1.
 prioribus. 192, 5.
 priscis. 393, 38.
 priscos. 211, 16.
 priscus. 344, 1.
 pristinae. 404, 20.
 pristinam. 454, 3.
 priva. 322, 45.
 privatâ. 419, 24. 27.
 privati. 419, 28.
 privato. 265, 1. | 270, 3.
 privatorum. 419, 1.
 privatum. 336, 62.
 privatus. 267, 1.
 privignus. 257, 3.
 prius. 17, 6. | 144, 1. | 146, 34. | 159, 2. | 194, 1. | 198, 1. | 241, 2. | 242, 4. | 267, 4. | 302, 31. | 308, 5. | 325, 92. | 348, 21. | 363, 14. | 390, 20. | 406, 37. | 419, 10. | 423, 4. | 436, 5. | 446, 2. | 455, 2.
 pro. 5, 1. | 59, 3. | 132, 4. | 133, 4. | 183, 13. | 185, 8. | 206, 4. | 225, 3. | 283, 1. | 302, 26. | 319, 36. 45. | 334, 185, 187. | 335, 5. | 337, 1. | 342, 5. | 348, 22. | 350, 2. | 356, 9. | 385, 7. | 398, 17. | 403, 20. | 408, 4. 11. | 419, 3. 16. 23. 34. 39. 40. 51. 70. | 428, 2. | 435, 4. | 440, 4. | 441, 3. | 462, 4.
 propavi. 169, 5. | 175, 6.
 proavis. 153, 20. | 168, 5. | 399, 5.
 proavos. 167, 4.
 proavus. 320, 2. | 390, 38.
 proba. 156, 4. | 178, 3. | 310, 7. | 360, 1. | 397, 4.
 probabunt. 405, 2. | 412, 6.
 probant. 167, 13. | 418, 43.
 probantum. 398, 17.
 probantur. 337, 2.
 probaret. 281, 3.
 probari. 153, 53. | 310, 2.
 probas. 36, 1. | 419, 39.
 probat. 2, 4. | 374, 1. | 419, 7.
 probata. 471, 17.
 probatissimo. 360, 2.
 probato. 279, 3.
 probatos. 419, 16.
 probatur. 408, 19.
 probatus. 302, 57.
 probe. 205, 9.
 Probe. 405, 1.
 probem. 305, 20.
 probes. 405, 3.
 probi. 216, 2.
 Probiano. 406, 84.
 probitas. 175, 3.
 probitate. 18, 4. | 197, 6.
 probitatis. 178, 2.
 probro. 308, 2.
 probra. 334, 167.
 probrosa. 157, 15.
 probrosâ. 258, 9.
 Probum. 205, 12. | 210, 7. | 406, 35. 97. | 470, 20.
 procaces. 96, 1.
 procaciam. 414, 1.
 procacis. 118, 7.
 procax. 78, 4.
 procedant. 381, 4.
 procedat. 428, 2.
 procedere. 337, 1. | 350, 8.
 procederes. 419, 69.
 procedunt. 382, 3.
 proceres. 153, 40. | 167, 1. | 256, 1. | 334, 382. 402. | 363, 4. | 417, 58. | 429, 2. | 446, 2.
 proceribus. 422, 6. | 431, 3.
 procerum. 173, 5. | 206, 8. | 298, 3. | 432, 2.
 processerit. 453, 3.
 processit. 462, 3.
 proclamat. 367, 2.
 proci. 448, 3. | 461, 2.
 procinctu. 419, 42. 52.
 procis. 135, 1. | 446, 3. | 459, 4. | 462, 3. 4. | 463, 2. | 464, 2. | 465, 4. | 466, 4.
 proconsul. 322, 44.
 proconsule. 297, 11.
 procorum. 398, 14. | 445, 4. | 460, 3. | 465, 2. | 466, 4. | 468, 2. 4.
 procos. 464, 1.
 procreatus. 413, 10.
 Procris. 325, 21.
 procubuisse. 453, 3.
 procul. 54, 3. | 62, 1. | 153, 77. | 175, 5. | 180, 7. | 182, 14. | 210, 14. | 236, 1. | 319, 29. 30. | 320, 29. | 332, 24. | 334, 59. 149. 243. | 400, 9. | 404, 25. | 417, 60. 112. | 419, 79.
 Procule. 149, 2.
 Proculo. 34, 9.
 Proculus. 149, 6.
 procurante. 454, 3.
 procuratoris. 414, 1.
 procuratur. 427, 4.
 procurrentis. 334, 322.
 procurrunt. 288, 5. | 334, 143. | 419, 10.
 Procyon. 370, 10.
 prodam. 302, 24.
 prodeam. 152, 4.
 prodens. 361, 32.
 prodentur. 358, 2.
 prodeo. 302, 1. 10. | 303, 6. | 308, 1.
 prodere. 213, 8. | 419, 70.
 proderit. 316, 6.
 prodest. 10, 11. | 218, 3. | 399, 27.
 prodeundi. 305, 14.
 prodeunt. 300, 3.
 prodi. 416, 30.
 prodidit. 146, 21. | 265, 2. | 393, 77.
 prodiga. 259, 9. | 334, 104.
 prodigiis. 456, 3.
 prodigus. 225, 1.
 prodierat. 430, 3.
 prodit. 300, 24. | 302, 57.
 prodit. 263, 4. | 334, 62.
 prodita. 163, 21.
 prodite. 279, 2.
 proditor. 416, 10.
 proditorem. 419, 46.
 proditur. 334, 100. | 449, 3.

I N D E X

- proditus. 230, 1. | 267, 2.
 producus. 115, 2.
 producere. 390, 39.
 producimur. 369, 8.
 producitur. 422, 9.
 produxi. 322, 75.
 produxisset. 436, 4.
 produxit. 166, 7. | 171, 11.
 profari. 153, 5. | 419, 77.
 profatu. 196, 49.
 profectio. 422, 8.
 profectio. 446, 2.
 profectio. 300, 31.
 profectus. 445, 3.
 profectus. 201, 1. | 302, 35. |
 384, 1. | 444, 3. | 453, 2. |
 468, 3.
 profectus. 322, 71.
 profero. 3, 2.
 proferre. 326, 3. | 419, 6.
 proferret. 323, 5.
 professione. 419, 41.
 professus. 162, 21.
 profectis. 322, 11.
 proficiscitur. 421, 5. | 459, 4.
 profitendi. 419, 2.
 profitentur. 419, 10.
 profitetur. 419, 18.
 proflat. 383, 6.
 proflatam. 65, 2.
 profligati. 334, 425.
 profligatione. 446, 2.
 profluit. 408, 14.
 profugæ. 391, 8.
 profugi. 157, 13.
 profugos. 16, 6.
 profugum. 163, 11. | 213, 8. |
 417, 33.
 profugus. 200, 28.
 profundæ. 419, 19.
 profunde. 298, 30.
 profundi. 297, 19. | 298, 22. |
 419, 46.
 profundo. 334, 28. 55. 144.
 241. | 398, 2.
 profusus. 302, 44.
 progeneri. 319, 49.
 progeniem. 182, 12.
 progenies. 170, 4. | 182, 20. |
 200, 32. | 214, 4.
 progeniti. 336, 7.
 progenitus. 343, 9.
 progredieris. 419, 76.
 progredi. 421, 4.
 progredi. 8, 8.
 progredior. 349, 20. | 419,
 40.
 progreditur. 353, 1.
 progressi. 430, 3.
 progressio. 441, 3.
 proh! 174, 6. | 232, 4. | 233,
 3. | 244, 9.
 prohibebat. 446, 2.
 prohibent. 334, 58. | 374, 6.
 prohibente. 456, 3.
 prohibentibus. 465, 4.
 prohibere. 233, 4.
 prohibet. 340, 7. | 362, 30. |
 368, 22. | 407, 2. | 418, 32.
 projicit. 462, 4.
 proinde. 200, 48. | 302, 16.
 prolapsus. 370, 3.
 prole. 242, 5. | 274, 3. | 283,
 3. | 356, 10.
 proleat. 400, 1.
 prolem. 273, 3.
 proles. 69, 9. | 234, 1. | 393,
 37. 42. | 406, 42. | 451, 1.
 prolis. 130, 10. | 406, 28.
 proluxus. 409, 27.
 proluxus. 419, 39.
 proloquor. 146, 13.
 prome. 333, 2.
 promere. 192, 27.
 Promethæo, *adject.* 345, 10.
 Prometheus. 362, 21.
 promi. 400, 3. | 419, 53.
 promissi. 419, 12.
 promissa. 399, 7. | 417, 43.
 promissi. 405, 1.
 promissis. 92, 4. | 430, 3. | 439,
 2. | 448, 2.
 promissus. 332, 49.
 promittit. 438, 2.
 promittit. 69, 2.
 promontorium. 453, 3.
 Promoti. 398, 40.
 prompserat. 447, 1.
 prompta. 34, 11. | 164, 7. |
 320, 28. | 403, 17.
 promptarii. 413, 46.
 promptis. 212, 4.
 promptissime. 210, 7.
 promptius. 434, 4.
 promptos. 419, 78.
 promptum. 252, 5. | 417, 23.
 promptus. 140, 4. | 319, 35. |
 422, 8.
 promus. 400, 9. | 415, 20.
 Pronæ. 334, 354.
 Prono. 333, 11.
 pronuba. 357, 4.
 pronuntiare. 300, 29.
 pronuntias. 321, 5. | 419, 68.
 pronuntiat. 428, 2.
 pronuntiatione. 400, 5.
 pronus. 334, 27. 247.
 propage. 153, 19.
 prope. 184, 3. | 203, 8. | 207,
 10. | 323, 15. | 334, 44. |
 393, 34. | 419, 45. 62. | 420,
 2.
 propellite. 334, 427.
 propera. 394, 27.
 properabat. 409, 8.
 properabis. 332, 25.
 properans. 325, 81.
 properant. 334, 164. | 468, 4.
 properante. 210, 13. | 258, 9.
 properantibus. 334, 373.
 properantior. 390, 27.
 properare. 361, 50.
 properaret. 424, 3.
 properas. 103, 1. | 399, 35.
 properat. 82, 2. | 334, 355.
 properata. 250, 4. | 188, 5. |
 390, 23.
 properatâ. 320, 3.
 properate. 179, 4.
 properatio. 419, 82.
 properato. 449, 2.
 properatum. 350, 4.
 properavi. 319, 35.
 properè. 155, 3. | 320, 20. |
 397, 8. | 459, 3.
 properet. 332, 47. | 365, 13.
 properiter. 186, 1.
 properos. 391, 10.
 propexi. 334, 134.
 prophanium. 335, 7.
 prophanus. 326, 1.
 prophetas. 317, 12.
 prophetis. 153, 35.
 propinquaret. 454, 2.
 propinquat. 417, 111.
 propinquis. 304, 5.
 propinquos. 417, 76.
 propinquum. 313, 4. | 404,
 11.

V O C U M.

Propontidis. 206, 13. | 398, 39.
 propositio. 337, 1.
 propositis. 400, 5.
 proposito. 462, 3.
 propria. 419, 20. 49.
 proprias. 178, 6. | 325, 64.
 propriè. 400, 4.
 proprietatem. 407, 3.
 proprii. 259, 6. | 302, 28. | 426, 3.
 propriis. 419, 44.
 proprio. 334, 158.
 proprios. 462, 2.
 proprium. 138, 2. | 181, 2. | 229, 6. | 309, 7. | 334, 331. 402. | 419, 10.
 propter. 153, 7. | 182, 3. | 335, 4. | 403, 1. 2. | 417, 88. | 419, 7. 11. 57. | 420, 3.
 propter, *prope*. 296, 4. | 320, 25.
 prora. 417, 128.
 proris. 334, 204.
 prorogat. 258, 2. | 361, 48.
 prorsus. 320, 29.
 prosa. 211, 14. | 336, 73.
 profata. 328, 1.
 proscindere. 393, 13.
 proscripti. 163, 9.
 prosequeris. 419, 53.
 prosequi. 419, 6.
 prosequor. 415, 6.
 Proserpina. 325, 58.
 profis. 193, 4.
 prospectantia. 334, 455.
 prospera. 160, 5.
 prospexit. 419, 73.
 prospicis. 419, 74.
 prostrato. 235, 1.
 prostratus. 259, 7.
 profunt. 54, 5.
 protegit. 398, 29. 32.
 protervia. 334, 172.
 proterviam. 466, 4.
 Protefilæ. 20, 5.
 Protefilao. 229, 1.
 Proteus. 448, 3.
 protinus. 10, 9. | 17, 2. | 147, 9. | 189, 10. | 371, 12. | 393, 80. 97. | 394, 35. | 413, 16.
 protractâ. 446, 2.
 protreptici 321, 1.

protrepticum. 407, 5.
 protuberent. 350, 8.
 protuberet. 363, 10.
 protulerat. 391, 5.
 protulisti. 407, 3.
 protulit. 301, 18. | 322, 89. | 334, 192. | 376, 3. | 396, 14. | 408, 15.
 provector. 19, 5.
 provehendi. 419, 27.
 proveheres. 419, 24.
 provehitur. 450, 3.
 provehor. 418, 46.
 provenit. 417, 99.
 proveniunt. 357, 11.
 proverbio. 340, 2.
 providentium. 300, 30.
 provincia. 163, 5. | 297, 2. | 417, 70.
 provincialibus. 419, 75.
 provinciarum. 195, 16.
 provinciis. 419, 47. 73.
 provocante. 419, 59.
 provocaretur. 461, 3.
 provocat. 399, 14.
 provocatur. 423, 5. | 427, 2.
 prout. 334, 372.
 proxima. 4, 7. | 58, 3. | 161, 1. | 288, 2. | 299, 6. | 366, 2. | 372, 6. | 398, 26. | 406, 69. | 416, 1. | 417, 95.
 proximè. 419, 8.
 proximo. 194, 3. | 413, 22.
 proximus. 273, 1. | 304, 4. | 361, 20. | 376, 6. | 377, 16. | 388, 3. | 408, 3. | 419, 21.
 prudens. 171, 1.
 prudenter. 419, 57.
 prudentiâ. 409, 26. | 419, 73.
 prudentiam. 419, 20.
 prudentibus. 305, 16.
 prudentis. 309, 6.
 pruinas. 332, 10. | 361, 7.
 pruinosis. 361, 13.
 pruriginis. 108, 6.
 prurigo. 335, 5.
 prurire. 360, 2.
 Ptolemaidos. 334, 311.
 pube. 131, 6. | 325, 85.
 pubentes. 341, 2. | 391, 14.
 pubentia. 334, 203.
 pubere. 196, 16.
 puberis. 172, 6. | 176, 9. | 207, 10. | 322, 73. | 323, 8. 18.

pubertas. 334, 221. 382.
 pubertate. 319, 40.
 pubes. 172, 10. | 208, 7. | 249, 3. | 250, 1. | 334, 228. 238. | 361, 49. | 362, 12. | 393, 40.
 pubescentes. 361, 44.
 pubescentibus. 182, 7.
 pubi. 325, 78.
 publica. 167, 8.
 publicam. 308, 17.
 publici. 300, 12.
 publicitûs. 419, 73.
 publico. 444, 3.
 publicum. 419, 3.
 pudenda. 450, 2.
 pudendâ. 325, 85.
 pudendis. 164, 7.
 pudendum. 300, 6.
 pudenter. 78, 8. | 400, 2.
 Pudentillam. 178, 1. 14.
 pudet. 325, 34. | 416, 6. | 418, 30.
 pudibunda. 416, 16.
 pudica. 168, 23. | 178, 3. | 309, 4.
 pudice. 205, 9.
 pudicitia. 468, 3.
 pudicitia. 118, 14. | 161, 4. | 165, 10.
 pudicitiam. 118, 8.
 pudicum. 362, 24. | 419, 66.
 pudicus. 194, 21.
 pudor. 298, 6. | 303, 14.
 pudore. 157, 13. | 400, 1. | 419, 56. 67. | 450, 3.
 pudorem. 357, 21. | 393, 14. | 418, 28.
 pudoris. 90, 4. | 135, 16. | 153, 60. | 286, 8. | 299, 6. | 360, 3. | 362, 25. | 469, 15.
 puella. 13, 2. | 19, 4. | 107, 2. | 249, 6. | 250, 3. | 325, 23. | 336, 41. | 393, 91.
 puellæ. 99, 3. | 329, 3. | 334, 234. | 355, 8. | 356, 2. | 401, 15. | 451, 2.
 puellam. 103, 1. | 107, 1. | 328, 11. | 334, 31.
 puellas. 135, 15. | 330, 3. | 466, 4.
 puer. 107, 2. | 146, 1. | 152, 10. | 322, 73. | 323, 8. 18.

I N D E X

1. | 154, 4. | 155, . | 169,
 2. | 170, 1. | 195, 8. | 226,
 2. | 250, 3. | 334, 256. 274 |
 351, 7. | 354, 2. | 357, 16.
 puerascere. 322, 55.
 pueri. 165, 4. | 352, 20. | 355,
 1. | 356, 2.
 puerile. 70, 6. | 322, 10.
 puerilibus. 323, 1. | 334, 126.
 puerilis. 198, 15.
 pueris. 200, 33. | 341, 1.
 puerities. 200, 16.
 puero. 69, 16. | 214, 5. | 322,
 5. | 325, 98.
 puerorum. 130, 3. | 200, 13. |
 325, 9. | 362, 11.
 pueros. 207, 9. | 322, 3. 70.
 puerpera. 56, 3. | 182, 17. |
 325, 16. | 369, 33.
 puerum. 162, 9. | 322, 22.
 38. | 325, 47. 89.
 pugillar. 146, 3.
 pugna. 427, 3. | 431, 3. | 432,
 3. | 437, 2. | 440, 3.
 pugnabis. 357, 11.
 pugnae. 1, 4.
 pugnans. 302, 26.
 pugnante. 394, 17.
 pugnancia. 419, 68.
 pugnantibus. 426, 4.
 pugnare. 419, 59.
 pugnaret. 442, 2.
 pugnans. 334, 217. | 336, 36.
 pugnaturum. 427, 2.
 pugnus. 278, 1.
 pulcher. 95, 2. | 107, 2. | 167,
 5. | 176, 14. | 194, 21. | 207,
 3. | 393, 48.
 pulcherrima. 207, 4. | 309, 4.
 pulcherrime. 334, 428.
 pulchra. 77, 2. | 78, 4. | 118,
 2. | 210, 14. | 390, 19.
 pulchrâ. 356, 10.
 pulchritudinis. 400, 2.
 pulchrius. 313, 5.
 pulchro. 24, 4. | 51, 1. | 296,
 3.
 pulchrum. 419, 71.
 pullaria. 70, 5.
 pullipremo. 70, 8.
 pulpam. 393, 96.
 pulpita. 322, 59. | 418, 20.
 puls. 344, 7.
 pulsa. 334, 378. | 442, 1.
 pulsâ. 325, 102.
 pulsantes. 334, 174.
 pulsare. 283, 3. | 452, 3.
 pulsas. 59, 1.
 pulsat. 108, 4. | 325, 89. | 359,
 27. | 417, 131.
 pulsatur. 422, 8.
 pulsif. 334, 391. | 385, 13.
 pulsu. 333, 13. | 334, 294. |
 413, 9.
 pulsum. 384, 3.
 pulsus. 223, 2. | 334, 100.
 217. | 371, 4.
 pulvificum. 344, 5.
 pulvere. 419, 74.
 pulveris. 335, 1.
 pulvinar. 419, 66.
 pulvis. 234, 2.
 pumice. 131, 4. | 357, 1.
 puncta. 191, 29. | 334, 111. |
 337, 1. | 419, 13.
 puncti. 303, 13. | 325, 76.
 punctis. 35, 1. | 146, 5. | 419,
 70.
 Punica. 94, 1. | 281, 3. | 286,
 13. | 336, 24. | 362, 29. |
 417, 68.
 punica, rubra. 361, 37.
 puniceas. 330, 5.
 puniceis. 253, 2. | 334, 117.
 puniceo. 334, 97.
 punico. 392, 14.
 punio. 21, 4.
 punire. 325, 67.
 punisse. 218, 3.
 punisti. 291, 9.
 punitus. 16, 1. | 282, 3.
 pupas. 329, 2.
 puppe. 394, 27.
 puppibus. 334, 204.
 pura. 205, 16. | 419, 63.
 puram. 334, 405.
 purga. 153, 49.
 purgantibus. 157, 2.
 purgat. 466, 4.
 purgeris. 393, 69.
 puri. 153, 38.
 purior. 298, 34.
 purpura. 147, 10. | 332, 39. |
 334, 398. | 336, 11. | 354,
 4. | 361, 26. | 417, 65.
 purpurâ. 419, 83.
 purpureas. 182, 16.
 purpurei. 332, 5. | 361, 28.
 purpureis. 191, 10. | 334, 88.
 purpureo. 369, 16.
 purpureum. 220, 5. | 325, 90. |
 333, 4. | 334, 13. 427. 467.
 purus. 153, 53. 74. | 320, 25.
 pus. 349, 4.
 putabis. 405, 2.
 putabo. 299, 14.
 putamine. 344, 10.
 putanda. 420, 2.
 putant. 199, 2. | 301, 3. | 315,
 66.
 putare. 390, 26.
 putas. 44, 2. | 123, 5. | 128,
 10. | 334, 44. | 400, 1.
 putat. 30, 2. | 49, 1. | 53, 2. |
 56, 4. | 301, 15. | 322, 88. |
 334, 234. | 415, 3. | 469,
 12.
 putavi. 319, 33. | 412, 6.
 putavit. 75, 3.
 putem. 153, 72.
 putentur. 398, 12.
 putes. 2, 10. | 179, 5. | 253,
 6. | 299, 4.
 puter. 302, 12. 56. | 304, 23. |
 327, 9. | 395, 3.
 puteus. 320, 25.
 puto. 35, 3. | 57, 2. | 58, 2. |
 320, 11. | 396, 25. | 409,
 11.
 putrefacta. 108, 2.
 putria. 127, 1.
 Pylades. 417, 36. 42.
 Pyleum. 238, 1.
 pyram. 302, 43.
 pyramis. 334, 313.
 Pyrenæi. 417, 69. | 418, 51.
 Pyrenaicis. 297, 6.
 Pyrenen. 334, 441. | 417, 87.
 Pyrenes. 296, 5.
 Pyroënte. 332, 24.
 Pyrois. 365, 12.
 Pyrrhus. 226, 2.
 Pythagora. 70, 1.
 Pythagoræ. 348, 9.
 Pythagoram. 418, 39.
 Pythagoreâ. 189, 5.
 Pythagorêi. 201, 5.
 Pythagoreorum. 362, 33.
 Pythia. 387, 2. | 388, 5. |

V O C U M.

389, 4.
Pythiæ. 326, 4.

Q

Q. *littera*. 348, 22.
qua. 4, 5. | 140, 3. | 147, 4. | 171, 1. | 216, 7. | 321, 4. | 399, 1.
quâ. 4, 3. 4. | 158, 2. | 202, 3. | 302, 42. 57. | 303, 7. | 304, 2. | 309, 5. | 322, 43. | 335, 4. | 342, 11. | 407, 5. | 419, 4. 39. 40. 53. | 420, 1. | 421, 4. | 431, 3. | 446, 2. | 451, 2. | 459, 2. | 461, 2. 3. | 470, 2.
quâ. 10, 10. | 128, 6. | 153, 38, 40. | 157, 35. | 248, 5. | 297, 4. 6. 7. | 332, 29. 31. 32. | 334, 92. 111. 154. 198. 240. 245. 443. 472. 473. | 399, 13. 15. | 401, 36. | 420, 4. | 460, 3. | 466, 2.
quadam. 467, 2.
quadrantal. 336, 46.
quadrante. 368, 21.
quadrantem. 371, 12. | 378, 10.
quadriangulum. 128, 3.
quadrigas. 252, 5.
quadrigris. 366, 9. | 385, 21. | 452, 1.
quadrijugo. 153, 41. | 343, 5.
quadro. 334, 312.
quadrua. 298, 12. | 361, 5.
quadrupedes. 418, 18.
quadrupedum. 156, 1.
quadrupes. 336, 39. | 347, 12.
quadruplices. 296, 7. | 297, 1.
quæ. 1, 4. | 2, 1. | 11, 4. &c.
ubique passim.
quæcunque. 54, 7. | 400, 4. | 406, 63.
quædam. 325, 75. | 337, 1. | 350, 6. | 448, 2.
quænam. 138, 1. | 309, 1. | 347, 6.
quæque. 325, 3. 67. 95. | 417, 70. | 419, 74.
quærat. 463, 4.
quære. 150, 4. | 215, 8. | 417, 61.
quærendi. 270, 1.

quærendum. 419, 32.
quærens. 336, 38.
quærentem. 302, 7.
quærenti. 8, 5.
quære. 303, 13. | 419, 77.
quæres. 419, 51.
quærit. 241, 1. | 302, 27.
quæritis. 89, 3. | 419, 56.
quæritur. 2, 6. | 334, 15. | 396, 41.
quæro. 153, 51. | 393, 98.
quærent. 469, 7.
quæfieri. 419, 38.
quæfisset. 335, 6.
quæfita. 163, 15. | 166, 3.
quæfitoris. 416, 11.
quæfivi. 322, 94. | 335, 2.
quæfivit. 299, 11.
quæfo. 62, 1. | 146, 21.
quæstor. 163, 32. | 322, 9. | 470, 35.
quæstorem. 419, 83.
quæstoris. 408, 3.
quæstura. 419, 11.
quæstus. 90, 2.
quævis. 398, 26.
qualem. 57, 5. | 299, 11. | 363, 1. | 398, 14. | 406, 49.
quales. 334, 218. | 419, 78.
quali. 365, 13.
qualia. 177, 11. | 319, 64. | 334, 213. | 336, 35. | 365, 17. | 417, 44.
qualis. 55, 4. | 209, 6. | 287, 12. | 325, 40. | 353, 11. | 354, 7. | 364, 24. | 392, 1. | 393, 39. 49. | 400, 2. | 415, 7. | 419, 51. 53, 69.
qualiscunque. 213, 11. | 335, 6.
quam, *accus.* 71, 3. 4. 5. | 118, 1. 3. | 163, 20. 22. | 171, 1. | 184, 5. | 187, 6. | 191, 33. | 203, 8. | 207, 4. | 273, 4. | 292, 2. | 293, 2. | 295, 4. | 296, 2. | 300, 13. | 302, 48. | 336, 13. | 337, 1. | 339, 2. 4. | 12. | 354, 3. 5. | 361, 45. | 363, 19. | 364, 24. | 365, 7. | 383, 13. 19. | 393, 16. | 396, 1. | 406, 79. | 413, 8. | 416, 13. | 419, 40. 57. | 463, 4.
quàm. 2, 3. | 10, 11. &c. *ubi-que passim.*

quamprimum. 334, 360.
quamvis. 19, 5. | 74, 2. 4. | 114, 1. | 154, 2. | 180, 7. | 185, 5. | 188, 4. | 193, 8. | 197, 14. | 199, 5. | 200, 5. | 209, 2. 7. | 213, 9. 15. | 322, 24. 96. | 326, 2. | 334, 410. | 391, 7. | 398, 11. | 405, 3. | 412, 4. 5. | 417, 29. 75. | 419, 82. | 434, 1. | 469, 5.
quando. 12, 13. | 322, 52. | 417, 123. | 419, 23. 29. 62.
quanquam. 160, 12. | 162, 6. | 166, 13. | 191, 37. | 194, 1. | 244, 7. | 320, 19. | 322, 75. | 325, 48. | 326, 1. | 334, 352. | 340, 1. | 391, 2. | 404, 36. | 410, 3. | 412, 6. | 419, 62. 70. | 438, 3. | 440, 4.
quanta. 172, 9. | 298, 21. | 334, 448. | 353, 2. | 463, 8. | 390, 16. | 394, 8. | 419, 73.
quantâ. 419, 60.
quantam. 210, 10. | 297, 15. | 341, 9.
quanti. 90, 4. | 365, 14.
quantis. 305, 24.
quanto. 298, 22. | 311, 1. | 341, 10. | 411, 1.
quantulacunque. 105, 6.
quantum. 417, 38.
quantum. 1, 9. | 275, 4. | 326, 4. | 340, 1. | 350, 3. | 403, 5. | 410, 11.
quantus. 34, 10. | 90, 2. | 197, 10. | 298, 22. | 320, 17.
quare. 174, 9.
quarta. 287, 2. | 380, 1. | 418, 1.
quartâ. 369, 19.
quartam. 156, 1.
quarti. 225, 1. | 372, 8.
quartis. 380, 4.
quarto. 366, 4.
quartum. 252, 10. | 419, 17.
quartus. 150, 3.
quarum. 324, 1. | 336, 86. | 365, 8. | 419, 40. | 455, 2.
quas. 15, 4. | 162, 10. | 163, 11. | 171, 3. | 189, 4. | 192, 9. | 212, 20. | 300, 30. 33. | 321, 4. | 325, 45. | 326, 11. | 333, 5. | 336, 31. | 350, 6.
O iij

I N D E X

361, 44. | 378, 5. 6. | 381,
1. | 385, 6. | 392, 11. 15. |
393, 68. 100. | 397, 12. |
414, 1. | 419, 8. | 452, 3. |
453, 3. | 468, 3.
quasi. 78, 3. | 298, 4. | 337, 1. |
405, 1. | 415, 6. | 419, 15.
18. 70.
quater. 168, 25. | 249, 2. | 332,
47. 50. | 336, 29. | 365, 4. |
396, 27. 28. 31.
quaternæ. 336, 61.
quaternas. 396, 32.
quaternorum. 336, 60.
quaternos. 148, 1.
quatiebat. 409, 3.
quatiens. 383, 7.
quatiit. 359, 30. | 383, 19.
quatiunt. 325, 71.
quatiuntur. 419, 52.
quatuor. 119, 2. | 121, 2. |
154, 7. | 182, 17. | 319, 38. |
336, 59. | 355, 8. | 371, 1. |
375, 1. 2. | 381, 11. | 384,
2. | 385, 11. | 386, 1. | 396,
30. | 420, 1. | 453, 2. | 470,
8.
quatuordecim. 304, 5. | 350,
7.
quavis. 414, 2.
que. 1, 5. 8. 15. 17. | 2, 2. 5. |
3, 3. | 11, 2. | 12, 2. | 13, 7. |
17, 8. *etc. ubique passim.*
queam. 302, 18.
queis. 239, 1. 2. | 292, 8.
quem. 22, 4. | 23, 4. | 24, 5. | 153,
6. 10. 13. 20. 84. | 160, 1. 9.
17. | 162, 3. | 166, 2. | 169,
3. | 172, 8. 9. | 176, 11. | 182,
3. | 192, 5. | 193, 5. | 199, 1. |
208, 2. | 213, 3. 4. 5. | 226,
3. | 230, 3. | 241, 2. | 257,
5. 12. | 274, 4. | 292, 6. | 298,
18. | 302, 24. 47. | 304, 3. |
313, 4. | 316, 8. | 317, 8.
14. | 318, 2. | 320, 16. | 321,
1. | 334, 136. 301. | 335, 2.
3. 6. | 336, 16. 71. 72. | 339,
8. 11. | 343, 7. | 345, 18. |
360, 3. | 362, 27. | 368, 28. |
378, 8. | 383, 3. | 385, 19.
20. | 391, 12. | 393, 6. | 400,
4. | 406, 36. 53. 57. 61. 69. |

408, 26. 27. | 409, 26. | 419,
12. 24. 29. 32. 55. 56. 83. |
438, 2. | 445, 3. | 465, 3. |
471, 9. 11.
quemadmodum. 419, 47.
quemque. 200, 1. | 256, 3. |
316, 2. | 334, 372.
quendam. 217, 2. | 297, 14.
quemquam. 177, 2. | 305, 12.
22.
querela. 254, 3. | 417, 6.
querelâ. 169, 1. | 172, 2. | 213,
1. | 216, 10.
querelæ. 176, 17. | 197, 18. |
418, 65.
querelas. 175, 9. | 416, 14.
querelis. 99, 3. | 159, 5. | 185,
1. | 189, 11. | 283, 3. | 325,
44. | 415, 5.
querens. 325, 19.
quererere. 170, 16.
quereris. 13, 5.
queretur. 406, 56.
querimonia. 391, 3. | 411, 1. |
416, 1. | 417, 5.
querimoniis. 419, 3. 71.
queritur. 325, 35.
queror. 229, 7. | 394, 2. | 417,
67.
querulis. 334, 121.
questus. 188, 1. | 418, 1.
qui. 1, 6. | 8, 5. | 10, 6. | *etc.*
ubique passim.
quî. 334, 298.
quia. 55, 3. | 75, 7. | 77, 3. |
105, 1. | 108, 18. | 160, 7. |
165, 11. | 170, 5. | 197, 7. |
198, 7. 13. | 202, 7. | 269,
3. | 272, 3. | 286, 2. | 321,
3. | 336, 74. | 350, 8. | 369,
24. 36. | 390, 13. | 393, 52. |
394, 17. | 397, 9. 13. | 398,
47. | 401, 9. | 408, 21. | 410,
9. | 414, 1. | 419, 26. 40.
72. 80.
quibus. 300, 1. 7. | 337, 1. 2. |
339, 9. | 344, 2. | 360, 3. |
386, 4. | 409, 14. | 419, 32.
42. 43. 44. 59. | 421, 6. |
429, 3. | 443, 2. | 456, 3. |
457, 2.
quibusdam. 335, 6. | 406, 62.
419, 70.

quicquam. 152, 22. | 153, 70. |
158, 3. | 364, 4.
quicquid. 76, 6. | 152, 3. | 160,
6. | 212, 14. | 240, 6. | 297,
20. | 304, 14. | 313, 2. | 335,
7. | 342, 5. | 350, 6.
quicunque. 8, 7. | 159, 15. |
181, 5. | 202, 7. | 242, 6. |
319, 63. | 323, 27. | 368, 1. |
470, 3.
quid. 11, 1. | 12, 4. 5. 13. |
17, 11. | 19, 7. | 43, 3. 4. |
47, 2. | 54, 4. | 59, 1. | 66,
1. | 69, 7. | 71, 8. | 75, 5. | 83,
1. | 98, 1. | 122, 5. | 123, 1. |
128, 10. | 140, 4. | 157, 36. |
181, 15. | 212, 10. 12. | 218,
3. | 226, 4. | 229, 7. | 239,
3. | 255, 1. | 298, 20. | 300,
4. 24. 28. | 303, 11. | 308,
14. | 309, 7. | 313, 7. | 314,
4. | 315, 1. | 316, 6. | 321,
5. | 324, 3. | 334, 335. 337.
389. | 337, 2. | 347, 8. 13.
15. | 349, 5. | 350, 3. 5. |
356, 11. | 360, 3. | 363, 4. 6.
10. 16. 18. 21. | 368, 13. |
390, 10. | 393, 3. 8. 65. |
401, 3. | 407, 3. 4. 5. 7. |
409, 11. 23. | 410, 8. | 412,
3. | 413, 29. | 417, 67. | 418,
53. | 419, 21. 24. 28. 34.
46. 56. 61. 71. 74. 75. 77. |
463, 2. 4.
quidam. 26, 1. | 77, 1. | 304, 10.
quidem. 35, 1. | 93, 6. | 130,
4. 7. | 320, 5. | 323, 11. |
335, 3. | 340, 2. | 393, 12. |
405, 2. | 411, 1. | 419, 12.
21. 29. 31. 41. 58. 82. |
420, 3. | 431, 3. | 448, 3. |
459, 4. | 461, 3. | 467, 3. |
470, 19.
quidlibet. 466, 2.
quies. 137, 6. | 157, 13. | 352,
17.
quiesce. 192, 28.
quiescens. 457, 2.
quiescit. 288, 3.
quietem. 151, 13. | 325, 100. |
419, 4.
quieti. 164, 11. | 451, 2. | 458,
4.

V O C U M.

quietis, genit. sing. 151, 23. |
 364, 4. | 422, 6.
quietis, dat. vel abl. plur. 153,
 68. | 195, 19. | 201, 6. | 364,
 12.
quietissima. 457, 2.
quietos. 238, 3. | 334, 399.
quietus. 210, 12.
quin. 19, 4. | 77, 3. | 130, 7. |
 171, 3. | 185, 1. | 302, 37. |
 334, 384. | 350, 7. | 406,
 40. | 419, 3. | 469, 17.
quinetiam. 290, 9. | 334, 327.
quincunx. 368, 23.
quincuplicem. 417, 83.
quindecies. 258, 12.
quinis. 381, 14.
quinorum. 336, 87.
quinqutrūs. 385, 4.
quinque. 155, 5. | 251, 3. |
 336, 55. | 371, 18. | 378,
 10. | 396, 26.
quinquegenus. 344, 10.
quinquennia. 191, 37. | 388,
 4. | 389, 2.
quinquies. 396, 25.
quintam. 156, 2. | 332, 38. |
 372, 9.
quinti. 369, 22.
Quintilem, mensm. 376, 7.
Quintiliane. 191, 2.
Quintiliani. 334, 404.
Quintilianus. 191, 16. | 419,
 31.
quinto. 366, 5. | 371, 12.
quippe. 158, 1. | 308, 4. | 324,
 1. | 326, 5. | 334, 161. | 335,
 6. | 338, 2. | 340, 2. 7. | 360,
 2. | 362, 40. | 390, 11. | 419,
 54. | 447, 3.
quippiam. 338, 2.
quisque, plur. à quisque. 422,
 7. | 427, 3.
Quirini, 332, 4. | 417, 64.
Quirino, 149, 1.
Quiritum. 212, 9.
quis. 10, 5. | 46, 1. | 70, 3.
 5. | 93, 7. | 108, 1. | 110,
 3. | 111, 2. | 130, 1. | 136,
 3. | 146, 21. 22. 26. | 248,
 1. | 249, 5. | 295, 1. | 297,
 12. 13. | 300, 25. 26. |
 309, 3. | 327, 7. | 334, 110.

125. 192. 287. 288. 289.
 399. 474. 475. | 347, 1. 2. 3.
 9. 11. 12. | 349, 20. | 368,
 15. | 391, 11. | 393, 12. | 395,
 3. | 405, 2. | 406, 4. | 407, 3. |
 416, 6. | 418, 32. 62. | 419,
 3. 6. 36. 49. 56. 64. 68. 73. |
 458, 3. | 465, 2. 3. | 469, 18.
quisnam. 302, 7.
quispiam. 302, 9.
quisquam. 35, 5. | 136, 2. | 306,
 9. | 363, 23. | 407, 3. | 419,
 18.
quisque. 254, 4. | 300, 30. |
 302, 56. | 304, 23. | 310, 5. |
 311, 5. | 325, 63. | 381, 1. |
 385, 18. | 419, 70. | 428, 2. |
 444, 1.
quisquiliis. 471, 5.
quissent. 139, 7.
quit. 114, 2.
quo. 22, 2. | 42, 4. | 81, 1. |
 132, 2. | 153, 11. 13. 20. |
 168, 14. | 171, 12. | 175,
 12. | 177, 8. | 182, 6. | 191,
 3. | 196, 22. | 208, 13. | 215,
 9. | 224, 6. | 227, 4. | 231, 1. |
 239, 3. | 255, 1. | 257, 3. |
 301, 6. | 302, 29. | 306, 6. |
 307, 8. | 322, 8. | 325, 67.
 77. | 326, 4. | 341, 6. | 344,
 6. | 345, 8. | 349, 20. | 350,
 2. 7. | 351, 5. | 359, 10. | 361,
 23. | 362, 20. | 374, 4. | 390,
 2. 9. 10. 34. | 394, 10. 14. |
 400, 1. | 409, 23. | 410, 6. |
 412, 5. | 414, 3. | 416, 12. |
 418, 36. 45. | 419, 3. 17.
 21. 22. 23. 29. 72. 75. | 421,
 4. | 422, 8. | 424, 3. | 427, 3. |
 430, 4. | 449, 3. | 454, 2. |
 458, 1. | 462, 3. | 463, 2. 4. |
 470, 19. 21.
quoad. 303, 2.
quocunque. 105, 5. | 204, 5. |
 411, 2.
quod. 3, 9. | 6, 1. | 13, 8. | *Ec.*
ubique passim.
quòd. 13, 5. | 20, 6. 7. 9. 11. |
 24, 1. 2. | 26, 11. | 44, 1. |
 84, 6. *Ec. ubique passim.*
quodcunque. 322, 35. 45. |
 324, 3. | 363, 12.

quodvis. 115, 4.
quoi. 336, 68. | 406, 30.
quomodo. 419, 31.
quonam. 248, 5.
quondam. 14, 1. | 21, 1. | 27,
 3. | 151, 13. | 161, 8. | 178,
 11. | 191, 3. 25. | 204, 9. |
 214, 5. | 234, 2. | 290, 16. |
 291, 7. | 294, 2. | 297, 2. |
 325, 4. | 334, 3. | 146. 257.
 314. | 336, 31. | 344, 6. |
 348, 26. | 350, 3. | 393, 49. |
 399, 4. | 404, 21. | 406, 85. |
 414, 1. | 416, 13. | 417, 53. |
 419, 42. | 421, 5. | 463, 4. |
 465, 3. | 471, 2.
quoniam. 91, 1. | 175, 7. |
 191, 11. | 204, 3. | 241, 4. |
 335, 5. | 340, 2. | 358, 2. |
 368, 11. | 393, 65. | 419,
 37.
quoque. 1, 2. | 2, 10. | 4, 8. |
 12, 15. | 19, 6. | 54, 6. | 59,
 3. | 76, 3. | 147, 7. | 163,
 19. | 170, 1. | 175, 1. | 184,
 1. | 191, 11. | 194, 21. | 197,
 15. | 202, 6. | 211, 1. | 266,
 3. | 274, 3. | 286, 9. | 300,
 6. | 307, 6. | 308, 9. | 320,
 18. 28. | 322, 24. 58. | 323,
 4. 22. | 325, 28. | 334, 131.
 200. 398. | 335, 5. 6. | 336,
 55. 67. 89. | 338, 2. | 340,
 2. | 350, 4. 7. | 358, 2. | 364,
 11. 22. | 368, 33. | 370, 11.
 14. | 388, 4. | 390, 12. 30.
 35. | 393, 14. | 399, 11. |
 400, 5. 7. | 414, 1. | 417,
 42. 78. 109. | 419, 16. 51. |
 425, 5. | 462, 2. | 465, 3. |
 468, 3.
quoque pro coque, imper. 400,
 8.
quoquo. 415, 23.
quorum. 160, 10. | 256, 1. 4. |
 325, 8. | 336, 15. 64. | 419,
 16. | 420, 3. | 431, 3. | 464,
 2. | 465, 4.
quorumdam. 419, 55. 57.
quos. 3, 4. | 12, 14. | 56, 1. |
 90, 8. | 92, 11. | 139, 5. |
 153, 36. | 156, 7. | 188, 2. |
 190, 1. | 191, 27. | 192, 18.

I N D E X

R

211, 27. | 215, 1. 4. | 216,
3. | 260, 2. 4. | 296, 9. | 301,
13. | 305, 7. 17. | 306, 8. |
322, 89. | 325, 1. | 326, 7. |
332, 34. | 334, 250. 274.
401. 403. | 336, 87. | 344,
1. | 365, 2. 12. | 372, 3. | 381,
12. 13. | 393, 83. 88. 91.
92. | 409, 12. 16. | 413, 37. |
417, 64. | 419, 15. 20. 27. |
459, 3. | 465, 3. | 467, 3.
quosdam. 158, 1. | 334, 270. |
362, 18. | 419, 77.
quosque. 423, 1.
quot. 244, 4. | 266, 3. | 390,
18. 26. | 396, 5. 6. 7. 8. 10.
11. 12. 13. 14. 15. 17. 18.
19. | 408, 6. 7. 8. 9. 11. 12.
13. 14. 15. 17. 19. 20. 23. |
410, 14. | 419, 12. 50. 76. |
440, 2.
quota. 341, 8.
quotidana. 419, 62.
quotiens. *adverb.* quotiēs. 307,
10. | 334, 43. | 364, 18. 20. |
394, 34. | 398, 43. | 418,
15. 24. | 419, 4. 67. | 469,
16.
quoties. 157, 12. | 320, 31.
quum. 8, 3. | 10, 12. | 12, 6. |
18, 2. | 54, 5. 7. | 57, 1. | 67,
2. | 76, 4. | 90, 3. | 104, 3.
5. | 105, 2. | 108, 15. | 149,
2. | 153, 74. | 163, 9. | 209,
9. | 217, 2. | 218, 4. | 229,
8. | 240, 3. | 245, 4. | 250,
4. | 281, 4. | 286, 12. | 296,
7. | 298, 18. 26. | 309, 6. |
313, 1. | 315, 5. 6. | 323, 1.
8. | 334, 18. 39. 41. 61. 69.
93. 100. 140. 145. 172.
178. 180. 189. 192. 201.
209. 211. 222. 232. 338.
392. 394. 449. | 335, 1. 3.
7. | 336, 59. | 338, 2. | 339,
5. | 347, 2. | 348, 23. | 350,
4. | 360, 1. | 369, 34. | 385,
8. 10. 16. | 400, 6. | 406, 5. |
407, 7. | 409, 15. | 424, 3. |
441, 2.

R Abidos. 417, 97.
rabidus. 399, 25.
rabie 242, 4.
rabies. 334, 292.
rabiosa 364, 23.
radiat. 419, 54.
radiatos. 447, 1.
radiatus. 336, 17. | 372, 5.
radicis. 322, 72.
radicitus 346, 3.
radiis. 409, 4. | 418, 24.
radios. 361, 14.
ramis. 334, 14. | 348, 9.
ramos. 383, 10.
ramum. 359, 5.
ranis. 334, 121.
rape. 151, 19.
raperet. 361, 15.
rapiant. 397, 5.
rapidas. 334, 359.
rapidos. 334, 35.
rapina. 14, 3.
rapinæ. 334, 259.
rapinam. 361, 35.
rapis. 361, 42.
rapit. 280, 4.
rapitur. 259, 11. | 297, 7.
rapta. 168, 22.
raptam. 182, 9. | 393, 50. |
417, 115.
raptare. 333, 11.
raptat. 334, 255.
raptatur. 442, 3.
raptatus. 235, 3.
raptio. 420, 4.
raptum. 218, 3.
raptus. 153, 41. | 166, 5. | 173,
3. | 195, 36. | 196, 8. | 268,
2.
rapuit. 14, 2. | 184, 6. | 196,
47. | 392, 3.
rara. 12, 3. | 224, 1. | 361, 13. |
362, 32.
rarius. 412, 4.
rarò. 419, 2.
rarum. 24, 4. | 270, 4.
rarus. 322, 77.
rata. 17, 8. | 153, 58. | 322,
4. | 390, 40. | 406, 100.
rate. 415, 31.

ratem. 394, 35.
rates. 391, 5.
ratio. 27, 1. | 210, 10. | 321,
6. | 349, 13. | 363, 17. | 419,
57. | 420, 2.
ratione. 160, 13. | 419, 16.
83. | 428, 3.
rationem. 419, 23. 24.
rationibus. 183, 9.
rationis. 419, 56.
ratis. 449, 2.
ratium. 334, 217.
re. 145, 1. | 310, 6. | 316, 6. |
320, 11. | 322, 37. | 400,
3. | 429, 4.
rea. 162, 2.
rear. 153, 59.
rearis. 299, 1.
reatu. 153, 79.
reboant. 418, 21.
rebus. 153, 8. | 300, 32. | 305,
2. | 393, 27. | 421, 5. | 424,
2. | 429, 4.
recales. 197, 15.
recedam. 105, 5. | 301, 21. |
304, 16.
recedant. 391, 31.
recedit. 157, 15.
recens. 2, 6. | 168, 10. | 286,
5. | 398, 38. | 445, 3.
recenti. 204, 3. | 291, 1. |
400, 4. | 468, 2.
recentis. 192, 6.
recepti. 208, 11. | 305, 6.
recepit. 207, 7. | 280, 4.
receptum. 208, 13. | 305, 10.
recessu. 398, 33.
recessus. 10, 9.
recidit. 163, 10.
recidiva 419, 74.
recino. 186, 2.
recipiat. 303, 2.
recipio. 308, 16.
recipit. 350, 6. | 427, 3. | 437,
3.
reciprocum. 396, 1.
recita. 393, 15.
recitabo. 200, 17.
recitantis. 321, 2.
recitare. 321, 2.
recitata. 400, 4.
reclamat. 362, 19.
recolentes. 325, 43.
recolis.

V O C U M.

recolis. 403, 9.
 reconde. 102, 1.
 recondit. 398, 5.
 recordati. 426, 5.
 recordetur. 158, 3.
 recreando. 435, 4.
 rectam. 201, 5.
 rectè. 16, 1. | 302, 6. | 342, 3.
 recti. 309, 1.
 rectis. 350, 7. | 363, 26.
 rectius. 419, 31.
 recto. 369, 28.
 rector. 419, 20.
 rectores. 317, 30.
 rectum. 138, 4.
 rectus. 347, 11.
 recurrunt. 380, 5.
 recursu. 156, 7. | 191, 29. |
 325, 47. | 365, 13. | 380,
 2. | 385, 5. | 399, 13.
 recursus. 334, 43.
 recusabat. 419, 60.
 recusandus. 419, 57.
 recusans. 167, 9. | 305, 6.
 recusantes. 404, 36.
 recusanti. 350, 4.
 recusat. 325, 26. | 362, 27.
 recusavi. 17, 11.
 recuses. 393, 31.
 recussio. 359, 26.
 redactio. 350, 8.
 redarguant. 350, 8.
 reddas. 207, 16.
 reddat. 198, 20.
 reddebas. 165, 5.
 reddebatur. 421, 4.
 reddere. 68, 2.
 redderet. 182, 5.
 reddet. 334, 413.
 reddi. 417, 114.
 reddideras. 203, 8.
 reddiderat. 213, 9.
 reddiderim. 419, 13.
 reddidi. 305, 6.
 reddidit. 208, 3. | 245, 3. |
 305, 17.
 reddis. 419, 67.
 reddit. 334, 223. 265. | 367,
 1. | 418, 3. | 419, 21.
 redditæ. 407, 1. | 409, 11.
 redditio. 337, 1.
 reddo. 165, 12.
 redeam. 105, 9.

redeant. 350, 8. | 422, 7.
 redeas. 381, 15.
 redeat. 70, 4. | 105, 10. | 157,
 39.
 redemptum. 444, 3.
 redeo. 470, 13.
 redeunt. 317, 2. | 333, 14. |
 381, 2. 11.
 redeunti. 448, 3.
 redeuntia. 385, 17.
 redi. 25, 2. | 155, 4. | 413, 19.
 28.
 rediens. 361, 46.
 rediëre. 385, 8.
 redigi. 454, 3.
 redigit. 334, 224.
 redigor. 419, 4.
 redii. 407, 2.
 rediit. 72, 5. | 403, 8.
 redime. 394, 24.
 redimendam. 421, 3.
 redimibat. 94, 1.
 redintegrabis. 335, 3.
 redintegrat. 431, 4.
 redire. 334, 229.
 rediret. 412, 6. | 459, 2.
 redit. 359, 26. | 381, 7. | 418,
 10.
 reditu. 460, 3. | 468, 3.
 reditura. 377, 22.
 reditus. 460, 2.
 Redo, *piscis*. 334, 89.
 reducem. 323, 13.
 reducens. 11, 5.
 reduces. 70, 2.
 reducit. 209, 7.
 reducta. 393, 33.
 refecti. 413, 17.
 refer. 193, 2. | 419, 39. | 421,
 1.
 referantur. 422, 9.
 referas. 381, 15.
 referenda. 334, 235.
 referens. 323, 21. | 351, 9. |
 381, 8. | 431, 2.
 referentes. 433, 3.
 referet. 209, 14.
 referitur. 399, 23.
 referre. 3, 10. | 419, 17.
 referrem. 300, 28. | 419, 1.
 referres. 211, 18.
 referret. 409, 27.
 refert. 334, 227. 297. | 341,

7. | 380, 1. 2. | 410, 8. | 415,
 38. | 418, 39. | 454, 2.
 referta. 44, 1.
 referunt. 334, 216.
 referuntur. 334, 99. | 393,
 59.
 reflexis. 384, 7.
 reflui. 396, 3.
 refluit. 408, 14.
 reflo. 298, 18.
 reflo. 3, 9. | 320, 26. | 334,
 32. 463.
 reformatum. 350, 5.
 refotos. 334, 343.
 refovent. 325, 44.
 refugi. 319, 19.
 refugis. 398, 3.
 refugisti. 192, 14.
 refugit. 322, 18. | 334, 323.
 refugum. 396, 43.
 refulgens. 406, 83.
 refundis. 393, 45.
 refusus. 454, 2.
 regale. 394, 19. | 408, 5. | 416,
 18.
 regalem. 257, 1.
 regat. 322, 79.
 rege. 149, 1. | 155, 6. | 302,
 23. | 439, 2. | 454, 2.
 regem. 8, 1. | 211, 24. | 302,
 34. 45. | 419, 59. | 420, 4.
 regendi. 161, 5. | 271, 1.
 regens. 196, 15.
 regerat. 78, 5.
 regeret. 276, 4.
 reges. 436, 2.
 regi. 302, 11. 35. 49. | 418,
 38.
 regia. 450, 3.
 regiam. 419, 20. | 451, 2.
 regias. 419, 24.
 regibus. 147, 2. | 212, 7. | 409,
 12.
 regie. 400, 10.
 regifugium. 385, 13.
 regimen. 274, 1. | 276, 1.
 369, 5.
 regina. 242, 1. | 244, 1. | 343,
 4.
 regio. *nomin.* 289, 7.
 regio. *dat.* 393, 95.
 regione. 182, 14. | 209, 7. |
 359, 15. | 369, 26. | 393,
 P

I N D E X

22. | 401, 20.
 rēgis. 226, 2. | 334, 290. | 416,
 13. | 417, 53. | 421, 4. |
 430, 4. | 450, 2. | 452, 3.
 regit. 308, 15. | 339, 1. | 393,
 92.
 regna. 153, 18. | 256, 1. | 281,
 2. | 320, 1. | 417, 116.
 regnans. 153, 83.
 regnantes. 258, 8.
 regnat. 257, 3. | 258, 1. | 470,
 34.
 regnata. 336, 70.
 regnatas. 409, 16.
 regnator. 3, 1.
 regnavit. 409, 21.
 regnent. 332, 20.
 regni. 260, 1. | 261, 3. | 269,
 3.
 regnis. 242, 5. | 419, 36.
 regno. 257, 5. 9. | 265, 2. | 396,
 14.
 regnorum. 139, 8. | 409, 82.
 regnum. 163, 9. | 227, 3. |
 239, 1. | 297, 2. | 317, 27. |
 347, 7.
 regreditur. 456, 2. | 459, 2.
 regressi. 445, 3.
 regressus. 423, 6.
 regula. 9, 3. | 191, 33. | 336,
 50. | 369, 25. | 406, 46. | 418,
 42.
 regulæ. 192, 11.
 Regule. 180, 4.
 regulus. 399, 6.
 regum. 54, 1. 5. | 207, 8. |
 218, 1. | 302, 54. | 322, 53. |
 325, 9. | 362, 27. | 409, 19.
 rei. 152, 10. | 154, 2. | 308, 4.
 12. | 396, 1. | 406, 95. | 466,
 2. | 467, 2.
 rejecit. 466, 1.
 rejecta. 290, 18.
 reipublicæ. 419, 72.
 reis. 214, 7. | 334, 401.
 relati. 318, 4. | 454, 2.
 relatu. 157, 33. | 468, 3.
 relegi. 335, 1.
 relegisse. 318, 4.
 relictī. 155, 7. | 419, 80.
 relictis. 214, 13. | 352, 17.
 relicto. 417, 26.
 relictum. 400, 9.
 relictus. 458, 2.
 relidunt. 418, 43.
 religatus. 442, 3.
 religio. 190, 2. | 209, 1.
 religione. 206, 4. 20. | 336,
 33. | 419, 35.
 religionem. 158, 2.
 religiosum. 200, 53.
 religiosus. 200, 3. | 218, 2.
 relinquam. 209, 1.
 relinquat. 71, 8. | 176, 3.
 relinquens. 67, 3. | 205, 20.
 relinqueretur. 463, 2.
 relinqui. 399, 30.
 relinquit. 320, 3. | 393, 90.
 relinquitte. 358, 3.
 relinquo. 152, 14. | 302, 34. |
 319, 58.
 reliquerit. 419, 32.
 reliquias. 397, 14.
 reliquo. 350, 6.
 reliquum. 302, 53. | 347, 15.
 rem. 38, 3. | 145, 1. | 201, 2. |
 217, 1. | 308, 17. | 319, 17. |
 320, 11. | 338, 2.
 remeabile. 153, 23.
 remeantibus. 457, 2.
 remeare. 153, 24.
 remeat. 216, 13. | 323, 20.
 remeaverit. 5, 2. | 339, 5.
 remi. 334, 40.
 remigio. 446, 3. | 457, 2.
 reminiscere. 166, 1.
 reminisco. 48, 1. | 49, 1.
 remipedem. 394, 35.
 remipedes. 334, 201. | 392,
 13.
 remis. 334, 226.
 remissa. 419, 68.
 remisso. 459, 3.
 remissum. 305, 9.
 remissus. 181, 7.
 remitteres. 419, 65.
 remo. 399, 12.
 remoretur. 448, 2.
 remotam. 195, 25.
 remoto. 368, 20.
 remotus. 332, 24.
 remulci. 391, 9.
 remulco. 334, 41.
 Remum. 26, 5.
 remunerandi. 419, 1.
 renatum. 418, 38.
 renovat. 206, 19.
 renovate, vocat. 332, 1. 28.
 35, 43.
 renovatur. 332, 13.
 renovavit. 394, 3.
 renuisse. 469, 15.
 renuntiatum. 419, 56.
 renuntiatus. 419, 57.
 reor. 119, 2. | 334, 137. | 390,
 21. 26. 40. | 417, 49.
 reos. 16, 4. | 303, 21. | 362,
 32. | 394, 12. | 415, 18.
 reparabilis. 365, 6.
 reparabitur. 381, 16.
 reparare. 334, 35.
 reparas. 70, 1.
 reparat. 334, 218. | 379, 1.
 reparet. 333, 13.
 rependat. 444, 3.
 repende. 192, 29.
 repente. 8, 7. | 69, 14. | 357,
 6.
 reperissem. 217, 2. | 350, 4.
 reperisset. 335, 6.
 reperit. 23, 4.
 repetamus. 394, 18.
 repetantur. 399, 31.
 repetat. 418, 55.
 repetenda. 334, 414.
 repetit. 209, 8. | 228, 2.
 repetitum. 419, 6.
 repetivit. 419, 73.
 repetunt. 444, 1.
 repetuntur. 423, 6.
 replet. 349, 3. | 425, 2.
 replicare. 419, 36.
 replicata. 348, 22.
 replicatio. 467, 3.
 replicas. 396, 49.
 replicetur. 416, 27.
 reponunt. 357, 3.
 reportans. 413, 45.
 reposce. 413, 18.
 repositum. 419, 1.
 repostis. 287, 6.
 repotia. 398, 50.
 repperit. 22, 3. | 13, 1. 3. | 71,
 2. | 120, 3. | 363, 1.
 reprehendi. 419, 41.
 repressisti. 400, 1.
 repressit. 302, 45.
 reprimi. 270, 2.
 repugnanti. 137, 7.

V O C U M.

repulsam. 17, 2. | 418, 5.
repulsus. 336, 63. | 421, 3.
reputate. 307, 10.
reputatione. 419, 4.
reputaverit. 363, 15.
requie. 419, 82.
requies. 322, 4. | 359, 24.
requiras. 335, 8. | 401, 40.
require. 406, 40.
requirebant. 419, 55.
requirenti. 419, 33. | 448, 3.
requirit. 304, 15. | 458, 3.
requiro. 393, 97.
rerum. 70, 1. | 75, 7. | 129, 3. |
146, 26. | 153, 8. | 289, 1. |
290, 9. | 307, 7. | 308, 6. |
317, 6. | 322, 78. | 333, 5. |
334, 409. 456. | 352, 6. |
368, 8. | 369, 1. | 391, 3. |
393, 8. | 405, 3. | 409, 12. |
419, 69. 70. 75. 80. | 468,
3. 5.
res. 69, 1. | 92, 3. | 113, 2. |
170, 3. | 192, 15. | 196, 4. |
256, 5. | 308, 9. | 320, 9. |
322, 62. | 339, 1. 16. | 349,
7. | 401, 45. | 407, 1. | 432,
2.
resaluto. 395, 1.
rescindit. 325, 72.
rescindunt. 432, 3.
rescisso. 394, 38.
rescribe. 394, 23.
rescriberes. 396, 1.
rescuta. 99, 3. | 418, 68.
resedit. 353, 14.
referare. 416, 29.
referat. 151, 1. | 334, 13. |
346, 1. | 383, 8.
reservandum. 442, 3.
reservare. 419, 62.
residem. 213, 10. | 418, 2.
residens. 367, 11.
resides. 408, 10.
residuis. 419, 73.
resiperent. 340, 1.
resipit. 407, 2.
resistente. 446, 2.
resolvit. 108, 17.
resonabilis. 99, 1.
resonantia. 334, 296.
respectans. 303, 5.
respice. 362, 24.

respicis. 382, 4.
respicit. 325, 32.
respondeas. 396, 1.
respondebat. 418, 41.
respondebo. 419, 33.
respondendas. 323, 4.
respondent. 418, 9, 16. 25.
respondentes. 298, 16. | 416,
26.
respondere, *preterit*. 418, 36.
responderit. 193, 7.
respondet. 334, 190.
respondit. 8, 5.
responsa. 407, 7.
responsuris. 153, 85.
restitat. 350, 6.
restringue. 80, 1.
restituant. 391, 20. | 417, 33.
restituendi. 419, 1.
restituit. 206, 18. | 434, 4.
restitutam. 420, 4.
restituto. 444, 2.
resumptis. 413, 16.
resumpto. 404, 13.
retardasset. 400, 3.
rete. 334, 281.
retentis. 419, 73.
retexens. 334, 298.
retexit. 163, 21.
retexuimus. 420, 3.
retia. 334, 246.
retibus. 392, 4.
reticebere. 343, 8.
reticebo. 296, 1. | 344, 1.
reticere. 385, 14. | 418, 48.
retinacula. 397, 1.
retine. 416, 10.
retinens. 153, 29.
retinent. 12, 14. | 334, 54.
retinere. 122, 4.
retinet. 368, 20.
retorquere. 419, 17. 24.
retorta. 72, 8.
retortas. 396, 24.
retractat. 1, 15. | 178, 13.
retractavi. 396, 1.
retrahantur. 396, 15.
retuli. 419, 43. 47. 48.
retundis. 414, 1.
revalescentibus. 419, 76.
revesta. 361, 2.
revehit. 320, 26.
revelat. 465, 2.

revelles. 368, 23.
reverenda. 206, 3.
reverens. 167, 16.
reverenter. 8, 7.
reverentia. 158, 3. | 160, 15. |
317, 5. | 334, 188. | 390, 9. |
417, 105.
reverentiam. 318, 1.
reversionis. 459, 2.
reverteretur. 431, 4.
reverti. 394, 13.
revertuntur. 429, 4.
revisit. 384, 7.
reum. 170, 12. | 192, 2. | 325,
48.
revocant. 325, 15. | 397, 9.
revocare. 13, 4.
revocata. 191, 30. | 325, 20.
revocate. 418, 74.
revocato. 419, 38.
revocatur. 381, 10.
revolubilis. 372, 12.
revolvens. 363, 25.
revoluta. 359, 23.
reus. 92, 10. | 153, 64. | 325,
62. | 345, 2. | 349, 15. | 419,
63.
revulsi. 393, 88.
rex. 8, 5. | 54, 1. 5. | 218, 1. |
236, 5. | 298, 25. | 302, 19. |
342, 3. | 429, 3.
rexere. 334, 405.
rexit. 178, 6. | 334, 410.
Rhætia. 419, 82.
Rhamnusia. 417, 52. 109.
Rhea. 343, 2.
rheda. 396, 19.
rheda. 403, 14.
Rhene. 334, 418. 428.
Rheni. 298, 6. | 334, 417. |
406, 75. | 419, 7. 82.
Rhenio. 288, 2. | 328, 12.
Rhenum. 3, 8. | 328, 1.
Rhetor. 50, 1. | 51, 3. 4. | 195,
33. | 196, 11. | 207, 10. |
210, 8. | 213, 6. 7. | 470, 27.
Rhetora. 193, 1.
Rhetore. 162, 16. | 207, 16. |
214, 6.
Rhetori. 209, 6.
Rhetoricæ. 191, 2.
Rhetoricam. 196, 36.
Rhetorices. 470, 16.
P ij

I N D E X

- Rhetoricos. 206, 2.
 Rhetoris. 45, 1. | 51, 2. | 52, 1. | 215, 3.
 Rhetorum. 194, 6. | 205, 10. | 216, 1.
 Rho. 348, 17.
 Rhodani. 292, 4.
 Rhodanus. 297, 7. | 334, 481.
 Rhodope. 212, 8.
 Rhodopen. 334, 158.
 Rhodos. 336, 71.
 Rhœsi. 430, 4.
 rictibus. 334, 251.
 rictus. 334, 265.
 ridenda. 350, 4.
 ridens. 302, 29.
 ridentis. 361, 31.
 ridere. 350, 2. | 360, 1.
 rideres. 400, 5.
 rides. 122, 5.
 ridet. 310, 4.
 ridetur. 325, 86.
 ridicula. 396, 1.
 ridiculâ. 462, 4.
 ridiculis. 340, 7.
 ridiculum. 350, 7.
 ridiculus. 465, 4.
 rigans. 377, 18.
 rigat. 244, 8. | 339, 14.
 rigentem. 355, 2.
 riget. 45, 3.
 rigidi. 401, 6.
 rigua. 334, 8.
 rigua. 298, 9.
 riguam. 403, 9.
 riguis. 334, 327. | 361, 5.
 rimâ. 128, 6. | 359, 11.
 ripa. 334, 240. 364, 458. | 417, 68.
 ripâ. 383, 20.
 ripæ. 334, 141. 322.
 ripam. 334, 45.
 riparum. 334, 166.
 ripas. 325, 8. | 334, 26. 41. 286. 371. 460.
 ripis. 334, 20. 171. 432. | 418, 13.
 risu. 393, 13.
 risus. 334, 120.
 ritè. 455, 2.
 rivi. 418, 11.
 rivis. 334, 188. | 359, 30.
 rivos. 325, 7. | 334, 29.
 rivus. 334, 31.
 rixa. 462, 3.
 rixis. 399, 19.
 robustior. 341, 2.
 rodunt. 364, 23.
 rogabat. 17, 1. | 350, 3.
 rogabit. 413, 29. 37.
 rogans. 469, 10.
 rogante. 414, 2.
 rogare. 462, 2.
 rogas. 17, 11.
 rogat. 302, 24.
 rogatus. 453, 2.
 rogitas. 12, 15.
 rogo. 12, 9.
 Roma. 191, 4. | 192, 10. | 257, 12. | 285, 1. | 290, 16. | 292, 2. | 298, 36. 38. | 332, 4. | 334, 378. 385. | 336, 78. | 385, 30. | 419, 16. 34.
 Romæ. 147, 1. | 148, 3. | 196, 31. | 212, 19. | 289, 11. | 290, 4. | 322, 62. | 334, 380. | 351, 7. | 410, 3.
 Romam. 209, 12. | 286, 9. | 298, 39. | 334, 409. | 394, 13.
 Romana. 30, 5. | 256, 2. | 307, 5. | 408, 9. | 417, 60.
 Romanâ. 419, 47.
 Romanæ. 260, 4. | 409, 17. 23.
 Romanas. 376, 1.
 Romane. 469, 21.
 Romani. 292, 6. | 419, 82.
 Romanis. 385, 14.
 Romano. 379, 4.
 Romanorum. 409, 22.
 Romanos. 385, 22.
 Romanus. 1, 17. | 385, 28. | 419, 13. 58.
 Romula. 348, 6. | 349, 14. | 404, 14.
 Romulæ. 406, 23.
 Romule. 300, 4.
 Romulei. 332, 38.
 Romuleum. 348, 14.
 Romuli. 406, 42. 89.
 Romulidas. 417, 58.
 Romulidûm. 344, 6.
 Romulum. 26, 5.
 Romulum, *Grammat. Burdeg.* 198, 1.
 rorans. 383, 13.
 rore. 152, 5.
 rorem. 325, 90.
 ros. 345, 10. | 361, 17.
 rosa. 325, 77. 91.
 rosaria. 361, 11.
 rosarum. 361, 43.
 rosas. 330, 5. | 361, 36. 49.
 roscida. 332, 8. | 361, 12.
 roscido. 392, 6.
 roseis. 452, 1. | 461, 1.
 roseo. 157, 39. | 325, 88.
 roseos. 446, 1.
 rosis. 253, 2. | 361, 15.
 Rostra. 300, 10. | 419, 13.
 rostra. 334, 221.
 rostro. 392, 13.
 rota. 383, 15.
 rotâ. 399, 12.
 rotabat. 181, 13.
 rotabis. 333, 15.
 rotæ. 194, 16.
 rotat. 108, 7. | 391, 18.
 rotatu. 191, 27. | 334, 362.
 rotulæ. 12, 4.
 rotundus. 363, 5.
 rubentem. 359, 6.
 rubor. 353, 4.
 rubore. 361, 38. | 419, 56.
 ruborem. 361, 15.
 rubra. 334, 69. | 361, 26.
 rubras. 392, 14.
 Rubrii. 335, 4.
 rudem. 335, 2. | 400, 5. | 471, 4.
 rudere. 76, 3.
 rudes. 211, 4. | 404, 9.
 rudi. 319, 40. | 323, 5.
 rudia. 326, 3.
 rudibus. 200, 10. 33. | 334, 183.
 rudimenta. 362, 12.
 Rudinus. 349, 17.
 rudis. 160, 12. | 198, 11. | 319, 40. | 322, 66. | 362, 31. | 413, 30.
 ruens. 334, 466.
 ruentes. 436, 4.
 ruentis. 413, 3.
 Rufe. 46, 2.
 Rufi. 45, 1. 3. | 47, 1. | 51, 2. | 52, 1.
 Rufus. 47, 1. | 48, 1. 2. | 50, 1.

V O C U M.

rugas. 128, 5. | 322, 17.
 rugis. 327, 3.
 ruina. 237, 6. | 241, 4.
 ruinas. 2, 5.
 ruinis. 418, 58.
 ruit. 84, 2. | 283, 3. | 298, 22. |
 339, 9.
 rumore. 334, 22.
 rumpis. 170, 13.
 rupe. 362, 21.
 rupem. 325, 69.
 rupes. 334, 155. 168. | 345,
 9.
 rupibus. 345, 17.
 rupta. 157, 13.
 ruptos. 413, 35.
 ruptum. 397, 7.
 rura. 297, 8. | 334, 416. | 415,
 29. | 417, 80.
 rure. 320, 32. | 401, 24.
 ruris. 167, 7. | 399, 31.
 rursùm. 1, 17. | 81, 2. | 157,
 17. | 162, 4. | 207, 16. | 213,
 10. | 317, 8. | 381, 3. | 407,
 2. | 419, 27. 30. | 433, 3.
 rursus. 70, 4. | 91, 4. | 305, 9. |
 325, 15. | 332, 45. | 365,
 16. | 406, 71. | 407, 2.
 rus. 346, 2.
 rusticulum. 329, 3.
 rutilæ. 325, 50.
 rutilam. 334, 16. | 393, 45.
 rutilans. 332, 5.
 rutilantem. 334, 97.
 rutilantia. 369, 27.
 rutilat. 452, 1. | 461, 1.
 rutilaverat. 361, 33.
 rutili. 361, 37.
 rutilos. 394, 19.
 rutilum. 325, 92.
 rutilus. 153, 12. | 361, 45.
 Rutupina. 166, 2.
 Rutupinum. 291, 9.
 Rutupinus. 177, 8.
 ruunt. 237, 5. | 368, 14.

S

S Abina, *nom. prop.* 36, 4. |
 38, 3. | 168, 6.
 Sabinæ. 178, 11. | 180, 3.
 Sabinam. 37, 3.
 sacer. 298, 29. | 345, 2.

sacerdos. 352, 14. | 421, 3.
 sacerdotis. 419, 66.
 sacerdotum. 419, 42.
 sacra. 30, 5. | 266, 2. | 326, 2. |
 352, 13. | 360, 4. | 385, 7.
 23. 32. | 386, 3. | 388, 4. |
 398, 50. | 417, 64. | 423,
 5.
 sacræ. 192, 18.
 sacrarii. 419, 67.
 sacrario. 419, 2.
 sacrarium. 152, 7.
 sacratissime. 419, 58.
 sacratum. 194, 9.
 sacravit. 336, 32. | 387, 2. |
 388, 1. 3.
 sacremus. 334, 417.
 sacri. 153, 45. | 408, 28. | 419,
 45.
 sacrificis. 212, 6.
 sacris. 317, 5. | 339, 10. | 350,
 5. | 416, 4. | 455, 2.
 sacro. 152, 18. | 336, 79.
 sacros. 306, 5. | 317, 12. | 334,
 446.
 sacrum. 334, 443. | 336, 62. |
 354, 8. | 385, 15.
 sæcli. 26, 3.
 sæcula. 153, 83. | 253, 4. |
 336, 13. | 365, 4. 11. | 396,
 12. | 403, 23.
 sæculares. 419, 72.
 sæculo. 324, 1.
 sæculum. 216, 14. | 406, 30.
 sæpe. 8, 2. | 135, 5. | 269, 4. |
 311, 7. | 323, 26. | 334,
 175. | 342, 1. | 364, 5. | 395,
 7. | 398, 47. | 407, 2. | 415,
 13. | 416, 12. | 419, 6. | 469,
 16.
 sæpius. 419, 25. 26.
 sæva. 261, 4. | 334, 292. | 416,
 13.
 sævior. 264, 2.
 sævire. 444, 2.
 sævis. 258, 12.
 sævitiam. 419, 31.
 sævo. 96, 2. | 235, 2. | 259,
 7. | 264, 2. | 399, 25.
 sævum. 153, 77.
 sævus. 257, 5.
 saginam. 151, 8.
 sagitta. 2, 8.

sagittandi. 424, 3.
 sagittas. 1, 11. | 102, 1.
 sagittipotens. 383, 11.
 sagittis. 325, 25.
 sagulo. 458, 4.
 Saguntinâ. 415, 42.
 Saguntos. 362, 30.
 sal. 86, 2. | 87, 2. | 344, 2.
 Salaminus. 325, 12.
 Salar, *piscis.* 334, 88. 129.
 fale. 191, 31. | 397, 14. | 398,
 25. | 415, 27.
 sales. 404, 2.
 salgama. 125, 1.
 sali. 415, 30.
 saliare. 398, 13.
 salibus. 194, 19.
 salicum. 391, 14.
 salis. 106, 3. | 400, 5.
 Sallustio. 192, 21.
 Sallustium. 419, 36.
 Sallustius. 409, 14.
 Salmacis. 69, 11. | 101, 1.
 Salmo, *piscis.* 334, 97. 129.
 Salmonæ. 334, 366.
 salo. 33, 1. | 377, 21. | 398,
 31.
 falsa. 295, 4.
 saltat. 367, 6.
 saltavit. 84, 2. 3. | 85, 1.
 saltem. 396, 1.
 saltim. 396, 23.
 saltu. 229, 3. | 418, 20.
 saltum. 325, 24. | 419, 64.
 saltus. 418, 51.
 salva. 9, 3.
 salvâ. 364, 13.
 salvæ. 419, 77.
 salvator. 153, 81.
 salubri. 332, 7.
 salubris. 419, 74.
 salve. 298, 29. 31. | 320, 1. |
 334, 23. 381. | 394, 1. | 406,
 3. | 418, 8. 32.
 salvere. 3, 3. | 393, 2. | 413,
 18.
 salvos. 412, 6.
 salutare. 450, 3.
 salutare. 409, 26.
 salute. 192, 15. | 419, 3. 78.
 salutem. 413, 14. | 418, 7. |
 419, 77.
 salutifer. 153, 27.

I N D E X

salutiferæ. 10, 8. | 419, 77.
 salutiferas. 334, 295.
 salutiferi. 317, 1.
 salutigeri. 332, 26.
 salutigeris. 418, 4.
 salutigerum. 372, 10.
 salutis. 195, 18. | 314, 2. | 317,
 22. | 323, 17. | 416, 9.
 saluum. 403, 6.
 Samii. 393, 70.
 Samio. 8, 2.
 Samum. 448, 3.
 sanatis. 419, 77.
 sancit. 382, 1.
 sancta. 317, 1. | 413, 27.
 sanctâ. 183, 2.
 sanctas. 157, 19.
 Sancti, *nom. prop.* 177, 5. | 178,
 4.
 sanctior. 419, 66.
 sanctis. 167, 13. | 406, 68.
 sanctitate. 419, 35.
 sanctius. 158, 3. | 419, 48.
 sanctum. 399, 17.
 Sanctus, *nom. prop.* 177, 12.
 sandyx. 330, 3.
 sanè. 405, 2. | 448, 2.
 sanguine. 129, 7. | 130, 10. |
 153, 50. | 161, 1. | 174, 1. |
 181, 9. | 220, 5. | 236, 2. |
 334, 460. | 385, 36. | 406,
 83. | 455, 2.
 sanguineâ. 157, 7.
 sanguineis. 233, 3. | 359, 6.
 sanguineum. 362, 8.
 sanguineus. 345, 10.
 sanguinis. 172, 11. | 271, 2. |
 393, 25.
 sanitati. 431, 4.
 Santonicâ. 180, 7.
 Santonicam. 397, 3.
 Santonico. 334, 463. | 398, 31.
 Santonicos. 403, 2.
 Santonorum. 404, 11.
 Santonos. 400, 7.
 Santonus. 417, 79.
 sanum. 417, 28.
 sanus. 117, 1.
 sanxere. 336, 61.
 sanxeris. 310, 5.
 sanxerit. 212, 11.
 saperet. 75, 10.
 sapiens. 93, 5. | 177, 4. | 181,

5. | 363, 1. | 415, 25.
 sapientem. 305, 11. | 360, 3.
 sapientes. 300, 1. | 305, 8.
 sapienti. 305, 5.
 sapientia. 417, 45.
 sapientibus. 160, 9.
 sapientum. 302, 2. 7. | 316,
 1.
 sapiet. 327, 8. 9.
 sapis. 34, 3.
 sapore. 123, 6. | 404, 8.
 saporem. 398, 25.
 sapores. 332, 17. | 417, 101.
 Sapphico. 151, 22.
 Sappho. 32, 1. | 325, 25. | 393,
 91.
 Saravi. 334, 91.
 Saravus. 334, 367.
 sarcinas. 419, 77.
 Sardanapali. 362, 28.
 sardas. 123, 6.
 Sarmaticum. 419, 8.
 Sarpedon. 233, 1.
 Sarpedone. 432, 3.
 Sarpedonem. 436, 5.
 Sarpedonis. 425, 5.
 Sarrano. 157, 20.
 sat. 208, 12. | 403, 6. | 407, 6.
 satæ. 393, 9.
 satelles. 336, 27.
 satiare. 39, 2. 4.
 satini. 419, 77.
 satis. 10, 2. | 69, 13. | 77, 2. |
 129, 7. | 153, 33. 59. 60. |
 154, 1. 2. | 157, 31. | 159,
 5. 9. | 162, 20. | 171, 5. |
 182, 19. | 197, 10. | 214,
 15. | 215, 4. | 227, 4. | 237,
 3. | 244, 5. | 315, 7. | 320,
 14. | 322, 5. | 325, 88. | 334,
 151. | 362, 37. | 401, 28. |
 409, 26. | 419, 53. 57. |
 469, 6. | 470, 16.
 satisfaciam. 409, 27.
 sator. 317, 25. | 406, 28.
 saturavi. 419, 29.
 Saturnalia. 385, 15.
 Saturne. 332, 23.
 Saturni. 372, 11.
 Saturnia. 69, 9. | 345, 8.
 Saturnigenam. 362, 22.
 Saturnus. 370, 16. | 374, 7.
 satus. 8, 6. | 100, 1. | 173, 5. |

194, 7. | 200, 23. | 203, 7. |
 339, 8. | 368, 21. | 406, 86. |
 470, 32.
 satûs. 369, 8.
 Satyrice. 396, 1.
 Satyros. 334, 170. 179. 183.
 faucia. 2, 1. | 153, 57. | 174,
 6. | 213, 3.
 fauciis. 172, 8. | 195, 18.
 fauciorum. 419, 77.
 faucios. 466, 2.
 faucius. 153, 69. | 163, 27. |
 425, 5.
 Sauromatas. 1, 9.
 Sauromates. 332, 31.
 Sauromatum. 334, 9.
 saxa. 325, 40. | 334, 259. 362.
 466. | 336, 44. | 398, 6. |
 413, 34. | 418, 9.
 faxea. 52, 1.
 faxeâ. 300, 15.
 faxeo. 300, 19.
 faxeus. 52, 2. | 84, 3. | 85, 2.
 faxi. 35, 4. | 334, 34. 321.
 faxis. 35, 10. | 242, 3. | 334,
 284.
 faxo. 237, 3. | 244, 5.
 faxum. 368, 15.
 scabant. 340, 2.
 scabie. 108, 2.
 scabies. 335, 5.
 Scæis. 232, 3.
 scalena. 350, 7.
 Scamander. 440, 4.
 Scamandri. 441, 2.
 scandit. 369, 16. | 371, 15.
 scarabaus. 70, 10.
 Scatiniam. 89, 4.
 Scaurum. 205, 12. | 210, 7. |
 470, 20.
 Scaurus. 408, 26.
 sceleratæ. 230, 1.
 scleratum. 359, 12.
 scelere. 153, 52.
 scelerum. 317, 8. | 393, 27.
 scelus. 339, 9.
 scena. 322, 32. | 334, 169.
 scenam. 300, 5. 14. | 302, 1. |
 305, 13. | 408, 15.
 scenas. 334, 319.
 scenis. 71, 4. | 336, 72.
 sceptrâ. 192, 20. | 259, 9. | 267,
 1. | 268, 1. | 273, 1. | 393, 11.

V O C U M.

- scepro. 322, 87.
 sceptrum. 322, 29.
 schedio. 327, 5.
 schola. 201, 1. | 206, 9. | 208, 7. | 322, 6. 24 | 362, 33. | 364, 14. | 397, 12.
 scholæ. 201, 3 | 209, 4.
 scholam. 192, 16. | 419, 31.
 scias. 406, 5.
 sciat. 3, 6. | 335, 6. | 360, 3.
 sciens. 321, 4. | 335, 7. | 406, 47.
 scientissimi. 411, 2.
 scientius. 350, 7.
 scierant. 57, 5.
 scierim. 319, 28.
 scieris. 324, 3.
 scies. 350, 7.
 scilicet. 217, 1. | 321, 5. | 326, 4. | 419, 48.
 scillite. 393, 69.
 Scipio. 417, 45.
 scio. 158, 2. | 337, 1. | 405, 1. | 419, 22. 61.
 scire. 19, 8. | 51, 1. | 150, 3. | 456, 2.
 scires. 146, 34.
 scirpea. 394, 15.
 scirpum. 335, 8.
 scis. 155, 4. | 335, 4. | 393, 83. | 406, 35. | 411, 2. | 419, 27.
 sciscitatione. 419, 55.
 sciscitator. 419, 21.
 scissam. 393, 10.
 scisti. 419, 57.
 scit. 56, 4. | 101, 2. | 236, 5.
 scita. 212, 9. | 277, 1.
 scitis. 300, 31.
 scito. 215, 2. | 301, 13.
 scivi. 319, 23. | 419, 43. 46.
 sciunt. 419, 70.
 scopuli. 418, 11.
 scopulis. 334, 247. | 418, 57.
 scopulorum. 334, 332. | 398, 4.
 scopulosis. 334, 92.
 Scorpion. 382, 11.
 Scorpius. 370, 8.
 scorto. 454, 2.
 scribas. 348, 16.
 scribe. 92, 7.
 scribere. 16, 5. | 418, 33. | 469, 9.
 scribimus. 393, 81.
 scribis. 126, 2.
 scribo. 327, 7.
 scrinia. 183, 9.
 scrinio. 404, 38.
 scripse, pro scripsisse. 301, 1.
 scripsi. 321, 6.
 scripsit. 34, 10.
 scripta. 416, 22. | 419, 18.
 scriptis. 159, 12. | 413, 29.
 scripto. 15, 3.
 scriptor. 15, 1.
 scriptorem. 420, 1.
 scriptum. 49, 2. | 128, 10. | 405, 3.
 scripturæ. 420, 1.
 scriptus. 325, 12.
 scrobem. 455, 2.
 scrobibus. 416, 18.
 scrupæa. 338, 1. | 398, 3.
 scruposa. 418, 58.
 scrupulosum. 350, 4.
 scrupulosus. 419, 57.
 scrutatur. 334, 241. 280. | 367, 8.
 scuticam. 322, 30.
 Scylla. 336, 83.
 Scyllam. 456, 2.
 scyphe. 53, 4.
 scyphus. 53, 1.
 scytalen. 416, 23.
 Scythicas. 345, 9.
 Scythico. 4, 5.
 se. 49, 1. | 50, 3. | 55, 1. | 84, 1. | 114, 2. | 149, 5. | 160, 18. | 164, 8. | 181, 6. 13. | 209, 10. | 293, 5. | 294, 6. | 296, 7. | 297, 4. | 302, 37. | 306, 11. | 320, 19. | 325, 63. | 332, 39. | 334, 448. 461. | 335, 7. | 348, 22. | 353, 13. | 359, 3. | 361, 23. 30. | 363, 3. 8. 9. | 390, 21. 30. | 396, 24. | 405, 2. | 409, 9. | 412, 6. | 415, 17. 34. | 417, 51. 111. | 419, 1. 10. 19. 25. 28. 34. 72. 74. | 426, 5. | 427, 3. | 429, 4. | 437, 3. | 438, 2. | 452, 3. | 454, 2. | 458, 3. | 461, 3. | 463, 3. | 467, 2.
 semet. 139, 6.
 sese. 10, 7. | 108, 19. | 225, 3. | 303, 2. | 334, 198. | 354, 1. | 359, 13. 22. | 427, 1. | 428, 2. | 448, 3. | 461, 3.
 secabile. 368, 7.
 secat. 345, 6.
 secernere. 323, 9. | 417, 35. |
 secernitur. 336, 60.
 secerno. 419, 16.
 secernunt. 417, 91.
 secessi. 419, 2.
 secessu. 359, 10.
 secessum. 434, 3.
 seciùs. 422, 9. | 440, 4.
 seco. 4, 4.
 secreta. 334, 187. | 336, 77.
 secretâ. 335, 3.
 secretas. 334, 281.
 secreti. 334, 56. | 365, 10. | 399, 31. | 419, 46.
 secreto. 419, 9.
 secretum. 419, 3. 12. 14.
 secretus. 398, 8. | 419, 30. 70. | 463, 1.
 secta. 302, 12.
 sectâ. 470, 2.
 sectabor. 362, 1.
 sectaretur. 160, 17.
 sectilis. 128, 13.
 secum. 302, 52. | 304, 23. | 335, 6. | 458, 4.
 secunda. 3, 6.
 secundâ. 310, 6.
 secundæ. 334, 80.
 secundam. 318, 1.
 secundat. 208, 9.
 secundi. 379, 3. | 419, 58.
 secundis. 256, 1. | 290, 3. | 405, 1. | 406, 24.
 secundo. 162, 3. | 334, 39. 408. 417. 127.
 secundum. 286, 3. | 332, 3.
 secundus. 3, 1. | 27, 3. | 162, 6. | 393, 92. | 406, 26.
 secura. 157, 15. | 288, 3. | 325, 80.
 securam. 322, 34.
 secures. 334, 406.
 securior. 340, 2. | 454, 2.
 securitas. 419, 3. 7.
 securitate. 326, 3. | 419, 73.
 securo. 393, 13.
 securus. 153, 71. | 334, 430. |

I N D E X

363, 5.
 fecus, *pro sexus*. 336, 8.
 secuta. 189, 10. | 209, 11. |
 300, 2. | 406, 46.
 secuti. 322, 33.
 secuto. 409, 27.
 secuturos. 332, 44.
 secutus. 257, 11. | 398, 16.
 sed. 1, 14. | 4, 7. | 6, 2. | *et*
ubique passim.
 Sedate, *vocat. prop.* 209, 1.
 sedatur. 427, 3.
 sede. 182, 9. | 204, 8. | 207,
 14. | 223, 4. | 240, 2. | 295,
 5. | 369, 19. | 419, 67.
 sedem. 162, 23. | 201, 6. | 206,
 17. | 209, 4. | 216, 11. | 290,
 15. | 298, 37. | 334, 380. |
 407, 41. | 415, 36. | 418,
 55. | 419, 83. | 468, 1.
 sedendo. 303, 1.
 sedenti. 153, 14.
 sedes. 173, 9. | 175, 15. | 219,
 1. | 248, 3. | 300, 12. | 308,
 8. | 419, 4.
 sedes, *verb.* 304, 5.
 sedis. 284, 1.
 sedit. 363, 18.
 seditio. 464, 11.
 seditioe. 468, 5.
 sedula. 163, 22. | 190, 3.
 sedulitatis. 405, 1.
 sedulo. 452, 3. | 453, 3.
 sedulum. 198, 5.
 sedulus. 177, 7. | 192, 27.
 seges. 236, 2.
 segetes. 332, 15.
 segmen. 368, 7.
 segmentis. 334, 119.
 segmento. 350, 6.
 segmina. 416, 24.
 segnior. 419, 80.
 segniores. 308, 11.
 segnis. 15, 1. | 334, 262.
 segnius. 334, 44. | 419, 65.
 segregus. 167, 10.
 Seleucum. 287, 10.
 sella. 298, 4. | 410, 4. | 419,
 4.
 sellam. 322, 91. | 355, 4. | 419,
 83.
 sellis. 336, 36.
 semel. 191, 23. | 300, 18. |

322, 17. | 396, 29. 32. |
 400, 4.
 Semele. 325, 16.
 semente. 415, 15.
 sementem. 332, 12.
 sementis. 377, 19. | 382, 10.
 semidex. 336, 21.
 semidiem. 371, 5. | 384, 2.
 semina. 70, 1. | 153, 35. | 361,
 32. | 419, 80. | 469, 1.
 seminaria. 419, 74.
 seminarium. 419, 70.
 semine. 344, 9.
 seminecem. 462, 4.
 feminibus. 469, 6.
 semipedem. 350, 6. | 393, 87.
 semipedes. 350, 6.
 semipuella. 336, 21.
 semis. 368, 24.
 semita. 153, 39. | 359, 10. |
 458, 1.
 semivir. 89, 3. | 90, 1. | 325,
 87.
 semivirum. 69, 11.
 semper. 52, 2. | 143, 2. | 153,
 67. | 157, 25. 29. | 165, 7. |
 168, 10. 18. | 181, 3. | 195,
 25. | 197, 13. | 214, 10. | 302,
 17. | 308, 10. | 318, 1. | 319.
 18. 32. | 320, 27. | 322, 2.
 41. | 335, 2. | 342, 12. | 348,
 4. | 362, 3. 15. 31. 36. | 371,
 17. | 374, 1. | 398, 17. | 399,
 2. | 413, 42. | 416, 22. | 417,
 21. | 419, 16. 71. | 466, 4. |
 469, 20.
 sena. 171, 11. | 298, 23. | 332,
 44.
 senas. 379, 1. | 396, 25. 27.
 senati, *pro senatus*. 332, 5. |
 406, 19. | 418, 56.
 senatu. 259, 1. | 298, 3. | 336,
 78. | 419, 47.
 senatum. 167, 1. | 290, 5. | 334,
 402.
 senatus. 319, 5. | 419, 13.
 senatus. 168, 5. | 191, 9. | 279,
 1.
 Seneca. 419, 31.
 senecta. 210, 14. | 361, 44.
 senectæ. 160, 3. | 170, 15. |
 314, 7. | 322, 51. | 334,
 449. | 410, 7.

senectam. 166, 7. | 322, 34. |
 60. | 323, 13. | 390, 39.
 senectus. 13, 3. | 19, 7. | 177,
 9. | 194, 22. | 209, 5. | 259,
 2. | 314, 6. | 334, 96. | 362,
 15. 35. | 401, 32. | 409, 26. |
 417, 121.
 senectutem. 419, 20.
 senectuti. 419, 82.
 senem. 194, 4. | 200, 17. | 406,
 29. | 468, 3.
 senes. 323, 6. | 390, 30.
 senescentum. 365, 2.
 senescimus. 13, 1.
 senex. 205, 1. | 257, 7. | 258,
 7. | 259, 3. 7. | 267, 1. | 273,
 2. | 322, 25. | 323, 19. | 419,
 25. | 447, 2. | 465, 4.
 seni. 280, 2. | 322, 55.
 senibus. 419, 28.
 senii. 219, 6. | 334, 393.
 senilem. 398, 11.
 seniles. 465, 3.
 senio. 90, 6. | 168, 9. | 194, 21. |
 200, 46. | 322, 14. | 396, 1.
 senior. 320, 3. | 336, 16.
 senis. 323, 26. | 371, 18. | 419,
 66.
 senium. 322, 35. | 390, 19. |
 403, 11. | 417, 10.
 senos. 256, 3. | 322, 63. | 378,
 9.
 senfa. 146, 15.
 sensere. 325, 48.
 senserunt. 334, 252.
 sensu. 135, 7.
 sensibus. 350, 6. | 419, 19.
 sensisti. 407, 4.
 sensit. 17, 3. | 174, 5. | 328, 7. |
 400, 2.
 sensu. 245, 3. | 339, 14. | 361,
 1.
 sensum. 322, 49.
 sensus. 153, 55. | 198, 14. | 213,
 13. | 304, 11. | 323, 3. | 350,
 8. | 362, 11.
 sensus. 191, 41. | 322, 55. |
 341, 6.
 sensuum. 337, 1.
 sententia. 362, 4. | 363, 18.
 sententiâ. 419, 58. | 468, 5.
 sententia. 304, 2. | 305, 15. |
 419, 19, 20.
 sententiam.

V O C U M.

- sententiam. 303, 4. | 307, 2.
 sententias. 300, 27.
 sentiendo. 419, 2.
 sentio. 407, 3. | 419, 67.
 sentire. 146, 17.
 sentis. 163, 32. | 167, 15. |
 187, 15.
 sentit. 128, 9. | 152, 21. | 296,
 8. | 369, 32.
 sentitur. 419, 54.
 senuerunt. 419, 81.
 seorsis. 364, 5.
 separabilis. 368, 9.
 separat. 300, 10.
 separati. 337, 1.
 separatim. 419, 70.
 separatis. 419, 62.
 separatum. 419, 11.
 separor. 105, 7.
 sepelibus. 418, 61.
 sepelire. 243, 4.
 sepelit. 444, 3.
 sepes. 349, 11. | 418, 12.
 sepiæ. 393, 76.
 sepiam. 396, 55.
 sepiibus. 392, 7.
 Seplassæ. 123, 4.
 seponat. 419, 36.
 sepositos. 206, 12.
 sepositus. 401, 24.
 seposuisse. 419, 62.
 seps. 349, 11. | 14.
 septa. 419, 13.
 septem. 24, 1. | 160, 9. | 244,
 3. | 300, 1. | 302, 2. | 305,
 8. | 336, 55. | 350, 6. | 352,
 15. | 370, 13. | 372, 1. | 378,
 4. | 383, 18. | 394, 19. | 396,
 33. 34. | 415, 25. | 419, 25.
 27.
 september. 376, 9. | 377, 18. |
 381, 8. | 382, 9.
 septembre. 378, 2.
 septembres. 323, 21.
 septembri. 375, 5.
 septembribus. 332, 9.
 septenas. 252, 2.
 septenis. 258, 3. | 316, 1. |
 396, 28.
 septennia. 341, 1.
 septeno. 369, 4. 34.
 septenos. 165, 9. | 168, 25.
 septima. 366, 7. | 368, 25. |
 372, 11.
 septimus. 369, 27.
 septunx. 368, 25.
 sepulchrales. 217, 1.
 sepulchri. 153, 25. | 159, 13. |
 167, 15. | 175, 15. | 198,
 17. | 237, 3. | 252, 7.
 sepulchris. 216, 11.
 sepulchrum. 228, 3. | 241, 3. |
 246, 1. 3. | 254, 1.
 sepulta. 231, 1.
 sepultam. 240, 5.
 sepultis. 388, 6.
 sepulto. 336, 37.
 sepulturam. 420, 1. | 444, 2.
 sepultus. 159, 14. | 236, 3.
 sequaces. 323, 3. | 352, 7.
 Sequanis. 297, 4.
 Sequanorum. 419, 82.
 sequens. 350, 6.
 sequentes. 260, 1.
 sequentur. 368, 16.
 sequenti. 369, 40. | 447, 2.
 sequeretur. 203, 4. | 423, 5.
 sequestre. 419, 13.
 sequi. 68, 3. | 419, 75.
 sequimur. 327, 4.
 sequitur. 318, 2. | 325, 30. |
 340, 1. | 349, 6. | 362, 3. |
 370, 12. | 372, 10. | 376, 8. |
 377, 11. 15. | 383, 13. | 422,
 9. | 425, 5.
 sequor. 11, 6.
 sequuntur. 357, 19. | 423, 1.
 Ser. 345, 23.
 sera. 153, 34. 56. | 213, 9. |
 259, 3. 12. | 334, 252. | 345,
 16. | 357, 9.
 serâ. 415, 15.
 seras. 254, 2. | 334, 192.
 serenatam. 1, 3.
 sereno. 334, 12. | 391, 2.
 serenus. 319, 43. | 322, 14.
 sererent. 418, 40.
 seri. 322, 19.
 seria. 9, 1. | 166, 11. | 171, 9. |
 327, 3. | 334, 205. | 401, 22.
 serie. 350, 6. | 368, 6.
 seriem. 149, 2. | 256, 4. | 287,
 13. | 302, 49. | 318, 4. | 322,
 63. | 417, 4. | 422, 9. | 453,
 2. | 470, 13.
 series. 148, 3. | 200, 11. | 260,
 2. | 320, 5. | 352, 6. | 420, 2.
 serietas. 161, 6.
 seriis. 350, 5. | 399, 32.
 seriorum. 205, 5.
 seris. 334, 167.
 serit. 397, 12.
 sermo. 198, 6. | 210, 12. | 364,
 2. | 404, 28. | 415, 4. | 418,
 10.
 sermone. 162, 13. | 217, 2. |
 319, 9. | 322, 58. | 357, 2. |
 367, 3. | 398, 44. | 400, 1. |
 401, 2. | 418, 2. 35. | 451,
 2. | 467, 3.
 sermonem. 334, 294. | 407,
 5. | 419, 6.
 sermonis. 407, 2. | 419, 18. 41.
 79. 82. 83. | 453, 1.
 sermonum. 337, 1.
 serò. 170, 7. | 300, 13. | 302,
 39. | 361, 46. | 417, 110.
 serpens. 153, 33. | 418, 18.
 serras. 334, 363.
 ferta. 1, 4. | 386, 4.
 ferto. 325, 88.
 Sertorius. 322, 65. | 418, 55.
 fertum. 195, 7.
 serva. 135, 14. | 355, 7.
 servans. 307, 9. | 383, 19.
 servant. 322, 4. | 396, 18.
 servantissimum. 420, 4.
 servare. 290, 4. | 298, 15. |
 336, 69. | 362, 30. | 417,
 14. | 418, 31.
 servas. 317, 13.
 servat. 336, 87. | 417, 122.
 servata. 135, 1.
 servatâ. 333, 12.
 servati. 419, 73.
 servato. 224, 4.
 servatur. 449, 3.
 servavi. 118, 8.
 servet. 216, 11.
 servire. 362, 29.
 servit. 317, 7.
 servitio. 328, 8.
 servitium. 290, 12.
 Serûm, populorum. 26, 7.
 serunt. 364, 13.
 servorum. 385, 16.
 servus. 204, 6. | 336, 27. | 383,
 19.
 servum. 458, 3.

I N D E X

- servus.* 307, 8.
Sesoostris. 409, 21.
sestertiorum. 419, 74.
Sestiacâ. 324, 23.
Sestiacum. 334, 287.
Setæ. 334, 254.
seu. 34, 13. 14. | 35, 5. | 36, 2. |
 168, 20. | 191, 15. | 193, 3.
 4. | 195, 15. | 210, 2. | 253,
 6. | 304, 11. | 306, 11. | 318,
 2. | 364, 5. | 377, 12. | 419,
 22.
severa. 334, 384. | 360, 3.
Severe, vocat. prop. 280, 3.
severè. 409, 23.
severi. 299, 8.
severitas. 302, 3. | 360, 3. |
 419, 72.
severitatem. 360, 2.
severitati. 350, 4.
Severus, nom. prop. 281, 1.
sevi, gen. à sebum. 393, 19.
sex. 73, 2. 6. | 155, 5. | 191,
 37. | 258, 2. | 336, 33. 59. |
 368, 11. | 370, 6. | 396,
 33. | 419, 25.
sexaginta. 394, 9.
sexcentis. 210, 11.
sexta. 323, 20. | 372, 10. | 380,
 1. 2.
sextâ. 419, 32.
sextante. 368, 20.
sextiles. 323, 23.
sextilis. 381, 12.
sexto. 366, 6. | 369, 24. 36.
sextus. 266, 1.
sexu. 100, 3. | 193, 6. | 325,
 19.
sextus. 171, 3. | 342, 2.
sexûs. 165, 7. | 251, 2.
fi. 2, 9. | 3, 9. | 10, 5. | 12, 13. |
 13, 8. | 14, 4. | *Ec. ubique*
passim.
fibi. 92, 12. | 101, 2. | 116, 2. |
 162, 11. | 246, 3. | 254, 1. |
 258, 10. | 269, 2. | 274, 3. |
 295, 5. | 300, 28. | 302, 12.
 56. | 304, 23. | 309, 1. | 319,
 21. | 322, 87. | 324, 1. | 327,
 10. | 332, 19. 31. 42. | 362,
 39. | 372, 8. | 374, 4. | 378,
 10. | 385, 6. 30. 34. | 400,
 1. | 408, 27. | 417, 15. 72.
 80. 82. 95. 132. | 418, 46. |
 419, 12. 14. 70. 75. | 446,
 3. | 450, 3. | 462, 4. | 467,
 2.
fibila. 418, 18.
Sibyllæ. 336, 85.
fic. 12, 12. | 17, 10. | 20, 5. 9. |
 21, 4. | 35, 2. 3. | *Ec. ubique*
passim.
Sicana. 336, 46.
Sicania. 8, 6.
ficca. 135, 8. | 334, 47. | 345,
 9.
ficcât. 325, 21.
Sicorim. 418, 59.
Siculâ. 203, 7.
Siculi. 297, 19. | 456, 2.
Siculis. 335, 3.
Siculo. 212, 20. | 334, 218.
Siculus. 417, 37.
ficut. 21, 3. | 54, 6. | 419, 56.
fidat. 363, 6.
fidera. 163, 17. | 323, 15. |
 332, 20. | 365, 16. | 369,
 16. | 370, 6. 15. | 372, 9. |
 376, 11. | 383, 18. | 408,
 8.
fiderali. 415, 16.
fidere. 363, 7. | 382, 9. | 383, 9.
fideribus. 336, 75.
fideris. 361, 18. 21.
Sidonis. 325, 38.
fidus. 370, 15. | 382, 2.
fient. 321, 4.
Sigalion. 418, 27.
Sigêia. 229, 3.
Sigêo. 221, 2.
Sigillaria. 350, 2.
Sigillorum. 385, 32.
signa. 211, 6. | 333, 16. | 336,
 27. | 377, 21. | 382, 12. |
 396, 11.
signans. 354, 2.
signant. 256, 3. | 377, 17. |
 396, 5.
signanter. 419, 9.
signat. 332, 6. | 367, 9.
signatam. 414, 3.
signatis. 163, 20.
signatur. 369, 25.
signavi. 414, 3. | 419, 70.
signes. 368, 28.
signet. 128, 13. | 149, 6. | 418,
 27.
signi. 369, 22. | 414, 3.
signifer. 370, 6.
signiferæ. 369, 26.
significationem. 360, 3.
significationis. 419, 3.
significent. 349, 5.
signis. 389, 8. | 332, 47. | 333,
 9. | 334, 246. | 355, 2.
signo. 369, 12. 39.
signorum. 372, 4.
signum. 12, 1. | 74, 1. | 287,
 11. | 371, 10. | 414, 5.
Sil. 349, 8.
fileat. 295, 1.
fileatur. 419, 71.
filebere. 297, 1.
filebo. 191, 11. | 208, 1. | 290,
 2. | 334, 115.
filendo. 205, 6.
filens. 418, 44. 47.
filent. 418, 18.
filentia. 298, 1. | 364, 23. |
 416, 4. | 418, 62.
filentii. 192, 1.
filentio. 396, 1.
filentium. 419, 4.
filet. 168, 15.
filete. 471, 7.
filex. 245, 1.
filicis. 72, 4.
filva. 320, 23. | 334, 168.
silvâ. 325, 5.
silvarum. 393, 42.
Silvi. 114, 1.
Silvios. 406, 87.
Silvius. 109, 1. | 110, 3. 4. |
 111, 1. | 112, 1. | 113, 1.
silure. 334, 135.
sim. 19, 4. 5. | 51, 1. | 105, 2. |
 150, 3. | 153, 61. 66. | 396,
 35. | 405, 3. | 419, 57. | 470,
 2.
simile. 46, 2. | 350, 3. 6.
similem. 11, 8. | 17, 8. | 64, 3. |
 217, 17.
similes. 166, 11. | 334, 218.
simili. 325, 79.
similia. 454, 3.
similis. 168, 20. | 314, 7. | 348,
 7. | 350, 4. | 354, 6. | 413,
 42. | 419, 3.
similium. 340, 1.

V O C U M.

finius. 85, 1.
 Simois. 334, 376.
 Simonidei. 203, 6.
 simplex. 112, 1. 2. | 199, 3.
 simplici. 419, 11.
 simplicior. 113, 2.
 simul. 8, 4. | 196, 8. | 208, 12. |
 224, 3. | 231, 2. | 241, 3. |
 319, 49. | 320, 6. | 337, 2. |
 368, 16. | 370, 12. | 371, 8. |
 377, 2. | 393, 101. | 406, 93. |
 407, 7. | 408, 24. | 413, 38. |
 417, 76. | 421, 6. | 430, 4.
 simulachra. 157, 23. | 181, 11. | 325, 33. 99. | 334, 227. 240. | 383, 16.
 simulamina. 334, 228.
 simulant. 360, 1.
 simulantur. 350, 7.
 simulate. 330, 3.
 simulati. 325, 18.
 simulatione. 446, 3.
 simulatus. 458, 3.
 simulavit, 130, 1.
 fimules. 76, 7.
 fin. 299, 18. | 350, 8. | 364, 9. 10.
 finas. 419, 12.
 sincerâ. 419, 63.
 sincerè. 409, 23.
 sinceritas. 321, 2.
 sincero. 319, 22.
 findonem. 152, 2.
 fine. 11, 4. | 41, 3. | 105, 1. |
 118, 11. | 135, 10. | 153, 13. 67. | 159, 3. | 176, 3. |
 189, 6. | 191, 32. | 196, 40. |
 198, 12. | 207, 1. | 224, 6. |
 240, 3. | 245, 3. | 315, 1. |
 319, 7. 37. 61. | 325, 7. 62. 70. | 326, 3. | 334, 132. |
 335, 8. | 345, 7. | 350, 1. |
 357, 10. | 368, 32. | 394, 5. 10. | 409, 21. | 412, 6. | 414, 3. | 417, 99. 100. | 419, 7. 22. 36. 42. 72. | 426, 1. | 456, 3. | 458, 2.
 finebat. 460, 3.
 finet. 406, 40.
 singula. 119, 3. | 191, 29. | 255, 4. | 334, 299. | 378, 1. | 396, 11. | 407, 3. | 419, 72.
 singulare. 423, 5. | 427, 3.

singulari 441, 3. | 442, 2.
 singulis. 146, 5. | 419, 39.
 singulorum. 419, 20. 77. | 462, 4.
 finis. 404, 6.
 finit. 334, 80 | 374, 2. | 455, 2.
 finite. 157, 38.
 sint. 104, 5. | 147, 1. | 155, 4. | 300, 31. | 313, 1. 7. | 321, 4. | 335, 8. | 337, 2. | 398, 26. | 403, 17. | 407, 7. | 419, 74. | 454, 23.
 sinu. 293, 5. | 334, 323. | 406, 53.
 sinuosa. 334, 472. | 394, 27.
 sinuosus. 334, 285.
 sinus. 334, 155. 418.
 Sipyleia. 244, 1.
 Siredones. 336, 20.
 Sirenas. 456, 2.
 Sirius. 332, 16. | 370, 10.
 Sirmio. 419, 42.
 Sirmium. 406, 1.
 sis. 12, 9. | 20, 9. | 54, 5. | 314, 2. | 336, 5. | 393, 42.
 sistendi. 419, 65.
 sistere. 417, 55.
 sistit. 143, 1.
 sistra. 418, 22.
 sit. 19, 7. | 20, 3. | 41, 2. | 74, 4. | 78, 1. | 104, 3. | 128, 12. | 129, 6. | 142, 1. | 147, 5. | 153, 33. 65. | 158, 1. | 182, 19. | 191, 8. | 200, 12. | 254, 3. | 301, 4. | 302, 14. | 304, 6. 16. | 308, 14. | 315, 7. | 320, 17. | 322, 99. | 330, 6. | 332, 12. | 334, 187. | 335, 2. 5. | 338, 2. | 349, 10. 14. | 350, 5. | 362, 23. | 363, 12. | 369, 28. | 390, 10. | 393, 65. | 394, 24. | 396, 57. | 399, 33. | 403, 14. 20. | 404, 3. | 406, 4. | 407, 1. | 416, 9. | 417, 112. | 419, 29. 41. 56. | 453, 2. | 454, 2. 3. | 458, 2. | 465, 2. | 467, 2. | 470, 44.
 sita 320, 29.
 sitiens. 58, 4.
 sitientibus. 334, 7.
 sitis, à sitio. 130, 3.

situ. 335, 1.
 situs. 345, 22.
 five. 7, 2. | 34, 16. | 36, 1. | 168, 19. | 191, 13. 39. 41. | 196, 42. | 210, 2. | 253, 6. | 299, 3. 4. | 306, 11. | 313, 7. | 318, 2. | 364, 3. 4. | 377, 12. | 415, 15. 46. | 419, 22.
 Smyrna. 334, 375.
 sobolem. 470, 26.
 soboles. 209, 11. | 273, 3.
 sobria. 9, 4.
 sobrio. 335, 6.
 sobrius. 200, 13.
 focci. 399, 38.
 focco. 322, 59.
 foccos. 322, 53.
 foceri. 196, 39.
 foceros. 353, 14.
 sociam. 38, 3.
 sociante. 369, 40.
 socias. 417, 83.
 sociat. 274, 3. | 275, 3.
 sociata. 10, 6. | 152, 18.
 focii. 24, 5. | 454, 2. 3. | 456, 3.
 focilis. 332, 32. | 453, 3. | 459, 4.
 socio. 257, 7. | 322, 65.
 sociorum. 453, 3.
 Sociorum liquor, *muria*. 411, 2.
 focios. 454, 3.
 focium. 317, 15. | 417, 35.
 focius. 197, 13. | 250, 5.
 focrum. 183, 13.
 fodalem. 417, 24. 33.
 fodales. 413, 36. 37. | 417, 61.
 sodalis. 199, 3. | 205, 14. | 398, 9.
 Sol. 156, 2. | 332, 1. 28. 35. 36. 43. | 333, 3. | 334, 178. 222. | 339, 6. 7. | 343, 5. | 369, 5. | 370, 14. | 371, 1. 7. 15. | 372, 5. | 374, 7. | 384, 1. | 396, 9. | 447, 1.
 sola. 35, 2. | 153, 75. | 178, 8. | 320, 7. | 325, 76. | 334, 48. 370. 386. 421. | 357, 9. | 369, 6. | 390, 7.
 solâ. 261, 3. | 359, 1.
 solæ. 350, 2. | 426, 1.

I N D E X

- folam.* 2, 4. | 153, 24.
folamen. 163, 16. | 345, 1.
folare. 357, 17.
folas. 336, 31.
folatia. 163, 27. | 168, 11. | 175, 11. | 252, 7. | 334, 125. | 401, 40. | 417, 33.
folatium. 326, 3.
folatur. 418, 68.
Sole. 67, 1.
solebas. 211, 14.
solebat. 419, 76.
solem. 369, 12. | 372, 12. | 393, 5. | 417, 71.
solemne. 261, 1. | 323, 12.
solemnes. 333, 8. | 419, 34.
solemnia. 159, 7. | 317, 2. | 377, 21. | 397, 9.
solemnis. 398, 49. | 419, 46.
solemnitatem. 419, 80.
solent. 156, 4. | 300, 29. | 334, 447. | 390, 16.
solere. 411, 2.
solers. 146, 2.
solet. 12, 6. | 58, 6. | 158, 1. | 196, 10. | 287, 12. | 321, 2. | 353, 11. | 419, 82.
Soli, dat. à Sol. 332, 46.
solī, plur. à solus. 324, 3.
solī, gen. à solum. 415, 30.
solibus. 341, 3.
solicismus. 138, 4.
solidæ. 334, 53.
solidatur. 350, 6.
solidi. 382, 2. | 470, 28.
solido. 153, 42. | 334, 118.
solidos. 336, 57.
solidum. 363, 12. | 368, 7.
solidus. 368, 11.
folio. 108, 1. | 322, 87. | 353, 13.
Solis, genit. à Sol. 368, 30. | 369, 19. | 383, 15. | 409, 1. | 417, 18. | 456, 3.
solis, dat. plur. à solus. 391, 13.
solita. 325, 41. | 349, 12. | 393, 54.
solita. 450, 3.
solitam. 357, 7.
solitis. 329, 4.
solito. 54, 3. | 333, 3.
solitum. 398, 43.
solitus. 252, 2. | 298, 28. | 334, 281. | 337, 2. | 419, 76. | 462, 2.
solium. 153, 14. | 288, 2.
sollicitare. 11, 2. | 334, 446. | 400, 1.
sollicitas. 182, 8.
sollicitat. 158, 1. | 343, 7. | 347, 7. | 357, 5. | 398, 44.
sollicitent. 334, 153. | 398, 12.
solliciti. 369, 7.
sollicitis. 419, 3.
sollicitudine. 419, 51.
sollicitudo. 362, 35.
sollicitus. 312, 2.
solo, à solus. 153, 1. | 166, 10. | 191, 6. | 263, 3. | 277, 4. | 404, 23.
solo, à solum terra. 33, 1.
Solon. 212, 10. | 301, 21. | 302, 1. 10. 40. | 316, 7.
Solonem. 301, 1. 7. | 302, 41. 47. 51. | 303, 2.
solos. 334, 169.
solstitia. 332, 9. | 385, 12.
solstitialis. 196, 9.
solstitio. 380, 3. | 382, 7.
solvat. 108, 11.
solvens. 322, 68.
solvere. 326, 4. | 334, 411. | 417, 48. | 419, 17. 20. | 469, 3.
solveret. 193, 4. | 291, 6.
solveris. 419, 17. | 393, 100. | 419, 20.
solverunt. 446, 3.
solvet. 417, 109.
solvis. 334, 138.
solvit. 157, 33. | 357, 21. | 459, 3.
solum, terra. 298, 8.
solum, adject. 158, 1. | 268, 4. | 334, 5. | 418, 40. | 419, 2. 3. | 430, 2.
solum, adverb. 137, 8.
solvo. 4, 5. | 167, 17.
solus. 54, 6. | 153, 6. | 168, 14. | 181, 3. | 302, 30. | 308, 4. | 309, 2. | 317, 28. | 334, 31. 117. | 336, 39. | 391, 7. 8. 9. | 406, 16. | 408, 19. 22. | 31. | 409, 12. | 419, 30. 43. 46. 47. | 449, 2. | 456, 3.
solutus. 416, 25.
somni. 34, 6. | 151, 6. | 157, 16. | 304, 12. | 325, 102. | 368, 31. | 409, 6. | 419, 82. | 422, 2.
somnia. 157, 11. 34. | 327, 10. | 417, 132.
somniferos. 406, 91.
somnis. 135, 5.
somnium. 459, 2.
somno. 347, 9. | 422, 6. | 430, 1. | 434, 3. | 435, 3. | 450, 2. | 458, 2. | 467, 2.
somnos. 151, 15. | 450, 1.
somnum. 34, 7. | 151, 21. | 363, 14. | 453, 3.
somnus. 151, 18. | 157, 41. | 419, 4.
sonans. 348, 8.
sonantes. 322, 27.
sonantia. 334, 216.
sonitum. 299, 9. | 418, 20.
sono. 135, 6. | 210, 13. | 302, 39. | 348, 5.
sonoræ. 413, 4.
sonore. 298, 30.
sonoris. 334, 482.
sons. 249, 15.
sonum. 11, 8. | 76, 8.
sonus. 151, 9.
Sophia. 336, 24.
sophistica. 337, 1.
sophisticam. 338, 2.
sophisticas. 407, 3.
sophorum. 160, 11. | 362, 33. | 364, 16.
sophos. 415, 26.
sopire. 168, 9.
sopita. 430, 1.
sopitus. 319, 58.
sopor. 151, 10.
soporem. 434, 3. | 454, 2.
sopores. 325, 41.
soporiferi. 403, 11.
soporiferum. 157, 12. 23.
sordeat. 407, 3.
sordibus. 319, 7. | 419, 36.
sordida. 399, 19.
forex. 335, 1.
foror. 32, 1. | 104, 2. | 171, 2. | 178, 12. | 180, 3. | 187, 4. | 188, 1. | 243, 4.

V O C U M.

sororem. 182, 19.
 sorores. 334, 174. 179. | 336,
 8. | 393, 64. | 399, 9. | 471,
 11.
 sorori. 174, 3.
 sororis. 183, 5. | 321, 1.
 sororum. 401, 45.
 fors. 145, 2. | 269, 1. | 323, 6. |
 345, 5.
 forte. 209, 3. | 260, 1. | 274,
 3. | 428, 2. | 436, 3. | 454, 2.
 fortiri. 419, 59.
 fortis. 166, 3. | 334, 81. | 419,
 59. | 427, 2.
 fortita. 290, 15.
 fortite. 334, 39.
 fortito. 300, 8.
 fortitos. 180, 5.
 fortitus. 162, 23. | 369, 5. |
 419, 31.
 Sofia. 155, 7. | 156, 1.
 Sofiæ. 407, 5.
 Sofias. 154, 9.
 sospes. 323, 14.
 sparge. 253, 1. | 356, 7.
 spargebat. 431, 2.
 spargit. 320, 13.
 sparsa. 147, 4. | 350, 2. | 419,
 36.
 sparsam. 417, 115.
 sparsis. 334, 479.
 sparsit. 445, 3.
 sparso. 416, 26.
 sparsum. 349, 22.
 Spartane. 301, 4.
 Spartanus. 303, 5.
 spatiat. 334, 389.
 spatiis. 361, 24.
 spatium. 359, 28. | 371, 4. | 394,
 22. | 412, 6. | 419, 32. 79.
 spatiosa. 252, 1. | 418, 45.
 spatium. 319, 55. | 334, 419. |
 369, 7. | 390, 15. | 417, 74.
 84. | 441, 2.
 spe. 322, 37. | 419, 62.
 specialia. 419, 77.
 specie. 66, 1. | 206, 12. | 290,
 12. | 324, 2. | 325, 75. | 348,
 27. | 421, 6. | 436, 4. | 442,
 2.
 speciem. 69, 3. 7. | 187, 3. |
 325, 68. | 334, 18. 220. |
 419, 3. | 420, 3. | 422, 6. |

451, 2. | 454, 3.
 species. 60, 4. | 87, 1. | 289, 4. |
 298, 12. | 334, 77. 128. 189. |
 336, 50. | 350, 7. | 353, 13. |
 361, 39. | 395, 3. | 420, 1.
 specimen. 182, 2. | 265, 2. |
 317, 24.
 spectabis. 298, 19.
 spectacula. 108, 3. | 334, 152.
 200.
 spectando. 303, 1.
 spectandum. 302, 31.
 spectans. 334, 6. 55. | 377, 2.
 spectante. 334, 218.
 spectare. 302, 15. | 334, 234. |
 385, 26.
 spectasse. 334, 150.
 spectat. 334, 205. | 423, 4.
 spectata. 307, 11. | 334, 186.
 308.
 spectato. 468, 5.
 spectator. 84, 4. | 334, 386.
 spectatrix. 291, 8.
 spectatur. 317, 24.
 spectatus. 322, 78.
 spectavit. 334, 422.
 spectent. 360, 1.
 spectro. 157, 20.
 specu. 396, 45.
 speculatio. 334, 326.
 speculatum. 430, 3.
 speculi. 334, 231.
 speculum. 55, 1.
 specum. 326, 4.
 specus. 359, 13.
 spei. 172, 9. | 449, 3.
 spem. 195, 25. | 201, 2. | 267,
 1. | 319, 57. | 357, 14. | 377,
 20. | 419, 5.
 sperabam. 233, 2.
 sperabo. 322, 40.
 sperare. 153, 76. | 286, 3. |
 290, 6.
 sperato. 417, 39.
 Sperchei. 198, 2.
 speres. 322, 100.
 spernat. 334, 300.
 sperneret. 290, 6. | 297, 15.
 spernimus. 362, 18.
 spernis. 404, 30.
 spernit. 26, 3. | 418, 6.
 sperno. 39, 3.
 spero. 324, 3.

spes. 152, 22. | 170, 3. | 179,
 1. | 196, 2. | 317, 22. | 319,
 29. 46. | 339, 2. 3. | 343, 13. |
 351, 7.
 Sphinx. 336, 41. | 345, 24.
 spicea. 344, 4.
 spicula. 419, 64.
 spiculis. 413, 1.
 spinâ. 393, 61.
 spinæ. 334, 89.
 spirabat. 361, 2.
 spirans. 62, 2.
 spirantum. 334, 96.
 spirat. 334, 316. | 346, 5. |
 361, 20. | 383, 12.
 spiratam. 153, 43.
 spiret. 332, 14.
 spiritu. 152, 18.
 spiritus. 153, 48. | 170, 8. |
 317, 20. | 334, 257. 267. |
 348, 19. | 369, 3.
 splendida. 419, 36.
 splendidam. 419, 83.
 spoliatus. 345, 15.
 spoliavit. 366, 6.
 spoliis. 280, 1. | 393, 59.
 spolium. 326, 4.
 sponde. 305, 19.
 spondere. 301, 19. | 305, 24.
 spondens. 413, 40.
 spongia. 396, 55.
 spongiâ. 335, 5.
 spons. 347, 11.
 sponsione. 423, 5.
 sponsionis. 419, 22.
 sponte. 324, 1. | 347, 11. | 417,
 14.
 spreta. 303, 15. | 325, 58.
 sprevisi. 13, 3.
 spumantis. 335, 5. | 393, 30.
 spumarum. 334, 107.
 spumas. 106, 4.
 spuris. 408, 29.
 spuriorum. 299, 13.
 squalentes. 466, 1.
 squallet. 334, 114.
 squamma. 383, 17.
 squammeus. 334, 85.
 squammigeri. 334, 83.
 squamosus. 334, 101.
 stabilem. 290, 15.
 stabili. 356, 12.
 stabilis. 404, 35.

I N D E X

stabulis. 366, 7.
stabulo. 417, 17.
stadia. 388, 2.
stadiis. 93, 2.
stadio. 15, 2.
stadium. 408, 12.
stagna. 334, 106.
stagnantia. 391, 4.
stagnis. 334, 482. | 396, 3.
stagnorum. 334, 121.
Staphyli. 210, 4.
stare. 12, 4. | 320, 11. | 361, 8. | 419, 21.
stat. 345, 18. | 382, 2.
statim. 471, 3.
statione. 372, 4.
stationem. 369, 13.
statu. 143, 1. | 302, 17. | 419, 72. | 432, 2.
statua. 45, 1. | 52, 1.
statuæ. 237, 4.
statuas. 320, 16.
statuere. 389, 4.
statuis. 419, 50.
statuit. 297, 17.
statum. 435, 3. | 436, 3.
statuo. 419, 2.
statûs. 419, 28. | 431, 4.
statuunt. 352, 12.
stella. 144, 1. | 248, 5. | 332, 21. 26.
stellans. 383, 19.
stellatus. 334, 88.
stemma. 206, 7. | 212, 5. | 419, 36.
stemmata. 26, 4. | 167, 2. | 406, 34.
stemmate. 163, 3. | 214, 3. | 470, 11.
sterilem. 200, 29.
sternunt. 334, 53.
steteram. 65, 1.
steterant. 365, 17.
stetit. 334, 178. | 338, 1. | 345, 9. | 417, 57.
Sthenelo. 227, 3.
Stichum. 350, 2.
stigmata. 299, 13.
Stilbon, Saturni stella. 365, 11.
stili. 192, 25.
stilo. 205, 10. | 404, 10. | 406, 79. | 419, 70.

stilus. 216, 3. | 325, 76.
stimulasti. 118, 13.
stimulat. 130, 5.
stimulis. 325, 82.
stipendium. 350, 8.
stipes. 462, 2.
stipite. 325, 59.
stirpe. 173, 5. | 194, 7. | 200, 6. 22. | 202, 3. | 210, 4. | 242, 5. | 328, 1. | 470, 2.
stirpes. 419, 74.
stirpi. 406, 99.
stirpis. 153, 19. | 183, 7. | 334, 79. | 406, 32. | 413, 20. | 470, 8.
stirps. 346, 3.
stlatis. 415, 31.
Storcon. 205, 11.
Stoicus. 9, 2.
stola. 385, 10.
stolidi. 69, 7.
stolidis. 334, 165.
stolido. 334, 275.
strata. 135, 8.
stratis. 357, 3.
strato. 352, 3.
stratos. 3, 7.
strenis. 408, 4.
strenue. 425, 5. | 435, 5.
strepit. 151, 2.
strictior. 361, 3.
strictis. 325, 37.
stridebat. 409, 2.
stridentes. 325, 72. | 334, 127. 363.
stridenti. 334, 255.
stridentia. 1, 11. | 408, 11.
stridentibus. 325, 46.
stridet. 349, 1.
stringamus. 180, 6.
stringende. 412, 3.
stringenti. 334, 460.
stringere. 393, 32.
stringeret. 319, 56.
stringit. 106, 4. | 334, 31.
stringunt. 334, 203.
strix. 345, 25.
structis. 220, 4.
structura. 350, 6.
studeat. 78, 3. | 325, 67. | 340, 4.
studens. 440, 4.
student. 321, 4.

studentes. 326, 8.
studeo. 34, 11.
studet. 306, 11.
studia. 440, 3. | 441, 3. | 462, 4. | 468, 5.
studii. 304, 14. | 322, 4.
studiis. 203, 8. | 209, 12. | 212, 4. | 279, 2. | 334, 392. | 348, 1. | 364, 6. 13. | 398, 17. | 417, 46.
studio. 147, 6. | 192, 16. | 199, 4. | 215, 3. | 356, 1. | 393, 53. | 405, 1. 2. | 417, 82.
studiole. 344, 3.
studium. 163, 18. | 190, 3. | 198, 5. | 200, 8. | 322, 10. | 407, 7. | 419, 56. | 470, 15.
studueras. 400, 3.
studui. 319, 13.
studuit. 470, 13.
stulte. 92, 9. | 418, 45.
stulti. 309, 7.
stupidos. 466, 2.
stuporem. 324, 2.
stuprum. 119, 1.
Stygiis. 139, 1. | 393, 51.
Stygio. 349, 16.
Stygios. 250, 6.
Stymphalidas. 366, 5.
Styx. 343, 11.
sua. 34, 12. | 108, 13. | 139, 1. | 153, 76. | 159, 11. | 160, 99. | 231, 1. | 256, 3. | 257, 12. | 300, 8. | 316, 2. | 322, 1. | 325, 3. 52. 95. | 326, 2. | 332, 6. | 333, 13. | 334, 182. 205. | 351, 10. | 362, 10. | 368, 30. | 380, 3. | 382, 12. | 385, 18. | 393, 12. | 396, 12. | 403, 8. 24. | 409, 22. | 417, 131. | 418, 18. | 419, 13. | 422, 7. | 423, 1. | 426, 2. | 427, 3.
suâ. 419, 3. | 441, 3.
suada. 210, 12. | 407, 1.
suadens. 361, 4.
suadente. 417, 36. | 429, 4. | 450, 3. | 451, 2.
suadentis. 424, 3.
suadet. 151, 22. | 357, 5. | 369, 20. | 390, 7. 33. | 400, 1. | 426, 4.
suæ. 120, 4. | 415, 8. | 419, 18.

V O C U M.

- suam. 67, 3. | 98, 2. | 128, 8. |
 171, 2. | 191, 34. | 335, 7. |
 349, 18. | 400, 1. | 420, 1. |
 439, 2.
 suas. 67, 2. | 175, 8. | 300, 29. |
 334, 213. 405. | 381, 1. |
 419, 49. | 444, 1.
 suaserunt. 92, 12.
 suasi. 92, 11.
 suastisti. 92, 1.
 suastit. 71, 3. | 319, 53. | 410,
 1. | 418, 62. | 419, 19.
 sualura. 445, 3.
 suavissimus. 407, 2.
 sub. 2. 3. | 4, 2. 6. | 6, 1. | 67,
 1. | 108, 15. | 147, 2. | 153,
 51. | 157, 22. | 164, 10. |
 167, 15. | 187, 6. | 189, 9. |
 212, 12. | 250, 1. | 289, 7. |
 291, 5. 7. | 322, 28. | 325,
 5. 29. 53. 76. | 326, 2. | 334,
 65. 71. 83. 114. 130. 173.
 219. 223. 261. 270. 355.
 357. 369. 410. 473. | 336,
 56. | 340, 6. | 341, 10. | 350,
 8. | 355, 7. | 359, 1. 21. 28. |
 362, 21. | 363, 7. | 369, 29. |
 383, 17. | 385, 35. | 392, 5.
 9. | 396, 17. | 417, 32. | 419,
 34. 36. | 423, 5. | 436, 3. |
 448, 2.
 subcinctum. 419, 24.
 subdideras. 409, 12.
 subdidisti. 419, 56.
 subdita. 153, 14. | 290, 4. |
 396, 52.
 subditis. 419, 21.
 subditus. 470, 22.
 suberat. 419, 73.
 subesse. 360, 2.
 subesset. 419, 60.
 subest. 129, 5. | 237, 6. | 363,
 12. | 370, 6.
 subeundum. 419, 41.
 subeunte. 90, 6. | 251, 4.
 subibas. 195, 4.
 subjecit. 353, 4.
 subiecta. 334, 166. | 375, 2. |
 396, 5.
 subiectas. 334, 247.
 subiectis. 407, 2.
 subiectum. 334, 272.
 subigere. 142, 2.
 subijce. 60, 2.
 subijciat. 364, 9. | 419, 20.
 subiit. 175, 1. | 334, 279.
 subinde. 414, 1. | 421, 3. | 468,
 4.
 subire. 399, 27.
 subirent. 417, 16.
 subiret. 470, 19.
 subiisse. 325, 34.
 subiisti. 16, 1.
 subit. 133, 2. | 286, 5. | 334,
 253. | 347, 1. | 362, 35. |
 417, 126.
 subitâ. 405, 2.
 subitas. 2, 5.
 subitis. 157, 9. 36.
 subito. 300, 15. | 419, 29.
 subiturus. 299, 17. | 400, 3.
 subjugabo. 413, 33.
 subjuncta. 394, 36.
 sublatam. 420, 4.
 sublime. 153, 38. | 334, 271.
 401. | 336, 66. | 419, 64.
 sublimem. 409, 26.
 sublimi. 322, 89. | 334, 329. |
 368, 2.
 sublimis. 334, 154. 321. | 396,
 12.
 submissis. 360, 3.
 submittit. 293, 3.
 subnecte. 406, 73.
 subnecterem. 217, 1.
 subnixa. 353, 14.
 subolis. 287, 13.
 subornatum. 414, 3.
 subrepere. 369, 32.
 subscripsi. 318, 4.
 subsellia. 322, 31. | 336, 72.
 subsidens. 350, 7.
 subsidis, *insidiaris*. 393, 31.
 substratis. 391, 16.
 substricta. 325, 60.
 substructa. 334, 337.
 subsunt. 298, 10.
 subtegmine. 361, 1. | 334, 397. |
 353, 9.
 subter. 295, 4. | 334, 73. 214.
 333. 454. | 394, 29. | 398,
 3. 38. | 408, 23.
 subterlabentes. 334, 22.
 subtexo. 340, 1.
 subtextus. 195, 3.
 subtile. 332, 10. | 417, 98.
 subtili. 334, 396.
 subtilis. 419, 19.
 subtrahens. 415, 17.
 subtraherem. 350, 4.
 subtus. 363, 12.
 subvecta. 334, 108.
 subvenire. 425, 5.
 subulcum. 458, 3.
 subulo. 70, 8.
 succede. 419, 37.
 succedens. 361, 48.
 succedentes. 409, 3.
 succedere. 320, 5. | 322, 8. |
 378, 8.
 succedet. 332, 37.
 succedit. 372, 6.
 succedunt. 259, 9. | 334, 78.
 successit. 264, 2.
 successor. 201, 3. | 262, 1. |
 419, 72. 73.
 successore. 277, 3.
 succi. 321, 4.
 succidimus. 2. *brevi*. 357, 18.
 succina. 325, 74.
 succo. 398, 24. | 407, 1.
 succum. 59, 2.
 succumbo. 419, 37. 41.
 succus. 412, 2.
 Sucuro. 200, 32.
 sudor. 359, 30.
 sudore. 334, 341.
 sudus. 334, 13.
 suescat. 406, 92.
 Sueſſæ. 404, 9.
 sueta. 20, 12.
 Suetonii. 409, 12.
 Suetonius. 256, 4.
 Suevæ. 326, 7.
 Suevis. 4, 3. | 331, 29.
 Suevos. 3, 7.
 suffecit. 319, 10.
 suffectus. 419, 32.
 sufficet. 215, 6.
 sufficit. 159, 4. | 469, 14.
 sufficiunt. 357, 19.
 suffragabatur. 466, 3.
 suffragia. 325, 81. | 419, 13.
 suffugia. 325, 55.
 suggerente. 419, 70.
 suggeret. 200, 4.
 suggerit. 419, 1.
 suggestit. 392, 11.
 sui. 72, 6. | 139, 4. | 302, 36. |

I N D E X

363, 3. | 417, 129. | 419,
12. | 420, 2.
suis. 213, 4. | 215, 6. | 334,
326. | 361, 39. | 398, 6. |
406, 72. | 415, 5. | 418, 14. |
419, 74. 78. | 436, 3. | 441,
3.
suis, gen. à fus. 463, 4.
fulcata. 334, 64.
fulcus. 396, 51.
sulfure. 466, 4.
sulfurea. 334, 337.
sulfurei. 334, 209.
sulfureus. 343, 10.
Sulpitiæ. 360, 2.
Sulpitius. 419, 68,
sum. 8, 5. 6. | 11, 3. | 12, 2.
3. 5. 11. 19. | 21, 2. | 27, 4. |
55, 4. | 58, 1. | 65, 3. | 66,
2. | 69, 16. | 118, 1. | 244,
2. | 245, 1. | 255, 2. 3. | 298,
39. | 303, 6. | 304, 1. | 305,
1. 13. | 307, 1. | 324, 2. 3. |
348, 7. 18. 27. | 350, 7. |
390, 14. | 409, 23. | 416,
33.
fume. 252, 7.
fumeres. 419, 48.
fumet. 10, 6.
sumit. 132, 2. | 209, 10. | 407,
2. | 445, 3.
summa. 143, 3. | 309, 1. | 344,
12. | 368, 13. | 394, 18. |
409, 26. | 412, 5.
summâ. 185, 5.
summæ. 258, 6. | 419, 23.
summam. 207, 3. | 321, 6. |
338, 2. | 350, 7. | 420, 1.
summas. 334, 99.
summatim. 419, 61. | 452, 2.
summi. 152, 16. | 253, 27. |
318, 2. | 419, 43.
summis. 334, 161. 333. | 359,
17.
summo. 334, 164. | 355, 9.
summos. 334, 401.
summulas. 396, 24.
summum. 319, 41. | 421, 5.
sumo. 105, 7.
sumpsimus. 19, 2.
sumpsisse. 419, 77.
sumpsit. 276, 4. | 334, 279.
sumpti pro sumptus. 396, 40.

sumptibus. 37, 4. | 300, 23.
sumptis. 466, 2.
sumpto. 422, 9.
sumptu. 5, 1. | 398, 1. | 419,
77.
sumptum. 283, 1. | 401, 33. |
419, 76.
sumptuum. 300, 17.
sumus. 155, 7. | 234, 2. | 390,
6.
sunt. 9, 1. | 41, 1. | 64, 4. |
87, 1. | 125, 1. | 130, 6. |
135, 6. | 140, 3. | 157, 32. |
203, 5. | 208, 11. | 272, 4. |
301, 12. | 302, 17. | 318,
4. | 320, 7. | 322, 1. 2. | 334,
445. | 336, 9. 30. 74. 81. |
337, 1. | 338, 1. | 343, 1. |
350, 7. 8. | 352, 10. | 362,
2. | 364, 3. 10. | 375, 3. |
379, 4. 5. | 386, 2. | 388, 5. |
392, 17. | 393, 88. 91. | 396,
18. | 398, 35. | 400, 5. | 404,
7. | 405, 1. | 406, 100. | 409,
11. | 419, 14. 15. 17. 36.
43. 54. 55. 62. 65. | 420, 4. |
453, 2.
sunto. 417, 60.
suo. 48, 1. | 196, 43. | 254, 4. |
277, 3. | 319, 44. | 325, 94. |
334, 145. 228. 261. | 335,
1. | 377, 22. | 390, 38. | 406,
54. | 417, 35. 70. | 419, 9.
54. 83. | 449, 3. | 465, 4. |
470, 34.
suorum. 276, 3. | 290, 7. | 419,
21. 27. | 427, 3.
suos. 153, 57. | 164, 8. | 171,
6. | 293, 3. | 334, 377. | 385,
34. | 416, 16. | 470, 33.
supellectilem. 419, 36.
supellex. 53, 1. | 322, 29. |
393, 53. | 399, 39.
super. 148, 2. | 153, 41. 48. |
155, 6. | 157, 9. 25. | 176,
4. | 229, 6. | 242, 3. | 246,
2. | 317, 20. | 322, 35. | 334,
4. 154. 159. 197. 205. 259.
336. 423. | 335, 4. | 336,
88. | 345, 19. | 352, 3. | 359,
16. | 370, 15. | 384, 5. | 391,
4. | 394, 9. | 408, 8. | 413,
29. | 435, 1. | 438, 3.

supera. 186, 3.
superabat. 467, 1.
superabile. 409, 5. | 422, 1.
superaddita. 417, 89.
superamus. 410, 7.
superante. 334, 35.
superas. 419, 5.
superat. 153, 39. | 336, 15. |
365, 3. | 443, 2.
superatis. 456, 3.
superatus. 423, 6.
superaverat. 466, 2.
superavit. 264, 4.
superba. 244, 3.
superbæ. 196, 30.
superbi. 153, 17. | 163, 7.
superbia. 290, 15.
superbis. 310, 3.
superbit. 287, 7.
superbo. 1, 16.
superbus. 26, 1.
supercilium. 327, 2.
supereffe. 73, 2.
supereffet. 419, 24.
supereft. 34, 15. | 191, 41. |
320, 24. | 321, 5.
superexit. 365, 1.
superfit. 81, 1.
superfluz. 412, 5.
superfluus. 407, 5.
supergrediens. 372, 11.
supergressus. 326, 4.
superi. 167, 13.
superior. 300, 2.
superiora. 419, 31. 71.
superiores. 421, 5.
superioribus. 420, 3.
superioris. 452, 3.
superiorum. 419, 67.
superioris. 144, 1. | 369, 3. |
390, 3.
superna. 238, 2.
supernè. 334, 110.
superorum. 323, 24.
superos. 325, 103. | 451, 1.
superfit. 191, 39.
superstes. 224, 5. | 232, 1. |
391, 22. | 406, 27.
superstite. 168, 29. | 178, 9.
superstitibus. 204, 12. | 206,
16.
superstitum. 158, 3. | 216, 8.
superum. 3, 6. | 377, 3. | 424, 2.
supervacuum.

V O C U M.

supervacuum. 53, 4.
 superveheris. 24, 2.
 supervenit. 298, 38.
 superveniunt. 468, 4.
 supervolavit. 413, 22.
 supina. 122, 2.
 supino. 404, 29.
 supparis. 390, 13. 32.
 suppeteret. 344, 4. | 419, 70.
 suppetet. 405, 3.
 supplens. 334, 412.
 supplex. 444, 3. | 450, 3.
 supplicasset. 421, 3.
 supplicia. 442, 3.
 supplicium. 16, 2.
 suppositura. 170, 12.
 suppressa. 419, 22.
 supprimeret. 419, 41.
 supra. 152, 6. | 320, 23. | 350, 8. | 383, 14. | 408, 23. | 415, 25. | 419, 41. 51. | 436, 4.
 suprema. 108, 18. | 135, 9. | 153, 72. | 177, 5. | 178, 10. | 348, 2. | 366, 12. | 391, 22. | 409, 7.
 supremi. 175, 2.
 supremis. 163, 12. | 178, 1.
 supremo. 332, 23. | 336, 45.
 supremos. 334, 264.
 supremum. 198, 19. | 212, 16. | 372, 5.
 supremus. 406, 48. 86. | 419, 83.
 fura. 334, 355. 356.
 furas. 108, 8. | 393, 47.
 furda. 45, 3.
 furgat. 348, 11.
 furge. 151, 17. 18. | 152, 1.
 surgens. 439, 1.
 surgentes. 139, 3.
 surgit. 334, 313.
 surgunt. 334, 146. | 364, 21.
 sus. 345, 3. | 396, 17. | 399, 25.
 suscepi. 350, 4.
 suscepta. 33, 1. | 411, 1.
 susceptis. 419, 3.
 suscipiens. 153, 45.
 suspectio. 417, 8.
 suspectus. 153, 64.
 suspendio. 466, 4.
 suspendit. 334, 315. | 336, 29.
 suspensum. 325, 59.

suspicis. 292, 6.
 suspicor. 306, 2. | 409, 11.
 sustentatu. 449, 3.
 sustuleris. 315, 3.
 sustulit. 300, 2. | 393, 51.
 susurrat. 418, 12.
 susurro. 406, 58.
 futilis. 325, 91.
 suum. 41, 3. | 72, 8. | 209, 10. | 213, 8. | 325, 84. | 334, 375. | 412. | 350, 2. 8. | 361, 48. | 414, 2. | 418, 29. | 419, 14. | 458, 3. | 463, 4.
 suus. 334, 373. | 393, 37. | 419, 14.
 Syagri. 407, 41.
 Sylla. 419, 38.
 Syllæ. 419, 38.
 Symmache. 407, 4.
 symplegadis. 108, 9.
 symposion. 360, 2.
 syngropham. 419, 23.
 Syracosii. 334, 304.
 Syraculas. 295, 1.
 Syrisus. 128, 1.
 Syrtibus. 320, 13.

T

T Abellarium. 414, 3.
 tabellarius. 409, 27. | 412, 6.
 tabellas. 325, 32. | 418, 35.
 taberna. 393, 104.
 Tabernas. 334, 8.
 tabula. 47, 1.
 tabulâ. 47, 2.
 tabulæ. 191, 25. | 336, 61. | 419, 9. 23.
 tabulam. 394, 17.
 tabulatam. 300, 14.
 tabulis. 163, 20. | 419, 73.
 taceam. 299, 18.
 tacendi. 304, 12. | 416, 5.
 tacens. 419, 2.
 tacere. 310, 1. | 318, 4.
 taces. 46, 2. | 418, 28.
 tacita. 186, 4.
 tacitâ. 135, 12.
 tacitam. 334, 370.
 tacitis. 416, 15.
 tacito. 334, 22. 454. | 419, 21.

tacitos. 325, 7.
 tacitum. 153, 55. | 176, 3. | 209, 1.
 taciturne. 205, 6. | 214, 10.
 taciturnus. 418, 26.
 taciturno. 416, 17.
 tacitus. 159, 6. | 418, 69.
 tactu. 417, 70. | 463, 4.
 tacui. 319, 28.
 tacuisse. 418, 30.
 tædas. 393, 11.
 tædis. 184, 5.
 Tagi. 417, 68.
 talaria. 12, 5.
 talaribus. 413, 6.
 tale. 92, 14. | 229, 8. | 317, 24.
 talem. 55, 3. | 57, 6. | 353, 13. | 357, 15.
 talenta. 355, 3.
 tales. 364, 11. | 392, 7. | 393, 54.
 tali. 409, 23. | 419, 7.
 talia. 24, 6. | 108, 3. | 177, 12. | 325, 99. | 334, 283. | 357, 12. | 364, 22. | 419, 33. 43.
 talibus. 356, 9.
 talis. 24, 8. | 78, 1. | 118, 3. | 255, 4. | 319, 64. | 334, 68. | 144. 238. | 353, 13. | 359, 13. | 416, 8. | 419, 53.
 Talisi. 167, 3. | 179, 1.
 talos. 393, 48.
 tam. 6, 1. | 15, 1. | 24, 4. | 46, 2. | 104, 1. | 108, 10. | 146, 17. 26. 30. | 160, 8. | 179, 6. | 180, 5. | 181, 14. | 199, 5. | 202, 6. | 204, 7. | 205, 5. 16. 21. | 214, 9. 11. | 225, 6. | 300, 5. | 306, 9. | 311, 1. | 320, 4. 20. | 334, 109. | 350, 3. | 361, 43. | 394, 22. | 403, 19. | 412, 3. | 417, 4. 9. 16. 23. 109. 110. | 418, 6. 62. | 419, 2. 6. 18. 31. 41. 44. 47. 49. 51. 55. 57. 64. 66. 67. 70. | 420, 3. | 445, 3. | 465, 4. | 469, 4. | 470, 19.
 tamen. 7, 1. | 13, 7. | 69, 15. | 71, 6. | 104, 6. | 105, 3. | 122, 5. | 135, 7. | 157, 12. | 173, 11. | 179, 4. | 191, 17.

I N D E X

36. | 194, 3. | 199, 3. | 200,
 7. 21. 51. | 202, 7. | 208,
 13. | 209, 7. | 242, 4. | 255,
 3. | 265, 3. | 268, 3. | 269,
 3. | 291, 1. | 305, 16. 25. |
 322, 40. 98. | 325, 51. | 326,
 2. | 334, 75. 148. 467 | 337,
 1. | 338, 2. | 339, 16. | 340,
 1. 6. | 342, 9. | 368, 72. |
 393, 16. 31. 68. | 398, 16. |
 403, 5. | 405, 1. 2. | 407, 7. |
 409, 11. 22. | 412, 6. | 413,
 42. | 417, 20. 31. 76. | 418,
 7. 62. | 419, 16. 29. 32. 41.
 55. 62. 75. 79. | 470, 29.
Tanaquil. 184, 5. | 416, 31.
tandem. 168, 29. | 278, 3. |
 286, 11. | 303, 5. | 325, 102. |
 326, 1. | 334, 10. 349. 411. |
 335, 3. | 353, 1. | 357, 2. 9. |
 381, 4. | 397, 1. | 458, 4.
tangam. 332, 51.
tanquam. 145, 2. | 182, 12. |
 335, 1. | 414, 5. | 464, 2.
tanta. 18, 4. | 34, 9. | 194, 15. |
 239, 3. | 350, 4. | 393, 52.
tantā. 232, 1. | 409, 12.
tantæ. 244, 9. | 297, 15. | 368,
 3. | 419, 81.
Tantalidæ. 389, 1.
tantam. 419, 73.
tanti. 272, 3. | 291, 8. | 299,
 17. | 394, 15. 16. 20. 30. |
 419, 33.
tantis. 54, 8. | 368, 4.
tanto. 228, 3. | 334, 436. |
 340, 6.
tantos. 325, 80. | 361, 39.
tantum. 1, 10. | 197, 9. | 390, 15.
tuntum. 26, 2. | 167, 12. |
 174, 5. | 179, 1. | 202, 5. |
 215, 5. | 325, 75. | 334,
 387. 410. | 348, 20. | 369,
 2. | 378, 7. | 379, 4. | 410,
 7. | 417, 21. | 418, 36. | 419,
 11. | 466, 3. | 467, 2.
tantumdem. 258, 6.
tantus. 334, 347. 373. | 406,
 54. | 419, 32.
Taphiorum. 445, 3.
Tarbellæ. 161, 2.
Tarbelli. 163, 12.
Tarbellica. 206, 7. | 417, 125.
Tarbellis. 470, 6.
Tarbellius. 334, 468.
tarda. 82, 1. | 83, 2.
tardi. 369, 35.
tardior. 198, 14. | 370, 16.
tardiozem. 419, 82.
tardius. 381, 10.
tardo. 12, 6.
Tarnem. 334, 465.
Tarnim. 415, 32.
Tarpeio. 336, 42.
Tarquinius. 397, 16.
Tarraco. 183, 11. | 293, 4. |
 417, 89.
Tartara. 317, 7.
Tartaream. 468, 1.
Tartareus. 343, 3.
Tartessia. 409, 1.
Tartessiorum. 399, 6.
Tau. 349, 6.
taure. 66, 1.
tauri. 325, 30. | 371, 14. | 382,
 5. | 383, 3.
taurinæ. 334, 471.
taurinus. 393, 38.
tauro. 366, 8.
taurus. 58, 3. | 63, 2. | 70, 9. |
 370, 7.
taxare. 419, 31.
te. 5, 1. | 34, 1. 13. | 42, 4. |
 44, 2. | 46, 1. | 53, 4. | 75,
 10. | 77, 1. | 93, 8. | 102, 2. |
 104, 6. | 105, 1. | 115, 1. |
 123, 3. | 130, 1. 5. | 138, 3. |
 147, 9. | 153, 46. 50. 74. |
 162, 11. 12. 16. | 163, 8.
 32. | 167, 3. | 168, 7. 8. | 169,
 1. | 173, 10. | 174, 1. 7. 8. |
 184, 1. | 191, 12. 20. | 192,
 14. | 194, 4. | 195, 24. | 196,
 22. 29. | 199, 1. | 201, 4. |
 202, 4. 5. | 205, 7. | 206, 17. |
 207, 6. 15. | 208, 1. 13. |
 209, 1. 8. | 210, 4. | 213, 1.
 9. 16. | 214, 2. | 271, 3. 4. |
 282, 2. | 287, 10. | 291, 5. |
 297, 18. 19. | 298, 1. | 299,
 3. | 315, 1. | 320, 18. | 322,
 27. 38. 56. 99. 100. | 326,
 2. | 334, 97. 110. 115. 141.
 142. 351. 353. 382. 383.
 455. 459. 477. 478. 479.
 482. 483. | 335, 3. 5. | 338,
 1. | 349, 3. | 351, 4. | 356,
 10. | 357, 15. 17. | 377, 9. |
 390, 5. 8. | 391, 5. 9. | 392,
 7. 18. | 393, 13. 23. 63. |
 394, 5. 10. 14. 21. 28. 31. |
 399, 11. | 400, 4. 5. | 403,
 1. 2. 6. | 404, 15. 22. 31. |
 405, 2. | 407, 3. 4. 5. | 409,
 27. | 412, 5. 6. | 413, 23. |
 414, 3. | 415, 44. | 416, 2.
 35. | 417, 36. 85. 99. 114.
 117. | 418, 54. 55. | 419, 3.
 11. 17. 20. 22. 23. 25. 26.
 29. 33. 40. 43. 46. 49. 51.
 54. 55. 65. 72. 73. 74. 75.
 77. 79. 82. | 437, 1. | 469,
 21. | 470, 40.
Technopægnii. 337, 2.
Technopægnion. 338, 1.
tecta. 198, 18. | 334, 336. |
 357, 1. | 361, 25. 38. | 398,
 31. | 399, 28. | 417, 81. 126.
tecti. 157, 37. | 334, 316.
 329. | 363, 91.
tectis. 353, 6. | 393, 6.
tecto. 170, 10. | 171, 12.
tectonicas. 334, 299.
tectoria. 334, 339. | 336, 45.
Tectosagos. 297, 9.
tecum. 12, 13. | 54, 8. | 105,
 1. 5. 8. | 180, 1. | 209, 3. |
 356, 99. | 419, 16. 55.
tegat. 134, 16. | 198, 17. | 200,
 57. | 400, 1.
tegebat. 163, 22.
tegenda. 299, 4.
teget. 385, 10. | 471, 17.
tegi. 243, 2. | 404, 24.
tegis. 12, 7.
tegit. 166, 2. | 236, 6. | 407,
 4.
tegor. 220, 1. | 225, 1. | 226,
 2. | 233, 2.
tegula. 170, 14.
tegunt. 393, 99.
teguntur. 221, 1. | 416, 12.
tela. 1, 11. | 2, 2. | 72, 8. | 102,
 2. | 163, 13. 24. | 334, 260.
Talamonio. 427, 3.
Talamonius. 435, 5.
Telana. 302, 25.
telas. 37, 1. | 334, 397.
Telemachi. 448, 3.

V O C U M.

- Telemacho. 135, 2. | 445, 3. | 466, 4.
 Telemachum. 446, 3. | 448, 2.
 Telemachus. 446, 2. 3. | 447, 2. | 459, 2. | 460, 2. | 461, 2. | 463, 2. | 465, 4. | 466, 2. 3.
 teli. 463, 2.
 telios, *numerus perfectus*. 408, 19.
 telis. 416, 15.
 tellure. 180, 7.
 telluris. 159, 9. | 334, 145. | 368, 29. | 393, 3.
 tellus. 166, 2. | 222, 1. | 228, 4. | 237, 1. | 238, 1. | 306, 7. | 347, 6. | 361, 38. | 416, 19. | 418, 53. | 469, 5.
 telorum. 236, 2.
 telum. 357, 13. | 359, 20. | 370, 5.
 temerant. 118, 17.
 temeraria. 42, 3. | 362, 12.
 temerarii. 419, 41.
 temerè. 78, 2. | 199, 1. | 396, 1. | 419, 49. | 449, 2. | 467, 2.
 temeritatem. 409, 26.
 temne. 470, 39.
 temnis. 42, 3.
 temperans. 404, 5.
 temperas. 419, 39.
 temperat. 1, 7. | 334, 442.
 temperata. 419, 28. 72.
 temperatio. 419, 68.
 temperet. 332, 15.
 temperiem. 181, 8. | 330, 4.
 temperies. 162, 5. | 322, 77. | 342, 10. | 417, 2.
 tempestate. 449, 3.
 tempestivum. 301, 10. | 307, 4.
 templa. 157, 19. | 289, 6. | 302, 21. | 419, 80.
 templi. 334, 315.
 templo. 194, 9. | 336, 42.
 templum. 297, 14. | 450, 3.
 tempora. 147, 1. | 153, 77. | 159, 17. | 177, 11. | 188, 6. | 207, 14. | 219, 6. | 258, 4. | 263, 2. | 319, 2. | 322, 4. 62. | 332, 6. | 333, 9. | 334, 103. | 452. | 335, 7. | 336, 17. | 365, 11. | 367, 1. | 369, 6. | 8. 15. | 371, 6. | 375, 1. 3. | 377, 2. 6. 14. 19. | 380, 3. | 382, 3. | 383, 9. | 390, 16. | 32. | 399, 33. | 403, 24. | 406, 55. | 409, 8. | 419, 69. | 445, 1.
 tempore. 1, 9. | 42, 4. | 153, 11. 61. | 176, 9. | 189, 8. | 194, 15. | 196, 22. | 265, 1. | 270, 3. | 291, 5. | 307, 5. | 319, 16. | 335, 5. | 363, 16. | 382, 10. | 390, 22. | 400, 7. | 419, 2. | 438, 3. | 465, 2.
 temporibus. 388, 4.
 temporis. 168, 11. | 192, 6. | 195, 23. | 307, 9. | 381, 4. | 394, 22.
 temporum. 419, 15. 31. | 420, 2.
 tempus. 153, 11. | 155, 1. | 300, 20. | 301, 9. | 307, 3. 7. | 12. | 334, 392. | 335, 4. 5. | 419, 62. | 420, 1. | 422, 6.
 temulentus. 453, 3.
 tenax. 130, 8.
 tendas. 141, 3.
 tende. 115, 3.
 tendens. 334, 49.
 tendentis. 334, 161.
 tendi. 417, 107.
 tendis. 151, 7.
 tendit. 354, 9.
 tene. 399, 24.
 teneamus. 19, 1. | 419, 11.
 teneat. 12, 8.
 teneas. 416, 5.
 tenebant. 457, 1.
 tenebat. 359, 25.
 tenebit. 416, 21.
 tenebras. 391, 18. | 409, 4.
 tenebrosa. 157, 37.
 tenens. 334, 324.
 tenentem. 201, 5.
 teneo. 300, 33.
 tener. 182, 15.
 teneræ. 329, 3.
 teneras. 250, 2.
 tenere. 419, 57.
 tenerem. 75, 7.
 teneres. 191, 23.
 teneri. 135, 16.
 teneris. 323, 9.
 tenero. 393, 46.
 teneros. 322, 23. | 369, 20.
 tenerrima. 398, 24.
 tenerum. 69, 6. | 322, 69. | 325, 77.
 tenes. 146, 16.
 tenet. 14, 4. | 90, 8. | 238, 1. | 260, 2. | 325, 68. | 336, 6. | 339, 11. | 370, 9. | 377, 14. | 396, 9. | 417, 125.
 tenetur. 303, 9. | 393, 98.
 tenor. 419, 68.
 tenore. 406, 41.
 tenorem. 192, 11.
 tenta, *plur. neut.* 383, 14. | 392, 6.
 tentant. 359, 2.
 tentasset. 465, 4.
 tentavi. 135, 8. | 419, 15.
 tentis. 418, 21.
 tentoria. 419, 77.
 tenuaret. 191, 36.
 tenuata. 332, 11.
 tenue. 341, 9.
 tenuem. 200, 37. 42. 50. | 327, 1. | 334, 365.
 tenuentur. 157, 3.
 tenuère. 334, 408.
 tenues. 369, 18. | 417, 98.
 tenui. 6, 1. | 153, 66. | 325, 29. | 334, 397. 444. 474. | 336, 67. | 337, 2. | 350, 4. | 361, 26. | 398, 25. | 400, 3. | 418, 19. | 419, 58.
 tenuiora. 419, 62.
 tenuiore. 419, 61.
 tenuis. 163, 15. | 198, 6. | 202, 6. | 212, 18. | 303, 13. | 325, 76. | 337, 2. | 359, 10. | 458, 1.
 tenuissima. 348, 19. | 368, 4.
 tenuit. 192, 20. | 336, 31.
 tenuiter. 400, 3.
 tenuis. 162, 15. | 207, 5.
 tepeant. 417, 97.
 tepido. 449, 1.
 teporo. 384, 1.
 ter. 159, 14. | 191, 19. | 258, 3. 11. | 302, 41. | 332, 50. | 333, 14. | 335, 4. 7. | 336, 1. 2. 4. 11. 14. 22. 26. 53. 61. 87. 88. 90. | 359, 22.

I N D E X

23. | 365, 1. 5. | 378, 3. |
 381, 14. | 396, 6. 8. 9. 25.
 30. 32. | 408, 21. | 442, 3.
 tercenis. 381, 5.
 tercentum. 371, 18.
 terens. 334, 165.
 Terenti. 322, 58.
 Terentianus. 415, 10.
 Terentino. 336, 34.
 Terentius. 307, 6. | 308, 7.
 Tereos, *genit. à Tereus*. 362,
 28.
 teres. 334, 133. | 341, 5. | 344,
 9. | 363, 5.
 teretes. 361, 9. | 393, 47.
 tereti. 302, 8. | 348, 5. | 416,
 24.
 terga. 122, 2. | 238, 2. | 325,
 60. | 332, 46. | 334, 55. 205. |
 391, 4. | 397, 7. | 413, 35.
 tergemina. 336, 8.
 tergemini. 336, 26. 86.
 tergemino. 56, 1.
 tergenus. 336, 45. 49.
 tergis. 418, 21.
 tergo. 131, 6.
 tergora. 334, 88. 112. 136. |
 347, 10.
 tergum. 108, 9. | 334, 111.
 teris. 131, 4.
 terjuga. 397, 11.
 terminantur. 340, 1.
 terminat. 382, 12.
 terminati. 338, 1.
 terminum. 192, 12. | 302, 15.
 31. | 419, 2. 79.
 terminus. 339, 3.
 terna. 334, 92.
 ternario. 335, 5. 7.
 ternarium. 335, 6.
 ternas. 336, 32. | 396, 27.
 terni. 336, 13. | 408, 7.
 ternis. 332, 47. | 336, 3. 29.
 terno. 336, 14. 58. 84.
 ternos. 335, 4. | 336, 1. 90. |
 408, 21.
 Terpichore. 367, 5.
 terra. 140, 1. | 153, 14. | 317,
 6. | 336, 74.
 terræ. 14, 3. | 22, 3. | 122, 2. |
 153, 71. | 229, 5. | 288, 7. |
 298, 9. | 317, 30. | 409, 17. |
 469, 1.
 terram. 346, 4. | 408, 8. | 415,
 21.
 terrarum. 417, 72. | 419, 9.
 terras. 334, 36. 291. | 431, 2.
 terrebat. 322, 20.
 terrena. 157, 1. | 369, 2.
 terrenis. 317, 24. | 393, 57.
 terrent. 334, 174.
 terrentur. 456, 3.
 terribile. 419, 3.
 terribilis. 312, 5.
 terrigenis. 294, 1.
 terris. 153, 26. | 163, 11. |
 262, 4. | 317, 17. | 332, 23. |
 334, 319. 326. | 383, 11. |
 417, 55.
 terrore. 325, 100. | 428, 2. |
 441, 2.
 terrorem. 325, 82.
 tertia. 12, 2. | 170, 4. | 258,
 4. 8. | 286, 2. | 287, 1. | 345,
 15. | 347, 5. 15. | 366, 3. |
 369, 16. | 394, 3. | 409, 15.
 tertiæ. 419, 19.
 tertio. 360, 3.
 tertium. 419, 59.
 tertius. 162, 2. | 198, 9. | 227,
 3. | 272, 2. | 372, 7. | 419,
 60.
 testa. 72, 2.
 testæ. 170, 9. | 325, 22. | 396,
 45.
 testamenta. 390, 28.
 testantem. 220, 6.
 testata. 419, 41.
 testatur. 362, 22.
 teste. 315, 1. | 319, 18.
 testem. 405, 2.
 testes. 398, 16.
 testimonii. 407, 2.
 testimonio. 302, 54. | 406,
 52.
 testimonium. 419, 7. | 430, 4.
 testis. 398, 6. 34. | 419, 7.
 testor. 390, 25.
 testudine. 334, 316.
 tetigi. 135, 15.
 tetigisset. 73, 5.
 Tetradi. 404, 2.
 tetragono. 369, 21. 42.
 tetrica. 336, 72.
 tetrici. 322, 12.
 Tetricos. 163, 10.
 Tethyn. 334, 281.
 texat. 418, 34.
 texe. 37, 2.
 texere. 334, 294.
 texeret. 195, 12.
 textit. 205, 17. | 416, 19.
 texta. 38, 4. | 416, 14.
 textam. 36, 1.
 textum. 94, 2. | 216, 10.
 texui. 337, 2.
 texunt. 38, 1.
 Thaïde. 337, 1.
 thalami. 182, 9. | 357, 1.
 thalamo. 192, 2. | 175, 14. | 183,
 6. | 184, 5.
 thalamos. 336, 38.
 Thalasse. 202, 1.
 Thales. 301, 18. | 304, 16. |
 305, 1. | 316, 9.
 Thalia. 367, 3.
 Theano. 189, 5.
 theatra. 300, 25.
 theatri. 157, 4. | 289, 5. | 300,
 21. | 364, 10. | 385, 25.
 theatris. 336, 77.
 theatro. 334, 156.
 theatrum. 300, 7. | 306, 6.
 Thebæ. 387, 4. | 389, 2.
 Thebana. 345, 24.
 Thebarum. 244, 1.
 Thebas. 139, 7. | 470, 33.
 Thebis. 336, 35.
 Themis. 212, 12. | 343, 2.
 Theo. 393, 94.
 Theoclymeno. 459, 3.
 Theoclymenus. 464, 2.
 Theon. 393, 103. | 394, 20. |
 395, 2. 6. | 396, 4.
 Theonem. 393, 2. | 395, 1.
 Theoni. 394, 1.
 Thermarum. 108, 1.
 Therfites. 422, 8.
 thesauri. 23, 2.
 thesauro. 22, 1.
 Thesea. 417, 34.
 Thesidæ. 20, 2.
 Thessaliam. 470, 33.
 Thessalico. 322, 21.
 Thetide. 438, 3.
 Thetidem. 444, 2.
 Thetis. 421, 5.
 Thracia. 236, 6. | 334, 155.
 159.

V O C U M.

Thraciâ. 419, 82.
 Thracum. 336, 36. | 430, 4.
 Thraſybule. 24, 2.
 Thrax. 345, 20. | 347, 3.
 Threſidico. 278, 2.
 Threſciam. 366, 6.
 Threſcii. 416, 13.
 Threſcium. 345, 6.
 Threſcius. 352, 14.
 threni. 211, 3.
 threno. 195, 3. | 204, 5.
 threnum. 127, 4.
 Threſſa. 339, 8.
 Threſſæ. 1, 15. | 206, 13.
 thuribula. 347, 5.
 thuribulum. 370, 11.
 thus. 152, 11. | 346, 5.
 Thymelen. 327, 4.
 thynni. 393, 61.
 Thyonianum. 350, 5.
 Tiberi. 263, 1.
 Tiberina. 385, 1.
 tibi. 1, 17. | 3, 1. | 12, 9. 16. |
 13, 1. 6. | 19, 4. | 20, 1. 5. |
 38, 2. | 41, 1. | 46, 2. | 54,
 4. | 60, 4. | 90, 3. | 91, 6. | 94,
 3. | 97, 2. | 99, 1. | 104, 5. |
 105, 9. | 106, 5. | 115, 4. |
 128, 12. | 130, 6. | 131, 1. |
 135, 3. 9. | 146, 9. 22. 32. |
 147, 1. | 151, 6. 18. 21. |
 162, 19. 20. 21. 24. | 163,
 19. | 165, 7. 9. | 173, 11. |
 175, 13. | 176, 19. | 181,
 3. 6. 9. 15. | 183, 7. 11. 12. |
 184, 11. | 189, 7. 11. | 191,
 17. 20. 31. 42. | 194, 11. |
 195, 25. | 196, 46. | 197,
 19. | 203, 3. | 204, 7. | 206,
 7. | 207, 12. | 210, 10. 12. |
 211, 10. | 212, 4. 13. 15. |
 250, 1. | 252, 9. 10. | 267,
 3. | 269, 1. | 271, 4. | 293,
 4. | 297, 14. 21. | 305, 19. |
 311, 4. | 319, 64. | 321, 2. 3.
 4. | 322, 26. 47. | 323, 1.
 10. 18. 20. | 324, 2. | 326, 4.
 10. | 332, 22. | 334, 95. 356.
 374. 445. 461. | 335, 8. |
 345, 1. 20. | 350, 8. | 356,
 8. | 368, 23. | 371, 17. | 375,
 2. | 390, 6. 11. 14. 19. | 391,
 20. | 393, 73. 82. 101. | 396,

35. | 397, 4. | 398, 41. | 399.
 7. | 400, 4. | 403, 3. 14. 17.
 20. 35. | 404, 27. | 406, 63.
 74. | 407, 1. 3. 4. | 408, 1. |
 409, 23. | 410, 5. | 412, 5. |
 416, 6. 8. 10. | 417, 58. 60.
 83. 87. 122. | 418, 1. 53.
 62. | 419, 1. 5. 12. 17. 20.
 23. 24. 26. 39. 53. 80. |
 469, 22.
 tibia. 352, 16.
 Tibris. 334, 377.
 tigna. 336, 44.
 tigris. 404, 15.
 Timarus, *ſons*. 298, 34.
 time. 315, 1. | 393, 33.
 timeat. 153, 73. | 314, 1.
 timebant. 336, 33.
 timendus. 232, 2.
 timent. 334, 147.
 timentes. 393, 23.
 timentibus. 419, 71.
 timere. 312, 3. | 313, 7. | 326,
 5. | 419, 24.
 timerent. 419, 71.
 timeri. 157, 28.
 times. 151, 19. | 416, 30.
 timet. 64, 2. | 102, 2.
 timete. 471, 18.
 timetur. 416, 11.
 timidi. 163, 22.
 timidus. 419, 45.
 Timomachi. 129, 1.
 Timomache. 129, 8.
 Timomachum. 130, 9.
 Timon. 362, 35.
 timor. 322, 26. | 416, 8.
 timorem. 319, 57.
 timoris. 322, 32.
 tincas. 334, 125.
 tincta. 325, 92. | 398, 25.
 tineas. 34, 1. 3. | 396, 1.
 tineis. 212, 3.
 tinge. 156, 6.
 tingeret. 361, 16.
 tingit. 393, 7.
 tinnitus. 418, 23.
 Tireſiâ. 456, 1.
 Tireſias. 69, 10. | 455, 2.
 tiro. 407, 4.
 tirocinium. 407, 4.
 tironculos. 400, 1.
 Tiſbe. 325, 38.

Titan. 396, 11. | 409, 2.
 Titana. 365, 14.
 Titania. 372, 7.
 Tithoni. 431, 1.
 Tithonum. 449, 1.
 Titî. 419, 72.
 Titiam. 89, 4.
 Titiani. 405, 1.
 Titianus. 406, 81. | 419, 31.
 titillata. 108, 15.
 Tito. 258, 11.
 titubantia. 419, 74.
 tituli. 36, 2. | 158, 1.
 titulis. 181, 4.
 titulo. 227, 1. | 334, 408. |
 348, 22. | 376, 6. | 391, 2. |
 410, 3.
 titulos. 1, 6. | 217, 1.
 titulum. 94, 3. | 150, 3. | 160,
 16. | 197, 9. | 237, 3. | 252,
 7. | 280, 3.
 titulus. 158, 2. | 198, 19. |
 318, 2. | 390, 9.
 Titus. 257, 11. | 259, 11.
 Tlepolemi. 425, 5.
 Tlepolemus. 425, 5.
 toga. 71, 4. | 162, 11. | 207,
 6. | 332, 5.
 togâ. 419, 52.
 togæ. 1, 4. | 191, 2. | 261, 4.
 togam. 322, 92.
 togate. 300, 4.
 togati. 297, 10.
 togatis. 290, 10.
 togis. 191, 10.
 tolerabile. 417, 2. 74.
 tolerant. 403, 24.
 tolerare. 419, 77.
 toleraſti. 15, 3.
 tolerata. 322, 80. | 366, 1. |
 452, 4.
 tolerati. 325, 65.
 tolle. 374, 8.
 tolli. 312, 6.
 tollit. 137, 6. | 359, 3.
 Tolofa. 206, 11.
 Tolofæ. 162, 11. | 207, 6.
 Tolofam. 209, 4. | 296, 1. |
 417, 83.
 tome. 393, 90.
 tonantem. 422, 3.
 tonanti. 219, 3.
 tonat. 312, 7.

I N D E X

tonsa. 355, 9.
 tori. 157, 16.
 tormenta. 153, 56. | 325, 44.
 toro. 189, 2. | 359, 23.
 toros. 391, 15.
 torpere. 404, 6.
 torpida. 334, 264.
 torquens. 334, 362.
 torqueo. 168, 13.
 torquet. 399, 10.
 torrens. 191, 17.
 torrente. 146, 8.
 torrentem. 211, 20. | 418, 59.
 torrentior. 413, 3.
 torrentis. 195, 9. | 441, 3.
 torrear. 80, 1.
 torta. 334, 368. | 383, 17.
 torum. 161, 8. | 184, 7.
 torus. 168, 15.
 tosta. 362, 6.
 tot. 135, 1. | 194, 16. | 244,
 4. | 266, 3. | 322, 52. | 334,
 77. | 361, 39. | 390, 17. 26. |
 392, 9. | 394, 12. | 403, 23. |
 408, 6. | 409, 11. | 417, 95. |
 419, 11. 24. 42. 50. 82.
 tota. 35, 3. | 293, 3. | 320, 14. |
 325, 28. | 334, 67. 194. |
 393, 53. | 399, 39. | 414, 2. |
 417, 30. | 437, 3.
 tota. 393, 22. | 399, 35. | 438,
 3.
 totam. 178, 8. | 334, 447. |
 335, 7. | 393, 101. | 428,
 3. | 467, 3.
 totas. 137, 3.
 totidem. 355, 8. | 372, 2. |
 379, 2. | 394, 25. | 408, 22. |
 410, 13.
 totiens. 336, 32. | 359, 26.
 toties. 336, 1. 12.
 toto. 153, 24. | 221, 4. | 286,
 2. | 297, 21. | 302, 30. | 319,
 61. | 334, 240. | 336, 56. |
 342, 5. | 361, 33. | 369, 30. |
 375, 5. | 398, 41. | 417, 117. |
 470, 34.
 todos. 137, 3. | 384, 2.
 totum. 70, 6. | 157, 14. | 297,
 10. | 298, 19. | 301, 15. |
 302, 37. 53. | 308, 3. | 317,
 17. | 349, 22. | 363, 3. | 368,
 26. | 417, 96. 130. | 419,

82. | 420, 1. | 448, 2.
 totus. 4, 2. | 105, 2. 5. 9. |
 156, 1. | 306, 7. | 368, 18. |
 391, 19. | 419, 59.
 toxica. 10, 1.
 trabea. 419, 51. 53.
 trabeæ. 417, 65.
 trabeam. 322, 92. | 418, 60. |
 419, 83.
 trabium. 449, 3.
 trabs. 345, 7.
 tractabat. 417, 3.
 tractabo. 419, 62.
 tractare. 401, 23. | 419, 77.
 tractas. 419, 52.
 tractata. 419, 42.
 tractatur. 350, 8.
 tractavit. 73, 5.
 tracto. 232, 5.
 tractu. 334, 154. 283. 416. |
 417, 117.
 tractus. 336, 13.
 tradere. 127, 2.
 traderet. 323, 2.
 tradet. 471, 17.
 tradidit. 146, 33. | 153, 28.
 tradita. 398, 42.
 traditus. 162, 19.
 trado. 393, 101.
 traducere. 157, 38.
 traductione. 419, 8.
 tradunt. 409, 17.
 tragico. 325, 12. | 367, 2.
 tragicos. 157, 11.
 trahant. 157, 33.
 trahens. 334, 243. 363.
 trahent. 368, 17.
 traheris. 393, 53.
 trahis. 334, 472.
 trahit. 258, 5. | 334, 317. |
 359, 20. | 363, 24. | 369,
 41. | 417, 28.
 trahor. 157, 18.
 Trajanus. 274, 1. | 419, 73.
 76.
 tramitis. 201, 5.
 tranquilla. 153, 65. | 177, 9. |
 207, 13. | 409, 6. | 422, 2.
 tranquillior. 419, 4.
 tranquillo. 157, 41. | 167, 5. |
 288, 6. | 334, 245. | 419,
 2.
 Tranquillo, *Suetonio*. 266, 4.

tranquillos. 164, 11. | 177,
 5. | 193, 13. | 334, 140.
 tranquillum. 332, 25.
 tranquillus. 319, 43.
 trans. 166, 6. | 328, 1. | 417,
 71. 87.
 transactis. 367, 1.
 transadigit. 359, 27.
 transcribit. 175, 8.
 transcripsit. 257, 2.
 transcurrat. 336, 89.
 transcurrent. 371, 9.
 transcurro. 419, 45.
 transcurrunt. 419, 81.
 transcurfu. 419, 82.
 transcursum. 419, 81.
 transeo. 320, 32.
 transferat. 325, 64.
 transferri. 74, 3.
 transfixo. 118, 9.
 transfundit. 369, 14.
 transgressi. 432, 3.
 transferam. 334, 1.
 transferant. 409, 7.
 transferas. 212, 20.
 transferim. 334, 98.
 transilio. 157, 9.
 transire. 80, 2. | 334, 206. |
 419, 23.
 transis. 393, 27.
 transivit. 290, 12.
 translatione. 360, 3.
 transmeabili. 419, 79.
 transmittito. 400, 4.
 transtuli. 324, 2.
 transtulit. 65, 2. | 200, 40. |
 270, 4.
 traxere. 325, 55. | 417, 10.
 traxi. 394, 5.
 traxit. 213, 10. | 325, 92. |
 334, 304. | 336, 72.
 trecentenis. 378, 9.
 trecentis. 303, 4.
 tredecim. 419, 25.
 tremant. 334, 435.
 tremens. 334, 166.
 trementes. 322, 18. | 334,
 270.
 tremiscit. 357, 13.
 tremuit. 317, 8. | 334, 194.
 tremores. 334, 264.
 tremori. 334, 353.
 tremui. 135, 5.

V O C U M.

- tremulis. 108, 4.
 tremulo. 135, 13.
 tremulum. 418, 14.
 tremunt. 334, 64.
 trepidâ. 419, 59.
 trepidæ. 471, 7.
 trepidam. 316, 4. | 325, 100.
 trepidant. 334, 253.
 trepidantem. 325, 54. | 400, 1.
 trepidanti. 359, 9.
 trepidantia. 153, 79.
 trepidare. 157, 31.
 trepidas. 441, 1.
 trepidatione. 419, 74.
 trepido. 322, 31. | 325, 71. |
 334, 29.
 trepidos. 334, 173.
 tres. 119, 1. | 121, 1. 2. | 257,
 6. | 336, 7. 19. 20. 21. 24.
 36. 52. 70. 80. 85. | 350,
 6. | 413, 36.
 Trevericæ. 288, 2.
 Treviri. 419, 34.
 Treviris. 324, 1.
 tria. 336, 2. 18. 19. 24. 29.
 48. 74. 80. 81. | 379, 4.
 tribon. 53, 1.
 tribuantur. 322, 7.
 tribuat. 419, 20.
 tribuere. 207, 12.
 tribuit. 163, 16.
 tribunal. 162, 13. | 183, 11. |
 207, 12. | 334, 405.
 tribuni. 336, 79.
 tribus, *subst. fæmin.* 336, 79. |
 419, 13.
 tribus. 257, 6. | 336, 4. 22.
 36. 47. 83. | 348, 20. | 393,
 84. | 406, 16. | 409, 12.
 tributa. 419, 42.
 tributorum. 419, 73.
 tribuum. 419, 44.
 tricenas. 378, 1.
 triclinio. 324, 1.
 tricornigerâ. 348, 27.
 tricorporibus. 345, 24.
 tridens. 336, 10.
 tridentis. 334, 81.
 triens. 368, 22.
 triente. 408, 7.
 trientes. 336, 57. | 396, 18.
 trieterica. 336, 35.
 trieterida. 148, 2.
 trieteride. 258, 1. | 261, 3.
 trieteris. 323, 20.
 trifilialis. 128, 7.
 triformis. 336, 40.
 triginta. 396, 36.
 trigono. 169, 40.
 trigonorum. 336, 50.
 trihoria. 334, 87. | 393, 62.
 trihorio. 384, 5.
 trijugi. 397, 6.
 trimestres. 336, 24.
 trimetriam. 406, 78.
 trimetris. 335, 7.
 trina. 163, 26. | 317, 22. | 336,
 19. 20. 34. 38. 42. | 470,
 23.
 trinâ. 317, 29.
 Trinacriâ. 336, 20.
 Trinacriam. 456, 3.
 Trinacrii. 14, 1.
 trinas. 336, 50.
 trino. 336, 12. 53. | 417, 90.
 trinoctia. 336, 34.
 trinodem. 413, 38.
 trinum. 336, 63. 66.
 tripedes. 413, 35.
 tripes. 336, 39.
 triplex. 336, 10. 19. 59. 61.
 65. 67. 69. 75. 76. 78. 82.
 83.
 triplicatæ. 336, 28.
 triplici. 413, 21.
 tripodes. 336, 74.
 Triptolemon. 415, 46.
 triquetra. 350, 7.
 triquetro. 128, 4.
 triremes. 334, 213.
 tris *pro* tres. 336, 15. 31. 54.
 88. | 394, 64.
 triste. 176, 16. | 323, 6.
 tristi. 158, 2. | 176, 2. | 197,
 17. | 204, 5.
 tristia. 157, 30. | 177, 1. | 193,
 12. | 215, 7. | 314, 3. | 404,
 8. | 417, 110.
 tristis. 322, 14. | 404, 3. | 418,
 69.
 trisulca. 336, 9.
 trita. 399, 15.
 triticeo. 376, 10.
 triticum. 415, 27.
 Tritonia. 1, 1. | 425, 1. | 459,
 1. | 461, 1. | 465, 1.
 triviis. 72, 1. | 462, 2.
 triumphantes. 157, 17.
 triumphantis. 419, 52.
 triumphi. 291, 8.
 triumphis. 334, 211. | 417, 53.
 triumpho. 366, 11.
 triumphos. 334, 422.
 Troas. 243, 1. | 433, 1.
 trochæus. 413, 43.
 trochaice. 350, 6.
 Troës. 423, 3. | 436, 2.
 Troja. 224, 6. | 231, 1. | 443,
 1.
 Troia. 236, 6. | 237, 1.
 Trojæ. 20, 6. | 445, 1.
 Trojam. 240, 5. | 420, 4. | 424,
 3. | 458, 3.
 Trojana. 435, 1. | 442, 3.
 Trojanæ. 229, 5.
 Trojani. 428, 3. | 432, 3. | 433,
 3. | 437, 2.
 Trojanis. 422, 9. | 426, 4. |
 438, 3. | 441, 2.
 Trojano. 217, 1. | 420, 1.
 Trojanorum. 441, 2. 3.
 Trojanos. 421, 5. | 435, 3. |
 436, 4. | 440, 4.
 Troici. 420, 1. 3.
 Troico. 452, 3.
 Troilus. 235, 2.
 Troius. 118, 5.
 tropæum. 21, 1. 3.
 trophæis. 336, 29.
 trophæo. 417, 56.
 tropico. 363, 8. | 371, 2.
 tropicum. 332, 45. | 371, 2.
 10. 15.
 tropicus. 332, 41. | 382, 1.
 Tros. 345, 18.
 truces. 1, 8. | 325, 37. 93. |
 343, 6.
 trucidat. 362, 9.
 trucalenta. 322, 25.
 truncatis. 35, 7.
 trunci. 325, 74.
 trutinæ. 363, 9.
 trux. 349, 1. | 415, 9.
 trygon. 393, 60.
 tu. 1, 2. | 12, 7. 13. 15. | 16, 3. |
 19, 4. 6. | 20, 9. | 42, 3. | 75,
 5. | 91, 6. | 92, 11. | 101, 3. |
 104, 2. 4. | 126, 3. | 146, 15.
 20. | 147, 7. | 151, 3. | 159,

I N D E X

15. | 161, 1. | 162, 7. 17. 19. |
 163, 15. 20. 23. | 165, 1. |
 167, 11. | 168, 18. 19. | 169,
 5. | 170, 1. | 173, 5. | 174, 3. |
 175, 1. | 178, 1. | 180, 3. 4. |
 181, 7. 9. | 183, 13. | 188, 4. |
 189, 9. | 191, 14. 42. | 192,
 18. 19. | 194, 7. | 195, 5. 15. |
 196, 12. 19. | 197, 13. | 200,
 27. | 210, 5. | 211, 1. 13. |
 213, 12. | 214, 5. | 215, 8. |
 236, 5. | 250, 8. | 280, 3. |
 282, 4. | 284, 1. | 286, 12. |
 13. | 297, 1. 10. | 300, 4. |
 304, 4. | 314, 4. | 317, 10. |
 12. 16. | 321, 4. | 322, 24. |
 35. 47. 58. 98. | 326, 4. 9. |
 332, 23. 45. | 334, 33. 39. |
 45. 82. 91. 95. 101. 131. |
 430. | 335, 2. 3. 6. | 337, 1. |
 2. | 340, 2. | 351, 4. 7. | 368,
 33. | 376, 12. | 391, 22. |
 393, 15. 24. 41. | 399, 33. |
 400, 4. 8. | 405, 2. 3. | 407,
 3. 4. 6. | 409, 22. 27. | 410,
 2. | 412, 3. | 413, 10. | 416,
 4. 32. | 417, 121. | 418, 26. |
 419, 2. 22. 24. 26. 29. 30. |
 37. 39. 42. 52. 55. 56. 63. |
 69. 71. 72. 73. 76. 80. 82. |
 469, 21. 22. | 470, 39. |
 tua. 24, 2. | 102, 2. | 104, 2. |
 105, 10. | 129, 8. | 168, 27. |
 174, 5. | 182, 4. | 191, 42. |
 193, 8. | 209, 11. | 280, 4. |
 321, 6. | 326, 5. | 334, 350. |
 340, 2. | 377, 1. | 390, 9. |
 391, 20. | 393, 15. | 394, 34. |
 399, 33. | 404, 31. | 410, 3. |
 413, 20. | 416, 31. | 417,
 21. 131. | 418, 6. 27. | 419,
 1. 11. 17. 24. 26. 53. |
 tuâ. 396, 1. | 400, 4. | 407, 3. |
 419, 3. 15. 63. |
 tuæ. 159, 17. | 192, 4. | 196,
 3. | 213, 11. | 321, 1. | 322,
 95. | 335, 5. | 350, 4. | 409,
 11. | 410, 12. | 414, 1. | 415,
 40. | 419, 3. 22. 39. 43. 45. |
 61. 83. |
 tuam. 54, 1. | 405, 1. 2. | 407,
 1. 2. | 409, 26. | 415, 35. |
 416, 3. | 417, 103. | 418,
 60. | 419, 57. 75. |
 tuarum. 399, 35. | 405, 3. |
 412, 4. | 419, 43. 51. |
 tuas. 146, 27. | 334, 355. |
 335, 3. | 407, 7. | 412, 3. |
 417, 86. | 419, 4. 8. 50. 82. |
 turbere. 335, 8. |
 tuendi. 369, 24. |
 tuendis. 195, 17. | 433, 2. |
 tuendo. 334, 310. | 419, 39. |
 tuens. 178, 5. |
 tuentes. 334, 170. |
 tuentur. 428, 2. |
 tuere. 334, 380. |
 tueri. 171, 5. | 471, 16. |
 tuetur. 290, 18. | 334, 334. |
 357, 12. |
 tui. 105, 2. | 130, 7. | 163, 31. |
 167, 16. | 169, 6. | 174, 4. |
 192, 21. 26. | 206, 14. | 334,
 373. 390. | 350, 4. | 404,
 31. | 406, 44. 77. | 407, 2. |
 413, 25. | 419, 11. 17. 25. |
 66. 67. 68. |
 tuis. 37, 2. | 162, 24. | 203, 5. |
 214, 11. | 298, 25. | 317,
 19. | 326, 5. | 334, 385. |
 399, 39. | 404, 38. | 407, 1. |
 408, 4. | 414, 1. | 417, 63. |
 419, 3. 54. 68. |
 tuli. 226, 7. |
 tulit. 17, 2. | 153, 22. | 200, 20. |
 325, 85. | 366, 4. | 398, 20. |
 Tullianam. 407, 3. |
 Tullii. 414, 2. |
 Tullium. 406, 15. |
 Tullius. 212, 13. |
 tum. 75, 9. | 84, 3. | 162, 18. |
 163, 11. | 182, 14. | 191,
 31. | 202, 6. | 207, 9. | 210,
 12. | 229, 7. | 289, 3. | 298,
 16. | 302, 32. | 320, 25. | 325,
 97. | 332, 50. | 334, 399. |
 335, 8. | 343, 3. | 350, 8. |
 356, 1. | 359, 29. | 374, 6. |
 392, 11. | 393, 90. | 407, 2. |
 417, 93. | 419, 2. 36. | 420,
 4. | 422, 6. | 427, 3. | 439,
 3. | 440, 4. | 441, 3. | 452,
 4. | 453, 1. | 461, 3. | 468, 3. |
 tumens. 26, 1. | 404, 29. |
 tumes. 393, 58. |
 tumor. 298, 22. |
 tumores. 286, 10. |
 tumulata. 175, 16. |
 tumuli. 169, 6. | 204, 6. | 221, 3. |
 tumulis. 159, 9. | 166, 13. |
 182, 18. | 215, 6. |
 tumulo. 220, 1. | 222, 1. | 225,
 1. | 233, 2. | 236, 4. |
 tumulos. 243, 3. |
 tumultu. 287, 5. | 322, 31. |
 362, 1. | 468, 5. |
 tumultum. 322, 61. |
 tumultus. 334, 364. |
 tumultûs. 434, 2. |
 tumultûs. 319, 31. | 325, 8. |
 418, 22. |
 tumulum. 161, 8. | 230, 3. |
 241, 1. | 345, 13. |
 tumulus. 200, 56. | 227, 4. |
 228, 1. | 231, 1. | 240, 1. |
 248, 1. |
 tunc. 13, 6. | 290, 5. | 313, 1. |
 315, 6. | 332, 51. | 334, 182. |
 435. | 361, 10. | 417, 85. |
 419, 74. | 435, 5. | 445, 4. |
 468, 2. |
 tunicam. 354, 5. |
 tuo. 13, 2. | 17, 12. | 94, 4. |
 147, 6. | 167, 10. | 168, 30. |
 175, 14. | 180, 2. | 188, 2. |
 194, 14. | 211, 13. | 323,
 17. | 334, 355. | 382, 9. |
 393, 70. | 400, 1. | 404, 34. |
 406, 2. | 407, 2. | 415, 48. |
 417, 106. | 419, 11. 13. 47. |
 55. 56. 69. 83. |
 tuorum. 181, 11. | 192, 23. |
 196, 35. | 205, 21. | 206, 17. |
 400, 4. | 405, 1. | 419, 4. |
 45. 83. |
 tuos. 4, 8. | 156, 6. | 212, 22. |
 292, 1. | 297, 12. | 322, 100. |
 332, 21. | 334, 43. | 390,
 25. 26. | 410, 10. | 417, 59. |
 418, 50. |
 turba. 317, 9. | 334, 141. 241. |
 250. | 353, 7. | 364, 16. |
 430, 2. |
 turbæ. 364, 4. |
 turbas. 320, 30. |
 turbat. 354, 10. |
 turbida. 287, 4. | 332, 20. |
 399, 23. | 423, 3. |
 turbine. 177, 7. |
 turbis.

V O C U M.

turbis. 417, 91.
 turdus. 392, 1.
 turgentes. 94, 1.
 turgentis. 369, 28.
 turget. 334, 195.
 turmæ. 336, 80.
 turmas. 157, 5. | 423, 2.
 turpe. 153, 60. | 196, 24. | 315, 1.
 turpi. 428, 2.
 turpia. 108, 17. | 362, 8. | 393, 34.
 turpis. 311, 7. | 362, 4.
 turre. 325, 23.
 turribus. 298, 12.
 turrim. 334, 330.
 turris. 350, 7.
 tuta. 166, 4. | 287, 7.
 tutela. 214, 7. | 277, 1. | 334, 81.
 tutis. 342, 8.
 tutissime. 458, 3.
 tuto. 471, 15.
 tutum. 469, 15.
 tutus. 413, 22.
 tuum. 128, 13. | 153, 76. | 167, 3. | 195, 27. | 202, 1. | 299, 5. | 301, 4. | 317, 16. | 322, 61. | 361, 50. | 376, 9. | 415, 49. | 419, 39. 56. 57. 82. 83.
 tuus. 90, 3. | 147, 5. | 322, 33. | 351, 7. | 393, 71. | 400, 3. | 406, 88. | 409, 27. | 410, 14. | 412, 6. | 413, 24. | 416, 33. | 417, 62. | 424. | 470, 44.
 Tydei. 419, 59.
 Tydidem. 425, 1.
 tympana. 418, 21.
 Tyndareo. 219, 3.
 Tyndareus. 56, 4.
 tyrannici. 195, 23.
 tyrannis. 385, 13.
 tyranno. 273, 1.
 tyrannus. 302, 19.
 Tyrio. 36, 1.
 Tyrrhenica. 417, 88.

V

V littera. 348, 8.
 vacabit. 105, 9.
 vacant. 254, 3.

vacare. 406, 60.
 vacat. 443, 1.
 vacca. 60, 4. | 64, 1. | 65, 1.
 vaccae. 60, 3.
 vacillat. 368, 13. | 417, 30.
 vacillet. 368, 26.
 vacuis. 153, 26. | 391, 13.
 Vacunam. 393, 101.
 vacuos. 10, 9. | 393, 11.
 vada. 295, 4. | 334, 40. 61. 73.
 vades. 305, 22.
 vadimonia. 316, 9. | 417, 37. 43.
 vas, vadis. 347, 1.
 vadis, à vadum. 334, 173. 183. 192. | 398, 3.
 vado, verb. 105, 1. 3.
 vado, à vadum. 334, 35. | 396, 43.
 vaga. 108, 10. | 153, 39. | 332, 31. | 334, 98. 250. | 365, 16. | 370, 13. | 396, 10.
 vagantem. 209, 9. | 334, 205.
 vagantes. 393, 22.
 vagari. 372, 4.
 vagi. 157, 35.
 vagor. 348, 12.
 vagos. 334, 153. | 348, 12. | 393, 28.
 vagum. 417, 117.
 vagus. 195, 29. | 398, 42. | 418, 72.
 valde. 396, 1.
 vale. 105, 10. | 154, 6. | 162, 23. | 166, 14. | 185, 8. | 188, 7. | 193, 14. | 202, 8. | 214, 16. | 318, 4. | 321, 6. | 323, 28. | 324, 3. | 335, 8. | 338, 2. | 350, 8. | 392, 19. | 395, 6. | 403, 36. | 404, 37. | 405, 3. | 406, 104. | 407, 7. | 409, 27. | 410, 13. | 411, 2. | 412, 6. | 413, 28. | 418, 32.
 valeam. 392, 19.
 valeat. 321, 6.
 valens. 290, 16.
 Valens. 3, 6.
 Valenti. 4, 7.
 Valentiniano. 419, 72.
 Valentinianus. 350, 3.
 Valentinum. 174, 8.
 valere. 403, 36. | 404, 37. | 406, 66. | 413, 23.

Valerii. 419, 25.
 valet. 281, 4. | 348, 3. | 357, 18.
 valete. 216, 1. 2. | 302, 58. | 303, 16. | 306, 13. | 419, 44. 57.
 validæ. 448, 1.
 validum. 341, 8.
 valle. 128, 5.
 Vallebanæ. 69, 1.
 valli. 289, 9.
 vallo. 427, 4.
 vallum. 432, 3. | 435, 1. | 436, 4. | 438, 3.
 valvis. 319, 26. | 333, 6.
 vana. 157, 23. 28. | 319, 29. | 362, 7. | 409, 20. | 470, 28.
 vanâ. 60, 1.
 vanæ. 325, 33.
 vanam. 338, 2.
 vane. 11, 1.
 vanescant. 157, 30.
 vanescit. 407, 2.
 vani. 252, 7. | 322, 32. | 363, 4.
 vaniloquos. 21, 4.
 vaniora. 335, 3.
 vanis. 152, 14.
 vanum. 217, 1. | 325, 51.
 vaporem. 334, 340. | 383, 7.
 vaporibus. 396, 46.
 vaporiferi. 334, 210.
 vara. 340, 1.
 variæ. 166, 3.
 variando. 419, 31.
 varians. 333, 9.
 variant. 352, 19.
 variante. 290, 3. | 381, 2.
 variat. 143, 2. | 417, 101.
 variata. 417, 96.
 variè. 195, 13.
 variegant. 350, 7.
 varientur. 322, 11.
 variet. 332, 17.
 varietur. 332, 46.
 variis. 350, 6. 7.
 vario. 157, 33. | 297, 13. 20. | 322, 83. | 369, 1. | 392, 15.
 varios. 334, 202. | 361, 39.
 Varro. 210, 11. | 408, 27.
 Varronis. 335, 7.
 vasa. 347, 5.
 Vasates. 319, 4. | 470, 5.

I N D E X

Vasatica. 396, 19.
 Vasatum. 183, 8.
 Vasconis. 418, 51.
 vasis. 8, 3.
 vate. 1, 16. | 456, 1. | 459, 3.
 vatem. 20, 7. | 157, 22. | 334,
 375. | 395, 1. | 418, 74. |
 469, 19.
 vates. 118, 17. | 302, 40. | 305,
 2. | 335, 4. | 336, 3. | 393,
 4. | 398, 41. | 403, 10. | 426,
 4. | 455, 2.
 vati. 34, 11. | 394, 15.
 vaticinatur. 464, 2.
 vatis. 70, 8. | 394, 29. | 433, 2.
 vatium. 299, 13. | 399, 40. |
 418, 64.
 uber. 417, 93.
 ubera. 58, 4. | 59, 1.
 ubere. 164, 9. | 355, 7.
 uberes. 146, 6.
 uberi. 404, 1.
 uberibus. 61, 2.
 uberiore. 419, 73.
 ubertatem. 419, 70.
 ubi. 47, 1. | 49, 2. | 108, 13. |
 128, 11. | 175, 15. | 200,
 42. | 237, 6. | 298, 9. | 325,
 2. | 332, 39. | 334, 3. 52.
 230. 266. 290. 470. | 342,
 12. | 354, 7. | 357, 6. | 369,
 11. 15. 26. | 383, 14. | 396,
 18. | 399, 33. | 407, 2. 4. |
 417, 62. | 419, 60. | 427, 1. |
 456, 3.
 ubique. 240, 6. | 323, 102. |
 419, 34.
 udx. 334, 259.
 ve, pro aut. 212, 10. | 334,
 145. | 336, 64. | 394, 2. | 414,
 2. | 418, 18.
 vectans. 288, 7.
 vectore. 419, 81.
 vectus. 345, 19. | 415, 35.
 vegetam. 409, 26.
 vegetare. 361, 6.
 vegetaret. 317, 21.
 vegetat. 341, 6.
 vegetato. 369, 23.
 vegetator. 153, 16.
 vegetent. 418, 64.
 vegeto. 156, 3.
 vegetum. 339, 15. | 341, 5. |

407, 5.
 vegrandibus. 415, 13.
 vehantur. 413, 36.
 vehare. 403, 21.
 vehendum. 40, 7.
 vehere. 419, 77.
 vehit. 320, 26.
 vel. 20, 4. | 42, 2. | 79, 2. | 80,
 2. | 123, 3. | 130, 6. | 155,
 2. | 157, 1. | 175, 1. | 191,
 23. | 192, 14. | 205, 17. |
 215, 3. | 216, 3. 5. | 217, 1. |
 302, 9. | 308, 6. | 320, 32. |
 322, 37. | 334, 308. 473.
 575. | 335, 8. | 336, 1. 2. 51. |
 337, 2. | 338, 2. | 350, 7. |
 362, 28. | 364, 7. | 385, 15.
 24. | 391, 21. | 392, 3. 6. |
 396, 19. 26. 27. 33. | 397,
 6. 7. 11. 12. | 398, 30. | 399,
 34. | 408, 17. | 409, 13. |
 416, 10. 23. | 418, 41. |
 419, 59. 73. 81. | 428, 2. |
 432, 2. | 463, 2. 4.
 velabat. 326, 1.
 velamen. 355, 4.
 velare. 419, 77.
 velata. 400, 2.
 velatus. 450, 2.
 velavi. 358, 1.
 velavit. 360, 3. | 417, 65.
 veli. 394, 27.
 velim. 78, 1. | 153, 60. | 409,
 11.
 velis. 130, 4. | 141, 2. | 338,
 2.
 velit. 142, 2. | 209, 14. | 273,
 4. | 360, 4.
 velivoli. 343, 12.
 vellat. 368, 15.
 velle. 309, 7. | 419, 43. 46.
 vellem. 51, 3. | 91, 5. | 146,
 18. | 419, 69.
 vellent. 300, 28.
 vellera. 345, 23.
 vellent. 300, 28.
 vellet. 120, 1. | 129, 1. | 287,
 2. | 319, 23.
 vellis. 131, 3.
 velo. 319, 26.
 veloces. 252, 5.
 velocior. 413, 2.
 velocius. 321, 2. | 419, 5.

velox. 146, 17. 30. | 362, 9.
 velut. 108, 7. | 151, 3. | 196,
 10. | 289, 10. | 334, 136. |
 335, 1. | 349, 22. | 407, 1.
 2. | 409, 4. | 416, 4. | 418,
 26. | 419, 65. 70.
 veluti. 62, 2.
 vena. 334, 448.
 venabula. 393, 32.
 venabulis. 403, 19.
 venalium. 415, 23.
 venatibus. 393, 41.
 venator. 350, 7.
 venatu. 167, 7.
 venatus. 393, 52.
 vendat. 393, 18.
 vendentem. 123, 1.
 vendere. 90, 7.
 vendicare. 419, 15.
 vendicat. 323, 23.
 venditer. 39, 7.
 veneficio. 454, 3.
 venena. 10, 12.
 venenato. 345, 16.
 veneni. 153, 32.
 venenis. 317, 14.
 veneno. 259, 5.
 venenum. 10, 5. | 417, 62.
 venerabili. 419, 2.
 venerabilis. 419, 42.
 venerabiliter. 158, 3.
 venerande. 390, 2.
 venerant. 448, 2.
 venerat. 307, 8.
 venerata. 207, 6.
 veneratione. 450, 3.
 venerationem. 318, 2.
 venerationis. 419, 3.
 veneratus. 183, 3.
 venere, verb. 440, 2.
 Venere, Dea. 440, 4.
 Venerem. 42, 1. | 43, 1. | 315,
 94. | 340, 1. | 349, 7.
 veneremur. 390, 34.
 veneres. 71, 2. | 157, 10.
 Veneri. 55, 1. | 374, 3. | 393,
 43.
 Veneria, nom. prop. 186, 1.
 Veneris. 39, 7. | 70, 7. | 100,
 4. | 187, 3. | 325, 58. | 339,
 7. | 353, 1. | 360, 3. | 398,
 28. | 434, 3.
 venerit. 153, 72.

V O C U M.

- veneror.** 184, 4.
venerunt. 350, 8. | 419, 14.
Venetiam. 419, 82.
vēni, imper. 331, 1. 28. 35.
 43. | 333, 7. | 399, 12. 36. |
 403, 36.
veniam, accusat. 153, 49. |
 334, 378. 445. | 419, 71. |
 459, 2.
veniant. 365, 16. | 470, 10.
venias. 397, 8. | 403, 21.
veniat. 146, 27. | 254, 4.
venies. 211, 2.
veniet. 105, 6. | 153, 4. | 300,
 32.
venio. 75, 6. | 302, 22.
venire. 413, 38.
venires. 419, 69.
veniret. 390, 23. | 414, 3.
veniret, venderetur. 350, 2.
venis. 168, 19.
venisti. 357, 9.
vēnit, pres. 35, 10. | 188, 8. |
 301, 21. | 302, 58. | 304,
 16. | 332, 34.
vēnit, pret. 334, 425.
venito. 307, 5.
venter. 334, 105.
venti. 334, 33. 58. | 394, 33.
ventilat. 325, 18.
ventis. 341, 3. | 353, 8. | 418,
 14. | 430, 4.
vento. 334, 145. | 416, 20.
ventorum. 332, 8. | 454, 1. 2.
ventos. 334, 268. | 454, 2.
ventosæ. 153, 39.
ventrem. 108, 8.
ventris. 462, 3.
ventum. 393, 65. | 448, 1. |
 455, 1.
ventura. 419, 75.
venturi. 406, 47. | 419, 14.
venturo. 93, 3. | 332, 36. |
 409, 8.
venturos. 147, 7. | 410, 13.
venturum. 461, 3.
venturus. 321, 1.
ventus. 334, 258. | 404, 27.
Venus. 33, 2. | 39, 2. | 42, 3. |
 43, 3. | 57, 1. | 91, 2. | 92,
 1. | 325, 80. 88. | 334, 211. |
 345, 8. | 353, 12. | 359, 2. |
 361, 18. | 365, 13. | 370,
 14. | 372, 10. | 376, 4. | 377,
 8. | 400, 2. | 425, 5.
venustas. 36, 3.
venustate. 412, 3. | 455, 2.
venustatem. 407, 3.
venusto. 207, 3.
venustos. 404, 1.
venustula. 321, 4.
venustum. 329, 4.
ver. 253, 3. | 298, 10. | 346,
 1. | 361, 1. | 384, 7. | 417,
 100.
vera. 57, 1. | 406, 42. | 413, 8.
verâ. 69, 2.
veræ. 60, 3.
veram. 128, 9. | 319, 28.
verba. 11, 6. | 99, 4. | 108, 5. |
 135, 6. | 152, 9. | 162, 22. |
 164, 12. | 175, 8. | 193, 12. |
 211, 23. | 334, 297. | 341,
 7. | 357, 19. | 364, 13. | 417,
 40. 54. 113. | 418, 7. | 419,
 17. 19. 43. 45. 49. 77.
verbera. 78, 5. | 299, 10. | 334,
 98. | 419, 65.
verbere. 72, 4. | 322, 24. |
 325, 91. | 334, 174. 255. |
 413, 35. | 418, 25. | 419, 65.
verberet. 404, 28.
verbi. 166, 14.
verbis. 26, 2. | 169, 3. | 177,
 6. | 178, 1. | 207, 2. | 325,
 88. | 400, 5. | 416, 33. | 417,
 77. | 418, 40. | 419, 6. 44.
 54. | 438, 2. | 462, 3.
verbo. 340, 1.
verborum. 358, 2. | 360, 3. |
 419, 53. | 422, 8.
verbosæ. 401, 15.
verbum. 126, 3. | 153, 9. 81. |
 317, 16. | 326, 10. | 417, 51.
vere, ablat. à ver. 15, 2. | 332,
 7.
verè, adverb. 26, 12. | 76, 7. |
 153, 64. | 302, 40. | 306,
 11. | 315, 5. | 393, 15.
verecur. 444, 2.
verecundari. 321, 5.
verecundia. 321, 3. | 460, 3.
verecundiâ. 419, 60.
verecundiæ. 326, 4. | 405, 2.
verecundiam. 419, 5.
verecundo. 135, 15.

- veredum.** 397, 7. | 403, 13.
verenda. 145, 2.
verendi. 153, 44.
verendos. 300, 27.
verentes. 300, 17. | 419, 74.
veretur. 393, 1.
vercor. 321, 4. | 407, 4.
verere. 188, 7.
vererer. 419, 68.
vereretur. 414, 3.
vereris. 416, 30.
veretur. 309, 5.
veri. 334, 239.
Veria, nom. prop. 175, 2.
veridicis. 153, 35.
veris, genit. à ver. 384, 1.
veris, plur. à verus. 375, 3. |
 409, 22.
verisimilis. 417, 8.
veritas. 306, 3.
veritatis. 419, 9.
veritus. 411, 1.
verius. 45, 1. | 47, 1. | 321, 4. |
 335, 2. | 407, 4. | 419, 17.
 24. 38.
vermibus. 34, 14. | 393, 57.
verna. 383, 1.
vero. 153, 62. 82. | 317, 18.
verò. 115, 1. | 318, 3. | 334,
 240. | 335, 8. | 380, 5. | 395,
 5. | 407, 2. | 409, 26. | 419,
 7. 67. 72. | 448, 2.
Veronensis. 471, 2.
veros. 157, 26.
verrit. 334, 244.
versa. 69, 6. | 143, 3. | 211,
 14. | 294, 6.
versant. 364, 25.
versibus. 303, 4. | 316, 2. |
 321, 5. | 350, 3. | 356, 3. |
 394, 2. | 396, 54. | 400, 5. |
 408, 29. | 409, 11. 12.
versiculi. 338, 1. | 340, 1.
versiculis. 34, 2. | 158, 1. |
 321, 4.
versiculos. 335, 5.
versu. 48, 1. | 151, 22. | 337,
 1. | 416, 25. | 417, 110.
versum. 350, 6. | 394, 28.
versus. 48, 2. | 196, 50. | 350,
 6. | 400, 1. | 408, 13.
versus. 338, 1.
versus. 38, 4. | 318, 4. | 326,
 S ij

I N D E X

6. | 350, 8. | 393, 82. | 415,
12. | 418, 34. | 419, 59. |
471, 14.
versuum. 400, 4. | 413, 32.
vertat. 418, 63.
vertens. 381, 16.
vertentibus. 371, 18. | 372, 1.
vertibularum. 350, 7.
vertice. 298, 37. | 332, 51. |
334, 164. | 348, 18. | 361,
28. | 368, 17. | 393, 48.
vertigine. 333, 10. | 342, 12. |
372, 3.
vertigo. 181, 13. | 391, 18.
vertiti. 418, 50.
vertit. 143, 3. | 283, 2. | 406,
79.
verum. 28, 3. | 41, 2. 4. | 118,
17. | 153, 82. | 165, 5. | 171,
7. | 181, 5. | 317, 18. | 318,
4. | 319, 9. | 335, 6. | 399, 8. |
418, 49.
verum. 92, 3. | 172, 5. | 176,
6. | 180, 3. | 208, 11. | 250,
7. | 320, 5. 17. | 324, 3. |
334, 389. | 339, 16. | 358,
2. | 390, 31. | 393, 97. | 396,
5. | 405, 2. | 409, 23. | 418,
45. | 419, 2. 26. 37. | 420,
1. | 447, 2. | 468, 5.
verumtamen. 419, 36.
verus. 135, 4. | 213, 14. | 334,
435. | 407, 4.
vesaniam. 405, 3.
vescente. 392, 18.
Vesevi. 334, 210.
Vespasiani. 419, 72.
Vespasiano. 259, 10.
Vespasianus. 257, 10. | 258,
10. | 270, 2.
Vesper. 144, 2. | 332, 26.
vesperâ. 448, 2. | 451, 2.
vesperam. 461, 3.
vespere. 67, 1. | 336, 28. | 361,
46. | 363, 25. | 446, 3. | 458,
4.
vesperis. 409, 27.
vespertinis. 392, 5.
Vesta. 336, 8.
Vestalis. 396, 13. | 419, 66.
veste. 26, 7. | 334, 368. | 352,
14. | 359, 5. | 393, 33. | 450,
3. | 462, 3.
vestem. 36, 1. | 451, 2.
vester. 304, 9. | 307, 6.
vestes. 353, 9. | 393, 55.
vesticipes. 322, 73.
vestituus. 345, 23.
vestigia. 325, 30. | 334, 6.
47. 54. | 353, 7. | 391, 16. |
418, 71.
vestis. 297, 13. | 417, 78. |
419, 52. 54.
vestit. 288, 4. | 334, 157.
vestita. 360, 3.
vestitu. 419, 77.
vestitum. 419, 36.
vestra. 322, 31. | 397, 12.
vestrâ. 4, 2.
vestræ. 181, 2.
vestram. 308, 17.
vestrarum. 419, 70.
vestris. 11, 7. | 157, 43.
vestros. 286, 10.
vestrum. 4, 6.
vestrûm. 305, 23.
vetat. 248, 4. | 301, 19. | 334,
291. | 362, 4.
veterana. 400, 1.
veteranus. 407, 4.
vetere. 340, 1. | 358, 2.
veterem. 167, 1. | 286, 6. | 419,
82.
veteres. 167, 4. | 181, 1. | 334,
207. 387. 478. | 385, 27. |
397, 14. | 419, 19. 30.
veteri. 334, 2. | 396, 1.
veteribus. 419, 36.
veteris. 69, 15. | 253, 5. | 333,
7. | 334, 404. | 407, 4. | 417,
31. 105. 116.
veterni. 403, 11.
veterum. 9, 3. | 189, 1. | 212,
9. | 325, 43. | 351, 8. | 356,
8. | 411, 2. | 416, 29. 34. |
417, 118. | 419, 74. 82. |
420, 4. | 455, 2.
vetes. 94, 4.
vetuisset. 421, 4.
vetuit. 172, 7.
vetus. 286, 4. | 326, 10. | 398,
9.
vetusta. 74, 3.
vetustâ. 223, 4.
vetustis. 300, 32.
vexare. 417, 58.
vexat. 238, 3. | 342, 4. | 362,
5. | 430, 2.
vexate. 334, 91.
vexato. 108, 14.
vexatum. 157, 40.
vexilla. 196, 15.
vi. 336, 64. | 413, 4. | 438, 2. |
468, 4.
via. 10, 10.
viâ. 322, 43.
viam. 153, 30. 37. | 201, 5. |
359, 26. | 403, 12. | 419,
16.
viarum. 359, 15. | 399, 15.
vias. 252, 2. | 298, 14. | 333,
8. | 334, 39. 150. 433. | 368,
30. | 396, 90. | 399, 21. |
419, 76.
viator. 334, 165.
vibiam. 340, 1.
vibrabilis. 417, 108.
vibrantes. 334, 66.
vibranti. 156, 7.
vibrantis. 334, 254.
vibrare. 325, 51.
vibrat. 108, 6. | 322, 29. | 325,
29.
vibration. 413, 5.
vibratis. 334, 237.
vibratur. 334, 263.
vice. 165, 1. | 174, 1. | 175, 1. |
184, 7. | 348, 21. | 407, 2. |
417, 99. | 418, 19. | 419,
11. | 453, 1.
vicem. 300, 7. | 307, 9. | 339,
5. | 390, 14. | 394, 33. | 398,
48. | 419, 1.
viceris. 194, 1. | 205, 6.
vices. 143, 2. | 205, 19. | 290,
3. | 322, 4. | 336, 25. | 352,
19. | 417, 14. | 418, 31.
vici. 42, 4.
vicibus. 151, 14. | 191, 27. |
417, 96.
vicina. 417, 127. | 418, 46.
vicinâ. 392, 11.
vicinas. 155, 3. | 319, 3.
vicini. 334, 147. | 369, 13.
vicinia. 289, 11.
vicinis. 417, 84.
vicino. 376, 2. | 377, 3. 7. |
393, 35. | 397, 3.
vicinus. 140, 2. | 413, 24.

V O C U M.

- vicissim. 133, 3.
 vico. 334, 2. | 417, 94.
 vicos. 385, 18. | 415, 29.
 victima. 20, 6.
 victimarum. 455, 2.
 victis. 417, 57.
 victor. 163, 10. | 252, 2. | 350,
 4. | 393, 39. | 419, 35. | 462,
 4.
 victore. 441, 3.
 victorem. 423, 5.
 victores. 252, 6. | 428, 3.
 Victori, *vocat. prop.* 212, 1.
 victoria. 1, 2. | 93, 5. | 332,
 33. | 366, 9.
 victoria. 419, 52.
 victoribus. 21, 3.
 Victorinus. 163, 9.
 victoris. 442, 3.
 victos. 3, 10.
 victu. 153, 66.
 victum. 137, 7. | 200, 43. |
 319, 8. | 419, 36.
 victuri. 73, 5.
 victus. 302, 35. | 334, 390. |
 325, 5.
 victus. 167, 7.
 vide. 400, 5.
 videam. 403, 6.
 videantur. 350, 8. | 407, 4. |
 420, 3.
 videre. 77, 4. | 409, 12.
 videas. 129, 6.
 videatur. 407, 5.
 videbis. 415, 7. | 419, 23.
 videbor. 153, 74. | 335, 8.
 videbuntur. 321, 4. | 350, 8.
 videndo. 353, 5. | 369, 9.
 videns. 302, 50. | 391, 9.
 videntes. 419, 65.
 videntur. 334, 190.
 video. 403, 6.
 videor. 157, 20. | 390, 11.
 videras. 419, 69.
 videre. 404, 17. | 419, 25. 74.
 videreris. 419, 24.
 videri. 197, 11. | 250, 3. | 323,
 10. | 334, 428. | 340, 1. | 353,
 11. | 393, 15. | 419, 14. 58.
 70.
 videris. 409, 23.
 viderunt. 232, 5.
 videt. 45, 3. | 75, 3. | 369,
 29. | 382, 6. | 455, 2. | 458,
 3.
 videtur. 35, 3. | 90, 5. | 104, 3. |
 153, 63. | 304, 9. | 332, 41. |
 407, 2. | 419, 31.
 vidi. 57, 3. | 194, 4. | 319, 45. |
 334, 270. 341. | 361, 7. 11. |
 390, 17. | 413, 39. | 419, 77.
 vidimus. 191, 25.
 vidisse. 75, 3. | 153, 21.
 vidisti. 57, 1. | 324, 1.
 vidit. 42, 1. | 54, 2. | 57, 1. | 69,
 11. 12. | 108, 1. | 118, 5. |
 160, 5. | 319, 50. | 334, 402. |
 361, 46. | 435, 3. | 445, 2.
 viduæ. 319, 48.
 viduam. 174, 4.
 video. 189, 9.
 Vienna. 163, 6. | 292, 3.
 Viennæ. 417, 81.
 vigeant. 168, 29. | 407, 5.
 vigeas. 323, 8.
 vigeat. 186, 4.
 vicens. 173, 8. | 174, 7.
 vident. 341, 6. | 346, 2. | 383,
 14.
 vidente. 317, 29.
 videntis. 26, 3.
 viget. 348, 1. | 369, 19. | 413,
 17.
 vigilas. 434, 3.
 vigilat. 157, 14.
 vigilatas. 147, 5.
 vigilax. 151, 2.
 vigiles. 336, 26. | 406, 59.
 vigilia. 304, 12.
 vigilum. 429, 1.
 viginti. 251, 1. | 420, 1. | 448,
 3.
 vigor. 334, 261. | 339, 15. |
 368, 8. | 403, 7.
 vigore. 403, 12.
 vigorem. 322, 50. 74. | 325,
 51. | 417, 122.
 viguere. 334, 307.
 vigit. 162, 16. | 191, 20.
 vilis. 393, 6.
 vilitate. 419, 31.
 villa. 394, 16.
 villâ. 394, 37.
 villæ. 334, 284.
 villarum. 334, 29.
 villas. 334, 320.
 villica. 393, 56.
 villicatus. 415, 1.
 villici. 415, 14.
 vim. 2, 4. | 74, 2. | 130, 7. |
 259, 6. | 302, 50. | 317, 4. |
 345, 20. | 350, 8. | 419, 18.
 43. | 441, 3. | 463, 2.
 vincas. 19, 6. | 419, 29.
 vince. 92, 3.
 vincendo. 419, 8.
 vincere. 39, 2. | 43, 4. | 93, 3. |
 252, 6. | 315, 4.
 vinceret. 409, 4.
 vincis. 329, 2. | 419, 40.
 vincit. 365, 5. | 406, 31. | 410,
 10.
 vinciuntur. 441, 2.
 vincla. 369, 42.
 vincor. 419, 4.
 vincto. 321, 4.
 vinctum. 302, 52.
 vinctus. 302, 35.
 vincula. 153, 27. | 325, 61. 84. |
 334, 14. 42. | 454, 2.
 vinculum. 434, 3.
 vincunt. 336, 14.
 vindemia. 334, 157. 195.
 vindex. 219, 4. | 417, 52.
 vindicat. 334, 323. | 372, 8. |
 376, 4. | 385, 35.
 vindicatus. 419, 7.
 vindicem. 218, 4.
 vindicta. 325, 93.
 vinea. 320, 21. 23.
 vineta. 334, 160. 210.
 vini. 194, 20. | 398, 21.
 vino. 419, 66. | 453, 3. | 466,
 2.
 vinum. 20, 11. | 86, 1. | 87, 2. |
 400, 6.
 violare. 135, 11. | 243, 4.
 violata. 262, 3.
 vipereum. 153, 32.
 vir. 131, 6. | 257, 9. | 349, 21. |
 350, 3. | 363, 1. | 405, 1. |
 406, 54. | 470, 3.
 viraginis. 1, 15.
 Virbium. 350, 5.
 virent. 238, 2.
 virentem. 334, 418.
 virentia. 334, 416. | 417, 93.
 vires. 6, 2. | 288, 4. | 334, 434. |
 357, 19. | 368, 8. | 369, 40. |
 S iij

I N D E X

- 417, 25. | 419, 41. | 465, 3. |
 469, 13.
 viret. 334, 159 | 346, 2. | 361,
 25.
 virgæ. 334, 248.
 virgea. 322, 30.
 Virgiliani. 350, 3.
 Virgilio. 211, 8.
 Virgilio. 360, 3.
 Virgilium. 358, 2.
 virgine. 336, 83. | 354, 10.
 virgineas. 393, 50.
 virgines. 205, 8.
 virgineum. 359, 18.
 virginis. 336, 18. | 353, 3. |
 450, 3.
 virginitas. 135, 3.
 virginitatis. 165, 8. | 185, 3.
 virginum. 321, 4.
 virgis. 151, 17.
 virgo. 69, 14. | 101, 2. | 102,
 2. | 103, 2. | 249, 3. | 336,
 40. | 357, 8. | 361, 49. | 370,
 7. | 382, 9. | 383, 7. | 396,
 13. | 416, 17. | 450, 2.
 virguncula. 334, 224.
 virgunculæ. 326, 7.
 viri. 2, 2. | 167, 14. | 189, 6. |
 299, 16. | 300, 5. | 352, 2. |
 394, 26. | 419, 60. 71.
 viribus. 235, 1. | 359, 17. |
 413, 18. | 440, 4.
 viridantibus. 334, 335.
 viridem. 334, 67.
 virides. 334, 21. 69. 125. 141.
 196. 202. | 391, 15.
 viridi. 274, 1. | 334, 15. 64.
 162, 193. 219.
 viridis. 157, 42. | 398, 5.
 viridissime. 334, 26.
 virili. 325, 19.
 viris. 192, 5. | 215, 9. | 223, 3. |
 298, 2. | 408, 9. | 423, 4. |
 457, 2.
 viritim. 334, 394. | 422, 9.
 viro. 160, 8. | 168, 22. | 178,
 6. 10. | 273, 3. | 342, 10. |
 353, 2. | 356, 4. | 360, 2. |
 398, 12. | 419, 13.
 virorum. 120, 1. | 206, 3. |
 289, 2. | 334, 415. | 336, 87. |
 365, 2. | 385, 7.
 viros. 108, 12. | 190, 4. | 199,
 6. | 300, 27. | 305, 8. | 362.
 13. | 396, 16. | 404, 26. |
 415, 25. | 417, 64. | 419, 16.
 virtus. 161, 3. | 171, 1. | 220,
 1. | 351, 8. | 356, 8. | 413,
 7. | 419, 8. | 468, 3.
 virtute. 226, 1. | 281, 3. | 282,
 1. | 419, 14. 35. | 425, 2.
 virtutes. 153, 28. | 419, 24.
 39. 69. | 347, 4.
 virtutibus. 189, 3. | 317, 23. |
 419, 68.
 virtutis. 224, 3. | 419, 9. 16.
 75. | 454, 3. | 465, 4.
 virtutum. 419, 36.
 virum. 7, 2. | 101, 2. | 118,
 12. | 137, 1. | 162, 9. | 189,
 10. | 193, 3. | 208, 10. | 275,
 3. | 322, 39. | 351, 8. | 419,
 55. | 420, 4. | 445, 1.
 virum, virorum. 165, 6. | 171,
 4. | 228, 4. | 334, 381. | 339,
 9. | 356, 8.
 virus. 359, 31.
 vis, nomen. 10, 4. | 176, 10. |
 280, 4. | 334, 121. | 339, 15.
 16. | 366, 3. | 367, 10. | 368,
 12. | 369, 24. | 438, 1. | 469,
 10.
 Vis, nomen Junonis. 343, 4.
 vis, verb. à volo. 11, 8. | 43,
 2. | 51, 1. | 60, 3. | 76, 4. |
 91, 5. | 92, 9. | 385, 15. | 393,
 65.
 visa. 251, 2. | 325, 94.
 viscera. 84, 6. | 352, 6.
 viscere. 334, 86. 97. | 341, 4. |
 396, 22.
 visceris. 396, 47. | 398, 24.
 visens. 43, 1.
 visentibus. 334, 16.
 visere. 399, 18. | 419, 76.
 visi. 419, 65.
 visitur. 157, 5.
 viso. 153, 20.
 Visontionem. 419, 31.
 visu. 334, 19. 59. 186.
 visure. 332, 2.
 visus, particip. 84, 5. | 267,
 2.
 visus, plur. 157, 26. | 334,
 153. 325. | 368, 5.
 vita. 118, 4. | 153, 73. | 309,
 4. | 315, 2. | 319, 64. | 360,
 1. 3. | 362, 23. | 364, 24. |
 365, 2. 8. | 405, 3. | 419,
 24.
 vitâ. 168, 13. | 171, 7. | 258,
 9. | 304, 14. | 360, 2. | 362,
 6.
 vitæ, 108, 18. | 153, 23. 45. |
 159, 17. | 160, 15. | 163, 19. |
 170, 7. | 172, 9. | 177, 11. |
 178, 5. | 192, 12. | 197, 6. |
 207, 13. | 210, 15. | 213,
 11. | 214, 1. | 249, 1. | 253,
 5. | 265, 1. | 266, 3. | 269,
 1. | 301, 6. | 302, 15. 31. 53. |
 317, 11. | 319, 54. 55. | 322,
 95. | 362, 1. 31. | 369, 6. 8.
 10. | 401, 44. | 406, 52. | 417,
 10.
 vitale. 369, 21.
 vitalibus. 244, 7.
 vitam. 70, 4. | 163, 23. | 171,
 5. 9. 11. | 177, 4. | 256, 5. |
 302, 26. | 313, 1. | 319, 27. |
 334, 261. | 335, 3. | 362, 20.
 26. 37. | 393, 16.
 vitans. 418, 71.
 vitare. 362, 29.
 vitas, accus. plur. 160, 13.
 vitas, verb. 393, 52.
 vitari. 319, 31.
 vitatis. 459, 4.
 vitaverit. 454, 3.
 vitea. 334, 25. 152.
 Vitelli. 258, 7. | 259, 9. | 269,
 2.
 Vitellius. 257, 9.
 vitemus. 153, 36.
 vites. 334, 196. | 403, 15.
 vitiaret. 323, 7.
 vitibus. 334, 156. | 392, 3.
 vitiferi. 417, 92.
 vitiis. 118, 18. | 263, 4. | 290,
 13. | 342, 7.
 vitio. 138, 2. | 324, 3. | 396,
 56.
 vitiorum. 287, 4.
 vitiosa. 71, 2.
 vitium. 416, 18. | 418, 29.
 vitreâ. 298, 33.
 vitreas. 334, 179.
 vitreis. 334, 195.
 vitreo. 334, 28. 55. 423.

V O C U M.

- vittā. 356, 7.
 vitule. 59, 2.
 vitulus. 58, 4. | 63, 1.
 viva. 60, 4. | 161, 8.
 vivā. 317, 18.
 vivacia. 365, 9.
 vivacior. 336, 12.
 vivæ. 64, 3.
 vivamus. 19, 1.
 vivat. 216, 12. | 416, 7.
 vive. 314, 2. | 362, 31. | 410,
 13.
 vivebam. 245, 1.
 vivendo. 365, 3.
 vivens. 167, 10.
 vivent. 192, 17.
 viventium. 318, 3.
 viventum. 215, 5. | 216, 7.
 vivere. 64, 3. | 406, 66. 67.
 viveret. 160, 11. | 189, 8.
 vivi. 10, 3. | 152, 13. | 325,
 36. | 334, 477.
 vivificans. 348, 19.
 vivis. 75, 5. | 191, 40. | 334,
 343.
 Viviscā. 334, 438.
 vivit. 89, 1. | 410, 9.
 vivite. 356, 12.
 vivo, verb. 225, 4. | 245, 2.
 vivum. 203, 12. | 317, 18. |
 359, 21.
 vivunt. 360, 1.
 vix. 1, 11. | 69, 1. | 122, 4.
 5. | 135, 2. | 146, 16. | 173,
 4. | 188, 1. | 202, 2. | 272, 3. |
 286, 9. | 290, 18. | 322, 60. |
 334, 138. | 363, 1. | 403,
 24. | 419, 72.
 vixi. 118, 11.
 viximus. 19, 1.
 vixisti. 183, 15. | 191, 42. |
 202, 8.
 vixit. 121, 1. | 160, 4.
 ulcera. 108, 2.
 ulciscatur. 422, 5.
 ulciscendo. 419, 39. 48.
 ulcisci. 34, 11.
 uliginis. 398, 8.
 Ulixē. 419, 20. | 422, 8. | 445,
 3. | 448, 2. | 452, 2. 3. | 453,
 3. | 456, 3. | 462, 2.
 Ulixēi. 406, 13. | 417, 107.
 Ulixem. 449, 2. | 451, 2. | 463,
 3. | 464, 2.
 Ulixes. 205, 7. | 222, 1. | 429,
 4. | 430, 3. | 443, 2. | 448, 2. |
 450, 1. 2. | 453, 3. | 458, 2. |
 460, 1. | 461, 2. | 462, 4. |
 463, 1. 2. | 464, 1. | 465, 2.
 3. | 466, 1. 2. 4. | 467, 3. |
 468, 3. 4.
 Ulixēi. 452, 3. | 465, 3. 4. |
 467, 2.
 Ulixis. 453, 2. | 466, 3. 4. |
 468, 3.
 ulla. 19, 3. | 137, 6. | 146, 30. |
 296, 8. | 319, 56. | 334, 34.
 ulli. 334, 186. | 401, 26.
 ullis. 24, 7. | 153, 69.
 ullo. 330, 1.
 ullus. 213, 13. | 419, 40.
 ulmeus. 157, 43.
 ulmi. 157, 22.
 ulnis. 417, 85.
 ulta. 118, 12. | 242, 4.
 ulteriora. 442, 3.
 ulteriore. 466, 2.
 ulterioris. 412, 6.
 ultima. 99, 4. | 334, 161. | 336,
 6. | 348, 10. 27.
 ultimæ. 432, 2. | 449, 3.
 ultime. 332, 24.
 ultimum. 420, 1. | 421, 4.
 ultimus. 257, 6. | 266, 1. |
 319, 1. 39.
 ultio. 34, 11. | 325, 66.
 ultione. 442, 3.
 ultor. 72, 5. | 195, 22. | 218,
 1. | 219, 4. | 262, 1.
 ultorem. 421, 3.
 ultra. 150, 1. | 360, 1. | 381,
 11. | 407, 3. | 419, 25. 40.
 81. | 434, 4. | 463, 4.
 ultrix. 345, 17. | 417, 54.
 ultro. 417, 57. | 470, 39.
 ultum. 421, 5. | 468, 4.
 ulva. 334, 122.
 ulvas. 391, 15.
 ulvis. 334, 45. 139.
 umbra. 156, 2. | 234, 2. | 250,
 6. | 269, 3. | 298, 21. | 334,
 90.
 umbram. 325, 45. | 336, 25. |
 359, 1.
 umbrarum. 334, 196. 238.
 umbras. 334, 192. 224. 313. |
 345, 3. | 468, 1.
 umbris. 159, 7. | 417, 93.
 una. 2, 6. | 35, 1. | 36, 4. | 40,
 4. | 146, 6. | 171, 7. | 191, 24. |
 221, 1. | 300, 11. | 349, 27. |
 352, 17. | 361, 18. 40. 43. |
 368, 12. | 418, 36. | 470, 14.
 unā. 350, 6. | 419, 76. | 453,
 3. | 454, 3.
 unā, simul. 420, 4. | 424, 1.
 unam. 68, 1. | 148, 2. | 303,
 4. | 357, 16.
 unanimis, 162, 7. | 178, 11. |
 320, 10.
 uncia. 368, 18.
 uncta. 398, 15.
 unctā. 166, 9.
 unda. 334, 227.
 undā. 354, 7. | 393, 59. | 417,
 102.
 undantem. 425, 3.
 undas. 108, 19. | 153, 48. | 317,
 20. | 334, 27. 99. 247. 355.
 unde. 89, 3. | 151, 18. | 173,
 6. | 184, 11. | 195, 31. | 255,
 1. | 294, 5. | 334, 5. | 336,
 63. | 341, 6. | 345, 10. | 349,
 17. | 350, 8. | 368, 8. | 371,
 9. | 418, 5. | 419, 50. 70. |
 428, 2. | 451, 2.
 undecies. 148, 1. 2. | 160, 4.
 undecimo. 366, 11.
 undique. 334, 7. | 359, 30. |
 367, 10. | 401, 38.
 undis. 20, 11. | 106, 1. | 334,
 71. 195. 290, 373.
 undifona. 334, 367.
 undosi. 399, 13.
 unguem. 363, 3.
 unguēs. 373, 1. | 374, 1.
 unguibus. 135, 11. | 374, 7.
 unguine. 253, 11.
 uni. 302, 56. | 419, 12. 58.
 60. | 465, 3.
 unica. 179, 1. | 419, 32.
 unigenæ. 153, 47.
 universa. 412, 5. | 430, 3. |
 458, 3.
 universi. 419, 62.
 universis. 419, 60. 77. | 457,
 2.
 unius. 361, 22. | 395, 3. | 407,
 6. | 412, 6. | 417, 21. | 419, 9.

I N D E X

uniusmodi. 152, 17.
 uno. 71, 6. | 119, 1. | 139, 3. |
 163, 27. | 188, 4. | 290, 7. |
 317, 22. | 337, 1. | 350, 4. |
 381, 5. 10. 11. 14. | 419,
 7. 54. 72. | 459, 3. | 468, 2.
 unquam. 118, 5. | 136, 1, 3. |
 163, 21. | 296, 1. | 298, 24. |
 313, 3. | 320, 10. | 324, 1. |
 368, 9. | 399, 1. | 412, 4. |
 417, 5. 104. | 419, 14. 44.
 63. 64. 67. 73.
 unum. 45, 4. | 99, 4. | 153,
 44. | 192, 5. 8. | 210, 3. |
 271, 3. | 298, 28. | 317, 19.
 27. | 319, 38. | 325, 52. | 335,
 2. | 350, 5. 6. | 361, 17. |
 363, 1. | 378, 3. | 395, 4. |
 396, 28. | 417, 24. | 419, 15.
 59. 72. | 456, 3. | 466, 4.
 unus. 69, 14. | 105, 4. 7. | 204,
 6. | 210, 5. | 232, 1. | 258, 6. |
 287, 3. | 334, 386. | 336,
 55. 88. | 350, 6. | 361, 17.
 19. | 378, 7. | 394, 31. | 408,
 21. | 419, 13. 25. 35.
 vobis. 90, 5. | 93, 5. | 194, 10.
 vocabula. 180, 5. | 390, 35. |
 411, 2.
 vocabo. 299, 15.
 vocabulis. 419, 44.
 vocabuntur. 419, 42.
 vocalis. 418, 10.
 vocandis. 155, 1.
 vocant. 79, 1. | 207, 15. | 307,
 4. | 350, 2. | 385, 20. | 415,
 46.
 vocantis. 230, 3.
 vocantur. 381, 3.
 vocare. 191, 34. | 419, 18.
 vocarem. 419, 8.
 vocaretur. 419, 38.
 vocari. 197, 5. | 393, 83. | 406,
 50.
 vocas. 138, 3. | 393, 26.
 vocat. 30, 1. | 334, 368. | 468,
 1.
 vocata. 164, 4. | 185, 7.
 vocatae. 419, 44.
 vocatis. 162, 1. | 419, 13. |
 439, 2.
 vocatu. 276, 1.
 vocatur. 411, 2. | 419, 28.

vocatus. 50, 1. | 398, 48. | 417,
 120.
 vocavere. 350, 6.
 vocavi. 135, 13.
 vocavit. 153, 18. | 191, 19. |
 360, 3.
 voce. 135, 10. | 159, 10. | 199,
 3. | 215, 6. | 230, 3. | 302,
 42. | 319, 43. | 322, 14. |
 336, 23. | 419, 2. 83.
 vocem. 11, 4. | 348, 14. | 352,
 20. | 416, 3. | 418, 3. 73. |
 419, 10.
 vocent. 393, 24.
 vocentur. 419, 42.
 voces. 316, 1. | 323, 4. | 334,
 295. 296. | 395, 5. | 409,
 26. | 419, 40.
 vocet. 39, 8.
 vocibus. 153, 85. | 319, 10. |
 348, 10. | 399, 23. | 406,
 68. | 409, 22.
 vocis. 76, 8. | 99, 2. | 198, 19. |
 211, 22. | 322, 47. | 406,
 57. | 418, 19. | 419, 68.
 vocitat. 115, 1.
 vocor. 12, 12. | 87, 1. | 302,
 30.
 vocom. 76, 6. | 198, 11. | 352,
 15.
 vola, *imp.* à volo. 413, 7.
 volans. 350, 7.
 volat. 146, 12.
 volate. 471, 14.
 volatus. 392, 10.
 volatus, *plur.* 325, 53.
 volavi. 12, 13.
 Volcas. 297, 9.
 volebam. 350, 4.
 volebas. 419, 48.
 volens. 17, 9. | 222, 2. | 350,
 3.
 volente. 445, 3. | 460, 2.
 volentem. 308, 10. | 419, 62.
 volentes. 392, 8. | 428, 3.
 volentum. 417, 113.
 voles. 167, 1. | 399, 34. | 403,
 36. | 404, 37.
 volet. 150, 1. | 334, 474. |
 400, 1. | 471, 16.
 volgi. 334, 125.
 volitabat. 153, 48.
 volitantibus. 455, 2.

volitat. 393, 36.
 volito. 157, 9.
 volo. 3, 5. | 13, 8. | 39, 1. 4. 8. |
 51, 1. | 146, 35. | 394, 2.
 volfas. 131, 2.
 volt. 39, 1. 2.
 volvat. 365, 11.
 volucer. 176, 14. | 419, 81.
 volucres. 1, 11. | 334, 310. |
 336, 21. | 366, 5. | 409, 5.
 volucripes. 406, 103. | 413,
 14.
 volucris. 12, 5. | 336, 40. 41.
 volucrum. 157, 1.
 volvens. 302, 38. | 353, 5. |
 372, 3. | 458, 4.
 volvente. 333, 15.
 volventem. 129, 2. | 422, 4.
 volventibus. 156, 5. | 417, 4.
 volvere. 167, 14.
 volvere. 130, 2.
 volveret. 191, 18. | 334, 369.
 volui. 12, 6. | 13, 8. | 363, 21.
 voluisse. 181, 16. | 362, 36. |
 385, 26.
 voluisset. 419, 75.
 voluisti. 326, 6.
 voluit. 160, 5. 6. | 378, 8. |
 334, 339.
 volumine. 334, 306.
 voluminibus. 210, 11.
 volunt. 10, 12. | 325, 76. | 362,
 29. | 385, 26. | 417, 76.
 voluntas. 13, 5.
 voluntate. 419, 70.
 voluntatem. 422, 7.
 voluntatis. 419, 43.
 voluptas. 108, 15. | 153, 75. |
 213, 9. | 289, 4. | 320, 7. |
 329, 1. | 357, 9.
 voluptatis. 39, 6.
 volutant. 352, 20.
 volutarem. 419, 43. 46.
 volutet. 364, 2.
 volutus. 334, 464.
 volvunt. 413, 34.
 vomit. 425, 2.
 Vononem. 409, 18.
 vos. 69, 8. | 104, 1. | 118, 15. |
 182, 11. | 190, 1. | 198, 17. |
 258, 8. | 287, 9. | 302, 58. |
 332, 25. | 334, 426. | 358,
 3. | 365, 7. | 471, 16.

vota.

V O C U M.

vota. 50, 4. | 152, 9. | 19. | 153,
58. 79. | 160, 8. | 167, 13. |
168, 27. | 170, 13. | 181,
14. | 196, 35. | 197, 2. | 319,
57. 64. | 322, 40. | 323, 11. |
334, 426. | 362, 34. | 369,
40. | 385, 30. | 390, 28. 40. |
391, 8. | 417, 38. | 111. |
419, 5. 29. 34. | 426, 4.
voti. 419, 63.
votis. 317, 9. | 362, 16. 36. |
417, 52. | 120. | 419, 3.
voto. 406, 57.
votorum. 419, 15. 59.
votum. 369, 33. | 406, 94. |
419, 69.
vox. 138, 1. | 146, 5. | 175,
6. | 210, 12. | 307, 5. | 322,
3. | 336, 19. | 341, 2. | 348,
4. 6. 7. | 349, 8. 12. 14. |
357, 19. | 419, 40. 46.
Uranie. 367, 6.
urat. 418, 54.
urbanarum. 419, 44.
urbe. 200, 30. | 203, 7. | 208,
2. | 223, 4. | 300, 13. | 320,
29. 32. | 385, 13. | 419, 42.
urbem. 206, 13. | 320, 29. |
334, 480. | 397, 3. | 423,
6. | 450, 3. | 459, 3.
urbes. 285, 1. | 291, 2. | 294,
6. | 296, 7. | 298, 27. 35. |
319, 3. | 334, 405. 454. |
417, 71. | 419, 34. | 445,
2. | 470, 7.
urbi. 209, 9.
urbibus. 342, 8.
Urbica, *nom. prop.* 189, 2.
Urbice, *nom. prop.* 211, 11.
urbis. 149, 1. | 288, 2. | 298,
4. 17. 32. | 334, 421. | 420,
2. | 441, 3.
urbs. 342, 7.
ure. 79, 2.
urentes. 393, 61.
urgere. 393, 14.
urges. 393, 30.
urget. 2, 2. | 151, 10. | 334,
372. | 359, 4. | 367, 4.
urgetur. 424, 3.
urit. 353, 5.
urna. 159, 13.
urnam. 370, 8.

Ursinus. 393, 37.
Ursule. 408, 25.
usquam. 336, 62.
usque. 130, 3. | 168, 6. | 191,
7. | 297, 9. | 334, 75. 114.,
393, 31. | 394, 26. | 398,
20. | 406, 75. | 413, 15. |
414, 2. | 415, 35. 41. | 417,
11. 31. | 420, 2. 3. | 436, 4. |
441, 2. | 449, 3. | 450, 3.
usquequaque. 419, 2.
usu. 270, 1. | 322, 78. | 411,
2.
usum. 322, 81. | 335, 6. | 337,
2.
usura. 362, 9.
usurpasse. 199, 1.
usurpat. 334, 325.
usurpatâ. 433, 2.
usurpatione. 420, 2.
usurpo. 334, 366.
usus. 55, 3. | 153, 70. | 298,
24. | 305, 17. | 334, 123. |
336, 47. | 414, 1.
usus, *plur.* 415, 38. | 418, 63.
ut. 1, 6. | 3, 6. | 10, 4. | 12,
12. | 19, 3. | 20, 10. | 21, 2. |
41, 2. | 43, 2. | 50, 23. | 54,
3. | 67, 3. | 72, 8. | 75, 7. |
76, 7. | 77, 4. | 84, 3. | 85,
2. | 91, 5. 6. | 92, 1. | 93, 5. |
100, 2. | 106, 3. | 118, 14. |
120, 3. | 121, 2. | 122, 1. |
4. | 126, 3. | 129, 4. 6. |
130, 4. | 137, 5. 7. | 139, 8. |
140, 5. | 145, 1. | 146, 5. |
27. 34. | 147, 8. 9. | 149, 4. |
152, 4. | 158, 1. 3. | 159,
8. | 160, 6. 11. 17. | 168, 1. |
29. | 169, 4. | 177, 11. | 181,
2. 14. | 189, 1. | 190, 5. |
191, 20. 23. 24. 36. 38. |
193, 10. 13. | 194, 21. |
195, 4. 11. | 197, 11. | 200,
1. 21. 49. | 203, 12. | 207,
16. | 210, 6. | 211, 8. 16. 19.
28. | 217, 1. 2. | 225, 6. |
252, 4. | 257, 9. | 258, 1. |
269, 1. | 281, 2. | 288, 3. |
290, 8. 13. | 292, 5. | 298,
13. 36. | 299, 18. | *Uc. ubi-*
que passim.
utar. 419, 27.

utatur. 414, 2.
utere. 13, 2. | 326, 5. | 406,
38. 64.
utero. 359, 26. | 369, 9.
uterque. 41, 4. | 304, 11. |
319, 5. | 322, 22. | 342, 2. |
374, 4. | 377, 10. | 417, 9. |
uterum. 325, 73.
uti, *ut.* 165, 11. | 184, 10. |
185, 6. | 186, 3. | 314, 2.
uti, *infin. ab* utor. 399, 41.
utile. 312, 1. | 363, 21.
utili. 400, 1.
utilis. 200, 14. | 201, 11. |
utilius. 34, 7.
utimur. 303, 7. | 304, 11. |
utinam. 72, 7. | 139, 7. | 335,
1. 5. | 336, 19. | 337,
1. 5.
utramque. 71, 7.
utraque. 91, 5. | 92, 2. | 106,
4. | 287, 5. | 334, 364. 458. |
390, 22. | 419, 68.
utrâque. 168, 19.
utre. 454, 2.
utrinque. 80, 2. | 90, 2. | 334,
296. | 433, 3. | 468, 5.
utrique. 41, 2. | 334, 431.
utrisque. 395, 4.
utriusque. 196, 42.
utrobi. 336, 64.
utroque. 100, 3. | 132, 1. |
133, 1. | 145, 2. | 168, 29. |
193, 6. | 196, 18. | 215, 3. |
407, 4. | 417, 50.
utrosque. 423, 5. | 440, 3.
utrum. 115, 3. | 406, 44.
utrumque. 28, 3. | 36, 3. |
210, 5. | 317, 26. | 318, 2. |
321, 3. | 417, 26. | 419,
35.
uvas. 334, 175. | 392, 3.
Vulcani. 360, 3. | 385, 3. |
438, 2. | 439, 2.
Vulcano. 335, 3. | 421, 6.
Vulcanus. 438, 3. | 440, 4. |
441, 3.
vulgas. 120, 2.
vulgata. 336, 77.
vulgatum. 407, 6.
vulgi. 326, 2. | 335, 3. | 363,
4. | 396, 23. | 411, 2.
vulgo. 250, 5. | 287, 4. | 399,
21.

I N D E X

vulgum. 398, 45.
 vulgus. 335, 7.
 vulnera. 2, 10. | 24, 1. | 168,
 12. | 325, 21. 43. | 334,
 252. | 419, 77.
 vulneratis. 431, 3. | 432, 2.
 vulnerato. 424, 3.
 vulneratur. 436, 5.
 vulnere. 2, 3. | 70, 7. | 118,
 11. | 153, 67. | 225, 4. | 359,
 21. | 425, 5. | 431, 4. | 432,
 1. | 463, 4.
 vulnus. 168, 15.
 vult. 16, 5. | 311, 5. | 415, 2. |
 419, 11.
 vultu. 15, 3. | 17, 5. | 118, 1. |
 166, 11. | 363, 22. | 367,
 6. | 419, 56. 61. | 452, 3.

vultum. 182, 1. | 419, 2.
 vultus. 322, 16.
 vultus. 330, 4.
 vultus, plur. 157, 6. | 354,
 10. | 404, 17.
 uxor. 10, 1. 11. | 19, 1. | 78,
 9. | 142, 1. | 206, 9. | 356,
 8. | 451, 2.
 uxore. 214, 13.
 uxorem. 90, 1. | 137, 2. | 142,
 2.
 uxori. 90, 3. | 254, 1.
 uxoriis. 434, 3.
 uxoris. 120, 4. | 127, 1. | 161,
 3. | 175, 4. | 223, 2. | 423,
 6.

X

X Enophon. 419, 69.

Z

Z Aleucus. 212, 11.
 zelotypo. 10, 1.
 zelus. 77, 3.
 Zenodoti. 203, 3. | 299, 12.
 Zeta. 348, 11.
 Zodiaci. 408, 8.
 Zoile. 90, 1.
 zona. 94, 1.
 zonæ. 94, 2.
 zonam. 372, 9.

INDEX Vocum usus rarioris, veterum, novarum,
ex editione Tollii: adjectis Vocibus ab eodem præ-
termiſſis.

A

A *Decrevi*, activum ut Scalliger opinatur. Epist. XI, 10.
admorsus, substant. Edyll. XI, 56.
æquanimus. Lud. sept. Sap. 3.
Edyll. III, 10. Gr. Act.
æquilatus. Edyll. XI, 51.
æquimanus. Edyll. XII, 3.
al, pro *allio*. Grammat. 5.
altivolans. Edyll. XII, 11.
amnica. Mosell. 205.
amnigenus. Edyll. X, 116.
antepereo. Epigr. XXXIV, 2.
anticipator. Ephem. Orat. 9.
apalaria. Epist. XXI, 6.
apices, literæ. Grat. Act. 181.
aspicius. Epist. XXXIII, 22.
atricolor. Epist. VII, 52.
autumnat. Eclogar. 5.
autumnus, *a*, *um*, Precat. 10.

B

B *Urra*. Præfatiuncula ad Pacatum.

C

C *Æl*, pro *celo*. Grammaticom. 17.
caligena. Eclogar. 36.
celeripes. Parental. XXVII, 4.
Chalcidicum. Perioch. 1. Odyf. 3. XXIII, 1.
chartei. Præfat. in Graphe.
sicum. Præfat. Cent.
comparilis. Eclogar. 38.
conditus, subst. Prof. XV, 17.
congrex. Edyll. XI, 53. Epist. X, 21.
consalutare. Grat. Act. 35.

consistorium. Grat. Act. 159.
consponsus, particip. Epist. X, 11.
constrator. Edyll. XII, 8.
consultus, substant. Cæll. XVI, 2.

D

D *O*, pro *domo*. Grammaticom. 18.
decoramen. Edyll. X, 320.
dedecor. Epist. IX, 5.
dejugis. Edyll. X, 165.
delenificus. Epist. XVII, 3.
devians. Prof. V, 38.
digno, *dignas*. Epist. XVI, 60.
dispositus, substant. Urb. XIV, 15.
dixe, pro *dixisse*. Sapp. 7.
duodetriginta. Edyll. XI, 12.
duodeviginti. Parental. 16.

E

E *Ndo*. Edyll. XI, 12.
exequialis. Parent. Prof. 4.

F

F *Alfidicus*. Epigr. CXVIII, 17.
falciger. Eclogar. 36.
fissipes. Epist. V, 1. VII, 49.
fletifer. Edyll. VI, 74.
floriparus. Edyll. XI, 1.
frons, & *fruns*. Edyll. XI, 13.
fructi. Sapp. 10.
frus, pro *fronde*. Gramm. 19.

G

G *Allulus*. Urb. VIII, 2.
gau, pro *gaudio*. Gram-

maticom. 3.
glos. de Hist. 13.
gnaruris. Epist. XXII, 19.
goërus. Eclogar. 7.
grates agere. Grat. Act. 147.
gratulatio, *gratiarum actio*. Gr. Act. 5. 10.

H

H *Ebere*. Epigr. LXIX, 7.
honorificentia. Gra. Act. 114.

I

I *Gnicomus*. Epist. VII, 8.
immaculabilis. Grat. Act. 151.
imminutio. Edyll. XIII, 1.
improperanter. Epitap. XXXV, 3.
ineptiola. Edyll. XI, 7.
inimicare. Epist. XXIV, 63.
inolesti, *inolevisi*. Grat. Act. 193.
interminus. Epist. XVI, 39.
iricolor. Epist. III, 15.
irrequies. Edyll. XII.

L

L *Acis*, *lacubus*.
last. Grammaticom. 13.
lacticolor. Epist. VII, 54.
lallum. Epist. XVI, 91.
lemma. Edyll. VI, Præf. 6.
lentipes. Epist. XXI, 40.
limicola. Epist. VII, 54.
limigenis & *limigeris*. Edyll. X, 45.

M

M *Elum*. Parental. XXVII, 2.

Tij

I N D E X

meminens. Profess. I, 40.
menis. Prof. in Cornoide. I.
mensum, pro *mensum*. Eclog. 4.
min, pro *minio*. Grammat. 7.
mino, *minas*. Epigram. LXVII,
 3.
mosynarum. Gryph. 30.
modificus. Parent. XXVII, 2.

N

N *Auci*. Præf. Centon.
nautalis. Edyll. X, 223.
nausum. Epist. XXII, 3. 38.
necopinus. Grat. Act.
ninguidus. Urb. VIII, 5. 251.
 Epist. XXIV, 69. 684. |
 XXV, 51.
nocticolor. Edyll. XII, 7.
novatus, subst. Edyll. XIV,
 39.
nubs. de Hist. 4.

P

P *Apyrius*. Epist. VII, 48.
Parada. Epist. V, 27.
peregris. Epist. XVII, 14.
plasma. Epist. X, 2. 607. Pe-
 riod. Iliad. Præf. 3.
plebes. Edyll. I, 8. 294, | X,
 163.

pœnitudo. Sapp. 22.
poëtor. Edyll. VI, Præf. 1.
potabilis. Urb. XIV, 31.
præcoquus, a. Epist. XXII, 15.
præsidatus. Prof. XV, 18.
precatus, subst. Epist. XXIV,
 114.
properiter. Parent. XXVII, 1.
proscholus. Prof. XXII, tit.
puerities. Prof. X, 17.
pullipremo. Epig. LXX, 8.
pultificus. Edyll. XII, 5.

Q

Q *Uadruus*. Urb. XIV,
 12.
quinquegenus. Edyll. XII, 10.

R

R *Emipes*. Edyll. X, 201.
 386. Epist. III, 12. | V,
 32.

S

S *Altim*. Epist. VII, 22.
salutiger. Eclogar. 10.
sciscitator. Grat. Act. 59.
scripse, pro *scripsisse*. Sapp. 1.
secabilis. Eclogar. 7.

secus, pro *sexu*. de Hist. 18.
segregus. Parental. VIII, 10.
serenatus. Epigr. I, 3.
serietas. Parental. II, 6.
sole, *solius*. Edyll. XIII, 4.
stolo, pro *stolido*. Epist. IV, 92.
subdoctor. Prof. XXII, tit.
subulo. Epigr. LXX, 8.
suppilo. ibid.

T

T *Eporus*. Eclogar. 1.
tergenus. Gryph. 43.
transmeabilis. Grat. Act.
trihorium. Edyll. X, 87. Eclog.
 5. Epist. IV, 60.
trijugis. Epist. VIII, 7.

V

V *Ariegare*. Edyll. XIII,
 28.
vestifluus. Edyll. XII, 23.
vibrabilis. Epist. XXIV, 108.
vigilax. Ephemer. 2.
unigena, *unigenus*. Ephemer.
 47.
volucripes. Epist. XVI, 104. |
 XXI, 14.

INDEX

GRÆCARUM ET EX GRÆCO
Latinoque joculariter compositarum Vocum quæ
in AUSONII Operibus occurrunt.

Prior numerus, Carmen, vel Prosam: posterior, Carminis
versum, vel Prosæ sectionem indicat.

A

Α' Γάν 304, 10.
α' γε. 401, 15.
α' γλαυκέρως. 401, 40.
α' δελφοί. 40, 1.
α' θελξινόοις. 401, 26.
Α' γύπης. 29, 1.
Α' ἰδωνεύς. 29, 2.
α' ιεὶ. 401, 26.
α' ικε. 401, 42. | 403, 34.
α' ικεν. 40, 5.
α' ιξ. 31, 1.
α' κηχμένον. 401, 39.
Α' κίνδυνος. 40, 1. 3. 5.
α' λας. 88, 2.
Α' λκείδην. 28, 4.
α' λλα. 401, 30.
α' λφα. 40, 5.
α' μασότερον. 335, 2.
α' μφοτέρωθεν. 403, 29.
α' νήρ. 401, 33.
Α' ξιον. 401, 20.
Α' ξίω. 401, 2.
α' οιδυπόλον. 403, 27.
Α' ονίδων. 32, 2.
α' πάλαμνος. 401, 33.
α' πας. 401, 30.
α' πιπειρήθημεν. 401, 27.
α' πολέσση. 40, 5.
α' ρα. 401, 11.
α' ρεταλόγω. 402, 1.
α' ρετήν. 28, 2.
α' ριθμός. 88, 1.

α' ριστον μέτρον. 301, 16. | 304,
3. 6.
α' ρτον. 88, 2.
α' ρχομενος. 401, 11.
α' σπασικόν. 403, 35.
α' σταφύλων. 401, 24.
α' τη. 301, 18. | 305, 18.
α' υλακα. 399, 10.
Α' υσάνιος. 401, 2. | 402, 2.
α' υτως. 401, 3.
α' φραδίσιν. 401, 4.
α' χρησις. 40, 6.

B

Β' Α' κχ. 29, 2.
β' ις. 301, 5. | 302, 13.
β' λέμμα. 401, 31.
bonoio. 401, 42.
βοτάνην. 88, 2.

Γ

Γ' Α' ρ. 401, 19. 33.
gelidotρομερόν. 401, 6.
γ' ερονίς. 321, 6.
γ' ερων. 401, 34.
γ' ηφσπονίς. 401, 4.
γ' γνῶσκε χαμρόν. 301, 9. | 307,
2.
γ' λιχροσμνίαν. 360, 3.
γ' νῶπ' σεαυτὸν. 301, 2. | 303,
8. | 320, 19.
γ' μαμαπνῶν. 403, 26.

Δ

Δ' Α' κτυλον. 403, 27.
δαπανάς. 401, 32.
δ' ε. 29, 1. | 40, 1. | 401, 8. 11.
36. 37.
δ' ηγίη. 32, 2.
Δ' ελπί. 128, 4.
δ' επαί. 401, 38.
Δ' ημήτερ. 401, 40.
δ' κερως. 29, 3.
Δ' ιογήνη. 28, 4.
Δ' ιόνυσος. 29, 3.
δ' ις. 321, 6.
δ' οδρα. 88, 1.

E

Ε' Littera. 348, 3.
ε' γ' ὅα παρὰ δ' α' τη. 301,
18. | 305, 18.
ε' γα. 29, 1. | 31, 2.
ε' θέλοισ. 403, 34.
ε' ι. 32, 2.
ε' ιδαρ. 401, 42.
ε' ιλιπόδην. 403, 31.
ε' ις. 28, 2.
ε' ις. 31, 2.
ε' ισιν. 40, 1.
ε' κ. 31, 2.
ε' κέχτυα. 401, 31.
ε' λάη. 31, 1.
ε' λαμον. 88, 1.

T ii j

I N D E X

ἐλελίω. 211, 12.
 ἔλη. 40, 5.
 Εξαδικής. 401, 1.
 ἐλπίσιν. 401, 3.
 ἔμοι. 401, 21.
 ἐν. 401, 4. 28.
 ἐνάτη. 32, 2.
 ἐνεπίην. 403, 30.
 ἐνθα. 401, 15. 41.
 ἐνι. 29, 2. | 401, 23. 24.
 ἐννέα. 401, 14. | 403, 32.
 ἐννομον. 403, 30.
 Ἐοι. 401, 41.
 ἐπίων. 403, 25.
 ἔπη. 401, 15.
 ἐπί. 401, 3.
 ἐπιδέυεα. 401, 20.
 ἔπλετο. 401, 29.
 ἐρκύδεια. 403, 33.
 ἔρω. 126, 1.
 ἔς. 401, 35.
 ἔσεται. 401, 36.
 ἐσιν. 40, 3. | 401, 5. 19.
 ἔπεροις. 401, 25.
 εὔδειν. 401, 35.
 ἐφαρμόζετε. 401, 18.
 ἔχει. 401, 8. 33.
 ἔχω. 88, 1.
 εἰαία. 401, 11.

Z

Z Ωμόν. 88, 2.
 ζωοῖσιν. 29, 2.

H

H ἡ. 401, 38.
 ἡδὲ. 401, 36. | 402, 1.
 ἡδη. 401, 30.
 ἡμαπ. 401, 4.
 Ἡροδότῃ. 403, 32.
 ἡρώον. 403, 27.
 Ηῶ, littera. 348, 3.

Θ

Θ, littera. 128, 10. 13. | 348, 23.
 Θαλής. 403, 28.

θαλπωρή. 401, 9.
 θαυμαστό. 403, 33.
 ἤλοις. 401, 42. | 403, 34.
 Θέμις. 401, 19.
 θένπι. 401, 41.
 θέον. 28, 4.
 θεράποντες. 401, 7.
 Θουκυδίδης. 403, 32.
 θυμαλγέα. 401, 24.
 θυμῶ. 401, 39.

I

I δ'είν.
 Ἰδράς. 401, 30.
 ingrataῖσι. 401, 28.
 Ιοῶ, littera. 128, 11.
 ἴτυς. 126, 1.
 juvenάλις. 401, 30.
 Ἰωνικόν. 403, 29.

K

K, littera. 348, 20. 26.
 καθέδρα. 401, 28.
 καί. 28, 2. 4. | 40, 5. | 88, 1. | 401, 8. 23. 28. 29. 32. | 403, 26. 27. 31. 34.
 καμρόν. 307, 4.
 καμρός. 301, 10. | 307, 3.
 κακοι. 306, 1.
 Καμήναις. 401, 21.
 campοισιν. 401, 5.
 κατάπλους. 297, 21.
 caυσις. 401, 28.
 κείνο. 401, 37.
 κείνος. 401, 21. 30.
 κενάσιν. 401, 3.
 κίναδον. 403, 29.
 Κίνδυνος. 40, 6.
 κίρναν. 401, 42.
 κλεινικό. 401, 34.
 Κορύδων. 31, 2.
 κωράδα. 401, 15.
 Κρεβέννη. 401, 23.
 κρηδενοκόμης. 401, 13.
 κρίνοσφάνοι. 401, 14.
 κρυμός. 401, 8.
 κρύος. 401, 5.
 κύνια. 28, 4.
 κυνικήν. 28, 2.
 κυνός. 242, 6.

Λ

Λ, littera. 128, 8.
 λάβε. 401, 31.
 Λαίς. 126, 1.
 λέγην. 401, 24.
 λήθη. 401, 36.
 λίθος. 31, 2.
 λιτός. 31, 2.
 λογοδαιδαλίην. 403, 27.
 Ιουδισι. 401, 29.
 Λυρικῶν. 32, 2.

M

M, littera. 348, 10.
 μάκρη. 301, 13.
 μάλα. 401, 35. | 403, 34.
 μελέτη τὸ πᾶν. 301, 14. | 308, 2.
 μελέων. 401, 32.
 μέλι. 88, 1.
 μελιηδείς. 401, 12.
 μεμιγμένον. 401, 18.
 μέν. 29, 1. | 401, 30.
 μένοντι. 401, 19.
 μετέχων. 401, 4.
 μέτρος. 401, 21.
 μετρον. 301, 16. | 304, 3. 6.
 μηδὲν ἄγαν. 304, 10.
 μήνιν. 401, 11.
 μητιόωντες. 401, 10.
 Μνημοσύνης. 401, 13.
 μοῖ. 401, 15. 19.
 μολπήν. 401, 15.
 μοναχῶ. 401, 23.
 Μόσχος. 401, 26.
 Μυσίαν. 401, 38.
 Μύσης. 401, 1.
 Μυσίων. 29, 1.

N

N, littera. 348, 11.
 νίκτωρ. 401, 42.
 νήμα. 401, 45.
 νῦν. 401, 23.

Ξ

Ξ, littera. 348, 12.

V O C U M.

Ο

Ο, littera. 348, 6.

οδόντων. 401, 8.

οκτώ. 403, 32.

οί. 306, 1.

οίκισι. 40, 1.

οἶνον. 88, 1.

οἶον. 401, 29.

οἶον. 401, 5.

οἶον τέλος μακρὰ βίη. 302, 13.

οἶον. 301, 5.

οἶον. 29, 1.

οἶον. 403, 34.

οἶον. 350, 6.

οἶον. 401, 26.

οἶον. littera. 128, 12.

οἶον. 348, 5 | 401, 19. 33 | 403,

31.

οἶον. 40, 3.

οἶον. 401, 29.

οἶον. 401, 25. 34.

οἶον. 40, 3.

Π

Π, littera. 348, 15.

παγετός. 401, 8.

παγετός. 401, 37.

παγίδες. 321, 6.

παλαίση. 401, 22.

πᾶν. 301, 14 | 308, 2.

πάντα. 401, 8. 35 | 403, 34.

παντοδύνη. 401, 22.

πάντων. 31, 2 | 401, 21.

παράλκωμεν. 401, 43.

πάρεσι. 301, 18 | 305, 18.

Παύλα. 401, 27.

Παύλα. 401, 12. 18 | 402, 2.

πέλη. 401, 9.

πεμψω. 401, 12.

πενίης. 401, 36.

πίπερι. 88, 2.

πήρη. 31, 1.

Πιερίδων. 401, 7.

Πινδαρικών. 403, 30.

ρίπλεῖται κακοί. 301, 11 | 306,

1.

πλέκοντα. 401, 45.

πλέον. 403, 34.

πληθύν. 403, 25.

πλοῦς. 403, 26.

ποίητη. 402, 1.

ποίητη. 31, 1.

πολύ. 401, 13.

πολυμορφία. 403, 25.

πολυχανδία. 401, 41.

πόνος. 401, 36.

πόνων. 401, 27.

πορφύρεα. 401, 45.

πόρος. 88, 1.

πρίανον. 401, 16.

πυρογνής. 29, 3.

Ρ

Ρ, littera. 348, 16. 17.

ράβδος. 31, 1.

ρηθιμοίς. 401, 29.

ρηθιμοίς. 403, 33.

ρυθμῶν. 403, 30.

Ρωμαίων. 402, 2.

Σ

Σ Ανθιμοίς. 401, 5.

σημα. 242, 6.

σημα. 403, 31.

σῶ. 401, 41.

σφῆρη. 28, 2.

σφῆρη. 403, 33.

σπεύδει. 402, 2.

σπον. 401, 17.

σύν. 401, 38 | 403, 28.

συνέβη. 28, 2.

συνεμέν. 401, 26.

συνοπία. 401, 38.

σύρματι. 403, 28.

συντιδικόν. 403, 29.

Τ

Τ, littera. 348, 18.

τε. 401, 8. 14. 23 | 403,

26. 28. 29.

τεχνα. 40, 1 | 401, 13.

τέλος ὁρῶν μακρὰ βίη. 301, 5.

τέλος. 302, 13.

τερενοπλοῦς. 401, 7.

Τερψιχόρης. 403, 28.

τι. 401, 3.

Τιτυολέτης. 28, 3.

τὸ. 301, 14 | 308, 2.

πολυπύετι. 401, 15.

τρίμετρον. 403, 31.

τρομερη. 401, 31.

Τ

Τ, littera. 348, 9.

τῶν. 88, 2.

νῆοιο. 401, 42.

ὑμαρ. 401, 17.

ὑμετέραις. 401, 16.

ὑπαί. 402, 1.

Φ

Φ, littera. 128, 9 | 348, 25.

Φανάκης. 29, 1.

φάτο. 401, 26.

φθιμένοις. 29, 2.

φιάλη. 401, 38.

φίλε. 401, 27.

φίλοις. 401, 25.

φίλος. 402, 2.

φώρα. 401, 28.

φροντίβις. 401, 16.

φύλα. 403, 33.

Χ

Χ, littera. 344, 24.

χείρων. 126, 1.

χίμαρος. 31, 1.

χονάδι. 401, 9.

χορίαμβον. 403, 27.

χώρα. 403, 28.

Χρήστος. 40, 1. 3. 5.

χώρα. 401, 9.

χώρα. 401, 24.

Ψ

Ψ, littera. 128, 7 | 348, 27.

ψυχρά. 401, 10.

Ω

Ω, littera. 348, 2. 6.

ω. 401, 27.

ώδην. 401, 18.

A P P R O B A T I O.

JUSSU Illustrissimi Sigillorum Franciæ Custodis, legi D. Magni Aufonii Opera cum interpretatione Latinâ & notis, typisque digna censui. Parisiis 18. Octobris 1727. LANCELOT.

P R I V I L E G E D U R O Y.

LOUIS par la grace de Dieu Roi de France & de Navarre; A nos amés & feaux Conseillers les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maîtres des Requêtes ordinaires de notre Hôtel, Grand Conseil, Prevoist de Paris, Baillifs, Sénéchaux, leurs Lieutenans Civils, & autres nos Justiciers, qu'il appartiendra, **SALUT.** Notre bien amé **JACQUES GUERIN**, Libraire & Imprimeur à Paris, Nous aiant fait remontrer qu'il lui auroit mis été en main un Livre qui a pour titre: *Aufonii Burdigalensis Opera cum notis*, qu'il souhaiteroit imprimer ou faire imprimer & donner au Public, s'il Nous plaisoit lui accorder nos Lettres de Privilège sur ce nécessaires; offrant pour cet effet de l'imprimer ou faire imprimer en bon papier & beaux caractères, suivant la feuille imprimée & attachée pour modele sous le contre-scel des Présentes: A ces causes, voulant traiter favorablement ledit Exposant, Nous lui avons permis & permettons par ces Présentes, d'imprimer ou faire imprimer ledit Livre ci-dessus spécifié conjointement ou séparément, & autant de fois que bon lui semblera, sur papier & caractères conformes à ladite feuille imprimée & attachée sous notredit Contre-scel, & de le vendre, faire vendre & débiter par tout notre Royaume, pendant le temps de six années consécutives, à compter du jour de la date desdites Présentes: Faisons défenses à toutes sortes de personnes de quelque qualité & condition qu'elles soient, d'en introduire d'impression étrangère dans aucun lieu de notre obéissance; comme aussi à tous Imprimeurs Libraires & autres, d'imprimer, faire imprimer, vendre, faire vendre, débiter ni contrefaire ledit Livre ci-dessus exposé en tout ni en partie, ni d'en faire aucuns extraits sous quelque prétexte que ce soit, d'augmentation, correction, changement de titre, ou autrement, sans la permission expresse & par écrit dudit Exposant, ou de ceux qui auront droit de lui, à peine de confiscation des exemplaires contrefaits, de quinze cens livres d'amende contre chacun des contrevenans, dont un tiers à Nous, un tiers à l'Hôtel-Dieu de Paris, l'autre tiers audit Exposant, & de tous dépens, dommages & intérêts: à la charge que ces Présentes seront enregistrées tout au long sur le Registre de la Communauté des Imprimeurs & Libraires de Paris, dans trois mois de la date d'icelles; que l'impression de ce Livre sera faite dans notre Royaume & non ailleurs, & que l'Impetrant se conformera en tout aux Réglemens de la Librairie, & notamment à celui du 10. Avril 1725. & qu'avant que de le exposer en vente, le Manuscrit ou Imprimé qui aura servi de copie à l'impression dudit Livre, sera remis dans le même état où l'Approbation y aura été donnée, ès mains de notre très-cher & féal Chevalier Garde des Sceaux de France, le sieur **CHAUVÉLIN**; & qu'il en sera ensuite remis deux Exemplaires dans notre Bibliothèque publique, un dans celle de notre Château du Louvre, & un dans celle de notredit très-cher & féal Chevalier Garde des Sceaux de France le Sieur **CHAUVÉLIN**; le tout à peine de nullité des Présentes; du contenu desquelles vous mandons & enjoignons de faire jouir l'Exposant ou ses aians cause, pleinement & paisiblement, sans souffrir qu'il leur soit fait aucun trouble ou empêchement: Voulons que la copie desdites Présentes, qui sera imprimée tout au long au commencement ou à la fin dudit Livre, soit tenue pour dûment signifiée, & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez & feaux Conseillers & Secretaires, foi soit ajoutée comme à l'Original. Commandons au premier notre Huissier ou Sergent, de faire pour l'exécution d'icelles tous actes requis & nécessaires, sans demander autre permission, & nonobstant Clameur de Haro, Charte Normande, & Lettres à ce contraires: **CAR** tel est notre plaisir. **D O N N É** à Paris le troisième jour du mois de Juin, l'an de grace mil sept cens vingt-neuf. Et de notre Règne le quatorzième. Par le Roi en son Conseil. Signé, **NOBLET**.

Réglé sur le Registre VII. de la Communauté des Imprimeurs & Libraires de Paris, N°. 366. fol. 310. conformément aux anciens Réglemens confirmés par celui du 28. Février 1723. A Paris le quatorze Juin mil sept cens vingt-neuf.

Signé, **P. A. LE MERCIER**, Syndic,

Ausonius, Decimus Magnus, / Fleury, Julien / Souchay, Jean Baptiste,

Opera in usum Delphini

Parisii 1730

4 A.lat.a. 12

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10216999-3